

AKWUKWỌ MBU NKE MOSES, ANĀKPỌ

JENESIS

1 Na mbu Chineke kere elu-igwe na uwa. 2 Uwa we buru ihe tọbọrọ n'efu na ihe tọbọrọ nkiti; ọchichiri di kwa n'elu obu-miri: Mọ Chineke nērughari kwa n'elu miri. 3 Chineke we si. Ka ihè di: ihè we di. 4 Chineke we hu ihè ahu, na ọ di nma: Chineke we kpa òkè n'etiti ihè ahu na ọchichiri ahu. 5 Chineke we kpọ ihè ahu Ehihie, ọchichiri ahu ka Ọ kpọ-kwa-ra Abali. Anyasi we di, ututu we di, buru otu ubochi.

6 Chineke we si, Ka mbara di n'abata miri ahu, ka ọ nọ kwa nākpa òkè n'etiti miri na miri. 7 Chineke we me mbara ahu, kpa òkè n'etiti miri ahu nke di n'okpuru mbara ahu na miri ahu nke di n'elu mbara ahu: ọ we di otu a. 8 Chineke we kpọ mbara ahu Elu-igwe. Anyasi we di, ututu we di, buru ubochi nke-abua.

9 Chineke we si. Miri ahu nke di n'okpuru elu-igwe, ka achikọta ha n'otu ebe, ka ahú kwa ala-akọrọ: ọ we di otu a. 10 Chineke we kpọ ala-akọrọ ahu Ala; nchikọta miri ahu ka Ọ kpọ-kwa-ra Oitè Osimiri: Chineke we hu na ọ di nma. 11 Chineke we si, Ka ala puputa ahihia ndu, ihe-ọkukù nke nāmiputa nkpuru-oghigha, osisi nkpuru nke nāmi nkpuru di iche iche, nke nkpuru-oghigha-ya di nime ya, n'elu ala: ọ we di otu a. 12 Ala we weputa ahihia ndu, ihe-ọkukù nke nāmiputa nkpuru-oghigha di iche iche, ya na osisi nke nāmi nkpuru di iche iche, nke nkpuru-oghigha-ya di nime ya: Chineke we hu na ọ di nma. 13 Anyasi we di, ututu we di, buru ubochi nke-atọ.

14 Chineke we si, Ka ihe nke nēnye ihè di na mbara elu-igwe ikpa òkè n'etiti ehie na abali; ka ha buru kwa ihe igosi ihe-iriba-ama di iche iche, na igu mbe akára aká, na igu ubochi na arọ: 15 ka ha buru kwa ihe nēnye ihè nime mbara elu-igwe inye ihè n'elu uwa: ọ we di otu a. 16 Chineke we kpua ihe uku abua

ahu nke nēnye ihè; Ọ kpuru ihe ahu nēnye ihè nke ka uku ka ọ nāchi ehie, na ihe ahu nēnye ihè nke ka ntà ka ọ nāchi abali: Ọ kpua-kwa-ra kpakpanda Nile, 17 Chineke we tiye ha nime mbara elu-igwe inye ihè n'elu uwa, 18 na ichi ehie na ichi abali, na ikpa òkè n'etiti ihè na ọchichiri: Chineke we hu na ọ di nma. 19 Anyasi we di, ututu we di, buru ubochi nke-anọ.

20 Chineke we si, Ka miri nuputa ihe nēnuputa enuputa, bú anu nwere nkpuru-obi di ndu, ka anu-ufe feghari kwa n'elu uwa n'iru mbara elu-igwe. 21 Chineke we kè ogologo anu uku Nile di na miri, na anu Nile ọ bula nwere nkpuru-obi di ndu nke nākpua akpu, nke miri nuputara, di iche iche, na anu-ufe Nile ọ bula di iche iche nke nwere nku: Chineke we hu na ọ di nma. 22 Chineke we gozie ha, si, Muanu ọmùmù, banu uba, juputa miri di n'òkè osimiri Nile, ka anu-ufe ba kwa uba n'uwa. 23 Anyasi we di, ututu we di, buru ubochi nke-ise.

24 Chineke we si, Ka ala weputa anu di iche iche nwere nkpuru-obi di ndu, anu-ulo, na ihe nākpua akpu, na anu-ohia di iche iche nke uwa: ọ we di otu a. 25 Chineke we me anu-ohia di iche iche nke uwa, na anu-ulo di iche iche, na ihe Nile ọ bula di iche iche nke nākpua akpu n'ala: Chineke we hu na ọ di nma. 26 Chineke we si, Ka ayi kpua madu n'onnyinyo-ayi, dika oyiyi-ayi si di: ka ha nwe kwa ike n'aru azu nke òkè osimiri, na n'aru anu-ufe nke elu-igwe, na n'aru anu-ulo, na n'aru uwa Nile, na n'aru ihe Nile ọ bula nākpua akpu nke nākpua akpu n'elu uwa. 27 Chineke we kè madu n'onnyinyo-Ya, n'onnyinyo Chineke ka Ọ kere ya: nwoke na nwayi ka Ọ kere ha. 28 Chineke we gozie na: Chineke we si ha, Muanu ọmùmù, banu uba, juputa uwa, buda ya n'okpuru onwe-unu; nwe-kwa-nu ike n'aru azu nke òkè osimiri, na n'aru anu-ufe nke

elu-igwe, na n'aru anu nile o bula di ndu nke nakpu akpu n'elu uwa. 29 Chineke we si, Le, anyewom unu ihe-okukii nile o bula namiputa nkpuru-oghgha, nke di n'elu uwa nile, na osisi nile o bula, nke nkpuru osisi namiputa nkpuru-oghgha di nime ya; unu ka o diri ibu ihe-oriri: 30 o bu kwa anu-ohia nile o bula nke uwa ka M'nyeworo akwukwo ihe-okuku nile o bula, nyc kwa anu-ufe nile o bula nke elu-igwe, nyc kwa ihe nile o bula nke nakpu akpu n'elu uwa, nke nkpuru-obi di ndu di nime ya, ibu ihe-oriri: o we di otu a. 31 Chineke we hu ihe nile o bula O mere, ma, le, o di nma nke-uku. Anyasi we di, ututu we di, buru ubochi nke-isi.

2 1 Ewe kesia elu-igwe na uwa, na usu-ha nile. 2 Chineke we jesia ozi-Ya n'ubochi nke-asa, bu nke O jere; O we kwusi n'ubochi nke-asa ahu n'ozii-Ya nile nke O jere. 3 Chineke we gozie ubochi nke-asa ahu, do kwa ya nsq: n'ihii na o bu nime ya ka O kwusiri n'ozii-Ya nile nke Chineke kereri eké n'ije ya.

4 Ndia bu osuso-omumu elu-igwe na uwa mbe ekere ha, n'ubochi ahu mbe Jehova, bu Chineke, mere uwa na elu-igwe. 5 Ma osisi nta o bula nke ohia akadigli n'uwa, ihe-okuku o bula nke ohia akēpugh kwa: n'ihii na Jehova, bu Chineke, akēmēgh ka miri zo n'elu uwa, o digh kwa madu di ilu olu ubi; 6 ma alulu nēsi n'ala kwugo n'elu, nēdē kwa iri nile nke ala miri. 7 Jehova, bu Chineke, we were aja sitere n'ala kpu madu, O we ku umc ndu nye n'oghcre-imi-ya abua; madu ahu we ghō nkpuru-obi di ndu. 8 Jehova, bu Chineke, we kua ubi nke abara ogige n'Iden, n'Iru-anyanwu; O we tiye madu ahu n'ebe ahu, bu onye O kpururi. 9 Jehova, bu Chineke, we me ka osisi nile o bula si n'ala pue, bu nke anāchōsi ike n'ile anya, nke di kwa nma ihe-oriri; osisi nke ndu kwa n'etiti ubi ahu abara ogige, na osisi nke ima ezi ihe na ihe ojo. 10 Osimiri nēsi kwa n'Iden puta idē ubi ahu abara ogige miri; ewe site n'ebe ahu kewa ya, o we ghō isi miri anō. 11 Aha osimiri nke-mbu bu Paisnon: nke ahu bu nke nāga ala Havila nile buruburu, ebe oia-edo di; 12 oia-edo ala ahu di nma: n'ebe ahu ka bdellium na nkume onyx di. 13 Aha osimiri nke-abua bu

Gaihon: nke ahu bu nke nāga ala Etiopia nile buruburu. 14 Aha osimiri nke-atō bu Hidekel: nke ahu bu nke nāga Asiria n'Iru-anyanwu. Osimiri nke-anō bu Yufretis. 15 Jehova, bu Chineke, we were madu ahu me ka o nōdu n'ubi Iden abara ogige ilu olu-ya na idebe ya. 16 Jehova, bu Chineke, we nyc madu ahu iwu, si, Nkpuru nke sitere n'osisi nile o bula nke ubi a abara ogige ka i ganēri eri: 17 ma nkpuru nke sitere n'osisi ima ezi ihe na ihe ojo, gi erila nkpuru sitere na ya: n'ihii na n'ubochi i gēri nkpuru sitere na ya i ghagh inwu anwu.

18 Jehova, bu Chineke, we si, O digh nma ka madu ahu nō nāni ya; M'gēmere ya onye-iyē-aka kwesiri ya. 19 Jehova, bu Chineke, we site n'ala kpu anu-ohia nile o bula, na anu-ufe nile o bula nke elu-igwe; O we me ka ha biakute madu ahu, ihu ihe o gākpō ha: ma aha o bula madu ahu nakpō anu nwere nkpuru-obi di ndu, nke ahu bu aha-ya. 20 Madu ahu we kpō anu-ulo nile na anu-ufe nke elu-igwe na anu-ohia nile o bula aha; ma madu, ahugh onye-iyē-aka kwesiri ya. 21 Jehova, bu Chineke, we me ka okē ura dakwasi madu ahu, o we raru ura; O we weputa otu nime ogiriga-ya, mechie anu-aru n'ōnōdu-ya: 22 ogiriga ahu, bu nke O weputara n'aru madu ahu, Jehova, bu Chineke, we wue ya dika ulo ka o ghō nwayi, O me ka o biakute madu ahu. 23 Madu ahu we si, Ehe! nka bu nō okpukpu si n'okpukpum puta, na anu-aru si n'anu-arum puta: nka ka agākpō Nwayi, n'ihii na eweputara nka n'aru Nwoke. 24 N'ilii nka ka nwoke gārapu nna-ya na nne-ya, rapara n'aru nwunye-ya: ha ewe ghō otu anu-aru. Ha abua we buru ndi ba oto, nwoke ahu na nwunye-ya, ma ihere adigh-eme ha.

3 1 Ma agwō di aghughō kari anu ohia o bula nke Jehova, bu Chineke, mereri. O we si nwayi ahu, O gābu ezie na Chineke siri, Unu erila nkpuru sitere n'osisi o bula nke ubi a abara ogige? 2 Nwayi we si agwō ahu, Ayi nēri nkpuru osisi nile nke ubi a abara ogige: 3 ma nkpuru nke osisi ahu nke di n'etiti ubi a abara ogige, Chineke asiwo, Unu erila nkpuru sitere na ya, unu emetu-kwa-la ya aka, ka unu we

ghara inwu anwu. 4 Agwọ we si nwayi, Ọ digh ọnwu unu nāghagh inwu: 5 n'ihī na Chineke mara na n'ubochi unu gēri nkpuru sitere na ya, m̄be ahu ka agēmeghe anya-unu, unu ewe di ka Chineke, nāma ezi ihe na ihe ọjọ. 6 Nwayi we hu na osisi ahu di nma ihe-oriri, na ọ bu kwa ihe nāgu anya agu ile, na ihe anāchọsi ike ka osisi ahu bu kwa ime ka madu nwe uche, ọ were ufodu nime nkpuru-ya, rie; ọ nye kwa di-ya, tiyere onwe-ya, ọ we rie. 7 Ewe meghe anya ha abua, ha we mara na ndi ̄ba ọto ka ha bu; ha we dukota akwukwọ osisi fig, mere onwe-ha ihe-ọkiké. 8 Ha we nu olu Jehova, bú Chineke, ka Ọ nējehari n'ubi ahu ābara ogige m̄be ifufe nēfe n'ubochi: madu ahu na nwunye-ya we zopu onwe-ha n'iru Jehova, bú Chineke, n'etiti osisi nke ubi ahu ābara ogige. 9 Jehova, bú Chineke, we kpọ madu ahu ọkù, si ya, Ọle ebe i nọ? 10 Ọ we si, Anurum olu-Gi n'ubi a ābara ogige, m'we tua egwu, n'ihī na onye ̄ba ọto ka m'bu; m'we zo onwem. 11 Ọ we si, Ọnye gosiri gi na onye ̄ba ọto ka i bu? Ị riwo nkpuru sitere n'osisi ahu, nke M'nyere gi iwu bayere ya, ka i ghara iri nkpuru sitere na ya? 12 Madu ahu we si, Nwayi ahu nke I nyerem ka mu na ya biri, ya onwe-ya nyerem nkpuru sitere n'osisi ahu, m'we rie. 13 Jehova, bú Chineke, we si nwayi ahu, Gini bu nka i meworo? Nwayi we si, Agwọ ahu rafurum, m'we rie. 14 Jehova, bú Chineke, we si agwọ ahu, N'ihī na i mewo nka, ihe anābu ọnu ka i bu kari anu-ulo nile, na kari anu ọhia nile ọ bula; afo-gi ka i gēji je ije, ọ bu kwa ajā ka i ganēri ubochi nile nke ndu-gi: 15 iro ka M'gētiye kwa n'etiti gi na nwayi ahu, na n'etiti nkpuru-gi na nkpuru-ya: nkpuru ahu gēchifia gi n'isi, gi onwe-gi gēchifia kwa ya n'ikiri-ukwu. 16 Nwayi ahu ka Ọ siri, M'gēme ka ihe-n̄bu-gi na itu-ime-gi ba uba nke-uku; n'ihe-n̄bu ka i gāmu umu; n'ebe di-gi nọ ka ọchichọ-gi gādi, ya onwe-ya gāchi kwa gi. 17 Adam ka Ọ si-kwa-ra, N'ihī na i gewo nti n'olu nwunye-gi, i we rie nkpuru sitere n'osisi ahu, nke M'nyere gi iwu bayere ya, si, Gi erila nkpuru sitere na ya: ihe anābu ọnu ka ala bu n'ihī gi; n'ihe-n̄bu ka i gēri ihe sitere na ya

ubochi nile nke ndu-gi; 18 ọ bu kwa ogwu na uke ka o gēpuru gi; i gēri kwa ihe-ọkukù nke ubi; 19 n'osusọ iru-gi ka i gēri nri, rue m̄be i gālata n'ala; n'ihī na esiri na ya weputa gi; n'ihī na ajā ka i bu, ọ bu kwa ajā ka i gālata. 20 Madu ahu we kpọ aha nwunye-ya Iv; n'ihī na nwayi ahu bu nne madu nile nwere ndu. 21 Jehova, bú Chineke, we were akpukpọ anu mere Adam, me-kwa-ra nwunye-ya, uwe-ime, we yibe ha.

22 Jehova, bú Chineke, we si. Le, madu ahu aghọwo ihe di ka otù onye nime ayi, n'ima ezi ihe na ihe ọjọ; ma ubu a, ka ọ we ghara iseti aka-ya, were nkpuru sitere n'osisi ahu nke ndu, rie, di ndu rue m̄be ebigh-ebi: 23 Jehova, bú Chineke, we zipu ya n'ubi Iden ābara ogige, ilu ọlu ala ahu nke esiri na ya weputa ya. 24 Ọ we chupu madu ahu, me ka Cherubim nọdu n'akuku Iru-anyanwu nke ubi Iden ābara ogige, ha na ire-ọku nke mma-agma nke nēchighari onwe-ya, idebe uzọ osisi ahu nke ndu.

4 I Madu ahu we mara aru Iv, bú nwunye-ya; ọ we turu ime, mua Ken, si, Enwetawom nwoke site n'iyeka Jehova. 2 Ọzọ kwa, ọ mua nwanne-ya nwoke, bú Ebel. Ebel we buru onye nāzù igwè ewu na aturu, ma Ken bu onye nālu ọlu ubi. 3 Ọ rue, n'ogwugwu ubochi ufodu, na Ken wetara ufodu nime nkpuru ala ibu onyinye-inata-iru-oma enyere Jehova. 4 Ebel kwa, ya onwe-ya weta-kwa-ra ufodu nime umu eburu uzọ mu nke igwè ewu na aturu ya, na ufodu nime iberibe-ha mara abuba. Jehova we le Ebel, le kwa onyinye-inata-iru-oma-ya, anya ọma: 5 ma Ken na onyinye-inata-iru-oma-ya, Ọ legh ha anya ọma. Ken we we iwe di ọku nke-uku, iru-ya we ̄barua. 6 Jehova we si Ken, N'ihī gini ka i nēwe iwe di ọku? ọ bu kwa n'ihī gini ka iru-gi ̄baruru? 7 Ọ buru na i nēme nke-oma, ọ bugh n̄basa-iru ka i gēnwe? ọ buru kwa na i meghe nke-oma, n'ọnu-uzọ ka nmehie nāma-kpu dika anu-ọhia: ọ bu kwa n'ebe i nọ ka ọchichọ-ya di, ma ọ kwesiri ka gi onwe-gi chia ya. 8 Ken we si Ebel, bú nwanne-ya, Ka ayi je n'ọhia. Ọ rue, m̄be ha nọ n'ọhia, na Ken biliri imegide

Ebel, bú nwa-nne-ya, we ɓue ya.
 9 Jehova we si Ken, Óle ebe Ebel, bú nwa-nne-gi, nọ? Ọ we si, Amaghm: ọ bu onye-nche nwa-nnem ka m'bu?
 10 Ọ si, Gini ka i meworo? ge nti! olu ọbara nwa-nne-gi nētikum site n'ala.
 11 Ma uɓu a, onye anābu ọnu ka i bu site n'ala, nke saghere ọnu-ya inara ọbara nwa-nne-gi n'aka-gi; 12 mɓe i nālu ọlu ubi, ọ gagh-enye gi ike-ya ọzọ; onye nānaghari na ọsọ ka i gābu n'uwa.
 13 Ken we si Jehova, Ahuhu ajọ omumem di uku kari obubu. 14 Le, I chupuwom ta n'iru ala; ọ bu kwa n'iru-Gi ka agēzopum; m'gābu kwa onye nānaghari na ọsọ n'uwa; o gēru kwa na onye ọ bula nke nāhum gēbum.
 15 Jehova we si ya, N'ihhi nka onye ọ bula nke nēɓu Ken, okpukpu asa ka agābọ ọbọ n'aru ya. Jehova we doro Ken ihe-iriba-ama, ka onye ọ bula nke nāhu ya we ghara itibụ ya.

16 Ken we si n'iru Jehova pua, biri n'ala Nod, n'Iru-anyanwu Iden. 17 Ken we mara aru nwunye-ya; ọ we turu ime, mua Inok: ma Ken nọ nēwu obodo, ọ we kpọ aha obodo ahu, dika aha nwa-ya nwoke si di, Inok. 18 Ewe mua Irad nyc Inok: Irad we mua Mehujael: Mehujael we mua Metushael: Metushael we mua Lemek. 19 Lemek we lutara onwe-ya ndinyom abua: aha otú onye nime ha bu Eda, aha nwayi ibe-ya bu Zila. 20 Eda we mua Jebel: onye ahu bu nna ndi bi n'ulo-ikwū, ndi nwe-kwa-ra anu-ulo. 21 Aha nwa-nne-ya nwoke bu Jubal: onye ahu bu nna ndi nile nākpọ ubọ-akwara, nēɓu kwa ọjā. 22 Zila kwa, nwayi ahu mu-kwa-ra Tubal-ken, onye nākpọ ihe-ọlu nile ọ bula nke ọla na nke igwè: ma nwa-nne-nwayi Tubal-ken bu Neama. 23 Lemek we si ndinyom-ya:

Eda na Zila, nurunu olum;
 Ndinyom Lemek, genu nti n'okwu-
 ọnum:

N'ihhi na nwoke ka m'ɓuworo n'ihhi
 ọɓuɓu-mmam,

Ọ bu kwa nwata-nwoke ka
 m'ɓuworo n'ihhi uhiri-utarim:

24 Asi na ọ bu okpukpu asa ka agābọ
 Ken ọbọ,

Agābọ kwa Lemek ọgu okpukpu
 atọ na iri na asa.

25 Adam we mara aru nwunye-ya

ọzọ; nwunye-ya we mua nwa-nwoke,
 kpọ aha-ya Set, si, N'ihhi na Chineke
 doworom nkpuru ọzọ n'ọnọdu Ebel;
 n'ihhi na Ken ɓuru ya. 26 Set kwa, ya
 onwe-ya ka amu-kwa-ra nwa-nwoke
 nye; ọ kpọ aha-ya Enosh: mɓe ahu ka
 amalitere ikpọku aha Jehova.

5 I Nka bu akwukwọ osuso-ọmumu
 nile nke Adam. N'ubọchi Chineke
 kere madu, n'cyiyi Chineke ka Ọ mere
 ya; 2 nwoke na nwayi ka Ọ kere ha;
 Ọ gozie ha, kpọ aha-ha Madu, n'ubọchi
 ekere ha. 3 Adam we di ndu ọgu arọ
 isi na iri, ọ mua nwa n'oyiyi-ya, dika
 onyinyo-ya si di; ọ kpọ aha-ya Set:
 4 ubọchi nile nke Adam, mbe ọ musiri
 Set, bu nnú arọ abua: ọ mua umu-
 ndikom na umu-ndinyom. 5 Ubọchi
 nile nke Adam di ndu we buru nnú
 arọ abua na ọgu isi na iri: ọ we nwua.

6 Set di ndu ọgu arọ ise na ise, ọ mua
 Enosh: 7 Set di ndu, mɓe ọ musiri
 Enosh, nnú arọ abua na asa, ọ mua umu-
 ndikom na umu-ndinyom: 8 ubọchi
 nile nke Set we buru nnú arọ abua na
 ọgu ise na iri na abua: ọ we nwua.

9 Enosh di ndu ọgu arọ anọ na iri, ọ
 mua Kenan: 10 Enosh di ndu, mɓe ọ
 musiri Kenan, nnú arọ abua na iri na ise,
 ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom:
 11 ubọchi nile nke Enosh we buru nnú
 arọ abua na ọgu ise na ise: ọ we nwua.

12 Kenan di ndu ọgu arọ atọ na iri, ọ
 mua Mahalalel: 13 Kenan di ndu, mɓe
 ọ musiri Mahalalel, nnú arọ abua na
 ọgu abua, ọ mua umu-ndikom na umu-
 ndinyom: 14 ubọchi nile nke Kenan
 we buru nnú arọ abua na ọgu ise na iri:
 ọ we nwua.

15 Mahalalel di ndu ọgu arọ atọ na
 ise, ọ mua Jered: 16 Mahalalel di ndu,
 mɓe ọ musiri Jered, nnú arọ abua na oru
 na iri, ọ mua umu-ndikom na umu-
 ndinyom: 17 ubọchi nile nke Mahala-
 lel we buru nnú arọ abua na ọgu anọ
 na iri na ise: ọ we nwua.

18 Jered di ndu ọgu arọ asatọ na abua,
 ọ mua Inok: 19 Jered di ndu, mɓe ọ
 musiri Inok, nnú arọ abua, ọ mua umu-
 ndikom na umu-ndinyom: 20 ubọchi
 nile nke Jered we buru nnú arọ abua na
 ọgu asatọ na abua: ọ we nwua.

21 Inok di ndu ọgu arọ atọ na ise, ọ
 mua Metusela: 22 Inok na Chineke we
 yikọ nējehari, mɓe ọ musiri Metusela,

ogụ arọ iri-na-ise, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom: 23 ubochi nile nke Inok we buru ogụ arọ iri-na-asatọ na arọ ise: 24 Inok na Chineke we yikọ nējeghari: ọ nọgh kwa: n'ihị na Chineke kuru ya la.

25 Metusela di ndu ogụ arọ iteghete na asa, ọ mua Lemek: 26 Metusela di ndu, mbe ọ musiri Lemek, nnù arọ na ogụ iri-na-itteghete na arọ abua, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom: 27 ubochi nile nke Metusela we buru nnù arọ abua na ogụ asatọ na iteghete: ọ we nwua.

28 Lemek di ndu ogụ arọ iteghete na abua, ọ mua nwa-nwoke: 29 ọ kpọ aha-ya Noa, si, Onye a gākasi ayi obi bayere ọlu-ayi, baye-kwa-ra ndọbu ayi ji aka-ayi adọbu onwe-ayi n'ọlu, bú nke putara n'ala Jehova buworo ọnu. 30 Lemek di ndu, mbe ọ musiri Noa, nnù arọ na ogụ iteghete na iri na ise, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom: 31 ubochi nile nke Lemek we buru nnù arọ na ogụ iri-na-asatọ na arọ iri na asa: ọ we nwua.

32 Noa we ha nnù arọ na ogụ ise: Noa we mua Shem, na Ham, na Jefet.

6 1 O rue, mbe madu malitere iba uba n'elu ala, mbe amu-kwa-ra umu-ndinyom nye ha, 2 na umu-ndikom nke Chineke huru umu-ndinyom nke madu na ha mara nma; ha we lutara onwe-ha ndinyom site na ndi nile ha roputara. 3 Jehova we si, Mọm agagh-achi achi nime madu rue mbe ebigh-ebi, n'ihị na ya onwe-ya bu kwa anu-arụ: ma ubochi-ya nile gābu ogụ arọ isi. 4 Nefilim nọ n'ụwa na mbe ahu, ha nọ kwa ma emesia, mbe umu-ndikom nke Chineke nābakuru umu-ndinyom nke madu, mbe ha nāmu-kwa-ra ha umu: ndi ahu bu ndi-dike ahu ndi nọri site na mbe ebigh-ebi gara aga, ndi amara aha-ha. 5 Jehova we hu na ihe ọjọ nke madu riri nne n'ụwa, Ọ hu kwa na ncheputa nile ọ bula nke echiche obi-ya bu nani ihe ọjọ ogologo ubochi nile. 6 Jehova we chegharia na Ọ mere madu n'ụwa, ọ we wuta Ya n'obi-Ya. 7 Jehova we si, M'gēkpochapu madu n'elu ala, bú ndi M'keworo; ma madu, ma anu-ulo, ma ihe nākpụ akpu, ma anu-ufe nke elu-igwe: n'ihị na echeghariwom na emerem ha. 8 Ma Noa hutara amara n'iru Jehova.

9 Ndia bu osuso-omumu Noa. Noa bu onye ezi omume, onye zuru okè n'ọbọ-ya nile: Noa na Chineke yikọ nējeghari. 10 Noa we mua umu-ndikom atọ, Shem, na Ham, na Jefet. 11 Ma ebibiri uwa n'iru Chineke, uwa juputa-kwa-ra n'ihe-ike. 12 Chineke we hu uwa, ma, le, ebibiri ya; n'ihị na anu-arụ nile, bú madu, bibiri uzọ-ya n'elu uwa.

13 Chineke we si Noa, Ọgwugwu anu-arụ nile abiawo n'irum; n'ihị na uwa juputara n'ihe-ike site na ha; ma, le, M'gēbibi ha na uwa. 14 Mere onwe-gi ubọ nke osisi gopher; ulo-nwubi di iche iche ka i gēme n'ubọ ahu, were kwa bitumen techi ya ime na azu. 15 Nka bu kwa otú i gēme ya: ogú cubit iri-na-ise ka ogologo ubọ ahu bu, ogụ cubit abua na iri bu obosara-ya, orú cubit na iri bu idi-elu-ya. 16 Oghere inye ihè ka i gēmere ubọ ahu, rue otú cubit ka i gēmesi kwa ya site n'elu; ọnu-uzọ ubọ ahu ka i gētiye kwa n'akuku-ya; okpukpu nke-ala na nke-abua na nke-atọ ka i gēme ya. 17 Ma Mu onwem, le, anameme ka iju-miri biakwasi uwa, ibibi anu-arụ nile, nke ume nke ndu di nime ya, ka ọ pua n'okpuru elu-igwe; ihe nile nke di n'ụwa gēkubi ume. 18 Ma M'gēme ka ọbuba-ndum guzosi ike n'ebe i nọ; i gābata kwa n'ubọ ahu, gi onwe-gi, na umu-gi ndikom, na nwunye-gi, na nwunye nile nke umu-gi ndikom tiyere onwe-gi. 19 Ọ bu kwa ufodu nime anu nile ọ bula nke di ndu, nime anu-arụ nile, abua abua n'aha nile ọ bula, ka i gēme ka ha bata n'ubọ, idebe ha ndu tiyere onwe-gi; oke na nwunye ka ha gābu. 20 Nime anu-ufe di iche iche, na nime anu-ulo di iche iche, nime ihe nile ọ bula di iche iche nke nākpụ n'ala, abua abua n'aha nile ọ bula gābiakute gi, idebe ha ndu. 21 Gi onwe-gi kwa, were n'onwe-gi ufodu nime ihe-oriri nile nke anēri eri, gi chikọta ya n'ebe i nọ; ọ gāburu gi. bu-kwa-ra ha, ihe-oriri. 22 Noa we me ya; dika iwu nile si di nke Chineke nyere ya, otú a ka ọ mere.

7 1 Jehova we si Noa, Ba n'ubọ ahu, gi onwe-gi na ulo-gi nile; n'ihị na gi ka M'huworo bu onye ezi omume n'irum n'ọbọ a. 2 Nime anu nile ọ bula di ọcha i gāchiputara onwe-gi asa asa,

oke na nwunye-ya; chiputa kwa abua abua n'anu nādigh ọcha, oke na nwunye-ya; 3 ufodu kwa nime anu-ufe nke elu-igwe, asa asa, oke na nwunye: idebe nkpuru ndu n'elu uwa nile. 4 N'ihhi na ọ fọduru ubọchi asa, Mu onwem gaje ime ka miri zosa n'uwa ọgu ubọchi abua ehie na abali; M'gēkpochapu kwa n'elu ala ihe nile ọ bula di ndu nke M'meworo. 5 Noa we me dika iwu nile si di nke Jehova nyere ya.

6 Noa bara nnù arọ na ọgu iri mbe iju-miri ahu di n'elu uwa. 7 Noa we si n'iru miri nke iju-miri ahu ba n'ubọ ahu, ya na umu-ya ndikom na nwunye-ya na nwunye nile nke umu-ya ndikom. 8 Nime anu di ọcha, na nime anu nke nādigh ọcha, na nime anu-ufe na ihe nile ọ bula nke nākpụ akpu n'elu ala, 9 abua abua bakuru Noa n'ubọ ahu, oke na nwunye, dika Chineke nyere Noa iwu. 10 O rue, mbe ubọchi asa ahu gasiri, na miri nke iju-miri ahu di n'elu uwa. 11 N'arọ nke-nnù-na-ọgu-iri nke ndu Noa, n'ọnwa nke-abua, n'ubọchi nke-iri-na-asa nke ọnwa, n'ubọchi ahu ka aḅawara isi-iyi nile nke oké ọbu-miri, emeghe-kwa-ra window nile nke elu-igwe. 12 Oké miri-ozuzo ahu we di n'elu uwa ọgu ubọchi abua ehie na abali. 13 N'otù ubọchi ahu ka Noa, na Shem na Ham na Jefet, bú umu-ndikom Noa, na nwunye Noa, ha na nwunye nile nke umu-ya ndikom, bara n'ubọ ahu; 14 ha onwe-ha, na anu-ọhia nile ọ bula di iche iche, na anu-ulo nile ọ bula di iche iche, na ihe nile ọ bula di iche iche nākpụ akpu nke nākpụ akpu n'elu uwa, na anu-ufe nile ọ bula di iche iche, aha nnunu nile ọ bula. 15 Ha we bakuru Noa n'ubọ ahu, abua abua nime anu-aru nile nke ume nke ndu di nime ya. 16 Ndi nāba n'ubọ bara oke na nwunye sitere n'anu-aru nile, dika Chineke nyere ya iwu: Jehova we mechibido ya uzọ nime. 17 Iju-miri ahu we di n'elu uwa ọgu ubọchi abua; miri ahu we ba uba, bulie ubọ ahu, ewe si n'elu uwa bulie ya elu. 18 Miri ahu di ike, ba uba nke-uku n'elu uwa; ubọ ahu we nāgaghari n'elu miri. 19 Miri ahu di ike nke-uku nke-uku n'elu uwa; ewe kpuchie ugwu nile di elu nke di

n'okpuru elu-igwe nile. 20 Cubit iri na ise ka miri ahu di ike site n'elu ugwu; ewe kpuchie ugwu nile. 21 Anu-aru nile nke nākpụ akpu n'elu uwa we kubie ume, nime anu-ufe, na nime anu-ulo, na nime anu-ọhia, na nime ihe nile ọ bula nēnuputa enuputa nke nēnuputa n'elu uwa, na madu nile ọ bula: 22 ihe ọ bula nke ume nke mọ nke ndu di n'oghere-imi-ya abua, nime ihe nile ọ bula nke di n'ala-ọkpọ-nku, ọ nwuru anwu. 23 Ọ we kpochapu ihe nile ọ bula di ndu nke di n'elu ala, ma madu, ma anumanu, ma ihe nākpụ akpu, ma anu-ufe nke elu-igwe: ewe kpochapu ha n'uwa: ọ we fodu nání Noa na ndi ya na ha nọ n'ubọ ahu. 24 Miri we di ike n'elu uwa ọgu ubọchi asa na iri.

8 1 Ma Chineke chetara Noa, na anu nile di ndu, na anu-ulo nile nke ya na ha nọ n'ubọ; Chineke we me ka ifufe gabiga n'elu uwa, miri we taba; 2 emechi-kwa-ra isi-iyi nile nke ọbu-miri na window nile nke elu-igwe, eḅochi-kwa-ra oké miri-ozuzo nēsite n'elu-igwe; 3 miri we si n'elu uwa nālaghachi nābe nile: miri ahu we bilata mbe ọgu ubọchi asa na iri gwusiri. 4 Ubọ ahu we tọḅorọ n'elu ugwu nke Ararat n'ọnwa nke-asa, n'ubọchi nke-iri-na-asa nke ọnwa ahu. 5 Miri we nēbilata mbe nile rue ọnwa nke-iri: n'ọnwa nke-iri ahu, n'ubọchi mbu nke ọnwa, ka ahuru elu ugwu. 6 O rue, mbe ọgu ubọchi abua gwusiri, na Noa meghere window nke ubọ ọ mere: 7 o zipu ugolo-oma, nke pūru nāpū nālata, rue mbe miri tasiri n'elu uwa. 8 Ọ we si n'ebe ọ nọ zipu nduru, ile ma miri esiwo n'elu ala taba; 9 ma nduru ahu ahugh ebe-izu-ike nye ọbu-ukwu-ya, ọ we laghachikute ya rue n'ubọ, n'ihhi na miri ahu di n'elu uwa nile: ọ we setipu aka-ya, were ya, me ka ọ bakute ya nime ubọ. 10 Ọ we che kwa ubọchi asa ọzọ; ọ we si n'ubọ zipu nduru ahu ọzọ; 11 nduru ahu we bakute ya na mbe anyasi; ma, le, akwu-kwọ osisi olive akubitere ọhu di n'ọnu-ya: Noa we mara na miri esiwo n'elu uwa taba. 12 Ọ we che kwa ubọchi asa ọzọ, zipu nduru ahu; ma ọ laghachikutegh ya ọzọ ma-ọli. 13 O rue, n'arọ nke-nnù na ọgu iri na otù, n'ọnwa mbu, n'ubọchi mbu nke ọnwa ahu, na miri siri n'elu uwa tasia: Noa we wezuga

ihe-nkpuchi nke ubo ahu, hu, ma, le, iru ala kporo nku. 14 O bu nonwa nke-abua, nubochi nke-oru-na-asa, ka ala kosiri.

15 Chineke we gwa Noa okwu, si, 16 Si nubopua, gi onwe-gi, na nwunye-gi, na umu-gi ndikom, na nwunye nile nke umu-gi ndikom tiyere onwe-gi. 17 Anu nile o bula nke di ndu nke gi na ya no, bu nke sitere n'anu-arua nile, nime anu-ufe, na nime anu-ulo, na nime ihe nile nakpu akpu nke nakpu akpu nuwa, gi me ka ha so gi puta; ka ha we nuputa nuwa, nua omumu, ba uba n'elu uwa. 18 Noa we pua, ya na umu-ya ndikom na nwunye-ya na nwunye nile nke umu-ya ndikom: 19 anu nile o bula nke di ndu, ihe nile o bula nke nakpu akpu, na anu-ufe nile o bula, ihe o bula nke nakpu akpu n'elu uwa, dika aburu-ha si di, ha siri nubopua. 20 Noa we wure Jehova ebe-ichu-aja, were ufodu nime anu-ulo nile o bula di ocha na nime anu-ufe nile o bula di ocha, sure aja-nsure-oku n'ebe-ichu-aja ahu. 21 Jehova we nu isi utu ya; Jehova we gwa obi-Ya okwu, si, M'gagh-akocha ala ozu ma-oli n'ihimadu, n'ihina ncheputa nke obi madu di njo site na nwata; M'gagh-etibu kwa ihe nile o bula di ndu ozu ma-oli, dika M'meworo. 22 Rue ubochi nile nke uwa, oghigha-nkpuru na owuwe-ihe-ubi, na oyi na okpom-oku, na udumiri na okochi, na ehie na abali, agagh-ebi.

9 1 Chineke we gozie Noa na umu-ya ndikom, si ha, Muanu omumu, banu uoa, juputa uwa. 2 Egwu-unu na ujo-unu gadikwasi n'anu nile o bula nke uwa nke di ndu, na n'anu-ufe nile o bula nke elu-igwe; tiyere ihe nile o bula nke ala nenuputa, tiye-kwa-ra azu nile nke oko osimiri, n'aka-unu ka enyeworo ha. 3 Ihe nile o bula nke nakpu akpu, nke di ndu, gaburu unu ihe-oriri; dika akwukwo ihe-okuku ka M'nyeworo unu ha nile. 4 Nani anu-arua nke ndu-ya, bu obara-ya, di nime ya ka unu nagagh-eri. 5 N'ezie obara-unu, bu nke diri ndu-unu, ka M'gajuta kwa; n'aka anu nile o bula di ndu ka M'gajuta ya: o bu kwa n'aka madu, n'aka nwa-nne madu o bula, ka M'gajuta ndu madu. 6 Onye nawusi obara madu, site n'aka madu ka agawusi obara-ya:

n'ihina o bu nonyinyo Chineke ka O mere madu. 7 Unu onwe-unu kwa, muanu omumu, banu uba; nuputunu umu nuwa, ba uba nime ya.

8 Chineke we gwa Noa, gwa kwa umu-ya ndikom tiyere ya, okwu, si, 9 Mu onwem kwa, le, M'ganeme ka obuba-ndum guzosi ike n'ete unu no, na n'ebe nkpuru-unu no, bu ndi ganochi unu; 10 na n'ebe anu nile o bula nke nwere nkpuru-obi di ndu di nke diyere unu, nime anu-ufe, na nime anu-ulo, na nime anu-ohia nile o bula nke uwa nke diyere unu; bu nke sitere n'ihena nile nesi nubopua ahu puta, bu anu-ohia nile o bula nke uwa. 11 M'geme kwa ka obuba-ndum guzosi ike n'ebe unu no: agagh-ebipu kwa anu-arua nile ozu site na miri nke iju-miri ahu; iju-miri agagh-adi kwa ozu ibibi uwa. 12 Chineke we si, Nka bu ihe-iriba-ama nke obuba-ndu ahu nke Mu onwem naba n'etiti Mu na unu na anu nile o bula nwere nkpuru-obi di ndu nke diyere unu, rue obo nile ebigh-ebi: 13 eke-na-ogwuru-gwum ka M'tiyeworo n'igwe-oji, o gagh o kwa ihe-iriba-ama nke obuba-ndu di n'etiti Mu na uwa. 14 O geru kwa, mbe M'neme ka igwe-oji puta n'elu uwa, na agahu eke-na-ogwurugwu ahu n'igwe-oji ahu, 15 M'we cheta obubandum, nke di n'etiti mu na unu na anu nile o bula nwere nkpuru-obi di ndu nime anu-arua nile; miri agagh-agh o kwa iju-miri ozu ibibi anu-arua nile. 16 Eke-na-ogwurugwu ahu gadi kwa n'igwe-oji; M'gahu kwa ya anya, icheta obuba-ndu ebigh-ebi di n'etiti Chineke na anu nile o bula nwere nkpuru-obi di ndu nime anu-arua nile nke di n'elu uwa. 17 Chineke we si Noa, Nka bu ihe-iriba-ama nke obuba-ndu ahu nke M'meworo ka o guzosie ike n'etiti Mu na anu-arua nile nke di n'elu uwa.

18 Umu-ndikom Noa, ndi siri nubopua ahu pua, bu Shem, na Ham, na Jefet: ma Ham bu nna Kenean. 19 Ndia at o bu umu-ndikom Noa: o bu kwa site na ndia ka uwa nile basara.

20 Noa, bu onye-olu-ubi, we malite iku ubi-vine: 21 o we nua ufodu nime manya-vine-ya, nubiga oko, baba onwe-ya ot o n'etiti ulo-ikwu-ya. 22 Ham, bu nna Kenean, we hu ot o nna-ya, gosi umu-nne-ya ndikom abua n'ezie.

23 Shem na Jefet we chiri uwe-
n̄bokwasi, tukwasi n'ubu ha abua, were
azu-ha je, kpuchie ọtọ nna-ha; ma iru-ha
di n'azu, ha ahugh kwa ọtọ nna-ha.

24 Noa we teta n'ura manya-vine-ya,
mara ihe nwa-ya nwoke nke-ntà mere
ya. 25 Ọ we si,

Onye anābu ọnu ka Kenean bu;
Orù nke ndi-orù ka ọ gāburu
umu-nne-ya ndikom.

26 Ọ si kwa,

Onye agoziri agozi ka Jehova, bú
Chineke nke Shem, bu;
Ka Kenean ghọ-kwa-ra ha orù.

27 Ka Chineke me ka Jefet setia,
Ya biri kwa n'ulo-ikwū nile nke
Shem;

Ka Kenean ghọ-kwa-ra ha orù.

28 Noa we di ndu, m̄be iju-miri ahu
gasiri, ọgu arọ iri-na-asa na arọ iri.

29 Ubochi nile nke Noa we buru nnù
arọ abua na ọgu asa na iri: ọ we nwua.

10 I Ma ndia bu osuso-omumu
umu-ndikom Noa, bú Shem na
Ham na Jefet: amu-kwa-ra ha umu-
ndikom, m̄be iju-miri ahu gasiri.

2 Umu-ndikom Jefet; Goma, na
Megog, na Madai, na Jevan, na Tubal,
na Meshek, na Tiras. 3 Umu-ndikom
Goma kwa; Ashkenaz, na Rifat, na
Togama. 4 Umu-ndikom Jevan kwa;
Elaisha, na Tashish, na Kitim, na
Dodanim. 5 Site na ndia ka ekesara
ala nile di oké osimiri buruburu nke
mba nile, n'ala nile ha, onye ọ bula dika
asusu-ya si di; dika aḅuru-ha nile si
di, nime mba nile ha.

6 Umu-ndikom Ham kwa; Kush, na
Mizraim, na Put, na Kenean. 7 Umu-
ndikom Kush kwa; Seba, na Havila, na
Sabta, na Reama, na Sabteka: umu-
ndikom Reama kwa; Sheba, na Dedan.
8 Kush muru Nimrod; onye ahu mali-
terc ibu dike n'uwa. 9 Ya onwe-ya bu
dike n'ichu-ntà n'iru Jehova: n'ihì nka
ka anāsi, Dika Nimrod, bú dike n'ichu-
ntà n'iru Jehova. 10 Nmalite ala-eze-ya
bu Bebel, na Erek, na Akad, na Kalne,
n'ala Shaina. 11 O siri n'ala ahu pua
je Asiria, wue Nineve, na Rehobot-Ia,
na Kala, 12 na Resen n'etiti Nineve
na Kala (nke ahu bu obodo uku ahu).
13 Mizraim muru Ludim, na Anamim,
na Lehabim, na Naftuhim, 14 na

Patrusim, na Kasluhim (ebe ndi
Filistia siri puta), na Kaftorim.

15 Kenean muru Zaidon, bú ọkpara-
ya, na Het; 16 na ndi Jebus, na
ndi-Amorait, na ndi-Giagashait; 17 na
ndi-Haivait, na ndi Aka, na ndi Sin;
18 na ndi Avad, na ndi Zemar, na ndi
Hemat: emesia aḅuru nile nke ndi
Kenean we ḅasa. 19 Okè-ala nke ndi
Kenean we buru site na Zaidon, m̄be
i nēje Gera, rue Geza: m̄be i nēje Sodom
na Gomora na Adma na Zeboim, rue
Leshā. 20 Ndia bu umu-ndikom Ham,
dika aḅuru nile ha si di, dika asusu nile
ha si di, n'ala nile ha, nime mba nile ha.

21 Shem kwa, amu-kwa-ra umu nye
ya onwe-ya, ọ bu nna umu nile nke
Iba, nwa-nne nke-okenye nke Jefet.
22 Umu-ndikom Shem; Ilam, na Ashua,
na Apakshad, na Lud, na Eram.
23 Umu-ndikom Eram kwa; Uz, na Hul,
na Geta, na Mash. 24 Apakshad muru
Shela; Shela muru Iba. 25 Anuru
umu-ndikom abua nye Iba: aha otù
nime ha bu Peleg; n'ihì na ọ bu
n'ubochi-ya ka ekewara uwa; aha nwa-
nne-ya nwoke bu Joktan. 26 Joktan
muru Almodad, na Shelef, na Hazama-
vet, na Jera; 27 na Hadoram, na Uzal,
na Dikla; 28 na Obal, na Abimael,
na Sheba; 29 na Ofia, na Havila, na
Jobab: ndia nile bu umu-ndikom
Joktan. 30 Ebe-obibi-ha we buru site
na Misha, m̄be i nēje Sefa, ugwu nke
Iru-anyanwu. 31 Ndia bu umu-
ndikom Shem, dika aḅuru nile ha si di,
dika asusu nile ha si di, n'ala nile ha,
dika mba nile ha si di.

32 Ndia bu aḅuru umu-ndikom Noa,
dika osuso-omumu nile ha si di, nime
mba nile ha: site kwa na ndia ka ekesara
mba nile n'uwa, m̄be iju-miri ahu
gasiri.

11 I Uwa nile we nwe otù asusu na
otù uzọ okwu. 2 O rue, m̄be
ha buliri ije n'Iru-anyanwu, na ha
chotara ala di lari n'ala Shaina; ha
we biri n'ebe ahu. 3 Ha we sirita
ibe-ha, Ngwa, ka ayi kpua brick, kpọ
ha ọku nke-oma. Ha we nwe brick
n'ọnọdu nkume, ọ bu kwa bitumen ka
ha nwere n'ọnọdu urọ. 4 Ha we si,
Ngwa, ka ayi wuere onwe-ayi obodo,
na ulo-elu, nke elu-ya gēru n'elu-igwe,
ka ayi me-kwa-ra onwe-ayi aha; ka

ayi we ghara ịbasa n'elu uwa nile. 5 Jehova we ridata ihu obodo ahu na ulo-elu ahu, nke umu madu wuru. 6 Jehova we si, Le, ha bu otù ndi, ọ bu kwa otù asusu ka ha nile nwere; nka bu kwa ihe ha nāmalite ime: ụbụ a agagh-ebochiri ha ihe ọ bula nke ha nēzube ime. 7 Ngwa, ka ayi rida, ghaḅue asusu-ha n'ebe ahu, ka ha we ghara inurita asusu ibe-ha. 8 Jehova we me ka ha si n'ebe ahu ịbasa n'elu uwa nile: ha we rapu iwu obodo ahu. 9 N'ihini nka ka akpọrọ aha-ya Bebel; n'ihini na n'ebe ahu ka Jehova ghaḅuru asusu uwa nile: ọ bu kwa n'ebe ahu ka Jehova mere ka ha si ịbasa n'elu uwa nile.

10 Ndia bu osuso-omumu Shem. Shem ịbara ọgu arọ ise, mua Apakshad arọ abua ka iju-miri ahu gasiri: 11 Shem di ndu, mḅe ọ musiri Apakshad, nnù arọ na ọgu ise, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom.

12 Apakshad di ndu orú arọ na iri na ise, mua Shela: 13 Apakshad di ndu, mḅe ọ musiri Shela, nnù arọ na atọ, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom.

14 Shela di ndu orú arọ na iri, mua Iba: 15 Shela di ndu, mḅe ọ musiri Iba, nnù arọ na atọ, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom.

16 Iba di ndu orú arọ na iri na anọ, mua Peleg: 17 Iba di ndu, mḅe ọ musiri Peleg, nnù arọ na orú na iri, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom.

18 Peleg di ndu orú arọ na iri, mua Reu: 19 Peleg di ndu, mḅe ọ musiri Reu, ọgu arọ iri na arọ iteghete, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom.

20 Reu di ndu orú arọ na iri na abua, mua Serug: 21 Reu di ndu, mḅe ọ musiri Serug, ọgu arọ iri na arọ asa, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom.

22 Serug di ndu orú arọ na iri, mua Nehoa: 23 Serug di ndu, mḅe ọ musiri Nehoa, ọgu arọ iri, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom.

24 Nehoa di ndu orú arọ na iteghete, mua Tira: 25 Nehoa di ndu, mḅe ọ musiri Tira, ọgu arọ ise na iri na iteghete, ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom.

26 Tira di ndu ọgu arọ atọ na iri, mua Abram, na Nehoa, na Heran.

27 Ma ndia bu osuso-omumu Tira.

Tira muru Abram: na Nehoa na Heran; Heran muru Lot. 28 Heran we nwua n'iru nna-ya Tira n'ala ainuru ya, n'Ua nke ndi Kaldea. 29 Abram na Nehoa we lutara onwe-ha nwunye; aha nwunye Abram bu Serai; aha nwunye Nehoa bu Milka, nwa-nwayi Heran, bú nna Milka na nna Iska. 30 Ma Serai bu nwayi-aga; ọ digh nwa ọ nwere. 31 Tira we chiri Abram, bú nwa-ya nwoke, na Lot, bú nwa-nwoke nke Heran, ya bu nwa nwa-ya, na Serai, bú nwunye nwa-ya, bú nwunye Abram nwa-ya nwoke; ha na ha we si n'Ua nke ndi Kaldea pua, ije ala Kenean; ha biarue Heran, biri n'ebc ahu. 32 Ubọchi nile nke Tira we buru ọgu arọ iri na arọ ise: Tira we nwua nime Heran.

12 1 Jehova we si Abram, Si n'ala-gi, si kwa n'umu-nna-gi, si kwa n'ulo nna-gi, je nke gi rue ala ahu nke M'gēme ka i hu ya anya: 2 M'gēme kwa gi ka i ghọ mba uku, M'gāgozi kwa gi, me ka aha-gi di uku; gi buru kwa ngọzi: 3 M'gāgozi kwa ndi nāgozi gi, ọ bu kwa onye nākocha gi ka M'gābu ọnu: agāgozi kwa aḅuru nile nke uwa nime gi. 4 Abram we je, dika Jehova gwara ya okwu; Lot we so ya je: Abram ịbara ọgu arọ atọ na iri na ise mḅe o siri na Heran pua. 5 Abram we chiri Serai, bú nwunye-ya, na Lot, bú nwa nwa-nne-ya, na akù-ha nile nke ha kpatarari, na madu ndi ha nwetarari nime Heran; ha we pua ije ala Kenean; ha we ba n'ala Kenean. 6 Abram we gabiga n'ala ahu rue ebe Shekem, rue osisi terebinth nke More. Ndi Kenean nọ n'ala ahu mḅe ahu. 7 Jehova we me ka Abram hu Ya anya, Ọ si, Nkpuru-gi ka M'gēwere ala nka nye: ọ we wuere Jehova, bú Onye ahu Nke mere ka ọ hu Ya anya, ebe-ichu-aja n'ebe ahu. 8 Ọ we si n'ebe ahu kwapu je ugwu ahu di n'Iru-anyanwu Bet-el, ọ ma ulo-ikwū-ya, Bet-el di n'Ọdida-anyanwu, Ai di n'Iru-anyanwu: o wuere Jehova ebe-ichu-aja n'ebe ahu, kpọkue aha Jehova. 9 Abram we bulie ije, nēje nēbuli kwa ije n'uzọ Negeb.

10 Oké unwu we di n'ala ahu: Abram we ridarue Ijpt inọ n'ebe ahu dika ọbia; n'ihini na oké unwu ahu di ike n'ala.

11 O rue, mḅe ọ biaruru nso iba n'Ijpt,

na o siri Serai, bú nwunye-ya, Biko, le, amaram na nwayi mara nma ile anya ka i bu: 12 o gēru kwa, m̄be ndi Ijipt gāhu gi, na ha gāsi, Nwunye-ya ka nwayi a bu: ha ewe ̄bueni, ma gi ka ha gēdebe ndu. 13 Biko, si na o bu nwa-nnem nwayi ka i bu: ka o we dirim nma n'ihī gi, ka nkpuru-obim we di kwa ndu n'ihī gi. 14 O rue, m̄be Abram batara n'Ijipt, na ndi Ijipt huru nwayi ahu na nwayi mara nma nke-uku ka o bu. 15 Ndi-isi Fero we hu ya, to ya n'iru Fero: ewe kubata nwayi ahu n'ulo Fero. 16 O we me Abram nke-oma n'ihī ya: o we nwe igwē ewu na aturu, na igwē chi, na oke-inyinya-ibu, na ndi-orū ndikom, na ndinyom nēje ozi, na nne-inyinya-ibu, na camel. 17 Ma Jehova were ihe-otiti uku di iche iche tie Fero na ulo-ya n'ihī okwu bayere Serai, bú nwunye Abram. 18 Fero we kpọ Abram, si, Gin: bu nka i meworom? n'ihī gini ka : nēgosighm na nwunye-gi ka o bu? 19 N'ihī gini la i siri, Nwa-nnem nwayi ka o bu? m'we luta ya n'onwem na nwunye: ma ubu a, le nwunye-gi, kuru ya, la. 20 Fero we nye ndikom ufodu iwu bayere ya: ha we zilaga va na nwunye-ya na ihe nile nke o nwere.

13 1 Abram we si n'Ijipt rigo, ya onwe-ya, na nwunye-ya, na ihe nile o nwere, na Lot tiyere ya, rue Negeb. 2 Abram bu kwa ogaranya nke-uku n'anu-ulo na n'ola-ocha, na n'ola-edo. 3 O si na Negeb je na nbuli-ije-ya we rue Bet-el, rue ebe ahu ebe ulo-ikwū-ya diri site na nmalite, n'etiti Bet-el na Ai; 4 rue onodu nke ebe-ichu-aja ahu nke o mereri n'ebe ahu na mbu: Abram we kpokue aha Jehova n'ebe ahu. 5 Ozọ kwa, Lot, onye ya na Abram nāyikọ je, o nwere igwē ewu na aturu, na igwē chi, na otutu ulo-ikwū. 6 Ala ahu anagidegh ha, ibikọ n'otù: n'ihī na akù-ha riri nne, ha apugh kwa ibikọ n'otù. 7 Ise-okwu we di n'etiti ndi-ozüzü anu-ulo Abram na ndi-ozüzü anu-ulo Lot: ndi Kenean na ndi-Perizait nēbi kwa n'ala ahu m̄be ahu. 8 Abram we si Lot, Biko, ka ise-okwu ghara idi n'etiti mu na gi, na n'etiti ndi-ozüzü anu-ulo nkem na ndi-ozüzü anu-ulo nke gi; n'ihī na nwa-nne ka ayi bu. 9 Ala nka nile, o digh n'iru gi? biko, kwapu onwe-gi n'arum: o buru aka-

ekpe, m'gēje kwa n'aka-nri: ma o buru aka-nri, m'gēje kwa n'aka-ekpe. 10 Lot we welie anya-ya abua, hu Buruburu-ala nile nke Jodan, na ala ahu nile bu ala miri nēdē nke-oma, tutu Jehova ebibie Sodom na Gomora, dika ubi Jehova abara ogige, dika ala Ijipt, m̄be i nēje Zoa. 11 Lot we roputara onwe-ya Buruburu-ala nile nke Jodan; Lot we bulie ije je n'Iru-anyanwu: ha we kewapu onwe-ha otù n'aru nwa-nne-ya. 12 Abram biri n'ala Kencan, ma Lot biri n'obodo nke Buruburu-ala ahu, ropu ulo-ikwū-ya je rue Sodom. 13 Ma ndi Sodom bu ndi ojo na ndi-nmehie megide Jehova nke-uku. 14 Ma Jehova siri Abram, m̄be Lot kewapusiri onwe-ya n'ebe o no. Biko, welie anya-gi abua, si n'onodu a, ebe gi onwe-gi no, le anya n'Ugwu na na Ndida na n'Iru-anyanwu na n'Odida-anyanwu: 15 n'ihī na ala nka nile nke gi onwe-gi nāhu anya, gi ka M'gēnye ya, nye kwa nkpuru-gi rue m̄be ebigli-ebi. 16 M'gēme kwa ka nkpuru-gi di ka ajá nke ala: ya bu na, o buru na madu puru iguta ajá nke ala, agāguta kwa nkpuru-gi. 17 Bilie, jeharia n'ala nka n'ogologo-ya na n'obosara-ya; n'ihī na gi ka M'gēnye ya. 18 Abram we ropu ulo-ikwū-ya, bia biri n'etiti osisi terebinth nke Mamre, nke di nime Hebron, o wuere Jehova ebe-ichu-aja n'ebe ahu.

14 1 O rue, n'ubochi nke Amrafel, bú eze Shaina, na nke Ariok. bú eze Elasa, na nke Kedoalaoma, bú eze Ilam, na nke Taidal, bú eze Goyim, 2 na ha buru agha megide Bira, bú eze Sodom, megide kwa Biasha, bú eze Gomora, na Shainab, bú eze Adma, na Shemiba, bú eze Zeboyim, na eze Bila (nke ahu bu Zoa). 3 Ndia nile jikotara onwe-ha n'otù na ndagwurugwu Sidim (nke ahu bu Oké Osimiri Nnú). 4 Arọ iri na abua ka ha fere Kedoalaoma. n'arọ nke-iri-na-atọ ha we nupu isi. 5 N'arọ nke-iri-na-anọ Kedoalaoma we bia, ya na ndi-eze ndi ya na ha yikoro, ha t̄bue Refaim n'Ashterot-Kanaim, na Zuzim nime Ham, na Imim nime Shave-kiriataim, 6 na ndi Hoa n'ugwu-ha, bú Sia, rue El-peran, nke di n'akuku ozara. 7 Ha we chigharia, bia Enmishpat (nke ahu bu Kedesh), t̄bue ndi bi n'ohia nile nke ndi Amalek, t̄bue kwa ndi-Amorait, ndi bi na Hazazon-

tema. 8 Eze Sodom na eze Gomora na eze Adma na eze Zeboyim na eze Bila (nke ahu bu Zoa) we pua, do agha n'usoro imegide ha nime ndagwurugwu Sidim; 9 imegide Kedoalaoma, bu eze Iiam, na Taidal, bu eze Goyim, na Amrafel, bu eze Shaina, na Ariok, bu eze Elasa; eze anọ megide eze ise ahu. 10 Ma ndagwurugwu Sidim bu nani olulù olulù nke bitumen; ndi-eze Sodom na Gomora we halaga, da n'ebe ahu, ndi foduru we halaga n'ugwu. 11 Ha we chiri akù nile nke Sodom na Gomora, na ihe-oriri-ha nile, la. 12 Ha chiri kwa Lot na akù-ya la, bu nwa nwa-nne Abram, n'ihì na ya onwe-ya bi na Sodom. 13 Onye hapuru abapu we bia gosi Abram, bu onye-Hibru: ma ya onwe-ya bi n'etiti osisi terebinth nke Mamre, bu onye-Amorait, nwa-nne Eshkol, na nwa-nne Ana; ndi ahu bu kwa ndi ha na Abram di n'obuha-ndu. 14 Mbe Abram nuru na adotara nwa-nne-ya n'agha, o chiputa ndi-ya eziri ibu agha, bu ndi amuru n'ulo-ya, ogu iri-naise na iri na asato, o we nachu ha rue Dan. 15 O we kesa onwe-ya imegide ha n'abali, ya onwe-ya na ndi-oru-ya, o tibue ha, chua ha rue Hoba, nke di n'aka-ekpe Damaskos. 16 O we chilata akù nile, ozọ kwa, Lot, bu nwa-nne-ya, na akù-ya ka o chilatara, ndinyom kwa, na ndi ahu. 17 Eze Sodom we pua izute ya, mbe o siri na ntibu nke Kedoalaoma na ndi-eze ahu, bu ndi ya na ha yikoro, latasia, rue ndagwurugwu Shave (nke ahu bu Ndagwurugwu Eze). 18 Melkizedek, bu eze Selem, we buputa achicha na manya-vine: onye ahu bu kwa onye-nchu-aja diri Chineke Nke kachasi ihe nile elu. 19 O we gozie ya, si, Onye agoziri agozi ka Abram bu site n'aka Chineke Nke kachasi ihe nile elu, bu Onye-nwe elu-igwe na uwa: 20 o bu kwa Onye agoziri agozi ka Chineke Nke kachasi ihe nile elu bu, Onye raworo ndi nakpabu gi nye n'aka-gi. O we nye ya otu uzọ n'uzọ iri nime ihe nile. 21 Eze Sodom we si Abram, Nyem nani nke bu madu, ma were akù n'onwe-gi. 22 Abram we si eze Sodom, Eweliwom akam nye Jehova, bu Chineke Nke kachasi ihe nile elu, Onye-nwe elu-igwe na uwa, 23 na m'gagh-ewere ihe ma-oli nime ihe o bula nke i nwere,

site n'ogho we rue eriri-akpukpo-ukwu, ka i we ghara isi, Mu onwem emewo Abram ka o buru ogaranya. 24 Ka ihe o bula ghara idirim: nani ihe nke umu-okorobia ndia riri, na okè nke ndikom ahu mu na ha yikoro je: Ana, na Eshkol, na Mamre, ka ha onwe-ha were okè-ha.

15 1 Mbe ihe ndia gasiri, okwu Jehova ruru Abram nti n'ohu, si, Atula egwu, Abram: Mu onwem bu ota diri gi, ugwo-olu-gi riri nne nke-uku. 2 Abram we si, Onye-nwe-ayi, bu Jehova, gini ka I genyem, ebe mu onwem gaje iba aka nwa si n'uwa la, ma onye genweta ulom bu Damesek Elieza? 3 Abram si kwa, Le, mu ka I nenyegh nkpuru: le kwa, nwa-ulom bu onye nenweta ihem. 4 Ma, le, okwu Jehova ruru ya nti, si, Nwoke a agagh-enweta ihe-gi; kama onye gesi n'afọ-gi puta, onye ahu genweta ihe-gi. 5 O me ka o puta n'ezì, O si, Biko, legide anya n'ebe elu-igwe di, gua kpakpando, o buru na i puru igu ha: O si ya, Otù a ka nkpuru-gi gadi. 6 O we kwere na Jehova; O we gua ya nye ya n'ezì omume. 7 O si ya, Mu onwem bu Jehova Nke mere ka i si n'Ua nke ndi Kaldea puta, inye gi ala nka inweta ya. 8 O si, Onye-nwe-ayi, bu Jehova, m'geji gini mara na m'genweta ya? 9 O si ya, Chirim nwa-aboghọ-ehi nke bara arọ atọ, na nne-ewu nke bara arọ atọ, na ebulu nke bara arọ atọ, na nduru, na nwa-kpalakwukwu. 10 O we chiri Ya ihe ndia nile, kpowa ha n'etiti abua, tiye otù nkpoa na ncherita-iru ibe-ya: ma o kpowagh nnunu abua ahu. 11 Udele we fedakwasi ozu-anu ahu, ma Abram chuliri ha. 12 O rue, mbe anyanwu gaje ida, na okè ura dakwasiri Abram; ma, le, okè ujọ, bu ochichiri uku, nadakwasi ya. 13 O si Abram, Mara nke-oma na nkpuru-gi gabu obia n'ala nabugh nke ha, ha gefe kwa ha; ha geweda ha ala nnu arọ; 14 ozọ kwa, inba ahu nke ha gefe ka M'ganekpe ikpe: emesia ha gachiri akù uku puta. 15 Ma gi onwe-gi galakuru nna-gi-ha n'udo; ageli gi n'ezì isi-awo. 16 Ma n'obọ nke-anọ ka ha galata n'ebe a: n'ihì na ajo omume ndi-Amorait akèzugh. 17 O rue na, mbe anyanwu dasiri, mbe o ba-kwa-ra ochichiri, le, ite-

ọku nke nākwu anwuru, na ọwa nke nēnwu ọku nke gabigara n'etiti iberibe anu ahu. 18 N'ubochi ahu ka Jehova bara ọbụba-ndu nye Abram, si, Nkpuru-gi ka M'nyeworo ala nka, site n'osimiri Ijipt rue osimiri uku ahu, bú osimiri Yufretis: 19 ndi-Kinait, na ndi-Kenizait, na ndi-Kadmonait, 20 na ndi Het, na ndi-Perizait, na Refaim, 21 na ndi-Amorait, na ndi Kencan, na ndi-Giagashait, na ndi Jebus.

16 1 Ma Serai, bú nwunye Abram, amugh nwa nye ya: ma ọ nwere otú nwayi nējere ya ozi, bú onye Ijipt, onye aha-ya bu Hega. 2 Serai we si Abram, Biko, le, Jehova ebochiwom imu nwa; biko, bakuru nwayi nējerem ozi; elegh anya agēsite na ya wuliem elu dika ulo. Abram we ge nti n'olu Serai. 3 Serai, bú nwunye Abram, we were Hega, bú onye Ijipt, bú nwayi nējere ya ozi, nye Abram, bú di-ya, na nwunye, n'ogwugwu arọ nke-iri Abram biri n'ala Kencan. 4 Ọ we bakuru Hega, ọ we turu ime: ọ we hu na ọ turu ime, ewe leda nwayi-nwe-ya n'anya-ya. 5 Serai we si Abram, Ihe-ikem di n'aru gi: mu onwem nyere nwayi nējerem ozi n'obi-gi; ọ we hu na ọ turu ime, ewe ledam n'anya-ya: ka Jehova kpe ikpe n'etiti mu na gi. 6 Abram we si Serai, Le, nwayi nējere gi ozi di n'aka-gi; me ya ihe di nma n'anya-gi. Serai we weda ya ala, ọ we ọapu n'iru-ya. 7 Mọ-ozí nke Jehova we hu ya n'akuku isi-iyi miri ahu di n'ozara, n'akuku isi-iyi ahu di n'uzọ Shua. 8 Ọ si, Hega, nwayi nējere Serai ozi, ọle ebe i siri bia? ọ bu kwa ole ebe i nēje? Ọ si, Ọ bu n'iru Serai, bú nwayi-nwem, ka m'nāọapu. 9 Mọ-ozí nke Jehova we si ya, Laghachikuru nwayi-nwe-gi, weda kwa onwe-gi ala n'okpuru aka-ya. 10 Mọ-ozí nke Jehova si kwa ya, M'gēme ka nkpuru-gi ba uba nke-uku, agagh-aguta kwa ya n'ihí ọtutu ọ di. 11 Mọ-ozí nke Jehova si kwa ya, Le, gi onwe-gi di ime, i gaje imu nwa-nwoke; i gākpọ kwa aha-ya Ishmael, n'ihí na Jehova egewo nti na nweda-gi. 12 Ya onwe-ya gābu kwa madu yiri inyinya-ibu-ọhia; aka-ya gēmegide madu nile ọ bula, aka madu nile ọ bula gēmegide kwa ya; ọ bu kwa n'iru umu-nne-ya nile ka o gēbi.

13 Ọ we kpọ aha Jehova Nke nāgwa ya okwu, Gi onwe-gi bu Chineke nāhu uzọ: n'ihí na ọ siri, Ọ bu kwa n'ebe a ka m'leworó azu Onye nāhum anya? 14 N'ihí nka ka akpọọ ólúlú-miri ahu Bia-lahai-roi; le, ọ di n'etiti Kedesh na Bered. 15 Hega we muara Abram nwa-nwoke: Abram we kpọ aha nwa-ya nwoke, nke Hega muru, Ishmael. 16 Abram bara ọgu arọ anọ na isi, mọe Hega muru Ishmael nye Abram.

17 1 Mọe Abram bara ọgu arọ anọ na iri na iteghete, Jehova mere ka Abram hu Ya anya, Ọ si ya, Mu onwem bu Chineke Nke puru ime ihe nile; gi jeharia n'irum, buru kwa onye zuru oké. 2 M'gētiye kwa ọbụba-ndum n'etiti Mu na gi, me ka i ba uba nke-uku nke-uku. 3 Abram we da kpu iru-ya n'ala: Chineke we kpayere ya uka, si, 4 Mu onwem, le, ọbụba-ndum di n'ebe i nọ, i gāghọ kwa nna nke igwé mba. 5 Agagh-akpọ kwa aha-gi Abram ọzọ, ma aha-gi gābu Abraham; n'ihí na nna nke igwé mba ka M'leworo gi. 6 M'gēme kwa ka i mua ọmumú nke-uku nke-uku, M'gēme kwa ka i ghọ mba di iche iche, ndi-eze gēsi kwa nime gi puta. 7 M'gēme kwa ka ọbụba-ndum guzosi ike n'etiti Mu na gi na nkpuru-gi, ndi gānọchi gi, rue ọbọ-ha nile, ka ọ buru ọbụba-ndu ebigh-ebi, na M'gāburu gi, buru kwa nkpuru-gi, ndi gānọchi gi, Chineke. 8 M'gēnye kwa gi, nye kwa nkpuru-gi gānọchi gi, ala ọnọdu-ọbia-gi nile, bú ala Kencan nile, ka ọ buru ihe-onwunwe ebigh-ebi; M'gābu-kwa-ra ha Chineke. 9 Chineke we si Abraham, Gi onwe-gi kwa, i gēdebe ọbụba-ndum, gi onwe-gi, na nkpuru-gi, ndi gānọchi gi, rue ọbọ-ha nile. 10 Nka bu ọbụba-ndum, nke unu gēdebe, nke di n'etiti Mu na unu na nkpuru-gi, ndi gānọchi gi; agēbi nwa-nwoke ọ bula n'etiti unu úgwú. 11 Agēbi unu úgwú n'anu-arú nke apí-unu; ọ gābu kwa ihe-iriba-ama nke ọbụba-ndu di n'etiti Mu na unu. 12 Agēbi onye ruru ubochi asatọ úgwú n'etiti unu, nwa-nwoke ọ bula rue ọbọ-unu nile, onye amuru n'ulo, na onye eji ego ọata n'aka onye ala ọzọ ọ bula, nke nēsigh na nkpuru-gi puta. 13 Aghagh ibi onye amuru n'ulo-gi, na onye eji ego-gi ọata, úgwú: ọbụba-ndum

gādi kwa n'anu-aruru-unu ka o buru oḅuḅa-ndu ebigh-ebi. 14 Ma nwoke anēbigh ūgwū, nke anēbigh ūgwū n'anu-aruru nke api-ya, agēbipu nkpuru-obi ahu n'etiti umu-nna-ya; o mebiwo oḅuḅa-ndum.

15 Chineke we si Abraham, Serai, bụ nwunye-gi, i gagh-akpo aha-ya Serai, n'ihhi na Sera bu aha-ya. 16 M'gāgozi ya, ozo kwa, M'gēnye gi nwa-nwoke site na ya: M'gāgozi kwa ya, o gāgho kwa mba di iche iche; ndi-eze nke ndi di iche iche gēsite na ya di. 17 Abraham we da kpue iru-ya n'ala, chi kwa ochi, si n'obi-ya, O bu onye bara oḅu arḅ ise ka agā-muru nwa? Sera kwa, nke bara oḅu arḅ anḅ na iri, o gāmu nwa? 18 Abraham we si Chineke, Biko, ka Ishmael di ndu n'iru Gi! 19 Chineke we si, Kama, Sera, bụ nwunye-gi, gaje imuru gi nwa-nwoke; i gākpḅ aha-ya Aisak: M'gēme kwa ka oḅuḅa-ndum guzosi ike n'ebe o nḅ, ka o buru oḅuḅa-ndu ebigh-ebi nye nkpuru-ya gānochi ya. 20 Ishmael kwa, anurum olu-gi bayere ya: le, agoziwom ya, M'gēme ka o mua omū-mū, M'gēme kwa ka o ba uba nke-uku nke-uku; ndi-isi iri na abua ka o gāmu, M'gēme kwa ya ka o ghḅ mba uku. 21 Ma oḅuḅa-ndum ka M'gēme ka o guzosi ike n'ebe Aisak nḅ, bụ nke Sera gāmuru gi na mḅe nka akara akā n'aka-nile. 22 O we rapu ikpayere ya uka, Chineke we si n'ebe Abraham nḅ rigo. 23 Abraham we chiri Ishmael, bụ nwa-ya nwoke, na ndi nile amuru n'ulo-ya, na ndi nile eji ego-ya ḅata, nwoke nile o bula n'etiti ndikom ulo Abraham, o bie ha ūgwū n'anu-aruru nke api-ha n'otū ubochi ahu, dika Chineke kpayere ya uka. 24 Abraham bara oḅu arḅ anḅ na iri na iteghete, mḅe ebiri ya ūgwū n'anu-aruru nke api-ya. 25 Ishmael, bụ nwa-ya nwoke, ḅa-kwa-ra arḅ iri na atḅ, mḅe ebiri ya ūgwū n'anu-aruru nke api-ya. 26 N'otū ubochi ahu ka ebiri Abraham na Ishmael nwa-ya nwoke ūgwū. 27 O bu kwa ya na ndikom ulo-ya nile, bụ ndi amuru n'ulo, na ndi eii ego ḅata n'aka ndi ala ozo, ka ebiri ūgwū.

18 1 Jehova we me ka o hu Ya anya n'etiti osisi terebinth nke Mamre, mḅe ya onwe-ya nānoḅu n'ḅnu-uzḅ ulo-ikwū-ya n'ikpo-ḅku nke ehie; 2 o

welie anya-ya abua elu, hu, ma, le, ndikom atḅ nēguzo onwe-ha na ncherita-iru ya: mḅe o huru ha, o si n'ḅnu-uzḅ ulo-ikwū ahu ḅa ozo izute ha, o kpḅ isi ala, 3 si, Onye-nwem, biko, o buru na ahutawom amara n'iru gi, biko, esila n'ebe orū-gi nḅ gabiga: 4 biko, ka ekute nwantī miri, unu sa ukwu-unu, zuru-kwa-nu ike n'okpuru osisi a: 5 ka m'weta kwa iberibe achicha, nwe-kwa-nu ume n'obi-unu; emesia gabiganu: n'ihhi na o bu n'ihhi nka ka unu gabigakutere orū-unu. Ha we si, Me otū a, dika i kwuru. 6 Abraham we me ngwa ba n'ulo-ikwū-ya, bakuru Sera, si, Me ngwa, weta mḅe utu oka flour atḅ, gwḅ ya, me oḅe achicha. 7 Abraham we ḅaga n'igwē ehi ya, were nwa-ehi nke anu-aruru-ya nākagh aka nke di kwa nma, nye okoroḅia nējere ya ozi; o me ngwa idozi ya. 8 O were kwa miri-ara-chi nke raru araru, na miri-ara-chi, na nwa-ehi ahu nke o doziri, o che ha n'iru ha; ya onwe-ya we nēguzo n'akuku ha n'okpuru osisi ahu, ha we rie. 9 Ha si ya, Oḅe ebe Sera, bụ nwunye-gi, nḅ? O si, Le, o nḅ n'ulo-ikwū. 10 O si, Aghaghm ichigharikute gi dika mḅe a aka-nile; le kwa, Sera, bụ nwunye-gi, gēnwe nwa-nwoke. Ma Sera nuru n'ḅnu-uzḅ ulo-ikwū, nke di n'azu ya. 11 Ma Abraham na Sera ghḅḅ agadi, ubochi ndu-ha nāgwu; o ghawori idiri Sera dika o nādiri ndinyom. 12 Sera we chi ochi nime onwe-ya, si, M'gēnwe ihe-utḅ mḅe m'kasiri nkā, onye-nwem bu kwa agadi? 13 Jehova we si Abraham, O bu kwa n'ihhi gini ka Sera chiworo ochi, si, O gābu ezi-okwu na m'gāmu nwa, nke mu onwem ghḅworo agadi? 14 O di ihe kariri Jehova ime? Na mḅe akara akā ka M'gēchigharikute gi, dika mḅe a aka-nile, Sera gēnwe kwa nwa-nwoke. 15 Sera we go, si, Achighm ochi; n'ihhi na o nātu egwū. O si, E-è; kama i chiri ochi.

16 Ndikom ahu we si n'ebe ahu bilie, le anya n'ebe Sodom di: Abraham nēso kwa ha je idupu ha. 17 Jehova we si, Mu onwem, M'nēzonari Abraham ihe Mu onwem nēme; 18 ebe Abraham nāghagh ighḅ mba di uku nwe kwa ume, agāgozi kwa mba nile nke uwa nime ya? 19 N'ihhi na amawom ya, ka o we nye umu-ya na ulo-ya, ndi gānochi

ya, iwu, ka ha we debe uzọ Jehova, ime ezi omume na ihe ekpere n'ikpe; ka Jehova we weta n'isi Abraham ihe Okwuru bayere ya. 20 Jehova we si, Iti-nkpu Sodom na Gomora, o riri nne n'ezie, nmehie-ha kwa, o di arọ nke-uku n'ezie; 21 ka M'rida kwa, hu ma o bu dika iti-nkpu ya si di, nke rurum nti, ka ha mezuworo; o buru kwa na o digh otu a, ka M'mara. 22 Ndikom ahu we si n'ebe ahu che iru je n'uzọ Sodom: ma Abraham nēguzogide n'iru Jehova. 23 Abraham we biarue nso, si, O gābu ezie na I gēkpochapu ndi ezi omume tiyere ndi nēmebi iwu? 24 Elegh anya ogu ndi ezi omume abua na iri di n'obodo ahu: o gābu ezie na i gēkpochapu ebe ahu ghara iḅaghara ya n'ih i ogu ndi ezi omume abua na iri nọ nime ya? 25 Ya buru Gi ihe-ārú ime dika ihe a si di, ime ka onye ezi omume so onye nēmebi iwu nwua, o we buru na dika ndi ezi omume si di, otu a ka ndi nēmebi iwu di; ya buru Gi ihe-ārú: Onye-ikpé uwa nile, O gagh-eme ihe ekpere n'ikpe? 26 Jehova we si, O buru na achotam nime Sodom ogu ndi ezi omume abua na iri n'etiti obodo ahu, M'gāḅaghara ebe ahu nile n'ih i ha. 27 Abraham we za, si, Biko, le, ejisiwom ike igwa Onye-nwe-ayi okwu, mu onwem, nke bu aja na ntu: 28 elegh anya madu ise agagh-adi n'ogu ndi ezi omume abua na iri ahu: I gēbibi obodo ahu nile n'ih i madu ise ahu nādigh ya? O si, M'gagh-ebibi ya, ma M'chota n'ebe ahu ogu abua na ise. 29 O gwa kwa Ya okwu ozo, si, Elegh anya agāchota n'ebe ahu ogu abua. O si, M'gagh-eme ya n'ih i ogu abua ahu. 30 O si, Biko, ka Onye-nwe-ayi ghara iwe iwe di oku, ka m'kwu kwa okwu: elegh anya agāchota n'ebe ahu oru na iri. O si, M'gagh-eme ya, ma M'chota n'ebe ahu oru na iri. 31 O si, Biko, le, ejisiwom ike igwa Onye-nwe-ayi okwu: elegh anya agāchota n'ebe ahu oru. O si, M'gagh-ebibi ya n'ih i oru ahu. 32 O si, Biko, ka Onye-nwe-ayi ghara iwe iwe di oku, ka m'kwu kwa okwu nani otu ubo a: elegh anya agāchota n'ebe ahu iri. O si, M'gagh-ebibi ya n'ih i iri ahu. 33 Jehova we la, mbe O gwabisiri Abraham okwu: Abraham we lata n'onodu-ya.

19 I Abua nime ndi-mo-oz i ahu we biarue Sodom n'anyasi; ma Lot nanodu n'onu-uzo-ama Sodom: Lot we hu ha anya, bilie izute ha, o da kpue iru-ya n'ala, 2 si, Biko, le, ndi-nwem, biko, sinu n'ije-unu wezuga onwe-unu ba n'ulo oru-unu, no onodu-abali, sa kwa ukwu-unu, unu gebili n'isi-ututu, la, Ha si, E-e, kama o bu n'ama ka ayi ganu onodu-abali. 3 O rugide ha nke-uku; ha we si n'ije-ha wezuga onwe-ha jekuru ya, ba n'ulo-ya; O we mere ha oké oriri, sie achicha ekogh-eko, ha rie. 4 Ma tutu ha edina, ndikom obodo ahu, bu ndikom Sodom, bara ulo ahu buru-buru, ma okorobia ma agadi, ndi ala ahu nile site n'akuku o bula; 5 ha we kpo Lot oku, si ya, Ole ebe ha no, bu ndikom ndi bakutere gi n'abali a? me ka ha putakute ayi, ka ayi we mara aru-ha. 6 Lot we pukuru ha rue onu-uzo, mechie uzọ n'azu ya. 7 O si, Biko, umu-nnem, unu emela ihe ozo. 8 Biko, le, enwerem umu-ndinyom abua ndi akamagh aru nwoke: biko, ka m'kuputara unu ha, me-kwa-nu ha dika o di nma n'anya-unu: nani unu emela ndikom ahu ihe; n'ih i na o bu n'ih i nka ka ha biara n'okpuru ndo nke ulom. 9 Ha si, Pua n'uzo. Ha si kwa, Otú onye a batara ino dika obia, o we nekpe ikpe nke-uku: ubu a ayi geme gi ihe kari ihe ayi geme ha. Ha we rugide nwoke ahu, bu Lot, nke-uku, biarue nso itiwa ibo-uzo. 10 Ndikom ahu we setipu aka-ha, me ka Lot bakute ha n'ulo, ha we mechie uzọ. 11 Ha we were ikpu-isi ti ndikom ahu ndi no n'onu-uzo ulo, ma onye nta ma onye uku: ike we gwu ha ichota onu-uzo ahu. 12 Ndikom ahu we si Lot, O di onye i nwere n'ebe a ozo? di nwa-gi, na umu-gi ndikom, na umu-gi ndinyom, na onye o bula i nwere n'obodo a; me ka ha si n'ebe a pua: 13 n'ih i na ndi nebibi ebe a ka ayi bu, n'ih i na itinkpu-ha aghowo ihe uku n'iru Jehova; Jehova ezitewo kwa ayi ibibi ya. 14 Lot we pua, gwa di umu-ya, ndi nalu umu-ya ndinyom, okwu, si, Bilienu, si n'ebe a pua; n'ih i na Jehova nebibi obodo a. Ma o di ka onye nakwa emo n'anya di umu-ya. 15 Ma mbe chi boru, ndi-mo-oz i ahu nukporo Lot, si, Bilie, chiri nwuaye-gi, na umu-gi ndinyom abua

ndi ahuru n'ebe a; ka ewe ghara ikpochapu gi n'ahuhu ajọ omume obodo a. 16 Ma ọ ẹagwojuru ya anya; ndikom ahu we ịide aka-ya, ịide kwa aka nwunye-ya, ịide kwa aka umu-ya ndinyom abua; n'ihì na Jehova nwere ọmiko n'aru ya: ha we me ka ọ puta, me ka ọ nọdu n'azu obodo. 17 O rue, mbe ha mesiri ka ha puta n'azu obodo, na ọ siri, Wepuga onwe-gi n'ihì ndu-gi; elegidela anya n'azu gi, eguzo-kwa-la na Buruburu-ala a nile; wepuga onwe-gi je ugwu ahu, ka ewe ghara ikpochapu gi. 18 Lot we si ha, E-e, biko, onye-nwem: 19 biko, le, oru-gi ahutawo amara n'iru gi, i mwo kwa ka ebere-gi di uku, nke i meworom n'idebem ndu; mu onwem apugh kwa iwepuga onwem je ugwu, ka ihe oyo ahu we ghara irapara n'arum, m'we nwua: 20 biko, le, obodo a di nso ibalaga n'ebe ahu, nke ahu bu kwa obodo ntá: oiko, ka m'wepuga onwem je ebe ahu, (ọ bugh obodo ntá?) nkpuru-obim gadi kwa ndu. 21 O si ya, Le, m'huwo kwa gi iru-oma n'okwu a, na m'gagh-akwatu obodo a nke i kwuworo okwu bayere ya. 22 Me ngwa, wepuga onwe-gi je ebe ahu; n'ihì na apughm imc ihe rue mbe i gabá n'ebe ahu. N'ihì nka ka akporo aha obodo ahu Zoa. 23 Anyanwu awawo n'elu uwa mbe Lot batara nime Zoa. 24 Jehova we me ka brimstone na oku si n'elu-igwe zokwasi Sodóm na Gomóra dika miri site n'ebe Jehova no; 25 O we kwatue obodo ndia, na Buruburu-ala ahu nile, na ndi nile bi n'obodo ahu nile, na ihe-opupu nke ala. 26 Ma nwunye-ya siri n'azu Lot legide anya, we gho ogidi nu. 27 Abraham we bilie n'isi-ututu je ebe ahu nke o guzorori n'iru Jehova: 28 o le anya n'ebe Sodóm na Gomóra di, na n'ebe ala nile nke Buruburu-ala ahu di, o we iu, ma, le, anwuru-oku nke ala ahu rigoro dika anwuru-oku nke oké oku. 29 O rue, mbe Chineke bibiri obodo nile nke Buruburu-ala ahu, na Chineke chetara Abraham, we si n'etiti nkwa ahu zipu Lot, mbe O kwaturu obodo nke Lot biri nime ha.

30 Lot we si na Zoa rigo, biri n'ugwu ahu, ya na umu-ya ndinyom abua; n'ihì na ọ turu egwu ibi nime Zoa: ọ we biri n'oba, ya onwe-ya na umu-ya ndinyom abua. 31 Ada we si nke-ntá,

Nna-ayi aghowo agadi, ma o digh nwoke n'uwa ibakute ayi, dika uzọ uwa nile si di: 32 bia, ka ayi me nna-ayi ka o nua manya-vine, ka ayi na ya dina kwa, ka ayi we site na nna-ayi debe nkpuru ndu. 33 Ha we me ka nna-ha nua manya-vine n'abali ahu: ada we ba, ya na nna-ya we dina; ma nna-ya amagh mbe o dinara, na mbe o biliri. 34 O rue n'echi-ya, na ada siri nke-ntá, Le, mu na nnam dinara n'abali nyahuru: ka ayi me ka o nu kwa manya-vine n'abali a; gi ba kwa, gi na ya dina, ka ayi we site na nna-ayi debe nkpuru ndu. 35 Ha we me ka nna-ha nu kwa manya-vine n'abali ahu: nke-ntá we bilie, ya na nna-ya we dina; ma nna-ya amagh mbe o dinara, na mbe o biliri. 36 Umu Lot ndinyom abua we turu ime site n'aka nna-ha. 37 Ada we mua nwa-nwoke, kpo aha-ya Moab: onye ahu bu nna ndi Moab rue ta. 38 Nke-ntá kwa, ya onwe-ya mu-kwa-ra nwa-nwoke, kpo aha-ya Ben-ami: onye ahu bu nna umu Amon rue ta.

20 I Abraham we si n'ebe ahu bulie ije n'uzo ala Negeb, biri n'etiti Kedes na Shua; o we no dika obia nime Gera. 2 Abraham we kwue okwu bayere Sera, bu nwunye-ya, si, Nwa-nnem nwayi ka o bu: Abimelek, bu eze Gera, we zie ozi, kuru Sera. 3 Ma Chineke biakutere Abimelek na no nke abali, si ya, Le, gi bu onye nwuru anwu, n'ihì nwayi ahu nke i kuruworo; n'ihì na nwayi ahu bu nwunye di luru. 4 Ma Abimelek akabiagh nso ya: o we si, Onye-nwe-ayi, O bu kwa mba nke neme ezi omume ka I gebu? 5 O bugh nwoke ahu sirim, Nwa-nnem nwayi ka o bu? nwayi ahu kwa, obuna ya onwe-ya siri, Nwa-nnem nwoke ka o bu: n'izu-oké nke obim na n'emegh-ihe-oyo nke obu-akam abua ka m'meworo nka. 6 Chineke we si ya nime no ahu, Mu onwem kwa, amawom na o bu n'izu-oké nke obi-gi ka i meworo nka, Mu onwem we bochi kwa gi ka i ghara imehie megidem: n'ihì ya ekweghm i metu ya aka. 7 Ma ubu a me ka nwunye nwoke ahu laghachi; n'ihì na onye-amuma ka o bu, o gekpe kwa ekpere bayere gi, i we di ndu: ma o buru na i megh ka o laghachi, gi mata na i ghagh inwu anwu, gi onwe-gi, na ndi nile

nwere. 8 Abimelek we bilie n'isi-ututu, kpọ ndi-orù-ya nile, kwue okwu ndia nile na nti-ha: ndikom ahu we tua egwu nke-uku. 9 Abimelek we kpọ Abraham, si ya, Gini bu ihe i meworo ayi? gini bu kwa ihe m'mehie-woro megide gi, na i mewo ka nmehie uku biakwasim, biakwasi kwa ala-ezem? omume nke nēkwesigh ime ka i meworom. 10 Abimelek si kwa Abraham, Gini ka i huru, na i mewo ihe a? 11 Abraham we si, N'ihì na asirim, N'ezie ọ digh egwù Chineke di n'ebe a; ha gēbükwam n'ihì okwu bayere nwunye. 12 Ọzọ kwa, ọ bu nwa-nnem nwayi n'ezie, nwa-nwayi nnam ka ọ bu, ọ bu nani na ọ bugh nwa-nwayi nnem; ọ we ghorom nwunye: 13 o rue, mbe Chineke merem ka m'si n'ulo nnam waghari, na asirim ya, Nka bu ebere-gi nke i gēmerem; n'ebe nile ọ bula nke ayi gābiaru ebe ahu, gi kwue okwu bayerem, si, Nwa-nnem uwoke ka ọ bu. 14 Abimelek we chiri igwè ewu na aturu na igwè chi, na orù-ndikom na ndinyom nēje ozi, nye Abraham, me kwa ka Sera nwunye-ya laghachikute ya. 15 Abimelek we si, Le, alam di n'iru gi: biri n'ebe di nna n'anya-gi. 16 Ọ si Sera, Le, enyewom nwa-nne-gi nnù nkpuru-ego ọla-ọcha abua na ọgu iri: le, nke ahu buru gi ihe-nkpuchi anya n'ebe ndi nile nọ, bú ndi gi na ha nọ; ọ bu kwa n'iru madu nile ka emeziworo gi. 17 Abraham we kpere Chineke: Chineke we me ka aru di Abimelek na nwunye-ya na orù-ya ndinyom nina; ha we mua umu. 18 N'ihì na Jehova ọchisiri àkpá-nwa nile nke ulo Abimelek ike, n'ihì okwu bayere Sera, bú nwunye Abraham.

21 1 Jehova we leta Sera dika Ọ siri, Jehova we me Sera dika O kwuru. 2 Sera we turu ime, muara Abraham nwa-nwoke n'agadi-ya, na mbe ahu akara aká nke Chineke kpayerere Abraham uka bayere ya. 3 Abraham we kpọ aha nwa-ya nwoke nke amuru nye ya, onye Sera muru nye ya, Aisak. 4 Abraham we bie nwa-ya nwoke, bú Aisak, úgwù mbe o ruru ubochi asato, dika Jehova nyere ya iwu. 5 Abraham bara ọgu arọ ise, mbe amuru ya Aisak, bú nwa-ya nwoke. 6 Sera we si, Ichi-ochi ka Chineke doziworom; onye

ọ bula nke nānu ya gāchi ọchi bayerem. 7 Ọ si kwa, Onye gāsiwori Abraham, Sera gēnye umu ara? n'ihì na amuworom ya nwa-nwoke n'agadi-ya.

8 Nwa ahu we tó etó, eme ka ọ rapu ara: Abraham we me oké oriri di uku n'ubochi emere ka Aisak rapu ara. 9 Sera we hu nwa-nwoke Hega, bú nwayi Ijpt, nke ọ mururi Abraham, ka ọ nāchi ọchi nke-uku. 10 Ọ we si Abraham, Chupu orù-nwayi a na nwa-ya nwoke: n'ihì na nwa-nwoke orù-nwayi a agagh-eso nwam nwoke, bú Aisak, nweta ihe-gi. 11 Ma ihe ahu jorọ njọ nke-uku n'anya Abraham n'ihì nwa-ya nwoke. 12 Chineke we si Abraham, Ka ọ ghara ijọ njọ n'anya-gi n'ihì nwa-okoro a, na n'ihì orù-gi nwayi: ihe nile Sera nāsi gi me, ge nti n'olu-ya; n'ihì na ọ bu nime Aisak ka agākpọrọ gi nkpuru. 13 Ọzọ kwa, nwa orù-nwayi ahu ka M'gēme ka ọ ghọ mba, n'ihì na nkpuru-gi ka ọ bu. 14 Abraham we bilie n'isi-ututu, were achieha na karama-akpukpọ miri nye Hega, tukwasi ya n'ubu-ya, ọ nye kwa ya nwa-ya, zilaga ya: ọ we je, nāwaghari n'ozara Bia-sheba. 15 Miri we gwu na karama-akpukpọ ahu, ọ we tuda nwa ahu n'okpuru otù nime osisi ntà, 16 je, nọdu ala n'onwe-ya na ncherita-iru ya n'ebe di anya, dika ndi nāba uta gābaru; n'ihì na ọ siri, Ka m'ghara ilekwasi ọnwu nwam anya. Ọ we nọdu na ncherita-iru ya, welie olu-ya, kwa ákwá. 17 Chineke we nu olu nwa-okoro ahu; mọ-ozì nke Chineke we si n'elu-igwe kpọ Hega okù, si ya, Gini nēme gi, Hega? atula egwu; n'ihì na Chineke anuwo olu nwa-okoro ahu n'ebe ọ nọ. 18 Bilie, palie nwa-okoro ahu, jide ya n'aka-gi; n'ihì na mba uku ka M'gēme ya ka ọ ghọ. 19 Chineke we meghe anya-ya abua, ọ hu olulù-miri; ọ we je, bajue karama-akpukpọ-ya na miri, me ka nwa-okoro ahu nua. 20 Chineke we nọyere nwa-okoro ahu, ọ we tó etó. biri n'ozara, ghọ oká-uta, ka o nētó etó. 21 O biri n'ozara Peran: nne-ya we si n'ala Ijpt lutara ya nwunye.

22 O rue na mbe ahu, na Abimelek na Faikol, bú onye-isi usu-ndi-agma-ya, gwara Abraham okwu, si, Chineke nọyere gi n'ihè nile nke gi onwe-gi nēme: 23 ma ubu a were Chineke nūaram iyi

n'ebe a na i gagh-agwa mu onwem, ma-ọbu umum, ma-ọbu umu umum, okwu-ugha: ọ bu dika ebere nke m'imeworo gi si di ka i gēmerem, mekwa-ra ala nke i nọworo dika ọbia nime ya. 24 Abraham we si, Mu onwem gānu iyi. 25 Abraham we bara Abimelek nba n'ih i olulū-miri nke ndi-orū Abimelek napuru ya-ri n'ike. 26 Abimelek we si, Amaghm onye mere ihe a: ọzọ kwa, gi onwe-gi, i gosighm, ma mu onwem kwa, anughm ya, ma-ọbugh nani ta. 27 Abraham we chiri igwē ewu na aturu na igwē ehi nye Abimelek; ha abua we ọa ndu. 28 Abraham we debe umu-nne-aturu asa n'onwe-ha iche, bú nke igwē ewu na aturu. 29 Abimelek we si Abraham, Gini ka umu-nne-aturu asa ndia nke i debere n'onwe-ha iche bu? 30 Ọ we si, Uma-nne-aturu asa ndia ka i gānara n'akam, ka ọ we ghorom ihe-ama na m'gwuru olulū-miri a. 31 N'ih i ya ọ kpọrọ ebe ahu Bia-sheba; n'ih i na n'ebe ahu ka ha abua nuru iyi. 32 Ha we ọa ndu na Bia-sheba: Abimelek we bilie, ya na Faikol, bú onye-isi usu-ndi-agha-ya; ha laghachi n'ala ndi Filistia. 33 Abraham we kua osisi tamarisk na Bia-sheba, kpọkue aha Jehova, bú Chineke Ebigh-ebi, n'ebe ahu. 34 Abraham we nọ dika ọbia n'ala ndi Filistia ọtutu ubọchi.

22 1 O rue, mbe ihe ndia gasiri, na Chineke nwara Abraham, si ya, Abraham; ọ si, Lekwam. 2 Ọ si, Biko, were nwa-gi nwoke nke i nwere nani ya, onye i huru n'anya, bú Aisak, je ala Moraia; sure ya n'ebe ahu, ka ọ buru aja-nsure-ọku, n'elu otu nime ugwu ahu nke M'gasi gi je. 3 Abraham we bilie n'isi-ututu, jikwa inyinya-ibu-ya, chiri madu abua nime umu-okorobia-ya tiyere onwe-ya, na Aisak, bú nwa-ya nwoke; ọ kpọwa nkú nke aja-nsure-ọku, bilie, je ebe ahu nke Chineke siri ya-ri je. 4 N'ubochi nke-atọ Abraham weliri anya-ya abua, hu ebe ahu n'ebe di anya. 5 Abraham we si umu-okorobia-ya, Nodunu ebe a n'onwe-unu, unu na inyinya-ibu, ma mu onwem na nwa-okoro a gēje ebe ahu; ayi gākpo kwa isi ala, chigharikute unu. 6 Abraham we were nkú aja-nsure-ọku, bo Aisak nwa-ya nwoke; o

jide n'aka-ya ọku na mma; ha abua we yikọ je. 7 Aisak we gwa Abraham, bú nna-ya, okwu, si, Nnam; ọ si, Lekwam, nwam. Ọ si, Le, ọku na nkú: ma ole ebe nwa-aturu iji chu aja-nsure-ọku di? 8 Abraham we si, Chineke gāhuru Onwe-ya nwa-aturu iji chu aja-nsure-ọku, nwam: ha abua we yikọ je. 9 Ha biarue ebe ahu nke Chineke siri ya-ri je; Abraham we wue ebe-ichu-aja n'ebe ahu, do nkú ahu n'usoro, ke Aisak, bú nwa-ya nwoke, ahu, tukwasi ya n'elu ebe-ichu-aja, n'elu nku. 10 Abraham we setia akaya, were mma ahu ibu nwa-ya nwoke. 11 Ma mọ-oz i nke Jehova siri n'elu-igwe kpọ ya okú, si, Abraham, Abraham: ọ si, Lekwam. 12 Ọ si, Esetila aka-gi tukwasi n'aru nwa-okoro ahu, eme-kwa-la ya ihe ọ bula: n'ih i na ubu a ka M'mara na onye natu egwu Chineke ka i bu, n'ih i na i hochigh nwa-gi nwoke, nke i nwere nani ya, iwere ya nyem. 13 Abraham we welie anya-ya abua hu, nia, le, otu ebulu n'azu ya, nke alugh-ulú nējide ya na mpi-ya: Abraham we je, were ebulu ahu, sure ya ka ọ buru aja-nsure-ọku n'onodu nwa-ya nwoke. 14 Abraham we kpọ aha ebe ahu Jehova-Jaire: dika anasi rue ta, N'ugwu nke Jehova ka agāhu ya. 15 Mọ-oz i nke Jehova we si n'elu-igwe kpọ Abraham okú nke ubo abua, 16 si, Ejim Onwem nu iyi, ọ bu ihe si n'onu Jehova puta, na n'ih i na i mewo ihe a, n'ih i na i hochigh kwa nwa-gi nwoke, onye i nwere nani ya: 17 na n'igoz i M'gagoz i gi, n'ime ka aba uba M'gēme kwa ka nkpuru-gi ba uba dika kpakpando nke elu-igwe, na dika aja nke di n'usọ oké osimiri; nkpuru-gi gēnweta kwa onu-uzọ-ama nke ndi-iro-ya; 18 ọ bu kwa na nkpuru-gi ka mba nile nke uwa gāgozi onwe-ha; n'ih i na i gewo nti n'olum. 19 Abraham we chigharikute umu-okorobia-ya, ha bilie, yikọ je Bia-sheba; Abraham we biri na Bia-sheba.

20 O rue, mbe ihe ndia gasiri, na egosiri Abraham, si, Le, Milka, ya onwe-ya amuwo-kwa-ra nwa-nne-gi nwoke, bú Nehoa, umu-ndikom; 21 Uz, bú ọkpara-ya, na Buz, bú nwa-nne-ya, na Kemuel, bú nna Eram 22 na Kesed, na Hazo, na Pildash, na

Jidlaf, na Betuel. 23 Betuel we mua Rebeka: madu asato ndia ka Milka muru nye Nehoa, bu nwa-nne Abraham. 24 Iko-ya nwayi, onye aha-ya bu Reuma, ya onwe-ya mu-kwa-ra Tiba, na Gaham, na Tahash, na Meaka.

23 1 Ndu Sera we buru ogo arọ isi na asa: ndia bu arọ ndu Sera. 2 Sera we nwua na Kiriath-aba (nke ahu bu Hebron), n'ala Kenean: Abraham we bia itiri Sera aka n'obi, na ikwara ya akwa. 3 Abraham we si n'iru onye nke ya nwuru anwu bilie, gwa umu Het okwu, si, 4 Obia na onye-nnọdu ka m'bu n'etiti unu: nyenum ihe-onwunwe, bu ala-ili, n'etiti unu, ka m'we lipu ya n'anyam, bu onye-nkem nwuru anwu. 5 Umu Het we za Abraham, si ya, 6 Nuru olu-ayi, onye-nwem: onye-isi nke Chineke ka i bu n'etiti ayi: lie onye-nke-gi nwuru anwu n'ili ahu nke kachasi nma n'ili-ayi nile; o digh onye nime ayi gēbochiri gi ili-ya ka i ghara ili onye-nke-gi nwuru anwu. 7 Abraham we bilie, kpọ isi ala nye ndi ala ahu, bu umu Het. 8 O we kpayerelha uka, si, O buru na o di na nkpuru-obi-unu ilipu ya n'anyam, bu onye-nkem nwuru anwu, nurunu olum, riọ-kwararam Efron nwa Zoha, 9 ka o we nyem oha Makpila, nke o nwere, nke di n'isi nke oha-ya n'ego zuru ezu o ruru ka o gēnyem ya n'etiti unu ka o buru ihe-onwunwe, nke gābu ala-ili. 10 Ma Efron nānọdu n'etiti umu Het: Efron onye Het we za Abraham na nti umu Het, bu ndi nile nābā n'onu-uzo-ama obodo-ya, si, 11 E-è, onye-nwem, nuru olum: oha ahu ka m'nyeworo gi, na oha ahu nke di nime ya, gi ka m'nyeworo ya; n'anya umu ndi nkem ka m'nyeworo gi ya: lie onye-nke-gi nwuru anwu. 12 Abraham we kpọ isi ala n'iru ndi ala ahu. 13 O gwa Efron okwu na nti ndi ala ahu, si, Kama, o buru na gi onwe-gi kwere, biko, nuru olum: enyewom ego oha ahu; naram ya, ka m'we lie onye-nkem nwuru anwu n'ebe ahu. 14 Efron we za Abraham, si ya, 15 Onye-nwem, nuru olum: ala nke ruru nnu shekel oha-ocha, nke ahu bu gini n'etiti mu na gi? li kwa onye-nke-gi nwuru anwu. 16 Abraham we ge Efron nti; Abraham we tara Efron oha-ocha ahu, nke o kwuru

na nti umu Het, nnu shekel oha-ocha nke ndi-ahia gānara. 17 Oha Efron, nke di nime Makpila, nke di n'iru Mamre, oha ahu, na oha ahu nke di nime ya, na osisi nile nke di n'ohia ahu, nke di n'okè-ala-ya nile buruburu, ewe me ha ka ha guzosiere Abraham ike 18 ibu ihe-nzuta n'anya umu Het, n'etiti ndi nile nābā n'onu-uzo-ama obodo-ya. 19 Emesia Abraham liri Sera, bu nwunye-ya, n'oha oha Makpila ahu n'iru Mamre (nke ahu bu Hebron), n'ala Kenean. 20 Umu Het we me oha ahu na oha nke di nime ya ka ha guzosiere Abraham ike ibu ihe-onwunwe nke gābu ala-ili.

24 1 Ma Abraham ghorọ agadi, ubo-chi ndu-ya nāgwu: Jehova gozi-kwa-rari Abraham n'ihe nile. 2 Abraham we si oru-ya, bu okenye nke ulu-ya, onye nāchi ihe nile o nwere, Biko, tiye aka-gi n'okpuru apata-ukwum: 3 m'gēme kwa gi ka i were Jehova, bu Chineke nke elu-igwe na Chineke nke uwa, nu iyi, na i gagh-alutara nwam nwunye sitere n'umu-ndinyom nke ndi Kenean, ndi mu onwem bi n'etiti ha: 4 kama o bu alam na umu-nnam ka i gējekuru, lutara nwam, bu Aisak, nwunye. 5 Oru ahu we si ya, Elegh anya nwayi ahu agagh-achọ isom jerue ala nka: o bu na m'nāghagh ime ka nwa-gi laghachi n'ala ahu nke i siri n'ebe ahu puta? 6 Abraham we si ya, Lezie onwe-gi anya ka i ghara ime ka nwam laghachi n'ebe ahu. 7 Jehova, bu Chineke nke elu-igwe, Nke si n'ulo nnam, na n'ala amurum, kuputam, Nke gwa-kwa-ram okwu, Nke nu-kwararam iyi, si, Nkpuru-gi ka M'gēnye ala nka; Ya onwe-ya gēziga mo-zi-Ya n'iru gi, i gēsi kwa n'ebe ahu lutara nwam nwunye. 8 Ma o buru na nwayi ahu achogh iso gi je, ya bu i puwo n'iyi nka i nūrum; nāni na i gagh-eme ka nwam laghachi n'ebe ahu. 9 Oru ahu we tiye aka-ya n'okpuru apata-ukwu Abraham onye-nwe-ya, nuara ya iyi bayere okwu a. 10 Oru ahu we chiri camel iri, nime camel nile nke onye-nwe-ya, je; ezi ihe nile nke onye-nwe-ya di kwa n'aka-ya: o bilie, je Mesopotemia, rue obodo Nehoa. 11 O me ka camel nile hue ikpere n'ala n'azu obodo ahu n'akuku oiulu-miri na mbe

anyasi, na m̀be ndinyom ndi ǹsere miri ǹputa. 12 Ọ si, Jehova, b̀ Chineke nke onye-nwem Abraham, biko, me ka o zute m ta, b̀ ihe m' n`achọ, me-kwa-ra onye-nwem Abraham ebere. 13 Le, mu onwem n`guzo n' akuku isi-iyi miri a; umu-ndinyom nke ndi obodo a n`puta kwa isere miri: 14 ka o ru kwa, na nwa-ab`oghọ ahu onye m' g`asi, Biko, zie ite-gi ka m' nua; onye g`asi kwa, Nua, ọzọ kwa, camel-gi ka m' g`eme ka ha nua: ka ọ buru nwayi ahu ka I r`puta-woro nye oru-gi, b̀ Aisak; ọ bu kwa nime nka ka m' g`amara na I meworo onye-nwem ebere. 15 O rue na, tutu o kwusia okwu, le, Rebeka n`puta, b̀ nwayi amuru nye Betuel nwa-nwoke Milka, b̀ nwunye Nehoa, nwa-nne Abraham, ite-ya di kwa n' ubu-ya. 16 Nwa-ab`oghọ ahu di nma nke-uku ile anya, nwayi nke ak`amagh nwoke, nwoke amagh kwa aru-ya: ọ rida n' isi-iyi ahu, Һajue ite-ya, rigota. 17 Oru ahu we Һa ọsọ izute ya, si, Biko, kwe ka m' nua nwanti miri site n' ite-gi. 18 Ọ si, Nua, onye-nwem: ọ me ngwa, zie ite-ya n' aka-ya, me ka ọ nua. 19 M̀be ọ mesiri ka ọ nua, nwayi ahu siri, Camel-i ka m' g`esere kwa miri, rue m̀be ha g`anujuwori. 20 Ọ me ngwa, Һapu miri di n' ite-ya nime ihe anu-ulo ji anu miri, ọ Һa ọsọ ọzọ rue olulu-miri isere miri, we sere nye camel-ya nile. 21 Nwoke ahu n`legide ya anya, n`ba nkiti, imara ma Jehova mereri ka ije-ya ga nke-oma, ma-ọbu na Ọ megh. 22 O rue, m̀be camel nujusiri miri, na nwoke ahu were n`a-aka ọla-edo, nke ọtutu-ya bu nkera shekel, na ọla-aka abua i`a n' aka-ya abua nke ọtutu-ha bu shekel ọla-edo iri; 23 ọ si, Nwa onye ka i bu? biko, gosim. Ọ di ọn`odu n' ulo nna-gi ayi g`enwe ino ọn`odu-abali? 24 Nwayi ahu we si ya, Nwa Betuel ka m' bu, b̀ nwa Milka, nke ọ muru nye Nehoa. 25 Ọ si-kwa-ra ya, Ma okporo-oka ma nri-anu-ulo riri nne n' ulo-ayi, ebe ino ọn`odu-abali di kwa. 26 Nwoke ahu we rube isi, kpọ isi ala nye Jehova, 27 si, Onye ag`ziri ag`zi ka Jehova, b̀ Chineke nke onye-nwem Abraham, bu, Onye n`rapugh ebere-Ya na ezi-okwu-Ya n' ete onye-nwem nọ: mu onwem, n' uzọ ka Jehova duworom rue ulo um nne onye-nwem. 28 Nwa-ab`oghọ anu

we Һa ọsọ, gosi ulo nne-ya dika okwu ndia si di. 29 Ma Rebeka nwere nwa-nne nwoke, nke aha-ya bu Leban: Leban we Һakuru nwoke ahu n' ezi, rue isi-iyi ahu. 30 O rue, m̀be ọ huru n`a-aka ahu, na ọla-aka abua di n' aka nwa-nne-ya nwayi, m̀be ọ nu-kwa-ra okwu nile nke Rebeka nwa-nne-ya nwayi, si, Otu a ka nwoke ahu gwaram; na ọ biakutere nwoke ahu; ma, le, o n`guzo n' akuku camel-ya n' akuku isi-iyi ahu. 31 Ọ we si, Bata, gi onye ag`ziri ag`zi nke Jehova; n' ihi gini ka i n`guzo n' ezi? n' ihi na mu onwem edoziwo ulo, na ebe camel-i g`anọ. 32 Nwoke ahu we Һa n' ulo, ọ t`pu ibu camel-ya; ọ nye ya okporo-oka na nri-anu-ulo inye camel-ya, na miri isa ukwu-ya na ukwu ndikom ndi ya na Һa yik`ọ bia. 33 Ewe d`ba nri n' iru ya iri: ma ọ siri, M' g`agh-eri, rue m̀be m' g`ekwuwori okwum nile. Ọ si, Kwue. 34 Ọ si, Oru Abraham ka m' bu. 35 Jehova ag`ziwo kwa onye-nwem nke-uku; ọ we di uku: Ọ nyewo kwa ya igwe ewu na aturu na igwe ehi, na ọla-ocha na ọla-edo, na oru-ndikom na ndinyom n`je ozi, na camel na inyinya-ibu di ọtutu. 36 Sera, b̀ nwunye nke onye-nwem, we muara onye-nwem nwa-nwoke m̀be ọ gh`siri agadi: ọ we nye ya ihe nile ọ nwere. 37 Onye-nwem we me ka m' nua iyi, si, I g`agh-alutara nwam nwunye sitere n' umu-ndinyom nke ndi Kenean, ndi mu onwem bi n' ala-ha: 38 kama ọ bu ulo nnam ka i g`jekuru, jekuru a`burum, lutara nwam nwunye. 39 M' we si onye-nwem, Elegh anya nwayi ahu ag`agh-esom je. 40 Ọ sim, Jehova, Onye m' j`ghariworo n' iru Ya, g`eziga m`-ozi-Ya ka gi na ya yik` je, Ọ g`emc kwa ka ije-gi ga nke-oma; i g`aluta-kwa-ra nwam nwunye sitere n' a`burum, na n' ulo nnam: 41 m̀be ahu i g`apu n' iyi i n`urum, m̀be i g`abiakute a`burum; ọ buru kwa na Һa enyegh gi ya, i g`apu kwa n' iyi i n`urum. 42 M' we bia ta rue isi-iyi ahu, si, Jehova, b̀ Chineke nke onye-nwem Abraham, biko, ọ buru na I n`eme ijem nke mu onwem n`je ka ọ ga nke-oma: 43 le, mu onwem n`guzo n' akuku isi-iyi miri a; ka o ru kwa, na nwa-ab`oghọ ahu nke n`puta isere miri, onye m' g`asi ya, Biko, nyem nwanti riri site n' ite-gi

ka m'ñua; 44 onye gāsikwam, Gi onwe-gi ñua, ọzọ kwa, camel-i ka m'gēsere miri nye: ka onye ahu buru nwayi Jehova ọputaworo nye nwa nke onye-nwem. 45 Ma tutu mu onwem agwasia obim okwu, le, Rebeka nāputa, ite-ya di kwa n'ubu-ya; ọ rida n'isi-iyi ahu, sere miri; m'we si ya, Biko, kwe ka m'ñua. 46 Ọ me ngwa, si n'ubu-ya zie ite-ya, si, Nua, ọzọ kwa, camel-i ka m'gēme ka ha ñua: m'we ñua, camel ka ọ me-kwa-ra ka ha ñua. 47 M'we jua ya, si, Nwa ọnye ka i bu? Ọ si, Nwa Betuel ka m'bu, bu nwa Nehoa, onye Milka muru nye ya: m'we tiye nba-aka ahu n'imi-ya, na ọla-aka abua ahu n'aka-ya abua. 48 M'we rube isi, kpọ isi ala nye Jehova, gọzie Jehova, bu Chineke nke onye-nwem Abraham, Onye durumri n'uzọ ezi-okwu ilutara nwa onye-nwem nwa nwa-nne-ya nwoke na nwunye. 49 Ma ubu a, ọ buru na una gaje ime ebere na ezi-okwu n'ebe onye-nwem nọ, gosinum: ma ọ buru na unu agagh-eme ya, gosinum; ka m'we che iru n'aka-nri, ma-ọbu n'aka-ekpe. 50 Leban na Betuel we za, si, N'aka Jehova ka okwu a siteworo: ayi apugh igwa gi ihe ọjọ ma-ọbu ezi ihe. 51 Le, Rebeka nọ n'iru gi, kuru ya, la, ka ọ ghọrọ nwa onye-nwe-gi nwunye, dika Jehova kwuworo. 52 Ọ rue, mbe oru Abraham nuru okwu nile ha, na ọ kpọrọ isi ala nye Jehova. 53 Oru ahu we chiputa ihe ọla-ọcha, na ihe ọla-edo, na uwe, nye Rebeka: ihe di iche iche nke di oké ọnu-ahia ka ọ nye-kwa-ra nwa-nne-ya nwoke na nne-ya. 54 Ha we rie ihe, nu kwa ihe-ọnuu, ya onwe-ya na ndi ya na ha yikoro bia, ha we nọ ọnọdu-abali; ha we bilie n'ututu, ọ si, Zilagam na nke onye-nwem. 55 Ma nwa-nne-ya nwoke na nne-ya siri, Ka nwa-ahogho nọyere ayi ubochi asa ma-ọbu iri; emesia ọ gēje. 56 Ọ si ha, Unu ebochilam, ebe Jehova meworo ka uzom ga nke-oma; zilagam ka m'lakuru onye-nwem. 57 Ha si, Ayi gākpọ nwa-ahogho ahu, juta ya n'onu-ya. 58 Ha we kpọ Rebeka, si ya, I gēsọ nwoke a je? Ọ si, M'gēje. 59 Ha we zilaga Rebeka, bu nwa-nne-ha, na nwayi nyere ya ara na nwata, na oru Abraham, na ndikom-ya. 60 Ha we gọzie Rebeka, si ya, Nwa-nne-ayi, gi

onwe-gi ghọ nnu kwuru nnu madu, ọzọ. ka nkpuru-gi nweta ọnu-uzọ-ama nke ndi nākpọ ha asi. 61 Rebeka we bilie. ya na umu-ahogho-ya, ha we nọkwasi n'elu camel-ha, so nwoke ahu je: oru ahu we kuru Rebeka, la. 62 Ma Aisak biarari site n'ije Bia-lahai-roi; n'ihhi na ya onwe-ya bi n'ala Negeb. 63 Aisak we pua itughari uche-ya n'ohia na n'ibe anyasi: ọ welie anya-ya abua, hu, ma. le, camel ufodu nābia. 64 Rebeka we welie anya-ya abua, hu Aisak, si n'elu camel-ya rida. 65 Ọ si oru ahu, Onye bu nwoke ahu nke nēje ije n'ohia izate ayi? Oru ahu we si, Onye ahu bu onye-nwem: Rebeka we were akwā-nkpudo-ya kpuchie onwe-ya. 66 Oru ahu we koro Aisak akuko bayere ihe nile ọ mere. 67 Aisak we me ka Rebeka bata n'ulo-ikwu Sera, bu nne-ya, ọ we kuru Rebeka, ọ we ghọ nwunye-ya; Aisak we hu ya n'anya: ewe kasie Aisak obi ka nne-ya nwusiri.

25 1 Abraham we luru nwunye ọzọ, nke aha-ya bu Ketura. 2 Ọ muara ya Zimran, na Jokshan, na Medan, na Midian, na Ishbak, na Shua. 3 Jokshan muru Sheba, na Dedan. Umu Dedan we buru Ashurim, na Letushim, na Leumim. 4 Umu-ndikom Midian: Ifa na Ifēa, na Hanok, na Abida, na Eldea. Ndia nile bu umu Ketura. 5 Abraham we nye Aisak ihe nile ọ nwere. 6 Ma umu-ndikom nke iko-ndinyom nke Abraham nwere, Abraham nyere ha onyinye di iche iche; ọ we si n'ebe Aisak nwa-ya nọ zilaga ha n'Iru-anyanwu, rue ala Iru-anyanwu, mbe ọ nọ ndu. 7 Ma ndia bu ubochi arọ nile nke ndu Abraham nke ọ diri, ọgu arọ asatọ na arọ iri na ise. 8 Abraham we kubie ume, nwua n'ezi isi-awọ, buru agadi, ndu-ya ju-kwa-ra ya afọ; ewe chikota ya na umu-nna-ya n'alama. 9 Aisak na Ishmael, bu umu-ya, we lie ya n'ọbā Makpila, n'ohia Efron nwa Zoha onye Het, nke di n'iru Mamre; 10 bu ohia nke Abraham zutara n'aka umu Het: n'ebe ahu ka eliri Abraham na Sera, bu nwunye-ya. 11 Ọ rue, mbe ọnwu Abraham gasiri, na Chineke gọziri Aisak nwa-ya; Aisak we biri n'akuku Bia-lahai-roi.

12 Ndia bu osuso-omumu Ishmael, nwa Abraham, onye Hega, bu nwayi

Ijipt, bú nwayi nējere Sera ozi, muru nye Abraham: 13 ndia bu kwa aha umu-ndikom Ishmael, n'aha-ha, dika osuso-omumu-ha si di: okpara Ishmael, Nebaiot; na Kida, na Adbeel, na Mibsam, 14 na Mishma, na Duma, na Masa; 15 na Hedad, na Tima, na Jetua, na Nafish, na Kidema: 16 ndia bu umu-ndikom Ishmael, ndia bu kwa aha-ha, n'obodo ntà nile ha, na n'ebe-ulo-ikwū nile ha; ndi-isi iri na abua dika mba nile ha si di. 17 Ma ndia bu arọ nke ndu Ishmael, oḡu arọ isi na iri na asa: ọ we kubie ume, nwua; ewe chikọta ya na umu-nna-ya n'ala-mọ. 18 Ha we biri site na Havila rue Shua nke di n'iru Ijipt, mḡe i nēje Asiria: n'iru umu-nne-ya nile ka ọ dara ada.

19 Ndia bu osuso-omumu Aisak nwa Abraham: Abraham muru Aisak: 20 Aisak ọara oḡu arọ abua mḡe ọ lutara Rebeka na nwunye, bú nwanwayi Betuel onye Siria nke Padan-eram, nwa-nne-nwayi Leban onye Siria. 21 Aisak we rịọ Jehova aririọ n'ihl nwunye-ya, n'ihl na nwayi-aga ka ọ bu: Jehova we kwe ka ọ rịọta ihe ọ rịọrọ, Rebeka, bú nwunye-ya, we turu ime. 22 Umu-ya we ọa nḡa nime ya; ọ si, Ọ buru na ọ di otù a, n'ihl gini kwa ka mu onwem di ndu? Ọ we je iju Jehova ase.

23 Jehova we si ya,

Mba abua di n'afọ-gi,

Agēkewa kwa mba abua site n'ukwū-gi;

Otù mba gēnwe ume kari mba ibe-ya;

Nke-okenye gēfè nke-ntà.

24 Ubọchi-ya we zue imu nwa, ma, le, umu abua di n'afọ-ya. 25 Nke-mbu we puta nācha ọbara ọbara, aru-ya nile di ka uwe aji; ha we kpọ aha-ya Isọ. 26 Emesia nwa-nne-ya nwoke puta-kwa-ra, aka-ya nējide ikiri-ukwu Isọ; ewe kpọ aha-ya Jakob: Aisak ọara oḡu arọ atọ mḡe Rebeka muru ha. 27 Umu-okoro ahu we tó etó: Isọ we buru nwoke mara ichu ntà, onye ọhia; ma Jakob bu nwoke zuru okè, nēbi n'ulo-ikwū. 28 Aisak we hu Isọ n'anya, n'ihl na ihe achutara na ntà nātọ ya utọ n'onu: ma Rebeka huru Jakob n'anya. 29 Jakob we sie ofè: Isọ we si n'ọhia bata, ya onwe-ya nāda kwa mbà: 30 Isọ we si Jakob, Biko, kwe ka m'loda ufọdu nime

ihe a nācha ọbara ọbara; n'ihl na ada-wom mbà; n'ihl nka ka akporọ aha-ya Edom. 31 Jakob we si, Buru uzọ rebem ọnọdu-okpara-gi. 32 Isọ we si, Le, mu onwem gaje inwu anwu: ọ gāba-kwa-ram urù gini, bú ọnọdu-okpara? 33 Jakob we si, Buru uzọ nuaram iyi; ọ nuara ya iyi: ọ we rebe Jakob ọnọdu-okpara-ya. 34 Jakob we nye Isọ achicha na ofè lentil; o rie riú kwa, o bilie, je nke ya: Isọ we leda ọnọdu-okpara-ya anya.

26 ¹ Okè unwu we di n'ala ahu, tukwasi okè unwu mbu nke di n'ubọchi Abraham. Aisak we jekuru Abimelek, bú eze ndi Filistia, rue Gera. 2 Jehova we me ka ọ hu Ya anya, Ọ si, Aridala n'Ijipt; biri n'ala ahu nke M'gāsi gi biri: 3 nọ dika ọbia n'ala nka, M'gānye-kwa-ra gi, ọzie gi; n'ihl na gi na nkpuru-gi ka M'gēnye ala ndia nile, M'gēme kwa ka iyi ahu guzosie ike, bú nke M'nuru Abraham nna-gi; 4 M'gēme kwa ka nkpuru-gi ba uba dika kpakpando nke elu-igwe, M'gēnye kwa nkpuru-gi ala ndia nile; ọ bu kwa na nkpuru-gi ka mba nile nke uwa gāgozi onwe-ha; 5 n'ihl na Abraham gere nti n'olum, we debe ihe-ndebem, ihe nile M'nyere n'iwu, ukpurum nile, na iwum nile. 6 Aisak we biri na Gera: 7 ndikom ebe ahu we jua ya ajuju bayere nwunye-ya; ọ si, Nwa-nnem nwayi ka ọ bu: n'ihl na ọ turu egwu isi, Ọ bu nwunyem; ka ndikom ebe a we ghara ibum n'ihl Rebeka, ka o kwuru: n'ihl na nwayi nke di nma ile anya ka ọ bu. 8 O rue, mḡe ubọchi ọ nọduru n'ebe ahu di anya, na Abimelek, bú eze ndi Filistia, leputara anya na window, hu, ma, le, Aisak na Rebeka, bú nwunye-ya, nēgwu egwū. 9 Abimelek we kpọ Aisak, si, Le, nwunye-gi ka ọ bu n'ezie: i si kwa ana si. Nwa-nnem nwayi ka ọ bu? Aisak we si ya, N'ihl na asirim, Ka m'ghara inwu anwu n'ihl ya. 10 Abimelek we si, Gini bu nka i meworo ayi? ọ fọduru nwantī na otù onye nime ndi nkem gēsowori nwunye-gi dina, i gēme-wo-kwa-ri ka ikpe-omuma biakwasi ayi. 11 Abimelek we nye ndi-ya nile iwu, si, Onye nēmetu nwoke a ma-ọbu nwunye-ya aka, aghagh ime ka ọ nwua. 12 Aisak we gha nkpuru n'ala ahu, hu n'arọ ahu oḡu ise oḡu ise: Jehova we ọzie ya.

13 Nwoke ahu we di uku, o ga n'iru, nāga n'iru n'idi uku rue mbe o di uku nke-uku: 14 o we nwe ihe-nnweta, bu igwe ewu na aturu, na ihe-nnweta, bu igwe chi, na otutu ndi-oru: ndi Filistia we nekwo ya ekworo. 15 Ma olulu-miri nile nke ndi-oru nna-ya gwururi n'ubochi Abraham nna-ya, ndi Filistia kpochiri ha, were kwa aja kpojuc ha. 16 Abimelek we si Aisak, Si n'ebe ayi no la; n'ih na i nwe ume kari ayi nke-uku. 17 Aisak we si n'ebe ahu je, ma ulo-ikwu-ya na ndagwurugwu Gera, biri n'ebe ahu. 18 Aisak we gwu kwa olulu-miri nile ozu nke ha gwururi n'ubochi Abraham nna-ya; n'ih na ndi Filistia kpuchiri ha mbe onwu Abraham gasiri: o kpo ha aha di ka aha nke nna-ya kporo ha-ri. 19 Ndi-oru Aisak we gwue na ndagwurugwu ahu, chota olulu-miri nasuputa asuputa. 20 Ndi-ozuzu anu-ulo Gera we so ndi-ozuzu anu-ulo Aisak nese okwu, si, O bu ayi nwe miri ahu: o kpo aha olulu-miri ahu Isek; n'ih na ha choro ya okwu. 21 Ha gwue olulu-miri ozu, se kwa okwu bayere ya: o kpo aha-ya Sitna. 22 O si n'ebe ahu kwapu, gwue olulu-miri ozu; ma ha esegh okwu bayere ya: o kpo aha-ya Rehobot, si, N'ih na ubu a Jehova enyewo ayi ebe sara mbara, ayi gamu kwa omumu n'ala nka. 23 O si n'ebe ahu rigorue Bia-sheba. 24 Jehova we me ka o hu Ya anya n'abali ahu, si, Mu onwem bu Chineke nke Abraham nna-gi: atula cgwu, n'ih na Mu na gi no, M'gagozi kwa gi, me ka nkporu-gi ba uba n'ih Abraham, bu orum. 25 O we wue ebe-ichu-aja n'ebe ahu, kpokue aha Jehova, ma ulo-ikwu-ya n'ebe ahu: o bu kwa n'ebe ahu ka ndi-oru Aisak gwuru olulu-miri. 26 Abimelek we si na Gera jekuru ya, ya na Ahuzat, bu eyi-ya, na Faikol, bu onye-isi usu-ndi-agma-ya. 27 Aisak we si ha, Gini mere unu ji biakutem, ebe unu onwe-unu nakpom asi, we si n'ebe unu no zilagam? 28 Ha si, Ayi ahuwo nke-oma na Jehova noyere gi: ayi we si, Biko, ka inu-iyi di n'etiti ayi, bu n'etiti ayi na gi, ka ayi na gi ba kwa ndu; 29 na i gagh-eme ayi ihe ozo ma-oli, dika ayi nemetugh gi aka, na dika ayi meworo gi nani ezi ihe, ayi we zilaga gi n'udo: ubu a gi onwe-gi bu onye

agoziri agozi nke Jehova. 30 O we mere ha oko oriri, ha ric nu kwa. 31 Ha bilic n'isi-ututu, nuritara onweha iyi: Aisak we zilaga ha, ha si n'ebe o no la n'udo. 32 O rue, n'ubochi ahu, na ndi-oru Aisak biara, koro ya akuko bayere olulu-miri ahu nke ha gwuru, si ya, Ayi achotawo miri. 33 O kpo ya Shiba: n'ih nka aha obodo ahu bu Bia-sheba rue ta.

34 Mbe Iso bara ogo abua o luru Judit na nwunye, bu nwa-nwayi Beiri onye Het, ya na Basemat, bu nwa-nwayi Ilon onye Het: 35 ha we goro Aisak, gho-kwa-ra Rebeka, ihe mo-ilu.

27 1 O rue, mbe Aisak goro agadi, mbe anya-ya abua nahu kwa inyogh-inyogh, nke mere ka o ghara ihu uzoro, na o koro Iso, bu nwa-ya nke-okenye, si ya, Nwam: o si ya, Lekwam. 2 O si, Biko, le, aghowom agadi, amagham ubochi onwum. 3 Ma ubu a, biko, chiri ihe-gi, bu akpa-aku-gi na uta-gi, pua je ohia, chutaram anunchuta; 4 sierem nri utoro, dika nke m'huru n'anya, bute-kwa-ram, ka m'we rie; ka nkporu-obim we gozie gi tutu mu anwua. 5 Ma Rebeka nanu ya mbe Aisak gwara Iso, bu nwa-ya, okwu. Iso we je ohia ichuta anunchuta, na iweta ya. 6 Rebeka we gwa Jakob, bu nwa-ya, okwu, si, Le, anurum nna-gi ka o naga Iso nwanne-gi okwu, si, 7 Wetaram anunchuta, sierem nri utoro, ka m'we ric, gozi kwa gi n'iru Jehova tutu onwum. 8 Ma ubu a, nwam, ge nti n'olum, dika ihe nke mu onwem nenye gi n'iwu si di. 9 Biko, je ebe igwe cwu na aturu di, si n'ebe ahu chitaram umu-ewu abua di nma; m'gewere kwa ha sere nna-gi nri utoro, dika nke o huru n'anya: 10 i gebu-ga-kwa-ra nna-gi, ka o we rie, ka o we gozie gi tutu onwu-ya. 11 Jakob we si Rebeka nne-ya, Le, Iso nwanne bu nwoke bara aji, ma mu onwem bu nwoke nabagh aji. 12 Elegh anya nnam gebitum aka, m'gadi kwa ka onye nakwa emo n'anya-ya; m'geme kwa ka nkocha biakwasim, o bugh kwa gozi. 13 Nne-ya we si ya, Ya dikwasim, bu nkocha-gi, nwam: nani ge nti n'olum, je chitaram ha. 14 O je, chita, butere nne-ya: nne-ya we sie nri utoro, dika nke nna-ya huru n'anya. 15 Rebeka we

chiri uwe di oké ọnu-ahia nke Isọ, bú nwa-ya nke-okenye, nke di n'aka-ya n'ulo, ọ we yibe Jakob, bú nwa-ya nke-ntà: 16 ọ chiri kwa akpukpọ umu-ewu ahu yibe ya n'aka-ya abua na n'olu-ya ebe aji nādigh: 17 ọ nye Jakob, bú nwa-ya, nri utọ na achicha n'aka, bú nke o doziri. 18 Ọ we biakute nna-ya, si, Nnam: ọ si, Lekwam; ọnye ka i bu, nwam? 19 Jakob we si nna-ya, Mu onwem bu Isọ ọkpara-gi; emewom dika i gwaram: biko, bilie, nọdu, rie ufọdu n'anu m'chutara, ka nkpuru-obi-gi we gọziem. 20 Aisak we si nwa-ya, I si kwa aña me ngwa ichọta ya, nwam? Ọ si, N'ihina Jehova, bú Chineke-gi, mere ka o zutem. 21 Aisak we si Jakob, Biko, bia nso, ka m'we bitu gi aka, nwam, ma gi onwe-gi bu nwam Isọ ahu, ma-ọbu na i bugh ya. 22 Jakob we jekuru Aisak nna-ya nso; o bitu ya aka, si, Olu a bu olu Jakob, ma aka ndia bu aka Isọ. 23 Ma ọ matagh ya, n'ihina aka-ya abua bu aji aji, dika aka Isọ nwa-nne-ya: ọ we gọzie ya. 24 Ọ si, Gi onwe-gi, i bu kwa nwam Isọ? Ọ si, Mu onwem bu ya. 25 Ọ si, Buterem ya nso, ka m'ri kwa ufọdu nime anu nwam chutara, ka nkpuru-obim we gọzie gi. Ọ we butere ya nso, o rie: o bute-kwa-ra ya manyavine, ọ nua. 26 Aisak nna-ya we si ya, Biko, bia nso, sutum ọnu, nwam. 27 Ọ bia nso, sutu ya ọnu: ọ we nu isi uwe-ya, gọzie ya, si,

Le, isi nwam

Di ka isi ọhia nke Jehova gọziwororo:

28 Ka Chineke nye gi ufọdu nime igirigi elu-igwe,

Na ufọdu nime ebe di urú nke ala, Na ọka na manyavine ọhu ri nne:

29 Ka ndi di iche iche fẹ gi,

Ka mba di iche iche kpọ isi ala nye gi:

Buru onye nwere ike n'aru umunne-gi,

Ka umu nke nne-gi kpọ kwa is ala nye gi:

Ka onye ọ bula nke nābu gi ọnu buru onye anābu ọnu,

Ka onye ọ bula nke nāgọzi gi buru kwa onye agọziri agọzi.

30 O rue, mbe Aisak gọzisiri Jakob, mbe Jakob nọ kwa nāpú n'iru Aisak

nna-ya ubu a, na Isọ nwa-nne-ya siri n'ichu-ntà-ya bata. 31 Ya onwe-ya si kwa-ra nri utọ, butere nna-ya, si nna-ya, Ka nnam bilie, rie ufọdu nime anu nwa-ya chutara, ka nkpuru-obi-gi we gọziem. 32 Aisak nna-ya we si ya, Ọnye ka i bu? Ọ si, Mu onwem bu nwa-gi, ọkpara-gi, bú Isọ. 33 Aisak we ma iijiji nke-uku nke-uku, si, Ọnye kwa bu onye ahu nke chutaworo anunchuta, buterem, m'we rie ufọdu nime nri ahu nile tutu i bia, m'we gọzie ya? onye agọziri agọzi ka ọ gābu kwa. 34 Mbe Isọ nuru okwu nna-ya ndia, o tie oké nkpu di ilu nke-uku, si nna-ya, Gọziem, ọbuná mu onwem, nnam. 35 Ọ si, Nwa-nne-gi biara n'aghughọ, nara ngọzi-gi. 36 Ọ si, Ọ bu na akpọrọ aha-ya Jakob na o jidewom ikiri-ukwu ubò abua ndia? ọnọdu-ọkparam ka ọ nara; ma, le, ubu a ka ọ naraworo ngọzim. Ọ si, Ọ digh ngọzi i debeworom? 37 Aisak we za, si Isọ, Le, edowom ya onye nwere ike n'aru gi, ọ bu kwa umunne-ya nile ka m'nyeworo ya ka ha buru ndi-orú-ya; ewerewokwam ọka na manya-vine ọhu me ka o guzosie ike: gini kwa ka m'gēmere gi, nwam? 38 Isọ we si nna-ya, Ọ bu nāni otú ngọzi ka i nwere, nnam? gọziem, ọbuná mu onwem, nnam. Isọ we welie olu-ya, kwa ákwá. 39 Aisak nna-ya we za, si ya,

I.e, site n'ebe di urú nke ala ka ebe-obibi-gi gādi,

Site kwa n'igirigi nke elu-igwe site n'elu;

40 Ọ bu kwa mma-agma-gi ka i gēji di ndu, ọ bu kwa nwa-nne-gi ka i gēfè;

O gēru kwa, mbe i gālú ulú,

Na i gētijipu yoke-ya n'olu-gi.

41 Isọ we kpọ Jakob asi n'ihina ngọzi ahu nke nna-ya gọziri ya: Isọ we si n'obi-ya, Ubọchi iru-újú bayere nnam nābiaru nso; m'gēbu kwa Jakob nwa-nnem.

42 Ewe gosi Rebeka okwu ndia nke Isọ nwa-ya nke-okenye; o zie, kpọ Jakob, bú nwa-ya nke-ntà, si ya, Le, Isọ nwa-nne-gi nākasi onwe-ya obi bayere gi, nēzube ihu gi. 43 Ma ubu a, nwam, ge nti n'olum; bilie, ọkuru Leban, bú nwa-nnem nwoke, rue Heran; 44 gi na ya nọ ubọchi ole-na-ole, rue mbe ọnuma nwa-nne-gi gālaghachi; 45 rue mbe iwe

nwa-nne-gi gēsi n'aru gi laghachi, ọ we chezọ ihe i meworo ya: m'gēziga kwa, si n'ebe ahu kulata gi: n'ihhi gini ka m'gēji kwa ọpara aka unu abua, bụ umum, n'otù ubochi?

46 Rebeka we si Aisak, Ike ndum agwusiwom site n'iru umu-ndinyom Het: ọ buru na Jakob luru nwunye sitere n'umu-ndinyom Het, dika ndia, bụ site n'umu-ndinyom ala nka, urù gini ka **28** ndu baram? 1 Aisak we kpọ Jakob, gọzie ya, nye ya iwu, si ya, Gi alula nwunye sitere n'umu-ndinyom Kenean. 2 Bilie, je Padan-eram, rue ulo Betuel, bụ nna nne-gi; si n'ebe ahu lutara onwe-gi nwunye sitere n'umu-ndinyom Leban, bụ nwa-nne-nwoke nne-gi. 3 Ka Chineke Nke puru ime ihe nile gọzie g., me ka i mua ọmùmù, Ya me kwa ka i ba uba, ka i we ghọ nkpọkọta nke ndi di iche iche: 4 Ya nye kwa gi ngozi Abraham, gi, na nkpuru-gi tiyere gi; ka i we nweta ala nke ọnọdu-ọbia-gi nile, nke Chineke nyere Abraham. 5 Aisak we zipu Jakob: ọ je Padan-eram, jekuru Leban, nwa Betuel onye Siria, bụ nwa-nne-nwoke Rebeka, nne Jakob na Isọ. 6 Isọ we hu na Aisak gọziri Jakob, zipu kwa ya ije Padan-eram, isi n'ebe ahu lutara onwe-ya nwunye; ọ hu kwa na, mbe ọ nāgọzi ya, na ọ nyere ya iwu, si, Gi alula nwunye sitere n'umu-ndinyom Kenean; 7 ọ hu kwa na Jakob gere nna-ya, ge kwa nne-ya, nti. we je Padan-eram: 8 Isọ we hu na umu-ndinyom Kenean jorọ njọ n'anya Aisak nna-ya; 9 Isọ we jekuru Ishmael, lutara onwe-ya Mahalat na nwunye, bụ nwa-nwayi Ishmael nwa Abraham, bụ nwa-nne-nwayi Nebaiot, tiyere ndinyom ọ nwere.

10 Jakob we pua na Bia-sheba, neje Heran. 11 Ọ biarue n'otù ebe, nọ ọnọdu-abali n'ebe ahu, n'ihhi na anyanwu adawo; ọ were otù nime nkume nke ebe ahu, dọba n'okpuru isi-ya, we dina n'ebe ahu. 12 Ọ rọ nrọ, ma, le, ubube nke eguzoro n'ala, ma elu-ya nēmetu ebe elu-igwe di: ma, le, ndi-mọ-ozii Chineke nārigo nārida na ya. 13 Ma, le, Jehova nēguzo n'elu ya, si, Mu onwem bu Jehova, Chineke nke Abraham nna-gi, na Chineke nke Aisak: ala nke gi onwe-gi nēdina n'elu ya, gi ka M'gēnye ya. nye

kwa nkpuru-gi; 14 nkpuru-gi gādi kwa ka ajá ala, i gābasa n'uzọ Ọdida-anyanwu na n'uzọ Iru-anyanwu na n'uzọ Ugwu na n'uzọ Ndida: agāgọzi kwa aburu nile nke elu-uwa nime gi na nime nkpuru-gi. 15 Ma, le, Mu onwem nọyere gi, M'gēdebe kwa gi n'ebe ọ bula i nēje, M'gēme kwa ka i lata n'ala nka; n'ihhi na M'gagh-arapu gi, rue mbe M'gēmewori ihe M'gwaworo gi okwu bayere ya. 16 Jakob we teta n'ura-ya, si, N'ezie Jehova nọ n'ebe a; ma mu onwem amagh ya. 17 Ọ tua egwu, si, Le, otù ebe a di egwù nke-uku! nka abugh ihe ọzọ ma-ọbugh nāni ulo Chinke, nka bu kwa ọnu-uzọ-ama elu-igwe. 18 Jakob we bilie n'isi-ututu. were nkume ahu nke ọ dọbara n'okpuru isi-ya, do ya ka ọ buru ogidi, ọ wusa manu n'elu ya. 19 Ọ kpọ aha ebe ahu Bet-el: ma otù ọ di Luz bu aha obodo ahu na mbu. 20 Jakob we kwe nkwa, si, Ọ buru na Chineke gānọyerem, debcm n'uzọ a nke mu onwem nēje, nyem nri ka m'we rie, na uwe ka m'we yie, 21 m'we lata n'ulo nnam n'udo, Jehova gābu - kwa - ram Chineke, 22 nkume a, nke m'doworo ka ọ buru ogidi, gābu kwa ulo Chineke: ihe nile I gēnyem, aghaghkwam inye Gi otù uzọ n'uzọ iri.

29 1 Jakob we zolie ukwu-ya, ierue ala umu Iru-anyanwu. 2 Ọ hu, ma, le, olùlù-miri n'ohia, ma, le, n'ebe ahu igwè ewu na aturu atọ nāmakpu n'akuku ya; n'ihhi na ọ bu n'olùlù-miri ahu ka ha nēme ka igwè aturu-ha nua: nkume di kwa uku nke di n'elu ọnu olùlù-miri ahu. 3 Anāchikọta kwa igwè aturu nile n'ebe ahu: ha akpọrepu nkume ahu n'elu ọnu olùlù-miri ahu, me ka igwè ewu na aturu nua, ha eweghachi nkume n'elu ọnu olùlù-miri n'ọnọdu-ya. 4 Jakob we si ha, Umu-nnem, ọle ebe unu si bia? Ha si, Heran ka ayi si bia. 5 Ọ si ha, Unu mara Leban nwa Nehoa? Ha si, Ayi mara ya. 6 Ọ si ha. Ọ nọ n'udo? Ha si, Ọ nọ n'udo: ma, le, Rechel, bụ nwa-ya nwayi, nābia, ya na igwè ewu na aturu-ya. 7 Ọ si, Le, ubochi fọduru ri nne, nka abugh mbe anāchikọta anu-ulo: menu ka igwè ewu na aturu-unu nua miri, ienu, zua ha. 8 Ha si, Ayi apugh, rue mbe agāchikọta igwè aturu nile. ha we kpọrepu nkume n'elu ọnu olùlù-

miri a; ayi we me ka igwè ewu na aturu nua. 9 M̀be ọ nọ nàkpayere ha uka, Rechel biara, ya na igwè ewu na aturu nke nna-ya nwere; n'ìhi na onye-ọzùzù-aturu ka ọ bu. 10 O rue, m̀be Jakob huru Rechel, bú nwa-nwayi Leban nwa-nne nne-ya, na igwè ewu na aturu Leban, bú nwa-nne nne-ya, na Jakob jeruru nso, kpọrepu nkume ahu n'elu ọnu olúlú-miri ahu, me ka igwè ewu na aturu Leban, bú nwa-nne nne-ya, nua. 11 Jakob we sutu Rechel ọnu, welie olu-ya, kwa ákwá. 12 Jakob we gosi Rechel na nwa-nne nna-ya ka ọ bu, na nwa Rebeka ka ọ bu kwa: ọ we ̀ba ọsọ, gosi nna-ya. 13 O rue, m̀be Leban nuru akukọ Jakob, bú nwa nwa-nne-ya, na ọ ̀bara ọsọ izute ya, ọ ̀bakua ya, sutu ya ọnu nke-uku, me ka ọ ba n'ulo-ya. Ọ we kọrọ Leban ihe nile ndia. 14 Leban we si ya, N'ezie ọkpukpum na anu-arum ka i bu. Ya na ya we nọ ogologo otú ọnwa. 15 Leban we si Jakob, Ọ bu n'ìhi na nwa-nnem ka i bu na i gèfèm n'efu? gosim, gini gābu ugwo-ọlu-gi? 16 Ma Leban nwere umu-ndinyom abua: aha nke-okenye bu Lia, aha nke-ntà bu Rechel. 17 Anya Lia esigh ike; ma Rechel mara nma n'aru ma kwa nma ile anya. 18 Jakob we hu Rechel n'anya; ọ si, M'gèfè gi arọ asa n'ìhi Rechel, bú nwa-gi nwayi nke-ntà. 19 Leban we si, Ọ di nma ka m'nye gi ya, kari ìwere ya nye nwoke ọzọ: nọyerem. 20 Jakob we fè ọfúfè n'ìhi Rechel arọ asa; ha di n'anya-ya dika ubọchi olè-na-olè, n'ìhi ihu-n'anya o ji hu ya. 21 Jakob we si Leban, Nyem nwunyem, n'ìhi na ubọchim nile ezuwo, ka m'we bakuru ya. 22 Leban we chikọta ndi ebe ahu nile, me oké oriri. 23 O rue, n'anyasi, na o kuru Lia nwa-ya, me ka ọ bakuru Jakob; Jakob we bakuru ya. 24 Leban we nye ya Zilpa, bú nwayi nējere ya ozi, ka ọ buru nwayi nējere Lia nwa-ya nwayi ozi. 25 O rue na, n'ututu, ìe, nwayi ahu bu Lia: ọ we si Leban, Gini bu nka i meworom? Ọ bugh n'ìhi Rechel ka m'fèrè ọfúfè n'aka gi? n'ìhi gini kwa ka i ghọburum? 26 Leban we si, Adigheme otú a n'èbe nke ayi, inye nke-ntà tutu enye nke-okenye. 27 Debezue abali asa nke nwayi a, ma ayi gènye kwa gi nwayi a n'ìhi ọfúfè 1 gèfè kwa ọzọ

n'akam arọ asa ọzọ. 28 Jakob we me otú a, debezu abali asa nke Lia: ọ we nye ya Rechel nwa-ya na nwunyc. 29 Leban we were Bilha, bú nwayi nējere ya ozi, nye Rechel nwa-ya nwayi, ka ọ buru nwayi nējere ya ozi. 30 Ọ we bakuru kwa Rechel, ọ we hu kwa Rechel n'anya kari Lia, we nēfè ọfúfè n'aka Leban arọ asa ọzọ.

31 Jehova we hu na onye anàkpọ asi ka Lia bu, Ọ we meghe àkpà-nwa-ya: ma Rechel bu nwayi-àgà. 32 Lia we turu ime, mua nwa-nwoke, kpọ aha-ya Reuben: n'ìhi na ọ siri, N'ìhi na Jehova elekwasiwo nweda-n'alam anya; n'ìhi na ubu a dim gāhum n'anya. 33 Ọ turu ime ọzọ, mua nwa-nwoke; ọ we si, N'ìhi na Jehova anuwo na onye anàkpọ asi ka m'bu, n'ìhi ya ka Ọ nye-kwa-ram nka: ọ we kpọ aha-ya Simeon. 34 Ọ turu ime ọzọ, mua nwa-nwoke; ọ we si, Ubu a na m̀be a ka dim gārapara n'arum, n'ìhi na amuworom ya umu-ndikom atọ: n'ìhi nka ka akpọrọ aha-ya Livai. 35 Ọ turu ime ọzọ, mua nwa-nwoke: ọ we si, Na m̀be a ka m'gèkele Jehova: n'ìhi nka ka ọ kpọrọ aha-ya Juda; ọ we kwusi imu nwa.

30 1 Ma m̀be Rechel huru na ọ mugh umu nye Jakob. Rechel we kwo nwa-nne-ya nwayi ekworo; ọ si Jakob, Nyem umu, ma ọ buru na inyeghni, onye nwuru anwu ka m'bu. 2 Iwe Jakob we di ọku megide Rechel: ọ si, Ọ bu n'ọnọdu Chineke ka m'nọ. Onye ̀bochiworo gi nkpuru nke afọ? 3 Rechel we si, Le, orum nwayi Bilha, bakuru ya; ka ọ we mua nwa n'ikperem abua, ewe site kwa na ya wuliem elu dika ulo, ọbuná mu onwem. 4 Ọ we nye ya Bilha na nwunye, bú nwayi nējere ya ozi: Jakob we bakuru ya. 5 Bilha we turu ime, muara Jakob nwa-nwoke. 6 Rechel we si, Chineke ekpeputawom, ọzọ kwa, Ọ nuwo olum, we nyem nwa-nwoke: n'ìhi nka ka ọ kpọrọ aha-ya Dan. 7 Bilha, bú nwayi nējere Rechel ozi, we turu ime ọzọ, muara Jakob nwa-nwoke nke-abua. 8 Rechel we si, Ǹba Chineke ka mu na nwa-nnem nwayi ̀baworo, enwewokwam ike: ọ we kpọ aha-ya Naftali. 9 M̀be Lia huru na ọ kwusiri imu nwa, ọ were Zilpa, bú nwayi nējere ya ozi, nye Jakob na nwunye. 10 Zilpa, bú nwayi nējere Lia ozi,

we muara Jakob nwa-nwoke. 11 Lia we si, Enwerem isi-oma! o we kpọ aha-ya Gad. 12 Zilpa, bú nwayi nējere Lia ozi, we muara Jakob nwa-nwoke nke-abua. 13 Lia we si, Na m̀be o nāgaram nke-oma! n'ihì na umu-ndinyom madu akpọwom onye ihc nāgara nke-oma: o we kpọ aha-ya Asha. 14 Reuben we je na m̀be obibi oka wheat, chọta mandrake n'ohia, chita ha nye Lia nne-ya. Rachel we si Lia, Biko, nyem ufodu nime mandrake nwa-gi. 15 O we si ya, O bu okwu ntà na i narawo dim? i gānara kwa mandrake nwam? Rachel we si, N'ihì nka gi na ya gēdina n'abali a n'ihì mandrake nwa-gi. 16 Jakob we si n'ohia Bata n'anyasi, Lia we pua izute ya, si, Mu ka i gābakute; n'ihì na achiriwom mandrake nwam gota gi n'ezie. O we dinayerc ya n'abali ahu, 17 Chineke we ge Lia nti, o we turu ime, muara Jakob nwa-nwoke nke-ise. 18 Lia we si, Chineke enyewom ugwo-olum, n'ihì na enyerem dim nwayi nējerem ozi: o we kpọ aha-ya Isaka. 19 Lia we turu ime ozo, muara Jakob nwa-nwoke nke-isi. 30 Lia we si, Chineke enyewom ezi onyinye; m̀be a dim gēbierem, n'ihì na amuworom ya umu-ndikom isi: o we kpọ aha-ya Zebulun. 21 Emesia o mu-kwa-ra nwa-nwayi, kpọ aha-ya Daina. 22 Ma Chineke chetara Rachel, Chineke we ge ya nti, meghe akpà-nwa-ya. 23 O we turu ime, mua nwa-nwoke, si, Chineke ekpochapuwo ita-utam: 24 o we kpọ aha-ya Josef, si, Ka Jehova tukwasirim nwa-nwoke ozo.

25 O rue, m̀be Rachel musiri Josef, nne Jakob siri Leban, Zilagam, ka m'we la n'ebem, na n'alam. 26 Nyem ndinyom na umum ndi m'feworo gi ofufe n'ihì ha, ka m'la kwa: n'ihì na gi onwe-gi amawo ofufem nke m'feworo gi. 27 Leban we si ya, Biko, o buru na ahutawom amara n'iru gi, gi nọgide: n'ihì na aribawom ama na Jehova agoziwom n'ihì gi. 28 O si kwa, Kparam okè ugwo-olu-gi, m'gēnye kwa gi. 29 O si ya, Gi onwe-gi amawo ofufe m'feworo gi, na ihe anu-ulo-gi ghoworo n'akam. 30 N'ihì na nwanti ka ihe i nwere bu tutu nu abia, ma o basawo rue otutu; Jehova agoziwo kwa gi n'ije-ukwum: ma ubu a ole m̀be ka

mu onwem gēme-kwa-ra ulom? 31 O si, Gini ka m'gēnye gi? Jakob we si, I gagh-enyem ihe o bula: o buru na i gēmerem ihe a, m'gāzù igwè ewu na aturu-gi ozo, debe kwa ya. 32 M'gāga-biga n'etiti igwè ewu na aturu-gi nile ta, si n'ebe ahu wezuga aturu o bula turu agwa na ntupọ, na aturu o bula di nji n'etiti aturu, na nke turu ntupọ na agwa n'etiti ewu: o gābu ugwo-olum. 33 Ezi onumem gāza-kwa-ram n'odi-n'iru, m̀be i gābia bayere ugwo-olum nke di n'iru gi: nke o bula nke nātugh agwa na ntupọ n'etiti ewu nkem, nke nādigh kwa nji n'etiti aturu nkem. ihe ezuru ori ka nke ahu bu n'akam. 34 Leban we si, Le, biko, ya di ka okwu-gi si di. 35 O wewezugan'ubochi ahu nkpi nile dere ocha na nke turu ntupọ, na nne-ewu nile turu agwa na ntupọ, nke o bula nke nwere ocha nime ya, na nke o bula di nji n'etiti aturu, o nye ha n'aka umu-ya ndikom; 36 o do ije nke ubochi ato n'etiti ya na Jakob: ma Jakob nāzù igwè ewu na aturu Leban foduru. 37 Jakob we chiri n'onwe-ya nkpa-n'aka nke osisi poplar di ndu, na nke osisi almond, na nke osisi plane; o kpochaputa ebe di ocha nime ha, nēme ka ocha nke di nime nkpa-n'aka ahu puta ihc. 38 O we guzo nkpa-n'aka ahu nke o kperc na ncherita-iru igwè ewu na aturu n'ebe anētiye miri n'ihc anu-ulo ji anu miri, ebe igwè ewu na aturu nābia inu miri; ha we turu ime m̀be ha biara inu miri. 39 Igwè ewu na aturu ahu we turu ime n'iru nkpa-n'aka ahu, igwè ewu na aturu ahu we mua umu dere ocha, na nke turu agwa, na nke turu ntupọ. 40 Jakob we wezuga umu-aturu, me ka igwè ewu na aturu che iru na nke dere ocha na nke o bula di nji n'igwè ewu na aturu Leban; o we do igwè anu nke aka ya n'onwe-ha ichc, ma o dogh ha n'ebe igwè ewu na aturu Leban di. 41 O rue, m̀be o bula ndi di ike nime igwè ewu na aturu turu ime, na Jakob tọbọrọ nkpa-n'aka ahu n'iru anya igwè ewu na aturu n'ebe anētiye miri, ka ha we turu ime n'etiti nkpa-n'aka ahu; 42 ma m̀be igwè ewu na aturu nādigh ike, o digh-atobọ ha: ndi nādigh ike we diri Leban, ma ndi ike diri Jakob. 43 Nwoke ahu we basa nke-uku nke-uku. o we nwe igwè

ewu na aturu ri nne, na ndinyom nēje ozi, na orù-ndikom, na camel na inyinya-ibu di otutu.

31 1 $\text{\textcircled{Q}}$ we nu okwu nile nke umu-ndikom Leban, si, Jakob achiriwo ihe nile nna-ayi nwere; o site-kwa-ra n'ihe nna-ayi nwere kpata àkù a nile. 2 Jakob we hu iru Leban, ma, le, $\text{\textcircled{q}}$ digh n'ebe $\text{\textcircled{q}}$ n $\text{\textcircled{q}}$ dika $\text{\textcircled{q}}$ di na m $\text{\textcircled{b}}$ e gara aga. 3 Jehova we si Jakob, Laghachi n'ala nna-gi-hà, laghachikuru umu-nna-gi; M'gān $\text{\textcircled{q}}$ ye-kwa-ra gi. 4 Jakob we zie kp $\text{\textcircled{q}}$ Rachel na Lia bia n'ohia rue ebe igwè ewu na aturu-ya di, 5 $\text{\textcircled{q}}$ si ha, Mu onwem nāhu iru nna-unu, na $\text{\textcircled{q}}$ digh n'ebe m'n $\text{\textcircled{q}}$ dika $\text{\textcircled{q}}$ di na m $\text{\textcircled{b}}$ e gara aga; ma Chineke nke nnam an $\text{\textcircled{q}}$ yeworom. 6 Unu onwe-unu ma-kwa-ra na ewerewom ikem nile fè nna-unu. 7 Ma nna-unu akwawom emò, we banwe ugwo- $\text{\textcircled{q}}$ lum ubò iri; ma Chineke ekwegh ya mejom. 8 $\text{\textcircled{Q}}$ buru na otú a ka $\text{\textcircled{q}}$ nāsi, Ndi turu agwa gābu ugwo- $\text{\textcircled{q}}$ lu-gi; igwè cwu na aturu nile we nāmu umu turu agwa: ma $\text{\textcircled{q}}$ buru na otú a ka $\text{\textcircled{q}}$ nāsi, Ndi dere $\text{\textcircled{q}}$ cha gābu ugwo- $\text{\textcircled{q}}$ lu-gi; igwè ewu na aturu nile we nāmu umu dere $\text{\textcircled{q}}$ cha. 9 Chineke we napu anu-ulo nna-unu, nyem. 10 O rue, na m $\text{\textcircled{b}}$ e igwè ewu na aturu turu ime, na ewelirim anyam abua, hu nime nr $\text{\textcircled{q}}$, ma, le, nkpi nile nke nāba igwè ewu dere $\text{\textcircled{q}}$ cha, tu kwa agwa, tu kwa akika. 11 M $\text{\textcircled{q}}$ -ozi nke Chineke we sim nime nr $\text{\textcircled{q}}$ ahu, Jakob; m'we si, Lekwam. 12 $\text{\textcircled{Q}}$ si, Biko, welie anya-gi abua, hu, nkpi nile nke nāba igwè ewu dere $\text{\textcircled{q}}$ cha, tu kwa agwa, tu kwa akika: n'ihì na ahuwom ihe nile Leban nēme gi. 13 Mu onwem bu Chineke nke Bet-el, ebe i tere ogidi manu, ebe i kwerem nkwa: ubu a bilie, si n'ala nka pua, laghachi n'ala nke $\text{\textcircled{q}}$ mumu-gi. 14 Rachel na Lia we za, si ya, $\text{\textcircled{Q}}$ di okè ma- $\text{\textcircled{q}}$ bu ihe-nketa ayi nwere n'ulo nna-ayi $\text{\textcircled{q}}$ z $\text{\textcircled{q}}$? 15 $\text{\textcircled{Q}}$ bugh na ndi ala $\text{\textcircled{q}}$ z $\text{\textcircled{q}}$ ka $\text{\textcircled{q}}$ guworo ayi? n'ihì na $\text{\textcircled{q}}$ rewo ayi, ripiasia kwa ego-ayi. 16 N'ihì na àkù nile nke Chineke napuworo nna-ayi, $\text{\textcircled{q}}$ bu ayi na umu-ayi nwe nke ahu: ubu a kwa, ihe $\text{\textcircled{q}}$ bula Chineke siri gi, me ya. 17 Jakob we bilie, palie umu-ya ndikom na ndinyom-ya d $\text{\textcircled{q}}$ kwasi ha n'elu camel-ya; 18 $\text{\textcircled{q}}$ we dupu anu-ulo-ya nile, na àkù-ya nile $\text{\textcircled{q}}$ kpatara, bú anu-ulo $\text{\textcircled{q}}$ nwetara, nke $\text{\textcircled{q}}$ kpatara na Padan-eram, ilakuru Aisak nna-ya rue ala Kenean.

19 Ma Leban jere ikpacha aji igwè ewu na aturu-ya: Rachel we zue teraphim ori nke nna-ya nwere. 20 Jakob we gh $\text{\textcircled{q}}$ bue Leban onye Siria, n'ighara igosi ya na ya nābalaga. 21 $\text{\textcircled{Q}}$ we balaga, ya onwe-ya na ihe nile $\text{\textcircled{q}}$ nwere; $\text{\textcircled{q}}$ we bilie, gabiga Osimiri Yufretis, che iru-ya n'ugwu Gilead.

22 Ewe gosi Leban n'ub $\text{\textcircled{q}}$ chi nke-at $\text{\textcircled{q}}$ na Jakob balagarari. 23 $\text{\textcircled{Q}}$ we chiri umu-nne-ya tiyere onwe-ya, nāchu ya ije nke ub $\text{\textcircled{q}}$ chi asa, we chukuru ya n'ugwu Gilead. 24 Chineke we biakute Leban onye Siria nime nr $\text{\textcircled{q}}$ abali, si ya, Lezie onwe-gi anya ka i ghara ikpayere Jakob uka, ma- $\text{\textcircled{q}}$ bu nke di nma ma- $\text{\textcircled{q}}$ bu nke j $\text{\textcircled{r}}$ $\text{\textcircled{q}}$ nj $\text{\textcircled{q}}$. 25 Leban we rue Jakob aru. Ma Jakob marari ulo-ikwū-ya n'ugwu ahu: Leban na umu-nne-ya ma-kwa-ra ulo-ikwū-ha n'ugwu Gilead. 26 Leban we si Jakob, Gini bu ihe i mcre, na i gh $\text{\textcircled{q}}$ buwom, dupu kwa umum ndinyom dika ndinyom eji mma-agma d $\text{\textcircled{q}}$ ta n'agma? 27 N'ihì gini ka i balagara na nzuzo, we gh $\text{\textcircled{q}}$ uem? $\text{\textcircled{q}}$ bu kwa n'ihì gini ka i nēgosighm, ka m'we were $\text{\textcircled{q}}$ nū, were kwa abū, were kwa egwū-otiti, were kwa ub $\text{\textcircled{q}}$ -akwara, zilaga gi? 28 $\text{\textcircled{q}}$ bu kwa n'ihì gini ka i nāghaghm ka m'sutu umum ndikom na umum ndinyom $\text{\textcircled{q}}$ nu? ubu a i mewo ihe-nzuzo. 29 $\text{\textcircled{Q}}$ diri ike akam imej $\text{\textcircled{q}}$ unu: ma Chineke nke nna-unu gwaram okwu n'abali nyahuru, si, Lezie onwe-gi anya ka i ghara ikpayere Jakob uka, ma- $\text{\textcircled{q}}$ bu nke di nma ma- $\text{\textcircled{q}}$ bu nke j $\text{\textcircled{r}}$ $\text{\textcircled{q}}$ nj $\text{\textcircled{q}}$. 30 Ma ubu a, i lawo n'ezie, n'ihì na agu ulo nna-gi gusiri gi ike, ma n'ihì gini ka i zuworo chim-hà? 31 Jakob we za, si Leban, N'ihì na aturum egwu: n'ihì na asirin, Ka i we ghara inapum umu-gi ndinyom n'ike. 32 Onye $\text{\textcircled{q}}$ bula i gāch $\text{\textcircled{q}}$ ta chi-gi-hà n'aka-ya, $\text{\textcircled{q}}$ gagh-adi ndu: n'iru umu-nne-ayi mata ihe nke gi di n'akam, were n'onwe-gi. N'ihì na Jakob amagh na Rachel zuru ha-ri ori. 33 Leban we ba n'ulo-ikwū Jakob, na n'ulo-ikwū Lia, na n'ulo-ikwū orù-ndinyoin abua; ma $\text{\textcircled{q}}$ ch $\text{\textcircled{q}}$ tagh ha. $\text{\textcircled{Q}}$ we si n'ulo-ikwū Lia pua, ba n'ulo-ikwū Rachel. 34 Ma Rachel wereri teraphim ahu, tiye ha nime ihe eji an $\text{\textcircled{q}}$ kwasi camel, we n $\text{\textcircled{q}}$ kwasi ha. Leban we bitu ulo-ikwū ahu nile aka, ma $\text{\textcircled{q}}$ ch $\text{\textcircled{q}}$ tagh ha. 35 Rachel we si nna-ya, Ya abula ihe iwe iwe di $\text{\textcircled{q}}$ ku

n'anya onye-nwem na apughm ibili n'iru gi; n'ihhi na o dim dika o nādi ndinyom. O we chosie ike, ma o chotagh teraphim abua. 36 Jakob we we iwe di oku, so Leban se okwu: Jakob we za, si Leban, Gini bu njehiem? gini bu nmehiem, na i chuworom n'oku oku? 37 O bu ezie na i bituwo ihem nile aka, ma gini ka i chotaworo nime ihe nile nke ulo-gi? Tōbō ya ebe a n'iru umu-nnem na umu-nne-gi, ka ha we kpezie n'etiti ayi abua. 38 Orú arọ a ka mu onwem nọyeworo gi; nne-aturu-gi na nne-ewu-gi amukwogh umu, erighkwam ebulu nke igwè ewu na aturu-gi. 39 Nke anu-ohia dōbharu, ewetaghm ya nye gi; mu onwem nēdochi ya; site n'akam ka i nāchọ ya, ma-ōbu ihe ezuru n'ehihie ma-ōbu ihe ezuru n'abali. 40 Otú a ka m'noworo; n'ehihie okpukpọ-nku ririm, otutu-oyi ri-kwa-ram n'abali; uram we fepu n'anyam abua. 41 Orú arọ a ka m'noworo n'ulo-gi; m'fere gi arọ iri na anọ n'ihhi umu-gi ndinyom abua, na arọ isi n'ihhi igwè ewu na aturu-gi: i banwewo kwa ugwo-olum ubo iri. 42 O puru na Chineke nke nnam, bú Chineke nke Abraham, na Oké Egwú nke Aisak, anogh n'akukum, n'ezie ubu a n'aka efu ka i gēzilagawomri. Nweda-n'alam na ndoḅu m'ji akam abua nādoḅu onwem n'olu ka Chineke huworo, O we bara gi nba n'abali nyahuru. 43 Leban we za, si Jakob, Umu-ndinyom ndia bu umu-ndinyom nkem, umu-ndikom ndia bu kwa umu-ndikom nkem, igwè ewu na aturu ndia bu kwa igwè ewu na aturu nkem, ihe o bula kwa gi onwe-gi nāhu, nkem ka o bu: ma umum ndinyom, gini ka m'gēmere ndia ta, gini ka m'gēme-kwa-ra umu-ha ndikom ndi ha mutara? 44 Ma ubu a bia, ka ayi ba ndu, mu na gi; o gābu kwa ihe-āmā n'etiti mu na gi. 45 Jakob we were nkume, guzo ya ka o buru ogidi. 46 Jakob we si umu-nne-ya, Chikotanu nkume; ha we were nkume me obo: ha we rie nri n'ebe ahu n'akuku obo ahu. 47 Leban we kpọ ya Jega-sahaduta: ma Jakob kpọrọ ya Galeed. 48 Leban we si, Obo a bu ihe-āmā n'etiti mu na gi ta. N'ihhi nka akpọrọ aha-ya Galeed: 49 na Mizpa, n'ihhi na o siri, Ka Jehova che nche n'etiti mu na gi, mbe agēzopu ayi, otú onye n'ebe ibe-ya nọ. 50 O

buru na i weda umum ndinyom n'ala, o buru kwa na i kuru ndinyom tiyere umum ndinyom, o digh onye ayi na ya nọ; le, Chineke bu onye-āmā n'etiti mu na gi. 51 Leban we si Jakob, Le obo a, le kwa ogidi a, nke m'tōbōworo n'etiti mu na gi. 52 Ihe-āmā ka obo a bu, ihe-āmā ka ogidi a bu kwa, na mu onwem agagh-agabiga obo a jekuru gi ma-oli, na gi onwe-gi agagh-agabiga kwa obo a na ogidi a biakutem ma-oli, ime ihe oḅo. 53 Chineke nke Abraham, na Chineke nke Neḅoa, bú Chineke nke nna-ha, kpe ikpe n'etiti ayi. Jakob we were Oké Egwú nke nna-ya Aisak nua iyi. 54 Jakob we chua aja n'ugwu ahu. kpọ umu-nne-ya ka ha rie nri: ha we rie nri, nọ onodu-abali n'ugwu ahu. 55 Leban we bilie n'isi-ututu, sutu umu-ya ndikom na umu-ya ndinyom onu nke-uku, gozie ha: Leban we la, 32 laghachi n'ebe nke ya. 1 Ma Jakob jere n'uzo-ya, ndi-mo-ozu nke Chineke we zute ya. 2 Mbe o huru ha Jakob siri, Omuma-ulo-ikwū Chineke ka nka bu: o we kpọ aha ebe ahu Mahanaim.

3 Jakob we zie ndi-ozu n'iru ya jekuru Iso nwa-nne-ya rue ala Sia, bú ohia Edom. 4 O nye ha iwu, si, Otú a ka unu gāsi onye-nwem Iso; Otú a ka oru-gi Jakob siri, N'ulo Leban ka m'noworo dika oḅia, nọgide rue ubu a: 5 enwe-kwa-ram ehi, na inyinya-ibu, na igwè ewu na aturu, na oru-ndikom, na ndinyom nēje ozi: m'we zie igosi onye-nwem, ihuta amara n'iru gi. 6 Ndi-ozu ahu we laghachikute Jakob, si, Ayi biakutere nwa-nne-gi Iso, ozo kwa, o nābia izute gi, ya na nnu ndikom. 7 Jakob we tua egwu nke-uku, obi loba-kwa-ra ya miri: o we kera ndi ya na ha nọ, na igwè ewu na aturu, na igwè ehi, na camel, n'omuma-ulo-ikwū abua; 8 o si, O buru na Iso abiarue otú omuma-ulo-ikwū, tibe ya, omuma-ulo-ikwū nke foduru gābu ndi bapuru abapu. 9 Jakob we si, Chineke nke nnam Abraham, na Chineke nke nnam Aisak, Jehova, Nke nāsīm, Laghachi n'ala-gi, laghachikuru umu-nna-gi, M'gēme kwa gi nma: 10 ekwesighm ebere nile, na ezi-okwu nile, nke I meworo oru-Gi; n'ihhi na nkpa-

n'akam ka m'were gabiga Jōdan nka; ma ubu a aghowom omuma-ulo-ikwū abua. 11 Biko, naputam n'aka nwan-nem, n'aka Iso: n'ih na mu onwem nātu egwu ya, ma elegh anya o gābia, tibuem, tibu kwa nne tiyere umu-ya. 12 Ma Gi onwe-gi siri, Aghaghm ime gi nma, M'gēme kwa nkpuru-gi ka o di ka ájá nke oké osimiri, nke anāpugh iguta onu n'ih otutu o di. 13 O we no onodu-abali n'ebe ahu abali ahu; o were kwa ufodu nime ihe batara n'aka-ya ka o buru onyinye-inata-iru-oma inye Iso nwa-nne-ya; 14 ogu nne-ewu iri na orú nkpi, ogu nne-aturu iri na orú ebulu, 15 orú camel na iri nēnye umu ara na umu-ha, ogu nne-ehi abua na oké-ehi iri, orú nne-inyinya-ibu na umu-inyinya-ibu iri. 16 O nye ha n'aka ndi-orú-ya, n'igwè igwè ichè; o si ndi-orú-ya, Gabiganu n'irum, me kwa imbara n'etiti igwè na igwè. 17 O we nye onye mbu iwu, si, Mbe Iso, bú nwa-nnem, gēzute gi, jua gi, si, Onye nwe gi? óle ebe i nēje kwa? o bu kwa onye nwe ihe ndia di n'iru gi? 18 I gāsi kwa, Orú-gi Jakob nwe lia; onyinye-inata-iru-oma ka o bu ezitere onye-nwem Iso: ma, le, ya onwe-ya no kwa n'azu ayi. 19 O nye kwa onye nke-abua, na onye nke-atō, na ndi nile nēso igwè nile, iwu, si, Dika okwu a si di ka unu gāgwa Iso, mbe unu huru ya; 20 unu gāsi kwa, Ozo, le, orú-gi Jakob no n'azu ayi. N'ih na o siri, Ka m'were onyinye-inata-iru-oma nka nke nāga n'irum kpuchie anya-ya, emesia m'gāhu iru-ya; elegh anya o gāhum iru-oma. 21 Onyinye ahu inata iru-oma we gabiga n'iru ya: ma ya onwe-ya no onodu-abali n'omuma-ulo-ikwū-ya abali ahu.

22 O we bilie n'abali ahu, chiri nwunye-ya abua, na ndinyom abua nējere ya ozi, na umu-ya iri na otu, gabiga ngabiga-miri Jabok. 23 O we chiri ha, me ka ha gabiga miri-iyi ahu, me kwa ka ihe o nwere gabiga. 24 O we fodu Jakob nāni ya; otu nwoke we so ya nāha nba rue chi-obubō. 25 Mbe o huru na o pugh ijide ya, o metu isi-osu-ya; isi-osu Jakob we pua n'onodu-ya, mbe ya na ya nāha nba. 26 O si, Gham ka m'la, n'ih na chi nābō. O si, M'gagh-agma gi ka i la,

ma o buru na i gozighm. 27 O si ya, Gini bu aha-gi? O si, Jakob. 28 O si, O bugh Jakob ka agākpō aha-gi ozo, kama Israel; n'ih na i jisiwo ike n'ebe Chineke no na n'ebe madu no, i we nwe ike. 29 Jakob we jua ya, si, Biko, gosim aha-gi. O si, N'ih gini kwa ka i nāju ajuju bayere aham? O gozie ya n'ebe ahu. 30 Jakob we kpō aha ebe ahu Peniel: n'ih na ahuwom Chineke iru na iru, ka o kwuru, ewe naputa ndum. 31 Anyanwu we wakwasi ya mbe o gabigara Penuel, ya onwe-ya we nēje nsukwara-achi. 32 N'ih nka umu Israel adigh-eri akwara nke okpukpu-ukwu nke di n'isi-osu, rue ta: n'ih na o meturu isi-osu Jakob n'akwara nke okpukpu-ukwu.

33 1 Jakob we welie anya-ya abua, hu, ma, le, Iso nābia, ya na nnū ndikom. O we ke umu-ya nye Lia, nye kwa Rehel, nye kwa ndinyom abua ahu nēje ozi. 2 O we do ndinyom ahu nēje ozi na umu-ha mbu, na Lia na umu-ya n'azu ha, na Rehel na Josef n'azu ha. 3 Ya onwe-ya we gabiga n'iru ha, kpō isi ala ubō asa, rue mbe o biaruru nwa-nne-ya nso. 4 Iso we ba oso izute ya, bakua ya, dakwasi ya n'olu, sutu ya onu: ha we kwa ákwá. 5 O welie anya-ya abua, hu ndinyom na umu-ha; o si, Óle ndi bu ndia gi na ha yikoro? O si, Umu nke Chineke nyeworo orú-gi n'amara. 6 Ndinyom ahu ndi nēje ozi we biarue nso, ha onwe-ha na umu-ha, ha kpō isi ala. 7 Lia na umu-ya biaru-kwa-ra nso, kpō isi ala: emesia Josef na Rehel biaru-kwa-ra nso, kpō isi ala. 8 O si, Omuma-ulo-ikwū nka nile nke m'zutere, o bu gini n'ebe i no? O si, Ihuta amara n'iru onye-nwem. 9 Iso we si, Enwerem ri nne; nwa-nnem, ya diri gi, bú nke i nwere. 10 Jakob we si, È-è. biko, biko, o buru na ahutawom amara n'iru gi, gi nara kwa n'akam onyinyem inata iru-oma: n'ih na ahuwom iru-gi dika anāhu iru Chineke, ihem we to gi utō. 11 Biko, nara ngozim nke ewetaworo gi; n'ih na Chineke emewom amara, na n'ih na enwerem ihe nile. O rugide ya, o we nara ya. 12 O si, Ka ayi bulie ije, ka ayi la, ka m'je kwa n'iru gi. 13 O si

ya, Onye-nwem amawo na umum adigh ike, na igwè ewu na aturu na igwè ehi uke nēnye umu ara di kwa n'akam: ọ buru na achusie ha ike otù ubochi, igwè ewu na aturu nile gānwu kwa. 14 Biko, ka onye-nwem gabiga n'iru orù-ya: ma mu onwem, ka m'nēdu ha nwayọ nwayọ, dika ije-ukwu anu-ulo nke di n'irum, na dika ije-ukwu nke umum si di, rue m̄be m'gābiakute onye-nwem rue Sia. 15 Iso we si, Biko, ka m'chiri madu ufodu nime ndi mu na ha yikoro bia, debe n'ebe i no. Ọ si, N'ih i gini kwa? ka m'huta amara n'iru onye-nwem. 16 Iso we laghachi ubochi ahu n'uzo-ya ije Sia. 17 Jakob we bulie ije rue Sukot, wure onwe-ya ulo, ma-kwa-ra anu-ulo-ya ulo-ntu: n'ih i nka akporo aha ebe ahu Sukot.

18 Jakob we biarue Shelem, bú obodo Shekem, nke di n'ala Kenean, m̄be o siri na Padan-eram bia; ọ ma ulo-ikwū-ya n'iru obodo ahu. 19 Ọ we zuta okè ohia ahu, ebe ọ basara ulo-ikwū-ya, n'aka umu Hemoa, bú nna Shekem, n'ogu nkpuru-ego ise. 20 O guzo ebe-ichu-aja ọto n'ebe ahu, kpọ ya, El-elohe-Israel.

34 1 Daina, bú nwa-nwayi Lia, nke ọ muru nye Jakob, we pua ihu umu-ndinyom ala ahu. 2 Shekem, bú nwa-nwoke Hemoa onye-Haivait, onye-isi ala ahu, we hu ya; o kuru ya, dinayere ya, weda ya n'ala. 3 Nkpuru-obi-ya we rapara n'aru Daina nwa-nwayi Jakob, ọ hu nwa-aboghọ ahu n'anya, gwa nwa-aboghọ ahu okwu nābà ya n'obi. 4 Shekem we gwa nna-ya Hemoa okwu, si, Lutaram nwata-nwayi a na nwunye. 5 Ma Jakob nuru na ọ merururi Daina nwa-ya nwayi; ma umu-ya ndikom noyere anu-ulo-ya n'ohia: Jakob we ha nkiti rue m̄be ha biara. 6 Hemoa, bú nna Shekem, we pukuru Jakob ikpayere ya uka. 7 Unu-ndikom Jakob we si n'ohia bata m̄be ha nuru ya: o nēwuta ndikom ahu, ha nēwe iwe di oku nke-uku, n'ih i na ọ bu ihe-nzuzu ka ọ mere n'Israel, n'idinayere nwa-nwayi Jakob; nke nēkwesigh ime otú a. 8 Hemoa we kpayere ha uka, si, Shekem, bú nwam, nkpuru-obi-ya nāhu nwa-uuu nwayi n'anya si-ike: biko, werenu ya nye ya na nwunye. 9 Ka ayi na unu nālurita

kwa nwunye; nyenu ayi umu-unu ndinyom, kuru-kwa-nu umu-ayi ndinyom n'onwe-unu. 10 Ayi na unu gēbi kwa: ala nka gādi n'iru unu; biriuu nāzu-kwa-nu ahia nime ya, nwe-kwa-nu ihe-onwunwe nime ya. 11 Shekem we si nna Daina, ọ si kwa umu-nne-ya, Ka m'huta amara n'iru unu, ihe uuu gāsikwam m'gēnye. 12 Me ka ọ ba uba nke-uku n'isim, bú ego-ilu-nwunye na onyinye, m'gēnye dika unu gāsīm, ma nyenum nwa-aboghọ ahu na nwunye. 13 Umu-ndikom Jakob wewere aghughọ za Shekem na Hemoa nna-ya, we kwue, n'ih i na ọ meruru Daina nwa-nne-ha, 14 ha we si ha, Ayi apugh ime ihe a, iwere nwa-nne-ayi nwayi nye nwoke nke anēbigh úgwù; n'ih i na ihe-ita-uta ka ọ buru ayi: 15 ọ bu nān i ma asi na unu eme nka ka ayi gēkwere unu: ọ buru na unu gādi ka ayi, ka ebie nwoke ọ bula n'etiti unu úgwù; 16 ayi gēnye kwa unu umu-ayi ndinyom, ọ bu kwa umu-unu ndinyom ka ayi gēkuru n'onwe-ayi, ayi na unu gēbi kwa, ghọ otù ndi. 17 Ma ọ buru na unu agagh-ege ayi nti, ka ebie unu úgwù; ayi gēkuru kwa nwa-ayi nwayi, la. 18 Okwu-ha nile we di nna n'anya Hemoa, na n'anya Shekem, bú nwa Hemoa. 19 Okoro bia ahu alagh kwa azu ime ihe ahu, n'ih i na ihe nwa-nwayi Jakob toro ya utọ: ya onwe-ya nwe-ka-ra nsopuru kari ulo nile nke nna-ya. 20 Hemoa na Shekem nwa-ya we bia n'onu-uzo-ama obodo-ha, gwa ndikom obodo-ha okwu, si, 21 Ndikom ndia, ndi-udo ka ha bu n'etiti ayi; ka ha biri kwa n'ala-ayi, zu kwa ahia nime ya; ala-ayi kwa, le, ọ sara mbara n'aka abua n'iru ha; ka ayi lutara onwe-ayi umu-ha ndinyom na nwunye, ka ayi nye kwa ha umu-ayi ndinyom. 22 Ọ bu nān i ma asi na ayi eme nka ka ndikom ahu gēkwere ayi ka ayi na ha biri, ighọ otù ndi, ọ buru na ebie nwoke ọ bula n'etiti ayi úgwù, dika ha onwe-ha bu ndi ebiri úgwù. 23 Anu-ulo-ha, na ihe ha nwetara, na anumanu-ha nile, ọ bugh ayi gēwe ha? ka ayi me nān i nka, ka ayi kwere ha, ayi na ha gēbi kwa. 24 Ndi nile ndi si n'onu-uzo-ama obodo-ya nāpu we ge Hemoa, ge kwa Shekem nwa-ya, nti; ewe bie nwoke ọ bula úgwù, ndi nile ndi si n'onu-uzo-

ama obodo-ya nāpu. 25 O rue n'ubochi nke-atọ, mbe o nēbu ha nbu, na madu abua n'etiti umu-ndikom Jakob, bú Simeon na Livai, umu-nne Daina, were mma-agma-ha n'otù n'otù, biakwasi obodo ahu mbe ọ di na ntukwasi-obi. ha we huc ndikom nile. 26 Hemoa na Shekem nwa-ya ka ha bu-kwa-ra n'onu mma-agma, ha we kuputa Daina n'ulo Shekem, pua. 27 Umu-ndikom Jakob biakwasiri ndi ebnru ebu, luta obodo ahu n'agma, n'ihì na ha merururi nwa-nne-ha nwayi. 28 Igwè ewu na aturu-ha na igwè ehi-ha na inyinya-ibu nile ha, na ihe nke di n'obodo ahu, na ihe nke di n'ohia-ya, ka ha chiri; 29 àkù-ha nile, na umu-ntakiri-ha nile, na ndinyom-ha, ka ha dotara n'agma, luta kwa ha n'agma, bú ihe nile nke di n'ulo-ha. 30 Jakob we si Simeon na Livai, Unu emekpawom aru, n'imem ka m'si isi n'etiti ndi bi n'ala nka, n'etiti ndi Kenean, na n'etiti ndi-Perizait: mu onwem kwa, ebe m'nwere ndikom ole-na-ole, ha gāchikọta onwe-ha imegidem, tibuem; agēme kwa ka m'tọbọrọ n'efu, mu onwem na ulom. 31 Ha we si, Ọ gēme nwa-nne-ayi nwayi dika anēme nwayi nākwa iko?

35 1 Chineke we si Jakob, Bilie, rigoro Bet-el, biri n'ebe aliu: me-kwa-ra Chineke ebe-ichu-aja n'ebe ahu, bú Onye mere ka i hu Ya anya mbe i nābapu n'iru Iso nwa-nne-gi. 2 Jakob we si ulo-ya, ọ si kwa ndi nile ya na ha bi, Wezuganu chi nile nke ndi ala ọzọ nke di n'etiti unu, menu onwe-unu ka unu di ọcha, banwe-kwa-nu uwe-unu: 3 ka ayi bili kwa, rigoro Bet-el; m'gēme-kwa-ra Chineke ebe-ichu-aja n'ebe aliu, bú Onye nāzam n'ubochi ahuhum, we nọyerem n'uzọ nke m'jere. 4 Ha we nye Jakob chi nile nke ndi ala ọzọ nke di n'aka-ha, na nba-aka nile nke di na nti-ha: Jakob we zobe ha n'okpuru osisi terebinth nke di nso Shekem. 5 Ha we bulie ije: ujo nke Chineke we dikwasi obodo nile nke di ha buruburu, ha achugh kwa umu-ndikom Jakob. 6 Jakob we biarue Luz, nke di n'ala Kenean (nke ahu bu Bet-el), ya onwe-ya na ndi nile ya na ha yikoro bia. 7 O wue ebe-ichu-aja n'ebe ahu, kpọ ebe ahu El-bet-el: n'ihì na ebe ahu ka Chineke kpughere Onwe-ya nye ya, mbe

ọ nābapu n'iru nwa-nne-ya. 8 Debora, bú nwayi nyere Rebeka ara na nwata, we nwua, elie ya n'okpuru Bet-el n'okpuru osisi oak: ewe kpọ aha-ya Alon-bakut.

9 Chineke we me ka Jakob hu Ya anya ọzọ, mbe o siri na Padan-eram bia, Ọ gọzie ya. 10 Chineke we si ya, Aha-gi bu Jakob: agagh-akpọ aha-gi Jakob ọzọ, kama Israel gābu aha-gi: Ọ we kpọ aha-ya Israel. 11 Chineke we si ya, Mu onwem bu Chineke Nke puru ime ihe nile: gi mua ọmumù ba kwa uba; mba na nkpọkọta mba gādi site na gi, ndi-eze gēsi kwa n'úkwù-gi puta; 12 ala nke M'nyere Abraham na Aisak, gi ka M'gēnye ya, ọ bu kwa nkpuru-gi gānọchi gi ka M'gēnye ala nka. 13 Chineke we si n'ebe ọ nọ rigo n'ebe Ọ kpayerere ya uka. 14 Jakob we guzo ogidi ọtọ n'ebe ahu ebe Ọ kpayerere ya uka, bú ogidi nkuine: ọ wusi àjà-ihe-ọnuunu n'elu ya, wusa kwa manu n'elu ya. 15 Jakob we kpọ aha ebe ahu ebe Chineke kpayerere ya uka Bet-el. 16 Ha we si na Bet-el bulie ije; ma uzọ ọduru ibiaru Efrat: Rechel we nāmu nwa, ime nēmesi kwa ya ike mbe ọ nāmu nwa. 17 O rue, mbe ime nēmesi ya ike, na nwayi nke nēle ime siri ya, Atula egwu; n'ihì na nka bu kwa nwa-nwoke i gēnwe. 18 O rue, mbe nkpuru-obi-ya nāpu (n'ihì na ọ nwuru), na ọ kporọ aha-ya Ben-oni: ma nna-ya kporọ ya Benjamin. 19 Rechel we nwua, elie ya n'uzọ Efrat (nke ahu bu Bet-lehem). 20 Jakob we guzo ogidi ọtọ n'elu ili-ya: nke ahu bu Ogidi ili Rechel rue ta. 21 Israel we bulie ije, seti ulo-ikwū-ya n'ofè ulo-elu Ida. 22 O rue, mbe Israel biri n'ala ahu, na Reuben jere dinayerere Bilha, bú iko-nwayi nna-ya: Israel we nu ya.

Ma umu-ndikom Jakob di iri na abua: 23 umu-ndikom Lia; Reuben, bú ọkpara Jakob, na Simeon, na Livai, na Juda, na Isaka, na Zebulun: 24 umu-ndikom Rechel; Josef na Benjamin: 25 umu-ndikom Bilha, bú nwayi nējere Rechel ozi; Dan na Naftali: 26 umu-ndikom Zilpa, bú nwayi nējere Lia ozi; Gad na Asha: ndia bu umu-ndikom Jakob, nke amuru nye ya na Padan-eram. 27 Jakob we biakute Aisak, bú nna-ya, na Mamre, bú Kiriab-aba (nke

ahu bu Hebron), ebe Abraham na Aisak n'ọrọ dika ọbia. 28 Ubọchi Aisak we buru ọgu arọ iteghete. 29 Aisak we kubie ume, nwua, ewe chikọta ya na umu-nna-ya n'ala-mọ, ọ bu agadi, ubọchi-ya ju-kwa-ra ya afọ: Isọ na Jekob, bú umu-ya ndikom, we lie ya.

36 1 Ma ndia bu osuso-omumu Isọ (nke ahu bu Edom). 2 Isọ luru ndinyom-ya site n'umu-ndinyom Kenean; Eda nwa-nwayi Ilon onye Het, na Ọhọlibama nwa-nwayi Ana, bú nwa-nwayi Zibeon onye-Haivait; 3 na Basemat nwa-nwayi Ishmael, nwa-nne-nwayi Nebaiot. 4 Eda we muara Isọ Elifaz; Basemat mu-kwa-ra Reuel; 5 Ọhọlibama mu-kwa-ra Jeush, na Jalam, na Kora: ndia bu umu-ndikom Isọ, nke amuru nye ya n'ala Kenean. 6 Ma Isọ chiri ndinyom-ya, na umu-ya ndikom, na umu-ya ndinyom, na madu nile nke ulo-ya, na anu-ulo-ya, na anumanu-ya nile, na ihe nile ọ nwetara, nke ọ kpatarari n'ala Kenean; ọ we si n'iru Jekob, bú nwa-nne-ya, je ala ọzọ. 7 N'ihii na àkù-ha riri nne kari ibikọ n'otù; ala nke ọnọdu-ọbia-ha nile apugh kwa inagide ha n'ihii anu-ulo-ha. 8 Isọ we biri n'ugwu Sia: Isọ bu Edom. 9 Ma ndia bu osuso-omumu Isọ, nna Edom, n'ugwu Sia. 10 Ndia bu aha umu-ndikom Isọ; Elifaz nwa Eda nwunye Isọ, Reuel nwa Basemat nwunye Isọ. 11 Umu-ndikom Elifaz bu Timan, na Oma, na Zefo, na Gatam, na Kenaz. 12 Timna bu-kwa-ra Elifaz nwa Isọ iko-nwayi; ọ we muara Elifaz Amalek: ndia bu umu-ndikom Eda nwunye Isọ. 13 Ndia bu kwa umu-ndikom Reuel; Nahat, na Zera, na Shama, na Miza: ndia bu umu-ndikom Basemat nwunye Isọ. 14 Ndia bu kwa umu-ndikom Ọhọlibama nwa-nwayi Ana, bú nwa-nwayi Zibeon, nwunye Isọ: ọ we muara Isọ Jeush, na Jalam, na Kora. 15 Ndia bu ndi-isi nke umu Isọ: umu-ndikom Elifaz ọkpara Isọ; Timan onye-isi, Oma onye-isi, Zefo onye-isi, Kenaz onye-isi, 16 Kora onye-isi, Gatam onye-isi, Amalek onye-isi: ndia bu ndi-isi Elifaz n'ala Edom; ndia bu umu-ndikom Eda. 17 Ndia bu kwa umu-ndikom Reuel nwa-nwoke Isọ; Nahat onye-isi, Zera onye-isi, Shama onye-isi, Miza onye-isi: ndia bu ndi-isi Reuel n'ala Edom; ndia

bu umu-ndikom Basemat nwunye Isọ. 18 Ndia bu kwa umu-ndikom Ọhọlibama nwunye Isọ; Jeush onye-isi, Jalam onye-isi, Kora onye-isi: ndia bu ndi-isi Ọhọlibama nwa-nwayi Ana, nwunye Isọ. 19 Ndia bu umu Isọ, ndia bu kwa ndi-isi-ha: nke ahu bu Edom.

20 Ndia bu umu-ndikom Sia onye Hoa, ndi bi n'ala ahu; Lotan, na Shobal, na Zibeon, na Ana, 21 na Dishon, na Iza, na Dishan: ndia bu ndi-isi ndi Hoa, umu Sia n'ala Edom. 22 Umu-ndikom Lotan bu Hori na Himam; nwa-nne-nwayi Lotan bu kwa Timna. 23 Ndia bu kwa umu-ndikom Shobal; Alvan, na Manahat, na Ibal, na Shefo, na Onam. 24 Ndia bu kwa umu-ndikom Zibeon; Aia, na Ana: onye ahu bu Ana onye hutara isi-iyi nke miri di ọku n'ọzara, mbe ọ nāzù inyinya-ibu Zibeon, bú nna-ya, nwere. 25 Ndia bu kwa umu-ndikom Ana; Dishon, na Ọhọlibama nwa-nwayi Ana. 26 Ndia bu kwa umu-ndikom Dishon; Hemdan, na Eshban, na Itran, na Keran. 27 Ndia bu umu-ndikom Iza; Bilhan, na Zaavan, na Akan. 28 Ndia bu umu-ndikom Dishan; Uz, na Aran. 29 Ndia bu ndi-isi ndi Hoa; Lotan onye-isi, Shobal onye-isi, Zibeon onye-isi, Ana onye-isi, 30 Dishon onye-isi, Iza onye-isi, Dishan onye-isi: ndia bu ndi-isi ndi Hoa, dika ndi-isi-ha si di n'ala Sia.

31 Ndia bu eze ndi bu eze n'ala Edom, tutu eze ọ bula bu eze umu Israel. 32 Bela nwa Beoa bu eze n'Edom; aha obodo-ya bu Dinhaba. 33 Bela we nwua, Jobab nwa Zera, nke sitere na Bozra, we buru eze n'ọnọdu ya. 34 Jobab we nwua, Husham, nke sitere n'ala ndi Timan, we buru eze n'ọnọdu ya. 35 Husham we nwua, Hedad nwa Bedad, onye tịburu Midian n'ọhia Moab, we buru eze n'ọnọdu ya: aha obodo-ya bu Avit. 36 Hedad we nwua, Samla, nke sitere na Masrika, we buru eze n'ọnọdu ya. 37 Samla we nwua, Shaul, nke sitere na Rehobot n'usọ Osimiri, we buru eze n'ọnọdu ya. 38 Shaul we nwua, Beal-hanan nwa Akboa we buru eze n'ọnọdu ya. 39 Beal-hanan nwa Akboa we nwua, Heda we buru eze n'ọnọdu ya: aha obodo-ya bu Pau; aha nwunye-ya bu Mehetabel nwa Matred, bú nwa-nwayi Me-zahab. 40 Ndia bu

kwa aha ndi-isi Iso, dika aburu nile ha si di, dika ebe nile ha si di, n'aha nile ha; Timna onye-isi, Alva onye-isi, Jetet onye-isi; 41 Qholibama onye-isi, Ila onye-isi, Pinon onye-isi; 42 Kenaz onye-isi, Timan onye-isi, Mibza onye-isi; 43 Magdiel onye-isi, Iram onye-isi: ndia bu ndi-isi Edom, dika ebe-obibi-ha si di n'ala onwunwe-ha. Onye ahu bu Iso nna Edom.

37 1 Jakob we biri n'ala onodu-obia nile nke nna-ya, n'ala Kencan. 2 Ndia bu osuso-omumu Jakob. Mbe Josef bara arọ iri na asa, ọ nāzụ igwē ewu na aturu, ya na umu-nne-ya; ya onwe-ya bu nāni nwata, ya na umu Bilha na umu Zilpa, bụ ndinyom nna-ya, yikoro zū ewu na aturu: Josef we wetara nna-ha akuko ihe oyo ha. 3 Ma Israel huru Josef n'anya kari umu-ya nile, n'ih na nwa agadi-ya ka o bu: o we mere ya uwe-nwuda nwere aka. 4 Umu-nne-ya we hu na o bu ya onwe-ya ka nna-ha huru n'anya kari umu-nne-ya nile; ha we kpo ya asi, ha apugh kwa igwa ya okwu n'udo. 5 Josef we ro nro, gosi ya umu-nne-ya: ha we kpo ya asi ozọ kari. 6 O si ha, Biko, nurunu nro a nke m'roworo: 7 ma, le, ayi onwe-ayi neke ukwu-oka n'etiti ubi, ma, le, ukwu-oka nkem biliri, guzo kwa onwe-ya oto; ma, le, ukwu-oka-unu naba buruburu, kpo isi ala nye ukwu-oka nkem. 8 Umu-nne-ya we si ya, I gabu eze-ayi n'ezie? ma-obo i gachi ayi n'ezie? Ha we kpo ya asi ozọ kari n'ih nro-ya nile, na n'ih okwu-ya nile. 9 O we ro kwa nro ozọ, korọ ya umu-nne-ya, si, Le, arwom nro ozọ; ma, le, anyanwu na onwa na kpakpando iri na otu nakpo isi ala nyem. 10 O we korọ ya nna-ya, ko-kwa-ra umu-nne-ya; nna-ya we basie ya nba ike, si ya, Gini bu nro a nke i roworo? Mu onwem na nne-gi na umu-nne-gi, ayi gabia n'ezie ikpo isi ala nye gi? 11 Umu-nne-ya we kwo ya ekworo; ma nna-ya debere okwu ahu. 12 Umu-nne-ya we je izu igwe ewu na aturu nke nna-ha na Shekem. 13 Israel we si Josef, Umu-nne-gi, ha adigh-azu ewu na aturu na Shekem? bia, m'gezi kwa gi jekuru ha. O si ya, Lekwam. 14 O si ya, Biko, je, le ma umu-nne-gi no n'udo, ma igwe ewu na aturu di kwa n'udo; weghachi-kwa-ram

okwu. O si na ndagwurugwu Hebron ziga ya, o we biarue Shekem. 15 Otú nwoke we hu ya, ma, le, o nāwaghari n'ohia: nwoke ahu we jua ya, si, Gini ka i nācho? 16 O si, Umu-nnem ka m'nācho: biko, gosim ebe ha nāzū ewu na aturu. 17 Nwoke ahu we si, Ha esiwo n'ebe a bulie ije: n'ih na anurum ka ha nāsi, K'ayi je Dotan. Josef we so umu-nne-ya, choa ha na Dotan. 18 Ha we hu ya n'ebe di anya, ma tutu o biakute ha nso, ha bagide ya izu oyo ime ka o nwua. 19 Ha we sirita onwe-ha, Le, okā-nro a nābia. 20 Ma ubu a, bianu, ka ayi bue ya, tuba ya n'otu nime olulu ndia, ayi gāsi kwa, Ayo anu eriwo ya: ayi gāhu kwa ihe nro-ya nile gabu. 21 Reuben we nu ya, naputa ya n'aka-ha, si, Ka ayi ghara itibu ya. 22 Reuben we si na, Unu awusila obara; tubanu ya n'olulu a nke di n'ozara, ma unu esetila aka imegide ya: ka o we naputa ya n'aka-ha, ime ka o laghachikuru nna-ya. 23 O rue, mbe Josef biakutere umu-nne-ya, na ha yipuru Josef uwe-ya, bu uwe-nwuda ahu nwere aka nke di n'aru ya; 24 ha kuru ya, tuba ya n'olulu ahu: ma olulu ahu toboro n'efu, miri adigh nime ya. 25 Ha we nodu iri nri: ha we welie anya-ha, hu, ma, le, usu-ije ndi Ishmael si na Gilead nābia, camel-ha nebu kwa uda na balm na myrrh, neje iweda ya n'Ijpt. 26 Juda we si umu-nne-ya, Urú gini di ya mbe ayi gebu nwa-nne-ayi, zo obara-ya? 27 Bianu, ka ayi re ya nye ndi Ishmael ndia, aka-ayi adikwa-la n'aru ya; n'ih na nwa-nne-ayi, bu anu-aru-ayi, ka o bu. Umu-nne-ya we nu olu-ya. 28 Ndi Midian, bu ndi-ahia, we gabiga; ha we sere Josef, si n'olulu dolite ya, re Josef nye ndi Ishmael n'oru nkpuru-ego oia-ocha. Ha we kubata Josef n'Ijpt. 29 Reuben we biaghachi n'olulu ahu; ma, le, Josef anogh n'olulu ahu; o we dowa uwe-ya nile. 30 O we laghachikuru umu-nne-ya, si, Nwata ahu anogh; ma mu onwem, ole ebe mu onwem geje? 31 Ha we chiri uwe Josef, bu kwa nkpi, biaye uwe ahu nime obara-ya, 32 ziga uwe-nwuda ahu nwere aka, chita ya nye nna-ha, si, Nka ka ayi hutaworo: biko, mata ma uwe nwa-gi ka o bu ma-obo na o bugh ya. 33 O we mata ya, s.,

Ọ bu uwe nwam; ajoy anu eriwo ya; anu-ohia adobuwo Josef n'ezie. 34 Jakob we dowa uwe-nbokwasi-ya nile, iere akwa-nkpe n'ukwu-ya, ruru nwa-ya ujutu otutu ubochi. 35 Umu-ya ndikom nile na umu-ya ndinyom nile we bilie ikasi ya obi; ma ọ juru, na agagh-akasi ya obi; ọ si, N'ihhi na m'garidakuru nwam rue ala-mo neru ujutu. Nna-ya we kwara ya akwa. 36 Ndi Midian we rerue ya Ijipit nye Potifa, onye nejere Fero ozi, onye-isi nke ndi-obu.

38 1 O rue, na mbe ahu, na Juda siri n'ebe umu-nne-ya no rida, si n'ije-ya wezuga onwe-ya ba n'ulo otu nwoke, bu onye Adulam, onye aha-ya bu Haira. 2 Juda we hu n'ebe ahu nwa-nwayi nke otu nwoke, bu onye Kenean, nke aha-ya bu Shua; ọ we kuru ya, bakuru ya. 3 Ọ we turu ime, mua nwa-nwoke; Juda we kpo aha-ya Ia. 4 Ọ we turu ime ozo, mua nwa-nwoke, kpo aha-ya Onan. 5 Ọ we mu kwa nwa-nwoke ozo, kpo aha-ya Shila: ma Juda no na Kezib mbe ọ muru ya. 6 Juda we lutara Ia okpara-ya nwunye, nke aha-ya bu Tema. 7 Ma Ia, bu okpara Juda, joro njo n'anya Jehova, Jehova we me ka ọ nwua. 8 Juda we si Onan, Bakuru nwunye nwa-nne-gi, we luara ya olu nwa-nne di, me ka nkuru tolitere nwa-nne-gi. 9 Ma Onan mara na ọ bugh ya genwe nkuru ahu; ọ we rue, na mbe ọ bula ọ bakuru nwunye nwa-nne-ya, na ọ wusiri ya n'ala, ka ọ we ghara inye nwa-nne-ya nkuru. 10 Ma ihe ọ mere joro njo n'anya Jehova; Ọ we me ka ọ nwu kwa. 11 Juda we si Tema, bu nwunye nwa-ya, Nodu n'onodu nwayi di-ya nwuru n'ulo nna-gi, rue mbe Shila, bu nwam, gtozu: n'ihhi na ọ siri, Ka ya onwe-ya we ghara inwu kwa, dika umu-nne-ya. Tema we je nodu n'ulo nna-ya. 12 Ubochi gabigara we di otutu, nwa-nwayi Shua, bu nwunye Juda, we nwua; ewe kasie Juda obi, ọ we rigokuru ndi nakpacha aji igwe ewu na aturu-ya rue Timna, ya onwe-ya na Haira, bu eyi-ya, bu onye Adulam ahu. 13 Ewe gosi Tema, si, Le, nna di-gi narigoru Timna ikpacha aji igwe ewu na aturu-ya. 14 Ọ we chipu n'aru ya uwe onodu nwayi di-ya nwuru nke ya, were akwa-nkpudo-ya kpuchie onwe-ya, fuchi onwe-ya,

nodu n'onu-ozo Enaim, nke di n'uzo Timna; n'ihhi na ọ huru na Shila etozuwo, ma ewegh ya onwe-ya nye ya na nwunye. 15 Juda we hu ya, che na ọ bu nwayi nakwa iko; n'ihhi na ọ kpuchiri iru-ya. 16 Ọ we si n'ije-ya wezuga onwe-ya jekuru ya n'uzo, si, Biko, ngwa, ka m'bakuru gi: n'ihhi na ọ magh na nwunye nwa-ya ka ọ bu. Tema we si, Gini ka i genyem, ka i we bakurum? 17 Ọ si, Mu onwem gezitere gi nwa-cwu sitere n'igwe ewu na aturu. Tema we si, I genyem ihe-ibe, rue mbe i gezite ya? 18 Ọ si, Gini bu ihe-ibe nke m'genye gi? Tema we si, Nba-aka-akara-gi na eriri-nma-gi, na nkpa-n'aka-gi nke di n'aka-gi. Ọ chiri ha nye ya, we bakuru ya, ọ we turu ime n'aka-ya. 19 Tema we bilie, la, chipu akwa-nkpudo-ya n'aru ya, yiri uwe onodu nwayi di-ya nwuru nke ya. 20 Juda we zie nwa-ewu ahu n'aka eyi-ya, bu onye Adulam, inara ihe-ibe ahu n'aka nwayi ahu: ma ọ chotagh ya. 21 Ọ we jua ndikom nke ebe-ya, si, Ole ebe nwayi ahu edoro nsọ ikwa iko no, bu nwayi ahu nke noduru n'Enaim n'uzo? Ha si, Ọ digh nwayi edoro nsọ ikwa iko noworo n'ebe a. 22 Ọ we laghachikute Juda, si, Achotagham ya; ozo kwa, ndikom ebe ahu siri, Ọ digh nwayi edoro nsọ ikwa iko noworo n'ebe a. 23 Juda we si, Ka ọ were ya n'onwe-ya, ka ayi we ghara igho ihe ileda anya: le, ezigaram nwa-ewu a, ma gi onwe-gi achotagh ya. 24 O rue, mbe ihe ra ka onwa ato gasiri, na egosiri Juda, si, Tema, bu nwunye nwa-gi, akwawo iko; ozo kwa, le, ọ di ime site n'ikwa-iko. Juda we si, Me ka ọ puta, ka esure ya oku. 25 Mbe aneme ka nwayi ahu puta, ya onwe-ya zigara nna di-ya ozi, si, Site n'aka nwoke nke nwe ihe ndia ka mu onwem di ime: ọ si kwa, Biko, mata onye nwe ihe ndia, bu nba-aka-akara, na eriri-nma, na nkpa-n'aka. 26 Juda we mata ha, ọ si, Ọ bu onye ezi omume kari mu onwem; n'ihhi na ewegham ya nye Shila, bu nwam. Ma ọ magh kwa ya ozo ma-oli. 27 O rue na, nime mbe omumu-nwa-ya, le, umu abua di n'afọ-ya. 28 O rue, n'omumu-nwa-ya, na otu setipuru aka: nwayi nke nele ime anya we were ogho uhie ke n'aka-ya, si, Nka buru uzo puta. 29 O rue na, ka

o nēseghachi aka-ya, le, nwa-nne-ya nwoke putara: nwayi ahu we si, Gini mere i ji tiwara onwe-gi ntiwa? ewe kpọ aha-ya Perez. 30 Emesia nwa-nne-ya nwoke putara, bụ nke nwere oghe uhie n'aka-ya: ewe kpọ aha-ya Zera.

39 1 Ma emere ka Josef ridata n'Ijpt: Potifa, onye nējere Fero ozi, onye-isi nke ndi-obū, bụ nwoke Ijpt, we ọ ya n'aka ndi Ishmael, ndi mere ya ka o ridata n'ebe ahu. 2 Jehova we nọyere Josef, o we buru nwoke ihe nāgara nke-oma; o nọ n'ulo onye-nwe-ya, bụ onye Ijpt ahu. 3 Onye-nwe-ya we hu na Jehova nọyere ya, o hu kwa na ihe nile nke ya nēme, Jehova nēme ka o ga nke-oma n'aka-ya. 4 Josef we huta amara n'iru ya, we jere ya ozi: o me ya onye nēlekota ulo-ya anya, o bu kwa ihe nile o nwere ka o tiyere n'aka-ya. 5 O rue, site na mbe o mere ya onye-nlekota n'ulo-ya na onye nēlekota ihe nile o nwere, na Jehova gōziri ulo onye Ijpt ahu n'ihu Josef; ngozi Jehova we dikwasi ihe nile o nwere, n'ulo na n'ohia. 6 O we rapu ihe nile o nwere n'aka Josef; o magh kwa ihe o bula di n'aka ya, ma-oghugh nani nri nke ya onwe-ya neri. Josef ma-kwa-ra nma n'aru, ma kwa nma ile anya. 7 O rue, mbe ihe ndia gasiri, na nwunye nke onye-nwe-ya weliri anya-ya abua lekwasị Josef, si, Ka mu na gi dina. 8 Ma o juru, si nwunye nke onye-nwe-ya, le, onye-nwem amagh ihe di n'akam n'ulo, o bu kwa ihe nile o nwere ka o tiyeworo n'akam; 9 o digh uku n'ulo a kari mu onwem; o hochigh kwa ihe o bula n'ebe m'no ma-oghugh nani gi, n'ihu na gi onwe-gi bu nwunye-ya: m'gesi kwa ana me oké ihe oyo nka, mehie megide Chineke? 10 O rue, mbe o nāgwa Josef okwu kwa-ubochi, na o gegh ya nti, idina nso ya, ma-ogbu inoyere ya. 11 O rue, dika ubochi ahu, na o bara n'ulo ije ozi-ya; ma o digh onye n'etiti ndikom nke ulo ahu nọ n'ebe ahu n'ulo. 12 Nwayi ahu we jide ya n'uwe-ya, si, Ka mu na gi dina; o we rapu uwe-ya n'aka-ya, balaga, pua n'ezị. 13 O rue, mbe nwayi ahu huru na o rapurufi uwe-ya n'aka-ya, ọapu n'ezị, 14 na o kpọrọ ndikom ulo-ya, gwa ha okwu, si, Lenu, o mewo ka nwoke Hibru bakute

ayi ikwa ayi emò; o bakuterem idina-yerem, m'we kpọ nkpu n'oké olu: 15 o rue, mbe o nuru na ewelirim olum kpọ nkpu, na o rapuru uwe-ya n'ebe m'no, balaga, pua n'ezị. 16 Nwayi ahu we debe uwe-ya n'ebe o nọ, rue mbe onye-nwe-ya batara n'ulo-ya. 17 O we gwa ya dika okwu ndia si di, si, Oru Hibru ahu, nke i meworo ka o bakute ayi, bakuterem ikwam emò: 18 ma o rue, mbe m'weliri olum kpọ nkpu, na o rapuru uwe-ya n'ebe m'no, ọapu n'ezị. 19 O rue, mbe onye-nwe-ya nuru okwu nile nke nwunye-ya, nke o gwara ya, si, Dika ihe ndia si di ka oru-gi merem; na iwe-ya di oku. 20 Onye-nwe Josef we kuru ya, tiye ya n'ulo-nkpọrọ, bụ ebe ndi-nkpọrọ nke eze Ijpt nọ n'abu: o we nọ n'ebe ahu n'ulo-nkpọrọ. 21 Ma Jehova nọyere Josef, me ka eberc-Ya rue ya aru, O nye ya amara n'iru onye-isi ulo-nkpọrọ ahu. 22 Onye-isi ulo-nkpọrọ ahu we tiye n'aka Josef ndi-nkpọrọ nile ndi nọ n'ulo-nkpọrọ ahu; ihe o bula ha nēme kwa n'ebe ahu, ya onwe-ya bu onye nēme ya. 23 O digh ihe o bula onye-isi ulo-nkpọrọ ahu nāhu nke di n'aka-ya, n'ihu na Jehova nọyere ya; ihe nke ya onwe-ya nēme, Jehova mere ka o ga nke-oma.

40 1 O rue, mbe ihe ndia gasiri, na obu-ihe-ogunnu nke eze Ijpt na osi-ite-ya mehiere megide onye-nwe-ha, bụ eze Ijpt. 2 Fero we we iwe megide madu abua ahu nējere ya ozi, megide onye-isi ndi-obu-ihe-ogunnu, megide kwa onye-isi ndi-osi-ite. 3 O we tiye ha n'ebe anēdebe ndi-nkpọrọ n'ulo onye-isi ndi-obū, nime ulo-nkpọrọ, bụ ebe Josef nọ n'abu. 4 Onye-isi ndi-obū we me ka Josef nēlekota ha anya, o we jere ha ozi: ha nọ ubochi ufodu n'ebe anēdebe ndi-nkpọrọ. 5 Ha we rọ nrọ, ha abua, onye o bula o rọ nrọ-ya n'otu abali ahu, onye o bula dika akukọ-isi nrọ-ya si di, bụ obu-ihe-ogunnu na osi-ite eze Ijpt nwere, ndi nọ n'abu n'ulo-nkpọrọ. 6 Josef we bakute ha n'ututu, hu ha, ma, le, iru nābaru ha. 7 O we jua ndi ahu nējere Fero ozi, ndi nọyere ya n'ebe anēdebe ndi-nkpọrọ n'ulo onye-nwe-ya, si, Gini mere iru-unu ji jo njo ta? 8 Ha si ya, Nrọ ka ayi roworo, o digh kwa onye nāko isi-ya. Josef we si ha,

Ọ bugh Chineke nwe akuko-isi nro nile? biko, zerenum. 9 Onye-isi ndi-obu-ihe-onu ahu we zere Josef nro-ya, si ya, Na nrom, le, osisi vine di n'irum; 10 alaka atọ di kwa n'osisi vine ahu: vine ahu we di ka ọ nāma ifuru, okoko-ya nile ọwara; uyoko-ya nile miri nkuru-vine chara acha: 11 iko Fero di kwa n'akam; m'were nkuru-vine ahu, piye ha n'iko Fero, nye iko ahu n'aka Fero. 12 Josef we si ya, Nka bu akuko-isi-ya: alaka atọ ahu, ubochi atọ ka ha bu; 13 ọ fọduru ubochi atọ Fero gēweli isi-gi, me ka i lata n'onodu-gi: i gēnye kwa iko Fero n'aka-ya, dika i nēme na mbu mbe i buri obu-ihe-onu-ya. 14 Ma otu ọ di chetam n'onwe-gi mbe ọ gādiri gi nma, me-kwa-ram ebere, biko, hotakwam n'iru Fero, me ka m'si n'ulo a pua: 15 n'ih na ezupurum n'ala ndi-Hibru n'ezie: ọzọ kwa, n'ebe a emeghm ihe ọ bula ka ha we tiyem n'olulu a. 16 Onye-isi ndi-osi-ite we hu na akuko-isi nro a di nma, ọ we si Josef, Mu onwem di kwa na nrom, ma, le, nkata atọ nke achicha ọcha di n'isim: 17 ufodu nime ihe-oriri nile nke Fero nke osi-ite nēsi di kwa na nkata nke kachasi elu; anu-ufe neri kwa ha site na nkata ahu n'elu isim. 18 Josef we za, si, Nka bu akuko-isi-ya: nkata atọ ahu, ubochi atọ ka ha bu; 19 ọ fọduru ubochi atọ Fero gēweli isi-gi wepu ya n'aru gi, kwuba gi n'elu osisi; anu-ufe geri kwa anu-aru-gi site n'aru gi. 20 O rue, n'ubochi nke-atọ, nke bu ubochi ncheta omumu Fero, na ọ mere oké oriri nye ndi-oru-ya nile: ọ welie isi onye-isi ndi-obu-ihe-onu na isi onye-isi ndi-osi-ite n'etiti ndi-oru-ya. 21 O me ka onye-isi ndi-obu-ihe-onu lata n'onodu-obu-ihe-onu-ya; ọ we nye iko n'aka Fero: 22 ma ọ kwubara onye-isi ndi-osi-ite: dika Josef korọ isi nro nye ha. 23 Ma onye-isi ndi-obu-ihe-onu echetagh Josef, kama ọ chezoro ya.

41 1 O rue, n'ogwugwu ogologo arọ abua, na Fero nāro nro: ma, le, o nēguzo n'akuku osimiri Nail. 2 Ma, le, ehi asa nēsi n'osimiri Nail rigoputa, ha mara nma ile anya ma kwa abuba n'anu-aru-ha; ha we nāta nri n'etiti ami. 3 Ma, le, ehi asa ọzọ nēsi n'osimiri Nail

rigoputa n'azu ha, ha joro njo ile anya, ta kwa aru n'anu-aru-ha; ha we guzo nso ehi asa ọzọ ahu n'uso osimiri Nail. 4 Ehi ahu ndi joro njo ile anya, ndi ta-kwa-ra aru n'anu-aru-ha, we rie ehi asa ahu mara nma ile anya ma kwa abuba. Fero we teta. 5 O we raru ura ro nro nke ubo abua: ma, le, oko oka asa nāwaputa n'otu okporo, ha bujuru ebuju di kwa nma. 6 Ma, le, oko oka asa, nke fikoro afiko, nke ifufe Iru-nyanwu chako-kwa-ra achako, nēpuso ha n'azu. 7 Oko oka asa nke fikoro afiko we loda oko oka asa ahu nke bujuru ebuju so kwa nkuru. Fero we teta, ma, le, ọ bu nro. 8 O rue, n'ututu, na mo-ya basasiri; ọ we ziga ko ndi-ode-akwuko di nso nile nke Ijpt, na ndi-ya nile mara ihe: Fero we zere ha nro-ya; ma ọ digh onye nako Fero isi-ha. 9 Onye-isi ndi-obu-ihe-onu we gwa Fero okwu, si, Nmehiem nile ka mu onwem nēhota ta: 10 Fero were iwe n'aru ndi-oru-ya, tiyem n'ebe anēdebe ndi-nkoro n'ulo onye-isi ndi-obo, mu na onye-isi ndi-osi-ite: 11 ayi we ro nro n'otu abali, mu na ya; onye ọ bula dika akuko-isi nro-ya si di, otu a ka ayi roro. 12 Ma ayi na otu okorobia no n'ebe ahu, bu onye-Hibru, ru onye-isi nke ndi-obo nwere; ayi we zere ya, ọ we korọ ayi isi nro-ayi; onye ọ bula n'etiti ayi dika nro-ya si di ka ọ korọ isi nro nye. 13 O rue na, dika ọ korọ isi nro nye ayi, otu a ka ọ di; mu ka ọ mere ka m'lata n'onodum, ma ya ka ọ kwubara. 14 Fero we ziga ko Josef, ha we me ka o si n'olulu ahu baputa: ọ kopu isi-ya, banwe uwe-nkokwasi-ya nile, bakute Fero. 15 Fero we si Josef, Nro ka m'roworo, ọ digh kwa onye nako isi-ya: ma mu onwem anuwo okwu bayere gi, si, na i nānu nro ikọ isi-ya. 16 Josef we za Fero, si, O dighm n'aka: Chineke gāza aziza udo nye Fero. 17 Fero we gwa Josef okwu, si, Na nrom, le, m'nēguzo n'uso osimiri Nail: 18 ma, le, ehi asa nēsi n'osimiri Nail rigoputa, ha mara abuba n'anu-aru-ha, ma kwa nma n'aru; ha we ta nri n'etiti ami: 19 ma, le, ehi asa ọzọ nārigoputa n'azu ha, ha adigh nma, jo njo n'aru nke-uku, ta kwa aru n'anu-aru-ha, ahughm otu ndi ahu n'ijo-njo n'ala Ijpt nile: 20 ehi ahu ndi tara aru, ndi jo-kwa-ra

njọ, we rie ehi asa mbu mara abuba: 21 ma mbe ha basiri n'afọ-ha, amagh na ha barari n'afọ-ha; ma ha jorọ njọ ile anya, dika na nmalite. M'we teta. 22 M'we hu na nrọm, ma, le, oko ọka asa nāwaputa n'otù ókpòrò, ha soro nkpuru, di kwa nma: 23 ma, le, oko ọka asa, nke kponwuru akponwu, nke fikpo-kwa-ra afikpo, nke ifufe Iru-anyanwu chakpo-kwa-ra, nēpuso ha n'azu: 24 oko ọka asa ahu nke fikporo afikpo we loda oko ọka asa ahu di nma: m'we gwa ndi-ode-akwukwo di nsọ; ma ọ digh onye nēgosim ya. 25 Josef we si Fero, Nrọ Fero, otù ka ọ bu: ihe nke Chineke gaje ime, nke ahu ka O gosiwo Fero. 26 Ezi ehi asa ahu, arọ asa ka ha bu; ezi oko ọka asa ahu, arọ asa ka ha bu kwa: nrọ ahu, otù ka ọ bu. 27 Ehi asa ahu nke tara aru, nke jọ-kwa-ra njọ, nke nārigoputa n'azu ha, arọ asa ka ha bu, ha na oko ọka asa ahu nke di efù, nke ifufe Iru-anyanwu chakporo; ha gābu arọ asa nke oké unwu. 28 Nke ahu bu okwu nke m'gwara Fero: ihe nke Chineke gaje ime, nke ahu ka O mere ka Fero hu anya. 29 Le, arọ asa nābia nke aganēriju afọ nke-uku n'ala Ijipt nile: 30 arọ asa nke oké unwu gēbili kwa ma ndia gasia; agēchezọ kwa iriju-afọ nile n'ala Ijipt; oké unwu ahu gēbupia ala ahu; 31 agagh-ama iriju-afọ ahu n'ala nka n'ihì oké unwu ahu nke nēso ya; n'ihì na arọ ka ọ gādi nke-uku. 32 Ma ihe kpatara eji me ka nrọ ahu di okpukpu abua nye Fero, ọ bu n'ihì na emewo ka okwu ahu guzosie ike site n'ebe Chineke nọ, Chineke nēme kwa ngwa ime ya. 33 Ma ubu a, ka Fero leputa nwoke nwere nghota, nke ma-kwa-ra ihe, ka o do kwa ya onye-isi ala Ijipt nile. 34 Ka Fero me nka, me kwa ka ndi-nlekota lekota ala nka, ka ọ were kwa otù uzọ n'uzọ ise nke ala Ijipt n'arọ asa ahu anēriju afọ. 35 Ka ha chikota kwa ihe-oriri nile nke ezi arọ ndia nke nābia, ka ha kwakoba kwa ọka n'okpuru aka Fero ibu ihe-oriri n'obodo Ijipt nile, ka ha debe kwa ya. 36 Ihe-oriri ahu gābu ihe agēdebere ala nka rue arọ asa nke oké unwu ahu nke gādi n'ala Ijipt; ka cwe ghara ibipu ala nka n'oké unwu ahu. 37 Ihe ahu di nma n'anya Fero, na n'anya ndi-orù-ya nile. 38 Fero we

si ndi-orù-ya, Àyi gāchota madu dika onye a, bú nwoke nke mọ Chineke di nime ya? 39 Fero we si Josef, Ebe Chineke meworo gi ka i mara ihe a nile, ọ digh onye nwere nghota, nke ma-kwa-ra ihe, dika gi: 40 gi onwe-gi gābu onye-isi ulom, ọ bu kwa n'okwu onu-gi ka ndim nile gēdo onwe-ha n'usoro: nání n'ochē-eze ka m'gādi uku kari gi. 41 Fero we si Josef, Le, edowom i onye-isi ala Ijipt nile. 42 Fero we bupu nba-aka-akara n'aka-ya, baye ya n'aka Josef, yibe ya uwe nke ezi akwā ọcha, tukwas: iyaba ọla-edo n'olu-ya, 43 me ka ọ were ubo-ala nke-abua ọ nwere nāgaghari; ha we kpo nkpu n'iru ya, si, Bu ikpere n'ala: ọ we do ya onye-isi ala Ijipt nile. 44 Fero we si Josef, Mu onwem bu Fero, asi kwa na i noh ya ọ digh onye ọ bula gēweli aka-ya ma-ọbu ukwu-ya n'ala Ijipt nile. 45 Fero we kpo aha Josef Zafenat-pania; ọ nye ya Asenat, bú nwa-nwayi Poti-fera onyēnchū-aja nke On, na nwunye. Josef we pua jēghari n'ala Ijipt. 46 Josef bara orú arọ na iri mbe o guzoro n'iru Fero eze Ijipt. Josef we si n'iru Fero pua, gabiga n'ala Ijipt nile. 47 N'arọ asa ahu nke anēriju afọ ala we nēme nri ri nne. 48 O we chikota ihe-oriri nile nke arọ asa ahu nke di n'ala Ijipt, tiye ihe-oriri ahu n'obodo nile: ihe-oriri nke ubi nke obodo ọ bula nke di ya buruburu ka o tiyere n'etiti ya. 49 Josef we kwakoba ọka dika ajá nke oké osimiri, nēme ka ọ ba uba nke-uku, rue mbe ọ rapuru igu ya onu; n'ihì na ọ digh nguta. 50 Amuru umu-ndikom abua nye Josef tutu arọ oké unwu abia, ndi Asenat nwa-nwayi Poti-fera, bú onyēnchū-aja nke On, muru nye ya. 51 Josef we kpo aha okpara-ya Manase: si, N'ihì na Chineke emewom ka m'chezọ ndo bu nile m'do bu onwem n'olu na ulo nile nke nnam. 52 Aha nke-abua ka ọ kporo Efraim: si, N'ihì na Chineke emewom ka m'mua omumù n'ala ewedaram ala. 53 Arọ asa ahu nke nriju-afọ, nke di n'ala Ijipt, we gwu. 54 Arọ asa ahu nke oké unwu we malite ibia, dika Josef siri; oké unwu we di n'ala nile; ma nri di n'ala Ijipt nile. 55 Agu we nāgu ala Ijipt nile, ndi ala ahu we tikue Fero inye ha nri: Fero we si ndi Ijipt nile, Jekurunu Josef; ihe ọ si unu

me, menu ya. 56 Oké unwu ahu we dikwasi n'elu uwa nile: Josef we meghe ebe nile nke oka di nime ha, o we re oka nye ndi Ijpt; oké unwu ahu we sie ike n'ala Ijpt. 57 Ma uwa nile biaruru Ijpt, biakute Josef, izuru oka; n'ih na oké unwu ahu siri ike n'uwa nile.

42 1 Jakob we hu na oka di n'Ijpt, Jakob we si umu-ya ndikom, N'ih gini ka unu nēlerita onwe-unu anya? 2 O si kwa, Le, anuwom na oka di n'Ijpt: ridanu n'ebe ahu, si n'ebe ahu zutara ayi; ka ayi we di ndu, ghara inwu anwu. 3 Umu-nne Josef iri we rida isi n'Ijpt zuta oka. 4 Ma Benjamin, bú nwa-nne Josef, ka Jakob nēzigagh ka ya na umu-nne-ya yikọ je; n'ih na o siri, Ka ajọ ihe we ghara idakwasi ya. 5 Umu Israel we bia izuru oka n'etiti ndi nābia: n'ih na oké unwu ahu di n'ala Kenean. 6 Ma Josef, ya onwe-ya bu onye-isi ala ahu: ya onwe-ya bu onye nēre oka nye ndi ala ahu nile: umu-nne Josef we bia, kpọ isi ala nye ya, kpuchie iru-ha n'ala. 7 Josef we hu umu-nne-ya, o mata ha, ma o mere onwe-ya dika onye ala ozo n'ebe ha no, o we kpayerere ha uka ike, si ha, Olee ebe unu si bia? Ha si, Site n'ala Kenean izuru ihe-oriri. 8 Josef we mata umu-nne-ya, ma ha onwe-ha amatagh ya. 9 Josef we cheta nro abua ahu nke o roro bayere ha, o si ha, Ndi-nledo ka unu bu; ihu ohuba-oto ala ka unu biaworo. 10 Ha si ya, E-e, onye-nwem, kama ndi-oru-gi abiawo izuru ihe-oriri. 11 Ayi nile, umu otu nwoke ka ayi bu; ndi ziri ezi ka ayi bu, ndi-oru-gi abugh ndi-nledo. 12 O si ha, E-e, kama o bu ohuba-oto ala ka unu biaworo ihu. 13 Ha si, Ayi onwe-ayi ndi-oru-gi bu umu-nne iri na abua, umu nke otu nwoke n'ala Kenean; ma, le, nke-nta di n'aka nna-ayi ta, ma otu nke foduru anogh ndu. 14 Josef we si ha, Nke ahu bu ihe m'gwara unu, si, Ndi-nledo ka unu bu: 15 nime nka ka aganwaputa unu: Fero di ndu! unu agagh-esi n'ebe a pua ma-oli, ma o buru na nwa-nne-unu nke-nta abiagh n'ebe a. 16 Ziganu otu nime unu, ya kute nwa-nne-unu; ma unu onwe-unu, ka eke unu abu, ka ewe nwaputa okwu nile unu, ma ezi-okwu di nime unu: ma o buru na o digh otu a, Fero di ndu! ndi-nledo ka unu bu n'ezie. 17 O we

chikota ha tiye n'ebe anedebe ndi-nkporo ubochi ato. 18 Josef we si ha n'ubochi nke-ato, Menu nka, di-kwanu ndu; n'ih na Chineke ka mu onwem natu egwu: 19 o buru na ndi ziri ezi ka unu bu, ka eke otu nwa-nne-unu abu n'ulo ebe anedebe unu; ma unu onwe-unu, jenu, burunu oka la n'ih oké unwu nke ulo-unu: 20 ma nwa-nne-unu nke-nta ka unu geme ka o biakutem; agagosi kwa na okwu nile unu bu ezi-okwu, unu agagh-anwu kwa. Ha we me otu a. 21 Ha we sirita onwe-ha, N'ezie ndi ikpe maworo bayere nwa-nne-ayi ka ayi bu, n'ih na ayi huru nkpa bu nke nkpuru-obi-ya, mbe o nari o ayi ariri o amara, ma ayi anugh; n'ih ya ka nkpa bu a biakwasiworo ayi. 22 Reuben we za ha, si, Agwaghm unu okwu, si, Unu emehiela megide nwa ahu; ma unu anugh? ozo kwa, obara-ya, le, anajuta ya. 23 Ma ha onwe-ha amagh na Josef nanu ihe ha nekwa; n'ih na onye nsughari no n'etiti ha. 24 O we si n'ebe ha no chighari onwe-ya, kwa akwa; o we laghachikute ha, gwa ha okwu, si n'etiti ha kuru Simeon, ke ya abu n'iru anya-ha. 25 Josef we nye iwu, ha we kpojue ihe nile ha n'oka, o nye kwa iwu inyeghachi ego-ha, nke onye o bula n'akpa-ya, na inye ha ihe ha geri n'uzo: ewe mere ha otu a. 26 Ha were oka-ha bo inyinya-ibu-ha, si n'ebe ahu la. 27 Otu nime ha we meghe akpa-ya inye inyinya-ibu-ya nri-anu-ulo n'ebe ino onodu-abali, o we hu ego-ya; ma, le, ego ahu di n'onu akpa-ya. 28 O si umu-nne-ya, Enyeghachiwo egom; ozo kwa, le, o di n'akpam: obi-ha we fepu, ha we namarita jijiji n'etiti onwe-ha, si, Gini bu nka Chineke meworo ayi? 29 Ha we biakute Jakob nna-ha, rue ala Kenean, gosi ya ihe nile dakwasiri ha; si, 30 Nwoke ahu, bu onye-nwe ala ahu, kpayerere ayi uka ike, tiye ayi n'ebe anedebe ndi-nkporo dika ndi-nledo ala. 31 Ayi we si ya, Ndi ziri ezi ka ayi bu, ayi abugh ndi-nledo: 32 umu-nne iri na abua ka ayi bu, umu nke nna-ayi; otu anogh ndu, nke-nta di kwa n'aka nna-ayi ta n'ala Kenean. 33 Nwoke ahu, bu onye-nwe ala ahu, we si ayi, Nime nka ka m'gamara na ndi ziri ezi ka unu bu: kwenu ka otu nwa-nne-unu nodu n'akam, ma werenu oka

n'ihì oké unwu nke ulo-unu, la: 34 ma menu ka nwa-nne-unu nke-ntà biakute: ka m'mara kwa na ọ digh ndiledo unu bu, kama unu bu ndi ziri ezi: nwa-nne-unu ka m'gēnye unu, ọ bu kwa n'ala nka ka unu gāzu ahia. 35 O rue na, m̀be ha nāwupu ihe di n'akpa-ha, le, ngugu ego nwoke ọ bula di n'akpa-ya: ha we hu ngugu ego-ha, ha onwe-ha na nna-ha, ha we tua egwu. 36 Jekob nna-ha we si ha, Mu ka unu ̀babaworo aka umu: Josef anogh ndu, Simeon anogh kwa ndu, ọ bu kwa Benjamin ka unu gēkuru: mu ka ihe ndia nile biakwasiworo. 37 Reuben we gwa nna-ya okwu, si, Umum ndikom abua ka i gēme ka ha nwua, ma ọ buru na emeghm ka ọ biakute gi: nye ya n'akam, mu onwem gēme kwa ka ọ laghachikute gi. 38 Ọ si, Nwam agagh-eso unu rida; n'ihì na nwa-nne-ya anwuwo, ya onwe-ya, nānì ya, ̀fodu-kwa-ra: asi na ajọ ihe adakwasi ya n'uzọ nke unu nēje na ya, unu gēweda kwa isi-awom rue ala-mọ na nwuta.

43 1 Oké unwu ahu we sie ike n'ala ahu. 2 O rue, m̀be ha risiri ọka nke ha siri n'Ijpt bute, na nna-ha siri ha, Jekhachinu, zutara ayi nwanti ihe-oriri. 3 Juda we gwa ya okwu, si, Nwoke ahu ̀basiri ayi amā ike, si, Unu agagh-ahu irum, ma ọ buru na nwa-nne-unu esogh unu bia. 4 Ọ buru na i nēziga nwa-nne-ayi, ka ayi na ya we yikọ je, ayi gārìda, zuta-kwa-ra gi ihe-oriri: 5 ma ọ buru na i gagh-eziga ya, ayi agagh-arìda: n'ihì na nwoke ahu siri ayi, Unu agagh-ahu irum, ma ọ buru na unu na nwa-nne-unu ayikogh bia. 6 Israel we si, N'ihì gini ka unu mejorom, n'igosi nwoke ahu na unu nwere nwa-nne ọzọ? 7 Ha si, Nwoke ahu jusiri ajuju ike bayere ayi, bayekwa-ra umu-nna-ayi, si, Nna-unu, ọ nọ ndu ubu a? ọ di nwa-nne ọzọ unu nwere? ayi we gosi ya dika okwu ndia si di: ayi gāmara n'ezie na ọ gāsì, Menu ka nwa-nne-unu ridata? 8 Juda we si Israel nna-ya, Ziga nwa-okoro ahu ka mu na ya we yikọ je, ayi gēbili kwa, je; ka ayi we di ndu, ghara inwu, ma ayi, ma gi, ma umu-ntakiri-ayi. 9 Mu onwem gānoro ya mbe; n'akam ka i gājuta ya: ọ buru na emeghm ka ọ biakute gi, ọ buru kwa na eguzoghm ya n'iru gi, emehiewokwam megide gi

ubochi ndum nile: 10 n'ihì na asi na ayi anogh ọdù, n'ezie ayi gālatawori ubo abua ndia. 11 Israel, bú nna-ha, we si ha, Ọ buru na ọ di otú a ubu a, menu nka; werenu ufodu nime ihe makarisiri nma nke ala nka n'ihe-unu, weda-kwara nwoke ahu onyinye-inata-iru-oma, nwanti balm, na nwanti manu-anu, na uda di iche iche, na myrrh, na akú, na almond: 12 were-kwa-nu ego okpukpu abua n'aka-unu; ego kwa nke enyeghachiri n'onu akpa-unu, weghachinu ya n'aka-unu; elegh anya ohihie-anya ka ọ bu: 13 kuru-kwa-nu nwa-nne-unu, bilie, jekhachikuru nwoke ahu: 14 Chineke Nke puru ime ihe nile, Ya nye kwa unu obi-ebere n'iru nwoke ahu, ka ọ we zitere unu nwa-nne-unu nke-ozo na Benjamin. Ma mu onwem, ọ buru na ababaram aka umu, ababawom aka umu.

15 Ndikom ahu we were onyinye-inata-iru-oma ahu, ọ bu kwa okpukpu ego abua ka ha were n'aka-ha, na Benjamin; ha bilie, rida n'Ijpt, guzo n'iru Josef. 16 Josef we hu Benjamin n'etiti ha, ọ si onye bu onye-isi ulo-ya, Me ka ndikom ahu bata n'ulo, gi bu kwa anu, dozie ihe; n'ihì na mu ka ndikom ahu gēso ri ihe n'etiti-ehihie. 17 Nwoke ahu we me dika Josef siri ya; nwoke ahu we me ka ndikom ahu bata n'ulo Josef. 18 Ndikom ahu we tua egwu, n'ihì na emere ka ha bata n'ulo Josef; ha si, Ọ bu n'ihì ego ahu, nke enyeghachiri n'akpa-ayi na nmalite, ka aneme ka ayi onwe-ayi bata; ka ọ we cho ayi okwu, dakwasi ayi, were ayi ibu ndi-oru, were kwa inyinya-ibu-ayi. 19 Ha we biakute nwoke ahu nso, nke bu onye-isi ulo Josef, ha gwa ya okwu n'onu-uzo ulo ahu, 20 si, Biko, onye-nwem, ayi ridatara n'ezie na nmalite izuru ihe-oriri: 21 o rue, m̀be ayi biara n'ebe ino onodu-abali, na ayi meghere akpa-ayi, ma, le, ego onye ọ bula di n'onu akpa-ya, bú ego-ayi n'otutu-ya zuru oké; ayi eweghachiwo ya n'aka-ayi. 22 Ọ di kwa ego ọzọ ayi wedataworo n'aka-ayi izuru ihe-oriri: ayi amagh onye tiyere ego-ayi n'akpa-ayi. 23 Ọ si, Udọ diri unu, unu atula egwu: Chineke-unu, na Chineke nke nna-unu, enyewo unu akú zoro ezo n'akpa-unu: ego-unu rurum aka. Ọ me ka Simeon pukute ha.

24 Nwoke ahu we me ka ndikom ahu bata n'ulo Josef, o nye ha miri, ha we sa ukwu-ha; o nye kwa inyinya-ibu nile ha nri-anu-ulo. 25 Ha we dozie onyinye-inata-iru-oma ahu rue obibia Josef n'etiti-ehihie: n'ihhi na ha nuru na o bu n'ebe ahu ka ha geri nri. 26 Josef we bata n'ulo-ya, ha we webatara ya onyinye-inata-iru-oma ahu nke di n'aka-ha nime ulo, kpọ isi ala nye ya. 27 O jua ha ajuju bayere udo-ha, si, O nọ n'udo, bú nna-unu, agadi ahu onye unu kwuru okwu bayere ya? O nọ kwa ndu? 28 Ha si, Orú-gi, bú nna-ayi, nọ n'udo, o nọ kwa ndu. Ha we rube isi, kpọ isi ala. 29 O welie anya-ya abua, hu Benjamin nwa-nne-ya, bú nwa nke nne-ya, o si, O bu nka bu nwa-nne-unu nke-ntà, onye unu gwaram okwu bayere ya? O we si, Ka Chinke mere gi anara, nwam. 30 Josef we me ugwa; n'ihhi na obi-ebere-ya nile di oku n'aru nwa-nne-ya: o chọ ebe o gakwa ákwá; o we ba n'ime-ulo-ya, kwa ákwá n'ebe ahu. 31 O sa iru-ya, puta, jisie onwe-ya ike, si, Dọkwasinu nri. 32 Ha we dọkwasiri ya nke ya iche, dọkwasi-kwa-ra ha nke ha iche, dọkwasi-kwa-ra ndi Ijpt ike ha iche, bú ndi ya na ha nērikọ ihe: n'ihhi na ndi Ijpt apugh isoro ndi-Hibru rie nri; n'ihhi na ihe-árú ka nke ahu buru ndi Ijpt. 33 Ha we nọdu n'iru ya, okpara dika onọdu-okpara-ya si di, nke-ntà kwa dika onọdu-nke-ntà-ya si di; ibobo we nwurita ndikom ahu n'aru n'etiti ibe-ha. 34 Ewe si n'iru ya butere ha onyinye nri; ma onyinye nri Benjamin kariri onyinye nri ha nile ubo ise. Ha we so ya nu ihe-onuunu, we nujue afo.

44 1 O we nye onye bu onye-isi uloya iwu, si, Kpojue akpa ndikom ahu n'ihe-oriri, otu ha puru ibu, tiye kwa ego onye o bula n'onu akpa-ya. 2 Tiye kwa okwam, bú okwa oia-ocha, n'onu akpa onye nke-ntà, ya na ego oka-ya. O we me dika okwu Josef si di, nke o kwuru. 3 Mbe ihe ututu putara, ewe zilaga ndikom ahu, ha na inyinya-ibuhaha. 4 Ndi ahu siri n'obodo pua, ha erugh n'ebe di anya, ma Josef siri onye bu onye-isi uloya, Bilie, chua ndikom ahu; mbe i ruru lia aru i gasi ha, N'ihhi gini ka unu were ihe ojo kwughachi n'onodu ezi ihe? 5 O bugh nka bu ihe onye-nwem ii ahu ihe-onuunu. ya onwe-

ya ji kwa ya ariba ama n'ezie? unu emewo ihe ojo n'ihe nke unu mere. 6 O we rue ha aru, gwa ha okwu ndia. 7 Ha si ya, N'ihhi gini ka onye-nwem nekwa okwu dika okwu ndia? Ya buru ndi-oru-gi ihe-aru ime ihe dika ihe a. 8 Le, ego nke ayi hutara n'onu akpa-ayi, ayi si n'ala Kenean weghachiri gi ya: ayi gesi kwa ana si n'ulo onye-nwe-gi zuru oia-ocha ma-ebu oia-edo? 9 Onye o bula n'etiti ndi-oru-gi agachota ya n'aka-ya, ya nwua, ozo kwa, ayi onwe-ayi gaghoro onye-nwem ndi-oru. 10 O si, Ubu a kwa, dika okwu nile unu si di, otu a ka o gadi: onye agachota ya n'aka-ya gaburum oru; ma unu onwe-unu gabu ndi puru ya. 11 Ha we me ngwa, weda akpa-ha, onye o bula akpa nke ya, ha meghe akpa-ha, onye o bula akpa ike ya. 12 O we chosie ike, n'okenye ka o malitere, o bu kwa na nke-nta ka o chobiri: ewe chota okwa ahu n'akpa Benjamin. 13 Ha we dowa uwe-nbokwasi-ha, onye o bula o bo inyinya-ibu-ya ibu, ha we laghachi n'obodo. 14 Juda na umu-nne-ya we ba n'ulo Josef; ma ya onwe-ya nọ kwa n'ebe ahu rue mbe ahu: ha we da n'ala n'iru ya. 15 Josef we si ha, Omume gini bu nka nke unu meworo? unu amagh na nwoke nke di kam nariba ama n'ezie? 16 Juda we si, Gini ka ayi gasi onye-nwem? gini ka ayi gekwu? ayi gesi kwa ana gu onwe-ayi na ndi ezi omume? Chinke achopotawo ajo omume ndi-oru-gi: le, ayi aghoworo onye-nwem ndi-oru, ma ayi onwe-ayi ma onye ahu nke achotaworo okwa ahu n'aka-ya. 17 O si, Ya burum ihe-aru ime nka: nwoke ahu achotaworo okwa ahu n'aka-ya, onye ahu gaghoro oru; ma unu onwe-unu, rigo-kurunu una-unu n'udo.

18 Juda we biakute ya nso, si, Biko, onye-nwem, biko, ka oru-gi kwue okwu na nti onye-nwem, iwe-gi adi-kwa-la oku n'aru oru-gi: n'ihhi na otu i di, otu ahu ka Feio di kwa. 19 Onye-nwem juru ndi-oru-ya, si, Unu nwere nna ma-ebu nwa-nne? 20 Ayi we si onye-nwem, Ayi nwere nna, bú agadi, na otu nwa agadi-ya, bú onye nta; nwa-nne-ya anwuruwo kwa, o we fodu nwata ahu nani ya nye nne-ya, nna-ya hu-kwa-ya n'anya. 21 I we si ndi-oru-gi, Me ka o ridakuteni, ka n'we tukwasi anyan

n'aru ya. 22 Ayi we si onye-nwem, Nwa-okoro ahu apugh irapu nna-ya: asi kwa na o rapu nna-ya, nna-ya gānwu. 23 I we si ndi-orù-gi, O buru na nwa-nne-unu nke-ntà esogh unu ridata, unu agagh-ahu irum ozo ma-qli. 24 O rue, mbe ayi rigokuru orù-gi, bù nnam, na ayi gosiri ya okwu nile nke onye-nwem. 25 Nna-ayi we si, Jeghachinu, zutara ayi nwanti ihe-oriri. 26 Ayi we si, Ayi apugh irida: o buru na nwa-nne-ayi nke-ntà eso ayi je, ayi gārīda kwa: n'ihī na ayi apugh ihu iru nwoke ahu, ma o buru na nwa-nne-ayi nke-ntà esogh ayi je. 27 Orù-gi, bù nnam, we si ayi, Unu onwe-unu mara na umu-ndikom abua ka nwunyem muru nyem: 28 otù nime ha we si n'ebe m'no pua, m'we si, N'ezie anu-ohia adobus:wo ya; ahughkwam ya rue ubu a: 29 ma o buru na unu ekupu kwa nka n'irum, ajo ihe adakwasi kwa ya, unu gwēda isi-awom rue ala-mo n'ihe ojo. 30 Ma ubu a, mbe m'gābiakute orù-gi, bù nnam, ma nwa-okoro ahu esogh ayi bia; ebe ekekotara nkpuru-obi-ya na nkpuru-obi nwa-okoro ahu; 31 o gēru kwa, mbe o huru na nwa-okoro ahu esogh ayi bia, na o gānwu: ndi-orù-gi gwēda kwa isi-awo orù-gi, bù nna-ayi, rue ala-mo na nwuta. 32 N'ihī na orù-gi noro nwa-okoro ahu mbe n'ebe nnam no, si, O buru na emeghm ka o biakute gi, emehiewokwam megide nnam ubochi ndum nile. 33 Ma ubu a, biko, ka orù-gi nodu n'onodu nwa-okoro a iburu onye-nwem oru; ma ka nwa-okoro a soro umu-nne-ya rigo. 34 N'ihī na m'gesi ana rigokuru nnam, ma nwa-okoro a esoghm rigo? ka m'we ghara ilekwasi ihe ojo ahu anya nke gāchota nnam.

45 1 Ma Josef apugh ijisi onwe-ya ike n'iru ndi nile guzoworo onwe-ha n'akuku ya; o we kpō okū, si, Me ka madu o bula si n'ebe m'no pua. O digh kwa onye o bula guzoro n'ebe o no, mbe Josef me ka umu-nne-ya mara ya. 2 O we welie olu-ya n'ikwa-akwā: ndi Ijīpt we nu, ulo Fero nu-kwa-ra. 3 Josef we si umu-nne-ya, Mu onwem bu Josef; nnam, o no ndu ubu a? Ma umu-nne-ya apugh iza ya; n'ihī na ha mara ijiji n'iru ya. 4 Josef we si umu-nne-ya, Biko, biakutenum nso. Ha we bia nso. O si, Mu onwem bu Josef

nwa-nne-unu, onye unu rere je n'Ijīpt. 5 Ma ubu a ya ewutala unu, ya abu-kwala ihe iwe iwe di oku n'anya-unu, na unu rerem bia n'ebe a: n'ihī na o bu idebe ndu ka Chineke zirim ga n'iru unu. 6 N'ihī na arō abua ndia ka okē unwu a di n'etiti ala: arō ise fodu-kwa-ra nke ilu-qlu-ubi na owuwe-ihe-ubi nāgagh-adi. 7 Chineke we ziem ga n'iru unu idoro unu n'uwa ndi foduru, na idebere unu ndu ka unu buru okē ndi bapuru abapu. 8 Ubu a kwa, O bugh unu onwe-unu ziterem n'ebe a, kama Chineke: O we mem ka m'ghoro Fero nna, na onye-nwe ulu-ya nile, na onye nāchi ala Ijīpt nile. 9 Menu ngwa, rigokuru nnam, si ya, Otū a ka nwa-gi Josef siri, Chineke emewom ka m'gho onye-nwe Ijīpt nile: ridakutem, atula nguzo: 10 i gēbi n'ala Goshen, nokwam nso, gi onwe-gi, na umu-gi, na umu umu-gi, na igwē ewu na aturu-gi, na igwē ehi-gi, na ndi nile i nwere: 11 m'gāzū kwa gi n'ebe ahu; n'ihī na arō ise nke okē unwu foduru; ka ewe ghara inapu gi ihe nile, gi onwe-gi, na ulu-gi, na ndi nile i nwere. 12 Ma, le, anya-unu na anya nwa-nnem, bù Benjamin, nāhu na o bu onum nāgwa unu okwu. 13 Unu gēgosi kwa nnam nsopurum nile n'Ijīpt, na ihe nile nke unu huworo; unu gēme kwa ngwa me ka nnam ridata n'ebe a. 14 O we dakwasi Benjamin, bù nwa-nne-ya, n'olu, kwa akwā; Benjamin kwa-kwa-ra akwā n'olu-ya. 15 O we sutu umu-nne-ya nile onu, kwakwasi ha akwā: emesia umu-nne-ya kpayera ya uka.

16 Ewe nu udē-ya n'ulo Fero, si, Umu-nne Josef abiawo: o di nna n'anya Fero, na n'anya ndi-oru-ya. 17 Fero we si Josef, Si umu-nne-gi, Menu nka; bonu anumanu-unu ibu, la, ba n'ala Kenean; 18 chiri-kwa-nu nna-unu na ulu-unu, biakutem: ka m'nye kwa unu ezi ihe nke ala Ijīpt, unu gēri kwa uru ala nka. 19 Ma gi onwe-gi ka enyeworo iwu, menu nka; sinu n'ala Ijīpt chiri ubo-ala n'ihī umu-ntakiri-unu, na n'ihī nwunye nile unu, kuru-kwa-nu nna-unu, bia. 20 Anya-unu adi-kwala n'ihe-unu; n'ihī na ezi ihe nke ala Ijīpt nile, o bu unu nwe ya. 21 Umu Israel we me otū a: Josef we nye ha ubo-ala n'okwu-onu Fero, o nye kwa ha ihe ha

gēri n'uzọ. 22 Ha nile n'otù n'otù ka ọ nyere uwe-nhokwasi nbanwe; ma ọ nyere Benjamin ọgu nkpuru-ego ọla-ọcha iri na ọgu ise na uwe-nhokwasi nbanwe ise. 23 O ziga-kwa-ra nna-ya otù a; inyinya-ibu iri nēbu ufodu n'ezì ihe nke Ijìpt, na nne-inyinya-ibu iri nēbu ọka na achicha na nri nna-ya gēri n'uzọ. 24 Ọ we zilaga umu-nne-ya. ha la: ọ si ha, Unu esela okwu n'uzọ. 25 Ha si n'Ijìpt rigo, ba n'ala Kenean, biakute Jakob nna-ha. 26 Ha gosi ya, si, Josef nọ ndu uhu a, ha gosi kwa ya na ọ bu ya nāchi ala Ijìpt nile. Obi-ya we hafue, n'ihì na ọ kwegh ha. 27 Ha we gwa ya okwu Josef nile nke ọ gwara ha: mbe ọ huru uho-ala nile nke Josef ziri ibute ya, mọ nke Jakob, bú nna-ha, we di ndu: 28 Israel we si, O zuwo; Josef, bú nwam, nọ ndu uhu a: ka m'je, hu ya anya tutu mu anwua.

46 1 Israel we bulie ije, ya na ndi nile ọ nwere, ọ biarue Bia-sheba, chuara Chineke nke nna-ya Aisak aja. 2 Chineke we gwa Israel okwu n'ohù nke abali, si, Jakob, Jakob. Ọ si, Lekwam. 3 Ọ si, Mu onwem bu Chineke, bú Chineke nke nna-gi: atuia egwu irida n'Ijìpt; n'ihì na mba uku ka M'gēme gi ka i ghọ n'ebe ahu. 4 Mu onwem gēso gi rida n'Ijìpt; ọ bu kwa Mu onwem gēme ka i rigota kwa n'ezie: Josef gātukwasi kwa aka-ya n'anya-gi abua. 5 Jakob we si na Bia-sheba bilie: umu Israel we buru Jakob, bú nna-ha, na umu-ntakiri-ha, na nwunye nile ha, n'ubọ-ala nke Fero zitereri ibu ya. 6 Ha chiri anu-ulo-ha, na àkù-ha, bú nke ha kpatarari n'ala Kenean, bata n'Ijìpt, bú Jakob na nkpuru-ya nile tiyere onwe-ya: 7 ya na umu-ya ndikom, na umu-ndikom nke umu-ya ndikom, umu-ya ndinyom, na umu-ndinyom nke umu-ya ndikom, ọ bu nkpuru-ya nile ka ọ mere ka ha so ya bata n'Ijìpt.

8 Ma ndia bu aha umu Israel, ndi batara n'Ijìpt, Jakob na umu-ya ndikom: ọkpara Jakob, bú Reuben. 9 Umu-ndikom Reuben; Hanok, na Palu, na Hezron, na Kami. 10 Umu-ndikom Simeon; Jemuel, na Jamin, na Ohad, na Jakin, na Zoba, na Shaul, bú nwa nke nwayi Kenean ahu. 11 Umu-ndikom Livai; Giashon, na Kohat, na

Merari. 12 Umu-ndikom Juda; Ia, na Onan, na Shila, na Perez, na Zera: ma Ia na Onan nwuru n'ala Kenean. Umu-ndikom Perez bu kwa Hezron, na Hamul. 13 Umu-ndikom Isaka; Tola, na Puva, na Job, na Shimron. 14 Umu-ndikom Zebulun: Sered, na Ilon, na Jahleel. 15 Ndia bu umu-ndikom Lia, nke ọ muru nye Jakob nime Padan-eram, ha na Daina, bú nwa-ya nwayi: nkpuru-obi nile nke umu-ya ndikom na umu-ya ndinyom bu orú na iri na atọ. 16 Umu-ndikom Gad; Zifyon, na Hagi, na Shuni, na Ezbon, na Iri, na Arodi, na Areli. 17 Umu-ndikom Asha; Imna, na Ishva, na Ishvi, na Beria, na Sera, bú nwa-nne-ha nwayi: umu-ndikom Beria kwa; Heba na Malkiel. 18 Ndia bu umu-ndikom Zilpa, onye Leban nyere Lia nwa-ya nwayi, ọ we muara Jakob ndia, bú nkpuru-obi iri na isi. 19 Umu-ndikom Rechel, bú nwunye Jakob; Josef na Benjamin. 20 Ewe muara Josef n'ala Ijìpt Manase na Efraim, ndi Ascnat, bú nwa-nwayi Potifera onye-nchu-aja nke On. muru nye ya. 21 Umu-ndikom Benjamin; Bela, na Beka, na Ashbil, na Gira, na Neaman, na Ihi, na Rosh, na Mupim, na Hupim, na Ad. 22 Ndia bu umu-ndikom Rechel, ndi amuru nye Jakob: nkpuru-obi nile di iri na anọ. 23 Umu-ndikom Dan: Hushim. 24 Umu-ndikom Naftali: Jahzeel, na Guni, na Jiza, na Shilem. 25 Ndia bu umu-ndikom Bitá, onye Leban nyere Rechel nwa-ya nwayi, ọ we muara Jakob ndia: nkpuru-obi nile di asa. 26 Nkpu-ru-obi nile Jakob nwere ndi batara n'Ijìpt, ndi siri n'úkwù-ya puta, nēgugh nwunye nile nke umu Jakob, nkpuru-obi nile di ọgu atọ na isi; 27 umu-ndikom Josef, ndi amuru nye ya n'Ijìpt, di kwa nkpuru-obi abua; nkpuru-obi nile nke ulo Jakob, ndi nābata n'Ijìpt, di ọgu atọ na iri.

28 Ma ọ bu Juda ka o zigara n'iru ya jekuru Josef, igesi ya uzọ n'iru ya rue Goshen; ha we bata n'ala Goshen. 29 Josef we dozie uho-ala-ya, rigorue Goshen izute Israel, bú nna-ya; ọ me ka ọ hu ya anya, ọ we dakwasi ya n'olu, kwa àkwá n'olu-ya mbe di anya. 30 Israel we si Josef, Ka m'nwua uhu a, mbe m'husiri iru-gi, na i nọ ndu rue uhu a.

31 Josef we si umu-nne-ya, si kwa ulo nna-ya, M'gārigo, gosi Fero, si ya, Umu-nnem na ulo nnam, ndi nọ n'ala Kenean, abiakutewom; 32 ma ndikom ahu bu ndi-ozüzü igwè ewu na aturu, n'ihì na ndi òlu-ha bu iche anu-ulo ka ha buworo; ọ bu kwa igwè ewu na aturu-ha na igwè ehi-ha, na ihe nile ha nwere, ka ha chitaworo. 33 Ma o gēru, mbe Fero gākpo unu, si kwa, Gini bu òlu unu nālu? 34 na unu gāsi, Ndi òlu-ayi bu iche anu-ulo ka ndi orù-gi buworo site na mbe ayi di na nwata we rue ubu a, ma ayi onwe-ayi, ma nna-ayi-hà: ka unu we biri n'ala Goshen; n'ihì na onye ọ bula nāzù igwè ewu na aturu bu ihe-árú n'anya ndi Ijìpt.

47 1 Josef we ba, gosi Fero, si, Nnam na umu-nnem, na igwè ewu na aturu-ha, na igwè ehi-ha, na ihe nile ha nwere, esiwo n'ala Kenean bia; ma, le, ha nọ n'ala Goshen. 2 Ọ we si n'etiti umu-nne-ya nile chiri ndikom ise, guzo ha n'iru Fero. 3 Fero we si umu-nne-ya, Gini bu òlu unu nālu? Ha si Fero, Ndi-ozüzü igwè ewu na aturu ka ndi-orù-gi bu, ma ayi onwe-ayi, ma nna-ayi-hà. 4 Ha we si Fero, Inọ dika ọbia n'ala nka ka ayi biaworo; n'ihì na ọ digh ihe eji azù igwè ewu na aturu ahu nke ndi-orù-gi nwere; n'ihì na oké unwu a di arọ n'ala Kenean: ubu a kwa, biko, ka ndi-orù-gi biri n'ala Goshen. 5 Fero we gwa Josef okwu, si, Nna-gi na umu-nne-gi abiakutewo gi: 6 ala Ijìpt, n'iru gi ka ọ di; me ka nna-gi na umu-nne-gi biri n'ebe kachasi nma nke ala nka; ha gēbiri n'ala Goshen: ọ buru kwa na i nara, si, na ndi-dinkpà di n'etiti ha, i gēdo kwa ha ndi-isi anu-ulo m'nwere. 7 Josef we me ka Jakob nna-ya baa, o guzo ya n'iru Fero: Jakob we gozie Fero. 8 Fero we si Jakob, Ubọchi arọ ndu-gi di ole? 9 Jakob we si Fero, Ubọchi arọ nke ọndu-ọbiam nile di ọgu arọ isi na iri: ha di ole-na-ole, ọ kwa njo, bú ubọchi arọ ndum, ha erugh kwa ubọchi arọ ndu nke nnam-hà n'ubọchi ọndu-ọbia-ha. 10 Jakob we gozie Fero, si n'iru Fero pua. 11 Josef we me ka nna-ya na umu-nne-ya biri n'ala, ọ nye kwa ha ihe-onwunwe n'ala Ijìpt, n'ebe kachasi nma nke ala ahu, n'ala Rameses, dika Fero nyere iwu. 12 Josef were nri zua nna-ya, na uum-nne-ya, na

ulo nile nke nna-ya, dika ọnu-ọgugu nke umu-ntakiri si di.

13 Nri adigh n'ala ahu nile; n'ihì na oké unwu ahu di arọ nke-uku, ala Ijìpt na ala Kenean we nāda mbà n'ihì oké unwu ahu. 14 Josef we chikọta ego nile anāchọta n'ala Ijìpt, na n'ala Kenean, n'ọndu ọka ndi ahu nāzu: Josef we chita ego ahu n'ulo Fero. 15 Ego we gwuchapu n'ala Ijìpt, na n'ala Kenean, ndi Ijìpt nile we biakute Josef, si, Nye ayi nri, n'ihì gini ka ayi nānwu n'iru gi? n'ihì na ego agwu. 16 Josef we si, Nyenu anu-ulo-unu; ka m'nye kwa unu nri n'ọndu anu-ulo-unu, ma ọ buru na ego agwu. 17 Ha we chiri anu-ulo-ha biakute Josef: Josef we nye ha nri n'ọndu inyinya-ha, na n'ọndu anu-ulo-ha, bú igwè ewu na aturu, na n'ọndu anu-ulo-ha, bú igwè chi, na n'ọndu inyinya-ibu-ha, we were nri nāzù ha n'arọ ahu n'ọndu anu-ulo-ha nile. 18 Arọ ahu we gwu, ha we biakute ya n'arọ nke-abua, si ya, Ayi agagh-ezonari onye-nwem, na ọ buru na ego agwusia, ọ buru kwa na onye-nwem nwere anu-ulo, bú anumanu-ayi, ọ digh ihe fọduru n'iru onye-nwem, ma-ọbugh aru-ayi na ala-ayi: 19 n'ihì gini ka ayi nānwu n'anya-gi, ma ayi, ma ala-ayi? zuru ayi na ala-ayi n'ọndu nri, ayi onwe-ayi na ala-ayi gāghọ-kwa-ra Fero ndi-orù: gi nye kwa ayi nkpuru-ọghigha, ka ayi we di ndu, ghara inwu anwu, ka ala we ghara kwa itọbọrọ n'efu. 20 Josef we zutara Fero ala Ijìpt nile; n'ihì na ndi Ijìpt rere ọhia-ha, onye ọ bula ọ re nke ya, n'ihì na oké unwu ahu siri ike n'aru ha: ala ahu we ghọ ihe Fero nwere. 21 Ma ndi ahu, ọ mere ka ha gabiga ba n'ebodo nile site n'otu nsọtụ oké-ala Ijìpt rue nsọtụ-ya ọzọ. 22 Nání ala ndi-nchu-aja ka ọ nāzuta-gh: n'ihì na ndi-nchu-aja nwere oké nri sitere n'ebe Fero nọ, na ri-kwa-ra oké-nri-ha nke Fero nyere ha; n'ihì nka ha eregh ala-ha. 23 Josef we si ndi ahu, Le, azutawom unu na ala-unu nye Fero ta: le, unu gēnwe nkpuru-ọghigha, unu gāgha kwa nkpuru n'ala. 24 O gēru kwa, n'ọmume-ya, na unu gēnye Fero otù uzọ n'uzọ ise, uzọ anọ aburu kwa ihe unu nwere, ibu nkpuru-ọghigha nke ubi, na ibu ihe-oriri-unu, na iburu ndi nọ n'ulo-unu ihe-oriri, na iburu umu-

ntakiri-unu ihe-oriri. 25 Ha si, I debewo ayi ndu: ka ayi huta amara n'iru onye-nwem, ayi gāghoṛo Fero ndi-oru. 26 Josef we me ya ka o buru ukpuru bayere ala nke Ijipt rue ta, na Fero gēnwe otu uzo n'uzo ise; nani ala ndin-chu-aja nwere iche nāghogh ihe Fero nwere. 27 Israel we biri n'ala Ijipt, n'ala Goshen; ha we nwe ihe-onwunwe nime ya, mu kwa omumu, ba uba nke-uku.

28 Jakob we di ndu n'ala Ijipt arọ iri na asa: ubochi Jakob, bu arọ ndu-ya, we di oṅu arọ asa na asa. 29 Ubochi Israel gānwu we rue nso: o kpọ nwa-ya Josef, si ya, Biko, o buru na ahutawom amara n'iru gi, biko, tiye aka-gi n'okpuru apata-ukwum, me-kwa-rani ebere na czi-okwu; biko, elilam n'Ijipt: 30 kama mu na nnam-ha gēdina, i gēsi kwa n'Ijipt bupum, likwam n'ili-ha. O si, Mu onwem gēme dika okwu-gi si di. 31 O si, Nuaram iyi: o we nuara ya iyi. Israel we kpọ isi ala n'elu ihe-ndina-ya.

48 1 O rue, mbe ihe ndia gasiri, na otu onye siri Josef, Le, nna-gi naria oria: o we chiri umu-ya ndikom abua ka ha so ya je, bu Manase na Efraim. 2 Otu onye we gosi Jakob, si, Le, nwa-gi Josef nabiakute gi: Israel we jisie ike, nodu n'elu ihe-ndina-ya. 3 Jakob we si Josef, Chineke Nke puru ime ihe Nile mere ka m'hu Ya anya na Luz n'ala Kenean, O we goziem. 4 sim, Le, M'neeme gi ka i mua omumu, M'gēme kwa gi ka i ba uba, M'gēme kwa gi ka i ghọ nkpokota ndi di iche iche; M'gēnye kwa nkpuru-gi gānochi gi ala nka, ka o buru ihe-onwunwe cbigh-ebi. 5 Ma ubu a umu-gi ndikom abua, ndi amuru nye gi n'ala Ijipt tutu mu abiakute gi n'Ijipt, nkem ka ha bu; Efraim na Manase, dika Reuben na Simeon, gābu ndi m'nwere. 6 Ma umu-gi, ndi i musoworo ha, o bu gi nwe ha; n'aha umu-nne-ha ka agakpo ha n'ihe-nketa-ha. 7 Ma mu onwem, mbe m'siri na Padan bia, Rachel nwuru n'akukum n'ala Kenean n'uzo. mbe uzo foduru ibiaru Efrat: m'we lie ya n'ebe ahun'uzo Efrat (nke ah u bu Bet-lehem). 8 Israel we hu umu-ndikom Josef, o si, Ole ndi bu ndia? 9 Josef we si nna-ya, Umum ka ha bu, ndi Chineke nyeworom n'ebe a. O si, Biko, chitaram ha, m'gagọzi ha. 10 Ma anya Israel di arọ

site n'agadi o bu, o pugh ihu uzo. O me ka ha biakute ya nso; o we sutu ha onu, bakua ha. 11 Israel we si Josef, Echeghm ihu iru-gi: ma, le, Chineke emewo ka m'hu kwa nkpuru-gi. 12 Josef we me ka ha puta n'etiti ikperē-ya abua: o kpọ isi ala, kpuchie iru-ya n'ala. 13 Josef we chiri ha abua, Efraim n'aka-nri-ya n'ebe aka-ekpe Israel di, na Manase n'aka-ekpe-ya n'ebe aka-nri Israel di, o we me ka ha biakute ya nso. 14 Israel we setia aka-nri-ya tukwasi ya n'isi Efraim, onye bu nke-nta, na aka-ekpe-ya n'isi Manase, natuba aka-ya abua; n'ihhi na Manase bu okpara. 15 O we gozie Josef, si, Chineke ahu, Nke nnam-ha, bu Abraham na Aisak, nejeghari n'iru Ya, Chineke ahu Nke nazum ogologo ogem rue ta, 16 Mo-ozu ahu Nke nabaputam n'aka ihe oṅo Nile, Ya gozie umu-okoro ndia; ka akpo kwa n'isi ha aha nkem, na aha nnam-ha, bu Abraham na Aisak; ka ha ba kwa uba rue otutu madu n'etiti uwa. 17 Josef we hu na nna-ya natukwasi aka-nri-ya n'isi Efraim, o we jo njo n'anya-ya: o we welie aka nna-ya, iwepu ya n'isi Efraim tiye n'isi Manase. 18 Josef we si nna-ya, O bugh otu a, nnam: n'ihhi na nka bu okpara; tukwasi aka-nri-gi n'isi-ya. 19 Nna-ya we ju, si, Amawom, nwam, amawom: ya onwe-ya gāgho kwa otu ndi, ya onwe-ya gadi kwa uku: ma otu o di, nwa-nne-ya nke-nta gadi uku kari ya, nkpuru-ya gāgho kwa ujú nke mba Nile. 20 O we gozie ha n'ubochi ahu, si, Nime gi ka Israel gāgozi, si, Chineke me gi ka i di ka Efraim, ka i di kwa ka Manase: o we do Efraim n'iru Manase. 21 Israel we si Josef, Le, mu onwem gaje inwu: ma Chineke gānoyere unu, me kwa ka unu lata n'ala nna-unu-ha. 22 Mu onwem enyewo kwa gi otu akuku ugwu kari umu-nne-gi, nke m'ji mma-aghām, ji kwa utam, nara n'aka ndi-Amorait.

49 1 Jakob we kpọ umu-ya ndikom oku, si: Chikotanu onwe-unu, ka m'we gosi unu ihe gadakwasi unu na mbe ikpe-azu nke ubochi ndia.

2 Zukonu, nu-kwa-nu, umu-ndikom Jakob;

Genu nti n'olu Israel, bu nna-unu.

3 Reuben, okparam ka i bu, ikem, na nkpuru mbu nke umem;

- Okaka nke nbuli-elu, na okaka nke ike.
- 4 I nāboghari dika miri, akarila akari; N'ihī na i rigoro n'ihe-ndina nna-gi: M̄be ahu i mere ya ka ọ ghara idi nsọ: ọ rigoro n'utem.
- 5 Simeon na Livai bu nwa-nne; Ihe nke ihe-ike bu mma-agha-ha.
- 6 Abala n'izū-ha, nkpuru-obim; Gi na nkpokota-ha abula otū, nsopurum; N'ihī na n'iwe-ha ka ha buru nwoke, Ọ bu kwa n'ime ihe nātọ ha ka ha bipuru nkwonkwo-ukwu ehi.
- 7 Ihe anābu ọnu ka iwe-ha bu, n'ihī na ọ di ike; Ọnuma-ha bu kwa ihe anābu ọnu, n'ihī na o sika ike: M'gēkesa ha nime Jakob, Basa kwa ha n'Israel.
- 8 Juda, gi onwe-gi, umu-nne-gi gēkele gi: Aka-gi di n'olu ndi-iro-gi; Umu-ndikom nna-gi gākpọ isi ala nye gi.
- 9 Nwa-ọdum ka Juda bu; N'anu adọburu, nwam, ka i siworo rigo; O ruru ala, ọ makpuru dika ọdum, Na dika nne-ọdum; ọnye gēme ka o bilie?
- 10 Nkpa-n'aka eze agagh-esi n'ebe Juda nọ wezuga onwe-ya, Nkpa-n'aka onye nēnye ukpuru agagh-esi kwa n'etiti ukwu-ya abua wezuga onwe-ya, Rue m̄be Shailo gābia; Ọ bu kwa ya gēnwe ina-nti ndi di iche iche.
- 11 O nēlibe nwa-inyinya-ibu-ya n'osisi vine, O nēlibe kwa nwa nke nne-inyinya-ibu-ya n'osisi vine kachasi nma; Ọ suworo uwe-ya nime manya-vine, Su kwa akwā-nbokwasi-ya n'ọbara nkpuru-vine:
- 12 Anya-ya abuan ācha ọbara-ọbara site na manya-vine, Ezé-ya nēnwu kwa ọcha site na miri-ara-ehi.
- 13 Zebulun, n'ọnu-miri nke oké osimiri ka o gēbi: Ya onwe-ya gānọ kwa n'ọnu-miri nke ubọ.
- Akuku-ya gādi kwa n'akuku Zaidon.
- 14 Isaka bu inyinya-ibu di ike, Nāmakpuru n'etiti ogige-aturu abua:
- 15 Ọ we hu izu-ike, na ọ di nma, Hu kwa ala ahu, na ọ di utọ; Ọ we chebe ubu-ya ibu ibu, We ghọ onye nēfē ọfufē orú.
- 16 Dan gēkpeputa ndi-ya, Dika otū nime ebo nile nke Israel.
- 17 Ka Dan buru agwọ n'uzọ, Aju-ala n'okporo-uzọ, Nke nāta ikiri-ukwu inyinya aru, Onye o nēbu we daghachi azu.
- 18 Nzọputa-Gi ka m'cheworo, Jehova
- 19 Gad, usu ndi nāpunara madu ihe gākpagide ya: Ma ya onwe-ya gākpagide ha n'ikiri-ukwu.
- 20 Asha ka abuba si aputa, bú nri-ya. Ya onwe-ya gēnye kwa ihe-utọ di iche iche nke eze.
- 21 Naftali bu nne-ele arapuworo arapu: Bú onye ahu nke nēnye okwu-ọnu nile di utọ.
- 22 Nwa osisi nke nāmi nkpuru ka Josef bu, Nwa osisi nke nāmi nkpuru nke di n'akuku isi-iyi; Umu-ya ndinyom nāribiga m̄bidi.
- 23 Ndi-ọkà-uta mere ya ihe-ifú, Ba kwa ya akú, kpọ kwa ya asi:
- 24 Ma uta-ya nānọgide n'idi-ike, Aḅa-kwa-ra ogwe-aka-ya abua ume, Site n'aka Dike nke Jakob, (N'ebe ahu ka onye-ọzuzú-aturu si bia, bú nkume Israel.)
- 25 Site na Chineke nke nna-gi; Ya yere gi aka! Na Onye Nke puru ime ihe nile; Ya gọzie gi! Ngozi nile nke elu-igwe site n'elu. Ngozi nile nke ọbu-miri nke nāmakpu n'okpuru, Ngozi nile nke ara na nke akpà-nwa.
- 26 Ngozi nile nke nna-gi Adiwo ike kari ngozi nile nke ndi murum Rue oké nke ugwu ebigh-ebi: Ha gādi n'isi Josef, Na n'opú-n'isi nke onye ekewapuru n'etiti umu-nne-ya.
- 27 Benjamin bu wolf nke nādọbu anu:

N'ututu o nēri anu ọ dọburu,
N'anyasi o nēkesa kwa ihe ọ kwatara.

28 Ndia nile bu ebo Israel iri na abua: nka bu kwa ihe nna-ha gwara ha, ọ we ọzie ha; onye ọ bula n'ihe nke di ka ngọzi-ya si di, otù a ka ọ ọziri ha. 29 Ọ we nye ha iwu, si ha, Anāchikọta mu onwem na ndi nkem n'ala-mọ: lienum n'ebe nnam-hà di n'ọbà nke di n'ọhia nke Efron, bú onye Het, 30 n'ọbà nke di n'ọhia Makpila, nke di n'iru Mamre, n'ala Kenean, nke Abraham zutara, ya na ọhia ahu, n'aka Efron onye Het, ka ọ buru ihe-onwunwe nke gābu ala-ili: 31 n'ebe ahu ka ha liri Abraham na Sera nwunye-ya; n'ebe ahu ka ha liri Aisak na Rebeka nwunye-ya; ọ bu kwa n'ebe ahu ka m'liri Lia: 32 azutara ọhia ahu na ọbà ahu nke di nime ya n'aka umu Het. 33 Jakob we nyebie umu-ya ndikom iwu, chikọta ukwu-ya n'ihe-ndina-ya, kubie ume, ewe chikọta ya na umu-nna-ya n'ala-mọ.

50 1 Josef we dakwasi n'iru nna-ya, kwakwasi ya ákwá, sutu kwa ya ọnu. 2 Josef we nye ndi-orù-ya, bú ndi-dibia, iwu ịbasì ozu nna-ya: ndi-dibia ahu we ịbasì ozu Israel. 3 Ewe debezuere ya ọgu ubochi abua: n'ihì na otù a ka anēdebezu ubochi ndi anābasì ozu-ha: ndi Ijìpt we kwara ya ákwá ọgu ubochi atọ na iri.

4 Ubochi ikwara ya ákwá we gabiga, Josef we gwa ulo Fero okwu, si, Biko, ọ buru na ahutawom amara n'iru unu, biko, kwenu na nti Fero, si, 5 Nnam merem ka m'ńua iyi, si, Le, mu onwem gaje inwu: n'ilim nke m'doziworo onwem n'ala Kenean, n'ebe ahu ka i gēlim. Ma ụbụ a, biko, ka m'rigo, lie nnam, lata. Fero we si, Rigo, lie nna-gi, otù ọ mere gi ka i ńua iyi. 7 Josef we rigo ili nna-ya: ndi-orù Fero nile, na ndi-okenye ulo-ya, na ndi-okenye nile nke ala Ijìpt, 8 na ulo Josef nile, na umu-nne-ya, na ulo nna-ya, we so ya rigo: nání umu-ntakiri-ha, na igwè ewu na aturu-ha, na igwè ehi-ha, ka ha rapuru n'ala Goshen. 9 Ma ụbọ-ala ma ndi inyinya nēbu we so ya rigo: ọmuma-ulo-ikwū ahu we di oké uku. 10 Ha biarue ebe-nzocha-ọka nke Atad, nke di n'ofè Jodan, ha we were iti-aka-n'obi di uku

di kwa ike nke-uku ti aka n'obi n'ebe ahu: ọ we mere nna-ya oruru-újù ubochi asa. 11 Ndi bi n'ala ahu, bú ndi Kenean, we hu oruru-újù ahu n'ebe-nzocha-ọka nke Atad, ha si, Nka buru ndi Ijìpt oruru-újù di arọ: n'ihì nka akpọrọ aha-ya Ebel-Mizraim, nke di n'ofè Jodan. 12 Umu-ya ndikom we mere ya otù a dika ọ nyere ha iwu: 13 umu-ya ndikom we bubata ya n'ala Kencan, lie ya n'ọbà nke ọhia Makpila, nke Abraham zutara, ya na ọhia, ka ọ buru ihe-onwunwe nke gābu ala-ili, n'aka Efron onye-Het, n'iru Mamre.

14 Josef we laghachi n'Ijìpt, ya onwe-ya, na umu-nne-ya, na ndi nile soro ya rigo ili nna-ya, mbe o lisiri nna-ya. 15 Ma mbe umu-nne Josef huru na nna-ha anwuruwo, ha si, Elegh anya Josef nākpọ ayi asi, ọ gēnyeghachi kwa ayi n'újù ihe ọjọ nile ayi mere ya. 16 Ha we nye otù onye iwu n'ebe Josef nọ, si, Nna-gi nyere iwu tutu ọnwu-ya, si, 17 Otù a ka unu gāsi Josef, Ariom i, biko, ịghara njehie umu-nne-gi, na nmeliie-ha, n'ihì na ọ bu ihe ọjọ ka ha meworo gi: ụbụ a kwa, biko, ịghara njehie ndi-orù Chineke nke nna-gi. Josef we kwa ákwá mbe ha gwara ya okwu. 18 Umu-nne-ya we je kwa, da n'ala n'iru ya, si, Le, ayi gāburu gi ndi-orù. 19 Josef we si ha, Unu atula egwu: n'ihì na ọ bu n'ọnọdu Chineke ka m'nọ? 20 Unu onwe-unu kwa, unu chere ihe ọjọ megidem; Chineke chere ya ka ọ buru ezi ihe, ime dika ọ di ta, idebe ọtutu ndi ndu. 21 Ma ụbụ a unu atula egwu: mu onwem ganāzù unu na umu-ntakiri-unu. Ọ we kasie ha obi, gwa ha okwu nāba ha n'obi.

22 Josef we biri n'Ijìpt, ya onwe-ya, na ulo nna-ya: Josef we di ndu ọgu arọ ise na iri. 23 Josef we hu umu Efraim nke umu-umu nke-atọ: amu-kwa-ra umu Makia nwa Manase n'ikperè abua nke Josef. 24 Josef we si umu-nne-ya, Mu onwem gaje inwu: ma Chineke gēleta unu n'ezie, me ka unu si n'ala nka rigo ala ahu nke Ọ nuru Abraham na Aisak iyi bayere ya. 25 Josef we me ka umu Israel ńua iyi, si, Chineke gēleta unu n'ezie, unu gēsi kwa n'ebe a bugo ọkpukpum. 26 Josef we nwua, ọ ịara ọgu arọ ise na iri: ha we ịbasì ozu-ya, etiyè ya n'ibe n'Ijìpt.

AKWUKWỌ NKE-ABUA NKE MOSES, ANĀKPỌ

QPUPU

1 Ma ndia bu aha umu-ndikom Israel, ndi batara n'Ijpt; ha soro Jakob bata, nwoke ọ bula na ulo-ya. 2 Reuben, na Simeon, na Livai, na Juda; 3 Isaka, na Zebulun, na Benjamin; 4 Dan, na Naftali, na Gad, na Asha. 5 Madu nile ndi si n'úkwù Jakob puta di kwa ọgu madu atọ na iri: ma Josef, ọ nọri n'Ijpt. 6 Josef we nwua, ya na umu-nne-ya nile, na ọbọ ahu nile. 7 Ma umu Israel muru ọmùmù, nuputa, ba uba, we nwe ume nke-uku nke-uku; ala ahu we juputa na ha.

8 Ma eze ọhu biliri ichiri Ijpt, onye nāmagh Josef. 9 Ọ we si ndi-ya, Le, ndi umu Israel di ọtutu nwe kwa ume kari ayi: 10 ngwa, ka ayi gosi onwe-ayi na ndi mara ihe n'ebe ha nọ; ka ha we ghara iba uba, ọ we rue, mbe agha gāda n'ala-ayi, na ha gētiyekọta onwe-ha n'aru ndi nākpọ ayi asi, ha we bu agha megide ayi, si n'ala nka rigopua. 11 Ha we do ndi-isi nke ndi nēfē ọfufē n'isi ha iwere ibu-ha wēda ha ala. Ha we wuere Fero obodo abua ichikobata ihe. bú Paitom na Ramses. 12 Ma dika ha nēwēda ha ala, ọtú a ka ha nāba uba, ọtú a ka ha nābasa kwa. Ike we gwusia ha n'ihī umu Israel. 13 Ndi Ijpt we were nkpaḅu me umu Israel ka ha fē ọfufē: 14 ha we were ọfufē siri ike me ka ndu-ha di ilu, n'urọ, na nime brick, na n'ọfufē nile ọ bula n'ọhia, ọfufē-ha nile nke ha mere ka ha fē nime ha di na nkpaḅu.

15 Eze Ijpt we si ndinyom Hibru ndi nēle ime, ndi aha ọtú onye nime ha bu Shifra, aha nke onye nke-abua bu kwa Pua: 16 ọ si, Mbe unu nēle ime ndinyom Hibru, we hu ha n'elu oche ọmumu-nwa; ọ buru na nwa-nwoke ka ọ bu, unu gēme kwa ka ọ nwua; ma ọ buru na nwa-nwayi ka ọ bu, ọ gādi kwa ndu. 17 Ma ndinyom nke nēle ime nātu egwu Chineke, ha emegh kwa dika eze Ijpt gwara ha, ma ha debere umu-ndikom ndu. 18 Eze Ijpt we kpọ

ndinyom ahu nēle ime, ọ si ha, Gini mere unu ji me ihe a, we debe umu-ndikom ndu? 19 Ndinyom nēle ime we si Fero, N'ihī na ndinyom Hibru adigh ka ndinyom Ijpt; n'ihī na ndi nwere ndu ka ha bu, ha nāmu kwa nwa tutu ndinyom nke nēle ime abiakute ha. 20 Chineke we me ndinyom nēle ime nma: ndi Israel we ba uba, nwe kwa ume nke-uku. 21 O rue, n'ihī na ndinyom nke nēle ime nātu egwu Chineke, na Ọ mere ẹzi-na-ulo nye ha. 22 Fero we nyc ndi-ya nile iwu, si, Nwa-nwoke ọ bula amuru, n'osimiri Nail ka unu gētufu ya, ma unu gēdebe nwa-nwayi ọ bula ndu.

2 1 Otú nwoke nke sitere n'ulo Livai we je luru nwa-nwayi Livai na nwunye. 2 Nwayi ahu we turu ime, mua nwa-nwoke: mbe ọ huru ya na nwa mara nma ka ọ bu, ọ zobe ya ọnwa atọ. 3 Ọ pugh kwa izobe ya ọzọ, ọ we werere ya ubọ papyrus, were kwa bitumen na pitch te ya; ọ we tiye nwa ahu nime ya, tiye ya n'etiti ami n'usọ osimiri Nail. 4 Nwa-nne-ya nwayi we guzo onwe-ya n'ebe di anya, imara ihe gēme ya. 5 Nwa-nwayi Fero we ridata isa aru n'osimiri Nail; umu-abọghọ-ya we nējeghari n'akuku osimiri Nail ahu; ọ we hu ubọ ahu n'etiti ami, zie oru-ya nwayi iweta ya. 6 Ọ we meghe ya, hu nwa ahu, ma, le, ọ bu nwata-nwoke nākwá ákwá. Ọ we nwe ọmiko n'aru ya, si, Otú nime umu ndi-Hibru ka nka bu. 7 Nwa-nne-ya nwayi we si nwa-nwayi Fero, M'gēje kporọ gi nwayi nēnye nwa ara site na ndinyom Hibru, ka ọ we nyere gi nwa nka ara? 8 Nwa-nwayi Fero we si ya, Je. Nwa-abọghọ ahu we je kpọ nne nwa ahu. 9 Nwa-nwayi Fero we si ya, Kuru nwa nka la, nyerem ya ara, mu onwem gēnye kwa gi ugwo-ọlu-gi. Nwayi ahu we kuru nwa ahu, nye ya ara. 10 Nwa ahu we tó etó, nne-ya we me ka ọ biakute nwa-nwayi Fero, ọ we ghorọ ya nwa nke ya. Ọ kpọ aha-ya Moses, si, N'ihī na nime miri ka m'dopotara ya.

11 O rue na m̄be ahu, m̄be Moses toputaworo, na ̄pukuru umu-nne-ya, le ibu-ha anya: ̄p we hu nwoke Ijpt ka o n̄t̄īb̄u nwoke Hibru, ot̄u nime umu-nne-ya. 12 ̄Q we gha iru n'ot̄u akuku, gha kwa iru n'akuku ̄oz̄o, ma m̄be ̄p huru na ̄p digh onye ̄p bula, o tīb̄ue onye Ijpt ahu, zobe ya n'ájá. 13 ̄Q we pua n'ub̄ochi nke-abua, ma, le, ndikom Hibru abua n̄alu ̄oḡú: ̄p we si onye ahu nke ikpe mara, N'ih̄i gini ka i n̄t̄īb̄u madu-ibe-gi? 14 ̄Q si, Onye mere gi ka i buru onye-isi na onye-ikpe n'ebe ayi n̄o. ̄Q bu ībum ka gi onwe-gi n̄k̄wu okwu-ya, dika i buru onye Ijpt? Moses we tua egwu, si, N'ezie amawo okwu a. 15 Fero we nu okwu a, ̄p we ch̄o īb̄u Moses. Moses we ̄p̄apu n'iru Fero, n̄odu n'ala Midian: ̄p we n̄odu ala n'akuku ol̄ul̄u-miri. 16 Ma onye-nchu-aja Midian nwere umu-ndinyom as: ha we bia, se miri, ̄p̄aju ebe an̄t̄iye miri ime ka igw̄e ewu na aturu nke nna-ha n̄ua. 17 Ndi-̄oz̄úz̄u-aturu we bia, chupu ha: ma Moses biliri, z̄oputa ha, me ka igw̄e ewu na aturu-ha n̄ua miri. 18 Ha we biakute Reuel, bú nna-ha, ̄p si, Gini mere unu ji bia ngwa ngwa ta? 19 Ha si, Nwoke Ijpt naputara ayi n'aka ndi-̄oz̄úz̄u-aturu, ̄oz̄o kwa, ̄p setara ayi miri nke-̄oma, me ka igw̄e ewu na aturu-ayi n̄ua. 20 ̄Q si umu-ya ndinyom, ̄Ole ebe ̄p n̄o kwa? n'ih̄i gini bu nka na unu arapuwo nwoke ahu? k̄p̄onu ya, ka ̄p we rie nri. 21 Moses we kwere ibiri n'ulo nwoke ahu: ̄p we nye Moses Zipora nwa-ya nwayi na nwunye. 22 Nwayi ahu we mua nwa-nwoke, Moses we k̄p̄o aha-ya Giashom: n'ih̄i na ̄p siri, ̄Qbia ka m'buworo n'ala ̄oz̄o.

23 O rue, n'̄otutu ub̄ochi ahu, na eze Ijpt nwuru: umu Israel we n̄ze ume n'ih̄i ̄of̄uf̄e-ha, ha we tie nkpu, ntiku ha tikuru Chineke we rigorue Chineke nti, n'ih̄i ̄of̄uf̄e ahu. 24 Chineke we nu isud̄e-ha, Chineke we cheta ̄ōb̄ūa-ndu-Ya, nke Ya na Abraham na Aisak na Jakob ̄bara. 25 Chineke we hu umu Israel, Chineke we mara.

3 1 Ma Moses n̄az̄u igw̄e ewu na aturu nke Jetro, bú nna nwunye-ya, bú onye-nchu-aja Midian: ̄p we duru igw̄e ewu na aturu ahu ga n'azu ̄oz̄ara,

̄p we biarue ugwu nke Chineke, rue Horeb. 2 M̄o-zi nke Jehova we me ka ̄p hu ya anya n'ire ̄oku site n'etiti osisi nt̄a: ̄p we hu, ma, le, osisi nt̄a ahu n̄ere ̄oku, ma erepiagh osisi nt̄a ahu. 3 Moses we si, Ka m'wezuga onwem, hu ok̄e ihe-̄ohuhu nka; gini mere osisi nt̄a ahu n̄ējigh rechapu? 4 Jehova we hu na ̄p wezugara onwe-ya ihu, Chineke we si n'etiti osisi nt̄a ahu k̄p̄o ya ̄ok̄u, si, Moses, Moses. ̄Q si, Lekwam. 5 ̄Q si, Abiarula nso ebe a: yipu akpukp̄o-ukwu-gi n'ukwu-gi abua, n'ih̄i na ebe nke gi onwe-gi n̄ēguzo n'elu ya, ala ns̄o ka ̄p bu. 6 ̄Q si kwa, Mu onwem bu Chineke nke nna-gi, Chineke nke Abraham, na Chineke nke Aisak, na Chineke nke Jakob. Moses we zobe iruya; n'ih̄i na ̄p n̄ata egwu ilegide Chineke anya. 7 Jehova we si, Ahuwom n'ezie nweda-n'ala nke ndim nke di n'Ijpt, anuwokwam iti-nkpu-ha n'ih̄i ndi n̄achi ha n'ih̄e-ike; n'ih̄i na amawom ihe-n̄b̄u-ha nile; 8 M'we ridata inaputa ha n'aka ndi Ijpt, na ime ka ha si n'ala ahu rigorue ala di nma nke sa-kwa-ra mbara, rue ala nke miri-ara-ehi na manu-añu n̄er̄u na ya; rue ebe nke ndi Kenean, na ndi Het, na ndi-Amorait, na ndi-Perizait, na ndi-Haivait, na ndi Jebus. 9 Ma ub̄u a, le, iti-nkpu umu Israel eruwom nti: ̄oz̄o kwa, ahuwom nmēb̄u nke ndi Ijpt n̄mēb̄u ha. 10 Ub̄u a kwa, bia, M'ḡēzi kwa gi jekuru Fero; gi me kwa ka ndim, bú umu Israel, si n'Ijpt puta. 11 Ma Moses siri Chineke, ̄Onye ka m'bu, na m'ḡējkuru Fero, na m'ḡēme kwa ka umu Israel si n'Ijpt puta? 12 ̄Q si, N'ih̄i na Mu na gi ḡān̄o; nka bu-kwa-ra gi ihe-iriba-ama na Mu onwem ezigawo gi: m̄be i ḡēme-wori ka ndim si n'Ijpt puta, unu ḡēf̄e Chineke n'elu ugwu a. 13 Moses we si Chineke, Le, m̄be mu onwem n̄abiakute umu Israel. si ha, Chineke nke nna-unu-h̄a czitewom n'ebe unu n̄o; m̄be ha ḡāsikwam, Gini bu aha-Ya? ̄p bu gini ka m'ḡāsi ha? 14 Chineke we si Moses, ABUM IHE M'BU: ̄Q si kwa, Ot̄u a ka i ḡāsi umu Israel, ABUM ezitewom n'ebe unu n̄o. 15 Chineke si-kwa-ra Moses ̄oz̄o, Ot̄u a ka i ḡāsi umu Israel, Jehova, bú Chineke nke nna-unu-h̄a, Chineke nke Abraham, na Chineke nke Aisak, na

Chineke nke Jakob, O zitewom n'ebe unu nọ: nka bu aham rue m̄be ebigh-ebi, nka bu kwa ihe-nchetam rue ọbọ nile. 16 Je, chikọta ndi-okenye Israel, si ha, Jehova, bú Chineke nke nna-unuhà, Chineke nke Abraham na Aisak na Jakob, Ọ mewom ka m'hu Ya anya, Ọ si, Eletawom unu n'ezie, hu kwa ihe anēme unu n'Ijpt: 17 M'we si, M'gēme ka unu si na nweda-n'ala nke Ijpt rigorue ala nke ndi Kenean na ndi Het na ndi-Amorait na ndi-Perizait na ndi-Haivait na ndi Jebus, rue ala nke miri-ara-chi na manu-anu nērù na ya. 18 Ha gēge kwa nti n'olu-gi: i gābiakute kwa eze Ijpt, gi onwe-gi na ndi-okenye Israel, unu gāsi kwa ya, Jehova, bú Chineke nke ndi-Hibru, ezutewo ayi: uḅu a kwa, biko, ka ayi je ije nke ubọchi atọ n'ozara, ka ayi we chuara Jehova, bú Chineke-ayi, aja. 19 Ma Mu onwem mara na eze Ijpt agagh-ekwe unu je, é-è, ọ bugh n'aka di ike. 20 M'gēsetipu kwa akam, tiḅu Ijpt n'oké ọlum nile nke M'gālu n'etiti ya: emesi kwa o gēzilaga unu. 21 M'gēnye kwa ndi nka amara n'iru ndi Ijpt: o gēru kwa, m̄be unu nāla, na unu agagh-aḅa aka la; 22 ma nwayi ọ bula gāriọta n'aka nwayi-aḅata-obi-ya, na n'aka nwayi nọ n'ulo-ya dika ọbia, ihe ọla-ọcha, na ihe ọla-edo, na uwe-nḅokwasi: unu gētiye kwa ha n'aru umu-unu ndikom na n'aru umu-unu ndinyom; unu gānapu kwa ndi Ijpt ihe-ha n'aka. 4 1 Moses we za, si, Ma, le, ha agagh-ekwem, ha agagh-ege kwa nti n'olum: n'ihì na ha gāsi, Jehova emegh ka i hu Ya anya. 2 Jehova we si ya, Gini bu ihe ahu di n'aka-gi? Ọ si, Nkpa-n'aka. 3 Ọ si, Tuda ya n'ala. Ọ we tuda ya n'ala, ọ we ghọ agwọ; Moses we ɓapu n'iru ya. 4 Jehova we si Moses, Setipu aka-gi, jide ya n'ọdùdù: (ọ we setipu aka-ya, jide ya, ọ we ghọ nkpa-n'aka n'aka-ya:) 5 ka ha we kwe na Jehova, bú Chineke nke ndi bu nna-ha, Chineke nke Abraham, na Chineke nke Aisak, na Chineke nke Jakob, emewo gi ka i hu Ya. 6 Jehova si-kwa-ra ya ọzọ, Biko, tiye aka-gi n'obi-gi. Ọ we tiye aka-ya n'obi-ya: ọ we weputa ya, ma, le, aka-ya bu ekpenta, dika snow. 7 Ọ we si, Tiyeghachi aka-gi n'obi-gi. (Ọ we tiyeghachi aka-

ya n'obi-ya; ọ we weputa ya n'obi-ya, ma, le, ọ we dighachi ka anu-arua-ya.) 8 O gēru kwa, ma ọ buru na ha ekwegh gi, ọ buru kwa na ha egegh nti n'olu ihe-iriba-ama mbu, na ha gēkwe olu ihe-iriba-ama nke ikpe-azu. 9 O gēru kwa, ma ọ buru na ha ekwegh kwa ihe-iriba-ama abua ndia, ọ buru kwa na ha egegh nti n'olu-gi, na i gēwere ufodu nime miri nke osimiri Nail, wusi ya n'ala-akọrọ: miri ahu nke i nēweputa n'osimiri Nail gāghọ kwa ọbara, ọ gāghọ ọbara n'ala-akọrọ. 10 Moses we si Jehova, Biko, Onye-nwe-ayi, Ọ bugh onye-ọkà-okwu ka m'bu, ma-ọbu na m̄be gara aga, ma-ọbu site na m̄be I gwara orù-Gi okwu: n'ihì na onye ọnu-ya di arọ, nke ire-ya di kwa arọ, ka m'bu. 11 Jehova we si ya, Ònye tiyeworo ọnu madu nwere? ma-ọbu ònye nēme madu ka ọ buru onye-ọbi, ma-ọbu onye nti chiri, ma-ọbu onye nāhu uzọ, ma-ọbu onye-isi? Ọ bugh Mu onwem, bú Jehova? 12 Ma uḅu a, je, Mu onwem gānọyere ọnu-gi, zì gi ihe i gēkwu. 13 Ma ọ siri, Biko, Onye-nwe-ayi, biko, zie n'aka onye I gēziga. 14 Iwe Jehova we di ọku n'aru Moses, Ọ we si, Ọ nọgh, bú Eron nwa-nne-gi, bú onye Livai? amawom na ya onwe-ya nēkwu okwu nke-ọma. Ọzọ kwa, le, ya onwe-ya nāputa izute gi: ma m̄be ọ huru gi, ọ gānuri n'obi-ya. 15 I gāgwa kwa ya okwu, tiye okwu ndia n'ọnu-ya: Mu onwem gānọye-kwa-ra ọnu-gi, nọye-kwa-ra ọnu-ya, zì kwa unu ihe ahu unu gēme. 16 Ya onwe-ya gāgwara gi ndim okwu: o gēru kwa, na ya onwe-ya gāburu gi ọnu, gi onwe-gi gābu-kwa-ra ya Chineke. 17 Ọ bu kwa nkpa-n'aka nka ka i gēwere n'aka-gi, nke i gēji me ihe-iriba-ama ndia.

18 Moses we je, laghachikuru Jetro, bú nna nwunye-ya, si ya, Biko, ka m'je, laghachikuru umu-nnem ndi nọ n'Ijpt, hu ma ha nọ ndu uḅu a. Jetro we si Moses, Je n'udo. 19 Jehova we si Moses nime Midian, Je, laghachi n'Ijpt: n'ihì na ndikom ahu nile ndi nāchọ ndu-gi anwuruwo. 20 Moses we chiri nwunye-ya na umu-ya ndikom, me ka inyinya-ibu buru ha, ọ we laghachi n'ala Ijpt: Moses we were nkpa-n'aka Chineke n'aka-ya. 21 Jehova we si Moses, M̄be i je ilaghachi n'Ijpt, le anya ka i me

n'iru Fero ihe-ebube nile nke M'tiyere n'aka-gi: ma Mu onwem gēme ka obi-ya di ike, ọ gagh-ezipu kwa ndim. 22 I gāsi kwa Fero, Otú a ka Jehova siri, Nwam, bú ọkparam, ka Israel bu: 23 M'we si gi, Zipu nwam, ka ọ we fēm; i we ju izipu ya: le, Mu onwem gaje ibu nwa-gi, bú ọkpara-gi. 24 O rue, n'uzọ n'ebe inọ ọnọdu-abali, na Jehova zutere ya, chọ ime ka ọ nwua. 25 Zipora we were ọmú, bipu api nwa-ya, me ka ọ metu ukwu abua nke di-ya; Zipora we si, N'ezie di nke ọbara ka i bu n'ebe m'no. 26 Ọ we rapu ya ndu. Mbe ahu Zipora siri, Di nke ọbara ka i bu, bayere obibi-úgwù.

27 Jehova we si Eron, Jerue ọzara izute Moses. Ọ we je, zute ya n'ugwu Chineke, sutu ya ọntú. 28 Moses we gosi Eron okwu nile nke Jehova, bú nke O zitere ya ka o kwue, na ihe-iriba-ama nile Ọ nyere ya iwu ka ọ me. 29 Moses na Eron we je chikọta ndi-okenye nile nke umu Israel: 30 Eron we kwue okwu nile nke Jehova gwara Moses, ọ me kwa ihe-iriba-ama nile n'anya ndi Israel. 31 Ndi ahu we kwere: mbe ha nuru na Jehova letarari umu Israel, na Ọ hu-kwa-rari nweda-n'ala nke ha, ha 5 rube isi kpọ isi ala. 1 Emesia Moses na Eron biara, si Fero, Otú a ka Jehova, bú Chineke nke Israel, nāsi, Zipu ndim, ka ha we merem ememe n'ọzara. 2 Fero we si, Ọnye bu Jehova, na m'gēge nti n'olu-Ya izipu Israel? amaghm Jehova, ọzọ kwa, m'gagh-ezipu Israel. 3 Ha si, Chineke nke ndi-Hibru ezutewo ayi: biko, ka ayi je ije nke ubochi atọ n'ọzara, chuara Jehova, bu Chineke-ayi, aja: ka Ọ we ghara iwere ajọ ọria nēfe efe, ma-ọbu mma-agma, zute ayi. 4 Eze Ijipt we si ha, N'ihí gini ka unu, bú Moses na Eron, nēme ka ndi ahu rapu ọlu-ha nile? jenu ibu-unu. 5 Fero si-kwa-ra, Le, ọtutu ka ndi ala nka di ubu a, unu nēme kwa ka ha kwusi n'ibu ibu nile ha. 6 N'ubochi ahu Fero we nye ndi nāchi ndi Israel n'ihe-ike na ndi nēle ha anya n'ọlu iwu, si, 7 Unu enye-kwa-la ndi ahu okporo-ọka ọzọ ikpu brick, dika na mbe gara aga: ha onwe-ha gēje chikotara onwe-ha okporo-ọka. 8 Ọnu-ogugu brick, nke ha onwe-ha nākpụ na mbe gara aga, ka unu gātukwasi ha; unu

agubila ihe nime ya: n'ihí na ndi-ume-ngwu ka ha bu; n'ihí ya ka ha onwe-ha nēti nkpu, si, Ka ayi je, chuara Chineke-ayi aja. 9 Ka ọfufè-ha di arọ n'aru ndikom ahu, ka ha we lua ọlu nime ya; ha ele-kwa-la okwu-ugha anya ọma. 10 Ndi nāchi ndi Israel n'ihe-ike we pua, ha na ndi nēle ha anya n'ọlu, ha we gwa ndi ahu okwu, si, Otú a ka Fero siri, M'gagh-adi nēnye unu okporo-ọka. 11 Unu onwe-unu je, werenu okporo-ọka n'onwe-unu n'ebe ọ bula unu gāchọta ya, n'ihí na ọ digh ihe agāgubì n'ọfufè-unu. 12 Ndi Israel we ọasa n'ala Ijipt nile ichikọta ahíhia-ọka n'ọnọdu okporo-ọka. 13 Ndi nāchi ha n'ihe-ike nēme ngwa, si, Luzunu ọlu-unu, ọlu nke ubochi n'ubochi-ya, dika mbe okporo-ọka di. 14 Ewe tie ha ihe, bú ndi nēle umu Israel anya n'ọlu, nke ndi Fero ndi nāchi umu Israel n'ihe-ike doro isi-ha, ewe si ha, Gini mere unu aluzugh ọkè-unu ma nyahuru ma ta, n'ikpu brick dika na mbe gara aga? 15 Ndi nēle umu Israel anya n'ọlu we bia tikue Fero, si, N'ihí gini ka i nēme ndi-orù-gi otú a? 16 Ọ digh okporo-ọka anēnye ndi-orù-gi, ma ha nāsi ayi, Kpuanu brick: le kwa, anēti ndi-orù-gi ihe; ma ndi nke gi emehiewo. 17 Ma ọ siri, Ndi-ume-ngwu ka unu bu, ndi-ume-ngwu ka unu bu: n'ihí nka ka unu onwe-unu nāsi, Ka ayi je, chuara Jehova aja. 18 Ma ubu a, jenu, fè ọfufè; n'ihí na agagh-enye unu okporo-ọka, ma ọnu-ogugu brick-unu ka unu gēnye. 19 Ndi nēle umu Israel anya n'ọlu we hu ha na ha nọ n'ọnọdu ọjọ mbe anāsi, Unu agubila ihe nime brick-unu, ọlu nke ubochi n'ubochi-ya. 20 Ha we zute Moses na Eron, ndi nēguzo onwe-ha izute ha, mbe ha si n'ebe Fero nọ puta: 21 ha si ha, Jehova lekwasí unu anya, kpe ikpe: n'ihí na unu emewo ka isi-ayi si isi ọjọ n'anya Fero, na n'anya ndi-orù-ya, itiye mma-agma n'aka-ha ibu ayi. 22 Moses we laghachikuru Jehova, si, Onye-nwe-ayi, n'ihí gini ka I mejoworo ndi nka? ọ bu n'ihí gini bu nka na I zitewom? 23 Ma site na mbe m'biakutere Fero ikwu okwu n'aha-Gi, ọ mejowo ndi nka; I naputagh 6 kwa ndi-Gi ma-ọli. 1 Jehova we si Moses, Ubu a ka i gāhu ihe M'gēme Fero: n'ihí na n'aka di ike ka o gēzipu ha,

o bu kwa n'aka di ike ka o gāchupu ha n'ala-ya.

2 Chineke we gwa Moses okwu, si ya, Mu onwem bu JEHOVA: 3 eme-kwar-am Abraham, me kwa Aisak, me kwa Jakob, ka ha hum anya dika Chineke Nke puru ime ihe nile, ma n'aham, bu JEHOVA, ka anēmegh ka ha maram. 4 Ozọ kwa, emewom ka oḅuḅa-ndum guzosie ike n'ebe ha nọ, inye ha ala Kenean, bu ala onodu-obia nile ha, nke ha nọri dika obia nime ya. 5 Ozọ kwa, Mu onwem anuwo isu-ude umu Israel, ndi ndi Ijpt nēme ka ha buru oru; echetawokwam oḅuḅa-ndum. 6 N'ihia ya si umu Israel, Mu onwem bu Jehova, M'gēme kwa ka unu si n'okpuru ibu nile nke ndi Ijpt pua, M'gānaputa kwa unu n'ofufē-ha, were kwa ogwe-aka esetiri eseti, were kwa ikpé uku di iche iche, haputa unu: 7 M'gēwere kwa unu n'Onwem ka unu buru otu ndi, M'gābu-kwa-ra unu Chineke: unu gāmara kwa na Mu onwem bu Jehova Chineke-unu, Nke nēme ka unu si n'okpuru ibu nile nke ndi Ijpt puta. 8 M'gēme kwa ka unu bata n'ala ahu, nke M'weliri akam iwere ya nye Abraham, nye kwa Aisak, nye kwa Jakob; M'gēnye kwa unu ya ka o buru ihe-nnweta: Mu onwem bu Jehova. 9 Moses we gwa umu Israel okwu otu a: ma ha egegh Moses nti site n'enwegh-ntachi-obi nime mọ-ha, site kwa n'ofufē siri ike.

10 Jehova we gwa Moses okwu, si, 11 Bā gwa Fero, bu eze Ijpt, okwu, ka o we zipu umu Israel n'ala-ya. 12 Moses we kwue n'iru Jehova, si, Le, umu Israel egeghm nti; Fero gēsi kwa aña nuru olum, onye mu onwem bu onye anēbigh úgwù n'ebubere-onu? 13 Jehova we gwa Moses na Eron okwu, nye ha iwu n'ebe umu Israel nọ, na n'ebe Fero eze Ijpt nọ, ime ka umu Israel si n'ala Ijpt pua.

14 Ndia bu ndi-isi ulo nke ndi bu nna-ha: umu-ndikom Reuben, bu okpara Israel; Hanok, na Palu, na Hezron, na Kami: ndia bu aburu Reuben. 15 Umu-ndikom Simeon kwa; Jemuel, na Jamin, na Ohad, na Jakin, na Zoha, na Shaul, bu nwa nke nwayi Kenean ahu: ndia bu aburu Simeon. 16 Ndia bu kwa aha umu-ndikom Livai, dika osuso-omumu nile ha

si di; Giashon, na Kohat, na Merari: arọ ndu Livai di oḅu arọ isi na iri na asa. 17 Umu-ndikom Giashon; Libni, na Shimai, dika aburu nile ha si di. 18 Umu-ndikom Kohat kwa; Amram, na Izha, na Hebron, na Uziel: arọ ndu Kohat di oḅu arọ isi na iri na atọ. 19 Umu-ndikom Merari kwa; Mahli na Mushi. Ndia bu aburu ndi Livai, dika osuso-omumu nile ha di si. 20 Amram we lutara onwe-ya Jokebed na nwunye, bu nwa-nne-nwayi nke nna-ya; o we muara ya Eron na Moses: arọ ndu Amram di oḅu arọ isi na iri na asa. 21 Umu-ndikom Izha kwa; Kora, na Nefeg, na Zikri. 22 Umu-ndikom Uziel kwa; Mishael, na Elzafan, na Sitri. 23 Eron we lutara onwe-ya Elisheba na nwunye, bu nwa-nwayi Aminadab, nwa-nne-nwayi Nahshon; o we muara ya Nedab, na Abaihu, na Eleeza, na Itama. 24 Umu-ndikom Kora kwa; Asia, na Elkena, na Abiasaf; ndia bu aburu ndi Kora. 25 Eleeza nwa Eron we lutara onwe-ya otu nime umu-ndinyom Putiel, o we muara ya Finchas. Ndia bu ndi-isi nke ndi bu nna nke ndi Livai, dika aburu nile ha si di. 26 Ndia bu Eron na Moses ahu, ndi Jehova siri, Menu ka umu Israel si n'ala Ijpt puta n'usu nile nke ndi-aghaha. 27 Ha onwe-ha bu ndi nāgwa Fero eze Ijpt okwu, ime ka umu Israel si n'Ijpt pua: ndia bu Moses na Eron ahu.

28 O rue, n'ubochi Jehova gwara Moses okwu n'ala Ijpt, 29 na Jehova gwara Moses okwu, si, Mu onwem bu Jehova: gwa Fero eze Ijpt okwu nile nke Mu onwem nāgwa gi. 30 Moses we si n'iru Jehova, Le, mu onwem bu onye anēbigh úgwù n'ebubere-onu, Fero gēsi 7 kwa aña gem nti? 1 Jehova we si Moses, Le, emewom i ka i ghorọ Fero chi: Eron, bu nwa-nne-gi, gābu kwa onye-amuma-gi. 2 Gi onwe-gi gēkwu ihe nile nke M'nēnye gi n'iwu: Eron nwa-nne-gi gāgwa kwa Fero okwu, ka o we zipu umu Israel n'ala-ya. 3 Ma Mu onwem gēme ka obi Fero sie ike, M'gēme kwa ka ihe-iriba-amam na ihe-ebubem di otutu n'ala Ijpt. 4 Ma Fero agagh-ege unu nti, M'gētiye kwa akam n'aru ndi Ijpt, were kwa ikpé uku di iche iche me ka usu nile nke ndi-aghankem, bu ndim umu Israel, si n'ala

Ijpt puta. 5 Ndi Ijpt gāmara kwa na Mu onwem bu Jehova, m̀be M'gēseti akam n'aru ndi Ijpt, me ka umu Israel si n'etiti ha puta. 6 Moses na Eron we me ya; dika Jehova nyere ha iwu, otù a ka ha mere. 7 Moses ̀bara oꝓu arọ anọ, Eron ̀ba-kwa-ra oꝓu arọ anọ na atọ, m̀be ha gwara Fero okwu.

8 Jehova we gwa Moses na Eron okwu, si, 9 M̀be Fero gāgwa unu okwu, si, Merenu onwe-unu ihe-ebube: i gāsi kwa Eron, Were nkpa-n'aka-gi, tuda va n'iru Fero, ka o gho ogologo anu. 10 Moses na Eron we bakuru Fero, me otù a, dika Jehova nyere ha iwu: Eron we tuda nkpa-n'aka-ya n'iru Fero, na n'iru ndi-orù-ya, o we gho ogologo anu. 11 Fero we kpọ kwa ndi mara ihe, kpọ kwa ndi-m̀basi: ha onweha kwa, bú ndi-ode-akwukwọ di nsọ nke Ijpt, we were ihe-nzuzo di iche iche ha me otù a. 12 Ha we tuda, nwoke o bula nkpa-n'aka-ya, ha we gho ogologo anu: ma nkpa-n'aka Eron lodara nkpa-n'aka-ha. 13 Obi Fero we di ike, O gegh kwa ha nti; dika Jehova kwuru.

14 Jehova we si Moses, Obi Fero di arọ, o nāju izipu ndim. 15 Jekuru Fero n'ututu; le, o nāpu ije miri; i gēguzo onwe-gi n'usọ osimiri Nail izute ya; nkpa-n'aka ahu kwa nke ̀banwcre gho agwọ, i gēwere ya n'aka-gi. 16 I gāsi kwa ya, Jehova, bú Chineke nke ndi-Hibru, O ziwom biakute gi, si, Zipu ndim, ka ha we fēm n'ozara: ma, le, i nugh rue ubu a. 17 Otù a ka Jehova siri, Nime nka ka i gāmara na Mu onwem bu Jehova: le, mu onwem gaje iwere nkpa-n'aka nke di n'akam tikwasi miri nke di n'osimiri Nail, o gābanwe gho ̀bara. 18 Azù nke di n'osimiri Nail gānwu, osimiri Nail gēsi kwa isi; ndi Ijpt gāsọ inu miri si n'osimiri Nail puta oyi. 19 Jehova we si Moses, Si Eron, Were nkpa-n'aka-gi setipu aka-gi n'elu miri nile nke Ijpt, n'elu osimiri nile ha, na n'elu osimiri Nail nile ha, na n'elu oꝓo-miri nile ha, na n'elu ebe-nchikọta-miri-ha nile, ka ha we gho ̀bara; ̀bara gādi kwa n'ala Ijpt nile, ma n'ihe nke osisi ma n'ihe nke nkume. 20 Moses na Eron we me otù a, dika Jehova nyere iwu; o we welie nkpa-n'aka ahu tie miri nke di n'osimiri Nail, n'anya Fero, na

n'anya ndi-orù-ya; miri nile nke di n'osimiri Nail we ̀banwe gho ̀bara. 21 Azù nke di n'osimiri Nail we nwua; osimiri Nail nēsi kwa isi, ndi Ijpt apugh kwa inu miri si n'osimiri Nail puta; ̀bara ahu we di n'ala Ijpt nile. 22 Ndi-ode-akwukwọ di nsọ nke Ijpt we were ihe-nzuzo di iche iche ha me otù a: obi Fero we di ike, o gegh kwa ha nti; dika Jehova kwuru. 23 Fero we chigharia, ba n'ulo-ya, ma o tiyegh obi-ya ̀buná na nka. 24 Ndi Ijpt nile we gwue olulú buruburu osimiri Nail inwe miri-ọnu; n'ihhi na ha apugh inu miri osimiri Nail. 25 Ubọchi asa we zue, ka Jehova tisiri osimiri Nail ihe.

8 1 Jehova we si Moses, Bakuru Fero, si ya, Otù a ka Jehova siri, Zipu ndim, ka ha we fēm. 2 Ma o buru na gi onwe-gi aju izipu ha, le, Mu onwem gaje iwere awọ tie oké-ala-gi nile: 3 osimiri Nail gēnuputa awọ, nke gārigo ba n'ulo-gi, na n'ime-ulo-ndina-gi, na n'elu ihe-ndina-gi, na n'ulo ndi-orù-gi, na n'aru ndi-gi, na n'ite-oku-gi nile, na n'ihe-gi i ji agwọ achicha: 4 o bu kwa n'aru gi, na n'aru ndi-gi, na n'aru ndi-orù-gi nile, ka awọ ahu gārigo. 5 Jehova we si Moses, Si Eron, Setipu aka-gi, ya na nkpa-n'aka-gi, n'elu osimiri nile, na n'elu osimiri Nail nile, na n'elu oꝓo-miri nile, me ka awọ rigota n'ala Ijpt. 6 Eron we setipu aka-ya n'elu miri nile nke Ijpt; awọ we rigo, kpuchie ala Ijpt. 7 Ndi-ode-akwukwọ di nsọ we were ihc-nzuzo-ha di iche iche me otù a, we me ka awọ rigo n'elu ala Ijpt. 8 Fero we kpọ Moses na Eron, si, Riọnu Jehova, ka O wezuga awọ n'ebe m'no, na n'ebe ndim no; m'gēzipu kwa ndi Israel, ka ha we chuara Jehova aia. 9 Moses we si Fero, Nya isi n'arum: ole m̀be ka m'gārigo gi aririọ, riọ-kwara ndi-orù-gi, riọ-kwara ndi-gi, ka ekpochapu awọ n'ebe i no na n'ebe ulo-gi nile di? nāni n'osimiri Nail ka ha gāfodu. 10 O si, Echi. O si, Ya di ka okwu-gi si di: ka i we mara na o digh onye di ka Jehova, bú Chineke-ayi. 11 Awọ gēwezuga onwe-ha n'ebe i no, na n'ebe ulo-gi nile di, na n'ebe ndi-orù-gi no, na n'ebe ndi-gi no; nāni n'osimiri Nail ka ha gāfodu. 12 Moses

na Eron we si n'ebe Fero nọ pua: Moses we tikue Jehova ntiku bayere okwu awọ nke O dorori nye Fero. 13 Jehova we me dika okwu Moses si di; awọ we nwupu n'ulo nile, na n'ogige nile, na n'ubi nile. 14 Ha we chikọba ha n'obo n'obo: ala ahu we nēsi isi. 15 Fero we hu na o biwo, ọ we me ka obi-ya di arọ, ọ gegh kwa ha nti; dika Jehova kwuru.

16 Jehova we si Moses, Si Eron, Setipu nkpa-n'aka-gi, tie áiá nke ala, ọ gāghọ kwa anwu ntà n'ala Ijipt nile. 17 Ha we me otù a; Eron we setipu aka-ya, ya na nkpa-n'aka-ya, tie ájá nke ala, anwu ntà ahu we di n'aru madu, na n'aru anumanu; ájá nile nke ala ghọrọ anwu ntà n'ala Ijipt nile. 18 Ndi-ode-akwukwọ di nsọ we were ihe-nzuzo-ha di iche iche me otù a, ime ka anwu ntà puta, ma ha apugh: anwu ntà ahu we di n'aru madu, na n'aru anumanu. 19 Ndi-ode-akwukwọ di nsọ we si Fero, Nkpisi-aka Chineke ka nka bu: obi Fero we di ike, ọ gegh kwa ha nti; dika Jehova kwuru.

20 Jehova we si Moses, Bilie n'isi-ututu, guzo onwe-gi n'iru Fero; le, ọ nāputa ije miri; i gāsi kwa ya, Otù a ka Jehova siri, Zipu ndim, ka ha we fēm. 21 N'ihì na, ma ọ buru na i digh-ezipu ndim, le, M'gaie izite n'aru gi, na n'aru ndi-orù-gi, na n'aru ndi-gi, na nime ulo-gi nile, odudu: ulo nile nke ndi Ijipt gēju kwa n'odudu ahu, ya na ala nke ha di n'elu ya. 22 M'gēkewapu n'ubochi ahu ala Goshen, nke ndim nēguzo n'elu ya, ya mere odudu agagh-adi n'ebe ahu; ka i we mara na Mu onwem bu Jehova n'etiti uwa. 23 M'gētiye kwa n̄aputa n'etiti ndim na ndi-gi: echi ka ihe-iriba-ama nka gādi. 24 Jehova we me otù a; odudu nke bara uba nke-uku we ba n'ulo Fero na ulo ndi-orù-ya: ọ bu kwa n'ala Ijipt nile ka ebibiri ala ahu n'ihì odudu. 25 Fero we kpọ Moses na Eron, si, Jenu, chuara Chineke-unu aja n'ala nka. 26 Moses we si, Ọ kwesigh ime otù a; n'ihì na ihe-árù ndi Ijipt ka ayi gēju chuara Jehova, bú Chineke-ayi, aja: le, áyi gēwere ihe-árù ndi Ijipt chu aja n'anya-ha, ha agagh-atuḅu kwa ayi na nkume? 27 Ije nke ubochi atọ ka ayi gēje n'ọzara, chu-kwa-ra Jehova. bú Chineke-ayi, aja,

dika Ọ nāsi ayi me. 28 Fero we si, Mu onwem gēzipu unu, ka unu we chuara Jehova, bú Chineke-unu, aja n'ọzara; ọ bu nāni na unu agagh-eje ebe di anya nke-uku: riḡrḡnum aririḡ. 29 Moses we si, Le, Mu onwem nēsi n'ebe i nọ pua, m'gāriḡ kwa Jehova ka odudu we wezuga onwe-ha n'ebe Fero nọ, na n'ebe ndi-orù-ya nọ, na n'ebe ndi-ya nọ, echi: ma ka Fero ghara ikwa emò ọzọ, n'ighara izipu ndi Israel ichuru Jehova aja. 30 Moses we si n'ebe Fero nọ pua, we riḡ Jehova. 31 Jehova we me dika okwu Moses si di; Ọ we wezuga odudu n'ebe Fero nọ, na n'ebe ndi-orù-ya nọ, na n'ebe ndi-ya nọ; ọ digh otù fọduru. 32 Fero we me kwa ka obi-ya di arọ na m̄be ahu, o zipugh kwa ndi Israel.

9 1 Jehova we si Moses, Bakuru Fero, gwa ya okwu, si, Otù a ka Jehova, bú Chineke nke ndi-Hibru, siri, Zipu ndim, ka ha we fēm. 2 N'ihì na, ma ọ buru na gi onwe-gi nāju izipu ha, ma i nējigide ha, 3 le, aka Jehova di n'aru anu-ulo-gi nke di n'ohia, n'aru inyinya-gi nile, na n'aru inyinya-ibu-gi nile, na n'aru camel-gi nile, na n'aru igwè ehi-gi, na n'aru igwè ewu na aturu-gi: ajọ ọria nke nēfe efe, nke di arọ nke-uku, gādi. 4 Jehova gākpa ókè n'etiti anu-ulo Israel na anu-ulo Ijipt: ọ digh ihe gānwupu n'ihe nile umu Israel nwere. 5 Jehova we debe m̄be akara áká, si, Echi ka Jehova gēme ihe a n'ala nka. 6 Jehova we me ihe ahu n'echi-ya, anu-ulo Ijipt nile we nwua: ma nime anu-ulo umu Israel ọ digh otù nwupuru. 7 Fero we ziga. ma, le, ọ digh ma ọbuná otù nwupuru nime anu-ulo Israel. Obi Fero we di arọ, o zipugh kwa ndi Israel.

8 Jehova we si Moses na Eron, Kporonu n'onwe-unu ntu oké ọku nju aka abua, ka Moses wu kwa ya n'iru elu-igwe n'anya Fero. 9 Ọ gāghọ uzuzu ntà n'elu ala Ijipt nile, ọ gāghọ kwa ihe-ofifi nāḅapù n̄apù n'aru madu na n'aru anumanu, n'ala Ijipt nile. 10 Ha we kpóro ntu oké ọku, guzo n'iru Fero; Moses we wua ya n'iru elu-igwe; ọ we ghọ ihe-ofifi nāḅapù n̄apù n'aru madu na n'aru anumanu. 11 Ndi-ode-akwukwọ di nsọ apugh kwa iguzo n'iru Moses, n'ihì ihe-ofifi ahu; n'ihì na ihe-

ofifi ahu di n'aru ndi-ode-akwukwo di nsq, na n'aru ndi Ijipt nile. 12 Jehova we me ka obi Fero di ike, o gegh kwa ha nti; dika Jehova gwara Moses.

13 Jehova we si Moses, Bilie n'isi-ututu, guzo onwe-gi n'iru Fero, si ya, Otú a ka Jehova, bú Chineke nke ndi-Hibru, siri, Zipu ndim, ka ha we fém. 14 N'ihí na o bu na mbe a ka Mu gaje izite ihe-otitim nile n'obi-gi, na n'aru ndi-orú-gi, na n'aru ndi-gi; ka i we mara na o digh onye di kam n'uwa nile. 15 N'ihí na ubu a M'gēsetipuwori akam, were ajo oria nēfe efe tibu gi na ndi-gi, ewe zopu gi n'uwa: 16 ma otú o di o bu n'ihí nka ka M'guzoworo gi, ka M'we me ka i hu ikem, ka ewe ko kwa akuko aham n'uwa nile. 17 I no natuli onwe-gi elu dika obo-ihe imegide ndim rue ubu a, na i gagh-ezipu ha? 18 Le, dika mbe a echi M'gaje ime akú-miri-igwé di aró nke-uku ka o zo, nke akú-miri-igwé dika ya nádigh n'Ijipt site n'ubochi atoro ntó-ala-ya we rue ubu a. 19 Ma ubu a, ziga, me anu-ulo-gi na ndi nile i nwere n'ohia ka ha laghachi n'ulo ososo; madu o bula na anumanu o bula nke agahu n'ohia, nke agagh-achikota ha n'ulo, akú-miri-igwé ahu gadakwasi ha, ha we nwua. 20 Onye natu egwu okwu Jehova n'etiti ndi-orú Fero mere ndi-orú-ya na anu-ulo-ya ka ha baghachi n'ulo: 21 ma onye netiyegh obi-ya n'okwu Jehova rapuru ndi-orú-ya na anu-ulo-ya n'ohia.

22 Jehova we si Moses, Setipu aka-gi n'iru elu-igwe, ka akú-miri-igwé we di n'ala Ijipt nile, n'aru madu, na n'aru anumanu, na n'aru ihe-okuku o bula nke ubi, n'ala Ijipt. 23 Moses we setipu nkpa-n'aka-ya n'iru elu-igwe: Jehova we nye ebe-elu-igwe na akú-miri-igwé, oku we nejeru ala; Jehova we me ka akú-miri-igwé zokwasi ala Ijipt. 24 Akú-miri-igwé we di, oku nanwude kwa onwe-ya n'etiti akú-miri-igwé ahu, di aró nke-uku, nke ihe dika ya nádigh n'ala Ijipt nile site na mbe o ghoró mba. 25 Akú-miri-igwé ahu we tibe ihe nile nke di n'ohia, ma madu ma anumanu, n'ala Ijipt nile; o bu kwa ihe-okuku nile o bula nke ubi ka akú-miri-igwé ahu tiri, o bu kwa osisi nile o bula nke ohia ka o tipiara. 26 Nani n'ala Goshen, ebe umu Israel no, ka akú-miri-igwé

nádigh. 27 Fero we zie, kpo Moses na Eron, si ha, Emehiewom ubu a: Jehova bu onye ezi omume, ma mu onwem na ndim bu ndi nemebi iwu. 28 Rionu Jehova; n'ihí na o zuwo, bú olu Chineke na akú-miri-igwé ndia; m'gēzipu kwa unu, unu agagh-eguzo kwa ozo. 29 Moses we si ya, Mbe m'si n'obodo pua, M'gabasara Jehova obu-akam abua; ebe-elu-igwe nile gawkusi, akú-miri-igwé agagh-adi kwa ozo; ka i we mara na Jehova nwe uwa. 30 Ma gi onwe-gi na ndi-orú-gi, amawom na unu akatugh egwu iru Jehova, bú Chineke. 31 Eti-kwa-ra flax na oka barley: n'ihí na oka barley nara oko, flax nama ifuru. 32 Ma etigh oka wheat na oka spelt: n'ihí na ihe ahu etogh. 33 Moses we si n'ebe Fero no, si n'obodo, pua, o we basara Jehova obu-aka-ya abua: ebe-elu-igwe nile na akú-miri-igwé we kwusi, awusigh miri-ozuzo n'ala. 34 Fero we hu na miri-ozuzo na akú-miri-igwé na ebe-elu-igwe kwusiri, o we mehie ozo, me ka obi-ya di aró, ya na ndi-orú-ya. 35 Ewe me ka obi Fero di ike, o zipugh kwa umu Israel; dika Jehova kwuru site n'aka Moses.

10 I Jehova we si Moses, Bakuru Fero: n'ihí na Mu onwem emewo ka obi-ya na obi ndi-orú-ya di aró, ka M'we tiye ihe-iriba-ama ndia n'etiti ha: 2 ka i we ko kwa na nti nwa-gi na nwa nwa-gi akuko bayere emo M'kwara ndi Ijipt, na ihe-iriba-ama nile nke M'tiyere n'etiti ha; ka unu we mara na Mu onwem bu Jehova. 3 Moses na Eron we bakuru Fero, si ya, Otú a ka Jehova, bú Chineke nke ndi-Hibru, siri, Rue ole mbe i gaju iweda onwe-gi n'ala n'irum? zipu ndim, ka ha we fém. 4 N'ihí na, ma o buru na i naju izipu ndim, le, echi ka M'gaje ime ka igurube bata n'oké-ala-gi: 5 ha gekpuchi kwa iru ala, madu agagh-enwe kwa ike ihu ala anya: ha geri kwa ihe foduru nke ihe arapuworo, nke foduru unu site n'akú-miri-igwé, ha geri kwa osisi nile o bula nke nepuru unu epu site n'ohia: 6 ulo-gi nile na ulo ndi-orú-gi nile na ulo ndi Ijipt nile gejuputa kwa; nke nna-gi-ha na nna nile nke nna-gi-ha nahugh, site n'ubochi ha no n'elu ala rue ta. O we chigharia, si n'ebe Fero no pua. 7 Ndi-orú Fero we si ya, Rue ole mbe ka nwoke a gaburu

ayi onyà? zipu ndikom ahu, ka ha we fè Jehova, bú Chineke-ha: i kāmagh na Ijipt alawo n'iyi? 8 Ewe me ka Moses na Eron biaghachikute Fero: o si ha, Jenu, fè Jehova, bú Chineke-unu: ònye na onye bu ndi nēje? 9 Moses we si, Ayi na umu ntà ayi na ndi-agadi-ayi gāviko je, ayi na umu-ayi ndikom na umu-ayi ndinyom na igwè ewu na aturu-ayi na igwè ehi-ayi gāviko je; n'ihì na ememe Jehova ka ayi nwere. 10 O si ha, Ka Jehova diyere unu otù a, dika m'gēzipu unu na umu-ntakiri-unu: lenu anya, n'ihì na ihe ojo di n'iru unu. 11 O gagh-adi otù a: biko, jenu, unu, bú ndikom, fè Jehova; n'ihì na nke ahu ka unu onwe-unu nāchọ. Ewe chupu ha n'iru Fero.

12 Jehova we si Moses, Setipu aka-gi n'elu ala Ijipt iweta igurube, ka ha we rigota n'elu ala Ijipt, rie ihe-òkukù o bula nke ala, bú ihe nile nke àkù-miri-igwè ahu rapuru. 13 Moses we setipu nkpa-n'aka-ya n'elu ala Ijipt, Jehova we dubata ifufe Iru-anyanwu n'ala ahu ehie ahu nile na abali ahu nile: mbe o ruru ututu ifufe Iru-anyanwu ahu butere igurube. 14 Igurube we rigota n'elu ala Ijipt nile, be n'òkè-ala o bula nke Ijipt: ha di arọ nke-uku; tutu ha o digh igurube di otù a, dika igurube ahu, mbe ha gasiri o gagh-adi kwa igurube otù a. 15 Ha we kpuchie iru ala ahu nile, ala we ba o chichiri; ha we rie ihe-òkukù nile o bula nke ala ahu, na nkpuru nile nke osisi nke àkù-miri-igwè rapuru: o digh kwa akwukwo ndu fọduru, n'osisi ma-òbu n'ihe-òkukù nke ubi, n'ala Ijipt nile. 16 Fero we me ngwa ikpo Moses na Eron, si, Emehiewom megide Jehova, bú Chineke-unu, megide kwa unu. 17 Ma ubu a, biko, baghara nmehiem nani otù ubo a, riọ-kwa-nu Jehova, bú Chineke-unu, ka O we wezuga n'arum nani onwu a. 18 O we si n'ebe Fero no pua, riọ Jehova aririọ. 19 Jehova we me ifufe Odida-anyanwu di ike nke-uku ka o chigharia, nke buru igurube, fere ha ga n'Okè Osimiri Uhie; o digh otù igurube fọduru n'òkè-ala o bula nke Ijipt. 20 Ma Jehova mere ka obi Fero di ike, o zipugh kwa umu Israel.

21 Jehova we si Moses, Setipu aka-gi n'iru elu-igwe, ka o chichiri we ba n'elu

ala Ijipt, bú o chichiri agēbitu aka. 22 Moses we setipu aka-ya n'iru elu-igwe; okè o chichiri we di n'ala Ijipt nile ubochi atọ; 23 ha ahuritagh ibe-ha anya, o digh kwa onye si n'ebe o no bilie ubochi atọ: ma umu Israel nile nwere ihè n'ebe-obibi nile ha. 24 Fero we kpọ Moses, si, Jenu, fè Jehova; nani igwè ewu na aturu-unu na igwè ehi-unu ka agēdebe: ka umu-ntakiri-unu so kwa unu je. 25 Moses we si, Gi onwe-gi gēnye kwa n'aka-ayi ihe aja, na ihe aja-nsure-oku, ka ayi we mere Jehova, bú Chineke-ayi, ihe. 26 Ozo kwa, anu-ulo-ayi geso ayi je; agagh-arapu otu ukwu anu; n'ihì na ufodu nime ha ka ayi gēwere fè Jehova, bú Chineke-ayi; ma ayi onwe-ayi amagh ihe ayi gēji fè Jehova, rue mbe ayi gābia rue ebe ahu. 27 Ma Jehova mere ka obi Fero di ike, o kwegh kwa izipu ha. 28 Fero we si ya, Pua n'arum la, lezie onwe-gi anya, ahula irum ozo; n'ihì na n'ubochi i huru irum ka i gānwu. 29 Moses we si, Nke-oma ka i kwuworo; m'gagh-ahu kwa iru-gi ozo.

11 1 Jehova we si Moses, Otù ihe-otiti fọduru M'gēme ka o bia n'aru Fero na n'aru ndi Ijipt; emesia o gēsi n'ebe a zipu unu: mbe o nēzipuzu unu nile, o ghagh ichupu unu n'ebe a. 2 Biko, kwue na nti ndim, ka ha riọ kwa, nwoke o bula n'aka nwoke-ibe-ya na nwayi o bula n'aka nwayi-ibe-ya, ihe o la-ocha na ihe o la-edo. 3 Jehova we nye ndi Israel amara n'iru ndi Ijipt. Ozo, nwoke ahu, bú Moses, di uku ri nne n'ala Ijipt, n'anya ndi-oru Fero, na n'anya ndi ahu.

4 Moses we si, Otù a ka Jehova siri, Dika n'etiti abali Mu onwem ganapu je n'etiti Ijipt: 5 umu nile eburu uzọ mu n'ala Ijipt gānwu kwa, site na nwa eburu uzọ muru Fero nke nanokwasi n'ocheeze-ya, we rue nwa o buru uzọ mu, bú nwayi nēje ozi nke no n'azu nkume-igwe-nri; na umu nile anumanu buru uzọ mu. 6 Okè iti-nkpu gādi kwa n'ala Ijipt nile, nke iti-nkpu dika ya akādigh, iti-nkpu dika ya agagh-adi kwa ozo. 7 Ma imegide umu Israel nile nkita agagh-araghari ire-ya, imegide madu ma-òbu anumanu: ka unu we mara na Jehova nākpa okè n'etiti ndi Ijipt na

Israel. 8 Ndi-orù-gi ndia nile gārída-kutem, kpọ isi ala nyem, si, Pua, gi onwe-gi, na ndi nile nke nọ n'ukwu-gi: emesia m'gāpu. Ọ we si n'ebe Fero nọ pua n'iwe di ọku.

9 Jehova we si Moses, Fero agagh-ege unu nti: ka ihe-ebubem we di ọtutu n'ala Ijpt. 10 Moses na Eron we me ihe-ebube ndia nile n'iru Fero: ma Jehova mere ka obi Fero di ike, o zipugh kwa umu Israel n'ala-ya.

12 1 Jehova we gwa Moses na Eron okwu n'ala Ijpt, si, 2 Ọnwa nka gāburu unu isi ọnwa nile: ọnwa mbu nime ọnwa nile nke arọ ka ọ gāburu unu. 3 Gwanu nzukọ nile nke Israel okwu, si, N'ubọchi nke-iri nke ọnwa nka ka ha gēwere n'onwe-ha, onye ọ bula ọ were nwa-aturu, dika ulo nna-unu-hà si di, ka otù nwa-aturu diri otù ulo: 4 ma ọ buru na ulo ahu dikari ntà iri nwa-aturu, ya onwe-ya na onye-àbata-obi-ya nke bi nso ulo-ya gēwere kwa otù dika ọnu-ogugu madu si di; onye ọ bula dika ọriri-ya si di, otù a ka unu gāguru nwa-aturu ahu ọgugu. 5 Nwa-aturu unu nwere gābu nke zuru okè, okè nke ọbara otù arọ: n'etiti aturu ma-ọbu n'etiti ewu ka unu gēsi weputa ya: 6 ọ gābu-kwara unu ihe-ndebe rue ubọchi nke-iri-na-ano nke ọnwa nka: nkpọkọta nile nke nzukọ Israel gēbu ya n'etiti ehie na anyasi. 7 Ha gēwere ufodu nime ọbara-ya, tiyekwasi ya n'awara-uzọ abua na n'ọfiere-uzọ n'ulo nile nke ha gēri ya nime ha. 8 Ha gēri anu-arua-ya n'abali ahu, aruru n'ọku, ya na achicha ekogh-eko; tiyere ihe di iche iche nēlu ilu ka ha gēri ya. 9 Unu erila ihe nime ya na ndu, ma-ọbu isi ya na miri ma-ọli, kama aruru n'ọku; isi-ya tiyere ọlu-ukwu-ya na ọlu-aka-ya, tiye-kwara ihe-ime-ya. 10 Unu agagh-eme ka ihe ọ bula fodu site na ya rue ututu; ma ihe foduru site na ya rue ututu, n'ọku ka unu gēsure ya. 11 Otù a ka unu gēri ya; n'iji ihe-ọkiké ke n'ukwù-unu, na akpukpọ-ukwù-unu n'ukwù-unu, na nkpa-n'aka-unu n'aka-unu: unu gēri kwa ya na ngwa: ngabiga nke diri Jehova ka ọ bu. 12 M'gāgabiga kwa n'ala Ijpt n'abali ahu, tību nwa ọ bula eburu uzọ mu n'ala Ijpt, ma madu ma anumanu; ọ bu kwa n'aru chi nile nke Ijpt ka M'gēme ihe nile ekpere

n'ikpe: Mu onwem bu Jehova. 13 Ọbara ahu gāburu unu ihe-iriba-ama n'aru ulo nile ebe unu onwe-unu nọ: mbe M'huru ọbara ahu, M'gāgabiga unu, ọ digh kwa ihe-otiti gādi n'aru unu ibu ihe-nbibì, mbe M'nētību ndi bi n'ala Ijpt. 14 Ubọchi a gāburu unu ihe-ncheta, unu gēme kwa ya ka ọ buru ememe unu nēmere Jehova: n'ọbọ nile unu ka unu ganēme ya ka ọ buru ememe site n'ukpuru ebigh-ebi. 15 Ubọchi asa ka unu gēri achicha ekogh-eko; ọbunà n'ubọchi mbu ka unu gēme ka ihe nēko achicha ghara idi n'ulo nile unu: n'ihì na onye ọ bula nke nēri achicha koro eko site n'ubọchi mbu rue ubọchi nke-asa, agēbipu madu ahu n'Israel. 16 N'ubọchi mbu nkpọkọta di nsọ gādi, n'ubọchi nke-asa nkpọkọta di nsọ gādi-kwara unu; ọ digh ozi ọ bula agēje nime ha, nāni ihe onye ọ bula gēri, nāni nke ahu ka unu gēme. 17 Unu gēdebe kwa ememe achicha ekogh-eko; n'ihì na ọ bu nime otù ubọchi a ka M'meworo ka usu nile nke ndi-agma-unu si n'ala Ijpt puta: unu gēdebe kwa ubọchi a rue ọbọ nile unu site n'ukpuru ebigh-ebi. 18 N'ọnwa mbu, n'ubọchi nke-iri-na-ano nke ọnwa ahu n'anyasi, ka unu gēri achicha ekogh-eko, rue ubọchi nke-orù-na-otù nke ọnwa ahu n'anyasi. 19 Ubọchi asa ka anāgagh-ahu ihe nēko achicha n'ulo nile unu: n'ihì na onye ọ bula nke nēri achicha koro eko, agēbipu madu ahu nime nzukọ Israel, ma n'etiti ndi-ọbia, ma n'etiti ndi amuru n'ala. 20 Unu agagh-eri achicha ọ bula koro eko; n'ebe-obibi-unu nile ka unu gēri achicha ekogh-eko.

21 Moses we kpọ ndi-okenye nile nke Israel, si ha, Kpuputanu chiri kwa igwè ewu na aturu n'onwe-unu, dika aburu-unu nile si di, ọ-kwara-nu anu ngabiga nka. 22 Unu gēwere kwa ukwù hyssop, sue ya n'ọbara nke di n'ọkwa, were ya jua ọbara ufodu nke di n'ọkwa n'ọfiere-uzọ na n'awara-uzọ abua; unu onwe-unu agagh-apu kwa, onye ọ bula n'ọnu-uzọ ulo-ya, rue ututu. 23 N'ihì na Jehova gāgabiga iti ndi Ijpt ihe; ma mbe Ọ huru ọbara ahu n'elu ọfiere-uzọ na n'elu awara-uzọ abua, Jehova gāgabiga ọnu-uzọ ahu. Ọ gagh-ekwe onye-nbibì ahu ka ọ ba n'ulo-unu iti unu ihe. 24 Unu gēdebe kwa ihe a ka ọ buru ukpuru n'ebe

i nọ na n'ebe umu-gi nọ rue m̀be ebigh-ebi. 25 O gēru kwa, m̀be unu gābā n'ala ahu nke Jehova gēnye unu, dika O kwuworo, na unu gēdebe ọfufē a. 26 O gēru kwa, m̀be umu-unu gāsi unu, Gini bu ọfufē a unu nwere? 27 na unu gāsi, Ajā ngabiga ka ọ bu nke anāchuru Jehova, Onye gabigara ulo nile nke umu Israel n'Ijpt, m̀be O tiri ndi Ijpt ihe, Ọ we naputa ulo nile ayi. Ndi Israel we rube isi, kpọ isi ala. 28 Umu Israel we je me ya; dika Jehova nyere Moses na Eron iwu, otú a ka ha mere.

29 O rue, n'etiti abali, na Jehova tìburu nwa ọ bula eburu uzọ mu n'ala Ijpt, site na nwa eburu uzọ muru Fero nke nānọkwasi n'ochē-eze-ya rue nwa eburu uzọ muru onye adọtara n'agha nke nọ n'ulo olúlú; O tìbu-kwa-ra nwa anumanu ọ bula eburu uzọ mu. 30 Fero we bilie n'abali, ya onwe-ya, na ndi-orú-ya nile, na ndi Ijpt nile; oké iti-nkpu we di n'Ijpt; n'ihì na ọ digh ulo ebe onye nwuru anwu nādigh. 31 Ọ we kpọ Moses na Eron n'abali, si, Bilienu, si n'etiti ndim pua, ma unu onwe-unu ma umu Israel; je-kwa-nu, fē Jehova, dika unu kwuru. 32 Chirinu ma igwè ewu na aturu-unu ma igwè ehi-unu, dika unu kwuru, jenu; gọzi-kwanum. 33 Ndi Ijpt we di ike n'aru ndi Israel izipu ha n'ala-ha ngwa ngwa; n'ihì na ha siri, Ayi nile bu ndi nwuru anwu. 34 Ndi Israel we buru utu ọka flour-ha agwọrọ agwọ turu o ko, ebe ekere ihe-ha eji agwọ achicha n'uwe-nbọkwasi-ha tukwasi n'ubu-ha. 35 Umu Israel me-kwa-ra dika okwu Moses si di; ha we riọ n'aka ndi Ijpt ihe ọla-ọcha, na ihe ọla-edo, na uwe-nbọkwasi: 36 Jehova we nye ndi Israel amara n'iru ndi Ijpt, ha we me ka ha riọta ihe. Ha we napu ndi Ijpt ihe-ha.

37 Umu Israel we bulie ije site na Raineses rue Sukot, ihe ra ka orú nnú ndikom ọgu uzọ atọ na orú nnú uzọ irina-ise, ndi ji ukwu eje, bú ndikom, nāgugh umu-ntakiri. 38 Ọzọ kwa, ọtutu ndi gwara ọgwa soro ha rigo; na igwè ewu na aturu, na igwè ehi, anu-ulo riri nne nke-uku. 39 Ha we were utu ọka flour agwọrọ agwọ, bú nke ha si n'Ijpt bute, sie achicha ekogh-eko, n'ihì

na o kogh eko; n'ihì na achupuru ha n'Ijpt, ha apugh kwa inọ ọdú, ọzọ kwa, ọ digh ihe iri n'uzọ ha doziri onwe-ha. 40 Ma obibi umu Israel, nke ha biri n'Ijpt, di nnú arọ na orú arọ na iri. 41 O rue, n'ogwugwu nnú arọ na orú arọ na iri ahu, ọ bu kwa n'otú ubọchi ahu ka o ruru, na usu nile nke ndi-agha Jehova siri n'ala Ijpt pua. 42 Abali nche ka ọ buru Jehova ime ka ha si n'ala Ijpt puta: otú abali ahu bu abali nche diri Jehova nke umu Israel nile nwere rue ọbọ nile ha.

43 Jehova we si Moses na Eron, Nka bu ukpuru ngabiga ahu: ọ digh onye ala ọzọ gēri ya: 44 ma orú ọ bula nke onye ọ bula, bú nke ejiri ego ọata, m̀be i biworo ya úgwù, m̀be ahu o gēri ya. 45 Onye-nnọdu na onye egoro ọlu agagh-eri ya. 46 N'otú ulo ka agēri ya; i gagh-esi n'ulo wepu ihe ọ bula n'anu-aru-ya n'ezí; ọ digh kwa ọkpukpu unu gētiji nime ya. 47 Nzukọ nile nke Israel gēme ya. 48 Ma m̀be ọbia gānọ n'ala-gi dika ọbia, m̀be ọ gēme-kwa-ra Jehova ememe ngabiga, ka ebie nwoke ọ bula ọ nwere úgwù, m̀be ahu ya biarue nso ime ya; ọ gādi kwa ka onye amuru n'ala: ma ọ digh onye ọ bula anēbigh úgwù gēri ya. 49 Otú iwu ka ha gēnwe, bú onye amuru n'ala na ọbia nke nọ dika ọbia n'etiti unu. 50 Umu Israel nile we me ya; dika Jehova nyere Moses na Eron iwu, otú a ka ha mere. 51 O rue, n'otú ubọchi ahu, na Jehova mere ka umu Israel si n'ala Ijpt puta n'usu nile nke ndi-agha-ha.

13 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Dorom nwa ọ bula eburu uzọ mu nsọ, bú nwa meghere ákpá-nwa ọ bula n'etiti umu Israel, ma n'etiti madu ma n'etiti anumanu: nkem ka ọ bu.

3 Moses we si ndi Israel, Cheta ubọchi a, nke ọ bu nime ya ka unu siworo n'Ijpt, n'ulo ndi-orú, puta; n'ihì na ike nke aka ka Jehova ji me ka unu si n'ebe a puta: agagh-eri kwa achicha koro eko. 4 Ta ka unu onwe-unu nāputa n'ọnwa Ebib. 5 O gēru kwa, m̀be Jehova gēme gi ka i ba n'ala nke ndi Kenean na ndi Het na ndi-Amorait na ndi-Haivait na ndi Jebus, nke Ọ nuru nna-gi-hà iyi inye gi, bú ala nke miri-ara-ehi na manu-añu nērú nime ya, na i gēfē ọfufē a n'ọnwa nka.

6 Ubọchi asa ka i gēri achicha ekogh-eko, ma n'ubọchi nke-asa ememe di agēmere Jehova. 7 Achicha ekogh-eko ka agēri n'ubọchi asa ahu; agagh-ahu kwa achicha koro eko n'aka-gi, agagh-ahu kwa ihe nēko achicha n'aka-gi n'ókè-ala-gi nile. 8 I gēgosi kwa nwa-gi n'ubọchi ahu, si, O bu n'ihhi ihe ahu Jehova merem m̀be m'siri n'Ijpt puta. 9 O gābu-kwa-ra gi ihe-iriba-ama n'elu aka-gi, na ihe-ncheta n'etiti anya-gi abua, ka iwu Jehova we di n'onu-gi: n'ihhi na aka di ike ka Jehova jiri me ka i si n'Ijpt puta. 10 I gēdebe kwa ukpuru a na m̀be-ya akara akà kwa-arọ.

11 O gēru kwa, m̀be Jehova gēme ka i ba n'ala ndi Kenean, dika O nuru gi na nna-gi-hà iyi, m̀be O gēnye kwa gi ya, 12 na i gēme ka nwa o bula nke meghere akpà-nwa gabigara Jehova, ya na nwa o bula meghere akpà-nwa, bú nwa anu-ulo muru, nke i nwere; ndi bu oké ka Jehova gēwe. 13 Ma nwa o bula nke inyinya-ibu nke meghere akpà-nwa, i gēwere nwa-aturu haputa ya; ma o buru na i haputagh ya, i gābaji kwa olu-ya: okpara o bula nke madu n'etiti umu-gi ka i gabaputa kwa. 14 O gēru kwa, m̀be nwa-gi gāju gi n'odi-n'iru, si, Gini bu nka? na i gāsi ya, Ike nke aka ka Jehova jiri me ka ayi si n'Ijpt, n'ulo ndi-orù, puta: 15 o rue, m̀be Fero mere ka o sie ike, bú izipu ayi, na Jehova buru nwa o bula eburu uzọ mu n'ala Ijpt, ma nwa madu buru uzọ mu, ma nwa anumanu buru uzọ mu: n'ihhi nka ka mu onwem nēwere nwa o bula meghere akpà-nwa, bú oké, chuara Jehova aja; ma okpara o bula nke umum, anamahaputa ya. 16 O gābu kwa ihe-iriba-ama n'elu aka-gi, na nkpo-n'iru n'etiti anya-gi abua: n'ihhi na ike nke aka ka Jehova jiri me ka ayi si n'Ijpt puta.

17 O rue, m̀be Fero zipuru ndi Israel, na Chineke cdugh ha n'uzọ ala ndi Filistia, o bu ezic na nke aliu di nso; n'ihhi na Chineke siri, Ka ndim we ghara icheghari uche m̀be ha huru agha, we laghachi n'Ijpt: 18 ma Chineke dughariri ndi Israel, n'uzọ ozara, n'uzọ Oké Osimiri Uhie: umu Israel chiri ihe-ekike-agma si n'ala Ijpt rigoputa. 19 Moses we buru okpukpu Josef m̀be o jere: n'ihhi na o mere ka umu Israel

nusie iyi ike, o si, Chincke gēleta unu n'ezic; unu gēme kwa ka okpukpum so unu si n'ebe a rigopua. 20 Ha we si na Sukot bulie ije-ha, ma ulo-ikwū-ha n'Itam, na nsotu ozara. 21 Ma Jehova nēje n'iru ha n'ehihie n'ogidi igwe-oji, iduru ha n'uzọ; na n'abali n'ogidi oku, inye ha ihè; ka ha we nēje chihie na abali: 22 ogidi igwe-oji ahu n'ehihie, na ogidi oku ahu n'abali, adigh-apu n'iru ndi Israel.

14 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Gwa umu Israel ka ha chigharia, ma ulo-ikwū-ha n'iru Pailahairot, n'etiti Migdol na oké osimiri, n'iru Beal-zefon: na ncherita-iru ya ka unu gānia ulo-ikwū-unu n'akuku oké osimiri. 3 Fero gēkwu kwa okwu bayere unu Israel, si, Ndi atuhiworo n'ala ka lia bu, ozara emechibidowo ha nime. 4 M'gēme kwa ka obi Fero di ike, o gāchu kwa ha n'azu; agāsopuru-kwam n'aru Fero na n'aru usu-ndi-agma-ya nile; ndi Ijpt gāmara kwa na Mu onwem bu Jehova. Ha we me otú a. 5 Ewe gosi eze Ijpt na ndi Israel ahalagawo: obi Fero na ndi-orù-ya we chigharia imegide ndi Israel, ha si, Gini bu nka ayi meworo, na ayi czipuwo Israel n'ifè ayi? 6 O we jikere ubọ-ala-ya, chiri kwa ndi-ya iso ya: 7 o chiri kwa nnù ubọ-ala na ogu iri aropotaworo, na ubọ-ala nile nke Ijpt, na ndi-isi-agma n'elu ha nile. 8 Jehova we me ka obi Fero, bú eze Ijpt, di ike, o we elu umu Israel n'azu: umu Israel nēwere kwa aka di elu pua. 9 Ndi Ijpt we nāebu ha n'azu, bú inyinya nile nke ubọ-ala nile nke Fero, na ndi-inyinya-ya, na usu-ndi-agma-ya, we rue ha aru ka ha nāma ulo-ikwū-ha n'akuku oké osimiri, n'akuku Pailahairot, n'iru Beal-zefon. 10 Fero we biarue iso, umu Israel we welie anya-ha, ma, le, ndi Ijpt nebuli ije n'azu ha; ha we tua egwu nke-uku: umu Israel we tikue Jehova. 11 Ha si Moses, O bu n'ihhi na ili adigh n'Ijpt na i chipuwo ayi inwu n'ozara? gini bu nka i meworo ayi, n'ime ka ayi si n'Ijpt puta? 12 O bugh nka bu okwu nke ayi gwara gi n'Ijpt, si, Rapu ayi, ka ayi we fè ndi Ijpt? N'ihhi na o di ayi nma ifè ndi Ijpt, kari inwu n'ozara. 13 Moses we si ndi Israel, Unu atula egwu, guzonu onwe-unu

n'ebe a, hu nzọputa Jehova, nke Ọ gēmere unu ta: n'ihl na ndi Ijpt ndi unu huworo ta, unu agagh-ahu kwa ha ọzọ rue mbe ebigh-ebi. 14 Jehova gēburu unu agha, ma unu onwe-unu gāba nkiti.

15 Jehova we si Moses, Gini mere i nētikum? gwa umu Israel ka ha bulie ije. 16 Gi onwe-gi weli kwa nkpa-n'aka-gi elu, setipu aka-gi n'elu oké osimiri, kewa ya: umu Israel gābā kwa n'etiti oké osimiri n'ala-akọrọ. 17 Ma Mu onwem, le, M'nēme ka obi ndi Ijpt di ike, ha gēso kwa ha n'azu ba: agāsọ-purukwam n'aru Fero, na n'aru usu-ndi-agma-ya nile, n'aru ubọ-ala-ya nile, na n'aru ndi-inyinya-ya. 18 Ndi Ijpt gāmara kwa na Mu onwem bu Jehova, mbe agāsọpurum n'aru Fero, na n'aru ubọ-ala-ya nile, na n'aru ndi-inyinya-ya. 19 Mọ-ozl nke Chineke, nke nje n'iru ọmuma-ulo-ikwū nke Israel, we bulie ije, je n'azu ha; ogidi igwe-oji ahu we si n'iru ha bulie ije, guzo n'azu ha: 20 ọ we bata n'etiti ọmuma-ulo-ikwū Ijpt na ọmuma-ulo-ikwū Israel; igwe-oji ahu na ọchichiri ahu we di, ma ọ nēnye ihē n'abali: otū abiarugh kwa nso ibe-ya n'abali ahu nile. 21 Moses we setipu aka-ya n'elu oké osimiri; Jehova we were ifufe Iru-anyanwu di ike me ka oké osimiri ahu je n'azu n'abali ahu nile, Ọ we me oké osimiri ahu ka ọ buru ala-akọrọ, ewe kewa miri ahu. 22 Umu Israel we ba n'etiti oké osimiri ahu n'elu ala-akọrọ ahu: miri ahu we ghorọ ha mbidi n'aka-nri-ha, na n'aka-ekpe-ha. 23 Ndi Ijpt we nāchu ha, so ha ba n'etiti oké osimiri, bú inyinya Fero nile, na ubọ-ala-ya, na ndi-inyinya-ya. 24 O rue, nime iche-nche ututu, na Jehova lere ọmuma-ulo-ikwū ndi Ijpt anya n'ogidi ọku na igwe-oji, chusa ọmuma-ulo-ikwū ndi Ijpt. 25 Ọ wezuga wheel nke ubọ-ala-ha, me ka ọ di ha arọ ime ka ha nāga: ndi Ijpt we si, Ka ayi ọapu n'iru Israel; n'ihl na Jehova nēburu ha agha megide ndi Ijpt.

26 Jehova we si Moses, Setipu aka-gi n'elu oké osimiri, miri ahu gālata kwa n'aru ndi Ijpt, n'aru ubọ-ala-ha, na n'aru ndi-inyinya-ha. 27 Moses we setipu aka-ya n'elu oké osimiri, oké osimiri ahu we lata n'orurū o nērū mbe nile mbe chi ọrọ; ndi Ijpt we

nābapu n'ọbibia-ya; Jehova we rurupu ndi Ijpt n'etiti oké osimiri. 28 Miri ahu we lata, kpuchie ubọ-ala nile, na ndi-inyinya, bú usu-ndi-agma nile nke Fero, ndi nēso ha n'azu ba nime oké osimiri; ọ digh ma ọbuná otū onye ọduru nime ha. 29 Ma umu Israel jere ije n'elu ala-akọrọ n'etiti oké osimiri; miri ahu we ghorọ ha mbidi n'aka-nri-ha na n'aka-ekpe-ha. 30 Jehova we zọputa Israel n'aka ndi Ijpt n'ubochi ahu; Israel we hu ndi Ijpt ka ha nwuru anwu n'usọ oké osimiri. 31 Israel we hu aka uku nke Jehova ji megide ndi Ijpt, ndi Israel we tua egwu Jehova, kwere na Jehova, na n'orū-Ya Moses.

- 15** 1 Mbe ahu Moses na umu Israel nābukuru Jehova abù a, ha kwue, si, Ka m'bukue Jehova abù, n'ihl na O biliwo elu nke-uku:
Inyinya na onye o nēbu, Ọ tubāwo ha n'oké osimiri.
- 2 Ikem na abù ọmam ka Ja bu, Ọ we ghorom nzọputa:
Onye a bu Chinekem, m'gēme kwa Ya ka Ọ di elu;
Chineke nke nnam, m'gēweli kwa Ya elu.
- 3 Jehova bu onye-agma:
Jehova bu aha-Ya.
- 4 Ubọ-ala Fero nile na usu-ndi-agma-ya ka O tufuworo n'oké osimiri:
Ndi-isi-agma-ya arọputara arọputa, ha emikpuwo emikpu n'Oké Osimiri Uhie.
- 5 Obu-miri nēkpuchi ha:
Ha aridawo na miri di oniml dika nkume.
- 6 Jehova, aka-nri-Gi, nke di ebube n'ike,
Jehova, aka-nri-Gi nētipia onye-iro.
- 7 N'idi-otutu nke nbili-elu-Gi ka I nākwada ndi nēbili megide Gi:
I nēzipu iwe-Gi di ọku, o richapu ha dika ahilia-ọka.
- 8 Ewere iku-ume nke oghere-imi-Gi me ka miri tua obo,
Nrurū-miri guzoro onwe-ha ọtọ dika obo;
Obu-miri raruru araru n'obi oké osimiri.
- 9 Onye-iro siri,
M'gāchu, m'gēru ha aru, m'gēksa ihe m'kwatara:

- Nkpuru-obim gējuputa na ha,
M'gāmipu mma-agham, akam gā-
napu ha ihe nile.
- 10 I were ifufe-Gi fe, oké osimiri
kpuchiri ha:
Ha mikpuru dika opù nime miri di
ebube.
- 11 Ònye di ka Gi n'etiti chi nile,
Jehova?
Ònye di ka Gi, di ebube n'idi-nsọ?
Onye anātu egwu n'otuto nile, nēme
ihe-ebube di iche iche.
- 12 I setiri aka-nri-Gi,
Ala elo ha.
- 13 N'ebere-Gi ka I duworo ndi nke I
baputaworo:
N'ike-Gi ka I duworo ha nwayọ rue
ebe-obibi-Gi di nsọ.
- 14 Ndi ọzọ anuwo, ha ama jijiji:
Ihe-nbụ ebuwo ndi bi na Filistia.
- 15 Mbe ahu ka obi lora ndi-isi Edom
miri:
Ebulu nke Moab, oma-jijiji nējide ha:
Ndi nile bi na Kenean abazewo.
- 16 Oké ujo na oké egwú nādakwasi ha;
N'idi-uku nke ogwe-aka-Gi ha nọ jū
dika nkume;
Rue mbe ndi-Gi gāgabiga, Jehova,
Rue mbe ndi nke I nwetara
gāgabiga.
- 17 I gēme ka ha bata, I gāku kwa ha
n'ugwu nke ihe-nketa-Gi,
Bú onodu guzosiri ike I meworo, ka
ọ we buru ebe I gēbi, Jehova,
Ebe di nsọ, Onye-nwe-ayi, nke aka-
Gi abua meworo ka o guzosi ike.
- 18 Jehova gābu eze rue mbe nile ebigh-
ebi.
- 19 N'ihina inyinya nile nke Fero, ha
na ubo-ala-ya nile na ndi-inyinya-ya,
bara nime oké osimiri, Jehova we me ka
miri nke oké osimiri lata n'aru ha; ma
umu Israel jere ije n'elu ala-akoro n'etiti
oké osimiri. 20 Miriam, bú nwayi-
amuma, bú nwa-nne-nwayi Eron, we
were egwú-otiti n'aka-ya; ndinyom nile
we chiri egwú-otiti na ite-egwú soro ya
pua. 21 Miriam we za ha, si,
Unu bukue Jehova abụ, n'ihina O
biliwo elu nke-uku;
Inyinya na onye o nēbu, Ọ tubáwo
ha n'oké osimiri.
- 22 Moses we me ka Israel si n'Oké
Osimiri Uhie bulie ije, ha we pua ba

n'ozara Shua; ha we je ije ubochi ato
n'ozara ahu, ma ha achotaghi miri.
23 Ha we biarue Mara, ma ha apugh
inu miri nke Mara, n'ihina ilu ka ha di:
n'ihina nka akporo aha-ya Mara. 24 Ndi
Israel we tamu ntamu megide Moses, si,
Gini ka ayi gānu? 25 Ọ we tikue
Jehova; Jehova we me ka ọ hu otu osisi,
ọ tuba ya na miri ahu, miri ahu we di
uto. N'ebe ahu ka O doro ukpuru na
ikpe nye ha, ọ bu kwa n'ebe ahu ka Ọ
nwaraha; 26 si, Ọ buru na i ge nti
nke-oma n'olu Jehova, bú Chineke-gi,
ọ buru kwa na i me ihe nke ziri ezi
n'anya-Ya, ọ buru kwa na i na nti n'ihe
Ọ nyere n'iwu, ọ buru kwa na i debe
ukpuru-Ya nile, ọ digh oria ọ bu nke
M'tiyere n'aru ndi Ijpt M'getiye n'aru
gi: n'ihina Mu onwem bu Jehova Nke
nēme ka aru di gi nma.

27 Ha biarue Ilim, ebe isi-iyi iri na
abua na ọgu nkwa ato na iri di: ha we
ma ulo-ikwu-ha n'ebe ahu n'akuku
16 miri. 1 Ha si n'Ilim bulie ije,
nzuko nile nke umu Israel we ba
n'ozara Sin, nke di n'etiti Ilim na Sainai,
n'ubochi nke-iri-na-ise nke onwa nke-
abua site n'opupu-ha n'ala Ijpt.
2 Nzuko nile nke umu Israel we tamu
ntamu megide Moses, megide kwa Eron,
n'ozara ahu: 3 umu Israel we si ha, Ọ
gadi ayi no nma ma asi na ayi nwururi
n'aka Jehova n'ala Ijpt, mbe ayi noduru
n'akuku ite anu, mbe ayi rijuru nri afo;
n'ihina unu emewo ka ayi puta ba
n'ozara nka, ivere agu me ka nkpokota
nka nile nwua. 4 Jehova we si Moses,
Le, M'gaje ime ka nri si n'elu-igwe zoro
unu dika miri; ndim gapu, chikota ihe
nke otu ubochi n'ubochi-ya, ka M'we
nwa ha, ma ha gēje ije n'iwum, ma-ọbu
na ha agagh-eje. 5 O gēru kwa,
n'ubochi nke-isi, na ha gēdozi ihe nke
ha nāchibata, ọ gēme kwa okpukpu abua
nke ha nāchikota kwa-ubochi. 6 Moses
na Eron we si umu Israel nile, n'anyasi
ka unu gāmara na Jehova emewo ka unu
si n'ala Ijpt puta: 7 n'ututu ka unu
gāhu kwa ebube nke Jehova; ebe Ọ nānu
ntamu nile unu nātamu megide Jehova:
ma ayi onwe-ayi bu gini, na unu nātamu
ntamu megide ayi? 8 Moses we si, Nka
gābu mbe Jehova gēnye unu anu
n'anyasi ka unu rie, mbe Ọ gēnye kwa
unu nri n'ututu ka unu rijuru afo; ebe

Jehova nānu ntamu unu onwe-unu nātamu megide Ya: ma āyi onwe-ayi bu gini? ha abugh imegide ayi, bú ntamu unu nātamu, kama imegide Jehova. 9 Moses we si Eron, Si nzukọ nile nke umu Israel, Biarunu nso n'iru Jehova: n'ihí na Ọ nuwo ntamu nile unu. 10 O rue, m̀be Eron nāgwa nzukọ nile nke umu Israel okwu, na ha chere ọzara iru, ma, le, ahuru ebube Jehova n'igwe-ọjì ahu. 11 Jehova we gwa Moses okwu, si, 12 Anuwom ntamu nile nke umu Israel: gwa ha okwu, si, N'etiti ehíhie na anyasi ka unu gēri anu, n'ututu ka unu gēriju kwa afọ na nri; unu gāmara kwa na Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu. 13 O rue, n'anyasi, na nnunu quail rigotara, kpuchie ebe ọmuma-ulo-ikwū-ha: n'ututu igirigi we dikwasi n'ala buru-buru ọmuma-ulo-ikwū. 14 M̀be igirigi nke dikwasi n'ala rigoro, le, n'elu ọzara imurimu ihe nke ekpere ekpè, imurimu ihe dika hoar frost nke di n'elu ala. 15 Umu Israel we hu ya, sirita onwe-ha, Gini ka ọ bu? n'ihí na ha amagh ihe ọ bu. Moses si ha, Nke ahu bu nri nke Jehova nyeworo unu ka unu rie. 16 Nka bu ihe Jehova nyere n'iwu, Chikọtanu ufodu nime ya, onye ọ bula dika oriri-ya si di; otú ọtútú omer otú isi, dika ọnu-ọgugu madu-unu si di, ka unu gēwere ya, onye ọ bula ọ werere ndi nọ n'ulo-ikwū-ya. 17 Umu Israel we me otú a, chikọta, otú onye nāchikọta ri nne, nke-ọzọ nāchikọta ntà. 18 Ha we were omer túa ya, onye chikọtara ri nne enwegh kari nke gēzuru ya, onye chikọta-kwa-ra ntà, ọ digh ihe fọdurú ya inwe; onye ọ bula dika oriri-ya si di, otú a ka ha chikọtara. 19 Moses we si ha, Ka onye ọ bula ghara ime ka ufodu nime ya fọdu rue ututu. 20 Ma ha egegh Moses nti; madu ufodu nime ha we me ka ufodu nime ya fọdu rue ututu, ọ we ọ ikpuru, nēsi ísi: Moses we we iwe n'aru ha. 21 Ha we nāchikọta ya kwa-ututu, onye ọ bula dika oriri-ya si di: ma m̀be anyanwu di ọku ọ ọaze. 22 O rue, n'ubochi nke-isi, na ha chikọtara nri okpukpu abua, ha nwere omer abua n'otú n'otú: ndi-isi nile nke nzukọ we bia, gosi Moses. 23 Ọ si ha, Nke ahu bu ihe Jehova kwuworo, si, Idebe-ubochi-izu-ike, bú ubochi-izu-ike

di nsọ nye Jehova, ka echi bu: ihe unu nēghe, ghenu ya, ihe unu nēsi kwa, sienu ya; ma ihe nile nke fọdurú, dọbaranu onwe-unu ya, ka ọ buru ihe-ndebe rue ututu. 24 Ha we dọba ya rue ututu, dika Moses nyere iwu: ma o sigh ísi, ikpuru adigh kwa nime ya. 25 Moses we si, Rie nu ya ta; n'ihí na ubochi-izu-ike diri Jehova ka ta bu: ta unu agagh-achọta ya n'ohia. 26 Ubochi isi ka unu gāchikọta ya; ma n'ubochi nke-asa ka ubochi-izu-ike di, ọ digh nke gādi nime ya. 27 O rue, n'ubochi nke-asa, na ufodu nime ndi Israel puru apu ichikọta, ma ha achọtagh. 28 Jehova we si Moses, Rue ole m̀be ka unu nāju idebe ihe nile M'nyere n'iwu na iwum nile? 29 Lenu, n'ihí na Jehova enyewo unu ubochi-izu-ike, n'ihí nka Ya onwe-ya nēnye unu nri nke ubochi abua n'ubochi nke-isi; nọdunu, onye ọ bula n'ebe ọ nọ, ka onye ọ bula ghara isi n'ọnọdu-ya pua n'ubochi nke-asa. 30 Ndi Israel we kwusi ilu ọlu n'ubochi nke-asa. 31 Ulo Israel we kpọ aha-ya Manna: ihe ahu di ka nkpuru coriander, ọ di ọcha; idetu ya ire ọ di ka achicha wafer eji manu-añu me. 32 Moses we si, Nka bu ihe Jehova nyeworo n'iwu, si, Ka nju omer nime ya buru ihe-ndebe anēdebere ọbọ nile unu; ka ha we hu nri M'mere ka unu rie n'ọzara, m̀be M'mere ka unu si n'ala Ijpt puta. 33 Moses we si Eron, Were otú ite, tiye nju omer nke manna nime ya, dọba ya n'iru Jehova ka ọ buru ihe-ndebe anēdebere ọbọ nile unu. 34 Dika Jehova nyere Moses iwu, otú a ka Eron dọbara ya n'iru Ihe-āmà, ka ọ buru ihe-ndebe. 35 Umu Israel we rie manna ahu ọgu arọ abua, rue m̀be ha batara n'ala ebí ebí; manna ahu ka ha riri, rue m̀be ha batara na nsọtú ala Kenean. 36 Ma omer, otú uzọ n'uzọ iri nke ọtútú ephah ka ọ bu.

17 1 Nzukọ nile nke umu Israel we si n'ọzara Sin bulie ije, na nbulie nile ha, n'okwu-ọnu Jehova, ha we ma ulo-ikwū-ha na Refidim: ma ọ digh miri ndi Israel gānu. 2 Ndi Israel we so Moses se okwu, si, Nyenu ayi miri ka ayi nua. Moses we si ha, Gini mere unu som nēse okwu? gini mere unu nānwa Jehova? 3 Akpiri miri we kpọ ndi Israel nku n'ebe ahu; ndi ahu we tamu

ntamu megide Moses, si, Ọ bu kwa n'ihì gini ka i meworo ka ayi si n'Ijìpt rigota, iwere akpiri-ikpọ-nku me ka ayi na umu-ayi na anu-ulo-ayi, nwua? 4 Moses we tikue Jehova, si, Gini ka m'gēme ndi nka? ọ fọduru ihe ntà ka ha tubuem na nkume. 5 Jehova we si Moses, Gabiga n'iru ndim, chiri kwa ufọdu nime ndi-okenye Israel ka ha so gi je; nkpa-n'aka-gi kwa, nke i ji ti osimiri Nail, were ya n'aka-gi, je. 6 Le, M'gaje iguzo n'iru gi n'ebe ahu n'elu okè nkume nime Horeb, i gēti okè nkume ahu ihe, miri gēsi kwa nime ya puta, ka ndim we nua. Moses we me otù a n'anya ndi-okenye Israel. 7 Ọ we kpọ aha ebe ahu Masa, na Meriba, n'ihì ise-okwu nke umu Israel, na n'ihì na ha n'wara Jehova, si, Jehova, Ọ nọ n'etiti ayi, ma-ọbu na Ọ nọgh?

8 Amalek we bia, buso Israel agha nime Refidim. 9 Moses we si Joshua, Rọputara ayi ndikom, pua, buso Amalek agha; echi mu onwem ganēguzo onwem n'elu ugwu ntà nka, nējide nkpa-n'aka Chineke n'akam. 10 Joshua we me dika Moses siri ya, ibuso Amalek agha: ma Moses na Eron na Hua rigoro n'elu ugwu ntà ahu. 11 O rue, mbe Moses weliri aka-ya elu, na Israel kariri ike: ma mbe ọ mere ka aka-ya zuru ike, Amalek kariri ike. 12 Ma aka Moses abua di arọ; ha we were nkume, tiye ya n'okpuru ya, ọ nọkwasi ya; Eron na Hua we jide aka-ya abua elu, otù onye n'otù akuku, ibe-ya n'akuku ọzọ; aka-ya abua we nēguzosi ike rue ọdida-anyanwu. 13 Joshua we me ka ike gwu Amalek n'ọnu mma-agma. 14 Jehova we si Moses, De nka n'akwukwọ, ka ọ buru ihe-ncheta, me kwa ka ọ ba na nti Joshua: n'ihì na M'gēhichapusi ncheta Amalek n'okpuru elu-igwe. 15 Moses we wue ebe-ichu-aja, kpọ aha-ya Jehova-nisi: 16 ọ si, Aka dikwasi oche-eze Ja, agha ka Jehova gēbuso Amalek site n'ọbọ rue ọbọ.

18 1 Ma Jetro, bù onye-nchu-aja Midian, nna nwunye Moses, nuru ihe nile Chineke mere Moses na Israel ndi-Ya, na Jehova mere ka Israel si n'Ijìpt puta. 2 Jetro, bù nna nwunye Moses, we were Zipora, bù nwunye Moses, mbe o zipusiri ya, 3 na umu-ya

ndikom abua; nke aha otù nime ha bu Giashom; n'ihì na ọ siri, Ọbia ka m'buworo n'ala ọzọ: 4 aha nke ibe-ya bu kwa Elieza; n'ihì na ọ siri, Chineke nke nnam bu iye-akam, Ọ we naputam na mma-agma Fero: 5 Jetro, bù nna nwunye Moses, we biakute Moses, ya na umu-ya ndikom na nwunye-ya, nime ọzara ebe ya onwe-ya maworo ulo-ikwū, n'ugwu nke Chineke. 6 Ọ si Moses, Mu onwem, nna nwunye-gi, bù Jetro, abiakutewom i, mu na nwunye-gi, na umu-ya ndikom abua tiyere ya. 7 Moses we pua izute nna nwunye-ya, we kpọ isi ala, sutu kwa ya ọnu; ha we jurita onwe-ha ma ha nọ n'udo; ha we ba n'ulo-ikwū. 8 Moses we kọrọ nna nwunye-ya akukọ ihe nile Jehova mere Fero na ndi Ijìpt n'ihì Israel, ike-ọgwugwu nile nke gwuru ha n'uzọ, Jehova we naputa ha. 9 Jetro we n'uria ọnu bayere ezi ihe nile nke Jehova mere Israel, ndi ọ naputara n'aka ndi Ijìpt. 10 Jetro we si, Onye agọziri agọzi ka Jehova bu, Onye naputaworo unu n'aka ndi Ijìpt, na n'aka Fero; Onye naputaworo ndi nka n'okpuru aka ndi Ijìpt. 11 Ubu a ka m'mara na Jehova di uku kari chi nile: e, n'ihè nke ha di nganga megide ha. 12 Jetro, bù nna nwunye Moses, we were àjà-nsure-ọku na àjà di ichè ichè ichuru Jehova: Eron we bia, ya na ndi-okenye nile nke Israel, iso nna nwunye Moses ri nri n'iru Chineke. 13 O rue, n'echi-ya, na Moses nọduru ala ikpe ndi Israel ikpe: ndi ahu we guzo n'akuku Moses si n'ututu rue anyasi. 14 Nna nwunye Moses we hu ihe nile nke Moses onwe-ya nēme ndi Israel, ọ we si, Gini bu ihe a nke gi onwe-gi nēme ndi nka? gini mere gi onwe-gi nānọdu ala nāni gi ichè, ma ndi nka nile nēguzo onwe-ha n'akuku gi si n'ututu rue anyasi? 15 Moses we si nna nwunye-ya, N'ihì na ndi nka nābiakutem iju Chineke ase: 16 mbe ha nwere okwu, ha abiakutem; m'nēkpe kwa ikpe n'etiti madu na ibe-ya, m'nēme kwa ka ha mara ukpuru nile nke Chineke, na iwu-Ya nile. 17 Nna nwunye Moses we si ya, Ọ digh nma, bù ihe gi onwe-gi nēme. 18 I ghash ikpọnwu akpọnwu dika akwukwọ, ma gi onwe-gi ma ndi nka gi na ha nọ: n'ihì na ọ di arọ kari gi, bù ihe a; i

pugh ime ya nání gi íche. 19 Ubu a ge nti n'olum, m'gádu gi odu, ka Chineke noyere kwa gi: gi onwe-gi buru ndi nka na ncherita-irú Chineke, gi onwe-gi webata-kwa-ra Chineke okwu nile, 20 me kwa ka ha ghotá ukpuru nile na iwu nile, gi me kwa ka ha mara uzó ha gēje ije nime ya, na olu nke ha gālu. 21 Gi onwe-gi gēsi kwa na ndi nka nile leputa ndi-dinkpá, ndi nātu egwu Chineke, ndi nēkwu ezi-okwu, ndi nākpó urú nēzigh ezi asi; i gēdo kwa ndi ahu n'isi ha, ibu ndi-isi nnú abua na ogu iri nnú abua na ogu iri, na ndi-isi ogu ise ogu ise, na ndi-isi ogu abua na iri ogu abua na iri, na ndi-isi iri iri: 22 ka ha kpe ndi nka na mbe nile: o gēru. na oké okwu nile o bula ka ha gēwetara gi, ma ha onwe-ha gēkpe okwu ntà nile o bula: gi me ka o di kari nfe n'aru gi, ha gēso kwa gi buru ibu a. 23 O buru na íhe a ka i gēme, o buru kwa na Chineke enye gi iwu, i gēnwe kwa íke iguzo; ozo kwa, ndi nka nile gābá kwa n'ónódu-ha n'udo. 24 Moses we ge nti n'olu nna nwunye-ya, me íhe nile o siri. 25 Moses we si n'etiti Israel nile roputa ndi-dinkpá, me ha ka ha buru ndi-isi ndi ahu, ndi-isi nnú abua na ogu iri nnú abua na ogu iri, na ndi-isi ogu ise ogu ise, na ndi-isi ogu abua na iri ogu abua na iri, na ndi-isi iri iri. 26 Ha we kpe ndi Israel ikpe na nbe nile: okwu nile nke siri íke ka ha nēwetara Moses, ma ha onwe-ha nēkpe okwu ntà nile. 27 Moses we zipu nna nwunye-ya; o we je nke ya, la n'ala-ya.

19 I N'ónwa nke-ató mbe umu Israel putasiri n'ala Ijpt, n'ubóchi ahu ka ha batara n'ózara Sainai. 2 Ha we si na Refidim bulic íje, bata n'ózara Sainai, we ma ulo-ikwū-ha n'ózara ahu; Israel we ma ulo-ikwū-ha n'ebe ahu n'iru ugwu ahu. 3 Moses we rigokuru Chineke, Jehova we si n'ugwu ahu kpó ya okú, si, Otú a ka i gāsi ulo Jekob, gosi kwa umu Israel; 4 Unu onwe-unu ahuwo íhe M'mere ndi Ijpt, ebu-kwa-ram una n'elu nkú ugo, me ka unu biakutem. 5 Ma ubu a, o buru na unu ege nti n'olum n'ezie, o buru kwa na unu edebe oḅuḅa-ndum, unu gābu-kwa-ram íhe nke akam kari ndi nile: n'íhi na o ba Mu nwe uwa nile: 6 unu onwe-unu

gābu-kwa-ram ala-eze ndi-nchu-aja, na mba di nsó. Ndia bu okwu nke i gāgwa umu Israel. 7 Moses we bia, kpó ndi-okenye ndi Israel, tiye okwu ndia nile n'iru ha, bú nke Jehova nyere ya n'iwu. 8 Ndi Israel nile we za n'otú, si, Ihe nile Jehova kwuru, ayi gēme ya. Moses we weghachiri Jehova okwu nile nke ndi ahu. 9 Jehova we si Moses, Le, Mu onwem nābiakute gi n'igwe-oji bara oḅhichiri, ka ndim we nu mbe M'nākpayerere gi uka, ozo kwa, ka o we buru gi onwe-gi ka ha gēkwere rue mbe ebigh-chi. Moses we gosi Jehova okwu nile nke ndi Israel. 10 Jehova we si Moses, Jekuru ndim, do ha nsó ta na echi, ka ha su kwa uwe-nbókwasí-ha, 11 nọ na njikere nye ubóchi nke-ató: n'íhi na o bu n'ubóchi nke-ató ka Jehova gāridata n'anya ndi Israel nile n'elu ugwu Sainai. 12 I gākpara ndim oké buruburu, si, Lezienu onwe-unu anya, ka unu ghara irigo n'ugwu a, ma-óbu imetu nsótu-ya aka: onye o bula nke nēmetu ugwu a aka, aghagh ime ka o nwua: 13 o digh aka gēmetu ya, n'íhi na aghagh itubu ya na nkume, ma-óbu íḅabu ya n'akú; ma anumanu ma madu, o gagh-adi ndu: n'ofufu-opi di anya ndi ahu gārigota n'ugwu a. 14 Moses we si n'ugwu ahu ridakuru ndi Israel, do ndi ahu nsó; ha we su uwe-nbókwasí-ha. 15 O si ndi Israel, Nónu na njikere nye ubóchi nke-ató: unu abiarula nwayi nsó. 16 O rue, n'ubóchi nke-ató, mbe o bu ututu, na otútú ebé-elú-igwe na amumá di, na igwe-oji di aró n'elu ugwu ahu, na olu opi-ike di íke nke-uku; ndi Israel nile ndi nọ n'omuma-ulo-ikwū-ha we ma jijiji. 17 Moses we me ka ndi Israel si n'omuma-ulo-ikwū-ha puta izute Chineke, ha we guzo onwe-ha n'ala-ala nke ugwu ahu. 18 Ugwu Sainai nile nākwu anwuru, n'íhi na Jehova ridakwasiri ya n'oku: anwuru-ya we kwugo dika anwuru nke oké oku, ugwu ahu nile we ma jijiji nke-uku. 19 Olu opi-ike ahu we nādasi íke nke-uku, Moses nēkwu okwu, Chineke were kwa olu nāza ya. 20 Jehova we rida-kwasí ugwu Sainai, rue elu ugwu ahu: Jehova we kpó Moses ibiaru elu ugwu ahu, Moses we rigo. 21 Jehova we si Moses, Rida, bara ndim amá, ka ha we ghara inujiri n'ebe Jehova nọ íle anya,

otútú nime ha we da. 22 Ọzọ kwa, ndi-nchu-aja, ndi nābiakute Jehova nso, ka ha do onwe-ha nsọ, ka Jehova we ghara itiwakuru ha. 23 Moses we si Jehova, Ndi-Gi apugh irigoru ugwu Sainai: n'ihí na Gi onwe-gi ọ́para ayi àmà, si, Kpara ugwu a ókè, do kwa ya nsọ. 24 Jehova si ya, Je, rída; i gāri-gota kwa, gi onwe-gi, na Eron tiyere gi: ma ka ndi-nchu-aja na ndim ghara inujiri irigokute Jehova, ka Ọ we ghara itiwakuru ha. 25 Moses we ridakuru ndi Israel, si ha me otú a.

20 1 Chineke we kwue okwu ndia nile, si,

2 Mu onwem bu Jehova Chineke-gi, Onye mere ka i si n'ala Ijipt, n'ulo ndi-orù, puta.

3 Gi enwela Chi ọzọ tiyerem.

4 Gi emerela onwe-gi arusi apiri api, ma-ọbu oyiyi nke udi ọ bula nke di n'elu-igwe n'elu, ma-ọbu nke di n'uwa n'okpuru ya, ma-ọbu nke di na miri n'okpuru uwa: 5 gi akpọla isi ala nye ha, efè-kwa-la ha ófufè: n'ihí na Mu onwem, bú Jehova Chineke-gi, bu Chineke ekworo, nēwere ajọ omume nke ndi bu nna leta umu-ha, leta umu-umu nke-atọ, leta kwa nke-anọ, nke ndi nākpọm asi; 6 ma anamemere nnù umu-umu abua na ọgu iri ebere, bú nke ndi nāhum n'anya, nēdebe kwa ihe nile M'nyere n'iwu.

7 Gi eburula aha Jehova, bú Chineke-gi, ime ihe efu; n'ihí na Jehova agagh-agu onye nēburu aha-Ya ime ihe efu n'onye ikpé nāmagh.

8 Cheta ubọchi-izu-ike, ido ya nsọ. 9 Ubọchi isi ka i gālu ọlu, je ozi-gi nile: 10 ma ubọchi nke-asa bu ubọchi-izu-ike nke Jehova, bú Chineke-gi, nwere: i gagh-eje ozi ọ bula nime ya, gi onwe-gi, na nwa-gi nwoke, na nwa-gi nwayi, na orù-gi nwoke, na orù-gi nwayi, na anu-ulo-gi, na ọbia-gi nke nọ nime ọnu-uzọ-ama-gi ọ bula: 11 n'ihí na n'ubọchi isi ka Jehova mere elu-igwe na uwa, na oké osimiri, na ihe nile nke di nime ha, Ọ we zuru ike n'ubọchi nke-asa: n'ihí nka ka Jehova gọziri ubọchi-izu-ike, do kwa ya nsọ.

12 Sọpuru nna-gi na nne-gi: ka ubọchi-gi we di anya n'elu ala ahu nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi.

13 Gi eọ́bula madu.

14 Gi akwala iko.

15 Gi ezula ori.

16 Gi aọ́ala àmà ugha megide madu-ibe-gi.

17 Gi enwela anya-uku n'ebe ulo madu-ibe-gi di, gi enwela anya-uku n'ebe nwunye madu-ibe-gi nọ, ma-ọbu n'ebe orù-ya nwoke nọ, ma-ọbu n'ebe orù-ya nwayi nọ, ma-ọbu n'ebe chi-ya di, ma-ọbu n'ebe inyinya-ibu-ya di, ma-ọbu n'ebe ihe ọ bula di nke madu-ibe-gi nwere.

18 Ndi Israel nile we nāhu ébè-elu-igwe nile, na ire-ọku nile, na olu ọpì-ike ahu, na ugwu ahu ka ọ nākwu anwurù: m̀be ndi ahu huru ya ha we naghari, guzo n'ebe di anya. 19 Ha si Moses, Gi onwe-gi kpayerere ayi uka, ayi gānu kwa: ma Chineke akpayerela ayi uka, ka ayi we ghara inwu. 20 Moses we si ndi Israel, Unu atula egwu: n'ihí na ọ bu inwa unu ka Chineke biaworo, ya na ka egwù-Ya we di n'iru unu, ka unu we ghara imehie. 21 Ndi Israel we guzo n'ebe di anya, ma Moses biaruru oké ọchichiri ahu nso, ebe Chineke nọ.

22 Jehova we si Moses, Otú a ka i gāsi umu Israel, Unu onwe-unu ahuwo na esiwom n'elu-igwe kpayerere unu uka. 23 Unu emela chi ọzọ tiyerem; chi ọla-ọcha ma-ọbu chi ọla-edo, unu emerela onwe-unu ha. 24 Ebe-ichu-aja nke ájá ka i gēmerem, chu kwa aja-nsure-ọku-gi nile na aja-udo-gi nile n'elu ya, bú igwè ewu na aturu-gi, na igwè ehi-gi: n'ebe nile ọ bula ebe M'nēme ka echeta aham, n'ebe ahu ka M'gābiakute gi, gọzi kwa gi. 25 Ma ọ buru na ebe-ichu-aja nke nkume ka i gēmerem, ewerela nkume awara awa wu ya: n'ihí na asi na i mewo ka ihe-ọlu-gi ga n'elu ya, i we me ka ọ ghara idi nsọ. 26 Ewerela ihe-nrigo rigo n'ebe-ichu-ajam, ka ewe ghara ikpughe ọtọ-gi n'elu ya.

21 1 Ma ndia bu ikpé nke i gētiye n'iru ha.

2 M̀be i ọ́ata orù, bú onye-Híbru, arọ isi ka ọ gābu orù-gi: ma n'arọ nke-asa ọ gāpu nwere onwe-ya n'efu. 3 Ọ buru na ọ bata nání ya, ọ gāpu nání ya: ọ buru na onye nwere nwunye ka ọ bu, nwunye-ya gēso kwa ya pua. 4 Ọ buru na onye-nwe-ya enye ya nwunye, nwayi ahu ewe muara ya umu-ndikom ma-ọbu umu-ndinyom; nwayi ahu na umu-ya

gābu ihe onye-nwe-ya nwere, ma o gapu nāni ya. 5 Ma o buru na orú ahu asi n'ezie, Ahurum onye-nwem na nwunye na unum n'anya; m'gagh-apu nwere onwem: 6 onye-nwe-ya gēme kwa ka o biakute Chineke nso, o gēme kwa ka o biarue nso onu-uzo, ma-obo nso awara-uzo; onye-nwe-ya gēwere ará rapue nti-ya; o gābu kwa orú-ya rue mbe ebigh-ebi.

7 Ma mbe nwoke gēre nwa-ya nwayi ka o buru orú-nwayi, o gagh-apu dika qpupu orú-ndikom. 8 O buru na o jọ njọ n'anya onye-nwe-ya, bú onye kwere na ya onwe-ya gālu ya na nwunye, o gēkwe kwa ka abaputa ya: o gagh-enwe ike ire ya nye ndi ala ozo, n'ih na o ghooburu ya. 9 Ma o buru na o kwere na nwa-ya nwoke gālu ya, dika ihe ekpere n'ikpe bayere umu-ndinyom si di, otú a ka o gēme ya. 10 O buru na o lutara ya nwunye ozo; o gagh-ewebi anu-oriri-ya, na ihe-nbokwasi-ya, na ihe kwesiri ya dika nwunye. 11 Ma o buru na o megh ihe atọ ndia nye ya, o gapu kwa n'etu, nēnyegh ego.

12 Onye nētiḅu madu, o we nwua; aghagh ime ka o nwua. 13 Ma onye nēchegeh anwu, ma Chineke mere ka o dabá n'aka-ya; M'gēdoro gi ebe o gābalaga. 14 Ma mbe onye o bula gēwere nganga biakwasi ibe-ya, ibu ya n'aghugho; n'ebe-ichu-ajam ka i gēwepu ya ka o nwua.

15 Onye nēti nna-ya, ma-obo nne-ya, ihe, aghagh ime ka o nwua.

16 Onye nēzu madu n'ori re ya, ma-obo na asi na ahu ya n'aka-ya, aghagh ime ka o nwua.

17 Onye nākocha nna-ya, ma-obo nne-ya, aghagh ime ka o nwua.

18 Mbe ndikom nēse okwu, ma otú nime ha ewere nkume ma-obo iwere okpọ ti ibe-ya, ma o nwugh, ma o dina n'ihe-ndina oria: 19 ma o buru na o bilie, jehari n'ēzi, dabere na nkpan'aka-ya, agāgu onye tiri ya n'onye ikpé nāmagh: o bu nāni na o gēnye ya ihe bayere nburu-ya, me kwa ka aru-ya di ike nke-oma.

20 Mbe onye o bula gēwere nkpan'aka ti orú-ya nwoke, ma-obo orú-ya nwayi, o we nwua n'okpuru aka-ya; aghagh ibo obó-ya n'aru ya. 21 Ma otú o di, o buru na otú ubochi ma-obo

ubochi abua ka o gāno, agagh-abo obó-ya n'aru ya: n'ih na ego-ya ka o bu.

22 Mbe ndikom nālu ogo, we tie nwayi di ime ihe, ime-ya we pua, ma ajo ihe aputagh: aghagh iri ya nra, dika di nwayi ahu gātukwasi ya; o gēnye kwa site n'aka ndi-ikpé. 23 Ma o buru na ajo ihe aputa, i gēme kwa ka ndu lara ndu, 24 anya lara anya, ezé lara ezé, aka lara aka, ukwu lara ukwu, 25 ida-oku lara ida-oku, oḅuḅu-mma lara oḅuḅu-mma, ufiri-utari lara ufiri-utari.

26 Mbe onye o bula gēti anya orú-ya nwoke, ma-obo anya orú-ya nwayi, ihe, we bibie ya; o gēzipu kwa ya ka o nwere onwe-ya n'ih anya-ya. 27 O buru kwa na o me ka ezé orú-ya nwoke ma-obo ezé orú-ya nwayi dapu; o gēzipu kwa ya ka o nwere onwe-ya n'ih ezé-ya.

28 Mbe ehi gāsọ nwoke ma-obo nwayi mpi, o we nwua, aghagh itubu ehi ahu na nkume, agagli-eri kwa anu-ya; ma agāgu onye-nwe ehi ahu n'onye ikpe nāmagh. 29 Ma o buru na ehi ahu bu ehi nāsọ mpi na mbe gara aga, ewe bara onye-nwe-ya amá, ma o debegh ya nke-oma, kama o mere ka nwoke ma-obo nwayi nwua; agātuḅu ehi ahu na nkume, ozo kwa, agēme ka onye-nwe-ya nwua. 30 O buru na ihe ikpuchi nmehie-ya ka agātukwasi ya, o gēnye ihe-nbaputa nke ndu-ya, dika ihe nile agātukwasi ya si di. 31 Ma o bu nwanwọke ka o soro mpi, ma o bu nwanwayi ka o soro mpi, dika ikpé a si di ka agēme ya. 32 O buru na orú-nwoke ma-obo orú-nwayi ka ehi ahu soro mpi; orú shekel oia-ocha na iri ka o gēnye onye-nwe-ya, agātuḅu kwa ehi ahu.

33 Mbe onye o bula gēmeghe olulú, ma-obo mbe onye o bula gēgwu olulú, ghara imechi ya, ehi ma-obo inyinya-ibu ewe dabá nime ya, 34 onye-nwe olulú ahu gākwughachi ihe; ego ka o gēnyeghachi onye-nwe-ya, nke nwuru anwu gābu kwa nke aka ya.

35 Mbe ehi onye o bula gēmeru ehi nke madu-ibe-ya aru, o we nwua; ha gēre kwa ehi di ndu, kē ego-ya: ozo kwa, nke nwuru anwu ka ha gēkē. 36 Ma-obo asi na amara na ehi ahu bu ehi nāsọ mpi na mbe gara aga; ma onye-nwe-ya edebegh ya nke-oma; o ghagh ikwughachi ehi n'onodu ehi ahu, nke nwuru anwu gābu kwa nke aka ya.

22 1 M̀be onye  bula gēzu ehi ma-bu aturu, we ue ya, ma-bu re ya; ehi ise ka  gākwughachi n'ndu ehi ahu, ma-bu aturu an ka  gākwughachi n'ndu aturu ahu. 2  buru na ah onye-ori ka o nētip ulu, ewe tibue ya,  we nwua,  digh ikpe-numa bara gādi bayere ya. 3  buru na anyanwu awakwasi ya, ikpe-muma bara gādi bayere ya:  ghagh ikwughachi;  buru na  nwegh ihe, agēre kwa ya n'ih ori-ya. 4  buru na achta ihe ahu n'aka-ya n'ezie, b nke o zuru n'ori, ma  bu ehi, ma-bu inyinya-ibu, ma-bu aturu, na ndu;  gākwughachi okpukpu abua.

5 M̀be onye  bula gēme ka anumanu ta nri n'ubi ma-bu n'ubi-vine,  we zipu anumanu-ya,  we ta nri n'ubi onye z; ihe kachasi nma nke ubi-ya, na ihe kachasi nma nke ubi-vine-ya, ka  gākwughachi.

6 M̀be ku gāa, we akuru ogwu, ku ahu we richapu obo ka, ma-ou ka guzoro eguzo, ma-bu hia; onye mere ka ku ahu a aghagh ikwughachi.

7 M̀be onye  bula gēnye ibe-ya ego ma-bu ihe idebe, ewe zue ya n'ulo nwoke ahu;  buru na achta onye-ori ahu,  ghagh ikwughachi okpukpu abua. 8  buru na achtagh onye-ori ahu, onye-nwe ulu ahu gābiakute Chineke nso, imara ma  setipugh aka-ya n'aru ihe madu-ibe-ya jetara n'oz. 9 Okwu bayere ihe-njehie  bula, ma  bu okwu bayere ehi, bayere inyinya-ibu, bayere aturu, bayere uwe-nokwasi, bayere ihe  bula furu efu, nke madu nāsi. Nka bu ya, Chineke ka okwu ha abua gābiakute; onye Chineke gāma ikpe,  gākwughachi ibe-ya okpukpu abua.

10 M̀be onye  bula gēnye ibe-ya inyinya-ibu, ma-bu ehi, ma-bu aturu, ma-bu anumanu  bula, idebe:  we nwua, ma-bu ihe meruru ya aru, ma-bu adta ya n'agha, ma  digh onye nāhu ya: 11 iyi nke Jehova gādi n'etiti ha abua, imara ma  setipugh aka-ya n'aru ihe ibe-ya jetara n'oz; onye-nwe anumanu ahu gānara ya,  gagh-akwughachi kwa. 12 Ma  buru na czuru ya n'ori n'aka-ya n'ezie,  gākwughachi onye-nwe-ya. 13  buru na anu hia dburu ya n'ezie, ya

webata ya ka  buru ihe-āmā;  gagh-akwughachi ihe anu-hia dburu.

14 M̀be onye  bula gārita anumanu n'aka ibe-ya, ihe we meru ya aru, ma-bu  nwua, m̀be onye-nwe-ya nāngh yere ya,  ghagh ikwughachi. 15  buru na onye-nwe-ya nyerc ya,  gagh-akwughachi:  buru na  bu ihe egoro lu,  biara n'ih ugwo-lu-ya.

16 M̀be nwoke gārafu nwa-bgh nāmagh nwoke nke  digh nwoke kwere ilu ya,  we dinayere ya,  ghagh inye ego lulu bayere ya ka  buru nwunye-ya. 17  buru na nna-ya ajusi ike iwere ya nye ya,  gākwu ego dika ego lulu umu-bgh nāmagh nwoke si di.

18 Ekwela ka nwayi-masi di ndu.

19 Onye  bula ya na anumanu nēdina, aghagh ime ka  nwua.

20 Onye nāchuru chi aja, ma-bugh ichuru Jehova, nān Ya, agēwezuga ya ka ebibie ya. 21 Gi emela bia ihe-ike, emeu-kwa-la ya: n'ih na ndi-bia ka unu buri n'ala Ijpt. 22 Nwayi  bula di-ya nwuru, ma-bu nwa-nei, unu ewedala ya n'ala. 23  buru na i weda ya n'ala ma-li,  we tikuem n'uz  bula n'ezie, aghaghm inu ntiku-ya; 24 iwem gādi ku, M'gēwere kwa mma-agma ue unu; nwunye-unu gāgh ndinyom di-ha nwuru, umu-unu gāgh kwa umu-nei.

25  buru na i binye onye  bula n'etiti ndim ego, b onye ewedara n'ala, onye gi na ya n, aburula ya dika onye nānara muru-nwa; unu atukwasi-kwa-la ya uma. 26  buru na i were uwe-nokwasi madu-ibe-gi n'ihe-ibe ma-li, m̀be dida-anyanwu ruru ka i gēwere ya nyeghachi ya: 27 n'ih na nke ahu bu ihe-nokwasi  nwere nān ya, nke ahu bu uwe-nokwasi-ya iyikwasi n'akpukpo-aru-ya:  bu nime gini ka o gēdina? o gēru kwa, m̀be o nētikum. na M'gānu; n'ih na onye-amara ka M'bu.

28 Gi akchala Chineke, abu-kwa-la onye-isi ndi-gi nu. 29 Alala az inye j-gi na ihe-nu-gi. Nwa-nwoke eburu uz mu nime umu-gi ndikom ka i gēnyem. 30 Ot a ka i gēmere ehi-gi, na igwē ewu na aturu-gi: ubchi asa ka ya na nne-ya gān: n'ubchi nke-asat i gēwere ya nyem. 31 Ndi di ns ka unu gāburum: unu eri-kwa-la anu nke

anu-ohia doḅuru n'ohia; nkita ka unu gātudara ya.

23 1 Gi eburula akukọ efu: esola onye nēmebi iwu tiye aka-gi ibu onye-àmà nke ihe-ike. 2 Esola otutu madu n'azu ba n'ihe oḅo di iche iche: aḅa-kwa-la àmà bayere ise-okwu ka i we wezuga onwe-gi iso otutu madu n'azu iwezuga ikpé: 3 asopuru-kwa-la onye nēnwegh ike n'ise-okwu-ya.

4 Mḅe i zute ehi onye-iro-gi, ma-ḅbu inyinya-ibu-ya, ka o nākpafu, i ghagh ime ka o laghachikuru ya. 5 Mḅe i huru inyinya-ibu nke onye nākpọ gi asi ka ibu-ya nānyibu ya, ma i nāchọ ighara itopuru ya ibu ahu, i ghagh iyere ya aka itopu ya.

6 Ewezugala ikpé nke oḅeye-gi n'ise-okwu-ya. 7 I gānopuru okwu-ugha n'ebe di anya; eḅu-kwa-la onye ikpé nāmagh na onye ezi omume: n'ih i na adighm-agu onye nēmebi iwu n'onye ezi omume. 8 Anara-kwa-la ihe-iri-ngo: n'ih i na ihe-iri-ngo nēme ka ndi nāhu uzọ kpu isi, o nēme kwa ka okwu ndi ezi omume ḅagọ aḅagọ. 9 Emeḅu-kwa-la oḅia: n'ih i na unu onwe-unu amawo nkpuru-obi nke oḅia, n'ih i na oḅia ka unu buri n'ala Ijpt.

10 Arọ isi ka i gāgha nkpuru n'ala-gi, chikọta kwa ihe-omume-ya: 11 ma n'arọ nke-asa i gārapu ya, me ka o toḅoro n'efu; ka ndi-oḅeye nke ndi-gi we rie ihe: anu-ohia gēri kwa ihe ha riforo. Otú a ka i gēme kwa ubi-vine-gi, me kwa ubi-olive-gi. 12 Ubọchi isi ka i gālu oḅu-gi, ma n'ubọchi nke-asa i gākwusi n'olu: ka ehi-gi na inyinya-ibu-gi we zuru ike, ozo, ka nwa nke orú-gi nwayi na oḅia we turu ndu. 13 Ma n'ih e nile M'siworo unu lezienu anya: unu eḅota-kwa-la aha chi o bula ozo, ka aghara kwa inu ya n'onu-gi.

14 Ubọ atọ ka i gēmerem ememe n'arọ. 15 I gēdebe ememe achicha ekogh-eko: ubọchi asa ka i gēri achicha ekogh-eko, dika M'nyere gi iwu, na mḅe akara àkà n'onwa Ebib (n'ih i na o bu nime ya ka i siri n'Ijpt puta); ma o digh onye agāhu n'irum ka o ḅa aka: 16 i gēdebe kwa ememe nke owuwe-ihe-ubi, bú nke nkpuru mbu nke i lutara n'olu, nke i nāgha n'ubi: na ememe nke nchikọta-ihe, n'ogwugwu arọ, mḅe i si

n'ubi chikọta ihe nile i lutara n'olu. 17 Ubọ atọ n'arọ ka agāhu ndikom-i nile n'iru Onye-nwe-unu, bú Jehova.

18 Achula oḅara nke ajām n'elu achicha koro eko; abuba nke ememem agagh-adigide kwa abali nile rue ututu. 19 Ihe mbu nke nkpuru mbu nile nke ala-ubi-gi ka i gēwebata n'ulo nke Jehova, bú Chineke-gi. Esila nwa-ewu nime miri-ara nke nne-ya.

20 Le, Mu onwem nēziga mọ-oz i n'iru gi, idebe gi n'uzọ, na ime ka i bata n'ebe ahu M'doziworo. 21 Lezie anya n'iru ya, ge kwa nti n'olu-ya; anupula isi n'okpuru ya: n'ih i na o gagh-aḅaghara njehie-unu; n'ih i na aham di nime ya. 22 N'ih i na, ma o buru na i ge nti n'olu-ya n'ezie, we me ihe nile nke M'nēkwu, M'gābu-kwa-ra ndi-iro-gi onye-iro, kpaḅu kwa ndi nākpafu gi.

23 N'ih i na mọ-ozim ganēje n'iru gi, me ka i bakute ndi-Amorait, na ndi Het, na ndi-Perizait, na ndi Kenean, na ndi-Haivait, na ndi Jebus: M'gēzopu kwa ha n'uwa. 24 Akpọla isi ala nye chi nile ha, efè-kwa-la ha, eme-kwa-la dika omume nile ha si di: kama i gākwadasi ha, tipiasi kwa ogidi nile ha. 25 Ma unu gēfè Jehova, bú Chineke-unu, O gāgozi kwa nri-gi na miri-gi; M'gēwezuga kwa oḅia n'etiti gi.

26 O gagh-adi nwayi nēmebi ime ma-ḅbu nwayi-àgà n'ala-gi: M'gēmezu onu-ogugu ubochi-gi. 27 Oké ujom ka M'gēziga n'iru gi, chusa ha, bú ndi ahu nile i gābakute ha, M'gēnye kwa gi olu ndi-iro-gi nile. 28 M'gēziga kwa ebu n'iru gi, ha gāchupu ndi-Haivait, na ndi Kenean, na ndi Het, n'iru gi. 29 M'gagh-achupu ha n'iru gi n'otú arọ; ka ala we ghara igho ihe toḅoro n'efu, anu-ohia ewe ba uba megide gi. 30 Nwanti nwanti ka M'gāchupu ha n'iru gi, rue mḅe i gāmu omumu, we keta ala ahu.

31 M'gētiye kwa oké-ala-gi site n'Oké Osimiri Uhie we rue oké osimiri ndi Filistia, site kwa n'ozara rue Osimiri Yufretis: n'ih i na M'gēwere ndi bi n'ala ahu nye n'aka-unu; i gāchupu kwa ha n'iru gi. 32 Gi na ha aḅala ndu, gi na chi-ha aḅa-kwa-la ndu. 33 Ha agagh-ebi n'ala-gi, ka ha we ghara ime ka i mehie megidem: n'ih i na o buru na i fè chi-ha, o ghagh iburu gi onya.

24 ¹ Moses ka Q siri, Rigokute Jehova, gi onwe-gi, na Eron, na Nedab, na Abaihu, na og u madu at o na iri sitere na ndi-okenye ndi Israel; unu g a k p o kwa isi ala n'ebe di anya: ² ma n a ni Moses onwe-ya g a biakute Jehova nso; ma ha onwe-ha agagh-abiaru nso; ndim agagh-eso kwa ya rigota. ³ Moses we bia, k o r o ndi Israel okwu Jehova nile, na ikp e -Ya nile; ndi Israel nile we za n'ot u olu, si, Okwu nile Jehova kwuworo, ayi g e me ha. ⁴ Moses we de okwu Jehova nile n'akwukw o , o bilie n'isi-ututu, wu ebe-ichu-aja n'okpuru ugwu ahu, ya na ogidi iri na abua, dika ebo iri na abua nke Israel si di. ⁵ O zie umu-okor o bia nke umu Israel, ha we sure a j a -nsure- o ku, chiri kwa oke-chi chuara Jehova aja, b u a j a -udo. ⁶ Moses we were nkera o bara-ha, tiye n'okwa di iche iche; nkera o bara-ha ka o wusara n'ebe-ichu-aja. ⁷ Q were akwukw o o b u a-ndu ahu, gua ya na nti ndi Israel: ha we si, Ihe nile Jehova kwuworo, ayi g e me ya, nu kwa. ⁸ Moses we were o bara ahu, wusa ya n'aru ndi Israel, si, Le, o bara nke o b u a-ndu ahu, nke Jehova b aworo n'ebe unu n o bayere okwu ndia nile. ⁹ Moses we rigo, ya na Eron na Nedab na Abaihu, na og u madu at o na iri sitere na ndi-okenye nke Israel: ¹⁰ ha we hu Chineke nke Israel; ma n'okpuru ukwu-Ya abua o di ka pavement eji nkume sapphire me, o di kwa ka elu-igwe onwe-ya n'idi- o cha. ¹¹ Ma Q setipugh aka-Ya megide ndi ahu at o putara n'etiti umu Israel: ha we hu Chineke anya, rie ihe, nu kwa ihe- o nuu.

¹² Jehova we si Moses, Rigokutem rue ugwu a, n o kwa n'ebe ahu: ka M'nye kwa gi nkume abua ahu di mbadamba, na iwum, na ihe M'nyere n'iwu, b u nke M'deworo, ka i we zi ha. ¹³ Moses we bilie ya na Joshua onye n e jere ya ozi: Moses we rigo n'ugwu nke Chineke. ¹⁴ Ma ndi-okenye Israel! ka o siri, N o dunu n'ebe a n e che ayi, rue m b e ayi g a laghachikute unu: ma, le, Eron na Hua n o n'etiti unu: onye nwere okwu, ya biakute ha nso. ¹⁵ Moses we rigo n'ugwu ahu, igwe-oji ahu we kpuchie ugwu. ¹⁶ Ebube Jehova biri n'elu ugwu Sainai, igwe-oji ahu n e kpuchi kwa ya ub o chi isi: O si n'etiti igwe-oji

ahu kp o Moses o k u n'ub o chi nke-asa. ¹⁷ Ma n'ile ebube Jehova anya, o di ka o ku n e richapu n'elu ugwu ahu n'anya umu Israel. ¹⁸ Moses we ba n'etiti igwe-oji ahu, rigorue ugwu ahu: Moses we n o n'ugwu ahu og u ub o chi abua ehie na abali.

25 ¹ Jehova we gwa Moses okwu, si, ² Gwa umu Israel ka ha wererem a j a -nbuli: n'aka nwoke o bula nke obi-ya n e me ya ka o nwe af o -ofufo ka unu g a nara a j a -nbulim. ³ Nka bu kwa a j a -nbuli ahu nke unu g a nara n'aka ha; o la- e do, na o la- o cha, na o la; ⁴ na og h o anunu, na og h o ododo, na og h o uhie, na ezi a kwa o cha, na aji ewu; ⁵ na akpukp o ebulu esijiri o bara- o bara, na akpukp o seal, na osisi acacia; ⁶ na manu itiye n'ihe n e nye ih c , na uda di iche iche itiye na manu nke otite-manu ahu, na ibu ihe-nsure- o ku n e si isi ut o eji uda ut o me; ⁷ na nkume onyx, na nkume di iche iche ihigide n'ihe, ihigide n'ephod na ihigide n'ihe-ib o chi-obi. ⁸ Ka ha me-kwa-ram ebe ns o ; ka M'we biri n'etiti ha. ⁹ Dika ihe nile Mu onwem n e me ka i hu, b u ihe-at u nke ebe-obibim, na ihe-at u nke ihe-ya nile, o bun a ot u a ka unu g e me ya.

¹⁰ Ha g e me kwa ihe osisi acacia: cubit abua na nkera ka ogologo-ya g a di, ot u cubit na nkera ka obosara-ya g a di, ot u cubit na nkera ka idi-elu-ya g a di. ¹¹ I g a machita kwa ya o la- e do an a gwagh agwa, nime na azu ka i g a machita ya, i g e me kwa mpempe o la- e do n'elu-ya buruburu. ¹² I g a wu-kwa-ra ya n b a-aka o la- e do an o , tiye ha n'ukwu an o ya; b u n b a-aka abua n'ot u akuku-ya, na n b a-aka abua n'akuku-ya o z o . ¹³ I g e me kwa nkpa-n'aka osisi acacia, machita ha o la- e do. ¹⁴ I g e me kwa ka nkpa-n'aka ahu ba na n b a-aka ahu n'elu akuku ihe ahu, iwere ha n c bu ihe ahu. ¹⁵ Nime n b a-aka nke ihe ahu ka nkpa-n'aka ahu gan a di: agagh-ewepu ha nime ya. ¹⁶ I g e tiye kwa n'ibe ahu ihe- a m a M'g e nye gi. ¹⁷ I g e me kwa ebe-nkpuchi-nmehie nke o la- e do an a gwagh agwa: cubit abua na nkera ka ogologo-ya g a di, ot u cubit na nkera ka obosara-ya g a di. ¹⁸ I g e me kwa cherubim o la- e do abua; ihe akpuru akpu ka i g e me ha, na ns o tu abua nke ebe-nkpuchi-nmehie. ¹⁹ Gi me ot u cherub

n'otù nsọtụ, na otù cherub na nsọtụ nke-ozọ: site n'ebe-nkpuchi-nmehie ka unu gēme cherubim ahu n'elu nsọtụ-ya abua. 20 Cherubim ahu ganābasa kwa nkù-ha n'elu, nēkpuchi ebe-nkpuchi-nmehie na nkù-ha, iru-ha nēcherita kwa onwe-ha; n'ebc ebe-nkpuchi-nmehie di ka iru cherubim ahu gādi. 21 I gātukwasi kwa ebe-nkpuchi-nmehie ahu n'ibe ahu, n'elu ya; nime ibe ahu ka i gētive ihe-āmā nke M'gēnye gi. 22 M'gēzute kwa gi n'ebe ahu, kpayerere gi uka site n'elu ebe-nkpuchi-nmehie, site n'etiti cherubim abua nke di n'elu ibe ihe-āmā ahu, bayere ihe nile nke M'gēnye gi n'iwu n'ebe umu Israel nọ.

23 I gēme kwa table osisi acacia: cubit abua ka ogologo-ya gādi, otù cubit ka obosara-ya gādi, otù cubit na nkera ka idi-elu-ya gādi. 24 I gāmachita kwa ya ọla-edo anāgwagh agwa, me-kwa-ra ya mpempe ọla-edo buruburu. 25 I gēme-kwa-ra ya ihe-njikọ buruburu nke ra ka otù ọbu-aka, i gēme-kwa-ra ihe-njikọ-ya mpempe ọla-edo buruburu. 26 I gēme-kwa-ra ya nba-aka ọla-edo anọ, tiye nba-aka ahu na nkuku ano nke di n'ukwu anọ ya. 27 Na nso ihe-njikọ ahu ka nba-aka gādi, ka ha buru ọnọdu itiyee nkpa-n'aka eji ebu table ahu. 28 I gēji kwa osisi acacia me nkpa-n'aka ahu, i gāmachita kwa ha ọla-edo, agēji ha ebu table. 29 I gēme kwa afere-ya nile, na ngaji-ya nile, na iko-ya nile, na ọl-wa-ya nile, nke eji awusi aja-ihe-ọnu: ọla-edo anāgwagh agwa ka i gēwere me ha. 30 I gādọba kwa achicha nke iru Chinke n'elu table ahu n'irum mbe duni.

31 I gēme kwa ihe-idọba-oriona nke ọla-edo anāgwagh agwa: ihe akpuru akpu ka agēme ihe-idọba-oriona ahu, bú ukwu-ala-ya, na alaka-ya; iko-ya nile, bú isi-ya nile, na okoko-ya nile, gēsite na ya: 32 alaka isi ganēsi n'akuku-ya abua waputa; alaka atọ nke ihe-idọba-oriona ahu n'otù akuku-ya, alaka atọ nke ihe-idọba-oriona ahu kwa n'akuku-ya nke-ozọ: 33 iko atọ emere dika ifuru osisi almond gādi n'otù alaka, otù isi na otù okoko; iko atọ emere dika ifuru osisi almond gādi kwa n'alaka-ibe-ya, otù isi na otù okoko: otù a ka ọ gādiri alaka isi ahu nke nēsi n'ihe-idọba-oriona ahu waputa: 34 iko anọ emere dika ifuru

osisi almond gādi kwa n'ihe-idọba-oriona ahu, isi-ha na okoko-ha: 35 otù isi gādi kwa n'okpuru alaka abua site na ya, otù isi gādi kwa n'okpuru alaka abua site na ya, otù isi gādi kwa n'okpuru alaka abua site na ya, diri alaka isi ahu nke nēsi n'ihe-idọba-oriona waputa. 36 Isi-ha na alaka-ha gēsite na ya; ihe-idọba-oriona ahu nile gābu otù ihe eji ọla-edo nke anāgwagh agwa kpu. 37 I gēme kwa oriona-ya, ha gādi asa: ha gēweli kwa oriona-ya nile, ka ọ we nye ihē na ncherita-iru ya. 38 Nkpa-ya nile na ihe-ikpakepu-ọku-ya nile gābu ọla-edo anāgwagh agwa. 39 Otù talent nke ọla-edo anāgwagh agwa ka agēji me ya, ya na ihe ndia nile. 40 Ma le anya ka i me ha dika ihe-atù-ha si di, nke anēme ka gi onwe-gi hu n'ugwu a.

26 I Ebe-obibim ka i gēme kwa: were ákwá-nkwuba iri me ya; ezi ákwá ọcha akpara nke-oma, na ogho anunu, na ogho ododo, na ogho uhie, nke emere ka ha yie cherubim, bú ọlu onye-ọkà, ihe ndia ka i gēji me ha. 2 Ogologo nke otù ákwá-nkwuba gādi orù cubit na asatọ, obosara nke otù ákwá-nkwuba gādi l-wa cubit anọ: otù ọtútú ka ákwá-nkwuba nile gēnwe. 3 Ákwá-nkwuba ise ganējikọta onwe-ha, otù na ibe-ya; ákwá-nkwuba ise nke-ozọ ganējikọta onwe-ha, otù na ibe-ya. 4 I gēji kwa ogho anunu me anya-nko n'elu ọnu-ọnu nke otù ákwá-nkwuba, site na nsọtụ-ya nime njikọta ahu; otù a ka i gēme kwa n'ọnu-ọnu ákwá-nkwuba nke dipuru adipu nime njikọta nke-abua. 5 Ọgu anya-nko abua na iri ka i gēme n'otù ákwá-nkwuba, ọgu anya-nko abua na iri ka i gēme kwa nime nsọtụ nke ákwá-nkwuba nke di na njikọta nke-abua; anya-nko gēcherita onwe-ha iru, otù na ibe-ya. 6 I gēme l-wa ọgu nko ọla-edo abua na iri, were nko ahu jikọta ákwá-nkwuba, otù na ibe-ya: ebe-obibi ahu ewe buru otù. 7 I gēme kwa ákwá-nkwuba aji ewu, ibu ulo-ikwū n'elu ebe-obibi ahu: ákwá-nkwuba iri na otù ka i gēme ha. 8 Ogologo nke otù ákwá-nkwuba gādi orù cubit na iri, obosara nke otù ákwá-nkwuba gādi kwa cubit anọ: otù ọtútú ka ákwá-nkwuba iri na otù ahu gēnwe. 9 I gējikọta kwa ákwá-nkwuba ise iche, na ákwá-nkwuba isi iche, piiji ákwá-nkwuba nke-isi n'ebe

iru ulo-ikwū di. 10 I gēme kwa ọgu anya-nko abua na iri n'elu ọnu-ọnu nke otù ákwà-nkwuba ahu dipuru adipu nime njikọta ahu, me kwa ọgu anya-nko abua na iri n'elu ọnu-ọnu nke ákwà-ukwuba nke dipuru adipu nime njikọta nke-abua. 11 I gēme kwa ọgu nko ọla abua na iri, me ka nko ahu ba n'anya-nko ahu, i we jikọta ulo-ikwū ahu, ọ we buru otù. 12 Ma nkwupu nke fọduru nime ákwà-nkwuba nke ulo-ikwū ahu, bú nkera ákwà-nkwuba nke fọduru, gākwupu n'azu ebe-obibi ahu. 13 Cubit ahu nke di n'otù akuku, na cubit ahu nke di n'akuku nke-ọzọ, nime nke fọduru n'ogologo nke ákwà-nkwuba nke ulo-ikwū, ọ gākwupu n'akuku abua nke ebe-obibi ahu, n'otù akuku na n'akuku nke-ọzọ, ikpuchi ya. 14 I gēme-kwa-ra ulo-ikwū ahu ihe-nkpuchi akpukpọ ebulu esijiri ọbara-ọbara, ya na ihe-nkpuchi akpukpọ seal n'elu ya.

15 I gēme-kwa-ra ebe-obibi ahu ibo osisi acacia, nke nēguzo ọtọ. 16 Cubit iri ka ogologo nke otù ibo gādi, otù cubit na nkera cubit ka obosara nke otù ibo gādi kwa. 17 Otù ibo gēnwe ihe-nhiọye abua, nke ekwukọtara, otù na ibe-ya: otù a ka i gēmere ibo nile nile ebe-obibi ahu. 18 I gēme-kwa-ra ebe-obibi ahu ibo ahu, orú ibo ka i gēmere akuku Ndida chere iru na Ndida. 19 Ọgu ukwu ọla-ọcha abua ka i gēme kwa n'okpuru orú ibo ahu; ukwu abua n'okpuru otù ibo inara ihe-nhiọye-ya abua, ukwu abua kwa n'okpuru ibo ọzọ inara ihe-nhiọye-ya abua. 20 I gēme-kwa-ra akuku nke-abua nke ebe-obibi ahu, bú akuku Ugwu, orú ibo: 21 na ọgu ukwu ọla-ọcha ha abua; ukwu abua n'okpuru otù ibo, ukwu abua kwa n'okpuru ibo ọzọ. 22 Isi ebe-obibi ahu nke chere iru n'Odida-anyanwu ka gēme-kwa-ra ibo isi. 23 Ibo abua ka i gēme-kwa-ra nkuku ebe-obibi ahu n'isi-ya. 24 Ha gābu ihe abua ejikọtara n'otù n'okpuru, ha abua gābu kwa otù ihe zuru okè rue isi-ya rue otù n̄a-aka ahu: otù a ka ọ gādiri ha abua; nkuku abua ahu ka ha gādiri. 25 Ha gādi kwa ibo asatọ, na ukwu ọla-ọcha ha, ukwu iri na isi; ukwu abua n'okpuru otù ibo, ukwu abua kwa n'okpuru ibo ọzọ. 26 I gēme kwa nkpọrọ osisi acacia; ise ka i gēmere ibo otù akuku nke ebe-obibi ahu,

27 nkpọrọ ise ka i gēme-kwa-ra ibo akuku nke-ọzọ nke ebe-obibi ahu, nkpọrọ ise ka i gēme-kwa-ra ibo akuku nke ebe-obibi, bú isi-ya chere iru n'Odida-anyanwu. 28 Nkpọrọ etiti nke di n'etiti ibo, anēme kwa ya ka o si n'otù nsọtụ gabiga rue nsọtụ ọzọ. 29 I gāmachita kwa ibo nile ọla-edo, were kwa ọla-edo me n̄a-aka-ha, ka ha buru ọnọdu itiyē nkpọrọ ahu: i gāmachita kwa nkpọrọ nile ọla-edo. 30 I gēwuli kwa ebe-obibi ahu elu dika ọdidi-ya ekpere n'ikpe si di nke emeworo ka i hu ya anya n'ugwu a.

31 I gēme kwa ákwà-n̄ochi nke ogħo anunu, na ogħo ododo, na ogħo uhie, na ezi ákwà ọcha akpara nke-ọma: ọ gābu ọlu onye-ọkà, ọ gēme ya ka o yie cherubim: 32 i gētiye ya n'elu ide acacia anọ amachitara ọla-edo, nkpọye-ha gābu ọla-edo, n'elu ukwu ọla-ọcha anọ. 33 I gētiye kwa ákwà-n̄ochi ahu n'okpuru nko ahu, i gēbubata kwa n'ebe ahu nime ákwà-n̄ochi ahu ībe ihe-āmā ahu: ákwà-n̄ochi ahu gākpā-kwa-ra unu okè n'etiti ebe nsọ ahu na ebe nsọ kachasi ebe nsọ nile. 34 I gētiye kwa ebe-nkpuchi-nmehie ahu n'elu ībe ihe-āmā nime ebe nsọ ahu kachasi ebe nsọ nile. 35 I gādọba table ahu n'ezí ákwà-n̄ochi ahu, na ihe-idọba-oriona ahu na ncherita-iru table n'akuku ebe-obibi ahu chere iru na Ndida: ma table ka i gētiye n'akuku Ugwu. 36 I gēme-kwa-ra ọnu-uzọ Ulo-ikwū ahu ákwà-nkwuchi, nke ogħo anunu, na ogħo ododo, na ogħo uhie, na ezi ákwà ọcha akpara nke-ọma; ọ gābu ọlu onye-ọdudu-ákwà. 37 I gēme-kwa-ra ákwà-nkwuchi ahu ide acacia ise, machita ha ọla-edo; nkpọye-ha gābu ọla-edo: i gāwu-kwa-ra ha ukwu ọla ise.

27 1 I gēme kwa ebe-ichu-ajam ahu; ọ gābu osisi acacia, cubit ise bu ogologo-ya, cubit ise bu kwa obosara-ya; ebe-ichu-aja ahu gēnwe akuku anọ ra nrata: cubit atọ ka idi-elu-ya gādi kwa. 2 I gēme kwa mpi-ya n'elu nkuku anọ ya: mpi-ya gēsite na ya: i gāmachita kwa ya ọla. 3 I gēme kwa ite-ya nile inara ntu-ya, na oseke-ya nile, na ọkwānwusa-ya nile, na ndudu-ya nile, na ihe-igu-ọku-ya nile: ọbuná ihe-ya nile ka i geji ọla me. 4 I gēme-kwa-ra ya ihe-ọkpukpa, ihe eji ubu ọla me; i gēme kwa

nba-aka ọla anọ n'elu ubu ọla ahu, n'elu nsọtụ-ya anọ. 5 I gētiye ya n'okpuru ebe dipuru adipu buruburu ebe-ichu-aja ahu n'okpuru, ka ubu ọla ahu we rue na nkera ebe-ichu-aja ahu. 6 I gēme-kwara ebe-ichu-aja ahu nkpa-n'aka, bú nkpa-n'aka osisi acacia, machita ha ọla. 7 Agēme ka nkpa-n'aka ahu ba na nba-aka ahu, nkpa-n'aka ahu gādi kwa n'elu akuku abua nke ebe-ichu-aja, mbe anēbu ya. 8 I gēwere ibo me ya ka ọ di ka ibe: dika emeworo ka i hu ya anya n'ugwu a, otù a ka ha gēme ya.

9 I gēme kwa ogige ebe-obibi ahu: akuku Ndida nke chere iru na Ndida gēnwe ákwà-ngechi igechi ogige ahu nke ezi ákwà ọcha akpara nke-ọma, ọgu cubit ise n'ogologo gādiri otù akuku ahu: 10 ide-ya gādi orù, ukwu-ha kwa orù, ha gābu ọla; nkpoye nile nke ide ahu na ngegide nile ha gābu ọla-ọcha. 11 Otù a akuku Ugwu gēnwe kwa n'ogologo-ya ákwà-ngechi ọgu cubit ise n'ogologo, ide-ya gādi orù, ukwu-ha kwa orù, ha gābu ọla; nkpoye nile nke ide ahu na ngegide nile ha gābu ọla-ọcha. 12 Obosara ogige ahu n'akuku Qdida-anyanwu gēnwe kwa ákwà-ngechi nke ọgu cubit abua na iri: ide-ha gādi iri, ukwu-ha iri kwa. 13 Obosara ogige ahu n'akuku Iru-anyanwu nke chere iru n'owuwa-anyanwu gādi ọgu cubit abua na iri. 14 Ákwà-ngechi cubit iri na ise ka otù akuku ọnu-uzọ-ama-ya gēnwe: ide-ha gādi atọ, ukwu-ha atọ kwa. 15 Akuku nke-ọzọ nke ọnu-uzọ-ama-ya gēnwe kwa ákwà-ngechi cubit iri na ise: ide-ha gādi atọ, ukwu-ha atọ kwa. 16 Ọnu-uzọ-ama nke ogige ahu gēnwe kwa ákwà-nkwuchi orù cubit, nke ogho anunu, na ogho ododo, na ogho uhie, na ezi ákwà ọcha akpara nke-ọma, bú ọlu onye-ọdudu-ákwà: ide-ha gādi anọ, ukwu-ha anọ kwa. 17 Ide nile nke ogige ahu buruburu gabu ihe egegidere ngegide n'ọla-ọcha; nkpoye-ha gābu ọla-ọcha; ma ukwu-ha gābu ọla. 18 Ogologo nke ogige ahu gābu ọgu cubit ise, obosara-ya gābu ọgu abua na iri ọgu abua na iri, idi-elu-ya gābu cubit ise; ọ gābu ezi ákwà ọcha akpara nke-ọma, ma ukwu-ha gābu ọla. 19 Ihe nile nke ebe-obibi ahu n'ọfufè-ya nile, na ntù-ya nile, na ntù nile nke ogige ahu, gābu ọla.

20 Ma gi onwe-gi, i gēnye umu Israel iwu, ka ha wetara gi manu olive anāgwagh agwa nke asuru asu, itiye n'ihe nēnye ihè, iweli oriọna mbe dum. 21 N'ulo-ikwū nzute, bú n'èzi ákwà-nbóchi nke di n'akuku ihe-àmà, ka Eron na umu-ya ndikom gēdo ya n'usoro site n'anyasi rue ututu n'iru Jehova: ọ gābu ukpuru mbe ebigh-ebi rue ọbọ-ha nile site n'umu Israel.

28 I Ma gi onwe-gi, me ka Eron, bú nwa-nne-gi, ya na umu-ya ndikom, si n'etiti umu Israel biakute gi nso, ka ọ we burum onye-nchu-aja, bú Eron, ya na Nedab na Abaihu, na Eleeza na Itama, bú umu-ndikom Eron. 2 I gēme-kwara Eron, bú nwa-nne-gi, uwe nsọ, ibu ihe-nsọpuru na ihe mara nma. 3 Gi onwe-gi gāgwa kwa ndi nile nwere obi amam-ihe, bú ndi M'mejuworo na mọ amam-ihe, ka ha me uwe Eron ido ya nsọ, ka ọ we burum onye-nchu-aja. 4 Ndia bu uwe ha gēme; ihe-ibóchi-obi, na ephod, na uwe-nwuda, na uwe-ime turu agwa, na ákwà-nkukù-isi, na ihe ike n'úkwù: ha gēme-kwara Eron, bú nwa-nne-gi, na umu-ya ndikom, uwe nsọ, ka ọ we burum onye-nchu-aja. 5 Ndi ahu gēwere kwa ọla-edo ahu, na ogho anunu ahu, na ogho ododo ahu, na ogho uhie ahu, na ezi ákwà ọcha ahu.

6 Ha gēme kwa ephod ahu; ọ gābu ọla-edo, na ogho anunu, na ogho ododo, na ogho uhie, na ezi ákwà ọcha akpara nke-ọma, bú ọlu onye-ọkà. 7 Ọ gēnwe kwa ubu abua ejikọtara na nsọtụ-ya abua; ka ewe jikọta ya n'otù. 8 Ihe-ọkiké nke onye-ọkà kpara, nke di n'elu ya, nke eji ke ya, ọ gādi ka ọlu aluru ya si di, o gēsita kwa na ya; ọ gābu ọla-edo, na ogho anunu, na ogho ododo, na ogho uhie, na ezi ákwà ọcha akpara nke-ọma. 9 I gēwere kwa nkume onyx abua, ọnyeha aha umu Israel n'elu ha: 10 is nime aha-ha n'elu otù nkume, aha nke umu Israel isi nke fọduru n'elu nkume nke-ọzọ, dika ọmumu nile ha si di. 11 Ọlu nke onye-ọkà na nkume ka gēji ọbu ọbu nkume abua ahu, dika ebu ọbu nba-aka-akàrà, dika aha umu Israel si di: i gēme ka ihe ọla-edo akpara akpà ọa ha buruburu. 12 I gētiye kwa nkume abua ahu n'elu ubu ephod, iburu umu Israel nkume ncheta: Eron gēbu

kwa aha-ha n'iru Jehova n'elu ubu-ya abua, ibu ihe-ncheta.

13 I gēme kwa ihe ọla-edo akpara akpá: 14 na iyába abua nke ọla-edo anágwagh agwa; dika eriri-nma ka i gēme ha, ihe emere dika udọ aturu atu; i gētiye kwa iyába ahu aturu atu dika udọ n'elu ihe ọla-edo ahu akpara akpá. 15 I gēme kwa ihe-ibochi-obi nke ikpé, ọ gābu ọlu nke onye-ọkà; dika ọlu aluru n'ephod ahu ka i gēme ya; ọla-edo, na ogho anunu, na ogho ododo, na ogho uhie, na ezi ákwá ọcha akpara nke-oma, ndia ka i gēji me ya. 16 Ihe nwere akuku anọ ra nrata ka ọ gābu, ihe apiajiri apiaji, ntú-aka ka ogologo-ya gādi, ntú-aka ka obosara-ya gādi kwa. 17 I gāhiogide kwa nime ya nhiogide nkume, ariri nkume anọ: ariri sardius na topaz na carbuncle gābu ariri mbu; 18 ariri nke-abua gābu emerald na sapphire na diamond; 19 ariri nke-atọ gābu jacinth na agate na amethyst: 20 ariri nke-anọ gābu beryl na onyx na jasper: agētiye ha n'ọla-edo akpara akpá n'ebe-nhiogide-ha. 21 Nkume ahu gādi ka aha umu Israel si di, iri na abua, dika aha-ha si di; dika ebuḅu nḅa-aka-akarà, onye ọ bula dika aha-ya si di, ha gādiri ebo iri na abua ahu. 22 I gēme kwa n'elu ihe-ibochi-obi ahu iyába emere dika eriri-nma, bú ihe emere dika udọ aturu atu; ha gābu ọla-edo anágwagh agwa. 23 I gēme kwa n'elu ihe-ibochi-obi ahu nḅa-aka ọla-edo abua, tiye nḅa-aka abua ahu n'elu nsọtụ abua nke ihe-ibochi-obi. 24 I gētiye kwa iyába ọla-edo abua ahu aturu atu dika udọ n'elu nḅa-aka abua ahu di na nsọtụ abua nke ihe-ibochi-obi ahu. 25 Nsọtụ abua ọzọ nke iyába abua ahu aturu atu dika udọ, i gētiye ha n'elu ihe ọla-edo abua ahu akpara akpá, tiye ha n'elu ubu ephod ahu n'ebe iru-ya di. 26 I gēme kwa nḅa-aka ọla-edo abua, tukwasi ha n'elu nsọtụ abua nke ihe-ibochi-obi ahu, n'ọnu-ọnu-ya, nke chere iru n'akuku ephod ahu nime. 27 I gēme kwa nḅa-aka ọla-edo abua, tiye ha n'elu ubu abua nke ephod n'okpuru, n'ebe iru-ya di, na nso njikọta-ya, n'elu ihe-ọkiké ephod nke onye-ọkà kpara. 28 Ha gēwere kwa eriri-nma ogho anunu ke ihe-ibochi-obi ahu na nḅa-aka ephod site na nḅa-aka-ya, ka ọ we di n'elu ihe-ọkiké ephod

ahu nke onye-ọkà kpara, ya na ka ewe ghara isi n'ephod tọpu ihe-ibochi-obi ahu. 29 Eron gēbu kwa aha umu Israel n'ihe-ibochi-obi nke ikpé n'elu obi-ya, mḅe ọ nābà n'ebe nsọ ahu, ibu ihe-ncheta n'iru Jehova mḅe dum. 30 I gētiye kwa n'ihe-ibochi-obi nke ikpé ahu Ihe ahu na Izu-oké ahu; ha gādi kwa n'elu obi Eron mḅe ọ nābà nime n'iru Jehova: Eron gēbu kwa ikpé nke umu Israel n'elu obi-ya n'iru Jehova mḅe dum.

31 I gēme kwa uwe-nwuda ephod, ọ gābusi ogho anunu ogho anunu. 32 Ọnu nke isi-ya gādi n'etiti ya: ọnu-ọnu, bú ọlu ọkpa-ákwá, ka ọnu-ya gēnwe buruburu, dika ọnu nke uwe-obi agha ka ọ gēnwe, ka ewe ghara idowa ya. 33 I gēme kwa n'ọnu-ọnu-ala-ya pomegranate nke ogho anunu, na ogho ododo, na ogho uhie, n'ọnu-ọnu-ala-ya buruburu; i gēme kwa atań ọla-edo n'etiti ha buruburu. 34 Otú atań ọla-edo na otú pomegranate, otú atań ọla-edo na otú pomegranate, gādi n'ọnu-ọnu-ala uwe-nwuda ahu buruburu. 35 Ọ gādi kwa n'aru Eron iji je ozi: aganānu kwa olu-ya mḅe ọ nābà n'ebe nsọ n'iru Jehova, ya na mḅe ọ nāputa, ka ọ we ghara inwu.

36 I gēme kwa ihe di mbara nke ọla-edo anágwagh agwa, i gēbu kwa n'elu ya, dika ebuḅu nḅa-aka-akarà, IHE NSỌ JEHOVA NWERE. 37 I gātukwasi ya n'eriri-nma ogho anunu, ọ gādikwasi n'ákwá-nkukú-isi ahu; n'iru ákwá-nkukú-isi ka ọ gādi. 38 Ọ gādi kwa n'egedege-iru Eron, Eron gēbu kwa ajọ omume nke ihe nsọ nile, nke umu Israel gēdo nsọ n'onyinye nsọ ha nile; ọ gādi n'egedege-iru-ya mḅe dum, ka ha we buru ihe nātọ utọ n'iru Jehova. 39 I gātu-kwa-ra uwe-ime-ya nke ezi ákwá ọcha agwa, i gēme kwa ákwá-nkukú-isi nke ezi ákwá ọcha, i gēme kwa ihe ike n'úkwú, ọ gābu ọlu nke onye-ọdudu-ákwá. 40 Umu-ndikom Eron ka i geme-kwa-ra uwe-ime, me-kwa-ra ha ihe ike n'úkwú, ihe ike n'isi ka i gēme-kwa-ra ha, ibu ihe-nsọpuru na ihe mara nma. 41 I gēyikwasi ha n'aru Eron, bú nwa-nne-gi, na n'aru umu-ya ndikom tiyere ya; i gēte kwa ha manu, meju aka-ha, do ha nsọ, ka ha we burum ndi-nchu-aja. 42 Gi me-kwa-ra ha uwe-úkwú ákwá ọcha

ikpuchi anu-arū ọtọ-ha; site n'úkwú we rue apata-ukwu ka ha gādi: 43 ha gādi n'aru Eron na n'aru umu-ya ndikom, m̀be ha nābà n'ulo-ikwū nzute, ma-ọbu m̀be ha nābiaru nso ebe-ichu-aja ahu ije ozi n'ebe nsọ ahu, ka ha we ghara iburu ajo omume, we nwua: ukpuru m̀be ebigh-ebi ka ọ gāburu ya, buru kwa nkuru-ya gānọchi ya.

29 I Nka bu kwa ihe i gēme ha ido ha nsọ, ka ha we burum ndin-chu-aja: were otú nwa-oke-ehi na ebulu abua nke zuru oké, 2 na achicha ekoghe-ko, na òbe achicha ufodu ekogh-eko nke agwara manu, na mbadamba-achicha ufodu ekogh-eko nke etere manu: utu flour nke ọka wheat ka i gēwere me ha. 3 I gētiye ha n'otú nkata, bute ha nso nime nkata ahu, ha na oke-ehi ahu na ebulu abua ahu. 4 Eron na umu-ya ndikom ka i gēme kwa ka ha biarue nso ọnu-uzọ nke ulo-ikwū nzute, i gēwere miri sa ha aru. 5 I gāchiri kwa uwe ahu, yikwasi Eron uwe-ime, na uwe-nwuda ephod, na ephod, na ihe-iḅochi-obi, were kwa ihe-ọkiké nke ephod nke onye-ọkà kpara ke ya: 6 i gēkpukwasi kwa ákwá-nkukú-isi ahu n'isi-ya, tiye okpu nsọ nke onye-nchu-aja n'elu ákwá-nkukú-isi ahu. 7 I gēwere kwa manu otite-manu ahu wukwasi n'isi-ya, we te ya. 8 Umu-ya ndikom ka i gēme kwa ka ha biarue nso, i gēyikwasi ha uwe-ime. 9 I gēwere kwa ihe ike n'úkwú ke ha, bú Eron na umu-ya ndikom, i gēke kwa ha ihe ike n'isi: ha gēnwe kwa ọlu nchu-aja site n'ukpuru ebigh-ebi: i gēmeju kwa aka Eron na aka umu-ya ndikom. 10 I gākputa kwa oke-ehi ahu nso n'iru ulo-ikwū nzute: Eron na umu-ya ndikom gēbikwasi aka-ha n'isi oke-ehi ahu. 11 I gēḅu kwa oke-ehi ahu n'iru Jehova, n'ọnu-uzọ nke ulo-ikwū nzute. 12 I gēwere ufodu nime ọbara oke-ehi ahu, tiye n'elu mpi nile nke ebe-ichu-aja na nkpisi-aka-gi: ọ bu kwa ọbara nile ka i gāwusi na ntọ-ala ebe-ichu-aja. 13 I gēwere kwa abuba nile nke nēkpuchi ihe-ime, na mba-imeju nke di n'imeju, na akọrọ abua, na abuba nke di n'elu ha, sure ha ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'elu ebe-ichu-aja. 14 Ma anu oke-ehi ahu, na akpukpọ-ya, na nsi-ya, i gēsure ya n'ọku n'azu ọmuma-ulo-ikwū-unu: aja-

nmebie ka ọ bu. 15 Otú nime ebulu abua ahu ka i gēwere kwa; Eron na umu-ya ndikom gēbikwasi aka-ha n'isi ebulu ahu. 16 I gēḅu ebulu ahu, were ọbara-ya, wusa n'ebe-ichu-aja ahu buruburu. 17 I gāḅọ kwa ebulu ahu n'ọbubọ-ya, sa ihe-ime-ya na ọlu-ukwu na ọlu-aka-ya, tiye ha n'elu ọbubọ-ya, na n'elu isi-ya. 18 I gēsure kwa ebulu ahu nile ọku ibu ihe nēsi isi utọ n'elu ebe-ichu-aja: aja-nsure-ọku anēsurere Jehova ka ọ bu: ihe isi utọ, aja-ọku anāchuru Jehova, ka ọ bu. 19 I gēwere kwa ebulu nke-ọzọ; Eron na umu-ya ndikom gēbikwasi kwa aka-ha n'isi ebulu ahu. 20 I gēḅu kwa ebulu ahu, were ufodu nime ọbara-ya, tiye n'ọnu-ọnu nti aka-nri Eron, na n'ọnu-ọnu nti aka-nri umu-ya ndikom, na n'isi-aka nke aka-nri-ha, na n'isi-ukwu nke ukwu aka-nri ha, wusa kwa ọbara-ya n'ebe-ichu-aja ahu buruburu. 21 I gēwere kwa ufodu nime ọbara nke di n'elu ebe-ichu-aja, na ufodu nime manu nke otite-manu ahu, fesa n'aru Eron, na n'elu uwe-ya, na n'aru umu-ya ndikom, na n'elu uwe umu-ya ndikom tiyere ya: ọ gādi kwa nsọ, ya onwe-ya, na uwe-ya, na umu-ya ndikom, na uwe umu-ya ndikom tiyere ya. 22 I gēsi kwa n'ebulu ahu were abuba-ya, na akuku ọdudu-ya nwere abuba, na abuba nke nēkpuchi ihe-ime-ya, na mba-imeju nke imeju, na akọrọ-ya abua, na abuba nke di n'elu ha, na utaku-ukwu aka-nri-ya; n'ih i na ebulu nke nmeju-aka ka ọ bu: 23 na otú òbe achicha, na otú òbe achicha agwara manu, na otú mbadamba-achicha, site na nkata achicha ekogh-eko ahu nke di n'iru Jehova: 24 i gātukwasi ha nile n'ọbu-aka abua nke Eron, na n'ọbu-aka nke umu-ya ndikom, fē kwa ha ka ha buru aja-ofufé n'iru Jehova. 25 I gānara kwa ha n'aka-ha, sure ha ọku ibu ihe nēsi isi utọ n'elu ebe-ichu-aja n'elu aja-nsure-ọku ahu, ka ha buru ihe isi utọ n'iru Jehova: aja-ọku anāchuru Jehova ka ọ bu. 26 I gēsi kwa n'ebulu nke nmeju-aka nke diri Eron were okpukpu-obi-ya, fē ya ka ọ buru aja-ofufé n'iru Jehova: ọ gābu kwa oké i nwere. 27 I gēdo kwa okpukpu-obi nke aja-ofufé nsọ, ya na utaku-ukwu nke aja-nbuli, nke anēfē, na nke anēbuli, site n'ebulu nke nmeju-aka ahu, bú site na nke diri

Eron, site kwa na nke diri umu-ya ndikom: 28 ọ gābu kwa ihe Eron na umu-ya ndikom gēnwe dika ukpuru mbe ebigh-ebi sitere n'aka umu Israel: n'ihī na aja-nbuli ka ọ bu: aja-nbuli ka ọ gābu kwa sitere n'aka umu Israel, site n'ihē aja nile nke aja-udo-ha. bū aja-nbuli-ha anēbuliri Jehova. 29 Uwe nsọ Eron nwere gādiri umu-ya ndikom ndi gānọchi ya, ka ewe te ha manu nime ha, meju kwa aka-ha nime ha. 30 Ubọchi asa ka o gēyiri ha, bū onye-nchu-aja ahu nke gānọchi ya site n'umu-ya ndikom, mbe ọ nābā n'ulo-ikwū nzute ije ozi n'ebe nsọ ahu. 31 Ma ebulu nke nmeju-aka ahu, i gēwere ya sie anu-ya n'ebe di nsọ. 32 Eron na umu-ya ndikom gēri kwa anu ebulu ahu, na achicha nke di na nkata ahu, n'ọnu-uzọ nke ulo-ikwū nzute. 33 Ha gēri kwa ha, bū ihe eji kpuchi nmehie, imeju aka-ha na ido ha nsọ: ma onye ala ọzọ agagh-eri ha, n'ihī na nsọ ka ha di. 34 Ma ọ buru na ihe afọdu site n'anu nke nmeju-aka ahu. ma-ọbu site n'achicha, rue ututu, i gēsurre kwa ihe fọduru n'ọku: agagh-eri ya, n'ihī na nsọ ka ọ di. 35 I gēme kwa Eron, me kwa umu-ya ndikom, otú a, dika ihe nile si di nke M'nyeworo gi n'iwu: ubọchi asa ka i gēmeju aka-ha. 36 Oke-ehi nke aja-nmehie ka i gāchu kwa bayere nkpuchi-nmehie kwa-ubọchi: i gēwepu kwa nmehie n'ebe-ichu-aja ahu mbe i nēkpuchi nmehie n'elu ya; i gēte kwa ya manu, ido ya nsọ. 37 Ubọchi asa ka i gēkpuchi nmehie n'elu ebe-ichu-aja ahu, we do ya nsọ: ebe-ichu-aja ahu gābu kwa ebe nsọ kachasi ebe nsọ nile: ihe ọ bula nke nēmetu ebe-ichu-aja ahu aru gādi nsọ.

38 Ma nka bu ihe i gāchu n'elu ebe-ichu-aja ahu; umu-aturu abua, nke ọara otú arọ, kwa-ubọchi mbe dum. 39 Otú nime umu-aturu ahu ka i gāchu n'ututu; chu kwa nwa-aturu nke-ọzọ n'etiti ehie na anyasi: 40 otú uzọ n'uzọ iri nke otú ephah utu oka flour agwara n'otú uzọ n'uzọ anọ nke otú hin nke manu asuru asu gādiri otú nwa-aturu ahu; ya na otú uzọ n'uzọ anọ nke otú hin nke manyavine, ka ọ buru aja-ihe-ọnu. 41 Nwa-aturu nke-ọzọ ka i gāchu kwa n'etiti ehie na anyasi; dika onyinye-inata-iru-oma enyere n'ututu, na dika aja-ihe-

ọnu-ya, otú a ka i gēme ya, ka ọ buru ihe isi utọ, aja-ọku anāchuru Jehova. 42 Ọ gābu aja-nsure-ọku anēsurre mbe dum rue ọbọ-unu nile n'ọnu-uzọ nke ulo-ikwū nzute n'iru Jehova: ebe M'gēzute unu, igwa gi okwu n'ebe ahu. 43 M'gēzute kwa umu Israel n'ebe ahu; anēji kwa ebubem do Ulo-ikwū ahu nsọ. 44 M'gēdo kwa ulo-ikwū nzute nsọ, ya na ebe-ichu-aja ahu: Eron na umu-ya ndikom ka M'gēdo kwa nsọ, iburum ndi-nchu-aja. 45 M'gēbi kwa n'etiti umu Israel, M'gābu-kwa-ra ha Chineke. 46 Ha gāmara kwa na Mu onwem bu Jehova Chineke-ha, Nke mere ka ha si n'ala Ijpt puta, ka M'we biri n'etiti ha: Mu onwem bu Jehova Chineke-ha.

30 1 I gēme kwa ebe-ichu-aja isure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ: osisi acacia ka i gēji me ya. 2 Otú cubit ka ogologo-ya gādi, otú cubit ka obosara-ya gādi kwa; ihe nwere akuku anọ ra nrata ka ọ gābu: cubit abua ka idi-elu-ya gādi kwa: mpi-ya nile gēsurre na ya. 3 I gāmachita ya ọla-edo anāgwagh agwa, elu-ya, na akuku-ya nile buruburu, na mpi-ya nile; i gēme-kwa-ra ya mpempe ọla-edo buruburu. 4 Nba-aka ọla-edo abua ka i gēme-kwa-ra ya n'okpuru mpempe-ya, n'elu ihe-akuku-ya abua, i gēme ha n'elu akuku-ya abua; ha gābu kwa ọnọdu inara nkpa-n'aka eji ebu ya. 5 I gēji kwa osisi acacia me nkpa-n'aka ahu, i gāmachita kwa ha ọla-edo. 6 I gētiye ya n'iru akwā-nbọchi nke di n'akuku ihe ihe-āmā, n'iru ebe-nkpuchi-nmehie nke di n'elu ihe-āmā ahu, ebe M'gēzute gi. 7 Eron gēsurre kwa n'elu ya ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ eji uda utọ di iche iche me: kwa-ututu, mbe o nēdozi oriọna, ka o gēsurre ya ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ. 8 Mbe Eron nēweli oriọna n'etiti ehie na anyasi ka o gēsurre kwa ya ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, ọ bu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ anēsurre n'iru Jehova mbe dum rue ọbọ-unu nile. 9 Unu ewerela ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ nke ala ọzọ, ma-ọbu aja-nsure-ọku, ma-ọbu onyinye-inata-iru-oma, sure dika aja n'elu ya; unu awusi-kwa-la aja-ihe-ọnu n'elu ya. 10 Eron gēkpuchi kwa nmehie n'elu mpi-ya otú ubọ n'arọ: site n'ọbara aja-nmehie nke nkpuchi-nmehie ka o gēkpuchi nmehie n'elu-ya otú ubọ n'arọ rue ọbọ-unu

nile: ebe nsọ kachasi ebe nsọ nile ka ọ buru Jehova.

11 Jehova we gwa Moses okwu, si, 12 M̀be i nāguta ọnu-ọgugu umu Israel, dika ndi anāgukọta agukọta n'etiti ha si di, ha nile n'otù n'otù gēnye kwa Jehova ihe-ǹbaputa bayere nkpuru-obi-ha, m̀be i nāgukọta ha; ka ihe-otiti we ghara idi n'etiti ha m̀be i nāgukọta ha. 13 Ihe a ka ha gēnye, onye ọ bula nke nāgabiga n'ebe ndi agukotaworo nọ, nkera shekel dika shekel nke ebe nsọ ahu si di: (shekel bu orù gerah:) nkera shekel ahu bu àjà-nbuli anēbuliri Jehova. 14 Onye ọ bula nke nāgabiga n'ebe ndi agukotaworo nọ, site n'onye ̀bara orù arọ we gaba n'iru, ọ gēnye àjà-nbuli nke Jehova. 15 Ọgaranya agagh-enye kari, ma ọbeye agagh-enyebi kari, nkera shekel ahu, m̀be ha nēnye àjà-nbuli nke Jehova, ikpuchiri nkpuru-obi-unu nmehie. 16 I gānara kwa ego nkpuchi-nmehie ahu n'aka umu Israel, nye ya n'òfùfè nke ulo-ikwū nzute; ka ọ we buru umu Israel ihe-ncheta n'iru Jehova, ikpuchiri nkpuru-obi-unu nmehie.

17 Jehova we gwa Moses okwu, si, 18 I gēme kwa ite ọsisa-miri, ọ gābu ọla, ukwu-ala-ya gābu kwa ọla, iji sa aru: i gētiye ya n'etiti ulo-ikwū nzute na ebe-ichu-aja, tiye miri n'ebe ahu. 19 Eron na umu-ya ndikom gāsa aka-ha na ukwu-ha site na ya: 20 m̀be ha nābà n'ulo-ikwū nzute, ha gāsa miri, ka ha we ghara inwu; ma-ọbu m̀be ha nābiaru ebe-ichu-aja nso ije ozi, isurere Jehova àjà-ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isì utọ: 21 ha gāsa kwa aka-ha na ukwu-ha, ka ha we ghara inwu: ọ gābu-kwa-ra ha ukpuru m̀be ebighebi, bú ya na nkpuru-ya rue ọbọ-ha nile.

22 Jehova we gwa Moses okwu, si, 23 Gi onwe-gi kwa, chiri n'onwe-gi uda nile kachasi nma, myrrh nke nērù erù, nnù shekel na ọgu ise, na uda-cinnamon, nkera-ya, bú ọgu shekel iri na ọgu abua na iri, na uda-calamus, ọgu shekel iri na ọgu abua na iri, 24 na cassia, nnù shekel na ọgu ise, dika shekel nke ebe nsọ ahu si di, na manu olive, otù hin: 25 i gēme ya ka ọ buru manu otite-manu di nsọ, manu-otite nēsi isì utọ asugwara asugwa, bú ọlu nke onye nāsugwa manu-otite nēsi isì utọ: manu otite-manu di nsọ ka ọ gābu. 26 I gēwere ya te ulo-

ikwū nzute, na ihe ihe-àmà ahu, 27 na table ahu na ihe-ya nile, na ihe-idọba-oriona na ihe-ya nile, na ebe-ichu-aja nke ihe-nsure-ọku nēsi isì utọ, 28 na ebe-ichu-aja nke àjà-nsure-ọku na ihe-ya nile, na ite ọsisa-miri ahu na ukwu-ala-ya. 29 I gēdo kwa ha nsọ, ka ha we buru ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile: ihe ọ bula nēmetu ha aru gādi nsọ. 30 Eron na umu-ya ndikom ka i gēte kwa manu, we do ha nsọ, iburum ndin-chu-aja. 31 I gāgwa kwa umu Israel okwu, si, Manu otite-manu di nsọ ka nka gāburum rue ọbọ-unu nile. 32 Ọ bugh n'anu-aruru madu ka agāwukwasi ya, unu eme-kwa-la nke di ka ya n'otùtù-ya: nsọ ka ọ di, nsọ ka ọ gādiri unu. 33 Onye ọ bula nke gāsugwa nke di ka ya, ma-ọbu onye ọ bula nke gēwere ufodu nime ya tiye n'aru onye ala ọzọ, agēbipu ya n'etiti umu-nna-ya.

34 Jehova we si Moses, Chiri n'onwe-gi uda utọ di iche iche, stacte, na onycha, na galbanum; bú uda utọ, ha na frankincense anāgwagh agwa: ha gāra n'otùtù; 35 i gēme ya ka ọ buru ihe-nsure-ọku nēsi isì utọ, manu-otite nēsi isì utọ asugwara asugwa, bú ọlu onye nāsugwa manu-otite nēsi isì utọ, nke etiyere nnù, nke anāgwagh agwa, di kwa nsọ: 36 i gēsu kwa ufodu nime ya ka ọ di imurimu, were ufodu nime ya tiye n'iru ihe-àmà ahu n'ulo-ikwū nzute, ebe M'gēzute gi; ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile ka ọ gāburu unu. 37 Ma ihe-nsure-ọku nēsi isì utọ nke i gēme, unu emerela onwe-unu nke di ka ya n'otùtù-ya: nsọ ka ọ gādiri gi n'ebe Jehova nọ. 38 Onye ọ bula nke gēme nke di ka ya, inu isì-ya, agēbipu kwa ya n'etiti umu-nna-ya.

31 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Le, akpọwom Bezalel n'aha, bú nwa Uri, nwa Hua, nke ebo Juda: 3 emejuwokwam ya na Mọ nke Chineke, n'amam-ihe, na nime nghọta, na n'ihe-ọmuma, na n'ije-ozi ọ bula, 4 icheputa ọlu onye-òkà di iche iche, ilu ọlu n'ọla-edo, na n'ọla-ọcha, na n'ọla, 5 na n'ilu ọlu onye-òkà na nkume ihioḡide ahioḡide, na n'ilu ọlu onye-òkà n'osisi, ilu ọlu n'ije-ozi ọ bula. 6 Ma Mu onwem, le, enyewom Ohḡiab tiyere ya, bú nwa Ahisamak, nke ebo Dan; ọ bu kwa n'obi onye ọ bula nke nwere obi amam-ihe ka M'tiyeworo amam-ihe,

ka ha we me ihe nile nke M'nyeworo gi n'iwu: 7 ulo-ikwū nzute, na ihe r ke diri ihe-āmā ahu, na ebe-nkpuchi-nmehie nke di n'elu ya, na ihe nile nke Ulo-ikwū ahu; 8 na table ahu na ihe-ya nile, na ihe-idōba-oriona nke ọla-edo anāgwagh agwa na ihe-ya nile, na ebe-ichu-aja nke ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, 9 na ebe-ichu-aja nke aja-nsure-ọku na ihe-ya nile, na ite ọsisa-miri ahu na ukwu-ala-ya: 10 na uwe nile akpara nke-oma, na uwe nsọ nile Eron, bú onye-nchu-aja, nwere, na uwe nile nke umu-ya ndikom, ibu ndi-nchu-aja; 11 na manu nke otite-manu, na ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ eji uda utọ di iche iche me, bú nke diri ebe nsọ ahu: dika ihe M'nyeworo gi n'iwu si di, otú a ka ha gēme.

12 Jehova we gwa Moses okwu, si, 13 Gi onwe-gi kwa, gwa umu Israel okwu, si, N'ezie ubọchi-izu-ikem nile ka unu gēdebe: n'ihī na ihe-iriba-ama ka ọ bu n'etiti Mu na unu rue ọbọ-unu nile; ka unu we mara na Mu onwem bu Jehova Nke nēdo unu nsọ. 14 Unu gēdebe kwa ubọchi-izu-ikem; n'ihī na nsọ ka ọ diri unu: onye nēme ya ka ọ ghara idi nsọ, aghagh ime ka ọ nwua: n'ihī na onye ọ bula nke nēje ozi nime ya, agēbipu onye ahu n'etiti umu-nna-ya. 15 Ubọchi isi ka agēje ozi; ma n'ubọchi nke-asa ubọchi-izu-ike nke idebe-ubọchi-izu-ike di, ọ bu ihe nsọ Jehova nwere: onye ọ bula nke nēje ozi n'ubọchi-izu-ike, aghagh ime ka ọ nwua. 16 Ma umu Israel gēdebe ubọchi-izu-ike, ime ememe ubọchi-izu-ike ahu rue ọbọ-ha nile, ọ bu ọbubandu ebigh-ebi. 17 Ihe-iriba-ama ka ọ bu n'etiti Mu na umu Israel rue mbe ebigh-ebi: n'ihī na n'ubọchi isi ka Jehova mere elu-igwe na uwa, ma ọ bu n'ubọchi nke-asa ka Ọ kwusiri n'ọlu-Ya, we turu ndu.

18 Mbe Ọ kpayesiri Moses uka n'ugwu Sainai, Ọ we nye ya mbadamba nkume abua nke ihe-āmā ahu, bú mbadamba nkume, nke ewere nkpisi-aka Chineke de ihe n'elu ha.

32 I Ndi Israel we hu na Moses nọrọ ọdú isi n'ugwu ahu ridata, ndi ahu we kpọkọta onwe-ha n'ebe Eron nọ, si ya, Bilie, mere ayi chi, ndi ganēje n'iru ayi; n'ihī na Moses a, bú nweke

nke mere ka ayi si n'ala Ijpt rigoputa, ayi amagh ihe meworo ya. 2 Eron we si ha, Tijipunu nba-aka ọla-edo nke di nime nti nke nwunye-unu, na nke umu-unu ndikom, na nke umu-unu ndinyom, chitaram ha. 3 Ndi ahu nile we tijipu nba-aka ọla-edo nke di nime nti-ha, chitara ha Eron. 4 Ọ we nara ya n'aka-ha, were ihe eji ebu ebu bue ya, me ya ka ọ ghọ nwa-ehi awuru awu: ha we si, Ndia bu chi-gi, Israel, ndi mere ka i si n'ala Ijpt rigoputa. 5 Eron we hu ya, we wue ebe-ichu-aja n'iru ya; Eron we kpọ ọkú, si, Ememe ka agēmere Jehova echi. 6 Ha we bilie n'isi-ututu n'echi-ya, sure aja-nsure-ọku, chita kwa ihe aja-udo; ndi ahu we nọdu ala iri ihe na inu ihe, ha we bilie igwu egwú.

7 Jehova we gwa Moses okwu, si, Je, rida; n'ihī na ndi-gi, nke i mere ka ha si n'ala Ijpt rigoputa, ebibiwo onwe-ha: 8 ha esiwo n'uzọ nke M'nyere ha n'iwu wezuga onwe-ha ngwa ngwa: ha emeworo onwe-ha nwa-ehi awuru awu, ha we kpọ isi ala nye ya, chu-kwa-ra ya aja. si, Ndia bu chi-gi, Israel, ndi mere ka i si n'ala Ijpt rigoputa. 9 Jehova si-kwara Moses, Ahuwom ndi nka, ma, le, ndi kwesiri olu ike ka ọ bu: 10 ma ubu a kwe ka M'nọduru Onwem, ka iwem we di ọku megide ha, ka M'we me kwa ka ha gwusia; M'gēme kwa gi ka i buru mba uku. 11 Moses we chọ ime ka iri Jehova, bú Chineke-ya, dajua, ọ si, Jehova, n'ihī gini ka iwe-Gi di ọku megide ndi-Gi, nke I meworo ka ha si n'ala Ijpt puta n'ike uku na n'aka di ike? 12 N'ihī gini ka ndi Ijpt ganēkwu, si, Ọ bu ime ha ihe ọjọ ka Ọ mere ka ha pua, ihu ha n'ugwu, na ime ka ha si n'elu uwa gwusia? Si n'idi-ọku nke iwe-Gi chigharia, chegharia n'ihe ọjọ a I nēché imegide ndi-Gi. 13 Cheta Abraham, na Aisak, na Israel, bú ndi-oru-Gi, ndi I ji Onwe-gi nuru iyi, I we gwa ha okwu, si, M'gēme ka nkpuru-unu ba uba dika kpakpando nke elu-igwe, ala nka nik kwa nke M'kwuwo okwu bayere ya, M'gēnye nkpuru-gi ya, ha gēketa kwa ya rue mbe ebigh-ebi. 14 Jehova we chegharia uche bayere ihe ọjọ nke Ọ kwuru, si na Ọ gēme ndi-Ya.

15 Moses we chigharia, si n'ugwu ahu rida, mbadamba nkume abua nke ihe-āmā ahu di kwa n'aka-ya; bú mbadamba

nkume nke edere ihe n'iru ha abua; n'otù iru na n'iru nke-ozo ka edeworo ihe n'elu nkume ahu. 16 Mbadamba nkume ahu, olu Chineke ka ha bu; odide ahu kwa, odide Chineke ka o bu, bú ebubu eburu n'elu mbadamba nkume abua ahu. 17 Joshua we nu olu ndi Israel ka ha nēti nkpu, o we si Moses, Oiu agha di n'omuma-ulo-ikwū. 18 O si, O bugh olu ndi nāza n'idi-ike, o bugh kwa olu ndi nāza n'adigh-ike; olu ndi nāza n'ibū abū ka mu onwem nānu. 19 O rue, mbe o biaruru omuma-ulo-ikwū ahu nso, na o huru nwa-ehi ahu na otite-egwú ahu: iwe Moses we di oku, o we tupu mbadamba nkume ahu n'aka-ya, tupia ha n'okpuru ugwu ahu. 20 O we were nwa-ehi ahu nke ha mere, sure ya n'oku, gwe ya rue mbe o mere imurimu, o we fesa ya n'elu miri, me ka umu Israel nua ya. 21 Moses we si Eron, Gini ka ndi nka mere gi, na i mewo ka nmehie uku biakwasi ha? 22 Eron we si, Ka iwe onye-nwem ghara idi oku: gi onwe-gi amawo ndi nka, na o bu nime ihe ozo ka ha no. 23 Ha we sim, Mere ayi chi, ndi ganje n'iru ayi: n'ih na Moses a, bú nwoke nke mere ka ayi si n'ala Ijpt rigoputa, ayi amagh ihe meworo ya. 24 M'we si ha, Onye o bula nke nwere oia-edo, ka ha tijipu ya n'aru ha; ha we nyem: n'we tuba ya n'oku, nwa-ehi a we puta. 25 Moses we hu ndi ahu na ndi nādigh nchikota ka ha bu; n'ih na Eron emewo ka ha ghara idi nchikota, ka ha buru ihe-ntakwu n'etiti ndi nēbili imegide ha: 26 Moses we guzo n'onu-uzo-ama nke omuma-ulo-ikwū ahu, si, Onye diri Jehova? ya biakutem. Umu-ndikom Livai nile we chikota onwe-ha n'ebe o no. 27 O si ha, Otú a ka Jehova, bú Chineke nke Israel, siri, Turunu, Nwoke o bula n'etiti unu, ya turu mma-agna-ya n'apata-ukwu-ya, gabiganu biaghachi kwa site n'otú onu-uzo-ama rue onu-uzo-ama ozo n'omuma-ulo-ikwū a nile, bu-kwa-nu, nwoke o bula, ya huc nwa-nne-ya, nwoke o bula, ya huc eyi-ya, nwoke o bula, ya huc onye-aruya. 28 Umu-ndikom Livai we me dika okwu Moses si di: ihe ra ka nnú ndikom asa na ogu iri we si n'etiti ndi Israel da n'ubochi ahu. 29 Moses we si, Mejuenu aka-unu ta nye Jehova, n'ih

na nwoke o bula nēmegide nwa-ya nwoke, nēmegide kwa nwa-nne-ya nwoke; ka O we nye unu ngozi ta. 30 O rue, n'echi-ya, na Moses siri ndi Israel, Unu onwe-unu emehiewo nmehie uku: ma ubu a m'garigokuru Jehova; eigh anya m'gēkpuchi nmehie-unu. 31 Moses we jeghachikuru Jehova, si, Biko, ndi nka emehiewo nmehie uku, mere onwe-ha chi oia-edo. 32 Ma ubu a, o buru na I gabaghara nmehie-ha—; ma o buru na I megh ya, biko, hichapum n'akwukwo-Gi nke I deworo. 33 Jehova we si Moses, Onye o bula nke mehieworo megidem, ya ka M'gēhichapu n'akwukwom. 34 Ma ubu a, je, duru ndim rue ebe ahu nke M'gwaworo gi okwu bayere ya: le, mo-ozim ganje n'iru gi: ma n'ubochi mbe M'nēleta, M'gēwere kwa nmehie-ha leta ha. 35 Jehova we tie ndi Israel ihe, n'ih na ha mere nwa-ehi ahu, nke Eron mere.

33 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, Je, si n'ebe a rigo, gi onwe-gi na ndi ahu nke i mere ka ha si n'ala Ijpt rigoputa, rue ala ahu nke M'nuru Abraham iyi, nu-kwa-ra Aisak, nu-kwara Jakob, si, Nkpuru-gi ka M'gēnye ya: 2 M'gēziga kwa mo-ozim n'iru gi; M'gāchupu kwa ndi Kenean, na ndi-Amorait, na ndi Het, na ndi-Perizait, na ndi-Haiyait, na ndi Jebus: 3 rue ala nke miri-ara-ehi na manu-anu nēru nime ya: n'ih na M'gagh-arigo n'etiti gi; n'ih na ndi kwesiri olu ike ka i bu: ka M'we ghara ime ka i gwusia n'uzo. 4 Ndi Israel we nu okwu ozo a, ha we rue ujú: o digh kwa onye o bula tiyere ihe-ichonma-ya n'aru ya. 5 Jehova we si Moses, Si umu Israel, Unu onwe-unu bu ndi kwesiri olu ike: asi na o bu otú ntabi-anya ka M'garigo n'etiti gi, M'gēme kwa ka i gwusia; ma ubu a wepu ihe-ichonma-gi nile n'aru gi tobo, M'we mara ihe M'gēme gi. 6 Umu Israel we napusi onwe-ha ihe-ichonma-ha nile site n'ugwu Horeb gaba.

7 Ma Moses nēwere ulo-ikwū ahu, nāmara onwe-ya n'azu omuma-ulo-ikwū, n'ebe di anya site n'omuma-ulo-ikwū ahu; o we kpo ya, Ulo-ikwū nzute. O rue, na onye o bula nke nācho Jehova nāpu je ulo-ikwū nzute ahu nke di n'azu onuma-ulo-ikwū. 8 O rue, mbe Moses

puru ije Ulo-ikwū ahu, na ndi Israel nile biliri, guzo onwe-ha ọtọ, nwoke ọ bula n'ọnu-uzọ nke ulo-ikwū-ya, nēlegide Moses anya n'azu, rue m̀be ọ bara n'Ulo-ikwū ahu. 9 O rue, m̀be Moses batara n'Ulo-ikwū ahu, na ogidi igwe-oji ahu ridatara, guzo n'ọnu-uzọ nke Ulo-ikwū: Jehova we gwa Moses okwu. 10 Ndi Israel nile we hu ogidi igwe-oji ka o nēguzo n'ọnu-uzọ nke Ulo-ikwū ahu: ndi ahu nile we bilie, kpọ isi ala, nwoke ọ bula n'ọnu-uzọ nke ulo-ikwū-ya. 11 Jehova we gwa Moses okwu iru n'iru, dika madu nāgwa eyi-ya okwu. Ọ we laghachi n'omuma-ulo-ikwū ahu: ma onye nējere ya ozi, bú Joshua, nwa Nun, bú okorobia, adigh-esi n'etiti Ulo-ikwū ahu pua.

12 Moses we si Jehova, Le, Gi onwe-gi nāsīm, Me ka ndi nka rigota: ma Gi onwe-gi emegh ka M'mara onye I gēziga ka mu na ya yikọ je. Ma Gi onwe-gi asiwo, Amawom i n'aha, ọzọ kwa, i hutawo amara n'irum. 13 Ma uḅu a, biko, ọ buru na ahutawom amara n'iru Gi, biko, mem ka m'mara uzọ-Gi nile, m'gāmara kwa Gi, ka m'we huta amara n'iru Gi: Gi le kwa na ndi-Gi ka mba nka bu. 14 Ọ si, Irum ganēje, M'gēme kwa ka i zuru ike. 15 Ọ si Ya, Ọ buru na iru-Gi adigh-eje, emela ka ayi si n'ebe a rigo. 16 N'ihī na ọ bu n'ihe gini ka agāmara uḅu a na ahutawom amara n'iru Gi, mu onwem na ndi-Gi? ọ bugh n'ojije I nēsororo ayi je, ewe kewapu ayi, bú mu onwem na ndi-Gi, n'ebe ndi nile nọ ndi bi n'elu uwa.

17 Jehova we si Moses, Ihe a nke i kwuworo, M'gēme kwa ya: n'ihī na i hutawo amara n'irum, amawokwam i n'aha. 18 Ọ si, Biko, me ka m'hu ebube-Gi. 19 Ọ si, Mu onwem gēme ka idi-nmam nile gabiga n'iru gi, M'gākpo kwa òkù bayere aha Jehova n'iru gi: M'gēme-kwa-ra onye ahu amara, bú onye M'gēmere amara, M'gēnwe kwa obi-ebere n'aru onye ahu nke M'gēnwe obi-ebere n'aru ya. 20 Ọ si kwa, I pugh ihu irum anya: n'ihī na madu agagh-ahum anya, di kwa ndu. 21 Jehova we si, Le, ọnọdu di n'akukum, i gēguzo kwa onwe-gi ọtọ n'elu oké nkume ahu. 22 O gēru kwa, m̀be ebubem nāgabiga, na M'gētiye gi nime oghere nke oké nkume ahu, ̄asa ọbu-

akam ̄ochita gi, rue m̀be M'gabigaworo: 23 M'gēwezuga kwa ọbu-akam, i gāhu kwa azum anya: ma agagh-ahu irum anya.

34 1 Jehova we si Moses, Wara onwe-gi m̀badamba nkume abua dika nke-mbu: M'gēdekwasī kwa na m̀badamba nkume ahu okwu nile nke di n'elu m̀badamba nkume mbu, nke i tupiara. 2 Nọ na njikere rue ututu, rigota n'ugwu Sainai n'ututu, guzorom onwe-gi ọtọ n'ebe ahu n'elu ugwu ahu. 3 Ọ digh kwa onye ọ bula gēsororo gi rigota, ọzọ kwa, ka aghara ihu onye ọ bula n'ugwu ahu nile; ọzọ, igwè ewu na aturu ma-ọbu igwè ehi atala nri n'akuku ugwu ahu. 4 Ọ we wa m̀badamba nkume abua dika nke-mbu; Moses we bilie n'isi-ututu, rigorue ugwu Sainai, dika Jehova nyere ya iwu, ọ were kwa m̀badamba nkume abua n'aka-ya. 5 Jehova we ridata n'igwe-oji, o guzo onwe-ya n'ebe Ọ nọ n'ebe ahu, we kpokue aha Jehova. 6 Jehova we gabiga n'iru ya, kpọ òkù, si, Jehova, Jehova, Chineke nke nwere obi-ebere, Onye nēme amara, Onye nādigh-ewe iwe ọsọsọ, Onye nāba uba n'ebere na ezi-okwu; 7 Onye nēdebere nnù abua na ọgu iri nnù abua na ọgu iri ọtutu uḅò ebere, Onye nābāghara ajọ omume na njehie na nmehie: ma ọ digh uzọ ọ bula Ọ gāgu ndi ikpe mara na ha bu ndi ikpe nāmāgh; Ọ nēwere ajọ omume nke ndi bu nna leta umu-ha, leta kwa umu umu, leta umu-umu nke-atọ, leta kwa nke-anọ. 8 Moses we me ngwa, rube isi-ya n'ala, kpọ isi ala. 9 Ọ si, Biko, ọ buru na ahutawom amara n'iru Gi, Onye-nwe-ayi, biko, ka Onye-nwe-ayi nēje n'etiti ayi; n'ihī na ndi kwesiri olu ike ka ọ bu; Gi ̄aghara kwa ajọ omume-ayi na nmehie-ayi, keta kwa ayi n'ihe-nketa. 10 Ọ we si, Le, Mu onwem nāba ndu: n'iru ndi-gi nile ka M'gālu oké ọlu di iche iche, bú nke ọ digh m̀be ekere ha n'uwa nile, ma-ọbu nime mba ọ bula: ndi nile ndi gi onwe-gi nọ n'etiti ha gāhu kwa ọlu Jehova, n'ihī na ihe-egwù ka ọ bu, bú nke Mu onwem nēme n'ebe i nọ. 11 Debere onwe-gi ihe nke Mu onwem nēnye gi n'iwu ta: le, M'gaje ichupu ndi-Amorait, na ndi Kenean, na ndi Het, na ndi-Perizait, na ndi-Haivait, na ndi Jebus, n'iru gi.

12 Lezie onwe-gi anya, ka gi na ndi bi n'ala nke gi onwe-gi nābà nime ya ghara iba ndu, ka ọ we ghara ibu ọnyà n'etiti gi: 13 kama unu gākwaatu ebe-ichu-aja nile ha, tupia ogidi nile ha, ọtu Asherim-ha: 14 n'ihina i gagh-akpọ isi ala nye chi ọzọ: n'ihina Jehova, Nke Onye-ekworo bu aha-Ya, Chineke ekworo ka Ọ bu: 15 ka gi na ndi bi n'ala ahu we ghara iba ndu, ha we so chi-ha nākwa iko, churu chi-ha aja, otù onye ewe kpọ gi, i we rie ufodu nime ihe àjà-ya; 16 i we lutara umu-gi ndikom ufodu nime umu-ha ndinyom, umu-ha ndinyom we so chi-ha nākwa iko, nie kwa ka umu-gi ndikom soro chi-ha nākwa iko. 17 Gi emerela onwe-gi chi awuru awu. 18 Ememe achicha ekogh-eko ka i gēdebe. Ubọchi asa ka i gēri achicha ekogh-eko, dika M'nyere gi iwu, na m̀be akara àkà n'ọnwà Ebib: n'ihina ọ bu nime ọnwà Ebib ka i siri n'Ijpt puta. 19 Nwa ọ bula nke meghere àkpà-nwa bu nkem; na anu-ulo-gi ọ bula nke bu oké, nwa nke meghere àkpà-nwa ehi ma-ọbu aturu. 20 Ma nwa inyinya-ibu nke meghere àkpà-nwa, i gēwere nwa-aturu ọputa ya: ma ọ buru na i ọputagh ya, i gābaji kwa olu-ya. Ọkpara ọ bula n'etiti umu-gi ka i gāọputa. Ma ọ digh onye agāhu n'irum ka ọ ọba aka. 21 Ubọchi isi ka i gālu ọlu-gi, ma n'ubọchi nke-asa i gākwasị: n'ilu-ọlu-ubi na n'owuwe-ihe-ubi i gākwasị. 22 I gēme-kwa-ra onwe-gi ememe nke izù asa nke ubọchi asa, bú nke nkpuru mbu nke obibi ọka wheat, na ememe nke nchikọta-ihe n'ọbụba arọ. 23 Ubò atọ n'arọ ka agāhu ndikom-i nile n'iru Onye-nwe-unu Jehova, bú Chineke nke Israel. 24 N'ihina M'gānara mba di iche iche ala-ha n'iru gi, me ka okè-ala-gi nile sa mbara: ọ digh kwa onye ọ bula gēnwe anya-uku n'ebe ala-gi di, m̀be i nārigo ka ewe hu gi n'iru Jehova, bú Chineke-gi, ubò atọ n'arọ. 25 Eọupula ọbara nke àjàm n'elu ihe nēko achicha; àjà ememe ngabiga agagh-adigide kwa abali nile rue ututu. 26 Ihe mbu nke nkpuru mbu nke ala-ubi-gi ka i gēwebata n'ulo nke Jehova, bú Chineke-gi. Esila nwa-ewu nime miri-ara nke nne-ya. 27 Jehova we si Moses, Dere onwe-gi okwu ndia n'ihe: n'ihina dika

okwu ndia si di ka M'̀baworo ndu n'etiti Mu na gi, na n'etiti Mu na umu Israel. 28 Ọ we nọ n'ebe ahu, ya na Jehova, ọgu ubọchi abua ehie na abali; ọ digh nri o riri, ọ digh kwa miri ọ nuru. Ọ we de n'elu mbadamba nkume abua ahu okwu nile nke ọbụba-ndu ahu, bú okwu iri ahu.

29 O rue, m̀be Moses siri n'ugwu Sainai rida (mbadamba nkume abua nke ihe-àmà ahu di kwa n'aka Moses m̀be o siri n'ugwu ahu rida), na Moses amagh na akpukpọ iru-ya nēnwuputa ihè m̀be Ọ kpayerere ya uka. 30 Eron na umu Israel nile we hu Moses, ma, le, akpukpọ iru-ya nwuputara ihè; ha we tua egwu ibiaru ya nso. 31 Moses we kpọ ha okù; Eron na ndi-isi nile nime nzukọ ahu we laghachikute ya: Moses we gwa ha okwu. 32 Emesi kwa umu Israel nile biaruru nso, ọ we nye ha n'iwu uka nile nke Jehova kpayerere ya n'ugwu Sainai. 33 Moses we gwabie ha okwu, kpudo ihe-nkpudo n'iru-ya. 34 Ma m̀be ọ bula Moses bara nime n'iru Jehova ikpayerere Ya uka, ọ wezuga ihe-nkpudo ahu rue m̀be ọ putara: ọ we puta, gwa umu Israel ihe nke enyere ya n'iwu; 35 umu Israel we hu iru Moses, na akpukpọ iru Moses nēnwuputa ihè: Moses we kpughachi ihe-nkpudo ahu n'iru-ya, rue m̀be ọ bara nime ikpayerere Ya uka.

35 1 Moses we kpọkọta nzukọ nile nke umu Israel, si ha, Ndia bu okwu nke Jehova nyeworo n'iwu, ka unu me ha. 2 Ubọchi isi ka agēje ozi, ma n'ubọchi nke-asa unu gēnwe ubọchi nso, bú ubọchi-izu-ike nke idebe-ubọchi-izu-ike Jehova nwere: onye ọ bula nke nēje ozi nime ya, agēme ka ọ nwua. 3 Unu afunwula ọku n'ebe-obibi-unu nile n'ubọchi-izu-ike.

4 Moses we gwa nzukọ nile nke umu Israel okwu, si, Nka bu ihe Jehova nyere n'iwu, si, 5 Sinu n'etiti unu werere Jehova àjà-nbuli: onye ọ bula nke obi-ya nwere afọ-ọfufo, ya weta ya, bú àjà-nbuli nke Jehova; ọla-edo, na ọla-ọcha, na ọla; 6 na oghe anunu, na oghe ododo, na oghe uhie, na ezi àkwà ọcha, na aji ewu; 7 na akpukpọ ebulu esijiri ọbara-ọbara, na akpukpọ seal, na osisi acacia; 8 na manu itiyere n'ihe nēnye ihè, na uda di iche iche itiyere na

manu nke otite-manu ahu, na ibu ihe-nsure-oku nēsi isi utọ eji uda utọ di iche iche me; 9 na nkume onyx, na nkume ihiogide n'ihe, ihiogide n'ephod, na ihiogide n'ihe-iḅochi-obi. 10 Onye ọ bula n'etiti unu nke nwere obi amam-ihe, ha gābia kwa, me ihe nile nke Jehova nyere n'iwu; 11 ebe-obibi ahu, na ulo-ikwū-ya, na ákwà-nkpuchi-ya, na nko-ya nile, na ibo-ya nile, na nkpọrọ-ya nile, na ide-ya nile, na ukwu-ya nile, 12 na iḅe ahu, na nkpa-n'aka-ya abua, na ebe-nkpuchi-nmehie, na ákwà-nḅochi nke ákwà-nkwuchi; 13 na table ahu, na nkpa-n'aka-ya abua, na ihe-ya nile, na achicha iru Chineke; 14 na ihe-idọba-oriona nke ihe nēnye ihè, na ihe-ya nile, na oriona-ya nile, na manu itiyē n'ihè nēnye ihè; 15 na ebe-ichu-aja nke ihe-nsure-oku nēsi isi utọ, na nkpa-n'aka-ya abua, na manu nke otite-manu ahu, na ihe-nsure-oku nēsi isi utọ eji uda utọ di iche iche me, na ákwà-nkwuchi ọnu-uzọ n'ọnu-uzọ nke ebe-obibi ahu; 16 na ebe-ichu-aja nke àjà-nsure-oku, na ihe-ọkpukpa ọla nke diri ya, na nkpa-n'aka-ya abua, na ihe-ya nile, na ite ọsisa-miri ahu, na ukwu-ala-ya; 17 na ákwà-ngechi nile nke ogige, na ide-ya nile, na ukwu-ha, na ákwà-nkwuchi nke ọnu-uzọ-ama nke ogige ahu: 18 na ntú nile nke ebe-obibi ahu; na ntú nile nke ogige, na udọ nile ha; 19 na uwe nile akpara nke-oma, iji je ozi n'ebe nsọ ahu, na uwe nsọ nile Eron, bú onye-nchu-aja, nwere, na uwe unu-ya ndikom, ibu ndi-nchu-aja.

20 Nzukọ nile nke umu Israel we si n'iru Moses pua. 21 Ha we bia, onye ọ bula nke obi-ya kwaliri ya, na onye ọ bula nke mọ-ya mere ka ọ nwe afọ-ọfufọ, ha we weta àjà-nbuli Jehova, iji je ozi ulo-ikwū nzute ahu, na iji fè ọfufè-ya nile, na iji me uwe nsọ ahu. 22 Ha we bia, ma ndikom ma ndinyom, onye ọ bula nke obi-ya nwere afọ-ọfufọ, ha we weta ihe-nkpochi-uwe, na nḅa-aka imi, na nḅa-aka-akàrà, na ihe anēyi n'olu, ihe ọla-edo ọ bula; bú onye ọ bula nke fere àjà-ọfufè ọla-edo nye Jehova. 23 Onye ọ bula nke achiotara n'aka-ya ogho anunu, na ogho ododo, na ogho uhie, na ezi ákwà ọcha, na aji ewu, na akpukpọ ebulu esijiri ọbara-ọbara, na akpukpọ seal, chitara ha. 24 Onye ọ

bula nke nēbuli àjà-nbuli nke ọla-ọchia na ọla wetara àjà-nbuli nke Jehova: nwoke ọ bula, nke achiotara osisi acacia n'aka-ya iji je ozi nke ọfufè ahu, we weta ya. 25 Nwayi ọ bula nke nwere obi amam-ihe were kwa aka-ya tu ogho, ha we weta ogho nke ha turu, bú oglio anunu ahu, na ogho ododo ahu, na ogho uhie ahu, na ezi ákwà ọcha ahu. 26 Ndinyom nile ndi obi-ha kwaliri ha n'amam-ihe tu-kwa-ra aji ewu. 27 Ndi-isi chitara nkume onyx, na nkume ihiogide n'ihe, ihiogide n'ephod ahu, na ihiogide n'ihe-iḅochi-obi ahu; 28 na uda ahu, na manu ahu; itiyē n'ihe nēnye ihè, na ibu manu nke otite-manu ahu, na ibu ihe-nsure-oku nēsi isi utọ eji uda utọ di iche iche me. 29 Nwoke ọ bula na nwayi ọ bula, ndi obi-ha mere ka ha nwe afọ-ọfufọ iweta ihe iji je ozi nile, nke Jehova nyere iwu ka eme n'aka Moses, umu Israel ahu wetara onyinye afọ-ọfufọ nye Jehova.

30 Moses we si umu Israel, Lenu, Jehova akpọwo Bezalel n'aha, bú nwa Uri, nwa Hua, nke ebo Juda; 31 Ọ mejuwo kwa ya na Mọ nke Chineke, n'amam-ihe, na nime nghota, na n'ihè-omuma, na n'ije-ozi ọ bula; 32 ya na icheputa ọlu onye-ọkà di iche iche, ilu ọlu n'ọla-edo, na n'ọla-ọcha, na n'ọla, 33 na n'ilu ọlu onye-ọkà na nkume ihiogide ahiogide, na n'ilu ọlu onye-ọkà n'osisi, ilu ọlu n'ije-ozi ọ bula nke onye-ọkà. 34 Ọ bu kwa izi ihe ka O tiyeworo n'obi-ya, ya onwe-ya na Ọhọliab, bú nwa Ahisamak, nke bo Dan. 35 Ọ mejuwo ha n'amam-ihe nke obi, ije ozi ọ bula, nke onye nātu akika, na nke onye-ọkà, na nke onye-ọdudu-ákwà, bú n'ogho anunu, na n'ogho ododo, na n'oglio uhie, na n'ezi ákwà ọcha, na nke ọkpa-ákwà, bú ije ozi nke ndi nēje ozi ọ bula, na nke ndi nēcheputa ọlu onye-
36 ọkà di iche iche. 1 Bezalel na Ọhọliab gālu kwa ọlu, ha na nwoke ọ bula nke nwere obi amam-ihe, ndi Jehova tiyeworo amam-ihe na ughota nime ha ka ha mara ije ozi ọ bula nke ọfufè nke ebe nsọ ahu, dika ihe nile si di nke Jehova nyere n'iwu.

2 Moses we kpọ Bezalel na Ọhọliab, na nwoke ọ bula nwere obi amam-ihe, onye Jehova tiyere amam-ihe n'obi-ya, onye ọ bula nke obi-ya kwaliri ya ibiaru

nso ozi ahu ije ya: 3 ha we si n'iru Moses were ihe aja-nbuli ahu nile nke umu Israel wetara iji je ozi nke ofufe nke ebe nsọ ahu, ime ya. Ma ndi Israel ahu nọ n'iwetara ya onyinye-afọ-ofufo kwa-ututu. 4 Ndi-amam-ihe ahu nile, ndi neje ozi nile nke ebe nsọ ahu, ha nile n'otú n'otú we si n'ozí-ha nke ha neje bia, 5 gwa Moses okwu, si, Ndi Israel neweta otutu ihe kari nke gczuru ofufe nke diri ozi ahu nke Jehova nyere iwu ka eje ya. 6 Moses we nye iwu, ha we me ka ekwusa ya n'omuma-ulo-ikwú nile, si, Nwoke ma-ọbu nwayi, ka ha ghara ije ozi ọzọ bayere aja-nbuli nke ebe nsọ ahu. Ewe me ka ndi Israel wetabie ihe. 7 Ihe-ije-ozí ahu we zuere ha iji je ozi nile, ime ya, ihe we fodu.

8 Onye ọ bula nke nwere obi amam-ihe n'etiti ndi neje ozi ahu we me ebe-obibi ahu: were akwá-nkwuba iri me ya; ezi akwá ọcha akpara nke-oma, na oghe anunu, na oghe ododo, na oghe uhie, nke emere ka ha yie cherubim, bú ọlu nke onye-ọkà, ihe ndia ka o ji me ha. 9 Ogologo nke otú akwá-nkwuba di orú cubit na asatọ, obosara nke otú akwá-nkwuba di kwa cubit anọ: otú otútú ka akwá-nkwuba nile nwere. 10 Ọ we jikọta akwá-nkwuba ise, otú na ibe-ya: jikọta kwa akwá-nkwuba ise nke-ọzọ, otú na ibe-ya. 11 Ọ ji kwa oghe anunu me anya-nko n'elu ọnu-ọnu nke otú akwá-nkwuba, site na nsọtụ-ya nime njikọta ahu: otú a ka ọ me-kwa-ra n'ọnu-ọnu akwá-nkwuba nke dipuru adipu nime njikọta nke-abua. 12 Ọgu anya-nko abua na iri ka ọ mere n'otú akwá-nkwuba, ọgu anya-nko abua na iri ka ọ me-kwa-ra nime nsọtụ nke akwá-nkwuba nke di na njikọta nke-abua: anya-nko cheritara onwe-ha iru, otú na ibe-ya. 13 Ọ me-kwa-ra ọgu nko ọla-edo abua na iri, were nko ahu jikọta akwá-nkwuba, otú na ibe-ya: ebe-obibi ahu we buru otú. 14 Ọ me-kwa-ra akwá-nkwuba aji ewu, ibu ulo-ikwú n'elu ebe-obibi ahu: akwá-nkwuba iri na otú ka ọ mere ha. 15 Ogologo nke otú akwá-nkwuba di orú cubit na iri, cubit anọ ka obosara nke otú akwá-nkwuba di kwa: otú otútú ka akwá-nkwuba iri na otú ahu nwere. 16 Ọ jikọta-kwa-ra akwá-nkwuba ise iche, na akwá-nkwuba isi iche. 17 Ọ me-kwa-

ra ọgu anya-nko abua na iri n'elu ọnu-ọnu nke akwá-nkwuba ahu dipuru adipu nime njikọta ahu, ọ me-kwa-ra ọgu anya-nko abua na iri n'elu ọnu-ọnu nke akwá-nkwuba nke dipuru adipu nime njikọta nke-abua. 18 Ọ me-kwa-ra ọgu nko ọla abua na iri, ijikọta ulo-ikwú ahu ka ọ we buru otú. 19 Ọ we mere ulo-ikwú ahu ihe-nkpuchi akpukpọ ebulu esijiri ọbara-ọbara, ya na ihe-nkpuchi akpukpọ seal n'elu ya.

20 Ọ we mere ebe-obibi ahu ibo osisi acacia, nke nēguzo ọtọ. 21 Cubit iri ka ogologo nke otú ibo di, otú cubit na nkera cubit ka obosara nke otú ibo di kwa. 22 Otú ibo nwere ihe-nhiọye abua, nke ekwukọtara, otú na ibe-ya: otú a ka ọ mere nye ibo nile nke ebe-obibi ahu. 23 Ọ we mere ebe-obibi ahu ibo ahu; orú ibo ka ọ mere nye akuku Ndida chere iru na Ndida: 24 ọgu ukwu ọla-ọcha abua ka ọ me-kwa-ra n'okpuru orú ibo ahu; ukwu abua n'okpuru otú ibo inara ihe-nhiọye-ya abua, ukwu abua kwa n'okpuru ibo ọzọ inara ihe-nhiọye-ya abua. 25 Ọ we mere akuku nke-abua nke ebe-obibi ahu orú ibo, bú akuku Ugwu, 26 na ọgu ukwu ọla-ọcha ha abua; ukwu abua n'okpuru otú ibo, ukwu abua kwa n'okpuru ibo ọzọ. 27 Isi ebe-obibi ahu nke chere iru n'Odida-anyanwu ka ọ me-kwa-ra ibo isi nye. 28 Ibo abua ka ọ me-kwa-ra nye nkuku ebe-obibi ahu n'isi-ya. 29 Ha bu ihe abua ejikọtara n'otú n'okpuru, ha abua bu kwa otú ihe zuru oké rue isi-ya rue otú nba-aka ahu: otú a ka ọ mere nye ha abua na nkuku abua ahu. 30 Ha di kwa ibo asatọ, na ukwu ọla-ọcha ha, ukwu iri na isi; ukwu abua n'okpuru otú ibo, ukwu abua kwa n'okpuru ibo ọzọ. 31 Ọ me-kwa-ra nkporọ osisi acacia; ise ka ọ mere nye ibo otú akuku nke ebe-obibi ahu, 32 nkporọ ise ka ọ me-kwa-ra nye ibo akuku nke-ọzọ nke ebe-obibi ahu, nkporọ ise ka ọ me-kwa-ra nye ibo nke ebe-obibi ahu, bú isi-ya chere iru n'Odida-anyanwu. 33 Ọ we me ka nkporọ etiti gabiga n'etiti ibo ahu, si n'otú nsọtụ rue nsọtụ ọzọ. 34 Ọ machita-kwa-ra ibo nile ọla-edo, were kwa ọla-edo me nba-aka-ha, ka ha buru ọnọdu itiye nkporọ ahu, ọ machita-kwa-ra nkporọ ahu ọla-edo.

35 Q we me ákwà-nbóchi ahu nke ogho anunu, na ogho ododo, na ogho uhie, na ezi ákwà qcha akpara nke-oma: q bu q̄lu onye-òkà, q mere ya ka o yie cherubim. 36 Q we mere ya ide acacia anq, machita ha q̄la-edo: nkpōye-ha bu q̄la-edo; q we wuara ha ukwu q̄la-edo anq. 37 Q we mere q̄nu-uzq̄ Ulo-ikwū ahu ákwà-nkwuchi, nke ogho anunu, na ogho ododo, na ogho uhie, na ezi ákwà qcha akpara nke-oma, q bu q̄lu onye-òdudu-ákwà; 38 q me-kwa-ra ide ise ya na nkpōye-ha, machita isi-ha na ngegide-ha q̄la-edo: ma ukwu ise ha bu q̄la.

37 1 Bezalel me-kwa-ra iḅe osisi acacia: cubit abua na nkera ka ogologo-ya di, otù cubit na nkera ka obosara-ya di kwa, otù cubit na nkera ka elu-ya di kwa: 2 q machita ya q̄la-edo anāgwagh agwa, nime na azu ka q machitara ya, q we mere ya mpempe q̄la-edo buruburu 3 Q we wuara ya nḅa-aka q̄la-edo anq, n'ukwu anq ya; bú nḅa-aka abua n'otù akuku-ya, na nḅa-aka abua n'akuku-ya ozo. 4 Q me-kwa-ra nkpa-n'aka osisi acacia, machita ha q̄la-edo. 5 Q we me ka nkpa-n'aka ahu ba na nḅa-aka ahu n'elu akuku iḅe ahu, iḅe ebu iḅe ahu. 6 Q me-kwa-ra ebe-nkpuchi-nmehie nke q̄la-edo anāgwagh agwa: cubit abua na nkera ka ogologo-ya di, otù cubit na nkera ka obosara-ya di. 7 Q me-kwa-ra cherubim q̄la-edo abua; iḅe akpuru akpu ka q mere ha, na nsq̄tu abua nke ebe-nkpuchi-nmehie; 8 otù cherub n'otù nsq̄tu, na otù cherub na nsq̄tu nke-ozo: site n'ebe-nkpuchi-nmehie ka q mere cherubim ahu, na nsq̄tu-ya abua. 9 Cherubim ahu nāḅasa kwa nkù-ha n'elu, nēkpuchi ebe-nkpuchi-nmehie na nkù-ha, iru-ha nēcherita kwa onwe-ha; n'ebe ebe-nkpuchi-nmehie di ka iru cherubim ahu di.

10 Q me-kwa-ra table osisi acacia ahu: cubit abua ka ogologo-ya di, otù cubit ka obosara-ya di, otù cubit na nkera ka idi-elu-ya di: 11 q machita ya q̄la-edo anāgwagh agwa, me-kwa-ra ya mpempe q̄la-edo buruburu. 12 Q me-kwa-ra ya iḅe-njikq̄ buruburu nke ra ka otù q̄bu-aka, mere iḅe-njikq̄-ya mpempe q̄la-edo buruburu. 13 Q wuara ya nḅa-aka q̄la-edo anq, tukwasi

nḅa-aka ahu na nkuku anq nke di n'ukwu anq ya. 14 Na nso iḅe-njikq̄ ahu ka nḅa-aka di, ka ha buru q̄nq̄du itiye nkpa-n'aka eji ebu table ahu. 15 Q ji kwa osisi acacia me nkpa-n'aka ahu, q machita ha q̄la-edo, iji ebu table ahu. 16 Q me-kwa-ra iḅe nile nke di n'elu table, bú afere-ya nile, na ngaji-ya nile, na q̄kwa-ya nile, na iko-ya nile, nke eji awusi àjà-iḅe-q̄nuḅu: q̄la-edo anāgwagh agwa ka ha bu.

17 Q me-kwa-ra iḅe-idq̄ba-oriq̄na ahu nke q̄la-edo anāgwagh agwa: iḅe akpuru akpu ka q mere iḅe-idq̄ba-oriq̄na ahu, bú ukwu-ala-ya na alaka-ya; iko-ya nile, bú isi-ya nile, na okoko-ya nile, sitere na ya: 18 alaka isi nēsi n'akuku-ya abua waputa; alaka atq̄ nke iḅe-idq̄ba-oriq̄na ahu n'otù akuku-ya, alaka atq̄ nke iḅe-idq̄ba-oriq̄na ahu kwa n'akuku-ya nke-ozo: 19 iko atq̄ emere dika ifuru osisi almond di n'otù alaka, otù isi na otù okoko; iko atq̄ emere dika ifuru osisi almond di kwa n'alaka-iḅe-ya, otù isi na otù okoko: otù a ka q̄ diri alaka isi ahu nke nēsi n'iḅe-idq̄ba-oriq̄na ahu waputa. 20 Iko anq emere dika ifuru osisi almond di kwa n'iḅe-idq̄ba-oriq̄na ahu, isi-ha na okoko-ha: 21 otù isi di kwa n'okpuru alaka abua site na ya, otù isi di kwa n'okpuru alaka abua site na ya, diri alaka isi ahu nke nēsi nime ya waputa. 22 Isi-ha na alaka-ha sitere na ya; iḅe-idq̄ba-oriq̄na ahu nile bu otù iḅe eji q̄la-edo nke anāgwagh agwa kpu. 23 Q me-kwa-ra oriq̄na-ya, ha di asa, na nkpa-ya nile, na iḅe-ikpakepu-oku-ya nile, ha bu q̄la-edo anāgwagh agwa. 24 Otù talent nke q̄la-edo anāgwagh agwa ka o ji me ya, ya na iḅe-ya nile.

25 Q me-kwa-ra ebe-ichu-aja ahu nke iḅe-nsure-oku nēsi isi utq̄, osisi acacia ka q bu: otù cubit ka ogologo-ya di, otù cubit ka obosara-ya di kwa, iḅe nwere akuku anq ra nrata ka q bu; cubit abua ka idi-elu-ya di kwa; mpi-ya nile sitere na ya. 26 Q machita ya q̄la-edo anāgwagh agwa, elu-ya, na akuku-ya nile buruburu, na mpi-ya nile: q we mere ya mpempe q̄la-edo buruburu. 27 Nḅa-aka q̄la-edo abua ka q me-kwa-ra nye ya n'okpuru mpempe-ya, n'elu iḅe-akuku-ya abua, n'elu akuku-ya abua, ka ha buru q̄nq̄du inara nkpa-n'aka eji ebu ya.

28 O ji kwa osisi acacia me nkpa-n'aka ahu, o machita ha oia-edo. 29 O me-kwa-ra manu otite-manu ahu di nsọ, na ihe-nsure-oku ahu nēsi isi utọ nke anāgwagh agwa, bú nke eji uda utọ di iche iche me, bú olu onye nāsugwa manu-otite nēsi isi utọ.

38 1 O me-kwa-ra ebe-ichu-aja nke aja-nsure-oku ahu, o bu osisi acacia: cubit ise ka ogologo-ya di, cubit ise ka obosara-ya di kwa, o nwere akuku anọ ra nrata; cubit atọ ka idi-elu-ya di kwa. 2 O me-kwa-ra mpi-ya n'elu nkuku anọ ya; mpi-ya sitere na ya: o machita ya oia. 3 O me-kwa-ra ihe nile nke ebe-ichu-aja ahu, bú ite-ya nile, na oseke-ya nile, na okwa-nwusa-ya nile, na ndudu-ya nile, na ihe-igu-oku-ya nile: ihe-ya nile ka o ji oia me. 4 O we mere ebe-ichu-aja ahu ihe-okpukpa, ihe eji uhu oia me, n'okpuru ebe dipuru adipu buruburu ya n'okpuru, rue na nkera-ya. 5 O we wuara nsotu anọ nke ihe-okpukpa oia ahu nba-aka anọ, ibu onodu inara nkpa-n'aka-ya abua. 6 O me-kwa-ra nkpa-n'aka osisi acacia, machita ha oia. 7 O me ka nkpa-n'aka ahu ba na nba-aka ahu n'elu akuku abua nke ebe-ichu-aja ahu, ka ewe were ha nēbu ya; o were ibo me ya ka o di ka ibe.

8 O me-kwa-ra ite osisa-miri, o bu oia, ukwu-ala-ya bu kwa oia: o bu enyo nke ndinyom nēzukọ n'usu n'usu, ndi nēzukọ n'usu n'onu-uzọ ulo-ikwū nzute, ka o ji me ya.

9 O me-kwa-ra ogige ahu: akuku Ndida nke chere iru na Ndida nwere akwā-ngechi ogige ahu nke ezi akwā ocha akpara nke-oma, ogu cubit ise n'ogologo: 10 ide-ha di orú, ukwu-ha di kwa orú, ha bu oia; nkpoye nile nke ide ahu na ngegide nile ha bu oia-ocha. 11 Akuku Ugu nwe-kwa-ra ogu cubit ise, ide-ha di orú, ukwu-ha di kwa orú, ha bu oia; nkpoye nile nke ide ahu na ngegide nile ha bu oia-ocha. 12 Akuku Odida-anyanwu nwe-kwa-ra akwā-ngechi nke ogu cubit abua na iri, ide-ha di iri, ukwu-ha di kwa iri; nkpoye nile nke ide ahu na ngegide nile ha bu oia-ocha. 13 Akuku Iru-anyanwu chere iru n'owuwa-anyanwu, nwe-kwa-ra ogu cubit abua na iri. 14 Akwā-ngechi cubit iri na ise ka otú

akuku onu-uzọ-ama-ya nwere; ide-ha di atọ, ukwu-ha di kwa atọ; 15 akuku nke-ozọ nke onu-uzọ-ama-ya nwe-kwa-ra: n'aka-nri na n'aka-ekpe nke onu-uzọ-ama ogige ahu ka akwā-ngechi cubit iri na ise di; ide-ha di atọ, ukwu-ha di kwa atọ. 16 Akwā-ngechi nile nke ogige ahu buruburu bu ezi akwā ocha akpara nke-oma. 17 Ukwu nile nke ide ahu nwere bu oia; nkpoye nile nke ide na ngegide nile ha bu oia-ocha; ihe amachitara isi-ha bu kwa oia-ocha; ihe ahu bu kwa ihe egegidere ngegide oia-ocha, bú ide nile nke ogige ahu. 18 Akwā-nkwuchi nke onu-uzọ-ama ogige ahu bu olu onye-odudu-akwā, nke ogho anunu, na ogho ododo, na ogho uhie, na ezi akwā ocha akpara nke-oma: orú cubit ka ogologo-ya di, idi-elu-ya nime obosara-ya di cubit ise, dika akwā-ngechi nke ogige ahu. 19 Ide-ha di anọ, ukwu-ha di kwa anọ, ha bu oia; nkpoye nile ha bu oia-ocha, ihe-nmachita nke isi-ha na ngegide nile ha bu kwa oia-ocha. 20 Ma ntú nile ebe-obibi ahu nwere, na nke ogige ahu buruburu nwere, bu oia.

21 Ndia bu ngukota ihe ebe-obibi ahu, bú ebe-obibi nke ihe-ama ahu, dika agukotara ha, n'okwu-onu Moses, o bu ofufe nke ndi Livai, site n'aka Itama, bú nwa Eron onye-nchu-aja. 22 Ma Bezalel nwa Uri, nwa Hua, nke ebo Juda, mere ihe nile Jehova nyere Moses n'iwu. 23 Ma onye soro ya n'olu ahu bu Oholiab, nwa Ahisamak, nke ebo Dan, bú onye natu akika, na onye-oká, na onye-odudu-akwā n'ogho anunu, na n'ogho ododo, na n'ogho uhie, na n'ezi akwā ocha.

24 Oia-edo nile nke ejiri je ozi ahu n'ije-ozí nile nke ebe nsọ ahu, bú oia-edo nke aja-ofufe ahu, di orú talent na iteghete, na nnú shekel na ogu iri na ogu isi na iri, dika shekel nke ebe nsọ ahu si di. 25 Oia-ocha nke ndi agukotara agukota n'etiti nzukọ Israel di ogu talent ise, na nnú shekel anọ na ogu asatọ na iri na ise, dika shekel nke ebe nsọ ahu si di: 26 otú beka otú isi, ya bu nkera shekel, dika shekel nke ebe nsọ ahu si di, enyere n'isi onye o bula nke nāgabiga n'ebe ndi agukotara agukota nọ, site n'onye bara orú arọ we gaba n'iru, n'isi orú nnú ogu uzọ atọ na uzọ iri-na-ise, na nnú asatọ, na ogu

iri-na-asa, na iri. 27 Ogu talent ọ́la-ọ́cha ise ahu we buru iwu ukwu nile nke ị́bọ́ nke ebe nsọ́ ahu, na ukwu nile nke ide nke ákwá-nbọ́chi ahu; ọ́gu ukwu ise ka ọ́gu talent ise ahu nwere, otú talent diri otú ukwu. 28 Nnú shekel anọ́ na ọ́gu asatọ́ na iri na ise ahu ka o ji kwa mere ide ahu nile nkpọ́ye, machita kwa isi-ha, me-kwa-ra ha ihe-ngegide. 29 Ọ́la nke ájà-ofufé ahu di kwa ọ́gu talent atọ́ na iri, na nnú shekel isi. 30 O ji ya me ukwu nile nke ide ọ́nu-uzọ́ ulo-ikwū́ nzute, na ebe-ichu-aja ọ́la, na ihe-ọ́kpukpa ọ́la nke diri ya, na ihe nile nke ebe-ichu-aja ahu, 31 na ukwu nile nke ide ogige ahu buruburu, na ukwu nile nke ide ọ́nu-uzọ́-ama ogige ahu, na ntú nile nke ebe-obibi ahu, na ntú nile nke ogige ahu buruburu.

39 1 Ha site-kwa-ra n'ogho anunu ahu, na oghe ododo ahu, na oghe uhie ahu, me uwe nile akpara nke-ọ́ma, ị́jị je ozi n'ebe nsọ́ ahu, me kwa uwe nsọ́ nile nke Eron nwere; dika Jehova nyere Moses iwu.

2 Ọ́ me-kwa-ra ephod ahu, ọ́ bu ọ́la-edo, na oghe anunu, na oghe ododo, na oghe uhie, na ezi ákwá ọ́cha akpara nke-ọ́ma. 3 Ha we tisa mbadamba ihe ọ́la-edo ahu, we biri ya ka ọ́ buru eriri, akpa n'etiti oghe anunu ahu, na n'etiti oghe ododo ahu, na n'etiti ezi ákwá ọ́cha ahu, ọ́ bu ọ́lu onye-ọ́kà. 4 Ha we mere ya ubu abua ejikọtara: na nsọ́tu-ya abua ka ejikọtara ya. 5 Ihe-ọ́kiké ahu nke onye-ọ́kà kpara, nke di n'elu ya, nke eji ke ya, o site-kwa-ra na ya, ọ́ di kwa ka ọ́lu aluru ya si di; ọ́ bu ọ́la-edo, na oghe anunu, na oghe ododo, na oghe uhie, na ezi ákwá ọ́cha akpara nke-ọ́ma; dika Jehova nyere Moses iwu.

6 Ha me-kwa-ra nkume onyx ahu, nke emere ka ihe ọ́la-edo akpara akpá ọ́a ha buruburu, nke eburu ha ebu bu nba-aka-akára, dika aha umu Israel si di. 7 O tiye ha n'elu ubu ephod, iburu umu Israel nkume ncheta: dika Jehova nyere Moses iwu.

8 Ọ́ me-kwa-ra ihe-ibochi-obi ahu, ọ́ bu ọ́lu nke onye-ọ́kà, dika ọ́lu aluru n'ephod ahu; ọ́la-edo, na oghe anunu, na oghe ododo, na oghe uhie, na ezi ákwá ọ́cha akpara nke-ọ́ma. 9 Ihe nwere akuku anọ́ ra nrata ka o bu; ha mere ihe-ibochi-obi ahu ka ọ́ buru ihe

apiajiri apiaji: ntú-aka ka ogologo-ya di, ntú-aka ka obosara-ya di kwa, mbe apiajiri ya. 10 Ha hiogide-kwa-ra nime ya ariri nkume anọ́: ariri sardius na topaz na carbuncle bu ariri mbu. 11 Ariri nke-abua bu emerald na sapphire na diamond. 12 Ariri nke-atọ́ bu jacinth na agate na amethyst. 13 Ariri nke-anọ́ bu beryl na onyx na jasper: etiyere ha n'ọ́la-edo akpara akpá n'ebe-nhiogide-ha. 14 Nkume ahu di ka aha umu Israel si di, iri na abua, dika aha-ha si di; dika ebu bu nba-aka-akára, onye ọ́ bula dika aha-ya si di, ha diri ebo iri na abua ahu. 15 Ha me-kwa-ra n'elu ihe-ibochi-obi ahu iyaba emere dika eriri-nma, bu ihe emere dika udọ́ aturu atu, ha bu ọ́la-edo anagwagh agwa. 16 Ha me-kwa-ra ihe ọ́la-edo abua akpara akpá, na nba-aka ọ́la-edo abua: ha we tiye nba-aka abua ahu n'elu nsọ́tu abua nke ihe-ibochi-obi. 17 Ha tiye-kwa-ra iyaba ọ́la-edo abua ahu aturu atu dika udọ́ n'elu nba-aka abua ahu di na nsọ́tu abua nke ihe-ibochi-obi ahu. 18 Nsọ́tu abua ọ́zọ́ nke iyaba abua ahu aturu atu dika udọ́, ha tiye-kwa-ra ha n'elu ihe ọ́la-edo abua ahu akpara akpá, tiye ha n'elu ubu ephod ahu, n'ebe iru-ya di. 19 Ha me-kwa-ra nba-aka ọ́la-edo abua, tukwasi ha n'elu nsọ́tu abua nke ihe-ibochi-obi ahu, n'ọ́nu-ọ́nu-ya, nke chere iru n'akuku ephod ahu nime. 20 Ha me-kwa-ra nba-aka ọ́la-edo abua, tiye ha n'elu ubu abua nke ephod n'okpuru, n'ebe iru-ya di, na nse njikota-ya, n'elu ihe-ọ́kiké ephod nke onye-ọ́kà kpara. 21 Ha were kwa eriri-nma oghe anunu ke ihe-ibochi-obi ahu na nba-aka ephod site na nba-aka-ya, ka ọ́ we di n'elu ihe-ọ́kiké ephod ahu nke onye-ọ́kà kpara, ya na ka ewe ghara isi n'ephod tọ́pu ihe-ibochi-obi ahu: dika Jehova nyere Moses iwu.

22 Ọ́ me-kwa-ra uwe-nwuda ephod, ọ́ bu ọ́lu ọ́kpa-akwá, ọ́ busi oghe anunu oghe anunu; 23 ọ́nu uwe-nwuda ahu di n'etiti ya, dika ọ́nu nke uwe-obi agha, ọ́nu-ọ́nu ka ọ́nu-ya nwere buruburu, ka ewe ghara idowa ya. 24 Ha me-kwa-ra n'ọ́nu-ọ́nu-ala uwe-nwuda ahu pomegranate nke oghe anunu, na oghe ododo, na oghe uhie, na ákwá akpara nke-ọ́ma. 25 Ha me-kwa-ra atañ ọ́la-edo anagwagh agwa, tiye atañ ahu n'etiti

pomegranate ahu n'elu ọnu-ọnu-ala uwe-nwuda ahu buruburu, n'etiti pomegranate ahu; 26 otú atañ na otú pomegranate, otú atañ na otú pomegranate, di n'ọnu-ọnu-ala uwe-nwuda ahu buruburu, iji je ozi; dika Jehova nyere Moses iwu.

27 Ha we mere Eron, me-kwa-ra umu-ya ndikom, uwe-ime ahu, ha bu ezi ákwá ọcha, ọlu nke ọkpa-ákwá, 28 na ákwá-nkukú-isi ahu, ọ bu ezi ákwá ọcha, na ihe ahu mara nma ike n'isi, ha bu ezi ákwá ọcha, na uwe-ukwu ahu nke ezi ákwá ọcha, ha bu ezi ákwá ọcha akpara nke-ọma, 29 na ihe ahu ike n'úkwú, ọ bu ezi ákwá ọcha akpara nke-ọma, na ogho anunu, na ogho ododo, na ogho uhie, ọ bu ọlu nke onye-ọdudu-ákwá; dika Jehova nyere Moses iwu.

30 Ha me-kwa-ra ihe di mbara nke okpu nsọ ahu nke onye-nchu-aja, ọ bu ọla-edo anágwagh agwa, ha de ihe-odide n'elu ya, dika ebu bu nba-aka-akára, **IHE NSỌ JEHOVA NWÈRE.** 31 Ha tiye-kwa-ra n'elu ya eriri-nma ogho anuna, itiye ya n'elu ákwá-nkukú-isi ahu n'elu; dika Jehova nyere Moses iwu.

32 Ewe me ka ófufè nile nke ebe-obibi nke ulo-ikwú nzute gwusia: umu Israel we me dika ihe nile si di nke Jehova nyere Moses n'iwu, otú a ka ha mere.

33 Ha we butere Moses ebe-obibi ahu, Ulo-ikwú ahu, na ihe-ya nile, nko-ya nile, na ibo-ya nile, na nkporọ-ya nile, na ide-ya nile, na ukwu-ya nile; 34 na ihe-nkpuchi akpukpo ebulu esijiri ọbara-ọbara, na ihe-nkpuchi akpukpo seal, na ákwá-nbóchi nke ákwá-nkwuchi-ya; 35 na ihe ihe-ámá ahu, na nkpa-n'aka-ya abua, na ebe-nkpuchi-nmehie ahu; 36 na table ahu, na ihe-ya nile, na achicha nke iru Chineke; 37 na ihe-idọba-oriona ahu nke bu ọla-edo anágwagh agwa, na oriona-ya nile, bú oriona nke ido n'usoro, na ihe-ya nile, na manu nke ihe nēnye ihé; 38 na ebe-ichu-aja ọla-edo ahu, na manu otite-manu ahu, na ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ eji uda utọ di iche iche me, na ákwá-nkwuchi nke ọnu-uzọ Ulo-ikwú ahu; 39 na ebe-ichu-aja ọla ahu, na ihe-ọkpukpa ọla nke ọ nwere, na nkpa-n'aka-ya abua, na

ihe-ya nile. na ite ọsisa-miri ahu, na ukwu-ala-ya; 40 na ákwá-ngechi nile nke ogige ahu, na ide-ya nile, na ukwu ide-ya, na ákwá-nkwuchi ọnu-uzọ-ama ogige ahu nwere, na udọ-ya nile, na ntú-ya nile, na ihe nile nke ófufè ebe-obibi ahu, nke diri ulo-ikwú nzute ahu; 41 na uwe nile akpara nke-ọma, iji je ozi n'ebe nsọ ahu, na uwe nsọ nile Eron onye-nchu-aja nwere, na uwe nile nke umu-ya ndikom, ibu ndi-nchu-aja. 42 Dika ihe nile Jehova nyere Moses n'iwu si di, otú a ka umu Israel jere ozi-ya nile. 43 Moses we hu ojije-ozí ahu nile, ma, le, ha ejewo ya; dika Jehova nyere iwu, otú a ka ha jere ya; Moses we gọzie ha.

40 1 Jehova we gwa Moses okwu, **sl** 2 N'ubochi mbu nke ọnwá mbu ka i gēguzo ebe-obibi nke ulo-ikwú nzute ahu ọtọ. 3 I gādọba kwa n'ebe ahu ihe ihe-ámá ahu, i gēji kwa ákwá-nbóchi ahu kwuchi ihe ahu. 4 I gēwebata kwa table ahu, do ihe-usoro-ya n'usoro; i gēwebata kwa ihe-idọba-oriona ahu, weli kwa oriona-ya nile. 5 I gētiye kwa ebe-ichu-aja ọla-edo isure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'iru ihe ihe-ámá ahu, tukwasi kwa ákwá-nkwuchi nke ọnu-uzọ n'ebe-obibi ahu. 6 I gētiye kwa ebe-ichu-aja nke ájá-nsure-ọku ahu n'iru ọnu-uzọ nke ebe-obibi nke ulo-ikwú nzute ahu. 7 I gētiye kwa ite ọsisa-miri ahu n'etiti ulo-ikwú nzute ahu na ebe-ichu-aja ahu, tiye miri n'ebe ahu. 8 I gēdebe kwa ogige ahu buruburu, tiye ákwá-nkwuchi nke ọnu-uzọ-ama ogige ahu. 9 I gēwere kwa manu otite-manu ahu te ebe-obibi ahu, na ihe nile nke di nime ya, i gēdo kwa ya nsọ, na ihe-ya nile: ọ gādi kwa nsọ. 10 I gēte kwa ebe-ichu-aja nke ájá-nsure-ọku ahu manu, ya na ihe-ya nile, do ebe-ichu-aja ahu nsọ: ebe-ichu-aja ahu gābu ebe nsọ kachasi ebe nsọ nile. 11 I gēte kwa ite ọsisa-miri ahu na ukwu-ala-ya manu, do ya nsọ. 12 I gēme kwa Eron na umu-ya ndikom ka ha biarue ọnu-uzọ ulo-ikwú nzute ahu nsọ, i gēwere kwa miri sa ha aru. 13 I gēyikwasi kwa Eron uwe nsọ ahu; i gēte kwa ya manu, do ya nsọ, ka ọ we burum onye-nchu-aja. 14 Ọ bu kwa umu-ya ndikom ka i gēme ka ha biarue nsọ, i gēyikwasi kwa ha uwe-ime: 15 i gēte kwa ha manu, dika: tere nna-

ha, ka ha we burum ndi-nchu-aja: otite-manu-ha aghagh iburu ha ọlu-nchu-aja ebigh-ebi rue ọbọ-ha nile. 16 Moses we me ya: dika ihe nile si di nke Jehova nyere ya n'iwu, otu a ka ọ mere.

17 O rue n'ọnwa mbu n'arọ nke-abua, n'ubochi mbu nke ọnwa ahu, na eguzoro ebe-obibi ahu ọtọ. 18 Moses we guzo ebe-obibi ahu ọtọ, tiye ukwu-ya nile, guzo ibo-ya nile ọtọ, tiye nkporọ-ya nile, guzo ide-ya nile ọtọ. 19 O we ọasa ulo-ikwū ahu n'elu ebe-obibi ahu, tukwasi ya ihe-nkpuchi nke ulo-ikwū ahu n'elu; dika Jehova nyere Moses iwu. 20 O were ihe-ámá ahu tiye n'ibe ahu, tukwasi nkpa-n'aka-ya abua n'ibe ahu, tiyekwasi ebe-nkpuchi-nmehie n'ibe ahu n'elu: 21 ọ webata ibe ahu n'ebe-obibi ahu, do ákwá-nbọchi nke ákwá-nkwuchi ahu, we kwuchi ibe ihe-ámá ahu; dika Jehova nyere Moses iwu. 22 O tiye table ahu n'ulo-ikwū nzute, n'akuku ebe-obibi ahu chere iru n'Ugwu, n'èzí ákwá-nbọchi ahu. 23 O do usoro achicha n'usoro n'elu-ya n'iru Jehova; dika Jehova nyere Moses iwu. 24 O ọba ihe-idọba-oriona ahu nime ulo-ikwū nzute, na ncherita-iru table, n'akuku ebe-obibi ahu chere iru na Ndidá. 25 O welie oriona ahu nile n'iru Jehova; dika Jehova nyere Moses iwu. 26 O tiye ebe-ichu-aja ọlá-edo ahu n'ulo-ikwū nzute n'iru ákwá-nbọchi ahu: 27 ọ we sure n'elu ya ihe-nsure-oku nēsi isi utọ eji uda utọ di iche iche

me; dika Jehova nyere Moses iwu. 28 O tukwasi ákwá-nkwuchi nke ọnu-uzọ n'ebe-obibi ahu. 29 Ebe-ichu-aja nke ájá-nsure-ọku ka ọ ọba-kwa-ra n'ọnu-uzọ ebe-obibi nke ulo-ikwū nzute, we sure n'elu ya ájá-nsure-ọku ahu na onyinye-inata-iru-ọma ahu; dika Jehova nyere Moses iwu. 30 O ọba ite ọsisa-miri ahu n'etiti ulo-ikwū nzute na ebe-ichu-aja, tiye miri n'ebe ahu, iji sa aru. 31 Moses na Eron na umu-ya ndikom we sa aka-ha na ukwu-ha site na ya: 32 mbe ha nábá n'ulo-ikwū nzute, na mbe ha nábíaru ebe-ichu-aja nso, ha we sa aru: dika Jehova nyere Moses iwu. 33 O guzo-kwa-ra ogige ahu ọtọ buru-buru ebe-obibi ahu na ebe-ichu-aja ahu, tiye ákwá-nkwuchi nke ọnu-uzọ-ama ogige ahu. Moses we jesia ozi ahu.

34 Igwe-oji ahu we kpuchie ulo-ikwū nzute, ebube Jehova we juputa ebe-obibi ahu. 35 Moses apugh kwa ibá n'ulo-ikwū nzute, n'ihí na igwe-oji ahu biri n'elu ya, ebube Jehova juputa-kwa-ra ebe-obibi ahu. 36 Mbe ọ bula emere ka igwe-oji ahu si n'elu ebe-obibi ahu rigo, umu Israel we bulie ije, nime nbuli-ije-ha nile: 37 ma ọ buru na emegh ka igwe-oji ahu rigo, ha adigh-ebuli kwa ije rue ubochi emere ka ọ rigo. 38 N'ihí na igwe-oji nke Jehova di n'elu ebe-obibi ahu n'ehihie, ọku di kwa nime ya n'abali, n'anya ulo Israel nile, nime nbuli-ije-ha nile.

AKWUKWỌ NKE-ATỌ NKE MOSES, ANĀKPỌ

LEVITIKQS

1 Jehova we kpọ Moses oku, si n'ulo-ikwū nzute gwa ya okwu, si, 2 Gwa umu Israel okwu, si ha, Mbe madu ọ bula n'etiti unu gēweta nso Jehova onyinye iji biaru nso, unu gēsi n'etiti anu-ulo, n'etiti igwè ehi na n'etiti igwè ewu na aturu weta nso onyinye-unu iji biaru nso.

3 O buru na onyinye-ya iji biaru nso bu á-nsure-ọku sitere n'igwè ehi, oké zuru oké ka ọ gēweta ya nso: n'ọnu-uzọ

ulo-ikwū nzute ka ọ gēweta ya nso, ka ọ we buru ihe nātọ utọ n'iru Jehova. 4 O gēbikwasi aka-ya n'isi á-nsure-ọku ahu; agānara kwa ya nke-ọma n'ọnọdu ya iji kpuchiri ya nmehie-ya. 5 O gēbu kwa nwa-ehi ahu n'iru Jehova: umu-ndikom Eron, bú ndi-nchu-aja, gēweta ọbara-ya nso, wusa ọbara ahu n'ebe-ichu-aja buruburu, bú nke di n'ọnu-uzọ nke ulo-ikwū nzute. 6 O gāba kwa ehi á-nsure-ọku ahu akpukpọ, bọ ya

n'òbubò-ya. 7 Umu-ndikom Eron, bú onye-nchu-aja, gētiye òku n'elu ebe-ichu-aja, do nkú n'usoro n'elu òku: 8 umu-ndikom Eron, bú ndi-nchu-aja, gēdo anu ahu abòrò abò, na isi-ya, na abuba-ya, n'usoro n'elu nkú nke di n'elu òku nke di n'elu ebe-ichu-aja: 9 ma ihe-ime-ya na òlu-ukwu na òlu-aka-ya ka ò gāsa miri: onye-nchu-aja gēsuresi kwa anu ahu nile òku ibu ihe-nsure-òku nēsi isi utò n'ebe-ichu-aja, ka ò buru àjà-nsure-òku, bú àjà-òku nke ihe isi utò anāchuru Jehova.

10 Ma ò buru na onyinye-ya iji biaru nso sitere n'igwè ewu na aturu, site n'aturu, ma-òbu site n'ewu, bú nke ò nēweta nso ibu àjà-nsure-òku; oké zuru oké ka ò gēweta ya nso. 11 O gēbu kwa ya n'iru Jehova n'akuku ebe-ichu-aja chere iru n'Ugwu: umu-ndikom Eron, bú ndi-nchu-aja, gāwusa òbara-ya n'ebe-ichu-aja buruburu. 12 Ò gābò kwa ya n'òbubò-ya nile, ya na isi-ya na abuba-ya: onye-nchu-aja gēdo kwa ha n'usoro n'elu nkú nke di n'elu òku nke di n'elu ebe-ichu-aja: 13 ma ihe-ime-ya na òlu-ukwu na òlu-aka-ya ka ò gāsa miri: onye-nchu-aja gēweta anu ahu nile nso, sure ya òku ibu ihe-nsure-òku nēsi isi utò n'ebe-ichu-aja; àjà-nsure-òku ka ò bu, àjà-òku nke ihe isi utò anāchuru Jehova.

14 Ma ò buru na onyinye-ya iji biaru nso Jehova bu àjà-nsure-òku sitere n'anu-ufe, o gēsi n'etiti nduru ma-òbu n'etiti umu-kpalakwukwu weta nso onyinye-ya iji biaru nso. 15 Onye-nchu-aja gēweta ya nso ebe-ichu-aja, tubipu isi-ya, sure ya òku ibu ihe-nsure-òku nēsi isi utò n'ebe-ichu-aja; agāpipu kwa òbara-ya n'akuku ebe-ichu-aja: 16 ò gēwezuga kwa àkpà-nri-ya na ihe di nime ya, tufu ya na nso ebe-ichu-aja n'akuku Iru-anyanwu, n'ebe ntú: 17 ò gābòwa kwa ya na nkú-ya abua, ma ò gagh-ekewa ya: onye-nchu-aja gēsurre ya òku ibu ihe-nsure-òku nēsi isi utò n'ebe-ichu-aja, n'elu nkú nke di n'elu òku: àjà-nsure-òku ka ò bu, àjà-òku nke ihe isi utò anāchuru Jehova.

2 I Ma m̀be madu gēweta nso onyinye-ya iji biaru nso, bú onyinye anēnye Jehova inata iru-òma, utu òka flour ka onyinye-ya iji biaru nso gābu; ò gāwukwasi ya manu, tiye kwa

frankincense n'elu ya: 2 ò gēweta-kwara umu-ndikom Eron ya, bú ndi-nchu-aja: o gēsi nime ya weju nweju-aka-ya sitere n'utu òka flour-ya, site kwa na manu-ya, tiyere frankincense nke ya nile; onye-nchu-aja gēsurre kwa ihe-ncheta-ya òku ibu ihe-nsure-òku nēsi isi utò n'ebe-ichu-aja, ò bu àjà-òku nke ihe isi utò anāchuru Jehova: 3 ma nke fòduru site n'onyinye-inata-iru-òma ahu bu ihe Eron na umu-ya ndikom gēnwe: ò bu ihe nsò kachasi ihe nsò nile sitere n'ajà-òku nile anāchuru Jehova.

4 Ma m̀be i gēweta nso onyinye iji biaru nso, bú onyinye-inata-iru-òma esiri n'ite-òku, ò gābu òbe achicha ekogh-eko nke utu òka flour agwara manu, ma-òbu mbadamba-achicha ekogh-eko nke etere manu. 5 Ma ò buru na onyinye-gi iji biaru nso bu onyinye-inata-iru-òma eghere n'ite eji eghe ihe, utu òka flour agwara manu, nke nēkogh eko, ka ò gābu. 6 Nyawa ya na nnyawa-ya nile, wukwasi ya manu: onyinye-inata-iru-òma ka ò bu. 7 Ma ò buru na onyinye-gi iji biaru nso bu onyinye-inata-iru-òma eghere n'ihe ighe ihe, utu òka flour etiyere manu ka agēji me ya. 8 I gēweta-kwara Jehova onyinye-inata-iru-òma nke eji ihe ndia me: agēweta kwa ya nso onye-nchu-aja, ò gēweta kwa ya n'ebe-ichu-aja. 9 Onye-nchu-aja gēsi kwa n'onyinye-inata-iru-òma ahu bulie ihe-ncheta-ya, sure ya òku ibu ihe-nsure-òku nēsi isi utò n'ebe-ichu-aja: ò bu àjà-òku nke ihe isi utò anāchuru Jehova. 10 Ma nke fòduru site n'onyinye-inata-iru-òma ahu bu ihe Eron na umu-ya ndikom gēnwe: ò bu ihe nsò kachasi ihe nsò nile sitere n'ajà-òku nile anāchuru Jehova. 11 Ò digh onyinye-inata-iru-òma ò bula nke unu gēweta nso Jehova agēji ihe nēko achicha me: n'ihì na ò digh ihe ò bula nke nēko achicha, ma-òbu manu-anu ò bula, unu gēji sure òku ibu ihe-nsure-òku nēsi isi utò, ka ò buru àjà-òku anāchuru Jehova. 12 Dika onyinye iji biaru nso, bú nkpuru mbu, ka unu gēweta ha nso Jehova: ma n'elu ebe-ichu-aja ka ha nāgagh-arigo, ibu ihe isi utò. 13 Onyinye ò bula iji biaru nso nke onyinye-inata-iru-òma-gi, i gēye kwa ya nnù; eme-kwa-la ka nnù nke òbuba-ndu Chineke-gi ghara idi

n'onyinye-inata-iru-oma-gi: n'onyinye-gi nile iji biaru nso ka i gēweta nnū nso.

14 Ma ọ buru na i weta nso onyinye-inata-iru-oma, bụ nkpuru mbu, inye Jehova, ọka rara oko anara n'ọku, ọka nke ubi oma esuru esu, ka i gēweta nso, ka ọ buru onyinye-inata-iru-oma sitere na nkpuru mbu i. 15 I gētiye manu n'elu ya, tukwasi ya frankincense: onyinye-inata-iru-oma ka ọ bu. 16 Onye-nchu-aja gēsurre ihe-ncheta-ya ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, bụ ufodu nime ọka-ya esuru esu. na ufodu nime manu-ya, tiyere frankincense-ya nile: ọ bu aja-ọku anāchuru Jehova.

3 I Ma ọ buru na onyinye-ya iji biaru nso bu ihe aja nke aja-udo; ọ buru na ọ bu ihe si n'igwē ehi puta ka ya onwe-ya nēweta nso, ma ọ bu oké ma-ọbu nwunye, n'izu-okè ka ọ gēweta ya nso n'iru Jehova. 2 O gēbikwasi aka-ya n'isi onyinye-ya iji biaru nso, ọ bu kwa ya n'ọnu-uzọ nke ulo-ikwū nzute: umu-ndikom Eron, bụ ndi-nchu-aja, gāwusa ọbara-ya n'ebe-ichu-aja buruburu. 3 O gēsi kwa n'ihe aja nke aja-udo weta nso aja-ọku ichuru Jehova; bụ abuba nke nēkpuchi ihe-ime, na abuba nile nke di n'elu ihe-ime, 4 na akọrọ abua, na abuba nke di n'elu ha, nke di n'akuku ukwū-ya, na mba-imeju nke di n'imeju, (n'akuku akọrọ ka ọ gēwezuga ya). 5 Umu-ndikom Eron gēsurre ya ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'ebe-ichu-aja n'elu aja-nsure-ọku, nke di n'elu nkū nke di n'elu ọku: ọ bu aja-ọku nke ihe isi utọ anēsurerere Jehova.

6 Ma ọ buru na onyinye-ya iji biaru nso, nke ọ nēnye ka ọ buru ihe aja nke aja-udo ichuru Jehova, esi n'igwē ewu na aturu puta; oké ma-ọbu nwunye, n'izu-okè ka ọ gēweta ya nso. 7 Ọ buru na ọ bu aturu ka ya onwe-ya nēweta nso ibu onyinye-ya iji biaru nso, ọ gēweta kwa ya nso n'iru Jehova: 8 o gēbikwasi aka-ya n'isi onyinye-ya iji biaru nso, ọ bu kwa ya n'iru ulo-ikwū nzute: umu-ndikom Eron gāwusa ọbara-ya n'ebe-ichu-aja buruburu. 9 O gēsi kwa n'ihe aja nke aja-udo weta nso aja-ọku ichuru Jehova: bụ abuba-ya, na akuku ọdudu-ya nwere abuba n'izu-okè-ya, (n'ebe ọkpukpu-azu-ya di ka ọ gēwezuga ya); na abuba nke nēkpuchi ihe-ime, na abuba nile nke di

n'elu ihe-ime, 10 na akọrọ abua, na abuba nke di n'elu ha, nke di n'akuku ukwū, na mba-imeju nke di n'imeju, (n'akuku akọrọ ka ọ gēwezuga ya). 11 Onye-nchu-aja gēsurre ya ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'ebe-ichu-aja: ọ bu nri aja-ọku anāchuru Jehova.

12 Ma ọ buru na onyinye-ya iji biaru nso bu ewu, ọ gēweta kwa ya nso n'iru Jehova. 13 O gēbikwasi aka-ya n'isi-ya, ọ bu kwa ya n'iru ulo-ikwū nzute: umu-ndikom Eron gāwusa ọbara-ya n'ebe-ichu-aja buruburu. 14 O gēsi kwa nime ya weta nso onyinye-ya iji biaru nso, bụ aja-ọku ichuru Jehova; abuba nke nēkpuchi ihe-ime, na abuba nile nke di n'elu ihe-ime, 15 na akọrọ abua, na abuba nke di n'elu ha, nke di n'akuku ukwū, na mba-imeju nke di n'imeju, (n'akuku akọrọ ka ọ gēwezuga ya). 16 Onye-nchu-aja gēsurre ha ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'ebe-ichu-aja: ọ bu nri aja-ọku, ka ọ buru ihe isi utọ: abuba nile bu ihe Jehova nwere. 17 Ọ gābu ukpuru ebigh-ebi rue ọbọ-unu nile n'ebe-obibi-unu nile, na unu agagh-eri abuba ọ bula ma-ọbu ọbara ọ bula.

4 I Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Gwa umu Israel okwu, si, Mbe madu gēmehie n'amagh-ama megide ihe ọ bula nime ihe Jehova nyere n'iwu, si, Emela ha; ọ we me otu nime ha: 3 ọ buru na onye-nchu-aja etere manu emehie dika ikpe-omuma ndim si di; ọ gēweta kwa nso nwa-oke-ehi zuru oké bayere nmehie-ya, nke ọ mehieworo, ichuru Jehova, ka ọ buru aja-nmehie. 4 Ọ gēme ka oke-ehi ahu biarue ọnu-uzọ nke ulo-ikwū nzute n'iru Jehova; o gēbikwasi aka-ya n'isi oke-ehi ahu, ọ bu kwa oke-ehi ahu n'iru Jehova. 5 Onye-nchu-aja etere manu gēwere ufodu nime ọbara oke-ehi, webata ya n'ulo-ikwū nzute: 6 onye-nchu-aja ahu gēdeye nkpsi-aka-ya n'ọbara ahu, fesa ufodu nime ọbara ahu uḡo asa n'iru Jehova, n'iru akwā-nḡochi nke ebe nsọ ahu. 7 Onye-nchu-aja gēwere kwa ufodu nime ọbara ahu tiye n'elu mpi nile nke ebe-ichu-aja nke ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ eji uda utọ di iche iche me n'iru Jehova, nke di nime ulo-ikwū nzute; ọ bu kwa ọbara nile nke oke-ehi ahu ka ọ

gāwusi na ntọ-ala ebe-ichu-aja nke aja-nsure-ọku, nke di n'ọnu-uzọ nke ulo-ikwū nzute. 8 O gēsi kwa nime ya welie abuba nile nke oke-ehi nke aja-nmehie; bú abuba nke nēkpuchi ihe-ime, na abuba nile nke di n'elu ihe-ime, 9 na akọrọ abua, na abuba nke di n'elu ha, nke di n'akuku úkwù, na mba-imeju nke di n'imeju, (n'akuku akọrọ ka ọ gēwezuga ya), 10 dika esi n'oke-ehi nke ihe aja nke aja-udo eweli ya: onye-nchu-aja gēsire kwa ha ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'elu ebe-ichu-aja nke aja-nsure-ọku. 11 Ma akpukpọ oke-ehi ahu, na anu-ya nile, tiyere isi-ya, tiye kwa ọlu-ukwu-ya na ọlu-aka-ya, na ihe-ime-ya, na nsi-ya, 12 ọbuná oke-ehi ahu nile ka o gēbupu je n'azu ọmuma-ulo-ikwū rue ebe di ọcha, rue ikpo-ntu, sure ya n'elu nkú n'ọku: n'elu ikpo-ntu ka agēsire ya ọku.

13 Ma ọ buru na nzukọ nile nke Israel eme ihe n'amagh-ama, ewe zopu ihe ahu n'anya nkpọkọta Israel, ọ buru kwa na ha emewo ihe megide otú nime ihe nile Jehova nyere n'iwu bayere ihe anāgagh-eme, ikpe ewe ma ha; 14 mbe amara nmehie nke ha mehieworo nime ya, nkpọkọta Israel ahu gēweta kwa nso nwa-oke-ehi ibu aja-nmehie, ha gēme kwa ka ọ bia n'iru ulo-ikwū nzute. 15 Ndi-okenye nzukọ ahu gēbikwasi aka-ha n'isi oke-ehi ahu n'iru Jehova: agēbu kwa oke-ehi ahu n'iru Jehova. 16 Onye-nchu-aja etere manu gēwebata ufodu nime ọbara oke-ehi ahu n'ulo-ikwū nzute: 17 onye-nchu-aja gēdeye nkpisi-aka-ya nime ọbara ahu, fesa ya uho asa n'iru Jehova, n'iru akwa-nbuchi ahu. 18 O gēwere kwa ufodu nime ọbara ahu tiye n'elu mpi nile nke ebe-ichu-aja nke di n'iru Jehova, nke di nime ulo-ikwū nzute, ọ bu kwa ọbara nile ka ọ gāwusi na ntọ-ala ebe-ichu-aja nke aja-nsure-ọku, nke di n'ọnu-uzọ nke ulo-ikwū nzute. 19 O gēsi kwa nime ya welie abuba-ya nile, sure ya ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'ebe-ichu-aja. 20 O gēme kwa oke-ehi ahu dika ọ mere oke-ehi nke aja-nmehie, otú a ka ọ gēme ya: onye-nchu-aja gēkpuchi-kwa-ra ha nmehie-ha, agābaghara kwa ha ya. 21 O gēbupu kwa oke-ehi ahu je n'azu ọmuma-ulo-ikwū, sure ya ọku

dika o surere oke-ehi mbu: aja-nmehie nke nkpọkọta Israel ka ọ bu.

22 Mbe onye-isi nēmehie, me kwa ihe n'amagh-ama megide otú nime ihe nile Jehova nyere n'iwu bayere ihe anāgagh-eme, ikpe ewe ma ya; 23 ọ buru kwa na eme ka ọ mara nmehie-ya nke ọ mehieworo nime ya, ọ gēweta nkpi, bú oké zuru oké, ka ọ buru onyinye-ya iji biaru nso; 24 o gēbikwasi aka-ya n'isi nkpi ahu, bu kwa ya n'ebe anēbu anu aja-nsure-ọku n'iru Jehova: aja-nmehie ka ọ bu. 25 Onye-nchu-aja gēwere kwa ufodu nime ọbara nke aja-nmehie na nkpisi-aka-ya, tiye ya n'elu mpi nile nke ebe-ichu-aja nke aja-nsure-ọku, ọbara-ya ka ọ gāwusi kwa na ntọ-ala ebe-ichu-aja nke aja-nsure-ọku. 26 Abuba-ya nile ka o gēsire ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'ebe-ichu-aja, dika abuba ihe aja nke aja-udo: onye-nchu-aja gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya, agābaghara kwa ya ya.

27 Ma ọ buru na otú madu n'etiti ndi ala emehie n'amagh-ama, n'ime ihe megide otú nime ihe Jehova nyere n'iwu bayere ihe anāgagh-eme, ikpe ewe ma ya; 28 ọ buru kwa na eme ka ọ mara nmehie-ya nke ọ mehieworo, ọ gēweta kwa ewu, bú nne zuru oké, bayere nmehie-ya nke ọ mehieworo, ka ọ buru onyinye-ya iji biaru nso. 29 O gēbikwasi aka-ya n'isi ihe aja-nmehie ahu, bu kwa ihe aja-nmehie ahu n'ebe aja-nsure-ọku. 30 Onye-nchu-aja gēwere ufodu nime ọbara-ya na nkpisi-aka-ya, tiye ya n'elu mpi nile nke ebe-ichu-aja nke aja-nsure-ọku, ọ bu kwa ọbara-ya nile ka ọ gāwusi na ntọ-ala ebe-ichu-aja. 31 Abuba-ya nile ka ọ gēwezuga, dika ewezugara abuba n'elu ihe aja nke aja-udo; onye-nchu-aja gēsire kwa ya ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'ebe-ichu-aja, ka ọ buru ihe isi utọ anēsurere Jehova; onye-nchu-aja gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya, agābaghara kwa ya ya.

32 Ma ọ buru na ọ weta nwa-aturu dika onyinye-ya iji biaru nso ka ọ buru aja-nmehie, nne zuru oké ka ọ gēweta ya. 33 O gēbikwasi aka-ya n'isi ihe aja-nmehie ahu, bu kwa ya ibu aja-nmehie n'ebe ha nēbu ihe aja-nsure-ọku. 34 Onye-nchu-aja gēwere ufodu nime ọbara aja-nmehie ahu na nkpisi-aka-ya, tiye ya n'elu mpi nile nke ebe-ichu-aja

nke àjà-nsure-òku, ò bu kwa òbara-ya nile ka ò gāwusi na ntò-àla ebe-ichu-àjà: 35 abuba-ya nile ka ò gēwezuga, dika anēwezuga abuba nwa-aturu n'ìhe àjà nke àjà-udo: onye-nchu-àjà gēsurre ha òku ibu ihe-nsure-òku nēsi ìsi utò n'èbe-ichu-àjà, n'elu àjà-òku nke Jehova: onye-nchu-àjà gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya nke ò mehieworo, agābāghara kwa ya ya.

5 1 M̀be madu gēmehie, site n'ìnu olu òbuhā-iyi, m̀be ya onwe-ya bu onye-àmā, ma ò bu na ò huwo ma-òbu na ò mawo, ò buru na o gosigh ya, o gēbu kwa ajò omume-ya: 2 ma-òbu m̀be madu gēmetu ihe ò bula ruru árú aru, ma ò bu ozu anu-òhia ruru árú, ma-òbu ozu anu-ulo ruru árú, ma-òbu ozu ihe nēnuputa enuputa nke ruru árú, ma ezonariri ya ya, ya onwe-ya ewe ru kwa árú, ikpe gāma kwa ya: 3 ma-òbu m̀be ò gēmetu ihe ruru árú nke madu, òbuná ihe ò bula nke ya ruru árú nke eji meru ya, ma ezonariri ya ya; m̀be ya onwe-ya mara, ikpe gāma kwa ya: 4 ma-òbu m̀be madu gānu iyi, nēwere ebubere-ònu-ya kwu okwu efu ime ihe òjò, ma-òbu ime ezi ihe, òbuná okwu efu ò bula madu nēkwu n'ìnu iyi, ma ezonariri ya ya; m̀be ya onwe-ya mara, ikpe gāma kwa ya bayere otù nime ihe ndia: 5 o gēru kwa, m̀be ikpe mara ya bayere otù nime ihe ndia, na o gēkwuputa ihe ahu nke ò mehieworo nmehie bayere ya: 6 ò gēweta-kwa-ra Jehova àjà-ikpe-òmuma-ya bayere nmehie-ya nke ò mehieworo, bú nne nke si n'ìgwè ewu na aturu puta, nwa-aturu ma-òbu nwa-ewu, ka ò buru àjà-nmehie; onye-nchu-àjà gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya ahu. 7 Ma ò buru na aka-ya erugh ihe gēzú nwa-aturu, ò gēweta-kwa-ra Jehova àjà-ikpe-òmuma-ya bayere nmehie nke ò mehieworo, bú nduru abua ma-òbu umu-kpalakwukwu abua; otù ka ò buru àjà-nmehie, ibe-ya ka ò buru àjà-nsure-òku. 8 Ò gāchitara ha onye-nchu-àjà, onye-nchu-àjà gēburu uzò weta nso nke diri àjà-nmehie, ò gātubipu ìsi-ya site n'òlu-ya, ma ò gagh-ekewa ya. 9 Ò gēfesa ufòdu nime òbara àjà-nmehie ahu n'elu akuku ebe-ichu-àjà; ma nke fòduru nime òbara ka agāpipu na ntò-àla ebe-ichu-àjà: àjà-nmehie ka ò bu. 10 Ò gēme nke-abua ka ò buru àjà-nsure-òku dika ikpé ahu si di: onye-nchu-àjà

gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya ahu nke ò mehieworo, agābāghara kwa ya ya.

11 Ma ò buru na aka-ya erugh na nduru abua ma-òbu n'umu-kpalakwukwu abua, ò gēweta kwa onyinye-ya ìji biaru nso, bayere nmehie nke ò mehieworo, bú otù uzò n'uzò ìri nke ephah utu òka flour ka ò buru àjà-nmehie; ò gagh-atukwasi ya manu, ò gagh-ctiye kwa frankincense n'elu ya: n'ìhi na àjà-nmehie ka ò bu. 12 Ò gēweta-kwa-ra ya onye-nchu-àjà, onye-nchu-àjà gēweju kwa nweju-aka-ya site na ya ibu ihe-ncheta-ya, o gēsurre kwa ya òku ibu ihe-nsure-òku nēsi ìsi utò n'èbe-ichu-àjà. n'elu àjà-òku nke Jehova: àjà-nmehie ka ò bu. 13 Onye-nchu-àjà gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya ahu nke ò mehieworo n'otù nime ihe ndia. agābāghara kwa ya ya: ma nke fòduru gābu ihe onye-nchu-àjà nwere, dika onyinye-inata-ìru-òma ahu.

14 Jehova we gwa Moses okwu. si, 15 M̀be madu gēmekpu ihe-nmekpu, mehie n'amagh-ama megide ihe nsò nile nke Jehova; ò gēweta-kwa-ra Jehova àjà-ikpe-òmuma-ya, bú ebulu zuru okè si n'ìgwè ewu na aturu puta, dika òrùrù-ònu-gi si di n'òla-òcha shekel, dika shekel nke ebe nsò ahu si di, ka ò buru àjà-ikpe-òmuma: 16 ma ihe nke ò mehieworo megide ihe nsò ahu. ò gākwughachi ya, ò gātukwasi kwa otù uzò n'uzò ise n'elu ya, nyc ya onye-nchu-àjà: onye-nchu-àjà gēwere ebulu àjà-ikpe-òmuma kpuchiere ya nmehie-ya, agābāghara kwa ya ya.

17 Ma ò buru si na madu emehie, me ihe megide otù nime ihe nile Jehova nyere n'iwu bayere ihe anāgagh-eme; ò bu ezie na ò magh, ma ikpe mara ya, o gēbu kwa ajò omume-ya. 18 Ò gēweta-kwa-ra onye-nchu-àjà ebulu zuru okè si n'ìgwè ewu na aturu puta, dika òrùrù-ònu-gi si di, ka ò buru àjà-ikpe-òmuma: onye-nchu-àjà gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie bayere ihe ò mere n'amagh-ama, ma ya onwe-ya amagh ya, agābāghara kwa ya ya. 19 Àjà-ikpe-òmuma ka ò bu: ikpe mara ya n'ezie n'ìru Jehova.

6 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 M̀be madu gēmehie, mekpu ihe-nmekpu megide Jehova, ghòbu madu-ibe-ya n'ìhe-ndebe, ma-òbu n'ìhe ctiyere

n'aka-ya, ma-ọbu n'ihe anapuru madu n'ike, ma-ọbu mbe ọ mebuworo madu fbe-ya; 3 ma-ọbu mbe ọ hutaworo ihe furu efu, ọ we ghọ aghughọ nime ya, n'ụyi n'ugha; n'otù nime ihe ndia nile nke madu neme, nemehie nime ha: 4 ọ gēru kwa, mbe ọ gēmehie, mbe ikpe mara ya, na ọ gēnyeghachi ihe ọ napuru madu n'ike, ma-ọbu ihe ọ nwetara na nmebu, ma-ọbu ihe-ndebe enyere ya idebe, ma-ọbu ihe furu efu nke ọ hutaworo, 5 ma-ọbu ihe ọ bula nke ọ n'uru iyi bayere ya n'ugha; ọ gākwughachi kwa ya na nkwuzu-ya, ọ bu kwa otù uzọ n'uzọ ise ka ọ gātukwasi ya: ọ bu onye nwe ihe ahu ka ọ gēnye ya, n'ubochi àjà-ikpe-omuma-ya. 6 Ọ gēweta-kwa-ra Jehova àjà-ikpe-omuma-ya, bú ebulu zuru okè sitere n'igwè ewu na aturu, dika ọrùrù-ọnu-gi si di, ka ọ buru àjà-ikpe-omuma, ọ gēwetara onyenu-aja: 7 onye-nchu-aja gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya n'iru Jehova, agābaghara kwa ya ya; bayere ihe ọ bula nime ihe nile nke ọ neme, nke ikpe mara ya nime ya.

8 Jehova we gwa Moses okwu, si, 9 Nye Eron na umu-ya ndikom iwu, si, Nka bu iwu nke àjà-nsure-ọku: nke ahu bu àjà-nsure-ọku bayere orire-ọku n'elu ebe-ichu-aja ogologo abali nile rue ututu, agēme kwa ka ọku ebe-ichu-aja nēre ere n'elu ya. 10 Onye-nchu-aja gēyiri kwa uwe-nwuda ákwà ọcha ya, uwe-ukwu ákwà ọcha ya ka ọ gēyikwasi kwa n'anuaru-ya; ọ gāchili kwa ntu ahu nke ọku gērechaputa n'ajà-nsure-ọku n'elu ebe-ichu-aja, dọba ha na nso ebe-ichu-aja. 11 Ọ gēyipu uwe-ya, yiri uwe ọzọ, bupu ntu ahu je n'azu omuma-ulo-ikwū, rue ebe di ọcha. 12 Agēme kwa ka ọku nke di n'elu ebe-ichu-aja nēre ere n'elu ya, ọ gagh-anyu anyu; onye-nchu-aja gēsurre nkú ọku n'elu ya kwa-ututu: ọ gēdo kwa àjà-nsure-ọku n'usoro n'elu ya, sure kwa abuba nke àjà-udo nile ibu ihe-nsure-ọku nēsì isì utọ n'elu ya. 13 Mbe dum ka agēme ka ọku nēre ere n'elu ebe-ichu-aja; ọ gagh-anyu anyu.

14 Nka bu kwa iwu onyinye-inata-iru-oma: umu-ndikom Eron gēweta ya nso n'iru Jehova, n'iru ebe-ichu-aja. 15 Ọ gēsitere nime ya weju nweju-aka-ya weli, bú site n'utu ọka flour nke onyinye-

inata-iru-oma, site kwa na manu-ya, weli kwa frankincense nile nke di n'elu onyinye-inata-iru-oma ahu, ọ gēsurre kwa ya ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsì isì utọ n'elu ebe-ichu-aja ka ọ buru ihe isì utọ, dika ihe-ncheta-ya, anēsurre Jehova. 16 Ma ihe fọduru nime ya, Eron na umu-ya ndikom gēri ya: nēkogh cko ka agēri ya n'ebe di nsọ; n'ogige ulo-ikwū nzute ka ha gēri ya. 17 Agagh-ewere ihe nēko achicha sie ya. Enyewom ya ka ọ buru okè-ha sitere n'ajà-okum nile; ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile ka ọ bu, dika àjà-nmehie, na dika àjà-ikpe-omuma. 18 Nwoke ọ bula n'etiti umu Eron gēri ya, dika ukpuru ebigh-ebi rue ọbọ-unu nile, site n'ajà-ọku nke Jehova: onye ọ bula nke nēmetu ha aru gādi nsọ.

19 Jehova we gwa Moses okwu, si, 20 Nka bu onyinye iji biaru nso nke Eron na umu-ya ndikom, nke ha gēwetara Jehova nso n'ubochi etere ya manu; otù uzọ n'uzọ iri nke ephah utu ọka flour ibu onyinye-inata-iru-oma mbe dum, nkera-ya n'ututu, nkera-ya kwa n'anyasi. 21 N'ite isi ihe ka agēwere manu me ya; mbe ọ deworo edè i gēwebata ya: iberibe achicha esiri esi nke onyinye-inata-iru-oma ka i gēweta nso ibu ihe isì utọ anēsurre Jehova. 22 Onye-nchu-aja etere manu nke gānọchi ya site n'umu-ya ndikom gēme ya: ọ bu ukpuru ebigh-ebi Jehova nwere; agēsuresi ya ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsì isì utọ. 23 Onyinye-inata-iru-oma ọ bula nke onye-nchu-aja ka agēsuresi kwa oku: agagh-eri ya.

24 Jehova we gwa Moses okwu, si, 25 Gwa Eron, gwa kwa umu-ya ndikom, okwu, si, Nka bu iwu àjà-nmehie: n'ebe anēbu ihe àjà-nsure-ọku ka agēbu ihe àjà-nmehie n'iru Jehova: ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile ka ọ bu. 26 Onye-nchu-aja nke nāchu ya bayere nmehie gēri ya; n'ebe di nsọ ka agēri ya, n'ogige ulo ikwū nzute. 27 Ihe ọ bula nke nēmetu anu-ya aru gādi nsọ: mbe efesara ufodu nime ọbara-ya n'uwe ọ bula, i gāsu kwa ihe ahu efesara ya n'elu ya n'ebe di nsọ. 28 Ma agētiwa ihe àjà nke esiri ya nime ya: ma ọ buru na n'ihe ọla ka esiri ya, agēchicha ya, nācha ya na miri. 29 Nwoke ọ bula n'etiti ndi-nchu-aja gēri ya: ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile ka

o bu. 30 O digh kwa aja-nmehie o bula ageri, bu nke anewebata ufodu nime obara-ya n'ulo-ikwu nzute ikpuchi nmehie n'ebe nsq ahu: agewere oku sure ya.

7 I Nka bu kwa iwu aja-ikpe-omuma: ihe nsq kachasi ihe nsq nile ka o bu. 2 N'ebe ha nebu ihe aja-nsure-oku ka ha gebu ihe aja-ikpe-omuma; o gawusa kwa obara-ya n'ebe-ichu-aja buruburu. 3 Abuba-ya nile ka o gesi nime ya weta nso; bu akuku odudu-ya nwere abuba, na abuba nke nekpuhi ihe-ime, 4 na akoro abua, na abuba nke di n'elu ha, nke di n'akuku ukwu, na mba-imeju nke di n'imeju, (n'akuku akoro ka o gwezuga ya): 5 onye-nchu-aja gesure ha oku ibu ihe nsure-oku nesi isi utu n'ebe-ichu-aja ka o buru aja-oku anachuru Jehova: aja-ikpe-omuma ka o bu. 6 Nwoke o bula n'etiti ndi-nchu-aja geri ya: n'ebe di nsq ka ageri ya: ihe nsq kachasi ihe nsq nile ka o bu. 7 Dika aja-nmehie si di, otu a ka aja-ikpe-omuma di: otu iwu diri ha: onye-nchu-aja nke newere ya ikpuchi nmehie, ya onwe-ya genwe ya. 8 Onye-nchu-aja nke neweta nso aja-nsure-oku nke onye o bula, onye-nchu-aja onwe-ya genwe akpukpo nke ihe aja-nsure-oku nke o wetaworo nso n'onwe-ya. 9 Ozo, onyinye-inata-iru-oma o bula nke anesi n'ite-oku, na ihe o bula aneme n'ihe ighe ihe, na n'ite isi ihe, onye-nchu-aja nke neweta ya nso, ya onwe-ya genwe ya. 10 Ozo, onyinye-inata-iru-oma o buia, agwara manu, ma-oku nke kporo akpo, umu-ndikom Eron nile genwe ya, otu dika ibe-ya.

11 Nka bu kwa iwu nke ihe aja nke aja-udo nke madu geweta nso Jehova. 12 O buru na o weta ya nso ka o buru aja-ekele, o geweta kwa nso obe achicha ekogh-eko ufodu nke agwara manu, na mbadamba-achicha ekogh-eko ufodu nke etere manu, na obe achicha ufodu agwara manu, nke utu oka flour dere ede, tiyere aja-ekele ahu. 13 N'elu obe achicha koro eko ufodu ka o geweta nso onyinye-ya iji biaru nso tiyere aja-ekele nke aja-udo-ya. 14 O gesi kwa na ya weta nso otu nime onyinye o bula iji biaru nso ka o buru aja-nbuli ibuliri Jehova; onye-nchu-aja nke nawusa obara aja-udo, ya onwe-ya genwe

ya. 15 Ageri kwa anu nke aja-ekele nke aja-udo-ya n'ubochi nke onyinye-ya iji biaru nso; o gagh-adoba ufodu nime ya rue ututu. 16 Ma o buru na aja nke onyinye-ya iji biaru nso bu nkwa ma-oku aja-afu-ufufo, n'ubochi o neweta nso aja-ya ka ageri ya: n'echi-ya ka ageri kwa nke foduru nime ya: 17 ma nke foduru nime anu nke aja ahu, ageri oku sure ya n'ubochi nke-atu. 18 Ma o buru na erie ufodu nime anu nke ihe aja nke aja-udo-ya n'ubochi nke-atu n'uzo o bula, o gagh-atu utu: onye neweta ya nso, agagh-agu ya nye ya: ihe-aru ka o gabu, madu nke neri ufodu nime ya gebu kwa ajo omume-ya. 19 Anu nke meturu ihe o bula ruru aru, agagh-eri ya: ageri oku sure ya. Ma anu aja ahu, onye o bula nke di ocha geri anu-ya: 20 ma madu nke neri anu sitere n'ihe aja nke aja-udo, nke Jehova nwere, ma oruru-ya di n'aru ya, agerbipu madu ahu n'etiti umu-nna-ya. 21 Ma mbe madu gemetu ihe o bula ruru aru aru, bu oruru madu, ma-oku anumanu ruru aru, ma-oku ihe-aru o bula ruru aru, we rie ufodu nime anu ihe aja nke aja-udo, nke Jehova nwere, agerbipu madu ahu n'etiti umu-nna-ya.

22 Jehova we gwa Moses okwu, si, 23 Gwa unu Israel okwu, si, Unu erila abuba o bula, nke ehi, ma-oku aturu, ma-oku ewu. 24 Abuba nke anumanu nwuru onwe-ya, na abuba nke anumanu anu-ohia daboru, agedozu ya iji je ozi o bula: ma unu erila ya ma-oli. 25 N'ihu na onye o bula nke neri abuba sitere n'anumanu nke madu si nime ya eweta nso aja-oku ichuru Jehova, agerbipu kwa madu nke neri ya n'etiti umu-nna-ya. 26 O digh kwa obara o bula unu geri n'ebe-obibi-unu nile, nke anu-ufe, ma-oku nke anumanu. 27 Madu o bula nke geri obara o bula, agerbipu kwa madu ahu n'etiti umu-nna-ya.

28 Jehova we gwa Moses okwu, si, 29 Gwa umu Israel okwu, si, Onye newetara Jehova nso ihe aja nke aja-udo-ya gesi n'ihe aja nke aja-udo-ya wetara Jehova onyinye-ya iji biaru nso: 30 akaya geweta aja-oku nke Jehova; abuba di n'akuku okpukpu-obi ka o geweta, ya na okpukpu-obi, ife ya ka o buru aja-ofufe n'iru Jehova. 31 Onye-nchu-aja gesure kwa abuba ahu ibu ihe-nsure-oku nesi

isi utọ n'ebe-ichu-aja: ma okpukpu-obi ahu ka Eron na umu-ya ndikom gēnwe. 32 Utaku-ukwu aka-nri ka unu gēnye kwa onye-nchu-aja ibu aja-nbuli sitere n'ihe aja nile nke aja-udo-unu. 33 Onye ahu n'etiti umu-ndikom Eron nke nēweta nso ọbara nke aja-udo nile, na abuba-ha, ya gēnwe utaku-ukwu aka-nri ahu ka ọ buru okè-ya. 34 N'ihì na okpukpu-obi nke aja-ofufè na utaku-ukwu nke aja-nbuli ka M'naraworo n'aka umu Israel site n'ihe aja nile nke aja-udo-ha nile, nye Eron, bú onye-nchu-aja, nye kwa umu-ya ndikom, n'ukpuru: ebigh-ebi, sitere n'aka umu Israel.

35 Nka bu okè otite-manu Eron, na okè otite-manu umu-ya ndikom, sitere n'aja-ọku nke Jehova, n'ubochi Ọ mere ka ha biarue nso iburu Jehova ndi-nchu-aja; 36 bú nke Jehova nyere iwu ka enye ha site n'aka umu Israel, n'ubochi Ọ tere ha manu. Ọ bu ukpuru ebigh-ebi rue ọbọ-ha nile. 37 Nka bu iwu diri aja-nsure-ọku, di-kwa-ra onyinye-inata-iru-oma, di-kwa-ra aja-nmehie, di-kwa-ra aja-ikpe-omuma, di-kwa-ra nmeju-aka, di-kwa-ra ihe aja nke aja-udo; 38 nke Jehova nyere Moses n'iwu n'ugwu Sainai, n'ubochi Ọ nyere umu Israel iwu iwetara Jehova nso onyinye-ha iji biaru nso, n'ozara Sainai.

8 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Chiri Eron na umu-ya ndikom tiyere ya, na uwe-ha, na manu otite-manu ahu, na oke-ehi nke aja-nmehie, na ebulu abua ahu, na nkata achicha ekogh-eko; 3 kpọkọta kwa nzukọ Israel nile n'ọnu-uzọ nke ulo-ikwū nzute. 4 Moses we me dika Jehova nyere ya iwu; ewe kpọkọta nzukọ ahu n'ọnu-uzọ nke ulo-ikwū nzute. 5 Moses we si nzukọ ahu, Nka bu ihe Jehova nyere n'iwu ka eme ya. 6 Moses we me ka Eron na umu-ya ndikom biaru nso, ọ were kwa miri sa ha aru. 7 Ọ tiye n'aru ya uwe-ime ahu, were ihe ike n'ukwū ke ya, yikwasi ya uwe-nwuda, tiye ephod n'aru ya, ke ya n'ihe-ọkikè ephod nke onye-ọkà kpara, were ya kegide ephod ahu n'aru ya. 8 Ọ tukwasi n'aru ya ihe-ibochi-obi; tiye kwa n'elu ihe-ibochi-obi Ihe ahu na Izu-okè ahu. 9 Ọ tukwasi akwà-nkukù-isi n'isi-ya;

tukwasi kwa n'akwà-nkukù-isi ahu, n'iru ya, ihe ahu di mbara nke ọla-edo, bú okpu nsọ nke onye-nchu-aja; dika Jehova nyere Moses iwu. 10 Moses we were manu otite-manu ahu, te ebe-obibi ahu na ihe nile nke di nime ya, do ha nsọ. 11 Ọ we fesa ufodu nime ya n'ebe-ichu-aja uḅò asa, te kwa ebe-ichu-aja na ihe-ya nile, na ite ọsisa-miri na ukwu-ala-ya, manu, ido ha nsọ. 12 Ọ wukwasi kwa ufodu nime manu otite-manu ahu n'isi Eron, te kwa ya manu, ido ya nsọ. 13 Moses we me ka umu-ndikom Eron biaru nso, o yikwasi ha uwe-ime, were ihe ike n'ukwū ke ha, ke kwa ha ihe ike n'isi; dika Jehova nyere Moses iwu. 14 Ọ kputa oke-ehi nke aja-nmehie nso: Eron na umu-ya ndikom we bikwasi aka-ha n'oke-ehi nke aja-nmehie. 15 Ọ ọue ya; Moses we were ọbara-ya, tiye ya n'elu mpi nile nke ebe-ichu-aja ahu buruburu na nkpisi-aka-ya, wepu nmehie n'ebe-ichu-aja ahu: ọbara ahu ka ọ wusi-kwa-ra na ntọ-ala ebe-ichu-aja, do ya nsọ, ikpuchiri ya nmehie. 16 Ọ were abuba nile nke di n'elu ihe-ime, na mba-imeju nke imeju, na akọrọ abua, na abuba-ha, Moses we sure ha ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'ebe-ichu-aja. 17 Ma oke-ehi ahu, na akpukpọ-ya, na anu-ya, na nsi-ya, o surere ha n'ọku n'azu omuma-ulo-ikwū; dika Jehova nyere Moses iwu. 18 Ọ weta nso ebulu nke aja-nsure-ọku: Eron na umu-ya ndikom we bikwasi aka-ha n'isi ebulu ahu. 19 Ọ ọue ya: Moses we wusa ọbara-ya n'ebe-ichu-aja ahu buruburu. 20 Ọ bọ ebulu ahu n'ọbubọ-ya; Moses we sure isi-ya na ọbubọ-ya nile na abuba-ya ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ. 21 Ọ were miri sa ihe-ime-ya na ọlu-ukwu na ọlu-aka-ya; Moses we sure ebulu ahu nile ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'ebe-ichu-aja: aja-nsure-ọku ka ọ bu ibu ihe isi utọ: aja-ọku anāchuru Jehova ka ọ bu; dika Jehova nyere Moses iwu. 22 Ọ we weta nso ebulu nke-ọzọ, bú ebulu nke nmeju-aka: Eron na umu-ya ndikom we bikwasi aka-ha n'isi ebulu ahu. 23 Ọ ọue ya; Moses we were ufodu nime ọbara-ya, tiye n'ọnu-ọnu ntị aka-nri Eron, na n'isi-aka nke aka-nri-ya, na n'isi-ukwu nke ukwu aka-nri ya. 24 Ọ me ka umu-ndikom Eron biaru nso,

Moses we were ufodu nime obara ahu, tiye n'onu-onu nti aka-nri ha, na n'isi-aka nke aka-nri-ha, na n'isi-ukwu nke ukwu aka-nri lia: Moses we wusa obara ahu n'ebe-ichu-aja buruburu. 25 O were abuba-ya, na akuku odudu-ya nwere abuba, na abuba nile nke di n'elu ihe-ime-ya, na mba-imeju nke imeju, na akoro-ya abua, na abuba-lia, na utaku-ukwu aka-nri ya: 26 o si na nkata achicha ekogh-eko ahu nke di n'iru Jehova were otu ope achicha ekogh-eko, na otu ope achicha agwara manu, na otu mbadaniba-achicha, tukwasi ha n'abuba ahu na n'utaku-ukwu aka-nri: 27 o tiye ha nile n'elu obu-aka abua nke Eron, na n'elu obu-aka nke umu-ya ndikom, we te ha ka ha buru aja-ofufe n'iru Jehova. 28 Moses we wepu ha n'elu obu-aka-ha, sure ha oku ibu ihe-nsure-oku nesi isi utu n'ebe-ichu-aja n'elu aja-nsure-oku ahu: nmeju-aka ka ha bu, ibu ihe isi utu: aja-oku anachuru Jehova ka o bu. 29 Moses were kwa okpukpu-obi-ya, te ya ka o buru aja-ofufe n'iru Jehova: oku Moses nwere ka o bu sitere n'ebulu nmeju-aka; dika Jehova nyere Moses iwu. 30 Moses were kwa ufodu nime manu otite-manu ahu, na ufodu nime obara nke di n'elu ebe-ichu-aja, fesa n'aru Eron, na n'elu uwe-ya, na n'aru umu-ya ndikom, na n'elu uwe umu-ya ndikom tiyere ya; o we do Eron nso, do kwa uwe-ya, na umu-ya ndikom, na uwe umu-ya ndikom, nso tiyere ya. 31 Moses we si Eron na umu-ya ndikom, Sienu anu-ya n'onu-uzo nke ulo-ikwu nzute: o bu kwa n'ebe ahu ka unu geri ya na achicha nke di na nkata nke nmeju-aka ahu, dika m'nyere n'iwu, si, Eron na umu-ya ndikom geri ya. 32 Ma ihe nke foduru nimic anu ahu na nime achicha ahu, n'oku ka unu gesure ya. 33 Unu esi-kwa-la n'onu-uzo nke ulo-ikwu nzute pua ubochi asa, rue ubochi nhe ubochi nile nke nmeju-aka-unu gzu: n'ihu na ubochi asa ka O gauemeju aka-unu. 34 Dika emere ra, otu a ka Jehova nyere iwu ime, ikpuchiri unu nmehie-unu. 35 O bu kwa n'onu-uzo nke ulo-ikwu nzute ka unu ganogide ehie na abali ubochi asa, debe kwa ihe-ndebe nke Jehova, ka unu we ghara inwu: n'ihu na otu a ka nyeworom iwu. 36 Eron na umu-ya

ndikom we me ihe nile Jehova nyere n'iwu site n'aka Moses.

9 I O rue, n'ubochi nke-asato, na Moses kpoko Eron na umu-ya ndikom, na ndi-okenye Israel; 2 o si Eron, Were n'onwe-gi nwa-oke-ehi ka o buru aja-nmehie, na ebulu ka o buru aja-nsure-oku, nke zuru oku ka lia gabu, gi weta kwa ha nso n'iru Jehova. 3 Unu Israel ka i gagwa kwa okwu, si, Wercnu nkpi ka o buru aja-nmehie; na nwa-ehi na nwa-aturu, ha abua gaba otu aru, bu nke zuru oku, ka ha buru aja-nsure-oku; 4 chiri kwa ehi na ebulu ka ha buru aja-udo, ichu n'iru Jehova; were kwa onyinye-inata-iru-onia agwara manu: n'ihu na ta ka Jehova geme ka unu hu Ya anya. 5 Ha we weta ihe Moses nyere n'iwu n'iru ulo-ikwu nzute: nzuko Israel nile we biaru nso guzo kwa n'iru Jehova. 6 Moses we si, Nka bu ihe Jehova nyere n'iwu ka unu me: ageme kwa ka unu hu cube Jehova anya. 7 Moses we si Eron, Biarue ebe-ichu-aja nso, me aja-nmehie-gi, na aja-nsure-oku-gi, kpuchiere onwe-gi, kpuchi-kwa-ra ndi Israel, nmehie-unu: me kwa onyinye iji biaru nso nke ndi ahu, kpuchi-kwa-ra ha nmehie-ha: dika Jehova nyere iwu. 8 Eron we biarue ebe-ichu-aja nso, bue nwa-ehi nke aja-nmehie nke diri ya onwe-ya. 9 Unu ndikom Eron we wetara ya nso obara-ya: o we deye nkpsi-aka-ya n'obara ahu, tiye n'elu mpi nile nke ebe-ichu-aja, we wusi obara na nto-ala ebe-ichu-aja: 10 ma abuba, na akoro abua, na mba-imeju nke putara n'imeju, nke si n'aja-nmehie puta, o surere ha oku ibu ihe-nsure oku nesi isi utu n'ebe-ichu-aja; dika Jehova nyere Moses iwu. 11 Ma anu-ya na akpuko-ya, o surere ha n'oku n'azu onuma-ulo-ikwu. 12 O we bue ihe aja-nsure-oku: unu-ndikom Eron we me ka obara-ya rue ya aka, o we wusa ya n'ebe-ichu-aja buruburu. 13 Aja-nsure-oku ka ha nie-kwa-ra ka o rue ya aka, n'obubo n'obubo, na isi-ya: o we sure ha oku ibu ihe-nsure-oku nesi isi utu n'elu ebe-ichu-aja. 14 O we sa ihe-ime-ya na o-ukwu na o-aka-ya, sure ha oku ibu ihe-nsure-oku nesi isi utu n'elu aja-nsure-oku n'ebe-ichu-aja. 15 O we weta nso onyinye iji biaru nso nke ndi Israel, were nkpi nke aja-

nmehie nke diri ndi ahu, bue ya, chu ya n'aja bayere nmehie, dika nke-mbu. 16 O weta kwa aja-nsure-oku nso, me ya dika ikpe bayere ya si di. 17 O weta kwa nso onyinye-inata-iru-oma, si nime ya meju obu-aka-ya, sure ya ibu ihe-nsure-oku nesi isi utu n'elu ebe-ichu-aja, tiyere aja-nsure-oku nke urutu. 18 O bu-kwa-ra chi ahu na ebulu ahu, bu ihe aja nke aja-udo, nke diri ndi Israel: umu-ndikom Eron we me ka obara-ya rue ya aka, o we wusa ya n'ebe-ichu-aja buruburu, 19 ha mekwa-ra ka abuba nile nke putara n'ehi ahu rue ya aka; na ihe putara n'ebulu ahu, bu akuku odudu nwere abuba, na abuba nke nekpuchi ihe-ime, na akoro abua, na mba-imeju nke imeju: 20 ha we tukwasi abuba ahu n'okpukpu-obi, o we sure abuba oku ibu ihe-nsure-oku nesi isi utu n'ebe-ichu-aja: 21 ma okpukpu-obi-ha na utaku-ukwu aka-nri ka Eron fere ka ha buru aja-ofufe n'iru Jehova; dika Moses nyere iwu. 22 Eron we chilie aka-ya n'ebe ndi Israel no, gozie ha; o si n'ime aja-nmehie na aja-nsure-oku na aja-udo rida. 23 Moses na Eron we ba n'ulo-ikwu nzute, puta kwa, gozie ndi Israel: ewe me ka ndi ahu nile hu ebube Jehova anya. 24 Oku we si n'iru Jehova puta, ripia aja-nsure-oku na abuba nile n'elu ebe-ichu-aja: ndi Israel nile we hu ya, tie nkpu, da kpue iru-ha n'ala.

10 1 Ma umu-ndikom Eron, bu Nedab na Abaihu, were ihe-igu-oku, onye o bula o were nke ya, ha we tiye oku nime ha, tukwasi ihe-nsure-oku nesi isi utu n'elu ya, we weta nso n'iru Jehova oku ala ozu, nke O nenyegh ha n'iwu. 2 Oku we si n'iru Jehova puta, ripia ha, ha we nwua n'iru Jehova. 3 Moses we si Eron, Nka bu ihe Jehova kwuru, si, N'aru ndi nabiarum nso ka agedom nsu, o bu kwa n'iru ndim nile ka agasopurum. Eron we ba nkiti. 4 Moses we kpo Mishael na Elzafan, bu umu-ndikom Uziel nwa-nne nna Eron, si ha, Biarueni nso, si n'iru ebe nsu a bupu unu-nne-unu ie n'azu omuma-ulo-ikwu. 5 Ha we biaru nso, buru ha n'uwe-ime-ha je n'azu omuma-ulo-ikwu; dika Moses kwuru. 6 Moses we si Eron, o si kwa Eleeza na Itama, bu umu-ya ndikom, Unu atopula agiri-isi-

unu, unu adowa-kwa-la uwe-unu; ka unu we ghara inwu, ka O we ghara kwa iwe iwe megide nzuko Israel nile: ma ka umu-nne-unu, bu ulo nile nke Israel, kwara nsure-oku ahu nke Jehova sureworo akwa. 7 Unu esi-kwa-la n'onu-uzu nke ulo-ikwu nzute pua, ka unu we ghara inwu: n'ihhi na manu otite-manu nke Jehova dikwasi unu. Ha we me dika okwu Moses si di.

8 Jehova we gwa Eron okwu, si, 9 Anula manya-vine ma-obu ihe-onunu naba n'anya, gi onwe-gi, na umu-gi ndikom tiyere gi, mbe unu naba n'ulo-ikwu nzute, ka unu we ghara inwu; o gabu ukpuru ebigh-ebi rue obu-unu nile: 10 ka unu we kpa kwa oku n'etiti ihe nsu na ihe nadigh nsu, na n'etiti ihe ruru aru na ihe di ocha; 11 ka unu we zi kwa umu Israel ukpuru nile nke Jehova gwaworo ha site n'aka Moses.

12 Moses we gwa Eron okwu, o gwa kwa Eleeza na Itama, bu umu-ya ndikom foduru, si, Werenu onyinye-inata-iru-omanke foduru site n'aja-oku nke Jehova, rie ya nekogh-eko na nso ebe-ichu-aja: n'ihhi na ihe nsu kachasi ihe nsu nile ka o bu. 13 Unu geri kwa ya n'ebe di nsu, n'ihhi na oku-gi, na oku umu-gi ndikom, ka o bu, sitere n'aja-oku nile nke Jehova: n'ihhi na otu a ka enyeworom iwu. 14 Okpukpu-obi nke aja-ofufe na utaku-ukwu nke aja-nbuli ka unu geri kwa n'ebe di ocha; gi onwe-gi, na umu-gi ndikom, na umu-gi ndinyom tiyere gi: n'ihhi na dika oku-gi na oku umu-gi ndikom ka enyeworo ha site n'ihhe aja nile nke aja-udo nile nke umu Israel. 15 Utaku-ukwu nke aja-nbuli na okpukpu-obi nke aja-ofufe ka ha geweta n'elu aja-oku nile nke abuba nile, ife ya ka o buru aja-ofufe n'iru Jehova: o gabu kwa nke gi, na nke umu-gi ndikom tiyere gi, dika oku-unu ebigh-ebi; dika Jehova nyere iwu.

16 Moses we chosie nkpi nke aja-nmehie ike, ma, le, esurewo ya oku: o we iwe n'aru Eleeza na n'aru Itama, bu umu-ndikom Eron foduru, si, 17 Gini mere unu erigh aja-nmehie n'ebe nke ebe nsu ahu? n'ihhi na ihe nsu kachasi ihe nsu nile ka o bu, o bu kwa ya ka O nyeworo unu ibupu ajo omume nke nzuko Israel, ikpuchiri ha nmehie-ha

n'iru Jehova. 18 Le, ebubatagh qbara-ya n'ebe nsq a nime: unu aghagh iri ya n'ebe nsq a, dika m'nyere iwu. 19 Eron we gwa Moses okwu, si, Le, ta ka ha wetaworo aja-nmehie-ha na aja-nsure-oku-ha nso n'iru Jehova; ihe dika ihe ndia we dakwasim: asi kwa na eririm aja-nmehie ahu ta, q gadi nma n'anya Jehova? 20 Mbe Moses nuru ya, q we di nma n'anya-ya.

11 1 Jehova we gwa Moses na Eron okwu, si ha, 2 Gwanu umu Israel okwu, si, Ndia bu anu di ndu unu geri n'etiti anumanu nile nke di n'elu uwa. 3 Anu q bula nke ukwu-ya wara njakpa, nke ukwu-ya wara-kwa-ra awara, nke nataghari kwa onu, n'etiti anumanu, nke ahu ka unu geri. 4 Otú q di, ndia ka unu nagagh-eri n'etiti ihe nataghari onu, ma-qbun n'etiti ndi ukwu-ha wara njakpa: camel, n'ih na ihe nataghari onu ka q bu, ma q bugh ihe ukwu-ya wara njakpa, ihe ruru arú ka q buru unu. 5 Coney kwa, n'ih na ihe nataghari onu ka q bu, ma ukwu-ya awagh njakpa, ihe ruru arú ka q buru unu. 6 Hare kwa, n'ih na ihe nataghari onu ka q bu, ma ukwu-ya awagh njakpa, ihe ruru arú ka q buru unu. 7 Ezi kwa, n'ih na ihe ukwu-ya wara njakpa, nke ukwu-ya wara-kwa-ra awara, ka q bu, ma ya onwe-ya adigh-ataghari onu, ihe ruru arú ka q buru unu. 8 Unu erila ihe sitere n'anuh, unu emetukwa-la ozu-ha aka; ihe ruru arú ka ha buru unu.

9 Ndia ka unu geri n'etiti ihe nile nke di na miri: ihe q bula nke nwere ntú na akpilikpa nime miri, n'oké osimiri nile, na n'osimiri nile, ha ka unu geri. 10 Ma ihe q bula nke nenwegh ntú na akpilikpa n'oké osimiri nile, na n'osimiri nile, site n'ih nile nenuputa na miri, site kwa n'anuh nile q bula nwere nkpuru-obi di ndu nke di nime miri, ihe-arú ka ha buru unu, 11 ihe-arú ka ha gabu-kwa-ra upu; unu erila ihe sitere n'anuh, unu gagu kwa ozu-ha n'ih-arú. 12 Ihe q bula nke nenwegh ntú na akpilikpa nime miri, ihe-arú ka q buru unu.

13 Ndia ka unu gagu kwa n'ih-arú n'etiti anu-ufe; agagh-eri ha, ihe-arú ka ha bu: ugo, na ugo-agwo, na ugo-azu; 14 na ndabu, na agu-nkwq di iche

iche; 15 ugolo-oma q bula di iche iche; 16 na enyi-nnunu, na ebe-abali, na nnunu oké osimiri, na ebe di iche iche; 17 na okwukwu ntá, na cormorant, na okwukwu uku; 18 na okwukwu nwere mpi, na okwolo, na udele; 19 na ubala, na utú di iche iche, na hoopoe, na usu.

20 Anu-ufe q bula nke nenuputa enuputa, nke neje ije n'ukwu anq, ihe-arú ka q buru unu. 21 Ma otú q di, ndia ka unu geri n'etiti anu-ufe nile nenuputa enuputa, nke neje ije n'ukwu anq, nke nwere ogwe-ukwu n'elu ukwuala-ha, iji nakwu ntú n'elu ala; 22 ndia ka unu geri n'etiti ha; igurube di iche iche, na akpa-nkwu di iche iche, na nbuzu di iche iche, na ogugu di iche iche. 23 Ma anu-ufe q bula nke nenuputa enuputa, nke nwere ukwu anq, ihe-arú ka q buru unu.

24 N'ih ihe ndia ka unu gme onwe-unu ndi ruru arú: onye q bula nke nemetu ozu-ha aka garu arú rue anyasi: 25 onye q bula nke nebu ihe sitere n'ozu-ha gasu uwe-ya, q garu kwa arú rue anyasi. 26 Anumanu q bula nke bu ihe ukwu-ya wara njakpa, ma q bugh ihe ukwu-ya warara awara, q bugh kwa ihe nataghari onu, ihe ruru arú ka ha buru unu: onye q bula nke nemetu ha aka garu arú. 27 Ihe q bula kwa nke neje ije n'qbu-aka-ya, n'etiti anu nile di ndu nke neje ije n'ukwu anq, ihe ruru arú ka ha buru unu: onye q bula nke nemetu ozu-ha aka garu arú rue anyasi. 28 Onye nebu ozu-ha gasu uwe-ya, q garu kwa arú rue anyasi: ihe ruru arú ka ha buru unu.

29 Ndia bu-kwa-ra unu ihe ruru arú n'etiti ihe nenuputa enuputa, nke nenuputa n'elu uwa: weasel, na oké, na agu-iyi di iche iche, 30 na qbamiri, na ngwere-aghu, na ngwere, na ngwere-uzuzu, na owumagana. 31 Ndia buru unu ihe ruru arú n'etiti ihe nile nenuputa enuputa: onye q bula nke nemetu ha aka mbe ha nwuru anwu garu arú rue anyasi. 32 Ihe q bula nke otú nime ha gadakwasi, mbe ha nwuru, q garu kwa arú: ma q bu ihe osisi q bula, ma-qbun uwe, ma-qbun akpukpo, ma-qbun akpa, ihe q bula nke eji ya eje ozi q bula, agetiye ya na miri, q garu kwa arú rue anyasi; q we di qcha. 33 Ihe aja q bula nke otú nime ha gadaba nime ya, ihe q

bula nke di nime ya gāru árú, ihe ájá ahu ka unu gētiwa kwa. 34 Nime ihe-oriri nile nke anēri, nke ahu nke miri di otú a gābiakwasi gāru árú: ihe-ọ́nuńu nile nke anāńu nime ihe ọ bula di otú a gāru kwa árú. 35 Ihe ọ bula nke ihe si n'ozu-ha gādakwasi gāru kwa árú; ma ọ bu ite-ọku, ma-ọbu ekwu, agākwatu ya: ihe ruru árú ka ha bu, ihe ruru árú ka ha gābu-kwa-ra unu. 36 Ma otú ọ di, isi-iyi ma-ọbu olùlù-miri, bú nchikọta miri, gādi ọcha: ma onye nēmetu ozu-ha aka gāru árú. 37 Ma m̀be ihe nke si n'ozu-ha gādakwasi nkpuru-ọghigha ọ bula nke anāgha agha, ihe di ọcha ka ọ bu. 38 Ma m̀be agētiye miri n'elu nkpuru-ọghigha, ma ihe si n'ozu-ha adakwasi ya, ihe ruru árú ka ọ buru unu.

39 Ọzọ, m̀be otú nime anumanu, nke buru unu ihe-oriri, gānwu; onye nēmetu ozu-ya aka gāru árú rue anyasi. 40 Onye nēri ufọdu nime ozu-ya gāsu uwe-ya, ru kwa árú rue anyasi: onye ahu nke nēbu ozu-ya gāsu kwa uwe-ya, ru kwa árú rue anyasi.

41 Ọzọ, ihe ọ bula nke nēnuputa enuputa nke nēnuputa n'elu uwa, ihe-árú ka ọ bu; agagh-eri ya. 42 Ihe ọ bula nke nēje ije n'afọ-ya, na ihe ọ bula nke nēje ije n'ukwu anọ, ma-ọbu ihe ọ bula nwere ọtutu ukwu, ọbuná ihe nile nēnuputa enuputa nke nēnuputa n'elu uwa, unu erila ha; n'ihí na ihe ruru árú ka ha bu. 43 Unu ejila ihe-nnuputa ọ bula nke nēnuputa enuputa me onwe-unu ka unu buru ihe-árú, unu eji-kwala ha meru onwe-unu, ewe were ha meru unu. 44 N'ihí na Mu onwem bu Jehova Chineke-unu: unu gēdo kwa onwe-unu nsọ, we di nsọ; n'ihí na nsọ ka Mu onwem di: unu eji-kwala ihe-nnuputa ọ bula nke nākpụ akpụ n'elu uwa meru onwe-unu. 45 N'ihí na Mu onwem bu Jehova Nke nēme ka unu si n'ala Ijpt rigoputa, iburu unu Chineke: unu gādi kwa nsọ, n'ihí na nsọ ka Mu onwem di.

46 Nka bu iwu nke anumanu, na nke anu-ufe, na nke anu nile ọ bula nwere nkpuru-obi di ndu nke nākpụ akpụ nime miri, na nke anu ọ bula nēnuputa enuputa n'elu uwa: 47 ka ewe kpa ókè n'ctiti ihe ruru árú na ihe di ọcha,

na n'etiti anu di ndu anēri eri na anu di ndu anādigh-eri eri.

12 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Gwa umu Israel okwu, si, Nwayi, m̀be ọ gātu imc, mua nwanwoke, ọ gāru kwa árú ubọchi asa; dika ubọchi idi-na-nsọ nke iso-uba-ya si di, otú a ka ọ gāru árú. 3 N'ubọchi nke-asatọ agēbì ya úgwù n'anuru nke apiya. 4 Orú ubọchi na iri na atọ ka nwayi ahu gānọgide n'ọbara nke ime ya ka ọ di ọcha; ọ digh ihe nsọ ọ bula ọ gēmetu aka, ọ gagh-abà kwa n'ebe nsọ ahu, rue ozúzu ubọchi nile nke ime ya ka ọ di ọcha. 5 Ma ọ buru na ọ mua nwa-nwayi, ọ gāru kwa árú ízù ubọchi asa abua, dika n'idi-na-nsọ-ya: ọ bu kwa ọgu ubọchi atọ na isi ka ọ gānọgide n'ọbara nke ime ya ka ọ di ọcha. 6 N'ozuzù ubọchi nile nke ime ya ka ọ di ọcha bayere nwa-nwoke, ma-ọbu bayere nwa-nwayi, ọ gēwetara onyechu-aja nwa-aturu nke ọbara otú arọ ka ọ buru ájá-nsure-ọku, na nwa-kpalakwukwu, ma-ọbu nduru, ka ọ buru ájá-nmehie, rue ọnu-uzọ nke ulo-ikwù nzute: 7 ọ gēweta kwa ya nsọ n'iru Jehova, kpuchiere ya nmehie-ya; agēme kwa ya ka ọ di ọcha sitc n'isi ọbara-ya. Nka bu iwu nke nwayi nke nāmu nwa, ma ọ bu nwoke ma-ọbu nwayi. 8 Ma ọ buru na aka-ya erugh ihe gēzù nwa-aturu, ọ gēwere kwa nduru abua ma-ọbu umu-kpalakwukwu abua; otú ka ọ buru ájá-nsure-ọku, ibe-ya ka ọ buru kwa ájá-nmehie: onyechu-aja gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya, agēme kwa ya ka ọ di ọcha.

13 1 Jehova we gwa Moses na Eron okwu, si, 2 Madu, m̀be ihe-otutó, ma-ọbu ọnyá, ma-ọbu ntupọ nke nēke uke, di n'akpukpọ nke anu-aruya, m̀be ihe ahu gāghọ n'akpukpọ nke anu-aruya ihe-otiti ekpenta, agēme kwa ka ọ biakute Eron, bú onyechu-aja, ma-ọbu biakute otú nime umu-ya ndikom, bú ndi-nchu-aja: 3 onyechu-aja gāhu kwa ihe-otiti ahu di n'akpukpọ nke anu-aruya: ma ọ buru na aji nke di n'ihe-otiti ahu abanwewo ọcha, ọ buru kwa na, n'ile ihe-otiti ahu anya, ọ di omimi kari akpukpọ anu-aruya, ihe-otiti ekpenta ka ọ bu: onyechu-aja

gāhu kwa ya, si na ọ ruru áru. 4 Ma ọ buru na ntupọ ahu nke nēke uke di ọcha n'akpukpọ anu-arua-ya, ọ buru kwa na ọ digh omimi, n'ile ya anya, kari akpukpọ-arua-ya, ọ buru kwa na aji-ya abanwegh ọcha, onye-nchu-aja gēmechibido onye nwere ihe-otiti ahu nime ulo abali asa: 5 onye-nchu-aja gāhu kwa ya anya n'ubochi nke-asa: ma, le, ọ buru na ihe-otiti ahu eguzo n'anya-ya, ma ihe-otiti ahu abagh aba n'akpukpọ-arua-ya, onye-nchu-aja gēmechibido kwa ya nime ulo ubochi asa ọzọ: 6 onye-nchu-aja gāhu kwa ya n'ubochi nke-asa ọzọ: ma, le, ọ buru na ihe-otiti ahu bu ihe anāhu inyogh-inyogh, ma ihe-otiti ahu abagh aba n'akpukpọ-arua-ya, onye-nchu-aja gāsi na ọ di ọcha: ọnyá efu ka ọ bu; ọ gāsu kwa uwe-ya, di ọcha. 7 Ma ọ buru na ọnyá ahu aba nke-uku n'akpukpọ-arua-ya, mbe emesiri ka onye-nchu-aja hu ya ime ka ọ di ọcha, ọ gēme kwa ka onye-nchu-aja hu ya nke ubo abua: 8 onye-nchu-aja gāhu kwa ya, ma, le, ọ buru na ọnyá ahu abawo aba n'akpukpọ-arua-ya, onye-nchu-aja gāsi na ọ ruru áru: ekpenta ka ọ bu.

9 Mbe ihe-otiti ekpenta di n'aru madu, agēme kwa ka ọ biakute onye-nchu-aja; 10 onye-nchu-aja gāhu kwa, ma, le, ọ buru na ihe-otutó ọcha di n'akpukpọ-arua-ya, ọ buru kwa na ihe ahu emewo aji ka ọ banwe ọcha, ọnyá nke anu-arua ndu adi kwa n'ihe-otutó ahu, 11 ekpenta site na mbe ochie ka ọ bu n'akpukpọ anu-arua-ya, onye-nchu-aja gāsi kwa na ọ ruru áru: ọ gaghemechibido ya nime ulo; n'ihia na onye ruru áru ka ọ bu. 12 Ọ buru kwa na ekpenta abawaputa nke-uku n'akpukpọ-arua-ya, ekpenta ahu ewe kpuchie akpukpọ-arua nile nke onye nwere ihe-otiti ahu site n'isi-ya we rue ukwu-ala-ya, ọbuná ihe nile anya onye-nchu-aja náhu; 13 onye-nchu-aja gāhu kwa ya: ma, le, ọ buru na ekpenta ekpuchiwo anu-arua-ya nile, ọ gāsi kwa na onye nwere ihe-otiti ahu di ọcha: arua-ya nile abanwewo ọcha: ọcha ka ọ di. 14 Ma n'ubochi anāhu anu-arua ndu nime ya, ọ gāru áru. 15 Onye-nchu-aja gāhu kwa anu-arua ndu ahu, si na ọ ruru áru: anu-arua ndu ahu, ihe ruru áru ka ọ bu: ekpenta ka ọ bu. 16 Ma-ọbu mbe

anu-arua ndu ahu gātughari, banwe ọcha, ọ gābiakute kwa onye-nchu-aja, 17 onye-nchu-aja gāhu ya: ma, le, ọ buru na ihe-otiti ahu abanwewo ọcha, onye-nchu-aja gāsi na onye nwere ihe-otiti ahu di ọcha: ọcha ka ọ di.

18 Ọzọ, anu-arua, mbe ihe-ofifi di nime ya n'akpukpọ-arua-ya, ma eme ka ọ la. 19 ihe-otutó ọcha we di n'ọndu ihe-ofifi ahu, ma-ọbu ntupọ nēke uke, nke di ọcha nácha ọbara-ọbara, agēme ka onye-nchu-aja hu ya; 20 onye-nchu-aja gāhu kwa ya, ma, le, ọ buru na ọ di ala, n'ile ya anya, kari akpukpọ-arua-ya, aji-ya abanwewo kwa ọcha, onye-nchu-aja gāsi kwa na ọ ruru áru: ihe-otiti ekpenta ka ọ bu, n'ihe-ofifi ahu ka ọ bawaputaworo. 21 Ma ọ buru na onye-nchu-aja ahú ya, ma, le, aji ọcha adigh nime ya, ọ digh kwa ala kari akpukpọ-arua-ya, kama ihe ahu bu ihe anāhu inyogh-inyogh, onye-nchu-aja gēmechibido ya nime ulo ubochi asa; 22 ma ọ buru na ọ ba aba nke-uku n'akpukpọ-arua-ya, onye-nchu-aja gāsi kwa na ọ ruru áru: ihe-otiti ka ọ bu. 23 Ma ọ buru na ntupọ ahu nke nēke uke eguzo n'ọndu-ya, ma ọ bagh aba, apa ihe-ofifi ahu ka ọ bu; onye-nchu-aja gāsi na ọ di ọcha.

24 Ma-ọbu anu-arua, mbe ọku-ọruru di n'akpukpọ-arua-ya, mbe anu-arua ndu nke ọku-ọruru ahu gāghọ ntupọ nēke uke, nke di ọcha nácha ọbara-ọbara, ma-ọbu ọcha; 25 onye-nchu-aja gāhu ya: ma, le, ọ buru na aji abanwewo ọcha nime ntupọ ahu nēke uke, ọ di kwa omimi, n'ile ya anya, kari akpukpọ-arua-ya; ekpenta ka ọ bu, n'ọku-ọruru ahu ka ọ bawaputaworo: onye-nchu-aja gāsi kwa na ọ ruru áru: ihe-otiti ekpenta ka ọ bu. 26 Ma ọ buru na onye-nchu-aja ahú ya, ma, le, aji ọcha adigh nime ntupọ ahu nēke uke, ọ digh kwa ala kari akpukpọ-arua-ya, kama ihe ahu bu ihe anāhu inyogh-inyogh; onye-nchu-aja gēmechibido kwa ya nime ulo ubochi asa: 27 onye-nchu-aja gāhu kwa ya n'ubochi nke-asa: ọ buru na ọ ba aba nke-uku n'akpukpọ-arua-ya, onye-nchu-aja gāsi kwa na ọ ruru áru: ihe-otiti ekpenta ka ọ bu. 28 Ma ọ buru na ntupọ nke nēke uke eguzo n'ọndu-ya, ma ọ bagh aba n'akpukpọ-arua-ya, kama ihe ahu bu ihe anāhu inyogh-inyogh;

ihe-otutó nke oku-oruru ahu ka o bu, onye-nchu-aja gási kwa na o di ocha: n'ihí na apa oku-oruru ahu ka o bu.

29 Ma nwoke ma-òbu nwayi, m̀be ihe-otiti di n'aru-ya, n'isi ma-òbu n'afu-ònu. 30 onye-nchu-aja gāhu ihe-otiti ahu: ma, le, o buru na o di omimi, n'ile ya anya, kari akpukpò-aru-ya, o buru kwa na aji nācha edo edo, nke di irighiri, di nime ya, onye-nchu-aja gási kwa na o ruru arú: oria isi ka o bu, ekpenta nke isi ma-òbu nke afu-ònu ka o bu. 31 Ma m̀be onye-nchu-aja gāhu ihe-otiti nke oria-isi ahu, ma, le, o digh omimi, n'ile ya anya, kari akpukpò-aru-ya, aji oji adigh kwa nime ya, onye-nchu-aja gēmechibido kwa onye nwere ihe-otiti oria-isi ahu nime ulo ubochi asa: 32 onye-nchu-aja gāhu kwa ihe-otiti ahu n'ubochi nke-asa: ma, le, o buru na oria-isi ahu abagh aba, o buru kwa na aji nke nācha edo edo adigh nime ya, o buru kwa na oria-isi ahu adigh omimi, n'ile ya anya, kari akpukpò-aru-ya, 33 agākòpu kwa isi-ya, ma o gagh-akòpu oria-isi ahu: onye-nchu-aja gēmechibido kwa onye nwere oria-isi ahu ubochi asa ozo: 34 onye-nchu-aja gāhu kwa oria-isi ahu n'ubochi nke-asa: ma, le, o buru na oria-isi abagh aba n'akpukpò-aru-ya, o buru kwa na o digh omimi, n'ile ya anya, kari akpukpò-aru-ya; onye-nchu-aja gási kwa na o di ocha: o gāsu kwa uwc-ya nile, di ocha. 35 Ma o buru na oria-isi-ya aba aba nke-uku n'akpukpò-aru-ya m̀be emesiri ka o di ocha; 36 onye-nchu-aja gāhu kwa ya: ma, le, o buru na oria-isi abawo aba n'akpukpò-aru-ya, onye-nchu-aja agagh-achò aji nācha edo edo ahu; onye ruru arú ka o bu. 37 Ma o buru na oria-isi ahu eguzowo n'anya-ya, o buru kwa na aji oji epuputawo nime ya; emewo ka oria-isi ahu la, ocha ka o di: onye-nchu-aja gási kwa na o di ocha.

38 Ma nwoke ma-òbu nwayi, m̀be ntuopò di iche iche nke nēke uke, bú ntuopò nēke uke nke di ocha, di n'akpukpò anu-aru-ha; 39 onye-nchu-aja gāhu kwa: ma, le, o buru na ntuopò di iche iche nke nēke uke acha ocha inyogh-inyogh, bú nke di n'akpukpò anu-aru-ha; ngwò ka o bu, o bawaputawo n'akpukpò-aru-ya; ocha ka o di.

40 Ma onye o bula, m̀be agiri-isi kwòchapuwo n'isi-ya, onye-isi-nkwòcha ka o bu; ocha ka o di. 41 O buru kwa na agiri-isi-ya akwòchapuwo n'isi-ya na nko iru-ya, onye egedege-iru-ya kwòchara akwòcha ka o bu: ocha ka o di. 42 Ma m̀be ihe-otiti nke di ocha nācha obara-obara di n'isi-nkwòcha ahu ma-òbu n'egedege-iru ahu kwòchara akwòcha; ekpenta nke nābawaputa n'isi-nkwòcha-ya, ma-òbu n'egedege-iru-ya kwòchara akwòcha, ka o bu. 43 Onye-nchu-aja gāhu kwa ya: ma, le, o buru na ihe-otutó nke ihe-otiti ahu di ocha nācha obara-obara n'isi-nkwòcha-ya ma-òbu n'egedege-iru-ya kwòchara akwòcha, dika ekpenta nke akpukpò anu-aru si di, n'ile ya anya; 44 onye-ekpenta ka o bu, ihe ruru arú ka o bu: onye-nchu-aja aghagh isi na o ruru arú; n'isi-ya ka ihe-otiti-ya di.

45 Ma onye-ekpenta, nke ihe-otiti ahu di n'aru ya, uwe-ya nile gābu ihe dowa adowa, agiri-isi-ya ganatopu kwa atopu, o gēkpuchi kwa ehubere-ònu-ya nke-elu, nākpò, si, Onye ruru arú, onye ruru arú. 46 Ubochi nile nke ihe-otiti ahu di n'aru ya ka o gāru arú; onye ruru arú ka o bu: o gēbi iche; n'azu omumalo-ikwū ka ebe-obibi-ya gābu.

47 Uwe kwa, m̀be ihe-otiti ekpenta di nime ya, ma o bu uwe aji-anu, ma-òbu uwe flax; 48 ma o bu nke akpara ogologo, ma-òbu nke akpara uhie; nke flax, ma-òbu nke aji-anu; ma o bu n'akpukpò, ma-òbu n'ihe ije-ozí o bula eji akpukpò me: 49 o buru kwa na ihe-otiti ahu acha akwukwò ndu akwukwò ndu ma-òbu obara-obara n'uwe, ma-òbu n'akpukpò, ma-òbu na nke akpara ogologo, ma-òbu na nke akpara uhie, ma-òbu n'ihe akpukpò o bula; ihe-otiti ekpenta ka o bu. agēme kwa ka onye-nchu-aja hu ya: 50 onye-nchu-aja gāhu ihe-otiti ahu, mechibido kwa ihe nwere ihe-otiti nime ulo ubochi asa: 51 o gāhu kwa ihe-otiti ahu n'ubochi nke-asa: m̀be ihe-otiti ahu baworo aba n'uwe, ma o bu na nke akpara ogologo, ma-òbu na nke akpara uhie, ma-òbu n'akpukpò, nke ihe o bula agēji akpukpò me iji je ozi; ekpenta nke joburu onwe-ya ka ihe-otiti ahu bu; ihe ruru arú ka o bu. 52 O gēsurre kwa uwe ahu oku, ma o bu nke akpara ogologo,

ma-ọbu nke akpara uhie, n'aji-anu ma-ọbu na flax, ma-ọbu ihe akpukpọ ọ bula, nke ihe-otiti ahu di nime ya: n'ihì na ekpenta jọburu onwe-ya ka ọ bu; n'ọku ka agēsure ya. 53 Ma ọ buru na onye-nchu-aja ahú, ma, le, ihe-otiti ahu abagh aba n'uwe ahu, ma ọ bu na nke akpara ogologo, ma-ọbu na nke akpara uhie, ma-ọbu n'ihie akpukpọ ọ bula; 54 onye-nchu-aja gēnye kwa iwu ka ha sua ihe ahu nke ihe-otiti ahu di nime ya, ọ gēmechibido kwa ya nime ulo ubọchi asa ọzọ: 55 onye-nchu-aja gāhu kwa, m̀be asuchasiri ihe-otiti ahu: ma, le, ọ buru na ihe-otiti ahu ahanwegh iru-ya, ọ buru kwa na ihe-otiti ahu abagh aba, ihe ruru árú ka ọ bu; n'ọku ka i gēsure ya: ekpenta ka ọ bu, ma ọ bu n'isi-nkwọcha-ya ma-ọbu n'egedege-iru-ya kwochara akwọcha. 56 Ma ọ buru na onye-nchu-aja ahú, ma, le, ihe-otiti ahu bu ihe anāhu inyogh-inyogh m̀be asuchasiri ya, ọ gādowapu kwa ya nime uwe ahu, ma-ọbu nime akpukpọ ahu, ma-ọbu nime nke akpara ogologo, ma-ọbu nime nke akpara uhie. 57 Ma ọ buru na anāhu ya n'uwe ubu a, ma ọ bu na nke akpara ogologo, ma-ọbu na nke akpara uhie, ma-ọbu na nke ihe akpukpọ ọ bula, ihe nābawaputa ka ọ bu: n'ọku ka i gēsure ihe ahu nke ihe-otiti ahu di nime ya. 58 Uwe ahu kwa, ma ọ bu nke akpara ogologo, ma-ọbu nke akpara uhie, ma-ọbu ihe akpukpọ ọ bula, nke i gāsú, ọ buru na ihe-otiti ahu esiwo nime ha wezuga onwe-ya, agāsú kwa ya nke ubọ abua, ọ gādi kwa ọcha. 59 Nka bu iwu nke ihe-otiti ekpenta n'uwe aji-anu ma-ọbu ike flax, ma ọ bu na nke akpara ogologo, ma-ọbu na nke akpara uhie, ma-ọbu ihe akpukpọ ọ bula, isi na ọ di ọcha, ma-ọbu isi na ọ ruru árú.

14 ¹ Jehova we gwa Moses okwu, si, ² Nka gābu iwu onye-ekpenta n'ubọchi anēme ya ka ọ di ọcha: na agēme ya ka ọ biakute onye-nchu-aja: ³ onye-nchu-aja gāpu kwa je n'azu ọmuma-ulo-ikwū; onye-nchu-aja gāhu kwa, ma, le, ọ buru na emewo ka ihe-otiti ekpenta si n'aru onye-ekpenta ahu la; ⁴ onye-nchu-aja gēnye kwa iwu ka ewere nnunu abua di ndu di kwa ọcha, na osisi cedar, na ogho uhie, na

hyssop, bayere onye anēme ka ọ di ọcha: ⁵ onye-nchu-aja gēnye kwa iwu ka ebue otù nime nnunu ahu nime ihe ájá n'elu miri nērù erù: ⁶ nnunu ahu nke di ndu, ọ gēwere ya, na osisi cedar ahu, na ogho uhie ahu, na hyssop ahu, sue ha na nnunu ahu di ndu n'ọbara nnunu ahu eburu n'elu miri nērù erù: ⁷ ọ gēfesa kwa ya ubọ asa n'aru onye ahu anēme ka ọ di ọcha n'ekpenta, ọ gāsi kwa na ọ di ọcha, o gēzilaga kwa nnunu ahu di ndu nime ọhia sara iru. ⁸ Onye ahu anēme ka ọ di ọcha gāsú kwa uwe-ya nile, kọpu kwa aji-ya nile, were kwa miri sa aru-ya, ọ gādi kwa ọcha: emesi kwa ọ gābata nime ọmuma-ulo-ikwū, ma ọ gānọdu n'èzi ulo-ikwū-ya ubọchi asa. ⁹ O gēru kwa n'ubọchi nke-asa, na ọ gākọpu aji-ya nile, bú agiri-isi-ya, na afu-ọnu-ya, na iku-anya-ya, ọbuná aji-ya nile ka ọ gākọpu: ọ gāsú kwa uwe-ya nile, were kwa miri sa anu-arua-ya, ọ gādi kwa ọcha. ¹⁰ Ma n'ubọchi nke-asatọ ọ gēwere umu-ebulu abua zuru okè, na otù nwa-aturu zuru okè nke bu nne, nke ọbara otù arọ, na uzọ atọ n'uzọ iri nke otù ephah utu ọka flour ka ọ buru onyinye-inata-iru-ọma, nke agwara manu, na otù log nke manu. ¹¹ Onye-nchu-aja nke nēme ya ka ọ di ọcha gēguzo kwa nwoke ahu anēme ka ọ di ọcha, na ihe ahu di iche iche, n'iru Jehova, n'ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute ahu: ¹² onye-nchu-aja gēwere kwa otù nime umu-ebulu ahu, weta ya nso ka ọ buru ájá-ikpe-ọmuma, ya na log nke manu ahu, ọ gēfé kwa ha ka ha buru ájá-ofufé n'iru Jehova: ¹³ o gēbu kwa nwa-ebulu ahu n'ebe o nēbu ájá-nmehie na ájá-nsure-ọku, n'ebe nke ebe nsọ ahu: n'ihì na, dika ájá-nmehie, ájá-ikpe-ọmuma bu ihe onye-nchu-aja nwere: ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile ka ọ bu: ¹⁴ onye-nchu-aja gēwere kwa ufọdu nime ọbara nke ájá-ikpe-ọmuma ahu, onye-nchu-aja gētiye kwa ya n'ọnu-ọnu nti aka-nri nke onye anēme ka ọ di ọcha, na n'isi-aka nke aka-nri-ya, na n'isi-ukwu nke ukwu aka-nri ya: ¹⁵ onye-nchu-aja gēwere kwa ufọdu nime log nke manu ahu, wusi ya n'ọbu-aka-ekpe nke onye-nchu-aja ahu: ¹⁶ onye-nchu-aja gēdeye kwa nkpisi-aka-nri-ya nime manu nke di n'ọbu-aka-ekpe-ya, ọ gēwere kwa nkpisi-aka-ya

fesa ufodu nime manu ahu uho asa n'iru Jehova: 17 ufodu nime manu nke foduru n'obu-aka-ya ka onye-nchu-aja gētiye kwa n'onu-onu nti aka-nri nke onye ahu anēme ka o di ocha, na n'isi-aka nke aka-nri-ya, na n'isi-ukwu nke ukwu aka-nri ya, n'elu obara aja-ikpe-omuma: 18 ma manu nke foduru n'obu-aka nke onye-nchu-aja, o gētiye ya n'isi onye anēme ka o di ocha: onye-nchu-aja gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya n'iru Jehova. 19 Onye-nchu-aja gēme kwa aja-nmehie, kpuchiere ya nmehie-ya, bu onye anēme ka o si n'oruru-ya di ocha; emesia o gēbu kwa aja-nsure-oku: 20 onye-nchu-aja gēsure kwa aja-nsure-oku na onyinye-inata-iru-oma n'ebichu-aja: onye-nchu-aja gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya, o gādi kwa ocha.

21 Ma o buru na oheyē ka o bu, nke aka-ya nērugh kwa ya, o gēwere kwa otu nwa-ebulu ka o buru aja-ikpe-omuma ibu aja-ofufē, ikpuchiri ya nmehie-ya, na otu uzọ n'uzọ iri nke otu ephah utu oka flour agwara manu ka o buru onyinye-inata-iru-oma, na otu log nke manu; 22 na nduru abua, ma-obu umukpalakwukwu abua, nke aka-ya ruru; otu gābu kwa aja-nmehie, ibe-ya gābu aja-nsure-oku. 23 O gēweta-kwa-ra ha onye-nchu-aja n'ubochi nke-asatọ ime ka o di ocha, rue onu-uzọ ulo-ikwū nzute, n'iru Jehova. 24 Onye-nchu-aja gēwere kwa nwa-aturu ahu nke aja-ikpe-omuma, na log manu ahu, onye-nchu-aja gēfē kwa ha ka ha buru aja-ofufē n'iru Jehova: 25 o gēbu kwa nwa-aturu aja-ikpe-omuma ahu, onye-nchu-aja gēwere kwa ufodu nime obara aja-ikpe-omuma ahu, tiye ya n'onu-onu nti aka-nri nke onye anēme ka o di ocha, na n'isi-aka nke aka-nri-ya, na n'isi-ukwu nke ukwu aka-nri ya: 26 o bu kwa ufodu nime manu ahu ka onye-nchu-aja gāwusi n'obu-aka-ekpe onye-nchu-aja ahu: 27 onye-nchu-aja gēwere kwa nkpsi-aka-nri-ya fesa ufodu nime manu nke di n'obu-aka-ekpe-ya uho asa n'iru Jehova: 28 onye-nchu-aja gētiye kwa ufodu nime manu nke di n'obu-aka-ya n'onu-onu nti aka-nri nke onye anēme ka o di ocha, na n'isi-aka nke aka-nri-ya, na n'isi-ukwu nke ukwu aka-nri ya, n'elu ebe obara aja-ikpe-omuma ahu: 29 ma nke foduru nime

manu nke di n'obu-aka onye-nchu-aja, o gētiye ya n'elu isi onye anēme ka o di ocha, ikpuchiri ya nmehie-ya n'iru Jehova. 30 O gāchu kwa otu nime nduru ahu n'aja, ma-obu nime umukpalakwukwu ahu, nime ihe aka-ya ruru; 31 obuná ihe aka-ya ruru, otu ka o buru aja-nmehie, ibe-ya ka o buru aja-nsure-oku, n'elu onyinye-inata-iru-oma: onye-nchu-aja gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya, bu onye anēme ka o di ocha n'iru Jehova. 32 Nka bu iwu nke onye ahu ihe-otiti ekpenta di n'aru ya, onye aka-ya nērugh n'ihe ime ya ka o di ocha.

33 Jehova we gwa Moses na Eron okwu, si, 34 Mbe unu gābata n'ala Kenean, nke Mu onwem nēnye unu ka o buru ihe-onwunwe, M'we tiye ihe-otiti ekpenta n'ulo o bula nke ala ahu, bu ihe-onwunwe-unu; 35 onye nwe ulo ahu gābia kwa, gosi onye-nchu-aja, si, Emewom ka m'hu ihe dika ihe-otiti n'ulo: 36 onye-nchu-aja gēnye kwa iwu ka akwapu ihe di n'ulo ahu, tutu onye-nchu-aja abá nime ihu ihe-otiti ahu, ka aghara ime ka ihe nile nke di n'ulo ru arú: emesia onye-nchu-aja gābá kwa ihu ulo ahu: 37 o gāhu kwa ihe-otiti ahu anya, ma, le, o buru na ihe-otiti ahu di na mpidi ulo, nēnwe okokoro nke nācha akwukwo ndu akwukwo ndu ma-obu obara-obara, o buru kwa na ha di ala kari mpidi ahu, n'ile anya; 38 onye-nchu-aja gēsi kwa n'ulo ahu pua rue onu-uzọ ulo ahu, mechi kwa ulo ahu ubochi asa: 39 onye-nchu-aja gābiaghachi n'ubochi nke-asa, le kwa anya: ma, le, o buru na ihe-otiti ahu aba aba na mpidi ulo; 40 onye-nchu-aja gēnye kwa iwu ka ha dopu nkume nile nke ihe-otiti ahu di nime ha, tubá ha n'azu obodo, n'ebe ruru arú: 41 o gēme kwa ka akpucha ulo ahu nime buruburu, ha gāwusi kwa aja nke ha kpuchapuru n'azu obodo, n'ebe ruru arú: 42 ha gēwere kwa nkume ozo, me ka ha ba n'onodu nkume ahu: aja ozo ka o gēwere kwa, te ulo ahu. 43 Ma o buru na ihe-otiti ahu alaghachi, hawaputa n'ulo ahu, mbe o dopusiri nkume ahu, mbe o kpuchasi-kwa-ra ulo ahu, mbe etesi-kwa-ra ya; 44 onye-nchu-aja gābata kwa, le anya, ma, le, o buru na ihe-otiti ahu abawo aba

n'ulo, ekpenta iḡburu onwe-ya ka ọ bu nke di n'ulo: ihe ruru ́arú ka ọ bu. 45 Ọ gákwatu kwa ulo ahu, bú nkume-ya nile, na osisi-ya nile, na ́ajá nile nke ulo ahu: o gēbupu kwa ha je n'azu obodo, n'ebe ruru ́arú. 46 Ọzọ, onye nábà n'ulo ahu ubochi nile ọ mechiri ya gáru ́arú rue anyasi. 47 Onye nēdina kwa n'ulo ahu gásu uwe-ya nile; ọzọ, onye nēri ihe n'ulo ahu gásu uwe-ya nile. 48 Ma ọ buru na onye-nchu-aja abata nime, le anya, ma, le, ihe-otiti ahu abagh aba n'ulo ahu, mbe etesiri ulo ahu; onye-nchu-aja gási kwa na ulo ahu di ọcha, n'ihí na emewo ka ihe-otiti ahu la. 49 Ọ gēwere kwa nnunu abua, na osisi cedar, na ogho uhie, na hyssop, iwepu nmehie n'ulo ahu: 50 o gēbu kwa otú nime nnunu ahu n'ihe ́ajá n'elu miri nērú erú: 51 ọ gēwere kwa osisi cedar ahu, na hyssop ahu, na ogho uhie ahu, na nnunu ahu di ndu, sue ha nime ọbara nnunu ahu eḡuru ebu, na nime miri ahu nērú erú, fesa kwa ulo ahu uḡo asa: 52 Ọ gēwepu kwa nmehie n'ulo ahu site n'ọbara nnunu ahu, site kwa na miri ahu nērú erú, site kwa na nnunu ahu di ndu, site kwa n'osisi cedar ahu, site kwa na hyssop ahu, site kwa n'ogho uhie ahu: 53 ma o gēzilaga nnunu ahu di ndu n'azu obodo n'ohia sara iru: o gēkpuchi-kwa-ra ulo ahu nmehie-ya: ọ gádi kwa ọcha.

54 Nka bu iwu diri ihe-otiti ekpenta ọ bula, di-kwa-ra ọria-isi; 55 di-kwa-ra ekpenta uwe, di-kwa-ra ulo; 56 di-kwa-ra ihe-otutò, di-kwa-ra ọnyá, di-kwa-ra ntupọ nēke uke: 57 izi ihe n'ubochi nke iru-́arú-ya na n'ubochi nke idi-ọcha-ya: nka bu iwu ekpenta.

15 1 Jehova we gwa Moses na Eron okwu, si, 2 Gwanu umu Israel okwu, si ha, Nwoke ọ bula, mbe orúrú di sitere n'an-aru-ya, n'ihí orúrú-ya onye ruru ́arú ka ọ bu. 3 Nka gábu kwa ọrurú-ya n'orúrú-ya: ma ọ bu na an-aru-ya nērú n'orúrú-ya, ma ọ bu na ebochiwo an-aru-ya n'orúrú-ya, ọrurú-ya ka ọ bu. 4 Ihe-ndina ọ bula nke onye nwere orúrú ahu nēdinakwasi gáru ́arú: ihe ọ bula kwa nke ọ nānọkwasi gáru ́arú. 5 Onye ọ bula nke nēmetu ihe-ndina-ya aru gásu uwe-ya nile, were kwa miri sa aru-ya, ọ gáru kwa ́arú rue

anyasi. 6 Onye nānọkwasi n'ihe nke onye nwere orúrú nānọkwasi gásu kwa uwe-ya nile, were kwa miri sa aru-ya, ọ gáru kwa ́arú rue anyasi. 7 Onye nēmetu anu-aru nke onye ahu nwere orúrú gásu kwa uwe-ya nile, were kwa miri sa aru-ya, ọ gáru kwa ́arú rue anyasi. 8 Ọzọ, mbe onye nwere orúrú gábusa onye di ọcha ọnu-miri: ọ gásu kwa uwe-ya nile, were kwa miri sa aru-ya, ọ gáru kwa ́arú rue anyasi. 9 Ihe ọ bula eji anọkwasi anumanu nke onye nwere orúrú nānọkwasi gáru kwa ́arú. 10 Onye ọ bula nke nēmetu ihe ọ bula di n'okpuru ya aru gáru ́arú rue anyasi: onye nēbu kwa ha gásu uwe-ya nile, were kwa miri sa aru-ya, ọ gáru kwa ́arú rue anyasi. 11 Onye ọ bula nke onye nwere orúrú nēmetu aka, mbe ọ nānachagh aka-ya abua na miri, ọ gásu kwa uwe-ya nile, were kwa miri sa aru-ya, ọ gáru kwa ́arú rue anyasi. 12 Ihe ́ajá kwa, nke onye nwere orúrú nēmetu aru, agētiwa ya: ihe osisi ọ bula kwa, agānacha ya na miri. 13 Ma mbe emeworo onye nwere orúrú ka ọ di ọcha site n'orúrú-ya, ọ gágu-kwa-ra onwe-ya ubochi asa ime ka ọ di ọcha, ọ gásu kwa uwe-ya nile: ọ gása kwa anu-aru-ya nime miri nērú erú, ọ gádi kwa ọcha. 14 Ma n'ubochi nke-asatọ ọ gēwere n'onwe-ya nduru abua, ma-ọbu umukpalakwukwu abua, bia n'iru Jehova rue ọnu-uzọ ulo-ikwú nzute, nye ha onye-nchu-aja: 15 onye-nchu-aja gēme kwa ha, otú ka ọ buru ́ajá-nmehie, ibe-ya ka ọ buru ́ajá-nsure-ọku; onye-nchu-aja gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya n'iru Jehova n'ihí orúrú-ya.

16 Nwoke ọ bula, mbe ure-ya gēsi n'aru-ya pua, ọ gēwere kwa miri sa anu-aru-ya nile, ọ gáru kwa ́arú rue anyasi. 17 Uwe ọ bula, ma-ọbu akpukpo ọ bula, nke ure dikwasi ya, agásu ya na miri, ọ gáru kwa ́arú rue anyasi. 18 Nwayi kwa, onye nwoke nēdinayere, nke ọ rara aru n'aru-ya, ha abua gēwere miri sa aru-ha, ha gáru kwa ́arú rue anyasi.

19 Ọzọ, nwayi, mbe ọ nwere orúrú, ma orúrú-ya nke di n'an-aru-ya bu ọbara, ubochi asa ka ọ gānọ n'idi-nansọ-ya: onye ọ bula nke nēmetu ya aru gáru kwa ́arú rue anyasi. 20 Ihe ọ bula nke o nēdinakwasi n'idi-nansọ-ya gáru

kwa aru: ihe o bula kwa nke o nanokwasi garu aru. 21 Onye o bula nke nemetu ihe-ndina-ya aru gasu uwe-ya nile, were kwa miri sa aru-ya, o garu kwa aru rue anyasi. 22 Onye o bula nke nemetu ihe o bula o nanokwasi aru gasu kwa uwe-ya nile, were kwa miri sa aru-ya, o garu kwa aru rue anyasi. 23 O buru kwa na o bu n'ihe-ndina ka o dikwasi, ma-ebu n'ihe nke ya onwe-ya nanokwasi, mbe o nemetu ya aru, o garu aru rue anyasi. 24 O buru kwa na ya na nwoke edina ma-oli, idi-na-nso-ya adikwasi n'aru nwoke ahu, o garu aru ubochi asa; ihe-ndina o bula nke o nedinakwasi garu kwa aru.

25 Nwayi o bula kwa, mbe o nwere oruru-ohara neru otutu ubochi, ma o digh na mbe idi-na-nso-ya, ma-ebu mbe o nwere oruru gabiga mbe idi-na-nso-ya; ubochi nile nke oruru nke oruru-ya o gadi ka ubochi idi-na-nso-ya; onye ruru aru ka o bu. 26 Ihe-ndina o bula nke o nedinakwasi ubochi nile nke oruru-ya gadi ya ka ihe-ndina idi-na-nso-ya: ihe o bula nke o nanokwasi garu kwa aru, dika oruru idi-na-nso-ya. 27 Onye o bula nke nemetu ha aru garu kwa aru, o gasu kwa uwe-ya nile, were kwa miri sa aru-ya, o garu kwa aru rue anyasi. 28 Ma o buru na emewo ka nwayi ahu di ocha site n'oruru-ya, o gagu-kwa-ra onwe-ya ubochi asa, emesi kwa o gadi ocha. 29 N'ubochi nke-asato o gewere n'onwe-ya nduru abua, ma-ebu umu-kpalakwukwu abua, wetara ha onye-nchu-aja, rue onu-uzo ulo-ikwu nzute. 30 Onye-nchu-aja geme kwa otu nime ha ka o buru aja-nmehie, me kwa ibe-ya ka o buru aja-nsure-oku; onye-nchu-aja gekpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya n'iru Jehova n'ihu oruru nke oruru-ya.

31 Unu gekewapu kwa umu Israel n'oruru-ha; ka ha we ghara inwu n'oruru-ha, mbe ha meruru ebe-obibim nke di n'etiti ha.

32 Nka bu iwu nke onye nwere oruru, na nke onye ure-ya si n'aru-ya pua, imeru ya nime ya; 33 na nke nwayi nke aru nadigh ya ike n'idi-na-nso-ya, na nke onye nwere oruru, bu oruru nke nwoke ma-ebu nke nwayi, na nke nwoke nke ya na nwayi ruru aru nedina.

16 I Jehova we gwa Moses okwu. mbe umu-ndikom abua nke Eron nwasiri, mbe ha biaruru nso n'iru Jehova. we nwua; 2 Jehova we si Moses, Gwa Eron, bu nwa-nne-gi, okwu, ka o ghara ibata mbe nile n'ebe nso a nime akwa-nbochi, n'iru ebe-nkpuchi-nmehie nke di n'elu ibe ahu: ka o we ghara inwu: n'ihu na nime igwe-oji ka agahum n'elu ebe-nkpuchi-nmehie. 3 Nka ka Eron gewere bata n'ebe nso a: o gewere nwa-oke-chi ka o buru aja-nmehie, na ebulu ka o buru aja-nsure-oku. 4 Uwe-ime di nso nke akwa ocha ka o gyiri, uwe-ukwu nke akwa ocha gadikwasi kwa n'anu-aru-ya. agewere kwa ihe ike n'ukwu nke akwa ocha ke ya, akwa-nkuku-isi nke akwa ocha ka agekpukwasi kwa ya: uwe nso ka ha bu; o gewere kwa miri sa anu-aru-ya, we yiri ha. 5 N'aka nzuko umu Israel ka o ganara kwa nkpi abua ka ha buru aja-nmehie, na otu ebulu ka o buru aja-nsure-oku. 6 Eron geweta kwa nso oke-chi aja-nmehie ahu, nke diri ya onwe-ya, o gekpuchiri onwe-ya, kpuchi-kwa-ra ulo-ya, nmehie-ha. 7 O gewere kwa nkpi abua ahu, guzo ha n'iru Jehova n'onu-uzo ulo-ikwu nzute. 8 Eron gefe kwa nza n'elu nkpi abua ahu; otu nza diri Jehova, otu nza di-kwa-ra ewu-opupu. 9 Eron geweta kwa nso nkpi ahu nke nza nke diri Jehova mara, o geme kwa ya ka o buru aja-nmehie. 10 Ma nkpi ahu, nke nza nke diri ewu-opupu mara, ageguzo ya na ndu n'iru Jehova, ikpuchi nmehie n'elu ya, izilaga ya n'ozara ka o buru ewu-opupu. 11 Eron geweta kwa nso oke-ehi: aja-nmehie ahu, nke diri ya onwe-ya, o gekpuchiri onwe-ya, kpuchi-kwa-ra ulo-ya, nmehie-ha, o gebu kwa oke-ehi aja-nmehie ahu nke diri ya onwe-ya: 12 o gewere kwa ihe-igu-oku iuputara n'icheku-oku site n'elu ebe-ichu-aja, site n'iru Jehova, na nju aka-ya abua nke ihe-nsure-oku nesi isi utu nke eji uda utu di iche iche me, bu nke esupiarara esupia, o gwebata ya nime akwa-nbochi: 13 o getiye kwa ihe-nsure-oku ahu nesi isi utu n'elu oku n'iru Jehova, ka anwuru-oku nke ihe-nsure-oku ahu nke nesi isi utu we kpuchie ebe-nkpuchi-nmehie nke di n'elu ihe-ama ahu, ka o we ghara inwu: 14 o gewere kwa ufodu nime obara oke-

ehi ahu, were nkpisi-aka-ya fesa ya n'iru ebe-nkpuchi-nmehie chere iru n'Iru-
 anyanwu; o bu kwa n'iru ebe-nkpuchi-
 nmehie ahu ka o gēwere nkpisi-aka-ya
 fesa ufodu nime obara ahu ubo asa.
 15 O gēbu kwa nkpi aja-nmehie ahu,
 nke diri ndim, webata obara-ya nime
 akwa-nbochi, were obara-ya me dika o
 were obara oke-ehi ahu me, fesa ya n'elu
 ebe-nkpuchi-nmehie, na n'iru ebe-
 nkpuhi-nmehie: 16 o gēkpuchi-kwa-
 ra ebe nsọ a nmehie-ya, n'ihl orurú nile
 nke umu Israel, na n'ihl njehie nile ha,
 bú nmehie-ha nile: otú a ka o gēme-
 kwa-ra ulo-ikwū nzute, nke nēbiyere ha
 n'etiti orurú nile ha. 17 O digh kwa
 madu o bula gāno n'ulo-ikwū nzute mbe
 o nābā ikpuchi nmehie n'ebe nsọ a, rue
 mbe o putara, kpuchisi-kwa-ra onwe-ya,
 kpuchisi-kwa-ra ulo-ya, kpuchisi-kwa-
 ra nkpoqota nile nke Israel, nmehie-ha.
 18 O gāpu kwa je n'ebe-ichu-aja nke
 di n'iru Jehova, kpuchiere ya nmehie-
 ya; were kwa ufodu nime obara oke-ehi
 ahu, na ufodu nime obara nkpi ahu, tiye
 ya n'elu mpi nile nke ebe-ichu-aja
 buruburu. 19 O gēwere kwa nkpisi-
 aka-ya fesa ufodu nime obara ahu n'elu
 ya ubo asa, me ya ka o di ocha, do kwa
 ya nsọ site n'orurú nile nke umu Israel.
 20 Mbe o kpuchibiri nmehie ebe nsọ a,
 na nke ulo-ikwū nzute, na nke ebe-ichu-
 aja, o gēweta nso nkpi ahu di ndu:
 21 Eron gēbikwasi kwa aka-ya abua n'isi
 nkpi ahu di ndu, kwuputa n'elu ya ajo
 omume nile nke umu Israel, na njehie-
 ha nile, bú nmehie-ha nile; o gētiye kwa
 ha n'elu isi nkpi ahu, zilaga ya n'ozara
 site n'aka nwoke jikere ejikere: 22 nkpi
 ahu gēbu kwa n'aru ya ajo omume-ha
 nile rue ala nkewapu: o gēzilaga kwa
 nkpi ahu n'ozara. 23 Eron gābata kwa
 n'ulo-ikwū nzute, yipu uwe akwa ocha
 ahu nile, nke o yiri mbe o batara n'ebe
 nsọ a, o gāwusa ha n'ebe ahu: 24 o
 gēwere kwa miri sa anu-arua-ya n'ebe
 di nsọ, o gēyiri kwa uwe-ya nile, puta,
 me aja-nsure-oku-ya na aja-nsure-oku
 nke ndim, kpuchiri onwe-ya, kpuchi-
 kwa-ra ndim, nmehie-ha. 25 Abuba
 aja-nmehie ahu, o gēsure ya oku ibu ihe-
 nsure-oku nēsi isi utọ n'ebe-ichu-aja.
 26 Onye nēzilaga nkpi ka o buru ewu-
 opupu gāsu uwe-ya nile, were kwa
 miri sa anu-arua-ya, emesia o gābata

n'omuma-ulo-ikwū. 27 Oke-ehi aja-
 nmehie ahu kwa, na nkpi aja-nmehie
 ahu, nke ewebatara obara-ha ikpuchi
 nmehie n'ebe nsọ a, agēbupu ha je n'azu
 omuma-ulo-ikwū; ha gēsure kwa
 akpukpo-ha na anu-ha na nsi-ha nime
 oku. 28 Onye nēsure ha oku gāsu uwe-
 ya nile, were kwa miri sa anu-arua-ya,
 emesia o gābata n'omuma-ulo-ikwū.

29 O gābu-kwa-ra unu ukpuru ebigh-
 ebi: n'onwa nke-asa, n'ubochi nke-iri
 nke onwa ahu, unu gēweda nkpuru-
 obi-unu n'ala, ghara kwa ije ozi o bula,
 ma o bu onye amuru n'ala, ma-oku obia
 nke no dika obia n'etiti unu: 30 n'ihl
 na n'ubochi a ka agēkpuchiri unu
 nmehie-unu, ime ka unu di ocha; site
 na nmehie nile unu ka unu gādi ocha
 n'iru Jehova. 31 Ubochi-izu-ike nke
 idebe-ubochi-izu-ike ka o buru unu,
 unu gēweda kwa nkpuru-obi-unu n'ala:
 o bu ukpuru ebigh-ebi. 32 Onye-
 nchu-aja ahu, nke agēte manu, nke
 agēmeju kwa aka-ya ibu onye-nchu-aja
 n'onodu nna-ya, o gēkpuchi nmehie,
 yiri kwa uwe akwa ocha ahu, bú uwe
 nsọ ahu: 33 o gēkpuchi kwa nmehie
 nke ebe nsọ a di nsọ, nmehie ulo-ikwū
 nzute na nke ebe-ichu-aja ka o gēkpuchi
 kwa: o gēkpuchi-kwa-ra ndi-nchu-aja,
 kpuchi-kwa-ra ndi nile nke nkpoqota a,
 nmehie-ha. 34 Nka gābu-kwa-ra unu
 ukpuru ebigh-ebi, ikpuchiri umu Israel
 nmehie nile ha otú ubo n'arọ. O we me
 dika Jehova nyere Moses iwu.

17 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
 2 Gwa Eron, gwa kwa umu-ya
 ndikom, gwa kwa umu Israel nile, okwu,
 si ha; Nka bu ihe nke Jehova nyeworo
 n'iwu, si, 3 Nwoke o bula nke ulo
 Israel, nke nēbu ehi, ma-oku nwa-aturu,
 ma-oku ewu, n'omuma-ulo-ikwū, ma-
 oku nke nēbu ya n'azu omuma-ulo-
 ikwū, 4 ma o wetagh ya n'onu-uzo
 ulo-ikwū nzute, iweta ya nso ka o buru
 onyinye iji biaru nso Jehova n'iru ebe-
 obibi Jehova: obara ka agāguru nwoke
 ahu; obara ka o wusiworu; agēbipu kwa
 nwoke ahu n'etiti ndi-ya: 5 ka umu
 Israel we weta aja nile ha, nke ha onwe-
 ha nāchu n'ohia sara iru, obuná ka ha
 we wetara ha Jehova, rue onu-uzo ulo-
 ikwū nzute, were ha biakute onye-nchu-
 aja, chua ha ka ha buru ihe aja nke aja-

udo anāchuru Jehova. 6 Onye-nchua-aja gāwusa obara-ha n'elu ebe-ichu-aja nke Jehova n'onu-uzo ulo-ikwū nzute, sure kwa abuba-ha oku ibu ihe-nsure-oku nēsi isi utọ, ka o buru ihe isi utọ anāchuru Jehova. 7 Ha agagh-achukwa-ra nkpi aja-ha ozo, nke ha onwe-ha so nākwa ikọ. Ukpuru ebigh-ebi ka nka gāburu ha rue obo-ha nile.

8 I gāsi kwa ha, Nwoke o bula nke sitere n'ulo Israel, ma-obu na ndi-obia ndi nọ dika obia n'etiti ha, nke nēsure aja-nsure-oku ma-obu aja ozo, 9 ma o wetagh ya n'onu-uzo ulo-ikwū nzute inere ya Jehova, agēbipụ kwa nwoke ahu n'etiti umu-nna-ya.

10 Ozo, nwoke o bula nke sitere n'ulo Israel, ma-obu na ndi-obia ndi nọ dika obia n'etiti ha, nke nēri obara o bula; M'gēche kwa irum megide madu ahu nke nēri obara, M'gēbipụ kwa ya n'etiti ndi-ya. 11 N'ihị na ndu nke anu-aru, n'obara ka o di: Mu onwem enyewo lwa unu ya n'elu ebe-ichu-aja ikpuchiri nkpuru-obi-unu nmehie-ha: n'ihị na obara ka o bu nke nēkpuchi nmehie nime nkpuru-obi. 12 N'ihị nka ka M'siri umu Israel, O digh madu o bula n'etiti unu gēri obara, obia kwa, nke nọ dika obia n'etiti unu, o gagh-eri obara.

13 Ozo, nwoke o bula nke sitere n'umu Israel, ma-obu na ndi-obia ndi nọ dika obia n'etiti ha, nke nāchu ntá ihe, ma o bu anu-obia ma-obu anu-ufe, nke anēri eri; o gāwusi kwa obara-ya, were aja kpuchi ya. 14 N'ihị na o bu ndu nke anu-aru o bula; obara-ya, ya na ndu-ya bu otu: M'we si umu Israel, Unu erila obara anu-aru o bula: n'ihị na ndu nke anu-aru o bula, obara-ya ka o bu: onye o bula nke nēri ya, agēbipụ ya. 15 Madu o bula nke nēri ihe nwuru onye-ya, ma-obu ihe anu-obia doburu, n'etiti ndi amuru n'ala ma-obu n'etiti ndi-obia, o gāsu uwe-ya nile, were kwa miri sa aru-ya, o gāru kwa aru rue anyasi: o we di ocha. 16 Ma o buru na o sugh ha, o buru kwa na o sagh anu-aru-ya, o gēbu kwa ajo omume-ya.

18 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Gwa umu Israel okwu, si ha, Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu. 3 Unu emela dika omume ala Ijpt, nke unu biri nime ya: unu eme-kwa-la dika

omume ala Kenean, nke Mu onwem nēme ka unu ba n'ebe ahu: unu ejeghari-kwa-la n'ukpuru nile ha. 4 Ikpēm nile ka unu gēme, o bu kwa ukpurum nile ka unu gēdebe, ijeghari nime ha: Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu. 5 Unu gēdebe kwa ukpurum nile na ikpēm nile: nke madu gēme, di ndu nime ha: Mu onwem bu Jehova.

6 Nwoke o bula abiarula nso onye-aru-ya o bula, ikpughe oto-ya: Mu onwem bu Jehova. 7 Ekpughela oto nna-gi, bú oto nne-gi: nne-gi ka o bu; ekpughela oto-ya. 8 Ekpughela oto nwunye nna-gi: oto nna-gi ka o bu. 9 Oto nwa-nne-gi nwayi, bú nwa nke nna-gi ma-obu nwa nke nne-gi, nke amuru n'ulo, ma-obu nke amuru n'ezí, ekpughela oto-ha. 10 Oto nwa-nwayi nke nwa-gi nwoke, ma-obu oto nwa-nwayi nke nwa-gi nwayi, ekpughela oto-ha: n'ihị na oto-gi ka oto-ha bu. 11 Oto nwa-nwayi nke nwunye nna-gi, nke nna-gi muru, nwa-nne-gi nwayi ka o bu, ekpughela oto-ya. 12 Ekpughela oto nwa-nne-nwayi nke nna-gi: onye-aru nna-gi ka o bu. 13 Ekpughela oto nwa-nne-nwayi nke nne-gi: n'ihị na onye-aru nne-gi ka o bu. 14 Ekpughela oto nwa-nne-nwoke nke nna-gi, abiarula nwunye-ya nso: nwunye nwa-nne nna-gi ka o bu. 15 Ekpughela oto nwunye nwa-gi: nwunye nwa-gi ka o bu; ekpughela oto-ya. 16 Ekpughela oto nwunye nwa-nne-gi: oto nwa-nne-gi ka o bu. 17 Ekpughela oto nwayi na nwa-ya nwayi; ekurula nwa-nwayi nke nwa-ya nwoke, ma-obu nwa-nwayi nke nwa-ya nwayi, ikpughe oto-ya; ndi-aru ka ha bu: nzube ojo ka o bu. 18 Ekuru-kwa-la nwayi tiyere nwa-nne-ya nwayi, ikpabu ya, ikpughe oto-ya, tiyere ya na ndu-ya. 19 Abiarula nso nwayi ikpughe oto-ya n'idi-na-nso nke oruru-ya. 20 Gi na nwunye madu-ibe-gi edinala ka i ra aru n'aru-ya, iwere ya meru onwe-gi. 21 Enye-kwa-la onye o bula nime nkpuru-gi ime ka ha gabiga rue Molek, eme-kwa-la ka aha Chineke-gi ghara idi nso: Mu onwem bu Jehova. 22 Gi na nwoke edinala, dika nwoke na nwayi nēdina: ihe-aru ka o bu. 23 Gi na anumanu o bula edina-kwa-la ka i ra aru n'aru-ya, iwere ya meru onwe-gi:

nwayi agagh-eguzo kwa n'iru anumanu iso ya dina; ngwakota ojo ka o bu.

24 Unu ewerela ihe ndia nile meru onwe-unu: n'ihii na ewere ihe ndia nile me ka mba nile rua aru, bu ndi Mu onwem nachupu n'iru unu: 25 ala ahu ru-kwa-ra aru: M'newere kwa ajo omume-ya leta ya, ala ahu naboputa kwa ndi: bi nime ya. 26 Unu onwe-unu gedebe kwa ukpuru nile na ikpem nile. ghara kwa ime ihe o bula nime ihe-aru ndia nile; ma o bu onye amuru n'ala, ma-obu obia nke no dika obia n'etiti unu: 27 (n'ihii na ihe-aru ndia nile ka ndikom nke ala ahu meworo, ndi no n'iru unu, ala ahu ru-kwa-ra aru;) 28 ka ala ahu we ghara iboputa unu mbe unu nameru ya, dika o boputara mba ahu nke di n'iru unu. 29 N'ihii na onye o bula nke neme ihe o bula nime ihe-aru ndia nile, agebipu nkuru-obi nile neme ha n'etiti ndi-ha. 30 Unu gedebe kwa ihe-ndebem, ka unu we ghara ime ihe o bula nime ukuru ihe-aru ndia, nke anemeru n'iru unu, ka unu we ghara kwa iwere ha meru onwe-unu: Mu onwem bu Jehova, bu Chineke-unu.

19 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Gwa nzuko nile nke umu Israel okwu, si ha, Nso ka unu gadi: n'ihii na nso ka Mu onwem, bu Jehova, Chineke-unu, di. 3 Unu gatu egwu, onye o bula o tua egwu nne-ya na nna-ya, unu gedebe kwa ubochi-izu-ikem nile: Mu onwem bu Jehova, bu Chineke-unu. 4 Unu echela ihe-esu o bula iru, unu eme-kwa-lara onwe-unu chi o bula awuru awu: Mu onwem bu Jehova, bu Chineke-unu. 5 Ma mbe unu gachuru Jehova aja nke aja-udo, unu gachu ya ka unu we buru ihe nato utu. 6 N'ubochi unu churu ya ka ageri ya, ya na echi-ya: ma nke foduru rue ubochi nke-atu, n'oku ka agasure ya. 7 Ma o buru na erie ya ma-oli n'ubochi nke-atu, ihe-aru ka o bu; o gagh-abu ihe nato utu: 8 ma onye neri ya gebu ajo omume-ya, n'ihii na ihe nso nke Jehova ka o meworo ka o ghara idi nso: agebipu kwa nkuru-obi ahu n'etiti umu-nna-ya.

9 Ma mbe unu newe ihe-ubi nke ala-unu, ewesila ihe di n'akuku ubi-gi, achikota - kwa - la ihe - nchikota nke onwe-ihe-ubi-gi foduru 10 Atutuko-

kwa-la nkuru ubi-vine-gi foduru, achikota-kwa-la nkuru dara ada n'ubi-vine-gi; obeye na obia ka i garapuru ha: Mu onwem bu Jehova, bu Chineke-unu. 11 Unu ezula ori; unu agho-kwa-la aghughu, unu ekwu-kwa-la okwu-ugha, otu n'ebe ibe-ya no. 12 Unu ewe-kwa-la aham nu iyi n'okwu-ugha, we me ka aha Chineke-gi ghara idi nso: Mu onwem bu Jehova. 13 Emehula madu-ibe-gi, anapu-kwala ya ihe n'ike: ugwo-olu nke onye egoro: olu agagh-adigide n'aka-gi ogologo abali nile rue ututu. 14 Akochala onye nti chiri, etiyekwa-la ihe-isu-ngongo n'iru onye-isi, ma tua egwu Chineke-gi: Mu onwem bu Jehova. 15 Unu emela ajo omume n'ikpe: ahula onye nenwegh ihe iru-oma, asopuru-kwala iru nke onye uku: n'ezu omume ka i gekpe madu-ibe-gi ikpe. 16 Ejegharila n'etiti umu-nnagi dika onye naba ama ojo: eguzola imegide obara madu-ibe-gi: Mu onwem bu Jehova. 17 Akpola nwa-nne-gi asi n'obi-gi: i ghagh ibara madu-ibe-gi nba, ghara ibu nmehie bayere ya. 18 Abola oba, edebe-kwala iwe megide umu ndi-gi, ma hu madu-ibe-gi n'anya dika onwe-gi: Mu onwem bu Jehova. 19 Unu gedebe ukpuru nile. Emela ka anu-ulo-gi di ichi ichi naba onwe-ha: aghala uzoko nkuru abua n'ubi-gi: uwe nke eji uzoko ihe abua kpakota agagh-abia n'aru-gi. 20 Ma mbe nwoke soro nwayi dina ka o ra aru n'aru-ya, ma nwayi ahu bu nwayi neje ozi, nke nwoke kwere ilu, nke anabaputagh ma-oli, nke anemegh kwa ka o nwere onwe-ya: nchoputa okwu ahu gadi; agagh-eme ka ha nwua, n'ihii na emegh ka nwayi ahu nwere onwe-ya. 21 O geweta-kwara Jehova aja-ikpe-omuma-ya, rue onuzoko ulo-ikwu nzute, bu ebulu ibu aja-ikpe - omuma. 22 Onye - nchu - aja gewere kwa ebulu aja-ikpe-omuma ahu kpuchiri ya nmehie-ya n'iru Jehova bayere nmehie-ya nke o mehieworo: agabaghara kwa ya nmehie-ya nke o mehieworo. 23 Ma mbe unu gaba n'ala ahu, mbe unu gakuwori osisi nile o bula ibu ihe-oriri, unu gagu kwa nkuru-ya n'ebigh-ugwu-ya: aru atu ka o gaburu unu ihe anebigh ugwu; agagh-eri ya. 24 Ma n'aru nke-anoko nkuru-ya nile gadi nso, otuto aneto

Jehova. 25 Ma n'arọ nke-ise unu gēri nkpuru-ya, ka ọ we mikwasiri unu ihe-omume-ya: Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu. 26 Unu erila ihe ọ bula ya na ọbara-ya: unu aḅala afa, unu eji-kwa-la igwe-oji tu isi ọma ma-ọbu isi ọjọ. 27 Unu akọpula usọ isi-unu buruburu, ebibi-kwa-la usọ afu-ọnu-gi. 28 Unu ebula ebuḅu n'anu-arununu n'ihhi nkpuru-obi madu, unu etiye-kwala ihe-odide, bú ebubu-ọku, n'aru unu: Mu onwem bu Jehova. 29 Emela ka nwa-gi nwayi ghara idi nsọ, ime ka ọ ghọ nwayi nākwa iko; ka ala-gi we ghara ikwa iko, ka ala-gi we ghara kwa ijuputa na nzube ọjọ. 30 Unu gēdebe ubọchi-izu-ikem nile, tu kwa egwu ebe nsọm: Mu onwem bu Jehova. 31 Unu echela ndi nāju mọ ihe iru, unu eche-kwala ndi-dibia-afa iru; unu achọputala ha, iwere ha meru onwe-unu: Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu. 32 I gēbili ọtọ n'iru onye-isi-awọ, sọpuru kwa iru okenye, tu kwa egwu Chineke-gi: Mu onwem bu Jehova. 33 Mḅe ọbia gānọyere gi dika ọbia n'ala-unu, unu emela ya ihe-ike. 34 Dika onye amuru n'ala site n'aru unu ka ọbia gādiri unu, bú onye nọ dika ọbia n'etiti unu, i gāhu kwa ya n'anya dika onwe-gi; n'ihhi na ndi-ọbia ka unu buri n'ala Ijipt: Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu. 35 Unu emela ajọ omume n'ikpé, ma-ọbu n'itú ihe, ma-ọbu n'isi ihe, ma-ọbu n'itú ihe di miri miri. 36 Ihe-osisi ziri ezi, na nkume isi-ihe ziri ezi na ephah ziri ezi, na hin ziri ezi, ka unu gēnwe: Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu, Nke mere ka unu si n'ala Ijipt puta. 37 Unu gēdebe kwa nkpurum nile na ikpém nile, me kwa ha: Mu onwem bu Jehova.

20 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 I gāsi kwa umu Israel, Nwoke ọ bula n'etiti umu Israel, ma-ọbu n'etiti ndi-ọbia ndi nọ dika ọbia n'Israel, nke nēnye Molek otú nwa nime nkpuru-ya; aghagh ime ka ọ nwua: ndi ala-unu gēwere nkume tubue ya. 3 Mu onwem gēche kwa irum megide nwoke ahu, bipu ya n'etiti ndi-ya; n'ihhi na ufọdu nime nkpuru-ya ka ọ nyeworo Molek, ka ọ we meru ebe nsọm, na ime ka aha nsọm ghara idi nsọ. 4 Ma ọ buru na ndi ala-unu ezopu anya-ha n'aru nwoke ahu

ma-ọli, mḅe ọ nēnye Molek ufọdu nime nkpuru-ya, ha we ghara ime ka ọ nwua: 5 Mu onwem gēdo kwa irum megide nwoke ahu, megide kwa aḅuru-ya, M'gēbipu kwa ya na ndi nile nēso ya kwa iko, bú iso Molek kwa iko, n'etiti ndi-ha. 6 Madu ahu kwa nke nēche ndi nāju mọ ihe iru, nke nēche kwa ndi-dibia-afa iru, iso ha kwa iko, M'gēdo irum megide madu ahu, bipu ya n'etiti ndi-ya. 7 Unu gēdo kwa onwe-unu nsọ, we di nsọ: n'ihhi na Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu. 8 Unu gēdebe ukpurum nile, me ha: Mu onwem bu Jehova nēdo unu nsọ. 9 N'ihhi na onye ọ bula nke nākọcha nna-ya ma-ọbu nne-ya, aghagh ime ka ọ nwua: nna-ya ma-ọbu nne-ya ka ọ kọchaworo; ọbara-ya gādikwasi ya. 10 Nwoke nke ya na nwunye nwoke ọzọ nākwa iko, bú onye ya na nwunye madu-ibe-ya nākwa iko, aghagh ime ka ha nwua, bú nwoke ahu nākwa iko, na nwayi ahu nākwa iko. 11 Nwoke ọ bula nke ya na nwunye nna-ya nēdina, ọtọ nna-ya ka o kpugheworo: aghagh ime ka ha abua nwua; ọbara-ha gādikwasi ha. 12 Nwoke ọ bula nke ya na nwunye nwa-ya nēdina, aghagh ime ka ha abua nwua: ngwakọta ọjọ ka ha meworo; ọbara-ha gādikwasi ha. 13 Nwoke ọ bula nke ya na nwoke nēdina, dika nwoke na nwayi nēdina, ihe-árú ka ha abua meworo: aghagh ime ka ha nwua; ọbara-ha gādikwasi ha. 14 Nwoke ọ bula nke nēkuru nwayi na nne-ya, nzube ọjọ ka ọ bu: n'ọku ka agēsure ha, ya na ha; ka nzube ọjọ we ghara idi n'etiti unu. 15 Nwoke ọ bula nke ya na anumanu nēdina ka ọ ra aru n'aru-ya, aghagh ime ka ọ nwua: unu gēbu kwa anumanu ahu. 16 Nwayi ọ bula nke nābiaru nso anumanu ọ bula, iso ya dina, i gēbu nwayi ahu na anumanu ahu: aghagh ime ka ha nwua; ọbara-ha gādikwasi ha. 17 Nwoke ọ bula nke nēkuru nwa-nne-ya nwayi, bú nwa-nwayi nna-ya, ma-ọbu nwa-nwayi nne-ya, we hu ọtọ-ya, nwayi ahu we hu ọtọ-ya; ihe-ihere ka ọ bu; agēbipu kwa ha n'anya unu ndi-ha: ọtọ nwa-nne-ya nwayi ka o kpugheworo; o gēbu ajọ omume-ya. 18 Nwoke ọ bula nke ya na nwayi nke nāsọ uba nēdina, nke gēkpughe kwa ọtọ-ya; isi ọbara nwavi ahu ka ọ

ɓabaworo ɔtɔ, nwayi ahu ekpughewo kwa isi ɔbara nke ya onwe-ya: agēbipu kwa ha abua n'etiti ndi-ha. 19 Ekpughela ɔtɔ nwa-nne-nwayi nke nne-gi, ma-ɔbu ɔtɔ nke nwa-nne-nwayi nke nna-gi: n'ihī na onye-arū-ya ka ɔ ɓabaworo ɔtɔ: ha gēbu ajɔ omume-ha. 20 Nwoke ɔ bula nke ya na nwunye nwa-nne nke nna-ya nēdina, ɔtɔ nwa-nne-nwoke nke nna-ya ka o kpugheworo: nmehie-ha ka ha gēbu; ha gāɓa aka nwa nwua. 21 Nwoke ɔ bula nke nēkuru nwunye nwa-nne-ya, ihe isɔ nsɔ ka ɔ bu: ɔtɔ nwa-nne-ya nwoke ka o kpugheworo; ha gāɓa aka nwa.

22 Unu gēdebe kwa ukpulum nile, na ikpēm nile, me ha: ka ɔ we ghara ihɔputa unu, bú ala alu nke Mu onwem nēme ka unu ba n'ebe ahu ibi nime ya. 23 Unu ejeghari-kwa-la n'ukpuru nile nke mba ahu, nke Mu onwem nāchupu n'iru unu: n'ihī na ilie ndia nile ka ha mere, ike ha we gwusiam. 24 Ma asim unu, Unu onwe-unu gēnweta ala-ha, Mu onwem gēnye kwa unu ya inweta ya, bú ala nke miri-ara-ehi na manu-añu nērū na ya: Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu, Nke kpaworo ókè n'etiti uau na ndi nile ɔzɔ. 25 Unu gākpa kwa ókè n'etiti anumanu di ɔcha na nke ruru árú, na n'etiti anu-ufe ruru árú na nke di ɔcha: unu ewe-kwa-la anumanu me onwe-unu ihe-árú, ewe-kwa-la anu-ufe, ewe-kwa-la ihe ɔ bula nākpū akpu n'ala, nke M'kpaworo ókè n'etiti unu na ya, ime ka ɔ rua árú. 26 Unu gābu-kwarām ndi nsɔ: n'ihī na nsɔ ka Mu onwem, bú Jehova, di, akpawokwam ókè n'etiti uau na ndi nile ɔzɔ, ka unu we buru nkem.

27 Ma nwoke ma-ɔbu nwayi, mɓe mɔ anāju ihe di nime ha, ma-ɔbu nke bu dibia-afa, aghagh ime ka ha nwua: nkume ka ha gēwere tuɓue ha: ɔbara-ha gādikwasi ha.

21 I Jehova we si Moses, Gwa ndi-nchu-aja, bú umu-ndikom Eron, okwu, si ha, Onye-nchu-aja agagh-emeru onwe-ya n'ihī madu nwuru anwu n'etiti umu-nna-ya; 2 ma-ɔbugh nání n'ihī onye-arū-ya, nke di ya nso, n'ihī nne-ya, na n'ihī nna-ya, na n'ihī nwa-ya nwoke, na n'ihī nwa-ya nwayi, na n'ihī nwa-nne-va nwoke; 3 na n'ihī nwa-

nne-ya nwayi, bú nwa-abɔghɔ nāmagh nwoke, nke di ya nso, nke ɔ digh mɓe nwoke luru ya na nwunye, n'ihī ya ka ɔ gēmeru onwe-ya. 4 ɔ gagh-emeru onwe-ya, ime onwe-ya ka ɔ ghara idi nsɔ, ebe ɔ bu onye-nwe madu n'etiti umu-nna-ya. 5 Ha agagh-eme onwe-ha isi-nkwɔcha n'isi-ha, ha agagh-akɔpu kwa usɔ afu-ɔnu-ha, ha agagh-ebu kwa ebuɓu n'anū-arū-ha. 6 Ndi nsɔ ka ha gāburu Chineke-ha, ha agagh-eme kwa ka aha Chineke-ha ghara idi nsɔ: n'ihī na àjà-ɔku Jehova, bú nri Chineke-ha, ka ha onwe-ha nēweta nso: ha gādi kwa nsɔ. 7 Ha agagh-aluru nwayi nākwa iko na nwunye, ma-ɔbu nwayi nke emeworo ka ɔ ghara idi nsɔ; ha agagh-alu kwa nwayi achupuru n'aru di-ya: n'ihī na nsɔ ka ɔ di n'ebe Chineke-ya nɔ. 8 I gēdo kwa ya nsɔ; n'ihī na nri Chineke-gi ka ya onwe-ya nēweta nso: nsɔ ka ɔ gādi n'ebe i nɔ: n'ihī na nsɔ ka Mu onwem, bú Jehova, di, Nke nēdo gi nsɔ. 9 Nwa-nwayi nke onye-nchu-aja ɔ bula kwa, mɓe ɔ gēme onwe-ya ka ɔ ghara idi nsɔ site n'ikwa iko, nna-ya ka nwayi ahu nēme ka ɔ ghara idi nsɔ: n'ɔku ka agēsure ya.

10 Ma onye-nchu-aja n'etiti umu-nna-ya, onye awukwasiworo manu nke otite-manu n'isi-ya, onye emejuwo-kwara aka-ya iyiri uwe ahu, ɔ gagh-atɔpu agiri-isi-ya, ɔ gagh-adɔwa kwa uwe-ya; 11 ɔ gagh-abakuru kwa madu nwuru anwu, ɔ gagh-emeru kwa onwe-ya n'ihī nna-ya, ma-ɔbu n'ihī nne-ya; 12 ɔ gagh-esi kwa n'ebe nsɔm pua, ɔ gagh-eme kwa ka ebe nsɔ Chineke-ya ghara idi nsɔ; n'ihī na nkewapu nke manu nke otite-manu nke Chineke-ya dikwasi ya: Mu onwem bu Jehova. 13 Ya onwe-ya gāluru nwunye mɓe ɔ di na nwa-abɔghɔ nāmagh nwoke. 14 Nwayi di-ya nwuru, ma-ɔbu nke achupuru achupu, ma-ɔbu nke emere ka ɔ ghara idi nsɔ, bú nwayi nākwa iko, ndia ka ɔ nāgagh-aluru na nwunye: ma nwa-abɔghɔ nāmagh nwoke nke sitere n'umu-nna-ya ka ɔ gāluru na nwunye. 15 ɔ gagh-eme kwa ka nkpuru-ya ghara idi nsɔ n'etiti umu-nna-ya: n'ihī na Mu onwem bu Jehova nēdo ya nsɔ.

16 Jehova we gwa Moses okwu, si, 17 Gwa Eron okwu, si, Nwoke ɔ bula nke nkpuru-gi rue ɔɓɔ-ha nile nke ɔlu

di n'aru ya, ya abiarula nso iweta nri Chineke-ya nso. 18 N'ihhi na nwoke o bula nke olu di n'aru ya, o gagh-abiaru nso: nwoke nke bu onye-isi, ma-ebu onye-ngwuror, ma-ebu nke nwere iminpia, ma-ebu nke nwere n'aru-ya ihe ibe-ya nenwegh. 19 ma-ebu nwoke nke ukwu kpajiri akpaji, ma-ebu aka kpajiri akpaji, di n'aru ya, 20 ma-ebu onyenkpunkpu-azu, ma-ebu onye-ukpo, ma-ebu nke nwere ntupor n'anya-ya, ma-ebu nke abanata, ma-ebu nke nwere irebube, ma-ebu nke nkpuru-amu-ya chipiara echipia; 21 o digh nwoke o bula nke nkpuru Eron onye-nchu-aja, nke olu di n'aru ya, gabiaru nso iweta aja-oku Jehova nso: olu di n'aru ya; o gagh-abiaru nso iweta nri Chineke-ya nso. 22 Nri Chineke-ya, nke sitere n'ihe nsor kachasi ihe nsor nile, na n'ihe nsor nile, ka o geri. 23 Nani na o gagh-abar rue akwanhochim, o gagh-abiaru kwa nso ebe-ichu-ajam, n'ihhi na olu di n'aru ya; ka o we ghara ime ka ebe nsom nile ghara idi nsor: n'ihhi na Mu onwem bu Jehova nedo ha nsor. 24 Moses we gwa Eron, gwa kwa umu-ya ndikom, gwa kwa umu Israel nile, okwu.

22 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Gwa Eron na umu-ya ndikom okwu, ka ha kewapu onwe-ha n'ihe nsor nile nke umu Israel, nke ndi ahu nedorom nsor, ka ha ghara kwa ime ka aha nsom ghara idi nsor: Mu onwem bu Jehova. 3 Si ha, Nwoke o bular nke nkpuru-unu nile rue obo-unu nile, nke nabiaru nso ihe nsor nile, nke umu Israel nedoro Jehova nsor, ma oruru-ya di n'aru ya, agebipu madu ahu n'irum: Mu onwem bu Jehova. 4 Nwoke o bula nke nkpuru Eron nke bu onye-ekpenta, ma-ebu nke nwere oruru; o gagh-eri ihe o bula nime ihe nsor nile, rue mbe o di ocha. Ozor, onye nemetu ihe o bua ruru aru nke madu nwuru anwu aru, ma-ebu nwoke nke ure-ya nesi n'aru-ya pua; 5 ma-ebu nwoke nke nemetu ihe o bula nenuputa enuputa aru, nke ruru aru n'ebe o no, ma-ebu nke nemetu nwoke nke ruru aru n'ebe o no aru, obuna oruru-ya o bula; 6 madu nke nemetu ya aru garu aru rue anyasi, o gagh-eri kwa ihe o bula nime ihe nsor nile, ma o buru na o sagh anu-aru-ya na miri. 7 Ma mbe anyanwu daworo, o gadi

ocha; emesia o geri ihe ufodu nime ihe nsor nile, n'ihhi na nri-ya ka o bu. 8 Ihe nwuru onwe-ya, ma-ebu ihe anu-ohia dporu, o gagh-eri ya, iwere ya meru onwe-ya: Mu onwem bu Jehova. 9 Ha gedebe kwa ihe-ndebem, ka ha we ghara ibu nmehie bayere ya, nwua nime ya, mbe ha neme ya ka o ghara idi nsor: Mu onwem bu Jehova nedo ha nsor. 10 O digh onye ala ozor o bula geri ihe nsor ahu: onye nanodu n'ulo onye-nchu-aja, ma-ebu onye egoro olu, agagh-eri ihe nsor ahu. 11 Ma mbe onye-nchu-aja gabata madu, bu onye o ji ego-ya bata, onye ahu geri ufodu nime ya; ya na onye amuru n'ulo-ya, ndi ahu geri ufodu nime nri-ya. 12 Ma nwa-nwayi onye-nchu-aja, mbe onye ala ozor nwere ya na nwunye, nwayi ahu agagh-eri ihe o bula nime aja-nbuli nke ihe nsor nile. 13 Ma nwa-nwayi onye-nchu-aja, mbe o bu nwayi di-ya nwuru, ma-ebu nwayi achupuru achupu, ma o nwegh nkpuru, o we laghachi n'ulo nna-ya, dika mbe o di na nwata, ihe nime nri nna-ya ka o geri: ma o digh onye ala ozor o bula geri ihe o bula nime ya. 14 Ma mbe onye o bula geri ihe nsor n'amagh-ama, o gatukwasi kwa otu uzor n'uzor ise ya n'elu ya, nye onye-nchu-aja ihe nsor ahu. 15 Ha agagh-eme kwa ka ihe nsor nke unu Israel ghara idi nsor, bu nke ha nebuliri Jehova; 16 ha we ghara ime ka ha nebu ajor omume nke ikpeomuma, mbe ha neri ihe nsor ha: n'ihhi na Mu onwem bu Jehova nedo ha nsor.

17 Jehova we gwa Moses okwu, si, 18 Gwa Eron, gwa kwa umu-ya ndikom, gwa kwa umu Israel nile, okwu, si ha, Nwoke o bula nke sitere n'ulo Israel, ma-ebu na ndi-obia n'Israel, nke neweta nso onyinye-ya iji biaru nso, bu nke diri nkwa-ha nile, ma-ebu nke diri onyinye-afor-ofufo-ha nile, nke ha neweta nso Jehova ka o buru aja-nsure-oku; 19 unu geweta nso oké nke zuru oké n'etiti igwe ehi, ma-ebu n'etiti aturu, ma-ebu n'etiti ewu, ka unu we buru ihe natu utu. 20 Ihe o bula nke olu di n'aru ya, unu ewetala ya nso: n'ihhi na o gagh-abu ihe natu utu n'onodu unu. 21 Ozor, mbe onye o bula neweta nso Jehova ihe aja nke aja-udo imezu nkwa, ma-ebu inye onyinye-afor-ofufo, n'etiti igwe ehi ma-ebu n'etiti igwe ewu na aturu, ihe zuru

okè ka ọ gābu ibu ihe nātọ utọ: ọlu ọ bula agagh-adi n'aru ya. 22 Ihe kpuru isi, ma-ọbu ihe kpajiri akpaji, ma-ọbu ihe emeruru aru, ma-ọbu ihe nwere ọnyá, ma-ọbu ihe àbà nāta, ma-ọbu ihe nwere ire-ebube, unu ewetala ndia nso Jehova, unu esite-kwa-la na ha chuara Jehova àjà-ọku n'elu ebe-ichu-aja-Ya. 23 Oke-ehi ma-ọbu nwa-aturu nke nwere n'aru-ya ihe ibe-ya nēnwegh, ma-ọbu nke kpọrọ ùkpọ, onyinye-afọ-ofufo ka i gēme ya; ma ọ gagh-abu ihe nātọ utọ bayere nkwa. 24 Ihe nke nkuru-amu-ya chipiara echipia, ma-ọbu nke piara apia, ma-ọbu nke adọwapuru adọwapu, ma-ọbu nke ebipuru ebipu, unu ewetala ya nso Jehova: unu eme-kwa-la otú a n'ala-unu. 25 Unu esite-kwa-la n'aka onye ala ọzọ weta nso nri Chineke-unu site n'ihe ndia nile; n'ihia na nbibi-ha di nime ha, ọlu di n'aru ha: ha agagh-abu ihe nātọ utọ n'ọnọdu unu.

26 Jehova we gwa Moses okwu, si, 27 Oke-ehi, ma-ọbu aturu, ma-ọbu ewu, mbe amuru ya, ọ gādi kwa n'okpuru nne-ya ubọchi asa; ma site n'ubọchi nke-asatọ we gaba ọ gābu ihe nātọ utọ ibu onyinye iji biaru nso nke àjà-ọku anāchuru Jehova. 28 Ehi ma-ọbu aturu, unu ebula ya na nwa-ya n'otú ubọchi. 29 Ma mbe unu gāchuru Jehova àjà-ekele, unu gāchu ya ka unu we buru ihe nātọ utọ. 30 N'otú ubọchi ahu ka agēri ya; unu emela ka ihe fọdu nime ya rue ututu: Mu onwem bu Jehova. 31 Unu gēdebe kwa ihe nile M'nyere n'iwu, unu gēme kwa ha: Mu onwem bu Jehova. 32 Unu eme-kwa-la ka aha nsọm ghara idi nsọ; ma agēdom nsọ n'etiti umu Israel: Mu onwem bu Jehova nēdo unu nsọ, 33 Nke nēme ka unu si n'ala Ijipt puta, ka M'we buru unu Chineke: Mu onwem bu Jehova.

23 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Gwa umu Israel okwu, si ha, Mbe nile akara àkà nke Jehova, nke unu gākpọsa ha, ka ha buru nkpọkọta nsọ, ndia bu mbe akara àkà. 3 Ubọchi isi ka agēje ozi: ma n'ubọchi nke-asa ubọchi-izu-ike nke idebe-ubọchi-izu-ike gādi, bú nkpọkọta nsọ; ọ digh ozi ọ bula unu gēje: ubọchi-izu-ike nke Jehova nwere ka ọ bu n'ebe-obibi-unu nile.

4 Ndia bu mbe akara àkà nke Jehova, bú nkpọkọta nsọ, nke unu gākpọsa na mbe-ha akara àkà. 5 N'ọnwā mbu, n'ubọchi nke-iri-na-anọ nke ọnwā ahu n'etiti ehie na anyasi, ka ngabiga nke diri Jehova gādi. 6 N'ubọchi nke-iri-na-ise nke ọnwā anu ka ememe achicha ekogh-eko gādi-kwa-ra Jehova: ubọchi asa ka unu gēri achicha ekogh-eko. 7 N'ubọchi mbu unu gēnwe nkpọkọta nsọ: ọ digh ozi ọ bula nke ọfufé unu gēje. 8 Ma unu gēweta nso àjà-ọku anāchuru Jehova ubọchi asa: n'ubọchi nke-asa nkpọkọta nsọ gādi; ọ digh ozi ọ bula nke ọfufé unu gēje.

9 Jehova we gwa Moses okwu, si, 10 Gwa umu Israel okwu, si ha, Mbe unu bara n'ala nke Mu onwem nēnye unu, mbe unu gēwe kwa ihe-ubi-ya, unu gēweta-kwa-ra onye-nchu-aja ùkwú nke ihe mbu nke owuwe-ihe-ubi-unu: 11 ọ gēfē kwa ùkwú ahu n'iru Jehova, ka unu we buru ihe nātọ utọ: n'echi nke ubọchi-izu-ike ahu ka onye-nchu-aja gēfē ya. 12 N'ubọchi unu nēfē ùkwú ahu, unu gēme nwa-ebulu nke zuru okè nke bara otú arọ ka ọ buru àjà-nsire-ọku anēsurerere Jehova. 13 Onyinye-inata-iru-ọma-ya gābu uzọ abua n'uzọ iri nke ephah utu ọka flour agwara manu, bú àjà-ọku anāchuru Jehova ibu isi utọ: àjà-ihe-ọnu-ya gābu kwa manya-vine, otú uzọ n'uzọ ano nke hin. 14 Unu eri-kwa-la achicha, ma-ọbu ọka anara ana, ma-ọbu ọka rara oko, rue otú ubọchi a, rue mbe unu wetara onyinye iji biaru nso nke Chineke-unu: ọ bu ukpuru ebigh-ebi rue ọbọ-unu nile n'ebe-obibi-unu nile.

15 Unu gāgu-kwa-ra onye-unu site n'echi nke ubọchi-izu-ike ahu, site n'ubọchi unu butere ùkwú nke àjà-ọfufé; ubọchi-izu-ike asa zuru okè gādi: 16 rue echi nke ubọchi-izu-ike nke-asa ka unu gāgu ọgu ubọchi abua na iri; unu gēweta kwa nso Jehova onyinye-inata-iru-ọma ọhu. 17 Unu gēsitere n'ebe-obibi-unu weta obe achicha abua nke àjà-ọfufé, nke uzọ abua n'uzọ iri nke ephah: utu ọka flour ka ha gābu, ihe nēko achicha ka agēji si ha, iburu Jehova nkuru mbu. 18 Unu gēweta kwa nso umu-aturu asa ndi zuru okè nke bara otú arọ, na otú nwa-oke-ehi, na ebulu abua, tiyere achicha ahu: ha

gābu aja-nsure-oku anēsurere Jehova, ha na onyinye-inata-iru-oma-ha, na aja-ihe-onu-ha, bu aja-oku nke ihe isi utọ anāchuru Jehova. 19 Unu gēme kwa otu nkpi ka ọ buru aja-nmehie, me kwa umu-ebulu abua nke bara otu arọ ha ha buru ihe aja nke aja-udo. 20 Onye-nchu-aja gēfē kwa ha tiyere achicha nke nkpuru mbu ka ha buru aja-ufufē n'iru Jehova, tiyere unu-aturu abua ahu: nsọ ka ha gādiri Jehova n'ēbe onye-nchu-aja nọ. 21 Unu gākposā kwa oku n'otu ubochi ahu; nkpokota nsọ gādiri unu: ọ digh ozi ọ bula nke ofufē unu gēje: ukpuru ebigh-ebi ka ọ bu n'ebe-ebi-unu nile rue ọbọ-unu nile.

22 Mbe unu nēwe ihe-ubi nke ala-unu ewesila ihe di n'akuku ubi-gi mbe i nēwe ihe-ubi-gi, achikota-kwa-la ihe-nchikota nke owuwe-ihe-ubi-gi fọduru: obeye na ọbia ka i gārapuru ha: Mu onwem bu Jehova, bu Chineke-unu.

23 Jehova we gwa Moses okwu, si, 24 Gwa umu Israel okwu, si, N'onwa nke-asa, n'ubochi mbu nke onwa ahu, idebe-ubochi-izu-ike gādiri unu, ncheta nke uda-opi nādasi ike, nkpokota nsọ. 25 Ọ digh ozi ọ bula nke ofufē unu gēje: unu gēweta kwa nso aja-oku ichuru Jehova.

26 Jehova we gwa Moses okwu, si, 27 Otú ọ di, n'ubochi nke-iri nke onwa nke-asa nka ka ubochi nkpuhi-nmehie gādi: nkpokota nsọ ka ọ gāburu unu, unu gēweda kwa nkpuru-obi-unu n'ala; unu gēweta kwa nso aja-oku ichuru Jehova. 28 Ọ digh kwa ozi ọ bula unu gēje n'otu ubochi ahu: n'ih i na ubochi nkpuhi-nmehie ka ọ bu, ikpuhiri unu nmehie-unu n'iru Jehova, bu Chineke-unu. 29 N'ih i na madu ọ bula nke anēwedagh n'ala n'otu ubochi ahu, agēbipu ya n'etiti umu-nna-ya. 30 Ma madu ọ bula nke nēje ozi ọ bula n'otu ubochi ahu, M'gēme ka madu ahu si n'etiti ndi-ya la n'iyi. 31 Ọ digh ozi ọ bula unu gēje: ọ bu ukpuru ebigh-ebi rue ọbọ-unu nile n'ebe-obibi-unu nile. 32 Ubochi-izu-ike nke idebe-ubochi-izu-ike ka ọ gāburu unu, unu gēweda kwa nkpuru-obi-unu n'ala: n'ubochi nke-iteghete nke onwa n'anyasi, site n'anyasi rue anvasi, ka unu gēdebe ubochi-izu-ike-unu.

33 Jehova we gwa Moses okwu, si, 34 Gwa umu Israel okwu, si, N'ubochi nke-iri-na-ise nke onwa nke-asa nka ka ememe ulo-ntu gādiri Jehova ubochi asa. 35 N'ubochi mbu nkpokota nsọ gādi: ọ digh ozi ọ bula nke ofufē unu gēje. 36 Ubochi asa unu gēweta nso aja-oku ichuru Jehova: n'ubochi nke-asatọ nkpokota nsọ gādiri unu; unu gēweta kwa nso aja-oku ichuru Jehova: ubochi nbochi ka ọ bu; ọ digh ozi ọ bula nke ofufē unu gēje.

37 Ndia bu mbe akara akā nke Jehova, nke unu gākposā, ka ha buru nkpokota nsọ, iweta nso aja-oku anāchuru Jehova, bu aja-nsure-oku, na onyinye-inata-iru-oma, aja, na aja-ihe-onu, ihe nke ubochi n'ubochi-ya: 38 nāgugh ubochi-izu-ike nile nke Jehova, nāgugh kwa onyinye nile unu, nāgugh kwa nkwa-unu nile, nāgugh kwa onyinye-atọ-otufu-unu nile, nke unu nēnye Jehova.

39 Otú ọ di, n'ubochi nke-iri-na-ise nke onwa nke-asa ahu, mbe unu chikotasiri ihe-omume nke ala ahu, unu gēme ememe Jehova ubochi asa: n'ubochi mbu idebe-ubochi-izu-ike gādi, n'ubochi nke-asatọ idebe-ubochi-izu-ike gādi kwa. 40 Unu gāchiri kwa n'onwe-unu n'ubochi mbu nkpuru nke osisi oma, na igu nkwa, na alaka osisi bara ọhia, na osisi willow nke miri-iyi; unu gānuri kwa onu n'iru Jehova, bu Chineke-unu, ubochi asa. 41 Unu gēme kwa ya dika ememe emere Jehova ubochi asa n'arọ: ọ bu ukpuru ebigh-ebi rue ọbọ-unu nile: n'onwa nke-asa ka unu gēme ya. 42 N'ulo-ntu ka unu gēbi ubochi asa; ndi nile amuru n'ala n'Israel gēbi n'ulo-ntu: 43 ka ọbọ-unu nile we mara na ọ bu n'ulo-ntu ka M'mere umu Israel ka ha biri, mbe M'mere ka ha si n'ala Ijipt puta: Mu onwem bu Jehova, bu Chineke-unu. 44 Moses we gwa umu Israel mbe nile akara akā nke Jehova.

24 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Nye umu Israel iwu, ka ha wetara gi manu olive anāgwagh agwa nke asuru asu, itiye n'ihe nēnye ihē, iweli oriọna mbe dum. 3 N'ez i akwā-nbochi nke ihe-ama, n'ulo-ikwū nzure, ka Eron gēdo ya n'usoro site n'anyasi

rue ututu n'iru Jehova mbe dum: o gābu ukpuru ebigh-ebi rue obo-unu nile. 4 N'elu ihe-idoba-oriona nke ola-edo anāgwagh agwa ka o gēdo oriona nile n'usoro n'iru Jehova mbe dum.

5 Ozọ, i gēwere utu oka flour, sie ya ka o buru obe achicha iri na abua: uzọ abua n'uzọ iri nke ephah gādiri otu obe achicha. 6 I gēdo kwa ha n'usoro abua, isi n'otu usoro, n'elu table nke ola-edo anāgwagh agwa n'iru Jehova. 7 I gētiye kwa frankincense anāgwagh agwa n'elu usoro o bula, ka o we ghorọ achicha ahu ihe-ncheta, bu aja-oku anachuru Jehova. 8 Kwa-ubochi-izu-ike o gēdo ya n'usoro n'iru Jehova mbe dum; o sitere n'umu Israel, obo-ndu ebigh-ebi ka o bu. 9 O gādiri Eron na umu-ya ndikom; ha gēri kwa ya n'ebe di nsọ: n'ihhi na ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile ka o buru ya sitere n'aja-oku nile nke Jehova, o bu ukpuru ebigh-eoi.

10 Nwa-nwoke nke nwayi Israel, nwoke ahu bu kwa nwa nke nwoke Ijpt, we pua je n'etiti umu Israel: nwa-nwoke nke nwayi Israel ahu na otu onye Israel we lua ogu n'omuma-ulo-ikwu; 11 nwa-nwoke nke nwayi Israel ahu we kpọlu Aha ahu, kocha kwa: ha we me ka o biakute Moses. Aha nne-ya bu Shciomit, nwa-nwayi Dibri, nke ebo Dan. 12 Ha we me ka o ndu n'ebe anebe ndi-nkpọrọ, ka ewe koro ha ala okwu ahu n'onu Jehova.

13 Jehova we gwa Moses okwu, si, 14 Me onye ahu nakocha akocha ka o pua je n'azu omuma-ulo-ikwu; ndi nile nke nuru olu-ya gebikwasi aka-ha n'isi-ya, ozuko nile gatubu ya na nkume. 15 I gagwa kwa umu Israel okwu, si, Onye o bula, mbe o nakocha Chineke-ya, o gebu nmehie-ya. 16 Onye nakpolu kwa aha Jehova, aghagh ime ka o nwua; nzuko Israel nile aghagh itubu ya na nkume: dika aneme obia, otu a ka ageme onye amuru n'ala, mbe o nakpolu aha Jehova ageme ka o nwua. 17 Onye o bula, mbe o getipu ndu madu, agnagh ime ka o nwua; 18 Onye netipu kwa ndu anu-ulo gakwughachi ya: ndu lara ndu. 19 Ozọ, onye o bula, mbe o geme ka olu di n'aru madu-ibe-ya; dika o meworo, otu a ka ageme ya; 20 nkpa

jara nkpa, anya lara anya, ezé lara ezé: dika o meworo ka olu di n'aru madu, otu a ka ageme ka olu di n'aru ya. 21 Onye netibu anu-ulo gakwughachi ya: ma onye netibu madu, ageme ka o nwua. 22 Otu ikpe diri unu, dika anekpe obia, otu a ka agekpe onye amuru n'ala: n'ihhi na Mu onwem bu Jehova, bu Chineke-unu. 23 Moses we gwa umu Israel okwu, ha we me onye ahu nakocha akocha ka o pua je n'azu omuma-ulo-ikwu, ha we tubue ya na nkume. Umu Israel we me dika Jehova nyere Moses iwu.

25 1 Jehova we gwa Moses okwu n'ugwu Sainai, si, 2 Gwa umu Israel okwu, si ha, Mbe unu gabà n'ala nke Mu onwem nēnye unu, ala ahu gēdebe-kwa-ra Jehova ubochi-izu-ike. 3 Arọ isi ka i gāgha nkuru n'ubi-gi, arọ isi ka i gākwacha osisi ubi-vine-gi, chikota kwa ihe-omume-ya; 4 ma n'arọ nke-asa ubochi-izu-ike nke idebe-ubochi-izu-ike gādiri ala ahu, bu ubochi-izu-ike agēdebere Jehova: aghala nkuru n'ubi-gi, akwacha-kwa-la osisi ubi-vine-gi. 5 Ewela ihe-ubi-gi nke nepu n'onwe-ya, aghoro-kwa-la nkuru nke osisi vine gi nke anakwachagh akwacha: arọ nke idebe-ubochi-izu-ike ka o gaburu ala ahu. 6 Ubochi-izu-ike nke ala ahu gabu-kwa-ra unu ihe-oriri; o gaburu gi, buru kwa oru-gi nwoke, buru kwa oru-gi nwayi, buru kwa onye i goro olu, buru kwa onye nanodu n'ulo-gi, bu ndi nyere gi dika obia; 7 anu-ulo-gi, na anu-obia nke di n'ala-gi, genwe kwa ihe-omume-ya nile n'ihe-oriri.

8 I gāgu-kwa-ra onwe-gi ubochi-izu-ike asa, bu arọ arọ, arọ asa ubo asa; ubochi nke ubochi-izu-ike asa, bu arọ arọ, gabu-kwa-ra gi ogu arọ abua na iteghete. 9 I geme kwa ka opi-ike nke nadasa uda ike gabiga rue ebe nile n'onwa nke-asa, n'ubochi nke-iri nke onwa ahu; n'ubochi nkpuhi-nmehie ka unu geme ka opi-ike gabiga n'ala-unu nile. 10 Unu gēdo kwa arọ nke-ogu-abua-na-iri ahu nsọ, kpasa kwa n'ala ahu nile si na ndi nile bi nime ya nwere onwe-ha: jubile ka arọ ahu gaburu unu; unu galaghachi kwa, onye o bula n'ihe-onwunwe-ya, laghachi kwa, onye o bula n'aburu-ya. 11 Jubile ka arọ nke-ogu-abua-na-iri

ahu gāburu unu: unu aghala nkpuru, unu ewe-kwa-la ihe-ubi nēpu n'onwe-ya nime ya, unu aghoṛo-kwa-la nkpuru nke osisi vine nile anākwachagh akwacha. 12 N'ihī na jubile ka o bu; nsọ ka o gādiri unu: unu gēsīte n'ubi rie ihe-omume-ya. 13 N'arọ jubile a ka unu gālaghachi, onye o bula n'ihe-onwunwe-ya. 14 Mbe i gērenye madu-ibe-gi ihe-orire, ma-obu zuru ihe n'aka madu-ibe-gi, unu emeritala onwe-unu ihe-ike: 15 dika onu-ogugu arọ si di site n'arọ jubile, otu a ka i gāzuru ihe n'aka madu-ibe-gi, dika onu-ogugu arọ ihe-omume si di, otu a ka o gērenye gi. 16 Dika iba-uba nke arọ si di ka i gēme ka onu-ahia-ya ba uba, o bu kwa dika nbilata arọ si di ka i gēbilata onu-ahia-ya; n'ihī na onu-ogugu ihe-omume ka ya onwe-ya nērenye gi. 17 Unu emerita-kwa-la onwe-unu ihe-ike; ma i gātu egwu Chineke-gi: n'ihī na Mu onwem bu Jehova, bu Chineke-gi. 18 Unu gēme kwa ukpurum nile, ikpēm nile ka unu gēdebe kwa, me kwa ha; unu gēbi kwa n'ala ahu na ntukwasi-obi. 19 Ala ahu gāmi nkpuru-ya, unu gēriju afọ, biri nime ya na ntukwasi-obi. 20 Ma mbe unu gāsi, Gini ka ayi gēri n'arọ nke-asa? le, ayi agagh-agma nkpuru, ayi agagh-achikọta kwa ihe-omume-ayi: 21 M'gēnye kwa ngozim iwu idakwasi unu n'arọ nke-isi, o gēme-kwa-ra arọ atọ ahu ihe-omume. 22 Unu gāgha kwa nkpuru n'arọ nke-asatọ, rie ufodu nime ihe-omume ahu, bu ihe ochie; rue arọ nke-iteghete, rue mbe ihe-omume-ya gābata, unu gēri ihe ochie. 23 Agagh-ere ala ahu rue mbe o gādiru; n'ihī na Mu nwe ala ahu: n'ihī na ndi-obia na ndi-nnoḍu ka unu bu n'alam. 24 N'ala nile nke ihe-onwunwe-unu unu gēnye kwa ihe-nhaputa bayere ala ahu.

25 Mbe nwa-nne-gi gāda obeye, we re ufodu nime ihe-onwunwe-ya, onye-nhaputa-ya nke bu onye-arua-ya gābia kwa, haputa ihe nwa-nne-ya reworo. 26 Onye o bula, mbe o nēnwegh onye-nhaputa, ma aka-ya eruwo, o we huta ihe gēzu nhaputa-ya; 27 ya gu kwa arọ nile nke orire-ya, nyeghachi nwoke o renyere ya ihe fọduru; o gālaghachi kwa n'ihe-onwunwe-ya. 28 Ma mbe aka-ya achotagh ihe gēzu inweghachi ya

n'onwe-ya, ihe o reworo gādi kwa n'aka onye zuworo ya rue arọ jubile: ma na jubile ahu o gāpu, o gālaghachi kwa n'ihe-onwunwe-ya.

29 Ozo, onye o bula, mbe o gēre ulo-obibi n'obodo nwere mḅidi buruburu, nhaputa-ya gādi kwa rue mbe arọ orire-ya gēruzū; otu nba-arọ ka nhaputa-ya gādi. 30 Ma o buru na ahaputagh ya rue mbe o nwezuru arọ zuru okē, ulo ahu nke di nime obodo nwere mḅidi buruburu gēguzosi-kwa-ra onye nāzū ya ike rue mbe o gādiru, rue obo-ya nile: o gagh-apu na jubile. 31 Ma ulo nile nke obodo ntā nēnwegh mḅidi buruburu, tiyere oḅia nke ala ahu ka agāgu ha: nhaputa diri ha, na jubile ka ha gāpu kwa. 32 Ma obodo nile nke ndi Livai, ulo nile nke obodo nile nke ihe-onwunwe-ha, ike nhaputa ebigh-ebi ka ndi Livai gēnwe. 33 Ma asi na onye o bula nime ndi Livai ahaputa ihe, ulo nke ereworo, na obodo nke ihe-onwunwe-ya, gāpu kwa na jubile: n'ihī na ulo nile nke obodo nile nke ndi Livai bu ihe-onwunwe-ha n'etiti umu Israel. 34 Ma agagh-ere oḅia nke ebe-ita-nri nke obodo-ha; n'ihī na ihe-onwunwe ebigh-ebi ka o buru ha.

35 Ozo, mbe nwa-nne-gi gāda obeye, aka-ya ewe ghara idi ike n'ebe-obibi-gi; i gēye-kwa-ra ya aka: dika oḅia na onye-nnoḍu ka o gābu, o gēbiyere kwa gi. 36 Anarala ya uma ma-obu omuru-nwa; ma tua egwu Chineke-gi: ka nwa-nne-gi we biyere gi. 37 Enyela ya ego-gi n'uma, enye-kwa-la ya ihe-oriri-gi n'omuru-nwa. 38 Mu onwem bu Jehova, bu Chineke-unu, Nke mere ka unu si n'ala Ijpt puta, inye unu ala Kenean, iburu unu Chineke.

39 Ozo, mbe nwa-nne-gi gāda obeye n'ebe-obibi-gi, we renye gi onwe-ya; emela ka o fē ofufē nke oru: 40 dika onye egoro oḅu, dika onye-nnoḍu, ka o gāno n'aka-gi; rue arọ jubile ka o gēfē ofufē n'aka-gi: 41 o gēsi kwa n'aka-gi pua, ya onwe-ya na umu-ya tiyere ya, o gālaghachikuru kwa ahuru-ya, ihe-onwunwe nke nna-ya-ha ka o gālaghachikuru kwa. 42 N'ihī na ndi-orum ka ha bu, ndi M'mere ka ha si n'ala Ijpt puta: agagh-ere ha dika anere oru. 43 Ewela nkpaḅu zoda ya; ma tua egwu Chineke-gi. 44 Ma oru-gi

ndikom na orù-gi ndinyom, ndi i gēwe; site n'aka mba nile nke di unu buruburu, site n'aka-ha ka unu gābata orù-ndikom na orù-ndinyom. 45 Ozo kwa, ufodu nime umu ndi-nnodu ndi no dika obia n'ala-unu, ufodu nime ha ka unu gābata, na ufodu nime aburu-ha ndi no n'ala-unu, ndi ha muru n'ala-unu: ha gābu-kwa-ra unu ihe-onwunwe. 46 Unu gēme ha ka ha buru ihe-nketa umu-unu ndi gānochi unu gēwe, inweta dika ihe-onwunwe; rue mbe obigh-ebi ufodu nime ndi ahu ka unu gēme ka ha buru orù-unu: ma unu ewela nkpa bu zoda umu-nne-unu, bu umu Israel, nāzodarita onwe-unu n'otu n'oti.

47 Ozo, mbe aka obia ma-ōbu onye-nnodu n'ala-unu gēru inwe akū, ma nwanne-gi adawo obeye n'akuku-ya, were onwe-ya renye obia ma-ōbu onye-nnodu n'ala-gi, ma-ōbu were onwe-ya renye onye bayere nkporogwu n'aburu obia: 48 mbe cresiri ya, nhaputa diri ya; otu onye nke sitere n'umu-nne-ya gābaputa ya: 49 ma-ōbu nwa-nne nna-ya, ma-ōbu nwa nwa-nne nna-ya, gābaputa ya; ma-ōbu onye-arū-ya site n'aburu-ya gabaputa ya; ma o buru na aka-ya erue inwe akū, o gābaputa onwe-ya. 50 Ya na onye haworo ya gāgu kwa site n'arō o were onwe-ya renye ya rue arō jubile: ego orire-ya gādi kwa ka onu-ogugu arō; dika ubochi nile nke onye egoro olu ka o gāno n'aka-ya. 51 O buru na otutu arō foduru, dika ha si di ka o gēsite n'ego orire-ya nyeghachi ihe-nhaputa-ya. 52 Ma o buru na ole-na-ole foduru n'arō rue arō jubile, o gāgu-kwa-ra ya; dika arō-ya nile si di ka o gēnyeghachi ihe-nhaputa-ya. 53 Dika onye egoro olu kwa-arō ka o gāno n'aka-ya, o gagh-ewere nkpa bu zoda ya n'anya-gi. 54 Ma o buru na ahaputagh ya n'arō ndia, o gāpu kwa n'arō jubile, ya onwe-ya, na umu-ya nyere ya. 55 N'ihī na Mu ka umu Israel buru ndi-orū; ndi-orūm ka ha bu ndi M'mere ka ha si n'ala Ijīpt puta: Mu onwem bu Jehova, bu Chineke-unu.

26 I Unu emerela onwe-unu ihe-efu o bula, unu eguzoro-kwa-la onwe-unu arusi apiri api, ma-ōbu ogidi, unu etiye-kwa-la nkume emere ka o yic ihe n'ala-unu, ikpo isi ala nye ya: n'ihī

na Mu onwem bu Jehova, bu Chineke-unu. 2 Unu gēdebe ubochi-izu-ikem nile, tu kwa egwu ebe nsom: Mu onwem bu Jehova.

3 O buru na unu eieghari n'ukpurura nile, o buru kwa na unu edebe ihe nile M'nyere n'iwu, we me ha; 4 M'gēnye kwa miri-ozuzo-unu na mbe-ha, ala gāmi kwa ihe-omume-ya, osisi nke oha gāmi kwa nkpuru-ha. 5 Nzocha-ōka-unu gēru oghugho-nkpuru-vine, oghugho-nkpuru-vine gēru kwa oghigha-nkpuru: unu gēriju nri-unu afo, biri kwa n'ala-unu na ntukwasi-obi. 6 M'gēnye udo n'ala, unu gādina kwa ala, o digh kwa onye gānime ka unu ma ijiji: M'gēme kwa ka ajo anu-ohia kwusi n'ala, mma-agma agagh-agabiga kwa n'ala-unu. 7 Unu gāchu ndi-iro-unu, ha gāda kwa n'iru unu site na mma-agma. 8 Madu ise n'etiti unu gāchu ogu madu ise, ogu madu ise n'etiti unu gāchu kwa orū nnu madu na nnu madu ise: ndi-iro-unu gāda kwa n'iru unu site na mma-agma. 9 M'gēche unu iru, me kwa ka unu mua omumu, me kwa ka unu ba uba: M'gēme kwa ka o buba-ndum guzosie ike n'ebe unu no. 10 Unu gēri ihe ochie nke anēdebe site na mbe ochie, unu gēweputa kwa nke-ochie n'iru nke-ohu. 11 M'gētiye ebe-obibim n'etiti unu: nkpuru-obim agagh-aso kwa unu oyi. 12 M'ganējehari n'etiti unu, M'gābu-kwa-ra unu Chineke, unu onwe-unu gābu-kwa-ran otu ndi. 13 Mu onwem bu Jehova, bu Chineke-unu, Nke mere ka unu si n'ala Ijīpt, si kwa n'iburu ha ndi-orū, puta; M'tijiwo kwa nkporo nile nke yoke-unu, me kwa ka unu je ije iguzo-oto.

14 Ma o buru na unu egeghm nti, unu ewe ghara ime ihe nile ndia M'nyere n'iwu; 15 o buru kwa na unu aju ukpurum nile, o buru kwa na nkpuru-obi-unu aso ikpēm nile oyi, unu ewe ghara ime ihe nile M'nyere n'iwu, ka unu we mebie o buba-ndum; 16 Mu onwem gēme kwa unu nka; M'gēme obi-olulo-miri ka o buru onye-nlekota-unu, bu otita-arū na aru-oku, nēme ka anya-unu hubie uzo, nēme kwa ka nkpuru-obi-unu hazepu: unu gāgha kwa nkpuru-unu n'efu, ndi-iro-unu gēri kwa ya. 17 M'gēche irum imegide unu, agētibu

kwa unu n'iru ndi-iro-unu: ndi nākpọ unu asi gāzọda unu; unu gābalaga kwa mbe ọ nādigh onye nāchu unu. 18 Ma ọ buru na unu agagh-egem nti rue ihe ndia, M'gādo kwa unu aka na nti ubo asa ọzo n'ih i nmehie nile unu. 19 M'gētiji nveli-elu nke ike-unu; M'gēme kwa elu-igwe-unu ka ọ di ka igwē, me kwa ala-unu ka ọ di ka ọla: 20 ike-unu gāgwu kwa n'efu: ala-unu agagh-ami kwa ihe-omume-ya, osisi nke ala agagh-ami kwa nkpuru-ha. 21 Ma ọ buru na unu ejeghari n'imegidem, we ghara ikwe igem nti; M'gātukwasi kwa unu ihe-otiti ubo asa ọzo dika nmehie-unu nile si di. 22 M'gēzite anu-phia n'etiti unu, ha gēme kwa ka unu ba aka umu, ha gēbupu kwa anu-ulo-unu, me kwa ka unu di ole-na-ole; uzọ nile unu gātọbọ kwa n'efu. 23 Ma ọ buru na adogh unu aka na nti n'ebe M'no site n'ihe ndia, ma unu nējeghari n'imegidem; 24 Mu onwem gējeghari kwa n'imegide unu; M'gēti kwa unu ihe ubo asa, ọbuná Mu onwem, n'ih i nmehie nile unu. 25 M'gēme kwa ka mma-agma biakwasi unu, nke nābọ ọbọ ọbuba-ndum; agāchikọta kwa unu nime obodo nile unu: M'gēzite kwa ajọ ọria nefe efe n'etiti unu; agēnye kwa unu n'aka ndi-iro. 26 Mbe M'gākpajiri unu nkpa-n'aka-unu, bú achicha, ndinyom iri gēsi achicha-unu n'otú ite-ọku, ha gēweghachi kwa achicha-unu n'otútú: unu gēri kwa, ma afọ agagh-eju unu.

27 Ma ọ buru na unu agagh-egem nti n'ihe a, ma unu nējeghari n'imegidem; 28 M'gējeghari kwa n'imegide unu n'ọnuma; M'gādo kwa unu aka na nti ubo asa, ọbuná Mu onwem, n'ih i nmehie nile unu. 29 Unu gēri anu-arú umu-unu ndikom, anu-arú umu-unu ndinyom ka unu gēri kwa. 30 M'gēme ka ebe di elu nke unu tọbọrọ n'efu, M'gēbutu kwa arusi-anyanwu nile unu, tukwasi kwa ozu-unu n'ozu nile nke arusi-unu; nkpuru-obim gāsọ kwa unu oyi. 31 M'gēme obodo nile unu nkponkpọ ebe, me kwa ebe nsọ unu ka ha tọbọrọ n'efu, M'gagh-anu kwa isi utọ unu. 32 Mu onwem gēme kwa ala-unu ka ọ tọbọrọ n'efu: ibobo ya gānwu kwa ndi-iro-unu n'aru, bú ndi bi nime ya. 33 Unu ka M'gēfesa kwa n'etiti mba

nile, M'gāmipu kwa mma-agma chua unu n'azu: ala-unu gābu kwa ebe tọbọrọ n'efu, obodo-unu nile gābu kwa nkponkpọ ebe. 34 Mbe ahu ka ubochi-izu-ike-ya nile gātọ ala ahu utọ ubochi nile nke itọbọ-n'efu ahu, mbe unu onwe-unu nọ kwa n'ala ndi-iro-unu; mbe ahu ka ala gākwusi n'olu, ubochi-izu-ike-ya nile gātọ kwa ya utọ. 35 Ubochi nile nke itọbọ-n'efu ahu ka ọ gākwusi n'olu: nke ọ nākwusigh n'ubochi-izu-ike-unu, mbe unu biri n'elu ya. 36 Ma ndi nāfodu n'etiti unu, M'gēme ka ida-mba ba n'obi-ha n'ala ndi-iro-ha: olu nke akwukwo-osisi ifufe nēfepu gāchu kwa ha; ha gābalaga nbalaga mma-agma; ha gāda kwa mbe ọ digh onye nāchu ha. 37 Ha gāsurita ngongọ, otú n'aru ibe-ya, dika n'iru mma-agma, mbe onye nāchu ha adigh: ma nguzosi-ike n'iru ndi-iro-unu agagh-adiri unu. 38 Unu gāla kwa n'iyi n'etiti mba nile ọzo, ala ndi-iro-unu gēri kwa unu. 39 Ndi nāfodu n'etiti unu gāta aru n'ajọ omume-ha n'ala nile nke ndi-iro-unu; ọzo kwa, n'ajọ omume nile nke ndi bu nna-ha, ha gēso kwa ha ta aru. 40 Ha gēkwuputa ajọ omume-ha, na ajọ omume nke ndi bu nna-ha, nime nmekpu-ha nke ha mekpurum, ha gēkwuputa kwa na n'ih i na ha jeghasiri n'imegidem, 41 Mu onwem we nējeghari kwa n'imegide ha, me ka ha n'ala ndi-iro-ha: ma ọ buru na obi-ha nke anēbighi úgwú eruru ala mbe ahu, ọ buru kwa na ahuhu ajọ omume-ha atọ ha utọ mbe ahu; 42 M'gēcheta kwa ọbuba-ndu Mu na Jakob bara; ọzo kwa, ọbuba-ndu Mu na Aisak bara, ọzo kwa, ọbuba-ndu Mu na Abraham bara, ka M'gēcheta; ala ahu ka M'gēcheta kwa. 43 Ha gārapu kwa ala ahu, ubochi-izu-ike-ya nile gātọ kwa ya utọ, n'itọbọ-n'efu ahu mbe ha nānogh ya; ahuhu ajọ omume-ha gātọ kwa ha onwe-ha utọ: n'ih i na, ọbuná n'ih i na ikpēm nile ka ha juru, ọ bu kwa ukpurum nile ka nkpuru-obi-ha sọrọ oyi. 44 Ma ọbuna n'ihe a kwa, mbe ha nọ n'ala ndi-iro-ha, M'gagh-aju ha, M'gagh-asọ kwa ha oyi, ime ka ha gwusia, na imebi ọbuba-ndum nke Mu na ha bara: n'ih i na Mu onwem bu Jehova, bú Chinke-ha: 45 M'gēcheta kwa n'ih i ha ọbuba-ndu nke ndi-mbu-ha, ndi M'merc ka ha si n'ala Ijpt puta

n'anya mba nile ọzọ, ka M'we buru ha Chínke: Mu onwem bu Jehova.

46 Ndia bu ukpuru na ikpè na iwu, nke Jehova nyere n'etiti Ya na umu Israel n'ugwu Sainai site n'aka Moses.

27 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Gwa umu Israel okwu, si ha, Mbe onye ọ bula gēmezu nkwa, dika ọrürü-ọnu-gi si di ka madu nile gāburu Jehova. 3 Ọrürü-ọnu-gi gābu kwa nke nwoke site n'onye ọbara orù arọ we rue onye ọbara ọgu aro atọ, ọrürü-ọnu-gi gābu kwa ọgu shekel ọla ọcha abua na iri, dika shekel nke ebe nsom si di. 4 Ma ọ buru na nwayi ka ọ bu, ọrürü-ọnu-gi gābu kwa orù shekel na iri. 5 Ma ọ buru na ọ bu site n'onye ọbara aro ise we rue onye ọbara orù arọ, ọrürü-ọnu-gi nke nwoke gābu kwa orù shekel, ma ọ gāburu nwayi shekel iri. 6 Ma ọ buru na ọ bu site n'onye ruru otù ọnwa we rue onye ọbara arọ ise, ọrürü-ọnu-gi nke nwoke gābu kwa shekel ọla-ọcha ise, ma shekel ọla-ọcha atọ ka ọrürü-ọnu-gi gāburu nwayi. 7 Ma ọ buru na ọ bu site n'onye ọbara ọgu arọ atọ we gaban'iru; ọ buru na ọ bu nwoke, ọrürü-ọnu-gi gābu kwa shekel iri na ise, ma ọ gāburu nwayi shekel iri. 8 Ma ọ buru na onye dara ọbeye ka ọ bu kari ọrürü-ọnu-gi, agēguzo kwa ya n'iru onye-nchu-aja, onye-nchu-aja gārù kwa ya ọnu; dika aka onye ahu nke nēkwe nkwa ruru ka onye-nchu-aja gārù ya ọnu.

9 Ma ọ buru na ọ bu anu-ulo, nke madu nēsite na ya weta nso Jehova onyinye iji biaru nso, ihe ọ bula madu gēsite na ya nye Jehova gādi nsọ. 10 Ọ gagh-ahānwe ya, ọ gagh-enwo kwa ya, ezi ihe n'ọnọdu ihe ọjọ, ma-ọbu ihe ọjọ n'ọnọdu ezi ihe: ma ọ buru na ọ were anu-ulo nwo anu-ulo ma-ọli, nke ahu di kwa nsọ, ihe eji nwo ya gādi kwa nsọ. 11 Ma ọ buru na ọ bu anu-ulo ọ bula ruru arù, nke ha nēsitegh na ya weta nso Jehova onyinye iji biaru nso, ọ gēme kwa ka anu-ulo ahu guzo n'iru onye-nchu-aja: 12 onye-nchu-aja gārù kwa ya ọnu, ma ọ bu ezi ihe ma-ọbu ihe ọjọ: dika ọrürü-ọnu-gi si di, gi onye-nchu-aja, otù a ka ọ gādi. 13 Ma ọ buru na ọ gāputa ya n'ezie, ọ gātukwasi kwa otù uzọ n'uzọ ise ya n'ọrürü-ọnu-gi.

14 Ọzọ, mbe onye ọ bula gēdo ulo-ya

nsọ idiri Jehova nsọ, onye-nchu-aja gārù kwa ya ọnu, ma ọ bu ezi ulo ma-ọbu ulo ọjọ: dika onye-nchu-aja gārù ya ọnu, otù a ka o gēguzo. 15 Ọ buru kwa na onye ahu nke nēdo ya nsọ aputa ulo-ya, ọ gātukwasi kwa ya otù uzọ n'uzọ ise nke ego ọrürü-ọnu-gi, ọ gābu kwa nke ya.

16 Ma ọ buru na onye ọ bula ewere ufodu nime ala-ubi nke ihe-onwunwe-ya doro Jehova nsọ, ọrürü-ọnu-gi gādi kwa ka nkuru-ọghigha-ya si di; otù homer nke nkuru-ọghigha ọka barley, agārù ọnu-ya n'ọgu shekel ọla-ọcha abua na iri. 17 Ọ buru na o sitere n'arọ jubile do ala-ubi-ya nsọ, dika ọrürü-ọnu-gi si di ka o gēguzo. 18 Ma ọ buru na o do ala-ubi-ya nsọ mbe jubile gasiri, onye-nchu-aja gāgu-kwa-ra ya ego-ya dika arọ fọduru iru arọ jubile si di, agāgubi kwa ihe n'ọrürü-ọnu-gi. 19 Ma ọ buru na onye ahu nke nēdo ala-ubi nsọ aputa ya n'ezie, ọ gātukwasi kwa ya otù uzọ n'uzọ ise nke ego ọrürü-ọnu-gi, agēme kwa ka o guzosiere ya ike. 20 Ma ọ buru na ọ haputagh ala-ubi ahu, ma-ọbu na ọ renyewo onye ọzọ ala-ubi ahu, agagh-ahāputa ya ọzọ: 21 ma ala-ubi ahu, n'ọpupụ-ya nime jubile, gādiri Jehova nsọ, dika ala-ubi nke ewezugara ka ebibie ya; onye-nchu-aja gēnwe ihe-onwunwe ala-ubi ahu. 22 Ma ọ buru na o doro Jehova ala-ubi ọ zuworo nsọ, bụ nke nēsitegh n'ala-ubi nke ihe-onwunwe-ya; 23 onye-nchu-aja gāgu-kwa-ra ya ọgugu nke ọrürü-ọnu-gi rue arọ jubile: ọ gēnye kwa ọrürü-ọnu-gi n'ubochi ahu, dika ihe nsọ diri Jehova. 24 N'arọ jubile ala-ubi ahu gālaghachiri onye azutara ya n'aka-ya, bụ onye nwe ihe-onwunwe nke ala ahu. 25 Ọrürü-ọnu-gi nile gādi kwa ka shekel nke ebe nsọ si di: orù gerah gābu shekel ahu.

26 Nāni nwa eburu uzọ mu n'etiti anu-ulo, nke anēme ka ọ buru nwa eburu uzọ muru Jehova, ọ digh onye ọ bula gēdo ya nsọ: ma ọ bu ehi ma-ọbu aturu, ihe Jehova nwere ka ọ bu. 27 Ma ọ buru na ọ di n'etiti anu-ulo ruru arù, ọ gāputa kwa ya dika ọrürü-ọnu-gi si di, ọ gātukwasi kwa ya otù uzọ n'uzọ ise ya: ma ọ buru na aputagh ya, agēre kwa ya dika ọrürü-ọnu-gi si di.

28 Nāni, ọ digh ihe ọ bula agēre ma-ọbu aputa, nke ewezugara ka ebibie ya,

nke onye ọ bula gēwezugara Jehova ka ebibie ya, site n'ihe nile ọ nwere, site na madu na anu-ulo, ma-ọbu site n'ala-ubi nke ihe-onwunwe-ya: ihe ọ bula ewezugara ka ebibie ya, ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile ka ọ buru Jehova. 29 Ọ digh onye ọ bula agāhaputa, nke ewezugara ka ebibie ya, nke agēwezugara ka ebibie ya site n'etiti madu: aghagh ime ka ọ nwua.

30 Otú uzọ n'uzọ iri ihe nile nke ala, site na nkpuru-oghigha nke ala, ma-ọbu site na nkpuru osisi, ihe Jehova nwere ka ọ bu: ọ bu ihe nsọ diri Jehova. 31 Ma ọ buru na onye ọ bula abaputa ihe nime

otú uzọ n'uzọ iri ihe-ya ma-ọli, otú uzọ n'uzọ ise ka ọ gātukwasi ya. 32 Otú uzọ kwa n'uzọ iri nke igwè ehi na igwè ewu na aturu nile, ihe ọ bula nke nāgabiga n'okpuru nkpa-n'aka, otú uzọ n'uzọ iri gābu ihe nsọ diri Jehova. 33 Ọ gagh-etucha n'etiti ezi anumanu na anumanu ọjọ, ọ gagh-enwo kwa ya: ma ọ buru na o nwo ya ma-ọli, nke ahu di kwa nsọ, ilie eji nwo ya gādi kwa nsọ; agagh-abaputa ya.

34 Ndia bu ihe enyere n'iwu, nke Jehova nyere Moses n'iwu bayere umu Israel n'ugwu Sainai.

AKWUKWŌ NKE-ANŌ NKE MOSES, ANĀKPŌ

ŌNU-ŌGUGU

1 I Jehova we gwa Moses okwu n'ozara Sainai, n'ulo-ikwū nzure, n'ubochi mbu nke onwa nke-abua, n'arọ nke-abua nke ọpupu ha puru n'Ijpt, si, 2 Gutanu ọnu-ogugu nzukọ nile nke umu Israel, dika aburu nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, n'onu-ogugu aha nile, nwoke ọ bula, onye na isi-ya onye na isi-ya; 3 site n'onye bara orú arọ we gaba n'iru, onye ọ bula nke nāpukuru usu ndi-agma n'Israel, unu gāgukota ha, dika usu nile nke ndi-agma-ha si di, gi onwe-gi na Eron. 4 Madu ganoye-kwa-ra unu, otú nwoke gādiri otú ebo; nwoke ọ bula, onye-isi ulo nna-ya-ha ka ọ bu. 5 Ndia bu kwa aha ndikom unu na ha gēguzo: nke Reuben; Elizua nwa Shedeua. 6 Nke Simeon; Shelumiei nwa Zurishadai. 7 Nke Juda, Nahshon nwa Aminadab. 8 Nke Isaka; Netanel nwa Zua. 9 Nke Zebulun; Eliab nwa Hilon. 10 Nke umu Josef: nke Efraim; Elishama nwa Amihud: nke Manase; Gameliel nwa Pedahzua. 11 Nke Benjamin; Abidan nwa Gideoni. 12 Nke Dan: Ahieza nwa Amishadai. 13 Nke Asha; Pagieli nwa Okran. 14 Nke Gad; Eliasaf nwa Deuel. 15 Nke Naftali; Ahira nwa Inan. 16 Ndia bu ndi akporọ nke

nzukọ Israel, ndi-isi ebo nile nke ndi bu nna-ha; ndi-isi nke usu nile nke nnú ndikom abua na ọgu iri nke Israel ka ha bu. 17 Moses na Eron we chiri ndikom ndia nke akporọ n'aha n'aha: 18 ọ bu kwa nzukọ Israel nile ka ha kpọkọtara n'ubochi mbu nke onwa nke-abua, ha we kọ akukọ osuso-omumu-ha dika aburu nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, n'onu-ogugu aha. site n'onye bara orú arọ we gaba n'iru, onye na isi-ya onye na isi-ya. 19 Dika Jehova nyere Moses iwu, otú a ka ọ gukọtara ha n'ozara Sainai.

20 Ma umu Reuben, bú ọkpara Israel, osuso-omumu nile ha, dika aburu nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, n'onu-ogugu aha, onye na isi-ya onye na isi-ya, nwoke ọ bula site n'onye bara orú arọ we gaba n'iru, onye ọ bula nke nāpukuru usu ndi-agma: 21 ndi-ha agukọtara agukota, ndi diri ebo Reuben, ha di orú nnú uzọ ise na nnú iri-na-isi na ọgu ise.

22 Nke umu Simeon, osuso-omumu nile ha, dika aburu nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, ndi-ha agukọtara agukota, n'onu-ogugu aha, onye na isi-ya onye na isi-ya, nwoke ọ bula site n'onye bara orú arọ we gaba n'iru, onye ọ bula

nke nāpukuru usu ndi-agma; 23 ndi-ha agukotara agukota, ndi diri ebo Simeon, ha di orú nnú uzọ asa na nnú asatọ na ọgu ise.

24 Nke umu Gad, osuso-omumu nile ha, dika aburu nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, n'onu-ogugu aha, site n'onye bara orú arọ we gaba n'iru, onye ọ bula nke nāpukuru usu ndi-agma; 25 ndi-ha agukotara agukota, ndi diri ebo Gad, ha di orú nnú uzọ ise na nnú iri-na-anọ na ọgu abua na iri.

26 Nke umu Juda, osuso-omumu nile ha, dika aburu nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, n'onu-ogugu aha, site n'onye bara orú arọ we gaba n'iru, onye ọ bula nke nāpukuru usu ndi-agma; 27 ndi-ha agukotara agukota, ndi diri ebo Juda, ha di orú nnú uzọ iseghete na nnú isi na ọgu iri.

28 Nke umu Isaka, osuso-omumu nile ha, dika aburu nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, n'onu-ogugu aha, site n'onye bara orú arọ we gaba n'iru, onye ọ bula nke nāpukuru usu ndi-agma; 29 ndi-ha agukotara agukota, ndi diri ebo Isaka, ha di orú nnú uzọ isi na nnú iri-na-isi.

30 Nke umu Zebulun, osuso-omumu nile ha, dika aburu nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, n'onu-ogugu aha, site n'onye bara orú arọ we gaba n'iru, onye ọ bula nke nāpukuru usu ndi-agma; 31 ndi-ha agukotara agukota, ndi diri ebo Zebulun, ha di orú nnú uzọ asa na nnú atọ na ọgu iri.

32 Nke umu Josef, bú nke umu Efraim, osuso-omumu nile ha, dika aburu nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, n'onu-ogugu aha, site n'onye bara orú arọ we gaba n'iru, onye ọ bula nke nāpukuru usu ndi-agma; 33 ndi-ha agukotara agukota, ndi diri ebo Efraim, ha di orú nnú uzọ ise na nnú na ọgu ise.

34 Nke umu Manase, osuso-omumu nile ha, dika aburu nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, n'onu-ogugu aha, site n'onye bara orú arọ we gaba n'iru, onye ọ bula nke nāpukuru usu ndi-agma; 35 ndi-ha agukotara agukota, ndi diri ebo Manase, ha di orú nnú uzọ anọ na ọgu iri.

36 Nke umu Benjamin, osuso-omumu nile ha, dika aburu nile ha si

di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, n'onu-ogugu aha, site n'onye bara orú arọ we gaba n'iru, onye ọ bula nke nāpukuru usu ndi-agma; 37 ndi-ha agukotara agukota, ndi diri ebo Benjamin, ha di orú nnú uzọ anọ na nnú asatọ na ọgu iri.

38 Nke umu Dan, osuso-omumu nile ha, dika aburu nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, n'onu-ogugu aha, site n'onye bara orú arọ we gaba n'iru, onye ọ bula nke nāpukuru usu ndi-agma; 39 ndi-ha agukotara agukota, ndi diri ebo Dan, ha di orú nnú uzọ asa na nnú iri-na-isi na ọgu iri-na-ise.

40 Nke umu Asha, osuso-omumu nile ha, dika aburu nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, n'onu-ogugu aha, site n'onye bara orú arọ we gaba n'iru, onye ọ bula nke nāpukuru usu ndi-agma; 41 ndi-ha agukotara agukota, ndi diri ebo Asha, ha di orú nnú uzọ ise na nnú atọ na ọgu iri-na-ise.

42 Nke umu Naftali, osuso-omumu nile ha, dika aburu nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, n'onu-ogugu aha, site n'onye bara orú arọ we gaba n'iru, onye ọ bula nke nāpukuru usu ndi-agma; 43 ndi-ha agukotara agukota, ndi diri ebo Naftali, ha di orú nnú uzọ isi na nnú iri-na-atọ na ọgu iri.

44 Ndia bu ndi agukotara agukota, ndi Moses na Eron gukotara, ha na ndi-isi Israel, bú ndikom iri na abua: otú nwoke otú nwoke diri ulo nna-ya-ha ka ha bu. 45 Ndi nile nke umu Israel agukotara agukota we di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di. site n'onye bara orú arọ we gaba n'iru, onye ọ bula nke nāpukuru usu ndi-agma n'Israel; 46 ọbuná ndi nile agukotara agukota we di orú nnú ọgu uzọ atọ na uzọ iri-na-ise. na nnú asatọ, na ọgu iri-na-asa, na iri.

47 Ma ndi Livai, dika ebo nke ndi bu nna-ha si di, agukotagh ha n'etiti ha.

48 N'ihí na Jehova gwara Moses okwu, si, 49 Nání, agukotala ebo Livai, agutakwa-la onu-ogugu-ha n'etiti umu Israel: 50 ma gi onwe-gi me ndi Livai ka ha buru ndi nēlekota ebe-obibi ihe-ama, ndi nēlekota kwa ihe-ya nile, ndi nēlekota kwa ihe nile diri ya: ha onwe-ha ganbu ebe-obibi ahu, na ihe-ya nile: ha onwe-ha gēje-kwa-ra ya ọzi, ọ

bu kwa buruburu ebe-obibi ahu ka ha gāma ulo-ikwū-ha. 51 Ma na nbuli-ije nke ebe-obibi ahu, ndi Livai gēweda ya: ọzọ, n'omuma nke ebe-obibi ahu, ndi Livai gēguzo ya ọtọ: ma onye ala ọzọ nke nābiaru nso, agēme ka ọ nwua. 52 Umu Israel gāma kwa ulo-ikwū-ha, nwoke ọ bula n'akuku omuma-ulo-ikwū-ya, na nwoke ọ bula n'akuku ọkọlọtọ-ya, dika usu nile nke ndi-agma-ha si di. 53 Ma ndi Livai gāma ulo-ikwū-ha buruburu ebe-obibi ihe-āmā ahu, ka iwe we ghara idi n'aru nzukọ umu Israel: ndi Livai gēdebe kwa ihe-ndebe nke ebe-obibi ihe-āmā ahu. 54 Umu Israel we me otú a; dika ihe nile nke Jehova nyere Moses n'iwu si di, otú a ka ha mere.

2 I Jehova we gwa Moses na Eron okwu, si, 2 Umu Israel gāma ulo-ikwū-ha, nwoke ọ bula n'akuku ọkọlọtọ-ya, ha na ihe-iriba-ama nile nke diri ulo nke ndi bu nna-ha: na ncherita-iru ulo-ikwū nzute ka ha gāma ulo-ikwū-ha buruburu. 3 Ndi nāma ulo-ikwū-ha n'akuku Iru-anyanwu chere iru n'owuwa-anyanwu bu ndi nke ọkọlọtọ omuma-ulo-i kwū Juda, dika usu nile nke ndi-agma-ha si di: onye-isi umu Juda nwere bu Nahshon nwa Aminadab. 4 Usu-ndi-agma-ya, na ndi-ha agukọtara agukọtara, di orú nnú uzọ iteghete na nnú isi na ọgu iri. 5 Ndi nāma ulo-ikwū-ha n'akuku-ya bu ebo Isaka: onye-isi umu Isaka nwere bu Netanel nwa Zua: 6 usu-ndi-agma-ya, na ndi-ya agukọtara agukọtara, di orú nnú uzọ isi na nnú iri-na-isi: 7 ebo Zebulun kwa: onye-isi umu Zebulun nwere bu Eliab nwa Hilon: 8 usu-ndi-agma-ya, na ndi-ya agukọtara agukọtara, di orú nnú uzọ asa na nnú atọ na ọgu iri. 9 Ndi nile agukọtara agukọtara nke omuma-ulo-ikwū Juda di orú nnú orú uzọ na uzọ atọ, na nnú isi, dika usu nile nke ndi-agma-ha si di. Ha gēbu uzọ buli ije.

10 Ọkọlọtọ nke omuma-ulo-ikwū Reuben di n'akuku Ndida, dika usu nile nke ndi-agma-ha si di; onye-isi umu Reuben nwere bu Elizua nwa Shedeua 11 Usu - ndi - agha - ya, na ndi - ya agukọtara agukọtara, di orú nnú uzọ ise na nnú iri-na-isi na ọgu ise. 12 Ndi nāma ulo-ikwū-ha n'akuku-ya bu ebo Simeon: onye-isi umu Simeon nwere

bu Shelumiel nwa Zurishadai: 13 usu-ndi-agma-ya, na ndi-ha agukọtara agukọtara, di orú nnú uzọ asa na nnú asatọ na ọgu ise: 14 ebo Gad kwa: onye-isi umu Gad nwere bu Eliasaf nwa Reuel: 15 usu-ndi-agma-ya, na ndi-ha agukọtara agukọtara, di orú nnú uzọ ise na nnú iri-na-anọ na ọgu abua na iri. 16 Ndi nile agukọtara agukọtara nke omuma-ulo-ikwū Reuben di orú nnú uzọ iri na asatọ, na nnú iri-na-asatọ, na ọgu iri-na-abua, na iri, dika usu nile nke ndi-agma-ha si di. Ha gābu nke-abua n'ibuli ije.

17 Ulo-ikwū nzute gēbuli kwa ije, ya na omuma-ulo-ikwū ndi Livai, n'etiti omuma-ulo-ikwū nile: dika ha si ana ulo-ikwū-ha, otú a ka ha gēbuli ije, nwoke ọ bula n'akuku-ya, dika ọkọlọtọ nile ha si di.

18 Ọkọlọtọ nke omuma-ulo-ikwū Efraim, dika usu nile nke ndi-agma-ha si di, di n'akuku Qdida-anyanwu: onye-isi umu Efraim nwere bu Elishama nwa Amihud. 19 Usu-ndi-agma-ya, na ndi-ha agukọtara agukọtara, di orú nnú uzọ ise na nnú na ọgu ise. 20 N'akuku-ya ka ebo Manase di: onye-isi umu Manase nwere bu Gameliel nwa Pedahzua: 21 usu - ndi - agha - ya, na ndi - ha agukọtara agukọtara, di orú nnú uzọ anọ, na ọgu iri: 22 ebo Benjamin kwa: onye-isi umu Benjamin nwere bu Abidan nwa Gideoni: 23 usu-ndi-agma-ya, na ndi-ha agukọtara agukọtara, di orú nnú uzọ anọ na nnú asatọ na ọgu iri. 24 Ndi nile agukọtara agukọtara nke omuma-ulo-ikwū Efraim di orú nnú uzọ iri-na-atọ, na nnú iri, na ọgu ise. dika usu nile nke ndi-agma-ha si di. Ha gābu nke-atọ n'ibuli ije. (

25 Ọkọlọtọ nke omuma-ulo-ikwū Dan di n'akuku Ugwu, dika usu nile nke ndi-agma-ha si di; onye-isi umu Dan nwere bu Ahieza nwa Amishadai. 26 Usu - ndi - agha - ya, na ndi - ha agukọtara agukọtara, di orú nnú uzọ asa na nnú iri-na-isi na ọgu iri-na-ise. 27 Ndi nāma ulo-ikwū-ha n'akuku-ya bu ebo Asha: onye-isi umu Asha nwere bu Pagieli nwa Okran: 28 usu-ndi-agma-ya, na ndi-ha agukọtara agukọtara, di orú nnú uzọ ise na nnú atọ na ọgu iri-na-ise: 29 ebo Naftali kwa: onye-isi umu Naftali nwere bu Ahira

nwa Inan: 30 usu-ndi-agma-ya, na ndi-ha agukotara agukota, di orú nnú uzọ isi na nnú iri-na-atọ na ọgu iri. 31 Ndi nile agukotara agukota nke omuma-ulo-ikwū Dan di orú nnú uzọ iri-na-iteghete, na nnú iri-na-anọ. Ha gābu ndi aza n'ibuli ije, dika ọkọlọtọ nile ha si di.

32 Ndia bu ndi agukotara agukota nke umu Israel, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di: ndi nile agukotara agukota nke omuma-ulo-ikwū nile, dika usu nile nke ndi-agma-ha si di, di orú nnú ọgu uzọ atọ na uzọ iri-na-ise, na nnú asatọ, na ọgu iri-na-asa, na iri. 33 Ma agukotagh ndi Livai n'etiti umu Israel; dika Jehova nyere Moses iwu. 34 Umu Israel we me otú a; dika ihe nile Jehova nyere Moses n'iwu si di, otú a ka ha mara ulo-ikwū-ha dika ọkọlọtọ nile ha si di, ọ bu kwa otú a ka ha buliri ije. nwoke ọ bula dika aburu nile ya si di, n'ulo nna-ya-ha.

3 I Ma ndia bu osuso-omumu nile nke Eron na Moses n'ubochi Jehova gwara Moses okwu n'ugwu Sainai. 2 Ndia bu kwa aha umu-ndikom Eron; ọkpara-ya, bú Nedab. na Abaihu, na Eleeza, na Itama. 3 Ndia bu aha nke umu-ndikom Eron, bú ndi-nchu-aja ndi etere manu, ndi ọ mejuru aka ibu ndi-nchu-aja. 4 Nedab na Abaihu we nwua n'iru Jehova, mbe ha wetara nso ọku ala ọzọ n'iru Jehova, n'ozara Sainai, ha enwegh kwa nwa: Eleeza na Itama we buru ndi-nchu-aja n'iru Eron, bú nna-ha.

5 Jehova we gwa Moses okwu, si, 6 Me ka ebo Livai biaru nso, guzo kwa ha n'iru Eron, bú onye-nchu-aja, ka ha we jere ya ozi. 7 Ha gēdebe kwa ihe-ndebe-ya na ihe-ndebe nke nzuko Israeli nile n'iru ulo-ikwū nzute, ife ofufe nke ebe-obibim. 8 Ha gēdebe kwa ihe nile nke ulo-ikwū nzute, na ihe-ndebe nke umu Israel, ife ofufe nke ebe-obibim. 9 I gēwere kwa ndi Livai nye Eron, nye kwa umu-ya ndikom: ndi enyesiwoya ya ha nile site n'etiti tunu Israel ka ha bu. 10 I gēme kwa Eron na umu-ya ndikom ka ha buru ndi-nlekota ha gēdebe kwa ọlu-nchu-aja-ha: ma onye ala ọzọ nke nābiaru nso, agēme ka ọ nwua.

11 Jehova we gwa Moses okwu, si,

12 Ma Ma onwem, le, esiwom n'etiti umu Israel were ndi Livai n'onodu nwa ọ bula eburu uzọ mu nke nēmeghe akpā-nwa n'etiti umu Israel; ndi Livai gābu kwa ihe M'nwere: 13 n'ihhi na Mu nwe nwa ọ bula eburu uzọ mu; n'ubochi M'tiburu umu nile eburu uzọ mu n'ala Ijipt ka M'doro umu nile eburu uzọ mu n'Israel nso nye onwem, ma madu ma anumanu: nkem ka ha bu; Mu onwem bu Jehova.

14 Jehova we gwa Moses okwu n'ozara Sainai, si, 15 Gukota umu Livai, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, dika aburu nile ha si di; nwoke ọ bula site n'onye ruru otú onwa we gaba n'iru ka i gāgukota ha. 16 Moses we gukota ha n'okwu-ọnu Jehova, dika enyere ya iwu. 17 Ndia bu kwa umu-ndikom Livai n'aha-ha; Giashon, na Kohat, na Merari. 18 Ndia bu kwa aha umu-ndikom Giashon dika aburu nile ha si di; Libni na Shimai. 19 Umu-ndikom Kohat kwa dika aburu nile ha si di; Amram, na Izha, na Hebron, na Uziel. 20 Umu-ndikom Merari kwa dika aburu nile ha si di; Mahli na Mushi. Ndia bu aburu ndi Livai, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di.

21 Nke Giashon bu aburu ndi Libni, na aburu ndi Shimai: ndia bu aburu ndi Giashon. 22 Ndi-ha agukotara agukota, n'onu-ogugu ndikom nile, site n'onye ruru otú onwa we gaba n'iru, ndi-ha agukotara agukota di nnú iri-na-asatọ na ọgu iri-na-ise. 23 Aburu abua nke ndi Giashon nāma ulo-ikwū-ha n'azu ebe-obibi ahu chere iru n'Odida-anyanwu. 24 Onye-isi ulo nna ndi Giashon nwere bu Eliasaf nwa Lael. 25 Ihe-ndebe nke umu-ndikom Giashon n'ulo-ikwū nzute bu ebe-obibi na Ulo-ikwū, na ihe-nkpuchi-ya, na akwā-nkwuchi nke ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute, 26 na akwā-ngechi nile nke ogige ahu, na akwā-nkwuchi nke ọnu-uzọ ogige, nke di n'akuku ebe-obibi, na n'akuku ebe-ichu-aja buruburu, na udọ-ya nile bayere ofufe-ya nile.

27 Nke Kohat bu aburu ndi Amram, na aburu ndi Izha, na aburu ndi Hebron, na aburu ndi Uziel: ndia bu aburu ndi Kohat. 28 N'onu-ogugu ndikom nile, site n'onye ruru otú onwa we gaba n'iru, ha di orú nnú na otú nnú na ọgu iri,

nēdebe ihe-ndebe nke ebe nsọ ahu. 29 Aburu nile nke umu Kohat nāma ulo-ikwū-ha n'isi ebe-obibi ahu chere iru na Ndida. 30 Onye-isi ulo nna aburu ndi Kohat nwere bu Elizafan nwa Uziel. 31 Ihe-ndebe-ha bu ihe ahu, na table ahu, na ihe-idọba-oriona, na ebe-ichu-aja abua, na ihe nile nke ebe nsọ ahu nke ha ji je ozi, na ákwà-nkwuchi ahu, na ófufè-ya nile. 32 Onye-isi nke ndi-isi nke ndi Livai bu Eleeza nwa Eron onye-nchu-aja, ọ nwere nlekọta ndi nēdebe ihe-ndebe nke ebe nsọ ahu.

33 Nke Merari bu aburu ndi Mahli, na aburu ndi Mushi: ndia bu aburu Merari. 34 Ndi-ha agukọtara agukọta, n'ọnu-ọgugu ndikom nile, site n'onye ruru otú ọnwa we gaba n'iru, di nnú iri-na-ise na ọgu iri. 35 Onye-isi ulo nna nke aburu abua Merari nwere bu Zuriel nwa Abihail: ha nāma ulo-ikwū-ha n'isi ebe-obibi ahu chere iru n'Ugwu. 36 Nlekọta nke ihe-ndebe nke umu Merari bu ibo nile nke ebe-obibi ahu, na nkporọ-ya nile, na ide-ya nile, na ukwu-ya nile, na ihe-ya nile, na ófufè-ya nile: 37 na ide nile nke ogige ahu buruburu, na ukwu nile ha, na itú nile ha, na udọ nile ha. 38 Ndi nāma ulo-ikwū-ha n'iru ebe obibi ahu chere iru n'Iru-anyanwu, n'iru ulo-ikwū nzute chere iru n'ọwuwa-anyanwu, bu Moses, na Eron na umu-ya ndikom, nēdebe ihe-ndebe nke ebe nsọ ahu, bú ihe-ndebe nke umu Israel; onye ala ọzọ nke nābiaru nso. agēme ka ọ nwua. 39 Ndi nile agukọtara agukọta nke ndi Livai, ndi Moses na Eron gukọtara n'okwu-ọnu Jehova, dika aburu nile ha si di, ndikom nile, site n'onye ruru otú ọnwa we gaba n'iru, di orú nnú uzọ abua na nnú iri-na-ise.

40 Jehova we si Moses, Gukọta umu-ndikom nile eburu uzọ muru umu Israel, site n'onye ruru otú ọnwa we gaba n'iru, guta kwa ọnu-ọgugu aha-ha. 41 I gēwe-kwa-ram ndi Livai (Mu onwem bu Jehova) n'ọnọdu umu nile eburu uzọ mu n'etiti umu Israel; na anu-ulo ndi Livai n'ọnọdu umu nile eburu uzọ mu n'etiti anu-ulo umu Israel. 42 Moses we gukọta umu nile eburu uzọ mu n'etiti umu Israel, dika Jehova nyere ya iwu. 43 Ndikom nile eburu uzọ mu, n'ọnu-ọgugu aha, site n'onye ruru otú

ọnwa we gaba n'iru, dika ndi-ha agukọtara agukọta si di, di orú nnú uzọ abua na nnú iri-na-ise na ọgu iri-na-atọ na iri na atọ.

44 Jehova we gwa Moses okwu, si, 45 Were ndi Livai n'ọnọdu umu nile eburu uzọ mu n'etiti umu Israel, were kwa anu-ulo ndi Livai n'ọnọdu anu-ulo-ha: ndi Livai gābu kwa ihe M'nwere; Mu onwem bu Jehova. 46 Ma ndi anābaputa, bú ọgu madu iri-na-atọ na madu iri na atọ ahu sitere na ndi eburu uzọ mu nke umu Israel, ndi eji ka ndi Livai n'ọnu-ọgugu, 47 n'aka-ha ka i gānara shekel ise shekel ise n'isi n'isi; dika shekel nke ebe nsọ ahu si di ka i gēwere ha (shekel bu orú gerah): 48 i gēnye kwa Eron, nye kwa umu-ya ndikom, ego ahu ewere baputa ndi ahu eji ka ndi Livai n'ọnu-ọgugu. 49 Moses we nara ego n̄baputa ahu n'aka ndi fọduru n'ọnu-ọgugu ndi ahu ndi Livai baputara: 50 n'aka umu eburu uzọ mu nke umu Israel ka ọ nara ego ahu; nnú shekel atọ na ọgu asatọ na ise, dika shekel nke ebe nsọ ahu si di; 51 Moses we nye Eron, nye kwa umu-ya ndikom, ego ndi abaputara, n'okwu-ọnu Jehova, dika Jehova nyere Moses iwu.

4 I Jehova we gwa Moses na Eron okwu, si, 2 Guta ọnu-ọgugu umu Kohat site n'etiti umu Livai, dika aburu nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, 3 site n'onye bara orú arọ na iri we gaba n'iru we rue onye bara ọgu arọ abua na iri, onye ọ bula nke nābakuru usu-ndi-agma, ije ozi n'ulo-ikwū nzute. 4 Nka bu ófufè umu Kohat n'ulo-ikwū nzute, bú ebe nsọ kachasi ebe nsọ nile: 5 na nbuli-ije nke ọmuma-ulo-ikwū Eron gābā kwa nime, ya na umu-ya ndikom, ha gākwuda ákwà-n̄ochi nke ákwà-nkwuchi ahu, were ya kpuchie ihe ihe-àmà ahu, 6 tiye kwa ihe-nkpuchi akpukpọ seal n'elu ya, b̄akwasi kwa ákwà anunu anunu n'elu, tiye kwa nkpa-n'aka-ya abua nime. 7 N'elu table nke irum ka ha gāb̄akwasi ákwà anunu, tiye kwa n'elu ya afere-ya nile, na ngaji-ya nile, na ọkwa-ya nile, na iko nile nke nwusi àjà-ihe-ọnu: achicha anētiye m̄be dum gādi kwa n'elu ya: 8 ha gāb̄akwasi kwa n'elu ha ákwà uhie, were kwa ihe-nkpuchi akpukpọ seal kpuchie ya, ha gētiye kwa nkpa-n'aka-ya abua

nime. 9 Ha gēwere kwa ákwá anunu, kpuchie ihe-idoba-oriona nke ihe ahu nēnye ihè, na oriona-ya nile, na nkpa-ya nile, na ihe-ikpakcpu-oku-ya nile, na ihe-manu-ya nile, nke ha were jere ya ozi: 10 Na gētiye kwa ya na ihe-ya nile nime ihe-nkpuchi akpukpọ seal, tukwasi ya n'ihe eji bụ ya. 11 Q bu kwa n'elu ebe-ichu-aja ọla-edo ahu ka ha gābakwasi ákwá anunu, were kwa ihe-nkpuchi akpukpọ seal kpuchie ya, tiye kwa nkpa-n'aka-ya abua nime: 12 ha gēwere kwa ihe nile nke ije-ozí ahu, nke ha ji je ozi n'ebe nsọ ahu, tiye ha nime ákwá anunu, were kwa ihe-nkpuchi akpukpọ seal kpuchie ha, tukwasi ha n'ihe eji bụ ha. 13 Ha gēkpopu kwa ntu n'ebe-ichu-aja, bakwasi n'elu ya ákwá ododo: 14 ha gētiye kwa n'elu ya ihe nile ya, nke ha ji je ozi n'akuku ya, bú ihe-igu-oku-ya nile, na ndudu-ya nile, na osekè-ya nile, na okwa-nwusa-ya, ihe nile nke ebe-ichu-aja ahu; ha gābakwasi kwa n'elu ya ihe-nkpuchi akpukpọ seal, tiye kwa nkpa-n'aka-ya abua nime. 15 Ma mbe Eron na umu-ya ndikom kpuchisiri ebe nso ahu, na ihe nile nke ebe nsọ ahu, nime nbuli-ije nke omuma-ulo-ikwū; emesia, umu Kohat gābia ibū ya: ma ha agagh-emetu ebe nsọ ahu aka, ka ha we ghara inwu. Ihe ndia bu ibu umu Kohat n'ulo-ikwū nzute. 16 Ihe-nlekota Eleeza nwa Eron onye-nchua-aja bu manu nke ihe nēnye ihè, na ihe-nsure-oku nēsi isi utọ eji uda utọ di iche iche me, na onyinye-inata-iru-oma anēnye mbe dum, na manu nke otite-manu ahu, ihe-nlekota nke ebe-obibi ahu nile, na nke ihe nile di nime ya, bú nime ebe nsọ ahu na nime ihe-ya nile.

17 Jehova we gwa Moses na Eron okwu, si, 18 Unu ebipula cbo nke aburu nile nke ndi Kohat n'etiti ndi Livai: 19 ma menu ha nka, ka ha we di ndu, ghara inwu, mbe ha nābiaru ebe nsọ ahu kachasi ebe nsọ nile nso: Eron na umu-ya ndikom gābata, do ha, nwoke ọ bula n'ofufe-ya na n'ibu-ya: 20 ma ha agagn-abata ihu ebe nsọ ahu ọbuná na nkpirikpi mbe, ka ha ghara inwu.

21 Jehova we gwa Moses okwu, si, 22 Guta kwa onu-ogugu umu Giashon, ha onwe-ha, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, dika aburu nile ha si di; 23 site n'onye bara orú arọ na iri we gaba n'iru

rue onye bara ọgu arọ abua na iri ka i gāgukota ha; onye ọ bula nke nābā ibu agha, ifè ofufe n'ulo-ikwū nzute. 24 Nka bu ofufe nke aburu nile nke ndi Giashon, ifè ofufe na ibū ibu: 25 ha gēbu kwa ákwá-nkwuba nile nke ebe-obibim, na ulo-ikwū nzute, ihe-nkpuchi-ya, na ihe-nkpuchi akpukpọ seal nke dikwasiri ya n'elu, na ákwá-nkwuchi di n'ona-uzọ ulo-ikwū nzute; 26 na ákwá-ngechi nile nke ogige ahu, na ákwá-nkwuchi di n'onu-uzọ nke onu-uzọ-ama nke ogige ahu, nke di n'akuku ebe-obibi ahu na n'akuku ebe-ichu-aja buruburu, na udọ nile ha, na ihe nile nke ofufe-ha, na ihe ọ bula agēmere ha, ha gēfè kwa ofufe nime ya. 27 N'okwu-onu Eron na umu-ya ndikom ka ofufe nile nke umu ndi Giashon gādi, n'ibu-ha nile, na n'ofufe-ha nile: unu gēme kwa ka ha nēlekota ibu-ha nile n'ihe-ndebe-ha. 28 Nka bu ofufe nke aburu nile nke umu ndi Giashon n'ulo-ikwū nzute: ihe-ndebe-ha gādi n'aka Itama nwa Eron, bú onye-nchu-aja.

29 Umu Merari, dika aburu nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, ka i gāgukota kwa ha; 30 site n'onye bara orú arọ na iri we gaba n'iru we rue onye bara ọgu arọ abua na iri ka i gāgukota ha, onye ọ bula nke nābakuru usu-ndi-agma, ifè ofufe nke ulo-ikwū nzute. 31 Nka bu kwa ihe-ndebe nke ibu-ha, dika ofufe-ha nile si di n'ulo-ikwū nzute; ibo nile nke ebe-obibim, na nkporọ-ya nile, na ide-ya nile, na ukwu-ya nile; 32 na ide nile nke ogige ahu buruburu, na ukwu nile ha, na ntú nile ha, na udọ nile ha, tiyere ihe-ha nile, tiyere kwa ofufe-ha nile: n'aha n'aha ka unu gāgukota ihe nke ihe-ndebe nke ibu-ha. 33 Nka bu ofufe nke aburu nile nke umu Merari, dika ofufe-ha nile si di, n'ulo-ikwū nzute, n'aka Itama nwa Eron, bú onye-nchu-aja.

34 Moses na Eron na ndi-isi nzuko Israel we gukota umu ndi Kohat dika aburu nile ha si di, na dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, 35 site n'onye bara orú arọ na iri we gaba n'iru we rue onye bara ọgu arọ abua na iri, onye ọ bula nke nābakuru usu-ndi-agma, ifè ofufe n'ulo-ikwū nzute: 36 ndi-ha agukotara agukota, dika aburu nile ha si di, di nnú isi na ọgu iri-na-asa na iri. 37 Ndia

bu ndi agukọtara agukọtara nke aḅuru nile nke ndi Kohat, onye ọ bula nke nēfē ọfufē n'ulo-ikwū nzute, ndi Moses na Eron gukọtara n'okwu-ọnu Jehova n'aka Moses.

38 Ndi agukọtara agukọtara nke umu Giashon, dika aḅuru nile ha si di, na dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, 39 site n'onye ọbara orụ arọ na iri we gaba n'iru we rue onye ọbara ọgu arọ abua na iri, onye ọ bula nke nābakuru usu-ndi-agha, ifē ọfufē n'ulo-ikwū nzute, 40 ọbuná ndi-ha agukọtara agukọtara, dika aḅuru nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, di nnú isi na ọgu iri-na-otú na iri. 41 Ndia bu ndi agukọtara agukọtara nke aḅuru nile nke umu Giashon, onye ọ bula nke nēfē ọfufē n'ulo-ikwū nzute, ndi Moses na Eron gukọtara n'okwu-ọnu Jehova.

42 Ndi agukọtara agukọtara nke aḅuru nile nke umu Merari, dika aḅuru nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, 43 site n'onye ọbara orụ arọ na iri we gaba n'iru we rue onye ọbara ọgu arọ abua na iri, onye ọ bula nke nābakuru usu-ndi-agha, ifē ọfufē n'ulo-ikwū nzute, 44 ọbuná ndi-ha agukọtara agukọtara, dika aḅuru nile ha si di, di unú asatọ. 45 Ndia bu ndi agukọtara agukọtara nke aḅuru nile nke umu Merari, ndi Moses na Eron gukọtara n'okwu-ọnu Jehova n'aka Moses.

46 Ndi nile agukọtara agukọtara nke ndi Livai, ndi Moses na Eron na ndi-isi Israel gukọtara, dika aḅuru nile ha si di, na dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, 47 site n'onye ọbara orụ arọ na iri we gaba n'iru we rue onye ọbara ọgu arọ abua na iri, onye ọ bula nke nābá ifē ọfufē, na ọfufē nke ibu n'ulo-ikwū nzute, 48 ọbuná ndi-ha agukọtara agukọtara, di orú nnú na otú nnú na ọgu iteghete. 49 N'okwu-ọnu Jehova ka agukọtara lia n'aka Moses, nwoke ọ bula dika ọfufē-ya si di, na dika ibu-ya si di: bú ndi-ya agukọtara agukọtara, dika Jehova nyere Moses iwu.

5 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Nye umu Israel iwu, ka ha chupu n'omuma-ulo-ikwū onye-ekpenta ọ bula, na onye ọ bula nwere orúrú, na onye ọ bula ruru árú site na madu nwuru anwu: 3 ma nwoke ma nwayi, unu

gāchupu ha, n'azu omuma-ulo-ikwū ka unu gāchupu ha je; ka ha we ghara imeru omuma-ulo-ikwū-ha, nke Mu onwem bi n'etiti ha. 4 Umu Israel we me otú a, chupu ha je n'azu omuma-ulo-ikwū: dika Jehova gwara Moses okwu, otú a ka umu Israel mere.

5 Jehova we gwa Moses okwu, si, 6 Gwa umu Israel okwu, si, Nwoke ma-ọbu uwayi, mbe ha gēme ihe nime nmehie nile nke madu, imekpu ihe-nmekpu megide Jehova, ikpe ewe ma nkpuru-obi ahu; 7 ha gēkwuputa kwa nmehie - ha nke lia meworo: ọ gēnyeghachi kwa ihe ikpe mara ya nime ya n'isi-ya, ọ bu kwa otú uzọ n'uzọ ise ya ka ọ gātukwasi ya, nye onye ahu ikpe mara ya bayere ya. 8 Ma ọ buru na nwoke ahu enwegh onye-nbaputa nke ọ gēnyeghachi ihe ahu nke ikpe mara ya nime ya, ihe ahu ikpe mara ya nime ya nke anēnyeghachi Jehova, onye-nchu-aja gēnwe ya; nāgugh ebulu nke nkpuchi-nmehie, nke agēji kpuchiri ya nmehie-ya. 9 Ajā-nbuli ọ bula nke ihe nsọ nile nke umu Israel, nke ha nēweta nso onye-nchu-aja, ọ bu ya gēnwe ya. 10 Ihe nsọ nile nke nwoke ọ bula, ọ bu ya gēnwe ha; ihe nwoke ọ bula gēnye onye-nchu-aja, ọ bu ya gēnwe ya.

11 Jehova we gwa Moses okwu, si, 12 Gwa umu Israel okwu, si ha, Mbe nwunye nwoke ọ bula gējehie, we niekpue ihe-nmekpu megide ya, 13 ya na nwoke ọzọ ewe dina ka ọ ra aru n'aru-ya, ewe zopu ihe ahu n'anya di-ya, kpuchi kwa ya, nwayi ahu ewe rua árú, ma ọ digh onye-ámá megide ya, ejidegh kwa nwayi ahu; 14 mọ ekworo ewe garue nwoke ahu aru, ọ we kwo nwunye-ya ekworo, nwayi ahu ewe rua árú: ma-ọbu mbe inọ ekworo gāgarue ya aru, ọ we kwo nwunye-ya ekworo, ma nwayi ahu arugh árú: 15 nwoke ahu gēme kwa ka nwunye-ya biakute onye-nchu-aja, ọ gēweta kwa n'ihhi nwunye-ya onyinye-ya iji biaru nso, bú otú uzọ n'uzọ iri nke ephah utu ọka barley; ọ gagh-awukwasi ya manu, ọ gagh-atukwasi ya frankincense; n'ihhi na onyinye-inata-iru-oma nke ekworo ka ọ bu, bú onyinye-inata-iru-oma nke ihe-ncheta, nēme ka echeta ajọ onume.

16 Onye-nchu-aja gēme kwa ka ọ biarue nso, guzo ya n'iru Jehova: 17 onye-nchu-aja gēwere kwa miri nso n'aria ájá: ọ bu kwa ufodu nime ájá nke di n'ala-ulo ebe-obibim ka onye-nchu-aja gēwere, tiye ya nime miri ahu: 18 onye-nchu-aja gēguzo kwa nwayi ahu n'iru Jehova, ọpu agiri-isi nwayi ahu, tiye onyinye-inata-iru-oma nke ihe-ncheta n'ọbu-aka-ya abua, onyinye-inata-iru-oma nke ekworo ka ọ bu: ma n'aka onye-nchu-aja ka miri ilu ahu gādi nke nēweta ọbubu-ọnu: 19 onye-nchu-aja gēme kwa ka ọ nua iyi, ọ gāsi nwayi ahu, Ọ buru na gi na nwoke edinagh, ọ buru kwa na i jehiegh ime ihe ruru áró, mbe i nọ n'okpuru di-gi, gi pua na miri ilu a nke nēweta ọbubu-ọnu: 20 ma asi na gi onwe-gi ejehiewo, mbe i nọ n'okpuru di-gi, asi kwa na i rua áró, nwoke nābugh di-gi ewe ra aru n'aru-gi: 21 onye-nchu-aja gēwere kwa iyi nke ọbuba-iyi ahu me ka nwayi ahu nua iyi, onye-nchu-aja gāsi nwayi ahu, Jehova gēme gi ka i buru ihe-ọbuba-iyi ka i buru kwa ihe-ọnu-iyi n'etiti ndi-gi, mbe Jehova nēme ka apata-ukwu-gi bua aru, me kwa ka afo-gi za aza; 22 miri a nke nēweta ọbubu-ọnu gābā kwa na ngiri-afo-gi, ime ka afo-gi za aza, na ime ka apata-ukwu-gi bua aru: nwayi ahu gāsi kwa, Amen, Amen. 23 Onye-nchu-aja gēde kwa ọbuba-iyi ndia n'akwukwo, o gēhichapu kwa ha nime miri ilu ahu: 24 ọ gēme kwa ka nwayi ahu nua miri ilu nke nēweta ọbubu-ọnu: miri ahu nke nēweta ọbubu-ọnu gābā kwa nime ya igho ihe-ilu. 25 Onye-nchu-aja gānara kwa onyinye-inata-iru-oma nke ekworo n'aka nwayi ahu, fé onyinye-inata-iru-oma ahu n'iru Jehova, weta ya nso ebe-ichu-aja: 26 onye-nchu-aja gēsi kwa n'onyinye-inata-iru-oma ahu weju nweju-aka-ya, ka ọ buru ihe-ncheta-ya, o gēsure kwa ya ọku ibu ihe nēsi isi utọ n'ebe-ichu-aja, emesia ọ gēme ka nwayi ahu nua miri ahu. 27 Ma mbe ọ meworo ka ọ nua miri ahu, o gēru kwa, ma ọ buru na ọ rua áró, mekpui ihe-nmekpui megide di-ya, na miri ahu nke nēweta ọbubu-ọnu gābā nime-ya igho ihe-ilu, afo-ya gāza kwa, apata-ukwu-ya gābu kwa aru: nwayi ahu gābu kwa ihe-ọbuba-iyi n'etiti ndi-ya.

28 Ma ọ buru na nwayi ahu arugh áró, ma onye di ọcha ka ọ bu; ọ gāpu kwa ya, we turu ime. 29 Nka bu iwu ekworo, mbe nwayi nējehie, mbe ọ nọ n'okpuru di-ya, ọ we rua áró; 30 ma-ọbu mbe mọ ekworo gāgaru nwoke n'aru, ọ we kwo nwunye-ya ekworo; o gēguzo kwa nwayi ahu n'iru Jehova, onye-nchu-aja gēme kwa ya iwu a nile. 31 Nwoke ahu gāpu kwa n'ajo omume, ma nwayi gēbu ajo omume-ya.

6 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Gwa umu Israel okwu, si ha. Nwoke ma-ọbu nwayi, mbe ọ gālu oké ọlu n'ikwe nkwa onye-Nazirait, ikewaputara Jehova onwe-ya: 3 na manya-vine na ihe-ọnu-iyi nābā n'anya ka ọ gēkewaputa onwe-ya; ọ gagh-ānu manya-vine bara uka, ma-ọbu ihe-ọnu-iyi nābā n'anya bara uka, ọ gagh-ānu kwa miri nkuru-vine ọ bula, ọ gagh-eri kwa nkuru-vine ọhu ma-ọbu nke amikoro amiko. 4 Ubochi nile nke nkewaputa-ya ọ digh ihe nime ihe ọ bula emere site n'osisi vine nke manya-vine o gēri, site na nkuru-ime-ya we rue mbubo-ya. 5 Ubochi nile nke nkwa nkewaputa-ya ọ digh aguba gāgabiga n'isi-ya: rue ozuzu ubochi nile, nke ọ nkewaputara Jehova onwe-ya, nso ka ọ gādi, ọ gēme ka ntutu agiri-isi-ya to ogologo. 6 Ubochi nile ọ nkewaputara Jehova onwe-ya ọ digh madu nwuru anwu ọ gābiaru nso. 7 Ọ gagh-enieru onwe-ya bayere nna-ya, ma-ọbu bayere nne-ya, ma-ọbu bayere nwa-nne-ya nwoke, ma-ọbu bayere nwa-nne-ya nwayi, mbe ha nwuru; n'ihii na nkewaputa Chineke-ya di n'isi-ya. 8 Ubochi nile nke nkewaputa-ya nso ka ọ diri Jehova. 9 Ma mbe onye nwuru anwu gānwu n'akuku-ya na ntabi-anya, na mberede, ọ we merua isi nkewaputa-ya; ọ gākọpu kwa isi-ya n'ubochi anēme ya ka ọ di ọcha, n'ubochi nke-asa ka ọ gākọpu ya. 10 N'ubochi nke-asato ọ gēwetara onye-nchu-aja nduru abua, ma-ọbu umukpalakwukwu abua, rue ọnu-uzo ulo-ikwu nzute. 11 Onye-nchu-aja gēme otu ka ọ buru aja-nmehie, me kwa nke-ozo ka ọ buru aja-nsure-oku, o gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya, n'ihii nmehie nke ọ mehiere site na madu

ahu nwuru anwu, o gēdo kwa isi-ya nso n'ubochi ahu. 12 O gēkewaputa-kwara Jehova ubochi nile nke nkewaputa-ya, weta kwa nwa-ebulu bara otù arọ ka o buru àjà-ikpe-omuma: ma ubochi mbu nile alawo n'iyi, n'ihì na nkewaputa-ya ruru ári.

13 Nka bu kwa iwu onye-Nazirait, n'ubochi ozùzù nke ubochi nile nke nkewaputa-ya: agēme ka o bia n'onu-uzo ulo-ikwū nzute: 14 o gēweta kwa nso Jehova onyinye-ya iji biaru nso, otù nwa-ebulu nke bara otù arọ, nke zu-kwa-ra okè, ka o buru àjà-nsure-oku, na otù nwa-nne-aturu nke bara otù arọ, nke zu-kwa-ra okè, ka o buru àjà-nmehie, na otù ebulu zuru okè ka o buru àjà-udo, 15 na nkata achicha ekogh-eko, ope achicha nke utu oka flour agwara manu, na mbadamba-achicha ekogh-eko ufodunke etere manu, na onyinye-inata-iru-oma-ha, na àjà-ihe-ọnuñu nile ha. 16 Onye-nchu-aja gēweta kwa ha nso n'iru Jehova, me àjà-nmehie-ya, na àjà-nsure-oku-ya: 17 o gēme kwa ebulu ahu ka o buru ihe àjà nke àjà-udo anachuru Jehova, tiyere nkata achicha ekogh-eko ahu: onye-nchu-aja gēme kwa onyinye-inata-iru-oma-ya, na àjà-ihe-ọnuñu-ya. 18 Onye-Nazirait ahu gākọpu kwa isi nke nkewaputa-ya n'onu-uzo ulo-ikwū nzute, o gēwere kwa agiri-isi nke isi nke nkewaputa-ya, tiye ya n'elu oku nke di n'okpuru ihe àjà nke àjà-udo ahu. 19 Onye-nchu-aja gēwere okwa-aka esiri esi nke ebulu ahu, na otù ope achicha ekogh-eko sitere na nkata ahu, na otù mbadamba-achicha ekogh-eko, tiye ha n'elu obu-aka abua nke onye-Nazirait ahu, mpe o kọpusiri isi nke nkewaputa-ya: 20 onye-nchu-aja gēfè kwa ha ibu àjà-ofufè n'iru Jehova; ihe nsọ ka o buru onye-nchu-aja, tiyere okpukpu-obi nke àjà-ofufè, tiye-kwa-ra utaku-ukwu nke àjà-nbuli: emesia onye-Nazirait ahu gānu manya-vine. 21 Nka bu iwu onye-Nazirait onye nēkwe nkwa, na nke onyinye-ya iji biaru Jehova nso bayere nkewaputa-ya, nāgugh ihe akaya gēru: dika nkwa-ya si di, nke o nekwe, otù a ka o gēme n'iwu nkewaputa-ya.

22 Jehova we gwa Moses okwu, si, 23 Gwa Eron, gwa kwa umu-ya ndikom,

okwu, si, Otù a ka unu gāgọzi umu Israel; unu gāsi ha,

24 Jehova gọzie gi, debe gi:

25 Jehova me iru-Ya ka o mukwasi gi, Jehova me-kwa-ra gi amara:

26 Jehova bulie iru-Ya n'aru gi, nye gi udo.

27 Ha gātukwasi kwa aham n'aru umu Israel; Mu onwem gāgọzi kwa ha.

7 1 O rue, n'ubochi Moses guzosiri ebe-obibi ahu, te ya manu, do ya nsọ, na ihe-ya nile, na ebe-ichu-aja na ihe-ya nile, mpe o tesiri ha manu, do ha nsọ; 2 na ndi-isi Israel, bu ndi-isi ulo nke ndi bu nna-ha, wetara ihe nso; ndi ahu bu ndi-isi ebo nile, ndi ahu bu ndi nēguzo n'isi ndi agukotara agukota: 3 ha we weta onyinye-ha iji biaru nso n'iru Jehova, ubo-ala isi nwere ihe-okpukpu, na ehi iri na abua; otù ubo-ala diri ndi-isi abua, otù ehi di-kwa-ra otù onye: ha we weta ha nso n'iru ebe-obibi ahu. 4 Jehova we gwa Moses okwu, si, 5 Nara ha n'aka-ha, ka ha we buru ihe iji fè òfufè nke ulo-ikwū nzute; i gēwere kwa ha nye ndi Livai, nwoke o bula dika òfufè-ya si di. 6 Moses we nara ubo-ala nile na ehi nile, nye ha ndi Livai. 7 Ubo-ala abua na ehi anọ ka o nyere umu Giashon, dika òfufè-ha si di: 8 ubo-ala anọ na ehi asatọ ka o nye-kwara umu Merari, dika òfufè-ha si di, n'aka Itama nwa Eron, bu onye-nchu-aja. 9 Ma o nyegh umu Kohat: n'ihì na òfufè nke ebe nsọ dikwasi ha; n'ubu ka ha nēbu ya. 10 Ndi-isi we weta nso onyinye ira ebe-ichu-aja nye Chineke n'ubochi etere ya manu, ndi-isi ahu we weta nso onyinye-ha iji biaru nso n'iru ebe-ichu-aja. 11 Jehova we si Moses, Otù onye-isi otù ubochi, otù onye-isi otù ubochi, ka ha gēweta nso onyinye-ha iji biaru nso, bayere ira ebe-ichu-aja nye Chineke.

12 Onye nēweta nso onyinye-ya iji biaru nso n'ubochi mbu bu Nahshon nwa Aminadab, nke ebo Juda: 13 onyinye-ya iji biaru nso bu otù afere ọla-ọcha, otùtù-ya di ọgu shekel isi na iri, na otù okwa-nwusa ọla-ọcha nke di ọgu shekel atọ na iri n'otùtù, dika shekel nke ebe nsọ ahu si di; ha abua juputara n'utu oka flour agwara manu, ibu onyinye-inata-iru-oma; 14 na otù

ngaji ọla-edo nke di shekel iri n'ọtütü, juputara n'ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ; 15 na otü nwa-oke-ehi, na otü ebulu, na otü nwa-ebulu nke ọara otü arọ, iji chu aja-nsure-ọku; 16 na otü nkpi, iji chu aja-nmehie; 17 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi ise, na umu-ebulu ise ọara otü arọ, iji chu ihe aja nke aja-udo: nka bu onyinye iji biaru nso nke Nahshon nwa Aminadab.

18 N'ubọchi nke-abua Netanel nwa Zua, onye-isi Isaka, wetara ihe-ya nso: 19 ọ wetara nso onyinye-ya iji biaru nso: otü afere ọla-ọcha, ọtütü-ya di ọgu shekel isi na iri, na otü ọkwa-nwusa ọla-ọcha nke di ọgu shekel atọ na iri n'ọtütü, dika shekel nke ebe nsọ ahu si di; ha abua juputara n'utu ọka flour agwara manu, ibu onyinye-inata-iru-ọma; 20 na otü ngaji ọla-edo nke di shekel iri n'ọtütü, juputara n'ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ; 21 na otü nwa-oke-ehi, na otü ebulu, na otü nwa-ebulu nke ọara otü arọ, iji chu aja-nsure-ọku; 22 na otü nkpi, iji chu aja-nmehie; 23 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi ise, na umu-ebulu ise nke ọara otü arọ, iji chu ihe aja nke aja-udo: nka bu onyinye iji biaru nso nke Netanel nwa Zua.

24 N'ubọchi nke-atọ onye-isi umu Zebulun nwere, bú Eliab nwa Hilon, wetara ihe-ya nso: 25 onyinye-ya iji biaru nso bu otü afere ọla-ọcha, ọtütü-ya di ọgu shekel isi na iri, na otü ọkwa-nwusa ọla-ọcha nke di ọgu shekel atọ na iri n'ọtütü, dika shekel nke ebe nsọ ahu si di; ha abua juputara n'utu ọka flour agwara manu, ibu onyinye-inata-iru-ọma; 26 na otü ngaji ọla-edo nke di shekel iri n'ọtütü, juputara n'ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ; 27 na otü nwa-oke-ehi, na otü ebulu, na otü nwa-ebulu nke ọara otü arọ, iji chu aja-nsure-ọku; 28 na otü nkpi, iji chu aja-nmehie; 29 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi ise, na umu-ebulu ise nke ọara otü arọ, iji chu ihe aja nke aja-udo: nka bu onyinye iji biaru nso nke Eliab nwa Hilon.

30 N'ubọchi nke-anọ onye-isi umu Reuben nwere, bú Elizua nwa Shedeua, wetara ihe-ya nso: 31 onyinye-ya iji biaru nso bu otü afere ọla-ọcha, ọtütü-ya di ọgu shekel isi na iri, na otü ọkwa-

nwusa ọla-ọcha nke di ọgu shekel atọ na iri n'ọtütü, dika shekel nke ebe nsọ ahu si di; ha abua juputara n'utu ọka flour agwara manu, ibu onyinye-inata-iru-ọma; 32 na otü ngaji ọla-edo nke di shekel iri n'ọtütü, juputara n'ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ; 33 na otü nwa-oke-ehi, na otü ebulu, na otü nwa-ebulu nke ọara otü arọ, iji chu aja-nsure-ọku; 34 na otü nkpi, iji chu aja-nmehie; 35 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi ise, na umu-ebulu ise nke ọara otü, arọ, iji chu ihe aja nke aja-udo: nka bu onyinye iji biaru nso nke Elizua nwa Shedeua.

36 N'ubọchi nke-ise onye-isi umu Simeon nwere, bú Shelumiel nwa Zurishadai, wetara ihe-ya nso: 37 onyinye-ya iji biaru nso bu otü afere ọla-ọcha, ọtütü-ya di ọgu shekel isi na iri, na otü ọkwa-nwusa ọla-ọcha nke di ọgu shekel atọ na iri n'ọtütü, dika shekel nke ebe nsọ ahu si di; ha abua juputara n'utu ọka flour agwara manu, ibu onyinye-inata-iru-ọma; 38 na otü ngaji ọla-edo nke di shekel iri n'ọtütü, juputara n'ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ; 39 na otü nwa-oke-ehi, na otü ebulu, na otü nwa-ebulu nke ọara otü arọ, iji chu aja-nsure-ọku; 40 na otü nkpi, iji chu aja-nmehie; 41 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi ise, na umu-ebulu ise nke ọara otü arọ, iji chu ihe aja nke aja-udo: nka bu onyinye iji biaru nso nke Shelumiel nwa Zurishadai.

42 N'ubọchi nke-isi onye-isi umu Gad nwere, bú Eliasaf nwa Deuel, wetara ihe-ya nso: 43 onyinye-ya iji biaru nso bu otü afere ọla-ọcha, ọtütü-ya di ọgu shekel isi na iri, na otü ọkwa-nwusa ọla-ọcha nke di ọgu shekel atọ na iri n'ọtütü, dika shekel nke ebe nsọ ahu si di; ha abua juputara n'utu ọka flour agwara manu, ibu onyinye-inata-iru-ọma; 44 na otü ngaji ọla-edo nke di shekel iri n'ọtütü, juputara n'ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ; 45 na otü nwa-oke-ehi, na otü ebulu, na otü nwa-ebulu nke ọara otü arọ, iji chu aja-nsure-ọku; 46 na otü nkpi, iji chu aja-nmehie; 47 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi ise, na umu-ebulu ise nke ọara otü arọ, iji chu ihe aja nke aja-udo: nka bu onyinye iji biaru nso nke Eliasaf nwa Deuel.

48 N'ubochi nke-asa onye-isi umu Efraim nwere, bú Elishama nwa Amihud, wetara ihe - ya nso: 49 onyinye-ya iji biaru nso bu otù afere ọla-ọcha, ọtùtù-ya di ọgu shekel isi na iri, na otù ọkwa-nwusa ọla-ọcha nke di ọgu shekel atọ na iri n'ọtùtù, dika shekel nke ebe nsọ ahu si di; ha abua juputara n'utu ọka flour agwara manu, ibu onyinye-inata-iru-ọma; 50 na otù ngaji ọla-edo nke di shekel iri n'ọtùtù, juputara n'ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ; 51 na otù nwa-oke-ehi, na otù ebulu, na otù nwa-ebulu nke ọara otù arọ, iji chu àjà-nsure-ọku; 52 na otù nkpi, iji chu àjà-nmehie; 53 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi ise, na umu-ebulu ise nke ọara otù arọ, iji chu ihe àjà nke àjà-udo: nka bu onyinye iji biaru nso nke Elishama nwa Amihud.

54 N'ubochi nke-asatọ onye-isi umu Manase nwere, bú Gameliel nwa Pedahzua, wetara ihe - ya nso: 55 onyinye-ya iji biaru nso bu otù afere ọla-ọcha, ọtùtù-ya di ọgu shekel isi na iri, na otù ọkwa-nwusa ọla-ọcha nke di ọgu shekel atọ na iri n'ọtùtù, dika shekel nke ebe nsọ ahu si di; ha abua juputara n'utu ọka flour agwara manu, ibu onyinye-inata-iru-ọma; 56 na otù ngaji ọla-edo nke di shekel iri n'ọtùtù, juputara n'ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ; 57 na otù nwa-oke-ehi, na otù ebulu, na otù nwa-ebulu nke ọara otù arọ, iji chu àjà-nsure-ọku; 58 na otù nkpi, iji chu àjà-nmehie; 59 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi ise, na umu-ebulu ise nke ọara otù arọ, iji chu ihe àjà nke àjà-udo: nka bu onyinye iji biaru nso nke Gameliel nwa Pedahzua.

60 N'ubochi nke-iteghete onye-isi umu Benjamin nwere, bú Abidan nwa Gideoni, wetara ihe - ya nso: 61 onyinye-ya iji biaru nso bu otù afere ọla-ọcha, ọtùtù-ya di ọgu shekel isi na iri, na otù ọkwa-nwusa ọla-ọcha nke di ọgu shekel atọ na iri n'ọtùtù, dika shekel nke ebe nsọ ahu si di; ha abua juputara n'utu ọka flour agwara manu, ibu onyinye-inata-iru-ọma; 62 na otù ngaji ọla-edo nke di shekel iri n'ọtùtù, juputara n'ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ; 63 na otù nwa-oke-ehi, na otù ebulu, na otù nwa-ebulu nke

ọara otù arọ, iji chu àjà-nsure-ọku; 64 na otù nkpi, iji chu àjà-nmehie; 65 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi ise, na umu-ebulu ise nke ọara otù arọ, iji chu ihe àjà nke àjà-udo: nka bu onyinye iji biaru nso nke Abidan nwa Gideoni.

66 N'ubochi nke-iri onye-isi umu Dan nwere, bú Ahieza nwa Amishadai, wetara ihe-ya nso: 67 onyinye-ya iji biaru nso bu otù afere ọla-ọcha, ọtùtù-ya di ọgu shekel isi na iri, na otù ọkwa-nwusa ọla-ọcha nke di ọgu shekel atọ na iri n'ọtùtù, dika shekel nke ebe nsọ ahu si di; ha abua juputara n'utu ọka flour agwara manu, ibu onyinye-inata-iru-ọma; 68 na otù ngaji ọla-edo nke di shekel iri n'ọtùtù, juputara n'ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ; 69 na otù nwa-oke-ehi, na otù ebulu, na otù nwa-ebulu nke ọara otù arọ, iji chu àjà-nsure-ọku; 70 na otù nkpi, iji chu àjà-nmehie; 71 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi ise, na umu-ebulu ise nke ọara otù arọ, iji chu ihe àjà nke àjà-udo: nka bu onyinye iji biaru nso nke Ahieza nwa Amishadai.

72 N'ubochi nke iri-na-otù onye-isi umu Asha nwere, bú Pagieli nwa Ọkran, wetara ihe-ya nso: 73 onyinye-ya iji biaru nso bu otù afere ọla-ọcha, ọtùtù-ya di ọgu shekel isi na iri, na otù ọkwa-nwusa ọla-ọcha nke di ọgu shekel atọ na iri n'ọtùtù, dika shekel nke ebe nsọ ahu si di; ha abua juputara n'utu ọka flour agwara manu, ibu onyinye-inata-iru-ọma; 74 na otù ngaji ọla-edo nke di shekel iri n'ọtùtù, juputara n'ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ; 75 na otù nwa-oke-ehi, na otù ebulu, na otù nwa-ebulu nke ọara otù arọ, iji chu àjà-nsure-ọku; 76 na otù nkpi, iji chu àjà-nmehie; 77 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi ise, na umu-ebulu ise nke ọara otù arọ, iji chu ihe àjà nke àjà-udo: nka bu onyinye iji biaru nso nke Pagieli nwa Ọkran.

78 N'ubochi nke-iri-na-abua onye-isi umu Naftali nwere, bú Ahira nwa Inan, wetara ihe-ya nso: 79 onyinye-ya iji biaru nso bu otù afere ọla-ọcha, ọtùtù-ya di ọgu shekel isi na iri, na otù ọkwa-nwusa ọla-ọcha nke di ọgu shekel atọ na iri n'ọtùtù; dika shekel nke ebe nsọ ahu si di: ha abua juputara n'utu

ọka flour agwara manu, ibu onyinye-inata-iru-oma; 80 na otù ngaji ọla-edo nke di shekel iri n'ọtùtù, juputara n'ihensure-ọku nēsi isi utọ; 81 na otù nwa-oke-ehi, na otù ebulu, na otù nwa-ebulu nke ọara otù arọ, iji chu aja-nsure-ọku; 82 na otù nkpi, iji chu aja-nmehie; 83 na chi abua, na ebulu ise, na nkpi ise, na umu-ebulu ise nke ọara otù arọ, iji chu ihe aja nke aja-udo: nka bu onyinye iji biaru nso nke Ahira nwa Inan.

84. Nka bu onyinye nke ira ebe-ichu-aja nye Chineke, n'ubochi etere ya manu, site n'aka ndi-isi Israel: afere ọla-ọcha iri na abua, na ọkwa-nwusa ọla-ọcha iri na abua, na ngaji ọla-edo iri na abua: 85 afere ọla-ọcha ọ bula di ọgu shekel isi na iri n'ọtùtù, ọkwa-nwusa ọ bula di kwa ọgu shekel atọ na iri n'ọtùtù: ọla-ọcha nilc nke ihe nile di nnù shekel isi n'ọtùtù, dika shekel nke ebe nsọ ahu si di; 86 ngaji ọla-edo iri na abua ahu, juputara n'ihensure-ọku nēsi isi utọ, ha di shekel iri shekel iri n'ọtùtù-ha, dika shekel nke ebe nsọ ahu si di: ọla-edo nile nke ngaji di ọgu shekel isi n'ọtùtù-ha: 87 ehi nile iji chu aja-nsure-ọku di oke-ehi iri na abua, ebulu-ya di iri na abua, umu-ebulu-ya nke ọara otù arọ di iri na abua, na onyinye-inata-iru-oma-ha: nkpi iji chu aja-nmehie di iri na abua: 88 ehi nile nke ihe aja nke aja-udo di orú oke-ehi na anọ, ebulu-ya di ọgu atọ, nkpi-ya di ọgu atọ, umu-ebulu-ya nke ọara otù arọ di ọgu atọ. Nka bu onyinye nke ira ebe-ichu-aja nye Chineke, mbe etesiri ya manu. 89 Ma mbe Moses bara n'ulo-ikwū nzute ikpayere Ya uka, ọ we nu Olu ahu ka Q nāgwa ya okwu site n'elu ebe-nkpuchi-nmehie nke di n'elu ihe ihe-àmà ahu, site n'etiti cherubim abua ahu: Q we gwa ya okwu.

8 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Gwa Eron okwu, si ya, Mbe i nēweli oriọna asa ahu, na ncherita-iru nke iru ihe-idọba-oriọna ka oriọna asa ahu gēnye ihè. 3 Eron we me otù a; na ncherita-iru nke iru ihe-idọba-oriọna ahu ka ọ weliri oriọna-ya nile, dika Jehova nyere Moses iwu. 4 Nka bu otù emere ihe-idọba-oriọna ahu, ihe akpuru akpu nke ọla-edo ka ọ bu; rue ukwu-ala-ya, ru kwa okoko-ya nile, ihe

akpuru akpu ka ọ bu: dika ihe-ile-anya ahu si di nke Jehova mere ka Moses hu, otù a ka ọ mere ihe-idọba-oriọna ahu.

5 Jehova we gwa Moses okwu, si, 6 Weputa ndi Livai n'etiti umu Israel, me ka ha di ọcha. 7 Otù a ka i gēme ha, ime ka ha di ọcha: fesa ha miri nāsachapu nmehie, ka ha me kwa ka aguba gabiga n'anu-aruhale, ka ha su kwa uwe-ha, me kwa onwe-ha ka ha di ọcha. 8 Ka ha were kwa nwa-oke-ehi, na onyinye-inata-iru-oma-ya, bú utu ọka flour agwara manu, nwa-oke-ehi ọzọ ka i gēwere kwa iji chu aja-nmehie. 9 I gēme kwa ka ndi Livai biaru nso n'iru ulo-ikwū nzute: i gākpọkọta kwa nzukọ nile nke umu Israel: 10 i gēme kwa ka ndi Livai biaru nso n'iru Jehova: umu Israel gēbikwasi ndi Livai aka-ha: 11 Eron gēfè ndi Livai n'iru Jehova ibu aja-ofufè sitere n'umu Israel, ka ha we buru ndi gēfè ofufè nke Jehova. 12 Ndi Livai gēbikwasi aka-ha n'isi oke-ehi abua ahu: gi me otù nime ha ka ọ buru aja-nmehie, me ibe-ya ka ọ buru aja-nsure-ọku, ichuru Jehova, ikpuchiri ndi Livai nmehie-ha. 13 I gēguzo ndi Livai n'iru Eron, na n'iru umu-ya ndikom, fé kwa ha ka ha buru aja-ofufè ichuru Jehova. 14 I gēkewaputa kwa ndi Livai n'etiti umu Israel, ndi Livai gābu kwa ihe M'nwere. 15 Emesia ndi Livai gābà ifè ulo-ikwū nzute ofufè: i gēme ka ha di ọcha, fé kwa ha ibu aja-ofufè. 16 N'ihale na ndi enyesiworom ha nile ka ha bu site n'etiti umu Israel; n'ọnọdu umu nile ọ bula meghere akpānwa, bú umu eburu uzọ muru madu nile nke umu Israel, ka M'wereworo ha n'Onwem. 17 N'ihale na Mu nwe umu nile eburu uzọ mu n'etiti umu Israel, ma n'etiti madu ma n'etiti anu-ulo: n'ubochi M'tihuru umu nile eburu uzọ mu n'ala Ijpt ka M'doro ha nsọ nye Onwem. 18 Ewerewokwani ndi Livai n'ọnọdu umu nile eburu uzọ mu n'etiti umu Israel. 19 Ewerewom ndi Livai nye Eron, nye kwa umu-ya ndikom, dika ndi enyere enye, site n'etiti umu Israel, ifè ofufè nke umu Israel n'ulo-ikwū nzute, na ikpuchiri umu Israel nmehie-ha: ka ihe-otiti we ghara idi n'etiti umu Israel, n'ibiaru-nso nke umu Israel nābiaru ebe nsom. 20 Moses, na Eron, na nzukọ nile nke

umu Israel, we me ndi Livai otù a: dika ihe nile si di nke Jehova nyere Moses n'iwu bayere ndi Livai, otù a ka umu Israel mere ha. 21 Ndi Livai we wepu nmehie n'onwe-ha, su uwe-ha; Eron we fè ha ka ha buru àjà-ofufè n'iru Jehova; Eron we kpuchiere ha nmehie-ha ime ka ha di ocha. 22 Emesia ndi Livai we ba ifè òfùfè-ha n'ulo-ikwū nzute n'iru Eron, na n'iru umu-ya ndikom: dika Jehova nyere Moses iwu bayere ndi Livai, otù a ka ha mere ha.

23 Jehova we gwa Moses okwu, si, 24 Nka bu nke ndi Livai nwere: site n'onye bara orú arọ na ise we gaba n'iru ha gābà ibu agha n'òfùfè nke ulo-ikwū nzute: 25 ma site n'onye bara oḡu arọ abua na iri we gaba n'iru ha gēsi n'ibu-agma nke òfùfè ahu laghachi, ha agagh-efè oḡo; 26 ma ha gēso umu-nne-ha je ozi n'ulo-ikwū nzute, idebe ihe-ndebe, ma o digh òfùfè ha gēfè. Otù a ka 1 gēme ndi Livai n'ihe-ndebe-ha.

9 1 Jehova we gwa Moses okwu n'ozara Sainai, n'arọ nke-abua nke nputa ha si n'ala Ijpt puta, n'onwa mbu, si, 2 Ka umu Israel me kwa ememe ngabiga na mbe-ya akara àkà. 3 N'ubochi nke-iri-na-anọ n'onwa nka, n'etiti ehie na anyasi, ka unu gēme ya na mbe-ya akara àkà: dika ukpuru-ya nile si di, na dika ikpè-ya nile si di, ka unu gēme ya. 4 Moses we gwa umu Israel okwu, si ha me ememe ngabiga ahu. 5 Ha we me ememe ngabiga ahu n'onwa mbu, n'ubochi nke-iri-na-anọ nke onwa ahu, n'etiti ehie na anyasi, n'ozara Sainai: dika ihe nile si di nke Jehova nyere Moses n'iwu, otù a ka umu Israel mere. 6 Ma ndikom ufodu di, ndi bu ndi ruru arú site n'ozu madu, ha apugh kwa ime ememe ngabiga ahu n'ubochi ahu: ha we biaru nso n'iru Moses na n'iru Eron n'ubochi ahu: 7 ndikom ahu we si ya, Ayi onwe-ayi bu ndi ruru arú site n'ozu madu: n'ihigini ka anēbochi ayi, ka ayi we ghara iweta nso onyinye iji biaru nso Jehova na mbe-ya akara àkà n'etiti umu Israel? 8 Moses we si ha, Guzonu; ka m'we nu ihe Jehova gēnye n'iwu bayere unu.

9 Jehova we gwa Moses okwu, si, 10 Gwa umu Israel okwu, si, Nwoke o bula n'etiti unu ma-ọbu n'etiti oḡo-unu nile, mbe o gāru arú site na madu nwuru

anwu, ma-ọbu mbe o nọ n'ije di anya, o gēme-kwa-ra Jehova ememe ngabiga: 11 n'onwa nke-abua n'ubochi nke-iri-na-anọ n'etiti ehie na anyasi ka ha gēme ya; tiyere achicha ekogh-eko na ihe di iche iche nēlu ilu ka ha gēri ya: 12 ha agagh-eme ka ihe fodu site na ya rue ututu, o digh kwa okpukpu ha gētiji nime ya: dika ukpuru nile nke ngabiga ahu si di ka ha gēme ya. 13 Ma nwoke nke di ocha, nke nānogh kwa n'ije, ma o rapuwo ime ememe ngabiga, agēbipu kwa madu ahu n'etiti umu-nna-ya: n'ihina o wetagh nso onyinye iji biaru nso Jehova na mbe-ya akara àkà, nwoke ahu gēbu nmehie-ya. 14 Ma mbe obia gānọ n'etiti unu dika obia, me-kwara Jehova ememe ngabiga; dika ukpuru ngabiga ahu si di, na dika ikpè-ya si di, otù a ka o gēme: otù ukpuru ka unu gēnwe, ma obia, ma onye amuru n'ala.

15 N'ubochi eguzoro ebe-obibi ahu oḡo igwe-oji ahu kpuchiri ebe-obibi, oḡuna ulo-ikwū nzute: ma n'anyasi o di n'elu ebe-obibi ahu dika oku, n'ile ya anya, rue ututu. 16 Otù a ka o di mbe dum: igwe-oji ahu nēkpuchi ya, ya na oku n'abali, n'ile ya anya. 17 Ma o di ka nrigo nke igwe-oji ahu site n'elu Ulo-ikwū si di, emesia umu Israel we bulie ije: o bu kwa n'ebe igwe-oji ahu bi, n'ebe ahu ka umu Israel nāma ulo-ikwū-ha. 18 N'okwu-onu Jehova ka umu Israel nēbuli ije, o bu kwa n'okwu-onu Jehova ka ha nāma ulo-ikwū-ha: ubochi nile igwe-oji ahu nēbi n'elu ebe-obibi ahu ha nānọdu n'omuma-ulo-ikwū. 19 Mbe igwe-oji ahu nānoghide n'elu ebe-obibi ahu otutu ubochi, umu Israel we debe ihe-ndebe nke Jehova, ha ebuligh kwa ije. 20 Mbe ufodu di mbe igwe-oji ahu nānọ ubochi ole-na-ole n'elu ebe-obibi ahu; n'okwu-onu Jehova ka ha nānọdu n'omuma-ulo-ikwū, o bu kwa n'okwu-onu Jehova ka ha nēbuli ije. 21 Mbe ufodu di kwa mbe igwe-oji ahu nānọ site n'anyasi rue ututu; ma mbe igwe-oji ahu rigoro n'ututu, ha we bulie ije: ma n'ehie ma n'abali, mbe igwe-oji ahu rigoro, ha we bulie ije. 22 Ma asi na o bu ubochi abua, ma-ọbu otù onwa, ma-ọbu otù arọ, ka igwe-oji ahu nānoghide n'elu ebe-obibi ahu, ibi ebi n'elu ya, umu Israel nānọdu n'omuma-ulo-ikwū-ha, ha

ebuligh kwa ije: ma m̀be emere ka ọ rigo, ha buliri ije. 23 N'okwu-ọnu Jehova ha nāma ulo-ikwū-ha, ọ bu kwa n'okwu-ọnu Jehova ka ha nēbuli ije: ihe-ndebe nke Jehova ka ha debere, n'okwu-ọnu Jehova n'aka Moses.

10 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Mere onwe-gi opi ọla-ọcha abua; ihe akpuru akpu ka i gēme ha: ha gābu-kwa-ra gi ihe bayere nkpokota nzukọ Israel, na ihe bayere nbuli-ije nke omuma-ulo-ikwū nile ha. 3 Mbe ha gēwere ha fūa, nzukọ Israel nile gēzukọ n'ebe i nọ rue ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute. 4 Ma ọ buru na otù ka ha were fūa, ndi-isi, bú ndi-isi nke usu nile nke nnù ndikom abua na ọgu iri nke Israel, gēzukọ kwa n'ebe i nọ. 5 Mbe unu gāfù opi ka ọ we dasie uda ike, ọmuma-ulo-ikwū nile nke nāma ulo-ikwū-ha n'akuku Iru-anyanwu gēbuli kwa ije. 6 Mbe unu gāfù opi ubò nke-abua ka ọ we dasie uda ike, ọmuma-ulo-ikwū nile nke nāma ulo-ikwū-ha n'akuku Ndida gēbuli kwa ije: ha gāfù opi ka ọ we dasie uda ike bayere nbuli-ije nile ha. 7 Ma n'ikpokota nkpokota Israel unu gāfù opi, ma unu emela ka ọ dasie uda ike. 8 Ọ bu umu-ndikom Eron, bú ndi-nchua-aja, gēwere opi abua ahu fua; ha gābu-kwa-ra unu ukpuru ebighe-ebi rue ọbọ nile unu. 9 Ọzọ, m̀be unu nēbu agha n'ala-unu megide onye-nkpabu nākpabu unu, unu gēwere opi me ka ha dasie uda ike; agēcheta kwa unu n'iru Jehova, bú Chineke-unu, agāzọputa kwa unu n'aka ndi-iro-unu. 10 Ọ bu kwa n'ubochi ọnu-unu, na na m̀be nile unu akara aká, na nime nmalite ọnwa nile unu, ka unu gēwere opi abua ahu fūa n'elu aja-nsure-ọku nile unu, na n'elu ihe aja nke aja-udo nile unu; ha gābu-kwa-ra unu ihe-ncheta n'iru Chineke-unu; Mu onwem bu Jehova, Chineke-unu.

11 O rue n'arọ nke-abua, n'ọnwa nke-abua, n'ubochi nke-orù n'ọnwa ahu, na igwe-oji ahu siri n'elu ebe-obibi nke ihe-ama ahu rigo. 12 Umu Israel we si n'ọzara Sainai bulie ije dika nbuli-ije nile ha si di; igwe-oji ahu we nọdu n'ọzara Peran. 13 Ma ha buru uzọ bulie ije n'okwu-ọnu Jehova n'aka Moses. 14 Ọkọlọtọ nke ọmuma-ulo-ikwū umu Juda buru uzọ bulie ije, dika usu nile nke ndi-agma-ha si di: Nahshon

nwa Aminadab nọ n'isi usu-ndi-agma-ha. 15 Onye nọ n'isi usu-ndi-agma nke ebo umu Isaka bu Netanel nwa Zua. 16 Onye nọ n'isi usu-ndi-agma nke ebo umu Zebulun bu Eliab nwa Hilon. 17 Ewe weda ebe-obibi ahu; umu Giashon na umu Merari, ndi nēbu ebe-obibi ahu, we bulie ije. 18 Ọkọlọtọ nke ọmuma-ulo-ikwū Reuben we bulie ije, dika usu nile nke ndi-agma-ha si di: Elizua nwa Shedeua nọ n'isi usu-ndi-agma-ha. 19 Onye nọ n'isi usu-ndi-agma nke ebo umu Simeon bu Shelumiel nwa Zurishadai. 20 Onye nọ n'isi usu-ndi-agma nke ebo umu Gad bu Eliasaf nwa Deuel. 21 Ndi Kohat we bulie ije, nēbu ebe nsọ ahu: ma ndi ọzọ guzoro ebe-obibi ahu ọtọ rue ọbibia-ha. 22 Ọkọlọtọ nke ọmuma-ulo-ikwū umu Ephraim we bulie ije, dika usu nile nke ndi-agma-ha si di: Elishama nwa Amihud nọ n'isi usu-ndi-agma-ha. 23 Onye nọ n'isi usu-ndi-agma nke ebo umu Manase bu Gameliel nwa Pedahzua. 24 Onye nọ n'isi usu-ndi-agma nke ebo umu Benjamin bu Abidan nwa Gideoni. 25 Ọkọlọtọ nke ọmuma-ulo-ikwū umu Dan, nke nọ n'azu ọmuma-ulo-ikwū nile, we bulie ije, dika usu nile nke ndi-agma-ha si di: Ahieza nwa Amishadai nọ n'isi usu-ndi-agma-ha. 26 Onye nọ n'isi usu-ndi-agma nke ebo umu Asha bu Pagiell nwa Ọkran. 27 Onye nọ n'isi usu-ndi-agma nke ebo umu Naftali bu Ahira nwa Inan. 28 Ndia bu nbuli-ije nke umu Israel, dika usu nile nke ndi-agma-ha si di; ha we bulie ije.

29 Moses we si Hobab, nwa Reuel onye Midian, bú nna nwunye Moses, Ndi nēbuli ije ka ayi bu rue ebe ahu nke Jehova kwuru okwu bayere ya, si, Nke ahu ka M'gēnye unu: soro ayi je, ayi gēme kwa gi nma: n'ihhi na Jehova ekwuwo ezi ihe bayere Israel. 30 Ọ we si ya, M'gagh-eje; kama alam na umu-nnam ka m'gālakuru. 31 Ọ we si, Biko, arapula ayi; n'ihhi na i mara ọmuma-ulo-ikwū-ayi n'ọzara, i gābu-kwa-ra ayi anya. 32 O gēru kwa, m̀be i soro ayi je, o gēru kwa, na ezi ihe ahu nke Jehova gēme ayi nma nime ya, ayi gēme kwa gi nma.

33 Ha we si n'ugwu Jehova bulie ije-ha, je ije ubochi atọ; ihe ọbuba-ndu nke Jehova nēbuli kwa ije n'iru ha ije

ubochi atọ, ileputara ha ebe izu-ike. 34 Igwe-oji nke Jehova we di n'elu ha n'ehihie, mbe ha si n'omuma-ulo-ikwū bulie ije.

35 O rue, nime nbuli-ije ipe ahu, na Moses nāsi, Bilie, Jehova, ka ndi-iro-Gi basa; ka ndi nākpọ Gi asi hapu kwa n'iru Gi. 36 Ma mbe o zuru ike, o nāsi, Jehova, laghachikute otutu igwè madu ndia, bu usu nile nke nnū madu abua na ogu iri nke Israel.

1 1 Ndi Israel we di ka ndi nātamu ntamu, nēkwu ihe ojo na nti Jehova: Jehova we nu ya, iwe-Ya we di oku; oku nke Jehova we re n'etiti ha, we ripia madu ufodu nime nsotu omuma-ulo-ikwū. 2 Ndi Israel we tikue Moses; Moses we kpere Jehova, oku ahu we bilata. 3 Ewe kpọ aha ebe ahu Tabera: n'ihia na oku nke Jehova nēre n'etiti ha.

4 Igwè ndi gwara ogwa nke nọ n'etiti ha we chọ ajo ochicho: umu Israel we kwa kwa akwà ozo, si, Onye gēme ka ayi rie anu? 5 Ayi nēcheta azū nke ayi nēri n'Ijpt nāzugh azū; ya na cucumbers, na melons, na leeks, na onions, na garlic: 6 ma uhu a nkpuru-obi ayi akpọwo nku; o digh ihe o bula ayi nwere: o bu nāni manna nka di n'iru ayi. 7 Ma manna ahu, dika nkpuru coriander ka o bu, iru-ya di kwa ka iru bdellium. 8 Ndi Israel jeghariri, chikota ya, were nkume-igwēnri gwe ya, ma-ọbu na ha suru ya n'ikwè, we sie ya n'ite, me ya ka o buru ope achicha: idetu ya ire o di ka idetu ihe eji manu si esi. 9 Mbe igirigi dakwasiri omuma-ulo-ikwū ahu n'abali, manna we dakwasi ya. 10 Moses we nu ndi Israel ka ha nākwa akwà n'aburu nile ha, nwoke o bula n'onu-uzo ulo-ikwū-ya: iwe nke Jehova we di oku nke-uku; o jo-kwa-ra njo n'anya Moses. 11 Moses we si Jehova, N'ihia gini ka I ji mejọ oru-Gi? o bu kwa n'ihia gini ka m'nāhutagh kwa amara n'iru Gi, na I nēbom ibu nke ndi nka nile? 12 O bu mu onwem turu ime ndi nka nile? o bu mu onwem muru ha, na I nāsim, Kuru ha n'obi-gi, dika nna-nāzū-nwa si eku nwa nānu ara, rue ala ahu nke I nuru ndi bu nna-ha iyi inye ha? 13 O le ebe m'gēsi nwe anu inye ndi nka nile? n'ihia na ha nākwasom akwà, si, Nye ayi anu,

ka ayi we rie. 14 Apughm, nāni mu onwem, ikuru ndi nka nile, n'ihia na o karirim arọ. 15 Ma o buru na otu a ka Gi onwe-gi nēmēm, biko, busiem, o buru na ahutawom amara n'iru Gi; ka m'ghara kwa ilekwasi ihe ojom anya.

16 Jehova we si Moses, Chikotaram ogu ndikom atọ na iri sitere na ndi-okenye Israel, ndi i maworo na ha onwe-ha bu ndi-okenye nke ndi Israel, na ndi nēle ha anya n'olu: gi chiri ha bia rue ulo-ikwū nzute, ka ha we soro gi guzo onwe-ha n'ebe ahu. 17 M'gāridata, kpayerere gi uka n'ebe ahu: M'gānara kwa ufodu nime Mọ ahu nke dikwasi gi, tukwasi ha; ha gēso kwa gi bū ibu ndi Israel, ka i we ghara ibū ya, nāni gi onwe-gi. 18 Gi si kwa ndi Israel, Do onwe-unu nsọ bayere echi, unu gēri kwa anu: n'ihia na unu akwawo akwà na nti Jehova, si, Onye gēme ka ayi rie anu? n'ihia na o diri ayi nma n'Ijpt: Jehova gēnye kwa unu anu, unu gēri kwa. 19 O bugh otu ubochi ka unu gēri anu, o bugh ubochi abua, o bugh ubochi ise, o bugh ubochi iri, o bugh oru ubochi; 20 rue otu onwa zuru ezū, rue mbe o gēsi n'imi-unu puta, o we ghoro unu ihe-isọ-oyi: n'ihia na unu ajuwo Jehova Nke nọ n'etiti unu, unu we kwa akwà n'iru Ya, si, N'ihia gini kwa ka ayi siworo n'Ijpt puta? 21 Moses we si, Oru nnū ndikom ogu uzo atọ na oru nnū uzo iri-na-ise ndi ji ukwu eje ka ndi ahu di, bu ndi mu onwem nọ n'etiti ha; ma Gi onwe-gi asiwo, Anu ka M'gēnye ha, ka ha we rie otu onwa zuru ezū. 22 O bu igwè ewu na aturu na igwè ehi ka agēburu ha, ka o we zue ha? o bu azū nile nke oké osimiri ka agāchikotara ha, ka o we zue ha?

23 Jehova we si Moses, Aka Jehova, o ghowo nkpunkpu aka? uhu a ka i gāhu ma okwum gēre gi ma-ọbu na o gaghere. 24 Moses we pua, gwa ndi Israel okwu nile nke Jehova: o we chikota ogu ndikom atọ na iri sitere na ndi-okenye nke ndi Israel, guzo ha buruburu Ulo-ikwū ahu. 25 Jehova we ridata n'igwe-oji ahu, gwa ya okwu, nara ufodu nime Mọ ahu nke dikwasiri ya, tiyekwasi n'ogu ndi-okenye atọ na iri ahu: o rue, mbe Mọ ahu bekwasiri ha, na ha buru amuma, ma ha emegh ya ozo. 26 Ma ndikom abua foduru n'omuma-ulo-

ikwū, aha nke otù onye nime ha bu Eldad, aha nke ibe-ya bu Midad: Mọ ahu we bekwasi ha; ha onwe-ha di kwa n'etiti ndi edere aha-ha n'akwukwo, ma ha apugh jerue Ulo-ikwū ahu: ha we bū amuma n'omuma-ulo-ikwū. 27 Otù okorobia we ɓa ɔsɔ, gosi Moses, si, Eldad na Midad nēbu amuma n'omuma-ulo-ikwū. 28 Joshua nwa Nun, onye nējere Moses ozi, bū otù onye nime ndikom-ya arɔputaworo, we za, si, Onye-nwem Moses, ɓochie ha. 29 Moses we si ya, Q bu onye nēkwō ekworo ka i burum? ɔ gādim nō nma ma asi na ndi Jehova nile bu ndi-amuma, ka Jehova we tiyekwasi ha Mọ-Ya! 30 Moses, ya na ndi-okenye Israel, we chikɔta onwe-ha n'omuma-ulo-ikwū. 31 Otù ifufe we si n'ebe Jehova nọ bulie ije, we keputa nnunu quail n'oké osimiri, rapu ha n'akuku ɔmuma-ulo-ikwū, dika ije otù ubochi n'otù akuku, na dika ije otù ubochi n'akuku. nke-ɔzɔ, buruburu ɔmuma-ulo-ikwū, na dika cubit abua n'elu iru ala. 32 Ndi Israel we bilie ubochi ahu nile, na abali-ya nile, na echi-ya nile, chikɔta nnunu quail ahu: onye nāchikɔta ntā chikɔtara homer iri: ha we were ha ɓasara onwe-ha n'ebe nile buruburu ɔmuma-ulo-ikwū. 33 Mɓe anu ahu nādi n'etiti ezé-ha ubu a, tutu atabie ya, iwe Jehova we di ɔku megide ndi Israel, Jehova we were ihe-otiti riri nne nke-uku tie ndi Israel. 34 Ewe kpɔ aha ebe ahu Kibrot-hataava: n'ihī na n'ebe ahu ka ha liri ndi Israel ndi nāchɔ ajɔ ɔchichɔ. 35 Ndi Israel siri na Kibrot-hataava bulie ije rue Hazerot; ha we nọ na Hazerot.

12 1 Miriam na Eron we kwue okwu megide Moses n'ihī nwayi Etiopia ahu ɔ lutara: n'ihī na nwayi Etiopia ka ɔ lutara. 2 Ha we si, Q bu ezic na nāni Moses ka Jehova wereworo kwue okwu? Q bugh kwa ayi ka Q wereworo kwue okwu? Jehova we nu ya. 3 Ma nwoke ahu, bū Moses, di ume-ala n'obi nke-uku, kari madu nile ndi nọ n'elu ala. 4 Jehova we si Moses na Eron na Miriam na mberede, Putanu, unu atɔ, rue ulo-ikwū nzute. Ha atɔ we puta. 5 Jehova we ridata n'ogidi igwe-oji, guzo n'ɔnu-uzɔ Ulo-ikwū, kpɔ Eron na Miriam: ha abua we puta. 6 Q we

si, Biko, nurunu okwum nile: ɔ buru na onye-amuma di n'etiti unu, n'ohū ka Mu, bū Jehova, gēme ka ɔ maram, na nrɔ ka M'gāgwa ya okwu. 7 Q bugh otù a ka orum Moses di; n'ulom nile onye kwesiri ntukwasi-obi ka ɔ bu: 8 ɔnu na ɔnu ka M'gāgwa ya okwu, ɔbunā n'ile-anya, ɔ bugh kwa n'ilu di iche iche; udi Jehova ka ɔ gēlegide kwa anya: ɔ bu kwa gini mere unu nātugh egwu ikwu okwu megide orum, bū imegide Moses? 9 Iwe Jehova we di ɔku megide ha; Q we la. 10 Igwe-oji ahu we si n'elu Ulo-ikwū ahu wezuga onwe-ya; ma, le, Miriam bu onye-ekpenta, dika snow: Eron we che Miriam iru, ma, le, ɔ bu onye-ekpenta. 11 Eron we si Moses, Biko, onye-nwem, ariom i, atukwasila ayi nmehie, nke ayi buru ndi-nzuzu nime ya, nke ayi mehiewo-kwa-ra nime ya. 12 Biko, ka ɔ ghara idi ka onye nwuru anwu, nke nkera anu-arua-ya richapuworo mɓe o si n'akpā-nwa nne-ya puta. 13 Moses we tikue Jehova, si, Chineke, biko, me ka aru-ya di ike, biko. 14 Jehova we si Moses, Q buru na nna-ya aɓasa ya asɔ n'iru ma-ɔli, ihere agagh-cme ya ubochi asa? ka emechibido ya uzɔ n'azu ɔmuma-ulo-ikwū ubochi asa, emesia agāchikɔta kwa ya na ndi Israel. 15 Ewe mechibido Miriam uzɔ n'azu ɔmuma-ulo-ikwū ubochi asa: ma ndi Israel ebuligh ije rue mɓe achikɔtara Miriam na ndi Israel. 16 Ma emesia ndi Israel siri na Hazerot bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'ɔzara Peran.

13 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Zigara onwe-gi ndikom, ka ha we ledō ala Kenean, nke Mu onwem nēnye umu Israel: otù nwoke otù nwoke diri ebo nna-ya-hā ka unu gēziga, onye ɔ bula, ɔ buru onye-isi n'etiti ha. 3 Moses we si n'ɔzara Peran ziga ha n'okwu-ɔnu Jehova: ha nile bu ndikom, ndi-isi umu Israel ka ha bu. 4 Ndia bu aha-ha: nke diri ebo Reuben bu Shamua nwa Zakua. 5 Nke diri ebo Simeon bu Shefat nwa Hori. 6 Nke diri ebo Juda bu Keleb nwa Jefune. 7 Nke diri ebo Isaka bu Igal nwa Josef. 8 Nke diri ebo Efraim bu Hoshia nwa Nun. 9 Nke diri ebo Benjamin bu Palti nwa Rafu. 10 Nke diri ebo Zebulun bu Gadiel nwa Sodi. 11 Nke diri ebo

Josef, nke ahu bu, nke diri ebo Manase, bu Gadi nwa Susi. 12 Nke diri ebo Dan bu Amiel nwa Gemali. 13 Nke diri ebo Asha bu Setua nwa Maikael. 14 Nke diri ebo Naftali bu Nahbi nwa Vofsi. 15 Nke diri ebo Gad bu Geuel nwa Maki. 16 Ndi ahu bu aha ndikom ahu nke Moses zigara iledo ala ahu. Moses we kpọ Hoshia nwa Nun Joshua. 17 Moses we ziga ha iledo ala Kenean, ọ si ha, Rigonu n'uzọ a nime Negeb, rigo-kwa-nu n'ugwu: 18 we hu ala ahu, ihe ọ bu; na ndi ahu ndi bi na ya, ma ọ bu ndi di ike ka ha bu, ma-ọbu ndi nādigh ike, ma ọ bu madu ole-na-ole ka ha di, ma-ọbu ọtutu madu; 19 na ihe ala ahu bu nke ndi ahu nēbi nime ya, ma ọ bu ezi ala ka ọ bu ma-ọbu ala ọjọ; na ihe obodo nile bu nke ndi ahu nēbi nime ha, ma ọ bu na ha bi n'omuma-ulo-ikwū, ma-ọbu n'ebe ewusiri ike; 20 na ihe ala ahu bu, ma ọ bu ala nwere ume ka ọ bu ma-ọbu ala nātā ihe, ma osisi di nime ya, ma-ọbu na ọ digh. Me kwa onwe-unu ka unu di ike, weta kwa ufọdu nime nkpuru ala ahu. Ma m̀be ahu bu m̀be nke nkpuru mbu nke nkpuru-vine. 21 Ha we rigo, ledo ala ahu site n'ọzara Zin rue Rehob, na nbata Hemat. 22 Ha we rigo nime Negeb, biarue Hebron; ma n'ebe ahu ka Ahiman na Sheshai na Talmi, b̀ umu Anak, nọ. (Ma ewuru Hebron arọ asa tutu ewue Zoan n'Ijpt.) 23 Ha we biarue ndagwurugwu Eshkol, si n'ebe ahu ọtu otu alaka na otu uyọkọ nkpuru-vine; ha we b̀uru ya n'osisi eji ebu ihe n'etiti madu abua; ha weta-kwa-ra ufọdu nime nkpuru pomegranate na ufọdu nime nkpuru fig. 24 Akpọrọ ebe ahu ndagwurugwu Eshkol, n'ih i uyọkọ nke umu Israel si n'ebe ahu ọtu. 25 Ha we si n'iledo ala ahu lata n'ogwugwu ọgu ubochi abua. 26 Ha we je biakute Moses, biakute kwa Eron, biakute kwa nzukọ nile nke umu Israel, rue ọzara Peran, rue Kedesh; we weghachiri ha na uzukọ Israel nile okwu, me kwa ka ha hu nkpuru ala ahu. 27 Ha we kọrọ ya akukọ, si, Ayi bara n'ala ahu ebe i zigara ayi, ọzọ kwa, ala nke miri-ara-ehi na manu-añu nērū nime ya ka ọ bu; nka bu kwa nkpuru-ya. 28 Otū ọ di, ndi bi n'ala ahu di ike, ewusi-kwa-ra obodo nile ha ike, ha di kwa uku ri nne: ọzọ

kwa, umu Anak ka ayi huru n'ebe ahu. 29 Amalek bi n'ala Negeb: ndi Het na ndi Jebus na ndi-Amorait bi n'ugwu: ndi Kenean bi n'usọ oké osimiri, na n'akuku Jodan. 30 Keleb we me ka ndi Israel ọba nkiti n'ebe Moses nọ, ọ si, Ka ayi rigo nọ, nweta ya; n'ih i na ayi puru ime ya nke-oma. 31 Ma ndikom ahu ndi soro ya rigo siri, Ayi apugh irigo imegide ndi ahu, n'ih i na ndi di ike ka ha bu kari ayi. 32 Ha we me ka akukọ ọjọ putara umu Israel bayere ala ahu nke ha ledoro, si, Ala ahu, nke ayi gabigaworo nime ya iledo ya, ala nke nēripiya ndi bi ya ka ọ bu; ọzọ, ndi nile ayi huru n'etiti ya b̀ ndikom toro ogologo. 33 N'ebe ahu ka ayi hu-kwa-ra ndi-Nefilim, b̀ umu Anak, ndi sitere na ndi-Nefilim: ayi we di n'anya onwe-ayi dika ogugu, ọ bu kwa otū a ka ayi di n'anya-ha.

14 1 Nzukọ Israel nile we welie olu-ha, tie nkpu; ndi Israel we kwa akwā abali ahu. 2 Umu Israel nile we tamue ntamu megide Moses, megide kwa Eron: nzukọ ahu nile we si ha, Ọ gādi ayi nọ nma ma asi na ayi anwuruwo n'ala Ijpt, ma-ọbu n'ọzara nka! ọ gādi ayi nọ nma ma asi na ayi anwuruwo! 3 Ọ bu kwa n'ih i gini ka Jehova nēme ka ayi ba n'ala nka, ida site na mma-agma? Ndinyom-ayi na umu-ntakiri-ayi gāghọ ihe-nluta-n'agma: ọ gagh-adi ayi nma ilaghachi n'Ijpt? 4 Ha we siritā onwe-ha, Ka ayi me otū onye onye-isi, ka ayi laghachi kwa n'Ijpt. 5 Moses na Eron we da kpue iru-ha n'ala n'iru nkpọkọta nile nke nzukọ umu Israel. 6 Joshua nwa Nun na Keleb nwa Jefune, b̀ ndi sitere na ndi nēledo ala ahu, we dọwa uwe-ha: 7 ha we gwa nzukọ nile nke umu Israel okwu, si, Ala ahu nke ayi gabigaworo nime ya iledo ya, ala ahu di nma nke-uku nke-uku. 8 Ọ buru na ihe ayi atọ Jehova utọ, Ọ gēme kwa ka ayi ba n'ala nka, Ọ gēnye kwa ayi ya; b̀ ala nke miri-ara-ehi na manu-añu nērū nime ya. 9 Nāni, unu anupu-kwa-la isi n'aka Jehova, unu onwe-unu atu-kwa-la egwu ndi ala ahu; n'ih i na nri-ayi ka ha bu: ihe-nchegide-ha ewezugawo onwe-ya n'aru ha, ma Jehovanọyere ayi: unu atula egwu ha. 10 Nzukọ Israel nile we si ka ewere nkume tubue ha. Ewe me ka umu

Israel nile hu ebube Jehova anya n'ulo-ikwū nzute.

11 Jehova we si Moses, Rūe ole mbe ka ndi nka gēlelim anya? ọ bu kwa rue ole mbe ka ha nāgagh-ekwe na Mu, n'ihī ihe-iriba-ama nile nke M'meworo n'etiti ha? 12 M'gēwere ajoy ọria nēfe efe tibue ha, M'gānapu kwa ha ihe ha nwere, M'gēme kwa gi ka i ghọ mba di uku di kwa ike kari ha. 13 Moses we si Jehova, Ndi Ijīpt gānu kwa ya; n'ihī na I were ike-Gi me ka ndi nka si n'etiti ha rigoputa; 14 ha gāgwa kwa ndi bi n'ala nka okwu a: ha anuwo na Gi onwe-gi, Jehova, nọ n'etiti ndi nka; n'ihī na anya na anya ka ahūworo Gi onwe-gi, Jehova, igwe-oji-Gi nēguzo kwa n'elu ha, ọ bu kwa n'ogidi igwe-oji ka Gi onwe-gi nēje ije n'iru ha n'ehihie, na n'ogidi ọku n'abali. 15 Ma asi na I me ka ndi nka nwua dika otū onye, mba nile ndi nuworo akukọ bayere Gi gēkwu kwa. si, 16 N'ihī na Jehova apugh ime ka ndi nka ba n'ala ahu nke Q nuru ha iyi inye ha, n'ihī ya ka O buworo ha n'ozara. 17 Ma ubu a, biko, ka ike Onye-nwe-ayi di uku, dika I kwuworo, si, 18 Jehova adigh-ewe iwe ọsọsọ, Q nāba uba n'ebere, Q nābaghara kwa ajoy omume na njehie, ma ọ digh uzọ ọ bula Q gāgu ndi ikpe mara na ha bu ndi ikpe nāmagh; Q nēwere kwa ajoy omume nke ndi bu nna leta umu-ha, leta umu-umu nke-atọ, leta kwa nke-anọ. 19 Biko, baghara ajoy omume nke ndi nka dika idi-uku nke ebere-Gi si di, na dika I bagharaworo ndi nka, site n'Ijīpt we rue ubu a. 20 Jehova we si, Abagharawom dika okwu-gi si di: 21 ma otū ọ di, Mu onwem nādi ndu, uwa nile gējuputa kwa n'ebube Jehova; 22 n'ihī na ndikom ahu nile ndi huworo ebubem, na ihe-iriba-amam nile, nke M'meworo n'Ijīpt na n'ozara, ma ha nwaworom ubo iri a, ha egegh kwa olum nti; 23 ha agagh-ahu ala ahu ma-oli nke M'nuru ndi bu nna-ha iyi inye ha, ndi nile nke nēlelim anya agagh-ahu kwa ya: 24 ma orum Keleb, n'ihī na mọ di iche nọyere ya, n'ihī kwa na o nēsozum n'azu, M'gēme kwa ka Q ba n'ala ahu ebe ọ bara; nkpuru-ya gēnweta kwa ya. 25 Ma ndi Amalek na ndi Kenean bi na ndagwurugwu a: echi

chigharianu, buli-kwa-ra onwe-unu ije je n'ozara n'uzọ Oké Osimiri Uhie.

26 Jehova we gwa Moses na Eron okwu, si, 27 Rūe ole mbe ka M'gānagide nzukọ ọjọ nka nke nātamu ntamu megidem? ntamu nile nke umu Israel, nke ha onwe-ha nātamu megidem, ka M'nuworo. 28 Si ha, Mu onwem nādi ndu, ọ bu ihe si n'onu Jehova puta, dika unu kwuworo na ntim, otū a ka M'nāghagh ime unu: 29 n'ozara nka ka ozu-unu gāda; ndi-unu nile agukotara agukota, dika onu-ogugu nile unu si di, site n'onye bara orú arọ we gaba n'iru, ndi tamuworo ntamu megidem, 30 unu onwe-unu agagh-abā n'ala ahu ma-oli, nke M'buliri akam ime ka unu biri nime ya, ma-ọbugh Keleb nwa Jefune na Joshua nwa Nun. 31 Ma umuntakiri-unu, ndi unu siri na ha gāghọ ihe-nluta-n'agha, M'gēme kwa ka ha ba, ha gāma kwa ala ahu nke unu juru aju. 32 Ma unu onwe-unu, ozu-unu gāda n'ozara nka. 33 Umu-unu gābu kwa ndi-ozuzú-aturu n'ozara ọgu arọ abua, ha gēbu kwa ọkwukwa-iko nile unu, rue mbe ozu-unu gāgwusi n'ozara. 34 Dika onu-ogugu ubochi nke unu ji ledo ala ahu anya si di, bú ọgu ubochi abua, otū ubochi otū arọ, otū ubochi otū arọ, otū a ka unu gēbu ajoy omume nile unu, ọgu arọ abua, unu gāma kwa iju-ajum. 35 Mu onwem, bú Jehova, ekwuwo, nka ka M'nāghagh imere nzukọ ọjọ a nile, ndi nēzukọ imegidem: n'ozara nka ka ha gāgwusi, ọ bu kwa n'ebe ahu ka ha gānwu. 36 Ma ndikom ahu, ndi Moses zigara iledo ala ahu, ndi lata-kwara, me ka nzukọ Israel nile tamu ntamu megide Ya, n'ime ka akukọ ọjọ bayere ala ahu puta, 37 ọbuná ndikom ahu, bú ndi nēme ka akukọ ọjọ bayere ala ahu puta, nwuru n'ihe-otiti ahu n'iru Jehova. 38 Ma Joshua nwa Nun na Keleb nwa Jefune di ndu site na ndikom ahu ndi jeworo iledo ala ahu. 39 Moses we gwa umu Israel nile okwu ndia: ndi Israel we rue újú nke-uku. 40 Ha we bilie n'isi-ututu, rigorue elu ugwu ahu, si, Le ayi, ayi gārigoru kwa ebe ahu nke Jehova kwuru okwu bayere ya: n'ihī na ayi emehiewo. 41 Moses we si, N'ihī gini kwa ka unu onwe-unu nāgabiga okwu-onu Jehova? ma nke ahu agagh-aga nke-oma. 42 Unu arigola, n'ihī

na Jehova anogh n'etiti unu; ka ewe ghara itibu unu n'iru ndi-iro-unu. 43 N'ihhi na ndi Amalek na ndi Kenean no n'ebe ahu n'iru unu, unu gada kwa site na mma-agma: n'ihhi na unu esiwo n'iso Jehova laghachi, n'ihhi ya Jehova agagh-anoyere unu. 44 Ma ha were npako rigorie elu ugwu ahu: ma ibe qbuqa-ndu Jehova, na Moses, esigh n'etiti omuma-ulo-ikwu pua. 45 Ndi Amalek we ridata, ha na ndi Kenean, bu ndi bi n'ugwu ahu, ha we tibue ha, tipia kwa ha rue Homa.

15 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Gwa umu Israel okwu, si ha, Mbe unu gabà n'ala ebe-obibi nile unu, nke Mu onwem nenye unu, 3 mbe unu geme kwa aja-oku ichuru Jehova, bu aja-nsure-oku, ma-qbua aja ozò, imezu nkwa, ma-qbua n'onyinye-afò-ofufo, ma-qbua na mbe nile unu akara aka, ime ihe isi utò isurere Jehova, sitere n'igwe ehi, ma-qbua n'igwe ewu na aturu: 4 onye ahu nke neweta nso onyinye-ya iji biaru nso geweta kwa nso Jehova onyinye-inata-iru-oma, bu otu uzò n'uzò iri nke otu ephah utu oka flour agwara n'otu uzò n'uzò anò nke otu hin nke manu: 5 manya-vine iji chu aja-ihe-onuunu, otu uzò n'uzò anò nke hin, tiyere aja-nsure-oku ahu, ma-qbua iji chu aja ozò ahu, ka i gedoziri otu nwa-aturu. 6 Ma-qbua n'ichu ebulu n'aja, i gedozi onyinye-inata-iru-oma, uzò abua n'uzò iri nke otu ephah utu oku flour agwara n'otu uzò n'uzò atò nke otu hin nke manu. 7 Many-vine iji chu aja-ihe-onuunu, otu uzò n'uzò atò nke otu hin, ka i geweta kwa nso, ka o buru ihe isi utò isurere Jehova. 8 Ozò, mbe i neme nwa-oke-ehi ka o buru aja-nsure-oku, ma-qbua aja ozò, imezu nkwa, ma-qbua ichu aja-udo anachuru Jehova: 9 o geweta kwa nso, tiyere nwa-oke-ehi ahu, onyinye-inata-iru-oma, bu uzò atò n'uzò iri nke otu ephah utu oka flour agwara na nkera hin nke manu. 10 Many-vine ka i geweta kwa nso iji chu aja-ihe-onuunu, nkera hin, ka o buru aja-oku nke ihe isi utò isurere Jehova. 11 Otú a ka agemere otú oke-ehi, ma-qbua otú ebulu, ma-qbua otú nwa nime aturu ma-qbua nime ewu. 12 Dika onu-ogugu ihe nke unu nedozi si di, otú a

ka unu gemere ihe o bula dika onu-ogugu-ha si di. 13 Onye o bula amuru n'ala geme ihe ndia otú a, n'iweta nso aja-oku nke ihe isi utò isurere Jehova. 14 Ozò, mbe qbia no n'ala-unu dika qbia, ma-qbua onye o bula no n'etiti unu rue qbò nile unu, mbe o geme aja-oku nke ihe isi utò anesurere Jehova; dika unu si eme, otú a ka o geme. 15 Nime nkpokota nka, otú ukpuru diri unu, di-kwa-ra qbia nke no dika qbia, bu ukpuru ebigh-ebi rue qbò nile unu: dika unu si di, otú a ka qbia ahu gadi n'iru Jehova. 16 Otú iwu na otú ikpé gadi unu, di-kwa-ra qbia nke no dika qbia n'ala-unu.

17 Jehova we gwa Moses okwu, si, 18 Gwa umu Israel okwu, si ha, Mbe unu gabà n'ala ahu ebe Mu onwem neme ka unu ba, 19 o geru kwa, mbe unu neri nime nri ala ahu, na unu gebuliri Jehova aja-nbuli. 20 Obe achicha nke utu oka mbu unu ka unu gebuli, ka o buru aja-nbuli: dika aja-nbuli nke ebe-nzocha-oka, otú a ka unu gebuli ya. 21 Site n'utu oka mbu unu unu genye Jehova aja-nbuli rue qbò nile unu.

22 Ozò, mbe unu geme ihe n'amagh-ama, ghara kwa ime ihe ndia nile enyere n'iwu, nke Jehova gwaworo Moses, 23 bu ihe nile nke Jehova nyere unu n'iwu n'aka Moses, site n'ubochi nke Jehova nyere iwu, we gaba n'iru rue qbò nile unu; 24 o geru kwa, ma o buru na emewo ya n'amagh-ama, n'ebe anya nzuko Israel nerugh, na nzuko ahu nile geme otú nwa-oke-ehi ka o buru aja-nsure-oku, ibu ihe isi utò anesurere Jehova, ya na onyinye-inata-iru-oma-ya, na aja-ihe-onuunu-ya, dika ikpé-ya si di, na otú nkpi iji chu aja-nmehie. 25 Onyenu-aja gekpuchi-kwa-ra nzuko nile nke umu Israel nmehie-ha, agabaghara kwa ha; n'ihhi na amagh-ama ka o bu, ha onwe-ha ewetawo kwa nso onyinye-ha iji biaru nso, bu aja-oku ichuru Jehova, na aja-nmehie-ha n'iru Jehova, n'ihhi amagh-ama-ha: 26 agabaghara kwa nzuko nile nke umu Israel, ha na qbia nke no dika qbia n'etiti ha; n'ihhi na n'ebe ndi Israel nile no emere ya n'amagh-ama. 27 Ma o buru na otú onye emehie n'amagh-ama, o geweta kwa nso nnewu nke bara otú arò iji chu aja-nmehie. 28 Onye-nchu-aja gekpuchi-kwa-ra

nkpuru-obi ahu nmehie-ya, bú nke nēme ihe n'amagh-ama, m̄be ọ nēmehie n'amagh-ama, n'iru Jehova, ikpuchiri ya nmehie-ya; agābāghara kwa ya. 29 Ma onye amuru n'ala n'etiti umu Israel, ma ọbia nke nọ dika ọbia n'etiti ha, otù iwu ka unu gēnwe bayere onye nēme ihe n'amagh-ama. 30 Ma nkpuru-obi ahu nke nēwere aka npako me ihe, ma ọ bu onye amuru n'ala ma-ọbu ọbia, Jehova ka onye ahu nēkwulu; agēbipu kwa nkpuru-obi ahu n'etiti ndi-ya. 31 N'ihì na ọ bu okwu Jehova ka ọ leliworo anya, n'ihì kwa na ọ bu ihe Ọ nyere n'iwu ka ọ mebiworo; agēbipu nkpuru-obi ahu ebipu, ajọ omume-ya gādikwasi ya.

32 Umu Israel we nọ n'ọzara, ha we huta otù nwoke ka ọ nāchikọta nkú n'ubọchi-izu-ike. 33 Ndi hutara ya ka ọ nāchikọta nkú we me ka ọ biakute Moses na Eron na nzukọ Israel nile. 34 Ha we me ka ọ nọdu n'ebe anēdebe ndi-nkpọrọ, n'ihì na akọgh ha ala-ya, bú ihe agēme ya. 35 Jehova we si Moses, Aghagh ime ka nwoke ahu nwua: nzukọ Israel nile gēwere nkume tuḅue ya n'azu ọmuma-ulo-ikwū. 36 Nzukọ ahu nile we me ka ọ pua je n'azu ọmuma-ulo-ikwū, ha we were nkume tuḅue ya, ọ we nwua; dika Jehova nyere Moses iwu.

37 Jehova we gwa Moses okwu, si, 38 Gwa umu Israel okwu, si ha mere onwe-ha ọnu-ọnu n'elu usọ uwe-ha ruc ọbọ nile ha, tiyekwasi kwa n'ọnu-ọnu nke usọ uwe ahu eriri-nma ogho anunu: 39 ọ gābu-kwa-ra unu ọnu-ọnu usọ uwe, ka unu we hu ya anya, we cheta ihe nile Jehova nyere n'iwu, me kwa ha; ka unu we ghara kwa iledo otù unu gēso obi-unu, otù unu gēso kwa anya-unu, nke unu onwe-unu nēso ha ikwa iko: 40 ka unu we cheta me kwa ihe nile M'nyere n'iwu, buru kwa ndi diri Chineke-unu nsọ. 41 Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu, Nke mere ka unu si n'ala Ijìpt puta, ka M'we buru unu Chineke: Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu.

16 I Ma Kora, nwa Izha, nwa Kohat, nwa Livai, ya na Detan na Abairam, umu Eliab, na On, nwa Pelet, bú umu Reuben, chiri ndikom: 2 ha we bilie n'iru Moses, ha na ndikom ufọdu ndi sitere n'umu Israel, ọgu ndi-

isi nzukọ iri-na-abua na iri, ndi akpọrọ ibia na nzute, ndikom amara aha-ha: 3 ha we kpọkọta onwe-ha imegide Moses na imegide Eron, si ha, Ọ zuworo unu, n'ihì na nzukọ Israel nile, ha nile n'otù n'otù, di nsọ, ọ bu kwa n'etiti ha ka Jehova nọ: ọ bu kwa gini mere unu nēbuli onwe-unu kari nkpọkọta nke Jehova? 4 Moses we nu ya, we da kpue iru-ya n'ala: 5 ọ we gwa Kora, gwa kwa nzukọ-ya nile, okwu, si, N'ututu Jehova gēme ka amara ndi Ọ nwere, na onye di nsọ, na onye Ọ gēme ka ọ biarue nso Ya: Onye Ọ gārọputa, onye ahu ka Ọ gēme kwa ka ọ biarue nso Ya. 6 Menu nka; chirinu n'onwe-unu ihe-igu-ọku, Kora, na nzukọ-ya nile; 7 tiye-kwa-nu ọku nime ha, tukwasi kwa n'elu ha ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ n'iru Jehova echi: o gēru kwa na nwoke ahu nke Jehova gārọputa, onye ahu bu onye nsọ: o zuworo unu, umu Livai. 8 Moses we si Kora, Biko, nurunu, umu Livai: 9 Ọ bu unu ihe ntà na Chineke nke Israel akpawo ókè n'etiti unu na nzukọ Israel, ime ka unu biarue nso Ya; ifè ọfùfè nke ebe-obibi Jehova, na iguzo n'iru nzukọ ahu ijere ha ozi; 10 Ọ we me ka i biarue nso, gi na umu-nne-gi nile, bú umu Livai? ùnu nāchọ kwa ọlu nchu-aja? 11 N'ihì ya gi onwe-gi na nzukọ-gi nile bu ndi nēzukọ imegide Jehova: ma Eron, gini ka ọ bu na unu nātamu ntamu megide ya? 12 Moses we ziga ikpọ Detan na Abairam, bú umu Eliab: ha we si, Ayi agagh-arigo: 13 ọ bu ihe ntà na i mewo ka ayi si n'ala nke miri-ara-chi na manu-añu nērù nime ya rigoputa, ime ka ayi nwua n'ọzara nka, ma i ghagh ime kwa onwe-gi onye-isi-ayi? 14 Ọzọ kwa, ọ bugh ala nke miri-ara-chi na manu-añu nērù nime ya ka i meworo ka ayi ba, i nyegh kwa ayi ihe-nketa, bú ubi na ubi-vine: i gārụkpọ anya ndikom ndia? ayi agagh-arigo. 15 Moses we we iwe di ọku nke-uku, ọ we si Jehova, Echela onyinye-inata-iru-ọma-ha iru: ọ digh otù inyinya-ibu m'naraworo n'aka-ha, ọ digh kwa otù onye nime ha M'mejoworo. 16 Moses we si Kora, Gi onwe-gi na nzukọ-gi nile nọ n'iru Jehova, gi, na ha, na Eron, echi: 17 chiri-kwa-nu, nwoke ọ bula ihe-igu-ọku-ya, tiye kwa ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ n'elu ha, weta-

kwa-nu ha nso n'iru Jehova, nwoke ọ bula ihe-igu-ọku-ya, ọgu ihe-igu-ọku iri-na-abua na iri; gi onwe-gi kwa, na Eron, nwoke ọ bula ihe-igu-ọku-ya. 18 Ha we chiri, nwoke ọ bula ihe-igu-ọku-ya, tiye ọku n'elu ha, tukwasi kwa ha ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, we guzo n'ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute, ha na Moses na Eron. 19 Kora we kpọkọta nzukọ Israel nile megide ha rue ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute: ewe me ka nzukọ ahu nile hu ebube Jehova anya.

20 Jehova we gwa Moses na Eron okwu, si, 21 Kewapunu onwe-unu n'etiti nzukọ nka, ka M'we me ka ha gwusia dika n'otù ntabi-anya. 22 Ha we da kpue iru-ha n'ala, si, Chineke, bụ Chineke nke mọ nile anu-arụ nile, bụ madu, nwere, asi na otù nwoke emehie, I gēwesa kwa nzukọ a nile iwe? 23 Jehova we gwa Moses okwu, si, 24 Gwa nzukọ Israel okwu, si, Sinu na buruburu ebe-obibi nke Kora na Detan na Abairam rigo. 25 Moses we bilie, jekuru Detan na Abairam; ndi-okenye Israel we so ya. 26 Ọ we gwa nzukọ Israel okwu, si, Biko, sinu n'ulo-ikwū ndikom ndia, bụ ndi nēmebi iwu, wezuga onwe-unu, unu emetu-kwa-la ihe ọ bula ha nwere, ka ewe ghara ikpochapu unu nime nmehie-ha nile. 27 Ha we si n'ebe-obibi nke Kora na Detan na Abairam buruburu rigo: Detan na Abairam we puta, guzo onwe-ha n'ọnu-uzọ ulo-ikwū-ha, ha na ndinyom-ha, na umu-ha ndikom, na umu-ntakiri-ha. 28 Moses we si, Na nka ka unu gāmara na Jehova ezitewom ime omume ndia nile; n'ihì na ha esitegh n'obim. 29 Ọ buru na ọnwu dika ọnwu madu nile ka ndia gānwu, ọ buru kwa na ọ bu nleta madu nile ka agēleta ha; Jehova eziteghm. 30 Ma ọ buru na ihe-òkikè ọhu ka Jehova gēkè, ala ewe saghepu ọnu-ya, loda ha, ha na ihe nile ha nwere, ha we rida na ndu rue ala-mọ; unu gāmara kwa na ndikom ndia eleliwo Jehova. 31 O rue, m̀be o kwubiri okwu ndia nile, na ala nke di n'okpuru ha ɓawara: 32 ala we saghe ọnu-ya, loda ha, na ulo nile ha, na madu nile Kora nwere, na àkù-ha nile. 33 Ha we rida na ndu rue ala-mọ, ha onwe-ha na ihe nile ha nwere: ala we mechie n'elu ha, ha we si n'etiti nkpọkọta ahu la n'iyi.

34 Israel nile ndi nọ ha buruburu we ɓalaga n'olu àkwà-ha: n'ihì na ha siri, Ka ala we ghara iloda ayi. 35 Ọku we si n'ebe Jehova nọ ɓuta, ripia ọgu ndikom iri-na-abua na iri ahu nēweta nso ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ.

36 Jehova we gwa Moses okwu, si, 37 Gwa Eleeza nwa Eron, bụ onye-nchu-aja, ka o si n'etiti nsure-ọku ahu chilie ihe-igu-ọku ahu, gi kposa kwa ọku ahu n'akuku ahu; n'ihì na ha di nsọ; 38 bụ ihe-igu-ọku nke ndi-nmehie ndia ndi megidere nkpuru-obi-ha, ka ewere kwa ha kpu mbadamba ihe ibu ihe-nmachita diri ebe-ichu-aja: n'ihì na ha wetara ha nso n'iru Jehova, ha di kwa nsọ: ha gābu-kwa-ra umu Israel ihe-iriba-ama. 39 Eleeza, bụ onye-nchu-aja, we chiri ihe-igu-ọku ọla ahu, nke ndi ahu esurere ọku wetara nso, ha we tisa ha ka ha buru ihe-nmachita diri ebe-ichu-aja: 40 iburu umu Israel ihe-ncheta, ka nwoke ala ọzọ, onye nēsitegh na nkpuru Eron, we ghara ibia nso isure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'iru Jehova; ka ọ ghara idi ka Kora, di kwa ka nzukọ-ya: dika Jehova gwara ya okwu n'aka Moses.

41 Ma nzukọ nile nke umu Israel tamuru ntamu n'echi-ya megide Moses megide kwa Eron, si, Unu onwe-unu emewo ka ndi nke Jehova nwua. 42 O rue, m̀be akpọkọtara nzukọ ahu megide Moses megide kwa Eron, na ha chere iru n'ulo-ikwū nzute: ma, le, igwe-oji ahu kpuchiri ya, ewe hu ebube Jehova. 43 Moses na Eron we bia n'iru ulo-ikwū nzute. 44 Jehova we gwa Moses okwu, si, 45 Sinu n'etiti nzukọ a bilie, ka M'we me ka ha gwusia dika n'otù ntabi-anya. Ha we da kpue iru-ha n'ala. 46 Moses we si Eron, Were ihe-igu-ọku-gi, tiye ọku n'elu-ya sitere n'elu ebe-ichu-aja, tukwasi kwa ya ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, b̄uru ya jekuru nzukọ Israel ngwa ngwa, kpuchiere ha nmehie-ha; n'ihì na iwe ahu esiwo n'iru Jehova puta; ihe-otiti ahu amalitewo. 47 Eron we were dika Moses kwuru, ɓabà n'etiti nkpọkọta ahu; ma, le, ihe-otiti ahu amalitewo n'etiti ndi Israel: ọ we tiye ihe-nsure-ọku ahu nēsi isi utọ, we kpuchiere ndi ahu nmehie-ha. 48 Ọ we guzo n'etiti ndi nwuru anwu na ndi di ndu; ewe ɓochie ihe-otiti ahu.

49 Ma ndi nwuru anwu n'ihe-otiti ahu di orù nnù na nnù iri-na-isi na ọgu iri-na-ise, nāgugh ndi nwuru anwu n'okwu Kora. 50 Eron we laghachikuru Moses rue ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute: ewe ọchie ihe-otiti ahu.

17 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Gwa umu Israel okwu, nara kwa n'aka-ha nkpa-n'aka nkpa-n'aka, otù diri otù ulo nna, n'aka ndi-isi-ha nile, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, nkpa-n'aka iri-na-abua: aha nwoke ọ bula ka i gēdekwasì na nkpa-n'aka-ya. 3 Ma aha Eron ka i gēdekwasì na nkpa-n'aka Livai: n'ihì na ọ bu otù nkpa-n'aka ka onye-isi ọ bula nke ulo nke ndi bu nna-ha gēnwe. 4 I gēdo kwa ha n'ulo-ikwū nzute n'iru ihe-àmà ahu, ebe Mu na unu nēzute. 5 O gēru kwa, na nwoke ahu nke M'gārọputa, nkpa-n'aka-ya gāma ifuru: M'gēme kwa ka ntamu nile nke umu Israel si n'arum bìe, bú nke ha onwe-ha nātamu megide unu. 6 Moses we gwa umu Israel okwu, ndi-isi-ha nile we nye ya nkpa-n'aka, otù onye-isi otù nkpa-n'aka, otù onye-isi otù nkpa-n'aka, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, nkpa-n'aka iri na abua: nkpa-n'aka Eron di kwa n'etiti nkpa-n'aka-ha. 7 Moses we do nkpa-n'aka nile n'iru Jehova n'ulo-ikwū nke ihe-àmà. 8 O rue n'echi-ya, na Moses bara n'ulo-ikwū nke ihe-àmà; ma, le, nkpa-n'aka Eron nke diri ulo Livai amawo ifuru, ọawa kwa ifuru ahu, wa kwa okoko, mi kwa almond chara acha. 9 Moses we si n'iru Jehova chiputara umu Israel nile nkpa-n'aka ahu nile: ha we le anya, were ha, nwoke ọ bula nkpa-n'aka-ya. 10 Jehova we si Moses, Doghachi nkpa-n'aka Eron n'iru ihe-àmà ka ọ buru ihe-ndebe, iburu umu nnupu-isi ihe-iriba-ama; ka i we me ka ntamu nile ha si n'ebe M'no bisia, ka ha we ghara inwu. 11 Moses we me ya: dika Jehova nyere ya iwu, otù a ka ọ mere.

12 Umu Israel we gwa Moses okwu, si, Le, ayi ekubiwo, ayi alawo n'iyi, ayi nile alawo n'iyi. 13 Onye ọ bula nke nābiaru nso, nke nābiaru nso ebe-obibi Jehova, gānwu: ọ bu na ayi agwusiwo n'ikubi ekubi?

18 1 Jehova we si Eron, Gi onwe-gi na umu-gi ndikom na ulo nna-gi tiyere gi gēbu ajọ omume nke ebe nsọm: gi onwe-gi na umu-gi ndikom tiyere gi gēbu kwa ajọ omume nke ọlu-nchu-aja-unu. 2 Ọzọ kwa, umu-nne-gi, bú ebo Livai, ebo nna-gi, gi me ka ha soro gi biaru nso, ka ha we rapara n'aru-gi, nēje-kwa-ra gi ozi: ma gi onwe-gi na umu-gi ndikom tiyere gi gānọ n'iru ulo-ikwū ihe-àmà. 3 Ha gēdebe kwa ihe-ndebe-gi, na ihe-ndebe nke Ulo-ikwūm nile: nānì na ha agagh-abiaru nso ihe nile nke ebe nsọm, ha agagh-abiaru kwa nso ebe-ichu-ajam, ka ha we ghara inwu, ma ha, ma unu. 4 Ha gārapara kwa n'aru-gi, debe kwa ihe-ndebe nke ulo-ikwū nzute, nke diri ọfufè nile nke Ulo-ikwū ahu: ma onye ala ọzọ agagh-abiaru nso unu. 5 Unu gēdebe kwa ihe-ndebe nke ebe nsọm, na ihe-ndebe nke ebe-ichu-ajam: ka iwe we ghara idikwasì umu Israel ọzọ. 6 Ma Mu onwem, le, esiwom n'etiti umu Israel were umu-nne-gi, bú ndi Livai: ha buru unu onyinye, ndi enyere Jehova, ifè ọfufè nke ulo-ikwū nzute. 7 Ma gi onwe-gi na umu-gi ndikom tiyere gi gēdebe ọlu-nchu-aja-unu bayere ihe nile nke ebe-ichu-ajam, baye-kwa-ra ihe di nime ákwá-nọchi; unu gēfè kwa: dika ọfufè nke onyinye ka M'nēnye unu ọlu-nchu-aja-unu: ma onye ala ọzọ nke nābiaru nso, agēme ka ọ nwua.

8 Jehova we gwa Eron okwu, si, Ma Mu onwem, le, enyewom i ihe-ndebe nke àjà-nbulim nile, bú nke diri ihe nile edoro nsọ nke umu Israel, gi ka M'nyeworo ha ibu ọkè otite-manu, nye kwa umu-gi ndikom, n'ukpuru ebigh-ebi. 9 Nka gābu nke gi site n'ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile, site n'ọku: onyinye-ha ọ bula iji biaru nso, ọbunà onyinye-inata-iru-ọma-ha ọ bula, na àjà-nmehie-ha ọ bula, na àjà-ikpe-ọmuma-ha ọ bula, nke ha gēnyeghachim, ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile ka ọ gāburu gi, buru kwa umu-gi ndikom. 10 N'ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile ka i gēri ya: nwoke ọ bula gēri ya; ihe nsọ ka ọ gāburu gi. 11 Nka bu kwa nke gi; àjà-nbuli nke onyinye-ha, ọbunà àjà-ofufè nile nke umu Israel: gi ka M'nyeworo ha, nye kwa umu-gi ndikom, nye kwa umu-gi ndinyom,

tiyere gi, n'ukpuru ebigh-ebi: onye o bula nke di ocha n'ulo-gi gēri ya. 12 Manu nile nke kachasi nma nke manu ohu, na manya nile nke kachasi nma nke manya-vine ohu, na oka, bú ihe mbu ha nke ha nēnye Jehova, gi ka M'nyeworo ha. 13 Nkpuru mbu nke ihe nile di n'ala-ha, nke ha nēwetara Jehova, nke gi ka o bu; onye o bula nke di ocha n'ulo-gi gēri ya. 14 Ihe o bula ewezugara ka ebibie ya n'Israel, nke gi ka o bu. 15 Nwa o bula nke meghere àkpà-nwa, nke anu-aru nile nke ha nēweta nso Jehova, n'etiti madu na n'etiti anu-ulo, o bu nke gi: nání i ghagh ibaputa nwa madu buru uzọ mu, nwa anu-ulo ruru áru buru uzọ mu ka i gābaputa kwa. 16 Ma ndi-ha anābaputa site na nke ruru otú onwa ka i gābaputa, dika oírú-onu-gi si di, n'ola-ocha shekel ise, dika shekel nke ebe nsom si di (orú gerah ka o bu). 17 Ma otú o di, nwa ehi buru uzọ mu, ma-ọbu nwa aturu buru uzọ mu, ma-ọbu nwa ewu buru uzọ mu, i gagh-abaputa ha; ihe nsọ ka ha bu: i gāwusa obara-ha n'ebe-ichu-ajam, sure kwa abuba-ha oku ibu ihe-nsure-oku nēsi isi utọ, ka o buru aja-oku, ime ihe isi utọ anēsurere Jehova. 18 Anu-ha bu kwa nke gi, dika okpukpu-obi nke aja-ofufé, na dika utaku-ukwu aka-nri, nke gi ka o bu. 19 Aja-nbuli nile nke ihe nsọ nile, nke umu Israel nēbuliri Jehova, ka M'nyeworo gi, nye kwa umu-gi ndikom, nye kwa umu-gi ndinyom, tiyere gi, n'ukpuru ebigh-ebi: oḅuḅa-ndu nnú ebigh-ebi n'iru Jehova ka o buru gi, buru kwa nkpuru-gi tiyere gi. 20 Jehova we si Eron, I gagh-eketa ihe n'ala-ha, o digh kwa oké i gēnwe n'etiti ha: Mu onwem bu oké-gi na ihe-nketa-gi n'etiti umu Israel.

21 Ma umu Livai, le, ha ka M'nyeworo otú uzọ n'uzọ iri nke ihe nile n'Israel, ibu ihe-nketa, dika ihe-nkwughachi ofufé-ha, nke ha onwe-ha nēfè, bú ofufè nke ulo-ikwū nzute. 22 Ma umu Israel agagh-abiaru nso ulo-ikwū nzute ahu ozo, ibū nmehie, inwu anwu. 23 Ma ndi Livai gēfè ofufè ahu nke ulo-ikwū nzute, ha onwe-ha gēbu kwa ajo omume-ha: ukpuru ebigh-ebi ka o bu rue oḅo nile unu, ma n'etiti umu Israel ha agagh-eketa

ihe-nketa. 24 N'ihhi na o bu otú uzọ n'uzọ iri nke ihe umu Israel, nke ha nēbuliri Jehova dika aja-nbuli, ka M'nyeworo ndi Livai, ibu ihe-nketa: ya mere M'siworo ha, N'etiti umu Israel ha agagh-eketa ihe-nketa.

25 Jehova we gwa Moses okwu, si, 26 I gāgwa kwa ndi Livai okwu, si ha, Mḅe unu nānara n'aka umu Israel otú uzọ n'uzọ iri nke M'nyeworo unu site n'aka-ha, dika ihe-nketa-unu, unu gēsi kwa na ya bulie aja-nbuli nke Jehova, bú otú uzọ n'uzọ iri nke si n'otú uzọ n'uzọ iri ahu puta. 27 Agāgu-kwa-ra unu aja-nbuli-unu, dika oka nke si n'ebe-nzocha-oka puta, na dika ojuju-manyavine nke si n'ebe-nzochankpuru-vine puta. 28 Otú a ka unu gēbuli, oḅuná unu onwe-unu, aja-nbuli nke Jehova sitere n'otú uzọ n'uzọ iri nke ihe unu nile, nke unu nānara n'aka umu Israel; unu gēsi kwa na ya nye Eron, bú onye-nchu-aja, aja-nbuli nke Jehova. 29 Unu gēsi n'onyinye-unu nile bulie aja-nbuli o bula nke Jehova, site n'ihe-ya nile kachasi nma, bú ihe nsọ ya sitere na ya. 30 I gāsi kwa ha, Mḅe unu nēsi na ya bulie ihe-ya kachasi nma, agāgu-kwa-ra ndi Livai ya dika ihe-omume nke ebe-nzocha-oka, na dika ihe-omume nke ebe-nzochankpuru-vine. 31 Unu gēri kwa ya n'ebe o bula, unu onwe-unu na ulo nile unu: n'ihhi na ugwo-olu ka o buru unu, bú ihe-nkwughachi ofufè-unu n'ulo-ikwū nzute. 32 Unu agagh-ebu kwa nmehie bayere ya, mḅe unu si na ya bulie ihe-ya kachasi nma: unu agagh-emeru kwa ihe nsọ nile nke umu Israel, unu agagh-anwu kwa.

19 I Jehova we gwa Moses na Eron okwu, si, 2 Nka bu ukpuru nke iwu ahu nke Jehova nyeworo n'iwu, si, Gwa umu Israel okwu, ka ha wetara gi nwa-abogho-ehi nācha uhie uhie nke zuru oké, nke olu nádigh n'aru-ya, nke o digh mḅe yoke rigokwasiri ya: 3 unu gēnye ya Eleeza, bú onye-nchu-aja, o gēme ka o pua je n'azu omumaulo-ikwū, otú onye gēbu ya n'iru ya: 4 Eleeza, bú onye-nchu-aja, gēwere ufodu nime obara-ya na nkpisi-aka-ya, fesa ufodu nime obara-ya na ncheritairu ulo-ikwū nzute ubò asa: 5 otú

onye gēsurre kwa nwa-abōghō-ehi ahu oku n'anya-ya; akpukpō-ya, na anu-ya, na obara-ya, tiyere nsi-ya, ka o gēsurre oku: 6 onye-nehu-aja gēwere kwa osisi cedar, na hyssop, na ogho uhie, tubā ya n'etiti nsure-oku nwa-abōghō-ehi ahu. 7 Onye-nehu-aja gāsu kwa uwe-ya, sa kwa anu-aru-ya na miri, emesia o gābata n'omuma-ulo-ikwū, onye-nehu-aja gāru kwa arū rue anyasi. 8 Onye ahu nke nēsurre ya oku gāsu kwa uwe-ya na miri, sa kwa anu-aru-ya na miri, o gāru kwa arū rue anyasi. 9 Nwoke nke di ocha gāchikōta ntu nke nwa-abōghō-ehi ahu, do ya n'azu omuma-ulo-ikwū n'ebe di ocha, o gābu-kwa-ra umu Israel ihe-ndebe ibu miri nke idi-na-nsō: ājā-nmehie ka o bu. 10 Onye ahu nke nāchikōta ntu nwa-abōghō-ehi gāsu kwa uwe-ya, ru kwa arū rue anyasi: o gābu-kwa-ra umu Israel, buru kwa obia nke nō dika obia n'etiti ha, ukpuru ebigh-ebi. 11 Onye nēmetu ozu nwuru anwu nke madu o bula aru gāru arū ubōchi asa: 12 onye ahu gēwere ya wepu nmehie-ya n'ubōchi nke-atō, n'ubōchi nke-asa o gādi kwa ocha: ma o buru na o wepugh nmehie-ya n'ubōchi nke-atō, o gagh-adi kwa ocha n'ubōchi nke-asa. 13 Onye o bula nke nēmetu onye nwuru anwu aru, bū ozu madu nke nwuru anwu, ma o wepugh nmehie-ya, ebe-obibi Jehova ka o nēmeru; agēbipu kwa nkpuru-obi ahu n'Israel: n'ihī na awusagh ya miri nke idi-na-nsō ahu, onye ruru arū ka o gābu; orurū-ya nādikwasi ya rue ubu a. 14 Nka bu iwu mbe madu nwuru n'ulo-ikwū: onye o bula nke nābā n'ulo-ikwū ahu, na onye o bula nke nō n'ulo-ikwū ahu, gāru arū ubōchi asa. 15 Ihe o bula nke ghere oghe, nke nēnwegh ihe-nkpuchi eriri eji kechi elu-ya, ihe ruru arū ka o bu. 16 Onye o bula nke nēmetu onye eji mma-agma bu, ma-ōbu onye nwuru anwu, ma-ōbu okpukpu madu, ma-ōbu ili, aru, n'ohia sara iru, o gāru arū ubōchi asa. 17 Ha gēwere kwa ufodu nime ntu nsure-oku ājā-runchie ahu bayere onye ahu ruru arū, agētiye kwa miri nērū erū n'elu ya nime ihe: 18 nwoke nke di ocha gēwere kwa hyssop, sue ya na miri ahu, fesa ya n'ulo-ikwū ahu, na n'ihe-ya nile, na

n'aru ndi nō n'ebe ahu, na n'aru onye ahu nke metuworo okpukpu ahu, ma-ōbu onye eburu ebu ahu, ma-ōbu onye nwuru anwu ahu, ma-ōbu ili ahu, aru: 19 onye ahu nke di ocha gēfesa kwa onye ahu ruru arū n'ubōchi nke-atō, na n'ubōchi nke-asa: o gēwepu kwa nmehie-ya n'ubōchi nke-asa; o gāsu kwa uwe-ya, sa kwa aru-ya na miri, di ocha n'anyasi. 20 Ma nwoke nke ruru arū, ma o digh-ewepu nmehie-ya, agēbipu kwa nkpuru-obi ahu n'etiti nkpokōta Israel, n'ihī na o bu ebe nsō Jehova ka o ineruworo: awusagh ya miri nke idi-na-nsō ahu; onye ruru arū ka o bu. 21 O gābu-kwa-ra ha ukpuru ebigh-ebi; onye nēfesa miri nke idi-na-nsō ahu gāsu kwa uwe-ya; onye nēmetu miri nke idi-na-nsō ahu aru gāru kwa arū rue anyasi. 22 Ihe o bula onye ruru arū nēmetu aru gāru arū; madu nke nēmetu ya aru gāru arū rue anyasi.

20 1 Umu Israel, bū nzukō ahu nile, we ba n'ozara Zin n'onwa mbu: ndi Israel we nōdu na Kedesh; Miriam we nwua n'ebe ahu, ewe lie ya n'ebe ahu. 2 Ma o digh mīri nzukō ahu nwere: ha we kpokōta onwe-ha megide Moses, megide kwa Eron. 3 Ndi Israel we so Moses se okwu, ha we kwue, si, O gādi ayi nō nma ma asi na ayi ekubiwo mbe umu-nne-ayi kubiri n'iru Jehova! 4 O bu kwa n'ihī gini ka unu meworo nkpokōta Jehova ka o ba n'ozara nka, inwu n'ebe ahu, ayi onwe-ayi na anu-ulo-ayi? 5 O bu kwa n'ihī gini ka unu meworo ka ayi si n'Ijīpt rigoputa, ime ayi ka ayi bata n'ebe ojo a? o bugh ebe nke nkpuru-oghīgha, ma-ōbu nke osisi fig, ma-ōbu nke osisi vine, ma-ōbu nke osisi pomegranate; o digh kwa miri ihu. 6 Moses na Eron we si n'iru nkpokōta ahu biarue onu-uzo ulo-ikwū nzute, da kpue iru-ha n'ala: ewe me ka ha hu ebube Jehova anya. 7 Jehova we gwa Moses okwu, si. 8 Were nkpa-n'aka ahu, kpokōta kwa nzukō Israel, gi onwe-gi, na Eron, bū nwa-nne-gi, unu gwa nkume ahu di elu okwu n'anya-ha, ka o we nye miri-ya; i gēme kwa ka miri si na nkume ahu di elu putara ha: i gēme kwa ka nzukō ahu na anu-ulo-ha nua miri. 9 Moses we si n'iru Jehova were nkpa-n'aka ahu, dika O nyere ya

iwu. 10 Moses na Eron we kpokota nkpokota Israel rue iru nkume ahu di elu, o si ha, Biko, nurunu, ndi nanupu isi, ayi gēme ka miri si na nkume a di elu putara unu? 11 Moses we welie aka-ya, were nkpa-n'aka-ya tie nkume ahu di elu ubò abua: miri riri nne we puta, nzuko ahu we nua, ha na anu-ulo nile ha. 12 Jehova we si Moses na Eron, N'ihhi na unu ekwegh na Mu, idom nso n'anya umu Israel, n'ihhi ya unu agagh-eme ka nkpokota nka ba n'ala ahu nke M'nyeworo ha. 13 Ndia bu miri Meriba; n'ihhi na umu Israel soro Jehova se okwu, ewe do Ya nso nime ha.

14 Moses we si na Kedesh zigara eze Edom ndi-ozu, si, Otú a ka Israel, bú nwa-nne-gi, siri, Gi onwe-gi amawo ike-ogwugwu nile nke gwuworo ayi: 15 na nna-ayi-hà ridara n'Ijpt, ayi we biri n'Ijpt otutu ubochi; ndi Ijpt we mejo ayi, mejo kwa nna-ayi-hà: 16 ayi we tikue Jehova, O we nu olu-ayi, zite mo-ozu, me ka ayi si n'Ijpt puta: ma, le, ayi onwe-ayi no na Kedesh, bú obodo nke di na nsotu okè-ala-gi: 17 biko, ka ayi gabiga nime ala-gi: ayi agagh-agabiga nime ohia ma-òbu nime ubi-vine, ayi agagh-aihu kwa miri olulù: n'uzo eze ka ayi ganēje, ayi agagh-ewezuga onwe-ayi n'aka-nri ma-òbu n'aka-ekpe, rue mbe ayi gāgabiga okè-ala-gi. 18 Edom we si ya, I gagh-agabiga nimem, ka m'we ghara iwere nna-agma puta izute gi. 19 Umu Israel we si ya, O bu n'uzo atuliri atuli ka ayi gārigo: o buru kwa na ayi anua miri-gi, mu onwem na anu-ulom, m'gēnye kwa gi onu-ahia-ya: nāni ka m'were ukwum gabiga, o digh ihe ozo. 20 O we si, I gagh-agabiga. Edom we were ndi di uku na aka di ike puta izute ya. 21 Edom we ju ikwe ka Israel gabiga n'okè-ala-ya: Israel we si n'ebe o no wezuga onwe-ya.

22 Ha we si na Kedesh bulie ije: umu Israel, bú nzuko ahu nile, we biarue ugwu Hoa. 23 Jehova we gwa Moses na Eron okwu n'ugwu Hoa, n'akuku okè ala Edom si, 24 Agāchikota Eron na umu-nna-ya n'ala-mo: n'ihhi na o gagh-abà n'ala ahu nke M'nyeworo umu Israel, n'ihhi na unu nupuru isi n'okwu-onum na miri Meriba. 25 Chiri Eron na Eleeza nwa-ya, me ka ha rigota

n'ugwu Hoa: 26 i gēyipu Eron uwe-ya, yibe ha Eleeza nwa-ya: agāchikota Eron na umu-nna-ya n'ala-mo, o gānwu kwa n'ebe ahu. 27 Moses we me dika Jehova nyere ya iwu: ha we rigo n'ugwu Hoa n'anya nzuko Israel nile. 28 Moses we yipu Eron uwe-ya, yibe ha Eleeza nwa-ya; Eron we nwua n'ebe ahu n'elu ugwu ahu: Moses na Eleeza we si n'ugwu ahu ridata. 29 Nzuko Israel nile we hu na Eron ekubiwo, ha we kwara Eron akwà orù ubochi na iri, bú ulo Israel nile.

21 1 Onye Kenean, bú eze Arad, onye bi na Negeb, we nu na Israel abiawo n'uzo Atarim; o we buso Israel agha, dota ufodu nime ha n'agha. 2 Israel we kwere Jehova nkwa, si, O buru na I nye ndi nka n'akam n'ezie, m'gēwezuga kwa obodo-ha nile ka ebibie ha. 3 Jehova we ge nti n'olu Israel, nye ndi Kenean n'aka-ha; ha we wezuga ha na obodo nile ha ka ebibie ha: cwe kpo aha ebe ahu Homa.

4 Ha we si n'ugwu Hoa bulie ije ga n'uzo Okè Osimiri Uhic, iga ala Edom buruburu: ma nkpuru-obi ndi Israel enwegh ntachi-obi n'uzo ahu. 5 Ndi Israel we kwere okwu megide Chineke, megide kwa Moses, si, N'ihhi gini ka unu meworo ka ayi si n'Ijpt rigota inwu n'ozara nka? n'ihhi na achicha adigh, miri adigh kwa; ike agwusiwo kwa nkpuru-obi-ayi n'achicha nka di nfe. 6 Jehova we zite agwo ahu nke yiri oku n'etiti ndi Israel, ha we ta ndi Israel aru; ndi riri une nwupuru n'Israel. 7 Ndi Israel we biakute Moses, si, Ayi emchiewo, n'ihhi na ayi ekwuwo okwu megide Jehova, megide kwa gi; gi kperc Jehova, ka O we wezuga agwo ndia n'aru ayi. Moses we kpe ekpere n'ihhi ndi Israel. 8 Jehova we si Moses, Mere onwe-gi agwo yiri oku, tukwasi ya n'okolofo: o gēru kwa, na onye o bula ataworo gādi ndu, mbe o huworo ya anya. 9 Moses we me agwo oia, tukwasi ya n'okolofo ahu: o rue, ma o buru na agwo aiawo madu, na o di ndu, mbe o legidere agwo oia ahu anya. 10 Umu Israel we bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'Obot. 11 Ha si n'Obot bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'Iye-abarim, n'ozara ahu nke di n'iru Moab, n'uzo owuwa-anyanwu. 12 Ha si n'ebe ahu bulie

ije, ma ulo-ikwū-ha na ndagwurugwu Zered. 13 Ha si n'ebe ahu bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'ofè Anon, nke di n'ozara, nke si n'ókè-ala ndi-Amorait aputa: n'ihhi na Anon bu ókè-ala Moab, n'etiti Moab na ndi-Amorait. 14 N'ihhi ya ka anāsi n'akwukwọ agha di iche iche nke Jehova,

Vaheb nime Sufa,

Na ndagwurugwu nile nke Anon,

15 Na nkpọrube nke ndagwurugwu ahu, Bù nke nēwezuga onwe-ya n'uzọ ebe-obibi A,

Nke nādabere kwa n'ókè-ala Moab.

16 Ha si n'ebe ahu jerue Bia: nke ahu bu olùlù-miri ahu nke Jehova gwara Moses okwu bayere ya, si, Chikọta ndim, M'gēnye kwa ha miri.

17 M̀be ahu Israel nābù abù a, si:

Rigo, gi olùlù-miri; zanu ya:

18 Olùlù-miri, ndi-isi gwuru ya, Ndi amara aha-ha nke ndi Israel doziri ya,

Ha ji nkpa - n'aka onye nēnye ukpuru, ji kwa nkpa-n'aka nile ha, me ya.

Ha si n'ozara ahu jerue Matana: 19 si na Matana jerue Nahaliel: si na Nahaliel jerue Bamot: 20 si na Bamot jerue ndagwurugwu ahu nke di n'ohia Moab, rue elu Pisga, nke nēle anya n'ebe ala ahu nke tọbọrọ n'efu di.

21 Israel we ziga ndi-ozii jekuru Saihon, bú eze ndi-Amorait, si, 22 Ka m'gabiga nime ala-gi: ayi agagh-ewezuga onwe-ayi ba n'ohia, ma-ọbu n'ubi-vine; ayi agagh-anu miri olùlù-miri: n'uzọ eze ka ayi ganēje, rue m̀be ayi gāgabiga ókè-ala-gi. 23 Ma Saihon ekwegh ka Israel gabiga nime ókè-ala-ya: ma Saihon chikọtara ndi-ya nile, pua izute Israel rue ozara, biarue Jehaz: ọ we buso Israel agha. 24 Israel we were ọnu mma-agma tịbue ya, we nweta ala-ya site n'Anon rue Jabok, rue umu Amon: n'ihhi na ókè-ala umu Amon siri ike. 25 Israel we were obodo ndia nile: Israel we biri n'obodo nile nke ndi-Amorait, nime Heshbon, na nime umu-obodo-ya nile. 26 N'ihhi na Heshbon ahu, obodo Saihon, bú eze ndi-Amorait, ka ọ bu, eze ahu buso-kwa-rari eze gara aga nke Moab agha, we nara ala-ya nile n'aka-ya, rue Anon. 27 N'ihhi ya ndi nātu ilu nāsi,

Banu nime Heshbon,

Ka ewue obodo Saihon, ka eguzosi kwa ya ike:

28 N'ihhi na ọku esiwo na Heshbon pua, Ire-ọku n'obodo Saihon:

O ripiawo A nke Moab,

Ndi-nwe ebe nile di elu nke Anon.

29 Ahuhu gādiri gi, Moab!

I lawo n'iyi, gi ndi Kemosh:

Ọ nyewo umu-ya ndikom, dika ndi ọapuru ọapuru,

Nye kwa umu-ya ndinyom ije na ndota-n'agha,

N'aka Saihon, bú eze ndi-Amorait.

30 Ayi ọbawo ha àkù; Heshbon alawo n'iyi rue Dibon,

Ayi emewo ka ọ tọbọrọ n'efu rue Nofa,

Nke diruru Medeba.

31 Israel we biri n'ala ndi-Amorait.

32 Moses we ziga iledo Jeza, ha we were umu-obodo-ya nile, napu ndi-Amorait ndi biri n'ebe ahu ala-ha. 33 Ha we

chigharia, rigo n'uzọ Beshan: Og, bú eze Beshan, we puta izute ha, ya onwe-

ya na ndi-ya nile, ibu agha n'Edrei.

34 Jehova we si Moses, Atula egwu ya; n'ihhi na ọ bu n'aka-gi ka M'nyeworo

ya, na ndi-ya nile, na ala-ya; i gēme kwa ya dika i mere Saihon, bú eze ndi-

Amorait, nke biri nime Heshbon.

35 Ha we tịbue ya, na umu-ya ndikom, na ndi-ya nile, rue m̀be ọ digh onye

fọduru arapuru ya: ha we nweta ala-ya.

22 1 Umu Israel we bulie ije, ma

ulo-ikwū-ha n'ala ihe nādigh nke Moab n'ofè Jọdan na nso Jeriko.

2 Belak nwa Zipoa we hu ihe nile Israel mereri ndi-Amorait. 3 Moab we

tua ujo ndi Israel nke-uku, n'ihhi na ọtutu ka ha di; ike we gwusia Moab

n'iru umu Israel. 4 Moab we si ndi-okenye Midian, Uọu a nkpọkọta nka

gārachapu ihe nile nke di ayi buruburu, dika ehi nārachapu akwukwọ ndu nke

ohia. Belak nwa Zipoa bu kwa eze Moab na m̀be ahu. 5 Ọ we zigara

Belam nwa Beoa ndi-ozii, rue Petoa, nke di n'akuku Osimiri, bú ala nke umu

ndi-ya, ikpọ ya, si, Le, otù ndi esiwo n'Ijpt puta: le, ha ekpuchiwo iru ala,

ndi ahu nānọ kwa na ncherita-irum: 6 ma uọu a, biko, bia, buaram ndi nka ọnu; n'ihhi na ndi di ike ka ọ bu karim: elegh anya m'gēnwe ike, ka ayi we tịbue

ha, m'we chupu ha n'ala: n'ihhi na amawom na onye i nāgōzi bu onye agōziri agōzi, ma onye i nābu ōnu bu onye anābu ōnu. 7 Ndi-okenye Moab na ndi-okenye Midian we je, ihe nile iji ju ase di kwa n'aka-ha; ha we biakute Belam, gwa ya okwu nile nke Belak. 8 Q we si ha, Nōnu ōnōdu-abali n'ebe a n'abali a, m'gēweghachi-kwa-ra unu okwu, dika Jehova si agwam okwu: ndi-isi Moab we nōyere Belam. 9 Chineke we biakute Belam, si, Òle ndi bu ndikom ndia nōyere gi? 10 Belam we si Chineke, Belak nwa Zipoa, bú eze Moab, eziteworom ozi, si, 11 Le, ndi ahu nke si n'Ijpt puta, o nēkpuchi kwa iru ala: uḅu a, bia, kōcharam ha; elegh anya m'gēnwe ike ibuso ha agha, m'gāchupu kwa ha. 12 Chineke we si Belam, Esola ha je; abula ndi Israel ōnu; n'ihhi na ndi agōziri agōzi ka ha bu. 13 Belam we bilie n'ututu, si ndi-isi Belak, Lanu n'ala-unu: n'ihhi na Jehova nāju ikwe ka m'soro unu je. 14 Ndi-isi Moab we bilie, biakute Belak, si, Belam nāju isoro ayi bia. 15 Belak we ziga kwa ndi-isi ōzō, di ōtutu, di kwa nsōpuru, kari ndi ahu. 16 Ha we biakute Belam, si ya, Otù a ka Belak nwa Zipoa siri, Biko, ekwela ka ihe ḅochie gi ibiakutem: 17 n'ihhi na m'ghagh isōpuru gi nke-uku, ō bu kwa ihe ō bula i gāsīm ka m'gēme: ma, biko, bia, kōcharam ndi nka. 18 Belam we za, si ndi-orù Belak, Q buru na Belak enyem ojuju ulo-ya nke ōla-ōcha na ōl-edo, apughm igabiga okwu-ōnu nke Jehova, bú Chinekem, ime ihe ntà ma-ōbu ihe uku. 19 Ma uḅu a, biko, nōdunu n'ebe a, ōbuná unu onwe-unu, abali a, ka m'we mara uka Jehova gākpayerem ōzō. 20 Chineke we biakute Belam n'abali, si ya, Q buru na ō bu ikpō gi ka ndikom ahu biara, gi bilie, soro ha je; ma nání okwu nke M'nāgwa gi, nke ahu ka i gēme. 21 Belam we bilie n'ututu, jikwa nne-inyinya-ibu-ya soro ndi-isi Moab je. 22 Iwe Chineke we di ōku n'ihhi na ō nēje: mō-ozī nke Jehova we guzo onwe-ya n'uzō ibu onye nēmegide ya. Ma ya onwe-ya nānōkwasi na nne-inyinya-ibu-ya, umu-okorōbia-ya abua so kwa ya. 23 Nne-inyinya-ibu ahu we hu mō-ozī nke Jehova ka o nēguzo n'uzō, mma-

agha-ya amiputara amiputa di kwan'aka-ya: nne-inyinya-ibu ahu we wezuga onwe-ya n'uzō, je n'ōhia: Belam we tie nne-inyinya-ibu ahu ihe, iwezuga ya ba n'uzō. 24 Mō-ozī nke Jehova we guzo n'uzō di warara n'etiti ubi-vine, ogige di n'otù akuku, ogige di kwa n'akuku nke-ōzō. 25 Nne-inyinya-ibu ahu we hu mō-ozī nke Jehova, ō we nuba onwe-ya na mḅidi, nuba kwa ukwu Belam na mḅidi ahu: ō we tie ya ihe ōzō. 26 Mō-ozī nke Jehova we gabiga ōzō, guzo n'ebe di nkpa, ebe uzō nādigh madu gēwezuga onwe-ya ga n'aka-nri ina-ōbu n'aka-ekpe. 27 Nne-inyinya-ibu ahu we hu mō-ozī nke Jehova, ō we makpuru n'okpuru Belam: iwe Belam we di ōku, ō were nkpa-n'aka-ya tie nne-inyinya-ibu ahu. 28 Jehova we saghe ōnu nne-inyinya-ibu ahu, ō we si Belam, Gini ka m'meworo gi, na i tiwom ihe uḅò atō ndia? 29 Belam we si nne-inyinya-ibu ahu, N'ihhi na i kwaram emò: ō gādīm nō nma ma asi na mma-agma di n'akam, n'ihhi na uḅu a m'gēḅuwori gi. 30 Nne-inyinya-ibu ahu we si Belam, Mù onwem abugh nne-inyinya-ibu-gi, nke i nōkwasiworo nam n'ogologo mḅegi rue ta? anōm nēme gi otù a ma-ōli? Q si, É-è. 31 Jehova we saghe anya Belam abua, ō we hu mō-ozī nke Jehova ka o nēguzo n'uzō, mma-agma-ya amiputara amiputa di kwa n'aka-ya: ō we rube isi, kpō isi ala n'iru-ya. 32 Mō-ozī nke Jehova we si ya, N'ihhi gini ka i tiworo nne-inyinya-ibu-gi ihe uḅò atō ndia? le, mu onwem aputawo ibu onye-nmegide, n'ihhi na uzō-gi nārīda na nbibi n'irum: 33 nne-inyinya-ibu-gi we hum, wezuga onwe-ya n'irum uḅò atō ndia: ō buru na ō wezugagh onwe-ya site n'irum, n'ezie uḅu a ō bu kwa gi onwe-gi ka m'gēḅuwori, ma ya onwe-ya ka m'gēmewori ka ō di ndu. 34 Belam we si mō-ozī nke Jehova, Emehiewom; n'ihhi na amaghm na gi onwe-gi nēguzo onwe-gi izutem n'uzō: ma uḅu a, ō buru na ō jō njō n'anya-gi, m'gālaghachi n'onwem. 35 Mō-ozī nke Jehova we si Belam, Soro ndikom ahu je: ma nání okwu ahu nke m'gāgwa gi, nke ahu ka i gēkwu. Belam we soro ndi-isi Belak je. 36 Belak we nu na Belam abiawo, ō we pua izute ya rue obodo Moab, nke di

n'ókè-ala Anon, nke di na nsotu okè-ala ahu. 37 Belak we si Belam, Èziteghm ozi ike ike n'ebe i nọ ikpọ gi? n'ihì gini ka i nābiakuteghm? ọ bu ezi-okwu na apughm isopuru gi? 38 Belam we si Belak, Le, abiakutewom i: ụbụ a ọ di ike ọ bula m'nwere ikwu ihe ọ bula? okwu ahu nke Chineke gētiye n'ọnum, nke ahu ka m'gēkwu. 39 Belam we soro Belak je, ha we biarue Kiriath-huzot. 40 Belak we chua igwè ehi na igwè ewu na aturu n'ájá, we zigara Belam, ziga-kwa-ra ndi-isi ndi ha na ya nọ. 41 O rue, n'ututu, na Belak kuru Belam, me ka ọ rigo na Bamot-beal, ọ we si n'ebe ahu hu nsotu

23 ndi Israel. 1 Belam we si Belak, Wuerem ebe-ichu-aja asa n'ebe a, dozi-kwa-ram oke-ehi asa na ebulu asa n'ebe a. 2 Belak we me dika Belam kwuru; Belak na Belam we sure otù oke-ehi na otù ebulu ọku n'ebe-ichu-aja ọ bula. 3 Belam we si Belak, Guzo onwe-gi n'akuku aja-nsure-ọku-gi, ma ka m'je; elegh anya Jehova gābia izutem: ma ihe ọ bula Ọ gēme ka m'hu m'gēgosi kwa gi ya. Ọ we je ugwu nke ọhia nādigh. 4 Chineke we zute Belam: ọ we si Ya, Ebe-ichu-aja asa ahu ka m'doworo n'usoro, m'we sure otù oke-ehi na otù ebulu ọku n'ebe-ichu-aja ọ bula. 5 Jehova we tiye okwu n'ọnu Belam, si, Jekhachikuru Belak, ọ bu kwa otù a ka i gēkwu. 6 Ọ we jekhachikuru ya, ma, le, o nēguzo n'akuku aja-nsure-ọku-ya, ya onwe-ya na ndi-isi Moab nile. 7 Ọ we tua ilu-ya, si,

N'Eram ka Belak nēsi dutem,
Eze Moab si n'ugwu Iru-anyanwu
dutem: si,

Bia, buaram Jakob ọnu,
Bia kwa, wesa Israel iwe.

8 Gini, m'gākọcha? Chineke akọ-
chagh.

Gini kwa, m'gēwe iwe? Jehova
ewegh iwe.

9 N'ihì na n'elu oké nkume ndia ka
m'si ahù ya,

Ọ bu kwa n'ugwu ntà ndia ka m'si
ekiri ya:

Le, otù ndi ka ọ bu, o nēbi iche,
Ọ digh-agu onwe-ya n'etiti mba
nile.

10 Ọnye gutaworo ájá Jakob,
Na ọnu-ọgugu nke otù uzọ n'uzọ anọ
nke Israel?

Ka mu onwem nwua ọnwu nke ndi
ziri ezi,

Ka ikpe-azum di kwa ka nke ya!

11 Belak we si Belam, Gini ka i
meworom? ọ bu ikọcha ndi-irom ka
m'kutere gi, ma, le, i gọziwo ha nke-uku.
12 Ọ we za, si, Ihe Jehova nētiye
n'ọnum, ọ bugh nka ka m'gēlezi anya
ikwu? 13 Belak we si ya, Biko, sorom
je n'ebe ọzọ, ebe i gēsi hu ha; nāni
nsotu-ha ka i gāhu, ma i gagh-ahu ha
nile: gi kọcha-kwa-ram ha site n'ebe
ahu. 14 Ọ we kuru ya je ọhia Zofim,
rue elu Pisga, o wue ebe-ichu-aja asa,
sure otù oke-ehi na otù ebulu ọku
n'ebe-ichu-aja ọ bula. 15 Ọ si Belak,
Guzo onwe-gi n'ebe a n'akuku aja-
nsure-ọku-gi, ma mu onwem gēzute
Jehova n'ebe ahu. 16 Jehova we zute
Belam, tiye okwu n'ọnu-ya, si,
Jekhachikuru Belak, ọ bu kwa otù a
ka i gēkwu. 17 Ọ we biakute ya, ma, le,
o nēguzo n'akuku aja-nsure-ọku-ya, ya
na ndi-isi Moab. Belak we si ya, Gini
ka Jehova kwuworo? 18 Ọ we tua ilu-
ya, si,

Bilie, Belak, nuru kwa;

Nam nti, nwa Zipoa:

19 Chineke abugh madu, nke O gēkwu
okwu-ugha;

Ọ bugh kwa nwa madu, nke O
gēlogha:

Ọ bu na Ya onwe-ya asiwo na O
gēme ihe, ma Ọ megh ya?

Ma-ọbu Ọ kwuwo okwu, ma Ọ
megh ya ka o guzosie ike?

20 Le, ọ bu igọzi agọzi ka m'nataworo
iwu:

Ọ gọziwo kwa, apughkwam itughari
ya.

21 Ọ legidegh ajọ ihe anya nime Jakob,
Ọ hugh kwa nmebu n'Israel:

Jehova, bú Chineke-ya, nọyere ya,
Iti-nkpu nke eze di kwa n'etiti ha.

22 Chineke nēme ka ha si n'ala Ijipt
puta;

Ume dika ume atu ka ọ nwere.

23 N'ihì na ọbuba-afa adigh megide
Jakob,

Iju-ase adigh kwa megide Israel:

Na mbe ahu ka agēkwu okwu bayere
Jakob, baye-kwa-ra Israel, si,

Le ihe Chineke meworo!

24 Le, ndi ahu nēbili dika nne-odum,
Dika odum ka ọ nēweii onwe-va:

O gagh-edina ruc m̄be o ḡeri ihe o
 d̄ōbutara,
 Nu kwa ōbara nke ndi ēburu ēbu.
 25 Belak we si Belam, Ak̄ocha-kwa-la
 ha ma-oli, agozi-kwa-la ha ma-oli.
 26 Belam we za, si Belak, Agwaghm i,
 si, Ihe nile nke Jehova ḡekwu, nke ahu
 ka m'ḡeme? 27 Belak we si Belam,
 Biko, bia, m'ḡekuru gi je ebe ōz̄o; elesh
 anya o ḡezi ezi n'anya Chinke ka i si
 n'ebe ahu k̄ocharam ha. 28 Belak we
 kuru Belam je n'elu Peoa, nke n̄ele anya
 n'ebe ala ahu nke t̄ōb̄ōr̄o n'efu di.
 29 Belam we si Belak, Wuerem ebe-
 ichu-aja asa n'ebe a, dozi-kwa-ram oke-
 chi asa na ebulu asa n'ebe a. 30 Belak
 we me dika Belam siri, o we sure ot̄u
 oke-ehi na ot̄u ebulu n'ebe-ichu-aja o
24 bula. 1 Ma m̄be Belam huru na
 o di nma n'anya Jehova iḡozi
 Israel, o jekh, dika o si eje ūb̄o ūb̄o,
 izute ōb̄ūba-afa di iche iche, ma o chere
 iru-ya n'ozara. 2 Belam we welie anya-
 ya abua, hu Israel ka ha n̄an̄o n'ulo-
 ikw̄u-ha dika ebo nile ha si di; M̄o nke
 Chineke we dikwasi ya. 3 O we tua
 ilu-ya, si,
 Ihe nke si n'onu Belam nwa Beoa
 puta,
 Bú ihe nke si n'onu nwoke ahu puta,
 onye anya-ya mechiri emechi:
 4 Ihe nke si n'onu-ya puta, bú onye
 n̄anu okwu-onu nile nke Chineke,
 Onye n̄ahu ōh̄u nke Onye ahu Nke
 puru ime ihe nile,
 M̄be o n̄ada, ma anya-ya abua
 saghere asaghe:
 5 Le ka ulo-ikw̄u-gi nile si ma n̄o nma,
 Jakob!
 Le ka ebe-obibi-gi nile si ma n̄o
 nma, Israel!
 6 Dika ndagwurugwu di iche iche ka
 esetiworo ha,
 Dika ubi di iche iche āpara ogige
 n'akuku osimiri,
 Dika osisi lign-aloes nke Jehova
 kuworo,
 Dika osisi cedar n'akuku miri.
 7 Miri n̄esi n'ite-miri-ya nile r̄uputa,
 Nkpuru-ya ḡadi kwa n'otutu miri,
 Eze-ya ḡadi kwa elu kari Egag,
 Aḡebuli kwa ala-eze-ya.
 8 Chineke n̄eme ka o si n'Ijpt puta;
 Ume dika ume atu ka o nwere:

O ḡeripia mba di iche iche, bú ndi
 n̄akpān̄u ya,
 O bu kwa ōkpukpu nile ha ka o
 ḡekpecha,
 Were kwa ak̄u-ya nile barua ha aru.
 9 O makpuru, o dinara dika ōdum,
 Na dika nne-ōdum; ònye ḡeme ka
 o bilie?
 Onye o bula nke n̄agozi gi bu onye
 aḡoziri aḡozi,
 Onye o bula nke n̄abu gi onu bu kwa
 onye an̄abu onu.
 10 Iwe Belak we di ōku megide Belam,
 o kua aka-ya abua: Belak we si Belam,
 O bu ik̄ocha ndi-irom ka m'kp̄ōr̄o gi, ma,
 le, i goziwo ha n̄o ūb̄o at̄o ndia. 11 Ma
 ūb̄u a, balaga n'onwe-gi la n'ebe nke gi:
 asirim na m'ḡas̄opuru gi nke-uku; ma,
 le, Jehova ōbochiwo gi na ns̄opuru.
 12 Belam we si Belak, O bugh kwa ndi-
 ozi-gi, bú ndi i ziterem, ka m'gwara
 okwu, si, 13 O buru na Belak enyem
 ojuju ulo-ya nke ōla-ōcha na ōla-edo,
 apughm igabiga okwu-onu Jehova, ime
 ezi ihe ma-ōbu ihe ōj̄o site n'obi nke
 akam; ihe nke Jehova ḡekwu, nke ahu
 ka m'ḡekwu? 14 Ma ūb̄u a, le,
 anamalakuru ndim: bia, m'ḡadu gi
 ōdu ihe ndi nka ḡeme ndi-gi na m̄be
 ikpe-azu nke ub̄ochi ndia. 15 O we
 tua ilu-ya, si,
 Ihe nke si n'onu Belam nwa Beoa
 puta,
 Bú ihe nke si n'onu nwoke ahu puta,
 onye anya-ya mechiri emechi:
 16 Ihe nke si n'onu-ya puta, bú onye
 n̄anu okwu-onu nile nke Chinke,
 Onye n̄ama kwa ihe-omuma nke
 Onye kachasi ihe nile elu,
 Ōh̄u nke Onye ahu Nke puru ime ihe
 nile ka o n̄ahu,
 M̄be o n̄ada, ma anya-ya abua
 saghere asaghe:
 17 Anamahu ya, ma o bugh ūb̄u a:
 Anamekiri ya, ma o bugh na ns̄o:
 Ot̄u kpakpando ḡesi na Jakob z̄olie
 ije,
 Nkpa-n'aka eze ḡesi kwa n'Israel
 bilie,
 We mapue akuku nile nke Moab,
 Gwuda kwa umu ōkpukp̄o-uz̄u nile.
 18 Edom ḡabu kwa ihe-n̄nweta,
 Sia ḡabu kwa ihe-n̄nweta, bú ndi-iro-
 ya;
 Israel n̄eme kwa ihe-dinkp̄a.

- 19 Otù onye gēsi kwa na Jakob zōda mba nile,
 Q gēme kwa ka ndi fōduru si n'obodo lapu n'iyi.
- 20 Q we hu Amalek, we tua ilu-ya, si, Mba mbu nke mba nile ka Amalek bu;
 Ma ikpe-azu-ya gābiaru ila-n'iyi.
- 21 Q we hu ndi-Kinait, we tua ilu-ya, si,
 Ebe nke nādigide adigide ka ebe-obibi-gi di,
 Etiye-kwa-ra akwu-gi na nkume di elu.
- 22 Ma otú q di, Ken gābu ihe irechapu oku,
 Rue ole mbe? Asiria gādota gi n'agha.
- 23 Q we tua ilu-ya, si,
 Ewū! ònye gādi ndu site na mbe Chineke nēdo ya?
- 24 Ma ubo ufodu gēsi n'akuku Kitim bia,
 Ha gēweda kwa Asiria n'ala, weda kwa Iba n'ala,
 Ozọ kwa, ya onwe-ya gābiaru ila-n'iyi.
- 25 Belam we bilie, je, laghachi n'ebe-ya: ozọ kwa, Belak jere n'uzọ-ya.

25 I Israel we biri na Shitim, ndi Israel we malite isoro umu-ndinyom Moab nākwa iko: 2 ndinyom ahu we kpọ ndi Israel ibia n'aja chi nile ha; ndi Israel we rie ihe, kpọ isi ala nye chi nile ha. 3 Israel we kekota onwe-ya n'aru Beal-peoa: iwe Jehova we di oku megide Israel. 4 Jehova we si Moses, Chiri ndi-isi nile nke ndim, kpogidere ha Jehova n'iru anyanwu, ka idi-oku nke iwe Jehova we si n'aru Israel laghachi. 5 Moses we si ndi-ikpe Israel, Buenu, onye q bula ya huc ndikoin-ya ndi nēkekota onwe-ha n'aru Beal-peoa. 6 Ma, le, otú nwoke nime umu Israel biara, weta nso umu-nne-ya otú nwayi Midian n'anya Moses, na n'anya nzukọ nile nke umu Israel, mbe ha onwe-ha nākwa ákwá n'onu-uzọ ulo-kwū nzute. 7 Fineas, nwa-nwoke Eleeza, nwa Eron, bú onye-nchu-aja, we hu ya, q we si n'etiti nzukọ Israel bilie, were ube n'aka-ya, 8 soro nwoke Israel ahu ba nime ulo-ndina-ya, mapue ha abua, bú nwoke Israel ahu, na nwayi

ahu rue ime-afọ-ya. Ewe bochie ihe-otiti ahu n'aru umu Israel. 9 Ma ndi nwuru n'ihe-otiti ahu di orú nnú uzọ atọ.

10 Jehova we gwa Moses okwu, si, 11 Fineas, nwa Eleeza, nwa Eron, bú onye-nchu-aja, emewo ka onumam si n'aru umu Israel laghachi, n'iwere ekworom kwo ekworo n'etiti ha, M'we ghara ime ka umu Israel gwusia n'ekworom. 12 N'ihhi ya si ya, Le, anamenye ya oḅuḅa-ndum nke udo: 13 q gāburu ya, buru kwa nkpuru-ya gānōchi ya, oḅuḅa-ndu oḅu-achu-aja ebigh-ebi; n'ihhi na o kworo ekworo bayere Chinke-ya, kpuchi-kwa-ra umu Israel nmehie-ha. 14 Ma aha nwoke Israel ahu nke etiḅuru etiḅu, onye etiḅuru ya na nwayi Midian, bu Zimri, nwa Salu, bú onye-isi nke otú ulo nna nke ndi Simeon. 15 Aha nwayi Midian ahu nke etiḅuru etiḅu bu Kozbi, nwa Zua; onye-isi mba nke otú ulo nna na Midian ka q bu.

16 Jehova we gwa Moses okwu, si, 17 Kpaḅue ndi Midian, tiḅu kwa ha: 18 n'ihhi na ha nākpaḅu unu n'aghughọ nile ha, nke ha ji ghọbu unu n'okwu Peoa, na n'okwu Kozbi, bú nwa-nwayi onye-isi Midian, nwa-nne-ha nwayi, nke etiḅuru n'ubochi ihe-otiti ahu n'okwu Peoa.

26 I O rue, mbe ihe-otiti ahu gasiri, na Jehova gwara Moses na Eleeza nwa Eron, bú onye-nchu-aja, okwu, si, 2 Gutanu onu-ogugu nzukọ nile nke umu Israel, site n'onye ḅara orú arọ we gaba n'iru, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, onye q bula nke nāpukuru usu-ndi-agma n'Israel. 3 Moses na Eleeza, bú onye-nchu-aja, we kpayerere ha uka n'ala ihe nādigh nke Moab n'akuku Jodan na nso Jeriko, si, 4 Gutanu onu-ogugu ndi Israel, site n'onye ḅara orú arọ we gaba n'iru; dika Jehova nyere Moses na umu Israel iwu, bú ndi nēsi n'ala Ijipt puta.

5 Reuben, bú okpara Israel: umu-ndikom Reuben; nke Hanok bu aḅuru ndi Hanok: nke Palu bu aḅuru ndi Palu: 6 nke Hezron bu aḅuru ndi Hezron: nke Kami bu aḅuru ndi Kami. 7 Ndis bu aḅuru ndi Reuben: ndi-ha agukotara agukota we di orú nnú uzọ ise, na nnú iteghete, na oḅu isi, na iri. 8 Umu-

ndikom Palu kwa; Eliab. 9 Umu-ndikom Eliab; Nemuel, na Detan, na Abairam. Ndia bu Detan ahu na Abairam ahu, ndi akporo nke nzuko Israel, ndi lusoro Moses, luso kwa Eron, ogu nime nzuko Kora, mbe ha lusoro Jehova ogu: 10 ala we saghe onu-ya, loda ha na Kora, mbe nzuko ahu nwuru; mbe oku ahu ripiara ogu ndikom iri-na-abua na iri ahu, ha we gho ihe-iriba-ama. 11 Ma umu-ndikom Kora anwugh.

12 Umu-ndikom Simeon, dika aburu nile ha si di: nke Nemuel bu aburu ndi Nemuel: nke Jamin bu aburu ndi Jamin: nke Jakin bu aburu ndi Jakin: 13 nke Zera bu aburu ndi Zera: nke Shaul bu aburu ndi Shaul. 14 Ndia bu aburu ndi Simeon, oru nu uzọ abua, na nu iri-na-ise, na ogu iri.

15 Umu-ndikom Gad, dika aburu nile ha si di: nke Zefon bu aburu ndi Zefon: nke Hagi bu aburu ndi Hagi: nke Shuni bu aburu ndi Shuni: 16 nke Ozni bu aburu ndi Ozni: nke Iri bu aburu ndi Iri: 17 nke Arod bu aburu ndi Arod: nke Areli bu aburu ndi Areli. 18 Ndia bu aburu umu-ndikom Gad, dika ndi-ha agukotara agukota si di, oru nu uzọ ise, na nnu, na ogu ise.

19 Umu-ndikom Juda, Ia na Onan: ma Ia na Onan nwuru n'ala Kenean. 20 Umu-ndikom Juda, dika aburu nile ha si di, bu; nke Shila bu aburu ndi Shila: nke Perez bu aburu ndi Perez: nke Zera bu aburu ndi Zera. 21 Umu-ndikom Perez bu kwa; nke Hezron bu aburu ndi Hezron: nke Hamul bu aburu ndi Hamul. 22 Ndia bu aburu Juda, dika ndi-ha agukotara agukota si di, oru nu uzọ iteghete, na nu iri-na-otu, na ogu ise.

23 Umu-ndikom Isaka, dika aburu nile ha si di: nke Tola bu aburu ndi Tola: nke Pua bu aburu ndi-Punait: 24 nke Jashub bu aburu ndi Jashub: nke Shimron bu aburu ndi Shimron. 25 Ndia bu aburu Isaka, dika ndi-ha agukotara agukota si di, oru nu uzọ asato, na ogu iri-na-ise.

26 Umu-ndikom Zebulun, dika aburu nile ha si di: nke Sered bu aburu ndi Sered: nke Ilon bu aburu ndi Ilon: nke Jahleel bu aburu ndi Jahleel. 27 Ndia bu aburu ndi Zebulun, dika ndi-ha

agukotara agukota si di, oru nu uzọ asa, na nu iri-na-otu, na ogu ise.

28 Umu-ndikom Josef, dika aburu nile ha si di: Manase na Efraim. 29 Umu-ndikom Manase: nke Makia bu aburu ndi Makia: Makia we muta Gilead: nke Gilead bu aburu ndi Gilead. 30 Ndia bu umu-ndikom Gilead: nke Ieza bu aburu ndi Ieza: nke Hilek bu aburu ndi Hilek: 31 nke Asriel bu aburu ndi Asriel: nke Shekem bu aburu ndi Shekem: 32 nke Shemida bu aburu ndi Shemida: nke Hefa bu aburu ndi Hefa. 33 Ma Zelofehad nwa Hefa enwegh umu-ndikom, ma o nwere umu-ndinyom: aha umu-ndinyom Zelofehad bu Mahla, na Noa, na Hogla, na Milka, na Tiaza. 34 Ndia bu aburu Manase: ndi-ha agukotara agukota we di oru nu uzọ isi, na nu iri-na-otu, na ogu iri-na-ise.

35 Ndia bu umu-ndikom Efraim, dika aburu nile ha si di: nke Shutela bu aburu ndi Shutela: nke Beka bu aburu ndi Beka: nke Tahan bu aburu ndi Tahan. 36 Ndia bu umu-ndikom Shutela: nke Iran bu aburu ndi Iran. 37 Ndia bu aburu umu-ndikom Efraim, dika ndi-ha agukotara agukota si di, oru nu uzọ anọ, na nu, na ogu ise. Ndia bu umu-ndikom Josef, dika aburu nile ha si di.

38 Umu-ndikom Benjamin, dika aburu nile ha si di: nke Bela bu aburu ndi Bela: nke Ashbil bu aburu ndi Ashbil: nke Ahairam bu aburu ndi Ahairam: 39 nke Shefufam bu aburu ndi-Shufamait: nke Hufam bu aburu ndi Hufam. 40 Umu-ndikom Bela bu Ad na Neaman: nke Ad bu aburu ndi Ad: nke Neaman bu aburu ndi Neaman. 41 Ndia bu umu-ndikom Benjamin, dika aburu nile ha si di: ndi-ha agukotara agukota we di oru nu uzọ ise, na nu iri-na-anọ.

42 Ndia bu umu-ndikom Dan, dika aburu nile ha si di: nke Shuham bu aburu ndi Shuham. Ndia bu aburu nke Dan, dika aburu nile ha si di. 43 Aburu nile nke ndi Shuham, dika ndi-ha agukotara agukota si di, di oru nu uzọ asato, na otu nu.

44 Umu-ndikom Asha, dika aburu nile ha si di: nke Imna bu aburu ndi Imna: nke Ishvi bu aburu ndi Ishvi:

nke Beria bu aḅuru ndi Beria. 45 Nke umu-ndikom Beria: nke Hiba bu aḅuru ndi Hiba: nke Malkiel bu aḅuru ndi Malkiel. 46 Ma aha nwa-nwayi Asha bu Sera. 47 Ndia bu aḅuru umu-ndikom Asha, dika ndi-ha agukotara agukota si di, oru nnu uzọ isi, na nnu iri-na-atọ, na oḅu iri.

48 Umu-ndikom Naftali. dika aḅuru nile ha si di: nke Jahzeel bu aḅuru ndi Jahzeel: nke Guni bu aḅuru ndi Guni: 49 nke Jiza bu aḅuru ndi Jiza: nke Shilem bu aḅuru ndi Shilem. 50 Ndia bu aḅuru Naftali, dika aḅuru nile ha si di: ndi-ha agukotara agukota we di oru nnu uzọ ise, na nnu iri-na-atọ, na oḅu iri.

51 Ndia bu ndi agukotara agukota nke umu Israel, oru nnu oḅu uzọ atọ na uzọ iri-na-ise, na nnu anọ, na oḅu isi, na iri.

52 Jehova we gwa Moses okwu, si, 53 Ndia ka agēkere ala ahu n'ihe-nketa, n'onu-ogugu aha. 54 Ndi bara uba ka i gēme ka ala-nketa-ha rie nne, ma ndi di ole-na-ole ka i gēme ka ala-nketa-ha di ntà; agēnye nwoke o bula ala-nketa-ya, dika ndi-ya agukotara agukota si di. 55 Nani o bu n'ife-nzà ka agēkè ala ahu: dika aha nile nke ebo nile nke ndi bu nna-ha si di ka ha gēketa. 56 Dika ife-nzà si di ka agēkè ihe-nketa-ha n'etiti ndi bara uba na ndi di ole-na-ole.

57 Ndia bu ndi agukotara agukota nke ndi Livai dika aḅuru nile ha si di: nke Giashon bu aḅuru ndi Giashon: nke Kohat bu aḅuru ndi Kohat: nke Merari bu aḅuru ndi Merari. 58 Ndia bu aḅuru Livai: aḅuru ndi Libni, aḅuru ndi Hebron, aḅuru ndi Mahli, aḅuru ndi Mushi, aḅuru ndi Kora. Kohat we mua Amram. 59 Aha nwunye Amram bu Jokebed, nwa Livai, nke amuru ya nye Livai n'Ijpt: nwayi ahu we muara Amram Eron na Moses, na Miriam, bu nwa-nne-ha nwayi. 60 Amu-kwa-ra nye Eron Nedab na Abaihu na Eleeza na Itama. 61 Nedab na Abaihu we nwua mḅe ha wetara nso n'iru Jehova oku ala ozo. 62 Ndi-ha agukotara agukota di oru nnu uzọ abua, na nnu iri-na-asa, na oḅu iri, nwoke o bula site n'onye ruru otu onwa we gaba n'iru: n'ih na agukotagh ha n'etiti umu Israel, n'ih na enyegh ha ihe-nketa n'etiti umu Israel.

63 Ndia bu ndi Moses na Eleeza, bu onye-nchu-aja, gukotara; ndi gukotara umu Israel n'ala ihe nādigh nke Moab n'akuku Jodan na nso Jeriko. 64 Ma n'etiti ndia o digh nwoke o bula di sitere na ndi Moses na Eron, bu onye-nchu-aja, gukotara; ndi gukotara umu Israel n'ozara Sainai. 65 N'ih na Jehova kwuru okwu bayere ha, si, Ha aghagh inwu n'ozara nka. O digh kwa nwoke o bula foduru nime ha, ma-qbugh nani Keleb nwa Jefune na Joshua nwa Nun.

27 1 Ha we biarue nso, bu umu-ndinyom Zelofehad, nwa Hifa, nwa Gilcad, nwa Makia, nwa Manase, nke aḅuru Manase nwa Josef: ndia bu aha umu-ya ndinyom; Mahla, na Noa. na Hogla, na Milka, na Tiaza. 2 Ha we guzo n'iru Moses, na n'iru Eleeza, bu onye-nchu-aja, na n'iru ndi-isi na nzuko Israel nile, n'onu-uzọ ulo-ikwu nzute, si, 3 Nna-ayi nwuru n'ozara, ma ya onwe-ya adigh n'etiti nzuko ahu ndi nēzuko inegide Jehova nime nzuko Kora: ma nime nmehie nke aka ya ka o nwuru; ma o digh umu-ndikom o nwere. 4 N'ih gini ka agāgupu aha nna-ayi n'etiti aḅuru-ya, n'ih na o nwegh nwa-nwoke? Nye ayi ihe-onwunwe n'etiti umu-nne nna-ayi ndikom. 5 Moses we weta ikpè-ha nso n'iru Jehova. 6 Jehova we gwa Moses okwu, si, 7 O bu ihe ziri ezi ka umu-ndinyom Zelofehad nēkwu: i ghagh inye ha ihe-onwunwe nke ihe-nketa n'etiti umu-nne nna-ha ndikom; i gēme kwa ka ihe-nketa nna-ha gabiga rue ha aka. 8 O bu kwa umu Israel ka i gāgwa okwu, si, Mḅe nwoke gānwu, ma o nwegh nwa-nwoke, unu gēme kwa ka ihe-nketa-ya gabiga rue nwa-ya nwayi aka. 9 Ma o buru na o nwegh nwa-nwayi, unu gēnye kwa umu-nne-ya ndikom ihe-nketa-ya. 10 Ma o buru na o nwegh umu-nne-ndikom, unu gēnye kwa umu-nne nna-ya ndikom ihe-nketa-ya. 11 Ma o buru na nna-ya enwegh umu-nne-ndikom, unu gēnye kwa onye-arua nke di ya nso site n'aburu-ya ihe-nketa-ya, o gēnweta kwa ya: o gābu-kwa-ra umu Israel ukpuru ikpè, dika Jehova nyere Moses iwu.

12 Jehova we si Moses, Rigo n'ugwu Abarim nka, hu kwa ala ahu nke M'nyeworo umu Israel. 13 Ma mḅe i huworo ya. agāchikota kwa gi na umu-

nna-gi n'ala-mo, obuna gi onwe-gi, dika achikotara Eron, bu nwa-nne-gi na umunna-ya: 14 n'ihhi na unu nupuru isi n'okwu-onum n'ozara Zin, n'ise-okwu ahu nke nzuko Israel, bu nke M'gwara unu me, idom nsog na miri ahu n'anyaha. (Miri ahu bu miri Meriba Kedesh n'ozara Zin.) 15 Moses we gwa Jehova okwu, si, 16 Ka Jehova, bu Chineke nke mo nile anu-aru nile, bu madu, nwere, Ya me otu nwoke ka o buru onye-nlekota nzuko a. 17 onye ganapu apu n'iru ha, onye ganaba kwa aba n'iru ha, onye ganeme kwa ka ha napu apu, onye ganeme kwa ka ha naba aba; ka nzuko Jehova we ghara idi ka igwe ewu na aturu nke nenwegh onye-ozuzu. 18 Jehova we si Moses, Kuru n'onwegi Joshua nwa Nun, bu nwoke nke Mom di nime ya, bikwasi ya aka-gi; 19 guzo kwa ya n'iru Eleeza, bu onye-nchu-aja, na n'iru nzukom nile; nye ya iwu n'anya-ha. 20 I gatukwasi kwa ya ufodu nime ebube-gi, ka nzuko nile nke umu Israel we nu. 21 O bu kwa n'iru Eleeza, bu onye-nchu-aja, ka o geguzo, onye gajuru ya ase n'ikpe Ihe ahu n'iru Jehova: n'okwu-onu-ya ka ha ganapu apu, o bu kwa n'okwu-onu-ya ka ha ganaba aba, ya onwe-ya, na umu Israel nile tiyere ya, bu nzukom nile. 22 Moses we me dika Jehova nyere ya iwu: o we kuru Joshua, guzo ya n'iru Eleeza, bu onye-nchu-aja, na n'iru nzuko Israel nile: 23 o we bikwasi ya aka-ya abua, nye kwa ya iwu, dika Jehova kwuru n'aka Moses.

28 1 Jehova we gwa Moses okwu, si, 2 Nye umu Israel iwu, si ha, Onyinyem iji biaru nso, nrim iji chu aja-okum nile, bu ihe isi utog nkem, unu gelezi anya iweta ya nsom na mbe-ya akara aka. 3 I gasi kwa ha, Nka bu aja-oku nke unu geweta nso Jehova; umu-aturu abua nke bara otu arog, nke zuru okè, kwa-ubochi, ibu aja-nsure-oku anesure mbe dum. 4 Otu nime umu-aturu ahu ka i gachu n'ututu, chu kwa nwa-aturu nke-ozog n'etiti ehie na anyasi; 5 na otu uzog n'uzog iri nke otu ephah utu oka flour agwara n'otu uzog u'uzog anog nke otu hin nke manu asuru asu ka o buru onyinye-inata-iru-oma. 6 O bu aja-nsure-oku anesure mbe dum,

nke emere n'ugwu Sainai ka o buru ihe isi utog, bu aja-oku anachuru Jehova. 7 Aja-ihe-onunu-ya kwa, otu uzog n'uzog anog nke otu hin gadi otu nwa-aturu ahu: n'ebe nsom ka i gawusiri Jehova aja-ihe-onunu nke ihe-onunu naba n'anya. 8 Nwa-aturu nke-ozog ka i gachu kwa n'etiti ehie na anyasi: dika onyinye-inata-iru-oma enyere n'ututu, na dika aja-ihe-onunu-ya, otu a ka i geme ya, ibu aja-oku nke ihe isi utog anesurere Jehova.

9 N'ubochi-izu-ike kwa: umu-aturu abua nke bara otu arog, nke zuru okè, na uzog abua n'uzog iri nke otu ephah utu oka flour ibu onyinye-inata-iru-oma, nke agwara manu, na aja-ihe-onunu-ya: 10 nka bu aja-nsure-oku ubochi-izu-ike kwa-ubochi-izu-ike, tiyere aja-nsure-oku anesure mbe dum, na aja-ihe-onunu-ya.

11 Ozog, na nmalite onwa-unu nile unu geweta nso aja-nsure-oku isurere Jehova; umu-oke-ehi abua, na otu ebulu, na umu-aturu asa nke bara otu arog, nke zuru okè; 12 na uzog atog n'uzog iri nke otu ephah utu oka flour, bu onyinye-inata-iru-oma, nke agwara manu, iji chu oke-ehi o bula; na uzog abua n'uzog iri nke otu ephah utu oka flour, bu onyinye-inata-iru-oma, nke agwara manu, iji chu otu ebulu; 13 na otu uzog n'uzog iri, otu uzog n'uzog iri, nke otu ephah utu oka flour, bu onyinye-inata-iru-oma, nke agwara manu, iji chu nwa-aturu o bula; o bu aja-nsure-oku, ihe isi utog, aja-oku anachuru Jehova. 14 Aja-ihe-onunuha gabu kwa nkera otu hin manya-vine iji chu otu oke-ehi, na otu uzog n'uzog atog nke hin iji chu ebulu ahu, na otu uzog n'uzog anog nke hin iji chu otu nwa-aturu: nka bu aja-nsure-oku onwa kwa-onwa anesure n'onwa nile nke arog. 15 Otu nkpi kwa iji chu aja-nmehie nye Jehova; agachu ya tiyere aja-nsure-oku anesure mbe dum, na aja-ihe-onunu-ya.

16 Ozog, n'onwa mbu, n'ubochi nke-iri-na-anog nke onwa, ka ngabiga nke diri Jehova gadi. 17 N'ubochi nke iri-na-ise nke onwa ahu ka ememe gadi: ubochi asa ka ageri achicha ekogh-eko. 18 N'ubochi mbu nkpokota nsog gadi; o digh ozi o bula nke ofufe unu geje: 19 ma unu geweta nso aja-oku, bu aja-

nsure-ọku anēsurere Jehova; umu-oke-ehi abua, na otù ebulu, na umu-aturu asa nke ọara otù arọ: nke zuru okè ka ha gāburu unu: 20 na onyinye-inata-iru-ọma-ha, bú utu ọka flour agwara manu: uzọ atọ n'uzọ iri ka unu gāchu bayere otù oke-ehi, ọ bu kwa uzọ abua n'uzọ iri ka unu gāchu bayere ebulu ahu; 21 ọ bu kwa otù uzọ n'uzọ iri, otù uzọ n'uzọ iri, ka unu gāchu bayere nwa-aturu ọ bula nime umu-aturu asa ahu; 22 na otù nkpi iji chu aja-nmehie, ikpuchiri unu nmehie-unu. 23 Unu gāchu ndia nāgugh àjà-nsure-ọku ututu, nke bu àjà-nsure-ọku anēsure mbe dum. 24 Dika ihe ndia si di ka unu ganāchu kwa-ubọchi, ubọchi asa, nri nke àjà-ọku, nke ihe ísi utọ anēsurere Jehova: agāchu ya tiyere àjà-nsure-ọku anēsure mbe dum, na àjà ihe-ọnuńu - ya. 25 N'ubọchi nke - asa nkpokota nsọ gādi-kwa-ra unu; ọ digh ozi ọ bula nke ọfufè unu gēje.

26 Ọzọ, n'ubọchi nkpuru mbu, mbe unu nēweta nso Jehova onyinye-inata-iru-ọma-ọhu n'ememe izù asa nke ubọchi asa unu, nkpokota nsọ gādiri unu; ọ digh ozi ọ bula nke ọfufè unu gēje: 27 unu gēweta kwa nso àjà-nsure-ọku ibu ihe ísi utọ anēsurere Jehova; umu-oke-ehi abua, otù ebulu, umu-aturu asa nke ọara otù arọ; 28 na onyinye-inata-iru-ọma-ha, bú utu ọka flour agwara manu, uzọ atọ n'uzọ iri iji chu otù oke-ehi, uzọ abua n'uzọ iri iji chu otù ebulu ahu, 29 otù uzọ n'uzọ iri, otù uzọ n'uzọ iri, iji chu nwa-aturu ọ bula nime umu-aturu asa ahu; 30 otù nkpi, iji kpuchiri unu nmehie-unu. 31 Unu gāchu ha nāgugh àjà-nsure-ọku anēsure mbe dum, na onyinye-inata-iru-ọma-ya, (nke zuru okè ka ha gāburu unu), na àjà-ihe-ọnuńu-ha.

29 1 Ọzọ, n'ọnwa nke-asa. n'ubọchi mbu nke ọnwa ahu, nkpokota nsọ gādiri unu; ọ digh ozi ọ bula nke ọfufè unu gēje: ubọchi uda-opi ka ọ gāburu unu. 2 Unu gēme àjà-nsure-ọku ibu ihe ísi utọ anēsurere Jehova; otù nwa-oke-ehi, otù ebulu, umu-aturu asa nke ọara otù arọ, nke zuru okè: 3 na onyinye-inata-iru-ọma-ha, bú utu ọka flour agwara manu, uzọ atọ n'uzọ iri iji chu oke-ehi ahu, uzọ abua n'uzọ iri iji chu ebulu ahu, 4 na otù uzọ n'uzọ

iri iji chu nwa-aturu ọ bula nime umu-aturu asa ahu: 5 na otù nkpi iji chu aja-nmehie, ikpuchiri unu nmehie-unu: 6 nāgugh àjà-nsure-ọku ọnwa ọhu, na onyinye-inata-iru-ọma-ya, na àjà-nsure-ọku anēsure mbe dum, na onyinye-inata-iru-ọma-ya, na àjà-ihe-ọnuńu nile ha, dika ikpé-ha si di, ibu ihe ísi utọ, àjà-ọku anāchuru Jehova.

7 Ọzọ, n'ubọchi nke-iri nke ọnwa nke-asa nka nkpokota nsọ gādiri unu; unu gēweta kwa nkpuru-obi-unu n'ala; ọ digh kwa ozi ọ bula unu gēje: 8 ma unu gēweta nso àjà-nsure-ọku isurere Jehova. bú ihe ísi utọ; otù nwa-oke-ehi, otù ebulu, umu-aturu asa nke ọara otù arọ; nke zuru okè ka ha gāburu unu: 9 na onyinye-inata-iru-ọma-ha, bú utu ọka flour agwara manu, uzọ atọ n'uzọ iri iji chu oke-ehi ahu, uzọ abua n'uzọ iri iji chu otù ebulu ahu, 10 otù uzọ n'uzọ iri, otù uzọ n'uzọ iri, iji chu nwa-aturu ọ bula nime umu-aturu asa ahu: 11 otù nkpi iji chu àjà-nmehie; nāgugh àjà-nmehie nkpuhi-nmehie, na àjà-nsure-ọku anēsure mbe dum, na onyinye-inata-iru-ọma-ya, na àjà-ihe-ọnuńu nile ha.

12 Ọzọ, n'ubọchi nke-iri-na-ise nke ọnwa nke-asa nkpokota nsọ gādiri unu; ọ digh ozi ọ bula nke ọfufè unu gēje, unu gēme-kwa-ra Jehova ememe ubọchi asa: 13 unu gēweta kwa nso àjà-nsure-ọku, bú àjà-ọku nke ihe ísi utọ anāchuru Jehova; umu-oke-ehi iri na atọ, ebulu abua, umu-aturu iri na anọ nke ọara otù arọ; nke zuru okè ka ha gābu: 14 na onyinye-inata-iru-ọma-ha, utu ọka flour agwara manu, uzọ atọ n'uzọ iri iji chu oke-ehi ọ bula nime oke-ehi iri na atọ ahu, uzọ abua n'uzọ iri iji chu ebulu ọ bula nime ebulu abua ahu, 15 otù uzọ n'uzọ iri, otù uzọ n'uzọ iri, iji chu nwa-aturu ọ bula nime umu-aturu iri na anọ ahu: 16 na otù nkpi iji chu aja-nmehie; nāgugh àjà-nsure-ọku anēsure mbe dum, na onyinye-inata-iru-ọma-ya, na àjà-ihe-ọnuńu-ya.

17 N'ubọchi nke-abua unu gēweta kwa nso umu-oke-ehi iri na abua, ebulu abua, umu-aturu iri na anọ nke ọara otù arọ, nke zuru okè: 18 na onyinye-inata-iru-ọma-ha, na àjà-ihe-ọnuńu nile ha, iji chu oke-ehi iri na abua ahu, na iji chu ebulu abua ahu, na iji chu umu-

aturu ahu, n'onu-ogugu-ha, dika ikpé ahu si di: 19 na otú nkpi iji chu aja-nmehie; nāgugh aja-nsure-oku anēsure mbe dum, na onyinye-inata-iru-oma-ya, na aja-ihe-onuunu nile ha.

20 N'ubochi nke-atọ kwa oke-ehi iri-na-otú, ebulu abua, umu-aturu iri na anọ nke bara otú arọ, nke zuru okè; 21 na onyinye-inata-iru-oma-ha, na aja-ihe-onuunu nile ha, iji chu oke-ehi iri na otú ahu, na iji chu ebulu abua ahu, na iji chu umu-aturu ahu, n'onu-ogugu-ha, dika ikpé ahu si di: 22 na otú nkpi iji chu aja-nmehie; nāgugh aja-nsure-oku anēsure mbe dum, na onyinye-inatu-iru-oma-ya, na aja-ihe-onuunu-ya.

23 N'ubochi nke-anọ kwa oke-ehi iri, ebulu abua, umu-aturu iri na anọ nke bara otú arọ, nke zuru okè: 24 na onyinye-inata-iru-oma-ha, na aja-ihe-onuunu nile ha, iji chu oke-ehi iri ahu, na iji chu ebulu abua ahu, na iji chu umu-aturu ahu, n'onu-ogugu-ha, dika ikpé ahu si di: 25 na otú nkpi iji chu aja-nmehie; nāgugh aja-nsure-oku anēsure mbe dum, na onyinye-inata-iru-oma-ya, na aja-ihe-onuunu-ya.

26 N'ubochi nke-ise kwa oke-ehi iteghete, ebulu abua, umu-aturu iri na anọ nke bara otú arọ, nke zuru okè: 27 na onyinye-inata-iru-oma-ha, na aja-ihe-onuunu nile ha, iji chu oke-ehi iteghete ahu, na iji chu ebulu abua ahu, na iji chu umu-aturu ahu, n'onu-ogugu-ha, dika ikpé ahu si di: 28 na otú nkpi iji chu aja-nmehie; nāgugh aja-nsure-oku anēsure mbe dum, na onyinye-inata-iru-oma-ya, na aja-ihe-onuunu-ya.

29 N'ubochi nke-isi kwa oke-ehi asatọ, ebulu abua, umu-aturu iri na anọ nke bara otú arọ, nke zuru okè: 30 na onyinye-inata-iru-oma-ha, na aja-ihe-onuunu nile ha, iji chu oke-ehi asatọ ahu, na iji chu ebulu abua ahu, na iji chu umu-aturu ahu, n'onu-ogugu-ha, dika ikpé ahu si di: 31 na otú nkpi iji chu aja-nmehie; nāgugh aja-nsure-oku anēsure mbe dum, na onyinye-inata-iru-oma-ya, na aja-ihe-onuunu-ya nile.

32 N'ubochi nke-asa kwa oke-ehi asa, ebulu abua, umu-aturu iri na anọ nke bara otú arọ, nke zuru okè: 33 na onyinye-inata-iru-oma-ha, na aja-ihe-onuunu nile ha, iji chu oke-ehi asa ahu,

na iji chu ebulu abua ahu, na iji chu umu-aturu ahu, n'onu-ogugu-ha, dika ikpé ahu si di: 34 na otú nkpi iji chu aia-nmehie; nāgugh aja-nsure-oku anēsure mbe dum, na onyinye-inata-iru-oma-ya, na aja-ihe-onuunu-ya.

35 N'ubochi nke-asatọ nbochi gādiri unu: ọ digh ozi ọ bula nke ofufe unu gēje: 36 ma unu gēweta nso aja-nsure-oku, bú aja-oku nke ihe isi utọ anāchuru Jehova: otú oke-ehi, otú ebulu, umu-aturu asa nke bara otú arọ, nke zuru okè: 37 onyinye-inata-iru-oma-ha, na aja-ihe-onuunu nile ha, iji chu oke-ehi ahu, na iji chu ebulu ahu, na iji chu umu-aturu ahu, gādi n'onu-ogugu-ha, dika ikpé ahu si di: 38 na otú nkpi iji chu aja-nmehie; nāgugh aja-nsure-oku anēsure mbe dum, na onyinye-inata-iru-oma-ya, na aja-ihe-onuunu-ya.

39 Ndia ka unu gēmere Jehova na mbe nile unu akara akā, nāgugh nkwa nile unu, na onyinye-afo-ofufo nile unu, iji chu aja-nsure-oku nile unu, na iji chu onyinye-inata-iru-oma nile unu, na iji chu aja-ihe-onuunu nile unu, na iji chu aja-udo nile unu. 40 Moses we gwa umu Israel okwu dika ihe nile nke Jehova nyere Moses n'iwu si di.

30 1 Moses we gwa ndi-isi nke ebo nile nke umu Israel okwu, si, Nka bu ihe nke Jehova nyeworo n'iwu. 2 Nwoke ọ bula, mbe ọ gēkwe Jehova nkwa, ma-ọbu mbe ọ gānu iyi iwere iso-nsọ ke nkpuru-obi-ya aḅu, ọ gagheme ka okwu-ya ghara idi nsọ; dika ihe nile si di nke nēsi n'onu-ya puta, otú a ka ọ gēme. 3 Nwayi kwa, mbe ọ gēkwe Jehova nkwa, were kwa iso-nsọ ke onweya aḅu, n'ulo nna-ya, mbe ọ di na nwata; 4 nna-ya we nu nkwa-ya, na iso-nsọ-ya o ji ke nkpuru-obi-ya aḅu, ma nna-ya bara ya nkiti: nkwa-ya nile gēguzosi kwa ike, iso-nsọ ọ bula nke o ji ke nkpuru-obi-ya aḅu gēguzosi kwa ike. 5 Ma ọ buru na nna-ya si ya, É-é, n'ubochi ọ nuru ya; ọ digh ihe ọ bula nime nkwa-ya nile, ma-ọbu nime iso-nsọ-ya nile nke o ji ke nkpuru-obi-ya aḅu, gēguzosi ike: Jehova gabaghara kwa ya, n'ih na nna-ya si ya, É-é. 6 Ma ọ buru na nwoke alua ya na nwunye ma-ọli, mbe nkwa-ya nile dikwasi ya, ma-ọbu okwu efu ahu nke eḅubere-onu-ya, nke o ji ke nkpuru-obi-ya aḅu; 7 di-ya we nu

na ihe akpukpọ ọ bula, na ihe ọ bula eji aji ewu me, na ihe osisi ọ bula, unu gēwepu nmehie bayere ha n'aru-unu. 21 Eleeza, bụ onye-nchu-aja, we si ndikom nke usu-ndi-agma ahu ndi nābā n'agma ahu, Nka bu ukpuru iwu ahu nke Jehova nyere Moses n'iwu: 22 otú ọ di, ọla-edo, na ọla-ọcha, na ọla, na igwè, na ọmọmọ, na opù, 23 bụ ihe ọ bula nke gānagide ọku, unu gēme ka ọ gabiga n'ọku, ọ gādi kwa ọcha; nāni, agēwere miri nke idi-na-nso wepu nmehie-ya: ma ihe ọ bula nke nāgagh-anagide ọku, unu gēme ka ọ gabiga nime miri. 24 Unu gāsu kwa uwe-unu n'ubochi nke-asa, unu gādi kwa ọcha, emesia unu gābata n'omuma-ulo-ikwū.

25 Jehova we gwa Moses okwu, si, 26 Guta ọnu-ọgugu ihe-nweta, bụ nke adọtara n'agma, ma n'etiti madu ma n'etiti anu-ulo, gi onwe-gi, na Eleeza, bụ onye-nchu-aja, na ndi-isi nke ndi bu nna nzukọ a: 27 kera ihe-nweta ahu; n'etiti ndi nēbu agha, bụ ndi nāpukuru usu-ndi-agma, na nzukom nile: 28 unu gānara kwa n'aka ndi-agma ahu, bụ ndi nāpukuru usu-ndi-agma ahu, utú ibuliri Jehova: otú nkpuru-obi nime nnú nkpuru-obi na ọgu ise, nime madu, na nime igwè ehi, na nime inyinya-ibu, na nime igwè ewu na aturu; 29 na nkera-ha ka unu gānara ya, nye ya Eleeza, bụ onye-nchu-aja, ọ bu aja-nbuli Jehova. 30 Na nkera nke umu Israel ka i gānara kwa otú ihe anaputara n'ọgu ihe abua na iri, nime madu, na nime igwè ehi, na nime inyinya-ibu, na nime igwè ewu na aturu, bụ nime anu-ulo nile, i gēnye kwa ha ndi Livai, bụ ndi nēdebe ihe-ndebe nke ebe-obibi Jehova. 31 Moses na Eleeza, bụ onye-nchu-aja, we me dika Jehova nyere Moses iwu. 32 Ma ihe-nweta ahu, bụ ihe ọduru n'ihe-nluta nke ndi usu-ndi-agma lutara n'agma, bu orú nnú aturu ọgu uzọ anọ na uzọ anọ, na nnú asa, na ọgu iri, 33 ehi di kwa orú nnú uzọ iteghete; 34 inyinya-ibu di kwa orú nnú uzọ asa, na nnú iri-na-abua, na ọgu iri; 35 madu kwa, bụ ndinyom ndi nāmagh ndina nwoke, madu nile di orú nnú uzọ anọ. 36 Nkera ahu, nke bu okè nke ndi nāpu ba n'usu-ndi-agma, we di n'ọnu-ọgugu igwè

ewu na aturu orú nnú ọgu uzọ abua na uzọ abua, na nnú atọ, na ọgu iri-na-ise: 37 utú aturu Jehova, nke sitere n'igwè ewu na aturu, we di nnú na ọgu iri-na-atọ, na iri na ise. 38 Ehi di kwa orú nnú uzọ anọ na nnú iri; utu aturu Jehova site na ha we di ọgu atọ na iri na abua. 39 Inyinya-ibu di kwa orú nnú uzọ atọ, na nnú iri-na-isi, na ọgu ise; utu-ha aturu Jehova we di ọgu atọ na otú. 40 Madu di kwa orú nnú uzọ abua; utu aturu Jehova site na ha we di orú madu na iri na abua. 41 Moses we nye Eleeza, bụ onye-nchu-aja, utu ahu, nke bu aja-nbuli Jehova, dika Jehova nyere Moses iwu. 42 Moses we nara na nkera nke umu Israel, nke Moses kerara site na ihe ndikom nēbu agha, 43 (ma nkera nke nzukọ Israel, nke sitere n'igwè ewu na aturu, di orú nnú ọgu uzọ abua na uzọ abua, na nnú atọ, na ọgu iri-na-ise, 44 igwè ehi di orú nnú uzọ anọ, na nnú iri, 45 inyinya-ibu di orú nnú uzọ atọ, na nnú iri-na-isi, na ọgu ise, 46 madu di orú nnú uzọ abua;) 47 Moses we nara na nkera nke umu Israel otú ihe anaputara n'ọgu ihe abua na iri, nime madu, na nime anu-ulo, ọ we nye ha ndi Livai, bụ ndi nēdebe ihe-ndebe nke ebe-obibi Jehova; dika Jehova nyere Moses iwu. 48 Ndi-nlekota ndi nēlekota usu nile nke nnú ndikom nke usu-ndi-agma abua na ọgu iri, bụ ndi-isi usu nile nke nnú ndikom abua na ọgu iri, na ndi-isi usu nile nke ọgu ndikom ise, we bia nso Moses: 49 ha si Moses, Ndi-orú-gi agutawo ọnu-ọgugu ndi-agma nke di n'aka-ayi, ma ọ digh otú nwoke puru na ngukota-ayi. 50 Ayi ewetawo kwa nso ihe iji biaru nso Jehova, ihe nwoke ọ bula chọtaworo, ihe ọla-edo, bụ iyaba-ukwu, na ọla-aka, na nba-aka-akara, na nba-aka-nti, na ihe anēyi n'olu, ikpuchiri nkpuru-obi-ayi nmehie-ha n'iru Jehova. 51 Moses na Eleeza, bụ onye-nchu-aja, we nara ha ọla-edo ahu, bụ ihe nile akpuru akpu. 52 Ọla-edo nile nke aja-nbuli ahu nke ha buliri Jehova we di orú nnú shekel uzọ abua, na nnú, na ọgu iri na asa, na iri, bụ nke sitere n'aka ndi-isi usu nile nke nnú ndikom abua na ọgu iri, na n'aka ndi-isi usu nile nke ọgu ndikom ise. 53 (N'ih na ndikom nke usu-ndi-agma ahu lutara

ihe n'agha, nwoke ọ bula ọ lutara n'onwe-ya.) 54 Moses na Eleeza, bụ onye-nchu-aja, we nara ọla-edo ahu n'aka ndi-isi usu nile nke nnù ndikom abua na ọgu iri na nke usu nile nke ọgu ndikom ise, webata na n'ulo-ikwū nzute, iburu umu Israel ihe-ncheta n'iru Jehova.

32 1 Ma umu Reuben na umu Gad nwere ọtutu anu-ulo, ha riri nne nke-uku: ha we hu ala Jeza, na ala Gilead, ma, le, ebe ahu bu ebe anu-ulo; 2 umu Gad na umu Reuben we bia, gwa Moses, gwa kwa Eleeza, bụ onye-nchu-aja, gwa kwa ndi-isi nzukọ Israel, okwu, si, 3 Atarot, na Dibon, na Jeza, na Nimra, na Heshbon, na Eleale, na Sebam, na Nebo, na Beon, 4 bụ ala nke Jehova tịburu n'iru nzukọ Israel, ala anu-ulo ka ọ bu, ma ndi-orù-gi nwere anu-ulo. 5 Ha si kwa, Ọ buru na ayi ahutawo amara n'iru gi, ka enye ndi-orù-gi ala nka ibu ihe-onwunwe; emela ka ayi gabiga Jodan. 6 Moses we si umu Gad na umu Reuben, Umu-nne-unu, hà gābà n'agha ahu, unu onwe-unu ewe nọdu n'ebe a? 7 Ọ bu kwa n'ihì gini ka unu nēme ka obi umu Israel ju igabiga ba n'ala ahu Jehova nyeworo ha? 8 Otù a ka nna-unu-hà mere, m̀be m'siri na Kedesh-banea ziga ha ihu ala ahu. 9 Ha we rigorue ndagwurugwu Eshkol, hu ala ahu, we me ka obi umu Israel si, É-è, si na ha agagh-abà n'ala ahu nke Jehova nyere ha-ri. 10 Iwe Jehova we di ọku n'ubochi ahu, Ọ we nua iyi, si, 11 Ndikom ahu ndi nēsi n'ala Ijpt rigoputa, site n'onye ọara orù arọ we gaba n'iru, ha agagh-ahu ala ahu ma-ọli nke M'nuru Abraham, nū-kwa-ra Aisak, nū-kwa-ra Jakob, iyi inye ha; n'ihì na ha esozughm n'azu: 12 ma ọ bu nani Keleb nwa Jefune, bụ onye-Kenizait, na Joshua nwa Nun: n'ihì na ha esozuwo Jehova n'azu. 13 Iwe Jehova we di ọku megide Israel, Ọ we mē ka ha nānaghari n'ozara ọgu arọ abua, rue m̀be ọbọ ahu nile, nke nēme ihe ọjọ n'anya Jehova, gwusiri. 14 Ma, le, unu ebiliwo n'ọnọdu nna-unu-hà, nmuba nke ndikom, bụ ndi-nmehie, iwere idi-ọku ọzọ tukwasi n'idi-ọku iwe Jehova megide Israel. 15 M̀be unu

gēsi n'iso Ya n'azu laghachi, Ọ gārapu kwa ya n'ozara nka; unu gēbibi kwa ndi nka nile. 16 Ha we biakute ya nso, si, Ogige igwè ewu na aturu ka ayi gēwuru anu-ulo-ayi n'ebe a, wu-kwa-ra umu-ntakiri-ayi obodo: 17 ma ayi onwe-ayi gējikere onwe-ayi je ọsọsọ n'iru umu Israel, rue m̀be ayi gēme ka ha ba n'ebe-ha: ma umu-ntakiri-ayi gēbi n'obodo ndia ewusiri ike n'ihì ndi bi n'ala ahu. 18 Ayi agagh-alata n'ulo-ayi, rue m̀be umu Israel ketaworo, nwoke ọ bula ihe-nketa-ya. 19 N'ihì na ayi agagh-esoro ha keta si n'ofè Jodan we gaba n'iru; n'ihì na ihe-nketa-ayi abiaruwo ayi aka n'ofè Jodan nka n'uzọ ọwuwa-anyanwu. 20 Moses we si ha, Ọ buru na unu eme ihe a; ọ buru na unu ejikere onwe-unu n'iru Jehova ibu agha, 21 ọ buru kwa na onye ọ bula nime unu nke ejikere agabiga Jodan n'iru Jehova, rue m̀be Ọ gānapu ndi-iro-Ya ala-ha n'iru Ya, 22 ewe buda ala ahu n'iru Jehova: emesi kwa unu gālata, we buru ndi ikpe nāmagh site n'aka Jehova, site kwa n'aka Israel; ala nka ewe buru unu ihe-onwunwe n'iru Jehova. 23 Ma ọ buru na unu emegh otù a, le, unu emehiewo megide Jehova: mara-kwanu nmehie-unu, na ọ gāchọputa unu. 24 Unu wuere onwe-unu obodo ufọdu ebe umu-ntakiri-unu gēbi, wu-kwa-ra igwè ewu na aturu-unu ogige; me-kwanu ihe nēsi n'ọnu-unu puta. 25 Umu Gad na umu Reuben we gwa Moses okwu, si, Ndi-orù-gi gēme dika onyenwem nēnye iwu. 26 Umu-ntakiri-ayi, na ndinyom-ayi, na anumanu-ayi, na anu-ulo-ayi nile, gānọ n'ebe ahu n'obodo nile nke Gilead: 27 ma ndi-orù-gi gāgabiga, onye ọ bula nke ejikere iso usu-ndi-agma, n'iru Jehova ibu agha, dika onyenwem nēkwu.

28 Moses we nye Eleeza, bụ onye-nchu-aja, na Joshua nwa Nun, na ndi-isi nke ndi bu nna ebo nile nke umu Israel, iwu bayere ha. 29 Moses we si ha, Ọ buru na umu Gad na umu Reuben esc unu gabiga Jodan, onye ọ bula nke ejikere ibu agha, n'iru Jehova, ewe buda ala ahu n'iru unu; unu gēnye kwa ha ala Gilead ahu, ibu ihe-onwunwe: 30 ma ọ buru na ha esogh unu gabiga na njikere, ha gēketa kwa ala n'etiti unu n'ala Kenean. 31 Umu Gad na umu

Reuben we za, si, Okwu nke Jehova gwaworo ndi-orù-gi, otù a ka ayi gēme. 32 Ayi onwe-ayi gāgabiga na njikere n'iru Jehova ba n'ala Kenean, o bu kwa n'aka-ayi ka ihe-onwunwe nke ihenketa-ayi gādi n'ofè Jōdan. 33 Moses we nye ha, bú umu Gad, na umu Reuben, na nkera ebo Manase nwa Josef, ala-eze Saihon, bú eze ndi-Amorait, na ala-eze Og, bú eze Beshan, ala ahu, dika obodo-ya nile si di n'ókè-ala nile ha, bú obodo nile nke ala ahu buruburu. 34 Umu Gad we wue Dibon, na Atarot, na Aroea; 35 na Atrot-shofan, na Jeza, na Jōgbeha; 36 na Bet-nimra, na Bet-haran: bú obodo ewusiri ike, na ogige igwè ewu na aturu. 37 Umu Reuben wu-kwa-ra Heshbon, na Eleale, na Kiriataim; 38 na Nebo, na Beal-meon, (ma ahanwere aha-ha,) na Sibma: ha we were aha kpokwasi obodo ha wuru aha. 39 Umu Makia nwa Manase we je Gilead, were ya, napu ya n'aka ndi-Amorait ndi bi nime ya. 40 Moses we were Gilead nye Makia nwa Manase; o we biri nime ya. 41 Jaia nwa Manase we je were ebe-obibi nile ha, we kpọ ha Havot-jaia. 42 Noba we je were Kenat, na umu-obodo-ya, we kpọ ya Noba, n'aha nke ya.

33 1 Ndia bu nbuli-ije umu Israel, ndi siri n'ala Ijpt puta, dika usu nile nke ndi-agma-ha si di, n'aka Moses na Eron. 2 Moses we de opupu nile ha n'akwukwọ dika nbuli-ije nile ha si di, n'okwu-onu Jehova: ndia bu kwa nbuli-ije-ha dika opupu nile ha si di. 3 Ha we si na Rameses bulie ije n'onwa mbu, n'ubochi nke-iri-na-ise nke onwa mbu ahu; n'echi nke ngabiga ahu ka umu Israel siri n'Ijpt puta n'aka di elu n'anya ndi Ijpt nile, 4 mbe ndi Ijpt neli ndi Jehova tihuru n'etiti ha, bú ndi nile eburu uzọ mu: o bu kwa n'aru ndi bu chi-ha ka Jehova mere ihe nile O kpere n'ikpe. 5 Umu Israel we si na Rameses bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Sukot. 6 Ha si na Sukot bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'Itam, nke di n'usọ ozara. 7 Ha si n'Itam bulie ije, jekhachi rue Paihahairot, nke di n'iru Beal-zefon: ha ma ulo-ikwū-ha n'iru Migdol. 8 Ha si n'iru Hahairot bulie ije, gabiga n'etiti

oké osimiri ba n'ozara: ha je ije nke ubochi atọ n'ozara Itam, ma ulo-ikwū-ha nime Mara. 9 Ha si na Mara bulie ije, biarue Ilim: isi-lyi miri iri na abua na ogu nkwa atọ na iri di kwa n'Ilim; ha we ma ulo-ikwū-ha n'ebe ahu. 10 Ha si n'Ilim bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'akuku Oké Osimiri Uhie. 11 Ha si n'Oké Osimiri Uhie bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'ozara Sin. 12 Ha si n'ozara Sin bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Dofka. 13 Ha si na Dofka bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'Alush. 14 Ha si n'Alush bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Refidim, ebe ndi Israel nēnwegh miri inu. 15 Ha si na Refidim bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'ozara Sainai. 16 Ha si n'ozara Sainai bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Kibrot-hataava. 17 Ha si na Kibrot-hataava bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Hazerot. 18 Ha si na Hazerot bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Ritma. 19 Ha si na Ritma bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Rimon-perez. 20 Ha si na Rimon-perez bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Libna. 21 Ha si na Libna bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Risa. 22 Ha si na Risa bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Kehilata. 23 Ha si na Kehilata bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'ugwu Shefa. 24 Ha si n'ugwu Shefa bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Harada. 25 Ha si na Harada bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Makhilot. 26 Ha si na Makhilot bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Tahat. 27 Ha si na Tahat bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Tera. 28 Ha si na Tera bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Mitka. 29 Ha si na Mitka bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Hashmona. 30 Ha si na Hashmona bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Mosirot. 31 Ha si na Mosirot bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Beni-jaakan. 32 Ha si na Beni-jaakan bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Hoa-hagidgad. 33 Ha si na Hoa-hagidgad bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Jotbata. 34 Ha si na Jotbata bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'Abrona. 35 Ha si n'Abrona bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'Ezion-geba. 36 Ha si n'Ezion-geba bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'ozara Zin (nke ahu bu Kedesh). 37 Ha si na Kedesh bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'ugwu Hoa, na nsotu ala Edom. 38 Eron, bú onyenchu-aja, we rigo n'ugwu Hoa n'okwu-

onu Jehova, nwua n'ebe ahu, n'arọ nke-
 ọgu-abua site na mbe umu Israel siri
 n'ala Ijıpt puta, n'onwa nke-ise, n'ubochi
 mbu nke onwa ahu. 39 Eron we Һa ọgu
 arọ isi na atọ mbe ọ nwuru n'ugwu Hoa.
 40 Onye Kenean ahu, bú eze Arad, onye
 bi na Negeb n'ala Kenean, we nu na umu
 Israel abıawo. 41 Ha we si n'ugwu Hoa
 bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Zalmona.
 42 Ha si na Zalmona bulie ije, ma ulo-
 ikwū-ha na Punon. 43 Ha si na Punon
 bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'Obot.
 44 Ha si n'Obot bulie ije, ma ulo-ikwū-
 ha n'Iye-abarim, n'ókè-ala Moab.
 45 Ha si n'Iyim bulie ije, ma ulo-ikwū-
 ha na Dibon-gad. 46 Ha si na Dibon-
 gad bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'Almon-
 diblataim. 47 Ha si n'Almon-diblataim
 bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'ugwu
 Abarim, n'iru Nebo. 48 Ha si n'ugwu
 Abarim bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'ala
 ihe nādigh nke Moab, n'akuku Jodan
 na nso Jeriko. 49 Ha ma ulo-ikwū-ha
 n'akuku Jodan, site na Bet-jeshimot rue
 Ebel-shitım n'ala ihe nādigh nke Moab.

50 Jehova we gwa Moses okwu n'ala
 ihe nādigh nke Moab n'akuku Jodan na
 nso Jeriko, si, 51 Gwa umu Israel
 okwu, si ha, Mbe unu onwe-unu
 nāgabıga Jodan ba n'ala Kenean,
 52 unu gānapu kwa n'aka ndi nile bi
 n'ala ahu ala-ha n'iru unu, unu gāla
 kwa nkume-ha nile nke emere ka ha yie
 ihe n'iyi, onyinyo-ha nile awuru awu
 ka unu gāla kwa n'iyi, me kwa ka ebe
 di elu ha nile toborọ n'efu. 53 Unu
 gēnweta kwa ala ahu, biri nime ya:
 n'ihı na ọ bu unu ka M'nyeworo ala
 ahu inweta ya. 54 Unu gēketa kwa ala
 ahu n'ife-nzā dika aҺuru nile unu si di;
 ndi bara uba ka unu gēme ka ala-nketa-
 ha ric nne, ma ndi di ole-na-ole ka i
 gēme ka ala-nketa-ha di ntā: ebe ọ bula
 nzā ahu gāmara onye ọ bula, ọ gēnwē
 ya; dika ebo nile nke nna-unu-hā si di ka
 unu gēketa. 55 Ma ọ buru na unu
 anapugh n'aka ndi bi n'ala ahu ala-ha
 n'iru unu; o gēru kwa na ndi unu kwere
 ka ha fodu site na ndi ahu gāghọ kwa
 obi-ogwu n'anya-unu, ghọ kwa ogwu
 n'akuku-unu, ha gākpabu kwa unu n'ala
 ahu nke unu onwe-unu nēbi nime ya.
 56 O gēru kwa, na dika M'chere ime ha,
 otú a ka M'gēme unu.

34 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
 2 Nye umu Israel iwu, si ha, Mbe
 unu onwe-unu ganābata n'ala Kenean,
 (nka bu ala nke gēru unu aka n'ihē-
 nketa, bú ala Kenean dika ókè-ala-ya-
 nile si di,) 3 akuku Ndida unu nwe-
 kwa-ra gēsite n'ozara Zin n'akuku
 Edom, ókè-ala Ndida unu nwere gēsite
 kwa na nsotu ahu nke Oké Osimiri Nnu
 nke chere iru n'Iru-anyanwu: 4 ókè-
 ala unu nwere gēsi kwa na Ndida Һa
 buruburu rue nrigo Akrabim, ọ gāgabıga
 kwa rue Zin: ọpupu-ya nile gēsi kwa na
 Ndida Kedesh-banea; ọ gāpuru kwa
 Heza-ada, we gabıga rue Azmon:
 5 ókè-ala ahu gēsi kwa n'Azmon Һa
 buruburu rue miri-iyi Ijıpt, ọpupu-ya
 nile gādiru kwa oké osimiri. 6 Ókè-ala
 Qdida-anyanwu kwa, unu gēnwē ọbuná
 oké osimiri uku ahu na ókè-ya: nka
 gāburu unu ókè-ala Qdida-anyanwu.
 7 Nka gābu-kwa-ra unu ókè-ala Ugwu:
 unu gēsi n'oké osimiri uku ahu kpaputara
 onwe-unu ugwu Hoa: 8 unu gēsi
 n'ugwu Hoa kpaputarue nbata Hemat;
 ọpupu nile nke ókè-ala ahu gādiru kwa
 Zedad: 9 ókè-ala ahu gāputaru Zifron,
 ọpupu-ya nile gādiru kwa Heza-inan:
 nka gāburu unu ókè-ala Ugwu. 10 Unu
 gākpaputa-kwa-ra onwe-unu, ka ọ buru
 ókè-ala Iru-anyanwu, site na Heza-inan
 rue Shefam: 11 ókè-ala ahu gārida kwa
 site na Shefam rue Ribla, n'akuku
 Iru-anyanwu Ain; ókè-ala ahu gārida
 kwa, we metu akuku oké osimiri Kineret
 nke chere iru n'Iru-anyanwu: 12 ókè-
 ala ahu gāridaru kwa Jodan, ọpupu-ya
 nile gādiru kwa Oké Osimiri Nnu: nka
 gāburu unu ala, dika ókè-ala-ya nile si
 di buruburu. 13 Moses we nye umu
 Israel iwu, si, Nka bu ala ahu nke unu
 gēketa n'ife-nzā, nke Jehova nyere iwu
 bayere ya inye ebo iteghete ahu na
 nkera ebo ahu: 14 n'ihı na ebo umu
 ndi Reuben dika ulo nke ndi bu nna-ha
 si di, na ebo umu ndi Gad dika ulo nke
 ndi bu nna-ha si di, anarawo, nkera ebo
 Manase anarawo kwa, ihe-nketa-ha;
 15 ebo abua ahu na nkera ebo ahu
 anarawo ihe-nketa-ha n'ofè Jodan nka
 na nso Jeriko n'akuku Iru-anyanwu,
 n'uzọ ọwuwa-anyanwu.

16 Jehova we gwa Moses okwu, si,
 17 Ndia bu aha ndikom ahu ndi gēme
 ka unu keta ala ahu: Eleeza, bú onye-

nchu-aja, na Joshua nwa Nun. 18 Q bu kwa otú onye-isi otú onye-isi site n'ebo q bula ka unu gēkuru, ime ka cketa ala ahu. 19 Ndia bu aha ndikom ahu: nke ebo Juda, Keleb nwa Jefune. 20 Nke ebo umu Simeon, Shemuel nwa Amihud. 21 Nke ebo Benjamin, Elidad nwa Kison. 22 Nke ebo umu Dan otú onye-isi kwa, bú Buki nwa Jogli. 23 Nke umu Josef: nke ebo umu Manase otú onye-isi, bú Haniel nwa Ifod: 24 nke ebo umu Efraim otú onye-isi kwa, bú Kemuel nwa Shiftan. 25 Nke ebo umu Zebulun otú onye-isi kwa, bú Elizafan nwa Panak. 26 Nke ebo umu Isaka otú onye-isi kwa, bú Paltiel nwa Azan. 27 Nke ebo umu Asha otú onye-isi kwa, bú Ahihud nwa Shelomi. 28 Nke ebo umu Naftali otú onye-isi kwa, bú Pedahel nwa Amihud. 29 Ndia bu ndi Jehova nyere iwu ime ka umu Israel keta ala n'ala Kenean.

35 I Jehova we gwa Moses okwu n'ala ihe nādigh nke Moab n'akuku Jōdan na nso Jeriko, si, 2 Nye umu Israel iwu, ka ha si n'ihe-nketa nke ihe-onwunwe-ha nye ndi Livai obodo ibi nime ha; ebe-ita-nri nke obodo ahu gēnwe buruburu ha ka unu gēnye kwa ndi Livai. 3 Obodo ahu gābu-kwa-ra ha ebe ibi nime ha; ebe-ita-nri-ha gādi-kwa-ra anu-ulo-ha, di-kwa-ra akū-ha, di-kwa-ra anu nile ha. 4 Ebe-ita-nri nke obodo nile, nke unu gēnye ndi Livai, gādi nnū cubit abua na ogu iri site na m̄bidi obodo we gaba n'azu-ya buruburu. 5 Unu gātū kwa n'azu obodo akuku Iru-anyanwu, nnū cubit ise, na akuku Ndida, nnū cubit ise, na akuku Qdida-anyanwu, nnū cubit ise, na akuku Ugwu, nnū cubit ise, obodo gādi kwa n'etiti. Nka gāburu ha ebe-ita-nri nke obodo-ha. 6 Obodo nile nke unu gēnye ndi Livai, ha gābu obodo isi nke n̄habà, nke unu gēnye ka ōbu-madu we halaga n'ebe ahu: unu gēnye kwa ogu obodo abua na abua nyere ha. 7 Obodo nile nke unu gēnye ndi Livai bu ogu obodo abua na asatō: ha na ebe-ita-nri-ha. 8 Ma obodo nile ahu nke unu gēnye site n'ihe-onwunwe nke umu Israel, n'aka ndi bara uba ka unu gānara otutu obodo; ma n'aka ndi di ole-na-ole ka unu gānara obodo ole-na-ole; q bu dika ala-nketa-ya si di, nke

ha nēketa, ka onye q bula gēnye ndi Livai site n'obodo-ya nile.

9 Jehova we gwa Moses okwu, si, 10 Gwa umu Israel okwu, si ha, M̄be unu onwe-unu ganāgabiga Jōdan ba n'ala Kenean, 11 unu gārōputa-kwara onwe-unu obodo ufōdu, obodo n̄habà ka ha gāburu unu; ka ōbu-madu onye nētībū madu n'oghōm we halaga n'ebe ahu. 12 Obodo nile ahu gābu-kwa-ra unu ebe-n̄habà agēsi n'aka onye-ōbō halaga; ka ōbu-madu we ghara inwu, rue m̄be o gēguzo n'iru nzukōm ka ekpe ya ikpe. 13 Obodo ndia nke unu gēnye, obodo isi nke n̄habà ka ha gāburu unu. 14 Obodo atō ka unu gēnye n'ofē Jōdan nka, obodo atō ka unu gēnye kwa n'ala Kenean; obodo n̄habà ka ha gābu. 15 Obodo isi ndia gāburu umu Israel, buru kwa ōbia, buru kwa onye bi n'etiti ha, ebe-n̄habà: ka onye q bula nke nētībū madu n'oghōm we halaga n'ebe ahu. 16 Ma q buru na q were ihe igwè tie ya, q we nwua, ōbu-madu ka q bu: aghagh ime ka ōbu-madu ahu nwua. 17 Q buru kwa na q were nkume di ya n'aka, bú nke gēme ka madu nwua, tie ya, q we nwua, ōbu-madu ka q bu: aghagh ime ka ōbu-madu ahu nwua. 18 Ma q buru na q were ihe osisi di ya n'aka, bú nke gēme ka madu nwua, tie ya, q we nwua, ōbu-madu ka q bu: aghagh ime ka ōbu-madu ahu nwua. 19 Onye-ōbō ōbara, ya onwe-ya gēme ka ōbu-madu ahu nwua: m̄be o zutere ya, ya onwe-ya gēme ka q nwua. 20 Q buru kwa na q kwatue ya n'ikpō-asi, ma-ōbu tua ya ihe, m̄be q nēche anwu, q we nwua; 21 ma-ōbu asi na q were aka-ya tie ya n'iro, q we nwua; aghagh ime ka onye nētībū ya nwua; ōbu-madu ka q bu: onye-ōbō ōbara gēme ka ōbu-madu ahu nwua, m̄be o zutere ya. 22 Ma q buru na q bu na mberede ka q kwaturu ya, m̄be q nādigh n'iro, ma-ōbu tua ya ihe q bula, m̄be q nēchegh anwu, 23 ma-ōbu asi na q were nkume q bula, bú nke gēme ka madu nwua, me ka q dakwasi ya, m̄be q nāhugh ya, q we nwua, ma onye ahu abugh onye-iro-ya, q bugh kwa onye nāchō ime ya ihe ōjō: 24 nzukōm gēkpe kwa n'etiti oti-ihe ahu na onye-ōbō ōbara dika ikpé ndia si di: 25 nzukōm gānaputa kwa ōbu-madu ahu n'aka onye-ōbō ōbara, nzukōm

gēme kwa ka ɔ laghachi n'obodo n̄bàbà ya, ebe ɔ ɓalagara: o gēbi kwa nime ya rue m̄be ɔnwu onye-isi-nchu-aja, nke ewere manu nsɔ ahu te. 26 Ma ɔ buru na oɓu-madu ahu esi n'ókè-ala obodo n̄bàbà ya pua ma-ɔli, bú ebe ɔ ɓalagara; 27 onye-ɔb̄ò ɔbara ewe huta ya n'azu ókè-ala obodo n̄bàbà ya, onye-ɔb̄ò ɔbara ahu we ɓue oɓu-madu ahu; ɔ digh ikpe ɔbara mara ya: 28 n'ihì na nime obodo n̄bàbà ya ka o gēbi rue m̄be ɔnwu onye-isi-nchu-aja: ma m̄be ɔnwu onye-isi-nchu-aja gasiri oɓu-madu ahu gālaghachi n'ala ihe-onwunwe-ya. 29 Ihe ndia gābu-kwa-ra unu ukpuru ikpé rue ɔb̄ò nile unu n'ebe-obibi-unu nile. 30 Onye ɔ bula nke nētìɓu madu, n'ɔnu ndi-àmà ka agēɓu oɓu-madu ahu: ma nánì otù onye-àmà agagh-aɓagide madu àmà ka ɔ nwua. 31 Unu anara-kwa-la ihe-n̄ɓaputa n'ɔnɔdu ndu oɓu-madu, nke ikpe inwu ɔnwu maworo: ma aghagh ime ka ɔ nwua. 32 Unu anara-kwa-la ihe-n̄ɓaputa n'ɔnɔdu onye ɓalagaworo n'obodo n̄bàbà ya, ka ɔ we lata ibi n'ala-ya, rue m̄be ɔnwu onye-nchu-aja. 33 Unu emeru-kwa-la ala ahu nke unu onwe-unu bi nime ya: n'ihì na ɔbara, nke ahu nēmeru ala: ma ala, agagh-ekpuchiri ya nmehie-ya bayere ɔbara awusiri nime ya, ma-ɔbugh nánì n'ɔbara nke onye wusiri ya. 34 Eme-kwa-la ka ala ahu, nke unu onwe-unu nēbi nime ya, rua árú, nke Mu onwem nēbi n'etiti ya: n'ihì na Mu onwem, bú Jehova, nēbi n'etiti umu Israel.

36 1 Ndi-isi nke ndi bu nna nke aɓuru umu Gilead, nwa Makia, nwa Manase, n'etiti aɓuru umu Josef, we biarue nso, kwue okwu n'iru Moses, na n'iru ndi-isi, bú ndi-isi nke ndi bu nna nke umu Israel: 2 ha we si, Jehova nyere onye-nwem iwu inye umu Israel ala ahu n'ihe-nketa n'ife-nzà: enyc-kwa-

ra onye-nwem iwu n'ɔnu Jehova iwere ihe-nketa Zelɔfèhad, bú nwa-nne-ayi, nye umu-ya ndinyom. 3 Ma asi na ha gāghɔrɔ nwoke ɔ bula nke sitere n'umu ebo ɔzɔ nke umu Israel nwunyc, agāgupu kwa ihe-nketa-ha n'ihe-nketa nke nna-ayi-hà, tukwasi ya n'ihe-nketa ebo ahu nke gēnwc ha: ewc gupu ya n'ihe ife-nzà nke ihe-nketa-ayi. 4 ɔ buru kwa na ɔ bu jubile nke umu Israel, agātukwasi kwa ihe-nketa-ha n'ihc-nketa nke ebo ahu nke gēnwe ha: ewc gupu ihe-nketa-ha n'ihe-nketa ebo nna-ayi-hà. 5 Moses we nye umu Israel iwu n'okwu-ɔnu Jehova, si, Ihe ziri ezi ka ebo umu Josef nēkwu. 6 Nka bu ihe Jehova nyeworo n'iwu bayere umu-ndinyom Zelɔfèhad, si, Nwoke di nma n'anya-ha ka ha gāburu nwunye; nánì ɔ bu aɓuru nke ebo nkc ndi bu nna-ha ka ha gāburu nwunye. 7 ɔ digh kwa ihe-nketa umu Israel nwere gēsi n'ebo fe n'ebo ɔzɔ buruburu: n'ihì na umu Israel gārapara, nwoke ɔ bula n'ihe-nketa ebo nna-ya-hà. 8 Nwa-nwayi nwoke ɔ bula, nke nēnweta ihe-nketa n'ebo nile nke umu Israel, gāburu otù nwoke sitere n'aɓuru nke ebo nna-ya nwunye, ka umu Israel we nweta, nwoke ɔ bula ihe-nketa nna-ya-hà. 9 ɔ digh kwa ihe-nketa gēsi n'ebo fe n'ebo ɔzɔ buruburu; n'ihì na ebo nile nke umu Israel gārapara, nwoke ɔ bula n'ihe-nketa nke aka ya. 10 Dika Jehova nyere Moses iwu, otù a ka umu-ndinyom Zelɔfèhad mere: 11 Mahla, na Tiaza, na Hɔgla, na Milka, na Noa, bú umu-ndinyom Zelɔfèhad, we buru nwunye umu umu-nne nna-ha. 12 ɔ bu ndikom nke sitere n'aɓuru umu Manase nwa Josef ka ha buru nwunye, ihe-nketa-ha wc digide n'ebo nke aɓuru nna-ha.

13 Ndia bu ihe enyere n'iwu, na ikpé, nke Jehova nyere umu Israel n'iwu n'aka Moses n'ala ihe nādigh nke Moab n'akuku Jɔdan na nso Jeriko.

AKWUKWỌ NKE-ISE NKE MOSES, ANĀKPỌ

DEUTERONOMI

1 I Ndia bu okwu ahu nke Moses gwara Israel nile n'ofè Jòdan n'òzara, n'Araba ahu na ncherita-iru Suf, n'etiti Peran, na Tofel, na Leban, na Hazerot, na Di-zahab. 2 Q bu ubochi iri na otù site na Horeb rue Kedesh-banca ma i si n'uzọ ugwu Sia. 3 O rue, n'arọ nke-ọgu - abua, n'onwa nke - iri - na - otù, n'ubochi mbu nke ọnwa ahu, na Moses gwara umu Israel okwu, dika ihe nile Jehova nyere ya n'iwu inye ha si di; 4 mbe o tibusiri Saihon, bu eze ndi-Amorait, nke bi na Heshbon, na Og, bu eze Beshan, nke bi n'Ashtarot, n'Edrei: 5 n'ofè Jòdan, n'ala Moab, ka Moses jisiri ike ikpọtuta isi iwu a, si, 6 Jehova, bu Chineke-ayi, gwara ayi okwu na Horeb, si, O zuworo unu ibi n'ugwu a: 7 chenu iru, bulie ije, ba n'ugwu ndi-Amorait, ru kwa aḅata-ya nile, n'Araba, na n'ugwu, na n'ebe di ala ala, na nime Negeb, na n'ọnu-miri nke oké osimiri, bu ala nke ndi Kenean, na Lebanon, rue Osimiri uku ahu, bu osimiri Yufretis. 8 Le, edowom ala ahu n'iru unu: banu, nweta ala ahu nke Jehova nuru nna-unu-hà iyi, bu Abraham na Aisak na Jakob, inye ha, inye kwa nkpuru-ha gānọchi ha. 9 M'we gwa unu okwu na mbe ahu, si, Apughm ibū unu nānīm: 10 Jehova, bu Chineke-unu, emewo ka unu ba uba, ma, le, unu di ka kpakpando elu-igwe n'uba ta. 11 Jehova, bu Chineke nna-unu-hà, tukwasi unu madu kari ka unu ra nnū uzọ abua na ọgu uzọ iri, gọzi kwa unu, dika Q gwara unu! 12 M'gēsi aña, nānīm, bū ike-ọgwugwu-unu, na ibu-unu, na ise-okwu-unu? 13 Doro onwe-unu ndikom mara ihe, ndi nwe-kwa-ra nghọta, ndi ama-kwa-ra aha-ha, dika ebo nile unu si di, m'gēdo kwa ha ndi-isi-unu. 14 Unu we zam, si, Ihe nke i kwuworo di nma ime. 15 M'we chiri ndi-isi ebo nile unu, ndikom mara ihe, ndi ama-kwa-ra aha-ha, m'we do ha ndi-isi-unu, ndi-isi nnū abua na ọgu iri nnū abua na ọgu iri, na ndi-isi ọgu ise ọgu ise, na ndi-isi ọgu abua na iri ọgu abua na iri, na ndi-isi madu iri

madu iri, na ndi-odozi-okwu, dika ebo nile unu si di. 16 M'we nye ndi-ikpe-unu iwu na mbe ahu, si, Nānunu ikpé n'etiti umu-nne-unu, nekpe-kwa-nu ikpe ezi omume n'etiti nwoke na nwa-nne-ya na ọbia-ya. 17 Unu amatala iru madu n'ikpé; unu gānu ikpé onye ntá na ikpé onye uku n'otù uzọ ahu; unu atula iru madu ujọ; n'ihhi na ikpé ahu, ọ bu Chineke nwe ya: ma okwu nke sikari unu ike, unu gēweta ya nsom, m'gānu kwa ya. 18 M'we nye unu n'iwu na mbe ahu ihe nile unu gēme.

19 Ayi we si na Horeb bulie ije, we je ije nime ọzara uku ahu di egwu nke unu huru, n'uzọ ugwu ndi-Amorait, dika Jehova, bu Chinke-ayi, nyere ayi iwu; ayi we biarue Kedesh-banea. 20 M'we si unu, Unu abiaruwo ugwu ndi-Amorait, nke Jehova, bu Chineke-ayi, nēnye ayi. 21 Le, Jehova, bu Chineke-gi, edowo ala ahu n'iru gi: rigo, nweta, dika Jehova, bu Chineke nna-gi-hà, gwaworo gi okwu; atula egwu, atu-kwa-la ujọ. 22 Unu we biaruem nso, unu nile, si, Ka ayi zie ndikom n'iru ayi, ka ha we leputara ay' ala ahu, weghachi-kwa-ra ayi okwu bayere uzọ nke ayi gēsi rigo, na obodo nke ayi gābà nime ha. 23 Okwu ahu we di nma n'anyam: m'we si n'etiti unu chiri ndikom iri na abua, otù nwoke diri otù ebo: 24 ha we che iru, rigo n'ugwu ahu, biarue ndagwurugwu Eshkol, we ledọ ya. 25 Ha we were ufọdu nime nkpuru ala ahu n'aka-ha, wedatara ayi ya, weghachiri ayi okwu, si. Q di nma, bu ala nke Jehova, bu Chineke-ayi, nēnye ayi. 26 Ma unu achọgh irigo, kama unu nupuru isi n'okwu-ọnu Jehova, bu Chineke-unu: 27 unu we tamu ntamu n'ulo-ikwū-unu, si, N'asi nke Jehova kpọrọ ayi ka Q mere ka ayi si n'ala Ijipt puta, inye ayi n'aka ndi-Amorait, ikpochapu ayi. 28 Ọle ebe ayi onwe-ayi nārigo? umu-nne-ayi emewo ka obi-ayi ghara idi ike, si, Q bu ndi di uku di kwa ogologo kari ayi, na obodo uku ewusiri ike rue elu-igwe; ọzọ kwa, umu Anakim ka ayi

huru n'ebe ahu. 29 M'we si unu, Unu amala jijiji, unu atu-kwa-la egwu ha. 30 Jehova, bú Chineke-unu, Onye nēje n'iru unu, Ya onwe-ya gēburu unu agha, dika ihe nile si di nke Ọ mere bayere unu n'Ijpt n'anya-unu; 31 na n'ọzara, ebe i huworo na Jehova, bú Chineke-gi, kuru gi, dika nwoke si eku nwa-ya nwoke, n'uzọ ahu nile nke unu jere, rue mbe unu biaruru ebe a. 32 Ma n'okwu nka unu ekwegh na Jehova, bú Chineke-unu, 33 Onye nēje n'iru unu n'uzọ ahu, ileputara unu ebe inia ulo-ikwū-unu, n'ọku n'abali, ime ka unu hu uzọ nke unu gēje nime ya, na n'igwe-oji ahu n'ehihie. 34 Jehova we nu olu okwu nile unu, Ọ we we iwe, nua iyi, si, 35 Ọ digh otu nwoke nime ndikom ndia nke ọbọ ọjọ nka gāhu ezi ala ahu ma-ọli, bú ala nke M'nuru nna-unu-ha iyi inye ha, 36 ma ọ bu nání Keleb nwa Jefune, ya onwe-ya gāhu ya; ọ bu ya ka M'gēnye ala ahu nke ọ zọkwasiri ukwu, M'gēnye kwa umu-ya: n'ihhi na ọ sozuwo Jehova n'azu. 37 Ọ bu kwa mu ka Jehova wesara iwe n'ihhi unu, si, Gi onwe-gi kwa, i gagh-abá n'ebe ahu: 38 Joshua nwa Nun, nke nēguzo n'iru gi, ya onwe-ya gābá n'ebe ahu: gi me ya ka ọ di ike; n'ihhi na ya onwe-ya gēme ka Israel keta ya. 39 Ma umu-ntakiri-unu, ndi unu siri na ha gāghọ ihe alutara n'agha, na umu-unu ndikom, ndi nāmagh ezi ihe na ihe ọjọ ta, ndi ahu gābá n'ebe ahu, ha ka M'gēnye kwa ya, ha onwe-ha gēnweta kwa ya. 40 Ma unu onwe-unu, chenu iru, bulie ije, ba n'ọzara n'uzọ Oké Osimiri Uhie. 41 Unu we za, sim, Ayi emehiewo megide Jehova, ayi onwe-ayi gārigo, bú agha, dika ihe nile si di nke Jehova, bú Chineke-ayi, nyere ayi n'iwu. Unu we ke, nwoke ọ bula ihe-agma-ya, we kpọ ya ihe nfe irigo n'ugwu ahu. 42 Jehova we sim, Si ha, Unu arigola, unu ebu-kwa-la agha; n'ihhi na Mu anogh n'etiti unu; ka aghara itibu unu n'iru ndi-iro-unu. 43 M'we gwa unu okwu, ma unu anugh; ma unu nupuru isi n'okwu-ọnu Jehova, we were nganga rigorie ugwu ahu. 44 Ndi-Amorait, ndi bi n'ugwu ahu, we puta izute unu, ha we chua unu, dika anwu si eme, we zopia unu nime Sia, rue Homa. 45 Unu we laghachi, kwa ákwá n'iru Jehova; ma Jehova egegh nti n'olu-unu, Ọ nagh kwa

unu nti. 46 Unu we biri na Kedesh ọtutu ubochi, dika ubochi nile si di nke unu biri n'ebe ahu.

2 1 Ayi we che iru, bulie ije ba n'ọzara n'uzọ Oké Osimiri Uhie, dika Jehova gwaram okwu: ayi we je ugwu Sia buruburu ọtutu ubochi. 2 Jehova we gwam okwu, si, 3 O zuworo unu, bú ije ugwu a buruburu: chenu iru n'Ugwu n'onwe-unu. 4 Gi nye kwa ndim iwu, si, Unu onwe-unu nāgabiga n'óké-ala umu-nne-unu, bú umu Iso, ndi bi na Sia; ha gātu kwa egwu unu: ma unu gēlezi onwe-unu anya nke-uku: 5 unu alusola ha ọgú; n'ihhi na M'gagh-enye unu ala sitere n'ala-ha, ọbuná rue ebe nzokwasi ọbu-ukwu-unu: n'ihhi na ọ bu Iso ka M'nyeworo ugwu Sia, ka ọ buru ihe-nnweta. 6 Unu gēwere ego zuru ihe-oriri n'aka-ha, ka unu we rie; ọzọ kwa, unu gēwere ego zuru miri n'aka-ha, ka unu we nua. 7 N'ihhi na Jehova, bú Chineke-gi, agọziwo gi n'omume aka-gi nile: Ọ mawo ije-ije-gi n'ọzara uku a: ọgu arọ abua ndia ka Jehova, bú Chineke-gi, nọyere gi; ọ digh ihe kọzọ gi. 8 Ayi we si n'ala umu-nne-ayi, bú umu Iso, ndi bi na Sia, gabiga, site n'uzọ Araba, site n'Ilat, site kwa n'Ezion-geba.

Ayi we che iru, gabiga n'uzọ ọzara Moab. 9 Jehova we sim, Akpabula Moab, aluso-kwa-la ha ọgú n'agha: n'ihhi na M'gagh-enye gi ala sitere n'ala-ya ibu ihe-nnweta; n'ihhi na umu Lot ka M'nyeworo A ka ọ buru ihe-nnweta. 10 (Imim biri nime ya na mbe gara aga, ndi di uku, di kwa ọtutu, di kwa ogologo, dika ndi Anak; 11 Refaim ka anāgu kwa ndia, dika ndi Anak; ma ndi Moab nākpọ ha Imim. 12 Ọ bu kwa na Sia ka ndi Hoa bi na mbe gara aga, ma umu Iso napuru ha ala-ha; ha we kpochapu ha n'iru ha, bichie n'ọnọdu ha; dika umu Israel mere ala nke ihe-nnweta-ya, nke Jehova nyere ha.) 13 Ubu a, bilienu, gabiga miri-iyi Zered n'onwe-unu. Ayi we gabiga miri-iyi Zered. 14 Ubochi nile nke ayi siri na Kedesh-banca je ije, rue mbe ayi gabigara miri-iyi Zered, di orú arọ na iri na asatọ; rue mbe ọbọ nile nke ndikom agha si n'etiti ọmuma-ulo-ikwū gwusia, dika Jehova nuru ha iyi. 15 Ọzọ kwa, aka Jehova digidere ha, ikpochapu ha n'etiti

omuma-ulo-ikwū, rue m̄be emere ka ha gwusia.

16 Q we rue, m̄be ndikom agha ahu nile nwupusiri n'etiti ndi Israel, 17 na Jehova gwaram okwu, si, 18 Gi onwegi nāgabiga A, b̄u okè-ala Moab, ta: 19 ma m̄be i nābiaru nso neherita-iru umu Amon, akpabula ha, aluso-kwa-la ha ògù: n'ihì na M'gagh-enye gi ala sitere n'ala umu Amon ka ò buru ihe-nnweta: n'ihì na umu Lot ka M'nyeworo ya ibu ihe-nnweta. 20 (Ala Refaim ka agu-kwa-ra nke ahu: Refaim biri nime ya na m̄be gara aga; ma ndi Amon nākpò na Zamzumim; 21 ndi di uku, di kwa otutu, di kwa ogologo, dika ndi Anak; ma Jehova kpochapuru ha n'iru ha; ha we napu ha ala-ha, bichie n'ònođu ha: 22 dika ihe Q mere nye umu Iso, ndi bi na Sia, m̄be o kpochapuru ndi Hoa n'iru ha; ha we napu ha ala-ha, bichie n'ònođu ha rue ta: 23 ma Avim ndi bi n'obodo ntà rue Geza, Kaftorim, ndi si na Kaftoa puta, kpochapuru ha, bichie n'ònođu ha.) 24 Bilienu, bulie ije, gabiga ndagwurugwu Anon: le, enyewom Saihon onye-Amorait, b̄u eze Heshbon, na ala-ya, n'aka-gi: malite inweta ya, luso kwa ya ògù n'agha: 25 Ta ka M'gāmalite itiyekwasi ujo-gi na egwu-gi n'iru ndi nile n'okpuru elu-igwe nile, ndi gānu akuko-gi, ma kwa jijiji, o gēbu kwa ha n̄bu n'ihì unu.

26 M'we si n'ozara Kedimot zigara Saihon, b̄u eze Heshbon, ndi-ozì izi okwu udo, si, 27 Ka m'gabiga n'ala-gi: n'uzò n'uzò ka m'ganēje, m'gaghezewuga onwem n'aka-nri, ma-òbu n'aka-ekpe. 28 N'ego ka i gērenyem ihe-oriri, ka m'we rie; n'ego ka i gēnyekwam miri, ka m'we nua: nāni kwe ka m'gabiga n'ukwum; 29 dika umu Iso ndi bi na Sia, na ndi Moab ndi bi n'A, merem; rue m̄be m'gāgabiga Jòdan, ba n'ala ahu nke Jehova, b̄u Chineke-ayi, nēnye ayi. 30 Ma Saihon, b̄u eze Heshbon, achogh ka ayi gabiga n'ala-ya: n'ihì na Jehova, b̄u Chineke-gi, mere m̄-ya ka ò di ike, ba kwa obi-ya ume, ka Q we nye ya n'aka-gi, otù ò di ta. 31 Jehova we sim, Le, amalitewom ira Saihon na ala-ya nye n'iru gi: malite inweta, ka i we nweta ala-ya. 32 Saihon we puta izutè ayi, ya onwe-ya na ndi-ya nile, ibu agha, rue

Jehaz. 33 Jehova, b̄u Chineke-ayi, we rara ya nye n'iru ayi, ayi we t̄bue ya, na umu-ya ndikom, na ndi-ya nile. 34 Ayi we were obodo-ya nile na m̄be ahu, wezuga obodo ndikom ò bula, ya na ndinyom na umu-ntakiri, ka ebibie ha; ò digh onye fòduru ayi rapuru: 35 nāni anu-ulo ka ayi lutara n'agha n'onwe-ayi, ha na ihe-nkwata obodo nile nke ayi were. 36 Site n'Aroea, nke di n'usò ndagwurugwu Anon, na obodo ahu nke di na ndagwurugwu ahu, we rue Gilead, ò digh obodo nke kariri ayi elu: ihe nile ka Jehova, b̄u Chineke-ayi, rara nye n'iru ayi: 37 nāni, i biarugh nso ala umu Amon; akuku nile nke miri-iyi Jabok, na obodo nile nke ugwu, na ebe ò bula Jehova, b̄u Chineke-ayi, nyere ayi iwu bayere ya.

3 I Ayi we che iru, rigo n'uzò Beshan: Og, b̄u eze Beshan, we puta izute ayi, ya onwe-ya na ndi-ya nile, ibu agha, rue Edrei. 2 Jehova we sim, Atula egwu ya: n'ihì na n'aka-gi ka M'nyeworo ya, na ndi-ya nile, na ala-ya; i gēme kwa ya dika i mere Saihon, b̄u eze ndi-Amorait, onye bi na Heshbon. 3 Jehova, b̄u Chineke-ayi, we nye kwa n'aka-ayi Og, b̄u eze Beshan, na ndi-ya nile: ayi we t̄bue ya rue m̄be ò nādigh otù onye fòduru arapuru ya. 4 Ayi we were obodo-ya nile na m̄be ahu; ò digh obodo ayi nānaragh n'aka-ha; ògu obodo atò, akuku Agob nile, b̄u ala-eze Og nime Beshan. 5 Ndia nile bu obodo eji m̄bidi di elu, na onuzò-ama, na nkpòrò, wusi ike; nāgugh obodo nēnwegh m̄bidi, ha bara uba nke-uku. 6 Ayi we wezuga ha ka ebibie ha, dika ayi mere Saihon, b̄u eze Heshbon, nēwezuga obodo ndikom ò bula, ya na ndinyom, na umu-ntakiri, ka ebibie ya. 7 Ma anu-ulo nile, na ihe-nkwata nke obodo ahu nile, ayi lutara ha n'agha n'onwe-ayi. 8 Na m̄be ahu ka ayi nara ala ahu n'aka eze abua nke ndi-Amorait ndi bi n'ofè Jòdan, site na ndagwurugwu Anon rue ugwu Heamon: 9 (ndi Saidon nākpò Heamon ahu Sirion, ma ndi-Amorait nākpò ya Senia;) 10 b̄u obodo nile nke ala ahu di lari, na Gilead nile, na Beshan nile, rue Saleka na Edrei, b̄u obodo ala-eze Og nime Beshan. 11 (N'ihì na nāni Og, b̄u eze Beshan, ka arapuru site na

ndi fòduru nke Refaim; le, ihe-ndina-ya bu ihe-ndina ígwè; ihe-ndina ahu, ò digh na Raba nke umu Amon? cubit iteghete ka ogologo-ya di, cubit anọ ka obosara-ya di kwa, dika cubit nke nwoke si di.) 12 Ala nka ka ayi nweta-kwa-ra m̀be ahu: site n' Aroea, nke di n' akuku ndagwurugwu Anon, na nkera ugwu Gilead, na obodo nile ya, ka m'nyere ndi Reuben nye kwa ndi Gad: 13 nke fòduru nime Gilead, na Beshan nile, bú ala-eze Og, ka m'nyere nkera ebo Manase; akuku Agob nile (Beshan ahu nile ka anákpọ ala Refaim. 14 Jaia nwa Manase were akuku Agob nile, rue ókè-ala ndi Geshua na ndi Meakat; ò we kpọ ha Beshan-havot-jaia, n'aha-ya, rue ta.) 15 Ọ bu kwa Makia ka m'nyere Gilead. 16 M'we nye ndi Reuben nye kwa ndi Gad site na Gilead we rue ndagwurugwu Anon, bú etiti ndagwurugwu ahu, ka ò buru ókè-ala; we rue miri-iyi Jabok, bú ókè-ala umu Amon; 17 na Araba, na Jòdan, ka ò buru ókè-ala, site na Kineret we rue oké osimiri Araba, bú Oké Osimiri Nnú, n'okpuru nkporube Pisga, n'akuku ọwuwa-anyanwu.

18 M'we nye unu iwu na m̀be ahu, si, Jehova, bú Chineke-unu, enyewo unu ala nka inweta ya: na niikere-agma ka unu gágabiga n'iru unu-nne-unu, bú umu Israel, unu ndi-dinkpá nile. 19 Ọ bu nání na ndinyom-unu, na umu-ntakiri-unu, na anu-ulo-unu, (amawom na unu nwere ọtutu anu-ulo,) gánọdu n'obodo-unu nke m'nyeworo unu; 20 rue m̀be Jehova gême ka umu-nne-unu zuru ike, dika Ọ mere unu, ha onwe-ha we nweta kwa ala ahu nke Jehova, bú Chineke-unu, nēnye ha n'ofè Jòdan: unu we laghachi, nwoke ò bula rue ihe-nnweta-ya, nke m'nyeworo unu. 21 Joshua ka m'nye-kwa-ra iwu na m̀be ahu, si, Anya-gi abua nāhu ihe nile Jehova, bú Chineke-unu, meworo eze abua ndia: otú a ka Jehova gême ala-eze nile ebe gi onwe-gi nágabiga. 22 Unu atula egwu ha: n'ihí na Jehova, bú Chineke-unu, Ya onwe-ya bu onye nēburu unu agha.

23 M'we riọ Jehova amara na m̀be ahu, si, 24 Onye-nwe-ayi, Jehova, Gi onwe-gi amalitewo ime ka orú-Gi hu idi-uku-Gi, na aka-Gi di ike: n'ihí na òle chí di n'elu-igwe ma-ọbu n'uwa, nke

nēme dika omume-Gi nile si di, na dika idi-ike-Gi nile si di? 25 Biko, ka m'gabiga, hu ezi ala ahu nke di n'ofè Jòdan, ezi ugwu ahu, na Lebanon. 26 Ma Jehova webigara iwe ókè n'arum n'ihí unu, Ọ gegh-kwaní nti: Jehova we sim, O zuwo gi; agwa-kwa-lam okwu bayere ihe a ọzọ ma-ọli. 27 Rigo n'elu Pisga, welie anya-gi abua le akuku Ọdida-anyanwu, na akuku Ugwu na akuku Ndida, na akuku ọwuwa-anyanwu, were kwa anya-gi abua le: n'ihí na i gagh-agabiga Jòdan nka. 28 Nye kwa Joshua iwu, me kwa ya ka ò di ike, ọa kwa ya ume: n'ihí na ya onwe-ya gágabiga n'iru ndi nka, ya onwe-ya gême kwa ka ha keta ala ahu nke i nāhu. 29 Ayi we nọdu na ndagwurugwu na ncherita-iru Bet-peoa.

4 1 Ma ọbụ a, Israel, ge nti ukpuru nile, ge kwa nti ikpé nile, nke mu onwem nēzị unu, ime ha; ka unu we di ndu, we ba, nweta kwa ala ahu nke Jehova, bú Chineke nke nna-unu-há, nēnye unu. 2 Unu atukwasila ihe n'okwu ahu nke mu onwem nēnye unu n'iwu, unu agubi-kwa la ihe nime ya, idebe ihe nile Jehova, bú Chineke-unu, nyere n'iwu, bú nke mu onwem nēnye unu n'iwu. 3 Anya-unu nāhu ihe ahu nke Jehova mere n'okwu Beal-peoa: n'ihí na nwoke ò bula nke jesorọ Beal-peoa, Jehova, bú Chineke-gi, ekpochapuwo ya n'etiti gi. 4 Ma unu onwe-unu ndi nārapara n'aru Jehova, bú Chineke-unu, unu nādi ndu ta, unu nile. 5 Le, eziwom unu ukpuru di iche iche na ikpé di iche íche, dika Jehova, bú Chínkem, nyerem iwu, ka unu we me otú a n'etiti ala ahu ebe unu onwe-unu nābà inweta ya. 6 Debe-kwa-nu ha, me kwa ha; n'ihí na nka bu amam-ihe-unu na nghọta-unu n'anya ndi nile, ndi gānu ukpuru ndia nile, we si, Otú ò di, ndi mara ihe na ndi nwere nghọta ka mba uku a bu. 7 N'ihí na òle mba uku di, nke nwere chí di ya nso dika Jehova, bú Chineke-ayi, si di n'ihe nile ayi kpọkuworo Ya? 8 Ọle mba uku di kwa, nke nwere ukpuru na ikpé ziri ezi dika iwu a nile, nke Mu onwem nētiye n'iru unu ta? 9 Nání lezie onwe-gi anya, debe kwa nkpuru-obi-gi nke-oma, ka i ghara ichezọ ihe nile nke anya-gi

abua huworo, ka ha ghara kwa isi n'obi-gi wezuga onwe-ha ubochi nile nke ndu-gi; kama gi me ka umu-gi na umu umu-gi mara ha; 10 ubochi nke i guzoro n'iru Jehova, bú Chineke-gi, nime Horeb, mbe Jehova sirim, Kpòkòtaram ndim, M'gēme kwa ka ha nu okwum nile, ka ha we muta itu egwum ubochi nile nke ha onwe-ha nādi ndu n'elu ala, ka ha we zí kwa umu-ha. 11 Unu we biaru nso, guzo n'okpuru ugwu ahu; ugwu ahu nēre oku rue obi elu-igwe, n'ochichiri, na igwe-oji, na oké ochichiri. 12 Jehova we si n'etiti oku ahu gwa unu okwu: oku bu olu okwu ka unu onwe-unu nānu, ma oku digh udi unu nāhu anya; nānī olu. 13 Oku we gosi unu oku bu-ndu-Ya, nke Oku nyere unu iwu ime, bú okwu iri ahu; Oku we de ha n'elu mbadamba nkume abua. 14 Oku bu kwa mu ka Jehova nyere iwu na mbe ahu izi unu ukpuru di iche iche na ikpé di iche iche, ka unu we me ha n'ala ahu ebe unu nāgabiga inweta ya. 15 Lezi-kwa-nu nkuru-obi-unu anya nke-uku; n'ihī na unu ahugh udi oku bula n'ubochi Jehova si n'etiti oku ahu gwa unu okwu na Horeb: 16 ka unu we ghara ibibi onwe-unu, we mere onwe-unu arusi apiri api, bú udi nke oyiyi-ihē, ihē-atù nke oké ma-okbu nwunye, 17 ihē-atù nke anumanu oku bula nke di n'uwa, ihē-atù nke nnunu oku bula nke nwere nkù nke nēfe n'elu-igwe, 18 ihē-atù nke ihē oku bula nke nākpukpu n'ala, ihē-atù nke azù oku bula nke di na miri n'okpuru uwa: 19 ka i we ghara kwa iweli anya-gi abua le elu-igwe, hu anyanwu na onwa na kpakpando, bú usu nile nke ihē elu-igwe, ewe nufue gi, i we kpò isi ala nye ha, fè ha, bú ihē nke Jehova, bú Chineke-gi, kesaworo ndi nile n'okpuru elu-igwe nile. 20 Ma Jehova ewerewo unu, me ka unu si n'oké oku igwè ahu, bú Ijpt, puta, iburu Ya ndi nketa, otù oku di ta. 21 Jehova wesa-kwa-ram iwe n'ihī okwu-unu, we nua iyi na m'gagh-agabiga Jòdan, na m'gagh-abà kwa n'ezī ala ahu, nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi ka oku buru ihē-nketa: 22 ma mu onwem gaje inwu n'ala nka, adighm-agabiga Jòdan: ma unu onwe-unu nāgabiga, unu gēnweta kwa ezi ala ahu. 23 Lezienu onwe-unu anya, ka unu ghara ichezò oku bu-ndu nke

Jehova, bú Chineke-unu, nke unu na Ya bara, unu we mere onwe-unu arusi apiri api, bú udi ihē oku bula nke Jehova, bú Chineke-gi, nyere gi iwu bayere ya, si, Emela. 24 N'ihī na Jehova, bú Chineke-gi, oku nēripiā eripiā ka oku bu, Chineke ekworo.

25 Mbe i gāmu umu, na umu umu, unu we nò di anya n'ala ahu, bibi onwe-unu, me arusi apiri api, bú udi ihē oku bula, i we me ihē oku n'anya Jehova, bú Chineke-gi, ikpasu Ya iwe: 26 emewom ka elu-igwe na uwa bagide unu àmà ta, na unu gālapusi n'iyi ngwa ngwa n'ala ahu nke unu nāgabiga Jòdan ibà n'ebe ahu inweta ya; unu agagh-eme ka ubochi-unu di anya n'elu ya, kama agēkpochapu unu ekpochapu. 27 Jehova gēme kwa ka unu bara n'etiti ndi nile, unu gāfodu kwa ndikom ole-na-ole n'etiti mba nile oku, ebe Jehova gēduga unu. 28 Unu gēfè kwa chi n'ebe ahu, ndi bu oku aka madu, bú osisi na nkume, nke nādigh-ahu uzò, ha adigh-anu kwa ihē, ha adigh-eri ihē, ha adigh-anu kwa isi. 29 Ma asi na i si n'ebe ahu oku Jehova, bú Chineke-gi, i gāchota kwa Ya, mbe i were obi-gi nile na nkuru-obi-gi nile jua ase Ya. 30 Mbe nkpa bu diri gi, mbe ihē nile ndia abiakwasiwo-kwa-ra gi, na mbe ikpe - azu nke ubochi ndia i gālaghachikuru kwa Jehova, bú Chineke-gi, ge kwa olu-Ya nti: 31 n'ihī na Jehova, bú Chineke-gi, bu Chineke nwere obi-ebere; Oku gagh-ara gi aka, Oku gagh-ebibi kwa gi, Oku gagh-echezò kwa oku bu-ndu nke nna-gi-hà, nke Oku nuru ha iyi bayere ya. 32 N'ihī na biko, jua ajuju bayere ubochi nile gara aga, nke buru gi uzò, site n'ubochi mbe Chineke kere madu n'elu uwa, site kwa n'otù nsotu elu-igwe we rue nsotu elu-igwe oku, ma ihē dika ihē uku a adiwo, ma-okbu na anuwo ihē di ka ya. 33 Oku ndi oku bula nuru olu Chineke ka o nēsi n'etiti oku kwue okwu, dika gi onwe-gi nuworo, we di ndu? 34 Ma-okbu Chineke, Oku nwawo ibà nime otù mba isi n'etiti ya were n'Onwe-ya mba oku, n'onwunwa di iche iche, na n'ihē-iriba-ama di iche iche, na n'ihē-ebube di iche iche, na n'agha, na n'aka di ike, na n'ogwe-aka esetiri eseti, na n'oké egwu di iche iche, dika ihē nile si di nke Jehova, bú

Chineke-unu, mere unu n'Ijpt n'anya-unu? 35 Emewo ka gi onwe-gi hu ya, ka i we mara na Jehova, Ya onwe-ya bu Chineke; o digh onye ozọ ma-ọbugh Ya; 36 N'elu-igwe ka O si me ka i nu olu-Ya, ka O we dọ gi aka na nti: n'elu uwa ka O me-kwa-ra gi ka i hu oku uku Ya; i we nu okwu-Ya nile site n'etiti oku ahu. 37 Ma n'ihii na O huru nna-gi-ha n'anya, O we roputa nkpuru-ha nọchiri ha, O we were ike uku Ya me ka i si n'Ijpt puta n'iru Ya; 38 ka O we napu mba uku di kwa ike kari gi ala-ha n'iru gi, ime ka i ba, ka O we nye gi ala-ha ibu ihe-nketa, otu o di ta. 39 I mawo kwa ta, cheta-kwa-ra obi-gi, na Jehova, Ya onwe-ya bu Chineke n'elu-igwe di n'elu na n'elu uwa di n'okpuru: o digh onye ozọ. 40 I gēdebe kwa ukpuru-Ya nile, na ihe nile O nyere n'iwu, nke Mu onwem nēnye gi n'iwu ta, ka o we diri gi nma, di-kwa-ra umugi gānọchi gi, ka i we me kwa ka ubọchi-gi di anya n'elu ala ahu, nke Jehova, bu Chineke-gi, nēnye gi, ubọchi nile.

41 Mbe ahu Moses kpaputara obodo atọ n'ofe Jodan n'uzọ ọwuwa-anyanwu; 42 ka obu-madu we balaga n'ebe ahu, bu onye nēbu abata-obi-ya nāmagh ama, ma ya onwe-ya akpogh ya asi na mbe gara aga; ka o we balaga n'otu nime obodo ahu, we di ndu: 43 bu Biza nime ozara, n'ala ahu di lari, ka o diri ndi Reuben; na Remot nime Gilead, ka o diri ndi Gad; na Golan nime Beshan, ka o diri ndi Manase.

44 Nka bu kwa iwu ahu nke Moses doro n'iru umu Israel: 45 ndia bu ihe-ama, na ukpuru, na ikpe, nke Moses gwara umu Israel, mbe ha si n'Ijpt puta; 46 n'ofe Jodan, na ndagw: rugwu ahu na ncherita-iru Bet-peoa, n'ala Saihon, bu eze ndi-Amorait, onye bi na Heshbon, onye Moses na umu Israel tihuru, mbe ha si n'Ijpt puta: 47 ha we nweta ala-ya, na ala Og, bu eze Beshan, bu eze abua ndi-Amorait, ndi di n'ofe Jodan n'uzọ ọwuwa-anyanwu; 48 site n'Aroea, nke di n'usọ ndagwurugwu Anon, we rue ugwu Saion (nke ahu bu Heamon), 49 na Araba nile n'ofe Jodan n'uzọ ọwuwa-anyanwu, we rue oké osimiri nke Araba, n'okpuru nkporuoe Pisga.

5 I Moses we kpọ Israel nile oku, si ha, Israel, nurunu ukpuru ndia na ikpe ndia nke mu onwem nēkwu na nti-unu ta, ka unu we muta ha, lezi kwa anya ime ha. 2 Jehova, bu Chineke-ayi, bara ndu nye ayi nime Horeb. 3 O bugh nna-ayi-ha ka Jehova bara ọbun-ndu a nye, kama o bu ayi, ọbuna ayi onwe-ayi, ndi nọ n'ebe a na ndu ta, ayi nile. 4 Iru na iru ka Jehova kpayero unu uka n'ugwu ahu site n'etiti oku ahu, 5 (mu onwem nēguzo n'etiti Jehova na unu na mbe ahu, igosi unu okwu Jehova: n'ihii na unu turu egwu n'ihii oku ahu, unu arigogh kwa n'ugwu ahu;) si,

6 Mu onwem bu Jehova, bu Chineke-gi, Onye mere ka i si n'ala Ijpt, n'ulo ndi-oru, puta.

7 Gi enwela chi ozọ tiyerem.

8 Gi emerela onwe-gi arusi apiri api, bu oyiye nke udi o bula nke di n'elu-igwe n'elu, ma-ọbu nke di n'uwa n'okpuru ya, ma-ọbu nke di na miri n'okpuru uwa: 9 gi akpola isi ala nye ha, efe-kwa-la ha ofufe: n'ihii na Mu onwem, bu Jehova Chineke-gi, bu Chineke ekworo, nēwere ajọ omume nke ndi bu nna leta umu-ha, leta kwa umu-umu nke-atọ, leta kwa nke-anọ, nke ndi nākpom asi; 10 ma anamemere nu umu-umu abua na ọgu iri ebere, bu nke ndi nāhum n'anya, nēdebe kwa ihe nile M'nyere n'iwu.

11 Gi eburula aha Jehova, bu Chineke-gi, ime ihe efu; n'ihii na Jehova agagh-agu onye nēburu aha-Ya ime ihe efu n'onye ikpe nāmagh.

12 Debe ubochi-izu-ike, ido ya nsọ, dika Jehova, bu Chineke-gi, nyere gi iwu. 13 Ubochi isi ka i galu ọlu, je ozi-gi nile: 14 ma ubochi nke-asa bu ubochi-izu-ike nke Jehova, bu Chineke-gi, nwere: i gagh-eje ozi o bula nime ya, gi onwe-gi, na nwa-gi nwoke, na nwa-gi nwayi, na oru-gi nwoke, na oru-gi nwayi, na ehi-gi, na inyinya-ibu-gi, na anu-ulo-gi nile, na obia-gi nke nọ nime onu-uzọ-ama-gi o bula; ka oru-gi nwoke na oru-gi nwayi we zuru ike dika gi onwe-gi nēzu. 15 I gēcheta kwa na i buri oru n'ala Ijpt, ma Jehova, bu Chineke-gi, were aka di ike, were kwa ogwe-aka eseteri eseti, me ka i si n'ebe ahu puta:

n'ihl nka ka Jehova, bú Chineke-gi, nyere gi iwu idebe ubochi-izu-ike.

16 Sòpuru nna-gi na nne-gi, dika Jehova, bú Chineke-gi, nyere gi iwu: ka ubochi-gi we di anya, ka o we di-kwa-ra gi nma, n'elu ala ahu nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi.

17 Gi ebula madu.

18 Gi akwa-kwa-la iko.

19 Gi ezu-kwa-la ori.

20 Gi aḅa-kwa-la ámá ugha megide madu-ibe-gi.

21 Gi enwe-kwa-la anya-uku n'ebe nwunye madu-ibe-gi nò; agu uló madu-ibe-gi agu-kwa-la gi, ma-ḅbu ubi-ya, ma-ḅbu orù-ya nwoke, ma-ḅbu orù-ya nwayi, ma-ḅbu ehi-ya, ma-ḅbu inyinya-ibu-ya, ma-ḅbu ihe o bula nke madu-ibe-gi nwere.

22 Okwu ndia ka Jehova were oké olu gwa nkpòkòta-unu nile n'ugwu ahu site n'etiti oku ahu, na igwe-oji ahu, na oké oḅhichiri ahu: ma O tukwasigh ihe ozo. O we dekwasi ha na mbadamba nkume abua, were ha nyem. 23 O rue, mbe unu nuru olu ahu site n'etiti oḅhichiri ahu na ugwu ahu nēre oku, na unu biarurum nso, bú ndi-isi nile nke cbo nile unu, na ndi-okenye-unu; 24 unu we si, Le, Jehova, bú Chineke-ayi, emewo ka ayi hu ebube-Ya na idi-uku-Ya, o bu kwa olu-Ya ka ayi nuru site n'etiti oku ahu; ta ka ayi huworo na Chineke nākpayerere madu uka, o di kwa ndu. 25 Ma ubu a, n'ihl gini ka ayi gānwu? n'ihl na oku uku a gēripia ayi: o buru na ayi onwe-ayi anu kwa olu Jehova, bú Chineke-ayi, ozo, ayi gānwu kwa. 26 N'ihl na onye di n'etiti anu-aru nile, nke nuworo olu Chineke di ndu ka O nēkwu okwu site n'etiti oku, dika ayi nuru, o di kwa ndu? 27 Gi onwe-gi jerue nso, nu kwa ihe nile nke Jehova, bú Chineke-ayi, gēkwu: gi onwe-gi gāgwa kwa ayi ihe nile nke Jehova, bú Chineke-ayi, gāgwa gi; ayi gānu kwa, me ya. 28 Jehova we nu olu okwu nile unu, mbe unu gwaram okwu; Jehova we sim, Anuwom olu okwu nile nke ndi nka, nke ha gwaworo gi: ha emewo nke-oma n'ihl nile ha kwuworo. 29 O gādim nò nma ma asi na nkpuru-obi-ha di ha otú a, itu egwum, na idebe ihe nile M'nyere n'iwu ubochi nile, ka o we diri ha nma, di-kwa-

ra umu-ha, rue mbe ebigh-cbi! 30 Je, si ha, Laghachirinu onwe-unu n'ulo-ikwū-unu. 31 Ma gi onwe-gi, guzo n'ebe a n'akukum, ka M'gwa kwa gi ihe ahu nile M'nyere n'iwu, na ukpuru nile, na ikpé nile, nke i gēzi ha, ka ha we me ha n'ala ahu nke Mu onwem nēnye ha ka ha nweta ya. 32 Unu gēlezi kwa anya ime dika Jehova, bú Chineke-unu, nyeworo unu iwu: unu ewezugala onwe-unu n'aka-nri ma-ḅbu n'aka-ekpe. 33 N'uzo nile nke Jehova, bú Chineke-unu, nyeworo unu n'iwu ka unu ganje, ka unu we di ndu, ka o we di-kwa-ra unu nma, ka unu we me kwa ka ubochi-unu di anya n'ala ahu nke unu gēnweta.

6 I Ma nka bu ihe ahu enyere n'iwu, na ukpuru nile, na ikpé nile, nke Jehova, bú Chineke-unu, nyere iwu ka ezí unu, ka unu we me ha n'ala ahu ebe unu onwe-unu nāgabiga inweta ya; 2 ka i we tua egwu Jehova, bú Chineke-gi, idebe ukpuru-Ya nile na ihe nile O nyere n'iwu, nke Mu onwem nēnye gi n'iwu, gi onwe-gi, na nwa-gi, na nwa nwa-gi, ubochi nile nke ndu-gi; ka ubochi-gi we di kwa anya. 3 I gānu kwa, Israel, lezi kwa anya ime ya; ka o we diri gi nma, ka unu we ba kwa uba nke-uku, dika Jehova, bú Chineke nna-gi-hà, gwaworo gi okwu, n'ala nke miri-ara-ehi na manu-añu nēru nime ya.

4 Nuru, Israel; Jehova, bú Chineke-ayi, Jehova bu otú: 5 i gēwere kwa obi-gi nile, were kwa nkpuru-obi-gi nile, were kwa ike-gi nile, hu Jehova, bú Chineke-gi, n'anya. 6 Okwu ndia, nke mu onwem nēnye gi n'iwu ta, gādikwasi kwa n'obi-gi: 7 i gējisi kwa ike izí ha umu-gi, i gēkwu kwa okwu bayere ha mbe i nānoḅu n'ulo-gi, na mbe i nēje ije n'uzo, na mbe i nēdina ala, na mbe i nēbili ozo. 8 I gēke kwa ha n'elu aka-gi ka ha buru ihe-iriba-ama, ha gābu kwa nkpo-n'iru n'etiti anya-gi abua. 9 I gēdekwasi kwa ha n'awara-uzo abua nke uló-gi, na n'onu-uzo-ama-gi nile.

10 O gēru kwa, mbe Jehova, bú Chineke-gi, gēme ka i ba n'ala ahu nke O nuru nna-gi-hà, bú Abraham, na Aisak, na Jakob, iyi, inye gi; obodo uku di ihe ihe ma-kwa-ra nma, nke i nēwugh, 11 na uló juputara n'ezí ihe nile, nke i nēmejugh, na olúu-miri

egwuwara egwuwa, nke i nēgwuwagh, na ubi-vine na osisi olive, nke i nākugh, m̀be i gēri kwa, afo eju kwa gi; 12 gi lezie onwe-gi anya, ka i ghara ichezo Jehova, Onye mere ka i si n'ala Ijipt, si kwa n'ulo ndi-oru, puta. 13 Jehova, bu Chineke-gi, ka i gatū egwu; o bu kwa Ya ka i gēfē ofufē, o bu kwa aha-Ya ka i gēwere nu iyi. 14 Unu ejesola chi ozọ, ndi sitere na chi nke ndi ahu ndi no unu buruburu; 15 n'ihī na Chineke ekworo ka Jehova, bu Chineke-gi, bu n'etiti gi; ka iwe Jehova, bu Chineke-gi, we ghara idi oku megide gi, O we kpochapu gi n'elu ala.

16 Unu anwala Jehova, bu Chineke-unu, dika unu nwara Ya nime Masa. 17 Unu gējisi ike idebe ihe ahu nile nke Jehova, bu Chineke-unu, nyere n'iwu, unu gēdebe kwa ihe-ama-Ya nile, na ukpuru-Ya nile, nke O nyeworo gi n'iwu. 18 I gēme kwa ihe ziri ezi na nke di nma n'anya Jehova: ka o we diri gi nma, ka i we ba kwa, nweta ezi ala ahu, nke Jehova nuru nna-gi-ha iyi inye ha, 19 ikwapu ndi-iro-gi nile n'iru gi, dika Jehova kwuworo.

20 M̀be nwa-gi gaju gi n'odi-n'iru, si, Gini bu isi ihe-ama ndia, na ukpuru ndia, na ikpē ndia, nke Jehova, bu Chineke-ayi, nyeworo unu n'iwu? 21 i gāsi kwa nwa-gi, Ayi buru Fero ndi-oru n'Ijipt; Jehova we were aka di ike me ka ayi si n'Ijipt puta: 22 Jehova we tiyekwasi ihe-iriba-ama di iche iche na ihe-ebube di iche iche, di uku jo kwa njọ, n'aru Ijipt, na n'aru Fero, na n'aru uloya nile, n'anya-ayi: 23 o bu kwa ayi ka O mere ka ayi si n'ebe ahu puta, ka O we me ka ayi ba nime, ka O we nye ayi ala ahu nke O nuru nna-ayi-ha iyi inye ha. 24 Jehova we nye ayi iwu ime ukpuru ndia nile, itu egwu Jehova, bu Chineke-ayi, ka o we diri ayi nma ubochi-ayi nile, ka O we debe ayi ndu, otu o di ta. 25 Ezi omume ka o gābu-kwa-ra ayi, m̀be ayi gēlezi anya ime ihe a nile enyere n'iwu n'iru Jehova, bu Chineke-ayi, dika O nyere ayi iwu.

7 1 M̀be Jehova, bu Chineke-gi, gēme ka i ba n'ala ahu ebe gi onwe-gi nābā inweta ya, m̀be O gēwepu kwa otutu mba n'iru gi, bu ndi Het, na ndi-Giagashait, na ndi-Amorait, na ndi Kenean, na ndi-Perizait, na ndi-Haivait, na ndi Jebus,

mba asa bara uba di kwa ike kari gi; 2 m̀be Jehova, bu Chineke-gi, gāra kwa ha nye n'iru gi, i we tibe ha; i gēwezugasi kwa ha ka ebibie ha; gi na ha abala ndu, eme-kwa-la ha amara: 3 gi na ha alurita-kwa-la nwunye; enyela nwa-ya nwoke nwa-gi nwayi, ekuru-kwa-la nwa-ya nwayi nye nwa-gi nwoke. 4 N'ihī na o gēwezuga nwa-gi nwoke n'isom n'azu, ka ha we fē chi ozọ: iwe Jehova gādi kwa oku megide unu, O gēkpochapu kwa gi ngwa ngwa. 5 Kama otu a ka unu gēme ha; unu gākwatu ebe-ichu-aja nile ha, tupia kwa ogidi nile ha, butu kwa Asherim-ha, sure kwa arusi nile ha apiri api n'oku. 6 N'ihī na ndi nsọ ka i buru Jehova, bu Chineke-gi: o bu gi ka Jehova, bu Chineke-gi, roputaworo iburu Ya ihe nke aka Ya, kari ndi nile ndi no n'elu ala. 7 O bugh na unu bara uba kari ndi nile ka Jehova huru unu n'anya si-ike, we roputa unu; n'ihī na unu onwe-unu di ole-na-ole kari ndi nile ozọ: 8 kama o bu n'ihī na Jehova huru unu n'anya, na n'ihī na O debere iyi O nuru nna-unu-ha, ka Jehova were aka di ike me ka unu puta, O we haputa unu n'ulo ndi-oru, n'aka Fero, bu eze Ijipt. 9 I gāmara kwa na Jehova, bu Chineke-gi, Ya onwe-ya bu Chineke; Chineke ahu Nke kwesiri ntukwasi-obi, nēdebere ndi huru Ya n'anya, ndi nēdebe kwa ihe nile O nyere n'iwu, oputa-ndu-Ya na ebere-Ya rue nu oputa abua na ogu iri; 10 O nākwughachi kwa ndi nākpọ Ya asi n'iru ha, ime ka ha la n'iyi: O gagh-alara onye nākpọ Ya asi azu, n'iru ya ka O gākwughachi ya. 11 I gēdebe kwa ihe ahu enyere n'iwu, na ukpuru nile, na ikpē nile, nke mu onwem nēnye gi n'iwu ta, ka i we me ha.

12 O gēru kwa, n'ihī na unu nānu ikpē ndia, debe kwa ha, me kwa ha, na Jehova, bu Chineke-gi, gēdebe-kwa-ra gi oputa-ndu ahu na ebere ahu nke O nuru nna-gi-ha iyi imere ha: 13 O gāhu kwa gi n'anya, gozie gi, me ka i ba uba: O gāgozi kwa nkpuru nke afo-gi, na nkpuru nke ala-gi, bu oka-gi, na manya-vine ohu gi, na manu-gi, na umu ehi-gi muru, na umu igwē ewu na aturu-gi, n'elu ala ahu nke O nuru nna-gi-ha iyi inye gi. 14 Ndi agoziri agozi ka i gābu kari ndi nile ozọ: nwoke nēnwegh

ike imu nwa na nwayi-àgà agagh-adi n'etiti gi, ma-òbu n'etiti anu-ulo-gi. 15 Jehova gēwezuga kwa n'aru-gi òria nile; nriaria òjò nile nke Ijipt nke i maworo, Q gagh-atukwasi kwa ha n'aru-gi, ma O gētiye ha n'aru ndi nākpò gi asi. 16 I gēripia kwa ndi ahu nile nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi; anyagi agagh-emere ha ebere: efè-kwa-la chi-ha di iche iche òfufè; n'ihì na ònyà ka ò gāburu gi. 17 M̀be i gāsi n'obi-gi, Mba ndia bara uba karim; m̀gēsi aña pu inapu ha ala-ha? 18 atula egwu ha: i gēcheta nke-òma ihe nke Jehova, bú Chineke-gi, mere Fero, me kwa Ijipt nile; 19 ònwunwa uku nile nke anyagi huru, na ihe-iriba-ama nile, na ihe-ebube nile, na aka ahu di ike, na ogwe-aka ahu esetiri cseti, nke Jehova, bú Chineke-gi, ji me ka i puta: otú a ka Jehova, bú Chineke-gi, gēme ndi ahu nile ndi gi onwe-gi nātu egwu ha. 20 Qzò kwa, ò bu ebu ka Jehova, bú Chineke-gi, gēzi n'etiti ha, rue m̀be ndi fòduru, ndi nēzopu kwa onwe-ha n'iru gi, gāla n'iyi. 21 Amala jijiji n'iru ha: n'ihì na Jehova, bú Chineke-gi, nò n'etiti gi, Q bu Chineke uku, di kwa egwu. 22 Ma Jehova, bú Chineke-gi, gēwepu mba ahu n'iru-gi nke-ntà nke-ntà: i pugh ime ka ha gwusia ngwa ngwa, ka anu-òhia ghara iba uba megide gi. 23 Ma Jehova, bú Chineke-gi, gāra ha nye n'iru gi, me kwa ka ha ̀ba aghara uku, rue m̀be agēkpochapu ha. 24 Q gēnye kwa ndi-eze-ha n'aka-gi, i gēme kwa ka aha-ha lapu n'iyi n'okpuru elu-igwe: ò digh nwoke ò bula gēguzo onweya n'iru gi, rue m̀be i gēkpochapu ha. 25 Unu gēsure arusi nile apiri api nke chi nile ha n'òku: enwela anya-uku n'òla-òcha na òla-edo nke di n'aru ha, ewe-kwa-la n'onwe-gi, ka aghara ima gi n'ònyà nime ya: n'ihì na ihe-árú nke Jehova, bú Chineke-gi, ka ò bu: 26 eme-kwa-la ka ihe-árú ba n'ulo-gi, i we ghò ihe ewezugara ka ebibie ya dika ya: i gājusi ya aju, kpò kwa ya ihe rusiri árú; n'ihì na ihe ewezugara ka ebibie ya ka ò bu.

8 I Ihe nile enyere n'iwu nke mu onwem nēnye gi n'iwu ta, unu gēlezi anya ime ya, ka unu we di ndu, ba uba, we ba nime, nweta kwa ala ahu nke Jehova nuru nna-unu-hà iyi inye ha.

2 I gēcheta kwa uzò nile nke Jehova, bú Chineke-gi, mere gi ka i je ògu arò abua ndia n'òzara, ka Q we weda gi n'ala, inwa gi, ka Q we mara ihe nke di n'obi-gi, ma i gēdebe ihe nile Q nyere n'iwu, ma-òbu na i gagh-edebe. 3 Q we weda gi n'ala, me ka agu gua gi, Q we me ka i rie manna ahu, nke i nāmagh, nke nna-gi-hà nāmagh kwa; ka Q we me ka i mara na ò bugh nāni achicha ka madu gēji di ndu, kama ò bu ihe nile ò bula nke nēsi n'ònu Jehova puta ka madu gēji di ndu. 4 Uwe-nbòkwasi-gi akapugh nká n'aru gi, ukwu-gi azagh kwa aza, ògu arò abua ndia. 5 I gāma kwa n'obi-gi, na, dika nwoke si adò nwa-ya nwoke aka na nti, otú a ka Jehova, bú Chineke-gi, nādò gi aka na nti. 6 I gēdebe kwa ihe Jehova, bú Chineke-gi, nyere n'iwu, ka i we je ije n'uzò-Ya nile, tu kwa egwu Ya. 7 N'ihì na Jehova, bú Chineke-gi, nēme ka i ba n'ezi ala, bú ala iyi miri, na nke isi-iyi na òbu-miri, nāputa na ndagwurugwu na n'ugwu: 8 ala nke òka wheat na òka barley, na osisi vine, na osisi fig, na pomegranate; ala nke osisi olive nēnye manu, na nke manu-añu; 9 ala nke ò bugh n'idi-ukò ka i gēri nri nime ya, ò digh ihe ò bula gākò gi nime ya; ala nke nkume-ya bu igwè, nke i gēgwuputa kwa òla n'ugwu-ya. 10 I gēri kwa, afò gēju kwa gi, i gāgòzi kwa Jehova, bú Chineke-gi, n'elu ezi ala ahu nke Q nyeworo gi. 11 Lezie onwe-gi anya ka i ghara ichezò Jehova, bú Chineke-gi, n'edebegh ihe nile Q nyere n'iwu, na ikpè-Ya nile, na ukpuru-Ya nile, nke mu onwem nēnye gi n'iwu ta: 12 ka ò we ghara ibu, m̀be i nēri ihe, riju afò, wu kwa ezi ulo, we biri nime ha: 13 m̀be igwè ehi-gi na igwè ewu na aturu-gi nāba kwa uba, m̀be òla-òcha na òla-edo nāba-kwa-ra gi uba, m̀be ihe nile i nwere nāba kwa uba; 14 na obi-gi gādi elu, i we chezò Jehova, bú Chineke-gi, Onye nēme ka i si n'ala Ijipt, si kwa n'ulo ndi-orù, puta; 15 Onye nēme ka i je ije n'òzara uku ahu nke di egwu, nke agwò nke yiri òku na akpi di nime ya, na ala akpiri-ikpò-nku nke miri nādigh ya; Onye nēme ka miri si n'oké nkume òmu ahu putara gi; 16 Onye nēme ka i rie manna n'òzara, nke nna-gi-hà nāmagh; ka Q we weda gi n'ala, ka Q we nwa kwa gi, ime gi

nma n'ikpe-azu-gi: 17 i we si n'obi-gi, Ikem na ume akam emetaworom akù a. 18 Ma i gēcheta Jehova, bú Chineke-gi, n'ihì na Ya onwe-ya bu onye nēnye gi ike imeta akù; ka Q we me ka oḅuba-ndu-Ya guzosie ike, nke Q nuru nna-gi-hà iyi imere ha, otù o di ta. 19 O gēru kwa, o buru na i chezọ Jehova, bú Chineke-gi, we nējeso chi ozo, fè ha ofufè, kpọ kwa isi ala nye ha, aḅawom amà megide unu ta na unu aghagh ila n'iyi. 20 Dika mba ahu ndi Jehova nēme ka ha la n'iyi n'iru unu, otù a ka unu gāla n'iyi; n'ihì na unu egegh nti n'olu Jehova, bú Chineke-unu.

9 1 Nuru, Israel: gi onwe-gi nāgabiga Jodan ta, ibà ka i we nweta mba di iche iche di uku di kwa ike kari gi, obodo di iche iche di uku nke ewusi-kwa-ra ike rue elu-igwe; 2 otù ndi di uku di kwa ogologo, bú umu ndi Anak, ndi gi onwe-gi mara, ndi gi onwe-gi nuwo-kwa-ra okwu bayere ha, si, Onye gēguzo onwe-ya n'iru umu Anak? 3 Ma i mawo ta, na Jehova, bú Chineke-gi, Ya onwe-ya bu onye nāgabiga n'iru gi dika oku nēripiā eripia; Ya onwe-ya gēkpochapu ha, Ya onwe-ya gēme kwa ka ha ruru ala n'iru gi: i we napu ha ala-ha, me kwa ka ha la n'iyi ngwa ngwa, dika Jehova gwaworo gi okwu. 4 Ekwula n'obi-gi, mḅe Jehova, bú Chineke-gi, kwapusiri ha n'iru gi, si, N'ihì ezi omumem ka Jehova mere ka m'bata inweta ala nka: ma o bu n'ihì nmebi-iwu nke mba ndia ka Jehova nānapu ha ala-ha n'iru gi. 5 Q bugh n'ihì ezi omume-gi, ma-oḅu n'ihì nziriczi nke obi-gi, ka gi onwe-gi nābā inweta ala-ha: kama o bu n'ihì nmebi-iwu nke mba ndia ka Jehova, bú Chineke-gi, nānapu ha ala-ha n'iru gi, ka Q we me kwa ka okwu ahu guzosie ike nke Jehova nuru nna-gi-hà iyi, bú Abraham, na Aisak, na Jakob. 6 I mawo kwa na o bugh n'ihì ezi omume-gi ka Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi ezi ala nka ka i nweta ya; n'ihì na ndi kwesiri olu ike ka i bu. 7 Cheta, echezọla, ihe nke i ji kpasu Jehova, bú Chineke-gi, iwe n'ozara: site n'ubochi mḅe i si n'ala Ijpt puta, rue mḅe unu biaruru ebe a, ndi nānupu isi ka unu buworo n'ebe Jehova nọ. 8 Na Horeb ka unu kpasu-kwa-ra Jehova iwe, Jehova we wesa unu

iwe ikpochapu unu. 9 Mḅe m'rigoro n'ugwu inara mbadamba nkume abua ahu, bú mbadamba nkume nke oḅuba-ndu ahu nke Jehova ḅara nye unu, m'we nọdu n'ugwu ahu oḅu ubochi abua ehihie na abali; o digh nri m'riri, o digh kwa miri m'nuru. 10 Jehova we nyem mbadamba nkume abua ahu nke ewere nkpisi-aka Chineke de; edekwasi-kwa-ra n'elu ha dika okwu nile si di nke Jehova gwara unu n'ugwu ahu site n'etiti oku ahu n'ubochi nkpoḅota ahu. 11 O rue, n'ogwugwu oḅu ubochi abua, ehihie na abali, na Jehova nyerem mbadamba nkume abua ahu, bú mbadamba nkume nke oḅuba-ndu ahu. 12 Jehova we sim, Bilie, si n'ebe a rida ngwa ngwa; n'ihì na ndi-gi, nke i meworo ka ha si n'Ijpt puta, ebibiwo onwe-ha; ha esiwo n'uzọ nke M'nyere ha n'iwu wezuga onwe-ha ngwa ngwa: ha emeworo onwe-ha nwa-ehi awuru awu. 13 Jehova we gwam okwu, si, Ahuwom ndi nka, ina, le, ndi kwesiri elu ike ka o bu: 14 ram aka, ka M'we kpochapu ha, hichapu kwa aha-ha n'okpuru ciu-igwe: M'gēme kwa gi ka i buru mba di ike ba kwa uba kari ha. 15 M'we chigharia, si n'ugwu ahu rida, ugwu ahu nēre kwa oku: mbadamba nkume abua nke oḅuba-ndu ahu di kwa n'elu akam abua. 16 M'we hu, ma, le, unu emehiewo megide Jehova, bú Chineke-unu; unu emeworo onwe-unu nwa-ehi awuru awu: unu esiwo n'uzọ nke Jehova nyere unu n'iwu wezuga onwe-unu ngwa ngwa. 17 M'we jide mdadamba nkume abua ahu, tupu ha n'akam abua, tupia ha n'anya-unu. 18 M'we turu onwem n'ala n'iru Jehova, dika na mbu, oḅu ubochi abua ehihie na abali; o digh nri m'riri, o digh kwa miri m'nuru; n'ihì nmehie-unu nile nke unu mehiera, n'ime ihe oḅo ahu n'anya Jehova, ikpasu Ya iwe. 19 N'ihì na uḅo iwe na onuma, nke Jehova ji we iwe megide unu ikpochapu unu, turum. Ma Jehova gekwa-ram nti na mḅe ahu. 20 Jehova wesa-kwa-ra Eron iwe nke-uku ikpochapu ya: m'we kpe kwa ekpere bayere Eron na mḅe ahu. 21 Nmehie-unu ahu, bú nwa-ehi ahu nke unu mere, m'we were ya sure ya n'oku, zọpia ya, gwe ya nke-oma, rue mḅe o mere

imurimu dika uzuzu: m'we wuye uzuzu-ya nime miri-iyi nke si n'ugwu ahu nērūdata. 22 O bu kwa nime Tabera, na nime Masa, na nime Kibrot-hataava, ka unu bu ndi nākpasu Jehova iwe. 23 Mbe Jehova siri na Kedesh-banea ziga unu, si, Rigonu, nweta ala ahu nke M'nyeworo unu; unu we nupu isi n'okwu-ōnu Jehova, bú Chineke-unu, unu ekwegh kwa Ya, unu egegh kwa nti n'olu-Ya. 24 Ndi nānupu isi ka unu bu n'ebe Jehova nọ site n'ubochi m'mara unu. 25 M'we turu onwem n'ala n'iru Jehova oḡu ubochi abua ahu, ehie na abali, nke m'tururu onwem n'ala; n'ih na Jehova siri na O gēkpochapu unu. 26 M'we kpere Jehova, si, Onye-nwe-ayi Jehova, ebibila ndi-Gi na ihe-nketa-Gi, nke I baputaworo n'idi-uku-Gi, nke I wereworo aka di ike me ka o si n'Ijpt puta. 27 Cheta ndi-orū-Gi, bú Abraham, na Aisak, na Jakob; echela iru n'ikwesi-olu-ike nke ndi nka, ma-ōbu na nmebi-iwu-ha, ma-ōbu na nmehie-ha: 28 ka ala ahu nke I mere ka ayi si n'ebe ahu puta we ghara isi, N'ih na Jehova apugh ime ka ha ba n'ala ahu nke O gwara ha okwu bayere ya, na n'ih na O kporo ha asi, O mewo ka ha puta ka O we me ka ha nwua n'ozara. 29 Ma ha onwe-ha bu ndi-Gi na ihe-nketa-Gi, ndi I were ike uku Gi na ogwe-aka-Gi eseteri eseti me ka ha puta.

10 1 Na mbe ahu Jehova sirim, Wara onwe-gi mbadamba nkume abua dika nke-mbu, rigokutem rue ugwu a, me-kwa-ra onwe-gi ihe osisi. 2 M'gēdekwasi kwa na mbadamba nkume ahu okwu nile nke di n'elu mbadamba nkume mbu, nke i tupiara, i gētiye kwa ha nime ihe ahu. 3 M'we me ihe osisi acacia, wa mbadamba nkume abua dika nke-mbu, we rigo n'ugwu ahu, mbadamba nkume abua ahu di kwa n'akam. 4 O we dekwasi na mbadamba nkume ahu, dika odide mbu ahu si di, okwu iri ahu, nke Jehova gwara unu n'ugwu ahu site n'etiti oḡu ahu n'ubochi nkpokota ahu: Jehova we nyem ha. 5 M'we chigharia si n'ugwu ahu rida, tiye mbadamba nkume ahu nime ihe ahu nke m'mereri; ha di kwa n'ebe ahu, dika Jehova nyerem iwu.

6 (Umu Israel we si na Beerot Bene-jaakan bulie ije rue Mosira: n'ebe ahu ka Eron nwuru, ewe lie ya n'ebe ahu; Eleeza, bú nwa-ya, we buru onye-nchua-aja n'ōnōdu ya. 7 Ha si n'ebe ahu bulie ije rue Gudgoda, si na Gudgoda je rue Jotbata, bú ala iyi miri. 8 Na mbe ahu ka Jehova kewaputara ebo Livai, ibū ihe oḡu-ndu Jehova, iguzo n'iru Jehova ijere Ya ozi, na igōzi n'aha-Ya, rue ta. 9 N'ih na Livai esogh umu-nne-ya nwe òkè ma-ōbu ihe-nketa; Jehova onwe-ya bu ihe-nketa-ya, dika Jehova, bú Chineke-gi, gwara ya okwu.) 10 Mu onwem guzo-kwa-ra n'ugwu ahu, dika na mbe mbu, oḡu ubochi abua, ehie na abali: Jehova we gekwam nti na mbe ahu; Jehova achogh ibibi gi. 11 Jehova we sim, Bilie, je ka i bulie ije n'iru ndi nkem; ha gābā kwa, nweta ala ahu, nke M'nuru ndi bu nna-ha iyi inye ha.

12 Ma ubu a, Israel, gini ka Jehova, bú Chineke-gi, nāri o n'aka-gi, ma-ōbugh itu egwu Jehova, bú Chineke-gi, ije ije n'uzo-Ya nile, na ihu Ya n'anya, na iwere obi-gi nile na nkpuru-obi-gi nile fè Jehova, bú Chineke-gi, òfufe, 13 idebe ihe nile Jehova nyere n'iwu, na ukpuru-Ya nile, nke mu onwem nēnye gi n'iwu ta ka o we diri gi nma? 14 Le, Jehova, bú Chineke-gi, nwe elu-igwe, na elu-igwe nke elu-igwe nile, na uwa, na ihe nile nke di nime ya. 15 Nāni na ihe nna-unu-ha di Jehova ezi utō ka O we hu ha n'anya, O we roputa nkpuru-ha nōchiri ha, bú unu onwe-unu, n'etiti ndi nile, otū o di ta. 16 Bi-kwa-nu obi-unu ūgwū, unu abukwa-la ndi kwesiri olu ike ozo. 17 N'ih na Jehova, bú Chineke-unu, Ya onwe-ya bu Chineke kachasi chi nile, na Onye-nwenu kachasi ndi-nwenu nile, Chineke uku ahu, bú dike, di kwa egwu, Onye nāhugh madu iru-oma n'ikpè, Onye nānaragh ihe-iri-ngo. 18 O nēme ihe ekpere n'ikpe bayere nwa-nbei na nwayi di-ya nwuru, O nāhu kwa oḡia n'anya, inye ya nri na uwe-nbokwas. 19 Hu-kwa-nu oḡia n'anya: n'ih na o bu ndi-ōbia ka unu buri n'ala Ijpt. 20 Jehova, bú Chineke-gi, ka i gātu egwu; Ya ka i gēfè, Ya ka i gārapara n'aru, aha-Ya ka i gēji nū iyi. 21 Ya onwe-ya bu otuto-gi, Ya onwe-ya bu

kwa Chineke-gi, Onye meworo gi ihe uku ndia di egwu, nke anya-gi huworo. 22 O bu ogo madu ato na iri ka nna-gi-ha ji rida n'Ijpt; ma ubu a Jehova, bu Chineke-gi, emewo gi ka i di ka kpakpando elu-igwe n'uba.

11 1 Igahu kwa Jehova, bu Chineke-gi, n'anya, debe ihe-ndebe-Ya, na ukpuru-Ya nile, na ikpe-Ya nile, na ihe nile O nyere n'iwu, ubochi-gi nile. 2 Ma unu amawo ta: n'ih na o bugh umu-unu ka m'nagwa okwu, bu ndi namagh, ndi nahugh kwa ido-aka-na-nti nke Jehova, bu Chineke-unu, na idi-uku-Ya, na aka-Ya di ike, na ogwe-aka-Ya esetiri eseti, 3 na ihe-iriba-ama-Ya nile, na omume-Ya nile, nke O mere Fero eze Ijpt, me kwa ala-ya nile, n'etiti Ijpt; 4 na ihe O mere usu-ndi-agma Ijpt, me kwa inyinya-ha, me kwa ubo-ala-ha; mbe O mere ka miri Oké Osimiri Uhie rukpuchie iru-ha mbe ha nachu unu n'azu, Jehova we me ka ha la n'iyi rue ta; 5 na ihe O mere unu n'ozara, rue mbe unu biaruru ebe a; 6 na ihe O mere Detan na Abairam, unu Eliab, nwa Reuben; mbe ala saghepuru onu-ya, loda ha, na ezi-na-ulo nile ha, na ulo-ikwu nile ha, na ihe o bula di ndu nke di n'ukwu-ha, n'etiti Israel nile: 7 ma o bu anya-unu nahu omume uku nile nke Jehova, nke O meworo. 8 Unu gēdebe kwa ihe nile enyere n'iwu nke mu onwem nēnye gi n'iwu ta, ka unu we di ike, ba nime, nweta ala ahu, ebe unu onwe-unu nāgabiga inweta ya; 9 ka unu we me kwa ka ubochi-unu di anya n'elu ala ahu nke Jehova nuru nna-unu-ha iyi inye ha, inye kwa nkpuru-ha, bu ala nke miri-ara-ehi na manu-ahu nēru eru nime ya. 10 N'ih na ala ahu, ebe gi onwe-gi nābā nime inweta ya, o bugh dika ala Ijpt ka o bu, ebe unu si puta, ebe i nāgha nkpuru-gi, werc ukwu-gi nāba ya miri, dika akwukwo nri ubi abara ogige: 11 ma ala ahu, ebe unu nāgabiga inweta ya, bu ala ugwu na ndagwurugwu; site na miri-ozuzo nke elu-igwe ka o nānu miri: 12 o bu ala nke di Jehova, bu Chineke-gi, n'obi; mbe nile ka anya Jehova, bu Chineke-gi, nādikwasi ya, site na mbe mbu nke arō we rue mbe ikpe-azu nke arō.

13 O gēru kwa, o buru na unu ejisie ike ike nti ihem nile enyere n'iwu, nke

Mu onwem nēnye unu n'iwu ta, ihu Jehova, bu Chineke-unu, n'anya, na iwere obi-unu nile na nkpuru-obi-unu nile fē Ya ofufē, 14 na m'gēnye miri-ozuzo ala-unu na mbe-ya, miri-ozuzo mbu na miri-ozuzo ikpe-azu, ka i we chikota oka-gi, na manya-vine ohu gi, na manu-gi. 15 M'gēnye kwa anu-ulo-gi ihe-okuku n'ubi-gi, i gēri kwa, afō gēju kwa gi. 16 Lezienu onwe-unu anya, ka ewe ghara irafu obi-unu, unu ewe wezuga onwe-unu, fē chi ozo ofufē, kpō isi ala nyc ha; 17 iwe Jehova we di oku megide unu, O we bochie elu-igwe, ka miri-ozuzo we ghara idi, ka ala we ghara kwa imi ihe-omume-ya; unu we si n'ezi ala ahu, nke Jehova nēnye unu, la n'iyi ngwa ngwa. 18 Unu gēdo kwa okwu ndia n'obi-unu na nime nkpuru-obi-unu; unu gēke kwa ha n'elu aka-unu ka ha buru ihe-iriba-ama, ha gābu kwa nkpo-n'iru n'etiti anya-unu. 19 Unu gēzi umu-unu ha, n'ikwu okwu bayere ha mbe i nāno du n'ulo-gi, na mbe i nēje ije n'uzo, na mbe i nēdina ala, na mbe i nēbili oto. 20 I gēdekwasi kwa ha n'awara-uzo abua nke ulo-gi, na n'onu-uzo-ama-gi nile: 21 ka ubochi-unu we ba uba, ha na ubochi umu-unu, n'elu ala ahu nke Jehova nuru nna-unu-ha iyi inye ha, dika ubochi elu-igwe nke di n'elu uwa. 22 N'ih na o buru na unu ejisie ike idebe ihe nile a enyere n'iwu nke mu onwem nēnye unu n'iwu, ka unu we me ya; ihu Jehova, bu Chineke-unu, n'anya, ije ije n'uzo-Ya nile, na irapara n'aru Ya; 23 Jehova gānapu kwa mba ndia nile ala-ha n'iru unu, unu gēnweta kwa mba di iche iche di uku di kwa ike kari unu. 24 Ebe o bula nke obu-ukwu-unu gāzokwasi ka unu gēnwe: site n'ozara, na Lebanon, site n'osimiri ahu, bu osimiri Yufretis, we rue oké osimiri nke di n'azu, gābu oké-ala unu. 25 O digh nwoke o bula gēguzo onwe-ya n'iru unu: ujo-unu na egwu-unu ka Jehova, bu Chineke-unu, gātukwasi n'iru ala ahu nile nke unu gāzokwasi, dika O gwaworo unu okwu.

26 Le, mu onwem nētiye n'iru unu ta ngozi na nkocha; 27 ngozi ahu, ma asi na unu ege nti ihe nile Jehova, bu Chineke-unu, nyere n'iwu, bu nke mu onwem nēnye unu n'iwu ta: 28 ma nkocha ahu, ma o buru na unu egegh nti

ihe nile Jehova, bú Chineke-unu, nyere n'iwu, ma unu ewezuga onwe-unu n'uzo ahu nke Mu onwem nēnye unu n'iwu ta, ka unu we jeso chi di iche iche ozo, nke unu nāmagh.

29 O gēru kwa, mbe Jehova, bú Chineke-gi, gēme ka i ba n'ala ahu, ebe gi onwe-gi nābā nime inweta ya, na i gētiye ngōzi ahu n'elu ugwu Geraizim, tiye kwa nkocha ahu n'elu ugwu Ibal. 30 Ugwu ndia, hà adigh n'ofè Jōdan, n'azu uzō oḍida-anyanwu, n'ala ndi Kenean ndi bi n'Araba, na ncherita-iru Gilgal, n'akuku osisi terebinth nke More? 31 N'ihì na unu onwe-unu nāgabiga Jōdan ibā nime inweta ala ahu nke Jehova, bú Chineke-unu, nēnye unu, unu gēnweta kwa ya, biri nime ya. 32 Unu gēlezi kwa anya ime ukpuru nile na ikpé nile nke mu onwem nētiye n'iru unu ta.

12 1 Ndia bu ukpuru ahu na ikpé ahu, nke unu gēlezi anya ime n'ala ahu nke Jehova, bú Chineke nke nna-gi-hà, nyeworo gi ka i nweta ya, ubochi nile nke unu onwe-unu nādi ndu n'elu ala ahu. 2 Unu aghagh ime ka ebe ahu nile la n'iyi, bú ebe mba nile unu nēnweta fère chi nile ha ofufè, n'elu ugwu nile ha di elu, na n'elu ugwu ntā nile ha, na n'okpuru osisi ndu o bula: 3 unu gākwatu kwa ebe-ichu-aja nile ha, tupia ogidi nile ha, sure Asherim-ha n'oku, hutu arusi nile apiri api nke chi nile ha, we me ka aha-ha lapu n'iyi n'ebe ahu. 4 Unu emerela Jehova, bú Chineke-unu, otú a. 5 Kama rue ebe ahu nke Jehova, bú Chineke-unu, gārōputa n'ebo-unu nile, itiye aha-Ya n'ebe ahu, rue ebe-obibi-Ya ka unu gāchō, i gābā kwa n'ebe ahu: 6 o bu kwa n'ebe ahu ka unu gēweta aja-nsure-oku nile unu, na aja nile unu, na otú uzō n'uzō iri nke ihe-unu nile, na aja-nbuli nke aka-unu, na ihe-nkwa nile unu, na onyinye-afō-ofufo nile unu, na umu eburu uzō mu nke igwè ehi-unu na igwè ewu na aturu-unu: 7 unu gēri kwa ihe n'ebe ahu n'iru Jehova, bú Chineke-unu, unu gānuri kwa oṅu n'ihe nile unu nēseti aka-unu ime, unu onwe-unu na ulo-unu, nke Jehova, bú Chineke-gi, gōziworo gi nime ha. 8 Unu emela dika ihe nile si di nke ayi onwe-ayi nēme n'ebe a ta, nwoke o bula o nēme ihe ziri

ezi n'anya-ya: 9 n'ihì na unu akābagh rue ubu a n'izu-ike ahu, na n'ihe-nketa ahu, nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi. 10 Ma mbe unu gabigara Jōdan, biri n'ala ahu nke Jehova, bú Chineke-unu, nēme ka unu keta, mbe O mesi-kwa-ra ka unu zuru ike pua n'aka ndi-iro-unu buruburu, unu we biri na ntukwasi-obi; 11 o gēru kwa, na ebe ahu nke Jehova, bú Chineke-unu, gārōputa ime ka aha-Ya biri n'ebe ahu, n'ebe ahu ka unu gēwebata ihe nile m'nēnye unu n'iwu; aja-nsure-oku nile unu, na aja nile unu, na otú uzō n'uzō iri nke ihe-unu nile, na aja-nbuli nke aka-unu, na ihe-nkwa-unu nile arōputara arōputa nke unu nēkwe Jehova: 12 unu gānuri kwa oṅu n'iru Jehova, bú Chineke-unu, unu onwe-unu, na umu-unu ndikom, na umu-unu ndinyom, na orù-unu ndikom, na orù-unu ndinyom, na onye Livai nke nō nime oṅu-uzō-ama-unu o bula; n'ihì na o sogh unu nwe okè ma-ōbu ihe-nketa. 13 Lezie onwe-gi anya ka i ghara isure aja-nsure-oku-gi n'ebe o bula i gāhu: 14 kama n'ebe nke Jehova gārōputa n'otú nime ebo-gi, n'ebe ahu ka i gēsure aja-nsure-oku-gi nile, o bu kwa n'ebe ahu ka i gēme ihe nile nke mu onwem nēnye gi n'iwu. 15 Otú o di, n'agu nile nke nkpuru-obi-gi ka i gēbu, ri kwa anu nime oṅu-uzō-ama-gi nile, dika ngōzi nke Jehova, bú Chineke-gi, nke O nyeworo gi, si di: onye ruru arú na onye di ocha gēri ya: dika mḅada, na dika ele. 16 Nání na unu agagh-eri obara; i gāwusi ya n'ala dika miri. 17 I pugh iri n'ōnu-uzō-ama-gi nile otú uzō n'uzō iri nke oka-gi, na nke manya-vine oḥu gi, na nke manu-gi, ma-ōbu umu eburu uzō mu nke igwè ehi-gi na nke igwè ewu na aturu-gi, ina-ōbu ihe o bula nke nkwa-gi nile nke i nēkwe, ma-ōbu onyinye-afō-ofufo-gi nile, ma-ōbu aja-nbuli nke aka-gi: 18 kama o bu n'iru Jehova, bú Chineke-gi, ka i gēri ha, n'ebe ahu nke Jehova, bú Chineke-gi, gārōputa, gi onwe-gi, na nwa-gi nwoke, na nwa-gi nwayi, na orù-gi nwoke, na orù-gi nwayi, na onye Livai nke nō nime oṅu-uzō-ama-gi o bula: i gānuri kwa oṅu n'iru Jehova, bú Chineke-gi, na nseti aka-gi o bula. 19 Lezie onwe-

gi anya ka i ghara irapu onye Livai ubochi-gi nile n'elu ala-gi.

20 Mbe Jehova, bu Chineke-gi, geme ka okc-ala-gi sa mbara, dika O gwara gi, i we si, Ka m'rie anu, n'ih na agu nāgu nkpuru-obi-gi iri anu; n'agu nile nke nkpuru-obi-gi i gēri anu. 21 Mbe o gādikari gi anya, bu ebe ahu nke Jehova, bu Chineke-gi, gārōputa itiyē aha-Ya n'ebe ahu, i gēbu kwa ufodu nime igwē chi-gi na nime igwē ewu na aturu-gi, nke Jehova nyeworo gi, dika m'nyeworo gi iwu, i gēri kwa n'ōnu-uzo-ama-gi o bula, n'agu nile nke nkpuru-obi-gi. 22 Nāni, dika anēri m̄pada na ele, otu a ka i gēri ha: onye ruru aru na onye di ocha gēri ha n'otu uzo ahu. 23 Nāni, di ike ka i ghara iri obara: n'ih na obara bu ndu; eri-kwa-la ndu tiyere anu. 24 Erila ya; i gāwusi ya n'ala dika miri. 25 Erila ya; ka o we diri gi nma, di-kwa-ra umu-gi gānōchi gi, mbe i gēme ihe ziri ezi n'anya Jehova. 26 Nāni ihe nsō gi nile nke i nwere, na ihe-nkwa-gi nile, ka i gēbuli, biarue ebe ahu nke Jehova gārōputa: 27 i gāchu kwa aja-nsure-oku-gi nile, anu na obara, n'elu ebe-ichu-aja nke Jehova, bu Chineke-gi: agāwukwasi kwa obara nke aja-gi nile n'ebe-ichu-aja nke Jehova, bu Chineke-gi, ma i gēri anu-ha. 28 Riba okwu ndia nile ama, nu kwa ha, bu nke mu onwem nēnye gi n'iwu, ka o we diri gi nma, di-kwa-ra umu-gi gānōchi gi rue mbe ebigh-ebi, mbe i nēme ihe di nma nke ziri ezi n'anya Jehova, bu Chineke-gi.

29 Mbe Jehova, bu Chineke-gi, gēbipu mba nile n'iru gi, ebe i nābā nime inweta ha, i we nweta ha, biri n'ala-ha; 30 gi lezie onwe-gi anya ka aghara ima gi n'onyā iso ha n'azu, mbe ekpochapusiri ha n'iru gi; ka i ghara kwa iju ajuu bayere chi nile ha, si, Mba ndia si aña nēfē chi nile ha ofufē? n'gēme kwa otu a, obunā mu onwem. 31 Emerela Jehova, bu Chineke-gi, otu a: n'ih na ihe-ārū nile nke Jehova, nke O nākpō asi, ka ha meworo chi-ha; n'ih na obunā umu-ha ndikom na umu-ha ndinyom ka ha nēsurere chi-ha n'oku.

32 Ihe o bula nke mu onwem nēnye unu n'iwu, nke ahu ka unu gēlezi anya ime: atukwasila ihe n'elu ya, agubi-kwa-la ihe nime ya.

13 I Mbe onye-anuma ma-ōbu oṛo-nṛo gēbili n'etiti gi, nye gi ihe-iriba-ama ma-ōbu ihe-ebube, 2 ihe-iriba-ama ahu ma-ōbu ihe-ebube ahu we me, nke o gwara gi okwu bayere ya, si, Ka ayi jeso chi ozo n'azu, (nke o nādigh mbe i mara ha), ka ayi fē kwa ha ofufē; 3 egela nti okwu onye-amuma ahu, ma-ōbu oṛo-nṛo ahu: n'ih na Jehova, bu Chineke-unu, nānwā unu, ima ma unu nēwere obi-unu nile na nkpuru-obi-unu nile hu Jehova, bu Chineke-unu, n'anya. 4 Jehova, bu Chineke-unu, ka unu ganējeso n'azu, Ya ka unu gātu egwu, ihe nile O nyere n'iwu ka unu gēdebe, olu-Ya ka unu gēge nti, Ya ka unu gēfē ofufē. Ya ka unu gārāpara n'aru. 5 Ma agēme ka onye-amuma ahu, ma-ōbu oṛo-nṛo ahu, nwua; n'ih na o kwuwo okwu nwezuga megide Jehova, bu Chineke-unu, (Onye nēme ka unu si n'ala Ijīpt puta, Onye nābaputa kwa gi n'ulo ndi-orū), ka o we nufuc gi n'uzo ahu nke Jehova, bu Chineke-gi, nyere gi n'iwu ije ije nime ya. I we kpochapu ihe oṛo ahu n'etiti gi.

6 Mbe nwa-nne-gi nwoke, bu nwa nke nne-gi, ma-ōbu nwa-gi nwoke, ma-ōbu nwa-gi nwayi, ma-ōbu nwunye nke obi-gi, ma-ōbu eyi-gi, nke di ka nkpuru-obi-gi, gārāfu gi na nzuzo, si, Ka ayi je fē chi ozo, (nke o nādigh mbe i mara ha), gi onwe-gi, ma-ōbu nna-gi-hā; 7 ndi sitere na chi nile nke ndi nile nṛo unu buruburu, ndi nṛo nso gi, ma-ōbu ndi nṛopuru gi n'ebe di anya, site n'otu nsotu uwa we rue nsotu ozo nke uwa); 8 ekwela ya, ege-kwa-la ya nti; anya-gi agagh-emere ya ebere, enwe-kwa-la omiko n'aru ya, ekpuchi-kwa-la ya: 9 kama i ghagh ibu ya; aka-gi gēbu uzo dikwasi ya ime ka o nwua, ma aka ndi Israel nile gādikwasi ya n'ikpe-azu. 10 I gēwere nkume tubue ya, ka o we nwua; n'ih na o chowo inufu gi n'akuku Jehova, bu Chineke-gi, Onye nēme ka i si n'ala Ijīpt, si kwa n'ulo ndi-orū, puta. 11 Israel nile gānu kwa, we tua egwu, ha agagh-eme kwa ozo dika ihe oṛo a si di n'etiti gi.

12 Mbe i gānu okwu n'otu nime obodo-gi, nke Jehova, bu Chineke-gi, nēnye gi ibi n'ebe ahu, si, 13 Ndikom ufodu, ndi jōburu onwe-ha, esiwo n'etiti

gi pua, we nufue ndi bi n'obodo-ha, si, Ka ayi je fè chi ọzọ ọfufè, (nke ọ nādigh m̀be unu mara ha); 14 i gāju kwa ase, gwu ala-ya, juta nke-oma; ma, le, asi na ọ bu ezi-okwu, okwu ahu eguzosi ike, na emewo ihe-àrù ahu n'etiti gi; 15 i ghagh iwere ọnu mma-agma tìbue ndi bi n'obodo ahu, were mma-agma wezuga ya, na ilic nile di nime ya, na anu-ulo-ya, ka ebibie ya. 16 I gākwaqba kwa ihe-nkwata-ya nile n'etiti amá-ya, sure-kwa-ra Jehova, bú Chineke-gi, obodo ahu na ihe-nkwata-ya nile dum n'ọku: ọ gābu kwa obo m̀be ebigh-ebi; agagh-ewu ya ọzọ. 17 Ọ digh kwa ihe ọ bula site n'ihe ahu ewezugara ka ebibie ya gārāpara n'aka-gi: ka Jehova we si n'idi-ọku nke iwe-Ya chigharia, gosi gi cbi-ebere, nwe obi-ebere n'aru gi, me ka i ba uba, dika Ọ nuru nna-gi-hà iyi; 18 m̀be i gēge kwa elu Jehova, bú Chineke-gi, nti, idebe ihe nile Ọ nyere n'iwu nke mu onwem nēnye gi n'iwu ta, ka i we me ihe ziri czi n'anya Jehova, bú Chineke-gi.

14 I Unu onwe-unu buru Jehova, bú Chineke-unu, unu: unu ebila onwe-unu mma, unu eme-kwa-la isinkwọcha n'etiti anya-unu abua n'ih i onye nwuru anwu. 2 N'ih i na ndi nsọ ka i buru Jehova, bú Chineke-gi, ọ bu kwa gi ka Jehova rọputaworo iburu Ya ihe nke aka Ya, kari ndi nile ndi nọ n'elu ala.

3 Erila ihe-àrù ọ bula. 4 Ndia bu anumanu nke unu gēri: chi, na aturu, na ewu, 5 na ele, na mbada, na obo-miri, na ewu ọhia, na atu, na anigo, na uturu. 6 Anumanu ọ bula nke ukwu-ya wara njakpa, nke ukwu-ya wara-kwa-ra awara abua, nke nātaghari kwa ọnu, n'etiti anumanu, nke ahu ka unu gēri. 7 Otù ọ di, ndia ka unu nāgagh-eri n'etiti ihe nātaghari ọnu, ma-ọbu n'etiti ndi ukwu-ha wara njakpa: camel, na hare, na coney, n'ih i na ihe nātaghari ọnu ka ha bu, ma ha abugh ihe ukwu wara njakpa, ihe ruru àrù ka ha buru unu: 8 ezi kwa, n'ih i na ihe ukwu-ya wara njakpa ka ọ bu, ma ọ bugh ihe nātaghari ọnu, ihe ruru àrù ka ọ buru unu: unu erila ihe sitere n'anuh-a, unu emetu-kwa-la ozuha aka.

9 Ndia ka unu gēri n'etiti ihe nile nke di na miri: ihe ọ bula nke nwere ntù na

akpilikpa ka unu gēri: 10 ma ihe ọ bula nke nēnwegh ntù na akpilikpa, unu erila ya; ihe-àrù ka ọ buru unu.

11 Nnunu ọ bula nke di ọcha ka unu gēri. 12 Ma ndia bu nnunu unu agagh-eri ihe sitere n'anuh-a: ugo, na ugo-agwọ, na ugo-azù; 13 na glède, na agunkwọ, na ndabù di iche iche; 14 na ugolo-oma ọ bula di iche iche; 15 na enyi-nnunu, na ebe-abali, na nnunu okè osimiri, na ebe di iche iche; 16 na okwukwu ntà, na okwukwu uku, na okwukwu nwere mpi; 17 na okwolo, na udele, na cormorant; 18 na uqala, na utù di iche iche, na hoopoe, na usu. 19 Anu-ufe ọ bula nke nēnuputa enuputa, ihe-àrù ka ọ buru unu; agagh-eri ha. 20 Anu-ufe ọ bula nke di ọcha ka unu gēri.

21 Unu erila ihe nwuru onwe-ya: ọ bu ọbia nke nọ nime ọnu-uzọ-ama-gi ọ bula ka i gēnye ya, ka ọ we rie ya; ma-ọbu i gērenye ya onye ala ọzọ: n'ih i na ndi nsọ ka i buru Jehova, bú Chineke-gi. Esila nwa-ewu nime miri-ara nke nne-ya.

22 I ghagh inye otù uzọ n'uzọ iri nke ihe-omume nile nke nkpuru-gi, bú ihe nke nēsi n'ubi-gi puta kwa-arọ. 23 I gēri kwa ihe n'iru Jehova, bú Chineke-gi, n'ebe ahu nke Ọ gārọputa ime ka aha-Ya biri n'ebe ahu, bú otù uzọ n'uzọ iri uke ọka-gi, na nke manya-vine ọhu gi, na nke manu-gi, na umu eburu uzọ mu nke igwè ehi-gi na nke igwè ewu na aturu-gi; ka i we muta itu egwu Jehova, bú Chineke-gi, ubọchi-gi nile. 24 Ma m̀be uzọ ahu gādikari gi anya, i we ghara ipu ibū ya, n'ih i na ebe ahu dipuru anya n'ebe i nọ, bú ebe nke Jehova, bú Chineke-gi, gārọputa itiy e aha-Ya n'ebe ahu, m̀be Jehova, bú Chineke-gi, gāgọzi gi: 25 i gēnye kwa ya n'ego, ke ego ahu n'aka-gi, jeruc ebe ahu nke Jehova, bú Chineke-gi, gārọputa: 26 i gēnye kwa ego ahu n'ih e ọ bula nke agu ya nāgu nkpuru-obi-gi, n'igwè ehi, ma-ọbu n'igwè ewu na aturu, ma-ọbu na manya-vine, ma-ọbu n'ih e-ọnu nābà n'anya, ma-ọbu n'ih e ọ bula nkpuru-obi-gi nāriọ n'aka-gi: i gēri kwa ihe n'ebe ahu n'iru Jehova, bú Chineke-gi, nuri kwa ọnu, gi onwe-gi na ulo-gi: 27 ma onye Livai nke nọ nime ọnu-uzọ-ama-gi ọ bula, arapula ya; n'ih i na ọ

digh òkè ma-òbu ihe-nketa o soro gi nwe.

28 N'ògwugwu arọ atọ i gēweputa otú uzọ n'uzọ iri nile nke ihe-omume-gi n'otú arọ ahu, dọba kwa ya nime onu-uzọ-ama-gi nile: 29 onye Livai gābia kwa, (n'ihì na ọ digh òkè ma-òbu ihe-nketa o soro gi nwe), ya na ọbia, na nwa-nbei, na nwayi di-ya nwuru, ndi nọ nime onu-uzọ-ama-gi nile, ha gēri kwa ihe, afọ gēju kwa ha; ka Jehova, bú Chineke-gi, we gọzie gi n'omume nile nke aka-gi nke i nēme.

15 I N'ògwugwu arọ asa i gēme nrapu. 2 Nka bu kwa okwu nrapu ahu: onye-nbinye ọ bula gārapu ihe nke o nēbinye aḅata-obi-ya; ọ gagh-eji aḅata-obi-ya na nwa-nne-ya n'ihe-ike; n'ihì na akposara nrapu nye Jehova. 3 Onye ala ọzọ ka i gēji n'ihe-ike: ma ihe ọ bula i nwere nke di n'aka nwa-nne-gi, aka-gi gārapu ya; 4 ma-òbugh mḅe ọbeye nādigh n'etiti gi; (n'ihì na Jehova aghagh igọzi gi n'ala ahu nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi dika ihe-nketa ka i we nweta ya;) 5 nánì ọ buru na i ge nti olu Jehova, bú Chineke-gi, nke-oma, ilezi anya ime ihe nile a enyere n'iwu nke mu onwem nēnye gi n'iwu ta. 6 N'ihì na Jehova, bú Chineke-gi, gāgọzi gi, dika Ọ gwara gi okwu: i gānara kwa ọtutu mba ihe-ibe, ma gi onwe-gi agagh-aḅa ihe n'ibe; i gāchi kwa ọtutu mba, ma ha agagh-achi gi.

7 Mḅe ọbeye di n'etiti gi, bú otú onye n'etiti umu-nne-gi, n'otú nime onu-uzọ-ama-gi nile n'ala-gi nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi, aḅala obi-gi ume, akwukwubala aka-gi n'ebe nwa-nne-gi, bú ọbeye, nọ: 8 kama i ghagh isaghere ya aka-gi, i ghagh kwa inye ya ihe gēzuru ukọ-ya nke kọrọ ya n'ọnọdu ihe-ibe-ya. 9 Lezie onwe-gi anya ka okwu nke jọburu onwe-ya ghara idi n'obi-gi, si, Arọ nke-asa, bú arọ nrapu, di nso; anya-gi we jọ njọ n'aru nwa-nne-gi, bú ọbeye, i we ghara inye ya ihe; ọ we kpọkue Jehova megide gi, ọ we buru nmehie nime gi. 10 I ghagh inye ya, ọ gagh-ajọ-kwa-ra obi-gi njọ mḅe i nēnye ya: n'ihì na ọ bu n'ihì ihe a ka Jehova, bú Chineke-gi, gāgọzi gi n'omume-gi nile, na nime nseti aka-gi nile. 11 N'ihì na ndi-ọbeye agagh-agwupu n'etiti ala: n'ihì nka ka mu

onwem nēnye gi iwu, si, I ghagh isaghere nwa-nne-gi aka-gi, saghere onye nke gi ewedara n'ala, saghe-kwa-ra ọbeye nke gi, n'ala-gi.

12 Mḅe agērenye gi nwa-nne-gi, bú nwoke Hibru, ma-òbu nwayi Hibru, ọ we fè gi ọfufè arọ isi; n'arọ nke-asa i gēzipu ya n'ebe i nọ ka ọ nwere onwe-ya. 13 Ma mḅe i nēzipu ya n'ebe i nọ ka ọ nwere onwe-ya, ezipula ya n'aka efu: 14 i gēsi n'igwè ewu na aturu-gi, si kwa n'ebe-nzọcha-ọka-gi, si kwa n'ebe-nzọcha-nkpuru-vine-gi, nyebiga ya okè; ihe nke Jehova, bú Chineke-gi, ji gọzie gi ka i gēnye ya. 15 I gēcheta kwa na ọ bu orú ka i buri n'ala Ijpt, ma Jehova, bú Chineke-gi, baputara gi: n'ihì ya ka mu onwem nēnye gi ihe a n'iwu ta. 16 O gēru kwa, mḅe ọ gāsi gi, M'gagh-apu n'ebe i nọ; n'ihì na ọ nāhu gi na ulo-gi n'anya, n'ihì na ọ diri ya nma n'ebe i nọ; 17 i gēwere kwa arà, rapue nti-ya na onu-uzọ, ọ gābukwa-ra gi orú mḅe ebigh-ebi. Ọ bu kwa otú a ka i gēmere orú-gi nwayi. 18 Ọ gagh-adi ike n'anya-gi, mḅe i nēzipu ya n'ebe i nọ ka ọ nwere onwe-ya; n'ihì na okpukpu ugwo-ọlu nke onye egoro ọlu ka ọ fèworo gi ọfufè arọ isi: Jehova, bú Chineke-gi, gāgọzi kwa gi n'ihe nile nke i nēme.

19 Nwa ọ bula, bú oké, nke eburu uzọ mu, nke agāmu nime igwè ehi-gi na nime igwè ewu na aturu-gi, i gēdoro ya Jehova, bú Chineke-gi, nsọ: ejila nwa nke ehi-gi buru uzọ mu lu ọlu-ubi, akpacha-kwa-la aji nke nwa eburu uzọ mu nke igwè ewu na aturu-gi. 20 N'iru Jehova, bú Chineke-gi, ka i gēri ya kwa-arọ n'ebe ahu nke Jehova gāroputa, gi onwe-gi na ulo-gi. 21 Ma mḅe ọlu di n'aru-ya, dika ngwurọ ma-òbu isi, ọlu ọ bula nke jọrọ njọ, achurula ya Jehova, bú Chineke-gi. 22 Nime onu-uzọ-ama-gi nile ka i gēri ya: onye ruru áru na onye di ọcha n'otú uzọ ahu, dika mḅada, na dika ele. 23 Nánì na i gagh-eri ọbara-ya; i gāwusi ya n'ala dika miri.

16 I Debe onwa Ebib, me-kwa-ra Jehova, bú Chineke-gi, ememe ngabiga: n'ihì na ọ bu n'onwa Ebib ka Jehova, bú Chineke-gi, mere ka i si n'Ijpt puta n'abali. 2 I gāchu-kwa-ra Jehova, bú Chineke-gi, aja ngabiga, nke

ìgwè ewu na aturu na ìgwè ehi, n'ebe ahu nke Jehova gārọputa ime ka aha-Ya biri n'ebe ahu. 3 Erila achicha koro eko tiyere ya; ubọchi asa ka i gēri achicha ekogh-eko tiyere ya, bú achicha nweda-n'ala; n'ihì na i were ngwa ngwa si n'ala Ijìpt puta: ka i we nēcheta ubọchi ahu m̀be i siri n'ala Ijìpt puta ubọchi nile nke ndu-gi. 4 Agagh-ahu kwa ihe nēko achicha n'aka-gi n'ókè-ala-gi nile ubọchi asa; ọ digh kwa ihe ọ bula nime anu ahu, nke i nāchu n'àjà n'anyasi n'ubọchi mbu, gādìgide abali nile rue ututu. 5 I pugh ichu aja ngabiga n'otù nime ọnu-uzọ-ama-gi nile, nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi: 6 kama n'ebe ahu nke Jehova, bú Chineke-gi, gārọputa ime ka aha-Ya biri nime ya, n'ebe ahu ka i gāchu aja ngabiga n'anyasi, m̀be anyanwu nāda, na m̀be akara àkà m̀be i siri n'Ijìpt puta. 7 I gēsi kwa ya rie ya n'ebe ahu nke Jehova, bú Chineke-gi, gārọputa: i gēchighari kwa n'ututu, je n'ulo-ikwu-gi nile. 8 Ubọchi isi ka i gēri achicha ekogh-eko: n'ubọchi nke-asa ubọchi ǹbochi gādìri Jehova, bú Chineke-gi; ejela ozi nime ya.

9 Izù asa nke ubọchi asa ka i gāguru onwe-gi: site na m̀be i nāmálite itiyè mma-iwe-ihe-ubi nime ọka guzoro eguzo ka i gāmálite igu izù asa nke ubọchi asa. 10 I gēme-kwa-ra Jehova, bú Chineke-gi, ememe nke izù asa nke ubọchi asa, dika ọtùtù nke onyinye-afọ-ọfufo nke aka-gi si di, nke i gēnye, dika Jehova, bú Chineke-gi, nāgọzi gi: 11 i gānuri kwa ọnu n'iru Jehova, bú Chineke-gi, gi onwe-gi, na nwa-gi nwoke, na nwa-gi nwayi, na orù-gi nwoke, na orù-gi nwayi, na onye Livai nke nọ nime ọnu-uzọ-ama-gi nile, na ọbia, na nwa-ǹbeì, na nwayi di-ya nwuru, ndi nọ n'etiti gi, n'ebe ahu nke Jehova, bú Chineke-gi, gārọputa ime ka aha-Ya biri n'ebe ahu. 12 I gēcheta kwa na ọ bu orù ka i buri n'Ijìpt: i gēdebe kwa me kwa ukpuru ndia.

13 I gēmere onwe-gi ememe ulo-ntu ubọchi asa, m̀be i chikọtasiri ihe sitere n'ebe-nzọcha-ọka-gi na n'ebe-nzọchan-kpuru-vine-gi: 14 i gānuri kwa ọnu n'ememe-gi, gi onwe-gi, na nwa-gi nwoke, na nwa-gi nwayi, na orù-gi nwoke, na orù-gi nwayi, na onye Livai,

na ọbia, na nwa-ǹbeì, na nwayi di-ya nwuru, ndi nọ n'ọnu-uzọ-ama-gi nile. 15 Ubọchi asa ka i gēmere Jehova, bú Chineke-gi, ememe n'ebe ahu nke Jehova gārọputa: n'ihì na Jehova, bú Chineke-gi, gāgọzi gi n'ihe-ọmume-gi nile, na n'omume nile nke aka-gi, i gābu kwa onye nānuri nānì ọnu. 16 Ùbò atọ n'arọ ka agāhu ndikom-i nile n'iru Jehova, bú Chineke-gi, n'ebe ahu nke Ọ gārọputa; n'ememe achicha ekogh-eko, na n'ememe nke izù asa nke ubọchi asa, na n'ememe ulo-ntu: agagh-ahu kwa ha n'iru Jehova n'aka efu: 17 nwoke ọ bula dika onyinye aka-ya si di, dika ngọzi Jehova, bú Chineke-gi, si di, nke Ọ nyeworo gi.

18 I gēmere onwe-gi ndi-ikpé na ndi-odozi-okwu nime ọnu-uzọ-ama-gi nile, nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi, dika ebo-gi nile si di: ha gēkpe kwa ndi Israel ikpe ezi omume. 19 Ewezugala ikpé; amatala iru madu n'ikpé: anara-kwa-la ihe-iri-ngo; n'ihì na ihe-iri-ngo nēme ka anya ndi mara ihe kpu isi, ọ nēme kwa ka okwu nile nke ndi ezi omume ̀bagọ abagọ. 20 Ezi omume, ezi omume ka i gābaso, ka i we di ndu, we nweta ala ahu nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi.

21 Akurula onwe-gi Ashera nke osisi ọ bula n'akuku ebe-ichu-aja nke Jehova, bú Chineke-gi, nke i gēmere onwe-gi. 22 Eguzoro-kwa-la onwe-gi ogidi; nke Jehova, bú Chineke-gi, nākpọ asi.

17 I Achurula Jehova, bú Chineke-gi, chi, ma-ọbu aturu, nke ọlu di n'aru-ya, bú ihe ọjọ ọ bula: n'ihì na ihe-árú nke Jehova, bú Chineke-gi, ka ọ bu.

2 M̀be agāhuta n'etiti gi, n'otù nime ọnu-uzọ-ama-gi nile nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi, nwoke ma-ọbu nwayi, nke nēme ihe jọjọ njọ n'anya Jehova, bú Chineke-gi, n'igabiga ọbụ̀bandu-Ya, 3 nke jowo-kwa-ra fè chi ọ bula ọzọ ọfufè, we kpọ isi ala nye ha. ma-ọbu inye anyanwu, ma-ọbu inye ọnwa, ma-ọbu inye ihe ọ bula nime usu ihe elu-igwe, nke m'nēnyegh n'iwu; 4 ewe gosi gi ya, i we nu ya, i gāju kwa ase nke-ọma, ma, le, asi na ọ bu ezi-okwu, okwu ahu eguzosi ike, na emewo ihe-árú ahu n'Israel; 5 i gēme kwa ka nwoke ahu ma-ọbu nwayi ahu puta, bú ndi meworo ihe ọjọ a, rue ọnu-uzọ-ama-

gi ọ bula, ọbunà nwoke ahu ma-ọbu nwayi ahu; i gēwere nkume tubue ha, ka ha nwua. 6 N'ọnu ndi-àmà abua, ma-ọbu ndi-àmà atọ, ka agēme ka ọ nwua, bú onye gānwu anwu; agagh-eme ka ọ nwua n'ọnu otù onye-àmà. 7 Aka ndi-àmà gēbu uzọ dikwasi ya ime ka ọ nwua, ma aka ndi Israel nile gādikwasi ya n'ikpe-azu. I we kpochapu ihe ọjọ ahu n'etiti gi.

8 Mbe okwu ọ bula gākari gi n'ikpè, n'etiti ọbara na ọbara, ma-ọbu n'etiti okwu-ikpè na okwu-ikpè, ma-ọbu n'etiti otiti-ihe na otiti-ihe, bú okwu nile nke ise-okwu nime ọnu-uzọ-ama-gi nile: i gēbili kwa, rigorue ebe ahu nke Jehova, bú Chineke-gi, gārọputa; 9 i gābiakute kwa ndi-nchu-aja, bú ndi Livai, biakute kwa onye-ikpe nke gānọ na mbe ahu: i gāju kwa ase; ha gēgosi kwa gi uzọ ikpe ikpe ahu: 10 i gēme kwa dika okwu ahu si di, nke ha gēgosi gi site n'ebe ahu nke Jehova gārọputa; i gēlezi kwa anya ime dika ihe nile si di nke ha gēzi gi: 11 dika iwu ahu si di nke ha gēzi gi, na dika ikpè ahu si di nke ha gāgwa gi, otù a ka i gēme; ewezugala onwe-gi pua n'okwu ahu ha gēgosi gi, n'aka-nri, ma-ọbu n'aka-ekpe. 12 Ma nwoke ahu nke nēme nganga, n'egēgh nti onye-nchu-aja ahu nke nēguzo ije ozi n'ebe ahu n'iru Jehova, bú Chineke-gi, ma-ọbu n'egēgh nti onye-ikpe ahu, nwoke ahu gānwu kwa: i gēkpochapu kwa ihe ọjọ ahu n'Israel. 13 Ndi Israel nile gānu kwa, tu kwa egwu, we ghara ime nganga ọzọ.

14 Mbe i gābà n'ala ahu nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi, i we nweta ya, biri nime ya, si, M'gēdo eze ka ọ buru ezem, dika mba nile si eme ndi dim buruburu; 15 i ghagh ido onye ahu, onye Jehova, bú Chineke-gi, gārọputa, ka ọ buru eze-gi: otù onye n'etiti umu-nne-gi ka i gēdo eze-gi: i pugh ido nwoke ala ọzọ eze-gi, nke nābugh nwa-nne-gi. 16 Nāni na ọ gagh-eme ka inyinya bara ya uba, ọ gagh-eme kwa ndi Israel ka ha laghachi n'Ijpt, ka ọ we me ka inyinya ba uba: n'ihhi na Jehova asiwo unu, Unu alaghachi-kwa-la n'uzọ ahu ọzọ. 17 Ọ gagh-eme kwa ka ndinyom bara ya uba, ka obi-ya we ghara iwezuga onwe-ya: ọ gagh-eme kwa ka ọla-ọcha na ọla-edo bara ya uba nke-uku. 18 O gēru kwa,

mbe ọ nānọkwasi n'ọche-eze nke ala-eze-ya, na ọ gēdeputara onwe-ya iwu a n'akwukwọ, site n'akwukwọ ahu nke di n'iru ndi-nchu-aja, bú ndi Livai: 19 ọ gādi kwa n'aka-ya, ọ gāgu kwa ihe di nime ya ubọchi nile nke ndu-ya: ka ọ we muta itu egwu Jehova, bú Chineke-ya, idebe okwu nile nke iwu a na ukpuru ndia, ime ha: 20 ka obi-ya we ghara idi elu kari umu-nne-ya, ka ọ ghara kwa isi n'ihe enyere n'iwu wezuga onwe-ya, n'aka-nri, ma-ọbu n'aka-ekpe: ka ọ we me ka ubọchi-ya di anya n'ala-eze-ya, ya onwe-ya na umu-ya, n'etiti Israel.

18 1 Ndi-nchu-aja, bú ndi Livai, bú ebo Livai nile, ọ digh òkè ma-ọbu ihe-nketa ha gēsorọ Israel nwe: aja-ọku nile nke Jehova na ihe-nketa-Ya ka ha gēri. 2 Ọ digh kwa ihe-nketa ha gēnwe n'etiti umu-nne-ha: Jehova onwe-ya bu ihe-nketa-ha, dika Ọ gwaworo ha. 3 Nka bu kwa ihe ekpeziri ka enye ndi-nchu-aja site n'aka ndi Israel, bú site n'aka ndi nāchu aja, ma ọ bu ehi ma-ọbu aturu, na ha gēnye onye-nchu-aja ọkwa-aka-ya, na nti-ya abua, na okwurù-ya. 4 Ihe mbu nke ọka-gi, na nke manya-vine ọnu gi, na nke manu-gi, na ihe mbu nke aji igwè ewu na aturu-gi, ka i gēnye ya. 5 N'ihhi na Jehova, bú Chineke-gi, arọputawo ya n'ebo-gi nile, iguzo ije ozi n'aha Jehova, ya onwe-ya na umu-ya ndikom ubọchi-gi nile.

6 Mbe onye Livai gābia site n'otù nime ọnu-uzọ-ama-gi nile site n'Israel nile, ebe ya onwe-ya nọ dika ọbia, ọ we were agu nile nāgu nkpuru-obi-ya biarue ebe ahu nke Jehova gārọputa; 7 ọ gēje kwa ozi n'aha Jehova, bú Chineke-ya, dika umu-nne-ya nile, bú ndi Livai, ndi nēguzo n'ebe ahu n'iru Jehova. 8 Òkè dika òkè-ya ka ha gēri, nāgugh ihe-ya nile erere nke ọ nwetara n'aka nna-ya-hà.

9 Mbe gi onwe-gi nābà n'ala ahu nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi, amutala ime dika ihe-àrù nile nke mba ahu nile si di. 10 Agagh-ahuta n'etiti gi onye nēme ka nwa-ya nwoke ma-ọbu nwa-ya nwayi gabiga nime ọku, ma-ọbu onye nāju ase, ma-ọbu onye nēji igwe-oji tu isi ọma ma-ọbu isi ọjọ, ma-ọbu onye nāba afa, ma-ọbu onye-mbasị, 11 ma-ọbu dibia nrafu, ma-ọbu onye

nāju mọ ihe, ma-ọbu dibia-afa, ma-ọbu onye nāju ndi nwuru anwu ihe. 12 N'ihina ihe-árú nke Jehova ka onye ọ bula nke nēme ihe ndia bu: ọ bu kwa n'ihina ihe-árú ndia ka Jehova, bú Chineke-gi, nānapu ha ala-ha n'iru-gi. 13 Onye zuru okè ka i gābu n'ebe Jehova, bú Chineke-gi, nọ. 14 N'ihina mba ndia, nke gi onwe-gi gēnweta, nēge nti ndi nēji igwe-oji tu isi ọma ma-ọbu isi ọjọ, na ndi nāju ase: ma gi onwe-gi, ọ bugh otú a ka Jehova, bú Chineke-gi, nyeworo gi. 15 Jehova, bú Chineke-gi, gēme ka onye-amuma, nke di ka mu onwem, biliere gi site n'etiti gi, site n'umu-nnegi; onye ahu ka unu gēge nti; 16 dika ihe nile si di nke i riọrọ n'aka Jehova, bú Chineke-gi, na Horeb n'ubochi nkpọkọta ahu, si, Ka m'ghara inu kwa olu Jehova, bú Chinekem, ọzọ, ka m'ghara kwa ihu ọku uku a ọzọ, ka m'we ghara inwu. 17 Jehova we sim, Ha ekwuwo nke-ọma okwu nke ha kwuwo. 18 M'gēme ka onye-amuma, nke di ka gi, biliere ha site n'etiti umunne-ha; M'gētiye kwa okwum nile n'ọnu-ya, ọ gāgwa kwa ha okwu nile nke M'gēnye ya n'iwu. 19 O gēru kwa, na nwoke ọ bula nke nāgagh-egē nti okwum nile nke o gēkwu n'aham, Mu onwem gājuta ya n'aka ya. 20 Ma onye-amuma nke gēwere nganga kwu okwu n'aham, nke M'nēnyegh ya iwu ikwu, ma-ọbu nke gēkwu n'aha chi di iche iche ọzọ, onye-amuma ahu gānwu kwa. 21 Mbe i gāsi n'obi-gi, Ayi gēsi aña mara okwu ahu nke Jehova nēkwugh? 22 Okwu nke onye-amuma nēkwu n'aha Jehova, ma okwu ahu emegh, ọ regh kwa; nke ahu bu okwu nke Jehova nēkwugh: na nganga ka onye-amuma ahu kwuwo ya, atula ujo ya.

19 1 Mbe Jehova, bú Chineke-gi, gēbipu mba ahu, ndi Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi ala-ha, i we napu ha ala-ha, we biri n'obodo nile ha, na n'ulo nile ha; 2 i gākpaputara onwe-gi obodo atọ n'etiti ala-gi, nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi, ka i we nweta ya. 3 I gēdoziri onwe-gi uzọ, kè kwa okè-ala nke ala-gi, nke Jehova, bú Chineke-gi, nēme gi ka i keta, uzọ atọ, ka ọbu-madu ọ bula we ọalaga n'ebe ahu. 4 Nka bu kwa okwu bayere ọbu-madu, nke

gābalaga n'ebe ahu, we di ndu: onye nēbu madu-ibe-ya n'amagh-ama, ma ya onwe-ya akpogh ya asi na mbe gara aga; 5 dika mbe ya na ibe-ya nābā n'oké ọhia ikpowa nkú, aka-ya we fé anyu-ike ibutu osisi, anyu-ike, bú igwé, we ọpu n'osisi ahu, we rue madu-ibe-ya aru, ọ we nwua; onye ahu gābalaga n'otú nime obodo ndia, we di ndu: 6 ka onye-óbọ ọbara we ghara ichu ọbu-madu ahu n'azu, mbe obi-ya di ọku, ọ we rue ya aru, n'ihina uzọ di anya, ọ we tipu ndu-ya; ma ikpe ọnwu amagh ya, n'ihina na ọ kpogh ya asi na mbe gara aga. 7 N'ihina nka ka mu onwem nēnye gi iwu, si, I gākpaputara onwe-gi obodo atọ. 8 Ọ buru kwa na Jehova, bú Chineke-gi, eme okè-ala-gi ka ọ sa mbara, dika Ọ nuru nna-gi-hā iyi, Ọ we nye gi ala ahu nile nke Ọ kwuru, si na Ọ gēnye nna-gi-hā; 9 mbe i gēdebe ihe nile a enyere n'iwu, bú nke mu onwem nēnye gi n'iwu ta, ime ya, ihu Jehova, bú Chineke-gi, n'anya, na ije ije n'uzọ-Ya nile ubochi-gi nile; i gātukwasi-kwa-ra onwe-gi obodo atọ ọzọ n'obodo atọ ndia: 10 ka ewe ghara iwusi ọbara nēmegh ihe ọjọ n'etiti ala-gi, nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi ka ọ buru ihe-nketa, ọbara we dikwasi gi n'isi. 11 Ma mbe nwoke ọ bula bu onye nākpọ madu-ibe-ya asi, ọ we che ya anwu, bilie megide ya, tipu ndu-ya, ọ we nwua; ọbu-madu ahu we ọalaga n'otú nime obodo ndia: 12 ndi-okenye obodo-ya gēzi kwa kpọputa ya n'ebe ahu, were ya nye n'aka onye-óbọ ọbara, ka ọ we nwua. 13 Anya-gi agagh-emere ya ebere, ma i gēkpochapu n'Israel ọbara nke onye nēmegh ihe ọjọ, ka ọ we diri gi nma.

14 Ewezugala okè-ala ọbata-obi-gi, nke ndi mbu akpawo, n'ihine-nketa-gi nke i gēketa, n'ala ahu nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi ka i nweta ya.

15 Nānị otú onye-àmā agagh-ebili imegide onye ọ bula bayere ajọ omume ọ bula, ma-ọbu bayere nmehie ọ bula, nime nmehie ọ bula nke ọ nēmehie: n'ọnu ndi-àmā abua, ma-ọbu n'ọnu ndi-àmā atọ, ka okwu gēguzosi ike. 16 Mbe onye-àmā nke ihe-ike gēbili megide onye ọ bula ibagide ya amā bayere nwezuga; 17 ndikom abua ahu, ndi

ise-okwu ahu diri, gēguzo n'iru Jehova, n'iru ndi-nchu-aja na ndi-ikpè ndi gānọ na m̀be ahu; 18 ndi-ikpè gaju kwa ase nke-oma: ma, le, asi na onye-ama ahu bu onye-ama ugha, nke bagideworo nwa-nne-ya ama ugha; 19 unu gēme kwa ya, dika o zubere ime nwa-nne-ya: i we kpochapu ihe ojo ahu n'etiti gi. 20 Ndi foduru ganu kwa, tu kwa egwu, ha agagh-eme kwa dika ihe ojo a si di ozo n'etiti gi. 21 Anya-gi agagh-eme ebere; ndu lara ndu, anya lara anya, ezè lara ezè, aka lara aka, ukwu lara ukwu.

20 I M̀be i nāpù ibuso ndi-iro-gi agha, i we hu inyinya, na ubo-ala, na ndi bara uba kari gi, atula egwu ha: n'ihì na Jehova, b̀ Chineke-gi, nọyere gi, Onye nēme ka i si n'ala Ijipt rigoputa. 2 O gēru kwa, m̀be unu nābiaru nso agha ahu, na onye-nchu-aja gābiaru nso gwa ndi Israel okwu, 3 si ha, Nuru, Israel, unu onwe-unu nābiaru nso agha ta imegide ndi-iro-unu: ka obi-unu ghara ilo unu miri; unu atula egwu, unu akuja-kwa-la akuja, unu ama-kwa-la jijiji n'iru ha; 4 n'ihì na Jehova, b̀ Chineke-unu, bu onye nēso unu je, iburu unu agha megide ndi-iro-unu, ka O we zoputa unu. 5 Ndi-ochi-agma gāgwa ndi Israel okwu, si, Ònye bu nwoke nke wuworo ulo ohu, ma o kāragh ya nye Chineke? ya je laghachi n'ulo-ya, ka o ghara inwu n'agma, nwoke ozo ewe ra ya nye Chineke. 6 Ònye bu kwa nwoke nke kuworo ubi-vine, ma o kēmegh ka o pua na nsọ anāsọ ya? ya je laghachi n'ulo-ya, ka o ghara inwu n'agma, nwoke ozo ewe me ka o pua na nsọ anāsọ ya. 7 Ònye bu kwa nwoke nke kwere ilu nwayi, ma o kēkubatagh ya? ya je laghachi n'ulo-ya, ka o ghara inwu n'agma, nwoke ozo ewe kubata ya. 8 Ndi-ochi-agma gāgwa kwa ndi Israel okwu ozo, si, Ònye bu nwoke nke nātu egwu, nke obi nālọ kwa ya miri? ya je laghachi n'ulo-ya, ka obi umu-nne-ya we ghara imebi dika obi-ya. 9 O gēru kwa, m̀be ndi-ochi-agma gwabisiri ndi Israel okwu, na ha gēme ndi-isi nke usu nile nke ndi-agma ka ha buru ndi-nlekota nēlekota ndi Israel.

10 M̀be i nābiaru nso obodo ibuso ya agha, i gākpọ kwa ya oku udo. 11 O gēru kwa, o buru na o za gi okwu udo,

meghe-kwa-ra gi uzọ-ya, o gēru kwa, na ndi nile anāhuta nime ya gāghoro gi ndi nēfè ofufè, ha gēfè kwa gi ofufè. 12 Ma o buru na o kwegh ka gi na ya di n'udo, kama o nēbuso gi agha, i gānochigide kwa ya n'agma: 13 Jehova, b̀ Chineke-gi, gēnye kwa ya n'aka-gi, i gēwere kwa onu mma-agma tibe nwoke-ya o bula: 14 nāni na i gālutara onwe-gi ndinyom, na umu-ntakiri, na anu-ulo, na ihe nile nke di n'obodo ahu, n'agma, b̀ ihe-nkwata-ya nile; i gēri kwa ihe-nkwata ndi-iro-gi, nke Jehova, b̀ Chineke-gi, nyeworo gi. 15 Otù a ka i gēme obodo nile nke dipuru gi anya nke-uku, nke nādigh nime obodo nile nke mba ndia. 16 Ma emela ka ihe o bula nke nēku ume di ndu site n'obodo nile nke ndi ndia nke Jehova, b̀ Chineke-gi, nēnye gi ka ha buru ihe-nketa. 17 N'ihì na i ghagh iwezuga ha ka ebibie ha; b̀ ndi Het, na ndi-Amorait, na ndi Kenean, na ndi-Perizait, na ndi-Haivait, na ndi Jebus; dika Jehova, b̀ Chineke-gi, nyeworo gi iwu: 18 ka ha we ghara izi unu ime dika ihe-aru-ha nile si di, nke ha meworo chi nile ha; unu ewe mehie megide Jehova, b̀ Chineke-unu.

19 M̀be i gānochigide obodo n'agma otutu ubochi, n'ibuso ya agha iwere ya, ebibila osisi-ya n'ifekwasi ha anyu-ike; n'ihì na o bu ihe sitere na ha ka i gēri, ebutu-kwa-la ha; n'ihì na osisi nke di n'ohia, o bu madu, ibà n'iru gi na nnochigide-n'agma ahu? 20 Nāni osisi nke i mara na o digh osisi ihe-oriri ha bu, osisi ahu ka i gēbibi butu kwa ha; i gēwu kwa ihe-nnochigide-n'agma imegide obodo ahu nke nēbuso gi agha, rue m̀be o dara.

21 I M̀be agāhuta otù onye eburu ebu ka o dara n'ohia n'ala ahu nke Jehova, b̀ Chineke-gi, nēnye gi ka i we nweta ya, ma amagh onye tibe ru ya: 2 ndi-okenye-gi na ndi-ikpè-gi gāputa kwa, tūrue obodo nile nke di buruburu onye ahu eburu ebu: 3 o gēru kwa, na obodo ahu nke dikachasiri nso onye ahu eburu ebu, ndi-okenye obodo ahu gēwere kwa nwa-abogho-ehi nke igwè ehi, nke akējigh ya lu olu-ubi, nke akādogh kwa ihe nime yoke; 4 ndi-okenye obodo ahu gākpudata nwa-abogho-ehi ahu nime ndagwurugwu miri nēru mbe nile, nke anālugh olu-

ubi, nke anāghagh kwa nkpuru nime ya, ha gābaji kwa olu nwa-aḅoghḅ-chi ahu n'ebe ahu nime ndagwurugwu ahu: 5 ndi-nchu-aja, bụ umu Livai, gābiaru kwa nso; n'ihī na ha ka Jehova, bụ Chineke-gi, rọputaworo ijere Ya ozi, na igḅzi n'aha Jehova; ọ bu kwa dika okwu-ḅnu-ha si di ka ise-okwu ọ bula na otiti-ihe ọ bula gādi: 6 ndi-okenye nile nke obodo ahu, ndi nḅkachasiri nso onye ahu eḅuru eḅu, gākwḅ kwa aka-ha n'elu nwa-aḅoghḅ-chi ahu nke aḅajiri olu-ya nime ndagwurugwu ahu. 7 Ha gāza kwa, si, Aka-ayi awusigh ọbara nka, anya-ayi ahugh kwa ya. 8 Jehova, kpuchiere ndi-Gi nmehie-ha, bụ Israel, nke I ḅaputaworo, ekwela ka ọbara nke nēmegh ihe ọḅḅ di n'etiti ndi-Gi, bụ Israel. Agēkpuchi-kwa-ra ha nmehie ọbara ahu. 9 Gi onwe-gi gēkpochapu kwa n'etiti gi ọbara nēmegh ihe ọḅḅ, mḅe i gēme ihe ziri ezi n'anya Jehova.

10 Mḅe i nāpu ibuso ndi-iro-gi agha, Jehova, bụ Chineke-gi, we nye ha n'aka-gi, i we dḅta usu ndi-ha adḅtara n'agha n'agha, 11 i we hu nwayi nke mara nma n'aru n'usu ndi adḅtara n'agha, ihe-ya we di gi ezi utḅ, i we lutara ya onwe-gi na nwunye; 12 i gēme kwa ka ọ bata n'etiti ulo-gi; ọ gāḅḅpu kwa isi-ya, mezie mbḅ-aka-ya, 13 yipu uwe ndḅta-n'agha-ya n'aru ya, nḅdu n'ulo-gi, kwara nna-ya na nne-ya ogologo otḅ ḅnwa: emesia i gābakuru ya, we ghḅḅḅ ya di, ọ we ghḅḅḅ gi nwunye. 14 O gēru kwa, ọ buru na ihe-ya atḅgh gi utḅ, na i gēzipu ya dika nkpuru-obi-ya si achḅ; ma erela ya n'ego ma-ḅli, emela ya dika orḅ, n'ihī na i wedawo ya n'ala.

15 Mḅe nwoke nwere ndinyom abua, ma otḅ nime ha bu nwayi anāhu n'anya, nke-ḅḅḅ aburu nwayi anākpḅ asi, asi kwa na ha amuworo ya umu-ndikom, ma nwayi anāhu n'anya ma nwayi anākpḅ asi; ma ḅkpara bu nwa nwayi anākpḅ asi muru; 16 o gēru kwa, n'ubḅchi mḅe ọ nēme ka umu-ya ndikom keta ihe ọ nwere, na ọ pugh ime ka nwa-nwoke nke nwayi anāhu n'anya buru ḅkpara n'iru nwa-nwoke nke nwayi anākpḅ asi, bḅ ḅkpara: 17 kama ọ gēkwe na ḅkpara ka ọ bu, bḅ nwa-nwoke nke nwayi anākpḅ asi, n'inye ya ḅkē abua n'ihe ọ bula ahutara n'aka-ya: n'ihī na nwa ahu bu

nkpuru mbu nke ume-ya; ọ bu ya nwe ihe ekpeziri ḅnḅdu-ḅkpara.

18 Mḅe nwoke nwere nwa-nwoke nēwezuga onwe-ya, nānupu kwa isi, nke nāgagh-egē nti n'olu nna-ya, na n'olu nne-ya, ha we dḅ ya aka na nti, ma ọ gegh ha nti: 19 nna-ya na nne-ya gējide kwa ya aka, me ka ọ pukuru ndi-okenye obodo-ya, we rue ḅnu-uzḅ-ama ebe nke ya; 20 ha gāsi kwa ndi-okenye obodo-ya, Nwa-ayi nka nēwezuga onwe-ya, nānupu kwa isi, ọ digh-egē nti n'olu-ayi; ọ bu onye-nmefu, na onye nānubiga manya ḅkē. 21 Ndikom nile nke obodo-ya gēwere nkume tuḅue ya, ka ọ we nwua: i we kpochapu ihe ḅḅḅ ahu n'etiti gi; Israel nile gānu kwa, we tua egwu.

22 Mḅe nmehie di n'onye ọ bula, bḅ ihe eji ma ya ikpe ḅnwu, ewe me ka ọ nwua, i we kwuba ya n'osisi; 23 ozu-ya agagh-adigide n'elu osisi abali nile, kama i ghagh ili ya n'ubḅchi ahu; n'ihī na ihe-nkḅcha nke Chineke ka onye akwubara akwuba bu; ka i ghara imeru ala-gi, nke Jehova, bḅ Chineke-gi, nēnye gi ka ọ buru ihe-nketa.

22 I gagh-ahu ehi nwa-nne-gi, ma-ḅbu aturu-ya, nke anāchufu achufu, we zopu onwe-gi n'ebe ha di: i ghagh iwere ha nyeghachi nwa-nne-gi. 2 Ma ọ buru na nwa-nne-gi anḅgh gi nso, ọ buru kwa na i magh ya, i gēwebata kwa ya n'etiti ulo-gi, ọ gādi kwa n'aka-gi rue mḅe nwa-nne-gi gāju ase ya, i we were ya nyeghachi ya. 3 Otḅ a ka i gēme-kwa-ra inyinya-ibu-ya; otḅ a ka i gēme-kwa-ra uwe-nḅokwasi-ya; otḅ a ka i gēme-kwa-ra ihe ọ bula furu efu nke nwa-nne-gi, nke nēfunari ya, ma i hutawo ya: i pugh izo onwe-gi.

4 I gagh-ahu inyinya-ibu nwa-nne-gi ma-ḅbu ehi-ya ka ha nāda n'uzḅ, we zopu onwe-gi n'ebe ha di: i ghagh isoro ya ibuli ha elu.

5 Ihe diri nwoke agagh-adikwasi n'aru nwayi, nwoke agagh-eyiri kwa uwe-nḅokwasi nwayi: n'ihī na ihe-ārḅ nke Jehova, bḅ Chineke-gi, ka onye ọ bula bu nke nēme ihe ndia.

6 Mḅe akwu nnunu di n'iru gi n'uzḅ, n'osisi ọ bula, ma-ḅbu n'ala, umu-annunu ma-ḅbu ākwā adi kwa nime ya, nne ekpukwasi kwa umu-ya ma-ḅbu ākwā-ya, ewela nne na umu-ya: 7 i ghagh

ime ka nne-nnunu la, ma umu-ya ka i gēwere n'onwe-gi; ka ọ we diri gi nma, ka i we me kwa ka ubochi-gi di anya.

8 Mbe i nēwu ulo ọhu, i gēme-kwa-ra elu-ulo-gi ihe-nbōchi buruburu, ka i ghara ime ka ọbara di n'ulo-gi, mbe madu gēsi na ya da. 9 Aghala uzọ nkpuru abua n'ubi-vine-gi: ka ojuju nke nkpuru i nāgha na ihe-omume ubi-vine-gi we ghara idi nsọ.

10 Ejikola ehi na inyinya-ibu idọ ihe eji gwu ala-ubi. 11 Eyila uwe nke eji uzọ ihe abua kpakota, bú aji-anu na flax n'otù.

12 I gēmere onwe-gi ihe-ogho akpara akpà n'elu usọ anọ nke ihe-nbōkwasi-gi, bú nke i ji bōkwasi onwe-gi.

13 Mbe nwoke gāluru nwunye, bakuru ya, kpọ ya asi, 14 we bo ya ebubo ihere, we weta aha ọjọ n'isi ya, si, Nwayi a ka m'luru na nwunye, m'we biarue ya nso, ma achotagham n'aru ya ihe nēgosi na ọ bu nwa-aboghọ nāmagh nwoke: 15 nna nwa-aboghọ ahu, na nne-ya, gēwere kwa ihe nēgosi na nwa-aboghọ ahu bu onye nāmagh nwoke, ha gēweputa-kwa-ra ha ndi-okenye obodo, rue ọnu-uzọ-ama: 16 nna nwa-aboghọ ahu gāsi kwa ndi-okenye ahu, Nwam nwayi ka m'nyere nwoke a na nwunye, ọ we kpọ ya asi; 17 ma, le, nwoke a ebowo ya ebubo ihere, si, Achotagham n'aru nwa-gi nwayi ihe nēgosi na ọ bu nwayi nāmagh nwoke; ma ndia bu ihe nēgosi na nwam nwayi bu nwa-aboghọ nāmagh nwoke. Ha gābasa kwa uwe-nbōkwasi-ya n'iru ndi-okenye obodo ahu. 18 Ndi-okenye obodo ahu gēwere nwoke ahu dọ ya aka na nti; 19 ha gēri kwa ya nra ọgu shekel ọla-ọcha ise, nye nna nke nwa-aboghọ ahu, n'ih na ọ wetawo aha ọjọ n'isi nwa-aboghọ nke Israel nāmagh nwoke: ya ka ọ gābu-kwa-ra nwunye; ọ pugh ichupu ya ubochi-ya nile. 20 Ma ọ buru na ihe a bu ezi-okwu, na achotagh n'aru nwa-aboghọ ahu ihe nēgosi na ọ bu nwa-aboghọ nāmagh nwoke: 21 ha gēme kwa ka nwa-aboghọ ahu putarue ọnu-uzọ ulo nna-ya, ndikom obodo-ya gēwere nkume tubue ya ka ọ we nwua: n'ih na ọ mere ihe-nzuzu n'Israel, ikwa iko n'ulo nna-ya: i we kpochapu ihe ọjọ ahu n'etiti gi.

22 Mbe agāhuta nwoke ka ya na

nwayi nēdina, bú nwayi nke di lutaworo, ha abua gānwu kwa, bú nwoke ahu nke ya na nwayi ahu nēdina, na nwayi ahu: i we kpochapu ihe ọjọ ahu n'Israel.

23 Mbe nwa-aboghọ di nke bu nwayi nāmagh nwoke, nke nwoke kwere ilu, ma nwoke hutara ya n'obodo, we soro ya dina; 24 unu gēme kwa ka ha abua putarue ọnu-uzọ-ama obodo ahu, unu gēwere nkume tubue ha, ka ha we nwua; nwa-aboghọ ahu, n'ih na o tigh nkpu n'obodo: na nwoke ahu, n'ih na ọ wedawo nwunye madu-ibe-ya n'ala: i we kpochapu ihe ọjọ ahu n'etiti gi.

25 Ma ọ buru na nwoke ahu ahuta nwa-aboghọ ahu n'ohia, bú nwayi nwoke kwere ilu, nwoke ahu ewe jigide ya n'ike, soro ya dina; ọ bu kwa nāni nwoke nke soro ya dina gānwu: 26 ma ọ digh ihe i gēmere nwa-aboghọ ahu; ọ digh nmehie ọnwu diri nwa-aboghọ ahu: n'ih na dika mbe nwoke nēbili imegide madu-ibe-ya, we bue ya ebu, otú a ka okwu a di: 27 n'ih na n'ohia ka ọ hutara ya; nwa-aboghọ ahu nwoke kwere ilu tiri nkpu, ma ọ digh onye-nzọputa ọ nwere.

28 Mbe nwoke gāhuta nwa-aboghọ nke bu nwayi nāmagh nwoke, nke nwoke nēkwegh ilu, ọ we jide ya, soro ya dina, ewe huta ha; 29 nwoke ahu nke soro ya dina gēnye kwa nna nwa-aboghọ ahu ọgu shekel ọla-ọcha abua na iri, ya ka nwa-aboghọ ahu gābu-kwa-ra nwunye, n'ih na ọ wedawo ya n'ala; ọ pugh ichupu ya ubochi-ya nile.

30 Nwoke agagh-ekuru nwunye nna-ya, ọ gagh-ekpughe kwa uwe kpuchiri ọtọ nna-ya.

23 1 Onye emetara ọnyá site n'ichipia nkpuru-amu-ya, ma-ọbu nke ebipuru amu-ya, agagh-abà nime nkpokota Jehova.

2 Nwa-iko agagh-abà nime nkpokota Jehova; ọbuná ọbọ nke-iri ya agagh-abà nime nkpokota Jehova.

3 Onye Amon ma-ọbu onye Moab agagh-abà nime nkpokota Jehova, ọbuna ọbọ nke-iri ha agagh-abà nime nkpokota Jehova rue mbe ebighe-ebi: 4 n'ih na ha ejigh achicha na miri bia n'iru unu n'uzọ, mbe unu siri n'Ijpt puta; na n'ih na ha gotara Belam nwa Beoa imegide gi site na Petoa nke Mesopotemia, ikocha gi. 5 Ma Jehova, bú Chinke-gi,

ekwegh ige Belam nti; kama Jehova, bú Chineke-gi, banwere nkọcha ahu ka ọ ghọrọ gi ngọzi, n'ihl na Jehova, bú Chineke-gi, huru gi n'anya. 6 Achọla udo-ha na ọdi-nma-ha ubọchi-gi nile me mbe ebigh-ebi.

7 Akpọla onye Edom ihe-árú: n'ihl na nwa-nne-gi ka ọ bu: akpọla onye Ijpt ihe-árú; n'ihl na ọbia ka i buri n'ala-ya. 8 Umu agámuru ha. ọbọ nke-atọ ha, gábà nime nkpọkọta Jehova.

9 Mbe i nāpu dika ọmuma-ulo-ikwū imegide ndi-iro-gi, i gēdebe kwa onwe-gi pua n'ihl ọjọ nile ọ bula. 10 Mbe nwoke ọ bula di n'etiti unu, nke nādi ghọcha. site n'ihl mere ya n'abali, ọ gāpu kwa je n'azu ọmuma-ulo-ikwū, ọ gaghabà n'etiti ọmuma-ulo-ikwū: 11 ma o gēru, mbe o nēru anyasi, na ọ gēwere miri sa aru-ya: mbe anyanwu nāda, ọ gábà kwa n'etiti ọmuma-ulo-ikwū. 12 I gēnwe kwa otú ebe n'azu ọmuma-ulo-ikwū ebe i ganāpu je n'ogwe: 13 i gēnwe kwa oseke n'etiti ihe-agma-gi; o gēru kwa, mbe i nānọdu n'ogwe. na i gēwere ya gwue ala, i we chigharia kpochie ihe si n'aru-gi puta: 14 n'ihl na Jehova, bú Chineke-gi, nējehari n'etiti ọmuma-ulo-ikwū-gi, inaputa gi, na ira ndi-iro-gi nye n'iru gi; ọmuma-ulo-ikwū-gi gādi kwa nsọ: ka Ọ we ghara ihu n'etiti gi ọtọ ihe ọ bula, we laghachi n'iso gi n'azu.

15 Emechibidola orú nye onye-nwe-ya, bú onye naputaworo onwe-ya n'aka onye-nwe-ya hakute gi: 16 o gēbiyere gi, n'etiti gi. n'ebe ahu nke ọ gārọputa n'otú nime ọnu-uzọ-ama-gi nile, n'ebe di ya nma: emela ya ihe-ike.

17 Nwayi edoro nsọ ikwa iko agagh-adi n'etiti umu-ndinyom Israel, nwoke edoro nsọ ikwa iko agagh-adi kwa n'etiti unu - ndikom Israel. 18 Ewebatala onyinye enyere nwayi nākwa iko, ma-ọbu ihe cretara na nkita, n'ulo Jehova, bú Chineke-gi, imezù nkwa ọ bula: n'ihl na ihe-árú nke Jehova, bú Chineke-gi, ka ha abua bu kwa.

19 Ebinyela nwa-nne-gi ihe n'uma; bú uma nke ego, ma-ọbu uma nke ihe-oriri, ma-ọbu uma nke ihe ọ bula nke anēbinye n'uma: 20 onye ala ọzọ ka i gēbinye ihe n'uma; ma ebinyela nwa-nne-gi ihe n'uma: ka Jehova, bú Chineke-gi, we gọzie gi na nseti aka-gi

nile, n'elu ala ahu ebe gi onwe-gi nābà inweta ya.

21 Mbe i gēkwe Jehova, bú Chineke-gi, nkwa, alala azu n'ikwughachi ya: n'ihl na Jehova, bú Chineke-gi, aghagh iju ase ya n'aka-gi; ọ gābu kwa nmehie nime gi. 22 Ma mbe i ghara ikwe nkwa, ọ gagh-abu nmehie nime gi. 23 Ihe nke nēsi n'ebubere-ọnu-gi puta ka i gēdebe, me kwa; dika i kweworo Jehova, bú Chineke-gi, nkwa, ọ bu onyinye-afọ-ọfufu, nke i kwuworo n'ọnu-gi.

24 Mbe ọ bula i nābà n'ubi-vine nke abata-obi-gi, i gēri kwa nkpuru-vine, dika nkpuru-obi-gi si achọ, nke gēju gi afọ; ma etiyela nkpuru ọ bula n'ihl-gi.

25 Mbe ọ bula i nābà n'ọka guzoro eguzo nke abata-obi-gi, i gāghọrọ oko ọka n'aka-gi; ma ewegharila mma-iwe-ihe-ubi n'elu ọka guzoro eguzo nke abata-obi-gi.

24 1 Mbe nwoke gāluru nwunye, we buru di-ya, o gēru kwa, ọ buru na nwayi ahu ahutagh amara n'iru ya, n'ihl na ọ huwo ihe nēkwesigh ekwesi n'aru ya. na ọ gēdere ya akwukwọ nkewa, we nye ya n'aka, we zipu ya n'ulo-ya. 2 Ma mbe o si n'ulo-ya pua, ọ gēje kwa buru nwunye nke nwoke ọzọ. 3 Ma asi na nwoke nke-ikpe-azu ahu akpọ ya asi, de-kwa-ra ya akwukwọ nkewa, we nye ya n'aka, we zipu ya n'ulo-ya; ma-ọbu mbe nwoke nke-ikpe-azu ahu gānwu, bú nke lutara ya n'onwe-ya na nwunye; 4 di mbu ya, nke zipuru ya, apugh ikughachi ya ọzọ iburu ya nwunye, mbe emerusiri ya; n'ihl na ihe-árú ka ọ bu n'iru Jehova: emela ka ala ahu mehie, bú nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi ibu ihe-nketa.

5 Mbe nwoke gāluru nwunye ọhu, ọ gagh-apu ba n'usu-ndi-agma, madu agagh-agabiga rue ebe ọ nọ bayere ihe ọ bula: onye puru n'ọfufē-ala ka ọ gābu n'ulo-ya otú arọ, ọ gēme kwa ka nwunye-ya nke ọ luruworu n'uria ọnu. 6 Madu agagh-ewere nkume-igwe-nri ma-ọbu aka-nkume n'ihl-ibe: n'ihl na ndu madu ka onye ahu nēwere n'ihl-ibe.

7 Mbe agāhu onye ọ bula ka o nēzu madu n'ori sitere n'umu-nne-ya, sitere n'umu Israel, ọ we nēme ya dika orú, ma-ọbu re ya; onye-ori ahu gānwu kwa: i we kpochapu ihe ọjọ ahu n'etiti gi.

8 Lezie onwe-gi anya n'ihe-otiti ekpenta, ilezi anya nke-oma, na ime dika ihe nile si di nke ndi-nchu-aja, bu ndi Livai, gēzi unu: dika m'nyere ha iwu, otu a ka unu gēlezi anya ime. 9 Cheta ihe ahu nke Jehova, bu Chineke-gi, mere Midian, n'uzo, mbe unu siri n'Iiapt puta.

10 Mbe i nebinye madu-ibe-gi ihe-nbinye o bula, abala n'ulo-ya iwere ihe-ibe-ya. 11 N'ēzi ka i gēguzo, nwoke ahu onye gi onwe-gi nebinye ihe gēweputa-kwa-ra gi ihe-ibe-ya n'ēzi. 12 Ma o buru na onye ewedara n'ala ka o bu, ewela ihe-ibe-ya dina ala: 13 i ghagh inyeghachi ya ihe-ibe ahu mbe anyanwu nāda, ka o we dina ala n'uweya, we gozie gi: o we buru gi ezi omume n'iru Jehova, bu Chineke-gi.

14 Emebula onye egoro olu nke bu onye ewedara n'ala na obeye, ma o sitere n'umu-nne-gi, ma-obu na o sitere na ndi-obia-gi ndi no n'ala-gi nime onu-uzo-ama-gi o bula. 15 N'ubochi-ya ka i gēnye ya ugwo-olu-ya, anyanwu agagh-adakpu kwa ya; n'ih na onye ewedara n'ala ka o bu, nke ahu ka ya onwe-ya natukwasi kwa nkpuru-obi-ya: ka o we ghara ikpoku Jehova megide gi, o we buru nmehie nime gi.

16 Agagh-eme ka ndi bu nna nwua n'onodu umu-ha, agagh-eme kwa ka umu nwua n'onodu ndi bu nna-ha: ageme ka ha nwua, onye o bula nime nmehie nke aka ya.

17 Ewezugala ikpe obia, bu nwa-nbei; ewere-kwa-la uwe nwayi di-ya nwuru n'ihe-ibe: 18 ma i gēcheta na oru ka i buri n'Iiapt, Jehova, bu Chineke-gi, we haputa gi n'ebe ahu: n'ih nka ka m'nenye gi iwu ime ihe a.

19 Mbe i newe ihe-ubi n'ubi-gi, i we chezo ukwu oka n'ubi, ejeghachila iweta ya: obia, na nwa-nbei, na nwayi di-ya nwuru, ka o gadi: ka Jehova, bu Chineke-gi, we gozie gi n'omume aka-gi nile.

20 Mbe i netisisi nkpuru osisi olive gi, eletala alaka-ya ozo n'azu gi: obia, na nwa-nbei, na nwayi di-ya nwuru, ka o gadi. 21 Mbe i naghoro nkpuru ubi-vine-gi, atutukola nkpuru-ya foduru n'azu gi: obia, na nwa-nbei, na nwayi di-ya nwuru, ka o gadi. 22 I gēcheta

kwa na oru ka i buri n'ala Iiapt: n'ih nka ka m'nenye gi iwu ime ihe a.

25 I Mbe ise-okwu di n'etiti ndikom, ha we biaru nso ka ewe kpe ikpe, ndi-ikpe we kpe ha; ha gagu kwa onye ezi omume n'onye ezi omume, gu kwa onye nemebi iwu n'onye nemebi iwu; 2 o geru kwa, o buru na onye nemebi iwu kwesiri ka ete ya ihe, na onye-ikpe geme ka o dina ala, ka ete kwa ya ihe n'iru ya, dika nke gezu nmebi-iwu-ya, n'onu-ogugu. 3 Ogu otiti abua ka o geti ya, o gagh-eti kari: ka o ghara ibu, ma asi na o geti ya otutu otiti kari ndia, na ageleli kwa nwa-nne-gi n'anya-gi.

4 Ekechila onu ehi mbe o nazocha oka.

5 Mbe umu-nne ndikom gebiko, otu nime ha cwe nwua, ma o nwegh nwa-nwoke, nwunye onye ahu nke nwuru anwu agagh-aburu nwoke ala ozo nwunye n'ēzi: nwa-nne di-ya gabakuru ya, luru ya n'onwe-ya na nwunye, we lua olu kwesiri nwa-nne di n'ebe o no.

6 O geru kwa, na okpara o gamu ganochi n'aha nke nwa-nne-ya nke nwuru anwu, ka aghara ihichapu aha-ya n'Israel.

7 Ma o buru na o togh nwoke ahu iluru nwunye nwa-nne-ya na nwunye, nwunye nwa-nne-ya garigoru onu-uzo-ama, jekuru ndi-okenye, si, Nwa-nne dim naju ime ka aha biliere nwa-nne-ya n'Israel, o kwegh ilu olu kwesiri nwa-nne di n'ebe m'no. 8 Ndi-okenye obodo-ya gakpo kwa ya, gwa ya okwu: ma asi na o guzo, si, O toghm iluru ya na nwunye; 9 nwunye nwa-nne-ya gabiaru ya nso n'anya ndi-okenye, topu akpukpo-ukwu-ya n'ukwu-ya, basa ya aso n'iru, za ya, si, Otutu a ka ageme nwoke ahu nke newuligh ulu nwa-nne-ya.

10 Agakpo kwa aha-ya n'Israel, Ulo nke onye atopuru akpukpo-ukwu-ya.

11 Mbe ndikom galurita ogu, otu onye na ibe-ya, ma nwunye nke otu nime ha abiaru nso inaputa di-ya n'aka onye neti ya ihe, asi na o setipu aka-ya, we jide ya na nkpa-arua-ya: 12 i gebipu kwa aka-ya, anya-gi agagh-eme ebere.

13 Enwela n'akpa-gi uzo nkume-isi-ihe abua, nke-uku na nke-nta. 14 Enwela n'ulo-gi uzo ephah abua, nke-uku na nke-nta. 15 Nkume-isi-ihe zuru oku, nke zi-kwa-ra ezi, ka i genwe; ephah zuru oku, nke zi-kwa-ra

ezi, 1 a i gēnwe: ka ubōchi-gi we di anya n'elu ala nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi. 16 N'ihí na ihe-árú nke Jehova, bú Chineke-gi, ka ō bu, bu onye ō bula nēme ihe ndia, onye ō bula nēme aḵo omume.

17 Cheta ihe Amalek mere gi n'uzo, mbe unu siri n'Ijpt puta: 18 otu o zutere gi n'uzo, tibe ndi-ikpe-azu n'etiti gi, ndi nile nādigh ike n'azu gi, mbe gi onwe-gi nāda mbā, mbe ike gwu-kwa-ra gi; ma ō tugh egwu Chineke. 19 O gēru kwa, mbe Jehova, bú Chineke-gi, gēmewori ka i pua n'aka ndi-iro-gi buruburu, zuru ike, n'ala nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi n'ihēnketa, ka i we nweta ya, na i gēhichapu ncheta Amalek n'okpuru elu-igwe; echezola.

26 1 O gēru kwa, mbe i gābā n'ala ahu nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi n'ihēnketa, mbe i gēnweta kwa ya, we biri nime ya; 2 na i gēwere ufodu nime nkpuru mbu nke nkpuru nile nke ala-ubi, nke i gēsi n'ala-gi nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi webata; i gētiye kwa ya n'abo, jerue ebe ahu nke Jehova, bú Chineke-gi, gārōputa ime ka aha-Ya biri n'ebe ahu. 3 I gābiakute kwa onye-nchu-aja nke gāno na mbe ahu, si ya, Egosiwom Jehova, bú Chineke-gi, ta, na abatawom n'ala ahu nke Jehova nuru nna-ayi-hā iyi inye ayi. 4 Onye-nchu-aja gānara abo ahu n'aka-gi, dōba ya n'iru ebe-ichu-aja nke Jehova, bú Chineke-gi. 5 I gāza kwa, si n'iru Jehova, bú Chineke-gi, Onye Siria nke nāla n'iyi ka nnam bu, ō we rida n'Ijpt, nō dika ōbia n'ebe ahu, ya na ndikom ole-na-ole; ō we ghō mba n'ebe ahu, nke di uku, di kwa ike, ba kwa uba: 6 ndi Ijpt we meḵo ayi, weda ayi n'ala, tukwasi ayi ofufē siri ike: 7 ayi we tikue Jehova, bú Chineke nke nna-ayi-hā, Jehova we nu olu-ayi, hu kwa nweda-n'ala-ayi, na ndōbu ayi nādōbu onwe-ayi n'olu, na nmeḵu-ayi: 8 Jehova we were aka di ike, na ogwe-aka esetiri eseti, na egwu uku, na ihe-iriba-ama di iche iche, na ihe-ebube di iche iche, me ka ayi si n'Ijpt puta: 9 Ō we me ka ayi bata n'ebe a, Ō we nye ayi ala nka, bú ala nke miri-ara-ehi na manu-añu nēru nime ya. 10 Ma uḵu a, le, ewetawom nkpuru mbu nke

nkpuru ala-ubi nke I nyeworom, Jehova. I gādōba kwa ya n'iru Jehova, bú Chineke-gi, kpō isi ala n'iru Jehova, bú Chineke-gi: 11 i gānuri kwa oñu n'ezi ihe nile nke Jehova, bú Chineke-gi, nyeworo gi, nye kwa ulo-gi, gi onwe-gi, na onye Livai, na ōbia nke nō n'etiti gi.

12 Mbe i gēnyebiwori otu uzo n'uzo iri nile nke ihe-omume-gi n'arō nke-atō, bú arō nke inye otu uzo n'uzo iri, i gēnye kwa ya onye Livai, nye kwa ōbia, nye kwa nwa-nḵei, nye kwa nwayi di-ya nwuru, ka ha we rie nime oñu-uzo-ama-gi nile, afō ewe ju ha; 13 i gāsi kwa n'iru Jehova, bú Chineke-gi, Ekpochapuwom ihe nsō ahu n'ulom, ozō kwa, enyewom ya ndi Livai, nye kwa ōbia, nye kwa nwa-nḵei, nye kwa nwayi di-ya nwuru, dika ihe nile I nyere n'iwu si di nke I nyerem n'iwu: agabigaghm ihe nile I nyere n'iwu, echezoghkwam: 14 erighm ihe sitere na ya n'iru-ujum, ekpochapughkwam ihe sitere na ya n'adigh - ocha, enyeghkwam ihe sitere na ya bayere onye nwuru anwu: egewom nti olu Jehova, bú Chinekem, emewom dika ihe nile si di nke I nyeworom n'iwu. 15 Si n'ebe-obibi nsō Gi, si n'elu-igwe, le anya, gozie ndi-Gi, bú Israel, na ala-ubi ahu nke I nyeworo ayi, dika I nuru nna-ayi-hā iyi, bú ala miri-ara-ehi na manu-añu nēru nime ya.

16 Ubōchi ta ka Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi iwu ime ukpuru ndia na ikpē ndia: i gēwere kwa obi-gi nile, were kwa nkpuru-obi-gi nile, debe ha, me kwa ha. 17 Jehova ka i meworo ka Ō si ta na Ō gāburu gi Chineke, na i gēje kwa ije n'uzo-Ya nile, debe kwa ukpuru-Ya nile, na ihe nile Ō nyere n'iwu, na ikpē-Ya nile, ge kwa nti olu-Ya: 18 Jehova emewo kwa ka i si ta na i gāburu Ya ndi nke aka Ya, dika Ō gwaworo gi okwu, na i gēdebe kwa ihe nile Ō nyere n'iwu; 19 na Ō gēme kwa gi ka i kachasia mba nile Ō meworo elu, ibu otuto, ibu kwa aha, ibu kwa ihe mara nma; ka i we buru-kwa-ra Jehova, bú Chineke-gi, ndi nsō, dika O kwuworo.

27 1 Moses na ndi-okenye Israel we nye ndi Israel iwu, si, Debe ihe nile enyere n'iwu, nke mu onwem nēnye gi n'iwu ta. 2 O gēru kwa n'ubōchi ahu

m̀be unu gāgabiga Jōdan rue ala ahu nke Jehova, b̀ bu Chineke-gi, nēnye gi, na i gēguzoro onwe-gi nkume uku ọtọ, were ihe-ntechi techie ha: 3 i gēdekwasi kwa ha okwu nile nke iwu a, m̀be i gabigasiri; ka i we ha n'ala ahu nke Jehova, b̀ bu Chineke-gi, nēnye gi, b̀ ala nke miri-ara-ehi na manu-añu n̄r̀ nime ya, dika Jehova, b̀ bu Chineke nke nna-gi-hà, gwaworo gi okwu. 4 O gēru kwa, m̀be unu gabigasiri Jōdan, na unu gēguzo nkume ndia ọtọ, nke mu onwem nēnye unu n'iwu, n'ugwu Ibal, i gēwere kwa ihe-ntechi techie ha. 5 I gēwu-kwa-ra Jehova, b̀ bu Chineke-gi, ebe-ichu-aja n'ebe ahu, b̀ bu ebe-ichu-aja nkume: emelaka ihe-ọlu igwè gan'elu ha. 6 I gēji nkume zuru okè wue ebe-ichu-aja nke Jehova, b̀ bu Chineke-gi: i gēsurre-kwa-ra Jehova, b̀ bu Chineke-gi, àjànsure-ọku n'elu ya: 7 i gāchu kwa àjàudo, ri kwa ihe n'ebe ahu; i gāñuri kwa ọnu n'iru Jehova, b̀ bu Chineke-gi. 8 I gēdekwasi kwa na nkume ndia okwu nile nke iwu a, agātu akika ha nke-oma. 9 Moses na ndi-nchu-aja, b̀ bu ndi Livai, we gwa Israel nile okwu, si, Nọdu du, ge kwa nti, Israel; ubochi ta ka i ghọworo Jehova, b̀ bu Chineke-gi, otù ndi. 10 I gēge kwa nti olu Jehova, b̀ bu Chineke-gi, me ihe nile Ọ nyere n'iwu, na ukpuru-Ya nile, nke mu onwem nēnye gi n'iwu ta.

11 Moses we nye ndi Israel iwu n'ubochi ahu, si, 12 Ndia gēguzo n'elu ugwu Geraizim igọzi ndi Israel, m̀be unu gabigasiri Jōdan; Simeon, na Livai, na Juda, na Isaka, na Josef, na Benjamin: 13 ndia gēguzo kwa n'ugwu Ibal bayere nkọcha; Reuben, na Gad, na Asha, na Zebulun, na Dan, na Naftali. 14 Ndi Livai gēwere olu di elu za, si ndikom nile nke Israel,

15 Onye anābu ọnu ka ọ bu, b̀ bu onye nēme arusi apiri api ma-ọbu arusi awuru awu, bu ihe-ār̀ nke Jehova, ọlu aka nke onye nātu akika, we tiye ya n'ebe nzuzo. Ndi Israel nile gāza kwa, si, Amen.

16 Onye anābu ọnu ka ọ bu, b̀ bu onye nēleli nna-ya ma-ọbu nnc-ya. Ndi Israel nile gāsi kwa, Amen.

17 Onye anābu ọnu ka ọ bu, b̀ bu onye nēwezuga okè-ala aḅata-obi-ya. Ndi Israel nile gāsi kwa, Amen.

18 Onye anābu ọnu ka ọ bu, b̀ bu onye nēme onye-isi ka ọ jehie n'uzọ. Ndi Israel nile gāsi kwa, Amen.

19 Onye anābu ọnu ka ọ bu, b̀ bu onye nēwezuga ikpè nke ọbia, na nke nwanḅei, na nke nwayi di-ya nwuru. Ndi Israel nile gāsi kwa, Amen.

20 Onye anābu ọnu ka ọ bu, b̀ bu onye ya na nwunye nna-ya nēdina; n'ihhi na o kpughewo uwe kpuchiri ọtọ nna-ya. Ndi Israel nile gāsi kwa, Amen.

21 Onye anābu ọnu ka ọ bu, b̀ bu onye ya na anumanu ọ bula nēdina. Ndi Israel nile gāsi kwa, Amen.

22 Onye anābu ọnu ka ọ bu, b̀ bu onye ya na nwa-nne-ya nwayi nēdina, b̀ bu nwa-nwayi nke nna-ya, ma-ọbu nwa-nwayi nke nne-ya. Ndi Israel nile gāsi kwa, Amen.

23 Onye anābu ọnu ka ọ bu, b̀ bu onye ya na nne nwunye-ya nēdina. Ndi Israel nile gāsi kwa, Amen.

24 Onye anābu ọnu ka ọ bu, b̀ bu onye nētiḅu madu-ibe-ya na nzuzo. Ndi Israel nile gāsi kwa, Amen.

25 Onye anābu ọnu ka ọ bu, b̀ bu onye nānara ihe-iri-ngo itiḅu madu, b̀ bu iwusi ọbara nke onye nēmegh ihe ọjọ. Ndi Israel nile gāsi kwa, Amen.

26 Onye anābu ọnu ka ọ bu, b̀ bu onye nēmegh ka okwu nile nke iwu a guzosie ike, ime ha. Ndi Israel nile gāsi kwa, Amen.

28 I O gēru kwa, ọ buru na i ge ni nke-oma n'olu nke Jehova, b̀ bu Chineke-gi, ilezi anya ime ihe nile Ọ nyere n'iwu, b̀ bu nke mu onwem nēnye gi n'iwu ta, na Jehova, b̀ bu Chineke-gi, gēme gi ka i kachasia mba nile nke uwa elu: 2 ngọzi ndia nile gābiakwasị kwa gi, we rue gi aru, m̀be i gēge nti olu Jehova, b̀ bu Chineke-gi. 3 Onye agọziri agọzi ka gi onwe-gi gābu n'obodo, onye agọziri agọzi ka gi onwe-gi gābu kwa n'ohia. 4 Ihe agọziri agọzi ka ọ gābu, b̀ bu nkpuru nke afọ-gi, na nkpuru nke ala-ubi-gi, na nkpuru nke anu-ulo-gi, b̀ bu umu ehi-gi muru, na umu igwè ewu na aturu-gi. 5 Ihe agọziri agọzi ka abọ-gi na ihe-gi iji agwọ achicha gābu. 6 Onye agọziri agọzi ka gi onwe-gi gābu na nbata-gi, onye agọziri agọzi ka gi onwe-gi gābu kwa n'opupu-gi. 7 Jehova gēme ka etiḅue n'iru gi ndi-iro-gi ndi nēbili imegide gi: n'otù uzọ ka ha

gāpukuru gi, ma n'uzọ asa ka ha gābalaga n'iru gi. 8 Jehova gēnye ngọzi-Ya iwu n'ebe i nọ n'ọba-gi nile, na nime nseti aka-gi nile; Ọ gāgọzi kwa gi n'ala ahu nke Jehova, bụ Chineke-gi, nēnye gi. 9 Jehova gēme ka i guzosiere Ya ike ibu ndi nsọ, dika Ọ nuru gi iyi; mbe i gēdebe ihe nile Jehova, bụ Chineke-gi, nyere n'iwu, mbe i gēje kwa ije n'uzọ-Ya nile. 10 Ndi nile nke uwa gāhu kwa na ọ bu aha Jehova ka anākpokwasi gi; ha gātu kwa egwu gi. 11 Jehova gēme kwa ka i babiga uba oké bayere ezi ihe, nime nkpuru nke afọ-gi, na nime nkpuru nke anu-ulo-gi, na nime nkpuru nke ala-ubi-gi, n'elu ala ahu nke Jehova nuru nna-gi-ha iyi inye gi. 12 Jehova gēmeghere gi ezi ulo-ākü-Ya, bụ elu-igwe, inye miri-ozuzo nke ala-gi na mbe-ya, na igọzi omume nile nke aka-gi; i gēbinye kwa ọturu mba ihe, ma gi onwe-gi agagh-ebiri ihe. 13 Jehova gēme kwa gi isi, ọ bugh ọdudu; i gādi nāni n'elu, i gagh-adi kwa n'okpuru; mbe i gēge nti ihe nile Jehova, bụ Chineke-gi, nyere n'iwu, nke mu onwem nēnye gi n'iwu ta, idebe na ime ha; 14 ma ewezugala onwe-gi n'akanri ma-ọbu n'aka-ekpe n'okwu nile ọ bula nke mu onwem nēnye unu n'iwu ta, ijeso chi di iche iche ọzọ ife ha ọfufe.

15 Ma o gēru, ọ buru na i gegh nti olu Jehova, bụ Chineke-gi, ilezi anya ime ihe nile Ọ nyere n'iwu na ukpuru-Ya nile nke mu onwem nēnye gi n'iwu ta; na nkọcha nile ndia gābiakwasi gi, we rue gi aru. 16 Onye anābu ọnu ka i gābu n'obodo, onye anābu ọnu ka i gābu kwa n'ohia. 17 Ihe anābu ọnu ka abọ-gi na ihe-gi iji gwọ achicha gābu. 18 Ihe anābu ọnu ka ọ gābu, bụ nkpuru nke afọ-gi, na nkpuru nke ala-ubi-gi, na umu chi-gi muru, na umu igwè ewu na aturu-gi. 19 Onye anābu ọnu ka i gābu na nbata-gi, onye anābu ọnu ka i gābu kv. a n'ọpupu-gi. 20 Jehova gēzikwasi gi ọbubu-ọnu, na ọbuba-aghara, na ibasi-nba-ike, nime nseti aka-gi nile nke i nēme, rue mbe agēkpochapu gi, ru kwa mbe i gāla n'iyi ngwa ngwa; n'ih ihe ọjọ nke omume-gi nile nke i ji rapum. 21 Jehova gēme ka ajọ ọria nke nēfe efe rapara n'aru-gi, rue mbe Ọ gēme ka i gwupu n'elu ala ahu, ebe gi onwe-gi nābā inweta ya. 22 Jehova gēwere

ọtita-aru, were kwa aru-ọku, were kwa nruru-ọku, were kwa oké okpom-ọku, were kwa mma-agma, were kwa nchakpo, were kwa ọmuma-ebü, tiḅue gi; ha gāchu kwa gi rue mbe i gāla n'iyi. 23 Elu-igwe-gi nke di n'elu isi-gi gābu kwa ọla, ala nke di n'okpuru gi gābu kwa igwè. 24 Jehova gēme ka miri-ozuzo nke ala-gi buru uzuzu na aja: o gēsi n'elu-igwe dakwasi gi, rue mbe agēkpochapu gi. 25 Jehova gēme ka ctibue gi n'iru ndi-iro-gi: n'otù uzọ ka i gāpukuru ha, ma n'uzọ asa ka i gābalaga n'iru ha: i gāghọ-kwa-ra ala-eze nile nke uwa ihe-ntughari. 26 Ozu-gi gābu-kwa-ra anu-ufe nile nke elu-igwe, bu-kwa-ra anumanu nke uwa, ihe-oriri, onye-nchuli adigh kwa. 27 Jehova gēwere ihe-ofifi Ijipt, were kwa emerod, were kwa abà, were kwa ọkọ, tiḅue gi, nke anāpugh ime ka aru-gi di nma na ya. 28 Jehova gēwere ara-ọwiwi, were kwa ikpu-isi, were kwa ibobo nke obi, tiḅue gi: 29 i gāsoghari kwa isi n'etiti ehie, dika onye - isi nāsoghari n'ochichiri, i gagh-eme kwa ka ije-gi ọ bula ga nke-oma: i gābu kwa nāni onye anēmeḅu emeḅu na onye anānapu ihe-ya n'ike ubochi nile, onye-nzọputa adigh kwa. 30 I gēkwe nkwa ilu nwunye, ma ya na nwoke ọzọ gēdina: i gēwu ulo, ma i gagh-ebi nime ya: i gāku ubi-vine, ma i gagh-eme ka ọ pua na nsọ anāsọ ya. 31 Agēḅu chi-gi n'anya-gi, ma i gagh-eri nime anu-ya: agānapu gi inyinya-ibu-gi n'iru gi, ma agagh-eweghachiri gi ya: agēnye ndi-iro-gi igwè ewu na aturu-gi, ma i gagh-enwe onye-nzọputa. 32 Agēnye ndi ọzọ umu-gi ndikom na umu-gi ndinyon, ma anya-gi ganēle, we dala n'isi n'ichọ ha ogologo ubochi nile: ma ọ digh ihe gādiri ike aka-gi. 33 Nkpuru ala-ubi-gi na ndọḅu-n'ọlu-gi nile ka otù ndi nke i nāmagh gēri; ma i gābu nāni onye anēmeḅu emeḅu na onye anāzọpia azọpia ubochi-gi nile: 34 i we buru onye nāwi ara n'ih ihe-ọhuhu anya-gi abua, nke i gāhu. 35 Jehova gēwere ihe-ofifi ọjọ, nke anāpugh ime ka aru-gi di nma na ya, tie gi n'ikperè-ukwu-gi abua na n'ogwe-ukwu-gi abua, site n'ọbu-ukwu-gi we rue opu-n'isi-gi. 36 Jehova gēme ka gi na eze-gi, nke i gēguzo ka ọ buru eze-gi, jerue otù mba

nke i nāmagh, ma gi onwe-gi ma nna-gi-hà; i gēfè kwa chi di iche iche ozo n'ebe ahu, bú osisi na nkume. 37 I gāgho kwa ihe-iju-anya, na ilu, na ihe-ākūkū, n'etiti ndi ahu nile ebe Jehova gēdu gi je. 38 I gēwere otutu nkpuru-oghgha pua je n'ubi, ma o bu nwanti ka i gāchikōta; n'ihī na igurube gērichapu ya. 39 I gāku ubi-vine di iche iche, lu kwa ha, ma o digh manya-vine i gānu, i gagh-aghokōta kwa nkpuru-vine; n'ihī na ikpuru gēri ha. 40 I gēnwe osisi olive n'okè-ala-gi nile, ma o digh manu i gēte; n'ihī na nkpuru olive gi gāhiosisi. 41 I gāmu umu-ndikom na umu-ndinyom, ma ha agagh-abu nke gi; n'ihī na agādoṭa ha n'agha. 42 Osisi-gi nile na nkpuru ala-ubi-gi ka nbuzu gēnweta. 43 Obia ahu nke nō n'etiti gi gārigo n'elu kari gi, nārigo, nārigo; ma gi onwe-gi ganārīda ala ala. 44 Onye ahu gēbinye gi ihe, ma gi onwe-gi agagh-ebinye ya: onye ahu gābu isi, ma gi onwe-gi gābu odūdū. 45 Obubu-onu nile ndia gābiakwasi gi, chu kwa gi, we rue gi aru, rue mbe agēkpochapu gi; n'ihī na i gegh nti olu Jehova, bú Chineke-gi, idebe ihe nile O nyere n'iwu na ukpuru-Ya nile nke O nyere gi n'iwu: 46 ha gādikwasi kwa gi ibu ihe-iribama na ibu ihe-ebube, dikwasi kwa nkpuru-gi rue mbe ebighe-ebi: 47 n'ihī na i fēgh Jehova, bú Chineke-gi, ofūfē n'ōnu, na n'obi-utō, n'ihī iba-uba nke ihe nile: 48 i gēfè kwa ndi-iro-gi, ndi Jehova gēzi megide gi, n'agu, na n'akpiri-ikpo-nku, na n'iba-otō, na n'ukō ihe nile: o gētiye kwa yoke igwè n'olu-gi, rue mbe o gēkpochapu gi. 49 Jehova gēsi n'ebe di anya bulie otū mba imegide gi, site na nsotu uwa, dika ugo si efe; bú mba nke i nānugh asusuya; 50 mba nke nwere iru di egwu, nke nāhugh okenye iru-oma, nke nēmegh kwa nwata amara: 51 o gēri kwa nkpuru nke anu-ulo-gi, na nkpuru nke ala-ubi-gi, rue mbe agēkpochapu gi: o gagh-ekwe kwa ka oka, na manya-vine ohiu, na manu, na umu ehi-gi muru, na umu igwè ewu na aturu-gi, fōduru gi, rue mbe o gēme ka i la n'iyi. 52 O gānoghigide kwa gi n'agha n'ōnu-uzo-ama-gi nile, rue mbe mḃidi-gi nile gāda, bú mḃidi ahu di elu nke ewusi-kwa-ra ike, nke gi onwe-gi nātukwasi obi na ha,

n'ala-gi nile: o gānoghigide kwa gi n'agha n'ōnu-uzo-ama-gi nile n'ala-gi nile, nke Jehova, bú Chineke-gi, nyeworo gi. 53 I gēri kwa nkpuru nke afō-gi, bú anu-arū umu-gi ndikom na umu-gi ndinyom, ndi Jehova, bú Chineke-gi, nyeworo gi; nime noghigide-n'agha na nime nkpaḃu, nke ndi-iro-gi nākpāḃu gi. 54 Nwoke nke di nro n'etiti gi, nke di kwa pekepeke nke-uku, anya-ya gājo njo n'aru nwanne-ya, na n'aru nwunye nke obi-ya, na n'aru umu-ya fōduru nke o kwere ka ha fōdu: 55 o we ghara inye onye o bula nime ha ufōdu nime anu-arū umu-ya ndi o gēri, n'ihī na o digh ihe o bula fōduru ya; nime noghigide-n'agha na nime nkpaḃu, nke onye-iro-gi nākpāḃu gi n'ōnu-uzo-ama-gi nile. 56 Nwayi nke di nro n'etiti gi, nke di kwa pekepeke, nke nādigh-anwa iguzo obu-ukwu-ya n'ala n'ihī idi-pekepeke na n'ihī idi-nro, anya-ya gājo njo n'aru di nke obi-ya, na n'aru nwa-ya nwoke, na n'aru nwa-ya nwayi; 57 na n'aru ichi-ya nke nēsi n'abata ukwu-ya puta, na n'aru umu-ya nke o nāmu; n'ihī na o gēri ha na nzuzo n'ukō ihe nile: nime noghigide-n'agha na nime nkpaḃu, nke onye-iro-gi nākpāḃu gi n'ōnu-uzo-ama-gi nile. 58 O buru na i lezigh anya ime okwu nile nke iwu a nke edeworo n'akwukwō a, ka i we tua egwu aha nka nke di nsopuru di kwa egwu, JEHOVA, bú CHINEKE-GI; 59 Jehova gēme kwa ka ihe-otiti-gi nile na ihe-otiti nile nke nkpuru-gi di ebube, ha gābu ihe-otiti uku, nke nānoghigide kwa anoghigide, na oria ojo, nke nānoghigide kwa anoghigide. 60 O gēme kwa ka nriaria nile nke Ijpt biaghachi n'aru gi, bu nke i turu ujo; ha gārapara kwa n'aru gi. 61 Oria o bula kwa, na ihe-otiti o bula, nke anēdegī. n'akwukwō iwu a, ha ka Jehova gēme ka ha rigo n'aru gi, rue mbe agēkpochapu gi. 62 Unu gāfōdu kwa ndikom ole-na-ole, n'ebe unu diri ka kpakpando elu-igwe n'uba; n'ihī na i gegh nti olu Jehova, bú Chineke-gi. 63 O gēru kwa, na dika obi toro Jehova utō n'aru unu ime unu nma, na ime ka unu ba uba; otū a ka obi gātō Jehova utō n'aru unu ime ka unu la n'iyi, na ikpochapu unu; ewe ropu unu n'elu ala ahu ebe gi onwe-gi nābā inweta ya. 64 Jehova gēme

kwa ka i ɓasa n'etiti ndi nile, site n'otù nsòtu uwa we rue nsòtu uwa nke-òzò; i gèfè kwa chi di iche iche ọzọ òfùfè n'ebe ahu, nke i nāmagh, ma gi onwe-gi ma nna-gi-hà, bù osisi na nkume. 65 Ma i gagh-enwe atugh-ujọ n'etiti mba ndia, ọbu-ukwu-gi agagh-enwe kwa izu-ike: ma Jehova gēnye gi n'ebe ahu obi nāma jijiji, na ndala-n'isi nke anya, na ọtitaru nke nkpuru-obi: 66 ndu-gi ganākwu kwa èfè n'iru gi; i gātu kwa okè egwu abali na ehie, i gagh-eji kwa ndu-gi aka: 67 i gāsi n'ututu, Ọ gādīm nō nma ma asi na ọ bu anyasi! i gāsi kwa n'anyasi, Ọ gādīm nō nma ma asi na ọ bu ututu! n'ihì okè egwu nke obi-gi nke i gātu, na n'ihì ihe-ọhuhu anya-gi nke i gāhu. 68 Jehova gēme kwa ka i were uḅọ laghachi n'Ijìpt, n'uzọ nke m'siri gi, I gagh-ahu kwa ya ọzọ ma-ọli: unu gēwere kwa onwe-unu renye ndi-iro-unu n'ebe ahu ibu orùndikom na ibu ndinyom nēje ozi, ma onye-ọḅuḅa agagh-adi.

29 1 Ndia bu okwu ọḅuḅa-ndu ahu nke Jehova nyere Moses n'iwu ka ya na umu Israel ɓa n'ala Moab, nāgugh ọḅuḅa-ndu ahu nke Ya na ha ɓara nime Horeb.

2 Moses we kpọ Israel nile òkù, si ha, Unu onwe-unu ahuwo ihe nile nke Jehova mere Fero, me kwa ndi-orù-ya nile, me kwa ala-ya nile, n'anya-unu n'ala Ijìpt; 3 ọnwunwa uku nile nke anya-gi huru, ihe-iriba-ama nile, na ihe-ebube uku ahu nile: 4 ma Jehova enyegh unu obi imara ama, na anya ihu ahu, na nti inu anu, rue ta. 5 Emewokwam ka unu je ije ọgu arọ abua n'ọzara: uwe-unu akapugh nkà n'aru unu, akpukpọ-ukwu-gi akapugh nkà n'ukwu-gi. 6 Ọ digh achicha unu riworo, ọ digh kwa manya-vine ma-ọbu ihe-ọnuunu nke nābà n'anya unu nuworo: ka unu we mara na mu onwem bu Jehova, bù Chineke-unu. 7 Unu we biarue ebe a, Saihon, bù eze Heshbon, na Og, bù eze Beshan, we puta izute ayi ibu agha, ayi we tiḅue ha: 8 ayi we were ala-ha, were ya nye ndi Reuben, nye kwa ndi Gad, nye kwa nkera ebo Manase, n'ihe-nketa. 9 Debe-kwa-nu okwu nile nke ọḅuḅa-ndu a, me kwa ha, ka unu we nwe uche n'ihe nile nke unu nēme.

10 Unu onwe-unu nēguzo ta, unu nile, n'iru Jehova, bù Chineke-unu; ndi-isi-unu, na ebo nile unu, na ndi-okenye-unu, na ndi-odozi-okwu-unu, bù nwoke ọ bula nke Israel, 11 umu-ntakiri-unu, na ndinyom-unu, na ọbla-gi nke nọ n'etiti ọmuma-ulo-ikwū-gi nile, site n'onye nāwa nkù-gi rue onye nēsere miri-gi: 12 ka i we gabiga ba n'ọḅuḅa-ndu nke Jehova, bù Chineke-gi, na n'ihu-iyi-Ya, nke gi na Jehova, bù Chineke-gi, nāḅa ta: 13 ka Ọ we me ka i guzosiere Ya ike ta ibu otù ndi, ka Ya onwe-ya we buru-kwa-ra gi Chineke, dika Ọ gwara gi, na dika Ọ nuru nna-ghà iyi, bù Abraham, na Aisak, na Jakob. 14 Ọ bugh kwa nāni unu ka mu onwem nāḅa ọḅuḅa-ndu a na ihu-iyi a nye; 15 kama ọ bu onye nọ n'ebe a n'etiti ayi nēguzo ta n'iru Jehova, bù Chineke-ayi, ọ bu kwa onye nānogh n'ebe a n'etiti ayi ta: 16 (n'ihì na unu onwe-unu mara otù ayi biri n'ala Ijìpt; na otù ayi gabigara n'etiti mba nile nke unu gabigara agabiga; 17 unu ahuwo kwa ihe-àrù nile ha, na arusi nile ha, bù osisi na nkume na ọla-ọcha na ọla-edo, nke di n'etiti ha:) 18 ka nwoke, ma-ọbu nwayi, ma-ọbu aḅuru, ma-ọbu ebo, we ghara idi n'etiti unu, nke obi-ya nēchighari pua ta n'ebe Jehova, bù Chineke-ayi, nọ, ije ifè chi nile nke mba ahu nile òfùfè; ka nkporogwu nke nāmi nsi na wormwood we ghara idi n'etiti unu; 19 ọ we rue, mḅe ọ gānu okwu nile nke ọḅuḅa-iyi a, na ọ gāgozi onwe-ya n'obi-ya, si, Udo ka m'gēnwe, ọ bu ezie na n'isi-ike nke obim ka m'nēje ije, ka m'we were inubiga-ihe-okè tukwasi n'akpiri-ikpọ-nku; 20 Jehova agagh-ekwe iḅaghara ya, kama mḅe ahu iwe Jehova na ekworo-Ya gākwo anwuru-ọku imegide nwoke ahu, ọḅuḅa-iyi nile edeworo n'akwukwo a gāmakpu kwa n'aru ya, Jehova gēhichapu kwa aha-ya n'okpuru elu-igwe. 21 Jehova gākpaputa kwa ya n'ebo nile nke Israel rue ihe ọjọ, dika ọḅuḅa-iyi nile nke ọḅuḅa-ndu ahu si di nke edeworo n'akwukwo iwu a. 22 Ọḅọ ahu nke di n'iru, bù umu-unu ndi gēbili inochi unu, na onye ala ọzọ nke gēsi n'ala di anya bia, gāsi, mḅe ha nāhu ihe-otiti nile nke ala ahu, na ọria nile ya, nke Jehova jiworo me ka ọ nāria ọria;

23 m̀be ha n̄ahu kwa na ala-ya nile bu brimstone, na nn̄u, na orire-̀oku, na adigh-agma ya nkpuru, na ̀ digh-eme kwa ka ihe pue, na ̀ digh kwa ihe-̀okuk̄u ̀ bufa n̄etolite nime ya, dika nk watu S̄od̄om na Ḡom̄ora na Adma na Zeboim, nke Jehova kwaturu n' iwe-Ya na n' onuma-Ya: 24 ̀ bun̄a mba nile ahu ḡasi, N' ihi gini ka Jehova meworo ala nka ot̄u a? gini bu isi idi-̀oku iwe uku a? 25 Ha ḡasi kwa, ̀ bu n' ihi na ha rapuru ̀ bufa-nda Jehova, b̄u Chineke nke ndi bu nna-ha, nke Ya na ha bara m̀be ̀ mere ka ha si n' ala Ijpt puta; 26 ha we je f̄e chi ̀ zo ̀ of̄uf̄e, kp̄o kwa isi ala nye ha, b̄u chi nke ha n̄amagh, nke ̀ nek̄egh n' ok̄e nye ha: 27 iwe Jehova we di ̀ oku megide ala nka, ime ka nk̄ocha nile nke edeworo n' akwukw̄o a biakwasi ya: 28 Jehova we ropu ha n' ala-ha n' iwe, na n' onuma, na n' ok̄e iwe, we tub̄a ha n' ala ̀ zo, ot̄u ̀ di ta. 29 Ihe nile ezoro ezo diri Jehova, b̄u Chineke-ayi: ma ihe nile ekpughere ekpughe diri ayi, di-kwa-ra umu-ayi rue m̀be ebigh-ebi, ka ayi we me okwu nile nke iwu a.

30 I O ḡeru kwa, m̀be ihe ndia nile ḡabiakwasi gi, b̄u nḡozi alu na nk̄ocha ahu nke m' tiyeworo n' iru gi, m̀be i ḡeme kwa ka ha biaghachi n' obi-gi n' etiti mba nile, ebe Jehova, b̄u Chineke-gi, nupuworo gi, 2 m̀be i ḡewere kwa obi-gi nile na nkpuru-obi-gi nile laghachikuru Jehova, b̄u Chineke-gi, ge kwa nti olu-Ya dika ihe nile si di nke mu onwem n̄enye gi n' iwu ta, gi onwe-gi na umu-gi; 3 na Jehova, b̄u Chineke-gi, ḡeme ka ndi-gi ad̄otara n' agha lata, ̀ genwe kwa obi-ebere n' aru gi, laghachi, chik̄oputa gi nime ndi ahu nile, ebe Jehova, b̄u Chineke-gi, meworo ka i ̀ asa. 4 ̀ buru na onye nke gi enupuru enupu an̄o na ns̄otu elu-igwe, n' ebe ahu ka Jehova, b̄u Chineke-gi, ḡachik̄oputa gi, n' ebe ahu ka ̀ ḡeweputa kwa gi. 5 Jehova, b̄u Chineke-gi, ḡeme kwa ka i ba n' ala ahu nke nna-gi-h̄a nwetara, i ḡenweta kwa ya; ̀ ḡeme kwa gi nma, me kwa ka i ba uba kari nna-gi-ia. 6 Jehova, b̄u Chineke-gi, ḡebi kwa obi-gi, na obi nkpuru-gi, ̀ gw̄u, iwere obi-gi nile, na iwere nkpuru-obi-gi nile, hu Jehova, b̄u Chineke-gi, n' anya, ka i we di ndu. 7 Jehova, b̄u Chineke-gi, ḡetiye kwasi

̀ bufa-iyi ndia nile n' isi ndi-iro-gi, na n' isi ndi n̄akp̄o gi asi, ndi churu gi. 8 Gi onwe-gi ḡalaghachi kwa, ge nti olu Jehova, me ihe nile ̀ nyere n' iwu, nke mu onwem n̄enye gi n' iwu ta. 9 Jehova, b̄u Chineke-gi, ḡeme kwa ka i babiga uba ok̄e n' omume nile nke aka-gi, nime nkpuru nke af̄o-gi, na nime nkpuru nke anu-ulo-gi, na nime nkpuru nke ala-ubi-gi, bayere ezi ihe: n' ihi na obi ḡat̄o kwa Jehova ut̄o ̀ zo n' aru gi ime gi nma, dika obi t̄or̄o Ya ut̄o n' aru nna-gi-h̄a: 10 m̀be i ḡege nti olu Jehova, b̄u Chineke-gi, idebe ihe nile ̀ nyere n' iwu na ukpuru-Ya nile nke edeworo n' akwukw̄o iwu a; m̀be i were obi-gi nile, were kwa nkpuru-obi-gi nile, chigharikute Jehova, b̄u Chineke-gi.

11 N' ihi na ihe a enyere n' iwu nke mu onwem n̄enye gi n' iwu ta, ̀ bugh ihe kariri gi ime ka ̀ bu, ̀ bugh kwa ihe diri gi anya ka ̀ bu. 12 ̀ digh n' elu-igwe, ka i we si, ̀ Nyere ḡarigoro ayi n' elu-igwe, wetara ayi ya, me ka ayi nuru ya, ka ayi we me ya? 13 ̀ digh kwa n' of̄e ok̄e osimiri, ka i we si, ̀ Nyere ḡagabigara ayi n' of̄e ok̄e osimiri, wetara ayi ya, me ka ayi nuru ya, ka ayi we me ya? 14 Kama okwu ahu di gi ezi nso, n' onu-gi, na n' obi-gi, ka i we me ya.

15 Le, etiyewom n' iru gi ta ndu na ezi ihe, na onwu na ihe ̀ zo; 16 n' ihi na mu onwem n̄enye gi iwu ta ihu Jehova, b̄u Chineke-gi, n' anya, na ije ije n' uz̄o-Ya nile, na idebe ihe nile ̀ nyere n' iwu, na ukpuru-Ya nile, na ikp̄e-Ya nile, ka i we di ndu, bu kwa uba, ka Jehova, b̄u Chineke-gi, we ḡozi kwa gi n' ala ahu ebe gi onwe-gi n̄ab̄a inweta ya. 17 Ma ̀ buru na obi-gi echigharia, i we ghara inu anu, kama enufue gi, i we kp̄o isi ala nye chi ̀ zo, we f̄e ha ̀ of̄uf̄e; 18 egosiwom unu ta, na unu aghagh ila n' iyi; unu agagh-eme ka ub̄ochi-unu di anya n' elu ala ahu, ebe gi onwe-gi n̄agabiga J̄odan ib̄a ka i nweta ya. 19 Emewom ka elu-igwe na ala ̀ ba am̄a megide unu ta, na ̀ bu ndu na onwu, nḡozi ahu na nk̄ocha ahu, ka m' tiyeworo n' iru gi: gi r̄or̄o kwa ndu, ka i we di ndu, gi onwe-gi na nkpuru-gi: 20 ihu Jehova, b̄u Chineke-gi, n' anya, na ije nti olu-Ya, na irapara n' aru Ya: n' ihi na Ya onwe-ya bu ndu-gi, na ogologo nke ub̄ochi-gi: ka i we

biri n'elu ala ahu nke Jehova nuru nna-gi-hà iyi, bú Abraham, na Aisak, na Jakob, inye ha.

31 ¹ Moses we je gwa Israel nile okwu ndia. ² **Q** we si ha, **Q**gu arọ isi ka m'bara ta; apughm ipu apu na ibata abata ozo: Jehova asiwokwam, I gagh-agabiga Jodan nka. ³ Jehova, bú Chineke-gi, Ya onwe-ya nāgabiga n'iru gi, Ya onwe-ya gēkpochapu nba ndia n'iru gi, i gēnweta kwa ha: Joshua, ya onwe-ya nāgabiga n'iru gi, dika Jehova kwuworo. ⁴ Jehova gēme kwa ha dika **Q** mere Saihon, me kwa Og, bú ndi-eze ndi-Amorait, me kwa ala-ha; ndi **Q** kpochapuru. ⁵ Jehova gāra kwa ha nye n'iru unu, unu gēme kwa ha dika ihe nile enyere n'iwu si di, nke m'nyeworo unu n'iwu. ⁶ Dinu ike, nwe-kwa-nu ume, unu atula egwu, unu ama-kwa-la jijiji n'iru ha; n'ihì na Jehova, bú Chineke-gi, Ya onwe-ya bu onye gi na Ya nēje; **Q** gagh-ara gi aka, **Q** gagh-arapu kwa gi. ⁷ Moses we kpọ Joshua oku, si ya n'anya Israel nile, Di ike, nwe kwa ume: n'ihì na gi onwe-gi gēgoro ndi nka ba n'ala ahu nke Jehova nuru ndi bu nna-ha iyi inye ha; gi onwe-gi gēme kwa ka ha keta ya. ⁸ Jehova kwa, Ya onwe-ya bu onye nēje n'iru gi; **Q** gānyere gi, **Q** gagh-ara gi aka, **Q** gagh-arapu kwa gi: atula egwu, atu-kwa-la ujo.

⁹ Moses we de iwu a n'akwukwo, were ya nye ndi-nchu-aja, bú umu Livai, ndi nēbu ihe oḅuḅa-ndu Jehova, o nye kwa ndi-okenyè nile nke Israel. ¹⁰ Moses we nye ha iwu, si, N'ogwugwu arọ asa, na mḅe akara àkà nke arọ nrapu ahu, n'ememe ulo-ntu, ¹¹ mḅe Israel nile gābia ka ahu ha anya n'iru Jehova, bú Chineke-gi, n'ebe ahu nke **Q** gārọputa, i gāgu iwu a n'iru Israel nile na nti-ha. ¹² Kpọkọta ndi Israel, bú ndikom, na ndinyom, na umu-ntakiri, na oḅia-gi nke nọ nime onu-uzọ-ama-gi nile, ka ha we nu, ka ha we muta kwa, we tua egwu Jehova, bú Chineke-unu, lezi kwa anya ime okwu nile nke iwu a; ¹³ umu-ha, ndi nāmagh, gānu kwa, we muta itu egwu Jehova, bú Chineke-unu, ubochi nile nke unu onwe-unu nādi ndu n'elu ala ebe unu nāgabiga Jodan inweta ya.

¹⁴ Jehova we si Moses, Le, ubochi-gi igānwu nābiaru nso: kpọ Joshua, guzo-

kwa-nu onwe-unu n'ulo-ikwū nzute, ka M'we nye ya iwu. Moses na Joshua we je, guzo onwe-ha n'ulo-ikwū nzute. ¹⁵ Ewe hu Jehova anya n'Ulo-ikwū ahu n'ogidi igwe-oji: ogidi igwe-oji ahu we guzo n'elu onu-uzọ Ulo-ikwū ahu. ¹⁶ Jehova we si Moses, Le, gi na nna-gi-hà ganēdina; ndi nka gēbili kwa, soro chi ala ozo nile nke ala ahu kwa iko, bú ebe ha onwe-ha nābà n'etiti ya, ha gārāpukwam, mebi kwa oḅuḅa-ndum nke Mu nā ha bara. ¹⁷ Iyem gādi kwa oḅuḅa megide ha n'ubochi ahu, M'gārāpu kwa ha, zopu irum n'aru ha, ha gābu kwa ihe agēri eri, otutu ihe oḅuḅa na ahuhu gāchọta kwa ha; ha gāsi kwa n'ubochi ahu, **Q** bugh n'ihì na Chineke-ayi anogh n'etiti ayi ka ihe oḅuḅa ndia chọtaworo ayi? ¹⁸ Mu onwem aghagh kwa izo irum n'ubochi ahu n'ihì ihe oḅuḅa nile nke ha meworo, n'ihì na ha echewo chi di iche iche ozo iru. ¹⁹ Ma uḅu a, Derenu onwe-unu abù a, gi zi kwa ya umu Israel: tiye ya n'onu-ha, ka abù a we burum ihe-àmà megide umu Israel. ²⁰ N'ihì na mḅe M'gēmewori ka ha ba n'ala ahu nke M'nuru ndi bu nna-ha iyi, bú ala miri-ara-ehi na manu-anu nērù nime ya; mḅe ha gēriwo-kwa-ri ihe, afo eju kwa ha, ha we ma abuba; ha gēche kwa chi ozo iru, fē ha ofufē, we leliam anya, mebi kwa oḅuḅa-ndum. ²¹ **Q** gēru kwa, mḅe otutu ihe oḅuḅa na ahuhu gāchọta ha, na abù a gāḅa àmà n'iru ha dika ihe-àmà; n'ihì na agagh-echezo ya pua n'onu nkpuru-ha: n'ihì na amawom ncheputa-ha nke ndi ahu nēme ta, tutu Mu eme ka ha ba n'ala ahu nke M'nuru iyi inye ha. ²² Moses we de abù a n'akwukwo n'ubochi ahu, zi kwa ya umu Israel. ²³ **Q** we nye Joshua nwa Nun iwu, si, Di ike, nwe kwa ume: n'ihì na gi onwe-gi gēme ka umu Israel ba n'ala ahu nke M'nuru ha iyi inye ha: Mu onwem gānyere-kwara gi.

²⁴ **O** rue, mḅe Moses debisiri okwu nile nke iwu a n'akwukwo, rue mḅe edezuru ha, ²⁵ na Moses nyere ndi Livai, ndi nēbu ihe oḅuḅa-ndu Jehova, iwu, si, ²⁶ Were akwukwo iwu a, tiye ya n'akuku ihe oḅuḅa-ndu Jehova, bú Chineke-unu, ka o we di n'ebe ahu ibu ihe-àmà megide gi. ²⁷ N'ihì na mu onwem amawo nnupu-isi-gi, na nkwes-

olu-ike-gi: le, m̀be m'nānọ ndu n'etiti unu ta, unu aburuwo ndi nānupu isi n'okpuru Jehova; ùnu gēsi aña ghara inupu isi kari nke-uku m̀be ọnwum gasiri? 28 Kpọkọtaranum ndi-okenye nile nke ebo nile unu, na ndi-odozi-okwu-unu, ka m'kwu kwa okwu ndia na nti-ha, me ka elu-igwe na ala ̀ba àmà megide ha. 29 N'ihì na amawom na m̀be ọnwum gasiri unu gēbibi onwe-unu nke-uku, wezuga onwe-unu n'uzọ ahu nke m'nyeworo unu n'iwu; ihe ọjọ gādakwasi kwa unu na m̀be ikpe-azu nke ubọchi ndia; n'ihì na unu gēme ihe ọjọ n'anya Jehova, ikpasu Ya iwe n'omume aka-unu.

30 Moses we kwue na nti nkpọkọta nile nke Israel okwu nile nke abù a, rue m̀be ekwuzuru ha.

32 1 Nānu nti, unu elu-igwe, ka m'kwu kwa ihe;

Ka uwa nu kwa okwu ọnum:

- 2 Nmutam gātasi dika miri-ozuzo, Okwu-ọnum ganērụpata dika igirigi; Dika nshansha-miri n'elu ahìhia ndu, Di kwa ka oké miri-ozuzo n'elu ihè-ọkukù:
- 3 N'ihì na aha Jehova ka m'gākpọsa: Nyenu Chineke-ayi idi-uku.
- 4 Oké nkume ahu, ihe zuru oké ka ọlu-Ya bu: N'ihì na uzọ-Ya nile bu ikpé ziri ezi: Chineke Nke kwesiri ntukwasi-obi, Nke nēnwegh ajọ omume, Onye ezi omume na onye ziri ezi ka Ọ bu.
- 5 Ha ebibiwo onwe-ha, ọ bugh nke umu-Ya ka ọlu nke di ha n'aru bu. Ha bu ọbọ ̀bagọrọ abagọ nke rọ-kwara arọ.
- 6 Ùnu nēnyeghachi Jehova otù a, Unu ndi-nzuzu ndi nāmagh ihe? Ọ bugh Ya onwe-ya bu nna-gi onye nwetaworo gi? Ya onwe-ya emewo gi, me kwa ka i guzosie ike.
- 7 Cheta ubọchi nile nke m̀be ebigh-ebi gara aga, Ghọta arọ nke ọtutu ọbọ: Jua nna-gi, o gēgosi kwa gi; Jua ndi-okenye-gi, ha gāgwa kwa gi.
- 8 M̀be Onye kachasi ihe nile elu mere ka mba nile keta ihe-ha, M̀be Ọ kesara umu madu,

Ọ guzoro oké nile nke ndi nile Dika ọnu-ọgugu umu Israel si di.

- 9 N'ihì na oké Jehova bu ndi-Ya; Jakob bu akuku ihe-nketa-Ya.
- 10 Ọ chọtara ya n'ala ọzara, Na n'ihè tọbọrọ nkiti, bù ala tọbọrọ n'efu nke nābọ uja. Ọ nāba ya buruburu, Ọ nēme ka ọ ghọta ihe, Ọ nēchezi ya dika nwantanta anya-Ya:
- 11 Dika ugo nākpọte umu di n'akwu-ya, Nērughari n'elu umu-ya, Nābasa nkù-ya, nāghọrọ ha, Nēbu ha n'elu nkù-ya:
- 12 Otù a Jehova, nāni Ya, nēdu ya, Ọ digh kwa chi ala ọzọ diyere ya.
- 13 Ọ nēme ka ebe di elu nke uwa būru ya dika inyinya, Ọ we rie ihe-ọmume nke ubi; Ọ me-kwa-ra ya ka ọ mia manu-añu site na nkume di elu, Na manu site n'oké nkume ọmù;
- 14 Miri-ara nke raru araru nke igwè ehi, na miri-ara nke igwè ewu na aturu, Ya na abuba umu-aturu, Na ebulu àbọ Beshan, na ewu, Tiyere abuba obi ọka wheat; Ọbara nkpuru-vine ka i nāñu kwa, bù manya-vine.
- 15 Jeshurun we ma abuba, we ̀ba ukwu: I mawo abuba, i buwo ibù, abuba ekpuchiwo aru-gi: Ọ we rapu Chineke nke mere ya, We kpọ Oké Nkume nke nzọputa-ya onye-nzuzu.
- 16 Ha nēwere ndi ala ọzọ me ka O kwo ekworo, Ha nēwere ihe-àrù di iche iche kpasue Ya iwe.
- 17 Ha nāchuru ndi-mọ ọjọ aja, ndi nābugh Chineke, Bù chi ha nāmagh, Ndi ọhu ndi si n'ebe di nso bata, Ndi nna-unu-hà nātugh ujọ.
- 18 Oké Nkume ahu nke muru gi ka i nēchefu, I chezọwo kwa Chineke nke muputara gi.
- 19 Jehova we hu ya, we lelia ha anya, N'ihì nkpasu-iwe nke umu-Ya ndikom na umu-Ya ndinyom.
- 20 Ọ we si, Ka M'zopu irum n'ebe ha nọ,

- M'gāhu ihe gābu ikpe-azu-ha:
N'ihī na ọbọ nke nābākuta azu ka ha
bu,
Umu ndi nēkwesigh okwukwe.
- 21 Ha onwe-ha ewerewo ihe nābugh
Chineke mem ka M'kwo ekworo;
Ha ewerewo ihe-efu nile ha kpasuem
iwe:
Mu onwem gēwere kwa ndi nābugh
ndi me ha ka ha kwo ekworo;
Mba nzuzu ka M'gēwere kpasue ha
iwe.
- 22 N'ihī na amuyewo ọku n'iwem,
Ọ nēre kwa rue ala-mọ nke dichasi
ala,
O nēri pia kwa uwa na ihe-omume-
ya,
Nēme kwa ka ntọ-ala nile nke ugwu
nile nwuru ọku.
- 23 M'gēkpokwasi kwa ha ihe ọjọ;
M'gābapusi àkùm nile n'aru ha:
- 24 Ha gābu ndi tara aru n'agu, na ndi
nruru-ọku ruḅuworu,
Ya na nbipu di ilu;
Ezè anumanu ka M'gēzikwasi kwa
ha,
Ya na edide nke ihe nākpū akpu nke
àjà.
- 25 Mma-agma gābaba madu aka nwa
n'èzi,
Oké ujọ gābaba kwa n'ime-ulo nile;
O gēkpochapu ma okorobia ma nwa-
abọghọ nāmagh nwoke,
Nwa nānu ara tiyere onye-isi-awọ.
- 26 Asiwom, M'gāfupu ha,
Me ka ncheta-ha kwusi n'etiti madu:
- 27 Ma ọ buru na atughm ujọ nkpasu-
iwe onye-iro,
Ka ndi nākpābu ha we ghara ichemie,
Ka ha we ghara isi, Aka-ayi di elu,
Ọ bugh Jehova meworo ihe a nile.
- 28 N'ihī na mba nke furu efu n'ebe idu-
ọdu di ka ha bu,
Nghọta adigh kwa nime ha.
- 29 Ọ gādīm nọ nma ma asi na ha mara
ihe, nwe kwa uche na nka,
Ma asi na ha gāghọta ikpe-azu-ha!
- 30 Ọtù onye gēsi aña chu nnù madu
abua na ọgu iri,
Màdu abua gēsi kwa aña me ka orù
nnù madu na nnù madu ise ọalaga,
Ma ọ buru na Oké Nkume-ha eregh
ha,
Ọ buru kwa na Jehova emechibidogh
ha uzọ?
- 31 N'ihī na oké nkume-ha adigh ka Oké
Nkume-ayi,
Ndi-iro-ayi bu kwa ndi-ikpe.
- 32 N'ihī na ọ bu n'osisi vine nke Sọdọm
ka osisi vine ha sitere,
Site kwa n'ubi Gọmọra:
Nkpuru-vine-ha bu nkpuru-vine
nisi,
Uyọkọ di ilu ka ha nwere:
- 33 Edide agwọ di ogologo ka manya-
vine-ha bu,
Na nsi di irè nke aju-ala.
- 34 Nka abugh ihe akwakọbaworo n'ebe
m'nọ,
Ihe akaworo akàrà n'ulo-àkùm?
- 35 Mu nwe ọbọ na nkwughachi,
Na mbe ukwu-ha gābūchapu:
N'ihī na ubochi nhuju-anya-ha di
nso,
Ihe nke ejikereworo ha nābia kwa
ngwa ngwa.
- 36 N'ihī na Jehova gēkpeputa ndi-Ya,
Cheghari kwa ncheghari bayere ndi-
orù-Ya;
Mbe Ọ nāhu na ihe-iyè-aka-ha
alawo,
Ọ digh kwa onye ebochiri ebochi
ma-ọbu onye arapuru arapu
fọduru.
- 37 Ọ gāsi kwa, Ọle ebe chi nile ha nọ?
Bù oké nkume nke ha ọbàrà nime
ya;
- 38 Nke nēri abuba àjà nile ha,
Nānu kwa manya-vine nke àjà-ihe-
ọnuu-ha;
Ka ha bilie, yere unu aka,
Ka ọ buru ebe-nzuzo n'elu unu.
- 39 Uḅu a, hunu na Mu onwem, Mu
onwem bu Ya,
Ọ digh kwa chi ọzọ Mu na ya nọ:
Mu onwem nēme ka anwua, M'nēme
kwa ka adi ndu;
M'tiḅuwo etiḅu, Mu onwem gēme
kwa ka aru di ike:
Ọ digh kwa onye nānaputa n'akam.
- 40 N'ihī na anameweli akam elu nye elu-
igwe,
We si, Mu onwem nādi ndu rue
mbe ebighe-ebi,
- 41 Ọ buru na amuam mma-agma
nēḅupu àmùmà,
Ọ buru kwa na akam ejide ikpe;
M'gābọghachi ọbọ n'aru ndi
nēmegidem,
M'gākwughachi kwa ndi nākpọm asi.

42 M'gēme ka ákúm nile núbiga ọbara okè,
Mma-agham gēri kwa anu-aruru;
Site n'ọbara ndi eburu ebu na ndi adotara n'agha,
Site n'isi ndundu onye-iro.

43 Unu mba ọzọ, soronu ndi-Ya ti nkpu ọnu:
N'ihí na Ọ gābọ ọbọ ọbara ndi-orú-Ya,
Ọbọ ka Ọ gāboghachi kwa n'aru ndi nēmegide Ya,
O gēkpuchi kwa nmehie ala-Ya na ndi-Ya.

44 Moses we bia, kwue okwu nile nke abù a na nti ndi Israel, ya onwe-ya, na Hoshea nwa Nun. 45 Moses we gwabie Israel nile okwu nile ndia: 46 ọ we si ha, Tukwasi obi-unu n'okwu nile nke mu onwem nābara unu àmà ta; nke unu gēnye umu-unu n'iwu, ka ha lezie anya ime okwu nile nke iwu a. 47 N'ihí na ọ bugh ihe efu ka ọ bu n'ebe unu nọ; n'ihí na nka bu ndu-unu, ọ bu kwa ihe a ka unu gēwere me ka ubochi-unu di anya n'elu ala, ebe unu onwe-unu nāgabiga Jodan inweta ya.

48 Jehova we gwa Moses okwu n'otù ubochi ahu, si, 49 Rigo n'ugwu a nke Abarim, bú ugwu Nebo, nke di n'ala Moab, nke di n'iru Jeriko; le kwa ala Kenean anya, bú nke Mu onwem nēnye umu Israel n'ihe-onwunwe: 50 gi nwu kwa n'ugwu ahu ebe i nārigo, ka achikọta kwa gi na umu-nna-gi n'alamọ; dika Eron, bú nwa-nne-gi, nwuru n'ugwu Hoa, ewe chikọta ya na umu-nna-ya n'ala-mọ: 51 n'ihí na unu mekpuru ihe-nmekpu megidem n'etiti umu Israel na miri Meriba Kedesh, n'ọzara Zin; n'ihí na unu edoghm nsọ n'etiti umu Israel. 52 N'ihí na ọ bu na ncherita-iru ka i gāhu ala ahu; ma i gagh-abà n'ebe ahu n'ala ahu nke Mu onwem nēnye umu Israel.

33 I Nka bu kwa ngozi ahu, nke Moses, bú onye nke Chineke, gọziri umu Israel tutu ọnwu-ya. 2 Ọ we si,

Jehova siri na Sainai bia,
Si kwa na Sia walitere ha;
O siri n'ugwu Peran nwuputa,
O si-kwa-ra na ndi nsọ anāpugh iguta ọnu bia:
Ọku din'aka-nri-Ya, bú iwu enyereha.

3 E, Ọ nāhu ndi nke Ya nile n'anya;
Ndi nsọ Ya nile di n'aka-gi:
Ndi ahu we nọdu ala n'ukwu-gi;
Onye ọ bula gānata ufodu nime okwu-gi.

4 Iwu ka Moses nyere ayi,
Bú ihe-nnweta nke nkpọkọta Jakob.

5 Ọ we buru eze nime Jeshurun,
Mbe ndi-isi ndi Israel chikọtara onwe ha,
Ebo nile nke Israel n'otù.

6 Ka Reuben di ndu, ghara kwa inwu;
Ma ka ndikom-ya di ole-na-ole.

7 Nka bu kwa ngozi nke Juda: ọ we si,

Jehova, nu olu Juda,
Me kwa ka ọ bakute ndi-ya:
Aka-ya abua aluworo ya onwe-ya ọgù;

Onye-iyē-aka megide ndi nākpābu ya ka I gābu.

8 Ọ we kwue ihe bayere Livai, si,
Izu-okè-Gi na Ihè-Gi diri onye-ebere-Gi,

Onye I nwara na Masa,
Onye Gi na ya nēse okwu n'akuku miri Meriba;

9 Onye ahu nke nēkwu okwu bayere nna-ya, baye-kwa-ra nne-ya, si,
Ahughm ya;

Umu-nne-ya ka ọ nāmatagh kwa;
Umu-ya ka ọ nāmagh kwa;
N'ihí na ha edebewo okwu-ọnu-Gi,
Ọbuḅa-ndu-Gi ka ha nēchezi kwa.

10 Ha gēzì Jakob ikpé-Gi nile,
Iwu-Gi ka ha gēzì kwa Israel:
Ha gētiye ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ n'imi-Gi,

Tiye kwa àjà-nsuresi-ọku n'elu ebe-ichu-aja-Gi.

11 Jehova, gọzie àkù-ya,
Ka ọlu aka-ya abua tọ kwa Gi utọ:
Mapue úkwù ndi nēbili imegide ya,
Na nke ndi nākpọ ya asì, ka ha ghara ibili ọzọ.

12 O kwuru ihe bayere Benjamin, si,
Onye Jehova huru n'anya gēbi na ntukwasi-obi n'akuku Ya;
O nēkpuchi ya ogologo ubochi nile,
Ọ bu kwa n'etiti ubu-Ya abua ka o nēbi.

13 Ọ we kwue ihe bayere Josef, si,
Ihe Jehova nāgọzi ka ala-ya bu:

- Site n'ihe di oké ọnu-ahia nke elu-igwe, site n'igirigi,
Site kwa n'ọbu-miri nke nāmakpu n'okpuru.
- 14 Site kwa n'ihe di oké ọnu-ahia nke ihe-omume anyanwu,
Site kwa n'ihe di oké ọnu-ahia nke ihe-npuputa nke ọnwa nile.
- 15 Site kwa n'isi ihe nke ugwu nke di site na m̀be ochie,
Site kwa n'ihe di oké ọnu-ahia nke ugwu ntà di m̀be ebigh-ebi.
- 16 Site kwa n'ihe di oké ọnu-ahia nke uwa na ùjù-ya,
Na obi-oma nke Onye bi n'osisi ntà: Ka ngozi ahu biakwasi n'isi Josef, Na n'opu-n'isi nke onye ekewapuru n'etiti umu-nne-ya.
- 17 Nwa ehi-ya buru uzọ mu, ima-nma diri ya;
Mpi nke atu ka mpi-ya abua bu kwa:
Ọ gēwere ha sọkọta ndi nile, rue nsọtụ nile nke uwa:
Ndi ahu bu kwa usu nile nke orù nnù ndikom na nnù ise nke Efraim,
Ndi ahu bu kwa usu nile nke nnù ndikom abua na ọgu iri nke Manase.
- 18 Ọ we kwue ihe bayere Zebulun, si, Zebulun, n̄uria ọnu n'ọpupu-gi;
Isaka, n̄uri kwa ọnu n'ulo-ikwū-gi nile.
- 19 Ha gākpo ndi nile bia n'ugwu;
N'ebe ahu ka ha gāchu aja ezi omume:
N'ihì na njuputa nke oké osimiri nile ka ha gāmí dika ara,
Ya na ihe nile zoro ezo nke ezoro n'ājà.
- 20 Ọ we kwue ihe bayere Gad, si,
Onye agoziri agozi ka Ọ bu, bù Onye nēme ka Gad sa mbara:
Dika nne-odum ka o nēbi,
Ọ nādọka kwa ogwe-aka, ya na opu-n'isi.
- 21 Ọ nāhuta-kwa-ra onwe-ya ihe mbu,
N'ihì na ebe ahu ka ekpuchiri oké onye nēnye iwu;
Ọ we soro ndi-isi ndi Israel bia,
Ezi omume nke Jehova ka ọ mere,
Na ikpè-Ya nile n'ebe Israel nọ.
- 22 Ọ we kwue ihe bayere Dan, si,
Dan bu nwa odum,
O nēsi na Beshan maputa.
- 23 Ọ we kwue ihe bayere Naftali, si,
Naftali, onye ewere ihe-uto me ka afọ ju gi,
Onye juputa-kwa-ra na ngozi Jehova:
Gi nweta Ọdida-anyanwu na Ndida.
- 24 Ọ we kwue ihe bayere Asha, si,
Onye agoziri agozi n'umu ka Asha bu;
Ka ihe-ya tọ umu-nne-ya uto,
Ka ọ zoye kwa ukwu-ya na manu.
- 25 Igwè na ọla ka akpukpo-ukwu-gi gābu;
Dika ubochi-gi nile si di kwa, otú a ka ume-gi gādi.
- 26 Ọ digh onye di ka Chineke, gi Jeshurun,
Onye elu-igwe nēbu dika inyinya n'iyere gi aka,
Onye mbara-igwè nēbu kwa nime nbili-elu-Ya.
- 27 Ebe-obibi-gi ka Chineke nke di site na m̀be ochie bu,
N'okpuru ka ogwe-aka m̀be ebigh-ebi di kwa:
Ọ chupu-kwa-ra onye-iro n'iru gi,
We si, Kpochapu.
- 28 Israel we biri na ntukwasi-obi,
Isi-iyi Jakob nāni ya iche,
N'ala ọka na manya-vine ọhu;
Ọzọ, elu-igwe-ya nātasi igirigi.
- 29 Onye ihe nile nāgara nke-oma ka i bu, Israel:
Ọnye di ka gi? bù ndi Jehova zopotaworo,
Onye bu ọta nke iye-aka-gi,
Onye bu kwa mma-agma nke nbili-elu-gi!
Ndi-iro-gi gērube kwa isi aghughọ n'okpuru gi;
Gi onwe-gi gāzokwasi kwa ebe di elu nke ha ukwu.
- 34** 1 Moses we si n'ala ihe nādigh nke Moab rigorue ugwu Nebo, rue elu Pisca, nke di n'iru Jeriko. Jehova we me ka ọ hu ala ahu nile; Gilead, rue Dan; 2 na Naftali nile, na ala nke Efraim na Manase, na ala nile nke Juda, rue oké osimiri nke di n'azu; 3 na Negeb, na Buruburu-ala nke ndagwurugwu Jeriko, bù obodo nkwu, rue Zoa. 4 Jehova we si ya, Nka bu ala ahu nke M'nuru Abraham iyi, ñu-kwa-ra Aisak, ñu-kwa-ra Jakob, si, Ọ bu nkpuru-gi ka M'gēnye ya: emewom ka

i were anya-gi abua hu ya, ma i gagh-agabiga n'ebe ahu. 5 Moses, bú orú Jehova, we nwua n'ebe ahu n'ala Moab, n'okwu-ónu Jehova. 6 Ọ we lie ya na ndagwurugwu ahu n'ala Moab na ncherita-iru Bet-peoa: ma ọ digh onye mara ili-ya rue ta. 7 Moses bara ọgu arọ isi mbe ọ nwuru: anya-ya adigh-ahu inyogh-inyogh, ume-ya apugh n'aru-ya. 8 Umu Israel we kwara Moses ákwá n'ala ihe nādigh nke Moab orú ubochi na iri: ubochi nile nke ikwa-ákwá, bú oruru-újú Moses, we zue. 9 Joshua

nwa Nun we juputa na mọ nke amam-ihe; n'ihí na Moses ebikwasiwo ya aka-ya abua: umu Israel we ge ya nti, me kwa dika Jehova nyere Moses iwu. 10 Ọ digh kwa onye-amuma biliri ọzọ n'Israel dika Moses, onye Jehova mara iru na iru; 11 bayere ihe-iriba-ama nile na ihe-ebube nile, nke Jehova zigara ya ime n'ala Ijipt, ime Fero, na ime ndi-orú-ya nile, na ime ala-ya nile; 12 baye-kwa-ra aka ahu di ike nile, baye-kwa-ra ihe egwu uku ahu nile, nke Moses mere n'anya Israel nile.

AKWUKWỌ JOSHUA

1 I O rue, mbe ọnwu Moses, bú orú Jehova, gasiri, na Jehova gwara Joshua nwa Nun, bú onye nējere Moses ozi, okwu, si, 2 Moses, bú orúm, anwuruwo; ma uhu a bilie, gabiga Jodan nka, gi onwe-gi, na ndi nka nile, rue ala ahu nke Mu onwem nēnye ha, bú umu Israel. 3 Ebe ọ bula nke ọbu-ukwu-unu gāzokwasi, unu ka M'nyeworo ya, dika M'gwara Moses okwu. 4 Site n'ozara, na Lebanon nka, we rue osimiri uku ahu, bú osimiri Yufretis, ala nile nke ndi Het, we rue oké osimiri chere iru n'odida-anyanwu, ka oké-ala unu gādi. 5 Ọ digh nwoke ọ bula gēguzo onwe-ya n'iru gi ubochi nile nke ndu-gi: dika M'nyere Moses, otú a ka M'gānyere gi: M'gagh-ara gi aka, M'gagh-arapu kwa gi. 6 Di ike, nwe kwa ume: n'ihí na gi onwe-gi gēme ka ndi nka keta ala ahu nke M'nuru nna-ha iyi inye ha. 7 Nāni, di ike, nwe kwa ume nke-uku, ilezi anya ime dika iwu ahu nile si di, nke Moses, bú orúm, nyere gi n'iwu: ewezugala onwe-gi na ya n'aka-nri ma-ọbu n'aka-ekpe, ka i we nwe uche n'ebe ọ bula i nēje. 8 Akwukwọ iwu a agagh-apu n'onu-gi, kama i gātughari uche nime ya ehie na abali, ka i we lezie anya ime dika ihe nile si di nke edeworo nime ya: n'ihí na mbe ahu i gēme ka ije-gi ga nke-oma, mbe ahu i gēnwe kwa uche. 9 Ènyeghm i iwu? Di ike, nwe kwa ume; amala jijiji, atu-kwa-la ujo:

n'ihí na Jehova, bú Chineke-gi, nnyere gi n'ebe ọ bula i nēje.

10 Joshua we nye ndi-ochi-agma ndi Israel iwu, si, 11 Gabiganu n'etiti ọmuma-ulo-ikwū, nye ndi Israel iwu, si, Doziere onwe-unu ihe unu gēri n'uzo; n'ihí na ọ fọduru ubochi atọ unu ewe gabiga Jodan nka, ibā nime inweta ala ahu nke Jehova, bú Chineke-unu, nēnye unu inweta ya.

12 Joshua gwa-kwa-ra ndi Reuben, na ndi Gad, na nkera ebo Manase, okwu, si, 13 Chetanu okwu ahu nke Moses, bú orú Jehova, nyere unu n'iwu, si, Jehova, bú Chineke-unu, nēme ka unu zuru ike, Ọ gēnye kwa unu ala nka. 14 Ndinyom-unu na umu-ntakiri-unu na anu-ulo-unu gāndu n'ala ahu nke Moses nyere unu n'ofe Jodan; ma unu onwe-unu gāgabiga n'iru umu-nne-unu, chiri ihe-ekike-agma, ndi-dike nile, bú dinkpā, unu gēye-kwa-ra ha aka; 15 rue mbe Jehova gēme ka umu-nne-unu zuru ike, dika Ọ meworo unu, ha we nweta, ọbunā ha onwe-ha, ala ahu nke Jehova, bú Chineke-unu, nēnye ha: unu we laghachi n'ala nke ihe-nnweta-unu, we nweta ya, bú nke Moses, bú orú Jehova, nyere unu n'ofe Jodan n'uzo ọwuwa-anyanwu. 16 Ha we za Joshua, si, Ihe nile nke I nyeworo ayi n'iwu, ayi gēme ya, ebe ọ bula i gēziga ayi, ayi gēje ya. 17 Dika ihe nile si di nke ayi gere Moses nti nime ya, otú a ka ayi gēge gi

nti: nání, Jehova, bú Chineke-gi, nọyere gi, dika Ọ nọyere Moses. 18 Onye ọ bula nke gānupu isi n'okwu-ọnu-gi, nke nānugh kwa okwu-gi nile n'ihe nile nke i nēnye ya n'iwu, agēme ka ọ nwua: nání, di ike, nwe kwa ume.

2 1 Joshua nwa Nun we si na Shitim zipu ndikom abua na nzuzo, bú ndiledo, si, Jenu, le ala ahu, na Jeriko. Ha we je, ba n'ulo otù nwayi nākwa iko, aha-ya bu Rehab, ha we dina n'ebe ahu. 2 Ewe gwa eze Jeriko okwu, si, Le, ndikom batara n'ebe a n'abali a sitere n'umu Israel ileputa ala-ayi. 3 Eze Jeriko we zigara Rehab ozi, si, Me ka ha puta, bú ndikom ahu ndi bakutere gi, ndi bara n'ulo-gi: n'ihí na ọ bu ileputa ala nka nile ka ha biaworo. 4 Nwayi ahu we kuru ndikom abua ahu, zobe ha; ọ we si, Ọ bu otù a, ndikom ahu bakuterem, ma amaghm ebe ha si bia: 5 o rue, m̀be agaje imechi ọnu-uzọ-ama, n'ọchichiri, na ndikom ahu puru: amaghm ebe ndikom ahu jere: chuanu ha ngwa ngwa; n'ihí na unu gēru ha aru. 6 Ma ya onwe-ya mere ka ha rigo n'elu-ulo, ọ we zobe ha n'ókporò flax, nke edoro n'usoro nye ya n'elu-ulo. 7 Ndikom ahu we nāchu ha n'uzọ Jodan rue ngabiga-miri: ha we mechie ọnu-uzọ-ama m̀be ndi nāchu ha n'azu pusiri. 8 Ma tutu ha onwe-ha edina ala, nwayi ahu we rigokuru ha n'elu-ulo; 9 ọ si ndikom ahu, Amawom na Jehova enyewo unu ala nka, amawokwam na oké ujọ-unu adakwasiwo ayi, amawokwam na ndi nile nēbi n'ala nka àbazewo n'iru unu. 10 N'ihí na ayi anuwo otù Jehova mere ka miri Oké Osimiri Uhie takọrọ n'iru unu, m̀be unu siri n'Ijpt puta; na ihe unu mere eze abua nke ndi-Amorait, ndi bi n'ofè Jodan, bú Saihon na Og, ndi unu wezugara ka ebibie ha. 11 Ma m̀be ayi nuru ya, obi-ayi we lọ ayi miri, ọ digh kwa mọ guzoro ọzọ nime nwoke ọ bula, n'ihí unu: n'ihí na Jehova, bú Chineke-unu, Ya onwe-ya bu Chineke n'elu-igwe di n'elu, na n'elu uwa di n'okpuru. 12 Ma ubu a, biko, werenu Jehova n̄uaram iyi, n'ihí na emerem unu ebere, na unu, ọbuná unu onwe-unu, gēmere ulo nnam ebere, nyekwam ihe-iriba-ama ezi-okwu: 13 na unu gēme kwa ka nnam, na nnem, na umu-nnem

ndikom, na umu-nnem ndinyom, na ihe nile ha nwere, di ndu, na unu gānaputa kwa ndu-ayi n'ọnwu. 14 Ndikom ahu we si ya, Ndu-ayi lara ndu-unu ka ayi we nwua, ma ọ buru na unu egosigh okwu-ayi nka; o gēru kwa, m̀be Jehova gēnye ayi ala nka, na ayi gēmere gi ebere na ezi-okwu. 15 Ọ we were udọ weda ha site na window: n'ihí na ulo-ya di na m̀bidi obodo, ọ bu kwa n'elu m̀bidi ka o biri. 16 Ọ we si ha, Jenu n'ugwu, ka ndi nāchu unu we ghara izute unu; zo-kwa-nu onwe-unu n'ebe ahu ubochi atọ, rue m̀be ndi nāchu unu gālaghachi: emesi kwa unu gēje ije-unu. 17 Ndikom ahu we si ya, Ayi onwe-ayi gābu ndi ikpe nāmagh n'iyi-gi a nke i meworo ka ayi n̄ua. 18 Le, m̀be ayi onwe-ayi gaje ibata n'ala nka, i gēkegide eriri ogho uhie a nime window nke i ji weda ayi: nna-gi, na nne-gi, na umu-nne-gi, na ulo nna-gi nile, ka i gāchikọta-kwa-ra onwegi n'ulo a. 19 O gēru kwa, na onye ọ bula nke gēsi n'ọnu-uzọ ulo-gi pua n'èzi, ọbara-ya gādikwasi n'isi-ya, ayi onwe-ayi gābu kwa ndi ikpe nāmagh: ma onye ọ bula gi na ya gānọ n'ulo, ọbara-ya gādikwasi n'isi-ayi, ma ọ buru na aka ọ bula adikwasi ya. 20 Ma ọ buru na i gosi okwu-ayi nka, ayi gābu kwa ndi ikpe nāmagh n'iyi-gi nke i meworo ka ayi n̄ua. 21 Ọ we si, Dika okwu nile unu si di, otù a ka ọ gādi. Ọ we zilaga ha, ha we je: ọ we kegide eriri uhie ahu nime window. 22 Ha we je, biarue ugwu ahu, nọdu n'ebe ahu ubochi atọ, rue m̀be ndi nāchu ha laghachiri: ndi nāchu ha we chọ ha n'uzọ ahu nile, ma ha achọtagh ha. 23 Ndikom abua ahu we laghachi, si n'ugwu ahu rida, we gabiga, biakute Joshua nwa Nun; ha we kọrọ ya ihe nile nke dakwasiri ha. 24 Ha we si Joshua, N'ezie Jehova enyewo ala ahu nile n'aka-ayi; ọzọ kwa, ndi nile ndi bi n'ala ahu nā̀bazepu n'iru ayi.

3 1 Joshua we bilie n'isi-ututu, ha we si na Shitim bulie ije, we biarue Jodan, ya onwe-ya na umu Israel nile; ha we nọ ọnọdu-abali n'ebe ahu tutu ha agabiga. 2 O rue, n'ogwugwu ubochi atọ, na ndi-ọchi-agma gabigara n'etiti ọmuma-ulo-ikwū; 3 ha we nye ndi Israel iwu, si, M̀be unu nāhu ìbe ọ̀buba-ndu Jehova, bú Chineke-unu, na

ndi-nchu-aja, bú ndi Livai, ka ha nēbu ya, unu onwe-unu gēsi kwa n'ebe unu nọ bulie ije, we nējeso ya. 4 Nāni, ókè gādi n'etiti unu na ya, dika nnù cubit ise n'otùtù: unu abiarula nso ya, ka unu we mara uzọ nke unu gēsi je; n'ih na unu agabigagh n'uzọ a na m̀e gara aga. 5 Joshua we si ndi Israel, Donu onwe-unu nsọ: n'ih na echi ka Jehova gēme ihe-ebube di iche iche n'etiti unu. 6 Joshua we gwa ndi-nchu-aja okwu, si, Bulienu ihe ọbụba-ndu ahu, gabiga n'iru ndi Israel. Ha we bulie ihe ọbụba-ndu ahu, we nēje n'iru ndi Israel. 7 Jehova we si Joshua, Ta ka M'gāmalite ime ka i di uku n'anya Israel nile, ka ha we mara na otù M'nyere Moses, otù a ka M'gānyere gi. 8 Gi onwe-gi gēnyk kwa ndi-nchu-aja ndi nēbu ihe ọbụba-ndu ahu iwu, si, M̀e unu gābiaru nsọtu miri Jodan, unu gēguzo na Jodan.

9 Joshua we si umu Israel, Bianu nso ebe a, nuru okwu nile nke Jehova, bú Chineke-unu. 10 Joshua we si, Nka ka unu gēji mata na Chineke Nke di ndu nọ n'etiti unu, Ọ ghagh kwa inapu ha ala-ha n'iru unu, bú ndi Kenean, na ndi Het, na ndi-Haivait, na ndi-Perizait, na ndi-Giagashait, na ndi-Amorait, na ndi Jebus. 11 Le, ihe ọbụba-ndu nke Onyc-nwe uwa nile nāgabiga n'iru unu nime Jodan. 12 Ma ụbụ a, werenu n'onwe-unu ndikom iri na abua sitere n'ebo nile nke Israel, otù nwoke otù nwoke diri ebo ọ bula. 13 O gēru kwa, m̀e ọbu-ukwu ndi-nchu-aja ndi nēbu ihe Jehova, bú Onye-nwe uwa nile, gēzu ike nime miri Jodan, na agēbipụ miri Jodan, bú miri nke nēsi n'elu rida; ha gēguzo kwa n'otù obo. 14 O rue, m̀e ndi Israel siri n'ulo-ikwū nile ha bulic ije, igabiga Jodan, ndi-nchu-aja nēbu kwa ihe ọbụba-ndu ahu n'iru ndi Israel; 15 m̀e ndi nēbu ihe ahu biaru-kwa-ra Jodan, m̀e ndi-nchu-aja ndi nēbu ihe ahu zoyere ukwu-ha nime nsọtu miri, (n'ih na Jodan nēruchi usọ-ya nile ubochi nile nke owuwe-ihe-ubi,) 16 na miri ahu nke nēsi n'elu rida guzoro, we bilie n'otù obo, n'ebe di anya nke-uku, n'Adam, bú obodo nke di n'akuku Zaretan: cbipusi-kwa-ra miri nke nērudata rue osimiri Araba, bú Oké Osimiri Nnù: ndi Israel we gabiga na

ncherita-iru Jeriko. 17 Ndi-nchu-aja ndi nēbu ihe ọbụba-ndu Jehova we guzo n'ala-akọrọ n'etiti Jodan, Israel nile we nāgabiga n'ala-akọrọ, rue m̀e mba ahu nile gabigasiri Jodan.

4 1 O rue, m̀e mba ahu nile gabigasiri Jodan, na Jehova gwara Joshua okwu, si, 2 Werenu n'onwe-unu ndikom iri na abua sitere na ndim, otù nwoke otù nwoke n'ebo ọ bula, 3 nye-kwa-nu ha iwu, si, Bupuru onwe-unu n'ebe a, n'etiti Jodan, n'ebenguzo siri ike nke ukwu ndi-nchu-aja, nkume iri na abua, bubiga ha n'etiti unu, dọba ha n'ọnọdu-abali ahu, ebe unu gānọ abali ta. 4 Joshua we kpọ ndikom iri na abua ahu, ndi o doziworo site n'umu Israel, otù nwoke otù nwoke site n'ebo ọ bula: 5 Joshua we si ha, Gabiganu n'iru ihe Jehova, bú Chinke-unu, rue etiti Jodan, buliere onwe-unu, nwoke ọ bula otù nkume, tukwasi n'elu ubu-ya, dika ọnu-ọgugu ebo umu Israel si di: 6 ka nka we buru ihe-iriba-ama n'etiti unu, m̀e umu-unu gāju ajuju n'odi-n'iru, si, Gini bu isi nkume ndia n'ebe unu nọ? 7 unu gāsi kwa ha, N'ih na cbipuru miri Jodan n'iru ihe ọbụba-ndu Jehova; m̀e ọ gabigara Jodan, ebipuru miri Jodan: nkume ndia gābu-kwa-ra umu Israel ihencheta rue m̀e ebigh-ebi. 8 Umu Israel we me otù a, dika Joshua nyere ha iwu, ha we bupu nkume iri na abua n'etiti Jodan, dika Jehova gwara Joshua okwu, dika ọnu-ọgugu ebo umu Israel si di; ha we bubiga ha n'etiti ha rue ọnọdu-abali-ha, we dọba ha n'ebe ahu. 9 Joshua we guzo nkume iri na abua n'etiti Jodan, bú ebe-nguzo siri ike nke ukwu ndi-nchu-aja ndi nēbu ihe ọbụba-ndu: ha we di n'ebe ahu, rue ta. 10 Ndi-nchu-aja ndi nēbu ihe ahu nēguzo kwa n'etiti Jodan, rue m̀e emezuru okwu ahu nile nke Jehova nyere Joshua n'iwu igwa ndi Israel, dika ihe ahu nile si di nke Moses nyere Joshua n'iwu: ndi Israel we me ngwa gabiga. 11 O ruc, m̀e ndi Israel nile gabigasiri, na ihe Jehova gabigara, ya na ndi-nchu-aja, n'iru ndi Israel. 12 Umu Reuben, na umu Gad, na nkera ebo Manase, we gabiga n'iru umu Israel, chiri ihe-ekike-gha, dika Moses gwara ha okwu: 13 dika orú nnù uzọ ise, ndi cjikere nke

usu-ndi-agma, gabigara n'iru Jehova ibu agha, rue ala ihe nādigh nke Jeriko. 14 N'ubochi ahu ka Jehova mere Joshua ka o di uku n'anya Israel nile; ha we tua egwu ya, dika ha turu egwu Moses, ubochi nile nke ndi-ya.

15 Jehova we gwa Joshua okwu, si, 16 Nye ndi-nchu-aja ndi nēbu ihe ihe-àmà iwu, ka ha si na Jōdan rigota. 17 Joshua we nye ndi-nchu-aja iwu, si, Sinu na Jōdan rigota. 18 O rue, mbe ndi-nchu-aja ndi nēbu ihe oḅuḅa-ndu Jehova siri n'etiti Jōdan rigota, mbe ndi-nchu-aja sepuru oḅu-ukwu-ha rue ala-akoro, na miri Jōdan laghachiri n'onoḅu-ya, we ruchie akuku-ya nile, dika na mbe gara aga. 19 Ndi Israel we si na Jōdan rigota n'ubochi nke-iri nke onwa mbu, ma ulo-ikwū-ha na Gilgal, na nsotu oḅuwa-anyanwu Jeriko. 20 Nkume iri na abua ahu, nke ha si na Jōdan were, Joshua we guzo ha na Gilgal. 21 O we gwa umu Israel okwu, si, Mbe umu-unu gaju ndi bu nna-ha ajuju n'odi-n'iru, si, Gini bu isi nkume ndia? 22 Unu gēme kwa ka umu-unu mara, si, N'ala-akoro ka Israel gabitara Jōdan nka. 23 N'ih na Jehova, bu Chineke-unu, mere ka miri Jōdan takoro n'iru unu, rue mbe unu gabigara, dika Jehova, bu Chineke-unu, mere Oké Osimiri Uhie, nke O mere ka o takoro n'iru ayi, rue mbe ayi gabigara: 24 ka ndi nile nke uwa we inara aka Jehova, na ike ka o di; ka ha we tua egwu Jehova, bu Chineke-unu, ubochi nile.

5 I O rue, mbe eze nile nke ndi-Amorait, ndi bi n'ofè Jōdan n'akuku odida-anyanwu, na eze nile nke ndi Kenean, ndi bi n'akuku oké osimiri, nuru na Jehova mereri ka miri Jōdan takoro n'iru umu Israel, rue mbe ayi gabigasiri, na obi loro ha miri, mo adigh kwa nime ha ozo, n'ih umu Israel.

2 Na mbe ahu Jehova siri Joshua, Mere onwe-gi mma omu, bie umu Israel igwu ozo nke ubo abua. 3 Joshua we mere onwe-ya mma omu, bie umu Israel igwu na Gibeat-ha-aralot. 4 Nka bu kwa ihe kpatara Joshua ji bie igwu: ndi Israel nile ndi nesi n'Ijpt puta, ndi bu ndikom, bu ndikom agha nile, nwuru n'ozara n'uzo, mbe ha siri n'Ijpt puta. 5 N'ih na ndi ebiri igwu ka ha bu, bu ndi nile putara n'Ijpt: ma ndi nile

amuru n'ozara n'uzo mbe ha siri n'Ijpt puta, ha ebigh ha igwu. 6 N'ih na ogo aro abua ka umu Israel jere ije n'ozara, rue mbe mba ahu nile gwusiri, bu ndikom agha ahu ndi nesi n'Ijpt puta, n'ih na ha egegh nti olu Jehova: ndi Jehova nuru iyi na O gagh-ekwe ka ha hu ala ahu nke Jehova nuru ndi bu nna-ha iyi na O genye ayi, bu ala miri-ara-ehi na manu-anu neru nime ya. 7 Ma umu-ha, ndi O mere ka ha bilie n'onodu ha, ndi ahu ka Joshua biri igwu: n'ih na ndi anebigh igwu ka ha bu, n'ih na ha ebigh ha igwu n'uzo. 8 O rue, mbe ha bizuru mba ahu nile igwu, na ha noduru n'onodu-ha n'omuma-ulo-ikwu, rue mbe aru-ha di ike. 9 Jehova we si Joshua, Ta ka M'kporepuworo ihe-ita-uta nke Ijpt n'aru unu. Ewe kpo aha ebe ahu Gilgal, rue ta.

10 Umu Israel we ma ulo-ikwū-ha na Gilgal; ha we me ememe ngabiga n'ubochi nke-iri-na-anoro nke onwa ahu n'anyasi, n'ala ihe nādigh nke Jeriko. 11 Ha we rie ufodu nime ihe miri n'ala ahu n'echi nke ngabiga ahu, bu achicha ekogh-eko na oka anara n'oku, n'otu ubochi ahu. 12 Manna we kwusi n'echi-ya, mbe ha riri ufodu nime ihe miri n'ala ahu; umu Israel enwegh kwa manna ozo; ha we rie ihe-omume ala Kenean n'aro ahu.

13 O rue, mbe Joshua no n'akuku Jeriko, na o weliri anya-ya abua, we hu, ma, le, otu nwoke neguzo na ncheritairu ya, mma-agma-ya amiputara amiputa di n'aka-ya: Joshua we jekuru ya, si ya, O bu ayi ka i diri ma-obo ndi nemegide ayi? 14 O si, E-e; kama mu onwem bu onye-isi usu-ndi-agma Jehova; ubu a ka m'biaworo. Joshua we da kpue iru-ya n'ala, kpo isi ala, si ya, Gini ka onyewem nagna oru-ya? 15 Onye-isi usu-ndi-agma Jehova we si Joshua, Yipu akpukpo-ukwu-gi n'ukwu-gi; n'ih na ebe nke gi onwe-gi neguzo n'elu ya, nsoro ka o di. Joshua we me otu a. 1 (Ma Jeriko mechiri onu-uzo-ama-ya, ewc mechibido ya uzo n'ih umu Israel: o digh onye nāpu n'ēzi, o digh kwa onye nābā nime.) 2 Jehova we si Joshua, Le, enyewom Jeriko, na eze-ya, na ndi-dike nile, bu dinkpa, n'aka-gi. 3 Unu gaba obodo ahu buruburu, ndikom

agha nile, nēje obodo ahu buruburu otù ubò. Otù a ka i gēme ubòchi isi. 4 Ndi-nchu-aja asa gēbu kwa opì-ike oké uda asa n'iru iḅe ahu: ma n'ubòchi nke-asa unu gāḅa obodo ahu buruburu ubò asa, ndi-nchu-aja gāfù kwa opì-ike asa ahu. 5 O gēru kwa, mḅe ha gēwere mpi oké uda fù ḡfufu-opì di anya, mḅe unu gānu kwa olu opì-ike ahu, na ndi nkem nile gēti oké nkpu; mḅidi obodo ahu gāda kwa n'okpuru ya, ndim gārigo kwa, nwoke ḡ bula na ncherita-iru ya. 6 Joshua nwa Nun we kpḡ ndi-nchu-aja, si ha, Būrunu iḅe ḡḅuḅa-ndu ahu, ndi-nchu-aja asa gēbu kwa opì-ike oké uda asa n'iru iḅe Jehova. 7 Ha we si ndi Israel, Gabiganu, ḅa obodo ahu buruburu, ndi ejikere gāgabiga kwa n'iru iḅe Jehova. 8 O rue, mḅe Joshua gwara ndi Israel okwu, ndi-nchu-aja asa ndi nēbu opì-ike oké uda asa ahu n'iru Jehova we gabiga, we nāfù opì-ike asa ahu: iḅe ḡḅuḅa-ndu Jehova we nējeso ha n'azu. 9 Ndi ejikere we nēje n'iru ndi-nchu-aja ndi nāfù opì-ike asa ahu, ndi nāchikḡta achikḡta nējeso kwa iḅe ahu n'azu, ndi-nchu-aja nāfù opì-ike asa ahu ka ha nēje. 10 Joshua we nye ndi Israel iwu, si, Unu etila nkpu, unu ekwe-kwa-la ka anu olu-unu, okwu ḡ bula agagh-esi kwa n'ḡnu-unu puta, rue ubòchi m'gāsi unu, Tienu nkpu; unu ewe tie nkpu. 11 Ḳ we me ka iḅe Jehova ḅa obodo ahu buruburu, nēje ya buruburu otù ubò: ha we bata n'ḡmuma-ulo-ikwū, nḡ ḡnḡdu-abali n'ḡmuma-ulo-ikwū.

12 Joshua we bilie n'isi-ututu, ndi-nchu-aja we būru iḅe Jehova. 13 Ndi-nchu-aja asa ahu ndi nēbu opì-ike oké uda asa ahu n'iru iḅe Jehova nējegide, nāfù kwa opì-ike asa ahu: ndi ejikere nēje kwa n'iru ha; ndi nāchikḡta achikḡta nējeso kwa iḅe Jehova n'azu, ndi-nchu-aja nāfù opì-ike asa ahu ka ha nēje. 14 N'ubòchi nke-abua ha we ḅa obodo ahu buruburu otù ubò, we !aghachi n'ḡmuma-ulo-ikwū: otù a ka ha mere ubòchi isi. 15 O rue n'ubòchi nke-asa, na ha biliri n'isi-ututu mḅe chi nāḅḡ, we ḅa obodo ahu buruburu n'otù uzḡ ahu ubò asa: nāni, n'ubòchi ahu ha ḅara obodo ahu buruburu ubò asa. 16 O rue, n'ubò nke-asa, mḅe ndi-nchu-aja fūru opì-ike asa ahu, na

Joshua siri ndi Israel, Tienu nkpu; n'ihì na Jehova enyewo unu obodo ahu. 17 Obodo ahu gābu ihe ewezugara nye Jehova, ya onwe-ya, na ihe nile di nime ya: nāni Rehab, bú nwayi nākwa iko, gādì ndu, ya onwe-ya na ndi nile ya na ha nḡ n'ulo, n'ihì na o zobere ndi-ozì ndi ayi zigara. 18 Ma otù ḡ di, unu onwe-unu debenu onwe-unu ka unu ghara imetu ihe ewezugara nye Jehova aka, ka unu we ghara iwere ihe ahu ewezugara, mḅe unu wezugasiri ya; unu ewe me ka ḡmuma-ulo-ikwū Israel buru ihe ewezugara ka ebibie ya, unu ewe mekpa ya aru. 19 Ma ḡla-ḡcha nile, na ḡla-edo, na ihe nile nke ḡla na igwè, nsḡ ka ha diri Jehova: ha gāḅa n'ulo-àkù Jehova. 20 Ndi Israel we tie nkpu, ndi-nchu-aja we fūa opì-ike asa ahu: o rue, mḅe ndi Israel nuru olu opì-ike, na ndi Israel tiri oké nkpu, mḅidi ahu we da n'okpuru ya, ndi Israel we rigo n'obodo ahu, nwoke ḡ bula na ncherita-iru ya, ha we were obodo ahu. 21 Ha we were ḡnu mma-agma wezuga ihe nile di n'obodo ahu ka ebibie ya, ma nwoke ma nwayi, ma nwata ma okenye, na ehi, na aturu, na inyinya-ibu. 22 Joshua we si ndikom abua ahu ndi nēledori ala ahu, Banu n'ulo nwayi ahu nākwa iko, menu ka nwayi ahu na ihe nile ḡ nwere puta, dika unu nuru ya iyi. 23 Umu-okorḡbia ahu, bú ndi-nledo, we ba nime, me ka Rehab, na nna-ya, na nne-ya, na umu-nne-ya, na ihe nile ḡ nwere, puta, aḅuru-ya nile ka ha mekwa-ra ka ha puta; ha we me ka ha nḡdu n'azu ḡmuma-ulo-ikwū Israel. 24 Ha we sure obodo ahu n'ḡku, na ihe nile nke di nime ya: nāni ḡla-ḡcha, na ḡla-edo, na ihe nile nke ḡla na igwè, ka ha tiyere n'ulo-àkù Jehova. 25 Ma Joshua mere ka Rehab, bú nwayi nākwa iko, na ulu nna-ya, na ihe nile ḡ nwere, di ndu; ḡ we biri n'etiti Israel, rue ta; n'ihì na o zobere ndi-ozì ahu, ndi Joshua zigara iledo Jeriko. 26 Joshua we ḅa ha iyi na mḅe ahu, si, Onye anābu ḡnu ka nwoke ahu bu n'iru Jehova, nke gēbili wue obodo Jeriko a: ḡkpara-ya ka ḡ gēwere tḡ ntḡ-ala-ya, nwa-nwoke-ya nke-ntà ka ḡ gēwere kwa guzo ḡnu-uzḡ-ama-ya ḡtḡ. 27 Jehova we nḡyere Joshua: akukḡ-ya we di n'ala ahu nile.

7 I Ma umu Israel mekpuru ihe-nmekpu n'ihe ahu ewezugara nye Jehova; n'ih na Ekan nwa Kami, nwa Zabdi, nwa Zera, nke ebo Juda, were ufodu nime ihe ahu ewezugara nye Jehova; iwe Jehova we di oku megide umu Israel.

2 Joshua we si na Jeriko ziga ndikom ije Ai, nke di nso Bet-even, n'akuku Iru-anyanwu nke Bet-el, o we gwa ha okwu, si, Rigonu, led o ala ahu. Ndikom ahu we rigo, led o Ai. 3 Ha we laghachikuru Joshua, si ya, Ka ndi Israel nile ghara irigo; ka ihe ra ka nnu ndikom ise, ma-oku ihe ra ka nnu ndikom asa na oku iri, rigo, tiue Ai; emela ka ndi Israel nile okue onwe-ha n'olu iru ebe ahu; n'ih na madu ole-nale ka ha di. 4 Ihe ra ka nnu ndikom asa na oku iri we rigo n'ebe ahu site na ndi Israel: ha we balaga n'iru ndikom Ai. 5 Ndikom Ai we tiue ihe ra ka oru madu na iri na isi sitere na ha: ha we si n'iru oku-uzo-ama chugide ha rue Shebarim, we tiue ha na nrida ahu: obi we lo ndi Israel miri, we gho miri miri. 6 Joshua we dowa uwe-nokwasiya nile, da kpue iru-ya n'ala n'iru ihe Jehova rue anyasi, ya onwe-ya na ndi-okenye Israel; ha we kpokwasi aja n'isaha. 7 Joshua we si, Ewo, Onye-nwe-ayi Jehova, n'ih gini ka I meworo ka ndi nka gabita Jordan ma-oli, inye ayi n'aka ndi-Amorait, ime ka ayi la n'iyi? o gadi ayi no nma ma asi na ayi kwere we biri n'ofe Jordan! 8 Biko, Onye-nwe-ayi, gini ka m'goku, mbe Israel bakutasiri azu-ha n'iru ndi-iro-ha? 9 Ndi Kenean na ndi nile bi n'ala nka ganu kwa ya, we ba ayi buruburu, bipu aha-ayi n'awa: o bu kwa gini ka I gmerc aha uku Gi? 10 Jehova we si Joshua, Gi bilie; n'ih gini bu nka na i nada kpu iru-gi n'ala? 11 Israel emehiewo; oku kwa, ha agabigawo okuba-ndum nke M'nyere ha n'iwu: oku kwa, ha ewerewo ufodu nime ihe ewezugara nyem; oku kwa, ha ezowo ori, oku kwa, ha aghowo aghugho, oku kwa, ha etiyewo ya n'ih-ha. 12 Umu Israel apugh kwa iguzosi ike n'iru ndi-iro-ha, ha nabakuta azu n'iru ndi-iro-ha, n'ih na ha aghowo ihe ewezugara ka ebibie ha: M'gagh-anoyere unu oku, ma o buru na unu ekpochapugh ihe ahu ewezugara nyem n'etiti unu. 13 Bilie,

do ndim nsok, si, Donu onwe-unu nsok bayere echi: n'ih na otu a ka Jehova, bu Chineke Israel, siri, Ihe ewezugara nyem di n'etiti gi, Israel: i pugh iguzosi ike n'iru ndi-iro-gi, rue mbe unu gwezuga n'etiti onwe-unu ihe ahu ewezugara nyem. 14 Ageme kwa ka unu biarue nso n'ututu n'ebo nile unu: o geru kwa, na ebo ahu nke Jehova ganwude gabiaru nso n'okuru nile ya; okuru ahu nke Jehova ganwude gabiaru kwa nso n'ulo-ya nile; ulo ahu nke Jehova ganwude gabiaru kwa nso na ndikom-ya. 15 O geru kwa, na onye anwudere ya na ihe ahu ewezugara nye Jehova, agesure ya n'oku, ya onwe-ya na ihe nile o nwere: n'ih na o gabigawo okuba-ndu Jehova, na n'ih na o mewo ihe-nzuzu n'Israel.

16 Joshua we bilie n'isi-ututu, me ka Israel biarue nso n'ebo nile ha; ewe nwude ebo Juda: 17 o we me ka okuru Juda biarue nso; o we nwude okuru ndi Zera: o we me ka okuru ndi Zera biarue nso na ndikom-ya; ewe nwude Zabdi: 18 o we me ka ulo-ya biarue nso na ndikom-ya; ewe nwude Ekan, nwa Kami, nwa Zabdi, nwa Zera, nke ebo Juda. 19 Joshua we si Ekan, Nwam, biko, nye Jehova, bu Chineke Israel, nsokuru, nye kwa Ya ekele; biko, gosikwam ihe i meworo; ezopula ya n'ebe m'no. 20 Ekan we za Joshua, si, N'ez-okwu mu onwem emehiewo megide Jehova, bu Chineke Israel, otu a na otu a ka m'mewo-kwa-ra: 21 m'we hu n'etiti ihe-nkwata otu ezi uwe-nwuda nke Shaina, na oku shekel ola-okha iri, na otu nkipirikpi ola-edo nke otutu-ya di oku shekel abua na iri, m'we nwe anya-uku n'ebe ha di, m'we chiri ha; ma, le, ezoworo ha n'ala n'etiti ulokwu, ola-okha ahu di kwa nokpuru ya. 22 Joshua we ziga ndi-ozu, ha we okuru ulokwu-ya; ma, le, ezoro ya n'ulokwu-ya, ola-okha ahu di kwa nokpuru ya. 23 Ha we si n'ulokwu ahu chiri ha, chitara ha Joshua, chitakwa-ra ha umu Israel nile; ha we wusa ha n'iru Jehova. 24 Joshua, ya na Israel nile, we were Ekan nwa Zera, na ola-okha ahu, na uwe-nwuda ahu, na nkipirikpi ola-edo ahu, na umu-ya ndikom, na umu-ya ndinyom, na ehi-ya, na inyinya-ibu-ya, na igwe ewu na aturu-ya, na ulokwu-ya, na ihe nile o nwere:

ha we me ka ha rigorue ndagwurugwu E oa. 25 Joshua we si, Gini mere i mekpaworo ayi aru? Jehova gēmekpa gi aru ta. Israel nile we were nkume ubue ya; ha we sure ha n'oku, were kwa nkume tubue ha. 26 Ha we guzo n'elu ya oké obo nkume, rue ta; Jehova we si n'idi-oku nke iwe-Ya chigharia. N'ihhi ya akporo aha ebe ahu, Ndagwurugwu Ekoa, rue ta.

8 1 Jehova we si Joshua, Atula egwu, atu-kwa-la ujo: chiri ndi-agma nile tiyere onwe-gi, bilie, rigorue Ai: le, enyewom eze Ai, na ndi-ya, na obodo-ya, na ala-ya, n'aka-gi: 2 i gēme kwa Ai, me kwa eze-ya, dika i mere Jeriko, me kwa eze-ya: nani, na unu galutara onwe-unu n'agma ihe-nkwata-ya, na anu-ulo-ya: doro onwe-gi ndi nēru nbi megide obodo ahu n'azu ya. 3 Joshua we bilie, ya na ndi-agma nile, irigoru Ai: Joshua we roputa oru nnu ndikom uzọ atọ na nnu ndikom iri-na-ise, ndi-dike, bu ndi-dinkpa, o we zipu ha n'abali. 4 O we nye ha iwu, si, Lenu, unu onwe-unu nēru nbi megide obodo ahu, n'azu obodo: unu esila n'obodo ahu je n'ebe di anya nke-uku, buru-kwa-nu ndi no na njikere, unu nile: 5 mu onwem, na ndi nile mu na ha no, gabiaru obodo ahu nso: o gēru kwa, mbe ha gaputa izute ayi, dika na mbe mbu, na ayi gabalaga n'iru ha; 6 ha gaputa n'azu ayi, rue mbe ayi gadopu ha n'obodo; n'ihhi na ha gasi, Ha nabalaga n'iru ayi, dika na mbe mbu; ayi gabalaga kwa n'iru ha: 7 unu onwe-unu gesi kwa n'oruru-nbi ahu bilie, nweta obodo ahu: n'ihhi na Jehova, bu Chineke-unu, gēnye ya n'aka-unu. 8 O gēru kwa, mbe unu wereworo obodo ahu, na unu gesu obodo ahu ok ; dika okwu Jehova si di, otu a ka unu gēme: lenu, enyewom unu iwu. 9 Joshua we zipu ha: ha we je n'oruru-nbi ahu, we nodu n'etiti Bet-el na Ai, n'akuku Qdida-anyanwu Ai: Joshua we no onodu-abali n'abali ahu n'etiti ndi Israel.

10 Joshua we bilie n'isi-ututu, lekota ndi Israel, rigo, ya onwe-ya na ndi-okenye Israel, n'iru ndi Israel, rue Ai. 11 Ndi nile, bu ndi-agma ndi ya na ha no, we rigo, biarue nso, bia na ncheritairu obodo ahu, ma ulo-ikwu-ha n'akuku Ugwu na e Ai: ma ndagwurugwu di

n'etiti ya na Ai. 12 O we chiri ihe ra ka nnu ndikom iri-na-abua na ogu iri, do ha n'oruru-nbi n'etiti Bet-el na Ai, n'akuku Qdida-anyanwu obodo ahu. 13 Ndi Israel we do omuma-ulo-ikwu ahu nile nke di n'akuku Ugwu obodo ahu, na ndi-ha ndi nēche anwu n'akuku Qdida-anyanwu obodo ahu; Joshua we je n'etiti ndagwurugwu ahu n'abali ahu. 14 O rue, mbe eze Ai huru nke ahu, na ndikom obodo-ya mere ngwa, bilie n'isi-ututu, pua izute Israel ibu agha, ya onwe-ya na ndi-ya nile, na mbe akara aka, n'iru Araba ahu; ma ya onwe-ya amagh na ndi nēru nbi di megide ya n'azu obodo-ya. 15 O we di ka anetihu Joshua na Israel nile n'iru ha, ha we balaga n'uzo ozara. 16 Ewe tikue ndi nile ndi no n'obodo ahu nkpu ichu ha n'azu: ha we chua Joshua n'azu, ewe dopu ha n'obodo. 17 O digh kwa nwoke foduru n'AI ma-ebu na Bet-el, nke napugh ichu Israel: ha we rapu obodo ahu ka o ghere oghe, we chua Israel n'azu. 18 Jehova we si Joshua, Zo nkpunkpu ube nke di n'aka-gi n'ebe Ai di; n'ihhi na n'aka-gi ka M'gēnye ya. Joshua we zo nkpunkpu ube ahu nke di n'aka-ya n'ebe obodo ahu di. 19 Ndi nēru nbi we si n'onodu-ha bilie ngwa ngwa, we ba oso mbe o setiri aka-ya, ha we ba n'obodo, were ya; ha we me ngwa su obodo ahu oku. 20 Ndikom Ai we le anya n'azu ha, hu, ma, le, anwuru-oku obodo-ha rigoro rue elu-igwe, ike adigh kwa nime ha ibalaga otu uzọ ma-ebu uzọ ozọ: ndi Israel ndi nabalaga n'ozara we chigharia imegide ndi nachu ha. 21 Joshua na Israel nile hu-kwa-ra na ndi nēru nbi ewerewo obodo ahu, hu kwa na anwuru-oku obodo arigowo n'elu, ha we laghachi, tihue ndikom Ai. 22 Ndi nēru nbi si kwa n'obodo puta izute ha; ha we no n'etiti Israel, ndi si n'ozara no n'otu akuku, ndi si n'obodo no kwa n'akuku ozọ: ha we tihue ha rue mbe o digh onye foduru ma-ebu onye bapuru abapu arapuru ha. 23 Ha we were eze Ai na ndu, me ka o biarue Joshua nso. 24 O rue, mbe Israel busiri ndi nile bi n'AI n'ohia, bu n'ozara ebe ha churu ha, mbe ha nile dasiri n'onu mma-agma, rue mbe ha gwusiri, na Israel nile laghachiri n'AI, wa r onu mma-agma tihue ya.

25 Ndi nile ndi dara n'ubochi ahu, ma nwoke ma nwayi, we di oru nnu madu na nnu iri, bu ndikom nile nke Ai. 26 Ma Joshua eseghachigh aka-ya, nke o ji zo nkpunkpu ube ahu, rue mbe o wezugasiri ndi nile bi n'Ai ka ebibie ha. 27 Nani na Israel lutara n'onwe-ha anu-ulo na ihe-nkwata nke obodo ahu n'agha, dika okwu Jehova si di nke O nyere Joshua n'iwu. 28 Joshua we sure Ai oku, do ya ka o buru obo ehigh-ebi, bu ebe tohororo n'efu, rue ta. 29 O we kwuba eze Ai n'osisi rue mbe anyasi: ma mbe anyanwu nada Joshua nyere iwu, ha we si n'osisi weda ozu-ya, tuda ya n'oghere onu-uzo-ama obodo, guzo n'elu ya oko obo nkume, rue ta.

30 Mbe ahu Joshua wuru ebe-ichu-aja nye Jehova, bu Chineke Israel, n'ugwu Ibal, 31 dika Moses, bu oru Jehova, nyere umu Israel iwu, dika edeworo ya n'akwukwo iwu Moses, bu ebe-ichu-aja nkume zuru oko, nke o nemegh ka igwe ga n'elu ha: ha we surere Jehova aja-nsure-okwu n'elu ya, chu kwa aja-udo. 32 O we dekwasi na nkume ahu n'ebe ahu ndeputa iwu Moses, nke o dere n'akwukwo n'iru umu Israel. 33 Israel nile, na ndi-okenyeha, na ndi-ochi-agha-ha, na ndi-ikpe-ha, neguzo kwa notu akuku na n'akuku nke-ozo nke ibe ahu na ncherita-iru ndin-chu-aja, bu ndi Livai, ndi nebu ibe obuba-ndu Jehova, ma obia ma onye amuru n'ala; nkera-ha na ncherita-iru ugwu Geraizim, nkera-ha ozo na ncherita-iru ugwu Ibal; dika Moses, bu oru Jehova, nyere iwu na mbu, igosi ndi Israel. 34 Emesia o we gua okwu nile nke iwu ahu, ma ngosi ma nkocha, dika ihe nile si di nke edeworo n'akwukwo iwu ahu. 35 O digh okwu o buia n'ihe nile nke Moses nyere n'iwu nke Joshua nagugh n'iru nkpokota nile nke Israel, na ndinyom, na umu-ntakiri, na ndi-obia ndi neje ije n'etiti ha.

9 1 O rue, mbe eze nile ndi bi n'ofe Jordan, n'ugwu, na n'ebe di ala ala, na n'onu-miri nile nke oko osimiri uku ahu na ncherita-iru Lebanon, ndi Het, na ndi-Amorait, na ndi Kenean, na ndi-Perizait, na ndi-Haivait, na ndi Jebus, nuru ya; 2 na ha chikotara onwe-ha, ibuso Joshua na ibuso Israel agha, n'otu onu.

3 Ma ndi bi na Gibeon nuru ihe nke Joshua mereri Jeriko me kwa Ai, 4 ha we were aghugho me ihe, obuna ndi ahu, ha we je, me dika ndi eziri ozi, ha we chiri akpa kara nka n'elu inyinya-ibu-ha, na karama-akpukpo manya-vine, nke kara nka, dowa kwa adowa, ekezi-kwara ekezi; 5 akpukpo-ukwu kara nka, nke abara aba, di kwa n'ukwu-ha, uwe kara nka di kwa n'aru ha; achicha nile nke ine ha neri n'uzo kpo-kwara nku, ma kwa ebu. 6 Ha we jekuru Joshua rue omuma-ulo-ikwu na Gilgal, si ya, si kwa ndikom Israel, Ala di anya ka ayi si bia: ma ubu a ka ayi na unu ha ndu. 7 Ndikom Israel we si ndi-Haivait, Elegh anya n'etiti ayi ka unu onwe-unu nebi; ayi na unu gesi kwa ana ha ndu? 8 Ha we si Joshua, Ndi-oru-gi ka ayi bu. Joshua we si ha, Ole ndi ka unu bu? ole ebe unu si bia kwa? 9 Ha we si ya, Ala di anya nke-uku ka ndi-oru-gi si bia n'ihi aha Jehova, bu Chineke-gi: n'ihi na ayi anuwo akuko-Ya, na ihe nile O mere n'Ijpt, 10 na ihe nile O mere eze abua nke ndi-Amorait, ndi biri n'ofe Jordan, bu nke O mere Saihon, bu eze Heshbon, me kwa Og, bu eze Beshan, nke no n'Ashtarot. 11 Ndi-okenye-ayi na ndi nile bi n'ala-ayi we gwa ayi okwu, si, Werenu ihe unu geri n'uzo n'aka-unu, je izute ha, si ha, Ndi-oru-unu ka ayi bu: ma ubu a, ka ayi na unu ha ndu. 12 Achicha-ayi a, mbe o di oku ka ayi weputara ya n'ulo-ayi ibu ihe ayi geri n'uzo n'ubochi ayi putara ijekuru unu; ma ubu a, le, o kpowo nku, ma kwa ebu: 13 karama-akpukpo manya-vine ndia, nke ayi bajuru, di kwa ohu; ma, le, ha dowara adowa: uwe-ayi na akpukpo-ukwu-ayi ndia akawo kwa nka site n'ije di ogologo nke-uku. 14 Ndikom ahu we nara ufodu nime ihe-oriri-uzo-ha, ha ajugh kwa ase n'onu Jehova. 15 Joshua we me ka udo di n'etiti ha na Israel, ya na ha we ha ndu, ka o kwe ka ha di ndu: ndi-isi nzuko Israel we nuara ha iyi. 16 O rue, n'ogwugwu ubochi ato mbe ha na ha basiri ndu, na ha nuru na ndi-abata-obi-ha ka ha bu, na o bu kwa n'etiti ha ka ndi ahu nebi. 17 Umu Israel we bulie ije, biarue obodo nile ha n'ubochi nke-ato. Ma obodo-ha bu Gibeon, na Kefira, na Beirut, na Kiriati-

earim. 18 Ma umu Israel etibugh ha, n'ihhi na ndi-isi nzukọ Israel ewerewo Jehov , bú Chineke Israel, nuara ha iyi. Nzukọ ahu nile we tamu ntamu megide ndi-isi. 19 Ndi-isi nile we si nzukọ ahu nile, Ayi onwe-ayi ewerewo Jehova, bú Chineke Israel, nuara ha iyi: ma ubu a ayi apugh imetu ha aka. 20 Nka ka ayi gēme ha, kwe kwa ka ha di ndu; ka iwe we ghara idikwasi ayi, n'ihhi iyi ahu nke ayi nuru ha. 21 Ndi-isi we si ha, Ka ha di ndu: ha we ghorọ nzukọ Israel nile ndi-owa-nkú na ndi-ose-miri; dika ndi-isi gwara ha okwu. 22 Joshua we kpọ ha, gwa ha okwu, si, N'ihhi gini ka unu ghorọ ayi, si, Ndi bi n'ebe dipuru unu anya nke-uku ka ayi bu; ma unu onwe-unu nēbi n'etiti ayi? 23 Ma ubu a, ndi anābu ọnu ka unu bu, agagh-ebipu kwa n'etiti unu ndi gābu orù, ma ndi-owa-nkú ma ndi-ose-miri bayere ulo Chinekem. 24 Ha we za Joshua, si, N'ihhi na egosiri ndi-orù-gi n'ezie na Jehova, bú Chineke-gi, nyere Moses, bú orù-Ya, iwu inye unu ala nka nile, na ikpochapu ndi nile bi n'ala nka n'iru unu; ayi we tua egwu nke-uku bayere ndu-ayi n'ihhi unu, ayi we me ihe a. 25 Ma ubu a, le, ayi nọ n'aka-gi: dika o si di nma, dika o si zi kwa ezi n'anyagi ime ayi, me. 26 Ọ we me ha otù a, naputa ha n'aka umu Israel, ha ebugh kwa ha. 27 Joshua we me ha n'ubochi ahu ndi-owa-nkú na ndi-ose-miri bayere nzukọ Israel, baye-kwa-ra ebe-ichu-aja Jehova, rue ta, n'ebe ahu nke Ọ gārọputa.

10 1 O rue, mbe Adoni-zedek, bú eze Jerusalem, nuru na Joshua ewerewo Ai, wezuga kwa ya ka ebibie ya; dika ọ mereri Jeriko na eze-ya, otù a ka ọ mere Ai na eze-ya; mbe ọ nu-kwara na ndi bi na Gibeon emewo ka ha na Israel di n'udo, ha we nọ n'etiti ha; 2 o rue, mbe ha nuru ya, na ha turu egwu nke-uku, n'ihhi na Gibeon bu obodo uku, dika otù nime obodo ala-eze ahu, na n'ihhi na ọ di uku kari Ai, ndikom-ya nile bu kwa ndi-dike. 3 Adoni-zedek, bú eze Jerusalem, we zigara Hoham, bú eze Hebron, ziga-kwa-ra Píram, bú eze Jamut, ziga-kwara Jafia, bú eze Lekish, ziga-kwara Debi., bú eze Eglon, ozi, si, 4 Rigokutenum, yerem aka, ka ayi

tibu kwa Gibeon: n'ihhi na ọ mere ka ya onwe-ya na Joshua na umu Israel di n'udo. 5 Eze ise ndi-Amorait, bú eze Jerusalem, na eze Hebron, na eze Jamut, na eze Lekish, na eze Eglon, we chikọta onwe-ha, rigo, ha onwe-ha na ọmuma-ulo-ikwū-ha nile, we ma ulo-ikwū-ha imegide Gibeon, we buso ya agha. 6 Ndikom Gibeon we zigara Joshua ozi rue ọmuma-ulo-ikwū rue Gilgal, si, Arala ndi-orù-gi aka; rigokute ayi ngwa ngwa, zọputa ayi, ye-kwa-ra ayi aka: n'ihhi na eze nile nke ndi-Amorait ndi bi n'ugwu achikọtawo onwe-ha imegide ayi. 7 Joshua we si na Gilgal rigo, ya onwe-ya, na ndi-agma nile tiyere ya, na ndi-dike nile, bú ndi-dinkpá. 8 Jehova we si Joshua, Atula egwu ha: n'ihhi na n'aka-gi ka M'nyeworo ha; ọ dighnwoke nime ha nke gēguzo n'iru gi. 9 Joshua we biakwasi ha na mberede; n'ihhi na ogologo abali nile ka o si na Gilgal rigo. 10 Jehova we chusa ha n'iru Israel ,o tibu ha oké ntiibu na Gibeon, we chusa ha n'uzọ nrigo Bethoron, tibu ha rue Azeka, ru kwa Makeda. 11 O rue, mbe ha si n'iru Israel halaga, mbe ha nọ na nrida Bethoron, na Jehova si n'elu-igwe tudakwasi ha nkume uku rue Azeka, ha we nwua: ndi nwuru na nkume akú-miri-igwé ahu kariri ndi umu Israel were mma-agma bue.

12 Mbe ahu Joshua gwara Jehova okwu n'ubochi Jehova rara ndi-Amorait nye n'iru umu Israel; ọ we si n'anya Israel,

Anyanwu, guzo du n'elu Gibeon;
Gi Ọnwa kwa, na ndagwurugwu
Ajalon.

13 Anyanwu we guzo du, ọnwa guzo-kwa-ra,

Rue mbe mba ahu bọsiri ọbọ n'aru
ndi-iro-ha.

Èdegh nka n'akwukwọ Jasha? Anyanwu we guzo n'etiti elu-igwe, ọ megh kwa ngwa ida ihe ra ka otù ubochi zuru ezu.

14 Ọ digh kwa ubochi di ka ubochi ahu n'iru ya ma-ọbu n'azu ya, na Jehova gere nti olu madu: n'ihhi na Jehova nēburu Israel agha.

15 Joshua we lata, ya na Israel nile, rue ọmuma-ulo-ikwū rue Gilgal.

16 Eze ise ndia we halaga, zo onwe-ha n'ọbà na Makeda. 17 Ewe gosi Joshua,

si, Achotawo eze ise ahu, ha ezowo onwe-ha n'òbà na Makeda. 18 Joshua we si, Kporenu nkume uku rue ònu òbà ahu, do kwa ndikom n'elu ya dika ndi-nlekòta idebe ha: 19 ma unu onwe-unu eguzola; nāchunu ndi-iro-unu n'azu, tìbù kwa ndi-ikpe-azu n'etiti ha; unu ekwela ka ha ba n'òbodo di iche iche ha: n'ìhi na Jehova, bù Chineke-unu, enyewo ha n'aka-unu. 20 O rue, m̀be Joshua na umu Israel tìbusiri ha okè ntìbù nke-uku, rue m̀be emere ka ha gwusia, m̀be ndi fòduru, bù ndi fòduru n'etiti ha, basi-kwa-ra n'òbodo ewusiri ike, 21 na ndi Israel nile latara n'òmuma-ulo-ikwū jekuru Joshua na Makeda n'udo: ò digh nwoke raghariri ire-ya megide umu Israel. 22 Joshua we si, Meghenu ònu òbà ahu, me kwa ka eze ise ndia si n'òbà ahu pukutem. 23 Ha we me otù a, me ka eze ise ahu si n'òbà ahu pukute ya, bù eze Jerusalem, na eze Hebron, na eze Jamut, na eze Lekish, na eze Eglon. 24 O rue, m̀be ha mere ka eze ise ahu pukute Joshua, na Joshua kpòrò ndikom nile nke Israel, si ndi-òchi-agma nke ndikom agha ndi soro ya je, Bianu nso, zòkwasinu ukwu-unu n'olu eze ndia. Ha we bia nso, zòkwasi ukwu-ha n'olu-ha. 25 Joshua we si ha, Unu atula egwu, unu atu-kwa-la ujò; dinu ike, nwe-kwa-nu ume: n'ìhi na otù a ka Jehova gēme ndi-iro-unu nile ndi unu onwe-unu nēbuso agha. 26 Emesia Joshua we tìbue ha, me ka ha nwua, kwuba ha n'osisi ise: ha we kwugide n'elu osisi ise ahu rue anyasi. 27 O rue, na m̀be anyanwu nāda, na Joshua nyere iwu, ha we si n'osisi ise ahu weda ha, tubà ha n'òbà ahu ebe ha zoro onwe-ha, we tukwasi nkume uku n'ònu òbà ahu, rue ubòchi nke ta.

28 Joshua we were Makeda n'ubòchi ahu, were ònu mma-agma tìbue ya na eze-ya; ò wezugara ha na madu nile nke di nime ya ka ebibie ha, ò digh onye fòduru ò rapuru: ò me eze Makeda dika ò mere eze Jeriko.

29 Joshua we si na Makeda gabiga, ya na Israel nile, rue Libna, buso Libna agha: 30 Jehova we nye kwa ya na eze-ya n'aka Israel; ò were ònu mma-agma tìbue ya, na madu nile nke di nime ya;

ò digh onye fòduru ò rapuru nime ya; ò me eze-ya dika ò mere eze Jeriko.

31 Joshua we si na Libna gabiga, ya na Israel nile, rue Lekish, ma ulo-ikwū-ya megide ya, buso ya agha: 32 Jehova we nye Lekish n'aka Israel, ò were ya n'ubòchi nke-abua, were ònu mma-agma tìbue ya, na madu nile nke di nime ya, dika ihe nile si di nke ò mere Libna.

33 M̀be ahu Horam, bù eze Gezea, rigoro iyere Lekish aka; Joshua we tìbue ya na ndi-ya, rue m̀be ò digh onye fòduru ò rapuru ya.

34 Joshua we si na Lekish gabiga, ya na Israel nile, rue Eglon; ha ma ulo-ikwū-ha megide ya, buso ya agha; 35 ha were ya n'ubòchi ahu, were ònu mma-agma tìbue ya, madu nile nke di nime ya ka ò wezugara ka ebibie ha n'ubòchi ahu, dika ihe nile si di nke ò mere Lekish.

36 Joshua we si n'Eglon rigo, ya na Israel nile, rue Hebron; ha buso ya agha: 37 ha were ya, were ònu mma-agma tìbue ya, na eze-ya, na obodo-ya nile, na madu nile nke di nime ya; ò digh onye fòduru ò rapuru, dika ihe nile si di nke ò mere Eglon; ò wezuga ya ka ebibie ya, na madu nile nke di nime ya.

38 Joshua we laghachi, ya na Israel nile, rue Debia, buso ya agha: 39 ò were ya, na eze-ya, na obodo-ya nile; ha were ònu mma-agma tìbue ha, wezuga madu nile nke di nime ya ka ebibie ha; ò digh onye fòduru ò rapuru: dika ò mere Hebron, otù a ka ò mere Debia, me kwa eze-ya; dika ò me-kwa-ra Libna, me kwa eze-ya.

40 Joshua we tìbue ala ahu nile, bù ugwu, na Negeb, na ebe di ala ala, na nkporube nile, na eze-ha nile; ò digh onye fòduru ò rapuru: ò wezuga ihe nile nēku ume ka ebibie ya, dika Jehova, bù Chineke Israel, nyere iwu. 41 Joshua we si na Kedesh-banea tìbue ha we rue Geza, na ala Goshen nile, we rue Gibeon. 42 Eze ndia nile na ala-ha ka Joshua were n'otù m̀be, n'ìhi na Jehova, bù Chineke Israel, nēburu Israel agha. 43 Joshua we lata, ya na Israel nile, rue òmuma-ulo-ikwū rue Gilgal.

11 I O rue, m̀be Jebin, bù eze Hezoa, nuru ya, na o zigara Jobab, bù eze Madon, ziga-kwa-ra eze Shimron, ziga-kwa-ra eze Akshaf,

2 ziga-kwa-ra ndi-eze ndi nọ n'Ugwu, bú n'ugwu, na n'Araba nke di na Ndida Kinerot, na n'ebe di ala ala, na n'ebe nile di elu nke Doa n'Odida-anyanwu, ozi; 3 o zigara ndi Kenean n'Qwuwa-anyanwu na n'Odida-anyanwu, na ndi-Amorait, na ndi Het, na ndi-Perizait, na ndi Jebus n'ugwu, na ndi-Haivait n'okpuru Heamon n'ala Mizpa. 4 Ha we puta, ha onwe-ha na omuma-ulo-ikwū-ha nile tiyere ha, bú ndi bara uba, dika aja nke di n'usọ oké osimiri n'uba, ha na inyinya na ubọ-ala bara uba nke-uku. 5 Eze ndia nile we zukọ; ha we bia, makọ ulo-ikwū-ha na miri Mirom, ibuso Israel agha. 6 Jehova we si Joshua, Atula egwu n'ihí ha: n'ihí na echí dika na mbe a Mu onwem gara ha nile nye ka ha buru ndi eburu ebu n'iru Israel: nkwonkwo-ukwu inyinya nile ha ka i gcbipu, o bu kwa ubọ-ala nile ha ka i gcsure n'oku. 7 Joshua we bia, ya na ndi-agma nile, imegide ha n'akuku miri Mirom na mberede, we dakwasi ha. 8 Jehova we nye ha n'aka Israel, ha we tibe ha, chu kwa ha rue Zaidon bara uba, ru kwa Misrefot-maim, ru kwa ndagwurugwu Mizpe n'akuku Qwuwa-anyanwu; ha tibe ha, rue mbe o digh onye foduru ha rapuru ha. 9 Joshua we me ha dika Jehova siri ya: o bipuru nkwonkwo-ukwu inyinya nile ha, sure kwa ubọ-ala nile ha n'oku.

10 Joshua we laghachi na mbe ahu, were Hezoa, were mma-agma tibe eze-ya: n'ihí na Hezoa na mbe gara aga bu isi ala-eze ahu nile. 11 Ha were onu mma-agma tibe madu nile nke di nime ya, ha wezugara ha ka ebibie ha: o digh onye neku ume foduru: o sure Hezoa n'oku. 12 Obodo nile nke ndi-eze ahu, na eze-ha nile, ka Joshua were, o were onu mma-agma tibe ha, wezuga ha ka ebibie ha; dika Moses, bú orú Jehova, nyere iwu. 13 Nani, obodo nile nke neguzo n'obo-ha, Israel esuregh ha oku, naghugh Hezoa nani ya; nke ahu ka Joshua surere oku. 14 Ihe-nkwata nile nke obodo ndia, na anu-ulo-ha, umu Israel lutara ha n'agma nye onwe-ha; nani na ha were onu mma-agma tibe madu o bula, rue mbe ha kpochapusiri ha, ha ekwegh ka onye o bula neku ume fodu. 15 Dika Jehova nyere Moses, bú orú-Ya, iwu, otú a ka Moses nyere

Joshua iwu: otú a ka Joshua me-kwa-ra; o wezugagh okwu o bula n'ihe nile nke Jehova nyere Moses n'iwu.

16 Joshua we were ala ahu nile, bú ugwu, na Negeb nile, na ala Goshen nile, na ebe di ala ala, na Araba, na ugwu Israel, na ebe di ala ala ya; 17 site n'ugwu Halak, nke narigo rue Sia, we rue Beal-gad nime ndagwurugwu Lebanon n'okpuru ugwu Heamon: eze-ha nile ka o were, tibe ha, me ka ha nwua. 18 Otutu ubochi ka Joshua busoro eze ahu nile agha. 19 O digh obodo nke mere ka ha onwe-ha na umu Israel di n'udo, ma-oghugh ndi-Haivait ndi bi na Gibeon: ha nile ka ha were n'agma. 20 N'ihí na o sitere n'aka Jehova ime ka obi-ha di ike, izute Israel n'agma, ka O we wezuga ha ka ebibie ha, ka ha we ghara inwe amara, kama ka O we kpochapu ha, dika Jehova nyere Moses iwu.

21 Joshua we bia na mbe ahu, bipu ndi Anak ahu n'ugwu, bú nime Hebron, na nime Debia, na n'Anab, na n'ugwu Juda nile, na n'ugwu Israel nile: ha na obodo nile ha ka Joshua wezugara ka ebibie ha. 22 O digh ndi Anak foduru n'ala umu Israel; nani nime Geza, na nime Gat, na n'Ashdod, ka ha foduru. 23 Joshua we were ala ahu nile, dika okwu nile si di nke Jehova gwara Moses; Joshua we nye ya Israel ka o buru ihe-nketa, dika esi ke ha n'oke n'oke dika ebo nile ha si di. Ala ahu we rapu ibu-agma, di ju.

12 1 Ma ndia bu eze ala ahu, ndi umu Israel tibe ru, nweta ala-ha n'ofe Jodan n'akuku qwuwa-anyanwu, site na ndagwurugwu Anon rue ugwu Heamon, na Araba nile n'akuku qwuwa-anyanwu: 2 Saihon, bú eze ndi-Amorait, onye bi na Heshbon, nachi kwa site n'Aroea, nke di n'usọ ndagwurugwu Anon, na etiti ndagwurugwu ahu, na nkera Gilead, we rue miri-iyi Jabok, bú oké-ala umu Amon; 3 na Araba ahu rue oké osimiri Kinerot, n'kauku qwuwa-anyanwu, ru kwa oké osimiri Araba, bú Oké Osimiri Nnú, n'akuku qwuwa-anyanwu, n'uzọ ije Bet-jeshimot; na na Ndida, n'okpuru nkporube Pisga: 4 na oké-ala Og, bú eze Beshan, onye sitere na ndi foduru nke Refaim, onye bi n'Ashtarot na n'Edrei, 5 nachi kwa

n'ugwu Heamon, na nime Saleka, na nime Beshan nile, rue ókè-ala ndi Geshua na ndi Meakat, na nkera Gilead, bú ókè-ala Saihon, bú eze Heshbon. 6 Moses, bú orú Jehova, na umu Israel tìburu ha: Moses, bú orú Jehova, we nye ya ndi Reuben, nye kwa ndi Gad, nye kwa nkera ebo Manase, ka ọ buru ihe-nnweta.

7 Ndiá bu kwa eze ala ahu ndi Joshua na umu Israel tìburu n'ofè Jodan n'akuku Qdida-anyanwu, site na Beal-gad nime ndagwurugwu Lebanon we rue ugwu Halak, nke nārigo rue Sia; Joshua we nye ya ebo Israel nile ka ọ buru ihe-nnweta dika esi kè ha n'ókè n'ókè; 8 n'ugwu, na n'ebe di ala ala, na n'Araba ahu, na nime nkpqrube nile, na n'ozara, na nime Negeb; ndi Het, na ndi-Amorait, na ndi Kenean, na ndi-Perizait, na ndi-Haivait, na ndi Jebus: 9 eze Jeriko, otú; eze Ai, nke di n'akuku Bet-el, otú; 10 eze Jerusalem, otú; eze Hebron, otú; 11 eze Jamut, otú; eze Lekish, otú; 12 eze Eglon, otú; eze Gezea, otú; 13 eze Debia, otú; eze Geda, otú; 14 eze Homa, otú; eze Arad, otú; 15 eze Libna, otú; eze Adulam, otú; 16 eze Makeda, otú; eze Bet-el, otú; 17 eze Tapua, otú; eze Hefa, otú; 18 eze Efeke, otú; eze Lasharon, otú; 19 eze Madon, otú; eze Hezoa, otú; 20 eze Shimron-meron, otú; eze Akshaf, otú; 21 eze Teanak, otú; eze Megido, otú; 22 eze Kedesh, otú; eze Jokneam nime Kamel, otú; 23 eze Doa n'ebe di elu nke Doa, otú; eze Goim nime Gilgal, otú; 24 eze Tiaza, otú: eze ahu nile di orú na iri na otú.

13 1 Ma Joshua ghoro agadi, ubochi ndu-ya nāgwu; Jehova we si ya, I ghowo agadi, ubochi ndu-gi nāgwu, ma ala nke riri nne nke-uku fodoru inweta. 2 Nka bu ala nke fodoru: buruburu-ala nile nke ndi Filistia, na ndi Geshua nile; 3 site na Shaihoa ahu, nke di n'iru Ijipt, we rue ókè-ala Ekron n'akuku Ugwu, ndi Kenean ka aguru ya nye: ndi-isi ise nke ndi Filistia; ndi Geza, na ndi Ashdod, na ndi Ashkelon, na ndi Gat, na ndi Ekron; ndi Avim kwa, 4 site na Ndida: ala nile nke ndi Kenean, na Meara nke ndi Zaidon nwe, rue Efeke, rue ókè-ala ndi-

Amorait: 5 na ala ndi Gebal, na Lebanon nile, n'owuwa-anyanwu, site na Beal-gad n'okpuru ugwu Heamon rue nbata Hemat: 6 ndi nile bi n'ugwu site na Lebanon rue Mizrefot-maim, bú ndi Zaidon nile; Mu onwem nānapu ha ala-ha n'iru umu Israel: nānī me ka ọ dayere Israel n'ihe-nketa, dika M'nyeworo gi iwu. 7 Ma ubu a kere ebo iteghete na nkera ebo Manase ala nka n'ihe-nketa. 8 Ndi Reuben na ndi Gad soro ya nara ihe-nketa-ha, nke Moses nyere ha, n'ofè Jodan n'akuku owuwa-anyanwu, dika Moses, bú orú Jehova, nyere ha; 9 site n'Aroea, nke di n'uso ndagwurugwu Anon, na obodo nke di n'etiti ndagwurugwu ahu, na ala di lari nile nke Medeba rue Dibon; 10 na obodo nile nke Saihon, bú eze ndi-Amorait, onye buri eze nime Heshbon, rue ókè-ala umu Amon; 11 na Gilead, na ókè-ala ndi Geshua na ndi Meakat, na ugwu Heamon nile, na Beshan nile rue Saleka; 12 ala-eze nile nke Og nime Beshan, onye buri eze n'Ashtarot na n'Edrei (onye ahu fodoru site na ndi fodoru nke Refaim); Moses we tìbue ha, napu ha ala-ha. 13 Ma umu Israel anapugh ndi Geshua na ndi Meakat ala-ha: Geshua na Meakat we biri n'etiti umu Israel, rue ta. 14 Nānā ebo Livai ka ọ nēnyegh ihe-nketa; aja-oku nile nke Jehova, bú Chineke Israel. nke ahu bu ihe-nketa-ya, dika Ọ gwara ya okwu.

15 Moses we nye ebo umu Reuben dika aburu nile ha si di. 16 Okè-ala ha nwere we di site n'Aroea, nke di n'uso ndagwurugwu Anon, na obodo nke di n'etiti ndagwurugwu ahu, na ala di lari nile nke di n'akuku Medeba; 17 Heshbon, na obodo-ya nile nke di n'ala di lari; Dibon, na Bamot-beal, na Bet-beal-meon; 18 na Jehaz, na Kedimot, na Mefaat; 19 na Kiriataim, na Sibma, na Zeret-shaha n'ugwu ndagwurugwu ahu; 20 na Bet-peoa, na nkpqrube nile nke Pisga, na Bet-jeshimot; 21 na obodo nile nke ala di lari, na ala-eze nile nke Saihon, bú eze ndi-Amorait, onye buri eze nime Heshbon, onye Moses tìburu, ya na ndi-isi Midian, bú Evi, na Rekem, na Zua, na Hua, na Reba, ndi bu ndi-isi nke

Saihon, ndi bi n'ala ahu. 22 Umu Israel were kwa mma-agma ɓue Belam nwa Beoa, bú onye nāju ase, n'etiti ndi ha ɓuru. 23 Ókè-ala umu Reuben we buru Jòdan, na ókè-ala-ya. Nka bu ihe-nketa umu Reuben dika aɓuru nile ha si di, obodo nile na obodo ntà nile ha.

24 Moses we nye ebo Gad, bú umu Gad, dika aɓuru nile ha si di. 25 Ókè-ala-ha we buru Jeza, na obodo nile nke Gilead, na nkera ala umu Amon, rue Aroea nke di n'iru Raba; 26 site kwa na Heshbon rue Remat-mizpe, na Betonim; site kwa na Mahanaim rue ókè-ala Debia; 27 na nime ndagwurugwu ahu, Bet-heram, na Bet-nimra, na Sukot, na Zafon, bú nke fòduru nke ala-eze Saihon, bú eze Heshbon, Jòdan na ókè-ala-ya, rue nsòtu oké osimiri Kineret n'ofè Jòdan n'akuku ɔwuwa-anyanwu. 28 Nka bu ihe-nketa umu Gad dika aɓuru nile ha si di, obodo nile na obodo ntà nile ha.

29 Moses we nye nkera ebo Manase ihe-nketa: ɔ we diri nkera ebo umu Manase dika aɓuru nile ha si di. 30 Ókè-ala-ha we di site na Mahanaim, Beshan nile, ala-eze nile nke Og, bú eze Beshan, na ebe-obibi nile nke Jaia, nke di na Beshan, ɔgu obodo atɔ: 31 nkera Gilead, na Ashtarot, na Edrei, bú obodo ala-eze Og nime Beshan, we diri umu Makia nwa Manase, diri nkera umu Makia dika aɓuru nile ha si di.

32 Ndia bu ndi Moses mere ka ha keta ihe n'ala ihe nādigh nke Moab, n'ofè Jòdan n'akuku Jeriko, n'akuku ɔwuwa-anyanwu. 33 Ma Moses enyegh ebo Livai ihe-nketa: Jehova, bú Chineke Israel, bu ihe-nketa-ha, dika Ọ gwara ha okwu.

14 ¹ Ma ndia bu ihe nke umu Israel ketara n'ala Kenean, ndi Eleeza, bú onye-nchu-aja, na Joshua nwa Nun, na ndi-isi ulo nke ndi bu nna nke ebo nile nke umu Israel, mere ka ha keta; 2 n'ife-nzà ka ihe-nketa-ha di, dika Jehova nyere iwu n'aka Moses, bayere ebo iteghete ahu, baye-kwa-ra nkera ebo ahu. 3 N'ihì na Moses nyere ihe-nketa nke ebo abua na nkera ebo ahu n'ofè Jòdan: ma ɔ nyegh ndi Livai ihe-nketa n'etiti ha. 4 N'ihì na umu Josef bu ebo abua, bú Manase na Efraim: ha enyegh kwa ndi Livai ókè n'ala ahu, ma-ɔbugh

obodo ufòdu ibi obi, ha na ebe-ita-nri-ha nke diri anu-ulo-ha na àkù ha kpatara. 5 Dika Jehova nyere Moses iwu, otú a ka umu Israel mere, ha we kè ala ahu.

6 Umu Juda we biarue nso Joshua nime Gilgal: Keleb nwa Jefune, bú onye-Kenizait, we si ya, Gi onwe-gi amawo okwu Jehova gwara Moses, bú onye nke Chineke, bayerem, baye-kwara gi, nime Kedesh-banea. 7 Ọgu arɔ abua ka m'ɓara mɓe Moses, bú orú Jehova, si na Kedesh-banea zipum iledo ala nka; m'we weghachiri ya okwu dika o si di n'obim. 8 Ma umu-nnem ndi mu na ha rigoro mer ka obi lɔ ndi Israel miri: ma mu onwem sozuru Jehova, bú Chinekem, n'azu. 9 Moses we nua iyi n'ubòchi ahu, si, Ala nke i zòkwasiri ukwu aghagh iburu gi na umu- i ihe-nketa rue mɓe ebigh-ebi, n'ihì na i sozuwo Jehova, bú Chinekem, n'azu. 10 Ma uɓu a, le, Jehova emewo ka m'di ndu, dika O kwuru, ɔgu arɔ abua na ise ndia, site na mɓe Jehova gwara Moses okwu a, mɓe Israel jere ije n'òzara: ma uɓu a, le, mu onwem ɓara ɔgu arɔ anɔ na ise ta. 11 Rue uɓu a m'di ike ta dika m'di n'ubòchi Moses zigaram: dika ikem si di mɓe ahu, otú a ka ikem di kwa uɓu a, ibu agha, na ipu apu, na ibata abata. 12 Ma uɓu a, nyem ugwu a, nke Jehova kwuru okwu bayere ya n'ubòchi ahu; n'ihì na i nuru n'ubòchi ahu na ndi Anak nɔ n'ebe ahu, na obodo di uku nke ewusiri ike: elegh anya Jehova gānɔyerem, m'gānapu kwa ha ala-ha, dika Jehova kwuru. 13 Joshua we gòzie ya; ɔ we nye Keleb nwa Jefune Hebron ibu ihe-nketa. 14 N'ihì nka Hebron we ghòrò Keleb nwa Jefune, bú onye-Kenizait, ihe-nketa, rue ta; n'ihì na o sozuru Jehova, bú Chineke Israel, n'azu. 15 Ma aha Hebron na mɓe gara aga bu Kiriath-aba; onye dikarisiri uku n'etiti ndi Anak ka Aba ahu bu. Ala we rapu ibu agha, di jū.

15 ¹ Ife-nzà nke mara ebo umu Juda dika aɓuru nile ha si di we dirue ókè-ala Edom, rue ɔzara Zin n'akuku Ndida, na nsòtu Ndida. 2 Ókè-ala Ndida nke ha nwere we di site na nsòtu Oké Osimiri Nnú, site n'ònu-miri nke nēche iru na Ndida: 3 ɔ we pua rue akuku Ndida nke nriko Akrabim, gabiga

rue Zin, rigo n'akuku Ndida nke Kedesh-banea, gabiga Hezron, rigorue Ada, ba buruburu rue Kaka: 4 ọ we gabiga rue Azmon, pua na miri-iyi Ijpt; ọpupu okè-ala ahu we di n'oké osimiri: nka gāburu unu okè-ala Ndida. 5 Okè-ala ọwuwa-anyanwu we buru Oké Osimiri Nnú, rue nsọtu Jodan. Okè-ala akuku Ugwu we site n'onu-miri nke oké osimiri ahu na nsọtu Jodan: 6 okè-ala ahu we rigo rue Bet-hogla, gabiga n'akuku Ugwu nke Bet-araba; okè-ala ahu we rigo rue nkume Bohan nwa Reuben: 7 okè-ala ahu we rigo rue Debia site na ndagwurugwu Ekoa, ga n'akuku Ugwu, nēche Gilgal iru, nke di na ncherita-iru nriogo Adumim, nke di n'akuku Ndida nke miri-iyi ahu: okè-ala ahu we gabiga rue miri En-shemesh, ọpupu-ya we dirue En-rogel: 8 okè-ala ahu we rigo na ndagwurugwu nwa Hinom rue akuku ndi Jebus n'akuku Ndida (nke ahu bu Jerusalem): okè-ala ahu we rigo rue elu ugwu ahu nke di n'iru ndagwurugwu Hinom n'akuku Qdida-anyanwu, nke di na nsọtu ndagwurugwu Refaim n'akuku Ugwu: 9 ewe kpa okè-ala ahu site n'elu ugwu rue isi-iyi miri Neftoa, ọ we pua rue obodo nile nke ugwu Efron; ewe kpa okè-ala ahu rue Beala (nke ahu bu Kiriath-jearim): 10 okè-ala ahu we ba buruburu site na Beala ga n'akuku Qdida-anyanwu, rue ugwu Sia, we gabiga rue akuku ugwu Jearim n'Ugwu (nke ahu bu Kesalon), rida rue Bet-shemesh, gabiga Timna: 11 okè-ala ahu we pua rue akuku Ekron n'akuku Ugwu: ewe kpa okè-ala ahu rue Shikeron, ọ we gabiga rue ugwu Beala, we pua na Jabneel; ọpupu okè-ala ahu di n'oké osimiri. 12 Okè-ala Qdida-anyanwu we di rue oké osimiri tku ahu, na okè-ala-ya. Nka bu okè-ala umu Juda buruburu, dika aburu nile ha si di.

13 Ọ nye-kwa-ra Keleb nwa Jefune oké n'etiti umu Juda, dika okwu-ọnu Jehova gwara Joshua si di, bú Kiriath-aba; Aba bu nna Anak (nke ahu bu Hebron). 14 Keleb we si n'ebe ahu napu umu-ndikom Anak atọ, bú Sheshai, na Ahiman, na Talmi, umu Anak, ala-ha. 15 Ọ we si n'ebe ahu rigo imegide ndi bi na Debia: ma aha Debia na mbe gara a_a bu Kiriath-sefa.

16 Keleb we si, Onye ahu nke gētibu Kiriath-sefa, were ya, m'gēnye kwa ya Aksa, bú nwam nwayi, na nwunye. 17 Qtniel nwa Kenaz, nwa-nne Keleb, we were ya: ọ we nye ya Aksa, bú nwayi, na nwunye. 18 O rue, mbe Aksa biara, na ọ kpaliri di-ya iriọ ubi n'aka nna-ya: Aksa si n'inyinya-ibu-ya rida; Keleb we si ya, Gini ka i nācho? 19 Ọ si, Nyem ngozi; n'ih na ọ bu ala Negeb ka i nyeworom, nyekwam isi miri ufodu. Ọ we nye ya isi miri di n'elu, na isi miri di n'okpuru.

20 Nka bu ihe-nketa nke ebo umu Juda dika aburu nile ha si di.

21 Obodo nke di na nsọtu ebo umu Juda nwere n'akuku okè-ala Edom nime Negeb bu Kabzeel, na Ida, na Jagua; 22 na Kina, na Dimona, na Adada; 23 na Kedesh, na Hezoa, na Itnan; 24 na Zif, na Telem, na Bealot; 25 na Hezoa-hadata, na Keriot-hezron (nke ahu bu Hezoa); 26 na Amam, na Shema, na Molada; 27 na Haza-gada, na Heshmon, na Bet-pelet; 28 na Haza-shual, na Bia-sheba, na Biziotia; 29 na Beala, na Iyim, na Ezem; 30 na Eltolad, na Kesil, na Homa; 31 na Ziklag, na Madmana, na Sansana; 32 na Lebaot, na Shilhim, na Ain, na Rimon: obodo nile di orú na iteghete, ha na obodo ntà ha.

33 N'ebe di ala ala, Eshtaol, na Zora, na Ashna; 34 na Zanoa, na En-ganim, na Tapua, na Inam; 35 na Jamut, na Adulam, na Soko, na Azeka; 36 na Shaaraim, na Aditaim, na Gedira, na Gedirotaim; obodo iri na anọ na obodo ntà ha.

37 Zenan, na Hadasha, na Migdal-gad; 38 na Dilan, na Mizpe, na Jokteel; 39 na Lekish, na Bozkath, na Eglon; 40 na Kabon, na Lahmam, na Kitlish; 41 na Gedirot, na Bet-degon, na Neama, na Makeda; obodo iri na isi na obodo ntà ha.

42 Libna, na Eta, na Ashan; 43 na Ifta, na Ashna, na Nezib; 44 na Keila, na Akzib, na Marisha; obodo iteghete na obodo ntà ha.

45 Ekron, na umu-obodo-ya na obodo ntà ya nile: 46 site n'Ekron we rue oké osimiri, obodo nile nke di n'akuku Ashdod, na obodo ntà ha.

47 Ashdod, na umu-obodo-ya na

obodo ntà ya nile; Geza, na umu-obodo-ya na obodo ntà ya nile; rue miri-iyi Ijpt, na oké osimiri uku ahu, na okè-ala-ya.

48 N'ugwu kwa, Shamia, na Jatia, na Soko; 49 na Dana, na Kiriati-sana (nke ahu bu Debia); 50 na Anab, na Eshtemo, na Anim; 51 na Goshen, na Holon, na Gailo; obodo iri na otù na obodo ntà ha.

52 Arab, na Duma, na Eshan; 53 na Janim, na Bet-tapua, na Afika; 54 na Humta, na Kiriati-aba (nke ahu bu Hebron), na Zioa; obodo iteghete na obodo ntà ha.

55 Maon, na Kamel, na Zif, na Juta; 56 na Jezreel, na Jokdeam, na Zanoa; 57 na Kain, na Gibeaa, na Timna; obodo iri na obodo ntà ha.

58 Halhul, na Bet-zua, na Gedoa; 59 na Maarat, na Bet-anot, na Eltekon; obodo isi na obodo ntà ha.

60 Kiriati-beal (nke ahu bu Kiriati-jeirim), na Raba; obodo abua na obodo ntà ha.

61 N'ozara, Bet-araba, na Midin, na Sekaka; 62 na Nibshan, na Obodo Nnú, na En-gedi; obodo isi na obodo ntà ha.

63 Ma ndi Jebus, ndi bi na Jerusalem, umu Juda apugh inapu ha ala-ha: ndi Jebus we biri n'etiti umu Juda nime Jerusalem, rue ta.

16 ¹ Ife-nzá nke mara umu Josef siri na Jòdan pua na Jeriko, na miri Jeriko n'owuwa-anyanwu, bú ozara ahu, nēsi na Jeriko rigo n'ugwu rue Bet-el; ² o si na Bet-el pua rue Luz, gabiga rue okè-ala ndi-Akaiat rue Atarot; ³ o rida n'akuku Qdida-anyanwu rue okè-ala ndi-Jafletait, rue okè-ala Bethoron di n'okpuru, rue Gezea: opupu-ya we di n'oké osimiri. ⁴ Umu Josef, bú Manase na Efraim, we keta nke ha. ⁵ Okè-ala umu Efraim, dika aburu nile ha si di, we di otù a: okè-ala nke ihe-nketa-ha n'akuku owuwa-anyanwu bu Atarot-ada, rue Bethoron di n'elu; ⁶ okè-ala ahu we pua n'akuku Qdida-anyanwu na Mikmetat n'Ugwu; okè-ala ahu we ba buruburu n'akuku owuwa-anyanwu, rue Taanat-shailo, we gabiga ya n'akuku owuwa-anyanwu Janoa; ⁷ o si na Janoa rida rue Atarot, ru kwa Naarah, metu Jeriko, we pua na Jòdan.

⁸ Okè-ala ahu siri na Tapua je n'akuku Qdida-anyanwu rue miri-iyi Kena; opupu-ya we di n'oké osimiri. Nka bu ihe-nketa nke ebo umu Efraim dika aburu nile ha si di; ⁹ tiyere obodo nile akpaputara umu Efraim n'etiti ihe-nketa nke umu Manase, obodo ahu nile na obodo ntà nile ha. ¹⁰ Ma ha anapugh ndi Kenean ndi bi na Gezea ala-ha: ndi Kenean we biri n'etiti Efraim, rue ta, ghò ndi nēfè ofufè orù.

17 ¹ Ife-nzá nke mara ebo Manase di kwa: n'ihì na ya onwe-ya bu okpara Josef. O diri Makia okpara Manase, bú nna Gilead, n'ihì na onye ahu bu onye-agma, o we nwe Gilead na Beshan. ² Ife-nzá di kwa nke mara umu Manase foduru dika aburu nile ha si di; o diri umu Abieza, di-kwa-ra umu Hilek, di-kwa-ra umu Asriel, di-kwa-ra umu Shekem, di-kwa-ra umu Hifa, di-kwa-ra umu Shemida: ndia bu umu-ndikom Manase nwa Josef dika aburu nile ha si di. ³ Ma Zelofehad, nwa Hifa, nwa Gilead, nwa Makia, nwa Manase, enwegh umu-ndikom, ma o nwere umu-ndinyom: ndia bu kwa aha umu-ya ndinyom, Mahla, na Nga, na Hogla, na Milka, na Tiaza. ⁴ Ha we biarue nso n'iru Eleeza, bú onye-nchujaja, na n'iru Joshua nwa Nun, na n'iru ndi-isi, si, Jehova nyere Moses iwu inye ayi ihe-nketa n'etiti umu-nne-ayi: o we nye ha ihe-nketa n'etiti umu-nne nna-ha dika okwu-onu Jehova si di. ⁵ Okè iri we dabara Manase, nāgugh ala Gilead na Beshan, nke di n'ofè Jòdan; ⁶ n'ini na umu-ndinyom Manase ketara ihe-nketa n'etiti umu-ya ndikom: ala Gilead kwa, umu-ndikom Manase foduru nwere ya. ⁷ Okè-ala Manase we si n'Asha rue Mikmetat, nke di n'iru Shekem; okè-ala ahu we je rue aka-nri, rue ndi bi n'Entapua. ⁸ Manase nwe ala Tapua: ma umu Efraim nwe Tapua rue okè-ala Manase. ⁹ Okè-ala ahu we rida rue miri-iyi Kena, n'akuku Ndida nke miri-iyi ahu: obodo ndia ka Efraim nwere n'etiti obodo Manase: okè-ala Manase we di n'akuku Ugwu miri-iyi ahu, opupu-ya we di n'oké osimiri: ¹⁰ n'akuku Ndida o diri Efraim, ma n'akuku Ugwu o diri Manase, oké osimiri bu kwa okè-ala-ya; ha we metu Asha n'Ugwu, metu kwa Isaka n'owuwa-

anyanwu. 11 Manase nwe-kwa-ra obodo n'Isaka na n'Asha, bú Bet-shean na umu-obodo-ya, na Ibleam na umu-obodo-ya, na ndi bi na Doa na umu-obodo-ya, na ndi bi na En-doa na umu-obodo-ya, na ndi bi na Teanak na umu-obodo-ya, na ndi bi na Megido na umu-obodo-ya, bú ebe di elu atọ ahu. 12 Ma umu Manase apugh inapu ndi bi n'obodo ahu ala-ha; ma ndi Kenean jisiri ike ibiri n'ala ahu. 13 O rue, m̀pe umu Israel di ike, na ha tiyere ndi Kenean n'ifè-òfùfè, ma ha anapusigh ha ala-ha.

14 Umu Josef we gwa Joshua okwu, si, Gini mere i nyeworom otù ihe-ife-nzà na otù òkè n'ihe-nketa, ma mu onwem bu ndi bara uba, n'ihì na Jehova agọziwom rue ubu a? 15 Joshua we si ha, Ọ buru na ndi bara uba ka i bu, rigorie oké ọhia n'onwe-gi, ọtu-kwara onwe-gi n'ebe ahu n'ala ndi-Perizait na Refaim; ebe ugwu Efraim diri gi nkpa. 16 Umu Josef we si, Ugwu a ezugh ayi: ma ubo-ala igwè di n'aka ndi Kenean nile ndi bi n'ala ndagwurugwu, ma ndi bi na Bet-shean na umu-obodo-ya, ma ndi bi na Jezreel. 17 Joshua we gwa ulo Josef, bú Efraim na Manase, okwu, si, Ndi bara uba ka i bu, ọ bu kwa ike uku ka i nwere: i gaghenwe nani otù ihe-ife-nzà: 18 n'ihì na ugwu ahu ka i gènwe; n'ihì na oké ọhia ka ọ bu, i gèbutu kwa ya, i gènwe kwa ọpupu-ya nile: n'ihì na i gānapu ndi Kenean ala-ha, ọ bu ezie na ha nwere ubo-ala igwè, ọ bu kwa ezie na ndi di ike ka ha bu.

18 1 Nzukọ nile nke umu Israel we kpọkọta nwe-ha na Shailo, ma ulo-ikwū nzute n'ebe ahu: ewe buda ala ahu n'iru ha. 2 Ebo asa we fọdu n'etiti umu Israel, ndi anēkegh ihe-nketa-ha. 3 Joshua we si umu Israel, Rue ole m̀pe ka unu onwe-unu gābu ndi-ume-ngwu ibà inweta ala ahu, nke Jehova, bú Chineke nke nna-unu-hà, nyeworo unu? 4 Doronu onwe-unu ndikom atọ inoro ebo ọ bula: m'gēziga kwa ha, ha gēbili kwa, jehharia n'ala nka, de ya n'akwukwo dika ihe-nketa-ha si di; ha gābiakutekwam. 5 Ha gēkè kwa ya òkè asa: Juda gēguzo n'òkè-ala-ya na Ndida, ulo Josef gēguzo kwa n'òkè-ala-ha n'Ugwu. 6 Unu onwe-unu gēde kwa

ala ahu n'akwukwo n'òkè asa, wetaram akwukwo ahu n'ebe a: m'gēfe-kwa-ra unu nzà n'ebe a n'iru Jehova, bú Chineke-ayi. 7 N'ihì na ndi Livai enwegh òkè n'etiti unu; n'ihì na ọlunchu-aja Jehova bu ihe-nketa-ha: Gad na Reuben na nkera ebo Manase anarawo kwa ihe-nketa-ha n'ofè Jodan n'akuku ọwuwa-anyanwu, nke Moses, bú orù Jehova, nyere ha. 8 Ndikom ahu we bilie, je: Joshua we nye ndi nēje ide ala ahu n'akwukwo iwu, si, Jenu, jehharia n'ala nka, de ya n'akwukwo, laghachikutem, m'gēfe-kwa-ra unu nzà n'ebe a n'iru Jehova, nime Shailo. 9 Ndikom ahu we je, gabiga n'ala ahu, de ya n'akwukwo dika obodo nile si di n'òkè asa, ha we biakute Joshua rue ọmuma-ulo-ikwū nime Shailo. 10 Joshua we fere ha nzà nime Shailo n'iru Jehova: Joshua we kere umu Israel ala n'ebe ahu dika esi kè ha n'òkè n'òkè.

11 Ife-nzà nke ebo umu Benjamin we puta dika aburu nile ha si di; òkè-ala nke ihe-ife-nzà-ha we puta n'etiti umu Juda na umu Josef. 12 Òkè-ala ha nwere n'akuku Ugwu we site na Jodan; òkè-ala ahu we rigo rue akuku Jeriko n'Ugwu, rigo kwa n'ugwu n'akuku Qdida-anyanwu; ọpupu-ya di kwa n'ozara Bet-even. 13 Òkè-ala ahu we si n'ebe ahu gabiga rue Luz, rue akuku Luz (nke ahu bu Bet-el), n'akuku Ndida; òkè-ala ahu we rida rue Atarot-ada, n'elu ugwu nke di na Ndida nke Bet-horon di n'okpuru. 14 Ewe kpa òkè ahu, ọ we ọa buruburu rue akuku Qdida-anyanwu n'akuku Ndida, site n'ugwu nke di n'iru Bet-horon n'akuku Ndida; ọpupu-ya di kwa na Kiriath-beal (nke ahu bu Kiriath-jearim), bú obodo umu Juda: nka bu akuku Qdida-anyanwu. 15 Akuku Ndida we site na nsotu Kiriath-jearim, òkè-ala ahu we pua n'akuku Qdida-anyanwu, pua rue isi-iyi miri Neftoa: 16 òkè-ala ahu we rida rue nsotu ugwu ahu nke di n'iru ndagwurugwu nwa Hinom, nke di na ndagwurugwu Refaim n'akuku Ugwu; ọ rida rue ndagwurugwu Hinom, rue akuku ndi Jebus n'akuku Ndida, we rida rue En-rogel; 17 ewe kpa òkè-ala ahu n'Ugwu, ọ pua n'Enshemesh, pu kwa rue Gelilot, nke di na ncherita-iru nriko Adumim; ọ rida rue

nkume Bohan nwa Reuben; 18 ọ gabiga rue akuku na ncherita-iru Araba n'akuku Ugwu, we rida rue Araba: 19 ókè-ala ahu we gabiga rue akuku Bet-hogla n'akuku Ugwu: ọpupu ókè-ala ahu di kwa n'ọnu-miri Ugwu nke Oké Osimiri Nnú, na nsọtu Ndida nke Jodan; nka bu ókè-ala Ndida. 20 Jodan bu kwa ókè-ala-ya n'akuku Iru-anyanwu. Nka bu ihe-nketa umu Benjamin, dika ókè-ala-ya nile si di buruburu, dika aḅuru nile ha si di. 21 Ma obodo ebo umu Benjamin nwere dika aḅuru nile ha si di bu Jeriko, na Bet-hogla, na Emek-keziz; 22 na Bet-araba, na Zemaraim, na Bet-el; 23 na Avim, na Para, na Ofra; 24 na Kefamoni, na Ofni, na Geba; obodo iri na abua na obodo ntà ha: 25 na Gibeon, na Rema, na Beirut; 26 na Mizpeh, na Kefira, na Moza; 27 na Rekem, na Iapeel, na Tarala; 28 na Zela, na Elef, na ndi Jebus (nke ahu bu Jerusalem), na Gibeat, na Kiriath; obodo iri na anọ na obodo ntà ha. Nka bu ihe-nketa umu Benjamin dika aḅuru nile ha si di.

19 I Ife-nzà nke-abua we putara Simeon, bú ebo umu Simeon dika aḅuru nile ha si di: ihe-nketa-ha di n'etiti ihe-nketa umu Juda. 2 Ha we nwe n'ihe-nketa-ha Bia-sheba, ma-ọbu Sheba, na Molada; 3 na Haza-shual, na Bala, na Ezem; 4 na Eltolad, na Betul, na Homa; 5 na Ziklag, na Betmakabot, na Haza-susa; 6 na Betlebaot, na Sharuhem; obodo iri na atọ na obodo ntà ha: 7 na Ain, na Rimon, na Eta, na Ashan; obodo anọ na obodo ntà ha: 8 na obodo ntà nile nke di obodo ndia buruburu rue Bealat-bia, bú Rema Negeb. Nka bu ihe-nketa nke ebo umu Simeon dika aḅuru nile ha si di. 9 Site n'ókè umu Juda ka ihe-nketa umu Simeon di: n'ihì na ókè umu Juda riri nne kari ha: umu Simeon we keta ihe n'etiti ihe-nketa-ha.

10 Ife-nzà nke-atọ we putara umu Zebulun dika aḅuru nile ha si di: ókè-ala ihe-nketa-ha we di rue Sarid: 11 ókè-ala-ha we rigo n'akuku Qdida-anyanwu, ru kwa Marala, we metu Dabeshet, metu kwa miri-iyi nke di n'iru Jokneam; 12 ọ si na Sarid chigharia n'akuku Iru- anyanwu n'ọwuwa- anyanwu rue ókè-ala Kislot-

teboa; ọ pua rue Daberat, we rigo rue Jafia; 13 ọ si n'ebe ahu gabiga n'akuku Iru- anyanwu n'akuku ọwuwa- anyanwu rue Gat-hefa, rue Et-kazin; ọ pua na Rimon, nke akpara rue Nca; 14 ókè-ala ahu we ọya ya buruburu n'Ugwu rue Hanaton: ọpupu-ya di kwa na ndagwurugwu Ifta-el; 15 na Katat, na Nahalal, na Shimron, na Idala, na Bet-lehem: obodo iri na abua na obodo ntà ha. 16 Nka bu ihe-nketa umu Zebulun dika aḅuru nile ha si di, obodo ndia na obodo ntà ha.

17 Ife-nzà nke-anọ we putara Isaka, bú umu Isaka dika aḅuru nile ha si di. 18 Ókè-ala-ha we rue Jezreel, na Kesulot, na Shunem; 19 na Hafaraim, na Shion, na Anaharat; 20 na Rabit, na Kishion, na Ebez; 21 na Remet, na Enganim, na En-hada, na Bet-pazez: 22 ókè-ala ahu we metu Teboa, na Shahazuma, na Bet-shemesh; ọpupu ókè-ala-ha di kwa na Jodan: obodo iri na isi na obodo ntà ha. 23 Nka bu ihe-nketa ebo umu Isaka dika aḅuru nile ha si di, obodo ahu na obodo ntà ha.

24 Ife-nzà nke-ise we putara ebo umu Asha dika aḅuru nile ha si di. 25 Ókè-ala-ha we buru Helkat, na Hali, na Beten, na Akshaf; 26 na Alamelek, na Amad, na Mishal; ọ metu Kamel n'akuku Qdida- anyanwu, metu kwa Shaihoa-libnat; 27 ọ we chigharia n'ọwuwa- anyanwu rue Bet-degon, we metu Zebulun, metu kwa ndagwurugwu Ifta-el n'akuku Ugwu rue Bet-emek na Neiel; ọ pua rue Kabul n'aka-ekpe, 28 na Ebron, na Rehob, na Hamon, na Kena, we rue Zaidon bara uba; 29 ókè-ala ahu we chigharia rue Rema, ru kwa obodo ahu ewusiri ike, bú Taia; ókè-ala ahu we chigharia rue Hosa; ọpupu-ya di kwa n'ókè osimiri site na Hebel rue Akzib: 30 na Uma, na Efek, na Rehob: orú obodo na abua na obodo ntà ha. 31 Nka bu ihe-nketa nke ebo umu Asha dika aḅuru nile ha si di, obodo ndia na obodo ntà ha.

32 Ọ bu umu Naftali ka ife-nzà nke-isi putara, bú umu Naftali dika aḅuru nile ha si di. 33 Ókè-ala-ha we site na Helef, site n'osisi terebinth nime Zaananim, na Adami-nekeb, na Jabneel, rue Lakum; ọpupu-ya we di na Jodan: 34 ókè-ala ahu we chigharia n'akuku

Odida-anyanwu rue Aznot-teboa, si n'ebe ahu pua rue Hukok; o metu Zebulun na Ndida, metu kwa Asha n'Odida-anyanwu, metu kwa Juda n'akuku Jodan n'owuwa-anyanwu. 35 Obodo ewusiri ike bu Zidim, na Zea, na Hamat, na Rakat, na Kineret; 36 na Adama, na Rema, na Hezoa; 37 na Kedesh, na Edrei, na En-hezoa; 38 na Iron, na Migdal-el, na Horem, na Bet-anat, na Bet-shemesh; obodo iri na iteghete na obodo nta ha. 39 Nka bu ihe-nketa nke ebo umu Naftali dika aburu nile ha si di, obodo nile na obodo nta ha.

40 O bu ebo umu Dan dika aburu nile ha si di ka ife-nza nke-asa putara. 41 Oké-ala ihe-nketa-ha we buru Zora, na Eshtaol, na Ia-shemesh; 42 na Shaalabin, na Ajalon, na Itra; 43 na Ilon, na Timna, na Ekron; 44 na Elteke, na Gibeton, na Bealat; 45 na Jihud, na Bene-berak, na Gat-rimon; 46 na Me-jakon, na Rakon, tiyere oké-ala di na ncherita-iru Jafo. 47 Oké-ala umu Dan we si n'ebe ha no pua: umu Dan we rigo, buso Leshem agha, were ya, were onu mma-agma tibe ya, ha we nweta ya, biri nime ya, we kpọ Leshem, Dan, dika aha Dan, bú nna-ha, si di. 48 Nka bu ihe-nketa ebo umu Dan dika aburu nile ha si di, obodo ndia na obodo nta ha.

49 Ha we mesia ka eketa ala ahu dika oké-ala-ya nile si di; umu Israel we nye Joshua nwa Nun ihe-nketa n'etiti ha: 50 n'okwu-onu Jehova ka ha nyere ya obodo ahu nke o rioro, bú Timnat-sera n'ugwu Efraim: o wue obodo ahu, biri nime ya.

51 Ndia bu ihe-nketa, nke Eleeza, bú onye-nchu-aja, na Joshua nwa Nun, na ndi-isi ulo ndi bu nna ebo umu Israel, mere ka eketa n'ife-nza nime Shailo n'iru Jehova, n'onu-uzo ulo-ikwu nzute. Ha we kebie ala ahu.

20 I Jehova we gwa Joshua okwu, si, 2 Gwa umu Israel okwu, si, Wezugara onwe-unu obodo nhaba ahu, nke M'gwara unu okwu bayere ha n'aka Moses: 3 ka obu-madu onye netibu madu n'oghom namagh ama we halaga n'ebe ahu: ha gabu-kwa-ra unu ebe-nhaba ipu n'aka onye-obo qbara. 4 O gabalaga kwa n'otu nime obodo ahu,

guzo n'oghere onu-uzo-ama obodo ahu, kwue okwu-ya nile na ndi ndi-okenye obodo ahu; ha gakpobata kwa ya n'obodo tiyere onwe-ha, nye ya onodu, ka o we biri n'etiti ha. 5 Ma mbe onye-obo qbara gachu ya n'azu, ha agagh-echochi obu-madu ahu ka o ba n'aka-ya; n'ihu na o bu n'amagh-ama ka o tibu madu-ibe-ya, ma o kpogh ya asi na mbe gara aga. 6 O gebi kwa n'obodo ahu, rue mbe o geguzo n'iru nzuko Israel ka ekpe ya ikpe, rue onwu onye-isi-nchu-aja nke ganọ na mbe ahu: mbe ahu obu-madu ahu galaghachi, ba n'obodo-ya, ba kwa n'ulo-ya, rue obodo ahu nke o si n'ebe ahu halaga. 7 Ha we do obodo ndia nso, bú Kedesh nime Galili, n'ugwu Naftali, na Shekem n'ugwu Efraim, na Kiriat-aba (nke ahu bu Hebron) n'ugwu Juda. 8 N'ofe Jodan n'akuku Jeriko n'akuku owuwa-anyanwu ha nye-kwa-ra Beza n'ozara n'ala di lari site n'ebo Reuben, na Remot nime Gilead site n'ebo Gad, na Golan nime Beshan site n'ebo Manase. 9 Ndia bu obodo akara aka bayere umu Israel nile, baye-kwa-ra qbia nke nanọ dika qbia n'etiti ha, ka onye o bula nke netibu madu n'oghom we halaga n'ebe ahu, ghara kwa inwu n'aka onye-obo qbara, rue mbe o geguzo n'iru nzuko Israel.

21 I Ndi-isi ulo nke ndi bu nna ndi Livai we biarue nso Eleeza, bú onye-nchu-aja, biaru kwa nso Joshua nwa Nun, biaru kwa nso ndi-isi ulo nke ndi bu nna nke ebo nile nke umu Israel; 2 ha we gwa ha okwu nime Shailo n'ala Kenean, si, Jehova nyere iwu n'aka Moses inye ayi obodo ufodu ayi gebi, ha na ebe-ita-nri-ha nke gadi anu-ulo-ayi. 3 Umu Israel we si n'ihe-nketa-ha nye ndi Livai, dika okwu-onu Jehova si di, obodo ndia na ebe-ita-nri-ha.

4 Ife-nza we putara aburu nile nke ndi Kohat: umu Eron, bú onye-nchu-aja, ndi sitere na ndi Livai, we nwe obodo iri na atọ sitere n'ebo Juda, site kwa n'ebo ndi Simeon, site kwa n'ebo Benjamin, n'ife-nza.

5 Umu Kohat foduru we nwe obodo iri sitere n'aburu nile nke ebo Efraim, site kwa n'ebo Dan, site kwa na nkera ebo Manase, n'ife-nza.

6 Umu Giashon we nwe obodo iri na

atọ sitere n'aburu nile nke ebo Isaka, site kwa n'ebo Asha, site kwa n'ebo Naftali, site kwa na nkera ebo Manase nime Beshan, n'ife-nzá.

7 Umu Merari dika aburu nile ha si di we nwe obodo iri na abua sitere n'ebo Reuben, site kwa n'ebo Gad, site kwa n'ebo Zebulun.

8 Umu Israel we nye ndi Livai obodo ndia na ebe-ita-nri-ha n'ife-nzá, dika Jehova nyere iwu n'aka Moses. 9 Ha we si n'ebo umu Juda, si kwa n'ebo umu Simeon, nye obodo ndia nke akporọ ha n'aha n'ebe a: 10 ha we diri umu Eron, ndi sitere n'aburu ndi Kohat, ndi sitere n'umu Livai: n'ihí na ha ka ife-nzá mbu diri. 11 Ha we nye ha Kiriát-aba, nna Anak ka Aba ahu bu, (nke ahu bu Hebron,) n'ugwu Juda, ya na ebe-ita-nri-ya nile buruburu ya. 12 Ma obia nke obodo ahu, na obodo ntà ya nile, ka ha nyere Keleb nwa Jefunc n'ihé-onwunwe-ya.

13 Umu Eron, bú onye-nehu-aja, ka ha nyere Hebron na ebe-ita-nri-ya, bú obodo n'abà nke oju-madu, na Libna na ebe-ita-nri-ya nile; 14 na Jatia na ebe-ita-nri-ya nile, na Eshtemoa na ebe-ita-nri-ya nile, 15 na Holon na ebe-ita-nri-ya nile, na Debia na ebe-ita-nri-ya nile; 16 na Ain na ebe-ita-nri-ya nile, na Juta na ebe-ita-nri-ya nile, na Bet-shemesh na ebe-ita-nri-ya nile; obodo iteghete site n'ebo abua ahu. 17 Site kwa n'ebo Benjamin, Gibeon na ebe-ita-nri-ya nile, na Geba na ebe-ita-nri-ya nile; 18 na Anatot na ebe-ita-nri-ya nile, na Almon na ebe-ita-nri-ya nile: obodo anọ. 19 Obodo nile nke umu Eron, bú ndi-nehu-aja, di obodo iri na atọ na ebe-ita-nri-ha.

20 Aburu nile nke umu Kohat, bú ndi Livai, bú ndi fọduru site n'umu Kohat, ha nwere obodo ife-nzá-ha site n'ebo Efraim. 21 Ha we nye ha Shekem na ebe-ita-nri-ya nile n'ugwu Efraim, bú obodo n'abà nke oju-madu, na Gezea na ebe-ita-nri-ya nile; 22 na Kibzaim na ebe-ita-nri-ya nile, na Bet-horon na ebe-ita-nri-ya nile; obodo anọ. 23 Site kwa n'ebo Dan, Elteke na ebe-ita-nri-ya nile, na Gibeton na ebe-ita-nri-ya nile; 24 na Ajalon na ebe-ita-nri-ya nile, na Gat-rimon na ebe-ita-nri-ya nile; obodo anọ. 25 Site kwa na nkera ebo Manase,

Tanak na ebe-ita-nri-ya nile, na Gat-rimon na ebe-ita-nri-ya nile; obodo abua. 26 Obodo nile di iri, ha na ebe-ita-nri-ha, bú nke diri aburu umu Kohat fọduru.

27 Ha nye-kwa-ra umu Giashon, ndi sitere n'aburu ndi Livai, Golan nime Beshan na ebe-ita-nri-ya nile, bú obodo n'abà nke oju-madu; na Be-eshtera na ebe-ita-nri-ya nile, site na nkera ebo Manase; obodo abua. 28 Site kwa n'ebo Isaka, Kishion na ebe-ita-nri-ya nile, na Daberat na ebe-ita-nri-ya nile; 29 na Jamut na ebe-ita-nri-ya nile, na En-ganim na ebe-ita-nri-ya nile, obodo anọ. 30 Site kwa n'ebo Asha, Mishal na ebe-ita-nri-ya nile, na Abdon na ebe-ita-nri-ya nile; 31 na Helkat na ebe-ita-nri-ya nile, na Rehob na ebe-ita-nri-ya nile; obodo anọ. 32 Site kwa n'ebo Naftali, Kedesh nime Galili na ebe-ita-nri-ya nile, bú obodo n'abà nke oju-madu, na Hamot-doa na ebe-ita-nri-ya nile, na Katan na ebe-ita-nri-ya nile; obodo atọ. 33 Obodo nile nke ndi Giashon, dika aburu nile ha si di, di obodo iri na atọ na ebe-ita-nri-ha.

34 Ha nye-kwa-ra aburu nile nke umu Merari, bú ndi Livai fọduru, Jokneam na ebe-ita-nri-ya nile; na Kata na ebe-ita-nri-ya nile, 35 na Dimna na ebe-ita-nri-ya nile, na Nahalal na ebe-ita-nri-ya nile, sitere n'ebo Zebulun; obodo anọ. 36 Site kwa n'ebo Reuben, Beza na ebe-ita-nri-ya nile, na Jehaz na ebe-ita-nri-ya nile, 37 na Kedimot na ebe-ita-nri-ya nile, na Mefaat na ebe-ita-nri-ya nile; obodo anọ. 38 Site n'ebo Gad, Remot nime Gilcad na ebe-ita-nri-ya nile, bú obodo n'abà nke oju-madu, na Mahanaim na ebe-ita-nri-ya nile; 39 na Heshbon na ebe-ita-nri-ya nile, na Jeza na ebe-ita-nri-ya nile; obodo ahu nile di anọ. 40 Obodo ahu nile diri umu Merari dika aburu nile ha si di, bú ndi fọduru site n'aburu nile nke ndi Livai; ihe-ife-nzá-ha we di obodo iri na abua.

41 Obodo nile nke ndi Livai n'etiti ihe-onwunwe umu Israel di oju obodo abua na asatọ na ebe-ita-nri-ha. 42 Obodo ndia di otú a, obodo o bula na ebe-ita-nri-ya nile buruburu ya: otú a ka o diri obodo ndia nile.

43 Jehova we nye Israel ala ahu nile

nke Ọ nuru iyi inye ndi bu nna-ha; ha we nweta ya, we biri nime ya. 44 Jehova we me ka ha zuru ike buruburu, dika ihe nile si di nke Ọ nuru ndi bu nna-ha iyi: ọ digh kwa nwoke ọ bula n'etiti ndi-iro-ha nile guzoro n'iru ha; ndi-iro-ha nile ka Jehova nyere n'aka-ha. 45 Ọ digh ihe ọ bula dapuru n'ezi ihe nile nke Jehova gwara ulo Israel; ha nile mere.

22 1 Mbe ahu Joshua kpọrọ ndi Reuben, kpọ kwa ndi Gad, kpọ kwa nkera ebo Manase, 2 si ha, Unu onwe-unu edebewo ihe nile nke Moses, bú orú Jehova, nyere unu n'iwu, unu egewo kwa nti olum n'ihe nile m'nyere unu n'iwu: 3 unu arapugh umu-nne-unu ọtutu ubochi ndia rue ta, ma unu edebewo ihe-ndebe nke ihe Jehova, bú Chineke-unu, nyere n'iwu. 4 Ma ubu a Jehova, bú Chineke-unu, emewo ka unu-nne-unu zuru ike, dika Ọ gwara ha okwu: ubu a kwa chigharianu, jerue ulo-ikwū-unu n'onwe-unu, rue ala ihe-onwunwe-unu, nke Moses, bú orú Jehova, nyere unu n'ofè Jodan. 5 Nání, lezienu anya nke-ọna ime ihe enyere n'iwu na iwu ahu, nke Moses, bú orú Jehova, nyere unu n'iwu, ihu Jehova, bú Chineke-unu, n'anya, na ije íjè n'uzọ-Ya nile, na idebe ihe nile Ọ nyere n'iwu, na irapara n'aru Ya, na iwere obi-unu nile na nkpuru-obi-unu nile fè Ya ọfufè. 6 Joshua we gọzie ha, zilaga ha: ha we jerue ulo-ikwū-ha.

7 Ma nkera ebo Manase ka Moses nyere ihe-nketa nime Beshan: ma Joshua nyere nkera-ya ọzọ ihe-nketa n'etiti umu-nne-ha n'ofè Jodan n'akuku Odida-anyanwu. Ọzọ kwa, mbe Joshua zilagara ha n'ulo-ikwū-ha, ọ gọzie ha, 8 gwa ha okwu, si, Werenu ọtutu akú laghachi n'ulo-ikwū-unu, were kwa anu-ulo bara uba nke-uku, were kwa ọla-ọcha, were kwa ọla-edo, were kwa ọla, were kwa ígwè, were kwa uwe bara uba nke-uku: soronu umu-nne-unu kere ihe-nkwata ndi-iro-unu.

9 Umu Reuben na umu Gad na nkera ebo Manase we laghachi, si n'ebe umu Israel nọ site na Shailo, nke di n'ala Kenean, ga, ijeru ala Gilead, iru ala ihe-onwunwe-ha, nke ha nwere ihe-onwunwe nime ya, dika okwu-ọnu Jehova n'aka Moses si di. 10 Ha we biarue buruburu-ala Jodan, nke di n'ala

Kenean, umu Reuben na umu Gad na nkera ebo Manase we wue ebe-ichu-aja n'ebe ahu n'akuku Jodan, bú ebe-ichu-aja uku n'ile ya anya. 11 Umu Israel we nu, si, Le, umu Reuben na umu Gad na nkera ebo Manase ewuwo ebe-ichu-aja na ncherita-iru ala Kenean, nime buruburu-ala Jodan, n'ofè umu Israel nwe. 12 Mbe umu Israel nuru ya, nzukọ nile nke umu Israel we kpọkọta onwe-ha nime Shailo, irigokuru ha ibu agha.

13 Umu Israel we ziga Finehas nwa Eleeza, bú onye-nchu-aja, ijekuru umu Reuben, na ijekuru umu Gad, na ijekuru nkera ebo Manase, rue ala Gilead; 14 ya na ndi-isi iri, otú onye-isi otú onye-isi diri ulo nna ọ bula, inọrọ ebo nile nke Israel; ha nile n'otú n'otú, ndi-isi ulo nke ndi bu nna-ha ka ha bu, ha diri usu nile nke nnú madu abua na ọgu iri nke Israel. 15 Ha we biakute umu Reuben, biakute kwa umu Gad, biakute kwa nkera ebo Manase, rue ala Gilead, ha we gwa ha okwu, si, 16 Otú a ka nzukọ nile nke Jehova siri, Gini bu ihe-nmekpu a nke unu mekpuro megede Chineke Israel, isi n'iso Jehova chigharia ta, n'iwuru onwe-unu ebe-ichu-aja, inupu isi n'okpuru Jehova ta? 17 Ọ bu na ajọ omume Peoa diri ayi ntà, nke ayi nàsapugh onwe-ayi na ya rue ta, ihe-otiti ahu we di nime nzukọ Jehova, 18 na unu onwe-unu gèsi n'iso Jehova chigharia ta? o gèru kwa, ọ buru na unu anupu isi ta n'okpuru Jehova, na Ọ gèwesa nzukọ nile nke Israel iwe echi. 19 Otú ọ di, ọ buru na ala ihe-onwunwe-unu arua arú, gabigaranu onwe-unu rue ala ihe-onwunwe Jehova, ebe ebe-obibi Jehova nēbi, nwe-kwa-nu ihe-onwunwe n'etiti ayi: ma unu anupula isi n'okpuru Jehova, unu anupukwa-la isi n'okpuru ayi, n'iwuru onwe-unu ebe-ichu-aja nābugh ebe-ichu-aja Jehova, bú Chineke-ayi. 20 Ekan nwa Zera, ọ mekpugh ihe-nmekpu n'ihe ahu ewezugara nye Jehova, ma n'aru nzukọ nile nke Israel ka iwe dikwasi? ma ọ bugh nání ya onwe-ya, bú otú onye, kubiri ume n'ajọ omume-ya.

21 Umu Reuben na umu Gad na nkera ebo Manase we za, gwa ndi-isi usu nile nke nnú ndikom abua na ọgu iri nke Israel okwu, si, 22 Chineke Nke

kachasi chi nile, bú Jehova, Chineke Nke kachasi chi nile, bú Jehova, Ya onwe-ya mara, Israel kwa, ya onwe-ya gāmara; ̣ buru na ̣ bu nime nnupu-isi, ̣ buru kwa na ̣ bu nime nmekpu megide Jehova, (aẓputala ayi ta,) 23 ka ayi wuworo onwe-ayi ebe-ichu-aja isi n'iso Jehova chigharia; ̣ buru kwa na ̣ bu isure aja-nsure-̣ku ma-̣bu onyinye-inata-iru-̣ma n'elu ya, ̣ buru kwa na ̣ bu ichu ihe aja nke aja-udo n'elu ya, ka Jehova Onwe-ya jua ase ya; 24 ̣ buru kwa na ayi emegh nka site n'iche uche okwu, si, N'̣odi-n'iru umu-unu gāgwa umu-ayi okwu, si, Gini ka unu na Jehova, bú Chineke nke Israel, nweḳoṛ? 25 n'ihí na Jehova etiyewo ókè-ala n'etiti ayi na unu, umu Reuben na umu Gad, bú J̣dan; unu enwegh ókè nime Jehova: umu-unu ewe me ka umu-ayi kwusi n'itu egwu Jehova. 26 Ayi we si, Biko, ka ayi doziere onwe-ayi iwu ebe-ichu-aja nka, ̣ bugh isure aja-nsure-̣ku, ̣ bugh kwa ichu aja: 27 kama ihe-ámá ka ̣ gābu n'etiti ayi na unu, na n'etiti ̣̣̣ nile nke umu-ayi ndi gạ̄ochi ayi, ka ayi we were aja-nsure-̣ku nile ayi, were kwa aja nile ayi, were kwa aja-udo nile ayi, fé ófúfé Jehova n'iru Ya; ka umu-unu we ghara isi umu-ayi n'̣odi-n'iru, Unu enwegh ókè nime Jehova. 28 Ayi we si, O gēru kwa, ṃe ha gāsi ayi, si kwa ̣̣̣ nile nke umu-ayi n'̣odi-n'iru, otú a, na ayi gāsi, Lenu ihe-atú nke ebe-ichu-aja Jehova, nke nna-ayi-há mere, ̣ bugh isure aja-nsure-̣ku, ̣ bugh kwa ichu aja: kama ihe-ámá ka ̣ bu n'etiti ayi na unu. 29 Ya buru ayi ihe-árú inupu isi n'okpuru Jehova, na isi n'iso Jehova chigharia ta, iwu ebe-ichu-aja isure aja-nsure-̣ku, ma-̣bu inye onyinye-inata-iru-̣ma, ma-̣bu ichu aja, nāgugh ebe-ichu-aja Jehova, bú Chineke-ayi, di n'iru ebe-obibi-Ya.

30 Finehas, bú onye-nchu-aja, na ndi isi nzuḳ Israel, bú ndi-isi usu nile nke nnú ndikom abua na ̣gu iri nke Israel, ndi soro ya je, we nu okwu nile nke umu Reuben na umu Gad na umu Manase kwuru, ̣ we di nma n'anya-ha. 31 Finehas nwa Eleeza, bú onye-nchu-aja, we si umu Reuben, si kwa umu Gad, si kwa umu Manase, Ta ka ayi mara na Jehova ṇ n'etiti ayi, n'ihí na unu

emekpugh ihe-nmekpu a megide Jehova: ubu a ka unu naputaworo umu Israel n'aka Jehova. 32 Finehas nwa Elecza, bú onye-nchu-aja, na ndi-isi we si n'ebe umu Reuben ṇ, na n'ebe umu Gad ṇ, n'ala Gilead, lata, rue ala Kenean, lakuru umu Israel, we weghachiri ha okwu. 33 Okwu ahu we di nma n'anya umu Israel; umu Israel we g̣zie Chineke, ha ekwugh kwa okwu irigokuru ha ibu agha, ibibi ala nke umu Reuben na umu Gad nēbi nime ya. 34 Umu Reuben na umu Gad we ḳsa okwu bayere ebe-ichu-aja ahu, N'ihí na, ka ha kwuru, ihe-ámá ka ̣ bu n'etiti ayi, na Jehova bu Chineke.

23 1 O rue, ṃe ̣tutu uḅchi gasiri site na ṃe Jehova mere ka Israel zuru ike pua n'aka ndi-iro-ha nile buruburu, ṃe Joshua gḥṛ agadi, ṃe uḅchi ndu-ya nāgwu, 2 na Joshua ḳṛ Israel nile, bú ndi-okenye-ha, na ndi-isi-ha, na ndi-ikpé-ha, na ndi-odozi-okwu-ha, si ha, Mu onwem agḥwo agadi, uḅchi ndum nāgwu: 3 unu onwe-unu ahuwo kwa ihe nile nke Jehova, bú Chineke-unu, meworo mba ndia nile n'ihí unu; n'ihí na Jehova, bú Chineke-unu, Ya onwe-ya bu onye nāluru unu ̣gú. 4 Lenu, emewom ka mba ndia nke f̣duru dayere unu n'ihē-nketa diri ebo nile unu, site na J̣dan, ha na mba ahu nile ndi m'̣bipuworo, we rue oké osimiri uku ahu n'̣dida anyanwu. 5 Jehova, bú Chineke-unu, Ya onwe-ya gākwapu kwa ha n'iru unu, napu kwa ha ala-ha n'iru unu; unu gēnweta kwa ala-ha, dika Jehova, bú Chineke-unu, gwara unu okwu. 6 Di-kwa-nu ike nke-uku idebe na ime ihe nile edeworo n'akwukẉ iwu Moses, ka unu ghara isi nime ya wezuga onwe-unu n'aka-nri ma-̣bu n'aka-ekpe; 7 ka unu ghara ibá nime mba ndia, ndi f̣duru n'etiti unu; unu ehota-kwa-la aha chi nile ha, unu eme-kwa-la ka ewere ha nua iyi, unu efē-kwa-la ha ófúfé, unu akp̣-kwa-la isi ala nye ha: 8 kama Jehova, bú Chineke-unu, ka unu gārapara n'aru, dika unu meworo rue ta. 9 Jehova nānapu kwa mba uku nke nwere ume ala-ha n'iru unu: ma unu onwe-unu, ̣ digh nwoke ̣ bula guzoworo n'iru unu rue ta. 10 Otú nwoke nime unu nāchu nnú ndikom

abua na ọgu iri: n'ihhi na Jehova, bú Chineke-unu, Ya onwe-ya bu onye nāluru unu ọgụ, dika Ọ gwara unu okwu. 11 Lezi-kwa-nu onwe-unu anya nke-oma, ihu Jehova, bú Chineke-unu, n'anya. 12 Ma ọ buru na unu alaghachi ma-ọli, we rapara n'aru ndi ọduru nke mba ndia, bú ndia ọduru n'etiti unu, unu na ha ewe lurita nwunye, unu ewe bakuru ha, ha ewe bakuru kwa unu: 13 maranu nke-oma na Jehova, bú Chineke-unu, agagh-anapu kwa mba ndia ala-ha ọzọ n'iru unu, kama ha gāburu unu ihudu na ọnyà, na utari n'akuku-aru-unu, na ogwu n'anya-unu, rue mbe unu gālapu n'iyi n'ezi ala nka, nke Jehova, bú Chineke-unu, nyeworo unu. 14 Ma, le, mu onwem nēje n'uzọ uwa nile ta: ma unu amawo n'obi-unu nile na nime nkpuru-obi-unu nile, na ọ digh otù ihe dapuru n'ezi ihe nile nke Jehova, bú Chineke-unu, kwuru bayere unu; ha nile emeworo unu, ọ digh otù ihe dapuru nime ya. 15 O gēru kwa, na dika ezi ihe nile nke Jehova, bú Chineke-unu, gwara unu biakwasiworo unu, otú a ka Jehova gēme ka ihe ọjọ ahu nile biakwasi unu, rue mbe O gēkpochapu unu n'ezi ala nka nke Jehova, bú Chineke-unu, nyeworo unu. 16 Mbe unu gāgabiga ọbuba-ndu Jehova, bú Chineke-unu, nke Ọ nyere unu n'iwu, mbe unu gēje kwa fè chi ọzọ, kpọ isi ala nye ha; iwe Jehova gādi kwa ọku n'aru unu, unu gālapu kwa n'iyi ngwa ngwa n'ezi ala ahu nke Ọ nyeworo unu.

24 1 Joshua we chikọta ebo nile nke Israel rue Shekem, ọ kpọ ndi-okenye Israel, na ndi-isi-ha, na ndi-ikpé-ha, na ndi-odozi-okwu-ha; ha we guzo onwe-ha n'iru Chineke. 2 Joshua we si ndi Israel nile, Otú a ka Jehova, bú Chineke nke Israel, siri, N'ofè Osimiri ahu ka nna-unu-hà biri site na mbe ebigh-ebi gara aga, bú Tira, nna Abraham, na nna Nehoa: ha we fè chi ọzọ di iche iche. 3 M'we si n'ofè Osimiri ahu kuru nna-unu, bú Abraham, me ka ọ nēje ije n'ala Kenean nile, M'we me ka nkpuru-ya ba uba, M'we nye ya Aisak. 4 M'we nye Aisak Jakob na Isọ: M'we nye Isọ ugwu Sia, ka ọ nweta ya; ma Jakob na umu-ya ridara n'Ijpt. 5 M'we ziga Moses na Eron, tie Ijpt ihe, dika ihe ahu si di nke M'mere n'etiti

ya: emesia M'we me ka unu puta. 6 M'we me ka nna-unu-hà si n'Ijpt puta: unu we biarue oké osimiri; ndi Ijpt we chiri ubọ-ala na ndi-inyinya chua nna-unu-hà n'azu rue Oké Osimiri Uhie. 7 Ha we tikue Jehova, Ọ we tiye oké ọchichiri n'etiti unu na ndi Ijpt, me ka oké osimiri biakwasi ha, Ọ we kpuchie ha; anya-unu hu-kwa-ra ihe M'mere n'Ijpt: unu we biri n'ozara ọtutu ubọchi. 8 M'we me ka unu ba n'ala ndi-Amorait, ndi bi n'ofè Jodan; ha we buso unu agha: M'we nye ha n'aka-unu, unu we nweta ala-ha; M'we kpochapu ha n'iru unu. 9 Belak nwa Zipoa, bú eze Moab, we bilie buso Israel agha; ọ we ziga kpọ Belam nwa Beoa ikọcha unu: 10 ma ekweghm ige Belam nti; ọ we nāgọzi unu agọzi: M'we naputa unu n'aka-ya. 11 Unu we gabiga Jodan, biarue Jeriko: ndi-nwe Jeriko we buso unu agha, bú ndi-Amorait, na ndi-Perizait, na ndi Kenean, na ndi Het, na ndi-Giagashait, na ndi-Haivait, na ndi Jebus; M'we nye ha n'aka-unu. 12 M'we ziga ebu n'iru unu, nke chupuru ha n'iru unu, bú eze abua nke ndi-Amorait; ọ bugh na mma-agma-gi, ọ bugh kwa n'uta-gi. 13 M'we nye unu ala nke i nādọbugh onwe-gi n'ọlu nime ya, na obodo nke unu nēwugh, unu we biri nime ha; ubi-vine na ubi-olive nke unu nākugh ka unu nēri nkpuru-ha. 14 Ma ubu a, nātunu egwu Jehova, nēfè-kwa-nu Ya ọfufè n'izu-okè na n'ezi-okwu: wezuga-kwanu chi nile nke nna-unu-hà fere ọfufè n'ofè Osimiri ahu, na n'Ijpt; ma fenu Jehova ọfufè. 15 Ma ọ buru na ọ jọ njọ n'anya-unu ifè Jehova ọfufè, ọputaranu onwe-unu ta onye unu gēfè ọfufè; ma ọ bu chi nile nke nna-unu-hà fere ọfufè nke di n'ofè Osimiri ahu, ma-ọbu chi nile nke ndi-Amorait, ndi unu onwe-unu bi n'ala-ha: ma mu onwem na ulom, ayi gēfè Jehova ọfufè. 16 Ndi Israel we za, si, Ya buru ayi ihe-árú irapu Jehova, ifè chi ọzọ ọfufè; 17 n'ihhi na Jehova, bú Chineke-ayi, Ya onwe-ya bu onye mere ka ayi na nna-ayi-hà si n'ala Ijpt, si n'ulo ndi-orù, rigota, Onye me-kwa-ra ihe-iriba-ama uku ahu nile n'anya-ayi, debe ayi n'uzọ ahu nile nke ayi jere ije nime ya, na n'etiti ndi nile nke ayi gabigara n'etiti ha: 18 Jehova

we chupu ndi ahu nile n'iru ayi, bú ndi-Amorait ndi bi n'ala nka: ayi onwe-ayi gēfē kwa Jehova ófufē; n'ihí na Ya onwe-ya bu Chineke-ayi. 19 Joshua we si ndi Israel, Unu apugh ifē Jehova ófufē; n'ihí na Chineke di nsọ ka Ọ bu; Chineke ekworo ka Ọ bu; Ọ gagh-abaghara njehie-unu na nmehie nile unu. 20 Mbe unu gārapu Jehova, fē chi ala ọzọ ófufē, Ọ gēchighari kwa mejọ unu, me ka unu gwusia, mbe Ọ mesiri unu nma. 21 Ndi Israel we si Joshua, É-è; kama Jehova ka ayi gēfē ófufē. 22 Joshua we si ndi Israel, Ndi-àmá megide onwe-unu ka unu bu, na unu onwe-unu arọputaworo onwe-unu Jehova, ifē Ya ófufē. Ha we si, Ndi-àmá ka ayi bu. 23 Ọ si, Ma ụbụ a, wezuganu chi ala ọzọ nile nke di n'etiti unu, do-kwa-ra Jehova, bú Chineke Israel, obi-unu. 24 Ndi Israel we si Joshua, Jehova, bú Chineke-ayi, ka ayi gēfē ófufē, olu-Ya ka ayi gēge kwa nti. 25 Joshua na ndi Israel we ịa ndu ubọchi ahu, ọ we doro ha ukpuru na ikpé nime Shekem.

26 Joshua we de okwu ndia n'akwukwọ iwu Chineke; ọ we were nkume uku, me ka o guzo ọtọ n'ebe

ahu n'okpuru osisi oak ahu nke di n'ebe nsọ Jehova. 27 Joshua we si ndi Israel nile, Le, nkume a gābu àmá megide ayi; n'ihí na ọ nuwo okwu-ọnu nile nke Jehova nke Ọ gwara ayi: ọ gābu kwa àmá megide unu, ka unu we ghara igonari Chineke-unu. 28 Joshua we zilaga ndi Israel, nwoke ọ bula n'ihē-nketa-ya.

29 Ọ rue, mbe ihe ndia gasiri, na Joshua nwa Nun, bú orú Jehova, nwuru. mbe ọ ịara ọgu arọ ise na iri. 30 Ha we lie ya n'ókè-ala nke ihe-nketa-ya nime Timnat-sera, nke di n'ugwu Efraim, n'akuku Ugwu nke ugwu Gaash. 31 Israel we fē Jehova ófufē ubọchi nile nke Joshua, na ubọchi nile nke ndi-okenye ndi emere ka ubọchi-ha di anyaka Joshua nwusiri, ndi ma-kwa-ra omume nile nke Jehova, nke Ọ mere Israel. 32 Ha we lie ọkpukpu Josef, nke umu Israel si n'Ijpt bugota, nime Shekem, n'ókè ọhia ahu nke Jakob zutara n'aka umu Hemoa nna Shekem n'ọgu nkuru-ego ise: ha we ghorọ umu Josef ihe-nketa. 33 Eleeza nwa Eron we nwua; ha we lie ya n'ugwu Finehas nwa-ya, nke enyere ya n'ugwu Efraim.

AKWUKWỌ NDI-İKPE

1 1 Ọ rue, mbe ọnu Joshua gasiri, na umu Israel juru Jehova ase, si, Onye gēbu uzọ rigoro ayi imegide ndi Kenean, ibuso ha agha? 2 Jehova we si, Juda gāriko: le, enyewom ala nka n'aka-ya. 3 Juda we si Simeon, bú nwa-nne-ya, Sorom rigo n'ala-ife-nzám, ka ayi we buso ndi Kenean agha; mu onwem gēsoro kwa gi je n'ala-ife-nzà-gi. Simeon we soro ya je. 4 Juda we rigo; Jehova we nye ndi Kenean na ndi-Perizait n'aka-ha: ha we tịbue ha nime Bezek, orú nnú ndikom na nnú ise. 5 Ha we hu Adoni-bezek nime Bezek: ha we buso ya agha, tịbue ndi Kenean na ndi-Perizait. 6 Ma Adoni-bezek ịalagara; ha we chua ya n'azu, jide ya, bipu isi-aka-ya abua na isi-ukwu-ya abua. 7 Adoni-bezek we si, Ọgu eze atọ na iri, ndi ebipuru isi-aka-ha na

isi-ukwu-ha, nāchikọta ihe n'okpuru table nkem: dika m'meworo, otú a ka Chineke kwughachiworom. Ha we me ka ọ ba na Jerusalem, ọ nwua n'ebe ahu.

8 Umu Juda we buso Jerusalem agha, were ya, were ọnu mma-agha tịbue ya, su obodo ahu ọku. 9 Emesia umu Juda ridara ibuso ndi Kenean agha, bú ndi bi n'ugwu, na nime Negeb, na n'ebe di ala ala. 10 Juda we jekuru ndi Kenean ndi bi na Hebron: (ma aha Hebron na mbe gara aga bu Kiri-at-aba:) ha tịbue Sheshai, na Ahiman, na Talmi. 11 Ọ si n'ebe ahu jekuru ndi bi na Debia. (Ma aha Debia na mbe ara aga bu Kiri-at-sefa.) 12 Keleb we si, Onye ahu nke gētịbụ Kiri-at-sefa, were ya, m'gēnye kwa ya Aksa, bú nwam nwayi, na nwunye. 13 Ọtniel nwa Kenaz, nwa-

nne ntà Keleb, we were ya: ọ we nye ya Aksa, bú nwa-ya nwayi, na nwunye. 14 O rue, m̀be Aksa biara, na ọ kpaliri di-ya iriọ ubi n'aka nna-ya: Aksa we si n'inyinya-ibu-ya rida; Keleb we si ya, Gini ka i nāchọ? 15 Ọ si ya, Nyem ngọzi; n'ihhi na ọ bu ala Negeb a i nyeworom, gi nyekwam isi miri ufodu. Keleb we nye ya isi miri di n'elu, na isi miri di n'okpuru.

16 Umu onye-Kinait, bú nna nwunye Moses, we si n'obodo nkwa soro umu Juda rigo n'ozara Juda, nke di na Ndida nke Arad, ha we je biri n'etiti ndi ahu. 17 Juda we je, ya na Simeon, bú nwanne-ya, ha tiḡue ndi Kenean ndi bi na Zefat, we wezuga ya ka ebibie ya. Ewe kpọ aha obodo ahu Homa. 18 Juda were kwa Geza na okè-ala-ya, na Ashkelon na okè-ala-ya, na Ekron na okè-ala-ya. 19 Jehova nọye-kwa-ra Juda; ọ we nweta ugwu; ma ọ pugh inapu ndi bi na ndagwurugwu ala-ha, n'ihhi na ha nwere ubọ-ala igwè. 20 Ha we nye Keleb Hebron, dika Moses kwuru: ọ we napu umu Anak atọ ala-ha n'ebe ahu. 21 Ma umu Benjamin anapugh ndi Jebus ndi bi na Jerusalem ala-ha: ndi Jebus we biri n'etiti umu Benjamin nime Jerusalem, rue ta.

22 Ma ulo Josef, ha onwe-ha rigoru-kwa-ra Bet-el: Jehova we nọyere ha. 23 Ulo Josef we ziga iledo Bet-el. (Ma aha obodo ahu na m̀be gara aga bu Luz.) 24 Ndi nēche nche we hu otù nwoke ka o nēsi n'obodo ahu puta, ha we si ya, Biko, gosi ayi nbata obodo a, ayi gēme-kwa-ra gi ebere. 25 Ọ we gosi ha nbata obodo ahu, ha we were ọnu mma-agma tiḡue obodo ahu; ma ha zipuru nwoke ahu na aḡuru-ya nile. 26 Nwoke ahu we je ala ndi Het, wue obodo, kpọ aha-ya Luz: nke ahu bu aha-ya rue ta.

27 Manase anapugh ndi bi na Bet-shan na umu-o odo-ya, na ndi bi na Teanak na umu-obodo-ya, na ndi bi na Doa na umu-obodo-ya, na ndi bi na Ibleam na umu-obodo-ya, na ndi bi na Megido na umu-obodo-ya, ala-ha: ma ndi Kenean iisiri ike ibiri n'ala ahu. 28 O rue, m̀be Israel di ike, na ha tiyere ndi Kenean n'ifè-òfùfè, ma ha anapusigh ha ala-ha.

29 Efraim anapugh kwa ndi Kenean

ndi bi na Gezea ala-ha; ndi Kenean we biri na Gezea n'etiti ha.

30 Zebulun anapugh ndi bi na Kitron, na ndi bi na Nahalol, ala-ha; ndi Kenean we biri n'etiti ha, ghọ ndi nọ n'ifè-òfùfè.

31 Asha anapugh kwa ndi bi n'Ake, na ndi bi na Zaidon, na Ahlab, na Akzib, na Helba, na Afik, na Rehob, ala-ha: 32 ndi Asha we biri n'etiti ndi Kenean, bú ndi bi n'ala ahu: n'ihhi na ha anapugh ha ala-ha.

33 Naftali anapugh kwa ndi bi na Bet-shemesh, na ndi bi na Bet-anat, ala-ha; ha we biri n'etiti ndi Kenean, bú ndi bi n'ala ahu: ma ndi bi na Bet-shemesh na Bet-anat ghọrọ ndi nēfè ha òfùfè.

34 Ndi-Amorait we kpagide umu Dan n'ugwu: n'ihhi na ha ekwegh ka ha rida na ndagwurugwu: 35 ma ndi-Amorait jisiri ike ibiri n'ugwu Heres, na n'Ajalon, na nime Shaalbun: ma aka ulo Josef dikariit arọ, ha we ghọ ndi nọ n'ifè-òfùfè. 36 Okè-ala ndi-Amorait we site na nrigo Akrabim, site na nkume di elu ahu, we rigo.

2 1 Onye-ozu Jehova we si na Gilgal rigorue Bokim. Ọ we si, Emerem unu ka unu si n'Ijpt rigota, M'we me ka unu bata n'ala nke M'nuru nna-unu-hà iyi inye ha; M'we si, M'gagh-emebi ọbuba-ndum rue m̀be ebigh-ebi, bú nke Mu nia unu bara; 2 ma unu onwe-unu na ndi bi n'ala nka aḡala ndu; unu gākwatu ebe-ichu-aja nile ha: ma unu egegh nti olum: gini bu nka unu meworo? 3 M'we si kwa, M'gagh-achupu ha n'iru unu; kama ha gāburu unu ogwu n'akuku-aru-unu, chi nile ha gābu-kwara unu ọnyà. 4 O rue, m̀be onye-ozu Jehova gwasiri umu Israel nile okwu ndia, na ndi Israel weliri olu-ha, kwa ákwá. 5 Ha we kpọ aha ebe ahu Bokim: ha we chuara Jehova aja n'ebe ahu.

6 Joshua we zilaga ndi Israel, umu Israel we la, nwoke ọ bula n'ihe-nketa-ya, inweta ala ahu. 7 Ndi Israel we fè Jehova òfùfè ubọchi nile nke Joshua, na ubọchi nile nke ndi-okenye ndi emere ka ubọchi-ha di anya ka Joshua nwusiri, ndi huru omume uku nile nke Jehova, nke Ọ mere Israel. 8 Joshua nwa Nun, bú orù Jehova, we nwua, m̀be ọ bara ọgu arọ ise na iri. 9 Ha we lie ya n'ókè-ala

nke ihe-nketa-ya nime Timnat-heres, n'ugwu Efraim, n'akuku Ugwu nke ugwu Gaash. 10 Ewe chikọta kwa ọbọ ahu nile na ndi bu nna-ha n'ala-mọ: ọbọ ọzọ we bilie inọchi ha, ndi nāmagh Jehova, ha amagh kwa omume nke Ọ mere Israel.

11 Umu Israel we me ihe ọjọ n'anya Jehova, fè Bealim ọfufè: 12 ha we rapu Jehova, bú Chineke nke ndi bu nna-ha, Onye nēme ka ha si n'ala Ijipt puta, ha we jeso chi ọzọ, ndi sitere na chi nke ndi ahu ndi nọ ha buruburu, ha we kpọ isi ala nye ha: we kpasue Jehova iwe. 13 Ha we rapu Jehova, fè Beal na Ashtarot ọfufè. 14 Iwe Jehova we di ọku megide Israel, Ọ we nye ha n'aka ndi nāpunara madu ihe, ha we punara ha ihe, Ọ renye kwa ha n'aka ndi-iro-ha buruburu, ha apugh kwa iguzo n'iru ndi-iro-ha ọzọ. 15 Ebe ọ bula ha puru, aka Jehova digide ha ime ha ihe ọjọ, dika Jehova kwuru, na dika Jehova nuru ha iyi: ewe kpaḅue ha nke-uku. 16 Jehova we me ka ndi-ikpé bilie, ha we zọputa ha n'aka ndi nāpunara ha ihe. 17 Ọzọ kwa, ha egegh nti ndi-ikpé-ha, n'ihí na ha soro chi ọzọ nākwa iko, we kpọ isi ala nye ha: ha siri n'uzọ ahu wezuga onwe-ha ngwa ngwa, bú nke ndi bu nna-ha jere nime ya, n'inu ihe nile Jehova nyere n'iwu; ma ha emegh otú a. 18 Ma mḅe Jehova mere ka ndi-ikpe biliere ha, Jehova nọye-kwa-ra onye-ikpe ahu, we zọputa ha n'aka ndi-iro-ha ubọchi nile nke onye-ikpe ahu: n'ihí na Jehova cheghariri uche n'ihí isu-ude-ha n'iru ndi nēmeḅu ha nākpabu kwa ha. 19 O rue, n'ọnwu onye-ikpe ahu, na ha laghachiri, we bibie onwe-ha kari ndi bu nna-ha, n'ijeso chi ọzọ ifè ha ọfufè, na ikpọ isi ala nye ha; ha ekwegh ka ihe si n'omume nile ha, ma-ọbu n'uzọ-ha siri ike, dapu. 20 Iwe Jehova we di ọku megide Israel; Ọ we si, N'ihí na mba nka agabigawo ọḅuḅa-ndum nke M'nyeworo ndi bu nna-ha n'iwu, n'ihí na ha egegh kwa nti olum; 21 Mu onwem agagh-anapu kwa onye ọ bula ala-ya n'iru ha ọzọ site na mba nile ndi Joshua rapuru mḅe ọ nwuru: 22 ka M'we were ha nwa Israel, ma ha nēdebe uzọ Jehova ije ije nime ya, dika ndi bu nna-ha debere ya, ma-ọbu na ha edebegh ya. 23 Jehova we rapu mba ahu, ghara inapu ha ala-ha

ngwa ngwa; Ọ nyegh kwa ha n'aka Joshua.

3 1 Ma ndia bu mba ndi Jehova rapuru, iji ha nwa Israel, bú ndi nile nāmagh agha nile nke Kenean; 2 nání ka ọbọ nile nke umu Israel we mara, izi ha agha, nání ndi nāmagh ha na mḅe gara aga; 3 bú ndi-isi ise nke ndi Filistia, na ndi Kenean nile, na ndi Zaidon, na ndi-Haivait ndi bi n'ugwu Lebanon, site n'ugwu Beal-heamon rue nbata Hemat. 4 Ha di kwa ka ewere ha nwa Israel, imara ma ha gānu ihe nile Jehova nyere n'iwu, nke Ọ nyere ndi bu nna-ha n'iwu n'aka Moses. 5 Umu Israel we biri n'etiti ndi Kenean, na ndi Het, na ndi-Amorait, na ndi-Perizait, na ndi-Haivait, na ndi Jebus: 6 ha we lutara onwe-ha umu-ha ndinyom na nwunye, were umu-ha ndinyom nye umu-ha ndikom, fè kwa chi nile ha ọfufè.

7 Umu Israel we me ihe ọjọ n'anya Jehova, chezọ Jehova, bú Chineke-ha, fè Bealim na Asherot. 8 Iwe Jehova we di ọku megide Israel, Ọ we renye ha n'aka Kushan-rishataim, bú eze Mesopotemia; umu Israel we fè Kushan-rishataim ọfufè arọ asatọ. 9 Umu Israel we tikue Jehova, Jehova we me ka onye-nzọputa biliere umu Israel, ọ we zọputa ha, bú Ọtniel nwa Kenaz, nwa-nne ntà Keleb. 10 Mọ nke Jehova we dikwasi ya, ọ we kpe Israel ikpe; ọ pua ibu agha, Jehova we nye Kushan-rishataim, bú eze Mesopotemia, n'aka-ya: aka-ya we di ike n'aru Kushan-rishataim. 11 Ala ahu we di jū ọgu arọ abua. Ọtniel nwa Kenaz we nwua.

12 Umu Israel we me kwa ihe ọjọ n'anya Jehova ọzọ: Jehova we me ka Eglon, bú eze Moab, di ike imegide Israel, n'ihí na ha emewo ihe ọjọ n'anya Jehova. 13 Ọ we chikọtara onwe-ya umu Amon na Amalek, je tiḅue Israel, ha we nweta obodo nkwa ahu. 14 Umu Israel we fè Eglon, bú eze Moab, ọfufè arọ iri na asatọ. 15 Umu Israel we tikue Jehova, Jehova we me ka onye-nzọputa biliere ha, bú Ihud nwa Gira, onye Benjamin, onye nēme aka-ekpe: umu Israel we si n'aka-ya zigara Eglon eze Moab onyinye-inata-iru-oma. 16 Ihud we mere onwe-ya mma-agma nke nwere

onu abua, ogologo-ya bu otu cubit; o ke ya n'okpuru uwe-nwuda-ya n'apata-ukwu aka-nri ya. 17 O weta onyinye-inata-iru-oma ahu nso Eglon eze Moab: ma Eglon bu nwoke mara abuba nke-uku. 18 O rue, mbe o wetasiri onyinye-inata-iru-oma ahu nso, na o zilagara ndi nebu onyinye-inata-iru-oma ahu. 19 Ma ya onwe-ya si n'arusi apiri api ndi di na Gilgal laghachi, si, Okwu nzuzo ka m'nwere igwa gi, eze. O si, Nodunu du. Ndi nile ndi neguzo ya buruburu we si n'ebe o no pua. 20 Ihud we biakute ya; ma ya onwe-ya nanodu nani ya n'ime-ulo-elu ojuju-oyi nke o nwere. Ihud we si, Okwu Chineke ka m'nwere igwa gi. O we si n'оче-eze-ya bilie. 21 Ihud we setipu aka-ekpe-ya, si n'apata-ukwu aka-nri ya were mma-agma ahu, ma ya n'afọ-ya: 22 isi-mma we soro kwa iru-mma ba; abuba we bochipu iru-mma, na o doputagh mma-agma ahu n'afọ-ya; o we pua n'otule-ya. 23 Ihud we pua n'uzo-nbata, mechibido ya onu-uzo ime-ulo-elu ahu, kpachie ha. 24 Ma mbe ya onwe-ya pusiri, ndi-oru-ya batara; ha we hu, ma, le, akpachiwo onu-uzo ime-ulo-elu ahu; ha si, O bu nani na o nekpuchi ukwu-ya abua n'ime-ulo ojuju-oyi ya. 25 Ha we neche rue mbe ihere mere ha: ma, le, o meghepugh onu-uzo ime-ulo-elu ahu; ha we were nkpisi-ugodi, meghe ha: ma, le, onyewe-ha adawo n'ala nwua. 26 Ihud we wepuga onwe-ya mbe o nabagwoju ha anya, ya onwe-ya we gabiga arusi ahu apiri api, wepuga onwe-ya rue Seira. 27 O rue, mbe o biara, na o furu opi-ike n'ugwu Efraim, umu Israel we si n'ugwu ahu soro ya rida, ya onwe-ya we no n'iru ha. 28 O si ha, Basonum n'azu: n'ih na Jehova enyewo ndi-ironu, bu ndi Moab, n'aka-unu. Ha we soro ya rida, were ngabiga-miri Jordan nile n'uzo ije Moab, ha ekwegh kwa ka nwoke o bula gabiga. 29 Ha we tibue Moab na mbe ahu, ihe ra ka oru nnu madu na nnu ise, nwoke o bula nke buru ibu, na nwoke o bula bu dinkpa; o digh kwa nwoke o bula wepugara onwe-ya. 30 Ewe me ka Moab ruru ala n'okpuru aka Israel n'ubochi ahu. Ala ahu we di ju ogo arọ anọ.

31 Mbe o gasiri Shamga nwa Anat we di, nke were ndudu eji achu ehi tibue ndi

Filistia, nnu ndikom na ogo iri: ya onwe-ya kwa, o zopotara Israel.

4 I Umu Israel we me kwa ozo ihe ozo n'anya Jehova, mbe Ihud nwusiri. 2 Jehova we renye ha n'aka Jebin, bu eze Kenean, onye bu eze nime Hezoa; onye-isi usu-ndi-agma-ya bu kwa Sisera, ma onye ahu bi nime Haroshet nke mba di iche iche ozo. 3 Umu Israel we tikue Jehova: n'ih na o nwere nnu ubo-ala igwe abua na ogo ise; ya onwe-ya we mebusie umu Israel ike oru arọ.

4 Ma Debora, bu nwayi nke bu onye-amuma, bu nwunye Lapidot, ya onwe-ya nekpe Israel ikpe na mbe ahu. 5 Nwayi ahu bi kwa n'okpuru nkwa Debora n'etiti Rema na Bet-el n'ugwu Efraim: umu Israel we rigokute ya ka o kpe ha ikpe. 6 O zie kpo Berak nwa Abinoam ka o si na Kedesh-naftali bia, o si ya, O nyegh iwu, bu Jehova, Chineke nke Israel, si, Je, dorọ rue n'ugwu Teboa, chiri kwa n'onwe-gi oru nnu ndikom na nnu ise sitere n'umu Naftali, site kwa n'umu Zebulun? 7 M'gado kwa Sisera, bu onye-isi usu-ndi-agma Jebin, rue gi aru, rue miri-iyi Kaishon, ya na ubo-ala-ya na igwe ndi-ya; M'genye kwa ya n'aka-gi. 8 Berak we si ya, O buru na i sorom je, m'geje kwa: ma o buru na i soghm je, m'gagh-eje. 9 Debora we si, Aghaghm isoro gi je: nani na ojija-gi agagh-adi n'ije nke gi onwe-gi neje; n'ih na o bu n'aka nwayi ka Jehova gerenye Sisera. Debora we bilie, soro Berak jerue Kedesh. 10 Berak we kpokota Zebulun na Naftali rue Kedesh; o we were ukwu-ya rigo, ya na oru nnu ndikom na nnu ise: Debora we soro ya rigo. 11 Ma Heba, bu onye-Kenait, siri na Ken kewapu onwe-ya, bu site n'umu Hobab nwa-nne nwunye Moses, we ma ulo-ikwu-ya rue osisi terebinth nime Zaananim, nke di n'akuku Kedesh. 12 Ha we gosi Sisera na Berak nwa Abinoam arigowo n'ugwu Teboa. 13 Sisera we kpokota ubo-ala-ya nile, bu nnu ubo-ala igwe abua na ogo ise, na ndi nile ndi soro ya, site na Haroshet nke mba di iche iche ozo, rue miri-iyi Kaishon. 14 Debora we si Berak, Bilie; n'ih na nka bu ubochi nke Jehova nyeworo Sisera n'aka-gi: Jehova, O pugh we je n'iru gi? Berak we si n'ugwu Teboa rida, ya na oru nnu ndikom na

nnú ise ndi soro ya n'azu. 15 Jehova we were onu mma-agma chusa Sisera, na ubo-ala-ya nile, na omuma-ulo-ikwu-ya nile. n'iru Berak; Sisera we si n'ubo-ala-ya rida, balaga n'ukwu-ya. 16 Ma Berak churu ubo-ala-ya nile n'azu, na n'azu omuma-ulo-ikwu-ya, rue Haroshet nke mba di iche iche ozo: omuma-ulo-ikwu nile nke Sisera we da n'onu mma-agma; o digh otu nwoke foduru.

17 Ma Sisera balagara n'ukwu-ya rue ulo-ikwu Jael, bu nwunye Heba onye-Kinait: n'ihu na udo di n'etiti Jebin, bu eze Hczoa, na ulo Heba, bu onye-Kinait. 18 Jael we pua izute Sisera, si ya, Wezuga onwe-gi, onye-nwem, wezuga onwe-gi bakutein; atula egwu. O we wezuga onwe-ya bakuru ya n'ulo-ikwu. o were akwa-ichu-oyi kpuchie ya. 19 O si ya, Biko, me ka m'nua nwanti miri; n'ihu na akpiri kporom nku. O we meghe karama-akpukpo miri-ara-ehi, me ka o nua, o kpuchie ya. 20 Sisera we si ya, Guzo n'onu-uzo ulo-ikwu, o geru kwa, o buru na nwoke o bula abia, jua gi, si, O di nwoke o bula no n'ebe a? na i gasi, E-e. 21 Jael, bu nwunye Heba, we were ntú ulo-ikwu, jide kwa otutu n'aka-ya, bakuru ya nwayo, kpoba ntú ahu n'akuku egedege-iru-ya, ntú we kporue ba n'ala; n'ihu na nwoke ahu di n'oke ura, ike gwu-kwa-ra ya; o we nwua. 22 Ma, le, Berak nachu Sisera, Jael we puta izute ya, si ya, Bia, m'geme kwa ka i hu nwoke ahu nke gi onwe-gi nacho. O we bakuru ya; ma, le, Sisera adawo nwua, ntú ahu di kwa n'akuku egedege-iru-ya. 23 Chineke we me ka Jebin, bu eze Kenean, ruru ala ubochi ahu n'iru umu Israel. 24 Aka umu Israel we naga nesi ike n'aru Jebin, bu eze Kenean, rue mbe ha bipuru Jebin, bu eze Kenean.

5 1 Debora na Berak nwa Abinoam we bua abu n'ubochi ahu, si,

2 N'ihu na ndi-ndu nedu edu n'Israel, N'ihu na ndi Israel were afo-ofufo nye onwe-ha, Gozienu Jehova.

3 Nurunu, ndi-eze; nianu nti, ndi-isi; Mu onwem gabuku Jehova abu, obuna mu onwem; M'gabuku Jehova, bu Chineke nke Israel, abu oma.

4 Jehova, mbe I siri na Sia puta, Mbe I siri n'ohia Edom zo ije, Ala mara jijiji, elu-igwe bu-kwa-ra miri,

5 Ugwu nile rudara dika miri n'iru Jehova, Obuna Sainai ahu n'iru Jehova, bu Chineke nke Israel.

6 N'ubochi Shamga nwa Anat, N'ubochi Jael, okporo-uzo nile ghara idi,

7 Ndi neje ije n'uzo we je n'okporo-uzo bagoro abago.

8 Obodo nta we ghara idi n'Israel, ha we ghara idi, Rue mbe mu, bu Debora, biliri, Rue mbe mu, bu nne n'Israel, biliri.

9 Ha roputara chi ohu di iche iche: Mbe ahu agha di n'onu-uzo-ama nile:

Ahuru ota ma-obo ube N'etiti oru nnu madu uzo ise n'Israel?

10 Obim di n'ebe ndi-onye-ukpuru nke Israel no, Ndi newere afo-ofufo nye onwe-ha n'etiti ndi Israel:

Gozienu Jehova.

11 Unu ndi inyinya-ibu ocha nebu. Ndi nanokwasi n'uwe-nwuda, Unu na ndi neje ije n'uzo, Tugarinu uche.

12 N'ebe dipuru anya n'olu ndi-uta, n'etiti ebe isere miri, N'ebe ahu ka ha gako akuko ezi omume nile nke Jehova, Bu ezi omume nile O mere obodo nta Ya n'Israel.

Mbe ahu ndi Jehova ridara rue onu-uzo-ama nile.

13 Teta, teta, Debora; Teta, teta, kwue okwu abu: Bilie, Berak, ota usu ndi i dotara n'agma n'agma, gi nwa Abinoam.

14 Mbe ahu ndi foduru nime ndi di ike nke-uku, bu ndi Israel, ridara; Jehova ridara n'ihin imegide ndi-dike.

15 Ndi nkporogwu-ha di nime Amalek siri n'Efraim rida; Neso gi n'azu, Benjamin, n'etiti umu-nna-gi.

Ndi-onye-ukpuru siri na Makia rida,

- Ndi ji nkpa-n'aka ode-akwukwo ese
ihe si-kwa-ra na Zebulun rida.
- 15 Ndi-isi n'Isaka n'oye-kwa-ra Debora;
Dika Isaka si di, otu a ka Berak di;
Na ndagwurugwu ka ezigara ya
n'ukwu-ya abua.
Na miri-iyi nile nke Reuben
Ka oké nzube obi di.
- 16 N'ihhi gini ka i noduru n'etiti ogige-
aturu-gi,
Inu obu-ya aneburu igwe aturu?
Na miri-iyi nile nke Reuben
Ka oké nnyocha obi di.
- 17 Gilead biri n'ofé Jōdan:
Dan kwa, n'ihhi gini ka o no n'ubọ?
Asha noduru n'onu-miri oké osimiri,
O bu kwa n'akuku owara-miri-ya
nile ka o nēbi.
- 18 Zebulun bu ndi nyebigara ndu-ha
rue onwu,
Naftali kwa, n'elu ebe nile di elu nke
ohia.
- 19 Ndi-eze biara, bu agha;
Mbe ahu ndi-eze Kenean buru agha,
Nime Teanak n'akuku miri Megido:
O digh uru ego ha nara.
- 20 N'elu-igwe ka ha si bu agha,
Kpakpando si n'uzo nile ha atuliri
atuli buso Sisera agha.
- 21 Miri-iyi Kaishon bupuru ha,
Miri-iyi ochie ahu, bu miri-iyi
Kaishon.
Nkpuru-obim, i nazoda ike.
- 22 Mbe ahu ka ukwu inyinya zosiri ike
Site n'iwuli-elu ahu nile, bu iwuli-
elu nke ihe nile ya di ike.
- 23 Buanu Miroz onu, ka mo-zi nke
Jehova siri,
Buanu ndi bi nime ya onu nke-uku;
N'ihhi na ha abiagh iyere Jehova aka,
Iyere Jehova aka imegide ndi-dike.
- 24 Agagozi Jael kari ndinyom,
Bu nwunye Heba onye-Kinait,
Kari ndinyom n'ulo-ikwu ka agagozi
ya.
- 25 Miri ka Sisera rioro, miri-ara-ehi ka
o nyere ya;
O weta nso ya miri-ara-ehi nke raru
araru n'okwa ndi di ebube.
- 26 Aka-ya ka o setiri na ntutu,
Aka-nri-ya n'otutu ndi nalu olu ike;
O were otutu kpo Sisera, o kporo ya
n'isi,
O we kpopue ya, ntutu ahu we bapue
n'akuku egedege-iru-ya.

- 27 N'abata ukwu-ya abua ka o ruru ala,
da, tobo:
N'abata ukwu-ya abua ka o ruru ala,
da:
Ebe o ruru ala, n'ebe ahu ka o dara,
la n'iyi.
- 28 Na window-ya ka o lepuru anya, tie
nkpu,
Bu nne Sisera, site n'oghere inara
ifufe,
Gini mere ubo-ala-ya nana odu
ibia?
Gini mere wheel nke ubo-ala-ya nile
ji la azu?
- 29 Ndi-isi-ya ndinyom ndi mara ihe
naza ya,
E, ya onwe-ya nekwughachiri onwe-
ya okwu-onu-ya nile,
- 30 Ha achotagh? ha ekogh ihe-nkwata?
Otu nwa-abogho, umu-abogho abua,
gadi nwoke o bula, n'isi n'isi;
Ihe-nkwata, bu uwe esijiri esiji, diri
Sisera,
Ihe-nkwata, bu uwe esijiri esiji nke
akpara nke-oma,
Bu uwe esijiri esiji nke akpara nke-
oma n'akuku abua, nke diri olu ndi
akwatara?
- 31 Otutu a ka ndi-iro-Gi nile gala n'iyi,
Jehova:
Ma ndi nahu Ya n'anya gadi ka
anyanwu mo o nputa n'ike-ya.
Ala we di ju ogo arọ abua.
- 6** 1 Umu Israel we me ihe ogo n'anya
Jehova: Jehova we nye ha n'aka
Midian arọ asa. 2 Aka Midian we di
ike n'aru Israel: n'ihhi Midian ka umu
Israel mere onwe-ha ebe miri neru nke
di n'ugwu, na oha, na ebe ewusiri ike.
3 O rue, o buru na Israel agha nkpuru,
na ndi Midian rigoro ya, na ndi Amalek,
na umu Iru-anyanwu; ha we rigo
imegide ha; 4 ha we ma ulo-ikwu-ha
imegide ha, we bibie ihe-omume ala, rue
ebe i gaba na Geza, ha arapugh kwa
ihe nedebe ndu n'Israel, ma o bu aturu,
ma-obo ehi, ma-obo inyinya-ibu.
5 N'ihhi na ha na anu-ulo-ha na ulo-
ikwu nile ha rigoro, ha batara dika
ojuju igurube n'iba-uba; onu-ogugu
adigh kwa ha, o digh kwa camel-ha: ha
we bata n'ala ibibi ya. 6 Ewe me ka
Israel ghara inwe ike ma-oli n'ihhi
Midian; umu Israel we tikue Jehova.
7 O rue, mbe umu Israel tikuru

Jehova n'ihhi Midian, 8 na Jehova ziri otú nwoke, bú onye-amuma, jekuru umu Israel: ọ si ha, Otú a ka Jehova, bú Chineke Israel, siri, Mu onwem mere ka unu si n'Ijpt rigota, eme-kwa-ram ka unu si n'ulo ndi-orú puta: 9 M'we naputa unu n'aka ndi Ijot, na n'aka ndi nile nēmbu unu, M'we chupu ha n'iru unu, nye unu ala-ha: 10 M'we si unu, Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu; unu atula egwu chi nile nke ndi-Amorait, ndi unu onwe-unu bi n'ala-ha: ma unu egegh nti olum.

11 Mọ-ozí nke Jehova we bia, nọdu n'okpuru osisi terebinth ahu nke di n'Ofra, nke Joash, bú onye Abieza, nwere: ma Gideon nwa-ya nēticha ọka wheat n'ebe-nzọcha-nkpuru-vine, iwepu ya n'iru Midian. 12 Mọ-ozí nke Jehova we me ka ọ hu ya anya, si ya, Jehova nọyere gi, gi dike bu dinkpá. 13 Gideon we si ya, Biko, onye-nwem, ọ buru na Jehova nọyere ayi, n'ihhi gini kwa ka ihe a nile dakwasiworo ayi? ọle ebe kwa ka ihe-ebube-Ya nile di, nke nna-ayi-há kọrọ ayi akukọ ha, si, Jehova, Ọ megh ka ayi si n'Ijpt rigota? ma ubu a Jehova arapuwo ayi, nye kwa ayi n'aka Midian. 14 Jehova we che ya iru, si, Je n'ike-gi a, zọputa Israel n'aka Midian: ẹzigaghm i? 15 Ọ si Ya, Biko, Onye-nwe-ayi, M'gẹji gini zọputa Israel? le, usu nnú ndikom abua na ọgu iri nkem bu nke nēnwegh ike nime Manase, mu onwem bu kwa onye pckasiri npe n'ulo nnam. 16 Jehova we si ya, N'ihhi na Mu na gi gānọ, i gētibu kwa Midian dika otú nwoke. 17 Ọ si ya, Biko, ọ buru na ahutawom amara n'iru Gi, Gi me-kwa-ram ihe-iriba-ama na Gi onwe-gi nākpayerem uka. 18 Biko, esila n'ebe a pua, rue mbe m'gābiakute Gi, weputa onyinyem inata iru-oma, dọba ya n'iru Gi. Ọ si, Mu onwem gānọdu rue mbe i gābiaghachi. 19 Gideon we ba n'ulo, dozie nwa-ewu, na achicha ekogh-eko nke ephah utu ọka: o tiyerc anu ahu nime nkata, tiye kwa ofé n'ite, weputa ya nye ya n'okpuru osisi terebinth ahu, we weta ya nso. 20 Mọ-ozí nke Chineke we si ya, Were anu nka na achicha ekogh-eko nka, dọba n'elu nkume a di elu, wusi kwa ofé ahu. Ọ me otú a. 21 Mọ-ozí nke

Jehova we setipu nsọtụ nkpa-n'aka nke di n'aka-ya, metu anu ahu na achicha ekogh-eko ahu; ọku we si na nkume ahu di elu rigo, ripia anu ahu na achicha ekogh-eko; mọ-ozí nke Jehova we pua n'anya-ya. 22 Gideon we hu na mọ-ozí nke Jehova ka ọ bu; Gideon we si, Ewó, Onye-nwe-ayi Jehova! n'ihhi na ahuwom mọ-ozí nke Jehova iru n'iru. 23 Jehova we si ya, Udo diri gi; atula egwu: i gagh-anwu. 24 Gideon we wuere Jehova ebe-ichu-aja n'ebe ahu, kpọ ya Jehova-shalom: rue ta ọ digide n'Ofra nke ndi Abieza.

25 O rue, n'abali ahu, na Jehova siri ya, Were oke-ehi nke nna-gi nwere, bú oke-ehi nke-abua, nke bara arọ asa, kwadā kwa ebe-ichu-aja Beal nke nna-gi nwere, butu kwa Ashera nke di n'akuku ya: 26 wu-kwa-ra Jehova, bú Chineke-gi, ebe-ichu-aja n'elu ebe a siri ike, n'usoro, were kwa oke-ehi nke-abua ahu, were kwa nkú Ashera nke i gēbutu, sure aja-nsure-ọku. 27 Gideon we chiri ndikom iri sitere na ndi-orú-ya, ọ me dika Jehova gwara ya okwu: o rue, n'ihhi na ọ turu egwu ulo nna-ya na ndikom obodo-ya, ime ya n'ehihie, na ọ mere ya n'abali. 28 Ndikom obodo ahu we bilie n'isi-ututu, ma, le, akwaturu ebe-ichu-aja Beal, butu kwa Ashera nke di n'akuku ya, sure kwa oke-ehi nke-abua ahu n'elu ebe-ichu-aja nke ewuru. 29 Ha we sirita onwe-ha, Onye mere ihe a? Ha we jua ajuju, chọ kwa, si, Gideon nwa Joash emewo ihe a. 30 Ndikom obodo ahu we si Joash, Me ka nwa-gi puta, ka ọ nwua: n'ihhi na ọ kwatuwo ebe-ichu-aja Beal, na n'ihhi na o butuwo Ashera nke di n'akuku ya. 31 Joash we si ndi nile nke guzoro megide ya, Unu onwe-unu, unu gēkpere Beal ọnu-ya? ma-ọbu unu onwe-unu, unu gāzọputa ya? Onye nke gēkpere ya ọnu-ya, ka eme ka ọ nwua: rapu ya rue ututu; ọ buru na chi ka ọ bu, ya kpere onwe-ya ọnu-ya, n'ihhi na akwatuwo ebe-ichu-aja-ya. 32 Ọ we kpọ ya Jerubeal n'ubochi ahu, si, Ka Beal kpegide ya, n'ihhi na ọ kwatuwo ebe-ichu-aja-ya.

33 Ndi Midian nile na ndi Amalek na umu Iru-anyanwu we chikọta onwe-ha, gabiga, ma ulo-ikwū-ha na

ndagwurugwu Jezreel. 34 Mọ nke Jehova we were Gideon kpuchie Onwe-ya dika uwe; ọ we fúa opi-ike; Abieza we kpọkọta onwe-ha n'azu ya. 35 Ọ we ziga ndi-ozí nime Manase nile; ha onwe-ha kpọkọta-kwa-ra onwe-ha n'azu ya: ọ we ziga ndi-ozí nime Asha, na nime Zebulun, na nime Naftali; ha we rigo izute ha. 36 Gideon we si Chineke, Ọ buru na I nēsi n'akam zọputa Israel, dika I kwuwo, 37 le, mu onwem nētiye aji-anu ebiri ebi n'ebe-nzọcha-ọka; ọ buru na igirigi adikwasi nání n'aji-anu ebiri ebi ahu, ma ọkpukpọ-nku adikwasi n'ala nile buruburu, m'gāmara kwa na I gēsi n'akam zọputa Israel, dika I kwuwo. 38 Ọ we di otú a: ọ we bilie n'isi-ututu n'echi-ya, pikọta aji-anu ebiri ebi ahu, hichapu igirigi n'aji-anu ebiri ebi ahu, ojuju ọkwa miri. 39 Gideon we si Chineke, Ka iwe-Gi ghara idi ọku megidem, ka m'kwu kwa nání otú uḅò a: biko, ka m'were aji-anu ebiri ebi ahu nwa nání otú uḅò a; biko, ka ọkpukpọ-nku dikwasi nání n'aji-anu ebiri ebi ahu, ma ka igirigi dikwasi n'ala nile buruburu. 40 Chineke we me otú a n'abali ahu: ọkpukpọ-nku we dikwasi nání n'aji-anu ebiri ebi ahu, ma igirigi dikwasiri n'ala nile buruburu.

7 1 Jerubeal (onye ahu bu Gideon), na ndi nile soro ya, we bilie n'isi-ututu, ma ulo-ikwū-ha n'akuku isi-iyi Harod: ọmuma-ulo-ikwū Midian we di n'akuku Uguwu ha, site n'ugwu ntá More, nime ndagwurugwu.

2 Jehova we si Gideon, Ndi nke nēso gi baram uba inye Midian n'aka-ha, ka Israel we ghara inya isi megidem, si, Akam azọputawom. 3 Ma uḅu a, biko, kpọ ọkú na nti ndi nka, si, Onye nātu egwu, nāma kwa jijiji? ya laghachi, si n'ugwu Gilead balaga. Orú nnú ndikom uzọ abua na nnú iri-na-ise we si na ndi Israel laghachi; ma orú nnú ndikom na nnú ise fọduru.

4 Jehova we si Gideon, Ndi Israel bara uba rue uḅu a; me ka ha ridarue miri ahu, M'gānwaputa-kwa-ra gi ha n'ebe ahu: o gēru kwa, na onye ọ bula M'gāsi gi, Onye a gēso gi je, ọ bu onye ahu gēso gi je; ma onye ọ bula M'gāsi gi, Onye a agagh-eso gi je, o bu onye ahu nāgagh-eje. 5 Ọ we

me ka ndi Israel ridarue miri ahu: Jehova we si Gideon, Onye ọ bula nke ji ire-ya ra miri, dika nkita nāra, onye ahu ka i gēdo n'onwe-ya iche; onye ọ bula kwa nke nēruru n'ikperè-ya abua inu miri. 6 Ọnu-ogugu ndi nāra miri, n'itiye aka-ha n'ọnu-ha, di ọgu ndikom iri-na-ise: ma ndi nile fọduru nime ndi Israel ruru n'ikperè-ha inu miri. 7 Jehova we si Gideon, Ọ bu ọgu ndikom iri-na-ise ahu ndi nāra miri ka M'gēji zọputa unu, nye kwa Midian n'aka-gi: ma ka ndi Israel nile la, onye ọ bula n'ebe nke ya. 8 Ndi ahu we were ihe-oriri-uzọ n'aka-ha, na opi-ike-ha: ma o zilagara ndikom nile nke Israel, onye ọ bula n'ulo-ikwū-ya, ma ọgu ndikom iri-na-ise ahu ka o jidere: ma ọmuma-ulo-ikwū Midian di n'okpuru ya nime ndagwurugwu ahu.

9 O rue, n'abali ahu, na Jehova siri ya, Bilie, rida imegide ọmuma-ulo-ikwū ahu; n'ihí na enyewom ya n'aka-gi. 10 Ma ọ buru na gi onwe-gi atua egwu irida, gi na Pura, bú nwa-okorobia-gi, ridarue ọmuma-ulo-ikwū ahu: 11 i gānu kwa ihe ha nēkwu: emesia agēme kwa ka aka-gi abua di ike ka i we rida imegide ọmuma-ulo-ikwū ahu. Ọ we rida, ya onwe-ya na Pura, bú nwa-okorobia-ya, rue nsọtu ndi chiri ihe-ekike-agma, ndi nọ n'ọmuma-ulo-ikwū ahu. 12 Ma ndi Midian na ndi Amalek na umu Iru-anyanwu nile nāmade nime ndagwurugwu ahu dika igurube n'uba; iguta-ogugu adigh kwa camel-ha, dika ájá nke di n'usọ oké osimiri n'uba. 13 Gideon we bia, ma, le, otú nwoke nēzere ibe-ya nrọ, si, Le, arọrọm nrọ, ma, le, buruburu achicha ọka barley nākpọre ba n'ọmuma-ulo-ikwū Midian, ọ biarue ulo-ikwū, tie ya, ọ we da, achicha ahu we me ka o kpue iru, ulo-ikwū ahu we tọḅọ n'ala. 14 Ibe-ya we za, si, Nka abugh ihe ọzọ ma-ọbugh mma-agma Gideon nwa Joash, bú nwoke Israel: Chineke enyewo Midian na ọmuma-ulo-ikwū-ya nile n'aka-ya.

15 O rue, mḅe Gideon nuru ọzize nrọ ahu na akukọ-isi-ya, na ọ kpọrọ isi ala; ọ we laghachi n'ọmuma-ulo-ikwū Israel, si, Bilienu; n'ihí na Jehova enyewo ọmuma-ulo-ikwū Midian n'aka-

unu. 16 **Q** we kewa oḡu ndikom iri-na-ise ahu n'usu atọ, o uye n'aka-ha nile opi-ike, na ite nke ihe nādigh nime ha, na owa n'etiti ite ahu. 17 **Q** si ha, Lenum anya, me-kwa-nu otú a: ma, le, mbe mu onwem nābà na nsọtụ omuma-ulo-ikwū-ha, o gēru kwa na, dika m'nēme, otú a ka unu gēme. 18 Mbe m'furu opi-ike, mu onwem na ndi nile nke sorom, unu gāfū kwa opi-ike, obunà unu onwe-unu, buruburu omuma-ulo-ikwū ahu nile, si, Ayi diri Jehova, di-kwa-ra Gideon.

19 Gideon, na oḡu ndikom ise ndi soro ya, we ba na nsọtụ omuma-ulo-ikwū na nmalite nche etiti abali, (o bu nānī mbe ahu ka ha guzoro ndi-nche): ha we fūa opi-ike-ha, tupia kwa ite nke di n'aka-ha. 20 Usu atọ ahu we fūa opi-ike-ha, tiwa kwa ite-ha, jide kwa owa-ha n'aka-ekpe-ha, na opi-ike-ha n'aka-nri-ha, ifū afū: ha we tie nkpu, si, Mma-agma diri Jehova di-kwa-ra Gideon. 21 Ha we guzo, nwoke o bula n'onodu-ya, buruburu omuma-ulo-ikwū ahu: omuma-ulo-ikwū ahu nile we ba oḡo; ha we tie nkpu, balaga. 22 Ha we fūa oḡu opi-ike iri-na-ise ahu, Jehova we me ka mma-agma nwoke o bula di n'aru ibe-ya, na n'aru omuma-ulo-ikwū ahu nile: omuma-ulo-ikwū ahu we balaga rue Bet-ahita n'uzọ Zerera, rue usọ Ebel-mehola, n'akuku Tabat. 23 Ndikom Israel we si na Naftali, na n'Asha, na nime Manase nile, kpokoputa onwe-ha, chua Midian n'azu. 24 Gideon we ziga ndi-ozī n'ugwu Efraim nile, si, Ridatanu izute Midian, burunu ha uzọ were miri, rue Bet-bara, bú Jodan. Ndikom nile nke Efraim we kpokota onwe-ha, were miri ahu rue Bet-bara, bú Jodan. 25 Ha we nwude ndi-isi abua nke Midian, bú Oreb na Zeeb; ha we bue Oreb n'oké nkume Oreb. bu kwa Zeeb n'ebe-nzocha-nkpuru-vine nke Zeeb, we chua Midian: ha we wetara Gideon isi Oreb na Zeeb n'ofé Jodan.

Q 1 Ndikom Efraim we si ya, Gini o bu ihe a i meworo ayi, na i kpoghi ayi, mbe i jere ibuso Midian agha? Ha we soro ya isesi okwu ike. 2 **Q** we si ha, Gini ka m'meworo ubu a dika nke unu mere? Ntutukọ nkpuru ubi-vine fọturu nke Efraim, o di h nma

kari oghughọ-nkpuru-vine nke Abicza? 3 N'aka-unu ka Chineke nyeworo ndi-isi Midian, bú Oreb na Zeeb: ma gini ka m'puru ime dika nke unu mere? Mbe ahu cbi-oku-ha juru n'aru ya, mbe o kwuru okwu ahu. 4 Gideon we biarue Jodan igabiga, ya onwe-ya, na oḡu ndikom iri-na-ise ahu ndi soro ya, ha nāda mbà, ma ha nāchu achu. 5 **Q** we si ndikom Sukot, Biko, nyenu ndi nēsom n'ukwu n'ukwu oḡe achicha; n'ihī na ha nāda mbà, ma mu onwem nāchu Zeba na Zalmuna, bú ndi-eze Midian. 6 Ndi-isi Sukot we si, Obuga Zeba na Zalmuna, hà di n'aka-gi ubu a, na ayi gēnye usu-ndi-agma-gi nri? 7 Gideon we si, N'ihī nka mbe Jehova gēnye Zeba na Zalmuna n'akam, m'gēwere kwa oḡwu nke oḡara were kwa ùgà ticha anu-aru-unu. 8 **O** si n'ebe ahu rigorue Penuel, gwa ha okwu dika nka: ndikom Penuel we za ya dika ndikom Sukot zara ya. 9 **Q** we gwa kwa ndikom Penuel okwu, si, Mbe m'latara n'udo, m'gākwatu ulo-elu a.

10 Ma Zeba na Zalmuna nọ nime Kakoa, ha na omuma-ulo-ikwū nile ha, ihe ra ka orú nnú ndikom, na nnú iri-na-asa, na oḡu iri, ndi nile fọturu site n'omuma-ulo-ikwū nile nke umu Iru-anyanwu: ma ndi daworo di orú nnú ndikom uzọ iri-na-ise, ndi nāmiputa mma-agma. 11 Gideon we rigo n'uzọ ndi bi n'ulo-ikwū n'Iru-anyanwu Noba na Jogbeha, o tibe omuma-ulo-ikwū ahu; n'ihī na omuma-ulo-ikwū ahu nọ na ntukwasi-obi na ihe agagh-eme ha. 12 Ma Zeba na Zalmuna balagara; o we chua ha; o we nwude ndi-eze abua nke Midian, bú Zeba na Zalmuna, me ka omuma-ulo-ikwū ahu nile ma jijiji. 13 Gideon nwa Joasi we si n'agma ahu site na nrigo Heres lata. 14 **Q** nwude otú nwa-okorobia sitere na ndikom Sukot, o we jua ya ajuju: o we dere ya aha ndi-isi Sukot na ndi-okenye-ya n'akwu:wo, oḡu ndikom atọ na iri na asa. 15 **Q** we biakute ndikom Sukot, si, Le Zeba na Zalmuna, ndi unu taram uta bayere ha, si, Obuga Zeba na Zalmuna, hà di n'aka-gi ubu a, na ayi gēnye ndikom-i ndi nāda mbà nri. 16 **Q** were ndi-okenye obodo ahu, na oḡwu oḡara na ùgà, o were ha me ka ndikom Sukot mara ihe. 17 **Q** kwa:u:

ulo-elu Penuel, bue ndikom obodo ahu. 18 O si Zeba na Zalmuna, Ndikom ahu nke unu buru nime Teboa, ha di ana? Ha si, Dika i di, otu a ka ha di; onye o bula di ka umu eze n'aru. 19 O si, Umu-nnem, bu umu-ndikom. nnem muru, ka ha bu: Jehova nadi ndu! asi na unu emewo ka ha di ndu, agaghm-ebuwori unu. 20 O we si Jeta, bu okpara-ya, Bilie, bue ha. Ma nwa-okoro ahu amiputagh mma-agma-ya: n'ih na o natu egwu, n'ih na nani nwa-okoro ka o bu rue mbe ahu. 21 Zeba na Zalmuna we si, Gi onwe-gi bilie, dakwasi ayi: n'ih na dika nwoke si di, otu a ka idi-ike-ya di. Gideon we bilie, bue Zeba na Zalmuna, were ihe nile yiri onwa nke di n'olu camel-ha.

22 Ndikom Israel we si Gideon, Nachi ayi, ma gi onwe-gi, ma nwa-gi nwoke, ma nwa nwa-gi: n'ih na i zoputawo ayi n'aka Midian. 23 Gideon we si ha, Mu onwem agagh-achi unu, nwam agagh-achi kwa unu: Jehova gachi unu. 24 Gideon we si ha, Ka m'ri o unu ariri o, nye-kwa-num, nwoke o bula nba-aka nke ihe-nkwata-ya. (N'ih na ha nwere nba-aka oia-edo, n'ih na ndi Ishmael ka ha bu.) 25 Ha si, Ayi ganye ha no. Ha we basa uwe, tuba n'ebe ahu, nwoke o bula nba-aka nke ihe-nkwata-ya. 26 Otutu nba-aka oia-edo nile nke o rioro we di nnu shekel oia-edo an o na ogu ise; nagugh ihe nile yiri onwa, na ihe nile anakwuba na nti, na uwe ododo nile nke di n'aru ndi-eze Midian, nagugh kwa ihe-inyan'olu nile nke di n'olu camel-ha. 27 Gideon we me ya ka o buru ephod, guzo ya oto n'obodo-ya, bu Ofra: Israel nile we soro ya nakwa iko n'ebe ahu: o we ghor o Gideon, gho-kwa-ra ulo-ya, onya. 28 Ewe me ka Midian ruru ala n'iru umu Israel, ha eweligh kwa isi-ha oz o. Ala we di ju ogu ar o abua n'ubochi Gideon.

29 Jerubeal nwa Joash we je biri n'ulo-ya. 30 Gideon nwe-kwa-ra ogu umu-ndikom at o na iri ndi siri n'ukwu onwe-ya puta: n'ih na o nwere otutu ndinyom. 31 Iko-ya nwayi nke no na Shekem, ya onwe-ya mu-kwa-ra ya nwa-nwoke, o gua ya aha Abimelek. 32 Gideon nwa Joash we nwua n'ez

isi-awo, cie ya n'ili Joash, bu nna-ya, n'Ofra nke ndi Abieza.

33 O rue, mbe Gideon nwuru, na umu Israel laghachiri, soro Bealim nakwa iko, doro onwe-ha Beal-berit ka o buru chi. 34 Ma umu Israel echetagh Jehova, bu Chineke-ha, Onye nanaputa ha n'aka ndi-iro-ha nile buruburu: 35 ha emegh kwa uio Jerubeal, bu Gideon, ebere, dika ezi ihe nile si di nke o mere Israel.

9 1 Abimelek nwa Jerubeal we jerue Shekem, jekuru umu-nne nne-ya, gwa ha okwu, gwa kwa aburu nile nke ulo nna nne-ya, si, 2 Biko, kwenu na nti ndi nile nwe Shekem, si, Oe nke diri unu nma? na ogu ndikom at o na iri, bu umu-ndikom nile nke Jerubeal, nachi unu, ma- o bu na otu nwoke nachi unu? cheta-kwa-nu na okpukpu-unu na anu-aru-unu ka m'bu. 3 Ume-nne nne-ya we kwue okwu ndia nile bayere ya na nti ndi nile nwe Shekem: obi-ha we wezuga onwe-ha iso Abimelek; n'ih na ha siri, Nwanne-ayi ka o bu. 4 Ha we nye ya ogu oia-ocha at o na iri sitere n'ulo Beal-berit, nke Abimelek ji go ndikom efu ndi obi-ha nadigh adi n'otu ebe, ha we jeso ya. 5 O we ba n'ulo nna-ya n'Ofra, bue umu-nne-ya, bu umu Jerubeal, ogu madu at o na iri, n'elu otu nkume: ma Jotam nwa Jerubeal nke-nta foduru; n'ih na o zoro onwe-ya.

6 Ndi nile nwe Shekem we chikota onwe-ha, ha na ulo nile nke Milo, ha we je me Abimelek ka o buru eze, n'akuku osisi terebinth nke ogidi ahu nke di na Shekem. 7 Ha we gosi ya Jotam, o we je guzo n'elu ugwu Geraizim, welie olu-ya, kp o, si ha, Genum nti, unu ndi-nwe Shekem, ka Chineke we ge unu nti. 8 Osisi jere eje ite otu onye manu ka o buru eze-ha; ha we si osisi olive, Buru eze-ayi. 9 Osisi olive we si ha, M'gagha manu nkem, bu nke ha ji sopolu Chineke na madu nimem, je ifeghari n'elu osisi nile? 10 Osisi nile we si osisi fig, Gi onwe-gi bia, buru eze-ayi. 11 Osisi fig we si ha, M'gagha utom na ezi ihe-omimim, je ifeghari n'elu osisi nile? 12 Osisi nile we si osisi vine, Gi onwe-gi bia, buru eze-ayi. 13 Osisi vine we

si ha, M'gāgha manya ọhu nkem, bú nke nēme ka Chineke na madu n̄uria ọnu, je ifeghari n'elu osisi nile? 14 Osis nile we si ogwu, Gi onwe-gi bia, buru eze-ayi. 15 Ogwu we si osisi nile, Ọ buru na ọ bu n'ezi-okwu ka unu onwe-unu nētem manu iburu unu eze, bianu, ọbānu n'okpuru ndo nkem: ma ọ buru na ọ bugh n'ezi-okwu. ka ọku si n'ogwu puta, ripia osisi cedar nile nke Lebanon. 16 Ma ubu a, ọ buru na ọ bu n'ezi-okwu na n'izu-okè ka unu meworo ihe a, na unu emewo Abimelek eze, ọ buru kwa na ọ bu ezi ihe ka unu meworo Jerubeal, me kwa ulo-ya, ọ buru kwa na ọ bu dika nmeso aka-ya abua si di ka unu meworo ya; 17 (n'ih i na nnam būru agha bayere unu, tufue ndu-ya n'iru ya, we naputa unu n'aka Midian: 18 ma unu onwe-unu ebiliwo imegide ulo nnam ta, bu kwa umu-ya ndikom, bú ọgu ndikom atọ na iri, n'elu otu nkume, me kwa Abimelek, bú nwa oru-ya nwayi, eze ndi-nwe Shekem, n'ih i na nwa-nne-unu ka ọ bu;) 19 ma ọ buru na ọ bu n'ezi-okwu na n'izu-okè ka unu meworo Jerubeal, me kwa ulo-ya, ta, n̄urianu ọnu n'Abimelek, ka ọ n̄uria kwa nime unu, ọbunā ya onwe-ya: 20 ma ọ buru na ọ bugh otu a, ka ọku si n'Abimelek puta, ripia ndi-nwe Shekem, na ulo Milo; ka ọku si kwa na ndi-nwe Shekem puta, si kwa n'ulo Milo puta, ripia Abimelek. 21 Jotam we ọalaga, ọapu, jerue Bia, biri n'ebe ahu, n'ih i Abimelek, bú nwa-nne-ya.

22 Abimelek we buru onye-isi Israel arọ atọ. 23 Chineke we zite mọ ọjọ n'etiti Abimelek na ndi-nwe Shekem; ndi-nwe Shekem we ghoque Abimelek: 24 ka ihe-ike emere ọgu umu-ndikom Jerubeal atọ na iri we bia, ka ewe tukwasi kwa ọbara-ha n'isi Abimelek, bú nwa-nne-ha, onye buru ha, na n'isi ndi-nwe Shekem, ndi mere ka aka-ya abua di ike ihu umu-nne-ya. 25 Ndi-nwe Shekem we do ndi n̄eruru ya nbi n'elu ugwu nile ha, ha we punara onye ọ bula nke nāgabiga n'uzọ ahu n'akuku ha ihe: ewe gosi Abimelek.

26 Geal nwa Ebed we bia, ya na umu-nne-ya, ha we gabiga ba Shekem: ndi-nwe Shekem we tukwasi ya obi. 27 Ha we pua ba n'ubi, gho nkuru ubi-vine

nile ha, zocha nkuru-vine, me ememe otuto, ba n'ulo chi-ha, rie ihe, nu kwa ihe-ọnu, kocha Abimelek. 28 Geal nwa Ebed we si, Onye bu Abimelek, onye bu kwa Shekem, na ayi gēfē ya ọfufē? ọ bugh nwa Jerubeal? Zebul kwa, ọ bugh onye-nlekota ihe-ya? fenu ndikom Hemoa, bú nna Shekem, ọfufē: ma gini mere ayi onwe-ayi nēfē ya ọfufē? 29 Ma ọ gādim nō nma ma asi na ndi nka nọ n'akam! m'gēwezuga kwa Abimelek. Ọ we si Abimelek, Me ka usu-ndi-agma-gi ba uba, gi puta kwa. 30 Zebul, bú onye-isi obodo ahu, we nu okwu nile nke Geal nwa Ebed, iwe-ya we di ọku. 31 Ọ we zigara Abimelek ndi-oz i n'aghughọ, si, Le, Geal nwa Ebed na umu-nne-ya nābā nime Shekem; ma, le, ha nākpabu obodo a imegide gi. 32 Ma ubu a, bilie n'abali, gi onwe-gi na ndi gi na ha nọ, ru kwa nbi n'ohia: 33 o gēru kwa, n'ututu. mbe anyanwu nāwa, na i gēbili n'isi-ututu, made imegide obodo: ma, le. mbe ya onwe-ya na ndi ya na ha nọ nāpukute gi, i gēme kwa ha dika aka-gē gāchota.

34 Abimelek we bilie n'abali, ya na ndi nile ndi soro ya, ha we rue nbi megide Shekem n'usu anọ. 35 Geal nwa Ebed we pua, guzo n'oghere ọnu-uzọ-ama obodo: Abimelek we si n'oruru-nbi ahu bilie, ya na ndi soro ya. 36 Geal we hu ndi ahu, we si Zebul, Le. ndi ufodu si n'elu ugwu nārida. Zebul we si ya, Ọ bu onyinyo ugwu ka gi onwe-gi nāhu dika ndikom. 37 Geal we kwu kwa ọzọ, si, Le, ndi ufodu si n'elu-ala nke ala nārida, otu usu si kwa n'uzọ osisi terebinth nke Meonenim nābia. 38 Zebul we si ya, Ọle ebe ọnu-gi di ubu a, na i nāsi, Onye bu Abimelek, na ayi gēfē ya ọfufē? Nka abugh ndi nke i juworo? biko, pua ubu a, buso ha agha. 39 Geal we pua ga n'iru ndi-nwe Shekem, buso Abimelek agha. 40 Abimelek we chua ya, ọ we ọalaga n'iru ya, ọtutu madu we da meru aru, rue oghere ọnu-uzọ-ama. 41 Abimelek we nọdu n'Aruma: Zebul we chupu Geal na umu-nne-ya, ka ha we ghara ibiri na Shekem. 42 O rue n'echi-ya, na ndi ahu puru ba n'ohia; ha we gosi Abimelek. 43 Ọ we chiri ndi-ya, kè ha usu atọ, rue nbi n'ohia;

o hu, ma, le, ndi ahu si n'obodo ahu nāputa; o we bilie imegide ha, tiḅue ha. 44 Abimelek na usu ndi soro ya we made, guzo n'oghere onu-uzo-ama obodo: usu abua ahu we made imegide ndi nile nọ n'ohia, tiḅue ha. 45 Abimelek we buso obodo ahu agha ubochi ahu nile; o we were obodo ahu, ḅue ndi nọ nime ya: o kwatue obodo ahu, ghasa ya nnū.

46 Ndi nile nwe ulo-elu Shekem we nu ya, ba n'ulo kachasi elu nke ulo Elberit. 47 Ewe gosi Abimelek na ndi nile nwe ulo-elu Shekem achikotawo onwe-ha. 48 Abimelek we rigo n'ugwu Zalmon, ya onwe-ya na ndi nile soro ya; Abimelek we chiri anyu-ike-ha n'aka-ya, o we ḅutue alaka osisi, welie ya, tukwasi ya n'ubu-ya: o si ndi soro ya, Ihe unu huworom ka m'mere, menu ngwa, menu dika m'meworo. 49 Ndi ahu nile we ḅutu kwa, nwoke o bula alaka-ya, ha we jeso Abimelek, tukwasi ha n'ulo ahu kachasi elu, su ulo kachasi elu ahu oku n'isi ha; ndikom nile nke ulo-elu Shekem we nwu kwa, bụ ihe ra ka nnū ndikom na ndinyom abua na oḡu iri.

50 Abimelek we jerue Tibeze, ma ulo-ikwū-ya megide Tibeze, were ya. 51 Ma otū ulo-elu siri ike di n'etiti obodo ahu, ndikom nile na ndinyom nile na ndi nile nwe obodo ahu we ḅalaga n'ebe ahu, mechibido onwe-ha uzo, rigo n'elu ulo-elu ahu. 52 Abimelek we biarue ulo-elu ahu, buso ya agha, jerue nso onu-uzo ulo-elu ahu iwere oku sure ya. 53 Otū nwayi we tua aka-nkume n'isi Abimelek, tuwa eju-isi-ya. 54 O we me ngwa kpọ nwa-okorobia nēbu ihe-agma-ya, si ya, Miputa mma-agma-gi, me ka m'nwua, ka ha we ghara ikwu okwu bayerem, si, Nwayi ḅuru ya. Nwa-okorobia-ya we mapue ya, o nwua. 55 Ndikom Israel we hu na Abimelek anwuruwo, ha we la, nwoke o bula n'ebe nke ya. 56 Chineke we nyeghachi ihe oḡo Abimelek, nke o mere nna-ya, n'ihu oḡu umu-nne-ya atọ na iri: 57 o bu kwa ihe oḡo nile nke ndikom Shekem ka Chineke nyeghachiri n'isi-ha: nkocha Jotam nwa Jerubeal we biakwasi ha.

10 I Mḅe Abimelek nwusiri, Tola nwa Pua, nwa Dodo, bụ onye Isaka, we bilie izoputa Israel; ya onwe-ya bi kwa na Shamia n'ugwu Efraim.

2 O we kpe Israel ikpe oru arọ na atọ, we nwua, elie ya na Shamia.

3 Mḅe o nwusiri, Jaia, bụ onye Gilead, we bilie; o kpe Israel ikpe oru arọ na abua. 4 O nwe-kwa-ra oru umundikom na iri ndi oru umu-inyinya-ibu na iri nēbu, ha nwe-kwa-ra oru obodo na iri, nke anākpọ Havot-jaia rue ta, nke di n'ala Gilead. 5 Jaia we nwua, elie ya na Kamon.

6 Umu Israel we me kwa ihe oḡo n'anya Jehova, fē Bealim, na Ashtarot, na chi nile nke Siria, na chi nile nke Zaidon, na chi nile nke Moab, na chi nile nke umu Amon, na chi nile nke ndi Filistia, ofufē; ha we rapu Jehova, ha efēgh kwa Ya ofufē. 7 Iwe Jehova we di oku megide Israel, O we renye ha n'aka ndi Filistia, na n'aka umu Amon. 8 Ha we tipia, kpaḅu kwa umu Israel arọ ahu: arọ iri na asatọ ka ha kpaḅuru umu Israel nile ndi bi n'ofē Jodan, n'ala ndi-Amorait, nke di na Gilead. 9 Umu Amon we gabiga Jodan ibuso kwa Juda, na ibuso Benjamin, na ibuso ulo Efraim, agha; ewe kpaḅue Israel nke-uku. 10 Umu Israel we tikue Jehova, si, Ayi emehiewo megide Gi, obunā n'ihī na ayi arapuwọ Chineke-ayi, we fē Bealim ofufē. 11 Jehova we si umu Israel, Azopotaghm unu n'aka ndi Ijipt, na n'aka ndi-Amorait, na n'aka umu Amon, na n'aka ndi Filistia? 12 Ndi Zaidon kwa, na Amalek, na Maon, meḅuru unu; unu we tikuem, M'we zoputa unu n'aka-ha. 13 Ma unu onwe-unu arapuwom, we fē chi ozo di iche iche ofufē: n'ihī ya M'gagh-azoputa kwa unu ozo. 14 Jenu, tikue chi ndi unu roputaworo; ka lia onwe-ha zoputa unu na mḅe nkpaḅu-unu. 15 Umu Israel we si Jehova, Ayi emehiewo: Gi onwe-gi me ayi dika ihe nile si di nke di nma n'anya-Gi; biko, nāni naputa ayi ta. 16 Ha we si n'etiti ha wezuga chi ala ozo nile, fē Jehova ofufē: nkpuru-obi-Ya enwegh kwa ntachi-obi n'ihī onodu oḡo nke Israel.

17 Umu Amon we kpokota onwe-ha, ma ulo-ikwū-ha na Gilead. Umu Israel we chikota onwe-ha, ma ulo-ikwū-ha na Mizpa. 18 Ndi ahu, bụ ndi-isi Gilead, we sirita onwe-ha, Onye bu nwoke ahu nke gāmalite ibuso umu Amon agha? o gāghorọ ndi nile bi na Gilead isi.

11 I Ma Jefta, bú onye Gilead, bu dike nke bu dinkpá, ma ya onweya bu nwa nwayi nâkwa iko: ma Gilead muru Jefta. 2 Nwunye Gilead we muara ya umu-ndikom; umu-ndikom nwunye-ya we tolite, chupu Jefta, si ya, I gagh-eketa ihe n'ulo nna-ayi; n'ihí na nwa nwayi ozo ka i bu. 3 Jefta we bapu n'iru umu-nne-ya, biri n'ala Tob: ndikom efu we chikota onwe-ha n'ebe Jefta no, ha we soro ya pua.

4 O rue, mbe otutu ubochi gasiri, na umu Amon busoro Israel agha. 5 O rue, mbe umu Amon busoro Israel agha, na ndi-okenye Gilead jere ikuputa Jefta n'ala Tob: 6 ha we si Jefta, Bia, buru ayi onye-ochi-agma, ka ayi we buso umu Amon agha. 7 Jefta we si ndi-okenye Gilead, Unu onwe-unu akpoghm asi, chupukwam n'ulo nnam? ma gini mere unu biakuteworom uhu a mbe unu no na nkpabu? 8 Ndi-okenye Gilead we si Jefta, N'ihí nka ka ayi biaghachikuteworo gi uhu a, ka i we soro ayi je, buso umu Amon agha, i gaghokwa-ra ayi onye-isi, bú ndi nile bi na Gilead. 9 Jefta we si ndi-okenye Gilead, O buru na unu eme ka m'lata ibuso umu Amon agha, o buru kwa na Jehova arara ha nye n'irum, mu onwem gaghoro unu onye-isi? 10 Ndi-okenye Gilead we si Jefta, Jehova bu onye nanu okwu a n'etiti ayi, ma o buru na ayi emegh otu a, dika okwu-gi nile si di. 11 Jefta we jeso ndi-okenye Gilead, ndi ahu we do ya onye-isi na onye-ochi-agma ichi ha: Jefta we kwue okwu-ya nile n'iru Jehova nime Mizpa.

12 Jefta we zie ndi-ozí jekuru eze umu Amon, si, Gini ka mu na gi nwekoró, na i biakutewom ibuso alam agha? 13 Eze umu Amon we si ndi-ozí Jefta, N'ihí na Israel were alam, mbe o si n'Ijpt rigota, site n'Anon we rue Jabok, ru kwa Jordan: ma uhu a nyeghachi ala ahu nile n'udo. 14 Jefta we zi kwa ndi-ozí jekuru eze umu Amon ozo: 15 o si ya, Otú a ka Jefta siri, Israel ewegh ala Moab ma-qbua ala umu Amon: 16 n'ihí na mbe ha siri n'Ijpt rigota, Israel we je ije n'ozara rue Oké Osimiri Uhie, biarue Kedesh; 17 Israel we zie ndi-ozí jekuru eze Edom, si, Biko, ka m'gabiga nime ala-gi: ma eze Edom egegh nti. Ozo kwa, o zie ndi-ozí jekuru eze Moab: ma o

kwegh: Israel we nođu na Kedesh. 18 O we je ije n'ozara, ga ala Edom na ala Moab buruburu, biarue akuku owuwa-anyanwu ala Moab, ha we ma ulo-ikwu-ha n'ofe Anon; ma ha abagh n'oke-ala Moab, n'ihí na Anon bu oké-ala Moab. 19 Israel we zie ndi-ozí jekuru Saihon, bú eze ndi-Amorait, bú eze Heshbon; Israel we si ya, Biko, ka ayi gabiga nime ala-gi rue ebe nkem. 20 Ma Saihon atukwasigh Israel obi igabiga nime oké-ala-ya: ma Saihon chikotara ndi-ya nile, ha we ma ulo-ikwu-ha na Jehaz, o buso Israel agha. 21 Jehova, bú Chineke Israel, we nye Saihon na ndi-ya nile n'aka Israel, ha we tinue ha: Israel we nweta ala nile nke ndi-Amorait, bú ndi bi n'ala ahu. 22 Ha we nweta oké-ala nile nke ndi-Amorait, site n'Anon we rue Jabok, site kwa n'ozara we rue Jordan. 23 Ma uhu a Jehova, bú Chineke Israel, anapuwó ndi-Amorait ala-ha n'iru ndi-Ya, bú Israel, o bu kwa gi onwe-gi genweta ha? 24 O bugh ihe Kemosh, bú chi-gi, neme gi ka i nweta, ka i genweta? Ma onye o bula Jehova, bú Chineke - ayi, napuworo ala-ya n'iru ayi, nke ahu ka ayi genweta. 25 Ma uhu a, gi onwe-gi, i di nma ma-qli kari Belak nwa Zipoa, bú eze Moab? o choró Israel okwu ma-qli? ma-qbua o busoro ha agha ma-qli? 26 Mbe Israel biri na Heshbon na n'umu-obodo-ya, na n'Aroea na n'umu-obodo-ya, na n'obodo nile nke di n'akuku Anon, ogo aró iri-na-ise; gini mere unu anaputagh kwa ha n'akaha na mbe ahu? 27 Mu onwem emehiegh kwa megide gi, ma gi onwe-gi nemem ihe ozo n'ibusom agha: Jehova, bú Onye-ikpe, gekpe ikpe ta n'etiti umu Israel na umu Amon. 28 Ma eze umu Amon egegh nti okwu nile nke Jefta nke o zitere ya.

29 Mo nke Jehova we dikwasi Jefta, o we gabiga Gilead na Manase, gabiga kwa Mizpe Gilead, si na Mizpe Gilead gabiga rue umu Amon. 30 Jefta we kwe Jehova nkwa, si, O buru na I nye umu Amon n'akam n'ezie, 31 o geru kwa, na ihe o bula nke gesi n'onu-uzo ulom puta izutem, mbe m'siri n'umu Amon lata n'udo, Jehova genwe ya, m'gesure kwa ya ka o buru aja-nsure-oku. 32 Jefta we gabiga rue umu Amon ibuso

ha agha; Jehova we nye ha n'aka-ya. 33 O we tiḅue ha oké ntiḅu uku site n'Arcoa we rue ebe i si ba Minit, bú orú obodo, ru kwa Ebel-Keramim. Ewe me ka umu Amon ruru ala n'iru umu Israel.

34 Jefta we bia Mizpa rue ulo-ya, ma, le, nwa-ya nwayi chiri egwú-otiti na ite-egwú nāputa izute ya: ma nāni nwata ahu bu otú nwa o nwere; o digh nwa-nwoke ma-ḡbu nwa-nwayi o nwere ma-ḡbugh nāni ya. 35 O rue, mḅe o huru ya, na o dḡwara uwe-ya nile, si, Ewò, adam! i mewo ka m'ruru ala nke-uku, gi onwe-gi adiwo kwa n'etiti ndi nēmekpam aru: ma mu onwem, asaghepuworom Jehova oṅum. apughkwam ilaghachi azu. 36 O si ya, Nnam, i saghepuworo Jehova oṅu-gi; mem dika ihe ahu si di nke siworo n'ḡnu-gi puta; ebe Jehova bḡworo gi ḡbḡ n'aru ndi-iro-gi, bú n'aru umu Amon. 37 O we si nna-ya, Ka emem ihe a: ram aka oṅwa abua, ka m'we je rida rue n'elu ugwu, kwa ákwá bayere oṅḡdu nwa-abḡghḡ nāmagh nwoke m'nḡ, mu onwem na umu-abḡghḡ-ibem. 38 O si, Je. O we zipu ya oṅwa abua: o we je, ya onwe-ya na umu-abḡghḡ-ibe-ya, kwa ákwá bayere oṅḡdu nwa-abḡghḡ nāmagh nwoke o nḡ n'elu ugwu. 39 O rue, n'ḡgwugwu oṅwa abua, na o laghachikuru nna-ya, o me ya nkwa-ya nke o kwere: nwata ahu amagh kwa nwoke. O we buru ukpuru n'Israel, 40 na umu-ndinyom Israel nēje kwa-arḡ ikḡ akukḡ nwa-nwayi Jefta onye Gilead ubḡchi arḡ n'arḡ.

12 I Ndikom Efraim we kpḡkḡta onwe-ha, gabiga akuku Ugwu; ha we si Jefta, Gini mere i gabigara ibuso umu Amon agha, ma ayi ka i nākpḡgh isoro gi je? ayi gēsurre ulo-gi n'isi gi n'ḡku. 2 Jefta we si ha, Onye nēse okwu nke-uku ka m'buworo, mu onwem na ndim na umu Amon; m'we tikue unu, ma unu azḡputaghm n'aka-ha. 3 M'we hu na unu abugh ndi nāzḡputam, m'we tiye ndum n'ḡbu-akam, gabiga imegide umu Amon, Jehova we nye ha n'akam: n'ih i gini kwa ka unu rigokuteworom ta ibusom agha? 4 Jefta we chikḡta ndikom nile nke Gilead, buso Efraim agha: ndikom Gilead we tiḅue Efraim, n'ih i na ha siri, Ndi ḡpuru abapu nke

Efraim ka unu, bú ndi Gilead, bu, n'etiti Efraim, na n'etiti Manase. 5 Gilead we were ngabiga-miri Jḡdan nile n'uzḡ ije Efraim: o rue, mḅe ndi ḡpuru abapu nke Efraim siri, Ka m'gabiga, na ndikom Gilead siri ya, O bu onye Efraim ka i bu? O si, É-é; 6 ha si ya, Biko, si Shibolet; o si, Sibolet; n'ih i na o dozigh onwe-ya ikḡḡ ya nke-ḡma; ha we jide ya, ḅue ya na ngabiga-miri Jḡdan: orú nnú ndikom uzḡ ise na nnú ise we da mḅe ahu site n'Efraim.

7 Jefta we kpe Israel ikpe arḡ isi. Jefta, bú onye Gilead, we nwua, elie ya n'obodo Gilead.

8 Mḅe o nwusiri, Ibzán, onye sitere na Bet-lehem, we kpe Israel ikpe. 9 O nwe-kwa-ra orú umu-ndikom na iri o muru, o bu kwa orú umu-ya ndinyom na iri ka o zipuru n'ēzi, orú ndinyom na iri ka o me-kwa-ra ka ha si n'ēzi batara umu-ya ndikom. O we kpe Israel ikpe arḡ asa. 10 Ibzán we nwua, elie ya na Bet-lehem.

11 Mḅe o nwusiri, Ilon, bú onye Zebulun, we kpe Israel ikpe; o we kpe Israel arḡ iri. 12 Ilon, bú onye Zebulun, we nwua, elie ya n'Ajalón n'ala Zebulun.

13 Mḅe o nwusiri, Abdon nwa Hilel, bú onye Piraton, we kpe Israel ikpe. 14 O nwe-kwa-ra ḡḡu umu-ndikom abua na orú umu umu na iri, ndi ḡḡu umu-inyinya-ibu atḡ na iri nēbu: o we kpe Israel ikpe arḡ asatḡ. 15 Abdon nwa Hilel, bú onye Piraton, we nwua, elie ya na Piraton n'ala Efraim, n'ugwu ndi Amalek.

13 I Umu Israel we me kwa ihe ḡḡ n'anya Jehova ḡḡ; Jehova we nye ha n'aka ndi Filistia ḡḡ arḡ abua.

2 Ma otú nwoke nke Zḡra di, sitere n'aburu ndi Dan, aha-ya bu Manoa; ma nwunye-ya bu nwayi-áḡá, o mugh kwa nwa. 3 Mḡ-oz i nke Jehova we me ka nwayi ahu hu ya anya, si ya, Biko, le, gi onwe-gi bu nwayi-áḡá, i mugh kwa nwa: ma i gāturu ime, mua nwa-nwoke. 4 Ma ubu a, biko, lezie anya, aṅu-kwala manya-vine ma-ḡbu ihe-ḡnuṅu nābá n'anya, eri-kwa-la ihe o bula ruru arú: 5 n'ih i na, le, i gaje itu ime, mua nwa-nwoke: aguba agagh-aga n'elu isi-ya: n'ih i na onye-Nazirait nke Chineke ka

nwata ahu gābu site n'afọ: ya onwe-ya gāmalite kwa izọputa Israel n'aka ndi Filistia. 6 Nwayi ahu we bia, gwa di-ya, si, Onye nke Chineke biakuterem, n'ile ya anya ọ di kwa ka mọ-ozu nke Chineke n'ile ya anya, ọ di itu egwu nke-uku; ma ajughm ya ebe o si bia, o gosighkwam aha-ya: 7 ọ we sim, Le, i gaje itu ime, mua nwa-nwoke; ma ubu a anula manya-vine ma-ọbu ihe-ọnuunu nābā n'anya, eri-kwa-la ihe ọ bula ruru arú: n'ihí na onye-Nazirait nke Chineke ka nwata ahu gābu site n'afọ rue ubochi ọnwu-ya. 8 Manoa we riọ Jehova aririọ, si, Biko, Onye-nwe-ayi, ka onye nke Chineke ahu nke I zitere biaghachikute ayi ọzọ, ariom I, ka o zi kwa ayi ihe ayi gēme nwata ahu nke agāmu. 9 Chineke we ge nti olu Manoa; mọ-ozu nke Chineke we biakute nwayi ahu ọzọ ka ya onwe-ya nānọdu n'ubi: ma Manoa, bú di-ya, anoyegh ya. 10 Nwayi ahu we me ngwa, ọ ọsọ, gosi di-ya, si ya, Le, nwoke ahu nke biakuterem ubochi a emewo ka m'hu ya anya ọzọ. 11 Manoa we bilie, jeso nwunye-ya, biakute nwoke ahu, si ya, Gi onwe-gi, i bu nwoke ahu nke gwara nwayi a okwu? Ọ we si, Mu ka ọ bu. 12 Manoa we si, Ubu a ka okwu-gi nile ré: gini gābu ikpé bayere nwata ahu, gini gābu kwa omume-ya? 13 Mọ-ozu nke Jehova we si Manoa, N'ihé nile nke m'siri nwayi a ya lezie anya. 14 Ọ gagh-eri ihe sitere n'ihé ọ bula nke nēsi n'osisi vine nke manya-vine puta, ya anu-kwa-la manya-vine na ihe-ọnuunu nābā n'anya, ya eri-kwa-la ihe ọ bula ruru arú; ihe nile nke m'nyere ya n'iwu ka ọ gēdebe. 15 Manoa we si mọ-ozu nke Jehova, Biko, kwe ka ayi bochie gi, ka ayi we dozie nwa-ewu n'iru gi. 16 Mọ-ozu nke Jehova we si Manoa, Ọ buru na i bochiem, m'gagh-eri nime nri-gi: ọ buru kwa na i me aja-nsure-ọku, ọ bu Jehova ka i gēsurerere ya. N'ihí na Manoa amagh na mọ-ozu nke Jehova ka ọ bu. 17 Manoa we si mọ-ozu nke Jehova, Gini bu aha-gi, ka ayi we sọpuru gi mbe okwu-gi nile gērè? 18 Mọ-ozu nke Jehova we si ya, N'ihí gini kwa ka i naju ajuju bayere aham, ebe aha ahu di ebube? 19 Manoa we were nwa-ewu ahu na onyinye-inata-iru-oma, surere va Jehova ọku n'elu oké nkume:

mọ-ozu ahu nālu kwa oké ọlu, ma Manoa na nwunye-ya nēle ya anya. 20 O rue, mbe ire-ọku nēsi n'ebe-ichu-aja ahu rigo n'elu-igwe, na mọ-ozu nke Jehova rigore nime ire-ọku nke ebe-ichu-aja ahu: Manoa na nwunye-ya nēle kwa ya anya; ha we da kpue iru-ha n'ala. 21 Ma mọ-ozu ahu emegh ka Manoa na nwunye-ya hu kwa ya anya ọzọ. Mbe ahu Manoa mara na mọ-ozu nke Jehova ka ọ bu. 22 Manoa we si nwunye-ya, Ayi aghagh inwu, n'ihí na ọ bu Chineke ka ayi huworo. 23 Nwunye-ya we si ya, Ọ buru na ọ tọrọ Jehova uto ime ka ayi nwua, Ọ gagh-anarawori aja-nsure-ọku na onyinye-inata-iru-oma n'aka-ayi, Ọ gagh-eme kwa ka ayi hu ihe ndia nile, Ọ gagh-eme kwa ka ayi nu ihe di otú a dika na mbe a. 24 Nwayi ahu we mua nwa-nwoke, kpọ aha-ya Samson: nwata ahu we tó etó, Jehova we gọzie ya. 25 Mọ nke Jehova we malite ikwali obi-ya na Mahane-dan, n'etiti Zora na Eshtaol.

14 1 Samson we ridarue Timna, hu otú nwayi nime Timna sitere n'umu-ndinyom ndi Filistia. 2 Ọ we rigota, gosi nna-ya, gosi kwa nne-ya, si, Ahuwom otú nwayi nime Timna sitere n'umu-ndinyom ndi Filistia: ma ubu a, lutaram ya na nwunye. 3 Nna-ya na nne-ya we si ya, Ọ digh nwayi di n'etiti umu-ndinyom umu-nne-gi, ma-ọbu n'etiti ndim nile, na gi onwe-gi nēje iluru nwunye sitere na ndi Filistia, bú ndi anēbigh úgwú? Samson we si nna-ya, Lutaram ya; n'ihí na ya onwe-ya ziri ezi n'anyam. 4 Ma nna-ya na nne-ya amagh na ọ bu Jehova ka o sitere n'aka; n'ihí na uzọ O gēsi megide ndi Filistia ka ya onwe-ya nāchọ. Ma na mbe ahu ndi Filistia nāchi Israel.

5 Samson we rida, ya na nna-ya na nne-ya, rue Timna, ha we biarue ubi-vine Timna: ma, le, nwa-ọdum tozuru etozu nābọ uja izute ya. 6 Mọ nke Jehova we dakwasi ya n'ike, ọ we dọwa ya dika ọ gādọwa nwa-ewu, ma ọ digh ihe o ji n'aka-ya: ma o gosigh nna-ya, o gosigh kwa nne-ya, ihe ọ mere. 7 Ọ we rida, gwa nwayi ahu okwu; o ziri ezi n'anya Samson. 8 Mbe ubochi ufodu gasiri, ọ we jeghachi ikuru ya, ọ we wezuga onwe-ya ihu ozu ọdum ahu: ma, le, igwé anu di n'ozu ọdum ahu, na manu-anu. 9 Ọ we rara manu-anu ahu

n'òbu-aka-ya abua, we nēje, nāracha ya ka ò nēje, ò we jekuru nna-ya, jekuru kwa nne-ya, nye ha, ha we racha: ma o gosigh ha na ò bu n'ozu òdum ka o siri rara manu-añu ahu. 10 Nna-ya we ridakuru nwayi ahu: Samson we me oké oriri n'ebe ahu; n'ihì na otù a ka umu-okoròbia nēme. 11 O rue, m̀be ha huru ya, na ha chitara orù eyi na iri ka ha nọyere ya. 12 Samson we si ha, Biko, ka m'luere unu ilu: ò buru na unu egosim ya nke-òma n'ubòchi asa nke oké oriri a, ò buru na unu achòta ya, m'gēnye kwa unu orù uwe àkwà òcha na iri na orù uwe ǹbanwe na iri: 13 ma ò buru na unu apugh igosim ya, unu onwe-unu gēnyekwam orù uwe àkwà òcha na iri na orù uwe ǹbanwe na iri. Ha we si ya, Lue ilu-gi, ka ayi we nu ya. 14 O we si ha,

N'aru onye nēri eri ka ihe-oriri si puta,

N'aru ihe di ike ka ihe-utò si puta kwa.

Ma ha apugh igosi ilu ahu n'ubòchi atò. 15 O rue, n'ubòchi nke-asa, na ha siri nwunye Samson, Rà di-gi ònu, ka ò we gosi ayi ilu ahu, ka ayi we ghara isure gi na ulò nna-gi n'òku: ò bu inapu ayi ihe nile ayi nwere ka unu kpòrò ayi? ò bugh otù a? 16 Nwunye Samson we kwakwasi ya àkwà, si, Nāni asi ka i nākpòm, i hughkwam n'anya: i luworo umu ndim ilu, ma mu ka i nēgosigh ya. O si ya, Le, nnam na nmem. ka m'nēgosigh ya, ò bu kwa gi ka m'gēgosi ya? 17 O we nākwakwasi ya àkwà n'ubòchi asa ahu, nke oké oriri-ha diruru: o rue, n'ubòchi nke-asa, na o gosiri ya, n'ihì na ò kpagidesiri ya ike: ò we gosi umu ndi-ya ilu ahu. 18 Ndikom obodo ahu we si ya n'ubòchi nke-asa tutu anyanwu ada, Gini di utò kari manu-añu? ma-òbu gini di ike kari òdum? O we si ha,

O buru na unu ejigh nwa-abòghò-ehim ò ihe eji gwu ala-ubi,

Unu agagh-achòtawori ilum.

19 Mò nke Jehova we dakwasi ya n'ike, ò we ridarue Ashkelon, tìbue orù ndikom na iri n'etiti ha, chiri ihe-ha ò lutara, nye ndi gosiworo ilu ahu uwe ǹbanwe. Iwe-ya we di òku, ò we rigorue ulò nna-ya. 20 Nwunye Samson we ghòrò

nwoke-ibe Samson nwunye, bù nwoke nke Samson buru ya eyi.

15 1 O rue, m̀be ubòchi ufòdu gasiri, na m̀be obibi òka wheat, na Samson were nwa-ewu leta nwunye-ya; ò si, Ka m'bakuru nwunyem n'imeulo. Ma nna nwunye-ya ekwegh ka ò ba. 2 Nna-ya we si, Asirim n'ezie na i kpòrò ya asi nke-uku; m'we nye ya nwoke-ibe-gi: nwa-nne-ya nke-ntà, ò digh nma kari ya? biko, ka ò nòchiri gi n'òndu ya. 3 Samson we si ha, Otù ubò a m'gābu onye ikpe nāmagh kari ndi Filistia, ò bu ezie na mu onwem nēme ha ihe òjò. 4 Samson we je nwude ògu nkita-òhia iri-na-ise, chiri òwa, che òdudù na òdudù iru, tiye otù òwa n'etiti òdudù abua n'abata ha. 5 O we muye òku n'òwa nile, zipu ha ga n'òka guzoro eguzo nke ndi Filistia, we sure ma obo òka ma òka guzoro eguzo, ha na ubi-olive. 6 Ndi Filistia we si, Ònye meworo nka? Ha si, Samson, di nwa onye Timna, n'ihì na ò narawo ya nwunye-ya, nye ya nwoke-ibe-ya. Ndi Filistia we rigo, kpòre ya na nna-ya n'òku. 7 Samson we si ha, O buru na unu eme otù a, aghaghm ibòrò onwem òbò n'aru unu, ma emesia m'gāgha. 8 O we tìbue ha ntìbue uku, ogwe-ukwu n'elu apata-ukwu: ò we rida, nòdu nime ǹbawa nke nkume di elu, bù Itam.

9 Ndi Filistia we rigo, ma ulò-ikwū-ha nime Juda, b̄asa onwe-ha nime Lehi. 10 Ndikom Juda we si, N'ihì gini ka unu rigotaworo megide ayi? Ha si, Ike Samson ab̄u ka ayi rigotaworo, ime ya dika ò meworo ayi. 11 Nnù ndikom Juda asa na ògu iri we ridarue ǹbawa nkume di elu, bù Itam, si Samson, I magh na ndi Filistia bu ndi nāchi ayi? gini bu kwa nka i meworo ayi? O si ha, Dika ha merem, otù a ka m'meworo ha. 12 Ha si ya, Ike gi ab̄u ka ayi ridataworo, inye gi n'aka ndi Filistia. Samson we si ha, Nuaranum iyi, ka unu we ghara idakwasim, unu onwe-unu. 13 Ha we gwa ya okwu, si, È-è; kama ayi gēkesi gi ab̄u ike, nye gi n'aka-ha: ma ayi agagh-eme ka i nwua ma-òli. Ha we chiri udò òhu abua ke ya ab̄u, me ka o si na nkume ahu di elu rigota. 14 M̀be ya onwe-ya biaruru Lehi, ndi Filistia we tie nkpu n'izute ya: Mò nke Jehova we dakwasi ya n'ike, udò abua nke di n'ogwe-aka-ya

abua we di ka flax nke reworo n'òku, aḅu-ya nile we ḅazepu n'aka-ya abua. 15 Ọ we huta ọkpukpu-àḅà ọhu nke inyinya-ibu, setipu aka-ya, jide ya, were ya tiḅue nnù ndikom abua na ọgu iri.

16 Samson we si,

Ọkpukpu - àḅà inyinya - ibu ka m'jiworo, otù obo, obo abua,

Ọkpukpu - àḅà inyinya - ibu ka m'jiworo tiḅu nnù ndikom abua na ọgu iri.

17 O rue, mḅe o kwubiri okwu, na ọ tupuru ọkpukpu-àḅà-anu ahu n'aka-ya; ọ we kpọ ebe ahu Remat-lehi. 18 Akpiri we kpọ ya nku nke-uku, ọ we kpọkue Jehova, si, Gi onwe-gi esiwo n'aka orù-gi nye nzọputa uku a: ma uḅu a m'gānwu n'akpiri-ikpọ-nku, dabà n'aka nke ndia anēbigh ùgwù. 19 Chineke we ḅawa olùlù ahu nke di nime Lehi, miri we si nime ya puta; ọ we nua, mọ-ya we biaghachi, ọ we di ndu; n'ihì ya ọ kpọrọ aha-ya En-hakore, nke di na Lehi, rue ta. 20 Ọ we kpe Israel kpe na mḅe ndi Filistia orù arọ.

16 1 Samson we jerle Geza, hu otù nwayi nākwa iko n'ebe ahu, ọ we bakuru ya. 2 Ewe gwa ndi Geza, si, Samson abiawo ebe a. Ha we ḅa ya buruburu, che ya anwu abali ahu nile n'ọnu-uzọ-ama obodo, nọdu du abali ahu nile, si, Ka ọ di rue ihè ututu, ayi we hie ya. 3 Samson we dina ije etiti abali, bilie n'etiti abali, jide ibo ọnu-uzọ-ama obodo, jide kwa ide-ya abua, ropu ha, tiyere nkporọ, tukwasi ha n'ubu-ya abua, būru ha rigo n'elu ugwu nke di n'iru Hebron.

4 O rue, mḅe nka gasiri, na ọ huru otù nwayi n'anya na udagwurugwu Sorek, onye aha-ya bu Delaila. 5 Ndi-isi ndi Filistia we rigokuru ya, si ya, Rà ya ọnu, hu ihe ọ bu, bū nke ike uku ya di nime ya, na ihe ayi gēji pu imegide ya, ka ayi we ke ya aḅu iweda ya n'ala: ayi onwe-ayi gēnye kwa gi, nwoke ọ bula nime ayi, nnù ọla-ọcha abua na ọgu iri-na-ise. 6 Delaila we si Samson, Biko, gosim ihe ọ bu, bū nke ike uku gi di nime ya, na ihe agēji ke gi aḅu iweda gi n'ala. 7 Samson we si ya, Ọ buru na ha ewere akwara ọhu asa nke anāmikogh amikọ kem aḅu, m'gābu kwa onye nādigh ike, di kwa ka madu ọ bula si di. 8 Ndi-isi ndi Filistia we chigoro

Delaila akwara ọhu asa nke anāmikogh amikọ, ọ we were ha ke ya aḅu. 9 Ma ọ nwere ndi nēche anwu nānọdu n'ime-ulo. Ọ we si ya, Ndi Filistia nādakwasi gi, Samson. Ọ we dḅie akwara asa ahu, dika anādḅi eriri-nzuzu mḅe ariara ya ọku. Amagh kwa ike-ya. 10 Delaila we si Samson, Le, i kwawom emò, gwam okwu-ugha: biko, gosim uḅu a ihe agēji ke gi aḅu. 11 Ọ si ya, Ọ buru na ha achiri udọ ọhu, nke akējigh je ozi ọ bula, kesim aḅu ike, m'gābu kwa onye nādigh ike, di kwa ka madu ọ bula si di. 12 Delaila we chiri udọ ọhu, were ha ke ya aḅu, si ya, Ndi Filistia nādakwasi gi, Samson. Ma ndi nēche anwu nānọdu n'ime-ulo. Ọ we dḅipu ha n'ogwe-aka-ya abua dika ọgho. 13 Delaila we si Samson, Rue uḅu a i kwawom emò, gwam okwu-ugha: gosim ihe agēji ke gi aḅu. Ọ si ya, Ọ buru na i kpà osusu asa nke isim n'akwà akpara. 14 Ọ we were ntù tugide ya, si ya, Ndi Filistia nādakwasi gi, Samson. Ọ we teta n'ura-ya, were ntù nke ihe eji akpà akwà na akwà ahu akpara, bulie ije-ya. 15 Delaila we si ya, I si aḅa si, Ahurum i n'anya, ma obi-gi adigh n'ebe m'nọ? uḅò atọ a ka i kwaworom emò, ma i gosighm ihe ọ bu, bū nke ike uku gi di nime ya. 16 O rue, mḅe ọ were okwu-ya nile kpagide ya uḅochi nile, soḅu kwa ya, na nkporu-obi-ya enwegh ntachi-obi rue ọnwu. 17 Ọ we gosi ya obi-ya nile, si ya, Ọ digh mḅe aguba gara n'elu isim; n'ihì na onye-Nazirait nke Chineke ka m'bu site n'afọ nnem: ọ buru na akopum isi, ikem gēsi n'arum wezuga onwe-ya, m'gābu kwa onye nādigh ike, di kwa ka madu nile si di. 18 Delaila we hu na o gosiri ya obi-ya nile, ọ we ziga kpọ ndi-isi ndi Filistia, si, Rigotanu otù uḅò a, n'ihì na o gosiwom obi-ya nile. Ndi-isi ndi Filistia we rigokute ya, chigota ego ahu n'aka-ha. 19 Ọ we me ka Samson raru ura n'ikperè-ukwu-ya abua; ọ kpọ otù nwoke, kpọ esusu asa nke isi-ya; ọ we malite iweda ya n'ala, ike-ya we si n'aru ya wezuga onwe-ya. 20 Ọ we si, Ndi Filistia nādakwasi gi, Samson. Ọ we teta n'ura-ya, si, M'gāpu dika m'nēme uḅò uḅò, we meghari aru. Ma ya onwe-ya amagh na Jehova esiwo n'ebe ọ nọ wezuga Onwe-ya. 21 Ndi Filistia we iide ya, rukpọ anya-ya abua; ha we

me ka ọ ridarue Geza, were ihe ọla abua ke ya aḅu; ọ we buru onye nēgwe ọka n'ulo ndi ekere aḅu. 22 Agiri-isi-ya we malite irute mḅe akopusiri ya.

23 Ndi-isi ndi Filistia we chikọta onwe-ha ichuru Degon, bú chi-ha, aja uku, na inuri ọnu: ha si, Chi-ayi enyewo Samson, bú onye-iro-ayi, n'aka-ayi. 24 Ndi ahu we hu ya, to chi-ha: n'ihina ha siri, Chi-ayi enyewo onye-iro-ayi n'aka-ayi, bú onye nēme ka ala-ayi tọḅọrọ n'efu, onye me-kwa-ra ka ndi-ayi eḅuru eḅu ba uba. 25 O rue, mḅe obihadi nma, na ha siri, Kpọnu Samson, ka ọ we mere ayi ihe-ọchi. Ha we si n'ulo ndi ekere aḅu kpọputa Samson; ọ we me ihe-ọchi n'iru ha: ha we me ka o guzo n'etiti ogidi. 26 Samson we si nwaokoro onye nēji ya n'aka, Ka m'nọduru onwem, ka m'we metu ogidi nke ulo nēguzosi ike n'elu ha aka, ka m'we dabere ha. 27 Ma ulo ahu juputara na ndikom na ndinyom; n'ebe ahu ka ndi-isi nile nke ndi Filistia nọ kwa; ihe ra ka nnú ndikom na ndinyom asa na ọgu iri nọ kwa n'elu ulo, ndi nēle ka Samson nēme ihe-ọchi. 28 Samson we kpọkue Jehova, si, Onye-nwe-ayi Jehova, biko, chetam, biko, Chineke, mekwam ka m'di ike nání otú uḅọ a, ka m'ḅọ-kwara onwem ọḅọ otú inḅe n'aru ndi Filistia n'ihini anyam abua. 29 Samson we ḅakua ogidi abua nke di n'etiti, nke ulo nēguzosi ike n'elu ha, ọ we dabere ha, otú n'aka-nri-ya, na otú n'aka-ekpeya. 30 Samson we si, Ka mu onwem soro ndi Filistia nwua. Ọ we were ike rulata onwe-ya; ulo aḅu we dakwasi ndi-isi ahu, dakwasi kwa ndi nile nọ nime ya. Ndi nwuru anwu ndi ọ mere ka ha nwua n'ọnwu-ya we di ọtutu kari ndi ọ mere ka ha nwua na ndu-ya. 31 Umu-nne-ya na ulo nna-ya nile we rida, bulie ya, bugota ya, lie ya n'etiti Zọra na Eshtaol n'ili Manoa, bú nna-ya. Ọ we kpe Israel ikpe orú arọ.

17 I Ma otú nwoke nke ugwu Efraim di, aha-ya bu Maika. 2 Ọ si nne-ya, Nnú ego ọla-ọcha abua na ọgu iri-na-ise ahu i nwere nke ewere ewere, nke gi onwe-gi ḅara iyi bayere ya, i we kwu kwa ya na ntim, le, ọla-ọcha ahu di n'akam; mu onwem were ya. Nne-ya we si, Onye agọziri agọzi diri Jehova ka nwam bu. 3 Ọ we nyeghachi nne-ya

nnú ego ọla-ọcha abua na ọgu iri-na-ise ahu, nne-ya we si, Edoworom Jehova ọla-ọcha ahu nsọ n'ezie site n'akam inye nwam, ime arusi apiri api na arusi awuru awu: ma uḅu a m'gēnyeghachi gi ya. 4 Ọ we nyeghachi nne-ya ọla-ọcha ahu, nne-ya we chiri ọgu ego ọla-ọcha iri, nye onye-nnucha-ọla, ọ we me ya arusi apiri api na arusi awuru awu: ọ we di n'ulo Maika. 5 Nwoke ahu, bú Maika, we nwe ulo Chineke, ọ we me ephod na teraphim, mejue aka nke otú nime umu-ya ndikom, ọ we gḅọrọ ya onye-nchujaja. 6 Na mḅe ahu eze adigh n'Israel: onye ọ bula nēme ihe ziri ezi n'anya-ya.

7 Otú nwa-okorobia di kwa nke sitere na Bet-lehem-juda, site n'aburu Juda, onye ahu bu onye Livai, ya onwe-ya nānọ kwa dika ọbia n'ebe ahu. 8 Nwoke ahu we si n'obodo ahu, bú Bet-lehem-juda, je ije inọ dika ọbia ebe ọ gāchọta ọnọdu: ọ we ba n'ugwu Efraim rue ulo Maika ime ihe o ji bili ije-ya. 9 Maika we si ya, Ọle ebe i si bia? Ọ we si ya, Onye Livai ka m'bu site na Bet-lehem-juda, mu onwem nēje kwa inọ dika ọbia ebe m'gāchọta ọnọdu. 10 Maika we si ya, Biri n'ulom, gḅọ-kwa-ram nna na onye-nchujaja, mu onwem gēnye kwa gi ego ọla-ọcha iri kwa-arọ, na nke-ekike uwe, na ihe i gēji di ndu. Onye Livai we ba nime. 11 Onye Livai we kwere ibiri n'ulo nwoke ahu; nwa-okorobia ahu we di ya ka otú nime umu-ya ndikom. 12 Maika we mejue aka onye Livai ahu, nwa-okorobia ahu we gḅọrọ ya onye-nchujaja, nọ n'ulo Maika. 13 Maika we si, Uḅu a ka m'mara na Jehova gēmeme nma, n'ihini na onye Livai burum onye-nchujaja.

18 I Na mḅe ahu eze adigh n'Israel: na mḅe ahu ebo ndi Dan nāchọrọ onwe-ha ala-nketa ibiri ebiri; n'ihini na ọ digh ala bara n'aka-ha n'ihenketa n'etiti ebo Israel nile rue ubọchi ahu. 2 Umu Dan we si n'aburu-ha ziga ndikom ise sitere n'ọnu-ogugu-ha nile, bú ndi-dinkpa, site na Zọra, site kwa n'Eshtaol, iledo ala ahu, na ileputa ya; ha we si ha, Jenu, leputanu ala ahu: ha we bia ugwu Efraim, rue ulo Maika, nọ ọnọdu-abali n'ebe ahu. 3 Mḅe ndi ahu nọrọ nso ulo Maika, ha onwe-ha matara olu nwa-okorobia ahu, bú onye Livai: ha we wezuga onwe-ha ba n'ebe

ahu, si ya, **Onye** mere ka i bia ebe a? ọ bu kwa gini ka gi onwe-gi nēme n'ebe a? gini ka i nwe-kwa-ra n'ebe a? 4 Ọ we si ha, Otù a na otù a ka Maika meworom, o gowokwam ọlu, m'we ghọrọ ya onye-nchu-aja. 5 Ha we si ya, Biko, jua Chineke ase, ka ayi we mara ma ije-ayi, bù nke ayi onwe-ayi nēje, gāga nke-oma. 6 Onye-nchu-aja ahu we si ha, Jenu n'udo: na ncherita-iru Jehova ka uzọ-unu di, nke unu nēje ije nime ya.

7 Ndikom ise ahu we je, biarue Laish, hu ndi ahu nke bi n'etiti ya, ka ha nēbi na ntukwasi-obi, dika ọme-n'ala ndi Zaidon si di, nādi jū nātukwasi kwa obi; ọ digh kwa onye nēme ka ihere me ha n'okwu ọ bula n'ala ahu, bù onye nēnweta ike n̄ochi, n'ebe di ndi Zaidon anya ka ha bi, ọ digh kwa ihe ha na madu nwekọrọ. 8 Ha we biakute umu-nne-ha rue Zora na Eshtaol: umu-nne-ha we si ha, Gini ka unu onwe-unu gēkwu? 9 Ha si, Bilie, ka ayi rigo kwa imegide ha: n'ihì na ayi ahuwo ala ahu, ma, le, ọ di nma nke-uku: ùnu onwe-unu nāba kwa nkiti? unu adila ume-ngwu ije na ibà inweta ala ahu. 10 M̄be unu biara, unu gābiakute ndi nọ na ntukwasi-obi, ala ahu sara mbara n'aka abua: n'ihì na Chineke enyewo ya n'aka-unu; bù ebe nke ọ nādigh ihe ọ bula nke di n'uwa nakọ n'ebe ahu.

11 Nnù ndikom na ọgu iri ndi ekere ihe-agma, ndi sitere n'aburu ndi Dan, we si n'ebe ahu, bù Zora na Eshtaol, bulie ije. 12 Ha we rigo, ma ulo-ikwū-ha nime Kiriati-jeirim, nime Juda: n'ihì nka ka ha kpọrọ ebe ahu Mahane-dan, rue ta: le, ọ di n'azu Kiriati-jeirim. 13 Ha we si n'ebe ahu gabiga rue ugwu Efraim, biarue ulo Maika. 14 Ndikom ise ahu, bù ndi nējeri iledo ala Laish, we za, si umu-nne-ha, Ùnu amawo na ephod na teraphim na arusi apiri api na arusi awuru awu di n'ulo ndia? ma ubu a, maranu ihe unu gēme. 15 Ha we wezuga onwe-ha ba n'ebe ahu, biarue ulo nwa-okorobia ahu, bù onye Livai, bù ulo Maika, jua ya ajuju bayere udo-ya. 16 Nnù ndikom na ọgu iri ahu ndi ekere ihe-agma-ha, bù ndi sitere n'umu Dan, nēguzo kwa n'oghere ọnu-uzọ-ama. 17 Ndikom ise ahu, bù ndi nējeri iledo ala ahu, we rigo, ba n'ebe ahu, chiri arusi ahu apiri api, na ephod ahu, na

teraphim ahu, na arusi ahu awuru awu: ma onye-nchu-aja ahu nēguzo n'oghere ọnu-uzọ-ama, ya na nnù ndikom na ọgu iri ahu ndi ekere ihe-agma. 18 Ma m̄be ndia bara n'ulo Maika, chiri arusi ahu apiri api, na ephod ahu, na teraphim ahu, na arusi ahu awuru awu, onye-nchu-aja ahu we si ha, Gini ka unu onwe-unu nēme? 19 Ha we si ya, Ba nkiti, kpuchie aka n'ọnu-gi, soro ayi je, ghọ-kwa-ra ayi nna na onye-nchu-aja: òle nke ka nma, ka i buru onye-nchu-aja diri ulo nke otù nwoke, ma-ọbu ka i buru onye-nchu-aja diri otù ebo na otù aburu n'Israel? 20 Obi onye-nchu-aja ahu we di nma, ọ we chiri ephod ahu, na teraphim ahu, na arusi apiri api ahu, ba n'etiti ndi ahu. 21 Ha we chigharia je, tiye umu-ntakiri-ha na anu-ulo-ha na àkù-ha n'iru ha. 22 M̄be ndi ahu nọ n'ebe di ulo Maika anya, ndikom ndi nọ n'ulo nile nke di ulo Maika nso we kpọkọta onwe-ha, chukuru umu Dan. 23 Ha we kpọ umu Dan òkù. Ha we chigharia iru-ha, si Maika, Gini nēme gi, na anākpọkọta gi na ndi-gi? 24 Ọ si, Ọ bu chim nke m'mere ka unu chiriworo, ha na onye-nchu-ajam, unu we la, ma gini ka m'nwere ọzọ? gini bu kwa nka nke unu nāsìm, Gini nēme gi? 25 Umu Dan we si ya, Ka aghara inu olu-gi n'etiti ayi, ka ndikom ndi nkpuru-obi-ha di i'u we ghara idakwasì unu, i we kpochapu ndu-gi na ndu ezi-na-ulo-gi. 26 Umu Dan we je ije-ha; Maika we hu na ndi di ike ka ha bu kari ya, ọ we chigharia lata n'ulo-ya. 27 Ndi ahu we chiri ihe nke Maika mereri, na onye-nchu-aja nke ọ nwere, ha we biakwasi Laish, biakwasi otù ndi nādi jū nānọ kwa na ntukwasi-obi, were ọnu mma-agma t̄bue ha, sure obodo ahu n'ọku. 28 Ma onye-nnaputa adigh, n'ihì na ebe di Zaidon anya ka ọ bu, ọ digh kwa ihe ha na madu nwekọrọ: ebe ahu di kwa na ndagwurugwu nke di n'akuku Bet-rehob. Ha we wue obodo ahu, biri nime ya. 29 Ha we kpọ aha obodo ahu Dan, n'aha Dan, bù nna-ha, onye amuru nye Israel: otù ọ di, Laish bu aha obodo ahu na mbu. 30 Umu Dan we guzoro onwe-ha arusi ahu apiri api: Jonatan, nwa Giashom, nwa Moses, ya onwe-ya na umu-ya ndikom we buru ndi-nchu-aja diri ebo Dan

rue ubochi emere ndi ala ahu ka ha je biri n'ala ozọ. 31 Ha we doru onwe-ha arusi apiri api nke Maika, bú nke ọ mere, ubochi nile ulo Chineke di na Shailo.

19 1 O rue na mbe ahu, mbe eze nādigh n'Israel, na otú nwoke, bú onye Livai, di nānọ dika ọbla n'akuku azu ugwu Efraim, ọ we si na Bet-lehem-juda kuru n'onwe-ya nwayi bu iko. 2 Iko-ya nwayi ahu we kwa iko megide ya, si n'ebe ọ nọ la n'ulo nna-ya rue Bet-lehem-juda, nọ n'ebe ahu ubochi ruru ọnwa anọ. 3 Nwoke-ya we bilie, jeso ya, igwa ya okwu gābà ya n'obi, ime ka ọ lata, nwa-okorobia-ya na inyinya-ibu abua soro kwa ya je: nwayi ahu we me ka ọ ba n'ulo nna-ya: nna nwa-aboghọ ahu we hu ya, nuria izute ya. 4 Ọgọ-ya nwoke, bú nna nwa-aboghọ ahu, we jide ya; ọ we nọ n'ulo-ya ubochi atọ: ha we rie ihe, nū kwa ihe-ọnuńu, nọ ọnọdu-abali n'ebe ahu. 5 O rue, n'ubochi nke-anọ, na ha biliri n'isi-ututu, ọ we bilie ila: nna nwa-aboghọ ahu we si ọgọ-ya, Were iberibe achicha nwe ume n'obi-gi, ma emesia unu gāla. 6 Ha we nọdu, rikọ ihe, nūkwọ kwa ihe-ọnuńu, ha abua: nna nwa-aboghọ ahu we si nwoke ahu, Biko, kwere, nọ ọnọdu-abali, ka obi-gi di kwa nma. 7 Nwoke ahu we bilie ila; ma ọgọ-ya ruginere ya, ọ we chigharia nọ ọnọdu-abali n'ebe ahu. 8 Ọ we bilie n'isi-ututu n'ubochi nke-ise ila; nna nwa-aboghọ ahu we si, Biko, nwe ume n'obi-gi, ọ we ọagwoju ha anya rue mbe ubochi rudara; ha abua we rikọ ihe. 9 Nwoke ahu we bilie ila, ya onwe-ya, na iko-ya nwayi, na nwa-okorobia-ya; ma ọgọ-ya, bú nna nwa-aboghọ ahu, siri ya, Biko, le, ike agwu ubochi, o rubewo anyasi, biko, nọnu ọnọdu-abali: le, ubochi erudawo, nọ ọnọdu-abali n'ebe a, ka ọ we diri obi-gi nma; ma bilienu n'isi-ututu echi ije ije-unu, ka i we la n'ulo-ikwū-gi. 10 Ma nwoke ahu ekwegh inọ ọnọdu-abali, kama o biliri la, ọ we biarue ncherita-iru Jebus (nke ahu bu Jerusalem): inyinya-ibu abua ejikwara ejikwa neso kwa ya, iko-ya nwayi neso kwa ya. 11 Mbe ndi ahu nọ nso Jebus, ubochi jemiri nke-uku; nwa-okorobia ahu we si onye-nwe-ya, Biko, bia, ka ayi wezuga onwe-ayi jerue obodo a nke ndi Jebus, nọ ọnọdu-abali nime ya.

12 Onye-nwe-ya we si ya, Ayi agaghewezuga onwe-ayi jerue obodo onye ala ozọ, ebe onye sitere n'umu Israel nānọgh; kama ayi gāgabiga rue Gibeá. 13 Ọ we si nwa-okorobia-ya, Bia, ka ayi biarue nso otú nime ebe ndia; ayi gānọ kwa ọnọdu-abali na Gibeá, ma-ọbu na Rema. 14 Ha we gabiga, nēje ije-ha; anyanwu we dakpugide ha n'akuku Gibeá, nke diri Benjamin. 15 Ha we wezuga onwe-ha ba n'ebe ahu, ibà inọ ọnọdu-abali na Gibeá: ọ ba, nọdu n'amá obodo ahu: ma ọ digh nwoke nāchikọta ha ba n'ulo-ya inọ ọnọdu-abali. 16 Ma, le, otú agadi nwoke siri n'ọlu-ya, bú n'ubi, bia n'anyasi; ma nwoke ahu sitere n'ugwu Efraim, ya onwe-ya nānọ kwa dika ọbia na Gibeá: ma ndikom ebe ahu bu ndi Benjamin. 17 Ọ welie anya-ya abua, hu onye-ije ahu n'amá obodo; agadi nwoke ahu we si, Ọle ebe i nēje? ọle ebe i si bia kwa? 18 Ọ si ya, Ayi onwe-ayi nēsi na Bet-lehem-juda gabiga rue akuku azu ugwu Efraim; ebe ahu ka m'si bia, m'we je Bet-lehem-juda: ọ bu kwa ulo Chineke ka mu onwem nēje; ma ọ digh nwoke nāchikọtam na ndim n'ulo-ya. 19 Otú ọ di, ma okporo-ọka ma nri-anu-ulo diri inyinya-ibu-ayi; ozọ kwa, achicha na manya-vine dirim, di-kwa-ra orú-gi nwayi, di-kwa-ra nwa-okorobia nke neso ndi-orú-gi: ọ digh ihe ọ bula nākọ ayi. 20 Agadi nwoke ahu we si, Udo diri gi; nání, ihe nile nākọ gi dikwasim; nání, anọla ọnọdu-abali n'amá. 21 Ọ we me ka ọ ba n'ulo-ya, gwara inyinya-ibu nri-ha: ha we sa ukwu-ha, rie ihe nū kwa ihe-ọnuńu. 22 Mbe ha onwe-ha nēme ka obi-ha di nma, le, ndikom obodo ahu, bú ndikom jọburu onwe-ha, ọara ulo ahu buruburu, nētisi aka ike n'ọnu-uzọ; ha we gwa onye-nwe ulo ahu okwu, bú agadi nwoke ahu, si, Me ka ọ puta, bú nwoke nke bara n'ulo-gi, ka ayi we mara ya. 23 Nwoke ahu, bú onye-nwe ulo, we pukuru ha, si ha, É-é, umu-nnem, biko, unu emela ihe ọjọ; ebe nwoke a bataworo n'ulom, unu emela ihe-nzuzu a. 24 Le, nwam nwayi, bú nwa-aboghọ nāmagh nwoke, na iko-ya nwayi; biko, ka m'me ka ha puta, weda-kwa-nu ha n'ala, me ha ihe di nma n'anya-unu: ma unu emela nwoke a ihe-nzuzu a. 25 Ma

ndikom ahu ekwegh ige nti ya: nwoke ahu we jide iko-ya nwayi, me ka o putara ha n'èzi; ha we mara aru-ya, sohugide ya abali ahu nile rue ututu: ha we zilaga ya na chi-qbubò. 26 Nwayi ahu we bia n'isi-ututu, da n'onu-uzò ulo nwoke ahu cbe onye-nwe-ya nò, rue m̀be ihè putara. 27 Onye-nwe-ya we bilie n'ututu, meghe onu-uzò ulo ahu, we pua ije ije-ya: ma, le, nwayi ahu, bú iko-ya, adawo n'onu-uzò ulo ahu, aka-ya abua di kwa na rbata-uzò. 28 O si ya, Bilie, ka ayi la; ma o digh onye nāza: o we būru ya n'elu inyinya-ibu-ya; nwoke ahu we bilie, je rue ebe nke ya. 29 O we ba n'ulo-ya, were mma, jide iko-ya nwayi, b̀o ya, dika okpukpu-ya nile si di, n'qbubò iri na abua, we zisa ya n'ókè-ala nile nke Israel. 30 O rue, na onye o bula nke nāhu ya anya siri, O digh m̀be emere ka ihe di otù a di, ahugh kwa ihe di otù a site n'ubòchi umu Israel siri n'ala Ijpt rigota rue ta: tukwasinu uche na ya, ̀aru izù, kwu-kwa-nu okwu.

20 1 Umu Israel nile we puta, ewe kpòkòta nzukò Israel dika otù nwoke, site na Dan we rue Bia-sheba, ha na ala Gilead, n'ebe Jehova nò na Mizpa. 2 Ndi-isi ndi Israel nile, bú ebo nile nke Israel, we guzo onwe-ha nime nkpòkòta ndi Chineke, orù nnù ogu uzò abua na orù nnù uzò iri, bú ndi ji ukwu eje, ndi nāmiputa mma-agma. 3 (Ma umu Benjamin nuru na umu Israel arigowo rue Mizpa.) Umu Israel we si, Kwuenu, ihe ojo a si ana di? 4 Nwoke ahu, bú onye Liva!, di nwayi ahu nke eburu ebu, we za, si, O bu Gibeá nke diri Benjamin ka m'biara, mu onwem na ikom nwayi, ino ondu-abali. 5 Ndi-nwe Gibeá we bilie inegidem, ̀a ulo buruburu imegidem n'abali; mu ka ha chere ibu, ikom nwayi ka ha weda-kwa-ra n'ala, o we nwua. 6 M'we jide ikom nwayi, b̀o ya abò, zisa ya n'ohia nile nke ala-nketa Israel: n'ihì na ha emewo ihe-nzube ojo na ihe-nzuzu n'Israel. 7 Le, unu nile, bú umu Israel, weputanu okwu na izù n'onwe-unu n'ebe a. 8 Ndi Israel nile we bilie dika otù nwoke, si, Ayi agagh-eje, onye o bula n'ulo-ikwũ-ya, ayi agagh-ewezuga kwa onwe-ayi, onye o bula ibà n'ulo-ya. 9 Ma ubu a nka bu ihe ayi gẽme Gibeá; ayi gārigo imegide ya n'ofufe-nzà; 10 ayi gẽwere

kwa ndikom iri nime ogu ise nke ebo nile nke Israel, na ogu ise nime nnù abua na ogu iri, na nnù abua na ogu iri nime orù nnù na nnù ise, iwetara ndi Israel ihe-oriri-uzò, ka ha we me, m̀be ha biaruru Geba Benjamin, dika ihe-nzuzu nile si di nke ha meworo n'Israel. 11 Ndikom nile nke Israel we chikòta onwe-ha imegide obodo ahu, dika otù nwoke ka ejikòtara ha n'otù.

12 Ebo Israel nile we zisa ndikom n'ebo Benjamin, si, Gini bu ihe ojo a nke emeworo ka o di n'etiti unu? 13 Ma ubu a nyenu ayi ndikom ahu, bú ndi joburu onwe-ha, ndi nò na Gibeá, ka ayi we me ka ha nwua, ka ayi kpochapu kwa ihe ojo n'Israel. Ma umu Benjamin ekwegh ige nti olu umu-nne-ha, bú umu Israel. 14 Umu Benjamin we si n'obodo nile ha chikòta onwe-ha rue Gibeá, ipu ibuso umu Israel agha. 15 Umu Benjamin we gukòta onwe-ha n'ubòchi ahu site n'obodo nile ha, orù nnù uzò atò na nnù ise, bú ndikom nāmiputa mma-agma, nāgugh ndi bi na Gibeá, ndi gukòtara onwe-ha, nnù ndikom na ogu iri-na-ise ndi aròputara aròputa. 16 N'etiti ndi nka nile nnù ndikom na ogu iri-na-ise ndi aròputara aròputa di, ndi nẽme aka-ekpe; onye o bula nime ha nāmata otù agiri-isi nkume, ghara imahie.

17 Ma ndikom Israel gukòtara onwe-ha, orù nnù ogu uzò abua na orù nnù uzò iri, bú ndikom nāmiputa mma-agma, nāgugh Benjamin: ndia nile bu ndikom agha. 18 Umu Israel we bilie, rigorue Bet-el, jua Chineke ase; ha we si, Onye gẽbu uzò rigoro ayi ibuso umu Benjamin agha? Jehova we si, Juda gẽbu uzò. 19 Umu Israel we bilie n'ututu, ma ulo-ikwũ-ha megide Gibeá. 20 Ndikom Israel we pua ibuso Benjamin agha; ndikom Israel we do agha n'usoro megide ha na Gibeá. 21 Umu Benjamin we si na Gibeá puta, bibi rue ala n'etiti Israel n'ubòchi ahu orù nnù ndikom uzò abua na nnù iri-na-ise. 22 Ndi ahu, bú ndikom Israel, we me onwe-ha ka ha di ike, ha we do kwa agha n'usoro ozo n'ebe ha doro onwe-ha n'usoro n'ubòchi mbu. 23 (Umu Israel we rigo, kwa akwà n'iru Jehova rue anyasi; ha we jua Jehova ase, si, M'gābiaru kwa nso ozo ibuso umu

Benjamin, bú nwa-nnem, agha? Jehova we si, Rigonu megide ya.)

24 Umu Israel we biarue nso imegide umu Benjamin n'ubochi nke-abua. 25 Benjamin we si na Gibeá puta izute ha n'ubochi nke-abua ahu, ha we bibie ọzọ rue ala n'etiti umu Israel orú nnú ndikom uzọ abua na nnú ise; ndia nile nāmiputa mma-agma. 26 Umu Israel nile, na ndi ahu nile, we rigo, biarue Bet-el, kwa ákwá, nọdu n'ebe ahu n'iru Jehova, buc ọnu n'ubochi ahu rue anyasi; ha we sure ájá-nsure-ọku na ájá-udo n'iru Jehova. 27 Umu Israel we jua Jehova ase, (n'ihí na n'ebe ahu ka ihe ọbuba-ndu Chineke di na mbe ahu, 28 Finehas, nwa Eleeza, nwa Eron, nēguzo kwa n'iru ya na mbe ahu,) si, M'gāpu kwa ọzọ ibuso umu Benjamin. bú nwa-nnem, agha, ma-ọbu n'gāgha? Jehova we si, Rigonu; n'ihí na echi ka M'gēnye ya n'aka-gi. 29 Israel we do ndi nēru nbi megide Gibeá buruburu.

30 Umu Israel we rigo megide umu Benjamin n'ubochi nke-atọ, do onwe-ha n'usoro megide Gibeá, dika ha mere ubo abua gara aga. 31 Umu Benjamin we pua izute ndi Israel, ewe dọpu ha n'obodo; ha we malite itibu ufodu n'etiti ndi Israel na ibu ha, dika ha mere ubo abua gara aga, n'uzọ abua atuliri atuii, nke otu nime ha nārigo Bet-el, otu nārigo kwa Gibeá, n'ohia, ihe ra ka orú ndikom na iri nime Israel. 32 Umu Benjamin we si, Anētiibu ha n'iru ayi, dika na mbu. Ma umu Israel siri, Ka ayi balaga, si n'obodo dọputa ha n'uzọ atuliri atuli. 33 Ndikom nile nke Israel we si n'ọnọdu-ha bilie, do onwe-ha n'usoro na Beal-tema: ndi Israel ndi nēru nbi nāwaputa kwa n'ọnọdu-ha, na Maarc-geba. 34 Orú nnú ndikom na nnú ise ndi arọputara arọputa n'Israel nile we bia na ncherita-iru Gibeá, agha ahu we di arọ: ma ndi Benjamin amagh na ihe ọjọ nēmetu ha aru. 35 Jehova we tihue Benjamin n'iru Israel: umu Israel we bibie orú nnú ndikom uzọ atọ na nnú abua na ọgu iri-na-ise nime Benjamin ubochi ahu: ndia nile nāmiputa mma-agma.

36 Umu Benjamin we hu na etiburu ha: n'ihí na ndikom Israel nyere Benjamin uzọ, n'ihí na ha tukwasiri obi

na ndi nēru nbi ndi ha doru imegide Gibeá. 37 Ndi nēru nbi we je ọsọsọ, made imegide Gibeá; ndi nēru nbi we dọrọ onwe-ha rue obodo, were ọnu mma-agma tihue obodo ahu nile. 38 Ma ihe-iriba-ama akara áká nke diri ndikom Israel na ndi nēru nbi bu nka, na ha gēme ka oké nkwuli anwuru-ọku si n'obodo ahu rigo. 39 Ndikom Israel we chigharia n'agma ahu, Benjamin we malite itibu ufodu n'etiti ndikom Israel na ibu ha, ihe ra ka orú ndikom na iri: n'ihí na ha siri, N'ezie ndi etiḅuoro nọ n'ihu ayi ka ha bu, dika n'agma mbu. 40 Nkwuli anwuru ahu we malite isi n'obodo ahu rigo, buru ogidi anwuru-ọku, Benjamin we gha anya n'azu ha, ma, le, obodo ahu dum rigoro n'anwuru-ọku rue elu-igwe. 41 Ndikom Israel we chigharia, ndikom Benjamin we ma jijiji: n'ihí na ha huru na ihe ọjọ cmetuwo ha aru. 42 Ha we chigharia n'iru ndikom Israel rue uzọ ọzara; ma agha ahu sogidesiri ha ike; ndi siri n'obodo nile puta nēbibi ha n'etiti ha. 43 Ha we ba Benjamin buruburu, chua ha, zokwasi ha ukwu n'ebe-izu-ike-ha, rue na ncherita-iru Gibeá n'akuku ọwuwa-anyanwu. 44 Orú nnú ndikom uzọ abua na nnú ise nke Benjamin we da; ndia nile bu ndi-dinkpá. 45 Ha we chigharia balaga n'uzọ ọzara rue nkume di elu, bú Rimon: ha we ghoro ha, bú nnú ndikom iri-na-abua na ọgu iri, n'uzọ atuliri atuli, we sogidesi ha ike rue Gidom, tihue nime ha nnú ndikom ise. 46 Ndi nile ndi si na Benjamin da n'ubochi ahu di orú nnú ndikom uzọ atọ na nnú abua na ọgu iri ndi nāmiputa mma-agma; ndia nile bu ndi-dinkpá. 47 Ma nnú ndikom na ọgu iri chighariri balaga n'uzọ ọzara rue nkume di elu, bú Rimon, nọdu na nkume di elu, bú Rimon, ọnwa anọ. 48 Ndikom Israel we laghachikuru umu Benjamin, were ọnu mma-agma tihue ha, site n'obodo ndikom rue anu-ulo na ihe bula nke achotara achota; ọzọ kwa, obodo nile nke ha chotara, ha suru ha ọku.

21 1 Ma ndikom Israel nuru iyi na Mizpa, si, Ọ digh nwoke ọ bula nime ayi gēnye Benjamin nwa-ya nwayi na nwunye. 2 Ndi Israel we biarue Bet-el, nọdu n'ebe ahu rue anyasi n'iru Chineke, welie olu-ha, kwa ákwá nke-

uku. 3 Ha we si, Jehova, bụ Chineke nke Israel, n'ihì gini ka nka di n'Israel, na agāgupu otù ebo n'Israel ta? 4 O rue, n'echi-ya, na ndi Israel biliri n'isi-ututu, wue ebe-ichu-aja n'ebe ahu, sure àjà-nsure-òku na àjà-udo. 5 Umu Israel we si, Ònye nọ n'etiti ebo nile nke Israel nke nārigokutegh Jehova nime nkpòkòta? N'ihì na ònuñu-iyi uku di bayere onye ahu nke nārigokutegh Jehova rue Mizpa, si, Aghagh ime ka ò nwua. 6 Umu Israel we cheghari uche bayere Benjamin, bụ nwa-nne-ha, si, Ebipuru otù ebo n'Israel ta. 7 Gini ka ayi gēmere ha, bụ ndi fòduru, inye ha nwunye, ebe ayi onwe-ayi were Jehova ñua iyi na ayi agagh-enye ha nime umu-ayi ndinyom na nwunye? 8 Ha we si, Ònye bu onye ahu n'etiti ebo Israel nile nke nārigokutegh Jehova rue Mizpa? Ma, le, ò digh nwoke si na Jebesh-gilead bata n'òmuña-ulo-ikwū rue nkpòkòta ahu. 9 Ndi Israel we gukòta onwe-ha, ma, le, ò digh nwoke site na ndi bi na Jebesh-gilead nọ n'ebe ahu. 10 Nzukò Israel we ziga n'ebe ahu orù nnù ndikom na nnù iri sitere na ndi bu dinkpà, ha we nye ha iwu, si, Jenu, were ònu mma-agma tìbue ndi bi na Jebesh-gilead, ha na ndinyom na umu-ntakiri. 11 Nka bu kwa ihe unu gēme; unu gēwezuga nwoke ò bula na nwayi ò bula nke mara ndina nwoke, ka ebibie ya. 12 Ha we chòta n'etiti ndi bi na Jebesh-gilead nnù umu-abòghò nāmagh nwoke site na ndina nwoke: ha we me ka ha biarue òmuma-ulo-ikwū rue Shailo nke di n'ala Kenean.

13 Nzukò Israel nile we ziga, gwa unu Benjamin okwu, bụ ndi nọ na nkume di elu, bụ Rimon, we kpò ha òkù udo. 14 Benjamin we lata na m̀be ahu; ha we nye ha ndinyom ahu ndi ha mere ka ha di ndu site na ndinyom Jebesh-gilead: ma ha achòtagh nwunye gēzuru

ha nile otù a. 15 Ndi Israel we cheghari uche bayere Benjamin, n'ihì na Jehova emewo ntiwa n'ebo Israel nile.

16 Ndi-okenye nzukò Israel we si, Gini ka ayi gēmere ndi fòduru inye ha nwunye, n'ihì na ekpochapuwò ndinyom nime Benjamin? 17 Ha we si, Ihennweta nke ndi bapuru abapu ka ala nke Benjamin bu, ka aghara ihichapu ebo n'Israel. 18 Ma ayi onwe-ayi apugh inye ha nwunye sitere n'umu-ayi ndinyom: n'ihì na umu Israel ñuru iyi, si, Onye anābu ònu ka ò bu, bụ onye nēnye Benjamin nwunye. 19 Ha we si, Le, enieme Jehova di na Shailo kwa-arò, nke di n'akuku Ugwu Bet-el, n'akuku òwuwa-anyanwu nke uzò atuliri atuli nke nāriogo site na Bet-el rue Shekem, na n'akuku Ndida nke Lebona. 20 Ha we nye umu Benjamin iwu, si, Jenu, che anwu n'ubi-vine; 21 hu-kwa-nu, ma, le, ò buru na umu-ndinyom Shailo aputa ite egwù nime otite-egwù-ha, unu gēsi kwa n'ubi-vine puta, nwudere onwe-unu, nwoke ò bula nwunye-ya, site n'umu-ndinyom Shailo, la n'ala Benjamin. 22 O gēru kwa, m̀be ndi bu nna-ha ma-òbu umu-nne-na biara ichò ayi okwu, na ayi gāsi ha, Nyenu ayi ha n'amara: n'ihì na ayi anwudagh nye nwoke ò bula nwunye-ya n'agma: ma unu onwe-unu ewegh ha nye ha; ma ò bugh otù a, ikpe gāma unu ùbu a. 23 Umu Benjamin we me otù a, kuru nwunye, dika ònu-ògugu-ha si di, site na ndinyom nēte egwù, ndi ha nāpunara ndi Shailo: ha we je lata n'ihe-nketa-ha, wue obodo-ha, biri nime ha. 24 Umu Israel we si n'ebe ahu la na m̀be ahu, nwoke ò bula ò lakuru ebo-ya, lakuru aburu-ya, ha we si n'ebe ahu pua, nwoke ò bula rue ihe-nketa-ya. 25 Na m̀be ahu eze adigh n'Israel, onye ò bula nēme ihe ziri ezi n'anya-ya.

AKWUKWỌ RUT

1 O rue, na m̀be ndi-ikpe nēkpe, na okè unwu di n'ala. Otù nwoke nke Bet-leham-juda we je inò dika òbia n'ala-òhia Moab, ya onwe-ya, na nwunye-ya,

na umu-ya ndikom abua. 2 Aha nwoke ahu bu Elimelek, aha nwunye-ya bu Naomi, aha umu-ya ndikom abua bu Mahlon na Kilion, ndi Efrat nke Bet-

lehem-juda. Ha we ba n'ala-phia Moab, nọ n'ebe ahu. 3 Elimelek, bú di Naomi, we nwua; ma nwayi ahu na umu-ya ndikom abua fọduru. 4 Ha we lutara onwe-ha nwunye sitere n'umu-ndinyom Moab; aha otú bu Ọpa, aha nke-ọzọ bu Rut: ha we biri n'ebe ahu ihe ra ka arọ iri. 5 Mahlon na Kilion we nwu kwa, ha abua; ọ we fọdu nani nwayi ahu site n'umu-ya abua site kwa na di-ya. 6 Ọ we bilie, ya onwe-ya na nwunye abua nke umu-ya, ka ọ we si n'ala-phia Moab lata: n'ihí na ọ nuru n'ala-phia Moab na Jehova eletawo ndi-Ya n'inye ha nri. 7 Ọ we si n'ebe ọ nọ pua, ya na nwunye abua nke umu-ya; ha we je n'uzọ ilata n'ala Juda. 8 Naomi we si nwunye abua nke umu-ya, Jenu, laghachi, nwayi ọ bula n'ulo nne-ya: Jehova mere unu ebere, dika unu mere ndi nwuru anwu, me-kwa-ra mu onwem. 9 Jehova me ka unu chọta izu-ike, nwayi ọ bula n'ulo di-ya. Ọ we sutu ha onu; ha we welie olu-ha kwa ákwá. 10 Ha we si ya, N'ezie ayi gésoro gi laghachikuru ndi-gi. 11 Naomi we si, Laghachinu, umum: n'ihí gini ka unu gésom la? énwerem umu-ndikom ọzọ n'afom, ka ha we buru unu di? 12 Laghachinu, umum, lanu; n'ihí na emewom agadi kari inwe di. Ọ buru na osim, Enwerem olile-anya, ọ buru kwa na nwoke aluam n'abali a, ọ buru kwa na amuam umu-ndikom; 13 ọ bu ha ka unu gánele anya rue mbe ha gétolite? ọ bu n'ihí ha ka unu gēhóchi onwe-unu ka nwoke ghata ilu unu na nwunye? é-é, umum; n'ihí na ọ dim ilu nke-uku kari ka ọ di unu, n'ihí na aka Jehova aputawo imegidem. 14 Ha we welie olu-ha, kwa ákwá ọzọ: Ọpa we sutu nne di-ya onu; ma Rut rapara n'aru ya. 15 Ọ we si, Le, nwunye nwa-nne di-gi alaghachikuruwo ndi-ya, laghachikuru chi-ya: gi soro nwunye nwa-nne di-gi laghachi. 16 Rut we si, Ariqlam irapu gi, isi n'iso gi laghachi: n'ihí na ebe i nēje ka m'gēje; ọ bu kwa ebe i nānọ ọnọdu-abali ka m'gānọ ọnọdu-abali: ndi-gi gābu ndim, Chineke-gi gābu kwa Chinekem: 17 ebe i nwuru ka m'gānwu, ọ bu kwa n'ebe ahu ka agēlim: Jehova mem otú a, mekwam ihe ọzọ otú a, mbe ihe nābugh ọnwu onwe-ya gēkewa mu na gi. 18 Ọ we hu na

nwayi ahu nāba obi-ya ume iso ya je, ọ we ghara igwa ya okwu ọzọ. 19 Ha abua we nēje rue mbe ha bara Bet-lehem. O rue, mbe ha bara Bet-lehem, na obodo ahu nile bara aghara bayere ha, ndinyom we si, Ọ bu Naomi, bú nka? 20 Ọ si ha, Unu akpọlam Naomi, kpọnum Mara: n'ihí na Onye Nke puru ime ihe nile meworom ihe-ilu nke-uku. 21 Mu onwem, n'aka-ọjuju ka m'jere, ma Jehova emewo ka m'bara aka lata: n'ihí gini ka unu nākpom Naomi, mbe Jehova bagiderem amā, Onye Nke puru ime ihe nile emejowokwam? 22 Naomi we lata, ya na Rut, bú nwayi Moab, bú nwunye nwa-ya, onye siri n'ala-phia Moab lata: ndi ahu we ba Bet-lehem na nmalite obibi ọka barley.

2 I Ma Naomi nwere otú onye di-ya mara, bú dika n'ákú, sitere n'aburu Elimelek, aha-ya bu Boaz. 2 Rut, bú nwayi Moab, we si Naomi, Biko, ka m'je n'ubi, chikọta ihe n'etiti oko ọka n'azu onye m'gāhuta amara n'iru ya. Ọ si ya, Je, nwam. 3 Ọ we je, ba n'ubi, chikọta ihe n'ubi ahu n'azu ndi nēbi ọka: ọ we dabara ya ibā n'óké ubi Boaz nwere, onye sitere n'aburu Elimelek. 4 Ma, le, Boaz siri na Bet-lehem bia, si ndi nēbi ọka, Jehova nọyere unu. Ha we si ya, Jehova gọzie gi. 5 Boaz we si nwa-okorobia-ya nke edoro ya onye-isi ndi nēbi ọka, Onye nwe nwa-abọghọ a? 6 Nwa-okorobia ahu nke edoro onye-isi ndi nēbi ọka we za, si, Nwa-abọghọ Moab ka ọ bu, nke soro Naomi si n'ala-phia Moab lata: 7 ọ si, Biko, ka m'chikọta ihe, kpokọta kwa ihe n'etiti úkwú-ọka n'azu ndi nēbi ọka: ọ we bia, guzogide site na mbe ututu we rue uhu a, ma uhu a ọ nānọdu n'ulo nwa mbe. 8 Boaz we si Rut, Ì nugh, nwam? Ejela ichikọta n'ubi ọzọ, esi-kwa-la n'ebe a gabiga, ma otú a ka i gārapara n'aru umu-abọghom. 9 Ka anya-gi abua di n'ubi ebe ha nebi ọka, i gējeso kwa ha n'azu: ényeghm umu-okorobia iwu ka ha ghara imetu gi aka? ma mbe akpiri kpọrọ gi nku, je n'ite miri, nua ufodu nime miri nke umu-okorobia nēseta. 10 Rut we da kpue iru-ya n'ala, kpọ isi ala, si ya, Gini mere m'hutaworo amar: n'iru gi, i we matam, ebe mu onwem bu ọbia?

11 Boaz we za, si ya, Egosiwom nke-oma ihe nile i meworo nne di-gi site na m̀be ɔnwu di-gi: na i rapuwo kwa nna-gi na nne-gi, na ala amuru gi, i we biakute otù ndi nke i nāmagh na m̀be gara aga. 12 Jehova kwughachi gi ɔlu-gi, ka ugwo-ɔlu-gi zù kwa ezù site n'aka Jehova, bú Chineke Israel, Onye i biaworo íbabà n'okpuru nkù-Ya. 13 Ọ si, Ka m'huta amara n'iru gi, onye-nwem; n'íhi na i kasiwom obi, na n'íhi na i gwawo nwayi nējere gi ozi okwu nābà ya n'obi, ma mu onwem adigh ka otù nime ndinyom nējere gi ozi. 14 Boaz we si ya na m̀be iri ihe, Biarue nso ebe a, rie ufodu nime nri, su kwa iberibe achicha gi nime manya-vine ɓara uka. Ọ we nɔdu n'akuku ndi nēbi ɔka: Boaz we nye ya ɔka añara n'oku, ɔ ta, afɔ we ju ya, ɔ we tafɔ. 15 Ọ we bilie ichikɔta ɔka, Boaz we nye umu-okorɔbia-ya iwu, si, Ọbunà n'etiti ùkwù-ɔka ka ɔ gāchikɔta, ma unu emela ka ihere me ya: 16 Ọzɔ kwa, n'ezie dɔputaranu ya ufodu nime ùkwù-ɔka, rapu ya, ka ɔ we chikɔta ya, unu aba-kwa-rala ya nba. 17 Ọ we nāchikɔta n'ubi ahu rue anyasi; ɔ we ticha nke ɔ chikɔtara, ɔ ra ka otù ephah ɔka barley. 18 Ọ bulie ya, ba n'obodo: nne di-ya we hu ihe ɔ chikɔtara: ɔ weputa nye ya ihe o rifɔrɔ m̀be afɔ juru ya-ri. 19 Nne di-ya we si ya, Ọle ebe i chikɔtaworo ɔka ta? Ọ bu kwa ole ebe i luru ɔlu? ka onye nāmata gi buru onye agoziri agozi. Ọ we gosi nne di-ya onye ɔ luru ɔlu n'ubi-ya, si, Aha nwoke ahu onye m'luru ɔlu n'ubi-ya ta bu Boaz. 20 Naomi we si nwunye nwa-ya, Onye agoziri agozi diri Jehova, ka ɔ bu, Onye nārapugh ebere Ọ nēmere ndi di ndu na ndi nwuru anwu. Naomi we si ya, Onye-arua-ayi ka nwoke ahu bu, otù onye nime ndi-nɓaputa-ayi ka ɔ bu. 21 Rut, bú nwayi Moab, we si, Ihe ɔzɔ ɔ sirim bu, N'aru umu-okorɔbia m'nwere ka i gārapara, rue m̀be ha bisiri ɔkam nile. 22 Naomi we si Rut, bú nwunye nwa-ya, Ọ di nma, nwam, ka i soro umu-aɓoghɔ-ya pua, ka ha ghara kwa izute gi n'ubi ɔzɔ. 23 Ọ we rapara n'aru umu-aɓoghɔ Boaz ichikɔta rue ɔgwugwu obibi ɔka barley na obibi ɔka wheat; ɔ we biri n'ulo nne di-ya.

3 1 Naomi, bú nne di-ya, we si ya, Nwam, m'gagh-achorɔ gi izu-ike, ka ɔ we diri gi nma? 2 Ma ubu a, Boaz, onye gi na umu-aɓoghɔ-ya nɔri, ɔ bugh onye ayi mara? Le, ya onwe-ya nāfucha ɔka barley n'abali a n'ebe-nzɔcha-ɔka. 3 Sa kwa aru-gi, te manu n'aru gi, ɓokwasi uwe-nɓokwasi-gi nile n'aru gi, ridarue ebe-nzɔcha-ɔka: emela ka nwoke ahu mara gi, rue m̀be o risiri ihe, nusi kwa ihe-ɔnuñu. 4 Ọ gēru kwa, m̀be o dīnara ala, na i gāmara ebe o nēdina, i gābà kwa, kpughepu ukwu-ala-ya abua, dina ala; ya onwe-ya gēgosi kwa gi ihe i gēme. 5 Ọ we si ya, Ihe nile i sirim, m'gēme ya. 6 Ọ we ridarue ebe-nzɔcha-ɔka, me dika ihe nile si di nke nne di-ya nyere ya n'iwu. 7 Boaz we rie ihe, ñu kwa ihe-ɔnuñu, obi-ya we di nma, ɔ we ba idina ala na nsɔtu obo ɔka: Rut we ba nwayɔ, kpughepu ukwu-ala-ya abua, dina ala. 8 Ọ rue, n'etiti abali, na nwoke ahu mara jijiji, we chigharia: ma, le, otù nwayi nēdina n'ukwu-ala-ya. 9 Ọ we si, Onye ka i bu? Ọ si, Mu onwem bu Rut, orù-gi nwayi: ɓasa kwa ɔnu-ɔnu uwe-nwuda-gi n'aru orù-gi nwayi; n'íhi na onye-nɓaputa ka i bu. 10 Ọ si, Nwayi agoziri agozi diri Jehova ka i bu, nwam: i mewo ebere nke-oma n'íkpe-azu kari na mbu, ebe i nējesogh umu-okorɔbia, ma ɔ bu onye nēnwegh ike ma-ɔbu ɔgaranya. 11 Ma ubu a, nwam, atula egwu; ihe ɔ bula nke i nāsi, m'gēmere gi ya: n'íhi na ɔnu-uzɔ-ama nile nke ndim mara na nwayi nējide onwe-ya nke-oma ka i bu. 12 Ma ubu a, ɔ bu nɔ ezie na onye-nɓaputa ka m'bu: ɔzɔ kwa, onye-nɓaputa di nke di nso karim. 13 Nɔ ɔnɔdu abali a, o gēru kwa n'ututu, na ɔ buru na ɔ ɓaputa gi, ɔ di nma; ya ɓaputa: ma ɔ buru na ɔ tɔgh ya utɔ íɓaputa gi, mu onwem gāɓaputa kwa gi, Jehova nādi ndu: dina ala rue ututu. 14 Ọ we dina ala n'ukwu-ala-ya rue ututu: ɔ we bilie tutu madu gāmata ibe-ya. Boaz we si, Ka aghara imara na nwayi batara n'ebe-nzɔcha-ɔka. 15 Ọ si kwa, Chita ákwà-nɓokwasi-gi nke di n'aru gi, jide ya; ɔ we jide ya: Boaz we tūa ɔtùtù ɔka barley isi, bo ya: ɔ we ba n'obodo. 16 Ọ we biakute nne di-ya, nne di-ya we si, Ọnye ka i bu, nwam? Ọ we gosi

ya ihe nile nke nwoke ahu mere ya. 17 **Q** we si, **Q**tútú **q**ka barley isi ndia ka **q** nyerem; n'ihí na **q** siri, **A**hala aka bakuru nne di-gi. 18 **Q** si, **N**ọdu du, nwam, rue mbe i mara ka okwu a gēsi da: n'ihí na nwoke ahu agagh-an**q** jū, ma **q** buru na **O** kwubigh okwu ahu ta.

4 **I** Ma Boaz rigoro rue **q**nu-uz**q**-ama, nọdu n'ebe ahu: ma, le, onye-nbaputa ahu nke Boaz kwuru okwu bayere ya nāgabiga; **q** kp**q** aha-ya, si, Wezuga onwe-gi, nọdu ala n'ebe a. **Q** we wezuga onwe-ya, nọdu ala. 2 **Q** we chiri ndikom iri sitere na ndi-okenye obodo, si, Nọdunu ala n'ebe a. Ha we nọdu ala. 3 **Q** we si onye-nbaputa ahu, Naomi, nke siworo n'ala-**q**hia Moab lata, nēre okē ubi ahu nke nwa-nne-ayi, bú Elimelek, nwere: 4 ma mu onwem siri, na m'gēkpughepu nti-gi ka i nu ya, si, Zuru ya n'iru ndi nānọdu ebe a, na n'iru ndi-okenye ndim. **Q** buru na i gābaputa ya, baputa ya: ma **q** buru na abaputagh ya, gosim, ka m'we mara: n'ihí na **q** digh onye ibaputa ya ma-**q**bugh gi; ma mu onwem nēso gi n'azu. **Q** si, M'gābaputa ya. 5 Boaz we si, N'ubochi i gāzuru ubi ahu n'aka Naomi, **q** bu kwa n'aka Rut, bú nwayi Moab, bú nwunye onye nwuru anwu, ka i gāzuru ya, ime ka aha onye nwuru anwu bilie n'elu ihe-nketa-ya. 6 Onye-nbaputa ahu we si, Apughm ibaputara ya onwem, ka m'we ghara ibibi ihe-nketam: gi onwe-gi baputara onwe-gi ihe-nbaputam; n'ihí na apughm ibaputa ya. 7 Ma nka bu ihe anēme na mbe gara aga n'Israel bayere ihe-nbaputa, baye-kwa-ra ihe-nbanwe, ime ihe **q** bula ka **o** guzosie ike: nwoke bupuru akpuk**q**-ukwu-ya, nye ya madu-ibe-ya: nka bu kwa ihe-**am**á n'Israel. 8 Onye-nbaputa ahu we si Boaz, Zuru ya n'onwe-gi. **Q** we bupu akpuk**q**-ukwu-ya.

9 Boaz we si ndi-okenye ahu na ndi ahu nile, Ndi-**am**á ka unu bu ta, na azuruwom ihe nile nke Elimelek nwere, na ihe nile nke Kilion na Mahlon nwere, n'aka Naomi. 10 **Q**z**q** kwa, Rut, bú nwayi Moab, bú nwunye Mahlon, ka m'zuruwo-kwa-ra ibu nwunye, ime ka aha onye nwuru anwu bilie n'elu ihe-nketa-ya, ka aghara kwa ibipu aha onye nwuru anwu n'etiti umu-nne-ya, na n'qnu-uz**q**-ama ebe nke ya: ndi-**am**á ka unu bu ta. 11 Ndi nile ndi n**q** n'qnu-uz**q**-ama na ndi-okenye we si, Ndi-**am**á ka ayi bu. Jehova me nwayi a nke nābá n'ulo-gi ka **q** di ka Rechel na dika Lea, ndi ha abua wuru ulo Israel: gi me kwa dinkpá n'Efrata, me ka amara aha-gi na Bet-lehem: 12 ka ulo-gi di kwa ka ulo Perez, onye Tema muru nye Juda, site na nkpuru nke Jehova gēnye gi site na nwa-ab**q**gh**q** a. 13 Boaz we kuru Rut, **q** we gh**q**r**q** ya nwunye; **q** we bakuru ya, Jehova we me ka **q** turu ime, **q** mua nwanwoke. 14 Ndinyom we si Naomi, Onye ag**q**ziri ag**q**zi ka Jehova bu, Onye nēmegh ka onye-nbaputa kwusiri gi ta, ka ak**q** kwa aha-ya n'Israel. 15 **Q** gāb**u**-kwa-ra gi onye nēnyeghachi ndu, na onye gāz**u** gi n'isi-aw**q**: n'ihí na nwunye nwa-gi, nke huru gi n'anya, nke diri gi nma kari umu-ndikom asa, amuwo ya. 16 Naomi we kuru nwata ahu, tukwasi ya n'obi-ya, gh**q**r**q** ya onye nāz**u** nwa. 17 Ndinyom, bú ndi-abata-obi-ya, we kp**q** ya aha, si, Amuru nwanwoke nye Naomi; ha we kp**q** aha-ya Obed: onye ahu bu nna Jesi, nna Devid.

18 Ma ndia bu osuso-**q**mumu Perez: Perez muru Hezron; 19 Hezron we mua Ram, Ram we mua Aminadab; 20 Aminadab we mua Nahshon, Nahshon we mua Salmon; 21 Salmon we mua Boaz, Boaz we mua Obed; 22 Obed we mua Jesi, Jesi we mua Devid.

AKWUKW**Q** MBU NKE SAMUEL

1 **I** Ma otú nwoke nke Ramataim-zofim, nke ugwu Efraim, di, aha-ya bu Elkena, nwa Jeroham, nwa Elaihu, nwa Tohu, nwa Zuf, onye Efrata: 2 **q**

nwe-kwa-ra ndinyom abua; aha otú bu Hana, aha nke ibe-ya bu Penina: Penina nwere umu, ma Hana enwegh umu. 3 Nwoke a we si n'obodo-ya nārigo kwa-

arọ ikpọ isi ala na ichuru Jehova nke usu nile nke ndi-agma aja nime Shailo. Ọ bu kwa n'ebe ahu ka umu-ndikom Ilai abua, bú Hōfnai na Finehas, ndi-nchu-aja Jehova, nọ. 4 Ubọchi ahu we rue, Elkena we chua aja, nye Penina nwunye-ya okè ufodu, nye kwa umu-ya ndikom na umu-ya ndinyom nile: 5 ma ọ nyere Hana okè madu abua: n'ihhi na ọ bu Hana ka ọ huru n'anya, ma Jehova mechiri akpà-nwa-ya. 6 Onye-nkpabu-ya we kpasue ya iwe nke-uku, imekpa ya aru, n'ihhi na Jehova mechiri akpà-nwa-ya. 7 Ọ bu kwa otù a ka Elkena nēme kwa-arọ, mbe ọ bula Hana rigoro n'ulo Jehova, otù a ka Penina nākpasu ya iwe; ọ we kwa akwà, ghara iri ihe. 8 Elkena, bú di-ya, we si ya, Hana, n'ihhi gini ka i nākwa akwà? ọ bu kwa n'ihhi gini ka i nērigh ihe? ọ bu kwa n'ihhi gini ka obi-gi jorọ njọ? mù onwem adigh nma n'ebe i nọ kari umu-ndikom iri? 9 Hana we bilie mbe ha risiri ihe nime Shailo, mbe ha nusi-kwa-ra ihe-ọnu. Ma Ilai, bú onye-nchu-aja, nānọkwasi n'ochē-ya n'akuku awara-uzọ ulo uku Jehova. 10 Ọ we di Hana ilu na nkpuru-obi, ọ we kpere Jehova, kwasi akwà ike. 11 Ọ we kwe nkwa, si, Jehova nke usu nile nke ndi-agma, ọ buru na I lekwasi anya n'ezie na nweda-n'ala nke orù-Gi nwayi, ọ buru na I chetam, ghara ichezọ orù-Gi nwayi, we nye orù-Gi nwayi nwa-nwoke, m'gēnye kwa ya Jehova ubọchi ndu-ya nile, aguba agagh-aga kwa n'elu isi-ya. 12 O rue, mbe ọ kpere ọtutu ekpere n'iru Jehova, na Ilai nāriba ọnu-ya ama. 13 Ma Hana, ya onwe-ya nēkwu okwu n'obi-ya; nāni ebuere-ọnu-ya nēme ukpòrọ, ma anugh olu-ya: Ilai we chē na ọ nūbigata manya okè. 14 Ilai we si ya, Rùe ole mbe i ganānubiga manya okè? wezuga manya-vine-gi n'aru gi. 15 Hana we za, si, É-è, onye-nwem, nwayi nke mọ-ya di arọ ka m'bu: ọ digh manya-vine ma-ọbu ihe-ọnu nke nābà n'anya m'nuworo, kama awusirim nkpuru-obim n'iru Jehova. 16 Agula orù-gi nwayi na nwayi jọburu onwe-ya: n'ihhi na ọ bu n'otutu ntughari-uchem na nkpasu-iwem ka m'siteworo kwue okwu rue ubu a. 17 Ilai we za, si, La n'udo: Chineke Israel nye kwa gi ariri-ọ-gi nke i riworo n'aka-Ya. 18 Hana we si, Ka nwayi

nke nējere gi ozi huta amara n'iru gi. Nwayi ahu we je ije-ya, rie ihe, iru-ya abarugh kwa n'ihhi ya ọzọ. 19 Ha we bilie n'isi-ututu, kpọ isi ala n'iru Jehova, we lata, ba n'ulo-ha, rue Rema: Elkena we mara aru Hana nwunye-ya; Jehova we cheta ya. 20 O rue, n'ọbuba arọ, na Hana turu ime, mua nwa-nwoke; ọ we kpọ aha-ya Samuel, si, N'ihhi na ọ bu n'aka Jehova ka m'riworo ya. 21 Nwoke ahu, bú Elkena, na ulo-ya nile we rigo ichuru Jehova aja arọ, na nkwa-ya. 22 Ma Hana arigogh; n'ihhi na ọ siri di-ya, Rue mbe agēme ka nwata rapu ara, m'gēme kwa ka ọ bia, ka ewe hu ya anya n'iru Jehova, ọ we biri n'ebe ahu rue mbe ebigh-ebi. 23 Elkena, bú di-ya, we si ya, Me ihe di nma n'anya-gi; nọdu rue mbe i meworo ka ọ rapu ara; nāni ka Jehova me ka okwu-Ya guzosie ike. Nwayi ahu we nọdu, nye nwa-ya ara, rue mbe ọ mere ka ọ rapu ara. 24 Ma mbe ọ mere ka ọ rapu ara, ọ we kuru ya n'aka-ya rigo, chiri kwa oke-ehi atọ, na otù ephah utu ọka, na otù karama-akpukpọ manya-vine, we me ka ọ ba n'ulo Jehova na Shailo: nwata ahu bu nāni nwata. 25 Ha we bue oke-ehi ahu, we me ka nwata ahu biakute Ilai. 26 Hana we si, Biko, onye-nwem, nkpuru-obi-gi nādi ndu, onye-nwem. Mu onwem bu nwayi ahu nke guzoro onwe-ya nso gi n'ebe a, ikpere Jehova. 27 Ekpere bayere nwata nka ka m'kpere; Jehova we nyem aririom nke m'riworo n'aka-Ya: 28 ọzọ kwa, mu onwem emewo ka ariqtara ya Jehova; ubọchi nile ọ nādi ndu ya onwe-ya bu onye ariqtaworo nye Jehova. Ilai we kpọ isi ala nye Jehova n'ebe ahu.

- 2 I Hana we kpe ekpere, si:
 Ọ nātọ obim utọ nime Jehova,
 Mpim adiwo elu nime Jehova:
 Ọnum asawo mbara n'elu ndi-irom,
 N'ihhi na anuriwom ọnu na nzọputa-Gi.
- 2 Ọ digh onye di nsọ dika Jehova;
 N'ihhi na ọ digh onye ọzọ ma-ọbugh
 Gi:
 Ọ digh kwa okè nkume ọ bula dika
 Chineke-ayi.
- 3 Unu ekwula ọtutu okwu di elu elu;
 Ka okè okwu ghara isi n'ọnu-unu
 puta:

N'ihì na Chineke nke omuma-ihe ka
 Jehova bu,
 Anēsite kwa n'aka-Ya atù omume.
 4 Anyajiwo uta ndi-dike,
 Ma ndi nāsu ngongō ewerewo ike ke
 onwe-ha dika ihe-òkiké.
 5 Ndi afọ juru emewo onwe-ha ndi
 egoro ọlu n'ihì nri;
 Ma agu agubiwò ndi ọ nāgu:
 Ebe nwayi-àgà muworo umu asa;
 Ma nwayi nke nwere ọtutu umu
 atawo aru.
 6 Jehova nēme ka anwua, Ọ nēme kwa
 ka adi ndu:
 Ọ nēme ka arida rue ala-mọ, Ọ nēme
 kwa ka arigota.
 7 Jehova nānapu madu ihe, nēme kwa
 ka aburu ọgaranya:
 Ọ nēme ka adi ala, Ọ nēme kwa ka
 adi elu.
 8 Ọ nēme ka onye nēnwegh ike si n'ájá
 bilie,
 O nēsi n'ebe-ikpofu-ahihia welie
 ọbeye elu,
 Ime ka ha na ndi-isi nọdu,
 Na ime ka ha keta oche-eze nsọpuru:
 N'ihì na Jehova nwe ogidi nile nke
 uwa,
 O dowo kwa elu-uwa dum madu bi
 n'elu ha.
 9 Ukwu ndi-ebere-Ya ka Ọ nēdebe,
 Ma agēme ka ndi nēmebi iwu-Ya
 debe ọnu-ha dū n'ọchichiri;
 N'ihì na ọ bugh ike ka madu gēji kari
 n'ike.
 10 Agētipia ndi nāchọ Jehova okwu;
 Ọ gāmakwasi ha ébè-elu-igwe n'elu-
 igwe:
 Jehova gēkpe nsọtu nile nke uwa
 ikpe;
 Ọ gēnye kwa eze-Ya ike,
 Me kwa mpi onye-Ya etere manu ka
 ọ di elu.
 11 Elkena we la Rema rue ulo-ya.
 Nwata ahu we nējere Jehova ozi n'iru
 Ilai, bú onye-nchu-aja.
 12 Ma umu-ndikom Ilai bu ndi
 jọburu onwe-ha; ha amagh Jehova.
 13 Ikpe ekpere bayere ndi-nchu-aja
 n'ebe ndi Israel nọ bu nka, m̀be nwoke ọ
 bula nāchu aja, nwa-okorobia nke onye-
 nchu-aja we bata, m̀be anēsi anu,
 ndudu nke wara ezé atọ di n'aka-ya;
 14 ọ we dubà ya n'ite ọku, ma-ọbu n'ite
 isi miri, ma-ọbu n'ite isi anu, ma-ọbu

n'ite ọzọ; ihe ọ bula ndudu ahu dulitere
 ka onye-nchu-aja nēwere na ya. Otú
 a ka ha nēme Israel nile nime Shailo, bú
 ndi nābia n'ebe ahu. 15 Ọzọ, tutu ha
 esure abuba ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi
 isi utọ, nwa-okorobia nke onye-nchu-
 aja biara, si nwoke ahu nke nāchu aja,
 Nye anu iruru onye-nchu-aja; ọ gagh-
 anara kwa anu esiri esi n'aka-gi, kama
 anu ndu. 16 Ma ọ buru na nwoke
 ahu asi ya, Ha aghagh isure abuba ọku
 ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ dika
 anēme ta, emesia nara n'onwe-gi dika
 nkpuru-obi-gi si achọ; ọ gāsi kwa, É-è,
 kama ọbu a ka i gēnyem: ma ọ buru na i
 nyeghm, m'gānara ya n'ike. 17 Nmehie
 umu-okorobia ahu we di uku ri nne n'iru
 Jehova: n'ihì na ndikom ahu nēlekè
 onyinye-inata-iru-oma nke Jehova.

18 Ma Samuel nēje ozi n'iru Jehova,
 buru nwata, ewerewo kwa ephod nke
 ákwá ọcha ke ya dika ihe-òkiké. 19 Nne-
 ya we mere ya uwe-nwuda ntà, chigoro
 ya kwa-arọ, m̀be o soro di-ya rigo ichu
 aja arọ. 20 Ilai we gọzie Elkena na
 nwunye-ya, si, Jehova doro gi nkpuru
 site na nwayi a n'ọnọdu ihe-nriọta
 ariọtara Jehova. Ha we la n'ebe-ha.
 21 N'ihì na Jehova letara Hana, ọ we
 turu ime, mua umu-ndikom atọ na
 umu-ndinyom abua. Nwata ahu, bú
 Samuel, we nētó n'ulo Jehova.

22 Ma Ilai emewo agadi nke-uku; ọ
 we nu ihe nile umu-ya ndikom nēme
 Israel nile, na otú ha nēso ndinyom ahu
 dina, bú ndi nēzukọ n'usu n'ọnu-uzọ
 ulo-ikwū nzute. 23 Ọ we si ha, N'ihì
 gini ka unu nēme ihe dika ihe ndia? n'ihì
 na mu onwem nānu ihe ọjọ nile unu
 n'ọnu ndi nka nile. 24 É-è, umum;
 n'ihì na ọ digh nma, bú akukọ nke mu
 onwem nānu: unu nēme ka ndi Jehova
 jehie. 25 Ọ buru na madu emehie
 megide madu, Chineke gēkpe kwa ya
 ikpe: ma ọ buru na ọ bu Jehova ka
 madu nēmehie megide, ọnye gēkpere
 Jehova ekpere bayere ya? Ma ha egegh
 nti olu nna-ha, n'ihì na ọ tọrọ Jehova
 utọ ime ka ha nwua. 26 Nwa-okoro
 ahu, bú Samuel, we nētó nāga n'iru, ọ
 we di nma, ma n'ebe Jehova nọ, ma n'ebe
 madu nọ.

27 Onye nke Chineke we biakute Ilai,
 si ya, Otú a ka Jehova siri, Ékpugherem
 onwem n'ezie nye ulo nna-gi, m̀be ha nọ

n'ijipt buru orù nye ulo Fero? 28 Èsim n'èbo nile nke Israel rọputa ya iburum onye-nchu-aja, irigo rue ebe-ichu-ajam, isure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, iyiri ephod n'irum? ènye-kwa-ram ulo nna-gi àjà-ọku nile nke umu Israel? 29 N'ihini gini ka unu nāzọkwasi àjàm ukwu, zọkwasi kwa onyinye-inata-iru-ọmam, nke M'nyeworo n'iwu n'èbe-obibim; i we nāsọpuru umu-gi ndikom karim, ime onwe-unu ka unu ma abuba site n'ihe kachasi nma nke onyinye-inata-iru-ọma ọ bula nke Israel, bú ndim? 30 N'ihini nka, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova, bú Chineke Israel, puta, Ọ bu ezie na M'siri na ulo-gi na ulo nna-gi gējehari n'irum rue m̀be ebigh-ebi: ma ùbu a, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta, Ya burum ihe-árú; n'ihini na ndi nāsọpurum ka M'gāsọpuru, ma agākpọ ha ihe efu, bú ndi nēlelim. 31 Le, ubọchi nābia, na M'gēbipu ogwe-aka-gi na ogwe-aka ulo nna-gi, na agadi agagh-adi n'ulo-gi. 32 I gēlegide kwa onye-nkpabụ n'èbe-obibim, n'ezie ihe nile nke Chineke gēmere Israel: agadi agagh-adi kwa n'ulo-gi ubọchi nile. 33 Ma nwoke nke òri gi, nke M'nāgagh-ebipu n'èbe-ichu-ajam, gābu ime ka anya-gi abua hubie uzọ, na imekpa nkpuru-obi-gi aru: ọm̀m̀m̀ nile nke ulo-gi gānwu tutu ha erue agadi. 34 Nka gābu-kwa-ra gi ihe-iriba-ama, nke gābiakwasi umu-gi abua, bú Hōfnai na Finchas; n'otù ubọchi ka ha abua gānwu. 35 Ma M'gēme ka onye-nchu-aja nke kwesiri ntukwasi-obi bilierem, ọ bu dika ihe si òri nke òri nime obim na nime nkpuru-obim ka ọ gēme: M'gēwu-kwa-ra ya ulo kwesiri ntukwasi-obi, ọ gējehari kwa n'iru onye nkem etere manu ubọchi nile. 36 O gēru kwa, na onye ọ bula nke fọduru n'ulo-gi gābia ikpọ isi ala nye ya n'ihini ego ntà nke ọla-ọcha na ọbe achicha, ọ gāsi kwa, Biko, tiyem n'otù uzọ ọlu-nchu-aja, ka m'we rie iberibe achicha.

3 I Nwata ahu, bú Samuel, we nējere Jehova ozi n'iru Ilai. Okwu Jehova we òri oké ọnu na m̀be ahu; ọ digh ọhù ekwusara. 2 O rue, n'ubọchi ahu, m̀be Ilai nēdina ala n'èbe-ya, (ma anya-ya nmalitere ihu inyogh-inyogh, na ọ pugh ihu uzọ,) 3 m̀be oriọna Chineke akānyugh anyu, m̀be Samuel nēdina

ala n'ulo uku Jehova, ebe ìbe Chineke òri; 4 na Jehova kpọrọ Samuel òkù: ọ we si, Lem. 5 Ọ we ọakuru Ilai, si, Lem; n'ihini na i kpọrọm òkù. Ọ si, Akpọghm òkù; jeghachi dina ala. Ọ we je dina ala. 6 Jehova we kpọ kwa òkù ọzọ, si, Samuel. Samuel we bilie jekuru Ilai, si, Lem; n'ihini na i kpọrọm òkù. Ọ si, Akpọghm òkù, nwam; jeghachi dina ala. 7 Ma Samuel akāmagh Jehova, akēkpughegh kwa okwu Jehova nye ya. 8 Jehova we kpọ Samuel òkù ọzọ nke ùbò atọ. Ọ we bilie, jekuru Ilai, si, Lem; n'ihini na i kpọrọm òkù. Ilai we ghọta na Jehova nākpọ nwa-okoro ahu òkù. 9 Ilai we si Samuel, Je, dina ala: o gēru kwa, ọ buru na Ọ kpọ gi òkù, na i gāsi, Kwue, Jehova; n'ihini na orù-Gi nānu. Samuel we je, dina ala n'èbe-ya. 10 Jehova we bia, guzo Onwe-ya, kpọ òkù dika Ọ kpọrọ ùbò nile, si, Samuel, Samuel. Samuel we si, Kwue; n'ihini na orù-Gi nānu. 11 Jehova we si Samuel, Le, Mu onwem nēme ihe n'Israel, nke nti abua nke onye ọ bula nānu ya gāzu wuruwuru. 12 N'ubọchi ahu M'gēme ka okwu nile M'kwuoro bayere ulo-ya guzosie ike megide Ilai, site na nmalite we rue ọgwugwu. 13 Egosiwokwam ya na Mu onwem nēkpe ulo-ya ikpe rue m̀be ebigh-ebi, n'ihini àjọ omume nke ọ mara, n'ihini na umu-ya ndikom nēwetara onwe-ha nkọcha, ma o ọochigh ha. 14 N'ihini ya M'we nūara ulo Ilai iyi, na agagh-ewere àjà ma-ọbu onyinye-inata-iru-ọma kpuchie àjọ omume ulo Ilai rue m̀be ebigh-ebi. 15 Samuel we dina ala rue ututu, we meghepu ọnu-uzọ ulo Jehova. Ma Samuel turu egwu igosi Ilai ọhù ahu. 16 Ilai we kpọ Samuel, si, Samuel, nwam. Ọ we si, Lem. 17 Ọ si, Gini bu okwu ahu nke Ọ gwara gi? biko, ezonarilam ya: Chineke me gi otù a, me kwa gi ihe ọzọ otù a, ọ buru na i zonarim okwu ọ bula sitere n'okwu nile nke Ọ gwara gi. 18 Samuel we gosi ya okwu ahu nile, ọ digh kwa ihe o zonariri ya. Ọ we si, Jehova ka ọ bu: Ya me ihe òri nma n'anya-Ya. 19 Samuel we tó, Jehova nọye-kwa-ra ya, Ọ kwegh kwa ka okwu da n'ala sitere n'okwu-ya nile. 20 Israel nile site na Dan we rue Bia-sheba we mara na emewo Samuel onye kwesiri okwukwe

iouru Jehova onye-amuma. 21 Jehova we me ka ahú kwa Ya anya ọzọ nime Shailo: n'ihí na Jehova kpughere Onwe-ya nye Samuel nime Shailo 4 n'okwu Jehova. 1 Okwu Samuel 4 we rue Israel nile nti.

Israel we pua izute ndi Filistia ibu agha, we ma ulo-ikwū-ha n'akuku Eben-eza: ndi Filistia we ma ulo-ikwū-na n'Efek. 2 Ndi Filistia we do onwe-ha n'usoro izute Israel: agha ahu we n'osa, ọwe tibue Israel n'iru ndi Filistia: ha we tibue n'etiti usoro ndi-agma Israel n'ohia ihe ra ka nnú ndikom iri. 3 Ndi Israel we ba n'omuma-ulo-ikwū, ndi-okenye Israel we si, N'ihí gini ka Jehova tibuwooro ayi ta n'iru ndi Filistia? Ka ayi si na Shailo wetara onwe-ayi ihe ọbuba-ndu Jehova, ka ọ we bata n'etiti ayi, zoputa ayi n'ọbu-aka ndi-iro-ayi. 4 Ndi Israel we ziga na Shailo, ha we si n'ebe ahu bute ihe ọbuba-ndu Jehova nke usu nile nke ndi-agma, Onye bi n'etiti: cherubim: umu-ndikom. Ilai abua, bú Hofnai na Finehas, noye-kwara ihe ọbuba-ndu Chineke n'ebe ahu. 5 O rue, mbe ihe ọbuba-ndu Jehova batara n'omuma-ulo-ikwū, na Israel nile tiri oké nkpu, ala we debe ude. 6 Ndi Filistia we nu olu iti-nkpu ahu, we si, Gini bu olu oké iti-nkpu a n'omuma-ulo-ikwū ndi-Hibru? Ha we mara na ihe Jehova abáwo n'omuma-ulo-ikwū. 7 Ndi Filistia we tua egwu, n'ihí na ha siri, Chineke abáwo n'omuma-ulo-ikwū ahu. Ha we si, Ahuhu nādiri ayi! n'ihí na ihe dika nka adigh na mbe gara aga. 8 Ahuhu nādiri ayi! ọnye gānaputa ayi n'aka chi ndia di ike nke-uku? ndia bu chi nke were ihe-otiti nile ọ bula tibue ndi Ijpt n'ozara. 9 Menu onwe-unu ka unu di ike, buru-kwa-nu ndikom, unu ndi Filistia, ka unu ghara iburu ndi-Hibru ndi-orú, dika ha buruwooro unu ndi-orú: burunu ndikom, bu-kwa-nu agha. 10 Ndi Filistia we bu agha, cwe tibue Israel, ha we ọalaga, nwoke ọ bula n'ulo-ikwū-ya: oké ntibu uku we di; orú nnú ndikom uzọ atọ na nnú iri-na-ise, bú ndi ji ukwu eje, we dapu n'Israel. 11 Ewe were ihe Chineke; umu-ndikom Ilai abua, bú Hofnai na Finehas, nwu-kwara. 12 Otú nwoke onye Benjamin we si n'usoro agha ahu ọa ọsọ, biarue Shailo n'ubochi ahu, uwe-nwuda-

ya nile ọwara adọwa, ájá dikwasi ya n'isi. 13 Ọ we bia, ma, le, Ilai nānọkwasi n'ọche-ya n'akuku uzọ, nēche nche: n'ihí na obi-ya nāma jijiji n'ihí ihe Chineke. Nwoke ahu we ba igosi ya n'obodo, obodo ahu nile we tie nkpu. 14 Ilai we nu olu iti-nkpu ahu, si, Gini bu olu úzú a? Nwoke ahu we me ngwa bata, gosi Ilai. 15 Ma Ilai ọara ọgu arọ anọ na iri na asatọ; anyaya abua guzoro eguzo, ọ pugh kwa ihu uzọ. 16 Nwoke ahu we si Ilai, Mu onwem bu onye si n'usoro agha bia, mu onwem si kwa n'usoro agha ọalaga ta. Ọ we si, Gini bu ihe emere, nwam? 17 Onye ahu nke nēzi ozi ahu we za, si, Israel aọalagawo n'iru ndi Filistia, ọzọ kwa, oké ntibu adiwo n'etiti ndi Israel, ọzọ kwa, umu-gi ndikom abua, bú Hofnai na Finehas, anwuwo, ewerewo kwa ihe Chineke. 18 O rue, mbe o hotara ihe Chineke, na o si n'ọche-ya dala azu n'akuku ọnu-uzọ-ama, olu-ya we ọajie, ọ we nwua: n'ihí na nwoke ahu bu agadi, di kwa arọ. Ya onwe-ya kpe-kwara Israel ikpe ọgu arọ abua. 19 Nwunye nwa-ya, bú nwunye Finehas, di ime, ọ gaje imu nwa: ọ we nu akukọ ahu na ewerewo ihe Chineke, na nna di-ya na di-ya anwuwo, ọ we ruru ala mua nwa; n'ihí na ime mere ya na mberede. 20 Ma na mbe ọnwu-ya ndinyom ndi nēguzo n'akuku ya we kwue, si, Atula egwu; n'ihí na nwoke ka i muwooro. Ma ọ zagh, ọ tukwasigh kwa obi-ya na ya. 21 Ọ we kpọ aha nwa ahu Ikabod, si, Nsọpuru esiwo n'Israel pua: n'ihí owuwe ewere ihe Chineke, na n'ihí nna di-ya na di-ya. 22 Ọ we si, Nsọpuru esiwo n'Israel pua; n'ihí na ewerewo ihe Chineke.

5 1 Ma ndi Filistia were ihe Chineke, 5 ha we si n'Eben-eza bubata ya n'Ashdod. 2 Ndi Filistia we were ihe Chineke, bubata ya n'ulo Degon, ọba ya n'akuku Degon. 3 Ndi Ashdod we bilie n'isi-ututu n'echi-ya, ma, le, Degon adakpuwo iru-ya n'ala n'iru ihe Jehova. Ha we were Degon, tiyeghachi ya n'ọnọdu-ya. 4 Ha we bilie n'isi-ututu n'echi-ya, ma, le, Degon adakpuwo iru-ya n'ala n'iru ihe Jehova; ma ebipuwọ isi Degon na ọbu-aka-ya abua, ha we tọbọrọ na nbata-uzọ; nání akuku-ya nke bu azú ọduru ya. 5 N'ihí ya ndi-nchu-

aja Degon na ndi nile nke nābā n'ulo Degon adigh-azokwasi ukwu na nbata-uzo Degon n'Ashdod, rue ta.

6 Aka Jehova we di arọ n'aru ndi Ashdod, Ọ we kpochapu ha, were kwa emerod tiḅue ha, bú Ashdod na oké-ala-ya nile. 7 Ndikom Ashdod we hu na ọ di otú a, ha we si, Iḅe Chineke Israel agagh-anogide n'etiti ayi: n'ih i na aka-Ya esikawo ike n'aru ayi na n'aru Degon, bú chi-ayi. 8 Ha we ziga, chikotara onwe-ha ndi-isi nile nke ndi Filistia, si, Gini ka ayi gēme iḅe Chineke Israel? Ha we si, Ka eburu iḅe Chineke Israel ɓa buruburu rue Gat. Ha we būru iḅe Chineke Israel ɓa buruburu rue ebe ahu. 9 O rue, mḅe ha būsiri ya buruburu, na aka Jehova digidere obodo ahu n'ọḅuḅa-aghara di uku ri nne: Ọ we tiḅue ndikom obodo ahu, site n'onye ntà we rue onye uku, emerod we ɓapue n'aru ha. 10 Ha we ziga iḅe Chineke rue Ekron. O rue, mḅe iḅe Chineke biaruru Ekron, na ndi Ekron tiri nkpu, si, Ha eburuwo iḅe Chineke Israel ɓa buruburu biakute ayi, ime ka ayi na ndi-ayi nwua. 11 Ha we ziga, chikota ndi-isi nile nke ndi Filistia, si, Zilaga iḅe Chineke Israel, ka ọ laghachi kwa n'ebe-ya, ka ọ we ghara ime ka ayi na ndi-ayi nwua: n'ih i na ọḅuḅa-aghara nke onwu di n'obodo ahu nile; ọ di arọ nke-uku, bú aka Chineke, n'ebe ahu. 12 Ndikom kwa ndi nānwugh, ewere emerod tiḅue ha: ntiku obodo ahu we rigorie elu-igwe.

6 1 Iḅe Jehova we di n'ohia ndi Filistia onwa asa. 2 Ndi Filistia we kpo ndi-nchu-aja na ndi nāju ase, si, Gini ka ayi gēme iḅe Jehova? me ka ayi mara ihe ayi gēji zilaga ya n'ebe-ya. 3 Ha we si, Ọ buru na unu ezilaga iḅe Chineke Israel, ezilagala ya n'aka efu; kama unu aghagh inyeghachi Ya aja-ikpe-omuma: mḅe ahu agēme ka aru-unu di ike, agēme kwa ka unu mara ihe inere anēwezugagh aka-Ya n'aru unu. 4 Ha we si, Gini gābu aja-ikpe-omuma ahu nke ayi gēnyeghachi Ya? Ha we si, Dika onu-ogugu ndi-isi ndi Filistia si di, ọ bu emerod ọla-edo ise na oké ọla-edo ise ka unu gēnyeghachi: n'ih i na otú ihe-otiti diri ha nile, di-kwa-ra ndi-isi-unu. 5 Unu gēme kwa onyinyo emerod-unu, na onyinyo oké-unu nke

nēbibi ala-unu; unu gēnye kwa Chineke Israel nsopuru: elcgh anya Ọ gēme ka aka-Ya di nfé pua n'aru unu, na n'aru chi nile unu, na n'ala-unu. 6 N'ih i gini kwa ka unu nēme ka obi-unu di arọ, dika ndi Ijipt na Fero mere ka obi-ha di arọ? mḅe Ọ kwara ha einó, hà ezilagagh ha, ha we la? 7 Ma uḅu a, werenu ihe me otú uḅo-ala ọhu, chiri kwa nne-ehi abua nke nēnye umu ara, nke ọ digh mḅe yoke rigokwasiri ha, kegide-kwa-nu chi ahu n'ubọ-ala, me ka umu-ha si n'iso ha n'azu lata n'ulo: 8 were-kwa-nu iḅe Jehova tiyekwasi ya n'ubọ-ala ahu; tiye ihe ọla-edo ahu, nke unu nēnyeghachi Ya ka ọ buru aja-ikpe-omuma, n'ih e ntà n'akuku-ya; zilaga-kwa-nu ya, ka ọ we la. 9 Le-kwa-nu, ọ buru na ọ rigo n'uzo oké-ala-ya rue Bet-shemesh, Ya onwe-ya emewo ayi oké ihe ọjọ a: ma ọ buru na ọ rigogh otú a, ayi gāma kwa na ọ bugh aka-Ya tiḅuru ayi; ihe-ndabà ka ihe ahu bu, nke dabara ayi. 10 Ndikom ahu we me otú a; ha chiri nne-ehi abua nke nēnye umu ara, kegide ha n'ubọ-ala ahu, mechibido umu-ha uzo n'ulo: 11 ha we tukwasi iḅe Jehova n'ubọ-ala ahu, na iḅe ntà ahu, na oké ọla-edo, na onyinyo emerod-ha. 12 Ehi ahu we jezie ejezi n'uzo rue uzo Bet-shemesh: ọ bu n'otú uzo atuliri atuli ka ha jere, nēje nēti nkpu, ha ewezugagh kwa onwe-ha n'aka-niri ma-ọbu n'aka-ekpe; ndi-isi ndi Filistia we nējeso ha n'uzo rue oké-ala Bet-shemesh. 13 Ma ndi Bet-shemesh nēbi ọka wheat-ha na ndagwurugwu: ha we welie anya-ha, hu iḅe ahu, nūria onu ihu ya. 14 Uḅo-ala ahu we ba n'ubi Joshua, bú onye Bet-shemesh, guzo n'ebe ahu, nkume uku di kwa n'ebe ahu: ha we kpowa osisi uḅo-ala ahu, sure ehi abua ahu ọku ibu aja-nsure-ọku anēsurere Jehova. 15 Ndi Livai we buda iḅe Jehova na iḅe ntà nke di n'akuku ya, nke ihe ọla-edo ahu nile di nime ya, ha we tukwasi ha na nkume uku ahu: ndikom Bet-shemesh we sure aja-nsure-ọku, chu-kwa-ra Jehova aja ọzo, n'ubochi ahu. 16 Ndi-isi ise nke ndi Filistia we hu ya, laghachi rue Ekron n'ubochi ahu.

17 Ndia bu emerod ọla-edo nke ndi Filistia nyeghachiri, ibu aja-ikpe-omuma ichuru Jehova; Ashdod nwere otú, Geza nwere otú, Ashkelon nwere otú, Gat

nwere otù, Ekron nwere otù; 18 òké òla-edo kwa, dika ònu-ògugu obodo nile nke ndi Filistia si di, bú nke ndi-isi ise ahu nwere, site n'obodo ewusiri ike we rue obodo ntà nke nēnwegh mbidi: we rue nkume uku ahu, bú Ebel, nke ha dọbara iḅe Jehova n'elu ya: ọ di n'ubi Joshua, bú onye Bet-shemesh, rue ta. 19 Ọ we tiḅue ufodu nime ndikom Bet-shemesh, n'ihì na ha lere anya nime iḅe Jehova, Ọ we tiḅue n'etiti ndi Israel ọgu ndikom atọ na iri, orù nnù ndikom uzọ isi na nnù ise: ndi Israel we rue ùjù, n'ihì na Jehova tiḅuru ntiḅu uku n'etiti ndi Israel. 20 Ndikom Bet-shemesh we si, Ọnye puru iguzo n'iru Jehova, bú Chineke nsọ a? Ọ bu kwa onye ka O gēsi n'ebe ayi nọ rigokuru? 21 Ha we zigara ndi bi na Kiriati-jearim ndi-ozì, si, Ndi Filistia ebughachiwo iḅe Jehova; ridatanu, bugo ya n'ebe unu nọ.

7 1 Ndikom Kiriati-jearim we bia, bugo iḅe Jehova, bubata ya n'ulo Abinadab n'ugwu ntà ya, do Eleeza nwa-ya nwoke nsọ idebe iḅe Jehova.

2 O rue, site n'ubochi iḅe ahu nọduru na Kiriati-jearim, na ubochi bara uba; ọ we di orù arọ: ulo Israel nile we kwaso Jehova. 3 Samuel we gwa ulo Israel nile okwu, si, Ọ buru na obi-unu nile ka unu onwe-unu nēwere laghachikute Jehova, wezuganu chi nile nke ndi ala ọzọ na Ashtarot n'etiti unu, dozie obi-unu ibiakute Jehova, fè-kwa-nu nāni Ya òfufè: Ọ gānaputa kwa unu n'aka ndi Filistia. 4 Umu Israel we wezuga Bealim na Ashtarot, fè nāni Jehova òfufè.

5 Samuel we si, Chikọtanu Israel nile rue Mizpa, m'gēkpe-kwa-ra Jehova ekpere bayere unu. 6 Ha we chikọta onwe-ha rue Mizpa, sere miri, wusi ya n'iru Jehova, bue ọnu n'ubochi ahu, kwue n'ebe ahu, si, Ayi emehiewo megide Jehova. Samuel we kpe umu Israel ikpe na Mizpa. 7 Ndi Filistia we nu na umu Israel chikọtara onwe-ha na Mizpa, ndi-isi ndi Filistia we rigo imegide Israel. Umu Israel we nu ya, tua egwu ndi Filistia. 8 Umu Israel we si Samuel, Aḅala nkiti bayere ayi n'itiku Jehova, bú Chineke-ayi, nkpu, ka Ọ we zọputa ayi n'aka ndi Filistia. 9 Samuel we were otù nwa-aturu nke nānu ara, ọ we sure ya ọku ka ọ buru

ajā-nsuresi-ọku anēsurere Jehova: Samuel we tikue Jehova nkpu bayere Israel; Jehova we za ya. 10 O rue, mḅe Samuel nēsure ajā-nsure-ọku ahu, na ndi Filistia biaruru nso ibuso Israel agha: Jehova we were oké olu makwasi ndi Filistia èḅè-elu-igwe n'ubochi ahu, we me ka ha ḅa aghara; ewe tiḅue ha n'iru Israel. 11 Ndikom Israel we si na Mizpa puta, chua ndi Filistia, tiḅue ha rue okpuru Bet-ka. 12 Samuel we were otù nkume do ya n'etiti Mizpa na Shen, kpọ aha-ya Eben-eza, si, Jehova eyerewo ayi aka rue uḅu a. 13 Ewe me ka ndi Filistia ruru ala, ha abagh ọzọ n'òké-ala Israel: aka Jehova we digide ndi Filistia ubochi nile nke Samuel. 14 Ewe nyeghachi Israel obodo nile nke ndi Filistia nara Israel, site n'Ekron we rue Gat; òké-ala-ha ka Israel naputara n'aka ndi Filistia. Ma udo di n'etiti Israel na ndi-Amorait. 15 Samuel we kpe Israel ikpe ubochi nile nke ndu-ya. 16 Ọ we nēje buruburu kwa-arọ rue Bet-el, na Gilgal, na Mizpa; ọ we kpe Israel ikpe n'ebe ahu nile. 17 Nlata-ya bu na Rema, n'ihì na n'ebe ahu ka uloya di; ọ bu kwa n'ebe ahu ka ọ kpere Israel ikpe: ọ we wuere Jehova ebe-ichu-aja n'ebe ahu.

8 1 O rue, mḅe Samuel ghọrọ agadi, 8 na o doro umu-ya ndikom ndi-ikpe ikpe Israel. 2 Ma aha ọkpara-ya bu Joel; aha nwa-ya nwoke nke-abua bu Abaija: ha bu ndi-ikpe nime Bia-sheba. 3 Ma umu-ya ndikom ejegh kwa ije n'uzọ-ya nile, ha we wezuga onwe-ha soro urù nēzigh ezi, ha we nara ihe-iri-ngo, wezuga ikpè.

4 Ndi-okenye nile nke Israel we chikọta onwe-ha, biakute Samuel rue Rema: 5 ha we si ya, Le, gi onwe-gi aghowo agadi, ma umu-gi ndikom adigh-eje ije n'uzọ-gi nile: uḅu a mere ayi eze ikpe ayi ikpe dika mba nile. 6 Ma okwu ahu jọrọ njọ n'anya Samuel, mḅe ha siri, Nye ayi eze ikpe ayi ikpe. Samuel we kpere Jehova. 7 Jehova we si Samuel, Ge nti olu ndim n'ihe nile ha nāsi gi: n'ihì na ọ bugh gi ka ha juworo, kama ọ bu Mu ka ha juworo, ka M'ghara iburu ha eze. 8 Dika omume nile si di nke ha meworo site n'ubochi M'mere ka ha si n'Ijipt rigota we rue ta, ha we rapum, fè chi ọzọ

òfùfè, otù a ka ha onwe-ha nēme kwa gi. 9 Ma ubu a ge nti olu-ha: nāni na i gābasiri ha amā ike, gosi kwa ha ikpé eze ahu nke gābu eze-ha.

10 Samuel we gwa ndi Israel, ndi nāriọ eze n'aka-ya, okwu nile nke Jehova. 11 Ọ we si, Nka gābu ikpé eze ahu nke gābu eze-unu: umu-unu ndikom ka ọ gāchiri, doro ha onwe-ya n'ubọ-ala-ya na n'elu inyinya-ya; ha gānaba kwa ọsọ n'iru ubọ-ala-ya: 12 ọ gēdo-kwa-ra ha onwe-ya ibu ndi-isi usu nile nke nnū ndikomabuana ọguiri, nandi-isi usu nile nke ọgu ndikom abua na iri; na ilu ọlu-ubi-ya, na iwe ihe-ubi-ya, na ikpu ihe-agma-ya nile, na ihe nile nke ubọ-ala-ya. 13 Ọ bu kwa umu-unu ndinyom ka ọ gāchiri ibu ndi nāsugwa ude nēsi isi utọ, na ibu ndi-odozi-anu, na ibu ndi-osi-ite. 14 Ubi-unu, na ubi-vine-unu, na ubi-olive-unu, bú nke kachasi nma, ka ọ gēwere kwa, nye ndi-orú-ya. 15 Nkpuru-ọghigha-unu na ubi-vine-unu ka ọ gēwere otù uzọ n'uzọ iri, nye ndi nējere ya ozi, nye kwa ndi-orú-ya. 16 Ọ bu kwa ndi-orú-unu ndikom, na ndinyom nējere unu ozi, na umu-okorobia-unu, bú ndi kachasi nma, na inyinya-ibu-unu, ka ọ gēwere, me ka ha je ozi-ya. 17 Igwè ewa na aturu-unu ka ọ gēwere kwa otù uzọ n'uzọ iri: unu onwe-unu gābu-kwa-ra ya orú. 18 Unu gēti kwa nkpu n'ubọchi ahu n'ihì eze-unu nke unu rọputara onwe-unu; ma Jehova agagh-aza unu n'ubọchi ahu. 19 Ma ndi Israel juru igc nti olu Samuel; ha si, È-è; kama, eze gēchiri ayi; 20 ka ayi we di, ọbuná ayi onwe-ayi, ka mba nile; ka eze-ayi we nēkpe kwa ayi ikpe, nāpu kwa je n'iru ayi, nēbu kwa agha-ayi. 21 Samuel we nu okwu nile nke ndi Israel, ọ we kwue ha na nti Jehova. 22 Jehova we si Samuel, Ge nti olu-ha, merc ha eze. Samuel we si ndikom Israel, Lanu, nwoke ọ bula n'obodo-ya.

9 1 Ma otù nwoke Benjamin di, aha-ya bu Kish, nwa Abiel, nwa Zeroa, nwa Bekorat, nwa Afia, nwa onye Benjamin, bú diki nke bu dinkpá. 2 Ọ nwe-kwa-ra nwa-nwoke, aha-ya bu Sọl, ọ bu nwa-okorobia, ọ ma-kwa-ra nma: ọ digh kwa nwoke n'etiti umu Israel mara nma kari ya: site n'ubu-ya we ruc elu isi-ya ka ọ di ogologo kari

onye ọ bula nime ndi Israel. 3 Ma nne-inyinya-ibu nile nke Kish, bú nna Sọl, nwere furu efu. Kish we si Sọl nwa-ya, Biko, kuru otù nime ndi-orú tiyere onwe-gi, bilie, je, chọ nne-inyinya-ibum. 4 Ọ we gabiga n'ugwu Efraim, gabiga kwa n'ala Shalisha, ma ha achotagh ha: ha we gabiga n'ala Shaalim, ma ha adigh n'ebe ahu: ọ we gabiga n'ala Benjamin, ma ha achotagh ha. 5 Mbe ndi ahu batara n'ala Zuf, Sọl siri: nwa-okorobia-ya nke soro ya je, Bia, ka ayi laghachi; ka nnam we ghara igha ihe uche bayere nne-inyinya-ibu-ya, we chebu onwe-ya bayere ayi. 6 Ọ we si ya, Biko, le, onye nke Chineke nọ n'obodo a, anasopuru kwa nwoke ahu; ihe nile ọ nēkwu aghagh irè erè: ubu a ka ayi je n'ebe ahu; elegh anya ọ gēgesi ayi uzọ-ayi nke ayi jeworo na ya. 7 Sọl we si nwa-okorobia-ya, Ma, le, ọ buru na ayi eje, gini ka ayi gēji bakuru nwoke ahu? n'ihì na achicha alapuwo n'ihe-ayi, ọ digh kwa onyinye iji bakuru onye nke Chineke: gini di n'aka-ayi? 8 Nwa-okorobia ahu we za Sọl ọzọ, si, Le, achotawo n'akam otù uzọ n'uzọ anọ nke shekel ọla-ọcha: m'gēnye kwa ya onye nke Chineke, ka ọ we gosi ayi uzọ-ayi. 9 (Na mbe gara aga n'Israel, otù a ka nwoke siri mbe ọ jere iju Chineke ase, Bianu, ka ayi jekuru onye-ọhu-uzọ: n'ihì na onye anākpọ Onye-amuna ta, anākpọ ya Onye-ọhu-uzọ na mbe gara aga). 10 Sọl we si nwa-okorobia-ya, Okwu-gi di nma; bia, ka ayi je. Ha we je n'obodo ebe onye nke Chineke nọ. 11 Ka ndi ahu nāriọ na nriọ obodo ahu, ha onwe-ha hutara umu-abogho ka ha nāputa isere miri, ha we si ha, Onye-ọhu-uzọ, ọ nọ n'ebe a? 12 Ha we za ha, si, Ọ nọ, le, ọ nọ n'iru gi: me ngwa ubu a, n'ihì na ta ka ọ batara n'obodo; n'ihì na ndi Israel nwere aja ta n'ebe di elu a: 13 mbe unu bara n'obodo, otù a ka unu gāchota ya, tutu ọ rigorue ebe di elu iri ihe: n'ihì na ndi Israel agagh-eri ihe rue mbe ọ biara, n'ihì na ya onwe-ya nāgọzi aja-ha; emesia ndi akpọworo gēri ihe. Ma ubu a rigonu; n'ihì na ya onwe-ya, ubu a ka unu gāchota ya. 14 Ha we rigorue obodo; ka ndi ahu nābā n'etiti obodo, le, Samuel nāputa izute ha, irigoru ebe di elu ahu.

15 Ma Jehova kpughepuru nti Samuel

ka ọ nu ihe otù ubochi tutu Sọl abia, si, 16 Dika m̀be a echi M'gēzitere gi otù nwoke sitere n'ala Benjamin, i gēte kwa ya manu ibu onye-ndú ndim, bú Israel, ọ gāzọputa kwa ndim n'aka ndi Filistia: n'ihì na ahuwom ndim, n'ihì na iti-nkpaha abāwom na nti. 17 M̀be Samuel huru Sọl, Jehova we za ya, si, Le nwoke ahu onye M'siri gi te manu! onye a gēbochi ndim n'ime ihe ọjọ. 18 Sọl we biarue Samuel nso n'etiti ọnu-uzọama, si, Biko, gosim ebe ọ di, bú ulo onye-ọhu-uzọ. 19 Samuel we za Sọl, si, Mu onwem bu onye-ọhu-uzọ ahu; rigorue ebe di elu n'irum, una gēsokwam ri ihe ta: m'gēzilaga kwa gi n'ututu, ihe nile nke di n'obi-gi ka m'gēgosi kwa gi. 20 Ma nne-inyinya-ibu-gi nke funariri gi ta bu ubochi atọ, atukwasila obi-gi na ha; n'ihì na achotawo ha. Ma ọnye nwere ihe nile anāchọsi ike nke Israel? ọ bugh gi na ulo nile nke nna-gi? 21 Sọl we za, si, Ọ bugh onye Benjamin ka m'bu, sitere n'ebọ Israel nke dikarisiri ntà? aḅurum, ọ pekarisigh npe n'etiti aḅuru nile nke ebo Benjamin? n'ihì gini kwa ka i gwaworom okwu dika okwu a si di? 22 Samuel we kuru Sọl na nwa-okorobia-ya, me ka ha ba n'ime-ulo, ọ we nye ha isi ọnọdu n'etiti ndi akporọ n'eriri ahu, ndi ahu ra ka orú madu na iri. 23 Samuel we si odozi-anu, Weta okè nke m'nyere gi, nke m'siri gi, Dọba ya n'ebe i nọ. 24 Odozi-anu ahu we bulie utaku-ukwu ahu na ihe di n'elu ya, dọba ya n'iru Sọl. Samuel we si, Le ihe fọdaru! dọba ya n'iru gi, rie; n'ihì na rue m̀be akara akà ka edebeworo gi nka, si, Akpọwom ndi Israel. Sọl we soro Samuel rie ihe ubochi ahu. 25 Ha we si n'ebe di elu ahu rida n'obodo, ọ we kpayerere Sọl uka n'elu-ulo. 26 Ha we bilie n'isi-ututu: ọ we rue, m̀be chi bọrọ, na Samuel kpọrọ Sọl n'elu-ulo, si, Bilie, ka m'we zilaga gi. Sọl we bilie, ha abua we pua, ya onwe-ya na Samuel, rue ézi. 27 Ka ha onwe-ha nārída na nsọtu obodo, Samuel we si Sọl, Si nwa-okorobia-gi gabiga n'iru ayi, (ọ we gabiga,) ma gi onwe-gi guzogide ubu a, ka m'we me

10 ka i nu okwu Chineke. 1 Samuel we were karama manu, wukwasi ya n'isi-ya, suru ya ọnu, si, Ọ bugh na Jehova ctewo gi manu ibu onye-ndú

ihe-nketa-Ya? 2 M̀be i siri n'ebe m'no la ta, i gāhuta kwa ndikom abua n'akuku ili Rechel n'ókè-ala Benjamin na Zelza; ha gāsi kwa gi, Achotawo nne-inyinya-ibu nke i jere ichọ: ma, le, nna-gi arapuwo okwu nne-inyinya-ibu-ya, ọ nēchebu kwa onwe-ya bayere unu, si, Gini ka m'gēme ichotā nwam? 3 I gēsi kwa n'ebe ahu gabiga n'iru, bia rue osisi terebinth nke Teboa, ma ndikom atọ ndi nārīgokuru Chineke rue Bet-el gāhuta gi n'ebe ahu, otù onye nēbu umu-cwu atọ, otù onye nēbu ọbe achicha atọ, otù onye nēbu kwa karama-akpukpọ manya-vine: 4 ha gāju kwa gi ajuju bayere udo-gi, we nye gi ọbe achicha abua; i gānara kwa ha n'aka-ha. 5 Emesia i gābiaru ugwu ntà Chineke, ebe ebe-nguzo-ndi-agma ndi Filistia di: o gēru kwa, m̀be i biara n'ebe ahu rue obodo ahu, na i gēzute usu ndi-amuma ndi si n'ebe di eiu ahu nārída; une na egwú-otiti na ọja na ubọ-akwara di kwa n'iru ha; ndi ahu ganēbu kwa amuma: 6 Mọ nke Jehova gādakwasi gi n'ike, i gēsoro kwa ha bū amuma, i gābanwe kwa ghọ nwoke ọzọ. 7 O gēru kwa, m̀be ihe-iriba-ama ndia biaruru gi aru, gi mere onwe-gi dika aka-gi si chotā; n'ihì na Chineke nọyere gi. 8 I gēbukwam uzọ rida rue Gilgal; ma, le, mu onwem nāridakute gi, isure aja-isure-ọku, na ichu ihe aja nke aja-udo: ubochi asa ka i ganēche, rue m̀be m'gābiakute gi, me ka i mara ihe i gēme. 9 O rue, m̀be o chighariri azu-ya isi n'ebe Samuel nọ la, na Chineke banwere ya obi ọzọ: ihe-iriba-ama ndia nile we rē n'ubochi ahu. 10 Ha we biarue ebe ahu, rue ugwu ntà ahu, ma, le, usu ndi-amuma zatere ya; Mọ nke Chineke we dakwasi ya n'ike, ọ we bū amuma n'etiti ha. 11 O rue, m̀be ndi nile ndi mara ya na m̀be gara aga huru, ma, le, o nēso ndi-amuma bū amuma, ndi ahu we sirita onwe-ha, Gini bu nka nke mere nwa Kish? Sọl, ọ di kwa n'etiti ndi-amuma? 12 Otù nwoke nke sitere n'ebe ahu we za, si, Ọnye bu kwa nna-ha? N'ihì ya ọ ghorọ ilu, bú okwu a, Sọl, ọ di kwa n'etiti ndi-amuma? 13 Ọ we bubie amuma, bia rue ebe di eiu ahu.

14 Nwa-nne una Sọl we si ya na nwa-okorobia-ya, Ọle ebe una jere? Ọ si, Ichọ nne-inyinya-ibu-ayi: ayi we iu na

ọ digh ebe ọ bula ha di, ayi we biakute Samuel. 15 Nwa-nne nna Sọl we si, Biko, gosim ihe Samuel siri unu. 16 Sọl we si nwa-nne nna-ya, O gosiri ayi nke-oma na achọtawo nne-inyinya-ibu. Ma o gosigh ya okwu ala-eze ahu nke Samuel kwuru.

17 Samuel we kpọkọta ndi Israel ibiakute Jehova rue Mizpa; 18 ọ we si umu Israel, Otú a ka Jehova, bú Chineke Israel, siri, Mu onwem mere ka Israel si n'Ijpt rigota, M'we naputa unu n'aka ndi Ijpt na n'aka ala-eze nile nke nēmebu unu: 19 ma unu onwe-unu ajuwo Chineke-unu ta, Onye Ya onwe-ya nāzọputa unu n'aka ihe ọjọ unu nile na nkpaụ nile unu; unu we si Ya, É-è, kama mere ayi eze. Ma ụbu a guzonu onwe-unu n'iru Jehova n'ebo nile unu, na n'usu nile nke nnù ndikom abua na ọgu iri unu. 20 Samuel we me ka ebo Israel nile biarue nso, nzà we ma ebo Benjamin. 21 Ọ we me ka ebo Benjamin biarue nso n'aburu nile ha, nzà we ma aburu Matri: nzà we ma Sọl nwa Kish: ha we chọ ya, ma achọtagh ya. 22 Ha we ju kwa Jehova ase ọzọ, si, Ọ kabiagh ebe a, bú nwoke ahu? Jehova we si, Le, onye ahu ezowo onwe-ya n'etiti ihe. 23 Ha we ụa ọsọ, si n'ebe ahu kuru ya; ọ we guzo onwe-ya n'etiti ndi Israel, ma ọ di ogologo kari onye ọ bula nime ndi Israel site n'ubu-ya we rue elu isi-ya. 24 Samuel we si ndi Israel nile, Ụnu ahuwo onye ahu nke Jehova ọputaworo, na ọ digh onye di ka ya n'etiti ndi Israel nile? Ndi Israel nile we tie nkpu, si, Ka eze-ayi di ndu.

25 Samuel we gwa ndi Israel ikpe ala-eze ahu, de kwa ya n'akwukwọ, dọba ya n'iru Jehova. Samuel we zilaga ndi Israel nile, nwoke ọ bula n'ulo-ya. 26 Sọl we la kwa n'ulo-ya rue Gibeaa; ndi bu dinkpa, ndi Chineke meturu obi-ha aka, we jeso ya. 27 Ma ufodu ndi jọburu onwe-ha siri, Onye a, ọ gēsi ina zọputa ayi? Ha we lelia ya, ha ewetagh-kwa-ra ya onyinye-inata-iruma. Ọ we di ka onye nti chiri.

I Nehash, bú onye Amon, we rigota, ma ulo-ikwū-ya imegide Jebesh-gilead: ndikom nile nke Jebesh we si Nehash, Ka ayi na gi ụa ndu, ayi gēfē kwa gi ọfufē. 2 Nehash, bú onye Amon, we si ha, Na nka ka mu na unu

gāba ndu, n'irukpọ unu anya aka-nri nile; m'gātukwasi kwa ya n'aru Israel nile ka ọ buru ihe-ita-uta. 3 Ndi-okenye Jebesh we si ya, Ra ayi aka ubochi asa, ka ayi we zisa ndi-ozu n'ókè-ala nile nke Israel: ọ buru kwa na ọ digh onye nāzọputa ayi, ayi gāpukuru kwa gi. 4 Ndi-ozu ahu we biarue Gibeaa nke Sọl, kwue okwu ndia na nti ndi Israel: ndi Israel nile we welie olu-ha kwa ákwá. 5 Ma, le, Sọl biara, nēso igwè ehi si n'ubi; Sọl we si, Gini nēme ndi Israel na ha nākwa ákwá? Ha we kọrọ ya okwu nile nke ndikom Jebesh. 6 Mọ nke Chineke we dakwasi Sọl n'ike mbe ọ nuru okwu ndia, iwe-ya we di ọku nke-uku. 7 Ọ we chiri ehi abua, bọkasia ha, zisa ha n'ókè-ala nile nke Israel n'aka ndi-ozu, si, Onye ọ bula nke nāputagh iso Sọl na iso Samuel n'azu, otú a ka agēme ehi-ya. Oké egwu nke Jehova we dakwasi ndi Israel, ha we puta dika otú nwoke. 8 Ọ we gukọta ha na Bezek; umu Israel we di orú nnù ndikom orú uzọ na uzọ iri-na-asa, na nnù iri, ndikom Juda di kwa orú nnù ndikom uzọ atọ, na nnù iri-na-ise. 9 Ha we si ndi-ozu biara, Otú a ka unu gāsi ndikom Jebesh-gilead, Echi ka nzọputa gādiri unu, mbe anyanwu nēkpo ọku. Ndi-ozu ahu we bia gosi ndikom Jebesh; ha we nūria ọnu. 10 Ndikom Jebesh we si, Echi ka ayi gāpukuru unu, unu gēme kwa ayi dika ihe nile si di nke di nma n'anya-unu. 11 O rue, n'echi-ya, na Sọl doro ndi Israel n'usu atọ; ha we ba n'etiti ọmuma-ulo-ikwū n'iche-nche ututu. tibue Amon rue ikpo-ọku nke ehie: ọ rue, na ndi fọduru basara, ọ fọdugh kwa ndikom abua n'otú ebe n'etiti ha. 12 Ndi Israel we si Samuel, Onye ka ọ bu, bú onye nāsi, Sọl, ọ gābu eze-ayi? nyenu ayi ndikom ahu, ka ayi we me ka ha nwua. 13 Sọl we si, Ọ digh nwoke agēme ka ọ nwua ta: n'ihia na ta ka Jehova zọputara nzọputa n'Israel.

14 Samuel we si ndi Israel, Bianu, ka ayi jerue Gilgal, me ka ala-eze-unu di ọhu ọzọ n'ebe ahu. 15 Ndi Israel nile we jerue Gilgal; ha we me Sọl eze n'ebe ahu n'iru Jehova nime Gilgal; ha we chua ihe aja nke aja-udo n'iru Jehova n'ebe ahu. Sọl na ndikom nile nke Israel we nūria ọnu nke-uku n'ebe ahu.

12 ¹ Samuel we si Israel nile, Le, egewom nti olu-unu n'ihe nile nke unu sirim, m'we mere unu eze. ² Ma ubu a, le, eze ahu nējehari n'iru unu: ma mu onwem aghowo agadi na onye-isi-awo; ma unum ndikom, le, ha nọ n'etiti unu: ma mu onwem ejehariwo n'iru unu site na mbe m'di na nwata rue ta. ³ Lem: bagidem amà n'iru Jehova, na n'iru onye nke Ya etere manu: o bu ehi onye ka m'naraworo? ma - obu inyinya - ibu onye ka m'naraworo? ma-obu onye ka m'mebuwo? onye ka m'zopiaworo? ma-obu n'aka onye ka m'naraworo ihe-nbaputa iji zopu anyam n'aru ya? m'gēnyeghachi kwa unu ya. ⁴ Ha si, I mebugh ayi, i zopiagh kwa ayi, i naragh kwa ihe o bula n'aka nwoke o bula. ⁵ O si ha, Onye-amà ka Jehova bu imegide unu, onye-amà ka onye nke Ya etere manu bu kwa ta, na unu achotagh ihe o bula n'akam. Ha we si, Onye-amà ka O bu. ⁶ Samuel we si ndi Israel, O bu Jehova Nke mere Moses na Eron ndi-ndú, Nke me-kwa-ra nna-unu-hà ka ha si n'ala Ijipt rigota. ⁷ Ma ubu a, guzonu onwe-unu, ka mu na unu we kpe ikpe n'iru Jehova bayere ezi omume nile nke Jehova, nke O mere unu na nna-unu-hà. ⁸ Mbe Jakob batara n'Ijipt, mbe nna-unu-hà tikuru Jehova nkpu, Jehova we zite Moses na Eron, ndi mere ka nna-unu-hà si n'Ijipt puta, me kwa ka ha biri n'ebe a. ⁹ Ha we chezọ Jehova, bú Chineke-ha, O we renye ha n'aka Sisera, bú onye-isi usu-ndi-agma Hezoa, na n'aka ndi Filistia, na n'aka eze Moab, ha we buso ha agha. ¹⁰ Ha we tikue Jehova nkpu, si, Ayi emehiewo, n'ihhi na ayi arapuwọ Jehova, we fē Bealim na Ashtarot ofufē: ma ubu a naputa ayi n'aka ndi-iro-ayi, ayi gēfē kwa Gi ofufē. ¹¹ Jehova we zite Jerubeal, na Bedan, na Jefta, na Samuel, we naputa unu n'aka ndi-iro-unu buruburu, unu we biri na ntukwasi-obi. ¹² Unu we hu na Nehash, bú eze umu Amon, biara imegide unu, unu we sim, E-è, kama otú eze gāburu ayi eze: ma Jehova, bú Chineke-unu, bu eze-unu. ¹³ Ma ubu a le eze nke unu roputaworo, onye unu riorom n'aka: ma, le, Jehova emewo ka eze nāchi unu. ¹⁴ O buru na unu atua egwu Jehova, o buru kwa na

unu efē Ya ofufē, we ge nti olu-Ya, o buru kwa na unu anupugh isi n'okwu-onu Jehova, kama na unu nēsogide Jehova, bú Chineke-unu, ma unu onwe-unu ma eze-unu kwa nke bu eze-unu, o di nma: ¹⁵ ma o buru na unu egegh nti olu Jehova, kama unu nānupu isi n'okwu-onu Jehova, aka Jehova gādi kwa imegide unu, otú o di imegide nna-unu-hà. ¹⁶ Ubu a kwa guzonu onwe-unu, hu ihe uku a, nke Jehova nēme n'anya-unu. ¹⁷ O bugh obibi oka wheat ta? M'gākpoku Jehova, O gēnye kwa ebē-elu-igwe na miri-ozuzo; marakwa-nu hu kwa na ihe ojo unu riri nne, nke unu meworo n'anya Jehova, n'irioro onwe-unu eze. ¹⁸ Samuel we kpokue Jehova; Jehova we nye ebē-elu-igwe na miri-ozuzo ubochi ahu: ndi Israel nile we tua egwu Jehova na Samuel nke-uku. ¹⁹ Ndi Israel nile we si Samuel, Kpere Jehova, bú Chineke-gi, ekpere bayere ndi-oru-gi, ka ayi ghara inwu: n'ihhi na ayi atukwasiwo ihe ojo a na nmehie-ayi nile, n'irioro onwe-ayi eze. ²⁰ Samuel we si ndi Israel, Unu atula egwu: unu onwe-unu emewo ihe ojo a nile; nani unu ewezugala onwe-unu n'iso Jehova, kama werenu obi-unu nile fē Jehova ofufē; ²¹ unu ewezuga-kwa-la onwe-unu: n'ihhi na mbe ahu ka unu ganeso n'azu ihe toboro n'efu, nke nādigh-abà uru, nke nādigh-anaputa kwa, n'ihhi na ihe toboro n'efu ka ha bu. ²² N'ihhi na Jehova agagh-arapu ndi-Ya n'ihhi aha uku Ya: n'ihhi na Jehova ekwewo ime unu ka unu buru Ya otú ndi. ²³ Mu onwem kwa, ya burum ihe-aru, bú ka m'mehie megide Jehova n'igha ikpe ekpere bayere unu: ma m'gēzi unu ihe n'uzo ahu di nma nke ziri ezi. ²⁴ Nani tuanu egwu Jehova, were obi-unu nile fē Ya ofufē n'ezio-oku: n'ihhi na, lenu ihe uku O meworo n'ebe unu no. ²⁵ Ma o buru na unu eme ihe ojo nāga n'iru, agēkpochapu unu, ma unu onwe-unu ma eze-unu.

13 ¹ Sol bara arọ mbe o malitere ibu eze; o we buru eze Israel arọ abua. ² Sol we roputara onwe-ya nnu ndikom asa na ogu iri sitere n'Israel; nnu ndikom ise we di n'aka Sol nime Mikmash na n'ugwu Bet-el, nnu ndikom abua na ogu iri di kwa n'aka Jonatan nime Gibeá Benjamin: ma o zilagara

ndi fòduru n'etiti ndi Israel, onye ọ bula n'ulo-ikwū-ya. 3 Jonatan we tìbue ebe-nguzo-ndi-agma ndi Filistia nke di na Geba, ndi Filistia we nu ya. Sọl we fua ọpi-ike n'ala ahu nile, si, Ka ndi-Hibru nu. 4 Israel nile we nu, si, na Sọl tìburu ebe-nguzo-ndi-agma ndi Filistia, na Israel aghowo-kwa-ra ndi Filistia ihe nēsi isi ọjọ. Ewe kpọkọta ndi Israel iso Sọl rue Gilgal.

5 Ndi Filistia we chikọta onwe-ha ihuso Israel agha, orū nnū ubọ-ala uzọ atọ na nnū iri-na-ise, na nnū ndi-inyinya iri-na-ise, na ndi-agma dika aja nke di n'usọ oké osimiri n'uba: ha we rigota. ma ulo-ikwū-ha na Mikdash, n'akuku Iru - anyanwu Bet - even. 6 Ndikom Israel we hu na nkpà nākpà ha, (n'ihhi na anāchi Israel n'ihe-ike), ndi Israel we zo onwe-ha n'ọbà, na n'ohia-ogwu, na nime nkume di elu, na n'ulo-elu, na n'olulū. 7 Ma ndi-Hibru ufọdu gabigara Jodan rue ala Gad na Gilead; ma Sọl nọgidere na Gilgal, ndi Israel nile ma-kwa-ra jijiji nēso ya n'azu.

8 Ọ we chere ubọchi asa, dika mbe akara akà si di nke Samuel kara: ma Samuel abiarugh Gilgal; ndi Israel we si n'ebe ọ nọ basa. 9 Sọl we si, Wētaram aja-nsure-ọku ahu na aja-udo nile nso. Ọ we sure aja-nsure-ọku ahu. 10 O rue, mbe o surebiri aja-nsure-ọku ahu, le, Samuel biara; Sọl we pua izute ya. ka ọ we gozie ya. 11 Samuel we si, Gini ka i meworo? Sọl we si, N'ihhi na ahurum na ndi Israel esiwo n'ebe m'no basa, ma gi onwe-gi abiagh n'ubọchi akara akà, ndi Filistia nāchikọta kwa onwe-ha na Mikdash; 12 m'we si, Ubu a ka ndi Filistia gāridakutem rue Gilgal, ma emeghm ka iru Jehova dajua; m'we jisie onwem ike, we sure aja-nsure-ọku ahu. 13 Samuel we si Sọl, I mewo ihe-nzuzu: i debegh ihe Jehova, bú Chineke-gi, nyere n'iwu, bú nke Ọ nyere gi n'iwu: n'ihhi na ubu a Jehova gēmewori ka ala-eze-gi guzosie ike n'ebe Israel nọ rue mbe ebigh-ebi. 14 Ma ubu a ala-eze-gi agagh-eguzosi ike: Jehova achọputaworo Onwe-ya otu nwoke dika obi-Ya si chọ, Jehova enyewo kwa ya iwu ibu onye-ndū ndi-Ya, n'ihhi na i debegh ihe ahu nke Jehova nyere gi n'iwu.

15 Samuel we bilie, si na Gilgal

rigorue Gibe Benjamin. Sọl we gukota ndi Israel, bú ndi ahutara n'aka-ya, ihe ra ka nnū ndikom na ọgu iri. 16 Sọl, na Jonatan nwa-ya, na ndi ahutara n'aka-ha, we nọdu na Geba Benjamin: ma ndi Filistia mara ulo-ikwū-ha na Mikdash. 17 Ndi-nbibu we si n'omuma-ulo-ikwū ndi Filistia puta n'usu atọ: otu usu chere iru n'uzọ Ọfra, rue ala Shual: 18 otu usu we che iru n'uzọ Bet-horon: otu usu we che iru n'uzọ okè-ala nke nēlekwas: ndagwurugwu Zeboim anya, n'ebe ọzara di.

19 Ma achọtagh uzú ọ bula n'ala nile nke Israel: n'ihhi na ndi Filistia siri, Ka ndi-Hibru we ghara ikpu mma-agma ma-ọbu ube: 20 Israel nile we ridakuru ndi Filistia iti ihe-ọlu-ha ufe, onye ọ bula igwè-ikpọzè-ala-ya, na mma-ogè-ya, na anyu-ike-ya, na ọgù-ya; 21 (onu ọgù na nke mma-ogè na nke ndudu-ilu-ọlu-ubi na nke anyu-ike we ghara idi nkọ); na ikpu onu ndudu eji achu ehi. 22 O rue, n'ubọchi agha, na ahutagh mma-agma ma-ọbu ube n'aka onye ọ bula n'etiti ndi soro Sọl na ndi soro Jonatan: ma ahutara n'aka Sọl na n'aka Jonatan nwa-ya. 23 Ndi ebe-nguzo-ndi-agma ndi Filistia we pua rue ngabiga Mikdash.

14 I Ubọchi we rue mbe Jonatan nwa Sọl siri nwa-okorobia nēbu ihe-agma-ya, Bia, ka ayi gabiga rue ebe-nguzo-ndi-agma ndi Filistia, nke di n'ofe ọzọ ahu. Ma o gosigh nna-ya. 2 Ma Sọl nānọdu na nsọtu Gibe n'okpuru osisi pomegranate nke di na Migron: ndi nọ n'aka-ya ra ka nnū ndikom na ọgu iri; 3 Ahaija, nwa Ahaitub, nwanne Ikabod, nwa Finehas, nwa Ilai, bú onye-nchu-aja Jehova na Shailo, nọ kwa, o nēyi ephod. Ndi ahu amagh kwa na Jonatan ejewo. 4 Ma n'etiti ngabiga abua ahu, nke Jonatan chọrọ isi na ha gabiga rue ebe-nguzo-ndi-agma ndi Filistia, otu onu nkume di elu di n'otu ofe, otu onu nkume di elu di kwa n'ofe ọzọ: aha otu bu Bozez, aha nke-ọzọ bu Sene. 5 Otú onu bu ogidi n'akuku Ugwu na ncherita-iru Mikdash, nke-ọzọ n'akuku Ndida na ncherita-iru Geba. 6 Jonatan we si nwa-okorobia nēbu ihe-agma-ya, Bia, ka ayi gabiga rue ebe-nguzo-ndi-agma nke ndia anēbigh úgwú: elegh anya Jehova gáluru ayi ọlu:

n'ihì na ihe-nbòchi adìgh n'ebe Jehova nò izòputa site n'iwere òtutu madu ma-òbu site n'iwere madu ole-na-ole. 7 Onye nēbu ihe-agma-ya we si ya, Me ihe nile nke di n'obi-gi: chigharia onwegi, le, mu onwem nēso gi dika obi-gi si chò. 8 Jonatan we si, Le, ayi onwe-ayi nāgabiga rue ndikom ahu, ayi gēkpughekwa-ra ha onwe-ayi. 9 Ọ buru na ha asi ayi otú a, Guzonu du rue m̀be ayi ruru unu aru; ayi gēguzo kwa n'òndu-ayi, ayi agagh-arigokuru kwa ha. 10 Ma ọ buru na ha asi otú a, Rigokutenu ayi; ayi gārigo kwa: n'ihì na Jehova enyewo ha n'aka-ayi: nka gābu-kwa-ra ayi ihe-iriba-ama. 11 Ha abua we kpughere ndi ebe-nguzo-ndi-agma ndi Filistia onwe-ha: ndi Filistia we si, Le, ndi-Hibru nēsi n'ònu di iche iche ebe ha zoro onwe-ha puta. 12 Ndikom ebe-nguzo-ndi-agma ahu we za Jonatan na onye nēbu ihe-agma-ya, si, Rigokutenu ayi, ayi gēme kwa ka unu mara ihe. Jonatan we si onye nēbu ihe-agma-ya, Sorom n'azu rigo: n'ihì na Jehova enyewo ha n'aka Israel. 13 Jonatan we bikwasi aka-ya na ukwu-ya rigo, onye nēbu ihe-agma-ya nēso kwa ya n'azu: ha we da n'iru Jonatan; onye nēbu ihe-agma-ya nēme kwa ka ha nwua n'azu ya. 14 Ntìbu mbu ahu, nke Jonatan na onye nēbu ihe-agma-ya tìburu, we ra ka orú ndikom, n'ihe ra ka nkera furrow nke otù acre ala-ubi n'òtùtù. 15 Ọma-jijiji we di n'òmuma-ulo-ikwū, na n'òhia, na n'etiti ndi ahu nile; ndi ebe-nguzo-ndi-agma na ndi-nbibi, ha onwe-ha ma-kwa-ra jijiji: ala de-kwa-ra údé; ọ we ghò ọma-jijiji nke Chineke. 16 Ndi-nche Sọl nwere na Gibe Benjamin we hu; ma, le, igwè madu ahu ̀bazere, we nēje iru na azu.

17 Sọl we si ndi ya na ha nò, Biko, gukòtanu, hu onye siworo n'etiti ayi pua. Ha we gukòta, ma, le, Jonatan na onye nēbu ihe-agma-ya anògh ya. 18 Sọl we si Ahaija, Bute ìbe Chineke nso. N'ihì na ìbe Chineke di n'etiti umu Israel n'ubòchi ahu. 19 O rue, m̀be Sọl nāgwa onye-nchu-aja ahu okwu, na ùzù nke di n'òmuma-ulo-ikwū ndi Filistia we nāda kari, nāga n'iru nāba kwa uba: Sọl we si onye-nchu-aja, Sepu aka-gi. 20 Sọl na ndi nile ya na ha nò we kpòkòta onwe-ha, ba n'agma ahu: ma, le, mma-agma

nwoke ọ bula digidere ibe-ya, oké ọ̀bùba-aghara uku we di. 21 Ma ndi-Hibru ndi diri ndi Filistia na m̀be gara aga, ndi soro ha rigo n'òmuma-ulo-ikwū buruburu, ndi ahu we chighari kwa idi n'akuku Israel ndi nò n'aka Sọl na Jonatan. 22 Ndikom nile nke Israel ndi zoro onwe-ha n'ugwu Efraim we nu na ndi Filistia àbalagawo, ha onwe-ha we sogidesi kwa ha ike n'agma ahu. 23 Jehova we zòputa Israel n'ubòchi ahu: agha ahu we gabiga rue Bet-even. 24 Ma achiri ndikom Israel n'ihe-ike ubòchi ahu: Sọl we ̀ba ndi Israel iyi, si, Onye anābu ọnu ka nwoke ahu bu nke nēri nri rue anyasi, ru kwa m̀be m'̀bòsiri ọ̀bò n'aru ndi-irò. Ndi Israel nile we ghara idetu nri ọnu. 25 Ndi ala ahu nile we ba n'oké ọhia; ma manu-añu di n'elu ọhia. 26 Ndi Israel we ba n'oké ọhia ahu, ma, le, manu-añu nēri erù: ma ọ digh onye kwere ka aka-ya rue ọnu-ya; n'ihì na ndi Israel turu egwu ọ̀bùba-iyi ahu. 27 Ma Jonatan anugh m̀be nna-ya ̀bara ndi Israel iyi: ọ we setìpu ọnu-ọnu nkpa-n'aka nke di n'aka-ya, rutu ya nime ubuò-manu-añu, weghachi aka-ya n'ònu-ya; anya-ya we nwue enwu. 28 Otù nwoke n'etiti ndi Israel we za, si, Nna-gi ̀basiri ndi Israel iyi ike, si, Onye anābu ọnu ka nwoke ahu bu nke nēri nri ta. Ndi Israel we nāda m̀bà. 29 Jonatan we si, Nnam emekpawo ala-ayi aru: biko, lenu na anyam enwuwo enwu, n'ihì na edetuwo nwantì manu-añu nka ire. 30 Anya ndi Israel gēsi aña ghara inwukari enwu nke-uku, ma ọ buru na ha rijuru afò ta site n'ihe-nkwata ndi-iro-ha nke ha hutara? n'ihì na ubu a ntìbu n'etiti ndi Filistia abagh uba. 31 Ha we tìbue ufòdu nime ndi Filistia n'ubòchi ahu site na Mikmash rue Ajalon: ndi Israel we da m̀bà nke-uku. 32 Ndi Israel we dakwasi ihe akwatara n'agma, ha we chiri igwè ewu na aturu, na igwè ehi, na umu-ehi, ̀be ha n'ala ahu: ndi Israel we rie ha na ọbara. 33 Ha we gosi Sọl, si, Le, ndi Israel nēmehie megide Jehova n'iri anu, ya na ọbara. Ọ we si, Unu aghòwo aghughò: kpòrekutem nkume uku ta. 34 Sọl we si, ̀Basanu onwe-unu n'etiti ndi Israel, si ha, Wetaranum nso, nwoke ọ bula ehi-ya, na nwoke ọ bula aturu-ya, bu-kwa-nu ha n'ebe a, rie; unu emehie-

kwa-la megide Jehova n'iri anu. ya na obara. Ndi Israel nile we weta nso, nwoke o bula ehi-ya n'aka-ya n'abali ahu, ha we bue ha n'ebe ahu. 35 Sol we wuere Jehova ebe-ichu-aja: nke ahu ka o malitere iwu ka o buru ebe-ichu-aja diri Jehova.

36 Sol we si, Ka ayi rida sochie ndi Filistia n'azu n'abali, luta ihe-ha n'agha rue ihè ututu, ka ayi ghara kwa ikwe ka nwoke fodu n'etiti ha. Ha we si, Me ihe o bula nke di nma n'anya-gi. Onyenchu-aja we si, Ka ayi biarue Chineke nso n'ebe a. 37 Sol we jua Jehova ase, si, M'gārīda sochie ndi Filistia n'azu? I gēnye ha n'aka Israel? Ma O zagh ya n'ubochi ahu. 38 Sol we si, Biarueni nso n'ebe a, unu ndi-isi nile nke ndi Israel: mara-kwa-nu hu ihe nke nmehie a diworo nime ya ta. 39 N'ihī na Jehova nādi ndu, Onye nāzoputa Israel; n'ezie o buru na o di nime Jonatan nwam, n'ezie o ghagh inwu. Ma o digh onye nāza ya okwu n'etiti ndi Israel nile. 40 O we si Israel nile, Unu onwe-unu no n'otù ofè, mu onwem na Jonatan nwam gāno kwa n'ofè nke-ozo. Ndi Israel we si Sol, Me ihe nke di nma n'anya-gi. 41 Sol we si Jehova, bú Chineke Israel, Nye nza zuru okè. Nza we ma Jonatan na Sol: ma ndi Israel puru ya. 42 Sol we si, Fenu nza n'etiti mu na Jonatan nwam. Nza we ma Jonatan. 43 Sol we si Jonatan, Gosim ihe i meworo. Jonatan we gosi ya, si, N'ezie ewerem onu-onu nkpa-n'aka nke di n'akam detu nwanti manu-anu ire; lem, m'gānwu. 44 Sol we si, Chineke me otú a, ine kwa ihe ozo otú a: n'ihī na i ghagh inwu, Jonatan. 45 Ndi Israel we si Sol, Jonatan, o gānwu, bú onye zoputara nzoputa uku a n'Israel? ya buru ihe-árú: Jehova nādi ndu, o digh otù nime agiri-isi nke isi-ya gādaru ala; n'ihī na ya na Chineke aluwo olu ta. Ndi Israel we haputa Jonatan, o we ghara inwu. 46 Sol we si n'iso ndi Filistia rigo: ndi Filistia we la n'ebe nke ha.

47 Ma Sol were ala-eze ahu, buru eze Israel, o we bue agha megide ndi-iro-ya nile buruburu, megide Moab, megide kwa umu Amon, megide kwa Edom, megide kwa ndi-eze Zoba, megide kwa ndi Filistia: ma n'ebe o bula o

nēcheghari iru o nāluḅu ha. 48 O we me ihe dīnkpa, tīḅu kwa Amalek, we naputa Israel n'aka ndi nāpunara ha ihe.

49 Ma umu-ndikom Sol bu Jonatan, na Ishvi, na Malki-shua: aha umu-ya ndinyom abua kwa: aha nke ada-ya bu Mirab, aha nke-ntà bu Maikal: 50 aha nwunye Sol bu Ahinoam nwa Ahimaaz: aha onye-isi usu-ndi-gha-ya bu Abnea nwa Nea, nwa-nne nna Sol. 51 Kish bu nna Sol; Nea nna Abnea bu nwa Abiel.

52 Agha we sie ike megide ndi Filistia ubochi nile nke Sol: mbe Sol huru nwoke o bula bu dike, ma-ebu nwoke o bula bu dīnkpa, o were ya n'onwe-ya.

15 1 Samuel we si Sol, Mu ka Jehova zitere ite gi manu ka i buru eze ndi-Ya, bú Israel: ma ubu a ge nti olu okwu Jehova. 2 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-gha siri, Elekotawom ihe Amalek mere Israel, ihe o doru ya n'uzo, mbe o siri n'Ijpt rigota. 3 Ubu a je tīḅue Amalek, wezuga ihe nile o bula o nwere ka ebibie ya, enwe-kwa-la omiko n'aru ya; kama me ka ha nwua, ma nwoke ma nwayi, ma nwatakiri ma nwa nānu ara, ma chi ma aturu, ma camel ma inyinya-ibu.

4 Sol we me ka ndi Israel nuru, o we gukota ha na Telaim, oru nnu ndikom oru uzọ na uzọ ise ndi ji ukwu eje, na oru nnu ndikom Juda na nnu ise. 5 Sol we biarue obodo Amalek, rue nbi nime ndagwurugwu. 6 Sol we si ndi-Kinait, Jenu, wezuga onwe-unu, si n'etiti ndi Amalek rida, ka m'we ghara ikpochapu unu na ha: n'ihī na unu onwe-unu mere umu Israel nile ebere, mbe ha siri n'Ijpt rigota. Ndi-Kinait we si n'etiti Amalek wezuga onwe-ha. 7 Sol we tīḅue Amalek, site na Havila ebe i nābà Shua, nke di n'iru Ijpt. 8 O we nwude Egag, bú eze Amalek, na ndu, were onu mma-gha wezuga ndi ahu nile ka cbibie ha. 9 Ma Sol na ndi Israel nwere omiko n'aru Egag, na n'aru anu kachasi nma nke igwè ewu na aturu, na nke igwè ehi, na nke umu anu mara abuba, na n'aru umu-aturu, na n'aru ihe nile di nma, ha ekwegh kwa iwezuga ha ka ebibie ha: ma anu-ulo o bula nke di nleli nke ta-kwa-ra aru, nke ahu ka ha wezugara ka ebibie ya.

10 Okwu Jehova we rue Samuel nti,

si, 11 Echeghariwom na emewom Sọl eze: n'ihì na o siwo n'isom n'azu laghachi, ma ọ megh ka okwum guzosie ike. Iwe Samuel we di ọku; ọ we tikue Jehova nkpu abali ahu nile. 12 Samuel we bilie n'isi-ututu izute Sọl n'ututu; ewe gosi Samuel, si, Sọl biaruru Kamel, ma, le, o nēguzoro onwe-ya ihe-ncheta, ọ we je buruburu, gabiga, ridarue Gilgal. 13 Samuel we biakute Sọl: Sọl we si ya, Onye agọziri agọzi n'ebe Jehova nọ ka i bu: emewom ka okwu Jehova guzosie ike. 14 Samuel we si, Gini bu kwa olu igwè aturu na ewu a na ntim, ya na olu igwè ehi nke mu onwem nānu? 15 Sọl we si, Ọ bu n'etiti ndi Amalek ka ha si chita ha: n'ihì na ndi Israel nwere ọmiko n'aru anu kachasi nma nke igwè ewu na aturu na nke igwè ehi, ka ha we chuara Jehova, bú Chineke-gi, aja; ma ayi ewezugawo nke ọduru ka ebibie ya. 16 Samuel we si Sọl, Ra aka, m'gēgosi kwa gi okwu nke Jehova gwaworom n'abali a. Ọ we si ya, Kwue. 17 Samuel we si, Ọ bu ezie na onye ntà ka i bu n'anya gi onwe-gi, ma ọ bugh onye-isi ebo nile nke Israel ka emere gi? Jehova we te gi manu ka i buru eze Israel; 18 Jehova we ziga gi ije ije, si, Je wezuga ndi-nmehie ahu, bú ndi Amalek, ka ebibie ha, i gēbuso kwa ha agha rue m̀be agēme ka ha gwusia. 19 N'ihì gini kwa ka i nēgegh nti olu Jehova, kama i dakwasiri ihe-nkwata, we me ihe ọjọ n'anya Jehova? 20 Sọl we si Samuel, N'ezie egewom nti olu Jehova, we je ije ahu nke Jehova zigaram, m'we me ka Egag eze Amalek bia, ma ewezugaram Amalek ka ebibie ya. 21 Ma ndi Israel chiri ufọdu nime ihe-nkwata ichuru Jehova, bú Chineke-gi, aja, nime Gilgal, bú igwè ewu na aturu na igwè ehi, isi ihe n'ihe ewezugara ka ebibie ya. 22 Samuel we si, Àjà-nsure-ọku na àjà ọzọ, hà nātọ Jehova utọ dika ige nti olu Jehova? Le, ige nti di nma kari ichu aja, ina nti di nma kari abuba ebulu. 23 N'ihì na nmehie nke iju-ase n'aka ndi-mọ ka nnupu-isi bu, ikpere-arusi na terafim ka isi-ike bu kwa. N'ihì na i juwo okwu Jehova, Ọ juwo kwa gi ka i ghara ibu eze. 24 Sọl we si Samuel, Emehiewom: n'ihì na agabigawom okwu-ọnu Jehova na okwu-gi nile: n'ihì na aturum egwu ndi Israel, we ge nti

olu-ha. 25 Ma ubu a, biko, ọghara nmehiem, sorokwam laghachi, ka m'we kpọ isi ala nye Jehova. 26 Samuel we si Sọl, M'gagh-esoro gi laghachi: n'ihì na i juwo okwu Jehova, Jehova ajuwo kwa gi ka i ghara ibu eze Israel. 27 Samuel we chigharia ila, ma o jidere ọnu-ọnu uwe-nwuda-ya, ọ we dọwa. 28 Samuel we si ya, Jehova adọwapuwo ala-eze Israel n'aru gi ta, nye ya madu-ibe-gi, nke di nma kari gi. 29 Ọzọ kwa, Ebube Israel agagh-ekwu okwu-ugha, Ọ gagh-echeghari kwa: n'ihì na Ọ bugh madu nke O gēji cheghari. 30 Ọ we si, Emehiewom: biko, sọpurum ubu a n'iru ndi-okenye ndim, na n'iru Israel; sorokwam laghachi, ka m'we kpọ isi ala nye Jehova, bú Chineke-gi. 31 Samuel we laghachì soro Sọl n'azu; Sọl we kpọ isi ala nye Jehova.

32 Samuel we si, Menu ka Egag eze Amalek biaruem nso. Egag we biakute ya n'iru-utọ. Egag we si, N'ezio-oku ilu ọnu ewezugawo onwe-ya. 33 Samuel we si, Dika mma-agma-gi meworo ndinyom ka ha ọara aka nwa. otú a ka nne-gi gābara aka nwa n'etiti ndinyom. Samuel we ọukasia Egag n'iru Jehova nime Gilgal.

34 Samuel we la na Rema; Sọl we rigorue ulo-ya, rue Gibeá nke Sọl. 35 Samuel abiagh kwa ọzọ ihu Sọl rue ubochi ọnu-ya; n'ihì na Samuel nēruru Sọl újú: ma Jehova cheghariri na ọ mere Sọl ka ọ buru eze Israel.

16 1 Jehova we si Samuel, Rue ole m̀be ka gi onwe-gi ganēruru Sọl újú, ebe Mu onwem juworo ya ka ọ ghara ibu eze Israel? ọajue manu na mpi-gi, je, M'gēziga gi jekuru Jesi onye Bet-lehem: n'ihì na ahutaworom onwem eze n'etiti umu-ya ndikom. 2 Samuel we si, M'gēsi ana je? ọ buru na Sọl anu ya, o gēbum. Jehova we si, I gēwere nwa-ahogho-ehi n'aka-gi, si, Ichuru Jehova aja ka m'biaworo. 3 I gākpo kwa Jesi ibia n'ichu-aja ahu, Mu onwem gēme kwa ka i mara ihe i gēme: i gēte-kwa-ram ya manu, bú onye M'gāsi gi te. 4 Samuel we me ihe ahu nke Jehova kwuru, ọ biarue Bet-lehem. Ndi-okenye obodo ahu we ma jijiji izute ya, si, Ọ bu n'udo ka i biaworo? 5 Ọ we si, Ọ bu n'udo: ichuru Jehova aja ka m'biaworo: donu onwe-unu nso. sorom

bia n'ichu-aja ahu. O we do Jesi na umu-ya ndikom nsọ, kpọ ha bia n'ichu-aja ahu. 6 O rue, mbe ha biara, na o huru Elaiab, o we si, N'ezie, o no n'iru Jehova, bu onye nke Ya etere manu. 7 Ma Jehova siri Samuel, Elegidela iruya anya, elegide-kwa-la ogologo nke idielu-ya; n'ih na ajuwom ya: n'ih na Jehova adigh-ahu dika madu si ahu; n'ih na madu nele ihe anya nahu, ma Jehova nele obi. 8 Jesi we kpọ Abinadab, me ka o gabiga n'iru Samuel. O si, Jehova aropotagh kwa nka. 9 Jesi we me ka Shama gabiga. O si, Jehova aropotagh kwa nka. 10 Jesi we me ka madu asa nime umu-ya ndikom gabiga n'iru Samuel. Samuel we si Jesi, Jehova aropotagh ndia. 11 Samuel we si Jesi, Ha agwuwo, bu umu-okoro-gi? O si, O fodu-kwa-ra odudu-nwam, ma, le, o nazu aturu. Samuel we si Jesi, Ziga kuta ya: n'ih na ayi agagh-anodu buruburu rue mbe o biara n'ebe a. 12 O we ziga, me ka o bia. Ma nwa-okorobia ahu nacha obara-obara, anyaya abua ma-kwa-ra nma, o di kwa nma ile anya. Jehova we si, Bilie, te ya manu: n'ih na nka bu ya. 13 Samuel we were mpi manu ahu, te ya n'etiti umu-nne-ya: Mo nke Jehova we nadakwasi Devid n'ike site n'ubochi ahu ga n'iru. Samuel we bilie, la Rema.

14 Ma Mo nke Jehova wezugara Onwe-ya n'ebe Sol no, mo ojo we si n'ebe Jehova no me ka o tua egwu nke-uku. 15 Ndi-oru Sol we si ya, Biko, le, mo ojo nke Chineke neme ka i tua egwu. 16 Biko, ka onye-nwe-ayi si ndi-oru-ya, ndi no n'iru gi, ka ha cho nwoke nke mara okpukpo-ubọ-akwara nke-oma: o geru kwa, mbe mo ojo ahu nke Chineke dikwasi n'aru gi, na o gewere aka-ya kpọ ubọ, o gadi kwa gi nma. 17 Sol we si ndi-oru-ya, Biko, hutaranum nwoke nke nakpo ubọ nke-oma, me-kwa-nu ka o biakutem. 18 Otú nime umu-okorobia-ya we za, si, Le, ahuwom otú nwa Jesi, bu onye Bet-lehem, onye mara ikpo ubọ nke-oma, o bu kwa dike nke bu dinkpa, buru kwa nwoke agha, o nwe-kwa-ra uche n'okwu, buru kwa nwoke mara nma n'aru, Jehova noye-kwa-ra ya. 19 Sol we zigara Jesi ndi-ozu, si, Ziterem Devid nwa-gi, nke no n'etiti igwe cwu na

aturu. 20 Jesi we were otú inyinya-ibu nke eboro ya achicha, na otú karama-akpukpo manya-vine, na otú nwa-ewu, we zigara Sol n'aka Devid, bu nwa-ya. 21 Devid we biakute Sol, guzo n'iru ya: o we hu ya n'anya nke-uku; o we ghorọ ya onye nebu ihe-agma. 22 Sol we zigara Jesi ozi, si, Biko, ka Devid guzo n'irum; n'ih na o hutawo amara n'irum. 23 O rue, mbe mo ojo ahu nke Chineke di n'aru Sol, na Devid were ubọ-akwara-ya, were aka-ya kpọ ya: aru we dajua Sol, o we di ya nma, mo ojo ahu we si n'ebe o no wezugara onwe-ya.

17 1 Ma ndi Filistia chikotara omuma-ulo-ikwu-ha ibu agha, ewe chikota ha na Soko, nke Juda nwe, ha we ma ulo-ikwu-ha n'etiti Soko na Azeka, n'Efes - damim. 2 Sol na ndikom Israel we chikota onwe-ha, ma ulo-ikwu-ha na ndagwurugwu Ila, we do agha n'usoro izute ndi Filistia. 3 Ndi Filistia we neguzo n'ugwu n'otu akuku, Israel neguzo kwa n'ugwu n'akuku nke-ozo: ndagwurugwu we di n'etiti ha. 4 Onye-nputa-obo-agma we si n'omuma-ulo-ikwu ndi Filistia puta, aha-ya bu Golaiat, sitere na Gat, ogologo-ya di cubit isi na otu ntu-aka. 5 Okpu-agma oia di kwa n'isi-ya, o bu kwa uwe-agma emere dika akpirikpa-azu ka eyikwasiri ya; otutu uwe-agma ahu di nnu shekel oia iri-na-abua na ogo iri. 6 Ihe-ola eji kpuchi ukwu di kwa n'ukwu-ya abua, nkpunkpu ube oia di kwa n'etiti ubu-ya abua. 7 Osi ubeya di kwa ka oké okporo di arọ nke okpa-akwa ji akpa akwa; isi ubeya di nnu shekel igwe na ogo iri: onye nebu ota-ya neje n'iru ya. 8 O we guzo kpọ usoro-agma nile nke Israel oku, si ha, N'ih gini ka unu putaworo ido agha-unu n'usoro? mu onwem, abughm onye Filistia? ma unu onwe-unu, unu abugh ndi-oru Sol nwe? roputaranu onwe-unu otu nwoke, ka o ridakutekwam. 9 O buru na o puru ilusom ogu, we tibuem, ayi gabu-kwa-ra unu ndi-oru: ma o buru na mu onwem puru ilubu ya, we tibe ya, unu gabu-kwa-ra ayi ndi-oru, we fe ayi ofufe. 10 Onye Filistia ahu we si, Mu onwem atawo usoro-agma nile nke Israel uta ta; nyenum otu nwoke, ka ayi we lurita ogu. 11 Sol na Israel nile we

nu okwu nile ndia nke onye Filistia, ha we tua ujo, tua egwu nke-uku.

12 Ma Devid bu nwa onye Efrat ahu nke Bet-lehem-juda, nke aha-ya bu Jesi; o nwe-kwa-ra umu-ndikom asato: nwoke ahu aghowo kwa agadi n'etiti ndikom n'ubochi Sol. 13 Umu-ndikom ato nke Jesi ndi bu okenye we je soro Sol ibu agha: aha umu-ya ndikom ato ndi jere agha bu Elaiab okpara-ya, na Abinadab nke so ya, na Shama, bu nke-ato. 14 Ma Devid, ya onwe-ya bu odudu-nwa: ato ahu, bu okenye, we jeso Sol n'azu. 15 Ma Devid nejekuru Sol, nesi kwa n'ebe Sol no laghachi, izu igwe ewu na aturu nna-ya na Bet-lehem. 16 Onye Filistia ahu nabiaru kwa nso n'isi-ututu na n'anyasi, we guzo onwe-ya ogo abali abua.

17 Jesi we si Devid nwa-ya, Biko, wegara umu-nne-gi otu ephah nke oka nka anara n'oku, na oke achicha iri ndia, buru ha ba oso je n'omuma-ulo-ikwu jekuru umu-nne-gi; 18 buga-kwa-ra onye-isi usu nu ndikom na ogo ise nke ha cheese iri ndia, lekota kwa umu-nne-gi ma ha no n'udo, nara kwa ihe-mbeha. 19 Ma Sol, na ndi ahu, na ndikom nile nke Israel, no na ndagwurugwu Ila, nebuso ndi Filistia agha. 20 Devid we bilie n'isi-ututu, rapu igwe ewu na aturu ahu n'aka onye nedebe aturu, o we buru, je, dika Jesi nyere ya iwu: o we biarue ebe anedebe ubo-ala, mbe usu-ndi-agma ndi napukuru usoro-agma neta nkpu n'agma. 21 Israel na ndi Filistia we do onwe-ha n'usoro-agma izute usoro-agma. 22 Devid we zitu ihe nile o bu rapu n'aka onye nedebe ihe, o we babu n'usoro-agma, bia, jua umu-nne-ya ajuju bayere udo-ha. 23 Ma mbe ya na ha nekwa okwu, le, onye-nputa-obo-agma ahu nesi n'usoro-agma ndi Filistia rigota, bu onye Filistia ahu, Golaiat bu aha-ya, sitere na Gat, o we kwue dika okwu ndia si di: Devid we nu ha. 24 Ndikom nile nke Israel, mbe ha huru nwoke ahu, ha we hapu n'iru ya, tua egwu nke-uku. 25 Ndikom Israel we si, Unu ahuwo nwoke a nke narigota? n'ihu na o bu ita Israel uta ka o narigota: o geru kwa, na nwoke nke netibu ya, eze gewere aku uku me ka o buru ogaranya, o genye kwa ya nwa-ya nwayi, me ka ulo nna-ya nwere onwe-ya n'Israel. 26 Devid we

gwa ndikoin ndi ya na ha neguzo okwu, si, Gini ka agemere nwoke nke getibu onye Filistia nka, wezuga ihe-ita-uta n'aru Israel? n'ihu na onye bu onye Filistia nka nke anebigh ugu, na o gata usoro-agma nile nke Chineke di ndu uta? 27 Ndi Israel we gwa ya okwu dika okwu a si di, si, Otú a ka agemere nwoke nke getibu ya. 28 Elaiab, bu nwa-nne-ya nke-okenye, we nu mbe o naga ndikom ahu okwu; iwe Elaiab we di oku megide Devid, o si, N'ihu gini kwa ka i ridataworo? o bu kwa n'aka onye ka i rapuru aturu ole-na-ole ahu n'ozara? mu onwem mara nganga-gi, na ihe ogo nke obi-gi; n'ihu na o bu ihu agha ka i ridataworo. 29 Devid we si, Gini ka m'meworo ubu a? o bugh okwu efu, bu ihe a m'nekwa? 30 O we si n'akuku ya chigharia, che onye ozo iru, kwue dika okwu a si di: ndi Israel we zaghachi ya okwu dika okwu mbu si di. 31 Ewe nu okwu nke Devid kwuru, ha we gosi ha n'iru Sol, o we nara ya. 32 Devid we si Sol, Ka obi madu o bula ghara ifepu n'ihu ya; oru-gi gece luso onye Filistia nka ogu. 33 Sol we si Devid, I pugh ijekuru onye Filistia nka iluso ya ogu: n'ihu na nwata ka i bu, ma ya onwe-ya bu nwoke agha site na mbe o di na nwata. 34 Devid we si Sol, Onye nazuru nna-ya igwe ewu na aturu ka oru-gi buworo; odum we bia, ya na bear, we bupu nwa-aturu n'igwe aturu, 35 m'we pua so ya n'azu, tibue ya, naputa nwa-aturu ahu n'onu-ya: o we bilie imegidem, m'we jide ya n'ozaya, tibue ya, me ka o nwua. 36 Oru-gi tibu ma odum ahu ma bear ahu: onye Filistia nka anebigh ugu gadi kwa ka otu nime ha, n'ihu na o bu usoro-agma nile nke Chineke di ndu ka o taworo uta. 37 Devid we si, Jehova nke naputaram n'aka odum, na n'aka bear, Ya onwe-ya ganaputam n'aka onye Filistia nka. Sol we si Devid, Je, Jehova ganoye-kwa-ra gi. 38 Sol we yikwasi Devid uwe-nwuda-ya, kpukwasi okpu-agma ola n'isi-ya, yikwasi ya uwe-agma. 39 Devid we kekwasu mma-agma-ya n'uwe-nwuda-ya, we jisie ike ije; n'ihu na o nwagh ya. Devid we si Sol, Apughm iwere ihe ndia je; n'ihu na anwaghm ha. Devid we yipu ha n'aru ya. 40 O were nkpa-n'aka-ya n'aka-ya, roputara onwe-ya

nkume ise kworor murumuru na miri-iyi, tiye ha n'ihe ndi-ozuzu-aturu nke o nwere, bu n'akpa-ya; ebè-ya di kwa n'aka-ya: o we biarue nso onye Filistia ahu. 41 Onye Filistia ahu we bia, o nābia nēru kwa nso Devid; nwoke ahu nke nēbu ota-ya nēje kwa n'iru ya. 42 Onye Filistia ahu we legide anya buruburu, hu Devid, we lelia ya anya: n'ih na o bu nwata, nācha kwa obara-ōbara, ma kwa nma ile anya. 43 Onye Filistia ahu we si Devid, O bu nkita ka m'bu, na gi onwe-gi nēwere nkpa-n'aka biakutem? Onye Filistia ahu we were chi-ya nile kōcha Devid. 44 Onye Filistia ahu we si Devid, Biakutem, ka m'were kwa anu-arugi nye anu-ufe nke elu-igwe na anumanu nke oha. 45 Devid we si onye Filistia ahu, Gi onwe-gi nēwere mma-agma, were kwa ube, were kwa nkpunkpu ube, biakutem: ma mu onwem nēwere aha Jehova nke usu nile nke ndi-agma biakute gi, bu Chineke nke usoro-agma nile nke Israel, Onye i taworo uta. 46 Ubōchi ta ka Jehova gēmechibido gi nye n'akam; m'gētibu kwa gi, wezuga isi-gi n'aru gi; m'gēwere kwa ozu ndi omuma-ulo-ikwū ndi Filistia nye anu-ufe nke elu-igwe, nye kwa anu-ōhia nke uwa ta; ka uwa nile we mara na Chineke diri Israel: 47 ya na ka nkpokota nka nile we mara na o bugh mma-agma na ube ka Jehova ji azoputa: n'ih na Jehova nwe agha nka, O gēnye kwa unu n'aka-ayi. 48 O rue, mbe onye Filistia ahu biliri, bia rue nso izute Devid, na Devid mere ngwa, ha osos ijekuru usoro-agma izute onye Filistia ahu. 49 Devid we setia aka-ya tiye n'akpa-ya, weputa otu nkume nime ya, ma ya, mata onye Filistia ahu n'egedege-iru-ya; nkume ahu we bamie n'egedege-iru-ya, o we da kpue iru-ya n'ala. 50 Devid we were ebè, were kwa nkume, ka onye Filistia n'ike, o we tibe onye Filistia ahu, me ka o nwua; ma mma-agma adigh n'aka Devid. 51 Devid we ha osos, guzo n'elu onye Filistia ahu, were mma-agma-ya, miputa ya n'obō-ya, me ka o nwua, o were ya bipu isi-ya. Ndi Filistia we hu na dikeha anwuwo, ha we halaga. 52 Ndikom Israel na Juda we bilie, tie nkpu, chua ndi Filistia, rue ebe i nābā Gai, ru kwa

onu-uzo-ama Ekron. Ndi Filistia ndi emeruru aru we da n'uzo Shaaraim, we rue Gat, ru kwa Ekron. 53 Umu Israel we si n'ichusi ndi Filistia ike lata, ha we kwakoror omuma-ulo-ikwū nile ha. 54 Devid we būru isi onye Filistia ahu, bubata ya na Jerusalem; ma o toboror ihe-agma-ya n'ulo-ikwū-ya.

55 Ma mbe Sol huru Devid ka o nāpu izute onye Filistia ahu, o siri Abnea, bu onye-isi usu-ndi-agma-ya, Abnea, nwā onye ka nwa-okoro nka bu? Abnea we si, Nkpuru-obi-gi nādi ndu, eze, amaghm. 56 Eze we si, Gi onwe-gi juta onye nwata-okorobia ahu bu nwa-ya. 57 Ma mbe Devid si na ntibu onye Filistia ahu lata, Abnea kuru ya, me ka o bata n'iru Sol, isi onye Filistia ahu di kwa n'aka-ya. 58 Sol we si ya, Nwā onye ka i bu, gi nwa-okorobia? Devid we si, Nwa oru-gi, bu Jesi, bu onye

18 Bet-lehem, ka m'bu. 1 O rue, mbe o gwabiri Sol okwu, na ekekotara nkpuru-obi Jonatan na nkpuru-obi Devid, Jonatan we hu ya n'anya dika nkpuru-obi-ya. 2 Sol we nara ya n'ubochi ahu, o kwegh kwa ka o laghachi n'ulo nna-ya. 3 Jonatan na Devid we ha ndu, n'ih na o huru ya n'anya dika nkpuru-obi-ya. 4 Jonatan we yipu uwe-nwuda nke di n'aru ya, nye ya Devid, na uwe-ya nile, obunā rue mma-agma-ya, ru kwa uta-ya, ru kwa ihe-ike-n'ukwū-ya. 5 Devid we nāpu je ebe o bula Sol nēziga ya, o nwe-kwa-ra uche: Sol we do ya onye-isi ndikom agha, o we di nma n'anya ndi Israel nile, di kwa nma n'anya ndi-oru Sol.

6 O rue mbe ha nābia, mbe Devid si na ntibu onye Filistia ahu lata, na ndinyom siri n'obodo nile nke Israel puta, ibu abū na ite egwū, izute Sol, chiri egwū-otiti, were kwa onu, chiri kwa ubo eji akwara atō kwe. 7 Ndinyom we zarita onwe-ha, bu ndi nēgwuri egwū, si,

Sol etibuwo ndi-iro-ya, nnū ndikom abua na ogu iri, nnū ndikom abua na ogu iri,

Devid kwa ndi-iro-ya, orū nnū ndikom na nnū ise, orū nnū ndikom na nnū ise.

8 Iwe Sol we di oku nke-uku, okwu a jō-kwa-ra njō n'anya-ya; o si, Ha enyewo Devid orū nnū na nnū ise, orū nnū na

nnù ise, ma ọ bu mu ka ha nyeworo nání nnù abua na ọgu iri, nnù abua na ọgu iri: ma nke fọduru inye ya bu nání ala-eze. 9 Sọl we nèle Devid anya ọjọ site n'ubọchi ahu ga n'iru.

10 O rue, n'echi-ya, na mọ ọjọ nke Chineke dakwasiri Sọl n'ike, ọ we bụ amuma n'etiti ulo: Devid nēwere kwa aka-ya kpọ ubọ, dika ọ nēme kwa-ubọchi: ma ube di n'aka Sọl. 11 Sọl we tua ube ahu; ọ si, M'gātugide Devid ọbuná na m̀bidi. Devid we chigharia onwe-ya si n'iru ya pua ubò abua. 12 Sọl we nātu egwu Devid, n'ihí na Jehova nọyere ya, ma O siri n'ebe Sọl nọ wezuga Onwe-ya. 13 Sọl we si n'ebe ọ nọ wezuga ya, do ya ka ọ buru ya onye-isi nnù ndikom abua na ọgu iri; ọ we nāpu nābata kwa n'iru ndi Israel. 14 Devid we nēnwe uche n'uzọ-ya nile; Jehova nọye-kwa-ra ya. 15 Sọl we hu na nwoke ahu bu onye nēnwe uche nke-uku, ọ we tua ujọ ya. 16 Ma Israel nile na Juda nile nāhu Devid n'anya; n'ihí na ya onwe-ya nāpu nābata kwa n'iru ha.

17 Sọl we si Devid, Le, adam, bú Mirab, ya ka m'gēnye gi na nwunye: nání burum dinkpà, bú kwa agha nile nke Jehova. N'ihí na Sọl siri, Ka akam ghara idi n'aru ya, kama ka aka ndi Filistia di n'aru ya. 18 Devid we si Sọl, Ònye ka m'bu, gini bu kwa ndum, ma-ọbu aḅuru nnam n'Israel, na m'gāburu eze di nwa-ya? 19 O rue, na m̀be agēwere Mirab nwa Sọl nye Devid, na nwayi ahu ka enyere Adriel, bú onye Mehola, na nwunye. 20 Ma Maikal, bú nwa-nwayi Sọl, huru Devid n'anya: ha we gosi Sọl, ihe ahu ziri ezi n'anya-ya. 21 Sọl we si, M'gēnye ya ya, ka ọ we ghorọ ya ọnyà, ka aka ndi Filistia we di n'aru ya. Sọl we si Devid, Nke ubò abua ka I gāburum di nwam ta. 22 Sọl we nye ndi-orù-ya iwu, si, Gwanu Devid okwu na nzuzo, si, Le, ihe-gi nātọ eze utọ, ndi-orù-ya nile hu-kwa-ra gi n'anya: ma uḅu a buru di nwa eze. 23 Ndi-orù Sọl we kwue okwu ndia na nti Devid. Devid we si, Ọ bu ihe di nfe n'anya-unu ibu di nwa eze, ebe mu onwem bu ọḅeye na onye anākḅogh ihe? 24 Ndi-orù Sọl we gosi ya, si, Dika okwu ndia si di ka Devid kwuru. 25 Sọl we si, Otù a

ka unu gāsi Devid, Ọ digh ego-ilu-nwunye gātọ eze utọ, kama ọgu api ise nke ndi Filistia, ka ọ we boro onwe-ya ọbò n'aru ndi-iro eze. Ma Sọl chere ime ka Devid da ada n'aka ndi Filistia. 26 Ndi-orù-ya we gosi Devid okwu ndia, ma ihe ahu ziri ezi n'anya Devid, bú ka ọ buru di nwa eze. Ma ubọchi nile akēzugh; 27 Devid we bilie, je, ya onwe-ya na ndikom-ya, ọ we tiḅue ọgu ndikom iri n'etiti ndi Filistia; Devid we chita api-ha, ha we nye ha eze n'ọnu-ọgugu zuru ezu, ka ọ we buru di nwa eze. Sọl we nye ya Maikal nwa-ya na nwunye. 28 Sọl we hu mara kwa na Jehova nọyere Devid; Maikal nwa Sọl hu-kwa-ra ya n'anya. 29 Sọl we nātu egwu Devid kari; Sọl we buru onye-iro Devid ubọchi-ya nile.

30 Ndi-isi ndi Filistia we puta: o rue, m̀be ọ bula ha nāputa, na Devid nwere uche kari ndi-orù nile nke Sọl; aha-ya we di oké ọnu-ahia nke-uku.

19 1 Sọl we gwa Jonatan nwa-ya na ndi-orù-ya nile okwu, ka ha me ka Devid nwua. 2 Ma ihe Devid toro Jonatan nwa Sọl utọ nke-uku. Jonatan we gosi Devid, si, Sọl, bú nnam, nāchọ ime ka i nwua: ma uḅu a, biko, lezie onwe-gi anya n'ututu, nọdu n'ebe di nzuzo, zo onwe-gi: 3 ma mu onwem gāpu, guzo n'akuku nnam n'ohia ebe gi onwe-gi nọ, mu onwem gāgwa kwa nnam okwu bayere gi; ma m'hu ihe ọ bula, m'gēgosi kwa gi. 4 Jonatan we gwa Sọl nna-ya okwu di nma bayere Devid, si ya, Ka eze ghara imehie megide orù-ya, bú Devid; n'ihí na ọ mehiegh megide gi, na n'ihí na omume-ya nile adiwo nma nke-uku n'ebe i nọ: 5 n'ihí na o tiyere ndu-ya n'otbu-akaya, tiḅue onye Filistia ahu, Jehova we zoputa nzoputa uku bayere Israel nile: i huru ya anya, we n̄uria ọnu: n'ihí gini kwa ka i gēmehie megide ọbara nēmegh ihe ọjọ, ime ka Devid nwua n'efu? 6 Sọl we ge nti olu Jonatan: Sọl we nua iyi, si, Jehova nādi ndu, agagh-eme ka ọ nwua ma-ọli. 7 Jonatan we kpọ Devid, Jonatan we gosi ya ihe ndia nile. Jonatan we me ka Devid biakute Sọl, ọ we nọ n'iru ya, dika na m̀be gara aga.

8 Agha we di kwa ọzọ: Devid we pua, buso ndi Filistia agha, tiḅue ha ntiḅu uku; ha we ḅapu n'iru ya. 9 Mọ ọjọ

nke Jehova we di n'aru Sọl, ma ya onwe-ya nānọdu n'ulo-ya, ube-ya di kwa n'aka-ya; Devid we were aka-ya nākpọ ubọ. 10 Sọl we chọ iwere ube ahu tugide Devid ọbuná na m̀bidi; ma ọ repuru n'iru Sọl, ọ we tugide ube ahu na m̀bidi: Devid we ọalaga, wepuga onwe-ya n'abali ahu. 11 Sọl we ziga ndi-ozí n'ulo Devid, iche ya nche, na ime ka ọ nwua n'ututu: Maikal, bú nwunye-ya, we gosi Devid, si, Ọ buru na i zọputagh ndu-gi abali a, agēme ka gi onwe-gi nwua echi. 12 Maikal we weda Devid site na window: ọ we je, ọalaga, wepuga onwe-ya. 13 Maikal we were terafim-ya, tọbọ ya n'ihe-ndina-ya, tiye ákwá-ọbụbọ eji aji ewu me n'okpuru isi-ya, were ákwá-nbókwasí kpuchie ya. 14 Sọl we ziga ndi-ozí iwere Devid, ma Maikal sirí, Aru adigh ya ike. 15 Sọl we ziga ndi-ozí ahu ihu Devid, si, Bugotaram ya n'ihe-ndina-ya, ka m'we me ka ọ nwua. 16 Ndi-ozí ahu we bata, ma, le, terafim ahu di n'ihe-ndina, ákwá-ọbụbọ nke eji aji ewu me di kwa n'okpuru isi-ya. 17 Sọl we si Maikal, N'ihí gini ka i ghọbuworom otù a, we zilaga onye-irom, ọ we wepuga onwe-ya? Maikal we si Sọl, Ya onwe-ya sirim, Zilagam: n'ihí gini ka m'gēme ka i nwua?

18 Ma Devid ọalagara, wepuga onwe-ya, biakute Samuel rue Rema, gosi ya ihe nile Sọl mere ya. Ọ we je, ya onwe-ya na Samuel, ha we birí na Naiot. 19 Ewe gosi Sọl, si, Le, Devid nọ na Naiot nime Rema. 20 Sọl we ziga ndi-ozí iwere Devid: ha we hu nzukọ ndi-amuma ahu ka ha nēbu amuma, ha hu kwa Samuel ka o nēguzo, dika onye-isi-ha: Mọ nke Chineke we dikwasí ndi-ozí Sọl, ha onwe-ha we bú kwa amuma. 21 Ha we gosi Sọl, ọ we ziga ndi-ozí ọzọ, ha onwe-ha we bú kwa amuma. Sọl we ziga kwa ndi-ozí ọzọ nke ubò atọ, ha onwe-ha we bú kwa amuma. 22 Ya onwe-ya we je kwa Rema, biarue olùlùmiri uku nke di na Seku: ọ jua, si, Òle ebe Samuel na Devid nọ? Otù onye we si, Le, ha nọ na Naiot nime Rema. 23 Ọ we je n'ebe ahu, rue Naiot nime Rema: Mọ nke Chineke we dikwasí kwa ya, ọ we nēje, we bue amuma, rue m̀be ọ batara Naiot nime Rema. 24 Ya onwe-ya we yipu kwa uwe-ya nile, ya onwe-ya we bú kwa amuma n'iru

Samuel, da n'ala ọara ọtọ ubọchi ahu nile na abali-ya nile. N'ihí ya ka ha nāsi, Sọl, ọ di kwa n'etiti ndi-amuma?

20 1 Devid we si na Naiot nime Rema ọalaga, ọ bia kwue n'iru Jonatan, si, Gini ka m'meworo? gini bu ajo omumem? gini bu kwa nmehiem n'iru nna-gi, na ọ nāchọ ndum? 2 Ọ si ya, Ya buru ihe-árú; i gagh-anwu: le, nnam adigh-eme ihe uku ma-ọbu ihe ntà, ma ọ buru na o kpughepugh ntim ka m'nu ya: gini me-kwa-ra nnam ji zonarim ihe a? ọ bugh otù a. 3 Devid we nua iyi ọzọ, si, Nna-gi amawo nke-oma na ahutawom amara n'iru gi; ọ we si, Ka Jonatan ghara ima nka, ka ọ we ghara iwuta ya: ma otù ọ di, Jehova nādi ndu, nkpuru-obi-gi nādi kwa ndu, nānī ihe ra ka otù nzọ-ukwu di n'abata mu na ọnwu. 4 Jonatan we si Devid, Gini ka nkpuru-obi-gi nāsi? m'gēme-kwa-ra gi ya. 5 Devid we si Jonatan, Le, ọnwa ọhu gāpu echi, mu onwem aghagh kwa iso eze nọdu n'iri ihe: ma zilagam, ka m'we zo onwem n'ohia rue anyasi nwa-nne-echi. 6 Ọ buru na nna-gi ele anyam ma-ọli, i gāsi kwa, Devid riosirim ike ka m'rapu ya ka ọ ọa ọsọ je Bet-lehem, bú obodo-ya: n'ihí na àjà arọ diri aburu-ya nile n'ebe ahu. 7 Ọ buru na ọ si otù a, Ọ di nma; udo gādiri orù-gi: ma ọ buru na iwe-ya di ọku nke-uku, mara na o zubesiri ihe ọjọ a ike. 8 Ma i gēmere orù-gi ebere; n'ihí na i mere ka orù-gi soro gi ba n'ọbụbọ-ndu Jehova: ma ọ buru na ajo omume di nimem, gi onwe-gi me ka m'nwua; ma n'ihí gini kwa ka i gēme ka m'bakuru nna-gi? 9 Jonatan we si, Ya buru gi ihe-árú: n'ihí na ọ buru na amaram n'ezie na nnam zubesiri ike ka ihe ọjọ a biakwasí gi, m'gagh-egosi kwa gi ya? 10 Devid we si Jonatan, Onye gēgosim? ma-ọbu gini gēme ma ọ buru na nna-gi aza gi okwu ike? 11 Jonatan we si Devid, Bia, ka ayi pua je n'ohia. Ha abua we pua je n'ohia.

12 Jonatan we si Devid, Jehova, bú Chineke Israel, Ya buru onye-àmá; m̀be m'gēnyochata obi nnam dika m̀be a echi, ma-ọbu nwa-nne-echi, ma, le, ọ di nma n'ebe Devid nọ, m'gagh-ezite-kwa-ra gi ozi, we kpughepu nti-gi ka i nu ya? 13 Jehova me Jonatan otù a, me kwa ya ihe ọzọ otù a, m̀be ọ di nnam nma ime

gi ihe ojọ a, ma m'kpughepugh nti-gi ka i nu ya, we zilaga gi, ka i we la n'udo: Jehova nọye-kwa-ra gi, dika Ọ nọyeworo nnam. 14 Ma ọ bugh nani mbe m'no na ndu ka i gēmerem ebere nke Jehova, ka m'we ghara inwu: 15 kama i gaghebipụ kwa ebere-gi n'ulom rue mbe ebigh-ebi: i gaghebipụ kwa ya mbe Jehova bipuworu ndi-iro Devid, nwoke ọ bula n'elu uwa. 16 Jonatan na ulo Devid we ọ na ndu, si, Jehova gājuta ya n'aka ndi-iro Devid. 17 Jonatan we me kwa ka Devid nua iyi ọzọ, n'ihia na ọ huru ya n'anya: n'ihia na dika ọ huru nkpuru-obi nke onwe-ya n'anya, otu a ka ọ huru Devid n'anya. 18 Jonatan we si ya, Echi ka onwa ọhu gāpu: agēle kwa anya gi, n'ihia na agēle anya onodu-gi nke toboro n'efu. 19 Ma mbe i nodusiri ubochi atọ i garida ọsọsọ, ba n'ebe ahu, bu ebe izoro onwe-gi n'ubochi ihe ahu emere, i ganodu kwa n'akuku nkume Ezel. 20 Mu onwem gaba kwa akụ atọ n'akuku-ya, dika agasi na abaram ihe m'dotara. 21 Ma, le, m'gēziga nwa-okorom, si, Je, chota akụ nile. Ọ buru na asim nwa-okoro ahu ma-oli, Le, akụ di n'akuku azu gi: chiri ha bia; n'ihia na udo diri gi, okwu adigh kwa, Jehova nadi ndu. 22 Ma ọ buru na asim nwata-okorobia ahu otu a, Le, akụ di n'akuku iru gi: la; n'ihia na Jehova ezilagawo gi. 23 Ma okwu ahu nke mu na gi kwuworo, le, Jehova no n'etiti mu na gi rue mbe ebigh-ebi.

24 Devid we zo onwe-ya n'ohia: ubochi onwa ọhu we rue, eze we nodu na nri iri ihe. 25 Eze we nokwasi n'onodu-ya, dika ọ neme ubo ubo, bu n'onodu di n'akuku mbidi; Jonatan we bilie, Abnea we nodu n'akuku Sol: ma elere anya onodu Devid nke toboro n'efu. 26 Ma Sol ekwugh ihe ọ bula n'ubochi ahu: n'ihia na ọ siri, Ihe ndaba ka ọ bu; onye nadigh ọcha ka ọ bu; n'ezie ọ digh ọcha. 27 O rue n'echi nke onwa ọhu, nke bu ubochi nke-abua, na elere anya onodu Devid nke toboro n'efu: Sol we si Jonatan nwa-ya, Gini mere nwa Jesi abatagh iri nri ma nyahuru ma ta? 28 Jonatan we za Sol, si, Devid riosirim ike ka m'rapu ya ka ọ je na Bet-lehem: 29 ọ si, Biko, zilagam; n'ihia na aja aburu-ayi ka ayi nwere n'obodo; ya onwe-ya enyewom

iwu, bu nwa-nnem, ije: ma ubu a, ọ buru na ahutawom amara n'iru gi, biko, ka m'wepuga onwem, we hu umu-nnem. N'ihia ya ọ biagh na table eze. 30 Iwe Sol we di ọku megide Jonatan, ọ si ya, Gi nwa nke nwayi bagoro abago nke nanupu kwa isi, amagh na gi onwe-gi naroputa nwa Jesi ibu ihe-ihere-gi na ibu ihe-ihere ọto nne-gi? 31 N'ihia na ubochi nile nwa Jesi di ndu n'elu ala, agagh-eme ka gi onwe-gi ma-ọbu alaeze-gi guzosie ike. Ma ubu a ziga kutaram ya, n'ihia na onye kwesiri onwu ka ọ bu. 32 Jonatan we za Sol nna-ya, si ya, N'ihia gini ka ageme ka ọ nwua? Gini ka ọ meworo? 33 Sol we tua ya ube-ya itubu ya: Jonatan we mara na nna-ya zubesiri ihe ahu ike, bu ime ka Devid nwua. 34 Jonatan we si na table bilie n'uwe di ọku, o righ kwa nri n'ubochi nke-abua nke onwa ahu: n'ihia na o wutara ya n'ihia Devid, n'ihia na nna-ya mere ya ihe-ihere.

35 O rue, n'ututu, na Jonatan puru je n'ohia na mbe ya na Devid kara aka, otu nwatakiri-nwoke so kwa ya. 36 Ọ si nwa-okoro-ya, Ba ọsọ, biko chota akụ nile nke mu onwem naba. Mbe nwa-okoro ahu naba ọsọ, ya onwe-ya we ọ akụ, me ka ọ gabiga ya. 37 Nwa-okoro ahu we biarue ebe akụ ahu di, bu nke Jonatan bara, Jonatan we kpọ oku n'azu nwa-okoro ahu, si, Akụ ahu, ọ dighi n'akuku iru gi? 38 Jonatan we kpọ oku n'azu nwa-okoro ahu, si, Me ngwa, je ọsọsọ, eguzola. Nwa-okoro Jonatan we chikota akụ, biakute onye-nwe-ya. 39 Ma nwa-okoro ahu amagh ihe ọ bula: nani Jonatan na Devid mara okwu ahu. 40 Jonatan we nye nwa-okoro ọ nwere ihe-ya, si ya, La, chiri ha ba n'obodo. 41 Mbe nwa-okoro ahu basiri n'obodo, Devid we si n'akuku Negeb bilie, da kpue iru-ya n'ala, kpọ isi ala ubo atọ: ha we suturita onwe-ha onu, kwaritara onwe-ha akwa, rue mbe Devid kwakariri akwa. 42 Jonatan we si Devid, La n'udo, n'ihia na ayi anuwo iyi, ayi abua, n'aha Jehova, si, Jehova ganọ n'etiti mu na gi, na n'etiti nkpurum na nkpuru-gi, rue mbe ebigh-ebi. Ọ we bilie, la: Jonatan we ba n'obodo.

21 I Devid we biarue Nob biakute Ahimelek, bu onye-nchu-aja: Ahimelek we ma jijiji izute Devid. si ya.

Gini mere nání gi onwe-gi biara, ma ọ digh nwoke gi na ya yikọrọ? 2 Devid we si Ahimelek, bú onye-nchu-aja, Eze enyewom ihe n'iwu, sim, Ka nwoke ọ bula ghara ima ihe ọ bula bayere ihe ahu nke mu onwem nēziga gi ozi-ya, na nke m'nyeworo gi n'iwu: emewokwam ka umu-okorọbiam mara na ha gēje n'ebe di otú a otú a. 3 Ma uḅu a gini di n'okpuru aka-gi? nyem oḅe achicha ise n'aka, ma-ọbu ihe agāchọta. 4 Onye-nchu-aja ahu we za Devid, si, Ọ digh achicha anēdogh nsọ di n'okpuru akam, ma achicha nsọ di; nání ọ buru na umu-okorọbia ahu edebewo onwe-ha ghara imetu nwayi aru. 5 Devid we za onye-nchu-aja, si ya, N'ezie, ọ buru na eḅochiwo ndinyom n'imetu ayi aru, dika na mḅe gara aga mḅe m'nāputa, ihe umu-okorọbia we di nsọ, ma nke ahu bu ije nke anēdogh nsọ; ihe-ha gēsi kwa aña ghara idi nsọ kari ta? 6 Onye-nchu-aja we nye ya achicha nsọ: n'ih na ọ digh achicha di n'ebe ahu ma-ọbugh achicha nke iru Chineke, nke anēwezuga n'iru Jehova, idọba achicha di ọku n'elu table n'ubọchi ewepuru ya. 7 Ma otú nwoke n'etiti ndi-orù Sọl nọ n'ebe ahu n'ubọchi ahu, onye anēḅochi ka ọ ghara ipu n'iru Jehova; aha-ya bu Doeg, onye Edom, onye kachasi ike n'etiti ndi-ọzüzü anu-ulo ndi Sọl nwere. 8 Devid we si Ahimelek, Ọ digh kwa ube ma-ọbu mma-agma di n'ebe a n'okpuru aka-gi? n'ih na ewetaghm ma mma-agma ma ihe-agma, n'ih na okwu a nke eze bu ihe di ọku ọku. 9 Onye-nchu-aja we si, Mma-agma Gọlaiat, bú onye Filistia, onye i tiḅuru na ndagwurugwu Ila, le, nke ahu di, afuchiworo ya n'ákwá n'azu ephod: ọ buru na i gēwere nke ahu, were ya: n'ih na ọ digh ọzọ di n'ebe a ma-ọbugh ya. Devid we si, Ọ digh nke di ka ya; nyem ya.

10 Devid we bilie, ḅapu n'ubọchi ahu n'iru Sọl, bakuru Ekish, bú eze Gat. 11 Ndi-orù Ekish we si ya, Ọ bugh Devid, bú eze ala ahu, bu nka? ọ bugh ihe bayere nwoke a ka ha zaritara onwe-ha n'ite-egwú, si,

Sọl etiḅuwo ndi-iro-ya, nnù ndikom abua na ọgu iri, nnù ndikom abua na ọgu iri,

Devid kwa ndi-iro-ya. orú nnù ndikom na nnù ise, orú nnù ndikom na nnù ise?

12 Devid we tiye okwu ndia n'obi-ya, tua egwu Ekish, bú eze Gat, nke-uku.

13 Ọ we ḅanwe omume-ya n'anya-ha, me onwe-ya dika onye anya-ya nādigh nma n'aka-ha, ọ ka kwa akàrà n'ibo ọnu-uzọ-ama, nāgusisi kwa ọnu-miri-ya n'afu-ọnu-ya. 14 Ekish we si ndi-orù-ya, Le, unu nāhu nwoke a ka ọ nēme onwe-ya dika onye nāwi ara: n'ih gini ka unu mere ka ọ biakutem? 15 Ndi nke akam nāwi ara, hà kọrọm ukọ, na unu emewo ka nwoke a bata ime onwe-ya dika onye nāwi ara n'irum? Nwoke a, ọ gābata n'ulom?

22 1 Devid we si n'ebe ahu je, wepuga onwe-ya rue ọḅà Adulam: umu-nne-ya na ulo nna-ya nile we nu ya, ha we ridakuru ya n'ebe ahu. 2 Ha we chikọta onwe-ha n'ebe ọ nọ, bú nwoke ọ bula nke nọ na nkpaḅu, na nwoke ọ bula nke nwere onye ọ nara ego n'ọmuru-nwa, na nwoke ọ bula nkpuru-obi-ya di ilu; ọ we buru onye-isi-ha: ihe ra ka nnù ndikom we nọ n'aka-ya.

3 Devid we si n'ebe ahu je rue Mizpe Moab: ọ si eze Moab, Biko, ka nnam na nnem puta, nọ n'etiti unu, rue mḅe m'mara ihe Chineke gēmerem. 4 Ọ we duru ha bia n'iru eze Moab: ha we biri n'aka-ya ubọchi nile Devid nọ n'ebe ahu ewusiri ike. 5 Gad, bú onye-amuma, we si Devid, Anọdula n'ebe a ewusiri ike; je, bara onwe-gi n'ala Juda. Devid we je, ba n'oké ọhia Heret.

6 Sọl we nu na amatara ihe bayere Devid na ndikom ya na ha nọ: ma Sọl nānọdu na Gibeá, n'okpuru osisi tamarisk na Rema, ube-ya di kwa n'aka-ya, ndi-orù-ya nile nēguzo n'akuku ya. 7 Sọl we si ndi-orù-ya ndi nēguzo n'akuku ya, Biko, nurunu, unu ndi Benjamin; ọ bu kwa unu nile ka nwa Jesi gēnye ubi na ubi-vine, ọ bu unu nile ka o gēdo ndi-isi usu nnù ndikom abua na ọgu iri na ndi-isi usu ọgu ndikom ise? 8 na unu nile ekekọtawo onwe-unu imegidem, ọ digh kwa onye nēkpughepu ntim ka m'nu ya mḅe nwam na nwa Jesi ḅara ndu, ọ digh kwa onye nime unu o nēḅu nḅu n'obi n'ihim, ma-ọbu nke nēkpughepu ntim ka m'nu na nwam emewo ka orùm bilie imegidem,

iche anwu, dika ta. 9 Doeg onye Edom we za, (n'ihì na ya onwe-ya nēguzo n'akuku ndi-orù Sọl), si, Ahurum nwa Jesi ka ọ nābiaru Nob, biakute Ahimelek nwa Ahaitub. 10 Ọ we juara ya ase n'aka Jehova, nye ya ihe o gēri n'uzọ, nye kwa ya mma-agma Gọlaiat onye Filistia. 11 Eze we ziga ikpọ Ahimelek nwa Ahaitub, bú onye-nchu-aja, na ulò nna-ya nile, bú ndi-nchu-aja ndi nọ na Nob: ha we biakute eze, ha nile. 12 Sọl we si, Biko, nuru, gi nwa Ahaitub. Ọ we si, Lcm, onyenwem. 13 Sọl we si ya, N'ihì gini ka unu kekọtaworo onwe-unu imegidem, gi onwe-gi na nwa Jesi, n'inYE ya achicha na mma-agma, na n'ijuru ya ase n'aka Chineke, ka ọ we bilie imegidem, iche anwu, dika ta? 14 Ahimelek we za eze, si, Ọnye kwa n'etiti orù-gi nile di ka Devid? ọ bu onye kwesiri ntukwasi-obi, buru kwa di nwa eze, ọ wezugawo kwa onwe-ya ibà n'etiti ndi nānu okwu-gi, ọ di kwa nsọpuru n'ulo-gi. 15 Ọ bu ta ka m'malitere ijuru ya ase n'aka Chineke? ya burum ihe-árú: ka eze ghara ibo orù-ya ebubo ọ bula, ghara kwa ibo ulò nnam nile: n'ihì na orù-gi amagh ihe ọ bula n'ihe a nile, nke di ntà ma-ọbu nke di uku. 16 Eze we si, I ghagh inwu, Ahimelek, gi onwe-gi na ulò nna-gi nile. 17 Eze we si ndi-ọba-ọsọ ndi nēguzo n'akuku ya, Chigharianu, me ka ndi-nchu-aja Jehova nwua; n'ihì na aka-ha di kwa n'akuku Devid, na n'ihì na ha mara na onye nābapu ka ọ bu, ma ha ekpughepugh ntim ka m'nu ya. Ma ndi-orù eze ekwegh isetipu aka-ha idakwasi ndi-nchu-aja Jehova. 18 Eze we si Doeg, Gi onwe-gi chigharia, dakwasi ndi-nchu-aja. Doeg onye Edom we chigharia, ya onwe-ya we dakwasi ndi-nchu-aja, me ka ọgu ndikom anọ na ise nwua n'ubochi ahu, bú ndi nēyi ephod nke ákwà ọcha. 19 Ọ were kwa ọnu mma-agma tiḅue Nob, bú obodo ndi-nchu-aja, were ọnu mma-agma tiḅue ma nwoke ma nwayi, ma nwatakiri ma nwa nānu ara, na ehi na inyinya-ibu na aturu. 20 Ma otù nwanwoke nke Ahimelek nwa Ahaitub nwere, aha-ya bu Abaiata, wepugara onwe-ya, ọapu soro Devid. 21 Abaiata we gosi Devid na Sọl ẹbuwo ndi-nchu-aja Jehova. 22 Devid we si

Abaiata, Amaram n'ubochi ahu, mḅe Doeg, bú onye Edom, nọ n'ebe ahu, na ọ ghagh igosi Sọl: mu onwem akpatawo ọnwu nke madu nile nke ulò nna-gi. 23 Ka mu na gi nọdu, atula egwu; n'ihì na onye ahu nke nāchọ ndum nāchọ ndu-gi: n'ihì na ihe-ndebe ka i bu n'akam.

23 1 Ha we gosi Devid, si, Le, ndi Filistia nēbuso Keila agha, ndi ahu nāpunara ha ebe-nzọcha-ọka nile ha. 2 Devid we jua Jehova ase, si, M'gēje tiḅue ndi Filistia ndia? Jehova we si Devid, Je, tiḅue ndi Filistia, zọputa Keila. 3 Ndikom Devid we si ya, Le, ayi onwe-ayi nātu egwu n'ebe a nime Juda: ayi gēsi kwa ana ghara itu egwu kari mḅe ayi gēje Keila, rue usoro-agma nile nke ndi Filistia? 4 Devid we ju kwa Jehova ase ọzọ. Jehova we za ya. si, Bilie, rida rue Keila; n'ihì na Mu onwem nēnye ndi Filistia n'aka-gi, 5 Devid na ndikom-ya we jerue Keila, buso ndi Filistia agha, kpuru anu-ulo-ha, tiḅue ha ntiḅu uku. Devid we zọputa ndi bi na Keila.

6 O rue, mḅe Abaiata nwa Ahimelek ọakuru Devid rue Keila, na ọ chirì ephod n'aka-ya rida. 7 Ewe gosi Sọl na Devid abāwo na Keila. Sọl we si, Chineke ajuwo ya, rapu ya n'akam; n'ihì na emechibidowo ya nime, n'ibà n'obodo nwere ibo ọnu-uzọ-ama na nkporọ. 8 Sọl we me ka ndi Israel nile nuru na ha gēje agha, iridaru Keila, inochigide Devid na ndikom-ya n'agma. 9 Devid we mara na ọ bu ya ka Sọl nēcheputa ihe ọjọ megide; ọ we si Abaiata, bú onye-nchu-aja, Chita ephod nso. 10 Devid we si, Jehova, bú Chineke Israel, orù-Gi anuwo n'ezie na Sọl nāchọ ibiaru Keila, ibibi obodo a n'ihim. 11 Ndi-nwe Keila, hà gēmechibidom nye n'aka-ya? Sọl, ọ gāridata, dika orù-Gi nuworo? Jehova, bú Chineke Israel, biko, gosi orù-Gi. Jehova we si, Ọ gāridata. 12 Devid we si, Ndi-nwe Keila, hà gēmechibidom na ndikom nkem nye n'aka Sọl? Jehova we si, Hà gēmechibido gi nye. 13 Devid na ndikom-ya, ihe ra ka nnù ndikom na ọgu iri, we bilie, si na Keila pua, ha we nējehari ebe ha huru uzọ ijehari. Ewe gosi Sọl na Devid esiwo na Keila wepuga onwe-ya; ọ we ghara iputa.

14 Devid we nọdu n'ọzara n'ebe ewusiri ike, ọ we nọdu n'ugwu n'ọzara Zif. Sọl we nāchọ ya ubọchi nile, ma Chineke enyegh ya n'aka-ya. 15 Devid we hu na Sọl aputawo ichọ ndu-ya: ma Devid nọ n'ọzara Zif n'oké ọhia. 16 Jonatan nwa Sọl we bilie, jekuru Devid n'oké ọhia ahu, me ka aka-ya di ike nime Chineke. 17 Ọ si ya, Atula egwu: n'ihhi na aka nnam, bú Sọl, agagh-achọta gi; gi onwe-gi gābu kwa eze Israel, mu onwem gābu-kwa-ra gi onye nke-abua; ọzọ kwa, Sọl, bú nnam, mara nka. 18 Ha abua we ọa ndu n'iru Jehova: Devid we nọdu n'oké ọhia, ma Jonatan lara n'ulo-ya. 19 Ndi Zif we rigokuru Sọl rue Gibeaa, si, Devid, ọ zogh onwe-ya n'etiti ayi n'ebe ewusiri ike n'oké ọhia, n'ugwu ntà Hakila, nke di na Ndida nke ala ahu nke tọbọrọ n'efu? 20 Ma uọbu a, eze, dika agu nile nke nāgu nkpuru-obi-gi iridata si di, ridata; ọ diri ayi imechibido ya aye n'aka eze. 21 Sọl we si, Ndi ngọziri agọzi diri Jehova ka unu bu; n'ihhi na unu enwewo ọmiko n'arum. 22 Biko, lanu, dozi-kwa-nu ọzọ, mara hu kwa ọnọdu-ya ebe ukwu-ya di, na onye huworo ya n'ebe ahu: n'ihhi na agwawom na ya onwe-ya nāghọ aghughọ nke-uku. 23 Ma hunu, we mara ebe-izo-nzuzo nile ebe o nēzo onwe-ya, unu biaghachikutekwam mbe unu dozisiri onwe-unu, m'gēso kwa unu je: o gēru kwa, ọ buru na ọ nọ n'ala nka, na m'gāchọputa ya n'usu nnú ndikom Juda abua na ọgu iri nile. 24 Ha we bilie, jerue Zif n'iru Sọl: ma Devid na ndikom-ya di n'ọzara Maon, n'Araba, na Ndida nke ala ahu tọbọrọ n'efu. 25 Sọl na ndikom-ya we je ichọ ya. Ha we gosi Devid: ọ we rida rue nkume ahu di elu, nọdu n'ọzara Maon. Sọl we nu ya, chua Devid n'azu n'ọzara Maon. 26 Sọl we je n'otú akuku ugwu, Devid na ndikom-ya n'akuku nke-ọzọ nke ugwu ahu: Devid we zolie ọsọsọ ọbapu n'iru Sọl; ma Sọl na ndikom-ya nāba Devid na ndikom-ya buruburu inwude ha. 27 Ma onye-oz: biakutere Sọl, si, Me ngwa, lata; n'ihhi na ndi Filistia amadewo imegide ala-ayi. 28 Sọl we si n'ichu Devid n'azu laghachi, je izute ndi Filistia: n'ihhi ya ka ha kpọrọ ebe ahu Sela-hamahlekot.

29 Devid we si n'ebe ahu rigo, nọdu n'ebe ewusiri ike nke En-gedi.

24 1 O rue, mbe Sọl siri n'iso ndi Filistia lata, na egosiri ya, si, Le, Devid nọ n'ọzara En-gedi. 2 Sọl we chiri nnú ndikom asa na ọgu iri arọputara n'Israel nile, ọ je ichọ Devid na ndikom-ya n'elu oké nkume nke ewu-ọhia. 3 Ọ biarue ogige igwè ewu na aturu n'uzọ, ọbà di kwa n'ebe ahu; Sọl we ba ikpuchi ukwu-ya. Ma Devid na ndikom-ya nānọdu n'akuku ime ọbà ahu. 4 Ndikom Devid we si ya, Le, ubọchi nke Jehova siri gi, Le, Mu onwem nēnye onye-iro-gi n'aka-gi, i gēme kwa ya dika o si di nma n'anya-gi. Devid we bilie, were nzuzo bipu ọnu-ọnu uwe-nwuda nke Sọl nwere. 5 O rue, ka emesiri, na obi Devid tara ya uta, n'ihhi na o bipuru ọnu-ọnu uwe-nwuda Sọl nwere. 6 Ọ si ndikom-ya, Ya burum ihe-árú site na Jehova; m'gagh-eme onye-nwem, bú onye Jehova etere manu, ihe a ma-ọli, bú iseti akam megide ya, n'ihhi na onye Jehova etere manu ka ọ bu. 7 Devid we were okwu ndia ọochie ndikom-ya, ọ kwegh kwa ka ha bilie imegide Sọl. Sọl we si n'ọbà ahu bilie, je ije-ya. 8 Devid we bilie ka emesiri, si n'ọbà ahu pua, kpọ okú n'azu Sọl, si, Onye-nwem eze. Sọl we legide anya n'azu-ya, Devid we rube iru-ya n'ala, kpọ isi ala. 9 Devid we si Sọl, N'ihhi gini ka i nēge nti okwu madu, si, Le, Devid nāchọ imejọ gi? 10 Le, ubọchi ta ka anya-gi abua huworo otú Jehova nyere gi n'akam ta n'ọbà: ewe si ka m'bue gi: ma anyam mere gi ebere; m'we si, M'gagh-eseti akam megide onye-nwem, n'ihhi na onye Jehova etere manu ka ọ bu. 11 Ma, nnam, le, e, le ọnu-ọnu uwe-nwuda-gi n'akam: n'ihhi na nime nbipu m'bipuru ọnu-ọnu uwe-nwuda-gi, ma ebughm i, gi mara hu kwa na ọ digh ihe ọjọ ma-ọbu njehie di n'akam, emehieghkwam megide gi; ma gi onwe-gi nāchu ntà nkpuru-obim iwere ya. 12 Jehova kpe ikpe n'etiti mu na gi, Jehova bọ-kwa-ram ọbọ n'aru gi: ma akam agagh-adi n'aru gi. 13 Dika ilu ndi mbe mbu nāsi, Na ndi nēmebi iwu ka nmebi-iwu si aputa: ma akam agagh-adi n'aru gi. 14 Ọnye ka eze Israel putaworo iso n'azu? ọnye ka i

nāchu n'azu? ọ bu n'azu nkita nwuru anwu, n'azu otu igwu. 15 Ma Jehova buru onye-ikpe, kpe ikpe n'etiti mu na gi, Ya hu kwa, kpe onum n'ikpe, kpeputam n'aka-gi. 16 O rue, mbe Devid gwabiri Sọl okwu ndia, na Sọl siri, Ọ bu olu-gi, bú nka, nwam Devid? Sọl we welie olu-ya, kwa ákwá. 17 Ọ si Devid, Onye ezi omume ka i bu karim: n'ihí na gi onwe-gi emewom ezi ihe, ma mu onwem emewo gi ihe ọjọ. 18 Gi onwe-gi egosiwo ta na i mewo ezi ihe n'ebe m'no: n'ihí na mbe Jehova mechibidorom nye n'aka-gi, i bughm. 19 Ma nibe madu gächota onye-iro-ya, ọ gēzilaga kwa ya n'ezí uzọ? Jehova kwughachi kwa gi ezi ihe n'ọndu ihe a i neworom ta. 20 Ma ubu a, le, amawom na i ghagh ibu eze, na ageme kwa ka ala-eze Israel guzosie ike n'aka-gi. 21 Ma ubu a were Jehova nuaram iyi, na i gagh-ebipu nkpurum gānọchim n'azu, na i gagh-ekpochapu aham n'ulo nnam. 22 Devid we nuara Sọl iyi. Sọl we laghachi; ma Devid na ndikom-ya rigoro n'ebe ahu ewusiri ike.

25 I Samuel we nwua; Israel nile we chikota onwe-ha, tiere ya aka n'obi, lie ya n'ulo-ya na Rema. Devid we bilie, rida rue ozara Peran.

2 Ma otu nwoke bi na Maon, nke ọlu ọ nālu di na Kamel; nwoke ahu di kwa nọ uku, ọ nwe-kwa-ra nnu aturu asa na ọgu iri, na nnu ewu abua na ọgu iri: ọ we nọ n'ikpacha aji igwé ewu na aturu-ya na Kamel. 3 Ma aha nwoke ahu bu Nebal; aha nwunye-ya bu Abigail: nwayi ahu nwere ezi uche, ma kwa nma n'aru: ma nwoke ahu siri ike n'obi, jọ kwa nọ n'omume nile; ya onwe-ya bu kwa onye Keleb. 4 Devid we nu n'ozara na Nebal nākpacha aji igwé ewu na aturu-ya. 5 Devid we ziga umu-okorobia iri, Devid we si umu-okorobia ahu, Rigoruenu Kamel, bakuru Nebal, jua ya ajuju bayere udo-ya n'aham, 6 si kwa ya otu a, Ndu-gi! gi onwe-gi, udo; ulo-gi, udo kwa; ihe nile i nwere, udo kwa. 7 Ma ubu a anuwom na i nwere ndi nākpacha aji anu: ubu a ayi na ndi-ozuzú-aturu i nwere anowo, ayi emegh ka ihere me ha, ọ digh kwa ihe ọ bula ha lere anya ya na o furu efu, ubochi nile ha nọ na Kamel. 8 Jua umu-okorobia-gi, ha

gēgosi kwa gi: ka umu-okorobia huta kwa amara n'iru gi; n'ihí na ọ bu n'ezí ubochi ka ayi biaworo: biko, nye ndi-oru-gi, nye kwa nwa-gi Devid, ihe aka-gi gächota. 9 Umu-okorobia Devid we bata, gwa Nebal okwu n'aha Devid dika okwu ndia nile si di, we nọdu du. 10 Nebal we za ndi-oru Devid, si, Ọnye bu Devid? ọnye bu kwa nwa Jesi? ọtutu oru di ta ndi nētiwapu onwe-ha, onye ọ bula n'aka onye-nwe-ya. 11 M'gēwere kwa achicham na mirim na anum eburu ẹbu nke m'buworo bayere ndim nākpacha aji anu, nye ndikom ndi m'nāmagh ebe ha si bia? 12 Umu-okorobia Devid we chigharia n'uzọ-ha, lata, bia gosi ya dika okwu ndia nile si di. 13 Devid we si ndikom-ya, Kenu, nwoke ọ bula mma-agma-ya n'ukwu-ya. Ha we ke, nwoke ọ bula mma-agma-ya, n'ukwu; Devid we ke kwa mma-agma-ya n'ukwu: ihe ra ka nnu ndikom we soro Devid n'azu rigo; ọgu ndikom iri we nọdu n'ebe ihe-ha di. 14 Ma otu okorobia nime umu-okorobia Nebal gosiri Abigail, bú nwunye Nebal, si, Le, Devid siri n'ozara zite ndi-ozí igọzi onye-nwe-ayi; ọ we makwasi ha. 15 Ma ndikom ahu di nma nke-uku ka ha si me ayi, emegh kwa ka ihere me ayi, ọ digh kwa ihe ọ bula ayi lere anya ya na o furu efu n'ubochi nile ayi na ha nējeghari, mbe ayi nọ n'ohia: 16 ha buru ayi mbiđi ma abali ma ehie, ubochi nile ayi na ha nọ mbe ayi nāzú igwé ewu na aturu. 17 Ma ubu a mara hu kwa ihe i gēme; n'ihí na ezubesiri ihe ọjọ ike megide onye-nwe-ayi, megide kwa ulo-ya nile: ma ya ouwe-ya bu nwoke jọburu onwe-ya, nke madu nāpugh igwa ya okwu. 18 Abigail we me ngwa, chiri ọgu obe achicha iri, na karama-akpukpọ abua nke manya-vine juru nime ha, na aturu ise edoziri edozi, na mbe ọka anara ana ise, na ọgu uyokọ nkpuru-vine amiri ami ise, na ọgu mbadamba fig iri, we bo ha inyinya-ibu. 19 Ọ we si umu-okorobia-ya, Gabiganu n'irum; le, m'nābia n'azu unu. Ma o gosigh di-ya, bú Nebal. 20 O rue, mbe inyinya-ibu nēbu nwayi ahu ga, mbe ọ nārida kwa n'ebe-nzuzo nke ugwu ahu, le, Devid na ndikom-ya nārida izute ya; ọ we zute ha. 21 Ma Devid siri, Nání n'efu ka m'debeworo

ihe nile nke nwoke a nwere n'ozara, o digh kwa ihe o bula elere anya ya na o furu efu n'ihe nile o nwere: o we nyeghachim ihe oyo n'onodu ezi ihe. 22 Chineke me ndi-iro Devid otu a, me kwa ha ihe ozu otu a, o buru na emem ka nwoke o bula fodu rue ihe ututu n'etiti ndi nile o nwere. 23 Abigail we hu Devid, me ngwa, si n'inyinya-ibu-ya rida, da kpue iru-ya n'ala n'iru Devid, kpo isi ala. 24 O we da n'ala n'ukwu-ya, si, Onye-nwem, ka ajo omume ahu dikwasi mu onwem: ma biko, ka oru-gi nwayi kwue na nti-gi, gi nuru kwa okwu nile nke oru-gi nwayi. 25 Biko, ka onye-nwem ghara itukwasi obi-ya n'aru nwoke a joburu onwe-ya, bu Nebal: n'ih na dika aha-ya si di, otu a ka ya onwe-ya di; Nebal bu aha-ya, ihenzuzu di kwa n'aka-ya: ma mu onwem, bu oru-gi nwayi, ahughm umu-okorobia onye-nwem, ndi i zitere. 26 Ma uhu a, onye-nwem, Jehova nadi ndu, nkpuru-obi-gi nadi kwa ndu, ebe Jehova bochiworo gi ka i ghara iba n'ikpe-omuma obara, ka aka-gi ghara kwa izoputa gi, uhu a kwa ka ndi-iro-gi na ndi nacho ime onye-nwem ihe oyo di ka Nebal. 27 Ma uhu a ngozi a nke nwayi nejere gi ozi wetaworo onye-nwem, ka enye ya umu-okorobia ndi nesu onye-nwem n'ukwu n'ukwu jehhari. 28 Biko, baghara njehie oru-gi nwayi: n'ih na Jehova aghagh imere onye-nwem ulo kwesiri ntukwasi-obi, n'ih na o bu agha nile nke Jehova ka onye-nwem nebu; agagh-ahuta kwa ihe oyo n'aru gi ubochi-gi nile. 29 O bu kwa ezie na madu biliri ichu gi, na icho nkpuru-obi-gi: ma ageke nkpuru-obi onye-nwem na ngugu nke ndi di ndu n'aka Jehova, bu Chineke-gi; ma nkpuru-obi ndi-iro-gi, ha ka O gesi n'etiti oghere ebè-Ya mapu. 30 O geru kwa, mbe Jehova gemewori nye onye-nwem dika ezi ihe nile si di nke O kwuworo bayere gi, mbe O genyewo kwa gi-ri iwu ibu onye-ndu Israel; 31 na nka agagh-aburu gi ihenaghari, o gagh-aburu kwa onye-nwem ihe-isu-ngongu obi, na i wusiwo obara n'efu, ma-ebu na onye-nwem azoputawo onwe-ya: ma mbe Jehova gemewori onye-nwem nma, i gecheta kwa oru-gi nwayi. 32 Devid we si Abigail, Onye agoziri agozi ka Jehova, bu Chineke

Israel, bu, Onye zitere gi ta izutem: 33 ihe agoziri agozi ka ezi uche-gi bu kwa, onye agoziri agozi ka i bu kwa, onye bochiworo ta ka m'ghara iba n'ikpe-omuma obara, ka akam ghara kwa izoputam. 34 Ma otu o di, Jehova, bu Chineke Israel nadi ndu, Onye bochiworo ka m'ghara imejo gi, n'ezie o buru na i megh ngwa bia izutem, agagh-eme ka nwoke foduru Nebal ma-oli rue ihe ututu. 35 Devid we nara n'aka-ya ihe o wetara ya: o si ya, Rigorue ulo-gi n'udo; le, egewom nti olu-gi, hu kwa gi iru-oma. 36 Abigail we biakute Nebal; ma, le, o nwere oku oriri n'ulo-ya, dika oku oriri eze; obi Nebal we di nma nime ya, o nubigakwa-ra manya oku nke-uku: Abigail we ghara igosi ya okwu o bula, okwu nta ma-ebu okwu uku, rue ihe ututu. 37 O rue, n'ututu, mbe manya-vine puworo n'anya Nebal, na nwunye-ya gosiri ya okwu ndia, obi-ya we nwua n'etiti ya, ya onwe-ya we di ka nkume. 38 O rue, mbe ihe ra ka ubochi iri gabigara, na Jehova tiburu Nebal, o we nwua. 39 Devid we nu na Nebal anwuruwo, o si, Onye agoziri agozi ka Jehova bu, Onye kpere onu ihe-ita-utam n'ikpe, me ka m'pua n'aka Nebal, O we bochie oru-Ya ka o ghara ime ihe oyo: ma ihe oyo Nebal ka Jehova meworo ka o lata n'isi-ya. Devid we ziga kwue okwu bayere Abigail, iluta ya n'onwe-ya na nwunye. 40 Ndi-oru Devid we biakute Abigail rue Kamel, gwa ya okwu, si, Devid ezitewo ayi biakute gi ilutara ya gi onwe-gi na nwunye. 41 O we bilie, kpo isi ala, kpue iru-ya n'ala, si, Le, oru-gi nwayi bu nwayi neje ozi isa ukwu ndi-oru onye-nwem. 42 Abigail we me ngwa, bilie, nokwasi n'inyinya-ibu, ya na umu-aboghya ise ndi nejeso ya n'ukwu n'ukwu; o we nejeso ndi-ozu Devid n'azu, ghoru ya nwunye. 43 Devid kuru - kwa - ra Ahinoam nke Jezreel; ha we ghoru ya nwunye, obuna ha abua. 44 Ma Sol were Maikal nwa-ya, bu nwunye Devid, nye Palti nwa-nwoke Laish, onye sitere na Galim.

26 1 Ndi Zif we biakute Sol rue Gibeá, si, Devid, o digh-ezo onwe-ya n'ugwu nta Hakila, nke di n'iru ala ahu nke toboru n'efu? 2 Sol we bilie,

rida rue ọzara Zif, ya na nnù ndikom asa na ọgu iri, ndi arọputara nke Israel, ichọ Devid n'ọzara Zif. 3 Sọl we ma ulo-ikwū-ya n'ugwu ntà Hakila, nke di n'iru ala ahu nke tọbọrọ n'efu, n'akuku uzọ. Ma Devid nānọdu n'ọzara, ọ hu na Sọl abiawo, nēso ya n'azu rue ọzara. 4 Devid we ziga ndi-nledo, mara na Sọl abiawo n'ebe o dozisiri onwe-ya. 5 Devid we bilie, biarue ebe Sọl mara ulo-ikwū-ya: Devid we hu ebe ahu, bú ebe Sọl nēdina, ya na Abnea nwa Nea, bú onye-isi usu-ndi-agma-ya: ma Sọl nēdina n'ebe anēdebe ubọ-ala, ndi Israel nānọ kwa n'ulo-ikwū buruburu ya. 6 Devid we za, si Ahimelek, bú onye Het, si kwa Abishai nwa Zeruaia, bú nwa-nne Joab, si, Ọnye gēsorom ridakuru Sọl, rue ọmuma-ulo-ikwū? Abishai we si, Mu onwem gēsoro gi rida. 7 Devid na Abishai we biakute ndi Israel n'abali: ma, le, Sọl nēdina n'ura n'ebe anēdebe ubọ-ala, atugide-kwa-ra ube-ya n'ala n'akuku isi-ya: Abnea na ndi Israel nēdina kwa ya buruburu. 8 Abishai we si Devid, Chineke emechibidowo onye-iro-gi nye n'aka-gi ta: ma ụbụ a, biko, ka m'were ube tugide ya n'ala otù ụbò, m'gagh-atu kwa ya nke ụbò abua. 9 Devid we si Abishai, Ebibila ya: n'ihhi na ọnye ka ikpe nāmagh n'iseti aka-ya megide onye Jehova etere manu? 10 Devid we si, Jehova nādi ndu, Jehova aghagh itibụ ya; ma-ọbu ubọchi-ya gābiaru, ọ we nwua; ma-ọbu na ọ gārida n'agma, ewe kpochapu ya. 11 Ya burum ihe-árú sitere na Jehova, bú iseti akam megide onye Jehova etere manu: ma ụbụ a, biko, were ube di n'akuku isi-ya, na ite miri, ka ayi la. 12 Devid we were ube na ite miri site n'akuku isi Sọl; ha we la, ma ọ digh onye nāhu ha, ọ digh kwa onye mara, ọ digh kwa onye nēteta: n'ihhi na ha nile nāraru ura; n'ihhi na oké ura nke Jehova dakwasiri ha. 13 Devid we gabiga n'ofè ọzọ, guzo n'elu ugwu n'ebe di anya; ebe-mbara n'etiti ha riri nne: 14 Devid we kpọ ndi Israel òkù, kpọ kwa Abnea nwa Nea, si, Ị zagh, Abnea? Abnea we za, si, Ọnye ka i bu nke nākpọ eze òkù? 15 Devid we si Abnea, Ọ bugh nwoke ka i bu? ọnye di kwa ka gi n'Israel? n'ihhi gini kwa ka i nēdebegh onye-nwe-gi. bú eze,

nke-oma? n'ihhi na otù onye nime ndi Israel batara ibibi eze, bú onye-nwe-gi. 16 Ọ digh nma, bú ihe a nke i meworo. Jehova nādi ndu, ndi kwesiri ọnwu ka unu bu, n'ihhi na unu edebegh onye-nwe-unu nke-oma, bú onye Jehova etere manu. Ma ụbụ a, le ebe ube eze di, na ite miri nke di n'akuku isi-ya. 17 Sọl we mata olu Devid, si, Ọ bu olu-gi bú nka, nwam Devid? Devid we si, Ọ bu olu, onye-nwem, eze. 18 Ọ si kwa, N'ihhi gini kwa ka onye-nwem nāchu orù-ya n'azu? n'ihhi na gini ka m'mere? ihe ọjọ gini di kwa n'akam? 19 Ma ụbụ a, biko, ka onye-nwem, bú eze, nuru okwu nile nke orù-ya. Ọ buru na Jehova arafuwo gi imegidem, Ya nu ísì utọ nke onyinye-inata-iru-oma: ma ọ buru umu madu, ndi anābu ọnu ka ha bu n'iru Jehova; n'ihhi na ha achupuwom ta n'irapara n'aru ihe-nketa Jehova, si, Je, fè chi ọzọ òfufè. 20 Ma ụbụ a, ka ọbaram ghara ida n'ala pua n'iru Jehova: n'ihhi na eze Israel aputawo ichọ otù igwu, dika mbe madu nāchu ntà ọkwa n'ugwu. 21 Sọl we si, Emehiewom: lata, nwam Devid: n'ihhi na m'gagh-emejọ gi ọzọ, n'ihhi na ndum di oké ọnu-ahia n'anya-gi ta: le, emewom ihenzuzu, me kwa ihe nke-uku ri nne n'amagh-ama. 22 Devid we za, si, Le, ube-gi, eze! ka otù onye nime umu-okorobia feta kwa, were ya. 23 Jehova gēnyeghachi kwa nwoke ọ bula ezi omume-ya na ikwesi-ntukwasi-obi-ya: ebe Jehova nyeworo gi n'akam ta, ma ekweghm iseti akam imegide onye Jehova etere manu. 24 Ma, le, dika ndu-gi di uku ta n'anyam, ka ndum di uku otù a n'anya Jehova, ka Ọ naputakwam na nkpaḅu nile. 25 Sọl we si Devid, Onye agọziri agọzi ka i bu, nwam Devid: i gēme kwa ihe nke-uku, nwe kwa ike nke-uku. Devid we je n'uzọ-ya, ma Sọl laghachiri n'ebe-ya.

27 1 Devid we si obi-ya. Ụbụ a agēkpochapum otù ubọchi site n'aka Sọl: ọ digh ihe dirim nma kari iwepugasi onwem ba n'ala ndi Filistia; Sọl agagh-atukwasi kwa obi-ya n'arum, ichom ọzọ n'ókè-ala nile nke Israel: m'gēwepuga kwa onwem n'aka-ya. 2 Devid we bilie, gabiga, ya onwe-ya na nnù ndikom na ọgu iri ndi nọ n'aka-ya,

biakute Ekish nwa Maok, bú eze Gat. 3 Devid we biri n'aka Ekish na Gat, ya onwe-ya na ndikom-ya, nwoke ọ bula na ulo-ya, bú Devid na ndinyom-ya abua, Ahinoam nwayi Jezreel, na Abigail nwayi Kamel, bú nwunye Nebal. 4 Ewe gosi Sọl na Devid aḅalagawo rue Gat: ọ we ghara ichọ ya ọzọ ma-ọli.

5. Devid we si Ekish, Biko, ọ buru na ahutawom amara n'iru-gi, ka ha nyem ebe n'otù obodo nime obodo ọhia, ka m'we biri n'ebe ahu: ma n'ihì gini ka orù-gi gēbi n'obodo eze n'aka-gi? 6 Ekish we nye ya Ziklag n'ubọchi ahu: n'ihì ya ndi-eze Juda nwe Ziklag rue ta.

7 Ọnu-ọgugu ubọchi Devid biri n'ọhia ndi Filistia bu otù arọ zuru ezu na ọnwa anọ. 8 Devid na ndikom-ya we rigo, made imegide ndi Geshua, na ndi-Giazait, na ndi Amalek: n'ihì na ndi ahu bu ndi bi n'ala ahu, ndi sitere na mḅe ebighe-ebi gara aga, ebe i nābà na Shua, we rue n'ala Ijpt. 9 Devid we tiḅue ala ahu, ọ megh kwa ka nwoke ma-ọbu nwayi di ndu, ma ọ chiri igwè ewu na aturu, na igwè ehi, na inyinya-ibu, na camel, na uwe, laghachi, biakute Ekish. 10 Ekish we si, Ọnye ka unu madere megide ta? Devid we si, Megide Negeb nke Juda, megide kwa Negeb nke ndi Jerahmeel, megide kwa Negeb nke ndi-Kinait. 11 Ma Devid emegh ka nwoke ma-ọbu nwayi di ndu, ime ka ha ba na Gat, ọ si, Ka ha we ghara igosi ihe bayere ayi, si, Otù a ka Devid mere, otù a ka ọ ganēme kwa ubọchi nile o nēbi n'ọhia ndi Filistia. 12 Ekish we kwere Devid, si, Ọ mewo onwe-ya ka o si isi ọiọ nke-uku n'etiti ndi-ya, bú Israel; ọ gābu-kwa-ram orù mḅe ebighe-ebi.

28 I O rue, na mḅe ahu, na ndi Filistia chikọtara ọmuma-ulo-ikwū-ha ibu agha, ibuso Israel agha. Ekish we si Devid, Mara nke-ọma na mu ka i gēso pua ba n'ọmuma-ulo-ikwū, gi onwe-gi na ndikom-i. 2 Devid we si Ekish, N'ihì ya gi onwe-gi gāmara ihe orù-gi gēme. Ekish we si Devid, N'ihì ya onye nēdebe isim ka m'gēdo gi ubọchi nile.

3 Ma Samuel anwuruwo, Israel nile we tiere ya aka n'obi, li kwa ya na Rema, bú n'obodo-ya. Sọl ewezugawo kwa n'ala ndi nāju mọ ihe na ndi-dibia-afa. 4 Ndi Filistia we chikọtara onwe-ha, bia,

ma ulo-ikwū-ha na Shunem: Sọl we chikọtara Israel nile, ha we ma ulo-ikwū-ha na Gilboa. 5 Sọl we hu ọmuma-ulo-ikwū ndi Filistia, ọ we tua egwu, obi-ya we ma jijiji nke-uku. 6 Sọl we jua Jehova ase, ma Jehova azagh ya, Ọ zagh na nrọ, ma-ọbu n'Ìhè, ma-ọbu n'ọnu ndi-amuma. 7 Sọl we si ndi-orù-ya, Chọronum nwayi nwere mọ ọ nāju ihe, ka m'we jekuru ya, jua ya ase. Ndi-orù-ya we si ya, Le, otù nwayi di n'En-doa nke nwere mọ ọ nāju ihe. 8 Sọl we nwogharia onwe-ya, yiri uwe ọzọ, je, ya onwe-ya na ndikom abua tiyere ya, ha we biakute nwayi ahu n'abali: ọ si, Biko, were mọ i nāju ihe juaram ase, me ka ọ rigokutem, bú onye ọ bula m'gāsi gi. 9 Nwayi ahu we si ya, Le, gi onwe-gi amawo ihe Sọl mere, na o bipuwo n'ala ndi nāju mọ ihe na ndi-dibia-afa: n'ihì gini kwa ka gi onwe-gi nāḅara ndum ọnyà ime ka m'nwua? 10 Sọl we were Jehova nua ya iyi, si, Jehova nādi ndu, Ahuhu ajọ omume agagh-ezute gi ma-ọli n'ìhe a. 11 Nwayi ahu we si, Ọnye ka m'gēme ka ọ rigokute gi? Ọ si, Me ka Samuel rigokutem. 12 Nwayi ahu we hu Samuel, tie nkpu n'okè olu: nwayi ahu we gwa Sọl okwu, si, N'ihì gini ka i ghọḅuworom? n'ihì na gi onwe-gi bu Sọl. 13 Eze we si ya, Atula egwu: n'ihì na ọ bu gini ka i huworo? Nwayi ahu we si Sọl, Ahuwom chi ka ha nēsi n'ala rigota. 14 Ọ si ya, Gini bu udi-arua-ya? Nwayi ahu we si, Agadi nwoke nārigota; eji kwa uwe-nwuda kpuchi nwoke ahu. Sọl we mata na Samuel ka ọ bu, ọ we rube isi-ya, da kpue iru-ya n'ala, kpọ isi ala. 15 Samuel we si Sọl, N'ihì gini ka i nēkwegh ka m'nọdu du, ime ka m'rigota? Sọl we si, Anọm na nkpa nke-uku; ndi Filistia nēbusokwam agha, ma Chineke ewezugawo Onwe-ya n'arum, Ọ digh-azakwam ọzọ, ma ọ bu n'aka ndi-amuma ma-ọbu na nrọ: m'we kpọ gi, ka i we me ka m'mara ihe m'gēme. 16 Samuel we si, N'ihì gini kwa ka i nājum ajuju, ebe Jehova wezugaworo Onwe-ya n'aru gi, we ghọ onye-iro-gi? 17 Ma Jehova emeworo Onwe-ya, dika O kwuru site n'akam: Jehova adọwapuwo kwa ala-eze n'aka-gi, nye ya madu-ibe-gi, bú Devid. 18 N'ihì na i gegh nti olu Jehova, i megh kwa ka

idi-ọku nke iwe-Ya dakwasi Amalek, n'ihl ya ka Jehova meworo gi ihe a ta. 19 Ozo kwa, Jehova gēnye Israel n'aka ndi Filistia tiyere gi: echi ka gi na unu - gi ndikom gānye - kwa - ram: Jehova gēnye kwa ọmuma-ulo-ikwū Israel n'aka ndi Filistia. 20 Sọl we da n'ala ngwa ngwa ka idi-elu-ya ra, ọ we tua egwu nke-uku, n'ihl okwu nile nke Samuel: ike adigh kwa nime ya; n'ihl na o righ nri n'ehihie ahu nile, na n'abali ahu nile. 21 Nwayi ahu we biakute Sọl, hu na aru mara ya jijiji nke-uku, ọ si ya, Le, nwayi nējere gi ozi egewo nti olu-gi, m'we tiye ndum n'ọbu-akam, nu kwa okwu-gi nile nke i gwaram. 22 Ma ọbu a, biko, gi onwe-gi ge kwa nti olu nwayi nējere gi ozi, ka m'doba kwa iberibe achicha n'iru gi; gi ri kwa, ka ike we di nime gi, mbe i nēje n'uzọ-gi. 23 Ma ọ juru aju, si, M'gagh-eri ihe. Ndi-oru-ya, na nwayi ahu kwa, we rugide ya; ọ we ge nti olu-ha. Ọ we si n'ala bilie, nọkwasi n'ihe-ndina. 24 Ma nwayi ahu nwere n'ulo-ya nwa-chi emere ka ọ ma abuba; ọ we me ngwa, ọue ya, were kwa utu ọka, gwọ ya, were ya sie achicha ekogh-eko: 25 ọ we bute ya nso n'iru Sọl, na n'iru ndi-oru-ya; ha we rie. Ha we bilie, la n'abali ahu.

29 1 Ma ndi Filistia chikotara ọmuma-ulo-ikwū-ha nile rue Efek: Israel nāma kwa ulo-ikwū-ha n'akuku isi-iyi nke di na Jezreel. 2 Ndi-isi ndi Filistia we nāgabiga ọgu ise, ọgu ise, na nnu abua na ọgu iri, nnu abua na ọgu iri: Devid na ndikom-ya nāgabiga kwa n'azu, ha na Ekish. 3 Ndi-isi ndi Filistia we si, Ndi-Hibru ndia, ha bu gini? Ekish we si ndi-isi ndi Filistia, Nka abugh Devid, bu oru Sọl eze Israel, onye mu na ya nworu ubochi ndia ma-ọbu arọ ndia, ma ahutaghm n'aru ya ihe ọ bula di njo site n'ubochi ọ dapuru n'aka Sọl rue ta? 4 Ma ndi-isi ndi Filistia were iwe megide ya; ndi-isi ndi Filistia we si ya, Me ka nwoke a laghachi, ka ọ we laghachi n'onodu-ya ebe i mere ka ọ buru onye-nlekota-ya, ma ka ọ ghara iso ayi rida n'agha, ka ọ we ghara ighoro ayi onye-nmegide n'agha ahu: n'ihl na onye a gēji gini me ka ihe-ya to onye-nwe-ya utọ? ọ gagh-eji isi ndikom ndia? 5 Nka

abugh Devid, onye ha zaritara onwe-ha ihe bayere ya n'ite-egwu si,

Sọl etibuwo ndi-iro-ya, nnu ndikom abua na ọgu iri, nnu ndikom abua na ọgu iri,

Devid kwa ndi-iro-ya, oru nnu ndikom na nnu ise, oru nnu ndikom na nnu ise?

6 Ekish we kpọ Devid, si ya, Jehova nadi ndu, n'ezie onye ziri ezi ka i bu: ọpupu-gi na nbata-gi n'omuma-ulo-ikwū n'akam di kwa nma n'anyam: n'ihl na ahutaghm ihe ọjọ n'aru gi site n'ubochi i biakuterem rue ta: ma n'anya ndi-isi onye nādigh nma ka i bu. 7 Ma ọbu a, laghachi, je kwa n'udo, ka i we ghara ime ihe ọjọ n'anya ndi-isi ndi Filistia. 8 Devid we si Ekish, Ma gini ka m'meworo? gini kwa ka i hutaworo n'aru oru-gi site n'ubochi m'nworu n'iru gi rue ta, na m'gagh-abà buso ndi-iro onye-nwem, bu eze, agha? 9 Ekish we za, si Devid, Amawom na onye di nma n'anyam ka i bu, dika mo-ozu Chineke: ọ bu nani na ndi-isi Filistia asiwo, Ọ gagh-eso ayi rigo n'agha. 10 Ma ọbu a bilie n'isi-ututu, gi na ndi-oru onye-nwe-gi ndi soro gi bia: mbe unu biliri n'isi-ututu, mbe ihe diri unu, laghachi-kwa-nu. 11 Devid we bilie n'isi-ututu, ya onwe-ya na ndikom-ya, ila n'ututu, ilaghachi n'ala ndi Filistia. Ndi Filistia we rigo rue Jezreel.

30 1 O rue, mbe Devid na ndikom-ya biaruru Ziklag n'ubochi nke-atọ, na ndi Amalek amadewo na Negeb, made kwa na Ziklag, ha etibuwo kwa Ziklag, sure ya n'oku, 2 dọta kwa ndinyom na ndi nile nọ na ya n'agha, site n'onye nta we rue onye uku: ha emegh ka onye ọ bula nwua, kama ha dupuru ha, je ije-ha. 3 Devid na ndikom-ya we ba n'obodo, ma, le, esurewo ya n'oku; adotawo kwa ndinyom-ha na umu-ha ndikom na umu-ha ndinyom n'agha. 4 Devid na ndi ya na ha nọ we welie olu-ha kwa akwá, rue mbe ike nādigh ha n'aru ọzọ ikwa akwá. 5 Adota-kwa-ra ndinyom abua nke Devid n'agha, bu Ahinoam nwayi Jezreel, na Abigail nwunye Nebal onye Kamel. 6 Devid we nọ na nkpa nke-uku; n'ihl na ndi-ya siri ka ha were nkume tubue ya, n'ihl na nkpuru-

obi ndi-ya nile di ilu, nwoke ọ bula n'ihì umu-ya ndikom na n'ihì umu-ya ndinyom: ma Devid mere onwe-ya ka ọ di ike nime Jehova, bú Chineke-ya.

7 Devid we si Abaiata, bú onye-nchujaja, bú nwa Ahimelek, Biko, chitaram ephod nso. Abaiata we chita ephod ahu nso n'ebe Devid nọ. 8 Devid we jua Jehova ase, si, Ọ buru na achuam usu a ndi nāpunara madu ihe n'azu, m'gēru ha aru? Ọ si ya, Chua: n'ihì na i ghagh iru ha aru, i ghagh kwa inaputa ha ihe nile. 9 Devid we je, ya onwe-ya na nnù ndikom na ọgu iri ndi soro ya, ọ biarue miri-iyi Besoa, ma ndi anārapu n'azu guzoro n'ebe ahu. 10 Ma Devid nāchu, ya onwe-ya na nnù ndikom: ma ọgu ndikom iri guzoro n'azu, ndi ike gwuru nke-uku na ha apugh igabiga miri-iyi Besoa: 11 ha we huta onye Ijipt n'ohia, kuru ya jekuru Devid, nye ya achicha, o rie; ha we me ka ọ nua miri: 12 ha we nye ya iberibe mbadamba fig, na uyọkọ abua nke nkpuru-vine amiri ami; ọ we rie, mọ-ya we laghachikute ya: n'ihì na o righ nri, ọ nugh kwa miri, ubọchi atọ ehie na abali. 13 Devid we si ya, Onye nwe gi? ọle ebe i si bia kwa? Ọ si, Nwa-okorobia Ijipt ka m'bu, m'buru kwa otù nwoke, bú onye Amalek, orù; onye-nwem we rapum, n'ihì na aru adighm ike ubọchi atọ gara aga. 14 Ayi onwe-ayi madere na Negeb nke ndi Keret, made kwa n'ala nke Juda nwere, made kwa na Negeb nke Keleb; ayi we sure Ziklag n'ọku. 15 Devid we si ya, I gēme ka m'ridakuru usu ahu ndi nāpunara madu ihe? Ọ si, Were Chineke nūaram iyi, na i gagh-eme ka m'nwua, na i gagh-emechibidokwam nye n'aka onye-nwem, m'gēme kwa ka i ridakuru usu ahu ndi nāpunara madu ihe. 16 Ọ we me ka ọ rida, ma, le, ha aḅasawo n'iru ala ahu nile, nēri ihe, nānu kwa ihe-ọnu, nēme kwa ememe, n'ihì ihe-nkwata uku nile nke ha kwatara n'ala ndi Filistia, na n'ala Juda. 17 Devid we tḅue ha site n'ururuchi we rue anyasi echi-ya: ọ digh kwa otù nwoke nime ha wepugara onwe-ya, ma-ọbugh nnù umu-okorobia, ndi nọkwasiri na camel-ha, we ḅalaga. 18 Devid we naputa ihe nile Amalek chiri: Devid naputa-kwa-ra ndinyom-ya abua. 19 Ọ digh kwa ihe fọduru ha iweghachi, ma

ihe ntà ma ihe uku, ma umu-ndikom ma umu-ndinyom, ma ihe-nkwata ma ihe ọ bula ha were n'onwe-ha: Devid weghachiri ihe nile. 20 Devid we chiri igwè ewu na aturu nile na igwè ehi; ha dupuru ha n'iru anu-ulo ndia, si, Nka bu ihe-nkwata Devid. 21 Devid we biakute ọgu ndikom iri ahu, ndi ike gwuru nke-uku na ha apugh ijeso Devid n'azu, ndi ha me-kwa-ra ka ha nọdu n'akuku miri-iyi Besoa: ha we puta izute Devid, na izute ndi ya na ha nọ: Devid we biarue nso ndi ahu, jua ha ajuju bayere udo-ha. 22 Ndikom ọiọ nile na ndi jọburu onwe-ha, n'etiti ndi soro Devid je, we za, si, N'ihì na ha esogh ayi je, ayi agagh-enye kwa ha ihe ọ bula nime ihe-nkwata nke ayi naputara, ma-ọbugh inye nwoke ọ bula nwunye-ya na umu-ya, ka ha we duru ha, la. 23 Devid we si, Umu-nnem, ihe Jehova nyere ayi, bú Onye debera ayi, nye kwa n'aka-ayi usu ahu ndi nāpunara madu ihe, ndi biara imegide ayi, unu agagh-ewere ihe ahu me otù a. 24 Onye gēge kwa unu nti n'okwu a? n'ihì na dika ọkè nke onye nārída n'agha si di, otù a ka ọkè nke onye nānọdu n'akuku ihe-ayi di: ha gēkekọ n'otù. 25 O rue, site n'ubọchi ahu we ga n'iru, na o doro ya ibu ukpuru na ibu ikpé nye Israel, rue ta.

26 Devid we biarue Ziklag, zigara ndi-okenye Juda, bú ndi-eyi-ya, ufọdu nime ihe-nkwata, si, Le, ihe-ngozi unu gēnwe sitere n'ihe-nkwata nke ndi-iro Jehova; 27 o zigara ndi nọ na Bet-el, ziga-kwa-ra ndi nọ na Remot nke Negeb, ziga-kwa-ra ndi nọ na Jatia; 28 ziga-kwa-ra ndi nọ n'Aroca, ziga-kwa-ra ndi nọ na Sifmot, ziga-kwa-ra ndi nọ n'Eshtemoa; 29 ziga-kwa-ra ndi nọ na Rakal, ziga-kwa-ra ndi nọ n'obodo nile nke ndi Jerahmeel, ziga-kwa-ra ndi nọ n'obodo nile nke ndi-Kinait; 30 ziga-kwa-ra ndi nọ na Homa, ziga-kwa-ra ndi nọ na Koa-ashan, ziga-kwa-ra ndi nọ n'Atak; 31 ziga-kwa-ra ndi nọ na Hebron, ziga kwa n'ebe nile ebe Devid onwe-ya na ndikom-ya nējeghari.

31 1 Ma ndi Filistia nēbuso Israel agha: ndikom Israel we ḅalaga n'iru ndi Filistia, ha we da, buru ndi eburu ebu n'ugwu Gilboa. 2 Ndi Filistia we sosie Sọl na umu-ya ndikom

ike; ndi Filistia we tihue Jonatan, na Abinadab, na Malki-shua, bú umu-ndikom Sól. 3 Agha ahu we di aró megide Sól, ndi-òba-uta we huta ya, bú ndikom chiri uta; ò we nēbu ya n̄bu nke-uku site n'ìba-uta nke ndi-òba-uta. 4 Sól we si onye nēbu ihe-agma-ya, Miputa mma-agma-gi, were ya mapuem aru; ka ndia anēbigh úgwù ghara ibia mapuem aru, we kwam emò. Ma onye nēbu ihe-agma-ya ekwegh; n'ìhi na ò nātu egwu nke-uku. Sól we were mma-agma-ya, dakwasi ya. 5 Onye nēbu ihe-agma-ya we hu na Sól anwuwo, ya onwe-ya we dakwasi kwa na mma-agma-ya, soro ya nwua. 6 Sól we nwua, ya na umu-ya ndikom atọ na onye nēbu ihe-agma-ya na ndikom-ya nile n'otù, n'ubochi ahu. 7 Ndikom Israel ndi nọ n'ofè ọzọ ndagwurugwu ahu, na ndi nọ n'ofè Jodan, we hu na ndikom Israel ahalagawo. hu kwa na Sól na umu-ya

ndikom anwuwo, ha we rapu obodo nile ha, ɔalaga; ndi Filistia we bia biri nime ha.

8 O rue, n'echi-ya, mbe ndi Filistia biara iyipu ihe ndi eburu ebu, na ha huru Sól na umu-ya ndikom atọ ka ha toboro n'ugwu Gilboa. 9 Ha we bipu isi-ya, yipu ihe-agma-ya, ziga n'ala ndi Filistia buruburu, izisa ozi ahu n'ulo arusi nile ha, na n'etiti ndi-ha. 10 Ha we dọba ihe-agma-ya n'ulo Ashtarot: ma na kpogidere ozu-ya na mbidi Bet-shan. 11 Ndi bi na Jebesh-gilead we nu ihe bayere ya, bú ihe ndi Filistia mere Sól, 12 ndikom nile bú dinkpa we bilie, je ije ogologo abali ahu nile, si na mbidi Bet-shan buru ozu Sól na ozu umu-ya ndikom; ha we biarue Jebesh, sure ha oku n'ebe ahu. 13 Ha we chiri okpukpu-ha, lie ha n'okpuru osisi tamarisk nime Jebesh, bue onu ubochi asa.

AKWUKWỌ NKE-ABUA NKE

SAMUEL

1 I O rue, mbe onu Sól gasiri, mbe Devid siri na ntihu Amalek lata, mbe Devid nowo-kwa-ra na Ziklag ubochi abua; 2 o rue, n'ubochi nke-atọ, na, le, otu nwoke siri n'omuma-ulo-ikwu puta, site n'ebe Sól nọ, uwe-ya nile dọwara adọwa, aja dikwasi n'isi-ya: o rue, mbe o biakutere Devid, na o daruru ala, we kpo isi ala. 3 Devid we si ya, Ole ebe i si bia? O si ya, N'omuma-ulo-ikwu Israel ka m'wepugara onwem. 4 Devid we si ya, Gini bu ihe emere? oiko, gosim. O si, Na ndi Israel esiwo n'agma ɔalaga, ọzọ kwa, otutu nime ndi Israel adawo nwua; ọzọ kwa, Sól na Jonatan nwa-ya nwuru anwu. 5 Devid we si nwa-okorobia ahu nke negosi ya, I si ana mara na Sól na Jonatan nwa-ya nwuru anwu? 6 Nwa-okorobia ahu nke negosi ya we si, O dabataram ino n'ugwu Gilboa, ma, le, Sól nadabere n'ube-ya; ma, le, ubo-ala na ndi-nwe inyinya sosiri ya ike. 7 O we gha anya

n'azu, hum, we kpom oku. M'we si, Lem. 8 O sim, Onye ka i bu? M'we si ya, Onye Amalek ka m'bu. 9 O sim, Biko, guzo n'akukum, me ka m'nwua, n'ìhi na anya-aju ejidewom; n'ìhi na ndum nile dizu nimem. 10 M'we guzo n'akuku ya, me ka o nwua, n'ìhi na amaram na o gagh-adi ndu mbe o dasiri: m'we were okpu-eze nke di n'isi-ya, na ọla-aka nke di n'ogwe-aka-ya, we chitara ha onyewem n'ebe a. 11 Devid we jide uwe-ya, dọwa ha; otu a ka ndikom nile ya na ha nọ me-kwa-ra. 12 Ha we tie aka n'obi, kwa akwa, bue onu rue anyasi, n'ìhi Sól, na n'ìhi Jonatan nwa-ya, na n'ìhi ndi Jehova, na n'ìhi ulo Israel; n'ìhi na ha dara site na mma-agma. 13 Devid we si nwa-okorobia negosi ya, Ole ebe i si bia? O si, Nwa ọbia, bú onye Amalek, ka m'bu. 14 Devid we si ya, I si ana ghara itu egwu iseti aka-gi ibibi onye Jehova etere manu?

15 Devid we kpọ otù nime umu-okorobia, si, Jerue nso, dakwasi ya. Ọ we tìbue ya, ọ we nwua. 16 Devid we si ya, Ọbara-gi dikwasi n'isi-gi; n'ìhi na ọnu-gi azawo megide gi, si, Mu onwem emewo ka ọ nwua, bú onye Jehova etere manu.

17 Devid we were abù-àkwá nka búara Sọl, bú-kwa-ra Jonatan nwa-ya: 18 Ọ we si ha zi umu Juda abù uta: le, edewo ya n'akwukwọ Jasha.

19 Israel, ebuwo nmá-gi n'elu ebe di eiu gi!

Ndi-dike esiwo aña da!

20 Unu egosila ya nime Gat, Unu ezisala ozi-ya n'èzi nile nke Asikelon;

Ka umu-ndinyom ndi Filistia we ghara inuri ọnu,

Ka umu-ndinyom nke ndi anēbigh úgwú we ghara inuri ọnu-agma.

21 Unu ugwu Gilboa, Ka igirigi ma-ọbu miri-ozuzo ghara idikwasi unu, ma-ọbu ubi nke àjà-nbuli:

N'ìhi na ebe ahu ka asọrọ ọta ndi-dike oyi,

Ọta Sọl, dika agási na ọ bu onye anētegh manu.

22 Ọbara ndi eburu ebu, abuba ndi-dike, Úta Jonatan esigh na ha la azu, Mma-agma Sọl esigh kwa lata n'efu.

23 Sọl na Jonatan bu ndi nāhurita onweha n'anya, buru kwa ndi di utọ na ndu-ha,

Ekewagh kwa ha n'ọnwu-ha;

Ha di garagara kari ugo,

Ha di ike kari ọdum.

24 Umu-ndinyom Israel, kwaranu Sọl àkwá,

Onye nēyibe unu uwe uhie, ya na ihe-utọ di íche íche,

Onye nātukwasi ihe-íchọ-nma ọladedo n'uwe-unu.

25 Ndi-dike esiwo aña da n'etiti agha ahu!

Jonatan, n'elu ebe-gi di elu ka i buru onye eburu ebu.

26 Anọm na nkpa n'ìhi gi, nwa-nnem Jonatan:

I di utọ nke-uku n'ebe n'no:

Ihu-n'anya-gi nke i hurum di ebube,

Kari ihu-n'anya ndinyom.

27 Ndi-dike esiwo aña da!

Ihe-agma esiwo aña la n'iyi!

2 I O ruc, ka nka gasiri, na Devid juru Jehova ase, si, M'gārigo n'otù nime obedo Juda? Jehova we si ya, Rigo. Devid we si, Ọle ebe M'gārigo? Ọ si, Rue Hebron. 2 Devid we rigo n'ebe ahu, ya na ndinyom-ya abua kwa, bú Ahinoam nwayi Jezreel, na Abigail, bú nwunye Nebal onye Kamel. 3 Ndikom ndi ya na ha nọ ka Devid me-kwa-ra ka ha rigota, nwoke ọ bula na ulo-ya: ha we biri n'obodo nile nke Hebron. 4 Ndikom Juda we bia te Devid manu n'ebe ahu ibu eze ulo Juda.

Ha we gosi Devid, si, Ndikom Jebesh-gilead bu ndi liri Sọl. 5 Devid we zigara ndikom Jebesh-gilead ndi-ozì, si ha, Ndi agọziri agọzi diri Jehova ka unu bu, na unu emeworo onye-nwe-unu, bú Sọl, ebere a, unu we lie ya. 6 Ma ubu a Jehova mere unu ebere na ezi-okwu: ọzọ kwa, mu onwem gēmeghachiri unu ezi ihe a, n'ìhi na unu einewo ihe a. 7 Ma ubu a ka aka-unu di ike, buru-kwa-nu ndi-dinkpá: n'ìhi na onye-nwe-unu, bú Sọl, anwuwo; ọzọ kwa, mu ka ulo Juda teworo manu ibu eze-ha.

8 Ma Abnea nwa Nea, bú onye-isi usu-ndi-agma Sọl nwere, kuru Ish-boshet nwa Sọl, me ka ọ gabiga rue Mahanaim; 9 ọ we me ya eze Gilead, na nke ndi-Ashurait, na nke Jezreel, na nke Efraim, na nke Benjamin, na nke Israel nile. 10 (Ish-boshet nwa Sọl bara ọgu arọ abua mbe ọ malitere ibu eze Israel, ọ we buru eze arọ abua.) Otù ọ di, ulo Juda soro Devid. 11 Ọnu-ogugu ubochi Devid bu eze ulo Juda nime Hebron we di arọ asa na ọnwa isi.

12 Abnea nwa Nea, na ndi-orù Ish-boshet nwa Sọl, we si na Mahanaim puta rue Gibeon. 13 Joab nwa Zeruiaia, na ndi-orù Devid, we pua, zute ha n'otù n'akuku ọdọ-miri Gibeon; ha we nọdu, ndi Devid n'otù akuku ọdọ-miri, na ndi Ish-boshet n'akuku nke-ọzọ nke ọdọ-miri. 14 Abnea we si Joab, Eiko, ka umu-okorobia bilie, me ihe-ọchi n'iru ayi. Joab we si, Ka ha bilie. 15 Ha we bilie gabiga n'ọnu-ogugu; madu iri na abua diri Benjamin, di-kwa-ra Ish-boshet nwa Sọl, na madu iri na abua nime ndi-orù Devid. 16 Ha we jide, nwoke ọ bula o jide isi ibe-ya, we ma mma-agma-ya n'akuku

ibe-ya; ha we dakọ n'otù: ewe kpọ aha ebe ahu Helkat-hazurim, nke di na Gibeon. 17 Agha we di ike nke-uku n'ubochi ahu, ewe tịbue Abnea na ndikom Israel n'iru ndi-orù Devid. 18 Umu-ndikom Zeruaia atọ nọ kwa n'ebe ahu, bú Joab, na Abishai, na Asahel: ma ukwu Asahel di nfe n'ibá ọsọ dika otù nime m̀bada nke di n'ohia. 19 Asahel we chua Abnea n'azu; ma o sigh n'iso Abnea wezuga onwe-ya ije n'aka-nri ma-ọbu n'aka-ekpe. 20 Abnea we gha anya n'azu, si, Ọ bu gi bu nka, Asahel? Ọ si, Mu ka ọ bu. 21 Abnea we si ya, Wezuga onwe-gi n'aka-nri-gi ma-ọbu n'aka-ekpe-gi, jidere onwe-gi otù nime umu-okorobia, chiri n'onwe-gi ihe-ya i gāluta. Ma Asahel ekwegh isi n'iso ya wezuga onwe-ya. 22 Abnea we si kwa Asahel ọzọ, Si n'isom wezuga onwe-gi: n'ihì gini ka m'gētìbù gi rue ala? m'gēsi kwa aña weliere Joab nwanne-gi irum? 23 Ma ọ juru iwezuga onwe-ya: Abnea we were isi ube-ya tie ya n'okpuru ọgiriga-ya nke-ise, ube we puta n'azu ya, ọ we da n'ebe ahu, nwua n'okpuru ya: o rue, na ndi nile ndi biaruru ebe ahu, bú ebe Asahel dara nwua, guzoro. 24 Ma Joab na Abishai churu Abnea n'azu; anyanwu we da m̀be ndi ahu biaruru ugwu ntà Ama, nke di n'iru Gia n'uzọ ọzara Gibeon. 25 Umu Benjamin we chikọta onwe-ha iso Abnea n'azu, ha we ghọ otù usu, guzo n'elu otù ugwu ntà. 26 Abnea we kpọ Joab òkù, si, Ọ bu rue m̀be chigh-ebi ka mma-agma gēripiá? ì magh na ilu ka ọ gādi n'ikpe-azu? rù kwa ole m̀be ka ì nāgagh-asi ndi-gi ka ha si n'iso umu-nne-ha laghachi? 27 Joab we si, Chineke nādi ndu, ọ buru na ì kwugh, n'ezie m̀be ahu site n'ututu ndim gārigowori, nwoke ọ bula site n'iso nwanne-ya. 28 Joab we fùa opi-ike, ndi-ya nile we guzo, ha aachugh kwa Israel n'azu ọzọ, ha ebugh kwa agha ọzọ. 29 Ma Abnea na ndikom-ya jere ije n'Araba abali ahu nile; ha we gabiga Jodan, je ije na Bitron nile, bia rue Mahanaim. 30 Joab we si n'iso Abnea lata: ọ we chikọta ndi-ya nile, ma agukotara ndikom iri na iteghete na Asahel ndi nādigh n'etiti ndi-orù Devid. 31 Ma ndi-orù Devid tịburu ọgu ndikom iri-na-asatọ sitere na Benjamin,

na n'etiti ndikom Abnea, ha we nwua. 32 Ha we bulie Asahel, lie ya n'ili nna-ya, nke di na Bet-lehem. Joab na ndikom-ya we je ije abali ahu nile, ihè ututu we putara ha na Hebron.

3 1 Agha ahu we di ogologo n'etiti ulo 3 Sọl na ulo Devid: ma Devid di ike nāga n'iru n'iru, ma ulo Sọl enwegh ike nāla azu azu.

2 Ewe muara Devid umu-ndikom nime Hebron: ọkpara-ya bu Amnon, nke Ahinoam, bú nwayi Jezreel, muru; 3 nwa-ya nwoke nke-abua bu Kileab, nke Abigail nwunye Nebal, bú onye Kamel, muru; nke-atọ bu Absolom nwa Meaka nwa-nwayi Talmai, bú eze Geshua; 4 nke-anọ bu Adonaija nwa Hagit; nke-ise bu Shefataia nwa Abital; 5 nke-isi bu Itream, nke Eglá nwunye Devid muru. Ndia ka amuru Devid nime Hebron.

6 O rue, m̀be agha di n'etiti ulo Sọl na ulo Devid, na Abnea nēme onwe-ya ka ọ di ike n'ulo Sọl. 7 Ma Sọl nwere iko-nwayi, aha-ya bu Rizpa, nwa-nwayi Aia: Ish-boshet we si Abnea, Gini mere ì bakuru iko-nwayi nnam? 8 Iwe Abnea we di ọku nke-uku n'ihì okwu Ish-boshet, ọ si, Ọ bu isi nkita nke ulo Juda nwere ka m'bu? Ta ka m'nēmere ulo Sọl, bú nna-gi, nēme-kwa-ra umu-nne-ya, nēme-kwa-ra ndi-eyi-ya, ebere, emeghkwam ka ì rue Devid aka, ma ì nēbom ebubo ajọ omume bayere nwayi a ta. 9 Chineke me Abnea otú a, me kwa ya ihe ọzọ otú a, ma asi na emeghm Devid ọbuná otú a, bú dika Jehova ñuwo ro ya iyi; 10 ime ka ala-eze si n'ulo Sọl gabiga, na ime ka oche-eze Devid guzosie ike n'elu Israel na n'elu Juda, site na Dan we rue na Bia-sheba. 11 Ma ọ pugh izaghachi Abnea okwu ọzọ, n'ihì na ọ turu egwu ya.

12 Abnea we zigara Devid ndi-ozi n'ọnọdu ya, si, Ọnye nwe ala? ọ si-kwara, Ka mu na gi ọba ndu, ma, le, akam gādiri gi, ime ka Israel nile chigharia biakute gi. 13 Ọ we si, Ọ di nma; mu onwem na gi gāba ndu: nání, otù ihe ka mu onwem nāju n'aka-gi, si, I gagh-ahu irum, ma ọ buru na ì bugh uzọ me ka Maikal nwa Sọl bia, m̀be ì gābia ihu irum. 14 Devid we zigara Ish-boshet nwa Sọl ndi-ọzi, si, Nyem nwunyem, bú Maikal, onye m'ji ọgu api ise nke

ndi Filistia lutara onwem. 15 Ish-boshet we ziga, nara ya n'aka di-ya, bú n'aka Paltiel nwa Laish. 16 Di-ya we soro ya je, nēje nākwá ákwá n'azu ya rue Bahurim. Abnea we si ya, Je, laghachi: ọ we laghachi.

17 Okwu Abnea we diyere ndi-okenye Israel, si, Na m̀be gara aga unu nāchọ Devid ka ọ buru eze-unu: 18 Ma ụbụ a menu ya: n'ihí na Jehova ekwuwo okwu bayere Devid, si, M'gēwere aka Devid, bú orúm, zọputa ndim, bú Israel, n'aka ndi Filistia, na n'aka ndi-iro-ha nile. 19 A'onea kwu-kwa-ra na nti Benjamin: Abnea we je kwa ikwu na nti Devid nime Hebron ihe nile nke di nma n'anya Israel, na n'anya ulo Benjamin nile. 20 Abnea we biakute Devid rue Hebron, ya na orú ndikom. Devid we mere Abnea, me-kwa-ra ndikom soro ya, oké oriri. 21 Abnea we si Devid, Ka m'bilie je chikọtara onye-nwem, bú eze, Israel nile, ka gi na ha we ọa ndu, ka i we buru kwa eze ndi nile nke nkpuru-obi-gi nāchọsi ike. Devid we zilaga Abnea, ọ we la n'udo. 22 Ma, le, ndi-orú Devid na Joab si n'usu ndi nāpunara madu ihe bia, ọ bu kwa ọtutu ihe-nkwata ka ha bubatara n'aka ha: ma Abnea anọyegh Devid nime Hebron; n'ihí na o zilagawo ya, ọ we la n'udo. 23 Joab na usu-ndi-agma nile ndi soro ya we bia, ha we gosi Joab, si, Abnea nwa Nea biakutere eze, ọ we zilaga ya, ọ we la n'udo. 24 Joab we biakute eze, si, Gini ka i meworo? le, Abnea biakutere gi; n'ihí gini ka nka bu, na i zilagawo ya, ọ we lasia? 25 I mawo Abnea nwa Nea, na ọ bu irafu gi ka ọ biara, ya na imara ọpupu-gi na nbata-gi, na imara ihe nile nke gi onwe-gi nēme. 26 Joab we si n'ebe Devid nọ puta, ziga ndi-ozi n'azu Abnea, ha we me ka o si n'olúlú-miri Saira biaghachi: ma Devid amagh. 27 Abnea we laghachi rue Hebron, Joab we wezuga ya n'etiti ọnu-uzọ-ama ikpayere ya uka na nwayọ, ọ we tie ya n'okpuru ọgiriga-ya nke-ise n'ebe ahu, ọ we nwua, n'ihí ọbara Asahel, bú nwa-nne-ya. 28 Devid we nu ya ka emesiri, ọ si, Ndi puworo n'ọbara Abnea nwa Nea n'iru Jehova rue m̀be ebigh-ebi ka mu na ala-ezem bu: 29 ka ọ dakwasi n'isi Joab, na n'ulo nna-ya nile; ka aghara kwa ibipu

n'ulo Joab onye nwere orúrú n'anu-aruya, ma-ọbu onye-ekpenta, ma-ọbu onye nādabere na nkpa-n'aka, ma-ọbu onye nāda site na mma-agma, ma-ọbu onye nri kọrọ. 30 Ma Joab na Abishai, bú nwanne-ya, ọburu Abnea, n'ihí na ọ mere ka nwa-nne-ha, bú Asahel, nwua nime Gibeon n'agma ahu.

31 Devid we si Joab, si kwa ndi nile ya na ha nọ, Dọwanu uwe-unu, ke ákwá-nkpe n'úkwú-unu, tie aka n'obi n'iru Abnea. Eze, bú Devid, nējeso kwa ihe eji ebu ozu. 32 Ha we lie Abnea nime Hebron: eze we welie olu-ya kwa ákwá n'ili Abnea; ndi Israel nile we kwa ákwá. 33 Eze we búara Abnea abú-ákwá, si,

Ọ bu dika onye-nzuzu nānwu ka Abnea gānwu?

34 Ekegh aka-gi abua aḅu, emegh kwa ka ukwu-gi abua biarue nso ihe ọla eji ke ukwu aḅu:

Dika onye nāda n'iru ndi aḅu omume, otú a ka i dara.

Ndi Israel nile we kwara ya ákwá ọzọ. 35 Ndi ahu nile we bia ime ka Devid rie nri m̀be ubochi fọdurú; ma Devid nuru iyi, si, Chineke mem otú a, me kwa ihe ọzọ otú a, ọ buru na edetum nri ọnu, ma-ọbu ihe ọ bula ọzọ, tutu ọdida-anyanwu. 36 Ndi-ya nile we mata, ọ di nma n'anya-ha: dika ihe ọ bula eze mere di nma n'anya ndi-ya nile. 37 Ndi-ya nile na Israel nile we mara n'ubochi ahu na o sitegh n'aka eze ime ka Abnea nwa Nea nwua. 38 Eze we si ndi-orú-ya, Ọnu amagh na onye-isi na onye uku adawo n'Israel ta? 39 Ma mu onwem akagh aru ta, ọ bu ezie na abum onye etere manu ibu eze; ndikom ndia, bú umu Zeruaia, di kwa ike karim: Jehova kwughachi onye nēme ihe ọjọ dika ihe ọjọ ya si di.

4 1 Ish-boshet nwa Sọl we nu na Abnea anwuwo nime Hebron, akaya we kuda, Israel nile ma-kwa-ra jijiji. 2 Ma Ish-boshet nwa Sọl nwere ndikom abua ndi bu ndi-isi usu ndi nāpunara madu ihe: aha otú bu Beana, aha nke-ọzọ bú Rikab, ha bu umu Rimon onye Beirut, sitere n'umu Benjamin: (n'ihí na anāgu-kwa-ra Benjamin Beirut: 3 ndi Beirut we ọalaga na Gitaim, buru ndi-ọbia n'ebe ahu rue ta.)

4 Ma Jonatan nwa Sọl nwere nwa-nwoke nke dara ngwurọ n'ukwu-ya abua. Ọ ọbara arọ ise mọbe akukọ Sọl na Jonatan siri na Jezreel bia, nwayi nāzù ya we kuru ya, ọalaga: o rue, mọbe ọ nēme ngwa ọbalaga, na nwata ahu dara ada, we gọọ onye-ngwurọ. Aha-ya bu Mefiboshet.

5 Umu Rimon onye Beirut, bú Rikab na Beana, we je, biarue ulo Ish-boshet dika n'ikpo-ọku nke ehie, ma ya onwe-ya nēdina ndina etiti-ehie. 6 Ma n'ebe ahu ka ha biara rue etiti ulo, dika ha nēwere ọka wheat; ha we tie ya n'okpuru ọgiriga nke-ise: Rikab na Beana, bú nwa-nne-ya, we wepuga onwe-ha. 7 Ma mọbe ha batara n'ulo, ka ya onwe-ya nēdina n'ihe-ndina-ya n'ime-ulo-ndina-ya, ha we tiọue ya, me ka ọ nwua, wezuga isi-ya, were isi-ya, je ije n'uzọ Araba abali ahu nile. 8 Ha we butere Devid isi Ish-boshet rue Hebron, si eze, Le, isi Ish-boshet nwa Sọl, bú onye-iro-gi, nke chọrọ ndu-gi; ma Jehova abọworo onye-nwem, bú eze, ọbọ ta n'aru Sọl, na n'aru nkpuru-ya. 9 Devid we za Rikab na Beana nwa-nne-ya, bú umu Rimon onye Beirut, si ha, Jehova nādi ndu, Onye ọputaworo nkpuru-obim na nkpaọ nile, 10 mọbe otu onye nēgosim, si, Le, Sọl anwuwo, ma onye ahu n'anya ya onwe-ya di ka onye nēzi ozi ọma, m'we iide ya, ọue ya na Ziklag, nka bu ihe m'nyere ya bayere ozi ọma ahu. 11 M'gēsi aia ghara ime kari otu a, mọbe ndikom ndi nēmebi iwu ọworo onye ezi omume n'ulo-ya n'elu ihe-ndina-ya? Ma uọu a m'gagh-ajuta ọbara-ya n'aka-unu, kpochapu unu n'uwa? 12 Devid we nye umu-okorọbia-ya iwu, ha we ọue ha, bipu aka-ha na ukwu-ha, kwuba ha n'akuku ọdọ-miri nime Hebron. Ma ha were isi Ish-boshet, lie ya n'ili Abnea nime Hebron.

5 1 Ebo Israel nile we biakute Devid rue Hebron, kwue, si, Le, ọkpukpu-gi na anu-aru-gi ka ayi bu. 2 Na mọbe gara aga, mọbe Sọl bu eze-ayi, gi onwe-gi bu onye nēdupu na onye nēdubata Israel: Jehova we si gi, Gi onwe-gi gāzù ndim, bú Israel, gi onwe-gi gābu kwa onye-ndú Israel. 3 Ndi-okenye nile nke Israel we biakute eze rue Hebron; ha na eze, bú Devid, we ọa ndu nime

Hebron n'iru Jehova: ha we te Devid manu ibu eze Israel.

4 Onye ọbara oru arọ na iri ka Devid bu mọbe ọ malitere ibu eze, ọgu arọ abua ka ọ bu eze. 5 Na Hebron ka ọ bu eze Juda arọ asa na ọnwā isi: na Jerusalem ka ọ bu kwa eze Israel na Juda nile oru arọ na iri na atọ. 6 Eze na ndikom-ya we jerue Jerusalem jekuru ndi Jebus, bú ndi bi n'ala ahu: ha we gwa Devid okwu, si, I gagh-abata n'ebe a, kama ndi-isi na ndi-ngwurọ gēme ka i wezuga onwe-gi: nāsi, Devid agagh-abata n'ebe a. 7 Devid we were ebe ewusiri ike nke Zaion; nke ahu bu obodo Devid. 8 Devid we si n'ubọchi ahu, Onye ọ bula nke nētiọu ndi Jebus, ya jerue ebe miri si aga, we tiọue ndi-ngwurọ na ndi-isi, bú ndi nkpuru-obi Devid nākpọ asi. N'ih i nka ka ha nāsi, Ndi-isi na ndi-ngwurọ nọ; ọ gagh-abā n'ulo. 9 Devid we biri n'ebe ahu ewusiri ike, ọ we kpọ ya obodo Devid. Devid we wue obodo buruburu site na Milo we rue n'ime-ya. 10 Devid we nāga n'iru, nēje nādi uku; Jehova, bú Chineke nke usu nile nke ndi-agma, nọye-kwa-ra ya.

11 Hairam, bú eze Taia, we zigara Devid ndi-oz i, na osisi cedar, na ndi-ọkà n'osisi, na ndi-ọkà na nkume: ha we wuere Devid ulo. 12 Devid we mara na Jehova emewo ya ka o guzosie ike ibu eze Israel, ọ ma-kwa-ra na O buliwo ala-eze-ya n'elu n'ih i ndi-Ya, bú Israel.

13 Devid we si na Jerusalem kuru ndi-iko-nwayi na ndinyom ọzọ, mọbe o siri na Hebron biasia: ewe muara Devid umu-ndikom na umu-ndinyom ọzọ. 14 Ndia bu kwa aha ndi amuru ya na Jerusalem; Shamua, na Shobab, na Netan, na Solomon, 15 na Ibha, na Elishua; na Nefeg, na Jafia; 16 na Elishama, na Eliada, na Elifelet.

17 Ndi Filistia we nu na ha tere Devid manu ibu eze Israel, ndi Filistia nile we rigo ichọ Devid; Devid we nu ya, rida n'ebe ahu ewusiri ike. 18 Ma ndi Filistia biara, ọasa onwe-ha na ndagwurugwu Refaim. 19 Devid we jua Jehova ase, si, M'gārigokuru ndi Filistia? I gēnye ha n'akam? Jehova we si Devid, Rigo: n'ih i na aghaghm inye ndi Filistia n'aka-gi. 20 Devid we biarue Beal-perazim, Devid we tiọue ha n'ebe ahu; ọ we si, Jehova ekwopuwo

megide ndi-irom n'irum, dika nkwo pu miri. N'ih i nka ka o kpoo aha ebe ahu Beal-perazim. 21 Ha we rapu arusi nile ha n'ebe ahu, Devid na ndikom-ya we chiri ha.

22 Ndi Filistia we rigo kwa oo, basa onwe-ha na ndagwurugwu Refaim. 23 Devid we jua Jehova ase, O si, Arigola: ga buruburu rue n'azu ha, biakute ha na ncherita-iru osisi balsam. 24 O geru kwa, mbe i nuru olu ikiti-ukwu n'elu osisi balsam ahu, mbe ahu ka i geme igwa: n'ih i na mbe ahu ka Jehova puworo n'iru gi itibu omumalulo-ikwu ndi Filistia. 25 Devid we me otu a, dika Jehova nyere ya iwu; o we tihue ndi Filistia site na Geba rue ebe i naba Gezea.

6 1 Devid we chikota kwa ndikom nile aropotara aroputa n'Israel, oru nnu madu uzoo atoo na nnu iri-na-ise. 2 Devid we bilie, si na Beale Juda je, ya na ndi Israel nile ndi ya na ha no, isi n'ebe ahu bugota ibe Chineke, nke akpokwasiri Aha, bu aha Jehova nke usu nile nke ndi-agma Onye nanokwasi cherubim. 3 Ha we me ka uboo-ala ohu buru ibe Chineke, ha we buputa ya n'ulo Abinadab nke di n'ugwu nta: Uza na Ahio, bu umu Abinadab, we nedu uboo-ala ohu ahu. 4 Ha we buputa ya n'ulo Abinadab nke di n'ugwu nta, ya na ibe Chineke: Ahio we neje n'iru ibe ahu. 5 Devid na ulu Israel nile negwu egwu n'iru Jehova, were ihe nile eji osisi fir me, were kwa uboo-akwara, na une, na egwu-otiti, na castanet, na aja. 6 Ha we biarue ebe-nzoocha-oka Nakon, Uza we setia aka-ya rue ebe ibe Chineke di, jide ya; n'ih i na ehi naba ukwu. 7 Iwe Jehova we di oku megide Uza; Chineke we tihue ya n'ebe ahu n'ih i nmehie-ya; o we nwua n'ebe ahu n'akuku ibe Chineke. 8 Iwe Devid we di oku, n'ih i na Jehova tiwaputara ntiwa megide Uza: o we kpo ebe ahu Perez-uza, rue ta. 9 Devid we tua egwu Jehova n'ubochi ahu; o si. Ibe Jehova gesi ana biakutem? 10 Devid ekwegh kwa iwezugara onwe-ya ibe Jehova rue obodo Devid; ma Devid buzugara ya rue ulu Obed-edom, bu onye Gat. 11 Ibe Jehova we nodu n'ulo Obed-edom, bu onye Gat, onwa atoo: Jehova we gozie Obed-edom na ulu-ya

nile. 12 Ewe gosi eze, bu Devid, si, Jehova agooziwo ulu Obed-edom na ille nile o nwere, n'ih i ibe Chineke. Devid we were onu je, si n'ulo Obed-edom bugota ibe Chineke n'obodo Devid. 13 O rue, mbe ndi nebu ibe Jehova zoro nzoo-ukwu isi, na o churu ehi na nwa-ehi mara abuba n'aja. 14 Devid were kwa ike-ya nile te egwu n'iru Jehova; ewere ephod akwa ocha ke Devid n'ukwu. 15 Devid na ulu Israel nile we were iti-nkpu, were kwa olu opi-ike, nebugota ibe Jehova. 16 O rue, mbe ibe Jehova batara n'obodo Devid, na Maikal nwanwayi Sol lepuru anya na window, hu eze, bu Devid, ka o nawuli, neke kwa egwu, n'iru Jehova; o we leda ya anya n'obi-ya. 17 Ha we bubata ibe Jehova, guzo ya n'onodu-ya, n'etiti ulu-ikwu nke Devid mara nye ya: Devid we sure aja-nsure-oku na aja-udo n'iru Jehova. 18 Devid we surebie aja-nsure-oku ahu na aja-udo nile, gozie ndi Israel n'aha Jehova nke usu nile nke ndi-agma. 19 O we kesara ndi Israel nile, bu igwe nile nke Israel, ma nwoke ma nwayi, madu o bula, otu obe achicha, na otu okpurukpu anu, na otu mbadamba nkpuru-vine amiri ami. Ndi Israel nile we la, nwoke o bula n'ulo-ya. 20 Devid we lata igoozi ulu-ya. Maikal, bu nwanwayi Sol, we puta izute Devid, si, Le, otu eze Israel di nsopuru nke-uku ta, onye kpupuru uwe n'aru-ya ta n'anya ndi-oru-nwayi nke ndi-oru-ya, dika otu nime ndikom efu nekpu uwe n'aru-ya ekpupu! 21 Devid we si Maikal, O bu n'iru Jehova, Onye roputaram kari nngi, kari kwa ulu-ya nile, inyem iwu ibu onye-ndu ndi Jehova, bu Israel: m'we gwu egwu n'iru Jehova. 22 Ma m'geweta-kwa-ra onwem nkoocha kari nka, m'gadi kwa ala n'anyam: ma ndi-oru-nwayi ndi i kwuru okwu bayere ha, n'etiti ha ka agasopurum. 23 Ma Maikal, bu nwanwayi Sol, o nwegh nwa rue ubochi onwu-ya.

7 1 O rue, mbe eze biri n'ulo-ya, mbe Jehova me-kwa-ra ka o zuru ike pua n'aka ndi-iro-ya nile buruburu, 2 na eze siri Netan, bu onye-amuma, Biko, le, Mu onwem nebi n'ulo cedar, ma ibe Chineke nebi n'etiti akwa-nkwuba. 3 Netan we si eze, Ihe nile nke di n'obigi, ie, me ya; n'ih i na Jehova noyere gi.

4 O rue, n'abali ahu, na okwu Jehova ruru Netan nti, si, 5 Je, si orúm, bú Devid, Otú a ka Jehova siri, Ó bu gi onwe-gi gēwurum ulo ibu ebe M'gēbi? 6 N'ihí na ebighm n'ulo site n'ubochi M'mere ka umu Israel si n'Ijpt rigota, we rue ta, kama M'nējghari n'ulo-ikwū na n'ebe-obibim. 7 N'ebe nile nke M'nējghari n'etiti umu Israel nile, o di okwu M'gwara otú n'ebo Israel nile, nke M'nyere iwu izú ndim, bú Israel, si, N'ihí gini ka unu newurughm ulo cedar? 8 Ma ubu a, otú a ka i gāsi orúm, bú Devid, Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri, Mu onwem siri n'ebe-ita-nri anu-ulo, si kwa n'ebe i nēso lgwè ewu na aturu, kuru gi, ka i buru onye-ndú ndim, bú Israel: 9 M'we nọyere gi n'ebe o bula i jere, ebipu-kwa-ram ndi-iro-gi nile n'iru gi; M'gēme-kwa-ra gi aha uku, dika aha ndi uku ndi nọ n'uwa. 10 M'gēdo-kwa-ra ndim, bú Israel, otú ebe, ku kwa ha dika osisi, ka ha we biri n'ónọdu-ha, ghara ima jijiji ozo; umu ajo omume agagheweda kwa ha ozo, dika na mbu, 11 na dika site n'ubochi mbe M'nyere ndi-ikpe iwu ibu ndi-isi ndim, bú Israel; emewokwam ka i zuru ike pua n'aka ndi-iro-gi nile. Jehova egosiwo kwa gi na Jehova gēmere gi ulo. 12 Mbe ubochi-gi zuru, mbe gi gēgoro nna-gi-ha dina kwa n'ónwu, M'gēme kwa ka o bilie, bú nkpuru-gi nke gānochi gi, nke gēsi n'afog-i puta, M'gēme kwa ka ala - eze - ya guzosie ike. 13 Onye ahu gēwuru aham ulo, M'gēme kwa ka oche-eze nke ala-eze-ya guzosie ike rue mbe ebigh-ebi. 14 Mu onwem gāburu ya nna, ya onwe-ya gābu-kwa-ram nwa: o buru na o me ajo omume, M'gēwere nkpan'aka madu, were kwa ihe-otiti nke umu madu, dua ya odu; 15 ma eberem agagh-esi n'ebe o nọ wezuga onwe-ya, dika M'wēzugara ya n'ebe Sọl nọ, onye M'wezugara n'iru gi. 16 Ma ulo-gi na ala-eze-gi gēkwesi ntukwasi-obi n'iru gi rue mbe ebigh-ebi: agēme ka oche-eze-gi buru ihe guzosiri ike rue mbe ebigh-ebi. 17 Dika okwu ndia nile si di, na dika ohú a nile si di, otú a ka Netan gwara Devid okwu.

18 Eze, bú Devid, we ba, nọdu ala n'iru Jehova; o si, Onye ka m'bu, Onye-nwe-ayi Jehova, gini kwa ka ulom bu,

na I mewo ka m'biarue na mbe a? 19 Ma nka bu nani ihe ntá n'anya-Gi, Onye-nwe-ayi Jehova; I we kwu kwa okwu bayere ulo orú-Gi rue mbe di anya; nka bu kwa iwu bayere madu, Onye-nwe-ayi Jehova! 20 Ma gini ka Devid gāgwa kwa Gi ozo? n'ihí na Gi onwe-gi mara orú-Gi, Onye-nwe-ayi Jehova. 21 N'ihí okwu-Gi, na dika obi-Gi si di, ka I meworo ihe-idi-uku a nile, ime ka orú-Gi mara ya. 22 N'ihí nka I di uku, Onye-nwe-ayi Jehova: n'ihí na o digh onye di ka Gi, o digh kwa Chineke ma-qbugh Gi, dika ihe nile si di nke ayi nuworo na nti-ayi. 23 Ma ole mba di ka ndi-Gi, dika Israel, bú otú mba nke nēguzo iche n'uwa, nke Chineke jere ibaputara Onwe-ya ka o buru otú ndi, na imere Onwe-ya aha, na imere unu ihe-idi-uku a, na imere ala-Gi ihe di egwu, n'iru ndi-Gi, nke I siri n'Ijpt, bú mba di iche iche ozo na chi nile ha, baputara onwe-gi? 24 I we me ndi-Gi, bú Israel, ka o guzosiere Gi ike, iburu Gi otú ndi rue mbe ebigh-ebi; Gi onwe-gi, Jehova, we ghorọ ha Chineke. 25 Ma ubu a, Jehova, bú Chineke, okwu ahu nke I kwuworo bayere orú-Gi, bayekwa-ra ulo-ya, me ya ka o guzosie ike rue mbe ebigh-ebi, Gi me kwa dika I kwuworo. 26 Ka aha-Gi di kwa uku rue mbe ebigh-ebi, si, Jehova nke usu nile nke ndi-agma bu Chineke Israel: agēme kwa ka ulo orú-Gi, bú Devid, guzosie ike n'iru Gi. 27 N'ihí na Gi onwe-gi, Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke Israel, I kpughewo nti orú-Gi, si, M'gēwu-kwa-ra gi ulo: n'ihí nka orú-Gi nwetara obi-ike ikpere Gi ekpere a. 28 Ma ubu a, Onye-nwe-ayi Jehova, Gi onwe-gi bu Chineke onwe-ya, okwu-Gi nile bu kwa ezi-okwu, I gwawo kwa orú-Gi ezi ihe a: 29 ma ubu a kwere igozí ulo orú-Gi, ka o we dirue mbe ebigh-ebi n'iru Gi: n'ihí na Gi onwe-gi, Onye-nwe-ayi Jehova, ekwuwo ya: ka ewere kwa ngozi-Gi nāgozi ulo orú-Gi rue mbe ebigh-ebi.

8 1 O rue, mbe nka gasiri, na Devid o tihuru ndi Filistia, me kwa ka ha ruru ala: Devid we nara n'aka ndi Filistia bridle nke isi obodo-ha. 2 O tihu-kwa-ra Moab, were udọ-otútú túa ha, me ha ka ha dina ala; o we túa udọ-otútú abua ime ka ha nwua, na udọ-

otùtù zuru ezu ime ka ha di ndu. Moab we ghorò Devid ndi-orù, nēbute onyinye-inata-iru-oma. 3 Devid tìbù-kwa-ra Hedadeza nwa Rehob, bú eze Zoba, m̀be ọ nēje iweghachi ike-ya n'akuku Osimiri. 4 Devid we napu n'aka-ya nnù ndi-inyinya anọ na ọgu ise, na orù nnù ndikom uzọ abua na nnù iri, bú ndi ji ukwu eje: Devid bipu-kwa-ra nkwonkwo-ukwu inyinya ùọ-ala nile, ma ọ kwere ka ọgu inyinya ùọ-ala ise fọdu n'etiti ha. 5 Siria Damaskos we bia iyere Hedadeza, bú eze Zoba, aka, Devid we tìbue n'etiti ndi Siria orù nnù ndikom uzọ abua na nnù iri-na-ise. 6 Devid we tiye ebe-nguzo-ndi-agma nime Siria Damaskos: Siria we ghorò Devid ndi-orù, nēbute onyinye-inata-iru-oma. Jehova we nāzọputa Devid ebe ọ bula ọ jere. 7 Devid we chiri ọta ọla-edo nke dikwasiri ndi-orù Hedadeza, chita ha na Jerusalem. 8 Eze, bú Devid, we si na Beta, si kwa na Birotai, bú obodo Hedadeza, chiri ọtutu ọla nke-uku. 9 Toi, bú eze Hemat, we nu na Devid etìbùwo usu-ndi-agma nile nke Hedadeza, 10 Toi we zìe Joram nwa-ya jekuru eze, bú Devid, iju ya ajuju bayere udo-ya, na igọzi ya, n'ihì na o busoworo Hedadeza agha, we tìbue ya: n'ihì na nwoke nke nēbuso Toi agha nke-uku ka Hedadeza bu. Ihe ọla-ọcha na ihe ọla-edo na ihe ọla di kwa n'aka Joram inye ya: 11 ihe ndia ka eze, bú Devid, do-kwa-ra nsọ nye Jehova, tiyere ọla-ọcha na ọla-edo nke o doro nsọ site na mba nile nke o budara; 12 site na Siria, site kwa na Moab, site kwa n'umu Amon, site kwa na ndi Filistia, site kwa n'Amalek, site kwa n'ihe - nkwaata Hedadeza, nwa Rehob, bú eze Zoba. 13 Devid we mere onwe-ya aha m̀be o siri n'itìbù Siria nime Ndagwurugwu Nnù lata, bú orù nnù ndikom uzọ abua na nnù ise. 14 O tiye-kwa-ra ebe-nguzo-ndi-agma n'Edom: n'Edom nile ka o tiyere ebe-nguzo-ndi-agma, Edom nile we ghorò Devid ndi-orù. Jehova we nāzọputa Devid ebe ọ bula ọ jere.

15 Devid we buru eze Israel nile; Devid we nēmere ndi-ya nile ihe ekpere n'ikpe na ezi omume. 16 Joab nwa Zeruaia bu onye-isi usu-ndi-agma; Jehoshafat nwa Ahailud bu onye-ncheta:

17 Zedok nwa Ahaitub, na Ahimelek nwa Abaiata, bu ndi-nchu-aja; Seraia bu ode-akwukwọ; 18 Benaia nwa Jehoiada bu onye-isi ndi Keret na ndi Pelet; umu-ndikom Devid bu ndi-isi n'ije ozi.

9 1 Devid we si, Ọ di onye ọ bula fọduru ọzọ nye ulo Sọl, ka m'we mere ya ebere n'ihì Jonatan? 2 Ulo Sọl nwere otù orù, aha-ya bu Ziba, ha we kpọ ya biakute Devid; eze we si ya, Gì onwe-gi bu Ziba? Ọ si, Orù-gi bu ya. 3 Eze we si, Ọ digh nwoke fọduru ulo Sọl ọzọ, ka m'we mere ya ebere Chineke? Ziba we si eze, Otù nwanwoke fọduru Jonatan, nke dara ngwurọ n'ukwu-ya abua. 4 Eze we si ya, Ọle ebe ọ nọ? Ziba we si eze, Le, Onye ahu nọ n'ulo Makia nwa Amiel, nime Lo-deba. 5 Eze, bú Devid, we ziga kuputa ya n'ulo Makia nwa Amiel, site na Lo-deba. 6 Mefiboshet, nwa Jonatan, nwa Sọl, we biakute Devid, da kpue iru-ya n'ala, kpọ isi ala. Devid we si, Mefiboshet. Ọ si, Le orù-gi! 7 Devid we si ya, Atula egwu: n'ihì na aghaghm imere gi ebere n'ihì Jonatan, bú nna-gi, m'gēweghachi-kwa-ra gi ubi nile nke Sọl nna-gi; gi onwe-gi gēri kwa nri na table nkem m̀be nile. 8 Ọ kpọ isi ala, si, Gini ka orù-gi bu, na i gēche iru n'ebe nkita nwuru anwu dikam nọ? 9 Eze we kpọ Ziba, onye buri nwa-okorobia Sọl, si ya, Ihe nile Sọl na ulo-ya nile nwere ka m'nyeworo nwa onye-nwe-gi. 10 I gālu-kwa-ra ya ọlu ala-ubi, gi onwe-gi, na umu-gi ndikom, na ndi-orù-gi; i gēwebata kwa nkpuru ọ miri, ka nwa onye-nwe-gi we nwe nri o gēri: ma Mefiboshet nwa onye-nwe-gi gēri nri na table nkem m̀be nile. Ma Ziba nwere umu-ndikom iri na ise na orù ndi-orù. 11 Ziba we si eze, Dika ihe nile si di, nke onye-nwem, bú eze, nyere orù-ya n'iwu, otù a ka orù-gi gēme. Eze we si, Ma Mefiboshet ganēri ihe na table nkem, dika otù nime umu eze. 12 Mefiboshet nwe-kwa-ra otù nwatakiri-nwoke, aha-ya bu Maika. Ma ndi nile ndi bi n'ulo Ziba buru Mefiboshet ndi-orù. 13 Mefiboshet we biri na Jerusalem: n'ihì na ọ bu na table eze ka o nēri ihe m̀be nile; ma ya onwe-ya dara ngwurọ n'ukwu-ya abua.

10 **1** O rue, m̀be ihe a gasiri, na eze umu Amon nwuru, Hanun nwa-ya we buru eze n'̀oǹodu ya. **2** Devid we si, M'̀gẽmere Hanun nwa Nehash ebere, dika nna-ya merem ebere. Devid we ziga ikasi ya obi bayere nna-ya site n'̀aka ndi-oru-ya. Ndi-oru Devid we ba n'̀ala umu Amon. **3** Ma ndi-isi umu Amon siri Hanun, bu onye-nwe-ha, Devid, o n'̀asopuru nna-gi n'̀anya-gi, na o zitegoro gi ndi-nkasi-obi? o bugh ileputa obodo a, na iledo ya, na ikwaru ya, ka Devid zitere ndi-oru-ya ibiakute gi? **4** Hanun we were ndi-oru Devid, kopu nkera nke afu-onu-ha, bipu kwa uwe-nwuda-ha n'̀etiti, rue otule-ha, we zilaga ha. **5** Ha we gosi Devid, o ziga izute ha; n'̀ihi na ihere neme ndikom ahu nke-uku. Eze we si, Nodunu na Jeriko rue m̀be afu-onu-unu tolitere, m̀be ahu ka unu galata. **6** Umu Amon we hu na ha nesi Devid isi ojo, umu Amon we ziga, go Siria Bet-rehob na Siria Zoba, oru nnu ndikom uzọ abua na nnu iri ndi ji ukwu eje, na eze Meaka, ya na nnu ndikom abua na ogo iri, na ndikom Tob, bu oru nnu ndikom na nnu iri. **7** Devid we nu ya, ziga Joab, na usu-ndi-agma Nile, bu ndi-dike. **8** Umu Amon we puta, do agha n'̀usoro n'̀oghere onu-uzo-ama: Siria Zoba, na Rehob, na ndikom Tob, na Meaka, noro onwe-ha n'̀ohia. **9** Joab we hu na iru agha ahu di megide ya iru na azu, o we roputa ufodu n'̀etiti ndi Nile aropotara aroputa n'̀Israel, do ha n'̀usoro izute Siria: **10** o tiye ndi Israel foduru n'̀aka Abishai, bu nwa-nne-ya, we do ha n'̀usoro izute umu Amon. **11** O si, O buru na Siria akariam ike, i gabu-kwararam onye-nzoputa: ma o buru na umu Amon akaria gi ike, m'̀gabia kwa izoputa gi. **12** Di ike, ka ayi me kwa onwe-ayi ndi di ike n'̀ihi ndi-ayi, na n'̀ihi obodo Nile nke Chineke-ayi: Jehova me kwa ihe di nma n'̀anya-Ya. **13** Joab na ndi soro ya we biarue agha ahu nso imegide Siria: ha we balaga n'̀iru ya. **14** Umu Amon we hu na Siria abalagawo, ha onwe-ha we balaga kwa n'̀iru Abishai, ba n'̀obodo. Joab we si n'̀ebe umu Amon no lata, biarue Jerusalem. **15** Siria we hu na etiburu ha n'̀iru Israel, ha we chikota onwe-ha n'̀otu. **16** Hedareza we ziga, me ka Siria ndi no n'̀ofe Osimiri

puta: ha we biarue Hiram, Shobak onye-isi usu-ndi-agma Hedareza je-kwara n'̀iru ha. **17** Ewe gosi Devid; o we chikota Israel Nile, gabiga Jordan, biarue Hiram. Siria we do onwe-ha n'̀usoro izute Devid, ha we buso ya agha. **18** Siria we balaga n'̀iru Israel; Devid we hwe n'̀etiti ndi Siria ndikom nke nnu ubo-ala na ogo iri-na-ise, na oru nnu ndi-inyinya uzọ ise; o tibu-kwara Shobak, bu onye-isi usu-ndi-agma-ha, o we nwua n'̀ebe ahu. **19** Eze Nile, bu ndi-oru Hedareza, we hu na etiburu ha n'̀iru Israel, ha we me ka ha onwe-ha na Israel di n'̀udo, we fe ha ofufe. Siria we tua egwu izoputa umu Amon ozo.

11 **1** O rue, n'̀obuba arọ, na m̀be ndi-eze n'̀apu ibu agha, na Devid zigara Joab, ya na ndi-oru-ya, na Israel Nile; ha we bibie umu Amon, nochigide kwa Raba n'̀agma. Ma Devid nanodu na Jerusalem.

2 O rue, na m̀be anyasi, na Devid siri n'̀ihe-ndina-ya bilie, jeharia n'̀elu ulo eze: o we si n'̀elu ulo ahu hu otu nwayi ka o nasa aru: ma nwayi ahu di nma nke-uku n'̀ile anya. **3** Devid we zie jua ajuu bayere nwayi ahu. Oru onye we si, Nwayi a, o bugh Bat-sheba, nwanwayi Eliam, bu nwunye Uraia onye Het? **4** Devid we ziga ndi-ozu, kuru ya; nwayi ahu we biakute ya, ya na ya we dina; (ma nwayi ahu si n'̀oruru-ya nedo onwe-ya nsọ,) o we laghachi n'̀ulo-ya. **5** Nwayi ahu we turu ime; o zie, gosi Devid, si, Mu onwem di ime. **6** Devid we zigara Joab ozu, si, Ziterem Uraia onye Het. Joab we zigara Devid Uraia. **7** Uraia we biakute ya, Devid we jua ya ajuu bayere udo Joab, bayekwa-ra udo ndi Israel, na otu agha naga. **8** Devid we si Uraia, Rida n'̀ulo-gi, sa ukwu-gi. Uraia we si n'̀ulo eze pua, onyinye nri eze nyere ya we puso ya n'azu. **9** Ma Uraia dinara n'̀onu-uzo ulo eze n'̀etiti ndi-oru Nile nke onyenne-ya, o ridagh kwa rue ulo-ya. **10** Ha we gosi Devid, si, Uraia aridagh rue ulo-ya. Devid we si Uraia, O bugh n'̀ije ka gi onwe-gi si bia? gini mere i ridagh rue ulo-gi? **11** Uraia we si Devid, Ibe Chineke, na Israel, na Juda, nanodu n'̀ulo-ntu; onye-nwem Joab na ndi-oru onye-nwem nanọ kwa n'̀ulo-ikwu n'̀ohia; ma mu onwem, m'̀gaba

n'ulom, iri ihe na inu ihe- ϕ nu ν , na isoro nwunyem dina? ndu-gi, na ndu nkpuru-obi-gi, ma ϕ buru na emem ihe a. 12 Devid we si Uraia, N ϕ du kwa n'ebe a ta, echi ka m'g \acute{e} zilaga kwa gi. Uraia we n ϕ du na Jerusalem ub ϕ chi ahu na echi-ya. 13 Devid we kp ϕ ya, ϕ we rie ihe n'iru ya, ν u kwa ihe- ϕ nu ν ; Devid we me ya ka ϕ ν ubiga manya ok \acute{e} : ϕ we pua n'anyasi idina n'ihe-ndina-ya n'etiti ndi-or \acute{u} onye-nwe-ya, ma ϕ ridagh rue ulo-ya. 14 O rue, n'ututu, na Devid degara Joab akwukw ϕ , we ziga ya site n'aka Uraia. 15 ϕ we de n'akwukw ϕ ahu, si, Donu Uraia na ncherita: iru agha ahu nke siri ike kari, siri n'iso ya la azu, ka ewe t \acute{u} bue ya, ϕ w: nwua. 16 O rue, m ϕ e Joab n \acute{e} che obodo nche, na o tiyere Uraia n'ebe ϕ inara na ndikom bu dinkp \acute{a} n ϕ . 17 Ndikom obodo we pua, buso Joab agha: uf ϕ du n'etiti ndi Israel we da, b \acute{u} n'etiti ndi-or \acute{u} Devid; Uraia onye Het nwu-kwa-ra. 18 Joab we ziga gosi Devid ihe nile emere n'agha ahu; 19 ϕ we nye onye-ozu iwu, si, M ϕ e i gwabiri eze okwu agha nile, 20 o g \acute{e} ru kwa, ϕ buru na ϕ numa nke eze ebilie, ϕ we si gi, Gini mere unu jeruru obodo ahu nso ibu agha? \acute{u} nu amagh na ha g \acute{e} si na mbidi ϕ a uta? 21 \acute{o} nye t \acute{u} buru Abimelek nwa Jerubeshet? nw \acute{a} y \acute{i} esigh na mbidi tua aka-nkume n'isi-ya, ϕ we nwua na Tabez? n'ih \acute{i} gini ka unu jeruru mbidi nso? i g \acute{a} si kwa, Or \acute{u} -gi, b \acute{u} Uraia onye Het, anwuwo kwa. 22 Onye-ozu ahu we je, bata, gosi Devid ihe nile Joab ji zie ya. 23 Onye-ozu ahu we si Devid, Ndikom ahu di ike imegide ayi, we pukute ayi rue ϕ hia, ayi we bugide ha agha rue oghere ϕ nu-uz ϕ -ama. 24 Ndi- ϕ ϕ a-uta we si na mbidi n \acute{a} ϕ a ndi-or \acute{u} -gi uta; uf ϕ du n'etiti ndi-or \acute{u} eze we nwua, or \acute{u} -gi, b \acute{u} Uraia onye Het, anwuwo kwa. 25 Devid we si onye-ozu ahu, Ot \acute{u} a ka i g \acute{a} si Joab, Ka ihe a ghara ij ϕ n ϕ n'anya-gi, n'ih \acute{i} na mma-agma n \acute{e} ripi \acute{a} ot \acute{u} onye dika o n \acute{e} ripi \acute{a} onye ϕ z ϕ : me ka agha-gi di ike megide obodo ahu, kwad \acute{a} ya: gi me kwa ka ϕ di ike. 26 Nwunye Uraia we nu na Uraia, b \acute{u} di-ya, anwuwo, ϕ we tiere di-ya aka n'obi. 27 Iru- \acute{u} j \acute{u} ahu we gabiga, Devid we ziga, webata ya n'ulo-ya, ϕ we gh ϕ r ϕ ya

nwunye, muara ya nwa. Ma ihe Devid mere j ϕ r ϕ n ϕ n'anya Jehova.

12 1 Jehova we zie Netan jekuru Devid. ϕ we biakute ya, si ya, Ndikom abua di n'ot \acute{u} obodo; ot \acute{u} bu ϕ garanya, nke- ϕ z ϕ bu ϕ beye. 2 ϕ garanya ahu nwere igw \acute{e} ewu na aturu na igw \acute{e} echi bara uba nke-uku. 3 Ma ϕ beye ahu enwegh ihe ϕ bula, ma- ϕ bugh ot \acute{u} nwa-nne-aturu nt \acute{a} , nke ϕ zutara debe ya ndu: ϕ we n ϕ yere ya, n ϕ ye-kwa-ra umu-ya, tolite; n'iberibe ihe-oriri-ya ka o n \acute{e} ri, n'iko-ya ka ϕ n \acute{a} ν u kwa, n'obi-ya ka o n \acute{e} dina kwa, ϕ we gh ϕ r ϕ ya nwa-nwayi. 4 Onye-ije we biakute ϕ garanya ahu, ϕ we rapu iwere anu n'etiti igw \acute{e} ewu na aturu-ya ma- ϕ bu n'etiti igw \acute{e} echi-ya, idoziri onye-ije ahu nke biakutere ya, ma ϕ were nwa-nne-aturu nke ϕ beye, doziere nwoke ahu nke biakutere ya. 5 Iwe Devid we di ϕ ku nke-uku megide nwoke ahu; ϕ we si Netan, Jehova n \acute{a} di ndu, n'ezie onye kwesiri ϕ nuw \acute{u} ka nwoke ahu bu nke n \acute{e} me ihe a: 6 ma nwa-nne-aturu ahu, ϕ g \acute{a} kwughachi kwa ya ϕ beye ahu okpukpu an ϕ , n'ih \acute{i} na ϕ mere ihe a, na n'ih \acute{i} na ϕ nwegh ϕ miko.

7 Netan we si Devid, Gi onwe-gi ka nwoke ahu bu. Ot \acute{u} a ka Jehova, b \acute{u} Chineke Israel, siri, Mu onwem tere gi manu ibu eze Israel, Mu onwem naputa-kwa-ra gi n'aka S ϕ l; 8 M'we nye gi ulo onye-nwe-gi, na ndinyom onye-nwe-gi n'obi-gi, nye kwa gi ulo Israel na nke Juda; ma ϕ buru na nke ahu di nt \acute{a} , M'g \acute{a} tukwasi-kwa-ra gi ot \acute{u} a na ot \acute{u} a. 9 Gini mere i ji lell okwu Jehova, ime ihe j ϕ r ϕ n ϕ n'anya-Ya? i werewo mma-agma t \acute{u} bue Uraia onye Het, nwunye-ya ka i werewo-kwa-ra n'onwe-gi na nwunye; ma ya onwe-ya, i werewo mma-agma umu Amon ϕ ue ya. 10 Ma \acute{u} ϕ a mma-agma agagh-ewezuga onwe-ya n'ulo-gi rue m ϕ e ebigh-ebi; n'ih \acute{i} na i leliwom, we kuru nwunye Uraia onye-Het ka ϕ gh ϕ r ϕ gi nwunye. 11 Ot \acute{u} a ka Jehova siri, Le, M'n \acute{e} me ka ihe ϕ j ϕ si n'ulo-gi bilie imegide i, M'g \acute{a} chiri kwa ndinyom-i n'anya-gi nye ibe-gi, o g \acute{e} so kwa ndinyom-i dina n'anya anyanwu a. 12 N'ih \acute{i} na gi onwe-gi mere ya na nzuzo: ma Mu onwem g \acute{e} me ihe a n'iru Israel nile, na n'iru anyanwu. 13 Devid we si Netan, Emehiewom megide Jehova. Netan we si Devid,

Jehova emewo kwa ka nmehie-gi gabiga; i gagh-anwu. 14 Otú ọ di, n'ihí na i mewo ka ndi-iro Jehova kpọlu nkpọlu nke-uku n'okwu a, nwa-nwoke nke amuru gi aghagh inwu kwa. 15 Netan we la n'ulo-ya.

Jehova we tie nwata ahu ihe-otiti, bú nke nwunye Uraia muru nye Devid, ọ we nāria ọria nke-uku. 16 Devid we riọsie Chineke aririọ ike bayere nwata ahu; Devid we nēbu ọnu, ba nime, dina ala ogologo abali nile. 17 Ndi-okenye ulo-ya we bilie n'akuku ya, ime ka o si n'ala bilie: ma ọ kwegh, o sogh kwa ha ri nri. 18 O rue, n'ubọchi nke-asa, na nwa ahu nwuru. Ndi-orú Devid we tua egwu igosi ya na nwa ahu anwuwo: n'ihí na ha siri, Le, m̀be nwa ahu nọ na ndu, ayi gwara ya okwu, ma ọ gegh nti n'olu-ayi: ayi gēsi kwa aña si ya, Nwa ahu anwuwo, ọ we me onwe-ya ihe ọjọ? 19 Devid we hu na ndi-orú-ya nātakwurita onwe-ha, Devid we mata na nwa ahu anwuwo: Devid we si ndi-orú-ya, Nwa ahu, ọ nwuwo? Ha si, Ọ nwuwo. 20 Devid we si n'ala bilie, sa aru, te onwe-ya manu, ́anwe uwe-nhokwasi-ya; ọ we ba n'ulo Jehova, kpọ isi ala: ọ we ba n'ulo-ya, jua ha, ha we dọba nri n'iru ya, o rie. 21 Ndi-orú-ya we si ya, Gini bu ihe a nke i meworo? ọ bu n'ihí nwa ahu, m̀be ọ nọ na ndu, ka i būru ọnu, kwa ákwá; ma m̀be nwa ahu nwuru, i biliri rie nri. 22 Ọ si, M̀be nwa ahu nọ na ndu, eburum ọnu, kwa ákwá: n'ihí na m'siri, Onye mara? elegh anya Jehova gēmerem amara, ka nwa ahu we di ndu. 23 Ma ́bu a ọ nwuwo, n'ihí gini kwa ka mu onwem gēbu ọnu? ́apurum iweghachi ya ọzọ? Mu onwem nālakuru ya, ma ya onwe-ya agagh-alaghachikutem. 24 Devid we kaside Bat-sheba, bú nwunye-ya, obi, we bakuru ya, ya na ya we dina: ọ we mua nwa-nwoke, Devid we kpọ aha-ya Solomon. Jehova we hu ya n'anya; 25 Ọ we zie site n'aka Netan, bú onye-amuma, kpọ aha-ya Jedidaia, n'ihí Jehova.

26 Ma Joab busoro Raba nke umu Amon agha, were obodo eze. 27 Joab we zigara Devid ndi-ozí, si, Ebusowom Raba agha, ewerewokwam obodo miri. 28 Ma ́bu a, chikọta ndi Israel fọduru, ma kwa ulo-ikwū-gi megide obodo ahu,

were ya; ka mu onwem we ghara iwere obodo ahu, ewe kpọkwasi ya aham. 29 Devid we chikọta ndi Israel nile, jerue Raba, buso ya agha, were ya. 30 Ọ we kpupu okpu-eze nke eze-ha n'isi-ya; ọtútú-ya bu otú talent ọla-edo, nkume di oké ọnu-ahia di kwa ya; ọ we di n'isi Devid. Ọ weputa-kwa-ra ihe-nkwata obodo ahu, nke riri nne nke-uku. 31 Ọ me-kwa-ra ka ndi nọ nime ya puta, o tiye ha n'okpuru mma-nkwọ, na n'okpuru igwè nēbi ihe, na n'okpuru anyu-ike igwè, me kwa ka ha gabiga n'ihé eji akpu brick: otú a ka ọ nēme kwa obodo nile nke umu Amon. Devid na ndi Israel nile we lata na Jerusalem.

13 1 O rue, m̀be nka gasiri, na Absalom nwa Devid nwere nwa-nne-nwayi mara nma, aha-ya bu Tema; Amnon nwa Devid we hu ya n'anya. 2 Ọ we di Amnon nkpà otú a, na ọ mere onwe-ya onye aru nādigh ike n'ihí Tema. bú nwa-nne-ya; n'ihí na nwa-aḅoghọ nāmagh nwoke ka ọ bu; ọ we di ike n'anya Amnon ime ya ihe ọ bula. 3 Ma Amnon nwere otú eyi, aha-ya bu Jonadab, nwa Shimea nwa-nne Devid: ma Jonadab bu nwoke mara ihe nke-uku. 4 Ọ we si ya, Gini mere gi onwe-gi nāta aru otú a kwa-ututu, gi nwa eze? i gagh-egosim? Amnon we si ya, Tema, bú nwa-nne-nwayi Absalom nwa-nnem, ka mu onwem nāhu n'anya. 5 Jonadab we si ya, Dinakwasi n'ihé-ndina-gi, me onwe-gi onye aru nādigh ike: ma m̀be nna-gi batara ihu gi, i gāsí ya, Biko, ka Tema, bú nwa-nnem, bata, ka ọ me kwa ka m'rie nri, ka o dozi kwa ihe-oriri ahu n'anyam, ka m'we hu ya, rie ya n'aka-ya. 6 Amnon we dina, me onwe-ya onye aru nādigh ike: eze we bata ihu ya, Amnon we si eze, Biko, ka Tema, bú nwa-nnem, bata, me achicha abua n'anyam, ka m'we rie ha n'aka-ya. 7 Devid we zigara Tema ozi n'ulo, si, Biko, je n'ulo Amnon nwa-nne-gi, doziere ya ihe-oriri. 8 Tema we je n'ulo Amnon nwa-nne-ya; ma onye ahu nēdina edina. Ọ we were utu ọka flour agwọrọ agwọ, gwọ ya, me achicha n'anya-ya, sie achicha ahu. 9 Ọ were ite, wupu ha n'iru ya; ma ọ juru iri ha. Amnon we si, Me ka madu ọ bula si n'ebe m'nọ pua. Ha we pua, madu ọ bula, n'ebe ọ nọ. 10 Amnon we si

Tema, Bubata ihe-oriri n'ime-ulo, ka m'we rie ya n'aka-gi. Tema we chiri achicha nke o n'ere, chitara Amnon nwa-nne-ya n'ime-ulo. 11 O chita ha nso ya ka o rie, Amnon we jide ya, si ya, Bia, sorom dina, nwa-nnem. 12 O si ya, É-è, nwa-nnem, ewedalam n'ala; n'ihì na adigh-eme otù a n'Israel: emela ihe-nzuzu a. 13 Ma mu onwem, òle ebe m'gème ka ita-utam la? ma gi onwe-gi, i gādi ka otù onye nime ndi-nzuzu n'Israel. Ma uḅu a, biko, gwa eze okwu; n'ihì na o gagh-eḅochim n'ebe i nọ. 14 Ma o kwegh ige nti olu-ya: o di kwa ike kari ya, o we weda ya n'ala, soro ya dina. 15 Amnon we kpọ ya asi, bú ikpọ-asi di uku ri nne; n'ihì na ikpọ-asi o kpọrọ ya di uku kari ihu-n'anya o huru ya. Amnon we si ya, Bilie, la. 16 O si ya, Emela otù a, n'ihì na ihe oḅo uku a n'izilagam jọrọ nḅo kari nke-oḅo nke i merem. Ma o kwegh igc ya nti. 17 O we kpọ nwa-okorobia-ya nke nējere ya ozi, si, Biko, si n'ebe m'nọ chupu nwayi a n'èzi, kpachie uzọ n'azu ya. 18 Ma uwe-nwuda nwere aka di n'aru ya: n'ihì na uwe-nwuda di otù a ka umu-ndinyom eze ndi nāmagh nwoke nēyi. Onye nējere ya ozi we me ka o pua n'èzi, we kpachie uzọ n'azu ya. 19 Tema we būru ntu n'isi-ya, dọwa uwe-nwuda nwere aka nke di n'aru ya; o tukwasi aka-ya n'isi-ya, we la, nēje nēti nkpu. 20 Absalom, bú nwa-nne-ya, we si ya, Amnon nwa-nne-gi, o sorowo gi dina? ma uḅu a, nwa-nnem, ba nkiti: nwa-nne-gi ka o bu; atukwasila obi-gi n'ihe a. Tema we nọdu, dika nwayi arapuru nání ya, n'ulo Absalom nwa-nne-ya. 21 Ma eze, bú Devid, nuru ihe ndia nile, iwe-ya we di oḅu nke-uku. 22 Ma Absalom agwagh Amnon okwu o bula ma o bu nke di nḅo ma-oḅu nke di nma: n'ihì na Absalom kpọrọ Amnon asi. n'ihì na o wedara Tema nwa-nne-ya n'ala.

23 O rue, mḅe arọ abua zuru ezu gasiri, na Absalom nwere ndi nākpacha aji anu na Beal-hezoa, nke di n'akuku Efraim: Absalom we kpọ umu-ndikom eze nile. 24 Absalom we biakute eze, si, Biko, le, Orù-gi nwere ndi nākpacha aji anu; biko, ka eze na ndi-orù-ya soro orù-gi je. 25 Eze we si Absalom, É-è, nwam, biko, emela ka ayi nile je, ka ayi we

ghara ibu ibu di arọ n'isi gi. O rugide ya: ma o kwegh ije, ma o gọziri ya. 26 Absalom we si, Ma o buru na i jegh, biko, ka Amnon nwa-nnem soro ayi je. Eze we si ya, N'ihì gini ka o gēsoro gi je? 27 Absalom we rugide ya, o we zie Amnon na umu-ndikom eze nile ka ha soro ya je. 28 Absalom we nye ndi-orù-ya iwu, si, Biko, lezienu anya, mḅe obi Amnon di nma na manya-vine; mḅe m'si kwa unu, Tiquenu Amnon, menu ka o nwua, unu atula egwu: o bugh na mu onwem enyewo unu iwu? dinu ike, buru-kwa-nu ndi-dinkpà. 29 Umu-okorobia Absalom we me Amnon dika Absalom nyere iwu. Umu-ndikom eze nile we bilie, rikwasi, nwoke o bula n'elu inyinya mule-ya, ha we ḅalaga. 30 O rue, mḅe ndi ahu nọ n'uzọ, na akukọ ahu biaruru Devid nti, si, Absalom eḅuwo umu-ndikom eze nile, o digh kwa otù onye fọduru nime ha. 31 Eze we bilie, dọwa uwe-ya nile, dina n'ala; ndi-orù-ya nile nēguzo kwa, ha na uwe-ha dọwara adọwa. 32 Jonadab, nwa Shimea nwa-nne Devid, we za, si, Ka onye-nwem ghara isi na emewo ka umu-okorobia nile, bú umu eze, nwua: n'ihì na Amnon, nání ya, nwuru anwu: n'ihì na edoro nka n'okwu-ọnu Absalom site n'ubochi o wedara Tema nwa-nne-ya n'ala. 33 Ma uḅu a ka onye-nwem, bú eze, ghara ido okwu a n'obi-ya, si, Umu-ndikom eze nile anwuwo, n'ihì na Amnon, nání ya, nwuru anwu. 34 Absalom we ḅalaga. Nwa-okorobia nke nēche nche we welie anya-ya hu, ma, le, ndi riri nne nābia site n'uzọ akuku ugwu di n'azu ya. 35 Jonadab we si eze, Le, umu-ndikom eze abiawo: dika okwu orù-gi kwuru, otù a ka o di. 36 O rue na, mḅe o kwubiri okwu, le, umu-ndikom eze biara, welie oju-ha, kwa ákwá: oḅo kwá eze na ndi-orù-ya nile kwara ákwá di uku ri nne. 37 Ma Absalom ḅalagara: jekuru Talmai nwa Amihua, eze Geshua. Devid we nēru újú nwa-ya ubochi nile.

38 Absalom we ḅalaga, jerue Geshua. nọ n'ebe ahu arọ atọ. 39 Agu nāgusi nkpuru-obi Devid, bú eze, ike ipukuru Absalom: n'ihì na akasiri ya obi bayere Amnon, n'ihì na o nwuwo.

14 1 Joab nwa Zeruaia we mara na obi eze di n'ebe Absalom nọ. 2 Joab we ziga ozi na Tekoa, si n'ebe ahu kuta otù nwayi mara ihe, si ya, Biko, me onwe-gi onye nēru újù, biko, yiri kwa uwe iru-újù, ete-kwa-la onwe-gi manu, kama di ka nwayi nke nēru újù otutù ubọchi ndia n'ihì onye nwuru anwu: 3 i gābakuru kwa eze, gwa ya okwu dika okwu a si di. Joab we tiye okwu n'onu-ya. 4 Nwayi Tekoa we gwa eze okwu, da kpue iru-ya n'ala, kpọ isi ala, si, Zopotam, eze. 5 Eze we si ya, Gini nēme gi? Ọ si, N'ezie nwayi di-ya nwuru ka m'bu, dim anwuwo kwa. 6 Nwayi nējere gi ozi nwe-kwa-ra umundikom abua, ha abua we lua ọgù n'ohia, ọ digh kwa onye-nnaputa n'etiti ha, ma otù onye tìburu ibe-ya, me ka ọ nwua. 7 Ma, le, aburu-ha nile ebiliwo megide nwayi nējere gi ozi, ha we si, Nye ayi onye tìburu nwa-nne-ya, ka ayi we me ka ọ nwua n'ọnọdu ndu nwa-nne-ya onye o buru, ayi gēkpochapu kwa onye-nnweta ahu: ma ha gēmenyu icheku nkem nke fọduru, we ghara idoro dim aha ma-ọbu ndi fọduru n'elu uwa. 8 Eze we si nwayi ahu, La n'ulo-gi, mu onwem gēnye kwa iwu bayere gi. 9 Nwayi Tekoa ahu we si eze, N'isim, onye-nwem, eze, ka ajọ omume a di, na n'isi ulo nnam: ma ka eze na oche-eze-ya buru ndi ikpe nāmagh. 10 Eze we si, Onye nāgwa gi okwu, me ka ọ biakutem, ọ gagh-emetu kwa gi aka ọzọ. 11 Nwayi ahu we si, Biko, ka eze cheta Jehova, bú Chineke-gi, ka onye-óbọ ọbara ghara ibibi nke-uku, ka ha we ghara ikpochapu nwam nwoke. Devid we si, Jehova nādi ndu, ọ digh otù nime agiri-isi nwa-gi gāda n'ala. 12 Nwayi ahu we si, Biko, ka nwayi nējere gi ozi gwa onye-nwem, bú eze, okwu. Ọ si, Kwue. 13 Nwayi ahu we si, Ọ bu kwa n'ihì gini ka i chere ihe di otù a megide ndi Chineke? n'ihì na eze nēkwu okwu a dika onye ikpe mara, ebe eze nādigh-eme ka onye nke ya achupuru achupu lata. 14 N'ihì na ayi aghagh inwu, ayi di kwa ka miri nke anāwusi n'ala, nke anāgagh-achikọta; ma Chineke ewepugh ndu, kama Ọ nēchē èchìchē, ka onye achupuru achupu we ghara ibu onye achupuru n'ebe Ọ nọ. 15 Ma ubu a, ebe m'biaworo igwa eze, bú onye-

nwem, okwu a, ọ bu n'ihì na ndim emewo ka m'tua egwu; nwayi nējere gi ozi we si, Biko, ka m'gwa eze okwu; eleigh anya eze gēme okwu nke orù-ya nwayi. 16 N'ihì na eze gānu, inaputa orù-ya nwayi n'ọbu-aka nwoke nāchọ ikpochapu mu na nwam nwoke n'otù n'ihè-nketa Chineke. 17 Nwayi nējere gi ozi we si, Biko, ka okwu onye-nwem, bú eze, diri izu-ike: n'ihì na dika mọ-ozì nke Chineke, otù a ka onye-nwem, bú eze, di inu ezi ihe na ihe ọjọ: Jehova, bú Chineke-gi, nọyere gi. 18 Eze we za, si nwayi ahu, Biko, ezonarilam okwu nke mu onwem nāju gi. Nwayi ahu we si, Biko, ka onye-nwem, bú eze, kwue. 19 Eze we si, Àka Joab diyere gi n'ihè a nile? Nwayi ahu we za, si, Ndu nke nkpuru-obi-gi, onye-nwem, bú eze, ọ digh onye ọ bula nēsi n'ihè ọ bula onye nwem, bú eze, kwuru, che iru n'aka-nri ma-ọbu n'aka-ekpe: n'ihì na orù-gi, bú Joab, ya onwe-ya nyerem iwu, ya onwe-ya tiye-kwa-ra okwu ndia nile n'onu nwayi nējere gi ozi: 20 ọ bu ichighari iru okwu a ka Joab, bú orù-gi, meworo ihe a: ma onye-nwem bu onye mara ihe, dika amam-ihe nke mọ-ozì nke Chineke, ima ihe nile di n'uwa. 21 Eze we si Joab, Biko, le, emewom ihe a: gi je kwa, me ka nwa-okorobia ahu, bú Absalom, lata. 22 Joab we da kpue iru-ya n'ala, kpọ isi ala, gọzie eze: Joab we si, Ta ka orù-gi mara na ahutawom amara n'iru-gi, onye-nwem, bú eze, ebe eze meworo okwu orù-ya. 23 Joab we bilie je Geshua, me ka Absalom bia ba na Jerusalem. 24 Eze we si, Ka o chigharia la n'ulo-ya, ma ọ gagh-ahu irum anya. Absalom we chigharia la n'ulo-ya, ma ọ hugh iru eze.

25 Ma n'Israel nile ọ digh nwoke mara nma dika Absalom anētò nke-uku: site n'ọbu-ukwu-ya we rue opu-n'isi-ya ọlu adigh n'aru-ya. 26 Ma mbe ọ kọpuru isi-ya, (n'ihì na ọ bu n'ogwugwu arọ n'ogwugwu arọ ka ọ nākọpu ya: n'ihì na agiri-isi di arọ n'isi-ya, ọ we kọpu ya:) ọ we tūa agiri-A: di n'isi-ya ọgu shekel iri, n'ihè-otutù eze. 27 Ewe muara Absalom umu-ndikom atọ, na otù nwa-nwayi, aha-ya bu Tema: onye ahu bu nwayi mara nma ile anya.

28 Absalom we biri na Jerusalem arọ

abua zuru ezu; ma ọ hugh iru eze. 29 Absalom we zigara Joab ozi, iziga ya jekuru eze; ma ọ kwegh ibiakute ya: ọ we ziga ọzọ nke ụbò abua, ma ọ kwegh ibia. 30 Ọ we si ndi-orù-ya, Lenu, òkè ala-ubi Joab di n'akuku alam, ọ nwekwa-ra ọka barley n'ebe ahu; jenu, sue ya ọku. Ndi-orù Absalom we sue òkè ala-ubi ahu ọku. 31 Joab we bilie, biakute Absalom rue ulo-ya, si ya, N'ihigini ka ndi-orù-gi suworo òkè ala-ubim ọku? 32 Absalom we si Joab, Le, eziterem i ozi, si, Bia n'ebe a, ka m'ziga kwa gi jekuru eze, si, N'ihigini ka m'siworo na Geshua bia? ọ gādim nma ma asi na mu onwem anọdu n'ebe ahu rue ụbụ a: ma ụbụ a ka m'hu iru eze; ọ buru kwa na ajọ omume adi nimem, ya me ka m'nwua. 33 Joab we biakute eze, gosi ya: ọ we kpọ Absalom, ọ we biakute eze, kpọ isi ala nye ya, kpuchie iru-ya n'ala n'iru eze: eze we sutu Absalom ọnu.

15 I O rue, mbe nka gasiri, na Absalom doziri onwe-ya ụbọ-ala na inyinya, na ọgu ndikom abua na iri ndi nāba ọsọ n'iru ya. 2 Absalom we bilie n'isi-ututu, guzo n'akuku uzọ ọnu-uzọ-ama: o rue, mbe nwoke ọ bula nwere okwu nke gēru eze nti ka ọ we kpe ya, na Absalom kpọrọ ya, si, Ole obodo gi onwe-gi si bia? Ọ si, Otù nime ebo Israel ka orù-gi si bia. 3 Absalom we si ya, Le, okwu-gi nile di nma, zi kwa ezi; ma ọ digh onye nēge gi nti site n'ebe eze nọ. 4 Absalom we si, Onye gēdom onye-ikpe n'ala nka, ka nwoke ọ bula nke nwere okwu ma-ọbu ikpe we biakutem, m'we kpọ ya onye ezi omume! 5 O rue, mbe nwoke ọ bula biaruru ya nso ikpọ isi ala nye ya, na ọ setiri aka-ya, jide ya, sutu ya ọnu. 6 Absalom we mere Israel nile dika okwu a si di, bụ ndi biakutere eze ka ekpe ha ikpe: Absalom we zuru obi ndikom Israel n'ori.

7 O rue, n'ogwugwu ọgu arọ abua, na Absalom siri eze, Biko, ka m'je kwughachi nkwan, nke m'kwere Jehova, nime Hebron. 8 N'ihina na orù-gi kwere nkwa mbe m'biri na Geshua nime Siria, si, Ọ buru na Jehova eme ka m'laghachi na Jerusalem n'ezie, m'gēfè kwa Jehova ọfufè. 9 Eze we si ya, Je n'udo. Ọ we bilie, jerue Hebron. 10 Absalom we ziga ndi-nledo n'ebo nile nke Israel, si,

Mbe unu nuru olu opi-ike, unu gāsi kwa, Absalom bu eze na Hebron. 11 Ọgu ndikom iri we si na Jerusalem soro Absalom je, bụ ndi akpọrọ, ha we nēje n'izu-okè obi-ha; ma ha amagh ihe ọ bula. 12 Absalom we zipu Ahitofel onye Gailo, bụ onye nādu Devid ọdu, n'obodo-ya, bụ Gailo, mbe ọ nāchu aja. Nkekọta ahu we di ike; ndi Israel nāba kwa uba nēje n'iru n'iru n'aka Absalom.

13 Onye nēgosi ihe we biakute Devid, si, Obi ndikom Israel di iso Absalom n'azu. 14 Devid we si ndi-orù-ya nile, ndi ya na ha nọ na Jerusalem, Bilienu, ka ayi ọapu; n'ihina na ayi enwegh nọapu n'iru Absalom: menu ngwa ije, ka ọ we ghara ime ngwa rue ayi aru, me ka ihe ọjọ kwagide ayi, were ọnu mma-agma tịue obodo a. 15 Ndi-orù eze we si eze, Dika ihe nile si di nke onye-nwem, bụ eze, garọputa, le, ndi-orù-gi. 16 Eze we pua, ya na ulo-ya nile ndi soro ya n'ukwu n'ukwu. Eze we rapu ndinyom iri, bụ ndi-iko-ya nwayi, iche ulo. 17 Eze we pua, ya na ndi-ya nile ndi soro ya n'ukwu n'ukwu; ha we nọdu na Bet-meahak. 18 Ndi-orù-ya nile we nāgabiga n'akuku ya; ndi Keret nile, na ndi Pelet nile, na ndi Gat nile, bụ nnù ndikom na ọgu iri ndi siri na Gat bia, soro ya n'ukwu n'ukwu, nāgabiga kwa n'iru eze. 19 Eze we si Itai, bụ onye Gat, N'ihigini ka gi onwe-gi nēso kwa ayi je? laghachi, soro eze nọdu: n'ihina na onye ala ọzọ ka i bu, onye rapuru ala-ya ka i bu kwa; laghachi n'ebe-gi. 20 Nyahuru bu ọbibia-gi, ọ bu ta ka m'gēme gi ka i nāgharia n'iso ayi je, n'ihina na mu onwem nēje ebe mu onwem nēje? gi laghachi, me kwa ka umu-nne-gi laghachi; ka ebere na ezi-okwu diyere gi. 21 Itai we za eze, si, Jehova nādi ndu, onye-nwem, bụ eze, nādi kwa ndu, n'ezie n'ọnọdu ebe onye-nwem, bụ eze, gānọ, ma-ọbu inwu ọnwu ma-ọbu idi ndu, n'ezie n'ebe ahu ka orù-gi gānọ kwa. 22 Devid we si Itai, Je gabiga. Itai onye Gat we gabiga, ya na ndikom-ya nile, na umu-ntakiri nile nke di n'aka-ya. 23 Ala ahu nile nākwa ákwá n'oké olu, ndi ahu nile nāgabiga kwa: eze nāgabiga kwa miri-iyi Kidron, ndi-ya nile nāgabiga kwa, n'iru uzọ ọzara. 24 Ma, le, Zedok bia-kwa-ra, ya na ndi Livai nile, nēbu ihe ọbụba-ndu Chineke; ha

we dọba iḅe Chineke, Abaiata we rigo, rue mḅe ndi ahu nile siri n'obodo gabigasia. 25 Eze we si Zedok, Bughachi iḅe Chineke n'obodo; ọ buru na ahutam amara n'iru Jehova, Ọ gēweghachim, me ka m'hu ya na ebe-obibi-Ya: 26 ma ọ buru na Ọ si otù a, Ihe-gi atọghm utọ; lem, Ya mem otù ọ di nma n'anya-Ya. 27 Eze we si Zedok, bú onye-nchu-aja, Ọ bugh onye-ọhu-uzọ ka i bu? laghachi n'obodo n'udo, unu na Ahimaaz nwa-gi, na Jonatan nwa Abaiata, bú umu-unu abua. 28 Lenu, mu onwem ganānọgide na ngabiga-miri nke ọzara, rue mḅe okwu gēsi n'ebe unu nọ bia igosim ka ihe si di. 29 Zedok na Abaiata we bughachi iḅe Chineke na Jerusalem: ha we nọdu n'ebe ahu.

30 Ma Devid nārigo na nrigo ugwu Olive, nārigo nākwa ákwá; ekpuchi-kwara isi-ya, ya onwe-ya nēje kwa ọbara ukwu efu: ndi nile ndi soro ya je kpuchi-kwara, nwoke ọ bula isi-ya, ha we rigo, nārigo nākwa ákwá. 31 Otù onye we gosi Devid, si, Ahitofel di n'etiti ndi-nkekọta ahu ndi nēso Absalom. Devid we si, Biko, Jehova, me ka idu-ọdu Ahitofel ghọ ihe-nzuzu. 32 O rue, na mḅe Devid biaruru elu nrigo ahu, ebe ọ nākọ isi ala nye Jehova, le, Hushai, bú onye-Akait, biara izute ya, ya na uwe-ya adọwara adọwa, na ájá n'elu isi-ya. 33 Devid we si ya, Ọ buru na i sorom gabiga, i gābu-kwa-ram ibu: 34 ma ọ buru na i laghachi n'obodo, we si Absalom, Orù-gi ka m'bu, eze; dika mu onwem bu orù nna-gi na mḅe gara aga, ubu a mu onwem gābu kwa orù-gi: i gēmebi-kwa-ram idu-ọdu Ahitofel. 35 Gí na ha anọgh kwa n'ebe ahu, bú Zedok na Abaiata ndi-nchu-aja? o gēru kwa, na okwu ọ bula i gānu site n'ulo eze, i gēgosi ya Zedok na Abaiata, bú ndi-nchu-aja. 36 Le, ha na umu-ha ndikom abua nọ n'ebe ahu, bú Ahimaaz nwa Zedok, na Jonatan nwa Abaiata; site n'aka-ha ka unu gēzite-kwa-ram okwu ọ bula unu gānu. 37 Hushai, bú eyi Devid, we ba n'obodo; Absalom bakwa-ra nime Jerusalem.

16 1 Devid we gabiga elu nrigo nke-ntá, ma, le, Ziba, onye nējere Mefiboshet ozi, zutere ya, chiri inyinya-ibu abua ejikwara ejikwa, ọgu oḅe achicha iri di kwa n'elu ha, na ọgu

uyọkọ nkpuru-vine amiri ami ise, na ọgu nkpuru mḅe okpom-ọku ise, na otù karama-akpukpọ manya-vine. 2 Eze we si Ziba, Gini ka i gēji ihe ndia me? Ziba we si, Inyinya-ibu ndia bu ka ndi ulo eze we nọkwasi ha; achicha na nkpuru mḅe okpom-ọku bu ka umu-okorobia we rie ha; manya-vine bu ka ndi nāda mbá n'ọzara we nua. 3 Eze we si, Ma ọle ebe nwa onye-nwe-gi nọ? Ziba we si eze, Le, ọ nānọ na Jerusalem: n'ihí na ọ siri, Ta ka ulo Israel gēnyeghachim ala-eze nnam. 4 Eze we si Ziba, Le, gi gēnwe ihe nile Mefiboshet nwere. Ziba we si, Anamakpọ isi ala; ka m'huta amara n'iru gi, onye-nwem, bú eze.

5 Eze, bú Devid, we biarue Bahurim, ma, le, otù nwoke nke sitere n'aburu ulo Sọl nēsi n'ebe ahu puta, aha-ya bu Shimai, nwa Gira: ọ nāputa, nākọcha ka ọ nāputa. 6 Ọ tua Devid nkume, tu kwa ndi-orù nile nke eze, bú Devid: ndi Israel nile na ndi-dike nile di kwa n'akanri-ya na n'aka-ekpe-ya. 7 Ma otù a ka Shimai siri mḅe ọ nākọcha, Pua, pua, gi nwoke ọbara na nwoke jọburu onwe-ya: 8 Jehova eweghachiwo n'isi-gi ọbara nile nke ulo Sọl, onye i buworo eze n'ọnọdu ya; Jehova enyewo kwa ala-eze n'aka Absalom, bú nwa-gi: ma, le, n'ihe ọjọ gi ka ejideworo gi, n'ihí na nwoke ọbara ka i bu. 9 Abishai nwa Zeruaia we si eze, N'ihí gini ka nkita nka nke nwuru anwu nākọcha onye-nwem, bú eze? biko, ka m'gabiga, wezuga isi-ya. 10 Eze we si, Gini ka mu na unu nwekọrọ, umu Zeruaia? Mḅe ọ nākọcha, mḅe Jehova siwo-kwa-ra ya, Kọcha Devid; ọnye gāsi kwa, Gini mere i meworo otù a? 11 Devid we si Abishai, si kwa ndi-orù-ya nile, Le nwam, nke siri n'afom puta, nāchọ ndum: onye Benjamin nka, ọ gēsi kwa aña ghara ichọkari ya uḅu a? ka ọ nọduru onwe-ya, ka ọ kọcha kwa; n'ihí na Jehova siworo ya, Kọcha. 12 Elegh anya Jehova gēlekwasi nwedam anya, Jehova gēnyeghachikwam ezi ihe n'ọnọdu nkọcha-ya ta. 13 Devid na ndikom-ya we je n'uzọ ahu: Shimai nēje kwa n'akuku ugwu na ncherita-iru ya, ọ nēje ije we kọcha, tu kwa nkume na ncherita-iru ya, kpoli kwa ájá. 14 Eze na ndi nile ndi ya na ha yikọrọ je,

we biarue Ayefim; ọ we turu ndu n'ebe ahu.

15 Absalom na ndi nile, bú ndikom Israel, we ba na Jerusalem, Ahitofel so-kwa-ra ya ba. 16 O rue, m̀be Hushai, bú onye-Akait, bú eyl Devid, biakutere Absalom, na Hushai siri Absalom, Ka eze di ndu, ka eze di ndu. 17 Absalom we si Hushai, Ọ bu nka bu ebere i nēmere eyi-gi? n'ihì gini ka i nēsogh eyi-gi je? 18 Hushai we si Absalom, É-è; kama onye Jehova na ndi nka na ndikom nile nke Israel rọputaworo, ya ka m'gādiri, ọ bu kwa n'aka-ya ka m'gēbiri. 19 Ọzọ kwa, ọnye ka ma onwem gēfè ọfufè? Ọ bugh n'iru nwa-ya? dika m'fēworo ọfufè n'iru nna-gi, otú a ka m'gābu n'iru gi. 20 Absalom we si Ahitofel, Duanu ọdu n'onwe-unu ihe ayi gēme. 21 Ahitofel we si Absalom, Bakuru ndi-iko nna-gi ndinyom, ndi ọ mere ka ha nọdu iche ulo; Israel nile gānu kwa na i nēsi nna-gi ísi ọjọ: aka ndi nile gi na ha nọ gādi kwa ike. 22 Ha we ọsara Absalom ulo-ikwū n'elu ulo; Absalom we bakuru ndi-iko nna-ya ndinyom n'anya Israel nile. 23 Ọdu Ahitofel, nke ọ duru na m̀be ahu, di ka agāsi na ajuru ase n'okwu Chineke: otú a ka idu-ọdu nile nke Ahitofel di, ma n'ebe Devid nọ ma n'ebe Absalom nọ.

17 1 Ahitofel we si Absalom, Biko, ka m'róputa orú nnú ndikom na nnú iri, bilie, chua Devid n'azu n'abali a: 2 m'gābiakwasi kwa ya m̀be ike gwuru ya onwe-ya, na m̀be aka-ya nādigh ike, m'gēme kwa ka ọ ma jijiji: ndi nile ndi ya na ha nọ gābalaga kwa; m'gētìbu kwa eze, nání ya: 3 m'gēme kwa ka ndi-ya nile laghachikute gi: dika nlaghachi madu nile ka nwoke ahu bu, onye gi onwe-gi nāchọ: ndi Israel nile gānọ n'udo. 4 Okwu ahu ziri ezi n'anya Absalom na n'anya ndi-okenye nile nke Israel.

5 Absalom we si, Biko, kpọ kwa Hushai, bú onye-Akait, ka ayi nuru kwa ihe di kwa n'ọnu ya onwe-ya. 6 Hushai we biakute Absalom, Absalom we gwa ya okwu, si, Dika okwu a si di ka Ahitofel kwuru: ayi gēme ihe o kwuru? ọ buru na ayi agagh-eme ya, gi onwe-gi kwue. 7 Hushai we si Absalom, Ọdu nke Ahitofel duworo ọbu a adigh nma.

8 Hushai we si, Gi onwe-gi amawo nna-gi na ndikom-ya, na ndi-dike ka ha bu, ndi nkpuru-obi-ha di ilu ka ha bu kwa, dika bear aḅabara aka nwa n'ọhia: nna-gi bu kwa nwoke agha, ọ gagh-esoro kwa ndi-ya nọ ọnọdu abali. 19 Le, ọbu a ya onwe-ya ezowo onwe-ya n'otú olúlú ma-ọbu n'otú nime ọnọdu-ya: o gēru kwa, m̀be ufọdu nime ha dara na nmalite, na onye ọ bula nānu ya gāsi, Ntìbu di n'etiti ndi ahu nke nēso Absalom. 10 Onye ahu kwa, ọbuná onye bu dinkpá, onye obi-ya di ka obi ọdum, ọ gāḅaze aḅaze: n'ihì na Israel nile amawo na dike ka nna-gi bu, ndi bu dinkpá ka ha bu kwa, bú ndi ya na ha nọ. 11 Ma anamadu ọdu ka achikọtasia Israel nile n'ebe i nọ, site na Dan we rue Bia-sheba, dika ájá nke di n'akuku oké osimiri n'iba-uba: ka iru-gi nēje kwa n'agha ahu. 12 Ayi gābiakute kwa ya n'otú nime ọnọdu ebe agāchọta ya, ayi onwe-ayi gādakwasi kwa ya dika igirigi nādakwasi n'ala: ayi agagh-eme kwa ka ọbuná otú onye fọdu n'etiti ya na n'etiti ndikom nile ndi ya na ha nọ. 13 Ma ọ buru na achikọta ya n'otú obodo, agēme kwa ka Israel nile chita udò n'obodo ahu, ayi gāḅọ kwa ya rue miri-iyi, rue m̀be agagh-ahuta ọbuná otú ajirija nkume n'ebe ahu. 14 Absalom na ndikom nile nke Israel we si, Idu-ọdu Hushai, bú onye-Akait, di nma kari idu-ọdu Ahitofel. Ma Jehova nyere iwu imebi ezi idu-ọdu nke Ahitofel, ka Jehova we me ka ihe ọjọ biakwasi Absalom.

15 Hushai we si Zedok na Abaiata, bú ndi-nchu-aja, Otú a na otú a ka Ahitofel duru Absalom na ndi-okenye Israel ọdu; otú a na otú a ka inu onwem du-kwa-ra. 16 Ma ọbu a ziganu ngwa ngwa, gosi Devid, si, Anọla ọnọdu abali a n'ala ihe nādigh nke ọzara, kama i ghagh igabiga; ka aghara iloda eze na ndi nile ndi ya na ha nọ. 17 Ma Jonatan na Ahimaaz nēguzo n'En-rogel; nwayi nēje ozi we je gosi ha; ndi ahu we je gosi eze, bú Devid: n'ihì na ọ gagh-ckwe me, bú ka ahú ka ha ba n'obodo. 18 Otú nwa-okoro we hu ha, gosi Absalom: ha abua we je ngwa ngwa, ba n'ulo otú nwoke nime Bahurim, onye nwere olúlú-miri n'ogige-ya; ha we rida n'ebe ahu. 19 Nwayi-

nwe-ulo we were ihe-nkpuchi-ya ́asa ya n'onu olulú-miri ahu, tusa ́oka asuru asu n'elu ya; ma ́o digh ihe amara. 20 Ndi-orú Absalom we biakute nwayi ahu n'ulo, si, Óle ebe Ahímaaz na Jonatan nọ? Nwayi ahu we si ha, Ha agabigawo iyi miri. Ha we chọ, ma ha achotagh ha, ha we lata na Jerusalem. 21 O rue, m̀be ha lasiri, na ha siri n'olulú-miri ahu rigota, je, gosi eze, bú Devid; ha we si Devid, Bilienu, gabiga miri ngwa ngwa: n'ihí na otú a ka Ahitofel duworo ́odu megide unu. 22 Devid we bilie, ya na ndi nile ndi ya na ha nọ, ha we gabiga Jodan: m̀be ihé ututu putara ́o digh onye f́oduru nke nágabigagh Jodan. 23 Ma Ahitofel huru na emegh ihe ́o duru n'odu, ́o we jikwa inyinya-ibu-ya, bilie, la n'ulo-ya, rue obodo-ya, ́o we nye ulo-ya iwu, kwúbu onwe-ya: ́o we nwua, elie ya n'ili nna-ya.

24 Ma Devid biaruru Mahanaim. Absalom we gabiga Jodan, ya onwe-ya na ndikom nile nke Israel tiyere ya. 25 Ma Amasa ka Absalom doro onye-isi usu-ndi-agma n'ónodu Joab. Ma Amasa bu nwa otú nwoke, aha-ya bu Itra onye Israel, onye bakuru Abigal nwa-nwayi Nehash, nwa-nne-nwayi nke Zeruaia nne Joab. 26 Israel na Absalom we ma ulo-ikwú-ha n'ala Gilead.

27 O rue, m̀be Devid biaruru Mahanaim, na Shobi nwa Nehash nke Raba umu Amon, na Makia nwa Amiel nke Lo-deba, na Bazila! onye Gilead nke Rogelim, 28 wetara nso Devid, weta kwa nso ndi ya na ha nọ, ihe-ndina, na ́okwa, na ite nke ́okpu-ite kpuru, na ́oka wheat, na ́oka barley, na utu ́oka, na ́oka añara añá, na akidi, na lentil, na ́oka añara n'oko, 29 na manu-añu, na miri-ara-ehi nke raru araru, na igwé ewu na aturu, na cheese nke igwé ehi, ka ha rie: n'ihí na ha siri, Agu nāgu ndi nka, ha nāda kwa mbá, akpiri nākpọ kwa ha nku, n'ọzara.

18 1 Devid we gukọta ndi ya na ha nọ, do ndi-isi usu nnú ndikom abua na ́ogu iri na ndi-isi usu ́ogu ndikom ise ichi ha. 2 Devid we zipu ndi ahu, otú uzọ n'uzọ atọ n'aka Joab, na otú uzọ n'uzọ atọ n'aka Abishai nwa Zeruaia, nwa-nne Joab, na otú uzọ n'uzọ atọ n'aka Itai, bú onye Gat.

Eze we si ndi-ya, Aghaghm iso unu pua, ́obuná mu onwem. 3 Ndi-ya we si, I gagh-apu: n'ihí na ́o buru na ayi ábalaga ábalaga, ha agagh-atukwasi ayi obi: ́o buru kwa na nkera nime ayi anwua, ha agagh-atukwasi ayi obi: n'ihí na úbu a orú nnú ndikom na nnú ise dika ayi di; ma úbu a ́o di nma ka i buru ayi onye-iye-aka site n'obodo. 4 Eze we si ha, Ihe di nma n'anya-unu ka m'gēme. Eze we guzo n'akuku ́onu-uzọ-ama, ndi-ya nile we nāpu n'ogu ise ́ogu ise, na nnú abua na ́ogu iri nnú abua na ́ogu iri. 5 Eze we nye Joab na Abishai na Itai iwu, si, Menu nwayọ n'aru nwa - okorobia, bú Absalom, n'ihim. Ndi-ya nile nu-kwa-ra m̀be eze nyere ndi-isi nile iwu bayere Absalom. 6 Ndi-ya we pua je n'ohia izute Israel: agha ahu we di n'oké ohia Efraim. 7 Ewe tíbue ndi Israel n'ebe ahu n'iru ndi-orú Devid, ntíbu uku we di n'ebe ahu n'ubochi ahu, bú orú nnú ndikom uzọ abua na nnú iri. 8 Ewe nā́basa agha ahu n'ebe ahu n'elu ala ahu nile: oké ohia ahu we ripia ́otutu madu n'etiti ndi Israel n'ubochi ahu kari ndi mma-agma ripiara. 9 Absalom we zute ndi-orú Devid. Ma Absalom nānọkwasi n'inyinya mule-ya, inyinya mule ahu we ba n'okpuru alaka tuhiri atuhi nke oké osisi terebinth, isi-ya we kogide n'osisi terebinth ahu, ewe do ya n'etiti elu-igwe na ala; ma inyinya mule ahu nke di n'okpuru ya gabigara. 10 Otú nwoke we hu ya, gosi Joab, si, Le, ahurum Absalom ka ́o kwuru n'osisi terebinth. 11 Joab we si nwoke ahu nke nēgosi ya, Ma, le, i huru ya, ma gini mere i tíbugh ya n'ebe ahu rue ala? ́o gābu kwa ́olum inye gi ́ola-ócha iri, na otú ihe-́okiké. 12 Nwoke ahu we si Joab, ́o buru kwa na mu onwem ejide n'obu-akam nnú ́ola-ócha abua na ́ogu iri, ma m'gagh-eseti akam imegide nwa eze: n'ihí na ́o bu na nti-ayi ka eze nyere gi na Abishai na Itai iwu, si, Lezienu anya bayere nwa-okorobia ahu, bú Absalom, onye ́o bula. 13 Ma asi na emem otú a, m'gēme ihe-ugha megide ndum, (ma ́o digh okwu ́o bula agēzonari eze,) gi onwe-gi gēguzo kwa onwe-gi n'akuku ́ozọ. 14 Joab we si, ́o bugh otú a ka m'ganēche n'iru gi. ́o we chiri nkpa-n'aka atọ n'aka-ya,

dubà ha n'obi Absalom, m̀be ọ nānọ na ndu n'etiti osisi terebinth. 15 Umukorobia iri ndi nēbu ihe-agma Joab we ́ba buruburu, t́bue Absalom, me ka ọ nwua. 16 Joab we f́ua opi-ike, ndi Devid we si n'ichu Israel n'azu lata: n'ihhi na Joab ́ochiri ndi ahu. 17 Ha we were Absalom, tubà ya n'olulú uku n'oké ọhia ahu, me ka oké obo uku nke nkume guzo n'elu ya: Israel nile we ́balaga, onye ọ bula n'ulo-ikwū-ya. 18 Ma Absalom, m̀be ọ nọ na ndu, ọ were ogidi nke di na ndagwurugwu eze guzoro onwe-ya: n'ihhi na ọ siri, Enweghm nwa-nwoke ime ka echeta aham: ọ we kpọ ogidi ahu n'aha-ya: ewe kpọ ya ihe-ncheta Absalom, rue ta.

19 Ahimaaz nwa Zedok we si, Biko, ka m'́ba ọsọ, zie eze ozi ọma, na Jehova ekpeputawo ya n'aka ndi-iro-ya. 20 Joab we si ya, Ọ bugh onye ozi ọma ka i gābu ta, kama i gēzi ozi ọma ubọchi ọzọ: ma ta i gagh-ezi ozi ọma, n'ihhi na nwa eze anwuwo. 21 Joab we si onye Kush, Je gosi eze ihe i huworo. Onye Kush ahu we kpọ isi ala nye Joab, ́ba ọsọ. 22 Ahimaaz nwa Zedok we si kwa Joab ọzọ, Ma otú ọ di, biko, ka m'́ba ọsọ, mu onwem kwa, n'azu onye Kush. Joab we si, N'ihhi gini kwa ka gi onwe-gi ganā́ba ọsọ, nwam, ma ọ digh ozi ọma ahutara gi. 23 Ma otú ọ di, m'gā́ba ọsọ, ka o kwuru. Ọ si ya, ́Ba ọsọ. Ahimaaz we ́ba ọsọ n'uzọ Buruburu-ala, ́babiga onye Kush ahu.

24 Ma Devid nānọdu n'etiti ọnu-uzọ-ama abua ahu: onye-nche we jeruc elu-ulo ọnu-uzọ-ama rue m̀bidi obodo, we welie anya-ya, hu, ma, le, otú nwoke nā́ba ọsọ, nāni ya. 25 Onye-nche we kpọ okú, gosi eze. Eze we si, Ọ buru na ọ bu nāni ya, ozi ọma di n'ọnu-ya. Ọ we bia si-ike, biarue nso. 26 Onye-nche we hu nwoke ọzọ ka ọ nā́ba ọsọ: onye-nche we kpọ onye nēche ọnu-uzọ okú, si, Le, nwoke ọzọ nā́ba ọsọ, nāni ya. Eze we si, Onye ahu nēzi kwa ozi ọma. 27 Onye-nche we si, Mu onwem nā́hu ọbuba-ọsọ nke onye m̀bu, ọ di ka ọbuba-ọsọ Ahimaaz nwa Zedok. Eze we si, Ezi nwoke ka onye ahu bu, ọ bu kwa ezi ozi ọma ka ọ nā́bia izi. 28 Ahimaaz we kpọ okú, si eze, Udo. Ọ kpọ isi ala nye eze, kpuchie iru-ya n'ala, si, Onye agọziri agọzi ka Jehova,

bú Chineke-gi, bu, Onye mechibidoworo ndikom ahu ndi weliri aka-ha imegide onye-nwem, bú eze. 29 Eze we si, Udo diri nwa-okorobia ahu, bú Absalom? Ahimaaz we si, Ahurum oké igwè madu m̀be Joab zitere orú eze na orú-gi, ma amaghm ihe ọ bu. 30 Eze we si, Chigharia, guzo onwe-gi n'ebe a. Ọ we chigharia, guzo. 31 Ma, le, onye Kush biara; onye Kush we si, Ka ezie onye-nwem, bú eze, ozi ọma: n'ihhi na Jehova ekpeputawo gi ta n'aka ndi nile nēbili imegide gi. 32 Eze we si onye Kush ahu, Udo diri nwa-okorobia ahu, bú Absalom? Onye Kush we si, Ndi-iro onye-nwem, bú eze, na ndi nile ndi biliworo megide gi imejọ gi, ka ha di ka nwa-okorobia ahu. 33 Eze we ma jijji nke-uku, rigo rue ulo-elu nke ọnu-uzọ-ama, kwa ákwá: ma otú a ka ọ siri m̀be ọ nēje, Nwam Absalom, nwam, nwam Absalom! ọ gādim nọ nma ma asi na mu onwem anwuwo n'ọnọdu gi, Absalom, nwam, nwam!

19 I Ewe gosi Joab, si, Le, eze nā́kwa ákwá, nēru-kwa-ra Absalom újù. 2 Nzọputa we ghorọ ndi Devid nile iru-újù n'ubọchi ahu: n'ihhi na ndi Devid nuru n'ubọchi ahu, si, O nēwuta eze n'ihhi nwa-ya. 3 Ndi Devid we rere bá n'obodo n'ubọchi ahu, dika ndi ihere nēme nērepu m̀be ha nā́balaga n'agma. 4 Ma eze kpuchiri iru-ya, eze we tie nkpu n'oké olu, si, Nwam Absalom, Absalom, nwam, nwam! 5 Joab we bakuru eze n'ulo, si, I mewo ka ihere me iru ndi-orú-gi nile ta, bú ndi nēwepuga ndu-gi, na ndu umu-gi ndikom na nke umu-gi ndinyom, na ndu ndinyom-i, na ndu ndi-iko-gi nwayi, ta; 6 n'ihu ndi nā́kpọ gi asi n'anya, na n'ikpọ ndi nā́hu gi n'anya asi. N'ihhi na i gosiwo ta, na ndi-isi na ndi-orú abugh ihe n'anya-gi: n'ihhi na amawom ta, na asi na Absalom adiwo ndu, asi kwa na ayi nile anwuwo ta, m̀be ahu o gēzi ezi n'anya-gi. 7 Ma ubu a bilie, pua, gwa ndi-orú-gi okwu gā́bà ha n'obi: n'ihhi na anuwom iyi na Jehova, na ọ digh otú nwoke gḗsoro gi nọ ọnọdu abali a, ma asi na i gagh-apu: ma nke ahu gā́jọrọ gi njọ kari ihe ọjọ nile nke biakwasiworo gi site ka i di na nwata rue ubu a. 8 Eze we bilie, nọdu n'ọnu-uzọ-ama. Ha we gosi ndi-

ya nile, si, Le, eze nānọdu n'ọnu-uzọ-ama: ndi ahu nile we bia n'iru eze.

Ma Israel ịalagara, nwoke ọ bula n'ulo-ikwū-ya. 9 Ndi Israel nile we nēse okwu n'ebo nile nke Israel, si, Eze naputara ayi n'ọbu-aka ndi-iro-ayi, ya onwe-ya me-kwa-ra ka ayi wepuga onwe-ayi n'ọbu-aka ndi Filistia; ma ụbu a o siwo n'ala ịalaga n'ihl Absalom. 10 Ma Absalom, onye ayi tere manu ibu isi-ayi, anwuwo n'agha. Ma ụbu a n'ihl gini ka unu onwe-unu nādigh-ckwu okwu ime ka eze lata?

11 Eze, bú Devid, we zigara Zedok na Abaiata, bú ndi-nehu-aja, ozi, si, Gwanu ndi-okenye Juda okwu, si, N'ihl gini ka unu bu ndi-ikpe-azu ime ka eze lata n'ulo-ya? ma okwu Israel nile abiaruwo eze nti, ime ka ọ lata n'ulo-ya? 12 Umu-nnem ka unu bu, ọkpukpum na anu-arum ka unu bu: n'ihl gini kwa ka unu bu ndi-ikpe-azu ime ka eze lata? 13 Amasa ka unu gāsi kwa, Ọ bugh ọkpukpum na anu-arum ka i bu? Chineke mem otú a, mekwam ihe ọzọ otú a, ma ọ buru na i ghogh onye-isi usu - ndi - agha n'irum ubochi nile n'ọnọdu Joab. 14 Ọ we me ka obi ndikom nile nke Juda rulata, dika otú nwoke; ha we zigara eze ozi, si, Lata, gi onwe-gi na ndi-orú-gi nile. 15 Eze we lata, bia rue Jodan. Juda we biarue Gilgal, ije izute eze, ime ka eze gabiga Jodan.

16 Shimai nwa Gira, bú onye Benjamin, nke sitere na Bahurim, we me ngwa soro ndikom Juda ridata izute eze, bú Devid. 17 Nnú ndikom abua na ọgu iri so-kwa-ra ya site na Benjamin; Ziba kwa, onye nējere ulo Sọl ozi, ya na umu-ya ndikom iri na ise na orú ndi-orú-ya; ha we jisie ike gabiga Jodan n'iru eze. 18 Ma ụbọ-nwebiga gabigara iwebiga ndi ulo eze, na ime ihe di nma n'anya-ya. Shimai nwa Gira we da n'iru eze, mbe ọ gabigara Jodan. 19 Ọ si eze, Ka onye-nwem ghara igu ajoy omume nyem, echeta-kwa-la ihe orú-gi mere n'ajọ omume n'ubochi onye-nwem, bú eze, siri na Jerusalem pua, ka eze we tiye ya n'obi-ya. 20 N'ihl na orú-gi amawo na mu onwem emehiewo: ma, le, abia wom ta, buru ulo nile nke Josef uzọ irida izute onye-nwem, bú eze. 21 Abishai nwa Zeruaia we za, si,

Agagh-eme ka Shimai nwua n'ihl nka, n'ihl na ọ kọchara onye Jehova etere manu? 22 Devid we si, Gini ka mu na unu nwekọrọ, umu-ndikom Zeruaia, na unu gāburum onye-nmegide ta? agēme ka nwoke ọ bula nwua n'Israel ta? n'ihl na ọ bu na amaghm na ta ka mu onwem bu eze Israel? 23 Eze we si Shimai, I gagh-anwu. Eze we nuara ya iyi.

24 Mefiboshet nwa Sọl rida-kwa-ra izute eze; ma o dozigh ukwu-ya, o dozigh kwa afu-ọnu-ya, ọ sugh kwa uwe-ya miri, site n'ubochi eze jere rue ubochi mbe ọ bia-kwa-ra n'udo. 25 O rue, mbe ọ biaruru Jerusalem izute eze, na eze siri ya, N'ihl gini ka i nēsoghm je, Mefiboshet? 26 Ọ si, Onye-nwem, eze, orum ghọburum: n'ihl na orú-gi siri, Ka m'jikwara onwem inyinya-ibu, ka m'we nọkwasi ya, soro eze je; n'ihl na orú-gi dara ngwurọ. 27 Ọ we kwulu orú-gi n'ebe onye-nwem, bú eze, nọ; ma onye-nwem, bú eze, di ka onye-ozl Chineke: gi me kwa ihe di nma n'anya-gi. 28 N'ihl na ulo nnam nile abugh ihe ọ bula ma-ọbugh ndi ọnwu n'iru onye-nwem, bú eze: ma i doru orú-gi n'etiti ndi nēri ihe na table nke gi. Ma ezi omume gini ka m'nwere ọzọ itiku eze nkpu ọzọ? 29 Eze we si ya, N'ihl gini ka i nēkwu okwu bayere okwu-gi nile ọzọ? Asiwom, Gi onwe-gi na Ziba gēkē ubi ahu. 30 Mefiboshet we si eze, E, ya were ihe nile, ebe onye-nwem, bú eze, biaworo n'ulo-ya n'udo.

31 Bazilai, bú onye Gilead, we si na Rogelim rida; ọ we soro eze gabiga Jodan, izilaga ya n'ofe Jodan. 32 Ma Bazilai mere agadi nke-uku, ọ ịara ọgu arọ anọ: ya onwe-ya zú-kwa-ra eze mbe ọ nānọdu na Mahanaim; n'ihl na oké madu ka ọ bu nke-uku. 33 Eze we si Bazilai, Gi onwe-gi sorom gabiga, m'gāzú kwa gi n'ebe m'no na Jerusalem. 34 Bazilai we si eze, Ubochi arọ nke ndum di ole, m'gēji soro eze rigorue Jerusalem? 35 Ọgu arọ anọ ka m'ịara ta: m'gāmara ihe di iche n'etiti ezi ihe na ihe ọjọ? orú-gi gāmata utọ ihe m'nēri ma-ọbu nke m'nānu? m'gēge nti ọzọ n'olu ndikom nābú abú na ndinyom nābú abú? n'ihl gini kwa ka orú-gi gāburu onye-nwem, bú eze, ibu ọzọ? 36 Dika ihe ntà orú-gi nēso eze

gabiga Jodan: n'ihì gini kwa ka eze gēnyeghachim ihe - nnyeghachi a? 37 Biko, ka orù-gi laghachi, ka m'we nwua n'obodom, n'akuku ìlì nnam na nnem. Ma, le, orù-gi, bú Kimham; ya soro onye-nwem, bú eze, gabiga; gi me-kwa-ra ya ihe di nma n'anya-gi. 38 Eze we si, Kimham gēsom gabiga, mu onwem gēme-kwa-ra ya ihe di nma n'anya-gi: ma ihe ọ bula i gārọputa ka m'mere gi, m'gēmere gi ya. 39 Ndi Devid nile we gabiga Jodan, eze gabiga-kwa-ra: eze we sutu Bazilai ọnu, gọzie ya: ọ we laghachi n'ebe-ya.

40 Eze we gabiga rue Gilgal, Kimham so-kwa-ra ya gabiga: ndi nile nke Juda we me ka eze gabita, ha na nkera ndi Israel. 41 Ma, le, ndikom nile nke Israel nābiakute eze, we si eze, Gini mere umu-nne-ayi, bú ndikom Juda, zupuru gi n'ori, me ka eze na ulo-ya gabita Jodan, na ndikom Devid nile tiyere ya? 42 Ndikom nile nke Juda we za ndikom Israel, si, N'ihì na eze di ayi nso n'aru: n'ihì gini kwa ka iwe-unu di ọku bayere ihe a? ayi eriwo ihe si n'aka eze puta ma-ọli? ọ di onyinye-nri ọ bula ọ wetara ayi? 43 Ndikom Israel we za ndikom Juda, si, Òkè iri ka ayi nwere n'eze, ọzọ kwa, ayi nwere òkè nime Devid kari unu: gini me-kwa-ra unu leliri ayi anya, ka okwu-ayi ghara ibu uzọ n'ime ka eze-ayi lata? Ma okwu ndikom Juda siri ike kari okwu ndikom Israel.

20 1 Ma ọ dabatara otù nwoke jọburu onwe-ya inọ n'ebe ahu, aha-ya bu Sheba, nwa Bikri, onye Benjamin: ọ we fúa opi-ike, si, Ayi enwegh òkè nime Devid, ayi enwegh kwa ihe-nketa nime nwa Jesi: nwoke ọ bula, ya la n'ulo-ikwū-ya, Israel. 2 Ndikom nile nke Israel we si n'iso Devid rigo, so Sheba nwa Bikri: ma ndikom Juda rapara n'aru eze-ha, site na Jodan we rue Jerusalem.

3 Devid we biarue ulo - ya na Jerusalem; eze we chiri ndinyom iri ahu, bú ndi-iko-ya, ndi ọ mere ka ha nọdu iche ulo, ọ we tiye ha n'ulo-ndebe, nāzū ha, ma ọ bakurugh ha. Ha we buru ndi emechibidoworo uzọ rue ubọchi ọnwu-ha, nādi ndu dika ndinyom di-ha nwuru.

4 Eze we si Amasa, Kpọkọtaram

ndikom Juda n'ubọchi atọ, gi onwe-gi guzo kwa n'ebe a. 5 Amasa we je ikpọkọta Juda: ma ọ nọrọ ọdù kari mbe akara akà nke ọ kaworo ya. 6 Devid we si Abishai, Ufọ a Sheba nwa Bikri gēmejọ ayi kari Absalom: gi onwe-gi chiri ndi-orù onye-nwe-gi, chua ya n'azu, ka ọ we ghara ichotara onwe-ya obodo ufọdu ewusiri ike, we naputa onwe-ya n'anya-ayi. 7 Ndikom Joab we soro ya pua, ha na ndi Keret na ndi Pelet, na ndi-dike nile: ha we si na Jerusalem pua, ichu Sheba nwa Bikri n'azu. 8 Mbe ndi ahu nọ n'akuku nkume uku nke di na Gibeon, Amasa biara n'iru ha. Ma ekeworo Joab ihe-ọkiké, uwe-nwuda-ya ka o yikwasiri, ihe-ọkiké di kwa n'elu ya, ya na mma-gha ekekotara n'úkwū-ya n'ọbọ-ya; ma mbe Joab putara mma-gha we dapu. 9 Joab we si Amasa, Ọ bu n'udo ka i nọ, nwa-nnem? Joab we were akannri-ya jide Amasa n'afu-ọnu isutu ya ọnu. 10 Ma Amasa elezigh anya na mma-gha nke di n'aka Joab: ọ we were ya tie ya n'okpuru ọgiriga nke-ise, wusi ngiri-afọ-ya n'ala, ma o tigh kwa ya ọzọ; ọ we nwua. Joab na Abishai, bú nwa-nne-ya, we chua Sheba nwa Bikri n'azu. 11 Ma otù nwoke n'etiti umu-okorobia Joab guzoro n'akuku ya, si, Onye ọ bula ihe Joab nātọ utọ, na onye ọ bula diri Devid, ya so Joab n'azu. 12 Ma Amasa nāturu n'ọbara n'etiti uzọ atuliri atuli. Nwoke ahu we hu na ndi Israel nile guzoro, ọ we bupu Amasa n'uzọ atuliri atuli chigharia n'ọhia, tukwasi uwe n'elu ya, mbe ọ huru na onye ọ bula nke biara n'ebe ọ di guzoro. 13 Mbe ebupusiri ya n'uzọ atuliri atuli, ndikom nile gabigara iso n'azu Joab, ichu Sheba nwa Bikri n'azu. 14 Ọ we gabiga n'ebo nile nke Israel rue Ebel, na Ect-meaka, na ndi Bia nile: ewe kpọkọta ha, ha we bia so kwa ya n'azu. 15 Ha we bia nọchigide ya n'agha n'Ebel Bet-meaka, wukọta ihe-ntukọba imegide obodo ahu, ọ we guzo nime ékpé: ndi nile ndi soro Joab nēbibimbidi, ime ka ọ da. 16 Otù nwayi nke mara ihe we si n'obodo ahu kpọ òkù, si, Nurunu, nurunu; biko, sinu Joab, Biarue nso n'ebe a, ka m'gwa gi okwu. 17 Ọ we biarue ya nso; nwayi ahu we si, Gi onwe-gi bu Joab? Ọ si, Mu onwem bu ya.

Nwayi ahu we si ya, **Nuru okwu nile** nke orù-gi nwayi. **Ọ** si, **Anamanu nō.** 18 Nwayi ahu we kwue, si, **Ha nēkwu** ekwu na mbu, si, **Ha aghagh iju ase** n'Ebel: otù a ka ha kwuzu-kwa-ra okwu. 19 **Mu onwem bu otù onye nime** ndi-udo ndi kwesiri ntukwasi-obi n'Israel: gi onwe-gi nāchọ ime ka otù obodo na otù nne n'Israel nwua: n'ihì gini ka i gēloda ihe-nketa Jehova? 20 **Joab we za, si, Ya burum ihe-àrù, ya burum ihe-àrù; m'gagh-eloda ma-ọli, m'gagh-cbibi kwa ma-ọli.** 21 **Ọ** bugh otù a ka okwu a di: kama otù nwoke nke sitere n'ugwu Efraim, Sheba nwa Bikri bu aha-ya, ọ weliri aka-ya imegide eze, bú imegide Devid: nyenum ya, nání ya, ka m'si n'obodo a la. Nwayi ahu we si **Joab, Le, agātuputara gi isi-ya nime m̀bidi.** 22 Nwayi ahu we biakute ndi obodo ahu nile n'amam-ihe-ya. **Ha we bipu isi Sheba nwa Bikri, tupuru ya Joab. Ọ** we fùà opì-ike, ha we si n'obodo ahu basá, nwoke ọ bula ọ la n'ulo-ikwū-ya. **Joab we lata na Jerusalem jekuru eze.**

23 **Ma Joab bu onye-isi usu-ndi-agma nile nke Israel: Benaia nwa Jehoiada bu onye-isi ndi Keret, bu kwa onye-isi ndi Pelet: 24 Adoram bu onye-isi usu ndi nēfè òfùfè: Jehoshafat nwa Ahailud bu onye-ncheta: 25 Sheva bu ode-akwukwọ: Zedok na Abaiata bu ndi-nchu-aja: 26 ọzọ kwa, Ira onye Jaia buru Devid onye-isi n'ije ozi.**

21 1 **Oké unwu we di n'ubochi Devid arọ atọ n'usoro, arọ na arọ; Devid we chọ iru Jehova. Jehova we si, Ọ bu n'ihì Sọl na n'ihì ulo ọbara ya, n'ihì na ọ mere ka ndi Gibeon nwua. 2 Eze we kpọ ndi Gibeon, si ha; (ma ndi Gibeon, ọ bugh n'umu Israel ka ha sitere, kama ha sitere na ndi-Amorait fọduru; ma umu Israel nuru ha iyi: ma Sọl chọrọ itịbu ha n'ekworo-ya n'ihì umu Israel na Juda:)** 3 **Devid we si ndi Gibeon, Gini ka m'gēmere unu? gini kwa ka m'gēji kpuchie nmehie, ka unu we gọzie ihe-nketa Jehova? 4 Ndi Gibeon we si ya, Ọ digh ọla-ọcha ma-ọbu ọla-edo diri ayi n'ebe Sọl nọ, ma-ọbu n'ebe ulo-ya nọ: ọ digh kwa nwoke ọ bula agēme ka ọ nwuara ayi n'Israel. Ọ we si, Ihe unu onwe-unu nāsi, ihe ahu ka m'gēmere unu. 5 Ha we si eze, Nwoke ahu nke**

mere ka ayi gwusia, nke zube-kwa-ra imegide ayi, ewe kpochapu ayi ka ayi ghara iguzo onwe-ayi n'ókè-ala ọ bula nke Israel, 6 ka enye ayi ndikom asa sitere n'umu-ya, ayi gākwuba kwa ha nye Jehova nime Gibeá Sọl, onye Jehova rọputara. Eze we si, **Mu onwem gēnye unu ha. 7 Ma eze nwere ọmiko n'aru Mefiboshet, nwa Jonatan nwa Sọl, n'ihì ọnu-iyi Jehova nke di n'etiti ha, bú n'etiti Devid na Jonatan nwa Sọl. 8 Eze we chiri umu-ndikom abua nke Rizpa nwa-nwayi Aia, ndi ọ muru Sọl, bú Amoni na Mefiboshet; na umu-ndikom ise nke Maikal nwa-nwayi Sọl, ndi ọ muru Adriel nwa Bazilai onye Mehola: 9 ọ we nye ha n'aka ndi Gibeon, ha we kwuba ha n'ugwu n'iru Jehova: ha asa we da n'otù: ma emere ka ndi ahu nwua n'ubochi owuwe-ihe-ubi, n'ubochi mbu, na nmalite obibi ọka barley. 10 Rizpa nwa-nwayi Aia we chiri akwà-nkpe, ọsara onwe-ya n'clu oké nkume, site na nmalite owuwe-ihe-ubi rue m̀be esi n'elu-igwe wukwasi ha miri-ozuzo; ọ kwegh kwa ka anu-ufe nke elu-igwe nọkwasi ha n'ehihie, ma-ọbu anu-ọhia n'abali. 11 Ewe gosi Devid ihe Rizpa nwa Aia, nwayi bu iko Sọl, mere. 12 Devid we je chiri ọkpukpu Sọl na ọkpukpu Jonatan nwa-ya n'aka ndi-nwe Jebesh-gilead, ndi zupuru ha n'amá Betshan, ebe ndi Filistia kwubara ha, n'ubochi ndi Filistia tịburu Sọl nime Gilboa: 13 ọ we si n'ebe ahu chigota ọkpukpu Sọl na ọkpukpu Jonatan nwa-ya; ha chikọta-kwa-ra ọkpukpu ndi akwubara. 14 Ha we lie ọkpukpu Sọl na Jonatan nwa-ya n'ala Benjamin nime Zela, n'ilì Kish, bú nna-ya: ha we me ihe nile eze nyere n'iwu. Ewe rịta Chineke aririọ bayere ala ahu m̀be ihe a gasiri.**

15 **Ma ndi Filistia nwere agha ọzọ ha nēbuso Israel; Devid we rida, ya na ndi-orù-ya, buso ndi Filistia agha: Devid we da m̀bà. 16 Ishbi-benob, nke di n'etiti umu Rafa, onye ọtùtù ube-ya di ọgu shekel ọla iri-na-ise n'ọtùtù, ekewo-kwa-ra onye ahu ihe-agma ọhu, ọ we si na ya gētịbu Devid. 17 Ma Abishai nwa Zeruaia yere ya aka, tịbue onye Filistia ahu, me ka ọ nwua. M̀be ahu ndikom Devid nuru ya iyi, si, I gagh-**

eso ayi pua ibu agha ọzọ, ka i ghara imenyu oriọna Israel.

18 O rue, m̀be ihe a gasiri, na agha di kwa ọzọ na Gob nke ebusoro ndi Filistia: m̀be ahu Sibekai onye Husha t̄buru Saf, nke di n'etiti umu Rafa. 19 Agha we di ọzọ na Gob ebusoro ndi Filistia; Elhanan nwa Jaare-oregim onye Bet-lehem we t̄bue nwa-nne Gólaiat onye Gat, onye osisi ube-ya di ka okè ọkpòrò di arọ nke ọkpa-àkwà jì akpa àkwà. 20 Agha we di ọzọ na Gat, ma otù nwoke toro ogologo nọ n'ebe ahu, nkpisi aka-ya abua di isi isi, nkpisi ukwu-ya abua di kwa isi isi, ọnu-ogugu-ha di orù na anọ; ma amu-kwa-ra onye ahu nye Rafa. 21 Ọ ta Israel uta, Jonatan nwa Shimai, bù nwa-nne Devid, we t̄bue ya. 22 Madu anọ ndia ka amuru nye Rafa nime Gat; ha we da site n'aka Devid, na site n'aka ndi-orù-ya.

22 1 Devid we gwa Jehova okwu nile nke abù a n'ubọchi Jehova napatara ya n'ọbu-aka ndi-iro-ya nile na n'ọbu-aka Sọl: 2 ọ we si,
Jehova bu okè nkumem, na ebem ewusiri ike, na onye nēme ka m'̀bapu, Onye m'̀nwere;
3 Ọ bu Chineke nke okè nkumem, anamaḅabà nime Ya;
Ọ bu ọtam, na mpi nke nzọputam, na ulo-elum, na ebe-nḅalagam;
Onye-nzọputam, I nāzọputam n'ihē-ike.
4 Onye anēto eto ka Ọ bu, anamakpọku Jehova,
Ewe zọputam n'aka ndi-irom.
5 N'ihì na ebili-miri nke ọnwu ḅaram buruburu,
Miri-iyi nile nke ihe jọḅuru onwe-ya nēme ka m'tua egwu.
6 Udọ nile nke ala-mọ dim buruburu;
Ọnyà nile nke ọnwu biara n'irum.
7 Anamakpọku Jehova nime nkpa kparam,
Ọ bu Chinekem ka m'nākpọku:
Ọ we si n'ulo uku Ya nu olum,
Nkpu m'tikuru Ya ba-kwa-ra na nti-Ya abua.
8 Ala we me nkpatu ma kwa jijiji,
Ntọ-ala nile nke elu-igwe nāma jijiji,
Ewe me ka ha me nkpatu, n'ihì na iwe-Ya di ọku.

9 Anwuru-ọku rigoro n'imi-Ya,
Ọku nēsi kwa n'ọnu-Ya ripia:
Afunwuru icheku site na ya.
10 O rulata-kwa-ra elu-igwe, rida;
Okè ọchichiri di kwa n'okpuru ukwu-Ya abua.
11 Ọ we nọkwasi n'elu cherub dika inyinya, we fere:
Ewe hu Ya n'elu nkù ifufè.
12 Ọ we do ọchichiri buruburu Ya ka ọ buru ulo-ntu,
Bù nchikọta miri, igwe-oji ḅara ọchichiri nke mbara-igwe.
13 Site n'onwunwu nke nēnwu n'iru Ya Afunwuru icheku ọku.
14 Jehova si n'elu-igwe nāma èḅè-elu-igwe,
Onye kachasi ihe nile elu nēme kwa ka olu-Ya da.
15 Ọ we ḅa àkù-Ya, me ka ha ḅasa;
Àmùmà kwa, Ọ we chusa ha.
16 Ewe hu ebe osimiri si erù,
Anēkpughe ntọ-ala nile nke elu-uwa dum madu bi,
N'ibasi-nba-ike nke Jehova,
Site n'ume nke iku-ume nke imi-Ya.
17 O si n'elu zie, kurum,
Dọputam n'ọtutu miri;
18 Ọ nānaputam n'aka onye-irom di ike,
N'aka ndi nākpọm asi; n'ihì na ha nwere ume karim.
19 Ha nābia n'irum n'ubọchi nhuju-anyam:
Ma Jehova burum ihe-ndabere.
20 Ọ we me ka m'puta rue ebe sara mbara:
Ọ nādọputam, n'ihì na ihem tọrọ Ya utọ.
21 Jehova nēnyeghachim dika ezi omumem si di:
Dika idi-ọcha akam abua si di, otù a ka Ọ nēmeghachim ọzọ.
22 N'ihì na edebewo uzọ nile nke Jehova,
Emebighkwam iwu n'ipu n'aka Chinekem.
23 N'ihì na ikpè-Ya nile di n'irum:
Ukpuru-Ya kwa, adighm-ewezuga onwem n'ebe ha di.
24 M'we zue okè n'ebe Ọ nọ,
Edebe-kwa-ram onwem pua n'ajọ omumem.
25 Jehova we meghachim dika ezi omumem si di;
Dika idi-ọcham n'anya-Ya si di.

- 26 N'ebe onye-ebere nọ I gēgosi Onwe-gi onye-ebere,
N'ebe nwoke zuru okè nọ I gēgosi Onwe-gi onye zuru okè;
- 27 N'ebe onye di ọcha nọ I gēgosi Onwe-gi onye di ọcha;
Ma n'ebe onye ọagọrọ aḅago nọ I gēgosi Onwe-gi Onye-nḅa.
- 28 I gāzọputa kwa ndi ewedara n'ala:
Ma anya-Gi abua dikwasi ndi di elu, ka I we me ka ha di ala.
- 29 N'ihì na Gi onwe-gi bu oriọnam, Jehova:
Jehova nēme kwa ka ọchichirim nwue enwu.
- 30 N'ihì na m'nēsìte na Gi ḅa ọsọ ichu usu ndi nāpunara madu ihe:
Anamesite na Chinekem wubiga mḅidi.
- 31 Chineke, uzọ-Ya zuru okè:
Okwu-ọnu Jehova bu ihe anuchara anucha;
Ọta ka Ọ buru ndi nile nke nāḅabā nime Ya.
- 32 N'ihì na ọnye bu Chineke, ma-ọbugh Jehova?
Ọnye bu kwa oké nkume, ma-ọbugh Chineke-ayi?
- 33 Chineke bu ebem siri ike nke di ike nke-uku:
Ọ nākwazu kwa uzọm.
- 34 O nēdozi ukwum ka ha di ka ukwu nne-ele:
N'elu ebem di elu ka O nēguzokwam.
- 35 O nēzi akam abua ibu agha;
Ogwe-akam abua nārọgọ kwa uta ọla.
- 36 I nyewokwam ọta nzọputa-Gi:
Ume-ala-n'obi nke Gi nēmekwam ka m'ba uba.
- 37 I nēme ka nzọ-ukwum sa mbara n'okpurum,
Nkwonkwo - ukwum aḅuchapugh kwa.
- 38 Ka m'chua ndi-irom, we kpochapu ha;
Adighm-alaghachi kwa rue mḅe emere ka ha gwusia.
- 39 M'we me ka ha gwusia, anamamapú kwa ha, ha agagh-ebili kwa:
Ha we da n'okpuru ukwum abua.
- 40 I nēji kwa ike kem dika ihe-ọkiké ibu agha:
I nēme ka ndi nēbili imegidem ruru ala n'okpurum.
- 41 Ndi-irom, I nyewokwam olu-ha,
Ndi nākpọm asi, anamekpochapu kwa ha.
- 42 Ha nāgha anya, ma ọ digh onye nāzọputa ha;
N'ebe Jehova nọ ka ha nāgha anya, ma Ọ zagh ha.
- 43 Anamesu kwa ha me ka ha di ka ájá ala,
Anamegwe ha me ka ha di ka apiti ézi, anametisa ha.
- 44 I we me ka m'ḅapu n'ilu-ọgú nile nke ndim;
I nēdebem ka m'buru isi mba nile ọzọ:
Ndi m'nāmagh gēfem ọfufé.
- 45 Ndi ala ọzọ nērube isi aghughọ n'okpurum:
Mḅe ha nuru na nti ha nēgem nti.
- 46 Ndi ala ọzọ nāta aru,
Ke onwe-ha ihe-ọkiké, si n'ebem-mechibido-ha puta.
- 47 Jehova nādi ndu; Onye agọziri agọzi ka oké nkumem bu kwa;
Chineke nke oké nkume nzọputam di kwa elu:
- 48 Bú Chineke ahu Nke nāḅorọm ọḅò,
Onye nēme kwa ka ndi di iche iche rida n'okpurum,
- 49 Onye nēme kwa ka m'si n'aka ndi-irom pua:
I nēwelikwam elu kari ndi nēbili imegidem:
I nānaputam n'aka madu nēme ihe-ike.
- 50 N'ihì nka ka m'gēkele Gi, Jehova, n'etiti mba ọzọ,
Aha-Gi ka m'gābúku kwa abú ọma.
- 51 Ọ nēme ka nzọputa eze-Ya di uku:
Ọ nēme-kwa-ra onye nke Ya etere manu ebere,
Bú Devid, Ọ nēme-kwa-ra nkpuruya ebere rue mḅe ebigh-ebi.

23 I Ma ndia bu okwu ikpe-azu nke Devid.

Ihe nke si n'ọnu Devid nwa Jesi puta,
Na ihe nke si n'ọnu nwoke ahu puta, bú onye emere ka o bilie,
Bayere onye nke Chineke Jakob etere manu,
Na onye nwere olu di utọ n'ibú abú ọma Israel:

2 Mọ nke Jehova kwuru site n'ọnum, Okwu-Ya di kwa n'irem.

3 Chineke Israel siri,
Mu ka Oké Nkun: Israel gwara okwu:
Onye nāchi madu bu onye ezi omume,
Ọ nāchi n'egwu Chineke.

4 Ọ di kwa ka ihè ututu, mbe anyanwu nāwa,
Bú ututu igwe-oji nādigh;
Mbe ahinia ndu nēpuputa n'ala,
Site n'omumu-anyanwu, site na miri-ozuzo.

5 N'ihì na ọ bugh otú a ka ulom di n'ebe Chineke nọ;
N'ihì na ọbụba-ndu ebigh-ebi ka Ọ baworo nyem,
Bú ọbụba-ndu edoworo n'usoro n'ihe nile, nke edebewo-kwa-ra:
N'ihì na nzọputam nile, na ihe-utọ nile,
N'ezie Ọ gagh-eme ka o pute.

6 Ma ndi jọburu onwe-ha di ka ogwu anēkopu ekopu, ha nile,
N'ihì na ọ bugh aka ka eji ewere ha:

7 Ma nwoke nke nēmetu ha aka Gēnweju ígwè na osisi ube aka:
Agēwere kwa ọku suresia ha n'ọnọdu-ha.

8 Ndia bu aha ndi-dike, ndi Devid nwere; Josheb - bashebet onye - Tahkemonait, onye-isi nke ndi-ọchi-agma; onye ahu bu Adino onye-Eznait: onye nēmegide nnù ndikom abua eburu n'otù ubò. 9 Nke so ya bu Eleeza nwa Dodai nwa onye Ahoa, bú otù onye n'etiti ndi-dike atọ ahu ndi ha na Devid nọ mbe ha rara onwe-ha nye rue ọnwu n'etiti ndi Filistia ndi chikọtara onwe-ha n'ebe ahu ibu agha, ma ndikom Israel rigoro: 10 onye ahu biliri, tịbue ndi Filistia rue mbe ike gwuru aka-ya, aka-ya we rapara na mma-agma: Jehova we zọputa nzọputa uku n'ubochi ahu; ndi Israel we laghachi soro ya n'azu nání iyipu ihe di n'aru ndi eburu ebu. 11 Nke so ya bu Shama nwa Agi onye-Hararait. Ndi Filistia we chikọta onwe-ha n'usu, ma òkè ubi di n'ebe ahu juputara na lentil; ma ndi Israel hapuru n'iru ndi Filistia. 12 Ọ we guzo onwe-ya n'etiti òkè ahu, naputa ya, tịbue ndi Filistia: Jehova we zọputa nzọputa uku. 13 Ndikom atọ n'etiti

orú ndi-isi na iri ahu we rida, biakute Devid n'owuwe - ihe - ubi rue ọbà Adulam; ma usu ndi Filistia amawo ulo-ikwū-ha na ndagwurugwu Refaim. 14 Ma Devid nọ n'ebe ahu ewusiri ike mbe ahu, ma ebe-nguzo-ndi-agma ndi Filistia di na Bet-lehem mbe ahu. 15 Devid we chọsie ike, si, Onye gēme ka m'nua miri sitere n'olùlù-miri Bet-lehem, nke di n'ọnu-uzọ-ama? 16 Ndi-dike atọ ahu we wapue ọmuma-ulo-ikwū ndi Filistia, sere miri n'olùlù-miri Bet-lehem, nke di n'ọnu-uzọ-ama, ha we būru ya, kutere Devid: ma ọ kwegh inu ya, ọ we wusiere ya Jehova. 17 Ọ si, Ya burum ihe-árú, Jehova, ime ihe a: in'gānu ọbara ndikom ahu ndi ji ndu-ha n'aka-ha nēje? ọ kwegh kwa inu ya. Ihe ndia ka ndi-dike atọ ahu mere. 18 Ma Abishai, bú nwa-nne Joab, nwa Zeruaia, onye ahu bu onye-isi ndikom atọ ahu. Onye ahu feghari-kwa-ra ube-ya imegide ọgu ndikom iri-na-ise, ha we ghọ ndi eburu ebu, ọ we nwe aha n'etiti ndikom atọ ahu. 19 Adigh-asọpuru ya kari ndikom atọ ahu? ọ we ghoro ha onye-isi: ma o rugh ndikom atọ mbu ahu. 20 Benaia kwa, nwa Jehoiada, nwa nke nwoke bu dinkpa nke Kabzeel, onye di uku n'ime ihe, onye ahu tịburu umu-ndikom abua nke Ariel nke Moab: onye ahu rida-kwa-ra tịbue ọdum n'etiti olùlù n'ubochi snow nēzò. 21 Onye ahu tịbu-kwa-ra nwoke ahu, bú onye Ijipt, bú nwoke mara nma ile anya: ube di kwa n'aka onye Ijipt ahu; ma o ji nkpa-n'aka ridakuru ya, napu ube ahu n'aka onye Ijipt n'ike, were ube-ya bue ya. 22 Ihe ndia ka Benaia nwa Jehoiada mere, we nwe aha n'etiti ndi-dike atọ ahu. 23 Anāsọpuru ya kari orú ndikom na iri ahu, ma o rugh ndikom atọ mbu ahu. Devid we do ya ibà n'etiti ndi nānu okwu-ya.

24 Asahel nwa-nne Joab bu otù onye n'etiti orú ndikom na iri ahu; Elhanan nwa Dodo nke Bet-lehem; 25 Shama onye Harod, Elika onye Harod; 26 Hilez onye-Paltait, Ira nwa Ikesh onye Tekoa; 27 Abieza onye Anatot, Mebunai onye Husha; 28 Zalmon onye Ahoa, Maharai onye Netofa; 29 Hileb nwa Beana onye Netofa, Itai nwa Ribai nke Gibeá umu Benjamin; 30 Benaia onye Piraton, Hidai nke

miri-iyi Gaash; 31 Abi-albon onye Araba, Azmavet onye Bahurim; 32 Eliahba onye Shaalabin, nke umu Jashen, Jonatan; 38 Shama onye-Hararait, Ahiam nwa Shara onye-Ararait; 34 Elifelet nwa Ahasbai, nwa onye Meakat, Eliam nwa Ahitofel onye Gailo; 35 Hezro onye Kamel, Paarai onye Arab; 36 Igal nwa Netan nke Zoba, Bani onye Gad; 37 Zelek onye Amon, Naharai onye Beirut, onye nēbu ihe-agma Joab nwa Zeruaia; 38 Ira onye Jeta, Gareb onye Jeta; 39 Uraia onye Het: ha nile di orú ndikom na iri na asa.

24 1 Iwe Jehova we di kwa oku ozo megide Israel, O we kpalie Devid imegide ha, si, Je, guta Israel na Juda. 2 Eze we si Joab, bú onye-isi usu-ndi-agma, nke di n'aka-ya, Biko, jeharia n'ebo nile nke Israel, site na Dan we rue Bia-sheba, gukotanu ndi Israel, ka m'we mara onu-ogugu ndi Israel. 3 Joab we si eze, Ka Jehova, bú Chineke-gi, tukwasi-kwa-ra ndi Israel, ka iba-uba ha bara ra, otu onye ugu ise otu onye ugu ise, ka anya onye-nwem, bú eze, hu kwa ya: ma onye-nwem, bú eze, n'ihini ka ihe a natọ ya utọ? 4 Ma okwu eze di ike n'ebe Joab nọ, na n'aru ndi-isi usu-ndi-agma. Joab na ndi-isi usu-ndi-agma we si n'iru eze pua igukota ndi ahu, bú Israel. 5 Ha we gabiga Jodan, ma ulo-ikwū-ha n'Aroea, n'aka-nri obodo ahu nke di n'etiti ndagwurugwu Gad, we rue Jeza: 6 ha we biarue Gilead, ru kwa ala Tahtim-hodshi; ha we biarue Dan-jaan, je buruburu rue Zaidon, 7 biarue ebe ewusiri ike nke Taia, na obodo nile nke ndi-Haivait na ndi Kenean, purue Negeb Juda, nime Bia-sheba. 8 Ha we jeharia n'ala nile, biarue Jerusalem n'ogwugwu onwa iteghete na orú ubochi. 9 Joab we nye eze onu-ogugu nke ngukota o gukotara ndi Israel: ma orú nnú ndikom ugu uzọ ise di n'Israel, ndi bu dinkpa ndi namiputa mma-agma; ndikom Juda di kwa orú nnú ndikom ugu uzọ atọ na uzọ abua na nnú iri.

10 Obi Devid we ta ya uta mbe o gusiri ndi Israel. Devid we si Jehova, Emehiwom nke-uku n'ihe m'meworo: ma ubu a, Jehova, biko, me ka ajo omume oru-Gi gabiga; n'ihini na emewom

ihe-nzuzu nke-uku. 11 Devid we bilie n'ututu, okwu Jehova we rue Gad nti, bú onye-amuma, onye-ohu-uzo nke Devid, si, 12 Je gwa Devid okwu, si, Otú a ka Jehova siri, Ihe atọ ka Mu onwem nebokwasi gi; roputara onwe-gi otu nime ha, ka M'we me gi ya. 13 Gad we biakute Devid, gosi ya, si ya, O bu oké unwu arọ asa gabiakute gi n'ala-gi? ma-ohu na i ganabalaga n'iru ndi nakpa bu gi onwa atọ, mbe ndi ahu nachu gi? ma-ohu na ajo oria nefe efe gadi n'ala-gi ubochi atọ? ubu a mata, le kwa okwu m'geweghachiri Onye nezitem. 14 Devid we si Gad, Anom na nkpá nke-uku: biko, ka ayi dabá n'aka Jehova; n'ihini na obi-ebere-Ya bara uba: ma ka m'ghara idabá n'aka madu. 15 Jehova we tiye ajo oria nefe efe n'aru Israel site n'ututu we rue na mbe akara aka: orú nnú ndikom uzọ asatọ na nnú iri-na-ise we nwua n'etiti ndi Israel site na Dan we rue Bia-sheba. 16 Mo-ozu we setipu aka-ya n'ebe Jerusalem di ibibi ya, Jehova we chegharia n'ihe oju ahu, we si mo-ozu ahu nke nebibi n'etiti ndi Israel, O zuwo; ubu a ra aka-gi. Ma mo-ozu nke Jehova nọ n'akuku ebe-nzocha-oka nke Arona onye Jebus. 17 Devid we gwa Jehova okwu, mbe o huru mo-ozu ahu nke netibu ndi Israel, o si, Le, mu onwem emehiewo, mu onwem emewo kwa ajo omume: ma igwe aturu ndia, gini ka ha mere? biko, ka aka-Gi digidem, digide kwa ulo nnam.

18 Gad we biakute Devid n'ubochi ahu, si ya, Rigo, me ka ebe-ichu-aja guzoro Jehova n'ebe-nzocha-oka nke Arona onye Jebus. 19 Devid we rigo dika okwu Gad si di, dika Jehova nyere n'iwu. 20 Arona we le anya, hu eze na ndi-oru-ya ka ha nagabigakute ya: Arona we puta, kpo isi ala nye eze, kpuchie iru-ya n'ala. 21 Arona we si, Gini mere onye-nwem, bú eze, biakuteworo oru-ya? Devid we si, Izuru ebe-nzocha-oka-gi n'aka-gi, iwuru Jehova ebe-ichu-aja, ka ewe bochie ihe-otiti a n'ebe ndi Israel nọ. 22 Arona we si Devid, Ka onye-nwem, bú eze. were ihe di nma n'anya-ya sure oku. le, ehi iji chu aja-nsure-oku, na ihe nzocha-oka nile na ihe ehi nile ka ha

buru nkú: 23 ihe a nile ka Arona, bú eze, nyere eze. Arona we si eze, Ka ihe-gi tọ Jehova, bú Chineke-gi, utọ. 24 Eze we si Arona, É-é; kama aghaghm izuru ya n'aka-gi n'onu-ahia: m'gagh-esure-kwa-ra Jehova, bú Chinekem, ájá-nsure-ọku nke m'āntiyegh ego ọ bula.

Devid we were ọgu shekel ọla-ọcha abua na iri zuru ebe-nzọcha-ọka ahu na chi ahu. 25 Devid we wuere Jehova ebe-ichu-aja n'ebe ahu, sure ájá-nsure-ọku na ájá-udo. Ewe riọta Jehova aririo bayere ala ahu, ewe ọchie ihe-otiti ahu n'ebe Israel nọ.

AKWUKWỌ MBU NKE

NDI-EZE

1 I Ma eze, bú Devid, ghọrọ agadi. Ubọchi ndu-ya nāgwu; ha we chiri uwe kpuchie ya aru, ma aru-ya ekpogh ọku. 2 Ndi-orú-ya we si ya, Ka ha chọrọ onye-nwem, bú eze, nwa-abọghọ nāmagh nwoke: ka o guzo kwa n'iru eze, nēkposo kwa ya aru ọku; ka o dina kwa n'obi-gi, ka aru onye-nwem, bú eze, we kpo ọku. 3 Ha we chọ nwa-abọghọ mara nma n'ókè-ala nile nke Israel, we chọta Abishag onye Shunem, me ka ọ biakute eze. 4 Nwa-abọghọ ahu mara nma nke-uku; ọ we nēkposo eze aru ọku, je-kwa-ra ya ozi; ma eze amagh aru-ya. 5 Ma Adonaija nwa Hagit nēweli onwe-ya elu, si, Mu onwem gābu eze: ọ we doziere onwe-ya ubọ-ala, na ndi-inyinya, na ọgu ndikom abua na iri ndi nāba ọsọ n'iru ya. 6 Ma ọ digh mbe nna-ya mere ihe nēwuta ya n'ubochi ndu-ya nile, si, Gini mere i meworo otú a? ọzọ kwa, onye ahu bu onye di nma n'aru nke-uku; nne-ya mu-kwa-ra ya mbe amusiri Absalom. 7 Okwu-ya we di n'ebe Joab nwa Zeruaia nọ, na n'ebe Abaiata onye-nchu-aja nọ: ha we so Adonaija nēyere ya aka. 8 Ma Zedok, bú onye-nchu aja, na Benaia nwa Jehoiada, na Netan, bú onye-amuma, na Shimai, na Rei, na ndi-dike ndi Devid nwere, esogh kwa Adonaija. 9 Adonaija we chiri igwé ewu na aturu na igwé chi na anu mara abuba chua aja n'akuku nkume Zohelot, nke di n'akuku Enrogel; ọ we kpo umu-nne-ya nile, bú umu-ndikom eze, na ndikom nile nke Juda, bú ndi-orú eze; 10 ma ọ kpogh Netan, bú onye-amuma, na Benaia, na

ndi-dike ahu, na Solomon, bú nwa-nne-ya. 11 Netan we gwa Bat-sheba, bú nne Solomon, okwu, si, I nugh na Adonaija nwa Hagit aghọwo eze, ma Devid, bú onye-nwe-ayi, amagh? 12 Ma ubu a, biko, bia, ka m'dua gi ọdu, ka i we wepuga ndu-gi na ndu nwa-gi, bú Solomon. 13 Je bakuru eze, bú Devid, si ya, Onye-nwem, bú eze, ọ bugh gi onwe-gi nuru orú-gi nwayi iyi, si, N'ezie Solomon nwa-gi gābu eze mbe m'nwusiri, ya onwe-ya gānọkwasi kwa n'ọche-ezem? ọ bu kwa gini mere Adonaija ghọworo eze? 14 Le, mbe i nọ nākpayerere eze uka n'ebe ahu, ma onwem gēso kwa gi n'azu bata, kwujue okwu-gi nile. 15 Bat-sheba we bakuru eze rue ime-ulo: ma eze aghọwo agadi nke-uku: Abishag, bú nwayi Shunem, nēje-kwa-ra eze ozi. 16 Bat-sheba we rube isi, kpọ isi ala nye eze. Eze we si, Gini ka i nāchọ? 17 Ọ si ya, Onye-nwem, gi onwe-gi were Jehova, bú Chineke-gi, nuara orú-gi nwayi iyi, si, N'ezie Solomon nwa-gi gābu eze mbe m'nwusiri, ya onwe-ya gānọkwasi kwa n'ọche-ezem. 18 Ma ubu a, le, Adonaija aghọwo eze; ma ubu a, onye-nwem, bú eze, i magh ya: 19 ọ we chiri chi na anu mara abuba na igwé ewu na aturu riri nne chua aja, kpọ kwa umu-ndikom nile nke eze, kpọ kwa Abaiata, bú onye-nchu-aja, kpọ kwa Joab, bú onye-isi usu-ndi-agma: ma ọ kpogh Solomon, bú orú-gi. 20 Ma gi onwe-gi, onye-nwem, bú eze, anya Israel nile dikwasi gi, ka i we gosi ha onye gānọkwasi n'ọche-eze onye-nwem, bú

eze, m̀be ọ nwusiri. 21 Ma emegh otu a, o g̃eru kwa, m̀be onye-nwem, bu eze, soro nna-ya-ha dina n'ọnwu, na ag̃agu mu onwem na nwam, bu Solomon, na ndi-nmehie. 22 Ma, le, m̀be ọ nọ n̄akpayere eze uka, Netan, bu onye-amuma, bata-kwa-ra. 23 Ha we gosi eze, si, Le, Netan, bu onye-amuma. Ọ we bata n'iru eze, kpọ isi ala nye eze, kpuchie iru-ya n'ala. 24 Netan we si, Onye-nwem, bu eze, Ọ bu gi onwe-gi siri, Adonaija g̃abu eze m̀be m'nwusiri, ya onwe-ya g̃anokwasi kwa n'och-ezem? 25 N'ih na ọ ridawo ta, chiri ehi na anu mara abuba na igw̃e ewu na aturu riri nne chua aja, kpọ kwa umundikom nile nke eze, kpọ kwa ndi-isi usu-ndi-agma, kpọ kwa Abaiata, bu onye-nchu-aja; ma, le, ha n̄eri ihe n̄anu kwa ihe-ọnuunu n'iru ya, si, Ka eze, bu Adonaija, di ndu. 26 Ma ọ kpoghm, ọbun̄a mu onwem, bu oru-gi, ọ kpogh kwa Zedok, bu onye-nchu-aja, ọ kpogh kwa Benaia nwa Jehoiada, ọ kpogh kwa Solomon, bu oru-gi. 27 Ọ g̃abu na ihe a sitere n'aka onye-nwem, bu eze, ma i meghe ka ndi-oru-gi mara onye g̃anokwasi n'och-eze onye-nwem, bu eze, m̀be ọ nwusiri? 28 Eze, bu Devid, we za, si, Kpọrọnum Bat-sheba. Ọ we bata n'iru eze, guzo n'iru eze. 29 Eze we nua iyi, si, Jehova n̄adi ndu, Onye haputaworo nkpuru-obim na nkpaḥu nile, 30 n'ezie dika m'were Jehova, bu Chineke Israel, nuara gi iyi, si, N'ezie Solomon nwa-gi g̃abu eze m̀be m'nwusiri, ya onwe-ya g̃anokwasi n'och-ezem n'ọnọdum; n'ezie otu a ka m'g̃eme ta. 31 Bat-sheba we rube isi kpuchie iru-ya n'ala, kpọ isi ala nye eze, si, Ka onye-nwem, bu eze Devid, di ndu rue m̀be ebigh-ebi. 32 Eze, bu Devid, we si, Kpọrọnum Zedok, bu onye-nchu-aja, kpọ kwa Netan, bu onye-amuma, kpọ kwa Benaia nwa Jehoiada. Ha we bia n'iru eze. 33 Eze we si ha, Chirinu ndi-oru onye-nwe-unu tiyere onwe-unu, me ka Solomon, bu nwam, nokwasi n'inyinya mule nke m'nwere, me-kwa-nu ka ọ ridarue Gaihon: 34 ka Zedok, bu onye-nchu-aja, na Netan, bu onye-amuma, te ya manu n'ee ahu ibu eze Israel: fu-kwanu opi, si, Ka eze, bu Solomon, di ndu. 35 Unu g̃eso kwa ya n'azu rigota, ọ

g̃abia kwa nokwasi n'och-ezem; ya onwe-ya g̃abu kwa eze n'ọnọdum: ọ bu kwa ya ka m'nyeworo iwu ibu onyendu Israel na Juda. 36 Benaia nwa Jehoiada we za eze, si, Amen: ka Jehova, bu Chineke nke onye-nwem eze, si otu a. 37 Dika Jehova nọyeworo onye-nwem, bu eze, Ya nọyere Solomon otu a, me kwa ka och-eze-ya di uku kari och-eze onye-nwem, bu eze Devid. 38 Zedok, bu onye-nchu-aja, na Netan, bu onye-amuma, na Benaia nwa Jehoiada, na ndi Keret na ndi Pelet, we rida, me ka Solomon nokwasi n'inyinya mule nke eze, bu Devid, me ka ọ jerue Gaihon. 39 Zedok, bu onye-nchu-aja, we si n'Ulo-ikw̃u were mpi manu ahu, te Solomon. Ha we fu opi-ike; ndi Israel nile we si, Ka eze, bu Solomon, di ndu. 40 Ndi Israel nile we so ya n'azu rigo, ndi Israel n̄bu kwa ọj̃a, n̄anuri kwa ok̃e ọnu, ala we ḥawa n'olu-ha. 41 Adonaija na ndi nile akpọrọ, bu ndi ya na ha nọ, we nu ya m̀be ha onweha risiri ihe. Joab we nu olu opi-ike ahu, si, Gini mere olu a nke obodo n̄ba aghara? 42 M̀be ọ nọ nek̃wu okwu, le, Jonatan nwa Abaiata, bu onye-nchu-aja, biara: Adonaija we si, Bata; n'ih na nwoke bu dinkpa ka i bu, ọ bu kwa ezi ozi ọma ka i n̄zi. 43 Jonatan we za, si Adonaija, N'ezie onye-nwe-ayi, bu eze Devid, emewo Solomon eze: 44 eze we ziga Zedok, bu onye-nchu-aja, na Netan, bu onye-amuma, na Benaia nwa Jehoiada, na ndi Keret na ndi Pelet, tiyere ya, ha emewo kwa ka ọ nokwasi inyinya mule eze nwere: 45 Zedok, bu onye-nchu-aja, na Netan, bu onye-amuma, etewo kwa ya manu ibu eze na Gaihon: ha esiwo kwa n'ebe ahu rigo n̄anuri ọnu, obodo we ḥa aghara. Nka bu olu unu nuworo, 46 Ọzọ kwa, Solomon anokwasiwo n'och-eze nke ala-eze. 47 Ọzọ kwa, ndi-oru eze biara ig̃zi onye-nwe-ayi, bu eze Devid, si, Chineke-gi me ka aha Solomon di nma kari aha-gi, me kwa ka och-eze-ya di uku kari och-eze-gi: eze we kpọ isi ala n'elu ihe-ndina-ya. 48 Ọzọ kwa, otu a ka eze siri, Onye ag̃ziri ag̃zi ka Jehova, bu Chineke Israel, bu, Onye nyeworom ta onye n̄anokwasi n'och-ezem, anyam n̄ahu kwa ya. 49 Ndi nile akpọrọ akpọrọ ndi Adonaija nwere we ma

jijiji, bilie, je, nwoke ọ bula n'uzọ-ya. 50 Ma Adonaija turu egwu n'ihì Solomon; ọ we bilie, je, jide mpi ebe-ichu-aja. 51 Ewe gosi Solomon, si, Le, Adonaija nātu egwu eze, bụ Solomon: ma, le, o jidewo mpi ebe-ichu-aja aka, si, Ka eze, bụ Solomon, buru uzọ nuaram iyi na ọ gagh-ewere mma-agma me ka orụ-ya nwua. 52 Solomon we si, Ọ buru na ọ ghọ onye nēme nke-oma, ọ digh otù nime agiri-isi-ya gāda n'ala: ma ọ buru na ahuta ihe ọjọ n'aru ya, ọ gānwu kwa. 53 Eze, bụ Solomon, we ziga, ha we me ka o si n'ebe-ichu-aja rida. Ọ we bia kpọ isi ala nye eze Solomon: Solomon we si ya, La n'ulo-gi.

2 1 Ma ubọchi Devid biaruru nso ka ọ nwua; ọ we nye Solomon, bụ nwa-ya, iwu, si, 2 Mu onwem nēje n'uzọ uwa nile: ma di ike, buru kwa nwoke; 3 debe kwa ihe-ndebe nke Jehova, bụ Chineke-gi, ije n'uzọ-Ya nile, idebe ukpuru-Ya nile, na ihe nile Ọ nyere n'iwu, na ikpé-ya nile, na ihe-àmá-Ya nile, dika ihe edere n'iwu Moses si di, ka i we nwe uche n'ihe ọ bula nke i nēme, na n'ebe ọ bula i nēche iru-gi: 4 ka Jehova we me ka okwu-Ya guzosie ike nke O kwuru bayerem, si, Ọ buru na umu-gi elezie uzọ-ha anya, ijeghari n'irum n'ezì-okwu n'obi-ha nile na na nkpuru-obi-ha nile, agagh-ebipu n'ulo-gi onye nwe inọdu n'ọche-eze Israel, ka O kwuru. 5 Ọzọ kwa, gi onwe-gi amawo ihe Joab nwa Zeruaia merem, ihe ọ mere ndi-isi abua nke usu-ndi-agma nile nke Israel, bụ Abnea nwa Nea na Amasa nwa Jeta, na o buru ha, we wusi ọbara agha n'udo. tiye ọbara agha n'ihe-ọkiké-ya nke di n'ukwú-ya, na n'akpukpọ-ukwu-ya nke di n'ukwú-ya abua. 6 Gi me kwa dika amam-ihe-gi si di, ma ekwela ka isi-awọ-ya rida n'ala-mọ n'udo. 7 Ma mere umu Bazilai, bụ onye Gilead, ebere, ka ha di kwa n'etiti ndi nēri ihe na table nke gi: n'ihì na otù a ka ha biakuterem mbe m'hapuru n'iru Absalom, bụ nwa-nne-gi. 8 Ma, le, ọ di n'aka-gi, bụ Shimai nwa Gira, bụ onye Benjamin, nke Bahurim, onye ya onwe-ya kọcharam nkọcha jọburu onwe-ya n'ubọchi m'jere Mahanaim: ma ya onwe-ya ridara izutem na Jodan, m'we were Jehova nuara ya iyi, si, M'gagh-ewere mma-

agma me ka i nwua ma-ọli. 9 Ma ubu a agula ya n'onye ikpe nāmagh, n'ihì na onye mara ihe ka i bu; i gāmara kwa ihe i gēme ya, ma i gēme ka isi-awọ-ya rida n'ala-mọ n'ọbara. 10 Devid we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, elie ya n'obodo Devid. 11 Ma ubọchi Devid bu eze Israel di ọgu arọ abua: arọ asa ka ọ bu eze na Hebron, orù arọ na iri na atọ ka ọ bu kwa eze na Jerusalem.

12 Solomon we nọkwasi n'ọche-eze Devid nna-ya: ewe me ka ala-eze-ya guzosie ike nke-uku. 13 Adonaija nwa Hagit we biakute Bat-sheba nne Solomon. Ọ si, Ọ bu n'udo ka i biaworo? Ọ si, Ọ bu n'udo. 14 Ọ si kwa, Enwerem okwu igwa gi. Ọ si, Kwue. 15 Ọ si, Gi onwe-gi amawo na ọ bu mu nwe ala-eze, ọ bu kwa mu ka Israel nile doru iru-ha, ka m'buru eze: ma ala-eze chighariri, we ghọ ihe diri nwa-nnem: n'ihì na o sitere n'aka Jehova diri ya. 16 Ma ubu a otù aririọ ka mu onwem nāriọ n'aka-gi, achughachila irum. Ọ si ya Kwue. 17 Ọ si, Biko, si Solomon, bụ eze, (n'ihì na ọ gagh-achughachi iru-gi,) ka ọ nyem Abishag, bụ nwayi Shunem, na nwunye. 18 Bat-sheba we si, Ọ di nma; mu onwein gāgwara gi eze okwu. 19 Bat-sheba we bakuru eze, bụ Solomon, igwa ya okwu bayere Adonaija. Eze we bilie izute ya, we kpọ isi ala nye ya, nọkwasi n'ọche-eze-ya, ọbara nne eze ọche-eze; ọ we nọdu n'aka-nri-ya. 20 Ọ si, Ọ bu aririọ ntà ka mu onwem nāriọ n'aka-gi: achughachila irum. Eze we si ya, Riọ, nnem: n'ihì na m'gagh-achughachi iru-gi. 21 Ọ si, Ka ewere Abishag, bụ nwayi Shunem, nye Adonaija, bụ nwa-nne-gi, na nwunye. 22 Eze, bụ Solomon, we za, si nne-ya, N'ihì gini kwa ka gi onwe-gi nāriọ Adonaija Abishag, bụ nwayi Shunem? riọ-kwa-ra ya ala-eze; n'ihì na ya onwe-ya bu nwa-nnem nke-okenye; riọrọ ya ala-eze, riọ-kwa-ra Abaiata, bụ onye-nchu-aja, riọ-kwa-ra Joab nwa Zeruaia. 23 Eze, bụ Solomon, we were Jehova nua iyi, si, Chineke mem otù a, mekwam ihe ọzọ otù a, asi na ọ bugh imegide ndu-ya ka Adonaija kwuworo okwu a. 24 Ma ubu a Jehova nādi ndu, Onye meworo ka m'guzosie ike, Ọ me kwa ka

m'ņokwasi n'oche-eze Devid, bŭ nnam, Jehova Onye mewo-kwa-ram ulo, dika O kwuru, n'ezie agēme ka Adonaija nwua ta. 25 Eze, bŭ Solomon, we zie ozi n'aka Benaia nwa Jehoiada; ọ we dakwasi ya, ọ we nwua. 26 Eze we si Abaiata, bŭ onye-nchu-aja, La n'Anatot, rue ubi-gi; n'ihl na nwoke kwesiri ọnwu ka i bu: ma m'gagh-eme ka i nwua n'ubochi ta, n'ihl na i būru iḅe Onye-nwe-ayi Jehova n'iru Devid, bŭ nnam, na n'ihl na ewedara gi n'ala n'ihle nile nke ewedara nnam n'ala nime ya. 27 Solomon we chupu Abaiata ka ọ ghara iburu Jehova onye-nchu-aja; ka ọ we me ka okwu Jehova rē, bŭ nke O kwuru bayere ulo Ilai nime Shailo. 28 Akukọ ahu we rue Joab nti: n'ihl na Joab wezugara onwe-ya iso Adonaija n'azu, ọ bu ezie na ọ wezugagh onwe-ya iso Absalom n'azu. Joab we ḅalaga n'Ulo-ikwŭ Jehova, jide mpi ebe-ichu-aja. 29 Ewe gosi eze, bŭ Solomon, si, Joab aḅalagawo n'Ulo-ikwŭ Jehova, ma, le, ọ nọ n'akuku ebe-ichu-aja. Solomon we ziga Benaia nwa Jehoiada, si, Je, dakwasi ya. 30 Benaia we biarue Ulo-ikwŭ Jehova, si ya, Otŭ a ka eze siri, Puta. Ọ si, É-è; kama n'ebe a ka m'gānwu. Benaia we weghachiri eze okwu, si, Otŭ a ka Joab kwuru, ọ bu kwa otŭ a ka ọ zaram. 31 Eze we si ya, Me dika o kwuoro, dakwasi ya, li kwa ya; ka i we si n'ebe m'nọ na n'ebe ulo nnam nọ wezuga ọbara awusiri n'efu, nke Joab wusiri. 32 Jehova gēme kwa ka ọbara-ya laghachi n'isi-ya, n'ihl na ọ dakwasiri ndikom abua bu ndi ezi omume na ndi di nma kari ya, ọ were mma-agma ḅue ha, ma nnam, bŭ Devid, amagh ya, bŭ Abnea nwa Nea, onye-isi usu-ndi-agma Israel, na Amasa nwa Jeta, onye-isi usu-ndi-agma Juda. 33 Ọbara-ha gālaghachi kwa n'isi Joab, na n'isi nkpuru-ya rue mḅe ebigh-ebi: ma udo gādiri Devid, di-kwa-ra nkpuru-ya, di-kwa-ra ulo-ya, di-kwa-ra oche-eze-ya, rue mḅe ebigh-ebi, site na Jehova. 34 Benaia nwa Jehoiada we rigo, dakwasi ya, me ka ọ nwua; ewe lie ya n'ulo-ya n'ozara. 35 Eze we tiye Benaia nwa Jehoiada n'ọnọdu-ya ka ọ buru onye-isi usu-ndi-agma: Zedok, bŭ onye-nchu-aja, ka eze tiyere n'ọnọdu Abaiata. 36 Eze we ziga kḅọ Shimai,

si ya, Wuere onwe-gi ulo na Jerusalem, biri n'ebe ahu, esi-kwa-la n'ebe ahu pua je ebe ọ bula. 37 O gēru kwa, n'ubochi i gāpu, gabiga miri-iyi Kidron, na i gāmara nke-oma na i ghagh inwu: ọbara-gi gādi n'isi-gi. 38 Shimai we si eze, Okwu a di nma: dika onye-nwem, bŭ eze, kwuoro, otŭ a ka orŭ-gi gēme. Shimai we biri na Jerusalem ọtutu ubochi. 39 O rue, n'ogwugwu arọ atọ, na ndi-orŭ abua Shimai nwere ḅakuru Ekish, nwa Meaka, eze Gat. Ha we gosi Shimai, si, Le, ndi-orŭ-gi nọ na Gat. 40 Shimai we bilie, jikwa inyinya-ibu-ya, jerue Gat, jekuru Ekish, ichọ ndi-orŭ-ya: Shimai we je, me ka ndi-orŭ ya si na Gat biaghachi. 41 Ewe gosi Solomon na Shimai esiwo na Jerusalem je rue Gat, lata kwa. 42 Eze we ziga kḅọ Shimai, si ya, Èmeghm ka i were Jehova nua iyi, m'we ḅara gi àmà, si, Mara nke-oma, na i ghagh inwu n'ubochi i gāpu je n'ebe ọ bula? i we sim, Ọ di nma, bŭ okwu m'nuru. 43 Ọ bu kwa gini mere i nēdebegh iyi Jehova, na ihe enyere n'iwu nke m'nyere gi n'iwu? 44 Eze si-kwa-ra Shimai, Gi onwe-gi mara ihe ọjọ nile nke obi-gi mara, nke i mere Devid, bŭ nnam: Jehova gēme kwa ka ihe ọjọ gi laghachi n'isi-gi. 45 Ma eze, bŭ Solomon, bu onye agoziri agozi, agēme kwa ka oche-eze Devid guzosie ike n'iru Jehova rue mḅe ebigh-ebi. 46 Eze we nye Benaia nwa Jehoiada iwu; ọ pua, dakwasi ya, ọ we nwua. Ewe me ka ala-eze guzosie ike n'aka Solomon.

3 I Solomon we ghọ ọgọ Fero eze Ijpt, kuru nwa-nwayi Fero, me ka ọ bata n'obodo Devid, rue mḅe o wusiri ulo-ya, na ulo Jehova, na mḅidi Jerusalem buruburu. 2 Nání na ndi Israel nāchu aja n'ebe nile di elu, n'ihl na ọ digh ulo ewuru aha Jehova rue mḅe ahu. 3 Ma Solomon huru Jehova n'anya, nēje ije n'ukpuru nile nke Devid, bŭ nna-ya: ọ bu nání na ya onwe-ya nāchu aja, nēsure kwa ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'ebe di elu.

4 Eze we jerue Gibeon ichu aja n'ebe ahu; n'ihl na nke ahu bu oké ebe di elu: nnŭ àjà-nsure-ọku abua na ọgu iri ka Solomon surere n'elu ebe-ichu-aja ahu. 5 Na Gibeon ka Jehova mere ka Solomon hu Ya anya na nrọ nke abali:

Chineke we si, Rìọ́ ihé M'gēnye gi. 6 Solomon we si, Gi onwe-gi emeworo orù-Gi, bú Devid nnam, ebere uku, dika ọ́ jere ije n'iru Gi n'ezi-okwu na n'ezi omume, na nime obi ziri ezi n'ebe I nọ́; I we debere ya ebere uku a, nye ya nwanwoke nke nānọkwasi n'oché-eze-ya, dika ọ́ di ta. 7 Ma ubu a, Jehova, bú Chínkem, Gi onwe-gi emewo orù-Gi eze n'ọ́nọ́du Devid, bú nnam: ma mu onwem bu nwatakiri; amaghm ipu apu na ibata abata. 8 Orù-Gi nọ́ kwa n'etiti ndi-Gi I rọ́putaworo, ndi bara uba, ndi anādigh-aguta ha, ndi anādigh-agu kwa ha ọ́nu, n'ihí iba-uba-ha. 9 Ma nye orù-Gi obi nānu ihé ikpe ndi-Gi ikpe, ighọ́ta ihé di íché n'etiti ezi ihé na ihé ọ́jọ́; n'ihí na ọ́nye puru ikpe ndi-Gi nka di arọ́ ikpe? 10 Okwu-ya we di nma n'anya Onye-nwe-ayi, na Solomon rìọ́rọ́ ihé a. 11 Chineke we si ya, N'ihí na i rìọ́rọ́ ihé a, ma i rìọ́gh nye onwe-gi ọ́tutu ubọ́chi; i rìọ́gh kwa ákù nye onwe-gi, i rìọ́gh kwa ndu ndi-iro-gi; kama i rìọ́woro onwe-gi nghọ́ta inu ikpé; 12 le, emewom dika okwu-gi si di: le, enyewom i obi inara ihé na nke nāghọ́ta ihé; ya mere ọ́ digh onye dika gi buru gi uzọ́ nọ́, ọ́ digh kwa onye gēbili dika gi n'azu gi. 13 Ọ́zọ́ kwa, enyewom i ihé i nāriọ́gh, ma ákù ma nsọ́puru, ya mere ọ́ digh nwoke ọ́ bula n'etiti ndi-eze gādi ka gi ubọ́chi-gi nile. 14 Ọ́ buru kwa na i je ije n'uzọ́m nile, idebe ukpulum nile na ihé nile M'nyere n'iwu dika nna-gi, bú Devid, jere, M'gēme kwa ka ubọ́chi-gi di ogologo. 15 Solomon we teta, ma, le, ọ́ bu nrọ́: ọ́ we bata na Jerusalem, guzo n'iru ihé ọ́buba-ndu Onye-nwe-ayi, sure ájansure-ọ́ku, chua aja-udo, mere ndi-oru-ya nile oké oriri.

16 Mbe ahu ndinyom abua, bú ndi nākwa iko, biakutere eze, guzo n'iru ya. 17 Otú nwayi we si, Biko, onye-nwem, Mu onwem na nwayi a nēbi n'otú ulo; m'we mua nwa mbe mu na ya nọ́ n'ulo. 18 O rue, n'ubọ́chi nke-atọ́ mbe m'musiri nwa, na nwayi a mu-kwa-ra nwa; ayi onwe-ayi nọ́ kwa n'otú ebe; ọ́ digh onye ala ọ́zọ́ ayi na ya nọ́ n'ulo, nāni ayi abua nọ́ n'ulo. 19 Nwa nwayi a we nwua n'abali; n'ihí na o dinakwasiri ya. 20 Ọ́ we bilie n'etiti abali, kupu nwam n'akukum, ma orù-gi

nwayi nāraru ura, ọ́ we dọ́ba ya n'obi-ya, ma nwa-ya nke nwuru anwu ka ọ́ dọ́bara n'obim. 21 M'we bilie n'ututu inye nwam ara, ma, le, ọ́ nwuwo: m'we tule ya n'ututu, ma, le, ọ́ bugh nwam nke m'muru. 22 Nwayi nke-ọ́zọ́ we si, É-é; kama nke di ndu bu nwam, nke nwuru anwu bu kwa nwa-gi. Ma nke-mbu nāsi, É-é; kama nke nwuru anwu bu nwa-gi, nke di ndu bu kwa nwam. Ha we kwue otú a n'iru eze. 23 Eze we si, Otú nwayi nāsi, Nka nke di ndu bu nwam, ma nwa-gi bu nke nwuru anwu: ma nke-ọ́zọ́ nāsi, É-é; kama nwa-gi bu nke nwuru anwu, ma nwam bu nke di ndu. 24 Eze we si, Wetaram mma-agma. Ha we weta mma-agma n'iru eze. 25 Eze we si, Kpọ́wanu nwa di ndu abua, nye otú nwayi otú nkera, nye kwa nwayi nke-ọ́zọ́ nkera ọ́zọ́. 26 Nwayi ahu nke nwere nwa di ndu we si eze, (n'ihí na afọ́ chighariri ya n'aru nwa-ya,) ọ́ we si, Biko, onye-nwem, nyenu ya nwa di ndu, unu eme-kwa-la ka ọ́ nwua ma-ọ́li. Ma nwayi nke-ọ́zọ́ nāsi, M'gagh-enwe ya, i gagh-enwe kwa ya; kpọ́wanu ya. 27 Eze we za, si, Nyenu ya nwa di ndu, unu eme-kwa-la ka ọ́ nwua ma-ọ́li: nwayi a bu nne-ya. 28 Israel nile we nu ikpe eze kpere; ha we tua egwu eze: n'ihí na ha huru na amam-ihé Chineke di nime ya, ime ihé ekpere n'ikpe.

4 I Eze, bú Solomon, we buru eze Israel nile. 2 Ma ndia bu ndi-isi ọ́ nwere; Azaraia nwa Zedok bu onyechu-aja; 3 Elihoref na Ahaija, umundikom Shisha, bu ndi-ode-akwukwọ́; Jehoshafat nwa Ahailud bu onyecheta; 4 Benaia nwa Jehoiada bu onye-isi usu-ndi-agma; Zedok na Abaiata bu ndi-nychu-aja; 5 Azaraia nwa Netan bu onye-isi nke ndi edoro ndi-isi; Zabud nwa Netan bu onye-isi n'ije ozi na eyi eze; 6 Ahisha bu onye-isi ulo eze; Adonairam nwa Abda bu onye-isi usu ndi nēfè ọ́fufè. 7 Solomon nwekwa-ra ndikom iri na abua edoro ndi-isi Israel nile, ndi nāzú eze na ulo-ya: nwoke ọ́ bula nime ha nwe izú eze otú ọ́nwa n'arọ́. 8 Ndia bu kwa aha-ha: Ben-hua, n'ugwu Efraim; 9 Ben-deka, nime Makaz, na nime Shaalbim na Betshemesh, na Ilon-bet-hanan; 10 Benhesed, n'Arubot; ya nwere Soko na ala

Hefa nile: 11 Ben-abinadab, n'ebe nile di elu nke Doa; Tafat nwa Solomon ka ọ nwere na nwunye: 12 Beana nwa Ahailud, nime Teanak na Megido, na Bet-shean nile nke di n'akuku Zaretan, n'okpuru Jezreel, site na Bet-shean rue Ebel-mehola, rue ofè Jọkmeam: 13 Bengeba, nime Remot-gilead; ya nwere Havot nke Jaia nwa Manase, nke di na Gilead; ya nwere akuku Agob, nke di na Beshan, ọgu obodo uku atọ nke nwere m̀bidi na nkporọ ọla: 14 Ahinadab nwa Ido, nime Mahanaim: 15 Ahimaaz, nime Naftali; onye ahu lu-kwa-ra Basemat nwa Solomon na nwunye: 16 Beana nwa Hushai, n'Asha na Bealot: 17 Jehoshafat nwa Parua, n'Isaka: 18 Shimai nwa Ila, nime Benjamin: 19 Gebca nwa Uri, n'ala Gilead, bú ala Saihon eze ndi-Amorait na nke Og, bú eze Beshan; ma nani ya bu onye edoro onye-isi nke di n'ala ahu. 20 Juda na Israel di ọtutu, dika aja nke di n'akuku okè osimiri n'iba-uba, neri ihe, nani kwa ihe-ọnu, nani kwa ọnu.

21 Solomon we nāchi ala-eze nile site n'Osimiri rue ala ndi Filistia, ru kwa okè-ala Ijpt: ha nēweta nso onyinye-inata-iru-oma, nēfè kwa Solomon ọfufè ubochi nile nke ndu-ya. 22 Ihe-oriri Solomon nke diri otu ubochi bu kwa oru ọtutu cor na iri nke utu ọka flour, na ọgu ọtutu cor atọ nke utu ọka; 23 ehi iri inara abuba, na oru ehi site n'ebe anazu anu, na ọgu aturu ise, nāgugh ele, na m̀pada, na ọbo-miri, na ọkuku emere ka ha ma abuba. 24 N'ih na ya onwe-ya nwere ike n'aru ndi nile bi n'ofè Osimiri, site na Tifsa we rue Geza, bú n'aru eze nile n'ofè Osimiri: ọ nwe-kwa-ra udo site n'ofè ọzọ nile di ya buruburu. 25 Juda na Israel we biri na ntukwasi-obi, nwoke ọ bula n'okpuru osisi vine ya na n'okpuru osisi fig ya, site na Dan we rue na Biasheba, ubochi nile nke Solomon. 26 Solomon nwe-kwa-ra oru nnu ulu uzọ ise nke inyinya diri ubo-ala-ya, na oru nnu ndi-inyinya na nnu iri. 27 Ndi ahu edoro ndi-isi zu-kwa-ra eze, bú Solomon, na ndi nile nabiaru table nke eze Solomon nso, nwoke ọ bula n'onwa-ya: ha ekwegh ka ihe ọ bula kọ ukọ. 28 Ha nēweta kwa ọka barley na okporo-ọka n'ebe ndi ahu edoro ndi-isi

nọ. nwoke ọ bula dika ihe ekpere ya n'ikpe si di, inye inyinya na inye inyinya ukwu ọsọ.

29 Chineke nye-kwa-ra Solomon amam-ihe na nghota riri nne nke-uku, na obi sara mbara, dika aja nke di n'usọ okè osimiri. 30 Amam-ihe Solomon we ba uba kari amam-ihe umu Iru-nyanwu nile, kari kwa amam-ihe Ijpt nile. 31 Ọ we mara ihe kari madu nile; kari Itan onye-Ezrahait, na Himan, na Kalkol, na Dada, bú umu-ndikom Mahol: aha-ya we di na mba nile bara ha buruburu. 32 Ọ tua nnu ilu asa na ọgu iri: abu-ya di kwa nnu abua na ọgu iri na abu ise. 33 O kwu-kwa-ra okwu bayere osisi, site na cedar nke di na Lebanon we rue hyssop nke nepuputa na m̀bidi: o kwu-kwa-ra okwu bayere anu, baye-kwa-ra anu-ufe, baye-kwa-ra ihe nakpu akpu, baye-kwa-ra azu. 34 Ha we si na ndi nile bia inu amam-ihe Solomon, si n'eze nile nke uwa, bú ndi nuru amam-ihe-ya.

5 1 Hiram, bú eze Taia, we zie ndi-oru-ya jekuru Solomon: n'ih na ọ nuru na ya ka ha tere manu ibu eze n'onodu nna-ya: n'ih na onye nahu Devid n'anya ubochi nile ka Hiram bu. 2 Solomon we zigara Hiram ozi, si, 3 Gi onwe-si amawo Devid, bú nnam, na ọ pugh iwuru aha Jehova, bú Chineke-ya, ulo n'ih agha nke bara ya buruburu, rue m̀pe Jehova tiyere ha n'okpuru obu-ukwu-ya abua. 4 Ma ubu a Jehova, bú Chinekem, emewo ka m'zuru ike buruburu; ọ digh onyemegide, ọ digh kwa ihe ọjọ daputara ayi. 5 Ma, le, m'nasi na m'gewuru aha Jehova, bú Chinekem, ulo, dika Jehova gwara Devid, bú nnam, okwu, si, Nwagi, onye M'getiyekwasi n'ochē-eze-gi n'onodu gi, ya onwe-ya gewuru aham ulo. 6 Ma ubu a nye iwu ka ha butuerem osisi cedar site na Lebanon; ndi-orum geso kwa ndi-oru-gi; m'genye kwa gi ugwo-olu ndi-oru-gi dika ihe nile si di nke i gasim: n'ih na gi onwegi amawo na ọ digh nwoke n'etiti ayi mara ibutu osisi dika ndi Zaidon. 7 O rue, m̀pe Hiram nuru okwu nile nke Solomon, na ọ nuriri ọnu nke-uku, si, Onye agoziri agozu ka Jehova bu ta, Onye nyeworo Devid nwa mara ihe ibu onye-isi ndi uku a. 8 Hiram

we zigara Solomon ozi, si, Anuwom ozi nke i ziterem: mu onwem gēme ihe nile nātō gi utō bayere osisi cedar, baye-kwara osisi fir. 9 Ndi-orūm gēsi na Lebanon budarue ha oké osimiri: mu onwem gāba kwa ha ka ha se n'elu oké osimiri rue ebe ahu nke i gēziterem ozi, m'gātōsa kwa ha n'ebe ahu, gi onwe-gi gēburu kwa ha: gi onwe-gi gēme kwa ihe nātōm utō, n'inye ulom nri. 10 Hairam we nēnye Solomon osisi cedar na osisi fir, bú ka ihe nile nātō ya utō ra. 11 Solomon we nye Hairam orū nnù ọtùtù cor uezō abua na nnù iri nke ọka wheat iburu ulo-ya ihe-oriri, na orū ọtùtù cor nke manu asuru asu: otú a ka Solomon nēnye Hairam kwara. 12 Jehova nye-kwa-ra Solomon amam-ihe, dika Ọ gwara ya; udo we di n'etiti Hairam na Solomon; ha abua we ọa ndu.

13 Eze, bú Solomon, we weputa usu ndi nēfè ọfùfè n'Israel nile; usu ahu ndi nēfè ọfùfè bu orū nnù ndikom uzō atō na nnù iri-na-ise. 14 Ọ ziga ha na Lebanon, orū nnù ndikom na nnù ise n'ọnwa na nbanwe: otù ọnwa ka ha nọ na Lebanon, ọnwa abua n'ulo: Adonairam bu kwa onye-isi usu ndi nēfè ọfùfè. 15 Solomon nwe-kwa-ra orū nnù ndikom uzō asatō na nnù iri-na-ise ndi nēbu ibu, na orū nnù ndikom uzō iri ndi nāwa ihe-ọwuwa n'ugwu; 16 nāgugh ndi-isi nke ndi edoro ndi-isi, bú ndi Solomon nwere, ndi bu isi n'ije-ozí ahu, nnù ndikom asatō na ọgu ise, ndi nwere ike n'aru ndi ahu ndi nālu ọlu n'ije-ozí ahu. 17 Eze we nye iwu, ha we bute nkume uku, nkume di oké ọnu-ahia, iwere nkume awaputara awaputa tō ntō-ala ulo ahu. 18 Ndi-owu-ulo nke Solomon na ndi-owu-ulo nke Hairam na ndi Gebal we wa, dozie osisi na nkume iwu ulo ahu.

6 1 Ọ rue, n'arọ nke-nnù-na-ọgu-anọ site na mbe umu Israel siri n'ala Ijpt putasia, n'arọ nke-anọ nke Solomon bu eze Israel, n'ọnwa Ziv, nke bu ọnwa nke-abua, na ọ wubere Jehova ulo. 2 Ma ulo ahu nke eze, bú Solomon, wuru Jehova, ọgu cubit atō ka ogologo-ya di, orú cubit ka obosara-ya di, orú cubit na iri ka idi-elu-ya di. 3 Uzọ-nbata kwa nke di n'iru ulo uku nke ulo ahu, orú cubit ka ogologo-ya di,

n'iru obosara ulo ahu; cubit iri ka obosara-ya di n'iru ulo ahu. 4 Ọ we mere ulo ahu window ufodu di obodobo nime, kpa kwa nkpa n'èzi. 5 Ọ wu-kwa-ra okpukpu-ulo n'akuku mbidi ulo ahu buruburu, bú mbidi nile nke ulo ahu buruburu, ma nke ulo uku Chineke ahu, ma nke ime-ime-ulo ahu: ọ me-kwa-ra ulo ntà nke akuku buruburu: 6 Okpukpu-ulo nke dikarisiri ala, cubit ise ka obosara-ya di, okpukpu-ulo nke-etiti kwa, cubit isi ka obosara-ya di, okpukpu-ulo nke-atō kwa, cubit asa ka obosara-ya di: n'ihí na ọ tiyere ngwe n'ulo ahu buruburu n'èzi, ka ihe we ghara ibà na mbidi ulo ahu. 7 Ulo ahu, mbe anēwu ya, eji nkume nke awazuru awazu mbe ebutere ya wue ya: anugh kwa otùtù ma-ọbu anyu-ike ma-ọbu ihe-ọlu ọ bu'a nke igwè n'ulo ahu, mbe anēwu ya. 8 Ọnu-uzọ nke ulo ntà nke akuku nke-etiti di n'akuku aka-nri nke ulo ahu: ha we si n'uzọ-nrigo nke nāga buruburu nārigo n'ulo ntà nke-etiti, si kwa na nke-etiti je rue nke-atō. 9 Ọ we wue ulo ahu, wusia ya; ọ we were ibo na ariri osisi cedar kpue ulo ahu. 10 Ọ wue okpukpu-ulo n'aru ulo ahu nile, cubit ise ka idi-elu-ha di: ha we dabere n'ulo ahu n'osisi cedar.

11 Okwu Jehova we biakute Solomon, si, 12 Ulo a nke gi onwe-gi nēwu, ọ buru na i jeharia n'ukpurum nile, ọ buru kwa na i me ihe nile M'kpere n'ikpe, ọ buru kwa na i debe ihe nile M'nyere n'iwu ijeghari nime ha; M'gēme kwa ka okwum guzosie ike n'ebe i nọ, bú nke M'gwara Devid, bú nna-gi. 13 M'gēbi kwa n'etiti umu Israel, M'gagh-arapu kwa ndim, bú Israel.

14 Solomon we wue ulo ahu, wusia ya. 15 Ọ were ibo osisi cedar wue mbidi ulo ahu nime; site n'ala ulo rue mbidi nke okpukpu, ọ were osisi machita ha nime: ọ were ibo osisi fir machita ala ulo. 16 Ọ were ibo osisi cedar wue ebe di orú cubit n'azu ulo ahu, site n'ala ulo rue mbidi: ọ were ha wuere ya nime, ibu ime-ime-ulo, ibu ebe nsọ kachasi ebe nsọ nile. 17 Ulo ahu, nke ahu bú, ulo uku Chineke nke di n'iru ya, di ọgu cubit abua n'ogologo. 18 Osisí cedar di kwa n'aru ulo ahu nime, nke apiri ihe-

18 Ọpipi, bú afufa-ọhia na okoko-osisi wara awa: ime ulo ahu nile bu osisi cedar; ọ digh nkume ahuru anya. 19 O ọzi-kwa-ra ime-ime-ulo n'etiti ulo ahu nime, itiye ibe ọbuba-ndu Jehova n'ebe ahu. 20 Ma n'iru ime-ime-ulo ahu di orù cubit n'ogologo, na orù cubit n'obosara, na orù cubit n'idi-elu-ya; ọ machita ya ọla-edo makarisiri nma: ọ were kwa osisi cedar machita ebe-ichu-aja. 21 Solomon we were ọla-edo makarisiri nma machita ulo ahu nime: ọ me ka iyaba ọla-edo gabiga n'iru ime-ime-ulo ahu; ọ machita kwa ya ọla-edo. 22 O machita-kwa-ra ulo ahu nile ọla-edo, rue mbe amachitazuru ulo nile: ọ were kwa ọla-edo machita ebe-ichu-aja ahu nile bu nke diri ime-ime-ulo ahu. 23 O me-kwa-ra cherubim abua nke osisi manu olive n'ime-ime-ulo ahu, cubit iri ka elu-ha di. 24 Cubit ise ka otù nkù cherub di, cubit ise ka nkù nke-ọzọ nke cherub di kwa: site na nsọtụ nkù-ya we rue nsọtụ nke-ọzọ nke nkù-ya di cubit iri. 25 Cubit iri ka cherub nke-ọzọ di kwa: cherubim abua ahu nwere otù ọtùtù na otù ọpipi. 26 Idi-elu otù cherub di cubit iri, otù a ka cherub nke-ọzọ di kwa. 27 O we tiye cherubim n'etiti ime-ulo: ha we ọasa nkù cherubim ahu, nkù nke otù we metu m̀bidi, nkù cherub nke-ọzọ n̄metu kwa m̀bidi nke-ọzọ; nkù-ha n̄meturita onwe-ha, nkù na nkù, n'etiti ulo ahu. 28 O machita cherubim ọla-edo. 29 O pi-kwa-ra m̀bidi nile nke ulo ahu buruburu n'ebubu nke ihe-ọpipi, bú cherubim na nkwu na okoko-osisi wara awa, n'ime na n'ezì. 30 O machita-kwa-ra ala ulo ahu ọla-edo, n'ime na n'ezì. 31 O me ibo-uzọ osisi manu olive tiye n'ọnu-uzọ ime-ime-ulo ahu: ọfiere-uzọ na awara-uzọ abua bu otù uzọ n'uzọ ise nke m̀bidi. 32 Ibo-uzọ abua ahu bu osisi manu olive; ọ pia n'elu ha ihe-ọpipi, bú cherubim na nkwu na okoko-osisi wara awa, ọ machita ha ọla-edo; o tisa kwa ọla-edo n'aru cherubim. na n'aru nkwu. 33 Otù a ka ọ me-kwa-ra awara-uzọ abua nke osisi manu olive itiye n'ọnu-uzọ ulo uku Chineke, site n'otù uzọ n'uzọ anọ nke m̀bidi; 34 na ibo-uzọ abua nke osisi fir; ibewa-uzọ abua nke otù ibo-uzọ n̄aga buruburu, ibewa-uzọ abua nke ibo-uzọ nke-ọzọ

n̄aga kwa buruburu. 35 O pia n'elu ha cherubim na nkwu na okoko-osisi wara awa: ọ were ọla-edo nke emere ka ọ dabà n'elu ihe eburu ebubu machita ha. 36 O were ariri nkume awara awa atọ na otù ariri osisi cedar awara awa wae ogige ime-ime. 37 N'arọ nke-anọ ka atọrọ ntọ-ala ulo Jehova, n'ọnwa Ziv. 38 Ma n'arọ nke-iri-na-otù, n'ọnwa Bul, nke bu ọnwa nke-asatọ, ka ewusiri ulo ahu n'ihe-ya nile na n'ikpe-ya nile. O we nọ aro asa n'iwu ya.

7 1 Ma Solomon nọ arọ iri na atọ n'iwu ulo nke aka ya, ọ we wubie ulo-ya nile. 2 O we wue ulo oké ọhia Lebanon; ọgu cubit ise ka ogologo-ya di, ọgu cubit abua na iri ka obosara-ya di kwa, orù cubit na iri ka idi-elu-ya di, ọ di n'elu ariri anọ nke ogidi osisi cedar, osisi cedar awara awa di kwa n'elu ogidi ahu. 3 Ewere osisi cedar kpuchie ya n'elu, n'elu ọgu ulo ntà nke akuku abua na ise, nke di n'elu ogidi; iri na ise n'otù ariri. 4 Onọdu window di kwa n'ariri atọ, ebe nleputa-anya di kwa na ncherita-iru ebe nleputa-anya n'okpukpu atọ. 5 Onu-uzọ nile na awara-uzọ nile nwere akuku anọ ra nrata, n'ọnọdu window: ebe nleputa-anya di kwa na ncherita-iru ebe nleputa-anya n'okpukpu atọ. 6 O me-kwa-ra uzọ-nbata nke ogidi; ọgu cubit abua na iri ka ogologo-ya di, orù cubit na iri ka obosara-ya di kwa; uzọ-nbata di kwa n'iru ha; ogidi na nbata-uzọ di kwa n'iru ha. 7 O me-kwa-ra uzọ-nbata nke oche-eze ebe ọ ganekpe ikpe, bú uzọ-nbata ikpe: ewere kwa osisi cedar kpuchie ya site n'ala ulo rue ala ulo. 8 Ma ulo-ya ebe o n̄bi, bú ogige ọzọ nke di nime uzọ-nbata, ọ di ka ọlu a si di. O wu-kwa-ra ulo nye nwa-nwayi Fero, (bú nwayi nke Solomon luru na nwunye,) dika uzọ-nbata nka. 9 Eji nkume di oké ọnu-ahia wu ndia nile, bú nkume awara awa, dika ọtùtù si di, nkume eji mma-nkwọ kwọ, n'ime na n'ezì, bú site na ntọ-ala rue ndobi-ya, na n'ezì rue ogige uku ahu. 10 Ntọ-ala-ya bu kwa nkume di oké ọnu-ahia, bú nkume uku, nkume di cubit iri, na nkume di cubit asatọ. 11 Nkume nke di oké ọnu-ahia di kwa n'elu, dika ọtùtù nke osisi awara awa si di, na osisi cedar. 12 Ogige uku nke di buruburu nwe-

kwa-ra ariri atọ nke nkume awara awa, na otù ariri nke osisi cedar awara awa; ọbunà dika ogige ime-ime ulo Jehova si enwe, na dika uzọ-nbata ulo si enwe.

13 Eze Solomon we ziga si na Taia kuputa Hiram. 14 Nwa nke nwayi di-ya nwuru ka ọ bu, sitere n'ebo Naftali, ma nna-ya bu nwoke Taia, bú ọkpụ-ọla; ọ juputara n'amam-ihe na nghọta na ihe-omuma, ije ozi ọ bula n'ọla. Ọ we biakute eze, bú Solomon, je ozi-ya nile. 15 Ọ we kpua ogidi ọla abua, cubit iri na asatọ ka idi-elu otù ogidi di: ogho cubit iri na abua ọa-kwa-ra ogidi nke-abua buruburu. 16 Ọ me-kwa-ra isi abua nke ọla awuru awu, itiyie n'elu ogidi: cubit ise ka idi-eiu otù isi di, cubit ise ka idi-elu isi nke-ọzọ di kwa. 17 Ihe-ọkpukpa, bú ihe emere ka ha yie ihe-ọkpukpa, na ihe aturu atu, bú ihe emere ka ha yie iyaba, diri isi nke di n'elu ogidi abua; asa diri otù isi, asa di-kwa-ra isi nke-ọzọ. 18 Ọ me ogidi abua ahu; ariri abua dikwasi otù ihe-ọkpukpa buruburu, ikpuchi isi nke di n'elu pomegranate: otù a ka ọ me-kwa-ra isi nke-ọzọ. 19 Isi nke di n'elu ogidi n'uzọ-nbata ahu bu ihe emere ka ha yie urodi, cubit anọ. 20 Ma isi di kwa n'elu ogidi abua ahu n'elu, na ncherita-iru afọ nke di n'akuku ihe-ọkpukpa: pomegranate di ọgu iri, n'ariri nke dikwasi isi nke-ọzọ buruburu. 21 Ọ guzo ogidi abua ahu n'uzọ-nbata nke ulo uku Chineke: ọ guzo ogidi aka-nri, kpọ aha-ya Jakin: ọ guzo ogidi aka-ekpe, kpọ aha-ya Boaz. 22 Ma n'elu ogidi ihe di nke emere ka ọ yie urodi: ewe luzue ọlu ogidi abua ahu. 23 Ọ me-kwa-ra oké osimiri awuru awu, cubit iri site n'otù ọnu-ya rue ọnu-ya nke-ọzọ, ọ di buruburu buruburu, cubit ise ka idi-eluya di: eriri nke orù cubit na iri ọa-kwa-ra ya buruburu. 24 Afufa-ọhia di kwa n'okpuru ọnu-ya buruburu nke nāba ya buruburu, iri di n'otù cubit, nāba oké osimiri ahu buruburu: afufa-ọhia ahu di ariri abua, awuru mbe awuru ya. 25 Ọ nēguzo n'elu ehi iri na abua, atọ nēche iru n'Ugwu, atọ nēche iru n'Ọdida-anyanwu, atọ nēche iru na Ndida, atọ nēche iru n'Ọwuwa-anyanwu: oké osimiri ahu we dikwasi ha n'elu, azu-ha nile di kwa nime. 26 Iḅidi-ya di otù ntù-ọbu-aka; emere

ọnu-ya dika anēme ọnu iko, dika okoko urodi: nnù bath ise ka ọ nānagide. 27 Ọ me ihe-ndọkwasi iri nke ọla; cubit anọ ka ogologo otù ihe-ndọkwasi di, cubit anọ ka obosara-ya di kwa, cubit atọ ka idi-eluya di kwa. 28 Ma nka bu otù emere ihe-ndọkwasi: ha nwere ihe-njikọ, bú ihe-njikọ n'etiti nkwokọta-ya: 29 ọdum na ehi na cherubim di n'ihe-njikọ nke di n'etiti nkwokọta ahu; ihe-ndọkwasi dikwasi na nkwokọta n'elu: ihe aturu atu nke emere ka ọ yie ihe-nkwuba di kwa n'okpuru ọdum nile na ehi nile. 30 Ihe-ndọkwasi ọ bula nwere wheel ọla anọ, na axle ọla: ukwu-ya anọ nwere ubu: n'okpuru ite ọsisa-miri ahu ka ubu ahu akpuru akpu di, n'akuku ihe aturu atu ọ bula. 31 Ọnu-ya nime isi-ya na n'elu di otù cubit: ọnu-ya di kwa buruburu, otù emere ihe-ndọkwasi, otù cubit na nkera cubit: ihe-ọpipi dikwasi kwa n'ọnu-ya, ihe-njikọ nile ha nwere akuku anọ ra nrata, ha adigh buruburu. 32 Wheel anọ ahu di n'okpuru ihe-njikọ: aka wheel di n'ihe-ndọkwasi: idi-elu otù wheel di otù cubit na nkera cubit. 33 Otù emere wheel nile di ka esi eme wheel ubo-ala: aka nile ha, na azu nile ha, na ihe nile nējikọta ha, na etiti nile ha, awuru ha nile awu. 34 Ubu anọ di na nkuku anọ nke ihe-ndọkwasi ọ bula: ubu-ya sitere n'ihe-ndọkwasi ahu. 35 Ihe di buruburu buruburu, nke idi-eluya di nkera cubit, di n'elu ihe-ndọkwasi ahu: aka-ya nile na ihe-njikọ-ya nile, nke di n'elu ihe-ndọkwasi ahu sitere na ya. 36 Ọ ọue ebuḅu cherubim na ọdum na nkwo n'elu mbadamba aka-ya nile, na n'elu ihe-njikọ-ya nile, dika ọnọdu di efu nke ebe ọ bula si di, ha na ihe aturu atu buruburu. 37 Otù a ka ọ mere ihe-ndọkwasi iri ahu: ha nile nwere otù ọwuwu, na otù ọtútú, na otù ọpipi. 38 Ọ me kwa ite ọsisa-miri iri nke ọla: ọgu bath abua ka otù ite ọsisa-miri nānagide: cubit anọ ka ite ọsisa-miri ọ bula di: otù ite ọsisa-miri di n'elu ihe-ndọkwasi ọ bula n'ihe-ndọkwasi iri ahu. 39 Ọ tiye ihe-ndọkwasi ahu, ise n'akuku aka-nri ulo ahu, ise n'akuku aka-ekpe ulo ahu: ọ tiye kwa oké osimiri ahu n'akuku aka-nri ulo ahu n'akuku Iru-anyanwu, na ncherita iru Ndida. 40 Hiram me-kwa-ra ite ọsisa-miri nile,

na oseke nile, na okwa-nwusa nile. Hairam we jebie ozi nile nke o jere eze, bu Solomon, n'ulo Jehova: 41 ogidi abua ahu, na okwa abua nke isi nke di n'elu ogidi abua; na ihe-okpukpa abua ahu ikpuchi okwa abua nke isi nke di n'elu ogidi; 42 na nnu pomegranate ahu nke diri ihe-okpukpa abua ahu; bu ariri pomegranate abua bayere otu ihe-okpukpa, ikpuchi okwa abua nke isi nke di n'iru ogidi; 43 na ihe-ndokwasi iri ahu, na ite osisa-miri iri ahu nke di n'elu ihe-ndokwasi; 44 na otu oké osimiri ahu, na ehi iri na abua ahu nke di n'okpuru oké osimiri; 45 na ite nile, na oseke nile, na okwa-nwusa nile: ma ihe ndia nile, nke Hairam mere eze, bu Solomon, n'ulo Jehova, bu oia nehu maramara. 46 Na buruburu-ala Jodan ka eze wuru ha, n'ala uru n'etiti Sukot na Zaretan. 47 Solomon we dōba ihe ahu nile ghara itu ha, n'ihhi na ha bara uba nke-uku nke-uku: achopotagh otutu oia ahu. 48 Solomon me-kwa-ra ihe nile nke di n'ulo Jehova: ebe-ichu-aja oia-edo, na table nke achicha iru Chineke di n'elu ya, o bu oia-edo: 49 na ihe-idoba-oriona, ise n'aka-nri, ise n'aka-ekpe, n'iru ime-ime-ulo ahu, ha bu oia-edo makarisiri nma; na okoko-osisi nile, na oriona nile, na nkpa nile, ha bu oia-edo; 50 na iko nile, na ihe-ikpakepu-oku nile, na okwa-nwusa nile, na ngaji nile, na ihe-igu-oku nile, ha bu oia-edo makarisiri nma; na ihe-nkoye-ibo nile, ma nke diri onu-uzo ime-ime ulo ahu, bu ebe nsu kachasi ebe nsu nile, ma nke diri onu-uzo ulo, bu ulo uku Chineke, ha bu oia-edo. 51 Ewe jezue ozi nile nke eze, bu Solomon, jere n'ulo Jehova. Solomon we webata ihe nile Devid, bu nna-ya, doru nsu, bu oia-ocha, na oia-edo, na ihe nile, o we tiye ha n'ulo-aku nke ulo Jehova.

O 1 Mbe ahu Solomon kpokotara ndi-okenye Israel, na ndi-isi nile nke ebo nile ha, bu ndi-isi ulo nke ndi bu nna umu Israel, ibiakute eze, bu Solomon, nime Jerusalem, isi n'obodo Devid, nke ahu bu Zaion, bugota ibe ohuba-ndu Jehova. 2 Ndikom nile nke Israel we kpokota onwe-ha biakute eze, bu Solomon, n'ememe, n'onwa Etanim, nke ahu bu onwa nke-asa. 3 Ndi-

okenye nile nke Israel we bia, ndi-nchu-aja we bulie ibe ahu. 4 Ha we bugota ibe Jehova, na ulo-ikwu nzute, na ihe nsu nile nke di n'Ulo-ikwu ahu; ndi-nchu-aja na ndi Livai we bugota ha. 5 Eze, bu Solomon, na nzuko nile nke Israel, bu ndi nezukota n'ebe o no, noyere ya n'iru ibe ahu, nachu n'aja igwe ewu na aturu na igwe ehi, nke anadigh-agu ha onu, nke anadigh-aguta kwa ha n'ihhi iba-uba-ha. 6 Ndi-nchu-aja we bubata ibe ohuba-ndu Jehova n'ebe-ya, nime ime-ime-ulo nke ulo ahu, rue ebe nsu kachasi ebe nsu nile, rue n'okpuru nku cherubim. 7 N'ihhi na cherubim nabasa nku-ha rue ebe ibe ahu, cherubim we nekpuchi ibe ahu na nkpa-n'aka-ya abua n'elu. 8 Nkpa-n'aka we di ogologo, ewe hu isi nkpa-n'aka site n'ebe nsu n'iru ime-ime-ulo ahu; ma adigh-ahu ha n'ezii: ha we di n'ebe ahu, rue ta. 9 O digh ihe di n'ibe ahu, o bu nani mbadamba nkume abua nke Moses dōbara n'ebe ahu na Horeb, mbe Jehova na umu Israel bara ndu, mbe ha siri n'ala Ijpt puta. 10 O rue, mbe ndi-nchu-aja siri n'ebe nsu puta, na igwe-oji juputara ulo Jehova, 11 ndi-nchu-aja we ghara inwe ike iguzo ije ozi n'ihhi igwe-oji ahu: n'ihhi na ebube Jehova juputara ulo Jehova.

12 Mbe ahu Solomon siri, Jehova asiwo na O gebi n'oke ochichiri. 13 N'ezie ewuworom I ulo obibi, bu onodu guzosiri ike ebe I gebi rue mbe ebigh-ebi. 14 Eze we chigharia iru-ya, gozie nkpokota nile nke Israel: nkpokota nile nke Israel neguzo kwa. 15 O si, Onye agoziri agozii ka Jehova, bu Chineke Israel, bu, Onye were onu-Ya gwa Devid, bu nnam, okwu, were kwa aka-Ya mezue ya, si, 16 Site n'ubochi mbe M'mere ka ndim, bu Israel, si n'Ijpt puta, aroputaghm obodo n'ebo nile nke Israel iwu ulo, ka aham we di n'ebe ahu; ma aroputaram Devid ibu onye-isi ndim, bu Israel. 17 O we di n'obi Devid, bu nnam, iwuru aha Jehova, bu Chineke Israel, ulo. 18 Jehova we si Devid, bu nnam, N'ihhi na o di n'obi-gi iwuru aham ulo, i mere nke-oma na o di n'obi-gi: 19 otu o di, gi onwe-gi agagh-ewu ulo ahu: kama, nwa-gi nwoke nke nesi n'ukwugi puta, onye ahu gewuru aham ulo.

20 Jehova emewo kwa ka okwu-Ya ike O kwuru guzosie ike; m'we bilie n'ọnọdu Devid, bú nnam, nọkwasi n'ọche-eze Israel, dika Jehova kwuru, m'we wuere aha Jehova, bú Chineke Israel, ulo, 21 doro iḅe ahu ọnọdu n'ebe ahu, bú iḅe nke ọḅuḅa-ndu Jehova di n'ebe ahu, bú ọḅuḅa-ndu nke Ya na nna-ayi-hà ɓara, mḅe Ọ mere ka ha si n'ala Ijipt puta.

22 Solomon we guzo n'iru ebe-ichu-aja Jehova n'iru nkpọkọta nile nke Israel, we ɓasa ọbu-aka-ya abua n'ebe elu-igwe di: 23 ọ si, Jehova, bú Chineke Israel, ọ digh Chineke dika Gi, n'elu-igwe di n'elu, ma-ọbu n'elu uwa di n'okpuru; I nēdebere ndi-orù-Gi ọḅuḅa-ndu na ebere, bú ndi were obi-ha nile nējghari n'iru Gi: 24 I debeworo orù-Gi Devid, bú nnam, ihe I gwara ya: I we were ọnu-Gi kwue, were kwa aka-Gi mezue ya, otú ọ di ta. 25 Ma uḅu a, Jehova, bú Chineke Israel, debere orù-Gi Devid, bú nnam, okwu nke I gwaworo ya, si, Ọ digh nwoke ọ bula i nwere agēbipu n'irum n'inọkwasi n'ọche-eze Israel; nání ọ buru na umugi elezi uzọ-ha anya, ijeghari n'irum dika i jeghariworo n'irum. 26 Ma uḅu a, Chineke Israel, biko, ka okwu-Gi kwesi ntukwasi-obi, nke I gwara orù-Gi, bú Devid nnam. 27 Ma ọ bu ezie na Chineke gēbi n'elu uwa? Ie, elu-igwe na elu-igwe nke elu-igwe agagh-anagide Gi; ulo a nke m'wuworo, ò gēsi kwa aña rue inagide Gi? 28 Ma che iru n'ekpere orù-Gi, na n'aririọ-amara-ya, Jehova, bú Chinekem, ige nti iti-nkpu na ekpere orù-Gi nēkpe n'iru Gi ta: 29 ka anya-Gi abua we nāsaghe n'ebe ulo a di abali na ehie, bú n'ebe ebe ahu di nke I siworo, Aham gādi n'ebe ahu: ige nti ekpere nke orù-Gi gēkpe n'ebe ebe a di. 30 Ge kwa nti aririọ-amara orù-Gi, na nke ndi-Gi, bú Israel, mḅe ha nēkpe ekpere n'ebe ebe a di: Gi onwe-gi nuru kwa n'ebe obibi-Gi, n'elu-igwe; mḅe I nuworo, Gi ɓaghara. 31 Ihe ọ bula nke nwoke gēmehie nime ya megide madu-ibe-ya, ewe tukwasi ya iyi ime ka ọ nua, iyi ahu we bia n'iru ebe-ichu-aja-Gi n'ulo a: 32 Gi onwe-gi nuru kwa n'elu-igwe, me kwa, kpe ndi-orù-Gi ikpe, igu onye nēmehi iwu n'onye nēmehi iwu, itukwasi uzọ-ya n'isi-ya;

na igu onye ezi omume n'onye ezi omume, inye ya dika ezi omume-ya si di. 33 Mḅe anētīḅu ndi-Gi, bú Israel, n'iru onye-iro, n'ihhi na ha nēmehie megide Gi; ọ buru na ha alaghachikute Gi, kwuputa aha-Gi, kpe ekpere, riọ Gi amara n'ulo a: 34 Gi onwe-gi nuru kwa n'elu-igwe, ɓaghara nēmehie ndi-Gi, bú Israel, me ka ha lata n'ala nke I nyere ndi bu nna-ha. 35 Mḅe eḅochiri elu-igwe, mḅe miri-ozuzo nādigh kwa, n'ihhi na ha nēmehie megide Gi; ọ buru na ha ekpe ekpere n'ebe ebe a di, kwuputa aha-Gi, si na nēmehie-ha laghachi, n'ihhi na I nēweda ha n'ala: 36 Gi onwe-gi nuru kwa n'elu-igwe, ɓaghara nēmehie ndi-orù-Gi, na nke ndi-Gi, bú Israel, n'ihhi na I nēzi ha ezi uzọ nke ha ganēje ije nime ya; Gi me kwa ka miri zokwasi ala-Gi, nke I nyeworo ndi-Gi ibu ihe-nketa. 37 Mḅe oké unwu gādi n'ala, mḅe aḵ ọria nke nēfe efe gādi, mḅe nchakpọ gādi, ma-ọbu ọmuma-ebu, ma-ọbu igurube, ma-ọbu ọbubu; mḅe onye-iro-ha gānọchigide ha n'agha n'ala nke ọnu-uzọ-ama nile ha; ihe-otiti ọ bula, ọria ọ bula; 38 ekpere ọ bula, aririọ ọ bula, nke gādiri madu ọ bula, ma-ọbu nke gādiri ndi-Gi nile, bú Israel, ndi gāmara, nwoke ọ bula ihe-otiti nke obi-ya, ọ we ɓasa ọbu-aka-ya abua n'ebe ulo a di: 39 Gi onwe-gi nuru kwa n'elu-igwe, bú ọnọdu obibi-Gi guzosiri ike, ɓaghara, me kwa, nye nwoke ọ bula dika uzọ-ya nile si di, onye I mara obi-ya; (n'ihhi na Gi onwe-gi amawo obi umu madu nile, nání Gi;) 40 ka ha we tua egwu Gi ubọchi nile nke ha onwe-ha nēbi n'elu ala ahu nke I nyere nna-ayi-hà. 41 Ọzọ kwa, ihe bayere onye ala ọzọ, nke ọ bugh na ndi-Gi, bú Israel, ka o sitere, ma o siwo n'ala di anya bia n'ihhi aha-Gi; 42 (n'ihhi na ha gānu aha uku Gi, na aka-Gi di ike, na ogwe-aka-Gi esetiri eseti;) mḅe ọ gābia kwa kpe ekpere n'ebe ulo a di; 43 Gi onwe-gi nuru kwa n'elu-igwe, bú ọnọdu obibi-Gi guzosiri ike, me dika ihe nile si di nke onye ala ọzọ ahu nākpọku Gi; ka ndi nile nke uwa we mara aha-Gi, itu egwu Gi, dika ndi-Gi, bú Israel, si eme, na imara na akpọkwasiiri aha-Gi n'ulo a nke m'wuworo. 44 Mḅe ndi-Gi gāpu ibuso onye-iro-ha agha, n'uzọ ọ bula I

gēziga ha, ha we kpere Jehova n'uzo obodo ahu nke I roputaworo, na n'ebe ulo a di nke m'uworo aha-Gi: 45 Gi nuru kwa n'elu-igwe ekpere-ha na aririq-amara-ha, mezie ikpè-ha. 46 Mbe ha gēmehie megide Gi, (n'ihì na o digh madu o bula nke nādigh-emehie,) I we wesa ha iwe, rara ha nye n'iru onye-iro-ha, ndi nādota ha n'agha ewe dōta ha n'agha je n'ala onye-iro, n'ebe di anya ma-ōbu n'ebe di nso; 47 ha we ehegharia n'obi-ha n'ala ebe adōtara ha n'agha, we chigharia, riō Gi amara n'ala ndi nādota ha n'agha, si, Ayi emehiewo, me ajō omume, mebie iwu-Gi; 48 o buru kwa na ha ewere obi-ha nile, were kwa nkpuru-obi-ha nile, laghachikute Gi n'ala ndi-iro-ha, bũ ndi dōtara ha n'agha, ha ewe kpere Gi n'uzo ala-ha, nke I nyere ndi bu nna-ha, na obodo ahu nke I roputaworo, na ulo nke m'uworo aha-Gi: 49 Gi nuru kwa n'elu-igwe, bũ onōdu obibi-Gi guzosiri ike, ekpere-ha na aririq-amara-ha, mezie ikpè-ha; 50 Gi bāghara kwa ndi - Gi ndi mehieworo megide Gi, na njehie-ha nile nke ha jehieworo megide Gi; Gi nye kwa ha ka enwe obi-ebere n'aru ha n'iru ndi nādota ha n'agha, ka ha we nwe obi-ebere n'aru ha: 51 n'ihì na ndi-Gi na ihe-nketa-Gi ka ha bu, ndi I mere ka ha si n'ala Ijìpt, n'etiti okè oku igwè ahu, puta: 52 ka anya-Gi abua we nāsaghe n'aririq-amara orù-Gi, na n'aririq-amara ndi-Gi, bũ Israel, ige nti ha na nkpoku nile ha nākpoku Gi. 53 N'ihì na Gi onwe-gi kewaputara ha n'etiti ndi nile nke uwa, iburu Gi ihe-nketa, dika I kwuru n'aka Moses, bũ orù-Gi, mbe I mere ka nna-ayi-hà si n'Ijìpt puta, Onye-nwe-ayi, bũ Jehova.

54 O rue, mbe Solomon kpebiri ekpere a nile na aririq-amara a nile nye Jehova, na o siri n'iru ebe-ichu-aja Jehova bilie, site n'ihu ikperè-ya abua n'ala, site kwa n'ime ka aka-ya abua bāsa n'ebe elu-igwe di. 55 O we guzo, were okè olu gozie nkpōkōta nile nke Israel, si, 56 Onye agōziri agōzi ka Jehova bu, Onye nyeworo ndi-Ya, bũ Israel, izu-ike, dika ihe nile nke O kwuru si di: o digh otù okwu dapuru n'okwu-Ya nile di nma, nke O kwuru n'aka Moses, bũ orù-Ya. 57 Ka Jehova, bũ Chineke-ayi, nnyere ayi, dika O nnyere nna-ayi-

hà: ka O ghara irapu ayi, ka O ghara kwa ibanari ayi: 58 ka O we wezuga obi-ayi ka ha biakute Ya, ije ije n'uzo-Ya nile, na idebe ihe nile O nyere n'iwu, na ukpuru-Ya nile, na ikpè-Ya nile, nke O nyere nna-ayi-hà n'iwu. 59 Ka okwum ndia, nke m'jiri riō amara n'iru Jehova, di kwa nso Jehova, bũ Chineke-ayi, ehie na abali, ka O we mezie ikpè orù-Ya, na ikpè ndi-Ya, bũ Israel, ihe ubochi n'ubochi-ya: 60 ka ndi nile nke uwa we mara na Jehova, Ya onwe-ya bu Chineke; onye ozo adigh. 61 Ka obinu zu kwa okè n'ebe Jehova, bũ Chineke-ayi, nō, ijeghari n'ukpuru-Ya nile, na idebe ihe nile O nyere n'iwu, otù o di ta. 62 Eze, ya na Israel nile, nāchu kwa aja n'iru Jehova. 63 Solomon we chua ihe àjà nke àjà-udo nke o churu nye Jehova, bũ orù nnù ehi uzō abua na nnù iri-na-ise, na orù nnù aturu uzō iri-na-ise. Eze na umu Israel nile we ra ulo Jehova nye Chineke. 64 N'ubochi ahu ka eze doro etiti ogige nke di n'iru ulo Jehova nsō; n'ihì na o churu aja-nsure-oku na onyinye-inata-iru-oma na abuba àjà-udo n'ebe ahu: n'ihì na ebe-ichu-aja oia nke di n'iru Jehova di ntà kari inagide àjà-nsure-oku, na onyinye-inata-iru-oma, na abuba àjà-udo. 65 Solomon we me ememe na mbe ahu, ya na Israel nile, nkpōkōta uku, site na nbata Hemat rue miri-iyi Ijìpt, n'iru Jehova, bũ Chineke-ayi, ubochi asa na ubochi asa, bũ ubochi iri na anō. 66 N'ubochi nke-asatō o zilagara ndi Israel, ha we gozie eze, la n'ulo-ikwū-ha nānuri onu, obi di kwa ha nma, n'ihì ezi ihe nile nke Jehova mere Devid, bũ orù-Ya, nke O me-kwa-ra Israel, bũ ndi-Ya.

9 I O rue, mbe Solomon wubiri ulo Jehova, na ulo eze, na ihe nile nke di Solomon ezi nma n'obi nke toro ya utō ime, 2 na Jehova mere ka Solomon hu Ya anya nke ubo abua, dika O mere ka o hu Ya anya na Gibeon. 3 Jehova we si ya, Anuwom ekpere-gi na aririq-amara-gi, nke i rioworo n'irum: edowom ulo a, nke i uworo, nsō, itiye aham n'ebe ahu rue mbe ebigh-ebi; anyam abua na obim gādi kwa n'ebe ahu ubochi nile. 4 Ma gi onwe-gi, o buru na i jegharia n'irum, dika Devid, bũ nna-gi, jeghariri, n'izu-okè nke obi, na n'izi-ezi,

ime dika ihe nile si di nke M'nyeworo gi n'iwu, ̣ buru na i debe ukpurum nile na ikp̄m nile; 5 M'ḡeme kwa ka oche-eze ala-eze-gi n'isi Israel guzosie ike rue m̄be ebigh-ebi; dika M'gwara Devid, b̄u nna-gi, okwu si, ̣ digh nwoke ̣ bula i nwere aḡebipu n'in̄okwasi n'oche-eze Israel. 6 Ma ̣ buru na unu esi n'is̄om laghachi ma-̄li, unu onwe-unu ma-̄bu umu-unu, unu-we ghara idebe ihe nile M'nyere n'iwu na ukpurum nile nke M'tiyeworo n'iru unu, unu we je f̄e chi ̄z̄o ̄f̄uf̄e, kp̄o isi ala nye ha: 7 M'ḡebipu kwa Israel n'elu ala nka nke M'nyeworo ha; M'ḡesi kwa n'irum tupu ulo a, nke M'doworo ns̄o nye aham; Israel ḡagh̄o kwa ilu na ihe-āk̄uk̄u n'etiti ndi ̄z̄o nile: 8 ulo a kwa, nke kachasi elu, o ḡeju onye ̄ z̄o bula nke n̄agabiga ya anya, ̄ ḡama ̄s̄o; ha ḡasi kwa, N'ihigini ka Jehova meworo ala nka na ulo a ot̄u a? 9 Ha ḡasi kwa, ̣ bu n'ihina rapuru Jehova, b̄u Chineke-ha, Onyemere ka ndi bu nna-ha si n'ala Ijptuta, ha we jide chi ̄z̄o, kp̄o isi ala nye ha, f̄e ha ̄f̄uf̄e: n'ihia ka Jehova meworo ka ihe ̄z̄o a nile biakwasi ha.

10 O rue, n'ogwugwu or̄u ar̄o, nke Solomon wuru ulo abua nime ha, b̄u ulo Jehova na ulo eze, 11 (ma Hairam, b̄u eze Taia, were osisi cedar, were kwa osisi fir, were kwa ̄la-edo, yere Solomon aka, dika ihe nile si di nke n̄at̄o ya ut̄o,) na eze Solomon nyere Hairam or̄u obodo n'ala Galili m̄be ahu. 12 Hairam we si na Taia puta ihu or̄u obodo ahu nke Solomon nyere ya; ma ha ezigh ezi n'anya-ya. 13 ̣ we si, Gini bu obodo ndia nke i nyeworom, nwa-nnem? ̣ we kp̄o ha ala Kabul, rue ta. 14 Hairam we zigara eze ̄gu talent ̄la-edo isi.

15 Ma nka bu ihe kpatara usu ndi n̄f̄e ̄f̄uf̄e nke eze, b̄u Solomon, weputara; iwu ulo Jehova, na ulo nke aka ya, na Milo, na m̄bidi Jerusalem, na Hez̄oa, na Megido, na Gezea. 16 N'ihina Fero, b̄u eze Ijpt, rigoro, were Gezea, sure ya n'̄oku, b̄ue ndi Kenean ndi bi n'obodo ahu, were ya nye nwa-ya nwayi, b̄u nwunye Solomon, ka ̄ buru ihe idu-ulo. 17 Solomon we wue Gezea, na Bet-horon di n'okpuru, 18 na Bealat, na Tema n'̄zara, n'ala-ya, 19 na obodo nile nke nchik̄obata-ihe nke Solomon nwere, na obodo nile nke

ub̄o-ala-ya, na obodo nile nke ndi-inyinya-ya, na ihe di Solomon ezi nma n'obi, b̄u nke di ya ezi nma n'obi iwu na Jerusalem, na nime Lebanon, na n'ala nile ̄ n̄achi. 20 Ma ndi nile f̄oduru n'etiti ndi-Amorait, na ndi Het, na ndi-Perizait, na ndi-Haivait, na ndi Jebus, ndi n̄sitegh n'umu Israel; 21 umu-ha ndi f̄oduru in̄ochi ha n'ala, ndi umu Israel n̄apugh iwezuga ka ebibie ha, Solomon we si nime ha weputa usu ndi n̄f̄e ̄f̄uf̄e, b̄u ndi-or̄u, rue ta. 22 Ma ̄ digh or̄u Solomon mere site n'umu Israel: kama ndi ahu bu ndikom agha, na ndi-or̄u-ya, na ndi-isi-ya, na ndi-̄ochi-agma-ya, na ndi-isi ub̄o-ala-ya na ndi-inyinya-ya. 23 Ndia bu ndi-isi nke ndi ahu edoro ndi-isi, ndi bu ndi-isi n'oz̄i an̄ejere Solomon, nn̄u madu na ̄gu asa na iri, ndi nwere ike n'aru ndi n̄alu ̄lu n'ije-oz̄i ahu. 24 Ot̄u ̄ di, nwa-nwayi Fero siri n'obodo Devid rigorue ulo-ya nke Solomon wuru nye ya: m̄be ahu ka o wuru Milo. 25 Ub̄o at̄o n'ar̄o ka Solomon surere āj̄a-nsure-̄ku na āj̄a-udo nye Jehova n'elu ebe-ichu-aja nke o wuru, ̄ we sure ihe-nsure-̄ku n̄esi isi ut̄o tiyere ya n'elu ebe-ichu-aja nke di n'iru Jehova. ̣ we wuzue ulo ahu.

26 Eze, b̄u Solomon, me-kwa-ra ub̄o n'Ezion-geba, nke di n'akuku Ilot, n'us̄o Ok̄e Osimiri Uhie, n'ala Edom. 27 Hairam we zie ndi-or̄u-ya n'ub̄o-ya, b̄u ndi-ub̄o ndi mara ok̄e osimiri, ha na ndi-or̄u Solomon. 28 Ha we biarue Ofia, si n'ebe ahu weta ̄la-edo, nn̄u talent na or̄u talent, wetara eze, b̄u Solomon.

10 I Eze-nwayi Sheba we n̄anu akuk̄o Solomon bayere aha Jehova, ̄ we bia iwere ilu di iche iche nwa ya. 2 ̣ biarue Jerusalem, ya na usu di ̄tutu nke-uku, camel n̄bu uda di iche iche, na ̄la-edo bara uba nke-uku, na nkume di ok̄e ̄nu-ahia: ̄ we biakute Solomon, gwa ya okwu nile nke di ya n'obi. 3 Solomon we gosi ya okwu-ya nile: ̄ digh okwu ̄ bula ezonariri eze nke o n̄egosigh ya. 4 Eze-nwayi Sheba we hu amam-ihe nile nke Solomon, na ulo nke o wuru, 5 na ihe-oriri nke table-ya, na nn̄odu nke ndi-or̄u-ya, na nguzo nke ndi n̄ejere ya ozi, na uweha, na ndi-obu-ihe-̄n̄uru-ya, na āj̄a-

nsure-ọku-ya nke o nēsure n'ulo Jehova; mọ adigh kwa nime ya ọzọ. 6 Ọ we si eze, Ezi-okwu ka okwu ahu bu nke m'nuru n'alam bayere okwu-gi nile, baye - kwa - ra amam - ihe - gi. 7 Ma ekweghm okwu ahu, rue m̄be m'biara, anyam abua we hu ya: ma, le, egosighm nkera-ya: i tukwasiwo amam-ihe na idi-nma n'akukọ nke m'nuru. 8 Ndi ihe nāgara nke-ọma ka ndikom-i bu, ndi ihe nāgara nke-ọma ka ndi-orú-gi ndia bu, ndi nēguzo n'iru gi m̄be nile, ndi nānu amam-ihe-gi. 9 Ka Jehova, bú Chineke-gi, buru onye agọziri agọzi, Onye ihe-gi tọrọ Ya utọ, itiyekwasi gi n'ọche-eze Israel: ọ bu n'ihl na Jehova huru Israel n'anya rue m̄be ebighe-ebi ka O doro gi eze, ime ihe ekpere n'ikpe na ezi omume. 10 Ọ nye eze ọgu talent ọla-edo isi, na uda di iche iche bara uba nke-uku, na nkume di oké ọnu-ahia: ọ digh uda biara ọzọ nke di ka uda ahu n'iba-uba, bú nke eze-nwayi Sheba nyere eze, bú Solomon. 11 Ọzọ kwa, ubọ Hairam, nke siri n'Ofia bute ọla-edo, ha siri n'Ofia bubata osisi almug bara uba nke-uku, na nkume di oké ọnu-ahia. 12 Eze we were osisi almug ahu mere ulo Jehova, me-kwa-ra ulo eze, ihe-ndabere, ọ were kwa ha mere ndi nābú abú ubọ-akwara na une: osisi almug di otú a abiagh, ahugh kwa ha, rue ta. 13 Eze, bú Solomon, nye-kwa-ra eze-nwayi Sheba ihe nile nātọ ya utọ, ihe ọ bula ọ riorọ, nāgugh ihe ọ nyere ya dika aka eze, bú Solomon, si di. Ọ we chigharia la n'ala-ya, ya onwe-ya na ndi-orú-ya.

14 Ma ọtutu ọla-edo nke biakutere Solomon n'otú arọ di nnú talent ọla-edo na ọgu iri-na-atọ na isi, 15 nāgugh ihe ndikom ndi nējehari izu ahia wetara, na ọzuzu-ahia nke ndi nāzu ahia, na ọla-edo nke eze nile nke ndi gwara ọgwa, na ọla-edo nke ndi nāchi ala. 16 Eze, bú Solomon, we me ọgu ọta uku iri, ha bu ọla-edo etisara etisa: nnú shekel ọla-edo na ọgu iri bara n'otú ọta uku. 17 Ọ me-kwa-ra ọgu ọta iri-na-ise, ha bu ọla-edo etisara etisa; pound ọla-edo atọ bara n'otú ọta: eze we tiye ha n'ulo oké ọhia Lebanon. 18 Eze me-kwa-ra oké ọche-eze ọdu, machita ya ọla-edo anuchara anucha. 19 Ọche-eze ahu nwere ihe-nrigo isi, ọche-eze ahu nwe-kwa-ra elu

di buruburu n'azu ya: aka di kwa n'otú akuku na n'akuku nke-ọzọ n'ebe ọnọdu-ya, ọdum abua nēguzo kwa n'akuku aka ahu. 20 Ọdum iri na abua we nēguzo n'ebe ahu n'elu ihe-nrigo isi ahu n'otú akuku na n'akuku nke-ọzọ: emegh ya otú a nye ala-eze ọ bula. 21 Ihe nile Solomon nwere, bú nke eji añu ihe, bu ọla-edo, ihe nile nke ulo oké ọhia Lebanon bu kwa ọla-edo makarisiri nma: ọ digh nke bu ọla-ọcha; agugh ya n'ihel ọ bula n'ubochi Solomon. 22 N'ihl na eze nwere ubọ Tashish n'oké osimiri tiyere ubọ Hairam: otú ubọ n'arọ atọ ka ubọ Tashish nābia, nēbute ọla-edo, na ọla-ọcha, na ọdu, na enwe, na ekwuru-ulo. 23 Eze, bú Solomon, we di uku kari eze nile nke uwa n'akú na n'amam-ihe. 24 Uwa nile we nāchọ iru Solomon, inu amam-ihe-ya, nke Chineke tiyere n'obi-ya. 25 Ndi ahu nēbute kwa, nwoke ọ bula onyinye-inata-iru-ọma-ya, ihe ọla-ọcha, na ihe ọla-edo, na uwe, na ihe-ekike-agma, na uda di iche iche, na inyinya, na inyinya mule, ihe anēnye n'arọ n'arọ-ya. 26 Solomon we chikọta ubọ-ala na ndi-inyinya: ọ we nwe nnú ubọ-ala atọ na ọgu iri, na orú nnú ndi-inyinya na nnú iri, ọ we do ha n'obodo ubọ-ala, na n'ebe eze nọ na Jerusalem. 25 Eze we me ọla-ọcha ka ọ di ka nkume na Jerusalem, ọ me-kwa-ra osisi cedar ka ha di ka osisi sycomore nke di n'ebe di ala ala n'uba. 28 Anēme kwa ka inyinya Solomon nwere si n'Ijpt puta; n'usu ka ndi-ahia eze nānara ha, otú usu n'ọnu-ahia-ya. 29 Otú ubọ-ala we rigota si n'Ijpt puta na nnú shekel ọla-ọcha na ọgu iri, na otú inyinya n'ọgu shekel asa na iri: otú a ka ha nēweputara eze nile nke ndi Het, nēweputa-kwa-ra ndi-eze Siria, site n'aka-ha.

11 I Ma eze, bú Solomon, huru ọtutu ndinyom ala ọzọ n'anya, tiyere nwa-nwayi Fero, ndinyom Moab, ndinyom Amon, ndinyom Edom, ndinyom Zaidon, ndinyom Het; 2 bú ndi sitere na mba ndi Jehova siri umu Israel, Unu abala n'etiti ha, ndi ahu aba-kwa-la n'etiti unu: n'ezie ha gēwezuga obi-unu ka o so chi nile ha: ndi ahu ka Solomon rapara n'ihu-n'anya. 3 Ọ we nwe nnú ndinyom na ọgu iri-na-ise, bú umu ndi-isi, na ọgu ndi-iko-nwayi iri-na-ise: ndinyom-ya we

wezuga obi-ya. 4 O rue, na m̀be agadi Solomon, na ndinyom-ya wezugara obi-ya ka o so chi ọzọ: obi-ya ezugh kwa okè n'ebe Jehova, bú Chineke-ya, nọ, dika obi Devid, bú nna-ya. 5 Solomon we jeso Ashtoret, bú chi ndi Zaidon, jeso kwa Milkom, bú ihe-árú ndi Amon. 6 Solomon we me ihe jorọ njọ n'anya Jehova, ọ jesozugh kwa Jehova, dika Devid, bú nna-ya, mere. 7 M̀be ahu Solomon wubere ebe di elu nye Kemosh, bú ihe-árú Moab, n'ugwu nke di n'iru Jerusalem, nye kwa Molek, bú ihe-árú umu Amon. 8 Otú a ka ọ me-kwa-ra ndinyom-ya nile, bú ndi ala ọzọ, ndi n̄sure ihe-nsure-ọku n̄sì isì utọ, n̄achu-kwa-ra chi nile ha aja.

9 Jehova we wesa Solomon iwe, n'ihì na ewezugara obi-ya n'ebe Jehova nọ, bú Chineke Israel, Onye mere ka ọ hu Ya anya ụbọ abua, 10 Onye nye-kwa-ra ya iwu bayere ihe a, ka ọ ghara ijeso chi ọzọ: ma ọ debegh ihe ahu nke Jehova nyere n'iwu. 11 Jehova we si Solomon, N'ihì na nka di n'aka-gi, i we ghara idebe ọbụba-ndum na ukpurum nile, nke M'nyeworo gi n'iwu, aghaghm idowapu ala-eze n'aru gi, nye orù-gi. 12 Ọ bu nání na ọ bugh n'ubochi-gi ka M'gēme ya, n'ihì Devid, bú nna-gi: ọ bu n'aka nwa-gi ka M'gādowapu ya. 13 Otú ọ di, ọ bugh ala-eze-gi nile ka M'gādowapu; otú ebo ka M'gēnye nwa-gi, n'ihì Devid, bú orùm, na n'ihì Jerusalem, nke M'roputaworo.

14 Jehova we me ka onye-nmegide biliere Solomon, bú Hedad, onye Edom: na nkpuru eze n'Edom ka o sitere. 15 O rue, m̀be Devid nọ n'Edom, m̀be Joab, bú onye-isi usu-ndi-agma, rigoro ili ndi eburu eburu, na o tịburu nwoke ọ bula n'Edom; 16 (n'ihì na ọnwà isi ka Joab na Israel nile nọduru n'ebe ahu, rue m̀be o bipusiri nwoke ọ bula n'Edom;) 17 Hedad we ́alaga, ya onwe-ya na ndikom Edom ufodu n'etiti ndi-orù nna-ya tiyere ya, ibà n'Ijpt; ma Hedad bu nwa-okoro ntà. 18 Ha we si na Midian bilie, biarue Peran: ha we si na Peran chiri ndikom tiyere onwe-ha, bata n'Ijpt, biakute Fero, bú eze Ijpt; ọ we nye ya ulo, si ka enye ya nri, ọ nye-kwa-ra ya ala. 19 Hedad we huta amara n'iru Fero nke-uku, ọ we nye ya nwa-nne nwunye-ya na nwunye, bú nwa-nne

Tahpenes nwunye eze. 20 Nwa-nne Tahpenes we muara ya Genubat, bú nwa-ya nwoke, onye Tahpenes mere ka ọ rapu ara n'etiti ulo Fero: Genubat we nọ n'ulo Fero n'etiti umu-ndikom Fero. 21 Ma Hedad nuru n'Ijpt na Devid soro nna-ya-hà dina n'ọnwu, na Joab, bú onye-isi usu-ndi-agma, anwuwo kwa, Hedad we si Fero, Zilagam, ka m'we la n'alam. 22 Fero we si ya, Ma gini nākọ gi onwe-gi n'ebe m'nọ, na, le, i nācho ila n'ala-gi? Ọ si, Ọ digh ihe kọrọm: otú ọ di, zilagam n̄o.

23 Chineke we me ka onye-nmegide ọzọ biliere ya, bú Rezon nwa Eliada, onye ́anariri Hedadeza eze Zoba, bú onye-nwe-ya: 24 ọ chikọta ndikom n'ebe ọ nọ, ghọ onye-isi usu ndi nāpunara madu ihe, m̀be Devid ́uru ndi Zoba: ha we jerue Damaskos, biri nime ya, buru eze na Damaskos. 25 Ọ we ghọrọ Israel onye-nmegide ubochi nile nke Solomon, tiyere ihe ọjọ nke Hedad mere: ike Israel we gwusia ya, ọ we buru eze Siria.

26 Ma Jeroboam nwa Nebat, onye Efrata nke Zerida, bu orù Solomon nwere, aha nne-ya bu Zerua, nwayi di-ya nwuru, ọ weli-kwa-ra aka-ya megide eze. 27 Ma nka bu ihe kpatara o ji welie aka-ya megide eze: Solomon wuru Milo, mechie ntipú obodo Devid, bú nna-ya. 28 Nwoke ahu, bú Jeroboam, bu dike nke bu dinkpà: Solomon we hu nwa-okorobia ahu, na onye n̄je ozi nke-oma ka ọ bu, ọ we me ya ka ọ buru onye-nlekọta ibū nile nke ulo Josef. 29 O rue, na m̀be ahu, na Jeroboam siri na Jerusalem pua, onye-amuma, bú Ahaija, bú onye Shailo, we chọta ya n'uzọ; ma Ahaija n̄were uwe ọhu yikwasi n'aru-ya; ha abua nọ kwa iche, nání ha, n'ọhia. 30 Ahaija we jide uwe ọhu ahu nke di n'aru ya, dọwa ya na ndọwa iri na abua. 31 Ọ si Jeroboam, Chiri n'onwe-gi ndọwa iri: n'ihì na otú a ka Jehova, bú Chineke Israel, siri, Le, M'nādowapu ala-eze a n'aka Solomon, M'gēnye kwa gi ebo iri: 32 (ma ọ gēnwe otú ebo ahu, n'ihì orùm, bú Devid, na n'ihì Jerusalem, bú obodo nke M'roputaworo n'ebo nile nke Israel:) 33 n'ihì na ha arapuwom, kpọ isi ala nye Ashtoret, bú chi ndi Zaidon, nye kwa Kemosh, bú chi Moab, nye

kwa Milkom, bú chi umu Amon; ha ejegh kwa ije n'uzọ́nı nıle, ime ihe ziri ezi n'anyam, na idebe ukpulum nıle na ikpéni nıle, dika Devid, bú nna-ya, mere. 34 Ma M'gagh-ewepu ala-eze nıle n'aka-ya: kama onye-isi ka M'gēdo ya ubọchi nıle nke ndu-ya, n'ihı Devid, bú orúm, onye M'roputara, n'ihı na ọ debere ihe nıle M'nyere n'iwu na ukpulum nıle: 35 ma M'gēwepu ala-eze n'aka nwa-ya, were ya nye gi, bú ebo iri. 36 Ma nwa-ya ka M'gēnye otú ebo, ka Devid, bú orúm, we nwe oriọna ubọchi nıle n'irum na Jerusalem, bú obodo nke M'roputaworo Onwem itıye aham n'ebe ahu. 37 Ma gi ka M'gēwere, i gābu kwa eze n'ıhe nıle nke nkpuru-obi-gi nāchọsi ike, i gābu kwa eze Israel. 38 O gēru kwa, ọ buru na i nu ihe nıle M'gēnye gi n'iwu, ọ buru kwa na i je ije n'uzọ́m nıle, me ihe ziri ezi n'anyam, idebe ukpulum nıle na ihe nıle M'nyere n'iwu, dika Devid, bú orúm, mere; na M'gānyere gi, wu-kwa-ra gi ulo kwesiri ntukwasi-ooi, dika M'wuru Devid, M'gēnye kwa gi Israel. 39 M'gēweda kwa nkpuru Devid n'ihı nka, ma ọ bugh ubọchi nıle. 40 Solomon we chọ ime ka Jeroboam nwua: Jeroboam we bilie, balaga n'Ijıpt jekuru Shaishak, bú eze Ijıpt, ọ we nọ n'Ijıpt rue ọnwu Solomon.

41 Ma okwu Solomon nıle nke fọduru, na ihe nıle Ọ mere, na amam-ıhe-ya, edegh ihe ahu n'akwukwọ okwu Solomon? 42 Ma ubọchi nıle Solomon bu eze Israel nıle nıme Jerusalem di ọgu arọ abua. 43 Solomon we so nna-ya-hā dina n'ọnwu, elie ya n'obodo Devid, bú nna-ya: Rehoboam, bú nwa-ya, we buru eze n'ọnọdu ya.

12 1 Rehoboam we jerue Shekem: n'ihı na Shekem ka Israel nıle biaruru, ime ya eze. 2 O rue, mbe Jeroboam nwa Nebat nuru ya, (ma onye ahu nānọ n'Ijıpt rue mbe ahu, ebe o siri n'iru Solomon, bú eze, balaga, Jeroboam we biri n'Ijıpt, 3 ha we ziga, kpọ ya;) na Jeroboam na nkpọkọta Israel nıle biara, we gwa Rehoboam okwu, si, 4 Nna-gi mere yoke-ayi ka o sie ike: ma ubu a gi onwe-gi me ka ọ di nfe kari, bú ofufé siri ike nke nna-gi, na yoke-ya di arọ nke ọ tukwasiri ayi, ayi gēfē kwa gi ofufé. 5 Ọ si ha, Lanu rue ubọchi atọ

ọzọ, laghachikutekwam. Ndi Israel we la. 6 Eze, bú Rehoboam, we me ka ndi-okenye dua ya ọdu, bú ndi nēguzo n'iru Solomon, bú nna-ya, mbe ọ nọ na ndu, si, Unu onwe-unu si ana nādu ọdu iweghachiri ndi nka okwu? 7 Ha we gwa ya okwu, si, Ọ buru na i ghọrọ ndi nka orú ta, we fē ha ofufé, za ha, gwa ha okwu di nma, ha gāghọ-kwa-ra gi orú ubọchi nıle. 8 Ma ọ rapuru idu-ọdu nke ndi-okenye, nke ha nādu ya, ọ me ka umu-okorobia dua ya ọdu, bú ndi ya na ha tokozuru oké, ndi nēguzo n'iru ya. 9 Ọ si ha, Gini ka unu onwe-unu nādu ọdu, ka ayi we weghachiri ndi nka okwu, bú ndi gwaworom okwu, si, Me ka ọ di nfe kari, bú yoke nke nna-gi tukwasiri ayi? 10 Umu-okorobia ndi ya na ha tokozuru oké we gwa ya okwu, si, Otú a ka i gāsi ndi nka, ndi gwara gi okwu, si, Nna-gi mere yoke-ayi ka ọ di arọ, ma gi onwe-gi me ka ọ di ayi nfe kari; otú a ka i gāgwa ha, si, Nkpisi-aka nke-ntà nkem di okpotokpo kari úkwú nnam. 11 Ma ubu a nnam boro unu yoke di arọ, ma mu onwem gātukwasi ihe na yoke-unu: nnam were utari dọ unu aka na nti, ma mu onwem gēwere akpi dọ unu aka na nti. 12 Jeroboam na ndi Israel nıle we biakute Rehoboam n'ubọchi nke-atọ, dika eze kwuru, si, Laghachikute n'ubọchi nke-atọ. 13 Eze we za ndi ahu okwu ike, rapu idu-ọdu nke ndi-okenye, nke ha nādu ya; 14 ọ we gwa ha okwu dika idu-ọdu nke umu-okorobia si di, si, Nnam mere yoke-unu ka ọ di arọ, ma mu onwem gātukwasi ihe na yoke-unu: nnam were utari dọ unu aka na nti, ma mu onwem gēwere akpi dọ unu aka na nti. 15 Eze we ghara ige ndi Israel nti; n'ihı na nliighari nka sitere n'aka Jehova, ka Ọ we me ka okwu-Ya guzosie ike, bú nke Jehova gwara Jeroboam nwa Nebat site n'aka Ahaija onye Shailo. 16 Israel nıle we hu na eze egeggh ha nti, ndi Israel we weghachiri eze okwu, si, Oké gini ka ayi nwere nıme Devid? ọ digh kwa ihe-nketa di nıme nwa Jese: lanu n'ulo-ikwū-unu, Israel: ubu a le ulo-gi, Devid. Israel we la n'ulo-ikwū-ha. 17 Ma umu Israel ndi bi n'obodo nıle nke Juda, Rehoboam we buru eze-ha. 18 Eze, bú Rehoboam, we ziga Adoram, onye bu onye-isi usu ndi nēfē ofufé; Israel nıle

we were nkume tuḅue ya, ọ we nwua. Eze, bụ Rehoboam, we ɓa onwe-ya ume irigo n'ubọ-ala-ya, iḅalaga na Jerusalem. 19 Israel we jehie megide ulo Devid, rue ta. 20 O rue, mḅe Israel nile nuru na Jeroboam alatawo, ha we zie kpọ ya ibia na nzukọ-ha, ha we me ya eze Israel nile: ọ digh ebo ọ bula soro ulo Devid, ma-ọbugh ebo Juda, nāni ya.

21 Rehoboam we biarue Jerusalem, kpọkọta ulo Juda nile, na ebo Benjamin, orù nnù ndikom orù uzọ na abua na nnù iri, bụ ndi arọputara arọputa, ndi nēbu agha, ibuso ulo Israel agha, iweghachiri Rehoboam nwa Solomon ala-eze. 22 Okwu Chineke we rue Shemaia nti, bụ onye nke Chineke, si, 23 Gwa Rehoboam nwa Solomon, bụ eze Juda, gwa kwa ulo nile nke Juda na Benjamin, gwa kwa ndi Israel fọduru, okwu, si, 24 Otù a ka Jehova siri, Unu arigola, unu ebuso-kwa-la umu-nne-unu, bụ umu Israel, agha: laghachinu, nwoke ọ bula n'ulo-ya; n'ihì na n'ebe M'no ka ihe a siteworo. Ha we nu okwu Jehova, laghachi ila n'ulo-ha, dika okwu Jehova si di.

25 Jeroboam we wue Shekem n'ugwu Efraim, biri n'ebe ahu; o si n'ebe ahu pua, wue Penuel. 26 Jeroboam we si n'obi-ya, Uḅu a ka ala-eze gālaghachikuru ulo Devid: 27 ọ buru na ndi nka arigo ichu aja n'ulo Jehova na Jerusalem, obi ndi nka gālaghachikuru kwa onye-nwe-ha, bụ Rehoboam eze Juda; ha gēḅukwam, laghachikuru Rehoboam, bụ eze Juda. 28 Eze we me ka adua ya ọdu, ọ we me umu-ehi abua nke ọla-edo; ọ si ha, Unu arigozuwo Jerusalem; le cni-gi, Israel, ndi mere ka i si n'ala Ijpt rigoputa. 29 Ọ dọba otù nime Bet-el, tiye nke-ọzọ nime Dan. 30 Ihe a we ghọ nnehie: ndi Israel we je n'iru otù nime ha, rue Dan. 31 Ọ me ulo nke ebe di elu, me kwa ndi-nchu-aja sitere n'ọnu-ogugu ndi Israel nile, ndi nēsitegh n'umu Livai. 32 Jeroboam we me ememe n'ọnwa nke-asatọ, n'ubọchi nke-iri-na-ise nke ọnwa ahu, dika ememe nke di na Juda, ọ we rigorue ebe-ichu-aja ahu; otù a ka ọ mere na Bet-el, ichuru umu-ehi ahu, bụ nke ọ mere, aja: o guzo na Bet-el ndi-nchu-aja nke ebe di elu nke ọ mere.

33 Ọ rigorue ebe-ichu-aja nke ọ mere na Bet-el n'ubọchi nke-iri-na-ise n'ọnwa nke-asatọ, bụ n'ọnwa nke ọ chēputara n'obi-ya: ọ we mere umu Israel ememe, rigorue ebe-ichu-aja isure ihe-nsure-ọku nēsi isì utọ.

13 I Ma, le, onye nke Chineke siri na Juda bia n'okwu Jehova rue Bet-el: ma Jeroboam nēguzo n'akuku ebe-ichu-aja isure ihe-nsure-ọku nēsi isì utọ. 2 Ọ we kpọ ọkù megide ebe-ichu-aja ahu n'okwu Jehova, si, Ebe-ichu-aja, ebe-ichu-aja, otù a ka Jehova siri: Le, agāmuru ulo Devid otù nwanwoke, Josaia bu aha-ya; ọ gāchu kwa n'elu gi ndi-nchu-aja nke ebe di elu ndi nēsure ihe-nsure-ọku nēsi isì utọ n'elu gi, ọkpukpu madu ka ha gēsure kwa ọku n'elu gi. 3 Ọ nye-kwa-ra ihe-iriba-ama n'ubọchi ahu, si, Nka bu ihe-iriba-ama ahu nke Jehova kwuworo: Le, agāḅowa ebe-ichu-aja nka, wusi kwa ntu nke di n'elu ya. 4 O rue, mḅe eze nuru okwu onye nke Chineke ahu, nke ọ kpọrọ megide ebe-ichu-aja nime Bet-el, na Jeroboam siri n'ebe-ichu-aja setipu aka-ya, si, Jidenu ya. Aka-ya, nke o setiri imegide ya, we kpọnwua, ọ pugh kwa iseghachi ya n'aru ya. 5 Aḅowa-kwa-ra ebe-ichu-aja ahu, ewe si n'ebe-ichu-aja wusi ntu, dika ihe-iriba-ama si di nke onye nke Chineke nyere n'okwu Jehova. 6 Eze we za, si onye nke Chineke, Biko, chọ ime ka iru Jehova, bụ Chineke-gi, dajua, gi kpe kwa ekpere bayere, ka akam we laghachikudem. Onye nke Chineke ahu we chọ ka iru Jehova dajua, aka eze we laghachikuru ya, we di ka ọ di na mbu. 7 Eze we si onye nke Chineke ahu, Sorom ba n'ulo, ɓa onwe-gi ume, m'gēnye kwa gi onyinye. 8 Onye nke Chineke ahu we si eze, Ọ buru na i nyem nkera ulo-gi, m'gagh-esoro gi ba, m'gagh-eri kwa nri, m'gagh-aḅu kwa miri n'ebe a: 9 n'ihì na otù a ka enyerem iwu n'okwu Jehova, si, Erila nri, aḅu-kwa-la miri, alaghachi-kwa-la n'uzọ i siri je. 10 Ọ we la n'uzọ ọzọ, ọ laghachigh kwa n'uzọ o siri biaru Bet-el.

11 Ma otù onye-amuma, bụ agadi, bi na Bet-el; nwa-ya we bia, kọrọ ya akukọ omume nile nke onye nke Chineke mere ubọchi ahu na Bet-el: okwu nile ọ gwara

eze, ha we kọrọ nna-ha akukọ okwu ahu. 12 Nna-ha we gwa ha okwu, si, Òle nke bu uzọ ọ jere? Ma umu-ya ndikom ahuwo uzọ nke onye nke Chineke ahu jere, bú onye siri na Juda bia. 13 Ọ we si umu-ya, Jikwaranum inyinya-ibu. Ha we jikwara ya inyinya-ibu: ọ nọkwasi n'elu ya. 14 Ọ we jeso onye nke Chineke ahu n'azu, chọta ya ka ọ nānọdu n'okpuru osisi terebinth: ọ si ya, Ọ bu gi onwe-gi bu onye Chineke ahu nke siri na Juda bia? Ọ si, Ọ bu mu onwem. 15 Ọ si ya, Sorom je n'ulo, ri kwa nri. 16 Ọ si, Apughm isoro gi laghachi, ma-ọbu isoro gi ba n'ulo: m'gagh-esoro kwa gi ri nri ma-ọbu inu miri n'ebe a: 17 n'ih i na okwu rurum nti n'okwu Jehova, si, Erila nri, anu-kwa-la miri, n'ebe ahu, alaghachi-kwala ila n'uzọ ahu i jere nime ya. 18 Ọ si ya, Mu onwem bu kwa onye-amuma dika gi; mọ-oz i we gwam okwu n'okwu Jehova, si, Me ka o soro gi lata n'ulo-gi, ka ọ we rie nri nu kwa miri. Ma ọ gwara ya okwu-ugha. 19 Ọ we soro ya laghachi, rie nri n'ulo-ya, nu kwa miri. 20 O rue, mbe ha abua nānọdu neri ihe na table, na okwu Jehova ruru onye-amuma ahu nti, bú onye mere ka ọ laghachi: 21 ọ kpọ onye nke Chineke ahu oku, bú onye siri na Juda bia, si, Otú a ka Jehova siri, N'ih i na i nupuwo isi n'okwu-ọnu Jehova, i we ghara idebe ihe enyere n'iwu, nke Jehova, bú Chineke-gi, nyere gi n'iwu, 22 i we laghachi, rie nri, nua miri, n'ebe nke Ọ gwara gi okwu, si, Erila nri, anu-kwa-la miri; ozu-gi agagh-abiaru ili nna-gi-ha. 23 O rue, mbe o risiri nri, mbe ọ nusi-kwa-ra ihe-ọnu, na ọ were inyinya-ibu jikwara ya, bú onye-amuma ahu nke ọ mere ka ọ laghachi. 24 Ọ we la, ọdum we huta ya n'uzọ, me ka ọ nwua: ewe tupu ozu-ya n'uzọ, inyinya-ibu-ya nēguzo kwa n'akuku ya; ọdum ahu nēguzo kwa n'akuku ozu ahu. 25 Ma, le, ndikom nāgabiga, ha we hu ozu, ka atupuru ya n'uzọ, hu kwa ọdum, ka o nēguzo n'akuku ozu ahu: ha we bia, kwue ya n'obodo nke onye-amuma ahu, bú agadi, nēbi nime ya. 26 Onye-amuma ahu nke mere ka o si n'uzọ laghachi we nu ya, ọ si, Onye nke Chineke ahu ka ọ bu, bú onye nupuru isi n'okwu-ọnu Jehova: Jehova we were

ya nye ọdum, ọ we dọbue ya, me ka ọ nwua, dika okwu Jehova si di, nke Ọ gwara ya. 27 Ọ we gwa umu-ya okwu, si, Jikwaranum inyinya-ibu. Ha we jikwa ya. 28 Ọ je chọta ozu-ya, ka atupuru ya n'uzọ, na inyinya-ibu na ọdum, ka ha nēguzo n'akuku ozu ahu: ọdum erigh ozu ahu, ọ dọbuegh kwa inyinya-ibu ahu. 29 Onye-amuma ahu we bulie ozu onye nke Chineke ahu, dọba ya n'elu inyinya-ibu ahu, bughachi ya: ọ biarue obodo onye-amuma ahu, bú agadi, iti aka n'obi, na ili ya. 30 Ọ dọba ozu-ya n'ili-ya; ha we tiere ya aka n'obi, si, Ewò, nwan-nem! 31 O rue, mbe o lisiri ya na ọ gwara umu-ya okwu, si, Mbe m'nwuru, li-kwa-num n'ili nke eliri onye nke Chineke; dọba ọkpukpum n'akuku ọkpukpu-ya. 32 N'ih i na okwu ahu aghagh irè, bú nke ọ kpọrọ oku n'okwu Jehova megide ebe-ichu-aja nke di na Bet-el, megide kwa ulo nile nke ebe di elu nke di n'obodo nile nke Sameria.

33 Mbe ihe a gasiri, Jeroboam esigh n'uzọ ọjọ ya laghachi, ma ọ me-kwa-ran di-nchu-aja nke ebe di elu ọzọ site n'ọnu-ọgugu nile nke ndi Israel: onye ihe-ya nātọ ya utọ, ọ mejue ya aka, ọ we ghọ otú nime ndi-nchu-aja nke ebe di elu. 34 Ihe a we ghọrọ ulo Jeroboam nmehie, ọbunā izopu ya, na ikpochapu ya n'elu uwa.

14 1 Na mbe ahu Abaija nwa Jeroboam riara ọria. 2 Jeroboam we si nwunye-ya, Biko, bilie, nwogharia onwe-gi, ka aghara imara na gi onwe-gi bu nwunye Jeroboam: i gēje kwa Shailo; le, n'ebe ahu ka Ahaija, bú onye-amuma, nọ; onye ahu kwuru okwu bayerem na m'gābu eze ndi nka. 3 Chiri kwa n'akagi obe achicha iri, na achicha ntā, na karama manu-anu, jekuru ya: onye ahu gēgosi gi ihe gēme nwa-okoro. 4 Nwunye Jeroboam we me otú a, we bilie, je Shailo, ba n'ulo Ahaija. Ma Ahaija apugh ihu uzọ; n'ih i na anya-ya guzoro eguzo n'ih i agadi-ya. 5 Ma Jehova siri Ahaija, Le, nwunye Jeroboam nābia iju ase bayere nwa-ya nwoke n'aka-gi; n'ih i na ọ nāria ọria: otú a na otú a ka i gāgwa ya: o gēru kwa, mbe ọ batara, na nwayi ahu ganēme onwe-ya dika onye ala ọzọ. 6 O rue, mbe Ahaija nuru olu ukwu-ya ka ha

nāzọ, m̀be ọ nābata n'ọnu-uzọ, na ọ siri, Bata, nwunye Jeroboam; n'ihì gini kwa ka gi onwe-gi nēme onwe-gi dika onye ala ọzọ? ma mu onwem bu onye-ozì siri ike n'ebe i nọ. 7 Je, si Jeroboam, Otù a ka Jehova, bú Chineke Israel, siri: N'ihì na esim n'etiti ndim welie gi elu, me gi onye-ndù ndim, bú Israel, 8 we dọwapu ala-eze n'ulo Devid, nyc gi ya: ma i digh ka orùm, bú Devid, onye debere ihe nile M'nyere n'iwu, ọ were obi-ya nile jesom, ime nāni ihe ziri ezi n'anyam; 9 ma i mewo ihe ọjọ kari ndi nile buru gi uzọ, i we je mere onwe-gi chi ọzọ di iche iche, na arusi awuru awu, ikpasum iwe, i we tufuem n'azu gi: 10 n'ihì nka, le, M'nēme ka ihe ọjọ biakute ulo Jeroboam, M'gēbipu kwa n'aru Jeroboam nwa-nwoke ọ bula, onye ebochiri ebochi na onye arapuru arapu n'Israel, M'gēkpochapu kwa nke fọduru nke ulo Jeroboam, dika madu si ekpochapu nsi-anu, rue m̀be agēkpochapuzu ya. 11 Onye nke Jeroboam nke nwuru anwu n'obodo, nkita gēri ya; onye nke nwuru anwu n'ohia, anu-ufe nke elu-igwe gēri kwa ya: n'ihì na Jehova ekwuwo ya. 12 Ma gi onwe-gi bilie, la n'ulo-gi: m̀be ukwugi nābà n'obodo, nwata ahu gānwu kwa. 13 Ma Israel nile gētiri ya aka n'obi, lie ya; n'ihì na onye a, nāni ya, nime ndi Jeroboam nwere gābiaru ili: n'ihì na ahuru nime ya ezi ihe n'ebe Jehova, bú Chineke Israel, nọ, n'ulo Jeroboam. 14 Jehova gēme kwa ka otù eze Israel biliere Ya, onye gēbipu ulo Jeroboam ubochi a: ma gini? ọbunà uhu a. 15 Jehova gētibu kwa Israel, dika ami nēme nkpatu nime miri; O gēropu kwa Israel n'ezì ala nka, nke O nyere ndi bu nna-ha, O gēfesa kwa ha n'ofe Osimiri; n'ihì na ha emewo Ashcrim-ha, nākpasu Jehova iwe. 16 O gārara kwa Israel nye n'ihì nmehic Jeroboam nile, nke ọ mchieworo, na nke o ji me ka Israel mehie. 17 Nwunye Jeroboam we bilie, la, biarue Tiaza: m̀be nwayi ahu nābata na nbata-uzọ ulo, nwa-okoro ahu we nwua. 18 Israel nile we lie ya, tiere ya aka n'obi; dika okwu Jehova si di, nke O kwuru n'aka orù-Ya, bú Ahaija onye-amuma. 19 Ma ihe nile nke fọduru nke Jeroboam mere, ka o si bu agha, na ka o si buru eze, le, edewo ha n'akwukwọ ihe

emere n'ubochi nke ndi-eze Israel. 20 Ubochi nke Jeroboam buru eze we di orù arọ na abua: ọ we so nna-yahà dina n'ọnwu, Nedab, bú nwa-ya, we buru eze n'ọnọdu ya.

21 Ma Rehoboam, bú nwa Solomon, bu eze na Juda. Rehoboam bara ọgu arọ abua na otù m̀be ọ malitere ibu eze, ọ we buru eze arọ iri na asa nime Jerusalem, bú obodo nke Jehova rọputara n'etiti ebo nile nke Israel, itiyee aha-Ya n'ebe ahu. Aha nne-ya bu Neama, bú nwayi Amon. 22 Juda we me ihe jorọ njo n'anya Jehova; ha we were nmehie-ha nile nke ha mehieere kpasue Ya ekworo, kari ihe nile ndi bu nna-ha mere. 23 Ha onwe-ha we wukwa-ra onwe-ha ebe di elu, na ogidi, na Asherim, n'elu ugwu ọ bula di elu, na n'okpuru osisi ndu ọ bula; 24 Ọzọ kwa, ndi edoro nsọ ikwa iko di n'ala: ha mere dika ihe-àrù nile nke mba ọzọ si di, bú ndi Jehova napuru ala-ha n'iru umu Israel. 25 O rue, n'arọ nke-ise nke eze Rehoboam, na Shaishak, bú eze Ijipt, rigotara imegide Jerusalem: 26 ọ wepu àkù nile nke ulo Jehova, na àkù nile nke ulo eze; ọbunà ha nile ka ọ wepuru: ọ wepu-kwa-ra ọta ọla-edo nile nke Solomon mere. 27 Eze, bú Rehoboam, we me ọta ọla n'ọnọdu ha, nye ha n'aka ndi-isi ndi-ọba-ọsọ, bú ndi nēche ọnu-uzọ ulo eze, ka ha lekọta ha anya. 28 O rue, m̀be ọ bula eze nābà n'ulo Jehova, na ndi-ọba-ọsọ nēbu ha, we bughachi ha n'ime-ulo ndi-ọba-ọsọ. 29 Ma okwu Rehoboam nile nke fọduru, na ihe nile ọ mere, edegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Juda? 30 Ma agha di n'etiti Rehoboam na Jeroboam ubochi nile. 31 Rehoboam we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, elie ya n'ebe eliri nna-ya-hà n'obodo Devid: aha nne-ya bu Neama, bú nwayi Amon. Abaijam nwa-ya we buru eze n'ọnọdu-ya.

15 I Ma n'arọ nke-iri-na-asatọ nke eze, bú Jeroboam nwa Nebat, ka Abaijam malitere ibu eze Juda. 2 Arọ atọ ka ọ bu eze na Jerusalem: aha nne-ya bu Meaka nwa-nwayi Abishalom. 3 O nējeghari na nmehic nile nke nna-ya, nke o buru ya uzọ me: obi-ya ezugh kwa okè n'ebe Jehova, bú Chineke-ya, nọ, dika obi Devid, bú nna-ya. 4 Ma n'ihì

Devid ka Jehova, bú Chineke-ya, nyere ya oriṅna na Jerusalem, ime ka nwa-ya bilie n'ṅṅodu ya, na ime ka Jerusalem guzo: 5 n'ihí na Devid mere ihe ziri ezi n'anya Jehova, o sigh kwa n'íhe ṅ bula Q nyere ya n'iwu wezuga onwe-ya uboṅhi nile nke ndu-ya, ṅ bu nāni n'okwu Uraia onye Het. 6 Ma agha di n'etiti Rehoboam na Jeroboam uboṅhi nile nke ndu-ya. 7 Ma okwu Abaijam nile nke fṅduru, na ihe nile ṅ mere, édegh ihe ahu n'akwukwo ihe emere n'uboṅhi nke ndi-eze Juda? Ma agha di n'etiti Abaijam na Jeroboam. 8 Abaijam we so nna-ya-hà dina n'ṅnwu; ha we lie ya n'obodo Devid: Esa nwa-ya we buru eze n'ṅṅodu ya.

9 Ma n'arṅ nke-orù nke Jeroboam eze Israel ka Esa malitere ibu. eze Juda. 10 Qgu arṅ abua na otù ka ṅ bu eze na Jerusalem: aha nne-ya bu Meaka nwanwayi Abishalom. 11 Esa mere ihe ziri ezi n'anya Jehova, dika Devid, bú nna-ya, mere. 12 Q we me ka ndi edoro nsṅ ikwa iko si n'ala-ya gabiga, ṅ wezuga-kwa-ra arusi nile nke nna-ya-hà mere. 13 Qzṅ kwa, Meaka, bú nne-ya, ṅ wezuga-kwa-ra ya n'ibu eze-nwayi, n'ihí na ṅ mere ihe kpatara ima-jijiji nye Ashera; Esa we butue ihe-ya kpatara ima-jijiji, o sure ya ṅku na miri-iyi Kidron. 14 Ma ewezugagh ebe di elu: otù ṅ di, obi Esa zuru oké n'ebe Jehova nṅ uboṅhi-ya nile. 15 Q chibata n'ulo Jehova ihe nile nna-ya doró nsṅ, na ihe nile ya onwe-ya doró nsṅ, bú ṅla-ṅcha, na ṅla-edo, na ihe di íche íche ṅzṅ. 16 Ma agha di n'etiti Esa na Beasha, bú eze Israel, uboṅhi-ha nile. 17 Beasha, bú eze Israel, we rigo imegide Juda, wue Rema, ka ṅ ghara ikwe Esa, bú eze Juda, ka ṅ nwe onye nāpu apu ma-ṅbu onye nābata abata. 18 Esa we chiri ṅla-ṅcha nile na ṅla-edo nile nke fṅduru n'ákù ulo Jehova, na ákù ulo eze nile, nye ha n'aka ndi-orù-ya: eze, bú Esa, we ziga ha jekuru Ben-hedad, nwa Tab-rimon, nwa Hezion, bú eze Siria, nke bi na Damaskṅ, si, 19 Qṅbṅa-ndu di n'etiti mu na gi, na n'etiti nnam na nna-gi: le, eziteworom gi onyinye, bú ṅla-ṅcha na ṅla-edo; je, mebie ṅbṅa-ndu gi na Beasha, bú eze Israel, bara, ka ṅ we si n'arum rigo. 20 Ben-hedad we ge eze, bú Esa, nti, zite ndi-isi usu nile

nke ndi-agma ṅ nwere imegide obodo nile nke Israel, ṅ we tiṅue Ijon, na Dan, na Ebel-bet-meaka, na Kinerot nile, tiyere ala nile nke Naftali. 21 O rue, mṅe Beasha nuru ya, na ṅ rapuru iwu Rema, we biri na Tiaza. 22 Ma eze, bú Esa, mere ka Juda nile nu; ṅ digh onye puru ya: ha we bupu nkume nile nke Rema, na osisi-ya nile, nke Beasha ji wu ya; eze, bú Esa, we were ha wue Geba Benjamin na Mizpa. 23 Ma okwu Esa nile nke fṅduru, na idi-ike-ya nile, na ihe nile ṅ mere, na obodo nile o wuru, édegh ihe ahu n'akwukwo ihe emere n'uboṅhi nke ndi-eze Juda? Nāni na ṅ ríara ṅria n'ukwu-ya abua na mṅe agadi-ya. 24 Esa we so nna-ya-hà dina n'ṅnwu, elie ya n'ebe eliri nna-ya-hà n'obodo Devid, bú nna-ya: Jehoshafat nwa-ya we buru eze n'ṅṅodu ya.

25 Ma Nedab, bú nwa Jeroboam, malitere ibu eze Israel n'arṅ nke-abua nke Esa, bú eze Juda, ṅ we buru eze Israel arṅ abua. 26 Q me ihe jṅrṅ njṅ n'anya Jehova, je ije n'uzṅ nna-ya, na nime nmehie-ya nke o ji me ka Israel mehie. 27 Beasha, bú nwa Ahaija, nke ulo Isaka, we kekṅta madu imegide ya; Beasha we tiṅue ya na Gibeton, nke diri ndi Filistia; n'ihí na Nedab na Israel nile nānṅochigide Gibeton n'agma. 28 Beasha we me ka ṅ nwua n'arṅ nke-atṅ nke Esa, bú eze Juda, ṅ we buru eze n'ṅṅodu ya. 29 O rue, mṅe ṅ malitere ibu eze, na o tiṅuru ulo Jeroboam nile; ṅ kwegh ka onye ṅ bula nke nēku ume fṅduru Jeroboam, rue mṅe o kpochapuru ya; dika okwu Jehova si di, nke O kwuru n'aka orù-Ya, bú Ahaija onye Shailo: 30 n'ihí nmehie nile nke Jeroboam nke ṅ mehiere, na nke o ji me ka Israel mehie; nime nkpasu-iwe-ya nke o ji kpasu Jehova, bú Chineke Israel, iwe. 31 Ma okwu Nedab nile nke fṅduru, na ihe nile ṅ mere, édegh ihe ahu n'akwukwo ihe emere n'uboṅhi nke ndi-eze Israel? 32 Ma agha di n'etiti Esa na Beasha, bú eze Israel, uboṅhi-ha nile.

33 N'arṅ nke-atṅ nke Esa, bú eze Juda, ka Beasha, bú nwa Ahaija, malitere ibu eze Israel nile nime Tiaza, orù arṅ na anṅ. 34 Q me ihe jṅrṅ njṅ n'anya Jehova, je ije n'uzṅ Jeroboam, na nime nmehie-ya nke o ji me ka Israel mehie.

16 ¹ Okwu Jehova we rue Jihu, bú nwa Hanani, nti, imegide Beasha, si, ² N'ihí na esim n'ájá welie gi elu, me gi onye-ndú ndim, bú Israel; i we je ije n'uzọ Jeroboam, me ndim, bú Israel, ka ha mehíe, iwere nmehíe nile ha kpasuem iwe; ³ le, M'nēkpochapu nke fọduru nke Beasha, bú nke fọduru nke ulo-ya; M'gēme kwa ulo-gi ka ọ di ka ulo Jeroboam, bú nwa Nebat. ⁴ Onye nke Beasha nke nwuru anwu n'obodo, nkita gēri ya; onye nke ya nke nwuru anwu n'ohia, anu-ufe nke elu-igwe gēri kwa ya. ⁵ Ma okwu Beasha nile nke fọduru, na íhe ọ mere, na idi-ike-ya, èdegh íhe ahu n'akwukwọ íhe emere n'ubọchi nke ndi-eze Israel? ⁶ Beasha we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, elie ya na Tiaza; Ila, bú nwa-ya, we buru eze n'ọnọdu ya. ⁷ Ọzọ kwa, n'aka Jihu, bú nwa Hanani, onye-amuma, ka okwu Jehova biara imegide Beasha, na imegide ulo-ya, ma n'ihí íhe ọjọ nile nke ọ mere n'anya Jehova, iwere omume aka-ya kpasue Ya iwe, n'idi ka ulo Jeroboam; ma n'ihí na o tịburu ya.

⁸ N'arọ nke-orú-na-isi nke Esa, bú eze Juda, ka Ila nwa Beasha malitere ibu eze Israel nime Tiaza, arọ abua. ⁹ Orú-ya Zimri, bú onye-isi nkera ubọala-ya, we kẹkọta madu imegide ya: ma ya onwe-ya nọ na Tiaza, nānu manya nāhubiga ya okè n'ulo Aza, onye bu onye-isi ulo-ya na Tiaza: ¹⁰ Zimri we ba, tịbue ya, me ka ọ nwua, n'arọ nke-orú-na-asa nke Esa, bú eze Juda, ọ we buru eze n'ọnọdu ya. ¹¹ O rue, mbe ọ malitere ibu eze, mbe ọ nọkwasiri n'oché-eze-ya, na o tịburu ulo Beasha nile: ọ kwegh ka otú nwa-nwoke fọduru ya, ma ọ bu nime ndi-ikwu-ya, ma-ọbu nime ndi-eyi-ya. ¹² Zimri we kpochapu ulo Beasha nile, dika okwu Jehova si di, nke O kwuru megide Beasha n'aka Jihu, bú onye-amuma, ¹³ bayere nmehíe nile nke Beasha, na nmehíe nile nke Ila, bú nwa-ya, nke ha mehíere, na nke ha jí me Israel mehíe, iwere íhe-efu nile ha kpasue Jehova, bú Chineke Israel, iwe. ¹⁴ Ma okwu Ila nile nke fọduru, na íhe nile ọ mere, èdegh íhe ahu n'akwukwọ íhe emere n'ubọchi nke ndi-eze Israel?

¹⁵ N'arọ nke-orú-na-asa nke Esa, bú eze Juda, ka Zimri bu eze ubọchi asa na

Tiaza. Ma ndi Israel nọ n'omuma-ulo-ikwū imegide Gibeton, nke diri ndi Filistia. ¹⁶ Ndi nọ n'omuma-ulo-ikwū we nu, si, Zimri ekekọtawo madu, ọzọ kwa, o tịbuwo eze: Israel nile we me Ọmri, bú onye-isi usu-ndi-agma, ka ọ buru eze Israel n'ubọchi ahu n'omuma-ulo-ikwū. ¹⁷ Ọmri we si na Gibeton rigo, ya na Israel nile, ha we nọchigide Tiaza n'agma. ¹⁸ O rue, mbe Zimri huru na ewerewo obodo, na ọ bara n'ulo-elu nke ulo eze, sure ulo eze n'ọku n'isi onwe-ya, nwua, ¹⁹ n'ihí nmehíe-ya nile nke ọ mehíere, n'ime íhe jọrọ njọ n'anya Jehova, n'ije ije u'uzọ Jeroboam, na nime nmehíe nke ọ mere, ime ka Israel mehíe. ²⁰ Ma okwu Zimri nile nke fọduru, na nkekọta nke ọ kekọtara madu imegide eze, èdegh íhe ahu n'akwukwọ íhe emere n'ubọchi nke ndi-eze Israel?

²¹ Mbe ahu ekewara ndi Israel na nkera abua: otú nkera ndi Israel soro Tibni, bú nwa Ginat, ime ya ka ọ buru eze; nkera ọzọ soro Ọmri. ²² Ndi soro Ọmri we di íke kari ndi soro Tibni, bú nwa Ginat: Tibni we nwua, Ọmri we buru eze. ²³ N'arọ nke-orú-na-iri-na-otú nke Esa, bú eze Juda, ka Ọmri malitere ibu eze Israel, arọ iri na abua: ọ bu eze na Tiaza arọ isi. ²⁴ Ọ zuru ugwu Sameria n'aka Shema na talent ọla-ọcha abua; o wue ulo n'ugwu ahu, kọọ aha obodo ahu o wuru Sameria, n'aha Shema, bú onye-nwe ugwu ahu. ²⁵ Ọmri mere íhe jọrọ njọ n'anya Jehova, me kwa íhe ọjọ kari ndi nile buru ya uzọ. ²⁶ Ọ je ije n'uzọ nile nke Jeroboam, bú nwa Nebat, na nime nmehíe-ya nile nke o jiri me ka Israel mehíe, iwere íhe-efu nile ha kpasue Jehova, bú Chineke Israel, iwe. ²⁷ Ma íhe Ọmri nile nke fọduru, bú nke ọ mere, na íhe idi-ike-ya nke ọ mere, èdegh íhe ahu n'akwukwọ íhe emere n'ubọchi nke ndi-eze Israel? ²⁸ Ọmri we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, elie ya na Sameria: Ehab, bú nwa-ya, we buru eze n'ọnọdu ya.

²⁹ Ma n'arọ nke-orú-na-iri-na-asatọ nke Esa, bú eze Juda, ka Ehab, bú nwa Ọmri, malitere ibu eze Israel: Ehab nwa Ọmri we buru eze Israel nime Sameria orú arọ na abua. ³⁰ Ehab nwa Ọmri mere íhe jọrọ njọ n'anya Jehova kari ndi

nile buru ya uzọ. 31 O rue, dika agāsi na ọ bu ihe nfe na ọ nējeghari na nmehie nile nke Jeroboam, bú nwa Nebat, na ọ luru Jezebel na nwunye, bú nwa-nwayi Etbeal eze ndi Zaidon, ọ we je fè Beal ọfufè, kpọ kwa isi ala nye ya. 32 Ọ we me ka ebe-ichu-aja guzoro Beal n'ulo Beal, nke o wuru na Sameria. 33 Ehab me-kwa-ra Ashera; Ehab we me ihe ọzọ ikpasu Jehova, bú Chineke Israel, iwe, kari ndi-eze nile nke Israel ndi buru ya uzọ. 34 N'ubọchi-ya ka Hiel, bú onye Bet-el, wuru Jeriko: Abairam, bú ọkpara-ya, ka ọ were tọ ntọ-ala-ya: Segub, bú nwa-ya nwoke nke-ntà ka ọ were kwa guzo ọnu-uzọ-ama-ya ọtọ; dika okwu Jehova si di, nke O kwuru n'aka Joshua nwa Nun.

17 I Elaija, bu onye Tisbe, onye sitere na ndi-nnọdu nke Gilead, we si Ehab, Jehova, bú Chineke nke Israel, nādi ndu, Onye m'guzoworo n'iru Ya, igirigi ma-ọbu miri-ozuzo agagh-adi ma-ọli n'arọ ndia, ma ọ bu nāni dika okwum si di. 2 Okwu Jehova we rue ya nti, si, 3 Si n'ebe a pua, chere onwe-gi iru n'iru-anyanwu, zo onwe-gi na miri-iyi Kerit, nke di n'iru Jodan. 4 O gēru kwa, na i gānu miri sitere na miri-iyi ahu; ọ bu kwa ugolo-ọma ka M'nyeworo iwu izu gi n'ebe ahu. 5 Ọ we je, me dika okwu Jehova si di: ọ je biri na miri-iyi Kerit, nke di n'iru Jodan. 6 Ugolo-ọma we nēbutere ya achicha na anu n'ututu, na achicha na anu n'anyasi; ọ nānu kwa miri sitere na miri-iyi ahu. 7 O rue, mbe ubọchi ufọdu gasiri, na miri-iyi ahu takọrọ, n'ihhi na miri-ozuzo adigh n'ala.

8 Okwu Jehova we rue ya nti, si, 9 Bilie, je Zarefat, nke diri Zaidon, biri n'ebe ahu: le, enyewom otu nwayi di-ya nwuru nọ n'ebe ahu iwu izu gi. 10 Ọ we bilie, je Zarefat, biarue ọnu-uzọ-ama obodo ahu, ma, le, n'ebe ahu ka nwayi di-ya nwuru nọ nāchikọta nkú: ọ we kpọ ya okú, si, Biko, kuterem nwanti miri n'ihe, ka m'we nua. 11 Ọ we je ikute ya, Elaija we kpọ ya okú, si, Biko, wetaram iberibe achicha n'aka-gi. 12 Nwayi ahu we si, Jehova, bú Chineke-gi, nādi ndu, Ọ digh obe achicha m'nwere ma-ọli, ma nāni otu nju-aka utu ọka n'okpokoro, na nwanti manu n'ite: ma, le, anamachikọta nkú

abua, ka m'we ba, were ya doziere onwem, dozi-kwa-ra nwam nwoke, ka ayi we rie ya, nwua. 13 Elaija we si ya, Atula egwu; ba, mere dika okwugi si di: nāni buru uzọ merem obe achicha ntà site na ya, weputaram ya, ma mere onwe-gi, me-kwa-ra nwa-gi nwoke, n'ikpe-azu. 14 N'ihhi na otu a ka Jehova, bú Chineke Israel, siri, Okpokoro utu ọka ahu agagh-agwu, ite manu ahu agagh-akọ gi kwa, rue ubọchi Jehova gēnye miri-ozuzo n'elu uwa. 15 Ọ we je me dika okwu Elaija si di: nwayi ahu we rie, ya onwe-ya, na Elaija, na ulo-ya, ọtutu ubọchi. 16 Okpokoro utu ọka ahu agwugh, ite manu ahu akogh kwa, dika okwu Jehova si di, nke O kwuru n'aka Elaija. 17 O rue, mbe ihe ndia gasiri, na nwa nke nwayi ahu, bú nwayi nwe ulo, riara ọria; ọria-ya we di ike nke-uku, rue mbe ume nāfodugh nime ya. 18 Nwayi ahu we si Elaija, Gini ka mu na gi nwekọrọ, gi onye nke Chineke? i biakutewom ime ka echeta nmehiem, na ime ka nwam nwoke nwua? 19 Ọ si ya, Nyem nwa-gi nwoke. Ọ we kuputa ya n'obi-ya, kugo ya n'ime-ulo-elu, ebe ya onwe-ya nānọdu, ọ tọbọ ya n'ihe-ndina-ya. 20 Ọ kpọkue Jehova, si, Jehova, bú Chinekem, ọ bu kwa nwayi a di-ya nwuru, nke mu onwem nānọ n'ulo-ya dika ọbia, ka I mejoworo, n'ime ka nwa-ya nwoke nwua? 21 Ọ setia onwe-ya n'aru nwata ahu ubọ atọ, kpọkue Jehova, si, Biko, Jehova, bú Chinekem, ka nkpuru-obi nwata nka biaghachi nime ya. 22 Jehova we ge nti olu Elaija; nkpuru-obi nwata ahu we biaghachi nime ya, ọ we di ndu. 23 Elaija we kuru nwata ahu, si n'ime-ulo-elu ahu kudata ya n'ulo, nye ya nne-ya: Elaija we si, Le, nwa-gi nādi ndu. 24 Nwayi ahu we si Elaija, Ubu a amawom nka na onye nke Chineke ka i bu, na okwu Jehova bu kwa ezi-okwu n'ọnu-gi.

18 I O rue, mbe ọtutu ubọchi gasiri, na okwu Jehova ruru Elaija nti, n'arọ nke-atọ, si, Je, me ka Ehab hu gi anya; M'gēnye kwa miri-ozuzo n'elu uwa. 2 Elaija we je ime ka Ehab hu ya anya. Ma oké unwu ahu siri ike na Sameria. 3 Ehab we kpọ Obadaia, onye bu onye-isi ulo-ya. (Ma Obadaia nātu egwu Jehova nke-uku: 4 ọ we

rue, m̀be Jezebel bipuru ndi-amuma Jehova, na Obadaia chiri ọgu ndi-amuma ise, zo ha, ọgu ndikom abua na iri n'otù ọ̀bà, were achicha na miri z̀a ha.) 5 Ehab we si Obadaia, Jegharia n'ala, rue isi-iyi nile nke miri, ru kwa miri-iyi nile: elegh anya ayi g̀achota ahihia, we me ka inyinya na inyinya mule di ndu, ka ayi we ghara ibipu anu n'an-ulo-ayi. 6 Ha we kewara onwe-ha ala ahu igabiga nime ya: Ehab jere n'otù uzọ, nání ya, Obadaia je-kwa-ra n'uzọ ọzọ, nání ya. 7 Obadaia we nọ n'uzọ, ma, le, Elaija zutere ya: ọ mata ya, da kpue iru-ya n'ala, si, Ọ bu gi bu nka, onye-nwem Elaija? 8 Ọ si ya, Mu ka ọ bu: je, si onye-nwe-gi, Le, Elaija abiawo. 9 Ọ si, Gini ka m'mehiworo, na gi onwe-gi nēnye orù-gi n'aka Ehab, ime ka m'nwua? 10 Jehova, bú Chineke-gi, nādi ndu, ọ digh mba ma-ọbu ala-eze ma-ọli, ebe onye-nwem nēzigagh ichọ gi: ma m̀be ha siri, Ọ nọgh n'ebe a, ọ me ka ala-eze ahu na mba ahu nua iyi, na ha achotagh gi. 11 Ma ọbu a gi onwe-gi nāsi, Je, si onye-nwe-gi, Le, Elaija abiawo. 12 O gēru kwa, m̀be mu onwem si n'ebe i nọ je, na Mọ nke Jehova gēburu gi jerue ebe m'nāmagh; ma m̀be m'biara igosi Ehab, ma ọ chotagh gi, o gēbukwam: ma orù-gi nātu egwu Jehova site na m̀be m'di na nwata. 13 Egosigh onye-nwem ihe m'mere m̀be Jezebel buru ndi-amuma Jehova, na ezorom ọgu ndikom ise sitere na ndi-amuma Jehova, ọgu ndikom abua na iri n'otù ọ̀bà, ọgu ndikom abua na iri n'otù ọ̀bà, were achicha na miri z̀a ha? 14 Ma ọbu a gi onwe-gi nāsi, Je, si onye-nwe-gi, Le, Elaija abiawo: o gēbukwam. 15 Elaija we si, Jehova nke usu nile nke ndi-agma nādi ndu, Onye m'guzoworo n'iru Ya, n'ezie ta ka m'gēme ka ọ hum anya. 16 Obadaia we je izute Ehab, gosi ya: Ehab we je izute Elaija. 17 O rue, m̀be Ehab huru Elaija, na Ehab siri ya, Ọ bu gi bu nka, gi onye nēmekpa Israel aru? 18 Ọ si, Emekpaghm Israel aru; kama ọ bu gi onwe-gi, na ulo nna-gi, nime nrapu unu rapuworo ihe nile Jehova nyere n'iwu, i we jeso Bealim. 19 Ma ọbu a ziga, chikotaram Israel nile rue ugwu Kamel, na ndi-amuma Beal, ndi di

nnù madu na ọgu abua na iri, na ndi-amuma Ashera, ndi di nnù madu, ndi nēri ihe na table Jezebel. 20 Ehab we zisa ozi n'etiti umu Israel nile, chikota ndi-amuma ahu rue ugwu Kamel. 21 Elaija we biarue ndi Israel nile nso, si, R̀ue ole m̀be ka unu onwe-unu ganārughari n'etiti uzọ abua ndia? ọ buru na Jehova bu Chineke, jesonu Ya: ọ buru Beal, jesonu ya. Ma ndi Israel azagh ya okwu ọ bula. 22 Elaija we si ndi Israel, Mu onwem, abum onye-amuma Jehova fọduru, nánim; ma ndi-amuma Beal di nnù ndikom na ọgu abua na iri. 23 Ka ha nye kwa ayi oke-ehi abua; ka ha rọputa-kwa-ra onwe-ha otù oke-ehi, bọ ya n'ọbubọ-ya, tukwasi ya n'elu nkú, ma ka ha ghara itiyee ọku: mu onwem gēdozi kwa oke-ehi nke-ọzọ, tiye n'elu nkú, ma m'gagh-etiyee ọku. 24 Unu g̀akpọku kwa aha chí-unu, ma mu onwem g̀akpọku aha Jehova: o gēru kwa, na chí ahu nke nēwere ọku za, onye ahu bu Chineke. Ndi Israel nile we za, si, Ọ di nma, bú okwu a. 25 Elaija we si ndi-amuma Beal, Rọputaranu onwe-unu otù oke-ehi, buru uzọ dozie ya; n'ihhi na unu onwe-unu di ọtutu; kpọku-kwa-nu aha chí-unu, ma unu etiyela ọku. 26 Ha we were oke-ehi nke enyere ha, ha we dozie ya, kpọkue aha Beal site n'ututu we rue etiti-ehihie, si, Beal, za ayi. Ma ọ digh olu di, ọ digh kwa onye nāza. Ha we wukwasi n'elu ebe-ichu-aja nke emere. 27 O rue, n'etiti-ehihie, na Elaija kwara ha emò, si, Werenu oké olu kpọ: n'ihhi na chí ka ọ bu; n'ihhi na ọ nātughari uche-ya, ma-ọbu na ọ wezugawo onwe-ya, ma-ọbu na ọ nọ n'ije, ma-ọbu elegh anya ya onwe-ya nāraru ura, ma ọ gēteta. 28 Ha we were oké olu kpọ, were mma-agma na ube bìe aru onwe-ha dika ha si eme, rue m̀be ọbara wukwasiri ha. 29 O rue, m̀be etiti-ehihie gasiri, na ha nēbu amuma rue m̀be nsure onyinye-inata-iru-oma; ma ọ digh olu di, ọ digh kwa onye nāza, ọ digh kwa ọnuña-nti di. 30 Elaija we si ndi Israel nile, Biarueni nsom; ndi Israel nile we biarue ya nso. O dozie ebe-ichu-aja Jehova nke etipara. 31 Elaija we chiri nkume iri na abua, dika ọnu-ọgugu ebo umu Jakob si di, bú onye okwu Jehova ruru

nti, si, Israel gābu aha-gi. 32 O chiri nkume ahu wue ebe-ichu-aja n'aha Jehova; o me ebe miri gādōrō, ra ka ebe gānagide m̄bē nkpuru-ōghigha abua, buruburu ebe-ichu-aja. 33 O do nkú n'usoro, bō oke-ehi-ya n'ōbubō-ya, tukwasi ya n'elu nkú. O si, Bajuenu okpokoro anō miri, wukwasi ya n'elu ajā-nsure-ōku, na n'elu nkú. 34 O si, Menu ya nke ubō abua; ha we me ya nke ubō abua. O si, Menu ya nke ubō atō; ha we me ya nke ubō atō. 35 Miri ahu we nērughari ebe-ichu-aja ahu buruburu; o baju kwa ebe ahu miri nādōrō miri. 36 O rue, na m̄bē nsure onyinye-inata-iru-ōma, na Elaija, bú onye-amuma, biaruru nso, si, Jehova, bú Chineke Abraham na Aisak na Israel, ka amara ta na Gi onwe-gi bu Chineke n'Israel, na mu onwem bu kwa orū-Gi, na o bu kwa n'okwu-Gi ka m'meworo ihe nile ndia. 37 Zam, Jehova, zam, ka ndi nka we mara na Gi onwe-gi, Jehova, bu Chineke, na Gi onwe-gi echighariwo kwa obi-ha ilata. 38 Oku Jehova we da, ripia ajā-nsure-ōku ahu, na nkú-ya, na nkume nile, na ajā, rachapu kwa miri nke di n'ebe ahu miri dōrō. 39 Ndi Israel nile we hu ya, da kpue iru-ha n'ala, si, Jehova, Ya onwe-ya bu Chineke; Jehova, Ya onwe-ya bu Chineke. 40 Elaija we si ha, Jidenu ndi-amuma Beal; ekwela ka otú nwoke nime ha wepuga onwe-ya. Ha we jide ha: Elaija we me ka ha ridarue miri-iyi Kaishon, o bue ha n'ebe ahu. 41 Elaija we si Ehab, Rigo, rie ihe nū kwa ihe-ōnūnu; n'ihī na olu uzū oké miri-ozuzo nāda. 42 Ahab we rigo iri ihe na inu ihe-ōnūnu. Ma Elaija rigoro n'elu ugwu Kamel; o ruru ala, tiye iru-ya n'etiti ikperè-ya abua. 43 O si nwa-okorobia-ya, Biko, rigo, legide anya n'uzō oké osimiri. O rigo, legide anya, si, O digh ihe o bula di. O si, Jekhachi ubō asa. 44 O rue, na nke ubō asa, na o siri, Le, igwe-oji, nke di ntà dika obu-aka madu, nēsi n'oké osimiri rigoputa. O si, Rigo, si Ehab, Dozie ubō-ala-gi, rida, ka miri-ozuzo we ghara iḅochi gi. 45 O rue, na nwa m̄bē ntà, na elu-igwe jiri nji n'igwe-oji na ifufe, oké miri-ozuzo di uku we di. Ehab we nōkwasi n'ubō-ala, la na Jezreel. 46 Aka Jehova we di n'aru

Elaija; o we ke ihe-ōkiké n'úkwú-ya, ba oṣo n'iru Ehab, rue ebc i nābà Jezreel.

19 1 Ehab we gosi Jezebel ihe nile Elaija mere, na ihe nile otú o were mma-agma bue ndi-amuma nile. 2 Jezebel we zigara Elaija onye-ozī, si, Ka chi me otú a, ka ha me kwa ihe ozo otú a, ma asi na emeghm ndu-gi ka o di ka ndu otú onye nime ha dika m̄bē a echi. 3 O we tua egwu, bilie, je n'ihī ndu-ya, biarue Bia-sheba, nke Juda nwere, o me ka nwa-okorobia-ya nōdu n'ebe ahu. 4 Ma ya onwe-ya jere ije otú ubochi n'ozara, bia nōdu n'okpuru otú osisi broom: o riō Chineke ndu-ya ka o nwua, si, O zuwo; ubu a, Jehova, wepu ndum; n'ihī na mu onwem adigh nma kari nnam-hà. 5 O dina, raru ura n'okpuru otú osisi broom; ma, le, mō-ozī nēmetu ya aka, si ya, Bilie, rie ihe. 6 O we legide anya, ma, le, oḅe achicha, nke esiri n'elu nkume di oḅu, na ite miri di n'akuku isi-ya. O rie, nū kwa, dina kwa ozo. 7 Mō-ozī nke Jehova we biaghachi nke ubō abua, metu ya aka, si, Bilie, rie ihe; n'ihī na ije riri nne kari ike-gi. 8 O we bilie, rie ihe, nū kwa miri, je n'ike ihe-oriri ahu oḅu ubochi abua chihie na abali rue ugwu Chineke, bú Horeb. 9 O bia n'ebe ahu rue oḅà, nō oḅu-abali n'ebe ahu; ma, le, okwu Jehova ruru ya nti, si ya, Gini ka i nēme n'ebe a, Elaija? 10 O si, Ekwoworom Jehova, bú Chineke nke usu nile nke ndi-agma, ekworo nke-uku; n'ihī na umu Israel arapuwo oḅuḅa-ndu-Gi, tipia ebe-ichu-aja-Gi nile, were mma-agma bue ndi-amuma-Gi: o fōduru mu onwem, nānim; ha nāchō kwa ndum, iwepu ya. 11 O si, Pua, guzo n'ugwu n'iru Jehova. Ma, le, Jehova nāgabiga, oké ifufe di ike nāḅowa kwa ugwu nile, nētipia kwa nkume di elu nile n'iru Jehova; ma Jehova anōgh n'ifufe ahu: ma m̄bē ifufe gasiri ala-ōma-jijiji mara; ma Jehova anōgh n'ala-ōma-jijiji ahu: 12 ma m̄bē ala-ōma-jijiji gasiri oḅu we di; ma Jehova anōgh n'oku ahu: ma m̄bē oḅu gasiri olu ntà nke di ezi nwayō dara. 13 O rue, m̄bē Elaija nuru ya, na o huchiri iru-ya n'uwe-nwuda-ya, pua, guzo n'ōnu-uzō oḅà ahu. Ma, le, olu ruru ya nti, si, Gini ka i nēme n'ebe a, Elaija? 14 O si, Ekwoworom Jehova,

bù Chineke usu-ndi-agma, ekworo nke-uku; n'ihì na umu Israel arapuwo òbùba-ndu-Gi, tipia ebe-ichu-aja-Gi nìlè, wèrè mma-agma bùe ndi-amuma-Gi; ò fòduru mu onwem, nànim; ha nàchò kwa ndum, iwepu ya. 15 Jehova wè si ya, Je, laghachi n'uzò-gi rue òzara Damaskòs: ma m̀bè i biara, i gète Hazael manu ibu eze Siria: 16 i gète kwa Jihu, bù nwa Nimshi, manu ibu eze Israel: i gète kwa Elaisha, bù nwa Shefat, nke Ebel-mehola, ibu onye-amuma n'òndu gi. 17 O gèru kwa, na onye nēwepuga onwe-ya na mma-agma Hazael, Jihu gēme ka ò nwua: onye nēwepuga kwa onwe-ya na mma-agma Jihu, Elaisha gēme ka ò nwua. 18 Ma M'gēme ka nnù madu iri-na-asa na ògu iri fòdu n'Israel, bù ikperè nìlè nke anēbugh nyc Beal, na ònu ò bula nke nēsutugh ya. 19 O si n'èbè ahu je, chòta Elaisha nwa Shefat, ma onye ahu nēme ka ehi-ya dòghari ihe eji gwu ala ubi, orù ehi na anò ejikòrò abua abua di n'iru ya, ya onwe-ya nòye-kwa-ra ehi abua nke-iri-na-abua: Elaija wè gabiga jekuru ya, wugara ya uwe-nwuda-ya. 20 O wè rapu igwè ehi-ya, baso Elaija n'azu, si, Biko, ka m'sutu nnam na nnem ònu, m'gèjeso kwa gi. O si ya, Laghachi; n'ihì na ò bu gini ka m'meworo gi? 21 O wè si n'iso ya laghachi, wèrè ehi abua ahu ejikòrò n'otù, bùe ha, ò wèrè kwa ihe ehi ahu jì alu òlù sie anu-ha, ò nye ndi ahu, ha rie. O bilie, jeso Elaija, wè jere ya ozi.

20 1 Ma Ben-hedad, bù eze Siria, chikòtara usu-ndi-agma-ya nìlè: orù ndi-eze na iri na abua soro kwa ya, ha na inyinya na ubò-ala: ò wè rigo, nòchigide Sameria n'agma, buso ya agha. 2 O wè zigara Ehab, bù eze Israel, ndi-ozì, rue obodo, si ya, 3 Otù a ka Ben-hedad siri, Òla-òcha-gi na òla-edo-gi, nkem ka ò bu; ndinyom-i kwa na umu-gi, bù nke di nma kari, nkem ka ha bu. 4 Eze Israel wè za, si, Dika okwu-gi si di, Onye-nwem, eze; nke gi ka mu onwem na ihe nìlè m'nwere bu. 5 Ndi-ozì ahu wè biaghachi, si, Otù a ka Ben-hedad kwuru, si, N'ezie eziterem i ozi, si, Òla-òcha-gi na òla-edo-gi na ndinyom-i na umu-gi, mu ka i gēnye ha; 6 ma m'gèzitere gi ndi-orùm dika m̀bè a echi, ha gāchò kwa n'ulo-gi, na

ulo ndi-orù-gi; o gèru kwa, na ihe ò bula anya-gi nāchòsi ike, ha gētiye ya n'aka-ha, wèrè ya. 7 Eze Israel wè kpò ndi-okenye nìlè nke ala, si, Biko, maranu, hu kwa, na ò bu ihe òjò ka nwoke a nāchò: n'ihì na o ziterem ozi ichinye ya ndinyom nkem, na ichinye ya umum, na inye ya òla-òcham, na inye ya òla-edom; ma eòchighm ha n'aka-ya. 8 Ndi-okenye nìlè na ndi Israel nìlè wè si ya, Anula okwu-ya, ekwe-kwa-la. 9 O wè si ndi-ozì Ben-hedad, Sinu onye-nwem, bù eze, Ihe nìlè i buru uzò zitere orù-gi ozi ime, nke ahu ka m'gēme: ma ihe a, apughm ime ya. Ndi-ozì wè la, wegachiri ya okwu. 10 Ben-hedad wè zigara ya ozi, si, Ka chi mem otù a, ka ha mekwam ihe òzò otù a, asi na àjà Sameria gèzu nju-aka nju-aka inye ndi nìlè nò n'ukwum. 11 Eze Israel wè za, si, Kwenu, si ya, Ka onye nēke ekike-agma-ya ghara ito onwe-ya dika onye nēkepu ya. 12 O rue, m̀bè Ben-hedad nuru okwu a, m̀bè ò nānu ihe-ònuunu, ya onwe-ya na ndi-eze, n'ulo-ntu, na ò siri ndi-orù-ya, Donu onwe-unu n'usoro. Ha wè ò onwe-ha n'usoro imegide obodo ahu. 13 Ma, le, otù onye-amuma biaruru Ehab, bù eze Israel, nso, si, Otù a ka Jehova siri, I huwo okè igwè madu nìlè a? le, anamenye ya n'aka-gi ta; i gāma kwa na Mu onwem bu Jehova. 14 Ehab wè si, Site n'aka onye? O si, Otù a ka Jehova siri, Site n'aka umu-okoròbia nke ndi-isi ala anāchi achi. O si, Onye gāmalite agha ahu? O si, Gi onwe-gi. 15 O wè gukòta umu-okoròbia nke ndi-isi ala anāchi achi, ha wè di ògu iri-na-otù na iri na abua: m̀bè agukòtasiri ha ò gukòta ndi-ya nìlè, bù umu Israel nìlè, nnù iri-na-asa na ògu iri. 16 Ha wè pua n'etiti-ehihie. Ma Ben-hedad nānu manya nānubiga ya okè n'ulo-ntu-ya, ya onwe-ya na ndi-eze, bù orù ndi-eze na iri na abua ahu ndi nēyere ya aka. 17 Umu-okoròbia nke ndi-isi ala anāchi achi wè buru uzò pua; Ben-hedad wè zipu, ha wè gosi ya, si, Ndikom esiwo na Sameria puta. 18 O si, O buru na ò bu okwu udo ka ha putaworo, jidenu ha na ndu: ò buru kwa na ò bu ibu agha ka ha putaworo, jidenu ha na ndu. 19 Ma ndia siri n'obodo pua, bù umu-okoròbia

nke ndi-isi ala anāchi achi, na usu-ndi-
 agha ndi soro ha n'azu. 20 Ha we tìbue,
 nwoke o bula nwoke-ibe-ya; ndi Siria we
 òalaga, Israel we chua ha n'azu: Ben-
 hedad, bú eze Siria, we wepuga onwe-ya
 n'elu inyinya, ya na ndi-inyinya. 21 Eze
 Israel we pua, tìbue inyinya na ubò-ala,
 o tìbu-kwa-ra ntìbù uku n'etiti ndi Siria.
 22 Onye-amuma ahu we biarue eze
 Israel nso, si ya, Je ime onwe-gi ka i di
 ike, mara, hu kwa ihe i nēme: n'ihì na
 n'òbùba arò ka eze Siria ganārigota
 imegide gi.

23 Ma ndi-orù eze Siria siri ya, Chi
 ugwu ka chi-ha bu; n'ihì ya ka ha di
 ike kari ayi: ma otù o di, ka ayi buso
 ha agha n'ala di lari, ayi aghagh kwa
 idi ike kari ha. 24 Ma me ihe a; wezuga
 ndi-eze, nwoke o bula n'ebe-ya, do ndi
 nāchi ala n'ònođu ha: 25 ma gi onwe-
 gi, gutara onwe-gi usu-ndi-agma, dika
 usu-ndi-agma nke dapunariworo gi
 n'agma, inyinya n'ònođu inyinya, na ubò-
 ala n'ònođu ubò-ala: ayi gēbuso kwa ha
 agha n'ala di lari, ayi aghagh kwa idi ike
 kari ha. O we ge nti olu-ha, me otù a.
 26 O rue, n'òbùba arò, na Ben-hedad
 gukòtara ndi Siria, rigorue Efek, ibuso
 Israel agha. 27 Agukòta-kwa-ra umu
 Israel, nye ha ihe-oriri, ha we je izute
 ha: umu Israel we ma ulo-ikwū-ha n'iru
 ha dika igwè ewu ntà abua; ma ndi Siria
 juputara ala. 28 Onye nke Chineke we
 biarue nso, gwa eze Israel okwu, si, Otù
 a ka Jehova siri, N'ihì na Siria asiwo,
 Chi ugwu ka Jehova bu, ma O bugh chi
 ndagwurugwu; n'ihì ya ka M'gēnye igwè
 uku a nile n'aka-gi, unu gāma kwa na
 Mu onwem bu Jehova. 29 Ha we nò
 n'òmuma - ulo - ikwū, ndi Israel na
 ncherita-iru ndi Siria, ubòchi asa. O
 rue, n'ubòchi nke-asa, na agha biaruru
 nso; umu Israel we tìbue Siria, orù nnù
 ndikom uzò iri-na-abua na nnù iri, bú
 ndi ji ukwu eje, n'otù ubòchi. 30 Ndi
 fòduru we òalaga n'Efek, rue obodo;
 mbidi obodo we dakwasi orù nnù
 ndikom atò na nnù asa na oḡu iri fòduru.
 Ma Ben-hedad òalagara, ba n'obodo,
 n'ime-ulo nke di n'ime-ulo. 31 Ndi-
 orù-ya we si ya, Biko, le, ayi anuwo na
 ndi-eze ulo Israel, na eze ebere ka ha
 bu: biko, ka ayi ke àkwà-nkpe n'úkwū-
 ayi, na udò n'isi-ayi, pukuru eze
 Israel: elegh anya o gēdebe gi ndu.

32 Ha we ke àkwà-nkpe n'úkwū-ha,
 na udò n'isi-ha, biakute eze Israel, si,
 Orù-gi, bú Ben-hedad, siri, Biko, ka mu
 onwem di ndu. O si, O nò ndu ubu
 a? nwa-nnem ka o bu. 33 Ma ndikom
 ahu nāriba ama, ha we me ngwa imata
 ma o bu ihe si n'obi-ya puta; ha we si,
 Nwa-nne-gi, bú Ben-hedad. O si, Banu
 n'obodo, kuta ya. Ben-hedad we pukute
 ya; o me ya ka o rigota n'ubò-ala-ya.
 34 Ben-hedad we si ya, Obodo nile nke
 nnam nara n'aka nna-gi, m'gēnyeghachi
 gi ha; i gākwa-kwa-ra onwe-gi amā nime
 Damaskos, dika nnam kwara nime
 Sameria. Ma mu onwem, ka Ehab
 kwuru, n'òbùba-ndu nka ka m'gēzilaga
 gi. Ya na ya we òa ndu, o we zilaga ya.

35 Ma otù nwoke n'etiti umu ndi-
 amuma siri ibe-ya n'okwu Jehova, Biko,
 tiem ihe. Ma nwoke ahu juru iti ya ihe.
 36 O we si ya, N'ihì na i gegh nti olu
 Jehova, le, m̀be i nēsi n'ebe m'no la,
 oḡum gēbu gi. O si n'akuku ya la, oḡum
 we chòta ya. òue ya. 37 O we chòta
 nwoke ozo, si, Biko, tiem ihe. Nwoke
 ahu we tie ya ihe, nēti ya nēbu kwa ya
 mma. 38 Onye-amuma ahu we je,
 guzoro eze n'uzò, nwogharia onwe-ya,
 nātukwasi àkwà-ike-n'isi n'anya-ya abua.
 39 O rue, m̀be eze nāgabiga, na onye
 ahu tikuru eze nkpu: o si, Orù-gi puru
 ba n'etiti agha; ma, le, otù nwoke
 wezugara onwe-ya, me ka otù nwoke
 biakutem, o si, Debe nwoke a: o buru
 na ele anya ya ma-òli ma ahugh ya,
 ndu-gi gāla-kwa-ra ndu-ya, ma-òbu na
 i gākwo talent oḡa-òcha. 40 O rue,
 m̀be orù-gi nēme ihe n'otù ebe na ebe
 ozo, na ahughm onye ahu. Eze Israel
 we si ya, Otù a ka ikpé-gi si di; gi onwe-
 gi ekwubiwo ya. 41 O we me ngwa,
 wezuga àkwà-ike-n'isi n'anya-ya abua;
 eze Israel we mata ya na onye sitere na
 ndi-amuma ka o bu. 42 O si ya, Otù a
 ka Jehova siri, N'ihì na i zilagawo nwoke
 ahu ka o pua n'aka-gi, bú onye
 M'wezugara ka ebibie ya, ndu-gi gāla-
 kwa-ra ndu-ya, ndi-gi gāla-kwa-ra ndi-
 ya. 43 Eze Israel we la n'ulo-ya n'obi
 arò na n̄baru-iru, o we ba na Sameria.

21 1 O rue, m̀be ihe ndia gasiri, na
 Nebot, bú onye Jezreel, nwere
 ubi-vine, nke di na Jezreel, n'akuku ulo
 uku Ehab, bú eze Sameria. 2 Ehab we
 gwa Nebot okwu, si, Nyem ubi-vine-gi,

ka ọ we burum ubi abara ogige ebe anāku akwukwọ nri, n'ihī na nke ahu di nso n'akuku ulom; ka m'nye kwa gi ubi-vine di nma kari ya n'ọnọdu ya: ma ọ buru na ọ di nma n'anya-gi, ka m'nye gi ego ruru ọnu-ahia-ya. 3 Nebot we si Ehab, Ya burum ihe-árú sitere na Jehova, bú inye gi ihe-nketa nnam-hà. 4 Ehab we ba n'ulo-ya n'obi arọ na nbaru-iru, n'ihī okwu nke Nebot, bú onye Jezreel, gwara ya: n'ihī na ọ siri, M'gagh-enye gi ihe-nketa nnam-hà. Ọ we dina n'ihe-ndina-ya, chigharia iru-ya, o righ kwa nri. 5 Jezebel, bú nwunye-ya, we biakute ya, gwa ya okwu, si, Gini me-kwa-ra mọ-gi di arọ, i nērigh kwa nri? 6 Ọ si ya, N'ihī na agwaram Nebot, bú onye Jezreel, okwu, si ya, Nyem ubi-vine-gi n'ego; ma-ọbu, ọ buru na ọ tọ gi onwe-gi utọ, ka m'nye gi ubi-vine ọzọ n'ọnọdu ya: ọ we si, M'gagh-enye gi ubi-vine nkem. 7 Jezebel, bú nwunye-ya, si ya, Ọ bugh gi onwe-gi bu eze nāchi Israel ụbu a? bilie, rie nri, ka obi-gi di nma: mu onwem gēnye gi ubi-vine Nebot, bú onye Jezreel. 8 Ọ we de akwukwọ n'aha Ehab, were n̄a-aka-akārā-ya ka ha, zigara ndi-okenye akwukwọ ahu, ziga-kwa-ra ndi amara aha-ha ndi nọ n'obodo-ya, ndi ha na Nebot bi. 9 Ọ we de n'akwukwọ ahu, si, Kpọsanu obubu-ọnu, me ka Nebot nọdu n'isi ọnọdu n'etiti ndi Israel: 10 me-kwa-nu ka ndikom abua, bú ndi jọburu onwe-ha, nọdu n'iru ya, ka ha ̄a kwa àmà megide ya, si, I ̄akutere Chineke na eze azu. Me-kwa-nu ka ọ pua, werenu nkume tųue ya, ka ọ nwua. 11 Ndikom obodo-ya, bú ndi-okenye na ndi amara aha-ha ndi bi n'obodo-ya, we me dika Jezebel zitere ha ozi, dika edere ya n'akwukwọ nke o zitere ha. 12 Ha kpọsara obubu-ọnu, me ka Nebot nọdu n'isi ọnọdu n'etiti ndi Israel. 13 Ndikom abua ahu, bú ndi jọburu onwe-ha, we bata, nọdu n'iru ya: ndikom ahu ndi jọburu onwe-ha we ̄a àmà megide ya, bú Nebot, n'iru ndi Israel, si, Nebot ̄akutere Chineke na eze azu. Ha we me ka ọ pua rue azu obodo, ha were nkume tųue ya, ọ we nwua. 14 Ha we zigara Jezebel ozi, si, Atųuwo Nebot nkume, ọ nwuwo kwa. 15 Ọ rue, m̄be Jezebel nuru na atųuwo

Nebot nkume, na ọ nwuwo kwa, na Jezebel siri Ehab, Bilie, nweta ubi-vine Nebot, bú onye Jezreel, nke ọ juru inye gi n'ego: n'ihī na Nebot adigh ndu, kama ọ nwuwo. 16 Ọ rue, m̄be Ehab nuru na Nebot anwuwo, na Ehab biliri iridaru ubi-vine Nebot, bú onye Jezreel, inweta ya.

17 Okwu Jehova we rue Elaija, bú onye Tisbe, nti, si, 18 Bilie, ridata izute Ehab, bú eze Israel, onye bi na Sameria; le, ọ nọ n'ubi-vine Nebot, ebe ọ ridara inweta ya. 19 Ma i gāgwa ya okwu, si, Otú a ka Jehova siri, I ̄uwo ọchu, nweta kwa? I gāgwa kwa ya okwu, si, Otú a ka Jehova siri, N'ebe nkita rachara ọbara Nebot ka nkita gāracha ọbara-gi, ọbuná nke gi onwe-gi. 20 Ehab we si Elaija, I chọtawom, onye-irum? Ọ si, Achọtawom i: n'ihī na i rewo onwe-gi ime ihe jọrọ njọ n'anya Jehova. 21 Le, M'nēme ka ihe ọjọ bakute gi, M'gēkpochapu ndi-gi fọduru, M'gēbipu kwa n'aru Ehab nwanwoke ọ bula, na onye ēochiri ēochi na onye arapuru arapu n'Israel, ka Jehova kwuru: 22 M'gēme kwa ulo-gi ka ọ di ka ulo Jeroboam nwa Nebat, ka ọ di kwa ka ulo Beasha nwa Ahaija, n'ihī nkpasu-iwe nke i ji kpasum iwe, me kwa ka Israel mehie. 23 Ọzọ kwa, Jehova kwuru okwu bayere Jezebel, si, Nkita gēri Jezebel n'ēkpè Jezreel. 24 Onye nke Ehab nke nwuru anwu n'obodo, nkita gēri ya; onye nke nwuru anwu n'ọhia, anu-ufe nke elu-igwe gēri kwa ya. 25 (Otú ọ di, ọ digh onye di ka Ehab, onye rere onwe-ya ime ihe jọrọ njọ n'anya Jehova, onye Jezebel, bú nwunye-ya, rafuru. 26 Ọ we me ihe-árú nke-uku n'ijeso arusi di iche iche, dika ihe Nile si di nke ndi-Amorait mere, ndi Jehova napuru ala-ha n'iru umu Israel.) 27 Ọ rue, m̄be Ehab nuru okwu ndia, na ọ dọwara uwe-ya Nile, tukwasi ákwà-nkpe n'anu-aru-ya, bue ọnu, dina n'ákwà-nkpe, jegharia nwayọ. 28 Okwu Jehova we rue Elaija, bú onye Tisbe, nti, si, 29 I huwo na Ehab ewedawo onwe-ya n'ala n'irum? n'ihī na ọ wedawo onwe-ya n'ala n'irum, M'gagh-eme ka ihe ọjọ ahu bia n'ubochi-ya: ọ bu n'ubochi nwa-ya ka M'gēme ka ihe ọjọ ahu biakwasi ulo-ya.

22 1 Ha we nọdu arọ atọ agha adigh n'etiti Siria na Israel. 2 O rue, n'arọ nke-atọ, na Jehoshafat, bú eze Juda, ridakuru eze Israel. 3 Eze Israel we si ndi-orú-ya, Ûnu mara na ọ bu ayi nwe Remot-gilead, ma ayi onwe-ayi nāba nkiti, ghara inaputa ya n'aka eze Siria? 4 Ọ si Jehoshafat, Ị gēsorom je agha na Remot-gilead? Jehoshafat we si eze Israel, Dika m'di, otú a ka i di; dika ndim di, otú a ka ndi-gi di; dika inyinyam di, otú a ka inyinya-gi di. 5 Jehoshafat we si eze Israel, Biko, buru uzo ju ase okwu Jehova. 6 Eze Israel we chikọta ndi-amuma, ra ka nnú ndikom, ọ si ha, M'gēje imegide Remot-gilead ibu agha, ma-ọbu m'gārapu? Ha we si, Rigo; Onye-nwe-ayi gēnye kwa ya n'aka eze. 7 Jehoshafat we si, Ọ digh onye-amuma Jehova nọ n'ebe a tiyere ndia, ka ayi we jua ase n'aka-ya? 8 Eze Israel we si Jehoshafat, Otú nwoke ọzọ di kwa iju Jehova ase n'aka-ya, bú Maikaia nwa Imla: ma mu onwem kpọrọ ya asi; n'ih i na ọ digh-ebu amuma ezi ihe bayerem, kama ihe ọjọ. Jehoshafat we si, Ka eze ghara ikwu otú a. 9 Eze Israel we kpọ otú onye nēje ozi, si, Me ka Maikaia nwa Imla bia ọsọsọ. 10 Ma eze Israel na Jehoshafat, bú eze Juda, nānọkwasi, nwoke ọ bula n'ọche-eze-ya, yiri uweha, n'ebe-nzọcha-ọka n'oghere ọnu-uzọama Sameria; ndi-amuma nile nēbu kwa amuma n'iru ha. 11 Zedekaia nwa Keneana we mere onwe-ya mpi igwè, si, Otú a ka Jehova siri, Ndia ka i gēji sọ Siria, rue m̀be agēme ka ha gwusia. 12 Ndi-amuma nile nēbu kwa amuma otú a, si, Rigorie Remot-gilead, ka ihe ga-kwa-ra gi nke-ọma: Jehova enyewo kwa ya n'aka eze. 13 Ma onye-ozi ahu nke jere ikpọ Maikaia gwara ya okwu, si, Biko, le, okwu nile nke ndi-amuma, dika otú ọnu, nēkwuru eze ezi ihe: biko, ka okwu-gi di ka okwu otú onye nime ha, gi kwu kwa ezi ihe. 14 Maikaia we si, Jehova nādi ndu, n'ezie ihe Jehova gāsım, nke ahu ka m'gēkwu. 15 Ọ we biakute eze. Eze we si ya, Maikaia, ayi gējeru Remot-gilead ibu agha, ma-ọbu ayi gārapu? Ọ si ya, Rigo, ka ihe ga-kwa-ra gi nke-ọma; Jehova enyewo kwa ya n'aka eze. 16 Eze we si ya, Ûbọ ole

ka mu onwem ganāba gi iyi ka i ghara igwam ihe ọ bula ma-ọbugi ezi-okwu n'aha Jehova? 17 Ọ si, Ahurum Israel nile ka ha ọsaworo n'ugwu, dika igwè aturu nēnwegh onye-ọzú: Jehova we si, Ọ digh onye nwe ndia; ka ha laghachi, nwoke ọ bula n'ulo-ya n'udo. 18 Eze Israel we si Jehoshafat, Asighm i na ọ gagh-ebu amuma ezi ihe bayerem, kama ihe ọjọ? 19 Ọ si, N'ih i nka nuru okwu Jehova: ahurum Jehova ka Ọ nānọkwasi n'ọche-eze-ya, na usu-ndi-agma nke elu-igwe nile ka ha nēguzo n'akuku Ya n'aka-nri-ya na n'aka-ekpe-ya. 20 Jehova we si, Onye gārafu Ehab, ka ọ we rigo, da na Remot-gilead? Otú onye we si otú a; onye ọzọ si-kwa-ra otú a. 21 Mọ ahu we puta, guzo n'iru Jehova, si, Mu onwem gārafu ya. 22 Jehova we si ya, Gini ka i gēji? Ọ si, M'gāpu, buru mọ okwu-ugha n'ọnu ndi-amuma-ya nile. Ọ si, I gārafu ya, i gēnwe kwa ike: pua, me otú a. 23 Ma ubu a, le, Jehova etiyewo mọ okwu-ugha n'ọnu ndi-amuma-gi ndia nile; Jehova ekwuwo kwa ihe ọjọ bayere gi. 24 Zedekaia nwa Keneana we biarue nso, tie Maikaia aka na nti, si, Ole uzọ Mọ Jehova siri n'ebe m'no gabiga igwa gi okwu? 25 Maikaia we si, Le, i ganāhu n'ubochi ahu, m̀be i gābā n'ime-ulo nke di n'ime-ulo izo onwe-gi. 26 Eze Israel we si, Kuru Maikaia, me ka ọ laghachikuru Emon, bú onye-isi obodo, laghachikuru kwa Joash, bú nwa eze; 27 i gāsi kwa, Otú a ka eze siri, Tiyenu onye a n'ulo-nkpọrọ, me ka o rie nri nmebu, nu kwa miri nmebu, rue m̀be m'gābia n'udo. 28 Maikaia we si, Ọ buru na i laghachi ma-ọli n'udo, Jehova ekwugh okwu n'ọnum. Ọ si, Nurunu, ndi nile n'uwa, unu nile.

29 Eze Israel na Jehoshafat, bú eze Juda, we rigorie Remot-gilead. 30 Eze Israel we si Jehoshafat, M'gēnwoghari onwem, ba n'agma; ma gi onwe-gi yikwasi uwe-gi. Eze Israel we nwogharia onwe-ya, ba n'agma. 31 Ma eze Siria nyere orú ndi-isi na iri na abua nke ubọ-ala ọ nwere iwu, si, Unu ebusola onye ntà ma-ọbu onye uku agha, kama ọ bu eze Israel, nání ya. 32 O rue, m̀be ndi-isi ubọ-ala huru Jehoshafat, na ha onwe-ha siri, N'ezie

eze Israel ka ọ bu; ha we wezuga onwe-
ha ibuso ya agha: Jehoshafat we tie
nkpu. 33 O rue, m̀be ndi-isi ubo-ala
huru na ya onwe-ya abugh eze Israel,
ha we si n'iso ya laghachi. 34 Ma otu
nwoke doro uta-ya namagh onye o bu,
we bata eze Israel n'etiti njiko ihe-agma-
ya na uwe-agma-ya: o we si onye-ubo-
ala-ya, Chigharia aka-gi, me ka m'si
n'omuma-ulo-ikwu pua; n'ih na oria
nariam. 35 Agha we la elu n'ubochi
ahu: ewe me ka eze guzogide n'ubo-ala-
ya imegide Siria, o we nwua n'anyasi:
obara ebe abaruru ya aru we hapu ba
n'etiti ubo-ala-ya. 36 Iti-nkpu we
gazue n'omuma-ulo-ikwu m̀be anyanwu
nada, si, Nwoke o bula, ya la n'obodo-
ya, nwoke o bula, ya la n'ala-ya. 37 Eze
we nwua, ewe bubata ya na Sameria; ha
we lie eze na Sameria. 38 Ewe
nachapu ubo-ala-ya n'akuku odomiri
Sameria; nkita we racha obara-ya; (ma
ndinyom nakwa iko sara aru-ha n'ebe
ahu;) dika okwu Jehova si di nke O
kwuru. 39 Ma okwu Ehab nile nke
foduru, na ihe nile o mere, na ulu odu
nke o wuru, na obodo nile nke o wuru,
edegh ihe ahu n'akwukwo ihe emere
n'ubochi nke ndi-eze Israel? 40 Ehab
we so nna-ya-ha dina n'onwu; Ehazaia,
bu nwa-ya, we buru eze n'onodu ya.

41 Jehoshafat nwa Esa malitere ibu
eze Juda n'arọ nke-anọ nke Ehab, bu eze
Israel. 42 Jehoshafat bara oru arọ na
iri na ise m̀be o malitere ibu eze; o we
buru eze oru arọ na ise na Jerusalem.
Aha nne-ya bu Azuba nwa-nwayi Shilhi.

43 O jere ije n'uzo Esa, bu nna-ya; o
sigh nime ya wezuga onwe-ya, neme ihe
ziri ezi n'anya Jehova: nani na
ewezugagh ebe di elu; ndi Israel no
nachu aja nesure kwa ihe-nsure-oku
nesi isi utọ n'ebe di elu nile. 44
Jehoshafat me-kwa-ra ka ya na eze
Israel di n'udo. 45 Ma okwu
Jehoshafat nile nke foduru, na ihe idi-
ike-ya nke o mere, na otu o buru agha,
edegh ihe ahu n'akwukwo ihe emere
n'ubochi nke ndi-eze Juda? 46 Ozọ,
ndi foduru n'etiti ndi edoro nsọ ikwa
iko, bu ndi foduru n'ubochi Esa nna-ya,
o kpochapuru ha n'ala. 47 Ma eze
adigh n'Edom: onye edoro onye-isi bu
eze. 48 Jehoshafat mere ubo Tashish
ijeru Ofia ibute ọla-edo: ma ha ejegh;
n'ih na etiwara ubo ahu n'Ezion-geba.
49 M̀be ahu Ehazaia nwa Ehab siri
Jehoshafat, Ka ndi-orum soro ndi-oru-
gi je n'ubo-gi. Ma Jehoshafat ekwegh.
50 Jehoshafat we so nna-ya-ha dina
n'onwu, eile ya n'ebe eliri nna-ya-ha
n'obodo Devid nna-ya: Jehoram nwa-
ya we buru eze n'onodu ya.

51 Ehazaia nwa Ehab malitere ibu eze
Israel nime Sameria n'arọ nke-iri-na-asa
nke Jehoshafat, bu eze Juda, o we buru
eze Israel arọ abua. 52 O me ihe joro
njoro n'anya Jehova, je kwa ije n'uzo nna-
ya, na n'uzo nne-ya, na n'uzo Jeroboam
nwa Nebat, nke o ji me ka Israel mehie.
53 O fe-kwa-ra Beal ofufe, kpo isi ala
nye ya, we kpasue Jehova, bu Chineke
Israel, iwe, dika ihe nile si di nke nna-ya
mere.

AKWUKWỌ NKE-ABUA NKE

NDI-EZE

1 I Moab we jehie megide Israel m̀be
onwu Ehab gasiri. 2 Ehazaia we
dapu n'ihe-okpukpa window nke ime-
ulo-elu-ya nke di na Sameria, o we ria
oria: o we ziga ndi-ozu, si ha, Jenu, jua
Beal-zebub, bu chi Ekron, ase ma
m'gadiri ndu n'oria nka. 3 Ma mo-ozu
Jehova gwara Elaija, bu onye Tisbe,
okwu, si, Bilie, rigo izute ndi-ozu eze

Sameria, gwa ha okwu, si, O bu n'ih na
o digh Chineke di n'Israel, na unu onwe-
unu neje iju Beal-zebub, bu chi Ekron,
ase? 4 Ma n'ih nka otu a ka Jehova
siri, Ihe-ndina ahu ebe i rigoro, i gagh-
esi na ya rida, kama i ghagh inwu.
Elaija we la. 5 Ndi-ozu ahu we
laghachikuru ya, o si ha, Gini bu nka
na unu laghachiworo? 6 Ha si ya,

Otù nwoke rigotara izute ayi, ọ si ayi, Jenu, laghachikuru eze nke ziri unu, gwa ya okwu, si, Otù a ka Jehova siri, Ọ bu n'ihì na ọ digh Chineke di n'Israel na gi onwe-gi nēziga iiu Beal-zebub, bú chi Ekron, ase? n'ihì ya ihe-ndina ahu ebe i rigoworo, i gagh-esi na ya rida, kama i ghash inwu. 7 Ọ si ha, Ọle aha madu ọ bu, bú nwoke ahu nke rigoro izute unu, we gwa unu okwu ndia? 8 Ha si ya, Ọ bu nwoke nwere aji nke-uku, eke-kwa-ra ya ihe-ọkiké akpukpo n'úkwù-ya. Ọ si, Elaija onye Tisbe ka ọ bu. 9 Ọ we zigara ya onye-isi ọgu ndi-agma abua na iri, ya na ọgu ndi-agma abua na iri ya. Ọ we rigokuru ya: ma, le, ọ nānọdu n'elu ugwu. Ọ we gwa ya okwu, si, Gi onye nke Chineke, Eze asiwo, Ridata. 10 Elaija we za, si onye-isi ọgu ndi-agma abua na iri ahu, Ọ buru na onye nke Chineke ka m'bu, ka ọku si n'elu-igwe ridata, ripia gi na ọgu ndi-agma abua na iri gi. Ọku we si n'elu-igwe ridata, ripia ya na ọgu ndi-agma abua na iri ya. 11 Ọ we ziga-kwara ya onye-isi ọgu ndi-agma abua na iri ọzọ, ya na ọgu ndi-agma abua na iri ya. Ọ za, si ya, Onye nke Chineke, otù a ka eze siworo, Ngwa ngwa, ridata. 12 Elaija we za, si ha, Ọ buru na onye nke Chineke ka m'bu, ka ọku si n'elu-igwe ridata, ripia gi na ọgu ndi-agma abua na iri gi. Ọku nke Chineke we si n'elu-igwe ridata, ripia ya na ọgu ndi-agma abua na iri ya. 13 Ọ we ziga kwa onye-isi ọgu ndi-agma abua na iri nke-atọ, ya na ọgu ndi-agma abua na iri ya. Onye-isi nke-atọ nke ọgu ndi-agma abua na iri we rigo, bia ọue ikperè-ya n'ala n'iru Elaija, riọ ya amara, si ya, Onye nke Chineke, biko, ka ndum, na ndu ọgu ndi-orù-gi abua na iri ndia, di okè ọnu-ahia n'anya-gi. 14 Le, ọku siri n'elu-igwe ridata, ripia ndi-isi abua mbu ahu nke ọgu ndi-agma abua na iri, ha na ọgu ndi-agma abua na iri ha: ma ubu a ka ndum di okè ọnu-ahia n'anya-gi. 15 Mọ-ozì nke Jehova we si Elaija, Soro ya rida: atula egwu ya. Ọ we bilie, soro ya ridakuru eze. 16 Ọ we gwa ya okwu, si, Otù a ka Jehova siri, N'ihì na i zigawo ndi-ozì iju Beal-zebub, bú chi Ekron, ase, ọ bu n'ihì na ọ digh Chineke di n'Israel iju ase okwu-Ya? n'ihì ya ihe-ndina ahu ebe i rigoworo, i

gagh-esi na ya rida, kama i ghash inwu. 17 Ọ we nwua, dika okwu Jehova si di nke Elaija kwuru. Jehoram we malite ibu eze n'ọnọdu ya n'arọ nke-abua nke Jehoram nwa Jehoshafat, bú eze Juda; n'ihì na ọ nwegh nwa-nwoke. 18 Ma ihe Ehazaia nile nke ọduru nke ọ mere, èdegh ihe ahu n'akwukwo ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Israel?

2 1 O rue, mbe Jehova gaje ime ka Elaija rigorue elu-igwe n'okè ifufe, na Elaija siri na Gilgal je, ya na Elaisha. 2 Elaija we si Elaisha, Biko, nọdu n'ebe a; n'ihì na Jehova ezigawom ijeru Bet-el, Elaisha we si, Jehova nādi ndu, nkpuru-obi-gi nādi kwa ndu, m'gagh-arapu gi ma-ọli. Ha we ridarue Bet-el. 3 Umu ndi-amuma ndi nọ na Bet-el we pukute Elaisha, si ya, I mawo na ta ka Jehova nēwepu onye-nwe-gi n'ibu onye-isi-gi? Ọ si, Mu onwem amawo kwa ya; ọanu nkiti. 4 Elaija we si ya, Elaisha, biko, nọdu n'ebe a; n'ihì na Jehova ezigawom ijeru Jeriko. Ọ si, Jehova nādi ndu, nkpuru-obi-gi nādi kwa ndu, m'gagh-arapu gi ma-ọli. Ha we biarue Jeriko. 5 Umu ndi-amuma ndi nọ na Jeriko we biarue Elaisha nso, si ya, I mawo na ta ka Jehova nēwepu onye-nwe-gi n'ibu onye-isi-gi? Ọ si, Mu onwem amawo kwa ya; ọanu nkiti. 6 Elaija we si ya, Biko, nọdu n'ebe a; n'ihì na Jehova ezigawom ijeru Jọdan. Ọ si, Jehova nādi ndu, nkpuru-obi-gi nādi kwa ndu, m'gagh-arapu gi ma-ọli. Ha abua we je. 7 Ọgu ndikom abua na iri n'etiti umu ndi-amuma je-kwara, guzo na ncherita-iru ha n'ebe di anya: ha abua we guzo n'akuku Jọdan. 8 Elaija we chiri uwe -nwuda - ya, piakọta ya, tie miri ahu, ewe kera ya, otù uzọ ga n'otù akuku, otù uzọ ga n'akuku ọzọ, ha abua we gabiga n'ala-akọrọ. 9 O rue, mbe ha gabigasiri, na Elaija siri Elaisha, Riọ ihe m'gēmere gi, tutu ewepum n'ebe i nọ. Elaisha we si, Biko, ka okè abua nke mọ-gi dikwasim. 10 Ọ si, I riọwo ihe siri ike: ma ọ buru na i hum mbe anēwepum n'ebe i nọ, ọ gādiri gi otù a; ma ọ buru na i hughm, ọ gagh-adi otù a. 11 O rue na, mbe ha nọ nēje, nēje ije nēkwu kwa okwu, le, ubọ-ala ọku na inyinya ọku, nke kewara ha abua; Elaija we rigorue elu-igwe n'okè ifufe. 12 Ma Elaisha nēle

ya anya; ya onwe-ya nēti kwa nkpu, si, Nnam, nnam, ubo-ala Israel, na ndi-inyinya-ya! ma o Hugh ya ozo: o we jide uwe nke aka ya, dowa ha ibe abua. 13 O chili kwa uwe-nwuda Elaija, nke danariri ya, o laghachi, guzo n'uso Jordan. 14 O we chiri uwe-nwuda Elaija, nke danariri ya, o we tie miri, si, Olee ebe Jehova no, bu Chineke Elaija? Ya onwe-ya kwa, o we tie miri, ewe kera ya otu uzogaga n'otu akuku, otu uzogaga n'akuku ozo; Elaisha we gabiga. 15 Umu ndi-amuma ndi no na Jeriko na ncherita-iru ya we hu ya, si, Mo Elaija anokwasiwo Elaisha. Ha we bia izute ya, ha we kpogo ya isi ala. 16 Ha we si ya, Biko, le, ogo ndikom abua na iri, bu ndi-dinkpa, no n'etiti ndi-oru-gi n'ebe a; biko, ka ha je, cho onye-nwe-gi: elegh anya Mo nke Jehova eweliwo ya, tuda ya n'otu ugwu, ma-obo n'otu ndagwurugwu. O si, Unu ezigala. 17 Ha we rugide ya rue mbe ihere mere ya, o we si, Ziganu. Ha we ziga ogo ndikom abua na iri; ha we cho ya ubochi ato, ma ha achotagh ya. 18 Ha we laghachikuru ya, ma ya onwe-ya nanogaga na Jeriko; o si ha, Asighm unu, Ejela?

19 Ndikom obodo ahu we si Elaisha, Biko, le, onodu obodo a di nma, dika onye-nwem nahu: ma miri-ya joro no, ala nadigh-ekwe kwa ka ihe ka aka. 20 O si, Wetaranum okwa oho, tiye-kwa-nu nu nime ya. Ha we wetara ya. 21 O pua je n'ebe miri si asuputa, o we tuba nu n'ebe ahu, si, Otua ka Jehova siri, Emewom ka miri a buru ihe inye ezi-ndu; onwu ma-obo ala nadigh-ekwe ka ihe ka aka agagh-adi kwa ozo site n'ebe ahu. 22 Ewe me ka miri ahu buru ihe inye ezi-ndu rue ta, dika okwu Elaisha si di, nke o kwuru.

23 O si n'ebe ahu rigorue Bet-el: ma mbe ya onwe-ya narigo n'uzo, umu-okoro siri n'obodo puta, we kwa ya emo, si ya, Rigo, onye-isi-nkwocha; rigo, onye-isi-nkwocha. 24 O le anya n'azuya, hu ha, kocha ha n'aha Jehova. Nne anu-phia bear abua we si n'oke phia puta, doka ogo umu-okoro abua na abua n'etiti ha. 25 O si n'ebe ahu jerue ugwu Kamel, si kwa n'ebe ahu laghachi na Sameria.

3 1 Ma Jehoram nwa Ehab malitere ibu eze Israel nime Sameria n'arokwe-iri-na-asato nke Jehoshafat, bu eze Juda, o we buru eze arokwe iri na abua. 2 O me ihe joro no n'anya Jehova; nani na o meghe dika nna-ya, na dika nne-ya: o wezuga ogidi Beal nke nna-ya mere. 3 Otua o di, o rapara na nmehie Nile nke Jeroboam nwa Nebat, nke o ji me ka Israel mehie; o wezugagh onwe-ya nime ya.

4 Ma Misha, bu eze Moab, bu onye-nwe igwe anu-ulo; o we tuara eze Israel utu aji nke oru nu umu-aturu uzogaga iri-na-abua na nu iri, na nke oru nu ebulu uzogaga iri-na-abua na nu iri. 5 O rue, mbe Ehab nwuru, na eze Moab jehiere megide eze Israel. 6 Eze, bu Jehoram, we si na Sameria pua n'ubochi ahu, gukoto Israel Nile. 7 O je kwa, zigara Jehoshafat, bu eze Juda, ozi, si, Eze Moab ejehiewo megidem: i gesorom jekuru Moab ibu agha? O si, M'garigo: dika m'di, otua a ka i di; dika ndim di, otua a ka ndi-gi di; dika inyinyam di, otua a ka inyinya-gi di. 8 O si, Olee nke bu uzogaga ayi gesi rigo? O si, Uzogaga ozara Edom. 9 Eze Israel we je, ya na eze Juda, na eze Edom: ha we ga ije ubochi asa buruburu: ma o digh miri diri omuma-ulo-ikwu ahu, ma-obo nke diri anu-ulo nke ha chiri je. 10 Eze Israel we si, Ewo! n'hi na Jehova akpwo eze ato ndia inye ha n'aka Moab. 11 Jehoshafat we si, O digh onye-amuma Jehova no ebe a, ka ayi we jua Jehova ase site n'aka-ya? Otua nime ndi-oru eze Israel we za, si, Elaisha nwa Shefat no ebe a, onye wukwasiri miri n'aka Elaija. 12 Jehoshafat we si, Okwu Jehova di n'ebe o no. Eze Israel na Jehoshafat na eze Edom we ridakuru ya. 13 Elaisha we si eze Israel, Gini ka mu na gi nwekoro? jekuru ndi-amuma nna-gi, jekuru kwa ndi-amuma nne-gi. Eze Israel we si ya, E-e: n'hi na Jehova akpwo eze ato ndia inye ha n'aka Moab. 14 Elaisha we si, Jehova nke usu Nile nke ndi-agma nadi ndu, Onye m'guzoworo n'iru Ya, n'ezie, o buru na ahughm Jehoshafat, bu eze Juda, iru-oma, m'gagh-elegide anya n'ebe i no ma-qli, m'gagh-ahu kwa gi anya ma-qli. 15 Ma ubu a kutaranum okpo-ubo. O rue, mbe okpo-ubo ahu nakpo, na aka

Jehova di n'aru ya. 16 O si, Otù a ka Jehova siri, Me ndagwurugwu a ka o buru olùlù olùlù. 17 N'ihì na otù a ka Jehova siri, Unu agagh-ahu ifufe, unu agagh-ahu kwa okè miri-ozuzo, ma ndagwurugwu ahu gējuputa na miri: unu gānu kwa, unu onwe-unu, na anu-ulo-unu, na anumanu-unu nile. 18 Ma nka di nfe n'anya Jehova: O gēnye kwa Moab n'aka-unu. 19 Unu gētību kwa obodo o bula ewusiri ike, na obodo o bula kachasi nma, unu gēme kwa ka ezi osisi o bula da, unu gēkpochi kwa isi-iyi miri nile, were kwa nkume mebie ezi okè ala-ubi o bula. 20 O rue n'ututu, na, mbe anēsure onyinye-inata-iru-oma, le, miri nēsi n'uzo Edom bia, ala we juputa na miri. 21 Moab nile we nu na ndi-eze ahu arigotawo ibuso ha agha, ha we kpokota onwe-ha, site n'onye o bula nke nēke onwe-ya ihe-okikè agha n'ukwū, we rigorue ndi bu okenye, ha we guzo n'okè-ala-ha. 22 Ha we bilie n'isi-ututu, ma anyanwu mukwasiri miri ahu, Moab we hu miri ahu na ncherita-iru ha ka o nācha obara-obara dika obara: 23 ha we si, Nka bu obara; ekpochapuwo ndi-eze ahu nō, ha etiḅuwo kwa, nwoke o bula ibe-ya: ma uḅu a, Moab, kwatanu ihe-nkwata. 24 Ha biarue omuma-ulo-ikwū Israel, Israel we bilie, tiḅue Moab, ha we si n'iru ha balaga: ha we ba nime ya nētību Moab. 25 Ha we tipia obodo nile ha; ha nātubā kwa, nwoke o bula nkume-ya, n'ezì okè ala-ubi o bula, tujue ya; ha nēkpochi kwa isi-iyi miri nile, me ka ezi osisi nile da: rue mbe o bu nāni na Kia-hareset ka emere ka nkume-ya fodu; ma ndi-oma-ēbè bara ya buruburu, tiḅue ya. 26 Eze Moab we hu na agha ahu di ike kari ya, o we chiri nnū ndikom na oḡu iri-na-ise tiyere onwe-ya, bñ ndi nāmiputa mma-agma, itiwaru eze Edom: ma ha apugh. 27 O we were okpara-ya, nke gābu eze n'onodu ya, sure ya oku n'elu mḅidi, ka o buru ajā-nsure-oku. Okè iwe we di megide Israel: ha we si n'ebe o nō bulie ije, laghachi n'ala-ha.

4 1 Ma otù nwayi n'etiti ndinyom umu ndi-amuma tikuru Elaisha nkpu, si, Orù-gi, bñ dim, anwuwo: ma gi onwe-gi amawo na orù-gi nātu egwu Jehova: ma onye-nbinye-ego abiawo ichiri n'onwe-ya umum abua ka ha buru orù. 2 Elaisha we si ya, Gini ka m'gēmere

gi? gosim; gini ka i nwere n'ulo? O si, O digh ihe o bula orù-gi nwayi nwere n'ulo, o bu nāni ite manu. 3 O si, Je, riqtara onwe-gi ihe n'ezì n'aka ndi-abata-obi-gi nile, bñ ihe ihe nādigh nime ha; ha abula ole-na-ole. 4 I gābā kwa n'ulo, mechibido onwe-gi, mechibido kwa umu-gi ndikom, uzō, baye manu di n'ite ahu n'ihe ahu nile, buzuga nke juru eju. 5 O we si n'ebe o nō la, mechibido onwe-ya, mechibido kwa umu-ya ndikom, uzō; ha onwe-ha nēbutere ya ihe ahu nso, ma ya onwe-ya nābaye abaye. 6 O rue, mbe ihe nile juru, na o siri nwa-ya, Buterem nso ihe ozō. O si ya, O digh ihe ozō di. Manu ahu we kwusi. 7 O we bia, gosi onye nke Chineke. O si, Je, re manu ahu, kwua ugwo-gi, gi onwe-gi na umu-gi ndikom were nke foderu di ndu.

8 Ubōchi we rue, na Elaisha gabigara rue Shunem, ma otù nwayi uku nō n'ebe ahu; o rugide ya ka o rie nri. O rue, mbe o bula o nāgabiga, na o wezugara onwe-ya ba n'ebe ahu iri nri. 9 Nwayi ahu we si di-ya, Biko, le, amawom na onye di nsō nke Chineke ka o bu, bñ onye a nāgabiga n'akuku ayi mbe nile. 10 Biko, ka ayi me ime-ulo-elu ntā nke mḅidi; ka ayi dōba-kwa-ra ya n'ebe ahu ihe-ndina, na table, na oche, na ihe-idōba-oriona: o gēru kwa, mbe o biakutere ayi, na o gēwezuga onwe-ya ba n'ebe ahu. 11 Ubōchi we rue, na o biara n'ebe ahu, wezuga onwe-ya ba n'ime-ulo-elu ahu, dina n'ebe ahu. 12 O si Gihezi, bñ nwa-okorobia-ya, Kpō nwayi Shunem nka. O we kpō ya, o we guzo n'iru ya. 13 Elaisha we si Gihezi, Biko, si ya, Le, i werewo ncheḅu a nile cheḅu onwe-gi bayere ayi; gini ka agēmere gi? o bu igwa eze okwu bayere gi, ma-ōbu igwa onye-isi usu-ndi-agma? O si, N'etiti ndim ka mu onwem nēbi. 14 O si, Gini kwa ka agēmere ya? Gihezi we si, N'ezie o nwegh nwa-nwoke, di-ya aghowo kwa agadi. 15 O si, Kpō ya. O we kpō ya, nwayi ahu we guzo n'onu-uzō. 16 O si, Na mbe nka akara akā, dika mbe a aka-nile, gi onwe-gi ganābaku nwa-nwoke. O si, É-é, onye-nwem, gi onye nke Chineke, agwala orù-gi nwayi okwu-ugha. 17 Nwayi ahu we turu ime, mua nwa-nwoke na mbe ahu akara

àkà, dika m̀be ahu aka-nile, otù Elaisha gwara ya. 18 Nwata ahu we toputa, ubòchi we rue, na ọ pukuru nna-ya jekuru ndi nēbi ọka. 19 Ọ si nna-ya, Isim, isim. Ọ we si nwa-okorobia-ya, Kuru ya bakuru nne-ya. 20 Ọ kuru ya, me ka ọ biakute nne-ya, ọ nọkwasi n'ikperè nne-ya rue etiti-ehihie, we nwua. 21 Ọ rigo, tọbọ ya n'ihe-ndina onye nke Chineke ahu, mechibido ya uzọ, pua. 22 Ọ kpọ di-ya, si, Biko, ziterem otù nime umu-okorobia, na otù nime nne-inyinya-ibu, ka m'we bakuru onye nke Chineke, lata kwa. 23 Ọ si, Gini mere gi onwe-gi nējekuru ya ta? ọ bugh ọnwa ọhu, ọ bugh kwa ubòchi-izu-ike. Ọ si, Udo. 24 Ọ we jikwa inyinya-ibu, si nwa-okorobia-ya, Nēdu, nēje kwa; ebochilaram inyinya-ibu n'ibum ọa ọsọ, ma ọ buru na asighm i. 25 Ọ we je, biakute onye nke Chineke ahu, rue ugwu Kamel. Ọ rue, m̀be onye nke Chineke huru ya site na ncherita-iru ya, na ọ siri Gihezi, bú nwa-okorobia-ya, Le, nwayi Shunem ahu: 26 biko, ọa ọsọ izute ya ubu a, si ya, I nọ n'udo? di-gi, ọ nọ n'udo? nwa-gi, ọ nọ n'udo? Ọ si, Ayi nọ n'udo. 27 Ọ we biakute onye nke Chineke rue ugwu ahu, jide ya n'ukwu-ya abua. Gihezi we biarue nso inupu ya; ma onye nke Chineke siri, Ra ya aka: n'ih na nkpuru-obi-ya di ilu nime ya; ma Jehova ezonariwom ya, Ọ gosighkwam ya. 28 Ọ we si, Ariorom nwa-nwoke n'aka onye-nwem? asighm, Arafulam? 29 Ọ we si Gihezi, Ke ihe-ọkiké n'ukwù-gi, were kwa nkpa-n'akam n'aka-gi, je: m̀be i zute nwoke ọ bula, ekelela ya; m̀be nwoke ọ bula gēkele gi, azala ya: tukwasi nkpa-n'akam n'iru nwa-okoro ahu. 30 Nne nwa-okoro ahu we si, Jehova nādi ndu, nkpuru-obi-gi nādi kwa ndu, m'gagh-arapu gi ma-ọli. Ọ we bilie, jeso ya. 31 Gihezi we gabiga n'iru ha, tukwasi nkpa-n'aka ahu n'iru nwa-okoro ahu; ma ọ digh olu di, ọ digh kwa ọnuña-nti di. Ọ we jeghachi izute ya, gosi ya, si, Nwa-okoro ahu etetagh. 32 Elaisha we bata n'ulo ahu, ma, le, nwa-okoro ahu anwuwo, atọbọkwa-ra ya n'ihe-ndina-ya. 33 Ọ we ba, mechibido ha abua uzọ kpere Jehova. 34 Ọ rigo, dina n'elu nwata ahu, tukwasi ọnu-ya n'ọnu-ya, na anya-ya abua

n'anya-ya abua, na ọbu-aka-ya abua n'ọbu-aka-ya abua, ruru ala n'elu ya; anu-aru nwata ahu we di ọku. 35 Ọ we biaghachi, jegharia iru na azu n'ulo otù ubò; ọ rigo, ruru kwa n'elu ya: nwa-okoro ahu we ze uzere rue ubò asa, nwa-okoro we saghe anya-ya abua. 36 Ọ kpọ Gihezi, si, Kpọ nwayi Shunem nka. Ọ kpọ ya. Nwayi ahu we bakute ya, ọ si, Kuru nwa-gi. 37 Ọ we ba nime, da n'ala n'ukwu-ya, kpọ isi ala, kuru nwa-ya, pua.

38 Ma Elaisha biaghachiri rue Gilgal: ma oké unwu di n'ala ahu; umu ndi-amuma nānọdu kwa ala n'iru ya: ọ we si nwa-okorobia-ya, Tukwasi ite uku n'ọku, siere umu ndi-amuma ofé. 39 Otù onye we pua ba n'ohia ichikọta akwukwọ nri, ọ huta osisi vine ọhia, chikọta afufa-ọhia nime ya nju uwe-ya, bia, biye ha n'ite ofé: n'ih na ha amagh ha. 40 Ha we wuputara ndikom ahu, ka ha rie. Ọ rue, m̀be ha nēri ofé ahu, na ndi ahu tiri nkpu, si, Ọnwu di n'ite, gi onye nke Chincke. Ha apugh kwa iri ya. 41 Ọ we si, Weta-kwa-nu utu ọka. Ọ we tiye ya n'ite ahu, si, Wuputara ndi-ayi, ka ha we rie. Ihe ọjọ adigh kwa n'ite ahu.

42 Ma otù nwoke siri na Beal-shalisha bia, butere onye nke Chineke achicha nke nkpuru mbu, orú obe achicha barley, na ọka nke ubi n'akpaya. Ọ we si, Nye ndi-ayi, ka ha we rie. 43 Onye nējere ya ozi we si, Gini, M'gēche nka n'iru ọgu ndikom ise? Ọ si, Nye ndi-ayi, ka ha we rie; n'ih na otù a ka Jehova siri, Ha gēri, rifọ kwa. 44 Ọ we che ya n'iru ha, ha we rie, rifọ kwa, dika okwu Jehova si di.

5 1 Ma Neaman, bú onye-isi usu-ndi-agma eze Siria, bu nwoke di uku n'iru onye-nwe-ya, buru kwa onye anāhu iru-oma, n'ih na ọ bu n'aka-ya ka Jehova nyere Siria nzọputa: nwoke ahu bu kwa dike nke bu dinkpà, ma ọ bu onye-ekpenta. 2 Ndi Siria apuwo nēje n'usu ndi nāpunara madu ihe, we si n'ala Israel dọta otù nwa-abọghọ ntà n'agma; ọ we nọ n'iru nwunye Neaman. 3 Ọ si nwayi-nwe-ya, Ọ gādim nọ nma, ma asi na onye-nwem nọ n'iru onye-amuma nke nọ na Sameria! m̀be ahu ọ gēme ka o si n'ekpenta-ya di ọcha soro ndi-ya zukota. 4 Otù onye we ba, gosi

onye-nwe-ya, si, Otù a na otù a ka nwa-abòghò ahu nke sitere n'ala Israel kwuru. 5 Eze Siria we si, Je, ba, ka m'ziga-kwa-ra eze Israel akwukwò. Q we je, chiri n'aka-ya talent òla-òcha iri, na nnù òla-edo iri-na-ise, na uwe nbanwe iri. 6 Q were akwukwò ahu biakute eze Israel, si, Ma ubu a, mbe akwukwò a biakutere gi, le, eziwom Neaman, bù orùm, biakute gi, ka i we me ka o si n'ekpenta-ya di òcha soro ndi-ya zukòta. 7 O rue, mbe eze Israel guru akwukwò ahu, na ò dọwara uwe-ya nile, si, Q bu Chineke ka m'bu, ime ka madu nwua na ime ka madu di ndu, na nwoke a nēziterem ozi ime ka nwoke si n'ekpenta-ya di òcha soro ndi-ya zukòta? ma otù ò di, biko, maranu hu kwa na ya onwe-ya nāchò uzò isi megidem. 8 O rue, mbe Elaisha, bù onye nke Chineke, nuru na eze Israel dọwara uwe-ya nile, ò we zigara eze ozi, si, N'ihì gini ka i dọwara uwe-gi nile? biko, ka ò biakutem, ò gāmara kwa na onye-amuma di n'Israel. 9 Neaman we bia, ya na inyinya-ya nile na ubò-ala-ya, o guzo n'ònu-uzò ulo Elaisha nwere. 10 Elaisha we zigara ya onye-ozi, si, Je, sa aru ubò asa nime Jòdan, anu-aru-gi gālaghachikute kwa gi, i gādi kwa òcha. 11 Ma Neaman were iwe, laba, si, Le, m'siri, Q ghagh ipukutem, guzo, kpòkue aha Jehova, bù Chineke-ya, fufe aka-ya n'elu ebe ahu, me ka onye-ekpenta di òcha soro ndi-ya zukòta. 12 Abana na Fapa, bù osimiri Damaskòs, hà adigh nma kari miri Israel nile? m'gagh-asa aru nime ha, di òcha? Q we chigharia, laba n'ònuma. 13 Ndi-orù-ya we biarue nso, gwa ya okwu, si, Nnam, asi na ò bu ihe uku onye-amuma gwara gi me, i gagh-eme ya? i gēsi kwa aña ghara ime ya mbe ò siri gi, Sa aru, di kwa òcha? 14 Q we rida, suye onwe-ya nime Jòdan ubò asa, dika okwu onye nke Chineke si di: anu-aru-ya we laghachi dika anu-aru nwa-okoro ntà, ò we di òcha. 15 Q we laghachikute onye nke Chineke, ya onwe-ya na òmuma-ulo-ikwū-ya nile, bia, guzo n'iru ya, si, Biko, le, amawom na ò digh Chineke di n'uwa nile, ò bu nāni n'Israel: ma ubu a, biko, nara ihe-ngòzi n'aka orù-gi. 16 Q si, Jehova nādi ndu, Onye m'guzoworo n'iru Ya,

m'gagh-anara ihe ò bula ma-òli. Q we rugide ya inara ya; ma ò juru aju. 17 Neaman we si, Q buru na i nagh, biko, ka enye orù-gi ibu ájà nke inyinya mule abua gēbu; n'ihì na orù-gi agagh-emere chi òzò ájà-nsure-òku ma-òbu ájà òzò site n'ubu a, ma ò bu nāni Jehova. 18 Ka Jehova òaghara orù-gi ihe a; mbe onye-nwem nābà n'ulo Rimon ikpò isi ala n'ebe ahu, mbe ya onwe-ya nādabere kwa n'akam, m'we kpò isi ala n'ulo Rimon, mbe m'kpòrò isi ala n'ulo Rimon, biko, ka Jehova òaghara orù-gi n'ihè a. 19 Q si ya, La n'udo. Q we si n'ebe ò nò je n'uzò-ya nwantì.

20 Ma Gihezi, bù nwa-okoròbia Elaisha onye nke Chineke, siri, Le, onye-nwem eòochiwo onwe-ya n'ebe Neaman onye Siria nka nò, n'ighara inara n'aka-ya ihe ò wetara: Jehova nādi ndu, n'ezie m'gābaso ya, nara ihe ufòdu n'aka-ya. 21 Gihezi we chuso Neaman. Neaman we hu otù onye nābaso ya, ò we si n'ubò-ala-ya rida izute ya, si, Udo di kwa? 22 Q si, Udo di. Onye-nwem ezitewom, si, Le, òbunà ubu a umu-okoròbia abua nime umu ndi-amuma esiwo n'ugwu Efraim biakutem; biko, nye ha otù talent òla-òcha, na uwe nbanwe abua. 23 Neaman we si, Kwere, nara talent abua. O rugide ya, ke talent òla-òcha abua n'akpa abua, chiri uwe nbanwe abua, nye umu-okoròbia-ya abua; ha we būru ha ga n'iru ya. 24 Q biarue ugwu ntà ahu, nara ha n'aka-ha, tiye ha n'ulo: o zilaga ndikom ahu, ha we la. 25 Ma ya onwe-ya bara nime, guzo n'akuku onye-nwe-ya. Elaisha we si ya, Òle ebe i si bia, Gihezi? Q si, Orù-gi ejegh ebe ò bula. 26 Q si ya, Òbim ejesogh gi, mbe nwoke ahu siri n'ubò-ala-ya chigharia izute gi? ò bu mbe inara ego, na inara uwe, na ubi-olive na ubi-vine, na igwè ewu na aturu na igwè ehu, na ndi-orù ndikom na ndinyom nēje ozi? 27 Ekpenta Neaman gārapara kwa n'aru gi, na n'aru nkpuru-gi rue mbe ebigh-ebi. Q we si n'iru ya pua, buru onye-ekpenta nēnwu dika snow.

6 1 Umu ndi-amuma we si Elaisha, Biko, le, ebe ayi onwe-ayi nēbi n'iru gi adikara ayi nkpa. 2 Biko, ka ayi jerue Jòdan, si kwa n'ebe ahu were,

nwoke ọ bula otù ntuhie, mere onwe-ayi otù ebe n'ebe ahu, ibiri n'ebe ahu. Ọ si, Jenu. 3 Otù onye we si, Biko, kwere, soro ndi-orù-gi je. Ọ si, Mu onwem gēje. 4 Ọ we so ha je. Ha we biarue Ọdan, ọtue osisi. 5 O rue, mbe otù onye nēbutu ntuhie-ya, na anyu-ike dabàra na miri: ọ we tie nkpu, si, Ewò, onye-nwem! nke ahu bu ihe ariọtara ariọta. 6 Onye nke Chineke we si, Ọle ebe ọ dara? Ọ we me ka ọ hu ebe ahu. Ọ we ọtue otù osisi, tubà ya n'èòe ahu, me ka anyu-ike se n'elu miri. 7 Ọ si, Weliere onwe-gi. Ọ we setia aka-ya, were ya.

8 Ma eze Siria nēbuso Israel agha; ọ we me ka ndi-orù-ya dua ya ọdu, si, N'ebe di otù a otù a ka ọmuma-ulo-ikwūm gādi. 9 Onye nke Chineke we zigara eze Israel ozi, si, Lezie onwe-gi anya, ka i ghara igabiga ebe ahu; n'ih na n'ebe ahu ka Siria nāridata. 10 Eze Israel we ziga ozi n'ebe ahu nke onye nke Chineke siri ya ọ kwa ya aka na nti bayere ya; ewe debe ya ndu n'ebe ahu, ọ bugh otù uḅò, ọ bugh kwa uḅò abua. 11 Ma obi eze Siria anọgh n'otù ebe n'ih ihe a; ọ we kpọ ndi-orù-ya, si ha, Ọnu agagh-egosim onye nime ayi diri eze Israel? 12 Otù onye nime ndi-orù-ya we si, É-è, onye-nwem eze: kama Elaisha, bú onye-amuma nke nọ n'Israel, o nēgosi eze Israel okwu nile nke i nēkwu n'ime-ulo-ndina-gi. 13 Ọ si, Jenu, hu ebe ya onwe-ya nọ, ka m'we ziga kuta ya. Ewe gosi ya, si, Le, ọ nọ na Dotan. 14 Ọ we ziga inyinya na uḅọ-ala na oké usu-ndi-agma n'ebe ahu: ha we bia n'abali, je obodo ahu buruburu. 15 Onye nējere onye nke Chineke ozi we bilie n'isi-ututu, pua, ma, le, usu-ndi-agma nāḅa obodo ahu buruburu, ha na inyinya na uḅọ-ala. Nwa-okorobia-ya we si ya, Ewó, onye-nwem! ayi gēme aña? 16 Ọ si, Atula egwu: n'ih na ndi ayi na ha nọ di ọtutu kari ndi ha na ha nọ. 17 Elaisha we kpe ekpere, si, Jehova, biko, saghe anya-ya abua, ka ọ we hu. Jehova we saghe anya nwa-okorobia ahu; ọ we hu: ma, le, ugwu ahu juputara n'inyinya na uḅọ-ala ọku buruburu Elaisha. 18 Ha we ridakute ya, Elaisha we kpere Jehova, si, Biko, were isi tie mba nka. Ọ we were isi tie ha dika okwu Elaisha si di.

19 Elaisha we si ha, Nka abugh uzọ, nka abugh kwa obodo; sonum je, m'gēme kwa ka unu jekuru nwoke ahu onye unu nāchọ. Ọ we me ka ha je Sameria. 20 O rue, mbe ha bara na Sameria, na Elaisha siri, Jehova, saghe anya ndikom ndia, ka ha we hu. Jehova we saghe anya-ha, ha we hu: ma, le, ha nọ n'etiti Sameria. 21 Eze Israel we si Elaisha, mbe ọ huru ha, Nnam, m'gētibu ha? m'gētibu ha? 22 Ọ si, Etibula ha: i gētibu ndi i wereworo mma-agma-gi, were kwa utagi, ọta n'agma? ọba nri na miri n'iru ha, ka ha we rie, ọnu kwa, lakuru onye-nwe-ha. 23 Ọ we mere ha oké oriri: ha we rie, ọnu kwa, ọ we zilaga ha, ha we lakuru onye-nwe-ha. Ma usu ndi nāpunara madu ihe nke Siria abatagh ọzọ n'ala Israel.

24 O rue, mbe nka gasiri, na Benhedad, bú eze Siria, chikotara ọmuma-ulo-ikwū-ya nile, rigo, nọchigide Sameria n'agma. 25 Oké unwu uku we di na Sameria: ma, le, ha nānọchigide ya n'agma, rue mbe anēre isi inyinya-ibu ọgu ọla-ọcha anọ, na otù uzọ n'uzọ anọ nke otù kab nsí nduru ọla-ọcha ise. 26 O rue, mbe eze Israel nāgabiga n'elu mḅidi, na otù nwayi tikuru ya nkpu, si, Zọputa, onye-nwem eze. 27 Ọ si, Ọ buru na Jehova azọputagh gi, ọle ebe m'gēsi zọputa gi? ọ bu site n'ebenzọcha-ọka, ma-ọbu site n'ebenzọchankpuru-vine? 28 Eze we si ya, Gini nēme gi? Ọ si, Nwayi a sirim, Nye nwa-gi nwoke, ka ayi we rie ya ta, nwam nwoke ka ayi gēri kwa echi. 29 Ayi we sie nwam nwoke, rie ya: m'we si ya n'ubochi soro ya, Nye nwa-gi nwoke, ka ayi we rie ya: ma o zowo nwa-ya nwoke. 30 O rue, mbe eze nuru okwu nile nke nwayi ahu, na ọ ọwara uwe-ya nile; (ma ya onwe-ya nāgabiga n'elu mḅidi;) ndi Israel we le anya, ma, le, ákwá-nkpe dikwasi n'anu-aru-ya n'okpuru uwe-ya. 31 Ọ we si, Ka Chineke mem otù a, ka Ọ me kwa ihe ọzọ otù a, ma ọ buru na isi Elaisha nwa Shefat gēguzo n'aru ya ta. 32 Ma Elaisha nānọdu n'ulo-ya, ndi-okenye nānọdu kwa n'ebe ọ nọ: eze we ziga otù nwoke site n'iru ya: ma tutu onye-ozu ahu abiakute ya, ya onwe-ya siri ndi-okenye, Ọnu ahuwo na nwa ọbu-madu a ezitewo iwezuga isim?

hunu, m̀be onye-ozì ahu nābia, mechienụ uzọ, were ibo-uzọ kwagide ya: òlu ukwu abua nke onye-nwe-ya adigh n'azu ya? 33 M̀be ọ nọ nākpayerere ha uka, le, onye-ozì ahu nāridakuru ya: ọ si, Le, ihe ọjọ a sitere n'aka Jehova; gini mere m'nēle anya 7 Jehova ọzọ? 1 Elaisha we si, 7 Nuru okwu Jehova: otù a ka Jehova siri, Dika m̀be a echi agēre otù m̀be utu ọka flour otù shekel, na m̀be barley abua otù shekel, n'ọnu-uzọ-ama Sameria. 2 Ọchi-agma ahu onye eze nwere, onye ọ nādabere n'aka-ya, we za onye nke Chineke, si, Le, ọ buru na Jehova eme window n'elu-igwe, ihe a, ọ gādi? Ọ si, Le, i ganēwere anya-gi abua hu ya, ma i gagh-eri nime ya.

3 Ma ndikom anọ, bú ndi-ekpenta, nọ n'oghere ọnu-uzọ-ama: ha we sirita onwe - ha, Gini mere ayi onwe - ayi nānọdu n'ebe a rue m̀be ayi nwuru? 4 Ọ buru na ayi asi, Ayi gābā n'obodo, oké unwu di kwa n'obodo, ayi gānwu kwa n'ebe ahu: ọ buru kwa na ayi anọdu n'ebe a, ayi gānwu kwa. Ma ubu a, bianu, ka ayi dabā n'omuma-ulo-ikwū Siria: ọ buru na ha edebe ayi ndu, ayi gādi ndu; ọ buru kwa na ha eme ka ayi nwua, ayi gānwu kwa. 5 Ha we bilie n'ururuchi, ibā n'omuma - ulo - ikwū Siria: ha we biarue nsọtụ omuma-ulo-ikwū Siria, ma, le, ọ digh nwoke nọ n'ebe ahu. 6 N'ihì na Onye-nwe-ayi mere omuma-ulo-ikwū Siria ka ha nu olu ubọ-ala, na olu inyinya, bú olu oké usu-ndi-agma: ha we sirita onwe-ha, Le, eze Israel egowo ndi-eze ndi Het, na ndi-eze Ijpt, imegide ayi, ibiakwasi ayi. 7 Ha we bilie, balaga n'ururuchi, rapu ulo-ikwū nile ha, na inyinya nile ha, na inyinya-ibu nile ha, ọbuná omuma-ulo-ikwū-ha otù ọ di, balaga n'ihì ndu-ha. 8 Ndi-ekpenta ahu we biarue nsọtụ omuma-ulo-ikwū, ba n'otù ulo-ikwū, rie ihe, nu kwa ihe-ọnuunu, si n'ebe ahu chiri ọla-ọcha, na ọla-edo, na uwe, je zo ha; ha we biaghachi, ba n'ulo-ikwū ọzọ, si n'ebe ahu chiri kwa ihe, je zo ha. 9 Ha we sirita onwe-ha, Ọ bugh ihe ziri ezi ka ayi onwe-ayi nēme: ubochi ta, ubochi ozi ọma ka ọ bu, ma ayi onwe-ayi nāba nkiti: ọ buru na ayi echere rue ihè ututu, ajọ omume-ayi gāchọputa ayi: ma ubu a bianu, ka

ayi ba gosi ulo eze. 10 Ha we bia, kpọ onye-ọnu-uzọ-ama obodo òkù, gosi ha, si, Ayi bara n'omuma-ulo-ikwū Siria, ma, le, ọ digh nwoke nọ n'ebe ahu, ọ digh kwa olu madu di, ma inyinya elibere elibe, na inyinya-ibu elibere elibe, na ulo-ikwū otù ha di. 11 Ọ we kpọ ndi-ọnu-uzọ-ama; ha we gosi ya ulo eze nime. 12 Eze we bilie n'abali, si ndi-orù-ya, Biko, ka m'gosi unu ihe Siria meworo ayi. Ha mara na agu nāgu ayi onwe-ayi, ha we si n'omuma-ulo-ikwū-ha pua izo onwe-ha n'ohia, si, M̀be ha siri n'obodo puta, ayi gējide ha na ndu, ba n'obodo-ha. 13 Otù nime ndi-orù-ya we za, si, Biko, ka achiri inyinya ise nime inyinya fọduru, nke fọduru nime ya, (le, ha di ka igwè nile nke Israel nke fọduru nime ya; le, ha di ka igwè nile nke Israel ndi gwusiri agwusi:) ka ayi ziga hu kwa. 14 Ha we chiri ubọ-ala abua, ha na inyinya; eze we ziga ha iso omuma-ulo-ikwū Siria, si, Jenu, hu. 15 Ha we jeso ha rue Jodan: ma, le, uzọ nile juputara n'uwe na ihe, nke ndi Siria tufuru n'ime-ngwa-ngwa-ha. Ndi-ozì we lata, gosi eze. 16 Ndi Israel we pua, luta omuma-ulo-ikwū Siria n'agma. Ewe re otù m̀be utu ọka flour otù shekel, na m̀be barley abua otù shekel, dika okwu Jehova si di. 17 Eze we me ka onye-isi-agma ahu, bú onye ọ nādabere n'aka-ya, lekọta ọnu-uzọ-ama: ndi Israel we zọkwasi ya ukwu n'ọnu-uzọ-ama, ọ nwua dika onye nke Chineke kwuru, onye kwuru m̀be eze ridakuru ya. 18 O rue, dika onye nke Chineke gwara eze okwu, si, Agēre m̀be barley abua otù shekel, na otù m̀be utu ọka flour otù shekel, dika m̀be a echi, n'ọnu-uzọ-ama Sameria; 19 onye-isi-agma we za onye nke Chineke, si, Ma, le, ọ buru na Jehova eme window n'elu-igwe, ọ gādi ka okwu a si di? Ọ si, Le, i ganēwere anya-gi abua hu ya, ma i gagh-eri nime ya: 20 ọ we diri ya otù a; ndi Israel we zọkwasi ya ukwu n'ọnu-uzọ-ama, ọ nwua.

8 1 Ma Elaisha gwara nwayi ahu 8 okwu, bú onye ọ mere ka nwa-ya nwoke di ndu, si, Bilie, je, gi onwe-gi na ulo-gi, nọ dika ọbia n'ebe ọ bula i gānọ dika ọbia: n'ihì na Jehova akpọwo oké unwu ka ọ da: ọzọ kwa, ọ gābiakwasi ala arọ asa. 2 Nwayi ahu we bilie, me

dika okwu onye nke Chineke si di: ọ we je, ya onwe-ya na ulo-ya, nọ dika ọbia n'ala ndi Filistia arọ asa. 3 O rue, n'ogwugwu arọ asa ahu, na nwayi ahu si n'ala ndi Filistia lata: ọ pua itiku eze nkpu bayere ulo-ya na ala-ya. 4 Ma eze nāgwa Gihezi, bú nwa-okorọbia onye nke Chineke, okwu, si, Biko, kọrọm akukọ ihe uku nile nke Elaisha meworo. 5 O rue na, mbe ya onwe-ya nākorọ eze otú ọ mere ka onye nwuru anwu di ndu ọzọ, le, nwayi ahu, onye ọ mere ka nwa-ya nwoke di ndu ọzọ, nētiku eze nkpu bayere ulo-ya, baye-kwa-ra ala-ya. Gihezi we si, Onye-nwem eze, nka bu nwayi ahu, nka bu kwa nwa-ya nwoke, onye Elaisha mere ka ọ di ndu ọzọ. 6 Eze we jua nwayi ahu, ọ we kọrọ ya akukọ ahu. Eze we nye ya otú onye nējere ya ozi, si, Nyeghachi ihe nile ọ nwere, na ihe-omume nile nke ubi site n'ubochi ọ rapuru ala-ya, we ruc ubu a.

7 Elaisha we biaruc Damaskos; ma Ben-hedad, bú eze Siria, nāria ọria; ewe gosi ya, si, Onye nke Chineke abiawo n'ebe a. 8 Eze we si Hazael, Were onyinye-inata-iru-oma n'aka-gi, je izute onye nke Chineke, jua Jehova ase site n'aka-ya, si, M'gādiri ndu n'oria nka? 9 Hazael we je izute ya, were onyinye-inata-iru-oma n'aka-ya, bú ezi ihe nile nke Damaskos, ibu ọgu camel abua gēbu, ọ we bia guzo n'iru ya, si, Nwa-gi, bú Ben-hedad eze Siria, eziwom biakute gi, si, M'gādiri ndu n'oria nka? 10 Elaisha we si ya, Je, si ya, I ghagh idiri ndu; ma Jehova emewo ka m'hu na ọ ghagh inwu. 11 Ọ we legide ya anya, che ya iru, rue mbe ihere mere ya: onye nke Chineke we kwa ákwá. 12 Hazael we si, Gini merc onye-nwem nākwa ákwá? Ọ si, N'ihhi na amawom ihe ọjọ nke i gēme umu Israel: i gēsu ebe nile ha ewusiri ike ọku, i gēwere kwa mma-agma bue umu-okorọbia-ha, i gātupia kwa umu-ha nānu ara, i gābawa ndinyom-ha di ime afọ. 13 Hazael we si, Ma gini bu orú-gi, bú nkita nka, na ọ gēme ihe uku a? Elaisha we si, Jehova emewo ka m'hu na i gābu eze Siria. 14 Ọ we si n'ebe Elaisha nọ la, biakute onye-nwe-ya; ọ si ya, Gini ka Elaisha siri gi? Ọ si, Ọ sirim na i ghagh idiri ndu. 15 O ruc, n'echi-ya, na ọ chiri

ákwá-obuḅo, biaye na miri, basa ya n'iru-ya, ọ we nwua: Hazael we buru eze n'ọnọdu ya.

16 Ma n'arọ nke-ise nke Joram nwa Ehab, bú eze Israel, mbe Jehoshafat bu kwa eze Juda, Jehoram nwa Jehoshafat, bú eze Juda, malitere ibu eze. 17 Orú arọ na iri na abua ka ọ bara mbe ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze arọ asatọ na Jerusalem. 18 Ọ je ije n'uzọ ndi-eze Israel, dika ulo Ehab mere: n'ihhi na ọ bu nwa-nwayi Ehab ka ọ nwere na nwunye: ọ we me ihe jorọ njọ n'anya Jehova. 19 Ma Jehova ekwegh ibibi Juda, n'ihhi Devid, bú orú-Ya, dika Ọ siri ya na Ọ gēnye ya oriọna, nye kwa umu-ya, ubochi nile. 20 N'ubochi-ya ka Edom siri n'okpuru aka Juda jehie, mere onwe-ha eze. 21 Joram we gabiga ruc Zaia, ya na ubọ-ala-ya nile: o ruc na o biliri n'abali, tiḅue Edom ndi nāba ya buruburu, ha na ndi-isi ubọ-ala: ndi ahu we balaga n'ulo-ikwū-ha. 23 Edom we si n'okpuru aka Juda jehie, ruc ta. Mbe ahu ka Libna jehiere n'otú mbe ahu. 23 Ma okwu Joram nile nke fọduru, na ihe nile ọ mere, edegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Juda? 24 Joram we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, elie ya n'ebe eliri nna-ya-hà n'obodo Devid: Ehazaia, bú nwa-ya, we buru eze n'ọnọdu ya.

25 N'arọ nke-iri-na-abua nke Joram nwa Ehab, bú eze Israel, ka Ehazaia nwa Jehoram, bú eze Juda, malitere ibu eze. 26 Orú arọ na abua ka Ehazaia bara mbe ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze otú arọ na Jerusalem. Ma aha nne-ya bu Atalaia nwa Omri, bú eze Israel. 27 Ọ we je ije n'uzọ ulo Ehab, me ihe jorọ njọ n'anya Jehova, dika ulo Ehab mere: n'ihhi na nwa nwa ulo Ehab ka ọ bu. 28 Ọ we soro Joram nwa Ehab ibuso Hazael, bú eze Siria, agha na Remot-gilead: ndi Siria we tiḅue Joram. 29 Eze, bú Joram, we lata ka agwọ ya nime Jezreel na ntiḅu ndi Siria tiḅuru ya na Rema, mbe o nēbuso Hazael, bú eze Siria, agha. Ehazaia nwa Jehoram, bú eze Juda, we rida ihu Joram nwa Ehab nime Jezreel, n'ihhi na ọ nāria ọria.

9 1 Ma Elaisha, bú onye-amuma, kporọ otú onye nime umu ndi-amuma, si ya, Ke ihe-ọkiké n'úkwù-gi, were karama manu a n'aka-gi, je Remot-

gilead. 2 M̀be i biara ebe ahu, gi hu Jihu nwa Jehoshafat nwa Nimshi anya n'ebe ahu, ba nime, me ka o bilie site n'etiti umu-nne-ya, me kwa ka o ba n'ime-ulo di n'ime-ulo. 3 Gi were kwa karama manu ahu, wukwasi ya n'isi-ya, si, Otù a ka Jehova siri, Etewom i manu ibu eze Israel. Meghe kwa uzọ, ̀alaga, eche-kwa-la eche. 4 Nwa-okorobia ahu, ̀bunà nwa-okorobia ahu, bú onye-anuma, we jerue Remot-gilead. 5 O bia, ma, le, ndi-isi usu-ndi-agma nanodu ala; o si, Enwerem okwu igwa gi, onye-isi. Jihu we si, O bu onye nime ayi nile? O si, O bu gi, onye-isi. 6 O bilie, ba n'ulo; o wukwasi manu ahu n'isi-ya, si ya, Otù a ka Jehova, bú Chineke Israel, siri, Etewom i manu ibu eze ndi Jehova, bú Israel. 7 I gētibu kwa ulo Ehab, bú onye-nwe-gi, ka M'we bọ ̀bọ ̀bara ndi-orù, bú ndi-amuma, na ̀bara ndi-orù nile nke Jehova, n'aka Jezebel. 8 Ulo nile nke Ehab gāta kwa n'iyi: M'gēbipu kwa n'aru Ehab nwanwoke o bula, na onye ebochiri ebochi na onye arapuru arapu n'Israel. 9 M'gēme kwa ulo Ehab ka o di ka ulo Jeroboam nwa Nebat, ka o di kwa ka ulo Beasha nwa Ahaija. 10 Nkita gēri kwa Jezebel n'okè-ala-ubi Jezreel, o digh kwa onye nēli ya. O we meghe uzọ ̀alaga. 11 Jehu we pukute ndi-orù onye-nwc-ya: otù onye we si ya, Udo di kwa? gini mere onye a nke nāwi ara biakutere gi? O si ha, Unu onwe-unu amawo nwoke ahu na nkpari-ukaya. 12 Ha si, O bu okwu-ugha; biko, gosi ayi. O si, Otù a na otù a ka o gwaram, si, Otù a ka Jehova siri, Etewom i manu ibu eze Israel. 13 Ha we me ngwa, ehiri, nwoke o bula uweya, do ya n'okpuru ya n'elu ihe-nrigo, fua opi-ike, si, Jihu bu eze. 14 Jihu nwa Jehoshafat nwa Nimshi we kekota madu imegide Joram. (Ma Joram nēche Remot-gilead, ya onwe-ya na Israel nile, n'ihì Hazael, bú eze Siria: 15 ma Jehoram, bú eze, laghachiri ka agwo ya nime Jezreel na ntibu nke ndi Siria tibu ya, m̀be o nēbuso Hazael, bú eze Siria, agha.) Jihu we si, O buru na nka bu uche-unu, ka onye-nbapu ghara isi n'obedo a pua ije igosi ya nime Jezreel. 16 Jihu we nodu n'ubọ-ala, jeruc Jezreel; n'ihì na Joram nēdina

n'ebe ahu. Ma Ehazaia, bú eze Juda, ridatara ihu Joram. 17 Ma onye-nche nēguzo n'elu ulo-elu na Jezreel, o hu igwè ndi Jihu m̀be o nābia, o si, Igwè madu ka m'nāhu. Jehoram we si, Were onye-inyinya, ziga izute ha, ya si kwa, Udo di kwa? 18 Onye-nnokwasi-inyinya we je izute ya, si, Otù a ka eze siri. Udo di kwa? Jihu we si, Gini ka gi na udo nwekoro? chigharia ga n'azum. Onye-nche ahu we gosi, si, Onye-ozia-ayi biakutere ha, ma o latagh. 19 O we zipu onye-nnokwasi-inyinya nke-abua, o biakute ha, si, Otù a ka eze siri, Udo di kwa? Jihu we si, Gini ka gi na udo nwekoro? chigharia ga n'azum. 20 Onye-nche we gosi, si, O biaruru ha aru, ma o latagh: ma odudu-inyinya di ka odudu-inyinya Jihu nwa Nimshi; n'ihì na o nēdu inyinya dika onye nāwi ara. 21 Jehoram we si, Jikwa ubọ-ala. Ha we jikwa ubọ-ala-ya. Jehoram, bú eze Israel, na Ehazaia, bú eze Juda, we pua, nwoke o bula n'ubọ-ala-ya, ha we pua izute Jihu, we huta ya n'okè-ala-ubi Nebot, bú onye Jezreel. 22 O rue, m̀be Jehoram huru Jihu, na o siri, Udo di kwa, Jihu? O si, Gini bu udo ahu, na m̀be ikwa-iko Jezebel, bú nne-gi, na m̀basi-ya nādi otutu? 23 Jehoram we chigharia aka-ya abua, ̀alaga, si Ehazaia, Aghugho di, Ehazaia. 24 Jihu we dotia uta-ya ka aka-ya ra, ̀ata Jehoram n'abata ogwe-aka-ya abua, akù we si n'obi-ya puta, o we ruru ala n'ubọ-ala-ya. 25 Jihu we si Bidka, bú onye-isi-agma-ya, Bulie ya, tuba n'okè ubi Nebot, bú onye Jezreel: n'ihì na cheta na mu na gi nānokwasi n'elu inyinya, ayi abua, nēso Ehab, bú nna-ya, m̀be Jehova boro ya ibu a; 26 N'ezie ahuwom ̀bara Nebot na ̀bara umu-ya ndikom n'abali nyahuru, o bu ihe si n'onu Jehova puta; M'gākwughachi kwa gi n'okè-ala-ubi nka, o bu ihe si n'onu Jehova puta. Ma ubu a bulie ya, tuba ya n'okè-ala-ubi ahu, dika okwu Jehova si di. 27 Ma Ehazaia, bú eze Juda, huru ya, ̀alaga n'uzọ ulo ubi abara ogige. Jihu we chuso ya, si, Tibu-kwa-nu ya n'ubọ-ala-ya. Ha we tibe ya na nrigo Gua, nke di nso Ibleam. O we ̀alaga na Megido, nwua n'ebe ahu. 28 Ndi-orù-ya we me ka ubọ-ala-ya būru ya icrue

Jerusalem, ha we lie ya n'ili-ya, n'ebe eliri nna-ya-hà, n'obodo Devid.

29 Ma n'arọ nke-iri-na-otù nke Joram nwa Ehab ka Ehazaia malitere ibu eze Juda.

30 Jihu we biarue Jezreel, Jezebel we nu ya; ọ we de ihe-ichọ-nma n'anya-ya abua, me ka isi-ya di nma, lepu anya na window. 31 M̀be Jihu bara n'ọnu-uzọ-ama, nwayi ahu siri, Ụdo di kwa, Zimri, ọbu onye-nwe-ya? 32 Jihu we welie iru-ya le anya na window, si, Ọnye diyerem? ọnye? Onozi abua ma-ọbu atọ we leputa anya n'ebe ọ nọ. 33 Ọ si, Tudanu ya. Ha we tuda ya: ufọdu nime ọbara-ya we fesa na m̀bidi, na n'inyinya-ya: ọ we zọkwasi ya ukwu. 34 Ọ bata, rie ihe ńu kwa ihe-ọńuńu, si, Biko, Lenu nwayi a aburu ọnu anya nke-ọma, lie ya: n'ihì na nwa-nwayi eze ka ọ bu. 35 Ha we je ili ya: ma ha achọtagh ihe ọ bula di n'aru-ya ma-ọbugh okpokoro-isi-ya, na ukwu-ya abua, na ọbu-aka-ya abua. 36 Ha we biaghachi, gosi ya. Ọ si, Okwu Jehova ka ọ bu, nke O kwuru n'aka orù-Ya, bú Elaija onye Tisbe, si, N'òkè-ala-ubi Jezreel ka nkita g̀eri anu-arù Jezebel: 37 ozu Jezebel g̀adi kwa ka ńsi-anu n'elu ubi n'òkè-ala-ubi Jezreel; ha ewe ghara isi, Nka bu Jezebel.

10 1 Ma Ehab nwere ọgu umu-ndikom atọ na iri nime Sameria. Jihu we de akwukwọ ziga na Sameria, zigara ndi-isi Jezreel, bú ndi-okenye, ziga-kwa-ra ndi nāzù umu Ehab, si, 2 Ma ụbu a, m̀be akwukwọ a bara n'aka-unu, ebe umu onye-nwe-unu nọ n'etiti unu, ebe ụbọ-ala na inyinya di kwa n'etiti unu, na obodo ewusiri ike, na ihe-agma; 3 leputanu onye ahu nke kachasi nma, nke zi-kwa-ra ezi karisia, nime umu-ndikom onye-nwe-unu, donu ya n'elu oche-eze nna-ya, buere ulo onye-nwe-unu agha. 4 Ha we tua egwu nke-uku ri nne, si, Le, eze abua eguzogh n'iru ya: ayi onwe-ayi g̀esi kwa aña guzo? 5 Onye nke bu onye-isi ulo, na onye nke bu onye-isi obodo, na ndi-okenye, na ndi nāzù umu eze, we zigara Jihu ozi, si, Ndi-orù-gi ka ayi bu, ayi g̀eme kwa ihe nile i si ayi me; ayi agagheme nwoke ọ bula eze: gi me ihe di nma n'anya-gi. 6 Ọ we degara ha akwukwọ nke ụbọ abua, si, Ọ buru na mu ka unu

diri, ọ buru kwa na olum ka unu onwe-unu nēge nti, chirinu isi ndikom ahu, bú umu onye-nwe-unu, biakutem dika m̀be a echi rue Jezreel. Ma umu eze, bú ọgu ndikom atọ na iri, nọ n'aka ndi uku obodo ahu, ndi nāzùlite ha. 7 O rue, m̀be akwukwọ ahu bara ha n'aka, na ha chiri umu eze, ụbe ha, bú ọgu ndikom atọ na iri, tiye isi-ha nime nkata, zigara ya rue Jezreel. 8 Onye-ozì we bia, gosi ya, si, Ha ebubatawo isi umu eze. Ọ si, Tukọbanu ha n'obo abua n'oghere ọnu-uzọ-ama rue ututu. 9 O rue, n'ututu, na ọ puru, guzo, si ndi Israel nile, Ndi ezi omume ka unu bu: le, mu onwem kekọtara madu imegide onye-nwem, ụbe ya: ma ọnye tịburu ndia nile? 10 Maranu ụbu a na ọ digh okwu ọ bula g̀ada n'ala nime okwu Jehova, nke Jehova kwuru bayere ulo Ehab: n'ihì na Jehova emewo ihe O kwuru n'aka orù-Ya, bú Elaija. 11 Jihu we tịbue ndi nile fọduru ulo Ehab nime Jezreel, na ndi uku ya nile, na ndi ọ mara nke-ọma, na ndi-nchu-aja-ya, rue m̀be ọ digh onye fọduru ọ rapuru ya. 12 O bilie, bia, jerue Sameria. M̀be ya onwe-ya ruru ulo-nlibe-anu nke ndi-ọzùzù-aturu n'uzọ, 13 Jihu hutara umu-nne Ehazaia, bú eze Juda, ọ si, Ọle ndi ka unu bu? Ha si, Umu-nne Ehazaia ka ayi bu: ayi nārìda kwa iju ajuju bayere udo umu eze na umu eze-nwayi. 14 Ọ si, Jidenu ha na ndu. Ha we jide ha na ndu, ụbe ha n'olùlù ulo-nlibe-anu, bú ọgu ndikom abua na abua; ọ kwegh kwa ka nwoke ọ bula fọdu nime ha.

15 O si n'ebe ahu je, we huta Jehonadab nwa Rikab, ka ọ nābia izute ya: ọ g̀ozie ya, si ya, Obi-gi, ọ ziri ezi, dika obim di n'ebe obi-gi di? Jehonadab we si, Otù a ka ọ di. Ọ buru na ọ di otù a, nyem aka-gi. Ọ we nye ya aka-ya; ọ we me ka ọ rigo n'ụbọ-ala-ya. 16 Ọ si, Jesom, le ekworo m'nekworo Jehova. Ha we me ka ọ ga ije n'ụbọ-ala-ya. 17 Ọ biarue Sameria, tịbue ndi nile fọduru Ehab nime Sameria, rue m̀be o kpochapuru ya, dika okwu Jehova si di, nke Ọ gwara Elaija. 18 Jihu we chikọta ndi Israel nile, si ha, Ehab fere Beal ọfùfè nke-ntà; jihu g̀efè ya ọfùfè rinne. 19 Ma ụbu a, kpọnu ndi-amuma nile nke Beal, na ndi nile nēfè ya, na ndi-

nchu-aja-ya nile, ka ha biakutem; ka aghara ile anya nwoke o bula ma ahugh ya: n'ihì na enwerem aja uku ichuru Beal; onye o bula elere anya ya ma ahugh ya, o gagh-adi ndu. Ma Jihu mere ya n'aghugho, ka o we me ka ndi nefe Beal la n'iyi. 20 Jihu we si, Donu ubochi nbochi nsọ nye Beal. Ha we kpọsa ya. 21 Jihu we ziga ozi n'Israel nile: ndi nile nefe Beal we bia, o digh kwa nwoke o bula foduru nke nabiagh. Ha we ba n'ulo Beal; ulo Beal we juputa na madu site n'otu onu-uzo rue onu-uzo ozo. 22 O si onye ahu nke bu onye-isi ulo anedebe uwe, Chiputara ndi nile nefe Beal uwe. O we chiputara ha uwe. 23 Jihu we ba, ya na Jehonadab nwa Rikab, n'ulo Beal; o si ndi nefe Beal, Chosienue ike, hu, ka otu nime ndi nefe Jehova ghara idi n'ebe a n'etiti unu, kama ndi nefe Beal, nani ha. 24 Ha we ba ime aja na aja-nsure-oku. Ma Jihu doru nye onwe-ya ugu ndikom anọ n'ezi, si, Nwoke ahu nke kwere ka otu onye wepuga onwe-ya nime ndikom ahu ndi mu onwem neme ka ha ba n'aka-unu, ndu-ya galara ndu-ya. 25 O rue, mbe o surebiri aja-nsure-oku, na Jihu siri ndi-oba-oso, si kwa ndi-isi-agma, Banu, tibe ha; ekwela nwoke o bula pua. Ha we were onu mma-agma tibe ha; ndi-oba-oso na ndi-isi-agma tupuru ha n'ezi, jerue obodo ulo Beal. 26 Ha we buputa ogidi nke ulo Beal, sure ha oku. 27 Ha kwatu-kwa-ra ogidi Beal, kwatu kwa ulo Beal, me ka o buru olulu-okwu, rue ta. 28 Jihu we kpochapu Beal n'Israel. 29 Nani nmehie nile nke Jeroboam nwa Nebat, nke o jiri me ka Israel mehie, Jihu ewezugagh onwe-ya n'iso ha, bu umu-ehi ola-edo ahu nke di na Bet-el, na nke di na Dan. 30 Jehova we si Jihu, N'ihì na i meworo nke-oma n'ime ihe ziri ezi n'anyam, i we me ulo Ehab dika ihe nile si di nke di n'obim, umu-gi ndikom nke umu-umu nke-anọ ganokwasiri gi n'оче-eze Israel. 31 Ma Jihu elezigh anya ijeghari n'iwu Jehova, bu Chineke Israel, n'obi-ya nile: o wezugagh onwe-ya pua na nmehie nile nke Jeroboam, nke o jiri me ka Israel mehie.

32 Na mbe ahu ka Jehova malitere ibipu ufodu n'Israel: Hazael we tibe ha n'oké ala nile nke Israel; 33 site na

Jordan n'owuwa-anyanwu, ala nile nke Gilead, ndi Gad, na ndi Reuben, na ndi Manase, site n'Aroea, nke di n'akuku ndagwurugwu Anon, bu Gilead na Beshan. 34 Ma okwu Jihu nile nke foduru, na ihe nile o mere, na idi-ike-ya nile, edegh ihe ahu n'akwukwo ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Israel? 35 Jihu we so nna-ya-ha dina n'onwu: ha we lie ya na Sameria. Jehoahaz nwa-ya we buru eze n'onodu ya. 36 Ma ubochi Jihu bu eze Israel nime Sameria di oru arọ na asato.

11 1 Mbe Atalaia, bu nne Ehazaia, huru na nwa-ya nwoke anwuwo, o bilie, me ka nkpuru nile ndi nwe ala-eze la n'iyi. 2 Ma Jehosheba, nwanwayi eze, bu Joram, nwa-nne-nwayi Ehazaia, were Joash nwa-nwoke Ehazaia, zupu ya n'etiti umu-ndikom eze ndi aneme ka ha nwua, o were ya na nwayi neme ya ara, tiye ha n'ime-ulo nke ihe-ndina; ha we zopu ya n'iru Atalaia, ewe ghara ime ka o nwua. 3 O we no n'aka-ya n'ulo Jehova neso onwe-ya arọ isi: Atalaia we buru eze ala ahu.

4 Ma n'arọ nke-asa Jehoiada zigara chita ndi-isi usu nile nke ugu ndikom ise, ndi diri ndi-Karait, na ndi diri ndi-oba-oso, o me ka ha bakute ya n'ulo Jehova; ya na ha we ba ndu, o me ka ha nua iyi n'ulo Jehova, o me kwa ka ha hu nwa eze. 5 O we nye ha iwu, si, Nka bu ihe unu geme: otu uzo n'uzo ato nime unu, bu ndi naba nime n'ubochi-izu-ike, ganedebe kwa ihe-ndebe ulo eze; 6 otu uzo n'uzo ato gadi kwa n'onu-uzo-ama Sua; otu uzo n'uzo ato gadi kwa n'onu-uzo-ama n'azu ndi-oba-oso: unu gedebe kwa ihe-ndebe nke ulo a, buru ihe-nbochi. 7 Ma usu abua ahu nime unu, bu ndi nile napu apu n'ubochi-izu-ike, ha gedebe kwa ihe-ndebe ulo Jehova buruburu eze. 8 Unu ganọ kwa eze buruburu, nwoke o bula na ihe-agma-ya n'aka-ya; ma onye nabata nime ariri-unu, ka eme ka o nwua: unu noye-kwa-ra eze mbe o napu n'ezi, na mbe o naba nime. 9 Ndi-isi usu ugu ndikom ise we me dika ihe nile si di nke Jehoiada, bu onye-nchu-aja, nyere n'iwu: ha we chiri, nwoke o bula ndikom-ya, bu ndi naba nime n'ubochi-izu-ike, ha na ndi napu apu n'ubochi-izu-ike, ha we biakute

Jehoiada, bú onye-nchu-aja. 10 Onye-nchu-aja we nye ndi-isi usu ọgu ndikom ise ube na ọta nke eze, bú Devid, nwereri, nke di n'ulo Jehova. 11 Ndi-ọba-ọsọ we guzo, nwoke ọ bula na ihe-agma-ya n'aka-ya, site n'akuku aka-nri ulo rue akuku aka-ekpe ulo ahu, n'akuku ebe-ichu-aja na n'akuku ulo, n'akuku eze buruburu. 12 Ọ we me ka nwa eze puta, o kpube ya okpu-eze, nye ya ihe-àmà; ha we me ya eze, te ya manu, kua aka-ha, si, Ka eze di ndu. 13 Atalaia we nu olu ndi-ọba-ọsọ na nke ndi Juda, ọ we biakute ndi ahu n'ulo Jehova: 14 ọ hu, ma, le, eze nēguzo n'akuku ogidi, dika ikpé si di, ndi-isi na opi-ha di kwa n'akuku eze; ndi nile nke ala ahu nuri-kwa-ra ọnu, fúa opi. Atalaia we dọwa uwe-ya nile, kpọ, si, Nkekọta imegide eze, nkekọta inegide eze. 15 Jehoiada, bú onye-nchu-aja, we nye ndi-isi usu nile nke ọgu ndikom ise iwu, bú ndi-nlekọta usu-ndi-agma, si ha, Menu ka ọ pua ba n'etiti ariri; ma onye nābioso ya n'azu, wrenu mma-agma me ka ọ nwua: n'ini na onye-nchu-aja siri, Ka aghara ime ka ọ nwua n'ulo Jehova. 16 Ha we doru ya onwe-ha n'akuku abua; ọ we si uzọ nbata inyinya ba n'ulo eze: ewe me ka ọ nwua n'ebe ahu.

17 Jehoiada we me ọbuba-ndu nke di n'etiti Jehova na eze na ndi Juda, na ha gābu ndi Jehova nwere; na n'etiti eze na ndi Juda. 18 Ndi nile nke ala ahu we ba n'ulo Beal, kwatue ya; ebe-ichu-aja-ya nile na onyinyo-ya nile, ha tupiara ha nke-ọma, ha bu-kwa-ra Matan, bú onye-nchu-aja Beal, n'iru ebe-ichu-aja ahu. Onye-nchu-aja we do ndi-nlekọta ilekọta ulo Jehova. 19 Ọ we chiri ndi-isi usu ọgu ndikom ise, na ndi-Karait, na ndi-ọba-ọsọ, na ndi nile nke ala ahu; ha we me ka eze si n'ulo Jehova rida, ha we si uzọ ọnu-uzọ-ama ndi-ọba-ọsọ ba n'ulo eze. Ọ we nọkwasi n'ọche ndi-eze. 20 Ndi nile nke ala ahu we nuria ọnu, obodo ahu di-kwa-ra jū: ha we were mma-agma me ka Atalaia nwua n'ulo eze.

21 Jehoash ọara arọ asa mbe ọ
12 malitere ibu eze. 1 N'arọ nke-asa nke Jihu ka Jehoash inalitere ibu eze; ọ we buru eze ọgu arọ abua na Jerusalem: aha nne-ya bu Zibia nke

Bia-sheba. 2 Jehoash we me ihe ziri ezi n'anya Jehova ubochi-ya nile nke Jehoiada, bú onye-nchu-aja, ziri ya ihe. 3 Nani na ewezugagh ebe di elu: ndi Juda nọ nāchu aja, nēsure kwa ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'ebe di elu nile.

4 Jehoash we si ndi-nchu-aja, Ego nile nke ihe nsọ nile nke anēwebata n'ulo Jehova, bú ego onye nāgabiga n'ebe ndi agukọtara agukọta nọ, nwoke ọ bula ego madu nile nke ọrürü-ọnu-ya, na ego nile nke ọ batara n'obi nwoke ọ bula iwebata n'ulo Jehova, 5 ka ndi-nchu-aja were ya n'onwe-ha, nwoke ọ bula site n'aka onye ọ mara: ha onwe-ha gēme ka ebe etipuru etipụ nke ulo ahu di ike, ebe ọ bula agāchọta ebe etipuru etipụ. 6 O rue, n'arọ nke-orü-na-atọ nke eze, bú Jehoash, na ndi-nchu-aja emegh ka ebe etipuru etipụ nke ulo ahu di ike. 7 Eze, bú Jehoash, we kpọ Jehoiada, bú onye-nchu-aja, kpọ kwa ndi-nchu-aja ọzọ, si ha, Gini merc unu emegh ka ebe etipuru etipụ nke ulo ahu di ike? ma ubu a unu anarala ego n'aka ndi unu mara, kaina nyenu ya ime ka ebe etipuru etipụ nke ulo ahu di ike. 8 Ndi-nchu-aja we kwere ka ha ghara inara ego n'aka ndi Juda, ka ha ghara kwa ime ka ebe etipuru etipụ nke ulo ahu di ike. 9 Jehoiada, bú onye-nchu-aja, we were otù ibe, rapue oghere n'okwu-ya, dọba ya n'akuku ebe-ichu-aja, n'aka-nri nke ebe madu nābà n'ulo Jehova: ndi-nchu-aja ndi nēche nbata-uzọ we tiye n'ebe ahu ego nile anēwebata n'ulo Jehova. 10 O rue, mbe ha huru na ego ahu riri nne n'ibe ahu, na ode-akwukwọ eze na onye-isi-nchu-aja rigoro, ke ego ahu n'ihe, gu kwa ya, bú nke achọtara n'ulo Jehova. 11 Ha we nye ego ahu nke atürü atü n'aka ndi nēje ozi ahu, bú ndi nēlekọta ulo Jehova: ha we weputa ya nye ndi-ọkà n'osisi, nye kwa ndi nēwu ulo, bú ndi nālu ọlu n'ulo Jehova, 12 nye kwa ndi nēdo nkume, nye kwa ndi nāwa nkume, na iji zuta osisi na nkume awara awa ime ka ebe etipuru etipụ nke ulo Jehova di ike, na ikwu ugwo ihe nile nāputara ulo ahu ime ka ọ di ike. 13 Otù ọ di, emegh iko ọla-ọcha, na ihe-ikpakepu-ọku, na ọkwanwusa, na opi, ihe ọla-edo ọ bula, ma-ọbu ihe ọla-ọcha, nye ulo Jehova, site n'ego nke anēwebata n'ulo Jehova:

14 n'ihí na ọ bu ndi nēje ozi ahu ka ha nyere ya, were kwa ya me ka ulo Jehova di ike. 15 Ha na ndikom ahu, ndi ha nēnye ego n'aka-ha inye ndi nēje ozi ahu, agugh ego ahu: n'ihí na ọ bu n'ikwesi-ntukwasi-obi ka ndi ahu nēme ihe. 16 Adigh-ewebata ego àjà-ikpe-omuma na ego àjà-nmehie n'ulo Jehova: ọ bu ndi-nchu-aja nwe ya.

17 Mbe ahu Hazael, bú eze Siria, rigoro, buso Gat agha, were ya: Hazael we che iru-ya irigo imegide Jerusalem. 18 Jehoash, bú eze Juda, we chiri ihe nsọ nile nke Jehoshafat, na Jehoram, na Ehazaia, nna-ya-hà, bú ndi-eze Juda, doró nsọ, na ihe nsọ ya nile, na ọla-edo nile anāchota n'akú nile nke ulo Jehova, na nke ulo eze, zigara Hazael, bú eze Siria: ọ we si na Jerusalem rigo. 19 Ma okwu Joash nile nke fọduru, na ihe nile ọ mere, èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Juda? 20 Ndi-orù-ya we bilie, kekota nkekota-madu imegide ya, tìbue Joash n'ulo Milo, n'uzọ nke nāridaru Sila. 21 N'ihí na Jozaka nwa Shimeat, na Jehozabad nwa Shomea, bú ndi-orù-ya, tìburu ya, ọ we nwua; ha we lie ya n'ebe eliri nna-ya-hà n'obodo Devid: Amazaia nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.

13 1 N'arọ nke-orù-na-atọ nke Joash nwa Ehazaia, bú eze Juda, ka Jehoahaz nwa Jihu malitere ibu eze Israel nime Sameria arọ iri na asa. 2 Ọ me ihe jorọ njọ n'anya Jehova, jeso nmehie nile nke Jeroboam nwa Nebat, nke o jiri me ka Israel mehie; o sigh nime ya wezuga onwe-ya. 3 Iwe Jehova we di ọku megide Israel, Ọ nye ha n'aka Hazael, bú eze Siria, na n'aka Ben-hedad nwa Hazael, ubochi nile. 4 Jehoahaz we chọ ime ka iru Jehova dajua, Jehova we ge nti ya: n'ihí na Ọ huru nmebu Israel, n'ihí na eze Siria meburu ha. 5 (Jehova we nye Israel onye-nzọputa, ha we pua n'okpuru aka Siria: umu Israel we biri n'ulo-ikwū-ha, dika na mbe gara aga. 6 Otú ọ di, ha esigh na nrachie nile nke ulo Jeroboam wezuga onwe-ha, bú nke o jiri me Israel ka ha mehie, ma Jehoahaz nējeghari nime ya: ọzọ kwa, Ashera guzoro na Sameria.) 7 N'ihí na ọ kwegh ka ndi Israel ọ bula fọduru Jehoahaz, ọ bu nání ọgu ndi-inyinya abua na iri, na ubọ-ala iri, na

orú nnú ndikom na nnú ise ndi ji ukwu eje; n'ihí na eze Siria mere ka ha la n'iyi, me kwa ha ka ha di ka áiá izokwasi ukwu. 8 Ma okwu Jehoahaz nile nke fọduru, na ihe nile ọ mere, na idi-ike-ya, èdegh ihe ahu n'akwukwọ nke ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Israel? 9 Jehoahaz we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, ha we lie ya na Sameria: Joash nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.

10 N'arọ nke-orù-na-iri-na-asa nke Joash, bú eze Juda, ka Jehoash nwa Jehoahaz malitere ibu eze Israel nime Sameria atọ iri na isi. 11 Ọ me ihe jorọ njọ n'anya Jehova; o sigh na nmehie nile nke Jeroboam nwa Nebat, bú nke o jiri me ka Israel mehie, wezuga onwe-ya: kama ọ jeghariri nime ya. 12 Ma okwu Joash nile nke fọduru, na ihe nile ọ mere, na idi-ike-ya nke o jiri buso Amazaia, bú eze Juda, agha, èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Israel? 13 Joash we so nna-ya-hà dina n'ọnwu; Jeroboam we nọkwasi n'ọche-eze-ya: ewe lie Joash nime Sameria n'ebe eliri ndi-eze Israel.

14 Ma Elaisha nāria ọria nke ọria-ya ahu nke ọ nwuru nime ya: Joash, bú eze Israel, we ridakuru ya, kwa ákwá n'iru ya, si, Nnam, nnam, ubọ-ala Israel, na ndi-inyinya-ya! 15 Elaisha we si ya, Chiri uta na ákú: ọ we chiri uta na ákú n'aka-ya. 16 Ọ si eze Israel, Tukwasi aka-gi n'uta: ọ we tukwasi aka-ya. Elaisha we tukwasi aka-ya abua n'aka abua nke eze. 17 Ọ si, Meghe window n'akuku Iru-anyanwu: ọ we meghe. Elaisha we si, Ba: ọ we ba. Ọ si, Ákú nzọputa Jehova nwere, bú ákú nzọputa imegide Siria: i gētìbu kwa Siria n'Efek, rue mbe i gēme ka ha gwusia. 18 Ọ si, Chiri ákú: ọ we chiri ha. Ọ si eze Israel, Tida n'ala: ọ we tie ubọ atọ, guzo. 19 Onye nke Chineke ahu we wesa ya iwe, si, Asi na i tiri ubọ ise ma-ọbu ubọ isi; mbe ahu i gēti Siria rue mbe i gēme ka ọ gwusia: ma ubu a i gēti Siria nání ubọ atọ.

20 Elaisha we nwua, ha we lie ya. Ma usu ndi nāpunara madu ihe nke ndi Moab batara n'ala mbe arọ ọhu biara. 21 O rue, mbe ha nēli otú nwoke, le, ha huru usu ndi nāpunara madu ihe; ha we tubà nwoke ahu n'ili Elaisha: nwoke ahu

we da, metu ọkpukpu Elaisha aru, we di ndu, bilie guzo n'ukwu-ya abua.

22 Ma Hazael, bụ eze Siria, meburu Israel ubochi nile nke Jehoahaz. 23 Jehova we mere ha amara, nwe obere n'aru ha, che ha iru, n'ih i obuhandu-Ya nke Ya na Abraham na Aisak na Jakob mere, Ọ kwegh kwa ibibi ha, O sigh kwa n'iru Ya chupu ha rue ubu a. 24 Hazael, bụ eze Siria, we nwua; Benhedad nwa-ya we buru eze n'onodu ya. 25 Jehoash nwa Jehoahaz we naghachi n'aka Benhedad nwa Hazael obodo nile nke ọ nara n'aka Jehoahaz nna-ya n'agha. Ubo atọ ka Joash tibururu ya, we weghachi obodo nile nke Israel.

14 1 N'arọ nke-abua nke Joash nwa Joahaz, bụ eze Israel, ka Amazaia nwa Joash, bụ eze Juda, malitere ibu eze. 2 Ọ bara oru arọ na ise mbe ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze oru arọ na iteghete na Jerusalem: aha nne-ya bu Jehoadin nke Jerusalem. 3 Ọ me ihe ziri ezi n'anya Jehova, nani ọ megh dika Devid nna-ya; dika ihe nile si di nke Joash nna-ya mere, otu a ka ọ mere. 4 Nani na ewezugagh ebe di elu: ndi Juda no nachu aja, nesure kwa ihe-nsure-oku nesi isi utọ n'ebe nile di elu. 5 O rue, mbe ala-eze di ike n'aka-ya, na o tibururu ndi-oru-ya ndi tibururu eze, bu nna-ya: 6 ma ọ megh ka umu nke ndi-otubu-madu ahu nwua: dika nke edeworo n'akwukwo iwu Moses si di, nke Jehova nyere n'iwu, si, Agagh-eme ka ndi bu nna nwua n'onodu umu-ha, agagh-eme kwa ka umu nwua n'onodu ndi bu nna-ha; kama onye ọ bula ganwu nime nmehie nke aka ya. 7 Ya onwe-ya tibururu Edom nime Ndagwurugwu Nnu, oru nnu ndikom na nnu ise, were kwa Sela n'agha, kpọ aha-ya Jokteel, rue ta.

8 Mbe ahu Amazaia zigara ndi-oz i jekuru Jehoash nwa Jehoahaz nwa Jihu, bụ eze Israel, si, Bia, ka ayi lerita onwe-ayi anya n'iru. 9 Jehoash, bụ eze Israel, we zigara Amazaia, bụ eze Juda, ozi, si, Uke nke di na Lebanon zigara osisi cedar nke di na Lebanon ozi, si, Nye nwam nwoke nwa-gi nwayi na nwunye: anu-ohia nke di na Lebanon we gabiga, zopia uke ahu. 10 I tibuwo Edom n'ezie. obi-gi we bulie gi elu: ka asopuru gi na nka, nodu kwa n'ulo-gi;

ma n'ih i gini ka i nakpali onwe-gi n'ih e ọjọ, ka i we da, gi onwe-gi, na Juda soro gi? 11 Ma Amazaia anugh. Jehoash, bụ eze Israel, we rigo; ya onwe-ya na Amazaia, bụ eze Juda, we lerita onwe-ha anya n'iru na Bet-shemesh, nke Juda nwere. 12 Ewe tibue Juda n'iru Israel; ha we balaga, nwoke ọ bula n'ulo-ikwu-ya. 13 Jehoash, bụ eze Israel, we jide Amazaia, bụ eze Juda, nwa Jehoash nwa Ehazaia, nime Bet-shemesh, we biarue Jerusalem, tipue mbidi Jerusalem site n'onu-uzo-ama Efraim rue onu-uzo-ama nke nkuku, nnu cubit. 14 Ọ chiri ọla-edo na ọla-ocha nile, na ihe nile ahutara n'ulo Jehova, na n'aku nile nke ulo eze, na ndi edoro na mbe, ọ we laghachi na Sameria. 15 Ma ihe Jehoash nile nke foduru, nke ọ mere, na idi-ike-ya, na otu o busoro Amazaia, bụ eze Juda, agha, edegh ihe ahu n'akwukwo ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Israel? 16 Jehoash we so nna-ya-ha dina n'onwu, elie ya nime Sameria n'ebe eliri ndi-eze Israel; Jeroboam nwa-ya we buru eze n'onodu ya.

17 Amazaia nwa Joash, bụ eze Juda, we di ndu mbe onwu Jehoash nwa Jehoahaz, bụ eze Israel, gasiri, arọ iri na ise. 18 Ma ihe nile nke Amazaia mere nke foduru, edegh ihe ahu n'akwukwo ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Juda? 19 Ha we kekota nkekota-madu megide ya nime Jerusalem; ọ we balaga na Lekish: ha we ziga ichuso ya rue Lekish, me ka ọ nwua n'ebe ahu. 20 Ha we bute ya n'elu inyinya: ewe lie ya nime Jerusalem n'ebe eliri nna-ya-ha n'obodo Devid. 21 Ndi nile nke Juda we were Azaraia, ma onye ahu bara arọ iri na isi, ha we me ya eze n'onodu nna-ya Amazaia. 22 Ya onwe-ya wuru Ilat, nyeghachi ya Juda, mbe eze sorosiri nna-ya-ha dina n'onwu.

23 N'aro nke-iri-na-ise nke Amazaia nwa Joash, bụ eze Juda, ka Jeroboam nwa Joash, bụ eze Israel, malitere ibu eze na Sameria ọgu arọ abua na otu. 24 Ọ me ihe joro njọ n'anya Jehova: o sigh na nmehie nile nke Jeroboam nwa Nebat wezuga onwe-ya, bu nke o jiri me ka Israel mehie. 25 Onye ahu weghachiri okè-ala Israel site na nbata Hemat rue okè osimiri Araba, dika okwu Jehova, bu Chineke Israel, si di, nke O

kwuru site n'aka Jona nwa Amitai, bú onye-amuma, nke sitere na Gat-hefa. 26 N'ihí na Jehova huru nweda-n'ala nke Israel, na ọ di ilu nke-uku: ọ digh kwa onye ebochiri ebochi ma-ọbu onye arapuru arapu ọduru, ọ digh kwa onye-iyé-aka ọ bula Israel nwere. 27 Ma Jehova ekwugh na O gēhichapu aha Israel n'okpuru elu-igwe: Ọ we si n'aka Jeroboam nwa Joash zọputa ha. 28 Ma okwu Jeroboam nile nke ọduru, na ihe nile ọ mere, na idi-ike-ya, otú o buru agha, otú ọ weghachi-kwa-ra Damaskos, na Hemat, nke Juda nwere, nye Israel, èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Israel? 29 Jeroboam we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, bú ndi-eze Israel; Zekaraia nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.

15 1 N'arọ nke-orú-na-asa nke Jeroboam, bú eze Israel, ka Azaraia nwa Amazaia, bú eze Juda, malitere ibu eze. 2 Arọ iri na isi ka ọ bara mbe ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze ọgu arọ abua na iri na abua nime Jerusalem: aha nne-ya bu Jekolaia nke Jerusalem. 3 Ọ me ihe ziri ezi n'anya Jehova, dika ihe nile si di nke Amazaia nna-ya mere. 4 Nani na ewezugagh ebe di elu: ndi Juda nọ nāchu aja nēsure kwa ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'ebe di elu nile. 5 Jehova we tie eze ahu ihe, ọ we buru onye-ekpenta rue ubochi ọnwu-ya, we biri n'ulo ewupuru iche. Ma Jotam nwa eze bu onye-isi ulo-ya, nekpe ndi ala ahu ikpe. 6 Ma okwu Azaraia nile nke ọduru, na ihe nile ọ mere, èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Juda? 7 Azaraia we so nna-ya-ha dina n'ọnwu; ha we lie ya n'ebe eliri nna-ya-hà n'obodo Devid: Jotam nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.

8 N'arọ nke-orú-na-iri-na-asatọ nke Azaraia, bú eze Juda, ka Zekaraia nwa Jeroboam malitere ibu eze Israel nime Sameria ọnwá isi. 9 Ọ me ihe jọrọ njọ n'anya Jehova dika nna-ya-hà mere: o sigh na nmehie nile nke Jeroboam nwa Nebat wczuga onwe-ya, bú nke o jiri me ka Israel mehie. 10 Shalum nwa Jebesh we kekọta madu imegide ya, tịbue ya n'iru ndi Israel, me ka ọ nwua, we buru eze n'ọnọdu ya. 11 Ma ihe Zekaraia mere nke ọduru, le, edewo ha n'akwukwọ ihe emere n'ubochi nke ndi-

eze Israel. 12 Nka bu okwu Jehova, nke Ọ gwara Jihu, si, Umu-gi ndikom nke umu-umu nke-anọ gānọkwasiri gi n'ọche-eze Israel. Ọ we di otú a.

13 Shalum nwa Jebesh malitere ibu eze n'arọ nke-orú-na-iri-na-iteghete nke Uzaia, bú eze Juda; ọ we buru eze ogologo otú ọnwá nime Sameria. 14 Menahem nwa Gadi we si na Tiaza rigo, biarue Sameria, tịbue Shalum nwa Jebesh nime Sameria, me ka ọ nwua, we buru eze n'ọnọdu ya. 15 Ma ihe nile Shalum mere nke ọduru, na nkekọta-ya nke ọ kekọtara madu imegide eze, le, edewo ha n'akwukwọ ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Israel. 16 Mbe ahu Menahem tịburu Tifsa na ndi nile nọ nime ya, na okè-ala-ya nile, site na Tiaza: n'ihí na ha emeghegh ya uzọ, n'ihí ya ka o tịburu ya; ndinyom-ya nile ndi di ime, ọ ọwara ha afọ.

17 N'arọ nke-orú-na-iri-na-iteghete nke Azaraia, bú eze Juda, ka Menahem nwa Gadi malitere ibu eze Israel arọ iri nime Sameria. 18 Ọ me ihe jọrọ njọ n'anya Jehova: o sigh na nmehie nile nke Jeroboam nwa Nebat wezuga onwe-ya ubochi-ya nile, bú nmehie o jiri me ka Israel mehie. 19 Pul, bú eze Asiria, we bia imegide ala ahu; Menahem we nye Pul nnù talent ọla-ọcha abua na ọgu iri, ka aka-ya we diyere ya ime ka ala-eze di ike n'aka-ya. 20 Menahem we naputa ego ahu n'aka Israel, bú n'aka ndi-dike n'akù, inye eze Asiria, ọgu shekel ọla-ọcha abua na iri diri otú nwoke. Eze Asiria we laghachi, o guzogh kwa n'ebe ahu n'ala ahu. 21 Ma okwu Menahem nile nke ọduru, na ihe nile ọ mere, èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Israel? 22 Menahem we so nna-ya-hà dina n'ọnwu; Pekahaia nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.

23 N'arọ nke-ọgu-abua-na-iri nke Azaraia, bú eze Juda, ka Pekahaia nwa Menahem malitere ibu eze Israel nime Sameria arọ abua. 24 Ọ me ihe jọrọ njọ n'anya Jehova; o sigh na nmehie nile nke Jeroboam nwa Nebat wezuga onwe-ya, bú nke o jiri me ka Israel mehie. 25 Peka nwa Remalaia, bú onye-isi-agma-ya, we kekọta madu imegide ya, tịbue ya nime Sameria, n'ulo-elu nke ulu eze, ya na Agob na Arie; ọgu ndikom

abua na iri nke umu ndi Gilead nọye-kwa-ra ya: ọ we me ka ọ nwua, we buru eze n'ọnọdu ya. 26 Ma okwu Pekahaia nile nke fọduru, na ihe nile ọ mere, le, edewo ha n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi nke ndi-eze Israel.

27 N'arọ nke-ọgu-abua-na-iri-na-abua nke Azaraia, bú eze Juda, ka Peka nwa Remalaia malitere ibu eze Israel nime Sameria orú arọ. 28 Ọ me ihe jọrọ njọ n'anya Jehova: o sigh na nmehie nile nke Jeroboam nwa Nebat wezuga onwe-ya, bú nke o jiri me ka Israel mehie. 29 N'ubọchi Peka, bú eze Israel, ka Tiglat-pileasa, bú eze Asiria, biara, were Ijon, na Ebel-bet-meaka, na Janoa, na Kedesh, na Hezoa, na Gilead, na Galili, bú ala nile nke Naftali; ọ we me ka ha je biri n'Asiria. 30 Hoshea nwa Ila we kekọta nkekọta-madu megide Peka nwa Remalaia, tịbue ya, me ka ọ nwua, we buru eze n'ọnọdu ya, n'arọ nke-orú nke Jotam nwa Uzaia. 31 Ma okwu Peka nile nke fọduru, na ihe nile ọ mere, le, edewo ha n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi nke ndi-eze Israel.

32 N'arọ nke-abua nke Peka nwa Remalaia, bú eze Israel, ka Jotam nwa Uzaia, bú eze Juda, malitere ibu eze. 33 Orú arọ na ise ka ọ ọbara m̀be ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze arọ iri na isi nime Jerusalem: aha nne-ya bu Jerusha nwa-nwayi Zedok. 34 Ọ me ihe ziri ezi n'anya Jehova: dika ihe nile si di nke Uzaia nna-ya mere, otú a ka ọ mere. 35 Nani na ewezugagh ebe di elu: ndi Juda nọ nāchu aja nēsure kwa ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'ebe di elu nile. Onye ahu wuru ọnu-uzọ-ama ulo Jehova nke di n'elu. 36 Ma okwu Jotam nile nke fọduru, na ihe nile ọ mere, edegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi nke ndi-eze Juda? 37 Na m̀be ahu ka Jehova malitere izite Rezin, bú eze Siria, na Peka nwa Remalaia, imegide Juda. 38 Jotam we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, elie ya n'ebe eliri nna-ya-hà, n'obodo Devid nna-ya: Ehaz nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.

16 1 N'arọ nke-iri-na-asa nke Peka nwa Remalaia ka Ehaz nwa Jotam, bú eze Juda, malitere ibu eze. 2 Orú arọ ka Ehaz ọbara m̀be ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze arọ iri na isi nime

Jerusalem: ma ọ megh ihe ziri ezi n'anya Jehova, bú Chineke-ya, dika Devid nna-ya. 3 Ma ọ jere ije n'uzọ ndi-eze Israel. Ọzọ kwa, ọ mere ka nwa-ya nwoke gabiga nime ọku, dika ihe-árú nile nke mba ọzọ si di, bú ndi Jehova napuru ala-ha n'iru umu Israel. 4 Ọ chua aja, sure kwa ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'ebe nile di elu, na n'elu ugwu ntà nile, na n'okpuru osisi ndu ọ bula. 5 M̀be ahu Rezin, bú eze Siria, na Peka nwa Remalaia, bú eze Israel, rigoruru Jerusalem ibu agha: ha we nọchigide Ehaz n'agha, ma ha apugh ibu agha. 6 Na m̀be ahu ka Rezin, bú eze Siria, weghachiri Ilat nye Siria, clupu ndi-Ju n'Ilot: ndi Siria we ba n'Ilat, biri n'ebe ahu, rue ta. 7 Ehaz we zigara Tiglat-pileasa, bú eze Asiria, ndi-ozí, si, Orú-gi na nwa-gi ka m'bu: rigota, zopotam n'aka eze Siria na n'aka eze Israel, ndi nēbili imegidem. 8 Ehaz we chiri ọla-ọcha na ọla-edo anāchọta n'ulo Jehova, na n'akú nile nke ulo eze, zigara eze Asiria ka ọ buru ihe-iri-ngo. 9 Eze Asiria we ge nti ya: eze Asiria we rigorue Damaskos, were ya, me ka ndi-ya je biri na Kia, ọ me-kwa-ra ka Rezin nwua. 10 Eze, bú Ehaz, we je izute Tiglat-pileasa, bú eze Asiria, na Damaskos, we hu ebe-ichu-aja nke di na Damaskos: eze, bú Ehaz, we zigara Uraija, bú onye-nchu-aja, oyiyi ebe-ichu-aja ahu, na ihe-atú-ya, dika ọlu nile aluru ya si di. 11 Uraija, bú onye-nchu-aja, we wue ebe-ichu-aja ahu: dika ihe nile si di nke eze, bú Ehaz, siri na Damaskos zite, otú a ka Uraija, bú onye-nchu-aja, mere, rue m̀be eze, bú Ehaz, siri na Damaskos bia. 12 Eze we si na Damaskos bia, eze we hu ebe-ichu-aja ahu: eze we biarue ebe-ichu-aja ahu nso, sure aja-nsure-ọku n'elu ya. 13 Ọ we sure aja-nsure-ọku-ya ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, sure kwa onyinye-inata-iru-ọma-ya, wusi kwa aja-ihe-ọnuńu-ya, wusa kwa ọbara aja-udo-ya nile, n'elu ebe-ichu-aja ahu. 14 Ma ebe-ichu-aja ọla ahu, nke di n'iru Jehova, o si n'iru ulo ahu, si n'etiti ebe-ichu-aja-ya na ulo Jehova, bute ya nso, tiye ya n'akuku Ugwu ebe-ichu-aja-ya. 15 Eze, bú Ehaz, we nye Uraija, bú onye-nchu-aja, iwu, si, N'elu ebe-ichu-aja uku ahu ka i gēsure aja-nsure-ọku ututu ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, na

onyinye-inata-iru-oma nke anyasi, na aja-nsure-oku nke eze, na onyinye-inata-iru-oma-ya, ha na aja-nsure-oku nke ndi nile nke ala nka, na onyinye-inata-iru-oma-ha, na aja-ihe-onuonu nile ha; obara nile nke aja-nsure-oku, na obara nile nke aja, n'elu ya ka i gawusa kwa ya: ma ebe-ichu-aja oia ahu gadirim iji ju ase. 16 Uraija, bu onyenchu-aja, we me ya, dika ihe nile si di nke eze, bu Ehaz, nyere ya n'iwu. 17 Eze, bu Ehaz, we bipu ihe-njikọ nile nke ihe-ndokwasi nile, si n'elu ha wezuga ite osisa-miri: o si-kwa-ra n'elu ehi oia nke di n'okpuru ya weda oké osimiri ahu, tiye ya n'elu pavement nkume. 18 Ma uzọ ekpuru ekpu nke ubochi-izu-ike nke ha wuru n'ulo ahu, na nbata eze nke di n'èzi, o banwere ha rue ulo Jehova, n'ih i eze Asiria. 19 Ma ihe Ehaz nile nke foduru nke o mere, edegh ihe ahu n'akwukwo ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Juda? 20 Ehaz we so nna-ya-ha dina n'onwu, elie ya n'ebe eliri nna-ya-ha n'obodo Devid: Hezekaia nwa-ya we buru eze n'onodu ya.

17 1 N'arọ nke-iri-na-abua nke Ehaz, bu eze Juda, ka Hoshea nwa Ila malitere ibu eze Israel nime Sameria arọ iteghete. 2 O me ihe joro njo n'anya Jehova, nani na o megh dika ndi-eze Israel ndi buru ya uzọ. 3 Ya ka Shalmanesa, bu eze Asiria, rigoro imegide; Hoshea we gho oru-ya, butere ya onyinye-inata-iru-oma. 4 Eze Asiria we hu nkekota-madu imegide ya n'aru Hoshea; n'ih i na o zigara So, bu eze Ijpt, ndi-oz i, ma o bugogh onyinye-inata-iru-oma inye eze Asiria, dika o neme kwa-arọ: eze Asiria we mechibido ya, ke ya abu n'ulo-nkporo. 5 Eze Asiria we rigo n'ala ahu nile, rigorue Sameria, nochigide ya n'agha arọ atọ. 6 N'arọ nke-itteghete nke Hoshea ka eze Asiria were Sameria, me ka Israel je biri n'Asiria, me ka ha biri nime Hala, na nime Haboa, n'osimiri Gozan, na n'obodo ndi Midia. 7 O rue, n'ih i na umu Israel mehiere megide Jehova, bu Chineke-ha, Onye neme ka ha si n'ala Ijpt, si n'okpuru aka Fero, bu eze Ijpt, rigoputa, n'ih i na ha tu-kwa-ra egwu chi di iche iche ozọ, 8 we jeghari n'ukpuru nile nke mba ozọ, bu ndi

Jehova napuru ala-ha n'iru umu Israel, na n'ukpuru ndi-eze Israel, nke ha mere. 9 Umu Israel we were nzuzo me ihe nke nezigh ezi megide Jehova, bu Chineke-ha, ha we wuere onwe-ha ebe di elu n'obodo-ha nile, site n'ulo-elu ndi nēche nche rue obodo ewusiri ike. 10 Ha guzo-kwa-ra ogidi na Asherim nye onwe-ha n'elu ugwu o bula di elu, na n'okpuru osisi ndu o bula: 11 ha we sure ihe-nsure-oku nesi isi utọ n'ebe ahu n'ebe nile di elu, dika mba ozọ mere, bu ndi Jehova mere ka ha je biri n'ala ozọ n'iru ha; ha me-kwa-ra ihe ojo di iche iche ikpasu Jehova iwe: 12 ha we fe arusi di iche iche ofufe, nke Jehova siri ha, Unu emela ihe a. 13 Jehova we bara Israel ama, ba-kwa-ra Juda, site n'aka onye-amuma o bula, na onye-ohu-uzọ o bula, si, Sinu n'uzọ ojo nile unu laghachi, debe ihe nile M'nyere n'iwu, na ukpuru nile, dika iwu ahu nile si di nke M'nyere nna-unu-ha n'iwu, nke M'zite-kwa-ra unu n'aka ndi-orum, bu ndi-amuma. 14 Ma ha anugh, kama ha kwesiri olu-ha ike, dika olu ndi bu nna-ha, ndi nekwegh na Jehova, bu Chineke-ha. 15 Ha we ju ukpuru-Ya nile, na obuha-ndu-Ya nke Ya na ndi bu nna-ha bara, na ihe-ama-Ya nile nke O bara ha; ha we jeso ihe-efu, we gho ihe-efu, soro mba ozọ ndi no ha buruburu, ndi Jehova nyere ha iwu bayere ha, ka ha ghara ime dika ha. 16 Ha we rapu ihe nile Jehova, bu Chineke-ha, nyere n'iwu, ha we mere onwe-ha arusi awuru awu, bu umu-ehi abua, me kwa Ashera, kpo isi ala nye usu nile nke ihe elu-igwe, fe Beal ofufe. 17 Ha me-kwa-ra ka umu-ha ndikom na umu-ha ndinyom gabiga nime oku, ha naju kwa ase, naba afa, re onwe-ha ime ihe joro njo n'anya Jehova, ikpasu Ya iwe. 18 Jehova we wesa Israel iwe nke-uku, si n'iru Ya wezuga ha: o digh ndi foduru, nagugh ebo Juda, nani ya. 19 Juda edebegh kwa ihe nile Jehova, bu Chineke-ha, nyere n'iwu, kama ha jeghari n'ukpuru nile nke Israel nke ha mere. 20 Jehova we ju nkuru nile nke Israel, weda ha n'ala, nye ha n'aka ndi napunara madu ihe, rue mbe O siri n'iru Ya chupu ha. 21 N'ih i na O dowapuru Israel n'ulo Devid; ha we me Jeroboam nwa Nebat eze: Jeroboam we chuputa

Israel n'iso Jehova, o we me ka ha mehie nmehie uku. 22 Umu Israel we jegharia nime nmehie nile nke Jeroboam, nke o mere; ha esigh nime ha wezuga onwe-ha; 23 rue mbe Jehova siri n'iru Ya wezuga Israel, dika O kwuru site n'aka ndi-oru-Ya nile, bu ndi-amuma. Ewe me ka Israel si n'elu ala-ha je biri n'Asiria, rue ta.

24 Eze Asiria we me ka madu si na Babilon, si kwa na Kuta, si kwa n'Ava, si kwa na Hemat na Sefavaim, bia, o me ka ha biri n'obodo nile nke Sameria n'onodu umu Israel: ha we nweta Sameria, biri n'obodo-ya nile. 25 O rue, na nmalite obibi-ha n'ebe ahu, na ha atugh egwu Jehova: Jehova we zie odum n'etiti ha, ha we nebu ufodu nime ha. 26 Ha we gwa eze Asiria okwu, si, Mba ndi i mere ka ha je biri n'ala ozọ, bu ndi i mere ka ha biri n'obodo Sameria, ha amagh ikpe Chineke nke ala ahu: O we zie odum n'etiti ha, ma, le, ha neme ka ha nwua, n'ih na ha amagh ikpe Chineke nke ala ahu. 27 Eze Asiria we nye iwu, si, Me ka otu onye nime ndin-chu-aja je n'ebe ahu, bu ndi unu mere ka ha si n'ebe ahu je biri n'ala ozọ; ka ha je kwa biri n'ebe ahu, ka o zi kwa ha ikpe Chineke ala ahu. 28 Otu onye nime ndin-chu-aja ahu ndi ha mere ka ha si na Sameria je biri n'ala ozọ we bia biri na Bet-el, we nezi ha otu ha gatu egwu Jehova. 29 Ha we neme, mba o bula chi nke aka ya, ha we dọba ha n'ulo nke ebe di elu nke ndi Sameria mere, mba o bula n'obodo-ha ebe ha onwe-ha nebi. 30 Ndikom Babilon we me Sukotbenot, ndikom Kut me-kwa-ra Neagal, ndikom Hemat me-kwa-ra Ashima, 31 ndikom Ava me-kwa-ra Nibaz na Tatak, ma ndi Sefavaim nesurere Adramelek na Anamelek umu-ha n'oku, bu chi abua nke Sefavaim. 32 Ha we natu egwu Jehova, mere onwe-ha ndin-chu-aja nke ebe nile di elu sitere n'onu-ogugu-ha nile, ha we nemere ha ihe n'ulo nke ebe nile di elu. 33 Jehova ka ha natu egwu, ma chi di iche iche nke aka ha ka ha nefe, dika ikpe mba nile si di, bu ndi emere ka ha si n'ebe ahu je biri n'ala ozọ. 34 Rue ta ndi ahu neme dika ikpe mbu nile si di: ha adigh-atu egwu Jehova, ha adigh-eme kwa dika ukpuru nile ha si di, ma-ebu

dika ikpe-ha si di, ma-ebu dika iwu si di, ma-ebu dika ihe enyere n'iwu si di, nke Jehova nyere umu Jakob n'iwu, bu onye O guru aha-ya Israel; 35 Jehova we soro ha ba ndu, nye ha iwu, si, Unu atula egwu chi di iche iche ozọ, unu akpo-kwa-la isi ala nye ha, unu efe-kwala ha ofufe, unu achu-kwa-la ha aja: 36 kama Jehova, Onye were ike uku na ogwe-aka esetiri eseti me ka unu si n'ala Ijipt rigoputa, Ya ka unu gatu egwu, Ya ka unu gapo kwa isi ala nye, Ya ka unu gachu-kwa-ra aja: 37 ukpuru nile na ikpe nile na iwu na ihe enyere n'iwu, nke O dere n'akwukwo nye unu, ndia ka unu gelezi kwa anya ime ubochi nile; ma unu atula egwu chi di iche iche ozọ: 38 ma obu-ndu Mu na unu bara, unu echezola ya; unu atu-kwa-la egwu chi di iche iche ozọ: 39 kama Jehova, bu Chineke-unu, ka unu gatu egwu; Ya onwe-ya ganaputa kwa unu n'aka ndi-iro-unu nile. 40 Ma ha anugh, kama dika ikpe mbu ha si di ka ha onwe-ha neme. 41 Mba ndia we natu egwu Jehova, ma o bu arusi nile ha apiri api ka ha nefe; umu-ha kwa, na umu umu-ha, dika ndi bu nna-ha mere, otu a ka ha onwe-ha neme rue ta.

18 I O rue, n'arọ nke-atọ nke Hoshea nwa Ila, bu eze Israel, na Hezeakaia nwa Ehaz, bu eze Juda, malitere ibu eze. 2 Oru arọ na ise ka o bara mbe o malitere ibu eze; o we buru eze oru arọ na iteghete nime Jerusalem: aha nne-ya bu Abi nwanwayi Zekaraia. 3 O me ihe ziri ezi n'anya Jehova, dika ihe nile si di nke Devid nna-ya mere. 4 Ya onwe-ya wezugara ebe nile di elu, titue ogidi nile, butue Ashera: o tipia-kwa-ra agwo ola nke Moses mere; n'ih na rue mbe ahu umu Israel nesurere ya ihe-nsure-oku nesi isi utọ; o we kpo ya Nehushtan. 5 O bu na Jehova, bu Chineke Israel, ka o rukwasiri obi; mbe o nwusiri o digh kwa onye ozọ di ka ya n'etiti eze nile nke Juda, ma-ebu n'etiti ndi buru ya uzọ. 6 O we rapara Jehova n'aru, o sigh n'iso Ya wezuga onwe-ya, o we debe ihe nile O nyere n'iwu, bu nke Jehova nyere Moses n'iwu. 7 Jehova noye-kwa-ra ya; n'ebe o bula o napu o nwere uche: o we nupu isi n'okpuru eze Asiria, ofegh kwa ya ofufe. 8 Ya onwe-

ya tìbùru ndi Filistia rue Geza na ókè-ala-ya nile, site n'ulo-elu ndi nēche nche rue obodo ewusiri ike.

9 O rue, n'arọ nke-anọ nke eze, bú Hezekaiia, nke ahu bu arọ nke-asa nke Hoshea nwa Iia, bú eze Israel, na Shalmanesa, bú eze Asiria, rigoro imegide Sameria, nọchigide ya n'agha. 10 Ha we were ya n'ogwugwu arọ atọ: ọ bu n'arọ nke-isi nke Hezekaiia, nke ahu bu arọ nke-iteghiete nke Hoshea, bú eze Israel, ka ewere Sameria. 11 Eze Asiria we me ka Israel je biri n'Asiria, ọ we me ka ha nọdu nime Hala na nime Haboa, n'osimiri Gozan, na n'obodo ndi Midia: 12 n'ihì na ha egegh nti olu Jehova, bú Chineke-ha, we gabiga ọbụba-ndu-Ya, bú ihe nile nke Moses, bú orù Jehova, nyere n'iwu, ha anugh kwa ya. ha emegh kwa ya.

13 Ma n'arọ nke-iri-na-anọ nke eze, bú Hezekaiia, Senakerib, bú eze Asiria, rigoro imegide obodo nile ewusiri ike nke Juda, were ha. 14 Hezekaiia, bú eze Juda, we zigara eze Asiria ozi rue Lekish, si, Emehiewom; si n'ebe m'nọ laghachi: ihe i gēbom m'gēburu ya. Eze Asiria we tukwasi Hezekaiia, bú eze Juda, ọgu talent ọla-ọcha iri-na-ise na orù talent ọla-edo na iri. 15 Hezekaiia we nye ya ọla-ọcha nile nke anāchọta n'ulo Jehova, na n'akù nile nke eze. 16 Na m̀be ahu ka Hezekaiia bipuru ibo-ọnu-uzọ nile nke ulu uku Jehova, na ogidi nile nke Hezekaiia, bú eze Juda, jiri ọla-edo machita, ọ were ha nye eze Asiria. 17 Eze Asiria we si na Lekish zie Tatan na Rab-saris na Rabshake jekuru eze, bú Hezekaiia, ha na oké usu-ndi-agha, rue Jerusalem. Ha we rigo biarue Jerusalem. Ha we rigo, bia, guzo n'akuku uzọ-miri nke ọdọ-miri di n'elu, nke di n'uzọ atuliri atuli nke ọhia ọsu-ákwà. 18 Ha we kpọ eze okù, Elaiakim nwa Hilkaia, nke bu onye-isi ulu, na Shebna, bú ode-akwukwọ, na Joa nwa Esaf, bú onye-ncheta, we pukuru ha. 19 Rabshake we si ha, Biko, sinu Hezekaiia, Otú a ka eze uku ahu siri, bú eze Asiria, Gini bu ntukwasi-obi a nke i ji tukwasi obi? 20 I nāsi, (ma ọ bu nānì okwu ebughere-ọnu) Ndum-ọdu na idi-ike di iji bu agha. Ubu a ọnye ka i tukwasiworo obi, na i r:upuwo isi n'okpurum? 21 Ubu a,

le, i tukwasiworo onwe-gi obi n'aru nkpa-n'aka ami a piara apia, bú n'aru Ijipt, nke nwoke nādabere na ya, ọ we ba n'ọbu-aka-ya, dua ya: otú a ka Fero, bú eze Ijipt, di n'ebe ndi nile nātukwasi ya obi nọ. 22 Ma ọ buru na unu asim, Ọ bu Jehova, bú Chineke-ayi, ka ayi tukwasiworo obi: ọ bugh Onye ahu bu onye Hezekaiia wezugara ebe nile Ya di elu na ebe-ichu-aja-ya nile, si Juda, si kwa Jerusalem, N'iru ebe-ichu-aja nka ka unu gākpọ isi ala nime Jerusalem? 23 Ma ubu a, biko, were onwe-gi mere onye-nwem, bú eze Asiria, ihe-ibe, ka m'nye kwa gi nnù inyinya ise, ọ buru na i puru inyere onwe-gi ndi gānọkwasi ha. 24 I gēsi kwa ana chighari iru otú onye-ọchi-agha nke ndi-orù onye-nwem ndi kachasi ntà, tukwasiri onwe-gi obi n'aru Ijipt inwe uḡọ-ala na ndi-inyinya? 25 Ubu a ọ bu n'ejigh Jehova ka m'rigoro imegide ebe a ibibi ya? Jehovah sirim, Rigo imegide ala nka, bibie ya. 26 Elaiakim nwa Hilkaia, na Shebna, na Joa, we si Rabshake, Biko, gwa ndi orù-gi okwu n'asusu Siria; n'ihì na ayi onwe-ayi nānu ya: akpaye-kwa-la ayi uka n'asusu ndi - Ju, na nti ndi nọ n'elu m̀bidi. 27 Rabshake we si ha, Ọ bu n'ihì onye-nwe-gi na ijekuru gi ka onye-nwem ziterem ikwu okwu ndia? ọ bugh n'ihì ndikom ahu ndi nānọdu n'elu m̀bidi, ka ha we soro unu rie nsí-ha, nu kwa nwa-miri-ha? 28 Rabshake we guzo, were oké olu kpọ n'asusu ndi-Ju, kwue, si, Nurunu okwu eze uku ahu, bú eze Asiria. 29 Otú a ka eze siri, Unu ekwela ka Hezekaiia rafue unu; n'ihì na ọ pugh inaputa unu n'aka-ya: 30 unu ekwe-kwa-la ka Hezekaiia me ka unu tukwasi Jehova obi, si, Jehova aghagh inaputa ayi, agagh-enye kwa obodo a n'aka eze Asiria. 31 Unu egela Hezekaiia nti: n'ihì na otú a ka eze Asiria siri, Merenum ihe-ngọzi, pukutekwam; ri-kwa-nu, nwoke ọ bula nkpuru vine-ya, na nwoke ọ bula nkpuru osisi fig ya, nu-kwa-nu, nwoke ọ bula miri olulù-miri-ya; 32 rue m̀be m'biara chiri unu je n'ala dika ala-unu, bú ala ọka na manya-vine ọhu, ala achicha na ubi-vine, ala manu olive na manu-anu, ka unu we di ndu, ghara inwu: unu ege-kwa-la Hezekaiia nti, m̀be ọ nārafu unu,

si, Jehova gānaputa ayi. 33 Chi nile nke mba nile ozo, ha anaputawo, onye o bula ala-ya, n'aka eze Asiria ma-qli? 34 Olee ebe chi nile nke Hemat na Apad di? Olee ebe chi nile nke Sefavaim na Hina na Iva di? ha anaputawo Sameria n'akam? 35 Olee ndi n'etiti chi nile nke ala dum ka ha bu, bu ndi naputara ala-ha n'akam, na Jehova gānaputa Jerusalem n'akam? 36 Ma ndi-Ju bara nkiti, ha azagh kwa ya okwu: n'ihhi na ihe eze nyere n'iwu bu nka, si, Unu azala ya. 37 Elaiakim nwa Hilkaia, nke bu onye-isi ulo, na Shebna, bu ode-akwukwo, na Joa nwa Esaf, bu onye-ncheta, we biakute Hezeakaia, ha na uwe-ha dowara adowa, ha we gosi ya okwu nile nke Rabshake.

19 1 O rue, mpe eze, bu Hezeakaia, nuru ya, na o dowara uwe-ya nile, were akwa-nkpe kpuchie onwe-ya, ba n'ulo Jehova. 2 O we zie Elaiakim, nke bu onye-isi ulo, na Shebna, bu ode-akwukwo, na ndi-okenye ndi-nchu-aja, ndi wereworo akwa-nkpe kpuchie onwe-ha, o we zie ha jekuru Aisaia, bu onye-amuma, nwa Emoz. 3 Ha we si ya, Otú a ka Hezeakaia siri, Ubochi ahuhu na iba-nba na nleli-anya ka ubochi ta bu: n'ihhi na umu abiaruwo ebe-nmuputa, ma ike adigh imu ha. 4 Elegh anya Jehova, bu Chineke-gi, ganu okwu nile nke Rabshake, onye eze Asiria, bu onye-nwe-ya, ziteworo ita Chineke di ndu uta, elegh anya O gābara okwu nile nke Jehova, bu Chineke-gi, nuworo nba: gi buli kwa ekpere-gi n'ihhi ndi foduru ndi ahutaworo. 5 Ndi-oru eze, bu Hezeakaia, we biakute Aisaia. 6 Aisaia we si ha, Otú a ka unu gāsi onye-nwe-unu, Otú a ka Jehova siri, Atula egwu n'ihhi okwu nile nke i nuworo, nke ndi nejere eze Asiria ozi jiri kwulum. 7 Le, M'netiye otu mo nime ya, o ganu kwa akuko, laghachi n'ala-ya; M'geme kwa ka o da site na mma-agma n'ala-ya.

8 Rabshake we laghachi, huta eze Asiria ka o nebuso Libna agha: n'ihhi na o nuru na o siwo na Lekish bulie ije. 9 O we nu ihe bayere Tiahaka, bu eze Etiopia, si, Le, o putawo ibuso gi agha: o we zie ndi-ozie jekuru Hezeakaia ozo, si, 10 Otú a ka unu gāgwa Hezeakaia, bu eze Juda, okwu, si, Ekwela ka Chineke-gi, Onye gi onwe-gi natukwasi obi, rafue gi,

si, Agagh-enye Jerusalem n'aka eze Asiria. 11 Le, gi onwe-gi anuwo ihe ndi-eze Asiria meworo ala nile, n'iwuzuga ha ka ebibie ha: agānaputa kwa gi onwe-gi? 12 Chi nile nke mba nile ozo, ha anaputawo ha, bu ndi nnam-ha bibiwo, Gozan, na Haran, na Rezuf, na umu Eden, ndi no na Telasa? 13 Olee ebe eze Hemat di, na eze Apad, na eze obodo Sefavaim na Hina na Iva? 14 Hezeakaia we nata akwukwo n'aka ndi-ozie ahu, gua ha: Hezeakaia we rigorue ulo Jehova, basa ya n'iru Jehova. 15 Hezeakaia we kpe ekpere n'iru Jehova, si, Jehova, bu Chineke Israel, Onye nebi n'etiti cherubim, Gi onwe-gi bu Chineke, nani Gi, nke ala-eze nile nke uwa; Gi onwe-gi mere elu-igwe na uwa. 16 Jehova, to nti-Gi n'ala, nu; Jehova, saghe anya-Gi abua, hu: nu kwa okwu nile nke Senakerib, nke o jiri zite ya ita Chineke di ndu uta. 17 N'ezio-oku, Jehova, ndi-eze Asiria emewo ka mba nile na ala nile ha toboro n'efu, 18 ha etiyewo kwa chi nile ha n'oku, n'ihhi na o bugh chi ka ha bu, kama ha bu olu aka madu, bu osisi na nkume; ha we me ka ha la n'iyi. 19 Ma ubu a, Jehova, bu Chineke-ayi, biko, zoputa ayi n'aka-ya, ka ala-eze nile nke uwa we mara na Gi onwe-gi bu Jehova, bu Chineke, nani Gi.

20 Aisaia nwa Emoz we zigara Hezeakaia ozi, si, Otú a ka Jehova, bu Chineke Israel, siri, Ekpere nke i kpeworom bayere Senakerib, bu eze Asiria, anuwom ya. 21 Nka bu okwu nke Jehova kwuworo bayere ya: Nwa-aboghho namagh nwoke, bu ada Zion, eleliwo gi anya, chinye gi ihere n'iru; ada Jerusalem efufewo isi n'azu gi. 22 Onye ka i taworo uta, kwulu kwa? Onye ka i mewo-kwa-ra olu-gi ka o di elu, weli kwa anya-gi abua imegide Ya? o bu imegide Onye Nso nke Israel. 23 I siri n'aka ndi-ozie-gi ta Onye-nwe-ayi uta, si, Otutu ubo-alam ka mu onwem jiri rigorue ebe di elu nke ugwu nile, rue akuku ime Lebanon; m'gebutu kwa osisi cedar ya nile toro ogologo, na osisi fir ya nile aroputara aroputa: m'gabā kwa n'ebennodu-abali nke nsotu-ya, oké oha nke ubi oma ya. 24 Mu onwem egwuwo

olulú-miri, nua miri ala ozo, m'gēwere kwa obu-ukwu nke nzoli-ukwum me ka osimiri Nail nile nke Ijipt tasia. 25 Ì nugh na o bu na mbe di anya gara aga ka M'meworo ya, na o bu n'ubochi mbe ochie ka M'kpuworo ya? ubu a emewom ka o biarue, na i gābu onye gākwada obodo ewusiri ike ka ha we ghō obo tohōrō n'efu. 26 Ndi bi nime ha we ghō ndi aka-ha di nkpunkpu, ha turu ujo, ihere we me ha; ha ghōrō ihe-okukú nke ubi, na akwukwō ahiahia ndu, na ahiahia nke elu-ulo, na oka chanwuru achanwu tutu o tolite. 27 Ma amawom nnodu-gi, na opupu-gi, na nbata-gi, na otú i nākpali onwe-gi imegidem. 28 N'ihia na i nākpali onwe-gi imegidem, na n'ihia na npako-gi arigowo ba na ntim abua, M'gētiye kwa nba-aka-imim n'imi-gi, na bridle nkem n'ebubere-onugi abua, me ka i laghachi n'uzo ahu nke i siri bia. 29 Ma nka gāburu gi ihe-iriba-ama: unu gēri n'arō a ihe nēpu n'onwe-ya, na n'arō nke-abua ihe si na nke ahu pue; ma n'arō nke-atō ghanu nkpuru, we kwa ihe ubi, ku kwa vine n'ubi-vine, ri kwa nkpuru-ha. 30 Ndi hapuru abapu nke ulo Juda ndi fōduru gābagide kwa nkporogwu n'ala n'okpuru ozo, mi kwa nkpuru n'elu. 31 N'ihia na o bu na Jerusalem ka ndi fōduru afōdu gēsi puta, ndi hapuru abapu gāputa kwa n'ugwu Zaion: ekworo Jehova nke usu nile nke ndi-agma gēme nka. 32 N'ihia ya ka Jehova kwuru okwu bayere eze Asiria otú a, si, O gagh-abā n'obodo a, o gagh-abā kwa otú akú n'ebe ahu, o gagh-ewere kwa ota bia n'iru ya, o gagh-awukōta kwa ihe-ntukōba imegide ya. 33 N'uzo o siri bia, n'uzo ahu ka o galaghachi, o gagh-abā kwa n'obodo a, o bu ihe si n'onu Jehova puta. 34 M'gēbochi kwa obodo a izoputa ya, n'ihia Onwem, na n'ihia Devid, bú orúm.

35 O rue, n'abali ahu, na mō-ozie nke Jehova puru, tibe n'omuma-ulo-ikwū Asiria orú nnú ndikom orú uzō na uzō atō na nnú ndikom abua na ogu iri: madu we bilie n'isi-ututu, ma, le, ha nile bu ozu nwuru anwu. 36 Senakerib, bú eze Asiria, we bulie ije, je, laghachi, biri na Nineve. 37 O rue, mbe ya onwe-ya nākpō isi ala n'ulo Nisrok, bú chi-ya. na Adramelek na Shareza, bú umu-ya ndikom, were nma-agma tibe ya: ma

ndi ahu wepugara onwe-ha la n'ala Ararat. Isa-hadon nwa-ya we buru eze n'onodu ya.

20 1 Na mbe ahu Hezekiaia riara oria inwu anwu. Aisaia, bú onye-amuma, bú nwa Emoz, we biakute ya, si ya, Otú a ka Jehova siri, Nye ulo-gi iwu; n'ihia na gi onwe-gi nānwu anwu, i gagh-adi kwa ndu. 2 O we chigharia iru-ya che mbeidi iru, kpere Jehova, si, 3 Biko, Jehova, biko, cheta otú m'jehariworo n'iru Gi n'ezie-okwu na n'obi zuru oké, o bu kwa ihe di nma n'anya-Gi ka m'meworo. Hezekiaia we kwa ákwá nke-uku. 4 O rue, mbe Aisaia akāpugh ba n'etiti obodo, na okwu Jehova ruru ya nti, si, 5 Jekhachi, si Hezekiaia, bú onye-ndú ndim, Otú a ka Jehova, bú Chineke Devid nna-gi, siri, Anuwom ekpere-gi, ahuwom anya-mirigi: le, M'nēme ka aru-gi di ike: n'ubochi nke-atō i gārigoru ulo Jehova. 6 M'gātukwasi kwa arō iri na ise n'ubochi-gi, naputa kwa gi na obodo a n'obu-aka eze Asiria, bochi kwa obodo a n'ihia Onwem na n'ihia Devid, bú orúm. 7 Aisaia we si, Werenu mbadamba fig. Ha we were ya tukwasi ya n'elu ihe-ofifi ahu, o we diri ndu. 8 Hezekiaia we si Aisaia, Gini gābu ihe-iriba-ama na Jehova gēme ka arum di ike, m'we rigorie ulo Jehova n'ubochi nke-atō? 9 Aisaia we si, Nka gāburu gi ihe-iriba-ama sitere n'aka Jehova, na Jehova gēme ihe a nke O kwuru: onyinyo, o gāga n'iru nzo-ukwu ebe-nrigo iri, ma-obu la azu nzo-ukwu ebe-nrigo iri? 10 Hezekiaia we si, O di nfe ka onyinyo ruru nzo-ukwu ebe-nrigo iri: é-è, kama ka onyinyo la azu nzo-ukwu ebe-nrigo iri. 11 Aisaia, bú onye-amuma, we kpokue Jehova: O we me ka onyinyo la azu nzo-ukwu ebe-nrigo iri, nke o ridara na nzo-ukwu ebe-nrigo Ehaz.

12 Na mbe ahu Berodak-baladan nwa Baladan, bú eze Babilon, zigara Hezekiaia akwukwō na onyinye-inata-iru-oma: n'ihia na o nuru na Hezekiaia riarari oria. 13 Hezekiaia we ge ha nti, me ka ha hu ulo nile nke ihe-ya di oké onu-ahia, bú oia-ocha-ya, na oia-edo-ya, na uda-ya di iche iche, na ezi manuya, na ulo ihe-agma-ya nile, na ihe nile nke achotara n'akú-ya nile: o digh ihe

di n'ulo-ya, ma-ɔbu n'ala nile ɔ nāchi, nke Hezekaiia nēmegh ka ha hu. 14 Aisaia, bụ onye-amuma, we biakute eze, bụ Hezekaiia, si ya, Gini ka ndikom ndia siri gi? ɔle ebe ka ha si kwa biakute gi? Hezekaiia we si, Ọ bu n'ala di anya ka ha si bia, bụ Babilon. 15 Ọ si, Gini ka ha huru n'ulo-gi? Hezekaiia we si, Ihe nile nke di n'ulom ka ha huru: ɔ digh ihe di n'ākūm nile nke m'nēmegh ka ha hu. 16 Aisaia we si Hezekaiia, Nuru okwu Jehova. 17 Le, ubochi nābia, na ihe nile di n'ulo-gi, na nke nna-gi-hā debeworo n'ulo-ākū rue ta, agēburu ha je Babilon: ɔ digh ihe gāfodu, ka Jehova siri. 18 Ufodu kwa nime umu-gi ndikom, ndi gēsi n'aru-gi puta, ndi i gāmuta, ha gāchiri ha; ha gābu kwa ndi-onozi n'ulo uku eze Babilon. 19 Hezekaiia we si Aisaia, Ọ di nma, bụ okwu Jehova nke i kwuworo. Ọ si kwa, Ọ bugh otū a, ma ɔ buru na udo na ezi-okwu adi n'ubochim nile? 20 Ma ihe nile Hezekaiia mere nke fɔduru, na idi-ike-ya nile, na otū ɔ mere ɔdɔ-miri, na uzɔ-miri, we me ka miri rubata n'obodo, ɛdegh ihe ahu n'akwukwɔ ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Juda? 21 Hezekaiia we so nna-ya-hā dina n'ɔnwu: Manase nwa-ya we buru eze n'ɔnɔdu ya.

21 1 Manase bara arɔ iri na abua mbe ɔ malitere ibu eze; ɔ we buru eze ɔgu arɔ abua na iri na ise nime Jerusalem: aha nne-ya bu Hefzi-ba. 2 Ọ me ihe jorɔ njɔ n'anya Jehova, dika ihe-ārū nile nke mba ɔzɔ si di, bụ ndi Jehova napuru ala-ha n'iru umu Israel. 3 Ebe di elu nke Hezekaiia nna-ya mere ka ha la n'iyi, o wue ha ɔzɔ; o guzo-kwa-ra ebe-ichu-aja nye Beal, me kwa Ashera, dika Ehab, bụ eze Israel, mere, ɔ kpɔ isi ala nye usu nile nke ihe elu-igwe, fē ha ɔfufē. 4 Ọ wu-kwa-ra ebe-ichu-aja di iche iche n'ulo Jehova, nke Jehova siri, Nime Jerusalem ka M'gētiye aham. 5 Ọ wu-kwa-ra ebe-ichu-aja nye usu nile nke ihe elu-igwe n'ogige abua nke ulu Jehova. 6 Ọ me-kwa-ra ka nwa-ya nwoke gabiga nime ɔku, ɔ ji-kwa-ra igwe-oji tu isi ɔma na isi ɔjɔ, ɔ ba-kwa-ra afa, meso kwa onye nāju mɔ ihe, na ndi-dibia-afa: ɔ mere ihe jorɔ njɔ n'anya Jehova ri nne, ikpasu Ya iwe. 7 Ọ dɔba-kwa-ra arusi ɔpiri

api nke Ashera, bụ nke ɔ mere, n'ulo ahu nke Jehova siri Devid, si kwa Solomon nwa-ya, N'ulo a, na nime Jerusalem, nke M'roputaworo n'ebo nile nke Israel, ka M'gētiye aham rue mbe ebigh-ebi: 8 M'gagh-eme kwa ka ukwu Israel si n'ala nke M'nyere ndi bu nna-ha waghari ɔzɔ; nāni ɔ buru na ha elezi anya ime dika ihe nile si di nke M'nyeworo ha n'iwu, na dika iwu nile si di nke orūm, bụ Moses, nyere ha n'iwu. 9 Ma ha anugh: Manase we me ka ha sihie uzɔ ime ihe ɔjɔ kari mba ɔzɔ, bụ ndi Jehova kpochapuru n'iru umu Israel. 10 Jehova we kwue site n'aka ndi-orū-Ya, bụ ndi-amuma, si. 11 N'ihia na Manase, bụ eze Juda, emewo ihe-ārū ndia, we me ihe ɔjɔ kari ihe nile nke ndi-Amorait mere, ndi buru ya uzɔ, ɔ we were arusi-ya nile me ka Juda mehie kwa: 12 n'ihia ya otū a ka Jehova, bụ Chineke Israel, siri, Le, M'nēme ka ihe ɔjɔ biakwasi Jerusalem na Juda, nke nti abua nke onye ɔ bulā nānu gāzu wuruwuru. 13 M'gēseti kwa n'elu Jerusalem eriri Sameria na ihe-ɔtūtū ulu Ehab: M'gēhicha kwa Jerusalem dika madu si ehicha ɔkwa, nēhicha ya, nēkpūta ya iru. 14 M'gārāpu kwa ndi fɔduru nke ihe-nketam, nye ha n'aka ndi-iro-ha; ha gāghɔ-kwa-ra ndi-iro-ha nile ihe-nluta-n'agha na ihe ha nānara n'ike; 15 n'ihia na ha emewo ihe jorɔ njɔ n'anyam, ha nākpasukwam iwe, site n'ubochi ndi bu nna-ha siri n'Ijpt puta, we rue ta. 16 Ọzɔ kwa, Manase wusiri ɔbara nke-uku ri nne, bụ nke nēmegh ihe ɔjɔ, rue mbe ɔ mejuru Jerusalem site n'otū ɔnu-uzɔ-ama rue ɔnu-uzɔ-ama ɔzɔ; nāgugh nmehie-ya nke o jiri me ka Juda mehie, ime ihe jorɔ njɔ n'anya Jehova. 17 Ma okwu Manase nile nke fɔduru, na ihe nile ɔ mere, na nmehie-ya nke ɔ mehiera, ɛdegh ihe ahu n'akwukwɔ ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Juda? 18 Manase we so nna-ya-hā dina n'ɔnwu, elie ya n'ubi ulu-ya ɔbara ogige, n'ubi Uza ɔbara ogige: Emon nwa-ya we buru eze n'ɔnɔdu ya.

19 Emon bara orū arɔ na abua mbe ɔ malitere ibu eze; ɔ we buru eze arɔ abua nime Jerusalem: aha nne-ya bu Meshulemet nwa Haruz nke Jotba. 20 Ọ me ihe iorɔ njɔ n'anva Jehova,

dika Manase, bú nna-ya, mere. 21 Q we je ije n'uzọ nile nke nna-ya jere, q we fè arusi òfufè nke nna-ya fèrè, q kpọ isi ala nye ha: 22 q we rapu Jehova, bú Chineke nna-ya-hà, q jegh kwa ije n'uzọ Jehova. 23 Ndi-orù Emon we kekọta onwe-ha imegide ya, ha we me ka eze nwua n'ulo-ya. 24 Ndi ala ahu we tìbue ndi nile nēkekọta onwe-ha imegide eze, bú Emon; ndi ala ahu we me Josaia nwa-ya eze n'ọnọdu ya. 25 Ma ihe nile nke Emon mere nke fọduru, èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi nke ndi-eze Juda? 26 Ewe lie ya n'ìli-ya n'ubi Uza àbara ogige: Josaia nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.

22 I Josaia ọara arọ asatọ m̀be q malitere ibu eze; q we buru eze orù arọ na iri na otù nime Jerusalem: aha nne-ya bu Jedida nwa Adaia nke Bọzkat. 2 Q me ihe ziri ezi n'anya Jehova, je ije n'uzọ nile nke Devid nna-ya, q wezugagh kwa onwe-ya n'aka-nri ma-ọbu n'aka-ekpe.

3 O rue, n'arọ nke-iri-na-asatọ nke eze Josaia, na eze zigara Shefan nwa Azalaia, nwa Meshulam, bú ode-akwukwọ, n'ulo Jehova, si, 4 Rigokuru Hilkaia, bú onye-isi-nchu-aja, ka q we guzù ego ahu nke anēwebata n'ulo Jehova, nke ndi nēche nbata-uzọ chikọtaworo n'aka ndi Israel: 5 ka ha nye kwa ya n'aka ndi nēje ozi ahu, bú ndi nēlekọta ihe n'ulo Jehova: ka ha nye kwa ya n'aka ndi nēje ozi nke di n'ulo Jehova, iji me ka ebe etipúru etipú di ike; 6 ka ha nye ya n'aka ndi-ọkà n'osisi, na n'aka ndi nēwu ulo, na n'aka ndi nēdo nkume; na iji zuta osisi na nkume awara awa ime ka ulo ahu di ike. 7 Nání na ha na ndi ahu agugh ego nke anēnye n'aka-ha; n'ihì na q bu n'ikwesintukwasi-obi ka ndi ahu nēme ihe. 8 Hilkaia, bú onye-isi-nchu-aja, we si Shefan, bú ode-akwukwọ, Achọtawom akwukwọ iwu ahu n'ulo Jehova. Hilkaia we nye Shefan akwukwọ ahu, q gua ya. 9 Shefan, bú ode-akwukwọ, we biakute eze, weghachiri eze okwu, si, Ndi-orù-gi awupuwo ego ahu nke anāchọta n'ulo ahu, ha we nye ya n'aka ndi nēje ozi ahu, bú ndi nēlekọta ulo Jehova. 10 Shefan, bú ode-akwukwọ, we gosi eze, si, Hilkaia, bú onye-nchu-aja, enyewom otù akwukwọ. Shefan we gua

ya n'iru eze. 11 O rue, m̀be eze nuru okwu nile nke akwukwọ iwu ahu, na q dọwara uwe-ya nile. 12 Eze we nye Hilkaia, bú onye-nchu-aja, na Ahaikam nwa Shefan, na Akboa nwa Maikaia, na Shefan, bú ode-akwukwọ, na Asaia, bú orù eze, iwu, si, 13 Jenu, iuaram Jehova ase, ju-kwa-ra ndi nkem, ju-kwa-ra Juda nile, bayere okwu nile nke

ukwọ a nke achọtaworo: n'ihì na ọnuma Jehova di uku, bú nke amuyeworo dika ọku megide ayi, n'ihì na nna-ayi-hà egegh okwu nile nke akwukwọ a nti, ime dika ihe nile si di nke edeworo n'ihì ayi. 14 Hilkaia, bú onye-nchu-aja, na Ahaikam, na Akboa, na Shefan, na Asaia, we jekuru Hulda, bú onye-amuma-nwayi, nwunye Shalum nwa Tikva, nwa Hahas, onye nēdebe uwe ndi-nchu-aja; (ma nwayi ahu nēbi na Jerusalem n'obodo nke-abua;) ha we gwa ya okwu. 15 Q si ha, Otù a ka Jehova, bú Chineke Israel, siri: Sinu nwoke ahu nke ziri unu biakutem, 16 Otù a ka Jehova siri, Le, M'nēme ka ihe ọjọ biarue ebe a, biakwasi kwa ndi bi nime ya, bú okwu nile nke akwukwọ ahu nke eze Juda guworo: 17 n'ihì na ha arapuwom, we surere chi di iche iche ọzọ ihe-nsure-ọku nēsi ìsi utọ, ka ha we were ọlu nile nke aka-ha kpasuem iwe; ewe muye ọnumam dika ọku megide ebe a, agagh-emenyu kwa ya. 18 Ma eze Juda, onye nēzite unu iju Jehova ase, otù a ka unu gāsi ya, Otù a ka Jehova, bú Chineke Israel, siri: Okwu ndia nke i nuworo, 19 n'ihì na obi-gi di nrò, i we ruru ala n'iru Jehova, m̀be i nuru ihe M'kwuru megide ebe a, megide kwa ndi bi nime ya, na ha gāghọ ebe tọbọrọ n'efu na ihe-nkọcha, i we dọwa uwe-gi nile, kwa ákwá n'irum; Mu onwem anuwo kwa, q bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 20 N'ihì ya, le, M'gāchikọta gi na nna-gi-hà n'ala-mọ, agāchikọta kwa gi na ndi ọzọ je n'ìli-gi n'udo, anya-gi agagh-ele kwa ihe ọjọ a nile nke Mu onwem nēme ka q biakwasi ebe a. Ha we weghachiri eze okwu.

23 I Eze we ziga, ha we chikọta ndi-okenye nile nke Juda na Jerusalem n'ebe q nọ. 2 Eze we rigorue ulo Jehova, ya na ndikom nile nke Juda, na ndi nile ndi bi na Jerusalem, na ndi-nchu-aja, na ndi-amuma, na ndi Juda

nile, site n'onye ntà we ruc onye uku: ọ we gua na nti-ha okwu nile nke akwukwọ ọbụba-ndu ahu nke achọtaworo n'ulo Jehova. 3 Eze we guzo n'akuku ogidi, ọa ndu n'iru Jehova, ijeso Jehova, na iwere obi-ya nile na nkpuru-obi-ya nile debe ihe nile Ọ nyere n'iwu, na ihe-ama-Ya nile, na ukpuru-Ya nile, ime ka okwu nile nke ọbụba-ndu nka nke edeworo n'akwukwọ a guzosie ike: ndi Juda nile we guzo n'ọbụba-ndu ahu. 4 Eze we nye Hilkaia, bú onye-isi-nchu-aja, na ndi-nchu-aja nke usoro nke-abua, na ndi nēche nbata-uzọ, iwu, isi n'ulo Jehova weputa ihe nile nke emeworo nye Beal, nye kwa Ashera, nye kwa usu nile nke ihe elu-igwe: ọ we sure ha ọku n'azu Jerusalem n'ohia Kidron, búru ntu-ha je Bet-el. 5 Ọ me-kwa-ra ka ndi-nchu-aja arusi kwusi, bú ndi ndi-eze Juda doro isure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'ebe nile di elu n'obodo Juda nile, na n'ebe di Jerusalem buruburu; ọ me-kwa-ra ka ndi ahu kwusi, bú ndi nēsurere Beal, na anyanwu, na ọnwa, na kpakpando nējeghari ejeghari, na usu nile nke ihe elu-igwe, ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ. 6 Ọ si-kwa-ra n'ulo Jehova buputa Ashera je n'azu Jerusalem, rue miri-iyi Kidron, sure ya ọku n'akuku miri-iyi Kidron, supia ya me ka ọ di ka uzuzu, kpofue uzuzu-ya n'elu ili ndi efu. 7 Ọ kwatu-kwa-ra ulo nile nke ndi edoro nsọ ikwa iko, nke di n'ulo Jehova, ebe ndinyom nākpara Ashera ulo-ikwū. 8 Ọ me-kwa-ra ka ndi-nchu-aja nile si n'obodo Juda nile bia, ọ meru-kwa-ra ebe nile di elu ebe ndi-nchu-aja surere ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, site na Geba rue Bia-sheba; ọ kwatu-kwa-ra ebe nile di elu nke ọnu-uzọ-ama nke di n'oghere ọnu-uzọ-ama Joshua, bú onye-isi obodo, nke di n'aka-ekpe madu n'ọnu-uzọ-ama obodo. 9 Nani na ndi-nchu-aja nke ebe nile di elu adigh-arigo n'ebe-ichu-aja Jehova nime Jerusalem, ma ha nēri achicha ekogh-eko n'etiti umu-nne-ha. 10 Ọ meru-kwa-ra Tofet, nke di na ndagwurugwu umu Hinom, ka nwoke ọ bula we ghara ime ka nwa-ya nwoke ma-ọbu nwa-ya nwayi gabiga nime ọku rue Molek. 11 Ọ me-kwa-ra ka inyinya nile kwusi, bú nke ndi-eze Juda nyere anyanwu, nime nbata ulo

Jehova, n'akuku ime-ulo Netan-melek, bú onozu, nke di n'ezí ulo ahu; o sure-kwa-ra ubọ-ala nile nke anyanwu n'ọku. 12 Ebe-ichu-aja nile nke di n'elu ime-ulo-elu nke Ehaz, nke ndi-eze Juda mere, na ebe-ichu-aja nile nke Manase mere n'ogige abua nke ulo Jehova, eze kwaturu ha, we si n'ebe ahu ọa ọsọ, kpofue uzuzu-ha nime miri-iyi Kidron. 13 Ebe nile di elu nke di n'iru Jerusalem, nke di n'aka-nri ugwu nbibi, nke Solomon, bú eze Israel, wuru nye Ashtoret, bú ihe-árú ndi Zaidon, nye kwa Kemosh, bú ihe-árú Moab, nye kwa Milkom, bú ihe-árú umu Amon. eze meru-kwa-ra ha. 14 Ọ tipia-kwa-ra ogidi nile, ọtu kwa Asherim, were ọkpukpu madu mejue ọnọdu-ha. 15 Ọzọ kwa, ebe-ichu-aja nke di na Bet-el, na ebe di elu nke Jeroboam nwa Nebat mere, bú onye mere ka Israel mehie, ọbuná ebe-ichu-aja ahu na ebe ahu di elu ka ọ kwaturu; o sure ebe ahu di elu ọku, supia ya me ka ọ ghọ uzuzu, suru kwa Ashera ọku. 16 Josaia we chigharia onwe-ya, hu ili nile nke di n'ebe ahu n'ugwu ahu; ọ we zie, chipu ọkpukpu n'ili nile, sure ha ọku n'elu ebe-ichu-aja ahu, merua ya, dika okwu Jehova si di nke onye nke Chineke ahu kpọsara, bú onye kpọsara ihe ndia. 17 Ọ we si, Gini bu ihe-iriba-ama ahu nke mu onwem nāhu? Ndikom obodo ahu we si ya, Ọ bu ili onye nke Chineke, onye siri na Juda bia, kpọsa ihe ndia nke i meworo megide ebe-ichu-aja Bet-el. 18 Ọ si, Ya nọduru onwe-ya; ka nwoke ọ bula ghara ichipu ọkpukpu-ya. Ha we rapu ọkpukpu-ya, ha na ọkpukpu onye-amuma ahu nke siri na Sameria bia. 19 Ọzọ kwa, ulo nile nke ebe nile di elu, nke di n'obodo nile nke Sameria. nke ndi-eze Israel mere ikpasu Jehova iwe, ha ka Josaia wezugara, me kwa ha dika omume nile si di nke ọ mere na Bet-el. 20 Ọ ọue ndi-nchu-aja nile nke ebe nile di elu nke di n'ebe ahu, n'elu ebe-ichu-aja nile, o sure-kwa-ra ọkpukpu madu n'elu ha; ọ we laghachi na Jerusalem.

21 Eze we nye ndi Juda nile iwu, si, Merenu Jehova, bú Chineke-unu, ememe ngabiga, dika edeworo ya n'akwukwọ ọbụba-ndu nka. 22 N'ezie emegh ememe ngabiga dika ememe

ngabiga nka site n'ubochi ndi-ikpe ndi kpere Israel, obunà ubochi nile nke ndi-eze Israel, na nke ndi-eze Juda; 23 ma o bu n'arọ nke-iri-na-asatọ nke eze, bú Josaia, ka emere ememe ngabiga nka nye Jehova nime Jerusalem. 24 Ozọ kwa, ndi nāju mọ ihe, na ndi-dibia-afa, na teraphim, na arusi nile, na ihe-ārù nile nke ahuru n'ala Juda, na nime Jerusalem, ndia ka Josaia kpochapuru, ka o we me ka okwu nile nke iwu guzosie ike, bú nke edeworo n'akwukwọ nke Hilkaia, bú onye-nchujaja, chọtara n'ulo Jehova. 25 O digh eze nke buru ya uzọ di ka ya, onye were obi-ya nile, were kwa nkpuru-obi-ya nile, were kwa ike-ya nile, chigharikute Jehova, dika iwu nile nke Moses si di; o o digh kwa onye ozọ dika ya biliri mbe o nwusiri. 26 Otù o di, Jehova esigh n'idi-ọku iwe uku Ya laghachi, nke iwe-Ya ji di ọku megide Juda, n'ihì nkpasu-iwe nile nke Manase kpasuru Ya. 27 Jehova we si, M'gēsi kwa n'irum wezuga Juda, dika M'wezugara Israel, M'gāju kwa obodo a nke M'roputaworo, bú Jerusalem, na ulo ahu nke M'siri, Aham gādi n'ebe ahu. 28 Ma okwu Josaia nile nke fọduru, na ihe nile nke o mere, èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Juda? 29 N'ubochi-ya ka Fero-neko, bú eze Ijpt, rigoro imegide eze Asiria rue osimiri Yufretis: eze, bú Josaia, we je izute ya; o we me ka o nwua na Megido, mbe o huru ya. 30 Ndi-orù-ya we si na Megido būru ya nime ubọ-ala mbe o nwuru anwu, ha we bubata ya na Jerusalem, lie ya n'ili-ya. Ndi ala ahu we kuru Jehoahaz nwa Josaia, te ya manu, me ya eze n'onọdu nna-ya.

31 Jehoahaz bara orù arọ na atọ mbe o malitere ibu eze; o we buru eze onwa atọ nime Jerusalem: aha nne-ya bu Hamutal nwa Jeremaia nke Libna. 32 O me ihe jorọ njọ n'anya Jehova, dika ihe nile si di nke nna-ya-hà mere. 33 Fero-neko we ke ya abụ nime Ribla n'ala Hemat, ka o we ghara ibu eze nime Jerusalem; o we tukwasi ala ahu nra, bú ọgu talent ọla-ọcha ise, na otù talent ọla-edo. 34 Fero-neko we me Elaiakim nwa Josaia eze n'onọdu Josaia nna-ya, gugharia ya aha Jehoiakim: ma o wepuru Jehoahaz; o biarue Ijpt, nwua n'ebe

ahu. 35 Jehoiakim we nye Fero ọla-ọcha na ọla-edo ahu; nani na o ruru ala onu inye ego n'okwu-onu Fero: o were ihe-ike nara ndi ala ahu ọla-ọcha na ọla-edo, nwoke o bula dika ọrurù-onu-ya si di, inye ya Fero-neko.

36 Jehoiakim bara orù arọ na ise mbe o malitere ibu eze; o we buru eze arọ iri na otù nime Jerusalem: aha nne-ya bu Zebida nwa Pedaia nke Ruma. 37 O me ihe jorọ njọ n'anya Jehova, dika ihe nile si di nke nna-ya-hà mere.

24 1 N'ubochi-ya Nebukadneza, bú eze Babilon, rigoro, Jehoiakim we ghoro ya orù arọ atọ: o we chigharia nupu isi n'okpuru ya. 2 Jehova we zie usu ndi nāpunara madu ihe nke ndi Kaldea, na usu ndi nāpunara madu ihe nke Siria, na usu ndi nāpunara madu ihe nke Moab, na usu ndi nāpunara madu ihe nke umu Amon, imegide ya, o zi-kwa-ra ha imegide Juda ime ka o la n'iyi, dika okwu Jehova si di, nke O kwuru site n'aka ndi-orù-Ya, bú ndi-amuma. 3 N'ezie n'okwu-onu Jehova ka ihe a di n'aru Juda, isi n'iru Ya wezuga ha, n'ihì nmehie nile nke Manase, dika ihe nile si di nke o mere; 4 ozọ kwa, n'ihì ọbara nēmegh ihe ọjọ nke o wusiri; o we mejue Jerusalem n'ọbara nēmegh ihe ọjọ: Jehova ekwegh kwa ibaghara. 5 Ma okwu Jehoiakim nile nke fọduru, na ihe nile o mere, èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubochi nke ndi-eze Juda? 6 Jehoiakim we so nna-ya-hà dina n'onwu: Jehoiakin nwa-ya we buru eze n'onọdu ya. 7 Ma eze Ijpt esigh n'ala-ya puta ozọ ma-ọli: n'ihì na eze Babilon ewerewo ihe nile eze Ijpt nwere site na miri-iyi Ijpt rue osimiri Yufretis.

8 Jehoiakin bara arọ iri na asatọ mbe o malitere ibu eze; o we buru eze nime Jerusalem onwa atọ: aha nne-ya bu Nehushta nwa Elnetan nke Jerusalem. 9 O me ihe jorọ njọ n'anya Jehova, dika ihe nile si di nke nna-ya mere. 10 Na mbe ahu ka ndi-orù Nebukadneza, bú eze Babilon, rigoruru Jerusalem, ewe nọchigide obodo ahu n'agha. 11 Nebukadneza, bú eze Babilon, we biarue obodo ahu, mbe ndi-orù-ya nānọchigide ya n'agha; 12 Jehoiakin, bú eze Juda, we pukuru eze Babilon,

ya onwe-ya, na nne-ya, na ndi-orù-ya, na ndi-isi-ya, na ndi-onozi-ya: eze Babilon we jide ya n'arọ nke-asatọ nke ọ bu eze. 13 O si n'ebe ahu chipu àkù nile nke ulo Jehova, na àkù nile nke ulo eze, ọpịa ihe ọla-edo nile nke Solomon, bụ eze Israel, mere n'ulo uku Jehova, dika Jehova siri. 14 O me-kwa-ra ka Jerusalem nile, na ndi-isi nile, na ndi-dike nile bu dinkpà, je biri n'ala ọzọ, bụ orù nnù na nnù ise ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ. ha na onye-ọkà ọ bula na uzù ọ bula; ọ digh onye ọduru, ọ bu nàní ndi nēnwegh ike nime ndi ala ahu. 15 O me-kwa-ra ka Jehoiakin je biri na Babilon; nne eze, na ndinyom eze, na ndi-onozi-ya, na ndi-dike nke ala ahu, ndia ka ọ mere ka ha si na Jerusalem je na Babilon ibu ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ. 16 Ndikom nile kwa ndi bu dinkpà, nnù iri-na-asa na ọgu iri, na ndi-ọkà na ndi-uzù, nnù abua na ọgu iri, ha nile bu ndi-dike, ndi nēbu agha, eze Babilon we me ka ha bia Babilon ibu ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ. 17 Eze Babilon we me Matanaia nwa-nne nna-ya eze n'ọnọdu ya, gughari kwa ya aha Zedekaia.

18 Zedekaia ọara orù arọ na otù mbe ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze arọ iri na otù nime Jerusalem: aha nne-ya bu Hamutal nwa Jeremaia nke Libna. 19 O me ihe ọrọ njọ n'anya Jehova, dika ihe nile si di nke Jehoiakim mere. 20 N'ihina ọ bu n'ihina iwe Jehova ka ọ di otù a nime Jerusalem na nime Juda, rue mbe O siri n'iru Ya chupu ha: Zedekaia we nupu isi n'okpuru eze

25 Babilon. 1 O rue, n'arọ nke-iteghete nke ọ bu eze, n'ọnwa nke-iri, n'ubochi nke-iri nke ọnwa ahu, na Nebukadneza, bụ eze Babilon, biara, ya onwe-ya na usu-ndi-agma-ya nile, imegide Jerusalem, ọ ma ulo-ikwú megide ya; ha we wue ulo-agma imegide ya buruburu. 2 Ewe nānọchigide obodo ahu n'agma rue arọ nke-iri-na-otù nke eze, bụ Zedekaia. 3 N'ubochi nke-iteghete nke ọnwa nke-anọ oké unwu siri ike n'obodo ahu, ọ digh kwa nri ndi ala ahu nwere. 4 Ewe tipue obodo, ndikom agha nile we ọapu n'abali n'uzọ ọnu-uzọ-ama ne'titi mbeidi-ya abua, nke di n'akuku ubi eze ọbara ogige: (ma ndi Kaldea nānọ imegide obodo

buruburu:) eze we je n'uzọ Araba. 5 Usu-ndi-agma ndi Kaldea we chua eze n'azu, rue ya aru n'ala ihe nādigh nke Jeriko: ma usu-ndi-agma-ya nile siri n'ebe ọ nọ ọbasasia. 6 Ha we jide eze, me ka ọ rigokuru eze Babilon rue Ribla; ha we kwue okwu ikpè n'ebe ọ nọ. 7 Ha we ọue umu-ndikom Zedekaia n'anya-ya, Nebukadneza me-kwa-ra ka Zedekaia kpue isi n'anya-ya abua, ha were kwa ihe-ọla eji ke ukwu ke ya ahu, ha we me ka ọ ba na Babilon.

8 Ma n'ọnwa nke-ise, n'ubochi nke-asa nke ọnwa ahu, nke ahu bu arọ nke-iri-na-iteghete nke eze, bụ Nebukadneza, eze Babilon, ka Nebuzaradan, bụ onye-isi ndi-ọbù, orù eze Babilon, biaruru Jerusalem: 9 o sure ulo Jehova ọku, na ulo eze; ọ bu kwa ulo nile nke Jerusalem, bụ ulo uku ọ bula, ka o surere n'ọku. 10 Usu-ndi-agma nile nke ndi Kaldea, ndi soro onye-isi ndi-ọbù, kwatu-kwa-ra mbeidi nile nke Jerusalem buruburu. 11 Ma ndi ala ahu nke ọduru, bụ ndi ọduru n'obodo, na ndi dapuru adapu, bụ ndi dapuru iekuru eze Babilon, na ndi ọduru n'etiti igwè madu, ndia ka Nebuzaradan, bụ onye-isi ndi-ọbù, mere ka ha je biri n'ala ọzọ. 12 Ma ufodu nime ndi ala ahu ndi nēnwegh ike ka onye-isi ndi-ọbù mere ka ha ọdu ibu ndi-ọlu-ubi-vine na ibu ndi-ọlu-ubi. 13 Ma ogidi ọla nile nke di n'ulo Jehova, na ihe-ndọkwasi nile na oké osimiri ọla nke di n'ulo Jehova, ndia ka ndi Kaldea tipara, chiri ọla-ha je Babilon. 14 Ite nile kwa, na oseke nile, na ihe-ikpakepu-ọku nile, na ngai nile, na ihe ọla nile nke ha ji eje ozi, ndia ka ha chipuru. 15 Ihe-igu-ọku nile kwa, na ọkwanwusa nile; ihe nke bu ọla-edo, n'ọla-edo, na ihe nke bu ọla-ọcha, n'ọla-ọcha, onye-isi ndi-ọbù chipuru ha. 16 Ogidi abua ahu, otù oké osimiri ahu, na ihe-ndọkwasi nile, nke Solomon mere nye ulo Jehova; ọ digh ọtùtù aturu ọla ihe ndia nile. 17 Cubit iri na asatọ ka idi-elu otù ogidi di, isi nke di n'elu ya bu kwa ọla: idi-elu isi ahu di cubit atọ; ihe-ọkpukpa na pomegranate di kwa n'isi ahu buruburu, ha nile bu ọla: ihe dika ndia ka ogidi nke-abua nwe-kwara, ha na ihe-ọkpukpa. 18 Onye-isi ndi-ọbù we chiri Seraia, bụ onye-isi-nchu-

aja, na Zefanaia, bú onye-nchu-aja nke-abua, na ndi-nche atọ nke nbatauzọ: 19 o si-kwa-ra n'obodo chiri otú onozí nke emeworo onye-nlekọta ndikom agha; na ndikom ise nime ndi nāhu iru eze, ndi achọtara n'obodo; na odeakwukwọ, bú onye-isi usu-ndi-agma, onye nēme ka ndi ala ahu zukọta ibu agha; na ọgu ndikom atọ nime ndi ala ahu, ndi achọtaworo n'obodo. 20 Nebuzaradan, bú onye-isi ndi-obū, we chiri ha, me ka ha jekuru eze Babilon rue Ribla. 21 Eze Babilon we tiḡue ha, me ka ha nwua na Ribla, n'ala Hernat. Ewe me ka Juda si n'ala-ya je biri n'ala ọzọ. 22 Ma ndi fọduru n'ala Juda, ndi Nebukadneza, bú eze Babilon, merc ka ha fọdu, ọ we me Gedalaia nwa Ahaikam, nwa Shefan, ka ọ buru onye-nlekọta-ha.

23 Ndi-isi nile nke usu-ndi-agma nile, ha onwe-ha na ndikom-ha, we nu na eze Babilon mere Gedalaia onye-nlekọta, ha we biakute Gedalaia rue Mizpa, bú Ishmael nwa Netanaia, na Johanan nwa Karea, na Seraia nwa Tanhumet onye Netola, na Jaazanaia nwa onye Meakat, ha onwe-ha na ndikom-ha. 24 Gedalaia we nuara ha iyi, nu-kwa-ra ndikom-ha,

si ha, Unu atula egwu n'ihí ndi-orù ndi Kaldea: birinu n'ala, fè kwa eze Babilon ọfufè, ọ gādi-kwa-ra unu nma. 25 O rue, n'ọnwa nke-asa, na Ismael nwa Netanaia, nwa Elishama, onye sitere na nkpuru ndi nwe ala-eze, biara, ya na ndikom iri, ha we tiḡue Gedalaia, ọ we nwua, ha tiḡu-kwa-ra ndi-Ju na ndi Kaldea ndi ya na ha nọ na Mizpa. 26 Ndi-ju nile, site n'onye ntà we rue onye uku, na ndi-isi usu-ndi-a ha nile, we bilie, biarue Ijpt: n'ihí na ha turu egwu ndi Kaldea.

27 O rue, n'arọ nke-orù-na-iri-na-asa nke emere ka Jehoiakin, bú eze Juda, je biri n'ala ọzọ, n'ọnwa nke-iri-na-abua, n'ubọchi nke-orù-na-asa nke ọnwa ahu, na Evil-merodak, bú eze Babilon, n'arọ ọ malitere ibu eze, o siri n'ulo-nkporọ welie isi Jehoiakin, bú eze Juda; 28 ọ we gwa ya okwu ọma, do oche-eze-ya elu kari oche-eze nke ndi-eze ndi ya na ha nọ na Babilon. 29 Ọ we banwe uwe nkporọ ya, ọ we nēri nri n'iru ya mḡe nile ubọchi nile nke ndu-ya. 30 Anēnyc kwa ya ọkè-ihe-oriri-ya, bú ọkè-ihe-oriri inḡe nile, site n'aka eze, ihe nke ubọchi n'ubọchi-ya, ubọchi nile nke ndu-ya.

AKWUKWỌ MBU NKE

IHE EMERE N'UBỌCHI NDI-EZE

1 I Adam, Set, Enosh; 2 Kenan, Mahatalel, Jered; 3 Inok, Metusela, Lemek; 4 Noa, Shem, Ham, na Jefet.

5 Umu-ndikom Jefet; Goma, na Megog, na Madai, na Jevan, na Tubal, na Meshek, na Tiras. 6 Umu-ndikom Goma kwa; Ashkenaz, na Difat, na Togama. 7 Umu-ndikom Jevan kwa; Elaisha, na Tashish, na Kitim, na Rodanim.

8 Umu-ndikom Ham; Kush, na Mizraim, na Put, na Kenean. 9 Umu-ndikom Kush kwa; Seba, na Havila, na Sabta, na Reama, na Sabteka. Umu-ndikom Reama kwa; Sheba, na Dedan. 10 Kush muru Nimrod: onye ahu malitere ibu dike n'uwa.

11 Mizraim muru Ludim, na Anamim, na Lehabim, na Nafituhim, 12 na Patrusim, na Kasluhim (ebe ndi Filistia siri puta), na Kaftorim. 13 Kenean muru Zaidon, bú ọkpara-ya, na Het; 14 na ndi Jebus, na ndi-Amorait, na ndi-Giagashait; 15 na ndi-Haivait, na ndi Aka, na ndi Sin; 16 na ndi Avad, na ndi Zema, na ndi Hemat.

17 Umu-ndikom Shem; Ilam, na Ashua, na Apakshad, na Lud, na Eram, na Uz, na Hul, na Geta, na Meshek. 18 Apakshad muru Shela; Shela muru Iba. 19 Amuru umu-ndikom abua nye Iba; aha otú nime ha bu Peleg; n'ihí na ọ bu n'ubọchi-ya ka ekewara uwa; aha

nwa - nne - ya nwoke bu Joktan. 20 Joktan muru Almodad, na Shelef, na Hazamavet, na Jera; 21 na Hadoram, na Uzal, na Dikla; 22 na Ibal, na Abimael, na Sheba; 23 na Ofia, na Havila, na Jobab. Ndia nile bu umu-ndikom Joktan.

24 Shem, Apakshad, Shela; 25 Iba, Peleg, Reu; 26 Serug, Nehoa, Tira; 27 Abram, (nke ahu bu Abraham). 28 Umu-ndikom Abraham; Aisak, na Ishmael.

29 Ndia bu osuso-omumu nile ha: okpara Ishmael, Nebaiot; na Kida, na Adbeel, na Mibsam, 30 na Mishma, na Duma, na Masa; na Hedad, na Tima, 31 na Jetua, na Nafish, na Kidema. Ndia bu umu-ndikom Ishmael.

32 Umu-ndikom Ketura kwa, bú nwayi-iko Abraham: omuru Zimran, na Jokshan, na Medan, na Midian, na Ishbak, na Shua. Umu-ndikom Jokshan kwa; Sheba, na Dedan. 33 Umu-ndikom Midian; Ifa, na Ifea, na Hanok, na Abida, na Eldea. Ndia nile bu umu Ketura.

34 Abraham muru Aisak. Umu-ndikom Aisak; Iso, na Israel.

35 Umu-ndikom Iso; Elifaz, na Reuel, na Jeush, na Jalam, na Kora. 36 Umu-ndikom Elifaz; Timan, na Oma, na Zefi, na Gatam, na Kenaz, na Timna, na Amalek. 37 Umu-ndikom Reuel; Nahat, na Zera, na Shama, na Miza. 38 Umu-ndikom Sia kwa; Lotan, na Shobal, na Zibeon, na Ana, na Dishon, na Iza, na Dishan. 39 Umu-ndikom Lotan kwa; Hori, na Homam: nwa-nne-nwayi Lotan bu kwa Timna. 40 Umu-ndikom Shobal; Alian, na Manahat, na Ibal, na Shefi, na Onam. Umu-ndikom Zibeon kwa; Aia, na Ana. 41 Umu-ndikom Ana; Dishon. Umu-ndikom Dishon kwa; Hamran, na Eshban, na Itran, na Keran. 42 Umu-ndikom Iza; Bilhan, na Zaavan, na Jaakan. Umu-ndikom Dishan; Uz, na Aran. 43 Ndia bu eze ndi bu eze n'ala Edom, tutu eze o bula bu eze umu Israel: Bela nwa Beoa; aha obodo-ya bu Dinhaba. 44 Bela we nwua, Jobab nwa Zera, nke sitere na Bozra, we buru eze n'onodu ya. 45 Jobab we nwua, Husham, nke sitere n'ala ndi Timan, we buru eze n'onodu

ya. 46 Husham we nwua, Hedad nwa B dad, onye tibururu Midian n'ohia Moab, we buru eze n'onodu ya: aha obodo-ya bu Avit. 47 Hedad we nwua, Samla, nke sitere na Masrika, we buru eze n'onodu ya. 48 Samla we nwua, Shaul, nke sitere na Rehobot n'usq Osimiri, we buru eze n'onodu ya. 49 Shaul we nwua, Beal-hanan nwa Akboa we buru eze n'onodu ya. 50 Beal-hanan we nwua, Hedad we buru eze n'onodu-ya; aha obodo-ya bu Pai: aha nwunye-ya bu Mehetabel nwa Matred, bú nwa-nwayi Me-zahab. 51 Hedad we nwua. Ndi-isi Edom bu kwa; Timna onye-isi, Alia onye-isi, Jetet onye-isi; 52 Qholibama onye-isi, Ila onye-isi, Pinon onye-isi; 53 Kenaz onye-isi, Timan onye-isi, Mibza onye-isi; 54 Magdiel onye-isi, Iram onye-isi. Ndia bu ndi-isi Edom.

2 1 Ndia bu umu-ndikom Israel; 2 Reuben, Simeon, Livai, na Juda, Isaka na Zebulun; 2 Dan, Josef na Benjamin, Naftali, Gad na Asha.

3 Umu-ndikom Juda kwa; Ia, na Onan, na Shila: umu atq ndia ka Batshua, bú nwayi Kenean, muru nye ya. Ma Ia, bú okpara Juda, jorq njo n'anya Jehova; Q we me ka o nwua. 4 Tema, bú nwunye nwa-ya, we muara ya Perez na Zera. Umu-ndikom nile nke Juda di ise. 5 Umu-ndikom Perez; Hezron na Hamul. 6 Umu-ndikom Zera kwa; Zimri, na Itan, na Himan, na Kalkol, na Dara: ha nile di ise. 7 Umu-ndikom Kami kwa; Eka, bú onye nemekpa Israel aru, onye mekpuru ihe-nmekpu n'ihe ewezugara nye Jehova. 8 Umu-ndikom Itan kwa; Azaraia. 9 Umu-ndikom Hezron kwa, ndi amuru nye ya; Jerahmeel, na Ram, na Kelubai. 10 Ram we mua Aminadab; Aminadab mua Nahshon, bú onye-isi umu Juda: 11 Nahshon mua Salma, Salma mua Boaz; 12 Boaz mua Obed, Obed mua Jesi; 13 Jesi mua okpara-ya, bú Elaiab, na Abinadab, bú nke-abua, na Shimea, bú nke-atq; 14 na Netanel, bú nke-anq, na Radai, bú nke-ise; 15 na Ozem, bú nke-isi, na Devid, bú nke-asa: 16 Umu-nne-ha ndinyom bu Zeruaia na Abigail. Umu-ndikom Zeruaia kwa; Abshai, na Joab, na Asahel, atq. 17 Abigail mu-kwa-ra

Amasa: ma nna Amasa bu Jeta onye Ishmael. 18 Keleb nwa Hezron muru umu site n'Azuba, bú nwunye-ya, site kwa na Jeriot: ndia bu umu-ndikom nwayi ahu; Jesha, na Shobab, na Adon. 19 Azuba we nwua, Keleb we lutara onwe-ya Efrat, o we muara ya Hua. 20 Hua mua Uri, Uri mua Bezalel. 21 Emesia Hezron bakuru nwa-nwayi Makia, bú nna Gilead; ma nwoke ahu lutara ya mbe ya onwe-ya bara ogu arọ atọ; o we muara ya Segub. 22 Segub we mua Jaia, nke nwere orú obodo na atọ n'ala Gilead. 23 Geshua na Eram we nara ha Havot-jaia, ha na Kenat, na umu-obodo-ya, bú ogu obodo atọ. Ndia nile bu umu-ndikom Makia nna Gilead. 24 Ma mbe Hezron nwusiri nime Keleb-efrata, mbe ahu nwunye Hezron, bú Abia, we muara ya Ashua nna Tekoa. 25 Umu-ndikom Jerahmeel okpara Hezron bu kwa: Ram, bú okpara, na Buna, na Oren, na Ozem, na Ahaija. 26 Ma Jerahmeel nwere nwunye ozo, aha-ya bu Atara; nwayi ahu bu nne Onam. 27 Umu-ndikom Ram, bú okpara Jerahmeel, bu Maaz, na Jamin, na Eka. 28 Umu-ndikom Onam bu Shamai, na Jada: umu-ndikom Shamai kwa; Nedab, na Abishua. 29 Aha nwunye Abishua bu Abihail; o we muara ya Ahban, na Molid. 30 Umu-ndikom Nedab kwa; Seled, na Apaim: Seled we nwua nenwegh umu-ndikom. 31 Umu-ndikom Apaim kwa; Ishi. Umu-ndikom Ishi kwa; Sheshan. Umu-ndikom Sheshan kwa; Ahlai. 32 Umu-ndikom Jada kwa, bú nwa-nne Shamai; Jeta, na Jonatan: Jeta we nwua nenwegh umu-ndikom. 33 Umu-ndikom Jonatan kwa; Pelet, na Zaza. Ndia bu umu-ndikom Jerahmeel. 34 Ma Sheshan enwegh umu-ndikom, nani umu-ndinyom ka o nwere. Sheshan nwe-kwa-ra orú, bú onye Ijpt, aha-ya bu Jaha. 35 Sheshan we were nwa-ya nwayi nye Jaha, bú orú-ya, na nwunye; o we muara ya Atai. 36 Atai mua Netan, Netan mua Zabad; 37 Zabad mua Eflal, Eflal mua Obed; 38 Obed mua Jihu, Jihu mua Azaraia; 39 Azaraia mua Helez, Helez mua Eleasa; 40 Eleasa mua Sismai, Sismai mua Shalum; 41 Shalum mua Jekamaia, Jekamaia mua Elishama.

42 Umu-ndikom Keleb kwa, bú nwa-nne Jerahmeel; Misha, bú okpara-ya, onye ahu bu nna Zif; na umu-ndikom Marisha, bú nna Hebron. 43 Umu-ndikom Hebron kwa; Kora, na Tapua, na Rekem, na Shema. 44 Shema we mua Raham, bú nna Jokeam; Rekem mu-kwa-ra Shamai. 45 Nwa-nwoke Shamai bu Maon; Maon bu nna Betzua. 46 Ifa, bú iko-nwayi Keleb, muru Haran, na Moza, na Gazez: Haran we mua Gazez. 47 Umu-ndikom Jahdai kwa; Regem, na Jotam, na Gishan, na Pelet, na Ifa, na Shaaf. 48 Iko-nwayi Keleb, bú Meaka, muru Sheba na Tiahana. 49 O mu-kwa-ra Shaaf nna Madmana, na Sheva nna Makbina, na nna Gibeia; nwa-nwayi Keleb bu Aksa. 50 Ndia bu umu-ndikom Keleb; nwa-nwoke Hua, okpara Efrata, Shobal nna Kiriati-jearim; 51 Salma nna Bethlehem, Harif nna Bet-gadea. 52 Shobal nna Kiriati-jearim nwe-kwa-ra umu-ndikom; Haroe, nkera Menuhot. 53 Aburu nile nke Kiriati-jearim kwa; ndi-Jeta, na ndi-Putait, na ndi-Shumatait, na ndi-Mishraait; nime ndia ka ndi Zora na ndi Eshtaol si puta. 54 Umu-ndikom Salma; Bet-lehem, na ndi Netofa, Atrot-bet-Joab, na nkera ndi Mahanat, ndi Zora. 55 Aburu nile kwa nke ndi-ode-akwukwo ndi bi na Jebez; ndi-Tiratait, ndi-Shimeatait, ndi-Sukatait. Ndia bu ndi-Kinait, ndi nesite na Hamat, bú nna ulo Rikab.

3 1 Ma ndia bu umu-ndikom Devid, ndi amuru nye ya nime Hebron: okpara-ya, bú Amnon, nwa Ahinoam nwayi Jezreel; nke-abua, Daniel, nwa Abigail nwayi Kamel; 2 nke-atọ, Absalom nwa Meaka nwa-nwayi Talmi, bú eze Geshua; nke-anọ, Adonaija nwa Hagit; 3 nke-ise, Shefataia nwa Abital; nke-isi, Iream nwa Eglá, bú nwunye-ya. 4 Umu isi ka amuru nye ya nime Hebron; o we buru eze n'ebe ahu arọ asa na onwa isi: orú arọ na iri na atọ ka o bu eze na Jerusalem. 5 Ma ndia ka amuru nye ya nime Jerusalem: Shimea, na Shobab, na Netan, na Solomon, anọ, bú nke Bat-shua nwa-nwayi Amiel: 6 na Ibha, na Elishama, na Elifelet; 7 na Noga, na Nefeg, na Jafia; 8 na Elishama, na Eliada, na Elifelet, iteghete. 9 Ndia nile bu umu-ndikom Devid,

nāgugh umu - ndikom ndi-iko-ya ndinyom; Tema bu nwa-nne-ha nwayi. 10 Nwa Solomon bu Rehoboam, Abaija nwa-ya, Esa nwa-ya, Jehoshafat nwa-ya; 11 Joram nwa-ya, Ehazaia nwa-ya, Joash nwa-ya; 12 Amazaia nwa-ya, Azaraia nwa-ya, Jotam nwa-ya; 13 Ehaz nwa-ya, Hezeakaia nwa-ya, Manase nwa-ya; 14 Emon nwa-ya, Josaia nwa-ya. 15 Umu-ndikom Josaia kwa; okpara-ya Johanan, nke-abua Jehoiakim, nke-atọ Zedekaia, nke-anọ Shalum. 16 Umu-ndikom Jehoiakim kwa: Jekonaia nwa-ya, Zedekaia nwa-ya. 17 Umu-ndikom Jekonaia kwa, bú onye-nkpọrọ: Shealtiel nwa-ya, 18 na Malkiram, na Pedaia, na Shenaza, na Jekamaia, na Hoshama, na Nedabaia. 19 Umu - ndikom Pedaia kwa; Zerubabel, na Shimai: umu - ndikom Zerubabel kwa; Meshulam, na Hananaia; Shelomit bu nwa-nne-ha nwayi: 20 na Hashuba, na Ohel, na Berekaia, na Hasadaia, na Jushabhesed, ise. 21 Umu-ndikom Hananaia kwa; Pelataia, na Jeshai: umu-ndikom Refaia, umu-ndikom Anan, umu-ndikom Obadaia, umu - ndikom Shekanaia. 22 Umu-ndikom Shekanaia kwa; Shemaia: umu-ndikom Shemaia kwa: Hatush, na Igal, na Baria, na Nearaia, na Shefat, isi. 23 Umu-ndikom Nearaia kwa; Elioenai, na Hizkia, na Azrikam, atọ. 24 Umu-ndikom Elioenai kwa; Hodavaia, na Elaiashib, na Pelaia, na Akub, na Johanan, na Delaia, na Anani, asa.

4 1 Umu-ndikom Juda; Perez, na Hezron, na Kami, na Hua, na Shobal. 2 Reaia nwa-nwoke Shobal we mua Jahat; Jahat we mua Ahumai na Lahad. Ndia bu aburu ndi Zora. 3 Ndia bu kwa umu-ndikom nna Etam; Jezreel, na Ishma, na Idbash: aha nwa-nne-ha nwayi bu Hazeleponi: 4 na Penuel nna Gedoa, na Iza nna Husha. Ndia bu umu-ndikom Hua, bú okpara Efrata, nna Bet-lehem. 5 Ma Ashua nna Tekoa nwere ndinyom abua, bú Hela na Naara. 6 Naara we muara ya Ahuzam, na Hifa, na Timeni, na Haahashtari. Ndia bu umu-ndikom Naara. 7 Umu-ndikom Hela bu kwa Zeret, na Zoha, na Etnan. 8 Koz we mua Anub, na Zobiba, na aburu Nile

nke Ahahel nwa Harum. 9 Ma asopuru Jebez kari umu-nne-ya ndikom: ma nne-ya kpọrọ aha-ya Jebez, si, N'ihhi na amurum ya n'ihe-nbu. 10 Jebez we kpọkue Chineke Israel, si, O gādim nọ nma ma o buru na I goziem n'ezie, me kwa ka okè-alam rie nne, o buru kwa na aka-Gi gādiyerem, I we me ka m'pua n'ihe ojo, ka o ghara iwutam! Chineke we me ka ihe nke o rioro biarue ya aru. 11 Kelub nwa-nne Shua we mua Mehia, onye ahu bu nna Eshton. 12 Eshton we mua Bet-rafa, na Pasea, na Tehina, bú nna Ia-nehash. Ndia bu ndikom Rika. 13 Umu-ndikom Kenaz kwa; Otniel, na Seraia: umu-ndikom Otniel kwa; Hatat. 14 Meonotai we mua Ofra: Seraia mu-kwa-ra Joab, bú nna Gi-harashim: n'ihhi na ndi-ọkà ka ha bu. 15 Umu-ndikom Keleb nwa Jefune kwa; Iru, na Ila, na Naam: umu-ndikom Ila kwa; na Kenaz. 16 Umu-ndikom Jehalelel kwa; Zif, na Zifa, na Tiria, na Asarel. 17 Umu-ndikom Ezra kwa; Jeta, na Mered, na Ifa, na Jalon: o we mua Miriam, na Shamai, na Ishba, bú nna Eshtemoa. 18 Nwunye-ya, bú Hajehudija, we mua Jered nna Gedoa, na Heba nna Soko, na Jekutiel nna Zanoa. Ndia bu kwa umu-ndikom Bitia, bú nwa-nwayi Fero, nke Mered luru na nwunye. 19 Umu-ndikom nwunye Hodia, nwa-nne-nwayi Naham, bu nna Keila onye-Gamait, na Eshtemoa onye Meakat. 20 Umu-ndikom Shimon kwa; Amnon, na Rina, na Ben-hanan, na Tilon. Umu-ndikom Ishi kwa; Zohet, na Ben-zohet. 21 Umu-ndikom Shila nwa Juda; Ia nna Lika, na Laada nna Marisha, na aburu Nile nke ulo ndi nākpa ezi akwà ocha, nke ulo Ashbia; 22 na Jokim, na ndikom Koziba, na Joash, na Saraf, bú ndi-nwe Moab, na Jashubi-lehem. Ma ihe ndia bu ihe ochie. 23 Ndi ahu bu ndi-okpu-ite, na ndi bi na Netaim na Gedira; o bu n'aka eze n'ije-ozii-ya ka ha biri n'ebe ahu.

24 Umu-ndikom Simeon; Nemuel, na Jamin, na Jarib, na Zera, na Shaul: 25 Shalum nwa-ya, Mibsam nwa-ya, Mishma nwa-ya. 26 Umu-ndikom Mishma kwa; Hamuel nwa-ya, Zakua nwa-ya, Shimai nwa-ya. 27 Shimai nwe-kwa-ra umu-ndikom iri na isi, na umu-ndinyom isi; ma umu-nne-ya

ndikom enwegh otutu umu-ndikom, aḅuru-ha nile abagh kwa uba, ra ka umu Juda. 28 Ha we biri na Bia-sheba, na Molada, na Haza-shual; 29 na nime Bilha, na n'Ezem, na nime Tolad; 30 na nime Betuel, na nime Homa, na nime Ziklag; 31 na nime Bet-makabot, na nime Haza-susim, na nime Bet-biri, na nime Shaaraim. Ndia bu obodo-ha rue mḅe Devid bu eze. 32 Obodo ntà ha bu Itam, na Ain, na Rimon, na Token, na Ashan, obodo ise: 33 na obodo nà ha nile nke di obodo ahu buruburu, rue Beal. Ndia bu ebe-obibi-ha, ha nwe-kwa-ra akwukwọ-osuso-omumu-ha. 34 Na Meshobab, na Jamlek, na Josha nwa Amazaia; 35 na Joel, na Jihu nwa Joshibia, nwa Seraia, nwa Asiel; 36 na Elioenai, na Jaakoba, na Jeshohaia, na Asaia, na Adiel, na Jesimiel, na Benaia; 37 na Ziza nwa Shifi, nwa Alon, nwa Jedaia, nwa Shimri, nwa Shemaia; 38 Ndia ndi baworo n'akwukwọ n'aha bu ndi-isi n'aburu-ha: ulo nke ndi bu nna-ha we basa rue otutu. 39 Ha we jerue nbata Gedoa, rue n'akuku owuwa-anyanwu ndagwurugwu, ichọ ihe iji zù igwè ewu na aturu-ha. 40 Ha we chọta ihe-ozùzù mara abuba di kwa nma, ala ahu sa-kwa-ra mbara n'akuku-ya abua, nādi kwa jū, nwe kwa udo; n'ihì na ndi bi n'ebe ahu na mḅe gara aga sitere na Ham. 41 Ndia ndi edeworo n'akwukwọ n'aha we bia n'ubochi Hezekaia, bú eze Juda, tḅue omuma-ulo-ikwū-ha, na Meunim ndi ahuru n'ebe ahu, ha we wezuga ha ka ebibie ha, rue ta, we biri n'onodu ha: n'ihì na ihe eji zù igwè ewu na aturu-ha di n'ebe ahu. 42 Ufodu nime ha, bú ufodu nime umu Simeon, nnù ndikom na oḅu ise, je-kwa-ra ugwu Sia; Pelataia, na Nearaia, na Refaia, na Uziel, bú umu Ishi, bu ndi-isi-ha. 43 Ha we tḅue ndi foduru n'etiti ndi Amalek ḅapuru aḅapu, ha we biri n'ebe ahu, rue ta.

5 1 Ma umu-ndikom Reuben okpara Israel, (n'ihì na onye ahu bu okpara; ma, n'ihì na o mere ute nna-ya ka o ghara idi nsọ, enyere umu Josef nwa Israel onodu-okpara-ya; agagh-edede kwa ya n'akwukwọ-osuso-omumu dika onodu-okpara si di. 2 N'ihì na Juda di ike n'etiti umu-nne-ya, onye-ndú we

si nime ya puta; ma Josef nwere onodu-okpara:) 3 umu-ndikom Reuben okpara Israel; Hanok, na Palu, na Hezron, na Kami. 4 Umu-ndikom Joel; Shemaia nwa-ya, Gog nwa-ya, Shimai nwa-ya; 5 Maika nwa-ya, Reaia nwa-ya, Beal nwa-ya; 6 Beera nwa-ya, onye Tilgat-pilnesa, bú eze Asiria, mere ka o je biri n'ala ozọ: onye ahu bu onye-isi ndi Reuben nwere. 7 Na umu-nne-ya ndikom dika aḅuru nile ha si di, mḅe edere akwukwọ - osuso - omumu nke osuso-omumu nile ha; onye-isi, bú Jeiel, na Zekaraia, 8 na Bela nwa Azaz, nwa Shema, nwa Joel, onye ahu bi n'Aroea, we rue Nebo na Beal-meon: 9 ma n'owuwa-anyanwu o biruru nbata ozara, bú site n'osimiri Yufretis: n'ihì na anu-ulo-ha bara uba n'ala Gilead. 10 Ma n'ubochi Sol ha busoro ndi Haga agha, ndi dara n'aka-ha: ha we biri n'ulo-ikwū-ha n'elu ala nile nke owuwa-anyanwu Gilead.

11 Umu Gad biri kwa na ncherita-iru ha, n'ala Beshan rue Saleka: 12 Joel, bú onye-isi, na Shafam, bú nke-abua, na Janai, na Shefat nime Beshan: 13 na umu-nne-ha ndikom nke ulo nke ndi bu nna-ha; Maikael, na Meshulam, na Sheba, na Jorai, na Jakan, na Zia, na Iba, asa. 14 Ndia bu umu-ndikom Abihail nwa Huri, nwa Jaroa, nwa Gilead, nwa Maikael, nwa Jeshishai, nwa Jahdo, nwa Buz; 15 Ahi nwa Abdiel, nwa Guni, bú onye-isi ulo nke ndi bu nna-ha. 16 Ha we biri na Gilead nime Beshan, na n'umu-obodo-ya, na n'ebe-ita-nri nile nke Sheron, rue opupu nile ha. 17 Edere ha nile n'akwukwọ - osuso - omumu n'ubochi Jotam, bú eze Juda, na n'ubochi Jeroboam, bú eze Israel.

18 Umu Reuben, na ndi Gad, na nkera ebo Manase, nime ndi bu dinkpa, ndikom nēbu ota na mma-agma, nāzogide kwa uta ikwe ya, ndi eziwo-kwa-ra ibu agha, di orú nnù ndikom uzọ ise na nnù iri-na-otù na oḅu iri-na-asatọ, ndi nāpukuru usu-ndi-agma. 19 Ha we buso ndi Haga, na Jetua, na Nafish, na Nodab, agha. 20 Ewe yere ha aka imegide ha, ewe nye ndi Haga na ndi nile ha na ha yikoro n'aka-ha: n'ihì na o bu Chineke ka ha kpokuru n'agma ahu, O we kwe ka ha riota ihe ha rioro;

n'ihì na ha tukwasiri Ya obi. 21 Ha we chiri anu-ulo-ha n'agha: camel-ha orú nnù uzọ isi na nnù ise, na igwè ewu na aturu orú nnù orú uzọ na uzọ iri-na-otù na nnù ise, na inyinya-ibu nnù ise, na madu orú nnù uzọ iri-na-abua na nnù iri. 22 N'ihì na ọtutu ndi eburu ebu dara, n'ihì na agha ahu sitere na Chineke. Ha we biri n'ọnọdu ha rue mbe emere ka ha je biri n'ala ọzọ.

23 Umu nkera ebo Manase biri kwa n'ala ahu: site na Beshan rue Bealheamon na Senia na ugwu Heamon ka ndi ahu bara uba. 24 Ma ndia bu ndi-isi ulo nke ndi bu nna-ha, bú Ifa, na Ishi, na Eliel, na Azriel, na Jeremaia, na Hodavaia, na Jahdiel, ndi-dike bu dinkpà, ndikom amara aha-ha, ndi-isi ulo nke ndi bu nna-ha.

25 Ha we mekpue emekpu megide Chineke nke ndi bu nna-ha, soro chi nile nke ndi ala ahu kwa iko, bú ndi Chineke kpochapuru n'iru ha. 26 Chineke Israel we kpote mọ Pul, bú eze Asiria, na mọ Tilgat-pilnesa, bú eze Asiria, ọ we me ka ha je biri n'ala ọzọ, bú ndi Reuben, na ndi Gad, na nkera ebo Manase, ọ we me ka ha biarue Hala, na Haboa, na Hara, na osimiri Gozan, rue ta.

6 1 Umu-ndikom Livai; Giashon, na Kohat, na Merari. 2 Umu-ndikom Kohat kwa; Amram, na Izha, na Hebron, na Uziel. 3 Umu Amram kwa; Eron, na Moses, na Miriam. Umu-ndikom Eron kwa; Nedab, na Abaihu, na Eleeza, na Itama. 4 Eleeza muru Finehas, Finehas muru Abishua; 5 Abishua we mua Buki, Buki mua Uzi; 6 Uzi mua Zerahia, Zerahia mua Meraiot; 7 Meraiot mua Amaraia, Amaraia mua Ahaitub; 8 Ahaitub mua Zedok, Zedok mua Ahimaaz; 9 Ahimaaz mua Azaraia, Azaraia mua Johanan; 10 Johanan mua Azaraia, (ọ bu onye ahu bu onye-nchu-aja n'ulo Solomon wuru nime Jerusalem:) 11 Azaraia mua Amaraia, Amaraia mua Ahaitub; 12 Ahaitub mua Zedok, Zedok mua Shalum; 13 Shalum mua Hilkaia, Hilkaia mua Azaraia; 14 Azaraia mua Seraia, Seraia mua Jehozadak; 15 Jehozadak we je mbe Jehova mere ka Juda na Jerusalem je biri n'ala ọzọ n'aka Nebukadneza.

16 Umu-ndikom Livai; Giashom, na Kohat, na Merari. 17 Ma ndia bu aha umu-ndikom Giashom; Libni, na Shimai. 18 Umu-ndikom Kohat bu Amram, na Izha, na Hebron, na Uziel. 19 Umu-ndikom Merari; Mahli na Mushi. Ndia bu aburu Livai dika ulo nke ndi bu nna-ha si di. 20 Nke Giashom; Libni nwa-ya, Jahat nwa-ya, Zima nwa-ya; 21 Joa nwa-ya, Ido nwa-ya, Zera nwa-ya, Jeaterai nwa-ya. 22 Umu-ndikom Kohat; Aminadab nwa-ya, Kora nwa-ya, Asia nwa-ya; 23 Elkena nwa-ya, Ebiasaf nwa-ya, na Asia nwa-ya; 24 Tahat nwa-ya, Uriel nwa-ya, Uzaia nwa-ya, na Shaul nwa-ya. 25 Umu-ndikom Elkena kwa; Amasai, na Ahimot. 26 Ma Elkena: umu-ndikom Elkena; Zofai nwa-ya, na Nehat nwa-ya; 27 Elaiab nwa-ya, Jeroham nwa-ya, Elkena nwa-ya. 28 Umu-ndikom Samuel kwa; ọkparaya, bú Joel, na nke-abua, bú Abaia. 29 Umu-ndikom Merari; Mahli, Libni nwa-ya, Shimai nwa-ya, Uza nwa-ya; 30 Shimea nwa-ya, Hagia nwa-ya, Asaia nwa-ya.

31 Ndia bu kwa ndi Devid guzoro dika ndi-isi akuku abua nke ndi-ọbù-abù nke ulo Jehova, site na mbe ibe Chineke zuru ike. 32 Ha we nēje ozi n'iru ebe-obibi ulo-ikwū nzute n'abù, rue mbe Solomon wuru ulo Jehova nime Jerusalem: ha we guzo n'ibu ndi-isi ọfufè-ha dika ikpe ekpere ha si di. 33 Ndia bu kwa ndi nēguzo, ha na umu-ha ndikom. Nime umu-ndikom ndi Kohat: Himan ọbù-abù, nwa Joel, nwa Samuel; 34 nwa Elkena, nwa Jeroham, nwa Eliel, nwa Toa; 35 nwa Zuf, nwa Elkena, nwa Mahat, nwa Amasai; 36 nwa Elkena, nwa Joel, nwa Azaraia, nwa Zefanaia; 37 nwa Tahat, nwa Asia, nwa Ebiasaf, nwa Kora; 38 nwa Izha, nwa Kohat, nwa Livai, nwa Israel. 39 Na nwa-nne-ya nwoke, bú Esaf, onye nēguzo n'aka-nri-ya, bú Esaf nwa Berekaia, nwa Shimea; 40 nwa Maikael, nwa Baaseia, nwa Malkija; 41 nwa Etni, nwa Zera, nwa Adaia; 42 nwa Itan, nwa Zima, nwa Shimai; 43 nwa Jahat, nwa Giashom, nwa Livai. 44 Umu-ndikom Merari, bú umu-nne-ha, nọ kwa n'aka-ekpe: Itan nwa Kishi, nwa Abdi, nwa Maluk;

45 nwa Hashabaia, nwa Amazaia, nwa Hilkaia; 46 nwa Amzi, nwa Bani, nwa Shemea; 47 nwa Mahli, nwa Mushi, nwa Merari, nwa Livai. 48 Enye-kwara umu-nne-ha, bụ ndi Livai, ifè òfùfè nile nke ebe-obibi ulo Chineke.

49 Ma Eron na umu-ya ndikom nēsure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'elu ebe-ichu-aja nke aja-nsure-ọku, na n'elu ebe-ichu-aia nke ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, bayere ije-ozì nile nke ebe nsọ kachasi ebe nsọ nile, na ikpuchiri Israel nmehie-ha, dika ihe nile si di nke Moses, bụ orụ Chineke, nyere n'iwu. 50 Ndia bu kwa umu-ndikom Eron; Eleeza nwa-ya, Finehas nwa-ya, Abishua nwa-ya; 51 Buki nwa-ya, Uzi nwa-ya, Zerahaia nwa-ya; 52 Meraiot nwa-ya, Amaraia nwa-ya, Ahaitub nwa-ya; 53 Zedok nwa-ya, Ahimaaz nwa-ya.

54 Ma ndia bu ebe-obibi-ha dika ebe-ulo-ikwū nile ha si di n'ókè-ala nile ha: enyere umu Eron, bụ aḅuru ndi Kohat, n'ihì na ha nwere ife-nzà mbu, 55 ha we nye ha Hebron n'ala Juda, na ebe-ita-nri-ya nile buruburu ya; 56 ma ha nyere Keleb nwa Jefune ọhia obodo ahu, na obodo ntà ya nile. 57 Umu Eron ka ha nye-kwara obodo nḅaba, Hebron; na Libna na ebe-ita-nri-ya nile, na Jatia, na Eshtemoa na ebe-ita-nri-ya nile; 58 na Hilan na ebe-ita-nri-ya nile, na Debia na ebe-ita-nri-ya nile; 59 na Ashan na ebe-ita-nri-ya nile, na Bet-shemesh na ebe-ita-nri-ya nile: 60 site kwa n'ebo Benjamin; Geba na ebe-ita-nri-ya nile, na Alemet na ebe-ita-nri-ya nile, na Anatot na ebe-ita-nri-ya nile. Obodo-ha nile bu obodo iri na atọ n'aburu-ha nile. 61 Enye-kwara umu Kohat, bụ ndi ọduru, nime aḅuru ebo ahu, nime nkera ebo ahu, bụ nkera ebo Manase, obodo iri n'ife-nzà. 62 Enye-kwara umu Giashom, dika aḅuru nile ha si di, site n'ebo Isaka, site kwa n'ebo Asha, site kwa n'ebo Naftali, site kwa n'ebo Manase nime Beshan, obodo iri na atọ. 63 Enyere umu Merari, dika aḅuru nile ha si di, site n'ebo Reuben, site kwa n'ebo Gad, site kwa n'ebo Zebulun, obodo iri na abua n'ife-nzà. 64 Umu Israel we nye ndi Livai obodo ndia na ebe-ita-nri-ha. 65 Ha we nye obodo ndia, nke ha kpọrọ aha, site n'ebo umu Juda, site kwa n'ebo

umu Simeon, site kwa n'ebo umu Benjamin, n'ife-nzà. 66 Ma ufọdu nime aḅuru umu Kohat nwere obodo ókè-ala nile ha site n'ebo Efraim. 67 Ha nyere ha obodo nḅabà, bụ Shekem na ebe-ita-nri-ya nile n'ugwu Efraim; Gezea kwa na ebe-ita-nri-ya nile; 68 na Jọkmeam na ebe-ita-nri-ya nile, na Bet-horon na ebe-ita-nri-ya nile; 69 na Ajalon na ebe-ita-nri-ya nile, na Gat-rimon na ebe-ita-nri-ya nile: 70 site kwa na nkera ebo Manase; Anea na ebe-ita-nri-ya nile, na Bileam na ebe-ita-nri-ya nile ka enyere umu Kohat ọduru. 71 Enyere umu Giashom, site n'aburu nkera ebo Manase, Golan nime Beshan na ebe-ita-nri-ya nile, na Ashtarot na ebe-ita-nri-ya nile: 72 site kwa n'ebo Isaka; Kedesh na ebe-ita-nri-ya nile, na Daberat na ebe-ita-nri-ya nile; 73 na Remot na ebe-ita-nri-ya nile, na Anem na ebe-ita-nri-ya nile: 74 site kwa n'ebo Asha; Mashal na ebe-ita-nri-ya nile, na Abdon na ebe-ita-nri-ya nile; 75 na Hukok na ebe-ita-nri-ya nile, na Rehob na ebe-ita-nri-ya nile: 76 site kwa n'ebo Naftali; Kedesh nime Galili na ebe-ita-nri-ya nile, na Hamon na ebe-ita-nri-ya nile, na Kiriataim na ebe-ita-nri-ya nile. 77 Enyere umu Merari, bụ ndi ọduru nime ndi Livai, site n'ebo Zebulun, Rimono na ebe-ita-nri-ya nile, na Teboa na ebe-ita-nri-ya nile: 78 enye-kwara ha n'ofè Jọdan n'akuku Jeriko, n'akuku ọwuwa-anyanwu Jọdan, site n'ebo Reuben, Beza n'ọzara na ebe-ita-nri-ya nile, na Jahza na ebe-ita-nri-ya nile, 79 na Kedimot na ebe-ita-nri-ya nile, na Mefaat na ebe-ita-nri-ya nile: 80 site kwa n'ebo Gad; Remot nime Gilead na ebe-ita-nri-ya nile, na Mahanaim na ebe-ita-nri-ya nile, 81 na Heshbon na ebe-ita-nri-ya nile, na Jeza na ebe-ita-nri-ya nile.

7 1 Ma umu-ndikom Isaka; Tola, na Pua, na Jashub, na Shimron, anọ. 2 Umu-ndikom Tola kwa; Uzi, na Refaia, na Jeriel, na Jahmai, na Ibsam, na Shemuel, ndi-isi ulo nke ndi bu nna-ha, bụ ndi nke Tola; ha bu ndi-dike bu dinkpà n'osuso-omumu nile ha: ọnu-ogugu-ha n'ubọchi Devid di orụ nnụ uzọ abua na nnụ iri-na-isi na ọgu iri. 3 Umu-ndikom Uzi kwa; Izrahia:

umu-ndikom Izrahia kwa; Maikael, na Obadaia, na Joel, na Ishia, ise: ndi-isi ka ha nile bu. 4 Usu ndi nāpunara madu ihe nke usu-ndi-agma so-kwa-ra ha, n'osuso-omumu-ha, dika ulo nke di bu nna-ha si di, ha di orú nnú uzọ anọ na nnú iri: n'ihí na ha nwere otutu ndinyom na umu-ndikom. 5 Umu-nne-ha kwa nke aburu nile nke Isaka, ndi-dike bu dinkpá, di orú nnú uzọ iri na nnú iri-na-asa na oḡu iri, edewo ha nile n'akwukwọ-osuso-omumu.

6 Umu-ndikom Benjamin; Bela, na Bekea, na Jediael, atọ. 7 Umu-ndikom Bela kwa; Ezbon, na Uzi, na Uziel, na Jerimot, na Iri, ise; ndi-isi ulo nke ndi bu nna, ndi-dike bu dinkpá; edewo kwa ha n'akwukwọ-osuso-omumu, ha di orú nnú uzọ abua na nnú iri-na-ise na orú na iri na anọ. 8 Umu-ndikom Bekea kwa; Zemira, na Joash, na Elieza, na Elioenai, na Omri, na Jeremot, na Abaija, na Anatot, na Aletmet. Ndia nile bu umu-ndikom Bekea. 9 Edewo kwa ha n'akwukwọ-osuso-omumu, dika osuso-omumu nile ha si di, ndi-isi ulo nke ndi bu nna-ha, ndi-dike bu dinkpá, ha di orú nnú uzọ abua na nnú iri na oḡu iri. 10 Umu-ndikom Jediael kwa; Bilhan: umu-ndikom Bilhan kwa; Jeusin, na Benjamin, na Ihud, na Keneana, na Zetan, na Tashish, na Ahishaha. 11 Ndia nile bu umu Jediael, dika ndi-isi ulo nke ndi bu nna-ha si di, ndi-dike bu dinkpá, ha di orú nnú uzọ abua na nnú atọ, ndi nāpukuru usu-ndi-agma ibu agha. 12 Shupim kwa, na Hupim, bú umu Ia, na Hushim, bú umu Ahea.

13 Umu-ndikom Naftali; Jahaziel, na Guni, na Jiza, na Shalum, bú umu Bilha.

14 Umu-ndikom Manase; Asriel, onye nwunye-ya muru: (iko-ya nwayi, bú nwayi Eram, muru Makia nna Gilead: 15 Makia we luru nwunye n'etiti Hupim na n'etiti Siupim, aha nwa-nne-ya nwayi bu kwa Meaka;) aha nwa nke-abua bu kwa Zelqefhad: ma Zelqefhad nwere umu - ndinyom. 16 Meaka, bú nwunye Makia, we mua nwa-nwoke, o we kpọ aha-ya Peresh; aha nwa-nne-ya nwoke bu Sheresh; umu-ya ndikom bu Ulam na Rakem. 17 Umu-ndikom Ulam kwa; Bedan.

Ndia bu umu Gilead, nwa Makia, nwa Manase. 18 Nwa-nne-ya nwayi, bú Hamoleket, we mua Ishhod, na Abieza, na Mahla. 19 Umu-ndikom Shemida bu kwa Ahian, na Shekem, na Likhi, na Aniam.

20 Umu - ndikom Efraim kwa; Shutela, na Bered nwa-ya, na Tahat nwa-ya, na Eleada nwa-ya, na Tahat nwa-ya, 21 na Zabad nwa-ya, na Shutela nwa-ya, na Eza, na Elead, ndi ndikom Gat, ndi amuru n'ala, buru, n'ihí na ha ridatara ichiri anu-ulo-ha. 22 Efraim, bú nna-ha, we rue újú otutu ubochi, umu-nne-ya we bia ikasi ya obi. 23 O we bakuru nwunye-ya, o we turu ime, mua nwa-nwoke, nna-ya we kpọ aha-ya Beria, n'ihí na ulo-ya di n'onodu oḡo. 24 Nwa-ya nwayi bu Sheera, onye wuru Bet-horon di n'okpuru, na nke di n'elu, na Uzen-sheera. 25 Refa bu kwa nwa-ya, na Reshef, na Tela nwa-ya, na Tahan nwa-ya; 26 Ladan nwa-ya, Amaihud nwa-ya, Elishama nwa-ya; 27 Nun nwa-ya, Joshua nwa-ya. 28 Ihe-onwunwe nile ha na ebe-obibi nile ha bu Bet-el na umu-obodo-ya, na n'akuku owuwa-nyanwu Naaran, na n'akuku Qdida-nyanwu Gezea na umu-obodo-ya; na Shekem na umu-obodo-ya, rue Aza na umu-obodo-ya: 29 na n'akuku umu Manase, Bet-shean na umu-obodo-ya, Teanak na umu-obodo-ya, na Megido na umu-obodo-ya, na Doa na umu-obodo-ya. Nime ndia ka umu Josef nwa Israel biri.

30 Umu-ndikom Asha; Imna, na Ishva, na Ishvi, na Beria, na Sera, bú nwa-nne-ha nwayi. 31 Umu-ndikom Beria kwa; Heba, na Malkiel, onye ahu bu nna Biazait. 32 Heba we mua Jaflet, na Shoma, na Hotam, na Shua nwa-nne-ha nwayi. 33 Umu-ndikom Jaflet kwa; Pasak, na Bimhal, na Ashvat. Ndia bu umu Jaflet. 34 Umu-ndikom Shema kwa; Ahi, na Rohga, na Jehuba, na Eram. 35 Umu-ndikom Helem nwa-nne-ya kwa; Zofa, na Imna, na Shelesh, na Amal. 36 Umu-ndikom Zofa; Sua, na Hanefa, na Shual, na Beri, na Inra; 37 Beza, na Hod, na Shama, na Shilsha, na Itran, na Beera. 38 Umu-ndikom Jeta kwa; Jefune, na Pispá, na Ara. 39 Umu-ndikom Uia

kwa; Ara, na Haniel, na Rizia. 40 Ndia nile bu umu Asha, ndi-isi ulo nke ndi bu nna-ha, ndi arọputara arọputa, ndi-dike bu dinkpà, ha bu ndi-isi nke ndi-isi. Edewo kwa ha n'akwukwọ-osuso-omumu, nime usu-ndi-agma, n'ibu-agma, ọnu-ogugu-ha bu orú nnù ndikom uzọ atọ na nnù ise.

8 1 Benjamin we mua Bela, bú ọkparaya, na Ashbel, bú nke-abua, na Ahara, bú nke-atọ; 2 na Noha, bú nke-anọ, na Rafa, bú nke-ise. 3 Bela we nwe umu-ndikom; Ada, na Gira, na Abaihud; 4 na Abishua, na Neaman, na Ahoa; 5 na Gira, na Shefufan, na Huram. 6 Ndia bu kwa umu-ndikom Ihud: ndia bu ndi-isi ulo nke ndi bu nna nke ndi bi na Geba, ha we me ka ha je biri na Manahat: 7 na Neaman, na Ahaija, na Gira, onye ahu mere ka ha je biri n'ala ọzọ; ọ mua Uza na Ahaihud. 8 Shahraraim we mua umu n'ohia Moab, mbe o zilagasiri ha; Hushim na Baara bu ndinyom-ya. 9 Ọ we site na Hodesh, bú nwunye-ya, mua Jobab, na Zibia, na Misha, na Malkam; 10 na Jeuz, na Shakia, na Miama. Ndia bu umu-ya ndikom, ha bu ndi-isi ulo nke ndi bu nna. 11 O site-kwa-ra na Hushim mua Abaitub na Elpaal. 12 Umu - ndikom Elpaal; Iba, na Misham, na Shemed; onye ahu wuru Ono na Lod, na umu-obodo-ya: 13 na Beria, na Shema; ndia bu ndi-isi ulo nke ndi bu nna nke ndi bi n'Ajalon, ha onweha mere ka ndi bi na Gat balaga; 14 na Ahio, na Shashak, na Jeremot; 15 na Zebadaia, na Arad, na Eda; 16 na Maikael, na Ishpa, na Joha, bú umu-ndikom Beria; 17 na Zebadaia, na Meshulam, na Hizki, na Heba; 18 na Ishmerai, na Izlia, na Jobab, bú umu-ndikom Elpaal; 19 na Jakim, na Zikri, na Zabdi; 20 na Elienai, na Ziletai, na Eliel; 21 na Adaia, na Beraia, na Shimrat, bú umu-ndikom Shimai; 22 na Ishpan, na Iba, na Eliel; 23 na Abdon, na Zikri, na Henan; 24 na Hananaia, na Ilam, na Antotua; 25 na Ifdeia, na Penuel, bú umu-ndikom Shashak; 26 na Shamsherai, na Sheharia, na Atalaia; 27 na Jareshia, na Elaija, na Zikri, bú umu-ndikom Jeroham. 28 Ndia bu ndi-isi ulo nke ndi bu nna n'osuso-omumu nile ha, ndi-

isi. Ndia biri na Jerusalem. 29 Ma nime Gibeon ka nna Gibeon biri, bú Jeiel, aha nwunye-ya bu Meaka: 30 nwa-ya, bú ọkpara, bú Abdon, na Zua, na Kish, na Beal, na Nedab; 31 na Gedoa, na Ahio, na Zeka. 32 Miklot we mua Shimea. Ha onweha we so kwa umu-nne-ha biri na Jerusalem, na ncherita-iru umu-nne-ha. 33 Nea we mua Kish; Kish mua Sol; Sol mua Jonatan, na Malki-shua, na Abinadab, na Eshbeal. 34 Nwa-nwoke Jonatan bu Merib-beal; Merib-beal we mua Maika. 35 Umu-ndikom Maika kwa; Piton, na Melek, na Tarea, na Ehaz. 36 Ehaz we mua Jehoad; Jehoad we mua Aletmet, na Azmavet, na Zimri; Zimri we mua Moza: 37 Moza mua Binea; Rafa bu nwa-ya, Eleasa nwa-ya, Azel nwa-ya: 38 Azel nwere umu-ndikom isi, ndia bu kwa aha-ha; Azrikam, na Bokeru, na Ishmael, na Shearia, na Obadaia, na Henan. Ndia nile bu umu-ndikom Azel. 39 Umu-ndikom Ishek nwanne-ya nwoke kwa; Ulam, bú ọkparaya, na Jeush, bú nke-abua, na Elifelet, bú nke-atọ. 40 Umu Ulam we buru ndi-dike bu dinkpà, ndi-ọba-uta, ha nwe-kwa-ra ọtutu umu-ndikom, na umu umu, ọgu asa na iri. Ndia nile sitere n'umu Benjamin.

9 1 Ewe de Israel nile n'akwukwọ-osuso-omumu; ma, le, edere ha n'akwukwọ ndi-eze Israel: ma emere ka Juda je biri na Babilon n'ihhi nmekpu ha mekpuru. 2 Ma ndi-obibi mbu ndi bi n'ihe-onwunwe-ha n'obodo nile ha bu, Israel, ndi-nchu-aja, ndi Livai, na Netinim. 3 Ma ufodu nime umu Juda, na ufodu nime umu Benjamin, na ufodu nime umu Efraim na Manase, biri na Jerusalem; 4 Utai nwa Amihud, nwa Omri, nwa Imri, nwa Bani, onye sitere n'umu Perez nwa Juda. 5 Ndi sitere na ndi Shailo; Asaia, bú ọkpara, na umu-ya ndikom. 6 Ndi sitere n'umu Zera; Jeuel, na umu-nne-ha, nnù madu na ọgu iri-na-anọ na iri. 7 Ndi sitere n'umu Benjamin; Salu nwa Meshulam, nwa Hodavaia, nwa Hasenua; 8 na Ibneia nwa Jeroham, na Ila nwa Uzi, nwa Mikri, na Meshulam nwa Shefataia, nwa Reuel, nwa Ibnija; 9 na umu-nne-ha, dika osuso-omumu nile ha si di, nnù

madu abua na ọgu asa na iri na isi. Ndikom ndia nile bu ndi-isi ulo nke ndi bu nna diri ulo nke ndi bu nna-ha.

10 Ndi sitere na ndi-nchu-aja; Jedaia, na Jehoiarib, na Jakin; 11 na Azaraia nwa Hilkaia, nwa Meshulam, nwa Zedok, nwa Meraiot, nwa Ahaitub, bú onye-ndú ulo Chineke; 12 na Adaia nwa Jeroham, nwa Pashhua, nwa Malkija, na Maasai nwa Adiel, nwa Jahzera, nwa Meshulam, nwa Meshilemit, nwa Imea; 13 na umu-nne-ha, bú ndi-isi ulo nke ndi bu nna-ha nwere, nnù madu anọ na ọgu asatọ; ndi-dike ndi bu dinkpà ije ozi òfùfè ulo Chineke. 14 Ndi sitere na ndi Livai; Shemaia nwa Hashub, nwa Azrikam, nwa Hashabaia, site n'umu Merari; 15 na Bakbaka, na Heresh, na Galal, na Matanaia nwa Maika, nwa Zikri, nwa Esaf; 16 na Obadaia nwa Shemaia, nwa Galal, nwa Jedutun, na Berekaia nwa Esa, nwa Elkena, onye bi n'obodo ntà ndi Netofa. 17 Ndi-ọnu-uzọ-ama kwa; Shalum, na Akub, na Talmon, na Ahaiman, na umu-nne-ha: Shalum bu onye-isi; 18 ma ha nọ rue ụbụ a n'ọnu-uzọ-ama eze n'akuku ọwuwa-anyanwu: ndi ahu bu ndi-ọnu-uzọ-ama nke ọmuma-ulo-ikwū umu Livai nwere. 19 Ma Shalum nwa Kore, nwa Ebiasaf, nwa Kora, na umu-nne-ya, nke ulo nna-ya, bú ndi Kora, bu ndi-isi ije-ozi òfùfè ahu, ndi-nche nbata-uzọ nile nke ulo-ikwū: ndi bu nna-ha buri ndi-isi ọmuma-ulo-ikwū Jehova, ndi-nche uzọ-nbata; 20 Finehas nwa Eleeza bu kwa onye-ndú-ha na m̀be gara aga, Jehova nọyere ya. 21 Zekaraia nwa Meshelemaia bu onye-ọnu-uzọ-ama nke ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute. 22 Ndia nile arọputara ibu ndi-ọnu-uzọ-ama nime nbata-uzọ nile di ọgu iri na iri na abua. Edere ndi ahu n'akwukwọ-osuso-ọmumu-ha n'obodo ntà ha, ndi ahu ka Devid na Samuel onye-ọhu-uzọ doro n'ọnọdu-ha, bú ọnọdu nke ndi kwesiri ntukwasi-obi. 23 Ndi ahu na umu-ha bu kwa ndi-isi ọnu-uzọ-ama nile diri ulo Jehova, bú ulo nke ulo-ikwū ahu, n'ihe-ndebe. 24 N'akuku anọ ka ndi - ọnu - uzọ - ama nọ, n'Ọwuwa - anyanwu, na n'akuku Ọdida-anyanwu, na n'akuku Ugwu, na n'akuku Ndida. 25 Ma umu-nne-ha, n'obodo ntà nile

ha, nwe ibata kwa-ubọchi-asa site na m̀be rue m̀be, inọyere ha: 26 n'ihhi na n'ọnọdu ndi kwesiri ntukwasi-obi ka ha nọ, bú ndi-dike anọ nke ndi-ọnu-uzọ-ama, ha onwe-ha bu ndi Livai, ha bu kwa ndi-isi ime-ulo nile na ndi-isi ulo-àkù nile nke ulo Chineke. 27 Buruburu ulo Chineke ka ha nānọ kwa ọnọdu-abali, n'ihhi na n'isi-ha ka ndebe di, ha onwe-ha nwe-kwa-ra imeghe ya kwa-ututu. 28 Ufọdu nime ha bu kwa ndi-isi ihe òfùfè; n'ihhi na n'ọnu-ọgugu ka ha nāchibata ha, n'ọnu-ọgugu kwa ka ha nāchipu ha. 29 Ufọdu nime ha kwa ka agutara ibu ndi-isi ihe, bú ibu ndi-isi ihe nile nke ebe nsọ ahu, na ibu ndi-isi utu ọka flour, na manya-vine, na manu, na frankincense, na uda di iche iche. 30 Ufọdu nime umu ndi-nchu-aja nāsugwa kwa manu-otite nēsì isì utọ nke uda di iche iche. 31 Matitaia kwa, otù onye nime ndi Livai, onye ahu bu ọkpara Shalum onye Kora, ọ nọ n'ọnọdu ndi kwesiri ntukwasi-obi ibu onye-isi nke ihe esiri n'ite isi ihe. 32 Ufọdu nime umu ndi Kohat, bú ufọdu nime umu-nne-ha, bu ndi-isi achicha anēdo n'usoro, idozi ya kwa-ubọchi-izu-ike. 33 Ndia kwa bu ndi-ọbù-abù, ndi-isi ulo nke ndi bu nna nke ndi Livai, ndi bi n'ime-ulo, ndi puru n'òfùfè ọzọ: n'ihhi na ehie na abali ha bu ndi-isi-ha n'ije-ozi ahu. 34 Ndia bu ndi-isi ulo nke ndi bu nna nke ndi Livai n'osuso-ọmumu nile ha, ndi-isi: ndia biri na Jerusalem.

35 Ma nime Gibeon ka nna Gibeon biri, bú Jeiel, aha nwunye-ya bu Meaka: 36 na nwa-ya, bú ọkpara, bú Abdon, na Zua, na Kish, na Beal, na Nea, na Nedab; 37 na Gedoa, na Ahio, na Zekaraia, na Miklot. 38 Miklot we mua Shimeam. Ha onwe-ha we so kwa umu-nne-ha biri na Jerusalem, na ncherita-iru umu-nne-ha. 39 Nea we mua Kish; Kish mua Sọl; Sọl mua Jonatan, na Malki-shua, na Abinadab, na Eshbeal. 40 Nwa-nwoke Jonatan bu Merib-beal; Merib-beal we mua Maika. 41 Umu-ndikom Maika kwa; Piton, na Melek, na Tahrea, na Ehaz. 42 Ehaz we mua Jara; Jara mua Alemet, na Azmavet, na Zimri; Zimri we mua Moza; 43 Moza mua Binea; Refaia bu kwa nwa-ya, Eleasa nwa-ya,

Azel nwa-ya: 44 Azel nwere umu-ndikom isi, ndia bu kwa aha-ha; Azrikam, na Bokeru, na Ishmael, na Shearia, na Obadaia, na Henan: ndia bu umu-ndikom Azel.

10 1 Ma ndi Filistia busoro Israel agha: ndikom Israel we balaga n'iru ndi Filistia, ha we da, buru ndi eburu ebu n'ugwu Gilboa. 2 Ndi Filistia we sosie ike n'azu Søl na n'azu umu-ya ndikom; ndi Filistia we tiɓue Jonatan, na Abinadab, na Malki-shua, bu umu-ndikom Søl. 3 Agha ahu we di arɔ megide Søl, ndi-ɔɓa-uta we huta ya; ɔ we nēbu ya n̄bu site n'ih̄a-uta nke ndi-ɔɓa-uta. 4 Søl we si onye nēbu ihe-agma-ya, Miputa nma-agma-gi, were ya mapuem aru; ka ndia anēbigh ūgwū ghara ibia kwam emò. Ma onye nēbu ihe-agma-ya ekwegh; n'ih̄i na ɔ n̄atu egwu nke-uku. Søl we were mma-agma-ya, dakwasi ya. 5 Onye nēbu ihe-agma-ya we hu na Søl anwuwo, ya onwe-ya we dakwasi kwa na mma-agma-ya, nwua. 6 Søl we nwua, ya na umu-ya ndikom atɔ; ulo-ya nile nwu-kwa-ra n'otù. 7 Ndikom Israel nile ndi nɔ na ndagwurugwu ahu we hu na ha aɓalagawo, na Søl na umu-ya ndikom anwuwo kwa, ha we rapu obodo nile ha balaga; ndi Filistia we bia biri nime ha.

8 O rue, n'echi-ya, m̄be ndi Filistia biaru iyipu ihe ndi eburu ebu, na ha huru Søl na umu-ya ndikom ka ha tɔɓɔrɔ n'ugwu Gilboa. 9 Ha we yipu ihe-agma-ya, būru isi-ya na ihe-agma-ya, ziga n'ala ndi Filistia buruburu, izisara arusi nile ha na ndi-ha ozi ahu. 10 Ha we dɔba ihe-agma-ya n'ulo chi-ha, kpɔgide okpokoro-isi-ya n'ulo Degon. 11 Jebesh-gilead nile we nu ihe nile ndi Filistia mere Søl, 12 ndikom nile bu dinkpà we bilie, būru ozu Søl na ozu umu-ya ndikom, bubata ha na Jebesh, lie ɔkpukpu-ha n'okpuru osisi terebinth nime Jebesh, bue ɔnu ubɔchi asa. 13 Søl we nwua n'ih̄i nmekpu-ya ɔ mekpuru megide Jehova, n'ih̄i okwu Jehova, nke ɔ nēdebegh: ɔzɔ kwa, n'ih̄i na ɔ juru ase n'aka onye nwere mɔ ɔ n̄aju ihe, iji ya ju ase, 14 ma ɔ jugh Jehova ase: ɔ we me ka ɔ nwua, ɔ we chigharia ala-eze nve Devid nwa Jesi.

11 1 Israel nile we chikɔta onwe-ha n'ebe Devid nɔ rue Hebron, si, Le, ɔkpukpu-gi na anu-aru-gi ka ayi bu. 2 Na m̄be gara aga, ɔbun̄a m̄be Søl bu eze, gi onwe-gi bu onye nēdupu na onye nēdubata Israel: Jehova, bu Chineke-gi, we si gi, Gi onwe-gi ḡazū ndim, bu Israel, gi onwe-gi ḡabu kwa onye-ndū ndim, bu Israel. 3 Ndi-okenye nile nke Israel we biakute eze rue Hebron; ha na Devid we ɓa ndu nime Hebron n'iru Jehova; ha we te Devid manu ibu eze Israel, dika okwu Jehova n'aka Samuel si di. 4 Devid na Israel nile we jerue Jerusalem (nke ahu bu Jebus); ma n'ebe ahu ka ndi Jebus, ndi bi n'ala ahu, nɔ. 5 Ndi bi na Jebus we si Devid, I gagh-abata n'ebe a. Devid we were ebe ewusiri ike nke Zaion; nke ahu bu obodo Devid. 6 Devid we si, Onye ɔ bula nke buru uzɔ tiɓu ndi Jebus ḡabu onye-isi na ɔchi-agma. Joab nwa Zeruaia we buru uzɔ rigo, ɔ we buru onye-isi. 7 Devid we biri n'ebe ahu ewusiri ike; n'ih̄i ya ka ha kpɔrɔ ya obodo Devid. 8 ɔ we wue obodo buruburu, site na Milo we rue buruburu ya: ma Joab mere ka obodo fɔduru di ndu. 9 Devid we n̄aga n'iru, nēje n̄adi uku; Jehova nke usu nile nke ndi-agma nɔye-kwa-ra ya.

10 Ma ndia bu ndi-isi nke ndi-dike Devid nwere, ndi mere onwe-ha ka ha di ike n'akuku ya n'ala-eze-ya, ha na Israel nile, ime ya eze, dika okwu Jehova si di bayere Israel. 11 Nka bu kwa ɔnu-ɔgugu ndi-dike Devid nwere: Jashɔbeam, bu nwa onye-Hakmonait, onye-isi nke orú na iri ahu; ɔ feghariri ube-ya imegide ɔgu ndikom iri-na-ise, ha we ghɔ ndi eburu ebu n'otù ubò. 12 Nke so ya bu Eleeza nwa Dodo, onye Ahoa, onye ahu di n'etiti ndi-dike atɔ ahu. 13 Onye ahu nɔyere Devid nime Pasdamim, ma ndi Filistia chikɔtara onwe-ha n'ebe ahu ibu agha, òkè ubi nke juputara n'ɔka barley di kwa; ma ndi Israel balagara n'iru ndi Filistia. 14 Ha we guzo onwe-ha n'etiti òkè ahu, naputa ya, tiɓue ndi Filistia; Jehova we zɔputa nzɔputa uku. 15 Ndikom atɔ n'etiti orú ndi-isi na iri ahu we ridarue oké nkume ahu jekuru Devid, rue ɔɓà Adulam; ma ɔmuma-ulo-ikwū ndi-Filistia amawo ulo-ikwū-ha na

ndagwurugwu Refaim. 16 Ma Devid nọ n'ebe ahu ewusiri ike mbe ahu, ma ebe-nguzo-ndi-agma ndi Filistia di na Bet-lehem mbe ahu. 17 Devid we chosie ike, si, Onye gēme ka m'nua miri sitere n'olulū-miri Bet-lehem, nke di n'onu-uzo-ama? 18 Ndikom atọ ahu we wapue omuma-ulo-ikwū ndi Filistia, sere miri n'olulū-miri Bet-lehem, nke di n'onu-uzo-ama, ha we būru ya, kutere Devid: ma Devid ekwegh inu ya, o we wusiere ya Jehova, 19 si, Ya burum ihe-ārū sitere na Chinekem, ime ihe a: m'gānu obara ndikom ahu ndi ji ndu-ha n'aka-ha je? n'ihī na ha ji ndu-ha n'aka-ha kute ya. O kwegh kwa inu ya. Ihe ndia ka ndi-dike atọ ahu mere. 20 Ma Abishai, bū nwa-nne Joab, onye ahu bu onye-isi ndikom atọ ahu: onye ahu feghari-kwa-ra ube-ya imegide ogu ndikom iri-na-ise. na we ghọ ndi eburu ebu, o we nwe aha n'etiti ndikom atọ ahu. 21 N'etiti ndikom atọ ahu anasopuru ya kari abua foduru, o we ghoro ha onye-isi: ma o rugh ndikom atọ mbu ahu. 22 Benaia nwa Jehoiada, nwa nke nwoke bu dinkpa nke Kabzeel, onye di uku n'ime ihe, onye ahu tiburū umu-ndikom abua nke Ariel nke Moab: onye ahu rida-kwa-ra tibe o dum n'etiti olulū n'ubochi snow nezō. 23 Onye ahu tibe-kwa-ra nwoke ahu, bū onye Ijipt, nwoke toro ogologo, cubit ise; ube di kwa n'aka onye Ijipt ahu dika oké okporo di arọ nke okpa-akwā ji akpa akwā; ma o ji nkpa-n'aka ridakuru ya, napu ube ahu n'aka onye Ijipt n'ike, were ube-ya bue ya. 24 Ihe ndia ka Benaia nwa Jehoiada mere, we nwe aha n'etiti ndi-dike atọ ahu. 25 Le, anasopuru ya kari orū ndikom na iri ahu, ma o rugh ndikom atọ mbu ahu: Devid we do ya onye-isi ndi nānu okwu-ya.

26 Ndi-dike nke usu Nile nke ndi-agma kwa; Asahel nwa-nne Joab, Elhanan nwa Dodo nke Bet-lehem; 27 Shamot onye Haroa, Hilez onye-Pelonait; 28 Ira nwa Ikesh onye Tekoa, Abieza onye Anatot; 29 Sibekai onye Husha, Ilai onye Ahoa; 30 Maharai onye Netofa, Hiled nwa Beana onye Netofa; 31 Itai nwa Ribai nke Gibeā umu Benjamin, Benaia onye Piraton; 32 Hurai nke miri-iyi Gaash,

Abiel onye Araba; 33 Azmavet onye Bahurim, Eliahba onye Shaalabin; 34 nke umu Hashem onye-Gaizonait, Jonatan nwa Shagei onye-Hararait; 35 Ahiam nwa Saka onye - Hararait, Elifal nwa Ua; 36 Hefa onye-Mekeratait, Ahaija onye - Pelonait; 37 Hezro onye Kamel, Naarai nwa Ezbai; 38 Joel nwa-nne Netan, Mibha nwa Hagri; 39 Zelek onye Amon, Naharai onye Beirut, onye nebu ihe-agma Joab nwa Zeruaia; 40 Ira onye Jeta, Gareb onye Jeta; 41 Uraia onye Het, Zabad nwa Ahlai; 42 Adina nwa Shiza onye Reuben, onye-isi ndi Reuben, orū ndikom na iri so-kwa-ra ya; 43 Henan nwa Meaka, na Joshafat onye-Mitnait; 44 Uzia onye Ashterot, Shama na Jeiel, bū umu Hotam onye Aroea; 45 Jediel nwa Shimri, na Joha nwa-nne-ya, onye-Tizait; 46 Eliel onye-Mahavait, na Jeribai, na Joshavia, umu Elnaam, na Itma onye Moab; 47 Eliel, na Obed, na Jaasiel onye-Mezobait.

12 I Ma ndia bu ndi nābiakute Devid rue Ziklag, mbe anọ nēmechibido ya n'ihī Sol nwa Kish: ndi ahu di kwa n'etiti ndi-dike-ya, ndi nēyere ya aka n'agma ahu. 2 Ha nāchi uta, nēme akarni nēme kwa aka-ekpe n'itu nkume na n'iwere uta ba akū; ha sitere n'umunne Sol site na Benjamin. 3 Onye-isi bu Abieza, na Joash, bū umu Shemaa onye Gibeā; na Jeziel, na Pelet, bū umu Azmavet; na Beraka, na Jihu onye Anatot; 4 na Ishmaia onye Gibeon, bū dike n'etiti orū ndikom na iri ahu, na onye-isi orū na iri ahu; na Jeremaia, na Jahaziel, na Johanan, na Jozabad onye Gedira; 5 Eluzai, na Jerinot, na Bealia, na Shernaraia, na Shefataia onye-Harufait; 6 Elkena, na Ishia, na Azarel, na Joeza, na Jashobeam, bū ndi Kora; 7 na Joela, na Zebadaia, bū umu Jeroham nke Gedoa. 8 Ufodu nime ndi Gad kewaputa-kwa-ra onweha jekuru Devid rue ebe ahu ewusiri ike n'ozara, ndi-dike bu dinkpa, ndikom usu-ndi-agma ibu agha, ndi nēdo ota na ube n'usoro; iru-ha bu kwa iru o dum, ha di kwa ngwa dika mbada n'elu ugwu; 9 Iza, bū onye-isi, Obadaia, bū nke - abua, Elaiab, bū nke-atọ; 10 Mishmana, bū nke-ano. Jeremaia,

bù nke-ise; 11 Atai, bù nke-isi, Eliel, bù nke-asa; 12 Johanan, bù nke-asatò, Elzabad, bù nke-iteghete; 13 Jeremaia, bù nke-iri, Makbanai, bù nke-iri-na-otù. 14 Ndia, ndi sitere n'umu Gad, bu ndi-isi usu-ndi-agma: onye kachasi ntà ra ka oḡu ndikom ise, onye kachasi uku ra kwa ka nnù ndikom abua na oḡu iri. 15 Ndia bu ndikom ahu ndi gabigara Jòdan n'ònwà mbu, mḡe osimiri ahu nērchì usò-ya nile; ha we me ka ndi ndagwurugwu nile ḡalaga, ma n'Òwuwa-anyanwu ma n'Òdida-anyanwu. 16 Ufòdu nime umu Benjamin na Juda we biarue ebe ahu ewusiri ike biakute Devid. 17 Devid we pua izute ha, o we za, si ha, O buru na unu abiakutem n'uzò udo iyerem aka, enwerem obi oḡma n'aru unu ka mu na unu buru otù: ma o buru na unu abiawo iwere aghughò nyem n'aka ndi nākpabum, mḡe ihe-ike nādigh n'akam, ka Chineke nna-ayi-hà hu ya, bara unu nba. 18 Mò nke Chineke we yiri Amasai, bù onye-isi ndi-òchi-agma ahu, dika uwe, o we si, Nke gi ka ayi bu, Devid, n'akuku gi ka ayi nò kwa, nwa Jesi: udo, udo diri gi, udo di-kwa-ra onye nēyere gi aka; n'ihì na Chineke-gi eyewo gi aka. Devid we nara ha, me ha ndi-isi usu ndi nāpunara madu ihe. 19 Ufòdu nime Manase daye-kwa-ra Devid, mḡe o soro ndi Filistia bia imegide Sòl n'agma, ma ha eyegh ha aka: n'ihì na ndi-isi ndi Filistia were idu-òdu zilaga ya, si, O ḡewere isi-ayi dayere onye-nwe-ya, bù Sòl. 20 Mḡe o nāla na Ziklag, ndia sitere na Manase dayere ya, bù Adna, na Jozabad, na Jediael, na Maikael, na Jozabad, na Elaihu, na Ziletai, bù ndi-isi usu nnù ndikom abua na oḡu iri ndi diri Manase. 21 Ndi ahu ye-kwa-ra Devid aka imegide usu ndi nāpunara madu ihe: n'ihì na ndi-dike bu dinkpà ka ha nile bu, ha we buru ndi-isi n'usu-ndi-agma. 22 N'ihì na mḡe ahu ha nābiakute Devid kwa-ubòchi iyere ya aka, rue mḡe o bu oḡmuma-ulo-ikwū, dika oḡmuma-ulo-ikwū Chineke.

23 Ndia bu kwa oḡnu-ògugu ndi-isi nke ndi ejikere iso usu-ndi-agma; ha biakutere Devid nime Hebron ichighari ala-eze Sòl nye ya, dika okwu-ònu Jehova si di. 24 Umu Juda ndi nēbu

òta na ube di nnù iri-na-asa, ndi ejikere iso usu-ndi-agma. 25 Site n'umu Simeon, ndi-dike bu dinkpà iso usu-ndi-agma, nnù iri-na-asa na oḡu iri-na-ise. 26 Site n'umu Livai, nnù iri-na-otù na oḡu iri. 27 Jehoiada bu onye-ndù ndi Eron, nnù ndikom iteghete na oḡu ise so-kwa-ra ya; 28 na Zedok, bù nwa-okoròbia nke bu dike bu dinkpà, na nke ulo nna-ya orù ndi-isi na abua. 29 Site kwa n'umu Benjamin, bù umu-nne Sòl, nnù asa na oḡu iri: n'ihì na rue mḡe ahu ndi ka n'ònu-ògugu nime ha nēdebe ihe-ndebe ulo Sòl. 30 Site kwa n'umu Efraim, orù nnù uzò abua na nnù iri-na-abua, ha bu ndi-dike bu dinkpà, ndikom amara aha-ha n'ulo nke ndi bu nna-ha. 31 Site kwa na nkera ebo Manase, orù nnù uzò abua na nnù ise, ndi akpòrò n'aha n'aha, ibia ime Devid eze. 32 Site kwa n'umu Isaka, bù ndi mara nghòta bayere mḡe ahu nile, imara ihe Israel ḡēme; ndi-isi-ha bu oḡu iri; umu-nne-ha nile nēme kwa dika okwu-ònu-ha si di. 33 Site na Zebulun, ndi nāpukuru usu-ndi-agma, ndi nēdo agha n'usoro, ndi chiri ihe-agma nile, orù nnù uzò isi na nnù ise; ndi nēdo onwe-ha n'usoro, nēnwegh obi abua. 34 Site kwa na Naftali, nnù ndi-isi abua na oḡu iri, orù nnù ndikom uzò anò na nnù iri-na-abua na oḡu iri so-kwa-ra ha nāchi uta na ube. 35 Site kwa na ndi Dan, bù ndi nēdo agha n'usoro, orù nnù uzò atò na nnù iri-na-otù na oḡu iri. 36 Site kwa n'Asha, bù ndi nāpukuru usu-ndi-agma ido agha n'usoro, orù nnù uzò ise. 37 Site kwa n'ofè Jòdan, site n'umu Reuben, na ndi Gad, na nkera ebo Manase, bù ndi nāchi ihe nile nke usu-ndi-agma iji bu agha, orù nnù uzò iri-na-ise. 38 Ndia nile, bù ndikom agha, ndi nēdo agha n'usoro, were obi zuru okè biarue Hebron, ime Devid eze Israel nile: oḡò kwa, ndi Israel nile nke fòduru nwere otù obi ime Devid eze. 39 Ha na Devid we nò n'ebe ahu ubòchi atò nēri ihe nānu kwa ihe-ònu: n'ihì na umu-nne-ha doziri ha ihe. 40 Oḡò kwa, ndi bi ha nso, rue Isaka na Zebulun na Naftali, nēweta achicha n'elu inyinya-ibu na n'elu camel, na n'elu inyinya mule, na n'elu ehi, ihe-oriri nke utu oḡa, na mbadamba fig, na uyòkò nkpuru-vine amiri ami, na manya-vine,

na manu, na igwè ehi, na igwè ewu na aturu n'uba: n'ihì na ọ̀nù di n'Israel.

13 1 Devid we me ka ndi-isi usu nile nke nnù ndikom abua na ọ̀gu iri na usu nile nke ọ̀gu ndikom ise dua ya ọ̀du, bú onye-ndù ọ̀ bula. 2 Devid we si nkpọ̀kọ̀ta nile nke Israel, Ọ̀ buru na ọ̀ di unu nma, ọ̀ buru kwa na o sitere na Jehova, bú Chineke-ayi, ka ayi zisara umu-nne-ayi ozi n'ebe nile, bú ndi ọ̀duru n'ala nile nke Israel, ha na ndi-nchu-aja na ndi Livai ndi bi n'obodo ebe-ita-nri nile ha, ka ha we chikọ̀ta onwe-ha n'ebe ayi nọ̀: 3 ka ayi bughachi kwa iḅe Chineke-ayi n'ebe ayi nọ̀: n'ihì na ayi achọ̀gh ya n'ubọ̀chi Sọ̀l. 4 Nkpọ̀kọ̀ta ahu nile we si na ha gēme otù a: n'ihì na okwu ahu ziri ezi n'anya ndi Israel nile. 5 Devid we kpọ̀kọ̀ta Israel nile, site na Shaihoa nke Egypt we rue nbata Hemat, ime ka iḅe Chineke si na Kiriati-jearim bia. 6 Devid we rigo, ya na Israel nile, rue Beala, rue Kiriati-jearim, nke Juda nwere, isi n'ebe ahu bugota iḅe Chineke, bú Jehova, Onye nānọ̀kwasi cherubim, nke akpọ̀kwasi Aha ahu. 7 Ha we me ka ubọ̀-ala ọ̀hu būru iḅe Chineke, ha we buputa ya n'ulo Abinadab: Uza na Ahio we nēdu ubọ̀-ala ahu. 8 Devid na Israel nile nēwere ike-ha nile gwu egwū n'iru Chineke, were kwa abù, were kwa ubọ̀-akwara, na unc, na egwū-otiti, na ájà, na opl. 9 Ha we biarue ebe-nzọ̀cha-ọ̀ka Kidon, Uza we setia aka-ya ijide iḅe ahu; n'ihì na ehi nāḅa ukwu. 10 Iwe Jehova we di ọ̀ku megide Uza, Ọ̀ we tiḅue ya, n'ihì na ọ̀ setiri aka-ya metu iḅe ahu: ọ̀ we nwua n'ebe ahu n'iru Chineke. 11 Iwe Devid we di ọ̀ku, n'ihì na Jehova tiwaputara ntiwa megide Uza: ọ̀ we kpọ̀ ebe ahu Perez-uza, rue ta. 12 Devid we tua egwu Chineke n'ubọ̀chi ahu, si, M'gēsi aña me ka iḅe Chineke biakutem? 13 Devid ewezugagh kwa iḅe ahu nye onwe-ya rue obodo Devid, ma o buzugara ya rue ulo Obed-edom, bú onye Gat. 14 Iḅe Chineke we nọ̀du n'ezina-ulo Obed-edom n'ulo-ya ọ̀nwa atọ̀: Jehova we gọ̀zie ulo Obed-edom na ihe nile ọ̀nwere.

14 1 Hairam, bú eze Taia, we zigara Devid ndi-ozì, na osisi cedar, na ndi-ọ̀kà na nkume, na ndi-ọ̀kà n'osisi, iwuru Devid ulo. 2 Devid

we mara na Jehova emewo ya ka o guzosie ike ibu eze Israel, n'ihì na ebuliwo ala-eze-ya n'elu n'ihì ndi-Ya, bú Israel.

3 Devid we kuru ndinyom ọ̀zọ̀ nime Jerusalem: Devid we mua umu-ndikom na umu-ndinyom ọ̀zọ̀. 4 Ndia bu kwa aha umu ọ̀nwere na Jerusalem; Shamua, na Shobab, na Netan, na Solomon; 5 na Ibha, na Elishua, na Elpelet; 6 na Noga, na Nefeg, na Jafia; 7 na Elishama, na Beeliada, na Elifelet.

8 Ndi Filistia we nu na etere Devid manu ibu eze Israel nile, ndi Filistia nile we rigo ichọ̀ Devid: Devid we nu ya, we pua n'iru ha. 9 Ma ndi Filistia biara, made na ndagwurugwu Refaim. 10 Devid we jua Chineke ase, si, M'gārigo imegide ndi Filistia? I gēnye kwa ha n'akam? Jehova we si ya, Rigo; M'gēnye kwa ha n'aka-gi. 11 Ha we rigorue Beal-perazim, Devid we tiḅue ha n'ebe ahu; Devid we si, Jehova ekwopūwo megide ndi-irom site n'akam, dika nkwoḅu miri. N'ihì nka ka ha kpọ̀rọ̀ aha ebe ahu Beal-perazim. 12 Ha we rapu chi nile ha n'ebe ahu; Devid we kwue, ewe sure ha n'ọ̀ku. 13 Ndi Filistia we made ọ̀zọ̀ na ndagwurugwu ahu. 14 Devid we jua Chineke ase ọ̀zọ̀; Chineke we si ya, Arigola iso ha: si n'ebe ha nọ̀ ga buruburu, biakute ha na ncherita-iru osisi balsam. 15 O gēru kwa, mḅe i nuru olu ikiti-ukwu n'elu osisi balsam ahu, mḅe ahu ka i gāpu ibu agha: n'ihì na Chineke apuwo n'iru gi itiḅu ọ̀muma-ulo-ikwū ndi Filistia. 16 Devid we me dika Chineke nyere ya iwu: ha we tiḅue ọ̀muma-ulo-ikwū ndi Filistia site na Gibeon we rue Gezea. 17 Aha Devid we pua jezue n'ala nile; Jehova we tiye ujọ̀-ya n'aru mba nile.

15 1 Devid we mere onwe-ya ulo ufọ̀du n'obodo Devid; ọ̀ we doziere iḅe Chineke ọ̀nọ̀du, we mara ya ulo-ikwū. 2 Mḅe ahu Devid siri, Ọ̀ digh onye gēbu iḅe Chineke ma-ọ̀bugh ndi Livai: n'ihì na ha ka Jehova rọ̀putaworo ibū iḅe Chineke, na ijere Ya ozi rue mḅe ebigh-ebi. 3 Devid we kpọ̀kọ̀ta Israel nile ibiaru Jerusalem, ibugota iḅe Jehova rue ọ̀nọ̀du-ya, nke o doziri nye ya. 4 Devid we chikọ̀ta umu Eron na ndi Livai: 5 nke umu Kohat;

Uriel, bú onye-isi, na umu-nne-ya, ọgu ndikom isi: 6 nke umu Merari; Asaia, bú onye-isi, na umu-nne-ya, ọgu ndikom iri - na - otú: 7 nke umu Giashom; Joel, bú onye-isi, na umu-nne-ya, ọgu ndikom isi na iri: 8 nke umu Elizafan; Shemaia, bú onye-isi, na umu-nne-ya, ọgu ndikom iri: 9 nke umu Hebron; Eliel, bú onye-isi, na umu-nne-ya, ọgu ndikom anọ: 10 nke umu Uziel; Aminadab, bú onye-isi, na umu-nne-ya, ọgu ndikom ise na iri na abua. 11 Devid we kpọ Zedok, kpọ kwa Abaiata, bú ndi-nchu-aja, kpọ kwa ndi Livai, bú Uriel, na Asaia, na Joel, na Shemaia, na Eliel, na Aminadab, 12 si ha, Unu onwe-unu bu ndi-isi ulo nke ndi bu nna ndi Livai: donu onwe-unu nsọ, unu onwe-unu na umu-nne-unu, ka unu we bugota ibe Jehova, bú Chineke Israel, rue ebe m'doziri nye ya. 13 N'ihl na ọ bugh unu onwe-unu būru ya na mbu, n'ihl ya ka Jehova, bú Chineke-ayi, tiwaputara megide ayi, n'ihl na ayi achogh Ya dika ikpé-Ya si di. 14 Ndi-nchu-aja na ndi Livai we do onwe-ha nsọ ibugota ibe Jehova, bú Chineke Israel. 15 Umu ndi Livai we were nkpa-n'aka-ya abua būru ibe Chineke n'ubu-ha n'elu ha, dika Moses nyere iwu, dika okwu Jehova si di. 16 Devid we si ndi-isi ndi Livai ka ha me umu-nne-ha, bú ndi-ọbù-abù, ka ha guzo chiri ihe abù, bú une, na ubọ-akwara, na ájà, nēme ka anu udà-ha, iweli olu n'elu n'ihl ọnù. 17 Ndi Livai we guzo Himan nwa Joel; na site n'umu-nne-ya, Esaf nwa Berckaja; na site n'umu Merari, bú umu-nne-ha, Itan nwa Kushaia; 18 tiye-kwa-ra ha umu-nne-ha, bú ndi nke usoro nke-abua, Zekaraia, na Ben, na Jaazel, na Shemiramot, na Jehiel, na Uni, na Elaiab, na Benaia, na Maaseia, na Matitaia, na Elifelehu, na Mikneia, na Obed-edom, na Jeiel, bú ndi-ọnu-uzọ-ama. 19 Na ndi-ọbù-abù, bú Himan, na Esaf, na Itan, chiri ájà ọla ime ka anu udà-ha; 20 na Zekaraia, na Aziel, na Shemiramot, na Jehiel, na Uni, na Elaiab, na Maaseia, na Benaia, chiri une nke dabàra n'olu umu-aboghọ; 21 na Matitaia, na Elifelehu, na Mikneia, na Obed-edom, na Jeiel, na Azazaia, chiri ubọ-akwara nke dabàra

n'octave, ibu ndi-isi nke ndi-abù. 22 Ma Kenania, bú onye-isi ndi Livai, bu isi n'ibù ibu ahu: ọ dọrọ aka na nti n'ibù ibu ahu, n'ihl na onye nwere nghọta ka ọ bu. 23 Berckaja na Elkena bu ndi-ọnu-uzọ-ama diri ibe ahu. 24 Shebania, na Joshafat, na Netanel, na Amasai, na Zekaraia, na Benaia, na Elieza, bú ndi-nchu-aja, nāfù opi n'iru ibe Chineke: Obed-edom na Jehia bu ndi-ọnu-uzọ-ama diri ibe ahu. 25 Devid, na ndi-okenye Israel, na ndi-isi usu nnù ndikom abua na ọgu iri, we nēje iwere ọnù si n'ulo Obed-edom bugota ibe ọbù-ndu Jehova: 26 ọ rue, mbe Chineke yere ndi Livai ndi nēbu ibe ọbù-ndu Jehova aka, na ha churu oke-ehi asa na ebulu asa n'ájà. 27 Ewere kwa uwe-nwuda nke ezi ákwà ọcha ke Devid ekike, ya na ndi Livai nile ndi nēbu ibe ahu, na ndi-ọbù-abù, na Kenania, bú onye-isi n'ibù ibu ahu tiyere ndi-ọbù-abù: ephod ákwà ọcha di kwa n'aru Devid. 28 Israel nile we were iti-nkpu, were kwa olu opi-ike, chiri kwa opi, na ájà, nēbugota ibe ọbù-ndu Jehova, nēwere une na ubọ-akwara me ka anu udà-ha. 29 Ọ rue, mbe ibe ọbù-ndu Jehova biaruru obodo Devid, na Maikal nwa-nwayi Sol lepuru anya na window, hu eze, bú Devid, ka ọ nāwuli, nēgwu kwa egwù;

16 ọ we leda ya anya n'obi-ya. 1 Ha we bubata ibe Chineke, guzo ya n'etiti ulo-ikwù nke Devid mara nye ya: ha we weta nso ájà-nsure-ọku na ájà-udo n'iru Chineke. 2 Devid we surebie ájà-nsure-ọku ahu na ájà-udo nile, gọzie ndi Israel n'aha Jehova. 3 Ọ we kesara madu ọ bula n'Israel, ma nwoke ma nwayi, madu ọ bula, otù obe achicha, na otù ọkpurukpu anu, na otù mbadamba nkporu-vine amiri ami.

4 Ọ we tiye ufodu nime ndi Livai n'iru ibe Jehova, bú ndi nēje ozi, ọbuná ime ka echeta na ikle na ito Jehova, bú Chineke Israel: 5 ha bu: Esaf, bú onye-isi, na Zekaraia, bú onye nke-abua ya, na Jeiel, na Shemiramot, na Jehiel, na Matitaia, na Elaiab, na Benaia, na Obed-edom, na Jeiel, chiri une na ubọ-akwara; Esaf nēwere kwa ájà me ka anu udà-ha; 6 Benaia na Jahaziel, bú ndi-nchu-aja, nāchiri kwa opi mbe nile, n'iru ibe ọbù-ndu Chineke.

- 7 M̀be ahu, n'ubochi ahu, Devid buru uzọ nye iwe Jehova, site n'aka Esaf na umu-nne-ya.
- 8 Kelenu Jehova, kpokueni aha-Ya; Menu ka amara omume-Ya nile n'etiti ndi nile n'uwa.
- 9 Bükueni Ya abü, bükueni Ya abü ọma; Tugharinu uche n'oké ọlu-Ya nile.
- 10 Nētonu onwe-unu n'aha nsọ Ya: Ka obi ndi nāchọ Jehova n̄uria.
- 11 Nāchọnu Jehova na ike-Ya; Chọnu iru-Ya m̀be nile.
- 12 Chetanu oké ọlu-Ya nile nke Ọ luworo; Ihe-ebube-Ya nile, na ikpé nile nke ọnu-Ya;
- 13 Unu nkpuru Israel, bú orù-Ya, Umu Jakob, ndi-Ya arọputara.
- 14 Ya onwe-ya bu Jehova, bú Chineke-ayi: N'uwa nile ka ikpé-Ya nile di.
- 15 Chetanu ọbuba-ndu-Ya rue m̀be ebigh ebi, Okwu Ọ nyere nnù ọbọ abua na ọgu iri n'iwu;
- 16 Ọbuba-ndu nke Ya na Abraham bara, Na iyi-Ya Ọ n̄uru Aisak;
- 17 Ọ we me ka o guzoro Jakob ibu ukpuru, Ka o guzoro Israel ibu ọbuba-ndu ebigh-ebi:
- 18 Si, Gi ka M'gēnye ala Kencan, Bú ala-nketa-unu eji udọ t̄ua:
- 19 M̀be unu bu ndikom ole-na-ole; E, n̄aní madu ole-na-ole, na ndi-obia nime ya;
- 20 Ha we nējehari si n'otù mba jerue mba ọzọ, Si n'otù ala-eze jerue ndi ọzọ.
- 21 Ọ kwegh ka nwoke ọ bula mebue ha; Ọ we bara ndi-eze nba n'ihhi ha;
- 22 Si, Unu emetula ndim etere manu aka, Unu emejo-kwa-la ndi-amumam.
- 23 Bükueni Jehova abü, unu uwa nile; Nēzisanu ozi nzọputa-Ya site n'otù ubochi rue ubochi ọzọ.
- 24 Kọsanu akukọ nsọpuru-Ya n'etiti mba nile, Akukọ oké ọlu-Ya nile n'etiti ndi nile di iche iche.
- 25 N'ihhi na Jehova di uku, buru kwa onye an̄eto nke-uku: Onye an̄atu egwu Ya ka Ọ bu kwa n'elu chi nile.
- 26 N'ihhi na chi nile nke ndi nile di iche iche bu ihe-efu: Ma Jehova mere elu-igwe.
- 27 Ebube na ima-nma di n'iru Ya: Ike na ọnù di n'ebe-Ya.
- 28 Nyenu Jehova, unu aḅuru nke ndi nile di iche iche, Nyenu Jehova nsọpuru na ike.
- 29 Nyenu Jehova nsọpuru aha-Ya: Butenu onyinye-inata-iru-ọma, bia n'iru Ya: Kpọnu isi ala nye Jehova n'ima-nma nke idi-nsọ.
- 30 Ka o nēb̄u unu n̄b̄u site n'iru Ya, unu elu-uwa nile: Ọzọ, elu-uwa dum madu bi nēguzosi ike, adigh-ewezuga ya n'ọnọdu-ya.
- 31 Ka elu-igwe n̄uria, ka uwa teghari kwa egwú ọnù; Ka ha si kwa n'etiti mba nile, Jehova bu eze.
- 32 Ka oké osimiri biḅọ, ya na újú-ya; Ka obi tọ ọhia utọ, ya na ihe nile nke di nime ya;
- 33 M̀be ahu osisi nile nke oké ọhia gēti nkpu ọnù n'iru Jehova, N'ihhi na Ọ biawo ikpe uwa ikpe.
- 34 Kelenu Jehova; n'ihhi na Ọ di nma: N'ihhi na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
- 35 Si-kwa-nu, Zọputa ayi, Chineke nzọputa-ayi, Chikọta kwa ayi, naputa ayi n'aka mba nile, Ikele aha nsọ Gi, Na inya isi n'otuto-Gi.
- 36 Onye agọziri agọzi ka Jehova, bú Chineke nke Israel, bu, Site na m̀be ebigh-ebi we rue m̀be ebigh-ebi.
- Ndi Israel nile we si, Amen, ha we to Jehova.
- 37 Ọ we rapu n'ebe ahu, n'iru iḅe ọbuba-ndu Jehova, Esaf na umu-nne-ya, ije ozi n'iru iḅe ahu m̀be nile, dika ihe ubochi n'ubochi-ya si di: 38 na Obed-edom na umu-nne-ha, ọgu ndikom atọ na asatọ; na Obed-edom nwa Jedutun, na Hosa, ibu ndi-ọnu-uzọ-ama: 39 na Zedok, bú onye-nchua-aja, na umu-nne-ya, bú ndi-nchua-aja,

n'iru ebe-obibi Jehova n'ebe di elu nke di na Gibeon, 40 isurere Jehova aja-nsure-oku n'elu ebe-ichu-aja nke aja-nsure-oku mbe nile n'ututu na n'anyasi, obuna dika ihe nile si di nke edeworo n'iwu Jehova, nke O nyere Israel n'iwu; 41 ha na Himan na Jedutun, na ndi foduru nime ndi arputara arputa, ndi akporo n'aha n'aha, ikele Jehova, n'ih na rue mbe ebigh-ebi ka ebere-Ya di; 42 ha na Himan na Jedutun, ndi chiri opi na aja inye ndi neme ka anu uda-ha, chiri kwa ihe abu Chineke: na umu Jedutun, ino n'onu-uzo-ama. 43 Ndi Israel nile we la, nwoke o bula n'ulo-ya: Devid we lata igozu ulo-ya.

17 1 O rue, mbe Devid biri n'ulo-ya, na Devid siri Netan, bu onye-amuma, Le, mu onwem nabi n'ulo cedar, ma ibe obuba-ndu Jehova nabi n'okpuru akwa-nkwuba. 2 Netan we si Devid, Ihe nile nke di n'obi-gi, me ya; n'ih na Chineke noyere gi. 3 O rue, n'abali ahu, na okwu Chineke ruru Netan nti, si, 4 Je, si Devid, bu orum, Otú a ka Jehova siri, Gi onwe-gi agagh-ewurum ulo ibu ebe M'gebi: 5 n'ih na ebighm n'ulo site n'ubochi M'mere ka Israel rigota, rue ta; kama esim n'otu ulo-ikwu ba n'ulo-ikwu ozo, si kwa n'otu ebe-obibi ba n'ebe-obibi ozo. 6 N'ebe nile nke M'nejeghari n'etiti Israel nile, o di okwu M'gwara otu nime ndi-ikpe Israel, nke M'nyere iwu izu ndim, si, N'ih gini ka unu newurughm ulo cedar? 7 Ma ubu a otu a ka i gasi orum, bu Devid, Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri, Mu onwem siri n'ebe-itanni anu-ulo, si kwa n'ebe i neso igwe ewu na aturu, kuru gi, ka i buru onye-ndu ndim, bu Israel: 8 M'we noyere gi n'ebe o bula i jere, ebipu-kwa-ram ndi-iro-gi nile n'iru gi; M'geme-kwa-ra gi aha, dika aha ndi uku ndi no n'ua. 9 M'gedo-kwa-ra ndim, bu Israel, otu ebe, ku kwa ha dika osisi, ka ha we biri n'onodu-ha, ghara ima jijiji ozo; umu ajo omume agagh-eme kwa ha ozo ka ha naka nka ngwa ngwa, dika na mbu, 10 na dika site n'ubochi mbe M'nyere ndi-ikpe iwu ibu ndi-isi ndim, bu Israel: emewokwam ka ndi-iro-gi nile ruru ala. Anamegosi kwa gi na Jehova gewuru gi ulo. 11 O geru kwa, mbe ubochi-gi zuru ijeso nna-gi-ha,

na M'geme ka o bilie, bu nkpuru-gi nke ganochi gi, onye gesite n'umu-gi ndikom; M'geme kwa ka ala-eze-ya guzosie ike. 12 Onye ahu gewurum ulo, M'geme kwa ka oche-eze-ya guzosie ike rue mbe ebigh-ebi. 13 Mu onwem gaburu ya nna, ya onwe-ya gabu-kwa-ram nwa: M'gagh-ewezuga kwa eberem n'ebe o no, dika M'wezugara ya n'ebe o no, bu onye buru gi uzo: 14 ma M'geme ka o neguzo n'ulom na n'ala-ezem rue mbe ebigh-ebi: ageme kwa ka oche-eze-ya buru ihe guzosiri ike rue mbe ebigh-ebi. 15 Dika okwu ndia nile si di, na dika ohu a nile si di, otu a ka Netan gwara Devid okwu.

16 Devid, bu eze, we ba, nodu ala n'iru Jehova; o si, Onye ka m'bu, Jehova, bu Chineke, gini kwa ka ulom bu, na I mewo ka m'biarue na mbe a? 17 Ma nka bu ihe nta n'anya-gi, Chineke; I we kwue okwu bayere ulo oru-Gi rue mbe di anya, I huwokwam dika onodu nke madu no n'elu si di, Jehova, bu Chineke. 18 Gini ka Devid gagna kwa Gi ozo bayere nsopuru oru-Gi? n'ih na Gi onwe-gi mara oru-Gi. 19 Jehova, n'ih oru-Gi, na dika obi-Gi si di, ka I meworo ihe-idi-uku a nile, ime ka amara ihe uku ndia nile. 20 Jehova, o digh onye di ka Gi, o digh kwa Chineke ma-obugh Gi, dika ihe nile si di nke ayi nuworo na nti-ayi. 21 Ma ole mba di ka ndi-Gi, bu Israel, nke bu otu mba nke neguzo iche n'ua, nke Chineke jere ibaputara Onwe-ya ibu otu ndi, imere Onwe-gi aha site n'he-idi-uku na ihe di egwu, ichupu mba di iche iche n'iru ndi-Gi, ndi I siri n'Ijpt baputa? 22 I we doru Onwe-gi ndi-Gi, bu Israel, ibu otu ndi rue mbe ebigh-ebi; Gi onwe-gi, Jehova, we ghoro ha Chineke. 23 Ma ubu a, Jehova, okwu ahu nke I kwuwo bayere oru-Gi, baye-kwa-ra ulo-ya, ka eme ya ka o guzosie ike rue mbe ebigh-ebi, Gi me kwa dika I kwuwo. 24 Ka eme kwa ka o buru ihe kwesiri ntukwasi-obi, ka aha-Gi di kwa uku rue mbe ebigh-ebi, si, Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bu Chineke Israel, bu Chineke Israel nwere: ageme kwa ka ulo Devid, bu oru-Gi, guzosie ike n'iru Gi. 25 N'ih na Gi onwe-gi, Chinekem, ekpughewo nti oru-Gi, si na I gewuru ya ulo: n'ih

nka orù-Gi nwetara obi-ike ikpe ekpere n'iru Gi. 26 Ma uḅu a, Jehova, Gi onwe-gi bu Chineke onwe-ya, I gwawo kwa orù-Gi ezi ihe a: 27 ma uḅu a I kwere wo igḡzi ulo orù-Gi, ka ọ we dirue mḅe ebigh-ebi n'iru Gi: n'ihì na Gi onwe-gi, Jehova, agḡziwo, ọ we buru ihe agḡziri agḡzi rue mḅe ebigh-ebi.

18 ¹ O rue, mḅe nka gasiri, na Devid tiḅuru ndi Filistia, me kwa ka ha ruru ala, ọ we nara n'aka ndi Filistia Gat na umu-obodo-ya. ² O tiḅu-kwa-ra Moab; Moab we ghḡḡ Devid ndi-orù, nḅute onyinye-inata-iru-ḡma. ³ Devid tiḅu-kwa-ra Hedareza, bú eze Zoba, rue Hemat, mḅe ọ nḅe ime ka ike-ya guzo n'akuku osimiri Yufretis. ⁴ Devid we napu n'aka-ya nnù uḅḡ-ala abua na ọgu iri, na nnù ndi-inyinya iri-na-asa na ọgu iri, na orù nnù ndikom uzḡ abua na nnù iri, bú ndi ji ukwu eje: Devid bipu-kwa-ra nkwonkwo-ukwu inyinya uḅḡ-ala nile, ma ọ kwere ka ọgu inyinya uḅḡ-ala ise fḡdu n'etiti ha. ⁵ Siria Damaskḡs we bia iyere Hedareza, bú eze Zoba, aka, Devid we tiḅue n'etiti ndi Siria orù nnù ndikom uzḡ abua na nnù iri-na-ise. ⁶ Devid we tiye ebe-nguzo-ndi-agma nime Siria Damaskḡs; Siria we ghḡḡ Devid ndi-orù, nḅute onyinye-inata-iru-ḡma. Jehova we nāzḡputa Devid ebe ọ bula ọ jere. ⁷ Devid we chiri ọta ọla-edo nke dikwasiri ndi-orù Hedareza, chita ha na Jerusalem. ⁸ Devid we si na Tibhat, si kwa na Kun, bú obodo Hedareza, chiri ọtutu ọla nke-uku, nke Solomon ji me oké osimiri ọla ahu, na ogidi nile, na ihe ọla nile. ⁹ Tou, bú eze Hemat, we nu na Devid etiḅuwo usu-ndi-agma nile nke Hedareza, bú eze Zoba; ¹⁰ ọ we zie Hadoram nwa-ya jekuru eze, bú Devid, iju ya ajuju bayere udo-ya, na igḡzi ya, n'ihì na o busoworo Hedareza agha, we tiḅue ya; n'ihì na nwoke nke nḅbuso Tou agha nke-uku ka Hedareza bu; ihe nile nke ọla-edo na nke ọla-ḡcha na nke ọla di kwa n'aka Hadoram. ¹¹ Ihe ndia ka eze, bú Devid, do-kwa-ra nso nye Jehova, tiyere ọla-ḡcha na ọla-edo ahu nke o butere site na mba nile; site n'Edom, site kwa na Moab, site kwa n'umu Amon, site kwa na ndi Filistia, site kwa n'Amalek. ¹² Abishai nwa Zeruaia tiḅu - kwa - ra Edom nime

Ndagwurugwu Nnú. orù nnù ndikom uzḡ abua na nnù ise. ¹³ Ọ we tiye ebe-nguzo-ndi-agma n'Edom; Edom nile we ghḡḡ Devid ndi-orù. Jehova we nāzḡputa Devid ebe ọ bula ọ jere.

¹⁴ Devid we buru eze Israel nile; ọ we nḅere ndi-ya nile ihe ekpere n'ikpe na ezi omume. ¹⁵ Joab nwa Zeruaia bu onye-isi usu-ndi-agma; Jehoshafat nwa Ahailud bu onye-ncheta. ¹⁶ Zedok nwa Ahaitub, na Abimelek nwa Abaiata, bu ndi-nchu-aja; Shavsha bu ode-akwukwḡ; ¹⁷ Benaia nwa Jehoiada bu onye-isi ndi Keret na ndi Pelet; umu-ndikom Devid bu ndi-isi n'aka eze.

19 ¹ O rue, mḅe ihe a gasiri, na Nehash, bú eze umu Amon, nwuru, nwa-ya we buru eze n'ḡḡdu ya. ² Devid we si, M'ḡḡmere Hanun nwa Nehash ebere, n'ihì na nna-ya merem ebere. Devid we ziga ndi-ozì ikasi ya obi bayere nna-ya. Ndi-orù Devid we ba n'ala umu Amon jekuru Hanun, ikasi ya obi. ³ Ma ndi-isi umu Amon siri Hanun, Devid, ọ nāzḡpuru nna-gi n'anya-gi, na o ziteworo gi ndi-nkasi-obi? ọ bugh ileputa ala-ayi, na ikwatu ya, na iledo ya, ka ndi-orù-ya biakutere gi? ⁴ Hanun we were ndi-orù Devid, kḡpu ha afu-ḡnu, bipu kwa uwe-nwuda-ha n'etiti, rue otuleha, we zilaga ha. ⁵ Ewe je gosi Devid ihe bayere ndikom ahu. Ọ we ziga izute ha; n'ihì na ihere nḅne ndikom ahu nke-uku. Eze we si, Nḡdunu na Jeriko rue mḅe afu-ḡnu-unu tolitere, mḅe ahu ka unu ḡalata. ⁶ Umu Amon we hu na ha emewo onwe-ha ka ha nḅsi Devid isi ọḡḡ, Hanun na umu Amon we ziga nnù talent ọla-ḡcha abua na ọgu iri igotara onwe-ha uḅḡ-ala na ndi-inyinya site na Mesḡḡtemia, site kwa na Siria Meaka, site kwa na Zoba. ⁷ Ha we gotara onwe-ha orù nnù uḅḡ-ala uzḡ anḡ, na eze Meaka na ndi-ya; ha we bia ma ulo-ikwū-ha n'iru Medeba. Umu Amon si-kwa-ra n'obodo nile ha chikḡta onwe-ha, bia ibu agha. ⁸ Devid we nu ya, ziga Joab, na usu-ndi-agma nile, bú ndi-dike. ⁹ Umu Amon we puta, do agha n'usoro n'ḡnu-uzḡ obodo: ma ndi-eze ndi biara nḡḡ onwe-ha n'ḡhia. ¹⁰ Joab we hu na iru agha ahu di megide ya iru na azu, ọ we rḡputa ufḡdu n'etiti ndi Israel nile arḡputara

arọputa, do ha n'usoro izute Siria. 11 O tiye ndi Israel fọduru n'aka Abishai, bú nwa-nne-ya, ha we do onweha n'usoro izute umu Amon. 12 O si, O buru na Siria akariam ike, i gābukwa-ram onye-nzọputa: ma o buru na umu Amon akaria gi ike, m'gāzọputa kwa gi. 13 Di ike, ka ayi me kwa onweayi ndi di ike n'ihhi ndi-ayi, na n'ihhi obodo nile nke Chineke-ayi: Jehova me kwa ihe di nma n'anya-Ya. 14 Joab na ndi soro ya we biarue nso n'iru ndi Siria ibu agha; ha we ɔalaga n'iru ya. 15 Umu Amon we hu na Siria aɔalagawo, ha onwe-ha we ɔalaga kwa n'iru Abishai nwa-nne-ya, ba n'obodo. Joab we biarue Jerusalem. 16 Siria we hu na etiɔuru ha n'iru Israel, ha we ziga ndi-ozii, me ka Siria ndi nọ n'ofe Osimiri puta, Shofak onye-isi usu-ndi-agma Hedareza je-kwa-ra n'iru ha. 17 Ewe gosi Devid; o we chikọta Israel nile, gabiga Jodan, biakute ha, do agha n'usoro megide ha. Devid we do ndiya n'usoro izute Siria, ha we buso ya agha. 18 Siria we ɔalaga n'iru Israel; Devid we ɔue n'etiti ndi Siria ndikom nke nnu uɔo-ala iri-na-asa na ogu iri, na oru nnu ndikom uzọ ise, bú ndi ji ukwu eje, o me-kwa-ra ka Shofak, bú onye - isi usu - ndi - agha - ha, nwua. 19 Ndi-oru Hedareza we hu na etiɔuru ha n'iru Israel, ha we me ka ha onwe-ha na Devid di n'udo, we fe ya ofufe: Siria ekwegh kwa izọputa umu Amon ozo. 20 I O rue, na mbe oɔuba arọ, na mbe ndi-eze nāpu ibu agha, na Joab dupuru ndi-dinkpa nke usu-ndi-agma, bibie ala umu Amon, bia, nọchigide Raba n'agma. Ma Devid nanodu na Jerusalem. Joab we tiɔue Raba, kwada kwa ya. 2 Devid we kpupu okpu-eze nke eze-ha n'isi-ya, we hu na o ruru otu talent ọla-edo n'otutu, nkume di oké onu-ahia di kwa nime ya; o we di n'isi Devid: o weputa-kwa-ra ihe-nkwata obodo ahu, nke riri nne nke-uku. 3 O me-kwa-ra ka ndi nọ nime ya puta, o do ha n'okpuru nma-nkwọ, na n'okpuru igwe nēbi ihe, na n'okpuru anyu-ike. Otú a ka Devid neme kwa obodo nile nke umu Amon Devid na ndi Israel nile we lata na Jerusalem.

4 O rue, mbe ihe a gasiri, na agha

biliri na Gezea nke ebusoro ndi Filistia: mbe ahu Sibekai onye Husha tiɔuru Sipai, nke sitere n'umu Rafa: ewe me ka ha ruru ala. 5 Agha we di ozo ebusoro ndi Filistia; Elhanan nwa Jaia we tiɔue Lahmi, bú nwa-nne Golaia onye Gat, onye osisi ube-ya di ka oké okporo di arọ nke okpa-akwa ji akpa akwa. 6 Agha we di ozo na Gat, ma otu nwoke toro ogologo nọ n'ebe ahu, nkpisi aka-ya abua di isi isi, nkpisi ukwu-ya abua di kwa isi isi, ha nile di oru na anọ; ma amu-kwa-ra onye ahu nye Rafa. 7 O ta Israel uta, Jonatan nwa Shimea, bú nwa-nne Devid, we tiɔue ya. 8 Ndia ka amuru nye Rafa nime Gat; ha we da site n'aka Devid, na site n'aka ndi-oru-ya.

21 I Setan we guzo imegide Israel, o we kpalie Devid iguta Israel. 2 Devid we si Joab, si kwa ndi-isi ndi Israel, Jenu, gua Israel onu site na Bia-sheba we rue Dan; wetaranum onu-ogugu-ha ka m'we mara ya. 3 Joab we si, Ka Jehova tukwasiri ndi-Ya, ka iba-uba ha bara ra, otu onye ogu ise otu onye ogu ise: onye-nwem, bú eze, ha abugh ndi-oru onye-nwem nwere, ha nile? n'ihhi gini ka onye-nwem nācho ihe a? n'ihhi gini ka o gāghoro Israel ihe-ikpe-omuma? 4 Ma okwu eze di ike n'ebe Joab nọ. Joab we pua, jeharia n'Israel nile, biarue Jerusalem. 5 Joab we nye Devid onu-ogugu nke ngukota o gukotara ndi Israel. Israel nile we di oru nnu ndikom ogu uzọ isi na uzọ iri-na-asa na nnu iri, ndi nāniputa mma-agma: Juda di kwa oru nnu ndikom ogu uzọ abua na uzọ iri-na-asatọ na nnu iri-na-ise, ndi nāniputa mma-agma. 6 Ma o gukotagh Livai na Benjamin n'etiti ha: n'ihhi na okwu eze bu ihe-aru n'anya Joab. 7 O we io nio n'anya Chineke bayere okwu a, O we tiɔue Israel. 8 Devid we si Chineke, Emehiewom nke-uku n'ihe a m'meworo: ma uɔu a, biko, me ka ajo omume oru-Gi gabiga; n'ihhi na emewom ihe-nzuzu nke-uku. 9 Jehova we gwa Gad, bú onye-ohu-uzọ nke Devid, okwu, si, 10 Je gwa Devid okwu, si, Otú a ka Jehova siri, Ihe atọ ka Mu onwem nēche n'iru gi; roputara onwe-gi otu nime ha, ka M'we me gi ya. 11 Gad we biakute Devid, si ya, Otú a ka

Jehova siri, Nara n'onwe-gi otù n'ihe ndia; 12 ma o bu okè unwu arọ atọ; ma-ọbu ka ekpochapu gi ọnwá atọ n'iru ndi nàkpábu gi, ọbuná mma-agma ndi-iro-gi nēru gi aru; ma-ọbu mma-agma Jehova ubochi atọ, bú ajọ ọria nēfe efe n'ala, mọ-ozí nke Jehova nēbibi kwa n'ókè-ala nile nke Israel. Ma ubu a le okwu m'gēwēghachiri Onye nēzitem. 13 Devid we si Gad, Anom na nkpa nke-uku: biko ka m'dabá n'aka Jehova; n'ihí na obi-ebere-Ya bara uba nke-uku: ma ka m'ghara idabá n'aka madu. 14 Jehova we tiye ajọ ọria nēfe efe n'aru Israel: orú nnú ndikom uzọ asatọ na nnú iri-na-ise we dapu n'Israel. 15 Chineke we ziga mọ-ozí na Jerusalem ibibi ya: ma mbe o gaje ibibi, Jehova huru, we chigharia n'ihe ọjọ ahu, we si mọ-ozí ahu nke nēbibi, O zuwo; ubu a ra akagi. Ma mọ-ozí nke Jehova nēguzo n'akuku ebe-nzọcha-ọka nke Onan onye Jebus. 16 Devid we welie anya-ya, hu mọ-ozí nke Jehova, ka o nēguzo n'etiti ala na elu-igwe, ya na mma-agma-ya amiputara amiputa n'aka-ya, nke esetiri n'elu Jerusalem. Devid na ndi-okenye we kpuru akwá-nkpe da kpuchie iru-ha n'ala. 17 Devid we si Chineke, O bugh mu onwem siri ka aguta ndi Israel? ọbuná mu onwem ka o bu, bú onye mehieworo, me kwa ihe ọjọ nke-uku; ma igwè aturu ndia, gini ka ha mere? biko, Jehova, bú Chínkem, ka aka-Gi digidem, digide kwa uló nnam; ma ka o ghara idigide ndi-Gi, ka etie ha ihe-otiti. 18 Mọ-ozí nke Jehova we si Gad ka o si Devid ka Devid rigo, me ka ebe-ichu-aja guzoro Jehova n'ebe-nzọcha-ọka nke Onan onye Jebus. 19 Devid we rigo n'okwu Gad nke o kwuru n'aha Jehova. 20 Onan we chigharia, hu mọ-ozí ahu; umu-ya ndikom anọ ndi ya na ha nọ we nēzo onwe-ha. Ma Onan nāzọcha ọka wheat. 21 Devid we biakute Onan, Onan we legide anya, hu Devid, si n'ebe-nzọcha-ọka-ya puta, kpọ isi ala nye Devid, kpuchie iru-ya n'ala. 22 Devid we si Onan, Nyem ebe a, bú ebe-nzọcha-ọka nka, ka m'we wuere Jehova ebe-ichu-aja nime ya: n'ego zuru ezu o ruru ka i gēnyem ya: ka ewe hōchie ihe-otiti a n'ebe ndi Israel nọ. 23 Onan we si Devid, Were ya n'onwe-gi, ka onye-nwem, bú eze,

me kwa ihe di nina n'anya-ya: le, enyewom gi ehi iji chu aja-nsure-ọku, na ihe nzọcha-ọka ka ha buru nkú, na ọka wheat ka o buru onyinye-inata-iru-ọma; ihe nile ka m'nyeworo. 24 Eze, bú Devid, we si Onan, É-é; kama aghaghm izuru ya n'ego zuru ezu o ruru: n'ihí na m'gagh-ewere ihe i nwere ichuru Jehova aja, m'gagh-esure kwa aja-nsure-ọku nke m'nētiyegh ego o bula. 25 Devid we nye Onan nnú shekel ọla-edo na ọgu iri n'otútú iji zuru ebe ahu. 26 Devid we wuere Jehova ebe-ichu-aja n'ebe ahu, sure aja-nsure-ọku na aja-udo, kpokue Jehova; O we were ọku si n'elu-igwe za ya n'elu ebe-ichu-aja nke aja-nsure-ọku. 27 Jehova we gwa mọ-ozí ahu; o we mighachi mma-agma-ya n'ọbọ-ya.

28 Na mbe ahu, mbe Devid huru na Jehova zara ya n'ebe-nzọcha-ọka nke Onan onye Jebus, o we chua aja n'ebe ahu. 29 Ma ebe-obibi Jehova, nke Moses mere n'ozara, na ebe-ichu-aja nke aja-nsure-ọku, di n'ebe di elu nime Gibeon na mbe ahu. 30 Ma Devid apugh ije n'iru ya iju Chineke ase: n'ihí na o turu egwu nke-uku n'ihí mma-agma mọ-ozí nke Jehova. 1 Devid we si, Nka bu uló Jehova, bú Chineke, nka bu-kwa-ra Israel ebe-ichu-aja nke aja-nsure-ọku.

2 Devid we si ka achikọta ndi-ọbia ndi nọ n'ala Israel; o we guzo udi nāwa nkume iwa nkume awaputara awaputa iwu uló Chineke. 3 Devid dozi-kwa-ra igwè riri nne ikpuru ibo ọnu-uzọ-ama nile ntú, na ikpu ihe-njikọta nile; na ọla riri nne nke anātugh atú; 4 na osisi cedar nādigh ọnu-ogugu: n'ihí na ndi Zaidon na ndi Taia butere osisi cedar riri nne nye Devid. 5 Devid we si, Solomon nwam bu nwata di kwa nró, ma uló ahu agēwuru Jehova, aghagh ime ya ka o di uku kachasi uló nile, ibu aha na ibu ihe mara nma diri ala nile: biko, ka m'doziere ya. Devid we dozie ri nne tutu o nwua.

6 O we kpọ Solomon, bú nwa-ya, nye ya iwu iwuru Jehova, bú Chineke Israel, uló. 7 Devid we si Solomon nwa-ya, Mu onwem, o di n'obim iwuru aha Jehova, bú Chínkem, uló. 8 Okwu Jehova we ruem nti, si, I wusiwo ọbara ri nne, i buwo kwa agha uku di iche iche: i gagh-ewuru aham uló, n'ihí na i

wusiwo ọtutu ọbara n'ụwa n'irum: 9 le, agāmuru gi nwa-nwoke, onye ahu gābu nwoke izu-ike; M'gēme kwa ka o zuru ike pua n'aka ndi-iro-ya nile buruburu: n'ihl na Solomon ka aha-ya gābu, M'gēnye kwa Israel udo na idi-jū n'ubọchi-ya: 10 onye ahu gēwuru aham ulo; ya onwe-ya gāburum nwa, Mu onwem gābu-kwa-ra ya nna; M'gēme kwa ka oche-eze nke ala-eze-ya guzosie ike n'elu Israel rue mbe ebigh-ebi. 11 Ubu a, nwam, ka Jehova nọyere gi; gi nwe kwa uche, wue ulo Jehova, bú Chineke-gi, dika O kwuworo bayere gi. 12 Nání Jehova nye gi ezi uche na nghọta, nye gi iwu bayere Israel; ọbuná idebe iwu Jehova, bú Chineke-gi. 13 Mbe ahu ka i gēnwe uche, ọ buru na i lezie anya ime ukpuru nile na ikpé nile nke Jehova nyere Moses n'iwu bayere Israel: di ike, nwe kwa ume; atula egwu, atu-kwa-la ujo. 14 Ma, le, na nwedam edoziworom ulo Jehova ọla-edo orú nnú talent uzọ iri-na-abua na nnú iri, na ọla-ọcha orú nnú talent ọgu uzọ isi na uzọ ise; ma ọla na ígwè enwegh ọtútú; n'ihl na o riri nne: edoziwokwam osisi na nkume; i gātukwasi kwa ha ihe. 15 Ndi nēje ozi ri-kwa-ra nne n'aka-gi, ndi nāwa nkume na osisi na ndi-ọkà nkume na osisi, na ndi nile mara ihe n'ije-ozl ọ bula; 16 ọla-edo, na ọla-ọcha, na ọla, na ígwè, enwegh ọnu-ogugu; bilie, lua ọlu, ka Jehova nọyere kwa gi. 17 Devid we nye ndi-isi nile nke Israel iwu iyere Solomon nwa-ya aka, si, 18 Jehova, bú Chineke-unu, Ọ nọyegh unu? Ọ meghe kwa ka unu zuru ike buruburu? n'ihl na Ọ nyewo n'akam ndi bi n'ala; ebudawo kwa ala n'iru Jehova, na n'iru ndi-Ya. 19 Ubu a werenu obi-unu na nkpuru-obi-unu nye ichọ Jehova, bú Chineke-unu; bili-kwa-nu, wue ebe nsọ Jehova, bú Chineke, ibubata ihe ọbubandu Jehova, na ihe nsọ nile nke Chineke, n'ulo nke anēwuru aha Jehova.

23 1 Ma Devid ghoro agadi, ubochi ndu-ya ju-kwa-ra ya afo, ọ we ine Solomon, bú nwa-ya, eze Israel. 2 Ọ we chikọta ndi-isi nile nke Israel, ha na ndi-nchu-aja na ndi Livai. 3 Ewe gua ndi Livai ọnu site n'onye ọbara orú arọ na iri we gaba n'iru: ọnu-ogugu-ha, onye na isi-ya onye na isi-ya, ndikom di ike, di

orú nnú uzọ anọ na nnú iri-na-ise. 4 Nime ndia ndi ọlu-ha bu ichi achi n'ije-ozl ulo Jehova di orú nnú uzọ atọ; nnú ndikom iri-na-ise bu ndi-odozi-okwu na ndi-ikpe: 5 nnú ndikom iri bu ndi-ọnu-uzọ; nnú ndikom iri nēto Jehova n'ihe m'mere iji to Ya, ka Devid kwuru. 6 Devid we kè ha n'òkè, n'òkè, dika umu Livai si di; bú Giashon na Kohat, na Merari. 7 Nke ndi Giashon; Ladan na Shimai. 8 Umu-ndikom Ladan; onye-isi bu Jehiel, na Zitam, na Joel, atọ. 9 Umu-ndikom Shimai; Shelomot, na Haziél, na Haran, atọ. Ndia bu ndi-isi ulo nke ndi bu nna umu Ladan. 10 Umu-ndikom Shimai kwa; Jahat, na Zina, na Jeush, na Beria. Anọ ndia bu umu Shimai. 11 Jahat bu onye-isi, Ziza bu kwa nke-abua: ma Jeush na Beria enwegh ọtutu umu-ndikom; ha we ghọ otù ulo nna site n'igukọta ha n'otù. 12 Umu-ndikom Kohat; Amram, na Izha, na Hebron, na Uziel, anọ. 13 Umu-ndikom Amram; Eron na Moses: ewe kewapu Eron, ido ya nsọ ibu onye nsọ kachasi ndi nsọ nile, ya onwe-ya na umu-ya ndikom, rue mbe ebigh-ebi, isure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'iru Jehova, ijere Ya ozi, na igọzi n'aha-Ya, rue mbe ebigh-ebi. 14 Ma Moses, bú onye nke Chineke ahu, anākpọ umu-ya ndikom aha n'etiti ebo Livai. 15 Umu-ndikom Moses; Giashom, na Elieza. 16 Umu-ndikom Giashom; Shebuel, bú onye-isi. 17 Umu-ndikom Elieza bu kwa Rehabia, bú onye-isi. Ma Elieza enwegh umu-ndikom ọzọ; ma umu-ndikom Rehabia bara uba nke-uku. 18 Umu-ndikom Izha; Shelomit, bú onye-isi. 19 Umu-ndikom Hebron; Jeria, bú onye-isi, na Amaraia, bú nke-abua, na Jahaziél, bú nke-atọ, na Jekameam, bú nke-anọ. 20 Umu-ndikom Uziel; Maika, bú onye-isi, na Ishia, bú nke-abua. 21 Umu-ndikom Merari; Mahli na Mushi. Umu-ndikom Mahli; Eleeza na Kish. 22 Eleeza we nwua, ma ọ nwegh umu-ndikom, ọ bu nání umu-ndinyom: umu-nne-ha, bú umu-ndikom Kish, we luru ha na nwunye. 23 Umu-ndikom Mushi; Mahli, na Ida, na Jeremot, atọ. 24 Ndia bu umu Livai dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, bú ndi-isi ulo nke

ndi bu nna nke ndi-ha agukọtara, n'ọnu-ogugu aha, onye na isi-ya onye na isi-ya, ndi nēje ozi ahu diri ọfufè ulo Jehova, site n'onye ọara orú arọ we gaba. 25 N'ihì na Devid siri, Jehova, bú Chineke Israel, emewo ka ndi-Ya zuru ike; O nēbi kwa nime Jerusalem rue m̀be ebigh-ebi: 26 ọzọ kwa, ndi Livai agagh-enwe ibūru ebe-obibi na ihe-ya nile diri ọfufè-ya. 27 N'ihì na n'okwu ikpe-azu Devid ka edere ndia, bú ọnu-ogugu umu-ndikom Livai site n'onye ọara orú arọ we gaba. 28 N'ihì na ebe-nguzo-ha di n'akuku umu Eron ifè ọfufè ulo Jehova, n'ogige nile, na n'ime-ulo nile, na n'ime ka ihe nsọ ọ bula di ọcha, bú ọlu ọfufè ulo Chineke; 29 na idozi achicha anēdo n'usoro, na idozi utu oka flour iji nye onyinye-inata-iru-oma, na idozi mbadamba-achicha ekogh-eko, na idozi ihe esiri n'ite isi ihe, na idozi ihe edere edè, na idebe ihe ọ bula itù ihe di miri miri na ihe ọ bula itù ihc ọzọ; 30 na iguzo kwa-ututu ikele na ito Jehova, otù a kwa n'anyasi; 31 na isurere Jehova aja-nsure-ọku nile, n'ubochi-izu-ike nile, na n'ọnwa ọhu nile, na nime m̀be nile akara akà, n'ọnu-ogugu dika ikpe ekpere ha si di, m̀be nile n'iru Jehova: 32 ka ha we debe kwa ihe-ndebe ulo-ikwū nzute, na ihe-ndebe ebe nsọ ahu, na ihe-ndebe umu Eron, bú umu-nne-ha, bayere ọfufè ulo Jehova.

24 1 Ekè-kwa-ra umu Eron okè nile ha. Umu-ndikom Eron; Nedab, na Abaihu, na Eleeza, na Itama. 2 Nedab na Abaihu we nwua n'iru nna-ha, ha enwegh kwa umu-ndikom: Eleeza na Itama we buru ndi-nchu-aja. 3 Devid we kè ha, ya na Zedok, onye sitere n'umu Eleeza, na Ahimelek, sitere n'umu Itama, dika ihe-nlekọta-ha si di n'ọfufè-ha. 4 Ewe chọta ọtutu umu Eleeza ibu ndi-isi nke ndikom di ike kari umu Itama; ewe kè ha otù a: umu Eleeza nwere ndi-isi ulo nke ndi bu nna iri na isi; umu Itama nwe-kwa-ra asatọ, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di. 5 Ewe kè ha n'ife-nzà, ndi Eleeza na ndi Itama n'otù; n'ihì na ndi-isi ebe nsọ di, na ndi-isi nke Chineke, ndi sitere n'umu Eleeza na n'etiti umu Itama. 6 Shemaia nwa Netanel, bú cde-akwukwọ, onye sitere na ndi Livai,

we de ha n'akwukwọ n'iru eze, na ndi-isi, na Zedok, bú onye-nchu-aja, na Ahimelek nwa Abaiata, na ndi-isi ulo nke ndi bu nna nke ndi-nchu-aja na nke ndi Livai: otù ulo nna nke Eleeza ka ejidere, ejide-kwa-ra otù nke Itama. 7 Ife-nzà mbu we putara Jehoiarib, nke-abua putara Jedaia; 8 nke-atọ putara Harim, nke-anọ putara Seorim; 9 nke-ise putara Malkija, nke-isi putara Mijamin; 10 nke-asa putara Hakoz, nke-asatọ putara Abaija; 11 nke-iteghete putara Jeshua, nke-iri putara Shekania; 12 nke-iri-na-otù putara Elaiashib, nke-iri-na-abua putara Jakim; 13 nke-iri-na-atọ putara Hupa, nke-iri-na-anọ putara Jeshebeab; 14 nke iri-na-ise putara Bilga, nke-iri-na-isi putara Imea; 15 nke-iri-na-asa putara Hezia, nke-iri-na-asatọ putara Hapizez; 16 nke-iri-na-iteghete putara Petahia, nke-orú putara Jehzekel; 17 nke-orú-na-otù putara Jakin, nke-orú-na-abua putara Gamul; 18 nke-orú-na-atọ putara Delaia, nke-orú-na-anọ putara Maazia. 19 Ndia bu ihe-nlekọta-ha ifè ọfufè-ha, ibà n'ulo Jehova, dika ikpè-ha si di site n'aka Eron nna-ha, dika Jehova, bú Chineke Israel, nyere ya iwu.

20 Ma nke umu Livai ndi ọduru: nke umu Amram, Shubael; nke umu Shubael, Jehdeia. 21 Nke Rehabia: nke umu Rehabia, onye-isi bu Ishia. 22 Nke ndi Izha, Shelomot; nke umu Shelomot, Jahat. 23 Umu-ndikom Hebron kwa; Jeria, bú onye-isi, na Amaraia, bú nke-abua, na Jahaziel, bú nke-atọ, na Jekameam, bú nke-anọ. 24 Umu-ndikom Uziel, Maika; nke umu-ndikom Maika, Shamia. 25 Nwanne Maika, Ishia: nke umu-ndikom Ishia, Zekaraia. 26 Umu-ndikom Merari; Mahli na Mushi: umu-ndikom Jaazia; Beno. 27 Umu-ndikom Merari; nke Jaazia, Beno, na Shoham, na Zakua, na Ibri. 28 Nke Mahli; Eleeza, onye nēnwegh umu-ndikom. 29 Nke Kish; umu-ndikom Kish, Jerahmeel. 30 Umu-ndikom Mushi kwa; Mahli, na Ida, na Jerimot. Ndia bu umu ndi Livai, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di. 31 Ndia fe-kwa-ra nzà, ọbunà dika umu-nne-ha, bú umu Eron, fere, n'iru Devid, bú eze, na Zedok, na Ahimelek, na ndi-isi

ulo nke ndi bu nna nke ndi-nchu-aja na nke ndi Livai; ulo nke ndi bu nna nke onye-isi obuná dika nke nwa-nne-ya nke-ntà.

25 1 Devid na ndi-isi usu-ndi-agma we kewaputara òfufè ufòdu nime umu Esaf, na nke Himan, na nke Jedutun, ndi nēwere ubo-akwara, na une, na aja, bu amuma: onu-ogugu-ha, bu ndikom nēje ozi dika òfufè-ha si di, we di: 2 nke umu-ndikom Esaf; Zakua, na Josef, na Netanaia, na Asharela, bu umu Esaf; ha no n'aka Esaf, onye nēbu amuma n'aka eze. 3 Nke Jedutun: umu-ndikom Jedutun; Gedalaia, na Zeri, na Jshaia, na Hashabaia, na Matitaia, isi; ha no n'aka nna-ha, bu Jedutun, onye nēwere ubo-akwara bu amuma bayere ikele na ito Jehova. 4 Nke Himan: umu-ndikom Himan; Bukia, na Matanaia, na Uziel, na Shebuel, na Jerimot, na Hananaia, na Hanani, na Eliata, na Gidalti, na Romamti - eza, na Joshbekasha, na Maloti, na Hotia, na Mahaziot: 5 ndia nile bu umu-ndikom Himan, bu onye-ohu-uzo eze n'okwu Chineke, iweli mpi elu. Chineke we nye Himan umu-ndikom iri na anọ na umu-ndinyom atọ. 6 Ndia nile no n'aka nna-ha n'ibu abu n'ulo Jehova, chiri aja, na une, na ubo-akwara, iji fe òfufè nke ulo Chineke; ha no n'aka eze, bu Esaf, na Jedutun, na Himan. 7 Onu-ogugu-ha, tiyere umu-nne-ha, ndi eziworo abu anabuku Jehova, bu ndi nile nwere nghota, di ogo iri-na-anọ na asatọ. 8 Ha we fe nza bayere ihe-ndebe-ha, ha nile n'otu aka ahu, ma onye nta ma onye uku, onye nwere nghota tiyere onye anezi ihe. 9 Ife-nza mbu nke putara Esaf mara Josef: nke-abua mara Gedalia; ya onwe-ya na umu-nne-ya na umu-ya ndikom di iri na abua: 10 nke-atọ mara Zakua, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 11 nke anọ mara Izri, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 12 nke-ise mara Netanaia, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 13 nke-isi mara Bukia, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 14 nke-asa mara Jsharela, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 15 nke-asatọ mara Jshaia, umu-ya

ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 16 nke-iteghete mara Matanaia, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 17 nke-iri mara Shimai, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 18 nke-iri-na-otu mara Azarel, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 19 nke-iri-na-abua mara Hashabaia, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 20 n'ife-nza nke-iri-na-atọ o mara Shubael, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 21 nime nke-iri-na-anọ o mara Matitaia, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 22 nime nke-iri-na-ise o mara Jeremot, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 23 nime nke-iri-na-isi o mara Hananaia, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 24 nime nke-iri-na-asa o mara Joshbekasha, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 25 nime nke-iri-na-asatọ o mara Hanani, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 26 nime nke-iri-na-iteghete o mara Maloti, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri-na-abua: 27 nime nke-oru o mara Eliata, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 28 nime nke-oru-na-otu o mara Hotia, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 29 nime nke-oru-na-abua o mara Gidalti, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 30 nime nke-oru-na-atọ o mara Mahaziot, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua: 31 nime nke-oru-na-anọ o mara Romamti-eza, umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua.

26 1 Bayere okè nile nke ndi-onu-uzo: nke ndi Kora; Meshelemaia nwa Kore, nke sitere n'umu Esaf. 2 Meshelemaia nwe - kwa - ra umu-ndikom; Zekaraia, bu okpara, na Jediael, bu nke-abua, na Zebadaia, bu nke-atọ, na Jatniel, bu nke-anọ; 3 na Iiam, bu nke-ise, na Jehohanan, bu nke-isi, na Eliehoenai, bu nke-asa. 4 Obed - edom nwe - kwa - ra umu-ndikom; Shemaia, bu okpara, na Jehozabad, bu nke-abua, na Joa, bu nke-atọ, na Saka, bu nke-anọ, na Netanel, bu nke-ise; 5 na Amiel, bu nke-isi, na Isaka, bu nke-asa, na Peuletai, bu nke-asatọ: n'ihl na Chineke goziri ya. 6 Amu-kwa-ra umu-ndikom nye Shemaia nwa-ya, ndi nachi ulo

nna-ha: n'ihì na ndi-dike bu dinkpà ka ha bu. 7 Umu-ndikom Shemaia; Otni, na Refael, na Obed, na Elzabad, umu-nne-ya bu ndi-dinkpà, Elaihu, na Semakaia. 8 Ndia nile sitere n'umu Obed-edom: ha onwe-ha na umu-ha ndikom na umu-nne-ha, ndikom bu dinkpà n'ike ifè òfufè; oḡu ndikom atḡ na abua nke Obed-edom nwere. 9 Meshelemaia nwe - kwa - ra umu - ndikom na umu-nne, ndi-dinkpà, iri na asatḡ. 10 Hosa, onye sitere n'umu Merari, nwe-kwa-ra umu-ndikom; Shimri bú onye-isi, (n'ihì na ḡ bu ezie na ḡ bugh ḡkpara, ma nna-ya mere ya onye-isi;) 11 na Hilkaia, bú nke-abua, na Tebalia, bú nke-atḡ, na Zekaraia, bú nke-anḡ: umu-ndikom na umu-nne nile nke Hosa nwere di iri na atḡ. 12 Nke ndia ka òkè nile nke ndi-ḡnu-uzḡ-ama bu, bú nke ndi-isi nke ndi di ike nwere ihe-ndebe ḡbunà dika umu-nne-ha, ije ozi n'ulo Jehova. 13 Ha we fe nzà, ma onye ntà ma onye uku, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, bayere ḡnu-uzḡ-ama ḡ bula. 14 Ife-nzà n'akuku ḡwuwa-anyanwu we ma Shelemaia. Ha fe-kwa-ra nzà bayere Zekaraia nwa-ya, bú onye nàdu ḡdu nke nwere uche; ife-nzà-ya we puta n'akuku Ugwu. 15 Ife-nzà nke Obed-edom putara n'akuku Ndida; nke umu-ya ndikom puta - kwa - ra n'ulo nchikḡbata-ihe. 16 Nke Shupim na nke Hosa putara n'ḡdida-anyanwu, n'akuku ḡnu-uzḡ-ama Shaleket, n'uzḡ atuliri atuli nke nārigo, otù ihe-ndebe nēcherita ihe-ndebe ḡzḡ iru. 17 Ndi Livai isi nḡ n'akuku ḡwuwa - anyanwu, n'akuku Ugwu ha di anḡ kwa-ubḡchi, n'akuku Ndida ha di anḡ kwa-ubḡchi, ha di-kwa-ra ulo nchikḡbata-ihe abua abua kwa-ubḡchi. 18 N'èzi ulo n'akuku ḡdida-anyanwu ha di anḡ n'uzḡ atuliri atuli, abua n'èzi ulo. 19 Ndia bu òkè ndi-ḡnu-uzḡ-ama; nke umu ndi Kora, na nke umu Merari.

20 Nime ndi Livai, Ahaija bu onye-isi ulo-àkù nile nke ulo Chineke, ḡbunà idebe ulo-àkù nile nke ihe nsḡ nile. 21 Umu-ndikom Ladan; umu ndi Giashon, bú ndi Ladan nwere, ndi-isi ulo nke ndi bu nna ndi Ladan onye Giashon nwere; Jehieli. 22 Umu-ndikom Jehieli; Zitam, na Joel nwa-nne-ya, bú ndi-isi ulo-àkù nile nke ulo

Jehova. 23 Nke ndi Amram, nke ndi Izha, nke ndi Hebron, nke ndi Uziel: 24 Shebuel nwa Giashom, nwa Moses, bu kwa onye-isi ulo-àkù nile. 25 Umu-nne-ya kwa; bú umu nke Elieza: Rehabaia nwa-ya, na Jshaia nwa-ya, na Joram nwa-ya, na Zikri nwa-ya, na Shelomot nwa-ya. 26 Shelomot nka na umu-nne-ya bu ndi-isi ulo-àkù nile nke ihe nsḡ nile nke Devid, bú eze, na ndi-isi ulo nke ndi bu nna, bú ndi-isi usu nnù ndikom abua na ḡgu iri na usu ḡgu ndikom ise, na ndi-isi usu-ndi-agma, doro nsḡ. 27 Site n'agma-ha nile, bú site n'ihe-nkwata, ka ha doru ya nsḡ ime ka ulo Jehova di ike. 28 Ya na ihe nile Samuel, bú onye-ḡhu-uzḡ, na Sḡl nwa Kish, na Abnea nwa Nea, na Joab nwa Zeruaia, doru nsḡ; onye ḡ bula nke doru ihe nsḡ, ḡ di n'aka Shelomit na umu - nne - ya. 29 Nke ndi Izha, Kenania na umu-ya ndikom diri ozi èzi n'èbe Israel nḡ, ibu ndi-odozi-okwu na ibu ndi-ikpe. 30 Nke ndi Hebron, Hashabaia na umu-nne-ya, bú ndi-dinkpà, nnù ndikom anḡ na ḡgu ise, bu ndi-isi nlekḡta Israel n'ofè Jḡdan n'akuku ḡdida-anyanwu; bayere ozi nile nke Jehova, baye-kwa-ra òfufè eze. 31 Nke ndi Hebron, Jerija bu onye-isi, ḡbunà nke ndi Hebron, dika osuso-ḡmumu nile ha si di n'ulo nke ndi bu nna. N'arḡ nke-ḡgu-abua Devid bu eze ka achḡḡ ha, ewe chḡta nime ha ndi-dike bu dinkpà nime Jeza Gilead. 32 Ma umu-nne-ya, bú ndi-dinkpà, di nnù ndikom isi na ḡgu iri-na-ise, ndi-isi ulo nke ndi bu nna; Devid, bú eze, we me ka ha buru ndi-nlekḡta ndi Reuben na ndi Gad na nkera ebo ndi Manase, bayere ihe nile nke Chineke na ihe nile nke eze.

27 I Ma umu Israel, dika ḡnu-ḡgugu-ha si di, bú ndi-isi ulo nke ndi bu nna-ha na ndi-isi usu nile nke nnù ndikom abua na ḡgu iri na usu nile nke ḡgu ndikom ise, na ndi-odozi-okwu-ha ndi nējere eze ozi, n'ihe ḡ bula nke òkè nile ndi nābata nāpu kwa n'ḡnwa n'ḡnwa, n'ḡnwa nile nke arḡ, otù òkè di orù nnù uzḡ atḡ. 2 Onye-isi òkè mbu nke diri ḡnwa mbu bu Jashḡbeam nwa Zabdiel: orù nnù ndikom uzḡ atḡ di kwa n'òkè-ya. 3 O sitere n'umu Perez, bú onye-isi nke ndi-isi nile nke usu nile nke

ndi-agma nke diri ɔnwa mbu. 4 Ma onye-isi òkè nke ɔnwa nke-abua bu Dodai onye Ahoa, na òkè-ya; Miklot bu kwa onye-ndú-ha: orú nnù ndikom uzọ atọ di kwa n'òkè-ya. 5 Onye-isi usu-ndi-agma nke-atọ nke diri ɔnwa nke-atọ bu Benaia nwa Jehoiada onye-nchu-aja, ɔ bu onye-isi: orú nnù ndikom uzọ atọ di kwa n'òkè-ya. 6 Onye ahu bu Benaia nke bu dike nke orú ndikom na iri ahu, ɔ bu kwa onye-isi orú na iri ahu: Amizabad nwa-ya di kwa n'òkè-ya. 7 Onye-isi nke-anọ nke diri ɔnwa nke-anọ bu Asahel nwa-nne Joab, Zebadaia nwa-ya so-kwa-ra ya: orú nnù ndikom uzọ atọ di kwa n'òkè-ya. 8 Onye-isi nke-ise nke diri ɔnwa nke-ise bu Shamhut onye-Izrahait: orú nnù ndikom uzọ atọ di kwa n'òkè-ya. 9 Onye-isi nke-isi nke diri ɔnwa nke-isi bu Ira nwa Ikesh onye Tekoa: orú nnù ndikom uzọ atọ di kwa n'òkè-ya. 10 Onye-isi nke-asa nke diri ɔnwa nke-asa bu Hilez onye-Pelonait, onye sitere n'umu Efraim: orú nnù ndikom uzọ atọ di kwa n'òkè-ya. 11 Onye-isi nke-asatọ nke diri ɔnwa nke-asatọ bu Sibekai onye Husha, nke ndi Zera: orú nnù ndikom uzọ atọ di kwa n'òkè-ya. 12 Onye-isi nke-iteghete nke diri ɔnwa nke-iteghete bu Abieza onye Anatot, nke ndi Benjamin: orú nnù ndikom uzọ atọ di kwa n'òkè-ya. 13 Onye-isi nke-iri nke diri ɔnwa nke-iri bu Maharai onye Netofa, nke ndi Zera: orú nnù ndikom uzọ atọ di kwa n'òkè-ya. 14 Onye-isi nke-iri-na-otù nke diri ɔnwa nke-iri-na-otù bu Benaia onye Piraton, sitere n'umu Efraim: orú nnù ndikom uzọ atọ di kwa n'òkè-ya. 15 Onye-isi nke-iri-na-abua nke diri ɔnwa nke-iri-na-abua bu Heldai onye Netofa, nke Ọtniel: orú nnù ndikom uzọ atọ di kwa n'òkè-ya.

16 Ndi-isi kwa nke ebo nile nke Israel: nke ndi Reuben, Elieza nwa Zikri bu onye-ndú: nke ndi Simeon, Shefataia nwa Meaka: 17 nke Livai, Hashabaia nwa Kemuel: nke Eron, Zedok: 18 nke Juda, Elaihu, onye sitere n'umu-nne Devid: nke Isaka, Ọmri nwa Maikael: 19 nke Zebulun, Ishmaia nwa Obadaia: nke Naftali, Jerimot nwa Azriel: 20 nke umu Efraim, Hoshea nwa Azazaia: nke nkera ebo Manase, Joel nwa Pedaia: 21 nke nkera ebo

Manase di na Gilead, Ido nwa Zekaraia: nke Benjamin, Jaasiel nwa Abnea: 22 nke Dan, Azarel nwa Jeroham. Ndia bu ndi-isi ebo nile nke Israel. 23 Ma Devid agutagh ɔnu-ogugu-ha site n'onye ɓara orú arọ we rida: n'ihl na Jehova siri na Ọ gēme ka Israel ba uba dika kpakpando nke elu-igwe. 24 Joab nwa Zeruaia malitere iguta ha, ma ɔ guzugh; iwe we dikwasi Israel n'ihl nka; etiyegh kwa ɔnu-ogugu n'ɔnu-ogugu nke di n'akwukwọ ihe emere n'ubochi nke eze, bú Devid.

25 Onye-isi ulo-àkù nile nke eze bu Azmavet nwa Adiel: onye-isi ulo-àkù nile nke di n'ohia, na n'obodo nile, na n'obodo ntà nile, na n'ulo-elu nile, bu kwa Jehonatan nwa Uzaia: 26 onye-isi ndi nēje ozi ubi ilu ọlu ala-ubi bu Ezri nwa Kelub: 27 onye-isi ubi-vine nile bu Shimai onye Rema: onye-isi nke ihe di n'ubi-vine itiyē n'ulo nile anēdebe manya-vine bu Zabdi onye Shefam: 28 onye-isi osisi olive nile na osisi sycomore nile nke di n'ebe di ala ala bu Beal-hanan onye Geda: onye-isi ulo nile anēdebe manu bu Joash: 29 onye-isi igwè ehi nke nāta nri nime Sheron bu Shitrai onye Sheron: onye-isi igwè ehi nke di nime ndagwurugwu nile bu Shefat nwa Adlai: 30 onye-isi camel nile bu Obil onye Ishmael: onye-isi inyinya-ibu nile bu Jehdeia onye Meronot: 31 onye-isi igwè ewu na aturu bu Jaziz onye Haga. Ndia nile bu ndi-isi àkù nke Devid nwere.

32 Jonatan nwa-nne nna Devid bu onye nādu ọdu, nwoke nwere nghọta na ode-akwukwọ ka ɔ bu: Jehiel nwa Hakmoni nọye-kwa-ra umu-ndikom eze: 33 Ahitofel bu kwa onye nādu eze ọdu: Hushai onye-Akait bu eyi eze: 34 ma nke nēso Ahitofel bu Jehoiada nwa Benaia, na Abaiata: onye-isi usu-ndi-agma eze bu Joab.

28 1 Devid we kpọkọta ndi-isi nile nke Israel, bú ndi-isi ebo nile, na ndi-isi òkè nile ndi nējere eze ozi, na ndi-isi usu nile nke nnù ndikom abua na ọgu iri, na ndi-isi usu nile nke ọgu ndikom ise, na ndi-isi àkù na anu-ulo nile eze nwere, na nke umu-ya ndikom nwere, ha na ndi-onozi, na ndi-dike, ọbuná dike ɔ bula nke bu dinkpà, rue Jerusalem. 2 Devid, bú eze, we guzo ọtọ n'ukwu-ya

abua, si, Nurunum, umu-nnem, na ndim: mu onwem, ọ di n'obim iwuru iḅe ọḅuḅa-ndu Jehova ulo izu-ike, nke gābu kwa ihe-nḅakwasi-ukwu Chineke-ayi; m'we dozie ihe iji ewu ulo. 3 Ma Chineke sirim, I gagh-ewuru aham ulo, n'ihī na nwoke agha ka i bu, i wusiwo kwa ọbara. 4 Ma Jehova, bụ Chineke Israel, ọputaram n'etiti ulo nile nke nnam ibu eze Israel rue mḅe ebigh-ebi: n'ihī na Juda ka Ọ ọputara ibu onyendū; ma n'ulo Juda Ọ ọputara ulo nnam; ma n'etiti umu-ndikom nnam ihem tọrọ Ya utọ imem ka m'buru eze Israel nile: 5 ma n'etiti umum ndikom nile, (n'ihī na ọtutu umu-ndikom ka Jehova nyerem,) Ọ we ọputa Solomon nwam inọkwasi n'ochē-eze nke ala-eze Jehova dika onye-isi Israel. 6 Ọ we sim, Solomon nwa-gi, onye ahu gēwu ulom na ogigem nile: n'ihī na aroputawom ya iburum nwa, Mu onwem gābu-kwa-ra ya nna. 7 M'gēme kwa ka ala-eze-ya guzosie ike rue mḅe ebigh-ebi, ọ buru na ọ di ike ime ihe nile M'nyere n'iwu na ikpēm nile, dika esi eme ta. 8 Ma Ụḅu a, n'anya Israel nile, bụ nkpọkọta Jehova kpọkọtara, na na nti Chineke-ayi, debenu chọ kwa ihe nile Jehova, bụ Chineke-unu, nyere n'iwu: ka unu we nweta ezi ala nka, me kwa ka umu-unu keta ya rue mḅe ebigh-ebi, bụ ndi gānọchi unu. 9 Ma gi onwe-gi, Solomon nwam, mara Chineke nke nna-gi, were obi zuru okè, were kwa nkpuru-obi ọ nātọ utọ, fè Ya ọfufè: n'ihī na nkpuru-obi nile ka Jehova nēnyocha, Ọ nāghọta kwa nchēputa nile ọ bula nke èchichè: ọ buru na i chọ Ya, Ọ gēme ka i chọta Ya; ma ọ buru na i rapu Ya, Ọ gāju gi rue mḅe ebigh-ebi. 10 Ụḅu a le anya; n'ihī na Jehova aroputawo gi iwu ulo ibu ebe nsọ: di ike, me ya.

11 Devid we nye Solomon nwa-ya ihe-atụ nke uzọ-nbata ulo uku Chineke, na nke ulo-ya nile, na nke ulo-àkù-ya nile, na nke ime-ulo-elu-ya nile, na nke ime-ime-ulo-ya nile, na nke ulo ebe-nkpuchi-nmehie: 12 na ihe-atụ ihe nile nke di n'aka-ya site na Mọ Nsọ bayere ogige nile nke ulo Jehova, baye-kwa-ra ime-ulo nile di buruburu, bayere ulo-àkù nile nke ulo Chineke, baye-kwa-ra ulo-àkù nile nke ihe nsọ nile: 13 baye-kwa-ra okè nile nke ndi-nchu-aja na

ndi Livai, baye-kwa-ra ije-ozī nile nke ọfufè ulo Jehova, baye-kwa-ra ihe nile nke ọfufè ulo Jehova: 14 nke ọla-edo n'ọtutù bayere ihe ọla-edo, bụ ihe nile nke ọfufè ọ bula; nke ọla-ọcha bayere ihe ọla-ọcha nile n'ọtutù, bụ ihe nile nke ọfufè ọ bula: 15 n'ọtutù kwa bayere ihe-idọba-oriona nke ọla-edo na oriona nile ha nke ọla-edo, n'ọtutù bayere ihe-idọba-oriona ọ bula na oriona-ya nile: baye-kwa-ra ihe-idọba-oriona nile nke ọla-ọcha, ọla-ọcha n'ọtutù bayere ihe-idọba-oriona ọ bula na oriona-ya nile, dika ọfufè ihe-idọba-oriona ọ bula: 16 na ọla-edo n'ọtutù bayere table nile achicha anēdo n'usoro, bụ table ọ bula; ọla-ọcha kwa bayere table ọla-ọcha nile: 17 na ndudu nile, na ọkwa-nwusa nile, na iko nile, nke ọla-edo anāgwagh agwa: baye-kwa-ra ọkwa ntà ọla-edo nile n'ọtutù bayere ọkwa ntà ọ bula; baye-kwa-ra ọkwa ntà ọla-ọcha nile n'ọtutù bayere ọkwa ntà ọ bula: 18 baye-kwa-ra ebe-ichu-aja nke ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ ọla-edo anuchara n'ọku n'ọtutù: baye - kwa - ra ihe - atụ Ụḅu - ala, bụ cherubim, ọla-edo, ndi nāḅasa nkù-ha, kpuchie iḅe ọḅuḅa-ndu Jehova. 19 Ihe a nile ka Jehova were odide-akwukwọ me ka m'mata site n'aka-Ya n'arum, ka Devid kwuru, bụ ije-ozī nile nke ihe-atụ a. 20 Devid we si Solomon nwa-ya, Di ike, nwe kwa ume, me ya: atula egwu, atu-kwa-la Ụḅu: n'ihī na Jehova Chineke, bụ Chinekem, nọyere gi; Ọ gagh-ara gi aka, Ọ gagh-arapu kwa gi, rue mḅe i jezuru ozi nile nke ọfufè ulo Jehova. 21 Ma le, okè nile nke ndi-nchu-aja na ndi Livai di, ifè ọfufè nile nke ulo Chineke: onye ọ bula nke nwere afo-ofufo n'amam-ihe gādi kwa n'aka-gi n'ije-ozī ọ bula, ifè ọfufè ọ bula: ndi-isi na ndi Israel nile gēme kwa ka okwu-gi nile si di.

29 1 Devid, bụ eze, we si nkpọkọta Israel nile, Solomon nwam, onye Chineke ọputaworo nāni ya, bu nwata, ọ di kwa nrò, ma ije-ozī a di uku: n'ihī na ọ bugh madu ka ulo uku a diri, kama ọ bu Jehova, bụ Chineke. 2 Ma ewerewom ikem nile doziere ulo Chinekem ọla-edo iji me ihe ọla-edo, na ọla-ọcha iji me ihe ọla-ọcha, na ọla iji me ihe ọla, na igwè iji me ihe igwè, na osisi iji me ihe osisi; na nkume onyx,

na nkume nhiogide, na nkume icho-nma, na nke turu agwa, na nkume nile di oké onu-ahia, na nkume marble n'uba. 3 Ozọ kwa, n'ihhi na ihe ulo Chinekem nātōm utọ, ebe m'nwere ihe nke akam, bú ọla-edo na ọla-ọcha, ewerewom ya nye ulo Chinekem, tukwasi ihe nile m'doziworo nye ulo nsọ ahu; 4 bú nnú talent ọla-edo asa na ọgu iri, nke ọla-edo Ofia, na nnú talent ọla-ọcha iri-na-asa na ọgu iri, bú nke anuchara n'ọku, iji machita m̀bidi nile nke ulo nile: 5 ọla-edo ahu bu iji me ihe ọla-edo, ọla-ọcha ahu bu kwa iji me ihe ọla-ọcha, na iji je ozi nile ọ bula n'aka ndi-ọkà. Ọnye kwa nēwere afọ-ofufo nye onwe-ya imejuru Jehova aka-ya ta? 6 Ndi-isi ulo nke ndi bu nna, na ndi isi ebo Israel nile, na ndi-isi usu nile nke nnú ndikom abua na ọgu iri, na nke usu nile nke ọgu ndikom ise, ọbuná rue ndi-isi ije-ozí eze, we were afọ-ofufo nye onwe-ha. 7 Ha we nye iji fè ọfufè ulo Chineke ọla-edo nnú talent iri-na-abua na ọgu iri, na orú nnú daric na nnú ise, na ọla-ọcha orú nnú talent na nnú ise, na ọla orú nnú uzọ abua na nnú ise, na igwè orú nnú talent uzọ iri-na-abua na nnú iri. 8 Ndi achotara nkume di oké onu-ahia n'aka-ha we nye ha itiyé n'ulo-àkù nke ulo Jehova, n'aka Jehiel onye Giashon. 9 Ndi Israel we n̄uria ọnu, n'ihhi na ha were afọ-ofufo nye onwe-ha, n'ihhi na n'obi zuru oké ka ha were afọ-ofufo nye Jehova onwe-ha: ọzọ kwa, Devid, bú eze, n̄uriri ọnu uku. 10 Devid we gozie Jehova n'anya nkpọkọta ahu nile: Devid we si, Onye agoziri agozi ka I bu, Jehova, bú Chineke Israel nna-ayi, site na m̀be ebigh-ebi we rue m̀be ebigh-ebi. 11 Jehova, Gi nwe idi-uku, na idi-ike, na ima-nma, na nmeri, na ebube: n'ihhi na ihe nile di n'elu-igwe na n'uwa bu nke Gi; Jehova, Gi nwe ala-eze, Gi bu kwa Onye anēweli elu iburu ihe nile onye-isi. 12 Ma àkù ma nsọpuru nēsíté n'ebe I nọ bia, Gi onwe-gi nāchi kwa ihe nile; ọ bu kwa n'aka-Gi ka ume na idi-ike di; n'aka-Gi ka ọ di kwa ime uku, na ime ka ihe nile di ike. 13 Ma ubu a, Chineke-ayi, ayi onwe-ayi nēkelé Gi, nēto kwa aha-Gi mara nma. 14 Ma ọnye ka mu onwem bu, ọle ndi ka ndim bu kwa, na ayi nwere

ike iwere afọ-ofufo nye Gi onwe-ayi otú a? n'ihhi na n'ebe I nọ ka ihe nile si bia, ọ bu kwa ihe si n'aka-Gi bia ka ayi nyere Gi. 15 N'ihhi na ndi-ọbia ka ayi bu n'iru Gi, na ndi-nnọdu, dika nna-ayi-hà nile: ubochi nile ayi n'elu uwa di ka onyinyo, olile-anya adigh kwa. 16 Jehova, bú Chineke-ayi, ọtutu ihe nile a nke ayi doziworo iwuru Gi ulo n'ihhi aha nsọ Gi, n'aka-Gi ka o siri bia, ọ bu kwa Gi nwe ya nile. 17 Chinekem, ama-kwa-ram na Gi onwe-gi nānwaputa obi, izi-ezi nātọ kwa Gi utọ. Mu onwem, n'izi-ezi obim ka m'were afọ-ofufo nye Gi ihe nile ndia: ma ubu a ndi-gi, ndi ahutara n'ebe a, ewerewom ọnu hu ha ka ha nēwere afọ-ofufo nye Gi onwe-ha. 18 Jehova, Chineke nke Abraham na Aisak na Israel, bú nna-ayi-hà, debe nka nime nchēputa nke échichè nile nke obi ndi-Gi rue m̀be ebigh-ebi, me kwa ka obi-ha guzosie ike n'ebe I nọ: 19 nye kwa Solomon nwam obi zuru oké, idebe ihe nile I nyere n'iwu, na ihe-àmá-Gi nile, na ukpuru-Gi nile, na ime ihe ndia nile, na iwu ulo uku ahu, nkem'doziworo ihe bayere ya. 20 Devid we si nkpọkọta ahu nile, Biko, gozienu Jehova, bú Chineke-unu. Nkpọkọta ahu nile we gozie Jehova, bú Chineke nke ndi bu nna-ha, ha we rube isi, kpọ isi ala nye Jehova, nye kwa eze. 21 Ha we chuara Jehova aja, sure-kwa-ra Jehova àjà-nsure-ọku, n'echi ubochi ahu, bú nnú oke-ehi abua na ọgu iri, na nnú ebulu abua na ọgu iri, na nnú umu-aturu abua na ọgu iri, na àjà-ihe-ọnuunu nile ha, ọbuná àjà n'uba bayere Israel nile; 22 ha we were ọnu uku rie ihe n̄u kwa ihe-ọnuunu n'iru Jehova ubochi ahu. Ha we me Solomon nwa Devid eze nke ubò abua, te ya manu nye Jehova ibu onye-ndú, ha te-kwa-ra Zedok manu ibu onye-nchu-aja. 23 Solomon we nọkwasi n'oché-eze Jehova, buru eze n'ọnọdu Devid, bú nna-ya, ihe we nāgara ya nke-ọma; Israel nile we nēge ya nti. 24 Ndi-isi nile, na ndi-dike, na umu-ndikom nile kwa nke eze, bú Devid, kweye-kwa-ra inọ n'okpuru Solomon, bú eze. 25 Jehova we me ka Solomon di uku ri nne n'anya Israel nile, Ọ we tiyekwasi ya ebube ala-eze nke anātukwasigh eze Israel ọ bula nke buru ya uzọ.

26 Ma Devid nwa Jesi bu eze Israel nile. 27 Ma ubochi nile o bu eze Israel di ogu arọ abua; arọ asa ka o bu eze na Hebron, orú arọ na iri na atọ ka o bu kwa eze na Jerusalem. 28 O we nwua n'ezí isi-awọ, ubochi nile nke ndu-ya na akú na nsọpuru ju-kwa-ra ya atọ: Solomon nwa-ya we bura eze n'ọnọdu ya. 29 Ma ihe nile Devid, bú eze,

mere, nke-mbu na nke-ikpe-azu, le, edewo ha n'akwukwọ ihe emere nke Samuel, bú onye - ohu - uzọ, na n'akwukwọ ihe emere nke Netan, bú onye-amuma, na n'akwukwọ ihe emere nke Gad, bú onye-ohu-uzọ; 30 iyere obohu-eze-ya nile, na idi-ike-ya, na mbe nile nke gabigara n'isi ya, na n'isi Israel, na n'isi ala-eze nile nke ala di iche iche.

AKWUKWỌ NKE-ABUA NKE

IHE EMERE N'UBOCHI NDI-EZE

I 1 Solomon nwa Devid we me onwe-ya ka o di ike n'ala-eze ya, Jehova, bú Chineke-ya, we nyere ya, me ka o di uku ri nne. 2 Solomon we gwa Israel nile okwu, bú ndi-isi usu nile nke nnú ndikom abua na ogu iri na nke usu nile nke ogu ndikom ise, na ndi-ikpe, na onye-isi o buia nke Israel nile, bú ndi-isi ulo nke udi bu nna. 3 Solomon, ya na nkpokota ahu niie, we jerue ebe di elu nke di na Gibeon; n'ihí na n'ebe ahu ka ulo-ikwú nzute nke Chineke di, bú nke Moses, bú orú Jehova, mere n'ozara. 4 Ma Devid siri na Kiriath-jearim bugota ibe Chineke rue onọdu nke Devid doziri ya: n'ihí na o mara ulo-ikwú nye ya nime Jerusalem. 5 Ma ebe-ichu-aja ọla ahu, nke Bezalel nwa Uri, nwa Hua, mere, di n'ebe ahu n'iru ebe-obibi Jehova: Solomon na nkpokota ahu we chọ ya. 6 Solomon we rigo n'ebe ahu rue ebe-ichu-aja ọla n'iru Jehova, nke di n'ule-ikwú nzute, o we sure nnú aja-nsure-ọku abua na ogu iri n'elu ya.

7 N'abali ahu ka Chineke mere ka Solomon hu ya anya, O we si ya, Ríọ ihe M'génye gi. 8 Solomon we si Chineke, Gi onwe-gi emeworo Devid nnam ebere aku. I we men eze n'ọnọdu ya. 9 Ubu a, Jehova, bú Chineke, ka okwu: Gi nke I gwara Devid nnam baru ihe kwesiri ntukwasi-obi: n'ihí na Gi onwe-gi emewom eze otú ndi nke bara uba dika: aja ala. 10 Ubu a nyem amara-ihe na ihe-omuma, ka m'we

nāpu apu nābata kwa abata n'iru ndi nka: n'ihí na onye gēkpe ndi-Gi nka di uku ikpe? 11 Chineke we si Solomon, N'ihí na nka di n'obi-gi, ma i ríogh akú, ma-ọbu ihe-nkpakota, ma-ọbu nsọpuru, ma-ọbu ndu ndi nākpọ gi asi, i ríogh kwa otutu ubochi; kama i ríoworo onwe-gi amam-ihe na ihe-omuma, ka i we l:pe ndim ikpe, bú ndi M'meworo gi eze-ha: 12 enyewo gi amam-ihe na ihe-omuma; M'génye kwa gi akú, na ihe-nkpakota, na nsọpuru, nke ndi-eze ndi buru gi uzọ nēnwēgh otú a, o digh kwa onye nke gēso gi gēnwe otú a. 13 Solomon we si n'ije o jeruru ebe di elu nke di na Gibeon, si n'iru ulo-ikwú nzute, biarue Jerusalem; o we buru eze Israel.

14 Solomon we chikota ubo-ala na ndi-inyinya: o we nwe nnú ubo-ala atọ na ogu iri, na orú nnú ndi-inyinya na nnú iri, o we do ha n'obodo ubo-ala, na n'ebe eze nọ na Jerusalem. 15 Eze we me ọla-ọcha na ọla-edo ka o di ka nkume na Jerusalem, o me-kwa-ra osisi cedar ka ha di ka osisi sycamore nke di n'ebe di ala ala n'uba. 16 Aneme kwa ka inyinya Solomon nwere si n'Ijpt puta; n'usu ka ndi-ahia eze nānara ha, otú usu n'onu-ahia-ya. 17 Ha we me ka otú ubo-ala rigota si n'Ijpt puta na nnú shekel ọla-ọcha na ogu iri, na otú inyinya n'ogu shekel asa na iri: otú a ka ha nēweputara eze nile nke ndi Het, na ndi-eze Siria, site n'aka-ha.

2 1 Solomon we si na o gēwuru aha Jehova ulo, wu-kwa-ra ala-eze-ya ulo. 2 Solomon we guta orú nnú

ndikom uzọ asatọ na nnù iri-na-ise, bú ndi-ibu, na orú nnù ndikom uzọ iri ndi nāwa ihe-ọwuwa n'ugwu, na nnù ndikom iteghete ndi edoro ndi-isi-ha. 3 Solomon we zigara Huram, bú eze Taia, ozi, si, Otú i mere Devid nnam, we zitere ya osisi cedar iwuru ya ulo ibi nime ya, me-kwa-ram otú a. 4 Le, mu onwem nēwuru aha Jehova, bú Chinekem, ulo, idoro Ya nsọ, isure n'iru Ya ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ eji uda utọ di iche iche me, na idebe n'ebe ahu achicha anēdo n'usoro mbe nile, na isure àjà-nsure-ọku n'ututu na n'anyasi, na n'ubochi-izu-ike nile, na n'ọnwa ọhu nile, na na mbe nile akara àkà nke Jehova, bú Chineke-ayi. Rue mbe ebigh-ebi ka nka dikwasi Israel. 5 Ma ulo nke mu onwem nēwu di uku, n'ih na Chineke-ayi di uku kari chi nile. 6 Ma ònye nwere ike iwuru Ya ulo, n'ih na elu-igwe na elu-igwe nke elu-igwe nāgagh-anagide Ya? ònye kwa ka mu onwem bu, na m'gēwuru Ya ulo, ma-ọbugh nání isure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'iru Ya? 7 Ma ubu a ziterem otù nwoke mara ihe n'ilu ọlu n'ọla-edo, na n'ọla-ọcha, na n'ọla, na n'igwè, na n'ogho ododo na ogho uhie na ogho anunu, onye ma-kwa-ra iso ndi mara ihe, ndi nọ n'ebe m'nọ na Juda na nime Jerusalem, bú ndi Devid nnam doziri, bu ebu. 8 Si kwa na Lebanon ziterem osisi cedar, na osisi fir, na osisi algum: n'ih na mu onwem amawo na ndi-orù-gi mara ibutu osisi nime Lebanon; ma, le, ndi-orùm gēso kwa ndi-orù-gi, 9 ọbuná idozirim osisi n'uba: n'ih na ulo ahu nke mu onwem nēwu gādi uku di kwa ebube. 10 Ma, le, m'gēnye ndi-orù-gi, bú ndi nāwa ihe-ọwuwa ndi nēbutu osisi, orú nnù ọtùtù cor uzọ abua na nnù iri nke ọka wheat asuru asu, na orú nnù ọtùtù cor uzọ abua na nnù iri nke ọka barley, na orú nnù ọtùtù bath uzọ abua na nnù iri nke manya-vine, na orú nnù ọtùtù bath uzọ abua na nnù iri nke manu. 11 Huram, bú eze Taia, we were odide-akwukwọ, nke o zitere Solomon, si, N'ih na Jehova huru ndi-Ya n'anya, n'ih ya ka Ọ mere gi eze-ha. 12 Huram we si, Onye agoziri agozi ka Jehova, bú Chineke Israel, bu, Onye mere elu-igwe na uwa, Onye nyeworo Devid, bú eze,

nwa-nwoke nke mara ihe, onye mara ezi uche na nghota, onye gēwuru Jehova ulo, wu-kwa-ra ala-eze-ya ulo. 13 Ma ubu a ezitewom otù nwoke nke mara ihe, onye mara nghota, nke Huram, bú nnam, 14 bú nwa nke nwayi nke sitere n'umu-ndinyom Dan, ma nna-ya bu nwoke Taia, ọ bu onye mara ilu ọlu n'ọla-edo, na n'ọla-ọcha, na n'ọla, na n'igwè, na na nkume, na n'osisi, na n'ogho ododo, na n'ogho anunu, na n'ezi ákwà ọcha, na n'ogho uhie; na ibu ebu bu ọ bula, na ichèputa ihe-nchèputa ọ bula: ka ewe nye ya ọnọdu n'etiti ndigi mara ihe, na ndi mara ihe nke onyewem, bú Devid nna-gi. 15 Ma ubu a ọka wheat ahu na ọka barley ahu na manu ahu na manya-vine ahu, bú nke onyewem kwuru, ya zitere ndi-orù-ya: 16 Ayi onwe-ayi gēbutu kwa osisi site na Lebanon, dika nkpa-gi nile si di: ayi gāba kwa ha me ka ha se n'elu oké osimiri rue gi aru, rue Jafọ; gi onwegi gēbugota kwa ha na Jerusalem. 17 Solomon we gua ndikom nile, bú ndi-ọbia, ndi nọ n'ala Israel, mbe ọgugu ahu gasiri, bú nke Devid nna-ya guru ha; ewe hu na ha di orú nnù ndikom uzọ iri-na-iteghete na nnù anọ. 18 Ọ we me orú nnù uzọ asatọ na nnù iri-na-ise nime ha ka ha buru ndi-ibu, na orú nnù uzọ iri ka ha buru ndi nāwa ihe-ọwuwa n'ugwu, na nnù iteghete ka ha buru ndi edoro ndi-isi ime ka ndi ahu fè òfufè.

3 1 Solomon we malite iwu ulo Jehova nime Jerusalem n'ugwu Moraia, ebe Jehova mere ka Devid, bú nna-ya, hu Ya anya, nke o doziri n'ebe Devid roputara, n'ebe-nzọcha-ọka Ọnan, bú onye Jebus. 2 Ọ we malite iwu ulo ahu n'ubochi nke-abua n'ọnwa nke-abua, n'arọ nke-anọ ọ bu eze. 3 Ma n'ih ndia ka adọrọ Solomon aka na nti iwu ulo Chineke. Ogologo-ya na cubit n'ọtùtù mbu di ọgu cubit atọ, obosara-ya di kwa orú cubit. 4 Uzọ-nbata kwa nke di n'iru ulo ahu, ogologo-ya di orú cubit, n'iru obosara ulo ahu, idi-elu-ya di kwa ọgu cubit isi: ọ we were ọla-edo anāgwagh agwa machita ya nime. 5 Ọ were kwa osisi fir kpuchie ulo ahu nke di kari uku, ọ we were ezi ọla-edo kpuchie ya, tua akika nkwa na iyaba n'elu ya. 6 Ọ were kwa nkume di oké ọnu-ahia n'ima-nma machita ulo ahu: ọla-edo-ya bu kwa ọla-

cdo Pavaim. 7 Q were kwa ọla-edo kpuchie ulo ahu, bú ntuhie-ya nile, na ụbata-uzọ-ya nile, na mbidi-ya nile, na ibo-ọnu-uzọ-ya nile; o ọu-kwa-ra ebu bu cherubim na mbidi-ya nile. 8 Q me-kwa-ra ulo nsọ kachasi ulo nsọ nile; ogologo-ya di orú cubit, n'iru obosara ulo ahu, obosara-ya di kwa orú cubit: ọ were ezi ọla-edo, ra ka nnú talent na ọgu iri, kpuchie ya. 9 Otútú ntú-ya nile di ọgu shekel ọla-edo abua na iri. Q were kwa ọla-edo kpuchie ime-ulo-elu nile. 10 Q me kwa cherubim abua, bú ihe emere dika ihe apiri api, n'ulo nsọ ahu kachasi ulo nsọ nile; ha machita ha ọla-edo. 11 Ma nkú cherubim ahu, ogologo-ha di orú cubit: nkú otú cherub di cubit ise, nēmetu mbidi ulo ahu; nkú-ya nke-ọzọ di kwa cubit ise, nēmetu nkú cherub nke-ọzọ. 12 Nkú cherub nke-ọzọ di kwa cubit ise, nēmetu mbidi ulo: nkú-ya nke-ọzọ di cubit ise, nārapara na nkú cherub nke-ọzọ. 13 Nkú cherubim ndia nābasa orú cubit: ha onwe-ha nēguzo kwa n'ukwu-ha, iru-ha che-kwa-ra n'ulo. 14 Q me-kwa-ra ákwà-nbochi nke ogho anunu, na ogho obodo, na ogho uhie, na ezi ákwà ọcha, ọ we tua akika cherubim n'elu ya. 15 Q me kwa n'iru ulo ogidi abua, orú cubit na iri na ise ka ogologo-ha di, isi nke di n'elu-ha n'otú n'otú di kwa cubit ise. 16 Q me kwa iyaha n'ime-ime-ulo ahu, tiye ha n'elu ogidi ahu; ọ me-kwa-ra ọgu pomegranate ise, tiye ha n'elu iyaha. 17 O guzo ogidi abua ahu n'iru ulo uku Chineke, otú n'aka-nri, otú n'aka-ekpe; ọ we kpọ aha ogidi aka-nri Jakin, na aha 4 ogidi aka-ekpe Boaz. 1 Q me-kwa-ra ebe-ichu-aja ọla, orú cubit ka ogologo-ya di, orú cubit ka obosara-ya di kwa, cubit iri ka idi-clu-ya di kwa. 2 Q me-kwa-ra oké osimiri awuru awu, cubit iri site n'otú ọnu-ya rue ọnu-ya nke-ọzọ, ọ di buruburu buruburu, cubit ise ka idi-elu-ya di; eriri nke orú cubit na iri ọa-kwa-ra ya buruburu. 3 Oyiya chi di kwa n'okpuru ya, ndi nọ ya buruburu buruburu, ha di cubit iri, nāha oké osimiri ahu buruburu. Ehi ahu di ariri abua, awuru mbe awuru ya. 4 O nēguzo n'elu chi iri na abua, atọ nēche iru n'Ugwu, atọ nēche iru n'Odida-anyanwu, atọ nēche iru na Ndida, atọ nēche iru n'Qwuwa-

anyanwu: oké osimiri ahu we dikwasi ha n'elu, azu-ha nile di kwa nime. 5 Ibi-di-ya di otú ntú-ọbu-aka; emere ọnu-ya dika anēme ọnu iko, dika okoko urodi: ọ nānara nagide kwa nnú bath asa na ọgu iri. 6 Q me-kwa-ra ite ọsisa-miri iri, tiye ise n'aka-nri, na ise n'aka-ekpe, iji sa anu; ihe diri aja-nsure-ọku ka ha nānacha nime ha: ma oké osimiri ahu diri ndi-nchu-aja iji sa aru. 7 Q me kwa ihe-idọba-oriona iri nke ọla-edo dika ikpé-ha si di; o tiye ha n'ulo uku Chineke, ise n'aka-nri, na ise n'aka-ekpe. 8 Q me kwa table iri, dọba ha n'ulo uku Chineke, ise n'aka-nri, na ise n'aka-ekpe. Q me kwa ọgu ọkwa-nwusa ise nke ọla-cdo. 9 Q me kwa ogige ndi-nchu-aja, na ogige uku ahu, na ibo-ọnu-uzọ itiyē n'ogige ahu, were ọla machita ibo-ọnu-uzọ-ha. 10 O tiye oké osimiri ahu n'akuku aka-nri ulo ahu n'akuku Iru-anyanwu na ncherita-iru Ndida. 11 Hiram me-kwa-ra ite nile, na oseke nile, na ọkwa-nwusa nile. Hiram we jebie ozi nke ọ jere eze, bú Solomon, n'ulo Chineke: 12 ogidi abua ahu, na ọkwa abua ahu, na isi abua ahu nke di n'elu ogidi abua; na ihe-ọkpukpa abua ahu ikpuchi ọkwa abua nke isi nke di n'elu ogidi; 13 na nnú pomegranate ahu nke diri ihe-ọkpukpa abua ahu; bú ariri pomegranate abua bayere otú ihe-ọkpukpa, ikpuchi ọkwa abua nke isi nke di n'iru ogidi. 14 Q me-kwa-ra ihe-ndọkwasi iri ahu, me kwa ite ọsisa-miri iri ahu nke di n'elu ihe-ndọkwasi; 15 na otú oké osimiri ahu, na chi iri na abua ahu nke di n'okpuru ya. 16 Na ite nile, na oseke nile, na ndudu nile, na ihe-ha nile, ndia ka Hiram nna-ya mere eze, bú Solomon, bayere ulo Jehova, ha bu ọla echichara echicha. 17 Na buruburu-ala Jodan ka eze wuru ha, n'ala urọ n'etiti Sukot na Zerida. 18 Solomon we me ihe ndia nile n'uba nke-uku: n'ihie na achopotagh otútú ọla ahu. 19 Solomon me-kwa-ra ime nile nke di n'ulo Chineke, ebe-ichu-aja ọla-edo kwa, na table nke achicha iru Chineke di n'elu ha; 20 na ihe-idọba-oriona na oriona nile ha, inwu enwu dika ikpé si di n'iru ime-ime-ulo ahu, ha bu ọla-edo makarisiri nma; 21 na okoko-osisi nile, na oriona nile, na nkpa nile, ha bu ọla-edo, nke ahu bu ọla-edo

dizu nma; 22 na ihe-ikpakepu-oku nile, na okwa-nwusa nile, na ngaji nile, na ihe-igu-oku nile, ha bu ola-edo makarisiri nma: onu-uzo ulo ahu kwa, ibo-onu-uzo ime-ime ya nile nke diri ebe nsọ kachasi ebe nsọ nile, na ibo-onu-uzo nile nke ulo ahu, bú ulo uku

5 Chineke, bu ola-edo. 1 Ewe jezue ozi nile nke Solomon jere ulo Jehova. Solomon we webata ihe nile Devid, bú nna-ya, doro nsọ; bú ola-ocha, na ola-edo, na ihe nile, o tiye ha n'ulo-aku nke ulo Chineke.

2 Mbe ahu Solomon kpokotara ndi-okenye Israel, na ndi-isi nile nke ebo nile ha, bú ndi-isi ulo nke ndi bu nna umu Israel, ibiaru Jerusalem, isi n'obodo Devid, nke ahu bu Zaion, bugota ibe obuḅa - ndu Jehova. 3 Ndikom nile nke Israel we kpokota onwe-ha biakute eze n'ememe, nke ahu bu onwa nke-asa. 4 Ndi-okenye nile nke Israel we bia, ndi Livai we bulie ibe ahu. 5 Ha we bugota ibe ahu, na ulo-ikwū nzute, na ihe nsọ nile nke di n'Ulo-ikwū ahu; ndi-nchu-aja, bú ndi Livai, bugotara ha. 6 Eze, bú Solomon, na nzuko nile nke Israel, bú ndi nezukota n'ebe o no, no n'iru ibe ahu, nāchu n'aja igwe ewu na aturu na igwe ehi, nke anadigh-agu ha onu, nke anadigh-aguta kwa ha n'ihhi iba-uba-ha. 7 Ndi-nchu-aja we bubata ibe obuḅa-ndu Jehova n'ebe-ya, nime ime-ime-ulo nke ulo ahu, rue ebe nsọ kachasi ebe nsọ nile, rue n'okpuru nkū cherubim. 8 N'ihhi na cherubim nabasa nkū-ha n'elu ebe ibe ahu, cherubim ahu we nekpuichi ibe ahu na nkpa-n'aka-ya abua n'elu. 9 Nkpa-n'aka di ogologo, ewe hu isi nkpa-n'aka site n'ibe ahu n'iru ime-ime-ulo ahu; ma adigh-ahu ha n'ezí: o we di n'ebe ahu, rue ta. 10 O digh ihe di n'ibe ahu, o bu nani mbadamba nkume abua nke Moses tiyere nime ha na Horeb, mbe Jehova na umu Israel bara ndu, mbe ha siri n'Ijpt puta. 11 O rue, mbe ndi-nchu-aja siri n'ebe nsọ puta, (n'ihhi na ndi-nchu-aja nile ahuru doro onwe-ha nsọ, o digh onye o bula idebe ihe n'oke n'oke; 12 ozọ, ndi Livai, bú ndi-qbū-abū, qbuná ha nile, bú Esaf na Himan, na Jedutun, na umu-ha ndikom, na umu-nne-ha, neguzo kwa n'akuku owuwa-

anyanwu nke ebe-ichu-aja ahu, yiri ezi akwá ocha, chiri kwa aja na une na ubo-akwara, ogu ndi-nchu-aja isi ndi nāfū opi so-kwa-ra ha:) 13 o we rue, mbe ndi nāfū opi na ndi-qbū-abū di ka otu onye, ime ka anu otu olu n'ito na n'ikele Jehova, mbe ha were kwa opi na aja, na ihe abū, na otuto eji to Jehova, welie olu-ha elu, si, N'ihhi na O di nma: n'ihhi na rue mbe ebighe-ebi ka ebere-Ya di: na igwe-oji juputara ulo ahu, bú ulo Jehova, 14 ndi-nchu-aja we ghara inwe ike iguzo ije ozi n'ihhi igwe-oji ahu: n'ihhi na ebube Jehova juputara ulo Chineke.

6 1 Mbe ahu Solomon siri, Jehova asiwo na O gēbi n'oké ochichiri. 2 Ma mu onwem ewuoro Gi ulo obibi, bú onodu guzosiri ike ebe I gēbi rue mbe ebighe-ebi. 3 Eze we chigharia iru-ya, gozie nkpokota nile nke Israel: nkpokota nile nke Israel neguzo kwa. 4 O si, Onye agoziri agoziri ka Jehova, bú Chineke Israel, bu, Onye were onu-Ya gwa Devid, bú nnam, okwu, were kwa aka-Ya abua mezue ya, si, 5 Site n'ubochi mbe M'mere ka ndim si n'ala Ijpt puta, arputagham obodo n'ebo nile nke Israel iwu ulo, ka aham we di n'ebe ahu; arputaghwam nwoke o bula ibu onye-ndú ndim, bú Israel: 6 ma arputaran: Jerusalem, ka aham we di n'ebe ahu; arputa-kwa-ram Devid ibu onye-isi ndim, bú Israel. 7 O we di n'obi Devid, bú nnam, iwuru aha Jehova, bú Chineke Israel, ulo. 8 Jehova we si Devid, bú nnam, N'ihhi na o di n'obi-gi iwuru aham ulo, i mere nke-oma na o di n'obi-gi: 9 otú o di gi onwe-gi agagh-ewu ulo ahu; kama, nwa-gi nwoke nke nēsi n'ukwū-gi puta, onye ahu gēwuru aham ulo. 10 Jehova emewo kwa ka okwu-Ya nke O kwuru guzosie ike; m'we bilie n'onodu Devid, bú nnam, nokwasi n'ochē-eze Israel, dika Jehova kwuru, m'we wuere aha Jehova, bú Chineke Israel, ulo, 11 dōba ibe ahu n'ebe ahu. bú ibe nke obuḅa-ndu Jehova di n'ebe ahu, bú obuḅa-ndu nke Ya na umu Israel bara.

12 O we guzo n'iru ebe-ichu-aja Jehova n'iru nkpokota nile nke Israel, we basa obu-aka-ya abua: 13 (n'ihhi na Solomon mere ebe-nguzo di elu nke olacubit ise ka ogologo-ya di, cubit ise ka obosara-ya di kwa, cubit atọ ka idi-elu,

ya di kwa, ọ we tiye ya n'etiti ogige; ọ we guzo n'elu ya, ọbu ikperè-ya n'ala n'iru nkpokota nile nke Israel, ọba ọbu-aka-ya abua n'ebe elu-igwe di: 14 ọ si, Jehova, ọbu Chineke Israel, ọ digh Chineke dika Gi, n'elu-igwe, ma-ọbu n'uwa; I nēdebere ndi-orù-Gi ọbuba-ndu na ebere, ọbu ndi were obi-ha nile nējghari n'iru Gi: 15 I debeworo orù-Gi Devid, ọbu nnam, ihe I gwara ya: I we were ọnu-Gi kwue, were kwa aka-Gi mezue ya, otù ọ di ta. 16 Ma ọbu a, Jehova, ọbu Chineke Israel, debere orù-Gi Devid, ọbu nnam, okwu nke I gwaworo ya, si, Ọ digh nwoke ọ bula i nwere agēbipu n'irum n'inokwasi n'ochē-eze Israel; nāni ọ buru na umu-gi elezi uzọ-ha anya, ijeghari n'iwum dika i jeghariworo n'irum. 17 Ma ọbu a, Jehova, ọbu Chineke Israel, ka okwu-Gi kwesi ntukwasi-obi, nke I gwara orù-Gi, ọbu Devid. 18 Ma ọ bu ezie na Chineke gēbiyere madu n'elu uwa? le, elu-igwe na elu-igwe nke elu-igwe agagh-anagide Gi; ulo a nke m'wuworo, ọ gēsi kwa aña rue inagide Gi? 19 Ma ehe iru n'ekpere orù-Gi, na n'aririọ-amara-ya, Jehova, ọbu Chinekem, ige nti iti-nkpu na ekpere orù-Gi nēkpe n'iru Gi: 20 ka anya-Gi abua we nāsaghe n'ebe ulo a di ehie na abali, ọbu n'ebe ebe ahu di nke I siworo na I gētiye aha-Gi n'ebe ahu; ige nti ekpere nke orù-Gi gēkpe n'ebe ebe a di. 21 Ge kwa nti aririọ-amara nile nke orù-Gi, na nke ndi-Gi, ọbu Israel, mbe ha nēkpe ekpere n'ebe ebe a di: Gi onwe-gi si kwa n'ebe obibi-Gi, ọbu site n'elu-igwe, nuru; mbe I nuworo, Gi ọbaghara kwa. 22 Ọ buru na nwoke emehie megide madu-ibe-ya, ewe tukwasi ya iyi ime ka ọ nua, iyi ahu we bia n'iru ebe-ichu-aja-Gi n'ulo a: 23 Gi onwe-gi si kwa n'elu-igwe nuru, me kwa, kpe ndi-orù-gi ikpe, inyeghachi onye ikpe mara, itukwasi uzọ-ya n'isi-ya; na igu onye ezi omume n'onye ezi omume, inye ya dika ezi omume-ya si di. 24 Ọ buru kwa na etiọue ndi-Gi, ọbu Israel, n'iru onye-iro, n'ih na ha nēmehie megide gi; ọ buru kwa na ha alaghachi, kwuputa aha-Gi, kpe ekpere, riọ amara n'iru Gi n'ulo a: 25 Gi onwe-gi si kwa n'elu-igwe nuru, ọbaghara nmehie ndi-Gi, ọbu Israel, me ka ha lata

n'ala nke I nyere ha, nye kwa ndi bu nna-ha. 26 Mbe ebochiri elu-igwe, mbe miri-ozuzo nādigh kwa, n'ih na ha nēmehie megide Gi; ọ buru na ha ekpe ekpere n'ebe ebe a di, kwuputa aha-Gi, si na nmehie-ha laghachi, n'ih na I nēweda ha n'ala: 27 Gi onwe-gi nuru kwa n'elu-igwe, ọbaghara nmehie ndi-orù-Gi, na nke ndi-Gi, ọbu Israel, n'ih na I nēzi ha ezi uzọ nke ha ganēje ije nime ya; Gi me kwa ka miri zokwasi ala-Gi, nke I nyeworo ndi-Gi ibu ihe-nketa. 28 Mbe okē unwu gādi n'ala, mbe aọ ọria nke nēfe efe gādi, mbe nehakpọ gādi, ma-ọbu ọmuma-ebu, ma-ọbu igurube, ma-ọbu ọbubu; mbe ndi-iro-ha gānọchigide ha n'agha n'ala nke ọnu-uzọ-ama nile ha; ihe-otiti ọ bula, ma-ọbu ọria ọ bula; 29 ekpere ọ bula, aririọ-amara ọ bula, nke gādiri madu ọ bula, ma-ọbu nke gādiri ndi-Gi nile, ọbu Israel, ndi gāmara, nwoke ọ bula ihe-otiti-ya na ihe-nbu-ya, ọ we ọba ọbu-aka-ya abua n'ebe ulo a di: 30 Gi onwe-gi si kwa n'elu-igwe, ọbu ọnọdu obibi-Gi guzosiri ike, nuru, ọbaghara, nye nwoke ọ bula dika uzọ-ya nile si di, onye I mara obi-ya; (n'ih na Gi onwe-gi amawo obi umu madu, nāni Gi;) 31 ka ha we tua egwu Gi, ije ije n'uzọ-Gi nile, ubọchi nile nke ha onwe-ha nēbi n'elu ala ahu nke I nyere nna-ayi-ha. 32 Ọzọ kwa, ihe bayere onye ala ọzọ, nke ọ bugh na ndi-Gi, ọbu Israel, ka o sitere, ma o siwo n'ala di anya bia n'ih aha uku Gi, na aka-Gi di ike, na ogwe-aka-Gi esetiri eseti; mbe ha gābia kpe ekpere n'ebe ulo a di: 33 Gi onwe-gi si kwa n'elu-igwe, site n'ọnọdu obibi-Gi guzosiri ike, nuru, me dika ihe nile si di nke onye ala ọzọ ahu nākpọku Gi; ka ndi nile nke uwa we mara aha-Gi, itu egwu Gi, dika ndi-Gi, ọbu Israel, si eme, na imara na akpọkwasi aha-Gi n'ulo a nke M'wuworo. 34 Mbe ndi-Gi gāpu ibuso ndi-iro-ha agha, n'uzọ ọ bula I gēziga ha, ha we kpere Gi n'uzọ obodo ahu nke I rọputaworo, na n'ebe ulo a di nke m'wuworo aha-Gi: 35 Gi si kwa n'elu-igwe nuru ekpere-ha na aririọ-amara-ha, mezie ikpé-ha. 36 Mbe ha gēmehie megide Gi, (n'ih na ọ digh madu ọ bula nke nādigh-emehie,) I we wesa ha iwe, rara ha nye n'iru onye-iro-

ha, ndi nāđota ha n'agha ewe dōta ha n'agha je n'ala di anya ma-ọbu nke di nso; 37 ha we chēgharia n'obi-ha n'ala ebe adōtara ha n'agha, we chigharia, riọ Gi amara n'ala ndōta-n'agha-ha, si, Ayi emehiewo, me ajọ omume, mebie iwu-Gi; 38 ọ buru kwa na ha ewere obi-ha nile, were kwa nkpuru-obi-ha nile, laghachikute Gi n'ala ndōta-n'agha-ha, bụ ebe ha dōtara ha n'agha, we kpe ekpere n'uzọ ala-ha, nke I nyere ndi bu nna-ha, na obodo ahu nke I rọputaworo, na n'ebe ulo nke m'wuwo aha-Gi di: 39 Gi si kwa n'elu-igwe, bụ site n'ọnọdu obibi-Gi guzosiri ike, nuru ekpere-ha na aririọ-amara nile ha, mezie ikpé-ha; ọaghara ndi-Gi ndi mehieworo megide Gi. 40 Ubu a, Chinekem, biko, ka anya-Gi abua nāsaghe, ka nti-Gi abua nāna kwa nti, n'ekpere nke ebe a. 41 Ma ubu a, bilie, Jehova, bụ Chineke, ba n'ebe-izu-ike-Gi, Gi onwe-gi na ihe nke ike-Gi: Jehova, bụ Chineke, ka ndi-nchu-aja-Gi yiri nzọputa dika uwe, ka ndi-ebere-Gi nuri kwa ọnu n'idi-nma. 42 Jehova, bụ Chineke, echigharila iru onye-Gi etere manu; cheta ebere nile nke Devid, bụ orụ-Gi.

7 1 Ma mbe Solomon kpebiri ekpere, ọku siri n'elu-igwe ridata, we ripia aja-nsure-ọku na aja nile; ebube Jehova we juputa ulo ahu. 2 Ndi-nchu-aja apugh kwa ibā n'ulo Jehova, n'ih na ebube Jehova juputara ulo Jehova. 3 Umu Israel nile nēlekwasi kwa nrida ọku ahu anya, ya na ebube Jehova nke di n'elu ulo ahu; ha we ruru ala, kpuchie iru-ha n'ala n'elu pavement, kpọ isi ala, we kele Jehova, si, N'ih na Ọ di nma; n'ih na rue mbe ebigh-ebi ka ebere-Ya di. 4 Eze na ndi Israel nile nāchu kwa aja n'iru Jehova. 5 Eze, bụ Solomon, we chua aja, bụ orụ nnụ ehi uzọ abua na nnụ iri-na-ise, na orụ nnụ aturu uzọ iri-na-ise. Eze na ndi Israel nile we ra ulo Chineke nye Chineke. 6 Ndi-nchu-aja nēguzo kwa, dika ihe-ndebeha si di; ha na ndi Livai, ndi chiri ihe abụ Jehova, nke Devid, bụ eze, mere ikele Jehova, n'ih na rue mbe ebigh-ebi ka ebere-Ya di, mbe Devid nēto Chineke site n'aka-ha: ndi-nchu-aja nāfū kwa opi n'iru ha; Israel nile nēguzo kwa. 7 Solomon we do etiti ogige nke di n'iru ulo Jehova nsọ; n'ih na ọ churu aja-

nsure-ọku na abuba aja-udo n'ebe ahu: n'ih na ebe-ichu-aja ọla nke Solomon mere apugh inagide aja-nsure-ọku, na onyinye-inata-iru-ọma, na abuba ahu. 8 Solomon we me ememe na mbe ahu ubochi asa, ya na Israel nile, oké nkpokota uku, site na nbata Hemat rue miri-iyi Ijpt. 9 Ha we me ememe nbochi n'ubochi nke-asatọ: n'ih na ha mere ememe ira ebe-ichu-aja nye Chineke ubochi asa, me kwa ememe ahu ubochi asa. 10 N'ubochi nke-oruna-atọ nke ọnwa nke-asa ọ we zilaga ndi Israel n'ulo-ikwū-ha, ha nānuri ọnu, obi di kwa ha nma, n'ih ezi ihe nke Jehova mere Devid, me-kwa-ra Solomon, me-kwa-ra Israel, bụ ndi-Ya.

11 Solomon we wubie ulo Jehova, na ulo eze: ma ihe nile nke batara n'obi Solomon ime n'ulo Jehova na n'ulo-ya, ọ mere ka ha ga nke-ọma. 12 Jehova we me ka Solomon hu Ya anya n'abali, Ọ si ya, Anuwom ekpere-gi, rọputa-kwa-ra Onwem ebe a ibu ulo ichu aja. 13 Asi na ebochim elu-igwe, miri-ozuzo we ghara idi, ma-ọbu asi na enyem igurube iwu iripia ala, ma-ọbu asi na ezitem ajọ ọria nēfe efe n'etiti ndim; 14 ọ buru na ndim, bụ ndi akpokwasiri ha aham, eweda onwe-ha n'ala, kpe ekpere, chọ irum, si n'uzọ ọjọ ha nile laghachi; Mu onwem gēsi kwa n'elu-igwe nuru, ọaghara ha nmehie-ha, me ka ala-ha diri ndu. 15 Ubu a anyam abua ganāsaghe, ntim abua ganāna kwa nti, n'ekpere nke ebe a. 16 Ma ubu a arọputawom ulo a, do kwa ya nsọ, ka aham we di n'ebe ahu rue mbe ebigh-ebi: anyam abua na obim gādi kwa n'ebe ahu ubochi nile. 17 Ma gi onwe-gi, ọ buru na i jegharia n'irum, dika Devid, bụ nna-gi, jeghariri, ọbunā ime dika ihe nile si di nke M'nyeworo gi n'iwu, ọ buru na i debe ukpurum nile na ikpēm nile; 18 M'gēme kwa ka oche-eze ala-eze-gi guzosie ike, dika Mu na Devid, bụ nna-gi, ọbara ndu, M'we si, Ọ digh nwoke ọ bula i nwere agēbipu n'ichi Israel. 19 Ma ọ buru na unu onwe-unu alaghachi azu, we rapu ukpurum nile na ihe nile M'nyere n'iwu, nke M'tiyeworo n'iru unu, unu we je fe chi ọzọ ọfufe, kpọ isi ala nye ha: 20 M'gēropu kwa ha n'elu alam nke M'nyeworo ha; M'gēsi kwa n'irum tupu

ulo a, nke M'doworo nsọ nye aham, M'gēme kwa ya ilu na ihe-àkùkù n'etiti ndi ọzọ nile. 21 Ulo a kwa, nke kachasi elu, o gēju onye ọ bula nke nāgabiga ya anya, ọ gāsị kwa, N'ihị gini ka Jehova meworo ala nka na ulo a otú a? 22 Ha gāsị kwa, Ọ bu n'ihị na ha rapuru Jehova, bú Chineke nke ndi bu nna-ha, Onye mere ka ha si n'ala Ijpt puta, ha we jide chi ọzọ, kpọ isi ala nye ha, fè ha ọfufè: n'ihị ya ka Ọ meworo ka ihe ọjọ a nile biakwasi ha.

8 1 Ọ rue, n'ogwugwu orú arọ, nke 8 Solomon wuru ulo Jehova na ulo-ya nime ha, 2 na obodo nile nke Hiram nyere Solomon, Solomon we wue ha, me ka umu Israel biri n'ebe ahu.

3 Solomon we jerue Hemat-zoba, were ya. 4 Ọ we wue Tadmōa n'ọzara, na obodo nile nke nchikọbata-ihe, nke o wuru na Hemat. 5 Ọ wu-kwa-ra Bethoron di n'elu, na Bethoron di n'okpuru, bú obodo ewusiri ike, nke nwere m̀bidi, na ibo-ọnu-uzọ-ama siri ike, na nkporọ; 6 na Bealat, na obodo nile nke nchikọbata-ihe nke Solomon nwere, na obodo nile nke ubọ-ala-ya, na obodo nile nke ndi-inyinya-ya, na ihe nile di Solomon ezi nma n'obi, bú nke di ya ezi nma n'obi iwu na Jerusalem, na nime Lebanon, na n'ala nile ọ nāchi. 7 Ma ndi nile fọduru n'etiti ndi Het, na ndi-Amorait, na ndi Perizait, na ndi-Haivait, na ndi Jebus, ndi nēsitegh n'Israel; 8 site n'umu-ha ndi fọduru inọchi ha n'ala, ndi umu Israel nēmegh ka ha gwusia, Solomon we si nime ha weputa usu ndi nēfè ọfufè, rue ta. 9 Ma Solomon emegh ndi-orù site n'umu Israel ije ozi-ya; kama ndi ahu bu ndikom agha, na ndi-isi ndi-ọchi-agma-ya, na ndi-isi ubọ-ala-ya na ndi-inyinya-ya. 10 Ndia bu kwa ndi-isi nke ndi ahu edoro ndi-isi, ndi Solomon nwere, ọgu madu iri-na-abua na iri, ndi nwere ike n'aru ndi ahu. 11 Solomon we me ka nwa-nwayi Fero si n'obodo Devid rigorue ulo ahu nke o wuru nye ya: n'ihị na ọ siri, Nwunye m'nwere agagh-ebi n'ulo Devid, bú eze Israel, n'ihị na ebe nile di nsọ, bú nke ihe Jehova bataworo nime ha.

12 Mbe ahu Solomon surere aja-nsure-ọku nye Jehova n'elu ebe-ichu-aja Jehova, nke Ọ wuru n'iru uzọ-nbata,

13 ọbuná dika ihe ubọchi si di n'ubọchi-ya, n'isure aja-nsure-ọku dika ihe Moses nyere n'iwu si di, n'ubọchi-izu-ike nile, na n'ọnwa ọhu nile, na na mbe nile akara àkà, ubò atọ n'arọ, bú n'ememe achicha ekogh-eko, na n'ememe nke izù asa nke ubọchi asa, na n'ememe ulo-ntu. 14 Dika ikpé Devid, bú nna-ya, si di, ọ we guzo ọkè nile nke ndi-nchu-aja bayere ọfufè-ha, na ndi Livai bayere ihe-ndebe nile ha, ito Chineke, na ije ozi n'iru ndi-nchu-aja, ime ihe ubọchi n'ubọchi-ya: o guzo-kwa-ra ndi-ọnu-uzọ-ama n'òkè nile ha n'ọnu-uzọ-ama ọ bula: n'ihị na otú a ka ihe si di nke Devid, bú onye nke Chineke, nyere n'iwu. 15 Ma ha ewezugagh onwe-ha n'ihe eze nyere ndi-nchu-aja na ndi Livai n'iwu bayere ihe ọ bula, baye-kwara àkù nile. 16 Ewe dozie ije-ozi nile nke Solomon rue ubọchi atọrọ ntọ-ala ulo Jehova, ru kwa mbe ewubiri ya. Ewuzuru ulo Jehova.

17 Mbe ahu Solomon jeruru Ezion-geba, ru kwa Ilot, n'usọ oké osimiri, n'ala Edom. 18 Hiram we zitere ya ubọ na ndi-orù ndi mara oké osimiri n'aka ndi-orù-ya; ha na ndi-orù Solomon we biarue Ofia, si n'ebe ahu weta nnù talent ọla-edo na ọgu abua na iri, wetara eze, bú Solomon.

9 1 Ma eze-nwayi Sheba nuru akukọ Solomon, we bia iwere ilu di iche iche nwa Solomon nime Jerusalem, ya na usu di ọtutu nke-uku, na camel nēbu uda di iche iche, na ọla-edo n'uba, na nkume di oké ọnu-ahia: ọ we biakute Solomon, kpayerere ya uka nile nke di ya n'obi. 2 Solomon we gosi ya okwu-ya nile: ọ digh kwa okwu ọ bula ezonariri Solomon nke o nēgosigh ya. 3 Eze-nwayi Sheba we hu amam-ihe Solomon, na ulo nke o wuru, 4 na ihe-oriri nke table-ya, na nnọdu nke ndi-orù-ya, na nguzo nke ndi nējere ya ozi, na uwe-ha; na ndi-obu-ihe-ọnu-ya, na uwe-ha; na nrigo-ya nke ọ nāriigo n'ulo Jehova; mọ adigh kwa nime ya ọzọ. 5 Ọ we si eze, Ezi-okwu ka ọ bu, bú okwu nke m'nuru n'alam bayere okwu-gi nile, baye-kwa-ra amam-ihe-gi. 6 Ma ekweghm okwu nile ha, rue mbe m'biara, anyam abua we hu ya: ma, le, egosighm nkera uba amam-ihe-gi: i tukwasiwo ihe n'akukọ nke m'nuru. 7 Ndi ihe

nāgara nke-oma ka ndikom-i bu, ndi ihe nāgara nke-oma ka ndi-orù-gi ndia bu, ndi nēguzo n'iru gi mbe nile, ndi nānu amam-ihe-gi. 8 Ka Jehova, bu Chineke-gi, buru onye agoziri agozì, Onye ihe-gi toro Ya utò, itiyekwasi gi n'uche-eze-Ya, iburu Jehova, bu Chineke-gi, eze: n'ihì na Chineke-gi huru Israel n'anya, ime ka ha guzo rue mbe ebighe-ebi, n'ihì ya ka O mere gi eze-ha, ime ihe ekpere n'ikpe na ezi omume. 9 O nye eze ogu talent olando isi, na uda di iche iche n'uba nke-uku, na nkume di okè onu-ahia: o digh uda di ka uda ahu nke eze-nwayi Sheba nyere eze, bu Solomon. 10 Ozò kwa, ndi-orù Hiram, na ndi-orù Solomon, ndi siri n'Ofia bubata olando, bubatara osisi algum na nkume di okè onu-ahia. 11 Eze we were osisi algum ahu mere ulo Jehova, me-kwa-ra ulo eze, ebe-njehari di elu, o were kwa ha mere ndi nābù abù ubò-akwara na une: akāhugh osisi dika osisi ahu n'ala Juda. 12 Eze, bu Solomon, nye-kwa-ra eze-nwayi Sheba ihe nile nātò ya utò, ihe o bula o rioro, nāgugh ihe o butere eze. O we chigharia, la n'ala-ya, ya onwe-ya na ndi-orù-ya.

13 Ma otutu olando nke biakutere Solomon n'otù arò di nnù talent olando na ogu iri-na-atò na isi; 14 nāgugh ihe ndikom ndi nējehari izu ahia na ndi-ahia wetara: eze nile nke Arabia na ndi nāchi ala nēweta-kwa-ra Solomon olando na olanda. 15 Eze, bu Solomon, we me ogu ota uku iri, ha bu olando etisara etisa: nnù shekel olando etisara etisa na ogu iri bāra n'otù ota uku. 16 O me-kwa-ra ogu ota iri-na-ise, ha bu olando etisara etisa; ogu shekel olando iri-na-ise bāra n'otù ota: eze we tiye ha n'ulo okè ohi Lebanon. 17 Eze me-kwa-ra okè oche-eze odu, machita ya olando anāgwagh agwa. 18 Oche-eze ahu nwere ihe-nrigo isi, na ihe-nbakwasi-ukwu eji olando me, ejikoro ha na oche-eze ahu, aka di kwa n'otù akuku na n'akuku nke-ozo n'elu ebe onodu-ya, odum abua nēguzo kwa n'akuku aka ahu. 19 Odum iri na abua we nēguzo n'ebe ahu n'elu ihe-nrigo isi ahu n'otù akuku na n'akuku nke-ozo: emegh ya otù a nye ala-eze o bula. 20 Ihe nile eze, bu Solomon, nwere, bu

nke eji ahu ihe, bu olando, ihe nile nke ulo okè ohi Lebanon bu kwa olando makarisiri nma: agugh olanda n'ihè o bula n'ubochi Solomon. 21 N'ihì na eze nwere ubò nke nējeru Tashish nēso ndi-orù Hiram: otù ubò n'arò atò ka ubò Tashish nābia, nēbute olando, na olanda, na odu, na enwe, na ekwuru-ulo. 22 Eze, bu Solomon, we di uku kari eze nile nke uwa n'akù na amam-ihe. 23 Eze nile nke uwa we nāchò iru Solomon, inu amam-ihe-ya, nke Chineke tiyere n'obi-ya. 24 Ndi ahu nēbute kwa, nwoke o bula onyinye-inata-iru-oma-ya, ihe olanda, na ihe olando, na uwe, na ihe-ekike-agha, na uda di iche iche, na inyinya, na inyinya mule, ihe anēnye n'arò n'arò-ya. 25 Solomon nwe-kwa-ra nnù ulo iri nke inyinya na ubò-ala, na orù nnù ndi-inyinya na nnù iri, o we do ha n'obodo ubò-ala nile, na n'ebe eze nò na Jerusalem. 26 O we nāchi eze nile site n'Osimiri rue ala ndi Filistia, ru kwa okè-ala Ijpt. 27 Eze we me olanda ka o di ka nkume nime Jerusalem, o me-kwa-ra osisi cedar ka ha di ka osisi sycomore nke di n'ebe di ala ala n'uba. 28 Anēme kwa ka inyinya si n'Ijpt, si kwa n'ala nile, putara Solomon.

29 Ma ihe nile Solomon mere nke foduru, nke-mbu na nke-ikpe-azu, edegh ihe ndia n'akwukwo ihe emere nke Netan, bu onye-amuma, na n'obubu-amuma nke Ahaija, bu onye Shailo, na n'ohù nile nke Ido, bu onye-ohu-uzò, bayere Jeroboam nwa Nebat? 30 Solomon we buru eze Israel nile nime Jerusalem ogu arò abua. 31 Solomon we so nna-ya-hà dina n'onwu, elie ya n'obodo Devid, bu nna-ya: Rehoboam nwa-ya we buru eze n'onodu ya.

10 1 Rehoboam we jerue Shekem: n'ihì na Shekem ka Israel nile biaruru ime ya eze. 2 O rue, mbe Jeroboam nwa Nebat nuru ya, (ma onye ahu nò n'Ijpt, ebe o siri n'iru Solomon, bu eze, balaga,) na Jeroboam siri n'Ijpt lata. 3 Ha we ziga, kpò ya; Jeroboam na Israel nile we bia, gwa Rehoboam okwu, si, 4 Nna-gi mere yoke-ayi ka o sie ike: ma ubu a me ka o di nfe kari, bu ofufè siri ike nke nna-gi, na yoke-ya di arò nke o tukwasiri ayi, ayi gèfè kwa gi ofufè. 5 O si ha, Mbe ubochi atò

gasiri unu laghachikutekwam. Ndi Israel we la. 6 Eze, bú Rehoboam, we me ka ndi-okenye dua ya ọdu, bú ndi nēguzo n'iru Solomon nna-ya mbe ọ nọ na ndu, si, Unu onwe-unu si ana nādu ọdu iweghachiri ndi nka okwu? 7 Ha we gwa ya okwu, si, Ọ buru na i ghorọ ndi nka onye oma, ihe-ha we to gi utọ, i we gwa ha okwu di nma, ha gāghọ-kwara gi orú ubochi nile. 8 Ma ọ rapuru idu-ọdu nke ndi-okenye, nke ha nādu ya, ọ me ka umu-okorobia dua ya ọdu, bú ndi ya na ha tokozuru okè, ndi nēguzo n'iru ya. 9 Ọ si ha, Gini ka unu onwe-unu nādu ọdu, ka ayi we weghachiri ndi nka okwu, bú ndi gwaworom okwu, si, Me ka ọ di nfe kari, bú yoke nke nna-gi tukwasiri ayi? 10 Umu-okorobia ndi ya na ha tokozuru okè we gwa ya okwu, si, Otú a ka i gāsi ndi nka, ndi gwara gi okwu, si, Nna-gi mere yoke-ayi ka ọ di arọ, ma gi onwe-gi me ka ọ di ayi nfe kari; otú a ka i gāsi ha, Nkpisi-aka nke-ntá nkem di okpotokpo kari úkwú nnam. 11 Ma uhu a nnam boro unu yoke di arọ, ma mu onwem gátukwasi ihe na yoke-unu: nnam were utari ọ unu aka na nti, ma mu onwem gēwere akpi ọ unu aka na nti. 12 Jeroboam na ndi Israel nile we biakute Rehoboam n'ubochi nke-atọ, dika eze kwuru, si, Laghachikutenum n'ubochi nke-atọ. 13 Eze we za ha okwu ike; eze, bú Rehoboam, we rapu idu-ọdu nke ndi-okenye, 14 gwa ha okwu dika idu-ọdu nke umu-okorobia si di, si, Nnam mere yoke-unu ka ọ di arọ, ma mu onwem gátukwasi ihe na ya: nnam were utari ọ unu aka na nti, ma mu onwem gēwere akpi ọ unu aka na nti. 15 Eze we ghara ige ndi Israel nti; n'ihí na nchighari nka sitere n'aka Chineke, ka Jehova we me ka okwu-Ya guzosie ike, bú nke Ọ gwara Jeroboam nwa Ncbat site n'aka Ahaija onye Shailo. 16 Israel nile we hu na eze egegh ha nti, ndi Israel we weghachiri eze okwu, si, Okè gini ka ayi nwere nime Devid? ọ digh kwa ihe-nketa di nime nwa Jesi: lanu, nwoke ọ bula, n'ulo-ikwū-unu, Israel: uhu a le ulo-gi, Devid. Israel nile we la n'ulo-ikwū-ha. 17 Ma umu Israel ndi bi n'obodo nile nke Juda, Rehoboam we buru eze-ha. 18 Eze, bú Rehoboam, we ziga Hadoram, onye bu onye-isi usu ndi

nēfè ọfufè; umu Israel we were nkume tuhue ya, ọ we nwua. Eze, bú Rehoboam, we ba onwe-ya ume irigo n'ubọ-ala-ya, ihalaga na Jerusalem. Israel we jehie megide ulo Devid, rue ta.

11 1 Rehoboam we biarue Jerusalem, kpokota ulo Juda na Benjamin, orú nnú ndikom orú uzọ na abua na nnú iri, bú ndi arọputara arọputa, ndi nēbu agha, ibuso Israel agha, iweghachiri Rehoboam ala-eze: 2 Okwu Jehova we rue Shemaia nti, bú onye nke Chineke, si, 3 Gwa Rehoboam nwa Solomon, bú eze Juda, gwa kwa Israel nile di na Juda na Benjamin, okwu, si, 4 Otú a ka Jehova siri, Unu arigola, unu ebuso-kwa-la umu-nne-unu agha: laghachinu, nwoke ọ bula n'ulo-ya; n'ihí na n'ebe M'no ka ihe a siteworo. Ha we nu okwu Jehova, si n'ije imegide Jeroboam laghachi. 5 Rehoboam we biri na Jerusalem, wue obodo ufodu ibochi agha nime Juda. 6 O wue Bet-lehem, na Itam, na Tekoa, 7 na Bet-zua, na Soko, na Adulam, 8 na Gat, na Marisha, na Zif, 9 na Adoraim, na Lekish, na Azeka, 10 na Zora, na Ajalon, na Hebron, nke di na Juda na Benjamin, bú obodo ewusiri ike. 11 Ọ we me ka cbe nile ewusiri ike di ike, tiye ndi-ndú nime ha, na ákú, bú ihe-oriri, na manu, na manya-vine. 12 O tiye-kwa-ra ọta na ube n'obodo nile ọ bula, we me ka ha di ike ri nne. Ọ we nwe Juda na Benjamin. 13 Ndi-nchujaja na ndi Livai ndi no n'Israel nile we si n'ókè-ala-ha nile guzo onwe-ha n'akuku ya. 14 N'ihí na ndi Livai rapuru ebe-ita-nri-anu nile ha na ihe-onwunwe-ha, we jerue Juda, jeru kwa Jerusalem: n'ihí na Jeroboam na umu-ya ndikom juru ha, ka ha ghara iburu Jehova ndi-nchujaja: 15 ọ we guzoro onwe-ya ndi-nchujaja idiri ebe di elu, na idiri nkpi, na idiri umu-ehi, nke ọ mere. 16 Site n'ebo nile nke Israel ndi nēnye obi-ha ichọ Jehova, bú Chineke Israel, so-kwara ha bia na Jerusalem ichuru Jehova, bú Chineke nke ndi bu nna-ha, aja. 17 Ha we me ka ala-eze Juda di ike, ha ba kwa Rehoboam nwa Solomon ume, arọ atọ: n'ihí na ha jere ije n'uzọ Devid na Solomon arọ atọ. 18 Rehoboam we lutara onwe-ya nwunye, bú Mahalat nwa-nwayi Jerimot nwa Devid, na

Abihail nwa-nwayi Elaiab nwa Jesi, 19 o we muara ya umu-ndikom; Jeush, na Shemaria, na Zaham. 20 Mbe o lusiri ya o luta-kwa-ra Meaka nwa-nwayi Absalom; o we muara ya Abaija, na Atai, na Ziza, na Shelomit. 21 Rehoboam we hu Meaka nwa Absalom n'anya kari ndinyom-ya nile na iko-ya ndinyom nile: (n'ih na ndinyom iri na asato ka o lutara, nwe kwa ogu iko-ndinyom ato, o we mua oru umu-ndikom na asato na ogu umu-ndinyom ato). 22 Rehoboam we guzo Abaija nwa Meaka ibu onye-isi, obuna ibu onye-ndu n'etiti umu-nne-ya: n'ih na o di n'obi-ya ime ya eze. 23 O nwe-kwa-ra nghota, we me ka ufodu nime umu-ya ndikom nile basa rue ala nile nke Juda na Benjamin, rue obodo o bula ewusiri ike: o we nye ha nri n'uba. O we cho igwe ndinyom.

12 1 O rue, mbe emere ka ala-eze Rehoboam guzosie ike, mbe o di kwa ike, na o rapuru iwu Jehova, ya na Israel nile. 2 O rue n'aro nke-ise nke eze, bu Rehoboam, na Shaishak, bu eze Ijpt, rigotara imegide Jerusalem, (o bu n'ih na ha mekpuru emekpu megide Jehova,) 3 ya na nnu ubo-ala ato na oru nnu ndi-inyinya uzọ asa na nnu iri: ndi soro ya si n'Ijpt bia enwegh kwa onu-ogugu; bu ndi-Lubim, na ndi-Sukim, na ndi Etiopia. 4 O we were obodo nile ewusiri ike nke Juda nwere, we biarue Jerusalem. 5 Ma Shemaia, bu onye-amuma, biakutere Rehoboam na ndi-isi Juda, ndi achikotara rue Jerusalem n'ih Shaishak, o si ha, Otú a ka Jehova siri, Unu onwe-unu arapuwom, ozo kwa, Mu onwem arapuwo unu n'aka Shaishak. 6 Ndi-isi Israel na eze we weda onwe-ha n'ala, si, Onye ezi omume ka Jehova bu. 7 Ma mbe Jehova buru na ha wedara onwe-ha n'ala, okwu Jehova ruru Shemaia nti, si, Ha ewedawo onwe-ha n'ala; M'gagh-ebibi ha: kama M'genye ha n'apu na mbe nta, agagh-awusi kwa onumam na Jerusalem site n'aka Shaishak. 8 Otú o di, ha gaburu ya oru; ka ha we mara ofufe, na ofufe ala-eze nke ala ozo. 9 Shaishak, bu eze Ijpt, we rigota imegide Jerusalem, we wepu aku nile nke ulo Jehova na aku nile nke ulo eze; ha nile ka o wepuru: o wepu-kwa-ra ota ota-edo nile nke

Solomon mere. 10 Eze, bu Rehoboam, we me ota ota n'onodu ha, nye ha n'aka ndi-isi ndi-oba-osọ, bu ndi n'che onu-uzo ulo eze, ka ha lekota ha anya. 11 O rue, mbe o bula eze naba n'ulo Jehova, na ndi-oba-osọ biara we buru ha, bughachi kwa ha n'ime-ulo ndi-oba-osọ. 12 Ma mbe o wedara onwe-ya n'ala, iwe Jehova siri n'aru ya chigharia, O we ghara ibibizu ya: ozo kwa, ezi ihe ufodu di na Juda. 13 Eze, bu Rehoboam, we me onwe-ya ka o di ike na Jerusalem, o we buru eze: n'ih na Rehoboam bara ogo arọ abua na otu mbe o malitere ibu eze, o we buru eze arọ iri-na-asa na Jerusalem, bu obodo ahu nke Jehova roputara n'ebo nile nke Israel, ido aha-Ya n'ebe ahu: aha nne-ya bu Neama nwayi Amon. 14 O we me ihe ogo, n'ih na o dozigh obi-ya icho Jehova. 15 Ma ihe nile Rehoboam mere, nke-mbu na nke-ikpe-azu, edegh ihe ahu n'akwukwo ihe emere nke Shemaia, bu onye-amuma, na n'akwukwo Ido, bu onye-ohu-uzo, bayere akwukwo-osuso-omumu? Ma agha di n'etiti Rehoboam na Jeroboam ubochi nile. 16 Rehoboam we so nna-ya-ha dina n'onwu, eie ya n'obodo Devid: Abaija nwa-ya we buru eze n'onodu ya.

13 1 N'aro nke iri-na-asato nke eze, bu Jeroboam, ka Abaija malitere ibu eze Juda. 2 Arọ ato ka o bu eze na Jerusalem: aha nne-ya bu Maikaia nwa-nwayi Uriel nke Gibeaa. Agha di kwa n'etiti Abaija na Jeroboam. 3 Abaija we were usu-ndi-agma, bu ndi-dike n'agma, bu agha, bu oru nnu ndikom ogo uzọ abua na uzọ iri, bu ndi arputara arputa: ma Jeroboam were oru nnu ndikom ogo uzọ ise, bu ndi arputara arputa, do agha n'usoro imegide ya, ha bu ndi-dike bu dinkpa. 4 Abaija we bilie n'elu ugwu Zemaraim, nke di n'ugwu Efraim, si, Nurunum, Jeroboam na Israel nile; 5 o bugh olu-unu imara na Jehova, bu Chineke Israel, nyere Devid ala-eze ibu onye-isi Israel rue mbe ebigh-ebi, obuna ya na umu-ya, n'obuba-ndu nnu? 6 Ma Jeroboam nwa Nebat, bu oru Solomon nwa Devid, ebiliwo, we nupu isi imegide onye-nwe-ya. 7 Ndikom efu, bu ndi joburu onwe-ha, we chikota onwe-ha n'ebe o no, ba onwe-ha ume imegide Rehoboam nwa

Solomon, ma Rehoboam bu nwata di kwa nrò n'obi, ọ megh kwa onwe-ya ka ọ di ike n'iru ha. 8 Ma ubu a unu onwe-unu nāsi na unu gēme onwe-unu ka unu di ike n'iru ala-eze Jehova n'aka umu Devid; unu onwe-unu bu kwa igwè bara uba, n'etiti unu ka umu-ehi ọla-edo di kwa, bú nke Jeroboam mere nye unu ibu chi. 9 Unu akwapugh ndi-nchu-aja Jehova, bú umu Eron, na ndi Livai, mere onwe-unu ndi-nchu-aja dika ndi ala ọzọ nēme? onye ọ bula nke nābia iwere nwa oke-chi na ebulu asa meju aka-ya, ọ gāghọ-kwa-ra ndi nābugh Chineke onye-nchu-aja. 10 Ma ayi onwe-ayi, Jehova bu Chineke-ayi, ayi arapugh kwa Ya; ndi-nchu-aja nējē-kwa-ra Jehova ozi, bú umu Eron, ndi Livai nọ kwa n'ije-ozī-ha: 11 ha nēsure-kwa-ra Jehova àjà-nsure-ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isì utọ kwa-ututu kwa-anyasi, ya na ihe-nsure-ọku nēsi isì utọ eji uda di iche iche me: achicha edoro n'usoro di kwa n'elu table ahu di ọcha: ihe-idọba-orìona nke ọla-edo na orìona-ya nile di kwa, inwu enwu kwa-anyasi: n'ihì na ayi onwe-ayi nēdebe ihe-ndebe Jehova, bú Chineke-ayi; ma unu onwe-unu arapuwo Ya. 12 Ma, le, Chineke nọyere ayi, dika onye-isi-ayi, Ya na ndi-nchu-aja-Ya, ndi chiri opì ahu, bú nke eji fù ka ha we dasie udà ike, ifù ha ka ha we dasie uda ike megide unu. Umu Israel, unu ebusola Jehova, bú Chineke nke nna-unu-hà, agha; n'ihì na ọ gagh-agara unu nke-ọma. 13 Ma Jeroboam mere ka ndi nēru nbì ọa buruburu ibia n'azu ha: ha we di n'iru Juda, ma ndi nēru nbì di n'azu ha. 14 Juda we le anya n'azu, ma, le, anēbuso ha agha n'iru na azu: ha we tikue Jehova nkpu, ndi-nchu-aja nāfù kwa opì. 15 Ndikom Juda we tie nkpu: o rue, mbe ndikom Juda tiri nkpu, na Chineke tiburu Jeroboam na Israel nile n'iru Abaija na Juda. 16 Umu Israel we si n'iru Juda balaga: Chineke we nye ha n'aka-ha. 17 Abaija na ndi-ya we tibue ha ọtutu ntibu: orù nnù ndi eburu ebu ọgu uzọ atọ na uzọ abua na nnù iri, bú ndi arọputara arọputa, we dapu n'Israel. 18 Ewe weda umu Israel n'ala na mbe ahu, umu Juda we ọa ume, n'ihì na ha dabere na Jehova, bú Chineke nke ndi bu nna-ha.

19 Abaija we chuso Jeroboam, nara ya obodo, bú Bet-el na umu-obodo-ya, na Jeshana na umu-obodo-ya, na Efron na umu-obodo-ya. 20 Jeroboam enwegh kwa ike ọzọ n'ubochi Abaija: Jehova we tibue ya, ọ we nwua. 21 Abaija we me onwe-ya ka ọ di ike, ọ we lutara onwe-ya ndinyom iri na anọ, mua orù umundikom na abua, na umu-ndinyom iri na isi. 22 Ma ihe nile Abaija mere nke fọduru, na uzọ-ya nile, na okwu-ya nile, edewo ha n'akukọ Ido, bú onye-amuma.

14 1 Abaija we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, ha we lie ya n'obodo Devid: Esa nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya: ala di jū n'ubochi-ya arọ iri. 2 Esa we me ezi ihe nke zi-kwa-ra ezi n'anya Jehova. bú Chineke-ya: 3 ọ we wezuga ebe-ichu-aja nile nke ala ọzọ, na ebe nile di elu, tupia ogidi nile, ọtue Asherim; 4 ọ si Juda ka ha chọ Jehova, bú Chineke nke ndi bu nna-ha, na ime iwu na ihe enyere n'iwu. 5 O si-kwa-ra n'obodo nile nke Juda wezuga ebe nile di elu na arusi-anyanwu nile: ala-eze-ya we di jū n'iru ya. 6 O we wue obodo ewusiri ike nime Juda: n'ihì na ala di jū, ọ digh kwa agha ọ nwere n'arọ ndia; n'ihì na Jehova mere ka o zuru ike. 7 O we si Juda, Ka ayi wue obodo ndia, were mpidi, na ulo-elu, na ibo-ọnu-uzọ-ama, na nkporọ ọa ha buruburu; ala-ayi di n'iru ayi rue ubu a, n'ihì na ayi achọwo Jehova, bú Chineke-ayi; ayi achọwo Ya, O we me ka ayi zuru ike buruburu. Ha we wue, ihe we gara ha nke-ọma. 8 Esa nwe-kwa-ra usu-ndi-agma ndi nēbu ọta uku na ube, orù nnù ndikom orù uzọ na uzọ iri-na-asa na nnù iri ndi sitere na Juda; na orù nnù ndikom orù uzọ na uzọ iri-na-ise ndi sitere na Benjamin, bú ndi nēbu ọta, nāzọgide kwa uta ikwe ha: ndia nile bu ndi-dike bu dinkpa. 9 Zera, bú onye Etiopia, we chiri usu-ndi-agma, bú orù nnù ndikom ọgu uzọ isi na uzọ ise, na ọgu ubọ-ala iri-na-ise, pukute ha; ọ we biarue Marisha. 10 Esa we pua izute ya, ha we do agha n'usoro nime ndagwuruguru Zefata nime Marisha. 11 Esa we kpokue Jehova, bú Chineke-ya, si, Jehova, O digh onye tiyere Gi iye aka, n'etiti onye bara uba na onye ike nādigh: yere ayi aka, Jehova, bú

Chineke-ayi; n'ihhi na o bu na Gi ka ayi dabere, o ou kwa n'aha-Gi ka ayi biaworo imegide igwe a. Jehova, Chineke-ayi ka I bu; ekwela ka ihe akporo madu hochigide Gi. 12 Jehova we tibue ndi Etiopia n'iru Esa, na n'iru Juda; ndi Etiopia we balaga. 13 Esa na ndi ya na ha no we chua ha rue Gera: otutu nime ndi Etiopia we da, idebe-ndu we ghara idiri ha; n'ihhi na etipara ha n'iru Jehova na n'iru omuma-ulo-ikwu-Ya; ha we buru ihe-nkwata nke bara uba nke-uku. 14 Ha we tibue obodo nile di Gera buruburu; n'ihhi na oké egwu nke Jehova dakwasiri ha: ha we luta ihe obodo nile n'agha; n'ihhi na otutu ihe-nluta-n'agha di nime ha. 15 Ozọ kwa, ha tibururu ndi ulo-ikwu nke anu-ulo, we chiri n'agha igwe ewu na aturu n'uba na camel, lata na Jerusalem.

15 1 Mo nke Chineke we dakwasi Azaria nwa Oded: 2 o we pua izute Esa, si ya, Nurunum, Esa na Juda na Benjamin nile: Jehova noyere unu, mbe unu noyere Ya; o buru kwa na unu achọ Ya, O geme ka unu chota Ya; ma o buru na unu arapu Ya, O garapu unu. 3 Ma otutu ubochi ka Israel no nenwegh Chineke nke ezi-okwu, nenwegh kwa onye-nchu-aja nezi ihe, nenwegh kwa iwu: 4 ha we chigharikute Jehova, bu Chineke Israel, nime nkpa bu diri ha, we chọ Ya, O we me ka ha chota Ya. 5 Ma na mbe ahu o digh udo diri onye napu apu, ma-ebu diri onye nabata abata. kama otutu iba-aghara dikwasiri ndi nile bi n'ala ahu nile. 6 Ewe tipia ha, mba megide mba, na obodo megide obodo: n'ihhi na Chineke were nkpa bu nile chusa ha. 7 Ma unu onwe-unu, dinu ike, ekwela ka aka-unu kuda: n'ihhi na ugwo-olu diri olu-unu. 8 Ma mbe Esa nuru okwu ndia, na obubu-amuma nke Oded, bu onye-amuma, o mere onwe-ya ka o di ike, we me ka ihe-aru nile si n'ala Juda na Benjamin nile, si kwa n'obodo nile nke o napatara n'ugwu Efrain; gabiga; o me kwa ka ebe-ichu-aja Jehova di ohu, bu nke di n'iru uzonbata Jehova. 9 O chikota Juda na Benjamin nile, na ndi nanọ dika obia n'etiti ha site n'Efrain na Manase, site kwa na Simeon: n'ihhi na ha siri n'Israel dayere ya n'uba, mbe ha huru na Jehova,

bu Chineke-ya, noyere ya. 10 Ha we chikota onwe-ha nime Jerusalem n'onwa nke-atọ, n'arọ nke-iri-na-ise nke Esa bu eze. 11 Ha we chuara Jehova aja n'ubochi ahu, site n'ihe-nkwata ha bubatara, bu nnu ehi na ogu iri-na-ise, na nnu aturu iri-na-asa na ogu iri. 12 Ha we ba nime obuba-ndu ahu, bu iwere obi-ha nile na nkpuru-obi-ha nile cho Jehova, bu Chineke nke ndi bu nna-ha; 13 na ime ka onye o bula nwua, ma o bu onye nta ma-ebu onye uku, ma-ebu nwoke ma-ebu nwayi, nke nachogh Jehova, bu Chineke Israel. 14 Ha we were oké olu, were kwa itinkpu, were kwa opi, were kwa opi-ike, nuara Jehova iyi. 15 Juda nile we nuria onu n'onunu-iyi ahu: n'ihhi na ha were obi-ha nile nua iyi, were kwa otu o natozu ha utọ cho Ya; O we me ka ha chota Ya: Jehova we me ka ha zuru ike buruburu. 16 Ozọ kwa, Meaka nne Esa, bu eze, o wezugara ya n'ibu ezewayi, n'ihhi na o mere ihe kpatara ima-jijiji nye Ashera; Esa we butue ihe-ya kpatara ima-jijiji, o supia ya, sure ya oku na miri-iyi Kidron. 17 Ma esigh n'Israel wezuga ebe di elu: otu o di, obi Esa zuru oké n'ubochi-ya nile. 18 O chibata n'ulo Jehova ihe nile nna-ya doro nsọ, na ihe nile ya onwe-ya doro nsọ, bu ọla-ọcha, na ọla-edo, na ihe di iche iche ozọ. 19 Agha adigh kwa ozọ rue arọ nke-oru-na-iri-na-ise nke Esa bu eze.

16 1 N'arọ nke-oru-na-iri-na-isi nke Esa bu eze, Beasha, bu eze Israel, we rigo imegide Juda, wue Rema, ka o ghara ikwe Esa, bu eze Juda, ka o nwe onye napu apu ma-ebu onye nabata abata. 2 Esa we weputa ọla-ọcha na ọla-edo n'aku ulo Jehova na nke ulo eze, zigara Ben-hedad, bu eze Siria, onye bi na Damaskos, si, 3 Obuba-ndu di n'etiti mu na gi, na n'etiti nnam na nna-gi: le, eziteworom i ọla-ọcha na ọla-edo; je, mebie obuba-ndu gi na Beasha, bu eze Israel, bara, ka o we si n'arum rigo. 4 Ben-hedad we ge eze, bu Esa, nti, zite ndi-isi usi nile nke ndi-agma o nwere imegide obodo nile nke Israel; ha we tibue Ijon, na Dan, na Ebel-maim, na ulo-nchikobata-ihe nile nke obodo Naftali nile. 5 O rue, mbe Beasha nuru ya, na o rapuru iwu

Rema, me ka ozi-ya ahu kwusi. 6 Ma Esa, bú eze, chiri Juda nile; ha we bupu nkume nile nke Rema, na osisi-ya nile, nke Beasha ji wu ya; ọ we were ha wue Geba na Mizpa. 7 Ma na mbe ahu Hanani, bú onye-ọhu-uzọ, biakutere Esa, bú eze Juda, si ya, N'ihí na i dabeworo n'eze Siria, ma i dabegh na Jehova, bú Chineke-gi, n'ihí nka usu-ndi-agma eze Siria esiwó n'aka-gi wepuga onwe-ya. 8 Ndi Etiopia na ndi-Lubim, hà abugh usu-ndi-agma n'uba, nēnwe ubọ-ala na ndi-inyinya bara uba nke-uku? ma mbe i dabere na Jehova, Ọ nyere ha n'aka-gi. 9 N'ihí na Jehova, anya-Ya nējeghari n'uwa nile, igosi Onwe-ya onye di ike n'akuku ndi obi-ha zuru okè n'ebe Ọ nọ. I bu onye-nzuzu na nka; n'ihí na site n'ubu a i gēnwe agha. 10 Esa we wesa onye-ọhu-uzọ ahu iwe, tiye ya n'ulo ọtọsi; n'ihí na o nēkosa ya ọnuma n'ihí ihe a. Esa we zọpia ufọdu nime ndi-ya na mbe ahu. 11 Ma, le, ihe nile Esa mere, nke-mbu na nke-ikpe-azu, le, edewo ha n'akwukwọ ndi-eze Juda na Israel. 12 Esa we ria ọria n'ukwu-ya abua n'arọ nke-orú-na-iri-na-iteghete ọ bu eze; ọria-ya di uku ri nne: ọzọ kwa, n'ọria-ya ọ chọgh Jehova, kama ọ chọrọ n'etiti ndi-dibia. 13 Esa we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, ọ nwua n'arọ nke-ọgu-abua-na-otù ọ bu eze. 14 Ha we lie ya n'ili-ya, nke o gwuwara nyc onwe-ya n'obodo Devid, ha we me ka o dina n'ihe-ndina nke emejuru n'uda di iche iche na ihe di iche iche asugwara asugwa n'ọlu onye nāsugwa manu nēsi isi utọ: ha we surere ya oké nsure-ọku di uku.

17 1 Jehoshafat nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya, we me onwe-ya ka ọ di ike imegide Israel. 2 Ọ we tiye usu-ndi-agma n'obodo nile ewusiri ike nke Juda, o tiye-kwa-ra ebe-nguzo-ndi-agma n'ala Juda, na n'obodo Efraim nile nke Esa nna-ya were. 3 Jehova we nọyere Jehoshafat, n'ihí na ọ jere ije n'uzọ mbu Devid, bú nna-ya, ọ chọgh kwa Bealim; 4 kama ọ chọrọ Chineke nke nna-ya, jeghari kwa n'ihe nile Ọ nyere n'iwu, ọ bugh kwa dika omume Israel si di. 5 Jehova we me ka ala-eze guzosie ike n'aka-ya; Juda nile we nye Jehoshafat onyinye-inata-iru-oma; ọ we nwe àkù na nsọpuru n'uba. 6 Obi-ya di kwa elu

n'uzọ nile nke Jehova: ọzọ kwa, o siri na Juda wezuga ebe nile di elu na Asherim. 7 Ma n'arọ nke-atọ nke ọ bu eze o zigara ndi-isi-ya, bú Ben-hail, na Obadaia, na Zekaraia, na Netanel, na Maikaia, izi ihe n'obodo Juda nile: 8 ha na ndi Livai, bú Shemaia, na Netanaia, na Zebadaia, na Asahel, na Shemiramot, na Jehonatan, na Adonaija, na Tobaija, na Tob-Adonaija, ndi Livai; ha na Elishama na Jehoram, bú ndi-nchu-aia. 9 Ha we zí ihe na Juda, nēji akwukwọ iwu Jehova n'aka-ha; ha we nēje obodo nile nke Juda buruburu, we nēzì ihe n'etiti ndi Juda. 10 Oké egwu Jehova we dikwasi ala-eze nile nke ala nile nke di Juda buruburu, ha ebusogh kwa Jehoshafat agha. 11 Ufọdu nime ndi Filistia weta-kwa-ra Jehoshafat onyinye-inata-iru-oma, na ọla-ọcha òfufè; ndi Arabia nēweta-kwa-ra ya igwè ewu na aturu, nnù ebulu iri-na-iteghete na ọgu ise, na nnù nkpi iri-na-iteghete na ọgu ise. 12 Jehoshafat we nāga n'iru we di ike ri nne; ọ we wue nime Juda ulọ uku na obodo nchikọbata-ihe. 13 Ọ nwe-kwa-ra ije-ozí bara uba n'obodo Juda nile, na ndikom agha nime Jerusalem, ha bu ndi-dike bu dinkpà. 14 Ma ndia bu ngukọta-ha dika ulọ nke ndi bu nna-ha si di: nke Juda, ndi-isi usu nnù ndikom abua na ọgu iri; Adna, bú onye-isi, ya na orú nnù ndikom orú uzọ na uzọ iri-na-asa na nnu iri, ndi-dike bu dinkpà: 15 onye so ya bu Jehohanan, bú onye-isi, ya na orú nnù ndikom orú uzọ na uzọ iri-na-ise: 16 onye so ya bu Amasaia nwa Zikri, onye were afọ-ọfufo nye Jehova onwe-ya; ya na orú nnù ndikom orú uzọ na uzọ ise, ndi-dike bu dinkpà: 17 ndi sitere na Benjamin; otù dike bu dinkpà, bú Elaiada, ya na orú nnù ndikom orú uzọ na uzọ ise, ndi nāchi uta na ọta: 18 onye so ya bu Jehozabad, ya na orú nnù ndikom orú uzọ na uzọ abua na nnù iri, ndi ejikere nke usu-ndi-agma. 19 Ndia bu ndi nējere eze ozi, nāgugh ndi ahu eze tiyere n'obodo nile ewusiri ike nime Juda nile.

18 1 Jehoshafat we nwe àkù na nsọpuru n'uba; ọ we ghọ ọgọ Ehab. 2 Mbe arọ ufọdu gwusiri ọ ridakuru Ehab, rue Sameria. Ehab we buere ya aturu na ehi n'uba, bu-kwa-ra ndi ya na ha yikọrọ, ọ we kpalie ya

irigoru Remot-gilead. 3 Ehab, bú eze Israel, we si Jehoshafat, bú eze Juda, Ì gēsom je Remot-gilead? Ọ we si ya, Dika m'di, otú a ka i di, ndim di kwa ka ndi-gi; ayi gānọye-kwa-ra gi n'agha ahu. 4 Jehoshafat we si eze Israel, Biko, buru uzọ ju ase okwu Jehova. 5 Eze Israel we chikọta ndi-amuma, bú nnú ndikom, si ha, Ayi gējeru Remot-gilead ibu agha, ma-ọbu m'gārapu? Ha we si, Rigo; Chineke gēnye kwa ya n'aka eze. 6 Jehoshafat we si, Ọ digh onye-amuma Jehova nọ n'ebe a tiyere ndia, ka ayi we jua ase n'aka-ya? 7 Eze Israel we si Jehoshafat, Otú nwoke ọzọ di kwa iju Jehova ase n'aka-ya: ma mu onwem kpọrọ ya asi; n'ihì na ọ digh-ebu amuma ezi ihe bayerem, kama nke ihe ọjọ ubọchi-ya nile: onye ahu bu Maikaia nwa Imla. Jehoshafat we si, Ka eze ghara ikwu otú a. 8 Eze Israel we kpọ otú onye nēje ozi, si, Me ka Maikaia nwa Imla bia ọsọsọ. 9 Ma eze Israel na Jehoshafat, bú eze Juda, nānọkwasi, nwoke ọ bula n'ọche-eze-ya, yiri uwe-ha, ha we nọdu n'ebe-nzọcha-ọka n'oghere ọnu-uzọ-ama Sameria; ndi-amuma nile nēbu kwa amuma n'iru ha. 10 Zedekaiia nwa Keneana we mere onwe-ya mpi igwè, si, Otú a ka Jehova siri, Ndia ka i gēji sọ Siria, rue m̀be agēme ka ha gwusia. 11 Ndi-amuma nile nēbu kwa amuma otú a, si, Rigorie Remot-gilead, ka ihe ga-kwa-ra gi nke-ọma: Jehova enyewo kwa ya n'aka eze. 12 Ma onye-ozi ahu nke jere ikpọ Maikaia gwara ya okwu, si, Le, okwu nile nke ndi-amuma, dika otú ọnu, nēkwuru eze ezi ihe: biko, ka okwu-gi di kwa ka okwu otú onye nime ha, gi kwu kwa ezi ihe. 13 Maikaia we si, Jehova nādi ndu, n'ezie ihe Chinekem gāsi, nke ahu ka m'gēkwu. 14 Ọ we biakute eze, eze we si ya, Maikaia, ayi gējeru Remot-gilead ibu agha, ma-ọbu m'gārapu? Ọ si, Rigonu, ka ihe ga-kwa-ra unu nke-ọma; agēnye kwa ha n'aka-unu. 15 Eze we si ya, Ùbò ole ka mu onwem ganāba gi iyi ka i ghara igwam ihe ọ bula ma-ọbugh ezi-okwu n'aha Jehova? 16 Ọ si, Ahurum Israel nile ka ha ́asaworo n'ugwu, dika igwè aturu nēnwegh onye-ọzùzù: Jehova we si, Ọ digh onye nwe ndia; ka ha laghachi,

nwoke ọ bula n'ulo-ya n'udo. 17 Eze Israel we si Jehoshafat, Asighm i na ọ gagh-ebu amuma ezi ihe bayerem, kama nke ihe ọjọ? 18 Ọ si, N'ihì nka nurunu okwu Jehova: ahurum Jehova ka Ọ nānọkwasi n'ọche-eze-Ya, na usu-ndi-agma nke elu-igwe nile ka ha nēguzo n'aka-nri-Ya na n'aka-ekpe-Ya. 19 Jehova we si, Ọnye gārafu Ehab, bú eze Israel, ka ọ we rigo, da na Remot-gilead? Otú onye nke nēkwu okwu we si otú a, onye ọzọ nke nēkwu okwu si kwa otú a. 20 Mọ ahu we puta, guzo n'iru Jehova, si, Mu onwem gārafu ya. Jehova we si ya, Gini ka i gēji? 21 Ọ si, M'gāpu, buru mọ okwu-ugha n'ọnu ndi-amuma-ya nile. Ọ si, I gārafu ya, i gēnwe kwa ike: pua, me otú a. 22 Ma ùbu a, le, Jehova etiyewo mọ okwu-ugha n'ọnu ndi-amuma-gi ndia; Jehova ekwuwo kwa ihe ọjọ bayere gi. 23 Zedekaiia nwa Keneana we biarue nso, tie Maikaia aka na nti, si, Ọle uzọ Mọ Jehova siri n'ebe m'nọ gabiga igwa gi okwu? 24 Maikaia we si, Le, i ganāhu n'ubọchi ahu, m̀be i gābā n'ime-ulo nke di n'ime-ulo izo onwegi. 25 Eze Israel we si, Kurunu Maikaia, me ka ọ laghachikuru Emon, bú onye-isi obodo, laghachikuru kwa Joash, bú nwa eze, 26 unu gāsi kwa, Otú a ka eze siri, Tiyenu onye a n'ulo-nkpọrọ, me ka o rie nri nmebu, nu kwa miri nmebu, rue m̀be m'gālaghachi n'udo. 27 Maikaia we si, Ọ buru na i laghachi ma-ọli n'udo, Jehova ekwugh okwu n'ọnum. Ọ si, Nurunu, ndi nile n'uwa, unu nile.

28 Eze Israel na Jehoshafat, bú eze Juda, we rigorie Remot-gilead. 29 Eze Israel we si Jehoshafat, M'gēnwoghari onwem, ba n'agha; ma gi onwe-gi yikwasi uwe-gi. Eze Israel we nwogharia onwe-ya; ha we ba n'agha. 30 Ma eze Siria nyere ndi-isi ùbọ-ala ọ nwere iwu, si, Unu ebusola onye ntā ma-ọbu onye uku agha, kama ọ bu eze Israel, nānì ya. 31 O rue, m̀be ndi-isi ùbọ-ala huru Jehoshafat, na ha onwe-ha siri, Eze Israel ka ọ bu. Ha we chigharia ibuso ya agha: Jehoshafat we tie nkpu, Jehova we yere ya aka; Chineke we kpalie ha isi n'ebe ọ nọ pua. 32 O rue, m̀be ndi-isi ùbọ-ala huru na ọ bugh eze Israel, ha we si n'iso ya laghachi.

33 Ma otù nwcke dọrọ uta-ya nāmagh onye ọ bu, we bata eze Israel n'etiti njikọ ihe-agma-ya na uwe-agma-ya: ọ we si onye-ubọ-ala-ya, Chigharia aka-gi, me ka m'si n'omuma-ulo-ikwū pua; n'ih na ọria nāriam. 34 Agha we la elu n'ubochi ahu: eze Israel we guzogide onwe-ya n'ubọ-ala-ya imegide Siria rue anyasi: ọ we nwua mbe anyanwu nāda.

19 1 Jehoshafat, bú eze Juda, we laghachi n'ulo-ya n'udo, rue Jerusalem. 2 Jihu nwa Hanani, bú onye-ọhu-uzọ, we pua izute ya, ọ si eze, bú Jehoshafat, Ọ kwesiri gi iyere onye nēmebi iwu aka? ọ bu kwa ndi nākpọ Jehova asi ka i nāhu n'anya? ma n'ih ihe a iwe dikwasi gi site n'iru Jehova. 3 Otú ọ di, achotawo ezi ihe n'aka-gi, n'ih na i mewo ka Asherot si n'ala nka gabiga, i we dozie obi-gi ichọ Chineke.

4 Jehoshafat we biri na Jerusalem: ọ we jeghachi pua jeharia n'etiti ndi-ya site na Bia-sheba rue ugwu Efraim, me ka ha laghachikute Jehova, bú Chineke nke ndi bu nna-ha. 5 Ọ we guzo ndi-ikpe n'ala-ya n'obodo nile ewusiri ike nke Juda, n'obodo n'obodo, 6 ọ si ndi-ikpe, Lenu ihe unu onwe-unu nēme: n'ih na ọ bugh madu ka unu nēkpere ikpe, kama ọ bu Jehova; Ọ nọye-kwa-ra unu n'okwu ikpe-unu. 7 Ma ubu a ka oké egwu Jehova dikwasi unu; lezienu anya, me ya: n'ih na ọ digh ajọ omume, ma-ọbu ihu-madu-iru-oma, ma-ọbu inara-ihe-iri-ngo, di nime Jehova, bú Chineke - ayi. 8 Ọzọ kwa, nime Jerusalem ka Jehoshafat guzoro ufodu nime ndi Livai na ndi-nchu-aja, na ufodu nime ndi-isi ulo nke ndi bu nna nke Israel, ikpe ikpe Jehova, na idozi ise-okwu. Ha we laghachi na Jerusalem. 9 Ọ nye ha iwu, si, Otú a ka unu gēme n'egwu Jehova, na n'ikwesi-ntukwasi-obi, na n'obi zuru oké. 10 Ma mbe ise-okwu ọ bula gēru unu nti site n'umu-nne-unu ndi bi n'obodo-ha, n'etiti ọbara na ọbara, n'etiti iwu na ihe enyere n'iwu, na ukpuru na ikpé, unu gēme kwa ka ha ghota, ka ikpe we ghara ima ha n'ebe Jehova nọ, iwe ewe dikwasi unu, dikwasi kwa umu-nne-unu: otú a ka unu gēme, ikpe agagh-ama kwa unu. 11 Ma, le, Amaraia, bú onye-isi-nchu-aja, bu onye-isi-unu n'okwu ọ bula nke Jehova; Zebadaia

nwa Ishmael, bú onye-ndü ulo Juda, bu onye-isi-unu n'okwu ọ bula nke eze: ndi Livai gābu kwa ndi-odozi-okwu n'iru unu. Dinu ike, me; ka Jehova nọye-kwa-ra ezi madu.

20 1 O rue, mbe ihe ndia gasiri, na umu Moab, na umu Amon, ha na ufodu site na ndi ọzọ, biara imegide Jehoshafat n'agma. 2 Madu ufodu we bia gosi Jehoshafat, si, Igwé madu bara uba esiwo n'ofé oké osimiri, site na Siria, bia imegide gi; ma, le, ha nọ nime Hazazon-tema (nke ahu bu En-gedi). 3 Jehoshafat we tua egwu, che iru-ya ichọ Jehova; ọ we kposa obubu-ọnu na Juda nile. 4 Juda we chikota onwe-ha ichọ iye-aka site n'aka Jehova: ọbuná site n'obodo nile nke Juda ka ha biara ichosi Jehova ike. 5 Jehoshafat we guzo nime nkpokota Juda na Jerusalem, n'ulo Jehova, n'iru ogige ọhu; 6 ọ si, Jehova, bú Chineke nke nna-ayi-ha, ọ bugh Gi onwe-gi bu Chineke n'elu-igwe? ọ bugh Gi onwe-gi nāchi kwa ala-eze nile nke mba nile? ọ bu kwa n'aka-Gi ka ume na idi-ike di, ọ digh kwa onye gēguzo onwe-ya n'ebe I nọ. 7 Ọ bugh Gi onwe-gi, Chineke-ayi, napuru ndi bi n'ala nka ala-ha n'iru ndi-Gi, bú Israel, were ya nye nkpuru Abraham, bú onye nāhu Gi n'anya, rue mbe ebigh-ebi? 8 Ha we biri nime ya, wuer: Gi ebe nsọ nime ya nye aha-Gi, si, 9 Ọ buru na ihe ọjọ abiakwasi ayi, bú mma-agma ikpé, ma-ọbu ajọ ọria nēfe efe, ma-ọbu oké unwu, ayi gēguzo n'iru ulo a, na n'iru Gi, (n'ih na aha-Gi di n'ulo a,) si na nkpabu-ayi tikue Gi, I gānu kwa, zọputa. 10 Ma ubu a, le, umu Amon na Moab na ugwu Sia, ndi I nēkwegh Israel ka ha bakuru ha, mbe ha nēsi n'ala Ijpt bia, kama ha si n'ebe ha nọ wezuga onwe-ha, ha ekpochapugh kwa ha; 11 ma, le, otú ndi ahu nēnyeghachi ayi, n'ibia ichupu ayi n'ihe-nnweta-Gi, nke I meworo ka ayi nweta. 12 Chineke-ayi, I gagh-ekpe ha ikpe? n'ih na ike adigh nime ayi n'iru igwé madu a bara uba nke nābia imegide ayi; ayi onwe-ayi anagh kwa ihe ayi gēme: kama ọ bu Gi ka anya-ayi nādikwasi. 13 Juda nile nēguzo kwa n'iru Jehova, ha na umu-ntakiri-ha, na ndinyom-ha, na umu-ha. 14 Ma Mọ Jehova dikwasiri Jahaziel nwa Zekaraia, nwa Benaia, nwa Jeiel,

nwa Matanaia, bú onye Livai, onye sitere n'umu Esaf, n'etiti nkpokota ahu; 15 Ọ si, Nanu nti, Juda nile, na ndi bi na Jerusalem, na cze-ayi, bú Jehoshafat, otú a ka Jehova siri unu, Unu onwe-unu atula egwu, unu atu-kwa-la ujọ n'iru igwè madu a bara uba; n'ihí na ọ bugh unu nwe agha nka, kama ọ bu Chineke nwe. 16 Echi ridanu imegide ha: le, ha nārigo n'uzọ-nrigo Ziz; unu gāchọta kwa ha na nsọtu ndagwurugwu, n'iru ọzara Jeruel. 17 Ọ bugh unu gēnwe ibu agha n'agha nka: guzonu onwe-unu, guzo, hu nzọputa Jehova n'etiti unu, Juda na Jerusalem: unu atula egwu, unu atu-kwa-la ujọ: echi pukurunu ha; Jehova nọye-kwa-ra unu. 18 Jehoshafat we rube isi kpuchie iruya n'ala: Juda nile na ndi bi na Jerusalem da-kwa-ra n'ala n'iru Jehova, ikpọ isi ala nyc Jehova. 19 Ndi Livai, bú ndi sitere n'umu ndi Kohat na ndi sitere n'umu ndi Kora, we bilie ito Jehova, bú Chineke Israel, n'olu di uku ri nne. 20 Ha we bilie n'isi-ututu, pua ba n'ọzara Tekoa: ma m̀be ha nāpu, Jehoshafat guzoro, si, Nurunum, Juda, na ndi bi na Jerusalem; kwerenu na Jehova, bú Chineke-unu, unu gēkwesi kwa ntukwasi-obi; kwerenu na ndiamuma-Ya, ihe gāga-kwa-ra unu nke-oma. 21 Ọ we me ka ndi-ya dua ya ọdu, ọ we guzo ndi nābuku Jehova abù, ndi nēto kwa ima-nma nke idi-nsọ, m̀be ha nāpu n'obodo n'iru ndi ejikere agha, si, Kelenu Jehova; n'ihí na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di. 22 Ma na m̀be ha malitere iti nkpu na ito otuto, Jehova tiyere ndi nēru nbi imegide umu Amon na Moab na ugwu Sia, bu ndi nābakuru Juda; ewe tībue ha. 23 Umu Amon na Moab we guzo imegide ndi bi n'ugwu Sia, iwezuga ha ka ebibie ha na ikpochapu ha: m̀be ha mere ka ndi bi na Sia gwusia, ha we yere onwe-ha aka, nwoke na ibe-ya, ibibi onwe-ha. 24 Juda we biarne ulo-nche, rue ọzara, ha we le igwè madu ahu anya; ma, le, ha bu ozu ozu daworo n'ala, ọ digh kwa onye bapuru abapu. 25 Jehoshafat na ndi-ya we bia iluta ihe-nkwata-ha n'agha, ha we hu n'etiti ha ma akù ma ozu ma ihe di oké ọnu-ahia n'uba, ha we napusia onwe-ha ihe, kari nke ha nwere ike ibū: ha we nọ ubochi atọ

nāluta ihe-nkwata n'agha, n'ihí na ihe bara uba ka ọ bu. 26 Ma n'ubochi nke-anọ ha kpokotara onwe-ha na ndagwurugwu Beraka; n'ihí na n'ebe ahu ka ha goziri Jehova: n'ihí nka ka ha kpọrọ aha ebe ahu, Ndagwurugwu Beraka, rue ta. 27 Ha we lata, nwoke ọ bula nke Juda na Jerusalem, Jehoshafat nāga kwa n'iru ha. iwere ọnù lata na Jerusalem; n'ihí na Jehova mere ka ha nütia ọnu n'iru ndi-iro-ha. 28 Ha we chiri unc, na ubọ-akwara, na opi, biarue Jerusalem rue ulo Jehova. 29 Oké egwu Chineke we dikwasi ala-eze nile nke ala nile ọzọ, m̀be ha nuru na Jehova busoro ndi-iro Israel agha. 30 Ala-eze Jehoshafat we di jū: n'ihí na Chineke-ya mere ka o zuru ike buruburu.

31 Jehoshafat we buru eze Juda: ọ bara orú arọ na iri na ise m̀be ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze orú arọ na ise nime Jerusalem: aha nne-ya bu Azuba nwa-nwayi Shilhi. 32 Ọ jere ije n'uzọ Esa nna-ya, o sigh kwa nime ya wezuga onwe-ya, nēme ihe ziri ezi n'anya Jehova. 33 Nāni na ewezugagh ebe di elu; ma rue ubu a ndi Juda edozigh obihā nyc Chineke nke ndi bu nna-ha. 34 Ma ihe nile Jehoshafat mere nke fọduru, nke-mbu na nke-ikpe-azu, le, edewo ha n'akwukwọ ihe emere nke Jihu nwa Hanani, onye etiyere aha-ya n'akwukwọ ndi-eze Israel.

35 Ma m̀be ihe ndia gasiri, Jehoshafat, bú eze Juda, jikọrọ onwe-ya na Ehazaia, bú eze Israel; onye ahu nēmebi iwu n'omame-ya: 36 ọ we jikọ onwe-ya na ya ime ubọ ijeru Tashish: ha we me ubọ ahu n'Eziongeba. 37 Elicza nwa Dodavahu nke Marisha we bu amuma megide Jehoshafat, si, N'ihí na i jikọrọ onwe-gi na Ehazaia, Jehova etipúwo ihe i mere. Ewe tiwa ubọ ahu nile, ha enwegh kwa ike ijeru Tashish.

21 I Jehoshafat we so nna-ya-hā dina n'ọnwu, eie ya n'ebe eliri nna-ya-hā n'obodo Devid: Jehoram nwa-ya we buru eze n'ọnọdu-ya. 2 Ọ nwe-kwa-ra umu-nne-ndikom, bú umu Jehoshafat, aha-ha bu Azaraia, na Jehiel, na Zekaraia, na Azaraia, na Majkael, na Shefataia: ndia nile bu umu-ndikom Jehoshafat, bú eze Israel. 3 Nna-ha we nye ha ọtutu onyinye,

nke ọla-ọcha, na nke ọla-edo, na nke ihe di oké ọnu-ahia, ha na obedo ewusiri ike nime Juda: ma ala-eze ka ọ nyere Jehoram, n'ihí na onye ahu bu ọkpara. 4 Jehoram we bilie ibu onye-isi ala-eze nna-ya, ọ we me onwe-ya ka ọ di ike, were mma-agma bue umu-nne-ya ndikom nile, ọzọ kwa, o buru ufodu nime udi-isi Israel. 5 Orú arọ na iri na abua ka Jehoram bara mbe ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze arọ asatọ na Jerusalem. 6 Ọ je ije n'uzọ ndi-eze Israel, dika ulo Ehab mere: n'ihí na ọ bu nwa-nwayi Ehab ka ọ nwere na nwunye: ọ we me ihe jorọ njọ n'anya Jehova. 7 Ma Jehova ekwegh ibibi ulo Devid, n'ihí ọbuba-ndu ahu Ya na Devid mere, dika Ọ si-kwa-ra na Ọ gēnye ya oriona, nye kwa umu-ya, ubochi nile. 8 N'ubochi-ya ka Edom siri n'okpuru aka Juda jehie, mere onwe-ha eze. 9 Jehoram we gabiga, ya na ndi-isi-ya, ubo-ala-ya nile so-kwa-ra ya: o rue na o biliri n'abali, tibe Edom ndi nāba ya buruburu, ha na ndi-isi ubo-ala. 10 Edom we si n'okpuru aka Juda jehie, rue ta: mbe ahu ka Libna siri n'okpuru aka-ya jehie n'otú mbe ahu: n'ihí na ọ rapuru Jehova, bú Chineke nke nna-ya-há. 11 Onye ahu me-kwa-ra ebe di elu n'ugwu nile nke Juda, we me ndi bi na Jerusalem ka ha kwa iko, ọ rafu - kwa - ra Juda. 12 Odide - akwukwo we si n'aka Elaija, bú onye-amuma, biakute ya, si, Otú a ka Jehova, bú Chineke nke Devid nna-gi, siri, N'ihí na i jegh ije n'uzọ nile nke Jehoshafat una-gi, ma-ọbu n'uzọ nile nke Esa, bú eze Juda; 13 kama i jewo ije n'uzọ ndi-eze Israel, me Juda na ndi bi na Jerusalem ka ha kwa iko, dika ulo Ehab mere ka akwa iko; ọzọ kwa, umu-nne-gi ndikom, bú ulo nna-gi, ndi di nma kari gi onwe-gi, ka i buworo: 14 Ie, Jehova nēti ihe-otiti uku n'etiti ndi-gi na n'etiti umu-gi, na n'etiti ndinyom-i, na n'etiti akú-gi nile: 15 gi onwe-gi kwa, Ọ gēji ọtutu ọria, n'ọria ngiri-afọ-gi, tie gi, rue mbe ngiri-afọ-gi gāputa site n'ọria alu kwa-ubochi. 16 Jehova we kpote mọ nke ndi Filistia, na nke Arabia, ndi nọ n'akuku ndi Etiopia, imegide Jehoram: 17 ha we rigo imegide Juda, we tipúe ya, dọta akú nile ahuru n'ulo eze, na umu-ya ndikom kwa, na ndinyom-ya, n'agma;

ọ digh kwa nwa-nwoke fọduru ya, ọ bu nání Jehoahaz, bú nke-ntá nime umu-ya ndikom. 18 Ma mbe ihe nile a gasiri Jehova were ọria nke nādigh ngwota tie ya na ngiri-afọ-ya. 19 O rue, mbe ọtutu ubochi gasiri, ọbuná na mbe ọgwugwu arọ abua lasiri, na ngiri-afọ-ya putara n'ọria-ya, ọ we nwua n'ajo ọria. Ma ndi-ya esuregh nsure-ọku nye ya dika nsure-ọku nke nna-ya-há. 20 Orú arọ na iri na abua ka ọ bara mbe ọ malitere ibu eze, ọ we buru eze na Jerusalem arọ asatọ: ọ we la buru onye anāchọsigh ike ka ọ di ndu; ha we lie ya n'obodo Devid, ma ọ bugh n'ili ndi-eze.

22 1 Ndi bi na Jerusalem we me Ehazaia nwa-ya nke-ntá eze n'ọnọdu ya: n'ihí na usu ndi nāpunara madu ihe, bú ndi soro ndi Arabia ba n'omuma-ulo-ikwū, buru ndi nile bu ya okenye. Ehazaia nwa Jehoram, bú eze Juda, we buru eze. 2 Ọgu arọ abua na abua ka Ehazaia bara mbe ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze otú arọ na Jerusalem: ma aha nne-ya bu Atalaia nwa Omri. 3 Ya onwe-ya je-kwa-ra ije n'uzọ nile nke ulo Ehab: n'ihí na nne-ya bu onye nādu ya ọdu imebi iwu. 4 Ọ we me ihe jorọ njọ n'anya Jehova, dika ulo Ehab mere: n'ihí na ndi ahu buru ya ndi nādu ọdu mbe ọnwu nna-ya gasiri, iwetara ya nbibi. 5 Ọ jeghari-kwa-ra n'idu-ọdu-ha, we soro Jehoram nwa Ehab, bú eze Israel, ibuso Hazael, bú eze Siria, agha na Remot-gilead: ndi Siria we tibe Joram. 6 Ọ we lata ka agwo ya nime Jezreel n'ihí ntibe nke ha tibe ya na Rema, mbe o nēbuso Hazael, bú eze Siria, agha. Azaraia nwa Jehoram, bú eze Juda, we rida ihu Jehoram nwa Ehab nime Jezreel, n'ihí na ọ nāria ọria. 7 Ma o sitere na Chineke, bú nzọda Ehazaia, n'ibiakute Joram: n'ihí na mbe ọ biara, ọ we so Jehoram pukuru Jihu nwa Nimshi, onye Jehova tere manu ibipu ulo Ehab. 8 O rue, mbe Jihu nēme ulo Ehab ihe ekpere n'ikpe, na ọ huru ndi-isi Juda, na umu-ndikom nke umu-nue Ehazaia, ndi nējere Ehazaia ozi, ọ we bue ha. 9 Ọ we chọ Ehazaia, ha we jide ya, (ma onye ahu nēzo onwe-ya nime Sameria,) ha we me ka ọ biakute Jihu, me ka ọ nwua; ha we lie ya, n'ihí na ha siri, Nwa

Jehoshafat ka ọ bu, onye were obi-ya nile chọ Jehova. Ma ulo Ehazaia enwegh onye nwere ike ijide ala-eze.

10 Mbe Atalaia, bú nne Ehazaia, huru na nwa-ya nwoke anwuwo, o bilie, me ka nkpuru nile la n'iyi, bú ndi nwe ala-eze ulo Juda. 11 Ma Jehoshabeat, bú nwa-nwayi eze, were Joash nwa-nwoke Ehazaia, zupu ya n'etiti umundikom eze ndi aneme ka ha nwua, ọ were ya na nwayi nēnye ya ara, tiye ha n'ime-ulo nke ihe-ndina. Jehoshabeat nwa-nwayi eze, bú Jehoram, nwunye Jehoiada, bú onye-nchu-aja, (n'ih na nwayi ahu bu nwa-nne Ehazaia,) we zopu ya n'iru Atalaia, ọ we ghara ime ka ọ nwua. 12 Ọ we nọ n'aka-ha n'ulo Chineke nēzo onwe-ya arọ isi: Atalaia we buru eze ala ahu.

23 1 Ma n'arọ nke-asa Jehoiada mere onwe-ya ka ọ di ike, ọ we chita ndi-isi usu nile nke ọgu ndikom ise, bú Azaraia nwa Jeroham, na Ishmael nwa Jehohanan, na Azaraia nwa Obed, na Maaseia nwa Adaia, na Elishafat nwa Zikri, me ka ya na ha ọ ndu. 2 Ha we nāga buruburu nime Juda, chikoputa ndi Livai n'obodo nile nke Juda, na ndi-isi ulo nke ndi bu nna nke Israel, ha we biarue Jerusalem. 3 Nkpokota ahu nile na eze we ọ ndu n'ulo Chineke. Ọ si ha, Le, nwa eze gābu eze, dika Jehova kwuwo bayere umu Devid. 4 Nka bu ihe unu gēme: otù uzọ n'uzọ atọ nime unu, bú ndi nābà nime n'ubochi-izu-ike, bú nke ndi-nchu-aja na nke ndi Livai, gābu ndi-ọnu-uzọ-ama nke nbata-uzọ nile; 5 otù uzọ n'uzọ atọ gānọ kwa n'ulo eze, otù uzọ n'uzọ atọ kwa n'ọnu-uzọ-ama nke ntọ-ala: ndi Juda nile gānọ kwa n'ogige ulo Jehova nile. 6 Ma ka onye ọ bula ghara ibà n'ulo Jehova, ọ bu nání ndi-nchu-aja, na ndi n'etiti ndi Livai ndi nēje ozi; ndi ahu gābà, n'ih na ndi nsọ ka ha bu: ma ndi Juda nile gēdebe ihe-ndebe ulo Jehova. 7 Ndi Livai gānọ kwa eze buruburu, nwoke ọ bula na ihe-agma-ya n'aka-ya; ma onye nābata n'ulo, ka eme ka ọ nwua: unu nọye-kwa-ra eze mbe ọ nābà nime, na mbe ọ nāpu n'ezí. 8 Ndi Livai na Juda nile we me dika ihe nile si di nke Jehoiada, bú onye-nchu-aja, nyere n'iwu: ha we chiri, nwoke ọ bula ndikom-ya, bú ndi nābà nime n'ubochi-

izu-ike, ha na ndi nāpu apu n'ubochi-izu-ike; n'ih na Jehoiada, bú onye-nchu-aja, emegh ka òkè di iche iche pua n'ije-ozí-ha. 9 Jehoiada, bú onye-nchu-aja, we nye ndi-isi usu nile nke ọgu ndikom ise ube, na ọta, na ọta ntà, nke eze, bú Devid, nwereri, nke di n'ulo Chineke. 10 O guzo ndi Juda nile, nwoke ọ bula na ihe-agma-ya n'aka-ya, site n'akuku aka-nri ulo ahu rue akuku aka-ekpe ulo ahu, n'akuku ebe-ichu-aja na n'akuku ulo, n'akuku eze buruburu. 11 Ha we me ka nwa eze puta, ha we kpube ya okpu-eze, nye ya ihe-àrà, me ya eze: Jehoiada na umu-ya ndikom we te ya manu; ha we si, Ka eze di ndu. 12 Atalaia we nu olu ndi Juda ka ha nāba ọsọ nēto kwa eze, ọ we biakute ndi ahu n'ulo Jehova: 13 ọ hu, ma, le, eze nēguzo n'akuku ogidi-ya na nbata, ndi-isi na opì-ha di kwa n'akuku eze; ndi nile nke ala ahu nuri-kwa-ra ọnu, fùà opì; ndi-ọbù-abù ji kwa ihe abù kpọ, ndi nēme ka amara ito otuto nọ kwa. Atalaia we dọwa uwe-ya nile, si, Nkekota imegide eze, nkekota imegide eze. 14 Jehoiada, bú onye-nchu-aja, we me ka ndi-isi usu nile nke ọgu ndikom ise puta, bú ndi-nlekota usu-ndi-agma, si ha, Menu ka ọ pua ba n'etiti ariri; ma onye nābioso ya n'azu, ka ewere mma-agma me ka ọ nwua: n'ih na onye-nchu-aja siri, Unu emela ka ọ nwua n'ulo Jehova. 15 Ha we doro ya onwe-ha n'akuku abua; ọ we ba na nbata nke ọnu-uzọ-ama inyinya n'ulo eze: ha we me ka ọ nwua n'ebe ahu.

16 Jehoiada we me ọbuba-ndu nke di n'etiti ya na ndi Juda nile na eze, na ha gābu ndi Jehova nwere. 17 Ndi Juda nile we ba n'ulo Beal, kwatue ya, tupia ebe-ichu-aja-ya nile na onyinyo-ya nile, ha bu-kwa-ra Matan, bú onye-nchu-aja Beal, n'iru ebe-ichu-aja ahu. 18 Jehoiada we tiye nlekota nile nke ulo Jehova n'aka ndi-nchu-aja, bú ndi Livai, ndi Devid kere n'òkè ibu ndi-isi ulo Jehova, isure àjà-nsure-ọku nile nke Jehova, dika edeworo ya n'iwu Moses, n'ọnù, na n'ibù-abù, site n'aka Devid. 19 Ọ we guzo ndi-ọnu-uzọ-ama n'ọnu-uzọ-ama nile nke ulo Jehova, ka onye ruru arú n'uzọ ọ bula we ghara ibà nime. 20 Ọ we chiri ndi-isi usu nile nke ọgu ndikom ise, na ndi di ike

nke-uku, na ndi nāchi achi n'etiti ndi Juda, na ndi nile nke ala ahu, me ka eze si n'ulo Jehova rida: ha we si n'etiti ọnu-uzọ-ama nke di n'elu ba n'ulo eze, me ka eze nọkwasi n'ochi-eze nke ala-eze. 21 Ndi nile nke ala ahu we n'uria ọnu, obodo ahu di-kwa-ra jū: ha we were nma-agma me ka Atalaia nwua.

24 1 Joash bara arọ asa mbe ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze ọgu arọ abua na Jerusalem: aha nneya bu Zibia nke Bia-sheba. 2 Joash we me ihe ziri ezi n'anya Jehova ubochi nile nke Jehoiada, bú onye-nchu-aja. 3 Jehoiada we lutara ya ndinyom abua; ọ we mua umu-ndikom na umu-ndinyom. 4 O rue, mbe ihe ndia gasiri, na ọ di n'obi Joash ime ka ulo Chineke di ọhu. 5 Ọ we chikọta ndi-nchu-aja na ndi Livai. si ha, Puanu, jerue obodo nile nke Juda, chikọputa ego n'Israel nile ime ka ulo Chineke-unu di ike kwa-arọ, unu onwe-unu kwa, menu ngwa ime ihe ahu. Ma ::di Livai emegh ngwa. 6 Eze we kpọ Jehoiada, bú onye-isi, si ya. Gini mere i jugh ndi Livai ka ha si na Juda, sikwa na Jerusalem, webata útú nke Moses, bú orú Jehova, na nke nkpọkọta nke Israel, nke diri ulo-ikwū ihe-ama? 7 N'ih na Atalaia, bú nwayi ahu nemebi iwu, unu-ya ndikom tipuru ulo Chineke; ọzọ kwa, ha were ihe nso nile nke ulo Jehova nye Bealim. 8 Eze we gwa ha, ha we me otú ihe, dọba ya n'ọnu-uzọ-ama ulo Jehova n'ez. 9 Ha we kpọsa na Juda na nime Jerusalem, ka ewebatara Jehova utu nke Moses, bú orú Chineke, tukwasiri Israel n'ọzara. 10 Ndi-isi nile na ndi Juda nile we n'uria ọnu, webata ihe, tuba ya n'ibe ahu, rue mbe ha nyebiri. 11 O rue, mbe ebubatara ihe ahu n'ulo-nlekọta eze site n'aka ndi Livai, mbe ha hu-kwa-ra na ego ahu riri nne, na ode-akwukwo eze na onye-nlekọta nke onye-isi-nchu-aja biara, wupu ihe di n'ibe. būru ya, bughachi ya n'ọndu-ya. Otú a ka ha mere kwa-ubochi, ha we chikọta ego n'uba. 12 Eze na Jehoiada we were ya nye ndi neje ozi ọfufé ulo Jehova; ha we nēgo ndi nāwa nkume na ndi-ọkà n'osisi ime ka ulo Jehova di ọhu, ha were kwa ya nye ndi-ọkà n'igwé na ọla ime ka ulo Jehova di ike. 13 Ndi neje ozi ahu we lua ọlu, ewe jezue ozi ahu n'aka-ha, ha

we guzo ulo Chineke dika ọtútú-ya si di, me ka o sie ike. 14 Mbe ha lubiri, ha we weta n'iru eze na Jehoiada ego fọduru, ha we were ya mere ulo Jehova ihe, bú ihe ozi, na isure aja-nsure-ọku, na ngaji, na ihe ọla-edo na ọla-ọcha. Ha we nēsure aja-nsure-ọku n'ulo Jehova mbe nile ubochi nile nke Jehoiada. 15 Jehoiada we ghọ agadi, ubochi ndu-ya we ju ya afo, ọ we nwua; ọgu arọ isi na iri ka ọ bara mbe ọ nwuru. 16 Ha we lie ya n'obodo Devid n'etiti ndi-eze, n'ih na ọ mere ezi ihe n'Israel, na n'ebe Chineke na ulo-Ya di. 17 Ma mbe ọnwu Jehoiada gasiri, ndi-isi Juda biara, kpọ isi ala nye eze. Mbe ahu eze gere ha nti. 18 Ha we rapu ulo Jehova, bú Chineke nke ndi bu nna-ha, we fē Asherim na arusi ọfufé: iwe we dikwasi Juda na Jerusalem n'ikpe-omuma-ha nka. 19 O zite ndi-amuma n'etiti ha, ime ka ha laghachikute Jehova; ha we ba ama megide ha: ma ha anagh nti. 20 Mọ Chineke we were Zekaraia nwa Jehoiada, bú onye-nchu-aja, kpuchie Onwe-ya dika uwe; ọ we guzo n'elu n'ebe ndi Juda nọ, si ha, Otú a ka Chineke siri, N'ih gini ka unu onwe-unu nāgabiga ihe nile Jehova nyere n'iwu, ihe we ghara igara unu nke-oma? n'ih na unu arapuwo Jehova, Ọ rapuwo kwa unu. 21 Ha we kekọta onwe-ha imegide ya, were nkume tubue ya, n'ih ihe eze nyere n'iwu, n'ogige ulo Jehova. 22 Joash, bú eze, echetagh kwa ebere nke Jehoiada, bú nna-ya, mere ya, ọ we bue nwa-ya. Ma mbe ọ nwuru, ọ si, Ka Jehova hu ya, ju ase. 23 O rue, n'ọbuba arọ, na usu-ndi-agma Siria rigoro imegide ya: ha we biarue Juda na Jerusalem, bibie ndi-isi nile nke ndi Juda site n'etiti ndi ahu, ha we zigara eze Damaskos ihe-nkwata-ha nile. 24 N'ih na usu-ndi-agma Siria chiri ndikom ole-na-ole bia; Jehova we nye usu-ndi-agma bara uba nke-uku n'aka-ha, n'ih na ha rapuru Jehova, bú Chineke nke ndi bu nna-ha. Ha we me Joash ihe nile ekpere n'ikpe. 25 Ma mbe ha siri n'ebe ọ nọ la, (n'ih na ha rapuru ya n'otutu ọria,) ndi-oru-ya kekọtara onwe-ha imegide ya n'ih ọbara umu Jehoiada, bú onye-nchu-aja, bue ya n'elu ihe-ndina-ya, ọ we nwua: ha we lie ya n'obodo Devid, ma ha eligh ya n'ih

ndi-eze. 26 Ma ndia bu ndi nēkekōta onwe-ha imegide ya; b̄ Zabad nwa Shimeat nwayi Amon, na Jehozabad nwa Shimrit nwayi Moab. 27 Ma ihe bayere umu-ya ndikom, na iba-uba nke ibu eboro ya, na ntō-ala ulō Chineke, le, edewo ha n'akukō akwukwō ndi-eze. Amazaia nwa-ya we buru eze n'ōnōdu ya.

25 I Amazaia bara orū arō na ise mbe o malitere ibu eze; o we buru eze orū arō na iteghete nime Jerusalem: aha nne-ya bu Jehoadan nke Jerusalem. 2 O me ihe ziri ezi n'anya Jehova, nāni na o wegh obi zuru okē me ya. 3 O rue, mbe ala-eze di ike n'ebe o nō, na o h̄uru ndi-orū-ya ndi t̄buru eze, b̄ nna-ya. 4 Ma o megh ka umu-ha nwua, kama o mere dika ihe edeworo n'iwu n'akwukwō Moses, nke Jehova nyere n'iwu, si, Ndi bu nna agagh-anwu n'ōnōdu umu-ha, umu agagli-anwu kwa n'ōnōdu ndi bu nna-ha; kama onye o bula gānwu nime nmehie nke aka ya. 5 Amazaia we chikōta Juda, guzo ha dika ulō nke ndi bu nna-ha si di, nye ndi-isi usu nnū ndikom abua na oḡu iri, nye kwa ndi-isi usu oḡu ndikom ise, b̄ Juda na Benjamin nile: o we gukōta ha, site n'onye bara orū arō we gaba n'iru, o we hu na ha di orū nnū ndikom orū uzō na uzō iri-na-asa na nnū iri, b̄ ndi arōputara arōputa, ndi nāpukuru usu-ndi-agma, ndi nēji ube na ota. 6 O we were oḡu talent oḡa-oḡa ise go orū nnū ndikom uzō iri-na-abua na nnū iri, ha bu ndi-dike bu d̄inkpā, site n'Israel. 7 Ma onye nke Chineke biakutere ya, si, Eze, ka usu-ndi-agma Israel ghara iso gi bia; n'ih̄i na Jehova anoyegh Israel, b̄ umu nile nke Efrain. 8 Otū o di, gi onwe-gi bia, me ihe, di ike ibu agha: Chineke gēme ka i su ngōngō n'iru onye-iro-gi; n'ih̄i na ike di nime Chineke iye aka na ime ka asu ngōngō. 9 Amazaia we si onye nke Chineke ahu, Ma gini ka ayi gēme bayere oḡu talent ise ahu nke m'nyeworo usu ndi nāpunara madu ihe nke Israci? Onye nke Chineke we si, Jehova nwere ihe inye gi nke bara uba kari nka. 10 Amazaia we kewapu ha, b̄ usu ndi nāpunara madu ihe nke siri n'Efrain biakute ya, ka ha laghachi n'ebe-na: iwe-ha we di oḡu nke-uku

megide Juda, ha we laghachi n'ebe-ha n'iwē di oḡu. 11 Amazaia we me onwe-ya ka o di ike, o we duru ndi-ya, je Ndagwurugwu Nnū, tibue umu Sia, orū nnū ndikom: na nnū ise. 12 Ma orū nnū ndikom na nnū ise ozo ndi di ndu, umu Juda dotara ha n'agma, me ha ha bia n'elu nkume di elu, ha we si n'elu nkume di elu ahu tuda ha, ewe tupia ha nile. 13 Ma ndikom nke usu ndi nāpunara madu ihe nke Amazaia zilagara, ka ha ghara iso ya je agha, madre n'obodo nile nke Juda, site na Sameria we rue Bet-heron, tibue nnū madu asa na oḡu iri nime ha, luta ihe-ntluta bara uba n'agma.

14 O rue, mbe Amazaia biasiri site na nt̄bu ndi Edom, na o chibatara chi nke umu Sia, guzoro ha onwe-ya ibu chi, we kpō isi ala n'iru ha, surere ha ihe-nsure-oḡu nēsi isi utō. 15 Iwe Jehova we di oḡu imegide Amazaia, o we zigara ya onye-amuma, nke siri ya, N'ih̄i gini ka i chōworo chi nke ndi ahu, ndi nānaputagli ndi-ha n'aka-gi? 16 O rue, mbe o nāgwa ya okwu, na eze siri ya, O ha iburu eze onye nādu odu ka ayi meworo gi? ra aka; n'ih̄i gini ka agēt̄bu gi? Onye-amuma ahu we ra aka, si, Amawom na Chineke ezubewo ibibi gi, n'ih̄i na i mewo nka, i gegh kwa idu-odum nti.

17 Amazaia, b̄ eze Juda, we nara idu-odu, zigara Joash nwa Jehozahaz, nwa Jihu, b̄ eze Israel, ozi, si, Bia, ka ayi lerita onwe-ayi anya n'iru. 18 Joash, b̄ eze Israel, we zigara Amazaia, b̄ eze Juda, ozi, si, Uke nke di na Lebanon zigara osisi cedar nke di na Lebanon ozi, si, Nye nwam nweke nwa-gi nwayi na nwunye: anu-ohia nke di na Lebanon we gabiga, zopia uke ahu. 19 I siwo, Le, i t̄buwo Edom; obi-gi we bulie gi elu isopuru onwe-gi: ubu a nōdu n'ulo-gi; n'ih̄i gini ka i nākpali onwe-gi n'ih̄e oḡo, ka i we da, gi onwe-gi, na Juda soro gi? 20 Ma Amazaia anugh; n'ih̄i na Chineke ka o sitere, ka O we nye ha n'aka ndi-iro-ha, n'ih̄i na ha chōrō chi Edom. 21 Joash, b̄ eze Israel, we rigo; ya onwe-ya na Amazaia, b̄ eze Juda, we lerita onwe-ha anya n'iru na Bet-sheemesli, nke Juda nwere. 22 Ewe t̄bue Juda n'iru Israel; ha we balaga,

nwoke ọ bula n'ulo-ikwū-ya. 23 Joash, bú eze Israel, we jide Amazaia, bú eze Juda, nwa Joash nwa Jehoahaz, nime Bet-shemesh, me ka ọ biarue Jerusalem, we tipue mbidi Jerusalem site n'ọnu-uzọ-ama Efraim rue ọnu-uzọ-ama nke nkuku, nnù cubit. 24 Ọ chiri ọla-edo na ọla-ọcha nile, na ihe nile ahutara n'ulo Chineke n'aka Obed-edom, na àkù nile nke ulo eze, na ndi edoro na mbe, ọ we laghachi na Sameria.

25 Amazaia nwa Joash, bú eze Juda, we di ndu mbe ọnwu Joash nwa Jehoahaz, bú eze Israel, gasiri, arọ iri na ise. 26 Ma ihe nile nke Amazaia mere nke fọduru, nke-mbu na nke-ikpeazu, le, èdegh ihe ahu n'akwukwọ ndi-eze Juda na Israel? 27 Ma site na mbe Amazaia siri n'iso Jehova wezuga onweya ha kekọtara nkekọtamadụ imegide ya nime Jerusalem; ọ we ọalaga na Lekish: ha we ziga ichuso ya rue Lekish, me ka ọ nwua n'ebe ahu. 28 Ha we bute ya n'elu inyinya, lie ya n'ebe eliri nna-ya-hà n'obodo Juda.

26 1 Ndi nile nke Juda we were Uzaia, ma onye ahu ọbara arọ iri na isi, ha we me ya eze n'ọnọdu nna-ya Amazaia. 2 Ya onwe-ya wuru Ilot, nyeghachi ya Juda, mbe eze sorosiri nna-ya-hà dina n'ọnwu. 3 Arọ iri na isi ka Uzaia ọbara mbe ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze ọgu arọ abua na iri na abua nime Jerusalem: aha nne-ya bu Jekilia nke Jerusalem. 4 Ọ me ihe ziri ezi n'anya Jehova, dika ihe nile si di nke Amazaia nna-ya mere. 5 Ọ we nọ n'ichọ Chineke n'ubochi Zekaraia, onye nwere nghọta n'ihu Chineke: ma n'ubochi ọ nāchọ Jehova, Chineke mere ka ihe gara ya nke-ọma. 6 Ọ we pua, buso ndi Filistia agha, tipusia mbidi Gat, na mbidi Jabne, na mbidi Ashdod, ọ we wue obodo n'ala Ashdod na n'etiti ndi Filistia. 7 Chineke we yere ya aka imegide ndi Filistia, na imegide ndi Arabia ndi bi na Gua-beal, na Meunim. 8 Ndi Amon we nye Uzaia onyinye-inata-iru-ọma: aha-ya we rue nbata Ijpt; n'ih na ọ mere onwe-ya ka ọ di ike ri nne. 9 Uzaia wu-kwa-ra ulo-elu nime Jerusalem n'ọnu-uzọ-ama nkuku, na n'ọnu-uzọ-ama ndagwurugwu, na na nkuku mbidi, we me ka ha di ike. 10 Ọ wu-kwa-ra ulo-elu ufọdu n'ọzara, gwue

ọtutu olùlù-miri, n'ih na ọ nwere ọtutu anu-ulo; ma n'ebe di ala ala, ma n'ebe di lari: ọ nwe-kwa-ra ndi-ọlu-ubi na ndi-ọlu-ubi-vine n'ugwu na nime Kamel; n'ih na ọ bu onye huru ilu ubi n'anya. 11 Uzaia nwe-kwa-ra usu-ndi-agma ndi nēbu agha, ndi nāpukuru usu-ndi-agma n'usu n'usu, dika ọnu-ọgugu nke ngukọta-ha si di n'aka Jeiel, bú ode-akwukwọ, na Maaseia, bú odozi-okwu, n'okpuru aka Hananaia, ọtù onye nime ndi-isi eze. 12 Ọnu-ọgugu nile nke ndi-isi ulo nke ndi bu nna, bú ndi-dike bu dinkpà, di nnù isi na ọgu iri. 13 Ma n'okpuru aka-ha ka usu nke usu-ndi-agma di, orù nnù ndikom orù uzọ na uzọ iri-na-asatọ na nnù asatọ na ọgu iri-na-ise, ndi nēwere ume nke ndi bu dinkpà bu agha, iyere eze aka imegide onye-iro. 14 Uzaia we doziere ha, bú usu-ndi-agma nile, ọta, na ube, na okpu-agma, na uwe-agma, na uta, ọbuná rue nkume èbè. 15 Ọ me kwa nime Jerusalem ihe-agma echèputara, bú nchèputa nke onye nēchèputa ihe, idi n'elu ulo-elu nile, na n'elu nkuku mbidi nile, iji ọà àkù na nkume uku. Aha-ya we pua rue ebe di anya; n'ih na eyere ya aka n'uzọ di ebube, rue mbe ọ di ike.

16 Ma mbe ọ di ike, obi-ya di elu rue nbibi, ọ we mekpu emekpu megide Jehova, bú Chineke-ya; ọ we ba n'ulo uku Jehova isure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'elu ebe-ichu-aja nke ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ. 17 Azaraia, bú onye-nchua-aja, we baso ya, ya na ọgu ndi-nchua-aja anọ nke Jehova, bú ndi-dinkpà: 18 ha we guzo imegide Uzaia, bú eze, si ya, Uzaia, ọ bugh gi nwe isurere Jehova ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, kama ọ bu ndi-nchua-aja, bú umu Eron, ndi edoworo nsọ isure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ: pua n'ebe nsọ a; n'ih na i mekpuwo emekpu; ọ gagh-adi-kwa-ra gi ihe nsọpuru site n'aka Jehova, bú Chineke. 19 Uzaia we ko ọnuma; ma ihe eji esure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ di n'aka-ya isure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ; ma mbe o nēkosa ndi-nchua-aja ọnuma, ekpenta wara n'egedege-iru-ya, n'iru ndi-nchua-aja n'ulo Jehova, n'akuku ebe-ichu-aja nke ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ. 20 Azaraia, bú onye-isi-nchua-aja, na ndi-nchua-aja nile, we le ya anya, ma, le, ya onwe-ya bu onye-ekpenta

n'egedege-iru-ya, ha we me ka ọ pua n'ebe ahu n'ima-jijiji; ọzọ kwa, ya onwe-ya mere ngwa ipu apu, n'ihl na Jehova etibwwo ya. 21 Uzaia, bú eze, we buru onye-ekpenta rue ubochi ọnwu-ya, we biri n'ulo ewupuru iche, ebe ọ bu onye-ekpenta; n'ihl na ebipuru ya n'ulo Jehova: Jotam nwa-ya we buru onye-isi ulo eze, nekpe ndi ala ahu ikpe. 22 Ma ihe nile nke Uzaia mere nke ọduru, nke-mbu na nke-ikpe-azu, Aisaia nwa Emoz, bú onye-amunia, dere ha n'akwukwọ. 23 Uzaia we so nna-ya-hà dina n'ọnwu; ha we lie ya n'ebe eliri nna-ya-hà n'ohia olili nke ndi-eze nwere; n'ihl na ha siri, Onye-ekpenta ka ọ bu: Jotam nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.

27 1 Orú arọ na ise ka Jotam ọara mbe ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze arọ iri na isi nime Jerusalem: aha nne-ya bu Jerusha nwa-nwayi Zedok. 2 Ọ me ihe ziri ezi n'anya Jehova, dika ihe nile si di nke Uzaia nna-ya mere: nani na ọ bagh n'ulo uku Jehova. Ma ndi Juda nọ nēbibi onwe-ha. 3 Onye ahu wuru ọna-uzọ-ama ulo Jehova nke di n'elu, o wu-kwa-ra ulo n'uba n'elu mbidi Ofel. 4 O wu-kwa-ra obodo ufodu n'ugwu Juda, wu kwa ulo uku na ulo-elu n'oké ọhia. 5 Onye ahu buso-kwa-ra eze unu Amon agha, we ka lia ike. Umu Amon we nye ya n'arọ ahu ọgu talent ọla-ọcha ise, na orú nnú cor ọka wheat na nnú ise, na orú nnú cor ọka barley na nnú ise. Nka ka umu Amon nyeghachiri ya, n'arọ nke-abua kwa, na n'arọ nke-atọ. 6 Jotam we me onwe-ya ka ọ di ike, n'ihl na o doziri uzọ-ya nile n'iru Jehova, bú Chineke-ya. 7 Ma ihe nile nke Jotam mere nke ọduru, na agha-ya nile, na uzọ-ya nile, le, edewo ha n'akwukwọ ndi-eze Israel na Juda. 8 Orú arọ na ise ka ọ ọara mbe ọ malitere ibu eze, ọ we buru eze arọ iri na isi nime Jerusalem. 9 Jotam we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, ha we lie ya n'obodo Devid: Ehaz nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.

28 1 Orú arọ ka Ehaz ọara mbe ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze arọ iri na isi nime Jerusalem: ma ọ megh ihe ziri ezi n'anya Jehova, dika Devid nna-ya: 2 kama ọ jere ije n'uzọ nile nke

ndi-eze Israel, ọzọ kwa, ọ mere arusi awuru awu nye Bealim. 3 Onye ahu sure-kwa-ra ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ nime ndagwurugwu nwa Hinom, sure kwa umu-ya n'ọku, dika ihe-árú nile nke mba ọzọ si di, bú ndi Jehova napuru ala-ha n'iru umu Israel. 4 Ọ chua aja, sure kwa ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'ebe nile di elu, na n'elu ugwu ntà nile, na n'okpuru osisi ndu ọ bula. 5 Jehova, bú Chineke-ya, we nye ya n'aka eze Siria; lia we tibue ya, si nime ndi-ya dọta ndọta-n'agha uku, me ka ha biarne Damaskos. Ọzọ kwa, n'aka eze Israel ka enyere ya, ọ we tibue ya oké ntibu. 6 Peka nwa Remalaia buru nime Juda orú nnú ndikom uzọ iri-naise n'otú ubochi, ha nile bu ndi-dinkpà; n'ihl na ha rapuru Jehova, bú Chineke nke ndi bu nna-ha. 7 Zikri, bú dike nke Efraim, we ọue Maaseia nwa eze, na Azrikam, bú onye-ndú nke ulo, na Elkena nke bu-kwa-ra eze dika onye nke-abua. 8 Umu Israel we dọta n'agha nime umu-nne-ha orú nnú madu orú uzọ na uzọ ise, bú ndinyom, na umu-ndikom, na umu-ndinyom, ọzọ kwa, ọtutu ihe-nkwata ka ha lutara n'aka-ha n'aglia, ha we webata ihe-nkwata ahu na Sameria. 9 Ma otú onye-amuma Jehova nọ n'ebe ahu, Oded bu aha-ya: ọ pua izute usu-ndi-agma ahu nke nābiaru Sameria, ọ si ha, Le, ọ bu n'ihl na Jehova, bú Chineke nke nna-unu-hà, kosara Juda ọnuma, ka Ọ nyere lia n'aka-unu, unu we were ọnuma nke ruru elu-igwe ọue ha. 10 Ma ubu a unu onwe-unu nāsi na unu gāzoda umu Juda na Jerusalem ka ha ghọrọ unu ndi-orú na ndinyom nēje ozi: ma unu onwe-unu, ihe ikpe-ọmuma adigh kwa n'etiti unu n'ebe Jehova, bú Chineke-unu, nọ? 11 Ma ubu a nurunum, zighachi ndọta-n'agha ahu, nke unu dọtara n'agha site n'umu-nne-unu: n'ihl na iwe di ọku nke Jehova di n'aru unu. 12 Ndikom ufodu nime ndi-isi umu Efraim, bú Azaraia nwa Jehohanan, na Berekaia nwa Meshilemot, na Jehizkia nwa Shalum, na Amasa nwa Hadlai, we bilie imegide ndi nēsi n'usu-ndi-agma bia, 13 ha we si ha, Unu agagh-ewebata ndọta-n'agha ahu n'cbe a: n'ihl na tukwasi ikpe-ọmuma Jehova nke mara ayi, unu

onwe-unu nāsi na unu gātukwasi ihe na nmehie nile ayi na n'ikpe-omuma-ayi: n'ihhi na o riri nne, bú ikpe-omuma mara ayi, iwe di oku di kwa n'aru Israel. 14 Ndi ejikere agha we rapu ndota-n'agna ahu na ihe-nluta-n'agha aliu n'iru ndi-isi na nkpokota ahu nile. 15 Ndikom ahu ndi akporo n'aha n'ana we bilie, jide ndota-n'agha ahu, yikwasi ndi-ha bara otu uwe site n'ihe-nkwata ahu, ha we yikwasi ha uwe, yikwasi kwa ha akpukpo-ukwu, me lia ka ha rie ihe, me kwa ha ka ha nua ihe-onuui, te ha manu, nedu ha n'elu inyinya-ibu, bú onye o bula nāsu ngongu, ha we me ka ha biarue Jeriko, bú obodo nkwi, di umu-nne-ha nso: ha we laghachi na Sameria.

16 Na mbe ahu ka eze, bú Ehaz, zigara ndi-eze Asiria ozi ka ha yere ya aka. 17 Ndi Edom bia-kwa-ra ozu tibe Juda, we dota ndota-n'agha n'agha. 18 Ndi Filistia made-kwa-ra n'obodo nile nke ebe di ala ala, na nke Negeb nke diri Juda, ha were kwa Bet-shemesh, na Ajalon, na Gedirot, na Soko na umu-obodo-ya, na Timna na umu-obodo-ya, na Gimzo na umu-obodo-ya: ha we biri n'ebe aliu. 19 N'ihhi na Jehova mere ka Juda ruru ala, n'ihhi Ehaz, bú eze Israel; n'ihhi na o mere ka Juda ghara idi nchikota, o we mekpuru emekpu nke-uku megide Jehova. 20 Tilgat-pilnesa, bú eze Asiria, we biakute ya, kpabue ya, ma o megh ya ka o di ike. 21 N'ihhi na Ehaz kere ulo Jehova, na ulo eze na ndi-isi, nye eze Asiria oké: ma o bugh ihe yere ya aka. 22 Ma na nibe nkpabu aliu akpaburu ya, o mekpuru emekpu kari imegide Jehova, bú eze Ehaz nka. 23 O we chuara chi nile nke Daniaskos aja, bú ndi tibururu ya: o si, N'ihhi na chi nke ndi-eze Siria neyere ha aka, ndi ahu ka m'gachuru aja, ka ha we yerem aka. Ma chi ahu buru ya, bu-kwa-ra Israel nile, ihe mere ka o su ngongu. 24 Ehaz we chikota ihe nile nke ulo Chineke, bugwo ihe nile nke ulo Chineke, mechie onu-uzo nile nke ulo Jehova, mere onwe-ya ebe-ichu-aja di iche iche nime nkuku nile nime Jerusalem. 25 N'obodo nile o bula nke Juda ka o me-kwa-ra ebe di elu isurere chi di iche iche ozu ihe-nsure-oku nesi isi utu, o we kpasue

Jehova, bú Chineke nke nna-ya-lia, iwe. 26 Ma ihe nile o mere nke foduru, na uzou-ya uile, nke-mbu na nke-ikpe-azu, le, edewo ha n'akwukwo ndi-eze Juda na Israel. 27 Ehaz we so nna-ya-ha dina n'onwu, ha we lie ya n'obodo ahu, bú nime Jerusalem; ma ha cbubatagli ya n'ili ndi-eze Israel: Hezekaia uwa-ya we buru eze n'onodu ya.

29 1 Hezekaia malitere: ibu eze mbe o bara oru aru na ise; o we buru eze oru aru na iteghete nime Jerusalem: aha nne-ya bu Abaja nwa-nwayi Zekaraia. 2 O me ihe ziri ezi n'anya Jehova, dika ihe nile si di nke Devid nna-ya mere. 3 Onye ahu, n'aru mbu nke o bu eze, n'onwa mbu, o meghere uzou ulo Jehova, me ka lia di ike. 4 O we me ka ndi-nchu-aja na ndi Livai bata, o we chikobata ha n'ama owuwa-anyanwu, 5 si ha, Nurununi, ndi Livai; ubu a douu onwe-unu nsu, do kwa ulo Jehova, bú Chineke nke nna-unu-ha, nsu, me ka idi-na-nsu-unu pua n'ebe nsu aliu. 6 N'ihhi na nua-ayi-ha mekpuru emekpu, me ihe joro njo n'anya Jehova, bú Chineke-ayi, ha we rapu Ya, si n'ebe-obibi Jehova chigharia iru-ha, bakuta azu-na. 7 Ozu, ha emechiwo onu-uzo nile nke uzou-nbata, menyu orioma nile, ha esuregh kwa ihe-nsure-oku nesi isi utu, ha esuregh kwa aja-nsure-oku, n'ebe nsu aliu, nye Chineke Israel. 8 Iwe Jehova we dikwasi Juda na Jerusalem, O we rara ha nye ka ha buru ihe-nkwaghari, na ibu ihe-iju-anya, na ibu ihe-ima-oso, dika unu onwe-unu newere anya-unu hu. 9 Ma, le, nna-ayi-ha adawo site na nna-agha, umu-ayi ndikom na umu-ayi ndinyom: na ndinyom-ayi no na ndota-n'agha n'ihhi uka. 10 Ubu a o di n'obim ka ayi na Jehova, bú Chineke Israel, ba ndu, ka iwe-Ya nke di oku we si n'ebe ayi no chigharia. 11 Umum, ubu a unu ejehiela: n'ihhi na o bu unu ka Jehova roputara iguzo n'iru Ya, ijere Ya ozi, na iburu Ya ndi neje ozi na ndi nesure ihe-nsure-oku nesi isi utu.

12 Ndi Livai we bilie, bú Mehat nwa Amasai, na Joel nwa Azaraia, ndi sitere n'umu ndi Kohat: na Kish nwa Abdi, na Azaraia nwa Jehalelel, ndi sitere n'umu Merari: na Joa nwa Zima, na Iden nwa Joa, ndi sitere na ndi Giashon: 13 na

Shimri na Jeuel, ndi sitere n'umu Elizafan: na Zekaraia na Matanaia, ndi sitere n'umu Esaf: 14 na Jehuel na Shimai, ndi sitere n'umu Himan: na Shemaia na Uziel, ndi sitere n'umu Jedutun. 15 Ha we chikọta umu-nneha ndikom, do onwe-ha nsọ, ba, dika ihe ahu si di nke eze nyere n'iwu, site n'okwu Jehova, ime ka ulo Jehova di ọcha. 16 Ndi-nchu-aja we ba n'ime-ime nke ulo Jehova, ime ka ọ di ọcha, ha we buputa ihe ruru áru nile nke ha chọtara n'ulo uku Jehova tiye ya n'ogige ulo Jehova. Ndi Livai we nara ya, ibupu ya je miri-iyi Kidron n'èzí. 17 Ha we malite ido nsọ n'ubọchi mbu nke ọnwa mbu, n'ubọchi nke-asatọ nke ọnwa ka ha biaruru uzọ-nbata Jehova; ha we do ulo Jehova nsọ n'ubọchi asatọ: ọ bu kwa n'ubọchi nke-iri-na-isi nke ọnwa mbu ka ha dobiri ya nsọ. 18 Ha we ba nime biakute Hezekiaia, bú eze, si, Ayi emewo ka ulo Jehova nile di ọcha, ya na ebe-ichu-aja nke àjà-nsure-ọku, na ihe-ya nile, na table achicha anèdo n'usoro, na ihe-ya nile. 19 Ihe nile kwa nke eze, bú Ehaz, juru aju mbe ọ bu eze mbe ọ mekpuru emekpu, ndia ka ayi doziworo, do kwa nsọ; ma, le, ha di n'iru ebe-ichu-aja Jehova.

20 Hezekiaia, bú eze, we bilie n'isi-ututu, chikọta ndi-isi obodo, rigorue ulo Jehova. 21 Ha we webata oke-ehi asa, na ebulu asa, na umu-aturu asa, na nkpi asa, ibu àjà-nmehie n'ihia ala-eze, na n'ihia ebe nsọ ahu, na n'ihia Juda. Ọ si umu Eron, bú ndi-nchu-aja, ka ha sure ha ọku n'elu ebe-ichu-aja Jehova. 22 Ha we ọue oke-ehi asa ahu, ndi-nchu-aja we nara ọbara-ha, wusa n'ebe-ichu-aja: ha ọu-kwa-ra ebulu asa ahu, wusa ọbara-ha n'ebe-ichu-aja: ha ọu-kwa-ra umu-aturu ahu, wusa ọbara-ha n'ebe-ichu-aja. 23 Ha we weta nkpi asa nke àjà-nmehie nso n'iru eze na nkpọkọta Juda; ha we bikwasi ha aka-ha: 24 ndi-nchu-aja we ọue ha, were ọbara-ha chua aja-nmehie n'ebe-ichu-aja, ikpuchiri Israel nile nmehie: n'ihia na eze siri, Ọ diri Israel nile, bú àjà-nsure-ọku a na àjà-nmehie a. 25 Ọ we guzo ndi Livai n'ulo Jehova, ndi chiri àjà, na une, na ubọ-akwara, dika ihe ahu si di nke Devid, na Gad, bú onye-ọhu-uzọ nke eze, na Netan, bú onye-

amama, nyere n'iwu: n'ihia na o sitere n'aka Jehova, bú ihe ahu enyere n'iwu, site n'aka ndi-amuma-Ya. 26 Ndi Livai we chiri ihe Devid guzo, ndi-nchu-aja chiri kwa opi. 27 Hezekiaia we si ka esure àjà-nsure-ọku n'ebe-ichu-aja. Ma na mbe amalitere isure àjà-nsure-ọku, amalitere ibu abụ Jehova, na ifu opi nile, na ikpọ ihe nile bu ubọ nke Devid, bú eze Israel. 28 Nkpọkọta ahu nile nkpọ kwa isi ala, ndi-ọbụ-abụ nábù kwa, ndi náfù opi náfù kwa: anèmc ihe a nile rue mbe achubiri aja-nsure-ọku. 29 Ma mbe ha surebisiri àjà-nsure-ọku, eze na ndi nile ahuru n'ebe ọ nọ ruru ala, we kpọ isi ala. 30 Hezekiaia, bú eze, na ndi-isi we si ndi Livai ka ha were okwu nke Devid, na nke Esaf, bú onye-ọhu-uzọ, to Jehova. Ha we to Chineke rue ọnù, ha we rube isi kpọ isi ala. 31 Hezekiaia we za, si, Ọbụ a unu emejuwo aka-unu n'ebe Jehova nọ, bianu nso webata àjà na àjà-eketele n'ulo Jehova. Nkpọkọta Juda we webata àjà na àjà-eketele; onye ọ bula nke nwere afọ-ọfufo weta-kwa-ra àjà-nsure-ọku. 32 Ọnu-ọgugu àjà-nsure-ọku, nke nkpọkọta Juda wetara, we di ọgu oke-ehi atọ na iri, na ọgu ebulu ise, na ọgu umu-aturu iri: ndia nile bu ihe àjà-nsure-ọku ichuru Jehova. 33 Ihe edoro nsọ di kwa nnù oke-ehi na ọgu iri, na nnù aturu asa na ọgu iri. 34 Nani na ndi-nchu-aja di ole-na-ole, ha apugh kwa iba akpukpọ anu àjà-nsure-ọku nile: umu-nne-ha, bú ndi Livai, we me ka ha di ike, rue mbe ejebiri ozi ahu, ru kwa mbe ndi-nchu-aja doro onwe-ha nsọ: n'ihia na ndi Livai nwere obi ziri ezi kari ndi-nchu-aja ido onwe-ha nsọ. 35 Ọzọ kwa, àjà-nsure-ọku bara uba, tiyere abuba nke àjà-udo nile, tiye-kwara àjà-ihe-ọnunu nile nke diri àjà-nsure-ọku. Ewe dozie ọfufè ulo Jehova. 36 Hezekiaia we nura, ya na ndi-ya nile, n'ihia ihe nke Chineke doziri nye ndi ahu: n'ihia na ọ bu na mberede ka ihe a mere.

30 1 Hezekiaia we zigara Israel na Juda nile ozi, ọzọ kwa, ọ degara Efraim na Manase akwukwọ-ozu, ka ha biarue ulo Jehova nime Jerusalem, imere Jehova, bú Chineke Israel, ememe ngabiga. 2 Eze we nara idu-ọdu, ya na ndi-isi-ya, na nkpọkọta Juda nile nime Jerusalem, ime ememe ngabiga n'ọnwa

nke-abua. 3 N'ihí na ha apugh ime ya na m̀be ahu, n'ihí na ndi-nchu-aja edogh onwe-ha nsọ́ n'ọ́nu-ọ́gugu nke g̃ezuru ihe ahu, ndi Israel achikọ́tagh kwa onwe-ha biarue Jerusalem. 4 Ihe a ziri ezi n'anya eze na n'anya nkpọ́kọ́ta Israel nile. 5 Ha we guzo okwu a, ikwusa n'Israel nile, site na Bia-sheba we rue Dan, ka ha bia imere Jehova, bú Chineke Israel, ememe ngabiga nime Jerusalem: n'ihí na ha emegh ya dika edeworo ya n'akwukwọ́ n'ọtutu m̀be gara aga. 6 Ndi-ọ́ba-ọ́sọ́ we were akwukwọ́-ozí sitere n'aka eze na ndi-isi-ya jeghari n'Israel na Juda nile, na dika ihe eze nyere n'iwu si di, si, Umu Israel, laghachikutenu Jehova, bú Chineke Avraham na Aisak na Israel, ka Ọ́ we lagnachikuru ndi ọ́apuru aọ́apu ndi fọ́duru unu site n'aka ndi-eze Asiria. 7 Unu adi-kwa-la ka nna-unu-hà, na dika umu-nne-unu, ndi mekpuru emekpu megide Jehova, bú Chineke nke ndi bu nna-ha, Ọ́ we rara ha nye ibu ihe-iju-anya, dika unu onwe-unu nāhu. 8 Uọ́u a unu ekwesila olu-unu ike, dika nna-unu-hà mere; ma nyenu Jehova aka-unu, ba n'ebe nsọ́ Ya, nke Ọ́ doworo nsọ́ rue m̀be ebigh-ebi, f̃e-kwa-nu Jehova, bú Chineke-unu, ọ́fuf̃e, ka iwe-Ya nke di ọ́ku we si n'ebe unu nọ́ chigharia. 9 N'ihí na asi na unu alaghachikute Jehova, ag̃enwe obi-ebere n'aru umu-nne-unu na umu-unu n'iru ndi adọ́tara ha n'agha, ha g̃abiaghachi kwa n'ala nka: n'ihí na Jehova, bú Chineke-unu, n̄eme amara, nwe kwa obi-ebere, Ọ́ gagh-esi kwa n'ebe unu nọ́ wezuga iru-Ya, ọ́ buru na unu alaghachikute Ya. 10 Ndi-ọ́ba-ọ́sọ́ ahu we nāgabiga site n'obodo rue obodo n'ala Efraim na Manase, we rue Zebulun: ha we nāchi ha ọ́chi, leli kwa ha anya. 11 Otú ọ́ di, ndikom ufọ́du ndi sitere n'Asha na Manase, site kwa na Zebulun, ruru ala, we bia Jerusalem. 12 Aka Chineke di kwa na Juda inye h̄a otú obi, ime ihe eze na ndi-isi nyere n'iwu site n'okwu Jehova. 13 Ewe chikọ́ta ndi bara uba nime Jerusalem ime ememe achicha ekogh-eko n'ọ́nwa nke-abua, bú nkpọ́kọ́ta bara uba nke-uku. 14 Ha we bilie wezuga ebe-ichu-aja nile nke di na Jerusalem, ha wezuga-kwa-ra ebe nile nke isure ihe-nsure-

ọ́ku n̄esi isi utọ́, ha we kpofue ha nime miri-iyi Kidron. 15 Ha we ọ́ue anu ngabiga n'ubọ́chi nke-iri-na-anọ́ nke ọ́nwa nke-abua: ma ihere mere ndi-nchu-aja na ndi Livai, ha we do onwe-ha nsọ́, webata aja-nsure-ọ́ku n'ulo Jehova. 16 Ha we guzo n'ebe-nguzoha, dika ikp̄e-ha si di, dika iwu Moses, bú onye nke Chineke, si di: ndi-nchu-aja nāwusa ọ́bara nke ha natara n'aka ndi Livai. 17 N'ihí na ha bara uba nime nkpọ́kọ́ta ahu, bú ndi n̄edogh onwe-ha nsọ́: ndi Livai we buru ndi-isi n'iburu onye ọ́ bula nādigh ọ́cha anu ngabiga, ido ha nsọ́ nye Jehova. 18 N'ihí na ọ́tutu ndi Israel, bú ọ́tutu ndi sitere n'Efraim na Manase na Isaka na Zebulun, emegh onwe-ha ka ha di ọ́cha, kama ha riri oriri ngabiga otú an̄edegh ya n'akwukwọ́. Ma Hezekaiia kpere ekpere bayere ha, si, Ka Jehova, bú ezi Onye ahu, kpuchiere onye ọ́ bula nmehie-ya, 19 bú onye doziworo obi-ya ichọ́ Chineke, bú Jehova, Chineke nke nna-ya-hà, ọ́ bu ezie na emegh ka ọ́ di ọ́cha dika ime-ka-adi-ọ́cha nke ebe nsọ́ ayi si di. 20 Jehova we ge Hezekaiia nti, me ka ndi Israel diri ndu. 21 Umu Israel ndi ahuru nime Jerusalem we me ememe achicha ekogh-eko ubọ́chi asa n'ọ́nụ́ uku: ndi Livai na ndi-nchu-aja n̄eto kwa Jehova kwa-ubọ́chi, chiri ihe nādasi udà ike n̄eto Jehova. 22 Hezekaiia we gwa ndi Livai nile okwu nābà ha n'obi, bú ndi nwere ezi uche bayere Jehova. Ha we rie ihe ahu akara àkà ubọ́chi asa ahu, nāchu aja, bú aja-udo, n̄ekele kwa Jehova, bú Chineke nke ndi bu nna-ha. 23 Nkpọ́kọ́ta ahu nile we nara idu-ọ́du ime ememe ubọ́chi asa ọ́zọ́: ha we were ọ́nụ́ me ememe ubọ́chi asa ọ́zọ́. 24 N'ihí na Hezekaiia, bú eze Juda, buliri nye nkpọ́kọ́ta ahu nnù oke-ehi abua na ọ́gu iri, na nnù aturu iri-na-asa na ọ́gu iri; ndi-isi buli-kwa-ra nye nkpọ́kọ́ta ahu nnù oke-ehi abua na ọ́gu iri, na orú nnù aturu na nnù ise: ndi-nchu-aja we do onwe-ha nsọ́ n'uba. 25 Ha we n̄uria, bú nkpọ́kọ́ta nile nke Juda, na ndi-nchu-aja, na ndi Livai, na nkpọ́kọ́ta nile ndi n̄esi n'Israel bia, na ndi-ọ́bia ndi n̄esi n'ala Israel bia, ndi n̄ebi kwa na Juda. 26 Ọ́nụ́ uku we di na Jerusalem: n'ihí na site n'ubọ́chi Solomon nwa Devid, bú eze Israel, ihe

dika nka adigh nime Jerusalem. 27 Ndin-chu-aja, bú ndi Livai, we bilie gozie ndi ahu: ewe nu olu-ha, ekpere-ha we biarue ebe-obibi-Ya di nsọ, rue elu-igwe.

31 1 Ma mbe emere ka ihe a nile gwusia, Israel nile ndi ahuru n'ebe ahu puru jerue obodo nile nke Juda, titue ogidi nile, butu kwa Asherim, kwatu kwa ebe di elu nile na ebe-ichu-aja nile, me ka ha pua na Juda na Benjamin nile, n'Efraim kwa na Manase, rue mbe emere ka ha gwusia. Umu Israel nile we laghachi, nwoke o bula n'ihe-onwunwe-ya, rue obodo-ha. 2 Hezekaia we guzo okè nile nke ndin-chu-aja na ndi Livai, dika okè nile ha si di, nwoke o bula dika ofufe-ya si di, ma ndin-chu-aja ma ndi Livai, ichu aja-nsure-okwu na aja-udo, ije ozi, na ikele ekele, na ito Chineke n'onu-uzo-ama nile nke omuma-ulo-ikwu Jehova. 3 O guzo-kwa-ra okè eze sitere n'aku-ya iji chu aja-nsure-okwu, bú aja-nsure-okwu nke ututu na nke anyasi, na aja-nsure-okwu anachu n'ubochi-izu-ike nile, na nke anachu n'onwa ohu nile, na nke anachu na mbe nile akara aka, dika edeworo ya n'iwu Jehova. 4 O we si ndi Juda, bú ndi bi na Jerusalem, ka ha nye okè ndin-chu-aja na ndi Livai, ka ha we di ike n'iwu Jehova. 5 Ma mbe ekwusara okwu ahu, umu Israel nyere nkuru mbu nke oka, na nke manya-vire ohu, na nke manu, na nke manu-anu, na nke ihe-omume nile nke ubi, n'uba; otu uzọ n'uzọ iri nke ihe nile ka ha bubata: a n'uba. 6 Umu Israel na Juda, ndi bi n'obodo Juda nile, ndi ahu bubata-kwara otu uzọ n'uzọ iri nke igwe ehi na igwe ewu na aturu, na otu uzọ n'uzọ iri nke ihe nsọ nke edoro nsọ nye Jehova, bú Chineke-ha, ha we tiye ha n'obo n'obo. 7 N'onwa nke-atọ ka ha malitere ito ntọ-ala nke obo ahu, n'onwa nke-asa ka ha tubiri ha. 8 Hezekaia na ndi-isi we bia hu obo nile, gozie Jehova, na ndi-Ya, bú Israel. 9 Hezekaia we jua ndin-chu-aja na ndi Livai ajuju bayere obo ahu. 10 Azaraia, bú onye-isi-nchu-aja, nke ulo Zedok, we gwa ya, si, Site na mbe ha malitere ibubata aja-nbuli n'ulo Jehova, ayi erijuwo afọ, ritọ kwa ihe n'uba: n'ih na Jehova agoziwo ndi-Ya; ma nke foduru bu otutu ihe nile a. 11 Hezekaia we si

ka edozie ime-ulo n'ulo Jehova; ha we dozie ha. 12 Ha we bubata aja-nbuli, na otu uzọ n'uzọ iri, na ihe nsọ nile, n'ikwesi-ntukwasi-obi: ma otu onyendú nāchi ha bu Konanaia onye Livai, Shimai nwa-nne-ya bu kwa nke-abua. 13 Na Jehiel, na Azazaia, na Nehat, na Asahel, na Jerimot, na Jozabad, na Eliel, na Ismakia, na Mehat, na Benaia, bú ndi-nlekota n'okpuru aka Konanaia na Shimai nwa-nne-ya, site n'otu Hezekaia, bú eze, na Azaraia, bú onye-ndu ulo Chineke, mere ha ndi-nlekota. 14 Kore nwa Imna, bú onye Livai, onye-onu-uzo-ama n'akuku owuwa-anyanwu, bu onye-isi onyinye-afọ-ofufe Chineke, inye aja-nbuli Jehova na ihe nsọ kechasi ihe nsọ nile. 15 Iden, na Miniamin, na Jeshua, na Shemaia, na Amaraia, na Shekanaia, nọ kwa n'aka-ya, n'obodo ndin-chu-aja, n'ondu-ha, bú nke ndi kwesiri ntukwasi-obi, inye umu-nne-ha ihe n'okè, bú inye onye nta otu anenye onye uku: 16 naghugh ndi di n'akwukwo-osuso-omumu-ha nke ndikom, site na ndi bara arọ atọ we ga n'iru, bú onye o buia nke naba n'ulo Jehova, ilu olu ubochi n'ubochi-ya, ife ofufe-ha n'ihendebe nile ha dika okè nile ha si di; 17 na ndi di n'akwukwo-osuso-omumu nke ndin-chu-aja dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, na ndi Livai site na ndi bara oru arọ we ga n'iru, n'ihendebe nile ha n'okè nile ha; 18 na ndi di n'akwukwo-osuso-omumu n'etiti umuntakiri-ha nile, na ndinyom-ha, na umu-ha ndikom, na umu-ha ndinyom, nime nkpotota Israel nile: n'ih na n'ondu-ha, bú nke ndi kwesiri ntukwasi-obi, ka ha doro onwe-ha nsọ n'idi-nsọ: 19 umu Eron kwa, bú ndin-chu-aja, ndi nọ n'ohia nke ebe-ita-nri obedo-ha, n'obedo nile o bula, ha nwere ndikom ndi akporo n'aha n'aha, inye ndikom nile n'etiti ndin-chu-aja okè-ha, inye kwa ndi nile ndi di n'akwukwo-osuso-omumu n'etiti ndi Livai. 20 Hezekaia we me otu a nime Juda nile; o we me ezi ihe na nke ziri ezi na ezi-okwu n'iru Jehova, bú Chineke-ya. 21 Ma n'olu o bula nke o malitere n'ofufe nke ulo Chineke, na n'iwu, na n'ih nile enyere n'iwu, icho Chineke-ya, o bu obi-ya nile o ji me ya, ihe we gara ya nke-oma.

32 1 Mbe ihe ndia na ezi-okwu a gasiri, Senakerib, bu eze Asiria, biara, ba nime Juda, we ma ulo-ikwu-ya imegide obodo nile ewusiri ike, si na o gecipu ha nye onwe-ya. 2 Hezekiaia we hu na Senakerib abiawo, che iru ibuso Jerusalem agha, 3 o we me ndi-isi-ya na ndi-dike-ya ka ha dua ya odu, ibochi miri nke isi-iyi nile nke di n'azu obodo; ha we yere ya aka. 4 Ewe chikota ndi di otutu, ha we bochie isi-iyi nile, na miri-iyi ahu nke nerusi ike n'etiti ala-ha, si, N'ihhi gini ka ndi-eze Asiria gabia, hu otutu miri? 5 O we me onwe-ya ka o di ike, we wuzie mbidi nile nke etipuru etipu, o we wulic ya rue ulo-elu-ya nile, wu kwa mbidi ozọ n'azu, me ka Milo, nke di n'obodo Devid, di ike, o me-kwara ihe-agma na ota n'uba. 6 O we do ndi-ochi-agma ka ha buru ndi-isi ndi-ya, o we chikota ha n'ebe o no n'amā nke onu-uzo-ama obodo, gwa ha okwu nabā n'obi-ha, si, 7 Dinu ike nwe kwa ume, unu atula egwu atu-kwa-la ujo n'ibi eze Asiria, ma-ọbu n'ihhi igwe ahu nile nke noyere ya: n'ihhi na nke noyere ayi di otutu kari nke noyere ya: 8 nke noyere ya bu ogwe-aka nke anu-aru; ma Nke noyere ayi bu Jehova, Chineke-ayi, iyere ayi aka na ibu agha nile ayi. Ndi Juda we dabere onwe-ha n'elu okwu nile nke Hezekiaia, bu eze Juda.

9 Mbe nka gasiri, Senakerib, bu eze Asiria, zigara ndi-oru-ya na Jerusalem, (ma ya onwe-ya nanochigide Lekish n'agma, ya na ndi nile o nāchi,) jekuru Hezekiaia, bu eze Juda, jekuru kwa Juda nile ndi no na Jerusalem, si, 10 Otū a ka Senakerib, bu eze Asiria, siri, N'ihhe gini ka unu onwe-unu natukwasi obi, unu we nanodu n'ebe ewusiri ike, bu nime Jerusalem? 11 Hezekiaia, o digh-akpali unu, ira unu nye ka unu nwua site n'oke unwu, site kwa n'akpiri-ikpo-nku, si, Jehova, bu Chineke-ayi, ganaputa ayi n'obu-aka eze Asiria? 12 O bugh Hezekiaia ahu wezugara ebe-Ya nile di elu na ebe-ichu-aja-Ya nile, gwa Juda, gwa kwa Jerusalem, si, O bu n'iru otu ebe-ichu-aja ka unu gākpọ isi ala, o bu kwa n'elu ya ka unu gēsure ihe-nsur-oku nēsi isi utọ? 13 Unu amagh ihe m'mere ndi nile nke ala ozọ nile, mu onwem na nnam-hā? chi mba nile nke

ala ozọ nile, ha puru inaputa ala-ha n'akam ma-ol? 14 O bu onye n'etiti chi nile nke mba ndia, bu ndi nnam-hā wezugara ka ebibie ha, nke puru inaputa ndi-ya n'akam, na Chineke-unu puru inaputa unu n'akam? 15 Ma ubu a unu ekwela ka Hezekiaia rafue unu, kpali kwa unu otu a, unu ekwekwa-la ya: n'ihhi na o digh chi o bula nke mba o bula ma-ọbu ala-eze o bula puru inaputa ndi-ya n'akam, ma-ọbu n'aka nnam-hā: n'ezie Chineke-unu agagh-anaputa kwa unu n'akam. 16 Ndi-oru-ya kwu-kwa-ra okwu ozọ imegide Jehova, bu Chineke, na imegide oru-Ya, bu Hezekiaia. 17 O de-kwa-ra akwukwo, ita Jehova, bu Chineke Israel, uta, na ikwu okwu megide Ya, si, Dika chi mba nile nke ala ozọ nile, ndi nanaputagh ndi-ha n'akam, otu a Chineke Hezekiaia agagh-anaputa ndi-ya n'akam. 18 Ha we were oké olu kpo ndi Jerusalem ndi no n'elu mbidi oku n'asusu ndi-Ju, ime ka ha tua egwu, na ime ka ha ma jijiji; ka ha we were obodo-ha. 19 Ha we kwue okwu bayere Chineke Jerusalem, dika ha si ekwu okwu bayere chi nile nke ndi uwa, bu olu aka madu. 20 Hezekiaia, bu eze, na Aisaia nwa Emoz, bu onye-arnuma, we kpe ekpere bayere ihe a, we tikue elu-igwe. 21 Jehova we ziga mo-ozu, o we kpechapu ndi-dike nile bu dinkpa, na ndi-ndu na ndi-isi, n'omumalo-ikwu nke eze Asiria. O we were ihere iru laghachi n'ala-ya. O we ba n'ulo chi-ya, ndi siri na ngiri-afọ-ya we were mma-agma me ka o da nwua n'ebe ahu. 22 Jehova we zoputa Hezekiaia na ndi bi na Jerusalem n'aka Senakerib, bu eze Asiria, na n'aka madu nile, we nedu ha buruburu. 23 Otutu madu nebutekwa-ra Jehova onyinye-inata-iru-oma, rue Jerusalem, ha nebutekwa-ra Hezekiaia, bu eze Juda, ihe di oké onu-ahia: ewe bulie ya elu n'anya mba nile mbe ihe ndia gasiri.

24 Na mbe ahu Hezekiaia riara oria rue inwu anwu: o we kpere Jehova; O we gwa ya okwu, nye ya ihe-ebube. 25 Ma o bugh dika nmeso emesoro ya ka Hezekiaia nyeghachiri; n'ihhi na obi-ya di elu: iwe we dikwasi ya, dikwasi kwa Juda na Jerusalem. 26 Hezekiaia we ruru ala n'ihhi idi-elu nke obi-ya, ya

onwe-ya na ndi bi na Jerusalem, iwe Jehova abiakwasigh kwa ha n'ubochi Hezekaiia. 27 Hezekaiia we nwe akú na nsopuru riri nne nke-uku: o we mere onwe-ya ulo-akú idebe oia-ocha, na idebe oia-edo, na idebe nkume di oké onu-ahia, na idebe uda di iche iche, na idcbe oia, na idcbe ihe nile anāchosi ike; 28 o me-kwa-ra ulo nchikobata-ihe idebe omume oka na manya-vine ohu na manu; na ulo anu nile o bula di iche iche, na igwè aturu n'ulo-anu. 29 O we mere onwe-ya obodo di iche iche, na ihe-nnweta, bú igwè ewu na aturu na igwè ehi, n'uba: n'hi na Chineke nyere ya akú bara uba nke-uku. 30 Hezekaiia nka bochi-kwara isi-iyi miri Gaihon di n'elu, we me ka miri ahu rüdazie n'akuku Qdida-anyanwu obodo Devid. Ihe nāgākwa-ra Hezekaiia nke-oma n'olu-ya nile. 31 Otú o di, n'okwu ndi-ukọ nke ndi-isi Babilon, ndi zitere ya ozi iju ajuju bayere ihe-ebube nke mere n'ala, Chineke rapuru ya inwa ya, ka O we mara ihe nile di n'obi-ya. 32 Ma ihe nile Hezekaiia mere nke foduru, na oibere-ya nile, le, edewo ha n'ohu Aisaia nwa Emoz, bú onye-amuina, n'akwukwo ndi-eze Juda na Israel. 33 Hezekaiia we so nna-ya-ha dina n'onwu, ha we lie ya n'ebe-nrigo nke ili umu Devid. Juda nile na ndi bi na Jerusalem we mere ya ihe-nsopuru n'onwu-ya. Manase nwa-ya we buru eze n'onodu ya.

33 1 Manase bara arọ iri na abua mbe o malitere ibu eze; o we buru eze ogu arọ abua na iri na ise nime Jerusalem. 2 O me ihe joro njo n'anya Jehova, dika ihe-aru nile nke mba ozo si di, bú ndi Jehova napuru ala-ha n'iru umu Israel. 3 Ebe di elu nke Hezekaiia nna-ya kwaturu, o wue ha ozo; o guzokwa-ra ebe-ichu-aja nye Bealim, me kwa Asherot, kpo kwa isi ala nye usu nile nke ihe elu-igwe, fe ha ofufe. 4 O wu-kwa-ra ebe-ichu-aja di iche iche n'ulo Jehova, nke Jehova siri, Nime Jerusalem ka aham gadi rue mbe ebigh-ebi. 5 O wu-kwa-ra ebe-ichu-aja nye usu nile nke ihe elu-igwe n'ogige abua nke ulo Jehova. 6 Onye ahu me-kwara ka umu-ya ndikom gabiga nime oku nime ndagwurugwu nwa Hinom: o jikwa-ra igwe-oji tu isi oma na isi ozo, o ba-kwa-ra afa, me ihe-mbasi, meso onye

naju mo ihe na ndi-dibia-afa: o mere ihe joro njo n'anya Jehova ri nne, ikpasu Ya iwe. 7 O dōba-kwa-ra arusi apiri api nke oyiyi-ihe ahu, bú nke o mere, n'ulo Chineke, bú nke Chineke siri Devid, si kwa Solomon nwa-ya, N'ulo a, na nime Jerusalem, nke M'roputaworo n'ebonile nke Israel, ka M'gētiye aham rue mbe ebigh-ebi: 8 M'gagh-esi kwa n'elu ala nke M'guzoro nye nna-unu-ha wezuga ukwu Israel ozo: nani o buru na ha elezi anya ime ihe nile nke M'nyeworo ha n'iwu, bú iwu ahu nile na ukpuru nile na ikpe nile nke sitere n'aka Moses. 9 Manase we me ka Juda na ndi bi na Jerusalem sihie uzo, ime ihe ozo kari mba ozo, bú ndi Jehova kpochapuru n'iru umu Israel. 10 Jehova we gwa Manase okwu, gwa kwa ndi-ya: ma ha anagh nti. 11 Jehova we me ka ndi-isi usu-ndi-agma nke eze Asiria nwere biakwasi ha, ha we jide Manase n'ohia-ogwu, were ihe oia cji ke ukwu abu ke ya abu, me ka o jerue Babilon. 12 Ma mbe anakpa bu ya, o cho ka iru Jehova, bú Chineke-ya, dajua, we ruru ala nke-uku n'iru Chineke nke nna-ya-ha. 13 O we kpere Ya; O we kwe ka o riota ihe o rioro, we nuru ariri-omara-ya, me ka o lata na Jerusalem ba n'ala-eze-ya. Manase we mara na Jehova, Ya onwe-ya, bu Chineke.

14 Mbe ihe ndia gasiri, o wuere obodo Devid mbidi n'azu mbidi-ya, n'akuku Qdida-anyanwu nke Gaihon, nime ndagwurugwu, we rue nbata n'onu-uzo-ama azu; o ba kwa Ofel buruburu, me ka o di elu nke-uku: o do-kwa-ra ndi-isi usu-ndi-agma n'obodo nile ewusiri ike nime Juda. 15 O wezuga-kwa-ra chi nile nke ala ozo, si kwa n'ulo Jehova wezuga oyiyi-ihe ahu, ya na ebe-ichu-aja nile nke o wuru n'ugwu ulo Jehova, na nime Jerusalem, o kpofue ha n'azu obodo. 16 O wue ebe-ichu-aja Jehova, chua n'elu ya aja, bú aja-udo na aja-ekele, o si Juda ka ha fe Jehova, bú Chineke Israel, ofufe. 17 Otú o di, ndi Juda no nachu aja n'ebe di elu nile, ma o bu nani nye Jehova, bú Chineke-ha. 18 Ma ihe nile Manase mere nke foduru, na ekpere-ya o kpere Chineke-ya, na okwu nile nke ndi-ohu-uzo, bú ndi gwara ya okwu n'aha Jehova, bú Chineke Israel, le, edewo ha n'akwukwo

ihe ndi-eze Israel mere. 19 Ekpere-ya kwa, na otú ekwere ka ọ riọta ihe, na nmehie-ya nile, na nmekpu-ya, na ebe nile nke o wuru ebe di elu nime ha, guzo kwa Asherim na arusi apiri api, tutu o ruru ala: le, edewo ha n'akwukwọ okwu Hozai. 20 Manase we so nna-ya-há dina n'ọnwu, ha we lie ya n'ulo-ya: Emon nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.

21 Emon ọara orú arọ na abua mbe ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze arọ abua nime Jerusalem. 22 Ọ me ihe jorọ njọ n'anya Jehova, dika Manase, bú nna-ya, mere: Emon we chuara arusi nile apiri api, bú nke Manase nna-ya mere, aja, we fe ha ofufe. 23 Ma o rurugh ala n'iru Jehova, dika Manase, bú nna-ya, ruru ala; kama Emon nka mere ka ikpe ma ya ri nne. 24 Ndi-oru-ya we kekota onwe-ha imegide ya, ha we me ka ọ nwua n'ulo-ya. 25 Ndi ala ahu we tibe ndi nile nekekota onwe-ha imegide eze, bú Emon: ndi ala ahu we me Josaiia nwa-ya eze n'ọnọdu ya.

34 1 Josaiia ọara arọ asatọ mbe ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze orú arọ na iri na otú nime Jerusalem. 2 Ọ me ihe ziri ezi n'anya Jehova, je ije n'uzọ nile nke Devid nna-ya, ọ wezugagh kwa onwe-ya n'aka-nri ma-ọbu n'aka-ekpe. 3 Ma n'arọ nke-asatọ nke ọ bu eze, mbe ya onwe-ya nọ na nwata, ọ malitere ichọ Chineke nke Devid nna-ya: n'arọ nke-iri-na-abua ka ọ malite-kwa-ra ime Juda na Jerusalem ka ha di ọcha pua n'ebe di elu nile, na Asherim, na arusi nile apiri api, na arusi nile awuru awu. 4 Ha we kwatue ebe-ichu-aja Bealim n'iru ya; o ọtue arusi-anyanwu nile, nke di n'ebe di elu n'elu ha; o tipia-kwa-ra Asherim, na arusi nile apiri api, na arusi nile awuru awu, ọ supia ha, fesa n'elu ili ndi nāchuru ha aja. 5 O sure ọkpukpu nke ndi-nchu-aja n'elu ebe-ichu-aja-ha, me ka Juda na Jerusalem di ọcha. 6 Ọ me-kwa-ra otú a n'obodo nile nke Manase na Efraim na Simeon, we rue Naftali, nime nkponkpọ-ebe-ha nile buruburu. 7 Ọ kwatue ebe-ichu-aja nile, tipia Asherim na arusi nile apiri api, ha we ghọ uzuzu, o ọtue-kwa-ra arusi-anyanwu nile n'ala Israel nile, we lata na Jerusalem.

8 Ma n'arọ nke-iri-na-asatọ nke ọ bu eze, mbe ọ mesiri ka ala-ya na ulu ahu

di ọcha, o zigara Shefan nwa Azalia, na Maaseia, bú onye-isi obodo ahu, na Joa nwa Joahaz, bú onye-ncheta, ime ulu Jehova, bú Chineke-ya, ka ọ di ike. 9 Ha we biakute Hilkaia, bú onye-isi-nchu-aja, nye ya ego ahu nke anewebata n'ulo Chineke, nke ndi Livai, bú ndi neche nbata-uzọ, chikotara n'aka ndi Manase na Efraim, na n'aka ndi nile ọduru nke Israel, na n'aka Juda na Benjamin nile na ndi bi na Jerusalem. 10 Ha we nye ya n'aka ndi neje ozi ahu, bú ndi nelekota ihe n'ulo Jehova; ndi neje ozi ahu, bú ndi nalu ọlu n'ulo Jehova, we nye ya iji mezi ebe etipuru etipú na ime ka ulu ahu di ike; 11 ha we nye ya ndi-ọkà n'osisi, nye kwa ndi newu ulu, iji zuta nkume awara awa, na osisi iji me ihe-njikota, na ijikota ulu nile nke ndi-eze Juda bibiri. 12 Ndikom ahu nalu ọlu n'ikwesi-ntukwasi-obi n'ozu ahu: ndi-nlekota-ha bu kwa Jahat na Obadaia, ndi Livai, ndi sitere n'umu Merari; na Zekaraia na Meshulam, ndi sitere n'umu ndi Kohat, ibu ndi-isi: na ndi Livai ọzọ, bú ndi nile nwe nghota n'ihe abu. 13 Ha bu kwa ndi-isi nke ndi-ibu, ha nedu kwa ndi nile neje ozi ife ofufe ọ bula: ufudu nime ndi Livai bu kwa ndi-cde-akwukwọ, na ndi-odozi-okwu, na ndi-ọnu-uzọ-ama. 14 Ma mbe ha neweputa ego ahu nke anewebata n'ulo Jehova, Hilkaia, bú onye-nchu-aja, chotara akwukwọ iwu Jehova nke enyere site n'aka Moses. 15 Hilkaia we za, si Shefan, bú ode-akwukwọ, Achotawom akwukwọ iwu ahu n'ulo Jehova. Hilkaia we nye Shefan akwukwọ ahu. 16 Shefan we buru akwukwọ ahu biakute eze, ọzọ kwa, ọ weghachiri eze okwu, si, Ihe nile enyere n'aka ndi-oru-gi, ha neme ya. 17 Ha awupuwo kwa ego nke anachota n'ulo Jehova, ha we nye ya n'aka ndi-nlekota ahu, na n'aka ndi neje ozi ahu. 18 Shefan, bú cde-akwukwọ, we gosi eze, si, Hilkaia, bú onye-nchu-aja, enyewom otú akwukwọ. Shefan we gua ya n'iru eze. 19 O rue, mbe eze nuru okwu nile nke iwu ahu, na ọ dowara uwe-ya nile. 20 Eze we nye Hilkaia, na Ahaikam nwa Shefan, na Abdon nwa Maika, na Shefan, bú cde-akwukwọ, na Asaia, bú oru eze, iwu, si, 21 Jenu, juaram Jehova ase, ju-kwa-ra ndi ọduru

n'Israel na nime Juda, bayere okwu nile nke akwukwọ a nke achotaworo: n'ih na onuma Jehova di uku, bú nke awusaworo ayi, n'ih na nna-ayi-hà edebegh okwu Jehova, ime dika ihe nile si di nke edeworo n'akwukwọ a. 22 Hilkaia, na ndi ahu eze gwara, we jekuru Hulda, bú onye-amuma-nwayi, nwunye Shalum nwa Tokhat, nwa Hasra, onye nēdebe uwe ndi-nchu-aja; (ma nwayi ahu nēbi na Jerusalem n'obodo nke-abua;) ha we gwa ya okwu otú a. 23 Ọ si ha, Otú a ka Jehova, bú Chineke Israel, siri: Sinu nwoke ahu nke ziri unu biakutem, 24 Otú a ka Jehova siri, Le, M'nēme ka ihe ọjọ biakwasi ebe a, biakwasi kwa ndi bi nime ya, bú nkọcha nile nke edeworo n'akwukwọ ahu nke ha guworo n'iru eze Juda: 25 n'ih na ha arapuwom, we surere chi di iche iche ọzọ ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, ka ha we were ọlu nile nke aka-ha kpasuem iwe; ewe wusa onumam n'ebe a, agagh-emenyu kwa ya. 26 Ma eze Juda, onye nēzite unu iju Jehova ase, otú a ka unu gāsi ya, Otú a ka Jehova, bú Chineke Israel, siri: Okwu ndia nke i nuworo, 27 n'ih na obi-gi di nrọ, i we ruru ala n'iru Chineke, m̀pe i nuru okwu-Ya nile megide ebe a, megide kwa ndi bi nime ya, i we ruru ala n'irum, dọwa kwa uwe-gi nile, kwa ákwá n'irum; Mu onwem anuwo kwa, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 28 Le, M'gāchikọta gi na nna-gi-hà n'ala-mọ, agāchikọta kwa gi na ndi ọzọ je n'ili-gi n'udo, anya-gi agagh-elic kwa ihe ọjọ a nile nke Mu onweni nēme ka ọ biakwasi ebe a, biakwasi kwa ndi bi nime ya. Ha we weghachiri eze okwu.

29 Eze we ziga, chikọta ndi-okenye nile nke Juda na Jerusalem. 30 Eze we rigorue ulo Jehova, ya na ndikom nile nke Juda, na ndi bi na Jerusalem, na ndi-nchu-aja, na ndi Livai, na ndi Juda nile, site n'onye uku we rue onye ntà; ọ we gua na nti-ha okwu nile nke akwukwọ ọbụba-ndu ahu nke achotaworo n'ulo Jehova. 31 Eze we guzo n'ọnọdu-ya, ọba ndu n'iru Jehova, ijeso Jehova, na iwere obi-ya nile na nkpuru-obi-ya nile debe ihe nile Ọ nyere n'iwu, na ihe-ámá-Ya nile, na ukpuru-Ya nile, ime okwu nile nke ọbụba-ndu nka nke edeworo n'akwukwọ a. 32 Ọ we me onye ọ bula

ahuru na Jerusalem na Benjamin ka c guzo. Ndi bi na Jerusalem we me dika ọbụba-ndu Chineke si di, bú Chineke nke ndi bu nna-ha. 33 Josaia we si n'ala nile nke umu Israel nwere wezuga ihe-árú nile, me ndi nile ahuru n'Israel ka ha fè ọfufè, ọbunà ifè Jehova, bú Chineke-ha, ọfufè. Ubochi-ya nile ha esigh n'iso Jehova, bú Chineke nke ndi bu nna-ha, wezuga onwe-ha.

35 1 Josaia we mere Jehova ememe ngabiga nime Jerusalem: ha we ọue anu ngabiga n'ubochi nke-iri-na-anọ nke onwa mbu. 2 Ọ we guzo ndi-nchu-aja n'ihe-ndebe nile ha, me ka ha di ike ifè ọfufè ulo Jehova. 3 Ọ si ndi Livai, bú ndi nēme Israel nile ka ha ghọta ihe, ndi di nsọ n'ebe Jehova nọ, Tiyenu ihe nsọ n'ulo ahu nke Solomon nwa Devid, bú eze Israel, wuru; ibu agagh-adiri unu n'ubu: ubu a fenu Jehova, bú Chineke-unu, na ndi-Ya, bú Israel, ọfufè. 4 Dozi-kwa-nu onwe-unu dika ulo nna-unu-hà si di n'òkè nile unu, dika odide-akwukwọ Devid, bú eze Israel, si di, na dika odide-akwukwọ Solomon nwa-ya si di. 5 Guzo-kwa-nu n'ebe nsọ dika nkewa nile nke ulo nke ndi bu nna umu-nne-unu si di, bú umu ndi Israel, na òkè ulo nna ndi Livai. 6 Bu-kwa-nu anu ngabiga, do kwa onwe-unu nsọ, dozi-kwa-ra umu-nne-unu ihe, ime dika okwu Jehova, site n'aka Moses, si di. 7 Josaia we bulie nye umu ndi Israel, bú ndi nile ahuru n'ebe ahu, igwè ewu na aturu, bú umu-aturu na umu-ewu, ha nile bu iji chu aja-ngabiga, ọnu-ọgugu-ha ra ka orú nnù uzọ atọ na nnù iri-na-ise, na nnù oke-ehi asa na ọgu iri: ndia sitere n'akú eze. 8 Ndi-isi-ya buli-kwa-ra onyinye-afọ-ofufo nye ndi ahu, bú ndi-nchu-aja na ndi Livai. Hilkaia na Zekaraia na Jehiel, bú ndi-ndú ulo Chineke, nyere ndi-nchu-aja nnù ewu na aturu isi na ọgu iri, na ọgu ehi iri-na-isc, iji chu aja-ngabiga. 9 Konanaia kwa, na Shemaia na Netanel, bú umu-nne-ya, na Hashabaia na Jeiel na Jozabad, bú ndi-isi nke ndi Livai, buliri nye ndi Livai nnù ewu na aturu iri-na-abua na ọgu iri, na nnù ehi na ọgu ise, iji chu aja-ngabiga. 10 Ewe dozie ọfufè ahu, ndi-nchu-aja we guzo n'ebe-nguzo-ha, na ndi Livai n'òkè nile ha, dika ihe eze

nyere n'iwu si di. 11 Ha we h̄ue anu ngabiga ahu, ndi-nchu-aja we wusa ọbara nke ha natara n'aka-ha, ndi Livai we n̄ba akpukpọ-ha. 12 Ha we wezuga aja-nsure-ọku, inye ha dika nkewa nile nke ulo nke ndi bu nna umu ndi Israel si di, iweta ha nso Jehova, dika edeworo ya n'akwukwọ Moses. Otù a ka emekwa-ra ehi. 13 Ha we were ọku sie anu ngabiga dika ikpè-ya si di: ma ha siri ihe nsọ ọzọ nile n'ite, na n'ite isi miri, na n'ite-ofè, b̄uru ha h̄akuru umu ndi Israel nile. 14 Emesia ha we doziere onwe-ha, dozi-kwa-ra ndi-nchu-aja; n'ih̄i na ndi-nchu-aja, b̄u umu Eron, nọ n'isure aja-nsure-ọku na abuba rue abali: ndi Livai we doziere onwe-ha, dozi-kwa-ra ndi-nchu-aja, b̄u umu Eron. 15 Ndi-ọb̄u-ab̄u, b̄u umu Esaf, nọ kwa n'ebenguzo-ha, dika ihe Devid, na Esaf, na Himan, na Jedutun, b̄u onye-ọhu-uzọ eze, nyere n'iwu si di; ndi-ọnu-uzọ-ama nọ kwa n'ọnu-uzọ-ama nile ọ bula: ha enwegh ike isi n'ọfufè-ha wezuga onwe-ha, kama umu-nne-ha, b̄u ndi Livai, doziri ihe nye ha. 16 Ewe dozie ọfufè nile nke Jehova n'ubochi ahu, ime ememe ngabiga, na isure aja-nsure-ọku n'elu ebe-ichu-aja nke Jehova, dika ihe eze, b̄u Josaia, nyere n'iwu si di. 17 Umu Israel ndi ahuru n'ebe ahu we me ememe ngabiga na m̄be ahu, na ememe achicha ekogh-eko ubochi asa. 18 Emegh kwa ememe ngabiga dika nka n'Israel site ubochi Samuel, b̄u onye-amuma; ọ digh kwa eze Israel ọ bula mere ememe ngabiga dika ememe ngabiga ahu nke Josaia mere, ya na ndi-nchu-aja, na ndi Livai, na Juda na Israel nile ahuru n'ebe ahu, na ndi bi na Jerusalem. 19 Ọ bu n'arọ nke-iri-nasatọ nke ọbubu-eze Josaia ka emere ememe ngabiga nka.

20 M̄be ihe a nile gasiri, m̄be Josaia dozisiri ulo Chineke, Neko, b̄u eze Ijpt, rigoro ibuso Kakemish n'akuku Yufretis agha: Josaia we pua izute ya. 21 Ọ we zigara ya ndi-oz̄i, si, Gini ka mu na gi nwekọrọ, eze Juda? ọ bugh imegide gi onwe-gi ka m'biaworo ta, kama ijekuru ulo ahu nke m'n̄buso ha agha: ma Chineke siri ka m'me ngwa: gi onwe-gi ra aka-gi n'ebe Chineke nọ, Onye nọyerem, ka Ọ ghara ibibi gi. 22 Ma Josaia esigh n'ebe ọ nọ chigharia iru-ya,

kama o nwoghariri onwe-ya ibuso ya agha, ọ gegh kwa nti okwu Neko, b̄u nke sitere n'ọnu Chineke, ọ we: bia ibu agha nime ndagwurugwu Megido. 23 Ndi-ọba-uta we h̄a eze, b̄u Josaia; eze we si ndi-orù-ya, Bubiganum; n'ih̄i na ọria n̄ariam nke-uku. 24 Ndi-orù-ya we si n'ubọ-ala ahu bubiga ya, me ka ọ nọdu n'ubọ-ala nke-abua nke ọ nwere, ha we me ka ọ jerue Jerusalem; ọ we nwua, elie ya n'ili nna-ya-h̄a. Juda na Jerusalem nile we ruere Josaia ụjù. 25 Jeremaia we b̄uara Josaia ab̄u-akw̄a: ndi-ab̄u ndikom na ndi-ab̄u ndinyom nile we n̄ekwu okwu bayere Josaia rue ta n'ab̄u-akw̄a-ha; ha we tiye ha ibu ukpuru n'ebe Israel nọ: ma, le, edewo ha n'akwukwọ ab̄u-akw̄a. 26 Ma ihe nile Josaia mere nke fọduru, na ọlu-ebere-ya nile, dika ihe edeworo n'iwu Jehova si di, 27 na ihe nile ọ mere, nke-mbu na nke-ikpe-azu, le, edewo ha n'akwukwọ ndi-eze Israel na Juda.

36 1 Ndi ala ahu we kuru Jehoahaz nwa Josaia, me ya eze n'ọnọdu nna-ya nime Jerusalem. 2 Joahaz h̄ara orù arọ na atọ m̄be ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze ọnwa atọ nime Jerusalem. 3 Eze Ijpt we wezuga ya nime Jerusalem, rie ala ahu ıra ọgu talent ọla-ọcha ise na otù talent ọla-edo. 4 Eze Ijpt we me Elaiakim, b̄u nwanne-ya, eze Juda na Jerusalem, gugharia ya aha Jehoiakim. Neko we were Joahaz nwa-nne-ya, me ka ọ biarue Ijpt.

5 Jehoiakim h̄ara orù arọ na ise m̄be ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze arọ iri na otù nime Jerusalem: ọ me ihe jọrọ njọ n'anya Jehova, b̄u Chineke-ya. 6 Nebukadneza, b̄u eze Babilon, we rigota imegide ya, were ihe ọla eji ke ukwu ābu ke ya ābu, ime ka ọ jerue Babilon. 7 Nebukadneza we chiri ufọdu n'ihe ulo Jehova chibata na Babilon, o tiye ha n'ulo uku ya nime Babilon. 8 Ma ihe nile Jehoiakim mere nke fọduru, na ihe-ārù-ya nile nke ọ mere, na ihe achọputaworo imegide ya, le, edewo ha n'akwukwọ ndi-eze Israel na Juda: Jehoiakin nwa-ya we buru eze n'ọnọdu-ya.

9 Jehoiakin h̄ara arọ asatọ m̄be ọ malitere ibu eze: ọ we buru eze ọnwa atọ na ubochi iri nime Jerusalem: ọ me ihe

jorọ njo n'anya Jehova. 10 Ma n'ọbuba arọ, eze, bú Nebukadneza, ziri, me ka ọ biarue Babilon, ya na ihe nile anāchọsi ike nke ulo Jehova, ọ we me Zedekaia, bú nwa-unc-ya, eze Juda na Jerusalem.

11 Zedekaia bara orú arọ na otú mbe ọ malitere ibu eze: ọ we buru eze arọ iri na otú nime Jerusalem: 12 ọ me ihe jorọ njo n'anya Jehova, bú Chineke-ya; o rugh ala n'iru Jeremaia, bú onye-amuma, onye nēkwu okwu site n'ọnu Jehova. 13 Ọzọ kwa, ọ nupuru isi n'okpuru eze, bú Nebukadneza, onye mce ka ọ were Chineke nua iyi: ọ we kwesie olu-ya ike, ọ obi-ya ume, ka ọ ghara ichigharikute Jehova, bú Chineke Israel. 14 Ndi-isi nile nke ndi-nchujaja, na ndi Juda, mekpukwa-ra ihenmekpu ri nne, dika ihe-árú nile nke mba ọzọ si di; ha we merua ulo Jehova nke O doro nsọ nime Jerusalem. 15 Jehova, bú Chineke nke ndi bu nna-ha, we zigara ha ozi n'aka ndi-ozii-Ya, nēbili n'isi-ututu, nēzi kwa; n'ihii na Ọ nwere ọmiko n'aru ndi-Ya na n'ebe ebe-obibi-Ya di: 16 ha we nēme ndi-ozii-Chineke ka ha buru ihe-ọchi, ha nēleli kwa okwu-Ya anya, nēme kwa onwe-ha ndi-aghughọ n'ebe ndi-amuma-Ya nọ, rue mbe ọnuma Jehova lara elu imegide ndi-Ya, rue mbe ngwọta nādigh. 17 Ọ we me ka eze Kaldea rigokwasi ha, ọ we were mma-agma ọue umu-okorobia-ha n'ulo ebe nsọ ha, ọ nwegh kwa ọmiko

n'aru nwa-okorobia, ma-ọbu n'aru nwa-aboghọ nāmagh nwoke, ma-ọbu n'aru okenye, ma-ọbu n'aru onye kara nká: ha nile ka Ọ nyere n'aka-ya. 18 Ihe nile nke ulo Chineke, ihe uku na ihe ntá, na ákú nile nke ulo Jehova, na ákú nile nke eze na ndi-isi-ya; ihe ndia nile ka ọ chibatara na Babilon. 19 Ha we sure ulo Jehova ọku, kwatu kwa mbidi Jerusalem, sure kwa ulo-elu-ya nile n'ọku, na ihe-ya nile anāchọsi ike, ibibi ha. 20 Ọ me ndi fọduru site na mma-agma ka ha je biri na Babilon; ha we ghọrọ ya, ghọ-kwa-ra umu-ya, ndi-orú rue ọbubu-eze ala-eze Peasia: 21 imezu okwu Jehova nke sitere n'ọnu Jeremaia, rue mbe ubochi-izu-ike-ya nile tọsiri ala ahu utọ: ubochi nile nke ntọborọ-n'efu-ya ọ kwusiri ọlu, imezu ọgu arọ atọ na iri.

22 Ma n'arọ mbu nke Sairọs, bú eze Peasia, ka okwu Jehova nke sitere n'ọnu Jeremaia we rē, Jehova kpọtere mọ nke Sairọs, bú eze Peasia, ọ we kwusa n'ala-eze-ya nile, ọzọ kwa, o tiyere ya n'odide-akwukwọ, si, 23 Otú a ka Sairọs, bú eze Peasia, siri, Ala-eze nile nke uwa ka Jehova, bú Chineke elu-igwe, nyeworom; Ya onwe-ya me-kwa-ram ka m'buru onye-nlekọta n'iwuru Ya ulo nime Jerusalem, nke di na Juda. Onye nọ n'etiti unu site na ndi-Ya nile? ka Jehova, bú Chineke-ya, nọyere ya, ya rigo kwa.

EZRA

1 Ma n'arọ mbu nke Sairọs, bú eze Peasia, ka okwu Jehova nke sitere n'ọnu Jeremaia we rē, Jehova kpọtere mọ nke Sairọs, bú eze Peasia, ọ we kwusa n'ala-eze-ya nile, ọzọ kwa, o tiyere ya n'odide-akwukwọ, si, 2 Otú a ka Sairọs, bú eze Peasia, siri, Ala-eze nile nke uwa ka Jehova, bú Chineke elu-igwe, nyeworom; Ya onwe-ya me-kwa-ram ka m'buru onye-nlekọta n'iwuru Ya ulo nime Jerusalem, nke di na Juda. 3 Onye nọ n'etiti unu site na ndi-Ya nile? ka Chineke-ya nọyere ya, ya rigoru kwa Jerusalem, wue ulo Jehova, bú

Chineke Israel, (Ya onwe-ya bu Chineke,) nke di na Jerusalem. 4 Ma onye ọ bula nke fọduru afọdu, site n'ebe nile ebe onye ahu nọ dika ọbia, ka ndikom nke ebe-ya were ọla-ọcha na ọla-edo na ákú na anu-ulo, ya na onyinye-afọ-ofufo-ha nke diri ulo Chineke nke di na Jerusalem, yere ya aka. 5 Ndi-isi ulo nke ndi bu nna Juda na Benjamin, na ndi-nchujaja, na ndi Livai, bú onye ọ bula Chineke kpọtere mọ-ya, we bilie irigo iwu ulo Jehova nke di na Jerusalem. 6 Ndi nile nke nọ ha buruburu we were ihe ọla-ọcha na ọla-

edo na àkù na anu-ulo na ihe di oké ọ̀nu-ahia, nāgugh ihe nile enyere n'afọ-ofufo, me ka aka-ha di ike. 7 Eze, bú Sairọs, chiputa-kwa-ra ihe ulo Jehova, nke Nebukadneza chipuru na Jerusalem tiye n'ulo ndi-chi-ya: 8 Sairọs, bú eze Peasia, we chiputa ha site n'aka Mitredat, bú odozi-àkù, gua ha nye Sheshbaza, bú onye-isi Juda. 9 Nka bu kwa ọ̀nu-ogugu-ha: orú ọ̀kwa ọ̀la-edo na iri, na nnù ọ̀kwa ọ̀la-ọcha abua na ọ̀gu iri, na orú mma na iteghete; 10 orú ọ̀kwa ntà ọ̀la-edo na iri, na nnù ọ̀kwa ntà ọ̀la-ọcha na iri nke-abua di iche, na nnù ihe ọ̀zọ abua na ọ̀gu iri. 11 Ihe nile nke ọ̀la-edo na nke ọ̀la-ọcha di nnù iri-na-atọ na ọ̀gu iri. Ha nile ka Sheshbaza chigotara, m̀be ndi emere ka ha je biri n'ala ọ̀zọ siri na Babilon rigourie Jerusalem.

2 1 Ma ndia bu umu ala ahu anāchi achi ndi nārigo, bú ndi sitere na ndọta-n'agha ahu nke ndi emere ka ha je biri n'ala ọ̀zọ, ndi Nebukadnezoa, bú eze Babilon, mere ka ha je biri na Babilon, ha we laghachi na Jerusalem na Juda, nwoke ọ̀ bula n'obodo-ya; 2 ndi ahu soro Zerubabel bia: bú Jeshua, Nehemaia, Seraia, Reelaia, Mọdekai, Bilshan, Mispa, Bigvai, Rehum, Beana. Ọ̀nu-ogugu ndikom nke ndi Israel: 3 umu Parosh, nnù ise na ọ̀gu asatọ na iri na abua. 4 Umu Shefataia, ọ̀gu iri-na-asatọ na iri na abua. 5 Umu Ara, nnù na ọ̀gu iri-na-asatọ na iri na ise. 6 Umu Pahatmoab, nke umu Jeshua na Joab, nnù asa na iri na abua. 7 Umu Ilam, nnù atọ na ọ̀gu abua na iri na anọ. 8 Umu Zatu, nnù abua na ọ̀gu asa na ise. 9 Umu Zakai, nnù na ọ̀gu iri-na-asatọ. 10 Umu Bani, nnù na ọ̀gu iri-na-abua na abua. 11 Umu Bebai, nnù na ọ̀gu iri-na-otù na atọ. 12 Umu Azgad, nnù atọ na orú na abua. 13 Umu Adonikam, nnù na ọ̀gu iri-na-atọ na isi. 14 Umu Bigvai, nnù ise na ọ̀gu abua na iri na isi. 15 Umu Adin, nnù na ọ̀gu abua na iri na anọ. 16 Umu Atea, nke Hezekia, ọ̀gu anọ na iri na asatọ. 17 Umu Bezai, ọ̀gu iri-na-isi na atọ. 18 Umu Jora, ọ̀gu ise na iri na abua. 19 Umu Hashum, ọ̀gu iri-na-otù na atọ. 20 Umu Giba, ọ̀gu anọ na iri na ise. 21 Umu Bet-lehem, ọ̀gu isi na atọ.

22 Ndikom Netofa, ọ̀gu abua na iri na isi. 23 Ndikom Anatot, ọ̀gu isi na asatọ. 24 Umu Azmavet, ọ̀gu abua na abua. 25 Umu Kiriath-arim na Kefira na Beirut, nnù na ọ̀gu iri-na-asa na atọ. 26 Umu Rema na Geba, nnù na ọ̀gu iri-na-otù na otù. 27 Ndikom Mikmas, ọ̀gu isi na abua. 28 Ndikom Bet-el na Ai, ọ̀gu iri-na-otù na atọ. 29 Umu Nebo, ọ̀gu abua na iri na abua. 30 Umu Magbish, ọ̀gu asa na iri na isi. 31 Umu Ilam nke-ọ̀zọ, nnù atọ na ọ̀gu abua na iri na anọ. 32 Umu Harim, ọ̀gu iri-na-isi. 33 Umu Lod na Hadid na Ono, nnù na ọ̀gu iri-na-isi na ise. 34 Umu Jeriko, ọ̀gu iri-na-asa na ise. 35 Umu Senaa, nnù iteghete na orú na iri. 36 Ndi-nchu-aja: umu Jedaia, nke ulo Jeshua, nnù abua na ọ̀gu asatọ na iri na atọ. 37 Umu Imes, nnù abua na ọ̀gu iri-na-abua na iri na abua. 38 Umu Pashua, nnù atọ na ọ̀gu abua na asa. 39 Umu Harim, nnù abua na ọ̀gu iri na iri na asa. 40 Ndi Livai: umu Jeshua na Kadmiel, nke umu Hodavaia, ọ̀gu atọ na iri na anọ. 41 Ndi-ọ̀bù-ọ̀bù: umu Esaf, ọ̀gu isi na asatọ. 42 Umu ndi-ọ̀nu-uzọ-ama: umu Shalum, na umu Atea, na umu Talmon, na umu Akub, na umu Hatita, na umu Shobai, ha nile di ọ̀gu isi na iri na iteghete. 43 Netinim: umu Ziha, na umu Hasufa, na umu Tabaot; 44 na umu Kiros, na umu Siaha, na umu Padon; 45 na umu Lebana, na umu Hagaba, na umu Akub; 46 na umu Hagab, na umu Shamlai, na umu Hanan; 47 na umu Gidel, na umu Gaha, na umu Reaia; 48 na umu Rezin, na umu Nekoda, na umu Gazam; 49 na umu Uza, na umu Pasea, na umu Besai; 50 na umu Asna, na umu Meunim, na umu Nefisim; 51 na umu Bakbuk, na umu Hakufa, na umu Hahua; 52 na umu Bazlut, na umu Mehida, na umu Hasha; 53 na umu Bakos, na umu Sisera, na umu Tema; 54 na umu Nezia, na umu Hatifa. 55 Umu ndi-orù Solomon: umu Sotai, na umu Hasoferet, na umu Peruda; 56 na umu Jaala, na umu Dakon, na umu Gidel; 57 na umu Shefataia, na umu Hatil, na umu Pokeret-hazebaim, na umu Ami. 58 Netinim nile, na umu ndi-orù Solomon, di ọ̀gu iri-na-itteghete na iri

na abua. 59 Ndia bu kwa ndi nāriḡo site na Tel-mela na Tel-hasha na Kerub na Adan na Imea: ma ha apugh igosi ulo nke ndi bu nna-ha, na nkpuru-ha, ma ọ bu Israel ka ha siri puta: 60 umu Delaia, na umu Tobaia, na umu Nekoda, nnù na ọgu iri-na-abua na iri na abua. 61 Site kwa n'umu ndi-nchu-aja: umu Habaia, na umu Hakozi, na umu Bazilai, onye luru nwynye sitere n'umundinyom Bazilai, bú onye Gilead, ewe kpo ya aha n'aha-ha. 62 Ndia chorọ odide-akwukwo-ha n'etiti ndi edere n'akwukwo-osuso-omumu, ma achotagh ha: ewe gua ha na ndi nādigh nsọ, ewe wepu ha n'olu-nchu-aja. 63 Tiashata we si ha, ka ha ghara iri ihe n'ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile, rue mbe onye-nchu-aja gēwere Ihe na Izu-okè guzo. 64 Nkpokota ahu nile n'otù di orù nnù uzọ ise na nnù ise na ọgu iri-na-asatọ, 65 nāgugh orù-ha ndikom na orù-ha ndinyom, ndi di nnù iri-na-asatọ na ọgu isi na iri na asa: ha nwe-kwa-ra ọgu madu iri, bú ndikom nābù abù na ndinyom nābù abù. 66 Inyinya-ha di nnù na ọgu iri-na-isi na iri na isi; inyinya mule ha di ọgu iri-na-abua na ise; 67 camel-ha di nnù na orù na iri na ise; inyinya-ibu-ha di nnù iri-na-isi na ọgu iri-na-isi. 68 Ma ufodu n'etiti ndi-isi ulo nke ndi bu nna, mbe ha biaruru ulo Jehova nke di na Jerusalem, ha nyere onwe-ha n'afọ-ufufo iwu ulo Chineke ime ka o guzo n'ọndu-ya: 69 dika ike-ha si di ka ha tiyere n'ulo-akù nke ije-ozì ahu orù nnù daric ọla-edo uzọ asa na nnù iri-na-abua na ọgu iri, na nnù pound ọla-ọcha iri-na-abua na ọgu iri, na ọgu uwe ndi-nchu-aja ise. 70 Ndi-nchu-aja, na ndi Livai, na ufodu nime ndi Juda, na ndi-ọbù-abù, na ndi-ọnu-uzọ-ama, na Netanim, we biri n'obodo nile ha, Israel nile bi-kwa-ra n'obodo nile ha.

3 1 Onwa nke-asa we rue, umu Israel nọ kwa n'obodo nile ha, ndi ahu we chikọta onwe-ha dika otù onye rue Jerusalem. 2 Jeshua nwa Jozadak, na umu-nne-ya, bú ndi-nchu-aja, na Zerubabel nwa Shealtiel, na umu-nne-ya, we bilie, wue ebe-ichu-aja Chineke Israel, isure aja-nsure-ọku n'elu ya, dika edeworo ya n'iwu Moses, bú onye nke Chineke. 3 Ha we me ka ebe-ichu-aja guzosie ike n'ebe-ndokwasi-ya nile;

n'ihì na oké ujo di n'aru ha n'ihì ndi ala ahu nile: ha we surere Jehova aja-nsure-oku n'elu ya, bú aja-nsure-oku anesure ututu na anyasi. 4 Ha we me ememe ulo-ntu, dika edeworo ya, ha we chua aja-nsure-oku nke ubochi n'ubochi-ha n'onu-ogugu, dika ikpé si di, bú ihe nke ubochi n'ubochi-ya; 5 mbe ihe a gasiri ha we chua aja-nsure-oku nke mbe nile, na nke diri onwa ọhu, na nke diri mbe nile akara akà nke Jehova, bú nke edoro nsọ, na nke diri onye ọ bula nke nēwere afọ-ufufo nye Jehova onyinye-afọ-ufufo. 6 Site n'ubochi mbu nke onwa nke-asa ka ha malitere isurere Jehova aja-nsure-oku: ma akatogh ntọ-ala ulo uku Jehova. 7 Ha nye kwa ndi nāwa nkume, nye kwa ndi-ọkà n'osisi, ego; ha nye kwa ndi Zaidon, nye kwa ndi Taia, ihe-oriri na ihe-ọnuunu na manu, ka ha we si na Lebanon bute osisi cedar rue oké osimiri, rue Jafo, dika nkweye nke Sairọs, bú eze Peasia, kweyerè ha.

8 Ma n'arọ nke-abua nke ọbibia-ha nke ha biaruru ulo Chineke nime Jerusalem, n'onwa nke-abua, ha malitere, bú Zerubabel nwa Shealtiel, na Jeshua nwa Jozadak, na ndi fọduru n'umu-nne-ha, bú ndi-nchu-aja na ndi Livai, na ndi nile ndi nēsi na ndọta-n'agha ahu bia na Jerusalem; ha we guzo ndi Livai, site n'onye ọara orù arọ ga n'iru, ibu ndi-isi n'ije-ozì nke ulo Jehova. 9 Jeshua we guzo, ya na umu-ya ndikom na umu-nne-ya, na Kadmiel na umu-ya ndikom, bú umu Juda, dika otù onye, ibu ndi-isi nke ndi nēje ozì ahu n'ulo Chineke: umundikom Henadad na umu-ha ndikom na umu-nne-ha, bú ndi Livai. 10 Ma mbe ndi nēwu ulo tọrọ ntọ-ala ulo uku Jehova, ha we guzo ndi-nchu-aja n'uweha chiri opi, na ndi Livai, bú umu Esaf, chiri aja, ito Jehova, dika ukpuru David, bú eze Israel, si di. 11 Ha we zarita onwe-ha n'ito na n'ikele Jehova, si, N'ihì na Ọ di nma, n'ihì na rue mbe ebigh-ebi ka ebere-Ya di n'ebe Israel nọ. Ndi Israel nile we tie oké nkpu, mbe ha toro Jehova, n'ihì na atọrọ ntọ-ala ulo Jehova. 12 Ma otutu nime ndi-nchu-aja na ndi Livai na ndi-isi ulo nke ndi bu nna, bú ndi-okenye ndi huru ulo mbu, mbe atọrọ ntọ-ala ulo a n'anya-ha,

ha nākwa ákwá n'oké olu; otutu nọ kwa n'iti nkpu n'ọ̀nù, nēweli olu-ha: 13 ndi Israel amatagh kwa ihe bu olu iti-nkpu ọ̀nù na nke bu olu ikwa-ákwá ndi Israel: n'ihì na ndi Israel nēti oké nkpu, ewe nu olu-ya rue ebe di anya.

4 1 Ndi nākpabụ Juda na Benjamin we nu na umu ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ nēwuru Jehova, bú Chineke Israel, ulo uku; 2 ha we biarue Zerubabel nso, biaru kwa ndi-isi ulo nke ndi bu nna nso, si ha, Ka ayi so unu wue ulo: n'ihì na ayi nāchọ Chineke-unu, dika unu si achọ; ma ayi onwe-ayi adigh-achu aja site n'ubochi Isa-hadon, bú eze Asiria, onye mere ka ayi rigorue ebe a. 3 Zerubabel na Jeshua na ndi fọduru nke ndi-isi ulo nke ndi bu nna nke Israel we si ha, Ọ digh nke ayi na unu nwekọrọ n'iwuru Chineke-ayi ulo; kama ayi onwe-ayi gēwukọrọ Jehova, bú Chineke Israel, ulo, dika eze, bú Sairọs eze Peasia, nyere ayi iwu. 4 O rue na ndi ala ahu nēme ka aka ndi Juda ghara idi ike, ha nēme kwa ka ha tua egwu n'iwu ulo, 5 ha nēgota kwa ndi nādu ọdu megide ha, imebi idu-ọdu-ha, ubochi nile nke Sairọs, bú eze Peasia, ọbuná rue ọbubueze nke Daraiọs, bú eze Peasia. 6 Ma n'ọbubu-cze Ahasuerọs, na nmalite ọbubu-eze-ya, ha dere akwukwọ-nmegide imegide ndi bi na Juda na Jerusalem.

7 N'ubochi Ataksaksēs ka Bishlam na Mitredat na Tabeel na ndi-òtù-ya fọduru degara Ataksaksēs, bú eze Peasia, akwukwọ; ma edewo odide akwukwọ-ozì ahu n'asusu Siria, asughariwo kwa ya n'asusu Siria. 8 Rehum, bú onye-nwe ikpé, na Shimshai, bú ode-akwukwọ, degara Ataksaksēs, bú eze, akwukwọ-ozì imegide Jerusalem otú a: 9 m̀be ahu ha dere akwukwọ, bú Rehum, bú onye-nwe ikpe, na Shimshai, bú ode-akwukwọ, na ndi-òtù-ha fọduru, bú ndi-Dinait, na ndi-Afasatkait, na ndi-Tapelait, na ndi-Afasait, na ndi-Akevait, na ndi Babilon, na ndi Shushan, na ndi-Dehait, na ndi Ilam, 10 na mba fọduru ndi Ọsnapa di uku di kwa ebube mere ka ha bia biri n'ala a, ọ we me ka ha nọdu n'obodo Sameria, ha na ndi fọduru n'ofè osimiri, na ihe ọzọ di otú

a. 11 Nka bu ndeputa edeputara n'akwukwọ-ozì ahu nke ha zigara ya, bú Ataksaksēs, bú eze; Ndi-orù-gi, bú ndikom n'ofè osimiri, na ihe ọzọ di otú a. 12 Ka eze mara, na ndi-Ju, bú ndi siri n'ebe i nọ rigokute ayi, ha abawo na Jerusalem; ha nēwu obodo ahu nke nupuru isi nēsi kwa isi, ha ewubiwo m̀bidi-ya nile, jikọta ntọ-ala-ya nile. 13 Ubu a, ka eze mara, na, ọ buru na ewue obodo a, wuzu kwa m̀bidi-ya nile, ọ digh utu-ala, ma-ọbu utu-ahia, ma-ọbu utu-uzọ, ha gātu, ma n'ikpe-azu ọ gēme ka ihe funari ndi-eze. 14 Ubu a, n'ihì na nnú ulo uku eze bu nnú-ayi, na n'ihì na ayi enwegh ntachi-obi ihu ọtọ nke eze, ayi we zie ozi me ka eze mara; 15 ka ewe chọ n'akwukwọ ihe-ncheta nke nna-gi-hà: i we chọta n'akwukwọ ihe-ncheta, mara kwa, na obodo a bu obodo nānupu isi, nke nēme kwa ka ihe funari ndi-eze na ala nile anāchi achi, na ndi nākpali madu imegide ndi-isi nọ kwa n'etiti ya na m̀be ochie: ọ bu n'ihì ya ka emere obodo a ka ọ buru nkponkpọ-ebe. 16 Ayi onwe-ayi nēme ka eze mara na, ọ buru na ewue obodo a, luzu kwa m̀bidi-ya nile, n'ihì ya ọ digh òkè i gēnwe n'ofè osimiri. 17 Eze zigara Rehum, bú onye-nwe ikpé, na Shimshai, bú ode-akwukwọ, na ndi-òtù-ha fọduru ndi bi na Sameria, na ndi fọduru n'ofè osimiri, Udo, na ihe ọzọ di otú a. 18 Akwukwọ-ozì ahu nke unu zitere ayi, aguputawo ya nke-ọma n'irum. 19 M'we nye iwu, ewe chọ, chọputa na obodo a, site n'ubochi nile nke m̀be ochie, nēbuli onwe-ya imegide ndi-eze, anākpali kwa madu inupu isi na imegide ndi-isi nime ya. 20 Ndi-eze di ike abuwọ kwa ndi-isi Jerusalem, bú ndi nwere ike n'aru ndi nile nọ n'ofè osimiri; anēnye kwa ha utu-ala na utu-ahia na utu-uzọ. 21 Ubu a nyenu iwu ime ka ndikom a kwusi, ka aghara kwa iwu obodo a, rue m̀be m'gēnye iwu. 22 Lezi-kwa-nu anya ka nmchic ghara idi n'ime ihe a: n'ihì gini ka ihe ọjọ a gādi uku ime ka ihe funari ndi-eze. 23 M̀be ahu site na m̀be aguru ndeputa akwukwọ-ozì nke Ataksaksēs, bú eze, n'iru Rehum, na Shimshai, bú ode-akwukwọ, na ndi-òtù-ha, ha were ngwa ngwa jerue Jerusalem, jekuru ndi-Ju, were ihe-ike na usu-ndi-agma me ka ha

kwusi. 24 M̀be ahu ọlu ulo Chineke nke di na Jerusalem kwusiri; ọ we kwusi rue arọ nke-abua nke ọbubu-eze nke Daraiqs, bú eze Peasia.

5 1 Ma ndi-amuma, bú Hagai onye-anuma, na Zekaraia nwa Ido, buru amuma nye ndi-Ju ndi nọ na Juda na nime Jerusalem; ọ bu n'aha Chineke Israel ka ha buru amuma nye ha. 2 M̀be ahu Zerubabel nwa Shealtiel, na Jeshua nwa Jozadak, biliri, we malite iwu ulo Chineke nke di na Jerusalem; ndi-amuma Chineke nọye-kwa-ra ha, nēnye ha ume. 3 Na m̀be ahu Tatenai, bú onye nāchi ala n'ofè osimiri, na Sheta-bozenai, na ndi-òtù-ha, biakutere ha, we si ha otù a, Ọnye nyere unu iwu iwu ulo a, na iluzu m̀bidi a? 4 M̀be ahu otù a ka ayi siri ha. Ha siri, Ọle aha ndi nēwu ulo a anēwu? 5 Ma anya Chineke-ha di n'aru ndi-okenye ndi-Ju, ha we ghara ime ka ha kwusi, rue m̀be okwu ahu jeruru Daraiqs nti: m̀be ahu ha we zighachi akwukwọ-ozu bayere ihe a.

6 Ndeputa akwukwọ-ozu nke Tatenai, bú onye nāchi ala n'ofè osimiri, na Sheta-bozenai, na ndi-òtù-ya, bú ndi-Afasakait, ndi nọ n'ofè osimiri, zigara Daraiqs, bú eze. 7 Ha zigara ya akwukwọ, otù a ka ede-kwa-ra nime ya; Daraiqs, bú eze, nwe akwukwọ a, udo nile diri ya. 8 Ka eze mara, na ayi jere n'ala anāchi achi, bú Juda, rue ulo Chineke uku, ma anēwere nkume nkpòrè wue ya, anēdo kwa osisi nime m̀bidi, anālu kwa ọlu a ọsọsọ, ọ nāga kwa nke-oma n'aka-ha. 9 M̀be alu ayi juru ndi-okenye ahu, si ha otù a, Ọnye nyere unu iwu iwu ulo a, na iluzu m̀bidi a? 10 Ọzọ kwa, ayi juru ha aha-ha, ime ka i mara, ka ayi we de aha ndikom ahu ndi bu isi-ha n'akwukwọ. 11 Ma otù a ka ha zaghachiri ayi okwu, si, Ayi onwe-ayi bu ndi-orù nke Chineke nke elu-igwe na uwa, ayi nēwu kwa ulo nke ewuru ọtutu arọ gara aga site na m̀be a, nke otù eze uku nke Israel nwere wuru, wuzu kwa. 12 Ma m̀be nna-ayi-hà kpasusiri Chineke nke elu-igwe iwe, Ọ nyere ha n'aka Nebukadneza, bú eze Babilon, onye Kaldea, ọ we me ka ulo a la n'iyi, ọ me-kwa-ra ka ndi-ayi je biri na Babilon. 13 Ma n'arọ mbu nke Sairqs, bú eze Babilon, Sairqs, bú eze, nyere

iwu iwu ulo Chineke a. 14 Ọzọ kwa, ihe nile nke ulo Chineke, nke ọla-edo na nke ọla-ọcha, nke Nebukadneza chiputara n'ulo uku Chineke di na Jerusalem, chibata ha n'ulo uku nke Babilon, ihe ahu ka Sairqs, bú eze, chiputara n'ulo uku Babilon, nye ha n'aka otù onye, Sheshbaza bu aha-ya, onye ọ mere onye nāchi ala; 15 ọ si ya, Chiri ihe ndia, je, dọba ha n'ulo uku Chineke ahu nke di na Jerusalem, ka ewu kwa ulo Chineke n'ọnọdu-ya. 16 M̀be ahu Sheshbaza ahu biara, tọ ntọ-ala nile nke ulo Chineke nke di na Jerusalem: ma site na m̀be ahu we rue uḅu a ka anēwu ya, ma ewuzugh ya. 17 Ma uḅu a, ọ buru na ọ di eze nma, ka achọ n'ulo àkù eze, nke di n'ebe ahu nime Babilon, ma ọ bu ezie na esitere n'aka Sairqs, bú eze, nye iwu iwu ulo a nke Chineke nime Jerusalem, ka eze zite-kwa-ra ayi ihe nātọ ya utọ bayere okwu a.

6 1 M̀be ahu Daraiqs, bú eze, nyere iwu, ha we chọ n'ulo akwukwọ, ebe adọbara àkù nime Babilon. 2 Ewe chọta akwukwọ-npiakọta n'Akmeta, n'ulo uku nke di n'ala anāchi achi, bú Midia, ma ihe-ncheta di nime ya nke edeworo otù a. 3 N'arọ mbu nke Sairqs, bú eze, Sairqs, bú eze, nyere iwu; Ulo Chineke nime Jerusalem, ka ewue ulo ahu, bú ebe ha nāchu aja, ka atọ kwa ntọ-ala-ya si-ike; idi-elu-ya gādi ọgu cubit atọ, obosara-ya ọgu cubit atọ; 4 ariri atọ nke nkume nkpòrè, na otù ariri osisi ọhu: ka esi kwa n'ulo eze nye ego iji lu ọlu ahu: 5 ọzọ kwa, ka enyeghachi ihe ọla-edo na ọla-ọcha nke ulo Chineke, bú nke Nebukadneza chiputara n'ulo uku Chineke nke di na Jerusalem, chita na Babilon, ka achighachi kwa ha n'ulo uku Chineke nke di na Jerusalem, ihe ọ bula n'ọnọdu-ya, gi dọba kwa ha n'ulo Chineke. 6 Uḅu a, Tatenai, bú onye nāchi ala n'ofè osimiri, na Sheta-bozenai, na ndi-òtù-ha, bú ndi-Afasakait, ndi nọ n'ofè osimiri, dinu n'ebe di anya site n'ebe ahu: 7 rapunu ọlu ulo a nke Chineke; kwe ka onye-isi ndi-Ju na ndi-okenye ndi-Ju wue ulo a nke Chineke n'ọnọdu-ya. 8 Anēsite kwa n'akam nye iwu bayere ihe unu gēme ndi-okenye ahu nke ndi-Ju iwu ulo a nke Chineke: ka

eme ngwa si n'akú eze, bú nke sitere n'utu anātu n'ofé osimiri, nye ndikom ahu ego iji lu ọlu ahu, ka ha ghara ikwusi. 9 Ihe di kwa ha nkpa, ma umu-oke-ehi, ma ebulu, ma umu-aturu, iji churu Chineke nke elu-igwe aja-nsure-ọku, ma ọka wheat, ma nnú, ma manyavine, ma manu, dika okwu-ọnu ndi-nchu-aja si di, bú ndi nọ na Jerusalem, ka ewere ya nye ha kwa-ubọchi nēmehiegh: 10 ka ha we nēweta nso ihe isi utọ nye Chineke nke elu-igwe, nēkpe kwa ekpere bayere ndu eze, na nke umu-ya ndikom. 11 Anēsite kwa n'akam nye iwu, na onye ọ bula nke gābanwe okwu a, ka adọputa osisi n'ulo-ya, bulie onye ahu kpogide ya n'elu ya; ka eme kwa ulo-ya ebe-ikpofu-ahihia n'ihia nka: 12 Chineke kwa Nke mere aha-Ya ka ọ biri n'ebe ahu, Ya tudá eze na ndi ọ bula nke gēseti aka-ya ihanwe okwu a, na ime ka ulo a nke Chineke nke di na Jerusalem la n'iyi. Mu onwem, bú Daraios, enyewo iwu; ka ewere ngwa ngwa me ya.

13 Mbe ahu Tatenai, bú onye nāchi ala n'ofé osimiri, na Sheta-bozenai, na ndi-otú-ha, dika ozi ahu si di nke Daraios, bú eze, ziri, otú a ka ha were ngwa ngwa me. 14 Ma ndi-okenye nke ndi-Ju nēwu ulo, ihe nāga-kwa-ra ha nke-oma, site n'ibu-amuma nke Hagai, bú onye-amuma, na Zekaria nwa Ido. Ha we wue, wuzu kwa ya, site n'ihe Chineke Israel nyere n'iwu, na site n'ihe Sairios na Daraios na Ataksaksas, bú eze Peasia, nyere n'iwu. 15 Ma n'ubọchi nke-atọ nke ọnwa Ada, nke di n'arọ nke-isi nke ọbubu-eze Daraios, bú eze, ka ewuputasiri ulo a. 16 Umu Israel, bú ndi-nchu-aja, na ndi Livai, na ndi fọduru n'umu ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ, were ọnụ me ememe nke irara ulo a nke Chineke nye Chineke. 17 Ha we weta nso n'irara ulo a nke Chineke nye Chineke ọgu oke-ehi ise, na ọgu ebulu iri, na nnú unu-aturu; na nkpi iri-na-abua, iji churu Israel nile ajannemie, dika nguta nke ebo nile nke Israel si di. 18 Ha we guzo ndi-nchu-aja nime nkewa-ha, na ndi Livai n'oké-ha, bayere ofufé Chineke, nke di na Jerusalem; dika edere ya n'akwukwọ Moses.

19 Umu ndi emere ka ha je biri n'ala

ọzọ we me ememe ngabiga n'ubọchi nke-iri-na-anọ nke ọnwa mbu. 20 N'ihia na ndi-nchu-aja na ndi Livai mere onwe-ha ka ha di ọcha n'otú; ha nile di ọcha: ha we buere umu nile nke ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ anu ngabiga, bu-kwa-ra umu-nne-ha, bú ndi-nchu-aja, bu-kwa-ra onwe-ha. 21 Umu Israel we rie, bú ndi nēsi n'etiti ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ lata, ha na onye ọ bula nke nēkewapu onwe-ya n'orurú nke mba nile nke ala ahu iso ha, ichọ Jehova, bú Chineke Israel, 22 ha we were ọnụ me ememe achicha ekogh-eko ubọchi asa: n'ihia na Jehova mere ka ha nuria ọnu, Ọ me-kwa-ra ka obi eze Asiria chigharia n'ebe ha nọ, ime ka aka-ha di ike n'ije-ozu nke ulo Chineke, bú Chineke Israel.

7 1 Ma mbe ihe ndia gasiri, n'ọbubu-eze nke Ataksaksas, bú eze Peasia, Ezra nwa Seraia, nwa Azaria, nwa Hilkia, 2 nwa Shalum, nwa Zedok, nwa Ahaitub, 3 nwa Amaraia, nwa Azaria, nwa Meraiot, 4 nwa Zerachia, nwa Uzi, nwa Buki, 5 nwa Abishua, nwa Finehas, nwa Eleeza, nwa Eron, bú onye-isi-nchu-aja: 6 Ezra nka siri na Babilon rigo; ma onye ahu bu ode-akwukwọ nke bu onye-ọkà n'iwu Moses, nke Jehova, bú Chineke Israel, nyere: eze we nye ya ihe nile ọ rioro, dika aka Jehova, bú Chineke-ya, si di n'aru ya. 7 Ufodu nime umu Israel na nime ndi-nchu-aja na ndi Livai na ndi-ọbù-abù na ndi-ọnu-uzọ-ama na Netanim we rigorue Jerusalem n'arọ nke-asa nke Ataksaksas, bú eze. 8 Ọ we biarue Jerusalem n'ọnwa nke-ise, nke ahu di n'arọ nke-asa nke eze. 9 N'ihia na n'ubọchi mbu nke ọnwa mbu, nke ahu bu ntọ-ala nke nriọ ahu site na Babilon, ma ọ bu n'ubọchi mbu nke ọnwa nke-ise ka ọ biaruru Jerusalem, dika ezi aka Chineke-ya si di n'aru ya. 10 N'ihia na Ezra doziri obi-ya ichọ iwu Jehova, na ime ya, na izi ukpuru-Ya na ikpé-Ya n'Israel.

11 Ma nka bu ndeputa akwukwọ-ozu ahu nke eze, bú Ataksaksas, nyere Ezra, bú onye-nchu-aja, bú ode-akwukwọ, ọbuná ode-akwukwọ nke okwu nile nke ihe nile Jehova nyere n'iwu, na nke ukpuru-Ya nile Ọ nyere Israel. 12 Ataksaksas, bú eze nāchi ndi-eze, nēdegara Ezra

akwukwọ, bú onye-nchu-aja, bú ode-akwukwọ nke iwu Chineke nke elu-igwe, onye zuru okè, na ihe ọzọ di otù a. 13 Esitewo n'akam nye iwu, na onye ọ bula nke nwere afọ-ọfufo ije Jerusalem nime ndi Israel, na ndi-nchu-aja-ha na ndi Livai, n'ala-ezem, ya so gi je. 14 N'ihhi na anēsi n'iru eze na madu asa ndi nādu ya ọdu ziga gi iwere iwu Chineke-gi nke di n'aka-gi ju ajuju bayere Juda, baye-kwa-ra Jerusalem; 15 na ibūru ọla-ọcha na ọla-edo nke eze na ndi nādu ya ọdu were afọ-ọfufo nye Chineke Israel, Onye ebe-obibi-Ya di na Jerusalem, 16 na ọla-ọcha na ọla-edo nile nke i gāchọta n'ala ahu nile anāchi achi, bú Babilon, tiyere onyinye-afọ-ọfufo nke ndi-gi, na nke ndi-nchu-aja-ha, ndi nēwere afọ-ọfufo nye onwe-ha bayere ulo Chineke-ha nke di na Jerusalem; 17 n'ihhi nka i gēme ngwa were ego a zuru oke-ehi na ebulu na umu-aturu, na onyinye-inata-iru-ọma-ha na àjà-ihe-ọnuu-ha, i gēweta ha nso ebe-ichu-aja nke ulo Chineke-unu nke di na Jerusalem. 18 Ma ihe ọ bula nke gādi gi nma, di kwa umu-nne-gi nma, iwere nke fọduru nime ọla-ọcha na ọla-edo ahu me, dika ọchichọ Chineke-unu si di ka unu gēme. 19 Ihe nile kwa nke anēnye gi iji fè ọfufè nke ulo Chineke-gi, gi me ha ka ha zue okè n'iru Chineke Jerusalem. 20 Ma nke fọduru n'ihe nile di nkpa nke ulo Chineke-gi, nke gādabayere gi inye, si n'ulo àkù eze nye ya. 21 Anēsite kwa n'akam, bú mu onwem, Ataksaks, bú eze, nye ndi-odozi-àkù nile ndi nọ n'ofè osimiri iwu, na ihe ọ bula Ezra, bú onye-nchu-aja, bú ode-akwukwọ nke iwu Chineke nke elu-igwe, gāriọ unu, ka eme ya ngwa ngwa, 22 rue ọgu talent ọla-ọcha ise, ru kwa ọgu cor ọka wheat ise, ru kwa ọgu bath manya-vine ise, ru kwa ọgu bath manu ise, na nnú nke anēdegh akwukwọ ọtütü-ya. 23 Ihe ọ bula nke putara n'iwu Chineke nke elu-igwe, ka eme ya n'uzọ ziri ezi nye ulo Chineke nke elu-igwe; n'ihhi na, n'ihhi gini ka iwe gādi megide ala-eze nke eze na umu-ya ndikom? 24 Ayi nēme kwa ka unu mara, na ọ digh onye ka enyere ike n'aru ndi-nchu-aja na ndi Livai ọ bula, ma-ọbu ndi nābù abù ọma, ma-ọbu ndi-ọnu-uzọ-ama, ma-ọbu Netinim, ma-ọbu

ndi nēfè ọfufè nke ulo a nke Chineke, inara ha utu-ala, ma-ọbu utu-ahia, ma-ọbu utu-uzọ. 25 Ma gi onwe-gi, Ezra, dika amam-ihe nke Chineke-gi nke di n'aka-gi si di, guputa ndi-ikpe na ndi-odozi-okwu, ndi gāburu ndi nile nọ n'ofè osimiri, bú ndi nile mara iwu Chineke-gi, ndi-odozi-okwu; me-kwanu ka ọ mara iwu ahu, bú onye nāmagh. 26 Ma onye nke nēmegh iwu Chineke-gi, na iwu eze, ka ewere ngwa ngwa me ya ihe ekpere n'ikpe, ma ọ bu inwu ọnwu, ma-ọbu iwepu ya n'ala, ma-ọbu iri àkù-ya na nra, ma-ọbu ike ya ahu.

27 Onye agọziri agọzi ka Jehova, bú Chineke nke nna-ayi-hà, bu, Onye tiyeworo ihe di otù a n'obi eze, ime ka ulo Jehova nke di na Jerusalem ma nma; 28 Onye setiwo-kwa-ra ebere-Ya n'ebe m'nọ n'iru eze na ndi nādu ya ọdu, na n'iru ndi-isi nile nke eze bu ndi-dike. M'we me onwem ka m'di ike dika aka Jehova, bú Chinekem, si di n'arum, m'we chikọputa n'Israel ndi-isi isorom rigo.

8 1 Ma ndia bu ndi-isi ulo nke ndi bu nna-ha, nka bu kwa akwukwọ-osuso-omumu nke ndi nēsom si na Babilon rigo, n'ọbubu-eze Ataksaks, bú eze. 2 Site n'umu Finehas, Giashom: site n'umu Itama, Daniel: site n'umu Devid, Hatush. 3 Site n'umu Shekania; site n'umu Parosh, Zekaraia: ndi soro ya, bú ndi edere n'akwukwọ-osuso-omumu diri ndikom, di ọgu asa na iri. 4 Site n'umu Pahat-moab, Eliehoenai nwa Zerahia; ndi soro ya di ọgu ndikom iri. 5 Site n'umu Shekania, nwa Jahaziel; ndi soro ya di ọgu ndikom iri-na-ise. 6 Site kwa n'umu Adin, Ebed nwa Jonatan; ndi soro ya di ọgu ndikom abua na iri. 7 Site kwa n'umu Ilam, Jeshai nwa Atalaia; ndi soro ya di ọgu ndikom atọ na iri. 8 Site kwa n'umu Shefataia, Zebadaia nwa Maikael; ndi soro ya di ọgu ndikom anọ. 9 Site n'umu Joab, Obadaia nwa Jehiel; ndi soro ya di ọgu ndikom iri na iri na asatọ. 10 Site kwa n'umu Shelomit, nwa Josifia; ndi soro ya di ọgu ndikom asatọ. 11 Site kwa n'umu Bebai, Zekaraia nwa Bebai; ndi soro ya di orù ndikom na asatọ. 12 Site kwa n'umu Azgad, Johanan nwa Hakatan; ndi soro ya di ọgu ndikom ise na iri. 13 Site kwa n'umu

Adonikam, bú ndi-ikpe-azu; ndia bu kwa aha-ha, Elifelet, na Jeuel, na Sheinaia; ndi soro ha di oḡu ndikom atọ. 14 Site kwa n'umu Bigvai, Utai na Zabud; ndi soro ha di oḡu ndikom atọ na iri.

15 M'we chikọta ha rue osimiri nke nērúbata n'Ahava; ayi we nọ n'omumaulo-ikwū n'ebe ahu ubọchi atọ: m'we mata ndi ahu, mata kwa ndi-nchu-aja, ma ọ digh onye nime umu Livai m'chọtara n'ebe ahu. 16 M'we zie kpọ Elieza, kpọ kwa Ariel, kpọ kwa Shemaia, kpọ kwa Elnetan, kpọ kwa Jarib, kpọ kwa Elnetan, kpọ kwa Netan, kpọ kwa Zekaraia, kpọ kwa Meshulam, bú ndi-isi; m'kpọ kwa Joiarib, kpọ kwa Elnetan, bú ndi-nghọta. 17 M'we nye ha iwu inye Ido, bú onye-isi na Kasifia, bú ebe ahu; m'we tiye n'ọnu-ha okwu igwa Ido, bú nwa-nne-ya, na Netinim, nime Kasifia, bú ebe ahu, ka ha me ka ndi nējere ulo Chineke-ayi ozi biakute ayi. 18 Ha we me ka otú nwoke nke nwere uche biakute ayi, dika ezi aka nke Chineke-ayi si di n'aru ayi, o sitere n'umu Mahli, nwa Livai, nwa Israel; na Sherebia na umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri-na-asatọ; 19 na Hashabaia, ya na Jeshaiia nke sitere n'umu Merari, na umu-nne-ya na umu-ha ndikom, orú madu; 20 site kwa na Netinim, ndi Devid na ndi-isi nyere ka ha fè ófúfè nke ndi Livai, oḡu Netinim iri-na-otú: ha nile ka akpọrọ n'aha n'aha. 21 M'we kpọsa obubu-ọnu n'ebe ahu, n'akuku osimiri Ahava, iweda onwe-ayi n'ala n'iru Chineke-ayi, ichọta n'aka-Ya uzọ ziri ezi nye onwe-ayi, nye kwa umuntakiri-ayi, nye kwa ákù-ayi nile. 22 N'ihì na emerem ihere iriọ n'aka eze usu-ndi-agma na ndi-inyinya iyere ayi aka n'ihì onye-iro nke di n'uzọ: n'ihì na ayi gwara eze okwu, si, Aka Chineke-ayi di n'aru ndi nile nāchọ Ya, ime ha nma; ma ike-Ya na iwe-Ya nēmegide ndi nile nārapu Ya. 23 Ayi we bue ọnu, riọ Chineke-ayi aririọ bayere nka: Ọ we kwe ka ayi riọta ihe ayi riọrọ. 24 M'we kewaputa na ndi-isi nke ndi-nchu-aja madu iri na abua, bú Sherebia na Hashabaia, ha na madu iri ndi sitere n'umu-nne-ha, 25 m'we túara ha ọla-ọcha ahu, na ọla-edo ahu, na ihe ahu nile, bú ájà-nbuli nke ulo Chineke-ayi,

nke eze, na ndi nādu ya ọdu, na ndi-isi-ya, na Israel nile ahuru n'cbe ahu, buliri; 26 m'we túa nye ha n'aka nnú talent ọla-ọcha na oḡu iri-na-abua na iri, na oḡu talent ihe ọla-ọcha ise; na oḡu talent ọla-edo ise; 27 na orú ọkwa ntà ọla-edo, ọtútú-ha bu nnú daric abua na oḡu iri; na ihe abua nke ezi ọla nācha edo edo, bú ihe anāchọsi ike dika ọla-edo. 28 M'we si ha, Unu onwe-unu bu ihe nsọ Jehova nwere, ihe ndia bu kwa ilie nsọ; ọla-ọcha na ọla-edo bu kwa onyinye-afọ-ofufo enyere Jehova, bú Chineke nke nna-unu-ha. 29 Nechenu ha nche, debc kwa ha, rue mḡe unu túru ha n'iru ndi-isi nke ndi-nchu-aja na ndi Livai, na ndi-isi ulo nke ndi bu nna nke Israel, nime Jerusalem, n'ime-ulo nke ulo Jehova. 30 Ndi-nchu-aja na ndi Livai we nara ọtútú nke ọla-ọcha na ọla-edo na ihe ahu nile, ibúru ha biarue Jerusalem rue ulo Chineke-ayi.

31 Ayi we si n'osimiri Ahava n'ubọchi nke-iri-na-abua nke ọnwá mbu bulie ije, ijeru Jerusalem: aka Chineke-ayi we di n'aru ayi, Ọ we naputa ayi n'aka onye-iro ọ bula na onye nēche anwu n'uzọ. 32 Ayi we biarue Jerusalem, nọdu n'ebe ahu ubọchi atọ. 33 Ma n'ubọchi nke-anọ ka atúru ọla-ọcha na ọla-edo na ihe ahu nile n'ulo Chineke-ayi nye n'aka Meremot, nwa Uraia, bú onye-nchu-aja; Eleeza nwa Finehas nọye-kwa-ra ya; Jozabad nwa Jeshua na Noadaiia nwa Binui, bú ndi Livai, nọye-kwa-ra ha; 34 n'ọnu-ọgugu na n'otútú ka enyere ha ihe ọ bula: ewe de ọtútú nile n'akwukwọ na mḡe ahu. 35 Ndi nēsi na ndọta-n'agma bia, bú umu ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ, wetara ájà-nsure-ọku nso Chineke Israel, oke-eid iri na abua n'ihì Israel nile, oḡu ebulu anọ na iri na isi, oḡu umu-aturu atọ na iri na asa, nkpi iri na abua ibu ájà-nmehie: ihe a nile bu ájà-nsure-ọku isurere Jehova. 36 Ha we nye ndi nọchiri anya eze na ndi nāchi ala n'ofè osimiri iwu nile nke eze: ha we yere ndi-Ju na ulo Chineke aka.

9 1 Ma mḡe emere ka ihe ndia gwusia, ndi-isi biarurum nso, si, Ndi Israel, na ndi-nchu-aja, na ndi Livai, ha ekewapugh onwe-ha n'etiti ndi di iché iché nke alá ọzọ, nēme dika ihe-árú-ha si di, bú ndi Kenean, na ndi Het, na ndi-

Perizait, na ndi Jebus, na ndi Amon, na ndi Moab, na ndi Ijipt, na ndi-Amorait. 2 N'ihhi na ha esiwo n'umu-ha ndinyom lutara onwe-ha nwunye, luta-kwa-ra umu-ha ndikom; nkpuru nsọ ahu we gwakọta onwe-ha na ndi di iche iche nke ala ọzọ: ma aka ndi-isi na ndi nāchi ala bu uzọ na nmekpu a. 3 Ma mbe m'nuru okwu a, adowaram uwem na uwe-nwudam, ropu kwa ufodu n'agiri-isi nke isim na aji afu-ọnum, m'we nọdu, ibobo we nwuam n'aru. 4 Ewe chikọta n'ebe m'nọ onye ọ bula nke nāma jijiji n'okwu Chineke Israel, n'ihhi nmekpu nke ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ; ma mu onwem nānọdu, ibobo we nwuam n'aru, rue mbe onyinye-inata-iru-oma nke anyasi. 5 Ma na mbe onyinye-inata-iru-oma nke anyasi, esirim n'iweda onwem n'ala bilie, ọbuná na ndọwa uwem na uwe-nwudam; m'we ruru ala n'ikperem basara Jehova, bú Chinekem, ọbu-akam abua; 6 M'we si, Chinekem, ihere nēmem, irum nwughari-kwa-ra n'ihhi ihere, iweliri Gi irum elu, Chinekem: n'ihhi na ajoy omume-ayi bara uba kari isi-ayi elu, ikpe-omuma-ayi aghowo kwa ihe uku rue elu-igwe. 7 Site n'ubochi nna-ayihá ayi onwe-ayi anowo n'ikpe-omuma uku rue ta; ma n'ihhi ajoy omume nile ayi ka enyere ayi onwe-ayi, na ndi-eze-ayi, na ndi-nchu-aja-ayi, n'aka ndi-eze ala ọzọ, na mma-agma, na na ndota-n'agma, na nime nluta-n'agma, na n'ihere iru, dika o si di ta. 8 Ma ubu a na mbe dika nwa ntabi-anya amara esitewo n'aka Jehova, bú Chineke-ayi, ime ka ndi ọpuru ọpuru fọduru ayi, na inye ayi otu ntú n'ebe nsọ Ya, ka Chineke-ayi we nye anya-ayi ihè, na idebere ayi nwantí ndu n'ọbubu-orú-ayi. 9 N'ihhi na ndi-orú ka ayi bu; ma Chineke-ayi arapugh ayi n'ọbubu-orú-ayi, kama Ọ setiwo ebere rue ayi aru n'iru ndi-eze Peasia, idebere ayi ndu, iwuli ulo Chineke-ayi elu, na ime ka nkponkpo-ebe-ya nile guzo, na inye ayi mbidi nime Juda na nime Jerusalem. 10 Ma ubu a, Chineke-ayi, ayi gāsi gini mbe ihe a gasiri? n'ihhi na ayi arapuwo ihe nile I nyere n'iwu, 11 nke I nyere n'iwu site n'aka ndi-orú-Gi, bú ndi-amuma, si, Ala ahu nke unu onwe-unu nābata inweta ya, ala isọ-nsọ ka ọ bu n'isọ-nsọ nke

ndi di iche iche nke ala ọzọ, site n'ihé-árú nile ha, nke juputaworo ya site n'otu ọnu-uzọ rue ọnu-uzọ ọzọ, n'orurú-ha. 12 Ma ubu a unu enyela umu-ha ndikom umu-unu ndinyem, unu ekuru-kwa-la umu-ha ndinyem nye umu-unu ndikom, unu achọ-kwa-la udo-ha ma-ọbu ọdi-nma-ha rue mbe ebighe-ebi: ka unu we di ike, rie ezi ihe nke ala ahu, me kwa ka umu-unu nweta ya rue mbe ebighe-ebi. 13 Ma mbe ihe nile a gasiri, nke nābiakwasi ayi n'ihhi emume ọjọ nile ayi, na n'ihhi ikpe-omuma uku ayi, n'ihhi na Gi onwe-gi, bú Chineke-ayi, ebochiwo ahuhu-nmehie-ayi, ka ọ ghara idi elu ka ajoy omume-ayi, I we nye ayi ndi-nbapu di otú a, 14 ayi gālaghachi kwa mebie ihe nile I nyere n'iwu, we ghọ ọgọ ndi ahu ndi nēme ihé-árú ndia? I gagh-ewesa ayi iwe, rue mbe emere ka ayi gwusia, ndi fọduru ma-ọbu ndi-nbapu we ghara idi? 15 Jehova, bú Chineke Israel, onye ezi omume ka I bu; n'ihhi na ayi fọduru ibu ndi-nbapu, dika o si di ta: le, ayi nọ n'iru Gi n'ikpe-omuma-ayi; n'ihhi na ọ digh onye iguzo n'iru Gi n'ihhi nka.

10 1 Ma mbe Ezra nekpe ekpere, nekwputa kwa ekwputa, nākwa ákwá nātuda kwa onwe-ya n'ala n'iru ulo Chineke, esiri n'Israel chikọta n'ebe ọ nọ nkpokọta madu di ọtutu nke-uku, bú ndikom, na ndinyom, na umu-ntakiri: n'ihhi na ndi Israel kwara ákwá ri nne. 2 Shekania nwa Jehiel, nke sitere n'umu Ilam, we za, si Ezra, Ayi onwe-ayi emekpuwo emekpu megide Chineke-ayi, luta ndinyom ala ọzọ sitere na ndi di iche iche nke ala nka: ma ubu a Israel nwere olile-anya bayere ihe a. 3 Ma ubu a ka ayi na Chineke-ayi ọa ndu na ayi gēme ka ndinyom ahu nile na umu amuru site na ha pua, dika ndum-ọdu si di nke Onye-nwe-ayi, na nke ndi nāma jijiji n'ihé nile nke Chineke-ayi nyere n'iwu; dika iwu-Ya si di ka agēme kwa ya. 4 Bilie; n'ihhi na okwu a diri gi, ayi onwe-ayi nọye-kwa-ra gi: di ike, me kwa ya. 5 Ezra we bilie, me ndi-isi nke ndi-nchu-aja, na ndi Livai, na Israel nile, ka ha nua iyi ime dika okwu a si di. Ha we nua iyi. 6 Ezra we si n'iru ulo Chineke bilie, jerue ime-ulo Jehohanan nwa Elaiashib: ọ we je n'ebe ahu, ma o righ nri, ọ nugh kwa

miri: n'ihhi na o nēru újù n'ihhi nmekpu nke ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ. 7 Ha we kwusa nime Juda na Jerusalem gwa umu nile nke ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ, ka ha chikọta onwe-ha na Jerusalem; 8 ka ewezuga kwa ákù-ya nile ibibi ya, kewapu kwa onye ahu na nkpọkọta ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ, bú onye ọ bula nke nābiagh n'ubọchi atọ, dika ndum-ọdu ndi-isi na ndi-okenye si di. 9 Ndikom nile nke Juda na Benjamin we chikọta onwe-ha na Jerusalem n'ubọchi atọ; nke ahu bu ọnwa nke-iteghete, n'ubọchi nke-orù n'ọnwa ahu: ndi ahu nile we nọdu n'amá ulo Chineke, nāma jijiji n'ihhi okwu a, na site n'oké miri-ozuzo nile. 10 Ezra, bú onye-nchu-aja, we bilie, si ha, Unu onwe-unu emekpuwo emekpu, luta ndinyom ala ọzọ, itukwasi ihe n'ikpe-omuma Israel. 11 Ma ụbù a nyenu Jehova, bú Chineke nke nna-unu-hà, ekele, me kwa ihe nātọ Ya utọ: kewaputa-kwa-nu onwe-unu n'aru ndi di iche iche nke ala nka, na n'aru ndinyom ala ọzọ. 12 Nkpọkọta ahu nile we were oké olu za, si, O ziri ezi, dika okwu-gi nile n'ebe ayi nọ si di, ayi aghagh ime otù a. 13 Ma ndi Israel di ọtutu, ọ bu kwa m̀be oké miri-ozuzo, ike adigh kwa ayi iguzo n'èzi, ma ozi a abugh nke otù ubọchi, ọ bugh kwa nke ubọchi abua: n'ihhi na ayi ejehiewo ri nne n'okwu a. 14 Biko, ka ndi-isi-ayi guzoro nkpọkọta nka nile, ka ndi nile ndi nọ n'obodo nile ayi bia kwa na m̀be ezubere, bú ndi lutara ndinyom ala ọzọ, ha na ndi-okenye obodo nile ọ bula, na ndi-ikpe-ya, rue m̀be ive di ọku nke Chineke-ayi bayere okwu a si n'aru ayi laghachi. 15 Otù ọ di, Jonatan nwa Asahel na Jahzeia nwa Tikva guzoro imegide ihe a: Meshulam na Shabetai, bú onye Livai, ye-kwa-ra ha aka. 16 Umu nke ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ we me otù a. Ewe kewapu Ezra, bú onye-nchu-aja, na ndikom ọzọ, bú ndi-isi ulo nke ndi bu nna, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, ha nile n'aha-ha kwa; ha we nọdu n'ubọchi mbu nke ọnwa nke-iri ka ha we jua ajuju okwu a. 17 Ha we jubie ajuju n'okwu ndikom nile ndi lutaworo ndinyom ala ọzọ n'ubọchi mbu nke ọnwa mbu. 18 Ewe chọta ufọdu n'etiti umu ndi-nchu-aja

ndi lutaworo ndinyom ala ọzọ: bú, n'etiti umu Jeshua, nwa Jozadak, na umu-nne-ya: Maaseia, na Elieza, na Jarib, na Gedalaia. 19 Ha we nye aka-ha ime ka ndinyom-ha pua; ebe ikpe mara ha, ha we nye ebulu nke igwè aturu n'ihhi ikpe-omuma-ha. 20 Na n'etiti umu Imea; Hanani na Zebadaia. 21 Na n'etiti umu Harim; Maaseia, na Elaija, na Shemaia, na Jehiel, na Uzaia. 22 Na n'etiti umu Pashua; Elioenai, na Maaseia, na Ishmael, na Netanel, na Jozabad, na Elasa. 23 Na n'etiti ndi Livai; Jozabad, na Shimai, na Kelaia, (onye ahu bu Kelita), na Petahia, na Juda, na Elieza. 24 Na n'etiti ndi-ọbù-abù; Elaiashib: na n'etiti ndi-ọnu-uzọ-ama; Shalum, na Telem, na Uri. 25 Na n'etiti Israel: n'etiti umu Parosh; Ramia, na Izia, na Malkija, na Mijamin, na Eleeza, na Malkija, na Benaia. 26 Na n'etiti umu Ilam; Matanaia, na Zekaraia, na Jehiel, na Abdi, na Jeremot, na Elaija. 27 Na n'etiti umu Zatu; Elioenai, na Elaiashib, na Matanaia, na Jeremot, na Zabad, na Aziza. 28 Na n'etiti umu Bebai; Jehohanan, na Hananaia, na Zabai, na Atlai. 29 Na n'etiti umu Bani; Meshulam, na Maluk, na Adaia, na Jashub, na Sheal, na Jeremot. 30 Na n'etiti umu Pahatmoab; Adna, na Kelal, na Benaia, na Maaseia, na Matanaia, na Bezalel, na Binui, na Manase. 31 Na n'etiti umu Harim; Elieza, na Ishija, na Malkija, na Shemaia, na Shimeon; 32 Benjamin, na Maluk, na Shemaria; 33 Na n'etiti umu Hashum; Matenai, na Matata, na Zabad, na Elifelet, na Jeremai, na Manase, na Shimai. 34 Na n'etiti umu Bani; Maadai, na Amram, na Uel; 35 na Benaia, na Bedeia, na Keluhi; 36 na Vania, na Meremot, na Elaiashib; 37 na Matanaia, na Matenai, na Jaasu; 38 na Bani, na Binui, na Shimai; 39 na Shelemaia, na Netan, na Adaia; 40 na Maknadebai, na Shashai, na Sharai; 41 na Azarel, na Shelemaia, na Shemaria; 42 na Shalum, na Amaraia, na Josef. 43 N'etiti umu Nebo; Jeiel, na Matitaia, na Zabad, na Zebina, na Ido, na Joel, na Benaia. 44 Ndia nile alutawo ndinyom ala ọzọ na nwunye: ufọdu nime ha nwe-kwa-ra ndinyom ndi ha siri n'aka ha mu umu-ndikom.

AKWUKWỌ NEHEMAIA

1 ¹ Okwu Nehemaia nwa Hakalaia. O rue, n'ọnwa Kislev, n'arọ nke-orú, na mu onwem nọ na Shushan, bú ulo uku eze. ² Hanani, bú otú nime umu-nnem, we bia, ya onwe-ya na ndikom ufodu ndi sitere na Juda; m'we jua ha ajuju bayere ndi-Ju, bú ndi-nbapu, nke foduru site na ndota-n'agha, na ajuju bayere Jerusalem. ³ Ha we sim, Ndi foduru, bú ndi foduru site na ndota-n'agha n'ebe ahu n'ala ahu anáchi achi nọ n'ọnodu ojo na n'ita-uta: etipúsi-kwa-ra m̀bidi Jerusalem, sure kwa onu-uzọ-ama-ya nile oku. ⁴ O rue, m̀be m'nuru okwu ndia, na anodurum ala, kwa ákwá, rue újú ubochi ufodu; m'we bue onu, kpe kwa ekpere n'iru Chineke nke elu-igwe, ⁵ si, Biko, Jehova, bú Chineke nke elu-igwe, Chineke uku, Nke di kwa egwu, Onye nēdebere ndi nāhu Ya n'anya nēdebe kwa ihe nile O nyere n'iwu, oḅuḅa-ndu-Ya na ebere: ⁶ biko, ka nti-Gi nāna nti, ka anya-Gi abua saghe kwa, ka I we ge nti ekpere orú-Gi, nke mu onwem nēkpe n'iru Gi ta, ehie na abali, bayere umu Israel, bú ndi-orú-Gi, m'nēkwuputa kwa nmehie nile nke umu Israel, nke ayi mehieworo megide Gi: e, mu onwem na ulo nnam emehiewo. ⁷ Ayi emejowo Gi nke-uku, ayi edebegh kwa ihe nile enyere n'iwu, na ukpuru nile, na ikpé nile, nke I nyere Moses, bú orú-gi, n'iwu. ⁸ Biko, cheta okwu ahu nke I nyere Moses, bú orú-Gi, n'iwu, si, Asi na unu onwe-unu emekpu emekpu, Mu onwem gēme ka unu ḅasa n'etiti ndi nile: ⁹ ma asi na unu alaghachikudem, we debe ihe nile M'nyere n'iwu me kwa ha, o buru na ndi-unu anāchufu achufu adí na nsotu elu-igwe, site n'ebe ahu ka M'gāchikota ha, me ka ha biarue ebe ahu nke M'roputaworo ime ka aham biri n'ebe ahu. ¹⁰ Ma ndia bu orú-Gi na ndi-Gi, ndi I were ike uku Gi, were kwa aka-Gi di ike, ḅaputa. ¹¹ Biko, Onye-nwe-ayi, biko, ka nti-Gi nāna nti n'ekpere orú-Gi, na n'ekpere ndi-orú-Gi, ndi o nātọ utọ itu egwu aha-Gi: biko, me kwa ka ihe nāgara orú-Gi nke-oma ta, me ka enwe obi-ebere n'aru ya n'iru nwoke a. (Ma

mu onwem buru eze obu-ihe-ḅinuḅu.) **2** ¹ O rue n'ọnwa Nisan, n'arọ nke-orú nke Ataksakses, bú eze, na manya-vine di n'iru ya, m'we buru manya-vine ahu, nye eze. Ma akaghmajọ njo n'obi n'iru ya. ² Eze we sim, Gini mere iru-gi jorọ njo, ma gi onwe-gi adigh-aria oria? nka abugh ihe ozo, o bu nani obi jorọ njo. M'we tua egwu ri nne nke-uku. ³ M'we si eze, Ka eze di ndu rue m̀be ebigh-ebi: gini mere irum agagh-eji jo njo, m̀be obodo ahu, bú ulo nke ili nnam-ha, bu nkponkpo ebe, eripiawo kwa onu-uzọ-ama-ya nile n'oku? ⁴ Eze we sim, O bu gini kwa ka gi onwe-gi nācho? M'we kpere Chineke nke elu-igwe. ⁵ M'we si eze, O buru na o di eze nma, o buru kwa na orú-gi di nma n'anya-gi, o bu ka i zigam na Juda, rue obodo ili nnam-ha, ka m'we wue ya. ⁶ Eze we sim, (nwunye eze nānodu kwa n'akuku ya,) Rue ole m̀be ka ije-gi gadi? ole m̀be ka i galaghachi kwa? O we di nma n'anya eze, o we zigam; m'we nye ya oge. ⁷ M'we si eze, O buru na o di eze nma, ka enyem akwukwo-ozí inye ndi nāchi ala n'ofè osimiri, ka ha kwe ka m'gabiga rue m̀be m'batara Juda; ⁸ na akwukwo-ozí inye Esaf, bú onye nēche ogige oma nke eze nwere, ka o nyem osisi ijikota onu-uzọ-ama nile nke ulo uku ahu n'otú nke diri ulo ahu, na ijikota m̀bidi obodo n'otú, na ijikota ulo n'otú, bú nke m'gābā nime ya. Eze we nyem, dika ezi aka Chinekem si di n'arum. ⁹ M'we biakute ndi nāchi ala n'ofè osimiri, m'we nye ha akwukwo-ozí eze. Ma eze ziri ndi-isi usu-ndi-agha na ndi-inyinya isom je. ¹⁰ Sanbalat, bú onye Horonaim, na Tobaia, bú orú, bú onye Aion, we nu ya, o we di ha njo nke-uku na madu abiaawo ichoro umu Israel odi-nma. ¹¹ M'we bata Jerusalem, nọ n'ebe ahu ubochi atọ. ¹² M'we bilie n'abali, mu onwem na ndikom ole-na-ole sorom; ma egosighm madu o bula ihe Chinekem nētiye n'obim imere Jerusalem: o digh kwa anu-ulo di n'ebe m'nọ, o bu nani anu-ulo ahu nke m'nānokwasi ya. ¹³ M'we

si n'onu-uzo-ama ndagwurugwu pua n'abali, we rue n'iru isi-iyi dragon, ru kwa onu-uzo-ama ebe ikpofu ahihia, we le m̄bidi Jerusalem nile anya, b̄ nke etip̄siri etip̄, ōku eripiawo kwa onu-uzo-ama-ya nile. 14 M'we gabiga rue onu-uzo-ama isi-iyi, ru kwa ōo-miri eze: ō digh kwa ebe anu-ulo nke di n'okpurum ḡagabiga. 15 M'we n̄arigo na miri-iyi n'abali, m'we n̄ele m̄bidi ahu anya; m'we chigharia, ba n'onu-uzo-ama ndagwurugwu, we laghachi. 16 Ma ndi n̄ochiri anya eze amagh ebe m'jere, ma-ōbu ihe mu onwem n̄eme; egosighkwam ndi-Ju rue ūbu a, egosighkwam ndi-nchu-aja, egosighkwam ndi amara aha-ha, egosighkwam ndi n̄ochiri anya eze, egosighkwam ndi f̄oduru ndi n̄eje ozi ahu. 17 M'we si ha, Unu onwe-unu n̄ahu ōn̄ōdu ōj̄ō nke ayi onwe-ayi n̄o nime ya, na Jerusalem bu nkp̄onkp̄o ebe, na esure-kwa-ra onu-uzo-ama-ya nile n'oku: bianu ka ayi wue m̄bidi Jerusalem, ka ayi we ghara ibu kwa ihe-ita-uta ōz̄o. 18 M'we gosi ha aka Chinekem nke di nma n'arum; na okwu nile nke eze kwa nke ō gwaram. Ha we si, Ka ayi bilie lua m̄bidi. Ha we me ka aka-ha di ike ime ezi ihe a. 19 Sanbalat, b̄ onye Horonaim, na Tobaia, b̄ or̄u, b̄ onye Amon, na Geshem, b̄ onye Arebia, we nu ya, ha we chia ayi ōchi, leda ayi anya, si, Gini bu ihe a nke unu onwe-unu n̄eme? ō bu eze ka unu n̄anupu isi imegide? zo M'we zaghachi ha okwu, si ha, Chineke nke elu-igwe, Ya onwe-ya ḡeme ka ihe gara ayi nke-ōma; ayi onwe-ayi, b̄ ndi-or̄u-Ya, ḡibili kwa lua m̄bidi: ma unu enwegh ōk̄e, ma-ōbu ōn̄ōdu ziri ezi, ma-ōbu ihe-ncheta, nime Jerusalem.

3 1 Elaiashib, b̄ onye-isi-nchu-aja, we bilie, ya na umu-nne-ya, b̄ ndi-nchu-aja, ha we lua onu-uzo-ama aturu; ha onwe-ha dor̄o ya ns̄o, guzo ibo-ōnu-uzo-ya; ōbun̄a rue ulo-elu Hamea ka ha dor̄o ya ns̄o, rue ulo-elu Hananel. 2 N'akuku ya ka ndikom Jeriko luru. N'akuku ha ka Zakua nwa Imri luru. 3 Onu-uzo-ama az̄u ka umu Hasenaa luru; ndi ahu jik̄otara ya n'ot̄u, guzo ibo-ōnu-uzo-ya, na ihe-nkpachi-ya nile, na nkp̄ōo-ya nile. 4 N'akuku ha ka

Meremot nwa Uraia, nwa Hakoz, mere ka m̄bidi di ike. N'akuku ha ka Meshulam nwa Berekaia, nwa Meshezabel, mere ka m̄bidi di ike. N'akuku ha ka Zedok nwa Beana mere ka m̄bidi di ike. 5 N'akuku ha ka ndi Tekoa mere ka m̄bidi di ike; ma ndi-ha ndi di ebube etiyegh olu-ha n'of̄uf̄e Onye-nwe-ha. 6 Onu-uzo-ama ochie ka Joiada nwa Pasea na Meshulam nwa Besodeia mere ka ō di ike; ndi ahu jik̄otara ya n'ot̄u, guzo ibo-ōnu-uzo-ya, na ihe-nkpachi-ya nile, na nkp̄ōo-ya nile. 7 N'akuku ha ka Melataia, b̄ onye Gibeon, na Jadon, b̄ onye Meronot, ndikom Gibeon na Mizpa, mere ka m̄bidi di ike rue oche-eze nke onye n̄achi ala n'of̄e osimiri. 8 N'akuku ya ka Uziel nwa Hahaia, b̄ ndi-nnucha-ōla, mere ka m̄bidi di ike. N'akuku ya ka Hananaia, b̄ ot̄u onye nime ndi n̄asugwa manu-otite n̄esi isi ut̄o, mere ka m̄bidi di ike, ha we rapu Jerusalem rue m̄bidi di obosara. 9 N'akuku ha ka Refaia nwa Hua, b̄ onye-isi nkera ala di Jerusalem buruburu, mere ka m̄bidi di ike. 10 N'akuku ha ka Jedaia nwa Harumaf mere ka m̄bidi di ike, b̄ na ncherita-iru ulo-ya. N'akuku ya ka Hatush nwa Hashabneia mere ka m̄bidi di ike. 11 Malkija nwa Harim na Hashub nwa Pahat-moab mere ka iberibe ōz̄o at̄uru at̄u di ike, b̄ ulo-elu nke ite-ōku uku. 12 N'akuku ya ka Shalum nwa Halohesh, b̄ onye-isi nkera ala di Jerusalem buruburu, mere ka m̄bidi di ike, ya onwe-ya na umu-ya ndinyom. 13 Onu-uzo-ama ndagwurugwu ka Hanun na ndi bi na Zanoa mere ka ō di ike; ndi ahu luru ya, guzo ibo-ōnu-uzo-ya, na ihe-nkpachi-ya nile, na nkp̄ōo-ya nile, na nn̄u cubit m̄bidi abua na ōgu iri rue onu-uzo-ama ebe ikpofu ahihia. 14 Onu-uzo-ama ebe ikpofu ahihia ka Malkija nwa Rikab, b̄ onye-isi ala di Bet-hakerem buruburu, mere ka ō di ike; onye ahu luru ya, guzo ibo-ōnu-uzo-ya, na ihe-nkpachi-ya nile, na nkp̄ōo-ya nile. 15 Onu-uzo-ama isi-iyi ka Shalun nwa K̄ol-hoze, b̄ onye-isi ala di Mizpa buruburu, mere ka ō di ike; onye ahu luru ya, kpue ya, guzo ibo-ōnu-uzo-ya, na ihe-nkpachi-ya nile, na nkp̄ōo-ya nile, na m̄bidi ōo-miri Shela,

rue ubi cze abara ogige, ru kwa ihe-nrigo nke nēsi n'obodo Devid rida. 16 N'iso ya ka Nehemaia nwa Azbuk, bú onye-isi nkera ala di Bet-zua buruburu, mere ka m̀bidi di ike, rue na ncherita-iru ili Devid, ru kwa ođo-miri nke emere, ru kwa ulo ndi-dike. 17 N'iso ya ka ndi Livai, Rehum nwa Bani, mere ka m̀bidi di ike. N'akuku ya ka Hashabaia, bú onye-isi nkera ala di Keila buruburu, mere ka m̀bidi diri buruburu-ala-ya ike. 18 N'iso ya ka umu-nne-ha, na Bavai nwa Henadad, bú onye-isi nkera ala di Keila buruburu, mere ka m̀bidi di ike. 19 N'akuku ya ka Eza nwa Jeshua, bú onye-isi Mizpa, mere ka iberibe ozo aturu atú di ike, site na ncherita-iru nrigo ulo-ihe-ekike-agma na nkuku m̀bidi. 20 N'iso ya ka Beruk nwa Zabai nuru oku n'obi ime ka iberibe ozo aturu atú di ike, site na nkuku m̀bidi rue onu-uzo ulo Elaiashib, bú onye-isi-nchu-aja. 21 N'iso ya ka Meremot nwa Uraia nwa Hakoz mere ka iberibe ozo aturu atú di ike, site n'onu-uzo ulo Elaiashib we rue nsotu ulo Elaiashib. 22 N'iso ya ka ndi-nchu-aja, bú ndikom nke Buruburu-ala, mere ka m̀bidi di ike. 23 N'iso ha ka Benjamin na Hashub mere ka m̀bidi di ike na ncherita-iru ulo-ha. N'iso ha ka Azaraia nwa Maaseia nwa Ananaia mere ka m̀bidi di ike n'akuku ulo-ya. 24 N'iso ya ka Binui nwa Henadad mere ka iberibe ozo aturu atú di ike, site n'ulo Azaraia rue nkuku m̀bidi, obuna rue ulo-elu nkuku. 25 Palal nwa Uzai mere ka m̀bidi di ike site na ncherita-iru nkuku m̀bidi, na ulo-elu nke nāputa n'ulo di n'elu nke eze, bú nke di nso ogige ulo-nche. N'iso ya ka Pedaia nwa Parosh mere ka m̀bidi di ike. 26 (Ma Netinim nēbi n'Ofel, rue na ncherita-iru onu-uzo-ama miri n'akuku owuwa-anyanwu, na ulo-elu nke nāputa aputa.) 27 N'iso ya ka ndi Tekoa mere ka iberibe ozo aturu atú di ike, site na ncherita ulo-elu di uku nke nāputa aputa, we rue m̀bidi Ofel. 28 Site n'elu onu-uzo-ama inyinya ka ndi-nchu-aja mere ka m̀bidi di ike, nwoke o bula na ncherita-iru ulo-ya. 29 N'iso ha ka Zedok nwa Imea mere ka m̀bidi di ike na ncherita-iru ulo-ya. N'iso ya ka Shemaia nwa Shekania, bú onye nēche onu-uzo-ama owuwa-anyanwu, mere ka

m̀bidi di ike. 30 N'iso ya ka Hananaia nwa Shelemaia, na Hanum, bú nwa nke-isi nke Zalaf, mere ka iberibe ozo aturu atú di ike. N'iso ya ka Meshulam nwa Berekaia mere ka m̀bidi di ike na ncherita-iru ime-ulo-ya. 31 N'iso ya ka Malkija, bú otú onye nime ndi-nnucha-ola, mere ka m̀bidi di ike rue ulo Netinim, na nke ndi nāzu ahia, na ncherita-iru onu-uzo-ama Hamifkad, ru kwa nrigo ulo-elu nkuku. 32 N'etiti nrigo ulo-elu nkuku na onu-uzo-ama aturu ka ndi-nnucha-ola na ndi nāzu ahia mere ka o di ike.

4 1 O rue, m̀be Sanbalat nuru na ayi onwe-ayi nālu m̀bidi, na iwe-ya di oku, ewe kpasue ya iwe, o we chia ndi-Ju ochi. 2 O kwue okwu n'iru umu-nne-ya na usu-ndi-agma Sameria, si, Gini ka ndi-Ju ndia ndi nāta aru nēme? hà gārapuru onwe-ha ihe? hà gāchu aja? hà gēme ka olu-ha gwusia n'otú ubochi? hà gēsi n'obo ájá me ka nkume di adi ozo, ebe nkume ahu nile bu ihe akpororo oku? 3 Tobaia, bú onye Amon, no kwa n'akuku ya, o si, Ozo, m̀bidi nke ndi ahu nālu, o buru na nkita-ohia arigo n'elu ya, o gētipú kwa m̀bidi-nkume-ha. 4 Nuru, Chineke-ayi; n'ih na ayi bu ndi eledaworo anya: Gi me kwa ka ita-uta-ha laghachi n'isi-ha, Gi rara kwa ha nye ibu ihe-nluta-n'agma n'ala ndota-n'agma: 5 ekpuchi-kwa-la ajo omume-ha, ekwe-kwa-la ka ehichapu nmehie-ha n'iru Gi: n'ih na ha akpasuwo Gi iwe n'iru ndi nālu m̀bidi. 6 Ayi we lua m̀bidi ahu; ewe lukota m̀bidi nile rue nkera idi-elu-ya: n'ih na ndi-Ju nwere obi ilu olu.

7 O rue na, m̀be Sanbalat na Tobaia na ndi Arebia na ndi Amon na ndi Ashdod nuru na anāluzu m̀bidi Jerusalem nile, na amalitere ituchi ntipú-ya nile, iwe-ha we di oku nke-uku; 8 ha we kekota onwe-ha, ha nile n'otú, ibia ibuso Jerusalem agha, na ikpatara ya ihe-njehie. 9 Ayi we kpere Chineke-ayi, guzo ndi-nche megide ha ehie na abali, n'ih ha. 10 Juda we si, Ike nke ndi-ibu ebilatawo, ma nkponkpō-ihe riri nne; ayi onwe-ayi apugh kwa ilu m̀bidi. 11 Ndi nākpābu ayi we si, Ha agagh-ama, ha agagh-ahu kwa, rue m̀be ayi batara n'etiti ha, h̄ue ha, me ka ije-ozu ahu kwusi. 12 O rue, m̀be ndi-Ju

ndi bi n'akuku ha biara, na ha siri ayi uḡò iri site n'ebe ahu nile, Unu gēchigharikute ayi. 13 M'we guzo ndi-ayi n'ebe nile dikarisiri ala nke ebe di nime mḡidi, n'ebe nile sara mbara, m'we guzo ndi-ayi dika aḡuru nile ha si di, ha na mma-agma-ha, na ube-ha, na uta-ha. 14 M'we hu, bilie, si ndi amara aha-ha, si kwa ndi nḡchiri anya eze, si kwa ndi-ayi fḡduru, Unu atua egwu ha: chetanu Onye-nwe-ayi, Nke di uku di kwa egwu, bu-kwa-ranu umu-nne-unu, na umu-unu ndikom, na umu-unu ndinyom, na ndinyom-unu, na ulo-unu, agha. 15 O rue na, mbe ndi-iro-ayi nuru na ayi mara ya, na Chineke mebi-kwa-ra ndum-ḡdu ha duritara onwe-ha, ayi nile we laghachi na mḡidi, nwoke ḡ bula ije ozi-ya. 16 O rue, site n'ubḡchi ahu, na nkera ndi nējerem ozi nālu ḡlu n'ije-ozi ahu, ma nkera nime ha nēji ube na ḡta na uta na uwe-agma; ndi-isi nḡ kwa n'azu ulo Juda nile. 17 Ndi nālu mḡidi n'elu mḡidi ahu na ndi nēbu ibu nēbo onwe-ha ibu, nwoke ḡ bula nēwere otù aka-ya lu ḡlu n'ije-ozi ahu, ma otù aka-ya nēji ihe-agma-ya; 18 ndi nālu mḡidi kwa, nwoke ḡ bula na mma-agma-ya ekeworo n'ukwù-ya nḡ, ha we nālu mḡidi otù a. Onye nāfù opì-ike nḡ kwa n'akukum. 19 M'we si ndi amara aha-ha, si kwa ndi nḡchiri anya eze, si kwa ndi-ayi fḡduru, Ije-ozi a riri nne, sa kwa mbara, ayi onwe-ayi ekewawo n'elu mḡidi, ayi we nḡ n'ebe di anya, otù nwoke n'aru nwa-nne-ya. 20 N'ebe ḡ bula unu nuru olu opì-ike, n'ebe ahu ka unu gāchikḡta onwe-unu n'ebe ayi nḡ; Chineke-ayi gēburu ayi agha. 21 Ayi onwe-ayi we nālu ḡlu n'ije-ozi ahu: ma nkera-ha nēji ube site na chi-ḡbubḡ rue mḡe kpakpando putara. 22 Ḳzḡ, na mḡe ahu m'siri ndi-ayi, Ka nwoke ḡ bula na onye nējere ya ozi nḡ ḡḡdu-abali n'etiti Jerusalem, ka ha we buru ayi ndi-nche n'abali, je kwa ozi n'ehihie. 23 Ma ḡ digh onye ḡ bula, ma ḡ bu mu onwem, ma-ḡbu umu-nnem, ma-ḡbu ndi nējerem ozi, ma-ḡbu ndikom nche ndi nēsom, ḡ digh onye n'etiti ayi nēyipu uwe-ya, nwoke ḡ bula were ihe-agma-ya je miri.

5 1 Oké iti-nkpu nke ndi-ayi na ndinyom-ha we di megide umu-nne-ha, bú ndi-Ju. 2 N'ihì na ufḡdu di ndi

nāsi, Ayi onwe-ayi, na umu-ayi ndikom, na umu-ayi ndinyom, di ḡtutu: kwe ka ayi nara ḡka, ka ayi we ric ihe, we di ndu. 3 Ufḡdu di kwa ndi nāsi, Ubi-ayi nile na ubi-vine-ayi nile na ulo-ayi nile ka ayi nēdo n'ibé: kwe ka ayi nara ḡka, n'ihì oké unwu a. 4 Ufḡdu di kwa ndi nāsi, Ayi ewerewo ubi-ayi nile na ubi-vine-ayi nile biri ego itu utu-ala eze. 5 Ma ubu a dika anu-aru umu-nne-ayi ka anu-aru-ayi di, dika umu-ha ka umu-ayi di: ma, le, ayi onwe-ayi nāzḡda umu-ayi ndikom na umu-ayi ndinyom ime ka ha buru ndi-orù, ufḡdu di kwa n'etiti umu-ayi ndinyom ndi azḡdaworo azḡda: ma ayi enwegh ike nke aka-ayi; ma ndi ḡzḡ nwe ubi-ayi nile na ubi-vine-ayi nile. 6 Iwem we di ḡku nke-uku mḡe m'nuru iti-nkpu-ha na okwu ndia. 7 Obim we duam ḡdu, mu na ndi amara aha-ha na ndi nḡchiri anya eze we se okwu, m'we si ha, Ḳmuru-nwa ka unu onwe-unu nānara, nwoke ḡ bula n'aka nwa-nne-ya. M'we nwe nkḡḡḡta uku megide ha. 8 M'we si ha, Ayi onwe-ayi aḡaputawo umu-nne-ayi, bú ndi-Ju, ndi erenyere ndi mba ḡzḡ, dika aka-ayi ruru; ùnu onwe-unu gēre kwa umu-nne-unu, āgērenye kwa ayi ha? Ha we ḡa nkiti, ha ahugh kwa okwu ha gāza. 9 M'we si, Ḳ digh nma, bú ihe a nke unu onwe-unu nēme: ḡ bugh n'egwu Chineke ka unu gējehari, n'ihì ita-uta nke ndi mba ḡzḡ, bú ndi-iro-ayi? 10 Ḳzḡ kwa, mu onwem na umu-nnem na ndi nējerem ozi nēbinye ha ego na ḡka n'ḡmuru-nwa. Biko, ka ayi rapu ḡmuru-nwa nka. 11 Biko, burunu uzḡ nyeghachi ha ubi nile ha, na ubi-vine nile ha, na ubi-olive nile ha, na ulo nile ha, na otù uzḡ n'ḡḡ uzḡ ise nke ego, na nke ḡka, na nke manya-vine ḡhu, na nke manu, nke unu nānara ha n'ḡmuru-nwa. 12 Ha we si, Ayi gēnyeghachi ha, ayi agagh-achḡ kwa ihe n'aka ha; otù a ka ayi gēme, dika gi onwe-gi nēkwu. M'we kḡḡ ndi-nchu-aja, me ka ha nua iyi ime dika okwu a si di. 13 Arurupu-kwa-ram obi-uwem, si, Ka Chineke rurupu nwoke ḡ bula otù a site n'ulo-ya, site kwa na ndḡḡbu ḡ nādḡḡbu onwe-ya n'ḡlu, bú onye nādigh-eme ka okwu a guzosie ike; ḡbunā otù a ya bu ihe arurupuworo, nke tḡḡḡ-kwa-ra n'efu. Nkḡḡḡta ahu nile we si, Amen, ha we to

Jehova. Ndi-ayi we me dika okwu a si di. 14 Ozo, site n'ubochi o nyerem iwu ibu onye nāchi ha n'ala Juda, site n'arọ nke-orú we rue arọ nke-orú-na-iri-na-abua nke Ataksakses, bú eze, nke ahu bu arọ iri na abua, mu onwem na umunnem erigh nri nke onye nāchi ala. 15 Ma ndi mbu nāchi ala ndi burum uzọ, ha boburu ndi-Ju ibu arọ, we nara ha utu n'achicha na manya-vine, tiyere ogo shekel ọla-ọcha abua; ọbuná ndi nējere ha ozi bu ndi-isi n'ebe ndi-ayi nọ: ma mu onwem emegh otú a, n'ihhi egwu Chineke. 16 Ozo kwa, m'jisiri ike n'ije-ozii mbidi a, o digh kwa ubi ayi zutara: ma achikotawo ndi nile nējerem ozi n'ebe ahu ije ozi ahu. 17 Ozo, ndi-Ju na ndi nọchiri anya eze, bú ogo ndikom asa na iri, nọ na table nkem, ha na ndi nābiakute ayi site na mba ndi di ayi buruburu. 18 Ma ihe nke edoziworo bayere otú ubochi bu otú ehi na aturu isi arọputara arọputa; edozi-kwa-ra umu-nnununu nyem, dozi kwa manya-vine nile o bula n'uba otú ubo n'ubochi iri: ma n'ihe a nile o digh nri nke diri onye nāchi ala m'choro, n'ihhi na ofufe ahu di arọ n'aru ndi nka. 19 Chinekem, chetaram ihe nile nke m'meworo n'ihhi ndi nka, imerem ezi ihe.

6 1 O rue, mbe Sanbalat, na Tobaia, na Geshem, bú onye Arebia, na ndi-iro-ayi foduru, nuru na m'lusiri mbidi ahu, na o digh kwa ntipu foduru nime ya; (o bu ezie na akaghm-eguzo ibo-onu-uzo n'onu-uzo-ama nile rue mbe ahu;) 2 O rue, na Sanbalat na Geshem ziterem ozi, si, Bia, ka ayi zukota n'otu n'obodo na nime ndagwurugwu nke Ono. Ma ndi ahu nēchē echichē imejom emejọ. 3 M'we zigara ha ndi-ozii, si, Ozi uku ka m'nēje, apughkwam irida: n'ihhi gini ka ozi a gākwusi, mbe m'nārapu ya, we ridakuru unu? 4 Ha we ziterem ozi ubo anọ dika okwu a si di; m'we zaghachi ha okwu dika okwu a si di. 5 Sanbalat we ziterem onye nējere ya ozi nke ubo ise dika okwu a si di, ya na akwukwo-ozii nke emegheworo n'aka-ya; 6 edewo nime ya, si, Anuwo ya n'etiti mba nile ozọ, Gashmu nāsi kwa, na gi onwe-gi na ndi-Ju nēchē echichē inupu isi; n'ihhi nka ka gi onwe-gi nālu mbidi ahu: gi onwe-gi aghowo-kwa-ra ha eze, dika okwu ndia si di.

7 Ozo kwa, i guzowo ndi-amuma ikpasa oku bayere gi nime Jerusalem, si, Eze di nime Juda: ma ubu a eze ganu ya dika okwu ndia si di. Ma ubu a bia, ka ayi durita onwe-ayi odu. 8 M'we zigara ya ozi, si, O digh ka okwu ndia si di nke gi onwe-gi nekwa, kama gi onwe-gi nēchēputa ha n'obi-gi. 9 N'ihhi na ha nile nēme ka ayi tua egwu, si, Akaha gākudapu n'ije-ozii a, agagh-eje kwa ya. Ma ubu a Gi me ka akam abua di ike.

10 Ma mu onwem batara n'ulo Shemaia nwa Delaia nwa Mehetabel, ma emechibidoworo onye ahu uzọ; o we si, Ka ayi zukota n'ulo Chineke, n'etiti ulu uku Chineke, ka ayi mechi kwa uzọ nile nke ulu uku Chineke: n'ihhi na ha nābia ibu gi; e, n'abali ka ha nābia ibu gi. 11 M'we si, Nwoke dika mu onwem, o gābalaga? onye di kwa, nke di ka mu onwem, nke gābā n'ulo uku Chineke, we di ndu? m'gagh-abā nime. 12 M'we mata, ma, le, o bugh Chineke zitere ya: kama okwu amuma nka ka o kwuru imegidem: ma Sanbalat na Tobaia goro ya. 13 N'ihhi nka ka egoro onye ahu, ka m'we tua egwu, me otú a, we mehie, ka ha we nwe kwa ya inyem aha ogo, ka ha we tam uta. 14 Chinekem, cheta Tobaia, cheta kwa Sanbalat, dika omume-ha ndia si di, ozọ kwa, cheta Noadia, bú onye-amuma-nwayi, cheta kwa ndi-amuma foduru, ndi nēme ka m'tua egwu.

15 Ewe luzue mbidi ahu n'ubochi nke-orú-na-ise nke onwa Elul, n'ogu ubochi abua na iri na abua. 16 O rue, mbe ndi-iro-ayi nile nuru ya, na mba nile nke di ayi buruburu turu egwu, we da ada nke-uku n'anya nke aka ha: ha we mara na esitere n'aka Chineke-ayi je ozi a. 17 Ozo, na mbe ahu ndi Juda amara aha-ha nēzigara Tobaia otutu akwukwo-ozii, akwukwo-ozii nke Tobaia nābiaru kwa ha aka. 18 N'ihhi na otutu madu di nime Juda ndi nwere iyi ha nuru ya, n'ihhi na di nwa-nwayi Shekania nwa Ara ka o bu; Jehohanan nwa-ya lukwa-ra nwa-nwayi Meshulam nwa Berekaia na nwunye. 19 Ha nekwa kwa okwu bayere ezi omume-ya nile n'irum, ha nēburu kwa okwum nile pukuru ya. Akwukwo-ozii ka Tobaia ziri ime ka m'tua egwu.

7 **I** O rue, m̀be alusiri m̀bidi ahu, m̀be m'guzosi-kwa-ra ibo-ɔnu-uzo-ya nile, m̀be emesi-kwa-ra ndi-ɔnu-uzo-ama na ndi-ɔb̀-ubu na ndi-Livai ka ha lekota ozi-ha, 2 na m'nyere Hanani, b̀bu nwa-nnem, na Hananaia, b̀bu onye-isi ulo uku eze, iwu bayere Jerusalem: n'ih na onye ahu bu onye ezi-okwu, ɔ nātu kwa egwu Chineke kari ɔtutu madu. 3 M'we si ha, Ka aghara imeghepu ɔnu-uzo-ama Jerusalem rue m̀be anyanwu di ɔku; na m̀be ndi-nche nēguzo kwa na nche-ha, ka ha mechic uzo, kpochi-kwa-nu ha: guzo kwa ndi bi na Jerusalem na nche, nwoke ɔ bula nime nche-ya, nwoke ɔ bula kwa na ncherita-iru ulo-ya. 4 Ma obodo ahu sara mbara n'aka abua, di kwa uku: ma ndi-ayi di ole-na-ole n'etiti ya, ulo adigh kwa nke ewuru ewu. 5 Chinekem we tiye ya n'obim, m'we chikota ndi amara aha-ha, na ndi nɔchiri anya eze, na ndi-ayi nile, ka ewe de ha n'akwukwo-osuso-ɔmumu. M'we chota akwukwo-osuso-ɔmumu nke ndi rigotaworo na mbu, m'we hu ihe a edeworo nime ya: 6 Ndia bu umu ala ahu anāchi achi, ndi nāriḡo, b̀bu ndi sitere na ndota-n'agha ahu nke ndi emere ka ha je biri n'ala ɔzo, ndi Nebukadneza, b̀bu eze Babilon, mere ka ha je biri n'ala ɔzo, ha we lata na Jerusalem, lata kwa na Juda, nwoke ɔ bula n'obodo-ya; 7 ndi nābia, ha na Zerubabel, na Jeshua, na Nehemaia, na Azaraia, na Raamia, na Nahamani, na Mōdekai, na Bilshan, na Misperet, na Bigvai, na Nehum, na Beana. ɔnu-ɔgugu ndikom nke ndi Israel: 8 Umu Parosh, nǹ na ise na ɔgu asato na iri na abua. 9 Umu Shefataia ɔgu iri-na-asato na iri na abua. 10 Umu Ara, nǹ na ɔgu iri-na-abua na iri na abua. 11 Umu Pahat-moab, nke umu Jeshua na Joab, nǹ asa na iri na asato. 12 Umu Ilam, nǹ atɔ na ɔgu abua na iri na anɔ. 13 Umu Zatu, nǹ abua na ɔgu abua na ise. 14 Umu Zakai, nǹ na ɔgu iri-na-asato. 15 Umu Binui, nǹ na ɔgu iri-na-abua na asato. 16 Umu Bebai, nǹ na ɔgu iri-na-ot̀ na asato. 17 Umu Azgad, nǹ ise na ɔgu iri-na-isi na abua. 18 Umu Adonikam, nǹ na ɔgu iri-na-atɔ na asa. 19 Umu Bigvai, nǹ ise na ɔgu atɔ na asa. 20 Umu Adin, nǹ na ɔgu iri-na-abua na iri na ise. 21 Umu

Atea, nke Hezekaia, ɔgu anɔ na iri na asato. 22 Umu Hashum, ɔgu iri-na-isi na asato. 23 Umu Bezai, ɔgu iri-na-isi na anɔ. 24 Umu Harif, ɔgu ise na iri na abua. 25 Umu Gibeon, ɔgu anɔ na iri na ise. 26 Ndikom Bet-lehem na Netofa, ɔgu iteghete na asato. 27 Ndikom Anatot, ɔgu isi na asato. 28 Ndikom Bet-azmavet, ɔgu abua na abua. 29 Ndikom Kiriat-jearim na Kefira na Beirut, nǹ na ɔgu iri-na-asa na atɔ. 30 Ndikom Rema na Geba, nǹ na ɔgu iri-na-ot̀ na ot̀. 31 Ndikom Mikmas, ɔgu isi na abua. 32 Ndikom Bet-el na Ai, ɔgu isi na atɔ. 33 Ndikom Nebo nke-ozo, ɔgu abua na iri na abua. 34 Umu Ilam nke-ozo, nǹ atɔ na ɔgu abua na iri na anɔ. 35 Umu Harim, ɔgu iri-na-isi. 36 Umu Jeriko, ɔgu iri-na-asa na ise. 37 Umu Lod na Hadid na Ono, nǹ na ɔgu iri-na-isi na ot̀. 38 Umu Senaa, nǹ iteghete na ɔgu iri-na-isi na iri. 39 Ndi-nchua-aja: umu Jedaia, nke ulo Jeshua, nǹ abua na ɔgu asato na iri na atɔ. 40 Umu Imea, nǹ abua na ɔgu iri-na-abua na iri na abua. 41 Umu Pashua, nǹ atɔ na ɔgu abua na asa. 42 Umu Harim, nǹ abua na ɔgu iri na iri na asa. 43 Ndi Livai: umu Jeshua, nke Kadmiel, nke umu Hodeva, ɔgu atɔ na iri na anɔ. 44 Ndi-ɔb̀-ubu: umu Esaf, ɔgu asa na asato. 45 Ndi-ɔnu-uzo-ama: umu Shalum, na umu Atea, na umu Talmon, na umu Akub, na umu Hatita, na umu Shobai, ɔgu isi na iri na asato. 46 Netinim: umu Ziha, na umu Hasufa, na umu Tabaot; 47 na umu Keros, na umu Sia, na umu Padon; 48 na umu Lebana, na umu Hagaba, na umu Salmal; 49 na umu Hanan, na umu Gidel, na umu Gaha; 50 na umu Reaia, na umu Rezin, na umu Nekoda; 51 na umu Gazam, na umu Uza, na umu Pasea; 52 na umu Besai, na umu Meunim, na umu Nefushesim; 53 na umu Bakbuk, na umu Hakufa, na umu Hahua; 54 na umu Bazlit, na umu Mehida, na umu Hasha; 55 na umu Bakos, na umu Sisera, na umu Tema; 56 na umu Nezia, na umu Hatifa. 57 Umu ndi-or̀ Solomon: umu Sotai, na umu Soferet, na umu Perida; 58 na umu Jaala, na umu Dakon, na umu Gidel; 59 na umu Shefataia, na umu

Hatil, na umu Pokeret-hazebaim, na umu Emon. 60 Netinim nile, na umu ndi-orù Solomon, di ọgu iri-na-iteghete na iri na abua. 61 Ndia bu kwa ndi nārigo site na Tel-mela na Tel-hasha na Kerub na Adon na Imea: ma ha apugh igosi ulo nke ndi bu nna-ha, ma-ọbu nkpuru-ha, ma ọ bu Israel ka ha siri puta: 62 umu Delaia, na umu Tobaia, na umu Nekoda, nnù na ọgu iri-na-abua na abua. 63 Site kwa na ndi-nchu-aja: umu Hobaia, na umu Hakoz, na umu Bazilai, onye luru nwunye sitere n'umundinyom Bazilai, bú onye Gilcad, ewe kpọ ya aha n'aha-ha. 64 Ndia chọpọ odide-akwukwọ-ha n'etiti ndi edere n'akwukwọ-osuso-omumu, ma achọtagh ya: ewe gua ha na ndi nādigh nsọ, ewe wcpu ha n'ọlu-nchu-aja. 65 Tiashata we si ha, ka ha ghara iri ihe n'ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile, rue mbe onye-nchu-aja gēwere Ihè na Izu-okè guzo. 66 Nkpọkọta ahu nile n'otù di orù nnù uzọ ise na nnù ise na ọgu iri-na-asatọ, 67 nāgugh orù-ha ndikom na orù-ha ndinyom, ndi di nnù iri-na-asatọ na ọgu isi na iri na asa: ha nwe-kwa-ra ọgu madu iri-na-abua na ise bu ndikom nābù abù na ndinyom nābù abù. 68 Inyinya-ha di nnù na ọgu iri-na-isi na iri na isi; inyinya mule ha di ọgu iri-na-abua na ise; 69 camel-ha di nnù na orù na iri na ise; inyinya-ibu-ha di nnù iri-na-isi na ọgu iri-na-isi. 70 Ma ufọdu n'ctiti ndi-isi ulo nke ndi bu nna nyere onyinye nke diri ije-ozì ahu. Tiashata tiyere n'ulo-àkù nnù daric ọla-edo abua na ọgu iri, na ọgu ọkwa-nwusa abua na iri, na nnù uwe ndi-nchu-aja na ọgu isi na iri. 71 Ma ufọdu n'etiti ndi-isi ulo nke ndi bu nna tiyere n'ulo-àkù nke ije-ozì ahu orù nnù daric ọla-edo uzọ abua na nnù iri, na nnù pound ọla-ọcha ise na ọgu iri. 72 Ma nke ndi-ayi fọduru nyere di orù nnù daric ọla-edo uzọ abua na nnù iri, na nnù pound ọla-ọcha ise, na ọgu uwe ndi-nchu-aja atọ na asa. 73 Ndi-nchu-aja, na ndi Livai, na ndi-ọnu-uzọ-ama, na ndi-ọbù-abù, na ufọdu nime ndi Juda, na Netinim, na Israel nile, we biri n'obodo nile ha.

Onwa nke-asa we rue, umu Israel nọ 8 kwa n'obodo nile ha. 1 Ndi ahu nile we chikọta onwe-ha dika otù onye rue amá nke di n'iru ọnu-uzọ-ama

miri; ha we si Ezra, bú ode-akwukwọ, ka ọ weta akwukwọ iwu Moses, nke Jehova nyere Israel n'iwu. 2 Ezra, bú onyenchu-aja, we weta iwu ahu n'iru nkpọkọta Israel, ma ndikom ma ndinyom, ma onye ọ bula nke nāghọta inu ihe, n'ubọchi mbu nke ọnwá nke-asa. 3 Ọ we gua nime ya n'iru amá nke di n'iru ọnu-uzọ-ama miri site n'ihe ututu rue etiti-chihie, n'iru ndikom na ndinyom na ndi nāghọta ihe; ndi ahu nile we nā nti akwukwọ iwu ahu. 4 Ezra, bú ode-akwukwọ, we guzo n'elu ulo-elu osisi, nke ha mere bayere ihe a; Matitaia, na Shema, na Anaia, na Uraia, na Hilkiaia, na Maaseia, we guzo n'akuku ya, n'aka-nri-ya; Pedaia kwa, na Mishael, na Malkija, na Hashum, na Hashbadana, na Zekaraia, na Meshulam, n'aka-ekpe-ya. 5 Ezra we saghe akwukwọ n'anya ndi ahu nile; (n'ihì na ọ nọ n'elu n'ebe ndi ahu nile nọ;) ma mbe ọ saghere ya, ndi ahu nile guzoro: 6 Ezra we gọzie Jehova, bú Chineke uku. Ndi ahu nile we za, si, Amen, Amen, n'ichili aka-ha elu: ha we rubc isi-ha, kpọ isi ala nyc Jehova, kpue iru-ha n'ala. 7 Ọzọ, Jeshua, na Bani, na Sherebia, na Jamin, na Akub, na Shabetai, na Hodia, na Maaseia, na Kclita, na Azaraia, na Jozabad, na Hanan, na Pelaia, na ndi Livai, mere ka ndi ahu ghọta iwu ahu: ndi ahu nēguzo kwa n'ebe-nguzo-ha. 8 Ha we gua n'akwukwọ ahu, bú n'iwu Chineke, guputa ya nke-oma, we me ka amata isiya, ha we ghọta ọgugu-ya. 9 Nehemaia, nke ya onwe-ya bu Tiashata, na Ezra onye-nchu-aja, bú ode-akwukwọ, na ndi Livai, bú ndi nēzi ndi ahu ihe, we si ndi ahu nile, Ta, ihe nsọ nke diri Jehova, bú Chineke-unu, ka ọ bu; unu erula újù, akwa-kwa-la ákwá. N'ihì na ndi ahu nile nākwá ákwá, mbe ha nuru okwu nile nke iwu ahu. 10 Ọ we si ha, Jerenu onwe-unu, rie ihe mara abuba, nua ihe-ọnuú di utọ, were okè zigara ndi ọ nādigh ihe edoziworo ha: n'ihì na nsọ ka ubọchi ta diri Onye-nwe-ayi: ihe ewuta-kwa-la unu; n'ihì na ọnú Jehova bu ike-unu. 11 Ndi Livai we nēme ka ndi ahu nile ọ nkiti, si, Nọdunu du, n'ihì na ubọchi a di nsọ, ihe ewuta-kwala unu. 12 Ndi ahu nile we je iri ihe, na inu ihe-ọnuú, na iziga okè, na ime

ka oké ọ̀nù di, n'ihì na ha ghọtara okwu nile nke emere ka ha mara.

13 Ma n'ubọchi nke-abua achikọtara ndi-isi ulo nke ndi bu nna nke ndi ahu nile, na ndi-nchu-aja, na ndi Livai, n'ebe Ezra, bú ode-akwukwọ, nọ, ọbunà inwe uche bayere okwu nile nke iwu ahu. 14 Ha we chọputa ihe a edeworo n'iwu, bú na Jehova nyere iwu site n'aka Moses, ka umu Israel nọdu n'ulo-ntu n'ememe di n'ọnwana nke-asa: 15 na ka eme ka anu ka ekwusa kwa n'obodo-ha nile na nime Jerusalem, si, Puanu je n'ugwu, chita akwukwọ osisi olive, na akwukwọ osisi nēnye manu, na akwukwọ osisi myrtle, na igu nkwi, na akwukwọ nke osisi ọ́ara ọ́hia, ime ulo-ntu, dika edeworo ya n'akwukwọ. 16 Ndi ahu we je, chita ha, mere onwe-ha ulo-ntu, nwoke ọ́ bula n'elu-ulo-ya, na n'ogige nile ha, na n'ogige nile nke ulo Chineke, na n'amá nke ọ́nu-uzọ-ama miri, na n'amá nke ọ́nu-uzọ-ama Efraim. 17 Nkpọkọta ahu nile nke ndi nālata site na ndọta-n'agha ahu mere ulo-ntu, we nọdu n'ulo-ntu-ha: n'ihì na umu Israel emegh otù a site n'ubọchi Jeshua nwa Nun rue ubọchi ahu. Oké ọ̀nù di uku we di. 18 Ọ́ we nāgu n'akwukwọ iwu Chineke kwa-ubọchi, site n'ubọchi mbu rue ubọchi ikpe-azu. Ha we me ememe ahu ubọchi asa; ma n'ubọchi nke-asatọ ubọchi-nbọchi di, dika ikpé-ya si di.

9 1 Ma n'ubọchi nke-orù-na-anọ nke ọ́nwa nka achikọtara umu Israel n'obubu-ọ́nu, na n'akwà-nkpe, ájà dikwasi kwa ha. 2 Nkpuru Israel we kewaputa onwe-ha n'aru ndi ala ọ́zọ nile, guzo, kwuputa nmehie nile ha, na ajọ omume nile nke ndi bu nna-ha. 3 Ha we bilie n'ebe-nguzo-ha, gua n'akwukwọ iwu Jehova, bú Chineke-ha, otù uzọ n'uzọ anọ nke ubọchi; otù uzọ n'uzọ anọ kwa ka ha nēkwuputa, nākpọ kwa isi ala nye Jehova, bú Chineke-ha. 4 Jeshua, na Bani, na Kadmiel, na Shebania, na Buni, na Sherebia, na Bani, na Kenani, we bilie n'elu ihe-nrigo ndi Livai, were oké olu tikue Jehova, bú Chineke-ha. 5 Ndi Livai, bú Jeshua, na Kadmiel, na Bani, na Hashabneia, na Sherebia, na Hodia, na Shebania, na Petahia, we si, Bilienu, gọzie Jehova, bú Chineke-unu, site na m̀pe ebigh-ebi rue m̀pe ebigh-ebi: ka ha

gọzi kwa aha-Gi di nsọpuru, nke ebuliworo ya elu kari ngọzi na otuto nile. 6 Gi onwe-gi bu Jehova, nāni Gi; Gi onwe-gi emewo elu-igwe, bú elu-igwe nke elu-igwe nile, na usu-ha nile, na uwa na ihe nile nke di n'elu ya, na oké osimiri nile na ihe nile nke di nime ha, Gi onwe-gi nēdebe kwa ha nile ndu; usu ihe elu-igwe nākpọ kwa isi ala nye Gi. 7 Gi onwe-gi, Jehova, bu Chineke ahu Nke rọputara Abram, me ka o si n'Ua nke ndi Kaldea puta, I gu-kwa-ra aha-ya Abraham; 8 I hu-kwa-ra na obi-ya kwesiri ntukwasi-obi n'iru Gi, Gi na ya ọ́a-kwa-ra ndu na I gēwere ala nke ndi Kenean na ndi Het na ndi-Amorait na ndi Perizait na ndi Jebus na ndi-Giagashait nye, bú iwere ya nye nkpuruya, I we me ka okwu-Gi guzosie ike; n'ihì na onye ezi omume ka I bu. 9 I hu-kwa-ra nweda-n'ala nke nna-ayi-hà n'Ijpt, nu kwa iti-nkpu-ha n'akuku Oké Osimiri Uhie; 10 I we tiye ihe-iriba-ama na ihe-ebube n'aru Fero, na n'aru ndi-orù-ya nile, na n'aru ndi nile nke ala-ya; n'ihì na I mara na ha were nganga megide ha; I we mere Onwe-gi aha, dika o si di ta. 11 I kewa-kwa-ra oké osimiri n'iru ha, ha we gabiga n'etiti oké osimiri n'elu ala-akọrọ; ma I tubàra ndi nāchu ha na miri di omimi, dika nkume nime miri di ike. 12 Ọ́ bu kwa ogidi igwe-oji ka I nēwere du ha n'ehihie; I nēwere kwa ogidi ọ́ku n'abali, inye ha ihè n'uzọ ahu nke ha gēje ije nime ya. 13 Ọ́ bu kwa n'elu ugwu Sainai ka I ridara, si n'elu-igwe kpayerere ha uka, I we nye ha ikpé ziri ezi na iwu ezi-okwu, na ezi ukpuru na ihe enyere n'iwu: 14 I me-kwa-ra ka ha mara ubọchi-izu-ike nsọ Gi, I were kwa ihe enyere n'iwu, na ukpuru, na iwu, nye ha n'iwu site n'aka Moses, bú orù-Gi: 15 ọ́ bu kwa nri nke sitere n'elu-igwe ka I nyere ha bayere agu-ha, me kwa ka miri si na nkume di elu putara ha bayere akpiri-ikpọ-nku-ha, I si-kwa-ra ha ba nime inweta ala ahu nke I weliri aka-Gi inye ha. 16 Ma ndi ahu na nna-ayi-hà mere ihe na nganga, kwesie olu-ha ike, ha egegh kwa nti ihe nile I nyere n'iwu, 17 ha we ju inu ihe, ha echetagh kwa oké ọ́lu-Gi nile nke I luru n'etiti ha; ha we kwesie olu-ha ike, do onye-isi nime nnupu-isi-ha ilagłachi

n'òbubu-orù-ha: ma Gi onwe-gi bu Chineke nke n̄aghara nmehie, Onye n̄eme amara nwe kwa obi-ebere, Onye n̄adigh-ewe iwe ọsọsọ, Onye n̄aba uba n'ebere, I rapugh kwa ha. 18 Ọbuná m̄be ha mere nwa-ehi awuru awu nye onwe-ha, si, Nka bu chi-gi nke mere ka i si n'Ijpt rigoputa, ha we me oké ihe-nleli-anya; 19 ma Ọi onwe-gi n'òtutu obi-ebere-Gi arapugh ha n'òzara: ogidi igwe-oji esigh n'elu ha wezuga onwe-ya n'ehihie, idu ha n'uzọ-ha; ogidi ọku ewezugagh kwa onwe-ya n'abali, inye ha na uzọ ahu nke ha n̄eje ije nime ya ihè. 20 I nye-kwa-ra ezi Mọ nke Gi ime ka ha nwe uche, I ọochigh kwa manna-Gi n'ọnu-ha, I nye-kwa-ra ha miri bayere akpiri-ikpọ-nku-ha. 21 Ọ bu kwa ọgu arọ abua ka I zùru ha n'òzara, ọ digh kwa ihe kọrọ ha; uwe-ha akaḡn nká, ukwu-ha azagh kwa aza. 22 Ọzọ, I nyere ha ala-eze na ndi di iche iche, we kè ha n'òkè n'òkè n'akuku nile: ha we nweta ala Saihon, bú ala nke eze Heshbon, na ala Og, bú eze Beshan. 23 I me-kwa-ra ka umu-ha ba uba dika kpakpando nke elu-igwe, I we me ka ha ba n'ala ahu nke I siri ndi bu nna-ha ka ha ba inweta ya. 24 Umu-ha we ba, nweta ala ahu, I we ruru ndi bi n'ala ahu, bú ndi Kenean, ala n'iru ha, were ha, na ndi-eze-ha, na ndi di iche iche nke ala ahu, nye n'aka-ha, ka ha were ha me dika ọ tọrọ ha utọ. 25 Ha we were obodo di iche iche ewusiri ike, na ala nwere ume, ha nweta-kwa-ra ulo juputara n'ezi ihe nile, na olùlù-miri egwuwara egwuwa, na ubi-vine, na ubi-olive, na ọtutu osisi n̄ami nkpuru an̄eri eri: ha we rie ihe, afọ ju-kwa-ra ha, ha we ma abuba, ezi ihe uku Gi we tọ ha utọ. 26 Ma ha juru Gi aju, nupu isi megide Gi, tufue iwu-Gi n'azu ha, ọue ndi-amuma-Gi ndi ọara àmà megide ha ime ka ha chigharikute Gi, ha we me oké ihe-nleli. 27 I we nye ha n'aka ndi n̄akpābu ha, ha we kpābue ha: ma na m̄be nkpābu-ha, ha we tikue Gi, Gi onwe-gi we site n'elu-igwe nu, nye ha ndi-nzọputa dika ọtutu obi-ebere-Gi nile si di, ha we zọputa ha n'aka ndi n̄akpābu ha. 28 Ma m̄be izu-ike diri ha, ha me-kwa-ra ihe ọjọ n'iru Gi ọzọ: I we rapu ha n'aka ndi-iro-ha, ha we nwe ike n'aru ha: ha we

laghachi, tikue Gi, Gi onwe-gi we site n'elu-igwe nu, naputa ha ọtutu ubò dika obi-ebere-Gi nile si di, 29 I we ọà àmà megide ha, ime ka ha lata n'iwu-Gi: ma ndi ahu mere ihe na nganga, ha egegh kwa nti ihe nile I nyere n'iwu, kama ha mehiera megide ikpé-Gi nile, (nke madu n̄eme n̄adi kwa ndu nime ha,) ha we wezuga ubu-ha, kwesie olu-ha ike, ha anugh kwa. 30 Ma I n̄eme ka ọtutu arọ di ogologo n'isi ha, I we were Mọ-Gi ọà àmà megide ha site n'aka ndi-amuma-Gi: ma ha anagh nti: I we nye ha n'aka ndi di iche iche nke ala ọzọ. 31 Ma n'òtutu obi-ebere-Gi I megh ka ha gwusia, I rapugh kwa ha; n'ihì na Chineke Nke n̄eme amara, Nke nwe kwa obi-ebere, ka I bu. 32 Ma ubu a, Chineke-ayi, Chineke uku, Nke bu dike, Nke di kwa egwu, Gi Onye n̄edebe ọbūba-ndu na ebere, ka ike-ogwugwu nile ghara idi ntà n'iru Gi, bú nke gwuworo ayi, gwu kwa ndi-eze-ayi, gwu kwa ndi-isi-ayi, gwu kwa ndi-nchu-aja-ayi, gwu kwa ndi-amuma-ayi, gwu kwa nna-ayi-hà, gwu kwa ndi-Gi nile, site n'ubochi ndi-eze Asiria rue ta. 33 Ma Gi onwe-gi bu onye ezi omume bayere ihe nile nke biakwasiworo ayi; n'ihì na ihe bu ezi-okwu ka I meworo, ma ayi onwe-ayi emebiwo iwu: 34 ndi-eze-ayi, na ndi-isi-ayi, na ndi-nchu-aja-ayi, na nna-ayi-hà, ha emegh kwa iwu-Gi, ha anagh kwa nti n'ihe nile I nyere n'iwu na n'àmà-Gi nile, nke I ọara megide ha. 35 Ha onwe-ha efègh kwa Gi n'ala-eze-ha, na n'ezi ihe-Gi bara uba nke I nyere ha, na n'ala ahu sara mbara nke nwe-kwa-ra ume, nke I tiyere n'iru ha, ha esigh kwa n'omume ọjọ nile ha chigharia. 36 Le, ayi onwe-ayi bu ndi-orù ta, ma ala ahu nke I nyere nna-ayi-hà iri nkpuru-ya na ezi ihe-ya, le, ayi onwe-ayi bu ndi-orù nime ya. 37 Ọ n̄eme-kwa-ra ndi-eze ọtutu ihe-omume, bú ndi I doru ndi-isi-ayi n'ihì nmehie nile ayi: ha n̄achi kwa aru-ayi, na n'etiti anu-ulo-ayi, dika ọ n̄atọ ha utọ, ọ bu kwa na nkpābu uku ka ayi nọ. 38 Ma n'ihì ihe a nile ka ayi onwe-ayi n̄eme ọbūba-ndu kwesiri ntukwasi-obi, ayi n̄ede kwa ya n'akwukwọ; ndi-isi-ayi na ndi Livai ayi na ndi-nchu-aja-ayi bu kwa ndi-isi n'ikà ihe ahu akara akàrà.

10 ¹ Ma ndi bu ndi-isi n'ikà ihe nile akara akàrà bu, Nehemaia, bú Tiashata, nwa Hakalaia, na Zedekaia; ² na Seraia, na Azaraia, na Jeremaia; ³ na Pashua, na Amaraia, na Malkija; ⁴ na Hatush, na Shebania, na Maluk; ⁵ na Harim, na Meremot, na Obadaia; ⁶ na Daniel, na Gineton, na Beruk; ⁷ na Meshulam, na Abaija, na Mijamin; ⁸ na Maazia, na Bilgai, na Shemaia; ndia bu ndi-nchu-aja. ⁹ Ndi Livai kwa: bú Jeshua nwa Azania, na Binui nke sitere n'umu Henadad, na Kadmiel; ¹⁰ na umu-nne-ha, bú Shebania, na Hodia, na Kelita, na Pelaia, na Hanan; ¹¹ na Maika, na Rehob, na Hashabaia; ¹² na Zakua, na Sherebia, na Shebania; ¹³ na Hodia, na Bani, na Beninu. ¹⁴ Ndi-isi ndi Israel: bú Parosh, na Pahat-moab, na Ilam, na Zatu, na Bani; ¹⁵ na Buni, na Azgad, na Bebai; ¹⁶ na Adonaija, na Bigvai, na Adin; ¹⁷ na Atea, na Hezekaia, na Azua; ¹⁸ na Hodia, na Hashum, na Bezai; ¹⁹ na Harif, na Anatot, na Nobai; ²⁰ na Magpiash, na Meshulam, na Hezia; ²¹ na Meshezabel, na Zedok, na Jada; ²² na Pelataia, na Hanan, na Anaia; ²³ na Hoshea, na Hananaia, na Hashub; ²⁴ na Halohesh, na Pilha, na Shobek; ²⁵ na Rehum, na Hashabna, na Maaseia; ²⁶ na Ahia, na Hanan, na Anan; ²⁷ na Maluk, na Harim, na Beana. ²⁸ Ndi-ayi fòduru, na ndi-nchu-aja, na ndi Livai, na ndi-ònu-uzò-ama, na ndi-òbù-abù, na Netinim, na onye ò buia nke siworo n'etiti ndi di iche iche nke ala òzò kewapuru iwu Chineke onwe-ya, ha na ndinyom-ha, na umu-ha ndikom, na umu-ha ndinyom, onye ò bula nke mara ihe, nke nāghòta kwa ihe; ²⁹ ha nēkekòta onwe-ha n'aru umu-nne-ha, bú ndi-ha di ebube, ha nābà kwa n'òbù-à-iyi na n'ònu-iyi, ijeghari n'iwu Chineke, nke enyere site n'aka Moses, bú orù Chineke, na idebe na ime ihe nile Jehova, bú Onye-nwe-ayi, nyere n'iwu, na ikpé-Ya nile na ukpuru-Ya nile; ³⁰ òzò kwa, na ayi agagh-enye ndi di iche iche nke ala ahu umu-ayi ndinyom, na ayi agagh-aluta-kwa-ra umu-ayi ndikom umu-ha ndinyom: ³¹ òzò, ndi di iche iche nke ala ahu ndi nēwebata ihe-ahia na òka ò bula n'ubòchi-izu-ike ire ere, na ayi agagh-

azuru n'aka-ha n'ubòchi-izu-ike, ma-òbu n'ubòchi nsò: òzò, na ayi gārapu arò nke-asa na ihe-nbinye ò bula. ³² Ayi me-kwa-ra ihe enyere n'iwu ka ha guzoro ayi, bú ibokwasi onwe-ayi otù uzò n'uzò atò nke otù shekel n'arò iji fè òfufè ulo Chineke-ayi; ³³ bayere achicha anēdebe n'usoro, na onyinye-inata-iru-òma anēnye m̀be nile, baye-kwa-ra àjà-nsure-òku anēsure m̀be nile, nke ubòchi-izu-ike nile, na nke ònwa òhu nile, bayere m̀be nile akara àkà, baye-kwa-ra ihe nsò nile, baye-kwa-ra àjà-nmehie nile ikpuchiri Israel nmehie, bú ije-òzi nile nke ulo Chineke-ayi. ³⁴ Ayi fe-kwa-ra nza, bú ndi-nchu-aja, na ndi Livai, na ndi-ayi nile, bayere onyinye iji biaru nso, bú nkú, iwebata ya n'ulo Chineke-ayi, dika ulo nna-ayi-hà si di, na m̀be ezubere, kwa-arò, isure n'elu ebe-ichu-aja Jehova, bú Chineke-ayi, dika edeworo ya n'iwu: ³⁵ na iwebata nkpuru mbu nke ala-ubi-ayi, na nkpuru mbu nke nkpuru nile nke osisi nile, kwa-arò, n'ulo Jehova: ³⁶ na umu eburu uzò mu nke umu-ayi ndikom na nke anu-ulo-ayi, dika edeworo ya n'iwu, na umu eburu uzò mu nke igwè ehi-ayi na nke igwè ewu na aturu-ayi, iwebata ha n'ulo Chineke-ayi, nye ndi-nchu-aja ndi nēje òzi n'ulo Chineke-ayi: ³⁷ na ayi gēwebata-kwa-ra ndi-nchu-aja utu òka mbu ayi, na àjà-nbuli nile ayi, na nkpuru nke osisi nile ò bula, na manya-vine òhu, na manu, rue ime-ulo nke ulo Chineke-ayi; webata-kwa-ra ndi Livai otù uzò n'uzò iri nke ihe ala-ubi-ayi; n'ihì na ha onwe-ha, bú ndi Livai, nānara otù uzò n'uzò iri n'obodo nile nke òlu-ubi-ayi. ³⁸ Onye-nchu-aja, bú nwa Eron, gānye-kwa-ra ndi Livai, m̀be ndi Livai nānara otù uzò n'uzò iri: ndi Livai gēwegota kwa otù uzò n'uzò iri nime otù uzò n'uzò iri nile rue ulo Chineke-ayi, rue ime-ulo, rue ulo àkù. ³⁹ N'ihì na umu Israel na umu Livai gēwebata àjà-nbuli nke òka na manya-vine òhu na manu n'ime-ulo, ò bu kwa n'ebe ahu ka ihe nile nke ebe nsò di, ha na ndi-nchu-aja ndi nēje òzi, na ndi-ònu-uzò-ama, na ndi-òbù-abù: ayi agagh-arapu kwa ulo Chineke-ayi.

11 ¹ Ndi-isi ndi-Ju we biri na Jerusalem: ndi-Ju fòduru fe-kwa-ra nza, ime ka otù onye nime madu iri

bata ibi na Jerusalem, bú obodo nsọ, ka uzọ iteghete ndi fọduru biri kwa n'obodo ọzọ. 2 Ndi-Ju we gozie ndikom ahu nile ndi were afọ-ofufo nye onwe-ha ibi na Jerusalem. 3 Ma ndia bu ndi-isi ala ahu anāchi achi ndi biri na Jerusalem: ma n'obodo nile nke Juda ka ndi ọzọ biri, nwoke ọ bula n'ihe-onwunwe-ya n'obodo nile ha, bú Israel, na ndi-nchu-aja, na ndi Livai, na Netinim, na umu ndi-orú Solomon. 4 Ma na Jerusalem ka ufọdu nime umu Juda na nime umu Benjamin biri. Site n'umu Juda: Ataia nwa Uzaia, nwa Zekaraia, nwa Amaraia, nwa Shefataia, nwa Mahalalel, site n'umu Perez; 5 na Maaseia nwa Beruk, nwa Kọl-hoze, nwa Hazaia, nwa Adaia, nwa Joiarib, nwa Zekaraia, nwa onye Shailo. 6 Umu Perez nile ndi bi na Jerusalem di nnú na ọgu atọ na asatọ, ndikom bu dinkpá. 7 Ndia bu kwa umu Benjamin: Salu nwa Meshulam, nwa Joed, nwa Pedaia, nwa Kolaia, nwa Maaseia, nwa Itiel, nwa Jeshai. 8 N'iso ya Gabai, na Salai, na nnú abua na ọgu isi na asatọ. 9 Joel nwa Zikri bu kwa onye nēlekọta ha: Juda nwa Hasenua bu kwa onye nke-abua n'ichi obodo ahu. 10 Site na ndi-nchu-aja: Jedaia nwa Joiarib, na Jakin, 11 na Seraia nwa Hilkaia, nwa Meshulam, nwa Zedok, nwa Meraiot, nwa Ahaitub, bú onye-ndú ulo Chineke, 12 na umu-nne-ha ndi nēje ozi ulo ahu, nnú abua na orú na abua: na Adaia nwa Jeroham, nwa Pelalia, nwa Amzi, nwa Zekaraia, nwa Pashua, nwa Malkija, 13 na umu-nne-ya, bú ndi-isi ulo nke ndi bu nna, ọgu iri-na-abua na abua: na Amashsai nwa Azarel, nwa Ahzai, nwa Meshilemot, nwa Imea, 14 na umu-nne-ha, bú ndi-dike bu dinkpá, ọgu isi na asatọ: onye nēlekọta ha bu Zabdiel nwa Hagedolim. 15 Site kwa na ndi Livai: Shemaia nwa Hashub, nwa Azrikam, nwa Hashabaia, nwa Buni; 16 na Shabetai, na Jozabad, ndi sitere na ndi-isi ndi Livai, ndi bu ndi-isi nke ije-ozí nke èzí diri ulo Chineke; 17 na Matanaia nwa Maika, nwa Zabdi, nwa Esaf, onye bu isi nāmálite ikele ekele n'ekpere, na Bakbukia, bú onye nke-abua n'umu-nne-ya; na Abda nwa Shamua, nwa Galal, nwa Jedutun. 18 Ndi Livai nile n'obodo nsọ ahu di ọgu iri-na-anọ

na anọ. 19 Ọzọ, ndi-ọnu-uzọ-ama, bú Akub, na Talmon, na umu-nne-ha, ndi nēche nche n'ọnu-uzọ-ama nile, di ọgu asatọ na iri na abua. 20 Ma ndi fọduru nke Israel, na nke ndi-nchu-aja, na nke ndi Livai, nọ n'obodo nile nke Juda, nwoke ọ bula n'ihe-nketa-ya. 21 Ma Netinim bi n'Ofel: Ziha na Gishpa bu kwa ndi-isi Netinim. 22 Ma onye-nlekọta ndi Livai nime Jerusalem bu Uzi nwa Bani, nwa Hashabaia, nwa Matanaia, nwa Maika, sitere n'umu Esaf, bú ndi-ọbú-abú, onye nēle ije-ozí nke ulo Chineke anya. 23 N'ihí na ihe eze nyere n'iwu di bayere ha, ókè kwesiri ntukwasi-obi di-kwa-ra ndi-ọbú-abú, ihe nke ubọchi n'ubọchi-ya. 24 Petahia nwa Meshezabel, onye sitere n'umu Zera nwa Juda, nọ kwa n'aka eze, ikwuru ndi-Ju okwu ọ bula. 25 Ma n'obodo ntà nile n'ọhia-ha, ufọdu nime umu Juda biri na Kiri-at-aba na umu-obodo-ya, na nime Dibon na umu-obodo-ya, na nime Jakabzeel na obodo ntà ya; 26 na nime Jeshua, na nime Molada, na nime Bet-pelet; 27 na nime Haza-shual, na nime Bia-sheba na umu-obodo-ya; 28 na nime Ziklag, na nime Mekona, na n'umu-obodo-ya; 29 na n'En-rimon, na nime Zora, na nime Jamut; 30 na Zanoa, na Adulam, na obodo ntà ha, na Lekish na ọhia-ya nile, na Azeka na umu-obodo-ya. Ha we ma ulo-ikwū-ha site na Bia-sheba rue ndagwurugwu Hinom. 31 Umu Benjamin bi-kwa-ra site na Geba ga n'iru, nime Mikmash, na Aija, na Bet-el na umu-obodo-ya; 32 na Anatot, na Nob, na Anania; 33 na Hezoa, na Rema, na Gitaim; 34 na Hadid, na Zeboim, na Nebalat; 35 na Lod, na Ono, bú ndagwurugwu ndi-ọkà. 36 Site kwa na ndi Livai ókè ufọdu nke Juda diri Benjamin.

12 1 Ma ndia bu ndi-nchu-aja na ndi Livai ndi soro Zerubabel nwa Shealtiel, na Jeshua, rigota: Seraia, na Jeremaia, na Ezra; 2 na Amaria, na Maluk, na Hatush; 3 na Shekania, na Rehum, na Meremot; 4 na Ido, na Gineto, na Abaija; 5 na Mijamin, na Maadia, na Bilga; 6 na Shemaia, na Joiarib, na Jedaia; 7 na Salu, na Amok, na Hilkaia, na Jedaia. Ndia bu ndi-isi nke ndi-nchu-aja na umu-nne-ha

n'ubochi Jeshua. 8 Ndi Livai kwa: Jeshua, na Binui, na Kadmiel, na Sherebia, na Juda, na Matanaia, bú onye-isi usu ndi nēkele ekele, ya onweya na umu-nne-ya. 9 Bakbukia na Uno, bú umu-nne-ha, nọ kwa na ncherita-iru ha, dika ihe-ndebe nile ha si di. 10 Jeshua we mua Joiakim, Joiakim mua Elaiashib, Elaiashib mua Joiada, 11 Joiada mua Jonatan, Jonatan mua Jadua. 12 Ma n'ubochi Joiakim ndi-nchu-aja di, bú ndi-isi ulo nke ndi bu nna: nke Seraia, Meraia; nke Jeremaia, Hananaia; 13 nke Ezra, Meshulam; nke Amaraia, Jehohanan; 14 nke Meluki, Jonatan; nke Shebania, Josef; 15 nke Harim, Adna; nke Meraiot, Helkai; 16 nke Ido, Zekaraia; nke Gineton, Meshulam; 17 nke Abaija, Zikri; nke Miniamin, nke Moadia, Piltai; 18 nke Bilga, Shama; nke Shemaia, Jehonatan; 19 nke Joiarib kwa, Matenai; nke Jedaia, Uzi; 20 nke Salai, Kalai; nke Amok, Iba; 21 nke Hilkaia, Hashabaia; nke Jedaia, Netanel. 22 Edewo ndi - Livai n'akwukwọ n'ubochi Elaiashib na Joiada na Johanan na Jadua ibu ndi-isi ulo nke ndi bu nna: ndi-nchu-aja kwa, n'obubu-eze Daraios, bú onye Peasia. 23 Edewo umu Livai n'akwukwọ ihe emere n'ubochi ahu, bú ndi-isi ulo nke ndi bu nna, we rue ubochi Johanan nwa Elaiashib. 24 Ndi-isi ndi Livai kwa: Hashabaia, na Sherebia, na Jeshua nwa Kadmiel, na umu-nne-ha ndi nọ na ncherita-iru ha, ito Chineke na ikele ekele, dika ihe Devid, bú onye nke Chineke, nyere n'iwu si di, otù ihe-ndebe nēcherita ihe-ndebe ọzọ iru. 25 Matanaia na Bakbukia na Obadaia na Meshulam na Talmon na Akub bu ndi-ọnu-uzọ-ama nēdebe ihe-ndebe-ha n'ulo-nchikobata ihe nile nke ọnu-uzọ-ama nile. 26 Ndia nọ n'ubochi Joiakim nwa Jeshua, nwa Jozadak, na n'ubochi Nehemaia, bú onye nāchi ala, na nke Ezra, bú onye-nchu-aja, bú ode-akwukwọ.

27 Ma n'ira m̀bidi Jerusalem nye Chineke ha chọputara ndi Livai n'ebeha nile, ime ka ha biarue Jerusalem, ime ememe nke ira m̀bidi Jerusalem nye Chineke, ọbuná n'ínuri-ọnu, na n'ikele-ekere, na n'ibù-abù, n'ájà na une na

n'ubọ-akwara. 28 Umu nke ndi-ọbù-abù we chikọta onwe-ha, ọbuná site na buruburu-ala nke di Jerusalem buruburu, site kwa n'obodo ntà nile nke ndi Netofa; 29 site kwa na Betgilgal, site kwa n'ohia nile nke Geba na Azmavet: n'ihia na ndi-ọbù-abù wuru obodo ntà nye onwe-ha buruburu Jerusalem. 30 Ndi-nchu-aja na ndi Livai we me onwe-ha ka ha di ọcha; ha me-kwa-ra ka ndi Israel na ọnu-uzọ-ama nile na m̀bidi di ọcha. 31 M'we me ka ndi-isi Juda rigo n'elu m̀bidi, m'we guzo oké usu abua nke ndi nēkele ekele nēje kwa n'usoro; otù usu we je n'aka-nri n'elu m̀bidi rue ọnu-uzọ-ama nke ebe ikpofu ahia: 32 Hoshai we jeso ha, ya na nkera ndi-isi Juda, 33 na Azaraia, na Ezra, na Meshulam, 34 na Juda, na Benjamin, na Shemaia, na Jeremaia, 35 na ufọdu nime umu nke ndi-nchu-aja, ndi chiri opì: na Zekaraia nwa Jonatan, nwa Shemaia, nwa Matanaia, nwa Maikaia, nwa Zakua, nwa Esaf; 36 na umu-nne-ya, bú Shemaia, na Azarel, na Milalai, na Gilalai, na Maai, na Netanel, na Juda, na Hanani, ndi chiri ihe abù nke Devid, bú onye nke Chineke; Ezra, bú ode-akwukwọ, nọ kwa n'iru ha: 37 ha we rigo n'akuku ọnu-uzọ-ama isi-iyi, na ncherita-iru ha kwa, n'elu ihe-nrigo obodo Devid, nime nrigo m̀bidi, site n'akuku di n'elu n'ebe ulo Devid di, we rue ọnu-uzọ-ama miri n'akuku ọwuwanwanwu. 38 Usu nke-abua nke ndi nēkele ekele nke nēje izute ha je-kwa-ra, mu onwem so-kwa-ra ha je, mu na nkera ndi-ayi, n'elu m̀bidi, site n'akuku di n'elu n'ebe ulo-elu nke ite-ọku uku di, we rue m̀bidi sara mbara; 39 site kwa n'akuku di n'elu n'ebe ọnu-uzọ-ama Efraim di, na n'akuku ọnu-uzọ-ama ochie, na n'akuku ọnu-uzọ-ama azù, na ulo-elu Hananel, na ulo-elu Hamea, we rue ọnu-uzọ-ama aturu: ha we guzo n'ọnu-uzọ-ama ulo-nche. 40 Usu abua ahu nke ndi nēkele ekele we guzo n'ulo Chineke, ha na mu onwem, nkera ndi nọchiri anya eze nọye-kwa-ram: 41 ndi-nchu-aja, bú Elaiakim, na Maaseia, na Miniamin, na Maikaia, na Elioenai, na Zekaraia, na Hananaia, guzo-kwa-ra chiri opì; 42 na Maaseia, na Shemaia, na Eleza, na Uzi, na Jehohanan, na

Malkija, na Ilam, na Eza. Ndi-òbù-abù na Jezrahia, bú onye-nlekòta-ha, we me ka anu olu-ha. 43 Ha we chua aja uku n'ubòchi ahu, we ñuria; n'ìhi na Chineke mere ka ha ñuria ònu uku; òzò kwa, ndinyom-ha na umu-ntakiri-ha ñuriri: ewe nu ònù Jerusalem rue ebe di anya.

44 Ewe me ndikom ufòdu n'ubòchi ahu ka ha buru ndi nēlekòta ime-ulo nile nke idebe àkù, na idebe àjà-nbuli nile, na idebe nkpuru mbu, na idebe otù uzò n'uzò iri nile, ichikòbata nime ha, dika ubi obodo nile si di, òkè nile nke iwu nyere ndi-nehu-aja na ndi Livai: n'ìhi na ònù Juda di n'ìhi ndi-nehu-aja na n'ìhi ndi Livai, bú ndi nēguzo eguzo. 45 Ha we debe ihe-ndebe Chineke-ha, na ihe-ndebe ime-ka-adi-òcha ahu, ha na ndi-òbù-abù na ndi-ònu-uzò-ama, dika ihe Devid na Solomon nwa-ya nyere n'iwu si di. 46 N'ìhi na n'ubòchi Devid na Esaf site na m̀be ochie onye-isi nke ndi-òbù-abù di, na abù otuto na ikele-ekelè nke anàbùku Chineke. 47 Israel nile n'ubòchi Zerubabel, na n'ubòchi Nehemaia, nēnye kwa òkè nke ndi-òbù-abù na ndi-ònu-uzò-ama, ihe nke ubòchi n'ubòchi-ya: ha nēdo-kwara ndi Livai ihe nsò; ndi Livai nēdo-kwara umu Eron ihe nsò.

13 ¹ N'ubòchi ahu ka ha guru n'akwukwò Moses na nti ndi Israel; ewe hu ihe edeworo nime ya, bú na onye Amon na onye Moab agagh-abà na nkpòkòta ndi Chineke rue m̀be ebigh-ebi; ² n'ìhi na ha ejigh achicha na miri bia n'iru umu Israel, kama ha gotara Belam imegide ha, ikòcha ha: ma Chineke-ayi òanwere nkòcha ahu ka ò ghò ngòzi. ³ O rue, m̀be ha nuru iwu ahu, na ha kewapuru ndi nile gwara ogwa n'Israel.

⁴ Ma tutu ihe a eme, Elaiashib, bú onye-nehu-aja, onye edoro onye-isi ime-ulo nke ulo Chineke-ayi, ebe ò bu ogò Tobaia, ⁵ ò we doziere ya ime-ulo uku, ma n'ebe ahu ka ha nētiye na m̀be gara aga onyinye-inata-iru-oma, na frankincense, na ihe ulo Chineke nile, na otù uzò n'uzò iri nile nke òka na manya-vine òhu na manu, bú ihe enyere n'iwu nke ndi Livai na ndi-òbù-abù na ndi-ònu-uzò-ama; na àjà-nbuli nke ndi-nehu-aja. ⁶ Ma na m̀be a nile anòghm

na Jerusalem: n'ìhi na n'arò nke-orù-na-iri-na-abua nke Ataksaksès, bú eze Babilon, ka m'biakutere eze, ma n'ògwugwu ubòchi ufòdu ariòròm eze ka ò rapum: ⁷ m'we biarue Jerusalem, ghòta ihe òjò ahu nke Elaiashib mere bayere Tobaia, n'idoziri ya ime-ulo n'ogige ulo Chineke. ⁸ Ò we dim njò nke-uku: m'we si n'ime-ulo ahu tupu ihe nile nke ulo Tobaia n'èzi. ⁹ M'we kwue, ha we me ka ime-ulo nile di òcha: m'we chighachi n'ebe ahu ihe ulo Chineke, ha na onyinye-inata-iru-oma na frankincense. ¹⁰ M'we mata na enyegh òkè ndi Livai enye; ndi Livai na ndi-òbù-abù, bú ndi nēje ozi ahu, we òalaga, nwoke ò bula n'ubi-ya. ¹¹ Mu na ndi nòchiri anya eze we se okwu, m'we si, Gini mere arapuworo ulo Chineke? M'we chikòta ha, guzo ha n'ebe-nguzo-ha. ¹² Juda nile we webata otù uzò n'uzò iri nke òka na manya-vine òhu na manu n'ulo-àkù. ¹³ M'we me ndi-ulo-àkù ndi gāchi ulo-àkù nile, bú Shelemaia onye-nehu-aja, na Zedok, bú ode-akwukwò, na Pedaia, onye sitere na ndi Livai: Hanan nwa Zakua, nwa Matanaia, nò kwa n'akuku ha: n'ìhi na aguru ha na ndi kwesiri ntukwasi-obi, òlu-ha bu kwa ikère umunne-ha òkè. ¹⁴ Chinekem, chetam n'ìhi nka, ehichapu-kwa-la omume-eberem nile nke m'meworo n'ulo Chinekem, na n'ìhe-ndebe-ya nile.

¹⁵ Na m̀be ahu ka m'huru nime Juda ufòdu ndi nāzòcha ebe-nzòcha-nkpuru-vine n'ubòchi-izu-ike, ndi nēbubata kwa obo òka, nēbo kwa inyinya-ibu; òzò kwa, manya-vine, na nkpuru-vine, na fig, na ibu nile ò bula, ha nēbubata kwa ha nime Jerusalem n'ubòchi-izu-ike: m'we òa àmà megide ha n'ubòchi ha nēre ihe-oriri. ¹⁶ Ndi Taia bi-kwara nime ya, ndi nēwebata azù, na ihe nile ò bula anēre ere, ha nērenye kwa ha umu Juda n'ubòchi-izu-ike, na nime Jerusalem. ¹⁷ Mu na ndi amara aha-ha nime Juda we se okwu, m'we si ha, Gini bu ihe òjò a nke unu onwe-unu nēme, nēme kwa ubòchi-izu-ike ka ò ghara idi nsò? ¹⁸ Ò bugh otù a ka nna-unu-hà mere, Chineke-ayi we me ka ihe òjò a nile biakwasi ayi, biakwasi kwa obcdo a? ma unu onwe-unu nātukwasi ihe n'ìwe di òku di n'aru Israel, n'ime ubòchi-

izu-ike ka ọ ghara idi nsọ. 19 O rue, m̀be ọnu-uzọ-ama nile nke Jerusalem nā̀ba ọchichiri tutu ubọchi-izu-ike erue, na asirim ka emechie uzọ nile, m'̀si kwa ka aghara imeghe ha rue m̀be ubọchi-izu-ike gasiri: m'̀we guzo ufọdu nime ndi nējerem ozi n'̀onu-uzọ-ama, ka aghara ibubata ibu nime n'̀ubọchi-izu-ike. 20 Ndi nāzu ahia na ndi nēre ihe ọ bula nke anēre ere we nọ ọnọdu-abali n'̀azu Jerusalem otù ubọ ma-ọbu ubọ abua. 21 M'̀we ̀ba àmà megide ha, si ha, Gini mere unu onwe-unu nānọ ọnọdu-abali na ncherita-iru m̀bidi? ọ buru na unu eme ya ọzọ, m'̀gēseti aka megide unu. Site na m̀be ahu ha abiagh n'̀ubọchi-izu-ike. 22 M'̀we si ndi Livai ka ha nēme onwe-ha ka ha di ọcha, ka ha nābia kwa nēche ọnu-uzọ-ama nile, ido ubọchi-izu-ike nsọ. Chinekem, cheta-kwa-ram ihe a, me-kwa-ram ebere, dika iba-uba nke ebere-Gi si di.

23 Ọzọ, na m̀be ahu ka m'̀huru ndi-Ju ndi lutara nwunye ndi bu ndinyom Ashdod na ndinyom Amon na ndinyom Moab: 24 umu-ha we nēkwu okwu nkeran'̀asusu Ashdod, ha amatagh kwa ikwu okwu n'̀asusu ndi-Ju, kama dika asusu uzọ ndi abua ahu si di. 25 Mu na ha we se okwu, m'̀we kọcha ha, tie

ufọdu nime ha aka, kwopu agiri-isi-ha, me ka ha were Chineke nua iyi, si, Unu ewela umu-unu ndinyom nye umu-ha ndikom, unu aluta-kwa-lara umu-unu ndikom, ma-ọbu onwe-unu, umu-ha ndinyom. 26 Ọ bugh n'̀ihe ndia ka Solomon, bú eze Israel, mehiere? m̀ n'̀etiti ọtutu mba ọ digh eze di ka ya, onye Chineke huru n'̀anya ka ọ bu kwa, Chineke we me ya eze Israel nile: ọbuná onye ahu ka ndinyom ala ọzọ mere ka ọ mehie. 27 Ọ bu kwa unu ka ayi gēge nti ime ihe ọjọ uku a nile, imekpu emekpu megide Chineke-ayi n'̀iluta ndinyom ala ọzọ? 28 Ma otù nime umu-ndikom Joiada nwa Elaiashib, bú onye-isi-nchu-aja, bu di nwa-nwayi Sanbalat onye Horonaim: m'̀we me ka ọ ̀bapu n'̀ebe m'̀nọ. 29 Chinekem, cheta ha, n'̀ihi na ha emewo ka agua ọlu-nchu-aja, na ọbuba-ndu ọlu-nchu-aja, na nke ndi Livai, n'̀ihe nādigh nsọ. 30 Eme-kwa-ram ka ha puta n'̀ebe onye ala ọzọ ọ bula nọ di ọcha, m'̀we guzoro ndi-nchu-aja, guzo-kwa-ra ndi Livai, ihe-ndebe, nwoke ọ bula n'̀ije-ozí-ya; 31 na inara onyinye iji biarú nsó, bú nkú, na m̀be ezubere, na inara nkpuru mbu. Chinekem, chetam, imerem ezi ihe.

AKWUKWỌ ESTA

1 1 O rue, n'̀ubọchi Ahasueros, (nka bu Ahasueros nke bu eze ọgu ala anāchi achi isi na asa, site n'̀India we rue Etiopia:) 2 na m̀be ahu, m̀be eze, bú Ahasueros, nọkwasiri n'̀oche-eze ala-eze-ya, nke di na Shushan, bú ulo uku eze, 3 n'̀arọ nke-atọ nke ọbubu-eze-ya, na ọ mere ọnuńu-manyavine nye ndi-isi-ya na ndi-orú-ya nile; ndi bu dinkpá nke Peasia na Midia, bú ndi-eze na ndi-isi nke ala nile anāchi achi, nọ n'̀iru ya: 4 m̀be ọ mere ka ahú ákú nke nsọpuru ala-eze-ya na ọkaka nke ima-nma nke idi-uku-ya ọtutu ubọchi, bú ọgu ubọchi iteghete. 5 Ma m̀be emezuru ubọchi ndia, eze mere ọnuńu-manyavine nye ndi nile ndi ahuru na Shushan, bú ulo

uku eze, site n'̀onye uku we rue onye ntà, ubọchi asa, n'̀ogige nke ubi abara ogige nke ulo eze; 6 ihe-nkwuba di nke ezi ákwá ọcha na ogho ọcha na ogho anunu, nke eji udọ nke ezi ákwá ọcha na ogho ododo kekọta ha na ǹba-aka ọla-ọcha na ogidi marble: ihe-ndina bu ọla-edo na ọla-ọcha, n'̀elu pavement eji marble uhie, na nke ọcha, na nke edo, na nke oji, me. 7 Ha me-kwa-ra ka ha nua ihe-ọnuńu n'̀ihe ọla-edo, (ihe nile di kwa iche iche,) manyavine nke ala-eze bakwa-ra uba, dika aka eze ruru. 8 Ọnuńu-ihe ahu di ka iwu si di; ọ digh onye nērugide erugide: n'̀ihi na otù a ka eze nyere onye uku ọ bula nke ulo-ya iwu, ime dika ọ tọrọ nwoke ọ bula uto.

9 Vashti, bú nwunye eze, me-kwa-ra ọ́nụ́nụ́-manyá-vine nye ndinyom n'ulo ala-eze nke eze, bú Ahasueros, nwere. 10 N'ubochi nke-asa, m̀be obi eze di nma site na manya-vine, ọ́ siri Mehuman, na Bizta, na Habona, na Bigta, na Abagta, na Zeta, na Kakas, bú ndi-onozí asa ndi nḗje ozi n'iru eze, bú Ahasueros, 11 ka ha me ka Vashti, bú nwunye eze, bia n'iru eze nḗkpu okpu-eze nke ala-eze, ime ka ndi di iche iche na ndi-isi hu nma-ya: n'íhi na nwayi nke di nma ile anya ka ọ́ bu. 12 Nwunye eze, bú Vashti, we ju ibia n'okwu eze nke sitere n'aka ndi-onozí: eze we we iwe nke-uku, ọ́numa-ya nḗre ọ́ku nime ya. 13 Eze we si ndi mara ihe, bú ndi mara m̀be di iche iche, (n'íhi na otú a ka okwu eze di n'iru ndi nile mara iwu na ikpé; 14 ma onye nọ́ nso ya bu Kashena, ya na Sheta, na Admata, na Tashish, na Meres, na Masena, na Memukan, bú ndi-isi asa nke Peasia na Midia, ndi nā́hu iru eze, ndi nā́nọ́ n'isi n'ala-eze:) 15 Dika iwu si di, gini ka agḗme nwunye eze, bú Vashti, n'íhi na ọ́ megh ihe eze, bú Ahasueros, siri ya site n'aka ndi-onozí? 16 Memukan we kwue n'iru eze na ndi-isi, si, Ọ́ bugh eze, nā́ni ya, ka Vashti, bú nwunye eze, mere ajoy omume megide, kama megide ndi-isi nile, megide kwa ndi di iche iche nile ndi nọ́ n'ala nile anā́chi achi nke eze, bú Ahasueros. 17 N'íhi na okwu a bayere nwunye eze gā́pu rue nti ndinyom nile, ime ka di-ha buru ihe anḗleda eleda n'anya-ha, m̀be ha nā́si, Eze, bú Ahasueros, siri ka eme Vashti, bú nwunye eze, ka ọ́ bia n'iru ya, ma ọ́ biagh. 18 Ubochi ta ka ndinyom ndi-isi nke Peasia na Midia, bú ndi nuworo okwu a bayere nwunye eze, gā́si kwa ndi-isi nile nke eze otú a, nleda-anya na iwe nke zuru ezú gā́puta kwa. 19 Ọ́ buru na ọ́ di eze nma, ka okwu ala-eze si n'iru ya pua, ka ede kwa ya n'akwukwo n'etiti iwu Peasia na Midia, ọ́ we ghara igabiga, ka Vashti ghara ibia ọ́zọ́ n'iru eze, bú Ahasueros; ka eze nye kwa nwayi-ibe-ya nke ka ya nma ọ́nọ́du-nwunye-eze-ya. 20 Agḗme kwa ka anu iwu eze, bú nke ọ́ nḗme, n'ala-eze-ya nile, (n'íhi na ihe bara uba ka ọ́ bu,) ndinyom nile gḗnye di-ha nsọ́puru, site n'onye uku we rue onye ntà. 21 Okwu

ahu we di nma n'anya eze na ndi-isi-ya; eze we me dika okwu Memukan si di: 22 ọ́ we ziga akwukwo n'ala nile anā́chi achi nke eze, n'ala ọ́ bula anā́chi achi dika odide-akwukwo-ya si di, ziga-kwara ndi ọ́ bula dika asusu-ya si di, na nwoke ọ́ bula gā́bu onye-isi n'ulo-ya, na ọ́ ganḗkwu kwa ya dika asusu ndi-ya si di.

2 1 M̀be ihe ndia gasiri, m̀be ọ́numa eze, bú Ahasueros, biri, ọ́ chetara Vashti, na ihe ọ́ mere, na ihe ekwubiri megide ya. 2 Ndi-ozí eze, bú ndi nḗjeré ya ozi, we si ya, Ka ha chọ́rọ́ eze umu-abọ́ghọ́ ndi nā́magh nwoke, bú ndi dī́ nma ile anya: 3 ka eze me kwa ndi-nlekọ́ta n'ala nile anā́chi achi nke ala-eze-ya, ka ha we chikọ́ta umu-abọ́ghọ́ nile ndi nā́magh nwoke, bú ndi di nma ile anya, rue Shushan, bú ulu uku eze, rue ulu ndinyom, rue aka Hege, bú onozí eze, onye nḗdebe ndinyom; ka enye kwa ha ihe-nsacha nile ha: 4 ka nwa-abọ́ghọ́ nke di nma n'anya eze buru nwunye eze n'ọ́nọ́du Vashti. Ihe ahu we di nma n'anya eze; ọ́ we me otú a.

5 Otú nwoke, bú onye-Ju, nọ́ na Shushan, bú ulu uku eze, aha-ya bu Mọ́dekai, nwa Jaia, nwa Shimai, nwa Kish, bú onye Benjamin; 6 onye emere ka o si na Jerusalem je biri n'ala ọ́zọ́ n'etiti ndi emere ka ha je biri n'ala ọ́zọ́, bú ndi emere ha na Jekonaia, bú eze Juda, ka ha je biri n'ala ọ́zọ́, onye Nebukadneza, bú eze Babilon, mere ka ọ́ je biri n'ala ọ́zọ́. 7 Ọ́ we nā́zúlite Hadasa, nke ahu bu Esta, nwa-nwayi nwa-nne nna-ya: n'íhi na ọ́ nwegh nna ma-ọ́bu nne, ma nwa-abọ́ghọ́ ahu mara nma n'aru, di kwa nma ile anya; m̀be nna-ya na nne-ya nwuru, Mọ́dekai we kuru ya onwe-ya ka ọ́ buru nwa-ya nwayi. 8 O rue, m̀be anuru okwu eze na iwu-ya, m̀be achikọ́bata-kwa-ra ọ́tutu umu-abọ́ghọ́ nime Shushan, bú ulu uku eze, rue aka Hegai, na ekubataru Esta n'ulo eze, rue aka Hegai, onye nḗdebe ndinyom. 9 Nwa-abọ́ghọ́ ahu we di nma n'anya-ya, ewe mere ya eberé n'iru ya; ọ́ we me ngwa inye ya ihe-nsacha-ya nile, na ọ́kḗ-ya nile, na umu-abọ́ghọ́ asa ahu ndi eleputaworo n'ulo eze ka enye ya ha: ọ́ we wegharia ya na umu-abọ́ghọ́-ya n'ulo kachasi nma nke

ndinyom. 10 Esta egosigh ndi-ya ma-
 obu umu-nna-ya: n'ihí na Mòdekai
 nyere ya iwu ka o ghara igosi ha.
 11 Mòdekai we nējehari n'iru ogige
 ulo ndinyom n'ubochi nile o bula, imara
 udo Esta, na ihe agēme ya. 12 Ma
 mbe orúrú nwa-aboghò o bula biaruru
 nso ibakuru eze, bú Ahasueros, mbe
 onwa iri na abua gwusiri ya, dika iwu
 ndinyom si di, (n'ihí na otú a ka
 anēmezu ubochi nsacha-ha, bú onwa isi
 iji manu myrrh, na onwa isi iji uda di
 iche iche na iji ihe-nsacha ndinyom,)
 13 nwa-aboghò ahu we biakute eze
 n'uzo di otú a, anēnye ya ihe o bula o
 nāsi ha nye, iso ya si n'ulo ndinyom
 biarue ulo eze. 14 N'anyasi ka nwayi
 ahu batara, n'ututu ka nwayi ahu
 laghachi-kwa-ra n'ulo nke-abua nke
 ndinyom, rue aka Shaashgaz, bú onozí
 eze, onye nēdebe ndi-iko-nwayi: o digh-
 abiakute eze ozo, ma-obugh na ihe-ya
 toro eze utó, ewe kpo ya n'aha. 15 Ma
 mbe orúrú Esta, bú nwa-nwayi Abihail
 nwa-nne nna Mòdekai, onye kuru ya
 n'onwe-ya ka o buru nwa-ya nwayi,
 biaruru ibakuru eze, o chogh ihe, o bu
 nání ihe Hegai, bú onozí eze, onye
 nēdebe ndinyom, nāsi ya. Esta we
 nānata amara n'anya ndi nile nāhu ya
 anya. 16 Ewe kuru Esta jekuru eze, bú
 Ahasueros, rue ulo ala-eze ya, n'onwa
 nke-iri, nke ahu bu onwa Tebet, n'aró
 nke-asa nke obubu-eze-ya. 17 Eze we
 hu Esta n'anya kari ndinyom ahu nile,
 o we nata amara na ebere n'iru ya kari
 umu-aboghò ahu nile ndi nāmagh
 nwoke; o we tukwasi okpu-eze ala-eze
 n'isi-ya, me ya nwunye eze n'onodu
 Vashti. 18 Eze we mere ndi-isi-ya na
 ndi-orù-ya nile oké onuñu-manyavine,
 bú onuñu-manyavine, Esta; o me-kwa-
 ra ka ala nile anāchi achi zuru ike n'itu
 utu, o we nye onyinye, dika aka eze ruru.
 19 Ma mbe achikotara ha nke ubò abua,
 bú umu-aboghò nāmagh nwoke,
 Mòdekai we nānodu n'onu-uzo-ama
 eze. 20 Esta adigh-egosi umu-nna-ya
 ma-obu ndi-ya; dika Mòdekai nyere ya
 iwu: n'ihí na ihe Mòdekai siri, nke ahu
 ka Esta nēme, dika mbe anāzūlite ya
 n'aka-ya. 21 Na mbe ahu, mbe
 Mòdekai nānodu n'onu-uzo-ama eze,
 Bigtan na Teresh, bú ndi-onozí abua
 nke eze, nime ndi nēche nbata-uzo,

were iwe, cho iseti aka megide eze, bú
 Ahasueros. 22 Mòdekai we mata
 ihe ahu, o we gosi Esta, bú nwunye eze;
 Esta we gwa eze n'aha Mòdekai.
 23 Ewe jua ase okwu ahu, choputa ya,
 ewe kwuba ha abua n'osisi: ewe de ya
 n'akwukwo ihe emere n'ubochi ahu n'iru
 eze.

3 1 Mbe ihe ndia gasiri, eze, bú
 Ahasueros, mere Heman nwa
 Hamedata, bú onye Egag, ka o buru
 onye uku, o we bulie ya elu, do oche-
 eze-ya n'ebe di elu kari ndi-isi nile ya na
 ha no. 2 Ndi-orù nile nke eze, ndi no
 n'onu-uzo-ama eze, we nēruru ala,
 nākpò kwa isi ala nye Heman: n'ihí na
 otú a ka eze nyere iwu bayere ya. Ma
 Mòdekai adigh-eruru ala, o digh-akpo
 kwa isi ala nye ya. 3 Ndi-orù eze, ndi
 no n'onu-uzo-ama eze, we si Mòdekai,
 Gini mere gi onwe-gi nāgabiga ihe eze
 nyere n'iwu? 4 O rue, mbe ha nāgwa
 ya okwu kwa-ubochi, ma o gegh nti ha,
 na ha gosiri Heman, ihu ma okwu
 Mòdekai gēguzo: n'ihí na o gosiri ha na
 ya onwe-ya bu onye-Ju. 5 Heman we
 hu na Mòdekai adigh-eruru ala, na o
 digh-akpo kwa isi ala nye ya, Heman
 we juputa n'onuma. 6 O we buru ihe-
 nleda-anya n'anya-ya iseti aka megide
 Mòdekai, nání ya; n'ihí na ha gosiri ya
 ndi Mòdekai: Heman we cho ikpochapu
 ndi-Ju nile ndi no n'ala-eze nile nke
 Ahasueros, bú ndi Mòdekai. 7 N'onwa
 mbu, nke ahu bu onwa Nisan, n'aró nke-
 iri-na-abua nke eze, bú Ahasueros, ka ha
 fere Pua, nke ahu bu nza, n'iru Heman,
 site n'otù ubochi rue ubochi ozo, site
 kwa n'otù onwa rue onwa ozo, rue onwa
 nke-iri-na-abua, nke ahu bu onwa Ada.
 8 Heman we si eze, bú Ahasueros, Otù
 ndi di ndi emeworo ka ha basa, ndi
 ekesawo-kwa-ra ha n'etiti ndi di iche
 iche n'ala nile anāchi achi nke ala-eze-gi;
 iwu nile ha di kwa iche n'iwu ndi o bula;
 ha adigh-edebe kwa iwu nile nke eze: o
 kwesigh kwa eze ka o kwe ka ha noduru
 onwe-ha. 9 O buru na o di eze nma,
 ka ede ya n'akwukwo ime ka ha la n'iyi:
 m'gātù kwa orú nnù talent ola-ocha na
 nnù ise nye n'aka ndi nēje ozi a, iwebata
 ya n'ulo-akù eze. 10 Eze we si n'aka-ya
 wezuga nba-aka-akarà-ya nye ya Heman
 nwa Hamedata onye Egag, bú onye
 nākpābu ndi-Ju. 11 Eze we si Heman,

Enyewo gi ọla-ọcha, ya na ndi ahu, ime ha dika ihe ahu si di nke di nma n'anya-gi. 12 Ewe kpọ ndi-ode-akwukwọ eze n'ọnwa mbu, n'ubọchi nke-iri-na-atọ di nime ya, ewe de ya n'akwukwọ dika ihe nile si di nke Heman nyere ndi nọchiri anya eze n'iwu, nke ọ nye-kwa-ra ndi nāchi ala ndi bu ndi-isi ala ọ bula anāchi achi, nke ọ nye-kwa-ra ndi-isi ndi ọ bula; ala ọ bula anāchi achi dika odide-akwukwọ-ya si di, na ndi ọ bula dika asusu-ya si di; n'aha eze, bú Ahasucros, ka edere ya, eji-kwa-ra nba-aka-akàrà eze ka ya akàrà. 13 Ewe site n'aka ndi-ọba-ọsọ ziga akwukwọ n'ala nile anāchi achi nke eze, ikpochapu, na ibu, na ime ka ndi-Ju nile la n'iyi, site na nwata we rue okenye, ma umu-ntakiri ma ndinyom, n'otú ubọchi, n'ubọchi nke-iri-na-atọ nke ọnwa nke-iri-na-abua, nke ahu bu ọnwa Ada, na iluta ihe-nkwata-ha n'agha. 14 Ndeputa odide-akwukwọ ahu, nke agēnye dika iwu n'ala nile ọ bula anāchi achi, ekpughere ya nye ndi nile di iche iche, ka ha nọ na njikere bayere ubọchi a. 15 Ndi-ọba-ọsọ puru, ebe ewere okwu eze me ka ha me ngwa, enye-kwa-ra iwu ahu nime Shushan, bú ulo uku eze: ma eze na Heman nọduru inu ihe-ọnuunu; ma ọ bara obodo ahu, bú Shushan, ghari.

4 1 Ma Mọdekai mara ihe nile emere, Mọdekai we dọwa uwe-ya nile, yikwasi ákwá-nkpe, kpokwasi ntu n'aru-ya, pua je n'etiti obodo, tie oké nkpu di ilu: 2 ọ we bia rue n'iru ọnu-uzọ-ama eze: n'ihhi na ọ digh onye gābà n'ọnu-uzọ-ama eze n'uwe nke ákwá-nkpe. 3 Ọzọ, n'ala nile ọ bula anāchi achi, ebe ọ bula okwu eze na iwu-ya nābiaru, oké iru-újú diri ndi-Ju, na obubu-ọnu, na ikwa-ákwá, na iti-aka-n'obi; atusa-kwara ákwá-nkpe na ntu n'okpuru ọtutu madu. 4 Umu-abọghọ Esta na ndi-onozi-ya we bia gosi ya; ọ we nēbu nwunye eze ahu n̄bu n'obi nke-uku; ọ we zie uwe iyikwasi Mọdekai, na iwezuga ákwá-nkpe-ya n'aru-ya: ma ọ naragh ha. 5 Esta we kpọ Hatak, bú otú onye nime ndi-onozi eze, onye eze mere ka o guzo n'iru ya, ọ we nye ya iwu ijekuru Mọdekai, imara ihe nka bu, na ihe kpatara nka. 6 Hatak we pukuru Mọdekai rue amá obodo ahu, nke di n'iru ọnu-uzọ-ama eze. 7 Mọdekai we

gosi ya ihe nile mere ya, kọ-kwa-ra ya isi ego ahu nke Heman siri na ọ gātú nye n'ulo-ákú eze n'ihhi ndi-Ju, ime ka ha la n'iyi. 8 Ọzọ, ndeputa odide-akwukwọ iwu ahu nke enyere nime Shushan ikpochapu ha, ọ nyere ya ya, ime ka Esta hu ya, na igosi ya; na inye ya iwu ibakuru eze, iriọ ya aririọ-amara, na ichọrọ ndi-ya ihe n'iru ya. 9 Hatak we bia gosi Esta okwu Mọdekai nile. 10 Esta we gwa Hatak okwu, nye ya iwu inye Mọdekai, si: 11 Ndi-orú nile nke eze, na ndi ala anāchi achi nke eze, mara, na nwoke ọ bula, ma-ọbu nwayi ọ bula, nke gābakuru eze, rue ogige di ime-ime, bú onye anākpogh, otú iwu-ya bu ka eme ka ha nwua, nāgugh onye eze nēsetiri nkpa-n'aka ọla-edo, ka ọ di ndu: ma akpogh mu onwem ibakuru eze orú ubọchi na iri ndia. 12 Ha we gosi Mọdekai okwu Esta nile. 13 Mọdekai we si ha zaghachi Esta, si, Ekwula na nkpuru-obi-gi na i gēwepuga onwe-gi n'ulo eze, kari ndi-Ju nile. 14 N'ihhi na ọ buru na i ọba nkiti ghara ikwu okwu ọ bula na m̄be a, oghere na nnaputa gēguzoro ndi-Ju site n'ebe ọzọ, ma agēme ka gi onwe-gi na ulo nna-gi la n'iyi: ma ọnye mara ma ọ bu n'ihhi m̄be di otú a ka i biaruru ala-eze? 15 Esta we si ha zaghachi Mọdekai okwu, si, 16 Je, chikọta ndi-Ju nile ndi aganāchọta nime Shushan, nēbu-kwaranum ọnu, unu eri-kwa-la ihe, anu-kwa-la ihe-ọnuunu ubọchi atọ, abali na ehiehie: mu onwem na umu-abọghom gēbu kwa ọnu otú a; ma n'uzọ di otú a ka m'gābakuru eze, nke nādigh ka iwu si di: ma asi na alawom n'iyi, alawom n'iyi. 17 Mọdekai we gabiga, me dika ihe nile si di nke Esta nyere ya n'iwu.

5 1 O rue, n'ubọchi nke-atọ, na Esta yiri uwe ala-eze ya, we guzo n'ogige di ime-ime nke ulo eze, na ncherita-iru ulo eze: ma eze nānọkwasi n'ochē-eze ala-eze ya n'ulo ala-eze ya, na ncherita-iru ọnu-uzọ ulo ahu. 2 O rue, m̄be eze huru Esta, bú nwunye eze, ka o nēguzo n'ogige, na ọ natara amara n'anya-ya: eze we setipuru Esta nkpa-n'aka ọla-edo nke di n'aka-ya. Esta we biarue nso, metu isi nkpa-n'aka ahu. 3 Eze we si ya, Gini ka i nāchọ, Esta, nwunye eze? gini bu kwa ọchichọ-gi? rue nkera ala-eze ka agēnye kwa gi. 4 Esta we si, Ọ

buru na ọ di eze nma, ka eze na Heman bia ta n'ọnuu-manyavine ahu nke m'meworo ya. 5 Eze we si, Menu ka Heman me ngwa ime ihe Esta kwuru. Eze na Heman we bia n'ọnuu-manyavine nke Esta mere. 6 Eze we si Esta n'ọnuu manyavine ahu, Gini bu aririọ-gi? agēnye kwa gi ya: gini bu kwa ọchichọ-gi? rue nkera ala-eze ka agēme ya. 7 Esta we za, si, Aririom na ọchichom bu; 8 ọ buru na ahutawom amara n'iru eze, ọ buru kwa na ọ di eze nma inye ihe m'nāriọ, na ime ihe m'nāchọ, ka eze na Heman bia n'ọnuu-manyavine nke m'gēmere ha, echi ka m'gēme kwa dika okwu eze si di. 9 Heman we pua ubochi ahu nānuri ọnu, ọ di kwa ya nma n'obi: ma mbe Heman huru Mōdekai n'onu-uzọ-ama eze, na o biligh, na ọ magh kwa jijiji n'iru ya, Heman juputara n'onuma megide Mōdekai. 10 Ma Heman jisiri onwe-ya ike, ba n'ulo-ya; ọ we ziga, me ka ndi nāhu ya n'anya bia, ha na Zeresh, bu nwunye-ya. 11 Heman we kọrọ ha akukọ bayere nsopuru nke akù-ya, na iba-uba nke umu-ya ndikom, na ihe nile nke eze ji me ka ọ di uku, nke o ji buli kwa ya ibu onye-isi nke ndi-isi na ndi-orù eze. 12 Heman we si, Ọzọ, Esta, bu nwunye eze, emegh onye ọ bula ka o so eze bata n'ọnuu-manyavine nke ọ mere, ọ bu nāni mu onwem; ọzọ kwa, echi ka akpọworo mu onwem jekuru ya, mu na eze. 13 Ma ihe a nile adigh-ezurum, na mbe nile mu onwem nāhu Mōdekai, bu onye-Ju, ka ọ nānọdu n'onu-uzọ-ama eze. 14 Zeresh, bu nwunye-ya, na ndi nile nāhu ya n'anya, we si ya, Ka ha me osisi nke idi-elu-ya di ọgu cubit abua na iri, ma n'ututu gi si eze ka akwuba Mōdekai n'elu-ya: gi so kwa eze ba n'ọnuu-manyavine ahu nānuri ọnu. Okwu ahu we di nma n'anya Heman; ọ we me osisi ahu.

6 1 N'abali ahu ura eze fepuru n'anya-ya; ọ we si ka ewebata akwukwọ ihe-acheta nke ihe emere n'ubochi ahu, ewe nāgu ha n'iru eze. 2 Ewe hu ihe a nke edere n'akwukwọ, bu na Mōdekai gosiri ihe bayere Bigtana na Teresh, bu ndi-onozi abua nke eze, nime ndi nēche nbata-uzọ, ndi chọrọ iseti aka megide eze, bu Ahasueros. 3 Eze we si, Nsopuru na

idi-uku gini ka emere Mōdekai n'ih ihe a? Ndi-oz i eze, bu ndi nējere ya ozi, we si, Ọ digh ihe emere ya. 4 Eze we si, Onye nọ n'ogige? Ma Heman abatawo n'ogige ulo eze nke di n'ēzi, isi eze ka ọ kwuba Mōdekai n'osisi nke o doziri nye ya. 5 Ndi nējere eze ozi we si ya, Le, Heman nēguzo n'ogige. Eze we si, Ya bata. 6 Heman we bata. Eze we si ya, Gini ka agēme nwoke ahu, bu onye nsopuru-ya tọworo eze utọ? Heman we si n'obi-ya, Onye ka ọ nātọ eze utọ inye nsopuru karim? 7 Heman we si eze, Nwoke ahu nke nsopuru-ya tọworo eze utọ, 8 ka achita uwe ala-eze nke eze yiriworo, na inyinya nke eze nọkwasiworo, na okpu-eze nke ala-eze nke ekpukwasiworo ya n'isi: 9 ka enye kwa uwe ahu na inyinya ahu n'aka otù nwoke nime ndi-isi eze, ndi bu eze, ka ha yikwasi kwa nwoke ahu nke nsopuru-ya tọworo eze utọ, ka ha me kwa ka inyinya būru ya ga n'amá obodo, ka ha kpọ kwa n'iru ya, si, Otù a ka agēmere nwoke ahu nke nsopuru-ya tọworo eze utọ. 10 Eze we si Heman, Me ngwa, chiri uwe ahu na inyinya ahu, dika i si kwu, me-kwa-ra Mōdekai otù a, bu onye-Ju, nke nānọdu n'onu-uzọ-ama eze: ka okwu ọ bula ghara idapu n'ihe nile nke i kwuworo. 11 Heman we chiri uwe ahu na inyinya ahu, yikwasi Mōdekai, me ka inyinya būru ya ga n'amá obodo, ọ kpọ-kwa-ra n'iru ya, si, Otù a ka agēmere nwoke ahu nke nsopuru-ya tọworo eze utọ. 12 Mōdekai we laghachi n'onu-uzọ-ama eze. Ma Heman were ngwa ngwa la n'ulo-ya, nēru újù, ekpuchi-kwa-ra isi-ya. 13 Heman we kọrọ Zeresh, bu nwunye-ya, kọ-kwa-ra ndi nile nāhu ya n'anya, ihe nile nke mere ya. Ndi-ya mara ihe na Zeresh, bu nwunye-ya, we si ya, Ọ buru na Mōdekai sitere na nkpuru ndi-Ju, bu onye i maliteworo ida n'iru ya, i gagh-enwe ike imegide ya, kama i ghagh ida n'iru ya. 14 Mbe ha na ya nọ nēkwurita okwu, ndi-onozi eze biaruru nso, we me ngwa ime ka Heman bata n'ọnuu-manyavine nke Esta mere.

7 1 Eze na Heman we bata iso Esta, bu nwunye eze, nu manyavine. 2 Eze we si kwa Esta n'ubochi nke-abua, n'ọnuu manyavine ahu, Gini bu aririọ-gi, Esta, nwunye eze? agēnye kwa

gi ya : gini bu kwa ọchichọ-gi? rue nkera ala-eze ka agēme kwa ya. 3 Esta, bú nwunye eze we za, si, Ọ buru na ahutawom amara n'iru gi, eze, ọ buru kwa na ọ di eze nma, ka enyem ndum n'aririom, na ndim n'ọchichom: 4 n'ih na erewo ayi, bú mu onwem na ndim, ikpochapu ayi, na ibu ayi, na ime ka ayi la n'iyi. Ma asi na erewo ayi ibu ndi-orúndikom na ibu ndinyom nēje ozi, m'gāba nkiti, ọ bu ezie na onye-nkpaḅu agagh-emezu n'ihe gēfunari eze. 5 Eze, bú Ahasueros, we za, si Esta, bú nwunye eze, Ọnye ka ọ bu, bú onye a? ọle ebe onye a nọ kwa, bú onye ahu nke obi-ya mere ka o zue ime otú a? 6 Esta we si, Otú onye-nkpaḅu na onye-iro, bú Heman ọjọ a. Heman we tua egwu nke-uku n'iru eze na nwunye eze. 7 Eze we si n'ọnuu manya-vine bilie n'onuma-ya je n'ubi aḅara ogige nke ulo-ya: ma Heman guzoro ichọ ndu-ya n'aka Esta, bú nwunye eze; n'ih na ọ huru na eze zubesiri ihe ọjọ ike megide ya. 8 Eze we si n'ubi aḅara ogige nke ulo-ya biaghachi n'ulo ọnuu manya-vine ahu; ma Heman adawo n'elu ihe-ndina nke Esta nọ n'elu ya. Eze we si, Ọ gēweda kwa nwunye eze n'ala n'irum n'ulom? Mḅe okwu ahu putara n'onu eze, ha kpuchiri iru Heman. 9 Habona, bú otú onye nime ndi-onozi ndi nọ n'iru eze, we si, Le kwa, osisi ahu nke idi-elu-ya di ọgu cubit abua na iri, nke Heman mere nye Mḅdekai, bú onye kwuru ezi ihe bayere eze, o nēguzo n'ulo Heman. Eze we si, Kwubanu ya n'elu ya. 10 Ha we kwuba Heman n'elu osisi nke o doziri nye Mḅdekai. Ewe me ka ọnuma eze bie.

8 I N'ubochi ahu eze, bú Ahasueros, Ọ nyere Esta, bú nwunye eze, ulo Heman, bú onye nākpāḅu ndi-Ju. Ma Mḅdekai biara n'iru eze; n'ih na Esta gosiri ka ya na ya si di. 2 Eze we wezuga nḅa-aka-ya, nke ọ mere ka ọ ghara idi n'aka Heman, ọ we nye ya Mḅdekai. Esta we do Mḅdekai onye-isi ulo Heman. 3 Esta we kwu kwa ọzọ n'iru eze, da n'ala n'iru ukwu-ya abua, kwa ákwá, riọ ya aririọ-amara, bú ka ọ me ka ihe ọjọ Heman, bú onye Egag, na èchichè-ya nke ọ chère megide ndi-Ju gabiga. 4 Eze we setipuru Esta nkpa-n'aka ọla-edo ya. Esta we bilie, guzo

n'iru eze, 5 si, Ọ buru na ọ di eze nma, ọ buru kwa na ahutawom amara n'iru ya, ọ buru kwa na okwu a ziri ezi n'iru eze, ọ buru kwa na mu onwem adi nma n'anya-ya, ka ede ya n'akwukwo iweghachi akwukwo, bú èchichè Heman nwa Hamedata onye Egag, nke ọ dere ime ka ndi-Ju la n'iyi, bú ndi nọ n'ala nile anāchi achi nke eze. 6 N'ih na in'gēsi aña pu inagide ya mḅe m'huru ihe ọjọ nke nābiakwasi ndim? in'gēsi kwa aña pu inagide ya mḅe m'huru ila-n'iyi umu-nnam? 7 Eze, bú Ahasueros, we si Esta, bú nwunye eze, si kwa Mḅdekai, bú onye-Ju, Le, ulo Heman ka m'nyere Esta, nwoke ahu ka ha kwuba-kwa-ra n'elu osisi, n'ih na ọ setiri aka-ya megide ndi-Ju. 8 Unu onwe-unu kwa, denu akwukwo bayere ndi-Ju, dika o si di nma n'anya-unu, n'aha eze, were-kwanu nḅa-aka-akàrà eze kà ya: n'ih na odide-akwukwo nke edeworo n'aha eze, nke ewerewo-kwa-ra nḅa-aka-akàrà eze kà ya, ọ digh onye puru ichighari ya. 9 Ewe kpọ ndi-ode-akwukwo eze na mḅe ahu, n'onwa nke-atọ, nke ahu bu onwa Sivan, n'ubochi nke-orú-na-atọ nime ya; ewe de ya dika iwu nile si di nke Mḅdekai nyere ndi-Ju, nye kwa ndi nọchiri anya eze na ndi nāchi ala na ndi-isi ala nile anāchi achi nke di site n'India we rue Etiopia, bú ọgu ala isi na asa nke anāchi achi, ala ọ bula anāchi achi dika odide-akwukwo-ya si di, na ndi ọ bula dika asusu-ya si di, nye kwa ndi-Ju dika odide-akwukwo-ha si di, na dika asusu-ha si di. 10 Ọ we de akwukwo n'aha eze, bú Ahasueros, were nḅa-aka-akàrà eze kà ya, ziga akwukwo n'aka ndi-ọḅa-ọsọ ndi inyinya nēbu, bú ndi inyinya ukwu ọsọ na inyinya mule na umu-inyinya nēbu: 11 bú akwukwo nke eze kwere nime ha ka ndi-Ju ndi nọ n'obodo nile ọ bula kpọkọta onwe-ha, guzo kwa n'ih ndu-ha, ikpochapu, na ibu, na ime ka ha la n'iyi, bú usu-ndi-agma nile nke ndi ahu na ala ahu anāchi achi ndi nākpāḅu ha, ma umu-ntakiri-ha, ma ndinyom-ha, na iluta ihe-nkwata-ha n'agma, 12 n'ala nile anāchi achi nke eze, bú Ahasueros, n'otú ubochi, bú n'ubochi nke-iri-na-atọ nke onwa nke-iri-na-abua, nke ahu bu onwa Ada. 13 Ndeputa odide - akwukwo, nke agēnye dika iwu n'ala nile ọ bula anāchi

achi, ekpughere ya nye ndi nile di iche iche, ka ndi-Ju nọ na njikere bayere ubọchi a, ibọrọ onwe-ha ọbọ n'aru ndi-iro-ha. 14 Ndi-ọba-ọsọ ndi inyinya ukwu ọsọ na inyinya mule nēbu puru, ebe ewere okwu eze kwalie ha, me ka ha me ngwa; enye-kwa-ra iwu ahu nime Shushan, bú ulo uku eze. 15 Mọdekai we si n'iru eze pua n'uwe ala-eze nke ákwá anunu na ezi ákwá ọcha, ya na okpu-eze ọla-edo di uku, na uwe-nwuda nke ezi ákwá ọcha na ákwá ododo: obodo Shushan we tie nkpu nuri kwa ọnu. 16 Ndi-Ju nwere lhè, na ọnú, na obi-utọ, na nsọpuru. 17 N'ala nile ọ bula anāchi achi, na n'obodo nile o bula, ebe ọ bula okwu eze na iwu-ya nābiaru, ndi-Ju nwe-kwa-ra ọnú na obi-utọ na ọnuńu-manyavine na ezi ubọchi. Otutu madu nime ndi di iche iche nke ala ahu we nāghọ ndi-Ju; n'ihl na oké egwu ndi-Ju dakwasiri ha.

9 1 Ma n'ọnwa nke-iri-na-abua, nke ahu bu ọnwa Ada, n'ubọchi nke-iri-na-atọ nime ya, mbe okwu eze na iwu-ya biaruru nso ka eme ya, n'ubọchi mbe ndi-iro ndi-Ju lere anya ibu ndi-isi-ha; ma apanwere ya, ndi-Ju onwe-ha we ghọ ndi-isi nke ndi nākpọ ha asi; 2 ndi-Ju kpọktara onwe-ha n'obodo nile ha n'ala nile anāchi achi nke eze, bú Ahasueros, lseti aka megide ndi nāchọ ọdi-njọ-ha: ọ digh kwa nwoke ọ bula guzoro n'iru ha; n'ihl na oké egwu-ha dakwasiri ndi nile di iche iche. 3 Ndi-isi nile nke ala nile anāchi achi, na ndi nọchiri anya eze, na ndi nāchi ala, na ndi nēje ozi eze nwere, ha nēye-kwa-ra ndi-Ju aka; n'ihl na oké egwu Mọdekai dakwasiri ha. 4 N'ihl na Mọdekai di uku n'ulo eze, akukọ-ya we nējezu n'ala nile anāchi achi: n'ihl na nwoke ahu, bú Mọdekai, nāga n'iru n'idi uku. 5 Ndi-Ju we were ntibụ mma-agma na oḅuḅu na ila-n'iyi tibue n'etiti ndi-iro-ha nile, me ndi nākpọ ha asi dika ọ tọrọ ha. 6 Ma nime Shushan, bú ulo uku eze, ndi-Ju buru nnú ndikom na ọgu ise, me ka ha la n'iyi. 7 Ha bu-kwa-ra Pashandata, na Dalfon, na Aspata, 8 na Porata, na Adalia, na Aridata, 9 na Pamashta, na Arisai, na Aridai, ha Vaizata, 10 bú umu-ndikom iri nke Heman nwa Hamedata, bú onye nākpabụ ndi-Ju; ma ha esetigh aka-ha n'ihe-nluta-n'agma-ha. 11 N'ubọchi

ahu ọnu-ọgugu ndi eburu ebu na Shushan, bú ulo uku eze, biaruru n'iru eze. 12 Eze we si Esta, bú nwunye eze, Nime Shushan, bú ulo uku eze, ka ndi-Ju buru nnú ndikom na ọgu ise, na umu-ndikom iri Heman, me ka ha la n'iyi; gini kwa ka ha meworo n'ala anāchi achi nke fọduru nke eze? Ma gini bu ariri-ọ-gi? agēnye kwa gi ya: gini bu kwa ọchichọ-gi ọzọ? agēme kwa ya. 13 Esta we si, Ọ buru na ọ di eze nma, ka enye kwa ndi-Ju ike echi, bú ndi nọ na Shushan, ime dika iwu ta si di, ka akwuba kwa umu-ndikom iri Heman n'elu osisi. 14 Eze we si ka eme ya otú a: ewe nye iwu nime Shushan; ha we kwuba umu-ndikom iri nke Heman. 15 Ndi-Ju ndi nọ na Shushan we kpọkọta kwa onwe-ha n'ubọchi nke-iri-na-anọ nke ọnwa Ada, bu ọgu ndikom iri-na-ise nime Shushan; ma ha esetigh aka-ha n'ihe-nluta-n'agma-ha. 16 Ndi-Ju fọduru ndi nọ n'ala nile anāchi achi nke eze kpọkọta-kwa-ra onwe-ha, we guzo n'ihl ndu-ha, zuru ike pua n'aka ndi-iro-ha, bu ọrú nnú ndikom uzọ iteghete na nnú asa na ọgu iri n'etiti ndi nākpọ ha asi; ma ha esetigh aka-ha n'ihe-nluta-n'agma-ha. 17 N'ubọchi nke-iri-na-atọ n'ọnwa Ada ka ha mere nka; ha we zuru ike n'ubọchi nke-iri-na-anọ nime ya, me ya ubọchi ọnuńu-manyavine na ọnú. 18 Ma ndi-Ju ndi nọ na Shushan kpọkọta onwe-ha n'ubọchi nke-iri-na-atọ nime ya, na n'ubọchi nke-iri-na-anọ nime ya; ha we zuru ike n'ubọchi nke-iri-na-ise nime ya, me ya ubọchi ọnuńu-manyavine na ọnú. 19 N'ihl nka ndi-Ju nke obodo nile nēnwegh mḅidi, bú ndi bi n'obodo nēnwegh mḅidi, nēme ubọchi nke-iri-na-anọ nke ọnwa Ada ka ọ buru ubọchi ọnú na ọnuńu-manyavine, na ezi ubọchi, na ubọchi izigaritara onwe-ha oké.

20 Mọdekai we de ihe ndia n'akwukwọ, zigara ndi-Ju nile akwukwọ, bú ndi nọ n'ala nile anāchi achi nke eze, bú Ahasueros, ma ndi nọ nso ma ndi nọ n'ebe di anya, 21 ime ka o guzosiri ha ike na ha ganēme ememe n'ubọchi nke-iri-na-anọ nke ọnwa Ada, na n'ubọchi nke-iri-na-ise nime ya, n'arọ nile ọ bula, 22 dika ubọchi nke ndi-Ju zuru ike nime ha pua n'aka ndi-iro-ha, na ọnwa

ahu nke banwere n'ebe ha nọ, isi n'ihewwuta ghọ ọ̀nù, isi kwa n'iru-újù ghọ ezi ubọchi: na ha ganēme ha ubọchi ọ̀nuńu-manyavine na nke ọ̀nù, na nke izigaritara onwe-ha ọ̀ke, na nke inye ndi-ọ̀beye onyinye. 23 Ndi-Ju we nara ihe ahu nke ha malitere ime, na nke Mọdekai degara ha n'akwukwọ; 24 n'ih na Heman nwa Hamedata, onye Egag, bú onye nākpabụ ndi-Ju nile, chère èchìchè megide ndi-Ju ime ka ha la n'iyi, ọ we fe Pua, nke ahu bu nzà, ichusa ha, na ime ka ha la n'iyi; 25 ma m̀be Esta batara n'iru eze, eze ji akwukwọ si ka èchìchè ọjọ ya, nke ọ chère megide ndi-Ju, ka o chigharikwasi n'isi-ya; ọ si kwa ka akwuba ya na umu-ya ndikom n'elu osisi. 26 N'ih nka ka ha kpọrọ ubọchi ndia Purim, n'aha Pua ahu. N'ih nka, bú n'ih okwu nile nke akwukwọ a, na ihe ha huru bayere nka, na ihe biaruru ha aru, 27 n'ih nka ka ndi-Ju mere ka o guzosie ike, ha we nara ihe a bayere onwe-ha, baye-kwa-ra nkpuru-ha, bayekwa-ra ndi nile ndi nārapara n'aru-ha, ka ọ we ghara igabiga, bú na ha ganēme ememe n'ubọchi abua ndia dika odideakwukwọ-ha si di, na dika m̀be-ha ezubere ezube si di, n'arọ nile ọ bula; 28 na aganēcheta kwa ubọchi ndia me kwa ememe nime ha n'ọ̀bọ nile ọ bula, na aburu ọ bula, na ala ọ bula anāchi achi, na obodo ọ bula; na ubọchi ndia

nke Purim agagh-esi kwa n'etiti ndi-Ju gabiga, na ncheta-ha agagh-agwu kwa site na nkpuru-ha. 29 Esta, bú nwunye eze, nwa-nwayi Abihail, na Mọdekai, bú onye-Ju, we were ike nile de akwukwọ ime ka akwukwọ-ozu a nke-abua nke Purim guzosie ike. 30 Ọ we zigara ndi-Ju nile akwukwọ, nke okwu udo na nke ezi-okwu di nime ha, rue ọgu ala anāchi achi isi na asa, bú nke alaeze Ahasueros, 31 ime ka ubọchi ndia nke Purim guzosie ike nime m̀be-ha ezubere ezube, dika Mọdekai, bú onye-Ju, na Esta, bú nwunye eze, mere ka ha guzosiere ha ike, na dika ha mere ka ha guzosiere onwe-ha, guzosi-kwa-rankpuru-ha, ike, bú okwu obubu-ọnu na ikwa-ákwá-ha. 32 Okwu-ọnu Esta we me ka okwu ndia nke Purim guzosie ike; ewe de ya n'akwukwọ.

10 I Eze, bú Ahasueros, we me ka ala ahu na ala nile nke di oké osimiri buruburu tua utu. 2 Ma ọlu nile nke ike-ya na nke idi-ike-ya, na ọkukọ-isi nke idi-uku nke Mọdekai, bú nke eze mere ya ka ọ di uku, èdegh ihe ndia n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi nke ndi-eze Midia na Peasia? 3 N'ih na Mọdekai, bú onye-Ju, nọsoro eze, bú Ahasueros, ọ di kwa uku n'etiti ndi-Ju, na onye ihe-ya tọrọ ọtutu umu-nne-ya utọ; ọ nāchọrọ ndi-ya ọdi-nma, nāgwa kwa nkpuru-ya nile okwu udo.

AKWUKWỌ JOB

1 I Otù nwoke di n'ala Uz, Job bu aha-ya; nwoke ahu zuru okè, zi kwa ezi, ọ nātu kwa egwu Chineke, nēsi kwa n'ihe ọjọ wezuga onwe-ya. 2 Ewe muara ya umu-ndikom asa na umu-ndinyom atọ. 3 Ihe-nnweta-ya di nnù ewu na aturu iri-na-asa na ọgu iri, na nnù camel asa na ọgu iri, na nnù ehi abua na ọgu iri ejikọrọ abua abua, na nnù nne-inyinya-ibu na ọgu ise, na ndiorù bara uba nke-uku; nwoke ahu we di uku kari umu Iru-anyanwu nile. 4 Ma umu-ya ndikom jere me ọ̀nuńu-manyavine n'ulo nwoke ọ bula nime

ha n'ubọchi-ya; ha zikwa-ra kpọ umu-nne-ha ndinyom atọ iso ha rie ihe nū kwa ihe-ọ̀nuńu. 5 O rue, m̀be ubọchi nile nke ọ̀nuńu-manyavine-ha gasiri buruburu, na Job ziri do ha nsọ, ọ we bilie n'isi-ututu, sure : àjà-nsure-ọku, dika ọnu-ọgugu ha nile si di: n'ih na Job siri, Elegh anya umum ndikom emehiewo, bakuta kwa Chineke azu n'obi-ha. Otù a ka Job nēme ubọchi nile.

6 Ubọchi we di na umu Chineke biara iguzo onwe-ha n'iru Jehova, Setan we bia kwa n'etiti ha. 7 Jehova

we si Setan, Òle ebe i si bia? Setan we za Jehova, si, Site n'igaghari n'uwa, na site n'ijeghari nime ya. 8 Jehova we si Setan, I tukwasiwo obi-gi n'aru orùm, bù Job? na ò digh onye di ka ya n'uwa, ò bu nwoke zuru okè, zi kwa ezi, nke nātu egwu Chineke, nēsi kwa n'ihe òjò wezuga onwe-ya. 9 Setan we za Jehova, si, Ò bu n'efu ka Job nātu egwu Chineke? 10 Ò bugh Gi onwe-gi ɓaworo ya, ɓa-kwa-ra ulo-ya, ɓa-kwa-ra ihe nile ò nwere, ogige buruburu? I gòziwo ɔlu aka-ya abua, ihe-nnweta-ya aɓasawo kwa n'ala. 11 Ma otù ò di, biko, setipu aka-Gi, metu ihe nile ò nwere, ò ghagh kwa ɓakuta Gi azu n'iru Gi. 12 Jehova we si Setan, Le, ihe nile ò nwere di n'aka-gi; nāni esetila aka-gi metu aru-ya. Setan we si n'iru Jehova pua.

13 O rue, n'otù ubòchi, mɓe umu-ya ndikom na umu-ya ndinyom nēri ihe nānu kwa manya-vine n'ulo nwa-nne-ha, bù ɔkpara, 14 na onye-ozì biakutere Job, si, Igwè ehi nādò ihe eji gwu ala-ubi, igwè nne-inyinya-ibu nāta nri n'akuku ha: 15 ndi Sheba we dakwasi ha, chiri ha; ɔzò kwa, ha ewerewo ɔnu mma-agma tɓue ndi nējere gi ozi; nāni mu onwem we ɓapu, nānim, igosi gi. 16 Mɓe onye a nò nēkwu, onye ɔzò bia-kwa-ra, si, Òku nke Chineke esiwo n'elu-igwe da, rechapu igwè ewu na aturu, na ndi nējere gi ozi, ripia ha; nāni mu onwem we ɓapu, nānim, igosi gi. 17 Mɓe onye a nò nēkwu, onye ɔzò bia-kwa-ra, si, Ndi Kaldea doru usu atò, made imegide camel, chiri ha, ɔzò kwa, ha were ɔnu mma-agma tɓue ndi nējere gi ozi; nāni mu onwem we ɓapu, nānim, igosi gi. 18 Mɓe onye a nò nēkwu, onye ɔzò bia-kwa-ra, si, Umu-gi ndikom na umu-gi ndinyom nēri ihe nānu kwa manya-vine n'ulo nwa-nne-ha, bù ɔkpara: 19 ma, le, okè ifufe siri n'ofè ɔzara bia, tie nkuku anò nke ulo ahu, ò we dakwasi umu-okoròbia ahu, ha we nwua; nāni mu onwem we ɓapu, nānim, igosi gi. 20 Job we bilie, dowa uwe-nwuda-ya, kòpu isi-ya, da n'ala, kpò isi ala; 21 ò si, Otò ka m'ɓara si n'afò nnem puta, ɔtò ka m'gāɓa kwa laghachi n'ebe ahu: Jehova nyere, Jehova anarawo kwa; ka aha Jehova buru ihe agòziri agòzi. 22 N'ihe a nile Job

emehiegh, ò sigh kwa na Chineke mere ihe-nzuzu.

2 I Ubòchi we di na umu Chineke biara iguzo onwe-ha n'iru Jehova, Setan we bia kwa n'etiti ha iguzo onwe-ya n'iru Jehova. 2 Jehova we si Setan, Òle ebe i si bia? Setan we za Jehova, si, Site n'igaghari n'uwa, na site n'ijeghari nime ya. 3 Jehova we si Setan, I tukwasiwo obi-gi n'aru orùm, bù Job? na ò digh onye di ka ya n'uwa, ò bu nwoke zuru okè, zi kwa ezi, nke nātu egwu Chineke, nēsi kwa n'ihe òjò wezuga onwe-ya: ò nò nējide kwa izu-okè-ya, ma i nākpālim imegide ya, iloda ya n'efu. 4 Setan we za Jehova, si, Akpukpò-aru lara akpukpò-aru, ɔbunā ihe nile nke madu nwere ka ò gēnye n'òṅòdu ndu-ya. 5 Otù ò di, biko, setipu aka-Gi, metu ɔkpukpu-ya metu kwa anu-aru-ya, ò ghagh kwa ɓakuta Gi azu n'iru Gi. 6 Jehova we si Setan, Le, ò nò n'aka-gi; nāni debe ndu-ya. 7 Setan we si n'iru Jehova pua, were ihe-ofi ɔjò tie Job, site n'òbu-ukwu-ya rue opu-n'isi-ya. 8 Ò we were n'onwe-ya ejujú iji kò onwe-ya ɔkò; ya onwe-ya nāṅòdu kwa n'etiti ntu. 9 Nwunye-ya we si ya, I nò nējide izu-okè-gi? ɓakuta Chineke azu, nwua. 10 Ò si ya, Dika otù nime ndinyom nzuzu si ekwu, otù a ka i nēkwu. Ayi gānara kwa ezi ihe n'aka Chineke, ghara inara ihe ɔjò? N'ihe a nile Job ejigh eɓuɓere-ɔnu-ya mehie.

11 Ndi-eyì atò nke Job we nu ihe ɔjò a nile nke biakwasiri ya, ha we bia, nwoke ò bula site n'ebe-ya; Elifaz, bù onye Timan; na Bildad, bù onye Shua, na Zofa, bù onye Neama: ha we zukòta n'otù ibia igosi ya ebere ha ji n'aru ya na ikasi ya obi. 12 Ha we welie anya-ha site n'ebe di anya, le ya, ma ha amatagh ya, ha we welie olu-ha, kwa ákwà; ha we dowa, nwoke ò bula uwe-nwuda-ya, ha we kpokwasi ájà n'isi-ha n'ikpoli ya n'ebe elu-igwe di. 13 Ha na ya we nāṅòkò n'ala ubòchi asa ehihie na abali, ma ò digh onye nāgwa ya okwu; n'ihì na ha huru na o nēɓu ya nɓu nke-uku.

3 I Mɓe ihe a gasiri, Job saghere ɔnu-ya, kòcha ubòchi-ya. 2 Job we za, si:

- 3 Ka ubochi nke amurum nime ya la n'iyi,
Ya na abali ahu nke siri, Aturu ime nwa-nwoke.
- 4 Ka ubochi ahu ghọ ọchichiri;
Ka Chineke ghara isi n'elu ju ase ya,
Ka ihè ghara kwa imukwasi ya.
- 5 Ka ọchichiri na onyinyo ọnwu ọputa ya;
Ka igwe-oji biri n'elu ya;
Ka ihe nile nke nēme ka ubochi ọ ọchichiri me ka ọ tua egwu nke-uku.
- 6 Abali ahu, ka oké ọchichiri jide ya:
Ka ọ ghara inuri ọnu n'etiti ubochi nile nke arọ;
Ka ọ ghara ibata n'ọnu-ọgugu ọnwa.
- 7 Le, ka abali ahu ghọ nwayi-àgà;
Ka iti-nkpu-ọnú ghara ibà nime ya.
- 8 Ka ha bua ya ọnu, bú ndi nābu ubochi ọnu,
Ndi nọ na njikere ikpote leviathan.
- 9 Ka kpakpando niic nke emumechi-ya ọ ọchichiri:
Ka ọ le anya ihè, ihè adigh kwa;
Ka ọ ghara ile mbuboro-anya nke chi-ọbubọ anya:
- 10 N'ihì na ọ mechigh ọnu-uzọ afọ nke m'si nime ya puta,
O zopugh kwa ọnọdu ọjọ n'anyam.
- 11 N'ihì gini ka m'nēsigh n'akpà-nwa nwua?
N'ihì gini ka m'nāputagh n'afọ kubie ume?
- 12 Gini mere ikperè abua di n'irum inaram?
Ma-ọbu ara, ka m'we nua?
- 13 N'ihì na ubu a ka m'gēdinawori di jū;
M'gāraruwori ura; mbe ahu ka izu-ike gādirim:
- 14 Mu na ndi-eze na ndi-ndum-ọdu nke uwa,
Ndi nēwuru onwe-ha nkponkpọ ebe;
- 15 Ma-ọbu mu na ndi-isi ndi nwere ọladedo,
Ndi nēmeju ulo-ha n'ọla-ọcha:
- 16 Ma-ọbu gini mere m'nādigh ka nwa amukworo amukwo nke ezoworo ezo;
Dika umu ọhu nke nāhugh ihè?
- 17 N'ebe ahu ka ndi nēmebi iwu rapuworo ime nkpatu;
Ọ bu kwa n'ebe ahu ka ndi ike gwuru nēzu ike.
- 18 N'ebe ahu ka ndi-nkpọrọ nānọkọ jū;

- Ha anugh olu ndi nāchi ha n'ihè-ike.
- 19 Onye ntà na onye uku nọ n'ebe ahu, ha abua;
Orù apuwo kwa n'aka onye-nwe-ya nwere onwe-ya.
- 20 N'ihì gini ka Ọ nēnye onye nọ n'ọnọdu ọjọ ihè?
N'ihì gini kwa ka Ọ nēnye ndi nkpuru-obi-ha di ilu ndu?
- 21 Ndi nēchere ọnwu, ma ọ digh-abia;
Ha nēgwu kwa ala-ya kari akù zoro ezo;
- 22 Ndi nānuri rue otite-egwù-ọnú,
Obi nātọ kwa ha utọ mbe ha chọtara ili.
- 23 N'ihì gini ka Ọ nēnye nwoke nke ezoworo uzọ-ya ihè,
Bú onye Chineke ọbochiwo-kwa-ya-ya?
- 24 N'ihì na ọ bu tutu eriem nrim ka izemem nābia,
Anāwusi kwa ọbubọ-ujam nile dika miri.
- 25 N'ihì na oké egwu ka m'turu, ọ we biakwasim,
Ihe nke m'turu ujọ biakute-kwaram.
- 26 Anọghm n'udo, anọghkwam jū,
ezughkwam ike;
Ma ime-nkpatu biara.
- 4 1 Elifaz, bú onye Timan, we za, si,
2 Asi na otù onye anwa igwa gi okwu, ike gāgwu gi?
Ma ọnye puru ọbochi onwe-ya n'ikwa okwu?
- 3 Le, i dọwo ọtutu madu aka na nti,
I nēme kwa ka aka nke nādigh ike di ike.
- 4 Okwu-gi nēme ka onye nāsu ngongo guzosie ike,
I nāha kwa ikperè nēruru ala ume.
- 5 Ma ubu a ọ nābiakute gi, ike we gwu gi;
Ọ nēmetu gi aru, i we ma jijiji.
- 6 Ọ bugh egwu-Chineke-gi bu ntukwasi-obi-gi?
Ọ bugh kwa izu-oké uzọ-gi nile bu olile-anya-gi?
- 7 Biko, cheta, ọnye laworo n'iyi, mbe ya onwe-ya bu onye nēmegh ihe ọjọ?
Ma-ọbu ọle ebe ezipuwo ndi ziri ezi?

- 8 Dika m'huworo anya, ndi nēgwu ajọ
ihe dika ala-ubi,
Ndi nāgha kwa nmebu dika nkpuru-
oghgha, ha nēwe ya dika ihe-ubi.
- 9 Site n'iku-ume Chineke ka ha nāla
n'iyi,
Site kwa n'ifufe nke iwe-Ya ka
anēme ka ha gwusia.
- 10 Ọbubọ-uja ọdum, na olu ọdum nābọ
uja,
Na ezé umu-ọdum, ka emebiworo.
- 11 Oke-ọdum nāla n'iyi site n'enwegh
ihe ọ dọbutara,
Umu nke nne-ọdum ekesawo kwa
onwe-ha.
- 12 Ma mu ka ezutara okwu n'ori nye,
Ntim we nara ntakwu nke sitere na
ya.
- 13 N'èchichè sitere n'ọhù nile nke
abali,
Mbe oké ura nādakwasi madu,
- 14 Oké egwu zuterem, ya na ima-jijiji,
Ọ we me ka ọtutu ọkpukpum tua oké
egwu.
- 15 Otù mọ we gabiga n'irum;
Aji anu-arum we guzo ọtọ.
- 16 O nēguzo eguzo, ma amataghm otù
ọ di n'ile ya anya;
Otù udi di n'iru anyam:
Idebe-ọnu-du di, ma olu ka m'nānu,
si,
- 17 Madu, ọ gābu onye ezi omume kari
Chineke?
Nwòke gādi ọcha kari Onye kèworo
ya?
- 18 Le, ọbunà ndi-orù-Ya ka Ọ nādigh-
atukwasi obi;
Ndi-mọ-ozì-Ya ka O nēbo ebubo na
ha bu ndi-nmehie:
- 19 Ọ gesi kwa aña ghara ibo kari ndi bi
n'ulo urọ?
Nke ntọ-ala-ha di n'ájá,
Ndi anāzọpia azọpia dika nla.
- 20 Site n'ututu rue anyasi anētibu ha:
Ha nāla n'iyi ruc mbe ebigb-ebi, ma
ọ digh onye nātukwasi ya obi.
- 21 Adọpugh udọ ulo-ikwū-ha nime ha?
Ha nānwu, ọ bugh kwa n'amam-ihe.
- 5 1 Biko, kpọ okù; ọ di onye nāza gi?
Onye n'etiti ndi nsọ ka i gēche kwa
iru?
- 2 N'ihì na nkpasu-iwe nēbu onye
bagoro abago n'uche-ya,
Ekworo nēme kwa ka onye nēnwegh
uche nwua.
- 3 Mu onwem ahuwo onye bagoro
abago n'uche-ya ka ọ nāba
nkporogwu:
M'we bua ebe-obibi-ya ọnu na
mberede.
- 4 Umu-ya nānọpu anya n'ebe nzọputa
di,
Ewe zọpia ha n'ọnu-uzọ-ama,
Ọ digh kwa onye nānaputa ha.
- 5 Onye onye-agu nēripiā owuwe-ihe-
ubi-ya,
Nēsi kwa ọbunà n'ogwu were ya,
Ọnyà nēkusi ume ike inwe àkù-ha.
- 6 N'ihì na ajọ ihe adigh-esi n'ájá puta,
Ọ bugh kwa n'ala ka ọnçdu ọjọ si
epuputa;
- 7 Kama anāmuputa madu nye ọnçdu
ọjọ,
Dika icheke-ọku nile nēfeli elu.
- 8 Ma mu onwem, m'gāchọ Chineke,
Chineke ka m'gēbo kwa okwum:
- 9 Onye nēme ihe uku, nke ngwuputa
ala-ha nādigh;
Oké ọlu rue mbe ọnu-ogugu adigh:
- 10 Onye nēnye miri-ozuzo n'elu ala,
Nēziga kwa miri n'elu ebe di n'èzi:
- 11 Ido ndi di ala n'ebe di elu;
Ndi nēyi uwe-nkpe nọ kwa n'elu nime
nzọputa.
- 12 Ọ nēmebi èchichè nile nke ndi-
aghughọ,
Aka-ha adigh-eme kwa ihe ha zubere.
- 13 O nējide ndi mara ihe n'aghughọ-ha:
Ndum-ọdu nke ndi nāba nba me-
kwa-ra ngwa.
- 14 N'ehihie ka ha nēzute ọchichiri,
Ha nāsoghari kwa isì n'etiti-ehihie,
dika n'abali.
- 15 Ọ we zọputa madu na mma-agma nke
sitere n'ọnu-ha,
Bù ndi-ọbeyè n'aka ndi di ike.
- 16 Onye nēnwegh ike we nwe olile-anya,
Ma ajọ omume ekpuchiwo ọnu-ya.
- 17 Le, onye ihe nāgara nke-ọma ka
madu ahu bu, onye Chineke
nābara nba:
Aju-kwa-la idọ-aka-na-nti nke Onye
puru ime ihe nile.
- 18 N'ihì na Onye ahu nēme ka ihe bue
nbu, Ọ nēké kwa eke;
O nētibu, aka-Ya nēme kwa ka adiri
ndu.
- 19 Nime nkpaḅu isi ka Ọ gānaputa gi;
Ọzọ, n'asa ihe ọjọ agagh-emetu gi
aru.

- 20 N'oké unwu Ọ ọaputawo gi n'ọnwu;
 Ọaputa kwa gi n'aka mma-agma
 n'agma.
- 21 Mbe ire nāpia utari agēzo gi;
 I gagh-atu kwa egwu ihe-ike mbe ọ
 nābia.
- 22 I gāchi ihe-ike, chi kwa agu, ọchì;
 I gagh-atu kwa egwu anu-ọhia nke
 uwa.
- 23 N'ihì na gi na nkume ọhia nile gādi
 n'ọbuba-ndu;
 Gi na anu ọhia gādi kwa n'udo.
- 24 I gāma kwa na ulo-ikwū-gi di n'udo;
 I gēlekọta kwa ebe-obibi-gi, i gagh-
 emehie kwa.
- 25 I gāma kwa na nkpuru-gi di ọtutu,
 Umu nke putara n'aru-gi gādi kwa
 ka ihe-ọkukú nke ala.
- 26 I gābia n'ili n'ezibo agadi,
 Dika obo ọka si ala elu na mbe-ya.
- 27 Le nka, ayi egwuputawo ala-ya, otú a
 ka ọ di;
 Nuru ya, gi onwe-gi mata kwa ya
 n'onwe-gi.
- 6** 1 Job we za, si,
 2 Biko, ka atúa nkpasu-iwem nke-
 ọma,
 Ka ha buli kwa nmebim n'ihe-ọtútú
 n'otú!
- 3 N'ihì na ubu a ọ di arọ kari ájá oké
 osimiri nile:
 N'ihì ya ka okwum nile sihieworo uzọ.
- 4 N'ihì na ákú nile nke Onye puru ime
 ihe nile di nimem,
 Nke nsí-ha ka mọm nānu:
 Ihe-egwu Chineke nēdo onwe-ha
 n'usoro imegidem.
- 5 Inyinya-ibu-ọhia, ọ nēti nkpu n'elu
 ahihia ndu?
 Ma-ọbu ehi, ọ nēti nkpu n'elu nri
 agwara agwa nye ya?
- 6 Anēri ihe nke nādigh utọ n'ire, ma
 nnú adigh ya?
 Ma-ọbu útọ di na nke di ọcha nime
 ákwá?
- 7 Ihe nkpuru-obim nāju imetu,
 Ihe ndia di ka nrim nke mebiri
 emebi.
- 8 Ọ gādim nō nma ma asi na aririom
 abia;
 Asi kwa na Chineke enyem olile-
 anyam!
- 9 Ọbuná ka Chineke kwe izọpam;
 Ka Ọ tọpu aka-Ya, bipum.
- 10 Nkasi-obim we nādiru ubu a;
 M'we wulie elu n'ihe-nbu nke
 nādigh-enwe ọmiko:
 N'ihì na ezoghm okwu-ọnu nile nke
 Onye Nso.
- 11 Gini bu ikem, na m'gēche?
 Gini bu kwa ọgwugwum, na m'gēme
 ka ndum di ogologo?
- 12 Ọ bu ike nkume ka ikem bu?
 Ma-ọbu anu-arum, ọ bu ọla?
- 13 Ọ bugh na iye-akam adigh nimem?
 Na enupuwo kwa nzube-ihe n'ebe
 m'nọ?
- 14 Onye obi nālọ ya miri kwesiri inwe
 ebere site n'aka eyi-ya;
 Bú onye nārapu kwa egwu Onye Nke
 puru ime ihe nile.
- 15 Umu-nnem aghọbuwom dika miri-
 iyi,
 Dika ebe miri-iyi nke nērùbiga nērù;
- 16 Nke nēji nji n'ihì ice,
 Nke snow nēzọ onwe-ya nime ha:
- 17 Na mbe anēme ka ha di ọku ha
 tọbọrọ n'efu:
 Mbe ọ di ọku, ha tapuwo n'ọnọdu-
 ha.
- 18 Ndi-ije nke uzọ-ha nēchighari onwe-
 ha;
 Ha nārigo n'ebe tọbọrọ n'efu, we la
 n'iyi.
- 19 Ndi-ije nke Tima legidere anya,
 Usu-ndi-ije nke Sheba lere anya ha.
- 20 Ihere mere ha n'ihì na ha tukwasiri
 ha obi;
 Ha biaruru ebe ahu, iru-ha we
 nwughari n'ihì ihere.
- 21 N'ihì na ubu a unu abugh ihe;
 Unu nāhu ihe-ujọ, we tua egwu.
- 22 Ọ bu na m'siri, Nyenum ihe?
 Ma-ọbu, Nyenu ihe-iri-ngo n'ihim
 site n'ákú-unu?
- 23 Ma-ọbu, Wepuganum n'aka onye-
 nkpaḅu?
 Ma-ọbu, Ọaputanum n'aka ndi
 nēme ka madu ma jijiji?
- 24 Zinum ihe, mu onwem gāḅa kwa
 nkiti:
 Me-kwa-num ka m'ghọta ihe
 m'mehieworo n'amagh-ama.
- 25 Le ka okwu-ọnu nke ziri ezi si di irè!
 Ma gini ka iba-nba nke si n'ọnu-unu
 puta nābara?
- 26 Únu nēché na unu gābara okwu nba?
 Ebe okwu-ọnu nile nke onye nādigh-
 atukwasi obi-ya n'ihe di ka ifufe.

27 Ọzọ kwa, n'aru nwa-nbei ka unu
nēfekwasi nzà,
Unu nēwere kwa eyi-unu zua ahia.

28 Ma ụbu a kwenu ichem iru;
Ọ bu kwa n'iru unu ka m'gēkwu
okwu-ugha?

29 Biko, chigharianu, ka ajọ omume
ghara idi;
E, chigharianu ọzọ, ezi omumem di
nime ya.

30 Ọ di ajọ omume di n'irem?
Ọkpo - ọnum agagh - amata ihe
anāchọsi ike?

7 1 Ọ digh obubu-agma diri madu
n'elu uwa?
Ubochi-ya adigh ka ubochi onye
egoro ọlu?

2 Dika orụ si ekusie ume ike ibà
n'okpuru ndò,
Na dika onye egoro ọlu si ele anya
ugwo-ọlu-ya:

3 Otú a ka emeworom ha m'keta ọtutu
ọnwa nke ihe-efu,
Ọtutu abali nke m'nādọbu onwem
n'ọlu ka ha gutawo-kwa-ra nyem.

4 Ọ buru na edinam, m'si,
Ọle mbe m'gēbili? ma anyasi esetiwo
onwe-ya;
Afo ejuwokwam na ntugarim rue
chi-qbubọ.

5 Anu-arum nēyi ikpuru na obe ajá;
Akpukpo-arum atawo ata, we baze.

6 Ubochim di garagara kari ọkpá eji
kpa ákwá,
Ha we gwusia nenwegh olile-anya.

7 Cheta na ndum bu ifufe:
Anyam agagh-alaghachi ihu ezi ihe.

8 Anya onye nāhum agagh-ekirim:
Any-Gi gādi n'arum, ma m'gagh-
adi.

9 Dika igwe-oji si agwusi, we la,
Otú a onye nārída n'ala agagh-
arigota.

10 Ọ gagh-alata n'ulo-ya ọzọ,
Ebe-ya agagh-amata kwa ya ọzọ.

11 Mu onwem kwa, m'gagh-ebochi
ọnum;
Ka m'kwue nime nkpabu nke mọm;
Ka m'tamue ntamu n'idi-ilu nke
nkpuru-obim.

12 Ọ bu oké osimiri ka m'bu, ma-ọbu
ogologo anu nke di n'oké osimiri,
Na I nēdo ndi-nche ichem?

13 Mbem'siri, Ihe m'ji dinagākasimobi,
Ihe-ndinam gēbupu ntamum;

14 I we were nrọ me ka m'tua ujọ,
I site-kwa-ra n'ohù me ka m'tua
egwu nke-uku:

15 Nkpuru-obim we roputa ntọbu,
Na ọnwu kari ọkpukpum ndia.

16 Ajuwom ndu; m'gagh-adi ndu rue
mbe ebigh-ebi:
Rapum; n'ihì na otù nku-ume ka
ubochim nile bu.

17 Gini ka madu bu, na I nēme ya ka ọ
di uku,
Na I nātukwasi kwa ya obi-Gi,

18 Na I nēleta kwa ya ututu nile,
Na I nānwaputa ya na mbe dikarisiri
ntà nile?

19 Rùe ole mbe ka I nāgagh-elepum
anya,
Ka I nāgagh-arapum rue mbe
m'lodara ọnu-mirim?

20 Asi na emehiewom, gini ka m'nēme
Gi, Gi Onye nēche madu?
N'ihì gini ka I doworom ibu ihe-
ndakwasi n'ebe I nọ,
M'we ghorọ onwem ibu?

21 Ma gini mere I nādigh-ebupu
njehiem, me ka ajọ omumem
gabiga?
N'ihì na ụbu a m'gēdina n'ajá;
I gāchọsikwam ike, ma m'gagh-
anọ.

8 1 Bildad, bú onye Shua, we za, si,
2 Rùe ole mbe ka i ganēkwu ihe
ndia?
Rù kwa ole mbe ka okwu nile nke
ọnu-gi gābu ifufe di ike?

3 Chineke, Ọ neme ka ikpè ọagọ
aọagọ?
Ma-ọbu Onye Nke puru ime ihe
nile,
Ọ nēme ka ezi omume ọagọ aọagọ?

4 Ọ buru na umu-gi emehiewo megide
Ya,
Ọ we zilaga ha n'aka nmehie-ha:

5 Ọ buru na gi onwe-gi achọsie
Chineke ike,
We riọ Onye Nke puru ime ihe nile
aririọ-amara;

6 Ọ buru na onye di ọcha n'obi na
onye ziri ezi ka i bu;
N'ezie ụbu a Ọ gētetara gi,
Me ka ebe-obibi nke ezi omume-gi
di n'udo.

7 Ọ bu ezie na nmalite-gi di ntà,
Ma ikpe-azu-gi gēbù ibù nke-uku.

- 8 N'ihí na, biko, jua ọ̀bọ̀ mbu,
Dozie onwe-gi imata ihe ndi bu nna-
ha gwuputara:
- 9 (N'ihí na nke nyahuru ka ayi bu, ayi
amagh kwa ihe,
N'ihí na onyinyo ka ubọ̀chi-ayi nile
bu n'elu uwa:)
- 10 Ndi ahu, hà agagh-ezi gi ihe, gwa gi
okwu,
Si n'obi-ha weputa okwu?
- 11 Papyrus, Ò gētolite elu ma apiti
adigh?
Ami, ò gēbù ibù ma miri adigh?
- 12 M̀be ọ̀ nọ̀ n'ima akwukwọ̀ ndu, m̀be
akēbigh ya,
O nēbu ahíhia ọ̀ bula uzọ̀ akpọ̀nwu.
- 13 Otú a ka okporo-uzọ̀ ndi nile
nēchezọ̀ Chineke si di;
Olile-anya nke onye emeruru emeru
gála n'iyi:
- 14 Onye agākpaḡi okwukwe efu ya,
Ntukwasi-obi-ya bu kwa ulo ududo.
- 15 Ọ̀ gādabere n'aru ulo-ya, ma ọ̀ gagh-
eguzo:
O gējide ya, ma ọ̀ gagh-eguzosi
ike.
- 16 Dika osisi ndu ka ọ̀ di n'iru anyanwu,
Ome-ya nēpusa n'ubi-ya aḡara
ogige.
- 17 Nkpọ̀rọ̀gwu-ya nēkekọ̀ta onwe-ha
n'aru obo nkume,
Ọ̀ nāhu ebe nkume anya.
- 18 Ọ̀ buru na esi n'ebe-ya loda ya,
Ọ̀ gāḡonari kwa ya, si, Ahughm i.
- 19 Le, nka bu obi-utọ̀ nke uzọ̀-ya,
Ma ndi ọ̀zọ̀ gēsi n'ájá pue.
- 20 Le, Chineke agagh-aju onye zuru
oké,
Ọ̀ gagh-ejide kwa aka ndi nēme ihe
ọ̀jọ̀.
- 21 Rue m̀be Ọ̀ gēwere ichi-ọ̀chi mejue
ọ̀nu-gi,
Were kwa iti-nkpu mejue eḡubere-
ọ̀nu-gi.
- 22 Ndi nākpọ̀ gi asi gēyi ihere dika uwe;
Ulo-ikwū nke ndi nēmebi iwu agagh-
adi kwa.
- 4 Ọ̀ nwere obi nke mara ihe, Ọ̀ nāḡa
kwa ume n'ike:
Ọ̀nye mere onwe-ya ka o sie ike
imegide Ya, we nọ̀ n'udo?
- 5 Onye nākwapu ugwu, ma ha
amagh ya,
M̀be Ọ̀ kwatuworo ha n'iwe-Ya.
- 6 Onye nēme ka uwa me nkpatu pua
n'ọ̀nọ̀du-ya,
Ogidi-ya nile we ma jijiji.
- 7 Onye nāḡwa anyanwu okwu, ọ̀ we
ghara iwa;
Ọ̀ nākachi kwa kpakpando akārà.
- 8 Onye nání Ya nēseti elu-igwe,
Nāzọ̀kwasi kwa ebe nile di elu nke
oké osimiri ukwu.
- 9 Onye nēme Bear, na Orion, na
Pleiades,
Na ime-ulo nke Ndida.
- 10 Onye nēme ihe uku, rue m̀be
ngwuputa ala-ha nādigh;
Na oké ọ̀lu rue m̀be ọ̀nu-ọ̀gugu
nādigh.
- 11 Le, Ọ̀ nāḡabiga n'akukuun, ma
adighm-ahu Ya:
Ọ̀ nāḡa kwa n'iru, ma adighm-amata
Ya.
- 12 Le, Ọ̀ nānwude ihe, ònye gēme ka Ọ̀
laghachi azu?
Ọ̀nye gāsi Ya, Gini ka I nēme?
- 13 Chineke agagh-eme ka iwe-Ya
laghachi;
Ndi nēyere Rehab aka ruru ala
n'okpuru Ya.
- 14 M̀u onwem gēsi kwa aña za Ya,
Rọ̀puta kwa okwum nile m'gāḡwa
Ya?
- 15 Onye, ọ̀ buru na abum onye ezi
omume, m'gagh-aza Ya;
Kama m'gāriọ̀ onye nēkpem ikpe
aririọ̀-amara.
- 16 Ọ̀ buru na m'kpọ̀wo òkú, Ọ̀ we
zam;
M'gagh-ekwe kwa na Ọ̀ nāra nti
n'olum;
- 17 Bú Onye nēji oké ifufe chifiam aru,
Onye nēme kwa ka ọ̀bubu-mmam,
bú nke eḡurum, ba uba n'efu.
- 18 Ọ̀ gagh-ekwem ka m'turu ndu,
Kama Ọ̀ nēme ka afọ̀ jum n'ihe-ilu
nile.
- 19 Ọ̀ buru na ayi ekwue okwu bayere ike
nke onye nwe ume, le, Ọ̀ nọ̀ ya!
Ma ọ̀ buru na ayi ekwue okwu bayere
ikpé, ònye gākaram m̀be?
- 9 1 Job we za, si,
2 N'ezie amawom na ọ̀ di otú a:
Ma madu, ò gēsi aña buru onye ezi
oinume n'iru Chineke?
3 Ọ̀ buru na ọ̀ tọ̀ ya utọ̀ iso Ya je n'ikpé,
Ọ̀ gagh-aza Ya otú okwu nime nnú
okwu abua na ọ̀gu iri.

- 20 Ọ buru na abum onye ezi omume,
 ọnum gāmam ikpe:
 Onye zuru okè ka m'bu, ọ we si na
 abum onye ọagorọ aọagọ.
- 21 Onye zuru okè ka m'bu; adighm-
 amara nkpuru-obim;
 Ajum ndum.
- 22 Otù ihe ahu ka ọ bu; n'ihì ya ka
 m'siri,
 Onye zuru okè na onye nēmebi iwu
 ka Ya onwe-ya nēme ka ha
 gwusia.
- 23 Ọ buru na utari eme ka madu nwua
 n'otù ntabi-anya,
 Ọ gāchì ọnwunwa onye nēmegh ihe
 ọjọ ọchì.
- 24 Enyewo uwa n'aka onye-nmehie:
 Ọ nēkpuchi iru ndi-ikpe-ya;
 Ọ buru na ọ bugh Ya, ònye kwa ka
 ọ bu?
- 25 Ma ubọchim nile di garagara kari
 ọba-ọsọ:
 Ha aọalagawo, ha ahugh ezi ihe.
- 26 Ha agabigawo n'iru dika ubọ amì:
 Dika ugo si efedakwasi ngwa ngwa
 n'anu o gēri.
- 27 Ọ buru na asim, Ka m'chezo
 ntamum,
 Ka m'rapu iru ọjọm, ọasa irum:
- 28 Anamatu ujo ihe-nbum nile,
 Amawom na I gagh-agum n'onye
 nēmegh ihe ọjọ.
- 29 Agama mu onwem ikpe;
 N'ihì gini kwa ka m'dọburu onwem
 n'ọlu n'efu?
- 30 Ọ buru na ewerem miri snow sa
 arum,
 Were kwa nchà me ka ọbu-akam
 abua di ọcha;
- 31 Mbe ahu I gābiayem n'olùlù,
 Uwem gākpọkwam ihe-árú.
- 32 N'ihì na Ọ bugh madu, otù m'bu, na
 m'gāza Ya,
 Na ayi gābiakọta n'ikpé.
- 33 Ọ digh odozi-okwu di n'etiti ayi,
 Nke gātukwasi ayi abua aka-ya.
- 34 Ya wezuga nkpa-n'aka-Ya n'arum,
 Ka oké ujo-Ya ghara ime ka m'tua
 egwu nke-uku:
- 35 Ka m'kwue okwu, ghara itu egwu
 Ya;
 N'ihì na ọ bugh otù a ka m'di n'ebe
 mu onwem nọ.

- 10 I Ike ndum agwuwo nkpuru-
 obim;
 Ka m'rapuru onwem ntamum;
 Ka m'kwue okwu n'idi-ilu nke
 nkpuru-obim.
- 2 M'gāsi Chineke, Amalam ikpe;
 Me ka m'mara ihe kpatara I ji som se
 okwu.
- 3 Ọ di Gi nma ka I meọue nmeọu,
 Ka I ju ndọbu-n'ọlu nke ọbu-aka-Gi
 abua,
 We mukwasi ihè na ndum-ọdu ndi
 nēmebi iwu?
- 4 Ọ bu anya anu-aruru ka I nwere,
 Ma-ọbu na I nāhu dika madu si ahu?
- 5 Ọ bu dika ubọchi madu si di ka
 ubọchi-Gi di?
 Ma-ọbu arọ-Gi, hà di ka ubọchi
 madu,
- 6 Na I nāchọ ajọ omumem,
 Nāju kwa ase nmehiem?
- 7 Ọ bu ezie na I mara na adighm-
 emebi iwu;
 Ọ digh kwa onye ọ bula nānaputa
 n'aka-Gi.
- 8 Aka-Gi dozirim, we kpuam
 Ka m'buru otù buruburu; ma I
 nēlodam.
- 9 Biko, cheta na dika urọ ka I
 kpuworom;
 I gēme kwa ka m'laghachi n'ájá?
- 10 Ọ bugh dika miri-ara ka I nāwusim,
 Me ka m'raru araru dika cheese?
- 11 Akpukpọ-aruru na anu-aruru ka I
 yikwasirim,
 Were kwa ọkpukpu na akwara kpam
 dika ákwà.
- 12 Ndu na ebere ka I meworo ka m'nwe,
 Nlekọta-Gi edebewo kwa mọm.
- 13 Ma I zoro ihe ndia n'obi-Gi;
 Amawom na nka di n'aka-Gi:
- 14 Ọ buru na emehiewom, I nēlezikwam
 anya,
 I gagh-agupukwam n'ajọ omumem.
- 15 Ọ buru na emebiwom iwu, ahuhu
 dirim;
 Ọ buru kwa na abum onye ezi
 omume, m'gagh-eweli isim elu;
 Ebe nlelim juworom afo,
 Ya na ilekwasi nwedam anya.
- 16 Ọ buru kwa na isim ewelie onwe-ya
 n'elu, dika ọdum nke nābọ uja ka
 I nāchu ntám:
 I we laghachi gosi Onwe-gi onye di
 ebube megidem.

- 17 I nēme ka ndi-àmà-Gi di oḥu n'irum,
Nēme kwa ka nkpasu-iwe-Gi ba uba
n'ebe m'nọ;
Nḅanwe na usu-ndi-agma di n'ebe
m'nọ.
- 18 N'ihì gini kwa ka I jì me ka m'si
n'akpà-nwa puta?
M'gèkubìwori ume, o digh kwa anya
gāhum.
- 19 Dika agāsi na o digh mḅe m'nọ, otú a
ka m'gādi;
Site n'afọ nnem rue ili ka agēbum.
- 20 Ûbọchì adigh ole-na-ole? rapu
kwa,
Dopu Onwe-gi n'ebe m'nọ, ka m'we
ḅasa irum nwantì,
- 21 Tutu alam, ghara kwa ilaghachi,
Rue ala oḥichiri, na onyinyo onwu;
- 22 Ala oké oḥichiri, dika oké oḥichiri
onwe-ya;
Ala onyinyo onwu, nke usoro nādigh
ya,
Ebe omumu-ihè di kwa ka oké
oḥichiri.
- 11** 1 Zofa, bù onye Neama, we za, si,
2 Agagh-aza otutu okwu?
Agāgu kwa onye eḅḅere-onu n'onye
ezi omume?
- 3 Ekwukwu-Gi nile nēme ka madu ḅa
nkiti;
I we chia oḥì, ma o digh onye nēme
ka ihere me gi.
- 4 I we si, Nmutam di ocha,
M'di kwa ocha n'anya-Gi.
- 5 Ma otú o di, o gādim nō nma ma asi
na Chineke ekwue okwu,
Saghe eḅḅere-onu-Ya megide gi;
- 6 Gosi gi ihe-nzuzo nile nke amam-
ihe,
Na o di okpukpu n'izube ihe.
Gi mara kwa na Chineke nēme ka
echezoro gi ufodu nime ajo
omume-gi.
- 7 Ì gēsi n'ogwugwu choḅuta Chineke?
Ì gāchoḅuta Onye Nke puru ime ihe
nile rue ebe O sọturu?
- 8 O ra ka ebe di elu nile nke elu-igwe;
gini ka i gēme?
O di omimi kari ala-mọ; gini ka i
gāmara?
- 9 Otútù-ya di ogologo kari uwa,
Di kwa obosara kari oké osimiri.
- 10 O buru na O ga n'iru, mechibido
madu uzọ.

- Kpọkọta nkpọkọta, onye gēme kwa
ka O laghachi?
- 11 N'ihì na Ya onwe-ya mara madu
efu:
O nāhu kwa ajo ihe, mḅe O nādigh-
elegide ya anya.
- 12 Ma nkpọkoro madu gēnwe obi,
Mḅe amuru nwa-inyinya-ibu-ohia
ka o buru madu.
- 13 O buru na gi onwe-gi edozie obi-gi,
We ḅasa oḅu-aka-gi abua n'ebe O
nọ;
- 14 O buru na ajo ihe adi n'aka-gi, me ka
o di n'ebe di anya,
Ekwe-kwa-ia ka ajo omume biri
n'ulo-ikwū-gi nile;
- 15 N'ihì na mḅe ahu i gēweli iru-gi
nēnwegh oḅu n'aru-gi;
I gābu kwa ihe siri ike dika oḅa awuru
awu, i gagh-atu kwa egwu:
- 16 N'ihì na gi onwe-gi gēchezọ onodu
ojo gi,
Dika miri nke gabigara agabiga ka i
gēcheta ya:
- 17 Kari etiti-ehihie ka ubochi ndu-gi
gēbili kwa;
O buru na oké oḥichiri adi, o gādi
ka ututu.
- 18 I gātukwasi kwa obi, n'ihì na olile-
anya di;
I gēnyocha kwa, were ntukwasi-obi
dina.
- 19 Ozo kwa, i gāmakpu, o digh kwa onye
nēme ka i ma jijiji;
Otutu madu gēme kwa ka iru-gi
dajua.
- 20 Ma anya ndi nēmebi iwu gādala
n'isi,
Ebe-nḅalaga alanariwo kwa ha n'iyi,
Nkubì-ume bu kwa olile-anya-ha.

- 12** 1 Job we za, si,
2 N'ezie unu onwe-unu bu ndi bu
ihe,
Unu na amam-ihe gānwuko n'otù.
- 3 Enwe-kwa-ram obi dika unu;
Mu onwem abugh onye dara ada kari
unu:
Ma onye ka o bu nke ihe dika ndia
nādigh n'aka?
- 4 Onye bu ihe-oḥi nke madu-ibe-ya
ka m'bu,
Bù onye nākpọku Chineke, O we za
ya:

Ihe-ọchì ka onye ezi omume nke zuru okè bu.

5 Nleda diri ọdida n'èchìchè onye nọ jū;
Edoziwo ya nye ndi ukwu-ha nābuchapu abuchapu.

6 Ulo-ikwū nile nke ndi nāpunara madu ihe di n'udo,
Ntukwasi-obi di-kwa-ra ndi nākpasu Chineke iwe;
Bù onye ọ bula nke wetaworo chi-ya n'aka-ya.
Ma otù ọ di, biko, jua anumanu, ha gēzi kwa gi ihe,
Na anu-ufe nke elu-igwe, ha gēgosi kwa gi:

8 Ma-ọbu gi na uwa kparita uka, o gēzi kwa gi ihe;
Azù nke okè osimiri gākọ-kwa-ra gi.

9 Ọ bu onye nāmagh n'ihe ndia nile,
Na aka Jehova emewo nka?

10 Onye nkpuru-obi nke ihe ọ bula di ndu di n'aka-Ya,
Ya na mọ nke anu-aru nile nke madu.

11 Nti, ọ digh-anwa okwu?
Okpo-ọnu kwa, ọ digh-edeturu onwe-ya ihe-oriri-ya?

12 Nime ndi kara nkà ka amam-ihe di,
N'ubọchi ndu di ogologo ka nghọta di kwa.

13 N'aka-Ya ka amam-ihe na idi-ike di;
Ọ nwere ndum-ọdu na nghọta.

14 Le, Ọ nākwada ihe, agagh-ewu kwa ya ọzọ;
Ọ nēmechibido madu uzọ, agagh-emeghe kwa ya.

15 Le, O nēbọchi miri, ha takọrọ;
Ọzọ, O nēzipu ha, ha we kpùe uwa iru.

16 N'aka-Ya ka ike na nzube-ihe di;
Ọ nwere onye nēmehie n'amagh-ama na onye nēme ka madu mehie n'amagh-ama.

17 Ọ nēme ka ndi nādu ọdu la dika onye akwatara ihe-ya n'agha,
Ọ nēme kwa ndi-ikpe ka ha ghọ ndi-nzuzu.

18 Aḅu ndi-eze kere ka Ọ topuworo,
We ke ihe-ọkiké n'úkwù-ha.

19 Ọ nēme ka ndi-nchu-aja la dika onye akwatara ihe-ya n'agha,
Ndi nādigide ka Ọ nēme kwa ka ha kpùe iru.

20 Ọ nēwezuga okwu eḅubere-ọnu nke ndi kwesiri ntukwasi-obi,

Ezi uche nke ndi-okenye ka Ọ nēwepu kwa.

21 Ọ nāwusa nleda n'aru ndi amara aha-ha,
Akpukpọ-úkwù nke ndi di ike ka Ọ kpọpu-kwa-ra.

22 O nēsi n'ọchichiri kpughepu ihe d'omimi,
We me ka onyinyo ọnuwụ puta ihè.

23 Ọ nēme ka mba di uku, Ọ nēme kwa ka ha la n'iyi:
Ọ nāḅasa mba, nēdu kwa ha.

24 Ọ nēwezuga obi ndi-isi nke ndi uwa,
We me ka ha waghari n'ebe tọḅọrọ n'efu ebe uzọ nādighe.

25 Ha nāsoghari isi n'ọchichiri nēnwegh ihè,
Ọ we me ka ha kpafue dika onye nūbigaworo manya ókè.

13 I Le, ihe a nile ka anyam huworo,
Ntim anuwo, ghọta kwa ya.

2 Dika ọmuma-ihe-unu si di, otù a ka m'maworo, ọbuná mu onwem:
Mu onwem abugh onye dara ada kari unu.

3 Ma mu onwem, Onye Nke puru ime ihe nile ka m'gāgwa okwu,
Ọ nātọkwam utọisoro Chineke ruuka.

4 Ma otù ọ di, unu onwe-unu bu ndi nētekpu madu okwu-ugha dika ihe-ntekpu,
Ndi-dibia efu ka unu nile bu.

5 Ọ gādīm nọ nma ma asi na unu aḅasia nkiti!
Ọ we ghọrọ unu amam-ihe.

6 Biko, nurunu iru-ukam,
Na-kwa-nu nti n'ikpe-ọnu nile nke eḅubere-ọnum.

7 Ọ bu Chineke ka unu gēkwuru okwu ajọ omume?
Ọ bu Ya ka unu gēkwu-kwa-ra okwu aghughọ?

8 Ọ bu Ya ka unu gāhu iru-ọma?
Ọ bu Chineke ka unu gāluru ọgù?

9 Ọ di nma ka O gwuputa ala unu?
Ma-ọbu dika madu si akwa madu emò, ọ bu otù a ka unu gākwa Ya emò?

10 Ọ ghagh ibara unu nba,
Ọ buru na unu ahu madu iru-ọma na nzuzo.

11 Nḅùli-elu-Ya adigh-eme ka unu tuá egwu nke-uku?
Oké egwu-Ya adigh-adakwasi kwa unu?

- 12 Okwu-ncheta nile unu bu ilu nke ntu,
Ihe-nḅochi urọ ka ihe-nḅochi nile unu bu.
- 13 Banu nkiti, pua n'ebe m'no, ka m'kwu kwa, mu onwem,
Gini gāgabiga kwa n'arum?
- 14 N'ihí gini ka m'gēburu anu-arum n'ezem,
Tiye kwa ndum n'ọbu-akam?
- 15 Le, O gēbum; m'gagh-echere:
Otú ọ di, uzom nile ka m'gāru uka n'iru Ya.
- 16 Ọzọ, Ya onwe-ya gāburum nzọputa;
N'ihí na onye emeruru emeru agagh-abia n'iru Ya.
- 17 Nurunu okwum nile nke-oma,
Ka nkwuputam di kwa na nti-unu.
- 18 Biko, le, edowom ikpém n'usoro;
Amawom na mu onwem bu onye ezi omume.
- 19 Ọnye bu onye ahu nke mu na ya gēkpe ikpe?
N'ihí na ubu a ka m'gāḅa nkiti, kubie ume.
- 20 Nāni emelam ihe abua,
Mḅe ahu m'gagh-ezopu onwem n'iru Gi:
- 21 Me ka ọbu-aka-Gi dipu n'arum n'ebe di anya;
Ka oké ujọ-Gi ghara kwa irne ka m'tua egwu nke-uku.
- 22 Gi kpọ kwa okù, mu onwem gāza kwa;
Ma-ọbu ka m'kwue, I we zam.
- 23 Ajọ omume na nmehie m'nwere di ole?
Me ka m'mara njehiem na nmehiem.
- 24 N'ihí gini ka I nēzo iru-Gi,
Nēché kwa na mu bu onye-iro n'ebe I no?
- 25 I gēme ka akwukwọ osisi nke ifufe nēfepu ma jijiji?
Ma-ọbu I gāchu ahíhia-ọka kpọọ akpọ?
- 26 N'ihí na I nēde ihe di ilu n'akwukwọ megidem,
I nēme kwa ka m'nweta ajọ omume nile m'mere n'okorobiam:
- 27 I nētiye kwa ukwum abua n'otọsi,
nēlezi kwa okporo-uzom nile anya;
I nākpa Onwe-gi oké buruburu ọbu-ukwum:
- 28 Bú madu nke di ka ihe rere ure nke nāka nká,
Dika uwe nke nla riworo.

- 14 I Madu nke nwayi muru,
Ubọchi-ndu-ya di nkpunkpu, afo ejuwo kwa ya n'ahuhu.
- 2 Dika okoko-osisi ka ọ putaworo, ewe nēbipu ya:
Ọ we nāḅalaga dika onyinyo, ọ digh-eguzo kwa.
- 3 Ọ bu kwa n'aru onye a ka I inegheworo anya-Gi,
Me ka m'so Gi ba n'ikpé?
- 4 Ọ gādim nọ nma ma asi na ihe ọcha gāputa n'ihe ruru áru! ọ digh otú ihe ọcha gāputa na ya.
- 5 Ebe ihe akara àkà ka ubọchi-ya nile bu, ọnu-ogugu nke ọnwa-ya nile di n'aka-Gi,
I mewe okè-ya, ọ gagh-agabiga kwa ya;
- 6 Lepu ya anya, ka ọ we kwusi,
Rue mḅe ubọchi-ya gātọ ya utọ, dika onye egoro ọlu.
- 7 N'ihí na olile-anya diri osisi na o gēpute ọzọ, ma eḅutue ya,
Na ome-ya agagh-akwusi kwa.
- 8 Ọ buru na nkporogwu-ya eme ochie n'ala,
Ogwe-ya anwu kwa n'ájá;
- 9 Site n'isi miri ọ gāma akwukwọ,
Wa kwa alaka dika ihe akuru aku.
- 10 Ma onye di ike gānwu, ike gāgwu kwa ya:
Madu we kubie ume, òle ebe ọ nọ kwa?
- 11 Miri esiwo n'oké osimiri la,
Osimiri we tasia, takorọ;
- 12 Otú a madu edinawo, ọ digh-ebili kwa:
Rue mḅe elu-igwe nādigh, ha agagh-eteta,
Agagh-akpote kwa ha n'ura-ha.
- 13 Ọ gādim nọ nma ma asi na I zobem n'ala-mọ,
Ma asi na I debem na nzuzo, rue mḅe iwe-Gi laghachiri,
Ma asi na I kparam okè, we chetam!
- 14 Ọ buru na madu anwua, ọ gadi ndu ọzọ?
Ubọchi nile nke obubu-agham ka m'gēche,
Rue mḅe nḅanwem gābia.
- 15 I gākpọ okù, mu onwem gāza kwa Gi:
Agu ọlu aka-Gi gāgu Gi.
- 16 N'ihí na ubu a I nāgu nzọ-ukwum ọnu:

- Ì digh-elezi nmehiem anya?
 17 Akachiwo njehiem akàrà n'ákpa,
 I we tekpue ajọ omumem ihe.
 18 Ma otù ọ di, ugwu nke nāda ada nāla
 n'iyi,
 Anākwapu kwa okè nkume n'ọnọdu
 ya.
 19 Miri nēme ka nkume ta;
 Orürü-ya nānachapu ajà ala:
 Olile-anya madu ka I mewo-kwa-ra
 ka ọ la n'iyi.
 20 I nwere ike n'aru ya rue m̀be ebigh-
 ebi, ọ we la;
 I nēme ka iru-ya ̀banwe, I we zilaga
 ya.
 21 Anāsọpuru umu-ya ndikom, ma ọ
 digh-ama ya;
 Ha nāghọ kwa ndi ntà, ma ọ digh-
 amata ihe bayere ha.
 22 Nāni na o nēbu anu-aru-ya nke
 dikwasi ya n̄bu,
 Nkpuru-obi-ya nke di nime aru-ya
 nēru kwa ̀tjù.
- 15** 1 Elifaz, bú onye Timan, we za,
 si,
 2 Onye mara ihe, ọ gēwere ọmuma-ihe
 nke bu nāni ifufe za?
 Ọ gēmeju kwa afọ-ya n'ifufe Iru-
 anyanwu?
 3 Ọ gēwere okwu nābagh n'ihe ru uka,
 Ma-ọbu okwu nke o nējigh ha bara
 madu urù?
 4 E, gi onwe-gi nēmebi egwu,
 Nēbilata kwa ntughari-uche n'iru
 Chineke.
 5 N'ihì na ajọ omume-gi nēzi ọnu-gi
 ihe,
 I nārọputa kwa ire ndi-aghughọ.
 6 Ọnu-gi nāma gi ikpe, ọ bugh mu
 onwem;
 Ebùbere-ọnu-gi nāza kwa imegide gi.
 7 Ì bu madu mbu amuru?
 Ma-ọbu ̀amuputara gi tutu ugwu
 adi?
 8 Ọ bu izù nzuzo Chineke ka i nēge
 nti?
 Ì nēbilata-kwa-ra onwe-gi amam-
 ihe?
 9 Gini ka i mara nke ayi nāmagh?
 Ì nāghọta ihe nke nādigh nime ayi?
 10 Ma onye-isi-awọ ma onye kara nkà
 nọ n'etiti ayi,
 Ndi ubọchi ndu-ha ka nke nna-gi
 nke-uku.
- 11 Nkasi-obi Chineke adikara gi ntà,
 Ha na okwu nke nēmeso gi nwayọ?
 12 Gini mere obi-gi ji ebupu gi?
 Gini me-kwa-ra anya-gi abua ji
 atabi?
 13 Na i nēchighari mọ-gi imegide
 Chineke,
 We me ka okwu nile di otù a si n'ọnu-
 gi puta.
 14 Gini ka madu bu, na ọ gādi ọcha
 n'obi,
 Na ọ gābu kwa onye ezi omume, bú
 onye nwayi muru?
 15 Le, ọbunà ndi nsọ Ya ka Ọ nādigh-
 atukwasi obi;
 Ọzọ, elu-igwe adigh ọcha n'anya-
 Ya.
 16 Ọnye-àrù nke ̀baruru àbaru dika
 miri gēsi kwa àna di ọcha n'anya-
 Ya,
 Bú madu nke nānu ajọ omume dika
 miri?
 17 M'gēkwuputara gi, gem nti;
 Ma nka ka m'huworo, m'gākọ kwa
 ya:
 18 (Nke ndi mara ihe nēgosi
 Site na ndi bu nna-ha, ha ezogh kwa
 ya;
 19 Ndi ahu, nāni ha, ka enyere ala,
 Ọ digh kwa ọbia gabigara n'etiti ha:)
 20 Ubọchi nile nke onye nēmebi iwu ka
 onye ahu nābali,
 Bú ọnu-ọgugu arọ nke ezobeworo
 nye onye nēme ka madu ma jijiji.
 21 Olu okè egwu di na nti-ya abua;
 M̀be ọ nọ n'udo ka onye nāpunara
 madu ihe gābiakute ya:
 22 Ọ digh-ekwe na o gēsi n'ọchichiri
 lata,
 Onye anéche nche inye mma-agha ka
 ọ bu:
 23 Onye nāwaghari ichọ nri ka ọ bu,
 ọ nāsi, Ọle ebe ọ di?
 Ọ mawo na edoziwo ubọchi ọchichiri
 n'aka-ya:
 24 Ahuhu na nkpa nēme ka ọ tua egwu
 nke-uku;
 Ha nwere ike n'aru ya, dika eze nke
 nọ na njikere ibu agha:
 25 N'ihì na ọ setipuwo aka-ya imegide
 Chineke,
 Ọ bu kwa imegide Onye Nke puru
 ime ihe nile ka ọ nēme onwe-ya
 onye di ike;

- 26 O nēwere olu kwesiri ike bakwasi Ya,
Were kwa ihe-nb̄ochi di ib̄idi nke ọta-
ya:
- 27 N'ih̄i na ọ werewo abuba-ya kpuchie
iru-ya,
Me ka abuba nke di ar̄ọ di n'úk̄wū-
ya;
- 28 Ọ we biri n'obodo ezopuru n'uwa,
Nime ulo nke madu nādigh-ebi nime
ha,
Nke ejikereworo igh̄ọ obo-ihe.
- 29 Ọ gāgh-abu ọgaranya, ak̄u-ya adigh-
eguzosi kwa ike,
Ọ digh-eseti kwa ihe ha nwere n'uwa.
- 30 Ọ gagh-esi n'ọchichiri wezuga onwe-
ya;
Ire-ọku gēme ka ome-ya kp̄ọ nku,
Ọ gēwezuga kwa onwe-ya site n'iku-
ume nke ọnu-Ya.
- 31 Ka ọ ghara ikwere n'ihe-efu,
eduhiewo ya:
N'ih̄i na ihe-efu gābu ihe-n̄banwe-
ya.
- 32 Tutu ub̄ochi-ya erue ka agēmezu ya,
Alaka-ya agagh-adi kwa ka ah̄ihia
ndu.
- 33 O gēnwosisi nk̄puru-vine-ya nke
nāchagh acha, dika osisi vine,
Ọ gātuda kwa okoko-osisi-ya, dika
osisi olive.
- 34 N'ih̄i na nzuk̄ọ nke onye emeruru
emeru gābu ndi nāpugh imu nwa,
Ọku gēripia ulo-ikwū nile nke ndi-
ngo.
- 35 Ha nāturu ime ọn̄ọdu ọjọ, mua ajọ
ihe,
Af̄ọ-ha nēdozi kwa aghugh̄ọ.
- 16** 1 Job we za, si,
2 Anuwom ọtutu ihe dika ihe
ndia:
Ndi-nkasi-obi nēweta ọn̄ọdu ọjọ ka
unu nile bu.
- 3 Ọkwu nke bu nání ifufe gēnwe
ọgwugwu?
Ma-ọbu gini nēme gi ka i di iré, na i
nāza okwu?
- 4 Ka mu onwem kwu kwa okwu dika
unu;
Ọ buru na nk̄puru-obi-unu adi
n'ọn̄ọdu nk̄puru-obim,
M'gēnwe ike ijik̄ota okwu imegide
unu,
Na ifufe isim imegide unu.
- 5 M'gēwere ọnum ̄ba unu ume,
Nmeghari ebūere-ọnum gēb̄ochi
kwa ihe-n̄bu-unu.
- 6 Ọ buru na ekwuem, adigh-ēb̄ochi
ihe-n̄bum:
Ma ọ buru na arapum, gini gēsi
n'arum la?
- 7 Otú ọ di, ub̄u a Ọ mewo ka ike
gwum:
I mewo ka nzuk̄om nile gh̄ọ ebe
t̄ọb̄or̄ọ n'efu.
- 8 I we jisiem ike, ọ gh̄owo ihe-ámá
megidem:
Ọtita-arum we nēbili imegidem, Ọ
nāzam n'iru.
- 9 Iwe-ya ad̄okawom, Ọ we kp̄om asi;
Ọ takwasiwom ikekere ezé-Ya:
Onye-nkpābum nāchichapu anya-Ya
n'arum.
- 10 Ha asaghepuwo ọnu-ha n'arum,
Were ita-uta tiem aka na n̄ti:
Ha nāchik̄ozu onwe-ha n'otú
imegidem.
- 11 Chineke nēmechibidom uzọ nye ndi
ajọ omume,
N'aka ndi nēmebi iwu ka Ọ
nātubák̄wam.
- 12 An̄om n'udo, Ọ we mebiem;
Ọzọ, O jidewo olum, piajisiem,
Me ka m'biliere Onwe-ya ibu ihe O
dotara ib̄a ak̄ú.
- 13 Ak̄ú-Ya nile d̄im buruburu,
Ọ nāb̄awa akurum, Ọ digh-enwe kwa
omiko n'arum;
Ọ nāwusi ọlul̄um n'ala.
- 14 O nētip̄um ntip̄ú n'elu ntip̄ú-ibe-ya;
Ọ nābakwasim dika dike.
- 15 Ak̄wá-nkpe ka m'duk̄otaworo n'elu
akpuk̄ọ-arum,
Turughari mpim n'ájá.
- 16 Irum nācha ọbara-ọbara site n'ikwa-
akwá,
Na mbubere-anyam ka onyinyo
onwu di kwa;
- 17 Ọ bugh n'ih̄i na ihe-ike di n'ọbu-
akam,
Ekperem di kwa ọcha.
- 18 Ala, ekpuchila ọbaram,
Ka ọn̄ọdu ghara idiri iti-nkpum.
- 19 Ọbuná ub̄u a, le, n'elu-igwe ka
Onye-ámám nọ,
Onye nēkwurum nọ kwa n'ebe di elu.
- 20 Ndi-eyim bu ndi nākwam emó:
Ma ọ bu n'ebe Chineke nọ ka anyam
nātusisi anya-miri;

- 21 Ka otú onye we so Chineke ruara
madu uka,
Dika nwa nke madu si aruara madu-
ibe-ya uka.
- 22 N'ihí na arọ ole-na-cle gābia,
M'we je n'uzọ m'gagh-alaghachi.
- 17 1 Emebiwo mọm, emewo ka
ubọchim gwusia,
Íli dirim.
- 2 N'ezie ikwa-emò diyerem,
Anyam nānọ kwa ọnọdu-abali
n'ikpasu-obi-ilu nile ha.
- 3 Biko, do ihe-ibe, burum onye-mbe
n'ebe Gi onwe-gi nọ;
Ọnye ka ọ bu, bú onye gānaram
n'aka?
- 4 N'ihí na I zopuwo obi-ha n'inwe ezi
uche:
N'ihí ya I gagh-ebuli ha elu.
- 5 Onye nēgosi ndi-eyi-ya inara ọkè,
Ọbuná anya umu-ya gādala n'isi.
- 6 Ọzọ, O guzowom dika ilu nke ndi
nile di iche iche;
Onye ha nābusa ọnu-miri n'iru-ya ka
m'ghọwo-kwa-ra.
- 7 Anyam we nāhu inyogh-inyogh site
na nkpasu-iwe,
Ihe dim n'aru di ka onyinyo, ha
nile.
- 8 Ibobo bayere nka gānwu ndi ziri ezi
n'aru,
Onye nēmegh ihe ọjọ gākpote kwa
onwe-ya imegide onye emeruru
emeru.
- 9 Ma onye ezi omume gējisi ike n'iso
uzọ-ya,
Onye nke aka-ya abua di ọcha
ganāga n'iru n'iru n'inwe ume.
- 10 Ma otú ọ di, biko, unu nile chigharia,
bia:
Ma m'gagh-achọta onye mara ihe
n'etiti unu.
- 11 Ubọchim nile agabigawo, emebiwo
nzubem nile,
Bú ihe-nnweta nke obim.
- 12 Ha nēdo abali n'ọnọdu ehíhie:
Ha nāsi, Íhè di nso iru ọchichiri.
- 13 Ọ buru na elem anya ala-mọ na ọ
gābu ulom;
Ọ buru na aḅasawom utem
n'ọchichiri;
- 14 Ọ buru na akpọwom olúlú ọkù, si,
Nnam ka i bu;
Kpọ kwa ikpuru ọkù, si, Nnem na
nwa-nnem nwayi ka i bu;
- 15 Ọle ebe kwa ka olile-anyam di ubu a?
Olile-anyam kwa, ọnye gēkiri ya?
- 16 Rue ihe di n'ala-mọ ka ha gārída,
Ọ buru na izu-ike adirim otú mbe
ahu n'ájá.
- 18 1 Bildad, bú onye Shua, we za, si,
2 Rue ole mbe unu ganēsiri okwu
ọnyà?
Ghọtanu, ma emesia ayi gēkwu.
- 3 Gini mere aguworo ayi ka anumanu?
Ayi aghọwo ndi ruru áru n'anya-
unu.
- 4 Ọ nādọka onwe-ya n'iwe-ya.
Ágārapu uwa n'ihí gi?
Ma-ọbu ágākwapu oké nkume
n'ọnọdu-ya?
- 5 Ọzọ, agēmenyu ihè nke ndi nēmebi
iwu,
Ọ digh kwa ire-ọku nke ọku-ya
gēnwu.
- 6 Íhè aghọwo ọchichiri n'ulo-ikwū-ya,
Agēmenyu kwa oriọna-ya n'elu ya.
- 7 Agākpagide nzọ-ukwu nile nke ume-
ya,
Ndum-ọdu-ya gātuda kwa ya.
- 8 N'ihí na eji ukwu-ya abua ziga ya
n'ubu eji ebu anu,
Ọ nējehari kwa n'elu ihe-ntuhi.
- 9 Iḅudu gādakwasi ya n'ikiri-ukwu,
Ọnyà gāma ya.
- 10 Ezobeworo ya udọ n'ala,
Na ihe iji nwude ya n'elu uzọ.
- 11 Ihe-egwu emewo ka ọ tua egwu nke-
uku buruburu,
Ha we chugharia ya n'ukwu-ya.
- 12 Agu ganāgu ume-ya,
Edoziwo kwa nhuju-anya n'akuku-
ya.
- 13 O gēripiá ihe di n'akpukpọ-arú-ya,
Ọkpara ọnwu gēripiá ihe nile di ya
n'aru.
- 14 Agādọpusi ya ike n'ulo-ikwū-ya, bú
ihe-ntukwasi-obi-ya;
Agēme ka ọ zọzọ ukwu gakuru eze
nke ihe-egwu nile.
- 15 Ihe nābugh nke ya gēbi n'ulo-ikwū-
ya:
Agēfesa brimstone n'elu ebe-obibi-
ya.
- 16 Nkpọrọgwu-ya gākpọ nku n'okpuru,
Agēbipu kwa alaka-ya n'elu.
- 17 Ncheta-ya alawo n'iyi pua n'uwa,
Ọ digh kwa aha ọ gēnwe n'ézí.

- 18 Agākwapu ya n'ihè ba n'òchichiri,
Agēme kwa ka o si n'elu-uwa dum
madu bi waghari.
- 19 Ọ digh umu, ọ digh kwa umu umu,
ọ gēnwe n'etiti ndi-ya,
Ọ digh kwa onye fọduru n'ònòdu-
òbia-ya nile.
- 20 Ibobo bayere ubòchi-ya anwuwo ndi
bi n'akuku Ọdida-anyanwu n'aru,
Ndi bi n'akuku Iru-anyanwu atuwo
kwa oké ujọ.
- 21 Otú ọ di, ndia bu ebe-obibi nke ajọ
omume,
Nka bu kwa ebe onye nāmagh
Chineke.
- 19 1 Job we za, si,
2 Rùe ole m̀be unu gēme ka
nkpuru-obim rue újú?
Rùe ole m̀be unu gēwere okwu
zọpam?
- 3 Ùbò iri ndia ka unu nēme ka
ihere mem:
Ihere adigh-eme unu na unu
nēmejọm.
- 4 Ọzọ kwa, ọ bu ezie na emchiewom
n'amagh-ama,
Ma n'ebe m'no ka nmehiem
m'mehiere n'amagh-ama di.
- 5 Ọ buru na ọ bu ezie na ọ bu
imegidem ka unu nēme onwe-unu
uku,
Ọ buru kwa na unu ewere ita-
utam som ru uka:
- 6 Maranu ubu a na Chineke merem ka
m'bagọ abagọ,
Na Ọ siwo-kwa-ram ọnyà-Ya
buruburu.
- 7 Le, anameti nkpu, si, Ihe-ike! ma
adigh-azam:
Anametiku Chineke, ma ikpé
adigh.
- 8 Ọ bachiwo okporo-uzọm, m'gagh-
agabiga kwa,
N'uzọm nile ka Ọ nēdọkwasi kwa
òchichiri.
- 9 Ọ yipuwo nsọpurum n'arum dika
uwe,
We wezuga okpu-eze n'isim.
- 10 Ọ nākwatum buruburu, m'we la:
Ọ we ropu olile-anyam dika osisi.
- 11 Ọ me ka iwe-Ya di ọku imegidem,
Ọ guaram Onwe-ya dika ndi
nēmegide Ya.

- 12 Usu-Ya nile ndi nāpunara madu ihe
nābiakọta, tulie uzọ-ha imegidem,
Ma kwa ulo-ikwū-ha buruburu ulo-
ikwūm.
- 13 Ọ mewo ka umu-nnem nọpurum
n'ebe di anya,
Ndi maworom we ghọ nāni ndi ala
ọzọ n'ebe m'no.
- 14 Ndi-abata-obim akwusiwo,
Ndi m'mara echezọwokwam.
- 15 Ndi nọ n'ulom dika ọbia na ndi-
orum nwayi nāgum n'onye ala
ọzọ:
Onye anāmatagh ka m'ghọworo
n'anya-ha.
- 16 Akpọwom orum òkù, ma ọ digh-
azam,
Anameji ọnum riọ ya aririọ-amara.
- 17 Iku-umem aghọwo iku-ume onye
nābugh di-ya n'ebe nwunyem nọ,
Ariọwokwam umu afọ nnem aririọ-
amara.
- 18 Ọbuná umu nānu ara ajuwom;
Ọ buru na ebiliem, ha we
nēkwugidem.
- 19 Ndi-izum nile nākpọm ihe-árú:
Ndi ahu m'huru n'anya echighariwo
imegidem.
- 20 Ọkpukpum nārapara n'akpukpọ-
arum na n'anu-arum,
M'we were akpukpọ ezem wepuga
onwem.
- 21 Merenum ainara, merenum amara,
unu onwe-unu, bú ndi-eyim;
N'ihì na aka Chineke emetuwom
n'aru.
- 22 N'ihì gini ka unu nāchum dika
Chineke?
N'ihì gini ka anu-arum adigh-eju
unu afọ?
- 23 Ọ gādim nọ nma ma asi na ede
okwum nile n'akwukwọ ubu a!
Ọ gādim nọ nma ma asi na akà ha
n'akwukwọ!
- 24 Ma asi na eji pen igwè na òpù
Ka ha n'oké nkume rue m̀be ebigh-
ebi!
- 25 Ma mu onwem amawo na Onye-
n̄baputam di ndu,
Na Ọ gēbili kwa ọtọ n'elu ájá n'ikpe-
azu:
- 26 M̀be emebisi-kwa-ra akpukpọ-arum
nka,
Ọ bu na m'gēsi n'anu-arum hu
Chineke:

- 27 Onye mu onwem gāhuru onwem,
Anyam abua gāhu kwa Ya, Ọ bugh
kwa onye ala ọzọ.
Akurum abua agwusiwo n'imem.
- 28 Ọ buru na unu asi, Àyi gēsi aña chu
ya?
Ma achọtawo nkpọrọgwu okwu
nimem;
- 29 Tuanu ujo n'iru mma-agha:
N'ihhi na ọnuma nēweta ahuhu-ajọ-
omume nile nke mma-agha,
Ka unu we mara na ikpè di.

- 20** 1 Zofa, bú onye Neama, we za,
si,
2 N'ihhi nka ka èchìchèm nāzaghachim,
Ọbuná n'ihhi ime-ngwam nke di
nimem.
- 3 Anuwom ọdidọ-aka-na-nti nke
nētiyem n'ọnọdu-ihere,
Mọ nke nghọtam nāzakwam.
- 4 Ì mawo nka site na mbe ochie,
Site na mbe edoro madu n'elu uwa,
- 5 Na iti-nkpu-ọnù nke ndi nēmebi iwu
di nkpunkpu,
Na ọnù nke onye emeruru emeru
nādi kwa rue mbe ntabi-anya?
- 6 Ọ buru na nbuli-ya arigorue elu-
igwe,
Isi-ya ewe metu igwe-oji;
- 7 Dika ñsi-ya ka ọ gāla n'iyi rue mbe
ebigā-cbi:
Ndi huworo ya gāsi, Ọle ebe ọ nọ?
- 8 Dika nrọ ka ọ gēfelaga, agagh-achọta
kwa ya:
Agēme kwa ka ọ fepu dika ọhù abali.
- 9 Anya ahuwu ya, ma ọ gagh-ahu kwa
ya ọzọ;
Ọnọdu-ya agagh-ekiri kwa ya ọzọ.
- 10 Umu-ya gāchọ iru-ọma ndi-ọbeye,
Aka-ya abua gēnyeghachi kwa àkù-
ya.
- 11 Ọkpukpu-ya nile juputara n'ume
okorobia-ya,
Ma o gēso ya dina n'elu àjà.
- 12 Ọ buru na ihe ọjọ atọ utọ n'ọnu-ya,
Ọ buru na o zobe ya n'okpuru ire-ya;
- 13 Ọ buru na ọ nwe ọmiko n'aru ya, we
ghara irapu ya,
Kama o nēbọchi ya n'okpo-ọnu-ya;
- 14 Nri-ya nke di na ngiri-afọ-ya
aḅanwewo,
Ọ bu òlùlù aju-ala n'ime-ya.
- 15 Ọ lodawo àkù, we ọputa ya:
Chineke gēsi n'afọ-ya napu ya àkù ahu.

- 16 Nsi aju-ala ka ọ gāmiri:
Ire agwọ gēbu ya.
- 17 Ọ gagh-ele miri-iyi anya,
Bú osimiri miri-iyi nke manu-añu na
miri-ara-ehi raru araru.
- 18 Ọ nēnyeghachi ihe ọ dọburu onwe-
ya n'ọlu inwe, ọ gagh-eloda ya;
Dika àkù nke ihe-nḅanwe-ya si di, ọ
gagh-añuri ọnu otù a.
- 19 N'ihhi na ọ zọpiawo ndi-ọbeye, rapu
kwa ha;
Ọ napuwo ulo n'ike, ọ gagh-ewu kwa
ya.
- 20 N'ihhi na ọ digh-ama udo n'afọ-ya,
Ya mere ọ gagh-eji ihe-ya anāchọsi
ike wepuga onwe-ya.
- 21 Ọ digh ihe fọduru nke o nēriḅ;
N'ihhi ya ọdi-nma-ya agagh-aḅi ike.
- 22 N'ojujunke ozùzù-ya nkpà nākpà ya:
Aka onye ọ bula nke nọ n'ọnọdu ọjọ
gābiakwasi ya.
- 23 Ka o rue, n'iriju afọ-ya,
Na Chineke gēzitere ya idi-ọku nke
iwe-Ya,
Na Ọ gēme kwa ka o zokwasi ya dika
miri-ozuzo nime nri-ya.
- 24 O gēsi n'ihe-ekike-agha igwè ḅalaga,
Uta ọla gāḅapue ya.
- 25 Ọ dọputawo ya, ọ we si n'aru-ya
puta:
Ọnu-ọnu-ya nke nēḅupu àmùmà
nēsi kwa n'òlùlù-ya puta;
Okè ujo nile di n'aru ya.
- 26 Ọchichiri nile ka ezobeworo ibu ihe-
ya atukọbara atukọba:
Ọku nke anāfunwugh afunwu gēripia
ya;
Ọ gērechapu ihe fọduru n'ulo-ikwū-
ya.
- 27 Elu-igwe gēkpughe ajọ omume-ya,
Ala nēbili kwa imegide ya.
- 28 Agēme ka ihe-omume nke ulo-ya je
biri n'ala ọzọ,
Àkù-ya bu ihe anāwusi awusi
n'ubọchi iwe-Ya.
- 29 Nka bu okè madu nke nēmebi iwu
site n'aka Chineke,
Na ihe-nketa-ya nke Chineke siri ya
keta.

- 21** 1 Job we za, si,
2 Nurunu okwum nke-ọma;
Ka nka buru kwa nkasi-obi-unu.
- 3 Nagidenum, mu onwem gēkwu kwa
okwú;

- Ma m̀be m'kwusiri okwu, i gāchi
 4 Mu onwem, ọ bu madu ka
 m'nātamuru ntamu?
 Ma ọ buru na ọ di otú a, gini mere
 m̀m nējigh arapu ibu ihe nādigh-
 ewe iwe ọsọsọ?
- 5 Chenum iru, ka ibobo nwu kwa unu
 n'aru,
 Tukwasi-kwa-nu aka n'onu.
- 6 Ọ buru kwa na echetam, anamama
 jijiji,
 Ima-jijiji ejidewo kwa anu-arum.
- 7 Gini mere ndi nēmebi iwu nādi ndu,
 Ghọ okenye, nābu kwa ndi di ike bu
 dinkpà?
- 8 Emewo ka nkpuru-ha so ha guzosie
 ike n'iru ha,
 Emewo kwa ka umu nke putara
 n'aru-ha guzosie ike n'anya-ha.
- 9 Ulo-ha di n'udo pua n'oké egwu,
 Nkpa-n'aka Chineke adigh kwa n'aru
 ha.
- 10 Oke-ehi-ya nābà nne-ehi, ọ digh-
 aḅañie;
 Nne-ehi-ya nāmu nwa, ọ digh-ekwo
 ime.
- 11 Ha nēzipu umu-ha nānu ara dika
 igwè ewu na aturu,
 Umu-ha nēte kwa egwú.
- 12 Ha nēweli olu-ha n'egwú-otiti na
 ubọ-akwara,
 Nāñuri kwa ọnu n'olu ọjà.
- 13 Ha nāla ubọchi nile ha n'iyi n'ọdi-
 nma,
 Ma n'otú ntabi-anya ha nārida n'ala-
 mọ.
- 14 Ha we si Chineke, Si n'ebe ayi nọ
 wezuga Onwe-gi;
 N'ihhi na ọmuma uzọ-Gi nile atọgh
 ayi utọ.
- 15 Gini bu Onye Nke puru ime ihe
 nile, nke ayi gābu orú-Ya?
 Gini ka ọ gābara ayi, ma ayi riọ Ya
 aririọ?
- 16 Le, ọ bugh n'aka-ha ka ọdi-nma-ha
 di:
 Ndum-ọdu nke ndi nēmebi iwu di
 anya n'ebe m'no.
- 17 Ụbò ole ka anēmenyu oriọna ndi
 nēmebi iwu?
 Ụbò ole ka nhuju-anya-ha
 nābiakwasi ha?
 Ụbò ole ka Chineke nēkesa ihe-nḅu
 n'iwe-Ya?
- 18 Ụbò ole ka ha di ka ahihia-ọka n'iru
 ifufe,
 Na dika ibobo-ọka nke oké ifufe
 nēzupu dika onye-ori?
- 19 Unu nāsi, Chineke nēzobere umu-
 ya aḅo ihe-ya.
 Ka Ọ kwughachi onye ahu n'onwe-
 ya, ka ọ we mara ya.
- 20 Ka anya-ya abua hu nbibi-ya,
 Ya nua ufodu nime ọnuma nke Onye
 Nke puru ime ihe nile.
- 21 N'ihhi na ihe ulo-ya gēsi aña tọ ya utọ
 m̀be ọ nwusiri,
 M̀be ekepusiri ọnu-ọgugu ọnwa-ya
 nile n'etiti?
- 22 Ọ di onye gēzi Chineke ọmuma-ihe?
 Ebe Ya onwe-ya nēkpe ndi di elu
 ikpe.
- 23 Otú onye nānwu n'ume-ya zuru okè,
 M̀be ọ nānozu jū na n'udo:
- 24 Ihe-ya nile juputara na miri-ara-ehi,
 Umi ọkpukpu-ya nile edewo kwa
 miri.
- 25 Onye ọzọ nānwu n'ilu nkpuru-obi,
 Ọ digh kwa m̀be o riri ezi ihe.
- 26 Ha abua n'otú, n'elu ájá ka ha
 nēdinako,
 Ikpuru nēkpuchi kwa ha.
- 27 Le, amawom echichè-unu,
 Na nzube nile unu ji megidem ihe-
 ike.
- 28 N'ihhi na unu nāsi, Ọle ebe ulo onye-
 isi di?
 Ọle ebe ulo-ikwū nke ebe-obibi ndi
 nēmebi iwu di kwa?
- 29 Ụnu ajugh ndi nāgabiga n'uzọ?
 Ụnu amagh kwa ihe-iriba-ama-ha?
- 30 Na ọ bu rue ubọchi nhuju-anya ka
 anēbọchi onye ọjọ?
 Na ọ bu rue ubọchi ọnuma ka
 anēdupu ha?
- 31 Ọnye gēgosi uzọ-ya n'iru ya?
 Ihe ahu kwa nke ọ mere, ọnye
 gākwughachi ya?
- 32 Ma agēburu onye ahu rue ili,
 Ọ gēche kwa nche n'elu obo-ya.
- 33 Ọkpurukpu-aja nke ndagwurugwu
 gātọ ya utọ,
 Madu nile gādoro onwe-ha iso ya
 n'azu,
 Dika ndi anāpugh igu ọnu buru ya
 uzọ.
- 34 Ụnu si kwa aña kasiem obi n'efu,
 Ebe nání nmekpu fọduru nime
 nzaghachi nile unu?

22 ¹ Elifaz, bú onye Timan, we za,
² Ọ bu Chineke ka madu nābara n'ihe?
 É-è, kama onye nwere uche nābara
 onwe-ya n'ihe.
³ Ọ nātọ Onye puru ime ihe nile utọ na
 i bu onye ezi omume?
 Ma-ọbu ọ bu urú n'ebe Ọ nọ na i
 nēme ka uzọ-gi nile zue oké?
⁴ Ọ bu egwu-gi kpatara O ji bara gi
 nba,
 We so gi ba n'ikpé?
⁵ Ihe ọjọ gi abagh uba?
 Ọ digh kwa nsọtu diri ajọ omume-gi.
⁶ N'ihí na i narawo nwa-nne-gi ihe-ibe
 n'efu,
 Uwe nile nke ndi ọa ọtọ ka i nēyipu
 kwa.
⁷ I digh-eme ka onye nāda mbà nua
 miri,
 I nēbóchí kwa nri n'ebe onye-agu nọ.
⁸ Ma nwoke nke ogwe-aka-ya di ike, ọ
 bu ya nwe uwa;
 Onye anāhu iru-ọma nēbi kwa nime
 ya.
⁹ I zipuwo ndinyom di-ha nwuru n'aka
 efu,
 Anānyaji kwa ogwe-aka nke umu-
 nbei.
¹⁰ N'ihí ya íbudu di gi buruburu,
 Oké egwu mberede nāma kwa gi
 jijiji,
¹¹ Ma-ọbu ọchichiri, nke i nādigh-ahu
 anya,
 Na njubiga miri nēkpuchi gi.
¹² Chineke anọgh n'ebe di elu nke elu-
 igwe?
 Le kwa idi-elu kpakpando, na ha di
 elu!
¹³ I we si, Gini ka Chineke mara?
 Ọ gēsi n'azu oké ọchichiri kpe ikpe?
¹⁴ Igwe-oji ọbara ọchichiri nāburu Ya
 ebe-nzuzo, Ọ digh-ahu kwa uzọ;
 Ọ bu kwa buruburu elu-igwe ka Ọ
 nējeghari.
¹⁵ Í gēdebe uzọ ochie,
 Nke ndikom nēme ajọ ihe
 zọkwasiworo ukwu?
¹⁶ Bú ndi apunara, ma mbe-ha
 akērugh,
 Ndi awusiri ntọ-ala-ha dika osimiri:
¹⁷ Ndi nāsi Chineke, Si n'ebe ayi nọ
 wezuga Onwe-gi:
 Ọzọ, Gini ka Onye puru ime ihe nile
 gēmere ha?

18 Ma Ya onwe-ya mejuru ulo nile ha
 n'ezi ihe:
 Ma ndum-ọdu ndi nēmebi iwu di
 anya n'ebe m'nọ.
¹⁹ Ndi ezi omume nāhu ya, we nūria;
 Onye nēmegh ihe ọjọ nāchi kwa ha
 ọchi:
²⁰ Si, N'ezie ezọpuwo ha n'uwa, bú ndi
 nēbili imegide ayi,
 Ọku eripiawo kwa ihe-ha fọduru.
²¹ Biko, mara Ya nke-ọma, we nọ
 n'udo:
 Nime ihe ndia ka ọdi-nma gābiakute
 gi.
²² Biko, nara iwu n'ọnu-Ya,
 Do kwa okwu-Ya nile n'obi-gi.
²³ Ọ buru na i laghachikute Onye puru
 ime ihe nile, agēwuli gi elu dika
 ulo;
 I gēme ka ajọ omume di anya n'ebe
 ulo-ikwū-gi nile di.
²⁴ Tọbọ kwa ákú-gi n'elu ájá,
 Na ọla-edo Oña n'etiti nkume miri-
 iyi;
²⁵ Onye puru ime ihe nile gābu kwa
 ákú-gi,
 Ọla-ọcha di oké ọnu-ahia ka Ọ gābu-
 kwa-ra gi.
²⁶ N'ihí na mbe ahu ihe nke Onye puru
 ime ihe nile gātọ gi utọ,
 I gēwelite-kwa-ra Chineke iru-gi.
²⁷ I gāriọ Ya aririọ, Ọ gānu kwa gi;
 I gākwughachi kwa nkwa-gi nile.
²⁸ I gēkwubi kwa okwu, ewe me ka ọ
 guzosiere gi ike;
 Ihè gāinukwasi kwa uzọ-gi nile.
²⁹ Mbe ha gēme ka i di ala, i gāsi,
 Nweli-elu di;
 Onye anya-ya ruru ala ka Ọ gāzọputa
 kwa.
³⁰ Ọ gēme ka onye nābugh onye
 nēmegh ihe ọjọ wepuga onwe-ya:
 E, ọ werewo idi-ọcha nke ọbu-aka-gi
 abua wepuga onwe-ya.

23 ¹ Job we za, si,
² Ọbuná ta nnupu-isi ka ntamum
 bu:
 Akam di arọ n'ihí ize-umem.
³ Ọ gādim nọ nma ma asi na amaram
 ebe m'gāchọta Ya!
 Ma asi na agamabiaru ọnọdu-Ya
 guzosiri ike!
⁴ Ka m'do ikpém n'usoro n'iru Ya,
 Meju kwa ọnum n'iru-uka.

- 5 Kam'mara okwunile O gāzaghachim,
Ka m'ghota kwa ihe O gāsīm.
- 6 O bu n'uba nke ike-Ya ka O
gēkpesom ikpe?
É-è; kama Ya onwe-ya gēchem iru.
- 7 N'ebe ahu ka onye ziri ezi nēso Ya ru
uka;
Ewe me ka m'ḅapu n'aka Onye-
ikpem rue mḅe ebigh-ebi.
- 8 Le, m'ga n'iru, ma O nōgh ya;
M'ga kwa n'azu, ma adighm-ahuta
Ya:
- 9 M'ga n'aka-ekpe, mḅe O nālu oḷu,
na adighm-ahu Ya anya:
O nēkpuchi Onwe-ya n'aka-nri,
m'we ghara ihu Ya.
- 10 N'ihī na O mawo uzọ m'nāga;
Mḅe O nwaputasirim, dika oḷa-edo
ka m'gāputa.
- 11 Nzọ-ukwu-Ya ka ukwum nējisi ike
iso;
Uzọ-Ya ka m'debeworo, adighm-
ewezuga kwa onwem.
- 12 Adighm-apu kwa n'ihē enyere n'iwu
nke eḅḅere-ḡnu-Ya;
Atukḡbawom okwu nile nke ḡnu-Ya
kari okēm.
- 13 Ma Ya onwe-ya nọ n'otū échichè,
onye kwa gēchighari Ya?
Nkpuru-obi-Ya achḡsiwo kwa ike, O
we me ya.
- 14 N'ihī na O nēmezu ihe bu okēm:
Ma otutu ihe dika ihēndia di n'aka-Ya.
- 15 N'ihī ya ka m'nāma jijiji n'iru Ya;
Anamaghota, m'nātu kwa oké egwu
Ya.
- 16 N'ihī na Chineke emewo ka obim lo
miri,
Onye puru ime ihe nile emewo kwa
ka m'ma jijiji:
- 17 N'ihī na ekpochapughm n'iru
oḡchichiri,
O kpuchigh kwa oké oḡchichiri
n'irum.
- 24** 1 Gini mere Onye puru ime ihe
nile nējigh tukḡba mḅe?
Gini mere ndi mara Ya nējigh hu
ubḡchi-Ya nile?
- 2 Ufḡdu nēwezuga oké-ala;
Ha anapuwo kwa igwè aturu n'ike,
we nāzù ha.
- 3 Ha nākpupu inyinya-ibu nke umu-
nḅei,
Ha nānara kwa ehi nke nwayi di-ya
nwuru n'ihē-ibe.
- 4 Ha nēsi n'uzọ wczuga ndi-oḅeye:
Ndi ewedara n'ala nke uwa
ezobekḡwo onwe-ha n'otū.
- 5 Le, dika inyinya-ibu-ḡhia n'ḡzara
Ka ha nāpu ije oḷu-ha, nāchḡsi nri-
otita-ha ike;
Ala ihe nādigh nēmere ha nri umu-ha
gēri.
- 6 N'ḡhia ka ha nile n'otū n'otū nēwe
nri-ha agwara agwa dika ihc-ubi;
Ha nātutukḡ kwa nkpuru-vine
fḡduru n'ubi-vine onye nēmebi
iwu.
- 7 Ha nānḡ ḡnḡdu-abali ḡara oḡḡ
nēnwegh uwe,
O digh kwa ihe-nḡokwasi ha nwere
n'oyi.
- 8 Oké miri-ozuzo nke ugwu nēde ha,
Ma ebe ha nēnwegh ebe-nḡabà, ha
we ḡakua oké nkume.
- 9 Ufḡdu nānapu nwa-nḅei n'ara n'ike,
Nara kwa onye ewedara n'ala ihc-
ibe:
- 10 Ha we nējeghari ḡara oḡḡ nēnwegh
uwe,
N'agu-ha ka ha nēbu kwa ukwù-ḡka;
- 11 N'etiti mḡidi-ha ka ha nāpi manu;
Ebe-nzḡcha-nkpuru-vine nile ha ka
ha nāzḡ ukwu, ma akpiri nākpḡ
ha nku.
- 12 Ha nēsi n'obodo ndikom sua udé,
Nkpuru-obi ndi emeruworo aru
nētiku Chineke:
Ma Chineke adigh-agu ya n'ihē-
nzuzu.
- 13 Ndi ahu nọ n'etiti ndi nānupu isi
n'okpuru ihè;
Ha amatagh uzọ-ya nile,
Ha ebigh kwa n'okporo-uzọ-ya nile.
- 14 Ihè ututu ka oḅu-madu ji bilie, o
nēbu onye ewedara n'ala na
oḅeye;
N'abali kwa o di ka onye-ori.
- 15 Oḡḡ, anya onye nākwa iko nāriba clii-
ojiji ama,
Si, O digh anya o bula gēkirim:
O nēzobe iru-ya.
- 16 O gwapúwo ulo n'ḡchichiri:
N'ehihē ha nēmechibido onwe-ha
uzọ;
Ha amagh ihè.
- 17 N'ihī na ututu buru usu ha nile
onyinyo ḡnwu;
N'ihī na o nāmata ihe-egwu nile nke
onyinyo ḡnwu.

- 18 Onye di nfe n'elu miri ka ọ bu;
Anākocha òkè-ha n'uwa:
Ọ digh-eche uzọ ubi-vine iru.
- 19 Ikpọ-nku na okpom-ọku nānapu
miri snow n'ike:
Otú a ka ala-mọ nēme ndi mehieworo.
- 20 Akpá-nwa gēchezọ ya; aru-ya gātọ
ikpuru utọ n'oriri;
Agagh-echeta kwa ya ọzọ:
Agānyaji kwa ajọ omume dika osisi.
- 21 Ọ nēmebu nwayi-àgà nke nādigh-
amu nwa;
Ọ digh-eme kwa nwayi di-ya nwuru
nma.
- 22 Ma Ọ mewo ka ndi di ike nke-uku
nādigide ndu site n'ike-Ya:
Ọ nēbili, ma ọ digh onye kwere na ọ
gādi ndu.
- 23 Chineke nēme ka ọ nọ na ntukwasi-
obi, ọ nādabere kwa na ya;
Ma anya-Ya dikwasi n'uzọ nile ha.
- 24 Ha di elu; na nwa mbe ha anogh;
Akwadawo kwa ha, chikoba ha dika
madu nile,
Ewe bipu ha dika ọnu-ọnu oko ọka.
- 25 Ma ọ buru na ọ digh otú a ubu a,
onye gēme ka amara na abum
onye-ugha,
Me okwum ka ọ buru ihe-efu?

- 25 1 Bildad, bú onye Shua, we za, si,
2 Ọchichi na oké egwu di n'aka-
Ya;
Ọ nēme udo n'ebe-Ya nile di elu.
- 3 Usu-Ya, hà nwere ọnu-ọgugu?
Ọnye kwa ka ihè-Ya nādigh-
awakwasi?
- 4 Madu gēsi kwa aña buru onye ezi
omume n'iru Chineke?
Ma-ọbu, ò gēsi aña di ọcha n'obi, bú
onye nwayi muru?
- 5 Le, ọbuná ọnwa adigh-eti,
Ọzọ, kpakpando adigh ọcha n'anya-
Ya:
- 6 Ọ gēsi kwa aña di ọcha, bú madu,
nke bu nání ikpuru?
Ma-ọbu nwa nke madu, nke bu nání
idide?

- 26 1 Job we za, si,
2 Í siwo aña yere ya aka, bú onye
nēnwegh ike?
Í siwo aña zọputa ogwe-aka nke
ume nādigh?

- 3 Í siwo aña dua ya ọdu, bú onye
nāmagh ihe?
Í siwo kwa aña me ka amara nzube-
ihe n'uba?
- 4 Ọnye ka i gosiworo okwu?
Ọ bu kwa onye ume-ya siri nime gi
puta?
- 5 Ndi nādigh ndu nāma jijiji
N'okpuru miri na ihe nile nēbi nime
ya.
- 6 Ala-mọ ọa ọtọ n'iru Ya,
Ọ digh kwa ihe-nbokwasi ebe-ila-
n'iyi nwere.
- 7 Ọ nēseti Ugwu n'elu ebe tọbọrọ
n'efu,
Ọ nēkokwasi kwa uwa n'ihe nābugh
ihe.
- 8 Ọ nēkechi miri n'oké igwe-oji-Ya;
Ma aḅawagh igwe-oji n'okpuru ya.
- 9 Ọ nējisi iru oche-eze-Ya ike,
Nāḅasa igwe-oji-Ya n'elu ya.
- 10 Ọ kpawo oké buruburu n'elu miri,
Rue nsọtụ ihè na ọchichiri.
- 11 Ogidi nile nke elu-igwe nāma jijiji,
Ibobo nānwu ha site n'ibasi-nba-
ike-Ya.
- 12 Ike-Ya ka O ji me oké osimiri ka ọ
dere du,
Nghota-Ya kwa ka O ji tibu Rehab.
- 13 Esitere n'aka Mọ-Ya chọ elu-igwe
nma;
Aka-Ya adupúwo agwọ nāḅa ọsọ.
- 14 Le, ndia bu nání nsọtụ uzọ-Ya nile:
Le kwa otú ọ di ntá, bú ntakwu okwu
anuworo bayere Ya!
Ma eḅè-elu-igwe nke idi-ike-Ya nile,
onye gāghota ya?

- 27 1 Job we malite itu ilu-ya ọzọ, si,
2 Chineke nādi ndu, Onye
wezugara ikpém;
Onye puru ime ihe nile nādi kwa
ndu, bú Onye mere ka nkpuru-
obim di ilu;
- 3 (N'ihì na ogologo mbe nile unem di
nimem,
Mọ nke Chineke di kwa n'imim;)
- 4 N'ezie eḅḅere-ọnum adigh-ekwu
okwu ajọ omume,
Irem adigh-atamu kwa ntamu
aghughọ.
- 5 Ya burum ihe-árú ọ buru na aguam
unu na ndi ezi omume:
Rue mbe m'kubiri ume m'gagh-esi
n'ebe m'nọ wezuga izu-okém.

- 6 Ezi omumem ka m'jideworo,
m'gagh-ara kwa ya aka:
Obim adigh-atam uta bayere otù
n'ubochim nile.
- 7 Ka onye-irom di ka onye nēmebi
iwu,
Ka onye nēbili imegidem di kwa ka
onye ajọ omume.
- 8 N'ihì na gini bu olile-anya onye
emeruru emeru, m̀be Chineke
nēbipu ya,
M̀be Chineke nēsepu nkpuru-obi-
ya?
- 9 Chineke, Ọ gānu iti-nkpu-ya,
M̀be nkpaḅu nābiakwasi ya?
- 10 Ìhe nke Onye puru ime ihe nile gāto
ya utọ?
Ọ gākpoḅu Chineke na m̀be nile?
- 11 M'gēzi unu ihe site n'aka Chineke;
M'gagh-ezobe ihe nke di n'aka Onye
puru ime ihe nile.
- 12 Le, unu onwe-unu nile ahuwo ya;
N'ihì gini kwa ka unu nāghoḅi ihe-
efu?
- 13 Nka bu òkè madu nēmebi iwu n'ebe
Chineke nọ,
Na ihe-nketa nke ndi nēme ka madu
ma jijiji, nke ha nānara n'aka Onye
puru ime ihe nile.
- 14 Ọ buru na umu-ya amuba, ọ bu inye
mma-agma;
Umu nke putara n'aru-ya agagh-
eriju kwa nri afo.
- 15 Agēli ndi-ya fọduru n'ọnwu,
Ndinyom-ya di-ha nwuru agagh-
akwa ákwá.
- 16 Ọ buru na ọ kwakọba ọla-ọcha dika
ájá,
Dozie uwe dika urọ;
- 17 O gēdozi ya, ma onye ezi omume
gēyi ya,
Onye nēmegh ihe ọjọ gēkè kwa ọla-
ọcha.
- 18 O wuwo ulo-ya dika nla,
Na dika ulo-ntu nke onye-nche
meworo.
- 19 O nēdina buru ọgaranya, ma agagh-
achikọta ya;
Ọ saghewo anya ya abua, ma ọ
nọgh.
- 20 Ihe-egwu nēru ya aru dika miri;
Oké ifufe ezupuwo ya n'abali.
- 21 Ifufe Iru-anyanwu nēburu ya, ọ we
la;
Ọ we fechapu ya n'ọnọdu-ya.

- 22 Chineke gātu kwa ya ihe, ghara kwa
inwe ọmiko n'aru-ya:
N'aka-Ya ka o gēsi ọalaga aḅalaga.
- 23 Madu gākuru ya aka,
Ma ya ọsọ chupu ya n'ọnọdu-ya.

- 28 I N'ihì na ebe ọla-ọcha si aputa
di,
Na ebe nke diri ọla-edo ahu ha
nānucha anucha.
- 2 Anēsi n'ájá eweputa ígwè,
Anāwu kwa nkume ighọ ọla.
- 3 Madu emewo ọchichiri ka ọ nwe
ọgwugwu,
Rue nsọtu nile ka ya onwe-ya
nēgwuputa kwa
Nkume nke oké ọchichiri na onyinyo
ọnwu.
- 4 O siwo n'ebe madu nọ dika ọbia tua
ọnu;
Ha bu ndi ukwu nke nāga aga
nēchezọ;
Anākwuba ha udọ n'ebe di madu
anya, ha nākwufeghari.
- 5 Ala, nime ya ka nri si aputa:
Ma n'okpuru ya ka atughariworo ya
dika ọ bu ọku mere ya.
- 6 Ọnọdu sapphire ka nkume-ya nile
bu,
Ọ nwe-kwa-ra ájá ọla-edo.
- 7 Ọ bu uzọ nke udele nāmagh,
Anyā agu-nkwọ ahugh kwa ya:
- 8 Anu-ọhia di nganga azọgh ya ukwu,
Ọdum nāḅọ uja agabigagh kwa n'elu
ya.
- 9 Oké nkume ọmu ka ọ setipuworo
aka-ya imegide;
Okpùwo ugwu iru site na nkporogwu-
ha.
- 10 N'oké nkume nile ka ọ waputaworo
uzọ miri si erù;
Anyā-ya ahuwo kwa ihe ọ bula di oké
ọnu-ahia.
- 11 Ọ kechiwo osimiri ka ha ghara itu
miri;
Ihe-nzuzo ka ọ nēme kwa ka ọ puta
ihè.
- 12 Ma amam-ihe, òle ebe agāchọputa
ya?
Òle ebe kwa ka ọ bu, bú ọnọdu
nghota?
- 13 Madu amagh ọrùrù-ọnu-ya;
Agagh-achọta kwa ya n'ala ndi di
ndu.

- 14 Oḅu-miri siri, Q bugh nimem ka o di:
Oké osimiri si-kwa-ra, Q digh n'akam.
- 15 Adigh-enye ọla-edo makarisiri nma n'ọnọdu ya,
Adigh-atù kwa ọla-ọcha ibu ọnu-ahia-ya.
- 16 Adigh-eji ọla-edo ọma nke Ofia,
Adigh-eji kwa onyx di oké ọnu-ahia, ma-ọbu sapphire, tù ya.
- 17 Adigh-ewere ọla-edo na enyo turu ya:
Ihe ọla-edo anuchara anucha abugh kwa ihe-nḅanwe-ya.
- 18 Agagh-ehota coral na crystal:
E, nnweta amam-ihe kariri ruby.
- 19 Adigh-ewere topaz nke Etiopia turu ya,
Adigh-eji ọla-edo ọma anāgwagh agwa tù ya.
- 20 Ma amam-ihe, ọle ebe o si bia?
Ọle ebe kwa ka ọ bu, bú ọnọdu nghọta?
- 21 N'ihì na ezonariwo ya n'anya ihe nile di ndu,
Esiwo kwa n'anu-ufe nke elu-igwe zopu ya.
- 22 Ebe-ila-n'iyi na ọnwu siri,
Na nti-ayi ka ayi nuworo akukọ-ya.
- 23 Chineke aghọtawo uzọ-ya,
Ya onwe-ya amawo kwa ọnọdu-ya.
- 24 N'ihì na Ya onwe-ya nēlegide ihe anya rue nsọtù nile nke uwa,
N'okpuru elu-igwe nile ka Q nāhu ihe;
- 25 Imere ifufe ihe-ọtùtù;
Miri ka Q tùwo-kwa-ra n'ọtùtù.
- 26 Mbe Q tọrọ ukpuru nye miri-ozuzo,
Dozi kwa uzọ nye àmùmà nke ébè-elu-igwe:
- 27 Mḅe ahu ka Q huru ya, we kọ akukọ-ya;
Q mere ka o guzosie ike, O gwuputara ala-ya.
- 28 Q we si madu,
Le, egwu Onye-nwe-ayi, nke ahu bu amam-ihe;
Qzọ, isi n'ihè ọjọ puta bu nghọta.

29 1 Job we malite itu ilu-ya ọzọ, si,
2 Q gādīm nō nma ma asi na adim dika m'si di n'ọnwa gara aga,
Dika n'ubọchi nile mḅe Chineke nēdebem;

- 3 Mḅe o nēnwu n'elu isim, bú oriọna-Ya,
Ìhè-Ya ka m'nēji eje ije n'ọchichiri;
- 4 Otù m'diri n'ubọchi ihe nāgaram nke-ọma,
Mḅe izù nzuzo Chineke dikwasi ulo-ikwūm;
- 5 Mḅe Onye puru ime ihe nile nānọyerem,
Mḅe umu-ntakirim nọrọm buruburu;
- 6 Mḅe ewere miri-ara-ehi raru araru sa nzọ-ukwum nile,
Mḅe oké nkume nāwuputaram miri-iyi nke bu nāni manu!
- 7 Mḅe m'puru je rue ọnu-uzọ-ama n'akuku obodo,
Mḅe m'nēdozi ebe-ọnọdum n'amà,
- 8 Umu-okorọbia hurum, zobe onweha,
Ndi kara nkà biliri, guzo;
- 9 Ndi-isi kwubiri okwu nile ha,
Tukwasi ọbu-aka-ha n'ọnu-ha;
- 10 Anubiri olu ndi-ndù,
Ire-ha rapa-kwa-ra n'okpo-ọnu-ha.
- 11 N'ihì na nti nurum, we kpọm onye ihe nāgara nke-ọma;
Anyā hu-kwa-ram, we ḅaram àmà:
- 12 N'ihì na m'mere onye ewedara n'ala nke nētikum ka ọ wepuga onwe-ya,
Ya na nwa-nḅei, bú onye nēnwēgh onye nēyere ya aka.
- 13 Ngozi nke onye nāla n'iyi nābiakwasim:
M'nēme kwa obi nwayi di-ya nwuru ka o tie nkpu ọnù.
- 14 Ezi omume ka m'yiri dika uwe, ọ we werem yikwasi onwe-ya:
Ezi ikpém di ka uwe-nwuda na ákwà-ike-n'isi.
- 15 Anya ka m'ghọrọ n'ebe onye-isi nọ,
Ukwu n'ebe onye-ngwurọ nọ ka m'ghọ-kwa-ra.
- 16 Nna ka m'buru ndi-ọbeye:
Okwu-ikpé m'nārnagh kwa, anamegwuputa ala-ya.
- 17 M'we tijie ikiri-ezè nke onye ajọ omume,
Si n'ezè-ya tupu anu ọ dọburu.
- 18 M'we si, N'akwum ka m'gēkubi ume,
Dika ájá ka m'gēme kwa ka ubọchim ba uba:
- 19 Awasawo nkporọgwum n'ebe miri di,

- Igirigi gānọ kwa ọnọdu-abali
n'alakam:
- 20 Nsọpurum di ọhu nimem,
Utam gābanwe kwa ọhu n'akam.
- 21 Mu ka madu gere nti, we chere,
Ha nānọ kwa dū inu ndum-ọdum.
- 22 Mbe okwum gwusiri, ha adigh-ekwu
kwa okwu-ha nke ubo abua;
Okwum nābukwasi kwa ha dika
miri-ozuzo.
- 23 Ha nēcherekwam dika esi echere
miri-ozuzo;
Ha saghepu-kwa-ra ọnu-ha dika ọ bu
inara miri-ozuzo ikpe-azu.
- 24 M'chia ha ọchi, ha adigh-ekwere;
Ha adigh-eme kwa ka ihè irum dia.
- 25 M'nārọputa uzọ-ha, nọdu kwa ka
onye-isi,
Biri kwa dika eze si ebi n'usu-ya,
Dika onye nākasi ndi nēru ụjū obi.
- 30** 1 Ma ụbu a ha achiwom ọchi, bú
ndi bu nwata karim,
Ndi m'juru ido ndi bu nna-ha n'etiti
nkita nke igwè ewu na aturu nkem.
- 2 Ọzọ, ike aka-ha, gini ka ọ gābaram?
Ndi ike nke agadi-ha laworo n'iyi.
- 3 N'ihhi ihe-ukọ na n'ihhi agu ha bu ndi
nēnwegh ike imu nwa;
Ha bu ndi nēwere ezè-ha kọcha ala
ọkpọ-nku, nke bu nkponkpọ ebe
na ebe toborọ n'efu na mbe gara
aga.
- 4 Ndi nānyajipu mallow n'akuku umu-
osisi;
Nkpọrọgwu osisi broom bu kwa nri-
ha.
- 5 Anēsi n'etiti madu chupu ha;
Ha nētiso ha nkpu dika anētiso onye-
ori.
- 6 N'ebe nākpata ima-jijiji nke
ndagwurugwu ka ha nāghagh ibi,
Bú ọnu aturu n'aja na n'oké nkume.
- 7 N'etiti umu-osisi ka ha nēti nkpu
dika inyinya-ibu;
N'okpuru akuba ka ha nējikọta onwe-
ha.
- 8 Ha bu umu ndi-nzuzu, e, umu nke
ndi nēnwegh aha;
Apiapuwo ha n'ala.
- 9 Ma ụbu a aghowom abụ ha nābù
n'ikpọ ubọ-akwara,
M'bu - kwa - ra ha okwu ha
nēkwughari.
- 10 Ha nākpm ihe-aru, ha nọ n'ebe di
anya site n'ebe m'nọ,
Ha ebochigh kwa onwe-ha n'ibu
ọnu-miri n'irum.
- 11 N'ihhi na Ọ topuwo udọ-Ya, we
wedam n'ala,
Ha achipuwo kwa bridle n'irum.
- 12 N'aka-nrim ka aho ahu nēbili;
Ukwum abua ka ha nupuwo,
We tulie uzọ nhuju-anya-ha
megidem.
- 13 Ha emebiwo uzom,
Ha bara nmebim uru,
Bú ndi nēnwegh onye nēyere ha aka.
- 14 Dika ọ bu na ntipu sara mbara, otu a
ka ha nābia:
N'okpuru ntikpọ ahu ka ha turuwo
onwe-ha n'arum.
- 15 Ihe-egwu echighariwo imegidem,
Ha nāchu okakam dika ifufe;
Dika igwe-oji ka nzọputam gabigawo-
kwa-ra.
- 16 Ma ụbu a anāwusi nkpuru-obim
nimem dika miri;
Ubochi nweda-n'ala nējidem.
- 17 N'abali okpukpum nēsiwasi nādapu
n'arum,
Ihe-nbu nke nārọm aru anogh n'otu
ebe.
- 18 Site n'iba-uba nke ike nke ọriam
uwem nēnweghari:
Dika ọnu uwe-imem ka ọ nēkem
buruburu.
- 19 Ọ tubawom n'apiti,
M'we yie aja na ntu.
- 20 Anametiku Gi, ma I digh-azam:
Eguzorom ọto, I we lekwasim anya.
- 21 I nābanwe iburum onye nēnwegh
obi-ebere:
I nēji ume aka-Gi kpauem.
- 22 I nēbulim nye ifufe, I nēme ka o
burum dika inyinya,
I nābazekwam me ka m'dakpu aba.
- 23 N'ihhi na amawom na ọ bu ọnwu ka I
gēmeme ka m'chigharikuru,
Ru kwa ulo nzute nke diri ihe Nile di
ndu.
- 24 N'ezie ọ bugh ihe etikporo etikpo ka
Ọ gēseti aka-Ya imegide;
Ọ buru na ọ di n'odida-ya, madu
gētiku Chineke n'ihhi ihe ndia.
- 25 Akwaghm akwá n'ihhi onye ubochi-ya
siri ike?
Ọ wutegh nkpuru-obim bayere
obeye?

- 26 M̀be m'̀lere anya ezi ihe, ihe ọjọ bia-
kwa-ra;
M'̀we chere ihè, ma ọchichiri biara.
- 27 Ngiri-afom nile nābọ aḅọ, ha anogh
jū;
Uḅochi nweda-n'ala nile abiawo
n'irum.
- 28 Ejeghariwom nēji nji, ọ bugh
anyanwu mere ya:
Ebiliwom ọtọ nime nkpokota madu,
tikue Chineke.
- 29 M'ghoworo nkita-ohia nwa-nne,
Ghọ-kwa-ra enyi-nnunu eyi.
- 30 Akpukpọ-arum di oji, nādapu
n'arum,
Ọkpukpum erewo kwa ọku site
n'ikpọ-nku.
- 31 Uḅọ-akwaram we ghọ iru-ùjù,
Ọjām ghọ-kwa-ra olu ndi nākwa
ākwa.

- 31** 1 Mu na anyam abua ̄bara ndu;
M'gēsi kwa aña lekwasị nwa-
aḅoghọ nāmagh nwoke anya?
- 2 N'ihì na gini bu òkè nke Chineke
sitere n'elu?
Ma-ḅbu ihe-nketa nke Onye puru
ime ihe nile sitere n'ebe di elu?
- 3 Ọ bugh nhuju-anya n'ebe onye aḅọ
omume nọ,
Na oké ahuhu n'ebe ndi nēme aḅọ
ihe nọ?
- 4 Yá onwe-ya adigh-ahu uzom nile,
Gu kwa nzọ-ukwum nile onu?
- 5 Ọ buru na mu na ihe-efu yikoro
jeghari,
Ọ buru kwa na ukwum aḅaso
aghughọ ọsọsọ;
- 6 (Ka Ọ tuam n'ihe-otutu ezi omume,
Ka Chineke mara kwa izu-okem;)
- 7 Ọ buru na nzọ-ukwum esi n'uzọ
wezuga onwe-ya,
Ọ buru kwa na obim ejesowo anyam
abua n'azu,
Ọ buru kwa na ọlu ọ bula araparawo
n'ḅbu-akam abua:
- 8 Ka m'gha nkpuru, ma ka onye ọzọ
rie;
Ka eropu kwa umu nke putara
n'arum.
- 9 Ọ buru na arafue obim ijekuru
nwayi,
M'we che anwu n'onu-uzọ madu-
ibem:

- 10 Ka nwunyem gwere nwoke ọzọ nri,
Ka ndikom ọzọ ruru kwa ala n'elu ya.
- 11 N'ihì na nke ahu bu nzube ọjọ;
Ọzọ, nke ahu bu aḅọ omume ndi-
ikpe gēkpe:
- 12 N'ihì na ọku ka ọ bu, rue ebe-ila-
n'iyi ka o nēripiá,
O gēropu kwa ihe-omumem nile.
- 13 Ọ buru na ajum okwu-ikpé orum
nwoke ma-ḅbu orum nwayi,
M̀be mu na ha nēse okwu:
- 14 Gini ka m'gēme kwa m̀be Chineke
nēbili?
M̀be Ọ nēleta kwa, gini ka
m'gāzaghachi Ya?
- 15 Ọ bugh Onye ahu Nke merem nime
afọ mere ya?
Ọ bugh otú Onye dozi-kwa-ra ayi
abua nime akpá-nwa?
- 16 Ọ buru na eḅochiem ndi nēnwegh ike
n'ihe nātọ ha utọ,
Ọ buru kwa na emem ka anya nwayi
di-ya nwuru dala n'isi;
- 17 Ọ buru kwa na eriem nbi-aka-nrim,
nānim,
Ma nwa-nḅei erigh nime ya;
- 18 (Kama site na m̀be m'̀di na nwata o
tozuru n'akam dika n'aka nna-ya,
Ọ bu kwa site n'afọ nnem ka m'buru
nwayi di-ya nwuru onye-ndú;)
- 19 Ọ buru na ahum madu nāla n'iyi site
n'enwegh uwe,
Ọ buru kwa na oḅeye enwegh akwá-
nḅokwasi;
- 20 Ọ buru na úkwú-ya agozighm,
Ọ buru kwa na esitegh n'aji aturum
me ka aru di ya ọku;
- 21 Ọ buru na efewom akam megide
nwa-nḅei,
N'ihì na m'nāhu onye-iyē-akam
n'onu-uzọ-ama:
- 22 Ka ubum si n'azu-ubu-ya dapu,
Ka etijipu kwa ogwe-akam
n'okpukpu-ya.
- 23 N'ihì na nhuju-anya Chineke burum
oké egwu,
Site kwa na nveli-elu-Ya apughm
ime ihe ọ bula.
- 24 Ọ buru na emewom ọla-edo ka ọ
buru okwukwe efum,
Ọ buru kwa na asiwom ọla-edo ọma,
I bu ntukwasi-obim;
- 25 Ọ buru na anuriam onu n'ihì na
akum riri nne,
Na n'ihì na akam achotawo akú nku;

- 26 Ọ buru na ahum ihè m̀be o nēnwu,
Ma-ọbu ọnwà mara nma m̀be ọ nāga
ije;
- 27 Ewe rafue obim na nzuzo,
Akam we sutu ọnum ọnu:
- 28 Nke ahu bu kwa ajọ omume ndi-
ikpe gēkpe:
N'ihì na n'ime ihe a m'gāgōnari
Chineke Nke di n'elu.
- 29 Ọ buru na anuriam n'ọdida nke onye
nākpom asi,
Ma-ọbu kpote onwem m̀be ihe ọjọ
chọtara ya;
- 30 (Ma enyeghm okpo-ọnum uzọ imehie
N'iji ọbuba-iyi riọ ndu-ya;)
- 31 Ọ buru na ndikom ulo-ikwūm asigh,
Ọ gādi ayi nō nma ma asi na ayi ahu
onye nējigh anu-ya riju afọ!
- 32 Ọ bugh n'ezì ka ọbia nānọ ọnọdu-
abali;
Anamemeghe ọnu-uzọm n'ebe uzọ-
amá di.
- 33 Ọ buru na ekpuchiwom njehiem nile
dika Adam,
N'izobe ajọ omumem n'obim,
- 34 N'ihì na anamama jijiji igwè madu
bara uba,
Na n'ihì na nleda-anya nke aḅuru
nile nēmem ka m'tua ujọ,
M'we nọ dū, ghara isi n'ọnu-uzọ
pua—
- 35 Ọ gādim nō nma ma asi na enwerem
onye gēgem nti!
(Le, akàrà, ka Onye puru ime ihe
nile zam;)
Ọ gādikwam nō nma ma asi na
enwerem akwukwọ nke ọ deworo,
bù nwoke mu na ya nēse okwu!
- 36 N'ezie n'ubum ka m'gēburu ya;
M'gēke kwa ya n'isim dika okpu-eze.
- 37 M'gēgosi Ya ọnu-ọgugu nzọ-
ukwum;
Dika onye-ndù ka m'gābiaru Ya nso.
- 38 Ọ buru na alam etie nkpu megidem,
Ọ buru kwa na ọbà-ya nile akwakọ
ákwá;
- 39 Ọ buru na eriwom ihe-omume-ya
nēnyegh ego,
Ma-ọbu me ka ndi-nwe-ya kubie
ume-ndu-ha:
- 40 Ka ọhia-ogwu puta n'ọnọdu ọka
wheat,
Ka ahìhia nēsì isì ọjọ puta kwa
n'ọnọdu ọka barley.
Okwu Job agwusia.

- 32 1 Ndikom atọ ndia we kwusi iza
Job, n'ihì na ya onwe-ya bu onye
ezi omume n'anya-ya. 2 Iwe Elaihu
nwa Barakel, bú onye Buz, site n'aburu
Ram, we di ọku: megide Job ka iwe-ya
di ọku, n'ihì na ọ guru onwe-ya n'onye
ezi omume kari Chineke. 3 Ọzọ,
megide ndi-eyi-ya atọ ka iwe-ya di ọku,
n'ihì na ha achotagh ihe-oziza ha gēji
ma Job ikpe. 4 Ma Elaihu chere Job
n'ikwu okwu, n'ihì na ndi-okenye ka ha
bu kari ya onwe-ya n'ubochi ndu-ha.
5 Elaihu we hu na ihe-oziza adigh
n'ọnu ndikom atọ ahu, iwe-ya we di ọku.
- 6 Elaihu nwa Barakel, bú onye Buz,
we zà, si,
Nwata ka m'bu n'ubochi ndum, ma
unu onwe-unu bu ndi kara nkà;
N'ihì ya ka m'repuru, we tua egwu
ikwuputara unu ihe m'mara.
- 7 Asirim, Ubochi bara uba gēkwu
okwu,
Qtutu arọ gēme kwa ka amara
amam-ihe.
- 8 N'ezie mọ di nime madu,
Iku-ume nke Onye puru ime ihe nile
nēme kwa ka ha ghọta ihe.
- 9 Ọ bugh ndi uku mara ihe,
Ọ bugh kwa ndi-okenye nāghọta
ikpé.
- 10 N'ihì nka ka m'siri, Gem nti;
M'gēkwuputa ihe m'mara, ọbunà
mu onwem.
- 11 Le, echerem okwu-unu,
Anamaña nti nghọta-unu,
Rue m̀be unu gēgwuputa ala okwu
nile.
- 12 E, anamelekwasì unu anya,
Ma, le, ọ digh onye nēso Job ru uka,
Ma-ọbu nke nāza okwu-ọnu-ya nile,
n'etiti unu.
- 13 Lezienu anya ka unu ghara isi, Ayi
achotawo amam-ihe;
Chineke gāchupu ya, ọ bugh madu:
- 14 N'ihì na o dogh okwu-ya n'usoro
imegidem;
M'gagh-eji kwa okwu-ọnu-unu
zaghachi ya.
- 15 Ha atuwo ujọ, ha azagh kwa ọzọ:
Ha ewepuwo okwu nile n'ọnu onwe-
ha.
- 16 M'gēchere kwa, n'ihì na ha adigh-
ekwu,
N'ihì na ha eguzowo, ghara iza ọzọ?

- 17 M'gāza òkèm, ọbuná mu onwem,
M'gèkwuputa ihe m'mara, ọbuná mu
onwem.
- 18 N'ihì na ejuputaram n'okwu;
Mọ nke di n'afọm akpaḅuwom.
- 19 Le, afọm di ka manya-vine nke
anākwupugh akwupu;
Dika karama-akpukpọ ọhu, ọ nāḅawa
aḅawa.
- 20 Ka m'kwue, ka aru we dajuam;
M'gēmeghe eḅuḅere-ọnum, za.
- 21 Biko, ka m'ghara ihu nwoke ọ bula
iru-ọma;
M'gagh-etu kwa madu aha.
- 22 N'ihì na amaghm itu aha;
Ọ buru otù a Onye kèrem gēbupum
na nwa mḅe ntà.
- 33** 1 Ma otù ọ di, biko, Job, nuru
okwum nile,
Na kwa nti okwum nile.
- 2 Biko, le, asaghewom ọnum,
Irem ekwuwo n'okpo-ọnum.
- 3 Okwu-ọnum nile gèkwuputa izi-ezi
nke obim:
Ihe eḅuḅere-ọnum mara ka ha
kwuwo n'idi-ọcha.
- 4 Mọ nke Chineke emewom,
Iku-ume nke Onye puru ime ihe nile
nēme kwa ka m'di ndu.
- 5 Ọ buru na i puru, zaghachim;
Do okwu-gi n'usoro n'irum, guzo
onwe-gi.
- 6 Le, mu onwem di ka i si di n'ebe
Chineke nọ:
Site n'urọ ka akpurum, ọbuná mu
onwem.
- 7 Le, oké ujọm agagh-cme ka i tua
egwu nke-uku,
Nbigide-akam agagh-adi kwa arọ
n'aru-gi.
- 8 N'ezie i kwuwo na ntim,
Olu okwu nile ka m'nānu kwa, si,
- 9 Mu onwem di ọcha n'obi, nēnwegh
njehie;
Onye nācha ucha ka m'bu, ajọ
omume adigh kwa nmem:
- 10 Le, ihe iji jum aju ka Ọ nāchọputa,
Ọ nāgum n'onye-iro n'ebe Ọ nọ;
- 11 Ọ nētiye ukwum abua nime ọtọsi,
Nēlezi kwa okporo-uzọm nile anya.
- 12 Le, ọ bu na nka ka i nābugh onye ezi
omume; m'gāza gi:
N'ihì na Chineke di uku kari madu.
- 13 Gini mere i ji so Ya se okwu,
Si na Ọ digh-aza okwu bayere ihe ọ
bula Ọ nēme?
- 14 N'ihì na otù uḅọ ka Chineke nēkwu,
E, uḅọ abua, ma madu adigh-ariba
ya ama.
- 15 Na nrọ, bú ọhù nke abali,
Mḅe oké ura nādakwasi madu,
N'itu-órú-ura n'elu ihe-ndina;
- 16 Mḅe ahu ka Ọ nēkpughe nti madu,
Nākachi kwa idọ-aka-na-nti-ha
akàrà,
- 17 Ime ka madu si n'omume-ya wezuga
onwe-ya,
Na isi n'ebe onye di ike nọ kpuchie
npako;
- 18 Ọ nēḅochi nkpuru-obi-ya n'ida
n'olùlù,
Ọ nēḅochi kwa ndu-ya n'igabiga site
n'ihe-agma.
- 19 Abawo-kwa-ra ya nba n'ihe-nḅu
n'elu ihe-ndina-ya,
Ya na ilu-ọgù nādigide adigide
n'okpukpu-ya nile:
- 20 Nri we nāsọ ndu-ya oyi,
Ihe-oriri nke ọ nāchọsi ike nāsọ kwa
nkpuru-obi-ya oyi.
- 21 Anu-arua-ya nāgwusi, ewe ghara ihu
ya anya;
Okpukpu-ya nile nke anādigh-ahu
anya aputawo kwa n'elu.
- 22 Nkpuru-obi-ya we nābiaru nso
olùtù,
Ndu-ya nābiaru kwa nso ndi nēme ka
anwua.
- 23 Ọ buru na mọ-ozì anọ n'akuku ya,
Bú onye-nsughari, otù onye n'etiti
nnù ndi-mọ-ozì abua na ọgu iri,
Igosì madu izi-ezi-ya;
- 24 Ọ gēme-kwa-ra ya amara, si,
Dọputa ya n'irida n'olùlù,
Achọtawom ihe-nḅaputa.
- 25 Anu-arua-ya gādi ọhu kari nke nwata;
Ọ nālaghachiru uḅochi okorọbia-ya:
- 26 Ọ nāriọ Chineke aririọ, ihe-ya we
nātọ Ya utọ;
Ọ we were iti-nkpu-ọhù hu iru-Ya:
Ọwe nyegnachi madu ezi omume-ya.
- 27 Ọ nābù abù n'iru madu, si,
Emehiewom, me kwa ihe ziri ezi ka
ọ buru ajọ omume,
Ma ọ baghm n'ihe:
- 28 Ọ ḅaputawo nkpuru-obim n'igabiga
ba n'olùlù,
Ndum gēle kwa ihè.

- 29 Le, ihe ndia nile ka Chineke nālu,
Uhò abua, ma-ọbu uhò atọ, n'ebe
madu nọ,
30 Ime ka nkpuru-obi-ya si n'olùlù
lata,
Ka ewe were ihè nke ndu nye ya ihè.
31 Job, na nti, gem nti:
Ba nkiti, na mu onwem gēkwu.
32 Ọ buru na okwu adi n'ọnu-gi,
zaghachim:
Kwuc, n'ihì na ọ dim utọ igu gi
n'onye ezi omume.
33 Ọ buru na okwu adigh, gi onwe-gi
gem nti:
Ba nkiti, na m'gēzì gi amam-ihe.

- 34** 1 Elaihu we nāza, si,
2 Ndi-amam-ihe, nurunu okwum
nile;
Ndi mara ihe kwa, nanum nti.
3 N'ihì na nti nānwa okwu nile,
Okpo-ọnu nēdetu kwa ihe-oriri.
4 Ka ayi ọputara onwe-ayi ikpé:
Ka ayi mara n'etiti onwe-ayi ihe di
nna.
5 N'ihì na Job siri, Abum onye ezi
omume,
Ma Chineke ewezugawo ikpém:
6 M'gēkwu okwu-ugha megide ikpém?
Ọnyá-àkúm adigh ngwọta, ọ bu ezie
na njehie adigh.
7 Ọle madu di ka Job?
Ọ nānu ichì-ọchì dika miri,
8 Nēso kwa ndi nālu ajọ ihe ga ije,
buru onye ejikọtara ya na ha,
Ọ we so ndi nēmebi iwu jeghari.
9 N'ihì na ọ siri, Ọ digh ihe ọ bara
madu
Mbe ihe Chineke nātọ ya utọ.
10 N'ihì nka, unu ndi nwere obi, genum
nti:
Ya buru Chincke ihe-árú, bú imebi
iwu;
Ya buru kwa Onye puru ime ihe nile
ine-árú, bú ime ajọ omume.
11 N'ihì na ọlu madu ka Ọ gākwughachi
ya,
Na dika uzọ nwoke si di, otú a ka Ọ
gēme ka ọ huta.
12 E, n'ezie, Chineke agagh-emebi iwu,
Onye puru ime ihe nile agagh-eme
kwa ka ikpé buru ajọ omume.
13 Onye mere Ya onye-nlekọta uwa?
Ma-ọbu ọnye doro elu-uwa dum
madu bi?

- 14 Ọ buru na Ọ tukwasi ya obi-Ya,
Ọ buru na Ọ chikọta mọ-ya na iku-
ume-ya n'ebe Ọ nọ;
15 Anu-aru nile gēkubikọ ume,
Madu gālaghachi kwa n'ájá.
16 Ma ọ buru na i nwere nghọta, nuru
nka:
Na nti olu okwum nile.
17 Ọzọ, onye nākpọ ezi ikpé asi, ọ gāchi
achi?
Ma-ọbu i gāma Onye ezi omume dí
ike ikpe?
18 Agāsi eze, Gi onye jọburu onwe-gi?
Agāsi ndi amara aha-ha, Unu ndi-
nmebi-iwu?
19 Agāsi kwa Ya otú a, bú Onye nādigh-
ahu ndi-isi iru-ọma,
Nke nādigh-amata kwa ọgaranya
kari onye nēnwegh ike?
N'ihì na ọlu nke aka-Ya ka ha nile
bu.
20 N'otú ntabi-anya ka ha gānwu,
ọbuná n'etiti abali;
Anēme ka ndi ahu me nkpatu, ha
nāgabiga kwa,
Anēwezuga kwa onye di ike, nēwegh
aka ọ bula.
21 N'ihì na anya-Ya dikwasi uzọ nile
nke madu,
Nzọ-ukwu-ya nile ka Ọ nāhu kwa.
22 Ọ digh ọchichiri di, ọ digh kwa
onyinyo ọnwu di,
Ebe ndi nālu ajọ ihe gēzo onwe-ha.
23 N'ihì na Ọ digh-atukwasi madu ihe
ọzọ,
Ọ bu nání ijekuru Chineke n'ikpé.
24 Ọ nētijisi ndi di ike, ma ngwuputa-
ala-ya adigh,
Ọ we neguzo ndi ọzọ n'ọnọdu ha.
25 N'ihì ya Ọ nāmata ọlu nile ha;
Ọ we nēkpù ha iru n'abali, ewe zọpia
ha.
26 Dika ndi nēmebi iwu ka Ọ tiworo ha
aka
N'ọnọdu ndi nāhu ha anya;
27 N'ihì na ha esiwo n'iso Ya wezuga
onwe-ha,
Ha ewegh kwa uche le uzọ-Ya nile
anya:
28 Ime ka iti-nkpu nke onye nēnwegh
ike biarue Ya aru,
Iti-nkpu nke ndi ewedara n'ala ka Ọ
nānu kwa.
29 Mbe Ya onwe-ya nēme ka anọ jū,
ọnye gāma kwa ikpe?

- M̀be O nēzobe iru-Ya, օnye gēkiri
kwa Ya?
Ma օ bu n'ebe mba nօ, ma-օbu n'ebe
madu nօ, n'otù aka ahu:
- 30 Ka madu emeruru emeru we ghara
ibu eze,
Ka ndi nēsiri ndi ahu օnyà we ghara
idi.
- 31 N'ihì na օ di օnye օ bula siworo
Chineke,
Eburuwom ahuhu, m'gagh-eme ajօ
omume օzօ:
- 32 Ihe m'nāhugh, Gi onwe-gi zim ya:
օ buru na emewom ajօ omume,
m'gagh-eme kwa ya օzօ?
- 33 օ bu site n'ebe i nօ ka օ
gākwughachi, nke i nāju ya?
N'ihì na gi onwe-gi gārօputa, օ
bugh mu onwem:
Ma ihe i maworo, kwue ya.
- 34 Madu ndi nwere obi gāsım,
Ha na nwoke օ bula mara ihe nke
nēgem nti:
- 35 Job, օ bugh n'օmuma-ihe ka o
nēkwu,
Okwu-ya nile adigh kwa n'inwe-
uche.
- 36 օ gādım nօ nma ma asi na anwa Job
rue m̀be ebigħ-ebi,
N'ihì na օ nāzaghachi dika ajօ madu.
- 37 N'ihì na օ nātukwasi njehie n'elū
nmehie-ya,
օ nāku aka-ya abua n'etiti ayi,
Nēme kwa ka okwu-ya ba uba
megide Chineke.
- 35 1 Elaihu we nāza, si,
2 օ bu nka ka i nēchē na օ bu
ikpē-gi?
Ma-օbu 1 siwo, Ezi omumem kariri
nke Chineke?
- 3 Na i nāsı, Gini ka օ bara Gi?
Urū gini ka օ baram kari nmehiem?
- 4 Mu onwem gāzaghachi gi,
Gi na ndi-eyl-gi.
- 5 Legide elu-igwe anya, hu;
Kiri kwa mbara-igwé nile, nke di elu
kari gi.
- 6 օ buru na i mehiewo, gini ka i
nēmegide Ya?
օ buru kwa na njehie-gi abawo uba,
gini ka i nēme Ya?
- 7 օ buru na i bu օnye ezi omume, gini
ka i nēnye Ya?
Ma-օbu gini ka օ nānara n'aka-gi?

- 8 Nmebi-iwu-gi gēmetu nwoke dika
gi;
Ezi omume-gi gēmetu kwa nwa nke
madu.
- 9 N'ihì iba-uba nke nmebu ka ha nēti
nkpu;
Ha nētiku օnye gēyere ha aka n'ihì
ogwe-aka ndi di ike.
- 10 Ma օ digh օnye siri, օle ebe Chineke
nօ, bu օnye merem,
օnye nēnye abù օma n'abali;
- 11 օnye nēzi ayi ihe kari anu nke uwa,
օ nēme kwa ka ayi mara ihe kari
anu-ufe nke elu-igwe?
- 12 N'ebe ahu ka ha nēti nkpu, ma օ
digh-aza,
N'ihì npako ndi օjօ.
- 13 N'ezie Chineke agagh-anu ihe-efu,
օnye puru ime ihe nile agagh-ekiri
kwa ya.
- 14 Otù օ di, m̀be i nāsı na i digh-ekiri
Ya,
Okwu-ikpe-gi di n'iru Ya, i gēchere
kwa Ya.
- 15 Ma ubu a, n'ihì na iwe-Ya eletagh,
Na n'ihì na օ ribagh njehie ama nke-
uku;
- 16 N'ihì ya ka Job nāsaghepu օnu-ya
n'efu;
օ bugh n'օmuma-ihe ka օ nēme ka
okwu-ya nile ba uba.

- 36 1 Elaihu we nēkwu kwa, si,
2 Cherem nwa m̀be ntà,
m'gēkwuputa-kwa-ra gi;
N'ihì na okwu օzօ di ikwuru
Chineke.
- 3 M'gēsi n'ebe di anya bute օmuma-
ihem,
օ bu kwa օnye kpurum ka m'gēnye
ezi omume.
- 4 N'ihì na n'ezie օ bugh okwu-ugħa ka
okwum nile bu:
օnye zuru okè n'օmuma-ihe nօyere
gi.
- 5 Le, Chineke di ike, օ digh-aju kwa
օnye օ bula:
օ di ike n'ike nke obi.
- 6 օ digh-edebe ndu nke օnye nēmebi
iwu:
Ma օ nēnye ndi ewedara n'ala ezi
ikpē.
- 7 օ digh-esepu anya-Ya n'aru օnye ezi
omume:

- Ma ọbuná n'ebe ndi-eze nọ n'ocheeze
Ka Ọ nēme ka ha nọkwasi rue m̀be ebigh-ebi, ha we di elu.
- 8 Ma ọ buru na ejide ha n'udọ nke nweda-n'ala,
Dika ndi ekeworo aḅu nime nkporọ-ukwu;
- 9 Ọ we nēgosi ha ọlu-ha,
Na njehie nile ha, na ha nēme onweha ndi di ike megide Ya.
- 10 O nēkpughe kwa nti-ha idọ ha aka na nti,
Ọ si ha si n'ajọ ihe laghachi.
- 11 Ọ buru na ha anu, we fè Ya ọfufè,
Ha gēme ka ubochi nile ha gwusia n'odi-nma,
Me kwa ka arọ nile ha gwusia n'ihe-utọ.
- 12 Ma ọ buru na ha adigh-anu, ha gāla n'iyi site n'ihe-agma,
Kubie ume nēnwegh ọmuma-ihe.
- 13 Ma ndi emeruru obi-ha emeru nēdo iwe n'obi:
Ha adigh-etiku Chineke m̀be Ọ keworo ha aḅu.
- 14 Nkpuru-obi-ha nānwu na nwata,
Ndu-ha nāla kwa n'iyi n'etiti ndi edoro nsọ ikwa iko.
- 15 Ọ nādọputa onye ewedara n'ala na nweda-n'ala-ya.
O nēkpughe kwa nti-ha nime nmeḅu.
- 16 Ọbuná otú a ka Ọ rāraworo gi isi n'ọnu nkpaḅu
Ba n'ebe sara mbara, nke ebe di nkpa nādigh n'okpuru ya;
Ndọba ihe-oriri nke table-gi gējuputa kwa n'abuba.
- 17 Ma i juputawo n'okwu-ikpé nke onye nēmebi iwu:
Okwu-ikpé na ezi ikpé nējide gi.
- 18 N'ihhi na lezie anya ka ọnuma ghara irafu gi site n'otiti-ihe;
Ekwe-kwa-la ka iba-uba nke ihe-nḅaputa wezuga gi.
- 19 Ọ gēdo àkù-gi n'usoro ka i ghara inọ na nkpa?
Ma-ọbu ume nile nke ike-gi?
- 20 Ekusila ume ike ibiaru abali,
Bú m̀be ndi di iche iche nārigo n'ọnọdu-ha.
- 21 Lezie anya, echela ajọ ihe iru:
N'ihhi na nka ka i rọputaworo kari nweda-n'ala.
- 22 Le, Chineke nēme Onwe-ya ka Ọ nọ n'elu n'ike-Ya:
Ọnye bu onye-ozizi dika Ya?
- 23 Ọnye wereworo uzọ-Ya leta Ya?
Ma-ọbu ọnye siworo, I mewo ajọ omume?
- 24 Cheta ka i me ọlu-Ya ka ọ di uku,
Bú nke madu búworo abù bayere ya.
- 25 Madu nile elewo ya anya;
Madu nēlegide ya site n'ebe di anya.
- 26 Le, Chineke di uku, ayi amagh kwa Ya;
Ọnu-ọgugu arọ-Ya enwegh kwa ngwuputa.
- 27 N'ihhi na Ọ nēsepu nkpuru miri,
Nke nāghọ miri-ozuzo diri alulu-Ya:
- 28 Nke mbara-ígwé nāwuda, nātasa madu n'uba.
- 29 Ọzọ, ọ di onye nāghọta nḅasa igwe-oji,
Nbibọ nke ulo-ntu-Ya?
- 30 Le, Ọ ḅasawo ihè-Ya n'elu ya;
Ebe dikarisiri omimi nke oké osimiri ka O kpuchiwo-kwa-ra.
- 31 N'ihhi na ndia ka O ji nēkpe ndi nile di iche iche ikpe;
Ọ nēnye ihe-oriri n'uba.
- 32 O jiwo ihè kpuchi ọbu-aka-Ya abua;
We nye ya iwu imegide onye nēmegide Ya.
- 33 Nkpọtụ-ya nēgosi ihe bayere Ya,
Gosi kwa anu-ulo ihe bayere Onye nārigo.
- 37** I Ọzọ, obim nāma jijiji bayere nka,
Ọ nēme kwa nkpatu pua n'ọnọdu-ya.
- 2 Genu nti nke-ọma n'ime-nkpatu nke olu-Ya,
Na ntamu nke nēsi n'ọnu-Ya puta.
- 3 N'okpuru elu-igwe nile ka O nēzisa ya,
Ìhè-ya dikwasi kwa akuku nile nke uwa.
- 4 M̀be ọ gasiri olu nāḅọ uja;
Ọ nēwere olu nbili-elu-Ya ma éḅè-elu-igwe:
Ọ digh-eḅochi ha m̀be anānu olu-Ya.
- 5 Chineke nēji olu-Ya ma éḅè-elu-igwe n'uzọ di ebube;
Ọ nēme ihe uku, ma ayi amagh ha.
- 6 N'ihhi na Ọ nāsi snow,
Na oké miri-ozuzo,
Na oké miri-ozuzo nke miri-ozuzo-Ya di ike, Di n'ala.

- 7 Ọ nākachi aka madu ọ bula akàrà;
Ka madu nile Ọ mere we mara ya.
- 8 Anu-ọhia we nābà n'ọtè-ya,
Ọ nānọdu kwa n'ebe-obibi-ya.
- 9 N'ime-ulo Ndida ka oké ifufe nēsi
bia:
Ọ bu kwa n'Ugwu ka oyi nēsi bia.
- 10 Anēsi n'iku-ume Chineke nye ice:
Anēme kwa obosara miri ka ọ di
warara.
- 11 Ọzọ, Ọ nēji miri-ozuzo boḅu oké
igwe-oji;
Ọ nāḅasa igwe-oji nke ihè-Ya:
- 12 Anēchighari kwa nke ahu buruburu
site n'ọkpukpe-Ya,
Ka ha we me ihe ọ bula nke Ọ nēnye
ha n'iwu
N'elu-uwa dum madu bi:
- 13 Ma ọ bu n'ihì nkpa-n'aka, ma-ọbu
n'ihì uwa-Ya,
Ma-ọbu n'ihì ebere, ka Ọ nēme ka ọ
biarue.
- 14 Na nti na nka, Job:
Guzo, gḥota oké ọlu nile nke
Chineke.
- 15 Ì mara otù Chineke nēnye ha iwu,
Nēme kwa ka ihè igwe-oji-Ya mua?
- 16 Ì mara otù oké igwe-oji jì kwuru
efekefe,
Oké ọlu nke Onye zuru oké
n'ọmuma-ihe?
- 17 Gi onye uwe-gi nēkpo ọku,
Mḅe Ọ nēme ka uwa di jū site n'ifufe
Ndida.
- 18 Ì gēso Ya me ka mbara-igwè nile sa
mbara,
Nke di ike dika enyo awuru awu?
- 19 Me ka ayi mara ihe ayi gāsi Ya;
Ayi adigh-edo okwu-ayi n'usoro
n'ihì ọchichiri.
- 20 Agākoro Ya na m'gēkwu okwu?
Ma-ọbu ọ di madu ọ bula siri ka
eloda ya?
- 21 Ma ubu a madu ahugh ihè nke
nēḅupu na mbara-igwè:
Ifufe we gabiga, me ka ha di ọhia.
- 22 N'Ugwu ka ọla-edo, bú ọmùmù-ihè,
nēsi bia:
Chineke ka ebube di egwu nādikwasi.
- 23 Onye puru ime ihe nile, ayi
achọputagh Ya; Ọ di uku n'ike:
N'ikpè na iba-uba nke ezi omume
Ọ digh-eweda n'ala.
- 24 N'ihì ya madu nātu egwu Ya:
Ọ digh-ahu ndi nile obi-ha mara ihe.

- 38 1 Jehova we si n'oké ifufe za Job,
si,
- 2 Ọnye bu onye a nke nēme ka ndum-
ọdu ḅa ọchichiri
Site n'okwu ọmuma-ihe nādigh?
- 3 Biko, ke ihe-ọkiké n'úkwù-gi dika
onye di ike;
M'gāju kwa gi, gi me kwa ka
M'mara.
- 4 Ọle ebe i nọ mḅe M'toro ntọ-ala
uwa?
Gosim, ma ọ buru na i mara ngḥota.
- 5 Ọnye doro ọtütù-ya nile, ma asi na
i mara?
Ma-ọbu ọnye setiri eriri-ọtütù n'elu
ya?
- 6 N'elu gini ka emere ka ukwu-ya nile
bamie?
Ma-ọbu ọnye tḥoro nkume nkuku-
ya,
- 7 Mḅe kpakpando ututu nētiko nkpu
ọnù,
Umu Chineke nile we tisie nkpu ọnù
ike?
- 8 Ma-ọbu ọnye jì ibo-ọnu-uzo
mechibido oké osimiri,
Mḅe ọ waputara dika agāsi na o nēsi
n'akpà-nwa puta;
- 9 Mḅe M'doro igwe-oji ka ọ buru
uwe-ya,
Na oké ọchichiri ka ọ buru akwà-
ọkiké-ya,
- 10 M'we kpawara ya okém,
Tiye ihe-ntuchi na ibo-ọnu-uzo,
- 11 Si, Rue ebe a ka i gābia, ma i gagh-
agabiga ya;
N'ebe a ka agākwusi kwa npako nke
ebili-miri-gi nile?
- 12 Site na nmalite ubochi-gi ọ di mḅe
i nyere ututu iwu,
Me chi-ọbubọ ka ọ mara ọnọdu-ya;
- 13 Ka ọ we jide akuku nile nke uwa aka,
Ewe si nime ya rurupu ndi nēmebi
iwu?
- 14 Ọ nāḅanwe onwe-ya dika urọ akàrà;
Ha nēguzo kwa onwe-ha dika uwe:
- 15 Anēbochi kwa ihè-ha n'ebe ndi
nēmebi iwu nọ,
Anānyaji kwa ogwe-aka di elu.
- 16 Ì bāwo n'ebe-nsuputa nile nke oké
osimiri?
Ma-ọbu i jeghariwo n'ebe michasiri
emi nke ọbu-miri?
- 17 Èkpugheworo gi ọnu-uzo-ama nile
nke ọnwu?

- Ma-ọbu i nāhu ọnu-uzọ-ama nke onyinyo ọnwu?
- 18 Ì ghọtawo rue obosara uwa?
Gosim, ma ọ buru na i mazuwo ya.
- 19 Ọle ebe ọ di, bú uzọ ebe-obibi ihè?
Ọchichiri kwa, ọle ebe ọ di, bú ọnọdu-ya;
- 20 Nke i gēwere ya je n'òkè-ala-ya,
Nke i gāghọta kwa uzọ nile nke ulo-ya?
- 21 I mawo, n'ihì na m̀be ahu ka anāmu gi,
Ọnu-ọgugu ubọchi-gi ri-kwa-ra nne!
- 22 Ì báwo n'ulo-nkwakọba nile ike snow,
Ma-ọbu i nāhu ulo-nkwakọba nile nke àkù-miri-igwe,
- 23 Nke M'bochiworo nye m̀be nkpa,
Nye ubọchi ọgù na agha?
- 24 Ọle ebe ọ di, bú uzọ ebe anēkesa ihè,
Ebe anābasa ifufe ọwuwa-anyanwu n'elu uwa?
- 25 Ọnye waworo uzọ-miri nye iju-miri,
Ma-ọbu uzọ nye àmùmà nke èbè-elu-igwe;
- 26 Ime ka miri zokwasi ala ebe ọ digh onye ọ bula bi;
Bú ọzara madu nēbigh nime ya;
- 27 Ime ka afọ ju nkponkpọ-ebe nke tọbọrọ n'efu;
Na ime ka o pue, bú npuputa ọhu nke ahìhia ndu?
- 28 Miri-ozuzo, ọ nwere nna?
Ma-ọbu ọnye muworo nkpuru igirigi?
- 29 N'afọ onye ka ice nēsi puta?
Hoar-frost nke elu-igwe kwa, ọnye muworo ya?
- 30 N'ihè dika nkume ka miri nēzobe onwe-ha,
Iru ọbu-miri nāraru kwa araru.
- 31 Ì nēkekọta iru-utọ Pleiades,
Ma-ọbu tọsa ihe-ọdudọ nile nke Orion?
- 32 Ì nēme ka Mazzaroth puta na m̀be-ya?
Ma-ọbu i nēdu Bear na umu-ya?
- 33 Ì mawo ukpuru nile nke elu-igwe?
Ma-ọbu i nēdo ndozi-okwu-ya n'uwa?
- 34 Ì nēweli olu-gi elu rue igwe-oji,
Ka njubiga miri we kpuchie gi?
- 35 Ì nēzipu àmùmà, ka ha we je,
Si kwa gi, Le ayi?
- 36 Ọnye tiyeworo amam-ihe n'akuku di nime?
Ma-ọbu ọnye nyeworo akọ-na-uche nghọta?
- 37 Ọnye nāgu mbara-igwé ọnu site n'amam-ihe?
Ma-ọbu ọnye nātọbọ karama-akpukpọ nile nke elu-igwe ibapu miri-ha,
- 38 M̀be ájà nāghọ urọ,
M̀be ọkpurukpu-ájá nile nārpara n'aru onwe-ha?
- 39 Ì nāchuru nne-ọdum anu-ndọbu?
Ma-ọbu i nēme ka afọ-iri-nri umu-ọdum ju,
- 40 M̀be ha nāmakpu n'ebe-obibi-ha,
Nọdu kwa n'okwu-ọhia iche anu?
- 41 Ọnye nēdoziri ugolo-ọma ihe-oriri-ya,
M̀be umu-ya nētiku Chineke,
Nāwaghari nēnwegh ihe-oriri?
- 39** Ì mawo m̀be ewu-ọhia nke nkume di elu ji amu nwa?
Ì nārìba ama m̀be nne-ele nāmuputa nwa?
- 2 Ì nāgu ọnwa ha nọzuru n'imu nwa ọnu?
Ma-ọbu i mawo m̀be ha ji amu nwa?
- 3 Ha nēruru ala, muputa umu-ha,
Tuzuga ihe-nbụ-ha.
- 4 Aru nāma umu-ha nma, ha nētolite n'ọhia;
Ha nāpu, ha adigh-alaghachikute kwa ha.
- 5 Ọnye zipuworo inyinya-ibu-ọhia ka ọ nwere onwe-ya?
Ma-ọbu ọnye tọpuworo abụ inyinya-ibu-ọhia?
- 6 Nke M'meworo ala ihe nēdigh ka ọ buru ulo-ya,
Me kwa ala bu nnú nnú ka ọ buru ebe-obibi-ya.
- 7 Ọ nāchì úzú obodo ọchì,
Ọ digh-anu nbibọ nke onye nāchì madu n'ihè-ike.
- 8 Ebe-nleputa nke ugwu ọu ebe ọ nāzú onwe-ya,
Akwukwọ ndu ọ bula ka ọ nāchọ.
- 9 Àtu gēkwe ibu orú-gi?
Ma-ọbu ọ gānọ ọnọdu-abali n'akuku ebe i nāzú anu-ulo-gi?
- 10 Ì gēji udọ-ya libe atu n'ihè-ọlu n'ọbà ala-ubi?
Ma-ọbu ọ gēso gi me ndagwurugwu ka ha di lari?

- 11 Ì gātukwasi ya obi n’ihi na ike-ya riri nne?
Ma-ọbu ì gārapuru ya ndọbu ì nādọbu onwe-gi n’ọlu?
- 12 Ì gēkwere na ya, na o gēbulata nkpuru-ọghigha-gi,
Chikọta ọka nke ebe-nzọcha-ọka-gi?
- 13 Nkù nke enyi-nnunu nānuri ọnu;
Ma nkù-ya na ábúbà-ya, hà di ebere?
- 14 N’ihi na ọ nārapu àkwá-ya n’ala,
Nēme ka ha kpo ọku n’elu ájá,
- 15 Ọ we chezo na ukwu gāzọpia ha,
Ma-ọbu na anu-ọhia gāzọkwasi ha ukwu.
- 16 Ọ mewo umu-ya ihe-ike, dika agāsi na ha abugh ihe ọ nwere:
Ọ bu n’efu ka ndọbu ọ nādọbu onwe-ya n’ọlu bu, ma ọ tugh egwu;
- 17 N’ihi na Chineke emewo ya ka ọ chezo amam-ihe,
Ọ kègh kwa ya òkè nime nghọta.
- 18 Na mbe o ji seti onwe-ya n’elu ịba ọsọ,
Ọ nāchì inyinya, nāchì kwa onye o nēbu, ọchì.
- 19 Ì nēnye inyinya idi-ike-ya?
Ì nēyikwasi olu-ya ọzà nēme nkpatu?
- 20 Ì nēme ya ka ọ kwua ntù dika igurube?
Ebube nke imapu-imi-ya di oké ujo.
- 21 Ọ nābọ ukwu na ndagwurugwu, obi nātọ kwa ya utọ n’ike-ya:
Ọ nāpu izute ihe-agma.
- 22 Ọ nāchì oké egwu ọchì, ma ọ digh-atu ujo;
Ọ digh-esi kwa n’iru mma-agma chighari azu.
- 23 Àkpà-àkú nēkwu wọghiri wọghiri n’elu ya,
Ya na ọbụbu-àmùmà nke ube, na arua.
- 24 Nime nmali-elu-ya na ime-nkpatu-ya o nēloda ala;
Ọ digh-ekwe kwa na ọ bu olu opi-ike.
- 25 Mbe ọ bula opl-ike ji adà udà ọ si, Ehe!
Ọ bu kwa site n’ebe di anya ka ọ nānu isì agha,
Na èbè-elu-igwe, bú nbiọ ndi-ọchi-agma, na iti-nkpu.
- 26 Ọ bu site na nghọta-gi ka èbè nēfego n’elu,
Basa kwa nkù-ya n’ebe Ndida di?
- 27 Ọ bu n’okwu-ọnu-gi ka ugo nēfeli elu,
Ma-ọbu me akwu-ya ka ọ di elu?
- 28 N’elu nkume di elu ka o nēbi, nọ kwa ọnọdu-abali,
N’elu ọnu nkume di elu na ebe ewusiri ike.
- 29 Site n’ebe ahu ka o nyoputaworo ihe-oriri;
Any-ya abua nēsi n’ebe di anya legide ya.
- 30 Umu-ya nāmicha kwa ọbara:
Ọzọ, ebe ndi eburu ebu di, n’ebe ahu ka ọ nọ.
- 40** 1 Jehova we za Job, si,
2 Onye nādọ aka na nti, ọ nāluso
Onye puru ime ihe nile ọgù?
Onye nābara Chineke nba, ya za ya.
- 3 Job we za Jehova, si,
4 Le, abum onye eleliworo; gini ka m’gāzaghachi Gi?
Atukwasiwom akam n’ọnum.
- 5 Otù uḅò ka m’kwuworo okwu, m’gagh-aza kwa;
E, uḅò abua, ma m’gagh-aza kwa ọzọ.
- 6 Jehova we si n’oké ifufe za Job, si,
7 Biko, ke ihe-ọkiké n’úkwù-gi dika onye di ike:
M’gāju gi, gi me kwa ka M’mara.
- 8 Ì nēmebi kwa ikpém?
I nāmam ikpe, ka i we buru onye ezi omume?
- 9 Ma-ọbu ọ bu ogwe-aka dika Chineke ka i nwere?
Ọ bu kwa olu dika Ya ka i gēji ma dika èbè-elu-igwe?
- 10 Biko, were nbili-elu na idi-elu chọ onwe-gi nma;
Were kwa ebube na ima-nma yikwasi onwe-gi.
- 11 Wusa nrubiga-ókè nke iwe-gi:
Hu kwa onye-npako ọ bula, me ka ọ di ala.
- 12 Hu onye-npako ọ bula, me ka o ruru ala;
Zọpia kwa ndi nēmebi iwu n’ọnọdu-ha.
- 13 Zobekọ ha n’ájá;
Kechie iru-ha n’ebe zoro ezo.
- 14 Emesia Mu onwem gēkele kwa gi,
Si na aka-nri-gi nāzọputa gi.

- 15 Biko, le otobo, nke M'kèworo gi na ya;
 Ọ nāta ahihia dika ehi.
- 16 Biko, le, ike-ya di n'úkwù-ya,
 Ume-ya di kwa n'akwara nile nke afọ-ya.
- 17 Ọ nārọgọba ọdùdù-ya dika osisi cedar:
 Akpakọwo akwara utaku-ukwu-ya.
- 18 Ọkpukpu-ya nile di ka ogidi ọla nwere umi;
 Ọgiriga-ya di ka nkpọrọ igwè.
- 19 Ya onwe-ya bu nmalite uzọ nile nke Chineke:
 Onye meworo ya nēweta mma-agma-ya nso.
- 20 N'ezie ihe-omume ka ugwu nēbutere ya;
 Bù ebe anu-ọhia nile nēgwuli egwù.
- 21 N'okpuru osisi lotus ka o nēdina,
 N'ebe nzuzo nke aml, na apiti.
- 22 Osisi lotus nēji ndò-ha ọochie ya;
 Osisi willow nke miri-iyi di ya buruburu.
- 23 Le, osimiri nērùsi ike, ọ digh-ama jijiji:
 Ọ nātukwasi obi, m̀be Jọdan nāwaputa rue ọnu-ya.
- 24 Anējide ya m̀be ọ nēle anya?
 Ma-ọbu anēwere ọnyà mapue imi-ya?
- 41** 1 Ị gēji nkò-azù dọrọ oké agu-iyi?
 Ma-ọbu ị gēji udọ biada ire-ya?
- 2 Ị gētiye udọ-ami n'imi-ya?
 Ma-ọbu ị gēji ngu igwè dupue àbà-ya?
- 3 Ọ gāriọ gi ọtutu aririọ-amara?
 Ma-ọbu ọ gāgwa gi okwu di nrò?
- 4 Ọ gēso gi ọa ndu?
 Ị gēwere ya ka ọ buru orù rue m̀be ebigh-ebi?
- 5 Ị gēji ya gwu egwù dika nnunu?
 Ma-ọbu ị gēke ya aḅu nye umu-ahọghọ-gi?
- 6 Ọtù ndi-azù, hà gēji ya zu ahia?
 Hà gēkè ya n'etiti ndi-ahia?
- 7 Ị gēji igwè ebiri nkò maju akpukpọ-aru-ya?
 Ma-ọbu ị gēji ube-azù maju isi-ya?
- 8 Tukwasi ya ọbu-aka-gi;
 Cheta agha, eme-kwa-la ya ọzọ.
- 9 Le, nchere-ya bu ihe-ugha:
 Adigh-atuda madu ọbunà n'ile ya anya?
- 10 Ọ digh onye di irè nke ikpote ya:
 Ọnye kwa bu onye ahu nke gēguzo onwe-ya n'irum?
- 11 Ọnye buru uzọ nyem, nke M'gākwughachi?
 Ihe ọ bula nke di n'okpuru elu-igwe nile, nkem ka ọ bu.
- 12 M'gagh-àbà nkiti bayere ihe nile di ya n'aru,
 Ma-ọbu okwu nke idi-ike-ya, ma-ọbu ima-nma nke odudo-n'usoro-ya.
- 13 Ọnye kpugheworo iru uwe-ya?
 Ọnye gābà n'àbà-ya apiajiri okpùkpù abua?
- 14 Ọnye gēmeghe uzọ nke iru-ya?
 Ezé-ya di oké uḅ buruburu.
- 15 Usoro nke ọta azu-ya bu npako-ya,
 Ha bu ihe emechiri emechi dika agāsi na eji ihe-akàrà siri ike mechi ya.
- 16 Dika otù si nọ ibe-ya nso,
 Ifufe adigh-abà n'etiti ha.
- 17 Anēme ka otù rapara n'aru nwa-nne-ya;
 Ha nējisi onwe-ha ike, agagh-ekesa kwa ha.
- 18 Ize-uzere-ya nēme ka ihè nēbupu,
 Anya-ya abua di ka mbubere-anya nke chi-ọbubọ.
- 19 N'ọnu-ya ka ọku-ọwa nāputa,
 Icheke-ọku nēwepuga kwa onwe-ha.
- 20 N'oghere-imi-ya abua ka anwuru-ọku nāputa,
 Dika nke ite anāfunwu ọku na aml nēre ere.
- 21 Iku-ume-ya nāmnye icheku,
 Ire-ọku nēsi kwa n'ọnu-ya puta.
- 22 N'olu-ya ka ike nwere ọnọdu-ya,
 Ọ bu kwa n'iru ya ka obi-ilọ-miri nēte egwù.
- 23 Ibewa urù anu-aru-ya rapara n'aru onwe-ha:
 O siri ike n'aru ya; agagh-emeghari ya.
- 24 Obi-ya siri ike dika nkume;
 O si-kwa-ra ike dika nne-nkume-igwe-nri.
- 25 M̀be o nēbuli onwe-ya ndi di ike nātu uḅ:
 Site n'imebi-obi ha nēsihie uzọ.
- 26 Ọ buru na madu ewere mma-agma-ya biakwasi ya, mma-agma ahu adigh-eguzosi ike;
 Ya na ube, na àkù, na uwe-agma.

- 27 Ọ nāgu ịgwè n'okporo-ọka,
Nāgu kwa ọla n'osisi rere ure.
- 28 Akú adigh-eme ka ọ ọ́alaga:
Nkume èbè ọ́anweworo ya ahihia-
ọka.
- 29 Anāgu ndele n'ahihia-ọka:
Ọ nāchi kwa nkpotu arua ọ́hì.
- 30 Okpuru-ya di ka ejùjù di nkọ:
Ọ nābasa dika ọ bu ihe isucha ọka
n'elu apiti.
- 31 Ọ nēme miri di omimi ka ọ ọ́ọ dika
ite:
Ọ nēme oké osimiri ka ọ di ka manu-
otite nēsi ísì utọ.
- 32 Ọ nēme uzọ ka o nēnwuso ya;
Madu gēché na ọ́u-miri nwere isi-
awọ.
- 33 Ọ digh nke di ka ya n'elu ájá uwa,
Nke emeworo nēnwegh ujọ.
- 34 Ihe nile nke di elu ka ọ nāhu:
Ya onwe-ya bu eze anu-ọ́hia nile di
nganga.

- 42** 1 Job we za Jehova, si,
2 Amawom na I puru ime ihe
nile,
Amawokwam na adigh-ebochi nzube
ọ bula nke sitere na Gi.
- 3 Ọnye bu onye a nke nēzobe ndum-
ọdu n'enwegh ọmuma-ihe?
N'ihì ya ka m'gosiworo ihe nke
m'nādigh-aghọta,
Ihe dikaririm ebube, nke m'nādigh-
amata.
- 4 Biko, nuru, mu onwem gēkwu kwa;
M'gāju Gi, Gi me kwa ka m'mara.
- 5 Site n'ọ́nunu nti ka m'nuru Gi;
Ma ọ́u a anyam ahuwo Gi.
- 6 N'ihì nka ka m'nāju onwem aju, we
chēgharia
N'elu ájá na ntu.

7 O rue, m̀be Jehova gwasiri Job
okwu ndia, na Jehova siri Elifaz, bú
onye Timan, Iwem di ọ́ku megide gi,

megide kwa ndi-eyi-gi abua: n'ihì na
unu ekwugh ihe ziri ezi bayerem, dika
orúm, bú Job, kwuworo. 8 Ma ọ́u a,
chirinu n'onwe-unu oke-ehi asa na
ebulu asa, jekuru orúm, bú Job, surere
onwe-unu ájá-nsure-ọ́ku; Job, bú orúm,
gēkpe kwa ekpere bayere unu; n'ihì na
n'ezie ọ bu ya ka M'gāhu iru-ọ́ma, ka
M'ghara imeso unu dika nzuzu-unu si
di; n'ihì na unu ekwugh ihe ziri ezi
bayerem, dika orúm, bú Job, kwuru.
9 Elifaz, bú onye Timan, na Bildad, bú
onye Shua, na Zofa, bú onye Neama,
we je, me dika Jehova gwara ha: Jehova
we hu Job iru-ọ́ma. 10 Jehova me-
kwa-ra ka ndọta-n'agha Job lata, m̀be
ọ kpere ekpere bayere ndi-eyi-ya:
Jehova we tukwasi n'ihè nile Job nwere
okpùkpù abua. 11 Umu-nne-ya
ndikom nile, na umu-nne-ya ndinyom
nile, na ndi nile mara ya na m̀be gara
aga, we biakute ya, so ya rie nri n'ulo-
ya: ha we gosi ya ebere ha ji n'aru ya,
kasi kwa ya obi bayere ihe ọ́ọ ahu nile
nke Jehova mere ka ọ biakwasi ya: ha
we nye ya, nwoke ọ bula otù iberibe ego,
na nwoke ọ bula otù ǹba-aka ọ́la-edo.
12 Ọzọ, Jehova gọ́ziri ikpe-azu Job
kari nmalite-ya, ọ we nwe orú nnù ewu
na aturu na nnù iri-na-ise, na nnù
camel iri-na-ise, na nnù ehi ise ejikoro
abua abua, na nnù nne-inyinya-íbu abua
na ọ́gu iri. 13 Ọ nwe-kwa-ra umu-
ndikom asa na umu-ndinyom atọ.
14 Ọ we kpọ aha nwayi mbu, Jemaima;
na aha nwayi nke-abua, Kezaia; na aha
nwayi nke-atọ, Keren-hapuk. 15 Ma
ahugh ndinyom mara nma dika umu-
ndinyom Job n'ala ahu nile: nna-ha we
nye ha ihe-nketa n'etiti umu-nne-ha
ndikom. 16 Job we di ndu m̀be ihe a
gasiri ọ́gu arọ asa, ọ we hu umu-ya, na
umu umu-ya, bú ọ́ọ anọ. 17 Job we
nwua, buru agadi, ubochi ndu-ya ju-
kwa-ra ya afọ.

ABÙ QMA

AKWUKWỌ MBU

- 1 I Onye ihe nāgara nke-oma ka madu ahu bu nke nējegh ije na ndum-odu ndi nēmebi iwu,
Nke nēguzogh kwa n'uzọ ndi-nmehie,
Nke nānogh kwa n'ọnodu ndi nākwa emò.
 - 2 Kama n'iwu Jehova ka ihe-utọ-ya di;
Ọ bu kwa n'iwu-Ya ka ọ nātughari uche ehihie na abali.
 - 3 Ọ gādi kwa ka osisi akuworo n'akuku iyi juputara na miri,
Nke nāmi nkpuru-ya na m̀be-ya,
Ọzọ, akwukwọ-ya adigh-akpọnwu;
Ihe ọ bula kwa nke ọ nēme, ọ nēme ka ọ ga nke-oma.
 - 4 Ọ bugh otú a ka ndi nēmebi iwu di;
Kama ha di ka iḅoḅo-ọka nke ifufe nēfesa.
 - 5 N'ih i nka ndi nēmebi iwu agagh-eguzosi ike n'ikpé,
Ndi-nmehie agagh-eguzosi kwa ike na nzukọ ndi ezi omume.
 - 6 N'ih i na Jehova mara uzọ ndi ezi omume:
Ma uzọ ndi nēmebi iwu gāla n'iyi.
- 1 N'ih i gini ka mba nile meworo oké nkpọtu?
N'ih i gini ka ndi nile di n'uwa nātughari ihe-efu uche?
 - 2 Ndi-eze nke uwa nēguzo onwe-ha,
Ndi-isi nāḅakọta kwa izù,
Imegide Jehova, na imegide onye-Ya etere manu, si,
 - 3 Ka ayi tijie aḅu nile ha,
Tufue udọ nile ha n'aru ayi.
 - 4 Onye nānodu n'elu-igwe nāchì ọchì:
Onye-nwe-ayi nākwa ha emò.
 - 5 M̀be ahu Ọ gāgwa ha okwu n'iwe-Ya,
Ọ bu kwa n'iwe-Ya di ọku ka Ọ gēme ka ha ma jijiji:
 - 6 Ma Mu onwem emewo ka ezem guzosie ike
N'elu Zaion, bú ugwu nsọm.

- 7 M'gākọ akukọ bayere ukpuru:
Jehova sirim, Ọkparam ka gi onwe-gi bu;
Mu onwem amuwo gi ta.
 - 8 Riọm, na agamenye gi mba nile ka ha buru ihe-nketa-gi,
Na nsọtu uwa ka ha buru ihe-onwunwe-gi.
 - 9 I gēji nkpa-n'aka igwè tijisi ha;
Dika ihe ọkpu-ite kpuru ka agātupia ha.
 - 10 Ma uḅu a, ndi-eze, nwenu uche:
Ka adọ unu aka na nti, ndi-ikpe nke uwa.
 - 11 Werenu egwu fè Jehova ọfufè,
Were-kwa-nu ọma-jijiji tegharia egwú ọnù.
 - 12 Sutunu onye arọputaworo ọnu, ka ọ ghara iwe iwe, unu we la n'iyi n'uzọ,
N'ih i na iwe-ya gēre ọku na m̀be ntà.
Ndi ihe nāgara nke-oma ka ha bu, bú ndi nile nāḅabà nime ya.
- 3 Abù Qma Devid, m̀be o siri n'iru Absalom nwa-ya ḅalaga.
 - 1 Jehova, le otú ndi nākpabum bara uba!
Ọtutu madu nēbili imegidem.
 - 2 Ọtutu madu nēkwu okwu bayere nkpuru-obim, si,
Ọ digh nzọputa diri ya nime Chineke. [Selah
 - 3 Ma Gi onwe-gi, Jehova, bu ọta buruburum,
Na nsọpurum, na onye nēbuli isim elu.
 - 4 Ejim olum kpọkue Jehova,
Ọ we zam site n'ugwu nsọ Ya. [Selah
 - 5 Mu onwem dinara ala, raru ura;
Etetaram; n'ih i na Jehova nākwagidem.
 - 6 M'gagh-atu egwu igwè ndi nkem anāpugh iguta aguta,
Ndi doworo onwe-ha imegidem buruburu.

- 7 Bilie, Jehova; zọputam, Chinekem:
N'ihì na I tiwo ndi-irom nile ihe na
nti;
I tipiwò ezé ndi nēmebi iwu.
- 8 Jehova nwe nzọputa:
Ka ngọzi-Gi dikwasi ndi-Gi. [Selah
- 4** Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; n'ubọ-
akwara. Abù Qma Devid.
- 1 Mbe m'kpọrọ, Gi zam, Chineke nke
ezi omumem;
I nyewom ebe sara mbara mbe m'no
na nkpa:
Merem amara, nuru ekperem.
- 2 Umu madu, rùe ole nibe ka
nsọpurum gaghọ itiyè n'ọnọdu-
ihere?
Unu nāhu ihe-efu n'anya, nāchọ
okwu-uzha. [Selah
- 3 Mamaranu na Jehova ekewaputaworo
Onwe-ya onye-ebere:
Jehova nānu mbe m'kpokuru Ya.
- 4 Manu jijiji, emehie-kwa-la:
Sinu otú a n'obi-unu n'elu ihe-
ndina-unu, we dere du. [Selah
- 5 Chuanu aja ezi omume,
Tukwasi-kwa-nu obi na Jehova.
- 6 Ọtutu madu nāsì, Ọnye gēme ka ayi
hu ọdi-nma?
Jehova, bulie ihè iru-Gi ka ọ mukwasi
ayi.
- 7 I tiyewo ọnù n'obim,
Kari nke ha nwere na mbe ọka-ha na
manya-vine ọhu ha ji aba uba.
- 8 N'udo ka m'gēji otù mbe ahu dina
ala, raru ura:
N'ihì na Gi onwe-gi, Jehova, nānì
Gi, nēme ka m'biri na ntukwasi-
obi.
- 5** Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; nke
agābù n'ihu ọjā. Abù Qma Devid.
- 1 Ge nti n'okwu-ọnum, Jehova,
Ghọta ntughari-uchem.
- 2 Na nti n'olu ntiku m'nētiku Gi,
Ezem, na Chinekem:
N'ihì na ọ bu Gi ka m'nēkpere.
- 3 Jehova, n'ututu ka I gānu olum;
N'ututu ka m'gēdoro Gi ekperem
n'usoro, che kwa nche.
- 4 N'ihì na ọ bugh Chineke nke
nmebi-iwu nātọ utọ ka I bu:
Ihe ọjọ agagh-anọ dika ọbia n'ebe I
nọ.
- 5 Ndi nānya isi agagh-eguzo onwe-
ha n'anya-Gi:
I kpọrọ ndi nile nālu ajọ ihe asi.
- 6 I gēme ka ndi nile nēkwu okwu-
ugha la n'iyi:
Madu nke bu onye-ọbara na onye-
aghughọ, Jehova nākpọ ya onye-
árú.
- 7 Ma mu onwem, n'uba nke ebere-Gi
ka m'gābà n'ulo-Gi:
M'gākpọ isi ala n'ebe ulu uku nsọ Gi
di n'egwu-Gi.
- 8 Jehova, dubem n'ezi omume-Gi n'ihì
ndi nēchem anwu;
Me ka uzọ-Gi zie ezi n'irum.
- 9 N'ihì na ọ digh ihe nke nēguzosi ike
di n'ọnu-ya;
Ime-ha bu ila-n'iyi nile:
Ili ghere oghe ka akpiri-ha bu;
Ha nēkwu okwu ire-utọ.
- 10 Ma ha ikpe, Chineke;
Ka ha da ada site na ndum-ọdu nile
ha:
N'uba nke njehie nile ha nupu ha;
N'ihì na ha anupuwo isi imegide Gi.
- 11 Ma ka ndi nile ndi nābabà nime Gi
nuria,
Ka ha tie nkpu ọnù rue mbe ebigh-
ebi, n'ihì na I nēkpuchi ha ndò:
Ọzọ, ka obi nke ndi nāhu aha-Gi
n'anya tọ ha utọ nime Gi.
- 12 N'ihì na Gi onwe-gi nāgọzi onye ezi
omume;
Jehova, I ji otú ihe-ya si atọ Gi utọ ọa
ya buruburu dika ọta uku.
- 6** Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; n'ubọ-
akwara, n'elu Octave. Abù Qma Devid.
- 1 Jehova, Abalaram nba n'iwe-Gi,
Adọ-kwa-lam aka na nti n'ọnuma-
Gi.
- 2 Merem amara, Jehova; n'ihì na onye
taworo aru ka m'bu:
Mem ka m'diri ndu, Jehova; n'ihì na
ọkpukpum nile nāma jijiji.
- 3 Nkpuru-obim nāma kwa jijiji nke-
uku:
Ma Gi onwe-gi, Jehova, rùe ole
mbe?
- 4 Lata, Jehova, dọputa nkpuru-obim:
Zọputam n'ihì ebere-Gi.
- 5 N'ihì na ọ digh ncheta-Gi di n'ọnwu:
Nime ala-mọ ọnye gēkele Gi?
- 6 Adọbuwom onwem n'ọlu n'ize-
umem;

Kwa-abali ka m'nēme ka ihe-
ndinam se n'elu anya-mirim;
Ejim anya-mirim de ihe m'ji edina.

7 Anyam emebiwo site na nkpasu-
iwem dika uwe nla mebiri;
Q kawo nká n'ihí ndi-nkpaḅum nile.

8 Si n'ebe m'nọ wezuga onwe-unu,
unu nile ndi nālu ajọ ihe;
N'ihí na Jehova anuwo olu ákwám.

9 Jehova anuwo aririọ-amaram;
Jehova gānara ekperem.

10 Ihere gēme ndi-irom nile, ha gāma
kwa jijji nke-uku:
Ha gālaghachi azu, ihere gēme ha na
mberede.

7 Shiggaion nke Devid, nke ọ bükuru
Jehova, bayere okwu Kush, bú onye
Benjamin.

1 Jehova, bú Chinekem, na Gi ka
m'ḅabáworo:
Zọputam n'aka ndi nile nēsọḅum,
nāputakwam n'aka-ha:

2 Ka ọ ghara idọka nkpuru-obim dika
ọdum,
Nētipia ya, mḅe onye-nnaputa
adigh.

3 Jehova, bú Chinekem, ọ buru na
emewom nka;
Q buru na ajọ omume di n'ọbu-akam
abua;

4 Q buru na enyeghachiwom onye mu
na ya di n'udo ihe ọjọ;
(Kama nke ahu, adọputawom onye
nākpāḅum n'efu:)

5 Ka onye-iro chua nkpuru-obim, rue
ya aru;
Ka ọ zọda kwa ndum n'ala,
Me ka nsọpulum biri n'ájá. [Selah

6 Bilie, Jehova, n'iwe-Gi,
Welie Onwe-gi elu imegide nrubiga-
ókè-iwe nke ndi nākpāḅum:
Teta-kwa-ram; I nyewo ikpé iwu.

7 Ka nzukọ nke ndi nile di n'uwa di
kwa Gi buruburu:
Gi laghachi kwa n'ebe di elu n'elu
ya.

8 Jehova nēkpe ndi nile di iche iche
ikpe:
Kpem ikpe, Jehova, dika ezi
omumem si di, na dika izu-okém
si di nke di nimem.

9 Biko, kwe ka ihe ọjọ nke ndi nēmebi
iwu gwusia, ma me ka onye ezi
omume guzosie ike:

N'ihí na onye nānwa obi nile na
akuru nile ka Chineke, bú Onye
ezi omume, bu.

10 Qtam dikwasi na Chineke,
Bú Onye nāzọputa ndi obi-ha ziri ezi.

11 Chineke bu onye-ikpe nēme ezi
omume,
Q bu kwa Chineke nke nēwe iwe
kwa-ubọchi.

12 Q buru na madu echigharigh, Q
gāmu mma-agma-Ya ka ọ di nkọ;
Q zọwo uta-Ya ukwu ikwe ya, dozie
ya iḅa.

13 Q bu kwa imegide ya ka O doziworo
ihe nile nke ọnwu;
Q nēme ákú-Ya ka ha buru ihe nēre
ọku.

14 Le, ime ajọ ihe nēme ya;
Q turuwo kwa ime nmeḅu, muputa
okwu-ugha.

15 Olulú ka o gwuworo, gwuputa ya,
Q we da n'ebe-nbibi nke ọ nēme.

16 Nmeḅu-ya gābiaghachi n'isi-ya,
Q bu kwa n'opu-n'isi-ya ka ihe-ike-
ya gāridakwasi.

17 M'gēkele Jehova dika ezi omume-Ya
si di:
M'gābúku kwa aha Jehova, bu Onye
kachasi ihe nile elu, abù ọma.

8 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; n'elu
Gittith. Abù Qma Devid.

1 Jehova, Onye-nwe-ayi,
Le otù aha-Gi di ebube n'uwa nile!
Gi Onye tiyeworo ebube-Gi n'elu
igwé.

2 I siwo n'ọnu umu-ntakiri na umu
nānu ara tọ ntọ-ala ike,
N'ihí ndi-nkpaḅu-Gi,
Ime ka onye-iro na onye nābọ ọbọ
kwusi.

3 Mḅe m'huru elu-igwe-Gi, bú ọlu
nkpisi-aka-Gi,
Ọnwa na kpakpando nile, nke I
doziworo;

4 Gini ka madu bu, na I nēcheta ya;
Na nwa nke madu, na I nēleta ya?

5 I we me ya ka ọ fọduru ya nke-ntà
ibu Chineke,
I ji kwa nsọpuru na ima-nma kpube
ya n'isi dika okpu-eze.

6 I nēme ya ka ọ nāchi ọlu nile nke aka-
Gi abua;
Ihe nile ka I doro n'okpuru ukwu-ya
abua:

- 7 Ewu na aturu na ehi, ha nile,
Ha na anu ọhia;
- 8 Nnunu elu-igwe, na azu nile nke oké
osimiri,
Bú ihe nke nāgabiga n'uzọ nile nke
oké osimiri nile.
- 9 Jehova, Onye-nwe-ayi,
Le otú aha-Gi di ebube n'uwa nile!
- 9** Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; n'elu
Muth-labben. Abù Qma Devid.
- 1 M'gēji obim nile kele Jehova;
M'gākọ kwa akukọ oké ọlu-Gi nile.
- 2 M'gānuri ọnu, obim gātọkwam utọ,
nime Gi:
M'gābuku aha-Gi abù qma, Gi
Onye kachasi ihe nile elu;
- 3 M̄be ndi-irom laghachiri azu,
Su ngongọ, si kwa n'iru Gi la n'iyi.
- 4 N'ihí na I kpewo ikpem ziri ezi na
okwu-ikpem;
I nọduru n'ochē-eze, buru onye-
ikpe nēme ezi omume.
- 5 I basiwo mba nile ọzọ nba, I mewo
ka ndi nēmebi iwu la n'iyi,
I hichapuwo aha-ha rue m̄be nile
ebigh-ebi.
- 6 Ndi-iro agwusiwo, ha bu nkponkpọ
ebe rue m̄be ebigh-ebi;
Ọzọ, obodo nile nke I ropuwo,
Ncheta-ha, ọbuná nke obodo ahu,
alawo n'iyi.
- 7 Ma Jehova nānọdu dika eze rue m̄be
ebigh-ebi:
O doziwo ochē-eze-Ya ikpe ikpe.
- 8 Ya onwe-ya gēkpe uwa dum madu bi
ikpe n'ezi omume,
Ọ gēkpe ndi nile di n'uwa ikpe n'izi-
ezi.
- 9 Jehova bu-kwa-ra onye anāzọpia ulo-
elu,
Bú ulo-elu nke diri m̄be nile nke
nkpá;
- 10 Ọzọ, ndi mara aha-Gi gātukwasi Gi
obi;
N'ihí na I rapugh ndi nāchọ Gi,
Jehova.
- 11 Búkuenu Jehova abù qma, bú Onye
bi na Zaion:
Gosinu omume-Ya nile n'etiti ndi
nile di iche iche.
- 12 N'ihí na Onye nājuta ọbara ndi
ẹburu ẹbu echetawo ha:
Ọ chezọgh iti-nkpụ nke ndi ewedara
n'ala.

- 13 Merem amara, Jehova;
Hu nweda-n'alam nke sitere n'aka
ndi nākpọm asi,
Gi Onye nēbulim elu site n'ọnu-uzọ-
ama ọnwu;
- 14 Ka m'we kọ akukọ otuto-Gi nile:
N'ọnu-uzọ-ama nile nke ada Zaion,
Ka m'nuria ọnu na nzọputa-Gi.
- 15 Mba nile ọzọ emikpuwo n'olulú ha
mere:
N'ubu nke ha zobere ka anānwudē
ukwu-ha.
- 16 Jehova emewo ka amara Ya onwe-ya,
ezi ikpe ka Ọ kpeworo:
N'ọlu nke ọbu-aka-ya abua ka
amaworo onye nēmebi iwu dika
n'onyá. [Higgaion. Selah
- 17 Ndi nēmebi iwu gālaghachi n'ala-
mọ,
Bú mba nile ndi nēchezọ Chineke.
- 18 N'ihí na ọ bugh rue m̄be ebigh-ebi
ka agēchezọ ọbeye,
Olile-anya nke ndi di ume-ala n'obi
agagh-ala n'iyi rue m̄be ebigh-
ebi.
- 19 Bilie, Jehova; ekwela ka madu di
ike:
Ka ekpe mba nile ikpe n'iru Gi.
- 20 Jehova, doro ha ihe-egwu:
Ka mba nile mara na nānị madu ka
ha bu. [Selah
- 10** 1 Jehova, n'ihí gini ka I nēguzo
n'ebe di anya?
N'ihí gini ka I nēzobe Onwe-gi na
m̄be nile nke nkpá?
- 2 Site na npako nke onye nēmebi iwu
ka anāchu onye ewedara n'ala ọku
ọku;
Anējide ha na nzube nile nke ha
chere.
- 3 N'ihí na onye nēmebi iwu anyawo isi
n'ihe nkpuru-obi-ya nāchọsi ike,
Onye nērita urú nēzigh ezi ka ọ
gọziwo-kwa-ra, ọ leliwo Jehova.
- 4 Onye nēmebi iwu, ka imi-ya si di
elu, nāsi, Ọ digh ajuju Ọ gāju.
Nzube-ya nile nāsi, Ọ digh Chineke
ọ bula di.
- 5 Uzọ-ya nile di ike na m̄be nile;
Ikpé-Gi nile di n'ebe di elu kari ebe
anya-ya gēru:
Ndi nile nākpābu ya, ọ nāfú megide
ha na nleli.

- 6 Q siwo n'obi-ya, Agagh-ewezugam n'òṅòdum:
Rue ọ̀bọ̀ nile ọ̀ digh m̀bẹ̀ m'gānọ̀ n'òdi-njọ̀.
- 7 Qnu-ya juputara n'ọ̀bụ̀ba-iyi na aghughọ̀ na nzọ̀bụ̀:
N'okpuru ire-ya ka nmebụ̀ na ajoye ihe di.
- 8 Q nānọ̀du n'ebe iche-anwu nke obodo ntà nile:
N'ebe-nzuzo nile ka o nēbụ̀ onye nēmegh ihe ọ̀jọ̀:
Any-ya abua nēwere nzuzo nyogide onye nāhujụ any-ya.
- 9 Q nēche anwu n'ebe-nzuzo dika ọ̀dum n'okwu-ọ̀hia-ya:
Q nēche anwu inwude onye ewedara n'ala:
Q nānwude onye ewedara n'ala, m̀bẹ̀ ọ̀ dọ̀batara ya n'ụ̀bụ̀-ya.
- 10 Anāzọ̀pia ya, ọ̀ nāmakpu amakpu,
Ndi nāhujụ any-ya adawo kwa n'ala site n'aka ndi-ya nwere ume.
- 11 Q siwo n'obi-ya, Chineke echezọ̀wo:
O zobewo iru-Ya; ọ̀ digh m̀bẹ̀ Q huru ya.
- 12 Bilie, Jehova; Chineke, welie aka-Gi elu:
Echezọ̀la ndi ewedara n'ala.
- 13 N'ihii gini ka onye nēmebi iwu leliworo Chineke?
Q siwo n'obi-ya, I gagh-aju ajuju.
- 14 I huwo ya; n'ihii na Gi onwe-gi nēlegide nmebụ̀ na nkpasu-iwe, itiyeyi ya n'aka-Gi:
N'aka-Gi ka onye nāhujụ any-ya nāraru onwe-ya;
Onye nēyere nwa-nbēi aka ka I buworo.
- 15 Tijie ogwe-aka nke onye nēmebi iwu;
Onye ọ̀jọ̀ kwa, I gājuta nmebi-iwu-ya rue m̀bẹ̀ I gagh-achọ̀ta ya.
- 16 Jehova bu Eze rue m̀bẹ̀ nile ebigh-ebi:
Mba nile ọ̀zọ̀ esiwo n'ala-Ya lapu n'iyi.
- 17 I nuwo ihe ndi di ume-ala n'obi nāchọ̀si ike, Jehova:
I nēdozi obi-ha, I nēme ka nti-Gi ge:
- 18 Ikpe nwa-nbēi na onye anāzọ̀pia azọ̀pia ikpe,
Ka madu nke sitere n'uwa we ghara ime ka madu ma kwa jijiji ọ̀zọ̀.

11 Abù Oma nke diri Onye-isi Abù.
Abù Oma nke Devid.

- 1 Na Jehova ka m'babaworo:
Unu si aña si nkpuru-obim,
Felaganu n'ugwu-unu dika nnunu?
- 2 N'ihii na, le, ndi nēmebi iwu nāzọ̀ uta-ha ukwu ikwe ya,
Ha edoziwo akú-ha n'elu eriri-uta,
Iba ndi obi-ha ziri ezi n'ochichiri.
- 3 N'ihii na anākwada ide nile;
Gini ka onye ezi omume meworo?
- 4 Jehova nọ̀ n'ulo uku Ya di nsọ̀,
Jehova, n'elu-igwe ka oche-eze-Ya di;
Any-ya nāhu, mbubere-any-ya nānwa, umu madu.
- 5 Jehova nānwa onye ezi omume:
Ma onye nēmebi iwu na onye nāhu ihe-ike n'anya ka nkpuru-obi-Ya nākpọ̀ asi.
- 6 Ya me ka ibudu zokwasi ndi nēmebi iwu dika miri-ozuzo;
Ka ọ̀ku na brimstone na ifufe di ọ̀ku buru oké iko-ha.
- 7 N'ihii na onye ezi omume ka Jehova bu; ezi omume ka Q huru n'anya:
Ndi ziri ezi gāhu iru-Ya.

12 Abù Oma nke diri Onye-isi Abù; n'elu Octave. Abù Oma Devid.

- 1 Jehova, zọ̀puta; n'ihii na onye-ebere agwusiwo;
N'ihii na ndi kwesiri ntukwasi-obi agwupuwo n'etiti umu madu.
- 2 Ihe-efu ka ha nēkwurita, otu onye na ibe-ya:
Ebubere-ọ̀nu nke nēkwu okwu ire-uto na obi abua ka ha ji ekwu.
- 3 Ka Jehova bipu ebubere-ọ̀nu nile nke nēkwu okwu ire-uto,
Na ire nke nēkwu oké ihe:
- 4 Ndi siworo, Ayi nēme ire-ayi ka ọ̀ di ike;
Ebubere-ọ̀nu-ayi di n'akuku ayi: onye ka ayi nwere dika onye-nwe-ayi?
- 5 N'ihii ipunara ndi ewedara n'ala ihe, n'ihii isu-ude nke ndi-ọ̀beye,
Ubu a ka M'gēbili, ka Jehova kwuru;
M'gēdo ya na nzọ̀puta nke o nēkusi ume ike inwe.
- 6 Okwu-ọ̀nu Jehova nile bu okwu-ọ̀nu di ọ̀cha;

Ha bu ọla-ọcha anuchaworo n'ite-
nnucha nke nērusa n'ala,
Nke esichaworo ụbò asa.

- 7 Gi onwe-gi, Jehova, gēdebe ha,
I gēchezi ha ka ha pua n'aka ọbọ a
rue m̄be ebigh-ebi.
- 8 Ndi nēmebi iwu nējeghari buruburu,
M̄be anēbuli ihe jọburu onwe-ya elu
n'ebe umu madu nọ.

13 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù. Abù
Qma Devid.

- 1 Jehova, rùe ole m̄be ka I gēchezom
ebigh-ebi?
Rùe ole m̄be ka I gēzonarim iru-Gi?
- 2 Rùe ole m̄be ka m'gēdo ndum-ọdu
nile nime nkpuru-obim,
Nēru újú n'obim n'ehihie nile?
Rùe ole m̄be agēbuli onye-irom elu
ibu onye-isim?
- 3 Legide anya, zam, Jehova,
Chinekem:
Nye anyam abua ihè, ka m'we ghara
iraru ura ọnwu;
- 4 Ka onye-irom we ghara isi,
Akariwom ya n'ike;
Ka ndi-nkpabum we ghara iteghari
egwú ọ̀nù m̄be anēwezugam
n'ọ̀nọ̀dum.
- 5 Ma ọ bu ebere-Gi ka mu onwem
tukwasiworo obi;
Ka obim tegharia egwú ọ̀nù na
nzọputa-Gi:
- 6 Ka m'búkue Jehova abù,
N'ihì na Ọ mesowom nke-ọma.

14 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù. Abù
Qma nke Devid.

- 1 Onye-nzuzu asiwo n'obi-ya, Ọ digh
Chineke ọ bula di.
Ha ebibiwo onwe-ha, ha emewo ka
omume-ha buru ihe-árú;
Ọ digh onye nēme ezi ihe.
- 2 Jehova siri n'elu-igwe lekwasi umu
madu anya,
Ihu ma ọ di onye nwere uche,
Nke nāchọ Chineke.
- 3 Ha nile ewezugawo onwe-ha; ha
aḅaruwo n'otù dika miri;
Ọ digh onye nēme ezi ihe, ọ digh
ọbuná otù onye.
- 4 Ndi nile nālu aḅo ihe, hà amagh
ihe?
Bú ndi riworo nri site n'iri ndim,
Ma ha akpọkugh Jehova.

5 N'ebe ahu ka ha turu oké egwu:
N'ihì na Chineke nọ n'ọbọ onye ezi
omume.

6 Unu nēme ndum-ọdu nke onye
ewedara n'ala ka ọ buru ihe-
ihere,

N'ihì na Jehova bu ebe-nḅabà-ya.

7 Ọ gādim nọ nma ma asi na nzọputa
Israel esi na Zaion puta!

M̄be Jehova gēji me ka ndọta-n'agha
ndi-Ya lata,

Ka Jakob tegharia egwú ọ̀nù, ka
Israel nūria ọ̀nù.

15

Abù Qma Devid.

1 Jehova, ọnye gānọ dika ọbia n'ulo-
ikwu-Gi?

Ọnye gēbi n'ugwu nsọ Gi?

2 Onye nēje ije n'izu-okè, nke nālu kwa
ọlu ezi omume,

Nke nēkwu kwa ezi-okwu n'obi-ya.

3 Ọ jigh ire-ya kwue okwu-azu,

Ọ megh madu-ibe-ya ihe ọjọ,

Ọ buligh kwa ita-uta megide onye-
aḅata-obi-ya.

4 Eledawo onye ajuru aju anya n'anya-
ya,

Ma ndi nātu egwu Jehova ka ọ
nāsọpuru.

Ọ nūwo iyi nke gēmejọ ya onwe-ya,
ma ọ digh-aḅanwe okwu-ya.

5 Ọ nyegh ego-ya inara uma,

Ọ naragh kwa ihe-iri-ngo megide
onye nēmegh ihe ọjọ.

Onye nēme ihe ndia, agagh-ewezuga
ya n'ọ̀nọ̀du-ya rue m̄be ebigh-ebi.

16

Michtam nke Devid.

1 Debem, Chineke: n'ihì na aḅabāwom
nime Gi.

2 Asiwom Jehova, Onye-nwem ka I
bù:

Ọdi-nmam adigh-eru Gi aru.

3 Asiwokwam ndi nsọ ndi nọ n'arwa,

Na ndi di ebube nke ọ bu nānfi ihe-ha
nātọm utọ:

4 Ihe-nḅu-ha gāba uba, bú ndi were
chi ọzọ n'ọ̀nọ̀du Jehova:

M'gagh-awusi àjà-ihe-ọ̀nùnu-ha nke
ọbara,

M'gagh-eburu kwa aha-ha n'elu
eḅubere-ọnum.

- 5 Jehova bu òkè nke ihe m'ketara na ikom:
Gionwe-ginējide iherurum n'ife-nzá.
- 6 Udò-òtútú nile adaworom n'ebe di utò;
N'ezie ihe-nketam dim ezi nma.
- 7 M'gāgōzi Jehova, Onye duworom ọdu:
Ọzọ, akurum abua nādòm aka na nti n'abali nile.
- 8 Edowom Jehova n'irum m̀be nile:
N'ihì na Ọ nọ n'aka-nrim, agagh-ewezugam n'ọnọdum.
- 9 N'ihì nka obim anuriwo ọnu, nsọpurum eteghariwo kwa egwù ọnù:
Ọzọ, anu-arum gēbi na ntukwasi-obi.
- 10 N'ihì na I gagh-arapuru ala-mọ nkpuru-obim;
I gagh-enye onye-ebere-Gi ka ọ hu nbibi.
- 11 I gēme ka m'mara uzọ ndu:
Ojuju-afọ ọnù di n'iru Gi;
E! utọ di iche iche di n'aka-nri-Gi ebigh-ebi.

17

Ekpere Devid.

- 1 Jehova, nuru ezi omume, na nti n'itinkpum;
Ge nti n'ekperem, nke m'nējigh ebugere-ọnu aghughọ kpe.
- 2 Ka ikpém si n'iru Gi puta;
Any-Gi nāhu izi-ezi.
- 3 I nwawo obim; I letawom n'abali;
I nuchawom, ma I digh-achọputa ihe;
Ezubewom na ọnum agagh-agabiga òkè.
- 4 Ma ọlu madu, site n'okwu ebugere-ọnu-Gi
Ka mu onwem leziworo uzọ nile nke onye nēme ihe-ike anya.
- 5 Nzọ-ukwum nile ejidewo okporo-uzọ-Gi nile,
Ewezugagh ije-ukwum n'ọnọdu-ha.
- 6 Mu onwem akpọkuwo Gi, n'ihì na I nāzam, Chineke:
Tọrọm nti-Gi n'ala, nuru okwu-ọnum.
- 7 Me ka ebere-Gi nile guzo iche, Gi
Onye ji aka-nri-Gi azọputa ndi naḅabà nime Gi
Site n'iru ndi nēbili imegide ha.

- 8 Debem dika nwa-anya-Gi,
Zobem n'okpuru ndò nkù-Gi,
- 9 Site n'iru ndi nēmebi iwu, ndi nāpunaram ihe,
Bù ndi-irom nēmegide nkpuru-obim, ndi nāḅam buruburu.
- 10 Ha ekpuchiwo obi-ha mara abuba:
Ha ejiwo ọnu-ha kwue okwu nime npako.
- 11 Uḅu a ha di ayi buruburu na nzọ-ukwu-ayi:
Ha nēdo anya-ha ime ka ayi ruru ala.
- 12 Oyiya-di ka ọdum nke agu idọḅu anu nāgusi ike,
Na dika nwa-ọdum nke nānọdu n'ebe-nzuzo.
- 13 Bilie, Jehova,
Buru ya uzọ, me ka o ruru ala:
Me ka nkpuru-obim ḅapu n'aka ndi nēmebi iwu site na mma-agma-Gi;
- 14 N'aka madu site n'aka-Gi, Jehova,
N'aka madu nke uwa, ndi òkè-ha bu na ndu a,
Ndi I nēmeju afọ-ha n'ihe-Gi atukọbara atukọba:
Afọ nēju ha n'umu,
Ha we rapuru umu-ntakiri-ha ihe-ha fọduru.
- 15 Mu onwem, n'ezie omume ka m'gāhu iru-Gi:
Ka afọ jum n'udi-Gi, m̀be m'tetara.

18

Abù Qma nke diri Onye-isi Abù. Abù Qma nke orù Jehova, bú Devid, onye gwara Jehova okwu nile nke abù a n'ubochi Jehova naputara ya n'ọbu-aka ndi-iro-ya nile, na n'ọbu-aka Sol: ọ we si,

- 1 Anamahu G1 n'anya nke-uku, Jehova, bú ikem.
- 2 Jehova bu nkumem di elu, na ebem ewusiri ike, na onye nēme ka m'ḅapu;
Ọ bu Chinekem, na oké nkumem, anamaḅabà nime Ya;
Ọ bu ọtam, na mpi nke nzọputam, na ulo-elum.
- 3 Onye anēto eto ka Ọ bu, anamakpọku Jehova:
Ewe zọputam n'aka ndi-irom.
- 4 Udọ nile nke ọnwu ḅaram buruburu, Miri-iyi nile nke ihe jọḅuru onwe-ya nēme kwa ka m'tua egwu.
- 5 Udọ nile nke ala-mọ dim buruburu:
Ọnyà nile nke ọnwu biara n'irum.

- 6 Anamakpọku Jehova nime nkpa kparam,
 Ọ bu Chinekem ka m'nētiku:
 O nēsi n'ulo uku Ya nu olum,
 Nkpu m'tikuru Ya we ba na nti-Ya abua.
- 7 Ala we me nkpatu ma kwa jijiji,
 Nto-ala nile nke ugwu nile nāma kwa jijiji,
 Ewe me ka ha me nkpatu, n'ihl na iwe-Ya di ọku.
- 8 Anwuru-ọku rigoro n'imi-Ya.
 Ọku nēsi kwa n'ọnu-Ya ripia:
 Afunwuru icheku site na ya.
- 9 O rulata-kwa-ra elu-igwe, rida;
 Oké ọchichiri di kwan'okpuru ukwu-Ya abua.
- 10 Ọ we nọkwasi n'elu cherub dika inyinya, we fere:
 Ọ we fesie ike n'elu nkú ifufè.
- 11 O nēdo ọchichiri ka ọ buru ebe-nzuzo-Ya, ka ọ buru ulo-ntu-Ya nke di Ya buruburu;
 Bú ọchichiri miri, igwe-oji ọara ọchichiri nke mbara-igwé.
- 12 Site n'onwunwu nke nēnwu n'iru Ya igwe-oji-Ya nile nke ọara ọchichiri gabigara,
 Akú-miri-igwé na icheku ọku.
- 13 Jehova we ma ébè-elu-igwe n'elu-igwe,
 Onye kachasi ihe nile elu nēme kwa ka olu-Ya da;
 Akú-miri-igwé na icheku ọku.
- 14 Ọ we ọa akú-Ya, me ka ha ọasa;
 Ọtutu àmùmà kwa, Ọ we chusa ha.
- 15 Ewe hu ebe nile miri si erú,
 Anékpughe kwa nto-ala nile nke elu-uwa dum madu bi,
 Site n'ibasi-nba-ike-Gi, Jehova,
 Site n'ume nke iku-ume nke imi-Gi.
- 16 O si n'elu zle, kurum,
 Dọputam n'ọtutu miri.
- 17 Ọ nānaputam n'aka onye-irom di ike,
 Na n'aka ndi nākpom asl, n'ihl na ha nwere ume karim.
- 18 Ha nābia n'irum n'ubọchi nhuju-anyam:
 Ma Jehova burum ihe-ndabere.
- 19 Ọ we me ka m'puta rue ebe sara mbara;
 Ọ nādọputam, n'ihl na ihem tọrọ Ya utọ.
- 20 Jehova nēnyeghachim dika ezi omumem si di;
 Dika idi-ọcha akam abua si di, otú a ka Ọ nēmeghachim ọzọ.
- 21 N'ihl na edebewom uzọ nile nke Jehova,
 Emebighkwam iwu n'ipu n'aka Chinekem.
- 22 N'ihl na ikpé-Ya nile di n'irum,
 Ukpuru-Ya kwa, adighm-ewezuga ha n'ebe m'no.
- 23 M'we zue oké n'ebe Ọ nọ,
 Edebe-kwa-ram onwem pua n'ajo omumem.
- 24 Jehova we meghachim dika ezi omumem si di,
 Dika idi-ọcha akam abua n'anya-Ya si di.
- 25 N'ebe onye-ebere nọ I gēgosi Onwe-gi onye-ebere;
 N'ebe nwoke zuru oké nọ I gēgosi Onwe-gi onye zuru oké;
- 26 N'ebe onye di ọcha nọ I gēgosi Onwe-gi onye di ọcha;
 Ma n'ebe onye ọagorọ aọagọ nọ I gēgosi Onwe-gi onye-nọa.
- 27 N'ihl na Gi onwe-gi gāzọputa ndi ewedara n'ala;
 Ma anya npako, I gēme ka ha di ala.
- 28 N'ihl na Gi onwe-gi gāmuye oriọnam:
 Jehova, bú Chinekem, nēme kwa ka ọchichirim nwue enwu.
- 29 N'ihl na m'nēsite na Gi ọa ọsọ ichu usu ndi nāpunara madu ihe;
 Anamesite kwa na Chinekem wubiga mọidi.
- 30 Chineke, uzọ-Ya zuru oké:
 Okwu-ọnu Jehova bu ihe anuchara anucha;
 Ọta ka Ọ buru ndi nile nke nāọabà nime Ya.
- 31 N'ihl na ọnye bu Chineke, ma-ọbugh Jehova?
 Ọnye bu kwa oké nkume, ma-ọbugh Chineke-ayi?
- 32 Ọ bu Chineke Nke ji ike kem dika ihe-ọkiké,
 Ọ nēme kwa ka uzọm zue oké.
- 33 O nēdozi ukwum ka ha di ka ukwu nne-ele:
 N'elu ebem di elu ka O nēguzokwam.
- 34 O nēzi akam abua ibu agha;
 Ogwe-akam abua nārogo kwa uta ọla.

- 35 I nyewokwam ọta nzọputa-Gi:
Aka-nri-Gi nākwagidekwam,
Ume-ala-n'obi nke Gi nēmekwam ka
m'ba uba.
- 36 I nēme ka nzọ-ukwum sa mbara
n'okpurum,
Nkwonkwo - ukwum aḅuchapugh
kwa.
- 37 Anamachu ndi-irom, we rue ha
aru:
Adighm-alaghachi kwa rue mḅe
emere ka ha gwusia.
- 38 Anamamapú kwa ha, ha apugh kwa
ibili ọzọ:
Ha nāda n'okpuru ukwum abua.
- 39 I nēji kwa ike kem dika ihe-ọkiké ibu
agha:
I nēme ka ndi nēbili imegidem ruru
ala n'okpurum.
- 40 Ndi-irom, I nyewokwam oḅu-ha,
Ndi nākpom asi, anamekpochapu
kwa ha.
- 41 Ha nēti nkpu ka eyere ha aka, ma ọ
digh onye nāzọputa ha:
Ha nētiku Jehova, ma Q zagh ha.
- 42 Anamasu kwa ha me ka ha di ka ájá
n'iru ifufe:
Dika apiti èzi ka m'nāwupu ha.
- 43 I nēme ka m'ḅapu n'ilu-ògù nile nke
ndim;
I nēdom onye-isi mba nile ọzọ:
Ndi m'nāmagh gēfēm òfufè.
- 44 Mḅe ha nuru na nti ha nēgem nti:
Ndi ala ọzọ nērube isi aghughọ
n'okpurum.
- 45 Ndi ala ọzọ nāta aru,
Ma jijiji, si n'ebe-nmechibido-ha
puta.
- 46 Jehova nādi ndu; Onye agọziri agọzi
ka oké nkumem bu kwa;
Chineke nke nzọputam di kwa elu:
- 47 Bú Chineke ahu Nke nāḅorom óbò,
We duru ndi di iche iche bia
n'okpurum.
- 48 Q nēme ka m'ḅaputa n'aka ndi-irom:
I nēwelikwam elu kari ndi nēbili
imegidem:
I nānaputam n'aka madu nēme ihe-
ike.
- 49 N'ihì nka ka m'gēkele Gi, Jehova,
n'etiti mba nile,
Aha-Gi ka m'gābùku kwa abù ọma.
- 50 Q nēme ka nzọputa eze-Ya di uku;
Q nēme-kwa-ra onye nke Ya etere
manu ebere,

Bú Devid, Q nēme-kwa-ra nkpuru-
ya ebere, rue mḅe ebigh-ebi.

- 19** Abù Qma nke diri Onye-isi Abù. Abù
Qma Devid.
- 1 Elu-igwe nākọ nsọpuru Chineke;
Q bu kwa ọlu aka-Ya ka mbara elu-
igwe nēgosi.
- 2 Otù ubọchi nāgwawara ubọchi-ibe-
ya okwu-ọnu n'uba,
Otù abali nēkwuputa-kwa-ra abali-
ibe-ya ihe-ọmuma.
- 3 Okwu-ọnu adigh, ọ digh kwa okwu
di;
Anugh olu-ha.
- 4 N'uwa nile ka eriri-ọtùtù-ha puworo
jezue,
Na nsọtu elu-urwa dum madu bi ka
okwu-ha puwo-kwa-ra jezue.
O doworo anyanwu ulo-ikwū nime
ha.
- 5 Anyanwu ahu di kwa ka nwoke nālu
nwunye ọhu nke nēsi n'ulo-ndina-
ya puta,
Obi nāto ya utọ dika nwoke di ike
iḅaso uzọ-ya.
- 6 Site n'otù nsọtu elu-igwe ka nputa-
ya di,
Iḅa-buruburu-ya diru kwa nsọtu-ya
nile:
Q digh kwa ihe ezonariworo okpom-
ọku-ya.
- 7 Iwu Jehova zuru okè, nēweghachi
nkpuru-obi:
Ihe-àmà Jehova kwesiri ntukwasi-
obi, nēme ka onye nēnwegh uche
mara ihe.
- 8 Ukpuru nile Jehova toḅo ziri ezi,
nēme ka obi nūria ọnu:
Ihe Jehova nyere n'iwu nēnwu enwu,
nēnye anya ihè.
- 9 Egwu Jehova di ọcha, nēguzo rue
mḅe ebigh-ebi:
Ikpé nile nke Jehova bu ezi-okwu,
ha nile ziri ezi n'otù.
- 10 Ihe anāchọsi ike ka ha bu, kari ọla-
edo, e, kari ọtutu ọla-edo anuchara
anucha:
Ha di kwa utọ kari manu-aḅu, bú
nke si n'uḅuḅọ-manu-aḅu nātasi.
- 11 Qzọ, eji ha dọ orù-Gi aka na nti:
N'idebe ha ka ọkpukpu-ọlu riri nne
nāputa.

- 12 Nmiehie emehieworo n'amagh-ama,
ònye gāghota ha?
Guam n'onye ikpe ihe-nzuzo nile
nāmagh.
- 13 Bōchi kwa orú-Gi na nmehie-
nganga;
Ekwela ka ha nāchim: m̄be ahu ka
m'gēzu okè,
Agāgukwam n'onye ikpe njehie riri
nne nāmagh.
- 14 Ka okwu nile nke onum na ntughari
nke obim buru ihe nātō utō n'iru
Gi,
Jehova, bú oké nkumem, na onye-
n̄baputam.

20 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù. Abù
Qma Devid.

- 1 Jehova za gi n'ubochi nkpa,
Aha Chineke nke Jakob me ka i nọ
n'elu;
- 2 Si n'ebe nsọ Ya zie iye-aka-gi,
Si kwa na Zaion kwagide gi;
- 3 Ya cheta onyinye-gi nile i nyeworo
inata iru-qma,
Ya nara kwa aja-nsure-oku-gi dika
abuba; [Selah]
- 4 Ya nye gi dika obi-gi si achọ,
Mezu kwa ndum-odu-gi nile.
- 5 Ayi gēti nkpu onu na nzoputa-Gi,
Q bu kwa n'aha Chineke-ayi ka ayi
gākwuba okoloto-ayi n'elu:
Jehova mezue ariri-qi nile.
- 6 Ubu a ka m'maworo na Jehova
azoputawo onye nke Ya etere
manu;
O gēji idi-ike nke nzoputa nke aka-
nri-Ya
Za ya site n'elu-igwe-Ya di nsọ.
- 7 Ufodu nēhota ubo-ala, ndi ozo
inyinya:
Ma ayi onwe-ayi nēhota aha Jehova,
bú Chineke-ayi.
- 8 Ndi ahu eruruwo ala, da kwa ada:
Ma ayi onwe-ayi ebiliwo, we guzo
onwe-ayi oto.
- 9 Jehova, zoputa eze:
Ya za ayi n'ubochi ayi kpokuru Ya.

21 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù. Abù
Qma Devid.

- 1 Jehova, n'ike-Gi ka eze nānuri onu;
Le kwa otu o nēteghari egwú onu
nke-uku na nzoputa-Gi!

- 2 Q bu ihe obi-ya nāchosi ike ka I
nyeworo ya,
I bochigh kwa ariri-qi ebuere-onu-
ya. [Selah]
- 3 N'ih na I ji ngozi nke odi-nma zute
ya:
I nātukwasi okpu-eze nke oia-edo
anuchara anucha n'isi-ya.
- 4 Ndu ka Q rioro n'aka-Gi, I nyewo ya
ndu ahu,
Bú ubochi ndu di ogologo rue m̄be
nile ebighe-ebi.
- 5 Nsopuru-ya di uku na nzoputa-Gi:
Ebube na ima-nma ka I nātukwasi
ya.
- 6 N'ih na I nēme ya ka o buru ngozi
rue m̄be ebighe-ebi:
I nēwere onu me ka o niuria n'iru Gi.
- 7 N'ih na eze nātukwasi Jehova obi,
Site kwa n'ebere nke Onye kachasi
ihe nile elu agagh-ewezuga ya
n'onodu-ya.
- 8 Aka-Gi gāchoputa ndi-iro-Gi nile:
Aka-nri-Gi gāchoputa ndi nākpọ Gi
asi.
- 9 I gēme ha ka ha di ka ite-oku uku di
oku na m̄be I ji me ka ha hu
iru-Gi:
Jehova gēloda ha n'iwe-Ya,
Oku gēripiā kwa ha.
- 10 I gēme ka nkpuru-ha si n'uwa la
n'iyi,
Umu-ha kwa, site n'etiti umu madu.
- 11 N'ih na ha setipuru ihe ojo megide
Gi:
Ha chere ihe-nzube nke ha nāpugh
ime.
- 12 N'ih na I gēme ka ha bakuta azu,
I gēji udō-uta-I dozie akú imegide ha
n'iru.
- 13 Jehova, me Onwe-gi ka I di elu
n'ike-Gi:
Ayi gābù abù, buku kwa idi-ike-Gi
abù qma.

22 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù;
n'elu Aijeletth hash-Shahar. Abù
Qma Devid.

- 1 Chinekem, Chinekem, n'ih gini ka I
rapurum?
N'ih gini ka I nọ n'ebe di nzoputam
na okwu nile nke obo-ujam
anya?
- 2 Chinekem, anamakpo oku n'ehihie,
ma I digh-aza;

- N'abali kwa, ma ọ digh inọ-jū m'nwere.
- 3 Ma Gi onwe-gi di nsọ,
Gi Onye nānọkwasi n'otuto nile nke Israel dika oche-eze.
- 4 Na Gi ka nna-ayi-hà tukwasiri obi:
Ha tukwasiri obi, I we me ka ha ọapu.
- 5 Gi ka ha tikuru, eme-kwa-ra ka ha wepuga onwe-ha:
Na Gi ka ha tukwasiri obi, ihere emegh kwa ha.
- 6 Ma mu onwem bu idide, ọ bugh kwa madu ka m'bu;
Abum ihe-ita-uta nke madu, na onye ndim nēleda anya.
- 7 Ndi nile ndi nāhum nāchim ọchì:
Ha nēnu ọnu, fufè isi, si,
- 8 Turu onwe-gi rue Jehova aru; Ya me ka ọ ọapu:
Ya naputa ya, n'ihì na ihe-ya atọwo Ya utọ.
- 9 Otú ọ di, Gi onwe-gi bu onye meworo ka m'waputa n'afọ nnem:
I nēme ka m'tukwasi obi m̀be m'no n'ara nnem.
- 10 Na Gi ka atukwasirim site n'akpā-nwa:
Site n'afọ nnem ka Gi onwe-gi bu Chinekem.
- 11 Anọlam n'ebe di anya; n'ihì na nkpaḅu di nso;
N'ihì na ọ digh onye nēyerem aka.
- 12 Ọtutu oke-ehi dim buruburu:
Oke-ehi di ike nke Beshan aḅawom buruburu.
- 13 Ha asaghepuwo ọnu-ha n'arum,
Dika ọdum nke nādọḅu anu, nke nāḅọ kwa uja.
- 14 Dika miri ka awusiworom,
Ọkpukpum nile ekesawo onwe-ha:
Obim aghọwo ihe dika wax;
Ọ lọwo miri n'etiti afọm.
- 15 Ikem akpọwo nku dika ejùjù;
Irem nārapara kwa n'abam;
Ọ bu kwa n'ájá ọnwu ka I nātọḅọm.
- 16 N'ihì na nkita dim buruburu:
Nzukọ ndi nēme ihe ọjọ aḅawom buruburu;
Ha nādupú akam abua na ukwum abua.
- 17 Anamagu ọkpukpum nile ọnu;
Ndi ahu nēlegide nēlekwam anya:
- 18 Ha nēkère onwe-ha uwem,
N'elu ihe m'nēyi n'aru ka ha nēfe kwa nzà.

- 19 Ma Gi onwe-gi, Jehova, anọla n'ebe di anya:
Gi ikem, bia ọsọsọ iyerem aka.
- 20 Naputa nkpuru-obim na mma-agma;
Naputa nkpuru-obi m'nwere nání ya n'aka nkita.
- 21 Zọputam n'ọnu ọdum;
Ọzọ, site na mpi atu ka I zaworom.
- 22 Agamakọrọ umu-nnem aha-Gi:
N'etiti nkpọkọta-Gi ka m'gèto Gi.
- 23 Ndi nātu egwu Jehova, tonu Ya;
Unu nile, bú nkpuru nke Jakob, sọpurunu Ya;
Tu-kwa-nu ujo Ya, unu nkpuru nile nke Israel.
- 24 N'ihì na Ọ ledagh nweda-n'ala nke onye ewedara n'ala anya, Ọ kpọgh kwa ya ihe-árú;
O zonarigh kwa ya iru-Ya;
Ma m̀be o tikuru Ya, Ọ nuru olu-ya.
- 25 N'ebe I nọ ka otutom si bia nime nkpọkọta-Gi bara uba:
M'gākwughachi nkwan nile n'iru ndi nātu egwu Ya.
- 26 Ndi di ume-ala n'obi gēri ihe, riju kwa afọ:
Ha gèto Jehova, bú ndi nāchọ Ya:
Ka obi-unu di ndu rue m̀be ebigh-ebi.
- 27 Nsọtu nile nke uwa gēcheta, laghachikute kwa Jehova:
Aḅuru nile nke mba nile gākpọ kwa isi ala n'iru Gi.
- 28 N'ihì na ọ bu Jehova nwe ala-eze:
Ọ nāchi kwa mba nile.
- 29 Ndi-abuba nile nke uwa gēri ihe, kpọ kwa isi ala:
N'iru Ya ka ndi nile ndi nārída n'ájá gēruru ala,
Ha na onye nēdebeugh nkpuru-obi-ya ndu.
- 30 Otú nkpuru gēfè Ya ọfufè;
Agākọrọ ọḅọ ọzọ akukọ a bayere Onye-nwe-ayi.
- 31 Ha gābia gosi otú ndi agāmuputa n'iru ezi omume-Ya,
Na Ọ mewo ya.

23

Abù Qma Devid.

- 1 Jehova bu onye nāzùm dika aturu; ọ digh ihe kọrọm.

- 2 N'ebe-ita-nri nke ahihia ndu ka Q nēme ka m'makpu:
N'akuku miri nke izu-ike ka O nēdum nwayọ.
- 3 Q nēweghachi nkpuru-obim:
O nēdum n'uzọ nile nke ezi omume n'ihia aha-Ya.
- 4 Qzọ, asi na ejem ije na ndagwurugwu onyinyo ọnwu,
M'gagh-atu egwu ihe ọjọ ọ bula; n'ihia na Gi onwe-gi nọyerem:
Ndele-Gi na nkpa-n'aka-Gi, ha onwe-ha nākasim obi.
- 5 I nēdo table n'usoro n'irum n'anya ndi nākpabum:
I tewo isim manu; ikom bu inwebiga-ihe-ókè.
- 6 Nāni idi-nma na ebere gābasom ubochi nile nke ndum:
M'gēbi kwa n'ulo Jehova rue ogologo ubochi nile.

24

Abù Qma Devid.

- 1 Jehova nwe uwa na ùjù-ya;
Elu-uwa dum madu bi na ndi bi nime ya.
- 2 N'ihia na Ya onwe-ya atọwo ntọ-ala-ya n'elu okè osimiri nile,
Me kwa ka o guzosie ike n'elu osimiri nile.
- 3 Ònye gārigo n'ugwu Jehova?
Ònye gēguzosi kwa ike n'ebe nsọ Ya?
- 4 Onye nwere ọbu-aka abua nēmegh ihe ọjọ, na obi di ọcha;
Onye nēbuligh nkpuru-obi-ya nye ihe-efu,
Q ñugh kwa iyi aghughọ.
- 5 Q gānata ngozi n'aka Jehova,
Na ezi omume n'aka Chineke nke nzọputa-ya.
- 6 Nka bu ọbọ nke ndi nāchọ Ya,
Bù ndi nāchọsi iru-Gi ike, Chineke nke Jakob. [Selah]
- 7 Ọnu-uzọ-ama, bulienụ isi-unu elu;
Ka ebuli kwa unu elu, ọnu-uzọ ebigh-ebi:
Eze ebube gābata kwa.
- 8 Ònye kwa bu Eze ebube a?
Q bu Jehova, Nke bu dinkpà na dike,
Q bu Jehova, Nke bu dike n'agha.

- 9 Ọnu-uzọ-ama, bulienụ isi-unu elu;
Buli-kwa-nu ha elu, ọnu-uzọ ebigh-ebi:
Eze ebube gābata kwa.
- 10 Ònye ka Q bu, bù Eze ebube a?
Q bu Jehova nke usu nile nke ndi-agma,
Ya onwe-ya bu Eze ebube a. [Selah]

25

Abù Qma nke Devid.

- 1 Gi, Jehova, ka m'nēbuliri nkpuru-obim.
- 2 Chinekem, na Gi ka m'tukwasiworobi,
Ekwela ka ihere mem;
Ekwela ka obi ndi-irom tọ ha utọ n'arum.
- 3 Qzọ, ndi nile ndi nēle anya Gi, ihere agagh-eme ha:
Ihere gēme ndi nāghọ aghughọ n'efu.
- 4 Jehova, me ka m'mara uzọ-Gi nile;
Zim okporo-uzọ-Gi nile.
- 5 Mem ka m'zọ ije n'ezi-okwu-Gi, Gi zikwam ihe;
N'ihia na Gi onwe-gi bu Chineke nke nzọputam;
Gi ka m'nēle anya Gi ogologo ubochi nile.
- 6 Cheta obi-ebere-Gi nile, Jehova, ha na ebere-Gi nile;
N'ihia na site na mbe ebigh-ebi ka ha diworo.
- 7 Echetalā nmehie nile m'mehiere n'okorọbiam, ha na njehiem nile:
Dika ebere-Gi si di Gi onwe-gi chetam,
N'ihia idi-nma-Gi, Jehova.
- 8 Onye di nma na onye ziri ezi ka Jehova bu:
N'ihia nka ka O nēzi ndi-nmehie ihe n'uzọ.
- 9 Q nēme ka ndi di ume-ala n'obi zọ ije n'ikpè:
O nēzi kwa ndi di ume-ala n'obi uzọ-Ya.
- 10 Okporo-uzọ nile nke Jehova bu ebere na ezi-okwu
N'ebe ndi nēchezi ọbụba-ndu-Ya na ihe-àmà-Ya nile nọ.
- 11 N'ihia aha-Gi, Jehova,
Bāghara ajọ omumem, n'ihia na o riri nne.

- 12 Ònye ka ọ bu, bú nwọke nātu egwu
Jehova?
O gēzị ya ihe n'uzọ ọ nārọputa.
- 13 Nkpuru-obi-ya gānọ ọnọdu-abali
n'ọdi-nma,
Nkpuru-ya gēnweta kwa ala.
- 14 İzù nzuzo Jehova diri ndi nātu egwu
Ya;
Ya na ọbuḡa-ndu-Ya, ime ka ha
mara ihe.
- 15 Anyam abua di n'ebe Jehova nọ mḡe
nile;
N'ihì na Ya onwe-ya gēme ka
ukwum abua si n'ubu puta.
- 16 Chem iru, me-kwa-ram amara;
N'ihì na onye nánì ya nọ na onye
ewedara n'ala ka m'bu.
- 17 Ahuhu nile nke obim sara nbara:
Me ka m'si na nkpàm nile puta.
- 18 Hu nweda-n'alam na ọnọdu ọjọm;
Bupu kwa nmehiem nile.
- 19 Hu ndi-irom, n'ihì na ha di ọtutu;
Ha ji ikpọ-asì nke nēme ihe-ike kpọm
asì.
- 20 Debe nkpuru-obim, naputakwam:
Ekwela ka ihere mem, n'ihì na
aḡabawom nime Gi.
- 21 Ka izu-okè na izi-ezi chezim,
N'ihì na elewom anya Gi.
- 22 Chineke, ọputa Israel
Na nkpà-ya nile.

26

Abù Qma nke Devid.

- 1 Kpem ikpe, Jehova, n'ihì na mu
onwem ejewo ije n'izu-okèm:
Ọ bu kwa na Jehova ka
m'tukwasiworo obi, ukwum
adigh-aḡuchapu.
- 2 Nwam, Jehova, nwaputakwam;
Nucha akurum abua na obim.
- 3 N'ihì na ebere-Gi di n'iru anyam;
Ejeghariwọkwam n'ezi-okwu-Gi.
- 4 Mu na madu efu anọkọgh;
Mu na ndi-iru-abua adigh-abàkọ
kwa.
- 5 Akpọwom nkpọkọta ndi nēme ihe
ọjọ asì,
Mu na ndi nēmebi iwu adigh-anọkọ
kwa.
- 6 Agamakwọ ọbu-akam abua n'emegh-
ihe-ọjọ;
We ọa ebe-ichu-aja-Gi buruburu
otù a, Jehova:

- 7 Ime ka ege nti olu ekele,
Na ikọ akukọ bayere oké ọlu-Gi
nile.
- 8 Jehova, ahuwom ebe-obibi nke ulo-
Gi n'anya,
Ya na ọnọdu nke ebe-obibi nke
ebube-Gi.
- 9 Achikọtala nkpuru-obim na ndi-
nmehie n'otù,
Achikọta-kwa-la ndum na ndi-ọbara
n'otù:
- 10 Ndi nzube ọjọ di n'aka-ha,
Aka-nri-ha juputa-kwa-ra n'iri-
ngo.
- 11 Ma mu onwem, n'izu-okèm ka
m'gēje ije:
Ọputam, me-kwa-ram amara.
- 12 Úkwum eguzowo n'ala di lari:
Nime nkpọkọta madu nile ka
m'gāgọzi Jehova.

27

Abù Qma nke Devid.

- 1 Jehova bu ihèm na nzọputam; ònye
ka m'gātu egwu?
Jehova bu ebe siri ike nke ndum;
ònye ka m'gātu oké egwu?
- 2 Mḡe ndi nēme ihe ọjọ biarurum nso
iri anu-arum,
Bú ndi nākpawom na ndi-irom, ha
onwe-ha suru ngongọ, da n'ala.
- 3 Ọ buru na ọmuma-ulo-ikwū ndi-
agha ama ulo-ikwū-ha imegidem,
Obim agagh-atu egwu;
Ọ buru na agha ebilie imegidem,
Na nka ka mu onwem nātukwasi
obi.
- 4 Otù ihe ka m'riworo n'aka Jehova,
nke ahu ka m'nāchọ;
Ọ bu ka m'biri n'ulo Jehova ubọchi
nile nke ndum,
Ihu idi-utọ Jehova, na ijuta ihe n'ulo
uku Ya.
- 5 N'ihì na Ọ gēdebem na nzuzo n'ulo-
ntu-Ya n'ubọchi ihe ọjọ:
O gēzobem n'ebe-nzuzo nke ulo-
ikwū-Ya;
N'oké nkume ka O gēbulim elu.
- 6 Ma ubu a agēbuli isim elu n'elu ndi-
irom dim buruburu;
M'gāchu kwa aja nke iti-nkpu n'ulo-
ikwū-Ya;
M'gābù abù, m'gābùku kwa Jehova
abù qma.

- 7 Jehova, nuru m̀be m'were olum kpò òkù:
Me-kwa-ram amara, zakwam.
- 8 Gi ka obim siworo, Gi kwuru okwu, si, Chonu irum;
Iru-Gi, Jehova, ka m'gāchọ.
- 9 Ezonarilam iru-Gi;
Ejila iwe wezuga orù-Gi:
Iye-akam ka I buworo;
Aḅanarilam, arapu - kwa - lam,
Chineke nke nzọputam.
- 10 N'ihì na nnam na nnem arapuwom,
Ma Jehova gēkubatam.
- 11 Jehova, zím uzọ-Gi;
Durukwam n'okporo-uzọ di lari,
N'ihì ndi nēchem anwu.
- 12 Enyelam n'aka ọchichọ nkpuru-obi
nke ndi nākpaḅum:
N'ihì na ndi-àmà okwu-ugha ebiliwo
imegidem, ha na ndi nēkupu ihe-
ike dika ume.
- 13 M'gēme aña ma asi na ekweghm na
m'gēle idi-nma Jehova
N'ala ndi di ndu?
- 14 Nēle anya Jehova:
Di ike, ka obi-gi nwe kwa ume;
E, nēle anya Jehova.

28

Abù Qma nke Devid.

- 1 Gi, Jehova, ka m'nākḅoku;
Oké nkumem, echila nti n'ebe m'nọ:
Ka I we ghara iḅam nkiti,
M'we yie ndi nārída n'olùlù.
- 2 Nuru olu aririọ-amaram nile m̀be
m'tikuru Gi,
M̀be m'chiliri akam abua n'ebe ime-
ime-ulo nke ebe nsọ Gi di.
- 3 Adọkpurulam tiyere ndi nēmebi iwu,
Tiye-kwa-ra ndi nālu ajọ ihe;
Ndi nāgwa madu-ibe-ha okwu udo,
Ma ihe ọjọ di n'obi-ha.
- 4 Nye ha dika ọlu-ha si di, na dika ijọ-
njọ nke nmeso nile ha si di:
Nye ha dika aka-ha si eme;
Nyeghachi ha ihe ha mere.
- 5 N'ihì na ha adigh-aghọta ọlu nile nke
Jehova,
Na n'ihì na ha adigh-aghọta ihe aka-
Ya abua meworo,
Ọ gākwa ha, Ọ gagh-ewulita ha elu
dika ulo.
- 6 Onye agọziri agọzi ka Jehova bu,
N'ihì na Ọ nuwo olu aririọ-amaram
nile.

- 7 Jehova bu ikem na ọtam;
Ya ka obim tukwasiworo obi, eyewo-
kwa-ram aka:
Obim we nāwuli elu n'ọhù;
M'gēsìte kwa n'abùm kele Ya.
- 8 Jehova buru ya ike,
Ebe siri ike nke nzọputa nke onye
nke Ya etere manu ka Ọ bu.
- 9 Zọputa ndi-Gi, gozi kwa ihe-nketa-
Gi:
Nāzù kwa ha dika aturu, nēku kwa
ha n'aka-Gi rue m̀be ebigh-ebi.

29

Abù Qma Devid.

- 1 Nyenu Jehova, unu umu Chineke,
Nyenu Jehova nsọpuru na ike.
- 2 Nyenu Jehova nsọpuru aha-Ya;
Kḅonu isi ala nye Jehova n'ima-nma
nke idi-nsọ.
- 3 Olu Jehova di n'elu miri:
Chineke nke ebube nāma èbè-elu-
igwe,
Jehova nọ n'elu ọtutu miri.
- 4 Olu Jehova nāda n'ike;
Olu Jehova nāda n'ima-nma.
- 5 Olu Jehova nētiwa osisi cedar;
Jehova we tiwasia osisi cedar nke
Lebanon.
- 6 Ọ nēme ka ha nāwuli elu dika nwa-ehi;
Bù Lebanon na Sirion, dika nwa-atu.
- 7 Olu Jehova nāwaputa ire ọku.
- 8 Olu Jehova nēme ka ọzara me
nkpatu;
Jehova nēme ka ọzara Kedesh me
nkpatu.
- 9 Olu Jehova nēme ka ime nēme nne-
eie,
Ọ nāḅuchapu kwa akwukwọ osisi oké
ọhĩa:
Ọzọ, n'ulo uku Ya ihe nile nāsi,
Ebube.
- 10 Jehova nọduru n'ọche-eze n'Iju-
miri ahu;
Jehova we nọdu dika eze rue m̀be
ebigh-ebi.
- 11 Jehova gēnye ndi-Ya ike;
Jehova gēji udo gọzie ndi-Ya.
- 30 Abù Qma, Abù nke ira Ulo ahu nye
Chineke; Abù Qma nke Devid.
- 1 M'gēbuli Gi elu, Jehova; n'ihì na I
dọgowom n'elu,

- I megh kwa ka ndi-irom ñuriam.
- 2 Jehova, bú Chinekem,
Etikurum I, I we me ka m'diri ndu.
- 3 Jehova, I mewo ka nkpuru-obim si
n'ala-mọ rigoputa:
I mewo ka m'si n'etiti ndi nārīda
n'olulù di ndu.
- 4 Bùkuenu Jehova abù qma, unu ndi-
ebere-Ya,
Kele-kwa-nu ihe-ncheta-Ya di nsọ.
- 5 N'ihī na nānī otù ntabi-anya
nāgabiga n'iwe-Ya;
Ogologo ndu nile nāgabiga na m̄be
ihe-ayi nātọ Ya utọ:
N'anyasi ikwa-ákwá gābia inọ ọnọdu-
abali,
Ma n'ututu iti-nkpu-ọ̀nù gādi.
- 6 Ma mu onwem, asirim n'udom,
Agagh-ewezugam n'ọ̀nọdum rue m̄be
ebigh-ebi.
- 7 Jehova, I ji ka ihem si atọ Gi utọ me
ka ike guzoro ugwum:
I zobere iru-Gi; aghọ̀rọ̀m onye nāma
jijiji.
- 8 Gi, Jehova, ka m'nākpọku;
Ọ bu kwa Onye-nwe-ayi ka m'nāriọ
aririọ-amara:
- 9 Ûrù gini di n'ọ̀baram, m̄be m'nārīda
n'olulù?
Ájá, ọ̀ gēkele Gi? ọ̀ gēgosi ezi-okwu-
Gi?
- 10 Nuru, Jehova, me-kwa-ram amara:
Jehova, buru onye nēyerem aka.
- 11 I ɓanweworom iti-aka-n'obim ka ọ
ghọ ite-egwú;
I tọpuwo ákwá-nkpem, were ọ̀nù
kem dika ihe-ọ̀kiké:
- 12 Ka nsọpurum we bükue Gi abù qma,
ghara idere du.
Jehova, bú Chinekem, rue m̄be
ebigh-ebi ka m'gēkele Gi.
- 31** Abù Qma nke diri Onye-isi Abù. Abù
Qma Devid.
- 1 Nime Gi, Jehova, ka m'ɓabàworo;
ekwela ka ihere mem rue m̄be
ebigh-ebi:
N'ezī omume-Gi me ka m'ɓapu.
- 2 Tọ̀rọ̀m nti-Gi n'ala; naputam ngwa
ngwa:
Ghọ̀rọ̀m oké nkume nke ebe siri ike,
bú ulo nke ebe ewusiri ike nke-uku
izọputam.
- 3 N'ihī na nkumem di elu na ebem
ewusiri ike ka I bu;

- Ọzọ, n'ihī aha-Gi I gēdum, dukwam
nwayọ.
- 4 I gēme ka m'si n'ubụ nke ha
zoberem puta;
N'ihī na Gi onwe-gi bu ebem siri
ike.
- 5 N'aka-Gi ka m'nēnye mọm idebe:
I ɓaputawom, Jehova, Chineke nke
ezi-okwu.
- 6 Akpọwom ha asì, bú ndi nārība ihe-
efu nile nke nābugh ihe ama:
Ma mu onwem atukwasiwo obi na
Jehova.
- 7 Ka m'tegharia egwú ọ̀nù, ñuri kwa
ọ̀nù, n'ebere-Gi:
N'ihī na I huwo nweda-n'alam;
I mawo nkpuru-obim n'ahuhu di
iche iche:
- 8 I mechibidoghkwam nye n'aka onye-
iro;
I mewo ka ukwum abua guzo n'ebe
sara mbara.
- 9 Merem amara, Jehova, n'ihī na
anọm na nkpaɓu:
Anyam emebiwo nime nkpasu-iwem,
ya na nkpuru-obim, na afọm, dika
uwe nla mebirì.
- 10 N'ihī na ndum agwusiwo n'iru-újú,
na arọm nile n'ize-ume:
Ikem asuwo ngọngọ site n'ajọ
omumem, ọ̀kpukpum nile emebiwo
kwa, dika uwe nla mebirì.
- 11 N'ihī ndi-nkpaɓum nile aghọwom
ihe-ita-uta nke-uku,
Ọbuná n'ebe ndi-aɓata-obim nọ,
aghọwo-kwa-ram ndi m'mara oké
egwu:
Ndi nāhum n'ezī aɓanariwom.
- 12 Echezọwo mu onwem dika onye
nwuru anwu puru n'obi madu:
Aghọwom ihe nāla n'iyì.
- 13 N'ihī na anuwom akukọ ọ̀jọ nke
ọ̀tutu madu,
Ujọ dim buruburu:
M̄be ha nāɓa izù n'otù imegidem,
Ha zubere iwepu ndum.
- 14 Ma mu onwem, ọ̀ bu Gi ka
m'tukwasiwo obi, Jehova:
Asiwom, Chinekem ka I bu.
- 15 N'aka-Gi ka m̄bem nile di:
Naputam n'aka ndi-irom, na n'aka
ndi nēsọbum.
- 16 Me ka iru-Gi nye orù-Gi ihé:
Zọputam n'ihī ebere-Gi.

- 17 Jehova, ekwela ka ihere mem; n'ihina akpòkuwom I:
Ka ihere me ndi nēmebi iwu, ka ha debe ọnu-ha du n'ala-mọ.
- 18 Ka ebuhere-ọnu okwu-ugha da ọbi; Nke nēkwu oké okwu megide onye ezi omume,
Nime npako na nleda-anya.
- 19 Le ka ezi ihe-Gi si ba uba, nke I tukobaworo nye ndi nātu egwu Gi, Nke I luworo nye ndi nābābā nime Gi n'iru umu madu!
- 20 I nēzobe ha n'ebe-nzuzo nke iru-Gi ka ha pua n'aka nkekọta nile nke madu:
I nēdebe ha na nzuzo n'ulo-ntu ka ha pua n'ise-okwu nke ire di iche iche.
- 21 Onye agọziri agọzi ka Jehova bu: N'ihina Ọ mewo ka ebere-Ya di ebube n'ebe m'nọ n'obodo ewusiri ike.
- 22 Ma mu onwem, asirim na nkujam, Ebipuwom n'anya-Gi:
Otú ọ di, I nuru olu aririọ-amaram nile mbe m'tikuru Gi.
- 23 Hunu Jehova n'anya, ndi-ebere-Ya nile:
Ọ bu ndi kwesiri ntukwasi-obi ka Jehova nēchezi,
Ọ nākwughachibiga kwa onye nēme omume npako oké.
- 24 Dinu ike, ka obi-unu nwe kwa ume, Unu nile ndi nēchere Jehova.

32

Abù Qma nke Devid. Maschil.

- 1 Onye ihe nāgara nke-ọma ka ọ bu, bú onye ebupuworo njehic-ya, onye ekpuchiworo nmehic-ya.
- 2 Onye ihe nāgara nke-ọma ka ọ bu, bú madu nke Jehova nādigh-aguru ya ajọ omume,
Bú onye ọ digh aghughọ ọ bula di na mọ-ya.
- 3 Mbe m'bara nkiti, ọkpukpum nile kara nká
Site n'ọbuọ-ujam ogologo ubochi nile.
- 4 N'ihina ehie na abali aka-Gi di arọ n'arum:
Umem hanwere n'ihe-ikpọ-nku nke uguru. [Selah]
- 5 Anamemeri ka I mara nmehiem, ekpuchighkwam ajọ omumem:

M'siri, M'gēkwuputara Jehova njehiem nile;

Gi onwe-gi bupu-kwa-ra ajọ omume nke nmehiem. [Selah]

6 N'ihina nka ka onye-ebere ọ bula kpere Gi na mbe agēji chọta Gi:

N'ezie n'iju-miri nke ọtutu miri ha agagh-eru ya aru.

7 Gi onwe-gi burum ebe-nzuzo; I gēchezim ka m'pua n'ahuhu;

Iti-nkpu nke mbe anēme ka aḅapu, ndia ka I gēme ka ha dim buruburu. [Selah]

8 M'gēme ka i nwe uche, M'gēzi kwa gi ihe n'uzọ nke i gēje ije nime ya: M'gādu gi ọdu, anyam gādikwasi kwa gi n'aru.

9 Unu adila ka inyinya, ma-ọbu dika inyinya mule, nke ọ digh nghọta ha nwere:

Agēji kwa bit na bridle, dika ihe-ekike, ijide ha,

Ma emegh otú a ha agagh-abiaru nso gi.

10 Ọtutu ihe-nḅu gādiri onye nēmebi iwu:

Ma onye nātukwasi obi na Jehova, ebere gādi ya buruburu.

11 Nūrianu ọnu na Jehova, teghari-kwa-nu egwú ọnu, unu ndi ezi omume:

Ti-kwa-nu nkpu ọnu, unu nile ndi ziri ezi n'obi.

33

1 Tienu nkpu ọnu nime Jehova, unu ndi ezi omume:

N'ebe ndi ziri ezi nọ otuto mara nma.

2 Werenu ubọ-akwara kele Jehova:

Werenu une nke akwara iri bükue Ya abù ọma.

3 Bükueni Ya abù ọhu;

Werenu iti-nkpu me ka ọkpukpọ-ubọ di nma.

4 N'ihina okwu Jehova ziri ezi;

Anālu kwa ọlu-Ya nile n'ikwesi-ntukwasi-obi.

5 Ọ nāhu ezi omume na ezi ikpé n'anya:

Uwa juputara n'ebere Jehova.

6 Okwu Jehova ka ejiri me elu-igwe;

Eji-kwa-ra iku-ume nke ọnu-Ya me usu-ha nile.

7 Ọ nāchikọta miri oké osimiri dika obo-ihe:

- O nētiye oḅu-miri n'ulo-àkù di iche iche.
- 8 Ka uwa nile tua egwu Jehova:
Ka ndi nile ndi bi n'elu-uwa dum
madu bi tua ujo Ya.
- 9 N'ihì na Ya onwe-ya kwuru okwu, o
we di;
Ya onwe-ya nyere iwu, o we guzo.
- 10 Jehova emebiwo ndum-odu mba
nile:
O siwo èchìchè nile nke ndi di iche
iche, È-è.
- 11 Ndum-odu Jehova nēguzo rue mḅe
ebigh-ebi,
Èchìchè nile nke obi-Ya rue oḅo nile.
- 12 Mba ihe nāgara nke-oma ka o bu, bú
mba ahu nke Jehova bu Chineke-
ya;
Bú ndi ahu O roputara iburu Ya ihe-
nketa.
- 13 Jehova siri n'elu-igwe legide anya;
O huwo umu madu nile;
- 14 O siwo n'onodu ebe-obibi-Ya
Lekwasi ndi nile bi n'uwa anya;
- 15 Bú Onye ahu Nke nākpu obi ha nile
n'otù,
Nke nāghota kwa oḷu nile nke ha
nile.
- 16 O digh eze anēji uba nke usu-ndi-
agha-ya zoputa:
Adigh-eji kwa ike riri nne naputa
dike.
- 17 Nánì ihe-nrafu ka inyinya bu iji
zoputa madu:
O digh-eji kwa ike-ya riri nne me ka
madu wepuga onwe-ya.
- 18 Le, anya Jehova di n'aru ndi nātu
egwu Ya,
Bú n'aru ndi nēchere ebere-Ya;
- 19 Inaputa nkpuru-obi-ha n'onwu,
Na idebe ha ndu n'oké unwu.
- 20 Nkpuru-obi-ayi echerewo Jehova:
Iye-aka-ayi na ota-ayi ka O bu.
- 21 N'ihì na o bu nime Ya ka obi-ayi
nāñuri oñu,
N'ihì na o bu aha nsọ Ya ka ayi
tukwasiworo obi.
- 22 Jehova, ka ebere-Gi dikwasi ayi,
Dika ayi chereworo Gi.

- 2 Jehova ka nkpuru-obim gēji nya isi:
Ndi di ume-ala n'obi gānu ya, we
nuria oñu.
- 3 Sonum me ka Jehova di uku,
Ka ayi buli kwa aha-Ya elu n'otù.
- 4 Achorom Jehova, O za-kwa-ram,
We naputam n'ujom nile.
- 5 Ha legidere Ya anya, we nwue enwu:
Ka ihere ghara ime kwa ha n'iru.
- 6 Onye a ewedara n'ala kporo oku,
Jehova we nuru ya,
We si na nkpaḅu-ya nile zoputa ya.
- 7 Mo-ozì nke Jehova nāma ulo-ikwū-
ya buruburu ndi nātu egwu Ya,
O we doputa ha.
- 8 Detunu ire, hu na Jehova di nma:
Onye ihe nāgara nke-oma ka o bu, bú
nwoke nke nāḅabà nime Ya.
- 9 Tuanu egwu Jehova, unu ndi nsọ Ya:
N'ihì na o digh ihe nākọ ndi nātu
egwu Ya.
- 10 Nkpà akpawo umu-odum, agu aguwo
kwa ha:
Ma ndi nāchọ Jehova, o digh ezi ihe
o bula gākọ ha.
- 11 Bianu, umum, gem nti:
Egwu Jehova ka m'gēzi unu.
- 12 Onye bu nwoke ahu nke ndu nātọ ya
utọ,
Nke nāhu ubochi nile nke ndu
n'anya, ka o we hu odi-nma?
- 13 Chezi ire-gi ka o ghara ikwu ihe ojo,
Chezi kwa eḅuḅere-onu-gi ka ha
ghara ikwu okwu aghughọ.
- 14 Si n'ihe ojo wezuga onwe-gi, me ezi
ihe;
Nāchosi udo ike, baso kwa ya.
- 15 Anya abua nke Jehova di n'aru ndi
ezi omume,
Nti-Ya abua ghe-kwa-ra oghe na
nkpu ha nētiku Ya.
- 16 Iru Jehova nēmegide ndi nēme ihe
ojo,
Ibipu ncheta-ha n'uwa.
- 17 Ndi ezi omume tiri nkpu, Jehova we
nuru,
We si na nkpaḅu-ha nile naputa ha.
- 18 Jehova nọ nso ndi obi-ha tiwara
etiwa,
O nāzoputa kwa ndi azopiaworo nime
mo-ha.
- 19 Ha di otutu, bú ihe ojo nke nādakwasi
onye ezi omume:
Ma'n'aka ha nile ka Jehova nānaputa
ya.

34 Abù Qma nke Devid; mḅe o ḅanwere
omume-ya n'iru Abimelek, o we
chupu ya, o we la.

- I M'gāgozi Jehova na mḅe nile:
Mḅe nile ka otuto-Ya gādi n'onum.

- 20 Ọ nēdebe ọkpukpu-ya nile:
 Ọ digh otù nime ha nyajiri anyaji.
 21 Ihe ọjọ gēme ka onye nēmebi iwu
 nwua:
 Ọzọ, ndi nākpọ onye ezi omume asi,
 agāma ha ikpe.
 22 Jehova nāḅaputa nkpuru-obi ndi-
 orú-Ya:
 Agagh-ama kwa ha ikpe, bú ndi nile
 nāḅabà nime Ya.

35

Abù Qma nke Devid.

- 1 Jehova, luso ha ọgù, bú ndi nālusom
 ọgù:
 Buso ha agha, bú ndi nēbusom agha.
 2 Jide ọta na ọta uku,
 Bilie iyerem aka.
 3 Seputa kwa ube na anyu-ike-agma
 izute ndi nāchum:
 Si nkpuru-obim, Nzọputa-gi ka
 M'bu.
 4 Ka ihere me ha, ka etiyē kwa ha
 n'ọnọdu-ihere, bú ndi nāchọsi
 nkpuru-obim ike:
 Ka ha ḅaghachi azu nwe iru-ihere, bú
 ndi nēchē ihe ọjọ ha gēmēm.
 5 Ka ha di ka iḅoḅo-ọka n'iru ifufe,
 Ka mọ-ozī nke Jehova buru kwa
 onye nēnupu ha.
 6 Ka uzọ-ha ḅa ọchichiri, ka ọ buru
 kwa ebe nālọ alọ,
 Ka mọ-ozī nke Jehova buru kwa
 onye nāchu ha.
 7 N'ihī na ọ bu mḅe m'nēmēgh ihe ka
 ha zoberem olúlú nke uḅu-ha,
 Ọ bu mḅe m'nēmēgh ihe ka ha
 gwuru olúlú nye nkpuru-obim.
 8 Ka ntikpọ biakwasi ya mḅe ọ
 nāmagn;
 Ọzọ, ka uḅu-ya nke o zoēworo jide
 ya onwe-ya:
 Nime ntikpọ ahu, ya dabà nime ya.
 9 Nkpuru-obim gēteghari kwa egwú
 ọnú na Jehova:
 Obi gātọ ya utọ na nzọputa-Ya.
 10 Ọkpukpum nile gāsī, Jehova, ọnye di
 ka Gi?
 Gi Onye nānaputa onye ewedara
 n'ala n'aka onye di ike kari ya,
 I nānaputa onye ewedara n'ala na
 oḅeye n'aka onye nānapu ya ihe
 n'ike.
 11 Ndi-āmà nke ihe-ike nēbili;
 Ihe nke m'nāmāgh ka ha nājum.

- 12 Ha nākwughachim ihe ọjọ n'ọnọdu
 ezi ihe,
 Nkpuru-obim di ka onye ḅa aka
 nwa.
 13 Ma mu onwem, mḅe ha nāria ọria,
 uwem bu ákwá-nkpe:
 Ewedaram nkpuru-obim n'ala site
 n'obubu-ọnu;
 Ekperem nālaghachikute kwa obim.
 14 Dika agasi na ọ burum eyi, dika
 agāsī na ọ burum nwa-nne, otù a
 ka m'jēghariri:
 Dika onye nēru újù nne-ya, otù a ka
 m'rudara n'ala nēyi uwe-nkpe.
 15 Ma mḅe m'nāru ukwu ha nūriri ọnu,
 chikọta onwe-ha:
 Ha chikọtara onwe-ha imegidem,
 nētiḅum mbe m'nāmāgh;
 Ha dọkaram, ha eguzogh kwa du:
 16 Dika ndi emeruru emeru n'etiti ndi
 nāchì ọchì n'ihī oḅe-achicha,
 Otù a ka ha takwasirim ikekere-ezē.
 17 Onye-nwe-ayi, mḅe ole ka I ganēle
 anya?
 Si na ntikpọ nile ha weghachi
 nkpuru-obim,
 Si n'aka umu-ọdum weghachi
 nkpuru-obi m'nwere nāni ya.
 18 M'gēkele Gi n'etiti nkpọkọta bara
 uba:
 N'etiti otù ndi nwere ume ka m'gēto
 Gi.
 19 Ekwela ka ndi-irom, bú ndi-okwu-
 ugha, nuam ọnu:
 Ekwela ka ndi nākpọm asī mḅe
 m'nēmēgh ihe ḅue iku-anya.
 20 N'ihī na ọ bugh okwu udo ka ha
 nēkwu:
 Ma ha nēchēputa okwu di iche iche
 nke aghughọ nile imegide ndi nọ
 jū n'ala.
 21 Ha we me ka ọnu-ha sa mbara
 imegidem;
 Ha siri, Ehe, ehe, anya-ayi ahuwo ya.
 22 I huwo ya, Jehova; aḅala nkiti:
 Onye-nwe-ayi, anọlam n'ebe di anya.
 23 Kpọte Onwe-gi, tetara ikpēm,
 Chínkem na Onye-nwem, tetara
 okwu-ikpēm.
 24 Kpēm ikpe dika ezi omume-Gi si di,
 Jehova, bú Chínkem;
 Ekwe-kwa-la ka ha nuam ọnu.
 25 Ekwela ka ha si n'obi-ha, Ehe, nka bu
 ọchichọ nkpuru-obi-ayi:
 Ekwela ka ha si, Ayi elodawo ya.

- 26 Ka ihere me ha, ka ha nile nwe kwa iru-ihere n'otù, bú ndi nānuri ọnu n'ihe ọjọ nādakwasim:
Ka ha yiri ihere na ọnọdu-ihere dika uwe, bú ndi nēme onwe-ha ka ha di uku imegidem.
- 27 Ka ha tie nkpu ọnú, nuri kwa ọnu, bú ndi ezi omumem nātọ utọ:
Ka ha nāsi kwa m̀be nile, Jehova di uku,
Onye udo orù-Ya nātọ Ya utọ.
- 28 Irem ganēkwu okwu, dika onye nātughari uche, bayere ezi omume-Gi,
Baye-kwa-ra otuto-Gi ogologo ubọchi nile.

36 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù. Abù Qma nke orù Jehova, bú Devid.

- 1 Ihe nke nāputa n'ọnu njehie nke onye nēmebi iwu nāsi n'etiti obim, Ọ digh oké egwu Chineke di n'anya-ya abua.
- 2 N'ihia na ọ nāgwa onwe-ya okwu ire-utọ n'anya onwe-ya,
Bayere ichọputa ajọ omume-ya na ikpọ ya asi.
- 3 Okwu nile nke ọnu-ya bu ajọ ihe na aghughọ:
Ọ rapuwo inwe uche na ime nma.
- 4 Ajọ ihe ka ọ nēchē n'elu ihe-ndina-ya;
O nēguzo onwe-ya n'uzọ nke nādigh nma;
Ọ digh-aju ihe ọjọ.
- 5 Jehova, n'elu-igwe ka ebere-Gi di;
Ikwesi-ntukwasi-obi-Gi nēru mbara-igwé.
- 6 Ezi omume-Gi di ka ugwu Chineke;
Ikpé-Gi nile bu ọbu-miri riri nne:
Ọ bu madu na anumanu ka I nāzọputa, Jehova.
- 7 Le ka ebere-Gi si di oké ọnu-ahia, Chineke!
Umu madu nābábá kwa n'okpuru ndò nkù-Gi abua.
- 8 Afọ nējubiga ha oké site n'abuba nke ulo-Gi;
Ọ bu kwa miri-iyi nke ihe-utọ-Gi nile ka I nēme ka ha nua.
- 9 N'ihia na n'ebe I nọ ka isi-iyi ndu di:
N'ihé-Gi ka ayi nāhu ihé.
- 10 Me ka ebere-Gi digidere ndi mara Gi;

Me kwa ka ezi omume-Gi digidere ndi ziri ezi n'obi.

- 11 Ekwela ka ukwu npako biakwasim, Ekwe-kwa-la ka aka nke ndi nēmebi iwu me ka m'wagharia.
- 12 N'ebe ahu ka ndi nālu ajọ ihe daworo:
Enudawo ha, ha apugh kwa ibili ọzọ.

37

Abù Qma nke Devid.

- 1 Emela ka iwe-gi di ọku n'ihia ndi nēme ihe ọjọ,
Ekwosola ndi nēme ajọ omume ekworo.
- 2 N'ihia na dika ahilia ka agēbipu ha ngwa ngwa,
Dika akwukwọ ahilia ndu ka ha gākponwu.
- 3 Tukwasi Jehova obi, me kwa ezi ihe;
Biri n'ala, nāzù kwa onwe-gi n'ikwesi-ntukwasi-obi.
- 4 Ka ihe Jehova tọ kwa gi utọ;
Ọ gēnye kwa gi ihe nile obi-gi nāriọ.
- 5 Kpọre uzọ-gi rue Jehova aru;
Tukwasi kwa Ya obi, Ya onwe-ya gēme kwa ya.
- 6 Ọ gēme kwa ka ezi omume-gi puta dika ihé,
Ikpé-gi kwa dika etiti-ehihie.
- 7 Nọ dū n'iru Jehova, were kwa ntachi-obi nēchere Ya:
Emela ka iwe-gi di ọku n'ihia onye ọ nāgara nke-oma n'uzọ-ya,
N'ihia madu nke nēme ajọ ihe-nzube di iche iche.
- 8 Ra aka iwe iwe, rapu kwa ọnuma:
Emela ka iwe-gi di ọku, o nēdubá nání n'ime ihe ọjọ.
- 9 N'ihia na agēbipu ndi nēme ihe ọjọ:
Ma ndi nēle anya Jehova, ndi ahu gēnweta ala.
- 10 Ma ọ fọduru nwa m̀be, onye nēmebi iwu agagh-adi kwa:
I gēlekwasi kwa ọnọdu-ya anya, ma ọ gagh-anọ.
- 11 Ma ndi di ume-ala n'obi gēnweta ala;
Iba-uba nke udo gātọ kwa ha utọ.
- 12 Onye nēmebi iwu nēzube ajọ ihe imegide onye ezi omume,
Ọ nātakwasi kwa ya ikekere-ézé.
- 13 Onye-nwe-ayi nāchi ya ọchi:
N'ihia na Ọ huwo na ubọchi-ya nābia
- 14 Ndi nēmebi iwu amiputawo mma-
agha, zọ kwa uta-ha ukwu ikwe ya;

- Ime ka onye ewedara n'ala na oḃeye da,
 Iḃu ndi ziri ezi n'uzo-ha:
 15 Mma-agma-ha gābā n'obi onwe-ha,
 Agāḃaji kwa uta-ha.
 16 Ihe ntā onye ezi omume nwere di nma
 Kari ihe bara uba nke otutu ndi nēmebi iwu.
 17 N'ihī na agāḃaji ogwe-aka nke ndi nēmebi iwu:
 Ma Jehova nākwagide ndi ezi omume.
 18 Jehova mara uboḃchi nile nke ndi zuru okè:
 Ihe-nketa-ha gādiru kwa mḃe ebigh-ebi.
 19 Ihere agagh-eme ha na mḃe ihe oḃo:
 Afō gēju kwa ha n'uboḃchi okè unwu.
 20 N'ihī na ndi nēmebi iwu gāla n'iyi,
 Ndi-iro Jehova gādi ka ihe di okè onu-ahia nke umu-aturu:
 Ha gēdè; n'anwuru-oku ka ha gēdè.
 21 Onye nēmebi iwu nēbiri ihe, ma o digh-akwughachi:
 Ma onye ezi omume nēme amara, nēnye kwa enye.
 22 N'ihī na ndi O nāgozi gēnweta ala;
 Ma agēbipu ndi O nākoḃha.
 23 Site n'aka Jehova ka emeworo ka nzō-ukwu nile nke madu guzosie ike;
 Uzō-ya nātō kwa Ya utō.
 24 Mḃe o gāda, agagh-atudasi ya:
 N'ihī na Jehova nākwagide aka-ya.
 25 Nwata ka m'buworo, aghowokwam okenye;
 Ma ahughm onye ezi omume ka arapuru ya,
 Ahughkwam nkpuru-ya ka ha nāriō nri.
 26 Ogologo uboḃchi nile ka o nēme amara, nēbinye kwa ihe;
 Nkpuru-ya bu kwa ndi agoziri agozi.
 27 Si n'ihē oḃo wezuga onwe-gi, me ezi ihe;
 Biri kwa rue mḃe ebigh-ebi.
 28 N'ihī na Jehova nāhu ezi ikpé n'anya,
 O digh-arapu kwa ndi-ebere-Ya;
 Rue mḃe ebigh-ebi ka anēdebe ha:
 Ma agēbipu nkpuru ndi nēmebi iwu.
 29 Ndi ezi omume gēnweta ala,
 Biri kwa n'elu ya rue mḃe ebigh-ebi.
- 30 Onu onye ezi omume nēkwu okwu amam-ihe, dika onye nātughari uche,
 Ire-ya nēkwu kwa okwu ezi ikpé.
 31 Iwu Chineke-ya di n'obi-ya;
 Nzō-ukwu-ya nile agagh-aḃuchapu kwa.
 32 Onye nēmebi iwu nēche onye ezi omume nche,
 Nāchō kwa ime ka o nwua.
 33 Jehova agagh-arapu ya n'aka-ya,
 O gagh-ama kwa ya ikpe mḃe anēkpe ya ikpe.
 34 Nēle anya Jehova, nēdebe kwa uzō-Ya,
 O gēbuli kwa gi inweta ala:
 Mḃe anēbipu ndi nēmebi iwu, i gāhu.
 35 Ahuwom onye nēmebi iwu ka o nēme madu ka ha ma jijiji,
 Ahuwokwam ya ka o nāwasa onwe-ya dika osisi di ndu n'ala mara ya.
 36 O we gabiga, ma, le, o noḃh:
 M'we chō ya, ma achotagh ya.
 37 Riba onye zuru okè ama, le kwa onye ziri ezi:
 N'ihī na oḃi-n'iru diri onye-udo.
 38 Ma ndi-njehie, anēkpochapu ha n'otū:
 Agēbipu oḃi-n'iru nke ndi nēmebi iwu.
 39 Ma nzōputa ndi ezi omume nēsi n'aka Jehova bia:
 O bu ebe-ha siri ike na mḃe nkpà.
 40 Jehova nēye-kwa-ra ha aka, nēme ka ha ḃapu:
 O nēme ka ha si n'aka ndi nēmebi iwu ḃapu, O nāzōputa kwa ha,
 N'ihī na ha aḃabāwo nime Ya.
- 38** Abù Qma Devid, ime ka echeta echeta.
 1 Jehova, abalaram nba n'iwē-Gi:
 Adō-kwa-lam aka na nti n'ōnuma-Gi.
 2 N'ihī na akú-Gi nile efedakwasiwom,
 Aka-Gi adakwasiwokwam.
 3 O digh izu-okè o bula di n'anu-arum n'ihī iwe-Gi;
 O digh kwa udo o bula di n'okpukpum nile n'ihī nmehiem.
 4 N'ihī na aḃo omumem nile agabigawo n'elu isim:
 Dika ibu arō ha dikaram arō.

- 5 Ufiri-utarim nile nēsi isi, nābu kwa miri,
N'ihī uchem ɓagorɔ aɓagɔ.
- 6 Aɓagorom aɓagɔ ruda kwa nke-uku;
Ogologo ubochi nile ka m'jehariworo nēyi uwe-nkpe.
- 7 N'ihī na ukwum juputara na nruru-oku;
O digh kwa izu-okè o bula di n'anurum.
- 8 Arum esinwuwo, egwepiawokwam nke-uku:
Aɓowom uja n'ihī isu-ude nke obim.
- 9 Onye-nwe-ayi, n'iru Gi ka ichosikem nile di;
Ize-umem ezonarigh kwa Gi.
- 10 Obim nēti ike ike, ikem esiwo nimem la:
Ihè nke anyam abua kwa, obuná ihè nke anyam ahu adigh n'arum.
- 11 Ndi nāhum n'anya na ndi-eyim nēguzo iche na ncherita-iru ihe-otitim;
Ndi-aɓata-obim nēguzo kwa n'ebe di anya.
- 12 Ndi nāchosi nkpuru-obim ike nēsi-kwa-ram onyá;
Ndi nāchɔ imem ihe oɓo ekwuwo kwa ihe-ila-n'iyi di iche iche,
O bu kwa ihe-aghughɔ nile ka ha nātughari n'uche egologo ubochi nile.
- 13 Ma mu onwem, dika onye nti chiri, adighm-anu ihe;
Adikwam ka onye-oɓi nke nādigh-asaghe onu-ya.
- 14 E, adim ka madu nke nādigh-anu ihe,
Onye iba-nba o bula nādigh n'onu-ya.
- 15 N'ihī na Gi, Jehova, ka m'chereworo: Gi onwe-gi gāza, Onye-nwe-ayi, Chinekem.
- 16 N'ihī na asirim, Ka ha ghara inuri onu n'arum:
Mɓe anēwezuga ukwum n'onɔdu-ya, ha mere onwe-ha ka ha di uku imegidem.
- 17 N'ihī na mu onwem gaje ije nsukwara-achi,
Ihe-nɓum di kwa na ncherita-irum mɓe nile.
- 18 N'ihī na m'gēgosi ajɔ omumem;
M'gēcheɓu onwem bayere nmehiem.

- 19 Ma ndi-irom nādi ndu, nwe ume:
Ha ba-kwa-ra uba, bú ndi nākpom asi n'uzo okwu-ugha.
- 20 Ndi ahu kwa nke nākwughachi ihe oɓo n'onɔdu ezi ihe
Nēmegidem, n'ihī na anamaɓaso ezi ihe.
- 21 Arapulam, Jehova:
Chinekem, anɔlam n'ebe di anya.
- 22 Bia ososɔ iyerem aka,
Onye-nwe-ayi, bú nzopotam.

39 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù, bú Jedutun. Abù Qma Devid.

- 1 Asirim, Ka m'lezie uzom nile anya,
Ka m'we ghara iwere irem mehie:
Ka m'debere onum ihe ikechi onu,
Mɓe onye nēmebi iwu no n'irum.
- 2 Aghorom onye-oɓi n'inɔ-dū, aɓaram nkiti, obuná ipu n'ikwu ezi ihe;
Ewe kpalie ihe-nɓum.
- 3 Obim di oku nimem;
Mɓe m'nātughari uche oku rebere:
M'we were irem kwue okwu:
- 4 Jehova, me ka m'mara ogwugwum,
Na otutu ubochim nile, ihe o bu;
Ka m'mara ka m'si buru ihe nākwusi akwusi.
- 5 Le, I mewo ubochim nile dika ntu-ɔbu-aka;
Mɓe ndum di kwa ka ihe nābugh ihe n'iru Gi:
N'ezie nāni otu nku-ume ka madu o bula bu, n'iguzosi-ike-ya. [Selah
- 6 N'ezie o bu n'onnyino ka madu nējehari:
N'ezie n'otu nku-ume ka ha nāɓa aghara:
O nākwakɔba akú, ma o magh onye gāchikɔta ha.
- 7 Ma ubu a, Onye-nwe-ayi, m'leworɔ anya gini?
Ncherem, n'ebe I no ka o di.
- 8 Naputam n'aka njehiem nile:
Emelam ka m'buru ihe-ita-uta nke onye-nzuzu.
- 9 Aghorom onye-oɓi, adighm-asaghe onum;
N'ihī na Gi onwe-gi mere ya.
- 10 Si n'arum wezuga ihe-otiti-Gi:
Emewo ka mu onwem gwusia site n'ilu-ɔgú nke aka-Gi.
- 11 I ji iba-nba nile do madu aka na nti n'ihī ajɔ omume,

- I we me ima-nma-ya anāchōsi ike ka
 ọ baze dika nla:
 N'ezie nāni otù nku-ume ka madu ọ
 bula bu. [Selah
 12 Nuru ekperem, Jehova, na kwa nti
 ntikum;
 Aḅala nkiti n'anya-mirim:
 N'ihì na ọbia ka m'bu n'ebe I nọ,
 Abum onye-nnọdu, dika nnam-hà
 nile.
 13 Lepum anya, ka m'we ḅasa irum,
 Tutu mu ala, ghara inọ kwa ọzọ
 n'uwa.

40 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù. Abù Qma Devid.

- 1 Elesirim anya Jehova ike;
 Ọ we tọrọm nti-Ya n'ala, nu ntikum.
 2 Ọ we me ka m'si n'olùlù nbibi,
 n'apiti nke ala urọ, rigoputa;
 Ọ we me ka ukwum abua guzo n'elu
 nkume di elu, Ọ nēme ka nzo-
 ukwum nile guzosie ike.
 3 Ọ we tiye abù ọhu n'ọnum, bú otuto
 diri Chineke-ayi:
 Ọtutu madu gāhu ya, tua egwu,
 We tukwasi Jehova obi.
 4 Onye ihe nāgara nke-ọma ka ọ bu, bú
 nwoke nke meworo Jehova ka Ọ
 buru ihe-ntukwasi-obi-ya,
 Ọ chegh kwa ndi-nganga iru, ma-
 ọbu ndi nējehie n'uzọ okwu-
 ugha.
 5 Ọtutu ihe ka Gi onwe-gi meworo,
 Jehova, bú Chínkem, bú oké ọlu-
 Gi nile,
 Na èchìchè-Gi nile n'ebe ayi nọ:
 Apugh idoro Gi ha n'usoro;
 Asi na agamegosi kwu kwa okwu
 bayere ha,
 Ha kariri igu-ọnu.
 6 Àjà na onyinye-inata-iru-ọma adigh-
 atọ Gi utọ;
 Nti abua ka I ràpùworom:
 Ọ bugh àjà-nsure-ọku na àjà-nmehie
 ka I chọworo.
 7 Mḅe ahu ka M'siri, Le, abiawom;
 N'akwukwo-npiakọta ka edeworo ihe
 bayerem:
 8 Ime ihe di Gi utọ atọwom utọ,
 Chineke;
 Iwu-Gi di kwa nime obim.
 9 Ezisawom ozi ọma nke ezi omume
 nime nkpọkọta-Gi bara uba;

- Le, adighm-eḅochi eḅubere-ọnum
 abua,
 Jehova, Gi onwe-gi amawo.
 10 Ekpuchighm ezi omume-Gi nime
 obim;
 Ekwusawom ikwesi-ntukwasi-obi-Gi
 na nzọputa-Gi:
 Ezonarighm nkpọkọta-Gi bara uba
 ebere-Gi na ezi-okwu-Gi.
 11 Gi onwe-gi, Jehova, eḅochilaram obi-
 ebere-Gi nile:
 Ka ebere-Gi na ezi-okwu-Gi
 nēchezim mḅe nile.
 12 N'ihì na ihe ọjọ nādigh ọnu-ọgugu
 aḅawom buruburu,
 Ajọ omumem nile eruwom aru,
 apughkwam ihu uzọ;
 Ha kariri agiri-isi nile nke isim n'uba,
 obim arapuwokwam.
 13 Jehova, ka ọ tọ Gi inaputam:
 Jehova, bia ọsọsọ iyerem aka.
 14 Ka ihere me ha, ka ha nile nwe kwa
 iru-ihere n'otù,
 Bù ndi nāchọ nkpuru-obim
 ikpochapu ya:
 Ka ha laghachi azu, ka etiye kwa ha
 n'ọnọdu-ihere,
 Bù ndi ihe ọjọ dakwasirim nātọ utọ.
 15 Ka ha tọḅorọ n'efu n'ihì ihere-ha,
 Bù ndi nāsì, Ehe, ehe.
 16 Ka obi tọ ndi nile nke nāchọ Gi utọ,
 ka ha nuri kwa ọnu nime Gi:
 Ka ndi nāhu nzọputa-Gi n'anya nāsì
 mḅe nile,
 Ka Jehova di uku.
 17 Ma mu onwem bu onye ewedara
 n'ala na oḅeye;
 Ma Onye-nwe-ayi nēchèrem èchìchè:
 Onye-iyè-akam na Onye nēme ka
 m'ḅapu ka I bu;
 Chínkem, anọla ọdù.

41 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù. Abù Qma Devid.

- 1 Onye ihe nāgara nke-ọma ka ọ bu, bú
 onye nwere uche n'imeso onye
 nēnwegh ike:
 N'ubochi ihe ọjọ Jehova gēme ka ọ
 wepuga onwe-ya.
 2 Jehova gēdebe ya, me ka ọ di ndu,
 agēme ka ihe gara ya nke-ọma
 n'uwa;
 Enye-kwa-la ya n'aka ọchichọ
 nkpuru-obi nke ndi-iro-ya.

- 3 Jehova gākwagide ya n'elu ihe o ji dina m̀be aru nāđigh ya ike: Ihe-ndina-ya nile ka I ɓanweworo n'oria-ya.
- 4 Mu onwem siri, Jehova, merem amara: Me ka nkpuru-obim diri ndu; n'ih na emehiewom megide Gi.
- 5 Ndi-irom nēkwu ihe ojo bayerem, si. Ode m̀be o gānwu, aha-ya ewe la n'iyi?
- 6 O buru kwa na o bia ihum, ihe-efu ka o nēkwu; Obi-ya nāchikotara onwe-ya ajo ihe: O nāpu n'ezí nēkwu ya.
- 7 Ndi nile nke nākpom asi natakurita ntakwu imegidem: N'imegidem ka ha nēchērem ihe ojo.
- 8 Anāwukwasi ya ihe joburu onwe-ya, ka ha kwuru: E, nke o dinaworo ubu a o gagh-ebili ozo.

- 9 Obuná nwoke nke mu na ya di n'udo, onye m'tukwasiri obi, onye nēri nrim, O mewo ikiri-ukwu-ya ka o di uku imegidem.
- 10 Ma Gi onwe-gi, Jehova, merem amara, me ka m'bilie, Ka m'we kwughachi ha ugwo.
- 11 Nka ka m'ji mara na ihem nāto Gi utu, N'ih na onye-irom adigh-eti nkpu nmeri n'arum.
- 12 Ma mu onwem, n'izu-okem ka I jideworom, We me ka m'guzosie ike n'iru Gi rue m̀be ebigh-ebi.
- 13 Onye agoziri agozi ka Jehova, bú Chineke Israel, bu, Site na m̀be ebigh-ebi we rue m̀be ebigh-ebi. Amen, na Amen.

AKWUKWỌ NKE-ABUA

- 42 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; Maschil nke umu Kora.
- 1 Dika agu iyi miri si agu nne-ele, Otú a ka agu Gi nāgu nkpuru-obim, Chineke.
- 2 Akpiri Chineke, bú Chineke di ndu, akpwo nkpuru-obim nku: Ode m̀be m'gābia, ewe hum n'iru Chineke?
- 3 Anya-mirim aghoworom nri ehie na abali, M̀be ha nāsīm ogologo ubochi nile, Ode ebe Chineke-gi no?
- 4 Ihe ndia ka m'gēcheta, wusi kwa nkpuru-obim nimem dika miri, Otú m'nāgabiga n'etiti igwē madu, nējere ha nwayo dika onye-ndú-ha rue ulo Chineke, N'olu iti-nkpu-onú na nke ekele, bú igwē madu nēme ememe.
- 5 Gini mere i ji ruda n'ala, nkpuru-obim? Gini mere i ji su ude nke-uku nimem? Chere Chineke: n'ih na m'gēkele kwa Ya ozo N'ih nzoputa nile nke iru-Ya.
- 6 Chinekem, nimem ka nkpuru-obim nēruda n'ala:

- N'ih ya anamecheta Gi site n'ala Jodan, Site kwa na Heamon, site n'ugwu Miza.
- 7 Obu-miri nākpọ obu-miri oku n'olu nruda-miri nile nke Gi: Ebili-miri-Gi nile na nmali-miri-Gi nile agabigawo n'isim.
- 8 N'ehie Jehova gēnye ebere-Ya iwu, N'abali kwa ka abù-Ya gādi n'ophonum, Bú ekpere m'nēkpere Chineke nke ndum.
- 9 Ka m'si Chineke, bú nkumem di elu, N'ih gini ka I cheworom? N'ih gini ka m'nējehari nēyi uwe-nkpe nime nmebu onye-iro?
- 10 Dika asi na eji ihe gwepia okpukpum nile, ndi nākpam nātam uta; M̀be ha nāsīm ogologo ubochi nile, Ode ebe Chineke-gi no?
- 11 Gini mere i ji ruda n'ala, nkpuru-obim? Gini mere i ji su ude nke-uku nimem? Chere Chineke: n'ih na m'gēkele kwa Ya ozo, Onye bu nzoputa nke irum, na Chinekem.

- 43** 1 Kpem ikpe, Chineke, kpe kwa
 onum n'ikpe, me ka m'pua
 n'aka mba nādigh-eme ebere:
 Me ka n'si n'aka nwoke bu onye-
 aghugho na onye ajo omume
 bapu.
- 2 N'ihì na Gi onwe-gi bu Chineke Nke
 bu ebem siri ike; n'ihì gini ka I
 juworom aju?
 N'ihì gini ka m'nējehari nēyi uwe-
 nkpe nime nmebu onye-iro?
- 3 Ziputa ihè-Gi na ezi-okwu-Gi; ka ha
 onwe-ha nēdum:
 Ka ha me ka m'biarue ugwu nsọ Gi,
 Biarue kwa ebe-obibi-Gi nile.
- 4 M'gābiaru kwa ebe-ichu-aja nke
 Chineke,
 Rue Chineke aru, bú onú nke otite-
 egwú-ọnúm:
 M'gēkele kwa Gi n'ubọ-akwara,
 Chineke, bú Chínkem.
- 5 Gini mere i ji ruda n'ala, nkpuru-
 obim?
 Gini mere i ji su ude nke-uku nimem?
 Chere Chineke: n'ihì na m'gēkele
 kwa Ya ọzọ,
 Onye bu nzọputa nke irum, na
 Chínkem.
- 44** Abù Qma nke diri Onye-isi Abù;
 Abù Qma nke umu Kora. Maschil.
- 1 Chineke, ayi ewerewo nti-ayi nu,
 nna-ayi-hà akoworo ayi,
 Olu I luru n'ubochi-ha, n'ubochi
 mbe ochie.
- 2 Gi onwe-gi jiri aka-Gi napu mba
 ọzọ di iche iche ala-ha, we kua ha
 dika osisi nime ya;
 I nēmejo ndi nile di iche iche, we me
 ka nna-ayi-hà wasa alaka.
- 3 N'ihì na ọ bugh mma-agma-ha ka ha
 ji nweta ala ahu,
 Ogwe-aka-ha azọputagh kwa ha:
 Kama ọ bu aka-nri-Gi, na ogwe-aka-
 Gi, na ihè nke iru-Gi,
 N'ihì na ihe-ha toro Gi utọ.
- 4 Gi onwe-gi bu Ezem, Chineke:
 Nye nzọputa nile nke Jakob iwu.
- 5 Site na Gi ka ayi gāsotu ndi nākpābu
 ayi:
 Site n'aha-Gi ka ayi gāzokwasi ndi
 nēbili imegide ayi ukwu.
- 6 N'ihì na ọ bugh utam ka m'nātukwasi
 obi,
 Mma-agma adigh-azọputakwam.
- 7 Kama ọ bu Gi zọputaworo ayi n'aka
 ndi nākpābu ayi,
 I mewo kwa ka ihere me ndi nākpọ
 ayi asl.
- 8 Chineke ka ayi jiworo nya isi ogologo
 ubochi nile,
 Ọ bu kwa aha-Gi ka ayi gēkele rue
 mbe ebigh-ebi. [Selah]
- 9 Ma ubu a I juwo ayi aju, we tiye ayi
 n'onodu-ihere;
 I digh-eso kwa usu-ndi-agma-ayi pua
 ije agha.
- 10 I nēme ka ayi si n'iru onye-nkpābu
 laghachi azu:
 Ọzọ, ndi nākpọ ayi asi nāpunara ayi
 ihe nye onwe-ha.
- 11 I nēme ayi ka ayi di ka igwé aturu
 ageri eri;
 N'etiti mba nile ka I fesawo-kwa-ra
 ayi.
- 12 I nēre ndi-Gi ma I naragh ihe-ọnu-
 ahia,
 I megh ka akú-Gi ba uba site n'ọnu-
 ahia-ha.
- 13 I nēme ayi ka ayi ghoro ndi-ahata-
 obi-ayi ihe-ita-uta,
 Ka ayi ghoro ndi di ayi buruburu
 ihe-ochi na ihe-ikwa-emò.
- 14 I nēme ayi ilu n'etiti mba nile,
 Nfufe-isi n'etiti ndi nile di iche
 iche.
- 15 Ogologo ubochi nile ka onodu-
 iherem di n'irum,
 Ihere irum ekpuchiwokwam,
- 16 N'ihì olu ọta-uta na onye-nkwulu;
 N'ihì onye-iro na onye nābọ ọbọ.
- 17 Ihe nile a abiakwasiwo ayi; ma ayi
 echezogh Gi,
 Ayi ekwugh kwa okwu-ugha
 n'ọbuba-ndu-Gi.
- 18 Obi-ayi alaghachigh azu,
 Nzọ-ukwu-ayi esigh kwa n'uzọ-Gi
 wezuga onwe-ha;
- 19 Na I gwepiawo ayi n'onodu nkita-
 ọhia,
 Were kwa onyinyo onwu kpuchie
 ayi.
- 20 Ọ buru na ayi echezowo aha
 Chineke-ayi,
 We hasapuru chi ala ọzọ obu-aka-
 ayi;
- 21 Chineke agagh-egwuputa ala ihe a?
 N'ihì na Ya onwe-ya mara ihe-nzuzo
 nile nke obi.

- 22 N'ezie n'ihì Gi ka ebuworo ayi ogologo ubochi nile; Aguwo ayi dika igwè ewu na aturu agèbu ebu.
- 23 Teta, n'ihì gini ka I nāraru ura, Onye-nwe-ayi? Teta n'ura. ajula ayi aju rue m̀be ebigh-ebi.
- 24 N'ihì gini ka I nēzobe iru-Gi? N'ihì gini ka I nēchezọ nweda-n'ala-ayi na nmebu-ayi?
- 25 N'ihì na nkpuru-obi-ayi erudawo n'ala rue ajà: Afọ-ayi araparawo n'ala.
- 26 Bilie iyere ayi aka, Baputa kwa ayi n'ihì ebere-Gi.

- 45** Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; n'elu Shoshannim; Abù Qma nke umu Kora. Maschil. Abù ihe-uto.
- 1 Obim aḅopotawo okwu di nma: Mu onwem nēkwu okwu; ọlum diri eze: Irem bu pen nke onye nēde akwukwọ ngwa ngwa.
- 2 Emewo gi ka i ma nma kari umu madu; Awukwasiwo amara n'ebubere-ọnu-gi abua: N'ihì ya Chineke agoziwo gi rue m̀be ebigh-ebi.
- 3 Ke mma-agma-gi n'úkwù-gi, gi dike, Ebube-gi na ima-nma-gi.
- 4 N'ima-nma-gi nọkwasi n'elu inyinya ga nke-oma, N'ihì ezi-okwu na ume-ala-n'obi na ezi omume: Aka-nri-gi gēzi kwa gi ihe di iche iche di egwu.
- 5 Akù-gi nile bu ihe di nkọ; Ndi nile di iche iche nāda n'okpuru gi; Akù-gi di n'obi ndi-iro eze.
- 6 Oche-eze-Gi, Chineke, nādiru m̀be nile ebigh-ebi: Nkpa-n'aka-eze nke izi-ezi ka nkpa-n'aka-eze nke ala-eze-Gi bu.
- 7 I huwo ezi omume n'anya, we kpọ nmebi-iwu asi: N'ihì nka Chineke, bú Chineke-gi, tere gi Manu obi-uto n'isi kari ndi-ibe-gi.
- 8 Myrrh na aloes na cassia juputara uwe-gi nile; Site n'ulo uku nile nke ọdu ubọ-akwara emewo ka i n̄uria ọnu

- 9 Umu-ndinyom ndi-eze muru nọ n'etiti ndinyom-i di oké ọnu-ahia: Nwunye-eze nēguzo onwe-ya n'akanri-gi yiri ọla-edo ọma nke Ofia.
- 10 Nuru, ada, le kwa, tọ kwa nti-gi n'ala; Chezọ kwa ndi-gi, na ulo nna-gi;
- 11 Eze gēsi otù a chọsie ima-nma-gi ike: N'ihì na ya onwe-ya bu onye-nwe-gi; gi kpọ kwa isi ala nye ya.
- 12 Ada Taia gēwere kwa onyinye-inata-iru-oma bia; Ndi-ọgaranya nke ndi-gi gēme ka iru-gi dajua.
- 13 Ada eze nke nọ nime ulo dichasi nsọpuru: Ihe akpagwara ọla-edo ka uwe-ya bu.
- 14 N'uwe akpara nke-oma ka agēduru ya jekuru eze: Umu-aḅoghọ nāmagh nwoke ndi nēso ya n'azu, bú ndi-ibe-ya, Anēme ha ka ha biakute gi.
- 15 Eji ọnu na otite-egwù-ọnu duru ha: Ha gābà n'ulo uku eze.
- 16 Umu-gi gānọchi anya nna-gi-hà, I gēdo ha ndi-isi n'uwa nile.
- 17 M'gēme ka echeta aha-gi n'ọḅọ nile: N'ihì nka ndi nile di iche iche gēkele gi rue m̀be nile ebigh-ebi.

- 46** Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; Abù Qma nke umu Kora; n'elu Alamothe. Abù.
- 1 Chineke buru ayi ebe-nḅabà na ike, Ọ mewo ka achọta Ya n'iyè aka nke-uku na nkpaḅu nile.
- 2 N'ihì nka ayi agagh-atu egwu m̀be uwa nāḅanwe, Ma-ọbu m̀be anēwezuga ugwu nile n'ọnọdu-ha ga n'etiti oké osimiri;
- 3 M̀be miri-ya nāḅa aghara nāsu kwa ufufu, M̀be ugwu nile nēme nkpa u site na nbili-elu ya. [Selah
- 4 Otù osimiri di, miri-iyi-ya nile nēme ka obodo Chineke n̄uria ọnu, Bú ebe nsọ nke ebe-obibi nile nke Onye kachasi ihe nile elu.
- 5 Chineke nọ n'etiti ya; agagh-ewezuga ya n'ọnọdu-ya: Chineke gēyere ya aka m̀be chi ọḅọ.
- 6 Mba nile ọzọ ḅara aghara. ewezugara ala-eze n'ọnọdu-ha. Ọ mere ka olu-Ya da, uwa nāḅaze.

- 7 Jehova nke usu nile nke ndi-agma
nọyere ayi;
Chineke nke Jakob buru ayi ulo-elu.
[Selah]
- 8 Jenu, hu ọlu nile nke Jehova,
Onye doworo ihe-iju-anya di iche
iche n'owa,
- 9 Nēme ka agha nile kwusi rue nsọtu
uwa;
Ọ nābaji uta, ọpia kwa ube;
O nēsure uọ-ala nile n'oku.
- 10 Ranu aka, mara kwa na Mu onwem
bu Chineke:
Agēbulim n'etiti mba nile, agēbulim
n'owa.
- 11 Jehova nke usu nile nke ndi-agma
nọyere ayi;
Chineke nke Jakob buru ayi ulo-elu.
[Selah]
- 47** Abù Qma nke diri Onye-isi Abù;
Abù Qma umu Kora.
- 1 Unu ndi nile di iche iche, kuanu aka;
Werenu olu nke iti-nkpu-ọnu tikue
Chineke.
- 2 N'ihhi na Jehova, Onye kachasi ihe
nile elu, di egwu;
Ọ bu Eze uku nāchi uwa nile.
- 3 O nēdu ndi nile di iche iche bia
n'okpuru ayi,
O nēdu kwa mba nile bia n'okpuru
ukwu-ayi.
- 4 Ọ nārọputara ayi ihe-nketa-ayi,
Bù nbili-elu nke Jakob, onye Ọ huru
n'anya. [Selah]
- 5 Chineke ewerewo iti-nkpu rigo,
Jehova ewerewo olu opi-ike rigo.
- 6 Bùkuenu Chineke abù ọma, bùkuenu
Ya abù ọma:
Bùkuenu Eze-ayi abù ọma, bùkuenu
Ya abù ọma.
- 7 N'ihhi na Eze nke uwa dum ka
Chineke bu:
Bùkuenu Ya abù ọma, bù maschil.
- 8 Chineke aghọwo eze mba nile:
Chineke anọkwasiwo n'ochē-eze nsọ
Ya.
- 9 Ndi amara aha-ha nke ndi nile di
iche iche achikọtawo onwe-ha
Ibu ndi Chineke nke Abraham:
N'ihhi na Chineke nwe ọta nile nke
uwa;
Emewo ka Ọ di elu nke-uku.

48

Abù; Abù Qma umu Kora.

- 1 Onye uku ka Jehova bu, Ọ bu kwa
onye anēto nke-uku,
N'obodo Chineke-ayi, bù ugwu nsọ
Ya.
- 2 Ihe mara nma n'idi-elu, na ihe-obi-
utọ nke uwa nile,
Ka ugwu Zaion bu, n'akuku nile nke
Ugwu,
Bù obodo Eze uku.
- 3 Chineke Nke nọ n'ulo nile ya di elu
emewo ka amara Ya na Ya bu
ulo-elu.
- 4 N'ihhi na, le, ndi-eze zukọrọ,
Ha gabigara n'otù.
- 5 Ha onwe-ha huru ya, ibobo we nwua
ha n'aru;
Ha mara jijiji, zọlie ọsọsọ.
- 6 Qma-jijiji jidere ha n'ebe ahu;
Ihe-nbu, dika nke nwayi nāmuputa
nwa.
- 7 I ji ifufe Iru-anyanwu
Tiwa uọ nile nke Tashish.
- 8 Dika ayi nuworo, otù a ka ayi huworo
N'obodo Jehova nke usu nile nke
ndi-agma, n'obodo Chineke-ayi:
Chineke gēme ka o guzosie ike rue
mbe ebigh-ebi. [Selah]
- 9 Ayi echēwo ebere-Gi echē, Chineke,
N'etiti ulo uku Gi.
- 10 Dika aha-Gi si di, Chineke,
Otù a ka otuto-Gi di rue nsọtu nile
nke uwa:
Ezi omume juputara aka-nri-Gi.
- 11 Ka ugwu Zaion nūria ọnu,
Ka umu-ndinyom Juda tegharia
egwù ọnu,
N'ihhi ikpé-Gi nile.
- 12 Jenu Zaion buruburu, ọa kwa ya
buruburu:
Guanu ulo-elu-ya nile ọnu.
- 13 Tukwasinu obi-unu n'ekpé-ya,
Tukenu ulo nile ya di elu;
Ka unu we kọrọ ọbọ nēso n'azu.
- 14 N'ihhi na Nka bu Chineke, bù
Chineke-ayi, rue mbe nile ebigh-
ebi;
Ya onwe-ya ganēdu ayi rue n'inwu-
onwu.

49

Abù Qma nke diri Onye-isi Abù;
Abù Qma umu Kora.

- 1 Nurunu nka, ndi nile di iche iche;
Nanu nti, ndi nile bi n'owa nka:

- 2 Ma ndi di ala ma ndi di elu,
Ogaranya na oḅeye n'otù.
- 3 Onum gēkwu okwu amam-ihe nile;
Ntughari-uche nke obim gābu kwa
nghoṭa nile.
- 4 M'gātọ ntim n'ala n'ilu:
M'gēkpughepu okwu - omimim
n'ubọ-akwara.
- 5 N'ihì gini ka m'gātu egwu n'ubochi
ihe oḅo,
Mḅe aḅo omume nke ndi nējidem
n'ikiri-ukwu dim buruburu,
- 6 Bú ndi nātukwasi obi n'akù-ha,
Nānya kwa isi n'iba-uba nke
oḅaranya ha bu?
- 7 O digh onye o bula gāḅaputa nwa-
nne-ya ma-oli,
O gagh-enye Chineke ihe-nḅaputa-
ya:
- 8 (N'ihì na nḅaputa nkpuru-obi-ha di
oké onu-ahia,
O gāra kwa ya aka rue mḅe ebigh-
ebi:)
- 9 Ka o we digide ndu rue mḅe ebigh-
ebi,
Ghara ihu nbibi anya.
- 10 N'ihì na o gāhu ya: ndi-amam-ihe
gānwu,
N'otù ka onye-nzuzu na onye bu
anu-ohia nālako n'iyi,
We rapuru ndi ozọ akù-ha.
- 11 Èchìchè-obi-ha bu, na ulo-ha gādiru
mḅe ebigh-ebi,
Ebe-obibi-ha rue oḅo nile;
Ha ewerewo aha-ha kpọkwasi ala nile
ha.
- 12 Ma madu adigh-anogide na nsopuru:
O yiri anu nke emeworo ka ha debe
onu-ha du n'onwu.
- 13 Uzo-ha nka buru ha nzuzu:
Ma mḅe ha gasiri okwu-onu-ha nātọ
madu utọ. [Selah]
- 14 Dika igwè ewu na aturu, o bu ala-mọ
ka edoworo ha nye;
Onwu gābu onye nāzù ha dika aturu:
Ndi ziri ezi gēnwe ike n'aru ha
n'ututu;
Udi-ha bu ihe ala-mọ gēme ka o ka
nká, ka ebe-obibi ghara idiri ya.
- 15 Otù o di, Chineke gāḅaputa nkpuru-
obim n'aka ala-mọ:
N'ihì na O gēkurum la. [Selah]
- 16 Atula egwumḅe madu nēme oḅaranya,
Mḅe nsopuru nke ulo-ya nāba uba:

- 17 N'ihì na mḅe o nwuru o gagh-ewere
ihe ahu nile la;
Nsopuru-ya agagh-arida so ya.
- 18 N'ihì na mḅe o di ndu o nāgozi
nkpuru-obi-ya,
Madu nēkele kwa gi mḅe i nēmere
onwe-gi ezi ihe.
- 19 O gābakuru oḅo nna-ya-hà;
Rue mḅe ebigh-ebi ha agagh-ahu
ihè.
- 20 Madu nke nọ na nsopuru, ma o
digh-aghota ihe,
Yiri anu emeworo ka ha debe onu-ha
du n'onwu.

50

Abù Qma Esaf.

- 1 Chineke Nke kachasi chi nile, bú
Jehova, ekwuwo,
We kpọ uwa site n'owuwa anyanwu
rue odida-ya.
- 2 Site na Zaion, bú ebe mazuru nma,
Ka Chineke nwuputaworo ka ihè.
- 3 Ka Chineke-ayi bia, Ya aḅa-kwa-la
nkiti:
Oku nēripia n'iru Ya,
Buruburu Ya ka ifufe nēfesi kwa ike
nke-uku.
- 4 O nākpọ elu-igwe nke di n'elu okù,
Nākpọ kwa uwa, ka O we kpe ndi-Ya
ikpe:
- 5 Chikotaranum ndi-eberem;
Bú ndi Mu na ha ḅara ndu n'elu
àjà.
- 6 Elu-igwe nēgosi kwa ezi omume-
Ya;
N'ihì na Chineke onwe-ya nēkpe
ikpe. [Selah]
- 7 Nuru, ndim, M'gēkwu kwa;
Nuru, Israel, M'gāḅa kwa àmà
megide gi:
Chineke, bú Chineke-gi, ka M'bu.
- 8 O bugh n'ihì àjà-gi nile ka M'nābara
gi nba;
Àjà-nsure-oku-gi nile di kwa n'irum
mḅe nile.
- 9 M'gagh-anara oke-ehi n'ulo-gi,
M'gagh-anara nkpi o bula n'ogige-
ewu-na-aturu-gi.
- 10 N'ihì na Mu nwe anu-ohia o bula
nke oké ohia,
Ya na anu nile n'elu nnù ugwu abua
na oḅu iri.
- 11 Amawom anu-ufe o bula nke ugwu
nile:

- Anu nile nke nēnughari n'òhia di kwa n'akam.
- 12 Q buru na agu aguam, M'gagh-agwa gi:
N'ìhi na Mu nwe elu-uwa dum madu bi na ùjù-ya.
- 13 M'gēri anu oke-ehi?
Q bu òbara nkpi ka m'gānu?
- 14 Chuara Chineke ekele dika àjà;
Kwughachi kwa Onye kachasi ihe nile elu nkwa nile i kwere:
- 15 Kpokukwam n'ubòchi nkpaḅu;
M'gādoputa gi, i gāsopu-kwa-ram.
- 16 Ma ndi nēmebi iwu ka Chineke gwara okwu, si,
Òle òlu-gi di ya n'ikò ukpurum nile?
Òle òlu-gi di kwa ya na i būruwo òḅuḅa-ndum n'ònu-gi?
- 17 Ebe gi onwe-gi kpòworo idò-aka-nanti asi,
We tufue okwum nile n'azu gi.
- 18 Q buru na i hu onye-ori, ihe-ya we tò gi utò,
Gi na ndi nākwa iko ekèkòwo kwa òkè.
- 19 I rarawo ònu-gi nye n'ikwu ihe oḅò,
Ire-gi nējikòta kwa aghughò.
- 20 I nānòdu ala, nwa-nne-gi ka i nēkwu okwu megide;
Nwa nke nne-gi muru ka i nēbo ebubo ugha.
- 21 Ihe ndia ka i meworo, M'we ḅa nkiti;
I chère na adizum ka i di:
M'gābara gi nba, do kwa ya n'usoro n'anya-gi.
- 22 Biko, ghòtanu nka, unu ndi nēchezò Chineke,
Ka m'we ghara idòka unu, ò digh kwa onye-nnaputa diri unu:
- 23 Onye nāchu ekele dika àjà nāsòpurum;
Q bu kwa onye nēdozi uzò-ya
Ka m'gēme ka ò hu nḅoputa Chineke.

51

Abù Qma nke diri Onye-isi Abù. Abù Qma Devid: mḅe Netan, bú onye-amuma, biakutere ya, mḅe ò bakusiri Bat-sheba.

- 1 Merem amara, Chineke, dika ebere-Gi si di:
Dika iba-uba nke obi-ebere-Gi nile si di hichapu niehiem nile.

- 2 Sucham nke-òma dika àkwà ka ajò omumem pua nimem,
Me kwa ka m'si na nmeniem di òcha.
- 3 N'ìhi na mu onwem mara niehiem nile:
Nmeniem di kwa n'irum mḅe nile.
- 4 Megide Gi, nānì Gi, ka m'mehieworo,
Q bu kwa ihe jòrò njò n'anya-Gi ka m'meworo:
Ka I we buru onye ezi omume mḅe I nēkwu okwu,
Di kwa òcha n'obi mḅe I nēkpe ikpe.
- 5 Le, n'ajò omume ka amuputaram;
Q bu kwa na nmehie ka nnem turu imem.
- 6 Le, ezi-okwu n'akuku nile di nime madu atòwo Gi utò:
Q bu kwa n'akuku zoro ezo ka i nēme ka m'mara amam-ihe.
- 7 I gēwere hyssop wepu nmehiem, m'gādi kwa òcha:
I gāsucham dika àkwà, m'gādi kwa òcha kari snow.
- 8 I gēme ka m'nuru olu obi-utò na ònù;
Ka òkpukpu nile I gwepiaworo we tegharia egwù-ònù.
- 9 Zopu iru-Gi na nmehiem nile,
Hichapu kwa ajò omumem nile.
- 10 Kèrem obi di òcha, Chineke;
Me kwa ka mḅo nke nēguzosi ike di òhu nimem.
- 11 Atupulam n'iru Gi;
Anara-kwa-lam Mò Nsò Gi.
- 12 Nyeghachim obi-utò nke nḅoputa-Gi:
Were kwa mḅo nke amara aha-ya kwagidem.
- 13 M'gēzi ndi-njehie uzò-Gi nile;
Ndi-nmehie gālaghachikute kwa Gi.
- 14 Naputam n'aka ikpe-òmuma òbara di iche iche, Chineke, bú Chineke nke nḅoputam;
Irem gēti nkpu ònù bayere ezi omume-Gi.
- 15 Onye-nwe-ayi, i gēmeghe eḅḅere-ònum abua;
Ònum gēgosi kwa otuto-Gi.
- 16 N'ìhi na àjà adigh-atò Gi utò; ka m'we nye ya:
Àjà-nsure-òku adigh-atò Gi utò.
- 17 Àjà nile nke Chineke bu mḅo tiwara etiwa:

Obi tiwara etiwa na nke egwepiara egwepia, Chineke, I digh-eleda ya anya.

- 18 Mere Zaion nma dika o si di Gi utọ:
I gālu m̄bidi nile nke Jerusalem.
19 M̄be ahu ka àjà nile nke ezi omume,
bù àjà-nsure-ọku na àjà-nsuresi-
ọku, gātọ Gi utọ:
M̄be ahu ka ha gāchu ọtutu oke-ehi
n'elu ebe-ichu-aja-Gi.

52 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù.
Maschil Devid: m̄be Doeg, bù onye
Edom, biara gosi Sọl, si ya, Devid
bara n'ulo Ahimelek.

- 1 Gini mere i n̄to onwe-gi n'ihe ọjọ,
gi dike?
Ebere Chineke nādigide ogologo
ubochi nile.
2 Ihe-ila-n'iyi di iche iche ka ire-gi
nēchè;
Dika aguba di nkọ, nālu ọlu aghughọ.
3 I huwo ihe ọjọ n'anya kari ezi ihe;
Na okwu-ugha kari ikwu okwu ezi
omume. [Selah
4 I huwo okwu nile nēloda eloda
n'anya,
Gi ire aghughọ.
5 Chineke gākwaatu kwa gi rue m̄be
ebigh-ebi,
O gējide gi, dọkpupu gi n'ulo-ikwū-
gi,
Ropu kwa gi n'ala ndi di ndu. [Selah
6 Ndi ezi omume gāhu kwa ya we tua
egwu,
Chì kwa ya ọchi, si,
7 Le, nwoke nke nādigh-eme Chineke
ebe-ya siri ike;
Kama ọ tukwasiri obi n'uba nke
ākù-ya,
Ọ di ike n'ọchichọ ọjọ ya.
8 Ma mu onwem, adim ka osisi olive
nwere akwukwọ ndu n'ulo
Chineke:
Atukwasiwom obi n'ebere Chineke
rue m̄be nile ebigh-ebi.
9 M'gēkele Gi rue m̄be ebigh-ebi, n'ih
na I meworo ya:
M'gēle kwa anya aha-Gi, n'ih na ọ
di nma, n'iru ndi-ebere-Gi.

53 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù;
n'elu Mahalath. Maschil Devid.
1 Onye-nzuzu asiwo n'obi-ya, Ọ digh
Chineke ọ bula di.

- Ha ebibiwo onwe-ha, ha emewo ka
ajọ omume-ha buru ihe-árù;
Ọ digh onye nēme ezi ihe.
2 Chineke siri n'elu-igwe lekwasị umu
madu anya,
Ihu ma ọ di onye nwere uche,
Nke nāchọ Chineke.
3 Ha nile n'otù n'otù alaghachiwo azu;
ha aḅaruwo n'otù dika miri;
Ọ digh onye nēme ezi ihe, ọ digh
ọbunà otù onye.
4 Ndi nālu ajọ ihe, hà amagh ihe?
Bù ndi riworo nri site n'iri ndim,
Ma ha akpọkugh Chineke.
5 N'ebe ahu ka ha turu oké egwu, n'ebe
oké egwu nādigh:
N'ih na Chineke esesawo ọkpukpu
nke onye nāma ulo-ikwū-ya
imegide gi;
I mewo ka ihere me ha, n'ih na
Chineke ajuwo ha.
6 Ọ gādim n̄ọ nma ma asi na nzọputa
Israel esi na Zaion puta!
M̄be Chineke gēji me ka ndọta-
n'agha ndi-Ya lata,
Ka Jakob tegharia egwū ọniù, ka
Israel n̄uria ọniù.

54 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù;
n'ubọ-akwara. Maschil Devid: m̄be
ndi Zif biara, si Sọl, Devid, Ọ digh-
ezo onwe-ya n'etiti ayi?

- 1 Chineke, were aha-Gi zọputam,
Were kwa idi-ike-Gi kpem ikpe.
2 Chineke, nuru ekperem;
Na nti n'okwu nile nke ọnum.
3 N'ih na ndi ala ọzọ ebiliwo
imegidem,
Ndi nēme ka madu ma jijiji achọwo
kwa nkpuru-obim:
Ha edogh Chineke n'iru ha. [Selah
4 Le, Chineke bu onye nēyerem aka:
Onye-nwe-ayi n̄ọ n'etiti ndi
nākwagide nkpuru-obim.
5 Ọ gēnyeghachi ndi nēchem anwu ihe
ọjọ ha:
Were ezi-okwu-Gi kpochapu ha.
6 M'gēji onyinye-afọ-ofufo churu Gi
aja:
M'gēkele aha-Gi, Jehova, n'ih na ọ
di nma.
7 N'ih na ọ bu na nkpaḅu nile ka Ọ
naputaworom;
Anyam elekwasịwo kwa ndi-irrom.

55 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; n'ubò-akwara. Maschil Devid.

- 1 Ge nti n'ekperem, Chineke; Ezonari-kwa-la Onwe-gi n'aririò-amaram.
- 2 Nam nti, zam: Anamalù ulù na ntughari-obim, nāsu kwa oké ude;
- 3 N'ihì olu onye-iro, N'ihì nkpaḅu nke onye nēmebi iwu; N'ihì na ha nēme ka ajò ihe me nkpatu megidem, O bu kwa n'iwe ka ha nākpòm asl.
- 4 O nēḅusi nkpuru-obim nḅu ike nimem: Oké ujò nile nke onwu adakwasiwo-kwam.
- 5 Egwu na ima-jijiji nābiarum aru, Oké oma-jijiji ekpuchiwokwam.
- 6 M'we si, O gādim nò nma ma asi na enwerem nkù dika nduru! M'gēfela, we nòdu du.
- 7 Le, m'gēferu ebe di anya, Nò onòdu-abali n'òzara. [Selah]
- 8 M'gēwere ososò si n'ifufe siri ike na n'oké ifufe Biarue ebe-nḅapu dirim.
- 9 Onye-nwe-ayi, loda ha, kesa ire-ha: N'ihì na ahuwom ihe-ike na ilu-ògù n'obodo.
- 10 N'ehihie na abali ka ha nāḅa ya buruburu n'elu mḅidi-ya nile: Ma ajò ihe ma nmeḅu di n'etiti ya.
- 11 Ihe-ila-n'iyi di iche iche di n'etiti ya: Nzòḅu na aghughò adigh-esi kwa n'amá-ya nile.
- 12 N'ihì na o bugh onye-iro nātam uta; M'gānagide kwa ya: O bugh onye nākpòm asi mere onwe-ya uku megidem; M'gēzonari kwa ya onwem:
- 13 Kama o bu gi onwe-gi, onye mu na gi ra, Eyim, na onye m'mara nke-oma.
- 14 Ayi nāḅakòri izù utò, N'ulo Chineke ka ayi nējeghari n'etiti igwè madu.
- 15 Ka onwu biakwasi ha na mberede, Ka ha ridarue ala-mò na ndu: N'ihì na ihe ojò nile di n'ebe ha nò dika oḅia, n'etiti ha.
- 16 Ma mu onwem, Chineke ka m'gākpòku; Jehova gāzòputakwam.

17 Anyasi, na ututu, na etiti-ehihie, ka m'gātughari uche, su kwa oké ude: O gānu kwa olum.

18 O ḅaputawo nkpuru-obim me ka o ba n'udo, ka ha ghara ibiarum nso:

N'ihì na ha bara uba, bú ndi mu na ha nālu ògù.

19 Chineke gānu olum, weda kwa ha n'ala,

Bù Onye nānòdu ka eze site na mḅe ochie. [Selah]

Ha bu ndi nēnwegh nḅanwe, Ha adigh-atu kwa egwu Chineke.

20 O setiwo aka-ya abua imegide ndi ya na ha nò n'udo:

O mewo oḅuḅa-ndu-ya ka o ghara idi nsò.

21 Ha bu okwu ire-utò, bú okwu onu-ya nke di ka miri-ara raru araru,

Ma nāni agha ka obi-ya bu:

Okwu-ya nile di nrò kari manu,

Ma okwu ahu bu mma-agma amiputara amiputa.

22 Tukwasi Jehova ihe O nyeworo gi dika ibu, Ya onwe-ya gānagide kwa gi:

O gagh-ekwe ka ewezuga onye ezi omume n'onòdu-ya rue mḅe ebigh-ebi.

23 Ma Gi onwe-gi, Chineke, gēme ka ha rida n'olulù nbibi:

Ndi bu ndi-òbara na ndi-aghughò agagh-adiru nkera ubòchi-ha;

Ma mu onwem gātukwasi obi na Gi.

56 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; n'elu Jonath elem rehokim. Abù Qma nke Devid: Michtam: mḅe ndi Filistia jidere ya na Gat.

1 Merem amara, Chineke; n'ihì na madu ekusiwo ume ike ilom:

Ogologo ubòchi nile ka o nēbu agha nēmeḅum.

2 Ndi nēchem anwu nēkusi ume ike ilom ogologo ubòchi nile:

N'ihì na ha bara uba, bú ndi nēbu agha imegidem n'ibuli onwe-ha elu.

3 N'ubòchi m'nātu egwu, Mu onwem, o bu Gi ka m'gātukwasi obi.

4 Nime Chineke ka m'gēto okwu-Ya: O bu Chineke ka m'tukwasiworo obi, m'gagh-atu egwu;

Gini ka anu-arù, bú madu, gēmeme?

- 5 Ogologo ubochi nile ka ha nāhighari okwum nile:
N'imegidem èchìchè nile ha bu ime ihe ọjọ.
- 6 Ha nēzukọ, nēzobe onwe-ha,
Ndi ahu nēlezi ikiri-ukwum abua anya,
Dika ha leworo anya nkpuru-obim.
- 7 Ọ bu n'ihì ajọ ihe ka ha nābapụ?
N'iwe-Gi me ka ndi nile di iche iche rida, Chineke.
- 8 Nwagharim ka Gi onwe-gi guworo ọnu:
Tiye anya-mirim nile nime karama-akpukpọ-Gi;
Hà adigh n'akwukwọ-Gi?
- 9 Mbe ahu ndi-irom gālaghachi azu n'ubochi m'gākpọku Gi:
Nka ka m'mara, na Chineke dirim.
- 10 Nime Chineke ka m'gēto okwu-Ya:
Nime Jehova ka m'gēto okwu-Ya.
- 11 Ọ bu Chineke ka m'tukwasiworo obi, m'gagh-atu egwu;
Gini ka anu-arụ, bụ madu, gēmēm?
- 12 N'isim, Chineke, ka nkwa nile m'kwere Gi di:
M'gākwughachi Gi ekele nile.
- 13 N'ihì na I naputawo nkpuru-obim n'ọnwu:
Ì naputagh ukwum abua na nnuda anēnudam?
Ka m'we nējeghari n'iru Chineke
N'ihè ndi di ndu.

57 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù: Al-tashheth. Abù Qma nke Devid: Michtam: mbe ọ bapuru n'iru Sol ba n'ọbà.

- 1 Merem amara, Chineke, merem amara;
N'ihì na nime Gi ka nkpuru-obim bābaworo:
Ọ bu kwa na ndò nke nkù-Gi abua ka m'gābābā,
Rue mbe ihe-ila-n'iyi ndia gāgabiga.
- 2 M'gākpọku Chineke Onye kachasi ihe nile elu;
M'gākpọku Chineke Onye nēmezurum ihe.
- 3 O gēsi n'elu-igwe zie, zọputam,
Mbe onye nēkusi ume ike ilom nāta uta; [Selah]
Chineke gēziputa ebere-Ya na ezi-okwu-Ya.

- 4 Nkpuru-obim nọ n'etiti ọdum;
M'gēdina n'etiti ndi nēre ọku,
Bù umu madu, ndi ezé nile ha bu ube na àkù,
Ire-ha bu kwa mma-agma di nkọ.
- 5 Me Onwe-gi ka I di elu n'elu elu-igwe nile, Chineke;
Ka ebube-Gi di elu n'elu uwa nile.
- 6 Ubu ka ha doziworo nzọ-ukwum nile;
Nkpuru-obim erudawo n'ala:
Ha egwuwo olulù n'irum;
Ha adabawo n'etiti ya. [Selah]
- 7 Edoziwo obim, Chineke, edoziwo obim:
M'gābù abù, e, m'gābù abù ọma.
- 8 Teta, nsọpurum; teta, une na ubọ-akwara:
M'gākpote chi-ọbubọ.
- 9 M'gēkele Gi n'etiti ndi nile di iche iche, Onye-nwe-ayi:
M'gābùku Gi abù ọma n'etiti mba nile.
- 10 N'ihì na ebere-Gi di uku rue elu-igwe,
Ezi-okwu-Gi di kwa uku rue mbara-igwé.
- 11 Me Onwe-gi ka I di elu n'elu elu-igwe nile, Chineke;
Ka ebube-Gi di n'elu uwa nile.

58 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; Al-tashheth. Abù Qma nke Devid: Michtam.

- 1 Ọ bu ezie na ezi omume nke kwesiri ka unu kwue bu ọbì?
Unu jì izi-ezi kpe ikpe, unu umu madu?
- 2 É-è, kama ọ bu nime obi ka unu nēme ajọ omume nile;
Unu nātuzi ihe-ike nke aka-un n'uwa.
- 3 Emewo ka ndi nēmebi iwu buru ndi ala ọzọ site n'ākpa-nwa:
Ha akpafuwo site n'afọ nne-ha, nēkwu okwu-ugha.
- 4 Edide ha nwere yiri edide agwọ:
Ha di ka aju-ala nke nti chiri nke nākpochi nti-ya;
- 5 Nke nādigh-ege nti olu nke ndi nārà agwọ,
Ma-ọbu nke dibia nārafu arafu, bụ onye emeworo ka ọ mara ihe.
- 6 Chineke, tijie ezé nile ha n'ọnu-ha:
Tikwopu ezé uku nile nke umu-ọdum, Jehova.

- 7 Ka ha baze dika m̄iri nke n̄erūghariri onwe-ya:
M̄be o n̄edo ak̄u-ya nile, ka ha di ka an̄ebipu ɔnu-ha.
- 8 Ka ha di ka ejula n̄aga n̄abaze,
Dika nwa nwayi mukworo amukwo,
dika ndi ɔ digh m̄be ha huru anyanwu.
- 9 Tutu ite-unu amata ɔku ogwu,
Ma ihe di ndu ma ihe di ɔku, ɔ n̄efepusi ha ike dika ok̄e ifufe.
- 10 Onye ezi omume ḡan̄uri m̄be ɔ huru ɔb̄o ahu:
ɔ ḡasa nz̄o-ukwu-ya nile n'ɔbara onye n̄emebi iwu.
- 11 Madu ḡasi kwa, N'ezie nk̄puru diri onye ezi omume:
N'ezie Chineke di Nke n̄ekpe ikpe n'uwa.

59

Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; Al-tashheth. Abù Qma nke Devid: Michtam: m̄be S̄ol ziri oz̄i, ha we che ulo ime ka ɔ nwua.

- 1 Naputam n'aka ndi-irom, Chinekem:
Me ka m'si n'aka ndi n̄bili imegidem n̄o n'ebe di elu.
- 2 Naputam n'aka ndi n̄alu aɔ ihe,
Zopotakwam n'aka ndi-ɔbara.
- 3 N'ih̄i na, le, ha echewo nk̄puru-obim anwu;
Ndi di ike n̄ezuk̄o imegidem:
ɔ bugh n'ih̄i n̄ehiem, ɔ bugh kwa n'ih̄i nmehiem, Jehova.
- 4 M̄be ɔ n̄adigh aɔ omume m'mere ha n̄aba ɔs̄o, dozie onwe-ha:
Kp̄ote Onwe-gi izutem, hu kwa.
- 5 Gi onwe-gi kwa, Jehova, Chineke nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke Israel,
Teta ileta mba nile:
Emelara ndi n̄agh̄o aghugh̄o n'aj̄o ihe amara. [Selah]
- 6 Ha n̄alaghachi n'anyasi, n̄ab̄o uja dika nkita,
N̄aga obodo buruburu.
- 7 Le, ha ji ɔnu-ha n̄asuputa okwu;
Mma-agma di n'eb̄ub̄ere-ɔnu-ha:
N'ih̄i na ɔnye n̄anu? bu ihe ha kwuru.
- 8 Ma Gi onwe-gi, Jehova, ḡachi ha ɔchi;
I ḡakwa mba nile em̄o.
- 9 Ikem, Gi ka m'ḡelezi anya:
N'ih̄i na Chineke bu ulo-elum.

- 10 Chineke nke eberem ḡabia izutem:
Chineke ḡeme ka m'lekwas̄i ndi n̄chem anwu anya.
- 11 Eb̄ula ha, ka ndim ghara ichez̄o:
Were usu-ndi-agma-Gi me ka ha n̄anaghari, me kwa ka ha rida,
Onye-nwe-ayi, bú ɔta-ayi.
- 12 Nmehie nke ɔnu-ha ka okwu nke eb̄ub̄ere-ɔnu-ha bu;
Ka anwude kwa ha nime npako-ha,
Na n'ih̄i ɔb̄uba-iyi na n'ih̄i okwu-ugha nke ha n̄ak̄o akuk̄o-ha.
- 13 Me ka ha gwusia n'ɔnuma-Gi, me ka ha gwusia, ka ha ghara idi ɔz̄o:
Ka ha mara kwa na Chineke n̄achi achi nime Jakob,
Rue ns̄otu nile nke uwa. [Selah]
- 14 Ha n̄alaghachi kwa n'anyasi, n̄ab̄o uja dika nkita,
N̄aga obodo buruburu.
- 15 Ndi ahu n̄anaghari iri ihe,
ɔ buru na af̄o ejugh ha ha ḡan̄o kwa ɔn̄odu-abali.
- 16 Mamu onwem ḡab̄u abù bayere ike-Gi;
E, m'ḡeti nk̄pu ɔn̄u bayere ebere-Gi n'ututu:
N'ih̄i na I buruworom ulo-elu,
Na ebe-n̄balaga n'ub̄ochi nk̄pabu dirim.
- 17 Ikem, Gi ka m'ḡab̄uku abù ɔma:
N'ih̄i na Chineke bu ulo-elum, bú Chineke nke eberem.

60

Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; n'elu Shushan Eduth: Michtam Devid, izi ihe: m̄be ɔ lusoro Eram-naharajm, luso kwa Eram-zoba, ɔḡu, Joab we laghachi, t̄ib̄ue Edom nime Ndagwurugwu Nn̄u, orú nn̄u madu na nn̄u iri.

- 1 Chineke, I juwo ayi aju, I tiwawo ayi,
I wewo iwe; I ḡeme ka ayi laghachi ɔz̄o.
- 2 I mewo ka ala ma jijiji; I b̄awawo ya:
Mezie ntiwa-ya nile; n'ih̄i na ɔ mewo nk̄patu.
- 3 I mewo ka ndi-Gi hu ihe siri ike:
I mewo ka ayi n̄ua manya nke isu-nḡonḡo.
- 4 I nyewo ndi n̄atu egwu Gi ɔk̄ol̄ot̄o,
Ka ewe welie ya elu dika ɔk̄ol̄ot̄o n'ih̄i ezi-okwu. [Selah]
- 5 Ka ewe d̄oputa ndi I huru n'anya,
Were aka-nri-Gi z̄oputa, za kwa ayi.
- 6 Chineke ekwuwo okwu n'idi-ns̄o-Ya;
ka m'n̄uria ɔnu-agma:

M'gèkè Shekem, tú kwa ndagwurugwu Sukot.

- 7 Mu nwe Gilead, ọ bu kwa mu nwe Manase;
Efraim bu kwa ebe siri ike nke isim;
Juda bu nkpa-n'aka-ezem.
- 8 Moab bu ite ọsisa-arum;
N'elu Edom ka m'gātu akpukpọ-ukwum:
Filistia, tie nkpu n'ihim.
- 9 Ònye gēdubām nke-ọma n'obodo ewusiri ike?
Ònye duruworom rue Edom?
- 10 Ọ bugh Gi onwe-gi, Chineke, juworo ayi aju?
I digh-apu kwa ije agha n'etiti usu nile nke ndi-agma ayi, Chineke.
- 11 Yere ayi aka ka ayi pua n'aka onye-nkpaḅu:
N'ihì na ihe-efu ka nzọputa madu bu.
- 12 Nime Chineke ayi gēme ihe dinkpà:
Ọ bu kwa Ya onwe-ya gāzọda ndi nākpaḅu ayi.

61 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; n'elu ubọ-akwara. Abù Qma nke Devid.

- 1 Chineke, nuru olu iti-nkpum;
Na nti ekperem.
- 2 M'nēsi na nsọtu uwa kpọkue Gi, mḅe, obim nādigh ike:
Rue n'oké nkume nke kam elu ka I gēdurum je.
- 3 N'ihì na I buworom ebe-nḅabà,
Ulo-elu di ike ipu n'iru onye-iro.
- 4 Ka m'nọ dika ọbia n'ulo-ikwū-Gi rue mḅe nile ebigh-ebi:
M'gāḅabà n'ebe-nzuzo nke nkú-Gi abua. [Selah]
- 5 N'ihì na Gi onwe-gi, Chineke, egewo nti nkwa nile m'kwere:
I werewo ihe-nnweta nke ndi nātu egwu aha-Gi nye ha.
- 6 I gātukwasi ọtutu ubọchi n'ubọchi ndu eze:
Arọ-ya nile gādi ka ọtutu ọḅọ.
- 7 O gēbi n'iru Chineke rue mḅe ebigh-ebi:
Wezuga ebere na ezi-okwu, ka ha we nēchezi ya.
- 8 Otù a m'gābúku aha-Gi abù ọma rue mḅe ebigh-ebi,
Ka m'we kwughachi nkwan nile kwa-ubọchi.

62 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; dika Jedutun si abù abù. Abù Qma Devid.

- 1 Ọ bu nāni Chineke ka nkpuru-obim nēdere du:
N'aka-Ya ka nzọputam si bia.
- 2 Nāni Ya onwe-ya bu oké nkumem na nzọputam:
Ọ bu ulo-elum; agagh-ewezugam n'ọnọdum ri nne.
- 3 Rūe ole mḅe ka unu ganāwagide madu?
Unu nētipia ya, unu nile,
Dika mḅidi ruru eruru, dika ogige nke anēnuda enuda.
- 4 Ọ bu nāni isi na nbuli-elu-ya nupu ya ka ha ḅaworo izù;
Okwu-ugha nātọ ha utọ:
Ha nēji ọnu-ha agọzi, ma n'ime obi-ha ha nākọcha akọcha. [Selah]
- 5 Nēdere nāni Chineke du, nkpuru-obim;
N'ihì na ọ bu Ya ka olile-anyam si puta.
- 6 Nāni Ya onwe-ya bu oké nkumem na nzọputam:
Ọ bu ulo-elum; agagh-ewezugam n'ọnọdum.
- 7 N'ebe Chineke nọ ka nzọputam na nsọpurum di:
Oké nkume nke ikem, bú ebe-nḅabām, di nime Chineke.
- 8 Tukwasinu Ya obi na mḅe nile, unu ndi-Ya;
Wusinu obi-unu n'iru Ya dika miri: Chineke buru ayi ebe-nḅabà. Selah
- 9 Nāni otù nku-ume ka ndi di ala bu, ọ bu kwa okwu-ugha ka ndi di elu bu:
N'ihe-ọtùtù ha gārigo elu dika ihe nfe;
Ndi ahu nile n'otù di nfe kari otù nku-ume.
- 10 Unu atukwasila obi na nmeḅu,
Ọzọ, n'ipunara madu ihe unu aghọla ihe-efu:
Mḅe àkù nābakari uba, unu atukwasila ya obi.
- 11 Otù ubò ka Chineke kwuworo okwu, Uḅò abua ka m'nuworo nka;
Na ike nile bu ihe Chineke nwere:
- 12 Ọ bu kwa Gi nwe ebere, Onye-nwe-ayi:
N'ihì na Gi onwe-gi nākwughachi madu ọ bula dika ọlu-ya si di.

63 Abù Qma Devid, m̀be ọ nọ n'ọzara
Juda.

- 1 Chineke, ọ bu Chinekem ka I bu;
anamachọsi Gi ike:
Akpiri Gi akpọwo nkpuru-obim nku,
anu-arum achọsiwo Gi ike,
N'ala ọkpọ-nku na nke ida-rnba, ebe
miri nādigh.
- 2 Otú a ka m'lekwasiworo Gi anya
n'ebe nsọ Gi,
Ihu ike-Gi na nsọpuru-Gi.
- 3 N'ihhi na ebere-Gi di nma karí ndu;
Ebuḅere-ọnum abua gāja Gi.
- 4 Otú a ka m'gāgozi Gi mbe m'nādi
ndu:
N'aha-Gi ka m'gāchili akam elu.
- 5 Afọ nēju nkpuru-obim dika agāsi na
o rijuru umi-anu na abuba afọ;
Ọ bu kwa ebuḅere-ọnu nke nēti nkpu
ọnú ka ọnum nēji to Gi;
- 6 Ọ buru na echetam I n'elu utem,
Nime nche-abali nile ka m'nātughari
uchem na Gi.
- 7 N'ihhi na I buworom iye-aka,
Ọ bu kwa n'okpuru ndò nke nkú-Gi
abua ka m'nēti nkpu ọnú.
- 8 Nkpuru-obim nārapara Gi n'aru
n'iso Gi n'azu:
Mu ka aka-nri-Gi jideworo.
- 9 Ma ndi ahu, ọ bu ime ka ọ la n'iyi ka
ha nāchọ nkpuru-obim,
Ha gābà n'ebe nile di ala nke uwa.
- 10 Agarara ha nye n'aka mma-agma:
Okè nke nkita-ohia ka ha gābu.
- 11 Ma eze gānuri na Chineke:
Onye ọ bula nke nēwere Ya nū iyi
gānya isi;
N'ihhi na agēkpuchi ọnu nke ndi
nēkwu okwu-ugha.

64 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù.
Abù Qma Devid.

- 1 Chineke, nuru olum n'itughari-
uchem:
Nēchezi ndum ka ọ pua n'oké egwu
nke onye-iro.
- 2 I gēzopum n'izú nzuzo nke ndi nēme
ihe ọjọ:
N'igwè ndi nālu ajọ ihe:
- 3 Ndi muworo ire-ha dika mma-agma,
Ha edowo akú-ha, bú okwu di ilu:
- 4 Iba onye zuru oké akú n'ebe nzuzo
di iche iche:
Na mberede ka ha nāba ya, ha adigh-
atu kwa egwu.

- 5 Ha nēme okwu ọjọ ka ọ diri ha ike;
Ha nākọ akukọ bayere isi ọnyà na
nzuzo;
Ha siri, Ònye gāhu ha?
- 6 Ha nāchọputa ajọ omume nile, si,
Ayi emezuwo nchọputa achọputara
nke-ọma:
Ọzọ, èchichè-ime nke madu ọ bula
nime ha na obi-ya miri emi.
- 7 Ma Chineke nāba ha akú;
Na mberede ka ntiḅu nile ha bu.
- 8 Ewe me ka ha su ngongọ, ebe ire nke
aka ha nēmegide ha:
Ha nēfufe isi, bú onye ọ bula nke
nēlekwasi ha anya.
- 9 Madu nile gātu kwa egwu;
We gosi ọlu Chineke,
Were uche ché èchichè bayere
omume-Ya.
- 10 Onye ezi omume gānuri na Jehova,
ḅabà kwa nime Ya;
Ndi nile ndi ziri ezi n'obi gānya kwa
isi.

65 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù.
Abù Qma. Abù Devid.

- 1 Gi ka otuto nēdere du, Chineke,
nime Zaion:
Ọ bu kwa Gi ka anākwughachi nkwa
ekwere.
- 2 Gi Onye nānu ekpere,
Gi ka anu-aru nile, bú madu,
gābiakute.
- 3 Okwu nile nke ajọ omume nile
dikaririm ike:
Njehie nile ayi, Gi onwe-gi gēkpuchi
ha.
- 4 Ihe nāgara ya nke-ọma, bú onye I
nāchọputa,
Onye I nēme kwa ka ọ biarue nso,
Ka ọ we biri n'ogige-Gi nile:
Ka afọ ju ayi n'ezi ihe nke ulo-Gi,
Bú ebe nsọ nke ulo uku Gi.
- 5 Ihe di egwu ka I nēji za ayi n'ezi
omume,
Chineke nke nzọputa-ayi;
Gi Onye bu ihe-ntukwasi-obi nke
nsọtu nile nke uwa,
Na nke oké osimiri, bú ebe di iche
iche di anya:
- 6 Onye nēji ike-Ya me ka ugwu nile
guzosie ike;
Ebe ewereworo idi-ike ke Ya n'úkwù:
- 7 Onye nēme ka nkpotu oké osimiri
dajua, bú nkpotu nmali-miri-ha,
Ya na úzú nke mba nile.

- 8 Ndi bi na nsotu nile nke uwa we nātu egwu ihe-iriba-ama nile Gi:
I nēme ka opupu nile nke ututu na anyasi tie nkpu onū.
- 9 I letawo ala, we me ka o juputa n'ihe, I nēme ka o nwe akū ri nne;
Miri-iyi Chineke juputara na miri:
I nēdozi oka-ha, mbe I si otú a dozie ala onwe-ya.
- 10 I nēdē obà-ala-ubi-ya miri:
I nēme ka ebe elu ya nile di lari:
I nēji oké miri-ozuzo baze ya;
I nāgozi ihe-opupù-ya.
- 11 I kpubewo arọ nke ezi ihe-Gi okpu-eze;
Uzọ-Gi nile nātasasi kwa abuba.
- 12 Ha nātasa n'ebe-ita-nri nile nke ozara:
Anēji kwa otite-egwù-onū ke ugwu ntà nile n'ukwù.
- 13 Ewerewo igwè ewu na aturu yikwasi ebe-ita-nri nile dika uwe;
Anēwere oka kpuchie ndagwurugwu nile;
Ha nēti nkpu onū, e, ha nābù abù.

66 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù.
Abù, bú Abù Qma.

- 1 Tikusienu Chineke nkpu onū ike, uwa nile:
- 2 Buanu nsopuru aha-Ya n'abù qma:
Menu ka otuto-Ya di nsopuru.
- 3 Sinu Chineke, Le ka olu-Gi nile si di oké egwu!
N'uba nke ike-Gi ndi-iro-Gi gērube isi aghughọ n'okpuru Gi.
- 4 Uwa nile gākpo isi ala nye Gi,
Buku kwa Gi abù qma;
Ha gābuku aha-Gi abù qma. [Selah]
- 5 Jenu, hu olu nile nke Chineke;
Onye di egwu ka Q bu n'omume-Ya n'ebe umu madu nọ.
- 6 Q banwere oké osimiri ka o ghọ ala-akọrọ:
Ha nāgabiga osimiri n'ukwu-ha:
Ka ayi nūria nime Ya n'ebe ahu.
- 7 O ji idi-ike-Ya achi rue mbe ehigh-ebi;
Anyā-Ya abua nēche mba nile nche:
Ka ndi nēwezuga onwe-ha ghara ibuli onwe-ha elu. [Selah]
- 8 Gọzienu Chineke-ayi, unu ndi nile di iche iche,
Me-kwa-nu ka anu olu otuto-Ya:

- 9 Onye nētiye nkpuru-obi-ayi nime ndu,
Q kwegh kwa ka ewezuga ukwu-ayi n'onodu-ha.
- 10 N'ihì na I nwawo ayi, Chineke:
I nuchawo ayi, dika esi anucha oia-ocha.
- 11 I mere ka ayi ma n'onya;
I tukwasiwo n'ukwù-ayi ibu nānyibu ayi.
- 12 I mewo ka madu rikwasi inyinya gabiga n'elu isi-ayi;
Ayì bāra n'oku na nime miri;
I we me ka ayi puta ba n'inwebiga-ihe-oké.
- 13 M'gēji otutu aja-nsure-oku bā n'ulo-Gi,
M'gākwughachi Gi nkwan nile m'kwere Gi,
- 14 Nke ebuere-onum abua ji saghepu,
Nke onum kwu-kwa-ra, mbe nkpa dirim.
- 15 Otutu aja-nsure-oku, bú anu nwere abuba, ka m'gēsurerere Gi,
Ha na ihe-nsure-oku nke nēsì isi utọ nke ebuu;
M'gāchu oke-ehi n'aja, ha na nkpi. [Selah]
- 16 Bianu, nuru, unu nile ndi nātu egwu Chineke,
M'gākọ kwa akukọ bayere ihe Q meworo nkpuru-obim.
- 17 Ya ka m'jiri onum kpokue,
Nbuli-elu di kwa n'okpuru irem.
- 18 Q buru na o bu ajo ihe ka m'leworọ anya nime obim,
Onye-nwe-ayi agagh-anu olum:
- 19 N'ezie Chineke anuwo olum;
Q nāwo nti olu ekperem.
- 20 Onye agoziri agozi ka Chineke bu,
Onye nēwezugagh ekperem, O sigh kwa n'ebe m'nọ wezuga ebere-Ya.

67 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù;
n'ubọ-akwara. Abù Qma, Abù.

- 1 Ka Chineke mere ayi amara, gọzie ayi,
Me ka iru-Ya mua n'ebe ayi nọ; [Selah]
- 2 Ka ewe mara uzọ-Gi n'uwa,
Mara nzoputa-Gi n'etiti mba nile.
- 3 Ka ndi nile n'uwa kele Gi, Chineke;
Ka ndi nile n'uwa kele Gi, ha nile.

- 4 Ka mba nile ñuria, ti kwa nkpu ọ̀nù:
N'ihì na I gēkpe ndi nile n'ụwa ikpe
ziri ezi,
Mba nile n'ụwa ka I gēdu kwa. [Selah
5 Ka ndi nile n'ụwa keke Gi, Chineke;
Ka ndi nile n'ụwa keke Gi, ha nile.
6 Ala emewo ihe-omume-ya:
Chineke, bú Chineke-ayi, gāgōzi ayi.
7 Chineke gāgōzi ayi;
Nsọtụ nile nke uwa gātu kwa egwu
Ya.

68 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù.
Abù Qma Devid, Abù.

- 1 Ka Chineke bilie, ka ndi-iro-Ya
basa;
Ka ndi nākpọ Ya asi si n'iru Ya
balaga.
2 Dika ifufe si efesa anwuru-ọku, otú a
ka I gēfesa ha:
Dika wax si abazepu n'iru ọku,
Otú a ka ndi nēmebi iwu gēsi n'iru
Chineke la n'iyi.
3 Ma ka ndi ezi omume ñuria; ka obi
tọ ha utọ n'iru Chineke:
E, ka ha wulie elu n'ọ̀nù.
4 Búkuenu Chineke abù, búkuenu
aha-Ya abù oma:
Tulierenu Ya uzọ, bú Onye
nānọkwasi inyinya gabiga n'ala
ihe nādigh;
Aha-Ya bu JA; ñuri-kwa-nu ọ̀nù-
agha n'iru Ya.
5 Nna nke umu-nbei, na onye-ikpe
nke ndinyom di-ha nwuru,
Ka Chineke bu n'ebe-obibi-Ya di
nsọ.
6 Chineke nēme ndi nání ha nọ ka ha
biri n'ulo:
Ọ nēme ka ndi-nkpọrọ puta ba n'ebe
ihe nāgara ha nke-oma:
Ma ndi nēwezuga onwe-ha bi n'ala
kpọrọ nku.
7 Chineke, m̀be I putara ga n'iru ndi-
Gi,
M̀be I zọbigara ije n'ala tọbọrọ
n'efu; [Selah
8 Ala mara jijiji,
Ọzọ, elu-igwe buru miri n'iru
Chineke:
Sainai ahu mara jijiji n'iru Chineke,
bú Chineke nke Israel.
9 Miri-ozuzo, bú onyinye-afọ-ofufo,
ka I nēfesa, Chineke,

- M̀be ike gwuru ihe-nketa-Gi, Gi
onwe-gi mere ka o guzosie ike.
10 Usu ndi nke Gi ebiriwo nime ya:
I nēdoziri ndi ewedara n'ala ihe
n'idi-nma-Gi, Chineke.
11 Onye-nwe-ayi nēnye okwu:
Ndinyom ndi nēzisa ozi ahu bu usu
bara uba.
12 Ndi-eze nke usu nile nke ndi-agma
nābalaga, ha nābalaga:
Nwayi bi n'ulo nēkēsa kwa ihe
akwatara n'agma.
13 Ọ buru na unu edina n'etiti ogige-
aturu,
Ma ọ di ka nkù abua nke nduru nke
eiiworọ ọla-ọcha kpuchie,
Ejiwo kwa ọla-edo oma nēnwu
akwukwọ ndu akwukwọ ndu
kpuchie nkù-ya abua.
14 M̀be Onye Nke puru ime ihe nile
chusara ndi-eze nime ya,
Snow nēzọ na Zalmon.
15 Ugwu Chineke ka ugwu Beshan bu;
Ugwu nwere ugwu di iche iche n'elu
ya ka ugwu Beshan bu.
16 Unu ugwu nwere ugwu n'elu unu,
n'ihì gini ka unu ji ekworo
Le ugwu ahu anya nke Chineke
chọsiworọ ike ibu ebe-obibi-Ya?
E, Jehova gēbi nime ya rue m̀be
ebigh-ebi.
17 Ubọ-ala Chineke di orú nnù uzọ
abua na nnù iri, ha di nnù abua na
ọgu iri uzọ nādigh iguta ọnu:
Onye-nwe-ayi nọ n'etiti ha, Sainai
di nime ebe nsọ Ya.
18 I rigoruwo n'ebe di elu, dọta usu ndi
adọtara n'agma n'agma;
I natawo onyinye di iche iche n'etiti
madu,
E, ọbuná n'etiti ndi nēwezuga onwe-
ha, ka Ja, bú Chineke, we biri
n'etiti ha.
19 Onye agọziri agọzi ka Onye-nwe-ayi
bu, kwa-ubọchi ka O nēburu ayi
ibu,
Bú Chineke Nke bu nzọputa-ayi.
[Selah
20 Chineke buru ayi Chineke nāzọputa
azọputa;
Ọ bu kwa Jehova, bú Onye-nwe-ayi,
nwe uzọ nile isi n'ọnwu pua.
21 Ọ bu nání na Chineke gēbupú isi ndi-
iro-Ya,

- Bú opu-n'isi arapuru ndundu nke onye nējehari n'ikpe-omuma-ya.
- 22 Onye-nwe-ayi siri, M'gēme ka ha si na Beshan lata, M'gēme ka ha si n'ebe nile di omimi nke oké osimiri lata:
- 23 Ka I we baye ukwu-gi n'obara, Ka ire nkita-gi nile we si n'aru ndi-iro-gi kère òkè-ya.
- 24 Ha ahuwo ojije-Gi nile, Chineke, Bú ojije nile nke Chinekem, bú Ezem, n'idi-nsọ-Ya.
- 25 Ndi-abù buru uzọ ga, ndi-ubọ-akwara soro n'azu, N'etiti umu-aboghọ ndi nēti egwú-otiti.
- 26 Nime nkpokọta nile nke madu gozienu Chineke, Bú Onye-nwe-ayi, unu ndi sitere n'isi-iyi Israel.
- 27 N'ebe ahu ka ọ nọ, bú Benjamin di ntà, nke nwere ike n'aru ha, Ya na ndi-isi Juda na igwè ndi-ha, Na ndi-isi Zebulun, na ndi-isi Naftali.
- 28 Chineke-gi enyewo ike-gi iwu: Di ike, Chineke, Gi Onye luworo ayi ọlu.
- 29 N'ihì ulo uku Gi nime Jerusalem Ọ bu Gi ka ndi-eze gèdukuru útú.
- 30 Basiere anu-ọhia nke amì nba ike, Igwè oke-ehi, ha na umu-ehi nke ndi nile di iche iche, Onye ọ bula nime ha nēkwe ka azọtọ ya n'ukwu nēweta iberibe ọla-ọcha; Ọ chusawo ndi nile di iche iche ndi ilu-ògù nātọ utọ.
- 31 Ndi amara aha-ha gēsi n'Ijìpt puta; Etiopia gēsetiri Chineke aka-ya abua ngwa ngwa.
- 32 Unu ala-eze nke uwa, búkuenu Chineke abù; Búkuenu Onye-nwe-ayi abù ọma;
- 33 Búkuenu Onye ahu Nke elu-igwe kachasi elu-igwe nile, nke di m̀be ochie, nēbu dika inyinya; Le, Ọ nēme ka olu-Ya da udà, ọ bu olu ike.
- 34 Nyenu Chineke ike: N'elu Israel ka idi-elu-Ya di, Ike-Ya di kwa na mbara-igwè nile.
- 35 Onye anātu egwu ka Chineke bu site n'ebe nsọ Gi nile:

Chineke nke Israel, Ya onwe-ya nēnye ndi-Ya ike na ume. Onye agọziri agọzi ka Chineke bu.

69

Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; n'elu Shoshannim. Abù Qma nke Devid.

- 1 Zọputam, Chineke; N'ihì na miri abiaruwo nkpuru-obim.
- 2 Emikpuwom n'urọ nke ebe di omimi, ọ digh kwa ebe-nguzo di: Abatawom na miri nke miri emi, miri nke nērù ọku ọku nānachapukwam.
- 3 Adọbuwom onwem n'ọlu n'ikpọ-òkùm; akpiri akposiwom nku: Anyam abua adalawo n'isi, m̀be m'nēchere Chinekem.
- 4 Ha di ọtutu kari agiri-isi nke isim, bú ndi nākpọm asi n'efu: Ha nwere ume, bú ndi nēkpochapum, ebe ha bu ndi-irom n'uzọ okwu-ugha: M̀be ahu ka m'nēnyeghachi ihe m'nānapugh n'ike.
- 5 Chineke, Gi onwe-gi amawo uchem bagoro abago; Ezonarigh kwa Gi ikpe-onumam nile.
- 6 Ekwela ka ihere me ha n'ihim, bú ndi nēle anya Gi, Chineke, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma: Ekwela ka etiye ha n'ọnọdu-ihere n'ihim, bú ndi nāchọ Gi, Chineke nke Israel.
- 7 N'ihì na ọ bu n'ihì Gi ka m'būworo ita-uta; Ihere ekpuchiwo irum.
- 8 Aghoworom umu-nnem onye ala ọzọ, Ghọ-kwa-ra umu nnem muru onye mba ọzọ.
- 9 N'ihì na ekworo ulo-Gi eripiwom; Ita-uta nile nke ndi nāta Gi uta adakwasiwokwam.
- 10 M'we kwa ákwá n'obubu-ọnu nke nkpuru-obim, Ọ we ghọrom nání ihe-ita-uta.
- 11 Anameme kwa ka ákwá-nkpe buru uwem, M'we ghọro ha ilu.
- 12 Ndi nānọdu n'ọnu-uzọ-ama nātughari uche bayerem; Aghowokwam abù nke ndi nānu ihe-ọnuunu nābà n'anya nābù n'ikpọ ubọ-akwara.

- 13 Ma mu onwem, anamekpere Gi
ekpere, Jehova, na m̀be ọ nāto Gi
uto:
Chineke, n'iba-uba nke ebere-Gi,
Zam n'ezì-okwu nke nzọputa-Gi.
- 14 Naputam n'apiti, ekwe-kwa-la ka
m'mikpue.
Kwe ka anaputam n'aka ndi nākpom
asi, ka anaputakwam na miri nke
miri emi.
- 15 Ekwela ka miri nke nēru ọku ọku
nachapum,
Ekwe-kwa-la ka ebe di omimi lodam;
Ekwe-kwa-la ka olulù kpuchibidom
onu-ya.
- 16 Zam, Jehova; n'ihì na ebere-Gi di
nma:
Dika iba-uba nke obi-ebere-Gi nile
si di chem iru.
- 17 Ezonari-kwa-la orù-Gi iru-Gi;
N'ihì na nkpà nākpam; me ngwa zam.
- 18 Biarue nkpuru-obim nso, ọputa ya:
N'ihì ndi-irom ọputam.
- 19 Gi onwe-gi amawo ita-utam, na
iherem, na ọnọdu-iherem:
N'iru Gi ka ndi-nkpaum nile nọ.
- 20 Ita-uta etiwawo nkpuru-obim;
anamariasi kwa ọria ike:
M'we le anya onye gēgosim ebere o
ji n'arum, ma ọ digh onye ọ bula;
M'le-kwa-ra anya ndi-nkasi-obi, ma
achotaghm onye ọ bula.
- 21 Ha we nyem n̄si di ilu ka ọ buru ihe-
oririm;
Ọzọ, m̀be akpìri kpọrom nku ha
nēme ka m'nua manya-vine ọara
uka.
- 22 Me table-ha nke di n'iru ha ka ọ ghọ
ibudu;
M̀be ha nọ n'udo, ya ghọ kwa ọnyà.
- 23 Me ka anya-ha ọa ọchichiri, ka ha we
ghara ihu uzọ;
Me kwa ka ukwū-ha nāma jijiji m̀be
nile.
- 24 Wukwasi ha iwe-Gi,
Me kwa ka idi-ọku nke iwe-Gi rue
ha aru.
- 25 Me ka ebe-ulo-ikwū-ha ghọ ebe
tọbọrọ n'efu;
Ekwela onye ọ bula bi n'ulo-ikwū
nile ha.
- 26 N'ihì na ọ bu onye Gi onwe-gi
tịbūworo ka ha sọbūworo;
Ọ bu kwa akukọ bayere ihe-n̄bu nke
ndi I dupuworo ka ha nākọ.
- 27 Tukwasi ajọ omume n'ajọ omume-
ha:
Ekwe-kwa-la ka ha ba n'ezì omume-
Gi.
- 28 Me ka ehichapu ha n'akwukwọ ndi
di ndu,
Ekwe-kwa-la ka edekọ ha na ndi ezi
omume n'akwukwọ.
- 29 Ma mu onwem bu onye ewedara
n'ala na onye ihe nēbu n̄bu:
Chineke, nzọputa-Gi gētiyem n'ebe
di elu.
- 30 M'gēji abù to aha Chineke,
M'gēji kwa ekele me ka Ọ di uku.
- 31 Ọ gādi kwa Jehova nma kari ehi,
Ma-ọbu oke-ehi nke nwere mpi, nke
ukwu-ya wara njakpa.
- 32 Ndi di ume-ala n'obi ahuwo ya, ha
nānuri:
Unu ndi nāchọ Chineke, ka obi-unu
di ndu.
- 33 N'ihì na Jehova nēge nti ndi-ọbeye,
Ọ ledagh kwa ndi-nkpọrọ-Ya.
- 34 Ka elu-igwe na ala to Ya,
Ha na oké osimiri, na ihe ọ bula nke
nākpughari nime ha.
- 35 N'ihì na Chineke gāzọputa Zaion,
wu kwa obodo nile nke Juda;
Madu gēbi kwa n'ebe ahu, we nweta
ya.
- 36 Nkpuru nke ndi-orù-Ya gēketa kwa
ya;
Ndi nāhu aha-Ya n'anya gēbi kwa
nime ya.
- 70** Abù Qma nke diri Onye-isi Abù.
Abù Qma nke Devid; ime ka echeta.
- 1 Chineke, bia ọsọsọ inaputam;
Jehova, bia ọsọsọ iyerem aka.
- 2 Ka ihere me ha, ka ha nwe kwa iru-
ihere,
Bù ndi nāchọ nkpuru-obim:
Ka ha laghachi azu, ka etiyè kwa ha
n'ọnọdu-ihere,
Bù ndi ihe ọjọ dakwasirim nāto uto.
- 3 Ka ha laghachi azu n'ihì ihere-ha,
Bù ndi nāsi, Ehe, ehe!
- 4 Ka obi tọ ndi nile nke nāchọ Gi uto,
ka ha nuri kwa ọnu nime Gi;
E, ka ndi nāhu nzọputa-Gi n'anya
nāsi m̀be nile,
Ka Chineke di uku.
- 5 Ma mu onwem bu onye ewedara
n'ala na ọbeye;
Chineke, biakutem ọsọsọ:

Onye-iyē-akam na Onye nēme ka
m'ḥapu ka I bu;
Jehova, anḡla ḡdū.

71 I Nime Gi, Jehova, ka
m'ḥabāworo:

Ekwela ka ihere mem rue mḥe ebigh-
ebi.

2 N'ezi omume-Gi naputam, me ka
m'ḥapu:

Torom nti-Gi n'ala, zopotam.

3 Gḥorom oké nkume nke ebe-obibi,
nke m'gābā nime ya mḥe nile:

I nyewo iwu izopotam;

N'ihī na nkumem dī elu na ebem
ewusiri ike ka I bu.

4 Chinekem, me ka m'ḥapu n'aka onye
nēmebi iwu,

N'ḡbu-aka nke onye nēme ajḡ
omume nke nēme kwa ihe-ike.

5 N'ihī na Gi onwe-gi bu olile-anyam,
Onye-nwe-ayi Jehova:

Gi bu ntukwasi-obim site na nwata.

6 N'elu Gi ka m'dabeworo site n'afḡ
nmem:

Gi onwe-gi bu onye weputaworom
n'afḡ nmem:

Na Gi ka otutom gādi mḥe nile.

7 Aghḡwḡrom ḡtutu madu ihe-ebube;
Ma Gi onwe-gi bu ebe-nḥabām di
ike.

8 Onum gējuputa n'otuto-Gi,
Ogologo ubḡchi nile ka o gējuputa
kwa n'ima-nma-Gi.

9 Etufulam na mḥe agadi;
Mḥe ikem gwusiri arapulam.

10 N'ihī na ndi-irom ekwuwo okwu
bayerem;

Qzḡ, ndi nēche nkpuru-obim nche
aḡaritawo izū,

11 Si, Chineke arapuwo ya:

Chuanu ya, jide ya; n'ihī na ḡ digh
onye-nnaputa di.

12 Chineke, anḡlam ebe di anya:
Chinekem, bia ḡsḡsḡ iyerem aka.

13 Ka ihere me ha, ka eme kwa ka ha
gwusia, bú ndi nēmegide nkpuru-
obim;

Ka ewere ita-uta na ḡḡdu-ihere
kpuchie ndi nāḡḡ inem ihe ḡḡ.

14 Ma mu onwem, mḥe nile ka
m'ganēche Gi,

We tukwasi otuto n'otuto-Gi nile.

15 Onum gāḡḡ akukḡ bayere ezi
omume-Gi,

Ogologo ubḡchi nile ka ḡ gāḡḡ akukḡ
bayere nzḡputa-Gi;

N'ihī na amaghm ḡnu-ḡgugu nile
ha.

16 M'gēji idi-ike nile nke Onye-nwe-
ayi, bú Jehova, bia:

M'gēhota ezi omume-Gi, nāni nke
Gi.

17 Chineke, I ziwom ihe site na nwata;
ḡ bu kwa rue ubu a ka m'nēgosi oké
ḡlu-Gi nile.

18 Qzḡ, ḡbunā rue agadi na isi-awḡ
arapulam, Chineke;

Rue mḥe m'gēgosi ḡḡḡ ḡzḡ ogwe-
aka-Gi,

Gosi kwa onye ḡ bula nke gābia idi-
ike-Gi.

19 Qzḡ, ezi omume-Gi, Chineke, nādiru
ebe di elu;

Gi Onye meworo ihe uku di iche
iche, Chineke, ḡnye di ka Gi?

20 Gi, Onye meworo ka ayi hu ḡtutu
nkpaḡu nke jḡ-kwa-ra nḡḡ,

I gēme ka ayi di kwa ndu ḡzḡ,
Me kwa ka ayi si n'ḡbu-miri nile nke

uwa rigoputa ḡzḡ.

21 Me ka idi-ukum bakari uba,
Gi chighari kwa kasiem obi.

22 Mu onwem gēji kwa une kele Gi,
Bú ezi-okwu-Gi, Chinekem:

M'gēji ubḡ-akwara búkue Gi abú
ḡma,

Gi Onye Nsḡ nke Israel.

23 Eḡubere-ḡnum abua gēti nkpu ḡnū
mḥe m'nābúku Gi abú ḡma;

Nkpuru-obim, nke I ḡputaworo,
gēti kwa nkpu ḡnū.

24 Qzḡ, irem ganēkwu okwu, dika onye
nātughari uche, bayere ezi omume-
Gi ogologo ubḡchi nile:

N'ihī na ihere emewo ha, n'ihī na ha
nwere iru-ihere, bú ndi nāḡḡ
imem ihe ḡḡ.

72

Abū Qma nke Solomḡn.

1 Chineke, nye eze ikpé-Gi nile,
Nye kwa nwa eze ezi omume-Gi.

2 O gēji ezi omume kpe ndi-Gi ikpe,
O gēji kwa ikpe ziri ezi kpe ndi-Gi
ewedara n'ala.

3 Ugwu nile gēbutere ndi-Gi udo,
Ugwu ntā kwa, n'ezi omume.

4 ḡ gēkpe ndi ewedara n'ala n'etiti
ndi-Gi ikpe,

- Q gēnye umu nke oḅeye nzọputa,
Zọpia kwa onye-nmeḅu.
- 5 Ha ganātu egwu Gi ogologo mḅe
anyanwu gādigide,
Na n'iru ọnwa, rue ọḅọ nile.
- 6 Q gārıda dika miri-ozuzo si ezokwasi
n'ozara asuru asu:
Dika oké miri-ozuzo nke nēdè ala.
- 7 Onye ezi omume gāma akwukwo
n'ubochi nile ya dika osisi ndu;
Ọtutu udo gādi kwa rue mḅe ọnwa
agagh-adi.
- 8 Ya nwe kwa ike n'aru madu site n'otù
oké osimiri rue oké osimiri ọzọ,
Site kwa n'Osimiri rue nsọtu nile nke
uwa.
- 9 Ndi bi n'ala kpọrọ nku gēruru ala
n'iru ya;
Qzọ, ndi-iro-ya gāracha aja.
- 10 Ndi-eze Tashish na nke ala nile di
oké osimiri buruburu gēnye
onyinye-inata-iru-oma:
Ndi-eze Sheba na Seba gēweta ùtù
nso.
- 11 E, eze nile gākpọ isi ala nye ya:
Mba nile gēfè ya ọfufè.
- 12 N'ihı na ọ gānaputa oḅeye mḅe o
nētiku ya;
Q gānaputa kwa onye ewedara n'ala
mḅe ọ digh onye nēyere ya aka.
- 13 Q gēmere onye nēnwegh ike na
oḅeye ebere,
Q bu kwa nkpuru-obi ndi-oḅeye ka
ọ gāzọputa.

- 14 C gēsi n'aka nzọḅu na n'aka ime-ihe-
ike ọaputa nkpuru-obi-ha;
Qbara-ha gādi kwa oké ọnu-ahia
n'anya-ya.
- 15 Ya di kwa ndu! agēnye kwa ya ufodu
n'ọla-edo Sheba:
Agēkpere kwa ekpere bayere ya mḅe
nile;
Ogologo ubochi nile ka agāgọzi ya.
- 16 Ka ọtutu ọka di n'ala n'elu ugwu nile;
Nkpuru-ya ganēme nkpatu dika
Lebanon:
Madu gēsi kwa n'obodo wa okoko-
osisi dika ihe akuru n'ala.
- 17 Ka aha-Ya dirue mḅe ebigh-ebi;
N'iru anyanwu ka aha-Ya gāmu
omùmù:
Madu gāgọzi kwa onwe-ha nime ya;
Mba nile gākpọ ya onye ihe nāgara
nke-oma.
- 18 Onye agọziri agọzi ka Jehova, bú
Chineke, bu, bú Chineke nke
Israel,
Onye nāni Ya nālu oké ọlu di iche
iche:
- 19 Ihe agọziri agọzi ka aha nsọpuru Ya
bu kwa rue mḅe ebigh-ebi;
Ka uwa nile juputa kwa na nsọpuru-
Ya.
Amen, na Amen.
- 20 Ekpere nke Devid nwa Jesi agwuwo.

AKWUKWO NKE-ATQ

73

Abū Qma Esaf.

- 1 N'ezie Chineke di nma n'ebe Israel
nọ,
Bú n'ebe ndi di ọcha n'obi nọ.
- 2 Ma mu onwem, ọ fọduru nwanti ka
ukwum abua wezuga onwe-ha;
Nzọ-ukwum fọduru nke-ntà ka ha
buchapu.
- 3 N'ihı na ekwosorom ndi nānya isi
ek woro,
Q bu udo nke ndi nēmebi iwu ka
m'nāhu.
- 4 N'ihı na ọ digh nmekpa-arı ọ bula di
n'ọnwu-ha:
Ma aru-ha mara abuba.
- 5 Ha anogh n'ahuhu madu ọzọ;
Adigh-eti kwa ha ihe-otiti n'etiti
madu nile.

- 6 N'ihı nka npako di ha buruburu dika
iyaba-olu;
Anēwere ime-ihe-ike kpuchie ha
dika uwe.
- 7 Anya-ha esiwo n'abuba-ha guzoputa:
Ntughari nile nke obi-ha agabigawo
okè.
- 8 Ha nākwa emò, nēkwu kwa okwu
nmeḅu n'ihı ọjọ:
Ha nēsi n'ebe di elu kwu okwu.
- 9 Ha edowo ọnu-ha n'elu-igwe,
Ire-ha nēieghari kwa n'uwa.
- 10 N'ihı nka ndi-Ya nālata n'ebe a,
Ha nāmiputa-kwa-ra onwe-ha miri
gēju afọ.
- 11 Ha we si, Chineke si aña mara?
Q di kwa ọmuma-ihe di n'Onye
kachasi ihe nile elu?
- 12 Le, ndia bu ndi nēmebi iwu:

- Ọzọ, ebe ha nānọgide n'udo m̀be ebigh-ebi, ha emewo ka àkù-ha búkari ibù.
- 13 Ọ bu nāni n'efu ka m'meworo ka obim di ọcha,
N'efu ka m'kwọworo ọbu-akam abua n'emegh-ihe-ọjọ;
- 14 Buru kwa onye anēti ihe ogologo ubọchi nile,
Onye iba-nbam di kwa-ututu.
- 15 Ọ buru na asiwom, M'gākọ akukọ otù a;
Le, ọ bu ọbọ nke umu-Gi ka m'gāghọbuwori.
- 16 M'we chē èchichè imata nka,
Ndọbu-onwem-n'ọlu ka ọ bu n'anyam;
- 17 Rue m̀be m'nābà n'ebe nsọ nile nke Chineke,
Ghọta ikpe-azu-ha.
- 18 N'ezie ọ bu n'ebe nile nālọ alọ ka I nēdo ha:
I mewo ka ha darue ntikpọ.
- 19 Hā siri aña ghọ ebe tọbọrọ n'efu n'otù ntabi-anya?
Ha agwuwo gwusia site n'ihe-egwu di iche iche.
- 20 Dika nrọ m̀be madu nēteta n'ura;
Otù a, Onye-nwe-ayi, m̀be I gākpọte Onwe-gi, I gēleda onyinyo-ha anya.
- 21 N'ihì na obim nāb̄ari uka,
Ọ nādutukwam ogwu n'akurum abua.
- 22 Ma mu onwem bu anu-ọhia,
amaghkwam ihe;
Nāni anu ka m'buworo n'iru Gi.
- 23 Ma mu onwem nọ n'aka-Gi m̀be nile:
I jidewo aka-nrim.
- 24 I gēji ndum-ọdu-Gi nēdum,
Emesia I gēji kwa nsọpuru naram.
- 25 Ọnye ka m'nwere n'elu-igwe ma-
obugh Gi?
Ma-ọbugh Gi ọ digh onye ihe-ya tọworom utọ n'uwa.
- 26 Anu-arum na obim agwusiwo:
Oké nkume nke obim na okém ka Chineke bu rue m̀be ebigh-ebi.
- 27 N'ihì na, le, ndi nọ Gi n'ebe di anya gāla n'iyi:
I kpochapuwo onye ọ bula nke nāpu n'aka-Gi akwa iko.
- 28 Ma mu onwem, ibiaru Chineke nso dim nma:

Edowom ebe-nb̄abām n'Onye-nwe-ayi, bú Jehova,
Ka m'we kọ akukọ bayere ije-ozì-Gi nile.

74

Maschil Esaf.

- 1 Chineke, n'ihì gini ka I juwo ayi aju rue m̀be ebigh-ebi?
N'ihì gini ka iwe Gi nākwu anwuru imegide igwè aturu nke ọzùzù-anu-Gi?
- 2 Cheta nzukọ-Gi, nke I nwetaworo na m̀be ochie,
Nke I baputaworo ibu ebo nke ihe-nketa-Gi;
Cheta ugwu Zaion, ebe I biworo.
- 3 Zolìe ije ngwa ngwa ibiaru ebe nile etikpọrọ ebigh-ebi;
Onye-iro emewo ihe ọjọ nile n'ebe nsọ.
- 4 Ndi nākpabu Gi aḅowo uja n'etiti ebe-nzute-Gi;
Ha edowo ihe-iriba-ama nile ha ibu ihe-iriba-ama.
- 5 Amara ha dika onye nēbuli anyu-ike elu nke-uku
N'alugh-ulù nke osisi.
- 6 Ma ubu a ihe-ya nile nke eḅuru eḅubu,
Ha nēwere anyu-ike ntà na otùtù di iche iche tipia ya n'otù.
- 7 Ha esuwo ebe nsọ Gi ọku;
Ọbunà rue ala ka ha meworo ebe-obibi aha-Gi ka ọ ghara idi nsọ.
- 8 Ha siri n'obi-ha, Ka ayi me ha ihe-ike n'otù:
Ha esurewo ebe-nzute nile nke Chineke n'ala.
- 9 Ayi ahugh ihe-iriba-ama nile ayi:
Ọ digh onye-amuma di ọzọ;
Ọ digh kwa onye nọ n'etiti ayi nke mara m̀be m̀be gēru.
- 10 Chineke, rue ole m̀be ka onye-nkpabu gāta uta?
Onye-iro, ó gēlèlì aha-Gi anya rue m̀be ebigh-ebi?
- 11 N'ihì gini ka I nēseghachi aka-Gi, bú aka-nri-Gi?
Seputa ya n'obi-Gi me ka ha gwusia.
- 12 Ma Chineke bu Ezem site na m̀be ochie,
Nke nālu ọlu nzọputa n'etiti uwa

- 13 Gi onwe-gi were ike-Gi tiwa oké osimiri:
I tipiara isi nile nke ogologo anu-
miri n'elu miri.
- 14 Gi onwe-gi tipiasiri isi nile nke oké agu-iyi,
I nēnye ya enye iburu otù ndi ihe-
oriri, bú ndi bi n'ala kpọrọ nku.
- 15 Gi onwe-gi kewara isi-iyi na miri-iyi:
Gi onwe-gi mere ka osimiri nile nke nēru erú m̀be nile takọrọ.
- 16 Gi nwe ehie, ọzọ kwa, Gi nwe abali:
Gi onwe-gi edoziwo ihe nēnye ihè na anyanwu.
- 17 Gi onwe-gi emewo ka okè-ala nile nke uwa guzo ọtọ:
M̀be okpom-ọku na m̀be oyi, Gi onwe-gi akpuwo ha.
- 18 Cheta nka, na onye-iro atawo Jehova uta,
Cheta kwa na otù ndi di nsọkwu eleliwo aha-Gi.
- 19 Enyela anu-ọhia nkpuru-obi nke nduru-Gi:
Echezọla ndu nke ndi-Gi ewedara n'ala rue m̀be ebigh-ebi.
- 20 Legide ọbuba-ndu-Gi:
N'ihì na ebe nile nke ọbara ọchichiri nke uwa juputara n'ebe-obibi nile nke ihe-ike.
- 21 Ekwela ka onye anāzọpia azọpia lata n'ihere:
Me ka onye ewedara n'ala na ọbeye to aha-Gi.
- 22 Bilie, Chineke, kpe ọnu-Gi n'ikpe:
Cheta uta anāta Gi site n'ọnu onye-nsọkwu ogologo ubochi nile.
- 23 Echezọla olu ndi nākpabu Gi:
Nkpọtu nke ndi nēbili imegide Gi nāla elu m̀be nile.

75 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; Al-tashheth. Abù Qma Esaf, Abù.

- 1 Ayi ekelewo Gi, Chineke;
Ayi ekelewo ekele, aha-Gi di kwa nso:
Ha akọwọ akukọ bayere oké ọlu-Gi nile.
- 2 M̀be m'gānara m̀be akara àkà,
Mu onwem gēkpe ikpe ziri ezi.
- 3 Ndi ọazeworo aḡaze ka uwa na ndi nile ndi bi nime ya bu:
Mu onwem atúwo ogidi nile ya.

[Selah

- 4 Asirim ndi nānya isi, Unu anyala isi:
Asi-kwa-ram ndi nēmebi iwu, Unu ebulila mpi elu:
- 5 Unu ebulila mpi-unu rue ebe di elu;
Unu ejila olu kwesiri ike kwue oké okwu.
- 6 N'ihì na ọ bugh n'Ọwuwa-anyanwu, ma-ọbu n'Ọdida-anyanwu,
Ọ bugh kwa n'ọzara, ka nbuli-elu nēsi bia.
- 7 Kama Chineke bu onye-ikpe: Ọ nēme otù onye ka ọ di ala, Ọ nēbuli kwa onye ọzọ elu.
- 8 N'ihì na iko di n'aka Jehova, manya-vine nke di nime ya asuwo ufufu;
Ọ juputara na manya ejiri ihe gwa, Ọ we si na nke ahu ọputa manya:
N'ezie ọru-ala-ya nile, ndi nile n'uwa ndi nēmebi iwu gāzaputa ya nua.
- 9 Ma mu onwem, m'gēgosi oké ọlu-Gi rue m̀be ebigh-ebi,
M'gābuku Chineke nke Jakob abù ọma.
- 10 Ọzọ, mpi nile nke ndi nēmebi iwu ka m'gēbipu;
Ma agēbuli mpi nile nke onye ezi omume.

76 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; n'ubọ-akwara. Abù Qma Esaf, Abù.

- 1 Onye amaworo na Juda ka Chineke bu:
N'Israel ka aha-Ya di uku.
- 2 Ọ bu kwa na Selem ka ulo-ntu-Ya di Ebe-obibi-Ya di kwa na Zaion.
- 3 N'ebe ahu ka Ọ ọajiri àkù nile nēbu àmùmà nke uta;
Na ọta, na mma-agma, na agha.
- 4 Onye juputara n'ihè ka I bu, I di ebube, nēsite n'ugwu nile nke anu adọburu. [Selah
- 5 Akwatawo ihe ndi nwere obi ike n'agma, ha atuwo ọrù-ura-ha;
Ha achọtagh kwa aka-ha, bú ndi nile bu dinkpa.
- 6 Site n'ibasi-nba-ike nke Gi, Chineke nke Jakob,
Ma ubọ-ala ma inyinya adawo n'oké ura.
- 7 Gi onwe-gi, Onye anātu egwu ka I bu:

- Ozọ, ọnye gēguzo n'iru Gi site na mbe I were iwe?
- 8 I siri n'elu-igwe me ka anuru okwu ikpe;
Uwa turu egwu, we di jū,
- 9 Mbe Chineke biliri ikpe ikpe,
Izọputa ndi nile di ume-ala n'obi nke uwa. [Selah
- 10 N'ihhi na ọnuma madu gēkele Gi:
I gēji ọnuma nile nke fọduru ke n'úkwú.
- 11 Kwenu nkwa, kwughachi kwa Jehova, bú Chineke-unu:
Ka ndi nile ndi nọ Ya buruburu dukuru Onye ahu di egwu útú.
- 12 O nēbuchi mọ ndi-ndú:
Ọ bu onye anātu egwu n'ebe ndi-eze uwa nọ.

77 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; dika Jeduthun si abù abù. Abù Qma Esaf.

- 1 Olum ka m'nēji etiku Chineke, m'gēti kwa nkpu;
Olum ka m'nēji etiku Chineke, Ọ gānakwam nti.
- 2 N'ubochi nkpabum Onye-nwe-ayi ka m'chorọ:
Akam setiri eseti n'abali, o sinwukwagh;
Nkpuru-obim juru ka akasie ya.
- 3 M'gēcheta Chineke, su kwa ude nke-uku:
M'gātughari uchem, ọzọ, mọm adigh-enwe ike. [Selah
- 4 I jidere ndi-nche nke anyam abua:
Ọ baram ghari, m'we ghara ikwu okwu.
- 5 Echèrem èchichè bayere ubochi nile nke mbe ochie,
Bú arọ nke mbe nile ebigh-ebi gara aga, si,
- 6 M'gēcheta abù m'nābù n'ikpọ ubọ-akwara n'abali:
M'gēso obim tughari uche;
Mọm we chọsie ike, si,
- 7 Ọ bu rue mbe nile ebigh-ebi ka Onye-nwe-ayi gāju aju?
Ọ bu na ihem agagh-atọ kwa Ya utọ ọzọ?
- 8 Ọ bu rue mbe ebigh-ebi ka ebere-Ya gwuchapuworo?
Ọ gwusiwo, bú okwu-Ya, rue ọbọ nile?

- 9 Ọ chezọwo ime amara, bú Chineke?
Ọ kpuchitawo obi-ebere-Ya nile n'iwe? [Selah
- 10 M'we si, Ọriam ka nka bu;
Ma m'gēcheta arọ nile nke aka-nri nke Onye kachasi ihe nile elu.
- 11 M'gēhota omume nile nke Ja;
N'ihhi na m'gēcheta oké ọlu-Gi nile site na mbe ochie.
- 12 M'gātughari kwa uche n'ọlu-Gi nile,
Ọ bu kwa n'omume-Gi nile ka m'gātughari obi.
- 13 Chineke, n'idi-nso ka uzọ-Gi di:
Ọnye bu chi uku dika Chineke?
- 14 Gi onwe-gi bu Chineke Nke nālu oké ọlu:
I mewo ka amara ike-Gi n'etiti ndi nile di iche iche.
- 15 I jiwo ogwe-aka-Gi baputa ndi-Gi,
Bú umu Jakob na Josef. [Selah
- 16 Miri huru Gi, Chineke;
Miri huru Gi, o nēbu ha nbu:
Ọzọ, ọbu-miri nile mara jijji.
- 17 Igwe-ọji nile wupuru miri;
Mbara-igwé mere ka ọlu-ha da udà:
Ọzọ, ákú-Gi nile nēfeghari.
- 18 Olu nke èbè-elu-igwe-Gi di n'ifufe nēfeghari buruburu;
Àmumà nyere elu-uwa dum madu bi ihè:
Ala mere nkpatu ma kwa jijji.
- 19 N'oké osimiri ka uzọ-Gi di,
Uzọ-ije-Gi nile di kwa n'ọtutu miri,
Amagh kwa nzọ-ukwu-Gi nile.
- 20 I duru ndi-Gi dika igwè ewu na aturu,
Site n'aka Moses na Eron.

78

Maschil Esaf.

- 1 Ndim, nānu nti n'iwum:
Tọnu nti n'ala inu okwu nile nke ọnum.
- 2 M'gāsaghe ọnum n'itu ilu:
M'gēkwuwa okwu-omimi di iche iche n'uba, bú nke sitere na mbe ochie:
- 3 Nke ayi nuworo mara kwa,
Nke nna-ayi-hà kọwo-kwa-ra ayi.
- 4 Ayi agagh-ezonari ha na nti umu-ha,
Nākorọ ọbọ nke gādi n'iru akukọ otuto nile nke Jehova,
Na ike-Ya, na oké ọlu-Ya nile nke Ọ luworo.

- 5 Q we me ka otù ihe-àmà guzosie ike nime Jakob,
O do-kwa-ra iwu n'Israel,
Nke Q nyere nna-ayi-hà n'iwu,
Ime ka umu-ha mara ha:
- 6 Ka obo nke gādi n'iru we mara, bú umu agāmu;
Ha gēbili, we korọ umu-ha akukọ ahu:
- 7 Ka ha we tukwasi obi-ha na Chineke,
Ghara ichezọ omume nile nke Chineke,
Ma debe ihe nile Q nyere n'iwu:
- 8 Ghara kwa idi ka ndi bu nna-ha,
Ndi bu obo nēwezuga onwe-ha nke nānupu kwa isi;
Obo ndi nēdozigh obi-ha,
Ndi mo-ha nēkwesigh ntukwasi-obi n'ebe Chineke nọ.
- 9 Umu Efraim, o bu ezie na ha nāchi ihe-agma nēbuli kwa uta,
Ma ha chighariri n'ubochi agha.
- 10 Ha edebegh obo-nda ndu Chineke,
Ma ha juru ijeghari n'iwu-Ya;
- 11 Ha we chezọ omume-Ya nile,
Na oké olu-Ya nile nke Q mere ka ha hu.
- 12 N'iru ndi bu nna-ha ka Q luru oké olu,
N'ala Ijpt, n'ohia Zoan.
- 13 Q kewara oké osimiri, we me ka ha gabiga;
Q me-kwa-ra ka miri guzo otọ dika obo-ihe.
- 14 O ji-kwa-ra igwe-oji edu ha n'ehihie,
Ji kwa ihè oke edu ha ogologo abali nile.
- 15 Q nākpowa oké nkume di iche iche n'ozara,
We me ka ha nua miri ri nne dika o si nime obo-miri puta.
- 16 Q me-kwa-ra ka miri nke nērù erù si na nkume di elu puta,
Q we me ka miri nērùda dika otutu osimiri.
- 17 Ma ha nọ nēmehie kwa ozọ imegide Ya,
Inupu isi n'okpuru Onye kachasi ihe nile elu n'ala korọ nku.
- 18 Ha we nwa Chineke n'obi-ha
N'iriọ ihe-oriri nye ochicho-nkpuru-obi-ha.
- 19 Ha we kwue okwu megide Chineke;
Ha siri, Chineke, Q puru ido table n'usoro n'ozara?
- 20 Le, O tiri oké nkume ihe, miri we nērù erù,
Isi-iyi di iche iche nērubiga kwa okè;
Q di kwa achicha Q puru inye?
O gēdoziri ndi-Ya anu?
- 21 N'ihì nka Jehova nuru, Q we webiga iwe okè:
Ewe kponwue oku megide Jakob,
Ozo kwa, iwe kwugoro elu dika anwuru-oku imegide Israel;
- 22 N'ihì na ha ekwegh na Chineke,
Ha atukwasigh kwa obi-ha na nzo-puta-Ya.
- 23 Q we nye mbara-igwé nile n'elu iwu,
Meghe kwa onu-uzọ nile nke elu-igwe;
- 24 Q we me ka manna zokwasi ha dika miri, ka ha rie,
Q bu kwa oke nke elu-igwe ka Q nyere ha.
- 25 Nri nke ndi di ike ka madu riri:
O zitere ha ihe ha gēriju afo.
- 26 Q nēme ka ifufe Iru-anyanwu bulie ije n'elu-igwe:
O ji-kwa-ra ike-Ya duru ifufe Ndida.
- 27 Q we me ka anu zokwasi ha dika aja,
Obuna dika aja oké osimiri, bú anu-ufe nwere nkù:
- 28 Q we me ka o da n'etiti omuma-ulo-ikwu-ha,
Buruburu ebe-obibi-ha nile.
- 29 Ha we rie, afo we ju ha nke-uku;
Q bu kwa ihe ha nāchosi ike ka Q nēme ka o biarue ha aru.
- 30 Ha abugh ndi ala ozọ n'ebe ihe ha nāchosi ike di,
Ihe-oriri-ha nādi ha n'onu,
- 31 Mbe iwe Chineke kwugoro elu dika anwuru-oku imegide ha,
We bue ufodu n'etiti ndi-ha nke mara abuba,
Q bu kwa umu-okorobia nke Israel ka o mere ka ha ruru ala.
- 32 N'ihe a nile ha mehie-kwa-ra ozọ,
Ha ekwegh kwa n'oké olu-Ya nile.
- 33 Q we me ka ubochi nile ha gwusia n'otù nku-ume,
Q me-kwa-ra ka arọ nile ha gwusia n'obi-olulo-miri.
- 34 Q buru na O buru ha, ha we cho Ya:
Laghachi kwa, chosie Chineke ike.
- 35 Ha we cheta na Chineke bu oké nkume-ha,
Cheta kwa na Chineke Nke kachasi ihe nile elu bu Onye-nhaputa-ha.

- 36 Ha we ji ọnu-ha nārà Ya,
Ji kwa ire-ha nāgwà Ya okwu-ugha.
- 37 Obi-ha eguzosigh kwa ike n'ebe Q
nọ,
Ha ekwesigh kwa ntukwasi-obi
n'ọbụha-ndu-Ya.
- 38 Ma Ya ọnwè-ya, ebe Q nwere obi-
ebere, O nēkpuchi ajọ omume-ha,
Q digh-ebibi kwa ha:
E, ọtutu mbe ka Q mere iwe-Ya ka ọ
laghachi azu,
Q digh-akpote kwa ọnuma-Ya nile.
- 39 Q we cheta na anu-aru ka ha bu;
Ifufe nke nālafe alafe, we ghara
ilaghachi.
- 40 Ụbò ole ka ha nānupu isi n'okpuru
Ya n'ọzara?
Ụbò ole ka ha nēme ka o wuta Ya
n'ala tọbọrọ n'efu?
- 41 Ha we chigharia, we nwa Chineke,
Q bu kwa Onye nsọ nke Israel ka ha
kpasuru iwe.
- 42 Ha echetagh aka-Ya,
Ubochi mbe Q ọputara ha n'aka
onye-nkpaụ.
- 43 Otù O tiyere ihe-iriba-ama-Ya nile
n'Ijpt,
Tiyi kwa ihe-ebube-Ya nile n'ọhia
Zoan;
- 44 Q we ọanwe osimiri Nail nile ha ka
ha ghọ ọbara,
Ha adigh-añu kwa miri-ha nērù erù.
- 45 O nēzite odudu n'etiti ha, nke nātaụ
ha;
O nēzite kwa awọ, nke nēbibi ha.
- 46 Q nye-kwa-ra ọbubu ihe-omume-ha,
Nye kwa igurube ihe ha dọburu
onwe-ha n'ọlu inweta.
- 47 O nēji akù-miri-igwé ụ osisi vine
nile ha,
Ji kwa frost ụ osisi sycomore nile
ha.
- 48 Q mechibido-kwa-ra anumanu-ha
nye akù-miri-igwé,
Mechibido kwa anu-ulo nile ha nye
amumà di ọku.
- 49 O nēzite ọnuma nke iwe-Ya n'etiti
ha,
Nrubiga-òkè -iwe, na iwe, na
nkpaụ,
Bú ozizi nke ndi-mọ-ozì nke ihe ọjọ.
- 50 Q nēme ka uzọ di lari bayere iwe-
Ya;
O ọchigh nkpuru-obi-ha n'inwu
onwu,

- Kama Q mechibidoro ndu-ha nye
ajọ ọria nēfe efe;
- 51 Q we tịbue nwa ọ bula eburu uzọ mu
n'Ijpt,
Bú nkpuru mbu nke ume-ha n'ulo-
ikwū nile nke Ham:
- 52 Q we me ka ndi-Ya bulie ije dika
igwé ewu na aturu,
O nēdu kwa ha n'ọzara dika igwé
aturu.
- 53 Q we nēdu ha n'ikwesi-ntukwasi-obi,
ha atugh kwa oké egwu:
Ma ndi-iro-ha, oké osimiri kpuchiri
ha.
- 54 Q we me ka ha biarue ókè-ala nsọ
Ya,
Rue ugwu a nke aka-nri-Ya nwetara.
- 55 Q chupu-kwa-ra mba nile n'iru ha,
We me ka ha darue ndi-Ya aka n'ala-
nketa eji udọ tía,
Q we me ka ebo nile nke Israel biri
n'ulo-ikwū-ha.
- 56 Ma ha nwara Chineke Nke kachasi
ihe nile elu, ha we nupu isi
n'okpuru Ya,
Ha edebegh kwa ihe-àmà-Ya nile;
- 57 Kama ha laghachiri azu, we ghọbue
nghọbụ dika ndi bu nna-ha:
Ha riri mpe dika uta nāghọ aghughọ.
- 58 Ha we were ebe nile ha di elu
kpasue Ya iwe,
Were kwa arusi nile ha apiri api me
ka O kwo ekworo.
- 59 Chineke nuru nka, Q we webiga iwe
ókè,
Jusie Israel ike:
- 60 Q we rapu ebe-obibi nke Shailo,
Bú ulo-ikwū nke Q mere ka o biri
n'etiti madu;
- 61 Q we were ike-Ya nye ka adọta ya
n'agha,
Were kwa ima-nma-Ya nye n'aka
onye-nkpaụ.
- 62 Q mechibido-kwa-ra ndi-Ya nye
n'aka mma-agma;
Q bu kwa ihe-nketa-Ya ka Q
webigara iwe ókè megide.
- 63 Ọku ripiara umu-okorobia-ha;
Etogh kwa umu-aghọghọ-ha nāmagh
nwoke n'abù ọlulu-di.
- 64 Ndi-nchu-aja-ha dara site na mma-
agma;
Ndinyom-ha di ha nwuru adigh-
akwa kwa akwà.

- 65 Onye-nwe-ayi we teta dika onye nāraru ura,
Dika dike nke nēti nkpu nke-uku site na manya-vine.
- 66 Q we tībue ndi-nkpabu-Ya n'azu:
Ita-uta ebigh-ebi ka Q nyere ha.
- 67 Qzọ, Q juru ulo-ikwū nke Josef,
Q bugh kwa ebo Efraim ka Q rọputara;
- 68 Kama Q rọputara ebo Juda,
Rọputa ugwu Zaion, nke Q huru n'anya.
- 69 Q we wue ebe nsọ Ya dika ebe di elu,
Dika uwa nke Q tọrọ ntọ-ala-ya rue mbe ebigh-ebi.
- 70 Q rọputa-kwa-ra Devid, bú orù-Ya,
Q we si n'ogige igwè ewu na aturu kuru ya:
- 71 Q mere ka o si n'iso nne-aturu nke nēnye umu-ha ara bia,
Izù Jakob, bú ndi-Ya, na Israel, bú ihe-nketa-Ya, dika aturu.
- 72 Q we nāzù ha dika izu-okè nke obi-ya si di;
Were kwa ihe-nghọta nile nke obu-aka-ya abua nēdu ha.

79

Abù Qma Esat.

- 1 Chineke, mba di iche iche abatawo n'ihe-nketa-Gi;
Ha emeruwu ulo uku Gi di nsọ;
Ha emewo Jerusalem ka ọ ghọ ihe etikporọ etikporọ.
- 2 Ha ewerewo ozu ndi-orù-Gi nye iburu anu-ufe nke elu-igwe ihe-oriri,
Were kwa anu-arụ nke ndi-ebere-Gi nye anu-ohia nile nke uwa.
- 3 Ha awusiwo obara-ha dika miri buruburu Jerusalem;
Q digh kwa onye ọ bula nēli ozu-ha.
- 4 Ayi aghoworo ndi-abata-obi-ayi ihe-ita-uta,
Ghọ-kwa-ra ndi di ayi buruburu ihe-ichi-ochi na ihe-ikwa-emò.
- 5 Rue ole mbe, Jehova, ka I ganēwe iwe rue mbe ebigh-ebi?
Ekworó-Gi, ọ ganēre dika ọku?
- 6 Wukwasi mba nile onuma-Gi, bú ndi nāmagh Gi,
Wukwasi kwa ala-eze nile nke nākpokugh aha-Gi.
- 7 N'ihì na ha eripiawo Jakob,
Me kwa ka ebe-obibi-ya tọborọ n'efu.

- 8 Echetalala ajọ omume nile nke ndimbu-ayi imegide ayi:
Kwe ka obi-ebere-Gi nile me ngwa izute ayi:
N'ihì na ayi enwegh ike ma-ọli.
- 9 Yere ayi aka, Chineke nke nzọputa-ayi, n'ihì nsọpuru aha-Gi:
Naputa kwa ayi, kpuchi kwa nmehie-ayi, n'ihì aha-Gi.
- 10 N'ihì gini ka mba nile nāsi, Òle ebe Chineke-ha nọ?
Ka amara ya n'etiti mba nile n'anya-ayi,
Bú ibọ-óbọ obara nke ndi-orù-Gi nke awusiworo.
- 11 Kwe ka isu-ude nke onye-nkpọrọ bata n'iru Gi;
Dika idi-uku nke ogwe-aka-Gi si di me ka ndi nāghagh inwu anwu fọdu;
- 12 Gi nyeghachi kwa ndi-abata-obi-ayi ihe-ita-uta-ha nime obi-ha okpukpu asa,
Bú nke ha jiri ta Gi uta, Onye-nwe-ayi.
- 13 Ayi onwe-ayi, bú ndi-Gi na igwè aturu nke ọzùzù-anu-Gi,
Gēkele Gi rue mbe ebigh-ebi:
Ọbọ nile ka ayi gākoro akukọ otuto-Gi.

80

Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; n'elu Shoshannim Eduth. Abu Qma nke Esat.

- 1 Gi Onye nāzù Israel dika aturu, na nti,
Gi Onye nēdu Josef dika igwè ewu na aturu;
Gi Onye bi n'etiti cherubim, nwuputa ka ihè.
- 2 N'iru Efraim na Benjamin na Manase, kpote idi-ike-Gi,
Je izọputa ayi.
- 3 Chineke, me ka ayi lata;
Me kwa ka iru-Gi mua, ewe zọputa ayi.
- 4 Jehova, Chineke nke usu nile nke ndi-agma,
Rue ole mbe ka iwe-Gi gākwa anwuru imegide ekpere ndi-Gi?
- 5 I mewo ka ha rie nri nke bu anya-miri,
I mewo kwa ka ha nua anya-miri nke juru ihe-otùtù uku.

- 6 I nēme ayi ka ayi ghọrọ ndi-abata-obi-ayi ihe-ilu-ògù:
Ndi-iro-ayi nāchi kwa ọchi n'etiti onwe-ha.
- 7 Chineke nke usu nile nke ndi-agma, me ka ayi lata;
Me kwa ka iru-Gi mua, ewe zọputa ayi.
- 8 I si n'Ijpt ropu osisi vine:
I nāchupu mba di iche iche, we kua ya.
- 9 I doziri ọnọdu n'iru ya,
Ọ we ịamie nkporogwu, we juputa ala ahu.
- 10 Ejiri ndò-ya kpuchie ugwu nile,
Ngalaba-ya di kwa ka osisi cedar nke Chineke.
- 11 Ọ nāwasa alaka-ya rue oké osimiri,
Wasa kwa ome-ya rue Osimiri.
- 12 N'ihì gini ka I tiwaworo ogige-ya nile,
Ndi nile nke nāgabiga n'uzọ we ghọrọ nkpuru-ya?
- 13 Ezi nke si n'oké ọhia puta nātakwosi ya,
Anu nke nēnughari n'ọhia nēwere kwa ya izù onwe-ya.
- 14 Chineke nke usu nile nke ndi-agma, biko, laghachikute ayi:
Si n'elu-igwe legide anya, hu, leta kwa osisi vine a,
- 15 Na ogwe-osisi nke aka-nri-Gi kuworo,
Lekwasi kwa ngalaba nke I mere ka ọ nwere Gi ume.
- 16 Esurewo ya n'ọku, ebutuwo ya:
Site n'ibasi-nba-ike nke iru-Gi ha nāla n'iyi.
- 17 Ka aka-Gi di n'aru nwoke nke aka-nri-Gi,
N'aru nwa nke madu onye I mere ka ọ nwere Gi ume.
- 18 Ayi agagh-esi kwa n'ebe I nọ laghachi azu:
Me ka ayi di ndu, ọ bu kwa aha-Gi ka ayi gākpọku.
- 19 Jehova, bú Chineke nke usu nile nke ndi-agma, me ka ayi lata;
Me ka iru-Gi mua, ewe zọputa ayi.

81 Abú Qma nke diri Onye-isi Abú; n'elu Gittith. Abú Qma nke Esaf.

I Tikueni Chineke, bú ike-ayi, nkpu ọnú:

- Tikusienu Chineke nke Jakob nkpu ọnú ike.
- 2 Bulienu abú qma, weta kwa egwú-otiti,
Na ubọ-akwara di utọ, ya na une.
- 3 Fúanu opì-ike n'ọnwa ọhu,
N'ọnwa ndọzu, n'ubọchi ememe-ayi.
- 4 N'ihì na ukpuru enyere Israel ka ọ bu,
Ọ bu ikpe Chineke nke Jakob kpere.
- 5 Ihe-àmá nime Josef ka O doru ya,
M̀be Ọ putara imegide ala Ijpt:
Ọ bu okwu-ọnu nke otù onye m'nāmagh ka m'nānu.
- 6 Ewezugaram ubu-ya n'ibu:
Ọbu-aka-ya abua nēsi n'abọ gabiga.
- 7 Na nkpaḅu i kpọkorum, M'we naputa gi;
Anamaza gi n'ebe-nzuzo nke ẹ̀bè-elu-igwe;
Anamanwa gi n'akuku miri Meriba. [Selah
- 8 Nuru, ndim, M'gāḅa àmá megide gi:
Israel, ọ gādìm nọ nma ma ọ buru na i gēgem nti!
- 9 Ọ digh chi ala ọzọ gādi nime gi;
I gagh-akpọ kwa isi ala nye chi mba ọzọ.
- 10 Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-gi,
Nke nēme ka i si n'ala Ijpt rigoputa:
Meghe ọnu-gi ka ọ sa mbara, M'gēmeju kwa ya.
- 11 Ma ndim egegh nti olum;
Israel ekweghkwam.
- 12 M'we zilaga ha n'isi-ike nke obi-ha,
Ka ha we nējeghari na ndum-ọdu nile ha.
- 13 Ọ gādìm nọ nma ma asi na ndim ganēgem nti,
Ma asi na Israel gēje ije n'uzọm nile!
- 14 Nwa m̀be ka M'gēji me ka ndi-iro-ha ruru ala,
Ọ bu kwa imegide ndi nākpāḅu ha ka M'gēchighari akam.
- 15 Ndi nākpọ Jehova asi gērube isi aghughọ n'okpuru Ya:
Ma m̀be-ha gādiru m̀be ebigh-ebi.
- 16 Ọ gēme kwa ka ha rie abuba ọka wheat:
Ọ bu kwa manu-aḅu nke sitere n'oké nkume ka M'gēji nyeju gi afọ.

82

Abù Qma Esaf.

- 1 Chineke nēguzo Onwe-ya nime
nzukọ Chineke;
N'etiti chi nile ka Q nēkpe ikpe.
- 2 Rūe ole m̄be ka unu gēkpe ikpe ajọ
omume?
Rū kwa ole m̄be ka unu gāhu ndi
nēmebi iwu iru-oma? [Selah
- 3 Kpenu onye nēnwegh ike na nwa-
n̄bei ikpe ziri ezi:
Guanu onye ewedara n'ala na onye
nọ na nkpa n'onye ezi ornume.
- 4 Menu ka onye nēnwegh ike na ōbeye
bapu:
Naputanu ha n'aka ndi nēnebi iwu.
- 5 Ha amagh, ha aghotagh kwa;
N'ochichiri ka ha nējeghari:
Ewezugawo ntọ-ala nile nke uwa
n'ọnọdu-ha.
- 6 Mu onwem siri, Chi ka unu bu,
Q bu kwa umu nke Onye kachasi ihe
nile elu ka unu bu.
- 7 Otú ọ di, dika madu ka unu gānwu,
Q bu kwa dika otú nime ndi-isi ka
unu gādà.
- 8 Bilie, Chineke, kpe uwa ikpe:
N'ihì na Gi onwe-gi gēketa ihe, bú
mba nile.

83

Abù, bú Abù Qma Esaf.

- 1 Chineke, edebela ọnu-Gi du:
Aḅala nkiti, anọ-kwa-la jū, Chineke.
- 2 N'ihì na, le, ndi-iro-Gi nāḅa aghara:
Ọzọ, ndi nākpọ Gi asi ebuliwo isi-ha.
- 3 Q bu imegide ndi-Gi ka ha nāḅa izú
aghughọ,
Ha nāḅa izú imegide ndi-Gi
edebeworo na nzuzo.
- 4 Ha asiwo, Jenu, ka ayi zopu ha
n'ibu mba;
Agagh-echeta kwa aha Israel ọzọ.
- 5 N'ihì na ha ewerewo otú obi ḅarita
izú;
Q bu imegide Gi ka ha nāḅa ndu:
- 6 Ulo-ikwū nile nke Edom na ndi
Ishmael;
Moab na ndi Haga;
- 7 Gebal, na Amon, na Amalek;
Filistia, ya na ndi bi na Taia:
- 8 Asiria araparawo kwa n'aru ha;
Ha aghoworo umu Lot ogwe-aka.
[Selah
- 9 Me ha otú I mere Midian;

Otú I mere Sisera, otú I mere Jebin,
nime miri-iyi Kaishon:

- 10 Ekpochapuru ha n'En-doa;
Ha ghọrọ nsí eji mezi ala.
- 11 Me ndi-ha amara aha-ha ka ha di ka
Oreb, na dika Zeeb;
Me kwa ka ndi-isi-ha nile di ka Zeba
na dika Zalmuna:
- 12 Ndi siri, Ka ayi nwetara onwe-ayi
Ebe-obibi nile nke Chineke.
- 13 Chinekem, me ka ha di ka ihe nke
ifufe nēfeghari buruburu,
Dika ahihia n'iru ifufe.
- 14 Dika ọku nke nēre oké ọhia,
Na dika ire-ọku nke nēme ka ugwu
nile nwuru ọku;
- 15 Otú a were oké ifufe-Gi chua ha,
Were kwa oké ikuku-Gi me ka ha ma
jijiji.
- 16 Me ka nleli ju ha iru;
Ka ha we chọ aha-Gi, Jehova.
- 17 Ka ihere me ha, ka ha ma kwa jijiji
rue m̄be ebighe-ebi;
E, ka ha nwe iru-ihere, la n'iyi:
- 18 Ka ha we mara na Gi onwe-gi, Onye
aha-Gi bu Jehova, nání Gi,
Bu Onye kachasi ihe nile elu n'elu
uwa nile.

84

Abù Qma nke diri Onye-isi Aba;
n'elu Gittith. Abù Qma umu Korá.

- 1 Le ka ebe-obibi-Gi nile si buru ebe
ahuru n'anya nke-uku,
Jehova nke usu nile nke ndi-agha!
- 2 Agu agusiwo nkpuru-obim ike, e, ọ
gwusiwo kwa n'ichọ ogige nile nke
Jehova;
Obim na anu-arum nētiku Chineke
di ndu nkpu ọnu.
- 3 Ọbuná nnunu di ntà achotawo ulo,
Eléké achotawo-kwa-ra onwe-ya
akwu, ebe o tiyewo umu-ya,
Bú ebe-ichu-aja-Gi nile, Jehova nke
usu nile nke ndi-agha,
Ezem na Chinekem.
- 4 Ndi ihe nāgara nke-oma ka ndi bi
n'ulo-Gi bu:
Ha gānọ nēto Gi. [Selah
- 5 Onye ihe nāgara nke-oma ka madu
ahu bu nke ike ọ nwere di na Gi;
Uzọ nile atuliri atuli ijeru Zaion di
ha n'obi.
- 6 M̄be ha nāgabiga ndagwurugwu
Baka ha nēme ya ka ọ buru ebe
isi-iyi di iche iche;

- Qzọ, miri-ozuzo mbu nēwere ngozi nile kpuchie ya.
- 7 Ha nēsi n'ike jerue ike, Anēme ka Chineke hu onye ọ bula nime ha nime Zaion.
- 8 Jehova, Chineke nke usu nile nke ndi-agma, nu ekperem: Na nti, Gi Chineke nke Jakob. [Selah
- 9 Le ọta-ayi, Chineke, Legide kwa iru onye-Gi etere manu.
- 10 N'ihì na otù ubọchi n'ogige-Gi nile di nma kari nnù ubọchi abua na ọgu iri n'ebe ọzọ. Aroputawom iguzo na nbata-uzọ n'ulo Chinekem, Kari ibi n'ulo-ikwū nile nke nmebi-iwu.
- 11 N'ihì na anyanwu na ọta ka Jehova, bú Chineke, bu: Amara na nsopuru ka Jehova gēnye: Ọ gagh-ebochi ezi ihe n'ebe ndi nējeghari n'izu-okè nọ.
- 12 Jehova nke usu nile nke ndi-agma, Onye ihe nāgara nke-oma ka madu ahu bu nke nātukwasi obi na Gi.
- 85** Abù Qma nke diri Onye-isi Abù. Abù Qma umu Kora.
- 1 Jehova, ihe ala-Gi atọwo Gi utọ: I mewo ndi Jakob adọtara n'agma ka ha lata.
- 2 I bupuwo ajọ omume ndi-Gi, I kpuchiwo nmehie-ha nile. [Selah
- 3 I kpochapuwo nrubiga-ókè nke iwe-Gi: I siwo n'idi-ọku nke iwe-Gi chighari Onwe-gi.
- 4 Me ka ayi lata, Chineke nke nzọputa-ayi, Meka ọgwusia, bú iwe ayi nākpasu Gi.
- 5 Ọ bu rue mbe ebigh-ebi ka I ganēwesa ayi iwe? Ì gēme ka iwe-Gi digide rue ọbo nile?
- 6 Gi onwe-gi agagh-eme ka ayi di kwa ndu ọzọ: Ka ndi-Gi we nūria nime Gi?
- 7 Jehova, me ka ayi hu ebere-Gi, Nye kwa ayi nzọputa-Gi.
- 8 M'gānu ihe Chineke, bú Jehova, gēkwu: N'ihì na Ọ gāgwa ndi-Ya, gwa kwa ndi-ebere-Ya, okwu udo: Ma ka ha ghara ilaghachi ba n'ihe-nzuzu.

- 9 Otù ọ di, nzọputa-Ya di nso ndi nātu egwu Ya; Ka nsopuru we biri n'ala-ayi.
- 10 Ebere na ezi-okwu ezutewo; Ezi omume na udo esutuwo ọnu.
- 11 Ezi-okwu nēpú epú n'ala; Ezi omume esiwo kwa n'elu-igwe lepu anya.
- 12 Ọzọ, Jehova gēnye ezi ihe; Ala-ayi gēnye kwa ihe-omume-ya.
- 13 Ezi omume gāga n'iru Ya; Ọ gēme kwa ka nzọ-ukwu-Ya nile ghọ uzọ.

86

Ekpere Devid.

- 1 Jehova, tọ nti-Gi n'ala, zam; N'ihì na onye ewedara n'ala na oḣeye ka m'bu.
- 2 Debe nkpuru-obim; n'ihì na onye-ebere ka m'bu: Gi onwe-gi Chinekem, zọputa orù-Gi nke nātukwasi obi na Gi.
- 3 Merem amara, Onye-nwe-ayi; N'ihì na Gi ka m'nākpọku ogologo ubọchi nile.
- 4 Me ka nkpuru-obi orù-Gi nūria; N'ihì na ọ bu Gi, Onye-nwe-ayi, ka m'nēbuli nkpuru-obim nye.
- 5 N'ihì na Gi onwe-gi, Onye-nwe-ayi, di nma, I bu kwa onye nābaghara nmehie, I nāba kwa uba n'ebere n'aru ndi nile nākpọku Gi.
- 6 Jehova, ge nti n'ekperem; Na kwa nti n'olu aririọ-amaram nile.
- 7 N'ubọchi nkpām m'gākpọku Gi; N'ihì na I gāzam.
- 8 Ọ digh onye di ka Gi n'etiti chi nile, Onye-nwe-ayi; Ọ digh kwa ọlu di ka ọlu-Gi nile.
- 9 Mba nile ndi I meworo gābia kpọ isi ala n'iru Gi, Onye-nwe-ayi; Ha gāsopuru kwa aha-Gi.
- 10 N'ihì na onye uku ka I bu, I nālu kwa oké ọlu di iche iche: Gi onwe-gi bu Chineke, nání Gi.
- 11 Zim uzọ-Gi, Jehova; m'gējeghari n'ezi-okwu-Gi: Me ka obim di n'otù itu egwu aha-Gi.
- 12 M'gēji obim nile kele Gi, Onye-nwe-ayi, Chineke; M'gāsopuru kwa aha-Gi rue mbe ebigh-ebi.

- 13 N'ihì na ebere-Gi di uku n'arum;
I siwo n'ala-mọ nke dichasi ala
naputa nkpuru-obim.
- 14 Chineke, ndi - nganga ebiliwo
imegidem,
Nzukọ ndi nēme ka madu ma jijiji
achọwo kwa nkpuru-obim,
Ha edogh kwa Gi n'iru ha.
- 15 Ma Gi onwe-gi, Onye-nwe-ayi, bu
Chineke Nke nwere obi-ebere,
Onye di kwa amara,
Nke nādigh-ewe iwe ọsọsọ, Nke
nāba kwa uba n'ebere na ezi-okwu.
- 16 Chem iru, me-kwa-ram amara;
Nye orù-Gi ike-Gi,
Zọputa kwa nwa-nwoke nke orù-Gi
nwayi.
- 17 Merem ihe-iriba-ama bayere ezi ihe
I gēmerem;
Ka ndi nākpọm asi we hu ya, ka ihere
we me ha,
N'ihì na Gi onwe-gi, Jehova,
eyeworom aka, kasikwam obi.

87

Abù Qma umu Kora; Abù.

- 1 Ntọ-ala-Ya di n'ugwu nsọ nile.
2 Jehova nāhu ọnu-uzọ-ama nile nke
Zaion
Kari ebe-obibi nile nke Jakob.
- 3 Ihe di iche iche nke di nsọpuru ka
anēkwu bayere gi,
Obedo Chineke. [Selah]
- 4 M'gēhota Rehab na Babilon, na ha di
n'etiti ndi maram:
Le Filistia na Taia, ha na Etiopia;
Nka ka amuru n'ebe ahu.
- 5 Ọ bu kwa Zaion ka agēkwu okwu
bayere ya, si, Onye na onye ọ bula
ka amuru nime ya;
Ọzọ, Ya onwe-ya, bú Onye kachasi
ihe nile elu, gēme ka o guzosie ike.
- 6 Jehova gāgu, m̀be O ji de ndi nile
di iche iche n'akwukwọ, si,
Nka ka amuru n'ebe ahu. [Selah]
- 7 Ma ndi nābù abù ma ndi nēte egwú,
ha nile gāsi,
Isi-iyim nile di na Gi.

88

Abù, bú Abù Qma umu Kora; nke
diri Onye-isi Abù; n'elu Mahalath
Leannoth. Maschil Himan, bú
onye-Ezrahait.

- 1 Jehova, Chineke nke nzọputam,
N'ehihie ka m'tiworo nkpu, n'abali
kwa, n'iru Gi:

- 2 Kwe ka ekperem bata n'iru Gi;
Tọ nti-Gi n'ala n'iti-nkpum:
- 3 N'ihì na afọ ihe ọjọ di iche iche
ejuwo nkpuru-obim,
Ndum abiaruwo kwa nso ala-mọ.
- 4 Aguwom na ndi nārída n'olùlù;
Aghowom onye di ka nwoke nēnwegh
ike:
- 5 Anọm n'etiti ndi nwuru anwu, buru
onye nwere onwe-ya,
Dika ndi eburu ebu ndi nēdina n'ili,
Ndi I nēchetagh ọzọ;
Ndi ahu bu kwa ndi ebipuworo
n'aka-Gi.
- 6 I tọbọwom n'olùlù dichasi ala,
N'ebe di iche iche bara ọchichiri,
nime miri di omimi.
- 7 Ọnuma-Gi akwagidewom,
I werewo kwa ebili-miri-Gi nile
wedam n'ala. [Selah]
- 8 I mewo ka ndi m'mara nke-ọma
nọm n'ebe di anya;
I mewom ka m'ghọrọ ha ihe-árú:
Abum onye ebochiworo, adighm-apu
kwa n'ezí.
- 9 Anyam adalawo n'isi site na nweda-
n'ala:
Jehova, akpọkuwom I kwa-ubọchi,
Abasawom ọbu-akam abua n'ebe I
nọ.
- 10 Ọ bu ndi nwuru anwu ka I gāluru
oké ọlu?
Ndi nādigh ndu, hà gēbili kele Gi?
[Selah]
- 11 Agākọ akukọ ebere-Gi n'ili?
Agākọ akukọ ikwesi-ntukwasi-obi-Gi
n'ebe-ila-n'iyi?
- 12 Agāmara oké ọlu-Gi n'ọchichiri?
Agāma kwa ezi omume-Gi n'ala
nchezọ-ihe?
- 13 Ma mu onwem, ọ bu Gi ka
m'tikworo, Jehova,
Ọ bu kwa n'ututu ka ekperem gēte
izute Gi.
- 14 Jehova, n'ihì gini ka I nāju nkpuru-
obim?
N'ihì gini ka I nēzonarim iru-Gi?
- 15 Onye ewedara n'ala na onye nēkuba:
ume ka m'bu site na nwata:
Eburuwom oké ujọ Gi nile, obim
nālọ miri.
- 16 Iwe-Gi di ọku agabigawo n'isim;
Ihe-egwu-Gi nile ekpochapusiwom.
- 17 Ha dim buruburu dika miri ogologo
ubọchi nile;

Ha aḅawom buruburu n'otù.
 18 I mewo ka onye nāhum n'anya na
 eyim nòm n'ebe di anya,
 Ndi m'mara nke-oma ka oḅchichiri
 bu.

89 Maschil Itan, bú onye-Ezrahait.

1 Ebere nile nke Jehova ka m'gābù abù-
 ha rue mḅe ebigh-ebi:
 Oḅo nile ka m'gēwere onum me ka
 ha mara ikwesi-ntukwasi-obi-Gi.
 2 N'ihì na asiwom, Rue mḅe ebigh-ebi
 ka agēwuli ebere elu dika ulò;
 Elu-igwe, I gēme ka ikwesi-
 ntukwasi-obi-Gi guzosie ike nime
 ha.
 3 Mu na onye M'roputara aḅawo ndu,
 Añuworom Devid, bú orùm, iyi;
 4 Rue mḅe ebigh-ebi ka M'gēme ka
 nkpuru-gi guzosie ike,
 M'gēwu kwa oche-eze-Gi rue oḅo
 nile. [Selah]
 5 Elu-igwe gēkele kwa oké oḅu-Gi,
 Jehova;
 Kele kwa ikwesi-ntukwasi-obi-Gi
 nime nkpoḅota nke ndi nsò.
 6 N'ihì na onye nime mbara-igwé ka
 agēji turu Jehova?
 Onye yiri Jehova n'etiti umu
 Chineke?
 7 O bu Chineke Nke anāmara jijiji ri
 nne n'izù nzuzo nke ndi nsò,
 O bu kwa Onye anātu egwu Ya kari
 ndi nile di Ya buruburu.
 8 Jehova, Chineke nke usu nile nke
 ndi-agma,
 Onye di ike dika Gi, Ja?
 Ikwesi-ntukwasi-obi-Gi di kwa Gi
 buruburu.
 9 Gi onwe-gi nāchi nbili-elu nke oké
 osimiri:
 Mḅe nmali-miri-ya nile nēbuli onwe-
 ha elu, Gi onwe-gi nēme ka ha
 dajua.
 10 Gi onwe-gi azoḅiawo Rehab, dika
 onye eḅuru eḅu;
 I werewo ogwe-aka nke ike-Gi chusa
 ndi-iro-Gi.
 11 Gi nwe elu-igwe, Gi nwe kwā uwa:
 Elu-uwa dum madu bi na ùjú-ya, Gi
 onwe-gi aḅowo ntò-ala-ha.
 12 Ugwu na Ndida, Gi onwe-gi ekéwo
 ha:

Teboa na Heamon nēti nkpu oḅù
 n'aha-Gi.
 13 Gi nwere ogwe-aka nke idi-ike di
 nime ya:
 Aka-Gi di ike, aka-nri-Gi di elu.
 14 Ezi omume na ikpe ziri ezi bu oḅoḅu
 guzosiri ike nke oche-eze-Gi:
 Ebere na ezi-okwu nāga n'iru Gi.
 15 Ndi ihe nāgara nke-oma ka ndi ahu
 bu nke mara olu iti-nkpu ahu:
 Jehova, n'ihè nke iru-Gi ka ha nēje
 ije.
 16 N'aha-Gi ka ha nēteghari egwú oḅù
 ogologo uboḅchi nile:
 O bu kwa n'ezi omume-Gi ka ha
 nādi elu.
 17 N'ihì na ima-nma nke ike-ha ka I
 bu:
 O bu kwa n'utò ihe-ayi nātò Gi ka
 mpi-ayi nādi elu.
 18 N'ihì na Jehova nwe oḅa-ayi;
 O bu kwa Onye Nso nke Israel nwe
 eze-ayi.
 19 Mḅe ahu I gwara ndi-ebere-Gi okwu
 n'ohù,
 Si, Atukwasiwom iye-aka n'aru dike;
 Emewom ka otù onye aroputaworo
 n'etiti ndim di elu.
 20 Achotawom Devid, bú orùm;
 Ewerewom manu nsòm te ya:
 21 Onye akam gēguzosi ike n'ebe o nò;
 Ozò, ogwe-akam gāḅa ya ume.
 22 Onye-iro agagh-abiakwasi ya na
 mberede;
 Ozò, nwa nke ajo omume agagh-
 eweda ya n'ala.
 23 M'gētipia kwa ndi nākpāḅu ya n'iru
 ya,
 Ti kwa ndi nākpò ya asi ihe.
 24 Ma ikwesi-ntukwasi-obim na eberem
 gādi n'aru ya:
 O bu kwa n'aham ka mpi-ya gādi elu.
 25 M'gēdo kwa aka-ya n'oké osimiri,
 Do kwa aka-nri-ya n'osimiri nile.
 26 Onye ahu gākpòm, si, Nnam ka I bu,
 Chinekem, na oké nkume nke
 nzopotam.
 27 Ozò, Mu onwem gēme ya okparam,
 Onye kachasi ihe nile elu n'ebe ndi-
 eze nke uwa nò.
 28 Rue mḅe ebigh-ebi ka M'gēdebere ya
 eberem,
 Oḅuḅa-ndum gēkwesi-kwa-ra ya
 ntukwasi-obi.

- 29 M'gēme kwa ka nkpuru-ya dirue m̄be ebigh-ebi,
Me kwa ka oche-eze-ya di ka ubōchi nile nke elu-igwe.
- 30 Ọ buru na umu-ya arapu iwum,
Ghara kwa ijeghari n'ikpēm nile;
- 31 Ọ buru na ha eme ka ukpurum nile ghara idi nsọ,
Ọ buru kwa na ha edebegh ihe nile M'nyere n'iwu;
- 32 M'gēwere kwa nkpa-n'aka leta n̄jehie-na,
Were kwa ihe-otiti leta ājọ omume-na.
- 33 Ma M'gagh-esi n'ebc ọ nọ mebie eberem,
M'gagh-ekwu kwa okwu-ugha megide ikwesi-ntukwasi-obim.
- 34 M'gagh-eme ka ọbuba-ndum ghara idi nsọ,
Ọzọ, M'gagh-ābanwe ihe siworo n'ebubere-ọnum abua puta.
- 35 Otù ubọka M'jiworoidi-nsọm n̄uaiyi;
M'gagh-agwa Devid okwu-ugha ma-oli;
- 36 Nkpuru-ya gādiru m̄be ebigh-ebi,
Oche-eze-ya gādi kwa ka anyanwu n'irum.
- 37 Dika ọnwa ka o gēguzosi ike rue m̄be ebigh-ebi;
Ọzọ, Onye-ama Nke nọ na mbara-igwē kwesiri ntukwasi-obi. [Selah
- 38 Ma Gi onwe-gi achupuwo, ju kwa aju.
I wesabigawo onye-Gi etere manu iwe okē.
- 39 I sọwo ọbuba-ndu nke orù-Gi oyi:
I mewo ka okpu-eze-ya ghara idi nsọ ọbuná rue ala.
- 40 I tiwawo ogige-ya nile;
I mewo ka ebe-ya nile ewusiri ike buru ihe dapiara adapia.
- 41 Ndi nile nke nāgabiga n'uzọ apunarawo ya ihe:
Ọ ghọworo ndi-ābata-obi-ya ihe-ita-uta.
- 42 I mewo ka aka-nri nke ndi nākpabu ya di elu;
I mewo ka ndi-iro-ya nile n̄uria.
- 43 Ọzọ, I nēme ka ọnu mma-agma-ya laghachi azu,
I megħ kwa ka o guzosie ike n'agma.
- 44 I mewo ka onwunwu-ọcha-ya kwusi,
I tudawo kwa oche-eze-ya rue ala.
- 45 I bilatawo ubōchi nile ọ bu okorobia:
I werewo ihere kpuchie ya n'aru. [Selah
- 46 Jehova, rue ole m̄be ka I gēzobe onwe-gi ebigh-ebi?
Rue ole m̄be ka ọnuma-Gi ganere dika ọku?
- 47 Cheta otù m̄be ndu mu onwem di nkpunkpu:
Ọ bu ihe-efu gini ka I kēworo umu madu nile nye?
- 48 Òle nwoke ọ bu nke gādi ndu, ghara ihu ọnwu anya,
Nke gēme ka nkpuru-obi-ya wepuga onwe-ya n'aka ala-mọ? [Selah
- 49 Òle ebe ebere mbu Gi nile di, Onye-nwe-ayi,
Nke I n̄uru Devid iyi bayere ha n'ikwesi-ntukwasi-obi-Gi?
- 50 Onye-nwe-ayi, cheta ita-uta ndi-orù-Gi;
Eburuwom n'obim ita-uta nke ndi nile di iche iche bara uba;
- 51 Nke ndi-iro-Gi jiworo ta uta, Jehova,
Nke ha jiworo ta nzọ-ukwu nile nke onye-Gi etere manu uta.
- 52 Onye agoziri agozi ka Jehova bu rue m̄be ebigh-ebi.
Amen, na Amen.

AKWUKWỌ NKE-ANỌ

- 90 Ekpere Moses, bú onye nke Chineke.
- 1 Onye-nwe-ayi, ebe-obibi ka Gi onwe-gi buworo ayi
N'ọbọ nile.
- 2 Tutu amuputa ugwu,
Ma-ọbu tutu I kpua uwa na elu-uwa dum madu bi,
Ọbuná site na m̄be ebigh-ebi rue m̄be ebigh-ebi, Gi onwe-gi bu Chineke.
- 3 I nēme ka madu laghachi n'ájá;
I we si, Laghachinu, umu madu.
- 4 N'ihì na nnù arọ abua na ọgu iri n'anya-Gi
Di ka nyahuru m̄be ọ nāga,
Na dika otù nche n'abali.
- 5 I wuchapuwo ha dika okē miri-ozuzo; nāni ura ka ha bu:
N'ututu ha di ka ahihia nētó etó.
- 6 N'ututu ọ nābawa uzari, nētó kwa etó;

- N'anyasi ka anēbipu ya, ọ we kponwua.
- 7 N'ihì na emewo ka ayi gwusia n'iwe-Gi,
 Ọ bu kwa n'ọnuma-Gi ka emeworo ka ayi ma jijiji.
- 8 I dowo ajo omume nile ayi n'iru Gi,
 I dowo nmehie-ayi zoro ezo n'ihè nke iru-Gi.
- 9 N'ihì na ubochi-ayi nile agawo nime nrubiga-òkè nke iwe-Gi:
 Ayi emewo ka arọ nile ayi gwusia dika otù nze-ume.
- 10 Ubochi arọ nile ayi di ọgu arọ atọ na iri;
 Ma ọ buru na ha esite n'id:-ike-ayi rue ọgu arọ anọ,
 Otù ọ di, nganga-ha bu nání idọbu-onwe-ha-n'ọlu na ajo ihe;
 N'ihì na ọ bapuwọ ọsọsọ, ayi we fela dika nnunu.
- 11 Ọnye mara ike nke iwe-Gi,
 Na nrubiga-òkè nke iwe-Gi dika egwu nke kwesiri Gi si di?
- 12 Si otù a me ka ayi mara iguta ubochi-ayi,
 Ka ayi we me ka obi amam-ihe bia.
- 13 Lata, Jehova; rùe ole mbe?
 Chèghari kwa obi-Gi bayere ndi-orù-Gi.
- 14 Were ebere-Gi me ka afọ ju ayi n'ututu;
 Ka ayi we tie nkpu ọnù, nuri kwa, ubochi-ayi nile.
- 15 Me ka ayi nuri dika ubochi nile si di
 I wedaworo ayi n'ala nime ha,
 Na dika arọ si di nke ayi huworo ihe ọjọ nime ha.
- 16 Kwe ka ndi-orù-Gi hu ọlu-Gi,
 Kwe kwa ka ahu ima-nma-Gi n'aru umu-ha.
- 17 Ka idi-utọ nke Onye-nwe-ayi, bú Chineke-ayi, dikwasi ayi:
 Gi me kwa ka ọlu aka-ayi guzosie ike n'aru ayi;
 E, ọlu aka-ayi, me ka o guzosie ike.
- 91** I Onye nēbi n'ebe-nzuzo nke Onye kachasi ihe nile elu,
 Ọ bu n'okpuru ndò nke Onye puru ime ihe nile ka ọ nānọ ọnọdu-abali.
- 2 M'gāsi Jehova, I bu ebe-nbābām na ebem ewusiri ike;
- I bu Chinekem, Onye m'nātukwasi obi.
- 3 N'ihì na Ya onye-ya gānaputa gi n'ibudu nke osi-onyà,
 Na n'aka ajo ọria nēfe efe nke nēweta ila-n'iyi.
- 4 Nkù-Ya ka O gēji kpuchic gi,
 Ọ bu kwa n'okpuru nkù-Ya abua ka i gābābā:
 Ọta uku na ọta di buruburu ka ezi-okwu-Ya bu.
- 5 I gagh-atu egwu site n'oké egwu nke abali,
 Ma-ọbu site n'akú nke nēfeghari n'chihie;
- 6 Ma-ọbu site n'ajo ọria nēfe efe nke nējehari n'ọchichiri,
 Ma-ọbu site na nbipu nke nēbibi n'etiti-ehihie.
- 7 Nnù madu abua na ọgu iri gāda n'akuku-gi,
 Orú nnù madu na nnù ise gāda kwa n'aka-nri-gi;
 Ma ọ gagh-abiaru gi nso.
- 8 Ọ bu nání na I gēji anya-gi abua legide,
 We hu nkweghachi nke ndi nēmebi iwu.
- 9 N'ihì na gi onwe-gi asiwo, Jehova bu ebe-nbābām;
 N'ihì na ọ bu Onye kachasi ihe nile elu ka i meworo ebe-obibi-gi;
- 10 Ihe ọjọ agagh-adakwasi gi,
 Ihe-otiti agagh-abiaru kwa nso ulo-ikwū-gi.
- 11 N'ihì na ndi-mọ-ozì-Ya ka Ọ gēnye iwu bayere gi,
 Idebe gi n'uzọ-gi nile.
- 12 N'elu ọbu-aka-ha ka ha gēburu gi,
 Ka i ghara ikpobi ukwu-gi na nkume.
- 13 Ọbuná ọdum na aju-ala ka i gāzọkwasi ukwu:
 I gāzọbu nwa-ọdum na ogologo anu-miri.
- 14 N'ihì na ọ huwom n'anya si-ike,
 M'gēme kwa ka ọ baputa:
 M'gēme ka ọ nọ n'ebe di elu, n'ihì na ọ mawo aham.
- 15 Ọ gākpokum, M'gāza kwa ya;
 Mu onwem gānyere ya n'ahuhu:
 M'gādọputa ya, sọpuru kwa ya.
- 16 Ubochi ndu di ogologo ka M'gēji me ka afọ ju ya,
 M'gēme kwa ka ọ lekwasì nzọputam anya.

- 92** Abù Qma, bú Abù diri ubòchi-izu-ike.
- 1 Q bu ezi ihe ikele Jehova ekele,
Na ibùku aha-Gi abù qma, Gi Onye kachasi ihe nile elu:
 - 2 Igosi ebere-Gi n'ututu,
Igosi kwa ikwesi-ntukwasi-obi-Gi kwa-abali,
 - 3 Nēji ubò nke akwara iri, nēji kwa une;
Nēji higgaion n'elu ubò-akwara.
 - 4 N'ihì na I mewo ka m'niuria site n'òlu-Gi, Jehova:
Q bu n'òlu nile nke aka-Gi ka m'gēti nkpu ònù.
 - 5 Le ka òlu-Gi nile si di uku, Jehova!
Èchìchè-Gi miri emi nke-uku.
 - 6 Madu nke bu anu-òhia adigh-ama ama;
Onye-nzuzu adigh-aghòta kwa nka:
 - 7 M̀be ndi nēmebi iwu nāma akwukwò dika ihe-òkukù,
M̀be ndi nile nke nalu ajò ihe nāwa kwa okoko-osisi;
Q bu ka ewe kpochapu ha rue m̀be nile ebigh-ebi:
 - 8 Ma Gi onwe-gi nò n'ebe di elu rue m̀be ebigh-ebi, Jehova.
 - 9 N'ihì na, le, ndi-iro-Gi, Jehova,
N'ihì na, le, ndi-iro-Gi gāla n'iyi;
Ndi nile nke nālu ajò ihe gēkesa onwe-ha.
 - 10 Ma I mewo ka mpim di elu dika mpi atu:
Ejiwo manu òhu wusam.
 - 11 Anyam elekwasiwo kwa ndi nēchem anwu,
Ihe bayere ndi nēbili imegidem, bú ndi nēme ihe òjò, ka ntim abua nānu.
 - 12 Onye ezi omume gāwa igù dika nkwu:
Dika osisi cedar nime Lebanon ka o gēbù ibù.
 - 13 Ndi akuworo n'ulo Jehova dika osisi Gāma akwukwò n'ogige nile nke Chineke-ayi.
 - 14 Ha gānò nāmi nkpuru n'isi-awò;
Osisì nke miri di ha n'aru ri nne, nke nwezu-kwa-ra akwukwò ndu, ka ha gābu.
 - 15 Igosi na Jehova ziri ezi;
Q bu oké nkumem, ò digh kwa ajò omume di nime Ya.

- 93** I Jehova bu eze; idi-elu ka O yiriworo dika uwe;
Jehova eyiriwo uwe, Q werewo ike ke Onwe-ya n'ùkwù:
Qzò, elu-uwa dum madu bi nēguzosi ike, adigh-ewezuga ya n'ònođu-ya.
- 2 Oche-eze-Gi eguzosiwo ike site na m̀be ochie:
Site na m̀be ebigh-ebi ka I nò.
 - 3 Osimiri eweliwo olu-ha, Jehova,
Osimiri eweliwo olu-ha;
Osimiri nēweli ebili-miri nile ha elu.
 - 4 Kari olu nile nke otutu miri,
Kari ebili-miri nile di ebube nke oké osimiri,
Jehova Nke nò n'ebe di elu di ebube.
 - 5 Ihe-àmà-Gi nile kwesiri ntukwasi-obi nke-uku:
N'ebe ulo-Gi di idi-nsò mara nma,
Jehova, rue ubòchi nile nke ndu di ogologo.
- 94** I Chineke nke òbò nile, Jehova,
Chineke nke òbò nile, nwuputa ihè.
- 2 Bulie Onwe-gi, Onye-ikpe nke uwa:
Nyeghachi ndi-npako nmeso-ha.
 - 3 Jehova, rue ole m̀be ka ndi nēmebi iwu,
Rue ole m̀be ka ndi nēmebi iwu gānuri ònu-agma?
 - 4 Ha nēkwuwa okwu-ònu, ha nēkwu oké okwu:
Ndi nile nke nālu ajò ihe nānya isi.
 - 5 Ndi-Gi ka ha nāzòpia, Jehova,
Q bu kwa ihe-nketa-Gi ka ha nēweda n'ala.
 - 6 Ha nēbu nwayi di-ya nwuru, na òbia,
Ha nēbu kwa umu-ǹbei n'òchu.
 - 7 Ha we si, Ja agagh-ahu,
Chineke nke Jakob agagh-amata kwa.
 - 8 Ghòtanu, unu ndi bu anu-òhia n'etiti ndi Israel:
Unu ndi-azuzu kwa, òle m̀be unu gēnwe uche?
 - 9 Onye nāku nti dika ihe-òkukù, Q gagh-anu ihe?
Ma-òbu Onye nākpuru anya, Q gagh-ahuwa uzò?
 - 10 Onye nādò mba nile aka na nti, Q gagh-aba nba,
Bù Onye nēzì madu ihe-òmuma?
 - 11 Jehova mara èchìchè madu,
Na èchìchè ahu bu nānì otù nkume.

- 12 Onye ihe nāgara nke-oma ka nwoke ahu bu nke I nādo aka na nti, Ja, Onye I nēsi kwa n'iwu-Gi zī ihe;
- 13 Ime ka o nọ jū pua n'ubochi nile nke ihe ojọ,
Rue m̄be agēgwuru onye nēmebi iwu olūlū.
- 14 N'ihī na Jehova agagh-ara ndi-Ya aka,
O gagh-arapu kwa ihe-nketa-Ya.
- 15 N'ihī na ikpé gālaghachikute ezi omume:
Ndi nile ndi ziri ezi n'obi gēso kwa ya.
- 16 Ònye gēbilirim imegide ndi nēme ihe ojọ?
Ònye gēme onwe-ya ka o guzosierem ike imegide ndi nālu ajọ ihe?
- 17 O baru na Jehova abugh onye nēyerem aka,
O fọduru nwa m̄be nkpuru-obim gēbiwori n'ebe inọ-dū.
- 18 O buru na asiwom, Ewezugawo ukwum n'ọnọdu-ya;
Ebere-Gi nākwagidem, Jehova.
- 19 M̄be nchebum nāba uba n'imem,
Nkasi-obi-Gi nile nāgugu nkpuru-obim.
- 20 Agējikọta Gi na oche-eze nke ihe-ila-n'iyi nile,
Nke nēji ukpuzi kpuzi nmebu?
- 21 Ha nēdo onwe-ha n'usu ndi nāpunara madu ihe imegide nkpuru-obi onye ezi omume,
O bu kwa obara nēmegh ihe ojọ ka ha nāma ikpe.
- 22 Ma Jehova aburuworem ulo-elu;
Chinekem bu kwa oké nkume nke ebe-n̄bām.
- 23 O mēwo kwa ka ajọ ihe-ha laghachikute ha,
O bu kwa ihe ojọ ha ka O gēji kpochapu ha;
Jehova, bú Chineke-ayi, gēkpochapu ha.

- 95** 1 Bianu, ka ayi tikue Jehova nkpu oñu:
Ka ayi tikusie oké nkume nke nzọputa-ayi nkpu oñu ike.
- 2 Ka ayi were ekele bia n'iru Ya,
Ka ayi were abù oma tikusie Ya nkpu oñu ike.
- 3 N'ihī na Chineke uku ka Jehova bu,
O bu kwa Eze uku nāchi chi nile.

- 4 Onye ebe nile nke michasiri emi nke uwa di n'aka-Ya:
Ebe dichasi elu nke ugwu nile bu kwa nke Ya.
- 5 Onye nwere oké osimiri, Ya onwe-ya me-kwa-ra ya;
O bu kwa aka-Ya kpuru ala-akoro.
- 6 Batanu, ka ayi kpọ isi ala ruru kwa ala;
Ka ayi bue ikperé n'ala n'iru Jehova Onye meworo ayi:
- 7 N'ihī na Ya onwe-ya bu Chineke-ayi:
Ayi onwe-ayi bu kwa ndi O nāzú dika aturu, buru kwa igwé aturu nke aka-Ya.
Ta, o buru na unu ege nti olu-Ya,
- 8 Unu emela ka obi-unu sie ike, dika na Meriba,
Dika n'ubochi Masa n'ozara:
- 9 M̄be nna-unu-hā nwaram,
Nwaputam ihé, hu kwa ołum.
- 10 Ogu arọ abua ka M'nāsọ obo ahu oyi,
M'we si, Ndi nke nākpafu n'obi-ha ka ha bu,
Ha onwe-ha amagh kwa uzom nile:
- 11 N'ihī ya anurum iyi n'iwem, si,
Ha agagh-abà n'izu-ikem ma-oli

- 96** 1 Būkuenu Jehova abù ohu:
Būkuenu Jehova abù, unu uwa nile.
- 2 Būkuenu Jehova abù, gọzienuahā-Ya;
Nēzisanu ozi nzọputa-Ya site n'otú ubochi rue ubochi ozo.
- 3 Kọsanu akukọ ebube-Ya n'etiti mba nile,
Akukọ oké olu-Ya nile n'etiti ndi nile di iche iche.
- 4 N'ihī na Jehova di uku, buru kwa onye aneto nke-uku:
Onye anatu egwu Ya ka O bu n'elu chi nile.
- 5 N'ihī na chi nile nke ndi nile di iche iche bu ihe-efu:
Ma Jehova mere elu-igwe.
- 6 Ebube na ima-nma di n'iru Ya:
Ike na nma di n'ebe nsọ Ya.
- 7 Nyenu Jehova, unu aburu nke ndi nile di iche iche,
Nyenu Jehova nsọpuru na ike.
- 8 Nyenu Jehova nsọpuru aha-Ya:
Butenu onyinye-inata-iru-oma, bata n'ogige-Ya nile.

- 9 Kpõnu isi ala nye Jehova n'ima-nma nke idi-nsò:
Ka o nēbu unu n̄bu site n'iru Ya, unu elu-uwa nile.
- 10 Sinu n'etiti mba nile, Jehova bu eze: Ozo, elu-uwa dum madu bi nēguzosi ike, adigh-ewezuga ya n'õnõdu-ya:
O gēkpe ndi nile di iche iche ikpe n'izi-ezi.
- 11 Ka elu-igwe n̄uria, ka uwa teghari kwa egwù ɔ̀n̄ù;
Ka oké osimiri biḡo, ya na ùjù-ya;
- 12 Ka ɔ̀hia n̄uria ɔ̀n̄u-agma, ya na ihe nile nke di nime ya;
Mbe ahu osisi nile nke oké ɔ̀hia gēti nkpu ɔ̀n̄ù;
- 13 N'iru Jehova, n'ihì na O biawo;
N'ihì na O biawo ikpe uwa ikpe:
O gēji ezi omume kpe elu-uwa dum madu bi ikpe,
O gēji kwa ikwesi-ntukwasi-obi-Ya kpe ndi nile di iche iche ikpe.
- 97 1 Jehova bu eze; ka uwa tegharia egwu ɔ̀n̄ù;
Ka ala bara uba nke di oké osimiri buruburu n̄uria.
- 2 Igwe-oji na oké ɔ̀chichiri di Ya buruburu:
Ezi omume na ikpé ziri ezi bu ɔ̀n̄õdu guzosiri ike nke oche-eze-Ya.
- 3 Oku nāga n'iru Ya,
Nēsüre kwa ndi - nkpaḡu - Ya buruburu.
- 4 Àmùmà-Ya nile nyere elu-uwa dum madu bi ihè:
Uwa huru ya, ɔ̀ we ḡue ya n̄bu.
- 5 Ugwu nile ḡazepuru dika wax n'iru Jehova,
N'iru Onye-nwe uwa nile.
- 6 Elu-igwe gosiri ezi omume-Ya,
Ndi nile di iche iche hu-kwa-ra ebube-Ya.
- 7 Ka ihere me ndi nile ndi nēfè arusi apiri api ɔ̀fufè,
Ndi nānya isi n'ihè-efu di iche iche:
Kpõnu isi ala nye Ya, unu chi nile.
- 8 Zaiõn nuru, we n̄uria,
Umu-ndinyom Juda we tegharia egwu ɔ̀n̄ù;
N'ihì ikpé-Gi nile, Jehova.
- 9 N'ihì na Gi onwe-gi, Jehova, bú Onye kachasi ihe nile elu n'elu uwa nile:

- Emewo ka I di elu nke-uku n'elu chi nile.
- 10 Unu ndi nāhu Jehova n'anya, kpõnu ihe ɔ̀jõ asi:
O nēdebe nkpuru-obi ndi-ebere-Ya;
O nānaputa ha n'aka ndi nēmebi iwu.
- 11 Aghaworo onye ezi omume ihè dika nkpuru,
Aghawo-kwa-ra ndi ziri ezi n'obl ɔ̀n̄ù.
- 12 Nurianu na Jehova, unu ndi ezi omume;
Kele-kwa-nu ihe-ncheta-Ya di nsò.

98

Abù Qma.

- 1 Bùkuenu Jehova abù ɔ̀hu;
N'ihì na O luwo oké ɔ̀lu di iche iche:
Aka-nri-Ya na ogwe-aka-Ya di nsò cnyewo Ya nzõputa.
- 2 Jehova emewo ka amara nzõputa-Ya:
N'anya mba nile ka O kpugheworo ezi omume-Ya.
- 3 O chetawo ebere-Ya na ikwesi-ntukwasi-obi-Ya n'ebe ulo Israel di:
Nsõtu nile nke uwa ahuwo nzõputs Chineke-ayi.
- 4 Tikusienu Jehova nkpu ɔ̀n̄ù ike, uwa nile:
Tiwanu nkpu, tienu nkpu ɔ̀n̄ù, búanu abù qma.
- 5 Werenu ubõ-akwara ɔ̀ukue Jehova abù qma;
Werenu ubõ-akwara na olu abù qma.
- 6 Chirinu opi na olu opi-ike
Tisie nkpu ɔ̀n̄ù ike n'iru Eze, bú Jehova.
- 7 Ka oké osimiri biḡo, na ùjù-ya;
Elu-uwa dum madu bi, na ndi bi nime ya;
- 8 Ka osimiri nile kua aka-ha;
Ka ugwu tie nkpu ɔ̀n̄ù n'otù;
- 9 N'iru Jehova, n'ihì na O biawo ikpe uwa ikpe:
O gēwere ezi omume kpe elu-uwa dum madu bi ikpe,
O gēwere kwa izi-ezi kpe ndi nile di iche iche.

99

- 1 Jehova bu eze; ka ndi nile di iche iche ma jijiji:
O nēbi n'etiti cherubim; ka uwa me nkpatu.

- 2 Jehova di uku nime Zaion;
Onye di elu ka Q bu kwa n'elu ndi nile di iche iche.
- 3 Ka ha kele aha-Gi nke di uku, nke anātu kwa egwu ya:
Onye nsọ ka Q bu.
- 4 Ike nke eze nāhu kwa ezi ikpé n'anya;
Gi onwe-gi emewo ka izi-ezi guzosie ike,
Ezi ikpé na ezi omume ka Gi onwe-gi meworo nime Jakob.
- 5 Bulienu Jehova, bú Chineke-ayi, elu,
Kpọ-kwa-nu isi ala n'ebe ihe-
nḡakwasi-ukwu-Ya di:
Onye nsọ ka Q bu.
- 6 Moses na Eron n'etiti ndi-nchu-aja-Ya,
Samuel kwa n'etiti ndi nākpọku aha-Ya;
Ha nākpọku Jehova, Ya onwe-ya we za ha.
- 7 N'ogidi igwe-oji ka Q nāgwa ha okwu:
Ha debere ihe-àmā-Ya nile, na ukpuru Q nyere ha.
- 8 Jehova, bú Chineke-ayi, Gi onwe-gi zara ha:
Chineke Nke nēbupu nmehie ka I buru ha,
Ma I bu onye nābò ọbò omume nile ha,
- 9 Bulienu Jehova, bú Chineke-ayi,
Kpọ-kwa-nu isi ala n'ebe ugwu nsọ Ya di;
N'ihì na onye nsọ ka Jehova, bú Chineke-ayi, bu.

100

Abù Qma ikele ekele.

- 1 Tikusienu Jehova nkpu ọ̀nù ike, uwa nile.
- 2 Werenu ọ̀nù fè Jehova ọ̀fùfè:
Werenu iti-nkpu ọ̀nù bia n'iru Ya.
- 3 Maranu na Jehova, Ya onwe-ya bu Chineke:
Ya onwe-ya emewo ayi, ọ bu kwa Ya nwe ayi;
Ayi bu ndi-Ya, na igwè aturu nke ọ̀zùzù-anu-Ya.
- 4 Werenu ekele ba n'ọnu-uzọ-ama-Ya nile,

- Werenu otuto ba n'ogige-Ya nile:
Kelenu Ya, gọzi-kwa-nu aha-Ya.
- 5 N'ihì na Jehova di nma; rue mḡe ebigh-ebi ka ebere-Ya di;
Rue ọ̀bọ nile ka ikwesi-ntukwasi-obi-Ya di kwa.

101

Abù Qma Devid.

- 1 Ebere na ezi ikpé ka M'gābù n'abù:
Gi, Jehova, ka m'gābùku abù qma.
- 2 M'gēnwe uche n'uzọ zuru okè:
Ole mḡe I gābiakutem?
M'gējehari n'etiti ulom n'izu-okè nke obim.
- 3 M'gagh-edo ihe jọburu onwe-ya n'irum:
Akpọwom ọlu nke ndi nējehie asl;
Q gagh-arapara n'arum.
- 4 Obi ḡagorọ aḡagọ gēsi n'ebe m'nọ wezuga onwe-ya:
Q digh onye ọjọ m'gāmara.
- 5 Onye nēkpè madu-ibe-ya ikpè na nzuzo, onye ahu ka m'gēkpochapu:
Onye nwere anya npako na obi dī nganga, onye ahu ka m'nāpugh inagide.
- 6 Anyam abua di n'aru ndi kwesiri ntukwasi-obi n'ala, ka mu na ha we biri:
Onye nēje ije n'uzọ zuru okè, onye ahu gējerem ozi.
- 7 Onye nālu ọlu aghughọ agagh-ebi n'etiti ulom:
Onye nēkwu okwu-ugha agagh-eguzosi ike n'iru anyam.
- 8 Kwa-uturu ka m'gēkpochapu ndi nile nēmebi iwu n'ala;
Isi n'obodo Jehova bipu ndi nile nālu ajọ ihe.

102

Ekpere nke onye ewedara n'ala mḡe ike adigh ya, ọ we nēkwuwa okwu ntamu-ya n'iru Jehova.

- 1 Jehova, nuru ekperem,
Ka ntikum ru kwa Gi nti.
- 2 Ezonarilam iru-Gi n'ubọchi ahuhu m'nāhu:
Tọ nti-Gi n'ala n'ebe m'nọ;
N'ubọchi m'nākpọku Gi zam ngwa ngwa.
- 3 N'ihì na ubọchim nile agwusiwo n'anwuru-ọku,
Erechapuwo kwa ọkpukpum nile dika ọlọkọ-ọku.

- 4 Etiḅuwo obim dika ihe akuru n'ala, ọ
we kpḡnwua;
N'ihī na echezḡwom iri nrim.
- 5 Site n'olu ize-umem
Ọkpukpum araparawo n'anū-arum.
- 6 Eyirim okwolo nke ọzara;
Aghḡwom ihe dika okwukwu nke
nkpḡnkḡ ebe.
- 7 Amuruwom anya, we ghḡ
Ihe dika nnunu ntà nke nānī ya nḡ
n'elu-ulo.
- 8 Ogologo ubḡchi nile ka ndī-irom
nātām uta;
Ndi nāwī ara imegidem ejiwom nua
iyi.
- 9 N'ihī na eriwom ntu dika nri,
Were kwa ikwa-ākwa gwakḡta ihe-
ḡnūnūm.
- 10 Site n'īwe-Gi na ḡnuma-Gi:
N'ihī na I buliwom elu, we tufuem.
- 11 Ubḡchim nile di ka onyinyo nke
nēsetipu onwe-ya site n'ḡdida
anyanwu;
Mu onwem nākpḡnwu kwa dika ihe
akuru n'ala.
- 12 Ma Gi onwe-gi, Jehova, nānḡdu dika
eze rue mḡ ebigħ-ebi;
Ncheta-Gi nādiru kwa ḡḡ nile.
- 13 Gi onwe-gi gēbili, nwe obi-ebere
n'aru Zaion:
N'ihī na mḡ eruwo imere ya amara,
n'ihī na mḡ akara àkà abiawo.
- 14 N'ihī na nkume-ya nile nātḡ ndi-
orù-Gi utḡ,
Ha nēme-kwa-ra àjà-ya amara.
- 15 Mba nile gātu kwa egwu aha Jehova,
Eze nile nke uwa gātu kwa egwu
ebube-Gi:
- 16 N'ihī na Jehova ewuwo Zaion,
Ọ mewo Onwe-ya ka ahū Ya nime
ebube-Ya.
- 17 Ọ chewo ekpere nke onye nēnwegħ
ihe iru,
Ọ ledagħ kwa ekpere-ha anya.
- 18 Agēde nka n'akwukwḡ nye ḡḡ nēso
n'azu:
Ọzḡ, otù ndi nke agēkē gēto Ja.
- 19 N'ihī na O siwo n'ebe di elu nke ebc
nsḡ Ya lepu anya;
Jehova esitewo n'elu-igwe legide uwa
anya;
- 20 Inu ize-ume nke onye-nkpḡḡ;
Itḡpu ndi nāghagħ inwu anwu;

- 21 Ka ha we kḡ akukḡ aha Jehova nime
Zaion,
Kḡ kwa akukḡ otuto-Ya nime
Jerusalem;
- 22 Mḡ ndi nile di iche iche gāchikḡta
onwe-ha n'otù,
Ha na ala-eze nile, ifè Jehova ḡfufè.
- 23 Ọ wedawo ikem n'uzḡ;
Ọ bilatawo ubḡchim nile.
- 24 Asirim, Chinekem, emela ka m'la
n'elu n'etiti ubḡchim nile:
N'ḡḡ nile ka arḡ-Gi nādīgide.
- 25 Na mḡ ochie ka I tḡḡ ntḡ-ala nke
uwa;
Ọlu aka-Gi ka elu-igwe bu kwa.
- 26 Ha onwe-ha gāla n'iyī, ma Gi onwe-
gi nēguzogide:
Ha nile gāka kwa nkà dika uwe;
Dika àkwa-nḡokwasi ka I gāḡanwe
ha, agāḡanwe kwa ha:
- 27 Ma Gi onwe-gi bu Onye ahu Nke
nādi mḡ nile,
Arḡ-Gi nile agagħ-agwu kwa agwu
- 28 Umu nke ndi-orù-Gi gēbigide,
Nkpuru-ha gēguzosi ike n'iru Gi.

103

Abù Qma nke Devid.

- 1 Gḡzie Jehova, nkpuru-obim;
Ka ihe nile nke di nimem gḡzi kwa
aha nsḡ Ya.
- 2 Gḡzie Jehova, nkpuru-obim,
Echezḡ-kwa-la nmeso ḡma Ya Ọ
nēmeso gi:
- 3 Bù Onye nāḡaghara gi aḡ omume-gi
nile;
Onye nāgḡḡ ḡria-gi nile;
- 4 Onye nāḡaputa ndu-gi n'aka nbibi;
Onye nēkpube gi okpu-eze, bù ebere
na obi-ebere di iche iche:
- 5 Onye nēwere ezi ihe me ka aḡ ju
ḡnu-gi;
Idi-na-nwata-gi ewe me onwe-ya ka
ḡ di ḡhu dika ugo.
- 6 Jehova nēmere ndi nile anēmeḡu
Ezi omume nile na ihe nile Ọ kpere
n'ikpe.
- 7 Ọ nēme ka Moses mara uzḡ-Ya nile,
Ọ nēme kwa ka umu Israel mara
omume-Ya nile.
- 8 Jehova nwere obi-ebere, nēme kwa
amara,
Ọ digħ-ewe iwe ḡsḡsḡ, Ọ nāba kwa
uba n'ebere.

- 9 Q bugh rue m̀be nile ka Q ganēse okwu;
Q bugh kwa rue m̀be ebigh-ebi ka Q ganēdebe iwe.
- 10 Q bugh dika nmehie nile ayi si di ka Q meworo ayi,
Q bugh kwa dika ajo omume nile ayi si di ka Q mesoworo ayi.
- 11 N'ihì na dika idi-elu nke elu-igwe si di n'elu uwa,
Otú a ka ebere-Ya di ike n'aru ndi nātu egwu Ya.
- 12 Dika Iru-anyanwu si di anya n'Odida-anyanwu,
Otú a ka Q meworo ka njehie nile ayi di anya n'ebe ayi nọ.
- 13 Dika nna si enwe obi-ebere n'aru umu-ya,
Otú a ka Jehova nwere obi-ebere n'aru ndi nātu egwu Ya.
- 14 N'ihì na Ya onwe-ya mara otú akpuworo ayi;
Q nēcheta na ájá ka ayi bu.
- 15 Ma madu, dika ahìhia ka ubochi-ya nile di;
Dika okoko-osisi ohia, otú a ka q nāwa okoko.
- 16 N'ihì na ifufe agabigawo ya n'isi, q we ghara idi;
Onọdu-ya agagh-ama kwa ya ozo.
- 17 Ma ebere nke Jehova nēsi na m̀be ebigh-ebi we rue m̀be ebigh-ebi n'aru ndi nātu egwu Ya,
Ezi omume-Ya di-kwa-ra umu umu;
- 18 Q diri ndi nēdebe òbuba-ndu-Ya,
Di-kwa-ra ndi nēcheta ukpuru-Ya ime ha.
- 19 Jehova emewo ka oche-eze-Ya guzosie ike n'elu-igwe;
Ala-eze-Ya nāchi kwa ihe nile.
- 20 Gọzienu Jehova, ndi-mọ-ozì-Ya,
Unu ndi-dike di ike, ndi nēme okwu-Ya,
N'ige nti olu nke okwu-Ya.
- 21 Gọzienu Jehova, usu-ndi-agma-Ya nile;
Unu ndi nējere Ya ozi, ndi nēme ihe nātọ Ya utọ.
- 22 Gọzienu Jehova, unu òlu-Ya nile,
N'ebe nile Q nāchi:
Gọzie Jehova, nkpuru-obim.

104 1 Gọzie Jehova, nkpuru-obim. Jehova, Chìnekem, I di uku nke-uku;

- Ebube na ima-nma ka I yiriworc dika uwe.
- 2 Gi Onye nēji ihè kpuchi Onwe-gi dika uwe-nbokwasi;
Onye nēseti elu-igwe dika ákwà-nkwuba:
- 3 Onye nēdo ihe-njikọta nke ime-ulo-elu-Ya nile nime miri;
Onye nēme igwe-oji ka ha buru ubọ-ala-Ya;
Onye nējehari n'elu nkù abua nke ifufe:
- 4 Onye nēme ndi-mọ-ozì-Ya ka ha buru ifufe;
Nēme kwa ndi nējere Ya ozi ka ha buru òku nēnwu enwu:
- 5 Q tọwo ntọ-ala uwa n'elu onọdu-ya guzosiri ike,
Ka aghara iwezuga ya n'onọdu-ya rue m̀be nile ebigh-ebi.
- 6 I were òbu-miri kpuchie ya dika uwe;
N'elu ugwu nile ka miri nēguzo.
- 7 Site n'ibasi-nba-ike-Gi ha nābalaga;
Site n'olu èbè-elu-igwe-Gi ha nāzọli òsoso;
- 8 (Ugwu nile nārigo, adagwurugwu nile nārìda;)
Rue ebe ahu nke I tọrọri ntọ-ala-ya nye ha.
- 9 I kpawoókèka ha we ghara igabiga ya;
Ka ha we ghara ilaghachi ikpuchi uwa.
- 10 Gi Onye nēzipu isi-iyi di iche iche ka ha ba na ndagwurugwu;
N'etiti ugwu ka ha nērù:
- 11 Ha nēnye anu ohia q bula miri inu;
Inyinya-ibu-ohia nēmeju akpiri-ikpọ-nku-ha.
- 12 N'akuku ha ka anu-ufe nke elu-igwe bi,
Ha nēsi n'etiti alaka-osisi me ka olu-ha da udà.
- 13 I bu Onye nēsi n'ime-ulo-elu-Ya nile dè ugwu nile miri:
Afọ nēju uwa site na nkpuru nke òlu-Gi nile.
- 14 I bu Onye nēme ka ahìhia puere anu-ulo,
Nēme kwa ka ihe akuru n'ala puere òlu-ubi madu;
Ime ka nri si n'ala puta:
- 15 Na manya-vine nke nēme ka obi madu nūria,
Ime ka iru-ya nēbupu site na manu,

- Na achicha nke nēme ka madu nwe ume n'obi.
- 16 Afọ nēju osisi nile nke Jehova;
Bú osisi cedar nke Lebanon, nke Q kuworo;
- 17 Ebe umu-nnunu nālu akwu:
Uḅala, osisi fir bu ulo-ya.
- 18 Ugwu nile di elu diri ewu-phia;
Nkume nile di elu buru coney ebe-nḅabà.
- 19 Q mere ọnwá ka ọ buru ihe igu mḅe di iche iche akara ákà:
Anyanwu mara ọdida-ya.
- 20 I nēme ka ọchichiri ḅa, ọ we buru abali;
Nime ya ka anu nile nke oké ọhia nākpuputa.
- 21 Umu-ọdum nāḅọ uja nēso anu ha gādọḅu,
N'ichọ kwa ihe-oriri-ha n'aka Chineke.
- 22 Anyanwu nāwa, ha we chikọta onwe-ha,
We mākpuuru n'ebe-obibi-ha di iche iche.
- 23 Madu nāpu ga ọlu-ya
Ga kwa ọlu-ubi-ya rue anyasi.
- 24 Le ka ọlu-Gi si ba uba nke-uku, Jehova!
N'amam-ihe ka I meworo ha nile:
Uwa juputara n'ihe I nwetara.
- 25 Oké osimiri ka nka bu, nke di uku,
nke sa-kwa-ra mbara n'aka abua,
Ebe ihe nākpuru akpu di nke nādigh ọnu-ogugu,
Anu di iche iche, ma anu ntà ma anu uku.
- 26 N'ebe ahu ka uḅọ nile nāga;
Leviathan kwa, nke I kpuworo igwuri egwú nime ya.
- 27 Ha nile nēle anya Gi,
Inye ha ihe-oriri-ha na mḅe-ya.
- 28 I nēnye ha, ha achikọta ya;
I nāsaghe aka-Gi, afọ ezi ihe eju ha.
- 29 I nēzobe iru-Gi, ha ama jijiji;
I nāchikọta mọ-ha, ha ekubie ume,
We laghachi n'ájá-ha.
- 30 I nēzipu Mọ-Gi, eké ha;
I we me ka iru ala di ọhu.
- 31 Ka ebube Jehova dirue mḅe ebigh-ebi;
Ka Jehova nūria n'ọlu-Ya nile:
- 32 Onye nēlegide uwa, ọ we ma jijiji;
Q nēmetu ugwu aka, ha we kwua anwuru-ọku.

- 33 M'gābūku Jehova abú n'ogologo ndum nile:
M'gābūku Chinekem abú ọma mḅe m'nọ nādi ndu.
- 34 Ka ntughari-uchem tọ Ya utọ:
Mu onwem gānuri ọnu nime Jehova.
- 35 Ka eme ka ndi-nmehie si n'uwa gwusia,
Ka ndi nēmebi iwu ghara kwa idi ọzọ.
Gozie Jehova, nkpuuru-obim.
Tonu Ja.

- 105** I Kelenu Jehova, kpọkuenu aha-Ya;
Menu ka amara omume-Ya nile n'etiti ndi nile n'uwa.
- 2 Būkuenu Ya abú, būkuenu Ya abú ọma;
Tugharinu uche n'oké ọlu-Ya nile.
- 3 Nētonu onwe-unu n'aha nsọ Ya:
Ka obi ndi nāchọ Jehova nūria.
- 4 Nāchọnu Jehova na ike-Ya;
Chọnu iru-Ya mḅe nile.
- 5 Chetanu oké ọlu-Ya nile nke Q luworo;
Ihe-ebube-Ya nile, na ikpé nile nke ọnu-Ya;
- 6 Unu nkpuuru Abraham, bú orú-Ya,
Umu Jakob, ndi-Ya arọputara.
- 7 Ya onwe-ya bu Jehova, bú Chineke-ayi:
N'uwa nile ka ikpé-Ya nile di.
- 8 Q chetawo ọḅuḅa-ndu-Ya rue mḅe ebigh-ebi,
Okwu Q nyere nnú ọḅọ abua na ọgu iri n'iwu;
- 9 Ọḅuḅa-ndu nke Ya na Abraham ḅara,
Na iyi-Ya Q nūru Aisak;
- 10 Q we me ka o guzoro Jakob ibu ukpuru,
Ka o guzoro Israel ibu ọḅuḅa-ndu ebigh-ebi:
- 11 Si, Gi ka M'gēnye ala Kenean,
Bú ala-nketa-unu eji udọ túa:
- 12 Mḅe ha bu ndikom ole-na-ole;
E, nání madu ole-na-ole, na ndi-obia nime ya;
- 13 Ha we nējeghari si n'otú mba jerue mba ọzọ,
Si n'otú ala-eze jerue ndi ọzọ.
- 14 Q kwegh ka nwoke ọ bula meḅue ha;
Q we bara ndi-eze nba n'ihí ha;

- 15 Si, Unu emetula ndim etere manu aka,
Unu emejọ-kwa-la ndi-amumam.
- 16 Ọ we kpọ oké unwu ka ọ biakwasi ala ahu;
Nkpa-n'aka nile, bú achicha, ka Ọ kpajiri.
- 17 Ọ ziri otú nwoke iga n'iru ha;
Erere Josef ka ọ buru orú:
- 18 Ha were aḅu kesie ukwu-ya abua ike;
Nkpuru-obi-ya bára n'ígwè:
- 19 Rue mḅe okwu-Ya rère;
Okwu-ọnu Jehova nuchara ya.
- 20 Eze ziri ozi, we tọpu ya;
Bú onye nāchi ndi di iche iche, ọ we tupu ya n'ulo-nkpọrọ.
- 21 Ọ mere ya ka ọ buru onye-nwe uloya,
Na onye nāchi ihe nile ọ nwetara:
- 22 Ike ndi-isi-ya aḅu dika nkpuru-obi-ya chọrọ,
Na ime ka ndi-okenye-ya mara ihe.
- 23 Israel we bata nime Ijipt;
Ọzọ, Jakob nọrọ dika ọbía n'ala Ham.
- 24 Ọ we me ka ndi-Ya mia nkpuru nke-uku;
Ọ we me ka ha nwe ume kari ndi nākpāḅu ha.
- 25 Ọ ḅanwere obi-ha ikpọ ndi-Ya asi,
Iḅagide ndi-orú-Ya izú ọjọ.
- 26 Ọ zigara Moses, bú orú-Ya,
Na Eron onye Ọ rọputara.
- 27 Ha doro n'etiti ha ihe iriba-ama-Ya nile,
Do kwa ihe-ebube di iche iche n'ala Ham.
- 28 Ọ ziri ọchichiri, we me ka ọ ḅachie;
Ha anupugh kwa isi n'okpuru okwu-Ya nile.
- 29 Ọ ḅanwere miri-ha ka ha ghọ ọbara,
We me ka azú-ha nwua.
- 30 Ala-ha nuputara awọ,
N'ime-ulo nile nke ndi-eze-ha.
- 31 Ọ kwuru okwu, odudu we bia,
Na anwu ntà n'ókè-ala-ha nile.
- 32 Ọ mere oké miri-ozuzo-ha ka ha ghọ ákú-miri-ígwé,
Na ọku nēnwu enwu n'ala-ha.
- 33 Ọ we tie osisi vine nile ha na osisi fig nile ha ihe;
Tiji kwa osisi nke ókè-ala-ha.
- 34 Ọ kwuru okwu, igurube we da,
Ha na umu-igurube nādigh ọnu-ogugu,

- 35 Ha we richapu ihe-ọkukú ọ bula di n'ala-ha,
Richapu kwa nkpuru nke ala-ubi-ha.
- 36 Ọ tiḅu-kwa-ra umu nile eburu uzọ mu n'ala-ha,
Bú nkpuru mbu nke ume-ha nile.
- 37 Ọ we me ka ha puta chiri ọla-ọcha na ọla-edo:
Ọ digh kwa onye nāsu ngongọ n'etiti ebo-Ya nile.
- 38 Ijipt nūriri mḅe ha putara;
N'ihí na oké egwu-ha dakwasiri ha.
- 39 Ọ ḅasara igwe-oji ibu ihe-nkpuchi;
Na ọku inye ihè n'abali.
- 40 Ha riọrọ, Ọ we me ka nnunu quail bia,
Ọ were kwa nri nke elu-igwe me ka afọ ju ha.
- 41 Ọ meghere oké nkume, miri we rùputa;
Ha nērú n'ala ọkpọ-nku dika osimiri.
- 42 N'ihí na Ọ chetara okwu nsọ Ya,
Na Abraham, bú orú-Ya.
- 43 Ọ we me ka ndi-Ya ji obi-utọ puta,
Me kwa ndi Ọ rọputaworo ka ha ji iti-nkpu-ọnú puta.
- 44 Ọ we nye ha ala nile nke mba Kenean nile;
Ọ bu kwa ihe ndi ọzọ di iche iche dọḅuru onwe-ha n'ọlu inwe ka ha nwetara:
- 45 Ka ha we debe ukpuru-Ya nile,
Riba kwa iwu-Ya nile ama.
Tonu Ja.

- 106** I Tonu Ja.
Kelenu Jehova; n'ihí na Ọ di nma:
N'ihí na rue mḅe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
- 2 Ọnye gākọ akukọ idi-ike nile nke Jehova?
Ọnye gēme ka anuru otuto-Ya nile?
- 3 Ndi ihe nāgara nke-ọma ka ndi nēdebe ikpé bu,
Ha na onye nēme ezi omume na mḅe nile.
- 4 Chetam, Jehova, were ka ihe ndi-Gi si atọ Gi utọ chetam;
Were nzọputa-Gi letam:
- 5 Ka m'we lekwasí ọdi-nma nke ndi I rọputaworo,
Ka m'we nūría n'ọnú mba-Gi,
Ka m'we soro ihe-nketa-Gi nya isi.

- 6 Ayi esowo nna-ayi-hà mehie,
Ayi emewo ajọ omume, ayi emebiwo
iwu.
- 7 Nna-ayi-hà enwegh uche ighọta oké
ọlu-Gi nile n'Ijipt;
Ha echetagh iba-uba nke ebere-Gi
nile;
Ha we nupu isi n'akuku oké osimiri,
bù n'Oké Osimiri Uhie.
- 8 Ma Ọ zọputara ha n'ihì aha-Ya,
Ime ka amara idi-ike-Ya.
- 9 Ọ we basiere Oké Osimiri Uhie nba,
ọ we tasia:
Ọ we me ka ha nēje ije n'ọbù-miri-ya
nile dika ọ bu ọzara.
- 10 Ọ we zọputa ha n'aka onye nākpọ ha
asi,
Baputa kwa ha n'aka onye-iro-ha.
- 11 Miri we kpuchie ndi nākpọ ha:
Ọ digh otù onye nime ha fọduru.
- 12 Ha we kwere okwu-Ya nile;
Ha nābù abù otuto-Ya.
- 13 Ha chezọrọ ọlu-Ya nile ngwa ngwa;
Ha echegh ndum-ọdu-Ya:
- 14 Ha we chọ ajọ ọchichọ n'ọzara,
We nwa Chineke n'ala tọbọrọ n'efu.
- 15 Ọ we nye ha ihe ha riọrọ;
Ma O zitere aru-ọtita na nkpuru-obi-
ha.
- 16 Ha kwo-kwa-ra Moses ekworo
n'omuma-ulo-ikwù-ha,
Kwo kwa Eron, bù onye nsọ nke
Jehova.
- 17 Ala nēmeghe, we loda Detan,
Kpuchi kwa nzukọ Abairam.
- 18 Ọku we nēre n'etiti nzukọ-ha;
Ire-ọku nērepia ndi nēmebi iwu.
- 19 Ha nēme nwa-chi na Horeb,
We kpọ isi ala nye ihe awuru awu.
- 20 Ha we ọanwe nsọpuru-ha
N'ihe-atù nke ehi nāta ihe akuru
n'ala.
- 21 Ha chezọrọ Chineke, bù Onye-
nzọputa-ha,
Onye nēmeri ihe uku di iche iche
n'Ijipt;
- 22 Oké ọlu di iche iche n'ala Ham,
Na ihe di egwu di iche iche n'akuku
Oké Osimiri Uhie.
- 23 Ọ we si na O gēkpochapu ha,
Ma ọ buru na Moses, bù onye Ọ
rọputaworo, eguzogh na ntiwa ahu
n'iru Ya,
Ime ka ọnuma-Ya si n'ibibi ha
laghachi.
- 24 Ọzọ, ha juru ala anāchọsi ike,
Ha ckwegh okwu-Ya;
- 25 Ha we tamu n'ulo-ikwù nile ha,
Ha egegh nti n'olu Jehova.
- 26 Ọ we welie aka-Ya elu n'ebe ha nọ,
Ime ka ha da n'ọzara:
- 27 Na ime ka nkpuru-ha da n'etiti mba
nile,
Na ichusa ha n'ala nile.
- 28 Ha kekọta-kwa-ra onwe-ha n'aru
Beal-peoa,
We rie àjà nile nke ihe nwuru anwu.
- 29 Ha we were omume nile ha kpasue
Ya iwe:
Ihe-otiti we wakwasi ha.
- 30 Finehas we guzo ọtọ, me ihe ekpere
n'ikpe:
Ewe ọochie ihe-otiti ahu.
- 31 Ewe guara ya nka n'ezì omume,
Rue ọbọ nile rue mbe ebigh-ebi.
- 32 Ha kpasu-kwa-ra Ya iwe na miri
Meriba,
Ọ we jọrọ Moses njọ n'ihì ha:
- 33 N'ihì na ha nupuru isi n'okpuru Mọ-
Ya,
Ọ we were ebuere-ọnu-ya abua
kwue okwu efu.
- 34 Ha ekpochapugh ndi di iche iche ahu,
Dika Jehova siri ha;
- 35 Ma ha gwakọtara onwe-ha na mba
nile nke ala ahu,
We muta ọlu nile ha:
- 36 Ha we fè arusi nile ha ọfufè;
Arusi ahu we ghọrọ ha ọnyà:
- 37 Ọzọ, ha were umu-ha ndikom na
umu-ha ndinyom chuara ndi-mọ
ọjọ aja,
- 38 We wusi ọbara nke nēmegh ihe ọjọ,
bù ọbara nke umu-ha ndikom na
umu-ha ndinyom,
Ndi ha were chuara arusi nile nke
Kenean aja;
Ewe were ọbara merua ala ahu.
- 39 Ewe were ọlu nile ha me ka ha buru
ihe ruru àrù,
Ha we nākwa iko n'omume nile ha.
- 40 Iwe Jehova we di ọku n'aru ndi-Ya,
Ọ we kpọ ihe-nketa-Ya ihe-àrù.
- 41 Ọ we nye ha n'aka mba di iche
iche;
Ndi nākpọ ha asi we nāchi ha.
- 42 Ndi-iro-ha mebu-kwa-ra ha,
Ewe me ka ha ruru ala n'okpuru aka-
ha.
- 43 Ọtutu mbe ka Ọ nānaputa ha;

Ma ha onwe-ha nānupu isi n'okpuru
 Chineke na ndum-ọdu-ha,
 Ewe kwada ha n'ajọ omume-ha.
 44 O we lekwasị ahuhu diri ha anya,
 Mbe O nuru iti-nkpu-ha:
 45 O we cheta ọbuba-ndu-Ya nye ha,
 We chègharia dika iba-uba nke
 ebere-Ya nile si di.
 46 O we me ha ka enwe obi-ebere nile
 n'aru ha
 N'iru ndi nile ndi nādọta ha n'agha.

47 Zọputa ayi, Jehova, bú Chineke-ayi,
 Chikọputa kwa ayi n'etiti mba nile,
 Ikele aha nsọ Gi,
 Na inya isi n'otuto-Gi.
 48 Onye agọziri agọzi ka Jehova, bú
 Chineke nke Israel, bu,
 Site na mbe ebigh-ebi we rue mbe
 ebigh-ebi.
 Ka ndi Israel nile si kwa, Amen.
 Tonu Ja.

AKWUKWỌ NKE-ISE

107 I Keienu Jehova; n'ihị na O
 di nma:
 N'ihị na rue mbe ebigh-ebi ka ebere-
 Ya di.
 2 Ka ndi Jehova ọputaworo nāsi otú a,
 Bú ndi O ọputaworo n'aka onye-
 nkpa;bu;
 3 O si-kwa-ra n'ala nile chikọputa ha,
 Site n'Iru-anyanwu na site
 n'Odida-anyanwu,
 Site n'Ugwu na site n'oké osimiri.
 4 Ha fughariri n'ọzara n'uzọ nke bu
 nānị ala tọborọ n'efu;
 O digh obodo obibi ha chọtara.
 5 Ndi agu nāgu na ndi akpiri nākpọ
 nku ka ha bu,
 Nkpuru-obi-ha adigh-enwe ike nime
 ha.
 6 Ha we tikue Jehova n'ahuhu diri ha,
 O we naputa ha n'aka nkpa-ha nile.
 7 O me-kwa-ra ka ha zọ ije n'uzọ ziri
 ezi,
 Ijeru obodo obibi.
 8 Ka ha kele Jehova ekele bayere
 ebere-Ya,
 Na oké ọlu-Ya nile nke O nāluru
 umu madu!
 9 N'ihị na O mewo ka atọ ju nkpuru-
 obi nāchọsi ihe ike,
 O bu kwa nkpuru-obi agu nāgu ka O
 nyejuworo ezi ihe.
 10 Ndi nānọdu n'ọchichiri na onyinyo
 ọnwu,
 Bú ndi-nkpọrọ nke nweda-n'ala na
 igwè;
 11 N'ihị na ha nupuru isi n'okpuru
 okwu Chineke,
 Leli kwa ndum-ọdu nke Onye
 kachasi ihe nile elu:

12 O we me ka obi-ha ruru ala n'idọbu
 onwe-ha n'ọlu;
 Ha suru ngongọ, ọ digh kwa onye
 nēyere ha aka.
 13 Ha we tikue Jehova n'ahuhu diri ha,
 O we zọputa ha n'aka nkpa-ha nile.
 14 O nēme ka ha si n'ọchichiri na
 onyinyo ọnwu puta,
 O nētiji kwa ahu nile ha.
 15 Ka ha kele Jehova ekele bayere ebere-
 Ya,
 Na oké ọlu-Ya nile nke O nāluru
 umu madu!
 16 N'ihị na O tipiwọ ibo-ọnu-uzọ nile
 nke ọla,
 Ọjuji kwa ihe-ntuchi nile nke igwè.
 17 Ndi ọborọ abago n'uche nēweda
 onwe-ha n'ala
 Site n'uzọ njehie-ha na site n'ajọ
 omume nile ha.
 18 Ihe-oriri nile ọ bula ka nkpuru-obi-
 ha nākpọ ihe-árú;
 Ha we biarue nso ọnu-uzọ-ama nile
 nke ọnwu.
 19 Ha we tikue Jehova n'ahuhu diri ha,
 O we zọputa ha na nkpa-ha nile.
 20 O nēzite okwu-Ya, we me ka aru di
 ha nma,
 O nēme kwa ka ha si n'olùlù nile ha
 wepuga onwe-ha.
 21 Ka ha kele Jehova ekele bayere ebere-
 Ya,
 Na oké ọlu-Ya nile nke O nāluru
 umu madu!
 22 Ka ha chu kwa aja nile nke ekele,
 Were kwa iti-nkpu-ọnù kọ akukọ
 ọlu-Ya nile.
 23 Ndi nārịda n'oké osimiri n'ubọ,
 Bú ndi nēje ozi n'ọtutu miri;

- 24 Ndi ahu ahuwo ọlu nile nke Jehova,
Na oké ọlu-Ya nile nime miri nke
miri emi.
- 25 N'ihì na O nēkwu okwu, Q we me ka
oké ifufe guzo ọtọ,
Nke nēbuli nmali-miri-ya nile elu.
- 26 Ha nārigoru elu-igwe, ha nāridaru
ọbu-miri nile:
Nkpuru-obi-ha nālo miri site
n'ọnọdu ọjọ ha.
- 27 Ha nādaghari, nānaghari kwa dika
onye nūbigaworo manya ókè,
Amam-ihe-ha nile nāla kwa n'iyì.
- 28 Ha we tikue Jehova n'ahuhu diri ha,
Q we me ka ha puta na nkpà-ha
nile.
- 29 Q nēme ka oké ifufe guzo n'idere du,
Nmali-miri-ya nile we ọa nkiti.
- 30 Ha we nūria, n'ihì na ha nādaju;
Q we durue ha n'ótù nātọ ha utọ.
- 31 Ka ha kele Jehova ekele bayere
ebere-Ya,
Na oké ọlu-Ya nile nke Q nāluru
umu madu!
- 32 Ka ha me kwa Ya ka Q di elu nime
nkpọkọta ndi-Ya,
Ka ha to kwa Ya nime nnọkọ ndi-
okenye.
- 33 Q nēme ka osimiri ghọ ọzara,
Q nēme kwa ebe miri nāsuputa ka ha
ghọ ala kpọrọ nku;
- 34 Ala nke nāmi nkpuru ka ọ ghọ ala
nnù nnù,
Site n'ihè ọjọ nke ndi bi nime ya
nēme.
- 35 Q nēme ka ọzara ghọ ọdọ-miri
juputara na miri,
Q nēme kwa ka ala nke kpọrọ nku
ghọ ebe miri nāsuputa.
- 36 Q we me ka ndi agu nāgu biri n'ebe
ahu,
Ha we dozie obodo obibi;
- 37 Gha nkpuru n'ubi, kua ubi-vine di
iche iche,
Nweta nkpuru nke ihe-omume.
- 38 Q nāgọzi kwa ha, ha we ba uba nke-
uku;
Q digh-eme kwa ka anu-ulo-ha
bilata.
- 39 Ọzọ, ha nēbilata, we ruda n'ala,
Site na nmebu, na ihe ọjọ, na iru-
ujù.
- 40 Q nāwusa nleda n'aru ndi amara aha-
ha,

- We me ka ha kpafue n'ebe tọbọrọ
n'efu, ebe uzọ nādigh.
- 41 Ọzọ, Q nēme ka obeye si na nweda-
n'ala nọ n'ebe di elu,
Q nēme kwa ka ọ ghọ aburu dika
igwè ewu na aturu.
- 42 Ndi ezi omume nāhu ya, we nūria;
Ma ajọ omume nile ekpuchiwo ọnu-
ya.
- 43 Onye ọ bula nke mara ihe gāriba kwa
ihe ndia ama,
Ha gātukwasi kwa uche n'ebere nile
nke Jehova.

108

Abù, Abù Qma Devid.

- 1 Edoziwo obim, Chineke;
M'gābù abù, e, m'gābù abù ọma,
ọbuná nsọpurum ka m'gēji bù abù.
- 2 Teta, une na ubọ-akwara:
M'gākpọte chi-ọbubọ.
- 3 M'gēkele Gi n'etiti ndi nile di iche
iche, Jehova:
M'gābuku kwa Gi abù ọma n'etiti
mba nile.
- 4 N'ihì na ebere-Gi di uku kari elu
nke elu-igwe,
Ezi-okwu-Gi di kwa uku rue mbara-
igwè.
- 5 Me Onwe-gi ka I di elu n'elu elu-
igwe nile, Chineke:
Ka ebube-Gi di kwa n'elu uwa nile.
- 6 Ka ewe dọputa ndi I huru n'anya,
Were aka-nri-Gi zọputa, za kwa
ayi.
- 7 Chineke ekwuwo okwu n'idi-nsọ-
Ya: ka m'nūria ọnu-agma:
M'gēkè Shekem, rù kwa
ndagwurugwu Sukot.
- 8 Mu nwe Gilead; mu nwe Manase;
Efraim bu kwa ebe siri ike nke
isim;
Juda bu nkpa-n'aka-ezem.
- 9 Moab bu ite ọsisa-arum;
N'elu Edom ka m'gātu akpukpọ-
ukwum:
N'aru Filistia ka m'gēti nkpu.
- 10 Ọnye gēdubām nke-ọma n'obodo
ewusiri ike?
Ọnye duruworom rue Edom?
- 11 Ọ bugh Gi, Chineke, juworo ayi aju?
I digh-apu kwa ije agha n'etiti usu
nile nke ndi-agma-ayi, Chineke.
- 12 Yere ayi aka ka ayi pua n'aka onye-
nkpaḅu:

- N'ihì na ihe-efu ka nzọputa madu bu.
- 13 Nime Chineke ayi gēme ihe dinkpà: Q bu kwa Ya onwe-ya gāzọda ndi nākpābu ayi.
- 109** Abù Qma nke diri Onye-isi Abù. Abù Qma Devid.
- 1 Chineke nke otutom, aḅala nkiti;
- 2 N'ihì na ọnu onye nēmebi iwu na ọnu aghughọ ka ha sagheworo megidem:
Ha ewerewo ire okwu-ugha gwam okwu.
- 3 Ha ewerewo kwa okwu ikpọ-asì ḅam buruburu,
We busom agha n'efu.
- 4 N'ọnọdu ihu-n'anya m'huru ha ha nēmegidem:
Ma mu onwem nọ nēkpe ekpere.
- 5 Ha we tukwasim ihe ọjọ n'ọnọdu ezi ihe,
Na ikpọ-asì n'ọnọdu ihu-n'anyam.
- 6 Me ka onye nēmebi iwu lekọta ya:
Ka onye-nmegide guzo kwa n'aka-nri-ya.
- 7 Mḅe anēkpe ya ikpe, ya puta ihè na ọ bu onye ikpe mara;
Ka ekpere-ya ghọ kwa nmehie.
- 8 Ka ubọchi-ya di ole-na-ole;
Ka onye ọzọ nara ya ihe-nlekọta-ya.
- 9 Ka umu-ya buru umu-nḅei,
Ka nwunye-ya buru nwayi di-ya nwuru.
- 10 Ka umu-ya nānaghari kwa mḅe nile nāriọ kwa aririọ;
Ka ha si kwa na nkponkpọ-ebe-ha nile nāchọ ihe-oriri-ha n'ebe di anya.
- 11 Ka onye-nbinye siri ihe nile ọ nwere ọnyà;
Ka ndi ala ọzọ luta ihe ọ dọḅuru onwe-ya n'ọlu inweta n'agha.
- 12 Ekwela ka ọ nwe onye nọ nēmere ya ebere;
Ekwe-kwa-la ka onye ọ bula di nke nēmere umu-nḅei-ya amara.
- 13 Ka eriri-umu-ya diri nbipu;
N'ọḅọ soro ha ka ehichapu aha-ha.
- 14 Ka echetara Jehova ajọ omume nna-ya-hà;
Ekwe-kwa-la ka ehichapu nmehie nne-ya.
- 15 Ka ha di n'iru Jehova mḅe nile,
Ka Q we bipu ncheta-ha n'uwa.
- 16 N'ihì na ọ chetagh ime ebere,
Q we soḅue nwoke ewedara n'ala na oḅeye,
Na onye obi-ya mebiri emebi, ime ka ha nwua.
- 17 Q hu-kwa-ra nkọcha n'anya, ọ we biakute ya;
Ngozi atọgh kwa ya utọ, ọ we di anya n'ebe ọ nọ.
- 18 O yiri-kwa-ra nkọcha dika uwe-nwuda-ya,
Q we ba nime ya dika miri,
Ba kwa n'ọkpukpu-ya nile dika manu.
- 19 Ya diri ya ka uwe o ji kpuchi onwe-ya,
Ya buru kwa akpukpọ-úkwù o ji ke úkwù mḅe nile.
- 20 Nka bu ugwo-ọlu nke ndi nēmegidem, nke nēsi n'aka Jehova bia,
Q bu kwa ugwo-ọlu nke ndi nēkwu ihe ọjọ megide nkpuru-obim.
- 21 Ma Gi onwe-gi, Jehova, bú Onye-nwe-ayi, kwe ka mu na I mekọ n'ihì aha-Gi:
N'ihì na ebere-Gi di nma, naputam.
- 22 N'ihì na onye ewedara n'ala na oḅeye ka m'bu,
Adupuwo kwa nkpuru-obim nimem.
- 23 Dika onyinyo mḅe ọ nēsetipu onwe-ya site n'ọdida anyanwu, otú a ka m'laworo:
Arurupuwom dika igurube.
- 24 Ikperè-ukwum abua asuwo ngongọ site n'obubu-ọnu;
Anu-arum nāta aru nēnwegh abuba.
- 25 Mu onwem, aghowo-kwa-ram ha ihe-ita-uta:
Mḅe ha nāhum ha nēfufe isi-ha.
- 26 Yerem aka, Jehova, Chinekem;
Zọputam dika ebere-Gi si di:
- 27 Ka ha mara kwa na aka-Gi ka nka bu;
Gi onwe-gi, Jehova, emewo ya.
- 28 Ndi ahu gākọcha, ma Gi onwe-gi nāgozi:
Ha ebiliwo, ihere we me ha, ma orù-Gi gānuri.
- 29 Ndi nēmegidem gēyiri ọnọdu-ihere dika uwe,
Ha gēwere kwa ihere-ha kpuchie onwe-ha dika uwe-nwuda.
- 30 M'gēwere ọnum kele Jehova nke-uku;
E, n'etiti ọtutu madu ka m'gēto Ya.

31 N'ihì na O gēguzo n'aka-nri nke oḅeye,
Izoputa ya n'aka ndi nēkpe nkpuru-obi-ya ikpe.

110

Abu Qma Devid.

1 Ihe nke si n'onu Jehova puta nāsi onye-nwem, Nodu ala n'aka-nrim.

Rue mḅe M'gēdo ndi-iro-gi ka ihe-nḅakwasi diri ukwu-gi abua.

2 Nkpa-n'aka nke ike-gi ka Jehova gēsi na Zaión ziputa:

Gi nwe ike n'aru madu n'etiti ndi-iro-gi.

3 Ndi-gi buonyinye-afọ-ofufon'ubochi usu-ndi-agma-gi;

N'ima-nma nile nke idi-nsọ, site n'afọ nke ututu;

Gi nwe igirigi, bú umu-okorobia-gi.

4 Jehova anuwo iyi, O gagh-echēghari kwa uche-Ya,

Gi onwe-gi bu onye-nchu-aja rue mḅe ebigh-ebi

Dika usoro Melkizedek si di.

5 Onye-nwe-ayi n'aka-nri-gi Amapúwo ndi-eze n'ubochi iwe-Ya.

6 O gēkpe ikpe n'etiti mba nile, Ebe nile juputara n'ozu;

O mapúwo isi madu n'elu otutu ala.

7 Miri nke sitere na miri-iyi nke di n'uzọ ka O gānu:

N'ihì nka ka O gēweli isi-Ya elu.

111 I Tonu Ja.

M'gēwere obim nile kele Jehova,

N'izú nzuzọ nke ndi ziri ezi, na nime nzukọ Ísrael.

2 Olu nile nke Jehova di uku, Buru ihe ndi nile ha nātọ utọ nāchoputa.

3 Ebube na ima-nma ka olu-Ya bu: Ezi omume-Ya nēguzo kwa rue mḅe ebigh-ebi.

4 Ihe-ncheta ka O meworo nye oké olu-Ya nile:

Onye nēme ebere na Onye nwere obi-ebere ka Jehova bú.

5 Anu-ndọbu ka O nyeworo ndi nātu egwu Ya:

O gēcheta oḅuḅa-ndu-Ya rue mḅe ebigh-ebi.

6 O gosiwo ndi-Ya ike nke olu-Ya nile, N'inye ha ihe-nketa mba nile.

7 Olu nile nke aka-Ya bu ezi-okwu na ikpé ziri ezi;

Ihe kwesiri ntukwasi-obi ka ukpuru-Ya nile bu.

8 Ihe anākwagide rue mḅe nile ebigh-ebi ka ha bu,

Ha bu ihe anēnie n'ezi-okwu na izi-ezi.

9 Nḅaputa ka O ziteworo ndi-Ya;

O nyewo oḅuḅa-ndu-Ya iwu rue mḅe ebigh-ebi:

Ihe di nsọ na ihe anātu egwu ka aha-Ya bu.

10 Nmalite amam-ihe ka egwu Jehova bu;

Ezi uche ka ndi nile nēme ha nwere: Otuto-Ya nēguzo rue mḅe ebigh-ebi.

112 I Tonu Ja.

Onye ihe nāgara nke-oma ka nwoke ahu bu nke nātu egwu Jehova,

Nke ihe nile O nyere n'iwu nātọ utọ nke-uku.

2 Ndi-dike ka nkpuru-ya gābu n'uwa: Agāgozi oḅo ndi ziri ezi.

3 Ihe di iche iche di oké onu-ahia na akú di n'ulo-ya:

Ezi omume-ya nēguzo kwa rue mḅe ebigh-ebi.

4 Ihe awaliwo n'ochichiri nye ndi ziri ezi:

O bu onye-amara, na onye nwere obi-ebere, na onye ezi omume.

5 O diri nwoke ahu nma, bú onye nēme ebere, nēbinye kwa madu ihe;

O gākwagide okwu-ya nile n'ikpé.

6 N'ihì na rue mḅe ebigh-ebi agagh-ewezuga ya n'onodu-ya.

Ihe-ncheta ebigh-ebi ka onye ezi omume gābu.

7 O gagh-esite n'ine oḅo anuworo tu egwu:

Edoziwo obi-ya, ebe o nātukwasi Jehova obi.

8 Ihe anākwagide ka obi-ya bu, o gagh-atu egwu,

Rue mḅe o gēlekwasi ndi nākpabu ya anya.

9 O ghasawo akú-ya, o nyewo ndi oḅeye ihe;

Ezi omume-ya nēguzo rue mḅe ebigh-ebi:

Agēwere nsọpuru me ka mpi-ya di elu.
 10 Onye nēmebi iwu gāhu ya, ewe kpasue ya iwe;
 O gāta ikekere-ezé, baze kwa:
 Ochichọ ndi nēmebi iwu nāchọsi ike gāla n'iyi.

113 I Tonu Ja.
 Tonu, unu ndi-orù Jehova,
 Tonu aha Jehova.
 2 Ka aha Jehova buru ihe agọziri agọzi
 Site n'ubu a we rue mbe ebigh-ebi.
 3 Site n'owuwa anyanwu rue odida-ya Aha Jehova gābu ihe aneto eto.
 4 Jehova di elu n'elu mba nile, N'elu elu-igwe ka ebube-Ya di.
 5 Onye di ka Jehova, bu Chineke-ayi? Nke neme Onwe-ya ka O di elu inodu ka eze,
 6 Nke neme Onwe-ya ka O di ala ilekwasi
 Elu-igwe na ilekwasi uwa anya.
 7 O bu onye neme ka onye nenwegh ike si n'aja bilie,
 O nesi n'ebe ikpofu ahilia bulie obeye elu;
 8 Ime ka ya na ndi amara aha-ha noko, Ka ya na ndi amara aha-ha n'etiti ndi-ya noko.
 9 O bu onye neme ka nwayi-agā nke ulo biri n'ezi-na-ulo nke aka ya, Buru nne nanuri onu nke muworo umu-ndikom.
 Tonu Jehova.

114 I Mbe Israel siri n'Ijpt puta, Mbe ulo Jakob siri na ndi natatọ okwu puta;
 2 Juda ghorọ ebe nsọ Ya, Israel ghorọ ala O nāchi.
 3 Oké osimiri huru ya, we balaga; Jodan chighariri la azu.
 4 Ugwu nile wuliri elu dika ebulu, Ugwu ntà nile wuliri elu dika umu-aturu.
 5 Gini neme gi, oké osimiri, na i naba osọ?
 Gini neme gi, Jodan, na i nēchighari la azu?
 6 Gini neme unu, ugwu, na unu nāwuli elu dika ebulu?
 Gini neme unu, ugwu ntà, na unu nāwuli elu dika umu-aturu?

7 Ka o bue gi nbu, gi uwa, site n'iru Onye-nwe-ayi,
 Site n'iru Chineke nke Jakob;
 8 Onye banwere oké nkume ka o gho odọ-miri juputara na miri,
 Banwe omu ka o gho isi-iyi miri.

115 I O bugh ayi, Jehova, o bugh ayi,
 Kama o bu aha-Gi ka I genye nsọpuru,
 N'ihhi ebere-Gi, na n'ihhi ezi-okwu-Gi.
 2 N'ihhi gini ka mba nile nāsi, Biko, ole ebe Chineke-ha no?
 3 Ma Chineke-ayi no n'elu-igwe: Ihe nile nke toro Ya utọ ka O meworo.
 4 Arusi nile ha bu oia-ocha na oia-edo, Olu aka madu.
 5 Ha nwere onu, ma ha adigh-ekwu okwu;
 Ha nwere anya abua, ma ha adigh-ahu uzọ;
 6 Ha nwere nti abua, ma ha adigh-anu ihe;
 Ha nwere imi, ma ha adigh-anuta isi;
 7 Ha nwere aka-ha abua, ma ha adigh-ebitu ihe;
 Ha nwere ukwu-ha abua, ma ha adigh-eje ije;
 Ha adigh-ewere akpiri-ha me unara.
 8 Ndi neme ha gadi ka ha;
 E, onye o bula nke natukwasi ha obi.
 9 Israel, tukwasi Jehova obi:
 Iye-aka-ha na ota-ha ka O bu.
 10 Ulo Eron, tukwasinu Jehova obi:
 Iye-aka-ha na ota-ha ka O bu.
 11 Unu ndi natu egwu Jehova, tukwasinu Jehova obi:
 Iye-aka-ha na ota-ha ka O bu.
 12 Jehova echetawo ayi: O gagozi ayi:
 O gagozi ulo Israel;
 O gagozi ulo Eron.
 13 O gagozi ndi natu egwu Jehova,
 Ma ndi ntà ma ndi uku.
 14 Ka Jehova tukwasiri unu madu,
 Ka O tukwasiri unu, tukwasi-kwa-ra umu-unu.
 15 Ndi agoziri agozi diri Jehova ka unu bu,
 Onye meworo elu-igwe na uwa.
 16 Elu-igwe bu elu-igwe Jehova nwere;
 Ma uwa ka O nyeworo umu madu.

- 17 Ndi nwuru anwu adigh-eto Ja,
Ndi nile kwa ndi nārida n'ebe ino-dū,
ha adigh-eto Ya;
18 Ma ayi onwe-ayi gāgozi Ja
Site n'ubu a we rue mbe ebigh-ebi.
Tonu Ja.

116 1 Ahurum Jehova n'anya, n'ih
na Q nānu
Olun, bú aririq-amaram nile.

- 2 N'ih na Q towo nti-Ya n'ala n'ebe
m'no,
Ogologo ubochi nile nke ndum ka
m'gākpoku kwa Ya.
3 Udō nile nke onwu baram buruburu,
Ebe nile di nkpa nke ala-mo
chotaram:
Ahuhu na iru-ujú ka m'nāhu.
4 M'we kpokue aha Jehova;
Si, Biko, Jehova, me ka nkpuru-obim
wepuga onwe-ya.
5 Onye-amara na onye ezi onume ka
Jehova bu;
E, Chineke-ayi nwere obi-ebere.
6 Onye nēdebe ndi nēnwegh uche ka
Jehova bu:
Enweghm ike, Q we nyem nzoputa.
7 Nkpuru-obim, laghachi n'ebe-izu-
ike-gi;
N'ih na Jehova emesowo gi nke-
oma.
8 N'ih na I naputawo nkpuru-obim
n'onwu,
I naputawo kwa anyam abua n'anya-
miri,
I naputawo kwa ukwum abua na
nnuda anēnudam.
9 M'gējeghari n'iru Jehova
N'ala nile nke ndi di ndu.
10 Ekwerewom, n'ih na m'nēkwu
okwu:
Ewedara mu onwem n'ala nke-uku:
11 Mu onwem siri na nkujam,
Madu o bula bu onye nēkwu okwu-
ugha.
12 M'gēsi ana nyeghachi Jehova
Nmeso oma Ya nile Q mesoworom?
13 Iko nke nzoputa nile ka m'gēbuli,
Q bu kwa aha Jehova ka m'gākpoku.
14 Ka m'kwughachi Jehova nkwa nile
m'kwere,
Ka m'kwughachi ha n'iru ndi-Ya
nile.
15 Ihe di oké onu-ahia n'anya Jehova
Ka onwu nke diri ndi-ebere-Ya bu.

- 16 Ariom I, Jehova, n'ih na mu onwem
bu oru-Gi:
Mu onwem bu oru-Gi, na nwa nke
oru-Gi nwayi;
I topuwo abum nile.
17 Gi ka m'gāchuru aja ekele,
Q bu kwa aha Jehova ka m'gākpoku.
18 Ka m'kwughachi Jehova nkwa nile
m'kwere,
Ka m'kwughachi ha n'iru ndi-Ya
nile;
19 N'ogige nile nke ulo Jehova,
N'etiti gi, Jerusalem.
Tonu Ja.

117 1 Tonu Jehova, unu mba nile;
Janu Ya, unu ndi nile di iche
iche.

- 2 N'ih na ebere-Ya di ike n'aru ayi;
Ozo, ezi-okwu nke Jehova nādiru
mbe ebigh-ebi.
Tonu Ja.

118 1 Kelenu Jehova; n'ih na Q
di nma:

- N'ih na rue mbe ebigh-ebi ka ebere-
Ya di.
2 Biko, ka Israel si,
Na rue mbe ebigh-ebi ka ebere-Ya
di.
3 Biko, ka ulo Eron si,
Na rue mbe ebigh-ebi ka ebere-Ya
di.
4 Biko, ka ndi nātu egwu Jehova si,
Na rue mbe ebigh-ebi ka ebere-Ya
di.
5 M'siri na nkpam kpokue Ja:
Ja zaram, me ka m'nodu n'ebe sara
mbara.
6 Jehova dirim; m'gagh-atu egwu:
Gini ka madu gēmēm?
7 Jehova dirim n'etiti ndi nēyerem
aka:
Mu onwem gēlekwasi kwa ndi
nākpom asi.
8 Q di nma ipabā nime Jehova
Kari itukwasi madu obi.
9 Q di nma ipabā nime Jehova
Kari itukwasi ndi amara aha-ha
obi.
10 Mba nile abawom buruburu:
N'aha Jehova ka m'gēbipusi ha.
11 Ha abawom buruburu; e, ha abawom
buruburu:
N'aha Jehova ka m'gēbipusi ha.

- 12 Ha aḅawom buruburu dika aḅu;
emenyuwo ha dika oḅu ogwu:
N'aha Jehova ka m'gēbipusi ha.
- 13 I nudawom enuda ka m'we da:
Ma Jehova yerem aka.
- 14 Ikem na abù qmam ka Ja bu:
O ghowo-kwa-ram nzoputa.
- 15 Olu nke iti-nkpu-ḅnù na nzoputa di
n'ulo-ikwū nile nke ndi ezi-
omume:
Aka-nri Jehova nēme ihe dinkpà.
- 16 Ebuliwo aka-nri Jehova elu:
Aka-nri Jehova nēme ihe dinkpà.
- 17 M'gagh-anwu, kama m'gādi ndu,
M'gākọ kwa akukọ ọlu nile nke Ja.
- 18 Ja adowom aka na nti nke-uku:
Ma o bugh n'aka ọnwu ka O
nyeworom.
- 19 Megherenum ọnu-uzo-ama nile nke
ezi omume:
M'gābà nime ha, m'gēkele Ja.
- 20 Nka bu ọnu-uzo-ama Jehova nwere;
Ndi ezi omume gābà nime ya.
- 21 M'gēkele Gi, n'ihì na I zawom,
I we ghorom nzoputa.
- 22 Nkume nke ndi nēwu ulo juru
Aghowo isi nkuku ulo.
- 23 O bu n'aka Jehova ka nka sitere;
Nke ahu bu oké ọlu n'anya-ayi.
- 24 Nka bu ubochi Jehova meworo;
Ayi gēteghari egwū ọnù, nuri kwa
ọnu nime ya.
- 25 Biko, Jehova, zoputa, biko:
Biko, Jehova, me ka ihe nāgara ayi
nke-oma, biko.
- 26 Onye agoziri agozi ka Onye ahu bu
Nke nābia n'aha Jehova:
Ayi esiwo n'ulo Jehova gozie unu.
- 27 Chineke ka Jehova bu, O nyewo kwa
ayi ihè:
Chiri udò ke àjà-ememe, durue ya na
mpi nile nke ebe-ichu-aja.
- 28 Chinekem ka I bu, m'gēkele kwa Gi:
Chinekem ka I bu, m'gēbuli Gi
elu.
- 29 Kelenu Jehova; n'ihì na O di nma:
N'ihì na rue mḅe ebigh-ebi ka ebere-
Ya di.

N

119 I Ndi ihe nāgara nke-oma ka
ndi zuru okè n'uzo Jehova
bu,
Ndi nējehari n'iwu Jehova.

- 2 Ndi ihe nāgara nke-oma ka ndi
nēchebe ihe-àmà-Ya nile bu,
Ndi nēwere obi-ha nile cho Ya.
- 3 E, ha emegh ajo omume;
N'uzo-Ya nile ka ha nēje ije.
- 4 Gi onwe-gi ewerewo ihe-iriba-ama-
Gi nye ayi n'iwu,
Ka ayi we debesie ha ike.
- 5 O gādim nō nma ma asi na edoziwo
uzom nile
Idebe ukpuru-Gi nile!
- 6 Mḅe ahu ihere agagh-emem,
Mḅe m'nēlegide anya n'ebe ihe nile
I nyere n'iwu di.
- 7 M'gēwere obi ziri ezi kele Gi,
Mḅe m'mutara ikpè nile nke ezi
omume-Gi.
- 8 Ukpuru-Gi nile ka m'gēdebe:
Arapusilam arapu.

᠒

- 9 Gini ka okorobia gēji me ka uzo-ya
di ocha?
O bu n'ilezi ya anya dika okwu-Gi
si di.
- 10 Obim nile ka m'wereworo cho Gi:
Ekwela ka m'si n'ihe nile I nyere
n'iwu jehie.
- 11 N'obim ka m'zobeworo okwu-ọnu-
Gi,
Ka m'we ghara imehie megide Gi.
- 12 Onye agoziri agozi ka I bu, Jehova:
Zim ukpuru-Gi nile.
- 13 Eḅuḅere-ọnum ka m'wereworo ko
akukọ
Ikpè nile nke ọnu-Gi.
- 14 N'uzo ihe-àmà-Gi nile ka obi nātom
uto,
Dika o gātom uto bayere àkù nile.
- 15 N'ihe - iriba - ama - Gi nile ka
m'gātughari uche,
M'gēlegide kwa uzo-Gi nile anya.
- 16 Ihe ukpuru-Gi nile gātom uto nke-
uku:
M'gagh-echezọ okwu-Gi.

᠓

- 17 Meso orù-Gi nke-oma, ka m'we di
ndu;
M'gēdebe kwa okwu-Gi.
- 18 Kpughepu anyam abua, ka m'we
legide
Oké ihe di iche iche si n'iwu-Gi
puta.

- 19 Qbia ka m'bu n'uwa:
Ezonarilam ihe nile I nyere n'iwu.
- 20 Nkpuru-obim etiwawo n'ihì ọchichọ
O jì chọsie ikpé-Gi nile ike m̀be
nile.
- 21 I basiworo ndi-nganga ndi abuworo
ọnu nba ike,
Ndi nēsi n'ihe nile I nyere n'iwu
jehie.
- 22 Kpupu ita-uta na nleda n'arum;
N'ihì na echebewom ihe-àmà-Gi
nile.
- 23 Qzọ, ndi-isi nọduru ala kwurita okwu
imegidem:
Ma orù-Gi nātughari uche n'ukpuru-
Gi nile.
- 24 Qzọ, ihe-àmà-Gi nile bu ihe nātọm
utọ nke-uku,
Ha bu ndi nādum ọdu.
- ┐
- 25 Nkpuru-obim nārapara n'ájá:
Dika okwu-Gi si di, me ka m'di ndu.
- 26 Akọrọm akukọ uzọm nile, I we
zam:
Gi zím ukpuru-Gi nile.
- 27 Me ka m'ghọta uzọ nke ihe-iriba-
ama-Gi nile:
M'gātughari kwa uche n'oké ọlu-Gi
nile.
- 28 Nkpuru-obim atupuwo dika miri
site n'iru-újú:
Dika okwu-Gi si di, me ka m'guzosie
ike.
- 29 Wezuga uzọ okwu-ugha n'ebe m'nọ:
Were kwa amara nyem iwu-Gi.
- 30 Uzọ nke ikwesi-ntukwasi-obi ka
m'roputaworo:
Ikpé-Gi nile ka m'doworo n'irum.
- 31 Araparawom n'aru ihe-àmà-Gi nile:
Jehova, emela ka ihere mem.
- 32 N'uzọ nke ihe nile I nyere n'iwu ka
m'gā̀ba ọsọ,
N'ihì na I gēme ka obim sa mbara.
- ┐
- 33 Jehova, zím uzọ ukpuru-Gi nile:
M'gēchebe kwa ya rue m̀be ikpe-azu.
- 34 Me ka m'ghọta ihe, m'gēchebe kwa
iwu-Gi;
M'gēwere kwa obim nile debe ya.
- 35 Me ka m'zọ ije n'okporo-uzọ nke ihe
nile I nyere n'iwu;
N'ihì na uzọ ahu nātọm utọ
- 36 Wezuga obim ihe ihe-àmà-Gi nile
iru,
Ewezuga-kwa-la ya ihe urù nēzigh
ezi iru.
- 37 Me ka anyam abua si n'ile ihe-efu
gabiga,
Me ka m'di ndu n'uzọ-Gi nile.
- 38 Me ka okwu-ọnu-Gi guzosiere orù-
Gi ike,
Bú nke diri egwu-Gi.
- 39 Me ka ita-utam nke m'nātu ujo ya
gabiga;
N'ihì na ikpé-Gi nile di nma.
- 40 Le, achọsiwom ihe-iriba-ama-Gi
nile ike:
N'ezì omume-Gi me ka m'di ndu.
- ┐
- 41 Qzọ, kwe ka ebere-Gi nile biakutem,
Jehova,
Bú nzọputa-Gi, dika okwu-ọnu-Gi
si di.
- 42 M'gāza kwa onye nātam uta okwu;
N'ihì na atukwasiwom okwu-Gi obi.
- 43 Anapusi-kwa-la okwu nke ezi-okwu
n'ọnum;
N'ihì na ikpé-Gi nile ka m'chereworo.
- 44 M'gēdebe kwa iwu-Gi m̀be nile
Rue m̀be nile ebigh-ebi.
- 45 M'gējeghari kwa n'ebe sara mbara;
N'ihì na ihe-iriba-ama-Gi nile ka
m'chọworo.
- 46 M'gēkwu kwa okwu bayere ihe-àmà-
Gi nile n'iru ndi-eze,
Ihere agagh-emekwam.
- 47 Ihe nke ihe nile I nyere n'iwu
gātọkwam utọ nke-uku,
Bú nke m'huworo n'anya.
- 48 M'gāchili-kwa-ra ihe nile I nyere
n'iwu ọbu-akam, bú ihe nke
m'huworo n'anya;
M'gātughari kwa uche n'ukpuru-Gi
nile.
- ┐
- 49 Cheta okwu I gwara orù-Gi,
Nke I meworom ka m'chere.
- 50 Nka bu nkasi-obim nime nweda-
n'alam:
Na okwu-ọnu-Gi emewo ka m'di
ndu.
- 51 Ndi-nganga akwawom emò nke-uku:
Ma esighm n'iwu-Gi wezuga onwem.
- 52 Echetawom ikpé-Gi nile site na m̀be
ebigh-ebi, Jehova,
We kasie onwem obi.

- 53 Iwe di oku ejidewom,
N'ihì ndi nēmebi iwu ndi nārapu
iwu-Gi.
- 54 Abù qma ka ukpuru-Gi nile
buruworom
N'ulo ebe m'no dika obia.
- 55 Echetawom aha-Gi, Jehova, n'abali,
We debe iwu-Gi.
- 56 Nka ka m'neworo,
Na echebewom ihe-iriba-ama-Gi nile.

▮

- 57 Okem ka Jehova bu:
Asiwom na m'gedebe okwu-Gi nile.
- 58 Ewerewom obim nile me ka iru-Gi
dajua:
Merem amara dika okwu-onu-Gi si
di.
- 59 Echere m'echiche uzom nile,
We me ka ukwum abua laghachi
n'ihe-ama-Gi nile.
- 60 Abiaram ososo, o bagwojughkwam
anya,
Idebe ihe nile I nyere n'iwu.
- 61 Udō nile nke ndi nēmebi iwu
ehikowom buruburu;
Ma echezoghm iwu-Gi.
- 62 N'etiti abali ka m'gebili ikele Gi
N'ihì ikpe nile nke ezi omume-Gi.
- 63 Onye ekekotaworo mu na ndi nile
nātu egwu Gi n'otù ka m'bu,
Onye ekekotaworo mu na ndi nēdebe
ihe-iriba-ama-Gi nile n'otù.
- 64 Jehova, uwa juputara n'ebere-Gi:
Zim ukpuru-Gi nile.

▮

- 65 I meworo oru-Gi ezi ihe,
Jehova, dika okwu-Gi si di.
- 66 Zim idi-nma nke ezi uche na ihe-
omuma;
N'ihì na o bu n'ihe nile I nyere n'iwu
ka m'kwereworo.
- 67 Tutu ewedam n'ala mu onwem nēme
ihe ojo n'amagh-ama;
Ma ubu a okwu-onu-Gi ka
m'debeworo.
- 68 Onye di nma ka I bu, na Onye nēme
nma;
Zim ukpuru-Gi nile.
- 69 Ndi-nganga etekpuwom okwu-ugha
dika ihe-ntekpu:
Mu onwem gewere obim nile chebe
ihe-iriba-ama-Gi nile.

- 70 Obi-ha bu nani abuba dika abuba;
Ma mu onwem, ihe iwu-Gi natom
uto nke-uku.
- 71 O dim nma na ewedawom n'ala;
Ka m'we muta ukpuru-Gi nile.
- 72 Iwu onu-Gi dim nma
Kari ola-edo na ola-ocha nadigh
iguta-onu.

- 73 Aka-Gi abua emewom, me kwa ka
m'guzosie ike:
Gi me ka m'ghota ihe, ka m'we muta
ihe nile I nyere n'iwu.
- 74 Ndi natu egwu Gi gahum, we nuria;
N'ihì na okwu-Gi ka m'chereworo.
- 75 Jehova, amawom na ikpe-Gi nile bu
ezi omume,
Amawokwam na o bu n'ikwesi-
ntukwasi-obi ka I wedaworom
n'ala.
- 76 Biko, kwe ka ebere-Gi buru ihe
gakasi obim,
Dika okwu-onu-Gi nke diri oru-Gi
si di.
- 77 Ka obi-ebere-Gi nile biakutem, ka
m'we di ndu;
N'ihì na iwu-Gi bu ihe natom uto
nke-uku.
- 78 Ka ihere me ndi-nganga; n'ihì na ha
ewerewo okwu-ugha me ka ikpem
bago abago:
Ma m'gatughari uche n'ihe-iriba-
ama-Gi nile.
- 79 Ka ndi natu egwu Gi laghachikutem,
Ha gama kwa ihe-ama-Gi nte.
- 80 Ka obim zue okè n'ukpuru-Gi nile,
Ka ihere we ghara imem.

▮

- 81 Nkpuru-obim agwusiwo site n'ichosi
nzoputa-Gi ike:
Ma okwu-Gi ka m'chereworo.
- 82 Anyam abua adalawo n'isi site
n'ichosi okwu-Gi ike,
Mbe m'nasi, Ole mbe I gakasim obi?
- 83 N'ihì na adiwom ka karama-akpukpo
di n'anwuru-oku;
Ma echezoghm ukpuru-Gi nile.
- 84 Ubochi nke oru-Gi di ole?
Ole mbe I geme ndi nesobum ihe I
kpere n'ikpe?
- 85 Ndi-nganga egwuworom olulu di
iche iche,

- Bú ndi nādigh ka iwu-Gi si di.
 86 Ihe nile I nyere n'iwu kwesiri
 ntukwasi-obi:
 N'uzọ okwu-ugha ka ha nēsobum;
 biko, yerem aka.
 87 Q fọduru nwanti ka ha me ka
 m'gwusia n'uwa;
 Ma mu onwem arapugh ihe-iriba-
 ama-Gi nile.
 88 Dika ebere-Gi si di, me ka m'di ndu,
 M'gēdebe kwa ihe-àmà nke ọnu-Gi.

- 89 Jehova, rue m̀be ebigh-ebi
 Ka emeworo ka okwu-Gi guzosie ike
 n'elu-igwe.
 90 Rue ọbọ nile ka ikwesi-ntukwasi-
 obi-Gi di:
 I mewo ka uwa guzosie ike, ọ we
 guzo.
 91 Dika ikpé-Gi nile si di, ha nēguzo ta;
 N'ihì na ihe nile bu ndi-orù-Gi.
 92 Asi na iwu-Gi abugh ihe nātọm utọ
 nke-uku,
 M̀be ahu m'gālawori n'iyi nine
 nweda-n'alam.
 93 Rue m̀be ebigh-ebi m'gagh-echezọ
 ihe-iriba-ama-Gi nile:
 N'ihì na ha ka I jiworo me ka m'di
 ndu.
 94 Q bu Gi nwem, zọputam;
 N'ihì na ihe-iriba-ama-Gi nile ka
 m'chọworo.
 95 Ndi nēmebi iwu elewo anyam ime ka
 m'la n'iyi;
 Ma ihe-àmà-Gi nile ka m'gātukwasi
 uche.
 96 Ahuwom nsọtu diri izu-okè nile;
 Ma ihe I nyere n'iwu sara mbara nke-
 uku.

- 97 Le ka m'si hu iwu-Gi n'anya!
 Ogologo ubọchi nile ka nke ahu bu
 ihe m'nātughari n'uche.
 98 Ihe nile I nyere n'iwu nēmeme ka
 m'mara ihe kari ndi-irom;
 N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka nke
 ahu dirim.
 99 Kari ndi nile nēzìim ihe ka m'nwere
 uche;
 N'ihì na ihe-àmà-Gi nile bu ihe
 m'nātughari n'uche.
 100 Anamaghọta ihe kari ndi-okenye,

- N'ihì na ihe-iriba-ama-Gi nile ka
 m'chebeworo.
 101 Ebọchiwom ukwum abua ka ha
 ghara ibà n'uzọ ọjọ ọ bula,
 Ka m'we debe okwu-Gi.
 102 Esighm n'ikpé-Gi nile wezuga
 onwem;
 N'ihì na I ziwom ihe.
 103 Le ka okwu-ọnu-Gi si atọ okpo-
 ọnum utọ!
 Ha nātọ ọnum utọ kari manu-añu.
 104 M'nēsìte n'ihē-iriba-ama-Gi nile
 ghọta ihe:
 N'ihì nka ka m'kpọworo uzọ okwu-
 ugha ọ bula asi.

- 105 Okwu-Gi bu oriọna diri ukwum,
 Q bu kwa ihè diri okporo-uzọm.
 106 Añuwom iyi, me ka o guzosie ike,
 Na m'gēdebe ikpé nile nke ezi
 omume-Gi.
 107 Ewedawom n'ala nke-uku:
 Me ka m'di ndu, Jehova, dika okwu-
 Gi si di.
 108 Biko, ka onyinye-afo-ofufo nile nke
 ọnum tọ Gi utọ, Jehova,
 Zikwam ikpé-Gi nile.
 109 Nkpuru-obim di n'ọbu-akam m̀be
 nile;
 Ma echezọghm iwu-Gi.
 110 Ndi nēmebi iwu esiworom ibudu;
 Ma esighm n'ihē-iriba-ama-Gi nile
 fugharia.
 111 Eketawom ihe-àmà-Gi nile rue m̀be
 ebigh-ebi;
 N'ihì na ihe nātọ obim utọ ka ha bu.
 112 Ewezugawom obim ime ukpuru-Gi
 nile,
 Rue m̀be ebigh-ebi, rue m̀be ikpe-
 azu.

- 113 Ndi nwere uche abua ka m'kpọworo
 asi:
 Ma iwu-Gi ka m'huworo n'anya.
 114 Ebe-nzuzom na ọtam ka I bu:
 Okwu-Gi ka m'chereworo.
 115 Sinu n'ebe m'nọ wezuga onwe-unu,
 unu ndi nēme ihe ọjọ;
 Ka m'we chebe ihe nile Chinekem
 nyere n'iwu.
 116 Kwagidem dika okwu-ọnu-Gi si di,
 ka m'we di ndu;

- Eme-kwa-la ka ihere olile-anyam mem.
 117 Kwaliem elu, ewe zoputam,
 M'gēle kwa ukpuru-Gi nile anya
 oma m̄be nile.
 118 I ledāwo ndi nile si n'ukpuru nile
 Gi jehie anya,
 N'ihī na okwu-ugha ka aghugho-ha
 bu.
 119 I nēme ka ndi nile nēmebi iwu
 n'uwa kwusi dika afuru-uzu:
 N'ihī ya ka m'huworo ihe-àmà-Gi
 nile n'anya.
 120 Aji anu-arum guzoro oṭo site n'oké
 egwu-Gi;
 O bu kwa ikpé-Gi nile ka m'nātu
 egwu ha.

Y

- 121 Emewom ikpe ekpere na ezi
 omume:
 Arapulam nye ndi nēmebum.
 122 Buru onye-mbe nye orù-Gi na I
 gēmēm nma:
 Ekwela ka ndi-nganga mebum.
 123 Anyam abua adalawo n'isi n'ichōsi
 nzoputa-Gi ike,
 Na n'ichōsi okwu ezi omume-Gi
 ike.
 124 Meso orù-Gi dika ebere-Gi si di,
 Zikwam ukpuru-Gi nile.
 125 Orù-Gi ka m'bu, me ka m'ghota
 ihe,
 Ka m'we mara ihe-àmà-Gi nile.
 126 M̄be eruworo Jehova ilu oḷu;
 Ha emebiwo iwu-Gi.
 127 N'ihī nka ka m'huworo ihe nile I
 nyere n'iwu n'anya
 Kari oḷa-edo, e, kari oḷa-edo
 anuchara anucha.
 128 N'ihī nka ka m'guworo ihe-iriba-
 ama-Gi nile, nke diri ihe nile,
 n'ihe ziri ezi;
 Uzọ okwu-ugha o bula ka
 m'kpoworo asi.

D

- 129 Oké oḷu ka ihe-àmà-Gi nile bu:
 N'ihī nka ka nkpuru - obim
 chebeworo ha.
 130 Nkpughepu okwu-Gi nile nēnye
 ihè;
 O nēme ka ndi nēnwegh uche ghota
 ihe.

- 131 Asaghepurum oṇum, ku kwa umē
 ike ike;
 N'ihī na achōsirim ihe nile I nyere
 n'iwu ike.
 132 Chem iru, me-kwa-ram amara,
 Dika I si eme ndi nāhu aha-Gi
 n'anya.
 133 Me ka nzo-ukwum nile guzosie ike
 n'okwu-ṇu-Gi:
 Ekwe-kwa-la ka aḷo ihe o bula buru
 onye-isim.
 134 Baputam na nmebu nke madu:
 M'gēdebe kwa ihe-iriba-ama-Gi
 nile.
 135 Me ka iru-Gi nye orù-Gi ihè;
 Zikwam ukpuru-Gi nile.
 136 Anya-miri nke di ka oṭutu miri-iyi
 nāba anyam abua,
 N'ihī na ha edebegh iwu-Gi.

Y

- 137 Onye ezi omume ka I bu, Jehova,
 Ozo, ihe ziri ezi ka ikpé-Gi nile
 bu.
 138 I nyewo ihe-àmà-Gi nile iwu n'ezi
 omume
 Na ikwesi-ntukwasi-obi di uku.
 139 Ekworom ekpochapuwom,
 N'ihī na ndi nākapum echezowo
 okwu-Gi nile.
 140 Ihe anuchara anucha nke-uku ka
 okwu-ṇu-Gi bu;
 Orù-Gi ahuwo kwa ya n'anya.
 141 Onye ntà ka m'bu, na onye anēleda
 anya:
 Ma echezoghūm ihe-iriba-ama-Gi
 nile.
 142 Ezi omume-Gi bu ezi omume
 nādiru m̄be ebigh-ebi,
 Iwu-Gi bu kwa ezi-okwu.
 143 Ahuhu na nkpà achotawom:
 Ma ihe nile I nyere n'iwu bu ihe
 nātom utọ nke-uku.
 144 Ihe-àmà-Gi nile bu ezi omume rwe
 m̄be ebigh-ebi:
 Me ka m'ghota ihe, m'gādi kwa
 ndu.
 145 Ewerewom obim nile kpọ nkpu;
 zam, Jehova:
 Ukpuru-Gi nile ka m'gēchebe.
 146 Akpokuwom I; zoputam,
 M'gēdebe kwa ihe-àmà-Gi nile.

- 147 Eburum chi-òbubò uzò, we tikue
Gi:
Okwu-Gi nile ka m'chere.
- 148 Anyam abua buru nche-abali nile
uzò,
Ka m'we tugharia uche n'okwu-
ònu-Gi.
- 149 Nuru olum, dika ebere-Gi si di:
Dika ikpé-Gi nile si di, Jehova, me
ka m'di ndu.
- 150 Ha abiaruwo nso, bú ndi nābaso
nzube oḡḡ;
Ha nò iwu-Gi n'ebe di anya.
- 151 Gi onwe-gi nò nso, Jehova;
Ozò, ihe nile I nyere n'iwu bu ezi-
okwu.
- 152 Site na mḡe ochie ka m'maworo
site n'ihe-àmà-Gi nile,
Na rue mḡe ebigh-ebi ka I tḡworo
ntḡ-ala-ha.

7

- 153 Hu nweda-n'alam, dḡputam;
N'ihhi na echezòghm iwu-Gi.
- 154 Kpe ònum, ḡaputakwam:
Dika okwu-ònu-Gi si di, me ka
m'di ndu.
- 155 Nzòputa di anya n'ebe ndi nēmebi
iwu nḡ;
N'ihhi na ha achògh ukpuru-Gi nile.
- 156 Obi-ebere-Gi nile bara uba, Jehova:
Dika ikpé-Gi nile si di, me ka m'di
ndu.
- 157 Ha di otutu, bú ndi nēsòḡum na ndi
nākpabum;
Ma esighm n'ihe-àmà-Gi nile
wezuga onwem.
- 158 Ahurum ndi nāghòḡu nḡhòḡu,
m'we sḡ ha oyi;
N'ihhi na ha edebegh okwu-ònu-Gi.
- 159 Le otù m'huworo ihe-iriba-ama-Gi
nile n'anya:
Dika ebere-Gi si di, Jehova, me ka
m'di ndu.
- 160 Isi ihe nke okwu-Gi bu ezi-okwu;
Ozò, rue mḡe ebigh-ebi ka ikpé ḡ
bula nke ezi omume-Gi di.

v

- 161 Ndi-isi esòḡuwom n'efu;
Ma okwu-Gi nile ka obim tuworo
oké egwu ha.
- 162 Obi nātḡ mu onwem utḡ n'ihhi okwu-
ònu-Gi,

- Dika onye nāhuta otutu ihe-nkwata.
- 163 Okwu-ugha ka m'kpḡworo asi,
m'we kpḡ ya ihe-árú;
Ma iwu-Gi ka m'huworo n'anya.
- 164 Ubò asa n'ubòchi ka m'toworo Gi,
N'ihhi ikpé nile nke ezi omume-Gi.
- 165 Udo nke riri nne ka ndi nāhu iwu-
Gi n'anya nwere;
Ḡ digh kwa ihe-isu-ngḡḡḡ ha
nwere.
- 166 Elewom anya nzòputa-Gi, Jehova,
Ḡ bu kwa ihe nile I nyere n'iwu ka
m'meworo.
- 167 Nkpuru-obim edebewo ihe-àmà-Gi
nile;
Anamahu kwa ha n'anya nke-uku.
- 168 Edebewom ihe-iriba-ama-Gi nile na
ihe-àmà-Gi nile;
N'ihhi na uzḡm nile di n'iru Gi.

n

- 169 Ka iti-nkpum biarue nso n'iru Gi,
Jehova:
Dika okwu-Gi si di, me ka m'ghḡta
ihe.
- 170 Ka aririḡ-amaram bia n'iru Gi:
Dika okwu-ònu-Gi si di, naputam.
- 171 Ka eḡḡere-ònum kwuwa otuto;
N'ihhi na I nezim ukpuru-Gi nile.
- 172 Ka irem búa abù bayere okwu-ònu-
Gi;
N'ihhi na ihe nile I nyere n'iwu bu
ezi omume.
- 173 Ka aka-Gi buru ihe iyerem aka;
N'ihhi na ihe-iriba-ama-Gi nile ka
m'rḡputaworo.
- 174 Achḡsiwom nzòputa - Gi ike,
Jehova;
Iwu-Gi bu kwa ihe nātḡm utḡ nke-
uku.
- 175 Ka nkpuru-obim di ndu, o gēto kwa
Gi;
Ka ikpé-Gi nile ye-kwa-ram aka.
- 176 Efughariwom dika aturu nke furu
etḡ; chḡ orù-Gi;
N'ihhi na echezòghm ihe nile I nyere
n'iwu.

120

Abù Nriḡo.

- 1 Jehova ka m'kpḡkuru n'ahuhu dirim,
Ḡ we zam.
- 2 Jehova, naputa nkpuru - obim
n'eḡḡere-ònu okwu-ugha,
Na n'ire aghughḡ.

- 3 Gini ka agēnye gi, ò bu kwa gini ka agātukwasiri gi,
Gi ire aghughò?
- 4 Akú di nkò nke dike,
Ha na icheku-òku nke osisi broom.
- 5 Ahuhu dirim, na anòm dika òbia nime Meshék,
Na ebim n'akuku ulo-ikwū nile nke Kida!
- 6 Ogologo m̀be di anya ka nkpuru-obim biriworo
N'akuku onye nākpò udo asi.
- 7 Mu onwem bu onye-udo:
Ma m̀be m'nēkwu okwu, ndi ahu nāchò ibu agha.

121

Abù Nriḡo.

- 1 M'gēweli anyam abua le ugwu nile:
Òle ebe iye-akam gēsi bia?
- 2 Iye-akam nēsi n'aka Jehova bia,
Onye meworo elu-igwe na uwa.
- 3 Ya ekwela ka ewezuga ukwu-gi n'ònoḡdu-ya:
Onye nēdebe gi, Ya atula òrù-ura.
- 4 Le, Q digh-atu òrù-ura, Q digh-araru kwa ura,
Bú Onye nēdebe Israel.
- 5 Jehova bu Onye nēdebe gi:
Jehova bu ñdò-gi n'aka-nri-gi.
- 6 Anyanwu agagh-etìbù gi n'ehihie,
Qnwa agagh-etìbù kwa gi n'abali.
- 7 Jehova gēdebe gi ka ihe òjò ò bu'a ghara idakwasi gi;
Q gēdebe nkpuru-obi-gi.
- 8 Jehova gēdebe opupu-gi na nbata-gi,
Site n'uḡu a we rue m̀be ebigh-ebi.

122

Abù Nriḡo; nke Devid.

- 1 Anuririm ònu m̀be ha nāsīm,
Ka ayi je n'ulo Jehova.
- 2 Ukwu-ayi eguzowo
N'ònu-uzò-ama-gi nile, Jerusalem;
- 3 Jerusalem, nke ewuworo
Dika obodo nke ejikòtara n'otù nke-oma:
- 4 Ebe ebo nile rigoworo, bú ebo nile nke Ja,
Iburu Israel ihe-àmà,
Ikele aha Jehova.
- 5 N'ihì na n'ebe ahu ka edoworo oche-eze nile ikpe ikpe,
Bú oche-eze nile ulo Devid nwere.

- 6 Riḡonu aririḡ bayere udo Jerusalem:
Ndi nāhu gi n'anya gāḡò n'udo.
- 7 Ka udo di n'ēkpè-gi nile,
Ka inḡ-n'udo di kwa n'ulo-gi nile di elu.
- 8 N'ihì umu-nnem na ndi-eyīm,
Biko, ka m'kwue okwu, si, Ka udo di nime gi.
- 9 N'ihì ulo Jehova, bú Chineke-ayi,
M'gāchòrò gi òdi-nma.

123

Abù Nriḡo.

- 1 Gi ka m'gēweli anyam abua le,
Gi Onye nānoḡdu ala n'elu-igwe.
- 2 Le, dika anya ndi-orù si elekwasi aka ndi-nwe-ha,
Dika anya abua nke nwayi nēje ozi si elekwasi aka nwayi nwere ike n'aru ya;
Orù a ka anya-ayi nēlekwasi Jehova, bú Chineke-ayi,
Rue m̀be Q gēmere ayi amara.
- 3 Mere ayi amara, Jehova, mere ayi amara:
N'ihì na nleda ejuwo ayi afò ri nne.
- 4 Afò ejuwo nkpuru-obi-ayi ri nne
N'ichi-òchi nke ndi ñò jū,
Na nleda nke ndi-npako.

124

Abù Nriḡo; nke Devid.

- 1 Asi na ò bugh Jehova Nke diri ayi,
Biko, ka Israel kwue otù a, si;
- 2 Asi na ò bugh Jehova Nke diri ayi,
M̀be madu biliri imegide ayi:
- 3 M̀be ahu ha gēlowori ayi na ndu,
M̀be iwe-ha di òku n'aru ayi:
- 4 M̀be ahu miri gēruchapuwori ayi,
Miri-iyi gāgabigawori n'elu nkpuru-obi-ayi.
- 5 M̀be ahu miri di nganga gāgabigawori n'elu nkpuru-obi-ayi.
- 6 Onye agoziri agozi ka Jehova bu,
Onye nēnyegh ayi iburu ezé-ha anu-ndòbù.
- 7 Nkpuru-obi-ayi ewepugawo onwe-ya dika nnunu n'ìbudu ndi-osi-onyà:
Ìbudu ahu kpajiri akpaji, ayi onwe-ayi we wepuga onwe-ayi.
- 8 Iye-aka-ayi di n'aha Jehova,
Onye meworo elu-igwe na uwa.

125

Abù Nriḡo.

- 1 Ndi nātukwasi Jehova obi
Di ka ugwu Zaion, nke anādigh-
ewezuga ya n'òṅòdu-ya, kama rue
m̀be ebigh-ebi ka ọ nādigide.
- 2 Jerusalem, ugwu-ya nile di ya
buruburu:
Otú a ka Jehova di ndi-Ya buruburu,
Site n'ụ̀bu a we rue m̀be ebigh-ebi.
- 3 N'ihì na nkpa-n'aka-eze nke nmebi-
iwu agagh-adigide n'elu ihe ruru
ndi ezi omume n'ife-nzà;
Ka ndi ezi omume we ghara isetipu
aka-ha tiye n'ajọ omume.
- 4 Jehova, me ndi di nma nma,
Me kwa ndi ziri ezi n'obi-ha nma.
- 5 Ma ndi nēwezuga onwe-ha ije n'uzọ
nile ha ̀bagọ́ ̀bagọ́,
Jehova gēme ka ha na ndi nālu ajọ
ihe yikọ la.
Ka udo dikwasi Israel.

126

Abù Nriḡo.

- 1 M̀be Jehova mere ka ndi nālata na
Zaion lata,
Ayi di ka ndi nārọ nrọ.
- 2 M̀be ahu ọchì nēju ayi ọnu,
Iti-nkpu-ọ̀nù nēju kwa ayi ire:
M̀be ahu ha nāsì n'etiti mba nile,
Jehova emeworo ndia ihe uku.
- 3 Jehova emeworo ayi ihe uku;
Ayi nānuri ọ̀nù.
- 4 Jehova, me ka ndi-ayi adọ́tara n'agha
lata,
Dika miri-iyi di iche iche nime
Negeb.
- 5 Ndi jì anya-miri agha nkpuru gēji iti-
nkpu-ọ̀nù we ihe-ubi.
- 6 Onye nēbu nju-aka nkpuru-ọghigha,
ọ bu ezie na ọ nēje ije nākwa ákwá;
Ma ọ ghagh iwere iti-nkpu-ọ̀nù
biaghachi, nēbu ùkwù-ọ́ka-ya nile.

127

Abù Nriḡo; nke Solomon.

- 1 Ọ buru na Jehova ewugh ulo,
N'efu ka ha dọ́buworo onwe-ha n'ọ̀lu
nime ya, bú ndi nēwu ya:
Ọ buru na Jehova echegh obodo,
N'efu ka onye-nche muruworo anya.
- 2 Ọ buru unu ihe-efu, unu ndi nēbili
n'isi-ututu, ndi nāla azu n'ìṅòdu ala,
Ndi nēri nri nke ihe-ǹbu di iche iche:

Otú a ka Ọ nēnye ndi Ọ huru n'anya
ura.

- 3 Le, ihe-nketa nke nēsi n'aka Jehova
bia ka umu bu:
Ugwọ-ọ̀lu Ọ nākwa ka nkpuru nke
afọ bu.
- 4 Dika àkú n'aka dike,
Otú a ka umu amuru na m̀be
okorobia di.
- 5 Onye ihe nāgara nke-ọ́ma ka nwoke
ahu bu nke chiriworo àkú ahu
kpojue àkpà-àkú-ya:
Ihere agagh-eme ha,
M̀be ha na ndi-iro-ha nēkwurita
okwu n'ọ̀nu-uzọ-ama.

128

Abù Nriḡo.

- 1 Onye ihe nāgara nke-ọ́ma ka onye ọ
bula nke nātu egwu Jehova bu,
Nke nēje ije n'uzọ-Ya nile.
- 2 N'ihì na ihe i chiri ọ́bu-aka-gi dọ́bu
onwe-gi n'ọ̀lu inwe ka i gēri:
Onye ihe nāgara nke-ọ́ma ka i bu, ọ
gādi-kwa-ra gi nma.
- 3 Nwunye-gi gādi ka osisi vine nāmi
nkpuru n'ime-ime-ulo nke ulo-gi:
Umu-gi gādi ka ome osisi olive
buruburu table-gi.
- 4 Le, na otú a ka agāgozi nwoke ahu
Nke nātu egwu Jehova.
- 5 Jehova gēsi na Zaion gọ́zie gi:
Gi lekwasì kwa ọ́di-nma Jerusalem
anya ubọ́chi nile nke ndu-gi,
- 6 Hu kwa umu nke umu-gi gāmu.
Ka udo dikwasi Israel.

129

Abù Nriḡo.

- 1 Ọtutu m̀be ka ha kpaḡuworom site
na m̀be m'̀di na nwata,
Biko, ka Israel kwue otú a, si,
- 2 Ọtutu m̀be ka ha kpaḡuworom site
na m̀be m'̀di na nwata:
Ma otú ọ di, ha apugh imegidem.
- 3 N'elu azum ka ndi-plough jiri
plough gwu dika esi egwu ala-ubi;
Ha mere ka furrow nile ha di ogologo.
- 4 Jehova bu onye ezi omume:
O bipuwo udọ nile nke ndi nēmebi
iwu.
- 5 Kaihereme ha, ka halaghachi kwaazu,
Bú ndi nile nākpo Zaion asì.
- 6 Ka ha di ka ahìhia nēpú n'elu ulo,
Nke nākponwu tutu ọ puputa:

- 7 Nke onye nēwe ihe-ubi nējigh
kpojue obu-aka-ya,
Onye nēhie úkwū-ọka nējigh kwa ya
kpojue obi-ya.
8 Ọzọ, ndi nāgabiga asigh,
Ka ngọzi Jehova diri unu;
Ayi agọziwo unu n'aha Jehova.

130

Abù Nrigo.

- 1 N'obu-miri nile ka m'siworo kpokue
Gi, Jehova.
2 Onye-nwem, ge nti olum:
Ka nti-Gi nāna kwa nti
N'olu nke aririọ-amaran nile.
3 Ọ buru na I riba ajọ omume nile ama,
Ja,
Onye-nwe-ayi, ònye gēguzo?
4 Ma n'aka-Gi ka n̄baghara di,
Ka ewe tua egwu Gi.
5 Elewom anya Jehova, nkpuru-obim
elcwo anya,
Ọ bu kwa okwu-Ya ka m'chereworo.
6 Nkpuru-obim nēchere Jehova,
Karia ka ndi-nche si echere ututu;
E, karia ka ndi-nche si echere ututu.
7 Israel, chere Jehova:
N'ihhi na n'aka Jehova ka ebere di,
N̄aputa riri nne di kwa n'aka-Ya.
8 Ya onwe-ya gā̄aputa kwa Israel
N'ajọ omume-ya nile.

131

Abù Nrigo; nke Devid.

- 1 Jehova, nkpuru-obim adigh elu,
anyam abua ebuligh kwa onwe-ha
elu;
Ejegharighkwam n'ihe uku di iche
iche,
Ma-ọbu n'oké ọlu di iche iche
karirim.
2 N'ezie edoziwom nkpuru-obim me
ka ọ dere du;
Dika nwata nke emere ka ọ rapu ara
si di n'aru nne-ya,
Dika nwata nke emere ka ọ rapu ara,
otú a ka nkpuru-obim di n'arum.
3 Israel, chere Jehova
Site n'ubụ a we rue m̄be ebigh-ebi.

132

Abù Nrigo.

- 1 Jehova, chetara Devid
Nweda-n'ala-ya nile.

- 2 Otú ọ nuru Jehova iyi,
Kwe Dike nke Jakob nkwa:
3 N'ezie m'gagh-abà n'ulo-ikwū nke
ulom,
M'gagh-arigo n'elu ihe-ndina nke
utem;
4 M'gagh-enye anyam abua ura,
M'gagh-enye mbubere-anyam iru-
ura;
5 Rue m̄be m'gāchotara Jehova ọnọdu,
Chotara Dike nke Jakob ebe-obibi.
6 Le, ayi nuru okwu bayere ya n'Efrata:
Ayi chotara ya n'ohia nke oké ohia.
7 Ka ayi ba n'ebe-obibi-Ya nile;
Ka ayi kpọ isi ala n'ebe ihe-
n̄bakwasi-ukwu-Ya di.
8 Bilie, Jehova, ba n'ebe-izu-ike-Gi;
Gi onwe-gi, na ihe nke ike-Gi.
9 Ka ndi-nchu-aja-Gi yiri ezi omume
dika uwe;
Ka ndi-ebere-Gi ti kwa nkpu ọnụ.
10 N'ihhi Devid, bú orú-Gi,
Atugharila iru onye-Gi etere manu.
11 Jehova ānuworo Devid iyi bu ezi-
okwu;
Ọ gagh-esi na ya laghachi azu:
Ndi sitere na nkpuru nke afọ-gi ka
M'gādokwasi n'ochē-eze i nwere.
12 Ọ buru na umu-gi edebe ọbū̄a-
ndum
Na ihe-āmām nke M'gēzi ha,
Umu-ha gānokwasi kwa n'ochē-eze i
nwere rue m̄be nile ebigh-ebi.
13 N'ihhi na Jehova arọputawo Zaion;
Ọ chosiwu ya ike iburu Ya ebe-
obibi.
14 Nka bu ebe-izu-ikem rue m̄be nile
ebigh-ebi:
N'ebe a ka M'gēbi; n'ihhi na
achosiwom ya ike.
15 Ihe-oriri-ya ka M'gāgọzi nke-uku:
Ndi-ọbeye-ya bu ndi M'gēji nri me
ka afọ ju ha.
16 Ọ bu kwa ndi-nchu-aja-ya ka
M'gēyikwasi nzọputa dika uwe:
Ndi-ebere-ya gētisi kwa nkpu ọnụ
ike.
17 N'ebe ahu ka M'gēme ka mpi Devid
nwere pue:
Edoworom onye nkem etere manu
oriọna n'usoro.
18 Ndi-iro-ya ka M'gēyikwasi ihere
dika uwe:
Ma n'isi-ya ka okpu-eze-ya gā̄pawa
okoko.

133

Abù Nriogo; nke Devid.

- 1 Le, ka o si di nma, ka o si di kwa utọ
nke-uku,
Bú nbikọ nke umu-nne, ọbuná ibikọ
n'otù!
- 2 Ọ di ka ezi manu ahu nke dikwasi
n'isi,
Nke nērùda n'afu-ọnu,
Bú afu-ọnu Eron;
Nke nēruda n'ọnu uwe-nwuda-ya
nile;
- 3 Dika igirigi Heamon,
Nke nādakwasi n'ugwu nile nke
Zaion:
N'ihí na n'ebe ahu ka Jehova nyere
ngọzi ahu iwu,
Bú ndu rue m̀be ebigh-ebi.

134

Abù Nriogo.

- 1 Le, gọzienu Jehova, unu ndi-orù nile
nke Jehova,
Ndi nēguzo n'ulo Jehova n'abali nile.
- 2 Chilienu aka-unu elu n'idi-nsọ.
Gọzi kwa Jehova.
- 3 Ka Jehova si na Zaion gọzie gi,
Bú Onye keworo elu-igwe na uwa.

135

I Tonu Ja.

- 1 Tonu aha Jehova;
Tonu Ya, ndi-orù Jehova:
- 2 Ndi nēguzo n'ulo Jehova,
N'ogige nile nke ulo Chineke-ayi.
- 3 Tonu Ja; n'ihí na Jehova di nma:
Bùkuenu aha-Ya abù ọma; n'ihí na ọ
di utọ.
- 4 N'ihí na Jakob ka Ja ọputaworo nye
Onwe-ya,
Ọ ọputara Israel ka ọ buru ihc nke
aka Ya.
- 5 N'ihí na mu onwem amawo na
Jehova di uku,
Onye-nwe-ayi di kwa elu kari chi
nile.
- 6 Ihe nile nke tọrọ Jehova utọ, nke ahu
ka Ọ meworo,
N'elu-igwe, na n'uwa, na n'oké
osimiri nile, na ọbu-miri nile.
- 7 Ọ bu Onye nēme ka alulu si na nsọtu
uwa kwugo;
Ọ meworo miri-ozuzo àmùmà;
Ọ bu Onye nēme ka ifufe si n'ulo-
nkwakọba-Ya nile puta.

- 8 Onye tịburu umu eburu uzọ mu n'ala
Ijipt,
Ma ọ bu madu ma-ọbu anu-ulo.
- 9 O zitere ihe-iriba-ama di iche iche
na ihe-ebube di iche iche n'etiti gi,
Ijipt,
N'aru Fero, na n'aru ndi-orù-ya nile.
- 10 Onye tịburu ọtutu mba,
Bu kwa ndi-eze di ike;
- 11 Bú Saihon eze ndi-Amorait,
Na Og eze Beshan,
Na ala-cze nile nke Kenean:
- 12 Ọ we nye ala-ha ibu ihe-nketa,
Iburu Israel, bú ndi-Ya, ihe-nketa.
- 13 Jehova, aha-Gi nādiru m̀be ebigh-ebi;
Jehova, ncheta-Gi nādiru ọbọ nile.
- 14 N'ihí na Jehova gēkpe ndi-Ya ikpe,
Chèghari kwa uche-Ya bayere ndi-
orù-Ya.
- 15 Arusi nile nke mba nile bu ọla-ọcha
na ọla-edo,
Ọlu aka madu.
- 16 Ha nwere ọnu, ma ha adigh-ekwu;
Ha nwere anya abua, ma ha adigh-
ahu uzọ;
- 17 Ha nwere nti abua, ma ha adigh-aña
nti;
Ọ digh kwa iku-ume di n'ọnu-ha.
- 18 Ndi nēme ha gādi ka ha;
E, onye ọ bula nke nātukwasi ha obi.
- 19 Ulo Israel, gọzienu Jehova:
Ulo Eron, gọzienu Jehova:
- 20 Ulo Livai, gọzienu Jehova:
Unu ndi nātu egwu Jehova, gọzienu
Jehova.
- 21 Onye agọziri agọzi ha Jehova bu site
na Zaion,
Onye bi na Jerusalem.
Tonu Ja.

136

I Kelenu Jehova; n'ihí na Ọ
di nma:

- 1 N'ihí na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-
Ya di.
- 2 Kelenu Chineke kachasi chi nile:
N'ihí na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-
Ya di.
- 3 Kelenu Onye-nwenu kachasi ndi-
nwenu nile:
N'ihí na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-
Ya di.
- 4 Kelenu Onye nání Ya nālu oké ọlu di
iche iche:
N'ihí na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-
Ya di.

- 5 Kelenu Onye ji nghota eme elu-igwe:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
- 6 Kelenu Onye meworo ala ka ọ sa mbara n'elu miri:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
- 7 Kelenu Onye meworo ihè uku di iche iche:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
- 8 Bú anyanwu ichi n'ehihie:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
- 9 Na ọnwa na kpakpando ichi n'abali:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
- 10 Kelenu Onye nētībū Ijīpt nime umu-ha eburu uzọ mu:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
- 11 Ọ we me ka Israel si n'etiti ha puta:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
- 12 Site n'aka di ike na n'ogwe-aka esetiri eseti:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
- 13 Kelenu Onye kebiworo Oké Osimiri Uhie:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
- 14 Ọ we me ka Israel gabiga n'etiti ya:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
- 15 Ma Ọ rurupuru Fero na usu-ndi-agma-ya n'Oké Osimiri Uhie:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
- 16 Kelenu Onye nēme ka ndi-Ya je ije n'ozara:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
- 17 Kelenu Onye tībūworo ndi-eze di uku:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
- 18 O bu-kwa-ra ndi-eze di ebube:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
- 19 Bú Saihon eze ndi-Amorait:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di:

- 20 Na Og eze Beshan:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
- 21 Ọ we nye ala-ha ibu ihe-nketa:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
- 22 Iburu Israel, bú orú-Ya, ihe-nketa:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
- 23 Onye chetara ayi n'ọnọdu-ayi di ala:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
- 24 Ọ we naputa ayi n'aka ndi nākpaḅu ayi.
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
- 25 Ọ nēnye anu-aru nile nri:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
- 26 Kelenu Chineke nke elu-igwe:
N'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di.

- 137** I N'akuku osimiri nile nke Babilon,
N'ebe ahu ka ayi nọduru ala, e, ayi kwara ákwá,
M̀be ayi chetara Zaion.
- 2 N'osisi willow di n'etiti ya
Ka ayi nēkokwasi ubọ-akwara nile ayi.
- 3 N'ihì na n'ebe ahu ka ndi nādọta ayi n'agma riọrọ n'aka-ayi okwu abù,
Ndi lutara ihe-ayi n'agma riọ-kwa-ra ayi ka ayi nūria ọitū, si,
Buaranu ayi otū nime abù Zaion.
- 4 Ayi gēsi aña bú abù Jehova
N'ala nke onye ala ọzọ?
- 5 Ọ buru na echezọm i, Jerusalem,
Ka aka-nrim chezọ nkà-ya.
- 6 Ka irem rapara n'okpo-ọnum,
Ma ọ buru na adighm-echeta gi;
Ma ọ buru na adighm-eme ka Jerusalem di elu
N'elu isi ọnūm.
- 7 Jehova, cheta ubọchi Jerusalem
Megide umu Edom;
Ndi nāsi, Bābanu ya ọtọ, bābanu ya ọtọ,
Rue ntọ-ala di nime ya.
- 8 Gi ada Babilon, nke bu onye anāpunara ihe;
Onye ihe nāgara nke-ọma ka ọ bu,
bú onye gākwughachi gi
Nmeso-gi nke i mesoworo ayi.

9 Onye ihe nāgara nke-oma ka ọ bu,
bú onye gāchiri umu-gi nānu ara
tupia ha
Na nkume di elu.

138

Abù Qma nke Devid.

- 1 M'gēji obim nile kele Gi:
N'iru chi nile ka m'gābùku Gi abù
oma.
- 2 M'gākpọ isi ala n'ebe ulo uku nsọ Gi
di,
M'gēkele kwa aha-Gi n'ihì ebere-Gi
na n'ihì ezi-okwu-Gi:
N'ihì na I mewo ka okwu-ọnu-Gi di
uku n'elu aha-Gi nile.
- 3 N'ubọchi m'kpọkuru Gi ka I zaram,
I nēji ike di na nkpuru-obim kpaliem.
- 4 Eze nile nke uwa gēkele Gi, Jehova,
N'ihì na ha anuwo okwu nile nke
ọnu-Gi.
- 5 Ha gābù kwa abù bayere uzọ nile nke
Jehova;
N'ihì na ebube Jehova di uku.
- 6 N'ihì na Jehova di elu, ma ọ bu onye
di ume-ala n'obi ka Ọ nāhu anya:
Ma onye-npako, O nēsìte n'ebe di
anya mara ya.
- 7 Ọ buru na ejeghariam n'etiti ahuhu,
I gēme ka m'di ndu;
I gēsèti aka-Gi imegide iwe ndi-
irom,
Aka-nri-Gi gāzọputakwam.
- 8 Jehova gēmezurum ihe nile:
Jehova, ebere-Gi nādiru m̀be ebigh-
ebi;
Arala aka n'ọlu nile nke aka-Gi abua.

139

Abù Qma nke diri Onye-isi Abù.
Abù Qma Devid.

- 1 Jehova, I gwuputawo ala obim, I we
maram.
- 2 Gi onwe-gi amawo nnọdu-alam na
nbilì-ọtọm,
I nāghọta èchichè m nile site n'ebe di
anya.
- 3 Okporo-uzọm na ndina-alam ka I
fúchaworo dika ọka,
Ọ bu kwa uzọm nile ka I maworo
nke-oma.
- 4 N'ihì na ọ digh okwu di n'irem,
Ma, le, Jehova, I machasiwo ya.
- 5 N'azu na n'iru ka I nọchigideworom,
we tukwasi ọbu-aka-Gi n'arum.

- 6 Ọmuma-ihe di otú a dikaririm
ebube;
Ọ dika elu, apughm iru ya.
- 7 Ọle ebe m'gālanari Mọ-Gi?
Ma-ọbu ọle ebe m'gēsì n'iru Gi
balaga?
- 8 Ọ buru na arigom n'elu-igwe, n'ebe
ahu ka I nọ:
Ọ buru kwa na ahasam utem n'ala-
mọ, le, I nọ n'ebe ahu.
- 9 Ọ buru na achirim nkù nke ututu,
Biri n'akuku dikarisiri anya nke oké
osimiri;
- 10 Ọbuná n'ebe ahu ka aka-Gi
gēdurum,
Aka-nri-Gi gējidekwam.
- 11 M'we si, N'ezie, ọchichiri
gēkpuchim;
Ma abali ghọrọ ihè buruburum.
- 12 Ọbuná ọchichiri adigh-aḅachiri Gi;
Ma abali nēnye ihè dika ehie:
Dika ọchichiri si di, otú a ka ihè di
n'anya-Gi.
- 13 N'ihì na Gi onwe-gi enwetawo
akurum abua:
I nākpam n'afọ nnem dika esi akpa
ákwà.
- 14 M'gēkele Gi; n'ihì na ejiwo ihe di
iche iche di egwu me ka m'buru
oké ọlu:
Oké ọlu ka ọlu-Gi nile di;
Nkpuru-obim ma-kwa-ra ya nke-
oma.
- 15 Ọkpukpum ezopugh n'anya-Gi,
M̀be emerem na nzuzo,
M̀be adurum nke-oma, dika onye-
ọkà-ọdudu-ákwà si adu, n'ebe nile
di ala nke uwa.
- 16 Anya-Gi abua huru arum m̀be
o kēzugh okè,
Ọ bu kwa n'akwukwọ-Gi ka edere
ihe nile dim n'aru,
Nke akpuru kwa-ubọchi,
M̀be ọ digh otù ihe di nime ha.
- 17 Le ka èchichè-Gi nile si di oké ọnu-
ahia n'anyam, Chineke!
Le ka ọnu-ọgugu nile ha si di uku
ri nne!
- 18 Ọ buru na aguam ha ọnu, ha bara
uba kari ájá:
M̀be m'tetaworo, mu na I nānọgide.
- 19 Ọ gādim nọ nma ma asi na I ọue
onye nēmebi iwu, Chineke:
Ya mere, unu ndi-ọbara, sinu n'ebe
m'nọ wezuga onwe-unu.

- 20 Ha bu ndi nēkwu okwu megide Gi nime nzube ọjọ,
Ndi ebuliworo nye ihe-efu ka ndi-iro-Gi bu.
- 21 Ọ bugh ndi nākpọ Gi asị, Jehova, ka m'nākpọ asi?
Ọ bugh kwa ndi nēbili imegide Gi ka m'nāsọ oyi?
- 22 Ọ bu ikpọ-asị nke zuru okè ka m'ji kpọ ha asị:
Ndi-iro ka ha burum.
- 23 Gwuputa ala obim, Chineke, we mara obim:
Nānwam, we mara iche-uchem nile:
- 24 Hu kwa ma ọ di uzọ ọ bula nēweta ihe-nbụ di nimem,
Durukwam n'uzọ ebighe-ebi.

140 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù.
Abù Qma Devid.

- 1 Jehova, dọputam n'aka madu ọjọ;
Chebem ka m'ghara ida n'aka nwoke nēme ihe-ike di iche iche:
- 2 Ndi chèworo ihe ọjọ di iche iche n'obi-ha;
Ubọchi nile ọ bula ka ha nēzukọ ibu agha di iche iche.
- 3 Ha amuwọ ire-ha dika agwọ;
Edide aju-ala di n'okpuru ebugere-ọnu-ha. [Selah]
- 4 Debem, Jehova, ka m'ghara ida n'aka onye nēmebi iwu;
Chebem, ka m'ghara ida n'aka nwoke nēme ihe-ike:
Bù ndi chèworo inuda nzọ-ukwum nile.
- 5 Ndi-npako ezobeworom iḅudu, na udọ di iche iche;
Ha aḅasawo ubu n'akuku uzọ;
Onyà di iche iche ka ha siworom. [Selah]
- 6 Asirim Jehova, Chinekem ka I bu:
Na nti olu ariri-ọ-amaram nile, Jehova.
- 7 Jehova, Onye-nwe-ayi, ike nke nzọputam,
I kpuchiwo isim n'ubọchi ihe-agma nile.
- 8 Jehova, enyela ihe onye nēmebi iwu nāchọsi ike;
Emela ka nzube ọjọ ya gara ya; ha nēbuli onwe-ha elu. [Selah]
- 9 Ma isi ndi nọm buruburu,

- Ka nmebu nke ebugere-ọnu-ha kpuchie ha.
- 10 Ka ha me ka icheku-ọku me nkpatu imegide ha:
Ya me ka ha dabà n'ọkụ;
N'ọbu-miri, ka ha we ghara ibili ọzọ.
- 11 Madu nke nwere ire ọjọ agagh-eguzosi ike n'uwa:
Madu nke nēme ihe-ike, ihe ọjọ gāchu ntá ya inudasi ya.
- 12 Amawom na Jehova gēmezi okwu-ikpe onye ewedara n'ala,
Na ikpé ziri ezi nke ndi-obeye.
- 13 N'ezie ndi ezi omume gēkele aha-Gi:
Ndi ziri ezi gēbi n'iru Gi.

141

Abù Qma Devid.

- 1 Jehova, akpọkuwom I; biakutera ọsọsọ:
Na nti olum, mḅe m'kpọkuru Gi.
- 2 Ka edozie ekperem dika ihe-nsure-ọku nēsì isì utọ n'iru Gi;
Ka nchili ọbu-akam buru onyinye-inata-iru-ọma nke anyasi.
- 3 Jehova, Do nche n'iru ọnum;
Chebe ọnu-uzọ ebugere-ọnum abua.
- 4 Ewezugala obim ime ihe ọjọ,
Iji nmebi-iwu nēme omume,
Mu na madu ndi nālu ajoy ihe:
Ekwe-kwa-la ka m'rie ihe ọ bula n'ihe-utọ nile ha.
- 5 Ka onye ezi omume tḅuem, ọ gābu ebere;
Ya ba-kwa-ram nba, ọ gābu manu isi;
Ekwela ka isim si, É-è:
N'ihì na m'nọ nēkpe ekperem imegide ihe ọjọ ha nile.
- 6 Atudawo ndi-ikpe-ha n'akuku nkume di elu;
Ha gānu kwa okwu-ọnum nile; n'ihì na ha di utọ.
- 7 Dika mḅe madu nālu ọlu ubi wa nēgwuwa ala,
Otú a ka esesaworo ọkpukpu-ayi n'ọnu ala-mọ.
- 8 N'ihì na ọ bu n'ebe I nọ, Jehova,
Onye-nwe-ayi, ka anyam abua di:
Nime Gi ka m'ḅabàworo; aḅapula nkpuru-obim dika miri.
- 9 Debem ka m'ghara idabà n'iḅudu ha sirim,
Na n'onyà ndi nālu ajoy ihe.

10 Ka ndi nēmebi iwu dabà n'ụ̀bu nile
nke aka ha n'otù n'otù,
Rue m̀be mu onwem gāgabiga.

142 Maschii Devid, m̀be ọ nọ n'òbà;
Ekpere.

- 1 Olum ka m'ji etiku Jehova;
Olum ka m'ji ariọ́ Jehova aririọ́-
amara.
- 2 Anamēkwuwa okwu ntamum n'iru
Ya;
Ahuhum ka m'nēgosi n'iru Ya.
- 3 M̀be m̀m nēnwegh ike nimem, Gi
onwe-gi mara okporo-uzọ́m.
N'uzọ́ nke m'nēje ije nime ya ka ha
zobeworom ibudu.
- 4 Legide n'aka-nrim, hu kwa; n'ih
na ọ́ digh onye m'nwerc nke
nāmatam:
Ebe-nhalaga alanariwom n'iyi; ọ́
digh onye nāju ajuju bayere
nkpuru-obim.
- 5 Etikurum I, Jehova;
Asirim, Gi onwe-gi bu ebe-nhabam,
Na òkēm n'ala ndi di ndu.
- 6 Na nti n'iti-nkpum; n'ih na
enweghm ike ma-ọ́li:
Naputam n'aka ndi nēsobum; n'ih
na ha nwerc ume karim.
- 7 Me ka nkpuru-obim si n'ebe
emechibidoworo ya puta, ka m'we
kele aha-Gi:
Mu ka ndi ezi omume gāba
buruburu;
N'ih na I nēmesom nke-oma.

143 Abù Qma Devid.

- 1 Jehova, nuru ekperem; na nti
n'aririọ́-amaram nile:
N'ikwesi-ntukwasi-obi-Gi zam, na
n'ezi omume-Gi.
- 2 Eji-kwa-la orù-Gi ba n'ikpé;
N'ih na ọ́ digh onye ọ́ bula nke di
ndu bu onye ezi omume n'iru Gi.
- 3 N'ih na onye-iro esobuwo nkpuru-
obim;
Ọ́ zọ́piawo ndum n'ala:
Ọ́ mewom ka m'biri n'ebe di iche
iche bara ọ́chichiri, dika ndi
nwuru anwu site na m̀be ebigh-
ebi.
- 4 M̀m we ghara inwe ike nimem;
Ibobo nānwu obim nimem.

5 Echetawom ubochi nile nke m̀be
ochie;
Atughariwom uche n'omume-Gi
nile:

N'ọ́lu aka-Gi abua ka m'tughariworo
obi.

- 6 Ahasawom akam abua n'ebe I nọ:
Nkpuru-obim di ka ala nke ida-r̀bà
n'ebe I nọ. [Seiah
- 7 Zam ngwa ngwa, Jehova; m̀m
agwusiwo:
Ezonarilam iru-Gi;
Ka m'we ghara iyi ndi nārida
n'olulù.
- 8 Mem ka m'nuru ebere-Gi n'ututu;
N'ih na Gi ka m'tukwasiworo obi:
Mem ka m'mara uzọ́ nke m'gēje ije
nime ya;
N'ih na Gi ka m'buliworo nkpuru-
obim nye.
- 9 Naputam n'aka ndi-irom, Jehova:
N'ebe I nọ ka m'kpuchiworo onwem.
- 10 Zim ime ihe di Gi utọ́; n'ih na Gi
onwe-gi bu Chinekem:
Mọ́-Gi di nma; durum n'ala di
lari.
- 11 N'ih aha-Gi, Jehova, me ka m'di
ndu:
N'ezi omume-Gi me ka nkpuru-
obim puta n'ahuhu.
- 12 Ọ́zọ́, n'ebere-Gi kpochapu ndi-
irom,
Me kwa ka ndi nile ndi nākpabu
nkpuru-obim la n'iyi;
N'ih na mu onwem bu orù-Gi.

144 Abù Qma nke Devid.

- 1 Onye agọ́ziri agọ́zi ka Jehova, bú oké
nkumem, bu,
Onye nēzi akam abua ilu ọ́gù:
Onye nēzi nkpisi-akam ibu agha:
- 2 Eberem, na ebem ewusiri ike.
Na ulo-clum, na onye m'nwerc ime
ka m'hapu;
Na ọ́tam, na onye m'habaworo nime
ya;
Onye nāzọ́da ndim n'okpurum.
- 3 Jehova, gini ka madu bu, nke I
nāmara ya?
Na nwa nke madu, nke I nēchè
èchichè bayere ya?
- 4 Madu yiri otù nku-ume
Ubochi-ya nile di ka onyinyo
nāgabiga.

- 5 Jehova, rulata elu-igwe-Gi, we rida:
Metu ugwu aka, ha gāk̄wu kwa
anwuru-ọ̄ku.
- 6 Me ka àmùmá òputa, we me ka ha
òasa;
Òapu àkú-Gi nile, we chusa ha.
- 7 Sì n'elu setipu aka-Gi;
Dòputam, naputakwam n'òtutu miri,
N'aka ndi ala ọ̄zọ̄;
- 8 Ndi ọ̄nu-ha kwuworo okwu efu,
Aka-nri-ha bu kwa aka-nri ugha.
- 9 Chineke, abù ọ̄hu ka m'gābùku Gi:
Une nke akwara iri ka m'gēji búkue
Gi abù ọ̄ma.
- 10 Ọ̄ bu onye nēnye ndi-eze nzọ̄puta:
Onye nādọ̄puta Devid, bú orù-Ya,
n'ọ̄nu mma-agma ọ̄jọ̄ njọ̄.
- 11 Dọ̄putam, nāputakwam n'aka ndi ala
ọ̄zọ̄,
Ndi ọ̄nu-ha kwuworo okwu efu,
Aka-nri-ha bu kwa aka-nri ugha.
- 12 M̀be umu-ayi ndikom di ka ihe
akuru n'ala, ndi anēme ka ha búe
ibù m̀be ha di na nwata;
Umu-ayi ndinyom di ka ogidi
nkuku ulo atuworo akika dika
ihe-atù nke ulo uku;
- 13 Ọ̄ba-ayi ejuwo, nēweputa ihe nile di
iche iche;
Igwè ewu na aturu nile ayi nāmuputa
nnù abua na ọ̄gu iri nnù abua na
ọ̄gu iri, orù nnù na nnù ise orù nnù
na nnù ise, n'èzi nile ayi;
- 14 Anēboju ehi nile ayi ibu nke-ọ̄ma;
Ọ̄ digh ntipù di na m̀bidi-ayi, ọ̄ digh
kwa ọ̄pupu di,
Ọ̄ digh kwa iti-nkpu di n'amá nile
ayi;
- 15 Ndi ihe nāgara nke-ọ̄ma ka ndi ahu
bu, nke di otù a:
Ndi ihe nāgara nke-ọ̄ma ka ndi ahu
bu, nke Jehova bu Chineke-ha.

145

Abù Qma otuto; nke Devid.

- 1 M'gēme Gi ka I di elu, Chinekem,
bú Eze;
M'gāgọ̄zi kwa aha-Gi rue m̀be nile
ebigh-ebi.
- 2 Kwa-ubochi ka m'gāgọ̄zi Gi;
M'gēto kwa aha-Gi rue m̀be nile
ebigh-ebi.
- 3 Onye uku ka Jehova bu, Ọ̄ bu kwa
onye anēto nke-uku;

- Ọ̄ digh kwa ngwuputa-ala diri idi-
uku-Ya.
- 4 Otù ọ̄bọ̄ gāja ọ̄lu-Gi nile na nti ọ̄bọ̄
ọ̄zọ̄,
We gosi idi-ike-Gi nile.
- 5 N'ima-nma nke nsọ̄puru nke ebube-
Gi,
Na n'oké ọ̄lu-Gi nile, ka m'gātughari
uche.
- 6 Ọ̄ bu kwa ike nke ọ̄lu-Gi nile di egwu
ka ha gēkwuputa;
Ọ̄ bu kwa idi-uku-Gi ka m'gākọ̄
akukọ̄-ya.
- 7 Ncheta nke iba-uba nke idi-nma-Gi
ka ha gēkwuwa,
Ọ̄ bu kwa ezi omume-Gi ka ha gēti
nkpu ọ̄nù bayere ya.
- 8 Onye di amara na onye nwere obi-
ebere ka Jehova bu;
Ọ̄ digh-ewe iwe ọ̄sọ̄sọ̄, Ọ̄ di kwa uku
n'ebere.
- 9 Jehova di nma n'ebe ihe nile ekèrè
èkè di;
Obi-ebere-Ya nile dikwasi kwa n'ọ̄lu-
Ya nile.
- 10 Ọ̄lu-Gi nile nēkele Gi, Jehova;
Ndi-ebere-Gi nāgọ̄zi kwa Gi.
- 11 Nsọ̄puru nke ala-eze-Gi ka ha
nēkwuputa,
Ọ̄ bu idi-ike-Gi ka ha nēkwu okwu
bayere ya;
- 12 Ime ka umu madu mara idi-ike-Ya
nile,
Na nsọ̄puru nke ima-nma nke ala-
eze-Ya.
- 13 Ala-eze-Gi bu ala-eze rue m̀be nile
ebigh-ebi,
Ọ̄chichi-Gi di kwa n'ọ̄bọ̄ nile.
- 14 Jehova nākwagide ndi nile nāda ada,
O nēkuli kwa ndi nile nēruda n'ala.
- 15 Anya ihe nile nēle anya Gi;
Gi onwe-gi nēnye kwa ha ihe-oriri-
ha na m̀be-ya.
- 16 I nāsaghe aka-Gi,
I nēwere kwa ihe di ihe ọ̄ bula di ndu
utọ̄ me ka afọ̄ ju ya.
- 17 Onye ezi omume ka Jehova bu n'uzọ̄-
Ya nile,
Ọ̄ di kwa ebere n'ọ̄lu-Ya nile.
- 18 Jehova di nso ndi nile nākpọ̄ku Ya,
Bú ndi nile nākpọ̄ku Ya n'èzi-okwu.
- 19 Ihe di ndi nātu egwu Ya utọ̄ ka Ọ̄
gēme;
Ọ̄ bu kwa ntiku-ha ka Ọ̄ gānu, we
zọ̄puta ha.

- 20 Jehova nēdebe ndi nile nāhu Ya
n'anya;
Ma ndi nile nēmebi iwu ka O
gēkpochapu.
- 21 Otuto Jehova ka oñum gēkwu;
Ka anu-aru nile gōzi kwa aha nsọ Ya
rue m̄be nile ebigh-ebi.

146 I Tonu Ja.

Nkpuru-obim, to Jehova.

- 2 M'gēto Jehova n'ogologo ndum
nile:
M'gābūku Chinekem abù qma m̄be
m'no nādi ndu.
- 3 Unu atukwasila obi n'aru ndi amara
aha-ha,
Ma-ọbu n'aru nwa nke madu, onye ọ
nādigh nzọputa ọ nwere.
- 4 Mọ-ya nāpu apu, ọ we laghachi n'ala
o si puta;
N'ubọchi ahu èchichè-ya nile alawo
n'iyi.
- 5 Onye ihe nāgara nke-oma ka onye
ahu bu nke Chineke nke Jakob bu
Onye nēyere ya aka,
Nke olile-anya-ya dikwasi Jehova, bú
Chineke-ya:
- 6 Onye meworo elu-igwe na uwa,
Na oké osimiri, na ihe nile nke di
nime ha;
Onye nēdebe ezi-okwu rue m̄be
ebigh-ebi:
- 7 Onye nēmere ndi anēmebu ihe Ọ
kpere n'ikpe;
Onye nēnye ndi agu nāgu nri:
Jehova nātọpu ndi-nkpọrọ;
- 8 Jehova nēmeghe anya ndi-isi;
Jehova nēkuli ndi nēruda n'ala;
Jehova nāhu ndi ezi omume n'anya;
- 9 Jehova nēdebe ndi ala ọzọ;
Nwa-n̄bei na nwayi di-ya nwuru ka
Ọ nēme ka ha guzo ọtọ;
Ma uzọ ndi nēmebi iwu ka Ọ nēine
ka ọ ọbagọ abagọ.
- 10 Jehova gābu eze rue m̄be ebigh-ebi,
Chineke-gi, Zaion, gābu eze rue ọbọ
nile.
Tonu Ja.

147 I Tonu Ja;

- N'ihì na ọ di nma ibūku
Chineke-ayi abù qma;
N'ihì na ọ di utọ, otuto mara nma.
2 Jehova nēwuli Jerusalem elu;

- Ndi enupuru enupu nke Israel ka Ọ
nāchikọta.
- 3 Ọ bu onye nēme ka ndi obi-ha tiwara
etiwa diri ndu,
Ọ nēkechi kwa ihe-n̄bu nile ha.
- 4 Ọ nāguta ọnu-ọgugu kpakpando;
Ha nile ka Ọ nākpọ aha.
- 5 Onye uku ka Onye-nwe-ayi bu, Ọ
nwe-kwa-ra ike riri nne;
Nghọta-Ya enwegh ọnu-ọgugu.
- 6 Jehova nēme ka ndi di ume-ala n'obi
guzo ọtọ:
Ọ nēme ka ndi nēmebi iwu di ala
ọbuná rue ala.
- 7 Werenu ekele za Jehova,
Werenu ubọ-akwara bükue Chineke-
ayi abù qma:
- 8 Onye ji igwe-oji ekpuchi elu-igwe.
Onye nēdoziri ala miri-ozuzo,
Onye nēme ka ugwu nile pue ahìhia.
- 9 Ọ nēnye anumanu nri-ya,
Nēnye kwa umu-ugolo-oma nke
nākpọku Ya.
- 10 Ọ bugh idi-ike nke inyinya nātọ Ya
utọ:
Ọ bugh ogwe-ukwu abua nke nwoke
nādi Ya utọ.
- 11 Ihe nātọ Jehova utọ bu ndi nātu
egwu Ya,
Ndi nēchere ebere-Ya.
- 12 Gi Jerusalem, nāja Jehova;
To Chineke-gi, Zaion.
- 13 N'ihì na Ọ mewo ka ihe-ntuchi nile
nke ọnu-uzọ-ama-gi nile di ike;
Ọ gọziwo umu-gi n'etiti gi.
- 14 Ọ bu onye nēme ka ókè-ala-gi ghọ
udo;
Abuba ọka wheat ka O ji me ka i riju
afọ.
- 15 Ọ bu onye nēzisa okwu-ọnu-Ya
n'uwa;
Ngwa ngwa ka okwu-Ya nāba ọsọ.
- 16 Ọ bu onye nēnye snow dika aji-anu;
Ọ nēfesa hoar-frost dika ntu.
- 17 Ọ nātupu ice-Ya dika iberibe
achicha:
Ọnye gēguzo n'iru oyi-Ya?
- 18 O nēzipu okwu-Ya, we ọaze ha:
Ọ nēme ka ifufe-Ya fe, miri we rue.
- 19 O nēgosi Jakob okwu-Ya,
Nēgosi kwa Israel ukpuru-Ya nile na
ikpé-Ya nile.
- 20 Ọ mesogh mba ọ bula otú a:
Ma ikpé-Ya nile, ha amagh ha.
Tonu Ja.

- 148** 1 Tonu Ja.
 Tonu Jehova site n'elu-igwe:
 Tonu Ya n'ebe di elu.
- 2 Tonu Ya, ndi-mọ-ozì-Ya nìlè:
 Tonu Ya, usu-ndi-agma-Ya nìlè.
- 3 Tonu Ya, anyanwu na ọnwà:
 Tonu Ya, kpakpando nìlè nke ihè.
- 4 Tonu Ya, elu-igwe nke elu-igwe,
 Na miri nke di n'elu elu-igwe.
- 5 Ka ha to aha Jehova:
 N'ihì na Ya onwe-ya nyere iwu, ewe
 kè ha.
- 6 Ọ we me ka ha guzo rue m̀be nìlè
 ebìgh-ebì:
 Ukuru ka Ọ nyeworo nke nāgagh-
 agabìga.
- 7 Tonu Jehova site n'uwà,
 Unu ogologo anu-miri, na ọ̀bu-miri
 nìlè:
- 8 Ọku, na àkù-miri-ìgwè, na snow, na
 alulu;
 Oké ifufe, nke nēme okwu-Ya:
- 9 Ugwu nìlè na ugwu ntà nìlè;
 Osisì nìlè nāmi nkuru na osisì cedar
 nìlè:
- 10 Anu-ọhìà na anu-ulo nìlè;
 Ihe nākpuru akpu na nnunu nwere
 nkù:
- 11 Ndi-eze uwa na ndi nìlè di ìche ìche;
 Ndi-ìsì na ndi-ìkpè nìlè nke uwa:
- 12 Ma umu-okorọbìà ma umu-abọghọ;
 Ndi-agadì, ha na umu-ntakirì:
- 13 Ka ha to aha Jehova;
 N'ihì na emewo ka aha-Ya di elu,
 nānì ya:
 Ebube-Ya di n'elu uwa na elu-igwe.
- 14 Ọ we me ka mpi ndi-Ya nwere di
 elu,
 Iburu ndi-ebere-Ya nìlè otuto;
 Bù umu Israel, ndi di nso Ya.
 Tonu Ja.

- 149** 1 Tonu Ja.
 Bùkuenu Jehova abù ọ̀hu,
 Bù otuto-Ya nime nkporọta ndi-
 ebere-Ya.

- 2 Ka Israel ñurìa n'Onye meworo ya:
 Ka umu Zaion tegharia egwù ọ̀nù
 n'Eze-ha.
- 3 Ka ha to aha-Ya n'ite-egwù:
 Ka ha chiri egwù-otitì na ubọ-
 akwara bükue Ya abù ọ̀ma.
- 4 N'ihì na ihc ndi-Ya nāto Jehova
 utọ:
 O gējì nzọputa chọ ndi di ume-ala
 n'obi nma.
- 5 Ka ndi-ebere ñurìa ọ̀nu-agma nime
 nsọpuru:
 Ka ha tiè nkpu ọ̀nù n'elu ihe-ndina-
 ha.
- 6 Ka nbuli-elu Chineke di n'akpiri-
 ha,
 Ka mma-agma nke iru abua di kwa
 n'aka-ha;
- 7 Ibọ ọ̀bọ n'aru mba nìlè,
 Ibara ndi nìlè di ìche ìche nba;
- 8 Ijì nkporọ ke ndi-eze-ha,
 Na ijì nkporọ-ukwu ìgwè ke ndi-ha
 anāsọpuru;
- 9 Ime n'aru ha ìkpè edcre n'akwukwọ:
 Ihe mara nma ka ọ bu nke ndi-ebere-
 Ya nìlè nwere.
 Tonu Ja.

- 150** 1 Tonu Ja.
 Tonu Chineke n'ebe nsọ Ya:
 Tonu Ya na mbara-ìgwè nke ike-Ya.
- 2 Tonu Ya n'ihì idi-ike-Ya nìlè:
 Tonu Ya dika ìba-uba nke idi-uku-
 Ya sì di.
- 3 Werenu ọ̀fufù opì-ike to Ya:
 Chirinu une na ubọ-akwara to Ya.
- 4 Werenu egwù-otitì na ìte-egwù to
 Ya:
 Chirinu ubọ ejì akwara kwe na ọ̀jà to
 Ya:
- 5 Chirinu ájà nke anānu nke-ọ̀ma to
 Ya:
 Chirinu ájà nke nādasi udà ìke to
 Ya.
- 6 Ka ihe ọ bula nke nēku ume to Ja.
 Tonu Ja.

ILU

- 1 1 Ilu di ìche ìche nke Solomon nwa
 Devid, bù eze Israel:
 2 Ima amam-ihe na idọ-aka-na-nti;

- Ighọta okwu-ọ̀nu nìlè nke nghọta;
 3 Inara idọ-aka-na-nti nke inwè-uche,
 Na ezi omume na ìkpè na ìzi-ezi;

- 4 Inye ndi nēnwegh uche ezi uche,
Inye nwa-okorobia ihe-omuma na
izüzü:
- 5 Ka onye mara ihe we nu, we tukwasi
ihe-nmuta n'amam-ihe-ya;
Ka onye-nghota we nweta kwa ezi
ndum-odu:
- 6 Ighota ilu, na okwu miri emi;
Okwu nile nke ndi mara ihe, na
okwu-omimi nile ha.
- 7 Egwu Jehova bu nmalite ihe-omuma:
Amam-ihe na ido-aka-na-nti ka ndi
bagoro abago n'uche ledaworo anya.
- 8 Nwam, nuru ido-aka-na-nti nke nna-
gi,
Arapu-kwa-la iwu nne-gi:
- 9 N'ih i na okpu amara ka ha gaburu
isi-gi,
Ihe-inya-olu ka ha gaburu olu-gi.
- 10 Nwam, o buru na ndi-nmehie ara gi
ura,
Ekwela.
- 11 O buru na ha asi, Soro ayi je,
Ka ayi che anwu obara,
Ka ayi zobe onwe-ayi ijide onye
nemegh ihe ojo n'efu;
- 12 Ka ayi lo ha na ndu dika ala-mo,
Bu ndi zuru oké, dika ndi narida
n'olulu;
- 13 Ihe nile di oké onu-ahia ka ayi
gachota,
Ayi gawkaju ulo-ayi nile n'ihe ayi
kwatara n'agha;
- 14 Nzá-gi ka i gēfe n'etiti ayi;
Otú akpa-ego ka ayi nile gēnweko:
- 15 Nwam, esola ha je n'uzo;
Bochie ukwu-gi n'iga n'okporo-uzo-
ha:
- 16 N'ih i na ukwu-ha naba osime ihe ojo,
Ha neme kwa ngwa iwusi obara.
- 17 N'ih i na o bu n'efu ka anabasa uhu,
N'anya nnunu o bula:
- 18 Ndia kwa, obara onwe-ha ka ha neche
anwu,
Ha nezobe onwe-ha inwude ndu nke
aka ha.
- 19 Otú a ka uzo nile nke onye o bula nke
akpiri uru nezigh ezi nakpo nku
si di;
Ndu nke ndi-nwe-ya ka o newepu.
- 20 Amam-ihe nēti nkpu n'ēzi;
N'amá nile ka o neme ka olu-ya da
uda;
- 21 N'isi ebe nile anatu uzú ka o nakpo
okú;
N'oghere onu-uzo-ama nile,
N'obodo, ka o nekwo okwu-onu-ya
nile:
- 22 Unu ndi nēnwegh uche, rue ole mbe
ka unu gahu enwegh-uche-n'anya?
Rue ole mbe ka ndi nakwa emò
gachosi-kwa-ra onwe-ha ikwa-emò
ike?
Rue ole mbe ka ndi-nzuzu gakpo
kwa ihe-omuma asi?
- 23 Laghachinu n'iba-nbam:
Le, m'gawupuru unu mom,
M'gēme ka unu mara okwum nile.
- 24 N'ih i na akpowom okú, unu we ju;
Fsetipuwom akam, ma o digh onye
nana nti;
- 25 Unu we wezuga ndum-odum nile,
Unu achogh kwa iba-nbam:
- 26 Mu onwem kwa, na nhuju-anya-unu
m'gachi ochi;
M'gakwa emò mbe oké egwu-unu
nābia;
- 27 Mbe oké egwu-unu nābia dika ikuku
siri ike,
Mbe nhuju-anya-unu nābiaru kwa
dika oké ifufe;
Mbe ahuhu na nkpa nābiakwasi unu.
- 28 Mbe ahu ka ha gakpokum, ma
m'gagh-aza;
Ha gachosim ike, ma ha agagh-
achotam:
- 29 N'ih i na ha kporo ihe-omuma asi,
Na n'ih i na o bugh egwu Jehova ka
ha roputara:
- 30 Ha achogh ndum-odum;
Ha leliri iba-nbam nile:
- 31 Ha gēri kwa ufodu nime nkpuru nke
uzo-ha,
O bu kwa ndum-odu nile nke aka ha
gēju ha afo.
- 32 N'ih i na nchighari-azu nke ndi
nēnwegh uche gēbu ha,
O bu kwa ino-n'udo nke ndi-nzuzu
gēme ka ha la n'iyi.
- 33 Ma onye nēgem nti gēbi na ntukwasi-
obi,
O ganō kwa ju natugh oké egwu ihe
ojo.
- 2 I Nwam, o buru na i nara okwu-
onum nile,
O buru kwa na i zobe ihe nile
m'nyere n'iwu n'ebe i no;

- 2 Itorọ amam-ihe nti-gi n'ala,
We wezuga obi-gi inwe nghọta;
- 3 E, ọ buru na ọ bu nmata ka i
nākpọku,
Ọ buru kwa na ọ bu nghọta ka i
nēweliri olu-gi;
- 4 Ọ buru na i chọ ya dika ọla-ọcha,
Ọ buru kwa na ọ bu dika àkù zoro
ezo ka i nēgwuputa ya:
- 5 M̀be ahu ka i gāghọta egwu Jehova,
Ọ bu kwa ihe-omuma Chineke ka i
gāchọta.
- 6 N'ihhi na Jehova nēnye amam-ihe;
N'onu-Ya ka ihe-omuma na nghọta si
aputa:
- 7 Ọ nēzobere ndi ziri ezi nzube-ihe,
Ọ bu ọta ndi nēje ije n'izu-okè
nwere;
- 8 Iche okporo-uzọ nile nke ikpé,
Ọ bu kwa uzọ ndi-ebere-Ya ka Ọ
nēdebe.
- 9 M̀be ahu ka i gāghọta ezi omume na
ikpé,
Na izi-ezi nile, e, ezi uzọ ọ bula.
- 10 N'ihhi na amam-ihe gābà n'obi-gi,
Ihe-omuma gādi kwa nkpuru-obi-gi
utọ;
- 11 Ìzùzù ganēche gi nche,
Nghọta gēchebe gi:
- 12 Inaputa gi n'uzọ onye ọjọ,
N'aka madu nēkwu okwu ìbakuta
Chineke azu;
- 13 Bú ndi nārapu okporo-uzọ nile nke
izi-ezi,
Ka ha we je ije n'uzọ nile nke
ochichiri;
- 14 Ndi nānuri ime ihe ọjọ,
Ha nēteghari egwú ọ̀nù n'ìbakuta
Chineke azu nke onye ọjọ;
- 15 Ndi okporo-uzọ nile ha ̀bagọrọ
abagọ,
Ha nēsihie kwa n'uzọ nile ha:
- 16 Inaputa gi n'aka nwayi nābugh
nwunye-gi,
N'aka nwayi nābugh nwunye-gi nke
nēkwu okwu ire-utọ;
- 17 Nke nārapu di ọ nwere n'abọghọ,
Ọbuba-ndu nke Chineke-ya kwa, ọ
chezọwo ya:
- 18 N'ihhi na uzọ iridaru ọnwu ka ulo-ya
bu,
Ọ bu kwa uzọ iridaru n'ebe ndi
nādigh ndu nọ ka uzọ-ya nile bu.
- 19 Ndi nile ndi nābakuru ya, ha adigh-
alata,

- Ha adigh-eru kwa okporo-uzọ nile
nke ndu:
- 20 Ka i we je ije n'uzọ ndi di nma,
Debe kwa okporo-uzọ nile nke ndi
ezi omume.
- 21 N'ihhi na ndi ziri ezi gēbi n'uwa,
Ndi zuru okè gāfọdu kwa nime ya.
- 22 Ma ndi nēmebi iwu ka agēbipu
n'uwa,
Ọ bu kwa ndi nāghọ aghughọ ka
agēropu na ya.
- 3 1 Nwam, echezọla iwum;
Ma ka obi-gi chebe ihe nile m'nyere
n'iwu:
- 2 N'ihhi na ubọchi ndu nke di ogologo,
na ọtutu arọ nke ndu,
Na udo, ka ha gātukwasiri gi.
- 3 Ekwela ka ebere na ezi-okwu rapu
gi:
Ke ha n'olu-gi;
De ha n'elu mbadamba nkume, bú
obi-gi:
- 4 Chọta kwa amara na ezi uche
N'anya Chineke na madu.
- 5 Tukwasi Jehova obi-gi nile,
Adabere-kwa-la nghọta-gi:
- 6 N'uzọ-gi nile mara Ya,
Ya onwe-ya gēme kwa ka okporo-
uzọ-gi nile zie ezi.
- 7 Abula onye mara ihe n'anya gi onwe-
gi;
Tua egwu Jehova, we si n'ihe ọjọ
wezuga onwe-gi:
- 8 Ya buru ihe nāgwọ otubo-gi,
Ya buru kwa umi ìri ọkpukpu-gi
nile.
- 9 Sọpuru Jehova site n'àkù-gi,
Site kwa na nkpuru mbu nke ihe-
omume-gi nile:
- 10 Ọba-gi nile gējuputa kwa n'ihe-
nriju-afọ,
Ebe - nzọcha - nkpuru - vine - gi nile
gētiwa kwa na manya-vine ọhu.
- 11 Nwam, ajula idọ-aka-na-nti nke
Jehova:
Ike agwu-kwa-la gi n'iba-nba-Ya:
- 12 N'ihhi na onye Jehova nāhu n'anya ka
Ọ nābara nba;
Ọbuná dika nna si abara nwa-ya nke
ihe-ya nātọ ya utọ nba.
- 13 Onye ihe nāgara nke-oma ka madu
nke chọtaworo amam-ihe bu,
Ya na madu nke nēnweputa nghọta.

- 14 N'ihì na ọzuzú-ahia-ya di nma kari
ọzuzú-ahia ọla-ọcha,
Urù-ya di nma kari ọla-edo ọma.
- 15 Ihe di oké ọnu-ahia ka ọ bu kari
ruby:
Ihe nile kwa nke nāto gi utọ, ha
agagh-ara ka ya.
- 16 Ubọchi ndu di ogologo di n'aka-nri-
ya;
N'aka-ekpe-ya ka àkù na nsọpuru di.
- 17 Uzọ-ya nile bu uzọ nke idi-utọ,
Okporo-uzọ-ya nile bu kwa udo.
- 18 Osisi nēnye ndu ka ọ buru ndi nējide
ya aka:
E, onye ọ bula nke nējisi ya aka ike
bu onye ihe nāgara nke-ọma.
- 19 Jehova jiri amam-ihe to ntọ-ala uwa;
O doziri elu-igwe site na nghota.
- 20 Ejiri ihe-omuma-Ya kewa oju-miri
nile,
Mbara-igwé nile ji kwa ya atuda
igirigi.
- 21 Nwam, ekwela ka ha si n'anya-gi
abua wezuga onwe-ha;
Chebe nzube-ihe na izuzù;
- 22 Ha gābu-kwa-ra nkpuru-obi-gi ndu,
Bu-kwa-ra olu-gi amara.
- 23 Mbe ahu ka i ganēje ije n'uzọ-gi na
ntukwasi-obi,
I gagh-akpobi kwa ukwu-gi,
- 24 Ọ buru na i dina ala, i gagh-atu oké
egwu:
E, i gēdina ala, ura-gi gāto kwa utọ.
- 25 Atula egwu site n'oké egwu mberede,
Ma-ọbu site n'ikuku siri ike nke ndi
nēmebi iwu, mbe ọ nābia:
- 26 N'ihì na Jehova gābu ntukwasi-obi-
gi,
Ọ gēdebe kwa ukwu-gi ka agnara
ijide ya.
- 27 Ebochila ezi ihe na ndi ọ diri,
Mbe ọ diri ike aka-gi ime ya.
- 28 Asila madu-ibe-gi, Je, lata,
Echi ka m'gēnye gi;
Mbe ọ di n'aka-gi.
- 29 Echeputala ihe ọjọ megide madu-
ibe-gi,
Ebe onye ahu nēbi gi nso na
ntukwasi-obi.
- 30 Gi na madu esela okwu n'efu,
Ma ọ buru na ọ mesogh gi ihe ọjọ.
- 31 Ekwasola onye neme ihe-ike okworo,
Arọputa-kwa-la otù efu n'uzọ-ya
nile.
- 32 N'ihì na ihe-árú n'anya Jehova ka
onye sihiere esihie bu:
Ma n'aka ndi ziri ezi ka izù nzuzo
Ya di.
- 33 Ọbubu-ọnu Jehova di n'ulo onye
nēmebi iwu;
Ma ebe-obibi ndi ezi omume ka Ọ
nāgozi.
- 34 Ọ buru na ọ bu ndi nākwa emò ka Ya
onwe-ya nākwa emò,
Ma ọ bu ndi di ume-ala n'obi ka Ọ
nēnye amara.
- 35 Nsọpuru ka ndi mara ihe gēketa;
Ma ndi-nzuzu nēbuli nleli.
- 4 1 Umum, nurunu idọ-aka-na-nti
nke nna,
To-kwa-nu nti n'ala ima nghota:
2 N'ihì na ezi ihe-nmuta ka m'nyeworo
unu;
Unu arapula iwum.
3 N'ihì na nwa ka m'buru nnam,
Di nrò, buru kwa nwa enwere nání
ya n'iru nnem.
4 Ọ we zím ihe, sim,
Ka obi-gi jide okwum nile;
Debe ihenile m'nyere n'iwu, we dindu:
5 Nweta amam-ihe, nweta nghota;
Echezọla, esi-kwa-la n'okwu nile nke
onum wezuga onwe-gi:
6 Arapula ya, ọ gēdebe kwa gi;
Hu ya n'anya, ọ gēchebe kwa gi.
7 Isi ihe ka amam-ihe bu; nweta
amam-ihe:
E, were ihe nile i nwetaworo nweta
nghota.
8 Tukọba ya elu, o gēbuli kwa gi:
Ọ gāsọpuru gi, mbe i nābaku ya obi.
9 Ọ gēnye isi-gi okpu amara:
Okpu-eze mara nma ka ọ gēnye gi
n'aka.
10 Nuru, nwam, nara kwa okwu-onum
nile;
Arọ ndu gāba-kwa-ra gi uba.
11 N'uzọ amam-ihe ka m'ziworo gi ihe;
Emewom ka i zọ ije n'uzọ nile nke
izi-ezi.
12 Mbe i nēje ije, agagh-akpagide nzọ-
ukwu-gi;
Ọ buru kwa na i ọa ọsọ, i gagh-asu
ngongọ.
13 Jide idọ-aka-na-nti aka; arala ya aka:
Chebe ya; n'ihì na ya onwe-ya bu
ndu-gi.

- 14 Abàla n'okporo-uzọ ndi nēmebi iwu,
Aga-kwa-la n'iru n'uzọ ndi ojọ.
- 15 Zere ya, agabigala nime ya;
Wezugara ya onwe-gi, gabiga.
- 16 N'ihì na ha adigh-araru ura, ọ buru
na ha adigh-eme ihe ojọ;
Anapuwo kwa ura-ha n'ike, ọ buru
na ha adigh-eme ka madu su
ngongọ.
- 17 N'ihì na ha eriwo nri nke nmebi-iwu,
Ọ bu kwa manya nke ihe-ike ka ha
nāñu.
- 18 Ma okporo-uzọ ndi ezi omume di ka
ihè nēnwu enwu,
Nke nāmu aga n'iru n'iru rue m̀be
chi bọchara.
- 19 Uzọ ndi nēmebi iwu di ka ọchichiri:
Ha amagh ihe ọ bu ha ji asu ngongọ.
- 20 Nwam, ña nti n'okwum nile;
Tọ nti-gi n'ala n'okwu-ọnum nile.
- 21 Ekwela ka ha si n'anya-gi abua
wezuga onwe-ha;
Debe ha n'etiti obi-gi.
- 22 N'ihì na nduka ha buru ndi nachọta ha,
Ha bu kwa ihe nāgwọ anu-aruhā
nile.
- 23 Kari ihe-ndebe-gi nile chebe obi-gi;
N'ihì na site na ya ka nputa nile nke
ndu di.
- 24 Si n'ebe i nọ wezuga ọnu nēkwu ihe
hagoro abago,
Me kwa ka ebuere-ọnu nke
nēkwuhie ekwuhie di anya n'ebe i
nọ.
- 25 Ka anya-gi abua legide n'iru,
Ka mbubere-anya-gi lezi kwa n'iru
gi.
- 26 Me ka okporo-uzọ nke ukwu-gi abua
di lari,
Ka edozi kwa uzọ-gi nile.
- 27 Ewezugala onwe-gi n'aka-nri ma-ọbu
n'aka-ekpe:
Si n'ihe ojọ wezuga ukwu-gi.
- 5 1 Nwam, ña nti n'amam-ihem;
Tọ nti-gi n'ala nye nghotam:
2 Ka i we debe izuzù di iche iche,
Ka ebuere-ọnu-gi we chebe kwa
ihe-omuma.
3 N'ihì na ebuere-ọnu nke nwayi
nābugh nwunye-gi nābusi manu-
añu,
Ihe kworo murumuru kari manu ka
okpo-ọnu-ya di kwa:

- 4 Ma ikpe-azu-ya nēlu iju dika
wormwood,
Ọ di nkọ dika mma-agma iru abua.
- 5 Ukwu-ya abua nārìda n'ọnwu;
Ala-mọ ka nzo-ukwu-ya nile nējìdesi
ike;
- 6 Ka i we ghara ime ka okporo-uzọ
ndu di lari:
Uzọ-ya nile emewo nkpatu, i gagh-
ama ha.
- 7 Ma ubu a, umum, gēnum nti,
Unu esi-kwa-la n'okwu nile nke
ọnum wezuga onwe-unu.
- 8 Me ka uzọ-gi di anya n'ebe ọ nọ,
Abiaru-kwa-la ọnu-uzọ ulo-ya nso:
- 9 Ka i we ghara inye ndi ọzọ ebube-
gi,
Ka i we ghara kwa inye onye
nēnwegh obi-ebere arọ-gi nile:
- 10 Ka afọ we ghara iju ndi nābugh ndi
nke gi n'ume-gi;
Ka ihe nile i dọburu onwe-gi n'olu
inweta we ghara kwa idi n'ulo onye
nābugh nke gi;
- 11 I we sua udè n'ikpe-azu-gi,
M̀be anu-aruhā-gi na aruhā-gi gāgwusi,
- 12 I we si, Le ka m'siwo kpo idọ-aka-
na-nti asi nke-uku,
Ọ bu kwa iba-nba ka obim leliwo
anya;
- 13 Egeghkwam nti n'olu ndi-ozizim,
Ọ bugh kwa n'ebe ndi nēzìim ihe nọ
ka m'toworo ntim n'ala!
- 14 Ọ fọduru ihe ntà ka m'nozue n'ihe
ojọ nile
N'etiti nkpokota na nzukọ ndi nkem.
- 15 Nua miri sitere n'olulù nke aka gi,
Na miri nērù erù site n'ime olulù-
miri nke aka gi.
- 16 Isi-iyi-gi, hà gāwasasi n'èzi?
Ọ bu n'amá ka iyi miri gāwasasi?
- 17 Ka ha diri nání gi onwe-gi,
Ma ka ndi nābugh ndi nke gi ghara
isoro gi nwe ha.
- 18 Ka isi-iyi-gi buru ihe agoziri agozì;
Nuri kwa ọnu na nwunye i luru
n'okorobia.
- 19 Dika nne-ele nke nāhu n'anya na
nne-ewu-ohia mara nma,
Ka ara-ya abua nēju gi afọ na m̀be
nile;
Nání n'ihu - n'anya - ya ka i
ganāwaghari m̀be nile.
- 20 Ma n'ihì gini ka i gēji nwayi nābugh
nwunye-gi waghari, nwam?

- N'ihì gini ka i gābaku nwayi nābugh
nwunye-gi obi?
- 21 N'ihì na n'iru anya Jehova ka uzọ nile
nke mada di,
Okporo-uzọ-ya nile ka Ọ nēme ka ha
di iari.
- 22 Ajo omume nile nke aka ya gānwude
onye ahu nēmebi iwu,
Agēji kwa udọ nile nke nmehie-ya
jidesie ya ike.
- 23 Onye ahu gānwu nānaragh idọ-aka-
na-nti;
Ọ bu kwa n'iba-uba nke uche-ya
bagoro abago ka ọ nāwaghari.
- 6 1 Nwam, ọ buru na i nọworo madu-
ibe-gi na mbe,
Ọ buru na i narawo onye ala ọzọ
n'aka ibu onye-mbe,
2 Ejiwo okwu nile nke ọnu-gi ma gi
n'onyà,
Ejiwo okwu nile nke ọnu-gi nwude gi.
3 Me nka ụbụ a, nwam, we naputa
onwe-gi,
N'ihì na i bāwo n'ọbu-aka nke madu-
ibe-gi;
Je, kwe ka azọtọ gi n'ukwu, riọchie
madu-ibe-gi nti.
- 4 Enyela anya-gi abua ura,
Enye-kwa-la mbubere-anya-gi iru-
ura.
- 5 Naputa onwe-gi dika mbaada n'aka
onye-ntà,
Na dika nnunu n'aka osi-onyà.
- 6 Jekuru ndanda, onye-ume-ngwu;
Le uzọ-ya nile, we mara ihe:
- 7 Nke nēnwegh onye-isi, ma-ọbu onye
nēle anya n'ọlu, ma-ọbu onye
nāchi achi,
- 8 Ma o nēdozi nri-ya na mbe okpom-
ọku,
Nēkpokta kwa ihe-oriri-ya na mbe
owuwe-ihe-ubi.
- 9 Rūe ole mbe ka i ganēdina ala, gi
onye-ume-ngwu?
Óle inbe ka i gēsi n'ura-gi bilie?
- 10 Nwa ura ntà, nwa iru-ura ntà,
Nwa ikpakoba-aka ntà idina ala;
- 11 Obeye-gi ewe bia dika onye nējeghari
ipunara madu ihe,
Ihe-ukọ-gi kwa dika nwoke ji ọta.
- 12 Madu nke jọburu onwe-ya, onye
nēme ajo ihe;
- Ọ ji ọnu nke nēkwu ihe bagoro
abago ejeghari;
- 13 Ọ nēbu iku-anya-ya, o ji ukwu-ya
abua ekwu okwu,
Ọ ji nkpisi-aka-ya nile nēzi ihe.
- 14 Ibakuta Chineke azu di n'obi-ya, ọ
nēchēputa ihe ọjọ na mbe nile:
Ọ nēzisa ise-okwu.
- 15 N'ihì nka nhuju-anya-ya gābia na
mberede;
N'otù ntabi-anya ka agētipia ya, ọ
digh kwa ngwota di.
- 16 Ihe isi di nke Jehova kporo asi;
E, ihe asa di nke bu ihe-árú nke
nkpuru-obi-Ya:
- 17 Anya di elu, na ire okwu-ugha,
Na aka nāwusi ọbara nēmegh ihe ọjọ;
- 18 Na obi nke nēchēputa échiché ajo ihe,
Na ukwu nēme ngwa ibaga n'ihe
ọjọ;
- 19 Na onye-àmà okwu-ugha nke nēkupu
okwu-ugha di iche iche dika ume,
Na onye nēzisa ise-okwu n'etiti umu-
nne.
- 20 Nwam, chebe ihe nna-gi nyere n'iwu.
Arapu-kwa-la iwu nne-gi:
- 21 Hie ha n'obi-gi mbe nile,
Ke ha n'olu-gi.
- 22 Mbe i nējeghari, ọ ganēdu gi;
Mbe i nēdina ala, ọ ganēche gi;
Mbe i teta-kwa-ra, nke ahu gēso gi
kparia uka.
- 23 N'ihì na oriọna ka ihe ahu enyere
n'iwu bu; iwu ahu bu kwa ihe;
Ọ bu kwa uzọ ndu ka iba-nba nile
nke idọ-aka-na-nti bu:
- 24 Idebe gi ka i pua n'aka nwayi ọjọ,
N'aka ire-utọ nke ire nwayi nābugh
nwunye-gi.
- 25 Achosila ima-nma-ya ike n'obi-gi;
Ekwe-kwa-la ka ọ were gi na
mbubere-anya-ya.
- 26 N'ihì na ọ bu n'ihì nwayi nākwa iko
ka eji eme ka nwoke biarue nání
otù ohe achicha:
Nwunye nwoke ọzọ nāchu kwa ntà
ndu di oké ọnu-ahia.
- 27 Madu, ọ gāguru ọku tiye n'uwe obi-
ya,
Ma uwe-ya agagh-ere ọku?
- 28 Ma-ọbu madu, ọ gēje ije n'elu
icheku-ọku,
Ma ọku agagh-aru ya n'ukwu-ya
abua?

- 29 Otú a ka onye nābakuru nwunye madu-ibe-ya di;
Agagh-agu onye ọ bula nke nēmetu nwayi ahu aka n'onye nēmegh ihe ọjọ.
- 30 Madu adigh-eleda onye-ori anya, m̀be o nēzu ori
Imeju nkpuru-obi-ya m̀be agu nāgu ya:
- 31 Ma asi na achọta ya, ọ gākwughachi okpukpu asa;
Àkú nile nke ulo-ya ka ọ gēnye.
- 32 Onye nākwa nwayi iko, obi amam-ihe kọrọ ya:
Onye nēmebi nkpuru-obi nke aka ya ka onye nēme ya bu.
- 33 Onyá-ntiputa na nleli ka ọ gāhu;
Ita-uta-ya kwa, agagh-ehichapu ya.
- 34 N'ihí na ekworo bu ọnuma nke nwoke;
Ọ gagh-enwe ọmiko n'ubochi ọbò.
- 35 Ọ gagh-ahu ihe-ikpuchi-nmehie ọ bula iru ọma;
Ọ gagh-ekwe kwa, m̀be i gēme ka ihe-iri-ngo ba uba.
- 7** 1 Nwam, debe okwu-ọnum nile,
Zobe ihe nile m'nyere n'iwu n'ebe i nọ.
2 Debe ihe nile m'nyere n'iwu, we di ndu;
Debe kwa iwum dika nwa-anya nke anya-gi.
3 Ke ha na nkpisi-aka-gi nile;
De ha n'elu mbadamba nkume, bú obi-gi.
4 Si amam-ihe, Nwa-nnem nwayi ka i bu;
Kpọ kwa nghọta nwayi i mara nke-ọma:
5 Ka ha we debe gi ka i pua n'aka nwayi nābugh nwunye-gi,
N'aka nwayi nābugh nwunye-gi nke nēkwu okwu ire-utọ.
6 N'ihí na na window nke ulom
N'oghere-inara-ifufem ka m'lepuru anya;
7 M'we hu n'etiti ndi nēnwegh uche,
M'mata n'etiti umu-ndikom,
Otú nwa-okorobia nke obi amam-ihe kọrọ,
8 Ka ọ nāgabiga n'amá na nsó nkuku nwayi ahu,
Ọ bu kwa n'uzọ ulo-ya ka ọ nāzọ ije;

- 9 Na chi-ọjiji, n'anyasi nke ubochi,
Nime n̄bachi nke abali na ọchichiri.
- 10 Ma, le, otú nwayi zutere ya
Yiri uwe nke nwayi nākwa iko, ọ bu kwa onye echeworo obi-ya.
- 11 Onye nēme nkpotu ka ọ bu, buru kwa onye nēwezuga onwe-ya;
Ọ bugh n'ulo-ya ka ukwu-ya nānọ:
- 12 Ubu a n'ezí ka ọ nọ, ubu a ọ bu n'amá nile,
Ọ bu kwa na nso nkuku nile ọ bula ka ọ nēche anwu.
- 13 Nwayi ahu we jide ya aka, sutu kwa ya ọnu,
Were iru ihere nādigh si ya:
- 14 Ihe aja nile nke aja-udo di n'akam;
Ta ka m'kwughachiworo ihe nile m'kwere na nkwa.
- 15 N'ihí nka ka m'putara izute gi,
Ichọsi iru-gi ike, m'we chọputa gi.
- 16 Àkwá - n̄bábá mara nma ka m'babáworo n'ihe m'ji edina,
Bú ákwá turu agwa nke ogho Ijpt.
- 17 Ewerewom myrrh na aloes na cinnamon
Fesa ihe-ndinam.
- 18 Bia, ka afọ jubiga ayi ókè n'ikwa-iko rue ututu;
Ka ayi me ka obi tọ ayi utọ n'ihu- n'anya nile.
- 19 N'ihí na dim anọgh n'ulo,
Ọ jowo ije di anya:
- 20 Ọ werewo akpa ego n'aka-ya;
N'ubochi ọnwa-ndọzu ka ọ gālata.
- 21 Ọ were ọtutu urá-ya wezuga nwa-okorobia ahu ka ọ ba n'ulo-ya,
Ọ were okwu ire-utọ nke ebugere-ọnu-ya nufue ya.
- 22 Nwa-okorobia ahu nējeso ya na mberede.
Dika ehi si abia n'ọbubu-ya,
Ma-ọbu dika nkporo-ukwu si abia n'idọ-aka-na-nti nke onye ọbagoro abagọ n'uche-ya;
- 23 Rue m̀be ákú gēji ọpue imeju-ya;
Dika nnunu si eme ngwa ibá n'ibudu,
Ma ọ magh na imegide ndu-ya ka ọ bu.
- 24 Ma ubu a, umum, genum nti,
Tọ-kwa-nu nti n'ala n'okwu nile nke ọnum.
- 25 Ekwela ka obi-gi wezuga onwe-ya ba n'uzọ nile nke nwayi ahu,
Akpafula n'okporo-uzọ-ya nile.

- 26 N'ihì na ọ di ọtutu ndi emeruru aru
ka ọ meworo ka ha da:
E, ndi nwere ume ka ndi-ya nile
ẹburu ẹbu bu.
- 27 Uzọ nile nke ala-mọ ka ulo-ya bu,
Nāridaru ime-ulo nke ọnwu.
- 8 1 Amam-ihe, ọ digh-akpọ ọkù?
Nghọta kwa, ọ digh-eme ka olu-ya
da udà?
- 2 N'elu ebe nile di elu n'akuku uzọ,
N'abata uzọ nile, ka O guzoworo
onwe-ya;
- 3 N'akuku ọnu-uzọ-ama nile, n'ọnu
amā obodo,
Na nbata ọnu-uzọ nile, ka o nētisi
nkpu ike, si,
- 4 Ọ bu unu, madu, ka m'nākpọku;
Olum nādaku kwa umu madu.
- 5 Unu ndi nēnwegh uche, ghọtanu ezi
uche;
Unu ndi-nzuzu kwa, menu ka obi-
unu ghọta ihe.
- 6 Nurunu, n'ihì na isi ihe di iche iche
ka m'nēkwu;
Nsaghe ẹbụbere-ọnum gābu kwa ihe
di iche iche ziri ezi.
- 7 N'ihì na ezi-okwu ka okpo-ọnum
nēkwu dika onye nātughari uche;
Ọzọ, ihe-ārú nke ẹbụbere-ọnum ka
nmebi-iwu bu.
- 8 N'ezi omume ka okwu nile nke ọnum
di;
Ọ digh ihe nēzigh ezi ma-ọbu ihe
hagoro abago di nime ha.
- 9 Ha nile putara ihè n'ebe onye-
nghọta nọ,
Ha zi-kwa-ra ezi n'ebe ndi nāchọta
ihe-omuma nọ.
- 10 Nara idọ-aka-na-ntim, anara-kwa-la
ọla-ọcha;
Nara kwa ihe-omuma kari ọla-edo
oma arọputara arọputa.
- 11 N'ihì na amam-ihe di nma kari ruby;
Ihe nile kwa nke nātọ madu utọ, ha
agagh-ara ka ya.
- 12 Mu onwem, bụ amam-ihe, emewo
ezi uche ebe-obibim,
Ọ bu kwa omuma ihe-izùzù di iche
iche ka m'nāchọputa.
- 13 Egwu Jehova bu ikpọ ihe ọjọ asi:
Npakọ, na nganga, na uzọ ọjọ,
Na ọnu nēkwu okwu ibakuta Chineke
azu, ka m'kpọworo asi.
- 14 Mu nwe ndum-ọdu na nzube-ihe:
Mu onwem bu nghọta; mu nwe idi-
ike.
- 15 Mu ka ndi-eze ji abu eze,
Ọ bu kwa mu ka ndi nāchi achi ji
enye ukpuru, bụ ezi omume.
- 16 Mu ka ndi-isi ji abu ndi-isi,
Ha na ndi amara aha-ha, bụ ndi-
ikpe nile nke uwa.
- 17 Mu onwem nāhu ndi ahu n'anya, bụ
ndi nāhum n'anya;
Ọ bu kwa ndi nāchọsim ike
gāchọtam.
- 18 Àkù na nsọpuru di n'akam;
E, àkù nke nādigide adigide na ezi
omume.
- 19 Nkpurum di nma kari ọla-edo oma,
e, kari ọla-edo anuchara anucha;
Ihe-omumem di kwa nma kari ọla-
ọcha arọputara arọputa.
- 20 N'uzọ ezi omume ka m'nēje ije,
N'etiti okporo-uzọ nile nke ikpè:
- 21 Ime ka ndi nāhum n'anya keta ihe di
adi,
Ka m'we meju kwa ulo-àkù nile
ha.
- 22 Jehova nwerem na nmalite uzọ-Ya,
Tutu ọlu-Ya nile site na mbe ahu.
- 23 Site na mbe ebigh-ebi ka emerem ka
m'guzosie ike, site n'isi-mbu,
Tutu uwa adi.
- 24 Mbe ọ digh ọbu-miri ọ bula di,
amuputaram;
Mbe ọ digh isi-iyi ọ bula di nke
juputara na miri.
- 25 Tutu eme ka ntọ-ala ngwu nile
bamie n'ala,
Tutu ugwu ntà nile adi ka
amuputaram:
- 26 Mbe Ọ kēmegh uwa, ma-ọbu azu
obodo,
Ma-ọbu nmalite aja nke elu-uwa
dum madu bi.
- 27 Mbe O doziri elu-igwe, n'ebe ahu ka
m'nọ:
Mbe Ọ nyere ukpuru, si, Ka ihe
hara buruburu dikwasi n'iru ọbu-
miri:
- 28 Mbe Ọ mere ka mbara-igwé sie ike
n'elu:
Mbe emere ka isi-iyi nile nke ọbu-
miri di ike:
- 29 Mbe O ji kpara oké osimiri okè-ya,
Ka miri we ghara igabiga okwu-ọnu-
Ya:
Mbe O ji kpuru ntọ-ala uwa ukpuru:

- 30 Anọkwam n'akuku Ya, dika onye-
 ọkà:
 M'we buru ihe nātọ Ya utọ kwa-
 ubọchi,
 Nēgwuri egwú n'iru Ya m̀be nile;
 31 Nēgwuri egwú n'elu-uwa dum madu
 bi n'uwa-Ya;
 Ihe nātọm utọ di kwa n'ebe umu
 madu nọ.
 32 Ma ùbu a, umum, genum nti:
 N'ihì na ndi ihe nāgara nke-ọma ka
 ndi nēdebe uzọm nile bu.
 33 Nurunu idọ-aka-na-nti, we mara ihe,
 Unu eze-kwa-la ya ndu.
 34 Onye ihe nāgara nke-ọma ka madu
 nke nēgem nti bu,
 N'imu anya n'akuku ibo-ọnu-uzọm
 nile kwa-ubọchi,
 N'iche nche n'akuku-ọnu-uzọ nke
 ọnu-uzọm nile.
 35 N'ihì na onye nāchọtam achọtawo
 ndu,
 Ọ gēnweputa kwa n'aka Jehova na
 ihe-ya gātọ Ya utọ.
 36 Ma onye nēmehie megidem nēme
 nkpuru-obi-ya ihe-ike:
 Ndi nile nke nākpọm asi nāhu ọnwu
 n'anya.
- 9 1 Amam-ihe ewuwo ulo-ya,
 Ọ waputawo ogidi asa ya:
 2 Ọ ̀buwo anu-ọ̀bu-ya; ọ gwawo
 manya-vine-ya agwa;
 Ọ dowo kwa table-ya n'usoro.
 3 Ọ zipuwo umu-abọghọ-ya, ọ nākpọ
 ọkù
 N'elu ebe nile di elu nke obodo, si,
 4 Onye ọ bula nēnwegh uche, ya
 wezuga onwe-ya bata n'ebe a:
 Onye obi amam-ihe kọrọ, amam-ihe
 asiwo ya,
 5 Bianu, rienu nrim ufọdu,
 Nū-kwa-nu manya-vine ufọdu nke
 m'gwaworo agwa.
 6 Rapunu amagh-ihe, unu ndinēnwegh
 uche, we di ndu;
 Ga-kwa-nu n'iru n'uzọ nghọta.
 7 Onye nādọ onye nākwa emò aka na
 nti nēwetara onwe-ya nlelì:
 Ọzọ, onye nābara onye nēmebi iwu
 nba nēwetara onwe-ya ọlu-ya.
 8 Abarala onye nākwa emò nba, ka ọ
 we ghara ikpọ gi asi:

- Bara onye mara ihe nba, ọ gāhu kwa
 gi n'anya.
 9 Nye onye mara ihe nmuta, ọ gāmara
 kwa ihe kari:
 Me ka onye ezi omume mara ihe, ọ
 gātukwasi ihe-nmuta n'amam-
 ihe-ya.
 10 Nmalite amam-ihe ka egwu Jehova
 bu:
 Ihe-ọmuma nke Onye Nsọ bu kwa
 nghọta.
 11 N'ihì na site na mu ka ubọchi-gi
 gāba uba,
 Agātukwasi-kwa-ra gi arọ ndu.
 12 Ọ buru na i mara ihe, i maworo
 onwe-gi ihe:
 Ọ buru kwa na i kwa emò, nánì gi
 gēbu ya.
 13 Nwayi nzuzu nēme nkpọtu;
 Onye nēnwegh uche ka ọ bu, ọ magh
 kwa ihe ọ bula.
 14 Ọ nānọdu kwa n'ọnu-uzọ ulo-ya,
 N'elu oche n'ebe nile di elu nke
 obodo,
 15 Ikpọ ndi nāgabiga n'uzọ ọkù,
 Bú ndi nāgazi agazi n'okporo-uzọ-
 ha,
 16 Onye ọ bula nēnwegh uche, ya
 wezuga onwe-ya bata n'ebe a:
 Ọzọ, onye obi amam-ihe kọrọ, nwayi
 ahu asiwo ya,
 17 Miri ezutara ezuta nātọ utọ,
 Nri eriri na nzuzo di utọ.
 18 Ma nwoke ahu amagh na ndi nādigh
 ndu nọ n'ebe ahu;
 Na ọ bu n'ebe nile miri emi nke ala-
 mọ ka ndi ọ kpọrọ nọ.

10 1 Ilu di iche iche nke Solomon.

- Nwa nke mara ihe nēme ka nna-ya
 n̄uria:
 Ma nwa di nzuzu bu iru-újú nne-ya.
 2 Àkù nke nmebi-iwu adigh-aba urù:
 Ma ezi omume nānaputa n'ọnwu.
 3 Jehova agagh-ekwe ka agu guḅue
 nkpuru-obi onye ezi omume:
 Ma ọchichọ nke ndi nēmebi iwu
 nāchọsi ike ka Ọ nākwapu.
 4 Ọḅeye ka onye ji ọbu-aka ume-ngwu
 alu ọlu gābu:
 Ma aka ndi di nkọ nēme ọgaranya.
 5 Onye nēkpokọta na m̀be okpom-ọku
 bu nwa nēnwe uche:

- Ma onye nāraru ura n'owuwe-ike-ubi bu nwa nēweta ihere.
- 6 Ngōzi nile nādiri isi onye ezi omume: Ma ihe-ike nēkpuchi ọnu ndi nēmebi iwu.
- 7 Ncheta anēcheta onye ezi omume bu ihe-ngōzi:
Ma aha ndi nēmebi iwu gēre ure.
- 8 Ndi obi-ha mara ihe gānata ihe enyere n'iwu:
Ma onye ɓagorọ aɓago n'ebubere-ọnu-ya abua ka agākwaṭu.
- 9 Onye nēje ije n'izu-okè nēje na ntukwasi-obi:
Ma onye nēme ka uzọ-ya nile ɓago aɓago, agāmara ya.
- 10 Onye nēbu iku-anya nēnye ihe-nwuta:
Ma onye ɓagorọ aɓago n'ebubere-ọnu-ya abua ka agākwaṭu.
- 11 Isi-iyi nke ndu ka ọnu onye ezi omume bu:
Ma ime-ihe-ike nēkpuchi ọnu ndi nēmebi iwu.
- 12 Ikpọ-asi nākpote ise-okwu di iche iche:
Ma njehie nile ka ihu-n'anya nēkpuchi.
- 13 N'ebubere-ọnu nke onye nāghota ihe ka anāchota amam-ihe:
Ma nkpa-n'aka diri azu onye obi amam-ihe korọ.
- 14 Ndi mara ihe nākpakoba ihe-omuma:
Ma ọnu onye ɓagorọ aɓago n'uche-ya bu nbibi di nso.
- 15 Akú nke ọgaranya bu obodo-ya siri ike:
Nbibu nke ndi nēnwegh ike bu obeye ha bu.
- 16 Ọlu onye ezi omume nēdubá na ndu;
Ihe-omume nke onye nēmebi iwu nēdubá na nmehie.
- 17 Uzọ iru na ndu ka onye nēdebe idọ-aka-na-nti bu:
Ma onye nāraru iba-nba nēne ka madu kpafue.
- 18 Onye nēkpuchi ikpọ-asi nwere ebubere-ọnu okwu-ugha;
Ọzọ, onye nēme ka akukọ ọjọ puta, onye ahu bu onye-nzuzu.
- 19 N'otutu okwu njehie adigh-akwusi:
Ma onye nēbuchi ebubere-ọnu-ya abua bu onye nwere uche.
- 20 Ọla-ọcha arọputara arọputa ka ire onye ezi omume bu:
Obi ndi nēmebi iwu di ka ihe ntá.
- 21 Ebubere-ọnu abua nke onye ezi omume nāzú ọtutu madu:
Ma ndi ɓagorọ aɓago n'uche-ha nānwu n'ihí na obi amam-ihe korọ ha.
- 22 Ngōzi Jehova, nke ahu nēme madu ọgaranya,
Ọ digh-atukwasi kwa ya ihe-nwuta.
- 23 Ọ diri onye-nzuzu dika igwuri-egwú, bú ime ihe-nzube ọjọ:
Otú a ka amam-ihe di-kwa-ra onye-nghota.
- 24 Ihe onye nēmebi iwu nātu ujọ ya, nke ahu gābiakute ya:
Ma ihe ndi ezi omume nāchosi ike ka agēnye ha.
- 25 Mpe okè ifufe nēfebiga, onye nēmebi iwu anogh kwa:
Ma onye ezi omume bu ntọ-ala ebigh-ebi.
- 26 Dika manya ɓara uka si adi n'ebe ezè di, na dika anwuru-ọku si adi n'ebe anya di,
Otú a ka onye-ume-ngwu nādi n'ebe ndi nēzi ya ozi nọ.
- 27 Egwu Jehova nātukwasi ubochi na ndu madu:
Ma arọ nile nke ndi nēmebi iwu gādi nkpunkpu.
- 28 Nchere ndi ezi omume gābu ọnú:
Ma olile-anya ndi nēmebi iwu gāla n'iyi.
- 29 Ebe siri ike n'ebe onye zuru okè nọ ka uzọ Jehova bu;
Ma ọ bu nbibi n'ebe ndi nālu ajọ ihe nọ.
- 30 Agagh-ewezuga onye ezi omume n'ọnọdu-ya rue mpe ebigh-ebi:
Ma ndi nēmebi iwu agagh-ebi n'uwa.
- 31 Ọnu onye ezi omume nāmi amam-ihe dika nkpuru:
Ma ire nke nēkwu okwu ibakuta Chineke azu, agēbipu ya.
- 32 Ebubere-ọnu abua nke onye ezi omume mara ihe nātọ utọ:
Ma ọnu ndi nēmebi iwu nēkwu okwu ibakuta Chineke azu.
- 11** 1 Ihe-osisi aghughọ bu ihe-árú n'anya Jehova:
Ma nkume-isi-ihe zuru ezu bu ihe nātọ Ya utọ.
- 2 Nganga bia, nleli abia kwa:

- Ma n'ebe ndi di ume-ala n'obi nọ ka
amam-ihe di.
- 3 Izu-okè nke ndi ziri ezi nēdu ha:
Ma omume ɓagorọ aɓagọ nke ndi
nāghọbu aghọbu gēmebi ha.
- 4 Àkú adigh-aba urú n'ubọchi nke
nrubiga-ókè nke iwe:
Ma ezi omume nānaputa n'ọnwu.
- 5 Ezi omume nke onye zuru okè gēme
ka uzọ-ya zie ezi:
Ma nmebi-iwu nke aka ya ka onye
nēmebi iwu gēji da.
- 6 Ezi omume nke ndi ziri ezi gānaputa
ha:
Ma n'ọchichọ nke ha nāchọsi ike ka
agānwude ndi nāghọbu aghọbu.
- 7 Mɓe madu nke nēmebi iwu nwuru,
olile-anya-ya gāla n'iyi:
Ọzọ, nchere nke ajọ ihe nile alawo
n'iyi.
- 8 Adọputawo onye ezi omume
n'ahuhu,
Onye nēmebi iwu ewe ba n'ọnọdu
ya.
- 9 Ọnu-ya ka onye emeruru emeru ji
cbibi madu-ibe-ya:
Ma ihe-omuma ka agēji dọputa ndi
ezi omume.
- 10 N'odi-nma nke ndi ezi omume obi
ndi obodo-ha nātọ ha utọ:
Ọzọ, mɓe ndi nēmebi iwu nāla n'iyi,
iti-nkpu-ọnụ di.
- 11 Eji ngozi nke ndi ziri ezi bulie obodo:
Ma eji ọnu ndi nēmebi iwu akwada
ya.
- 12 Onye nēleda madu-ibe-ya anya, obi
amam-ihe kọrọ ya:
Ma onye-nghọta nāɓa nkiti.
- 13 Onye nējeghari dika onye nāɓa àmà
ọjọ nēkpughe izù nzuzo:
Ma onye mọ-ya kwesiri ntukwasi-obi
nēkpuchi okwu.
- 14 Mɓe ọ nādigh ezi ndum-ọdu ọ bula
di, ndi ahu gāda:
Ma nzọputa di n'ọtutu ndi nādu ọdu.
- 15 Aghagh imejọ madu, mɓe ọ nọworo
onye ala ọzọ na mbe:
Ma onye nākpọ ndi nānara madu
n'aka ibu ndi-mbe asl, ọ nọ na
ntukwasi-obi.
- 16 Nwayi amara nējidesi nsopuru ike:
Ndi nēme ka madu ma jijiji nējidesi
kwa àkú ike.
- 17 Onye nēmeso nkpuru-obi-ya ezi ihe
ka onye-ebere bu:

- Ma onye nēmekpa anu-aruru nke aka
ya aru ka onye nēnwegh obi-ebere
bu.
- 18 Onye nēmebi iwu nāluta ego-ọlu
okwu-ugha:
Ma onye nāgha ezi omume dika
nkpuru nāluta ugwo-ọlu kwesiri
ntukwasi-obi.
- 19 Onye nēguzosi ike n'ezi omume gēru
na ndu:
Ma onye nāɓaso ihe ọjọ gēru
n'ọnwu nke aka ya.
- 20 Ihe-àrú n'anya Jehova ka ndi ɓagorọ
aɓagọ n'obi bu:
Ma ihe nātọ Ya utọ ka ndi zuru okè
n'uzọ-ha bu.
- 21 Site n'aka rue aka, agagh-agu onye
ọjọ n'onye nēmegh ihe ọjọ:
Ma nkpuru ndi ezi omume gēwepuga
onwe-ha.
- 22 Dika nɓa-aka ọla-edo n'imi ezi,
Otù a ka nwayi mara nma nke nēsi
n'ezi uche wezuga onwe-ya di.
- 23 Ihe ndi ezi omume nāchọsi ike bu
nāni ezi ihe:
Ma olile-anya nke ndi nēmebi iwu
bu nrubiga-ókè nke iwe.
- 24 Ọ nwere onye nāghasa aghasa, ma
anọ nātukwasiri ya ihe kari;
Ọ nwe-kwa-ra onye nēbọchi eɓochi
kari nke ziri ezi, ma o nēdubà nāni
n'ikọ-ukọ.
- 25 Nkpuru-obi nke nāgozi agozi ka
agēme ka ọ ma abuba:
Ọzọ, onye nēme ka ndi ọzọ nujue
afọ, agēme kwa ka ya onwe-ya
nujue afọ.
- 26 Onye nēbọchi ọka, ọra madu gākọcha
ya:
Ma ngozi gādi n'isi onye nēre ya.
- 27 Onye nāchọsi ezi ihe ike nāchọ ka
ihe-ya nātọ Chineke utọ:
Ma onye nāchọ ihe ọjọ, ihe ahu
gābiakute ya.
- 28 Onye nātukwasi obi n'akú-ya, onye
ahu gāda:
Ma dika akwukwo ndu ka ndi ezi
omume gēpú.
- 29 Onye nēmekpa èzi-na-ulo-ya aru
géketa ifufe:
Orù ka onye ɓagorọ aɓagọ n'uche-
ya gābu-kwa-ra onye obi-ya mara
ihe.
- 30 Nkpuru onye ezi omume nāmi bu
osisi nēnye ndu;

- Onye nēnwetara Chineke nkpuru-obi madu ka onye mara ihe bu.
- 31 Le, agākwughachi onye ezi omume ugwo n'uwa:
Agēsi kwa aña ghara ikwughachi onye nēmebi iwu na onye-nmehie?
- 12 I Onye nāhu idọ-aka-na-nti n'anya nāhu ihe-omuma n'anya: Ma onye nākpọ iba-nba asi bu anu-ohia.
- 2 Ezi madu gēnweputa n'aka Jehova na ihe-ya gātọ Ya utọ:
Ma onye nzube ojọ ka Ọ gāma ikpe.
- 3 Madu agagh-eguzosi ike site na nmebi-iwu:
Ma nkporogwu ndi ezi omume, agagh-eropu ya.
- 4 Nwayi nke nējide onwe-ya nke-oma bu okpu-eze di-ya:
Ma ọ di ka ire-ure n'okpukpu di-ya, bu nwayi nēweta ihere.
- 5 Èchìchè nile nke ndi ezi omume bu ezi ikpè:
Ma ndum-ọdu nile nke ndi nēmebi iwu bu aghughọ.
- 6 Okwu nile nke ndi nēmebi iwu bu iche anwu ọbara:
Ma ọnu ndi ziri ezi gānaputa ha.
- 7 Asi na ekpue ndi nēmebi iwu iru, ha anogh kwa:
Ma ulo ndi ezi omume gēguzo.
- 8 Dika ezi uche-ya si di ka agēto onye ọ bula:
Ma onye ọagorọ aọagọ n'obi gāghọ onye anēleda.
- 9 Ọ di nma, bu onye anēleli, ma ọ nwere oru,
Kari onye nāsoyuru onwe-ya, ma nri korọ ya.
- 10 Onye ezi omume marandu anu-ulo-ya: Ma obi-ebere nile nke ndi nēmebi iwu bu enwegh-obi-ebere.
- 11 Onye nālu ala-ubi-ya, afọ gēju ya na nri:
Ma onye nābaso ihe-efu di iche iche, obi amam-ihe korọ ya.
- 12 Onye nēmebi iwu achosiwo ọnyà ndi ojọ ike:
Ma nkporogwu ndi ezi omume nāmi nkpuru.
- 13 Na njehie nke eọbure-ọnu ka ọnyà onye ojọ di:
Ma onye ezi omume gēsi n'ahuhu puta.
- 14 Site na nkpuru nke ọnu onwe-ya ka afọ gēju onye ọ bula n'ezì ihe:
Ọzọ, nmeso aka madu nke ọ nēmeso madu - ibe - ya, nke ahu ka agēnyeghachi ya.
- 15 Uzọ nke onye ọagorọ aọagọ n'uche-ya ziri ezi n'anya ya onwe-ya:
Ma onye nēge nti ndum-ọdu ka onye mara ihe bu.
- 16 Onye ọagorọ aọagọ n'uche-ya, n'otù ubochi ahu ka anāmara iwe anākpasu ya:
Ma onye nēkpuchi nleli ka onye nwere ezi uche bu.
- 17 Onye nēkupu ikwesi-ntukwasi-obi dika ume nēgosi ezi omume,
Ma onye-ama okwu-ugha nēgosi aghughọ.
- 18 Ọ nwere onye nēkwu okwu nēchēgh echè dika ndupù nke mma-agma:
Ma ire ndi mara ihe bu ihe nāgwọ madu.
- 19 Eọbure-ọnu ezi-okwu gēguzosi ike rue mbe ebigh-ebi:
Ma nani rue otù ntabi-anya ka ire okwu-ugha di.
- 20 Aghughọ di n'obi ndi nēchēputa ihe ojọ:
Ma ndi nādu ọdu udo nwere ọnu.
- 21 Ọ digh aјọ ihe ọ bula gādakwasi onye ezi omume:
Ma ndi nēmebi iwu ejuputawo n'ihe ojọ.
- 22 Ihe-aru n'anya Jehova ka eọbure-ọnu okwu-ugha bu:
Ma ndi ji ezi-okwu eme ihe bu ndi ihe-ha nātọ Ya utọ.
- 23 Madu nke nwere ezi uche nēkpuchi ihe-omuma:
Ma obi ndi-nzuzu nākpọsa uche ọagorọ aọagọ.
- 24 Aka ndi di nkọ gāchi achi:
Ma onye-ume-ngwu gādi n'usu ndi nēfè òfufè.
- 25 Nchebu n'obi madu nēme ka obi ruru ala;
Ma okwu ọma nēme ka ọ nūria.
- 26 Onye ezi omume nēgosi madu-ibe-ya uzọ:
Ma uzọ ndi nēmebi iwu nēme ka ha kpafue.
- 27 Onye-ume-ngwu adigh-aru anu ọ chutara na ntà:
Ma àkù madu nke di okè ọnu-ahia diri onye di nkọ.

- 28 N'uzọ ezi omume ka ndu di;
 Ọzọ, n'uzọ nke okporo-uzọ-ya, ọ
 digh ọnwu di ya.
- 13** 1 Nwa nke mara ihe nānu idọ-
 aka-na-nti nna-ya:
 Ma onye nākwa emò anugh ibasi-
 nba-ike.
- 2 Site na nkpuru nke ọnu-ya ka onye ọ
 bula gēri ezi ihe:
 Ma nkpuru-obi ndi nāghọbu aghọbu
 gēri ime-ihe-ike.
- 3 Onye nēche ọnu-ya nche nēdebe
 ndu-ya:
 Ma onye nāsaghepu ebugere-ọnu-ya
 abua, nbibi gādiri ya.
- 4 Ọ nāchọsi ike, ma ọ digh ihe ọ
 nwere, bú nkpuru-obi onye-ume-
 ngwu:
 Ma nkpuru-obi nke ndi di nkọ,
 agēme ya ka ọ ma abuba.
- 5 Okwu-ugha ka onye ezi omume
 nākpọ asi:
 Ma onye nēmebi iwu nēsì isi, we
 nwe iru-ihere.
- 6 Ezi omume nēchebe onye zuru okè
 n'uzọ:
 Ma nmebi-iwu nēme ka onye-
 nmehie kpùe iru.
- 7 Ọ nwere onye nēme onwe-ya
 ọgaranya, ma ọ digh ihe ọ bula ọ
 nwere:
 Ọ nwere onye nēme onwe-ya ọbeye,
 ma àkù-ya bara uba.
- 8 Ihe-nbaputa nke ndu onye ọ bula bu
 àkù-ya:
 Ma ọbeye anugh ibasi-nba-ike.
- 9 Ihè ndi ezi omume nānuri ọnu:
 Ma oriọna ndi nēmebi iwu gānyu.
- 10 Nání na nganga ka ilu-ọgù nāputa:
 Ma n'aka ndi aduworọ ọdu ka
 amam-ihe di.
- 11 Àkù nke sitere n'ihe-efu gēbilata:
 Ma onye ji aka-ya achikọta ihe gāba
 uba.
- 12 Nchere anēchere ogologo mbe di
 anya nēme ka obi nāria ọria:
 Ma osisi nke nēnye ndu ka ihe
 anāchọsi ike bu, mbe ọ biaruworọ.
- 13 Onye nēleda okwu Chineke anya
 nēmebi onwe-ya:
 Ma onye nātu egwu ihe enyere n'iwu,
 onye ahu ka agākwughachi ugwo.
- 14 Iwu onye mara ihe bu isi-iyi nke ndu,
 Isi n'onyà nile nke ọnwu wezuga
 onwe-gi.

- 15 Ezi uche nēnye amara:
 Ma uzọ ndi-nghọbu bu nání nkume.
- 16 Onye ọ bula nke nwere ezi uche jí
 ihe-omuma alu ọlu:
 Ma onye-nzuzu nābasa uche ọgọrọ
 aḅagọ.
- 17 Onye-ozí nke nēmebi iwu nādabà
 n'ihe ọjọ:
 Ma ukọ nke kwesiri ntukwasi-obi bu
 ihe nāgwọ madu.
- 18 Inọ-n'ọbeye na nlelì gādiri onye
 nēzere idọ-aka-na-nti:
 Ma onye nāriba iba-nba ama ka
 agāsopuru.
- 19 Mbe ihe anāchọsi ike mere ọ nātọ
 nkpuru-obi utọ:
 Ma ọ bu ihe-árú n'anya ndi-nzuzu
 isi n'ihe ọjọ wezuga onwe-ha.
- 20 Nējeso ndi mara ihe, i gāma kwa
 ihe:
 Ma eyì ndi-nzuzu ka agēmejọ.
- 21 Ndi-nmehie ka ihe ọjọ nāchu:
 Ma ndi ezi omume ka agākwughachi
 ezi ihe.
- 22 Ezi madu nēme ka umu umu-ya keta
 ihe-ya;
 Ma ihe anākpakọbara onye ezi
 omume ka àkù onye-nmehie bu.
- 23 Ọtutu ihe-oriri di n'ubi ndi-ọbeye:
 Ma ọ nwere nke anēkpochapu site
 n'ikpe nābugh ikpe.
- 24 Onye nēbuchi nkpa-n'aka-ya nākpọ
 nwa-ya asi:
 Ma onye nāhu ya n'anya nādọsi ya
 aka na nti ike.
- 25 Onye ezi omume nēri ihe rue mbe
 afọ juru nkpuru-obi-ya:
 Ma afọ ndi nēmebi iwu, ihe nākpọ
 ya.
- 14** 1 Nwayi ọ bula nke mara ihe
 ewuwo ulo-ya:
 Ma nwayi nke ọgọrọ aḅagọ n'uche-
 ya ji aka-ya abua akwada ya.
- 2 Onye nēje ije n'izi-ezi-ya nātu egwu
 Jehova:
 Ma onye nēsihie n'uzọ-ya nile nēleda
 Ya anya.
- 3 N'ọnu onye ọgọrọ aḅagọ n'uche-ya
 ka ome npako di:
 Ma ebugere-ọnu nke ndi mara ihe
 gēdebe ha.
- 4 Mbe ehi nādigh, ulo anāzù ehi nādi
 ọcha:
 Ma ihe-omume riri nne nēsite n'ike
 ehi.

- 5 Onye-àmà nke kwesiri ntukwasi-obi adigh-ekwu okwu-ugha:
Ma onye-àmà okwu-ugha nēkupu okwu-ugha dika ume.
- 6 Onye nākwa emò achọwo amam-ihe, ma ọ hugh ya:
Ma ihe-omuma diri onye-nghota nfe.
- 7 Je na ncherita-iru onye-nzuzu, I gagh-amata kwa ebuere-onu ihe-omuma n'aru ya.
- 8 Amam-ihe onye nwere ezi uche bu ighota uzọ-ya:
Ma uche ịagorọ aịagọ nke ndi-nzuzu bu aghughọ.
- 9 Ndi ịagorọ aịagọ n'uche-ha, ikpe-omuma nākwa emò ha:
Ma n'etiti ndi ziri ezi ka ihe nāto Chineke utọ di.
- 10 Obi mara ilu nke aka ya;
Ọ bu kwa n'ọnụ-ya ka onye nke nābugh nke ya nādigh-agwakota onwe-ya.
- 11 Ulo nke ndi nēmebi iwu, agēme ka ọ toborọ n'efu:
Ma ulo-ikwū nke ndi ziri ezi gāma akwukwọ dika ihe akuru aku.
- 12 Uzọ di nke ziri ezi n'iru madu, Ma nsotu-ya bu uzọ nile nke onwu.
- 13 Ọbunà n'ochi ka ihe nēbu obi n̄bu; Ọzọ, ikpe-azu ọnụ bu iru-újú.
- 14 Site n'uzọ nile nke aka ya ka afọ gēju onye laghachiworo azu n'obi:
Ma ọ bu site n'onwe-ya ka afọ gēju ezi madu.
- 15 Onye nēnwegh uche nēkwere okwu nile ọ bula:
Ma onye nwere ezi uche nāghota ije-ukwu-ya.
- 16 Onye mara ihe nātu egwu, we si n'ihe ọjọ wezuga onwe-ya:
Ma onye-nzuzu nēwebiga iwe okè, we nātukwasi obi.
- 17 Onye nēwe iwe ọsọsọ gēme ihe nke uche ịagorọ aịagọ:
Ọzọ, onye ọ bula nke nēzu nzube ọjọ di iche iche, anākpọ ya asi.
- 18 Ndi nēnwegh uche eketawo uche ịagorọ aịagọ:
Ma ndi nwere ezi uche ka anēkpube ihe-omuma n'isi.
- 19 Ndi ọjọ erudawo ala n'iru ndi ezi madu;
Ndi nēmebi iwu kwa n'onu-uzọ-ama nile nke onye ezi omume.
- 20 Ọbunà onye-aịata-obi nke ọbeye nākpọ ya asi:
Ma ndi nāhu ọgaranya n'anya di otutu.
- 21 Onye nēleda madu-ibe-ya anya nēmehie:
Ma onye nēmere ndi ewedara n'ala amara, onye ihe nāgara nke-oma ka ọ bu.
- 22 Hà adigh-akpafu, bú ndi nēchēputa ihe ọjọ?
Ma ebere na ezi-okwu gādiri ndi nēchēputa ezi ihe.
- 23 Na ndọbu nile nke madu nādọbu onwe-ya n'ọlu urù di ya:
Ma okwu ebuere-onu nēdubà nānā n'ihe-ikọ-ukọ.
- 24 Okpu-eze nke ndi mara ihe bu àkù-ha:
Ma uche ịagorọ aịagọ nke ndi-nzuzu bu nānī uche ịagorọ aịagọ.
- 25 Onye nānaputa nkpuru-obi di iche iche ka onye-àmà nke nēkwu ezi-okwu bu:
Ma onye nēkupu otutu okwu-ugha dika ume nāghọ aghughọ.
- 26 N'egwu Jehova ka ntukwasi-obi siri ike di:
Umu-Ya gēnwe kwa ebe-n̄babà.
- 27 Egwu Jehova bu isi-iyi nke ndu, Isi n'onyà nile nke onwu wezuga onwe-gi.
- 28 N'uba nke ndi ọ bula ka ima-nma eze di:
Ma n'ukọ mba ọ bula ka nbibi onye-isi di.
- 29 Onye nādigh-ewe iwe ọsọsọ nwere otutu nghota:
Ma onye nwere obi ọku nēbuli uche ịagorọ aịagọ.
- 30 Ndu nke anu-arụ ka obi agworo ọria-ya bu:
Ma ire-ure nke ọkpukpu nile ka ekworo bu.
- 31 Onye nēmebu onye nēnwegh ike nāta Onye kēworo ya uta:
Ma onye nāsopuru Ya ka onye nēme ọbeye amara bu.
- 32 Anēnupu onye nēmebi iwu n'ihe ọjọ ya:
Ma onye nwere ebe-n̄babà n'onwu-ya ka onye ezi omume bu.
- 33 N'obi onye-nghota ka amam-ihe nānọgide:
Ma n'etiti ndi-nzuzu ka ọ nēme ka amara ya.

- 34 Ezi omume nēbuli mba:
Ma ihe-ihere nke ndi nile di iche
iche ka nmehie bu.
- 35 Ihe orú nwere uche nātọ eze utọ:
Ma nrubiga-òkè nke iwe-Ya gādi
n'aru onye nēweta ihere.
- 15** I Ọziza-okwu di nrò nēme ka
onuma laghachi azu:
Ma okwu nwuta nākpali iwe.
- 2 Ire ndi mara ihe nēme ka ihe-omuma
di nma:
Ma onu ndi-nzuzu nēkwuwa okwu
uche ọagọọ aọagọ.
- 3 N'ebe nile ọ bula ka anya abua nke
Jehova di,
Nēche ndi ọjọ na ndi bu ezi madu
nche.
- 4 Ire nke nāgwọ madu bu osisi nēnye
ndu:
Ma omume ọagọọ aọagọ nime ya bu
ntipia nime mọ madu.
- 5 Onye uche-ya ọagọọ aọagọ nēleli
idọ-aka-na-nti nna-ya:
Ma onye nāriba iba-nba ama gaghọ
onye nwere ezi uche.
- 6 N'ulo onye ezi omume ka ọtutu àkù
di:
Ma n'ihe-omume nke onye nēmebi
iwu ka nmekpa-aru di.
- 7 Ebuere-onu nke ndi mara ihe nēfesa
ihe-omuma:
Ma obi ndi-nzuzu adigh-eme otú a.
- 8 Àjà ndi nēmebi iwu bu ihe-àrù
n'anya Jehova:
Ma ekpere ndi ziri ezi bu ihe nātọ Ya
utọ.
- 9 Ihe-àrù n'anya Jehova ka uzọ onye
nēmebi iwu bu:
Ma onye nābaso ezi omume ka Ọ
nāhu n'anya.
- 10 Idọ-aka-na-nti ọjọ diri onye nārapu
uzọ:
Onye nākpọ iba-nba asì gānwu.
- 11 Ala-mọ na ebe-ila-n'iyi di n'iru
Jehova?
Òbi umu madu gēsi aña ghara idi
n'iru Ya?
- 12 Ọ digh-atọ onye nākwa emò utọ ka
abara ya nba:
Ọ bugh onye mara ihe ka ọ gējekuru.
- 13 Obi nke nānuri ọnu nēme ka iru di
nma:
Ma eji ihe-nwuta nke obi tịbue mọ
madu.
- 14 Obi onye-nghọta nāchọ ihe-omuma:

- Ma onu ndi-nzuzu nāzù onwe-ya
n'uche ọagọọ aọagọ dika anu-ulo.
- 15 Ubọchi nile nke onye ewedara n'ala
jọrọ njọ:
Ma onye obi-ya di nma nēri okè oriri
mbe nile.
- 16 Ọ di nma inwe ihe ntà n'egwu Jehova,
Kari inwe ọtutu àkù ma ọbuba-
aghara adi ya.
- 17 Ọ di nma, bú okè ihe-oriri nke bu
nāni akwukwọ nri, ma ihu-n'anya
di n'ebe ahu,
Kari ehi azuru azù ihu ebu, ma ikpọ-
asi adi ya.
- 18 Onye-onuma nākpali ise-okwu:
Ma onye nādigh-ewe iwe ọsọsọ nēme
ka ilu-ògù di jù.
- 19 Uzọ onye-ume-ngwu di ka ogige
ogwu:
Ma okporo-uzo ndi ziri ezi bu uzọ
atuliri atuli.
- 20 Nwa nke mara ihe nēme ka nna-ya
nuria:
Ma madu nzuzu nēleda nne-ya anya.
- 21 Uche ọagọọ aọagọ buru onye obi
amam-ihe kọrọ ọnú:
Ma onye-nghọta nēme ka ije-ije-ya
zie ezi.
- 22 Nmebi èchichè nile di mbe izù nzuzo
nādigh:
Ma n'ọtutu ndi nādu ọdu ka ha
nēguzosi ike.
- 23 Ọnú diri onye ọ bula n'ọziza-okwu
nke onu-ya:
Ọzọ, okwu ekwuru na mbe-ya, le ka
o si di nma nke-uku!
- 24 Uzọ ndu nārigo elu n'ebe onye
nwere uche nọ,
Ka ọ we si n'ala-mọ di n'okpuru
wezuga onwe-ya.
- 25 Ulo ndi-npako ka Jehova gēropu:
Ma Ọ gēme ka okè-ala nwayi di-ya
nwuru guzosie ike.
- 26 Ihe-àrù n'anya Jehova ka èchichè ọjọ
nile bu:
Ma okwu-onu utọ nile di ọcha.
- 27 Onye nēmekpa èzi-na-ulo nke aka ya
aru ka onye akpiri urù nēzigh ezi
nākpọ nku bu:
Ma onye nākpọ onyinye iri-ngo asi
gādi ndu.
- 28 Obi onye ezi omume nātughari uche
n'iza okwu:
Ma onu ndi nēmebi iwu nēkwuwa ihe
ọjọ di iche iche.

- 29 Jehova di anya n'ebe ndi nēmebi iwu nọ:
Ma ekpere ndi ezi omume ka Ọ nānu.
- 30 Ihe nke nēnye anya ihè nēme ka obi nūria:
Ezi ihe anuru anu nēme ka ọkpukpu nile ma abuba.
- 31 Nti nke nānu iba-nba nke ndu,
N'etiti ndi mara ihe ka ọ gānọ ọnọdu-abali.
- 32 Onye nēzere idọ-aka-na-nti nāju nkpuru-obi nke aka ya:
Ma onye nānu iba-nba nēnweta obi amam-ihe.
- 33 Egwù Jehova bu idọ-aka-na-nti nke amam-ihe;
Ọ bu kwa n'iru nsọpuru ka obi ume-ala nāga.
- 16** 1 Madu nwe ido obi n'usoro:
Ma n'aka Jehova ka ọziza ire sitere.
- 2 Uzọ nile nke onye ọ bula di ọcha n'anya-ya:
Ma Onye nātùzi mọ nile nke madu ka Jehova bu.
- 3 Turu ọlu-gi nile rue Jehova aru,
Èchìchè-gi nile ewe guzosie ike.
- 4 Ihe nile ka Jehova kpuru n'ihì Onwe-ya:
E, ọbunà onye nēmebi iwu nāluru ubọchi ihe ọjọ ọlu.
- 5 Ihe-àrù n'anya Jehova ka onye ọ bula bu nke obi-ya di elu:
Site n'aka rue aka, agagh-agu ya n'onye nēmegh ihe ọjọ.
- 6 Eji ebere na ezi-okwu ekpuchi ajọ omume:
Ọ bu kwa egwu Jehova ka madu ji esi n'ihe ọjọ wezuga onwe-ya.
- 7 Mbe uzọ nile nke onye ọ bula nātọ Jehova utọ,
Ọ nēme ọbunà ndi-iro-ya ka ha na ya di n'udo.
- 8 Ọ di nma inwe ihe ntà n'ezi omume,
Kari inwe ọtutu ihe-omume ma ikpè ziri ezi adigh ya.
- 9 Obi madu nēchè uzọ-ya:
Ma Jehova nēme ka nzọ-ukwu-ya guzosie ike.
- 10 Ọjuju-ase di n'ebụbere-ọnu abua nke eze:
Mbe ọ nēkpe ikpe ọnu-ya adigh-emekpu emekpu.
- 11 Ihe-ọtùtù na ihe-osìsì ziri ezi dirì Jehova:
Ọlu-Ya ka nkume-osìsì nile nke akpa bu.
- 12 Ọ buru ndi-eze ihe-àrù ime nmebi-iwu:
N'ihì na ezi omume ka oche-eze ji eguzosi ike.
- 13 Ihe nātọ ndi-eze utọ ka ebụbere-ọnu ezi omume bu;
Ọ bu kwa onye nēkwu ihe ziri ezi ka ha nāhu n'anya.
- 14 Ọnuma eze bu ndi-ozì ọnwu:
Ma onye mara ihe gēkpuchi ya.
- 15 N'ihè iru eze ka ndu di;
Mbe ihe madu nātọ ya utọ, ọ di ka igwe-ọjì nke miri-ozuzo ikpe-azu.
- 16 Inweta amam-ihe, le ka o si di nma nke-uku kari ọla-edo ọma!
Inweta nghọta kwa, le ka o si buru ihe anārọputa nke-uku kari ọla-ọcha!
- 17 Uzọ atuliri atuli nke ndi ziri ezi bu isi n'ihe ọjọ wezuga onwe-ha:
Onye nēdebe nkpuru-obi-ya nēche uzọ-ya.
- 18 N'iru ntipia ka npako nāga,
Ọ bu kwa n'iru isu-ngongọ ka idi-elu nke mọ madu nāga.
- 19 Ọ di nma inwe mọ di ala n'etiti ndi ewedara n'ala,
Kari isoro ndi-npako kesa ihe akwatara n'agha.
- 20 Onye nwere uche n'okwu Chineke gāchọta ezi ihe:
Ọzọ, onye nātukwasi Jehova obi, onye ihe nāgara nke-ọma ka ọ bu.
- 21 Onye obi-ya mara ihe, agākpọ ya onye-nghọta:
Ọzọ, utọ ebụbere-ọnu nātukwasiri nmuta ihe.
- 22 Isi-iyi nke ndu ka ezi uche bu n'ebe ndi-nwe-ya nọ:
Ma idọ-aka-na-nti nke ndi uche-ha ọagọrọ aọagọ bu uche ọagọrọ aọagọ.
- 23 Obi onye mara ihe nēme ka ọnu-ya nwe uche,
Ọ nātukwasi-kwa-ra ebụbere-ọnu-ya abua nmuta.
- 24 Ubuọ-manu-añu ka okwu-ọnu utọ nile bu,
Nke nātọ nkpuru-obi utọ, buru kwa ihe nāgwọ ọkpukpu n'ọria.

- 25 Uzo di nke ziri ezi n'iru madu,
Ma nsotu-ya bu uzọ nile nke onwu.
- 26 Qchichọ - nkpuru - obi nke onye
nādoḅu onwe-ya n'ọlu adoḅuworo
ya onwe-ya n'ọlu;
N'ihị na ọnu-ya erugidewo ya.
- 27 Onye jọḅuru onwe-ya nēgwuputa
ihe oḅo:
Q bu kwa n'ebubere-ọnu-ya abua ka
ihe dika ọku nāru aru di.
- 28 Onye nāḅakuta Chineke azu nēzisa
ise-okwu:
Qzo, onye nēkwu okwu-azu nēkewa
ezi eyi.
- 29 Onye nēme ihe-ike nārā madu-ibe-
ya urā,
Nēme kwa ka ọ je ije n'uzọ nādigh
nma.
- 30 Onye nātachi anya-ya abua ichè
èchichè iḅakuta Chineke azu,
Onye nātabi ebubere-ọnu-ya abua, ọ
mezuwo ihe oḅo.
- 31 Okpu-eze nkc mara nma ka isi-awọ
bu,
N'uzọ ezi omume ka agāhu ya.
- 32 Q di nma, bú onye nādigh-ewe iwe
ososo, kari dike:
Q di kwa nma, bú onye nāchi mọ-ya,
kari onye nēwere obodo n'agha.
- 33 Anēfe nzà,
Ma n'aka Jehova ka ikpé-ya nile
sitere.
- 17 I Q di nma iri iberibe achicha
kporo nku, ma ino-n'udo adi ya,
Kari ulo juputara n'aja aneri nālu
ogú.
- 2 Ori nke nwere uche gāchi nwa madu
nēweta ihere,
Q bu kwa n'etiti umu-nne nwa ahu
ka ọ gēkere ihe-nketa.
- 3 Ite eji anucha ihe diri ọla-ọcha, oké
ọku di-kwa-ra ọla-edo:
Ma Onye nānwa obi bu Jehova.
- 4 Onye nēme ihe oḅo nāto nti n'ala
n'ebubere-ọnu nēkwu ajo ihe;
Onye-okwu-ugha nāna nti ire nēkwu
ihe-ila-n'iyi.
- 5 Onye nākwa obeye emò atawo Onye
meworo ya uta:
Onye nānuri ọnu bayere nhuju-anya
ndi ọzo, agagh-agu ya n'onye
nēmegh ihe oḅo.
- 6 Okpu-eze ndi-okenye ka umu umu
bu;
Qzo, ima-nma nke umu bu nna-ha.
- 7 Q magh nma n'ebe onye-nzuzu no,
bú ebubere - ọnu nēkwu ihe
makarisiri nma:
Ebubere-ọnu nke nēkwu okwu-ugha
gēsi kwa ana ma nma n'ebe onye
amara aha-ya no?
- 8 Nkume amara ka iri-ngo bu n'anya
ndi-nwe-ya:
Ebe ọ bula ọ nēche iru ọ nāgara ya.
- 9 Onye nēkpuchi njehie nācho ihu-
n'anya:
Ma onye nēkwu okwu mbe na mbe
nēkewa ezi eyi.
- 10 Ibasi-nba-ike nābami nime onye-
nghota
Kari ka ọgu otiti ise gābā nime onye-
nzuzu.
- 11 Nāni nnupu-isi ka onye oḅo nācho;
Q bu kwa onye-ozī nēnwegh obi-
ebere ka agēziga megide ya.
- 12 Ka nne-bear nke ɓara aka umu-ya
zute madu,
Kari onye-nzuzu n'uche-ya ɓagoro
abago.
- 13 Onye nēnyeghachi ihe oḅo n'onoḅu
ezi ihe,
Ihe oḅo agagh-apu n'ulo-ya.
- 14 Dika mbe madu nērupu miri, otú a
ka isi-nmalite ise-okwu di:
N'ihị ya tutu ilu-ogú esie ike rapu
ya.
- 15 Onye nāgu onye nēmebi iwu n'onye
ezi omume, na onye nāma onye ezi
omume ikpe,
Ihe-aru n'anya Jehova ka ha abua bu
n'otu.
- 16 N'ihị gini kwa ka ego-ozuzú-ahia di
n'aka onye-nzuzu izuta amam-ihe,
Mbe obi amam-ihe nādigh?
- 17 Na mbe nile ka eyi nāhu n'anya,
Anāmu kwa nwa-nne bayere ahuhu.
- 18 Madu nke obi amam-ihe koro
nānara madu n'aka ibu onye-mbe,
Q nāgho onye no na mbe n'iru madu-
ibe-ya.
- 19 Onye nāhu njehie n'anya nāhu ilu-
ogú n'anya:
Onye nēme ka ọnu-uzo-ya di elu
nācho ntipia.
- 20 Onye obi-ya ɓagoro abago adigh-
achota ezi ihe:
Qzo, onye nābanwe onwe-ya n'ire-ya
gādabā n'ihē oḅo.
- 21 Onye nāmu onye-nzuzu ọ gāburu ya
iru-ujú:

- Nna onye-nzuzu adigh-añuri kwa
 ọnu.
- 22 Obi nke nāñuri ọnu nēme ka aru di
 nma:
 Ma mọ madu nke etiḅuru etiḅu
 nāmikọ ọkpukpu.
- 23 Ihe-iri-ngo ka onye nēmebi iwu
 nēweputa n'uwe-obi-ya,
 Iwezuga uzọ nile nke ikpé.
- 24 N'iru onye-nghọta ka amam-ihe di:
 Ma anya abua nke onye-nzuzu di na
 nsọtụ uwa.
- 25 Ihe nākpasu nna-ya iwe ka nwa
 nzuzu bu,
 Ọ bu-kwa-ra nwayi muru ya ihe-ilu.
- 26 Ọzọ, iri onye ezi omume nra adigh
 nma,
 Ọ digh kwa nma itiḅu ndi amara aha-
 ha n'ih i zi-ezi-ha.
- 27 Onye nēḅochi okwu-ọnu-ya mara
 ihe-omuma:
 Ọzọ, onye mọ-ya juru ajuru bu onye-
 nghọta.
- 28 Ọbuná onye uche-ya ḅagorọ aḅagọ,
 mḅe ọ nāḅa nkiti, anāgu ya n'onye
 mara ihe:
 Onye nēkpuchi eḅḅere-ọnu-ya abua
 bu onye-nghọta.
- 18** 1 Ọchichọ nke ya onwe-ya
 nāchọsi ike ka onye nēkewapu
 onwe-ya nāchọ,
 Ọ bu ezi nzube-ihe nile ka ọ nāusosi
 ọgú ike.
- 2 Nghọta adigh-atọ onye-nzuzu utọ,
 Kama ọ bu nāni ka obi-ya we kpughe
 onwe-ya.
- 3 Mḅe onye nēmebi iwu nābata, nleda-
 anya abatawo kwa,
 Ọ bu kwa nleli ka ita-uta soro.
- 4 Miri nke miri emi ka okwu nile nke
 ọnu madu bu;
 Iyi nērú erú ka isi-iyi amam-ihe bu.
- 5 Ihu onye nēmebi iwu iru-oma adigh
 nma,
 Iwezuga onye ezi omume n'ikpé.
 Eḅḅere-ọnu abua nke onye-nzuzu
 nābá n'ilu-ọgú,
- 6 Ọnu-ya nākḅọ kwa iti-ihe okú.
- 7 Ọnu onye-nzuzu buru ya nbibi,
 Eḅḅere-ọnu-ya abua bu kwa ọnyá
 nkpuru-obi-ya.
- 8 Okwu nile nke onye nēkwu okwu-
 azu di ka iberibe-nri nātọ utọ nke-
 uku,
- Okwu ahu aridawo kwa n'ime-ime-
 ala afọ.
- 9 Ọzọ, onye di ume-ngwu n'ije-ozí-
 ya,
 Onye ahu bu nwa-nne nke onye-nwe
 nbibi.
- 10 Ulo-elu di ike ka aha Jehova bu:
 Nime ya ka onye ezi omume nāḅabà,
 ọ we nọ n'elu.
- 11 Àkú ọgaranya bu obodo-ya siri ike,
 Ọ di kwa ka mḅidi di elu nime
 ntughari-obi-ya nile.
- 12 N'iru ntipia ka obi madu di elu,
 Ọ bu kwa n'iru nsọpuru ka obi ume-
 ala nāga.
- 13 Onye nāzaghachi okwu tutu ọ nu,
 Uche ḅagorọ aḅagọ na ọnọdu-ihere
 ka ọ buru ya.
- 14 Mọ madu gānagide ọria-ya;
 Ma mọ madu nke etiḅuru etiḅu, ọnye
 gēburu ya?
- 15 Obi onye-nghọta nēnweta ihe-
 omuma;
 Ọzọ, nti ndi mara ihe nāchọ ihe-
 omuma.
- 16 Onyinye madu nākwara ya uzọ sara
 mbara,
 Ọ bu kwa n'iru ndi uku ka o nēdu
 ya je.
- 17 Onye ezi omume n'anya ndi-ikpe ka
 onye ahu bu nke buru uzọ kpe
 ọnu-ya;
 Ma madu-ibe-ya abia gwuputa ala
 okwu-ya.
- 18 Ife-nzà nēme ka ise-okwu kwusi,
 Ọ bu kwa ndi nwere ume ka ọ
 nēkewa.
- 19 Nwa-nne ejehieworo megide di ike
 iwere kari obodo siri ike:
 Ise-okwu di kwa ka ihe-ntuchi nile
 nke ulo-elu.
- 20 Site na nkpuru nke ọnu onwe-ya ka
 afọ gēju afọ onye ọ bula;
 N'ihe-omume nke eḅḅere-ọnu-ya
 ka afọ gēju ya.
- 21 Ọnwu na ndu di ire n'aka;
 Ọzọ, ndi nāhu ya n'anya gēri nkpuru-
 ya.
- 22 Onye chọtaworo nwunye achọtawo
 ezi ihe,
 Ọ gēnweputa kwa n'aka Jehova na
 ihe-ya gātọ Ya utọ.
- 23 Okwu aririọ-amara di iche iche ka
 oḅeye nēkwu:
 Ma ọgaranya nāza ike ike.

24 Onye nēnwe ọtutu eyi nēnwe ha ibibi onwe-ya:

Ma onye nāhu n'anya di nārapara n'aru kari nwa-nne.

19 1 Ọ di nma, bú ọbeye nke nēje ije n'izu-okè-ya,

Kari onye ebuḅerc-ọnu-ya ọagoro ọbagọ n'okwu, onye bu kwa onye-nzuzu.

2 Ọzọ, mbe nkpuru-obi nēnwegh ihe-omuma ọ digh nma;

Onye ukwu-ya nēme ngwa nēhie uzọ.

3 Uche ọagoro ọbagọ nke madu nēkpú uzọ-ya iru;

Ọ bu kwa imegide Jehova ka obi-ya di ọku.

4 Akú nātukwasiri madu ọtutu eyi:

Ma onye nēnwegh ihe, anēkewapu ya n'ebe eyi-ya nọ.

5 Agagh-agu onye-āmā okwu-ugha n'onye nēmegh ihe ọjọ;

Ọzọ, onye nēkupu okwu-ugha dika ume agagh-ewepuga onwe-ya.

6 Ọtutu madu nāchọ ime ka iru onye amara aha-ya dajua:

Onye ọ bula bu-kwa-ra onye nēnye onyinye eyi.

7 Umu-nne nile nke ọbeye nākpọ ya asi:

Ndi-eyi-ya gēsi aña ghara inọ ya n'ebe di anya kari!

Ọ nābaso okwu-ọnu di iche iche nke nābugh ihe.

8 Onye nēnweta obi amam-ihe nāhu nkpuru-obi-ya n'anya:

Onye nēdebe nghota gāchota ezi ihe.

9 Agagh-agu onye-āmā okwu-ugha n'onye nēmegh ihe ọjọ;

Ọzọ, onye nēkupu okwu-ugha dika uwe gāla n'iyi.

10 Idi-pekpeke amagh onye-nzuzu nma;

Ọ gēsi kwa aña ma orú nma ichi ndi-isi?

11 Ezi uche madu nēme ka ọ ghara iwe iwe ọsọsọ;

Ọ bu kwa ima-nma-ya igabiga njehie.

12 Ọbuḅọ-ujia dika nke ọdum ka iwe di ọku nke eze bu;

Ma dika igirigi n'elu ihc-ọkukú ka utọ ihe madu nātọ ya di.

13 Ila-n'iyi nile n'ebe nna-ya nọ ka nwa nzuzu bu:

Ọzọ, miri-ọtutu nātu mbe nile ka ise-okwu nwunye bu.

14 Ulo na akú bu ihe-nketa ndi bu nna nārapu:

Ma Jehova ka nwunye nke nwere uche siterc n'aka.

15 **Ume-ngwu nēme ka oké ura dakwasi madu;**

Ọ bu kwa nkpuru-obi nke di ume-ngwu ka agu nāgu.

16 Onye nēdebe ihe enyere n'iwu nēdebe nkpuru-obi-ya:

Onye nēlcda uzọ-ya nile anya gānwu.

17 Onye nēbinye Jehova ihe ka onye nēmere onye nēnwegh ike amara bu,

Ọ bu kwa nmeso ọma ya ka Ọ gākwughachi ya.

18 Dọ nwa-gi aka na nti, n'ihhi na olile-anya di;

Atukwasi-kwa-la obi-gi n'imc ka ọ nwua.

19 Onye oké ọnuma ganāra nra:

N'ihhi na ọ buru na i naputa ya, i gēme kwa ya ọzọ.

20 Nuru ndum-ọdu, nara kwa idọ-akana-nti,

Ka i we mara ihe n'ikpe-azu-gi.

21 Ọtutu echichè di n'obi madu;

Ma ndum-ọdu Jehova, nke ahu gēguzosi ike.

22 Ihe nēme ka anāchọsi madu ike bu ebere-ya:

Ọzọ, ọbeye di nma kari onye-okwu-ugha.

23 Egwu Jehova nēdubá na ndu:

Onye nwe-kwa-ra ya, ọ gānọ n'afọ-ọjuju;

Ihe ọjọ agagh-eleta ya.

24 Onye-ume-ngwu esumiwo aka-ya n'okwa,

Ọ gagh-eweghachi ya ọbuná n'ọnu-ya.

25 Tie onye nākwa emó ihe, onye nēnwegh uche gāghọ onye nwere ezi uche:

Ọzọ, bara onye-nghota nba, ọ gāghota ihe-omuma.

26 Onye nāpunara nna-ya ihe, nke nēme kwa ka nne-ya ọalaga,

Bu nwa nēweta ihere nēme kwa ka enwe iru-ihere.

27 Nwam, rapu inu idọ-akana-nti

Nke nēme ka i si n'okwu-ọnu nile nke ihe-omuma waghari.

- 28 Onye-àmá nke jòburu onwe-ya nàkwa ikpé emò:
 Ọzọ, ọnu ndi nēmebi iwu nēloda ajoye ihe.
- 29 Edoziworo ndi nàkwa emò ikpé di iche iche,
 Ọ bu kwa iti-ihe di iche iche ka edoziworo nye azu ndi-nzuzu.
- 20 1 Onye nàkwa emò ka manya-vine bu, onye-nkpọtụ ka ihe-ọnuu nke nābā n'anya bu;
 Onye ọ bula nke nāwaghari site na ya amagh ihe.
- 2 Ọbubọ-ujā dika nke ọdum ka oké ujoye anātu eze bu:
 Onye nàkpasu Ya iwe nke nērubiga oké nēmehie megide ndu nke aka ya.
- 3 Ọ buru madu nsọpuru ikwusi ilu ọgụ:
 Ma onye ọ bula nke uche-ya ọagọọ abagọ ganālusi ọgụ ike.
- 4 N'ihī na ọ bu mbe oyi nātu, onye-ume-ngwu agagh-alu ọlu ubi;
 Ọ gāriọ aririọ na mbe owuwe-ihe-ubi, ọ digh kwa ihe ọ gēnwe.
- 5 Miri nke miri emi ka ndum-ọdu n'obi madu bu;
 Ma onye-nghota gādoputa ya.
- 6 Ọtutu madu nàkpoša, onye ọ bula ebere nke aka ya:
 Ma onye kwesiri ntukwasi-obi, ọnye gāchoputa ya?
- 7 Onye ezi omume nke nējeghari n'izu-oké-ya,
 Ndi ihe nāgara nke-oma ka umu-ya nke gānọchi ya gābu.
- 8 Eze nke nānọkwasi n'ọche ikpé Ji anya-ya abua afuchapu ihe ọjọ nile.
- 9 Ọnye gāsi, Emewom ka obim di ọcha, Aghowom onye di ọcha pua na nmehiem?
- 10 Uzọ nkume-isi-ihe abua, na uzọ ephah abua,
 Ihe-árú n'anya Jehova ka ha abua bu n'otú.
- 11 Ọbuná nwata nēme ka amata ya site n'omume-ya nile,
 Ma ọlu-ya di ọcha, ma o zi-kwa-ra ezi.
- 12 Nti nke nānu ihe, na anya nke nāhu uzọ,
 Jehova emewo ọbuná ha abua.
- 13 Ahula urá n'anya, ka ewe ghara inapu gi ihe nile;

- Meghe anya-gi abua, rijue nri afo.
- 14 Ọ jorọ njọ, ọ jorọ njọ, ka onye nāzú azú nāsi:
 Ma mbe ọ laworo n'ulo-ya, mbe ahu ka ọ nānya isi.
- 15 Ọla-edo di, na ọtutu ruby:
 Ma ihe di oké ọnu-ahia ka ehubere-ọnu nke nēkwu ihe-omuma bu.
- 16 Chiri uwe-ya, bú onye nọworo onye ala ọzọ na mbe;
 N'ọnọdu ndi mba ọzọ nara ya onwe-ya n'ihe-ibe.
- 17 Ọ nātọ madu utọ, bú nri okwu-ugha;
 Ma emesia nkpuru-ájá gēju ya ọnu.
- 18 Èchìchè nile nēji ndum-ọdu guzosi ike:
 Gi were kwa ezi ndum-ọdu bue agha.
- 19 Ọ nēkpughe izú nzuzo, bú onye nējeghari dika onye nābā àmá ọjọ.
 Agwakota-kwa-la onwe-gi n'onye ji ehubere-ọnu-ya abua arafu madu.
- 20 Onye nàkọcha nna-ya ma-ọbu nne-ya,
 Oriọna-ya gānyu na nbachị nke ọchichiri.
- 21 Ihe-nketa nke anānara ọsọsọ na mbu;
 Agagh-agọzi kwa ikpe-azu-ya.
- 22 Asila, M'gākwughachi ugwo ihe ọjọ:
 Le anya Jehova, Ọ gāzoputa kwa gi.
- 23 Ihe-árú n'anya Jehova ka uzọ nkume-isi-ihe abua bu;
 Ihe-osisi aghughọ adigh kwa nma.
- 24 N'aka Jehova ka nzọ-ukwu nile nke madu nēsite;
 Madu gēsi kwa aña ghota uzọ-ya?
- 25 Ọnyá mara madu ma ọ buru na ọ were ọsọsọ si, Ọ di nsọ,
 Ma mbe ọ kwesiri nkwa ọ we ju ajuju.
- 26 Ọ nāfuchapu ndi nēmebi iwu, bú eze mara ihe,
 Ọ nēme kwa ka wheel nsucha-ọka laghachi n'elu ha.
- 27 Oriọna Jehova ka ume ndu madu bu,
 Nēgwuputa ime-ime-ala afo nile.
- 28 Ebere na ezi-okwu nēchebe eze:
 O ji kwa ebere akwagide ọche-eze-ya.
- 29 Ima-nma umu-okorobia ka ike-ha bu:
 Ihe-nsọpuru ndi-okenye ka isi-awọ bu kwa.
- 30 Ufiri - utari nke nēmeru aru nēchichapu ihe ọjọ:
 Iti-ihe nēru kwa ime-ime-ala afo.

- 21 I Iyi di iche iche nke juputara na miri ka obi eze bu n'aka Jehova:
 N'ebe o bula nke nātọ Ya utọ ka O nēwezuga ya.
- 2 Uzọ o bula nke onye o bula ziri ezi n'anya-ya abua:
 Ma onye nātuzi obi nile ka Jehova bu.
- 3 Ime ezi omume na ihe ekpere n'ikpe Bu ihe Jehova nārọputa kari àjà.
- 4 Anya npako na obi di nganga, Obuná oriọna nke ndi nēmebi iwu, bu nmehie.
- 5 Èchìchè nile nke onye di nkọ nēdubà nání n'urù:
 Ma èchìchè nile nke onye o bula nke nēme ngwa nēdubà nání n'ikọ-ukọ.
- 6 Ikpa àkù site n'ire okwu-ugha Bu otù nku-ume anēfesa n'ifufe; ndi nāchọ àkù ahu nāchọ ọnwu.
- 7 Ipunara-madu-ihe nke ndi nēmebi iwu gēkpochapu ha;
 N'ihì na ha juru ime ihe ekpere n'ikpe.
- 8 Ihe ọagọọ abagọ nke-uku ka uzọ onye ikpe maḅuru ya bu:
 Ma onye di ọcha n'obi, ọlu-ya ziri ezi.
- 9 O di nma inọkwasi na nkuku elu ulo, Kari inọyere nwayi nēse okwu n'ulo b̀uru ib̀u.
- 10 Nkpuru-obi nke onye nēmebi iwu nāchọsi ihe ọjọ ike:
 Madu-ibe-ya abugh onye imere amara n'anya-ya.
- 11 Mḅe anēri onye nākwa emò nra, anēme ka onye nēnwegh uche mara ihe:
 Ozo, mḅe anēme ka onye nke mara ihe nwe uche, ọnānara ihe-omuma.
- 12 Onye ezi omume nēnwe uche n'imeso ulo nke onye nēmebi iwu; O nēkpù ndi nēmebi iwu iru n'ihì ihe ọjọ ha.
- 13 Onye nēkwuchipu nti-ya n'iti-nkpu nke onye nēnwegh ike,
 Ya onwe-ya gākpo kwa nkpu, ma agagh-aza ya.
- 14 Onyinye enyere na nzuzo nādaju iwe, Iri-ngo ezobere n'uwe-obi nādaju kwa ọnuma siri ike.
- 15 O buru onye ezi omume ọ̀nù ime ihe ekpere n'ikpe;

- Ma nbibi diri ndi nālu ajo ihe.
- 16 Madu nke nēsi n'uzọ ezi uche akpafu,
 Nime nkpọkọta nke ndi nādigh ndu ka o gēzu ike.
- 17 Onye ihe kọrọ ka onye nāhu ọ̀nù n'anya gābu:
 Onye nāhu manya-vine na manu n'anya agagh-abu ọgaranya.
- 18 Ihe-nḅaputa iḅaputa onye ezi omume ka onye nēmebi iwu bu;
 Ozo, n'ọnọdu ndi ziri ezi ka onye nāghọbu aghọbu nọ.
- 19 O di nma inọ n'ala bú nání ọzara,
 Kari inọyere nwayi nēse okwu nākpasu kwa iwe.
- 20 Àkù anāchọsi ike na manu di n'ebe-obibi nke onye mara ihe;
 Ma madu nzuzu nēloda ya.
- 21 Onye nāḅaso ezi omume na eòere Nāchọta ndu, na ezi omume, na nsọpuru.
- 22 Obodo ndi-dike ka onye nke mara ihe rigobaworo,
 O we me ka ike nke ikwesi-ntukwasi-obi-ya rida.
- 23 Onye nēdebe ọnu-ya na ire-ya Nēdebe nkpuru-obi-ya ka o pua n'ahuhu nile.
- 24 Onye-nganga na onye-npako, onye nākwa emò bu aha-ya,
 O nālu ọlu n'iwe nērubiga ókè nke nganga.
- 25 Ochichọ siri ike nke onye-umengwu nēme ka o nwua;
 N'ihì na aka-ya abua juru ilu ọlu.
- 26 Ogologo ubọchi nile ka o chọsiworo ihe ike nke-uku:
 Ma onye ezi omume nēnye, o digh-eḅochi kwa aka-ya inye ihe.
- 27 Àjà nke ndi nēmebi iwu bu ihe-àrù:
 O gēsi kwa aña ghara ibu ihe-àrù kari, mḅe o ji nzube ọjọ weta ya?
- 28 Onye-àmà okwu-ugha gāla n'iyi:
 Ma onye nānu, rue mḅe ebigh-ebi ka o gēkwu.
- 29 Onye nēmebi iwu emewo ka iru-ya sie ike:
 Ma onye ziri ezi, onye ahu nēdozi uzọ-ya nile.
- 30 O digh amam-ihe di, o digh kwa nghọta di,
 O digh kwa ndum-ọdu di, na ncherita-iru Jehova.

31 Inyinya bu ihe anēdoziri ubōchi agha:

Ma Jehova nwe nzōputa.

22 I Ihe anārōputa ka ezi aha bu kari ọtutu àkù,

Amara di kwa nma kari ọla-ọcha na ọla-edo.

2 Ọgaranya na oḃeye ezutewo:

Onye mēworo ha nile bu Jehova.

3 Onye nwere ezi uche ahuwo ihe ọjọ, we zobe onwe-ya:

Ma ndi nēnwegh uche agabigawo, ewe rie ha nra.

4 Ọkpukpu-ọlu nke obi ume-ala na egwu Jehova

Bu àkù, na nsōpuru, na ndu.

5 Ogwu na ihudu di n'uzọ onye ọgarọ ọbagọ n'obi:

Onye nēdebe nkpuru-obi-ya gānọ ha n'ebe di anya.

6 Zulite nwata dika uzọ-ya si di, Ọbunà mḃe ọ mere okenye ọ gagh-esi nime ya wezuga onwe-ya.

7 Ọgaranya nāchi ndi-oḃeye, Ọzọ, orù ka onye nēbiri ego buru onye-nbinye.

8 Onye nāgha ajọ omume dika nkpuru gēwe ajọ ihe dika ihe-ubi:

Nkpa-n'aka nke nrubiga okè nke iwe-ya gāgwusi kwa.

9 Onye nwere anya ọma, onye ahu ka agāgozi;

N'ihì na ọ werewo nri-ya ufodu nye onye nēnwegh ike.

10 Chupu onye nākwa emò, ise-okwu gāpu kwa;

E, iru-uka na nleli gākwusi.

11 Onye nāhu idi-ọcha nke obi n'anya, Eyi-ya ka eze gābu n'ihì amara nke eḃuḃere-ọnu-ya abua.

12 Anya abua nke Jehova echebewo onye-ihe-omuma,

Ma O nēkpù okwu nile nke onye-nghọbu iru.

13 Onye-ume-ngwu asiwo, Ọdum di n'ēzi:

N'etiti amà ka agēḃum.

14 Ọbù nke miri emì ka ọnu ndinyom nābugh nwunye-gi bu:

Onye Jehova nēwesa okè iwe gādabà nime ya.

15 Uche ọgarọ ọbagọ bu ihe ekekọtaworo n'obi nwata;

Ma nkpa-n'aka nke idọ-aka-na-nti gēme ka ọ di anya n'ebe ọ nọ.

16 Onye nēmeḃu onye nēnwegh ike ime ka àkù nke aka ya ba uba, Ya na onye nēnye ọgaranya ihe gābiaru nāni ihe-ukọ.

17 Tọ nti-gi n'ala, nu okwu nile nke ndi mara ihe,

Tukwasi kwa obi-gi n'ihē-omumam.

18 N'ihì na ọ di utọ mḃe i debe ha n'afọ-gi,

Mḃe ha gēguzosi ike n'otù n'elu eḃuḃere-ọnu-gi abua.

19 Ọ bu ka ntukwasi-obi-gi we di na Jehova

Ka m'meworo ka i mara ha ta, ọbunà gi onwe-gi.

20 Èdetaghm i isi ihe

Nime ndum-ọdu di iche iche na ihe-omuma;

21 Ime ka i mara ikwesi-ntukwasi-obi nke okwu-ọnu nile nke ezi-okwu,

Ka i we weghachiri ndi nēzite gi okwu-ọnu nile nke bu ezi-okwu?

22 Anapula onye nēnwegh ike ihe n'ike, n'ihì na onye nēnwegh ike ka ọ bu, Azọpia-kwa-la onye ewedara n'ala n'ọnu-uzọ-ama:

23 N'ihì na Jehova gēkpe ọnu-ha, We punara ndi ahu ndu, bù ndi nāpunara ha ihe.

24 Gi na onye-iwe abula evi; I gagh-eso kwa onye-omuma ba n'ulo:

25 Ka i we ghara imuta uzọ-ya nile, We wetara nkpuru-obi-gi ọnyà.

26 Abula otù nime ndi gānara madu n'aka,

Abu-kwa-la otù nime ndi nọ na mbe bayere ugwo di iche iche.

27 Ọ buru na i nwegh ihe ikwu ugwo, N'ihì gini ka ọ gānapu ihe-ndina-gi n'okpuru gi?

28 Ewezugala okè-ala nke diworo mḃe ebigh-ebi,

Nke nna-gi-hà kpaworo.

29 Ì huwo madu nke nēme ngwa n'ije-ozì-ya? n'iru ndi-eze ka ọ gēguzo onwe-ya;

Ọ gagh-eguzo onwe-ya n'iru ndi anāmagh aha-ha.

23 I Mḃe i soro onye nāchi achi iri nri,

Ghọta nke-oma onye ahu nke nọ n'iru gi;

- 2 Tukwasi kwa mma n'akpiri-gi,
Ma o buru na onye nri-ya nātọ ya utọ
ka i bu.
- 3 Achọsila nri utọ ya ike;
Ebe nri ahu bu nri okwu-ugha.
- 4 Adọbula onwe-gi n'ọlu ibu ọgaranya;
Site na nghọta-gi ra ya aka.
- 5 Ì gātukwasi anya-gi abua na ya? o
digh kwa:
N'ihì na àkù nēmere onwe-ya nkù
n'ezie,
Dika ugo ka o nēfesi n'elu-igwe.
- 6 Erila nri nke onye nwere anya ọjọ,
Achọsi-kwa-la nri utọ ya ike:
- 7 N'ihì na dika o si echè echichè na
nkpuru-obi-ya, otù a ka o di:
Rie ihe, ñu kwa ihe-ọñuñu, ka o nāsi
gi;
Mia obi-ya adigh n'ebe i nọ.
- 8 Iberibe-nri-gi nke i riworo ka i
gābọputa,
Okwu-gi nile nke di utọ ewe funari
gi.
- 9 Ekwula okwu na nti onye-nzuzu;
N'ihì na o gēleda ezi uche nke okwu-
gi nile anya.
- 10 Ewezugala ókè-ala nke diworo mbe
ebigh-ebi;
Abà-kwa-la n'ohia o bula nke umu-
nbei:
- 11 N'ihì na Onye-nbaputa-ha di ike;
Ya onwe-ya gēkpe ọnu-ha megide
gi.
- 12 Me ka obi-gi ba n'idọ-aka-na-nti,
Me kwa ka nti-gi abua ba n'okwu-
ọnu nile nke ihe-ọmuma.
- 13 Ebochila idọ-aka-na-nti n'aru nwata:
Mbe i gēji nkpa-n'aka tie ya, o gagh-
anwu.
- 14 Gi onwe-gi gēji nkpa-n'aka tie ya,
We naputa nkuru-obi-ya n'ala-mọ.
- 15 Nwam, o buru na obi-gi mara ihe,
Obim gānuri, ọbuná nkem:
- 16 Akurum abua gāwuli kwa n'ọñù,
Mbe ebuere-ọnu-gi abua nēkwu ihe
ziri ezi.
- 17 Ekwela ka obi-gi kwoso ndi-nmehie
ekworo:
Kama n'egwu Jehova ka i gānọ
ogologo ubochi nile.
- 18 N'ihì na ọdi-n'iru aghagh idi;
Agagh-ebipu kwa olile-anya-gi.
- 19 Nuru, gi onwe-gi, nwam, we mara
ihe,
Me kwa ka obi-gi gazi agazi n'uzọ.
- 20 Anọla n'etiti ndi nānubiga manya-
vine ókè;
N'etiti ndi nēribiga anu ókè:
- 21 N'ihì na onye nānubiga manya ókè
na onye nēribiga ihe ókè ka
agānapu ihe nile:
O bu kwa nkirika ákwà ka ọrú-ura
gēyikwasi madu.
- 22 Ge nna-gi, bú onye muru gi, nti,
Eleda-kwa-la nne-gi anya mbe o
mere agadi.
- 23 Zuta ezi-okwu, ere-kwa-la ya;
E, amam-ihe, na idọ-aka-na-nti, na
nghọta.
- 24 Nna nke onye ezi omume gēteghari
egwù ọñù nke-uku:
Onye nāmu kwa onye mara ihe
gānuri ọñu na ya.
- 25 Ka nna-gi na nne-gi ñuria,
Ka nwayi muworo gi teghari kwa
egwù ọñù.
- 26 Nwam, nyem obi-gi,
Ka uzọm nile tọ kwa anya-gi abua
utọ.
- 27 N'ihì na ọbù nke miri emi ka nwayi
nke nākwa iko bu;
Olulù nke di nkpa ka nwayi nābugh
nwunye-gi bu.
- 28 E, nwayi ahu nēche anwu dika onye
nāpunara madu ihe,
Ozọ, ndi-nghọbu n'etiti madu ka o
nēme ka ha ba uba kari.
- 29 Ònye nwere ahuhu? ònye nwere iru-
újú? ònye nwere ise-okwu?
Ònye nwere ntamu? ònye nwere
ọbubu-mma n'efu?
Ònye nwere anya nācha ọbara-ọbara?
- 30 O bu ndi nānọ na manya-vine
ogologo mbe;
Ndi nābà n'ulo ichọputa manya
agwara agwa.
- 31 Elekwasila manya-vine anya mbe o
nācha ọbara-ọbara,
Mbe o nēnye udi-ya n'iko,
Mbe o nāsughari n'iko nke-ọma:
- 32 N'ikpe-azu-ya o bu dika agwọ ka o
nāta,
O bu kwa dika aju-ala ka o nātu.
- 33 Anya-gi abua gāhu ndinyom nābugh
nwunye-gi,
Obi-gi gēkwu kwa okwu ibakuta
Chineke azu.
- 34 I gādi kwa ka onye nēdina n'etiti oké
osimiri,

- Ma-ọbu dika onye nēdina n'elu akpu-uḅọ.
- 35 Ha etiḅuwom, ka i gāsi, ariaghm ọria;
Ha apiawom ihe, amaghm:
Ọle mḅe m'gēteta? m'gāchọ kwa ya ọzọ.
- 24 1 Ekwosola ndi ọjọ ekworo,
Achọsi-kwa-la ike inọ n'etiti ha:
2 N'ihl na ipunara-madu-ihe ka obi-ha nātughari,
Okwu nmeḅu ka eḅuḅere-ọnu-ha nēkwu.
3 Amam-ihe ka eji ewu ulo;
Ọ bu kwa nghọta ka eji eane ka o guzosie ike:
4 Site kwa n'ihe-omuma ka ime-ulo-ya nile nējuputa
N'akū nile di oké ọnu-ahia di kwa utọ.
5 Onye mara ihe di ike;
E, onye nwere ihe-omuma nēme ka ike nwe ume.
6 N'ihl na ezi ndum-ọdu ka i gēji eburu onwe-gi agha:
Ọzọ, nzọputa di n'otutu ndi nādu ọdu.
7 Amam-ihe adikara onye uche-ya ḅagoro aḅago elu:
Ọ digh-asaghe ọnu-ya n'onu-uzọ-ama.
8 Onye nēchē ime ihe ọjọ,
Ya ka agākpọ onye-nwe nzube ọjọ nile.
9 Nzube nke onye uche-ya ḅagoro aḅago bu nmehie:
Ọzọ, ihe-árú n'anya madu ka onye nke nākwa emò bu.
10 Ọ buru na i di ume-ngwu n'ubochi ahuhu,
Ike-gi pere npe.
11 Naputa ndi anāchigara ọnwu,
Ndi ahu kwa anēwezuga n'ọnọdu-ha nye n'ọḅuḅu, gi lezie anya ka i ḅochie ha.
12 Mḅe i si, Le, ayi amagh ihe a:
Onye nātuzi obi nile, Ọnye ahu adigh-aghọta?
Onye nēche kwa nkpuru-obi-gi nche,
Ọnye ahu adigh-ama?
Ọ gagh-enyeghachi kwa madu dika ọlu-ya si di?
13 Nwam, racha manu-aḅu, n'ihl na ọ di nma;
- Ya na manu-aḅu nke si n'ububọ-manu-aḅu nābusi, nke nātọ okpo-ọnu-gi utọ:
14 Mara na otú a ka amam-ihe diri nkpuru-obi-gi:
Ọ buru na i chọtawo ya, ọdi-n'iru gādi kwa,
Agagh-cbipu kwa olile-anya-gi.
15 Gi onye nēmebi iwu, echela anwu imegide ebe-obibi onye ezi omume;
Apunarala ya ebe-izu-ike-ya:
16 N'ihl na ubọ asa ka onye ezi omume nāda, bili kwa ọzọ:
Ma ndi nēmebi iwu nāsu ngongọ n'ihe ọjọ.
17 Aḅurila mḅe onye-iro-gi nāda,
Ka obi-gi ghara kwa iteghari egwú ọnù mḅe ọ nāsu ngongọ:
18 Ka Jehova we ghara ihu ya, ọ we iọ njọ n'anya-Ya,
Ọ we me ka iwe-Ya si n'aru ya laghachi.
19 Emela ka iwe-gi di ọku n'ihl ndi nēme ihe ọjọ;
Ekwosola ndi nēmebi iwu ekworo.
20 N'ihl na ọdi-n'iru agagh-adiri onye ọjọ;
Oriọna ndi nēmebi iwu gānyu.
21 Nwam, tua egwu Jehova na eze:
Agwakotala onwe-gi na ndi nēnwọ enwo:
22 N'ihl na ọ bu na mberede ka nhuj-anya-ha gēbili;
Ọdida nke ha abua kwa, ọnye mara ya?
23 Ndia bu kwa okwu nke ndi mara ihe.
Imata iru madu n'ikpé adigh nma.
24 Onye nāsi onye nēmebi iwu, Onye ezi omume ka i bu;
Ndi nile di iche iche gākpọlu ya, mba nile gēwesa ya iwe:
25 Ma ndi nābara ya nba ka ọ gādi utọ,
Ọ bu kwa ndi ahu ka ezi ngọzi gābiakwasi.
26 O ji eḅuḅere-ọnu-ya abua esutu ọnu,
Bú onye nāza okwu ziri ezi.
27 Dozie ije-ozig n'ezí,
Jikere-kwa-ra ya onwe-gi n'ọhia;
Emesia wu kwa ulog-gi.
28 Abula onye-àmá megide madu-ibe-gi n'efu;
Ì gēji kwa eḅuḅere-ọnu-gi abua rafu?

- 29 Asila, Dika o siri mem, otù a ka m'gēme ya;
M'gēnyeghachi onye ahu dika ọlu-ya si di.
- 30 N'akuku ubi onye-ume-ngwu ka m'gabigara,
Na n'akuku ubi-vine nke madu obi amam-ihe kọrọ;
- 31 Ma, le, o pùchiri n'ogwu,
Akuba kpuchiri iru-ya,
Akwada-kwa-ra mbidi nkume ya.
- 32 Mu onwem we hu, m'we tukwasi obim na ya:
Ahurum ya, we nata idọ-aka-na-nti.
- 33 Nwa ura ntà, nwa irù-ura ntà,
Nwa ikpakọba-aka ntà idina ala:
- 34 Oḅeye-gi ewe bia dika onye nējeghari ipunara madu ihe;
Ihe-ukọ-gi kwa, dika nwoke ji ọta.

25 1 Ndia bu kwa ilu Solomon turu, nke ndi Hezekaia, bụ cze Juda, deputara n'akwukwọ.

- 2 Ọ bu nsọpuru Chineke izobe okwu:
Ma nsọpuru ndi-eze bu igwuputa ala okwu.
- 3 Elu-igwe n'idi-clu-ya, na ala n'omimi-ya,
Na obi ndi-eze, ọ digh ngwuputa di ha.
- 4 Wepu afuru-uzu n'ọla-ọcha,
Ihe ewe putara onye nānucha ọla:
- 5 Wepu onye nēmebi iwu n'iru eze,
Oche-eze-ya ewe guzosie ike n'ezie omume.
- 6 Asọpurula onwe-gi n'iru eze,
Eguzo-kwa-la n'ọnọdu ndi uku:
- 7 N'ihì na ọ di nma ka asi gi, Rigota ebe a;
Kari ka eme ka i di ala n'iru onye amara aha-ya,
Onye anya-gi abua huworo.
- 8 Apula ngwa ngwa ise okwu,
Ka ọ we ghara ibu na i magh ihe i gēme n'ikpe-azu-ya,
Mbe madu-ibe-gi etiyewo gi n'ọnọdu-ihere.
- 9 Gi na madu-ibe-gi kwurita okwu-ikpe-gi,
Ekpughe-kwa-la izù nzuzo nke onye ọzọ:
- 10 Ka onye nke nānu ya we ghara ikwulu gi,

- Akukọ ihe ọjọ gi ewe ghara isi n'ebe i nọ laghachi.
- 11 Nkpuru-osisi apple ọla-edo nime nkata ọla-ọcha
Ka okwu ekwuru na mbe kwesiri ya bu.
- 12 Nba-aka ọla-edo na ihe-ichọ-nma nke ọla-edo ọma
Ka onye nāba nba nke mara ihe bu na nti nke nānu ihe.
- 13 Dika oyi snow n'ubochi owuwe-ihe-ubi,
Otù a ka ukọ nke kwesiri ntukwasi-obi diri ndi nēziga ya;
Ọ bu kwa nkpuru-obi ndi-nwe-ya ka ọ nēwclata.
- 14 Igwe-oji na ifufe nke miri-ozuzo nādigh
Ka onye nke nānya isi n'onnyinye okwu-ugha bu.
- 15 Site n'ewegh iwe ọsọsọ ka anāràye onye-isi,
Ire nrò nānyaji kwa ọkpukpu.
- 16 Ọ bu manu-añu ka i chọtaworo? racha nke gēzuru gi;
Ka i we ghara iriju ya afọ, we ọ ya.
- 17 Me ka ukwu-gi kọ ukọ n'ulo madu-ibe-gi;
Ka ihe-gi we ghara iju ya afọ, o we kpọ gi asi.
- 18 Otùtù-agma na mma-agma na àkù di nkọ
Ka onye nke nāba ànà okwu-ugha megide madu-ibe-ya bu.
- 19 Ezé nyajiri anyaji na ukwu chikwapuru echikwapu
Ka itukwasi onye-nghọbu obi n'ubochi ahuhu bu.
- 20 Dika onye nēyipu uwe n'ubochi oyi, dika manya ọara uka n'elu akanwu,
Otù a ka onye nāburu obi jọrọ njo abù di.
- 21 Ọ buru na agu nāgu onye nākpọ gi asi, gi me ka o rie nri;
Ọ buru kwa na akpiri nākpọ ya nku, gi me ka ọ nua miri:
- 22 N'ihì na icheku nēre ọku ka i nāgukwasi n'isi-ya,
Jehova gākwughachi kwa gi.
- 23 Ifufe Ugwu nāmuputa oké miri-ozuzo:
Ọ bu kwa iru oké iwe ka ire nēkwu okwu-azu nāmuputa.
- 24 Ọ di nma inọkwasi na nkuku elu ulo,

- Kari inoyere nwayi nēse okwu n'ulo
bùru ibù.
- 25 Dika miri oyi si adiri nkpuru-obi
nāda mbà,
Otù a ka okwu oma anuru site n'ala
di anya di.
- 26 Isi-iyi azotọrọ azotọ na ebe-nsuputa-
miri bibiri ebibi
Ka onye ezi omume nke anēwezuga
n'ọnọdu-ya n'iru onye nēmebi iwu
bu.
- 27 Iracha manu-añu ri nne adigh nma:
Otù a ọ buru na madu egwuputa ala
nsọpuru-ha ọ bugh nsọpuru.
- 28 Obodo etikpọrọ etikpọ nke m̀bidi
nādigh
Ka onye ọ bula nke nādigh-eḅochi
mọ-ya bu.
- 26** 1 Dika snow na m̀be okpoin-ọku,
na dika miri-ozuzo na m̀be
owuwe-ihe-ubi,
Otù a nsọpuru amagh nma nye onye-
nzuzu.
- 2 Dika nnunu na nfeghari-ya, dika
eleke n'ofufe-ya,
Otù a nkọcha adigh-abia n'efu.
- 3 Utari diri inyinya, bridle: diri
inyinya-ibu,
Nkpa-n'aka di-kwa-ra azu ndi-
nzuzu.
- 4 Azala onye-nzuzu dika uche-ya
ḅagọrọ aḅagọ si di,
Ka i we ghara idi ka ya, ọbuná gi
onwe-gi.
- 5 Za onye-nzuzu dika uche-ya ḅagọrọ
aḅagọ si di,
Ka ọ we ghara ibu onye mara ihe
n'anya-ya.
- 6 Onye nēbipu ukwu onwe-ya na onye
nāñu ime-ihe-ike dika miri
Ka onye ahu bu nke nēzi czi site
n'aka onye-nzuzu.
- 7 Ogwe-ukwu abua nke onye-ngwuro
nākwu efe:
Otù a ka ilu di n'ọnu ndi-nzuzu.
- 8 Dika akpa nkume di iche iche nke di
oké ọnu-ahia n'obo nkume,
Otù a ka onye nēnye onye-nzuzu
nsọpuru di.
- 9 Dika ogwu nke dumiworo n'aka onye
nāñubiga manya oké,
Otù a ka ilu n'ọnu ndi-nzuzu di.
- 10 Onye-ọkà nākpụ ihe nile,
Ma onye nēgo onye-nzuzu ilu ọlu di
ka onye nēgo ndi nāgabiga agabiga.

- 11 Dika nkita nke chighariworo ọzọ
n'ihe ọ ḅọrọ,
Otù a ka onye-nzuzu di nke nēme
kwa ihe uche-ya ḅagọrọ aḅagọ
ọzọ.
- 12 Ì huwo onye ọ bula nke bu onye mara
ihe n'anya-ya?
Olile-anya diri onye-nzuzu kari onye
ahu.
- 13 Onye-ume-ngwu asiwo, Ọdum di
n'uzọ;
Ọdum di n'amá.
- 14 Dika ibo-ọnu-uzọ si emeghari n'ihe-
nkoye-ya,
Otù a ka onye-ume-ngwu nēmeghari
n'ihe-ndina-ya.
- 15 Onye-ume-ngwu esumiwo aka-ya
n'ọkwa;
Ọ nāgwu ya ike iweghachi ya n'ọnu-
ya.
- 16 Onye-ume-ngwu bu onye mara ihe
n'anya-ya
Kari madu asa ndi nāzaghachi okwu
n'ezi uche.
- 17 Onye nējide nkita na nti ka ọ bu,
Bù onye nāgabiga, nēwebiga iwe oké
n'ihì ise-okwu nābugh nke ya.
- 18 Dika onye-ará nke nātu àkù nēre
ọku,
Na àkù, na ọnwu;
- 19 Otù a ka onye ahu di nke ghọworo
madu-ibe-ya,
We si, Ọ bugh egwù ka m'nēgwu?
- 20 M̀be nkù nādigh ọku gānyu:
Otù a m̀be ọ digh onye nēkwu okwu-
azu, ise-okwu gādaju.
- 21 Dika icheku si di n'ebe icheku nēre
ọku di, na dika nkù si di n'ebe ọku
di;
Otù a ka onye nēse okwu di ime ka
ilu-ògù nwuru ọku.
- 22 Okwu nile nke onye nēkwu okwu-
azu di ka iberibe-nri di iche iche
nātọ utọ nke-uku,
Okwu ahu aridawo kwa n'ime-ime-
ala afọ.
- 23 Ejùjù nke amachitaworo n'afuru-
uzu ọla-ọcha
Ka eḅḅere-ọnu nke nēre ọku na obi
ọjọ bu.
- 24 Eḅḅere-ọnu-ya abua ka onye nke
nākpọ asi nēji buru onye-iru-
abua,
Ma nime onwe-ya ka o nētiye
aghughọ:

- 25 M̀be olu-ya ǹkwu okwu amara,
ekwela ya;
N'ihì na ihe-árú asa di n'obi-ya.
- 26 Ọ bu ezie na ikpọ-asi-ya jì nrafu
ekpuchi onwe-ya,
Ma ag̀ekpughe ihe ọjọ ya nime
nkpọkọta ndi-ya.
- 27 Onye ǹgwu olùlù, nime ya ka ọ
g̀adabà:
Ọzọ, onye ǹkpọre nkume, ya ka ọ
g̀alaghachikuru.
- 28 Ire okwu-ugha ǹkpọ ndi ọ
gwepiaworo asi;
Ọzọ, ọnu nke ǹkwu ire-utọ ǹkpata
nnuda.
- 27** 1 Anyala isi bayere echi;
N'ihì na i magh ihe chi g̀abọ.
- 2 Ka onye ala ọzọ to gi, ma ọ bugh
ọnu-gi;
Ka onye mba ọzọ to gi, ma ekwela ka
ebugere-ọnu-gi abua to gi.
- 3 Nkume di arọ, ájá bu kwa ibú;
Ma nkpasu-iwe nke onye uche-ya
bagoro abago di arọ kari ha abua.
- 4 Ihe ǹnwegh obi-ebere ka ọnuma bu,
iju-miri ka iwe bu kwa;
Ma ọnye g̀eguzo n'iru ekworo?
- 5 Ọ di nma, bú iba-nba n'ihè,
Kari ihu-n'anya nke ezobeworo
ezobe.
- 6 Ihe kwesiri ntukwasi-obi ka ọbubu-
mma nile nke onye ǹahu gi n'anya
bu:
Ma ihe riri nne ka nsutu-ọnu nke
onye ǹkpọ gi asi bu.
- 7 Nkpuru-obi nke rijuworo afọ ǹzọda
manu-anu nke si n'ububu-manu-
anu ǹbusi:
Ma ihe nile ọ bula nke ǹlu ilu ǹto
nkpuru-obi agu ǹgu utọ.
- 8 Dika nnunu nke ǹsi n'akwu-ya
efefu,
Otú a ka madu di nke ǹsi n'ọnọdu-
ya akpafu.
- 9 Manu na ihe-nsure-ọku nke ǹsi isi
utọ ǹme ka obi ǹria:
Otú a ka utọ eyi madu di nke sitere
na ndum-ọdu nke nkpuru-obi.
- 10 Arapula eyi-gi na eyi nna-gi;
Abà - kwa - la n'ulo nwa - nne - gi
n'ubochi nhuju-anya-gi:
Ọ di nma, bú abata-obi nke nọ nso,
kari nwa-nne nke nọ n'ebe di anya.
- 11 Mara ihe, nwam, we me ka obim
ǹria,
- Ka m'we zaghachi onye ǹtam uta
okwu.
- 12 Onye nwere ezi uche ahuwo ihe ọjọ,
we zobe onwe-ya:
Ma ndi ǹnwegh uche agabigawo,
ewe rie ha nra.
- 13 Chiri uwe-ya, bú onye ǹworo onye
ala ọzọ na mbe;
N'ọnọdu nwayi ǹbugh nwunye-ya
nara ya onwe-ya n'ihe-ibe.
- 14 Onye jì oké olu agozi madu-ibe-ya,
nke ǹbili n'isi-ututu ime ya,
Nkọcha ka ag̀agu ngozi ahu nye ya.
- 15 Miri-otutu nke ǹtu m̀be nile
n'ubochi oké miri-ozuzo,
Ya na nwayi nke ǹse okwu yiri:
- 16 Onye ǹzobe ya ezobewo ifufe,
Ọ bu kwa manu ka aka-nri-ya
ǹzute.
- 17 Ígwè ǹmucha ígwè;
Otú a ka madu ǹmucha iru eyi-ya.
- 18 Onye ǹche osisi fig g̀eri nkpuru-ya;
Ọ bu kwa onye ǹriba onye-nwe-ya
ama ka ag̀sopuru.
- 19 Dika miri si eme ka iru hu iru,
Otú a ka obi ǹme ka madu hu madu.
- 20 Afọ adigh-eju ala-mọ na ebe-ila-
n'iyi;
Otú a afọ adigh-eju anya abua nke
madu.
- 21 Ite eji anucha ihe diri ọla-ọcha, oké
ọku di-kwa-ra ọla-edo,
Aǹnwa kwa onye ọ bula site
n'otuto-ya.
- 22 Ọ buru na i jì aka-íkwè supia onye
uche-ya bagoro abago n'íkwè
n'etiti ọka asuru asu,
Uche-ya bagoro abago agagh-esi
n'aru ya wezuga onwe-ya.
- 23 Mara iru igwè ewu na aturu-gi nke-
oma,
Tukwasi obi-gi n'igwè anu-ulo-gi
nile:
- 24 N'ihì na ọ bugh rue m̀be ebighe-ebi
ka ákù di;
Okpu-eze kwa, ọ ǹdiru ọbọ nile?
- 25 Ekpopuwo ahìhia, ewe hu ahìhia ndu,
Chikọta kwa ihe-ọkukú nile nke
ugwu nile.
- 26 Umu-aturu diri uwe-oyiyi-gi,
Ọnu-ahia nke ọhia-gi ka ewu bu
kwa:
- 27 Ara ewu g̀ezu-kwa-ra nri-gi, zu-
kwa-ra nri ulo-gi;

- Buru kwa ihe gēdebe umu-aḅoghḅ-
gi ndu.
- 28** 1 Ndi nēmebi iwu aḅalagawo
mḅe ọ digh onye nāchu ha:
Ma ndi ezi omume nwere ntukwasi-
obi dika ọdum.
- 2 N'ihī njehie nke ala ha di ọtutu, bú
ndi-isi-ya:
Ma site na madu nwere nghḅta na
ihe-omuma ka ọnḅdu-ya gādigide
ogologo mḅe.
- 3 Nwoke bú ọḅeye nke nēmeḅu ndi
nēnwegh ike,
Ọ di ka miri-ozuzo nke nāzachapu
ihe, nri we ghara idi.
- 4 Ndi nārapu iwu nēto onye nēmebi
iwu:
Ma ndi nēdebe iwu nāluso ha ọgù.
- 5 Ndi ọjọ adigh-aghḅta ikpé:
Ma ndi nāchọ Jehova nāghḅta ihe
nile.
- 6 Ọ di nma, bú ọḅeye nke nēje ije
n'izu-okè-ya,
Kari onye ḅagḅḅ aḅagḅ n'uzḅ-ya
abua, ọ bu ezie na onye ahu bu
ọgaranya.
- 7 Onye nēdebe iwu bu nwa nāghḅta
ihe:
Ma onye bu eyi ndi nēribiga ihe okè
nētiye nna-ya n'onḅdu-ihere.
- 8 Onye nēme ka àkù-ya ba uba site
n'inara uma na ọmuru-nwa,
O nēkpokḅta ya nye onye nēmere ndi
nēnwegh ike amara.
- 9 Onye nēwezuga nti-ya n'inu iwu,
Ọbuná ekpere-ya bu ihe-árú.
- 10 Onye nēme ka ndi ziri ezi waghari
n'uzḅ ọjọ,
N'olùlù nke aka ya ka ya onwe-ya
gādabà:
Ma ndi zuru okè gēketa ezi ihe.
- 11 Onye mara ihe n'anya-ya ka
ọgaranya bu;
Ma onye nēnwegh ike nke nāghḅta
ihe nēgwuputa ala-ya.
- 12 Mḅe obi ndi ezi omume nātḅ ha utḅ,
ọtutu ima-nma di:
Ma mḅe ndi nēmebi iwu nēbili,
agāchḅ madu achḅ.
- 13 Onye nēkpuchi njehie-ya nile, ọ
gagh-agara ya:
Ma onye nēkwuputa ha, nke nārapu
kwa ha, agēnwe obi-ebere n'aru
ya.
- 14 Onye ihe nāgara nke-oma ka madu
ahu bu nke nātu okè egwu mḅe
nile:
Ma onye nēme ka obi-ya sie ike
gādabà n'ihē ọjọ.
- 15 Ọdum nke nāḅḅ uja na anu-ohia
bear nke nāḅaghari
Ka onye nēmebi iwu nke nāchi ndi
nēnwegh ike bu.
- 16 Gi onye-ndú nke nghḅta kḅḅ, nke
bu kwa onye-nmeḅu uku,
Onye nākpḅ urù nēzigh ezi asi gēme
ka ubḅchi-ya nile di ogologo.
- 17 Madu nke ọbara madu nānyihū,
Rue olùlù ka ọ gāḅalaga; ka onye ọ
bula ghara ijide ya.
- 18 Onye nēje ije n'izu-okè ka agāzḅputa:
Ma onye ḅagḅḅ aḅagḅ n'uzḅ abua
gāda ngwa ngwa.
- 19 Onye nālu ala-ubi-ya, afḅ gēju ya na
nri:
Ma onye nāḅaso ihe-efu di iche iche,
afḅ gēju ya n'ibu-ọḅeye.
- 20 Onye ọ bula nke kwesiri ntukwasi-
obi gēnwe ọtutu ngozi:
Ma onye nānukḅḅ onwe-ya ibu
ọgaranya, agagh-agu ya n'onye
nēmegh ihe ọjọ.
- 21 Imata iru madu n'ikpé adigh nma:
Ọ digh kwa nma ka madu ji n'ihī
iberibe nri nējehie.
- 22 Onye nāḅaso àkù ka onye nwere anya
ọjọ bu,
Ma ọ magh na ihe-ukḅ gābiakute ya.
- 23 Onye nābara madu nba gēmesia huta
amara
Kari onye nēkwu ire-utḅ.
- 24 Onye nānapu nna-ya ma-ḅbu nne-ya
ihe n'ike, si, Ọ digh njehie ọ bu;
Onye ejikḅtaworo ya na onye-nbibí
ka ọ bu.
- 25 Onye nkḅuru-obi-ya di nganga
nākpali ise-okwu:
Ma onye nātukwasi Jehova obi,
agēme ya ka ọ ma abuba.
- 26 Onye nātukwasi obi n'obi nke aka ya,
onye ahu bu onye-nzuzu:
Ma onye nēje ije n'amain-ihe, onye
ahu ka agēme ka ọ wepuga onwe-
ya.
- 27 Onye nēnye ọḅeye ihe, ihe adigh-akḅ
ya:
Ma onye nēzobe anya-ya abua, agābu
ya ọtutu ọnu.

- 28 M̀be ndi nēmebi iwu nēbili, madu ezobe onwe-ya:
Ma m̀be ha nāla n'iyi, ndi ezi omume aba uba.
- 29** 1 Onye anābara nba ọtutu m̀be ma ọ nēkwesi olu-ya ike,
N'otù ntabi-anya ka agētipia ya, ọ digh kwa ngwota di.
- 2 M̀be ndi ezi omume nāba uba kari, ndi ala-ha nānuri:
Ma m̀be onye nēmebi iwu nāchi achi, ndi ala-ya nēze ume.
- 3 Onye ọ bula nke nāhu amam-ihe n'anya nēme ka nna-ya nūria:
Ma onye bu eyi nke ndinyom nākwa iko nāla akù-ya n'iyi.
- 4 Eze nēji ikpé ziri ezi eme ka ala-ya guzo:
Ma onye nānara onyinye nākwada ya.
- 5 Nwoke nke nāgwa madu-ibe-ya okwu ire-utọ
Nābasara nzọ-ukwu-ya nile ubu.
- 6 Na njehie onye ọjọ ka ọnyà di:
Ma onye ezi omume nēti nkpu ọnù nānuri kwa.
- 7 Onye ezi omume nāmata okwu-ikpe nke ndi nēnwegh ike:
Onye nēmebi iwu adigh-aghota ihe-omuma.
- 8 Ndi nākwa emò nāfuye ọku n'obodo:
Ma ndi mara ihe nēme ka iwe laghachi azu.
- 9 Ọ buru na onye mara ihe esoro onye uche-ya ọbagọ ọbagọ kpe ikpe,
Ma ọ nwere ọnuma ma ọ chiri ọchi, izu-ike adigh kwa.
- 10 Ndi-ọbara nākpọ onye zuru oké asi:
Ma ndi ziri ezi nāchọ ọdi-nma nkpuru-obi-ya.
- 11 Mọ nile nke onwe-ya ka onye-nzuzu nēme ka ọ puta ihè:
Ma onye mara ihe nēbochi mọ-ya, nēme kwa ka ọ dajua.
- 12 Ọ buru na onye nāchi achi ana nti okwu-ugha,
Ndi nile nējere ya ozi bu ndi nēmebi iwu.
- 13 Obeye na onye-nmebu ezutewo:
Onye nēnye anya ha abua ihè bu Jehova.
- 14 Eze nke nēkpe ndi nēnwegh ike ikpe n'ikwesi-ntukwasi-obi,
Oche-eze-ya gēguzosi ike rue m̀be ebigh-ebi.

- 15 Nkpa-n'aka na iba-nba nēnye amam-ihe:
Ma nwata nke anārapu n'onwe-ya nēme ka ihere me nne-ya.
- 16 M̀be ndi nēmebi iwu nāba uba kari, njehie nāba kwa uba kari:
Ma ndi ezi omume gēlekwasi ọdida-ha.
- 17 Dọ nwa-gi aka na nti, ọ gēme kwa ka i zu ike;
E, ọ gēnye nkpuru-obi-gi ihe-utọ.
- 18 M̀be ọhù nādigh, ndi ala ahu adigh nchikota:
Ma onye nēdebe iwu, ihe nāgara onye ahu nke-oma.
- 19 Ọ bugh okwu agēji dọ orù aka na nti:
N'ihì na ọ bu ezie na ọ nāghota, ma ọ digh ihe ọ nāza.
- 20 Ì huwo onye ọ bula nānukpọ onwe-ya n'okwu-ya nile?
Olile-anya diri onye-nzuzu kari onye ahu.
- 21 Onye zutọworo orù-ya site na nwata,
N'ikpe-azu-ya orù ahu gāghọ kwa nwa.
- 22 Onye-iwe nākpali ise-okwu,
Ọzọ, onye nēnwe ọnuma ri nne nējehie ri nne.
- 23 Npako madu gēme ka ọ di ala:
Ma onye mọ-ya di ala nējidesi nsọpuru ike.
- 24 Onye ya na onye-ori nēkekọ ihe nākpọ nkpuru-obi ya onwe-ya asi:
Ọbuba-iyi ka ọ nānu, ma ọ digh-egosi ihe ọ bula.
- 25 Egwu madu nēweta ọnyà:
Ma onye nātukwasi Jehova obi, agēme ka ọ nọ n'elu.
- 26 Ọtutu madu nāchọ iru onye nāchi achi:
Ma n'aka Jehyva ka ikpé onye ọ bula nēsi bia.
- 27 Ihe-árú n'anya ndi ezi omume ka onye ajọ omume bu:
Ọzọ, ihe-árú n'anya onye nēmebi iwu ka onye ziri ezi n'uzọ-ya bu.

30 1 Okwu Agua nwa Jake; ibu eboro ya.

Ihe nke si n'ọnu nwoke ahu putara Itiel, ọbuná Itiel na Ukal.

- 2 N'ezie anu-ọhia ka m'bu kari onye ọ bula,
Ọ digh kwa nghota madu m'nwer e

- 3 Amutaghkwam anaam-ihe,
 O digh kwa ihe-omuma Onye Nso
 m'mara.
- 4 Onye rigoworo n'elu-igwe, we rida?
 Onye chikotaworo ifufe nime
 nkwukwuba-aka-Ya abua?
 Onye kegideworo miri n'uwe-Ya?
 Onye meworo ka nsotu nile nke uwa
 guzosie ike?
 Gini bu aha-Ya, gini bu kwa aha
 nwa-Ya, ma asi na i mara?
- 5 Okwu-onu o bula nke Chineke bu
 ihe anuchaworo:
 Ota ka O buru ndi nābaba nime Ya.
- 6 Atukwasila ihe n'okwu-Ya nile,
 Ka O we ghara ibara gi nba, i we gho
 onye-okwu-ugha.
- 7 Ihe abua ka m'rioworo Gi;
 Ajulam ha tutu mu anwua:
- 8 Me ka ihe-efu na okwu-ugha di anya
 n'ebe m'no:
 Enyelam onodu-obe ye ma-ebu aku;
 Me ka m'rie nri rurum:
- 9 Ka afọ we ghara ijum, m'we go ago,
 si, Onye bu Jehova?
 Ma-ebu ka ewe ghara inapum ihe
 nile, m'we zu ori,
 We were aha Chinekem me ihe ojo.
- 10 Ekpela oru ikpe n'iru onye-nwe-ya,
 Ka o we ghara ikocha gi, ikpe ewe ma
 gi.
- 11 Obo di nke nakocha nna-ha,
 Ha adigh-agozi kwa nne-ha.
- 12 Obo di nke di ocha n'anya-ha,
 Ma oruru-inyi-ha nke nesi isi ka
 anasachapugh.
- 13 Obo di, le ka anya-ha si di ciu nke-
 uku!
 Anebuli kwa mbubere-anya-ha.
- 14 Obo di, mma-agma ka ezé nile ha bu,
 o bu kwa mma ka ikiri-eze-ha bu,
 Irichapu ndi ewedara n'ala n'uwa, na
 irichapu ndi-obe ye n'etiti madu.
- 15 Etu nwere umu abua, nasi, Nye, nye.
 Ihe atọ di nke afọ nādigh-eju,
 E, anọ di nke nāsigh, O howo:
- 16 Ala-mo; na afọ nwayi-aga;
 Na ala afọ miri nējugh;
 Na oku nke nāsigh, O howo.
- 17 Anya nke nakwa nna-ya emo,
 Nke nēleda kwa ina nne-ya nti,
 Ugolo-oma nke ndagwurugwu
 gaghuputa ya,
 Umu-ugo geri kwa ya.
- 18 Ihe atọ di nke karirim ighota,
 E, anọ nke m'nāmagh:
- 19 Uzọ ugo n'elu-igwe;
 Uzọ agwo n'elu oké nkume;
 Uzọ ubọ n'etiti oké osimiri;
 Na uzọ nwoke n'ebe nwa-abogho no.
- 20 Otú a ka uzọ nwayi nakwa iko di;
 O riwo ihe, hicha kwa onu-ya,
 Si, Emeghm ajo ihe o bula.
- 21 N'okpuru ihe atọ ka uwa maworo
 jijji,
 N'okpuru ihe anọ kwa, nke o
 napugh iburu:
- 22 N'okpuru oru mbe o naghọ eze;
 Na onye-nzuzu mbe nri nēju ya afọ;
- 23 N'okpuru nwayi anakpo asi mbe o
 nwere di;
 Na nwayi nēje ozi mbe o neketa ihe
 nwayi-nwe-ya.
- 24 Ihe anọ di nke di nta n'elu-uwa,
 Ma ihe ahu mara ihe nke-uku:
- 25 Danda bu ndi nādigh ike,
 Ma ha nēdozi nri-ha na mbe okpom-
 oku;
- 26 Coney bu ndi nēnwegh ume,
 Ma ha nēdo ulo-ha na nkume di eju;
- 27 O digh eze igurube nwere,
 Ma mbe ha nāpu ha neké onwe-ha
 n'usu, ha nile;
- 28 Nche-ulo nēji aka-ya nile agigedo,
 Ma ihe ahu di n'ulo uku eze.
- 29 Ihe atọ di nke nāzo ukwu nke-oma,
 E, anọ di nke nēje ije nke-oma:
- 30 Odum, nke bu dike n'etiti anu nile,
 O digh-esi kwa n'iru ihe o bula
 laghachi azu;
- 31 Inyinya-agma; na nkpi;
 Na eze, nke nbili megide ya nādigh.
- 32 O buru na i zuzuwo nzuzu n'ibuili
 onwe-gi,
 Ma-ebu o buru na i zubewo nzube
 ojo,
 Tukwasi aka-gi n'onu-gi.
- 33 N'ihia na opipi miri-ara-ehi nēweputa
 miri-ara raru araru,
 Ozo, opipi imi nēweputa obara:
 Otú a opipi iwe nēweputa ise-okwu

31 I Okwu Lemuel, bú eze; ibu eboro ya nke nne-ya ji dọ ya aka na nti.

- 2 Gini, nwam? gini kwa, nwa nke afom?
- Gini kwa, nwa nke nkwa nile m'kwere?
- 3 Enyela ndinyom ike-gi, Enye-kwa-la ihe nēbibi ndi-eze uzọ-gi nile.
- 4 Ka ndi-eze ghara inu manya-vine, Lemuel, ka ndi-eze ghara inu manya-vine; Ka ndi-isi ghara kwa isi, Òle ebe ka ihe-ọnuunu nke nābā n'anya di?
- 5 Ka ha we ghara inu, we chezọ ukpuru atọrọ, We banwe ikpé nke ndi nile ewedara n'ala.
- 6 Nyenu onye nāla n'iyi ihe-ọnuunu nābā n'anya, Nye-kwa-nu ndi nkpuru-obi-ha di ilu manya-vine:
- 7 Ya nua, we chezọ oḅeye ọ bu, Ghara kwa icheta ọṅodu ọjọ ya ọzọ.
- 8 Saghere onye-obi ọnu-gi, N'okwu-ikpe nke ndi nile nāla n'iyi.
- 9 Saghe ọnu-gi, kpe ikpe n'ezi omume, Kpeputa kwa onye ewedara n'ala na oḅeye.
- 10 Nwayi nke nējide onwe-ya nke-oma, ọnye gāchọputa ya? N'ihhi na ọnu-ahia-ya kariri ruby nke-uku.
- 11 Obi di-ya atukwasiwo ya obi, Ọ digh kwa ihe-nkwata nākọ nwoke ahu.
- 12 Nwayi ahu emesowo ya ezi ihe, ọ bugh kwa ihe ọjọ, Ubọchi nile nke ndu-ya.
- 13 Ọ chọwo aji-anu na flax, We nātu ọlu nātọ aka-ya abua utọ.
- 14 Ọ di ka ubọ onye-ahia; Site n'ebe di anya ka ọ nēweta nri-ya.
- 15 O nēbili kwa mḅe abali nādi kwa, We nye ulo-ya nri, Nye kwa umu-abogho-ya oké-ha.
- 16 O zuwo izüzü ọhia, we nweta ya:

- Site n'ihe aka-ya abua lutara ka ọ kuworo ubi-vine.
- 17 Ọ kewo ike n'úkwú-ya dika ihe-ọkiké, Me kwa ka ogwe-aka-ya abua nwe ume.
 - 18 Ọ matawo na ihe-ahia-ya di nma: Oriọna-ya adigh-anyu n'abali.
 - 19 Aka-ya abua ka ọ setiwo n'osisi ikuku ogho, Ọbu-aka-ya abua ejidesiwo kwa ozele ike.
 - 20 Ọbu-aka-ya ka ọ ḅasapuworo nye onye ewedara n'ala; E, aka-ya abua ka ọ setiwo rue oḅeye aru.
 - 21 Ọ digh-atu egwu snow, na ọ gēme ulo-ya ihe; N'ihhi na ulo-ya nile nēyi uwe uhie.
 - 22 Ákwá-nḅabá mara nma ka ọ kpaworo onwe-ya; Ezi ákwá ọcha na ákwá ododo ka uwe-ya bu.
 - 23 Onye amara n'ọnu-uzọ-ama ka di-ya bu, Mḅe ọ nānọdu n'etiti ndi-okenye ala.
 - 24 Uwe ákwá ọcha ka nwayi ahu kpaworo, we re ya; Ihe-ọkiké ka ọ nyeworo onye-ahia.
 - 25 Ike na ima-nma bu uwe-oyiyi-ya; Ọ nāchi kwa ubọchi di n'iru ọchi.
 - 26 Ọnu-ya ka ọ sagheworo n'amam-ihe; Iwu nke ebere dikwasi kwa n'ire-ya.
 - 27 Ọ nēche ojije nile nke ezi-na-ulo-ya nche nke-oma, Ọ bugh kwa nri ume-ngwu ka o nēri.
 - 28 Umu-ya ebiliwo, kpọ ya nwayi ihe nāgara nke-oma; Di-ya kwa, o nēto kwa ya, si:
 - 29 Ọtutu umu-ndinyom emewo omume kwesiri ndinyom nējide onwe-ha nke-oma, Ma gi onwe-gi kachasi ha nile.
 - 30 Amara bu ugha, ima-nma bu kwa ihe-efu: Ma nwayi nke nātu egwu Jehova, nwayi ahu gēnwe otuto
 - 31 Nyenu ya ihe sitere na nke aka-ya abua lutara; Ka ọlu-ya nile to kwa ya n'ọnu-uzọ-ama nile.

EKLISIASTIS

MA-ỌBU

ONYE-NKPỌKỌTA

1 I Okwu nke Onye-nkpọkọta, bú nwa Devid, bú eze nime Jerusalem.

2 Ihe-efu kachasi ihe-efu nile, ka Onye-nkpọkọta siri; ihe-efu kachasi ihe-efu nile, ihe nile bu ihe-efu. 3 Ọle ihe fọduru madu nime ndọbu-ya nile nke ọ nādọbu onwe-ya n'ọlu n'okpuru anyanwu? 4 Otù ọbọ alá, ọbọ ọzọ abia; ma uwa nēguzoru mbe ebigh-ebi.

5 Ọzọ, anyanwu awawo, anyanwu adawo kwa, ọ bu kwa ila n'ọriọdu-ya ka o nēkusi ume ike, bú ebe ọ nāwa.

6 Ifufe nēferu Ndida, we nēfe buruburu rue Ugwu; ọ nēfe buruburu mbe nile na nfehari-ya, ọ bu kwa n'ife buruburu ya ka ifufe feghachiworo.

7 Osimiri nile nērúdaru oké osimiri, ma oké osimiri ejugh eju, rue ebe osimiri nērúda, rue ebe ahu ka osimiri ahu nērúghachi ọzọ.

8 Ihe nile nādọbu onwe-ha n'ọlu; madu apugh ikwu ya: afọ adigh-eju anya n'ihu ihe, afọ adigh-eju kwa nti n'inu ihe.

9 Ihe ọ bula nke diworo, nke ahu bu ihe nke gādi; ọzọ, ihe ọ bula nke emeworo, nke ahu bu ihe nke agēme: ọ digh kwa ihe ọhu di n'okpuru anyanwu.

10 Ọ di ihe nke madu nāsi, Le nka, ihe ọhu ka ọ bu? na mbe di anya gara aga ka ọ diworo, na mbe nile ebigh-ebi nke buru ayi uzọ.

11 Ọ digh ncheta diri ọbọ mbu nile: ọzọ kwa, ọ digh ncheta gādiri ọbọ ikpe-azu nile nke gādi n'ọdi-n'iru, n'etiti ndi nādi mbe ha gasiri.

12 Mu onwem, bú Onye-nkpọkọta, abuwọ eze Israel nime Jerusalem.

13 M'were kwa obim nye ichọ na iledo site n'amam-ihe ihe bayere ihe nile nke emeworo n'okpuru elu-igwe: nke ahu bu nweda-n'ala jọrọ njọ nke Chineke nyeworo umu nke madu ka ewere ya weda ha n'ala.

14 Ahuwom ọlu nile nke aluworo n'okpuru anyanwu; ma, le, ihe nile bu ihe-efu na ichọ ijide ifufe.

15 Ihe nke ọbagoro ọbagọ, apugh ime ka ọ dizie: ọzọ, ihe-nkọnari, apugh iguta ya.

16 Mu onwem kpayerere obim uka, si, Mu onwem, le, atukwasiwom

n'onwem amam-ihe nke-uku kari onye ọ bula nke burum uzọ nime Jerusalem:

e, obim ahuwo amam-ihe na ihe-omuma ri nne. 17 M'we were obim nye ima amam-ihe, na ima iwi-ara na nzuzu: amawom na nka bu kwa ichọ ijide ifufe.

18 N'ihì na ọ bu n'ọtutu amam-ihe ka ọtutu nkpasu-iwe di: ọzọ, onye nātukwasi ihe-omuma nātukwasi ihe-nbu.

2 I Mu onwem siri n'obim, Biko, bia, m'gēji ọnù nwa gi; gi lekwasì kwa ezi ihe anya: ma, le, nke ahu bu kwa ihe-efu.

2 Ekwurum okwu bayere ichi-ọchì, si, Ọ nāwi ara: m'kwu-kwa-ra okwu bayere ọnù, si, Gini kwa ka ọ nēme? 3 Eledorom n'obim iji manyavine me ka obi tọ anu-arum utọ, (ma obim nēdum n'amam-ihe), na ijide nzuzu, rue mbe m'gāhu ihe ezi ihe ahu bu nke diri umu madu, bú nke ha gēme n'okpuru elu-igwe ọnu-ogugu ubochi ndu-ha.

4 Emerem ka ọlum nile di uku; ewurum onwem ulo di iche iche, kuara onwem ubi-vine di iche iche, 5 mere onwem ubi di iche iche ọbara ogige na ogige ọma di iche iche, m'we kua osisi nāmi nkpuru nile di iche iche nime ha:

6 emerem onwem ọdọ-miri, isite na ha de oké ọhia nēpu osisi: 7 ọbataram orù-ndikom na ndinyom nēje ozi, umu-ulo di-kwa-ram; ọtutu ihe-nnweta, bú igwè ehi na igwè ewu na aturu, di-kwa-ram, kari ndi nile burum uzọ nime Jerusalem:

8 achikọta-kwa-ram nye onwem ọla-ọcha na ọla-edo, na ihe nke aka ndi-eze na ala nile m'nāchi achi: edozi-kwa-ram nye onwem ndi-abù ndikom na ndi-abù ndinyom, na ihe-utọ nile nke umu madu, ndi-iko nwayi bara uba nke-uku.

9 M'we di uku, ba kwa uba kari onye ọ bula nke burum uzọ nime Jerusalem: amam-ihem guzo-kwa-ra n'ebe m'nọ.

10 Ma ihe ọ bula anyain abua riọrọ, anapughm ha ihe ahu: ebochighm obim n'ọnù ọ bula, n'ihì na obim nūriri ọnù site na ndọbu nile m'dọburu onwem

n'ọlu; nka bu kwa okem nke sitere na ndoḅu nile m'doḅuru onwem n'ọlu. 11 Mu onwem we che ọlum nile nke akam abua luru iru, eche-kwa-ram ndoḅu nke m'doḅuru onwem n'ọlu ime iru: ma, le, ihe nile bu ihe-efu na icho ijide ifufe, o digh kwa ihe foduru madu n'okpuru anyanwu.

12 Mu onwem we che iru ihu amam-ihe, na iwi-ara na nzuzu: n'ihhi na gini ka madu nke neso eze n'azu geme? o bu ihe nke ha meworo na mbe di anya gara aga. 13 Mu onwem we hu na amam-ihe kariri nzuzu, dika ihe si kari ochichiri. 14 Onye mara ihe, anya-ya abua di n'isi-ya, ma onye-nzuzu nejeghari n'ochichiri: ma mu onwem amawo kwa na otu ndaba nadabara ha nile. 15 Mu onwem we si n'obim, Dika o si dabara onye-nzuzu, otu a ka o nadabaram, obuna mu onwem; ma n'ihhi gini kwa ka mu onwem mara ihe kari? M'we kwue okwu n'obim, si, na nka bu kwa ihe-efu. 16 N'ihhi na o digh ncheta diri onye mara ihe, dika o nesigh adiri onye-nzuzu, rue mbe ebigh-ebi; n'ihhi na ihe nke di na mbe di anya gara aga, n'ubochi nke naba ha nile gabu ihe echezoro echezoro. Onye mara ihe si kwa ana nwua dika onye-nzuzu? 17 M'we kpọ ndu asi; n'ihhi na o jorom njo, bu ọlu nke aluworo n'okpuru anyanwu: n'ihhi na ihe nile bu ihe-efu na icho ijide ifufe.

18 Mu onwem kpọ-kwa-ra ndoḅum nile asi, bu nke mu onwem nadoḅu onwem n'ọlu n'okpuru anyanwu: n'ihhi na m'garapururu ya madu nke gano mbe m'gasiri. 19 Ma onye mara ma o gabu onye mara ihe ma-ọbu onye-nzuzu? ma o gachi ndoḅum nile nke m'doḅuwo onwem n'ọlu, na nke m'meworo n'amam-ihe n'okpuru anyanwu. Nka bu kwa ihe-efu. 20 Mu onwem we chigharia ime ka obim ghara inwe ntukwasi-obi bayere ndoḅu nile nke m'doḅururu onwem n'ọlu n'okpuru anyanwu. 21 N'ihhi na madu di nke ndoḅu o nadoḅu onwe-ya n'ọlu di n'amam-ihe, na n'ihe-omuma, na n'izezi; ma o bu madu nke nadoḅugh onwe-ya n'ọlu nime ya ka o ganye ya ka o baru oké-ya. Nka bu kwa ihe-efu na ihe ojo nke riri nne. 22 N'ihhi na gini ka madu nwere na ndoḅu nile o nadoḅu onwe-ya n'ọlu, na nime nchebu nke obi-ya, nke

ya onwe-ya nadoḅu onwe-ya n'ọlu nime ya n'okpuru anyanwu? 23 N'ihhi na ubochi-ya nile bu nani ihe-nbu, nkpasu-iwe ka nweda-n'ala-ya bu kwa; obuna n'abali obi-ya edinagh iraru ura. Nka bu kwa ihe-efu.

24 O digh ezi ihe di nime madu nke neri ihe nani kwa ihe-onunu, neme kwa ka nkpuru-obi-ya hu ezi ihe nime ndoḅu nke o nadoḅu onwe-ya n'ọlu. Nka ka mu onwem hu-kwa-ra, na o bu n'aka Chineke ka o sitere. 25 N'ihhi na onye neri ihe, ma-ọbu onye neme ngwa iri ihe karim? 26 N'ihhi na o bu madu nke di nma n'iru Ya ka Chineke nyeworo amam-ihe, na ihe-omuma, na onu: ma o bu onye-nmehie ka O nyeworo nweda-n'ala, ichikota na ikpokota, ka o we nye onye di nma n'iru Chineke ihe. Nka bu kwa ihe-efu na icho ijide ifufe.

3 1 Ihe o bula nwere oge, mbe di-kwara ihe o bula aneme n'okpuru elu-igwe: 2 mbe imu nwa, na mbe inwu anwu; mbe iku ihe n'ubi, na mbe iropu ihe akuru; 3 mbe ibu ebu, na mbe igwo oria; mbe itikpo etikpo, na mbe iwu ulo; 4 mbe ikwa akwa, na mbe ichi ochi; mbe iru uju, na mbe ite egwu; 5 mbe itufu nkume, na mbe itukoba nkume; mbe ibaku, na mbe inoro nbaku n'ebe di anya; 6 mbe icho achọ, na mbe ime ka ihe la n'iyi; mbe idebe edebe, na mbe itufu etufu; 7 mbe idowa adowa, na mbe idukota adukota; mbe iba nkiti, na mbe ikwu okwu; 8 mbe ihu n'anya, na mbe ikpo asi; mbe agha, na mbe udo. 9 Ole ihe foduru onye nalu ọlu n'ihe nke ya onwe-ya nadoḅu onwe-ya n'ọlu nime ya? 10 Ahuwom nweda-n'ala nke Chineke nyeworo umu madu iweda ha n'ala nime ya. 11 Ihe nile o bula ka O meworo ka o ma nma na mbe-ya: ozo, mbe ebigh-ebi ka O tiyeworo n'obi-ha, ma ka O si tiye ya madu agagh-achoputa ọlu ahu nke Chineke luworo site na nmalite we rue na nsotu. 12 Amawom na o digh ezi ihe diri ha, ma-ọbugh ka madu nuria onu, me kwa ezi ihe n'ogologo ndu-ya. 13 Ozo kwa, madu o bula nke neri ihe, nke nani kwa ihe-onunu, nke nahu kwa ezi ihe na ndoḅu nile o nadoḅu onwe-ya n'ọlu, onyinye Chineke ka nke ahu bu. 14 Amawom na ihe o bula Chineke neme, nke ahu gadiru mbe ebigh-ebi: o digh ihe

agātukwasi ya, ọ digh kwa ihe agēbilata nime ya: Chineke emewo kwa ya, ka inadu we tua egwu n'iru Ya. 15 Ihe ọ bula nke diworo, na m̀be di anya gara aga ka ọ di; ọzọ, ihe ọ bula nke gādi adi, na m̀be di anya gara aga ka ọ diworo: Chineke nāchọ kwa ihe achupuru achupu.

16 Ọzọ kwa, m'huru n'okpuru anyanwu ebe ikpé, na ọ bu n'ebe ahu ka nmebi-iwu di; m'hu-kwa-ra ebe ezi omume, na ọ bu n'ebe ahu ka nmebi-iwu di. 17 Mu onwem siri n'obim, Onye ezi omume na onye nēmebi iwu ka Chineke gēkpe: n'ihī na m̀be diri ihe ọ bula anēme na n'ihī ọlu ọ bula n'ebe ahu. 18 Mu onwem siri n'obim, Ọ bu n'ihī umu madu, ka Chineke we me ka ha puta ihè, ka ha we hu kwa, na ha onwe-ha bu anumanu, ha n'onwe-ha. 19 N'ihī na ihe nādabāra umu madu, ihe nādabā-kwa-ra anumanu; ọbuná otú ihe ahu nādabāra ha: dika ọnwu nke anumanu si di, otú a ka ọnwu nke madu di; e, otú mọ ka ha nile nwere; ọ digh kwa ọkaka madu nwere kari anumanu: n'ihī na ha nile bu ihe-efu. 20 Ha nile nāla n'otú ebe; ha nile siri n'ájá puta, ha nile nālaghachi kwa n'ájá. 21 Ọnye mara mọ nke umu madu, ma nke ahu nārigo arigo, na mọ nke anumanu, ma nke ahu nārīda n'okpuru rue ala? 22 M'we hu na ọ digh ihe di nma kari ka madu nānuri n'ọlu-ya; n'ihī na nke ahu bu ọkè-ya: n'ihī na ọnye gēme ka ọ biaghachi ilekwasi ihe gādi m̀be ọ gasiri?

4 1 Mu onwem we laghachi hu nmebu nile anēmebu n'okpuru anyanwu: ma, le, anya-miri nke ndi anēmebu, ma ọ digh onye-nkasi-obi ha nwere; ma n'akuku ndi nēmebu ha ka ike di, ma ọ digh onye-nkasi-obi ha nwere. 2 Mu onwem we ja ndi nwuru anwu, bú ndi nwuru anwu na m̀be di anya gara aga, kari ndi di ndu, bú ndi ahu nke nọ na ndu rue ubu a; 3 e, ọ di nma kari ha abua, bú onye akādigh, nke nāhugh ọlu ọjọ nke aluworo n'okpuru anyanwu.

4 Mu onwem we hu ndọbu nile madu nādọbu onwe-ha n'ọlu, ya na ọlu nile nāgazi agazi, na ọ bu n'ihī nka ka madu gābu onye madu-ibe-ya gēkwoso ekworo. Nka bu kwa ihe-efu na ichọ ijide ifufe. 5 Onye-nzuzu nākpakọba

aka-ya abua, nēri kwa anu-aru onwe-ya. 6 Ọ di nma, bú otú nju-aka n'izu-ike, kari nju-aka abua n'idọbu onwe-gi n'ọlu na ichọ ijide ifufe.

7 Mu onwem we laghachi, hu ihe-efu n'okpuru anyanwu. 8 Ọ di otú onye nke nání ya di, ọ digh kwa onye abua ọ nwere; ọ digh kwa nwa ma-ọbu nwanne ọ nwere; ma ọ digh nsọtụ diri ndọbu-ya nile ọ nādọbu onwe-ya n'ọlu, afọ adigh-eju kwa anya-ya n'akú. Ọ nāsi, Ọ bu kwa n'ihī onye ka mu onwem nādọbu onwem n'ọlu, we me ka ezi ihe kọnari nkpuru-obim? Nka bu kwa ihe-efu, e, nweda-n'ala joro njo ka ọ bu. 9 Abua di nma kari otú; n'ihī na ha nwere ezi ugwo-ọlu nime ndọbu ha nādọbu onwe-ha n'ọlu. 10 N'ihī na ọ buru na ha ada, otú nime ha gēme ka ibe-ya bilie: ma ahuhu gādiri onye ahu nke nání ya di m̀be ọ nāda, ọ digh kwa onye abua ọ nwere ime ka o bilie. 11 Ọzọ, ọ buru na madu abua edinako, aru gēkpo kwa ha ọku: ma aru otú onye nke nání ya di gēsi aña kpo ọku? 12 Ọ buru kwa na madu enwe ike n'aru otú onye nání ya di, ma otú ọ di, madu abua gēguzo imegide ya: ọzọ, udọ atọ nke atukotara n'otú, adigh-adọbi ya ngwa ngwa.

13 Ọ di nma, bú nwata nke bu ọbeye ma ọ mara ihe, kari eze nke bu okenye ma ọ bu onye-nzuzu, onye nāmagh inara nmata-ihe ọzọ. 14 N'ihī na n'ulo-nkpọrọ ka o siri puta ibu eze; n'ihī na ọbuná n'ala-eze-ya ka amuru ya ọbeye. 15 Ahurum ihe nile di ndu nke nējehari n'okpuru anyanwu, na ha di n'akuku nwata, bú nke-abua ahu, nke nēguzo n'ọnọdu ya. 16 Ọ digh nguta diri ndi-ya nile, bú ndi nile ọ di n'iru ha: ma ndi gādi n'ọdi-n'iru agagh-anuri nime ya. N'ezie nka bu kwa ihe-efu na ichọ ijide ifufe.

5 1 Debe ukwu-gi m̀be i nējeru ulo Chineke; n'ihī na ibiaru nso inu anu di nma kari ichu aja ndi-nzuzu: n'ihī na ha adigh-ama na ha nēme ihe ọjọ. 2 Ekwela ka ọnu-gi kwue okwu ọsọsọ, eme-kwa-la ka obi-gi me ngwa iweputa okwu n'iru Chineke; n'ihī na Chineke nọ n'elu-igwe, ma gi onwe-gi nọ n'elu-uwa: n'ihī nka me ka okwu-gi di ole-na-ole. 3 N'ihī na nrọ abiawo n'otutu ije-ozī, olu onye-nzuzu kwa

n'otutu okwu. 4 Mbe i nekwe Chineke nkwa, alala azu n'ikwughachi ya; n'ih na ihe ndi-nzuzu adigh-atọ Ya utọ: ihe i nekwe na nkwa, kwughachi ya. 5 Ọ di nma ka i ghara ikwe nkwa, kari ikwe nkwa ma i digh-akwughachi. 6 Ekwela ka ọnu-gi me anu-aru-gi ka o mehie; asi-kwa-la n'iru onye-ozu Chineke, na ọ bu n'amagh-ama ka emere ya: n'ih gini ka Chineke gēwe iwe megide olu-gi, we mebie ọlu nke aka-gi abua? 7 N'ih na n'otutu nro na ihe-efu ka otutu okwu di kwa: ma tua egwu Chineke.

8 Ọ buru na i hu na anemebu obeye, na ananapu kwa ikpe ziri ezi na ezi omume n'ike n'ala anachi achi, ibobo anwula gi n'ih ahu aneme: n'ih na otu Onye Nke di elu kari onye di elu nariba ama; ndi di elu di kwa n'elu ha. 9 Ọzọ, njubiga-okè nke ala, ọra madu ka ọ diri: ọbuna eze ka ubi nefe ofufe.

10 Onye nahu ego n'anya, ego agagh-eju ya afo; ọzọ, onye nahu inwe ihe bara uba n'anya, ihe omume agagh-eju ya afo: nka bu kwa ihe-efu. 11 Mbe ezi ihe naba uba, ndi neri ya abawo kwa uba: ole ngazi ọ nāgaziri onye-nwe-ya, ma-ọbugh iji anya-ya abua hu ya? 12 Ihe utọ ka ura nke onye nala ọlu ubi bu, ma ọ bu ihe nta ma-ọbu ihe riri nne ka o neri: ma afo-ọjuju nke ọgaranya adigh-ekwe ya araru ura.

13 Ihe ọjọ nke nebu nbu di nke m'huworo n'okpuru anyanwu, bu aku nke onye-nwe-ya nedebe imejo onwe-ya: 14 aku ahu we la n'iyi site na nweda-n'ala ọjọ; ọ buru kwa na ọ muwo nwa-nwoke, ọ digh ihe ọ bula di ya n'aka. 15 Dika o siri n'afọ nne-ya puta, ọtọ ka ọ galaghachi ila dika o siri bia, ma ọ digh ihe ọ bula o geburu site na ndọbu ọ nādọbu onwe-ya n'olu, nke ọ gēwere n'aka-ya la. 16 Nka bu kwa ihe ọjọ nebu nbu, na n'ih nile dika o siri bia, otu a ka ọ gala: ọ bu kwa ole ihe foduru ya na ọ nādọbu onwe-ya n'olu inwe ifufe? 17 Ọzọ, n'ubochi-ya nile ọ bu n'ochichiri ka o neri ihe, anakpasu kwa ya iwe ri nne, ọ nwe-kwa-ra ọria na iwe.

18 Le, ihe nke mu onwem huworo na ọ bu ezi ihe nke mara nma bu ka madu ric ihe. ka ọ nu kwa ihe-ọnu, ka ọ hu kwa ezi ihe nime ndọbu-ya nile nke ọ nādọbu onwe-ya n'olu nime ya

n'okpuru anyanwu, ọnu-ogugu ubochi ndu-ya nke Chineke nyeworo ya: n'ih na nka bu okè-ya. 19 Ọzọ, madu ọ bula nke Chineke nyeworo aku na ihe-nkpakota, onye Ọ mewo-kwa-ra ka ọ nwe ike iri nime ya, na iburu okè-ya, na inuri ọnu nime ndọbu ọ nādọbu onwe-ya n'olu; nka bu onyinye Chineke. 20 N'ih na ọ gagh-echeta ubochi nile nke ndu-ya ri nne; n'ih na Chineke naza ya n'onu obi-ya.

6 Ihe ọjọ di nke m'huworo n'okpuru anyanwu, ihe riri nne ka ọ bu kwa n'aru madu: 2 madu onye Chineke nēnye aku na ihe-nkpakota na nsopuru, ọ digh kwa ihe konariri nkpuru-obi-ya nime ihe nile nke ọ nāchosu ike, ma Chineke adigh-eme ka ọ nwe ike iri nime ya, kama onye ala ọzọ neri ya; nka bu ihe-efu, ọria ọjọ ka ọ bu kwa. 3 Ọ buru na nwoke amuta ọgu umu ise, di kwa ndu otutu arọ, ubochi nke arọ-ya ewe ba uba, ma afo adigh-eju nkpuru-obi-ya n'ezu ihe, ọzọ kwa, ọ digh olili diri ya; asiwom, na nwa amukworo amukwo di nma kari ya: 4 n'ih na n'ih-efu ka ọ biara, ọ bu kwa n'ochichiri ka ọ nala, eji kwa ochichiri kpuchi aha-ya; 5 ọzọ, ọ hugh anyanwu, ọ magh kwa ihe ọ bula; izu-ike diri nka kari onye anu: 6 e, ọ buru na ọ di ndu nnu arọ abua na ọgu iri okpukpu abua. ma ọ hugh ezi ihe: ọ bugh n'otu ebe ka ha nile nala? 7 Ndọbu nile madu nādọbu onwe-ya n'olu diri ọnu-ya, ma otu ọ di, ochicho nkpuru-obi adigh-eju eju. 8 N'ih na gini ka onye mara ihe nwebigara okè kari onye-nzuzu? ma-ọbu gini ka onye ewedara n'ala nwere, bu onye mara ijeghari n'iru ndi di ndu? 9 Ọ di nma, bu ihe-ohuhu nke anya abua, kari njeghari nke nkpuru-obi: nka bu kwa ihe-efu na icho ijide ifufe.

10 Ihe nke diworo, ọ bu na mbe di anya gara aga ka akporo aha-ya, amawo kwa na nke ahu bu madu: ọ pugh kwa iluso onye ka ya ike ọgu. 11 Ebe otutu okwu di nke neme ka ihe-efu ba uba, gini ka madu nwebigara okè? 12 N'ih na onye mara ihe diri madu nma na ndu-ya, ọnu-ogugu ubochi ndu efu ya nke ọ neme dika onyinyo? n'ih na onye gēgosi madu ihe gadi n'okpuru anyanwu mbe ọ gasiri?

7 1 Ezi aha di nma kari ezi manu-otite nēsi isi utọ; ọzọ, ubọchi ọnwu madu di nma kari ubọchi amuru ya. 2 Ọ di nma ije n'ulo oruru-ujụ, kari ije n'ulo ọnuu-manyavine: n'ih na nke ahu bu nsọtụ madu nile; onye di ndu gētiye kwa ya n'obi-ya. 3 Iru-ujụ di nma kari ichi-ọchi: n'ih na esitere n'ijo-njọ nke iru me ka obi di nma. 4 Obi ndi mara ihe di n'ulo oruru-ujụ; ma obi ndi-nzuzu di n'ulo ọnu. 5 Ọ di nma inu ibasi-nba-ike nke onye mara ihe, karia mbe madu nānu abụ ndi-nzuzu. 6 N'ih na dika ọlu ogwu mbe ọ nēre ọku n'okpuru ite, otu a ka ichi-ọchi nke onye-nzuzu di: nka bu kwa ihe-efu. 7 N'ezie nmebu nēme ka onye mara ihe gho onye-nzuzu; ọzọ, onyinye nēme ka obi amam-ihe la n'iyi. 8 Ikpe-azu ihe di nma kari nmalite-ya: ọ di nma, bu onye mọ-ya nwere ogologo-ntachi-obi, kari onye mọ-ya di elu. 9 Ekwela ka akpasue gi iwe ọsọsọ nime mọ-gi: n'ih na nkpasu-iwe nwere ọnođu-ya n'obi ndi-nzuzu. 10 Asila, Gini kpatara ubọchi mbu ji di nma kari ubọchi ndia? n'ih na i sitegh n'amam-ihe ju ajuju bayere nka. 11 Amam-ihe di nma dika ihe-nketa: e, ọ dikariri ndi nāhu anyanwu anya nma. 12 N'ih na amam-ihe bu ndo, ego bu kwa ndo: ma ọkaka nke ihe-omuma bu, na amam-ihe nēme ka onye-nwe-ya di ndu. 13 Le ọlu Chineke: n'ih na ọnye puru ime ka ọ dizie, bu ihe Ọ meworo ka ọ bago? 14 N'ubochi ọdi-nma-gi nọ n'odi-nma, ma n'ubochi ọdi-njọ le anya: ọbunā otu na nso ibe-ya ka Chineke meworo ha, ka madu we ghara ichọputa ihe ọ bula nke gadi mbe ọgasiri.

15 Ihe nile a ka m'huworo n'ubochi nile nke ihe-efum: onye ezi omume di nke nala n'iyi n'ezie omume-ya, onye nēmebi iwu di kwa nke nēme ka ndu-ya di ogologo n'ih ọjọ ya. 16 Abubigala onye ezi omume okē; eme-kwa-la onwe-gi onye mabigara ihe okē: n'ih gini ka i gēmebi onwe-gi? 17 Emebibigala iwu okē, abu-kwa-la onye-nzuzu: n'ih gini ka i gānwuchu anwuchu? 18 Ọ di nma ka i jide nka; ọzọ kwa, esepula aka-gi na nka: n'ih na onye nātu egwu Chineke gāputa n'etiti ha nile.

19 Amam-ihe nēme ka onye mara ihe di ike kari madu iri ndi nāchi achi ndi nọ n'obodo. 20 N'ezie ọ digh onye ezi

omume n'uwa, nke nēme ezi ihe, nādigh-emehie kwa. 21 Ọzọ, atukwasila obi-gi n'okwu nile anēkwu; ka i we ghara inu ka oru-gi nākocha gi: 22 n'ih na ọtutu mbe obi-gi maworo na gi onwe-gi akochawo ndi ọzọ.

23 Ihe nile a ka m'nwaworo n'amam-ihe: m'siri, M'gama ihe; ma nke ahu di anya n'ebe m'nọ. 24 Ọ di anya, bu ihe nke diworo, o mi-kwa-ra emi nke-uku; ọnye gāchọputa ya? 25 M'chighariri, mu onwem na obim, ima na iledo, na ichosi amam-ihe na ichē-échichē ike, na ima na nmebi-iwu bu nzuzu, ima kwa na nzuzu bu iwi-ara: 26 mu onwem achotawo kwa ihe di ilu kari ọnwu, bu nwayi ahu nke obi-ya bu ọnyā ọnyā na uhu uhu, ahu ka aka-ya abua bu: onye di nma n'iru Chineke gēsi n'aka nwayi ahu wepuga onwe-ya; ma ọ gānwude onye - nmehie. 27 Le, nka ka m'chotaworo, ka Onye-nkpokota siri, nātukwasi otu ihe n'ih ọzọ, ichota ichē-échichē: 28 nke nkpuru-obim nọ nāchosi ike rue uhu a, ma achopotaghm ya: otu madu n'etiti nnu madu abua na ọgu iri ka m'chotaworo; ma ọ digh otu nwayi nime ndi ahu nile ka m'chotaworo. 29 Le, nani nka ka m'chotaworo, na Chineke mere madu ka o zie ezi; ma ha onwe-ha achopotawo ọtutu ihe echeputara.

8 1 Ọnye di ka onye mara ihe? Ọnye nāma kwa akukọ-isi okwu? Amam-ihe madu nēnye iru-ya ihē, ike nke iru-ya nābanwe kwa. 2 Mu onwem nādu gi ọdu, Debe okwu-ọnu eze, ọbunā n'ih ọnuu-iyi Chineke. 3 Esila n'iru ya pua ọsọsọ; eguzola n'ih ọjọ: n'ih na ihe ọ bula nke nātọ ya utọ ka ọ nēme. 4 N'ih na okwu eze nwere ike; ọnye gāsi kwa ya, Gini ka i nēme? 5 Onye nēdebe ihe enyere n'iwu agagh-ama ihe ọjọ; ọzọ, mbe na ikpē ka obi onye mara ihe nāmata. 6 N'ih na ihe ọ bula anēme eme nwere mbe na ikpē; n'ih na ọnođu ọjọ madu riri nne n'aru ya: 7 n'ih na ọ digh-ama ihe gadi adi; n'ih na ọnye gēgosi ya otu ọ gadi? 8 Ọ digh madu ọ bula nwere ike n'aru mọ ibochi mọ; ọ digh kwa ike ọ nwere n'aru ubochi ọnwu; ọ digh kwa nzilaga di n'agha ahu: nmebi-iwu agagh-eme ka onye-nwe-ya wepuga onwe-ya. 9 Ihe nile a ka m'huworo, m'we nye obim ilu

ọlu ọ bula nke aluworo n'okpuru anyanwu: m̀be di m̀be otù madu nwere ike n'aru madu-ibe-ya imejọ ya.

10 N'uzọ di otù a m'hu-kwa-ra ndi nēmebi iwu ka eliri ha, ha we ba n'ili; ha we si n'ebe nsọ la, ewe chezọ ha n'obodo ebe ha mere otù a: nka bu kwa ihe-efu. 11 N'ihì na emegh ihe ekpere n'ikpe megide ọlu ọjọ ọsọsọ, n'ihì nka obi umu madu juru eju nime ha ime ihe ọjọ. 12 Asi na onye-nmehie eme ihe ọjọ ọgu ubò ise, me kwa ka ubochi-ya di ogologo, ma mu onwem mara n'ezie na ọ gādiri ndi nātu egwu Chineke nma, bú ndi nātu egwu n'iru Ya: 13 ma ọ gagh-adiiri onye nēmebi iwu nma, ọ gagh-eme kwa ka ubochi-ya di ogologo, bú nke di ka onyinyo; n'ihì na ọ digh-atu egwu n'iru Chineke. 14 Ihe-efu di nke anēme n'elu uwa; na ndi ezi omume di, ndi ọ nādakwasi dika ọlu ndi nēmebi iwu si di; ọzọ, ndi nēmebi iwu di, ndi ọ nādakwasi dika ọlu ndi ezi omume si di: m'siri na nka bu kwa ihe-efu. 15 Mu onwem we ja ọnù, n'ihì na ọ digh ezi ihe madu nwere n'okpuru anyanwu ma-ọbugh iri ihe, na inu ihe-ọnuñu, na inuri ọnu: n'ihì na nke ahu gārapara n'aru-ya nime ndọbu ọ nādọbu onwe-ya n'ọlu ubochi nile nke ndu-ya nke Chineke nyeworo ya n'okpuru anyanwu.

16 M̀be m'were obim nye ima amam-ihe, na ihu nweda-n'ala nke anēme n'elu uwa: (n'ihì na madu di kwa nke nādigh-ahu urá n'anya-ya abua ma ọ bu n'ehihie ma-ọbu n'abali:) 17 m'we hu ọlu nile nke Chineke, na madu apugh ichọputa ọlu nke aluworo n'okpuru anyanwu: n'ihì na ọ buru na madu adọbu onwe-ya n'ọlu n'uzọ nile ichọ ya, ma ọ gagh-achọputa ya; ọzọ kwa, ọ buru na onye mara ihe asi na ọ gāma ya, ọ pugh 9 ichọputa ya. 1 N'ihì na ihe nile a ka m'tiyere n'obim, ọbuná iledo ihe nile a; na ndi ezi omume, na ndi mara ihe, na ọfufé-ha nile, di n'aka Chineke: ma ọ bu ihu-n'anya ma-ọbu ikpọ-asi, madu adigh-ama ya; ihe nile di n'iru ha. 2 Ihe nile nādakwasi madu nile n'otù uzọ ahu: otù ndabà nādabàra onye ezi omume, dabà-kwa-ra onye nēmebi iwu; ọ nādabàra ezi madu, dabà-kwa-ra onye di ọcha, dabà-kwa-ra onye nādigh ọcha; ọ nādabàra onye nāchu aja, dabà-

kwa-ra onye nādigh-achu aja: dika ezi madu si di, otù a ka onye-nmehie di kwa; onye nānu iyi di ka onye nātu egwu ọnuñu-iyi. 3 Nka bu ihe ọjọ n'ihe nile anēme n'okpuru elu-igwe, na otù ndabà nādabàra madu nile: ọzọ kwa, obi umu madu juputara n'ihe ọjọ, iwi-ara di kwa n'obi-ha m̀be ha nọ na ndu, ma emesia ha nālakuru ndi nwuru anwu. 4 N'ihì na onye ọ bula nke ejikọtaworo ya na ndi nile di ndu, ọ nwere ntukwasi-obi: n'ihì na ọ diri nkita di ndu nma kari ọdum nwuru anwu. 5 N'ihì na ndi di ndu mara na ha gānwu: ma ndi nwuru anwu adigh-ama ihe ọ bula, ọ digh kwa ugwo-ọlu ha nwere ọzọ; n'ihì na echezọwo ncheta-ha. 6 Ma ihu-n'anya-ha, ma ikpọ-asi-ha, ma ekworo-ha, na m̀be di anya gara aga ka ọ laworo n'iyi; ọ digh kwa ọkè ha nwere ọzọ rue m̀be ebigh-ebi n'ihe ọ bula nke emeworo n'okpuru anyanwu.

7 Je, were ọnù rie nri-gi, were kwa obi di nma nua manya-vine-gi; n'ihì na ọlu-gi nile atọwo Chineke utọ na m̀be di anya gara aga. 8 Ka uwe-gi nile di ọcha m̀be nile; ka manu-otite nke nēsi isi utọ ghara kwa ikonari isi-gi. 9 Di ndu ọnù, gi na nwunye nke i huru n'anya, ubochi nile nke ndu ihe-efu-gi, nke Ọ nyeworo gi n'okpuru anyanwu, ubochi nile nke ihe-efu-gi: n'ihì na nke ahu bu ọkè-gi na ndu, na nime ndọbu-gi nke gi onwe-gi nādọbu onwe-gi n'ọlu n'okpuru anyanwu. 10 Ihe ọ bula aka-gi nāhu ime, were ike-gi me ya; n'ihì na ọ digh ọlu, ma-ọbu ichè-èchichè, ma-ọbu ihe-omuma, ma-ọbu amam-ihe, di n'alamọ, ebe gi onwe-gi nāla.

11 M'laghachiri, hu n'okpuru anyanwu, na ọ bugh ndi nwere ukwu ọsọ ka iwu-ọsọ diri, ọ bugh kwa ndi di ike ka agha diri, ọzọ kwa, ọ bugh ndi mara ihe ka nri diri, ọzọ kwa, ọ bugh ndi-nghọta ka akù diri, ọzọ kwa, ọ bugh ndi-nkà ka amara diri; kama m̀be na ihe-ndaputa nādabàra ha nile. 12 N'ihì na ọbuná madu adigh-ama m̀be-ya: dika azì nke anānwude n'ubu ọjọ, na dika umu nnunu nke nāma n'onyà, dika ndia ka umu madu nāma n'onyà na m̀be ọjọ, m̀be ọ nādakwasi ha na mberede.

13 Otù a kwa ka m'huworo amam-ihe n'okpuru anyanwu, ihe uku ka ọ burum: 14 otù obodo ntà di, ndikom

di nime ya di kwa ole-na-ole; ma otú eze uku biara imegide ya, we ɓa ya buruburu, wu kwa ebe ewusiri ike imegide ya: 15 ma achoputara nime ya otú nwoke bu oɓeye nke mara ihe, onye ahu we me ka obodo ahu wepuga onwe-ya site n'amam-ihe-ya; ma madu echetagh nwoke ahu bu oɓeye. 16 Mu onwem we si, Amam-ihe di nma kari idi-ike: ma amam-ihe nke oɓeye ahu bu ihe anēleda anya, adigh-anu kwa okwu-ya nile.

17 Okwu nke ndi mara ihe anēkwu na nwayo, anānu ha kari iti-nkpu nke onye nāchi achi n'etiti ndi-nzuzu. 18 Amam-ihe di nma kari ihe-agma nile: ma otú onye-nmehie nāla otutu ezi 10 ihe n'iyi. 1 Ijiji nwuru anwu nēme ka manu onye nāsugwa manu-otite nke nēsi isi utọ sie isi oɓo, re kwa ure: otú a ka nzuzu ntá di arọ kari amam-ihe, kari kwa nsopuru. 2 Obi onye mara ihe di n'aka-nri-ya; ma obi onye-nzuzu di n'aka-ekpe-ya. 3 Ozọ kwa, mɓe onye-nzuzu nēje ije n'uzọ, obi-amam-ihe-ya nākɔnari ya, o we si madu nile na onye-nzuzu ka o bu. 4 O buru na mọ nke onye nāchi achi ebilie imegide gi, arapula ɔnɔdu-gi; n'ih na ime-nwayo nēme ka nmehie uku di iche iche kwusi. 5 Ihe oɓo di nke m'huworo n'ekpuru anyanwu, o di ka ihe emere n'amagh-ama nke nēsi n'aka onye nāchi achi aputa: 6 etiyere nzuzu n'ebe di iche iche di elu ri nne, ma ndi-ogaranya nānɔdu n'ebe di ala. 7 Ahuwom ndi-orú ka ha nānɔkwasi n'inyinya, ahuwokwam ndi-isi ka ha nējeghari dika ndi-orú n'elu uwa. 8 Onye nēgwu ɔbú, nime ya ka o gādabá; ozọ, onye nētipú mɓidi, agwo gáta ya aru. 9 Onye nēbupu nkume, o gēbu ya nɓu site na ha; onye nāwa osisi nọ n'ize-ndu site na ya. 10 O buru na igwē anyua nkọ, ma onye ahu amugh iru-ya amu, o gētiye kwa ike kari: ma amam-ihe nāba urú ime ka ihe nāgazi agazi. 11 O buru na agwo ata aru tutu ará ya urá, o digh kwa urú o gābara onye-nwe ire-utọ. 12 Okwu nile nke ɔnu onye mara ihe di amara; ma eɓubere-ɔnu nke onye-nzuzu gēloda ya onwe-ya. 13 Nmalite okwu nile nke ɔnu-ya bu nzuzu: nkwubi okwu-ɔnu-ya bu kwa iwi-ara oɓo. 14 Onye-nzuzu

nēme kwa ka okwu ba uba: madu adigh-ama ihe o bula nke gādi adi; ozọ, ihe gādi mɓe o gasiri, ɔnye gēgosi ya? 15 Ndọbu nke ndi-nzuzu nādọbu onwe-ha n'olu nāgwu onye o bula nime ha ike, n'ih na o magh ijeru obodo. 16 Ahuhu gādiri gi, ala, mɓe eze-gi bu nwata, mɓe ndi-isi-gi nēri kwa ihe n'ututu! 17 Ihe nāgara gi nke-oma, ala, mɓe eze-gi bu nwa ndi amara aha-ha, mɓe ndi-isi-gi nēri kwa ihe na mɓe oriri, n'ih idi-ike, o bugh kwa n'ih inubiga-manya-ókè! 18 Site n'ókè ume-ngwu ka elu ulo nēze eze; site kwa n'ifanye aka n'ukwu ka ulo nēsi miri. 19 N'ih ichi-ochi ka anēsi nri, manya-vine nēme ka ndu nūria: ego nāza kwa ihe nile. 20 Ọbuná n'uche-gi akọchala eze; akọcha-kwa-la ɔgaranya n'ime-ulo-ndina-gi: n'ih na anu-ufe nke elu-igwe gēme ka olu-gi rue ya nti, ihe nwere nkú gēgosi kwa okwu ahu.

11 1 Zipu nri-gi n'elu miri: n'ih na mɓe otutu ubochi gasiri i gāhu ya. 2 Nye asa okè, e, nye kwa asatọ; n'ih na i magh ihe oɓo di aña gādi n'uwa. 3 O buru na igwe-oji ejuputa na miri-ozuzo, n'ala ka ha nāwusa onwe-ha: o buru kwa na osisi ada na Ndida, ma-ɔbu n'Ugwu, n'ebe osisi ahu nāda, n'ebe ahu ka o gādigide. 4 Onye nāriba ifufe ama agagh-agma nkuru; ozọ, onye nēlekwasi igwe-oji anya agagh-ewe ihe-ubi. 5 Dika i nēsigh ma ihe bu uzọ ifufe, ma-ɔbu otú ɔkpukpu nile si etó n'afọ nwayi di ime; ɔbuná otú a i digh-ama ɔlu Chineke Nke nēme ha nile. 6 Gha nkuru-gi n'ututu, ewepu-kwa-la aka-gi n'anyasi: n'ih na i digh-ama nke gāgazi agazi, ma o bu nka ma-ɔbu nke-ozọ, ma-ɔbu na ha abua gādi nma otú aka ahu. 7 Ozọ, ih di utọ, o di-kwa-ra anya abua nma ihu anyanwu. 8 E, o buru na madu adi ndu otutu arọ, ya nūria nime ha nile; ma ya cheta ubochi nile nke ɔchichiri, n'ih na ha gāba uba. Ihe nile nke nābia bu ihe-efu. 9 Nūria, nwa-okorobia, na nwata i bu; ka obi-gi me kwa gi nma n'ubochi nile nke okorobia i bu, je kwa ije n'uzọ nile nke obi-gi, na n'ohuhu-uzọ nke anya-gi abua: ma mara na n'ih ihe ndia nile Chineke gēme ka i ba n'ikpé. 10 Ma wezuga nkpasu-iwe n'obi-gi, me kwa ka ihe oɓo si n'anu-arug-gi gabiga: n'ih na okorobia na mɓe-dinkpa bu ihe-efu.

12 1 Cheta kwa Onye kèworo gi n'ubochi nile i di n'okorobia, mbe ubochi ihe oyo akabiagh, na mbe arọ akabiarugh nso, mbe i gāsi, Ha atoghm utọ; 2 mbe anyanwu na ihè na onwa na kpakpando nile akābachigh, igwe-oji we lata mbe oké miri zosiri: 3 n'ubochi ahu mbe ndi nēdebe ulo gāma jijiji, mbe ndi bu dinkpā gērulata onwe-ha, mbe ndinyom nke nēgwe nri gākwusi n'ihì na ha di ole-na-ole, mbe agēme ka anya hachie ndinyom nēsi na window elepu anya, 4 mbe agēmechi uzọ n'amá; mbe oiu ogwugwe-nri gāla ala, mbe madu gēbili n'urá n'olu nnunu, mbe ndinyom nile nke nābù abù gādi ala ala; 5 ozo, ha gātu egwu ihe di elu, ihe-ujọ di iche iche gādi kwa n'uzọ; osisi almond gābowa kwa okoko-ya, ukpala gāghọ kwa ibu, oichichọ gāgwu kwa: n'ihì na madu nāla n'ulo ebigh-ebi ya, ndi nēti aka n'obi ewe jeharia n'amá buruburu: 6 mbe akātopugh udọ ọla-ọcha, mbe akētiwagh kwa ọkwa ọla-edo, mbe ite akādawagh kwa n'isi-iyi, mbe akētiwagh kwa wheel n'olulù-miri; 7 ájá ewe

laghachi n'ala dika o si diri, mo alaghachikuru kwa Chineke Onye nyere ya. 8 Ihe-efu kachasi ihe-efu nile, ka Onye-nkpọkọta siri; ha nile bu ihe-efu.

9 Ma tukwasi nka, n'ihì na Onye-nkpọkọta mara ihe, o nọ nēzi ndi-ya ihe-omuma; o na-kwa-ra nti, we gwuputa, me ka otutu ilu dizie. 10 Onye-nkpọkọta choro ichoputa okwu nile natọ utọ, na ihe edeziri edezi, bú okwu nile nke ezi-okwu.

11 Okwu nile nke ndi mara ihe di ka ndudu eji achu ehi, ozo, dika ntú akumiri nke-oma ka okwu nke ndi-nwe nzukọ di, bú okwu enyere site n'aka otú onye-ozuzú-aturu. 12 Tukwasi kwa n'ihè ndia, nwam, nara ndum-odu: ime otutu akwukwo enwegh ogwugwu; otutu nmuta bu kwa ike-ogwugwu nke anu-aru

13 Ka ayi nuru nkwubi okwu a nile: tua egwu Chineke, debe kwa ihe nile o nyere n'iwu; n'ihì na nka bu ọlu madu nile. 14 N'ihì na ọlu o bula ka Chineke gēme ka o ba n'ikpé, ya na ihe o bula zoro ezo, ma o bu ezi ihe ma-ọbu ihe oyo.

ABÙ NKE ABÙ

- 1** 1 Abù nke abù, nke diri Solomon.
 2 Ya were nsutu nile nke onu-ya sutum:
 N'ihì na ihu-n'anya-gi nile di nma kari manya-vine.
 3 Manu-otite-gi nile nēsi isì oma;
 Manu-otite nke nēsi isì utọ nke awusiri awusi ka aha-gi bu;
 N'ihì nka ka umu-abogho huworo gi n'anya.
 4 Dọrom; gi ka ayi gābaso:
 Eze emewo ka m'ba n'ime-ulo-ya:
 Ayi gēteghari egwú onù nuri kwa nime gi,
 Ayi gēhota ihu-n'anya-gi nile kari manya-vine:
 N'izi-ezi nile ka ha huworo gi n'anya.
 5 Onye oji ka m'bu, ma amaram nma,
 Unu umu-ndinyom Jerusalem,

- Dika ulo-ikwù nile nke Kida,
 Dika ákwà-nkwuba nile nke Solomon.
 6 Elelam anya, n'ihì na mu onwem nēji nji,
 N'ihì na anyanwu achawom.
 Umu nke nnem wesaram iwe di ọku,
 Ha dorom onye-nche ubi-vine-ha nile;
 Ma ubi-vine nkem, nke m'nwere, ka m'nēchegh.
 7 Gosim, gi onye nkpuru-obim huworo n'anya,
 Ebe i nāzù igwè aturu-gi, ebe i nēme ka ha makpu n'etiti-ehihie:
 N'ihì na o bu n'ihì gini ka m'gādi ka nwayi ekpuchiri ekpuchi,
 N'akuku igwè aturu nile nke ndi ejikotara gi na ha?
 8 O buru na i magh, gi onye mara nma n'etiti ndinyom,

- Puara onwe-gi so na nzo-ukwu nile
nke igwè ewu na aturu,
Zù kwa umu-ewu-gi n'akuku ebe-
obibi nile nke ndi-ozüzü-aturu.
- 9 Inyinyam nke di n'ubò-ala Fero
Ka m'wereworo gi tuara, gi eyim.
- 10 Nti-gi abua mara nma n'agiri-isi
akpara akpa,
Olu-gi mara nma n'ihe di oké ònu-
ahia agara aga.
- 11 Ihe-òkpukpa di iche iche nke òla-edo
ka ayi gèmere gi,
Ya na nkpochi òla-òcha.
- 12 M̀be eze nò n'òche-ya di buruburu,
Manu nard nkem sipuru isi utò ya.
- 13 Ukwù myrrh ka onye ihe-ya nātòm
utò burum,
N'etiti aram abua ka ò nānò ònòdu-
abali.
- 14 Uyòkò nke okoko henna ka onye ihe-
ya nātòm utò burum
N'ubi-vine nke En-gedi.
- 15 Le, i mara nma, eyim; le, i mara
nma;
Any-a-gi abua di ka nduru.
- 16 Le, i mara nma, gi onye ihe-gi
nātòm utò, e, i di utò:
Òzò, ebe ayi nēdina nācha akwukwò
ndu.
- 17 Ntuhie nile nke ulo-ayi nile bu
cedar,
Age-ulo-ayi nile bu osisi fir.
- 2 1 Mu onwem bu rose nke Sheron,
Abum urodi nke ndagwurugwu.
- 2 Dika urodi n'etiti ogwu,
Otú a ka eyim di n'etiti umu-
ndinyom.
- 3 Dika osisi apple n'etiti osisi oké òhia,
Otú a ka onye ihe-ya nātòm utò
di n'etiti umu-ndikom.
Ǹdò-ya ka m'chòsiworò ike, m'we
nòdu ala,
Nkpuru-ya tò-kwa-ra okpò-ònum
utò.
- 4 Ò mere ka m'bata n'ulo manya-vine,
Òkòlòtò-ya n'elum bu kwa ihu-
n'anya.
- 5 Werenu mbadamba nkpuru-vine
amiri ami òam ume, werenu
nkpuru-osisi apple me ka arum
di ike:
N'ihì na onye nāria òria ihu-n'anya
ka m'bu.
- 6 Aka-ekpe-ya di n'okpuru isim,
Aka-nri-ya nā̀bakum.
- 7 Unu umu-ndinyom Jerusalem,
Ejim nne-m̀bada nile, ejikwam nne-
ele òhia nile, òa unu iyi,
Unu akpòtela, unu eme-kwa-la ka
ihu-n'anya teta, ma-òli,
Rue m̀be ò gātò ya utò.
- 8 Ò bu olu onye ihe-ya nātòm utò! le
kwa, ò nābia,
Nāmali elu n'elu ugwu nile, nāwuli
elu n'elu ugwu ntà nile.
- 9 Onye ihe-ya nātòm utò yiri m̀bada
ma-òbu nwa-ele:
Le kwa, o nēguzo n'azu m̀bidi-ayi,
O nēsi na window nile lebata anya,
Any-a-ya nēsi n'oghere-inara-ifufe
nwubata.
- 10 Onye ihe-ya nātòm utò zara, sim,
Bilie, eyim, onye nkem nke mara
nma, bia.
- 11 N'ihì na, le, m̀be oyi agabigawo,
Oké miri-ozuzo agawo, ò lawo;
- 12 Ahuwo okoko-òhia anya n'ala;
M̀be abù òma nke umu-nnunu
eruwo,
Anuwo kwa olu nduru n'ala-ayi;
- 13 Osisi fig achawo nkpuru fig-ya
nāchagh acha,
Osisi vine nile nā̀bawa okoko,
Ha esipuwo isi utò ha.
Biiie, eyim, onye nkem nke mara
nma, bia.
- 14 Gi ndurum, nke di na ǹbawa nkume
di elu, n'ebe-nzuzo nke ebe di
nkputankpu,
Me ka m'hu iru-gi, me ka m'nu olu-
gi;
N'ihì na olu-gi nātò utò, iru-gi ma-
kwa-ra nma.
- 15 Nwuderenu ayi nkita-òhia nile, bú
nkita-òhia di ntà, ndi nēmebi ubi-
vine nile;
N'ihì na ubi-vine-ayi nā̀bawa okoko.
- 16 Onye ihe-ya nātòm utò bu nkem, mu
onwem bu kwa nke ya:

- Bú onye ahu nke nāzū igwè aturu-ya n'etiti urodi.
- 17 Rue m̀be ifufe anyasi nēfe n'ubochi, m̀be onyinyo nile nā̀balaga kwa, Chigharia, gi onye ihe-gi nātōm utō, me onwe-gi ka i yie m̀bada ma-ōbu nwa-ele
N'elu ugwu nile nke Beta.
- 3 1 N'elu ihe-ndinam n'abali ka m'chōrō onye ahu nke nkpuru-obim huru n'anya:
Achōrōm ya, ma achōtaghm ya.
- 2 M'siri, Biko, ka m'bilie, jegharia n'obodo buruburu,
N'amá nile na n'ebe nile sara mbara, Ka m'chō onye ahu nke nkpuru-obim huru n'anya:
Achōrōm ya, ma achōtaghm ya.
- 3 Ndi-nche ndi nējeghari n'obodo buruburu hurum:
M'we sī ha, Ūnu ahuwo onye ahu nke nkpuru-obim huru n'anya?
- 4 Ō bu nání nwanī ka m'siri n'ebe ha nō gabiga,
M̀be m'chōtara onye ahu nke nkpuru-obim huru n'anya:
Ejiderem ya, arakwaghm ya aka,
Rue m̀be m'mere ka ō ba n'ulo nnem,
Na n'imc-ulo nke nwayi turu imem.
- 5 Unu umu-ndinyom Jerusalem, Ejim nne-m̀bada nile, ejikwam nne-ele ōhia nile, ̀ba unu iyi,
Unu akpōtela, unu eme-kwa-la ka ihu-n'anya teta, ma-ōli,
Rue m̀be ō gātō ya utō.
- 6 Ōnye bu nka nke nēsi n'ōzara arigota dika ogidi di iche iche nke anwuru-ōku,
Nke anēsurerere ya ihe-nsure-ōku nēsi isi utō, bú myrrh na frankincense, Site n'ihe nile egwere egwe nke onye-ahia?
- 7 Le, ō bu ihe-ndina-ya, bú nke Solomon nwere;
Ogu ndi-dike atō di ya buruburu, Site na ndi-dike nke Israel.
- 8 Ha nile ji mma-agma, ha bu ndi emeworo ka ha muta ibu agha:
Onye ō bula, mma-agma-ya di n'úkwú-ya,
N'ihu egwu n'abali.
- 9 Eze, bú Solomon, emeworo onwe-ya otú palanquin
Site n'osisi Lebanon.
- 10 Ogidi-ya nile ka o jiri ōla-ōcha me, Ala-ya ka o jiri ōla-edo me, ebe-ōnōdu-ya ka o jiri ogho ododo me, Etiti-ya, eji ihu-n'anya me ka ō buru pavement ōma,
Site n'aka umu-ndinyom Jerusalem.
- 11 Puanu, umu-ndinyom Zaion, lekwasī Solomon, bú eze, anya,
Ka o kpuru okpu-eze nke nne-ya kpubeworo ya n'ubochi ōlulunwunye-ya,
Na n'ubochi ōnū nke obi-ya.
- 4 1 Le, i mara nma, eyim, le, i mara nma;
Anyagi abua di ka nduru n'azu ákwà-nkpuchi-gi:
Agiri-isi-gi di ka igwè ewu,
Nke nēdina ala n'akuku ugwu Gilead.
- 2 Ezé-gi di ka igwè nne-aturu nke akpachaworo aji-ha ōhu,
Nke siworo n'isa-arú rigota;
Nke ha nile chi umu abua umu abua,
Ō digh kwa nke ̀ba aka nwa n'etiti ha.
- 3 Dika ogho uhie ka eḅḅere-ōnu-gi abua bu,
Okwu-ōnu-gi ma-kwa-ra nma:
Dika iberibe pomegranate ka akuku egedege-iru-gi bu
N'azu ákwà-nkpuchi-gi.
- 4 Dika ulo-elú Devid, nke ewuru idebe ihe-agma, otú a ka olu-gi di,
Nke ekobeworo nnú ōta abua na ōgu iri,
Bú ōta ntà nile nke ndi-dike.
- 5 Ara-gi abua di ka umu-m̀bada abua nke bu umu abua nke otú nne-m̀bada muru,
Nke nāta nri n'etiti urodi.
- 6 Rue m̀be ifufe anyasi nēfe n'ubochi, m̀be onyinyo nile nā̀balaga kwa,
Mu onwem gēje n'ugwu myrrh,
Na n'ugwu ntà frankincense.
- 7 I mazuru nma, eyim;
Ō digh kwa ntupō di n'aru-gi.
- 8 Si na Lebanon som, nwunye ōhu nkem,
Si na Lebanon som:
Site n'elu Amana le anya,
Site n'elu Senia na Heamon,

- Site n'ebe-obibi nile nke odum.
Site n'ugwu nile nke agu.
- 9 I riwo obim, nwa-nnem nwayi;
I werewo otù nime anya-gi abua,
I werewo kwa otù ihe-inya-n'olu site
n'olu-gi, rie obim.
- 10 Le ka ihu-n'anya-gi nile si ma nma
nke - uku, nwa - nnem nwayi,
nwunye ohu nkem!
Le ka ihu-n'anya-gi nile si di nma
nke-uku kari manya-vine!
Le kwa ka isi utọ nke manu-gi nile di
nma nke-uku kari uda nile!
- 11 Manu-añu nke si n'ububọ-manu-añu
abusi ka ebubere-ọnu-gi abua
nābusi, nwunye ohu nkem:
Manu-añu na miri-ara-ehi di
n'okpuru ire-gi;
Ísi utọ nke uwe-gi nile di kwa ka ísi
utọ Lebanon.
- 12 Ubi abara ogige nke akpachiri
akpachi ka nwa-nnem nwayi, bú
nwunye ohu nkem, bu;
Ebe-nsuputa-miri akpachiri akpachi,
isi-iyi abachiri abachi.
- 13 Ome-gi nile bu ogige oma nke pome-
granate, nwere nkpuru di iche iche
di oké ọnu-ahia;
Henna, ya na osisi manu nard nile,
- 14 Manu nard na saffron,
Calamus na cinnamon, ha na osisi
nile nke frankincense;
Myrrh na aloes, ha na isi uda nile.
- 15 Isi-iyi nke ubi nile abara ogige ka i
bu,
Olúlú-miri nke juputara na miri di
ndu,
Na miri-iyi di iche iche nke nērú erú
site na Lebanon.
- 16 Teta, gi ifufe Ugwu; bia kwa, gi
ifufe Ndida;
Fekwasi ubim abara ogige, ka uda-
ya di iche iche we rupu.
Ka onye ihe-ya nātọm utọ bata
n'ubi-ya abara ogige,
We rie nkpuru-ya di iche iche nke di
oké ọnu-ahia.
- 5 I Abatawom n'ubim abara ogige,
nwa-nnem nwayi, nwunye ohu
nkem:
Aghorọwom myrrh nkem, ya na
udam;
- Arachawom ububọ-manu-añum, ya
na manu-añum;
Añuwom manya-vine nkem, ya na
miri-ara-ehim.
Rienu ihe, ndi-eyim;
Nuanu ihe-ọnuñu, e, ñujuenu afo
unu ndi ihe-unu nātọm utọ.
- 2 Mu onwem nāraru ura, ma obim
nēteta:
Ọ bu olu nke onye ihe-ya nātọm utọ
nāku aka n'uzọ, si,
Megherem uzọ, nwa-nnem nwayi,
eyim, ndurum, onye nkem nke
zuru oké:
N'ihhi na isim juputara n'igirigi,
Agiri-isim juputara n'ọbubu-miri
nke abali.
- 3 Eyipuwom uwem; m'gēsi aña yiri
ya?
Asawom ukwum abua; m'gēsi aña
me ka ha rue inyi?
- 4 Onye ihe-ya nātọm utọ setipuru aka-
ya tiye n'oghere uzọ,
Afọm we me nkpatu n'ihhi ya.
- 5 Mu onwem biliri imeghere onye ihe-
ya nātọm utọ uzọ;
Akam abua nābusi kwa na myrrh,
Nkpisi-akam nile nābusi kwa na
myrrh nērú erú,
N'elu nkpisi nile nke ugodi.
- 6 Mu onwem meghere onye ihe-ya
nātọm utọ uzọ;
Ma onye ihe - ya nātọm utọ
wezugarari onwe-ya, gabiga.
Nkpuru-obim apuworì mbe o kwuru
okwu:
Achọrọm ya, ma achọtagħm ya;
Akpọrọm ya okù, ma ọ zagħm.
- 7 Ndi-nche ndi nējeghari n'obedo
buruburu hurum,
Ha tirim ihe, buem mma;
Ndi-nche mbidi nile nke obodo
chipuru akwà-nbọchim n'arum.
- 8 Abawom unu iyi, unu umu-ndinyom
Jerusalem, ọ buru na unu ahu onye
ihe-ya nātọm utọ,
Gini ka unu gēgosi ya? Na onye
oria ihu-n'anya nāria ka m'bu.
- 9 Gini ka onye ihe-ya nātọ gi utọ bu
kari onye ọzọ ihe-ya nātọ madu
utọ,
Gi onye mara nma n'etiti ndinyom?

- Gini ka onye ihe-ya nātọ gi utọ bu
kari onye ọzọ ihe-ya nātọ madu
utọ,
Na i bawo ayi iyi otú a?
- 10 Onye ihe-ya nātọm utọ di ọcha nācha
kwa uhie uhie,
Onye emeworo ka ọ di elu dika
ọkọlọtọ kari orú nnù na nnù ise.
- 11 Isi-ya di ka ọla-edo ọma nke
anuchara anucha,
Agiri-isi-ya nēruda eruda dika igu
nkwu, nēji nji dika ugolo-ọma.
- 12 Anya-ya abua di ka nduru n'akuku
miri-iyi;
Nāsa onwe-ha nime miri-ara-ehi,
nānọdu n'akuku miri-iyi di iche
iche juputara na miri.
- 13 Ntì-ya abua di ka nkpuru uda, dika
ulo-elu nke nkpa-akwukwọ nēsi isi
utọ:
Ebubere-ọnu-ya abua di ka urodi,
nābusi myrrh nērù erù.
- 14 Aka-ya abua di ka n̄ba-aka ọla-edo,
nke ahiọgideworo beryl nime ha:
Afọ-ya di ka ọdu nwupuru enwupu,
nke ejiworo sapphire kpuchie
ya.
- 15 Ogwe-ukwu-ya abua di ka ogidi
marble, nke atọworo ntọ-ala-ha
n'elu ukwu ọla-edo anuchara
anucha:
Iru-ya di ka Lebanon, mara nma
nke-uku dika cedar.
- 16 Okpo-ọnu-ya tọkarisiri utọ: e, aru-
ya nile bu ihe anāchọsi ike.
Nka bu onye ihe-ya nātọm utọ, nka
bu kwa eyim,
Unu umu-ndinyom Jerusalem.
- 6** 1 Òle ebe onye ihe-ya nātọ gi utọ
jeworo,
Gi onye mara nma n'etiti ndinyom?
Òle ebe onye ihe-ya nātọ gi utọ
cheworo iru,
Ka ayi we soro gi chọ ya?
- 2 Onye ihe-ya nātọm utọ aridaruwo
ubi-ya abara ogige, rue nkpuru
nile nke uda,
Izù igwè aturu-ya n'ubi-ya nile abara
ogige, na ichikọta urodi.
- 3 Mu onwem bu nke onye ihe-ya
nātọm utọ, onye ihe-ya nātọm utọ
bu kwa nkem:

- Bú onye ahu nke nāzù igwè aturu-ya
n'etiti urodi.
- 4 Onye mara nma ka i bu, eyim, dika
Tiaza,
I mara nma nke-uku dika
Jerusalem,
I bu onye anātu ujọ dika usu-ndi-
agha chi ọkọlọtọ.
- 5 Wepu anya-gi abua n'irum,
N'ihì na ha onwe-ha akpaliwom elu.
Agiri-isi-gi di ka igwè ewu,
Nke nēdina ala n'akuku ugwu Gilead.
- 6 Ezé-gi di ka igwè nne-aturu,
Nke siworo n'isa-arú rigota;
Nke ha nile chi umu abua umu abua,
Ọ digh kwa nke ọa aka nwa n'etiti ha.
- 7 Dika iberibe pomegranate ka akuku
egedege-iru-gi bu
N'azu ákwà-nkpuchi-gi.
- 8 Ọgu eze-nwayi atọ di, ọgu ndinyom
anọ, nke bu iko, di kwa,
Na umu-abọghọ nādigh ọnu-ọgugu.
- 9 Nání otù ka ọ bu, bú ndurum, onye
nkem nke zuru okè;
Nání otù nwa nne-ya muru ka ọ bu;
Onye arọputara arọputa nke nwayi
muru ya nwere ka ọ bu.
Umu-ndinyom huru ya, we si na ọ
bu onye ihe nāgara nke-ọma;
E, ọgu eze-nwayi atọ ahu na ọgu
ndinyom anọ ahu, bú iko, ha we to
ya.
- 10 Ònye bu nwayi a nke nēlepu anya
dika ututu,
Nke mara nma dika ọnwa,
Nēnwu ka anyanwu,
Onye anātu ujọ dika usu-ndi-agha
chi ọkọlọtọ?
- 11 Rue ubi walnut abara ogige ka
m'ridara,
Ilekwasi akwukwọ ndu nke
ndagwurugwu anya,
Ihu ma osisi vine amawo ifuru,
Na ihu ma osisi pomegranate
abawawo okoko.
- 12 Mbe m'kāmagh, nkpuru - obim
dorom
N'etiti ubọ-ala nke ndim amara aha-
ya.
- 13 Lata, lata, gi nwayi Shulam;
Lata, lata, ka ayi we lekwasi gi anya.

- Gini mere unu gēji lekwasị nwayi
Shulam anya,
Dika ilekwasi otite-egwù nke
Mahanaim?
- 7 1 Le ka nzo-ukwu-gi nile si ma nma
n'akpukpo-ukwu sandal, gi nwa-
nwayi nke onye amara aha-ya!
Apata-ukwu-gi abua nke di buruburu
di ka ihe-ichọ-nma,
Olu aka onye-ńkà.
- 2 Otubo-gi di ka okwa di buruburu,
Ka manya-vine agwara agwa ghara
ikọ nime ya:
Afo-gi di ka obo okwa wheat
Nke eji urodi ha ya buruburu.
- 3 Ara-gi abua di ka umu-mbada abua
Nke bu umu abua nke otu nne-
mbada muru.
- 4 Olu-gi di ka ulo-elu nke odú;
Anyagi abua di ka odọ-miri nke di
nime Heshbon, n'akuku onu-uzọ-
ama Bat-rabim;
Imi-gi di ka ulo-elu Lebanon
Nke chere Damaskos iru.
- 5 Isi-gi nke di n'elu gi di ka Kamel,
Agiri-isi nke isi-gi di kwa ka ogho
ododo;
Ekeworo eze ahu na nruda-ya nile.
- 6 Le ka i si ma nma nke-uku, le kwa
ka i si di utọ nke-uku,
Gi ihu-n'anya, n'ihe-utọ nile!
- 7 Ogologo-gi nka yiri nkwa,
Ara-gi abua yiri uyokọ nkpuru-vine.
- 8 M'siri, M'garigo elu nkwa,
M'gējide igu-ya aka:
Biko, ka ara-gi abua di kwa ka uyokọ
osisi vine,
Ka isi utọ nke imi-gi di kwa ka
nkpuru-osisi apple;
- 9 Ka okpo-onu-gi di kwa ka manya-
vine makarisiri nma,
Nke nāsughari n'iko nke-oma nye
onye ihe-ya nātọm utọ,
Nke nērübà nwayọ n'ebubere-onu
abua nke ndi nāraru ura.
- 10 Mu onwem bu nke onye ihe-ya
nātọm utọ,
N'arum ka ochichọ-ya di kwa.
- 11 Bia, gi onye ihe-gi nātọm utọ, ka ayi
pua ba n'ohia;
Ka ayi nọ onodu-abali n'obodo ntà.
- 12 Ka ayi bilie n'isi-ututu je rue ubi-
vine nile;

- Ka ayi hu ma osisi vine amawo ifuru,
Ma okoko-ya aḥawawo,
Ma osisi pomegranate aḥawawo
okoko:
N'ebe ahu ka m'gēnye gi ihu-
n'anyam.
- 13 Mandrake nile nēsi isi utọ,
Ozo, n'elu onu-uzọ-ayi nile ka
nkpuru-osisi nile di oké onu-ahia
di, nke-ohu na nke-ochie,
Nke m'kpakobaworo gi, onye ihe-gi
nātọm utọ.
- 8 1 O gādim nọ nma ma asi na i dirim
ka nwa-nnem nwoke,
Nke miworo ara abua nke nnem!
Mbe m'huru gi n'ezí, m'gēsutu gi
onu;
Ma o digh onye gēledam anya.
- 2 M'gēduru gi, me ka i ba n'ulo nnem,
I gēzim ihe;
M'gēme ka i nua manya-vine ufodu
etiyere ihe-isi-utọ,
Ka i nua kwa manya pomegranate
nkem ufodu.
- 3 Aka-ekpe-ya gādi n'okpuru isim,
Aka-nri-ya gābakum.
- 4 Unu umu-ndinyom Jerusalem, aḥam
unu iyi,
Gini mere unu ji akpote ihu-n'anya?
ma-ohu gini mere unu ji eme ka o
teta?
Rue mbe o gātọ ya utọ.
- 5 Onye bu nwayi a nke nēsi n'ozara
arigota,
Dabere n'aru onye ihe-ya nātọ ya
utọ?
- N'okpuru osisi apple ka m'kpotere
gi:
N'ebe ahu ka ime gi nēme nne-gi,
N'ebe ahu ka ime nēme ya, o we
muputa gi.
- 6 Tukwasim dika nḥa-aka-akārà n'obi-
gi, dika nḥa-aka-akārà n'ogwe-
aka-gi:
N'ibi na ihu-n'anya di ike dika onwu;
Ekeworo siri ike dika ala-mọ:
Nnwupu-ya nile bu nnwupu nke
oku,
Ire-oku nke Ja onwe-ya.
- 7 Otutu miri apugh imenyu ihu-
n'anya,

- Osimiri nile agagh-erikpu kwa ya:
 O buru na onye o bula gēnye àkù
 nile nke ulo-ya n'ihu ihu-n'anya,
 Agēleda ya anya nke-uku.
- 8 Ayi nwere otù nwa-nne nwayi di ntà,
 Ma o digh ara o kpuru:
 Gini ka ayi gēmere nwa-nne-ayi
 N'ubochi mbe agēkwu okwu-ya?
- 9 O buru na o bu m̄bidi,
 Ayi gēwukwasi ya ulo-elu nke o-la-
 ocha:
 Ma o buru na o bu onu-uzo,
 Ayi gēji ibo cedar mechibido ya.
- 10 Mu onwem bu m̄bidi, aram abua di
 kwa ka ulo-elu-ya:
 Mbe ahu adim n'anya-ya dika onye
 nāchota udo.
- 11 Solomon nwere ubi-vine nime Beal-
 hamon;
- O nyere ubi-vine ahu n'aka ndi-
 nche;
 Onye o bula n'ọnodu nkpuru-ya
 gēweta nnù ego o-la-ocha abua na
 ogu iri.
- 12 Ubi-vine nkem, nke m'nwere, di
 n'irum:
 Nnù abua na ogu iri ahu gādiri gi,
 Solomon,
 Ogu iri gādi-kwa-ra ndi nēche
 nkpuru-ya.
- 13 Gi onye bi n'ubi abara ogiga.
 Ndi ejikotara gi na ha nāna nti: olu-
 gi:
 Mem ka m'nuru ya.
- 14 Balaga, gi onye ihe-gi nātom utọ,
 Yi kwa m̄bada ma-ọbu nwa-ele
 N'elu igwu nile nke uda di iche iche.

AKWUKWỌ AISAIA

BÙ ONYE-AMUMA

1 I Ohù Aisaia nwa Emoz, nke o huru
 bayere Juda na Jerusalem n'ubochi
 Uzaia na Jotam na Ehaz na Hezekiaia,
 bú ndi-eze Juda.

2 Nurunu, elu-igwe, gi uwa, na kwa
 nti, n'ihu na Jehova ekwuwo okwu: umu
 ka M'meworo ka ha toputa, emewokwam
 ka ha di elu, ma umu ahu ejehiewo
 megidem. 3 Ehi mara onye-nwe-ya,
 inyinya-ibu ma-kwa-ra ebe-ozuzù-anu
 nke onye-nwe-ya: ma Israel amagh,
 ndim atukwasigh uche. 4 Ahuhu
 gādiri mba nmehie, ndi ajo omume
 nānyibu, nkpuru nke bu ndi nēme ihe
 ojo, umu nke nēbibi onwe-ha: ha
 arapuwo Jehova, ha eleliwo Onye Nso
 nke Israel, ha aghowo ndi ala ozọ,
 laghachi azu. 5 N'ihu gini ka aganēti
 unu ihe rue ubu a, na unu nēwezuga
 onwe-unu kari? isi nile o bula nāria
 oria, aru adigh kwa obi nile o bula ike.
 6 Site n'ọbu-ukwu we rue isi o digh izu-
 okè di nime ya; kama oḅubu-mma, na
 itiru-aru, na onyá etiputara oḅu:
 apikotagh ha, ekechigh kwa ha, ejigh

kwa manu me ka ha di nrò. 7 Ala-unu
 bu ebe toḅoro n'efu; obodo-unu,
 esurewo ha n'oku; ala-ubi-unu, n'iru
 unu ka ndi ala ozọ nēri ya, o bu kwa ebe
 toḅoro n'efu, dika nkwa ndi ala ozọ.
 8 Ma ada Zaion fọduru dika ulo-ntu
 n'ubi-vine, dika ulo-ọnodu-abali n'ubi
 cucumber, dika obodo nke ndi-iro-ya
 nēche nche. 9 O buru na Jehova nke
 usu nile nke ndi-agma emegh madu ole-
 na-ole nke fọduru ka ha fọduru ayi, ayi
 gādiwori ka Sodom, ayi gēyiwori
 Gomora.

10 Nurunu okwu Jehova, unu ndi-
 ikpe Sodom; nanu nti n'iwu Chinke-
 ayi, unu ndi Gomora. 11 Jehova nāsi,
 N'ihu gini ka unu nāchurum otutu aja-
 unu? afo ejuwom n'aja-nsure-oku nile
 eji ebulu chu, na abuba umu-ehi emere
 ka ha ma abuba; ozọ, obara oke-ehi na
 nke umu-aturu na nke nkpi atoghm utọ.
 12 Mbe unu nābia ka ahu unu n'irum,
 onye choworo nka n'aka-unu, ka unu
 zotọ ogigem nile? 13 Unu ebubata-
 kwa-la onyinye-inata-iru-oma ozọ

nke bu ihe-efu; ihe-nsure-ọku nke nēsi isi utọ, ihe-ārū ka ọ burum; ọnwā ọhu na ubọchi-izu-ike, ikpọ nkpọkọta,— apughm inagide ajoy omume na ubọchi nbochi. 14 Ọnwā ọhu nile unu na mbe nile unu akara akā, nkpuru-obim akpọwo ha asi: ha aghọwo ibu di arọ n'arum, ike ibūru ha agwuwom. 15 Ọzọ, mbe unu nābasa ọbu-aka-unu abua, M'gēzonari unu anyam abua: ọbunā mbe unu nēkpe ọtutu ekpere, M'gagh-adi nānu: aka-unu juputara n'ọbara. 16 Sanu aru, menu onwe-unu ka unu di ọcha; wezuganu ihe ọjọ nke omume-unu nile n'iru anyam abua; rapuu ime ihe ọjọ: 17 matanu ime ezi ihe; chonu ikpé ziri ezi, menu ka onye nēme ihe-ike gazi agazi, kpenu nwanbēi ikpe ziri ezi, kpenu ọnu nwayi di-ya nwuru.

18 Biko bianu, ka ayi rurita uka, bu ihe Jehova nāsi: ọ buru na nmehie-unu adi ka uwe uhie, ọ bu dika snow ka ha gādi ọcha; ọ buru na ha acha uhie uhie dika ogho uhie, ọ bu dika aji ọcha ka ha gādi. 19 Ọ buru na unu ekwe, we nu, ezi ihe nke ala-unu ka unu gēri: 20 ma ọ buru na unu aju, we nupu isi, mma-agma gērichapu unu: n'ihī na ọnu Jehova ekwuwo.

21 Ọ si-kwa-ra aña ghọ nwayi nākwa iko, bu obodo ahu kwesiri ntukwasi-obi? obodo ahu nke juputara n'ikpé ziri ezi! ezi omume nānori ọnọdu-abali nime ya, ma ubu a ndi-ọbu-madu. 22 Ọla-ọcha-gi aghọwo afuru-uzu; ihe-ọnuña ọma gi, agwawo ya miri nke-uku. 23 Ndi-isi-gi nēwezuga onwe-ha n'ebe M'no, ha bu kwa ndi ejikotara ha na ndi-ori; onye ọ bula nime ha nāhu iri-ngo n'anya, nābaso kwa ihe-nkwughachi: ọ digh nwa-nbēi ha nēkpe ikpe ziri ezi, okwu-ikpe nke nwayi di-ya nwuru adigh-abiakute kwa ha.

24 N'ihī nka, (ọ bu ihe si n'ọnu Onyewe-ayi, bu Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bu Onye di ike nke Israel, puta,) A, M'gākasi Onwem obi site na ndi nēmegidem, M'gābọ-kwa-ra Onwem ọbọ n'aru ndi-irom: 25 M'gēme kwa ka akam biaghachi n'aru gi, M'gānuchapu kwa afuru-uzu-gi, dika eji akanwu me, M'gēwezuga kwa ihe nile gwara agwa nime gi: 26 M'gēme kwa ka ndi-ikpe-gi laghachi dika na

mbu, M'gēme kwa ka ndi nādu gi ọdu: laghachi dika na nmalite: emesia agākpọ gi Obodo ezi omume, obodo nke kwesiri ntukwasi-obi. 27 Agēji ikpé ọputa Zaion, agēji kwa ezi omume ọputa ndiya nālata. 28 Ma ntipia nke ndi nēmebi iwu na ndi-nmehie gādi n'otù, agēme kwa ka ndi nārapu Jehova gwusia. 29 N'ihī na ha gēme ihere osisi terebinth nile nke unu chọsiworo ike, unu gēnwe kwa iru-ihere site n'ubi nile abara ogige nke unu ọputaworo. 30 N'ihī na unu gādi ka osisi terebinth nke akwukwọ-ya nākpọnwu akpọnwu, na dika ubi abara ogige nke nēnwegh miri. 31 Ọgaranya gāghọ kwa eririnzuzu, ọlu-ya gāghọ kwa icheke-ọku; ha abua gēre kwa ọku n'otù, ọ digh kwa onye nēmenyu ha.

2 1 Okwu nke Aisaia nwa Emoz huru bayere Juda na Jerusalem.

2 O gēru kwa n'ikpe-azu nke ubọchi ndia, na ugwu nke ulo Jehova ganēguzosi ike n'elu ugwu nile, agēbuli kwa ya elu kari ugwu ntà nile; mba nile gērübā nime ya dika osimiri. 3 Ọtutu ndi di iche iche gēje kwa, si, Bianu, ka ayi rigorue ugwu Jehova, rue ulo Chineke nke Jakob; O gēzi kwa ayi uzọ-Ya ufọdu, ayi gēje kwa ije n'okporo-uzọ-Ya nile: n'ihī na Zaion ka iwu gēsi puta, okwu Jehova gēsi kwa na Jerusalem puta. 4 Ọ gēkpe kwa ikpe n'etiti mba nile, dozi-kwa-ra ọtutu ndi di iche iche okwu-ha: ha gākpughari kwa mma-agma-ha nile ka ha buru mma-ogē, na ube-ha nile ka ha buru mma-ikwa-osisi: mba agagh-ebuli mma-agma megide mba, ha agagh-amuta kwa agha ọzọ.

5 Ulo Jakob, bianu, ka ayi jeharia n'ihē Jehova. 6 N'ihī na I rapuwo ndi-Gi, bu ulo Jakob, n'ihī na ha juputara n'ome-n'ala site n'Iru-anyarwu, ha bu kwa ndi ji igwe-ọjī atū isi ọma na isi ọjọ dika ndi Filistia, ọzọ, ha na umu ndi ala ọzọ nēkwekọ aka. 7 Ala-ha juputakwa-ra n'ọla-ọcha na ọla-edo, ọ digh kwa ọgwugwu diri akū-ha; ala-ha juputakwa-ra n'inyinya, ọ digh kwa ọgwugwu diri ubọ-ala-ha. 8 Ala-ha juputakwa-ra n'ihē-efu; ọlu nke aka-ha ka ha nākpọ isi ala nye. bu ihe nke nkpisi-aka-ha mere. 9 Madu we ruda n'ala, onye di elu nēme kwa onwe-ya ka ọ di ala:

ebupu-kwa-la nmehie-ha. 10 Ba n'oké nkume, zobe kwa onwe-gi n'ájá, ipu n'iru oké egwu Jehova, na ipu n'ima-nma nke idi-elu-Ya. 11 Aghagh ime anya npako nke madu ka ha di ala, aghagh kwa iruda nbuli-elu nke ndi nile n'ala, aghagh kwa ime ka Jehova, nání Ya, di elu n'ubochi ahu. 12 N'ihí na Jehova nke usu nile nke ndi-agma nwere otú ubochi nke gādakwasi ihe ọ bula di npako nke di kwa elu, ọ gādakwasi kwa ihe ọ bula ebuliworo efu; ewe me ya ka ọ di ala: 13 ọ gādakwasi kwa osisi cedar nile nke Lebanon nke di elu nke ebuliwo-kwa-ra ha elu, ọ gādakwasi kwa osisi oak nile nke Beshan; 14 ọ gādakwasi kwa ugwu nile nke di elu, ọ gādakwasi kwa ugwu ntà nile nke ebuliworo elu; 15 ọ gādakwasi kwa ulo-elu ọ bula di elu, ọ gādakwasi kwa m̀bidi ọ bula ewusiri ike; 16 ọ gādakwasi kwa ubo nile nke Tashish, ọ gādakwasi kwa ihe - ile - anya nile anāchosi ike. 17 Aghagh kwa iruda npako madu, aghagh kwa ime nbuli-elu nke ndi nile ka ọ di ala: aghagh kwa ime ka Jehova, nání Ya, di elu n'ubochi ahu. 18 Ma ihe-efu-ha, ha nile aghagh igasi. 19 Madu gābà kwa n'ọbà nile nke oké nkume nile, na n'olulú nile nke ájá, ipu n'iru oké egwu Jehova, na ipu n'ima-nma nke nbili-elu-Ya, m̀be O biliri ime ka uwa ma jijiji nke-uku. 20 N'ubochi ahu madu gētufu ihe-efu-ya nile nke ọla-ọcha, na ihe-efu-ya nile nke ọla-edo, nke ha mere ka ọ we kpọ isi ala nye ha, o gētufu ha nye anu mole na usu; 21 ka ọ we ba n'oghere nile nke oké nkume nile, na nime n̄bawa nile nke nkume nile di elu, ipu n'iru oké egwu Jehova, na ipu n'ima-nma nke nbili-elu-Ya, m̀be O biliri ime ka uwa ma jijiji nke-uku. 22 Rapunu madu, onye otú nku-ume di n'imi-ya: n'ihí na nime gini ka aganāgu ya?

3 1 N'ihí na, ie, Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, nēsi na Jerusalem, si kwa na Juda, wezuga ihe-ndabere na nkpa-n'aka, ihe-ndabere nile, bú nri, na ihe-ndabere nile, bú miri; 2 dike, na onye-agma; na onye-ikpe, na onye-amuma, na onye nāju ase, na okenye; 3 onye-isi nke ọgu ndi-agma abua na iri, na onye anāhu iru-oma, na onye-ndum-ọdu, na onye

mara ihe n'etiti ndi-ọkà, na onye-nghota n'irà urà. 4 M'gēwere kwa umu-okoro nye ka ha buru ndi-isi-ha, umu nānu ara gāchi kwa ha. 5 Ndi ahu gāchirita onwe-ha n'ihe-ike, otú onye megide onye ọzọ, na otú onye megide ibe-ya: ha gēbulite onwe-ha, nwa-okoro megide okenye, na onye anēleli megide onye anāsopuru. 6 M̀be otú onye gējide nwa-nne-ya n'ulo nna-ya, si, I nwere uwe-n̄bokwasi, onye-ikpe ka i gāburu ayi, ka ihe-isu-ngongọ a di kwa n'okpuru aka-gi: 7 ọ gēweli ofu-ya n'ubochi ahu, si, M'gagh-abu onye-nkechi; n'ihí na ọ digh nri di n'ulom, ọ digh kwa uwe-n̄bokwasi: unu agagh-edom onye-ikpe ndi-ayi. 8 N'ihí na Jerusalem asuwo ngongọ, Juda adawo kwa: n'ihí na ire-ha na omume-ha nile nēmegide Jehova, inupu isi n'okpuru anya abua nke ebube-Ya. 9 Nmata ha nāmata iru madu n'ikpe azawo megide ha; nmehie-ha ka ha gosiwo-kwa-ra dika Sodom, ha ezobegh ya. Ahuhu gādiri nkuru-obi-ha! n'ihí na ha emesowo onwe-ha ihe ọjọ. 10 Sinu onye ezi omume, na ọ gādiri ya nma: n'ihí na nkuru omume-ha nile ka ha gēri. 11 Ahuhu gādiri onye nēmebi iwu! ọ gādiri ya njọ: n'ihí na nmeso aka-ya abua mesoro madu ka agēme ya. 12 Ndim, ndi nāchi ha n'ihe-ike bu nwatakiri, ndinyom achiwo kwa ha. Gi ndim, ndi-nduzi-gi nēme ka i wagharia, ha elodawo kwa uzọ nke okporo-uzọ-gi nile. 13 Jehova nēguzo Onwe-ya ikpe ọnu-Ya, O nēguzo kwa ikpe ndi nile di iche iche. 14 Jehova gēso ndi-okenye nke ndi-Ya na ndi-isi-ha ba n'ikpè, si, Ma unu onwe-unu, unu eripiawo ubi-vine; ihe unu napuworo onye ewedara n'ala n'ike di n'ulo-unu nile: 15 gini mere unu ji azọpia ndim, gwepia kwa iru onye ewedara n'ala? ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, puta.

16 Jehova we si, N'ihí na umu-ndinyom Zaion di npako, nēwere kwa olu setiri eseti na anya nārārà ndikom ejeghari, nārọ nma m̀be ha nējeghari, nēwere kwa ukwu-ha eme ka ọla-ukwu-ha da udà: 17 n'ihí nka Onye-nwe-ayi gēme kwa ka ọnyá di n'opu-n'isi umu-ndinyom Zaion, Jehova gābaba kwa ha

otọ. 18 N'ubochi ahu Onye-nwe-ayi gēwezuga ima-nma nke ọla-ukwu-ha nile, na ihe-ichọ-nma nile ha nēyi n'egedege-iru, na ihe-ichọ-nma nile nke yiri ọnwa ọhu; 19 na ihe nile anākwuba na nti, na ọla-aka nile, na ákwà nbochi-iru nile; 20 na ihe ọma nile ike n'isi, na iyaba-ukwu nile, na ihe nile ike n'úkwú, na karama ihe isi ọma nile, na ọgwú di iche iche iyi n'aru; 21 na nba-aka-akara nile, na nba-aka imi nile; 22 na uwe ememe nile, na uwe-nwuda nile, na ákwà-nbokwasi nile, na akpa nile; 23 na enyo-aka nile, na ezi ákwà ọcha nile, na ákwà ọma nile ikuku n'isi, na ákwà-nbochi nile. 24 O gēru kwa, na n'ọnọdu uda ọma ire-ure gādi; n'ọnọdu ihe ike n'úkwú udọ gādi; n'ọnọdu agiri-isi akpara nke-ọma nkwocha-isi gādi; n'ọnọdu ákwà ọma ihe-ọkiké nke ákwà-nkpe gādi; ebubu-ọku gādi n'ọnọdu ima-nma. 25 Ndikom-i gāda site na mma-agma, idi-ike-gi nile gāda kwa n'agma. 26 Onu-uzọ-ya nile gēze ume, ru kwa újù; agēme kwa ka ọ

4 tọborọ n'efu, ọ gānọdu n'ala. 1 Ọzọ, ndinyom asa gējide otú nwoke n'ubochi ahu, si, Nri nke aka ayi ka ayi gēri, uwe nke aka ayi ka ayi gēyi kwa: ọ bu nāni na agākpokwasi ayi aha-gi; gi wepu ita-uta-ayi.

2 N'ubochi ahu ka ihe-opupú nke Jehova gāghọ ihe mara nma na ihe-nsopuru, nkpuru nke ala gāghọ-kwa-ra ndi Israel hapuru abapu nbili-elu na ima-nma. 3 O gēru kwa, na onye emeworo ka ọ fọdu na Zaion, na onye fọduru na Jerusalem, onye nsọ ka agākpọ ya, bú onye ọ bula nke edeworo ya n'akwukwo idi ndu nime Jerusalem: 4 mbe Onye-nwe-ayi gāsachapuwori inyi umu-ndinyom Zaion, nachapu kwa ọbara Jerusalem n'etiti ya, site na Mọ nke ikpé, na site na Mọ nke nkpochapu. 5 Jehova gēkè kwa n'elu ebe ahu nile guzosiri ike nke ugwu Zaion, na n'elu nkpoqota-ya nile, igwe-oji na anwuru-ọku n'ehihie, na onwunwu nke ọku nēre ere n'abali: n'ihhi na n'elu ebube nile ka agābasa ihe-nkpuchi. 6 Ulo-ntu gādi kwa ibu ndò n'ehihie ipu n'okpom-ọku, na ibu ebe-nbabà, na ibu ebe-nzuzo ipu n'oké miri-ozuzo na ipu na miri-ozuzo nile.

5 1 Biko, ka m'bùara onye ihe-ya nātóm utọ nke-uku abù nke onye ihe-ya nātóm utọ bayere ubi-vine-ya. Onye ihe-ya nātóm utọ nke-uku nwere ubi-vine n'ugwu ntà nke bu ezi oké ala; 2 ọ we gwue ya, tutupu nkume-ya nile, kua osisi vine kachasi nma nime ya, wue ulo-elu n'etiti ya, waputa kwa ebe-inara-manya-vine nime ya: ọ we le anya na ọ gāmi nkpuru-vine, ma ọ miri nkpuru-vine ọhia. 3 Ma ubu a, unu ndi bi na Jerusalem na ndi Juda, biko, kpenu ikpe n'etiti mu na ubi-vine nkem. 4 Gini ka agēme ubi-vine nkem ọzọ, nke m'nēmegh nime ya? gini mere, mbe m'lere anya na ọ gāmi nkpuru-vine, o ji mia nkpuru-vine ọhia? 5 Ma ubu a, biko, ka m'me ka unu mara ihe mu onwem gaje ime ubi-vine nkem: m'gēwezuga ogige-ya, ọ we ghọ ebe anu-ulo nāta nri; m'gētipia mbidi-ya, ọ we ghọ ebe anāzotọ: 6 m'gēme kwa ka ọ gwusia; agagh-akwacha vine-ya, agagh-edozi kwa ya; ma ogwu na uke gētoputa: igwe-oji nile ka m'gēnye kwa iwu ka ha ghara izokwasi ya miri. 7 N'ihhi na ubi-vine nke Jehova nke usu nile nke ndi-agma bu ulo Israel, ndi Juda bu kwa ihe-ọkukú nātọ Ya utọ nke-uku: Ọ we le anya ikpe ziri ezi, ma, le, nwusi-ọbara; Ọ lere anya ezi omume, ma, le, iti-nkpu.

8 Ahuhu gādiri ndi nātukwasi ulo n'ulo, ndi nēme ka ubi rue ubi nso, rue mbe ọnọdu adigh kwa ọzọ, ewe me ka nāni unu biri n'etiti ala! 9 Na ntim abua ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma kwuru, si, N'ezie ọtutu ulo gāghọ ebe tọborọ n'efu, ọbunà ulo uku nke bu kwa ezi ulo, nke ọ nādigh onye ọ bula nēbi nime ha. 10 N'ihhi na ala ubi-vine nke madu gēji ehi abua alu n'ubochi iri gēweputa nāni otú ihe-ọtútú bath nke manya-vine, ọzọ, otú ihe-ọtútú homer nke nkpuru-oghgha gāmi nāni otú ihe-ọtútú ephah.

11 Ahuhu gādiri ndi nēbili n'isi-ututu ihaso ihe-ọnuu nābà n'anya; ndi nānọ ogologo mbe n'anyasi, manya-vine ewe me ka aru nwuru ha ọku. 12 Ubọ-akwara na une na egwú-otiti na ọjā na manya-vine di kwa n'ọnuu-manyavine-ha nile: ma ha adigh-elegide ọlu Jehova anya, ha ahugh kwa ihe aka-Ya abua nēme. 13 N'ihhi nka ndim ejewo

biri n'ala ozo, site n'amagh-ama: ndi-nsopuru-ha bu kwa ndi agu nāgubu, igwè-ha bu kwa ndi akpiri miri nākpōsi nku ike. 14 N'ihì nka ala-mo emewo ka oçhichō-nkpuru-obi-ya sa mbara, o saghebigawo kwa onu-ya okè: ima-nma Jerusalem, na igwè-ya, na nkpōtu-ya, na onye nānuri onu-agma n'etiti ya, gārìda kwa nime ya. 15 Onye di ala we ruda n'ala, onye di elu nēme kwa onwe-ya ka o di ala, anēme kwa anya abua nke ndi di elu ka ha di ala: 16 ma Jehova nke usu nile nke ndi-agma di elu n'ikpé, edowo kwa Chineke, bú Onye Nso ahu, nsō n'ezì omume. 17 Umu-aturu gāta kwa nri dika o bu n'ozara-ha, ndi-obia gērichapu kwa nkpōnkpo-ebe nile nke ndi ahu mara abuba.

18 Ahuhu gādiri ndi chiri udō ihe-efu adokpu ajo omume, ndi ji kwa dika agāsi na o bu udō ubo-ala adokpu nmehie: 19 ndi nāsi; Ya me ngwa, Ya lua olu-Ya ososo, ka ayi we hu: ka ndum-odu nke Onye Nso nke Israel rue ayi nso bia, ka ayi we mara.

20 Ahuhu gādiri ndi nākpō ihe ojo ezi ihe, ndi nākpō kwa ezi ihe ihe ojo; ndi nētiye oçhichiri n'onodu ihè, na ihè n'onodu oçhichiri; ndi nētiye ihe ilu n'onodu ihe utō, na ihe utō n'onodu ihe ilu!

21 Ahuhu gādiri ndi mara ihe n'anya ha onwe-ha, ndi nēle kwa onwe-ha anya na ha bu ndi-nghota!

22 Ahuhu gādiri ndi-dike n'inu manya-vine, ndi bu kwa dinkpā n'itigwa ihe-onuū nābā n'anya: 23 ndi nāgu onye nēmebi iwu n'onye ezi omume n'ihì iri-ngo, ha nēwezuga kwa ezi omume nke onye ezi omume n'aru ya! 24 N'ihì nka dika ire oku si erichapu ahìhia-oka, na dika ahìhia nke kpōro nku si ada n'oku nēnwu enwu, otū a nkpōrogwu-ha gādi ka ihe nēre ure, ifuru-ha gāla kwa elu dika uzuzu: n'ihì na ha ajuwo iwu nke Jehova nke usu nile nke ndi-agma, o bu kwa okwu-onu nke Onye Nso nke Israel ka ha leliworo.

25 N'ihì nka ka iwe Jehova di oku n'aru ndi-Ya, O we setipu aka-Ya megide ha, tibe ha, ugwu nile we ma jijiji, ozu ndi ahu we di ka nsì-anu n'etiti ezì nile. N'ihè a nile iwe-Ya alaghachigh azu, kama rue ubu a ka aka-Ya nēseti eseti. 26 O we welierc

mba ndi sitere n'ebe di anya okolofo, kpokota ya oku site na nsotu uwa: ma, le, o nēme ngwa bia ososo: 27 o digh onye nāda mbā, o digh kwa onye nāsu ngongo, n'etiti mba ahu; o digh onye nātu orū-ura, o digh kwa onye nāraru ura; agagh-atopu kwa ihe-okiké ukwū-ha, agagh-etibi kwa eriri akpukpo-ukwu-ha abua: 28 ndi akū-ha nile di nkō, uta-ha nile ka azoro ukwu ikwe ha; aguwu ukwu inyinya-ha nile dika omu, na wheel-ha nile dika oké ifufe: 29 uja ha nābo di ka nke nne-odum, ha nābo uja dika umu-odum; e, ha nēbibō, jide anu-ndobu, buru ya la, ma onye-nnaputa adigh. 30 Ha gēbibō kwa megide ya n'ubochi ahu dika nbibō nke oké osimiri: asi kwa na madu elegide ala anya, le, oçhichiri di; nkpā na ihè; o hawo oçhichiri n'igwe-oji-ya nile.

6 1 N'arō nke onwu eze, bú Uzaia, m'we hu Onye-nwe-ayi ka O nānokwasi n'ochè-eze di elu nke ebuliwo-kwa-ra elu, onu-onu-ala nile nke uwe-nwuda-Ya juputa-kwa-ra ulo uku Chineke. 2 Ndi-seraph nēguzo n'elu ya: nkū isi nkū isi ka seraph o bula nime ha nwere; abua ka o ji ekpuchi iru-ya, abua ka o ji ekpuchi ukwu-ya abua, abua ka o ji efe efe. 3 Otū we kpō ibe-ya okū, si, Nso, nsō, nsō, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma di: ujū uwa nile bu ebube-Ya. 4 Nto-ala nile nke nbata-uzo nile we me nkpatu site r'olu onye ahu nke nākpō okū, ulo we juputa n'anwuru-oku. 5 M'we si, Ahuhu nādirim, n'ihì na alawom n'iyi; n'ihì na onye ebubere-onu-ya abua ruru arū ka m'bu, o bu kwa n'etiti ndi ebubere-onu-ha ruru arū ka m'nēbi: n'ihì na o bu Eze-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, ka anyam abua huworo. 6 Otū nime ndi-seraph we fekutem, jide otū nkume di oku n'aka-ya, nke o ji nkpa weputa n'elu ebe-ichu-aja: 7 o we were ya metu onum, si, Le, nka emetuwu ebubere-onu-gi abua; ewe wezuga ajo omume-gi, kpuchi kwa nmehie-gi. 8 M'we nu olu Onye-nwe-ayi, ka o nāsi, Onye ka M'gēziga, onye gēje-kwa-ra ayi? M'we si, Lem; zigam. 9 O we si, Je, si ndi nka, Nānunu, ma unu aghotala; nāhunu, ma unu amatala. 10 Me ka obi ndi nka ma abuba, me kwa ka nti-ha

di arọ, techi kwa anya-ha; ka ha ghara iwere anya-ha hu uzọ, ghara kwa iwere nti-ha nu ihe, ghara kwa iwere obi-ha ghoṭa, ghara kwa ichighari, ka aghara kwa ime ka aru di ha ike. 11 M'we si, Rue ole mḅe, Onye-nwe-ayi? Ọ we si, Rue mḅe obodo nile toḅoro n'efu nēnwegh onye-obibi, ulo nile kwa, nēnwegh madu; rue mḅe emeworo ka ala ndi ahu toḅoro n'efu, ọbuná ebe toḅoro n'efu, 12 rue mḅe Jehova meworo ka madu je n'ebe di anya, ọ we rie nne, bú ebe arapuru arapu n'etiti ala ahu. 13 Ma ọ buru na otú uzọ n'uzọ iri afọdu nime ya, aghagh irechapu kwa ya ọzọ: dika osisi terebinth, na dika osisi oak, nke ogwe fọduru ha mḅe ebutusiri ha; nkpuru nsọ bu ogwe-ya.

7 1 O rue, n'ubochi Ehaz nwa Jotam, nwa Uzaia, bú eze Juda, na Rezin, bú eze Siria, rigoro, ya na Peka nwa Remalaia, bú eze Israel, rue Jerusalem, ibu agha megide ya; ma ọ pugh ibu agha megide ya. 2 Ewe gosi ulo Devid, si, Siria nēzu ike n'elu Efraim. Obi-ya na obi ndi-ya we me nkpatu, dika osisi nile nke oké ọhia si eme nkpatu n'iru ifufe.

3 Jehova we si Aisaia, Biko, pua izute Ehaz, gi onwe-gi, na Shea-jashub nwa-gi, rue nsọtu uzọ-miri nke ọdọ-miri di n'elu, rue uzọ atuliri atuli nke ọhia ọsu-ákwa; 4 si ya, Lezie anya, nọ kwa jù; atula egwu, ka obi-gi ghara kwa itu ujo, site n'ọdudú abua ndia nke ọlọkọ-ọku nākwu anwuru-ọku, n'ihhi iwe di ọku nke Rezin na Siria, na nke nwa Remalaia. 5 N'ihhi na Siria aduwo ọdu imegide gi ihe ọjọ, Efraim kwa, na nwa Remalaia, si, 6 Ka ayi rigo imegide Juda, ka ayi me kwa ka ike gwusia ya, ka ayi wapuere onwe-ayi ya, me ka otú onye buru eze n'etiti ya, bú nwa Tabeel. 7 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri, Ọ gagh-eguzosi ike, ọ gagh-adi kwa. 8 N'ihhi na isi Siria bu Damaskos, isi Damaskos bu kwa Rezin: ma tutu ọgu arọ atọ na ise eruzue agētipia Efraim, ka ọ ghara ibu otú ndi: 9 ọzọ, isi Efraim bu Sameria, isi Sameria bu kwa nwa Remalaia. Ọ buru na unu adigh-ekwe, n'ezie unu agagh-ekwesi ntukwasi-obi.

10 Jehova we gwa kwa Ehaz okwu ọzọ. si, 11 Riọrọ onwe-gi ihe-iriba-ama n'aka Jehova, bú Chineke-gi; riọ

ya n'ebe miri emi, ma-ọbu n'ebe di elu nke di n'elu. 12 Ehaz we si, M'gagh-ariọ, m'gagh-anwa kwa Jehova. 13 Ọ we si, Biko, nurunu, ulo Devid; ọ bu ihe ntà na unu nēme ka ike gwu madu, na unu gēme kwa ka ike gwu Chinekem? 14 N'ihhi nka Onye-nwe-ayi onwe-ya gēnye unu ihe-iriba-ama; le, nwa-ahọghọ ahu di ime, ọ gaje kwa imu nwanwoke, ọ gākpọ kwa aha-ya Immanuel. 15 Miri-ara-ehi raruru araru na manu-añu ka nwa-okoro ahu gēri, mḅe ọ mara iju ihe ọjọ na irọputa ezi ihe. 16 N'ihhi na tutu nwa-okoro ahu amara iju ihe ọjọ na irọputa ezi ihe, agārapu ala ahu nke ike eze-ña abua gwusiwooro gi onwe-gi. 17 Jehova gēme ka ubochi biakwasi n'aru gi na n'aru ndi-gi, na n'aru ulo nna-gi, bú ubochi nke nābiagh site n'ubochi Efraim wezugara onwe-ya n'aru Juda; ọbuná eze Asiria.

18 O gēru kwa, n'ubochi ahu, na Jehova gākpọkọta ijiji nke di na nsọtu osimiri Nail nile nke Ijipt okú, kpọ kwa añu nke di n'ala Asiria. 19 Ha gābia kwa, ha nile gēbekwasi kwa na ndagwurugwu nile nke ebe di nkputankpu, na nime nḅawa nile nke nkume nile di elu, na n'ogwu nile, na n'ozara nile.

20 N'ubochi ahu Onye-nwe-ayi gēji aguba nke egotara egota n'ofè nile nke Osimiri, bú eze Asiria, kọpu isi na aji ukwu: ọbuná afu-ọnu ka ọ gākọchapu kwa.

21 O geru kwa, n'ubochi ahu, na otú onye gēdebe otú nwa-ahọghọ-ehi nke igwè ehi-ya, na nne-aturu abua nke igwè ewu na aturu-ya ndu; 22 o gēru kwa, site n'ọtutu miri-ara ha gāba, na o gēri miri-ara raruru araru: n'ihhi na miri-ara raruru araru na manu-añu ka onye ọ bula nke fọduru n'etiti ala nka gēri.

23 O gēru kwa, n'ubochi ahu, na ebe ọ bula, nke nnú vine abua na ọgu iri di ya, nke ọnu-ahia-ha bu nnú ego ọla-ọcha abua na ọgu iri, ọ gādiri ogwu, di-kwara uke. 24 Agāchiri ákú, were kwa uta, bia n'ebe ahu; n'ihhi na nání ogwu na uke ka ala nka nile gābu. 25 Ma ugwu nile nke anējiri ọgú bọ, i gagh-abà n'ebe ahu n'ihhi egwu ogwu na uke, kama ọ gābu ebe anēziga ehi, na ebe aturu nāzọ ukwu.

8 1 Jehova we sim, Were n'onwe-gi otú oké mbadamba ihe, ji kwa ihe madu ji ede ihe-odide dekwasi ya, Nka diri Maha-shalal-hash-baz; 2 M'gēme kwa ka ndi-àmà nke kwesiri ntukwasi-obi n̄or̄om n'àmà, bú Uraia onye-nchujaja, na Zekaraia nwa Jeberekaia. 3 M'we bakuru nwunyem, bú amuma-nwayi; ọ we turu ime, mua nwa-nwoke. Jehova we sim, Kp̄o aha-ya Maha-shalal-hash-baz. 4 N'ihì na tutu nwata ahu amara ikp̄o, si, Nnam, na, Nnem, agēbulaga àkù Damaskos na ihe Sameria akwatara n'agha n'iru eze Asiria.

5 Jehova we gwakwam okwu ọzọ, si, 6 N'ihì na ndi nka ajuwo miri Shailoa nke nāga nwayọ, ma obi-utọ-ha di n'ebe Rezin na nwa Remalaia n̄o; 7 ọbuná n'ihì nka, le, Onye-nwe-ayi nēme ka miri Osimiri rigokwasi ha, bú miri nke di ike di kwa ọtutu, ọbuná eze Asiria na ebube-ya nile: ọ gārìgokwasi kwa ebe-ya nile miri si erù, rusa usọ-ya nile: 8 o gēruru kwa ba na Juda; o gēruchi, gabiga kwa; ọbuná n'olu ka o gēru; nsetipu nkù-ya abua gābu kwa ihe juputara oòosara ala-gi, Immanuel.

9 J̄onu n̄j̄o, unu ndi di ìche ìche, ma agētipia unu; ña-kwa-nu nti, unu ndi nile n̄o n'ebe di anya nke uwa: kenu ihe n'úkwù-unu, ma agētipia unu; kenu ihe n'úkwù-unu, ma agētipia unu. 10 Duritanu onwe-unu ọdu, ma agēmebi ya; kwuenu okwu, ma ọ gagh-eguzosi ike: n'ihì na Chineke n̄yere ayi. 11 N'ihì na otú a ka Jehova sirim n'ike nke aka-Ya, Ọ we d̄om aka na nti ka m'ghara ije ije n'uzọ ndi nka, si, 12 Unu agagh-asi, Nkek̄ota imegide eze, n'ihè nile nke ndi nka nāsi, Ọ bu nkek̄ota imegide eze; unu agagh-atu kwa egwu ihe ha nātu egwu ya, unu agagh-ama-kwa-ra ya jijiji. 13 Jehova nke usu nile nke ndi-agma, Ya ka unu gēdo nsọ; Ya onwe-ya buru kwa ihe unu nātu egwu, Ya onwe-ya buru kwa ihe nēme ka unu ma jijiji. 14 Ọ gāgh̄o kwa ebe nsọ; ma Ọ gāgh̄or̄o ulo abua nke Israel nkume ikp̄obi-ukwu na oké nkume isu-ngonḡo, Ọ gāgh̄o-kwa-ra ndi bi na Jerusalem ibudu na ọnyà. 15 Ọtutu nime ha gāsù kwa ngonḡo, we da, ewe tipia ha, ha gāma kwa n'onyà, ewe nwude ha.

16 Kechie ihe-àmà, kà iwu akàrà

n'etiti ndi-nmutam. 17 M'gēchere kwa Jehova, Nke nēzonari ulo Jakob iru-Ya, m'gēle kwa anya Ya. 18 Le, mu onwem na umu nke Jehova nyeworom ibu ihe-iriba-ama na ibu ihe-ebube n'etiti Israel site na Jehova nke usu nile nke ndi-agma, Onye bi n'ugwu Zaion.

19 Ma m̄be ha gāsì unu, Juanu ndi nāju m̄o ihe ase, ju-kwa-nu ndi-dibia-afa, ndi nēbe ka umu-nnunu, nātamu kwa ntamu: ñdi ọ bula agagh-aju Chineke-ya ase? ọ bu n'ihì ndi di ndu ka agāju ndi nwuru anwu ase? 20 Ayi diri iwu, di-kwa-ra ihe-ànà! ọ buru na ha adigh-ekwu dika okwu a si di, n'ezie ọ digh chi-ọbubọ diri ha. 21 Ha gāgabiga kwa n'etiti ya, na nkpa na agu: o gēru kwa, m̄be agu nāgu ha, na ha gākpasu onwe-ha iwe, ji eze-ha, ji kwa Chineke-ha, k̄ocha nk̄ocha, ha gēche iru n'elu: 22 ala ka ha gēlegide kwa anya, ma, le, ahuhu na ọchichiri, bú n̄bachi nke nkpa; ọ bu kwa oké ọchichiri ka

9 aganēnupu ha bà. 1 N'ihì na ọ digh n̄bachi gādìri nwayi nke nkpa kpara. Na m̄be mbu Ọ mere ka elelia ala Zebulun na ala Naftali, ma na m̄be ikpe-azu ka Ọ meworo ka asọpuru ya, n'uzọ oké osimiri, n'ofè J̄odan, Galili nke mba nile. 2 Ndi nējehari n'ọchichiri huru ihè uku: ndi bi n'ala onyinyo ọnwu, ihè amukwasiwo ha. 3 I mewo ka mba ahu ba uba, I mewo ka ọnù diri ya uku: ha anuriwo n'iru Gi dika ọnù nke di n'owuwe-ihe-ubi, dika madu si eteghari egwù ọnù m̄be ha nēkesa ihe akwatara n'agha. 4 N'ihì na yoke nke ibu-ya, na nkpa-n'aka nke ubu-ya, bú ndele nke onye nāchi ya n'ihè-ike, I nyajiwo ha, dika n'ubochi nke Midian. 5 N'ihì na akpukp̄o-ukwu ọ bula nke ndi-agma nēyi akpukp̄o-ukwu n'uzù agha, na uwe atururu n'ọbara, ha nile gābu ihe isure ọku, ọbuná nri ọku. 6 N'ihì na amuworo ayi otú nwa, otú nwa-nwoke ka enyeworo ayi; ibu-onye-isi gādikwasi kwa n'ubu-ya: agākp̄o kwa aha-ya Onye-ebube, Onye-ndum-ọdu, Chineke Nke bu Dike, Nna Nke bu Nna m̄be nile ebigh-ebi, Onye-isi Udo. 7 Ọ digh ọgwugwu ọ bula iba-uba nke ibu-onye-isi-Ya na udo-Ya gāgwu, n'elu oche-eze Devid, na n'elu ala-eze-ya, ime ka o guzosie ike, na ikwagide ya n'ikpé

ziri ezi na n'ezi omume, site n'ubu a we rue mbe ebigh-ebi. Ekworo Jehova nke usu nile nke ndi-agma gēme nka.

8 Onye-nwe-ayi zigara okwu ba nime Jakob, o we dabā n'Israel. 9 Ndi ahu gāma kwa, ha nile, bụ Efraim na onye bi na Sameria, ndi nēkwu okwu nime npako na n'oké obi, si, 10 Brick adazuwo, ma nkume awara awa ka ayi gēji wu: ebutuzuwo osisi sycomore, ma osisi cedar ka ayi gētiye n'ọnodu ha. 11 Ma Jehova nēme ka ndi nākpabu Rezin nọ n'elu imegide ya, O nākwali kwa ndi-iro-ya; 12 Siria site n'Iru-nyanwu, na ndi Filistia site n'Odida-nyanwu; ha nēwere kwa onu nile richapu Israel. N'ihe a nile iwe-Ya alaghachigh azu, kama rue ubu a ka aka-Ya nēseti eseti.

13 Ma ndi nka alaghachikutegh Onye nētibu ha, o bugh kwa Jehova nke usu nile nke ndi-agma ka ha chọworo. 14 Jehova we nēbipu n'Israel isi na odudú, igu-nkwu na ami, n'otú ubochi. 15 Okenye nke anāhu kwa iru-oma, onye ahu bu isi; onye-amuma kwa nke nēzi okwu-ugha, onye ahu bu odudú. 16 Ndi-nduzi nke ndi nka we ghọ ndi nēme ka ha wagharia; ozo, ndi-ha anēduzi eduzi bu ndi anēloda eloda. 17 N'ihī nka Onye-nwe-ayi agagh-añuri onu n'aru umu-okorobia-ha, O gagh-enwe kwa obi-ebere n'aru umu-nbei-ha na ndinyom-ha di-ha nwuru: n'ihī na onye o bula nime ha bu onye emeruru emeru na onye nēine ihe ojo, onu o bula nēkwu kwa ihe-nzuzu. N'ihe a nile iwe-Ya alaghachigh azu, kama rue ubu a ka aka-Ya nēseti eseti.

18 N'ihī na nmebi-iwu erewo dika oku; ogwu na uke ka o nērichapu: o nēnwu kwa oku n'alugh-ulù nile nke oké oha, ha we kwulie elu na nkwuli-elu nke anwuru-oku. 19 Nime nrubiga-oké-iwe nke Jehova nke usu nile nke ndi-agma ka erechapuwo ala: ndi nka we di ka nri oku; onye o bula adigh-enwe omiko n'aru nwa-nne-ya. 20 O we butue n'aka-nri, ma agu nāgu ya: o we rie ihe n'aka-ekpe, ma afọ ejugh ha: ha gēri, onye o bula anu-aru nke ogwe-aka-ya: 21 Manase gēmegide Efraim, Efraim gēmegide kwa Manase: ndi ahu abua gēmegide Juda. N'ihe a nile iwe-

Ya alaghachigh azu, kama rue ubu a ka aka-Ya nēseti eseti.

10 1 Ahuhu gādiri ndi nātọ ukpuru di iche iche nke ajọ ihe, na ndi-ode-akwukwo nke deworo nmebu n'akwukwo: 2 iwezuga ndi nēnwegh ike n'ezi ikpé, na inapu ikpé ziri ezi nke ndi ewedara n'ala nke ndim, ka ndinyom di-ha nwuru we buru ihe ha kwatara n'agma, ka ha we luta kwa ihe umu-nbei n'agha! 3 O bu kwa gini ka unu gēme n'ubochi nleta, na n'ila-n'iyi nke gēsi n'ebe di anya bia? Onye ka unu gābakuru ka o we yere unu aka? o bu kwa ole ebe unu gārapu nsopuru-unu? 4 O bu nani na o makpuworo n'ọnodu onye-nkpọrọ, o bu kwa n'ọnodu ndi eburu ebu ka ha gāda. N'ihe a nile iwe-Ya alaghachigh azu, kama rue ubu a ka aka-Ya nēseti eseti.

5 Ahuhu gādiri Asiria, bụ ndele nke iwem, nkpa-n'aka ka o bu kwa n'aka-ha, bụ oké iwem! 6 Imegide mba emeruru emeru ka M'nēziga ya, bayere ndi nke nrubiga-oké-iwem ka M'nēnye kwa ya iwu, ikwata ihe-nkwata n'agma, na iuta ihe-aluta n'agma, na ido ha ihe-nzoto dika apiti nke ézi. 7 Ma ya onwe-ya, o bugh otú a ka o nēzube, obi-ya kwa, o bugh otú a ka o nēché; kama ikpochapu ekpochapu di n'obi-ya, ya na ibipu otutu mba. 8 N'ihī na o nāsi, Ndi-isim, ha nile abugh ndi-eze? 9 Kalno, o digh ka Kakemish? ma-ọbu Hemat, o digh ka Apad? ma-ọbu Sameria, o digh ka Damaskos? 10 Dika akam chotaworo ala-eze nile nke ihe-efu, ndi arusi-ha apiri api kariri nke Jerusalem, kari kwa nke Sameria; 11 dika m'meworo Sameria, me kwa ihe-efu-ya nile, o bugh otú a ka m'gēme Jerusalem, me kwa ihe-efu-ya nile?

12 O gēru kwa, mbe Onye-nwe-unu gālubi olu-Ya nile n'ugwu Zaion na nime Jerusalem, na M'gēleta nkuru nke oké obi eze Asiria, leta kwa ima-nma nke anya npako ya. 13 N'ihī na o siwo, Site n'ike akam ka m'meworo ya, na site n'amam-ihem; n'ihī na enwerem nghota: m'we wezuga oké ndi nile di iche iche, ozo, ihe-ha nke ejikereworo ka m'punara ha, m'we buda, dika onye di ike, ndi nānodu n'ochē-eze; 14 akam achotawo kwa akú ndi nile di che iche

dika akwu; na dika madu si achikọta àkwà arapuru arapu, otú a uwa nile ka mu onwem chikọtaworo: ma ọ digh nke nēmeghari nkù, ma-ọbu nke nāsaghe ọnu, ma-ọbu nke nēbe ebe. 15 Anyu-ike, ọ gāja onwe-ya n'aru onye ji ya ebu ihe? ma-ọbu mma-nkwọ, ọ gēme onwe-ya uku megide onye nākwọ ya? dika agāsi na ndele gēfeghari ndi nēbuli ya, dika agāsi na nkpa-n'aka gēbuli onye nābugh osisi.

16 N'ihì nka ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, gēziga ọtita-aru n'etiti ndi-ya mara abuba: ọ bu kwa n'okpuru nsọpuru-ya ka agāmuye nmuye dika nmuye nke ọku.

17 Ìhè Israel gāghọ kwa ọku, Onye Nsọ ya gāghọ kwa onwunwu-ọku, we re ọku richapu uke-ya na ogwu-ya n'otù ubọchi. 18 Ọ gēme kwa nsọpuru nke oké ọhia-ya na nke ubi ọma ya ka ọ gwusia, ma nkuru-obi ma anu-aru: ọ gādi kwa ka ọtita-aru nke onye-ọria. 19 Ma osisi nke fọduru n'oké ọhia-ya gādi ole-na-ole n'ọnu-ogugu, nwata gēdeta kwa ha n'akwukwọ.

20 O gēru kwa, n'ubọchi ahu, na ndi Israel fọduru, ha na ndi ulo Jakob ndi hapuru ahapu, agagh-adabere kwa ọzọ n'aru onye nētibu ha; kama ha gādabere Jehova, bú Onye Nsọ nke Israel, n'ezi-okwu. 21 Ndi fọduru gālaghachikute Chineke Nke bu dike, bú ndi Jakob fọduru. 22 N'ihì na ọ buru na ndi-gi, Israel, adi ka ájá oké osimiri, nání ndi fọduru nime ha gālata: nkpochapu ka akaworo àkà, nke nērubiga oké n'ezi omume. 23 N'ihì na ngwusi, nke aka-kwa-ra àkà, ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, nēme n'etiti uwa nile.

24 N'ihì nka otú a ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, siri, Gi ndim nke bi na Zaion, atula egwu Asiria: ọ bu ezie na o ji ndele tie gi, weli kwa nkpa-n'aka-ya megide gi, otú Ijpt mere. 25 N'ihì na ọ fọduru nwa mbe ntà, oké iwe ewe gwusia, iwem gēme kwa ka ha ka nká. 26 Jehova nke usu nile nke ndi-agma gēfeghari kwa utari n'elu ya, dika ntibu Midian n'oké nkume Oreb: nkpa-n'aka-Ya gādi kwa n'elu oké osimiri, Ọ gēweli kwa ya otú Ọ mere n'Ijpt. 27 O gēru kwa, n'ubọchi ahu, na ibu arọ ya gēwezuga onwe-ya n'ubu-

gi, yoke-ya gēwezuga kwa onwe-ya n'olu-gi, e, agēmebi yoke site na manu.

28 Ọ biakwasiwo Aiat, ọ gabigawo n'etiti Migron; na Mikmash ka ọ debeworo ihe-ya nile: 29 ha agabigawo uzọ-ngabiga; Geba bu ebe-inọ-ọnọdu-abali ayi gēnwe, ka ha kwuru: Rema nāma jijiji, Gibeá nke Sọl abalagawo. 30 Were olu-gi tisie nkpu ike, ada Galim! ña nti, gi Laisha! Éwù, Anato; nke ewedara n'ala! 31 Madmena awaghariwo; ndi bi na Gibim gēme ka ndi-ha laghachi n'ulo ọsọsọ. 32 Ubọchi nke ta ọ bu nime Nob ka o gēguzo: ọ nēfeghari aka-ya n'ebe ugwu ada Zaion di, bú ugwu ntà Jerusalem.

33 Le, Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, nēwere ihe nākpata ima-jijiji kwachapu ngalaba: anēbutu kwa ndi topuwo elu, anēme kwa ndi di elu ka ha di ala. 34 Ọ gēwere kwa igwè butusia alugh-ulù nile nke oké ọhia, Lebanon gēsìte kwa n'aka onye di ike nke-uku da.

11 1 Ome gēsi kwa n'ogwe-osisi Jesi puta, otú alaka nke sitere na nkporogwu-ya gāmi kwa nkuru: 2 Mọ nke Jehova gēnwe kwa ọnọdu-Ya n'aru ya, bú Mọ nke amam-ihe na nghọta, Mọ nke ndum-ọdu na idi-ike, Mọ nke ihe-omuma na egwu Jehova; 3 ọzọ, ihe nātọ ya utọ bu egwu Jehova: ọ bugh kwa dika anya-ya abua si ahu ka ọ gēkpe ikpe, ọ bugh kwa dika nti-ya abua si anu ka ọ gāba nba: 4 kama o gēji ezi omume kpe ndi nēnwegh ike ikpe, o gēji kwa izi-ezi ba nba bayere ndi di ume-ala n'obi n'uwa: o gēji kwa ndele nke ọnu-Ya tihue uwa, o gēji kwa iku-ume nke ebuere-ọnu-ya abua me ka ndi nēmebi iwu nwua. 5 Ezi omume gābu kwa ihe-ọkiké ume-Ya, ikwesi-ntukwasi-obi gābu kwa ihe-ọkiké úkwù-Ya. 6 Anu-ọhia wolf na nwa-aturu gānọ kwa, agu na nwa-ewu gāmakpukọ kwa; nwa-ehi na nwa-odum na nwa anu emere ka ọ ma abuba gādi kwa n'otù ebe; nwatakiri ganēdu kwa ha. 7 Nne-ehi na anu-ọhia bear gātakọ kwa nri; umu-ha gāmakpukọ; ọdum gāta kwa okporo-ọka dika ehi. 8 Nwa nānu ara gēgwuri kwa egwù n'elu ọnu aju-ala nọ, ọ bu kwa anya ubi ka nwa emere ka Ọ rapu ara gātukwasi aka-ya. 9 Ha agagh-eme ihe ọjọ, ha agagh-ebibi kwa, n'ugwu nsom

nile: n'ihhi na ihe-omuma Jehova gējuputa uwa, dika miri si ekpuchi oké osimiri.

10 O gēru kwa, n'ubochi ahu, na nkporogwu Jesi, nke nēguzo ibu okoloto ndi nile di iche iche, ya ka mba nile gāju ase; ebe-izu-ike-ya gābu kwa ebube.

11 O gēru kwa, n'ubochi ahu, na Onye-nwe-ayi gēseti kwa aka-Ya ozo nke ubo abua inweta ndi-Ya foduru, bu ndi gafodu, site n'Asiria, site kwa n'Ijpt, site kwa na Patros, site kwa na Kush, site kwa n'Ilam, site kwa na Shaina, site kwa na Hemat, site kwa n'agwe-etiti nile nke oké osimiri. 12 O gēbuli-kwa-ra mba nile okoloto, we chikota ndi Israel achupuru achupu, ndi Juda basara abasa ka O gāsi na nkuku anọ nke uwa kpokoputa kwa. 13 Ekworo nke Efraim gēwezuga kwa onwe-ya, agēbipu kwa ndi nākpabu Juda: Efraim agagh-ekwoso Juda ekworo, Juda agagh-akpabu kwa Efraim. 14 Ha gēfedakwasi n'ubu ndi Filistia n'Odida-anyanwu; ha abua gādi n'otū luta ihe umu Iru-anyanwu n'agha: n'aru Edom na Moab ka ha ganēseti aka-ha; umu Amon ganānu kwa olu - ha. 15 Jehova gēwezuga ire oké osimiri nke Ijpt ka ebibie ya; O gēji kwa okpom-oku nke ifufe-Ya feghari aka-Ya n'elu Osimiri, tiputa ya iyi asa, me ka madu zo ya ukwu n'akpukpo-ukwu. 16 Uzọ atuliri atuli gādi-kwa-ra ndi-Ya foduru, bu ndi gafodu, site n'Asiria; dika o si diri Israel n'ubochi o siri n'ala Ijpt rigoputa.

12 1 I gāsi kwa n'ubochi ahu, M'gēkele Gi, Jehova; N'ihhi na o bu ezie na I wesaram iwe, ma iwe-Gi alaghachiwo azu, I we kasiem obi. 2 Le, Chineke bu nzopotam; m'gātukwasi Ya obi, ghara itu egwu: n'ihhi na ikem na abu omam ka Ja JEHOVA bu; O we ghorom nzoputa. 3 Unu gēji kwa obi-uto seputa miri n'isi-iyi nile nke nzoputa. 4 Unu gāsi kwa n'ubochi ahu, Kelenu Jehova, kpokuenu aha-Ya, menu ka amara omume-Ya nile n'etiti ndi nile di iche iche, hotanu na emewo ka aha-Ya di elu. 5 Būkuenu Jehova abu oma; n'ihhi na ihe-okaka ka O meworo: emewo ka amara nka n'uwa nile. 6 Tisie nkpu ike, kpọ nkpu onu, gi

nwayi bi na Zaion n'ihhi na onye uku n'etiti gi ka Onye Nso nke Israel bu.

13 1 Ibu eboro Babilon, nke Aisaia nwa Emoz huru. 2 Bulienu okoloto n'elu ugwu nke osisi nādigh, welierenu ha olu, fenu aka, ka ha we ba n'onu-uzo nile nke ndi amara aha-ha. 3 Mu onwem enyewo ndim edoworo nso iwu, akpawokwam ndi-dikem imezu ihe iwem chorọ, bu ndim nānuri onu-agma nime npako. 4 Nuru olu igwe n'ugwu nile, yiri nke ndi bara uba! nuru olu nkpotu ala-eze nile nke mba nile achikotaworo! Jehova nke usu nile nke ndi-agma nāgukota usu-ndi-agma ibu agha. 5 Ha nēsi n'ala di anya abia, na nsotu elu-igwe, bu Jehova na ihe-agma nile nke oké iwe-Ya, imebi ala nka nile. 6 Kwasienu akwa ike; n'ihhi na ubochi Jehova di nso; dika nbibi nke sitere n'aka Onye puru ime ihe nile ka o gābia. 7 N'ihhi nka aka nile gākuda, obi o bula nke madu gālo kwa ya miri: 8 ha gāma kwa jijiji; aru-ufu na ihe-nbu ka ha gēnwezu; dika nwayi ime nēme, otu a ka ha gābali: o gēju ha anya, otu n'ebe ibe-ya no; iru nke bu nāni ire-oku ka iru-ha gābu. 9 Le, ubochi Jehova, bu ubochi nēnwegh obi-ebere, nābia, ya na nrubiga-oké nke iwe na iwe di oku; ime ka ala nka gho ebe toboro n'efu na ikpochapu ndi-nmehie nime ya. 10 N'ihhi na kpakpando nile nke elu-igwe na Orion-ha nile agagh-eme ka ihē-ha nwue: anyanwu gāba ochichiri n'owuwa-ya, ozo, onwa agagh-eme ka ihē-ya tie. 11 M'gēwere kwa ihe oio ya leta elu-uwa dum madu bi, were kwa ajo omume-ha leta ndi nēmebi iwu; M'gēme kwa ka npako nke ndi-nganga kwusi, M'gēme kwa idi-elu nke ndi nēme ka madu ma jijiji ka o di ala. 12 M'gēme ka madu di ukọ kari oia-edo anuchara anucha, obuna madu efu kari oia-edo oma nke Ofia. 13 N'ihhi ya obuna elu-igwe ka M'gēme ka ha ma jijiji, uwa gēme kwa nkpatu pua n'onodu-ya, nime nrubiga-oké nke iwe Jehova nke usu nile nke ndi-agma, na n'ubochi iwe-Ya di oku. 14 O gēru kwa, na ha gēche iru, onye o bula n'ebe ndi-ya no, ha gābalaga kwa, onye o bula rue ala-ya, dika mbada anāchu achu, na dika igwe ewu na aturu, nke o nādigh onye nāchikota ha. 15 Onye o bula anāchota, amapue ya;

onye ọ bula anējide, ọ da site na mma-
 agha. 16 Agātupia kwa umu-ha nānu
 ara n'anya-ha; agāpunara ha ulo-ha,
 merua ndinyom-ha. 17 Le, M'nākpote
 ndi Midia imegide ha, ndi nādigh-agu
 ọla-ọcha n'ihe, ọla-edo kwa, ọ digh-atọ
 ha utọ. 18 Uta-ha nātupia kwa umu-
 okorobia; ha adigh-enwe kwa obi-
 ebere n'aru nkpuru nke afo; anya-ha
 adigh-emekwara umu ebere. 19 Babilon,
 bu ihe mara nma nke ala-eze nile,
 ima-nma nke npako ndi Kaldea, ọ gādi
 ka mbe Chineke kwaturu Sodom na
 Gomora. 20 Ọ gagh-abu ebe-obibi ọzọ
 rue mbe ebigh-ebi; agagh-ebi kwa nime
 ya rue ọbọ nile: onye Arabia agagh-ama
 kwa ulo-ikwū-ya n'ebe ahu; ndi-
 ọzuzu-aturu agagh-eme kwa ka aturu-
 ha makpue n'ebe ahu. 21 Ma anu-
 ọhia di iche iche bi n'ala kporo nku
 gamakpu n'ebe ahu; ulo-ha gējuputa
 kwa n'okwukwu; enyi-nnunu gēbi kwa
 n'ebe ahu, nkpi gamali kwa elu n'ebe
 ahu. 22 Anu-ọhia nēbe ebe gazarita
 kwa onwe-ha n'ulo ọma ya nile, nkita-
 ọhia kwa n'ulo uku nile nke ihe-utọ:
 mbe-ya di kwa nso ibia, agagh-eme kwa
 14 ka ubochi-ya di ogologo. 1 N'ih
 na Jehova gēnwe obi-ebere n'aru
 Jakob, Ọ gārọputa kwa Israel ọzọ, do ha
 n'ala-ha: ọbia gārapara kwa n'aru ha,
 ha gēme kwa onwe-ha ka ha na ulo Jakob
 dikọ n'otú. 2 Ndi nile di iche iche
 gēkuru kwa ha, me ka ha biarue ọnọdu-
 ha: ulo Israel gēketa kwa ha n'ala Jehova
 ibu ndi-orú na ibu ndinyom nēje ozi: ha
 gāghọ kwa ndi nādota ndi nādota ha-ri
 n'agha n'agha; ha gēnwe kwa ike n'aru
 ndi nāchi ha-ri n'ihe-ike.

3 Ọ gēru kwa, n'ubochi Jehova gēme
 ka i zu ike pua n'ihe-nbu-gi, na n'ihe-
 nwute-gi, na n'ofufē ahu siri ike nke
 emere ka i fē nime ya, 4 na i gātu ilu a
 megide eze Babilon, si, Le, otú onye
 nāchi n'ihe-ike kwusiworo! le, otú obodo
 ọla-edo kwusiworo! 5 Jehova anyajiwo
 nkpa-n'aka nke ndi nēmebi iwu, ndele
 nke ndi nāchi achi; 6 nke were ntiḅu
 nēwezugagh onwe-ya etiḅu ndi nile di
 iche iche nime nrubiga-ókè nke iwe, nke
 were nsoḅu anēpochigh azọḅu mba nile
 n'iwe. 7 Uwa nile ezuwọ ike, di jū: ha
 etiwawo nkpu ọnu. 8 Ọbuná osisi fir
 añuriwo ọnu megide gi, ha na osisi cedar
 nke Lebanon, si, Site na mbe i dinaworo,

onye-nbutu adigh-arigota megide ayi.
 9 Ala-mọ site n'okpuru emeworo gi
 nkpatu izute gi n'ọbibia-gi: ọ nākpotere
 gi ndi nādigh ndu, bú nkpi nile nke uwa;
 ọ mewo ka eze nile nke mba nile si
 n'ochē-eze-~~tra~~ bilie. 10 Ha nile gāza, si
 gi, Gi onwe-gi kwa, emewo ka i ghara
 idi ike dika ayi? i ghowo onye yiri ayi?
 11 Emewo ka nbili-elu-gi ridarue ala-
 mọ, ya na olu une-gi nile: n'okpuru gi
 ka abasaworo ikpuru, ihe-nkpuchi-gi bu
 kwa ikpuru. 12 Le, otú i siworo n'elu-
 igwe da, gi Lusifa, nwa chi-ọbubọ! le,
 otú eḅutuworo gi n'ala, gi onye nēme ka
 ike gwu mba nile! 13 Gi onwe-gi we si
 n'obi-gi, N'elu-igwe ka m'gārigo, n'elu
 kpakpando nile nke Chineke ka m'gēbuli
 ochē-ezem; m'gānọkwasi kwa n'ugwu
 nzukọ, na nsotu nile nke Ugwu:
 14 m'gārigo n'elu ebe nile di elu nke
 igwe-ọji; m'gēyi Onye kachasi ihe nile
 elu. 15 Otú ọ di, rue ala-mọ ka
 agēme ka i rida, rue nsotu nile nke
 olúlù. 16 Ndi nāhu gi gēlegide gi anya,
 lekwasi gi anya, si, Ọ bu nka bu nwoke
 ahu nke nēme ka uwa ma jijiji, nke
 nēme ka ala-eze di iche iche me nkpatu;
 17 nke mere elu-uwa dum madu bi ka ọ
 di ka ọzara, nke kwada-kwa-ra obodo-ya
 nile; nke nātọpugh ndi-nkpọro-ya ka ha
 la? 18 Eze nile nke mba nile, ọbuná ha
 nile, edinawo n'ala nime nsopuru, onye
 ọ bula n'ulo-ya. 19 Ma gi onwe-gi,
 esiwo n'ih-gi tupu gi dika alaka nke bu
 ihe-árú, yiri ndi eḅuru eḅu dika uwe, bú
 ndi ejiworo mma-agma dupú, ndi
 nāridaru nkume nke olúlù; dika ozu
 azoro ukwu. 20 Gi na ha agagh-abu
 otú n'olilil, n'ih na ala-gi ka i bibiworo,
 ndi-gi ka i ḅuworo; nkpuru nke ndi
 nēme ihe ọjọ, agagh-akpo aha-ha rue
 mbe ebigh-ebi. 21 Dozierenu umu-ya
 ebe-ọḅuḅu n'ih ajo omume nke ndi bu
 nna-ha; ka ha we ghara ibili, nweta
 uwa, me ka elu-uwa dum madu bi
 juputa n'obodo. 22 M'gēbili kwa
 megide ha, (ọ bu ihe si n'onu Jehova nke
 usu nile nke ndi-agma puta), M'gēbipu
 kwa na Babilon aha na ndi foduru, na
 umu na umu umu; ọ bu ihe si n'onu
 Jehova puta. 23 M'gēme kwa ya ka ọ
 ghọ ihe-nnweta nke ebinta, na ọdọ-miri
 ọdọ-miri; M'gewere kwa aziza, bú
 nkpochapu, zachapu ya; ọ bu ihe si

n'onu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta.

24 Jehova nke usu nile nke ndi-agma anuwo iyi, si, N'ezie dika M'cheworo, otu a ka o gadi; na dika M'zubeworo, nke ahu geguzosi ike: 25 na M'getipia Asiria n'alam, o bu kwa n'elu ugwum nile ka M'gazo ya ukwu: yoke-ya gesi kwa n'olu-ha wezuga onwe-ya, ibu-ya gesi n'elu ubu-ha wezuga onwe-ya. 26 Nka bu nzube ahu nke anezube n'elu uwa nile: nka bu kwa aka ahu nke aneseti n'aru mba nile. 27 N'ih na Jehova nke usu nile nke ndi-agma ezubewo; onye gemebi kwa ya? aka-Ya esetiwo kwa; onye geme kwa ka o laghachi azu.

28 N'arog onwu eze, bu Ehaz, ka ibu a di.

29 Anurila onu, gi Filistia, ka i ra, n'ih na anyajiwo ndele nke neti gi-ri: n'ih na ihe nke gesi na nkporogwu agwo puta bu ubi, nkuru-ya gabu kwa agwo yiri oku nefe efe. 30 Ndi bu okpara nke ndi nenwegh ike gazu kwa onwe-ha dika aturu, ndi-obe ye gamakpu kwa na ntukwasi - obi: ma M'geme ka nkporogwu-gi nwua site n'oke unwu, o bu kwa ndi-gi foduru ka o gebu. 31 Kwasi akwa ike, gi onu-uzo-ama; tie nkpu, gi obodo; i hazewo, Filistia, ka i ra; n'ih na n'Ugwu ka anwuru-oku si bia, o dign kwa onye o bula neguzo iche na mbe-ya nile akara aka. 32 Gini kwa ka madu gaza ndi-ozu nke mba? Na Jehova atowo nto-ala Zaion, o bu kwa nime ya ka ndi ewedara n'ala nke ndi-Ya gababa.

15 I Ibu eboro Moab. N'ih na n'otu abali ka ebibiwo A nke Moab, me ka o la n'iyi; n'ih na n'otu abali ka ebibiwo Kia nke Moab, me ka o la n'iyi. 2 O rigowo n'ulo, obuna Dibon, n'ebe-ya di elu, ikwa akwa: n'aru Nebo na n'aru Medeba ka Moab nakwasi akwa ike: n'isi-ha nile ka nkwocha-isi di, afu-onu nile o bula ka ebipuworo. 3 N'ezu-ya nile ka ha keworo akwa-nkpe: n'elu ulu-ya nile na n'amaya nile ka onye o bula nakwasi akwa ike, nakwabu onwe-ya. 4 Heshbon neti kwa nkpu, ya na

Eleale: rue Jehaz ka ananu olu-ha: n'ih nka ndi ejikere ibu agha nke Moab netisi nkpu ike; nkuru-obi-ya nama jijiji nime ya. 5 Obim netiri Moab nkpu; ndi-osof-ya, naba oso rue Zoa, rue Eglat-shelishiya: n'ih na n'rigo Luhit, o ji ikwa-akwa arigo na ya; n'ih na n'uzo Horonaim ka ha netisi nkpu ntikpo ike. 6 N'ih na miri Nimrim gabu nani ehe toborog n'efu: n'ih na ahihia akponuwu, ahihia ndu agwusiwo, akwukwo ndu adigh. 7 N'ih nka ihe o nwebigara oké nke o nwetara, na ihe ha kpakobaworo, n'ofe iyi osisi willow ka ha gebulaga ha. 8 N'ih na iti-nkpu adazuwo uda n'oke-ala Moab buruburu: n'Eglaim ka akwa o nakwasi ike daruworo, o bu kwa na Bia-ilim ka akwa o nakwasi ike daruworo. 9 N'ih na miri Dimon juputara n'obara: n'ih na M'gatukwasi kwa n'aru Dimon ihe ozo, ndi Moab nke hapuru hapu ka M'gatukwasiri odum, tukwasi-kwa-ra ndi ala-ha foduru.

16 I Sinu na Sela n'uzo ozara zigara onye nachi ala umu-aturu, rue ugwu ada Zaion. 2 O geru kwa na, dika anu-ufe nke nefefu efefu, dika akwu-nnunu achusara achusa, otu a ka umu-ndinyom Moab gadi na ngabigamiri diri Anon. 3 Dua odu, menu ihe ekpere n'ikpe; me ka ndo-gi di ka abali n'etiti oké ehihie: zobe ndi achupuru achupu; ekpughela onye nawaghari. 4 Ka ndim achupuru achupu no dika obia n'etiti gi; Moab, ghorog ya ebe-nzuzo izopu ya n'iru onye napunara ya ihe: n'ih na onye-nkpa bu nwerc ogwugwu, ihe-ike agwusiwo, ndi nazoda madu agwuchapuwu n'ala. 5 Ageme kwa ka otu oche-eze guzosie ike n'ebere, otu onye ganokwasi kwa ya n'ezu-okwu, n'ulo-ikwu Devid; bu onye nekpe ikpe, nacho kwa ikpe ziri ezi, neme kwa ngwa ime ezi omume.

6 Ayi anuwo ihe bayere npako Moab, na o napako npako nke-uku; obuna ihe bayere nganga-ya, na npako-ya, na nrubiga-oké-iwe-ya; ihe nezigh ezi ka ekwukwu-ya nile bu. 7 N'ih nka ka Moab gakwasiri Moab akwa ike, o gakwasi akwa ike, ka o ra: iri mbadamba nkuru-vine nke Kia-hareset ka unu gatamu ntamu, ebe unu bu nani ndi apiaworo ihe. 8 N'ih na ubi nile nke

Heshbon nātalata, ha na osisi vine nke Sibma; ndi-nwe mba nile ka osisi vine ya kachasi nma tibuworo; obunā na Jeza ka ha ruru, ha waghari n'ozara; alakaya wasara awasa, ha gabigara oké osimiri. 9 N'ihhi nka m'gēji ikwa-ākwa nke Jeza kwara osisi vine nke Sibma: m'gēji anya-mirim dē gi dika miri-ozuzo, gi Heshbon, na Eleale: n'ihhi na n'elu nghokota-nkpuru-gi na n'elu owuwe-ihe-ubi-gi ka iti-nkpu-agma daworo. 10 Ewepuwo kwa onū na iteghari-egwū-onū n'ubi oma; agagh-eti kwa nkpu onū tisie ya ike n'ubi-vine nile: onye-nzocha agagh-azochaputa manya-vine n'ebe - nzocha - nkpu - vine nile; emewom ka iti-nkpu nzocha-nkpuru-vine kwusi. 11 N'ihhi nka ngiri-afom nādara Moab udā dika ubo-akwara, ime-afom nāda-kwa-ra Kia-heres. 12 O gēru kwa, mbe o mere ka ahu ya, mbe ike gwuru ya, bú Moab, n'elu ebe-ya di elu, mbe o gābiaru ebe nsō ya ikpe ekpere, na o gagh-enwe ike.

13 Nka bu okwu ahu nke Jehova kwuru bayere Moab na mbe gara aga. 14 Ma ubu a Jehova ekwuwo, si, N'arō atō, dika arō onye egoro olu, ka agēleli nsopuru Moab, ya na igwē madu-ya nile bara uba; ndi fōduru gādi kwa ntā nke-uku, nādigh ike.

17 1 Ibu eboro Damaskos. Le, ewezugawo Damaskos n'ibu obodo, o we ghō obo-ihe dara ada. 2 Arapuwo obodo nile nke Aroea, igwē di iche iche nke aturu ka ha gādiri, nke gāmakpu, o digh kwa onye nēme ka ha ma jijiji. 3 Ebe ewusiri ike gāgwupu n'Efraim, ala-eze gāgwupu kwa na Damaskos, ya na ndi Siria fōduru; dika nsopuru umu Israel ka ha gādi, o bu ihe si n'onu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta.

4 O gēru kwa, n'ubochi ahu, na agēme ka nsopuru Jakob ghara inwe ike, ima-abuba nke anu-aru-ya gāta kwa ata. 5 O gādi kwa ka mbe onye nēwe ihe ubi nēkpokota oka guzo otō, ogwe-aka-ya anēwe oko oka; o gādi kwa ka mbe anāchikota oko oka dara ada na ndagwurugwu Refaim. 6 Ma nkpu nke fōduru itutukō gāfōdu nime ya, dika ntisisi nke osisi olive, nkpu abua ma-ōbu atō n'elu ngalaba osisi kachasi elu,

anō ma-ōbu ise n'alaka-ya nile, bú nke osisi nāmi nkpu, o bu ihe si n'onu Jehova, bú Chineke Israel, puta. 7 N'ubochi ahu ka madu gēle Onye kēworo ya anya oma, anya-ya abua gēlekwasia kwa Onye Nso nke Israel. 8 Ma o gagh-ele ebe-ichu-aja ahu nile anya oma, bú olu aka-ya, o bugh kwa ihe nkpsi-aka-ya meworo ka o gēle anya, ma o bu Asherim, ma-ōbu arusi-anyanwu-ya nile. 9 N'ubochi ahu obodo-ya nile nke siri ike gādi ka ebe arapuru arapu nke oké oha na nke elu ugwu, nke ha rapuru n'iru umu Israel: o gābu kwa ebe tōbōrō n'efu. 10 N'ihhi na i chezowo Chineke nke nzoputa-gi, na n'ihhi na i chetagh oké nkume ahu, bú ebe-gi siri ike; n'ihhi nka ka i naku ihe-okuku di iche iche nke di utō, o bu kwa alaka osisi vine nke ala ozo ka i nāma nime ya: 11 n'ubochi okukū-gi i nāba ya ogige buruburu, o bu kwa n'ututu ka i nēme ka nkpu-gi ma ifuru: ma obo-ihe ka owuwe-ihe-ubi gābu n'ubochi oia na ihe-nbu nādigh-agma.

12 Ahuhu! o bu ūzū otutu ndi, dika ūzū nke oké osimiri ka ha nātu ūzū; o bu kwa nkpotu nke mba di iche iche, dika nkpotu nke otutu miri ka ha nākpōtu. 13 Mba di iche iche, dika nkpotu nke miri di ike ka ha nākpōtu: ma O nābasiri ya nba ike, o we balaga n'ebe di anya, anāchi kwa ya dika ibo-ōka nke ugwu n'iru ifufe, na dika ihe anēfeghari buruburu n'iru oké ifufe. 14 Na mbe anyasi le, oké egwu di: tutu ututu erue o digh. Nka bu oké nke ndi nāpunara ayi ihe; na ihe ruru ha n'ife-nzā, bú ndi nāluta ihe-ayi n'agma.

18 1 Ahuhu gādiri ala ūzū nke otutu nkū, nke di n'ofē osimiri nile nke Etiopia: 2 nke nēziga ndi-ukō n'oké osimiri, obunā n'ubō papyrus di iche iche n'elu miri! Unu ndi-ozī di nkō, jekurunu otū mba ndi di ogologo di kwa lari n'aru, rue otū ndi di egwu site na nmalite-ya ga n'iru; bú mba nātūta atūta nāzōda kwa azōda, nke osimiri di iche iche kewaworo alaya! 3 Unu ndi nile nēbi n'elu-uwa dum madu bi, na unu ndi nwere ebe-obibi-unu n'uwa, mbe anēbuli okōlotō n'elu ugwu nile, hunu; ozo, mbe anāfū opi-

ike, nurunu, 4 N'ihí na otú a ka Jehova siworom, M'gānō jū, M'gēlegide kwa anya n'ebem guzosiri ike; dika okpom-ọku nēnwu enwu n'ihé anyanwu, dika alulu igirigi n'okpom-ọku nke owuwe-ihe-ubi. 5 N'ihí na tutu owuwe-ihe-ubi erue, m̀be ifuru zusiri okè, na m̀be okoko nāgho nkpuru-vine nāchagh achá, O gēji mma-nkwacha bipu umu-alaka-ya, ọ bu kwa alaka-ya nile ka Ọ gēwezuga ̀buchapu. 6 Agārapu ha n'otú nye udele nke ugwu, nye kwa anu-ohia nke uwa: udele gānọkwasi kwa ha ogologo m̀be okpom-ọku, anu-ohia nke uwa gānọkwasi kwa ha ogologo m̀be oyi. 7 Na m̀be ahu ka agēdukuru Jehova nke usu nile nke ndi-agma útú, nke bu otú ndi di ogologo di kwa lari n'aru, nke site-kwa-ra n'otú ndi di egwu site na nmalite-ya ga n'iru; bú m̀ba nātúta atúta nāzoda kwa azoda, nke osimiri di iche iche kewaworo ala-ya, rue ọnọdu aha Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú ugwu Zaion.

19

I Ibu eboro Ijipt.

Le, n'igwe-oji nke nāba ọsọ ka Jehova nānọkwasi dika inyinya, Ọ we bia rue Ijipt: ihe-efu nile nke Ijipt gēme kwa nkpatu n'iru Ya, obi Ijipt gālo kwa ya miri n'etiti ya. 2 M'gākwalí kwa Ijipt megide Ijipt: ha gēbu kwa agha, onye ọ bula megide nwa-nne-ya, onye ọ bula megide kwa ibe-ya, obodo megide obodo, ala-eze megide ala-eze. 3 Ewe wusi mọ Ijipt n'ctiti ya; ndum-ọdu-ya ka M'gēloda kwa: ha gāju kwa ihe-efu nile ha ase, ju kwa ndi-ntamu-ha, ju kwa ndi nāju mọ ihe, ju kwa ndi-dibia-afa. 4 M'gēmechibido Ijipt n'aka onye-nwe-ha nēine ihe-ike; eze di ike gāchi kwa ha, ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, puta. 5 Ọzọ, miri gātada n'oké osimiri, osimiri gātasia takoro. 6 Osimiri-ya nile gēsi kwa isi; osimiri Nail nile nke Ijipt gātalata we tasia: amí na achara gājanwu. 7 Ala ahíhia ndu n'akuku Nail, n'usọ Nail, na ebe ọ bula anāgha nkpuru n'akuku Nail, gātakoro, efesa ha, ha we ghara idi. 8 Ndi-ọkú gēze kwa ume, ndi nile ndi nātubá nko-azú nime Nail gēru kwa újú, ndi nābasa ubu n'elu miri gāta kwa aru. 9 Ọzọ, ihere gēme ndi nālu ọlu flax etiri eti na ndi

nākpá ákwá ọcha. 10 Ide-ya nile gāgho ihe etipiara etipia, ndi nile nke nālu ọlu inara ugwo-ọlu gābu ndi erudara eruda na nkpuru-obi. 11 Nāni ndi ̀bagoro àbagọ n'uche-ha ka ndi-isi Zoan bu; ndum-ọdu nke ndi mara ihe nime ndi-ndum-ọdu Fero aghowo ndum-ọdu anu-ohia: unu si aña si Fero, Nwa ndi mara ihe ka m'bu, nwa ndi-eze nke m̀be ochie? 12 Ọle ebe ha nọ kwa, bú ndi-gi ndi mara ihe? biko, ka ha gosi kwa gi; ka ha mara kwa ihe Jehova nke usu nile nke ndi-agma zubeworo bayere Ijipt. 13 Ndi-isi Zoan aghowo ndi ̀bagoro àbagọ n'uche-ha, arafuwo ndi-isi Nof; ha edufuwo Ijipt, bú ndi ahu nke bu nkume nkuku nke ebo-ya nile. 14 Jehova agwakotawo mọ nke ǹbagọ n'etiti ya: ha we dufue Ijipt n'ọlu-ya nile ọ bula, dika onye nūbigaworo manya oké si akpafu n'ihe ọ ̀boro. 15 Ọ digh kwa ọlu ọ bula Ijipt gēnwe, nke isi ma-ọbu ọdudú, ma-ọbu igu-nkwu ma-ọbu amí, gālu.

16 N'ubochi ahu Ijipt gādi ka ndinyom: ọ gāma kwa jijiji tu kwa egwu n'ihí nfehari aka nke Jehova nke usu nile nke ndi-agma, nke Ya onwe-ya nēfeghari n'elu ya. 17 Ala Juda gāgho-kwa-ra Ijipt anya-ajú, onye ọ bula nke anēhotara ya Ijipt gātu oké egwu, n'ihí nzube nke Jehova nke usu nile nke ndi-agma, nke Ya onwe-ya nēzube megide ya.

18 N'ubochi ahu obodo ise gādi n'ala Ijipt ndi nāsu asusu Kenean, ndi nānuru Jehova nke usu nile nke ndi-agma iyi; Obodo nkwađa ka agākpo otú nime ha.

19 N'ubochi ahu ebe-ichu-aja gādiri Jehova n'etiti ala Ijipt, otú ogidi n'akuku oké-ala-ya gādi-kwa-ra Jehova. 20 Ọ gābu-kwa-ra Jehova nke usu nile nke ndi-agma ihe-iriba-ama na ihe-àmà n'ala Ijipt: n'ihí na ha gētiku Jehova n'ihí ndi-nmebu, O gēzite-kwa-ra ha onye-nzọputa na onye gāluru ha ọgú, Ọ we naputa ha. 21 Jehova gēme kwa ka Ijipt mara Ya, ndi Ijipt ewe mara Jehova n'ubochi ahu; ha gēji kwa aja na onyinye-inata-iru-oma fé Ya, ha gēkwe kwa Jehova nkwa, kwughachi kwa ya. 22 Jehova gēti kwa Ijipt ihe, nēti, nāgwọ kwa; ha gālaghachikute kwa Jehova, Ọ we kwe ka ha riota ihe ha nāriọ, Ọ gēme kwa ka aru di ha nma.

23 N'ubochi ahu uzọ atuliri atuli gādi site n'Ijpt we rue Asiria, Asiria ewe ba n'Ijpt, Ijpt gābà kwa n'Asiria: ndi Ijpt gāsoro ndi Asiria fè òfufè.

24 N'ubochi ahu ka Israel gēme Ijpt na Asiria atọ, ọ gābu ngozi n'etiti uwa: 25 n'ihì na Jehova nke usu nile nke ndi-agma agọziwo ya, si, Onye agọziri agọzi ka ọ bu, bú Ijpt nke bu ndim, na Asiria nke bu ọlu akam abua, na Israel nke bu ihe-nketam.

20 I N'arọ Tatan biaruru Ashdod, m̀be Sagon, bú eze Asiria, zitere ya, ọ we buso Ashdod agha, were ya; 2 na m̀be ahu Jehova kwuru okwu site n'aka Aisaia nwa Emoz, si, Je, tọpu ákwà-nkpe n'úkwú-gi, yipu kwa akpukọ-ukwu-gi n'ukwu-gi. Ọ we me otú a, ọara ọtọ nējeghari n'ukwu efu. 3 Jehova we si, Dika orúm, bú Aisaia, si ọara ọtọ nējeghari n'ukwu efu arọ atọ ibu ihe-iriba-ama na ihe-ebube megide Ijpt megide kwa Etiopia; 4 otú a ka eze Asiria gēdulaga ndi Ijpt adọtara n'agma, na ndi Etiopia emere ka ha je biri n'ala ọzọ, ma umu ntà ma ndi-okenye, ọara ọtọ na ukwu efu, ọa kwa ọtọ n'otule, iḅaba Ijpt ọtọ. 5 Ha cwe tua uḅọ, ihere gēme kwa ha, n'ihì Etiopia, bú ihe-ntukwasi-obi-ha, na n'ihì Ijpt, bú ima-nma-ha. 6 Onye bi n'akuku oké osimiri nka gāsi kwa n'ubochi ahu, Le, otú a ka ihe-ntukwasi-obi-ayi di, ebe ayi ọalagaworo ka ewe yere ayi aka inaputa ayi n'aka eze Asiria: òle ebe kwa ka ayi onwe-ayi gēwepuga onwe-ayi?

21 I Ibu eboro ọzara nke oké osimiri. Dika oké ifufe nke di nime Negeb nēfebiga, n'ọzara ka o siworo bia, site n'ala di egwu. 2 Ọhù siri ike ka egosiworom; onye-nghọbu nāghọbu, onye nāpunara madu ihe nāpunara madu ihe. Rigo, gi Ilam; nọchigide n'agma, gi Midia; ize-ume-ya nile ka M'meworo ka ọ kwusi. 3 N'ihì nka ka úkwùm juputara na nḅali; aru-ufu ka m'nwezuru, dika aru-ufu nile nke nwayi ime nēme: aḅagorom aḅagọ, m'we ghara inu ihe; amaram jijiji, m'we ghara ihu uzọ. 4 Obim akpafuwo, oké ọma-jijiji emewo ka m'tua egwu nke-uku: chi-ọjiji nke dim ezi nma ka

ọ meworo ka ọ ghọrom ima-jijiji. 5 Ha nēdozi table, che nche, rie ihe, nua ihe-ọnuu: bilienu, ndi-isi, tenu ọta manu. 6 N'ihì na otú a ka Onye-nwe-ayi siworom, Je, guzo onye-nche: ihe ọ gāhu ka o gēgosi: 7 ma ọ buru na ọ hu usu madu, ndi-inyinya nēje abua abua, usu inyinya-ibu, usu camel, ọ gāna nti nānasi nti ike nke-uku. 8 Ọ we kpọ dika ọdum: si, Onye-nwe-ayi. n'elu ulo-nche ka mu onwem nēguzo m̀be nile n'ehihie, na nchem ka anēme ka mu onwem guzo n'abali nile: 9 ma, le, uḅu a ka usu madu nābia, ndi-inyinya nēje abua abua. Ọ we za, si, Ọ dawo, Babilon adawo; ọzọ, arusi nile apiri api nke chi-ya nile ka etipiaruwo ala. 10 Gi ihe-nzọcham, na nwa nke ebe-nzọcha-ọkam: ihe m'nuworo n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, ka m'gosiworo unu.

11 Ibu eboro Duma.

Mu ka otú onye nākpọ okú site na Sia, si, Onye-nche, m̀be ole gabigaworo n'abali? Onye-nche, m̀be ole gabigaworo n'abali? 12 Onye-nche siri, Ututu abiawo, ma abali abiawo kwa: ọ buru na unu gāju ase, juanu ase: laghachinu, bia.

13 Ibu eboro Arebia.

N'oké ọhia di n'Arebia ka unu gānọ ọnọdu-abali, unu usu-ije nile nke ndi Dedan. 14 Izute onye akpiri nākpọ nku kutanu miri; unu ndi bi n'ala Tima, werenu nri kwesiri ya zute onye nāwaghari. 15 N'ihì na n'iru ọtutu mma-agma ka ha siri wagharia, n'iru mma-agma amiputara amiputa, na n'iru uta azọrọ ukwu ikwe ya, na n'iru ibu di arọ agha bu. 16 N'ihì na otú a ka Onye-nwe-ayi siworom, Tutu otú arọ agwu, dika arọ onye egoro ọlu si di, nsọpuru nile nke Kida gāgwusi: 17 ndi fọduru n'ọnu-ọgugu ndi-uta, bú ndi-dike nke umu Kida, ewe di ole-na-ole: n'ihì na Jehova, bú Chineke nke Israel, ekwuwo ya.

22 I Ibu eboro ndagwurugwu nke ọhù.

Ọ bu kwa gini nēme gi, na i rigoworo n'elu ulo nile, ka i ra? 2 Gi nke juputara na nbiḅọ, obodo nke nātu úzú,

obodo nānuri ọnu-agma; ndi-gi eburu ebu abugh ndi eji mma-agma bue, ha abugh kwa ndi nwuru anwu n'agma. 3 Ndi-ochi-agma-gi nile abapuwo n'otù, ekere ha abù n'enwegh uta: ndi-gi nile achotaworo, ekere ha abù n'otù, rue ebe di anya ka ha halagara. 4 N'ihì nka ka m'siri, Lepunum anya, m'gākwapo anya; unu anukpola onwe-unu ikasim obi, n'ihì nbibi ada nke ndim. 5 N'ihì na otù ubochi nke oḅuḅa-aghara, na nke nzoda, na nke iḅa madu ghari, ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, nwere, nime ndagwurugwu nke oḅù; ngwuda nke mbidi, na ntiku anētiku ugwu. 6 Ilam bu-kwa-ra akpá-akú, ya na usu madu, bú ndi-inyinya; Kia kpughepu-kwa-ra ota. 7 O rue, na ndagwurugwu-gi nile arọputara arọputa juputara n'ubọ-ala, ndi-inyinya do-kwa-ra onwe-ha n'usoro n'iru ọnu-uzọ-ama. 8 O we kpughepu ihenkwuchi nke Juda; i we legide ihe-agma di n'ulo oké oḅia anya n'ubochi ahu. 9 Nḅawa nile nke obodo Devid ka unu hu-kwa-ra, na ha di otutu: unu wukọba-kwa-ra miri nke ọdọ-miri di n'okpuru. 10 O bu kwa ulo nile nke Jerusalem ka unu guru ọnu, unu we kwatue ulo nile iḅusi mbidi ike. 11 Ebe-nchikọta-miri ka unu me-kwa-ra n'etiti mbidi-unu abua inagide miri nke ọdọ-miri ochie: ma unu elegidegh Onye nēme nka anya, o bu kwa Onye nākpu ya-ri site n'ebe di anya ka unu nēlekwasigh anya. 12 Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, we kpọsa ikwa ákwá, na iti aka n'obi n'újú, na ime isinkwocha, na ike ákwá-nkpe n'úkwú n'ubochi ahu: 13 ma, le, obi-utọ na ọḅù, oḅubù igwé chi na oḅubù igwé ewu na aturu, oriri anu na ọḅuḅu manya-vine: ka ayi rie nù kwa, n'ihì na echi ka ayi gānwu. 14 Jehova nke usu nile nke ndi-agma we kpughepu Onwe-ya na ntim abua, si, N'ezie agagh-ekpuchiri unu ajọ omume a rue mbe unu gānwu, ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, siri.

15 Otù a ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, siri, Je, bakuru odozi-akú a, bú Shebna, nke bu onye-isi ulo, si, 16 Gini ka i nwere n'ebe a? ma-ọbu ọnye ka i nwere n'ebe

a, na i gwuwaworo ọli nye onwe-gi n'ebe a? o nēgwuwa ọli-ya n'elu, o nākara onwe-ya ebe-obibi nime nkume di elu! 17 Le, Jehova gaje itudasi gi ike, gi nwoke; e, O gaje ipiakọta gi apiakọta. 18 O gāfukọtasi gi ike dika ihe-otutu tua gi n'ala sara mbara n'aka abua; n'ebe ahu ka i gānwu, o bu kwa n'ebe ahu ka ubọ-ala nile nke nsọpuru-gi gādi, gi ihe - nleli nke ulo onye - nwe - gi! 19 M'gākwapu kwa gi n'ebe-nguzo-gi siri ike, o gēsi kwa n'ọḅdu-gi dọda gi. 20 O gēru kwa n'ubochi ahu, na M'gākpọ orúm, bú Elaiakim nwa Hilkaia: 21 M'gēyikwasi ya uwe-gi, were ihe ahu anēke gi n'úkwú kesie ya ike, o bu kwa ọchichi-gi ka M'gēnye ya n'aka: o gāghọ-kwa-ra ndi bi na Jerusalem na ndi ulo Juda nna. 22 M'gātukwasi kwa nkpsi-ugodi ulo Devid n'ubu-ya; o we meghe, o digh kwa onye nēmechi; o we mechie, o digh kwa onye nēmeghe. 23 M'gākpogide kwa ya dika ntú n'ebe kwesiri ntukwasi-obi; o gāghọ-kwa-ra ulo nna-ya oche-cze nsọpuru. 24 Ha gēkokwasi kwa ya nsọpuru nile nke ulo nna-ya, umu-ya na umu-nna-ya, ihe nile nke di ntà, site n'ihe nile bu ọkwa we rue ihe nile bu karama. 25 N'ubochi ahu (o bu ihe si n'ọnu nke Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta) ka ntú nke akpogideworo n'ebe kwesiri ntukwasi-obi gāpu n'ọḅdu-ya; ewe ọtue ya, o we da, ewe bipu ibu di n'elu ya; n'ihì na Jehova ekwuwo ya.

23 1 Ibu eboro Taia. Kwasienu ákwá ike, unu ubọ nke Tashish; n'ihì na ebibiwo ya, ulo we ghara idi ya, uzọ-nbata ghara kwa idi ya: esiwo n'ala Kitim kpughere ha ya. 2 Derenu du, unu ndi bi n'ala di oké osimiri buruburu; gi onye ndi-ahia Zaidon, bú ndi nāgabiga oké osimiri, mejuworo ihe. 3 N'elu otutu miri ka nkuru - ọghigha Shaihoa, nke bu owuwe-ihe-ubi nke Nail, bu ihe-omume-ya; o we ghọ urù-ahia nke mba di iche iche. 4 Ka ihere me gi, Zaidon: n'ihì na oké osimiri ekwuwo, bú ebe siri ike nke oké osimiri, si, Ime emeghm, amuputakwaghm nwa, emekwaghm ka umu-okorobia toputa, emekwaghm ka umu-abọghọ nāmagh

nwoke tozue oké. 5 M̀be anuru ihe a n'Ìjìpt, ihe anuru bayere Taia gēme ka ha ̀halie. 6 Gabiganu rue Tashish; kwasienu ákwá ike, unu ndi bi n'ala di oké osimiri buruburu. 7 ̀O bu nka ka anēme unu, gi obodo nānuri ̀onu, nke m̀be gara aga ya sitere n'ubochi nile nke m̀be ochie, onye ukwu-ya abua nēdu ya-ri je n'ebe di anya ino dika ̀obia? 8 Onye zubeworo nka megide Taia, bú obodo nke nēkpube ndi ̀ozọ okpu-eze, nke ndi-ahia-ya bu ndi-isi, nke ndi-ozu-ahia-ya bu ndi-nsopuru nke uwa? 9 Jehova nke usu nile nke ndi-agma ezubewo ya, ime ka npako nke ima-nma nile ghara idi nsọ, ime ka elelia ndi-nsopuru nile nke uwa. 10 Rúbiga n'etiti ala-gi dika Nail, gi ada Tashish; ihe-ike-n'úkwú adigh kwa ̀ozọ. 11 Aka-Ya ka ̀O setiworo n'elu oké osimiri, ̀O mewo ka ala-eze di iche iche ma jijii: Jehova enyewo iwu bayere Kenean, ikpochapu ebe siri ike ya nile. 13 ̀O we si, I gagh-anuri kwa ̀onu-agma ̀ozọ, gi nwa-aboghọ nāmagh nwoke nke anēmebu, bú ada Zaidon: bilie, gabiga rue Kitim; ̀obuná n'ebe ahu ̀o digh izu-ike i gēnwe. 13 Le, ala ndi Kaldea; ndi nka adigh; Asiria edoziworo ya anu-ohia nile nke biri n'ala kpọrọ nku: ha mere ka ulo-nche-ya nile guzosie ike, ha tikpọrọ ulo-elu-ya nile; ̀o mere ya ka ̀o ghọ ebe dara ada. 14 Kwasienu ákwá ike, unu ubo nke Tashish: n'ihì na ebibiwo ebe siri ike unu. 15 ̀O gēru kwa, n'ubochi ahu, na agēchezọ Taia ̀ogu arọ atọ na iri, dika ubochi nile nke otú eze si di: m̀be ̀ogu arọ atọ na iri ahu gwusiri ̀o gādiri Taia dika abú nwayi nākwa iko. 16 Were ubo-akwara, jegharia n'obodo buruburu, gi nwayi nākwa iko nke echezọrọ echezọ; kpọ ya nke-oma, búá ̀otutu abú, ka ewe cheta gi. 17 ̀O gēru kwa, m̀be ̀ogu arọ atọ na iri gwusiri, na Jehova gēleta Taia, ̀o we lata n'oniyine-ikwa-iko-ya, ya na ala-eze nile nke uwa nke di n'elu uwa ewe kwa iko. 18 Urú-ahia-ya na oniyine-ikwa-iko-ya gāghọ kwa ihe nsọ Jehova nwere: agagh-edebe ya n'ulo-ákú, agagh-ebukọba kwa ya; n'ihì na ndi bi n'iru Jehova gēnwe urú-ahia-ya, iriju afọ, na inwe ákwá-nhokwasi nādigide adigide.

24 1 Le, Jehova nābaba uwa ̀otọ, ̀O nēme kwa ka ̀o tọbọrọ n'efu, ̀O nēkpúta kwa ya iru, me ka ndi bi nime ya ̀basa. 2 ̀O gēru kwa, na ka o si diri ndi ̀o bula, otú a ka ̀o gādiri onye-nchua-aja; dika o si diri orú, otú a ka ̀o gādiri onye-nwe-ya; dika o si diri nwayi nēje ozi, otú a ka ̀o gādiri nwayi-nwe-ya; dika o si diri onye nēgo ego, otú a ka ̀o gādiri onye nēre ere; dika o si diri onye-nbinye, otú a ka ̀o gādiri onye-nbite; dika o si diri onye nānara uma, otú a ka ̀o gādiri onye nēnye ya uma. 3 Agābabasi uwa ̀otọ, lutasia ya n'agma; n'ihì na Jehova ekwuwo okwu a. 4 Uwa eruwo újú kpọnwua, elu-uwa dum madu bi atalatawo kpọnwu kwa, ndi di elu nke ndi uwa atalatawo. 5 Emeruwo kwa uwa n'okpuru ndi bi ya; n'ihì na ha agabigawo iwu nile, ̀banwe ukpuru, mebie ̀obuḅa-ndu ebigh-ebi. 6 N'ihì nka ka ̀obuḅa-iyi rípiaworo uwa, ewe ma ndi bi nime ya ikpe: n'ihì nka ka ndi bi n'uwa reworo ̀oku, madu ole-na-ole we fọdu. 7 Manya-vine ̀ohu eruwo újú, osisi vine atalatawo, ndi nile nke nānuri ̀onu n'obi ezewo ume. 8 Obi-utọ nke egwú-otiti nile akwusiwo, nkpọtu nke ndi nānuri ̀onu-agma agwuwo obi-utọ nke ubo-akwara akwusiwo. 9 Ha agagh-eji abú nu manya-vine; ihe-̀onu nu nke nābá n'anya gādi ndi nānu ya ilu. 10 Etiyawo obodo nke ihe tọbọrọ n'efu: emechiwo ulo nile ̀o bula, ka madu we ghara ibáta. 11 Iti-nkpú di n'ezí nile n'ihì manya-vine ahu; ̀onu nile abachiwo, emewo ka obi-utọ nke uwa je biri n'ala ̀ozọ. 12 Nke fọduru n'obodo bu ebe tọbọrọ n'efu, ̀o bu kwa ntikpọ ka eji tie ̀onu-uzọ-ama. 13 N'ihì na otú a ka ̀o gādi n'etiti uwa n'etiti ndi nile, dika ntisisi nke osisi olive, dika nkpuru nke fọduru itutukọ, m̀be ̀oghughọ-nkpuru-vine gwusiworo. 14 Ndi ahu gēbuli olu-ha, ha gēti nkpu ̀onu; n'ihì nbili-elu Jehova ha gēsi n'oké osimiri tisie nkpu ike. 15 N'ihì nka sọpurunu Jehova n'ala ihé nile, sọpurunu aha Jehova, bú Chineke Israel, n'ala nile nke di oké osimiri buruburu.

16 Site na nsọtu uwa ka ayi nuworo abú oma di iche iche, ima-nma diri onye ezi omume. M'we si, ̀Otita-arú dirim,

otita-aru dirim, ahuhu dirim! ndi-nghoḅu aghoḅuwo; e, ihe-nghoḅu ka ndi-nghoḅu jiworo ighoḅu. 17 Oké egwu na olúlú na ihudu nādikwasi gi, gi onye bi n'úwa. 18 O gēru kwa, na onye ahu nke nāḅanari olu oké egwu ahu gādaḅa n'olúlú ahu; ozo, onye ahu nke nārigoputa n'etiti olúlú ahu, agējide ya n'ihudu ahu: n'ihhi na window nile nke di n'elu ka emegheworo, ntọ-ala nile nke uwa ewe me nkpatu. 19 Anyajisiwo uwa, emebisiwo uwa, ewezugasiwo uwa n'onodu - ya. 20 Uwa gānaghari nke-uku dika onye nūbigaworo manya oké, o gādaghari dika ulo-onodu-abali; njehie-ya gādi kwa arọ n'aru ya, o we da, ghara ibili kwa ozo.

21 O gēru kwa, n'ubochi ahu, na Jehova gēwere nmehie nke usu-ndi-agma nke ebe di elu leta ha n'ebe di elu, O gēwere kwa nmehie nke ndi-eze nke uwa leta ha n'elu uwa. 22 Ewe chikota ha, dika esi achikota ndi-nkpọrọ n'olúlú, agēmechibido kwa ha n'ulo-nkpọrọ, mbe otutu ubochi gasiri agēleta ha. 23 Onwa gēnwe kwa iru-ihere, ihere gēme kwa anyanwu; n'ihhi na Jehova nke usu nile nke ndi-agma aghowo eze n'ugwu Zaion, na nime Jerusalem, o bu kwa n'iru ndi-okenyé-Ya ka nsopuru gādi.

25 I Jehova, Chinekem ka I bu; m'gēme ka I di elu, m'gēkele aha-Gi; n'ihhi na I mewo ihe-ebube, bú ndum-odu di iche iche site na mbe di anya gara aga, n'ikwesi-ntukwasi-obi na ezi-okwu. 2 N'ihhi na I mewo ka obodo ghọ obo-ihe; I mewo ka obodo ewusiri ike ghọ ebe dara ada: I mewo ka ulo-elu nke ndi ala ozo ghara ibu obodo; rue mbe ebigh-ebi agagh-ewu ya. 3 N'ihhi nka ka ndi di ike gāsopuru Gi, obodo nke ndi-mba ndi nēme ka madu ma jijiji gātu egwu Gi. 4 N'ihhi na I buworo onye nēnwegh ike ebe siri ike, I buworo obeye ebe siri ike nime nkpa nākpa ya, ebe-nḅabā ipu n'oké miri-ozuzo, ndo ipu n'okpom-oku, mbe oké ifufe nke ndi nēme ka madu ma jijiji di ka oké miri-ozuzo nāmakwasi mḅidi. 5 Dika okpom-oku n'ebe kpọrọ nku, otú a ka I gēme ka nkpotu nke ndi ala ozo darue ala; dika okpom-oku site na ndo nke igwe-oji, otú a ka agēweda abú oma nke

ndi nēme ka madu ma jijiji. 6 O bu kwa n'ugwu a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma gēmere ndi nile di iche iche oké oriri nke ihe mara abuba, bú oké oriri nke ezi manya-vine doro edo, nke ihe mara abuba juputara n'umi, nke manya-vine doro edo azara nke-oma. 7 Ozo, n'ugwu a ka O gēloda iru ihe-nfuchi ahu eji afuchi ndi nile di iche iche, na ihe-nkpuchi ahu eji ekpuchi mba nile. 8 O lodawo onwu rue mbe ebigh-ebi; Onye-nwe-ayi Jehova gēhichapu kwa anya-miri n'iru nile; ita-uta nke ndi-Ya ka O gēwezuga kwa n'elu uwa nile: n'ihhi na Jehova ekwuwo ya.

9 Agāsi kwa n'ubochi ahu, Le, Chineke-ayi ka Nka bu; ayi elewo anya Ya, O gāzoputa kwa ayi: Nka bu Jehova; ayi elewo anya Ya, ka ayi tegharia egwu onu nuri kwa na nzoputa-Ya. 10 N'ihhi na aka Jehova gānogide n'ugwu a, ewe zoda Moab n'onodu-ya, dika esi azoda okporo-oka nime miri nke olúlú ikpo nsi-anu. 11 O gāḅasa kwa aka-ya abua n'etiti ya, dika onye nēgwu miri: si aḅasa aka-ya igwu miri: ma O gēme ka npako-ya di ala, ya na olu-aghughọ nile nke aka-ya abua. 12 Ozo, ebe ewusiri ike nke ulo-elu nke mḅidi-gi nile ka O budaworo, me ka o di ala, me ka o darue ala, obuná rue ajá.

26 I N'ubochi ahu ka agābú abú a n'ala Juda: Obodo siri ike ka ayi nwere; nzoputa ka O gēdo ka o buru mḅidi-ya nile na ékpé-ya. 2 Meghenu onu-uzo-ama nile, ka mba nke nēme ezi omume nke nēdebe ikwesi-ntukwasi-obi nile we ba nime. 3 I nēchebe onye emeworo ka uche-ya dabere na Gi, o we nādizu n'ude: n'ihhi na o bu Gi ka o nātukwasi obi. 4 Tukwasinu obi na Jehova rue mbe nile ebigh-ebi: n'ihhi na Ja Jehova bu oké nkume nke mbe nile ebigh-ebi. 5 N'ihhi na O budawo ndi bi n'elu, bú obodo di elu: O nēme ka o di ala, O nēme ka o di ala obuná rue ala: O nēme ka o darue ajá. 6 Ukwu gāzoda ya; bú ukwu abua nke onye ewedara n'ala, ha na nzo-ukwu nke ndi nēnwegh ike. 7 Uzo onye ezi omume nēso bu izi-ezi nile: Gi onye ziri ezi nēme ka uzo onye ezi omume di lari. 8 Ozo, n'uzo nke ikpé-Gi nile, Jehova, ka ayi jeworo anya Gi: aha-Gi na ncheta-Gi nāti nkpuru-obi-avi akpiri. 9 Na nkpuru-

obim ka akpiri Gi nātīm n'abali; e, mōm nke di nimem ka m'gēji chōsie Gi ike: n'ihī na m̄be ikp̄e-Gi nile nādakwasi uwa, ezi omume ka ndi bi n'elu-uwa dum madu bi mutaworo. 10 Asi na emere onye nēmebi iwu amara, ọ gagh-amuta ezi omume; n'ala nke izi-ezi nile ọ gēme aḡ omume, ma ọ gagh-ahu idi-elu nke Jehova.

11 Jehova, ebuliwo aka-Gi, ma ha adigh-ahu: ha gāhu ekworo I nēkworo ndi-Gi, ihere ewe me ha; ọzọ, ọku nke ndi nēmegide Gi gērichapu ha. 12 Jehova, I gēdoro ayi udo: n'ihī na ọ bu kwa ọlu nile nke ayi ka I luworo ayi. 13 Jehova, Chineke-ayi, ndi nwenu ọzọ enwewo ayi, ọ bugh nānī Gi; ma ọ bu nānī site na Gi ka ayi gēhota aha-Gi. 14 Ndi nwuru anwu adigh-adi ndu; ndi nādigh ndu adigh-ebili: n'ihī nka ka I letaworo ha we kpochapu ha, me ka ncheta nile nke diri ha la n'iyi. 15 I tukwasiwo madu na mba nka, Jehova, I tukwasiwo madu na mba nka; I natawo nsọpuru: I mewo ka nsọtu nile nke aia di anya.

16 Jehova, n'ahuhu ka ha letaworo Gi, ha takwuru ntakwu n'ekpere nke-uku m̄be idọ-aka-na-nti-Gi ruru ha aru. 17 Dika nwayi nke di ime, nke gaje imu nwa, si aḡali nḡali, tie nkpu n'aru-ufu-ya nile; otú a ka ayi diworo n'iru Gi, Jehova. 18 Ayi adiwo ime, ayi aḡaliwo nḡali, ayi amuwo dika agāsi na ọ bu ifufe; ọ bugh ebe nzọputa ka ayi nēme ala; adigh-amuputa kwa ndi ganēbi n'elu-uwa dum madu bi. 19 Ndi-Gi ndi nwuru anwu gādi ndu; ozum nile gēbili. Tetanu, tie nkpu ọntú, unu ndi bi n'ájá: n'ihī na igirigi nke ihē nile ka igirigi-Gi bu, ala gāmuputa kwa ndi nādigh ndu.

20 Bia, ndim, bata n'ime-ulo-gi nile, mechibido uzọ-gi nile n'azu-gi: zobe onwe-gi nānī otú ntabi-anya ntá, rue m̄be oké iwe gāgabiga. 21 N'ihī na, le, Jehova nēsi n'ọnọdu-Ya aputa iji aḡ omume nke ndi bi n'uwa leta ha: ọzọ, ala gēkpughe ọbara-ya, ọ gagh-ekpuchi kwa ndi-ya eḡuru eḡu ọzọ.

27 1 N'ubochi ahu Jehova gēwere mma-agma-Ya di arọ di uku di ike ji nmehie-ha leta leviathan, bú agwọ nāḡa ọsọ, na leviathan, bú agwọ ḡagoro

aḡagọ; O gēḡu kwa ogologo anu ahu nke di n'oké osimiri.

2 N'ubochi ahu: Otú ubi-vine nke manya-vine nāsu ufufu, tienu nkpu ọntú bayere ya. 3 Mu onwem, Jehova, bu onye-nche-ya; na m̄be nile ọ bula dikasiri ntá ka M'nēdē ya miri: ka onye ọ bula we ghara iji ihe ọḡ leta ya, abali na ehie ka M'nēche ya. 4 Onuma adigh nimem: ọ gādim nō nma ma ogwu na uke gēmegidem n'agma! M'gāwaku ha, M'gēsurrekọta ha n'otú. 5 Ma-ọbu, ya jide ebem siri ike, ọ gēme ka Mu na ya di n'udo; e, ọ gēme ka Mu na ya di n'udo. 6 N'odi-n'iru Jakob gāḡa nkporogwu: Israel gāḡawa okoko dika osisi, ma ifuru: ha we mejue iru elu-uwa dum madu bi n'ihe-omume.

7 Ọ bu dika ntibụ nke onye nētibụ ya-ri ka O tibuworo ya? ma ọ bu dika ọbubụ nke ndi o nēḡuri ka eḡuworo ya? 8 N'otútú, m̄be I nēzilaga ya, ka Gi na ya nēse okwu: O jiwo ifufe-Ya siri ike wepu ya n'ubochi ifufe Iru-anyanwu. 9 N'ihī nka agēwere nka kpuchie aḡ omume Jakob, nka bu kwa nkpu nile nke iwezuga nmehie-ya: m̄be O ji eme nkume nile nke ebe-ichu-aja ka ha di ka nkume nzu etipara etipia, Asherim na arusi-anyanwu nile agagh-ebili ọzọ. 10 N'ihī na obodo ewusiri ike nọ nānī ya, ebe-obibi ajuru aju na nke arapuru arapu, dika ọzara: n'ebe ahu ka nwa-ehi gāta nri, ọ bu kwa n'ebe ahu ka ọ gāmakpu, richapu alaka-ya nile. 11 M̄be ngalaba-ya kponwuru akponwu, agānyajipu ha; ndinyom abia sure ha ọku: n'ihī na ọ bugh ndi nwere nghota ka ọ bu; n'ihī nka Onye meworo ya agagh-enwe obi-ebere n'aru ya, Onye kpuworo ya agagh-emere ya amara.

12 O gēru kwa, n'ubochi ahu, na Jehova gētichapu nkpu-ọka-Ya, site na miri nērú ọku ọku nke Osimiri rue miri-iyi Ijpt, ewe chikọta unu onwe-unu n'otú n'otú, unu umu Israel.

13 O gēru kwa, n'ubochi ahu, na agāfú opi-ike uku; ha gābia kwa, bú ndi nāla n'iyi n'ala Asiria, na ndi achusara achusan'ala Ijpt; ha gākpokwa isi ala nye Jehova n'ugwu nsọ ahu nime Jerusalem.

28 1 Ahuhu gādiri okpu-eze npako nke ndi Efraim nānubiga manya oké, ahuhu gādi-kwa-ra okoko-ohia

nākpōnwu akpōnwu nke ima-nma-ya mara nma, nke di n'isi nke ndagwurugwu di urú nke ndi manya-vine nēbu! 2 Le, otú onye di ike nke nwere ume ka Onye-nwe-ayi nwere; dika oké miri-ozuzo nke ákú-miri-ígwé, dika oké ifufe nke nēfchapu efchapu, dika oké miri-ozuzo nke miri di ike nērubiga oké, otú a ka o jiworo ihe-ikc tōḅo ihe n'ala. 3 N'okpuru ukwu ka agāzōda okpu-eze npako nke ndi Efraim nānubiga manya oké: 4 okoko - oha nke nākpōnwu akpōnwu nke ima-nma-ya mara nma, nke di n'isi nke ndagwurugwu di urú, gādi kwa ka nkpuru-fig buru uzọ cha tutu mbe okpom-okpu erue; nke mbe onye o bula nke nāhu ya anya nāhu, mbe o nādi n'obu-aka-ya o lo ya. 5 N'ubochi alu Jehova nke usu Nile nke ndi-agma gāghoro ndi-Ya fōduru okpu-eze nke mara nma, na okpu oma nke ima-nma: 6 O gāgho-kwa-ra onye nānōkwasi n'oché ikpé mọ nke ikpé, O gāgho-kwa-ra ndi nāchughachi ndi nēbu agha rue onu-uzo-ama idi-ike. 7 Ma obuná ndia adaghariwo site na manya-vine, o bu kwa site n'ihe-onuú nābá n'anya ka ha naghariworo; onye-nchujaja na onye-amuma adaghariwo site n'ihe-onuú nābá n'anya, manya-vine elodawo ha, ha aaghariwo site n'ihe-onuú nābá n'anya; ha adaghariwo n'ohuhu, ha asuwo ngongoro n'ihe Nile ekpere n'ikpe. 8 N'ihí na table Nile juputara n'ihe-obuḅo ruru inyi, o digh ebe di ocha. 9 Onye ka o gēzi ihe-omuma? o bu kwa onye ka o gēme ka o ghota ihe anuru? o bu ndi emeworo ka ha rapu inu miri-ara, ndi anapuru ara? 10 N'ihí na o bu ihe enyere n'iwu tukwasi ihe enyere n'iwu, ihe enyere n'iwu tukwasi ihe enyere n'iwu; usoro tukwasi usoro, usoro tukwasi usoro; nwanti n'ebe a, nwanti n'ebe ahu. 11 N'ezie site n'isu-nsu nke eḅubere-onu na site n'ire di ihe ka O gāgwa ndi nka okwu: 12 bú Onye siri ha, Nka bu izu-ike ahu, menu ka onye ike gwuru zuru ike; nka bu kwa iba-ume ahu: ma ha ekwegh inu. 13 Okwu Jehova gābukwa-ra ha ihe enyere n'iwu tukwasi ihe enyere n'iwu, ihe enyere n'iwu tukwasi ihe enyere n'iwu; usoro tukwasi usoro, usoro tukwasi usoro; nwanti ebe a,

nwanti ebe ahu; ka ha we je, su ngongoro da n'azu, ewe tije ha, ha ama n'onya, ejide ha.

14 N'ihí nka nurunu okwu Jehova, unu ndi nākwa emò, ndi nāchi ndi nka bi na Jerusalem: 15 N'ihí na unu asiwo, Ayi na onwu abawo ndu, ayi na ala-mo ekweritawo kwa nkwa; mbe utari nke nērubiga oké dika miri gāgabiga, o gagh-abiakute ayi; n'ihí na ayi emewo ka okwu-ugha buru ebe-nḅabá-ayi, o bu kwa n'okwu-ugha ka ayi zobeworo onwe-ayi: 16 n'ihí nka otú a ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova, siri, Le, abum onye tōworo ntọ-ala na Zaion, bú otú nkume, nkume nke onwunwa, nkume-nkuku di oké onu-ahia nke bu ntọ-ala siri ike: onye nēkwere agaghewere ososo balaga. 17 M'gēme kwa ka ikpé buru eriri, me kwa ka ezi omume buru ihe-otutu: ákú-miri-ígwé ewe kpochapu ebe-nḅabá nke okwu-agma, miri gēruchapu kwa ebe-nzuzo. 18 Agēhichapu kwa oḅuḅa-ndu unu na onwu bara, nkwa unu na ala-mo kweritara agagh-eguzosi kwa ike; mbe utari nke nērubiga oké dika miri gāgabiga, unu gāgho-kwa-ra ya ebe-nzoda. 19 Mbe o bula o nāgabiga o gējide unu; n'ihí na kwa-ututu ka o gāgabiga, n'ehihie na n'abali: o we buru nání oma-jijiji ighota ihe anuru. 20 N'ihí na ihe-ndina di nkpunkpu kari nke madu gēsetipusi onwe-ya n'elu ya; ákwá-nkpuchi di kwa warara kari nke madu gāfuchi onwe-ya. 21 N'ihí na dika n'ugwu Perazim, otú a ka Jehova gēbili; dika na ndagwurugwu Gibeon, otú a ka O gēwe oké iwe; ilu olu-Ya—nke onye ala ozo ka olu-Ya bu; na ife ofufe-Ya—nke onye ala ozo ka ofufe-Ya bu. 22 Ma ubu a, unu aghola ndi nākwa emò, ka abu-unu we ghara isi ike: n'ihí na ngwusi, nke aka-kwa-ra áká, ka m'nuworo n'onu Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu Nile nke ndi-agma, n'elu uwa Nile.

23 Genu nti, nu kwa olum; nanu nti, nu kwa okwu-onum. 24 O bu ubochi Nile ka onye-plough nēgwu ala igha nkpuru? o bu ubochi Nile ka o nēgwughe nēme ka ala-ubi-ya di lari? 25 O buru na o mewo ka iru-ya di lari, o digh-aghasa fitch, gha cummin, kua oka wheat n'ariri, gha oka barley n'ebe akara

àkà, gha òka spelt n'ókè-ala-ya? 26 N'ihì na Chineke-ya nādò ya aka na nti iluzi aluzi, O nēzi ya ihe. 27 N'ihì na ejigh ihe di nkò zòcha fitch, adigh-akpòre kwa wheel nke ubò-ala buruburu n'elu cummin; kama ò bu nkpa-n'aka ka eji ticha fitch, ò bu kwa ndele ka eji ticha cummin. 28 Anāsopia òka eji eme achicha? é-è, n'ihì na ò bugh rue m̀be ebigh-ebi ka ò ganāzòchasi ya ike, me ka wheel nke ubò-ala-ya na inyinya-ya nile gagharia n'elu-ya; ò digh-asupia ya. 29 Nka site-kwa-ra n'aka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, Ò mewo ka ndum-òdu di ebube, Ò mewo ka nzube-ihe di uku.

29 1 Ahuhu gādiri Eriel, Eriel, bú obodo ebe Devid mara ulo-ikwū-ya! Tukwasinu arò n'arò; ka ememe nile ògharute na m̀be-ha: 2 M'gākpàbu kwa Eriel, ize-ume na isu-ude gādi kwa: ò we dirim ka Eriel. 3 M'gāma kwa ulo-ikwūm buruburu megide gi, were ulo-agma nòchigide gi, wulie ihe-nnòchigide-n'agma imegide gi. 4 Ewe me ka i di ala, site n'ala ka i gēkwu, ò bu kwa n'ájá ka okwu-ònu-gi gēsi puta, di ala; olu-gi gādi kwa ka onye nāju mò ihe, o gēsi n'ala puta, okwu-ònu-gi gēsi kwa n'ájá be ka umu-nnunu. 5 Ma igwè ndi ala òzò nēmegide gi gādi ka ájá di ntà, igwè ndi nēme ka madu ma jijiji gādi kwa ka iòbò-òka nke nāgabiga agabiga: ò gādi kwa n'otù ntabi-anyà na mberede. 6 Jehova nke usu nile nke ndi-agma gēji èbè-elu-igwe, ji kwa ala-òma-jijiji, na oké olu, na oké ifufe na ikuku uku, na ire-òku nke òku nērichapu erichapu, leta ya. 7 Dika nrò, bú òhù nke abali, otù a ka ha gādi kwa, bú igwè mba nile ndi nēbuso Eriel agha, bú ndi nile nēbuso ya na ebe-ya ewusiri ike agha, nākpàbu kwa ya. 8 Ò gādi kwa ka m̀be onye agu nāgu nārò nrò, ma, le, o nēri ihe; ò we teta, ma nkpuru-obi-ya òara aka: ma-òbu dika m̀be onye akpiri nākpo nku nārò nrò, ma, le, ò nānu miri; ò we teta, ma, le, ò dawo mbà, nkpuru-obi-ya nāchòsi kwa ihe ike: otù a ka igwè mba nile gādi, ndi nēbuso ugwu Zaion agha.

9 Ka ò òagwoju unu anyà, ka o ju kwa unu anyà; techienu anyà-unu, ka etechi kwa anyà-unu: ha anubigawo

manya oké, ma ò bugh manya ka ha nūbigara oké; ha anaghariwo, ma ò bugh ihe-ònuunu nke nābà n'anya. 10 N'ihì na Jehova awukwasiwo unu mò nke oké ura, we mechisie anyà-unu ike, bú ndi-amuma; isi-unu, bú ndi-òhù, ka O kpuchiwo-kwa-ra. 11 Òhù a nile we diri unu ka okwu nke akwukwò akasiri akàrà ike, nke anēnye onye mara akwukwò, si, Biko, gua nka: ò we si, Apughm, n'ihì na ihe akasiworo akàrà ike ka ò bu: 12 ewe were akwukwò ahu nye onye nāmagh akwukwò, si, Biko, gua nka: ò we si, Amaghm akwukwò.

13 Onye-nwe-ayi we si, N'ihì na ndi nka abiaruwo nso n'ònu-ha, were kwa èbùbere-ònu-ha sòpurum, ma ha emewo ka obi-ha di anyà n'ebe M'no, egwu ha nāturum ewe buru ihe madu nyere n'iwu nke emere ka ha muta: 14 n'ihì nka, le, M'gaje ilu kwa oké òlu òzò n'etiti ndi nka, bú oké òlu na òlu ebube: amam-ihe nke ndi-ha mara ihe gāla kwa n'iyi, nghòta nke ndi-nghòta-ha gēzobe kwa onwe-ya.

15 Ahuhu gādiri ndi nēzonari Jehova ndum-òdu-ha n'ebe di omimi, ndi ò bu kwa n'òchichiri ka anālu òlu nile ha, ha we si, Ònye nāhu ayi? ma-òbu ònye mara ayi? 16 Le, ka unu si ekpù ihe iru nke-uku! Ò bu n'urò ka agāgu òkpu-ite? na ihe emere eme gēkwu okwu bayere onye meworo ya, si, Ò meghm; ma-òbu na ihe akpuru akpu gēkwu okwu bayere onye kpuworo ya, si, Ò ghòtagh. 17 Ò bugh nwa m̀be ntà fòduru, Lebanon ewe ghò ubi òma, agu kwa ubi òma n'oké òhia? 18 Ndi nti chiri gānu kwa okwu nile nke akwukwò n'ubòchi ahu, ò bu kwa n'oké òchichiri na n'òchichiri ka anyà ndi-lsì gēsi hu uzò. 19 Ndi di ume-ala n'obi gātukwasi kwa ihe n'ònu-ha nime Jehova, ndi-obeye n'etiti madu gēteghari kwa egwù ònú n'Onye Nso nke Israel. 20 N'ihì na onye nēme ka madu ma jijiji nwere ògwugwu, onye nākwa emò agwusiwo kwa, ebipuwo kwa ndi nile nāmuru ajò ihe anyà: 21 bú ndi nēme ka madu mehie site n'okwu-ha, ndi nēsi-kwa-ra onye nāba nba n'ònu-uzò-ama ònyà, we were ihe tòbòrò n'efu wezuga onye ezi omume. 22 N'ihì nka ka Jehova, bú Onye òputara Abraham, kwuru okwu bayere ulò Jakob otù a, si, Ihere agagh-

eme Jakob uḅu a, iru-ya agagh-aḅaru kwa uḅu a. 23 Ma mḅe ọ nāhu umu-ya, bụ ọlu akam abua, n'etiti ya, ha gēdo aham nsọ; e, ha gēdo Onye Nsọ nke Jakob nsọ, ọ bu kwa n'iru Chineke nke Israel ka ha gāma jijiji. 24 Ndi nākpafu na mọ-ha gāma kwa nghọta, ndi-ntamu gāmuta kwa ihe-nmuta.

30 I Ahuhu gādiri umu nēwezuga onwe-ha, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta, ndi nēme ihe ezubeworo, ma o sitegh n'akam; ndi ji ihe-nkpuchi ekpuchi ihe, ma ọ bugh nke Mọm, ka ha we were nmehie tukwasi na nmehie: 2 ndi nēje irida n'Ijpt, ma ha ajugh ase n'ọnum; iḅalaga ọsọsọ n'ebe siri ike nke Fero, na iḅabā na ndò Ijpt! 3 Ma ebe siri ike nke Fero gāghọrọ unu ihere, nḅabā na ndò Ijpt gāghọ-kwa-ra unu itiye n'ọnọdu-ihere. 4 N'ih i na ndi-isi-ya anọwo na Zoan, ndi-oz i-ya nābiaru Hanes. 5 Ha nile gēme ihere otù ndi nādigh-abara ha urù, ndi nābugh ihe iye aka, nābugh kwa ihe iba urù, kama ha bu ihe-ihere, ọzọ kwa, ha bu ihe-ita-uta.

6 Ibu eboro anumanu nile nke Negeb.

N'ala ahuhu na nkpa, ebe nne-ọdum na oke-ọdum na aju-ala na agwọ yiri ọku nēfe efe si abia, ka ha nēbu àkù-ha nile n'ubu umu-inyinya-ibu, na ihe-ha nile di oké ọnu-ahia n'akpu-azu camel, ijekuru otù ndi nāgagh-abara ha urù. 7 Ma Ijpt, nāni otù nku-ume na ihe-efu ka iye-aka-ha bu: n'ih i nka ka M'kpọworo ala nka Rehab, ndi ahu bu nkwas i. 8 Uḅu a, bata, dekwasi ya na mbadamba ihe n'etiti ha, kà kwa ya n'akwukwọ, ka ọ we diri ubọchi ọdi-n'iru rue mḅe nile ebigh-ebi. 9 N'ih i na ndi nke nānupu isi ka ọ bu, umu nēkwu okwu-ugha, umu nēkwegh iwu Jehova: 10 ndi siworo ndi-ọhu-uzọ, Unu agagh-ahu uzọ; ndi siwo-kwa-ra ndi-ọhù, Unu agagh-ahuru ayi ihe ziri ezi n'ọhù-unu, gwanu ayi okwu ire-utọ nile, hunu ihe-ikwa-emò n'ọhù-unu: 11 wezuganu onwe-unu n'uzọ, sinu n'okporo-uzọ wezuga onwe-unu, menu ka Onye Nsọ nke Israel kwusi iguzo n'iru ayi. 12 N'ih i nka ka Onye Nsọ nke Israel ji si otù a, N'ih i na umu juru okwu a, tukwasi obi na nmeḅu na nsihie-uzọ, we nādabere ya; 13 n'ih i nka ajọ omume a gādiri unu ka nḅawa nāda ada, nke

nākwọputa akwọputa na mḅidi di elu, nke ọ bu na mberede n'otù ntabi-any a ka ntipia-ya nābia. 14 O gētiwa kwa ya dika esi etiwa ite ndi-ọkp u-ite nākp u, nke etipia etipia, O gagh-enwe ọmiko: ewe ghara ichọta n'etiti ntipia-ya otù ejùjù iji guru ọku n'ọkpukpọ-ntu, ma-ọbu iji kupu miri n'ọdọ-miri. 15 N'ih i na otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova, bụ Onye Nsọ nke Israel, siri, Nime nlate na izu-ike ka agāzọputa unu; n'inọ-jù na n'itukwasi-obi ka idi-ike-unu gādi: ma unu ekwegh. 16 Kama unu siri, É-è, n'ih i na inyinya ka ayi gānọkwasi ḅalaga; n'ih i nka unu gāḅalaga: unu si-kwa-ra, Anu di ngwa ka ayi gānọkwasi; n'ih i nka ka ndi nāchu unu gādi ngwa. 17 Nni abua na ọgu iri gēsi n'iru iba-nba nke otù onye ḅalaga; n'iru iba-nba nke madu ise ka unu gēsi ḅalaga: rue mḅe unu gāfọdu dika otù osisi-ọkọlọtọ n'elu ugwu, na dika ọkọlọtọ n'elu ugwu ntà. 18 O bu kwa n'ih i nka ka Jehova gēchere, imere unu amara, ọ bu kwa n'ih i nka ka agēbuli Ya, inwe obi-ebere n'aru unu: n'ih i na Chineke nke ikpè ka Jehova bu; ndi ihe nāgara nke-ọma ka ndi nile ndi nēchere Ya bu.

19 N'ih i na otù ndi gēbi na Zaion nime Jerusalem: i gagh-akwa ákwá ọzọ ma-ọli: O gēmere gi amara n'ezie n'olu iti-nkp u-gi; mḅe O nuru O gāza gi otù mḅe ahu. 20 Onye-nwe-ayi gēnye kwa unu nri ahuhu na miri nmeḅu, ma udi-ozizi-gi agagh-ezobe onwe-ha ọzọ, kama anya-gi abua ganāhu ndi-ozizi-gi: 21 nti-gi abua gānu kwa okwu n'azu-gi, si, Nka bu uzọ, jenu ije nime ya; mḅe unu nēche iru n'aka-ari, na mḅe unu nēche iru n'aka-ekpe. 22 Unu gēmeru kwa ihe amachitara arusi ọla-ọcha gi nile apiri api, na ihe awuchitara arusi ọla-edo gi awuru awu: i gātusa ha dika ihe ruru inyi; i gāsi ya, Pua. 23 O gēnye kwa miri-ozuzo nke nkpu-ọghigha-gi, nke i gāgha n'ala-ubi-gi; na achicha nke ihe-ọmume nke ala-ubi, ọ gāma kwa abuba, ba uba: n'ubọchi ahu anu-ulo-gi nile gāta nri n'ebe-ita-nri sara mbara. 24 Ehi kwa na umu-inyinya-ibu nālu ubi gāta nri agwara agwa nke nnù di ya, nke ejiworo oseke na ihe-ifucha-ọka fucha ya. 25 N'elu ugwu ọ bula di elu na n'elu ugwu ntà ọ bula di elu ka iyi na ebe miri nēru gādi, n'ubọchi nke oké ọḅuḅu,

m̀be ulo-elu nile gāda. 26 Ọzọ, ihè ọ̀nwa gādi ka ihè anyanwu, ihè anyanwu gādi kwa okpukpu asa, dika ihè ubochi asa, n'ubochi Jehova gēkechi nkpaaji akpajiri ndi-Ya, m̀be Ọ gāgwọ kwa ọ̀nyá etiputara n'otiti-ya.

27 Le, aha Jehova nēsi n'ebe di anya bia, nēre ọ̀ku n'iwe-Ya, nēwere kwa oké anwuru-ọ̀ku nākwugo akwugo: eḅubere-ọ̀nu-Ya juputara n'oké iwe, ire-Ya di kwa ọ̀ku nērichapu erichapu: 28 iku-ume-Ya di kwa ka iyi nērubiga oké, rue olu ka ọ̀ nēkewa, iyi nyọ nke ihe-efu yocha mba nile: bridle nke nēdufu edufu gādi kwa n'ā̀bà ndi di iche iche. 29 Abù ka unu gēnwe dika n'abali edoworo ememe nsọ; na ọ̀nù obi, dika nke onye ji ọ̀jà eje ibà n'ugwu Jehova, rue Oké Nkume nke Israel. 30 Jehova gēme kwa ka anu ebube nke olu-Ya, Ọ gēme kwa ka ahu ndakwasi nke ogwe-aka-Ya, n'ọ̀numa nke iwe-Ya, na ire-ọ̀ku nke ọ̀ku nērichapu erichapu, na ntupia, na oké miri-ozuzo, na ákú-miri-ígwé. 31 N'ihì na agēsite n'olu Jehova nyajisia Asiria, O gēji ndele tìḅue ya. 32 Ngabiga ọ̀ bula nke nkpa-n'aka akara akà, nke Jehova gēme ka ọ̀ dakwasi ya, gādi kwa n'egwú-otiti na n'ubọ-akwara: ọ̀ bu kwa n'agha di iche iche nke nfeghari ka O gēbuso ha agha. 33 N'ihì na edowo otù Tofet n'usoro site na m̀be gara aga; e, nke ahu ka edoziworo nye eze; Ọ mewo ya ka ọ̀ di omimi, me ya ka ọ̀ sa mbara: obo-ya bu ọ̀ku na ọ̀tutu nkú; nku-ume Jehova, dika iyi brimstone, nāfunwu ya.

31 I Ahuhu gādiri ndi ahu ndi nārìda n'Ijìpt ka ewe yere ha aka, ndi nādabere kwa inyinya, tukwasi obi n'ubọ-ala, n'ihì na ha di ọ̀tutu, tukwasi kwa obi na ndi-inyinya, n'ihì na ha nwere ume nke-uku; ma ha elegh Onye Nsọ nke Israel anya ọ̀ma, ha achọgh kwa Jehova! 2 Ma Ya onwe-ya ma-kwa-ra ihe, we me ka ihe ọ̀jọ bia, Ọ wezugakwagh okwu-Ya nile: ma O biliwo imegide ulo ndi nēme ihe ọ̀jọ na imegide iye-aka nke ndi nālu ajọ ihe. 3 Ma ndi Ijìpt bu madu, ha abugh Chineke; inyinya-ha bu kwa anu-aru, ha abugh mọ: Jehova gēseti kwa aka-Ya, onye nēye aka ewe su ngongọ, onye anēyere aka adà kwa, ọ̀ bu kwa n'otù ka ha nile gāgwusi. 4 N'ihì na otù a ka

Jehova sirim, Dika ọ̀dum ma-ọ̀bu nwa-ọ̀dum, nke anākpọkọta igwè ndi-ọ̀zuzú-aturu imegide ya, si ede inwù n'elu anu ọ̀ dọ̀butara, ọ̀ digh-atu ujọ olu-ha, ọ̀ digh-eweda kwa onwe-ya n'ala n'ihì uzú-ha: otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma gāridata ibuso ugwu Zaion na ibuso ugwu ntà ya agha. 5 Dika umu-nnunu nēfe efe, otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma gēbuchi Jerusalem; nēbuchi nānaputa; nāgabiga nēme ya ka ọ̀ wepuga onwe-ya. 6 Laghachikutenu Onye ahu Nke umu Israel siri n'aka-Ya wezuga onwe-ha nke-uku. 7 N'ihì na n'ubochi ahu ha gāju, onye ọ̀ bula ọ̀ ju ihe-efu ọ̀la-ọ̀cha ya nile na ihe-efu ọ̀la-edo ya nile, nke aka-unu mere nye onwe-unu, ibu nmehie. 8 Asiria gāda kwa site na mma-agma nke nābugh nke madu di elu: mma-agma nke nābugh nke madu di ala gērichapu kwa ya: o gēsi kwa n'iru mma-agma ḅalaga, umu-okorobia-ya gāghọ kwa usu ndi nēfè ọ̀fufè. 9 Nkume-ya nke di elu gāgabiga site n'ujọ, ndi-isi-ya gātu kwa ujọ ọ̀kọlọtọ, ọ̀ bu ihe si n'ọ̀nu Jehova puta, Onye ihè Ọ nwere di na Zaion, ite-ọ̀ku uku Ọ nwere di kwa na Jerusalem.

32 I Le, n'ezi omume ka otù eze gābu eze, ndi-isi kwa, n'ikpé ziri ezi ka ha gābu ndi-isi. 2 Otù onye gādi kwa ka ebe izonari ifufe, na ebe-nzuzo ipu n'oké miri-ozuzo; dika ọ̀tutu iyi juputara na miri n'ebe kpọrọ nku, dika ndò nke oké nkume di elu n'ala nke kpatara ike-ọ̀gwugwu. 3 Agagh-etechi kwa anya nke ndi nāhu uzọ, nti nke ndi nānu ihe gāna kwa nti. 4 Obi nke ndi nēme ngwa ngwa gāghọta kwa ihe-ọ̀muma, ire nke ndi-nsu gēkwuwa kwa okwu ngwa ngwa. 5 Agagh-akpọ kwa onye-nzuzu onye amara aha-ya ọ̀zọ, agagh-asi kwa na onye-aghughọ bu ọ̀garanya. 6 N'ihì na onye-nzuzu gēkwu ihe-nzuzu, obi-ya gēme kwa ajọ ihe, ime ihe emeruru emeru, na ikwu okwu njehie megide Jehova, ime ka nkpuru-obi nke onye agu nāgu ḅara aka, na ime ka ihe-ọ̀nuu nke onye akpiri nakpọ nku kọ ukọ. 7 Ihe-ọ̀lu nile nke onye-aghughọ jọ-kwa-ra njọ: onye ahu ezubewo ihe-nzube ọ̀jọ di iche iche iyi okwu-ọ̀nu nile nke bu okwu-ugha mebie ndi ewedara n'ala, ọ̀buná m̀be ọ̀beye

nēkwu okwu ikpé ziri ezi. 8 Ma onye amara aha-ya ezubewo ihe amara aha-ha; onye ahu nēguzosi kwa ike n'ime ihe amara aha-ha.

9 Unu ndinyom ndi nọ jū, bilienu, nurunu olum; unu umu-ndinyom ndi nwere ntukwasi-obi, gēnu nti okwu-φnum. 10 Tukwasi uboichi ufodu n'otú n̄ba-arọ, unu ewe me nkpatu, unu ndinyom ndi nwere ntukwasi-obi: n'ihí na oghugho-nkpuru-vine agwusiwo, nchikota-ihe agagh-abia. 11 Manu jijiji, unu ndinyom ndi nọ jū; menu nkpatu, unu ndinyom ndi nwere ntukwasi-obi: yipunu uwe, bara otọ, ke ákwá-nkpe n'úkwú-unu. 12 N'ihí ara nile ka ha ganēti aka n'obi, n'ihí ubi nile anāchosi ike, n'ihí osisi vine nāmi nkpuru, 13 n'ihí ala ndim, nke ogwu na uke nēpute nime ya, e, n'elu ulo nile nke obi-utọ n'obodo nānuri onu-agma: 14 n'ihí na arapuwo ulo-elu; abanariwo igwé obedo; Ofel na ulo nche anochiwo n'onođu oba rue m̄be ebigh-ebi, ebe obi-utọ nke inyinya-ibu-phia, ebe-itari nke igwé aturu di iche iche; 15 rue m̄be agawukwasi ayi Mọ site n'elu, ozara ewe ghọ ubi oma, agu kwa ubi oma n'oké phia. 16 M̄be ahu ikpé ziri ezi gēnwe ebe-obibi-ya n'ozara, ezi omume gēbi kwa n'ubi oma ahu. 17 Ihe ezi omume ahu gāluputa bu udo; ihe nke gēsi n'ofufé ezi omume ahu puta bu kwa ino-ju na ntukwasi-obi rue m̄be ebigh-ebi. 18 Ndim gāno kwa n'ulo-obibi udo, na n'ebe - obibi di iche iche kwesiri ntukwasi-obi, na n'ebe-izu-ike di iche iche di jū. 19 Ma o gēzo ákú-miri-igwé, n'odida nke oké phia; o bu kwa n'onođu di ala ka agēme ka obodo a di ala. 20 Ndi ihe nāgara nke-oma ka unu ndi nāgha nkpuru n'akuku miri nile bu, ndi nēziputa ukwu ehi na inyinya-ibu.

33 1 Ahuhu gādiri gi onye nāpunara madu ihe, ma gi onwe-gi bu onye anāpunaragh ihe; onye nāghoḅu kwa aghoḅu, ma ha aghoḅugh gi! m̄be i napubiri madu ihe, agāpunara gi ihe; m̄be i ghoḅubiri, ha gāghoḅu gi. 2 Jehova, mere ayi amara; Gi ka ayi leworo anya: buru ogwe-aka-ha kwa-ututu, buru kwa nzoputa-ayi na m̄be ahuhu. 3 Site n'olu úzù ka ndi di

iche iche balagaworo; site na nbuli-G! ka mba nile basaworo. 4 Agāchikota kwa ihe-unu akwatara n'agha dika nchikota nke obubu: dika n̄baghari nke igurube, otú a ka o nābaghari n'elu ya. 5 Jehova di elu; n'ihí na O bi n'elu: O mejuwo Zaion n'ikpe ziri ezi na ezi omume. 6 Ikwesi-ntukwasi-obi gādi kwa na m̄be-gi nile, iba-uba nke nzoputa na amam-ihe na ihe-omuma: egwu Jehova, nke ahu bu ákú-ya.

7 Le, dinkpa-ha nile nēti nkpu n'ezí: ndi-ozí udo nākwakpo anya. 8 Uzọ nile atuliri atuli toḅoro n'efu, onye nāgabiga n'uzọ akwusiwo: o mebiwo oḅuḅa-ndu, ju obodo nile, o gugh madu n'ihe. 9 Ala nēru újù, talata: Lebanon nwere iru-ihere, o janwuwo ajanwu: Sheron di ka ala ihe nādigh; Beshan na Kamel nārurupu kwa akwukwo-ha. 10 Uḅu a ka M'gēbili, ka Jehova nāsi; uḅu a ka M'gēme onwem ka M'di elu; uḅu a ka agēbulim. 11 Unu gātu ime ahihia kporo nku, unu gāmu ahihia-oka: nku-ume-unu bu oku nke gērichapu unu. 12 Ndi di iche iche gādi kwa ka lime akporo oku: dika ogwu eḅuturu eḅutu, nke anēsure n'oku.

13 Unu ndi nọ n'ebe di anya, nurunu ihe M'meworo; unu kwa ndi nọ nso, maranu idi-ikem. 14 Ndi-nmehie nātu oké egwu nime Zaion; oma-jijiji ejidewo ndi emeruru emeru. Onye n'etiti ayi gāno dika oḅia n'ebe oku nērichapu erichapu di? onye n'etiti ayi gāno dika oḅia n'ebe oku nēre ere ebigh-eoi di? 15 O bu onye nējehari n'ezí omume nile, nke nēkwu kwa okwu nile ziri ezi; nke nāju urú nmeḅu nile, nke nētichapu oḅu-aka-ya abua n'ijide ihe-iri-ngo, nke nākwuchi nti-ya abua ka o ghara inu okwu bayere iwusi oḅara, nke nātachi kwa anya-ya abua ka o ghara ilekwasi ihe oḅo anya; 16 onye ahu gēbi n'ebe di elu: ebe ewusiri ike nke nkume di elu ka ulo-elu-ya gābu: anēnye ya nri-ya; miri-ya kwesiri ntukwasi-obi. 17 Eze n'ima-nma-ya ka anya-gi abua gāhu: ha gāhu ala nke ebe nile o soturu di anya. 18 Obi-gi gēché échiché oké uḅo ahu: óle ebe onye nāgu onu nọ? óle ebe onye nātù ego-utu nọ? óle ebe onye nāgu ulo-elu onu nọ? 19 Ndi ahu nke nwere anya-ike, i gagh-ahu ya, bú ndi asusu-ya miri emi kari onunu; nke ire-ya nāsu nsu

nādigh nghoṭa. 20 Lekwasi Zaion anya, bú obodo nke m̄be nile ayi akara ákà: anya-gi abua gāhu Jerusalem na ọ bu ulo-obibi di jū, ulo-ikwū nke anāgagh-ebupu ebupu, nke anāgagh-eropu ntú-ya ọ bula rue m̄be ebigh-ebi, nke anāgagh-adobi kwa udò-ya ọ bula. 21 Kama n'ebe ahu ka Onye di ebube, bú Jehova, gānṣduru ayi, dika ebe ọtutu osimiri na uzọ di iche iche miri si erú nke sara mbara n'aka abua; uḅo-umara agagh-aga nime ya, uḅo di ebube agagh-agabiga kwa n'elu ya. 22 N'ihì na Jehova bu onye-ikpe-ayi, Jehova bu onye nēnye ayi iwu, Jehova bu eze-ayi; Ya onwe-ya gāzoputa ayi. 23 Atosawo udò-gi nile; ha adigh-ejisi ukwu akpuha ike, ha aḅasagh ọkọloto-ha: m̄be ahu ekesara ihe alutara n'agha, bú ihe akwatara n'uba; ndi-ngwuro lutara ihe-nluta-n'agha. 24 Onye-obibi-ya agagh-asi, Anamaria ọria: agēbupu aḵo omume nke ndi bi nime ya.

34 1 Bianu nso, unu mba, inu ihe; unu ndi di iche iche kwa, nianu nti: ka uwa nu, ya na ùjú-ya; elu-uwa dum madu bi, na ihe nile si nime ya aputa. 2 N'ihì na iwe ka Jehova nēwesa mba nile, O nējide kwa ọnuma n'aru usu nile nke ndi-agha-ha: Ọ wezugawo ha ka ebibie ha, Ọ were ha nye ka eḅue ha. 3 Agētufu kwa ndi-ha eḅuru eḅu, ma ozu-ha, isi ọjọ ha gārigo n'elu, agāḅaze kwa ugwu site n'ọbara-ha. 4 Usu nile nke ihe elu-igwe gēdè kwa, agāpiakota kwa elu-igwe dika akwukwo-odide: usu-ha nile gākpōnwu kwa, dika akwukwo si akpōnwu dapu n'osisi vine, na dika akwukwo nke nākpōnwu akpōnwu si adapu n'osisi fig. 5 N'ihì na mma-aghā aḅujuwo aḵo n'elu-igwe: le, Edom ka ọ gāridakwasi, ridakwasi kwa ndi M'wezugara ka ebibie ha, ikpe ikpe. 6 Mma-agma Jehova juputara n'ọbara, emewo ka ọ ma abuba site n'abuba, site n'ọbara umu-aturu na nkpi, site n'abuba nke akuru ebulu: n'ihì na ájà di Jehova nwere na Bọzra, Ọ nwe-kwa-ra oké ọḅuḅu n'ala Edom. 7 Atu gēso kwa ha rida, umu-oke-ehi kwa, ha na oke-ehi; ala-ha gānūju kwa ọbara aḵo, agēme kwa ka ájà-ha ma abuba site n'abuba. 8 N'ihì na ubochi ibò-óbò di Jehova nwere, arọ nkwughachi diri ise-okwu

Zaion. 9 Iyi-ya nile gāḅanwe pitch, ájà-ya gāḅanwe kwa brimstone, ala-ya gāgho kwa pitch nēre ọku. 10 N'abalì ma-ọbu n'ehihie ọ gagh-anyu anyu; rue m̄be ebigh-ebi ka anwuru-ọku-ya gākwugo: site n'otù ọḅo rue ọḅo ọzọ ọ gātọḅoro n'efu; rue m̄be nile ebigh-ebi ọ digh onye nāgabiga nime ya. 11 Ma okwolo na ebinta gēnweta ya; okwukwu na ugolo-oma gēbi nime ya: Ọ gēseti kwa eriri nke itọḅoro-n'efu na nkume-otutù nke itọḅoro-nkiti n'elu ya. 12 Ndi-ya amara aha-ha ka ha gākpō inwe ala-eze, ma ọ digh onye nọ n'ebe ahu; ndi-isi-ya nile gāgho kwa ihe-efu. 13 Ogwu gēpú kwa n'ulo-elu-ya nile, akuba na ọhia-ogwu n'ebe-ya nile ewusiri ike: ọ we ghọ ebe-obibi nkita-ọhia, ogige nke diri enyi-nnunū. 14 Anu-ọhia bi n'ala kporo nku gēzute kwa anu-ọhia nēbe ebe, nkpi-ọhia gākpō kwa ibe-ya; ọzọ, n'ebe ahu ka lilith gānṣdu, chotara onwe-ya ebe-izu-ike. 15 N'ebe ahu ka agwo di ngwa gēme akwu-ya, yie ákwá, bua umu, kpokoba ha n'okpuru ndò-ya: ọzọ, n'ebe ahu ka ndaḅu gēzukota, otù na ibe-ya. 16 Chopotanu n'akwukwo Jehova, gua: ọ digh otù nime ndia fodoru ino ya, otù elegh anya ibe-ya ma ọ biagh: n'ihì na ọnum, nke ahu nyere iwu, Mọ-Ya kwa, Ya onwe-ya chikotara ha. 17 Ya onwe-ya efewo-kwa-ra ha nzà, aka-Ya ewerewo kwa ya kere ha n'eriri-otutù: rue m̄be nile ka ha gēnweta ya, rue ọḅo nile ka ha gēnwe ebe-obibi-ha nime ya.

35 1 Obi gātọ ọzara na ala kporo nku utọ; ala ihe nādigh gēteghari kwa egwú ọnù, ḅawa okoko-ọhia, dika rose. 2 Ọ gāḅawa nke-uku, teghari kwa egwú ọnù, e, n'iteghari-egwú-ọnù na n'iti-nkpu-ọnù; nsopuru Lebanon ka agēnye ya, e, ima-nma nke Kamel na Sheron: ndia gāhu ebube Jehova, bú ima-nma nke Chineke-ayi.

3 Menu aka kudara akuda ka ha di ike, ḅa-kwa-nu ikperè nāsu ngongo ume. 4 Sinu ndi obi-ha nēme ngwa, Dinu ike, unu atula egwu: le, Chineke-unu! ibò-óbò nābia, bú nkwughachi nke Chineke; Ya onwe-ya gābia zoputa unu. 5 M̄be ahu ka agēmeghe anya ndi-isi, ọ bu kwa nti nke ndi nti chiri ka agēmeghe. 6 M̄be ahu ka onye-ngwuro gāmali dika ele,

ire onye-obi gēti kwa nkpu ọ̀nù: n'ihì na n'ọ̀zara ka miri nā̀bawaputa, miri-iyi kwa n'ala ihe nā̀digh. 7 Mirage gā̀gho kwa ọ̀dọ-miri, ala miri nā̀digh gā̀gho kwa isi-iyi juputara na miri: n'ebe-obibi nkita-ọ̀hia, ebe ha nā̀makpu amakpu, ogige nke diri amì na papyrus. 8 Uzọ atuliri atuli, ọ̀buná uzọ, gā̀di kwa n'ebe ahu, Uzọ nke idi-nsọ ka agā̀kpọ kwa ya; onye ruru á̀rú agagh-agabiga na ya; ma uzọ ahu gā̀diri ndi ahu: onye ọ bula nke nā̀ga n'uzọ, ọ̀buná ndi ọ̀agọ̀rọ ọ̀bago n'uche-ha, ha agagh-akpafu akpafu. 9 Ọ digh ọ̀dum gā̀di n'ebe ahu, ọ digh kwa anu-ọ̀hia nke di irè gā̀rigo n'elu ya, agagh-ahu ya n'ebe ahu; ma ndiemeworo ka ha nwe onwe-ha nēje ije n'ebe ahu: 10 ndi Jehova ọ̀baputara ọ̀baputa gā̀lata kwa, were iti-nkpu-ọ̀nù bata nime Zaion; ọ̀nù ebigh-ebi gā̀di kwa n'isi-ha: obi-utọ na ọ̀nù ka ha gā̀biarute, iru-úju na ize-ume ewe ọ̀laga.

36 1 O rue, n'arọ nke-iri-na-anọ nke eze, bú Hezekaia, na Senakerib, bú eze Asiria, rigoro imegide obodo Nile ewusiri ike nke Juda, were ha. 2 Eze Asiria we si na Lekish ziga Rabshake rue Jerusalem jekuru Hezekaia, ya na oké usu-ndi-agma. Ọ we guzo n'akuku uzọ-miri nke ọ̀dọ-miri di n'elu, n'uzọ atuliri atuli nke ọ̀hia ọ̀su-ákwà. 3 Elaiakim nwa Hilkaia, nke bu onye-isi ulo, na Shebna, bú ode-akwukwo, na Joa nwa Esaf, bú onye-ncheta, we pukuru ya. 4 Rabshake we si ha, Biko, sinu Hezekaia, Otú a ka eze uku ahu siri, bú eze Asiria, Gini bu ntukwasi-obi a nke i ji tukwasi obi? 5 Asim, Ọ bu nání okwu ebuere-ọ̀nu, na ndum-ọ̀du na idi-ike di iji bu agha: ọ̀bu a ọ̀nye ka i tukwasiwo obi, na i nupuwo isi n'okpurum? 6 Le, i tukwasiwo obi n'aru nkpa-n'aka amì a piara apia, bú n'aru Ijpt, nke nwoke nā̀dabere na ya, ọ we ba n'ọ̀bu-aka-ya, dua ya: otú a ka Fero, bú eze Ijpt, di n'ebe ndi Nile nā̀tukwasi ya obi nọ. 7 Ma ọ buru na i sim, Ọ bu Jehova, bú Chineke-ayi, ka ayi tukwasiwo obi: ọ bugh Onye ahu bu Onye Hezekaia wezugara ebe-Ya Nile di elu na ebe-ichu-aja-Ya Nile, si Juda, si kwa Jerusalem, N'iru ebe-ichu-aja nka ka unu gā̀kpọ isi ala? 8 Ma ọ̀bu a, biko, were onwe-gi mere onye-nwem,

bú eze Asiria, ihe-ibe, ka m'nye kwa gi nnù inyinya ise, ọ buru na i puru inyere onwe-gi ndi gā̀nọkwasi ha. 9 I gēsi kwa aña chighari iru otú onye-ọ̀chi-agma nke ndi-orù onye-nwem ndi kachasi ntà, tukwasiri onwe-gi obi n'aru Ijpt inwe uọ̀-ala na ndi-inyinya? 10 Ma ọ̀bu a ọ bu n'ejigh Jehova ka m'rigoro imegide ala nka ibibi ya? Jehova sirim, Rigo imegide ala nka, bibie ya. 11 Elaiakim na Shebna na Joa we si Rabshake, Biko, gwa ndi-orù-gi okwu n'asusu Siria; n'ihì na ayi onwe-ayi nā̀nu ya: agwa-kwa-la ayi okwu n'asusu ndi-Ju, na nti ndi nọ n'elu m̀bidi. 12 Rabshake we si, Ọ bu ijekuru onye-nwe-gi na ijekuru gi ka onye-nwem ziterem ikwu okwu ndia? ọ bugh n'ihì ndikom ahu ndi nā̀nọdu n'elu m̀bidi, ka ha we soro unu rie n̄sì-ha, n̄u kwa nwa-miri-ha? 13 Rabshake we guzo, were oké olu kpọ n'asusu ndi-Ju, si, Nurunu okwu Nile nke eze uku ahu, bú eze Asiria. 14 Otú a ka eze siri, Unu ekwela ka Hezekaia rafue unu: n'ihì na ọ pugh inaputa unu: 15 unu ekwekwa-la ka Hezekaia me ka unu tukwasi Jehova obi, si, Jehova aghagh inaputa ayi; agagh-enye obodo a n'aka eze Asiria. 16 Unu egela Hezekaia nti: n'ihì na otú a ka eze Asiria siri, Merenum ihe-ngọzi, pukutekwam; ri-kwa-nu, nwoke ọ bula nkpuru vine-ya, na nwoke ọ bula nkpuru osisi fig ya, n̄u-kwa-nu, nwoke ọ bula miri olùlù-miri-ya: 17 rue m̀be m'biara chiri unu je n'ala dika ala-unu, bú ala ọka na manya-vine ọ̀hu, ala achicha na ubi-vine. 18 Lezienu anya ka Hezekaia we ghara irafu unu, si, Jehova gā̀naputa ayi. Chi Nile nke mba Nile ọ̀zọ, hà anaputawo, onye ọ bula ala-ya, n'aka eze Asiria? 19 Ọle ebe chi Nile nke Hemat na Apad di? ọle ebe chi Nile nke Sefavaim di? hà anaputawo kwa Sameria n'akam? 20 Ọle ndi n'etiti chi Nile nke ala ndia ka ha bu, bú ndi naputara ala-ha n'akam, na Jehova gā̀naputa Jerusalem n'akam? 21 Ma ha ọ̀bara nkiti, ha azagh kwa ya okwu: n'ihì na ihe eze nyere n'iwu bu nka, si, Unu azala ya. 22 Elaiakim nwa Hilkaia, nke bu onye-isi ulo, na Shebna, bú ode-akwukwo, na Joa nwa Esaf, bú onye-ncheta, we biakute Hezekaia, ha na uwe-ha ọ̀wara adọwa, ha we gosi ya okwu Nile nke Rabshake.

37 ¹ O rue, m̀be eze, bú Hezekaiia, nuru ya, na ọ dọwara uwe-ya nile, were ákwá-nkpe kpuchie onwe-ya, ba n'ulo Jehova. ² Ọ we zie Elaiakim, nke bu onye-isi ulo, na Shebna, bú ode-akwukwọ, na ndi okenye ndi-nchu-aja, ndi wereworo ákwá-nkpe kpuchie onwe-ha, ọ we zie ha jekuru Aisaia nwa Emoz, bú onye-amuma. ³ Ha we si ya, Otú a ka Hezekaiia siri, Ubochi ahuhu na ibanba na nleli-anya ka ubochi ta bu: n'ih na umu abiaruwo ebe-nmuputa, ma ike adigh imu ha. ⁴ Elegh anya Jehova, bú Chineke - gi, gānu okwu nile nke Rabshake, onye eze Asiria, bú onye-nwe-ya, ziteworo ita Chineke di ndu uta, elegh anya Ọ gābara okwu nile nke Jehova, bú Chineke-gi, nuworo nba: gi ọuli kwa ekpere-gi n'ih ndi fọduru ndi ahutaworo. ⁵ Ndi-orú eze, bú Hezekaiia, we biakute Aisaia. ⁶ Aisaia we si ha, Otú a ka unu gāsi onye-nwe-unu, Otú a ka Jehova siri. Atula egwu n'ih okwu nile nke i nuworo, nke ndi nējere eze Asiria ozi jiri kwulum. ⁷ Le, M'nētiye otú mọ nime ya, ọ gānu kwa akukọ, laghachi n'ala-ya; m'gēme kwa ka ọ da site na tmma-agma n'ala-ya. ⁸ Rabshake we laghachi, huta eze Asiria ka o nēbuso Libna agha: n'ih na ọ nuru na o siwo na Lekish bulie ije. ⁹ Ọ we nu ihe bayere Tiahaka, bú eze Etiopia, si, Ọ putawo ibuso gi agha. Ọ we nu, zie ndi-oz i jekuru Hezekaiia, si, ¹⁰ Otú a ka unu gāgwa Hezekaiia, bú eze Juda, okwu, si, Ekwela ka Chineke-gi, Onye gi onwe-gi nātukwasi obi, rafue gi, si, Agagh-enye Jerusalem n'aka eze Asiria. ¹¹ Le, gi onwe-gi anuwo ihe ndi-eze Asiria meworo ala nile, n'iwezuga ha ka ebibie ha: ágānaputa kwa gi onwe-gi? ¹² chi nile nke mba nile ọzọ, há anaputawo ha, bú ndi nnam-há bibiwo, Gozan, na Haran, na Rezuf, na umu Eden, ndi nọ na Telasa? ¹³ Ọle ebe eze Hemat di, na eze Apad, na eze obodo Sefavaim na Hina na Iva? ¹⁴ Hezekaiia we nata akwukwọ n'aka ndi-oz i ahu, gua ya: Hezekaiia we rigorue ulo Jehova, ọasa ya n'iru Jehova. ¹⁵ Hezekaiia we kpe ekpere n'iru Jehova, si, ¹⁶ Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke Israel, Onye nēbi n'etiti cherubim, Gi onwe-gi bu Chineke, nání Gi, nke ala-

eze nile nke uwa; Gi onwe-gi mere elu-igwe na uwa. ¹⁷ Jehova, tọ nti-Gi n'ala, nu; Jehova, saghe anya-Gi abua, hu: nu kwa okwu nile nke Senakerib, nke zitere madu ita Chineke di ndu uta. ¹⁸ N'ez i-okwu, Jehova, ndi-eze Asiria emewo ka ala nile na ala-ha tọborọ n'efu, ¹⁹ ha etiyewo kwa chi nile ha n'ọku: n'ih na ọ bugh chi ka ha bu, kama ha bu ọlu aka madu, bú osisi na nkume; ha we me ka ha la n'iyi. ²⁰ Ma ubu a, Jehova, bú Chineke-ayi, zoputa ayi n'aka-ya, ka ala-eze nile nke uwa we mara na Gi onwe-gi bu Jehova, nání Gi.

²¹ Aisaia nwa Emoz we zigara Hezekaiia ozi, si, Otú a ka Jehova, bú Chineke Israel, siri, Ekpere nke i kpeworom bayere Senakerib, bú eze Asiria, anuwom ya. ²² Nka bu okwu nke Jehova kwuworo bayere ya: Nwa-aboghọ nāmagh nwoke, bú ada Zaion cleliwo gi anya, chinye gi ihere n'iru; ada Jerusalem efufewo isi n'azu gi. ²³ Ọnye ka i taworo uta, kwulu kwa? Ọnye ka i mewo-kwa-ra olu-gi ka ọ di elu, weli kwa anya-gi abua imegide Ya? ọ bu imegide Onye Nso nke Israel. ²⁴ I siri n'aka ndi-orú-gi ta Onye-nwe-ayi uta, si, Ọtutu ubo-alam ka mu onwem jiri rigorue ebe di elu nke ugwu nile, rue akuku ime nile nke Lebanon; m'gēbutu kwa osisi cedar ya nile toro ogologo, na osisi fir ya nile arọputara arọputa: m'gābā kwa n'ebe di elu nke nsotu-ya, oké ọhia nke ubi ọma ya. ²⁵ Mu onwem egwuwo olulú-miri, nua miri, m'gēwere kwa ọbu-ukwu nke nzọli-ukwum me ka osimiri Nail nile nke Ijpt tasia. ²⁶ I nugh na ọ bu na m̀be di anya gara aga ka M'meworo ya, na ọ bu site n'ubochi m̀be ochie ka M'kpuworo ya? ubu a emewom ka ọ biarue, na i gābu onye gākwada obodo ewusiri ike ka ha we ghọ obo tọborọ n'efu. ²⁷ Ndi bi nime ha we ghọ ndi aka-ha di nkpunkpu, ha turu ujọ, ihere we me ha; ha ghọrọ ihe-ọkukú nke ubi, na akwukwọ ahiahia ndu, na ahiahia nke elu-ulo, na ubi ọka tutu o tolite. ²⁸ Ma amawom nnọdu-gi, na ọpupu-gi, na nbata-gi, na otú i nākpali onwe-gi imegidem. ²⁹ N'ih na i nākpali onwe-gi imegidem, na n'ih na npako-gi arigowo ba na ntim abua, M'gētiye kwa n̄a-aka-imim n'imi-gi, na bridle nkem n'ehubere-ọnu-gi abua,

me ka i laghachi n'uzọ ahu nke i siri bia. 30 Ma nka gāburu gi ihe-iriba-ama: unu gēri n'arọ a ihe nēpụ n'onwe-ya, na n'arọ nke-abua ihe si na nke ahu pue; ma n'arọ nke-atọ ghanu nkpuru, we kwa ihe ubi, ku kwa vine n'ubi-vine, ri kwa nkpuru-ha. 31 Ndi ̄apuru āapu nke ulo Juda ndi fọduru gābagide kwa nkporọgwu n'ala n'okpuru ọzọ, mi kwa nkpuru n'elu. 32 N'ihị na ọ bu na Jerusalem ka ndi fọduru afọdiu gēsi puta, ndi ̄apuru āapu gāputa kwa n'ugwu Zaion: ekworo Jehova nke usu nile nke ndi-agma gēme nka. 33 N'ihị ya ka Jehova kwuru okwu bayere eze Asiria otu a, si, Ọ gagh-abà n'obodo a, ọ gagh-abà otu àkù n'ebe ahu, ọ gagh-ewere kwa ọta bia n'iru ya, ọ gagh-awukọta kwa ihe-ntukọba imegide ya. 34 N'uzọ o siri bia, n'uzọ ahu ka ọ gālaghachi, ọ gagh-abà kwa n'obodo a, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 35 M'gēbọchi kwa obodo a izọputa ya, n'ihị Onwem, na n'ihị Devid, bụ orùm.

36 Mọ-ozì nke Jehova we pua, tìbue n'omuma-ulo-ikwū Asiria orù nnù ndikom orù uzọ na uzọ atọ, na nnù ndikom abua na ọgu iri: madu we bilie n'isi-ututu, ma, le, ha nile bu ozu nwuru anwu. 37 Senakerib, bụ eze Asiria, we bulie ije, je, laghachi, biri na Nineve. 38 O rue, mbe ya onwe-ya nākpọ isi ala n'ulo Nisrok, bụ chi-ya, na Adramelek na Shareza, bụ umu-ya ndikom, were mma-agma tìbue ya: ma ndi ahu wepugara onwe-ha la n'ala Ararat. Isa-hadon, bụ nwa-ya, we buru eze n'ọnọdu ya.

38 1 Na mbe ahu Hezekaia riara ọria inwu anwu. Aisaia, bụ onye-amuma, bụ nwa Emoz, we biakute ya, si ya, Otù a ka Jehova siri, Nye ulo-gi iwu; n'ihị na onye nānwu anwu ka i bu, I gagh-adi kwa ndu. 2 Hezekaia we chigharia iru-ya che m̄bidi iru, kpere Jehova, 3 si, Biko, Jehova, biko, cheta otù m'jaghariworo n'iru Gi n'ezì-okwu na n'obi zuru okè, ọ bu kwa ihe di nma n'anya-Gi ka m'meworo. Hezekaia we kwa àkwà nke-uku. 4 Okwu Jehova we rue Aisaia nti, si, 5 Je, si Hezekaia, Otù a ka Jehova, bụ Chineke Devid nna-gi, siri, Anuwom ekpere-gi, ahuwom anya-miri-gi: le, M'nātukwasi arọ iri na ise n'ubọchi-gi. 6 M'gānaputa kwa gi

na obodo a n'ọbu-aka eze Asiria, ̄ochi kwa obodo a. 7 Nka gābu-kwa-ra gi ihe-iriba-ama sitere n'aka Jehova, na Jehova gēme ihe a nke O kwuru: 8 le, M'nēme ka onyinyo nke di n'ebe-nrigo, nke ridaworo n'ebe-nrigo Ehaz site n'anyanwu, ka ọ la azu nzọ-ukwu ebe-nrigo iri. Anyanwu we la azu nzọ-ukwu ebe-nrigo iri n'ebe-nrigo ahu nke ọ ridaworo n'elu ya.

9 Odide-akwukwọ nke Hezekaia eze Juda, mbe ọ riara ọria, ọ we puta n'ọria-ya nwe aru-ike.

10 Mu onwem siri, Ọ bu n'idi-jū nke ubọchim nile ka m'ghagh ilan'ọnu-uzọ-ama nke ala-mọ:

Anapuwom arọm fọduru afọdu.

11 Asirim, M'gagh-ahu Ja, ọbunà Ja n'ala ndi di ndu:

M'gagh-elegide kwa madu anya ọzọ n'etiti ndi bi n'ala ọgwugwu-ndu.

12 Emewo ka ebe-obibim bulie ije, esiwo kwa n'ebe m'nọ bulaga ya dika ulo-ikwū onye-ọzuzù-aturu:

Apiakotawom ndum dika ọkpa-àkwà si apiakota àkwà; na ñkwè-àkwà ka O gēbipum:

Site n'ehihie rue abali I gēme ka m'gwusia.

13 Edozirim nkpuru-obim rue ututu; dika ọdum, otù a ka O nānyaii ọkpukpum nile:

Site n'ehihie rue abali I gēme ka m'gwusia.

14 Dika eleke ma-ọbu ūpala, otù a ka m'nēbe ebe;

Anamekwo àkwà dika nduru: anyam abua atalatawo n'ile anya n'elu;

Jehova, anēmēbum emebu, nọrọm mbe.

15 Gini ka m'gēkwu? Ọ gwaram okwu, Ya onwe-ya me-kwa-ra ya:

M'ganēje nwayọ arọm nile n'ihị idi-ilu nke nkpuru-obim.

16 Onye-nwe-ayi, ihe ndia ka madu ji adi ndu,

Ọ bu kwa nime ha ka ndu mọm dichasi:

I gēme kwa ka aru dim ike; Gi me kwa ka m'di ndu.

17 Le, ihe m'ji nwe ihe di ilu ilu bu ka m'we nata udo:

Ma Gi onwe-gi huru nkpuru-obim n'anya si-ike, we si n'olulù nke itọbọrọ-n'efu dọputam;

N'ihì na I tufuru nmehiem nìle n'azu Gi.

18 N'ihì na ala-mọ adìgh-ekele Gi, ọnwu adìgh-eto Gi:
Ndi nārìda n'olùlù adìgh-ele anya ezi-okwu-Gi.

19 Onye di ndu, onye di ndu, onye ahu gēkele Gi, dika m'si eme ta:
Nna gēme ka umu mara ezi-okwu-Gi.

20 Jehova ejikerewo izọputam:
Ubọ-akwaram nìle ka ayi ganākpọ
Ubọchi nìle nke ndu-ayi n'ulo Jehova.

21 Aisaia we si, Ka ha were mbadamba fig, makwasi ya n'elu ihe-ofifi ahu, ọ gādiri ndu. 22 Hezeakaia we si, Gini gābu ihe-iriba-ama na m'gārìgoru ulo Jehova n'ubọchi nke-atọ?

39 1 Na mbe ahu Merodak-baladan nwa Baladan, bú eze Babilon, zigara Hezeakaia akwukwọ na onyinye-inata-iru-ọma: ọ nu-kwa-ra na Hezeakaia riarari ọria, we nwe aru-ike. 2 Hezeakaia we nùria ọnu bayere ha, me ka ha hu ulo nke ihe-ya di oké ọnu-ahia, bú ọla-ọchaya, na ọla-edo-ya, na uda-ya di iche iche, na ezi manu-ya, na ulo nìle nke ihe-agma-ya nìle, na ihe nìle nke achọtara n'akù-ya nìle: ọ digh ihe di n'ulo-ya, ma-ọbu n'ala nìle ọ nāchi, nke Hezeakaia nēmegh ka ha hu. 3 Aisaia, bú onye-amuma, we biakute eze, bú Hezeakaia, si ya, Gini ka ndikom ndia siri gi? ọle ebe ka ha si kwa biakute gi? Hezeakaia we si, Ọ bu n'ala di anya ka ha si biakutem, ọbuná na Babilon. 4 Ọ si, Gini ka ha huru n'ulo-gi? Hezeakaia we si, Ihe nìle nke di n'ulom ka ha huru: ọ digh ihe di n'akùm nìle nke m'nemegh ka ha hu. 5 Aisaia we si Hezeakaia, Nuru okwu Jehova nke usu nìle nke ndi-agma. 6 Le, ubọchi nābia, na ihe nìle di n'ulo-gi, na nke nna-gi-há debeworo n'ulo-akù rue ta, agēburu ha je Babilon: ọ digh ihe gāfọdu, ka Jehova siri. 7 Ufọdu kwa nime umu-gi ndikom, ndi gēsi n'aru-gi puta, ndi i gāmuta, ha gāchiri ha; ha gābu kwa ndi-onozi n'ulo uku eze Babilon. 8 Hezeakaia we si Aisaia, Ọ di nma, bú okwu Jehova nke i kwuworo. Ọ si kwa, N'ihì na udo na ezi-okwu gādi n'ubọchim nìle.

40 1 Kasienu, kasienu ndim obi, ka Chineke-unu nāsi. 2 Gwanu Jerusalem okwu gābá ya n'obi, kpọ-kwanu ya okù, si, na obubu-agma-ya ezuwo, na ahuhu ajọ omume-ya atọjuwo Chineke utọ, na ọ natawo n'aka Jehova okpukpu abua n'ihì nmehie-ya nìle.

3 Ọ bu olu nke onye nākpọ nkpu n'ọzara, si, Dozienu uzọ Jehova, menu ka uzọ atuliri atuli guzoziere Chineke-ayi n'ala ihe nādigh. 4 Agēme ndagwurugwu ọ bula ka ọ di elu, agēme kwa ka ugwu ọ bula na ugwu ntà ọ bula di ala: ebe di nkputankpu gāghọ kwa, ebe guzoziri eguzozi, nkume nìle di elu gāghọ kwa ebe di lari: 5 agēkpughe kwa ebube Jehova, anu-aru nìle, bú madu, gāhukọ kwa ya n'otù: n'ihì na ọnu Jehova ekwuwo. 6 Ọ bu olu onye nāsi, Kpọ nkpu. Otù onye we si, Gini ka m'ganākpọ nkpu? Anu-aru nìle bu ahìhia, ima-nma-ya nìle di kwa ka okoko ọhia: 7 ahìhia akponwuwo, okoko-ọhia ajanwuwo; n'ihì na iku-ume Jehova ekukwasiwo ya: n'ezie ahìhia ka ndi ahu bu. 8 Ahìhia akponwuwo, okoko-ọhia ajanwuwo: ma okwu Chineke-ayi gēguzosi ike rue mbe ebigh-ebi.

9 Rigo n'elu ugwu di elu, gi nwayi nēzisa ozi ọma, bú Zaion; welie olu-gi n'ike, gi nwayi nēzisa ozi ọma, bú Jerusalem; welie ya, atula egwu; si obodo nìle nke Juda, Le, Chineke-unu! 10 Le, Ọnye-nwe-ayi Jehova gābia dika onye di ike, ogwe-aka-Ya ganāchi-kwara Ya: le, ọkwukwu-ugwọ-Ya di n'akz-Ya, ugwọ-ọiu-Ya di kwa n'iru Ya. 11 Dika onye-ọzùzù-aturu ka Ọ gāzù igwē aturu-Ya, n'ogwe-aka-Ya ka Ọ gāchikọta umu-aturu, ọ bu kwa n'obi-Ya ka Ọ gēkuru ha, Ọ gēwere nwayọ nēdu ndi nēnye umu ara.

12 Ọnye túworo miri nìle n'ọbu-aka-Ya, were ntù-aka túputa elu-igwe, nagidezue ájá nke uwa na mbe, si ugwu nìle n'ihe-osisi, túa ugwu ntà nìle n'ihe-ọtútù? 13 Ọnye túputaworo mọ nke Jehova, ma-ọbu, dika onye-ndum-ọdu-Ya, nēme ka Ọ mara ihe? 14 Yá na onye ọbara izù? ọnye mere ka Ọ ghọta ihe? ọnye ziri Ya ihe n'okporo-uzọ ikpé, zì kwa Ya ihe-ọmuma, me kwa ka Ọ mara uzọ nghọta? 15 Le, aguwo mba nìle n'otù ntu-miri nātupu n'ite-miri, na

n'uzuzu nke ihe-otutu: le, O nāchili agwe-etiti dika ifurifu-ihe. 16 Lebanon ezugh kwa isure oku, anu-ohia-ya ezugh kwa isure aja-nsure-oku. 17 Mba nile di ka ihe-efu n'iru Ya; dika ihe nerugh ihe-efu na ebe toboro n'efu ka aguworo ha nye Ya. 18 Onye kwa ka unu gāsi na Chineke yiri ya? ma-ohu ihe-oyiyi gini ka unu gēdo n'usoro n'ebe O nọ? 19 Arusi apiri api, onye-okā bazere ya, onye-nnucha-ola nāmachita ya ola-edo, o bu kwa iyaba ola-ocha ka o nākpuru ya. 20 Onye dara obeye kari ichu aja-nbuli di otu a nāroputa osisi nke nādigh-ere ure; onye-okā nke mara ihe ka o nāchoputara onwe-ya idozi arusi apiri api nke anāgagh-ewezuga ya n'onodu-ya. 21 Unu amagh? unu anugh? egosigh unu ya site na mbe mbu? unu aghotagh site na ntọ-ala nile nke uwa? 22 O bu Onye ahu Nke nānođu n'elu buruburu uwa, ndi bi nime ya ewe di ka ogugu; Nke nēseti elu-igwe dika akwā di nfe, we basā ha dika ulo-ikwū ibi ebi: 23 Nke nēme ndi-isi ka ha ghọ ihe-efu; O mewo ndi-ikpe uwa ka ha di ka ebe toboro n'efu. 24 E, akākugh ha dika osisi: e, akāghagh ha dika nkuru: e, ogwe-osisi-ha akābagh nkporogwu n'ala: ozo kwa, O kukwasiwo ha ume, ha we kponwua, oké ifufe nēfepu kwa ha dika ahilia-oka kporo nku. 25 Onye kwa ka unu gāsi na Mu yiri ya, M'we ra ka ya? ka Onye Nso nāsi. 26 Welieny anya-unu elu, hu: o bu Onye kere ihe ndia? o bu Onye ahu Nke nēme ka usu-ha puta n'onu-ogugu: ha nile n'aha-ha ka O nākpọ; site n'iba-uba nke ike-Ya, na n'ihī na O nwere ume n'ike, o digh ihe foduru nke anāgugh.

27 N'ihī gini ka i nāsi, gi Jakob, o bu kwa n'ihī gini ka i nēkwu, gi Israel, si, Uzom ezonariworo Jehova, ozo, ikpēm esiwo n'ebe Chinekem nọ gabiga? 28 I magh? i nugh? Chineke nke mbe ebigh-ebi ka Jehova, Onye kēworo nsotu nile nke uwa, bu; O digh-ada mbā, ike adigh-agwu kwa Ya; o digh ngwuputa anēgwuputa nghota-Ya. 29 O bu Onye nēnye onye dara mbā ike; onye ike nādigh ka O nēme kwa ka o nwe ume n'uba. 30 Obunā umu-okoro nāda mbā, ike nāgwu kwa ha, obunā umu-okorobia nāsu ngongō da: 31 ma ndi nēle anya Jehova gābanwe ike-ha;

ha gēfego elu na nkū dika ugo; ha gāba oso, ike agagh-agwu kwa ha; ha gēje ije, ghara ida mbā.

41 1 Banu nkiti gem nti, unu agwe-etiti; ka ndi nile di iche iche banwe kwa ike-ha: ka ha biarue nso; ka ha kwue okwu: ka ayi biarue onwe-ayi nso ikpe ikpe. 2 Onye kpoteworo otu onye site n'owuwa-anyanwu, onye O kporo n'ezimume ibiarute ukwu-Ya? O nēwere mba di iche iche nye n'iru ya, O nēme kwa ya ka o nwe ike n'aru ndi-eze: O nēwere ha nye mma-agma-ya dika aja, dika ahilia-oka kporo nku nke anēfepu efepu, otu a ka O nēwere ha nye uta-ya. 3 O nāchu ha, gabiga n'udo; o jigh ukwu-ya abā n'uzo. 4 Onye luworo ya, me ya. nākpọ obo nile site na mbe mbu? O bu Mu onwem, bú Jehova, Onye mbu, Nke nọye-kwa-ra ndi ikpe-azu, Mu onwem bu Onye ehu. 5 Agwe-etiti nile huru, we tua egwu; nsotu nile nke uwa nāma jijiji: ha biaruru nso, we bia. 6 Ha yeritara onwe-ha aka n'otu n'otu; onye o bula nime ha nāsi nwa-nne-ya, Di ike. 7 Onye-okā we me ka onye-nnucha-ola di ike, onye ji otutu akwoihe murumuru mere ka onye nētū osiama di ike, nēkwu okwu bayere nkpukota, si, Nke ahu di nma: o were ntū kpoğidesi ya ike ka ewe ghara iwezuga ya n'onodu-ya.

8 Ma gi onwe-gi, Israel, orum, Jakob onye M'roputara, nkuru Abraham, bú onye nāhum n'anya; 9 gi onye M'jidesiworo ike site na nsotu nile nke uwa, o bu kwa n'akuku-ya nile ka M'kpopotara gi, we si gi, Orum ka i bu, aropotawom i, ajughm i aju: 10 atula egwu, gi ka M'noyere: elela anya buruburu n'ujọ, n'ihī na Mu onwem bu Chineke-gi: M'gāba gi ume; e, M'gēyere gi aka; e, M'gēji aka-nri nke ezi omumem kwagide gi. 11 Le, ihere gēme ndi ahu nile ndi iwe-ha di oku n'aru gi, agētiye ha n'onodu-ihere: ha gādi ka ihe nābugh ihe, we la n'iyi, bú ndi nālusō gi ogū. 12 I gācho ha, ma i gagh-achota ha, bú ndi gi na ha nēse okwu: ha gādi ka ihe nābugh ihe na dika ihe-efu, bú ndi nēbuso gi agha. 13 N'ihī na Mu onwem, Jehova, Chineke-gi, nējidesi aka-nri-gi ike, bú Onye nāsi gi, Atula egwu, Mu onwem eyeworo gi aka. 14 Atula egwu, gi

idide, bú Jekob, unu ndikom Israel; Mu onwein eyeworo gi aka, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta, ọzọ, Onye-nbaputa-gi bu Onye Nsọ nke Israel. 15 Le, emewom ka i ghọ ihe-nkpore eji azọcha ọka, bú ihe di nkọ di ọhu nwere ezé: 1 gāzọcha ugwu, zọpia ha, i gēme kwa ugwu ntà ka ha di ka iḅoḅo-ọka. 16 I gāfucha ha, ifufe gēfepu kwa ha, oké ifufe gēfesa kwa ha: ma gi onwe-gi gēteghari egwú ọniú na Jehova, n'Onye Nsọ nke Israel ka i gānya isi. 17 Ndi ewedara n'ala na umu-ọḅeye nāchọ miri ma ọ digh nke dinu, ire-ha kposiri nku n'ih i akpiri kporọ nku; Mu onwem, bú Jehova, gāza na, Mu, bú Chineke Israel, M'gagh-arapu ha. 18 M'gākwaghe osimiri n'elu ugwu di iche iche ọhia nādigh, na isi-iyi n'etiti ndagwurugwu di iche iche: M'gēme ka ọzara ghọ ọdọ-miri iuputara na miri, me kwa ka ala ọkpọ-nku ghọ ebe miri nāsuputa. 19 M'gāku n'ọzara osisi cedar na osisi acacia na osisi myrtle na osisi manu; M'gāmakoṭa n'ala ihe nādigh osisi fir na osisi pine na osisi cypress: 20 ka ha we hu, mara, tukwasi ọbi, nwe uche ighota n'otú, na aka Jehova mere nka, na Onye Nsọ nke Israel kere ya.

21 Wetanu okwu-ikpe-unu nso, ka Jehova nāsi; butenu ihe nile unu dabere nso, ka Eze Jekob nāsi. 22 Ka ha bute ha nso, gosi ayi ihe ahu nke gēme: gosinu ihe nile emere na mḅe mbu, ihe ha bu, ka ayi we tukwasi ha obi-ayi, we mara ikpe-azu-ha; ma-ọbu menu ka ayi nuru ihe ahu nile nke nābia. 23 Gosinu ihe ahu nile nke gābia n'odi-n'iru, ka ayi we mara na chi ka unu bu: e, menu ezi ihe, ma-ọbu menu ihe ọjọ, ka ayi we lerita onwe-ayi anya buruburu n'ajọ, hu ya n'otú. 24 Le, unu onwe-unu sitere n'ihe nābugh ihe, ọlu-unu site-kwa-ra n'ihe-efu: ihe-árú ka onwe nārọputa unu bu.

25 Akpotewom otú onye site n'Ugwu, ọ we bia; otú onye site n'owuwa-anyanwu nke gākpọku aham: ọ gābiakwasi kwa ndi nọchiri anya eze dika agāsi na ha bu urọ, na dika ọkpuite si azọ ájá. 26 Onye gosiworo ya site na mbu, ka ayi we mara? na site na mḅe gara aga, ka ayi we si, Ọ bu onye ezi omume? e, ọ digh onye nēgosi, e, ọ digh onye nēme ka ayi nuru, e, ọ digh

onye nānu okwu-ọnu-unu. 27 Abum onye mbu isi Zaión, Le, le ha: M'gēnye kwa Jerusalem onye nēzisa ozi ọma. 28 M'we le, ma ọ digh onye M'huru; n'etiti ndia kwa, ma ọ digh onye-ndum-ọdu di, ka M'we jua ha ajuju, ha we zaghachim okwu. 29 Le, ha nile bu ajọ ihe; ihe-efu ka ọlu nile ha bu: ifufe na ebe toḅorọ n'efu ka arusi nile ha awuru awu bu.

42 1 Le orum, onye M'nējide aka; onye nkem M'roputara, onye ihe-ya torọ nkpuru-obim utọ: atukwasiwom ya Mọm; ikpé ka ọ gēweputara mba nile. 2 Ọ gagh-eti nkpu, ọ gagh-eweli kwa olu-ya elu, ọ gagh-eme kwa ka anu olu-ya n'ezí. 3 Ọ gagh-akpaji amí apiara apia, ọ gagh-emenyu kwa ogho-oriona nēnwu inyogh-inyogh: n'ezí-okwu ka ọ gēme ka ikpé puta. 4 Ọ gagh-enwu inyogh-inyogh, agagh-apia kwa ya apia n'obi, rue mḅe o gēdowori ikpé n'uwa; ọ bu kwa iwu-ya ka agwe-etiti nile gēchere. 5 Otú a ka Chineke, bú Jehova, siri, bú Onye kēworo elu-igwe, seti kwa ha; Onye meworo uwa na ihe nile nke si nime ya aputa ka ọ sa mbara; Onye nēnye ndi bi n'elu ya ume ha nēku, Onye nēnye kwa ndi nējeghari nime ya mọ: 6 Mu onwem, bú Jehova, akpọwo gi n'ezí omume, M'gējide kwa aka-gi, chebe gi, nye gi ka i buru ọḅuḅa-ndu nke ndim, ka i buru kwa ihè nke mba nile; 7 imeghe anya nile kpuru isi, ime ka onye-nkpọrọ si n'ebe emechibidoworo ya puta, ime ka ndi nānọdu n'ọchichiri si n'ulo-nkpọrọ puta. 8 Mu onwem bu Jehova; nke ahu bu aham: M'gagh-enye kwa onye ọzọ nsọpulum, M'gagh-enye kwa arusi di iche iche apiri api otutom. 9 Ihe mbu, le, ha abiawo, ọ bu kwa ihe ọhu di iche iche ka Mu onwem nēgosi: tutu ha epue anameme ka unu nuru ha.

10 Būkuenu Jehova abí ọhu, kwusanu otuto-Ya site na nsọtu uwa; unu ndi nārída n'oké osimiri, na újú-ya, agwe-etiti nile, na ndi bi ha. 11 Ka ọzara na obodo-ya nile welie olu-ha, obodo ntà nile Kida bi: ka ndi bi na Sela tie nkpu ọniú, ka ha si n'elu ugwu nile tisie nkpu ike. 12 Ka ha nye Jehova nsọpuru, gosi kwa otuto-Ya n'agwe-etiti nile. 13 Jehova gāputa dika dike; dika onye-agma ka Ọ gākpote ekworo: O gēti

nkpu agha, e, O gēti oké nkpu agha; n'imegide ndi-iro-Ya ka O nēme Onweya dike. 14 Edebewom onum du site na mbe ehigh-ebi gara aga; anamaba nkiti, jisie onwem ike: dika nwayi ime neme, otú a ka M'gāsu udé, ku ume ngwa ngwa, kusie ume ike n'otú. 15 M'gēme ugwu na ugwu ntá ka ha kọ akọ, ihe-ọkukú-ha nile ka M'gēme kwa ka ọ kponwua; M'gēme kwa osimiri ka ha ghọ agwetiti, me kwa ka ọdọ-miri nile takọ. 16 M'gēme kwa ka ndi-isi ije ije n'uzọ ha nāmagh; n'okporo-uzọ ha nāmagh ka M'gēme ka ha zọ ije: M'gēme ka ọchichiri buru ihè n'iru ha, me kwa ebe ọagọrọ aḅagọ ka ha guzozie. Ihe ndia ka M'gēme, M'gagh-arapu kwa ha. 17 Ha gālaghachi azu, ihere gēme ha nke-uku, bú ndi nātukwasi arusi nile apiri api obi, ndi nāsi arusi awuru awu, Unu onwe-unu bu chi-ayi.

18 Unu ndi nti chiri, nurunu; unu ndi-isi kwa legidenu anya, ka unu we hu uzọ. 19 Onye kpuru isi, ma-ọbugh orum, ma-ọbu onye ka nti chiri, dika onye-ozim M'nēziga? onye kpuru isi dika onye Mu na ya di n'udo, ma-ọbu onye kpuru isi dika orú Jehova? 20 I huwo ọtutu ihe, ma i digh-ariba ama; nti-ya abua ghere oghe, ma ọ digh-anu ihe. 21 O torọ Jehova utọ, n'ih i ezi omume-Ya, ime ka iwu-Ya di uku, na ime ka ọ di ebube. 22 Ma ndi nka bu ndi alutaworo ihe-ha n'agha na ndi apunaraworo ha ihe; ha adawo n'ibudu n'olulú, ha nile, ọ bu kwa n'ulo-nkpọrọ di iche iche ka czobeworo ha: ha aghowo ihe-nluta-n'agha, ma ọ digh onye-nnaputa; ha aghowo ihe apunaraworo madu, ma ọ digh onye nāsi, Nyeghachi. 23 Onye n'etiti unu gēge nti na nka? onye gāna nti, we nu ihe n'odi-n'iru? 24 Onye were Jakob nye ka ọ ghọ ihe apunaraworo madu, were Israel nye ndi nāluta ihe n'agha? ọ bugh Jehova? bú Onye ayi mehieworo megide, Onye ha nēkwegh kwa eje ije n'uzọ-Ya nile, ha egegh kwa nti iwu-Ya. 25 O we wukwasi ya onuma nke iwe-Ya, na ike nke agha; nke ahu we suye ya ọku buruburu, ma ọ magh; ọ we re ya ọku, ma ọ digh-atughari obi-ya na ya.

43 1 Ma uḅu a, otú a ka Jehova siri, bú Onye kéworo gi, Jakob, Nke kpuwo-kwa-ra gi, Israel: Atula egwu,

n'ih i na aḅaputawom i; akpọwom i n'ahagi, nkem ka i bu. 2 Mbe i nāgabiga nime miri, gi ka M'gānọyere; mbe i nāgabiga nime osimiri, ha agagn-erúchapu gi: mbe i nēje ije n'ọku, ọku agagh-aru gi; ire-ọku agagh-ere kwa gi ọku. 3 N'ih i na Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-gi, na Onye Nso nke Israel, na onye-nzọputa-gi; cnyewom Ijipt ka ọ buru ihe-nḅaputa-gi, enyewom Etiopia na Seba n'ọnọdu gi. 4 Ebe i ghọworo ihe di oké ọnu-ahia n'anyam, ebe asọpuruwo-kwa-ra gi, ebe Mu onwem huwo-kwa-ra gi n'anya; ya mere M'gēnye madu n'ọnọdu gi, nye kwa ndi di iche iche n'ọnọdu ndu-gi. 5 Atula egwu; n'ih i na gi ka M'nyere: M'gēme ka nkpuru-gi si n'Ọwuwanyanwu bia, M'gēsi kwa n'Ọdidaanyanwu chikọta gi; 6 M'gāsi Ugwu. Nye; si kwa Ndida, Eḅochila: me ka umum ndikom si n'ebe di anya bia, gi me kwa ka unum ndinyom si na nsọtu uwa bia; 7 onye ọ bula nke anākpọ n'aham, nke M'kéwo-kwa-ra nye nsọpurum; akpuwom ya; e, emewom ya. 8 Me ka ndi kpuru isi nwere anya abua puta, ha na ndi nti chiri ma ha nwere nti. 9 Achikọtawo mba nile n'otú, kpọkọta kwa ndi nile di iche iche: onye n'etiti ha gēgosi nka, me ka ayi nuru ihe mbu nile? Ka ha weputa ndi-āmā-ha, ka ewe gua ha na ndi ezi omume: ma-ọbu ka ha nuru, si, Ezi-okwu. 10 Unu onwe-unu bu ndi-āmām, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta, na orum nke M'roputara: ka unu we mara, kwerem, ghọta na Mu onwem bu Onye ahu: ọ digh chi ọzọ eburu Mu onwem uzọ kpu, ọ digh kwa nke gēsom n'azu. 11 Mu onwem, ọ buná Mu onwem, bu Jehova; ọ digh kwa onye-nzọputa di ma-ọbugh nānám. 12 Mu onwem egosiwo, zọputa kwa, me kwa ka anuru, ọ digh kwa chi ala ọzọ di n'etiti unu: unu onwe-unu bu kwa ndi-āmām, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta, Mu onwem bu kwa Chineke. 13 Ozo, site n'ubochi ta Mu onwem bu Ya; ọ digh kwa onye nānaputa n'akam: anamalu ọlu, onye gēme kwa ka ọ laghachi azu?

14 Otú a ka Jehova siri, bú onye-nḅaputa-unu na Onye Nso nke Israel: n'ih i unu ka M'zigaworo ozi na Babilon, M'gēme kwa ka ha rida dika ndi-ọsọ, ha

nile, ọbunà ndi Kaldea, n'ụbọ niie nke iti-nkpu-ọnù-ha. 15 Mu onwem bu Jehova, Onye Nsọ unu, na Onye kẹworo Israel, na Eze-unu. 16 Otù a ka Jehova siri, bù Onye ahu Nke nākwa uzọ n'oké osimiri na okporo-uzọ nime miri di ike; 17 Nke nēme ka ụbọ-ala na inyinya na usu-ndi-agma na dinkpà puta; n'otù ka ha nēdinakọta, ha agagh-ebili; ha anyuwo anyu, dika ogho-oriona ka emenyuwo ha emenyu: 18 Unu echetala ihe mbu nile, unu atughari-kwa-la ihe nile nke m̀be ochie n'obi. 19 Le, anameme ihe ọhu; ụbọ a ka o gēpù; unu agagh-ama ya? e, M'gēme ka uzọ di n'ọzara, me kwa ka osimiri di iche iche di n'ala tọbọrọ n'efu. 20 Anu ọhia gāsopurum, bù nkita-ọhia na enyinnunu: n'ihì na enyewom miri n'ọzara na osimiri di iche iche n'ala tọbọrọ n'efu, ime ka ndim nua, bù ndi M'roputara: 21 ndi M'kpuro nye Onwem, akukọ otutom ka ha gākọ. 22 Ma ọ bugh Mu ka i kpokuro, Jakob; kama ikem agwuwo gi, Israel. 23 I kpugh aturu nke aja-nsure-ọku-gi nile biakutem; i jigh kwa aja-gi nile sọpurum. Ejighm onyinye-inata-iru-oma me ka i fè ọfufè, ejighkwam frankincense me ka ike gwu gi. 24 I jigh ego zutaram uda calamus, i jigh kwa abuba nke aja-gi nile me ka afọ jubigam okè: kama i jiwo nmehie-gi nile me ka M'fè ọfufè, i jiwo ajọ omume-gi nile me ka ike gwum. 25 Mu onwem, ọbunà Mu onwem, bu Onye ahu Nke nēchichapu njehie-gi nile n'ihì Mu onwem; M'gagh-echeta kwa nmehie-gi nile. 26 Chetaram; ka ayi kpekọ ikpe: gi onwe-gi kọ akukọ-gi, ka ewe gua gi n'onye ezi omume. 27 Nna-gi mbu mehiere, ndi-nsughari-gi ejhiewo kwa megidem. 28 M'gēme kwa ndi-isi di nsọ ka ha ghara idi nsọ, nye kwa Jakob ka ọ buru ihe ewezugara ka ebibie ya, nye kwa Israel ka ọ buru ihe-

44 nkwalu. 1 Ma ụbọ a, nuru, Jakob, bù orùm; nuru kwa, Israel, nke M'roputara: 2 Otù a ka Jehova siri, bù Onye kẹworo gi, Onye kpuro-kwa-ra gi site n'afọ nne-gi, Nke nēyere gi aka; Atula egwu, gi orùm, bù Jakob; na gi, Jeshurun, nke M'roputara. 3 N'ihì na M'gawukwasi miri n'aru onye akpìri nākpo nku, na otutu miri-iyi n'ala-akoro: M'gawukwasi Mọm n'aru

nkpuru-gi, na ngozim n'aru umu i muru: 4 ha ewe pue n'etiti ahihia, dika osisi willow n'akuku iyi juputara na miri. 5 Otù onye gāsi, Onye Jehova nwere ka m'bu; onye ọzọ gākpo onwe-ya n'aha Jakob; onye ọzọ gēdekwasì n'akaya, Onye Jehova nwere, o gēji kwa aha Israel tue onwe-ya aha.

6 Otù a ka Jehova, Nke bu eze Israel na onye-nhaputa-ya, bù Jehova nke usu nile nke ndi-agma, siri: Mu onwem bu onye mbu, Mu onwem bu kwa onye ikpe-azu; ọ digh kwa Chineke ọ bula di ma ewezuga nani Mu onwem. 7 Ọ bu kwa onye, dika Mu onwem, nākpo, nēgosi ya, nēdorom ya n'usoro, site na m̀be M'doro ndi nke m̀be ebigh-ebi gara aga? ihe nile nke gādi n'iru, na nke gābia, ka ha gosi ha. 8 Unu atula oké egwu, unu ama-kwa-la jijiji: ọ bugh site na m̀be gara aga ka M'meworo ka i nuru, gosi kwa gi ya? unu onwe-unu bu kwa ndi-āmām. Ọ di Chineke ọzọ di ma ewezuga nani Mu onwem? é-é, ọ digh Oké Nkume ọ bula di; ọ digh otù efu M'mara. 9 Ndi nākpu arusi apiri api, ha nile bu ihe tọbọrọ n'efu; ihe nile anāchosi ike nke ha agagh-aba uru: ndi-āmā-ha kwa, ha onwe-ha adigh-ahu uzọ, ha adigh-ama kwa; ka ihere we me ha. 10 Ọnye kpuro chi, ma-ọbu wua arusi apiri api nke nābagh uru ma-ọli? 11 Le, ihere gēme ndi ejikotara ya na ha; ndi-ọkà kwa, ha onwe-ha bu ihe zara madu: ka ha chikọta onwe-ha, ha nile, ka ha guzo ọtọ; ha gātu oké egwu, ihere gēme ha n'otù. 12 Uzù nākpu ihe-ọlu, ọ were icheku alu, were kwa otutù-ya nile akpu ya, were kwa ogwe-aka-ya di ike alu ya: ọzọ, agu nāgu ya, ike we ghara idi; ọ nugh miri, ọ we da mbà. 13 Onye-ọkà n'osisi nēseti eriri; ọ nēwere pencil kà ya; ọ were nkpu-ya nile akpucha ya, were kwa compass-ya kà ya, ọ we me ya ka ọ di ka ihe-atù nwoke, dika ima-nma nke madu, ibi n'ulo. 14 O nēbuturu onwe-ya osisi cedar di iche iche, were kwa osisi holm na osisi oak, ọ nēme-kwa-ra onwe-ya otù osisi n'etiti osisi nile nke oké ọhia ka ọ nwe ume: ọ kuwo osisi fir, miri-ozuzo nēme kwa ka o bue ibù. 15 Ọ gābu-kwa-ra madu ihe isure ọku; ọ we were ufodu nime ha, nya ọku: e, ọ funwue ya, we sie achicha: e, ọ nāpi chi,

we kpọ isi ala nye ya; ọ mewo ya arusi apiri api, we da kpue iru n'ala n'iru ya. 16 Nkera-ya ka o sureworo n'ọku; o ji nkera-ya eri anu; ọ nāru anu-ọruru, we rijue afọ: e, ọ nānya ọku, we si, Ehe, aru ekpowom ọku, ahuwom ọku: 17 ma nke fọduru nime ya ka ọ meworo ka ọ ghọ chi, ọbuná arusi-ya apiri api: ọ nāda kpu iru n'ala n'iru ya, nākpọ kwa isi ala, nēkpere ya, si, Naputam; n'ihí na chim ka i bu. 18 Ha amagh, ha adigh-aghota kwa: n'ihí na Ọ techiwo anya-ha, ha we ghara ihu uzọ; Ọ techiwo obi-ha, ha we ghara inwé uche. 19 Ọ digh kwa onye nēchetara obi-ya, ọ digh kwa ihe-omuma ma-ọbu nghota di isi, Nkera-ya ka m'sureworo n'ọku; ọzọ kwa, esiwom achicha n'elu icheku-ọku-ya nēre ere; anamaru anu rie: m'gēme kwa nke fọduru nime ya ka ọ ghọ ihe-ārú? ọ bu n'iru ogwe osisi ka m'gāda kpue iru n'ala? 20 Ọ bu onye ji ntu azú onwe-ya: obi akwara emò ewezugawo ya, ọ we ghara inaputa nkpuru-obi-ya, ma-ọbu isi, Ọ bugh okwu-ugha, bú ihe di n'akanrim?

21 Cheta ihe ndia, Jakob; gi Israel kwa, n'ihí na orúm ka i bu: akpuwom i; orú M'nwere ka i bu: Israel, M'gagh-echezọ gi. 22 Ehichapuwom njehie-gi nile, dika oké igwe-oji, hichapu kwa nmehie - gi nile, dika igwe - oji: laghachikutem; n'ihí na abaputawom i. 23 Tienu nkpu ọnú, unu elu-igwe, n'ihí na Jehova emewo ya; tienu nkpu, unu ebe nile di ala nke uwa; unu ugwu, tibenu nkpu ọnú, gi oké ọhía, na osisi ọ bula di nime ya: n'ihí na Jehova abaputawo Jakob, ọ bu kwa n'Israel ka Ọ gēme Onwe-ya ka Ọ ma nma.

24 Otú a ka Jehova siri, bú Onye-nbaputa-gi na Onye kpuworo gi site n'afọ nne-gi: Mu onwem bú Jehova, Onye nēme ihe nile; Onye nānīm nēseti elu-igwe; Onye nābasa uwa; ọ bu onye ka Mu na ya nọ? 25 abum Onye nēmebi ihe-iriba-ama nile nke ndi-ekwakwu, M'nēme kwa ka ndi nāju ase wi ara; abum Onye nēme ka ndi mara ihe laghachi azu, M'nēme kwa ka ihe-omuma-ha ghọ ihe-nzuzu: 26 abum Onye nēme ka okwu orú-Ya guzosie ike, Nke nēmezu kwa ndum-ọdu nd'-ozi-Ya; Onye ahu Nke nēkwu okwu bayere Jerusalem, si, Agēbi ya; Nke nēkwu kwa

okwu bayere obodo nile nke Juda, si, Agēwu ha; nkponkpọ-ebe-ya nile ka M'gēwali kwa: 27 Onye ahu Nke nāsi ọbu-miri, Takọ; osimiri-gi nile ka M'gēme kwa ka ha tachasia: 28 Onye ahu Nke nēkwu okwu bayere Sairọs, si, Ọ bu onye-ọzuzú-aturum, ihe nile nke nātọm utọ ka ọ gēmezu kwa: ọbuná n'ikwu okwu bayere Jerusalem, si, Agēwu ya; na n'isi ulo uku Chineke, Agātọ ntọ-ala-gi.

45 1 Otú a ka Jehova siri onye-Ya etere manu, bú Sairọs, onye M'jideworo aka-nri-ya, izọda mba di iche iche n'iru ya, ọ bu kwa úkwú ndi-eze ka M'gēkepu; imeghe uzọ n'iru ya, agagh-emechibido kwa ọnu-uzọ-ama; 2 Mu onwem gāga n'iru-gi, me ka nkputankpu ebe nile guzosie: ibo-ọnu-uzọ ọla nile ka M'gētiwa, ihe-ntuchi igwé nile ka M'gēbujipu kwa: 3 M'gēnye kwa gi àkú nke ọchichiri, na àkú zoro ezo nke ebe nzuzo di iche iche, ka i we mara na Mu onwem, Jehova, bu Onye ahu Nke nākpọ gi n'aha-gi, ọbuná Chineke Israel. 4 N'ihí orúm, bú Jakob, na Israel nke M'roputara, ka M'nākpọ gi n'aha-gi: anametu gi aha, ọ bu ezie na i maghm. 5 Mu onwem bu Jehova, ọ digh kwa onye ọzọ di; ma ewezuga nānīm ọ digh Chineke ọ bula di: M'nēke gi ihe-ọkiké n'úkwú, ọ bu ezie na i maghm: 6 ka ha we mara site n'ọwuwa anyanwu, site kwa n'Ọdida-anyanwu, na ọ digh otú Chineke efu di ma-ọli ma ewezuga nānīm: Mu onwem bu Jehova, ọ digh kwa onye ọzọ di. 7 Abum Onye nākpú ihè na Onye nēkè ọchichiri; abum Onye nēme udo na Onye nēkè ihe ọjọ: Mu onwem bu Jehova, Onye nēme ihe ndia nile.

8 Unu elu-igwe, nātasinu ezi omume site n'elu, ka mbara-igwé nile nēzoda kwa ezi omume dika miri: ka ala meghe onwe-ya, ka ha we mia nzọputa dika nkpuru, ka ọ me kwa ezi omume ka o pukọ n'otú; Mu onwem, bú Jehova, ekewo ya.

9 Ahuhu gādiri onye nāluso Onye kpuworo ya ọgú! otú ejùjù n'etiti ejùjù nile nke ala! Urọ, ọ gāsi onye nākpú ya, Gini ka i nālu? ma-ọbu ọlu-gi, ọ gasi, Ọ digh aka abua ọ nwere? 10 Ahuhu gādiri onye nāsi nna-ya, Gini ka i nāmu? nke nāsi kwa nwayi, Íme gini nēme gi?

11 Otú a ka Jehova siri, bú Onye Nso nke Israel na Onye kpuworo ya: Juanum ajuju bayere ihe nile nābia; nyenum iwu bayere unum, ma-ọbu bayere ọlu akam abua. 12 Mu onwem emewo uwa, kè kwa madu n'elu ya: Mu onwem, akam abua setiri elu-igwe, ọ bu kwa usu nile nke ihe-ha M'nyeworo iwu. 13 Mu onwem akpotewo ya n'ezì omume, ọ bu kwa uzọ-ya nile ka M'gēme ka ha guzozie: onye ahu gēwu obodom, zilaga ndim emereri ka ha je biri n'ala ọzọ, ọ bugh n'ihì ọnu-ahia, ọ bugh kwa n'ihì iri-ngo, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri.

14 Otú a ka Jehova siri, Ihe putara na ndọbu Ijpt nādọbu onwe-ya n'ọlu, na ọzuzu-ahia nke Etiopia, na ndi Saba, ndi toro ogologo, gāgabigakute gi, ndi i nwere ka ha gābu kwa; gi ka ha gēso n'azu; na nkporọ ka ha gāgabiga: ọ bu kwa gi ka ha gākpo isi ala nye, gi ka ha gēkpere, si, N'ezie nime gi ka Chineke nọ; ọ digh kwa onye ọzọ di, ọ digh otú Chineke efu di ma-ọli. 15 N'ezie Gi onwe-gi bu Chineke Nke nēzobe Onwe-gi, Gi Chineke Israel, bú Onye-nzọputa. 16 Ihere emewo ha, e, etiyewo kwa ha n'ọnọdu-ihere, ha nile: n'otú ka ha lakworo n'ọnọdu-ihere, bú ndi-ọkà nēbu arusi eburu ebu. 17 Jehova ejiwo nzọputa ebigh-ebi zọputa Israel: ihere agagh-eme unu, agagh-etieye kwa unu n'ọnọdu-ihere rue mbe nile ebigh-ebi.

18 N'ihì na otú a ka Jehova Nke kēworo elu-igwe siri; Ya onwe-ya bu Chineke: Onye kpuworo uwa, me ya; Ya onwe-ya mere ka o guzosie ike, ọ bugh ihe tọporọ n'efu ka Ọ kere ya, ọ bu ka ewe biri nime ya ka Ọ kpuru ya: Mu onwem bu Jehova; ọ digh kwa Chineke ọzọ di. 19 Ọ bugh na nzuzo ka M'kwuworo okwu, n'otú ebe nke ala ọchichiri; asighm nkuru Jakob, Chonum n'ebe tọporọ n'efu: Mu onwem bu Jehova, Onye nēkwu ezi omume, Onye nēgosi ihe di iche iche ziri ezi. 20 Chikotanun onwe-unu, bia; biarunu nso n'otú, unu ndi mba uile ọputara aputa: ha amagh ama, bú ndi ahu nēbu osisi arusi-ha apiri api, ndi nēkpēkwa-ra chi nādigh-azọputa. 21 Gosinu, weta-kwa-nu ha nso; e, ka ha ọkọ izú n'otú: onye mere ka anu ihe a site na

mbe gara aga? onye sitere na mbe ochie gosi ya? ọ bugh Mu onwem, bú Jehova? ọ digh kwa Chineke ọzọ di ma ewezuga nānì Mu onwem; Chineke Nke nēme ezi omume na onye-nzọputa adigh ma ewezuga nānì Mu onwem. 22 Chenum iru, ewe zọputa unu, unu nsotu nile nke uwa: n'ihì na Mu onwem bu Chineke, ọ digh kwa Chineke ọzọ di. 23 Ejiwom Onwem nua iyi, otú okwu esiwo n'ọnum puta n'ezì omume, ọ gagh-alaghachi kwa, si, na Mu onwem ka ikperè nile ọ bula gēburu, Mu ka ire nile ọ bula gānuru iyi. 24 Nānì na Jehova ka ezi omume nile na ike di, (mu ka agwara okwu a): Ya ka madu gābiakute, ihere gēme kwa ndi ahu nile iwe-ha di ọku megide Ya. 25 Na Jehova ka agāgu nkuru nile nke Israel na ndi ezi omume, ọ bu kwa na Ya ka ha gānya isi.

46 1 Bel eruruwo ala, Nebo amakpuwo amakpu; arusi nile ha di n'elu anumanu na n'elu anu-ulo: ihe nile unu nēboughariri bu ihe eboro ebo, ha bu ibu eboro anu nāda mbà. 2 Ha amakpuwo, ruru ala n'otú; ha apugh ime ka ibu wezuga onwe-ya, kama ha onwe-ha alawo na ndota-agma.

3 Genum nti, unu uio Jakob, na uio Israel nile fọduru afodu, unu ndi bu ibu eboro ebo site n'afọ nne-unu, ndi eburu ebu site n'akpà-nwa: 4 ọzọ, rue agadi Mu onwem bu Onye ahu, ru kwa isi-awọ Mu onwem gēku unu n'aka: Mu onwem emewo, Mu onwem gēbu kwa; e, Mu onwem gēku n'aka ime kwa ka unu wepuga onwe-unu. 5 Onye ka unu gasi na M'yiri ya, na Mu na ya rara nrata, na Mu di ka ya, ka ayi we yie? 6 Ndi ahu ndi nāwufu ọla-edo n'akpa, ndi nātú kwa ọla-ọcha n'ihe-otútú, ha nēgota onye-nnucha-ọla, ọ we me ya ka ọ buru chi: ha nāda kpu iru n'ala, e, ha nākpọ isi ala. 7 Ha nēbuli ya n'ubu, nēbu ya, we dọba ya n'ọnọdu-ya, ọ we guzo; ọ gagh-esi n'ebe-ya pua: e, madu gētiku ya nkpu, ma ọ gagh-aza, ọ gagh-azọputa ya n'ahuhu-ya.

8 Chetanun nka, jisi-kwa-nu ike: menu ka ọ biaghachi n'obi, unu ndi-njehie. 9 Chetanun ihe mbu nile site na mbe ebigh-ebi gara aga: n'ihì na Mu onwem bu Chineke, ọ digh kwa Chineke ọzọ di; abum Chineke, ọ digh kwa otú efu di ka

Mu onwem; 10 nēgosi ikpe-azu site na mbu, nēgosi kwa ihe nke anēmegh eme site na mbe ochie; nāsi, Ndum-odum gēguzosi ike, o bu kwa ihe nile nke nātōm utō ka M'gēme: 11 nēsi n'owuwa-anyanwu kpō udele, nēsi kwa n'ala di anya kpō onye gēme ndum-odum: e, ekwuwom, M'gēme kwa ka o me; ezubewom, M'gēme kwa ya. 12 Genuu nti, unu ndi di ike n'obi, ndi nōpuru ezi omume n'ebe di anya: 13 Ewetawom ezi omumem nso, o gagh-adi n'ebe di anya, nzopotam agagh-anō kwa odū; M'we nye nzoputa nime Zaiou, nye kwa Israel ima-nmam.

47 1 Rida, we nōdu n'ajā, gi nwa-abōghō nāmagh nwoke, bū ada Babilon; nōdu n'ala ghara inwe ochie-eze, gi ada ndi Kaldea: n'ihī na i gagh-abu kwa onye ha nākpō nwayi di nrō nke di kwa pekepeke. 2 Were nkume-igwe-nri gwe utu oka: kpupu akwā-nkpuchi-gi, yipu uwe-nwuda-gi, kpughepu ogwe-ukwu-gi, gabiga osimiri di iche iche. 3 Agēkpughe otō-gi, e, agānu ita-uta-gi: obo ka M'gābō, M'gagh-ezute madu. 4 Onye-nbaputayai, Jehova nke usu nile nke ndi-agma bu aha-Ya, bū Onye Nso nke Israel. 5 Nōdu du, ba n'ochichiri, gi ada ndi Kaldea: n'ihī na i gagh-abu onye ha nākpō, Nwayi-nwe ala-eze di iche iche. 6 Ewesaram ndim iwe, emerem ihenktam ka o gnara idi nso, M'we nye ha n'aka-gi: i nwegh obi-ebere n'aru ha; n'aru agadi ka i meworo ka yoke nke gi di arō nke-uku. 7 I we si, Rue mbe ebigh-ebi ka m'gabū nwayi-nwenu: i we ghara itukwasi ihe ndia n'obi-gi, i chetagh ikpe-azu-ya.

8 Ma ubu a nuru nka, gi nwayi neme ka o si to gi utō, gi onye nanō na ntukwasi-obi, nke nāsi n'obi-gi, Mu onwem nō, o digh kwa otū efu ozo di ma ewezuga nani mu onwem; m'gagh-anō dika nwayi di-ya nwuru, m'gagh-ama kwa oboya-aka-umu: 9 ma ihe abua ndia gābiakute gi n'otū ntabi-anya n'otū ubochi, bū oboya-aka-umu na onodu nwayi di-ya nwuru: dika izu-okē-ha si di ka ha biakwasiworo gi, n'otutu mbasi-gi, na n'inwebiga-ume-okē nke olu dibia-nrafu nile i nālu. 10 I we tukwasi obi n'ihe ozo gi; i siwo, O digh onye nāhum; amam-ihe-gi na ihe-

omuma-gi, nke ahu emewo ka i laghachi azu: i we si n'obi-gi, Mu onwem nō, o digh kwa otū efu ozo di ma ewezuga nani mu onwem. 11 Ma ihe ozo abiakwasiwo gi; i gagh-ama chi-obubō di ya: nbibi gādakwasi kwa gi; i gagh-enwe ike ikpuchi anya-ya: ila-n'iyi gāoiakwasi kwa gi na mberede, nke i nāmagh. 12 Biko, guzo n'olu dibia-nrafu nile i nālu, na n'otutu mbasi-gi, nke i dōbuworo onwe-gi n'olu nime ha site na mbe i nō na nwata; elegh anya i gēwe ike ibā urū, elegh anya i gēme ka madu ma jijiji. 13 Ike agwuwo gi n'otutu ndum-odu-gi: biko, ka ha guzo otō, we zoputa gi, bū ndi nekē elu-igwe, ndi nēlegid: kpakpando, ndi nēme ka amara kwa-onwa ihe gēme, n'ihe gābiakwasi gi. 14 Le, ha di ka ahihia-ōka kpōro nku; oku erewo ha; ha agagh-anaputa onwe-ha n'aka ire oku: o bugh icheku-oku nēre ere iji nya oku, o bugh kwa oku inodu n'iru ya. 15 Otū a ka ha diri gi, bū ihe nke i dōbuworo onwe-gi n'olu nime ha: ndi gi na ha nāzu ahia site na mbe i di na nwata awaghariwo, onye o bula rue ofe nke ya; o digh onye nāzoputa gi.

48 1 Nurunu nka, unu ulo Jakob, ndi anākpō n'aha Israel, ndi siwo-kwara na miri Juda puta; ndi ji aha Jehova anu iyi, o bu kwa Chineke Israel ka ha nēhota, ma o bugh n'ezī-okwu, o bugh kwa n'ezī omume. 2 N'ihī na ha akpōwo onwe-ha ndi sitere n'obodo nso, o bu kwa Chineke Israel ka ha dabereworo; Jehova usu nile nke ndi-agma bu aha-Ya. 3 Ihe mbu nile site na mbe ochie ka M'gosiworo; o bu kwa n'onum ka ha siri puta, M'we me ka anu ha: na mberede ka M'mere ha, ha we me. 4 N'ihī na M'mara na onye siri ike ka i bu, na o bu akwara igwē ka olu-gi bu, na egedege-iru-gi bu kwa oia; 5 M'we gosi gi ya site na mbe ochie; tutu o me emerem ka i nuru: ka i we ghara isi, Arusim emewo ha, o bu kwa arusim apiri api na arusim awuru awu nyere ha iwu. 6 I nuwo ya; gi le ihe a nile; unu onwe-unu kwa, unu agagh-egosi ya? Emewom ka i nuru ihe ohu di iche iche site n'ubu a, bū ihe echebeworo na nzuzo, nke i nāmagh. 7 Ubu a ka ekeworo ha, o bugh site na mbe ochie; ozo, tutu ubochi ta erue i

nugh kwa ha; ka i we ghara isi, Le, amaram ha. 8 Otú ọ di, i nugh; i magh kwa; site kwa na m̀be ochie nti-gi eghegh oghe: n'ihí na amaram na i nāghoḅu aghoḅu nke-uku, ọzọ, Onye nējehie ejehie site n'afọ nne-ya, ka anākpo gi. 9 N'ihí aham ka M'nēme ka iwem nọ ọdú, ọ bu kwa n'ihí otutom ka M'nēḅochi ya n'ebe i nọ, ka M'we ghara ibipu gi. 10 Le, anuchawom i, ma ọ bugn dika ọla-ọcha; arọputawom i n'oké ọku nke iweda-n'ala. 11 N'ihí Mu onwem, n'ihí Mu onwem, ka M'gēme ya; n'ihí na le ka esi me ka aham ghara idi nsọ nke-uku! M'gagh-enye kwa onye ọzọ nsọpurum.

12 Gem nti, Jekob, na Israel, bú onye M'kpọworo: Mu onwem bu Onye ahu; Mu onwem bu onye mbu, Mu onwem bu kwa onye ikpe-azu. 13 E, akam atọwo ntọ-ala uwa, ọ bu kwa aka-nrim setipuworo elu-igwe: ọ buru na Mu onwem akpo ha okú, ha gēguzo ọtọ n'otú. 14 Chikọtanu onwe-unu, unu nile, nuru kwa; ọnye n'etiti ha gosiworo ihe ndia? Onye ahu Jehova huworo n'anya gēme ihe nātọ Ya utọ na Babilon, ọ bu kwa ogwe-aka-ya gādakwasi ndi Kaldea. 15 Mu onwem, ọbuná Mu onwem, ekwuwo okwu; e, akpọwom ya: emewom ka ọ bia, ọ gēme kwa ka ije-ya ga nke-oma. 16 Biakutenum nso, nurunu nka; site na m̀be mbu ọ bugh na nzuzo ka M'kwuworo okwu; site na m̀be ọdidi-ya, n'ebe ahu ka M'nọ: ma ubu a Onye-nwe-ayi Jehova ezitewom, mu na Mọ-Ya. 17 Otú a ka Jehova siri, bú Onye-nḅaputa-gi na Onye Nsọ Israel: Mu onwem bu Jehova, Chineke-gi, Onye nēzi gi ime ihe nābà úrú, Onye nēme ka i zọ ije n'uzọ i gējeso. 18 Ọ gādim nọ nma ma asi na i n̄arari nti n'ihé nile M'nyere n'iwu! udo-gi ewe diwori ka osimiri, ezi omume-gi adi kwa ka nmali-miri nile nke oké osimiri: 19 nkpuru-gi gādiwo-kwa-ri ka ájá, umu nke si n'afọ-gi puta di ka umu-ihe si n'afọ oké osimiri ahu puta: agagh-ebipuwori aha-ya ma-ọbu kpochapu ya n'irum.

20 Sinu na Babilon pua, ɓanarinu ndi Kaldea; werenu olu nke iti-nkpu-ọn̄u gosi, me ka anuru nka, menu ka ọ puta ihé rue nsọtu uwa: sinu, Jehova aḅaputawo orú-Ya, bú Jekob. 21 Akpiri akpogh ha nku m̀be Ọ mere ka ha je ije

n'ala kpọrọ nku: Ọ mere ka miri si n'oké nkume rúputara ha: e, Ọ kpọwara oké nkume, miri we suputa. 22 Ọ digh udo diri ndi nēmebi iwu, ka Jehova siri.

49 I Genum nti, unu agwe-etiti; n̄a-kwa-nu nti, unu ndi di iche iche, site n'ebe di anya: Jehova esitewo na m̀be m'nọ n'afọ kpom; site na m̀be m'nọ n'afọ nnem ka Ọ hotaworo aham: 2 Ọ we me ka ọnum di ka mma-agma di nkọ, na ndò aka-Ya ka Ọ zobeworom; Ọ we me ka m'ghọ ákú nēgbu ámúmá, n'ákpa-ákú-Ya ka Ọ zobeworom: 3 Ọ we sim, Orúm ka i bu; gi Israel, onye ọ bu nime gi ka M'gēme Onwem ka M'ma nma. 4 Ma mu onwem siri, N'efu ka m'dọḅuworo onwem n'ọlu, n'ihí ihe tọḅorọ n'efu na otú nku-ume ka m'meworo ka ikem gwusia: n'ezie ikpém di n'aka Jehova, ugwo-olum di kwa n'aka Chinekem. 5 Ma ubu a Jehova siri, bú Onye kpuworom site n'afọ nnem iburu Ya orú, ime ka Jekob laghachikute Ya, ka ewe chikọta-kwa-ra Ya Israel: (anāsọpu-kwa-ram n'anya Jehova, Chinekem aghowo ikem:.) 6 Ọ we si, Ọ bu ihe di kari nfe na i gāburum orú, ime ka ebo nile nke Jekob bilie, na ime ka ndi Israel echebere echebe lata: enyewokwam i ka i buru ihé nke mba nile, ibu nzọputam rue nsọtu uwa. 7 Otú a ka Jehova, bú Onye-nḅaputa Israel na Onye Nsọ ya, siri onye madu nēleda, onye bu ihe-árú nke mba nka, onye bu orú ndi nāchi achi: Ndi-eze gāhu, we bilie; ndi-isi gāhu, we kpọ isi ala; n'ihí Jenova Nke kwesiri ntukwasi-obi, bú Onye Nsọ nke Israel, Nke rọputaworo gi. 8 Otú a ka Jehova siri, Na m̀be ihe madu nātọm utọ ka M'zaworo gi, ọ bu kwa n'ubochi nzọputa ka M'yeworo gi aka: M'gēchebe kwa gi, nye gi ka i buru ọḅuḅa-ndu nke ndim, ime ka ala bilie, ime ka ha keta ihé-nketa nile tọḅorọ n'efu; 9 nāsi ndi ekere aḅu, Puanu; nāsi ndi nọ n'ochichiri, Putanu n'ihé. N'uzọ nile ka ha gāzú onwe-ha, ọ bu kwa n'ugwu nile ọhia nādigh ka ebe-ita-nri-ha gādi. 10 Agu agagh-agu ha, akpiri agagh-akpo kwa ha nku; mirage na anyanwu agagh-amabu kwa ha: n'ihí na Onye nwere obi-ebere n'aru ha gēdu ha, ọ bu kwa n'akuku isi-iyi nile juputara na miri ka Ọ gēdu ha nwayọ. 11 M'gēme kwa ka

ugwum nile ghọ uzọ, agēme kwa ka uzọm nile atuliri atuli di elu. 12 Le, ndia gēsi n'ebe di anya bia: le kwa, ndia gēsi n'Ugwu na n'Odida-anyanwu; ndia gēsi kwa n'ala Sainim. 13 Tieniu nkpu ọ̀nù, unu elu-igwe; tegharia egwú ọ̀nù, gi uwa; tiwanu nkpu ọ̀nù, unu ugwu: n'ihì na Jehova akasiwo ndi-Ya obi, Ọ gēnwe kwa obi-ebere n'aru ndi-Ya ewedara n'ala.

14 Ma Zaion siri, Jehova arapuwom, Onye - nwe - ayi echezọwokwam.

15 Nwayi, ọ̀ gēchezọ nwa-ya nānu ara, we ghara inwe obi-ebere n'aru nwa afọ-ya? e, elegh anya ndia gēchezọ, ma Mu onwem agagh-echezọ gi. 16 Le, n'ọ̀bu-akam abua ka M'kàworo gi àkà; m̀bidi-gi nile di n'irum m̀be nile. 17 Umu-gi emewo ngwa ngwa; ndi nàkwada gi na ndi nēme ka i tọ̀bọ̀rọ̀ n'efu gēsi nime gi pua. 18 Welie anyagi abua le buruburu, we hu: ndia nile achikọ̀tawo onwe-ha, biakute gi. Mu onwem nādi ndu, (ọ̀ bu ihe si n'ọ̀nu Jehova puta,) n'ezie ha nile ka i gēyiri dika ihe-ichọ̀-ndia, were ha ke, dika nwunye ọ̀hu. 19 N'ihì na, nkponkpọ̀ ebe-gi nile na ebe-gi nile tọ̀bọ̀rọ̀ n'efu na ala-gi akwadara akwada, n'ezie ọ̀bu a i gādikara ndi bi n'ala nkpa, ndi nēloda gi gānọ̀ kwa n'ebe di anya. 20 Umu nke m̀be ọ̀buba-aka-umu-gi gāsi kwa na nti-gi abua ọ̀zọ̀. Ebe a dim nkpa: nyem ọ̀nọ̀du ka m'we biri. 21 I gāsi kwa n'obi-gi, Ọnye muru ndia nyem, ebe mu onwem bu onye aḅabaworo aka umu, na nwayi-àgà, na onye emeworo ka ọ̀ je biri n'ala ọ̀zọ̀, na onye ewezugara ewezuga? ma ndia, ọ̀nye mere ka ha toputa? Le, mu onwem fọ̀duru, nánim; ndia, ọ̀le ebe ha nọ̀?

22 Otú a ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova, siri, Le, M'gēweliri mba nile akam, ọ̀ bu kwa ndi di iche iche ka M'gēbuliri ọ̀kọ̀lọ̀tọ̀m: ha gēkuta kwa umu-gi ndikom n'obi-ha, agēbu kwa umu-gi ndinyom n'ubu-ha. 23 Ndi-eze gābu kwa nna nāzù umu-gi, ndi-eze-nwayi-ha gābu kwa ndinyom nēnye umu-gi ara: ha gākpo isi ala nye gi, kpue iru-ha n'ala, racha ájá ukwu-gi abua; i we mara na Mu onwem bu Jehova, Onye ihere agagh-eme ndi nēle anyam. 24 Ágānara dike ihe ọ̀ wetara n'agha, ma-ọ̀bu ndi onye ezi omume dọ̀tara n'agha, agēme ka

ha wepuga onwe-ha? 25 Ma otú a ka Jehova siri, Ọ̀buná ndi dike dọ̀tara n'agha ka agēwepu, ọ̀zọ̀, ihe onye nēme ka madu ma jijiji wetara n'agha, agēme ya ka ọ̀ wepuga onwe-ya; ọ̀ bu kwa onye nāluso gi ọ̀gù ka Mu onwem gāluso ọ̀gù, ọ̀ bu kwa umu-gi ka Mu onwem gāzọ̀puta. 26 M'gēme kwa ka ndi nēme gi ihe-ike rie anu-aruru onwe-ha: ha gānubiga kwa ọ̀bara onwe-ha ókè, dika ọ̀ bu manya-vine ọ̀hu: anu-aruru nile, bú madu, ewe mara na Mu onwem, Jehova, bu Onye-nzọ̀puta-gi, na Onye-nḅaputa-gi, bú Onye di ike nke Jakob.

50 1 Otú a ka Jehova siri, Ọ̀le ebe akwukwọ̀ nkewa nke nne-unu di, bú nke M'ji chupu ya? ma-ọ̀bu ọ̀nye nime ndi M'nara ego n'ọ̀muru-nwa ka M'reworo unu n'aka ya? Le, ọ̀ bu n'ihì ajọ omume nile nke unu ka erere unu, ọ̀ bu kwa n'ihì njehie nile nke unu ka achupuru nne-unu. 2 Gini mere onye ọ̀ bula adigh m̀be M'biara? gini mere onye-ọ̀ziza adigh m̀be M'kpọ̀rọ̀ ọ̀kù? ọ̀ bu na akam dikara nkpunkpu ma-ọ̀li iḅaputa? ma-ọ̀bu ọ̀ digh ike di nimem inaputa? Le, n'ibasi - nba - ikem anameme ka oké osimiri tasia, anameme osimiri ka ha ghọ ọ̀zara: azù-ha nēsi isi, n'ihì na miri adigh, we nwua n'akpiri-ikpo-nku. 3 Ejim iji-nji yikwasi elu-igwe dika uwe, ọ̀ bu kwa akwà-nkpe ka M'nēme ka ọ̀ buru ihe-nḅokwasi-ha.

4 Onye-nwe-ayi, bú Jehova, enyewom ire nke ndi-nmuta, ka m'we mara iwere okwu kwagide onye dara m̀bà: Ọ̀ nākpọ̀te ntim kwa-ututu, Ọ̀ nākpọ̀te ntim inu ihe dika ndi-nmuta. 5 Onye-nwe-ayi Jehova emegheworom ntim, ma Mu onwem anupugh isi, alaghachighm azu. 6 Azum ka m'nyere ndi-oti-ihe, ntim abua ka m'nyere ndi nēkwopu afu-ọ̀nu: ezopughm irum n'ọ̀nọ̀du-ihere anētiyem na ọ̀bubu-ọ̀nu. 7 Ma Onye-nwe-ayi Jehova nēyerem aka; n'ihì nka etiyeghm n'ọ̀nọ̀du-ihere: n'ihì nka ka m'cheworo irum dika ọ̀mú, ama-kwaram na ihere agagh-emem. 8 Onye nāgum n'onye ezi omume di nso: ọ̀ bu onye mu na ya gēkpe? ka ayi guzo ọ̀tọ̀ n'otù: ọ̀nye bu onye ahu nwere okwu-ikpe ikwugidem? ya biakutem nso. 9 Le, Onye-nwe-ayi Jehova gēyerem aka: ọ̀nye bu onye ahu gāmam ikpe?

le, ha nile gāka nká dika uwe; nla gērichapu ha.

10 Onye n'etiti unu bu onye nātu egwu Jehova, nēge nti n'olu orù-Ya? onye nke jeworo ije n'òchichiri, nke ò digh onwunwu-òku ò nwere, ya tukwasi obi n'aha Jehova, dabere Chineke-ya.

11 Le, unu nile ndi nāmuye òku, ndi ji àkú nēre òku eke onwe-unu n'úkwù dika ihe-òkiké: jegharinu n'ire òku-unu, na n'etiti àkú nile nēre òku unu funwuworo. Ihe a esitewo n'akam diri unu; n'ihewwuta ka unu gēdina ala.

51 1 Genum nti, unu ndi nābaso ezi omume, ndi nāchọ Jehova: legidenu oké nkume anya nke esiri waputa unu, legide-kwa-nu ònu olùlù nke esiri gwuputa unu. 2 Legidenu Abraham, bú nna-unu, legide kwa Sera nke muputara unu: n'ihina ò bu m̀be ò bu nání otù onye ka M'kpòrò ya, M'we gòzie ya, me ka ò ba uba. 3 N'ihina Jehova akasiwo Zaion obi: Ò kasiwo nkponkpò ebe-ya nile, me ka òzara-ya di ka Iden, me ka ala-ya nke ihe nādigh di ka ubi Jehova abara ogige; obi-utò na ònù ka agāhu nime ya, na ekele, na olu abù òma.

4 Nanum nti, unu ndim; unu kwa mba nkem, gēnum nti: n'ihina otù iwu gēsi n'ònum puta, M'gēme kwa ka ikpém nwe ònòdu ka ò buru ihè nke ndi nile. 5 Ezi omumem di nso, nzòputam aputawo, ogwe-akam abua gēkpe ndi nile ikpe; agwe-etiti nile gēle anyam, ò bu ogwe-akam ka ha gēchere. 6 Welienu anya-unu le elu-igwe, legide-kwa-nu uwa di n'okpuru: n'ihina elu-igwe gāpu n'anya dika anwuru-òku, uwa gāka kwa nká dika uwe, ndi bi ya gānwu kwa dika anwu ntà: ma nzòputam gādiru m̀be ebigh-ebi, agagh-ebibi kwa ezi omumem.

7 Genum nti, unu ndi mara ezi omume, bú ndi ahu nke iwum di n'obi-ha; unu atula egwu ita-uta madu, unu atu-kwa-la ujo nkwalu nile ha. 8 N'ihina nla gērichapu ha dika uwe, aruru gērichapu kwa ha dika aji-anu: ma ezi omumem gādiru m̀be ebigh-ebi, nzòputam gādiru kwa òbò nile.

9 Teta, teta, yiri ike dika uwe, gi ogwe-aka Jehova; teta, dika n'ubochi nile nke m̀be ochie, bú òbò nile nke m̀be nile ebigh-ebi gara aga. Ò bugh gi

onwe-gi bu ihe ahu nke kpòwasiworo Rehab, nke mapúworo ogologo anu-miri? 10 Ò bugh gi onwe-gi bu ihe ahu nke meworo ka oké osimiri tasia, bú miri nke òbù-miri riri nne; nke meworo ebe nile miri emi nke oké osimiri ka ò ghò uzò ndi emeworo ka ha nwere onwe-ha gēsi gabiga? 11 Ndi Jehova aḅaputara aḅaputa gālata kwa, were iti-nkpu-ònù bata nime Zaion; ònù ebigh-ebi gādi kwa n'isi-ha: obi-utò na ònù ka ha gābiarute, iru-újú na ize-ume aḅalawo.

12 Mu onwem, òbuná Mu onwem, bu Onye ahu nākasi unu obi; ònye ka i bu, na i nātu egwu madu gānwu anwu, na i nātu egwu nwa madu nke agēme ka ò di ka ahihia; 13 i we chezò Jehova Onye meworo gi, Onye nēseti elu-igwe, tò kwa ntò-ala uwa: i we tua oké egwu m̀be nile ogologo ubochi nile n'ihina ònuma nke onye-nkpaḅu, m̀be o doziri àkú ibibi? ma òle ebe ònuma nke onye-nkpaḅu ahu di? 14 Onye-nkpòrò nke nēruda eruda emewo ngwa ka atòpu ya; ò gagh-anwu kwa we rida n'olùlù, nri-ya agagh-akò kwa ukò. 15 Mu onwem bu kwa Jehova Chineke-gi, Onye nēme ka oké osimiri dere du, m̀be nmali-miri-ya nile nēbiḅò: Jehova nke usu nile nke ndi-agma bu aha-Ya. 16 M'we tiye okwum nile n'ònu-gi, ò bu kwa na ndò akam ka M'kpuchiworo gi, iku elu-igwe dika ihe-òkukú, na itò ntò-ala nke uwa, na isi Zaion, Ndim ka i bu.

17 Teta, teta, bilie, Jerusalem, nke siworo n'aka Jehova nua iko nke ònuma-Ya; òkwa ahu, bú iko nke isu-ngòngò, ka i nūworo, nusia. 18 Ò digh onye-ndú ò nwere n'etiti umu-ndikom nile ò muworo: ò digh kwa onye nējide aka-ya n'etiti umu-ndikom nile ò meworo ka ha tozue okè. 19 Ihe abua ndia adakwasiwo gi; ònye gēgosi gi ebere ò nwere n'aru gi? nbibi na ntikpò na oké unwu na mma-agma: M'gēsi ana kasie gi obi? 20 Umu-gi ndikom atubòwo atubò, dina ala n'isi èzì nile, dika anigò mara n'ònyà; ha bu ndi juputara n'ònuma Jehova, na ibasi-nba-ike Chineke-gi. 21 N'ihina nka, biko, nuru nka, gi nwayi ewedara n'ala, nke ihe nēḅu kwa, ma ò bugh manyavine: 22 otù a ka Onye-nwe-gi siri, bú Jehova, na Chineke-gi Nke nēkpe ònu ndi-Ya n'ikpe, Le, ewepuwom n'aka-gi iko nke isu-ngòngò, bú òkwa ahu nke bu

iko nke onumam; i gagh-añu kwa ya ozo: 23 ma M'gētiye ya n'aka ndi nēmekpa gi aru; ndi siri nkpuru-obi-gi, Ruda n'ala, ka ayi we gabiga: i we me ka azu-gi di ka ala na dika ezi nye ndi nāgabiga.

52 1 Teta, teta, yiriike-gi dika uwe, gi Zaion; yiri uwe-gi nile mara nma, gi Jerusalem, bu obodo nsọ: n'ihhi na onye nēbigh ūgwú na onye ruru áru agagh-abata kwa nime gi ozo site n'ubu a. 2 Rurupu onwe-gi, si n'aja puta; bilie, nodu ala, Jerusalem; topu onwe-gi abu di n'olu-gi, gi ada Zaion adotara n'agha.

3 N'ihhi na otu a ka Jehova siri, N'efu ka erere unu; o bugh kwa ego ka ageji haputa unu. 4 N'ihhi na otu a ka Onyewe-ayi Jehova siri, O bu Ijipt ka ndim ridaruru na mbu ino n'ebe ahu dika obia: Asiria kwa, n'efu ka o meburu ha. 5 Ma ubu a, gini ka M'nwere ebe a, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), na ewepuwo ndim n'efu? ndi nachi ha nakwasi akwa ike, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), o bu kwa mbe nile n'ogologo ubochi nile ka anleli aham. 6 N'ihhi nka ka ndim gamara aham: n'ihhi nka ka ha gamara n'ubochi ahu na Mu onwem bu Onye ahu Nke nekwa okwu; lekwa.

7 Le, ka ha si ma nma nke-uku n'elu ugwu, bu ukwu nke onye nezisa ozi oma, bu onye neme ka anuru okwu udo, onye nezisa ozi oma nke ezi ihe, onye neme ka anuru okwu nzoputa; onye nasi Zaion, Chineke-gi bu eze! 8 Nuru olu ndi-nche-gi! ha eweliwo olu-ha, n'otu ka ha netiko nkpu onu; n'ihhi na anya na anya ka ha gahu mbe Jehova nalaghachikute Zaion. 9 Tiwanu nkpu onu, tienu nkpu onu n'otu, unu nkponkpọ ebe nke Jerusalem: n'ihhi na Jehova akasiwo ndi-Ya obi, O haputawo Jerusalem. 10 Jehova ababawo ogwe-aka-Ya di nsọ oto n'anya mba nile; nsotu nile nke uwa we hu nzoputa nke Chineke-ayi. 11 Wezuganu onwe-unu, wezuganu onwe-unu, sinu n'ebe ahu pua, unu emetula ihe ruru aru: sinu n'etiti ya pua: dinu ocha, unu ndi nebu ihe di iche iche nke Jehova. 12 N'ihhi na o bugh na ngwa ka unu gaju: n'ihhi na Onye naga n'iru unu bu Jehova; ozo, Onye naga n'azu unu bu Chineke Israel.

13 Le, orum genwe uche, o gadi elu, agebuli kwa ya, o we di elu nke-uku. 14 Dika ibobo gi si anwu otutu madu n'aru, (le ka iru-ya si buru ihe bibiri ebibi nke-uku kari onye o bula, udi-aruya kwa kari umu madu!) otu a ka o gefesa otutu mba obara; n'ihhi ya ka ndi-eze gekpuchi onu-ha: n'ihhi na ihe nke anakogh nye ha ka ha huworo; o bu kwa ihe nke ha nahugh ka ha ghotaworo.

53 1 Onye kwere ihe ayi nuworo? ogwe-aka Jehova kwa, n'aru onye ka ekpugheworo ya? 2 N'ihhi na o tolitere n'iru Ya dika ome, na dika nkporogwu nke putara n'ala kporo nku: o digh udi-aru oma o nwere, o digh kwa ima-nma; ayi we hu ya, ma o nagh nma n'ile ya anya nke ayi giji chosie ya ike. 3 Eledara ya anya, o bu kwa onye madu rara aka; onye nwere otutu ihe-nbu na onye mara oria nke-oma: e, dika onye madu nezonari iru-ha, otu a ka eledara ya anya, ayi we ghara igu ya n'ihe.

4 N'ezie oria nile nke ayi ka ya onweya bupuworo, ihe-nbu nile nke ayi kwa, o buruwo ha; ma ayi onwe-ayi guru ya n'onye etiworo ihe-otiti, onye Chineke tiworo ihe, na onye ewedara n'ala. 5 Ma ya onwe-ya bu onye amapuworo site na njehie nile nke ayi, onye azopiworo site n'ajo omume nile nke ayi: ahuhu-nmehie nke udo-ayi di n'aru ya; o bu kwa ubiritari-ya ka ejiri me ka aru-ayi di ike. 6 Ayi nile kpafuru akpafu dika igwe aturu: ayi chere iru, onye o bula n'uzo nke aka ya: ma Jehova emewo ka ajo omume nke ayi nile dakwasi ya.

7 Achiri ya n'ihe-ike, ma ya onwe-ya wedara onwe-ya n'ala, we ghara isaghe onu-ya; dika aturu nke anakpuru ije n'obubu-ya, na dika nne-aturu nke dara obi n'iru ndi nakpacha ya aji; e, o digh-asaghe onu-ya. 8 Site na nmebu, site kwa n'ikpe, ka ewepuru ya: ma ndi oboya, onye n'etiti ha natughari n'obi na ebipuru ya n'ala ndi di ndu? site na njehie nke ndim ka ihe-otiti diri ya. 9 Ewe me ka ili-ya di n'etiti ndi nemebi iwu, ya na ogaranya no kwa n'onwu-ya; o bu ezie na o digh ihe-ike o mereri, o digh kwa aghugho di n'onu-ya.

10 Ma o toro Jehova utu izopia ya; O mewo ka o ria oria: o buru na nkpuru-obi-ya achu aja-ikpe-omuma, o gahu

nkpuru-ya, me ka ubochi-ya nile di ogologo, ihe nke nātọ Jehova utọ gāga kwa nke-oma n'aka-ya. 11 Ihe nke sitere na ndọbu nkpuru-obi-ya nādọbu onwe-ya n'ọlu ka ọ gāhu, afo gēju ya: ihe-omuma-ya ka onye ezi omume ahu, bú orùm, gēji me ka ọrà madu ghọ ndi ezi omume: ajọ omume nile ha ka ya onwe-ya gēbu kwa. 12 N'ihì nka ka M'gēkèrè ya òkè n'etiti ndi bara uba, o gēsò kwa ndi nwere ume kèsa ihe ọ kwatara n'agha; n'ihì na ọ ọhapuru nkpuru-obi-ya dika miri nye ọnwu, ọ bu kwa na ndi-njehie ka aguru ya: ma ya onwe-ya bupuru nmehie ọtutu madu, ọ bu kwa ndi-njehie ka ọ nāriọrọ aririọ.

54 1 Tie nkpu ọnù, gi nwayi-àgà, bú nwayi nāmugh nwa; tiwa nkpu ọnù, tisi kwa nkpu ike, gi onye ime nwa nēmegh: n'ihì na umu nke nwayi arapuru nānì ya di ọtutu kari umu nke nwayi aluru na nwunye, ka Jehova siri. 2 Me ka ebe ulo-ikwū-gi sa mbara, ka ha seti kwa ákwà-nkwuba nile nke ebe-obibi-gi nile; ebochila: me ka udọ-gi nile di ogologo, me kwa ka ntú-gi nile di ike. 3 N'ihì na n'aka-nri na n'aka-ekpe ka i gābasa; nkpuru-gi gēnweta kwa mba di iche iche, ọ bu kwa obodo di iche iche nke tọbọrọ n'efu ka ha gēme ka madu biri nime ha. 4 Atula egwu; n'ihì na ihere agagh-eme gi: ka aghara itiyè kwa gi n'ọnọdu-ihere; n'ihì na agagh-eme gi ka i nwe iru-ihere: n'ihì na i gēchezo ihere nke mbe i nọ na nwata, ọzọ, ita-uta nke ọnọdu nwayi di-ya nwuru i nọ, i gagh-echeta ya ọzọ. 5 N'ihì na di-gi bu Onye meworo gi; Jehova nke usu nile nke ndi-agma bu aha-Ya: ọzọ, onye-nhaputa-gi bu Onye Nso nke Israel; Chineke nke uwa nile ka anākpọ Ya. 6 N'ihì na Jehova akpọwo gi dika nwayi arapuru arapu nke o nēwuta kwa ya nime mọ-ya, bú nwunye alutara na nwata, mbe ajuru ya, ka Chineke-gi siri. 7 N'otú ntabi-anya di ntà ka M'rapuwo gi arapu; ma obi-ebere nile di uku ka M'gēji chikọta gi. 8 Na nrubiga-òkè nke iwe ka M'zonariri gi irum otú ntabi-anya; ma eberè ebigh-ebi ka M'gēji nwe obi-ebere n'aru gi, ka Jehova, bú Onye-nhaputa-gi, siri. 9 N'ihì na otú miri nke Noa ka nka dirim: n'ihì na dika M'ñuru iyi, si na miri nke Noa agagh-erubiga kwa uwa

ọzọ, otú a ka M'ñuwo ro iyi, si na M'gagh-ewesa gi iwe, na M'gagl-abasiri gi nba ike. 10 N'ihì na ugwu nile gāpu n'ọnọdu-ha, agēwezuga kwa ugwu ntà nile n'ọnọdu-ha; ma eberem agagh-esi n'ebe i nọ pua, agagh-ewezuga kwa ọbụba-ndu nke udo nkem n'ọnọdu-ya, ka Onye nwere obi-ebere n'aru gi siri, bú Jehova.

11 Gi nwayi ewedara n'ala, nke oké ifufe nēfeghari, nke anākasigh obi, le, Mu onwem gēdo nkume-gi nile n'ihè-ichọ-nma, were nkume sapphire tọ ntọ-ala-gi. 12 M'gēme kwa ka elu akuku ulo-gi nile ghọ nkume ruby, me kwa ka ọnu-uzọ-ama-gi nile ghọ nkume carbuncle, me kwa ka òkè-ala-gi nile ghọ nkume di iche iche anāchọsi ike. 13 Ọzọ, umu-gi nile gābu ndi-nmuta Jehova; udo nke umu-gi gāba kwa uba. 14 N'ezì omume ka agēme ka i guzosie ike: gi nọpu nmebu n'ebe di anya, n'ihì na i gagh-atu egwu; nọpu kwa ihe-ujọ n'ebe di anya, n'ihì na ọ gagh-abiaru gi nso. 15 Le, ọ buru na onye ọ bula akpaliè ise-okwu megide gi, o sitegh na Mu: onye ọ bula nke kpaliwo ro ise-okwu n'ebe i nọ gāda ada n'ihì gi. 16 Le, Mu onwem ekēwo uzú nke nāfú ọku icheku, nākpù ihe-ọlu iji lu ọlu nke aka ya; Mu onwem ekēwo kwa onye-nbibì imebi emebi. 17 Ọ digh ihc-agma ọ bula akpuwo ro imegide gi gāga nke-oma: ọzọ, ire ọ bula nke gēbili imegide gi n'ikpè ka i gāma ikpe. Nka bu ihe-nketa nke ndi-orù Jehova, ezi omume-ha nēsìte nam: ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

55 1 Ge nti, onye ọ bula nke akpiri nākpọ nku, bianu na miri, onye ahu kwa nke nēnwegh ego; bianu, zuru ọka, rie; e, bianu, zuru kwa manya-vine na miri-ara-ehi nējigh ego nārugh ọnu-ahia. 2 N'ihì gini ka unu nātú ego inye n'ọnọdu ihe nābugh nri? nà ihe putara na ndọbu unu nādọbu onwe-unu n'ọlu n'ọnọdu ihe nke nādigh-eju afo? genum nti nke-oma, rie ezi ihe, ka ihe nke mara abuba tọ kwa nkpuru-obi-unu utọ. 3 Tọnu nti-unu n'ala, biakutem; nurunu, nkpuru-obi-unu ewe di ndu: Mu na unu gāba kwa ndu, bú ọbụba-ndu ebigh-ebi, bú ebere nile kwesiri ntukwasi-obi nke emere Devid. 4 Le, enyewom ya ka ọ buru onye-àrà

nye ndi nile di iche iche, ka ọ buru onye-ndú na onye-iwu nye ndi nile di iche iche. 5 Le, mba nke i nānagh ka i gākpo, mba nke nāmagh gi gābakute kwa gi, n'ihí Jehova, bú Chineke-gi, ọbuná n'ihí Onye Nso nke Israel; n'ihí na Ọ mewo ka i ma nma.

6 Chonu Jehova mbe anāchota Ya, kpokueni Ya mbe Ọ nso: 7 onye nēnebi iwu, ya rapu uzọ-ya, onye nēme ajoye ihe, ya rapu echichè-ya nile: ya laghachikute kwa Jehova, Ọ gēnwe kwa obi-ebere n'aru ya; ya laghachikute kwa Chineke-ayi, n'ihí na Ọ gābaghara ya nmehie-ya n'uba. 8 N'ihí na echichè nkem, ha abugh echichè-unu, uzọ-unu kwa, ha abugh uzom; ọ bu ihe si n'onu Jehova puta. 9 N'ihí na dika elu-igwe si di elu kari uwa, otú a ka uzom nile di elu kari uzọ nile unu, ọ bu kwa otú a ka echichè nile di elu kari echichè nile unu. 10 N'ihí na dika oké miri-ozuzọ na snow si esi n'elu-igwe ezo, ma ọ bugh n'ebe ahu ka ọ nālaghachi, ma ọ buru na o bugh uzọ desia ala, we me ka ọ me ihe-omume, ka o pu kwa ihe-opupú; ọ we were nkpuru nye ogha-nkpuru, were kwa nri nye onye nēri ihe; 11 otú a ka okwum di nke nēsi n'onum puta: ọ gagh-alaghachikutem n'efu, ma ọ buru na o bugh uzọ mezu ihe torom utọ, we ga nke-oma n'ihé M'zigara ya. 12 N'ihí na onú ka unu gēji puta, udo ka agēji kwa duru unu: ugwu nile na ugwu ntà nile gētiwa nkpu onú n'iru unu, osisi nile nke oghia gaku kwa aka-ha. 13 N'onodu ogwu osisi fir gētolite, ọ bu kwa n'onodu uke ka osisi myrtle gētolite: ọ we ghorọ Jehova aha, ghọ-kwa-ra Ya ihe-iriba-ama ebigh-ebi nke anāgagh-ebipu ya.

56 I Otú a ka Jehova siri, Debenu ikpé ziri ezi, me-kwa-nu ezi omume: n'ihí na nzopotam di nso ibia, ezi omumem di kwa nso ka ekpughe ya. 2 Onye ihe nāgara nke-oma ka onye nēme nka na nwa madu nke nējidesi ya ike bu; onye nēdebe ubochi-izuike ghara ime ya ka ọ ghara idi nso, nke nēdebe kwa aka-ya ghara ime ihe ojọ ọ bula. 3 Ka nwa ala ozo nke raparaworo na Jehova ghara ikwu okwu, si, Jehova aghagh ikewapum na ndi-Ya: ka onozí ghara kwa isi, Le, mu onwem bu osisi kponwuru akponwu. 4 N'ihí

na otú a ka Jehova siri ndi-onozí ndi nēdebe ubochi-izu-ikem nile, ndi roputawo-kwa-ra ihe torom utọ, ndi nējidesi kwa ogha - ndum ike: 5 M'gēnye ha n'ulom na nime mbidim nile ihe-ncheta na aha di nma kari umu-ndikom, kari kwa umu-ndinyom; aha ebigh-ebi ka M'gēnye ha n'otú n'otú, nke anāgagh-ebipu. 6 Umu ala ozo kwa, ndi nārapara Jehova, ijere Ya ozi, na ihu aha Jehova n'anya, na iburu Ya ndi-orú, onye ọ bula nke nēdebe ubochi-izu-ike ghara ime ya ka ọ ghara idi nso, nke nējidesi kwa ogha-ndum ike; 7 M'gēme ka ha biarue ugwu nsom, M'gēme kwa ka ha nūria n'ulo-ekperem; àjà-nsure-oku nile ha na àjà nile ha gābu ihe nāto utọ n'elu ebe-ichu-ajam: n'ihí na agākpo ulom ulo ekpere diri ndi nile di iche iche. 8 Ọ bu ihe si n'onu Onye-nwe-ayi puta, bú Jehova Nke nāchikota ndi Israel achupuru achupu, Ọ si, Ndi ozo di kwa M'gāchikotara ya, chikotara ndi-ya achikotara achikota.

9 Unu anu oghia nile, bianu iri ihe, unu anu nile di n'oké oghia. 10 Ndinche-ya bu ndi-isi, ha nile amagh ama; ha nile bu nkita dara obi, ha apugh ijo uja; ha bu ndi nāro nro, nēdina ala, nāhu itu-òrú-ura n'anya. 11 Nkita-ya nile nēribiga ihe oké, ha amagh afo-ojuju; ndi ahu bu kwa ndi-ozuzú-aturu nāmagh ighota ihe: ha nile echewo uzọ nke aka ha iru, onye ọ bula ọ che urú-ya iru site n'akuku nile ọ bula. 12 Ha si, Bianu, ka m'weta manya-vine, ka ayi nūbiga kwa ihe-onu nābà n'anya oké; echi gādi kwa ka ta, ubochi di uku gabiga oké nke-uku.

57 I Onye ezi omume nāla n'iyi, ma ọ digh onye ọ bula nētiye ya n'obi-ya; anēkpochapu kwa ndi-ebere, mbe ọ nādigh onye nāghota na ekpochapuworo onye ezi onume n'iru ihe ojọ. 2 Ọ nābà n'udo; ha nēzu ike n'elu ihe-ndina-ha, onye ọ bula nke nāgazi agazi.

3 Ma unu onwe-unu, biaruenu nso ebe a, unu umu-ndikom nke nwayi ji igwe-oji atu isi oma na isi ojọ, unu nkpuru nke nwoke nākwa iko na nwayi nākwa iko. 4 Onye ka ọ nāto unu utọ imegide? onye ka unu nāsaghepu onu mbara, riputasi kwa ire, imegide? unu onwe-unu abugh umu njehie, nkpuru

okwu-ugha, 5 unu ndi nēme onwe-unu ka unu di oku n'etiti osisi terebinth, n'okpuru osisi ndu o bula; ndi nēbu umu - unu na ndagwurugwu nile n'okpuru n̄bawa nke nkume nile di elu? 6 N'etiti nkume kworor murumuru nke miri-iyi ka okè-gi di; ha onwe-ha, ha onwe-ha bu ihe ruru gi n'ife-nzà: o bu kwa ha ka i wusiworo aja-ihe-onuun nye, sure kwa aja-nsure-oku, bu onyinye-inata-iru-oma. Agakasim obi bayere ihe ndia? 7 N'elu ugwu di elu, nke eme-kwa-ra ka o di elu, ka i doworo ihe-ndina-gi: o bu kwa n'ebe ahu ka i rigoro ichu aja. 8 O bu kwa n'azu onu-uzo-gi na akuku-onu-uzo-gi ka i doworo ihe-ncheta-gi: n'ih na mbe M'nanoogh ka i kpupuru ihe-ndina-gi, we rigo: i mere ka ihe-ndina-gi sa mbara, we soro ha bara onwe-gi ndu; i huru ihe-ndina-ha n'anya; aka-ha ka i huru. 9 I we were manu jegharikuru eze ahu, i me-kwa-ra manu-otite-gi nesi isi utu ka ha ba uba, i zi-kwa-ra ndi-uko-gi n'ebe di anya, i we me onwe-gi ka i di ala rue ala-mo. 10 N'iba-uba nke uzo-gi ka ike gwusiri gi; i sigh, Ntukwasi-obi adigh: ndu aka-gi ka i chotara; n'ih ya i riagh oria. 11 Ma onye ka i chehuworo onwe-gi bayere ya, we tua egwu ya, na i nekwa okwu-ugha, we ghara ichetam, ghara kwa itiy ya n'obi-gi? Mu onwem adigh-aba nkiti obuna site na mbe ebigh-ebi gara aga, i we ghara itu egwum? 12 Mu onwem gegosi ezi omume-gi; ma olu-gi nile, ha agagh-abara gi uru. 13 Mbe i neta nkpu, ka ndi i chikotaworo naputa gi; ma ha nile ka ifufe gefepu, otu nku-ume gekupu ha: ma onye ahu nke nababa nimem geketa ala, nweta kwa ugwu nsom. 14 O gasi kwa, Tulienu, tulienu, dozienu uzo, bupunu ihe-isu-ngongu n'uzo ndim.

15 N'ih na otu a ka O siri, bu Onye di elu, Nke eme-kwa-ra ka O di elu, Onye nabi ebi mbe nile ebigh-ebi, Onye Nso ka aha-Ya bu kwa: O si, N'ebe di elu di kwa nsu ka M'bi, M'biye-kwa-ra onye mo-ya bu ihe azopiar azopia di kwa ala, ime ka mo nke ndi di ume-ala n'obi di ndu, na ime ka obi nke ndi azopiar azopia nime mo-ha di ndu. 16 N'ih na o bugh rue mbe ebigh-ebi ka M'ganalu ogu, o bugh kwa rue mbe nile ka M'ganewe iwe: n'ih na mo gada

mba n'irum, ya na nkuru-obi nile Mu onwem meworo. 17 N'ih aju omume nke uru-ya ka M'were iwe, we tie ya ihe, nezobe irum newe kwa iwe: o we naga nechighari azu n'uzo nke obi-ya. 18 Uzo-ya nile ka M'huworo, M'geme kwa ka aru di ya ike: M'gedu kwa ya, nyeghachi ya nkasi-obi nile, nyeghachi kwa ndi-ya neru uju. 19 Anameke nkuru ebuere-onu abua: Udo, udo, diri onye no n'ebe di anya, di-kwa-ra onye no nso, ka Jehova siri; M'geme kwa ka aru di ya ike. 20 Ma ndi nemebi iwu di ka oké osimiri nke namaghari amaghari: n'ih na o pugh idi ju, miri-ya namaputa kwa uru na apiti. 21 O digh udo ndi nemebi iwu nwere, ka Chinekem siri.

58 1 Were akpiri kpo nkpu, ebochila, welie olu-gi dika opi-ike, we gosi ndim njehie-ha, gosi kwa ulo Jakob nmehie-ha. 2 Ma Mu ka ha nacho kwa-ubochi, imara uzom nile nato kwa ha utu: dika mba nke mere ezi omume, nke narapugh kwa ikpe nke Chineke-ha, ha nariom ikpe nile nke ezi omume, ibiaru Chineke nso nato ha utu. 3 Ha si, N'ih gini ka ayi buworo onu, ma I hugh? n'ih gini ka ayi wedaworo nkuru-obi-ayi n'ala, ma I digh-ama? Le, n'ubochi obubu-onu-unu unu nachoputa ihe nato unu utu, o bu kwa ihe nile nke putara na ndobu ndi-olu-unu nadobu onwe-ha n'olu ka unu nanara n'ihe-ike. 4 Le, o bu n'ih ise-okwu na ilu-ogu ka unu nebu onu, ya na iwere okpo nke nmebi-iwu tibe: unu adigh-ebu onu dika ta ime ka anuru olu-unu n'elu. 5 O bu dika nka ka obubu-onu nke M'naroputa bu? bu ubochi madu geweda nkuru-obi-ya n'ala? O bu iruda isi-ya n'ala dika ami, na ibasa-akwa-nkpe na ntu n'okpuru ya? o bu nka ka i gakpo obubu-onu na ubochi nato Jehova utu? 6 O bugh nka bu obubu-onu M'naroputa? itopu abu nile nke nmebi-iwu, itosa ihe-okike nile nke yoke, na izilaga ndi anemebu emebu ka ha nwere onwe-ha, ka unu tiji kwa yoke o bula? 7 O bugh ikesara onye agu nagu nri-gi, ka i me kwa ndi ewedara n'ala ndi nawaghari awaghari ka ha bata n'ulo-gi? mbe i huru onye ba oto, ka i kpuchie ya: ka i ghara kwa izonari onyaru-gi onwe-gi? 8 Mbe ahu ka ihe-gi

gāwaputa dika ututu, anu-aru oḥu gēpuchi kwa n'aru-gi ngwa ngwa: ezi omume-gi gāga kwa n'iru gi: nsopuru Jehova gāga n'azu gi. 9 Mḥe ahu ka i gākpḥo òkù, Jehova gāza kwa; i gētiku Ya, O gāsi kwa, Lekwam. O buru na i si n'etiti gi wezuga yoke ahu, na nsetipu nkpisi-aka, na ikwu aḥo ihe; 10 o buru kwa na i weputara onye agu nāgu ihe nkpuru-obi-gi chḥoḥo, o buru na i me ka aḥo ju nkpuru-obi ewedara n'ala; ihé-gi gāwa nime oḥichiri, oké oḥichiri-gi gādi kwa ka etiti-ehihie: 11 Jehova ganēdu kwa gi mḥe nile, me ka aḥo ju nkpuru-obi-gi n'ebe nile kpḥoḥo nku, O gēme kwa ka okpukpu-gi nile di ike; i gādi kwa ha ubi aḥara ogige nke dere miri nke-oma, di kwa ka ebe miri nāsuputa nke miri-ya nādigh-ata ata. 12 Ndi gēsi n'aru-gi puta gēwu kwa ebe nile bu nkḥonkpḥo ebe site na mḥe ebigh-ebi gara aga: ntḥo-ala nke otutu oḥo ka i gēwuli; agākpḥo kwa gi Onye-nmechi ntipū, Onye-nkwazi okporo-uzo ibi ebi. 13 O buru na i me ka ukwu-gi si n'ubḥochi-izu-ike chighari, i we ghara ime ihe nātḥo gi utḥo n'ubḥochi nsom; o buru kwa na i kpḥo ubḥochi-izu-ike ihe-utḥo, i kpḥo kwa ihe nsḥo nke Jehova ihe-nsopuru; i we sopuru ya, ghara ime ihe bu uzḥo-gi nile, ghara ichḥoputa ihe nātḥo gi utḥo ma-oḥu ikwu okwu nke aka gi: 14 mḥe ahu ihe Jehova gātḥo gi utḥo; M'gēme kwa ka i nḥkwasi ebe nile di elu nke uwa dika inyinya; M'gēme kwa ka i rie ihe-nketa nke Jakob, bú nna-gi: n'ih i na oḥu Jehova ekwuwo.

59 1 Le, aka Jehova adigh nkpunkpu kari izḥoputa; nti-Ya adigh kwa arḥo kari inu ihe: 2 kama aḥo omume nile unu aghḥowo ihe nākpā oké n'etiti unu na Chineke-unu, nmehie nile unu ezonariwo kwa unu iru-Ya, O we ghara inu. 3 N'ih i na ejiwo oḥara meru aka-unu, ejiwo kwa aḥo omume meru nkpisi-aka-unu; eḥuḥere-oḥu-unu ekwuwo okwu-ugha, ire-unu nātamu aḥo ihe. 4 O digh onye nākpḥo madu eje ikpé n'ezi omume, o digh kwa onye nēji ikwesi - ntukwasi - obi eje ikpé: ha nātukwasi obi n'ih e toḥḥoḥo n'efu, ha nēkwu kwa okwu-ugha; ha nāturu ime onḥodu oḥo, mua aḥo ihe. 5 Akwá ubi ka ha buworo, o bu kwa ulo ududo ka ha nāturu: onye ahu nke nēri ákwá-ha gānwu,

ozḥo, nke anāzḥopia gāḥawaputa aju-ala. 6 Ulo-ududo-ha agagh-aghḥo uwe, ha agagh-eji kwa oḥu di iche iche ha kpuchie onwe-ha: oḥu nile ha bu oḥu aḥo ihe, omume nke ihe-ike di kwa n'aka-ha. 7 Ukwu-ha nāḥa oḥo ime ihe oḥo, ha nēme kwa ngwa iwusi oḥara nēmeghi ihe oḥo: èchichè nile ha bu èchichè aḥo ihe; nbibi na ntipia di n'okporo-uzo nile nke ha. 8 Uzḥo udo ka ha nāmagh; o digh kwa ikpé ziri ezi di n'uzḥo nile ha: ha emewo ka okporo-uzḥo nile ha ḥagḥoḥo ha aḥagḥo; onye o bula nke nāzḥo ije na ya adigh-ama udo. 9 N'ih i ya ikpé nke ziri ezi adiwo anya n'ebe ayi nḥo, ezi omume adigh-eru kwa ayi aru: ayi nēle anya ihé, ma le, o bu oḥichiri; ayi nēle anya onwunwu-oḥu, ma o bu n'oké oḥichiri ka ayi nējehari. 10 Ayi nāsḥoghari isi na mbidi dika ndi-isi, e, ayi nāsḥoghari isi dika ndi nēnwegh anya: ayi asuwo ngḥongḥo n'etiti-ehihie dika o bu chi-ojiji; n'etiti ndi nwere ezi ndu ayi nḥo ka ndi nwuru anwu. 11 Ayi nāḥo uja dika bear, ayi nile, o bu kwa dika nduru ka ayi nēkwosi ákwá ike: ayi nēle anya ikpé ziri ezi, ma o digh: ayi nēle anya nzḥoputa, ma o di anya n'ebe ayi nḥo. 12 N'ih i na njehie-ayi bara uba n'iru Gi, nmehie nile nke ayi azawo kwa megide ayi: n'ih i na ayi na njehie nile ayi nḥoḥo n'otú; oḥo, aḥo omume nile ayi, ayi mara ha: 13 njehie, na igḥo Jehova, na isi n'iso Chineke-ayi laghachi azu, na ikwu okwu nmeḥu na nwezuga, na ime okwu-ugha nile site n'obi-ayi, na ikwuputa ha. 14 Emewo kwa ka ikpe ziri ezi laghachi azu, ezi omume nēguzo kwa n'ebe di anya: n'ih i na ezi-okwu asuwo ngḥongḥo n'amá, izi-ezi apugh kwa ibata. 15 E, ezi-okwu aghḥowo ihe anāhugh; oḥo, onye nēsi n'ih e oḥo wezuga onwe-ya nēme onwe-ya ihe-nkwata: Jehova we hu ya, o ḥo nḥo n'anya-Ya na ikpé ziri ezi adigh. 16 O we hu na o digh onye o bula di, ibobo we nwua Ya n'aru na o digh onye nāriḥoḥo ayi aririḥo: ogwe-aka-Ya we wetara Ya nzḥoputa; ezi omume-Ya kwa, nke ahu nākwagide Ya. 17 O we yiri ezi omume dika uwe-agma, kpu kwa okpu-agma nzḥoputa n'isi-Ya; O yiri kwa uwe nile nke ibḥo-ḥḥo ka ha buru uwe-oyiyi-Ya, O were ekworo kpuchie Onwe-ya dika uwe-nwuda. 18 Dika nmeso nile ha si di, otú a ka O gākwughachi,

onuma ka Q gākwughachi ndi nēmegide Ya, nmeso-ha ka Q gākwughachi ndi-iro-Ya; Q gākwughachi agwe-etiti nile nmeso-ha. 19 Ha gātu kwa egwu aha Jehova site n'Qdida-anyanwu, tu kwa egwu ebube-Ya site n'owuwa anyanwu: m̀be onye-nkpabu gābata dika miri-iyi, M̀be nke Jehova ganēbuli okoloto imegide ya. 20 Otù onye-nhaputa gābiaru kwa Zaion, biakute ndi nēsi na njehie chigharia nime Jakob; o bu ihe si n'onu Jehova puta. 21 Ma Mu onwem, nka bu oḅuḅa-ndum nke di n'etiti Mu na ha, ka Jehova siri: M̀m nke di n'aru gi, na okwum nile nke M'tiyeworo n'onu-gi, agagh-apu n'onu-gi, na n'onu nkpuru-gi, na n'onu nkpuru nke nkpuru-gi, ka Jehova siri, site n'ubu a we rue m̀be ebigh-ebi.

60 1 Bilie, nwue; n'ih na ihè-gi abiawo, ebube Jehova awawo kwa n'aru gi dika anyanwu. 2 N'ih na, le, oḅchichiri nēkpuchi uwa, oké oḅchichiri nēkpuchi kwa ndi nile di iche iche: ma n'aru gi ka Jehova gāwa dika anyanwu, ebube-Ya ka agāhu kwa n'aru gi. 3 Mba nile gējeru kwa ihè-gi, ndi-eze ejerue onwu-maramara nke owuwa-gi. 4 Welie anya-gi abua le buruburu, hu: ha nile achikotawo onwe-ha, ha abiakutewo gi: umu-gi ndikom gēsi n'ebe di anya bia, agēku kwa umu-gi ndinyom n'akuku-gi. 5 M̀be ahu i gāhu we nwue enwu, obi-gi gātu kwa oké egwu, sa mbara; n'ih na agēchigharikute gi ihe bara uba nke oké osimiri, akù nke mba di iche iche gābiakute gi. 6 Igwè camel gēkpuchi gi, umu-camel nke Midian na Ifa: ha nile gēsi na Sheba bia: oḅa-edo na frankincense ka ha gēbutu, o bu kwa ozi oma otuto Jehova ka ha gēzisa. 7 Igwè ewu na aturu nile nke Kida ka agāchikotara gi, ebulu nile nke Nebaiot gējere gi ozi: ha gārigota n'ebichu-ajam dika ihe nātō utō, M'gēme kwa ulo nke ima-amam ka o ma nma. 8 Oḅe ndi bu ndia nke nēfe efe dika igwe-oji, ndi nēfe kwa dika nduru si eferue window-ha? 9 N'ezie Mu ka agwe-etiti nile gēchere, ubo nile nke Tashish gēbu kwa uzō, ime ka umu-gi ndikom si n'ebe di anya bia, ha na oḅa-oḅa-ha na oḅa-edo-ha, ibiakute aha Jehova, bu Chineke-gi, na ibiakute Onye Nso nke Israel, n'ih na Q mewo ka i

ma nma. 10 Umu ala ozo gēwu kwa m̀bidi-gi nile, ndi-eze-ha gēje-kwa-ra gi ozi: n'ih na n'iwem ka M'tiworo gi ihe, ma na m̀be ihe-gi nātōm utō ka M'nweworo obi-ebere n'aru gi. 11 Onu-uzo-ama-gi nile gēghe kwa oghe m̀be nile; agagh-emechi ha n'ehihie ma-oḅu n'abali; ka madu we bubatara gi akù nke mba di iche iche, ndi-eze-ha aburu kwa ndi anēdu edu. 12 N'ih na mba ahu na ala-eze ahu nke nāgagh-efè gi gāla n'iyi; e, aghagh ime ka mba ahu nile toḅoro n'efu. 13 Ebube Lebanon gābiakute gi, osisi fir na osisi pine na osisi cypress n'otù; ime ka onodu ebe nsom ma nma, M'gēme kwa ka onodu ukwum abua nwe nsopuru. 14 Ozo, umu nke ndi nēweda gi n'ala gējekuru gi nēruda n'ala; ndi nile nke nēleli gi anya gākpō kwa isi ala n'obu-ukwu nke ukwu-gi abua; ha gākpō kwa gi, Obodo Jehova, Zaion nke Onye Nso nke Israel. 15 N'onodu ibu onye arapuru arapu na onye anākpō asi nke i buworo, nke o nādigh onye nāgabiga n'etiti gi, M'gēme gi ka i ghō nbili-elu ebigh-ebi, na ihe obi-utō nke otutu oḅo. 16 I gānu kwa miri-ara nke mba di iche iche, o bu kwa ara ndi-eze ka i gāmi: i we mara na Mu onwem, Jehova, bu Onye-nzoputa-gi na Onye-nhaputa-gi, bu Onye di ike nke Jakob. 17 N'onodu oḅa M'gēweta oḅa-edo, n'onodu igwè M'gēweta oḅa-oḅa, n'onodu osisi M'gēweta oḅa, n'onodu nkume M'gēweta igwè: M'gēme kwa ka ndi-nlekota-gi ghō udo, M'gēme kwa ka ndi nāchi gi n'ih-ike ghō ezi omume. 18 Agagh-anu kwa ihe-ike ozo n'ala-gi, agagh-anu nbibi na ntipia n'oké-ala-gi nile; ma i gākpō m̀bidi-gi nile Nzoputa, kpō kwa onu-uzo-ama-gi nile Otuto. 19 Anyanwu agagh-abu-kwa-ra gi ihè ozo n'ehihie; ma n'onwu-maramara onwa agagh-enye gi ihè: ma Jehova gāghoro gi ihè ebigh-ebi, Chineke-gi gāgho - kwa - ra gi ima - nma - gi. 20 Anyanwu-gi agagh - ada kwa ozo, onwa-gi agagh-ewepu kwa onwe-ya: n'ih na Jehova gāghoro gi ihè ebigh-ebi, ubochi nile nke iru-ujū-gi ewe zue ezu. 21 Ndi-gi kwa, ha nile gābu ndi ezi omume, rue m̀be ebigh-ebi ka ha gēnweta ala; alaka nke okukum, oḅu akam, ime ka M'ma nma. 22 Onye ntà n'etiti ha gāgho nnù abua na oḅu iri,

onye dikarisiri ntà gāghọ kwa mba nwere ume: Mu onwem, Jehova, gēme ka ọ bia ọsọsọ na m̀be-ya.

61 I Mọ nke Onye-nwe-ayi, bú Jehova, di n'arum; n'ihí na Jehova etewom manu izi ndi ewedara n'ala ozi ọma; O zitewom ikechi ọnyá ndi obi-ha tiwara etiwa, ikpọsa ọrira gwa ndi adọtara n'agha, na ikpọsa nmeghepu ulo-nkpọrọ gwa ndi ekere aḅu; 2 ikpọsa arọ m̀be ihe madu nātọ Jehova utọ, na ubọchi ibọ-ọbọ Chineke-ayi nwere; ikasi ndi nile nēru újú obi; 3 idoro ndi Zaion nēru újú, inye ha ihe ọma ike n'isi n'ọnọdu ntu, manu obi-utọ n'ọnọdu iru-újú, ákwá-nbọkwasi otuto n'ọnọdu mọ nke inyogh-inyogh; ka ewe kpọ ha osisi oak nke ezi omume, ihe-ọkukú nke Jehova, ime ka Ọ ma nma. 4 Ha gēwu kwa ebe nile nke bu nkponkpọ ebe site na m̀be ebigh-ebi gara aga; ebe nile nke tọbọrọ n'efu nke ndi mbu ka ha gēwuli, me kwa ka nkponkpọ obodo nile di: ọhu, bú ebe tọbọrọ n'efu nke ọtutu ọbọ gara aga. 5 Ndi ala ọzọ gēguzo nāzú igwé ewu na aturu-unu, umu ala ọzọ gābu kwa ndi-ọlu-ubi-unu na ndi-ọlu-ubi-vine-unu. 6 Ma agākpọ unu onwe-unu ndi-nchu-aja nke Jehova: ndi nējere Chineke-ayi ozi ka agāsi na unu bu: ákú nke mba di iche iche ka unu gēri, ọ bu kwa na nsọpuru-ha ka unu gānya isi. 7 N'ọnọdu ihere-unu unu gēnwe okpukpu: n'ọnọdu itiye n'ọnọdu-ihere ha gēti nkpu ọnú n'ókè-ha: n'ihí ya n'ala-ha okpukpu ka ha gēnweta: ọnú ebigh-ebi gādiri ha. 8 N'ihí na Mu onwem, Jehova, nāhu ikpé ziri ezi n'anya, anamakpọ nnapu-n'ihe-ike n'ajọ omume asi; M'gēnye kwa ha ugwo-ọlu-ha n'eziokwu, ọ bu kwa ọbuba-ndu ebigh-ebi ka Mu na ha gāba. 9 Agāma kwa nkpuru-ha n'etiti mba nile, na umu nke putara n'aru ha n'etiti ndi nile di iche iche: ndi nile ndi nāhu ha anya gāmata ha, na ha onwe-ha bu nkpuru nke Jehova gọziworo.

10 Obi gātọm utọ nke-uku nime Jehova, nkpuru-obim gēteghari egwú ọnú nime Chinekem; n'ihí na Ọ chiriwo uwe nsọputa yikwasim, Ọ werewo uwe-nwuda ezi omume kpuchiem, dika onye nālu nwunye ọhu si ewere ihe ọma ike n'isi ke onwe-ya dika onye-nchu-aja, na dika nwayi anālu ọhu si ewere ihe-ejiji-

ya nile chọ onwe-ya nma. 11 N'ihí na dika ala si eme ka ihe-opupụ-ya puta, na dika ubi aḅara ogige si eme ka ihe aghaworo nime ya pue; otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova gēme ka ezi omume na otuto pute n'iru mba nile.

62 I N'ihí Zaion m'gagh-edebe ọnum du, na n'ihí Jerusalem m'gagh-anọ jū, rue m̀be ezi omume-ya gāputa ihé dika onwu-maramara, nsọputa-ya kwa dika ọwa nke nēnwu enwu. 2 Mba di iche iche gāhu kwa ezi omume-gi, eze nile gāhu nsọpuru-gi: agākpọ kwa gi aha ọhu nke ọnu Jehova gāgu. 3 I gāghọ kwa okpu-eze nke ima-nina n'aka Jehova, na ákwá-ike-n'isi nke ala-eze n'ọbu-aka Chineke-gi. 4 Agagh-agu kwa gi aha Nwayi arapuru arapu ọzọ; agagh-agukwa ala-gi aha Ala tọbọrọ n'efu ọzọ: n'ihí na gi ka agākpọ Hefzi-ba, agākpọ kwa ala-gi Beula: n'ihí na ihe-gi nātọ Jehova utọ, agālu kwa ala-gi dika nwunye. 5 N'ihí na dika nwa-okorobia si aluru nwa-aḅoghọ nāmagh nwoke, otú a ka umu-gi ndikom gālu gi: ọzọ, dika obi-utọ nke onye nālu nwunye ọhu nwere n'aru nwunye ọhu ya, otú a ka obi gātọ Chineke utọ n'aru gi.

6 N'elu m̀bidi-gi nile, Jerusalem, ka M'doworo ndi-nche; ogologo ubọchi nile ehie na abali, m̀be nile, ha agagh-edebe ọnu-ha du: unu ndi nēchetara Jehova ihe, unu ederela du, 7 unu ekwe-kwa-la ka Ọ dere du, rue m̀be Ọ gēme ka Jerusalem guzosie ike, ru kwa m̀be Ọ gēme ya ka ọ buru otuto n'ua. 8 Jehova ewerewo aka-nri-Ya, were kwa ogwe-aka-Ya di ike, nua iyi, si, N'ezie M'gagh-enye kwa ọka-gi ọzọ iburu ndi-iro-gi ihe-oriri ma-ọli; n'ezie unu ala ọzọ agagh-añu kwa manya-vine ọhu gi, nke i dọbúworo onwe-gi n'ọlu bayere ya: 9 kama ndi chikọtaworo ya gēri ya, we to Jehova; ndi kpọkọtaworo ya gānu kwa ya n'ogige nsọm nile.

10 Gabiganu, gabiganu n'ọnu-uzọ-ama nile; dozienu uzọ ndim; tulienu, tulienu uzọ atuliri atuli; tutupunu nkume; bulienu ọkọlọtọ n'elu ndi nile di iche iche. 11 Le, Jehova emewo ka anuru ya rue nsọtu uwa, si, Sinu ada Zaion, Le, nsọputa-gi abiawo; le, ọkwukwu-ugwo-Ya di n'aka-Ya, ugwo-ọlu-Ya di kwa n'iru Ya. 12 Ha gākpọ kwa ha Ndi nsọ ahu, Ndi Jehova

haputaworo: agākpọ kwa gi Obodo achọputara achọputa, Obodo anārapugh arapu.

63 1 Onye bu nka nēsi n'Edom bia, yiri uwe nācha ọbara-ọbara site na Bọzra? Onye a nke mara nma n'uwe-oyiyi-Ya, nāzọ ije n'iba-uba nke ike-Ya? Ọ bu Mu onwem nke nēkwu okwu n'ezimume, di ike izọputa. 2 Gini mere ọ nācha uhie uhie n'uwe-oyiyi-Gi? gini mere uwe-Gi ji di ka onye nāzọ ukwu n'ebe - inara - manya - vine? 3 Ebe - nzọcha-nkpuru-vine ka M'zọchara, nánim; ma nime ndi nile di iche iche ọ digh onye ọ bula Mu na ya nọ: M'wezọcha ha n'iwem, zọda ha n'ọnnumam; ọbara-ndu-ha we fesa n'uwem nile, ọ bu kwa uwe-oyiyim nile ka M'meruru emeru. 4 N'ihina ubọchi ibò-óbò di n'obim, arọ nke ndi M'haputaworo abiawo kwa. 5 M'we legide anya, ma ọ digh onye nēye aka; ibobo we nwuam n'aru na ọ digh onye nākwagide: ogwe-akam we wetaram nzọputa; ọnnumam kwa, ya kwagiderem. 6 M'wezọda ndi di iche iche n'iwem, me ka ha n'ubiga ihe-ọnuńu nābā n'anya n'ọnnumam, M'we me ka ọbara-ndu-ha ruda n'ala.

7 Ebere nile nke Jehova ka M'gēhota, ha na otuto nile nke Jehova, dika ihe nile si di nke Jehova mesoworo ayi; na iba-uba nke ezi ihe emere ulo Israel, nke Ọ mesoworo ha dika obi-ebere-Ya nile si di, na dika iba-uba nke ebere-Ya si di. 8 Ọ we si, N'ezie, ndim ka ha bu, umu ndi nādigh-ekwu okwu-ugha: Ọ we ghọrọ ha onye-nzọputa. 9 Na nkpańu nile ha Ya ka anākpāńu, ọ bu kwa mọzi nke iru-Ya zọputara ha: n'ihu-n'anya-Ya na n'omiko-Ya Ya onwe-ya haputara ha; Ọ we palie ha, kuru ha ubọchi nile nke mbe ebigh-ebi gara aga. 10 Ma ndi ahu nupuru isi, me ka o wuta Mọ Nsọ Ya: Ọ we chigharia ghọrọ ha onye-iro, Ya onwe-ya busoro ha agha. 11 Ndi-Ya we cheta ubọchi nile nke mbe ebigh-ebi gara aga nke Moses, si, Ọle ebe Onye ahu nọ nke mere ka ha si n'oké osimiri rigoputa n'aka onye nāzú igwé ewu na aturu-Ya? ọle ebe Onye ahu nọ nke tiyere Mọ Nsọ Ya n'etiti ha? 12 Nke nēme ka ogwe-aka-Ya mara nma je ije n'aka-nri Moses? Nke nēkewa miri n'iru ha, imere Onwe-ya

aha ebigh-ebi? 13 Nke nēme ka ha je ije n'ọbu-miri dika inyinya n'ozara, ha we ghara isu ngongọ? 14 Dika anu-ulo nke nārıda na ndagwurugwu, otú a ka Mọ nke Jehova nēme ka ha zuru ike: otú a ka I duru ndi-Gi, imere Onwe-gi aha mara nma. 15 Si n'elu-igwe legide anya, si kwa n'ebe-obibi nke idi-nsọ-Gi na nke ima-nma-Gi le: ọle ebe ekworo-Gi na idi-ike-Gi nile di? idá-udá nke ngiri-afọ-Gi na obi-ebere-Gi nile n'ebe m'nọ jisiri onwe-ha ike. 16 N'ihina Gi onwe-gi bu Nna-ayi; n'ihina Abraham amagh ayi, Israel adigh-amata kwa ayi: Gi onwe-gi, Jehova, bu Nna-ayi; Onye-nhaputa-ayi site na mbe ebigh-ebi gara aga ka aha-Gi bu. 17 Jehova, n'ihina gini ka I nēme ka ayi si n'uzọ-Gi nile kpafue? n'ihina gini ka I nēme ka obi-ayi si n'egwu-Gi sie ike? Lata n'ihina ndi-orú-Gi, bú ebo nile nke ihe-nketa-Gi. 18 Ọ bu nánim mbe ntá ka ndi nsọ Gi nwetara ya: ndi nākpāńu ayi azọdawo ebe nsọ Gi. 19 Ayi aghoworo ndi I nāchigh site na mbe ebigh-ebi gara aga, ndi anākpọkwasigh ha aha-Gi.

64 1 Ọ gādim nọ nma ma asi na I gāđowa elu-igwe, ridata, ma asi na ugwu nile gēsi n'iru Gi rúda dika miri; 2 dika mbe ọku nāba umu osisi, dika mbe ọku nēme ka miri ọọ: ime ka ndi nēmegide Gi mara aha-Gi, ka mba di iche iche we si n'iru Gi ma jijiji. 3 Mbe I mere ihe di egwu nke ayi nēlegh anya ha, I ridatara, ugwu nile siri n'iru-Gi rúda dika miri. 4 Ọbuná site na mbe ebigh-ebi gara aga madu anugh, ha anutagh kwa na nti, anya ahugh kwa otú Chineke, ma ewezuga nánim Gi, Nke nāluru onye nēchere Ya ọlu. 5 I zutewo onye nēwere obi-utọ alu ezi omume, bú ndi nēcheta Gi n'uzọ-Gi nile: le, Gi onwe-gi were iwe, ayi we mehie: nime ha ka ayi nọworo mbe ebigh-ebi, ágazọputa kwa ayi? 6 Ayi we di ka onye ruru árú, ayi nile; na dika uwe emeruru emeru, otú a ka ezi omume nile ayi di: ayi we kpọnwua dika akwukwọ osisi, ayi nile; ajọ omume-ayi nēfepu kwa ayi, dika ifufe. 7 Ọ digh kwa onye nākpọku aha-Gi, nke nākpọte onwe-ya ijide Gi: n'ihina I zonariwo ayi iru-Gi, we me ka ayi baze site n'aka ajọ omume nile nke ayi. 8 Ma ubu a, Jehova, Nna-ayi ka I bu: ayi

onwe-ayi bu urọ, Gi onwe-gi bu onye nākpu ayi; ọlu aka-Gi ka ayi nile bu. 9 Jehova, ewela iwe nke-uku, echeta-kwa-la ajọ omume rue m̀be ebigh-ebi: le, biko, legide anya, ndi-Gi ka ayi nile bu. 10 Oodo nsọ Gi nile aghowo ọzara, Zaion aghowo ọzara, Jerusalem aghowo ebe tọborọ n'efu. 11 Ulo-ayi nke di nsọ nke ma-kwa-ra nma, ebe nna-ayi-ha toro Gi, aghowo ihe nsure-ọku: ihe nile ayi anāchosi ike aghowo kwa nkponkpo ihe. 12 M̀be aneme ihe ndia, I gėjisi Onwegi ike, Jehova? I gaba nkiti, we weda ayi n'ala nke-uku?

65 1 Ekwerem ka ndi nājugh ajuju chom; ekweremka ndi nāchosighm ike chotam: asirim otu mba nke nākpokugh aham, Lekwam, lekwam. 2 Abasawom akam abua ogologo ubochi nile nye otu ndi nke nēwezuga onwe-ha, ndi nēje ije n'uzọ nādigh nma, nēso echichē nile nke aka ha; 3 bú ndi ahu nke nākpasum iwe n'irum m̀be nile, nāchu aja n'ubi nile abara ogige, nēsure kwa ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'elu brick nile; 4 ndi nānọdu n'etiti ili, nānọ kwa ọnọdu-abali n'ebe nile echebeworo na nzuzo; ndi neri anu ezi, ofe nke ihe-arú di iche iche di kwa n'ihē-isi-ite nile ha; 5 ndi nāsi, Guzoro onwegi iche, abiarula nsom, n'ihē na edowom i ihe nsọ: ndia bu anwuru-ọku n'imim, ọku nke nēre ogologo ubochi nile. 6 Le, ọ bu ihe edeworo n'akwukwo n'irum: M'gagh-ab ankiti, kama M'gākwughachi, e, M'gākwughachi n'obi-ha, 7 ajọ omume nile nke unu na ajọ omume nile nke ndi bu nna-unu n'otu, ka Jehova siri, bú ndi sureworo ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'elu ugwu nile, takwam uta n'elu ugwu ntā nile: M'gēbu kwa uzọ tūa ọlu-ha n'obi-ha.

8 Otú a ka Jehova siri, Dika anāchota manya-vine ọhu n'uyokọ nkpuru-vine, ewe si, Ebibila ya, n'ihē na ngozi di nime ya: otú a ka M'gēme n'ihē ndi-orum, ka M'we ghara ibibi ha nile. 9 M'gēme kwa otú nkpuru ka o si na Jakob puta, na otú onye-nnweta nke ugwum nile ka o si na Juda puta: ndi M'roputaworo ewe nweta ya, ndi-orum gēbi kwa n'ebe ahu. 10 Sheron gāghọ kwa ebe-ita-nri nke igwē ewu na aturu, ndagwurugwu Ekoā gāghọ kwa ebe igwē ehi nāmakpu amakpu. diri ndim chowerom. 11 Ma

unu onwe-unu ndi nārapu Jehova, nd nēchezọ ugwu nsom, ndi nēdoro Gad table n'usoro, ndi nābajuru Meni manya gwara ọgwa; 12 M'gāgukota unu nye mma-agma, unu nile gēruru kwa ala ka ewe bue unu; n'ihē na akporom unu oku, ma unu azaghm; ekwurum okwu, ma unu anugh; unu we me ihe joro njọ n'anyam abua, ọ bu kwa ihe nke nātogh m utọ ka unu roputara.

13 N'ihē nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji kwue otú a, si, Le, ndi-orum gēri ihe, ma agu gāgu unu onwe-unu: le, ndi-orum gānu ihe-ọnu, ma akpiri gākpọ unu onwe-unu nku: le, ndi-orum gānuri ọnu, ma ihere gēme unu onwe-unu: 14 le, ndi-orum gēti nkpu ọnu site n'obi di nma, ma unu onwe-unu gēti nkpu site n'ihē-nhu nke obi, unu gēsite kwa na ntiwa nke mọ-unu kwasi akwá ike. 15 Unu gārapu aha-unu n'azu ighoro ndi M'roputaworo ihe-ọbuba-iyi, Onye-nwe-ayi Jehova gēme kwa ka i nwua; ma Ọ gākpọ ndi-oru-Ya aha ọzọ: 16 onye ahu nke nāgozi onwe-ya n'uwa ewe gozie onwe-ya nime Chineke nke ezi-okwu; onye ahu kwa nke nānu iyi n'uwa gēji Chineke nke ezi-okwu nua; n'ihē na echezọwo ahuhu mbu nile, na n'ihē na ezonariwo ha n'anyam abua. 17 N'ihē na, le, M'gaje ikē elu-igwe ọhu na uwa ọhu: agagh-echeta kwa ihe mbu nile, ha agagh-abata kwa n'obi. 18 Ma otú ọ di, ka obi tọ unu utọ, teghari-kwanu egwú ọnu rue m̀be ebigh-ebi n'ihē ihe nke Mu onwem nēkē: n'ihē na, le, M'nēkē Jerusalem ibu ihe nteghari-egwú-ọnu, ndi-ya kwa, ibu ihe obi-utọ. 19 M'gēteghari kwa egwú ọnu n'aru Jerusalem, obi gātọkwam utọ n'aru ndim: agagh-anu kwa olu ikwa-akwá nime ya ọzọ, ma-ọbu olu iti-nkpu. 20 Ọ digh nwa ọhu nwachuru anwuchu gēsite kwa n'ebe ahu ọzọ, ma-ọbu agadi nke nānọzugn ubochi ndu-ya: n'ihē na nwata gānwu m̀be ọ bara ọgu arọ ise, agākocha kwa onye-nmehie m̀be ọ bara ọgu arọ ise. 21 Ha gēwu kwa ulu, biri nime ha; ha gāku kwa ubi-vine, rie nkpuru-ha. 22 Ha agagh-ewu ulu, onye ọzọ ebichie; ha agagh-aku, onye ọzọ erie: n'ihē na dika ubochi nile nke osisi si di, otú a ka ubochi nile nke ndim gādi, ndi M'roputaworo gēnwe kwa ihe aka-ha lutara m̀be di anya nke-uku. 23 Ha

agagh-adọbu onwe-ha n'ọlu n'efu, ha agagh-amu umu nye obi-ọlulọ-miri: n'ihina nkpuru nke ndi Jehova gọziworo ka ha bu, ha na umu gęsi n'aru-ha puta. 24 O gęru kwa na, tutu ha akpọ, Mu onwem gāza; mbe ha onwe-ha nọ nękwu okwu, Mu onwem gānu. 25 Anu-ọhia wolf na nwa-aturu gātakọ nri n'otú, ọdum gāta kwa ahilia dika ehi: ma agwọ, ájá gābu nri-ya. Ha agagh-cme ihe ọjọ, ha agagh-ebibi kwa, n'ugwu nsọm nile, ka Jehova siri.

66 1 Otú a ka Jehova siri, Elu-igwe bu oche-ezem, uwa bu kwa ihe-nbąkwasi-ukwum: áha ulo gini ka unu gęwurum? ma-ọbu áha ebe gini gābu ebe-izu-ikem? 2 N'ihina ihe nile ndia ka akam meworo, ihe ndia nile ewe di, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta: ma onye a ka M'gęlegide, ọbuná onye ewedara n'ala nke etibụ-kwa-ra mọ-ya etibụ, onye nāma kwa jijiji n'okwum. 3 Onye nębu ehi di ka onye nętibụ madu; onye ji nwa-aturu achu di ka onye nābaji olu nkita; onye nęsure ájá-nsure-ọku, bú onyinye-inata-iru-ọma, di ka onye nęsure ọbara ezi; onye nęsure frankincense ka ọ buru ihe-ncheta di ka onye nāgọzi ajọ ihe: e, ndi ahu arọputawo uzọ nile nke aka ha, ọ bu kwa ihe-árú nile ha nātọ nkpuru-obi-ha utọ; 4 Mu onwem gārọputa kwa ichi-ọchi nile ha, me kwa ka ihe-ujọ nile ha biakwasi ha; n'ihina M'kpọrọ okú, ma ọ digh onye nāza; ekwurum okwu, ma ha anugh: ha we me ihe jọrọ njọ u'anyam, ọ bu kwa ihe ahu nke nātọghm utọ ka ha rọputara.

5 Nurunu okwu Jehova, unu ndi nama jijiji n'okwu-Ya: Umu-nne-unu ndi nakpọ unu asi, ndi nāchupu unu n'ihina aham, asiwo, Ka asọpuru Jehova, ka ayi we lekwasị ọnụ-unu anya: ma ihere gęme ndi ahu. 6 Ge nti, olu nkpotu nęsite n'obodo, olu nęsite n'ulo uku Chineke, bú olu Jehova Onye nākwughachi ndi-iro-Ya nmeso-ha. 7 Tutu ime eme ya, ọ muru nwa; tutu ihe-nbụ nke diri ya abia, ọ muputara nwa-nwoke. 8 Onye nuworo ihe dika nka? ọnye huworo ihe dika ndia? Ime ala gęme ya n'otú ubọchi? ágāmu mba n'otú mbe? n'ihina ime mere Zaion, ọ mu-kwa-ra umu-ya. 9 Mú onwem gęme ka nwa rue ọmumu, ghara ime ka amua ya? ka Jehova siri: ma-ọbu Mu

onwem nke nęme ka amua, M'gęmechi ákpá-nwa? ka Chineke-gi siri.

10 Soronu Jerusalem nuri, teghari-kwa-nu egwú ọnụ n'ihina ya, unu ndi nile nāhu ya n'anya: ka obi tọ unu utọ n'ebe ọ nọ site n'obi-utọ, unu ndi nile nęru újú bayere ya: 11 ka unu we nujue ara nkasi-obi-ya nile afọ; ka unu we miputa ara, njubiga-ókę nke nsọpuru-ya ewe tọ unu utọ. 12 N'ihina otú a ka Jehova siri, Le, M'nęsetiru ya udo dika osimiri, na nsọpuru nke mba di iche iche dika iyi nke nęrubiga okę, unu gāmiputa nime ha; n'akuku ka agękuru unu, ọ bu kwa n'ikperę ka agātughari unu. 13 Dika onye nke nne-ya nākasi obi, otú a ka Mu onwem gākasi unu obi; ọ bu kwa nime Jerusalem ka agākasi unu obi. 14 Unu gāhu kwa ya, ọ we tọ obi-unu utọ, ọkpukpu nile unu gęjuputa na ndu dika ahilia ndu: agāma kwa aka Jehova n'ebe ndi-orú-Ya nọ, Ọ gęwesa kwa ndi-iro-Ya iwe. 15 N'ihina, le, Jehova gęji ọku bia, ubọ-ala-Ya nile gādi kwa ka okę ifufe; iji ọnuma nyeghachi iwe-Ya, na iji ire ọku nyeghachi ibasi-uba-ike-Ya. 16 N'ihina ọku ka Jehova gęji soro anu-arunile, bú madu, je ikpę, O gęji kwa mma-agma-Ya: ndi Jehova buworo gaba uba. 17 Ndi nędo onwe-ha nsọ ndi nęme onwe-ha ka ha di ọcha ibà n'ubi nile abara ogige, n'azu otú onye di n'etiti, ndi nęri anu ezi, na ihe-árú ahu, na okę; n'otú ka ha gāgwusi, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 18 Ma Mu onwem, amaram ọlu nile ha na ęchichę nile ha: mbe nābia ijikọta mba nile na asusu nile; ha gābia kwa, hu ebubem. 19 M'gędo kwa ihe-iriba-ama n'etiti ha, si kwa n'etiti ha ziga ndi baputara abaputa ka ha jekuru mba nile, bú Tashish, na Pul, na Lud, ndi nāđọ uta, jekuru Tubal na Jevan, jekuru agwe-etiti nile di anya, ndi nānugh ihe bayerem, ndi nāhugh kwa ebubem: ha gęgosi ebubem n'etiti mba nile. 20 Ha gęme kwa umu-nne-unu nile ka ha si na mba nile bia ibu onyinye-inata-iru-ọma enyere Jehova, n'elu inyinya, na n'ubọ-ala, na n'ubọ-ala nwere ihe-okpukpu, na n'elu inyinya mule, na n'elu anu di ngwa, rue ugwu nsọm, bú Jerusalem, ka Jehova siri, dika umu Israel si ewebata onyinye-inata-iru-ọma-ha n'ulo Jehova n'ihina di

qcha. 21 O bu kwa ufodu nime ha ka M'gēwere ibu ndi-nchu-aja na ibu ndi Livai, ka Jehova siri. 22 N'ihī na dika elu-igwe qhu na uwa qhu, nke Mu onwem nēme, ganēguzo n'irum, (q bu ihe si n'onu Jehova puta), otú a ka nkpurunu na aha-unu gēguzo. 23 O gēru kwa, na site n'otú qnwa qhu rue qnwa

qhu qzq, na site n'otú ubochi-izu-ike rue ubochi-izu-ike qzq, anu-arū nile, bú madu, gābia ikpọ isi ala n'irum, ka Jehova siri. 24 Ha gāpu kwa, lekwasi ozu nile nke ndi nējehie ejehie megidem: n'ihī na ikpuru-ha agagh-anwu, qku-ha agagh-anyu kwa; ha gābu-kwa-ra anu-arū nile ihe isq oyi.

AKWUKWỌ JEREMAIA

BÚ ONYE-AMUMA

1 I Okwu Jeremaia nwa Hilkaia, onye sitere na ndi-nchu-aja ndi nọ n'Anatot n'ala Benjamin: 2 onye okwu Jehova ruru nti n'ubochi Josaia nwa Emon, bú eze Juda, n'arọ nke-iri-na-atọ q bu eze. 3 O ru-kwa-ra ya nti n'ubochi Jehoiakim nwa Josaia, bú eze Juda, rue mbe arọ nke-iri-na-otú nke Zedekaia nwa Josaia, bú eze Juda, gwusiri: rue mbe emere ka Jerusalem je biri n'ala qzq n'onwa nke-ise.

4 Okwu Jehova we ruem nti, si, 5 Tutu akpuam i n'afọ amaram i, q bu kwa tutu i si n'akpa-nwa puta ka M'doro gi nsq; ewerewom i nye ka i buru onye-amuma diri mba nile. 6 M'we si, Ewó, Onye-nwe-ayi Jehova! le, amagham ikwu okwu, n'ihī na nwata ka m'bu. 7 Jehova we sim, Asila, Nwata ka m'bu: n'ihī na q bu onye q bula M'gēzi gi ka i gējekuru, q bu kwa ihe q bula M'genye gi n'iwu ka i gēkwu. 8 Atula egwu iru-ha: n'ihī na gi ka M'nyere inaputa gi, q bu ihe si n'onu Jehova puta. 9 Jehova we setipu aka-Ya, me ka o rutu qnum: Jehova we sim, Le, etiyewom okwum nile n'qnu-gi: 10 le, emewom i ta ka i lekqta mba nile, lekqta kwa ala-eze nile, iropu, na ikwada, na ime ka ha la n'iyi, na itikpọ, na iwu ulo, na iku ihe.

11 Okwu Jehova we ruem nti, si, Gini ka gi onwe-gi nāhu, Jeremaia? M'we si, Nkpa-n'aka nke osisi almond ka m'nāhu. 12 Jehova we sim, I huwo nke-qma: n'ihī na onye nāmu anya ka M'bu n'ebe okwum di ime ya. 13 Okwu Jehova we

ruem nti nke uho abua, si, Gini ka gi onwe-gi nāhu? M'we si, Ite afunwuworo qku n'okpuru ya ka m'nāhu; iru-ya site-kwa-ra n'Ugwu. 14 Jehova we sim, N'Ugwu ka agēsi tọpu ihe ojo idakwasi ndi nile bi n'ala nka. 15 N'ihī na, le, M'gaje ikpọ aburu nile nke ala-eze nile nke Ugwu oku, q bu ihe si n'onu Jehova puta; ha gābia kwa, do, onye q bula oche-eze-ya, n'oghere qnu-uzq-ama nile nke Jerusalem, na imegide mbidi-ya nile buruburu, na imegide obodo nile nke Juda. 16 M'gēkwu kwa okwu ikpem nile n'ebe ha nọ bayere ihe ojo ha nile; n'ihī na ha arapuwom, we surere chi qzq ihe-nsure-qku nēsi isi utọ, kpọ kwa isi ala nye qlu di iche iche nke aka-ha. 17 Ma gi onwe-gi, ke ihe-okiké n'úkwu-gi, bilie, gwa ha ihe nile Mu onwem nēnye gi n'iwu: atula ujọ ha, ka M'we ghara ime ka i tu ujọ n'iru ha. 18 Ma Mu onwem, le, ewerewom i nye ta ibu obodo ewusiri ike, na ibu ide igwé, na ibu mbidi qla, imegide ala nka nile, imegide eze nile nke Juda, imegide ndi-isi-ya, imegide ndi-nchu-aja-ya, na imegide ndi ala ahu. 19 Ha gēbuso kwa gi agha; ma ha agagh-enwe ike imegide gi: n'ihī na gi ka M'nyere, (q bu ihe si n'onu Jehova puta), inaputa gi.

2 I Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Je, kpọ oku na nti nke Jerusalem, si, Otú a ka Jehova siri, Echetauom n'ebe i nọ ebere nke mbe i nọ na nwata, ihu-n'anya nke mbe aluru gi qhu: otú i jesorom n'ozara, n'ala anāghagh nkpuru.

3 Israel bu ihe nsọ Jehova nwere, nkpuru mbu nke ihe-omume-Ya: ikpe gāma ndi nile nke nēripiya ya; ihe ọjọ gābiakwasi ha, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

4 Nurunu okwu Jehova, unu ulo Jakob, na aḅuru nile nke ulo Israel: 5 otú a ka Jehova siri, Aḅọ omume gini ka nna-unu-hà huworo n'arum, na ha esiwo n'ebe M'no je n'ebe di anya, we jeso ihe-efu, we ghọ ihe-efu? 6 Ha asigh kwa, Ọle ebe Jehova no, bú Onye meworo ka ayi si n'ala Ijpt rigoputa; Onye meworo ka ayi je ije n'ozara, n'ala nke ebe ihe nādigh na nke olúlú, n'ala ọkpọ-nku na nke onyinyo ọnwu, n'ala nke ọ nādigh onye gabigara nime ya, na nke madu nēbigh n'ebe ahu? 7 M'we me ka unu bata n'ala nke ubi ọma, iri nkpuru-ya na ezi ihe-ya: unu we bata, we merua alam, me ka ihe-nketam ghọ ihe-árú. 8 Ndi-nchu-aja asigh, Ọle ebe Jehova no? ọzọ, ndi ji iwum eme ihe amaghm: ndi-ọzú-zú-aturu jehie-kwa-ra megidem, ndi-amuma ji-kwa-ra Beal bu amuma, ọ bu kwa ihe nādigh-abà urú ka ha jesoru. 9 N'ihí ya Mu na unu gēkpe kwa ikpe ọzọ, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), Mu na umu umu-unu gēkpe kwa ikpe. 10 N'ihí na, gabiganu rue agwe-etiti nile nke Kitim, we bu; ziga-kwa-nu na Kida, we chigharia uche nke-uku; hu-kwa-nu ma ihe di otú a adiwo. 11 Ọ di mba banweworo chi di iche iche ha, ọ bu ezie na ihe ahu aḅugh chi? ma ndim abanwewo usọpuru-ha n'ihie nadigh-abà urú. 12 Ka ibobo ihe a nwua unu n'aru, unu elu-igwe, tuanu oké ujo, burunu ihe toḅoro n'efu nke-uku. ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 13 N'ihí na ihe ọjọ abua ka ndim meworo; Mu ka ha rapuworo, bú isi-iyi nke miri nēnye ndu, ka ha we gwuwara onwe-ha olúlú-miri di iche iche, bú olúlú-miri tipúru etipú, nke nānagidegh miri. 14 Israel, ọ bu orú? ọ bu orú amuru n'ulo ka ọ bu? gini mere o ji ghọ ihe-nluta-n'agha? 15 Ya ka umu-ọdum nāho uja, ha emewo ka olu-ha da udá: ha we me ka ala-ya ghọ ebe toḅoro n'efu; esuresiwo obodo-ya nile oku, ha we ghara inwe onye-obibi. 16 Ọzọ, umu Nof na Tahpanhes nērichapu opu-n'isi-gi. 17 Ọ bugh nka ka i nēmere onwe-gi, n'irapu Jehova, bú

Chineke-gi, mḅe Ọ nēme ka i je ije n'uzọ? 18 Ma uḅu a gini ka i nwere n'uzọ Ijpt, n'ínu miri Shaihoa? ma-ọbu gini ka i nwere n'uzọ Asiria, n'ínu miri nke Osimiri ahu? 19 Ihe ọjọ gi gādo gi aka na nti, ndaghachi-azu-gi nile gāba-kwa-ra gi nba: ya mere mara, hu na ihe ọjọ na ihe di ilu ka ọ bu, na i rapuworo Jehova, bú Chineke-gi, oké egwum we ghara idi n'aru gi, ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 20 N'ihí na site na mḅe ebigh-ebi gara aga ka M'ḅajiworo yoke-gi, tijie aḅu-gi nile; i we si, M'gagh-efè ọfufè; n'ihí na n'elu ugwu ntà ọ bula di elu na n'okpuru osisi ndu ọ bula ka gi onwe-gi nērulata onwe-gi, nākwa iko. 21 Ma Mu onwem kuru gi-ri osisi vine kachasi nma, nkpuru nke bu nānī ihe ziri ezi: i si kwa aña banwe orú osisi vine nke ala ọzọ n'ebe M'no? 22 N'ihí na ọ buru na i ji akanwu sa aru, i were kwa n'onwe-gi ọtutu nchà, ma akaworo aḅọ omume-gi n'irum, ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 23 I gēsi aña si, Arughm árú, ejesoghm Bealim? le uzọ-gi na ndagwurugwu, mara ihe i meworo: i bu nwa-aḅoghọ-camel di nkọ nābāghari n'uzọ-ya nile; 24 i bu nne-inyinya-ibu-ọhia nke mara ọzara aka; n'ochichọ nke nkpuru-obi-ya o kubawo ifufe; na mḅe ọbūḅa-ya ònye gēme ka ọ laghachi azu? ndi nile nke nāchọ ya agagh-ada mbà; n'ọnwā-ya ka ha gāchọta ya. 25 Bochie ukwu-gi n'ibà ukwu efu, bochi kwa akpiri-gi n'ikpọ-nku: ma i siri, Ntukwasi-obi adigh: é-è; n'ihí na aḅuwom ndi ala ọzọ n'anya, ha ka n'gējeso kwa. 26 Dika ihere onye-ori mḅe anāchọputa ya, otú a ka emeworo ka ihere me ulo Israel; ha onwe-ha, na ndi-eze-ha, na ndi-isi-ha, na ndi-nchu-aja-ha, na ndi-amuma-ha; 27 ndi nāsi osisi, Nnam ka i bu; nāsi kwa nkume, Gi onwe-gi murum: n'ihí na ha aḅakutawom azu, ha echeghm iru: ma na mḅe ọnọdu ọjọ ha ha gasi, Bilie, we zọputa ayi. 28 Ma ọle ebe chi-gi nile nke i meworo nye onwe-gi no? ka ha bilie, ọ buru na ha gāzọputa gi na mḅe ọnọdu ọjọ gi: n'ihí na dika ọnu-ọgugu obodo-gi nile si di, otú a ka chi-gi nile di, Juda.

29 N'ihí gini ka unu nārusom uka? unu nile ejchiewo megidem, ọ bu ihe si

n'onu Jehova puta. 30 N'efu ka M'tibuworo umu-unu; o digh odido-aka-na-nti ha natara: inma-agma-unu erichapuwo ndi-amuma-unu, dika odum nke nebibi ebibi. 31 Unu obo a, unu onwe-unu le okwu Jehova. O bu ozara ka M'buworo Israel? ma-obu ala nke oké ochichiri? gini mere ndim ji si, Ayi lupuru alupu; ayi agagh-abiakute Gi ozo? 32 Nwa-aboghoh nāmagh nwoke, o gēchezoh ihe-ichoh-nma-ya? nwayi aluru ohu, o gēchezoh ihe ike n'ukwū-ya? ma ndim echezowom ubochi nādigh onu-ogugu. 33 Gini mere i ji eme ka uzogidi di nma ichoh ihu-n'anya? n'ihhi ya obunā ndinyom ojoh ka i ziworo uzoginile. 34 Ozoh, n'onu-onu-uwe-gi ka achotaworo obara nke nkpuru-obi nke ndi-obeye nēmegh ihe ojoh: o bugh na ntipū-ulo ka i chotara ha, kama o bu n'ihhi ihe ndia nile. 35 Ma i siri, Emegham ihe ojoh; n'ezie iwe-Ya esiwo n'arum laghachi. Le, Mu na i ganje n'ikpe, n'ihhi na i siri, Emehieghm. 36 Gini mere i ji kpaghari nke-uku ibanwe uzogidi? ihere Ijipt gēme kwa gi, dika ihere Asiria mere gi. 37 Obunā n'ala nka ka i gēsi pua, aka-gi abua adi kwa n'isi-gi: n'ihhi na Jehova ajuwo ihtukwasi-obi-gi nile, o gagh-aga-kwa-ra gi nke-oma nime ha.

3 I O si, Le, o buru na nwoke achupu nwunye-ya, nwayi ahu cwe si n'ebe o no la, we ghoh nwunye nke nwoke ozoh, di mbu ya, o galu kwa ya ozoh? agagh-emeru ala ahu emeru nke-uku? Ma gi onwe-gi akwawo iko, gi na otutu ndi-iko: i si na i galagachikutem? o bu ihe si n'onu Jehova puta. 2 Welie anya-gi abua le ebe nile di elu nke ohia nādigh, hu; ole ebe gi na ndikom nēdinakotagh? N'uzoh nile ka i noworo nēle anya ha, dika onye Arabia n'ozara; i we wre ikwa-iko-gi nile, were kwa ihe ojoh gi, merua ala. 3 Ewe bochie oké miri-ozuzo nile, miri-ozuzo ikpe-azu adigh kwa; ma egedege-iru nke nwayi nākwa iko ka i nwere, i juru ka etiye gi n'onodu-ihere. 4 I sigh na mbe a kpoquem, si, Nnam, di m'nwere n'aboghoh ka I bu? 5 O gēchebe iwe-Ya rue mbe ebigh-ebi? O gēdebe ya rue ogwugwu ihe nile? Le, i kwuwo otū a, i we me ihe ojoh gi nile, we nwe ike.

6 Jehova we sim n'ubochi Josaiā, bū

eze, I huwo ihe Israel nke nādaghachi azu meworo? nwayi ahu nje n'elu ugwu o bula di elu, na n'okpuru osisi ndu o bula, we nākwa iko n'ebe ahu. 7 M'we si, mbe o mesiri ihe ndia nile, Ya laghachikutem; ma o laghachigh: nwanne-ya nke nāghohu aghohu, bū Juda, we hu ya. 8 M'we hu na, mbe M'chupusiri Israel, nye ya akwukwo nkwa-ya n'ihhi ihe ndia nile, bū na Israel nke nādaghachi azu kwarari iko, na nwa-nne-ya nwayi nke nāghohu aghohu, bū Juda, atugh egwu; o we je kwa iko, obunā ya onwe-ya. 9 O rue, site n'idi-nfe nke ikwa-iko-ya, na eineruru ala-ya, o we kwaso nkume, kwaso kwa osisi, iko. 10 Ma obunā n'ihhe a nile nwa-nne-ya nwayi nke nāghohu aghohu, bū Juda, ejigh obi-ya nile laghachikutem, kama o ji okwu-ugha, o bu ihe si n'onu Jehova puta. 11 Jehova we sim, Israel nke nādagnachi azu egosiwo onwe-ya onye ezi omume kari Juda nke nāghohu aghohu. 12 Je, kposā okwu ndia n'uzoh Ugwu, si, Lata, gi Israel nke nādaghachi azu, o bu ihe si n'onu Jehova puta; M'gagh-edo unu iru iwe: n'ihhi na onye-ebere ka M'bu, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), M'gagh-edebe iwe rue mbe ebigh-ebi. 13 Nānī mara ajoh omume-gi, na o bu Jehova, bū Chineke-gi, ka i jehieworo megide, i we wasara ndi ala ozoh uzoginile n'okpuru osisi ndu o bula, ma olum ka unu nēgegh nti, o bu ihe si n'onu Jehova puta. 14 Latanu, umu nke nādaghachi azu, o bu ihe si n'onu Jehova puta; n'ihhi na Mu onwem bu di nwe unu: M'gēwere kwa unu, otū site n'otū obodo, abua site n'otū aburu, M'gēinc kwa ka unu biarue Zaion: 15 M'gēnye kwa unu ndi-ozuzū-aturu dika obim si di, ndi gēji ihe-omuma na inwe-uche azū unu. 16 O gēru kwa, mbe unu baworo uba, mu kwa omumu n'ala-unu, n'ubochi ahu, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), na ha agagh-asi ozoh, Ibe obubāndu Jehova; o gagh-abā kwa n'obi: ha agagh-ccheta kwa ya; ha agagh-eleta kwa ya; agagh-cme kwa ya ozoh. 17 Na mbe ahu ka ha gākpoh Jerusalem ocheze Jehova; agāchikota kwa mba nile rue ya, inye aha Jehova, rue Jerusalem: ha agagh-ejeso kwa isi-ike nke obi ojoh ha. 18 N'ubochi ahu ulo Juda gējekuru

ulo Israel, ha gāyiko kwa bia site n'ala Ugwu rue ala ahu nke M'mere ka nna-unu-ha keta. 19 Ma Mu onwem siri, M'gēsi aña tiye gi n'etiti umu, we nye gi ala anāchōsi ike, ihe-nketa nke mara nma nke usu nile nke mba di iche iche? M'we si, Nnam ka unu gākpom; unu agagh-esi kwa n'isom laghachi azu. 20 N'ezie dika nwayi si ewcre nghoḅu rapu di-ya, otú a ka unu ghōḅuworom, unu ulo Israel; o bu ihe si n'onu Jehova puta. 21 Olu ka anuru n'elu ebe nile di elu nke oñia nādigh, bú ikwa-ákwá na ariri- amara nile nke unu Israel; n'ih na ha emewo ka uzọ-ha ḅagọ, ha echezọwo Jehova, bú Chinel-e-ha. 22 Latanu, umu nke nādaghachi azu, M'gāgwọ ndaghachi-azu nile nke unu. Le ayi anya, ayi abiaikutewo Gi; n'ih na Gi onwe-gi bu Jehova, bú Chineke-ayi. 23 N'ezie n'efu ka nzọputa ahu bu nke anēle anya ya site n'ugwu ntà di iche iche, bú igwè madu n'elu ugwu nile: n'ezie na Jehova, bú Chineke-ayi, ka nzọputa Israel di. 24 Ma ihe-ihere ahu erichapuwo ihe putara na ndoḅu nna-ayi-ha doḅuru onwe-ha n'olu site na mḅe ayi di na nwata; igwè ewu na aturu-ha na igwè ehi-ha, na umu-ha ndikom na umu-ha ndinyom. 25 Ka ayi dina ala n'ihcre-ayi, ka onodu-ihcre etiyere ayi nime ya kpuchi kwa ayi: n'ih na Jehova, bú Chineke-ayi, ka ayi mehieworo megide, ayi onwe-ayi na nna-ayi-ha, site na mḅe ayi di na nwata we rue ta: ayi egegh kwa nti n'olu Jehova, bú Chineke-ayi.

4 1 O buru na i gālata, gi Israel, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), Mu ka i gālaghachikute: o buru kwa na i gāwezuga ihe-árú-gi nile n'irum, i gagh-awaghari; 2 i gānu kwa iyi, Jehova nādi ndu, n'ezie-okwu, na n'ikpé ziri ezi, na n'ezie omunc; mba nile gāgozi kwa onwe-ha nime Ya, o bu kwa nime Ya ka ha gānya isi.

3 N'ih na otú a ka Jehova siri ndikom Juda, si kwa Jerusalem, Lucharanu onwe-unu ubi, unu agha-kwa-la nkpuru n'etiti ogwu. 4 Bienu onwe-unu úgwù nye Jehova, bienu onwe-unu úgwù n'obi, unu ndikom Juda na ndi bi na Jerusalem: ka onumam we ghara ipu dika oku, we re nke o nādigh onye nēmenyu emenyu, site n'ih oḅo nke

omunc nile unu. 5 Gosinu na Juda, me-kwa-nu ka anuru ya na Jerusalem; si-kwa-nu, Fuanu opi-ike n'ala nka: kpozuenu nkpu, si, Chikotanu onwe-unu, ka ayi ba kwa n'obedo nile ewusiri ike. 6 Bulienu okoloḅo n'uzo Zaion: latanu n'ulo ososo, unu eguzola: n'ih na ihe oḅo ka Mu onwem nēme ka o si n'Ugwu bia, ya na ntipia uku. 7 Odum esiwo n'alugh-ulu-ya rigo, bú onye nēbibi mba di iche iche; o buliwo ije-ya, o siwo n'onodu-ya puta; ime ka ala-gi ghọ ebe toḅoro n'efu; obedo-gi nile gāghọ ebe toḅoro n'efu, ghara inwe onye-obibi. 8 N'ih na kenu ákwá-nkpe n'úkwu-unu, tienu aka n'obi, kwasi kwa ákwá ike: n'ih na iwe di oku nke Jehova esigh n'aru ayi laghachi. 9 O gēru kwa n'ubochi ahu, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), na obi eze gāla n'iyi, ya na obi ndi-isi; ibobo gānwu kwa ndi-nchu-aja n'aru, o gābagwoji kwa ndi-amuma anya. 10 M'we si, Ewó, Onyennwe-ayi Jehova! n'ezie I rafuwo ndi nka na Jerusalem nke-uku, si, Udo gādiri unu; ma inma-agma emetuwo nkpuru-obi aru. 11 Na mḅe ahu ka agāsi ndi nka, si kwa Jerusalem, Ifufe di oku, nke sitere n'ebe di elu nke oñia nādigh ya nke di n'ozara, nēle n'uzo ada ndia, o bugh ifucha afucha, o bugh kwa ime ka adi ocha; 12 ifufe nke juru eju nke sitere n'ebe ndia gābiarem: ubu a Mu onwem gēkwa kwa ekwu ikpé nile n'ebe ha no. 13 Le, dika igwe-aji ka o nārigotu, o bu kwa dika oké ifufe ka ubo-ala-ya nile di: inyinya-ya nile di garagara kari ugo. Ahuha gādiri ayi! n'ih na ebiḅiwo ayi. 14 Sapu obi-gi n'ih oḅo, gi Jerusalem, ka ewe zọputa gi. Rue ole mḅe ka i gēne ka ajo echiché-gi nile no onodu-abali n'etiti gi? 15 N'ih na otú olu nēgo si site na Dan, o nēme kwa ka anuru ajo ihe site n'ugwu Efraim: 16 hetaranu mba nile; le, menu ka anuru ya megide Jerusalem, si, na ndi-nche nābia site n'ala di anya, ha we me ka olu-ha da megide obedo nile nke Juda. 17 Dika ndi nēdebe ubi, otú a ka ha no nēmegide ya buruburu; n'ih na Mu ka o nupuworo isi n'okpuru, o bu ihe si n'onu Jehova puta. 18 Uzog- gi na omume-gi nile emewo gi ihe ndia; nka bu ihe oḅo gi; n'ini na o di ilu, n'ih na o rutuwo obi-gi aru.

19 Ngiri-afom, ngiri-afom! anamaḅali na mḅidi nile nke obim; obim nāsu udē nke-uku nimem; adighm-aḅa nkiti; n'ihī na olu opi-ike ka i nuworo, nkpuru-obim, bú udā-opi agha. 20 Ntipia n'elu ntipia ka anākpō; n'ihī na ebibiwo ala nka nile: na mberede ka ebibiwo ulo-ikwūm nile, n'otū ntabi-anya ka ebibiwo akwā-nkwubam nile. 21 Rūe ole mḅe ka m'gāhu okōlōtō, nu olu opi-ike? 22 N'ihī na ndi uche-ha ḅagorō aḅagō ka ndim bu, Mu ka ha nāmagh; umu di nzuzu ka ha bu, ndi nādigh-aghōta ihe ka ha bu: ndi mara ihe ka ha bu n'ime ihe oḅō, ma ime ezi ihe ka ha nāmagh.

23 Ahurum uwa, ma, le, o bu ihe toḅorō n'efu na ihe toḅorō nkiti; ahukwa-ram elu-igwe, ma ihē-ha adigh. 24 Ahurum ugwu, ma, le, ha nāma jijiji, ugwu ntā nile me-kwa-ra nkpatu. 25 Ahurum, ma, le, o digh madu di, anu-ufe nile nke elu-igwe efelawo kwa. 26 Ahurum, ma, le, ubi oḅa bu oḅara, akwatusi-kwa-ra obodo-ya nile n'iru Jehova, n'iru iwe-Ya di oku. 27 N'ihī na otú a ka Jehova siri, Ebe toḅorō n'efu ka ala nka nile gābu; ma M'gagh-eme ka o gwusia. 28 N'ihī nka ka uwa gēru újú, elu-igwe nke di n'elu gēji kwa nji: n'ihī na ekwuwom, ezubewom, echēgharighkwam, M'gagh-esi kwa nime ya laghachi azu. 29 Site n'olu ndi-inyinya na ndi-oḅa-uta obodo a nile nāḅalaga; ha abawo n'ohia ḅara oḅichiri, o bu kwa na nkume nile di elu ka ha rigoworo: obodo o bula ka arapuworo, o digh kwa onye o bula nēbi nime ha. 30 Ma gi onwe-gi, mḅe ebibiwo gi, gini ka i gēme? Mḅe i geyi uwe uhie, mḅe i gēke ihe-ichō-nma oḅa-edo, mḅe i gēji ihe-ichō-nma me ka anya-gi abua sa mbara, n'efu ka i nēme onwe-gi ka i ma nma; ndi-iko-gi ajuwo gi, ndu-gi ka ha nāchō. 31 N'ihī na olu dika nke nwayi ime nēme ka m'nuworo, ihe-nḅu dika nke nwayi nāmu nwa mbu ya, bú olu nke ada Zaion, o nēku ike ike, o nāḅasa oḅu-akaya abua, si, Ahuhu dirim nō! n'ihī na nkpuru-obim nāda mḅa n'iru ndi-oḅu-madu.

5 I Jegharianu n'ēzi nile nke Jerusalem, biko, hunu, we mara, chō-kwa-nu n'amā-ya nile, ma o buru

na unu gāchōta nwoke o bula, o buru na o di onye nēme ihe ekpere n'ikpé, onye nāchō ikwesi - ntukwasi - obi; M'gāḅaghara kwa obodo a. 2 Ma o buru na ha asi, Jehova nādi ndu; n'ēzie n'okwu-ugha ka ha nānu iyi. 3 Jehova, anya-Gi abua adigh n'ēbe ikwesi-ntukwasi-obi di? I tiwo ha ihe, ma o wutagh ha; I mewo ka ha gwusia, ma ha ajuwo inara idō-aka-na-nti: ha emewo ka iru-ha di ike kari nkume; ha ajuwo ilata. 4 Mu onwem we si, N'ēzie ndi nēnwegh ike ka ha bu: ha ḅagorō aḅagō n'uche-ha; n'ihī na ha amagh uzō Jehova, na ikpé nke Chineke-ha: 5 ka M'jekuru ndi uku, gwa ha okwu; n'ihī na ndi ahu mara uzō Jehova, na ikpé nke Chineke-ha. Ma ndi ahu aḅajiwo yoke n'otū, tijie aḅu nile. 6 N'ihī ya oḅum nke sitere n'oké oḅia gētiḅu ha, anu-oḅia wolf nke ala ihe nādigh gēbibi ha, agu ganēche obodo nile ha anya, agādōḅu onye o bula nke nāpu nime ha: n'ihī na njehie-ha di oḅutu, ndaghachi-azu nile nke ha di kwa ike. 7 M'gēsi kwa aḅa ḅaghara gi? umu-gi arapuwom, we were ihe nābugh chi nū iyi: mḅe M'mere ka ha rijue afō, ha we kwa iko, o bu kwa n'ulo nwayi nākwa iko ka ha nēdo onwe-ha n'usu ndi nāpunara madu ihe. 8 Inyinya azuru azu nke-oḅa nke nāḅa nne-inyinya ka ha bu: nwoke o bula nime ha nēbeso nwunye madu-ibe-ya. 9 M'gagh-eleta n'ihī ihe ndia? o bu ihe si n'onu Jehova puta: nkpuru-obim, o gagh-abō kwa mba nke di otú a oḅō?

10 Rigonu n'elu mḅidi-ya nile, bibie; ma unu emela ka o gwusia: wezuganu alaka-ya nile: n'ihī na o bugh ihe Jehova nwere ka ha bu. 11 N'ihī na ulo Israel na ulo Juda aghoḅuwom nke-uku, o bu ihe si n'onu Jehova puta. 12 Ha agōnariwo Jehova, si, O bugh Ya; ihe oḅō agagh-abiakwasi kwa ayi; ayi agagh-ahu kwa mma-agma na oké unwu: 13 ndi-amuma gāghō kwa ifufe, okwu-Ya adigh kwa nime ha: otú a ka agēme ha. 14 N'ihī nka ka Jehova, bú Chineke nke usu nile nke ndi-agma, ji si otú a, N'ihī na unu nēkwu okwu a, le, anameme okwum nke di n'onu-gi ka ha ghō oku, anameme kwa ka ndi nka ghō nkú, o gērichapu kwa ha. 15 Le, anameme ka otú mba si n'ēbe di anya biakwasi unu, ulo Israel, o bu ihe si n'onu Jehova

puta:) mba di ike ka ọ bu, mba nke sitere na m̀be ebigh-ebi gara aga ka ọ bu, ọ bu mba nke i nādigh-ama asusu-ya, nke I nādigh-anu kwa ihe ha nēkwu. 16 Ākpá-ákú-ha di ka ili ghere oghe, ha nile bu ndi-dike. 17 Ha gērichapu kwa owuwe-ihe-ubi-gi. na nri-gi, nke umu-gi ndikom na umu-gi ndinyom nēri: ha gērichapu igwè ewu na aturu-gi na igwè ehi-gi: ha gērichapu osisi vine gi na osisi fig i: ha gēji mma-agma titu obodo-gi nile ewusiri ike, nke gi onwe-gi nātukwasi ha obi. 18 Ma ọbuná n'ubochi ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), M'gagh-eme ka unu gwusia. 19 O gēru kwa, m̀be unu gāsi, N'ini gini ka Jehova, bú Chineke-ayi, meworo ayi ihe nile ndia? na i gāsi ha, Dika unu rapurum, we fè chi di iche iche nke ala ọzọ n'ala-unu, otú a ka unu gēfè ndi ala ọzọ n'ala nābugh nke unu.

20 Gosinu nka n'ulo Jakob, me kwa ka anuru ya nime Juda, si, 21 Biko, nurunu nka, unu ndi di nzuzu, nke obi amam-ihe nādigh; anya abua ka ha nwere, ma ha adigh-ahu uzọ; nti abua ka ha nwere, ma ha adigh-anu ihe: 22 ọ bu Mu ka unu nādigh-atu egwum? ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta: ọ gagh-ẹbu unu n̄bu n'ih i rum? Mu onye doworo ájá ibu ókè nke oké osimiri, site n'ukpuru ebigh-ebi, ọ gagh-agabiga kwa ya, ọ bu ezie na nmali-miri-ya nie nāmaghari, ma ha apugh; ọ bu ezie na ha nēbiḅọ, ma ha adigh-agabiga ya. 23 Ma ndi nka nwere obi nēwezuga onwe-ya nānupu kwa isi; ha ewezugawo onwe-ha, we la. 24 Ha asigh kwa n'obi-ha, Biko, ka ayi tua egwu Jehova, bú Chineke-ayi, Onye nēnye oké miri-ozuzo, ma nke-mbu ma nke-ikpe-azu, na m̀be-ya; izú nile akara áká nke owuwe-ihe-ubi ka Ọ nēdebere ayi. 25 Ajọ omume nile unu ewezugawo ihe ndia, nmehie nile unu ebochiwo-kwa-ra unu ezi ihe. 26 N'ih i na ahuwo ndi nēmebi iwu n'etiti ndim: ha nēle anya buruburu, dika ndi-osi-onyá si eche anwu; ha esiwo onyá, ọ bu madu ka ha nānwude. 27 Dika nkata nnunu si ejuputa n'an-u-ufe, otú a ka ulo nile ha juputara n'aghughọ: n'ih i nka ka ha ghọworo ndi uku, we buru ọgaranya. 28 Ha amawo abuba, aru-ha ẹbuwo àmùmá: e, ha emebigawo ihe ọjọ oké: ha ekpegh ọnu, bú ọnu nke nwa-n̄bei, ka

ọ we gara ha nke-oma; ọ bu kwa ikpe nke ndi-ọbeyc ka ha nādigh-ekpc. 29 M'gagh-eleta n'ih i ihe ndia? ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta: nkpuru-obira, ọ gagh-abọ kwa mba nke di otú a ọbọ?

30 Ihe-iju-anya na ihe jọburu onwe-ya emewo n'ala; 31 ndi-amuma ebuwo amuma ugha, ndi-nchu-aja nāzoda kwa ndim site n'aka-ha; ndim ahuwo kwa ihe di otú a n'anya: ma gini ka unu gēme n'ikpe-azu-ya?

6 I Laghachinu n'ulo ọsọsọ, unu umu Benjamin, site n'etiti Jerusalem, fú-kwa-nu opì-ike nime Tckoa, buli-kwanu ihe-nbuli n'elu Bet-hakarem: n'ih i na ihe ọjọ si n'Ugwu eleputa anya, ya na ntipia uku. 2 Nwayi ahu nke mara nma nke di kwa pekepeke, bú ada Zaion, ka M'gēme ka ọ la n'iyi. 3 Ya ka ndi-ọzüzü-aturu na igwè aturu-ha gābiaru; ha gāma ulo-ikwū-ha n'akuku ya buruburu; ha gāzú aturu-ha, onye ọ bula n'ọnọdu nke aka ya. 4 Donu agha nsọ imegide ya; bilienu, ka ayi rigo n'etiti-ehihie. Ahuhu diri ayi! n'ih i na chi eruruwo, n'ih i na onyinyo anyasi nēsetipu onwe-ha. 5 Bilienu, ka ayi rigo n'abali, ka ayi bibie ulo-elu-ya nile. 6 N'ih i na otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri, Ẹtuenu osisi-ya nile, wukọta obc-ihe imegide Jerusalem: nka bu obcdo ahu agēleta; ọ bu nān i nmeḅu n'etiti ya. 7 Dika olúlú-miri si asuputa miri-ya, otú a ka obcdo ahu suputaworo ihe ọjọ ya: inc-ike na ipunara-madu-ihe ka anānu nime ya; n'irum m̀be nile ka ọria na ọnyá-ntiputa di. 8 Ka adọ gi aka na nti, Jerusalem, ka nkpuru-obim we ghara ikewapu n'ebe i nọ; ka M'we ghara ime gi ebe tọḅọrọ n'efu, ala onye ọ bula nēbigh.

9 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri, Ha gātutukọsi ndi Israel fọduru dika esi atutukọ nkpuru-vine fọduru: seghachi aka-gi dika ọghọ-nkpuru-vine n'elu alaka nile. 10 Onye ka M'gāgwa okwu, ọa kwa amá, ka ha we nu? le, ihe anēbigh úgwú ka nti-ha bu, ha apugh kwa ina nti: le, okwu Jehova aghoworo ha ihe-ita-uta; ọ digh-atọ ha utọ. 11 Ma ọnuma Jehova juputara nimem; ike gwurum inagide ya: wukwasi ya n'aru umu-ntakiri n'ezí, na n'aru izú umu-okorobia n'otú: n'ih i na agēwere kwa ma di ma nwunye, ma okenye ma

onye juputara n'ubochi ndu - ya. 12 Agēme kwa ulo nile ha ka ha gho ihe ndi ozo, ubi-ha na ndinyom-ha n'otu: n'ihhi na M'gēseti akam n'aru ndi bi n'ala nka, o bu ihe si n'onu Jehova puta. 13 N'ihhi na site n'onye dikarisiri nta nime ha we rue onye dikarisiri uku nime ha onye o bula bu onye akpiri uru nezigh ezi nakpo nku; ozo, site n'onye-amuma we rue onye-nchu-aja onye o bula neme ihe n'ugha. 14 Ha we gwō n̄baji ukwu na aka nke ndim nakpogh ya ihe, si, Udo, udo; m̄be udo nādigh. 15 O di ihere mere ha m̄be ha mere ihe-aru? é-c̄, ihere adigh-eme ha ma-oli, o digh kwa itiyē-n'ono-du-ihere ha mara: n'ihhi nka ha gāda n'etiti ndi nāda ada: na m̄be M'letara ha ha gāsu ngōngō, ka Jehova siri.

16 Otú a ka Jehova siri, Guzonu n'uzo nile, hu, ju-kwa-nu ajuju bayere okporo-uzo nile nke m̄be ebigh-ebi gara aga, si, Olee ebe ezi uzo di kwa? je-kwanu ije nime ya, we chotara nkpuru-obi-unu izu-ike. Ha we si, Ayi agagh-cje ije nime ya. 17 Emc-kwa-ram ka ndinche biliere unu, si, Nanu nti olu opi-ike; ha we si, Ayi agagh-aña nti. 18 N'ihhi nka nurunu, unu mba nile, mara kwa, unu nzuko, ihe di n'etiti ha. 19 Nuru, gi uwa: le, Mu onwem neme ka ihe ojo biakwasi ndi nka, bu nkpuru nke echiche nile ha, n'ihhi na okwum nile ka ha nanagh nti; iwum kwa, ha ajuwo ya. 20 N'ihhi gini kwa ka frankincense ji biakutem site na Sheba, calamus oma kwa site n'ala di anya? aja-nsure-okunu, ha abugh ihe natō utō, aja-unu kwa, ha atogh̄m utō. 21 N'ihhi nka ka Jehova ji kwue otú a, si, Le, M'ganētiye ihe-isu-ngōngō di iche iche n'iru ndi nka: nna na umu-ha gāsukwasi kwa ha ngōngō; onye-ahata-obi na cyi-ya gāla n'iyi.

22 Otú a ka Jehova siri, Le, otú ndi nēsi n'ala Ugwu bia: mba uku ka agākpote kwa site na nsotu nile nke uwa. 23 Uta na ube ka ha nējide; mba di irē ka o bu, ha adigh-enwe obi-ebere; olu-ha nēbiho dika oké osimiri, o bu kwa inyinya ka ha nanokwasi; edoro mba ahu n'usoro, dika onye nēbu agha, imegide gi, ada Zaion. 24 Ayi anuwo údé-ya; aka-ayi akudawo: ihe-n̄bu ejidewo ayi, ihe-n̄bali dika nke nwayi ime neme.

25 Apula ibā n'ohia, eje-kwa-la ije n'uzo; n'ihhi na onye-iro nwere mma-agma, ujo di buruburu. 26 Ada nke ndim, ke akwā-nkpe n'ukwū-gi, turua onwe-gi na ntu: mere onwe-gi oruru-ujū dika nke nwa-nwoko enwere nāni ya, bu iti-aka-n'obi di ilu nke-uku; n'ihhi na o bu na mberede ka onye nāpunara madu ihe gābiakwasi ayi. 27 Onye-onwunwa-ola ka M'doro gi n'etiti ndim, ya na ebe ewusiri ike; ka i we mara nwa kwa uzo-ha. 28 Ha nile bu ndi nēwezuga onwe-ha nke-uku, nējehari dika onye nāba amā ojo: ola na igwē ka ha bu: ndi ahu nile bu ndinbibi. 29 Eko erewo oku; oku crechapuwo opū: n'efu ka ha nuchaworo nke-uku; n'ihhi na anuchapugh ndi ojo. 30 Ola-ocha ajuru aju ka akporo ha, n'ihhi na Jehova ajuwo ha.

7 1 Okwu nke ruru Jeremaia nti site na Jehova, si, 2 Guzo n'onu-uzo-ama ulo Jehova, we kpoa okwu a n'ebe ahu, si, Nurunu okwu Jehova, unu Juda nile, ndi nābā n'onu-uzo-ama ndia ikpo isi ala nye Jehova. 3 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bu Chineke nke Israel, siri, Menu ka uzo nile nke unu na omume nile nke unu di nma, M'gēme kwa ka unu biri n'ebe a. 4 Unu atukwasila obi-unu n'okwu-ugha nile, si, Ulo uku Jehova, ulo uku Jehova, ulo uku Jehova, ka ndia bu. 5 N'ihhi na o buru na unu eme ka uzo nile unu na omume nile unu dizue nma; o buru na unu emezue ihe ekpere n'ikpe n'etiti otú onye na ibe-ya; 6 o buru na unu adigh-cmēbu obia, na nwa-n̄bei, na nwayi di-ya nwuru, o buru kwa na unu adigh-awusi obara nēmegh ihe ojo n'ebe a, o buru kwa na unu adigh-eyesō chi ozo di iche iche ime onwe-unu ihe ojo: 7 M'gēme kwa ka unu biri n'ebe a, n'ala nka nke M'nyere nna-unu-hā, site na m̄be ebigh-egi gara aga we rue m̄be ebigh-ebi di n'iru. 8 Le, unu onwe-unu nātukwasi obi-unu n'okwu-ugha nile, o we ghara ibara unu uru. 9 Unu ganēzu ori, nēbu madu, nākwa iko, nānu iyi ugna, nēsurerē Beal ihe-nsure-okū nēsi isi utō, nējeso chi ozo di iche iche nke unu nāmagh, 10 we bia guzo n'irum n'ulo a, nke akpokwasiri aham, si, Anaputawo ayi; ka unu we me ihe-

árú ndia nile? 11 Ò bu ọ̀bà ndi nēme iñe-ike ka ulo a, nke akpọkwasiri aham, ghọworo n'anya-unu? Ọbuná Mu onwem, le, ahuwom ya, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 12 Otú ọ di, biko, jeruenu ọnọdum nke di na Shailo, ebe M'mere ka aham biri na mbu, hunu ihe M'mere ya n'ihhi ihe ọjọ nke ndim, bú Israel. 13 Ma ọbu a, n'ihhi na unu aluwo ọlu ndia nile, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), M'we gwa unu okwu, nēbili n'isi-ututu nēkwu, ma unu anugh; M'we kpọ unu ọkù, ma unu azagh: 14 M'gēme kwa ulo a, nke akpọkwasiri aham, nke unu onwe-unu nātukwasi obi, M'gēme kwa ọnọdu a nke M'nyere unu, nye kwa nna-unu-hà, M'gēme ha dika M'mere Shailo. 15 M'gēsi kwa n'irum tufue unu, dika M'tufuru umu-nna-unu nile, bú nkpuru nile nke Efraim.

16 Ma gi onwe-gi, ekpela ekpere bayere ndi nka, ebuli-kwa-la iti-nkpu na ikpe-ekpere bayere ha, ariọ-kwa-lam aririọ: n'ihhi na M'gagh-anānu olu-gi. 17 Ị digh-ahu ihe ndi ahu nēme n'obodo nile nke Juda na n'ezí nile nke Jerusalem? 18 Umu-ha nāchikọta nkú, ndi bu nna nāfunwu ọku, ndinyom-ha nāgwọ utu ọka flour koro eko, imere eze-nwayi nke elu-igwe achicha, na iwusiri chi ọzọ di iche iche aja-ihe-ọnu, ka ha we kpasuem iwe. 19 Ò bu Mu ka ndi ahu nākpasu iwe? (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta); ọ bugh ha onwe-ha ka ha nākpasu iwe, ka ihere we me ha n'iru? 20 N'ihhi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otú a: Le, iwem na ọnumam ka anāwusi n'ebe a, n'aru madu, na n'aru anu-ulo, na n'aru osisi ọhia, na n'aru nkpuru nke ala-ubi; ọ gēre kwa ọku, agagh-emenyu kwa ya.

21 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri: Tukwasinu aja-nsure-ọku nile unu n'elu aja nile unu, ri-kwa-nu anu. 22 N'ihhi na agwaghm nna-unu-hà okwu, enyeghkwa ha iwu n'ubochi M'mere ka ha si n'ala Ijpt puta, bayere ihe nile nke aja-nsure-ọku na nke aja ọzọ: 23 kama ọ bu okwu a ka M'nyere ha n'iwu, si, Genu nti olum, M'gābu-kwara unu Chineke, unu onwe-unu gābu-kwa-ram otú ndi: je-kwa-nu ije n'uzọ nile nke M'nēnye unu n'iwu, ka ọ we diri unu nma. 24 Ma ha egegh nti, ha

atogh kwa nti-ha n'ala, ha we jegharia na ndum-ọdu nile na n'isi-ike nke obi ọjọ ha, ha we daghachi azu, ghara iga n'iru. 25 Site n'ubochi ahu nke nna-unu-hà ji si n'ala Ijpt puta rue ta ka M'nēzitere unu ndi-orum nile, bú ndi-amuma, nēbili n'isi-ututu nēzite ha kwa-ubochi: 26 ma ha egeghm nti, ha atogh kwa nti-ha n'ala, ha we kwesie ọlu-ha ike: ha mere ihe ọjọ kari ndi bu nna-ha.

27 I gāgwa kwa ha okwu ndia nile; ma ha agagh-ege gi nti: i gākpọ kwa ha ọkù; ma ha agagh-aza gi. 28 I gāsi kwa ha, Nka bu mba ahu nke nēgegh nti olu Jehova, bú Chineke-ha, nke nānaragh kwa idọ-aka-na-nti: ikwesi-ntukwasi-obi alawo n'iyi, ebipuwọ kwa ya n'ọnu-ha.

29 Kọpu isi-gi, Jerusalem, tufue ya, buli kwa abù-ákwá n'elu ebe nile di elu nke ọhia nādigh; n'ihhi na Jehova ajuwo rapu kwa ọbọ nke nrubiga-ókè nke iwe-Ya. 30 N'ihhi na umu Juda emewo ihe jorọ njọ n'anyam; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta: ha edowo ihe-árú nile ha n'ulo ahu nke akpọkwasiri aham, imeru ya. 31 Ha ewuwo kwa ebe nile di elu nke Tofet, nke di na ndagwurugwu nwa Hinom, isure umu-ha ndikom na umu-ha ndinyom n'ọku; bú ihe nke M'nēnyegh n'iwu, ọ batagh kwa n'obim. 32 N'ihhi nka, le, ubochi nābia, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), mbe agagh-akpọ kwa ya Tofet ọzọ, ma-ọbu Ndagwurugwu nwa Hinom, kama agākpọ ya Ndagwurugwu Ọbubu: ha gēli kwa ozu na Tofet n'ihhi na ebe ili ozu adigh. 33 Ozu ndi nka gāghọ-kwa-ra anu-ufe nke elu-igwe, ghọ-kwara anumanu nke uwa, ihe-oriri; ọ digh kwa onye nāruli ha. 34 M'gēme kwa ka olu nke obi-utọ na olu ọnu na olu nke nwoke nālu nwunye ọhu na olu nke nwayi anālu ọhu kwusi n'obodo nile nke Juda, na n'ezí nile nke Jerusalem: n'ihhi na nkponkpọ ebe ka ala nka gāghọ.

8 1 Na mbe ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), ha gēkpoputa ọkpukpu ndi-eze Juda, na ọkpukpu ndi-isi-ya, na ọkpukpu ndi-nchu-aja, na ọkpukpu ndi-amuma, na ọkpukpu ndi bi na Jerusalem, n'ili-ha: 2 ha gābasa ha n'anyanwu, na n'ọnwa, na n'usu nile nke ihe elu-igwe, nke ha huworo n'anya, nke ha fēwo-kwa-ra, nke ha jesowo-kwa-ra, nke ha chọwo-kwa-ra, nke ha kpọwo-kwa-ra

isi ala nye: agagh-achikōta ha, agagh-eli kwa ha; n̄si-anu nke di n'iru ala ka ha gāghō. 3 Ha gārōputa kwa ɔnwu kari ndu, b̄u ndi nile fōduru, ndi fōduru site n'āb̄uru ɔjō a, ndi fōduru n'ebe nile M'chusaworo ha, ɔ bu ihe si n'ɔnu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta.

4 I gāsi kwa ha, Ot̄u a ka Jehova siri, Āgāda, ghara ibili ɔzō? madu, ɔ gādaghachi azu, ghara ilata? 5 Gini mere ndi nka nke Jerusalem ji adaghachi azu na ndaghachi-azu ebigh-ebi? ha ejidesiwo aghughō ike, ha ajuwo ilata. 6 Anaram nti we nu, ihe nēzigh ezi ka ha nēkwu: ɔ digh onye ɔ bula chēghariworo uche n'ihe ɔjō ya, si, Gini ka m'meworo? onye ɔ bula echighariwo ba n'ɔb̄uḅa-ɔsō-ya, dika inyinya nke nāb̄abiga ɔsō ɔkē n'agma. 7 Ọbunā ubala n'elu-igwe mara m̄be-ya nile akara āk̄a; ɔzō, nduru na eleke na okwoli nāriba m̄be ɔbibia-ha ama; ma ndim amagh ikpē Jehova. 8 Unu si aña si, Ndi mara ihe ka ayi bu, iwu Jehova di kwa n'aka ayi? Ma ot̄u o di, le, okwu-ugha ka pen ugha nke ndi-ode-akwukwō meworo ya. 9 Ihere emewo ndi mara ihe, ha atuwo ujō, ewe jide ha: le, okwu Jehova ka ha juworo; ɔ bu kwa aha amam-ihe gini ka ha nwere? 10 N'ih̄i nka ka M'gāchiri nwunye-ha nye ndi ɔzō, were kwa ubi nile ha nye ndi gēnweta ha: n'ih̄i na site n'onye dikarisiri nt̄a we rue onye dikarisiri uku onye ɔ bula bu onye akpiri ur̄u nēzigh ezi nākpō nku, site n'onye-amuma we rue onye-nchu-aja onye ɔ bula nēme ihe n'uḡha. 11 Ha we gwō n̄b̄aji ukwu na aka nke ada ndim nākpōgh ya ihe, si, Udo, udo; m̄be udo nādigh. 12 Ọ di ihere mere ha m̄be ha mere ihe-ār̄u? é-é, ihere adigh-eme ha ma-ɔli, ɔ digh kwa itiyē-n'ɔn̄ɔdu-ihere ha mara: n'ih̄i nka ha gāda n'etiti ndi nāda ada: na m̄be eletara ha ha gāsu ngōngō, ka Jehova siri. 13 M'gēkpochapusi ha; ɔ bu ihe si n'ɔnu Jehova puta: nkpuru-vine adigh n'osisi vine, ɔ digh kwa fig di n'osisi fig, akwukwō akp̄onwuwo kwa; M'we dor̄o ha ndi nāgabiga ha n'isi. 14 N'ih̄i gini ka ayi onwe-ayi nān̄ɔdu ala? chikōtanu onwe-unu, ka ayi ba n'obodo nile ewusiri ike, we debe ɔnu-ayi du n'ebe ahu: n'ih̄i na Jehova, b̄u Chineke-ayi, emewo ka ayi debe ɔnu-ayi du, Ọ

mewo kwa ka ayi n̄ua miri n̄si, n'ih̄i na ayi emehiewo megide Jehova. 15 Ayi lere anya udo, ma ɔ digh ezi ihe biara; ayi lere anya m̄be ɔgwugwō, ma, le, okē egwu. 16 Site na Dan ka anuru imami nke inyinya-ya nile: site n'olu ɔbube nile nke inyinya-ya nile di ike ala nka nile amawo jijiji; ha we bia richapu ala na ūj̄u-ya; obodo na ndi bi nime ya. 17 N'ih̄i na, le, M'gan̄zite agwō, b̄u ubi, n'etiti unu, nke ɔ nādigh ur̄a agār̄a ha; ha gāta kwa unu aru; ɔ bu ihe si n'ɔnu Jehova puta.

18 Ọ gād̄im n̄ɔ nma ma asi na agamaḅasa irum megide nwuta! n'arum ka aru nādigh obim ike. 19 Le, ɔ bu olu ntiku nke ada ndim site n'ala di anya nke-uku: Jehova, Ọ nōgh na Zaion? Eze-ya, Ọ nōgh nime ya? Gini mere ha ji were arusi nile ha apiri api, were kwa ihe-efu nile nke onye ala ɔzō, kpasu cm iwe? 20 Owuwe-ihe-ubi agabigawo, nghōkōta-nkpuru agwusiwo, ma ayi onwe-ayi, azoputagh ayi. 21 N'ih̄i: n̄b̄aji ukwu na aka nke ada ndim: ka aḅajiworom ukwu na aka: anameyi uwe-nkpe; iju-anya ejidesiwom ike. 22 Ọ digh balm di na Gilead? ɔ digh dibia nō n'ebe ahu? ɔ bu kwa gini mere anu-aruru ɔhu nējigh epuchi n'aru ada ndim?

9 1 Ọ gād̄im n̄ɔ nma ma asi na isim bu miri miri, asi kwa na anyam abua bu isi-iyi nke anya-miri, ka m'we kwa ākwā n'eh̄ih̄ie na abali bayere ndi eḅuru eḅu nke ada ndim! 2 Ọ gād̄im n̄ɔ nma ma asi na m'nwere ebe in̄ɔ ɔn̄ɔdu-abali nke ndi-ije n'ɔzara; ka m'we rapu ndim, si n'ebe ha nō la! n'ih̄i na ha nile bu ndi nākwa iko, nzukō ndi-nghōḅu. 3 Ha we kwe ire-ha, dika uta-ha, iḅa okwu-ugha dika āk̄u; ma ɔ bugh n'ebe ikwesintukwasi-obi di ka ha diworo ike n'ala: n'ih̄i na ha esiwo n'ihe ɔjō pukuru ihe ɔjō, ma Mu ka ha nāmagh; ɔ bu ihe si n'ɔnu Jehova puta. 4 Lezienu anya, onye ɔ bula onye-aḅata-obi-ya, unu atukwasi-kwa-la nwa-nne ɔ bula obi: n'ih̄i na nwa-nne ɔ bula nējidesi ikiri-ukwu nwa-nne-ya ike, ɔzō, onye-aḅata-obi ɔ bula nējighari nāḅa āmā ɔjō. 5 Ha nākwa kwa emō, onye ɔ bula onye-aḅata-obi-ya, ma ezi-okwu ka ha nādigh-ekwu: ha eziwo ire-ha ikwu okwu-ugha; ɔ bu n'ime aḅo omume ka ike gwuru ha. 6 Ebe-obibi-gi di n'etiti

aghugho; n'aghugho ka ha juru imaram; o bu ihe si n'onu Jehova puta.

7 N'ihhi nka ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma ji kwue otu a, si, Le, M'gaje inucha ha, we nwaputa ha; n'ihhi na M'gesi ana me n'ihhi ada ndim? 8 Aku nke nebu ebu ka ire-ha bu; okwu aghugho ka o kwuworo: n'onu-ya ka madu nagna onye-abata-obi-ya okwu udo, ma n'obi-ya o neche ya anwu. 9 M'gagh-eleta ha n'ihhi ihe ndia? o bu ihe si n'onu Jehova puta: nkpuru-obim, o gagh-abo mba nke di otu a obo?

10 Ugwu nile ayi ka m'gebuliri ikwa-akwa na igo-akwa, buli-kwa-ra ebe-itanni nile nke ozara abu-akwa, n'ihhi na esuresiwo ha oku, o we ghara idi onye o bula nagabiga; anugh kwa olu anu-ulo; ma anu-ufe nke elu-igwe ma anumanu abalagawo, ha alawo. 11 M'geme kwa Jerusalem ka o ghoo obo-ihe obo-ihe, ebe-obibi nke nkita-phia; oo, obodo nile nke Juda ka M'geme ka ha ghoo ebe toboro n'efu, onye-obibi we ghara idi. 12 Onye bu onye mara ihe, ka o we ghota nka? onye bu kwa onye ahu onu Jehova gwaworo okwu, ka o we gosi ya? n'ihhi gini ka ala nka laworo n'iyi, esure kwa ya oku dika ozara, onye-ngabiga we ghara idi?

13 Jehova we si, N'ihhi na ha arapuwo iwum nke M'tiyere n'iru ha, na n'ihhi na ha egegh nti olum, ghara kwa ijeghari nime ya; 14 ma ha ejesowo isi-ike nke obi-ha, jeso kwa Bealim, ike ndi bu nna-ha ziri ha: 15 n'ihhi nka ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bu Chineke nke Israel, ji si otu a, Le, M'gaje ime ka ha, bu ndi nka, rie wormwood, M'geme kwa ka ha nua miri nsi. 16 M'gachusa kwa ha n'eiti mba nile, ndi ha namagh, ma ha onwe-ha ma ndi bu nna-ha: M'geziso ha mma-agma, rue mbe M'mere ka ha gwusia.

17 Otu a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri, Tugarinu uche, kpo-kwa-nu ndinyom nabu abu-akwa, ka ha we bia; ziga-kwa-nu ikpo ndinyom mara ihe, ka ha we bia: 18 ka ha me kwa ngwa, buliere ayi igo-akwa, ka anya-miri we si n'anya-ayi ruda, ka miri we si kwa na mbubere-anya-ayi rupa. 19 N'ihhi na olu nke igo-akwa ka anuworo site na Zion, Le ka esi bibisia ayi nke-uku!

ihere emewo ayi nke-uku, n'ihhi na ayi arapuwo ala-ayi, n'ihhi na ha atudawo ebe-obibi nile ayi. 20 Ma nurunu okwu Jehova, unu ndinyom, ka nti-unu nara kwa okwu onu-Ya, zi-kwa-nu umu-unu ndinyom igo-akwa, ka nwayi o bula zi kwa nwayi-ibe-ya abu-akwa. 21 N'ihhi na onu arigobatawo na window nile nke ayi, o batawo n'ulo-elu nile nke ayi; ibipu umu-ntakiri n'ezii, na umu-okorobia n'ama nile. 22 Kwue, si, Otu a ka ihe nke si n'onu Jehova puta siri, Ozu madu gada dika nsi-anu n'phia, na dika nju-aka oka n'azu onye newe ihe-ubi, o digh kwa onye nachikota ha.

23 Otu a ka Jehova siri, Ka onye nke mara ihe ghara inya isi n'amam-ihe-ya, ka dike ghara inya isi n'idi-ike-ya, ka ogaranya ghara inya isi n'aku-ya: 24 kama, onye nanya isi, ya nya isi na nka, na o nwere uche n'ebe M'no, we maram, na Mu onwem bu Jehova Nke neme ebere na ikpe ziri ezi na ezi omume n'uwa: n'ihhi na ihe ndia atowom utoo; o bu ihe si n'onu Jehova puta. 25 Le, ubochi nabia, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), mbe M'gewere nmehie-ha leta ndi nile biri ugu n'ebigh-ugu-ha; 26 bu Ijpt, na Juda, na Edom, na umu Amon, na Moab, na ndi nile akopuworo usoo isi-ha, ndi bi nozara: n'ihhi na mba nile bu ndi anebigh ugu, ulo Israel nile bu kwa ndi anebigh ugu n'obi.

10 1 Nurunu okwu Jehova gwaworo unu, unu ulo Israel: 2 Otu a ka Jehova siri, Unu amutala uzo mba nile, unu atu-kwa-la uzo ihe-iriba-ama di iche iche nke elu-igwe; n'ihhi na mba nile natu uzo ha. 3 N'ihhi na ukpuru nile nke ndi nile di iche iche bu ihe-efu: n'ihhi na o bu nani osisi, nke madu butuworo, olu aka abua nke onye-oka ji anyu-ike alu olu. 4 Ha ji ola-ocha, ji kwa ola-edo, eme ya ka o ma nma; ha ji ntuu, ji kwa otutu, eme ya ka o sie ike, ka o we ghara isu ngongo. 5 Ha di ka nkwi, ihe akpuru akpu ka ha bu, ha adigh-ekwu okwu: aghagh ibu ha ebu, n'ihhi na ha adigh-azo ije. Unu atula egwu ha; n'ihhi na ha agagh-eme ihe ozo, oo kwa, ime ezi ihe adigh ha n'aka. 6 O digh nke di ka Gi ma-oli, Jehova; Onye uku ka I bu, ihe di uku ka aha-Gi di kwa n'idi-ike. 7 Onye nagagh-atu egwu Gi, Eze mba nile? n'ihhi na Gi ka o kwesiri: n'ihhi

na n'etiti ndi-amam-ihe nile nke mba nile, na n'ala-eze nile ha, ọ digh onye di ka Gi ma-ọli. 8 Ma ha nile n'otù bu anu-ọhia na ndi-nzuzu: idọ-aka-na-nti nke ihe-efu, nání osisi ka ọ bu. 9 Ọla-ọcha di nke etisaworo mbadamba nke anēsi na Tashish weta, na ọla-edo nke sitere n'Ufaz, bú ọlu onye-ọkà na nke aka onye-nnucha-ọla: ákwà anunu na ákwà ododo bu uwe-oyiyi-ha; ọlu nke ndi mara ihe ka ha nile bu. 10 Ma Jehova bu Chineke n'ezi-okwu; Ya onwe-ya bu Chineke di ndu, na eze nādi mbe ebigh-ebi: n'iwe-Ya uwa nāma jijiji, mba nile apugh kwa inagide iwe-Ya di ọku.

11 Otú a ka unu gāsi na, Chi nile nke nēmegh elu-igwe na uwa, ha gāla n'iyi pua n'uwa na n'okpuru elu-igwe, bú chi ndia.

12 Onye jiworo ikc-Ya me uwa, Onye jiworo amam-ihe-Ya me ka elu-uwa dum madu bi guzosie ikc, Onye jiworo nghota-Ya setipu elu-igwe: 13 mbe Ọ nēme ka olu-Ya da, ụzụ miri di n'elu-igwe, Ọ we me ka alulu si na nsotu uwa kwugo; Ọ meworo miri-ozuzo amumà, Ọ nēme kwa ka ifufe si n'ulo-nkwakọba-Ya nile puta. 14 Nānī anu-ọhia ka madu ọ bula ghowero site n'ihe-omuma-ya; emewo ka ihere me onye-nnucha-ọla ọ bula site n'arusi-ya apiri api: n'ihhi na okwu-ugha ka arusi-ya awuru awu bu, nku-ume adigh kwa nime ha. 15 Ihe-efu ka ha bu, ọlu ikwa-emò: na mbe nleta-ha ha gāla n'iyi. 16 Ọ bugh dika ihe ndia ka Ọkè Jakob bu; n'ihhi na onye nākpá ihe nile ka Ọ bu; Israel bu kwa cbo nke ihe-nketa-Ya: Jehova nke usu nile nke ndi-agma bu aha-Ya.

17 Chikọputa ihe-ahia-gi n'ala, gi onye bi n'obodo anānọchigide n'agma. 18 N'ihhi na otú a ka Jehova siri, Le, M'gaje imapu ndi bi n'ala nka dika ebè na mbe a, M'gākpa bu kwa ha, ka ha we chọputa ha. 19 Ahuhu dirim bayere nba ji ukwu na akam! ọnyám nke etiputara etiputa joro njọ: ma mu onwem siri, N'ezie nka bu ọriam, m'gēburu kwa ya. 20 Emebisiwo ulo-ikwūm, etibisiwo kwa udom nile: umum esiwo n'ebe m'no pua, ha anogh kwa: ọ digh kwa onye nēseti ulo-ikwūm nākwuli kwa ákwà-nkwubam. 21 N'ihhi na ndi-

ozuzú-aturu aghowo anu-ọhia, ma Jehova ka ha nājugh ase: n'ihhi nka ha enwegh uche, aturu nile ha nāzú we basá. 22 Ge nti olu nke ihe anuru, le, ọ nābia, oké ụzú agha nēsi kwa n'ala Ugwu bia, ime ka obodo nile nke Juda ghọ ebe tọborọ n'efu, ebc-obibi nke nkita-ọhia. 23 Jehova, amawom na ọ bugh n'aka ya onwe-ya ka uzọ madu di: ọ bugh onye ọ bula nke nēje ije nwe ime ka nzọ-ukwu-ya guzosie ike. 24 Dọm aka na nti, Jehova, ma nānī n'ikpé; adọlam aka na nti n'iwe-Gi, ka I we ghara ibilatam. 25 Wukwasi mba nile ọzọ onuma-Gi, bú ndi nāmagh Gi, wukwasi kwa aghuru nile ndi nākpokugh aha-Gi: n'ihhi na ha cripiawo Jakob, e, ha eripiawo ya, me ka ọ gwusia, ha emewo kwa ka ebc-obibi-ya tọborọ n'efu.

11 I Okwu nke ruru Jeremaia nti site n'aka Jehova, si, 2 Nurunu okwu nile nke ọbuba-ndu a, gwa ndi Juda, gwa kwa ndi bi na Jerusalem, okwu; 3 i gāsi kwa ha, Otú ka Jehova, bú Chineke nke Israel, siri: Onye anābu ọnu ka onye ahu bu nke nādigh-anu okwu nile nke ọbuba-ndu a, 4 nke M'nyere nna-unu-ha n'iwu n'ubochi M'mere ka ha si n'ala Ijpt, si n'oké ọku igwè ahu, puta, si, Genu nti olum, me ha, dika ihe nile si di nke M'nēnye unu n'iwu: unu ewe burum otú ndi, Mu onwem gābu-kwa-ra unu Chineke: 5 ka M'we me ka iyi ahu guzosie ike, bú nke M'ihuru nna-unu-ha, inye ha ala nke miri-ara-ehi na manu-anu nērú na ya, dika o si di ta. M'we za, si, Amen, Jehova.

6 Jehova we sim, Kpọsa okwu ndia nile n'obodo nile nke Juda, na n'ezí nile nke Jerusalem, si, Nurunu okwu nile nke ọbuba-ndu a, me kwa ha. 7 N'ihhi na aghaworom nna-unu-ha amā nke-uku n'ubochi M'mere ka ha si n'ala Ijpt rigoputa, rue ta, nēbili n'isi-ututu nāha amā, si, Genu nti olum. 8 Ma ha egegh nti, ha atogh kwa nti-ha n'ala, ha we jegharia, onye ọ bula n'isi-ike nke obi ọjọ ha: M'we me ka okwu nile nke ọbuba-ndu a biakwasi ha, bú nke M'nyere n'iwu ka ha me, ma ha emegh ha.

9 Jehova we sim, A. hoptawo nkekota imegidem n'etiti ndi Juda, na

n'etiti ndi bi na Jerusalem. 10 Ha alaghachikuruwo ajọ omume nile nke ndi bu nna-ochic-ha, ndi juru inu okwum nile; ha onwe-ha ejesowo kwa chi ọzọ di iche iche ifè ha ọfufè: ulo Israel na ulo Juda emebiwo ọbuba-ndum nke Mu na ndi bu nna-ha ọbara. 11 N'ihì nka ka Jehova ji si otù a, Le, M'gaje ime ka ihe ọjọ, nke ha nāpugh isi nime ya puta, biakute ha; ha gētikukwam, ma M'gagh-ege ha nti. 12 Obodo nile nke Juda na ndi bi na Jerusalem gēje kwa tikuru chi nile nke ha onwe-ha nēsurerere ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ: ma ọ digh nzọputa ma-ọli ha gāzọputa ha na m̀be ihe ọjọ ha. 13 N'ihì na ka ọnu-ọgugu obodo-gi ra, otù a ka chi-gi nile di, gi Juda; ka ọnu-ọgugu èzì Jerusalem ra kwa, otù a ka unu doworo ebe-ichu-aja nye ihe-ihere ahu, bú ebe-ichu-aja isurere Beal ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ. 14 Ma gi onwe-gi, ekpela ekpere bayere ndi nka, ebuli-kwa-la itinkpu na ikpe-ekpere bayere ha: n'ihì na M'gagh-anānu olu-ha na m̀be ha nākpokum n'ihì ihe ọjọ ha.

15 Gini ka nwayi nke ihe-ya nātọm utọ nke-uku nwere n'ulom, ebe ya na ọtutu madu meworo ajọ ihe-nzube, ọzọ, anu nsọ nēsi kwa n'aru gi gabiga? m̀be i nēme ihe ọjọ, m̀be ahu ka i nānuri ọnu. 16 Osisì olive di ndu, nke mara nma n'imi nkpuru ọma, otù a ka Jehova kpọrọ aha-gi: n'olu nkpotu uku ka O suyeworo ya ọku, alaka-ya nile anyakasiwo kwa. 17 N'ihì na Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Onye ahu nke kuworo gi n'ala, ekwuwo ihe ọjọ megide gi, n'ihì ihe ọjọ nke ulo Israel na ulo Juda, nke ha meworo onwe-ha n'ikpasum iwe n'isurere Beal ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ.

18 Jehova me-kwa-ram ka m'mara ya, m'we mara ya: m̀be ahu ka I mere ka m'hu omume nile ha. 19 Ma mu onwem di ka nwa-aturu azubiri azubi nke anākpuru ije n'ọbubu-ya; ma amagham na ọ bu mu ka ha zubereri nzube megide, si, Ka ayi bibie osisi na ihe-oriri-ya, ka ayi bipu kwa ya n'ala ndi di ndu, ka ewe ghara icheta kwa aha-ya ọzọ. 20 Ma, Gi Jehova nke usu nile nke ndi-agma, Onye nēkpe ikpe n'ezì omume, Onye nānwa akuru na obi, kwe ka m'hu ọbọ-Gi nke I gābọ ha: n'ihì na Gi ka

m'kpugheworo okwu-ikpem. 21 N'ihì nka ka Jehova ji kwue okwu di otù a bayere ndi Anatot, bú ndi nāchọ ndu-gi, si, I gagh-ebu amuma n'aha Jehova, ka i we ghara inwu site n'aka-ayi: 22 n'ihì nka ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma ji si otù a, Le, M'gaje iwere nmehie-ha leta ha: umu-okorobia-ha gānwu site na mma-agma; umu-ha ndikom na umu-ha ndinyom gānwu site n'okè unwu; 23 ọ digh kwa ndi fọduru ha gēnwe: n'ihì na M'gēme ka ihe ọjọ biakute ndi Anatot, n'arọ nleta-ha.

12 I Onye ezi omume ka I bu, Jehova, m̀be mu na Gi nēkperita ikpe: ma otù ọ di, okwu ikpem nile ka m'gēkwu n'ebe I nọ: gini mere uzọ ndi nēmebi iwu ji agara ha nke-ọma? gini mere ndi nile nāghọbu aghọbu nke-uku ji anọ n'udo? 2 I kuwo ha dika osisi, e, ha aḅawo nkporogwu; ha nētó, e, ha amiwo nkpuru: nso ka I nọ n'ọnu-ha, ma I nọ akuru-ha n'ebe di anya. 3 Ma Gi onwe-gi maram, Jehova; I nāhum, nwa kwa nkpuru-obim n'ebe I nọ: dọkpupu ha dika igwè ewu na aturu agēbu ebu, do ha nsọ nye ubochi ọbubu. 4 Rùe ole m̀be ka ala gēru újú? rùe ole m̀be ka ihe-ọkukú nke ubi nile gākpọnwu? site n'ihè ọjọ nke ndi bi nime ya ekpochapuwo anu-ulo nile na anu-ufe; n'ihì na ha siri, Ọ gagh-ahu ikpe-azu-ayi. 5 Asi na i so ndi ji ukwu eje ọa ọsọ, ha we me ka ike gwu gi, i gēsi kwa aña nu ọku n'obi iḅakari inyinya? ọ bu kwa n'ala udo ka i nọ na ntukwasi-obi, ma i gēsi aña me na nbili-elu nke Jọdan? 6 N'ihì na ọbuná umu-nne-gi, na ulo nna-gi, ọbuná ha onwe-ha aghọbuwo gi; ọbuná ha onwe-ha akpọzuwo nkpu n'azu gi: ekwela ha, m̀be ha gāgwa gi ezi ihe.

7 Arapuwom ulom, ajuwom ihe-nketam; ewerewom nwayi nke ihe-ya nātọ nkpuru-obim utọ nke-uku nye n'ọbu-aka ndi-iro-ya. 8 Ihe-nketam aghoworom ihe dika ọdum n'okè ọhia: ọ mewo ka olu-ya da megidem; n'ihì nka ka M'kpọworo ya asi. 9 Ọ bu udele turu agwa ka ihe-nketam dirim? udele, hà nọ ya buruburu nēmegide ya? jenu, chikọta anu ọhia nile, me ka ha bia iri ihe. 10 Ọtutu ndi-ọzuzù-aturu ebibiwo ubi-vine nkem, ha azọdawo òkém, ha emewo òkém anāchọsi ike ka ọ ghọ

ozara toboro n'efu. 11 O mewo ya ka o ghọ ebe toboro n'efu; o nēru ujū n'ebe m'no, ebe o toboro n'efu; ebe toboro n'efu ka ala nka nile bu, n'ihī na o digh onye o bula nētiye ya n'obi. 12 N'elu ebe nile di elu nke ohiā nādigh nke di n'ozara ka ndi nāpunara madu ihe biaworo: n'ihī na mma-agma Jehova nwere nēripiā site n'otū nsotu nke ala we rue nsotu ozo nke ala: o digh udo anu-aru o bula, bū madu, nwere. 13 Ha aghawo oka wheat, ma ogwu bu ihe-ubi ha wereworo; ha aghowo ndi-oria, ma o digh-abara ha urū: ka ihera ihe-omume nile unu me kwa unu, site n'iwe di oku nke Jehova.

14 Otū a ka Jehova kwuru megide ndi-ahata-obi ojom nile, ndi nēmetu ihe-nketa ahu aka nke M'meworo ka ndim, bū Israel, keta: le, M'gaje iropu ha n'elu ala-ha, ulo Juda ka M'gēropu kwa n'etiti ha. 15 O gēru kwa, mbe M'ropusiri ha, na M'gēnwe kwa obi-ebere n'aru ha ozo; M'gēme kwa ka ha lata, onye o bula n'ihe-nketa-ya, na onye o bula n'ala-ya. 16 O gēru kwa, o buru na ha amuta uzo nile nke ndim nke-oma, iji aham nū iyi, si, Jehova nādi ndu; dika ha ziri ndim iji Beal nū iyi; agēwuli kwa ha dika ulo n'etiti ndim. 17 Ma o buru na ha anugh, M'gēropu kwa mba ahu, nēropu ya nēme kwa ka o la n'iyi; o bu ihe si n'onu Jehova puta.

13 I Otū a ka Jehova sirim, Je, zutara onwe-gi ihe-okiké nke flax, tukwasi ya n'ukwū-gi, ma emela ka o ba na miri. 2 M'we zuta ihe-okiké dika okwu Jehova si di, m'we tukwasi ya n'ukwūm. 3 Okwu Jehova we ruem nti nke ubo abua, si, 4 Were ihe-okiké ahu nke i zutaworo, nke di n'ukwū-gi, bilie, je Yufretis, zobe ya n'ebe ahu nime nḡawa nke nkume di elu. 5 M'we je, zobe ya n'akuku Yufretis, dika Jehova nyerem iwu. 6 O rue, mbe otutu ubochi gasiri, na Jehova sirim, Bilie, je Yufretis, weputa ihe-okiké ahu n'ebe ahu, bū nke M'nyere gi iwu izobe n'ebe ahu. 7 M'we je Yufretis, gwue, weputa ihe-okiké ahu n'ebe m'zobere ya-ri: ma, le, ihe-okiké ahu ebibiwo, o bāgh n'ihe o bula. 8 Okwu Jehova we ruem nti, si, 9 Otū a ka Jehova siri, Otū a ka M'gēbibi nḡako Juda na nḡako bara

uba nke Jerusalem. 10 Ndi ojo nka ndi nāju inu okwum nile, ndi nējehari n'isi-ike nke obi-ha, we jeso chi di iche iche ozo ife ha, na ikpo isi ala nye ha, ndi nka gādi kwa ka ihe-okiké a, nke nādigh-abā n'ihe o bula. 11 N'ihī na dika ihe-okiké nārapara n'ukwū madu, otū a ka M'meworo ka ulo Israel nile na ulo Juda nile rapara n'arum, (o bu ihe si n'onu Jehova puta); ka ha we ghōrom otū ndi, na aha, na otuto, na ima-nma: ma ha anugh. 12 I gāgwa kwa ha okwu a, si, Otū a ka Jehova, bū Chineke nke Israel, siri, Agābaju ite o bula manya-vine: ha gāsi kwa gi, O bu na ayi amagh na agābaju ite o bula manya-vine? 13 I gāsi kwa ha, Otū a ka Jehova siri, Le, M'gaje iwere nḡubiga-manyā-oké meḡue ndi nile bi n'ala nka, bū ndi-eze ndi nānochi Devid n'ochē-eze-ya, na ndi-nchu-aja, na ndi-amuma, na ndi nile bi na Jerusalem. 14 M'gātupia kwa ha, otū onye n'elu ibe-ya, obunā ndi bu nna na umu-ha n'otū; o bu ihe si n'onu Jehova puta: M'gagh-enwe omiko, M'gagh-eme kwa ebere, M'gagh-enwe kwa obi-ebere, ka M'we ghara ibibi ha.

15 Nurunu, ge kwa nti; unu adila elu n'obi: n'ihī na Jehova ekwuwo. 16 Nyenu Jehova, bū Chineke-unu, nsopuru, tutu O me ka ochichiri ha, na tutu ukwu-unu akpobi ukwu n'elu ugwu chi-ojiji; unu we le anya ihē, ma O mewo ya ka o ghọ onyinyo onwu, O mewo kwa ka o ha oké ochichiri. 17 Ma o buru na unu anugh ya, na nzuzo ka nkpuru-obim gākwa ākwā n'ihī nḡako-unu; anyamiri gāpu kwa n'anyam nke-uku, anyamiri ewe si n'anyam rūda, n'ihī na adotara igwē aturu Jehova n'agma. 18 Si eze, si kwa eze-nwayi, Menu onwe-unu ka unu di ala, nḡdunu ala: n'ihī na ihe-isi nile nke unu adapuwo, bū okpu-eze nke ima-nma-unu. 19 Emechiwo obedo nile nke Negeb, o digh kwa onye nēmeghe ha: emewo ka Juda je biri n'ala ozo, ha nile; emezuwo ka o je biri n'ala ozo.

20 Welie anya-unu, hu ndi nēsi n'Ugwu bia: ole ebe igwē aturu enyere gi, bū igwē ewu na aturu-gi mara nma? 21 Gini ka i gāsi, mbe O gēwere nḡchie-gi leta gi, ebe gi onwe-gi ziworo ndi ahu imegide gi, bū ezi ndi-eyi-gi, ka ha buru ndi-isi-gi? ihe-nḡu di iche iche, há

agagh-ejidesi gi ike, dika nwayi ime nēme? 22 Ma m̄be i gāsi n'obi-gi, Gini mere ihe ndia ji dakwasim? n'ihī iba-uba nke ajọ omume-gi ka cji kpughe ọnu-ọnu-ala nile nke uwe-nwuda-gi, me ikiri-ukwu-gi abua ihe-ike. 23 Onye Etiopia, ọ gābanwe akpukpọ-arū-ya? ma-ọbu agu, ọ gābanwe agwa-ya? ọ buru otú a unu onwe-unu puru kwa ime ezi ihe, bú ndi emere ka unu muta ime ihe ọjọ. 24 M'gāchusa kwa ha, dika ahīhia-ọka kpọrọ nku nke nāgabiga, nye ifufe ọzara. 25 Nka bu ihe efetara gi na nzà, òkè nke atùworo nye gi site nam, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta); n'ihī na i chezọwo Mu onwem, we tukwasi okwu-ugha obi-gi. 26 Ya mere Mu onwem ji kpughe kwa ọnu-ọnu-ala nile nke uwe-nwuda-gi rue iru-gi, ewe hu nlelì-gi. 27 Ikwa-iko-gi nile, na ọbube-gi nile dika inyinya, nzube ọjọ nke ikwa-iko-gi, n'elu ugwu ntà nile n'ọhia, ahuwom ihe-árú-gi nile ndia. Ahuhu diri gi, Jerusalem! i gagh-adi ọcha; m̄be ole gāgabiga tutu ọ di?

14 I Okwu Jehova nke ruru Jeremaia nti bayere okwu n̄ochi miri-ozuzo.

2 Juda eruwo újú, ọnu-uzọ-ama-ya nile atalatawo kwa, ha yiri uwe-nkpenọdu n'ala; iti-nkpu Jerusalem arigowo. 3 Ndi-ebube-ha ezigawo ndi-ntà-ha ichuta miri: ha abiaruwo olùlù-miri nilc, ha achọtagh miri; ha alatawo n'ite efu: ihere emewo ha, etiyewokwa ha n'ọnọdu-ihere, ha ekpuchiwo kwa isi-ha. 4 N'ihī ala nke ọwara aḅawa, n'ihī na oké miri-ozuzo adigh n'ala, ihere emewo ndi-ọlu-ubi, ha ekpuchiwo isi-ha. 5 N'ihī na ọbuná nne-ele amuwo nwa n'ọhia, we rapu ya, n'ihī na ahīhia ndu adigh. 6 Inyinya-ibu-ọhia eguzowo kwa n'elu ebe nile di elu nke ọhia nādigh, ha ekubawo ifufe dika nkita-ọhia; anyaha adalawo n'isi, n'ihī na ihe-ọkukú adigh.

7 Ọ bu ezie na ajọ omume-ayi azawo megide ayi, ma Gi lua olu n'ihī aha-Gi, Jehova: n'ihī na ndaghachi-azu-ayi di ọtutu; Gi ka ayi mehieworo megide. 8 Gi olile-anyā Israel, onye-nzọputa-ya na m̄be ahuhu, n'ihī gini ka I di ka ọbia n'ala nka, na dika onye-ije nke setiworo ulo-ikwū-ya inọ ọnọdu-abali? 9 N'ihī

gini ka I di ka onye ihe ọagwojuworo anya, dika dike nāpugh izọputa? ma Gi onwe-gi nọ n'etiti ayi, Jehova, ọ bu kwa aha-Gi ka akpọkwasiworo ayi; arapula ayi.

10 Ọtú a ka Jehova siri ndi nka, Ọbuná otú a ka ha huworo nwaghari n'anya; ha eḅochigh ukwu-ha: ihe-ha atọgh kwa Jehova utọ; uḅu a ka Ọ nēcheta ajọ omume-ha, were nmehie-ha leta ha. 11 Jehova we sim, Ekpela ekpere bayere ndi nka ichọ ọdi-nma-ha. 12 M̄be ha nēbu ọnu, M'gagh-anānu iti-nkpu-ha; ọzọ, m̄be ha nēsure àjànsure-ọku na onyinye-inata-iru-ọma, ihe-ha agagh-anātọm utọ: kama mma-agma na oké unwu na ajọ ọria nēfe efe ka M'gaje iji me ka ha gwusia. 13 M'we si, Ewó, Onye-nwe-ayi Jehova! le, ndi-amuma nāsi ha, Unu agagh-ahu mma-agma, unu agagh-enwe kwa oké unwu; kama udo nke ezi-okwu ka m'gēnye unu n'ebe a. 14 Jehova we sim, Amuma ugha ka ndi-amuma nēbu n'aham: eziteghm ha, enyekwaghm ha iwu, agwakwaghm ha okwu: amuma ọhú ugha, na nke iju arusi ase, na nke ihe-efu, na nke aghughọ nke obi-ha, ka ha nēburu unu. 15 N'ihī nka ka Jehova ji kwue okwu di otú a bayere ndi-amuma ahu ndi nēbu amuma n'aham, ma Mu onwem ezitegh ha, ma ha onwe-ha nāsi, Mma-agma na oké unwu agagh-adi n'ala nka: Ọ si, Agēji mma-agma, ji kwa oké unwu, me ka ndi-amuma ahu gwusia. 16 Ọzọ, ndi ahu nke ha onwe-ha nēburu amuma gābu ndi anētufu n'èzí nile nke Jerusalem n'ihī oké unwu na mma-agma; ọ digh kwa onye nēlì ozu ha gēnwe, ha onwe-ha, na ndinyom-ha, na umu-ha ndikom, na umu-ha ndinyom: n'ihī na M'gāwukwasi ha ihe ọjọ ha. 17 I gāgwa kwa ha okwu a, si, Ka anya-miri si n'anyam erùda abali na ehīhie, ka ha ghara kwa iguzo du; n'ihī na n̄baji ukwu na aka di uku ka ejiworo ọbaji ada ndim nāmagh nwoke, ọ bu ntiputa-onyá nke jọrọ njọ nke-uku. 18 Ọ buru na apuam je n'ọhia, le, ndi ejiworo mma-agma bu! ma ọ buru na abām n'obodo a, le, ndi nāria ọria site n'oké unwu! n'ihī na ma onye-amuma ma onye-nchu-aja, ha akpaghariwo n'ala, ma ha amagh ihe. 19 I jusiwo Juda? ọ bu Zaion ka nkpuru-obi-Gi sọworo oyi? gini mere I

ji tibu ayi, ma ọ digh ọgwugwo diri ayi? Ayi lere anya udo, ma ọ digh ezi ihe biara; ayi lere anya mbe ọgwugwo, ma, le, oké egwu! 20 Jehova, ayi mara nnebi-iwu-ayi, na ajo omume nna-ayi-hà: n'ihì na ayi emehiewo megide Gi. 21 Elelila ayi, n'ihì aha-Gi; akpọla oche-eze nke ebube-Gi ihe-nzuzu: cheta, emebila ọbuba-ndu-Gi ayi na Gi bara. 22 Ọ di ihe ọ bula n'etiti ihe-efu nile nke mba nile nke neme ka miri zo? ma-ọbu elu-igwe, hà gēnye oké miri-ozuzo? ọ bugh Gi onwe-gi bu Onye ahu, Jehova, bú Chineke-ayi? ayi gēle kwa anya Gi; n'ihì na Gi onwe-gi emewo ihe ndia nile.

15 1 Jehova we sim, Ọ buru na Moses na Samuel eguzo n'irum, nkpuru-obim agagh-adi n'ebe ndi nka ọ: chupu ha n'irum, ka ha pu kwa. 2 O gēru kwa, mbe ha gāsi gi, Ọle ebe ayi gāpu? i gāsi kwa ha, Otú a ka Jehova siri: Ndi diri ọnwu gāpukuru ọnwu; ndi diri mma-agma gāpukuru mma-agma; ndi diri oké unwu gāpukuru oké unwu; ndi diri ndota-n'agma gāpukuru ndota-n'agma. 3 M'gēme kwa ka aḅuru ihe anọ buru ndi-nlekota-ha, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta): mma-agma iḅu eḅu, na nkita idọbu adọbu, na anu-ufe nke elu-igwe, na anumanu nke uwa, iripia na ibibi. 4 M'gēwere kwa ha nye iburu ala-eze nile nke uwa ihe-ntughari, n'ihì Manase nwa Hezekeia, bú eze Juda, n'ihì ihe ọ mere na Jerusalem. 5 N'ihì na ọnye gēnwe ọmiko n'aru gi, Jerusalem? ma-ọbu ọnye gēgosi gi ebere ọ nwere n'aru gi? ma-ọbu ọnye gēwezuga onweya iju ajuju bayere udo-gi? 6 Gi onwe-gi arapuwu Mu onwem, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), azu ka i nālaghachi: M'we setipu akam imegide gi, we bibie gi; ike nchehari agwusiwom. 7 M'we were ihe-nfucha fucha ha n'ọnu-uzo-ama nke ala nka; aḅabawom ha aka umu, emewom ka ndim la n'iyi; ha esigh n'uzo nile ha lata. 8 Ndinyom-ha di-ha nwuru ababigaworom uba oké kari ájá nke oké osimiri nile: emewom ka onye nke nāpunara madu ihe biakute ha n'etiti-ehihie imegide nne nke umu-okorobia: emewom ka nhuju-anya na obi-ọlulọ-miri dakwasi ya na mberede. 9 Nwayi nke muworo umu asa atalatawo; o kubiwo ume; anyanwu-ya

adawo mbe ubochi ọduru; ihere emewo ya, ọ we nwe iru-ihere: ọzo, ndi-ha ọduru, ọ bu n'aka mma-agma ka M'gēnye ha n'iru ndi-iro-ha; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

10 Ahuhu dirim, nnem, na i muwom onye-ọgù na onye-esem-okwu n'ebe uwa nile di! ebinyeghm ego n'uma; madu ebinyeghkwan ego n'uma; ma onye ọ bula nime ha nākoḅam. 11 Jehova siri, N'ezie atọpuwom i ime ezi ihe; n'ezie emewom ka onye-iro-gi riọ gi aririọ na mbe ihe ọjọ na nime mbe nkpaḅu.

12 Agētiji igwè, bú igwè si n'Ugwu puta, na ọla? 13 Ume-gi na àkù-gi nile ka M'gēnye ka ọ buru ihe-nluta-n'agma, ọ bugh n'ihì ọnu-ahia, ma n'ihì nmehic-gi nile, ọbuná n'ókè-ala-gi nile. 14 M'gēme kwa ka ha soro ndi-iro-gi gabiga n'ala¹ nāmagh: n'ihì na amuyewo ọku n'iwem, n'aru unu ka ọ gēre.

15 Gi mara, Jehova: chetam, letakwam, we bọrom ndi nesoḅum ọbò; ewepulam n'ewegh-iwe-osoḅo nke Gi: mara na eburuwom ita-uta n'ihì Gi. 16 Achọputawo okwu-Gi, m'we rie ha; okwu-Gi we ghorom ihe-obi-uto na ọnu obim: n'ihì na akpokwasiwom aha-Gi, Jehova, Chineke nke usu nile nke ndi-agma. 17 Anodughm ala n'izù nzuzo nke ndi nāchi ọchi nke - uku, anurighkwam ọnu: n'ihì aka-Gi nānim otù ọduru ala; n'ihì na oké iwe ka I jiworo mejuem. 18 N'ihì gini ka ihe-nḅum digide mbe nile? n'ihì gini ka ntiputa-onyām nādigh ngwota? ọ juwo ka agwota ya. I gāburum nāni ihe di ka miri - iyi nārafu arafu, dika miri nekwesigh ntukwasi-ohi?

19 N'ihì nka ka Jehova ji si otú a, Ọ buru na i lata, M'gēme kwa ka i lata, n'irum ka i gēguzo; ọ buru kwa na i me ka ihe di oké ọnu-ahia si n'ihē ọburu onwe-ya puta, dika ọnum ka i gābu: ndi ahu gālaghachikute gi, ma gi onwe-gi agagh-alaghachikute ha. 20 M'gēme kwa gi ka i ghorọ ndi nka mḅidi ọla ewusiri ike; ha gēbuso kwa gi agha, ma ha agagh-enwe ike imegide gi: n'ihì na gi ka M'noyere izọputa gi na inaputa gi; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 21 M'gānaputa kwa gi n'aka ndi ọjọ, ọputa gi n'aka ndi neme ka madu ma jijiji.

16 ¹ Okwu Jehova we ruem nti, si, ² I gagh-alutara onwe-gi nwunye, i gagh-enwe kwa umu-ndikom na umu-ndinyom n'ebe a. ³ N'ihhi na okwu di otú a ka Jehova kwuru bayere umu-ndikom baye-kwa-ra umu-ndinyom, ndi amuru n'ebe a, baye-kwa-ra nne-ha ndi muru ha, baye-kwa-ra nna-ha ndi muru ha n'ala nka, si, ⁴ Site n'onwu nke oria di iche iche ka ha gānwu; agagh-etiri ha aka n'obi, agagh-eli kwa ha; nsí-anu n'elu ala ka ha gāgho: ha gēsite kwa na mma-agma, site kwa n'oké unwu, gwusia; ozu-ha gāgho-kwa-ra anu-ufe nke elu-igwe, ghō-kwa-ra anumanu nke uwa, ihe-oriri. ⁵ N'ihhi na otú a ka Jehova siri, Abala n'ulo nke ikwa-ozu, eje-kwa-la iti aka n'obi, egosi-kwa-la ha ebere i nwere n'aru ha: n'ihhi na ewepuwom udom n'ebe ndi nka nọ, (ọ bu ihe si n'onu Jehova puta), bú ebere na obi-ebere nile. ⁶ Ha gānwu kwa, ma ndi uku ma ndi ntá, n'ala nka: agagh-eli ha, madu agagh-eti-kwa-ra ha aka n'obi, madu agagh-ebi kwa onwe-ya mma, ọ gagh-eme-kwa-ra ha isi-nkwocha: ⁷ agagh-ekesara ha nri n'iru-újú, ikasi madu obi bayere onye nwuru anwu; agagh-eme kwa ka ha nua iko nkasi-obi bayere nna madu ma-ọbu bayere nne madu. ⁸ Ọzọ, n'ulo nke oké oriri ka i nāgagh-abá inoyere ha iri ihe na inu ihe-ọnu. ⁹ N'ihhi na otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri: Le, M'gaje ime ka olu nke obi-utọ na olu ọnu na olu nwoke nālu nwunye ọhu na olu nwayi anālu ọhu kwusi n'ebe a n'anya-unu na n'ubochi-unu. ¹⁰ O gēru kwa, mbe i gēgosi ndi nka okwu ndia nile, ha ewe si gi, N'ihhi gini ka Jehova kwuwo ihe ọjọ uku a nile megide ayi? ma-ọbu gini bu ajọ omume-ayi? ma-ọbu gini bu nmehie-ayi nke ayi mehieworo megide Jehova, bú Chineke-ayi? ¹¹ I gāsi kwa ha, N'ihhi na nna-unu-hā arapuwo Mu onwem, (ọ bu ihe si n'onu Jehova puta), ha we jeso chi ọzọ di iche iche, fē ha, kpọ isi ala nye ha, ma Mu ka ha rapuru, ọ bu kwa iwum ka ha nēdebegh; ¹² unu onwe-unu emewo kwa ihe ọjọ kari nna-unu-hā; n'ihhi na, le, unu nējeso, onye ọ bula isi-ike nke obi ọjọ ya, unu we ghara igem nti: ¹³ M'gātupu kwa unu n'elu ala nka

tukwasi unu n'ala ahu nke unu nāmagh, ma ọ bu unu onwe-unu ma-ọbu nna-unu-hā; unu gēfē kwa chi ọzọ di iche iche n'ebe ahu ehie na abali; n'ihhi na M'gagh-emere unu amara.

¹⁴ N'ihhi nka, le, ubochi nābia, (ọ bu ihe si n'onu Jehova puta), na agagh-asi kwa ọzọ, Jehova nādi ndu, bú Onye mere ka umu Israel si n'ala Ijipt rigoputa; ¹⁵ kama agāsi, Jehova nādi ndu, bú Onye mere ka umu Israel si n'ala Ugwu na n'ala nile ebe Ọ chusara ha-ri rigoputa: M'gēme kwa ka ha lata n'ala ahu nke M'nyere ndi bu nna-ha. ¹⁶ Le, M'gaje iziga kpọ ọtutu ndi-ọkú, (ọ bu ihe si n'onu Jehova puta), ha gākuru ha; emesia M'gēziga kpọ ọtutu ndi-ntá, ha gēsi n'elu ugwu ọ bula, na n'elu ugwu ntá ọ bula, na nime nḡawa nkume nile di elu, chu ntá ha. ¹⁷ N'iki na anyam abua dikwasi n'uzọ nilc ha: ezopugh ha n'irum, ezobegh kwa ajọ omume-ha pua n'iru anyam abua. ¹⁸ Ma M'gēburu uzọ kwughachi ajọ omume-ha na nmehie-ha okpukpu abua; n'ihhi na ha emewo alam ka ọ ghara idi nsọ n'ozu nke ihe nile ha nke nāsọ oyi, ọ bu kwa ihe-árú nile ha ka ha ji kpojue ihe-nketam. ¹⁹ Jehova, ikem, na ebem siri ike, na ebe-nḡabām n'ubochi nkpaḡu, Gi ka mba nile gābiakute site na nsọtu nile nke uwa, si, Nāni okwu-ughakanna-ayi-hāketaworo, bú ihe-efu na ihe nke ọ nadigh urú ha bara. ²⁰ Madu, ọ gēmere onwe-ya chi di iche iche, ọ bu ezie na ihe ahu abugh chi? ²¹ N'ihhi nka, le, M'gaje ime ka ha mara, na mbe a ka M'gēme ka ha mara akam na idi-ikem; ha gāmara kwa na aham bu Jehova.

17 ¹ Ejiwo pen igwē, ji kwa ọnu-ọnu diamond, de nmehie. Juda: atuwo ya n'elu mbadamba nkume, bú obi-ha, na n'elu mpi nile nke ebe-ichu-aja nile nke unu; ² ebe umu-ha nēcheta ebe-ichu-aja nile ha na Asherim-ha n'akuku osisi ndu n'elu ugwu ntá ha nile di elu. ³ Gi ugwum nke di n'ohia, ume-gi na akú-gi nile ka M'gēnye ka ọ buru ihe-nluta-n'agma, M'gēnye kwa ebe-gi nile di elu, n'ihhi nmehie, n'ókē-ala-gi nile. ⁴ I gārapu kwa, ọbuná site n'onwe-gi, ihe-nketa-gi nke M'nyere gi; M'gēme kwa ka i fē ndi-iro-gi n'ala ahu nke i nāmagh: n'ihhi na ọku ka unu

muyeworo n'iwem, rue m̄be ebigh-ebi ka ̄ gēre.

5 Otú a ka Jehova siri: Onye anābu ̄nu ka nwoke ahu bu nke nātukwasi madu obi, we me ka anu-arū, bú madu, buru ogwe-aka-ya, onye obi-ya nēsi kwa n'ebe Jehova n̄ wezuga onwe-ya. 6 ̄ gādi kwa ka osisi tamarisk n'ala ihe nādigh, ̄ gagh-ahu kwa m̄be ̄di-nma nābia; ma o gēbi n'ebe nile kp̄r̄ nku n'ozara, bú ala nnú ebe madu nēbigh. 7 Onye aḡziri aḡzi ka nwoke ahu bu nke nātukwasi Jehova obi, onye Jehova bu ihe-ntukwasi-obi-ya. 8 ̄ gādi kwa ka osisi akuworo n'akuku miri, ̄ bu kwa n'akuku osimiri ka ̄ nāwasa nk̄p̄r̄ogwu-ya, ̄ digh-atu kwa egwu m̄be okpom-̄ku nābia, ma akwukw̄-ya gābu akwukw̄ ndu; ̄z̄, n'ar̄ n̄ochi miri-ozuzo ̄ gagh-echebu onwe-ya, ̄ gagh-apu kwa n'imi nk̄puru. 9 Obi di aghugh̄ kari ihe nile, ihe nādigh ngw̄ta ka ̄ bu kwa: ̄nye gāmara ya? 10 Mu onwem, bú Jehova, nēnyocha obi, nānwa akuru, ̄bunā inye onye ̄ bula dika uz̄-ya nile si di, dika nk̄puru nke omume-ya nile si di. 11 Dika ̄kwa nke nēkp̄k̄ba umu nke ̄ nāmugh, otú a ka onye nākpa ākú, ma ̄ kpagh ya n'ik̄p̄ ziri ezi, si di; n'etiti ub̄chi ndu-ya ̄ gārapu ya, n'ik̄pe-azu-ya ̄ we buru onye-nzuzu.

12 Oche-eze nke di ebube, nke di n'elu site na mbu, ̄n̄du nke ebe ns̄ ayi, 13 olile-anya Israel, ka Jehova bu, ihere gēme ndi nile nārapu Gi: ndi nēsi n'ebe M'n̄ wezuga onwe-ha, n'ala ka agēde ha, n'ihī na ha arapuw̄o isi-iyi nke miri nēnye ndu, bú Jehova. 14 Me ka m'diri ndu, Jehova, m'we diri ndu; z̄putam, ewe z̄putam: n'ihī na otutom ka I bu. 15 Le, ndi ahu nāsīm, ̄le ebe okwu Jehova di? biko, ya bia. 16 Ma mu onwem, anukp̄ghm ipu n'iso Gi n'izú aturu; ̄z̄, ub̄chi nādigh ngw̄ta, ach̄sighm ya ike; Gi onwe-gi mara: ihe si n'eb̄bere-̄num puta, na ncherita-iru Gi ka ̄ diworo. 17 Agh̄lam ihe-uj̄: ebe-n̄bābām ka I bu n'ub̄chi ihe ̄j̄. 18 Ka ihere me ndi nēs̄b̄m, ma ka ihere ghara ime mu onwem; ka ndi ahu tua uj̄, ma ka mu onwem ghara itu uj̄: me ka ub̄chi ihe ̄j̄ biakwasi ha, were kwa okpukpu ntipia abua tipia ha.

19 Otú a ka Jehova sirim: Je, guzo

n'̄nu-uz̄-ama nke umu ndim, nke ndi-eze Juda nēsi abata, nke ha nēsi apu kwa, guzo kwa n'̄nu-uz̄-ama nile nke Jerusalem; 20 si ha, Nurunu okwu Jehova, unu ndi-eze Juda, na Juda nile, na ndi nile bi na Jerusalem, bú ndi nābata n'̄nu-uz̄-ama ndia: 21 otú a ka Jehova siri: Lezienu onwe-unu anya, unu ebu-kwa-la ibu n'ub̄chi-izu-ike, unu ebubā-kwa-la ya n'̄nu-uz̄-ama nile nke Jerusalem; 22 unu agagh-ebupu kwa ibu n'ulo-unu n'ub̄chi-izu-ike, ̄ bu kwa ozi ̄ bula ka unu nāgagh-eje: ma donu ub̄chi-izu-ike ns̄, dika M'nyere nna-unu-hā iwu; 23 ma ha anugh, ha at̄gh kwa nti-ha n'ala, ha we kwesie olu-ha ike, ka ha we ghara inu, ghara kwa inara id̄-aka-na-nti. 24 O gēru kwa, ̄ buru na unu egem nti nke-̄ma, (̄ bu ihe si n'̄nu Jehova puta), ighara ibubata ibu n'̄nu-uz̄-ama nile nke obodo a n'ub̄chi-izu-ike, kama ya ido ub̄chi-izu-ike ns̄, ighara ije ozi ̄ bula nime ya; 25 ndi-eze na ndi-isi, ndi nān̄kwasi n'̄oche-eze Devid, gābata kwa n'̄nu-uz̄-ama nile nke obodo a, bú ndi nān̄kwasi n'ub̄-ala na n'inyinya, ha onwe-ha, na ndi-isi-ha, ndi Juda, na ndi bi na Jerusalem: obodo a gān̄gide kwa rue m̄be ebigh-ebi. 26 Ha gēsi kwa n'obodo nile nke Juda, si kwa n'ebe nile di Jerusalem buruburu, si kwa n'ala Benjamin, si kwa n'ebe di ala ala, si kwa n'ugwu, si kwa na Negeb, bia, nēwebata ihe ājā-nsure-̄ku, na ājā ̄z̄, na onyinye-inata-iru-̄ma, na frankincense, nēwebata kwa ekele, n'ulo Jehova. 27 Ma ̄ buru na unu egeghm nti ido ub̄chi-izu-ike ns̄, na ighara ibū ibu bata n'̄nu-uz̄-ama nile nke Jerusalem n'ub̄chi-izu-ike; M'gēsuyē kwa ̄ku n'̄nu-uz̄-ama-ya nile, o gērichapu kwa ulu-elu nile nke Jerusalem, agagh-emenyu kwa ya.

18 1 Okwu nke ruru Jeremaia nti site na Jehova, si, 2 Bilie, rida n'ulo ̄kpu-ite, ̄ bu kwa n'ebe ahu ka M'gēme ka i nu okwum. 3 M'we rida n'ulo ̄kpu-ite, ma, le, ̄ nēje ozi-ya n'elu wheel-ya abua. 4 Ewe bibie ihe onye ahu ji ur̄ akpu n'aka ̄kpu-ite ahu, ̄ we kpu kwa ya ̄z̄ ihe di iche, dika o ziri ezi n'anya ̄kpu-ite ahu ikpu ya.

5 Okwu Jehova we ruein nti, si,

6 Apughm ime unu dika okpu-ite a mere, unu ulo Israel? o bu ihe si n'onu Jehova puta. Le, dika uru si di n'aka okpu-ite a, otu a ka unu onwe-unu di n'akam, unu ulo Israel. 7 N'otu ntabi-anya ahu mbe M'nekwu okwu bayere mba o bula, iropu ya na ikwada ya na ime ka o la n'iyi; 8 o buru na mba ahu nke M'kwuoro okwu bayere ya esi n'ihe oyo ya chigharia, M'gcheghari kwa n'ihe oyo ahu nke M'chere ime ya. 9 Ozo, n'otu ntabi-anya ahu mbe M'nekwu okwu bayere mba o bula, baye-kwa-ra ala-eze o bula, iwu ya dika ulo na iku ya dika osisi; 10 o buru na o me ihe joro njo n'anyam, we ghara ige nti n'olum, M'gcheghari kwa n'ezi ihe ahu, nke M'siri na M'geji me ya nma. 11 Ma ubu a, biko, gwa ndi Juda, gwa kwa ndi bi na Jerusalem, okwu, si, Otú a ka Jehova siri: Le, Mu onwem nakpu ihe oyo megide unu, nechè kwa echiche megide unu: biko, sinu, onye o bula n'uzo oyo ya, lata, ine kwa ka uzo nile unu na omume nile unu di nma. 12 Ma ha siri, Ntukwasi-obi adighi: n'ih na echiche nile nke ayi ka ayi nejeso, ayi neme kwa, onye o bula ihe isi-ike nke obi oyo ya.

13 N'ih nka ka Jehova ji si otu a: Biko, juanu n'etiti mba nile, si, Onye nuworo ihe di ka ndia? ihe joburu onweya nke-uku ka nwa-aboghho Israel nke namagh nwoke meworo. 14 Snow nke Lebanon, o garapu oké nkume nke ohia? ma-obo miri oyi nke si n'ala ozo eru, o gatada? 15 N'ih na ndim echezowom, ihe-efu ka ha sureworo ihe-nsure-oku nesi isi utu nye; ha we me ka ha su ngongu n'uzo nile ha, bu uzo-ije nile nke mbe ebigh-ebi gara aga, ije ije n'okporo-uzo di iche iche, bu uzo anatuligh atuli; 16 ime ka ala-ha gho ihe-iju-anya, na ihe-ima-osu mbe ebigh-ebi; o geju onye o bula nke nagabiga n'akuku ya anya, o gefufe kwa isi-ya. 17 Dika ifufe Iru - anyanwu ka M'gachusa ha n'iru onye-iro; azu, o bugh iru, ka M'geme ka ha hu n'ubochi nhuju-anya-ha.

18 Ha we si, Bianu, ka ayi che echiche megide Jeremaia; n'ih na iwu agagh-esi n'ebe onye-nchu-aja no la n'iyi, ndum-odu agagh-esi kwa n'ebe onye mara ihe no, okwu agagh-esi kwa n'ebe onye-

amuma no. Bianu, ka ayi were ire-ayi tibue ya, ma ka ayi ghara ina nti n'okwuya nile.

19 Nam nti, Jehova, ge kwa nti olu ndi nalusom ogu. 20 Agakwughachi ihe oyo n'onodu ezi ihe? n'ih na ha egwuoro nkpuru-obim olulu. Cheta nguzo m'guzoro n'iru Gi ikwu ezi ihe bayere ha, ime ka onuma-Gi si n'aru ha laghachi. 21 N'ih nka were umu-ha nye oké unwu, rara kwa ha nye n'aka mma-agma; ka ndinyom-ha gho kwa ndi bara aka nwa na ndi di-ha nwuru; ka ndikom-ha gho kwa ndi onwu buru, ka umu-okorobia-ha gho ndi etiburu na mma-agma n'agma. 22 Ka anuru itinkpu nke gesite n'ulo nile ha, mbe I geme ka usu ndi napunara madu ihe biakwasi ha na mberede: n'ih na ha egwuwo olulu inwudem, ha ezobewokwa-ra ukwum abua ibudu di iche iche. 23 Ma Gi onwe-gi, Jehova, amawo ndum-odu nile ha imegidem ime ka m'nwua; ekpuchila ajo omume-ha, chichapu-kwa-la nmehie-ha n'iru Gi: ma ka ha gho ndi emeworo ka ha su ngongu n'iru Gi; meso ha na mbe iwe-Gi.

19 1 Otú a ka Jehova siri, Je, zuta karama nke okpu-ite ji uru akpu, chiri kwa ufodu nime ndi-okenye ndim, na nime ndi-okenye ndi-nchu-aja; 2 purue ndagwurugwu nwa Hinom, nke di n'oghere onu-uzo-ama ejutu, kposo n'ebe ahu okwu nile nke M'gagwa gi: 3 si, Nuru okwu Jehova, unu ndi-eze Juda, na ndi bi na Jerusalem; otu a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bu Chineke nke Israel, siri, Le, M'gaje ime ka ihe oyo biakwasi ebe a, nke nti abua nke onye o bula nanu ya gazu wuruwuru. 4 N'ih na ha arapuwom, we ghara imata ebe a, we surere chi ozo di iche iche ihe-nsure-oku nesi isi utu nime ya, bu ndi ha namagh, ha onwe-ha na ndi bu nna-ha na ndi-eze Juda; ha emejuwo kwa ebe a n'obara ndi nemegh ihe oyo; 5 ha ewuwo kwa ebe nile di elu nke Beal, isure umu-ha ndikom n'oku ka ha buru aja-nsure-oku anachuru Beal; nke M'nenyegh n'iwu, ekwughkwam ya, o batagh kwa n'obim: 6 n'ih nka, le, ubochi nabia, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), mbe agagh-akpo kwa ebe a Tofet

ozọ, ma-ọbu Ndagwurugwu nwa Hinom, kama agākpọ ya Ndagwurugwu Oḅuḅu. 7 M'gāwusi kwa ndum-ọdu Juda na Jerusalem n'ebe a dika miri; M'gēme kwa ka ha da site na mma-agma n'iru ndi-iro-ha, na site n'aka ndi nāchọ ndu-ha: M'gēnye kwa ozu-ha iburu anu-ufe nke elu-igwe, na iburu anumanu nke uwa, ihe-oriri. 8 M'gēme kwa ka obodo a ghọ ihe-iju-anya, ka ọ ghọ kwa ihe-ima-ọsọ; o gēju onye ọ bula nke nāgabiga n'akuku ya anya, ọ gāma kwa ọsọ n'ih ihe-otiti-ya nile. 9 M'gēme kwa ka ha rie anu-ar u nke umu-ha ndikom na anu-ar u umu-ha ndinyom, ha gēri kwa, onye ọ bula anu-ar u ibe-ya, nime nnọchigide-n'agma na nime nkpaḅu, nke ndi-iro-ha na ndi nāchọ ndu-ha nākpāḅu ha. 10 I gētiwa kwa karama ahu n'anya ndikom ahu, bụ ndi nēso gi je, 11 i gāsi kwa ha, Otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Ọbuna otù a ka M'gētiwa ndi nka na obodo a, dika madu si etiwa ite ọkpu-ite, nke anāpugh imezi kwa ya ọzọ: ọ bu kwa na Tofet ka ha gēli ozu, n'ih i na ebe ili ozu adigh. 12 Otù a ka M'gēme ebe a, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), me kwa ndi bi ya, ọbunā ime obodo a ka ọ di ka Tofet: 13 ulo nile nke Jerusalem na ulo nile nke ndi-eze Juda, nke ruru arù, gādi kwa ka ebe Tofet, bụ ulo nile nke ha sureworo ihe-nsure-ọku nēsi isì utọ n'elu-ha nye usu nile nke ihe elu-igwe, wusi-kwa-ra chi ọzọ di iche iche aja-ihe-ọnuḅu.

14 Jeremaia we si na Tofet bia, ebe Jehova zigara ya ibu amuma; ọ we guzo n'ogige ulo Jehova, si ndi Israel nile: 15 Otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bụ Chineke nke Israel, siri, Le, M'gaje ime ka ihe ọjọ a nile biakwasi obodo a, biakwasi kwa obodo-ya nile, bụ nke M'kwuworo megide ya; n'ih i na ha akwesiwo olu-ha ike, ka ha ghara inu okwum nile.

20 1 Pashua nwa Imea, bụ onye-nchua-aja, nke bu kwa onye-nlekọta, onye-ndú n'ulo Jehova, Pashua ahu we nu ka Jeremaia nēbu amuma okwu ndia. 2 Pashua we tie Jeremaia, bụ onye-amuma, ihe, tiye ya n'ọtọsi ahu nke di n'ọnu-uzọ-ama Benjamin di n'elu, nke di n'ulo Jehova. 3 O rue n'echi-ya, na Pashua mere ka Jeremaia si n'ọtọsi

ahu puta. Jeremaia we si ya, Ọ bugh Pashua ka Jehova kpọworo aha-gi, kama ọ bu Megoa-misabib. 4 N'ih i na otù a ka Jehova siri, Le, M'gaje ime gi ka i ghọrọ onwe-gi, ghọ-kwa-ra ndi nile nāhu gi n'anya, ihe-ujọ: ha gāda kwa site na mma-agma ndi-iro-ha, anya-gi abua ganāhu kwa ya: ọ bu kwa Juda nile ka M'gēnye n'aka eze Babilon, ọ gēme kwa ka ha je biri na Babilon, o gēji kwa mma-agma tiḅue ha. 5 M'gēnye kwa ihe nile akpakọbara n'obodo a, na ihe nile putara na ndọḅu ọ nādọḅu onwe-ya n'ọlu, na ihe-ya nile nke di oké ọnu-ahia, e, àkù nile nke ndi-eze Juda ka M'gēnye n'aka ndi-iro-ha, ndi gāluta ihe-ha n'agma, chiri ha, chibā ha na Babilon. 6 Gi onwe-gi kwa, Pashua, na ndi nile bi n'ulo-gi gēje na ndọta-n'agma: ọ bu kwa Babilon ka i gābata, ọ bu kwa n'ebe ahu ka i gānwu, ọ bu kwa n'ebe ahu ka agēll gi, gi onwe-gi, na ndi nile nāhu gi n'anya, ndi i buworo amuma ugha.

7 I rāwom urà, Jehova, ewe rāram: I jidewom, we nwe ike karim: aghowom ihe-ichì-ọchi ogologo ubọchi nile, madu nile ọ bula nākwam emò. 8 N'ih i na mḅe ọ bula m'nēkwu, etim nkpu; Ihe-ike na Ipunara-madu-ihe, ka m'nākpọ nkpu: n'ih i na okwu Jehova ghọrọm ihe-ita-uta na ihe-ikwa-emò ogologo ubọchi nile. 9 M'we si, M'gagh-ehota Ya, m'gagh-ekwu kwa okwu ọzọ n'aha-Ya. Ọ we di n'obim dika ọku nēre ere nke emechibidoro n'ọkpukpurn nile, ike gwu-kwa-ram inagide ya, enweghkwam ike. 10 N'ih i na anuwom akukọ ọjọ nke ọtutu madu, ujọ dim buruburu. Gosinu, ayi gēgosi kwa ya, ka ha nāsi, bụ ndi nile mu na ha di n'udo, ndi nēche nche n'akukum; elegh anya agārara ya, ayi ewe nwe ike imegide ya, bọrọ ọbò-ayi n'aru ya. 11 Ma Jehova nọyerem dika dike nke nēme ka ama jijiji: n'ih i nka ndi nēsoḅum gāsu ngongọ, ha agagh-enwe kwa ike: ihere gēme ha nke-uku, n'ih i na ha enwegh uche, agagh-echezọ ọnọdu-ihere di mḅe ebigh-ebi nke etiyere ha. 12 Ma, Gi Jehova nke usu nile nke ndi-agma, Onye nānwā onye ezi omume, Onye nāhu akuru na obi, ka m'hu ọbò-Gi nke I gābọ ha; n'ih i na Gi ka m'kpugheworo okwu-ikpém. 13 Būkuenu Jehova abù, ton

Jehova: n'ihhi na Ọ naputawo nkpuru-obi nke oḅeye n'aka ndi nēme ihe ọjọ.

14 Ihe anābu ọnu ka ubọchi ahu bu nke amurum nime ya: ubọchi nke nnem murum, ya ghara ibu nke agoziri agozi. 15 Onye anābu ọnu ka nwoke ahu bu nke ziri nnam ozi, si, Amutara gi nwa-nwoke; nēme ka ọ n'uria ọnu nke-uku. 16 Ka nwoke ahu di kwa ka obodo nile nke Jehova kwaturu, ghara ichéghari: ya nu kwa iti-nkpu n'ututu, na iti-nkpu agha n'etiti-ehihie; 17 n'ihhi na ọ megh ka m'nwua site n'afọ nnem; nnem ewe ghorom ili, afọ-ya anēburum mbe ebigh-ebi. 18 N'ihhi gini kwa ka m'siri n'afọ nnem puta ihu ọndu ọjọ na nwuta, ewe ji ihere me ka ubọchim nile gwusia?

21 1 Okwu nke ruru Jeremaia nti site na Jehova, mbe eze, bú Zedekaia, zigara ya Pashua nwa Malkija, na Zefanaia nwa Maaseia, bú onye-nchu-aja, si, 2 Biko, juara ayi Jehova ase; n'ihhi na Nebukadreza, bú eze Babilon, ebusowo ayi agha: elegh anya Jehova gēmeso ayi dika oké ọlu-Ya nile si di, we me ka o si n'aru ayi rigo la.

3 Jeremaia we si ha, Otú a ka unu gāsi Zedekaia: 4 Otú a ka Jehova, bú Chineke nke Israel, siri, Le, M'ganēchighari ihe agha nile nke di n'aka-unu, nke unu onwe-unu ji ebuso eze Babilon na ndi Kaldea agha, bú ndi nānọchigide unu n'agha n'azu mḅidi obodo, M'gāchikọta kwa ha n'etiti obodo a. 5 Mu onwem gēbuso kwa unu agha n'aka eseteri eseti, na n'ogwe-aka di ike, ọbunā n'iwe, na n'ọnuma, na n'oké iwe. 6 M'gētīḅu kwa ndi bi n'obodo a, ma madu ma anumanu: n'ajọ ọria uku nēfe efe ka ha gānwu. 7 Ma emesia, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), M'gēwere Zedekaia, bú eze Juda, na ndi-orú-ya, na ndim, bú ndi puru n'ajọ ọria ahu nke nēfe efe, pu kwa na mma-agma, na n'oké unwu, fọduru n'obodo a, n'ye ha n'aka Nebukadreza, bú eze Babilon, na n'aka ndi-iro-ha, na n'aka ndi nāchọ ndu-ha: o gēji kwa ọnu mma-agma tīḅu ha; ọ gagh-emere ha ebere, ọ gagh-enwe kwa ọmiko, ọ gagh-enwe kwa obi-ebere. 8 Ndi nka ka i gāsi kwa, Otú a ka Jehova siri: Le, M'nēche n'iru unu uzọ

ndu na uzọ ọnwu. 9 Onye nānọgide n'obodo a gānwu site na mma-agma, na site n'oké unwu, na site n'ajọ ọria nēfe efe: ma onye nāpu apu, nke nādakuru ndi Kaldea ndi nānọchigide unu n'agma, ọ gādi ndu, ndu-ya ewe ghorọ ya ihe-nkwata. 10 N'ihhi na edowom irum n'aru obodo a ime ya ihe ọjọ, ọ bugh ime ya ezi ihe, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta): n'aka eze Babilon ka agēnye ya, ọ gēsure kwa ya n'ọku.

11 Ma okwu bayere ulo eze Juda, nurunu okwu Jehova: 12 unu ulo Devid, otú a ka Jehova siri, Kpenu ikpe n'ututu, naputa-kwa-nu onye anapuworo ihe n'ike n'aka onye-nmeḅu, ka ọnumam we ghara ipu dika ọku, ghara kwa ire ere nke ọ nādigh onye ganēmenyu ya, n'ihhi ihe ọjọ nke omume nile unu. 13 Le, Mu nēmegide gi, gi nwayi bi na ndagwurugwu, gi oké nkume nke ebe di lari, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta); unu ndi nāsi, Onye gāridata imegide ayi? ma-ọbu ọnye gābata n'ebe-obibi nile ayi? 14 M'gēwere kwa nmehie-unu leta unu dika nkpuru omume nile unu si di, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta): M'gēsuye kwa ọku n'oké ọhia-ya, o gērichapu kwa ihe nile di ya buruburu.

22 1 Otú a ka Jehova siri: Rida n'ulo eze Juda, kwue okwu a n'ebe ahu, 2 si, Nuru okwu Jehova, gi eze Juda, onye nānọkwasi n'ọche-eze Devid, gi onwe-gi, na ndi-orú-gi, na ndi-gi ndi nābata n'ọnu-uzọ-ama ndia. 3 Otú a ka Jehova siri: Menu ihe ekpere n'ikpe na ezi omume, naputa-kwa-nu onye anapuworo ihe n'ike n'aka onye-nmeḅu: unu emeḅo-kwa-la ọbia, ma-ọbu nwa-nbei, ma-ọbu nwayi di-ya nwuru, unu emela ha ihe-ike, unu awusi-kwa-la ọbara nēmegh ihe ọjọ n'ebe a. 4 N'ihhi na ọ buru na unu eme ihe a n'ezie, ndi-eze ndi nānọchi Devid n'ọche-eze-ya gābata kwa n'ọnu-uzọ-ama nke ulo a, bú ndi nānọkwasi n'ubọ-ala na n'inyinya, ya onwe-ya, na ndi-orú-ya, na ndi-ya. 5 Ma ọ buru na unu anugh okwu ndia, ejiwom Onwem n'ụ iyi, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), na nkponkpọ ebe ka ulo a gāghọ. 6 N'ihhi na ihe di otú a ka Jehova kwuru bayere ulo eze Juda, si: Gilead ka i burum, bú isi Lebanon: ma aghaghm ime gi ka i ghọ ọzara, na obodo

nke madu nēbigh. 7 M'gēdo kwa ndi-nbibi nsọ imegide gi, onye ọ bula na ihe-agha-ya: ha gēbutu kwa osisi cedar gi nile kachasi nma, me ka ha dakwasi n'ọku. 8 Ọtutu mba gāgabiga kwa n'akuku obodo a, ha gāsirita kwa ibe-ha n'otù n'otù, N'ihì gini ka Jehova meworo obodo uku a otù a? 9 Ha gāsi kwa, Ọ bu n'ihì na ha rapuru ọbụba-ndu nke Jehova, bú Chineke-ha, we kpọ isi ala nye chí ọzọ di iche iche, fè ha.

10 Unu akwalara onye nwuru anwu ákwá, unu egosi-kwa-la ya ebere unu nwere n'aru ya: kwasierenu onye-ije ahu ike; n'ihì na ọ gagh-alata kwa ọzọ, ọ gagh-ahu kwa ala amuru ya ọzọ. 11 N'ihì na okwu di otù a ka Jehova kwuru bayere Shalum nwa Josaia, bú eze Juda, nke bu eze n'ọnọdu Josaia, bú nna-ya, nke siri n'ebe a pua, si: Ọ gagh-alata kwa n'ebe ahu ọzọ; 12 kama n'ebe ahu nke ha mere ya ka ọ je biri, n'ebe ahu ka ọ gānwu, ma ala nka ka ọ nāgagh-ahu kwa ọzọ.

13 Ahuhu gādiri onye jì ajọ omume ewu ulo-ya, nke jì kwa ikpé nēzigh ezi ewu ime-ulo-elu-ya nile; nke nēme ka madu-ibe-ya fè òfùfè n'efu, ọ digh-enye kwa ya ugwo-ọlu-ya; 14 onye nāsi, M'gēwuru onwem ulo uku na ime-ulo-elu di iche iche sara mbara, onye nēmere onwe-ya ka window-ya sa mbara; eji kwa osisi cedar machita elu-ya, eji kwa ihe-otite nācha uhie uhie te ya. 15 Í gābu eze, n'ihì na gi onwe-gi nānu ọku n'obi ika ndi ọzọ n'iji osisi cedar ewu ulo? nna-gi, ò righ ihe, ñu kwa ihe-ọnuñu, me kwa ihe ekpere n'ikpe na ezi omume? m̀be ahu ka ọ diri ya nma. 16 Ọ kpere ikpe onye ewedara n'ala na ọbeye; m̀be ahu ka ọ di nma. Nka abugh imaram? ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 17 Ma anya-gi abua na obi-gi adigh n'ihè ọ bula ma-ọbugh nání n'urù nēzigh ezi gi, na n'iwusi ọbara nēmegh ihe ọjọ, na n'imebu emebu, na n'izopia-azopia, ime ya. 18 N'ihì nka ka Jehova jì kwue okwu di otù a bayere Jehoiakim nwa Josaia, bú eze Juda, si: Ha agagh-etiri ya aka n'obi, si, Éwù, nwa-nnem nwoke! ma-ọbu, Éwù, nwa-nnem nwayi! ha agagh-etiri ya aka n'obi, si, Éwù, onye-nwe-ayi! ma-ọbu, Éwù, ebube-ya! 19 Olìli nke inyinya-ibu ka agēji lè ya,

agādorọ ya, tufue ya n'ebe di anya n'azu ọnu-uzọ-ama Jerusalem.

20 Rigo na Lebanon, ti kwa nkpu; me kwa ka olu-gi da udà na Beshan: si kwa n'Abarim tie nkpu; n'ihì na etipiawo ndi nile nāhu gi-ri n'anya. 21 Agwaram i okwu n'udo-gi; ma i siri, M'gagh-anu. Nka bu uzọ-gi site na m̀be i di na nwata, na i gegh nti olum.

22 Ndi-ọzùzù-aturu-gi nile ka ifufe gāzù dika aturu, ndi nāhu gi n'anya gēje na ndọta-n'agha: n'ezie m̀be ahu ka ihere gēme gi, agētiye kwa gi n'ọnọdu-ihere, site n'ihè ọjọ gi nile. 23 Gi nwayi nēbi na Lebanon, nke nālu akwu-gi n'etiti osisi cedar nile, le, ka i si buru onye agēmere amara nke-uku m̀be ihe-ǹbu nābiakwasi gi, bú ǹhali dika nke nwayi ime nēme! 24 Mu onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), ọ buru si na Konaia nwa Jehoiakim, bú eze Juda, bu ǹha-aka-akàrà n'aka-nrim, ma ọbuná n'ebe ahu ka M'gāđọpu gi; 25 M'gēnye kwa gi n'aka ndi nāchọ ndu-gi, na n'aka ndi gi onwe-gi nātu ujọ ha, bú n'aka Nebukadreza, bú eze Babilon, na n'aka ndi Kaldea. 26 M'gētufu kwa gi na nne-gi onye muru gi, rue ala ọzọ, ebe anāmugh unu; ọ bu kwa n'ebe ahu ka unu gānwu. 27 Ma n'ala ahu nke ha onwe-ha nātukwasi nkpuru-obi-ha, si na ha gālaghachi n'ebe ahu, n'ebe ahu ka ha nāgagh-alaghachi. 28 Ọ bu ite eleliri eleli nke etipiara etipia ka nwoke a, bú Konaia, bu? ọ bu ihe nke nādigh-atọ utọ? gini mere eji tufu ha-ri, ya onye-ya na nkpuru-ya, tukwasi ha n'ala nke ha nāmagh? 29 Ala, ala, ala, nuru okwu Jehova. 30 Otù a ka Jehova siri, Denu nwoke a n'akwukwo na ọ bu onye ̀ba aka nwa, bú nwoke nke ihe nāgagh-agara nke-oma n'ubochi-ya nile: n'ihì na ọ digh onye ọ bula nime nkpuru-ya ihe gāgara nke - ọma, nke ganānọkwasi n'ochè-eze Devid, nāchi kwa achi ọzọ na Juda.

23 1 Ahuhu gādiri ndi-ọzùzù-aturu ndi nēme ka igwè ewu na aturu nke ebe-ita-nrim la n'iyi, kpasa ha; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 2 N'ihì nka ka Jehova, bú Chineke nke Israel, jì kwue okwu di otù a megide ndi-ọzùzù-aturu ndi nāzù ndim dika aturu, si: Unu onwe-unu akpasawo igwè ewu na aturu nkem, chusa ha, unu elekotagh kwa ha;

le, M'gaje iwere ihe oḡo nke omume nile unu leta unu; o bu ihe si n'onu Jehova puta. 3 Mu onwem gāchikḡta kwa igwè ewu na aturu nkem fḡduru site n'ala nile ebe M'chusaworo ha, M'gēme kwa ka ha lata n'ebe-ita-nri-ha; ha gāmu kwa ḡmumù, ba uba. 4 M'gēme kwa ka ndi-ḡzùzù-aturu biliere ha, ndi gāzù ha: ha agagh-atu kwa egwu ḡzḡ, ha agagh-atu kwa ujḡ, agagh-ele kwa anya otù efu nime ha na o furu efu; o bu ihe si n'onu Jehova puta.

5 Le, ubḡchi nābia, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), mḡe M'gēme ka Ihe-opupù nke nēme ezi omume biliere Devid, otù Eze gābu kwa eze, o gēnwe kwa uche, me ihe ekpere n'ikpe na ezi omume n'ala nka. 6 N'ubḡchi-ya ka agāzḡputa Juda, Israel gēbi kwa na ntukwasi-obi: nka bu kwa aha-ya agākḡo ya, Jehova bu ezi omume-ayi. 7 N'ihhi nka, le, ubḡchi nābia, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), na ha agagh-asi kwa ḡzḡ, Jehova nādi ndu, bú Onye mere ka umu Israel si n'ala Ijpt rigoputa; 8 kama ha gāsi, Jehova nādi ndu, bú Onye mere ka nkpuru ulo Israel si n'ala Ugwu na n'ala nile ebe M'chusara ha-ri rigoputa, bata; ha gēbi kwa n'elu ala nke aka ha.

9 Okwu bayere ndi-amuma. Obim tiwara etiwa nimem, ḡkpukpum nile emewo nkpatu; adiwom ka onye nūbigaworo manya ḡkè, na dika nwoke nke manya-vine bāworo n'anya nke-uku; n'ihhi Jehova, na n'ihhi okwu nsḡ Ya nile. 10 N'ihhi na ala nka juputara na ndi nākwa iko; n'ihhi na site n'ḡbūḡa-iyi ala nka nēru újú; ebe-ita-nri nile nke ḡzara akḡowo nku; ḡbūḡa-ḡḡo-ha di kwa nḡ, idi-ike-ha abugh kwa ihe ziri ezi. 11 N'ihhi na emeruwu ma onye-amuma ma onye-nchu-aja; e, n'ulom ka M'chḡputaworo ihe ḡḡo ha; o bu ihe si n'onu Jehova puta. 12 N'ihhi nka uzḡ-ha gādi ha ka ebe nālḡ alḡ n'ḡkè ḡchichiri: agāchu ha, ha ewe dabà nime ya: n'ihhi na M'gēme ka ihe ḡḡo biakwasi ha, n'arḡ nleta-ha; o bu ihe si n'onu Jehova puta. 13 O bu kwa n'aru ndi-amuma Sameria ka M'huworo ihe-nzuzu; ha jiri Beal bu amuma, we me ka ndim, bú Israel, kpafue. 14 Oḡo, n'aru ndi-amuma Jerusalem ka M'huworo ihe ḡḡuru onwe-ya; ha nākwa iko,

nēieghari kwa n'okwu-ugha, ha emewo kwa ka aka ndi nēme ihe ḡḡo di ike, ha we ghara isi, onye o bula n'ihhe ḡḡo ya, lata: ha nile aghḡworom ihe di ka Sḡḡom, ndi bi nime ya aghḡwo-kwaram ihe di ka Gḡmḡra.

15 N'ihhi nka ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma ji kwue okwu di otù a bayere ndi-amuma ndia, si: Le, M'gaje ime ka ha rie wormwood, M'gēme kwa ka ha nua miri nsì; n'ihhi na site na ndi-amuma nke Jerusalem ka nmeru puworo je rue ala nka nile. 16 Otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri, Unu egela nti n'okwu nile nke ndi-amuma ahu ndi nēburu unu amuma; ndi nēme unu ihe-efu ka ha bu: ḡhù nke obi-ha ka ha nēkwu, ha adigh-ekwu site n'onu Jehova. 17 Ha nḡ nāsi ndi nēllem, Jehova ekwuwo okwu, si, Udo gādiri unu; o bu kwa onye o bula nke nēieghari n'isi-ike nke obi-ya ka ha siworo, Ihe ḡḡo agagh-abiakwasi unu. 18 N'ihhi na ḡnye guzoworo n'izù nzuzo nke Jehova, nke o gāhu nu kwa okwu-Ya? ḡnye nāworo okwum nti, we nu ya? 19 Le, ḡkè ifufe Jehova, bú ḡnuma-Ya, apuwo, ḡbuná ḡkè ifufe nēfesi ike buruburu: n'isi ndi nēmebi iwu ka o gēfekwasi si-ike. 20 Iwe Jehova agagh-alaghachi azu, rue mḡe O mere ya, ru kwa mḡe O mere ka ihe-nzube nile nke obi-Ya guzosie ike: na mḡe ikpe-azu nke ubḡchi ndia unu gāghḡta ya nke-ḡma. 21 Eziteghm ndi-amuma ahu, ma ha onwe-ha ḡara ḡḡo: agwaghm ha okwu, ma ha onwe-ha buru amuma. 22 Ma o buru na ha guzori n'izù nzuzo nkem, ha gēmewori ka ndim nuru okwum nile, ha gēmewori kwa ka ha si n'uzḡ ḡḡo ha na n'ihhe ḡḡo nke omume nile ha, lata. 23 O bu Chineke nke nḡ nso ka M'bu, ghara ibu Chineke nḡ n'ebe di anya? o bu ihe si n'onu Jehova puta. 24 O di onye o bula gēzobe onwe-ya n'ebe o bula di nzuzo, Mu onwem we ghara ihu ya anya? o bu ihe si n'onu Jehova puta. O bugh elu-igwe na uwa ka M'juputara? o bu ihe si n'onu Jehova puta. 25 Anuwom ihe ahu nke ndi-amuma siri, bú ndi nēbu amuma ugha n'aham, si, Arḡwom nḡ, arḡwom nḡ. 26 Rùe ole mḡe ka nka gādi n'obi ndi-amuma ndi nēbu amuma ugha; bú ndi-amuma nke nēbu amuma aghughḡ nke obi-ha? 27 Ndi nēchè

èchichè ime ka ndim chezọ aham site na nrọ nile ha nke ha nēzeritara ibe-ha n'otú n'otú, dika ndi bu nna-ha chezọ aham site na Beal. 28 Onye-amuma nke nrọ di ya n'ọnu, ya ze nrọ-ya; ọzọ, onye ahu okwum di ya n'ọnu, ya kwue okwum n'ezie-okwu. Gini ka okporo-ọka na ọka wheat nwekọrọ? ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 29 Ọ bugh otú a ka ọ di? na okwum di ka ọku, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta); na dika otútú nke nētipia nkume di elu?

30 N'ihia nka, le, Mu nēmegide ndi-amuma, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), bú ndi nēzu okwum nile n'ori, onye ọ bula n'aka ibe-ya. 31 Le, Mu nēmegide ndi-amuma, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), bú ndi nēwere ire-ha kwue ihe, si, Ọ bu ihe si Ya n'ọnu puta. 32 Le, Mu nēmegide ndi nēbu amuma nrọ ugha, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), ha we ze ha, me ka ndim kpafue site n'okwu-ugha nile ha na n'obi-ha nādigh n'otú ebe: ma Mu onwem ezitegh ha, enyeghkwan ha iwu; ọ digh kwa urú ha gābara ndi nka ma-ọli; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 33 Ma m̀be ndi nka, ma-ọbu onye-amuma, ma-ọbu onye-nchu-aja, gāju gi, si, Gini bu ibu Jehova nēbo? I gāsi kwa ha, Gini bu ibu? ọ bu na arapuwom unu; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 34 Ma onye-amuma ahu, ma-ọbu onye-nchu-aja ahu, ma-ọbu ndi ahu, nke gāsi, Le, ibu Jehova nēbo: M'gēwere kwa nmehie-ya leta nwoke ahu, leta kwa ulo-ya. 35 Otú a ka unu gāsirita ibe-unu n'otú n'otú, sirita kwa nwa-nne-unu n'otú n'otú, Gini ka Jehova zaworo? na, Gini ka Jehova kwuworo? 36 Ma ibu Jehova ka unu nāgagh-ehota kwa ọzọ: n'ihia na ibu eboro onye ọ bula bu okwu nke aka ya; unu ahanwewo kwa okwu nile nke Chineke di ndu, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke-ayi. 37 Otú a ka i gāsi onye-amuma, Gini ka Jehova zaworo gi? na, Gini ka Jehova kwuworo? 38 Ma ọ buru na unu asi, Le, ibu Jehova nēbo; n'ihia nka ka Jehova ji si otú a: N'ihia na unu ekwuwo okwu a, si, Le, ibu Jehova nēbo, ma eziteworom unu ozi, si, Unu asila, Le, ibu Jehova nēbo; 39 n'ihia nka, le, Mu onwem, M'gēchezọsi kwa unu, chupu unu na obodo ahu nke M'nyere unu, nye kwa nna-unu-ha, n'irum:

40 M'gētiyekwasi kwa unu ita-uta di m̀be ebigh-ebi, ya na itiyie n'ọnu-ihere di m̀be ebigh-ebi, nke agagh-echezọ echezọ.

24 1 Jehova we me ka m'hu, ma, le, nkata fig abua adọbara n'iru ulo uku nke Jehova; m̀be Nebukadreza, bú eze Babilon, mesiri ka Jekonaia nwa Jehoiakim, bú eze Juda, na ndi-isi Juda, na ndi-ọkà, na ndi-uzú, si na Jerusalem je biri n'ala ọzọ, we me ka ha biarue Babilon. 2 Fig nke di nma nke-uku di n'otú nkata, dika fig nke buru uzọ cha: ma fig nke jọrọ njọ nke-uku di na nkata nke-ọzọ, nke anāgagh-eri, site n'ijọ-njọ-ha. 3 Jehova we sim, Gini ka gi onwegi nāhu, Jeremaia? M'we si, Fig; ndi bu ezi fig di nma nke-uku; ma ndi bu fig ọjọ jọrọ njọ nke-uku, nke anāgagh-eri, site n'ijọ-njọ-ha. 4 Okwu Jehova we ruem nti, si, 5 Otú a ka Jehova, bú Chineke nke Israel, siri; Dika ezi fig ndia, otú a ka M'gāmata ndi Juda emere ka ha je biri n'ala ọzọ, ndi M'siri n'ebe a ziga n'ala ndi Kaldea, ime ha nma. 6 N'ihia na M'gātukwasi ha anyam ime ha nma, M'gēme kwa ka ha lata n'ala nka: M'gēwu kwa ha dika ulo, ghara ikwada ha; M'gāku kwa ha dika osisi, ghara iropu ha. 7 M'gēnye kwa ha obi imaram, na Mu onwem bu Jehova: ha gābu-kwa-ram otú ndi, Mu onwem gābu-kwa-ra ha Chineke: n'ihia na ha gēji obi-ha nile laghachikutem. 8 Ma dika fig ọjọ ndia, nke anāgagh-eri eri, site n'ijọ-njọ-ha; n'ezie otú a ka Jehova siri, Otú a ka M'gēwere Zedekaia, bú eze Juda, na ndi-isi-ya, na ndi Jerusalem fọduru, bú ndi fọduru n'ala nka, na ndi bi n'ala Ijpt, nye: 9 M'gēwere ha nye iburu ala-eze nile nke uwa ihe-ntughari, iburu ha ihe ọjọ; ibu ihe-ita-uta, na ilu, na ihe-ākükú, na ihe-nkọcha, n'ebe nile M'gāchusa ha. 10 M'gēziga kwa mma-agma na oké unwu na aјọ ọria nēfe efe n'etiti ha, rue m̀be agēme ka ha gwupusia n'elu ala ahu nke M'nyere ha, nye kwa ndi bu nna-ha.

25 1 Okwu nke ruru Jeremaia nti bayere ndi Juda nile n'arọ nke-anọ nke Jehoiakim nwa Josai, bú eze Juda; nke ahu bu arọ mbu nke

Nebukadreza, bú eze Babilon; 2 bú okwu nke Jeremaia, bú onye-amuma, gwara ndi Juda nile, gwa kwa ndi nile bi na Jerusalem, si: 3 Site n'arọ nke-irina-atọ nke Josaia nwa Emon, bú eze Juda, we rue ta, orù arọ na atọ ndia, ka okwu Jehova ruworom nti, m'we gwa unu, nēbili n'isi-ututu nēkwu; ma unu anugh. 4 Jehova ezitewo-kwa-ra unu ndi-orù-Ya nile, bú ndi-amuma, nēbili n'isi-ututu nēzite ha; ma unu anugh, unu atọgh kwa nti-unu n'ala inu; 5 nāsi, Biko, latanu, onye ọ bula ya si n'uzọ ọjọ ya na n'ihe ọjọ nke omume nile unu lata, biri-kwa-nu n'elu ala nke Jehova nyere unu, nye kwa nna-unu-hā, site na m̀be ebigh-ebi gara aga we rue m̀be ebigh-ebi di n'iru: 6 unu ejeso-kwa-la chi ọzọ ife ha na ikpọ isi ala nye ha, unu eji-kwa-la ọlu aka-unu kpasum iwe; M'gagh-eme kwa unu ihe ọjọ. 7 Ma unu egeghm nti, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), ka unu we were ọlu aka-unu kpasuem iwe, ime onwe-unu ihe ọjọ. 8 N'ihhi nka ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma ji si otù a: N'ihhi na unu anugh okwum nile, 9 le, M'gaje iziga chiri aburu nile nke Ugwu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), ọ bu kwa Nebukadreza, bú eze Babilon, bú orüm, ka M'gēzigara ozi, M'gēme kwa ka ha bia imegide ala nka, na imegide ndi bi ya, na imegide mba nile ndia nọ ya buruburu; M'gēwezuga kwa ha ka ebibie ha, M'gēme kwa ha ka ha ghọ ihe-iju-anya, na ihe-ima-ọsọ, na nkponkpọ ebe di m̀be ebigh-ebi. 10 Ọzọ, M'gēme ka ọlu obi-utọ, na ọlu ọñú, na ọlu nwoke nālu nwunye ọhu, na ọlu nwayi anālu ọhu, na ọlu nkume-igwe-nri, na ihè oriọna, lanari ha n'iyi. 11 Ala nka nile gāghọ kwa nkponkpọ ebe na ihe-iju-anya; mba ndia gēfè kwa eze Babilon ọgu arọ atọ na iri. 12 O gēru kwa, m̀be ọgu arọ atọ na iri ruzuru, na M'gēwere ajọ omume ha leta eze Babilon, leta kwa mba ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), leta kwa ala Kaldea; M'gēme kwa ya ka ọ ghọ ebe tọbọrọ n'efu m̀be ebigh-ebi. 13 M'gēme kwa ka okwum nile biakwasi ala ahu, bú okwu nke M'kwuworo megide ya, bú amuma nile edeworo n'akwukwọ a, nke Jeremaia buworo megide mba nile. 14 N'ihhi na ọtutu mba na ndi-eze nke di uku gēme

ka ha fè ha ọfufè, ọbunā ha onwe-ha: M'gākwughachi kwa ha dika omume nile ha si di, na dika ọlu nke aka-ha si di.

15 N'ihhi na otù a ka Jehova, bú Chineke nke Israel, sirim: Nara iko manya nke ọnuma nka n'akam, me ka mba nile nua ya, bú ndi Mu onwem nēziga gi jekuru. 16 Ha gānu kwa, we ñaghari, wi ara, n'ihhi mma-agma ahu nke Mu onwem nēziga n'etiti ha. 17 M'we nara iko ahu n'aka Jehova, me ka mba nile nua, bú ndi Jehova zigaram jekuru: 18 bú Jerusalem, na obodo nile nke Juda, na ndi-eze-ya, na ndi-isi-ya, ime ha nkponkpọ ebe, na ihe-iju-anya, na ihe-ima-ọsọ, na ihe-nkọcha; dika o si di ra; 19 Fero, bú eze Ijpt, na ndi-orù-ya, na ndi-isi-ya, na ndi-ya nile; 20 na ndi nile gwara ọgwa, na eze nile nke ala Uz, na eze nile nke ala ndi Filistia, na Ashkelon, na Geza, na Ekron, na ndi Ashdod fọduru; 21 na Edom, na Moab, na umu Amon; 22 na eze nile nke Taia, na eze nile nke Zaidon, na ndi-eze nke agwe-etiti nke di n'ofè okè osimiri; 23 Dedan, na Tima, na Buz, na ndi nile akọpuworo usọ isi-ha; 24 na eze nile nke Arabia, na eze nile nke ndi gwara ọgwa ndi bi n'ọzara; 25 na eze nile nke Zimri, na eze nile nke Ilam, na eze nile nke Midia; 26 na eze nile nke Ugwu, ma ndi bi nso ma ndi bi n'ebe di anya, onye na ibe-ya; na ala-eze nile nke uwa, nke di n'elu uwa: eze Shishak gānuso kwa ha. 27 I gāsi kwa ha, Otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri: Nuanu, ñubiga okè, bọ aḅọ, da, unu ebili-kwa-la ọzọ, n'ihhi mma-agma ahu nke Mu onwem nēziga n'etiti unu. 28 O gēru kwa, m̀be ha gāju inara iko ahu n'aka-gi inu, na i gāsi ha, Otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Unu aghagh inu. 29 N'ihhi na, le, ọ bu n'obodo ahu nke akpọkwasi aham ka Mu onwem nāmalite ime ihe ọjọ, ma unu onwe-unu, unu gābu ndi anāmagh ikpe ma-ọli? Unu agagh-abu ndi anāmagh ikpe: n'ihhi na mma-agma ka Mu onwem nākpọ ka ọ dakwasi ndi nile bi n'uwa; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta. 30 Ma gi onwe-gi gēburu ha amuma okwu nile ndia, si ha, Jehova gēsi n'elu biḅọ, si kwa n'ebe-

obibi-Ya di nsọ me ka olu-Ya da udà; O g̃bìb̃ṣì ebe-ita-nri-Ya ike; nkpu dika ndi nāzọcha nkpuru-vine ka O g̃tì imegide ndi nile bi n'uwā. 31 Nkpọtu nābiaru nsọtu uwa; n'ihì na Jehova nwere okwu-ikpè megide mba nile, Ya na anu-aru nile, bú madu, ganēje ikpe; ma ndi nēmebi iwu, O g̃w̃ere ha nye mma-agma; o bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

32 Otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri, Le, ihe ọjọ nāpu si n'otù mba jerue mba ọzo, agākpote kwa oké ifufe site na nsọtu nile nke uwa. 33 Ndi Jehova ọburu gādizu kwa n'ubochi ahu site n'otù nsọtu uwa we rue nsọtu ọzọ nke uwa: agagh-etiri ha aka n'obi, agagh-achikọta kwa ha, agagh-eli kwa ha; n̄si-anu n'elu ala ka ha gāghọ. 34 Kwasienu ákwá ike, unu ndi-ọzùzù-aturu, ti-kwa-nu nkpu; turu-kwa-nu na ntu, unu ndi di ebube n'etiti igwè ewu na aturu: n'ihì na ubochi-unu eruzuwo ka eḅue unu, M'gākpa kwa unu, unu gāda kwa dika ihe anāchọsi ike. 35 Ebe-nbalaga alanariwo kwa ndi-ọzùzù-aturu, n̄bapu alanariwo ndi di ebube n'etiti igwè ewu na aturu. 36 Ge nti olu iti-nkpu nke ndi-ọzùzù-aturu, na nke ikwasi-ákwá-ike nke ndi di ebube n'etiti igwè ewu na aturu! n'ihì na Jehova nēbibi ebe-ita-nri-ha. 37 Emewo kwa ka ulo-obibi nile nke di n'udo dere du site n'iwe di ọku nke Jehova. 38 O rapuwo okwu-ọhia-Ya, dika ọdum: n'ihì na ala-ha aghọwo ihe-iju-anya site n'idi-ọku nke mma-agma nēme ihe-ike, na site n'iwe-Ya di ọku.

26 1 Na nmalite nke ọbubu-eze Jehoiakim nwa Josaia, bú eze Juda, ka okwu a sitere na Jehova, si, 2 Otù a ka Jehova siri: Guzo n'ogige ulo Jehova, gwa obodo nile nke Juda, bú ndi nābia ikpọ isi ala n'ulo Jehova, okwu nile nke M'nyere gi n'iwu igwa ha; agubila otù okwu nime ha. 3 Elegh anya ha gānu, we lata, onye o bula o si n'uzọ ọjọ ya lata; ka M'we chēgharia n'ihe ọjọ ahu nke Mu onwem nēchē ime ha n'ihì ihe ọjọ nke omume nile ha. 4 I gāsi kwa ha, Otù a ka Jehova siri: O buru na unu egeghm nti, ijeghari n'iwum nke M'tiyeworo n'iru unu, 5 ige nti okwu nile nke ndi-orum, bú

ndi-amuma, ndi Mu onwem nēzitere unu, nēbili kwa n'isi-ututu nēzite ha, ma unu egegh nti; 6 M'gēme kwa ka ulo a di ka Shailo, o bu kwa obodo a ka M'gēme ka o ghoro mba nile nke uwa ihe-nkọcha. 7 Ndi-nchu-aja na ndi-amuma na ndi Israel nile we nu ka Jeremaia nēkwu okwu ndia n'ulo Jehova. 8 O rue, mḅe Jeremaia kwubiri okwu nile nke Jehova nyere ya n'iwu igwa ndi Israel nile, na ndi-nchu-aja na ndi-amuma na ndi Israel nile jidere ya, si, I ghagh inwu anwu. 9 Gini mere i buworo amuma n'aha Jehova, si, Ulo a gādi ka Shailo, obodo a gābu kwa nkponkpọ ebe, ghara inwe onye-obibi? Ewe kpọkọta ndi Israel nile n'ebe Jeremaia nọ n'ulo Jehova.

10 Ndi-isi Juda we nu ihe ndia, ha we si n'ulo eze rigota n'ulo Jehova; ha we nọdu ala n'oghere ọnu-uzọ-ama ọhu nke ulo Jehova. 11 Ndi-nchu-aja na ndi-amuma we gwa ndi-isi na ndi Israel nile okwu, si, Ikpè ọnwu kwesiri nwoke a; n'ihì na o buwo amuma megide obodo a, dika unu jiworo nti-unu nu. 12 Jeremaia we gwa ndi-isi nile, gwa ndi Israel nile, okwu, si, Jehova ziterem ibu amuma okwu nile nke unu nuworo megide ulo a na imegide obodo a. 13 Ma uḅu a menu ka uzọ nile unu na omume nile unu di nma, ge-kwa-nu nti olu Jehova, bú Chineke-unu; Jehova gēchēghari kwa n'ihe ọjọ ahu nke O kwuworo megide unu. 14 Ma mu onwem, le, adim n'aka-unu: menu ka o si di nma na ka o si zie ezi n'anya-unu. 15 Nāni, maranu nke-oma na, o buru na unu eme ka m'nwua, ọbara nke nēmegh ihe ọjọ ka unu onwe-unu nātukwasi n'aru unu, na n'aru obodo a, na n'aru ndi bi ya: n'ihì na n'ezi-okwu Jehova ezitewom ibiakute unu ikwu okwu ndia nile na nti-unu. 16 Ndi-isi na ndi Israel nile we si ndi-nchu-aja, si kwa ndi-amuma, O digh ikpè ọnwu kwesiri nwoke a; n'ihì na o bu n'aha Jehova, bú Chineke-ayi, ka O gwaworo ayi okwu. 17 Ufodu nime ndi-okenye ala we bilie, gwa nkponkọta ahu nile nke ndi Israel okwu, si, 18 Maika onye Moreshet nēburi amuma n'ubochi Hezeakaia, bú eze Juda; o we gwa ndi Juda nile okwu, si, Otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Agēji

plough gwu Zaion dika ubi, Jerusalem gāgho kwa obo-ihe obo-ihe, ugwu nke ulo ahu gādi kwa ka ebe di elu nke oké ohia. 19 Hczekaia, bú eze Juda, na Juda nile, há mere ya ka o nwua ma-oli? o tugh egwu Jehova, we cho ka iru Jehova dajua, Jehova we chégharia n'ihe oyo ahu nke O kwururi megide ha? Ma ayi onwe-ayi nēme ihe oyo di uku megide nkpuru-obi-ayi. 20 Ozọ kwa, otú nwoke di nke nēbu amuma n'aha Jehova, bú Uraia nwa Shemaia nke sitere na Kiriath-jearim; o we bue amuma megide obodo a, megide kwa ala nka, dika okwu nile nke Jeremaia si di: 21 Jehoiakim, bú eze, na ndi-dike-ya nile, na ndi-isi nile, we nu okwu-ya nile, eze we cho ime ka o nwua; Uraia we nu ya, tua egwu, balaga, we ba n'Ijpt: 22 Jehoiakim, bú eze, we ziga ndikom n'Ijpt, bú Elnetan nwa Akboa, na ndikom ufodu so ya, ijeru Ijpt: 23 ha we me ka Uraia si n'Ijpt puta, ha we me ka o biakute eze, bú Jehoiakim; o we were mma-agma tibe ya, tuba ozu-ya n'ili umu ndi Israel. 24 Ma otú o di, aka Ahaikam nwa Shefan di n'akuku Jeremaia, ka ha we ghara inye ya n'aka ndi Israel ime ka o nwua.

27 1 Na nmalite obubu - eze Jehoiakim nwa Josaia, bú eze Juda, ka okwu a ruru Jeremaia nti site na Jehova, si, 2 Otú a ka Jehova sirim: Mere onwe-gi abu di iche iche na nkporo di iche iche, tukwasi ha n'olu-gi; 3 chiri ha zigara eze Edom, ziga-kwara eze Moab, ziga-kwara eze umu Amon, ziga-kwara eze Taia, ziga-kwara eze Zaidon, site n'aka ndi-ozu ndi nabiaru Jerusalem nabiakute Zedekaia, bú eze Juda; 4 nye ha iwu inye ndi-nwe-ha, si, Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri: Otú a ka unu gāsi ndi-nwe-unu; 5 Mu onwem emewo uwa, na madu na anumanu nke di n'elu uwa, site n'ikem di uku, site kwa n'ogwe-akam nke eseteri eseti; ewerewokwam ya nye onye o ziri ezi n'anyam inye. 6 Ma abu a Mu onwem enyewo ala nile ndia n'aka Nebukadneza, bú eze Babilon, bú orum; ozọ kwa, anu oha ka M'nyeworo ya ife ya. 7 Mba nile gēfē kwa ya na nwa-ya na nwa nwa-ya ofufē rue mbe

mbe ala-ya biara: mbe ahu ya onwe-ya ka otutu mba na ndi-eze nke di uku gēme ka o fē ha ofufē. 8 O gēru kwa, na mba ahu na ala-eze ahu nke nāgagh-efe onye ahu, bú Nebukadneza eze Babilon, nke nāgagh-etiye kwa olu-ya na yoke nke eze Babilon, M'gēji mma-agma, ji kwa oké unwu, ji kwa ajo oria nēfē efe, leta mba ahu, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), rue mbe M'mere ka ha gwusia site n'aka-ya. 9 Ma unu onwe-unu, unu egela ndi-amuma-unu nti, ege-kwa-la ndi-unu nāju arusi ase, ege-kwa-la nro nile unu, ege-kwa-la ndi-unu nēji igwe-oji tu isi oma ma-obo isi oyo, ege-kwa-la ndi-mbasi-unu, ndi nāgwa unu okwu, si, Unu agagh-efe eze Babilon: 10 n'ih i na amuma ugha ka ndi ahu nēburu unu, ime ka unu si n'ala-unu je n'ebe di anya: ka M'we chupu kwa unu, unu ewe la n'iyi. 11 Ma mba ahu nke gēme ka olu-ya ba na yoke nke eze Babilon, nke gēfē kwa ya, M'gēkwe kwa ka mba ahu nodu n'elu ala-ya, (o bu ihe si n'onu Jehova puta); ha gālu kwa ya, biri kwa nime ya.

12 O bu kwa Zedekaia, bú eze Juda, ha m'gwara okwu dika okwu nile ndia si di, si, Menu ka olu-unu ba na yoke nke eze Babilon, fē-kwa-nu ya na ndi-ya, we di ndu. 13 N'ih i gini ka unu gānwu, gi onwe-gi na ndi-gi, site na mma-agma, na site n'oké unwu, na site n'ajo oria nēfē efe, dika Jehova kwuwo bayere mba ahu nke nāgagh-efe eze Babilon? 14 Ma unu egela nti okwu nile nke ndi-amuma ndi nāgwa unu okwu, si, Unu agagh-efe eze Babilon: n'ih i na amuma ugha ka ha nēburu unu. 15 N'ih i na eziteghm ha, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), ma ha onwe-ha nēbu amuma ugha n'aham; ka M'we chupu unu, unu ewe la n'iyi, unu onwe-unu na ndi-amuma ndi nēburu unu amuma. 16 O bu kwa ndi-nchu-aja na ndi nka nile ka m'gwara okwu, si, Otú a ka Jehova siri: Unu egela nti okwu nile nke ndi-amuma-unu ndi nēburu unu amuma, si, Le, agaje isi na Babilon welata ihe nile nke ulo Jehova abu a ngwa ngwa: n'ih i na amuma ugha ka ndi ahu nēburu unu. 17 Unu egela ha nti; fēnu eze Babilon, we di ndu: n'ih i gini ka obodo a gāgho nkponkpo ebe? 18 Ma o buru na ndi-amuma ka

ha bu, ọ buru kwa na okwu Jehova di ha n'ọnu, biko, ka ha riọ Jehova nke usu nile nke ndi-agma aririọ, ka ihe nile nke fọduru n'ulo Jehova, na n'ulo eze Juda, na nime Jerusalem, we ghara ibà na Babilon. 19 N'ihì na okwu ò otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma kwuru bayere ogidi nile, baye-kwa-ra oké osimiri ahu, baye-kwa-ra ihe-ndọkwasi nile, baye-kwa-ra ihe fọduru, bú nke fọduru n'obodo a, 20 nke Nebukadneza, bú eze Babilon, nāchigh, m̀be ọ mere ka Jekonaia nwa Jehoiakim, bú eze Juda, si na Jerusalem je biri na Babilon, ya na ndi Juda na Jerusalem nile amara aha-ha; 21 e, okwu di otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, kwuru bayere ihe nile fọduru n'ulo Jehova na n'ulo eze Juda, na nime Jerusalem, si: 22 na Babilon ka agēbubà ha, ọ bu kwa n'ebe ahu ka ha gādi, rue ubọchi M'gēleta ha, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta); m̀be ahu ka M'gēbugota ha, bulata n'ebe a.

28 1 O rue, n'arọ ahu, na nmalite ọbubu-eze Zedekaia, bú eze Juda, n'arọ nke-anọ, n'ọnwa nke-ise, na Hananaia nwa Azua, bú onye-amuma, nke sitere na Gibeon, gwaram okwu n'ulo Jehova, n'anya ndi-nchu-aja na ndi Israel nile, si, 2 Otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, kwuru, si, Abajiwom yoke nke eze Babilon. 3 Tutu ogologo arọ abua eruzue Mu onwem ganēbulata n'ebe a ihe nile nke ulo Jehova, nke Nebukadneza, bú eze Babilon, siri n'ebe a bupu, we bubà ha na Babilon: 4 ọzọ, Jekonaia nwa Jehoiakim, bú eze Juda, na ndi Juda nile emere ka ha je biri n'ala ọzọ, bú ndi baworo na Babilon, ndia ka Mu onwem gaje ime ka ha lata n'ebe a, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta): n'ihì na M'gabaji yoke nke eze Babilon. 5 Jeremaia, bú onye-amuma, we si Hananaia, bú onye-amuma, n'anya ndi-nchu-aja, na n'anya ndi Israel nile ndi nēguzo n'ulo Jehova, 6 ọ we si, bú Jeremaia onye-amuma, Amen: Jehova me otù a: Jehova me ka okwu-gi nile guzosie ike, bú nke i buworo amuma, ime ka ihe nile nke ulo Jehova, na ndi nile emere ka ha je biri n'ala ọzọ, si na Babilon lata n'ebe a. 7 Nāni, biko, nuru okwu a nke mu onwem nēkwu na nti-gi

abua, na na nti ndi nka nile: 8 Ndi-amuma ndi burum uzọ, ndi buru kwa gi uzọ, site na m̀be ebigh-ebi gara aga, ha we bue amuma megide ọtutu ala, megide kwa ala-eze uku di iche iche, bayere agha, baye-kwa-ra ihe ọjọ, baye-kwa-ra ajọ ọria nēfe efe. 9 Onye-amuma nke nēbu amuma bayere udo, m̀be okwu onye-amuma ahu gērè, agāmara onye-amuma ahu, na Jehova ezitewo ya n'ezie. 10 Hananaia, bú onye-amuma, we kopu nkporọ ahu n'olu Jeremaia, bú onye-amuma, we ̀bajie ya. 11 Hananaia we kwue okwu n'anya ndi Israel nile, si, Otù a ka Jehova siri: Ọbunà otù a ka M'gā̀bajipu yoke nke Nebukadneza, bú eze Babilon, n'olu mba nile tutu ogologo arọ abua eruzue. Jeremaia, bú onye-amuma, we la. 12 Okwu Jehova we rue Jeremaia nti, m̀be Hananaia, bú onye-amuma, ̀bajipusiri nkporọ n'olu Jeremaia, bú onye-amuma, si, 13 Je, gwa Hananaia okwu, si, Otù a ka Jehova siri: Nkporọ osisi ka i ̀bajiworo; ma i mewo nkporọ igwè n'ọ̀nọdu ha. 14 N'ihì na otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri: Yoke nke igwè ka M'tukwasiworo n'olu mba nile ndia, ka ha we fè Nebukadneza, bú eze Babilon; ha gēfè kwa ya: ọzọ, anu ọhia ka M'nyeworo ya. 15 Jeremaia, bú onye-amuma, we si Hananaia, bú onye-amuma, Biko, nuru, Hananaia; Jehova ezitegh gi; ma gi onwe-gi emewo ka ndi nka tukwasi okwu-ugha obi. 16 N'ihì nka ka Jehova ji si otù a, Le, M'gaje isi n'elu uwa zilaga gi: n'arọ a ka gi onwe-gi gānwu, n'ihì na okwu nwezuga ka i kwuworo megide Jehova. 17 Hananaia, bú onye-amuma, we nwua n'arọ ahu n'ọnwa nke-asa.

29 1 Ma ndia bu okwu nke akwukwọ ahu nke Jeremaia, bú onye-amuma, si na Jerusalem zigara ndi-okenye fọduru nime ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ, nke o ziga-kwa-ra ndi-nchu-aja, ziga-kwa-ra ndi-amuma, ziga-kwa-ra ndi Israel nile, ndi Nebukadneza mere ka ha si na Jerusalem je biri na Babilon: (2 m̀be Jekonaia, bú eze, na eze-nwayi, na ndi-onozi, na ndi-isi Juda na Jerusalem, na ndi-òkà, na ndi-uzù, pusiri na Jerusalem;) 3 site n'aka Elasa nwa Shefan, na Gemaraia nwa Hilkaia,

(ndi Zedekaia, bú eze Juda, zigara Nebukadneza, bú eze Babilon, rue Babilon,) si, 4 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri ndi nile emere ka ha je biri n'ala ọzọ, bú ndi M'meworo ka eme ka ha si na Jerusalem je biri na Babilon: 5 Wuenu ulo, biri; ku-kwa-nu ihe n'ubi apara ogige, rie nkpuru-ha; 6 luanu nwunye, mua umu-ndikom na umu-ndinyom; lu-kwa-ranu umu-unu ndikom nwunye, lu-kwa-ranu umu-unu ndinyom di, ka ha we mua umu-ndikom na umu-ndinyom; ba-kwa-nu uba n'ebe ahu, ghara ibilata. 7 Chọ-kwa-nu udo nke obodo ahu nke M'meworo ka eme ka unu je biri n'ebe ahu, kpe-kwa-ranu Jehova ekpere bayere ya: n'ihí na n'udoya ka udo gādiri unu. 8 N'ihí na otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri: Unu ekwela ka ndi-amuma-unu ndi nọ n'etiti unu, na ndi-unu ndi nāju arusi ase, rafue unu, unu ege-kwa-la nti nrọ nile unu nke unu onwe-unu nēme ka arọ ha. 9 N'ihí na anuma ugha ka ndi ahu nēburu unu n'aham: eziteghm ha; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 10 N'ihí na otú a ka Jehova siri, Mbe ọgu arọ atọ na iri ruzuru nye Babilon, M'gēleta unu, me ka ezi okwum ahu guzosiere unu ike, n'ime ka unu lata n'ebe a. 11 N'ihí na Mu onwem mara echichè nile nke Mu onwem nēchè bayere unu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), echichè nke udo, ọ bugh nke ihe ọjọ, inye unu ọdi-n'iru na ntukwasi-obi. 12 Unu gākpọkukwam, je kperem ekpere, M'gēge kwa unu nti. 13 Unu gāchọsikwam ike, we chọtam, mbe unu ji obi nile unu achọm. 14 M'gēkwe kwa ka unu chọtam, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), M'gēme kwa ka ndi-unu adọtara n'agma lata, M'gēsi kwa na mba nile, na n'ebe nile M'chugaworo unu, chikọta unu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta); M'gēme kwa ka unu lata n'ebe ahu nke M'mere ka unu si n'ebe ahu je biri n'ala ọzọ. 15 N'ihí na unu asiwo, Jehova emewo ka ndi-amuma biliere ayi nime Babilon. 16 N'ihí na okwu di otú a ka Jehova kwuru bayere eze ahu nke nānọkwasi n'ochē-eze Devid, baye-kwa-ra ndi nka nile nke bi n'obodo a, bú umu-nne-unu ndi nēsogh unu pua ije n'ala ọzọ ebe

emere ka unu je biri; 17 otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri, Le, M'gaje iziga n'etiti ha mma-agma, na oké unwu, na ajọ ọria nēfe efe, M'gēme kwa ha ka ha di ka fig jọburu onwe-ha, nke anāgagh-eri eri, site n'ijọ-njọ-ha. 18 M'gēji kwa mma-agma, ji kwa oké unwu, ji kwa ọria nēfe efe, chuso ha, M'gēwere kwa ha nye iburu ala-eze nile nke uwa ihe-ntughari, ibu ihe-ọbụba-iyi, na ibu ihe-iju-anya, na ibu ihe-ima-ọsọ, na ibu ihe-ita-uta, n'etiti mba nile ebe M'chugaworo ha: 19 n'ihí na ha egegh nti okwum nile, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), nke M'zigara ha ndi-orum, bú ndi-amuma, igwa ha, nēbili n'isi-ututu nēziga ha; ma unu egegh nti; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 20 Ma unu onwe-unu, nurunu okwu Jehova, unu ndi nile emere ka unu je biri n'ala ọzọ, ndi M'zigara si na Jerusalem rue Babilon.

21 Okwu di otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, kwuru bayere Ehab nwa Kolaia, baye-kwa-ra Zedekaia nwa Maaseia, ndi nēburu unu amuma ugha n'aham, si: Le, M'gaje inye ha n'aka Nebukadreza, bú eze Babilon; o gētihu kwa ha n'anya-unu; 22 agēsite kwa na ha bulie nkọcha, nke ndi Juda nile emere ka ha je biri n'ala ọzọ ndi nọ na Babilon gēji kọcha, si, Jehova me gi ka i di ka Zedekaia na dika Ehab, ndi eze Babilon ruburu n'ọku: 23 n'ihí na ha emewo ihenzuzu n'Israel, we kwa nwunye ndikom-ibe-ha iko, kwu kwa okwu n'aham n'ugha, bú nke M'nēnyegh ha n'iwu; ma Mu onwem bu onye mara, na onye-ama; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

24 Ọzọ, okwu bayere Shemaia, bú onye-Nehelamait, ka i gēkwu, si, 25 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, kwuru, si, N'ihí na gi onwe-gi ezigaworo ndi nka nile ndi bi na Jerusalem, ziga-kwa-ra Zefanaia nwa Maaseia, bú onye-nchu-aja, ziga-kwa-ra ndi-nchu-aja nile, akwukwọ n'aha-gi, si, 26 Jehova emewo gi onye-nchu-aja n'ọnọdu Jehoiada, bú onye-nchu-aja, ka ndi-nlekọta we di n'ulo Jehova, imeso onye ọ bula nāwi ara, nke nēme kwa onwe-ya onye-amuma, ka i we tiye ya n'ọtọsi na nime nkporọ olu. 27 Ma ubu a, n'ihí

gini ka i nābasigh Jeremaia onye Anatou nba ike, onye nēme onwe-ya onye-ainuma n'ebe unu nọ, 28 n'ihī na o zitegoro ayi ozi na Babilon, si, M̄be unu gēbi n'ala ọzọ di anya: wuenu ulo, biri; kuanu ihe n'ubi abara ogige, rie nkpuru-ha? 29 Zefanaia, bụ onye-nchu-aja, we gua akwukwọ a na nti Jeremaia, bụ onye-amuma. 30 Okwu Jehova we rue Jeremaia nti, si, 31 Zigara ndi nile emere ka ha je biri n'ala ọzọ, si, Okwu di otù a ka Jehova kwuru bayere Shemaia onye-Nehelamait, si: N'ihī na Shemaia ebworo unu amunia, ma Mu onwem ezitegh ya, ọ we inc ka unu tukwasi okwu-ugha obi; 32 n'ihī nka ka Jehova ji si otù a, Le. M'gaje iji nmehie Shemaia onye-Nehelamait leta ya. leta kwa nkpuru-ya: ọ gaghi-enwe nwoke ọ bula nēbi n'etiti ndi nka, ọ gagh-elekwasị kwa ezi ihe ahu anya, bụ nke Mu onwem nēmere ndiin. (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta): n'ihī na okwu nwezuga ka o kwuworo megide Jehova.

30 1 Okwu nke ruru Jeremaia nti site na Jehova. si. 2 Otù a ka Jehova, bụ Chinke nke Israel, kwuru. si, Dere onwe-gi n'akwukwọ okwu nile nke M'gwaworo gi. 3 N'ihī na, le, ubochi nābia, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), m̄be M'gēme ka ndim lata, bụ Israel na Juda, ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta); M'gēme kwa ka ha lata n'ala ahu nke M'nyere ndi bu nna-ha. ha ḡnweta kwa ya.

4 Ma ndia bu okwu nke Jehova kwuru bayere Israel, baye - kwa - ra Juda. 5 N'ihī na otù a ka Jehova siri: Oiu nke ọma-jijiji ka ayi nuworo; egwu di, ma udo adigh. 6 Biko, juanu, hu ma ime nēme nwoke: gini incere M'huworo ndikom nile n'otù n'otù ka aka-ha di n'ukwū-ha, dika nwayi ime nēme, iru nile abanwewo kwa we di ka nke ozu? 7. Ewū! n'ihī na ubochi ahu di uku, ọ digh kwa ubochi nke di ka ya: ọbunā m̄be ahuhu ka ọ buru Jakob; ma agēsi nime ya zoputa ya. 8 O ḡru kwa n'ubochi ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta), na M'gābajipu yoke-ya n'olu-gi, ọ bu kwa ahu-gi nile ka M'gētibi; ndi ala ọzọ agagn-eme kwa ka ọ f̄e ha ọf̄uf̄e ọzọ:

ọ ma ha ḡf̄e Jehova, bụ Chinke-ha, na Devid, bụ eze-ha, onye M'gēme ka o biliere ha. 10 Ma gi onwe-gi, atula egwu. gi orūm, bụ Jakob, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta); atu-kwa-la ujo, gi Israel: n'ihī na, le, M'gaje izoputa gi n'ebe di anya, zoputa kwa nkpuru-gi n'ala ọzọ ebe einere ka ha je biri; Jakob ḡlata kwa, nọ jū n'aru bū, ọ digh kwa onye ganēme ka ọ ma jijiji. 11 N'ihī na gi ka M'noyere. (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta). izoputa gi: n'ihī na M'gēme ka inba nile gwusia, bụ ebe M'chusaworo gi, ma otù ọ di, gi ka M'nāgagh-cme ka i gwusia: ma M'gādọ gi aka na nū n'ikp̄e, M'gagh-asi kwa na i bu onye ikpe nāmagli ma-oli.

12 N'ihī na otù a ka Jehova siri, Ihe nādigh ngwota ka nbaji aka na ukwu gi ọu, ọnyā-gi etiputara etiputa joro njo. 13 O digh onye n̄kpe ọnu-gi: ọ digh ọgwu ntechi i nwere. 14 Ndi nile ndi nāhu gi n'anya echezowo gi; ha adigh-achọ gi: n'ihī na otiti nke onye-iro, bụ idọ-aka-na-nti nke onye nēnwegh obichere. ka M'weworo tie gi; n'ihī iba-uba nke ajo omume-gi, n'ihī na nmehie-gi nile nwere ume. 15 Gini mere i ji ti nkpu bayere nbaji aka na ukwu gi? ihe nādigh ngwota ka ihe-ubu-gi bu: n'ihī iba-uba nke ajo omume-gi, n'ihī na nmehie-gi nile nwere ume, ka M'nieworo gi ihe ndia. 16 N'ihī nka aḡripia ndi nile n̄ripia gi; ọzọ, ndi nile ndi n̄kpabu gi: ha nile, na ndota-n'agha ka ha ḡla; ndi n̄punara gi ihe ḡgho inc apunaraworo n'aka madu, ọ bu kwa ndi nile nke nāluta ihe-gi n'agha ka M'gēnye ka ha ghọ ihe-nluta-n'agha. 17 N'ihī na M'gēme ka anu-aru ọhu puchie n'aru gi, M'gāgwọpu kwa gi n'onyā-gi nile etiputara, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta); n'ihī na Nwayi achupuru achupu ka ha kpoworo gi, si, Zaion ka ọ bu, ọ digh onye nāchọ ya. 18 Otù a ka Jehova siri: Le, M'gaje ime ka ulo-ikwū nile nke Jakob adotara n'agha lata, ọ bu kwa n'aru ebe-obibi-ya nile ka M'gēnwe obi-ebere; agēwu kwa obodo n'elu obo-ya, agēbi kwa n'ulo-eluya dika esiri ebi ya. 19 Ekele na olu nke ndi-ngwuri ḡsi kwa nime ha puta: M'gēme kwa ka ha ba uba, ha agagh-adi kwa ole-na-ole; M'gēme kwa ka ha di nsopuru ha agagh-adi kwa ntā.

20 Umu-ha gādi kwa ka ha si di na m̀be ochie, nzuko-ha gēguzosi kwa ike n'irum, M'gēji kwa nmehie nke ndi nile nēmeḅu ya leta ha. 21 Ozo, onye-ebube nke Jakob gābu onye sitere na ya, onye nāchi ya gēsi kwa n'etiti ya puta; M'gēme kwa ka o biarue nso, o we biakutem nso: n'ih na onye ka onye a bu nke n̄woro obi-ya mbé ibiakutem nso? o bu ihe si n'onu Jehova puta. 22 Unu gābu-kwa-ram otú ndi, Mu onwem gābu-kwa-ra unu Chineke.

23 Le, oké ifufe nke Jehova, bú onuma-Ya, apuwo, o bu oké ifufe nke nēfechapu efechapu: n'isi ndi nēmebi iwu ka o gēfekwasi si-ike. 24 Iwe di oku nke Jehova agagh-alaghachi azu, rue m̀be O mesiri, ru kwa m̀be O mesiri ka nzube nile nke obi-Ya guzosie ike: na m̀be ikpe-azu nke ubochi ndia ka unu gāghota ya.

31 1 Na m̀be ahu, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), M'gāburu aḅuru nile nke Israel Chineke, ndi ahu gābu-kwa-ram otú ndi. 2 Otú a ka Jehova siri, Ndi siri na mma-agma fodu hutara amara n'ozara; m̀be M'jere ime ka o nwe onodu, bú Israel. 3 Site n'ebe di anya ka Jehova mere ka m'hu Ya, si, O bu ihu-n'anya nke di m̀be ebigh-ebi ka M'jiworo hu gi n'anya: n'ih nka ka M'meworo ka ebere digidere gi. 4 M'gēwu kwa gi ozọ dika ulo, ewe wu gi, gi nwa-aḅoghọ nāmagh nwoke, bú Israel: agēji kwa egwú-otiti-gi nile chọ gi nma ozọ, i gēso kwa otite-egwú nke ndi nēgwuri egwú pua. 5 I gāku kwa ubi-vine ozọ n'elu ugwu nile nke Sameria: ndi nāku vine gāku, me ka ha pua na nsọ anāsọ ha. 6 N'ih na otú ubochi gādi m̀be ndi-nche ndi n̄ n'ugwu Efraim gākpọ, si, Bilienu, ka ayi rigorie Zaion jekuru Jehova, bú Chineke-ayi. 7 N'ih na otú a ka Jehova siri, Werenu onú tiere Jakob nkpu onú, tisi-kwa-nu nkpu ike n'isi mba nile: menu ka anuru ya, tonu, si-kwa-nu, Jehova, zoputa ndi-Gi, bú Israel fodoru. 8 Le, M'gaje ime ka ha si n'ala Ugwu bia, M'gāchikoputa kwa ha na nsotu nile nke uwa, n'etiti ha ka onye-isi na onye-ngwuro na nwayi di ime na nwayi ime nēme gānọ n'otú: na nkpokota uku ka ha gālata n'ebe a. 9 N'ikwa-ákwá ka ha gābia, o bu kwa

n'ariri-ama nile ka M'gēduru ha: M'gēme ka ha jerue iyi di iche iche juputara na miri, n'uzọ ziri ezi, nke ha nāgagh-asu ngongọ nime ya: n'ih na aghworom Israel nna, ma Efraim. okparam ka o bu.

10 Nurunu okwu Jehova, unu mba nile, gosi-kwa-nu ya n'agwe-etiti nile di n'ebe di anya; si-kwa-nu, Onye nēfesa Israel gāchikota ya, debe kwa ya, dika onye-ozuzú-aturu si emere igwé aturu-ya. 11 N'ih na Jehova aḅaputawo Jakob, me ka o pua n'aka onye dikariri ya ike nwere onwe-ya. 12 Ha gābia kwa, tie nkpu onú n'ebe di elu nke Zaion, rúba dika osimiri rue ezi ihe Jehova, rue oka, ru kwa manya-vine, ru kwa manu, ru kwa umu igwé ewu na aturu na nke igwé ehi: nkpuru-obi-ha gādi kwa ka ubi aḅara ogige nke dere miri nke-oma; ha agagh-eru kwa újú ozọ ma-oli. 13 M̀be ahu ka nwa-aḅoghọ nāmagh nwoke gānuri onú n'otite-egwú, umu-okorobia na ndi-okenye gānuri kwa onú n'otú: n'ih na M'gābanwe oruru-újú-ha n'obi-utọ, kasi kwa ha obi, me ka ha si na nwutaha n̄uria onú. 14 M'gēme kwa ka afo abuba jubiga nkpuru-obi ndi-nchu-aja oké, afo ezi ihem gēju kwa ndim; o bu ihe si n'onu Jehova puta.

15 Otú a ka Jehova siri: Olu nime Rema ka anuru, bú abú-ákwá, na ikwa-ákwá nēlu ilu nke-uku, Rechel nākwara umu-ya ákwá; o juwo na agagh-akasi ya obi bayere umu-ya, n'ih na ha adigh. 16 Otú a ka Jehova siri: Jide olu-gi ka o ghara ikwa ákwá, jide kwa anya-gi abua ka ha ghara iḅa anya-miri: n'ih na ugwo-olu di agākwu gi n'olu-gi, (o bu ihe si n'onu Jehova puta): ha gēsi kwa n'ala onye-iro lata. 17 Olile-anya dikwa-ra odi-n'iru-gi, (o bu ihe si n'onu Jehova puta); umu-gi gālata kwa n'óké-ala-ha. 18 Anuchasiwom ka Efraim nēgosi onwe-ya ebere o nwere n'aru onwe-ya otú a, si, I dōwom aka na nti, ewe dōm aka na nti, dika nwa-ehi nke anēmegh ka o muta olu-ya: chighariam, m'we chigharia onwem; n'ih na Gi onwe-gi bu Jehova, bú Chinekem. 19 N'ezie m̀be m'chigharisiri, m'we chegharia: ozọ, m̀be emesiri ka m'mara, m'we tie aka n'apata-ukwum; ihere merem, ewe tiyekwam n'onodu-ihere,

n'ihhi na eburum ita-uta nke m̀be m̀di na nwata. 20 Efraim, օ bu nwa-nwoke di oké օnu-ahia M'nwere? օ bu nwa nātօm utօ nke-uku? n'ihhi na ka m̀be ra M'nēkwu okwu megide ya, anamecheta ya nke-օma rue uօu a: n'ihhi nka ngiri-afօm adaworo ya udā; aghaghm inwe obi-ebere n'aru ya; օ bu ihe si n'օnu Jehova puta.

21 Me ka ogidi di iche iche iri uzօ ama guzoro onwe-gi օtօ, doru onwe-gi ide di iche iche iri uzօ ama: tukwasi obi-gi n'uzօ ahu atuliri atuli, b̀u uzօ nke i jere ije nime ya: lata, gi nwa-abօghօ nāmagh nwoke, b̀u Israel, lata n'obodo-gi ndia. 22 R̀ue ole m̀be ka i ganēje iru na azu, gi ada nke nādaghachi azu? n'ihhi na Jehova ekēwo ihe օhu n'uwā, Nwayi gānօ nwoke buruburu.

23 Ot̀u a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, b̀u Chineke nke Israel, siri: Ha gēkwu kwa okwu a օzօ n'ala Juda, na n'obodo-ya nile, m̀be M'gēme ka ndi-ya adօtara n'agma lata, si: Jehova gօzie gi, gi ebe-obibi nke ezi omume, gi ugwu nke idi-nsօ. 24 Juda na obodo-ya nile gēbikօ nime ya n'ot̀u; ndi-ubi, na ndi nāchiri igwē aturu-ha bulie ije. 25 N'ihhi na emewom ka afօ jubiga nkpuru-obi nāda mbā okē, օ bu kwa nkpuru-obi օ bula nke nēru uօu ka M'mejuworo. 26 M̀be nka gasiri m'we teta, we hu; uram we tօm utօ. 27 Le, ubօchi nābia, (օ bu ihe si n'օnu Jehova puta), m̀be M'gāgha nkpuru madu na nkpuru anumanu n'ulo Israel na n'ulo Juda. 28 O gēru kwa na, dika M'muworo anya n'aru ha iropu na ikwada, na itikpօ na ime ka ala n'iyi, na imejօ; ot̀u a ka M'gāmu anya n'aru ha iwu ulu na iku ihe n'ubi; օ bu ihe si n'օnu Jehova puta. 29 N'ubօchi ahu ha agagh-asi kwa օzօ, Nna-ayi-hā eriwo nkpuru-vine nāchagh acha, ezē umu-ha we nēru izizi. 30 Kama onye օ bula gānwu n'ihhi ajօ օnume nke aka ya: madu օ bula nke nēri nkpuru-vine nāchagh acha, ezē-ya ganēru izizi.

31 Le, ubօchi nābia, (օ bu ihe si n'օnu Jehova puta), m̀be Mu na ulu Israel na ulu Juda gāba օbuba-ndu օhu: 32 օ bugh dika օbuba-ndu ahu si di nke Mu na ndi bu nna-ha hāra n'ubօchi M'jidere ha n'aka ime ka ha si n'ala Ijpt puta; n'ihhi na ha onwe-ha mehiri օbuba-

ndum ahu, օ bu ezie na Mu onwem bu di nwe ha; օ bu ihe si n'օnu Jehova puta. 33 N'ihhi na nka bu օbuba-ndu nke Mu na ulu Israel gāba m̀be ubօchi nile ahu gasiri, (օ bu ihe si n'օnu Jehova puta); M'gētiye iwum n'ime-ha, օ bu kwa n'obi-ha ka M'gēdekwasi ya dika n'akwukwօ: M'gābu-kwa-ra ha Chineke, ha onwe-ha gābu-kwa-ram ot̀u ndi: 34 ha agagh-eme kwa onwe-ha ka ha muta օzօ, onye օ bula օ me ka onye-abata-obi-ya muta, onye օ bula օ me kwa ka nwa-nne-ya muta, si, Maranu Jehova: n'ihhi na ha nile gāmara Mu onwem, site n'onye dikarisiri ntā nime ha we rue onye dikarisiri uku nime ha, (օ bu ihe si n'օnu Jehova puta): n'ihhi na M'gābaghara ajօ omume-ha, M'gagh-echeta kwa nmehie-ha օzօ. 35 Ot̀u a ka Jehova siri, b̀u Onye nēnye anyanwu ka օ buru ihē n'ehihie, na ukpuru nile nke օnwa na nke kpakpando nile ka ha buru ihē n'abali. Onye nēme ka oké osimiri dere du m̀be nmali-miri-ya nile nēbiօ; Jehova nke usu nile nke ndi-agma bu aha-Ya: 36 օ buru na ukpuru ndia apua n'irum, (օ bu ihe si n'օnu Jehova puta), nkpuru Israel gākwusi kwa n'ibu inba n'irum ubօchi nile. 37 Ot̀u a ka Jehova siri: օ buru na agāt̀u elu-igwe nke di n'elu, օ buru kwa na egwuputa ntօ-ala nile nke uwa nke di n'okpuru, Mu onwem gāju kwa nkpuru nile nke Israel n'ihhi ihe nile nke ha meworo; օ bu ihe si n'օnu Jehova puta. 38 Le, ubօchi nābia, (օ bu ihe si n'օnu Jehova puta), m̀be agēwuru Jehova obodo a site n'ulo-elu nke Hananel rue օnu-uzօ-ama nke nkuku. 39 Eriri օt̀ut̀u gāpu kwa օzօ na ncherita-iru ya, rue ugwu ntā Gareb, օ gāga kwa buruburu rue Goa. 40 Ndagwurugwu ahu nile nke ozu, na nke ntu, na օzara nile rue miri-iyi Kidron, rue nkuku օnu-uzօ-ama inyinya n'akuku օwuwa-anyanwu, gābu ihe nsօ Jehova nwere; agagh-eropu ya, agagh-etikpօ kwa ya օzօ rue m̀be ebigh-ebi.

32 1 Okwu ahu nke ruru Jeremaia nti site na Jehova n'arօ nke-iri nke Zedekaiā, b̀u eze Juda, nke ahu bu arօ nke-iri-na-asatօ nke Nebukadreza. 2 Ma m̀be ahu usu-ndi-agma eze Babilon nānօchigide Jerusalem n'agma: ma

Jeremaia, bú onye-amuma, nọ ka onye ebochibidoworo n'ogige ulo-nche, nke di n'ulo eze Juda. 3 N'ihina Zedekaia, bú eze Juda, bochibidoro ya-ri, si, Gini mere gi onwe-gi ji ebu amuma, si, Otú a ka Jehova siri, Le, M'gaje inye obodo a n'aka eze Babilon, ọ gēwere kwa ya; 4 ma Zedekaia, bú eze Juda, agaghewepuga onwe-ya n'aka ndi Kaldea, kama aghagh inye ya n'aka eze Babilon, ha gēkwurita kwa ọnu na ọnu, anya-ya gāhu kwa anya-ya: 5 ọ bu kwa Babilon ka ọ gēme ka Zedekaia jerue, ọ bu kwa n'ebe ahu ka ọ gānọ rue mbe M'gēleta ya, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta): mbe unu gēbuso ndi Kaldea agha, ọ gaghagara unu nke-oma?

6 Jeremaia we si, Okwu Jehova rurum nti, si, 7 Le, Hanamel nwa Shalum, bú nwa-nne nna-gi, gābiakute gi, si, Zutara onwe-gi ubim nke di n'Anatot: n'ihina gi ka n̄aputa-ya ruru izuru ya. 8 Hanamel nwa nwa-nne nnam we biakutem, dika okwu Jehova si di, rue ogige ulo-nche, sim, Biko, zuru ubim nke di n'Anatot, nke di n'ala Benjamin: n'ihina gi ka nnweta-ya ruru, ọ bu kwa gi nwe n̄aputa-ya; zutara onwe-gi. M'we mara na okwu Jehova ka nka bu. 9 M'we zuru ubi ahu n'aka Hanamel nwa nwa-nne nnam, bú nke di n'Anatot, m'we t̄ara ya ego-ya, bú shekel iri na asa nke ọla-ọcha. 10 M'we de aham n'akwukwọ ala ahu, ka ya akàrà, kpọ ndi-àmà, t̄ara ya ego ahu n'ihet̄t̄t̄. 11 M'we were akwukwọ nzuta-ala ahu, ma nke akara akàrà, nke ihe-ya enyere n'iwu na ukpuru-ya nile di nime ya, ma nke ghere oghe: 12 m'we were akwukwọ nzuta-ala ahu nye Beruk nwa Neraia, nwa Mahseia, n'anya Hanamel nwa nwa-nne nnam, na n'anya ndi-àmà ndi deworo aha-ha n'akwukwọ nzuta-ala ahu, n'anya ndi-Ju nile ndi nānọdu ala n'ogige ulo-nche ahu. 13 M'we nye Beruk iwu n'anya ha, si, 14 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri: Chiri akwukwọ ndia, bú akwukwọ nzuta-ala nka, ma nke akara akàrà, ma akwukwọ a nke ghere oghe, tiye ha n'ite urọ; ka ha we digide ọtutu ubochi. 15 N'ihina otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri: Agāzu kwa ulo na ubi ma ubi-vine ọzọ n'ala nka.

16 M'we kpere Jehova ekpere, mbe m'nyesiri Beruk nwa Neraia akwukwọ nzuta-ala ahu, si, 17 Ewò, Onye-nwe-ayi Jehova! le, Gi onwe-gi emewo elu-igwe na uwa site n'ike uku Gi na site n'ogwe-aka-Gi eseteri eseti: ọ digh ihe ọ bula kariri Gi ime: 18 Gi onye nēmere nnú abua na ọgu iri nnú abua na ọgu iri ọtutu ubò ebere, Onye nākwughachi ajọ omume nke ndi bu nna n'obi umu-ha gēsota ha n'azu: Chineke uku, nke bu dike, Jehova nke usu nile nke ndi-agma bu aha-Ya: 19 I di uku na ndum-ọdu, di kwa ike n'omume: Onye anya-Gi ghere oghe ilekwasi uzọ nile nke umu madu; inye onye ọ bula dika uzọ-ya nile si di, na dika nkpuru omume-ya nile si di: 20 Onye doro ihe-iriba-ama di iche iche na ihe-ebube di iche iche n'ala Ijpt, rue ta, ma n'etiti Israel ma n'etiti madu ọzọ; I we mere Onwe-gi aha, dika ta; 21 I we ji ihe-iriba-ama di iche iche, ji kwa ihe-ebube di iche iche, ji kwa aka di ike, ji kwa ogwe-aka setiri eseti, ji kwa egwu di uku, me ka ndi-Gi, bú Israel, si n'ala Ijpt puta; 22 I we nye ha ala nka, nke I nuru ndi bu nna-ha iyi inye ha, bú ala nke miri-ara-ehi na manu-anu nērū na ya; 23 ha we bata, nweta ya; ma ha egegh nti olu-Gi, ọ bu kwa n'iwu-Gi ka ha nējgharigh; n'ihe nile nke I nyere ha n'iwu ime ọ digh nke ha meworo: I we me ka ihe ọjọ a nile dakwasi ha: 24 Le, obo-ihe ndia atuliri atuli, ha abiaruwo obodo a iwere ya; enyewo kwa obodo a n'aka ndi Kaldea ndi nēbuso ya agha, n'ihina mma-agma, na oké unwu, na ajọ ọria nēfe efe: ihe I kwuwo erēwo kwa; ma, le, I nāhu ya. 25 Ma Gi onwe-gi, Onye-nwe-ayi Jehova, asiwom, Were ego zutara onwe-gi ubi ahu, kpọ kwa ndi-àmà; ma enyewo obodo a n'aka ndi Kaldea.

26 Okwu Jehova we rue Jeremaia nti, si, 27 Le, Mu onwem bu Jehova, Chineke nke anu-aru nile, bú madu: ọ di ihe ọ bula karirim ime?

28 N'ihina nka ka Jehova ji si otú a: Le, M'gaje inye obodo a n'aka ndi Kaldea, na n'aka Nebukadreza, bú eze Babilon, ọ gēwere kwa ya: 29 ndi Kaldea, bú ndi nēbuso obodo a agha, gābia kwa suye obodo a ọku, sure ya na ulo nile, nke ha sureworo ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ nye

Beal n'elu-ha, wusi-kwa-ra chi ọzọ di iche iche aja-ihe-ọnuu, ka ha we kpasuem iwe. 30 N'ihl na umu Israel na umu Juda aghowo nani ndi neme ihe jorọ njọ n'anyam abua site na mbe ha di na nwata: n'ihl na umu Israel bu nani ndi ji ọlu aka-ha akpasum iwe; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 31 N'ihl na ihe ikpasu iwem na ikpasu ọnumam ka obodo a buruworom site n'ubochi mbe ha wuru ya we rue ta; ka M'we si n'irum wezuga ya: 32 n'ihl ihe ọjọ ahu nile nke umu Israel na nke umu Juda, nke ha meworo ikpasum iwe, ha onwe-ha, na ndi-eze-ha, na ndi-isi-ha, na ndi-nchua-aja-ha, na ndi-amuma-ha, na ndi Juda, na ndi bi na Jerusalem. 33 Ha we bakutam azu, ha echeghm iru: anameme kwa ka ha muta ihe, nebili n'isi-ututu neme ka ha muta, ma ha adigh-anu inara idọ-aka-na-nti. 34 Ha we do ihe-aru nile ha n'ulo ahu nke akpokwasiri aham, imeru ya. 35 Ha we wue ebe nile di elu nke Beal, nke di na ndagwurugwu nwa Hinom, ime ka umu-ha ndikom na umu-ha ndinyom si n'ọku gabigarue Molek; bu ihe nke M'nenyegh ha n'iwu, ọ batagh kwa n'obim, ka ha we me ihe-aru a; ime ka Juda mehie.

36 Ma ubu a n'ihl nka ka Jehova, bu Chineke nke Israel, ji kwue okwu di otu a bayere obodo a, nke unu onwe-unu nasi, Enyewo ya n'aka eze Babilon site na mma-agma, na site n'oke unwu. na site n'ajo ọria nefe efe: 37 si, Le, M'gaje ichikoputa ha n'ala nile, ebe M'chugaworo ha n'iwem, na n'ọnumam, na n'oke iwe di uku; M'geme kwa ka ha lata n'ebe a, me kwa ka ha biri na ntukwasi-obi: 38 ha gabu-kwa-ram otu ndi, Mu onwem gabu-kwa-ra ha Chineke: 39 M'genye kwa ha otu obi na otu uzọ, itu egwu Mu onwem ubochi nile; ka ọ we diri ha, di-kwa-ra umu-ha ndi ganochi ha, nma: 40 Mu na ha gaba kwa ọbu-ndu ebigh-ebi, na M'gagh-esi n'iso ha ime ha nma laghachi azu; ma egwum ka M'getiye n'obi-ha, ka ha we ghara isi n'ebe M'no wezuga onwe-ha. 41 Obi gatokwam utọ n'aru ha ime ha nma, M'geji kwa obim nile, ji kwa nkuru-obim nile, kua ha n'ala nka n'zie dika osisi. 42 N'ihl na otu a ka Jehova siri: Dika M'meworo ka ihe ọjọ uku a nile biakute ndi nka, otu a ka Mu

onwem neme ka ezi ihe ahu nile biakwasi ha, bu nke Mu onwem nekwa bayere ha. 43 Agazu kwa ọhia n'ala nka, nke unu onwe-unu nasi, Nkponkpo ebe ka ọ bu, nke ọ nadigh madu ma-ọbu anumanu bi nime ya; enyewo ya n'aka ndi Kaldea. 44 Ubi ka agazu n'ego, de kwa aha n'akwukwo-ha, ka kwa ha akara, kpo kwa ndi-ama, n'ala Benjamin, na n'ebe nile di Jerusalem buruburu, na n'obodo nile nke Juda, na n'obodo nile nke ugwu, na n'obodo nile nke ebe di ala ala, na n'obodo nile nke Negeb: n'ihl na M'geme ka ndi-ha adotara n'agma lata; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

33 1 Okwu Jehova we rue Jeremaia nti nke ubo abua, mbe ya onweya no ka onye epochibidoworo n'cgigc ulo-nche, si, 2 Otu a ka Jehova, bu Onye neme ya, Jehova, bu Onye nakpu ya ime ka o guzosie ike, Onye Jehova bu aha-Ya, siri: 3 Kpokuem, na M'gaza gi, gosi kwa gi ihe uku di iche iche, nke di kwa ike ighota, nke i namagh. 4 N'ihl na okwu di otu a ka Jehova, bu Chineke nke Israel, kwuru bayere ulo nile nke obodo a, baye-kwa-ra ulo nile nke ndi-eze Juda, nke akwadaworo imegide obo-ihe nile atuliri atuli na imegide mma-agma, si: 5 Ha nabia ibuso ndi Kaldea agha, na imeju ha n'ozu madu ndi M'tibuworo n'iwem na n'ọnumam, ndi M'zonariwo-kwa-ra obodo a irum n'ihl ihe ọjọ nile ha. 6 Le, M'gaje ime ka anu-aru ọhu puchie n'aru ya, ya na ngwota, M'gagwota kwa ha; M'gekpuke-kwa-ra ha nbabiga-oke nke udo na ezi-okwu. 7 M'geme kwa ka ndi Juda adotara n'agma na ndi Israel adotara n'agma lata, M'gewu kwa ha dika ulo, dika na mbu. 8 M'geme kwa ka ha si n'ajo omume nile ha, bu nke ha meheworo megidem, di ọcha; M'gabaghara kwa ha ajo omume-ha nile nke ha meheworo megidem, na nke ha jeheworo megidem n'ime ha. 9 Obodo a gagho-kwa-ram aha obi-utọ, na otuto, na ima-nma, diri mba nile nke uwa, ndi ganu ezi ihe ahu nile nke Mu onwem nemere ha, ndi gatu kwa oké egwu ma jijiji n'ihl ezi ihe ahu nile na n'ihl udo ahu nile nke Mu onwem nemere ya. 10 Otu a ka Jehova siri: Aganu kwa ọzọ n'ebe a, nke unu onwe-unu nasi, Nkponkpo ebe ka ọ bu, nke ọ nadigh

madu ma-ọbu anumanu nēbi nime ya, ọbunà n'obodo nile nke Juda, na n'èzi nile nke Jerusalem, nke bu ebe ọbọrọ n'efu, nke ọ nādigh madu, ọ nādigh kwa onye-obibi, ọ nādigh kwa anumanu, nēbi nime ha, 11 agānu kwa ọzọ olu nke obi-utọ na olu ọnù, na olu nke nwoke nālu nwunye ọhu na olu nke nwayi anālu ọhu, na olu nke ndi nāsi, Kelenu Jehova nke usu nile nke ndi-agma, n'ihì na Jehova di nma, n'ihì na rue m̀be ebigh-ebi ka ebere-Ya di: na olu nke ndi nēwebata ekele n'ulo Jehova. N'ihì na M'gēme ka ndi ala nka adọtara n'agma lata dika na mbu; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 12 Otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: N'ebe a, nke bu nkponkpo ebe, nke ọ nādigh madu ma-ọbu anumanu nēbi nime ya, na n'obodo-ya nile, ka ebe-obibi nke ndi-ọzùzù-aturu ndi nēme ka igwè ewu na aturu-ha makpu gādi kwa ọzọ. 13 N'obodo nile nke ugwu, na n'obodo nile nke ebe di ala ala, na n'obodo nile nke Negeb, na n'ala Benjamin, na n'ebe nile nke di Jerusalem buruburu, na n'obodo nile nke Juda, ka igwè ewu na aturu gāgabiga kwa ọzọ n'okpuru aka abua nke onye nāgu ha ọnu; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

14 Le, ubochi nābia, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), m̀be M'gēme ka ezi okwu ahu guzosie ike, bú nke M'gwaworo ulo Israel, nke M'kwuwokwa-ra bayere ulo Juda. 15 N'ubochi ahu, na na m̀be ahu, ka M'gēme ka Ihe-opupù nke ezi omume puere Devid; ọ gēme kwa ihe ekpere n'ikpe na ezi omume n'ala nka. 16 N'ubochi ahu ka agāzọputa Juda, Jerusalem gēbi kwa na ntukwasi-obi: nka bu kwa aha nke agākpọ ya, Jehova bu ezi omume-ayi. 17 N'ihì na otù a ka Jehova siri: Agagh-ebipu n'ulo Devid onye nwe inokwasi n'ochē-eze ulo Israel; 18 ọzọ, agagh-ebipu n'ulo ndi-nchu-aja, bú ndi Livai, n'irum onye nwe isure àjà-nsure-ọku, na isure onyinye-inata-iru-ọma dika ihe-nsure-ọku nēsi isì utọ, na ichu àjà ubochi nile. 19 Okwu Jehova we rue Jeremaia nti, si, 20 Otù a ka Jehova siri: Ọ buru na unu gēmebi ọbụba-ndum nke ehie, na ọbụba-ndum nke abali, ka ehie na abali we gharaid i na m̀be-ha; 21 ya bu na agēmebi ọbụba-ndum, nke

Mu na Devid, bú orùm, ọara, ka ọ we ghara inwe nwa-nwoke nke bu eze n'elu ochē-eze-ya; na ọbụba-ndum nke Mu na ndi Livai, bú ndi-nchu-aja, ndi nējerem ozi, ọara. 22 Otù agagh-agu usu ihe di n'elu-igwe ọnu, na otù agagh-atùta àjà nke oké osimiri; otù a ka M'gēme ka nkpuru Devid, bú orùm, na ndi Livai ndi nējerem ozi, ba uba. 23 Okwu Jehova we rue Jeremaia nti, si, 24 Ì hugh ihe ndi nka kwuworo, si, Aḅuru abua nke Jehova rọputara, Ọ juworo ha? ọ bu kwa ndim ka ha nēleli anya, ha we ghara ibu kwa mba n'iru ha ọzọ. 25 Otù a ka Jehova siri: Ọ buru na ọbụba-ndum nke ehie na abali adigh, ọ buru na atọghm ukpuru nile nke elu-igwe na uwa; 26 ya bu na M'gāju nkpuru Jekob, na Devid, bú orùm, M'we ghara isi na nkpuru-ya were ndi ganāchi nkpuru nke Abraham na Aisak na Jekob: n'ihì na M'gēme ka ndi-ha adọtara n'agma lata, M'gēnwe kwa obiere n'aru ha.

34 1 Okwu ahu nke ruru Jeremaia nti site na Jehova, m̀be Nebukadneza, bú eze Babilon, na usu-ndi-agma-ya nile, na ala-eze nile nke uwa nke aka-ya nāchi, na ndi nile di ichē ichē, nēbuso Jerusalem, nēbuso kwa obodo-ya nile, agha, si: 2 Otù a ka Jehova, bú Chineke nke Israel, siri, Je, gwa Zedekaia, bú eze Juda, okwu, si ya, Otù a ka Jehova siri, Le, M'gaje inye obodo a n'aka eze Babilon, o gēsire kwa ya n'ọku: 3 ma gi onwe-gi agagh-ewepuga onwe-gi n'aka-ya, kama aghagh iwere gi, ọ bu kwa n'aka-ya ka agēnye gi; anya-gi abua gāhu kwa anya abua nke eze Babilon, unu gēkwurita kwa ọnu na ọnu, ọ bu kwa Babilon ka i gābà. 4 Ma otù ọ di, nuru okwu Jehova, gi Zedekaia, bú eze Juda: okwu di otù a ka Jehova kwuru bayere gi, si, I gagh-anwu site na mma-agma: 5 n'udo ka i gānwu; ọzọ, nsure nile nke nna-gi-hà, bú ndi-eze mbu, ndi buru gi uzọ, otù a ka ha gēsire gi ihe; ọzọ, Éwú, onye-nwe-ayi! ka hagāsì n'itiri giakan'obi; n'ihì na okwu ka Mu onwem kwuworo; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 6 Jeremaia, bú onye-amuma, we gwa Zedekaia, bú eze Juda, okwu ndia nile nime Jerusalem, 7 m̀be usu-ndi-agma

nke eze Babilon nēbuso Jerusalem, nēbuso kwa obodo Juda nile fōduru, agha, bú Lekish na Azeka; n'ihí na nāni ndia fōduru nime obodo nile nke Juda, bú obodo ewusiri ike.

8 Okwu ahu nke ruru Jeremaia nti site na Jehova, m̀be Zedekaia, bú eze, na ndi Israel nile ndi nọ na Jerusalem, basiri ndu, ikp̄sara ha si na ha nwere onweha; 9 na ha nile gēzilaga, onye ọ bula orú-ya nwoke, na onye ọ bula nwayi nējere ya ozi, nke bu nwoke Hibru ma-ọbu nwayi Hibru, inwere onwe-ya; ka madu we ghara ime ka ha fè ya ọfufè-orú, onye ọ bula ọ me ka onye-Ju, bú nwa-nne-ya, fè ya: 10 ndi-isi nile na ndi Israel nile we nuru, bú ndi bàra n'ọbụba-ndu ahu, izilaga, onye ọ bula orú-ya nwoke, na onye ọ bula nwayi nējere ya ozi, inwere onweha, ka madu ọ bula we ghara ime kwa ka ha fè ya ọfufè-orú ọzọ; ha we nuru, zilaga ha: 11 ma emesia ha chighariri, me ka ndi-orú-ha ndikom na ndinyom ndi nējere ha ozi, bú ndi ha zilagarari inwere onweha, lata, ha we buda ha ka ha buru orú-ndikom na ndinyom nējere ha ozi: 12 okwu Jehova we rue Jeremaia nti site na Jehova, si, 13 Otú a ka Jehova, bú Chineke nke Israel, siri: Mu onwem na nna-unu-ha ọbara ndu n'ubochi M'mere ka ha si n'ala Ijpt, n'ulo ndi-orú, puta, si, 14 N'ogwugwu arọ asa unu gēzilaga, onye ọ bula nwa-nne-ya, bú onye-Hibru, nke rere onwe-ya n'aka-gi, we fè gi arọ isi, i gēzilaga ya inwere onwe-ya: ma nna-unu-ha egeghm nti, ha atogh kwa nti-ha n'ala. 15 Unu onwe-unu we chigharia ta, we me ihe ziri ezi n'anyam abua, n'ikp̄sa, onye ọ bula ọ gwa madu-ibe-ya, si na ọ nwere onwe-ya pua n'aka-gi; unu we ọba ndu n'irum n'ulo nke akp̄kwasiri aham: 16 unu we chigharia me ka ahain ghara idi nsọ, me, onye ọ bula ọ me orú-ya nwoke, onye ọ bula ọ me nwayi nke nējere ya ozi, ka ha lata, bú ndi unu zilagarari inwere onweha n'ochicho nkpuru-obi-ha; unu we buda ha iburu unu orú-ndikom na ndinyom nējere unu ozi. 17 N'ihí nka ka Jehova ji si otú a: Unu onwe-unu egeghm nti, ikp̄sa, onye ọ bula ọ gwa nwa-nne-ya, onye ọ bula ọ gwa madu-ibe-ya, si na ọ nwere onwe-ya: Ic, M'nākp̄sara unu si na unu nwere

onwe-unu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), ibà na mma-agma, na ibà n'ajọ ọria nēfe efe, na ibà n'oké unwu; M'gēwere kwa unu nye iburu ala-eze nile nke uwa ihe-ntughari. 18 M'gēwere kwa ndikom ndi nējehie n'ọbụba-ndum nye, bú ndi nēmegh ka okwu nile nke ọbụba-ndu ahu nke ha ọbara n'irum guzosie ike, bú nwa-ehi nke ha kp̄wara abua, we gabiga n'etiti nkp̄wa-ya abua; 19 bú ndi-isi Juda, na ndi-isi Jerusalem, na ndi-onozi, na ndi-nchu-aja, na ndi nile nke ala nka. ndi gabigaworo n'etiti nkp̄wa abua nke nwa-ehi ahu; 20 M'gēwere ha nye n'aka ndi-iro-ha, na n'aka ndi nāchọ ndu-ha: ozu-ha ewe ghọrọ anu-ufe nke elu-igwe, ghọ-kwa-ra anu-ọhia nke uwa, ihe-oriri. 21 Ọ bu kwa Zedekaia, bú eze Juda, na ndi-isi-ya ka M'gēnye n'aka ndi-iro-ha, na n'aka ndi nāchọ ndu-ha, na n'aka usu-ndi-agma nke eze Babilon, ndi nēsi n'ebe unu nọ rigo la. 22 Le. M'gaje inye iwu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), me ka ha biaghachi n'obodo a; ha gēbuso kwa ya agha, were ya, sure ya n'ọku: ọ bu kwa obodo nile nke Juda ka M'gēme ka ha ghọ ebe toghọrọ n'efu, ghara inwe onye-obibi.

35 I Okwu ahu nke ruru Jeremaia nti site na Jehova n'ubochi Jehoiakim nwa Josai, bú eze Juda, si, 2 Je n'ulo ndi Rikab, gwa ha okwu, me ka ha bata n'ulo Jehova, n'otú n'ime-ulo-ya, me ka ha nua manya-vine. 3 M'we kuru Jeazanaia nwa Jeremaia, nwa Habazanaia, na umu-nne-ya, na umu-ya ndikom nile, na ulo nile nke ndi Rikab; 4 m'we me ka ha bata n'ulo Jehova, n'ime-ulo umu Henan nwa Igdalaia, bú onye nke Chineke, nke di n'akuku ime-ulo ndi-isi, nke di n'elu ime-ulo Maaseia nwa Shalum, bú onye-nche nke nbata-uzọ: 5 M'we che n'iru umu ulo ndi Rikab ọkwa ufodu juputara na manya-vine na iko ufodu, m'we si ha, Nuanu manya-vine. 6 Ha we si, Ayi agagh-anu manya-vine: n'ihí na Jonadab nwa Rikab, bú nna-ayi, nyere ayi iwu, si, Unu anula manya-vine, unu onwe-unu, na umu-unu, rue m̀be ebighe-ebi: 7 unu ewu-kwa-la ulo, unu agha-kwa-la nkpuru, unu aku-kwa-la ubi-vine, unu enwe-kwa-la ihe ndia: kama ọ bu n'ulo-

ikwū ka unu gēbi ubōchi nile nke unu; ka unu we di ndu otutu ubōchi n'elu ala ahu ebe unu onwe-unu bu ndi-ōbia. 8 Ayi we ge nti olu Jonadab nwa Rikab, bú nna-ayi, n'ihe nile nke ọ nyere ayi n'iwu, ighara inu manya-vine ubōchi nile ayi, ayi onwe-ayi, na ndinyom-ayi, na umu-ayi ndikom, na umu-ayi ndinyom; 9 na ighara iwu ulo ka ayi we biri nime ha: ọ digh kwa ubi-vine, ma-ọbu ubi, ma-ọbu nkpuru-oghigha ayi nwere: 10 ayi we biri n'ulo-ikwū, we ge nti, me dika ihe nile si di nke Jonadab, bú nna-ayi, nyere ayi n'iwu. 11 O rue, m̀be Nebukadreza, bú eze Babilon, rigotara n'ala nka, na ayi siri, Bianu, ka ayi ba na Jerusalem n'ihl usu-ndi-agma nke ndi Kaldea, na n'ihl usu-ndi-agma nke Siria; ayi we biri na Jerusalem.

12 Okwu Jehova we rue Jeremaia nti, si, 13 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri: Je, si ndi Juda, si kwa ndi bi na Jerusalem, Unu agagh-anara ido-aka-na-nti ige nti okwum nile? ọ bu ihe si n'onu Jehova puta. 14 Emewo ka okwu nile nke Jonadab nwa Rikab guzosie ike, bú nke ọ nyere umu-ya n'iwu, ka ha ghara inu manya-vine, ha anugh kwa manya-vine rue ta, n'ihl na ha anuwo ihe nke nna-ha nyere n'iwu: ma Mu onwem agwawo unu okwu, nēbili n'isi-ututu nēkwu; ma unu egeghm nti. 15 M'we zitere unu ndi-orum nile, bú ndi-amuma, nēbili n'isi-ututu nēzite ha, si, Biko, sinu, onye ọ bula n'uzo ọjọ ya, lata, me-kwa-nu ka omume nile unu di nma, unu ejeso-kwala chi ọzọ ife ha, biri-kwa-nu n'ala nka nke M'nyere unu, nye kwa nna-unu-ha: ma unu atogh nti-unu n'ala, unu egeghkwam nti. 16 N'ihl na unu Jonadab nwa Rikab emewo ka ihe ahu nna-ha nyere n'iwu guzosie ike, bú nke ọ nyere ha n'iwu, ma ndi nka egeghm nti; 17 n'ihl nka ka Jehova, bú Chineke nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, ji si otú a: Le, M'gaje ime ka ihe ọjọ ahu nile biakute Juda, biakute kwa ndi nile bi na Jerusalem, bú nke M'kwuwo megede ha: n'ihl na agwawom ha okwu, ma ha anugh; M'we kpọ ha okú, ma ha azagh. 18 Jeremaia we si ulo ndi Rikab, Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri: N'ihl na unu

egewo nti ihe Jonadab, bú nna-unu, nyere n'iwu, unu we debe ihe nile ọ nyere n'iwu, unu we me dika ihe nile si di nke ọ nyere unu n'iwu; 19 n'ihl nka ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, ji si otú a: Agagh-ebipu n'ulo Jonadab nwa Rikab onye nwe iguzo n'irum ubōchi nile.

36 1 O rue. n'arọ nke-anọ nke Jehoiakim nwa Josaia, bú eze Juda, na okwu a ruru Jeremaia nti site na Jehova, si, 2 Were n'onwe-gi akwukwo-npiakota, de nime ya okwu nile nke M'gwaworo gi imegede Israel, na imegede Juda, na imegede mba nile, site n'ubochi M'gwara gi okwu, site n'ubochi Josaia, we rue ta. 3 Elegh anya ulo Juda ganu ihe ọjọ ahu nile nke Mu onwem nēchē ime ha; ka ha we lata, onye o bula o si n'uzo ọjọ ya lata; ka M'we baghara ajo omume-ha na nmehie-ha. 4 Jeremaia we kpọ Beruk nwa Neraia; Beruk we dere n'onu Jeremaia okwu nile nke Jehova, nke Ọ gwara ya-ri, n'akwukwo-npiakota. 5 Jeremaia we nye Beruk iwu, si, Mu onwem bu onye ebochibidoworo; apughm ibà n'ulo Jehova: 6 ma gi onwe-gi je, gua n'akwukwo-npiakota ahu, nke i deworo site n'onum, okwu nile nke Jehova na nti ndi Israel, n'ulo Jehova n'ubochi obubu-onu: ọ bu kwa na nti Juda nile ndi si n'obodo nile ha abia ka i gāgu ha. 7 Elegh anya ariri-omara-ha gāda n'iru Jehova, ha ewe lata, onye ọ bula o si n'uzo ọjọ ya lata: n'ihl na ọ di uku, bú iwe ahu na onuma ahu nke Jehova kwuwo megede ndi nka. 8 Beruk nwa Neraia we me dika ihe nile si di nke Jeremaia, bú onye-amuma, nyere ya n'iwu, ọ we gua n'akwukwo ahu okwu nile nke Jehova n'ulo Jehova.

9 O rue, n'arọ nke-ise nke Jehoiakim nwa Josaia, bú eze Juda, n'onwa nke iteghete, na ndi nile ndi nọ na Jerusalem, na ndi nile ndi si n'obodo nile nke Juda abata na Jerusalem, kposara obubu-onu n'iru Jehova. 10 Beruk we gua n'akwukwo ahu okwu nile nke Jeremaia n'ulo Jehova, n'ime-ulo Gemaraia nwa Shefan, bú ode-akwukwo, n'ogige nke di n'elu, n'oghere onu-uzo-ama ọhu nke ulo Jehova, na nti ndi Israel nile.

11 Maikaia nwa Gemaraia, nwa Shefan, we nuru okwu nile nke Jehova nke sitere n'akwukwọ ahu, 12 ọ we rida n'ulo eze, rue ime-ulo nke ode-akwukwọ: ma, le, n'ebe ahu ka ndi-isi nile nānọdu, bú Elishama ode-akwukwọ, na Delaia nwa Shemaia, na Elnetan nwa Akboa, na Gemaraia nwa Shefan, na Zedekaia nwa Hananaia, na ndi-isi nile. 13 Maikaia we gosi ha okwu nile ọ nuru, m̀be Beruk nāgu akwukwọ ahu na nti ndi Israel nile. 14 Ndi-isi nile we zie Jehudi nwa Netanaia, nwa Shelemaia, nwa Kushi, jekuru Beruk, si, Akwukwọ-npiakọta ahu nke i guworo ihe nime ya na nti ndi Israel, were n'aka-gi bia. Beruk nwa Neraia we were akwukwọ-npiakọta ahu n'aka-ya, biakute ha. 15 Ha we si ya, Biko, nọdu ala, gua ya na nti-ayi. Beruk we gua ya na nti-ha. 16 O rue, m̀be ha nusiri okwu ndia nile, na ha turu oké egwu, onye na ibe-ya, ha we si Beruk, Ayi aghagh igosi eze okwu ndia nile. 17 Ha we jua Beruk, si, Biko, gosi ayi, Ị siri aña deputa okwu ndia nile n'ọnu-ya? 18 Beruk we si ha, N'ọnu-ya ka ọ nākpọrọm okwu ndia nile, ma mu onwem were ink ede ha n'akwukwọ a. 19 Ndi-isi we si Beruk, Je, zobe onwe-gi, gi onwe-gi na Jeremaia; ekwe-kwa-la onye ọ bula mara ebe unu onwe-unu nọ. 20 Ha we bakuru eze n'ogige; ma ha debereri akwukwọ-npiakọta ahu n'ime-ulo Elishama, bú ode-akwukwọ; ha we gosi okwu nile na nti abua nke eze. 21 Eze we ziga Jehudi iweta akwukwọ-npiakọta ahu: ọ we weputa ya n'ime-ulo Elishama, bú ode-akwukwọ. Jehudi we gua ya na nti abua nke eze, na na nti ndi-isi nile ndi nēguzo n'akuku eze. 22 Ma eze nānọdu n'ulo m̀be oyi n'ọnwa nke-iteghete: ọku nēnwu kwa n'ite-ọku nke di n'iru ya. 23 O rue, m̀be Jehudi gusiri ibe akwukwọ atọ ma-ọbu anọ, na o ji mma ode-akwukwọ bikasia ya, tuba ya n'ọku nke di n'ite-ọku, rue m̀be akwukwọ-npiakọta ahu resiri n'ọku nke di n'ite-ọku. 24 Ma ha atugh oké egwu, ha adowagh kwa uweha, bú eze na ndi-oru-ya nile ndi nānu okwu ndia nile. 25 Ozo kwa, Elnetan na Delaia na Gemaraia riorori eze aririọ ka ọ ghara isure akwukwọ-npiakọta ahu: ma ọ gegh ha nti. 26 Eze we nye Ieramil nwa eze na Seraia nwa Azriel na

Shelemaia nwa Abdeel iwu iwere Beruk, bú ode-akwukwọ, na Jeremaia, bú onye-anuma: ma Jehova zobere ha.

27 Okwu Jehova we rue Jeremaia nti, m̀be eze suresiri akwukwọ-npiakọta ahu, na okwu nile nke Beruk deputara n'ọnu Jeremaia, si, 28 Were kwa n'onwe-gi akwukwọ-npiakọta ozo, dekwasi na ya okwu mbu nile nke di n'elu akwukwọ-npiakọta mbu, nke Jehoiakim, bú eze Juda, sureworo ọku. 29 Ma i gēkwu okwu bayere Jehoiakim, bú eze Juda, si, Otú a ka Jehova siri: Gi onwe-gi esurewo akwukwọ-npiakọta nka ọku, si, Gini mere i ji dekwasi n'akwukwọ a, si, Eze Babilon aghagh ibia bibie ala nka, me ka madu na anumanu kwusi nime ya? 30 N'ihia nka ka Jehova ji kwue okwu di otú a bayere Jehoiakim, bú eze Juda, si: O gagh-enwe onye ganānọkwasi n'ochē-eze Devid: ozo, ozu-ya gābu ihe etufuworo nye ọkpukpo-nku n'ehihie, nye kwa ọtutu-oyi n'abali. 31 M'gēji kwa ajọ omume-ha leta ya, leta kwa nkpuru - ya, leta kwa ndi-oru - ya; M'gēme kwa ka ihe ọjọ ahu nile nke M'gwara ha, ma ha anugh, biakwasi ha, biakwasi kwa ndi bi na Jerusalem, biakwasi kwa ndi Juda. 32 Ma Jeremaia were akwukwọ-npiakọta ozo nye Beruk nwa Neraia, bú ode-akwukwọ; ọ we dere n'ọnu Jeremaia n'elu ya ọkwu nile nke akwukwọ ahu nke Jehoiakim, bú eze Juda, surereri n'ọku; ozo kwa, atukwasiri n'elu ha ọtutu okwu dika ha.

37 1 Zedekaia nwa Josaia we ghọ eze n'ọnọdu Konaia nwa Jehoiakim, onye Nebukadreza, bú eze Babilon, mere ka ọ buru eze n'ala Juda. 2 Ma ọ gegh nti, ya onwe-ya, ma ndi-oru-ya, ma ndi ala ahu, n'okwu nile nke Jehova, nke O'wuru site n'aka Jeremaia, bú onye-amuma.

3 Zedekaia, bú eze, we zie Jehukal nwa Shelemaia, na Zefanaia nwa Maaseia, bú onye-nchu-aja, jekuru Jeremaia, bú onye-amuma, si, Biko, kpere ayi Jehova, bú Chineke-ayi, ekpere. 4 Ma Jeremaia nābata nāpu nwa n'etiti ndi Israel: n'ihia na ha etiyegh ya n'ulo-nkpọrọ. 5 Ozo, usu-ndi-agma Fero esiwo n'Ijpt puta: ndi Kaldea ndi nānọchigide Jerusalem n'agma we nuru akuko-ha, ha we si n'imegide Jerusalem

rigo. 6 Okwu Jehova we rue Jeremaia, bú onye-anuma, nti, si, 7 Otú a ka Jehova, bú Chineke nke Israel, siri: Otú a ka unu gási eze Juda, onye ziworo unu biakutem ijum ase; Le, usu-ndi-agma Fero, nke putaworo iyere unu aka, gálaghachi n'ala-ya, bú Ijipt. 8 Ndi Kaldea gábiaghachi kwa, buso obodo a agha; ha gēwere kwa ya, sure ya n'oku. 9 Otú a ka Jehova siri: Unu arafula nkpuru-obi-unu, si, Ndi Kaldea aghagh isi n'imegide ayi la: n'ih na ha agagh-ala. 10 N'ih na o buru na unu etiḡusia usu-ndi-agma nile nke ndi Kaldea ndi nēbuso unu agha, nání ndi adupúru adupú ewe fodu n'etiti ha, ma ha gēbili, onye o bula n'ulo-ikwū-ya, we sure obodo a n'oku.

11 O rue, mḡe usu-ndi-agma nke ndi Kaldea siri n'imegide Jerusalem rigo n'ih usu-ndi-agma Fero, 12 na Jeremaia siri na Jerusalem pua ije ala Benjamin, iketa òkè-ya n'ebe ahu, n'etiti ndi Israel. 13 O rue, mḡe o nḡ n'onu-uzo-ama Benjamin, na otú onye-nwe nlekḡta nḡ n'ebe ahu, onye aha-ya bu Iraiija nwa Shelemaia, nwa Hananaia; o we jide Jeremaia, bú onye-amuma, si, Ndi Kaldea ka gi onwe-gi nādakuru. 14 Jeremaia we si, O bu okwu-ugha; adighm-adakuru ndi Kaldea; ma o gegh ya nti: Iraiija we jide Jeremaia, me ka o biakute ndi-isi. 15 Ndi-isi we wesa Jeremaia iwe, tie ya ihe, tiye ya n'ulo-nkpḡḡ, bú ulo Jonatan ode-akwukwḡ; n'ih na ulo ahu ka ha mereri ulonkpḡḡ. 16 Mḡe Jeremaia batara n'ulo olulú, na n'ime-ulo ntà ya, Jeremaia we nḡdu n'ebe ahu otutu ubḡchi; 17 eze, bú Zedekaia, we ziga, kuta ya: eze we jua ya n'ulo-ya na nzuzo, si, O di okwu o bula sitere na Jehova? Jeremaia we si, Okwu di. O we si, N'aka eze Babilon ka agēnye gi. 18 Jeremaia we si eze, bú Zedekaia, Gini ka m'mehieworo megide gi, ma-ḡbu megide ndi-oru-gi, ma-ḡbu megide ndi nka, na unu tiyeworo mu onwem n'ulo-nkpḡḡ? 19 Òle ebe kwa ka ndi-amuma-unu nḡ, bú ndi buru unu amuma, si, Eze Babilon agagh-abia imegide unu, ma-ḡbu imegide ala nka? 20 Ma ubu a, biko, nuru, onye-nwem, eze: biko, ka aririḡ-amaram da n'iru gi; eme-kwala ka m'laghachi n'ulo Jonatan, bú ode-

akwukwḡ, ka m'we ghara inwu n'ebe ahu. 21 Eze, bú Zedekaia, we nye iwu, ha we tiye Jeremaia n'ogige ulo-nche, nēnye ya otú oḡe achicha kwa-ubḡchi site n'ēzi ndi-osi-ite, rue mḡe achicha nile nke di n'obodo gwusiri. Jeremaia we nḡgide n'ulo-nche.

38 1 Shefataia nwa Matan, na Gedalaia nwa Pashua, na Jukal nwa Shelemaia, na Pashua nwa Malkija, we nuru okwu nile nke Jeremaia nāgwa ndi Israel nile, si, 2 Otú a ka Jehova siri, Onye nānḡgide n'obodo a gānwu site na mma-agma, na site n'oké unwu, na site n'ajo ḡria nēfe efe: ma onye nāpukuru ndi Kaldea gādi ndu, ndu-ya ewe ghḡḡ ya ihe-nkwata, o we di ndu. 3 Otú a ka Jehova siri, Aghagh inye obodo a n'aka usu-ndi-agma nke eze Babilon, o gēwere kwa ya. 4 Ndi-isi we si eze, Biko, ka eme ka nwoke a nwua; n'ih na ya onwe-ya nēme ka aka ndi-agma kuda, bú ndi fḡduru n'obodo a, na aka ndi Israel nile, n'igwa ha okwu dika okwu ndia: n'ih na nwoke a adigh-achḡḡ ndi nka udo, kama o bu ihe oḡḡ. 5 Eze, bú Zedekaia, we si, Le, onye ahu di n'aka-unu: n'ih na eze abugh onye puru ime ihe o bula megide unu. 6 Ha we were Jeremaia, tubà ya n'olulú Malkija nwa eze, nke di n'ogige ulonche: ha we chiri udḡ rada Jeremaia. Ma miri adigh n'olulú ahu, o bu nání apiti: Jeremaia we mibe n'apiti ahu. 7 Ebed-melek, bú onye Etiopia, onye bu onozí, nke nḡ n'ulo eze, we nuru na ha tiyereri Jeremaia n'olulú; ma eze nānḡdu n'onu-uzo-ama Benjamin; 8 Ebed-melek we si n'ulo eze puta, gwa eze okwu, si, 9 Onye-nwem eze, ndikom ndia emewo ihe oḡḡ n'ih nile nke ha meworo Jeremaia, bú onye-amuma, onye ha tubāworo n'olulú ahu; o we nḡ n'onwu n'onḡdu-ya n'ih oké unwu: n'ih na nri adigh kwa oḡḡ n'obodo a. 10 Eze we nye Ebed-melek, bú onye Etiopia, iwu, si, Si n'ebe a chiri orú ndikom na iri n'aka-gi, me ka Jeremaia, bú onye-amuma, si n'olulú ahu rigoputa, tutu o nwua. 11 Ebed-melek we chiri ndikom ahu n'aka-ya, ba n'ulo eze n'okpuru ulo-ákú, chiputa n'ebe ahu nkirika ákwà nke dḡkara adḡka na nkirika ákwà nke kara nká, o we chiri udḡ radara ha Jeremaia n'olulú

ahu. 12 Ebed-melek, bú onye Etiopia, we si Jeremaia, Biko, tiye nkirika ákwà ndia nke dọkara adọka na nke kara nká n'okpuru nkpa-abu-gi abua n'okpuru udọ. Jeremaia we me otù a. 13 Ha we chiri udọ ahu dọgota Jeremaia, we me ka o si n'olùlù ahu rigoputa: Jeremaia we nọgide n'ogige ulo-nche ahu.

14 Eze, bú Zedekaia, we ziga, kutara onwe-ya Jeremaia, bú onye-amuma, rue nbata nke-atọ nke di n'ulo Jehova: eze we si Jeremaia, Mu onwem gaje iju gi otù ihe; ezonarilam ihe ọ bula. 15 Jeremaia we si Zedekaia, Mbe m'gēgosi gi, i gagh-eme ka m'nwua n'ezie? ọzọ, mbe m'gādu gi ọdu, i gagh-egem nti. 16 Eze, bú Zedekaia, we nuaara Jeremaia iyi na nzuzo, si, Jehova nādi ndu, bú Onye ahu nke nyere ayi ndu a, m'gagh-eme ka i nwua ma-ọli, m'gagh-enye kwa gi ma-ọli n'aka ndikom ndia ndi nāchọ ndu-gi. 17 Jeremaia we si Zedekaia, Otù a ka Jehova, bú Chineke nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke Israel, siri: Ọ buru na i gāpukuru ndi-isi eze Babilon n'ezie, nkpuru-obi-gi gādi kwa ndu, agagh-esure kwa obodo a n'ọku; i gādi kwa ndu, gi onwe-gi na ulo-gi: 18 ma ọ buru na i pukugh ndi-isi eze Babilon, agēnye kwa obodo a n'aka ndi Kaldea, ha gēsure kwa ya n'ọku, gi onwe-gi agagh-ewepuga onwe-gi n'aka-ha. 19 Eze, bú Zedekaia, we si Jeremaia, Mu onwem nātu egwu ndi-Ju ndi dakuruworo ndi Kaldea, na ha gēnyem n'aka-ha, ha ewe kwam emò. 20 Jeremaia we si, Ha agagh-enye gi n'aka-ha. Biko, ge nti olu Jehova, n'ihe nke mu onwem nāgwa gi: ọ we diri gi nma, nkpuru-obi-gi gādi kwa ndu. 21 Ma ọ buru na gi onwe-gi aju na i gagh-apu, nka bu okwu nke Jehova nneworo ka m'hu: 22 Le, ndinyom ahu nile ndi fọduru n'ulo eze Juda gābu ndi emeworo ka ha pukuru ndi-isi eze Babilon, ndinyom ahu ganāsi kwa, Ndi gi na ha di n'udo akpaliwo gi, we nwe ike n'aru gi: ukwu-gi abua emiwo n'apiti, ha we laghachi azu. 23 Ọ bu kwa ndinyom-i nile na umu-gi ka ha ganēme ka ha pukuru ndi Kaldea: gi onwe-gi agagh-ewepuga onwe-gi n'aka-ha, kama aka eze Babilon gējide gi: ọ bu kwa obodo a ka i gēsure n'ọku.

24 Zedekaia we si Jeremaia, Ekwela ka onye ọ bula mara okwu ndia, i gagh-anwu kwa. 25 Ma mbe ndi-isi gānu na mu na gi ekwuwo okwu, ha we biakute gi, si gi, Biko, gosi ayi ihe i gwaworo eze; ezonarila ayi ya, ayi agagh-eme kwa ka i nwua: gosi kwa ayi ihe eze gwara gi: 26 i gāsi kwa ha, Mu onwem nēme ka ariri-ọ-amaram da n'iru eze, ka ọ ghara ime ka m'laghachi n'ulo Jonatan, inwu n'ebe ahu. 27 Ndi-isi nile we biakute Jeremaia, jua ya: ọ we gosi ha dika okwu ndia nile si di nke eze nyere ya n'iwu. Ha we debe ọnu-ha du, rapu ya; n'ihhi na anugh okwu ahu. 28 Jeremaia we nọgide n'ogige ulo-nche rue ubọchi ewere Jerusalem.

39 O rue, mbe ewere Jerusalem, I (n'arọ nke - iteghete nke Zedekaia, bú eze Juda, n'ọnwa nke-iri, ka Nebukadreza, bú eze Babilon, na usu-ndi-agma-ya nile, biaruru Jerusalem, we nọchigide ya n'agma; 2 n'arọ nke-iri-na-otù nke Zedekaia, n'ọnwa nke-anọ, n'ubọchi nke-iteghete nke ọnwa ahu, ka awapururu n'obodo ahu:) 3 na ndi-isi nile nke eze Babilon batara, we nọdu n'ọnu-uzọ-ama nke etiti, bú Neagal-shareza, na Samga-nebo, na Sasekim, bú Rab-saris, na Neagal-shareza, bú Rab-mag, na ndi-isi nile nke eze Babilon fọduru. 4 O rue, mbe Zedekaia, bú eze Juda, na ndi-agma nile huru ha, na ha ọlagara, were abali si n'obodo ahu pua, n'uzọ ubi eze abara ogige, n'ọnu-uzọ-ama nke di n'etiti mpidi abua: ọ we pua ga n'uzọ Araba. 5 Usu-ndi-agma nke ndi Kaldea we chua ha n'azu, rue Zedekaia aru n'ala ihe nādigh nke Jeriko: ha we jide ya, me ka ọ rigokuru Nebukadreza, bú eze Babilon, rue Ribla n'ala Hemat, ọ we kwue okwu ikpé n'ebe ọ nọ. 6 Eze Babilon we ọue umu-ndikom Zedekaia nime Ribla n'anya-ya: ọ bu kwa ndi nile nke Juda amara aha-ha ka eze Babilon ọuru. 7 Ọ me-kwa-ra ka Zedekaia kpue isi n'anya-ya abua, ọ were kwa ihe-ọla eji ke ukwu ke ya aju, ime ka ọ ba na Babilon. 8 Ọ bu kwa ulo eze na ulo nile nke ndi Israel ka ndi Kaldea surere n'ọku, ha kwatu-kwa-ra mpidi nile nke Jerusalem. 9 Ma ndi Israel nke fọduru, bú ndi fọduru n'obodo ahu, na ndi dapuru adapu, bú

ndi dapuru jekuru ya, na ndi Israel fòduru, bú ndi fòduru n'ebe ahu, ndia ka Nebuzaradan, bú onye-isi ndi-obũ, mere ka ha je biri na Babilon. 10 Ma Nebuzaradan, bú onye-isi ndi-obũ, mere ka ufòdu nime ndi Israel ndi nēnwegh ike, bú ndi nēnwegh ihe ọ bula, fòdu n'ala Juda, ọ we nye ha ubi-vine na ubi n'ubochi ahu. 11 Nebukadreza, bú eze Babilon, we nye Nebuzaradan, bú onye-isi ndi-obũ, iwu bayere Jeremaia, si, 12 Were ya, ka anya-gi abua di n'aru ya, emekwa-la ya ihe ọjọ ọ bula; kama dika o gēsi gwa gi, me ya otú a. 13 Nebuzaradan, bú onye-isi ndi-obũ, we ziga, ya na Nebushazban, bú Rab-saris, na Neagal-shareza, bú Rab-mag, na ndi-isi nile nke eze Babilon; 14 ha we ziga, weputa Jeremaia n'ogige ulonche, nye ya n'aka Gedalaia nwa Ahaikam, nwa Shefan, ka ọ we me ka ọ pua la: ọ we biri n'etiti ndi Israel.

15 Ọ bu kwa Jeremaia ka okwu Jehova ruru nti, m̀be ọ nọ ka onye eḅochibidoworo n'ogige ulonche, si, 16 Je, gwa Ebed-melek, bú onye Etiopia, okwu, si, Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri: Le, M'gaje ime ka okwum nile biarue obodo a ime ya ihe ọjọ, ọ bugh ime ya ezi ihe; ha gādi kwa n'iru gi n'ubochi ahu. 17 Ma M'gānaputa gi n'ubochi ahu, (ọ bu ihe si n'onu Jehova puta): agagh-enye kwa gi n'aka ndi ahu gi onwe-gi nātu egwu ha. 18 N'ih na aghaghm ime ka i wepuga onwe-gi, ọ bugh kwa na mma-agma ka i gāda, kama ndu-gi gāghorọ gi ihe-nkwata: n'ih na i babawo nimem: ọ bu ihe si n'onu Jehova puta.

40 I Okwu ahu nke ruru Jeremaia nti site na Jehova, m̀be Nebuzaradan, bú onye - isi ndi - obũ, zilagasiri ya site na Rema, ka ọ weresiri ya m̀be ọ bu onye ejiri nkporọ ke aḅu n'etiti ndi Jerusalem na Juda nile ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ, bú ndi emere ka ha je biri na Babilon. 2 Onye-isi ndi-obũ we were Jeremaia, si ya, Jehova, bú Chineke-gi, kwuru ihe ọjọ a megide ebe a: 3 Jehova we me ka ọ bia, Ọ we me dika O kwuru; n'ih na unu emehiewo megide Jehova, ma unu egegh

nti olu-Ya, n'ih nka ka ihe a ruworo unu aru. 4 Ma ubu a, le, atopuwom i ta na nkporọ nke di n'aka-gi. Ọ buru na ọ di nma n'anya-gi isorom bia na Babilon, bia, anyam gādi kwa n'aru gi; ma ọ buru na ọ jorọ njọ n'anya-gi isorom bia na Babilon, ghara: le, ala nka nile di n'iru gi; n'ebe di nma na n'ebe ziri ezi n'anya-gi ije, je n'ebe ahu. 5 Ma m̀be ọ kālaghachigh, ọ si ya, Ma-ḅbu laghachikuru Gedalaia nwa Ahaikam, nwa Shefan, onye eze Babilon meworo onye-nlekota obodo nile nke Juda, gi na ya biri n'etiti ndi-gi: ma-ḅbu je ebe ọ bula ziri ezi n'anya-gi ije. Onye-isi ndi-obũ we nye ya òkè ihe-oriri na onyinye, zilaga ya. 6 Jeremaia we biakute Gedalaia nwa Ahaikam rue Mizpa, ya na ya we biri n'etiti ndi Israel ndi fòduru n'ala-ha.

7 Ndi-isi nile nke usu nile nke ndi-agma ndi nọ n'ohia, ha onwe-ha na ndikom-ha, we nu na eze Babilon mere Gedalaia nwa Ahaikam onye-nlekota n'ala-ha, na ọ me-kwa-ra ya onye-nlekota nke ndikom na ndinyom na umu-ntakiri, bú ufòdu nime ndi nēnwegh ike n'ala, nime ndi anēmegh ka ha je biri na Babilon; 8 ha we biakute Gedalaia rue Mizpa, bú Ishmael nwa Netanaia, na Johanan na Jonatan, bú umu Karea, na Seraia nwa Tanhumet, na umu Efai, bú onye Netofa, na Jezanaia nwa onye Meaka, ha onwe-ha na ndikom-ha. 9 Gedalaia nwa Ahaikam, nwa Shefan, we nuara ha iyi, nu-kwa-ra ndikom-ha, si, Unu atula egwu ifè ndi Kaldea: birinu n'ala, fè kwa eze Babilon, ọ gādi-kwa-ra unu nma. 10 Ma mu onwem, le, m'ganēbi na Mizpa, iguzo n'iru ndi Kaldea, ndi gābiakute ayi: ma unu onwe-unu, chikotanu manya-vine na nkpuru nke m̀be nghokota-nkpuru na manu, tiye ha n'ihe-unu, biri-kwa-nu n'obodo nile unu nke unu wereworo. 11 Ọzọ kwa, ndi-Ju nile ndi nọ na Moab, na n'etiti umu Amon, na n'Edom, na ndi nọ n'ala nile, nuru na eze Babilon enyewo Juda ndi fòduru, na ọ mewo kwa Gedalaia nwa Ahaikam, nwa Shefan, onye-nlekota-ha; 12 ndi-Ju nile we si n'ebe nile achugara ha-ri lata, we bata n'ala Juda, biakute Gedalaia, rue Mizpa, we

chikọta manya-vine na nkpuru nke m̀be nghọkọta-nkpuru nke-uku.

13 Ọzọ, Johanan nwa Karea, na ndi-isi nile nke usu nile nke ndi-agma ndi nọ n'ọhia, biakutere Gedalaia rue Mizpa, 14 si ya, Ị mara n'ezie na Bealis, bú eze umu Amon, ezitewo Ishmael nwa Netanaia itiḅu gi onwe-gi? Ma Gedalaia nwa Ahaikam ekwegh ihe ha kwuru. 15 Johanan nwa Karea we gwa Gedalaia okwu na nzuzo nime Mizpa, si, Biko, ka m'je, m'gētiḅu kwa Ishmael nwa Netanaia, ma ọ digh onye ọ bula gāma: n'ihii gini ka o gētiḅu gi onwe-gi, Juda nile ewe ́asa, bú ndi achikọtaworo n'ebe i nọ, ndi Juda fọduru ewe la n'iyi? 16 Gedalaia nwa Ahaikam we si Johanan nwa Karea, Emela ihe a: n'ihii na okwu-ugha ka gi onwe-gi nēkwu bayere Ishmael.

41 1 O rue, n'ọnwa nke-asa, na Ishmael nwa Netanaia, nwa Elishama, onye sitere na nkpuru ndi nwe ala-eze, onye bu kwa otu nime ndi-isi nke eze, ya na ndikom iri, biakutere Gedalaia nwa Ahaikam rue Mizpa; ha we rikọ nri n'ebe ahu na Mizpa. 2 Ishmael nwa Netanaia we bilie, ya na ndikom iri ahu ndi ya na ha yikọrọ bia, ha we were mma-agma tiḅue Gedalaia nwa Ahaikam, nwa Shefan, we me ka ọ nwua, bú onye eze Babilon mere onye-nlekọta ala ahu. 3 O bu kwa ndi-Ju nile ndi ha na ya, bú Gedalaia, nọ, nime Mizpa, na ndi Kaldea ndi ahuru n'ebe ahu, bú ndi-agma, ka Ishmael tiḅuru. 4 O rue, n'ubọchi nke-abua m̀be emesiri ka Gedalaia nwua, ma ọ digh onye ọ bula mara ya, 5 na madu ufọdu siri na Shekem, si kwa na Shailo, si kwa na Sameria, bia, bú ọgu ndikom anọ, ndi akọpusiri afu-ọnu-ha, ndi uwe nile ha dọwara adọwa, ndi nēbi kwa onwe-ha mma, jide onyinye-inata-iru-ọma na frankincense n'aka-ha, iwebata ya n'ulo Jehova. 6 Ishmael nwa Netanaia we si na Mizpa pua izute ha, nēje ije nākwa ákwá: o rue, m̀be o zutere ha, na ọ siri ha, Biakutenu Gedalaia nwa Ahaikam. 7 O rue, m̀be ha batara n'etiti obodo, na Ishmael nwa Netanaia ́uru ha, tubá ha n'etiti olúlù, ya onwe-ya na ndikom ndi ya na ha nọ. 8 Ma achọtara ndikom iri n'etiti ha ndi siri Ishmael, Emela ka ayi nwua: n'ihii na ayi nwere áku zoro

ezo n'ọhia, bú ọka wheat, na ọka barley, na manu, na manu-añu. O we rapu, ghara ime ka ha nwua n'etiti umu-nneha. 9 Ma olúlù ahu ebe Ishmael tubára ozu nile nke ndikom ahu ndi o tiḅuru, n'akuku Gedalaia, (olúlù ahu bú nke Esa, bú eze, mereri n'ihii Beasha, bu eze Israel,) olúlù ahu ka Ishmael nwa Netanaia were ndi eḅuru eḅu tujue. 10 Ishmael we dọta ndi Israel nile fọduru ndi nọ na Mizpa n'agma, bú umu-ndinyom eze, na ndi Israel nile fọduru na Mizpa, ndi Nebuzaradan, bú onye-isi ndi-obù, mere Gedalaia nwa Ahaikam onye-nlekọta-ha: Ishmael nwa Netanaia we dọta ha n'agma, je igabigakuru umu Amon.

11 Johanan nwa Karea na ndi-isi nile nke usu nile nke ndi-agma so ya we nu ihe ọjọ ahu nile nke Ishmael nwa Netanaia mere, 12 ha we chiri ndikom-ha nile, je ibuso Ishmael nwa Netanaia agha, ha we chọta ya n'akuku miri bara uba nke di na Gibeon. 13 O rue, m̀be ndi Israel nile ndi ha na Ishmael nọ huru Johanan nwa Karea, na ndi-isi nile nke usu nile nke ndi-agma ndi ya na ha nọ, ha we n̄uria ọnu. 14 Ndi Israel nile ndi Ishmael siri na Mizpa dọta n'agma we chigharia, lata, jekuru Johanan nwa Karea. 15 Ma Ishmael nwa Netanaia chiri ndikom asatọ wepuga onwe-ya n'aka Johanan, jekuru umu Amon. 16 Johanan nwa Karea na ndi-isi nile nke usu nile nke ndi-agma so ya we chiri ndi Israel nile fọduru, bú ndi ọ mere ka ha si n'aka Ishmael nwa Netanaia lata, site na Mizpa, m̀be o tiḅusiri Gedalaia nwa Ahaikam, bú ndikom, ndi bu ndi-agma, na ndinyom, na umu-ntakiri, na ndi-onozi, ndi ọ mere ka ha si na Gibeon lata: 17 ha we je, nọdu na Gerut Kimham, nke di n'akuku Bet-lehem, ije ba n'Ijpt, 18 n'ihii ndi Kaldea: n'ihii na ha turu egwu ha, n'ihii na Ishmael nwa Netanaia etiḅuwo Gedalaia nwa Ahaikam, onye eze Babilon mere onye-nlekọta ala-ha.

42 1 Ndi-isi nile nke usu nile nke ndi-agma, na Johanan nwa Karea, na Jezanaia nwa Hoshaiia, na ndi Israel nile site n'onye dikarisiri ntá we rue onye dikarisiri uku, we biarue nso, 2 si Jeremaia, bú onye-amuma, Biko, ka aririọ-amara-ayi da n'iru gi, gi kpere ayi

Jehova, bú Chineke-gi, ekpere, kpe ekpere bayere ndia nile fòduru; n'ihì na ayi fòduru nání madu ole-na-ole si n'òtutu madu puta, dika anya-gi abua si ahu ayi: 3 ka Jehova, bú Chineke-gi, we gosi ayi uzò ahu nke ayi gēje ije nime ya, na ihe ayi gēme. 4 Jeremaia, bú onye-amuma, we si ha, Anuwom; le, m'gaje ikpere Jehova, bú Chineke-unu, ekpere, dika okwu nile nke unu si di; o gēru kwa na ihe ọ bula nke Jehova gāza unu, m'gēgosi unu ya; m'gagh-ehochinari unu ihe ọ bula. 5 Ndi ahu we si Jeremaia, Ka Jehova buru onye-àmà nēkwu ezi-okwu nke kwesi-kwa-ra niakwasi-obi n'etiti ayi, ọ buru na ọ bugh dika okwu ahu nile si di, nke Jehova, bú Chineke-gi, gēzite gi ka i were ya biakute ayi, otú a ka ayi gēme. 6 Ma ọ di nma ma ọ jọrọ njọ, olu Jehova, bú Chineke-ayi, ka ayi gēge nti, bú Onye ayi onwe-ayi nēziga gi ijekuru; ka ọ we diri ayi nma, mbe ayi nēge nti olu Jehova, bú Chineke-ayi.

7 O rue, mbe ubochi iri gwusiri, na okwu Jehova ruru Jeremaia nti. 8 Ọ we kpọ Johanán nwa Kareá, na ndi-isi nile nke usu nile nke ndi-agma so ya, na ndi Israel nile site n'onye dikarisiri ntà we rue onye dikarisiri uku, 9 si ha, Otú a ka Jehova, bú Chineke nke Israel, Onye unu zigaram ijekuru ime ka ariri-amará-unu da n'iru Ya, siri: 10 Ọ buru na unu ebiri n'ala nka, M'gēwu kwa unu dika uló, ghara ikwada unu, M'gāku kwa unu dika osisi, ghara iropu unu: n'ihì na echeghariwom n'ihe ọjọ ahu nke M'meworo unu. 11 Unu atula egwu eze Babilon, onye unu onwe-unu nātu egwu ya; unu atula egwu ya, (ọ bu ihe si n'onu Jehova puta): n'ihì na unu ka M'noyere, izoputa unu, na inaputa unu n'aka-ya. 12 M'gēnye kwa unu ka enwe obi-ebere nile n'aru unu, ka ọ we nwe obi-ebere n'aru unu, me ka unu lata n'ala-unu. 13 Ma ọ buru na unu onwe-unu asi, Ayi agagh-ebi n'ala nka; unu ewe ghara ige nti olu Jehova, bú Chineke-unu; 14 si, É-è; kama ọ bu n'ala Ijpt ka ayi gābà, ebe ayi nāgagh-ahu agha, ayi agagh-anu kwa olu opi-ike, agu ihe-oriri agagh-agu kwa ayi; ọ bu kwa n'ebe ahu ka ayi gēbi: 15 ma ubu a n'ihì nka nurunu okwu Jehova, unu ndi Juda fòduru: otú a ka

Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri, Ọ buru na unu onwe-unu edosie iru-unu ike ibà n'Ijpt, unu ewe ba inọ dika ọbia n'ebe ahu; 16 o gēru kwa, na mma-agma ahu nke unu onwe-unu nātu egwu ya, n'ebe ahu ka o gēru unu aru n'ala Ijpt; ọzọ, oké unwu ahu, nke unu onwe-unu nātu egwu ya, n'ebe ahu ka ọ gārapara unu n'aru n'iso unu n'azu n'Ijpt; ọ bu kwa n'ebe ahu ka unu gānwu. 17 Ọ bu kwa otú a ka ndikom ahu nile gādi, bú ndi doworo iru-ha ibà n'Ijpt inọ dika ọbia n'ebe ahu; ha gānwu site na mma-agma, na site n'oké unwu, na site n'ajọ ọria nēfe efe: ha agagh-enwe kwa ndi fòduru ma-ọbu ndi ọpuru abapu n'iru ihe ọjọ ahu nke Mu onwem nēme ka ọ biakwasi ha. 18 N'ihì na otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri; Dika awukwasiworo iwem na onumam n'aru ndi bi na Jerusalem, otú a ka agāwukwasi onumam n'aru unu, mbe unu batara n'Ijpt: unu gāghọ kwa ihe-ọbuba-iyi, na ihe-iju-anya, na ihe-nkocha, na ihe-ita-uta; ma unu agagh-ahu kwa ebe a ọzọ. 19 Jehova ekwuwo okwu bayere unu, unu ndi Juda fòduru, si, Unu abàla n'Ijpt: maranu nke-oma na aḡaworom unu àmà ta. 20 N'ihì na unu akpafuwo megide nkpuru-obi-unu; n'ihì na unu onwe-unu zigaram jekuru Jehova, bú Chineke-unu, si, Kpere ayi Jehova, bú Chineke-ayi, ekpere; ọzọ, dika ihe nile si di nke Jehova, bú Chineke-ayi, gāsi, gi gosi ayi otú a, ayi gēme kwa ya: 21 m'we gosi unu ya ta; ma unu egegh nti n'oiu Jehova, bú Chineke-unu, ọbuná ime ihe ọ bula nke O zirim ka m'were ya biakute unu. 22 Ma ubu a maranu nke-oma na ọ bu site na mma-agma, na site n'oké unwu, na site n'ajọ ọria nēfe efe, ka unu gānwu n'ebe ahu nke ọ nātọ unu utọ ije nọ dika ọbia n'ebe ahu.

43 1 O rue, mbe Jeremaia gwabirí ndi Israel nile okwu nile nke Jehova, bú Chineke-ha, nke Jehova, bú Chineke-ha, zigara ya ka ọ were ha jekuru ha, bú okwu ndia nile, 2 Azaraia nwa Hoshaiá, na Johanán nwa Kareá, na ndi-nganga nile, we kwue, si Jeremaia, Okwu-ugha ka gi onwe-gi nēkwu: Jehova, bú Chineke-ayi, ezitegh gi isi, Unu abàla n'Ijpt inọ dika ọbia n'ebe

ahu: 3 kama Beruk nwa Neraia nākpali gi imegide ayi, ka ọ we nye ayi n'aka ndi Kaldea, ka ha we me ka ayi nwua, me kwa ka ayi je biri na Babilon. 4 Johanan nwa Karea, na ndi-isi nile nke usu nile nke ndi-agma, na ndi Israel nile, we ghara ige nti olu Jehova, ibi n'ala Juda. 5 Johanan nwa Karea, na ndi-isi nile nke usu nile nke ndi-agma, we chiri ndi Juda nile fọduru, bú ndi siri na mba nile ebe achugara ha-ri lata inọ dika ọbia n'ala Juda; 6 bú ndikom, na ndinyom, na umu-ntakiri, na umu-ndinyom eze, na madu ọ bula nke Nebuzaradan, bú onye-isi ndi-ọbù, mere ka ọ nọdu n'aka Gedalaia nwa Ahaikam, nwa Shefan, na Jeremaia, bú onye-amuma, na Beruk nwa Neraia; 7 ha we ba n'ala Ijpt; n'ihì na ha egegh nti olu Jehova: ha we biarue Tahpanhes. 8 Okwu Jehova we rue Jeremaia nti na Tahpanhes, si, 9 Were nkume di uku n'aka-gi, zobe ha n'urọ n'ebe ahu anākpui brick nke di n'ọnu-uzọ ulo Fero na Tahpanhes, n'anya ndi Juda; 10 si ha, Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri: Le, M'gaje iziga kuru Nebukadreza, eze Babilon, bú orùm, dọkwasi oche-eze-ya n'elu nkume ndia nke m'zobeworo; ọ gēseti kwa ulo-ndó-ya n'elu ha. 11 Ọ gābia kwa, tịbue ala Ijpt; ndi diri ọnwu ka agēnye n'ọnwu, ndi diri ndọta-n'agma ka agēnye na ndọta-n'agma, ndi diri mma-agma ka agēnye na mma-agma. 12 M'gēsurye kwa ọku n'ulo nile nke chi nile nke Ijpt; o gēsurre kwa ha ọku, dọta ha n'agma: o gēji kwa ala Ijpt kpuchie onwe-ya dika onye-ọzüzü-aturu si eji uwe-ya kpuchie onwe-ya; o gēsi kwa n'ebe ahu pua n'udo. 13 O gētipia kwa ogidi nile nke ulo anyanwu, nke di n'ala Ijpt; ọ bu kwa ulo nile nke chi nile nke Ijpt ka o gēsurre n'ọku.

44 I Okwu ahu nke ruru Jeremaia nti bayere ndi-Ju nile ndi bi n'ala Ijpt, ndi bi na Migdol, na nime Tahpanhes, na nime Nof, na n'ala Patros, si, 2 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri: Unu onwe-unu ahuwo ihe ọjọ ahu nile nke M'meworo ka ọ biakwasi Jerusalem, biakwasi kwa obodo nile nke Juda; ma, le, ha bu nkponkpọ ebe ta, ọ

digh kwa onye bi nime ha; 3 n'ihì ihe ọjọ ha nke ha meworo ikpasum iwe, n'ije isure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, ifè chi ọzọ di iche iche, ndi ha nāmagh, ha onwe-ha, ma-ọbu unu onwe-unu, ma-ọbu nna-unu-nà. 4 M'we zitere unu ndi-orùm nile, bú ndi-amuma, nēbili n'isi-ututu nēzite ha, si, Biko, unu emela ihe-árú a nke M'kpọworo asi. 5 Ma ha anugh, ha atọgh kwa nti-ha n'ala isi n'ihè ọjọ ha chigharia, ighara isurere chi ọzọ di iche iche ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ. 6 Ewe wusi ọnumam na iwem, ọ we re ọku n'obodo nile nke Juda, na n'ezì nile nke Jerusalem; ha we ghọ nkponkpọ ebe, ebe tọbọrọ n'efu, dika o si di ta. 7 Ma ọbù a otú a ka Jehova, bú Chineke nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri: N'ihì gini ka unu onwe-unu nēme ihe ọjọ di uku megide nkpuru-obi unu, ibipu n'ulo-unu nwoke na nwayi na nwatakiri na nwa nānu ara, ka ha pua n'etiti Juda, ewe me ka ọ ghara idi ndi fọduru gāfọduru unu; 8 n'iji ọlu nile nke aka-unu kpasuem iwe, n'isurere chi ọzọ di iche iche ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'ala Ijpt, ebe unu onwe-unu biaworo inọ dika ọbia; ka ewe bipu unu, ka unu we ghọ kwa ihe-nkọcha na ihe-ita-uta n'etiti mba nile nke uwa? 9 Unu echezọwo ihe ọjọ nile nke nna-unu-nà, na ihe ọjọ nile nke ndi-eze Juda, na ihe ọjọ nile nke ndinyom-ha, na ihe ọjọ nile nke unu, na ihe ọjọ nile nke ndinyom-unu, nke ha mere n'ala Juda, na n'ezì nile nke Jerusalem? 10 Azọpiagh ha n'obi rue ta, ha atugh kwa egwu, ha ejegharigh kwa n'iwum, na n'ukpurum nile, nke M'tiyere n'iru unu na n'iru nna-unu-nà. 11 N'ihì nka ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, ji si otú a: Le, M'gaje ido irum imegide unu ime unu ihe ọjọ, ọbuná ibipu Juda nile. 12 M'gēwere kwa ndi Juda fọduru, bú ndi doworo iru-ha ibà n'ala Ijpt inọ dika ọbia n'ebe ahu, agēme kwa ka ha nile gwusia; n'ala Ijpt ka ha gāda; site na mma-agma na site n'oké unwu ka agēme ka ha gwusia: ha gānwu, site n'onye dikarisiri ntà we rue onye dikarisiri uku, site na mma-agma na site n'oké unwu: ha gāghọ kwa ihe-ọbụba-iyi, na ihe-ijunya, na ihe-nkọcha, na ihe-ita-uta. 13 M'gēji kwa nmehie nke ndi bi n'ala

Ijipt leta ha, dika M'jiworo nmehie nke Jerusalem leta ya, site na mma-agma, na site n'oké unwu, na site n'ajọ ọria nēfe efe: 14 Ọ gagh-adi kwa onye-nbapu ma-ọbu onye ọduru afodu ndi Juda ọduru gēwe, bụ ndi bataworo n'ala Ijipt inọ dika ọbia n'ebe ahu, ọbuná ilaghachi n'ala Juda, nke ha onwe-ha nāchọ si-ike ilaghachi ibi n'ebe ahu: n'ihhi na ọ digh onye gālaghachi ma-ọbugh ndi ọpuru aọpu.

15 Ndikom ahu nile ndi mara na ndinyom-ha nēsurere chi ọzọ di iche iche ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, na ndinyom nile ndi nēguzo n'ebe ahu, ọ bu nkpọkọta di uku, ọbuná ndi Israel nile ndi bi n'ala Ijipt, nime Patros, ha we za Jeremaia, si, 16 Okwu ahu nke i gwaworo ayi n'aha Jehova, ayi agagh-adi nēge gi nti. 17 Kama ayi aghagh ime okwu nile ọ bula nke puworo n'ọnu-ayi, isurere eze-nwayi nke elu-igwe ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, na iwusiri ya aja-ihe-ọnuunu, dika ayi meworo, ayi onwe-ayi, na nna-ayi-ha, na ndi-eze-ayi, na ndi-isi-ayi, n'obodo nile nke Juda, na n'ēzi nile nke Jerusalem: ayi we rijue nri afọ, aru di ayi nma, ọ digh kwa ihe ọjọ ayi huru. 18 Ma site na mbe ayi rapuru isurere eze-nwayi nke elu-igwe ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, na iwusiri ya aja-ihe-ọnuunu, ihe nile akowo ayi, ọ bu kwa site na mma-agma na site n'oké unwu ka emeworo ka ayi gwusia. 19 Ma mbe ayi onwe-ayi nēsurere eze-nwayi nke elu-igwe ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, nāwusi-kwa-ra ya aja-ihe-ọnuunu, ọ bu mbe di-ayi nēkwegh ka ayi meworo obe achicha nye ya ime onyinyo-ya, wusi-kwa-ra ya aja-ihe-ọnuunu? 20 Jeremaia we gwa ndi Israel nile, ma ndikom ma ndinyom, ọbuná ndi Israel nile ndi nāza ya okwu, si, 21 Ọ bugh ihe-nsure-ọku ahu nēsi isi utọ nke unu surere n'obodo nile nke Juda na n'ēzi nile nke Jerusalem, unu onwe-unu, na nna-unu-ha, na ndi-eze-unu, na ndi-isi-unu, na ndi ala ahu, ọ bugh ihe ndia ka Jehova chetara, ihe ahu we bata n'obi-Ya? 22 Jehova apugh kwa inagide kwa ọzọ, n'ihhi ihe ọjọ nke omume nile unu, n'ihhi ihe-aru nile nke unu meworo; ala-unu we ghọ nkponkpo ebe, na ihe-iju-anya, na ihe-nkocha, ghara inwe onye-obibi, dika o si di ta.

23 N'ihhi na unu esurewo ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, na n'ihhi na unu emehiewo megide Jehova, we ghara ige nti olu Jehova, ghara kwa ijeghari n'iwu-Ya, na n'ukpuru-Ya nile, na n'ihe-ama-Ya nile; n'ihhi nka ka ihe ọjọ a dakwasiworo unu, dika o si di ta.

24 Jeremaia we si ndi Israel nile, si kwa ndinyom ahu nile, Nurunu okwu Jehova, unu Juda nile ndi nọ n'ala Ijipt: 25 otu a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bụ Chineke nke Israel, kwuru, si: Unu onwe-unu na ndinyom-unu ji ọnu-unu ekwu okwu, ọ bu kwa aka-unu ka unu jiworo mezu ya, si, Ayi aghagh ime nkwa nile ayi nke ayi kweworo, isurere eze-nwayi nke elu-igwe ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, na iwusiri ya aja-ihe-ọnuunu: menu-ka nkwa nile unu guzosie ike n'ezie, me-kwa-nu ihe nile unu kwere na nkwa n'ezie. 26 N'ihhi nka nurunu okwu Jehova, unu Juda nile ndi bi n'ala Ijipt: Le, Mu onwem ewerewo aham di uku nua iyi, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), na aham agagh-abu kwa ọzọ ihe anakpo n'ọnu onye ọ bula nke Juda n'ala Ijipt nile, si, Onye-nwe-ayi Jehova nādi ndu. 27 Le, Mu nāmu anya n'aru ha ime ha ihe ọjọ, ọ bugh ime ha nma: ageme kwa ka ndi Juda nile, bụ ndi nọ n'ala Ijipt, gwusia site na mma-agma na site n'oké unwu, rue mbe ha gāgwusi. 28 Ma ndi ọpuru na mma-agma gēsi n'ala Ijipt laghachi n'ala Juda, ndikom ole-na-ole; ndi Juda nile ọduru, bụ ndi biaruworo ala Ijipt inọ dika ọbia n'ebe ahu, ewe mara onye okwu-ya gēguzosi ike, nkem, ma-ọbu nke ha. 29 Ma nka gāburu unu ihe-iriba-ama, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), na Mu onwem nēji nmehie-unu leta unu n'ebe a, ka unu we mara na okwum nile aghagh iguzosi ike imegide unu ime unu ihe ọjọ: 30 otu a ka Jehova siri: Le, M'gaje inye Fero Hōfra, bụ eze Ijipt, n'aka ndi-iro-ya, na n'aka ndi nāchọ ndu-ya; dika M'nyere Zedekaiia, bụ eze Juda, n'aka Nebukadreza, bụ eze Babilon, bụ onye-iro-ya, nke nāchọ kwa ndu-ya.

45 I Okwu ahu nke Jeremaia, bụ onye-amuma, gwara Beruk nwa Neraia, mbe ọ dere okwu ndia n'akwukwọ site n'ọnu Jeremaia, n'arọ

nke-anọ nke Jehoiakim nwa Josaia, bú eze Juda, si, 2 Okwu di otù a ka Jehova, bú Chineke nke Israel, kwuru bayere gi, Beruk, si: 3 I siri, Biko, ahuhu nādirim! n'ihí na Jehova atukwasiwo ihe-nwuta n'elu ihe-nbum; adọbuwom onwem n'ọlu n'ize-umem, ma achọtaghm izu-ike. 4 Otù a ka i gāsi ya, Otù a ka Jehova siri: Le, ihe nke M'wuworo ka Mu onwem nākwada, ọzọ, ihe nke M'kuworo n'ubi ka Mu onwem nēropu; ọbunā ala nka nile, nkem ka ọ bu. 5 Ma gi onwe-gi, i nāchọrọ onwe-gi ihe uku? achọla ha: n'ihí na, le, M'gaje ime ka ihe ọjọ biakwasi anu-aru nile, bú madu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta): ma M'gēnye gi ndu-gi ka ọ buru ihe-nkwata n'ebe nile i gēje.

46 1 Okwu Jehova nke ruru Jeremaia, bú onye-amuma, nti bayere mba nile.

2 Nke diri Ijpt: bayere usu-ndi-agma nke Fero-neko, bú eze Ijpt, nke di n'akuku osimiri Yufretis nime Kakemish, nke Nebukadreza, bú eze Babilon, tịburu n'arọ nke-anọ nke Jehoiakim nwa Josaia, bú eze Juda.

3 Donu ọta na ọta uku n'usoro, biaru-kwa - nu nso ibu agha. 4 Kegidenu inyinya n'ubọ-ala, rikwasinu, unu ndi-inyinya, guzo-kwa-nu onwe-unu nēkpukpu-agma; richanu ube-unu, yirinu uwe-agma-unu. 5 Gini mere m'huworo ya? ndi ahu nātu ujọ ọaghachi azu; anētipia kwa ndi-dike-ya, ha ahalagawo kwa ngwa ngwa, we ghara ile anya n'azu: egwu di buruburu; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 6 Ka onye nwere ukwu ọsọ ghara ihalaga, ka dike ghara kwa iwepuga onwe-ya; n'Ugwu n'akuku osimiri Yufretis ka ha suru ngongọ, da. 7 Onye bu onye a? dika osimiri Nail ka o nērù, dika osimiri ka miri-ya nile nāmaghari. 8 Ijpt nērù dika osimiri Nail, ọ bu kwa dika osimiri ka miri-ya nāmaghari: ọ we si, M'gārigo, kpuchie uwa; m'gēme ka obodo na ndi bi nime ya la n'iyi. 9 Rigonu, unu inyinya; kpọtuanu nkpotu, unu ubọ-ala; ka ndi-dike puta kwa: Kush na Put, ndi nēji ọta; na Ludim, ndi nēji nāzọ kwa uta ukwu ikwe ya. 10 Ma ubochi ahu diri Onye-nwe-ayi; bú Jehova nke usu nile

nke ndi-agma, ọ bu ubochi ibọ-ọbọ, ka Ọ we bọrọ Onwe-ya ndi nēmegide Ya ọbọ: mma-agma gēripia kwa, afọ eju kwa ya, ọ gānuju kwa ọbara-ha afọ: n'ihí na aja ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, nwere n'ala Ugwu n'akuku osimiri Yufretis. 11 Rigorie Gilead, nara balm, gi nwa-abọghọ nāmagh nwoke, bú ada Ijpt: n'efu ka i meworo ka ọgwu ba uba; ọ digh ọgwuntechi i nwere. 12 Mba nile anuwo ihere-gi, iti-nkpugijuputa-kwa-ra uwa: n'ihí na dike asukwasiwo dike ngongọ, n'otù ka ha dakworo, ha abua.

13 Okwu ahu nke Jehova gwara Jeremaia, bú onye-amuma, bayere ọbibia nke Nebukadreza, bú eze Babilon, itihụ ala Ijpt.

14 Gosinu n'Ijpt, menu ka anuru ya na Migdol, me-kwa-nu ka anuru nime Nof na nime Tahpanhes: sinu, Guzo onwe-gi, dozi-kwa-ra onwe-gi; n'ihí na mma-agma eripiawo buruburu gi. 15 Gini mere eji zachapu onye nke gi di ebube? o guzogh, n'ihí na Jehova kwaturu ya. 16 Ọ mere ka ndi nāsungongọ di ọtutu, e, otù onye dakwasiri ibe - ya: ha we si, Bilie, ka ayi laghachikuru ndi-ayi, laghachi kwa n'ala amuru ayi, pua n'iru mma-agma nēme ihe-ike. 17 Ha kpọrọ nkpu n'ebe ahu, si, Fero, bú eze Ijpt, bu nāni nkpotu; ọ kwerewo ka mbe akara aka gabiga. 18 Mu onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si n'ọnu Eze ahu puta, Jehova nke usu nile nke ndi-agma bu aha-Ya), n'ezie dika Teboa n'etiti ugwu nile, na dika Kamel n'akuku oké osimiri, otù a ka ọ gābia. 19 Mere onwe-gi ihe nile iji je biri n'ala ọzọ, gi ada nēbi n'Ijpt: n'ihí na Nof gāghọ ebe tọbọrọ n'efu, esuresiwo kwa ya ọku, ọ we ghara inwe onye-obibi. 20 Nwa-abọghọ-ehi mara nma nke-uku ka Ijpt bu; ocludo nke sitere n'Ugwu abiawo, ọ biawo. 21 Ọzọ, ndi-ya egoro agha ndi nọ n'etiti ya di ka umu-ehi nke ulo ebe anēme ka anu ma abuba; n'ihí na ha onwe-ha elewo anya n'azu, ha ahalagawo n'otù, ha eguzogh: n'ihí na ubochi nhuju-anya-ha abiakwasiwo ha, bú mbe nleta-ha. 22 Olu-ya di ka ukpatu agwọ mbe ọ nāga; n'ihí na ha gāchiri usu-ndi-agma je ije, ha achiriwo kwa anyu-ike biakute ya, dika ndi-ọwan-kù. 23 Ha gēbutu oké ọhia-ya, (ọ bu

ihe si n'ọnu Jehova puta), n'ihì na agagh-eleputa ya; n'ihì na ha di ọtutu kari igurube, ha adigh kwa ọnu-ọgugu. 24 Agēme ka ihere me ada Ijìpt; agēnye ya n'aka ndi Ugwu. 25 Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri: Le, M'gaje iji nmehie-ha leta Amon nke No, leta kwa Fero, leta kwa Ijìpt, leta kwa chi-ya nile, leta kwa ndi-eze-ya; ọbuná Fero, na ndi nātukwasi ya obi: 26 M'gēnye kwa ha n'aka ndi nāchọ ndu-ha, na n'aka Nebukadreza, bú eze Babilon, na n'aka ndi-orù-ya: ma emesia agēbi ya, dika o si di n'ubọchi nile nke m̀be ochie; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 27 Ma gi onwe-gi, atula egwu, gi orùm, bú Jakob, atu-kwa-la ujo, gi Israel: n'ihì na, le, M'gaje izọputa gi n'ebe di anya, zọputa kwa nkpuru-gi n'ala ọzọ ebe emere ka ha je biri; Jakob gālata kwa, nọ jū n'aru bú, ọ digh kwa onye ganēme ka ọ ma jijiji. 28 Gi onwe-gi atula egwu, gi orùm, bú Jakob, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta); n'ihì na gi ka M'noyere: n'ihì na M'gēme ka mba nile gwusia, bú ebe M'chugaworo gi, ma gi ka M'nāgagh-eme ka i gwusia: ma M'gādo gi aka na nti n'ikpé, M'gagh-asi kwa na i bu onye ikpe nāmagh ma-ọli.

47 I Okwu Jehova nke ruru Jeremaia, bú onye-amuma, nti bayere ndi Filistia, tutu Fero etiḅue Geza. 2 Otú a ka Jehova siri: Le, miri nēsi n'Ugwu erù, ha gāghọ kwa miri-iyi nērubiga ókè, ha gērusa kwa ala na ùjù-ya, na obodo na ndi bi nime ya: madu ewe tie nkpu, ndi nile bi n'ala ahu gākwasì kwa ákwá ike. 3 Site n'olu ọzuzọ nke ukwu inyinya-ya nile di ebube, site na nkpotu ubọ-ala-ya, na ùzù nke wheel-ya nile, ndi bu nna elegh anya n'azu ilekwasi umu-ha n'ihì aka kudara akuda; 4 n'ihì ubọchi ahu nke nābia ipunara ndi Filistia nile ihe-ha, ibipu na Taia na ibipu na Zaidon onye-iyē-aka ọ bula nke fọduru: n'ihì na Jehova nāpunara ndi Filistia ihe, bú ndi agwe-etiti Kaftoa fọduru. 5 Nkwọchasi abiakwasìwo Geza; emewo ka Ashkelon dere du, bú ndi ndagwurugwu-ha fọduru: rùe ole m̀be ka i gēbi onwe-gi mma? 6 A, gi mma-agma Jehova nwere, rùe ole m̀be ka i gāghara idi jū?

miye onwe-gi n'ọbọ-gi; doro aru ala, dere du. 7 I gesi aña di jū, ebe Jehova nyeworo gi iwu? imegide Ashkelon, na imegide ọnu-miri nke oké osimiri, n'ebe ahu ka Ọ kaworo ya.

48 I Nke diri Moab. Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri: Ahuhu diri Nebo! n'ihì na emebiwo ya; emewo ka ihere me Kiriataim, ewerewo ya: emewo ka ihere me Misgab, ọ nātu kwa ujo. 2 Ọ digh kwa otuto Moab di ọzọ; nime Heshbon ka ha chēputara èchìchè ọjọ megide ya, si, Bianu, ka ayi bipu ya ka ọ ghara ibu mba. Gi Madmen, agēme kwa ka i dere du; gi ka mma-agma gējeso. 3 Ge nti olu iti-nkpu nke siri na Horonaim puta, ọ bu ipunara-madu-ihe na ntikpọ uku! 4 Etikpọwo Moab; ndi-ntà-ya emewo ka anuru iti-nkpu. 5 N'ihì na nrigo Luhit ka o ji ikwákwá nārigo nākwa ákwá; n'ihì na nime nrida Horonaim ka ha nuworo nkpa nke iti-nkpu nke ntikpọ. 6 Balaganu, wepuganu onwe-unu, di-kwa-nu ka osisi tamarisk n'ọzara. 7 N'ihì na ọ bu n'ihì na i tukwasìwo obi-gi n'ọlu-gi nile na n'ákù-gi nile ka agēwere kwa gi onwe-gi: Kemosh gāpu kwa so ndi gēje biri n'ala ọzọ, na ndi-nchu-aja-ya na ndi-isi-ya n'otù. 8 Onye nāpunara madu ihe gābiaru kwa obodo nile ọ bula, ọ digh kwa obodo ọ bula gēwepuga onwe-ya; ndagwurugwu gāla kwa n'iyi, agēme kwa ka ala di lari tọḅọrọ n'efu; dika Jehova siri. 9 Nyenu Moab nkù, n'ihì na ọ ghagh ifepu efepu: obodo-ya nile gāghọ kwa ebe tọḅọrọ n'efu, ghara inwe onye bi nime ha. 10 Onye anābu ọnu ka onye nke ji aghughọ eje ozi Jehova bu, onye anābu ọnu ka onye nke nēḅopu mma-agma-ya n'ọbara bu kwa. 11 Onye nānọ jū ka Moab bu site na m̀be ọ di na nwata, ọzọ, manya-vine doro edo ka ọ bu, esigh kwa n'otù ihe ọbaye ya n'ihe ọzọ, ọ jēgh kwa n'etiti ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ: n'ihì nka ka utọ-ya guzoworo nime ya, isi-ya aḅanwegh kwa. 12 N'ihì nka, le, ubọchi nābia, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), m̀be M'gēzigara ya ndi nērulata ite manya-vine, ha ewe rulata ya; ọ bu kwa ihe manya-vine ya nile ka ha gāḅapu, ọ bu kwa ite nile ha ka ha gātupia. 13 Ihere Kemosh gēme

kwa Moab, dika ihere Bet-el, bú ihe-ntukwasi - obi - ha, mere ulo Israel. 14 Únu si aña si, Ndi-dike ka ayi bu, na ndi bu dinkpá ibu agha? 15 Emebiwo Moab, obodo-ya nile akwugowo kwa n'anwuru - oku, umu - okorobia - ya aropotara aroputa aridawo kwa n'obubu, o bu ihe si n'onu Eze ahu puta, Jehova nke usu nile nke ndi-agma bu aha-Ya. 16 Nhujunya Moab di nso ibia, ihe ojọ ya neme kwa ngwa nke-uku. 17 Gosinu ya ebere unu nwere n'aru ya, unu ndi nile ndi no ya buruburu, na unu nile ndi mara aha-ya; sinu, Esi aña haji nkpa-n'aka di ike, bú ndele mara nma? 18 Si na nsopuru-gi rida, nodu ala n'akpiri-ikpo-nku, gi ada nke bi na Dibon; n'ihhi na onye napunara Moab ihe-ya arigowo imegide gi, o bibiwo ebe-gi nile ewusiri ike. 19 Guzo n'uzo, che nche, gi nwayi bi n'Aroa: jua onye nabalaga na nwayi nke newepuga onwe-ya; si, Gini mere? 20 Emewo ka ihere me Moab; n'ihhi na o tuwo ujo: kwasi akwa ike ti kwa nkpu; gosinu ya n'Anon, na emebiwo Moab. 21 Ikpé abiaruwo kwa ala nke bu ala di lari; rue Holon, ru kwa Jahza, o biakwasiwo kwa Mefaat; 22 biakwasi kwa Dibon, biakwasi kwa Nebo, biakwasi kwa Bet-diblataim; 23 biakwasi kwa Kiriataim, biakwasi kwa Bet-gamul, biakwasi kwa Bet-meon; 24 biakwasi kwa Keriot, biakwasi kwa Bozra, biakwasi kwa obodo nile nke ala Moab, nke di anya ma-ebu nke di nso. 25 Ebipuwu mpi Moab, abajiwo kwa ogwe-aka-ya, (o bu ihe si n'onu Jehova puta). 26 Menu ya ka o nubiga manya oké; n'ihhi na o bu Jehova ka o mere onwe-ya ka o di uku megide: Moab gaturu kwa onwe-ya n'ihhe o boru, o gaghọ kwa ihe-ochi, obuna ya onwe-ya. 27 N'ihhi na Israel, o bugh ihe-ochi o buru gi? o bu n'etiti ndi-ori ka achotara ya? n'ihhi na ka mbe ra i nekwa okwu bayere ya, i nefufe isi-gi. 28 Rapunu obodo nile, we biri na nkume di elu, unu ndi bi na Moab; di-kwa-nu ka nduru nke nalu akwu-ya n'ofe onu olulu. 29 Ayi anuwo ihe bayere npako Moab, na o napako npako nke-uku; obuna ihe bayere idi-elu-ya, na npako-ya, na nganga-ya, na nbuli-clu nke obi-ya. 30 Mu onwem mara nrubiga-oké-iwe-ya, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), na ihe nezigh ezi ka

o bu; ekwukwu-ya nile, ihe nezigh ezi ka ha meworo. 31 N'ihhi nka ka m'gakwasiri Moab akwa ike; e, o bu Moab nile ka m'getiri nkpu: bayere ndi Kia-heres ka agatamu ntamu. 32 Akwa nke kariri akwa Jeza ka m'gakwara gi. gi osisi vine nke Sibma: alaka-gi nile gabigara oké osimiri. obuna n'oke osimiri nke Jeza ka ha ruru: n'elu nghokota-nkpuru-gi na n'elu nghoro-nkpuru-vine-gi ka onye nke napunara madu ihe daworo. 33 Ewepuwu kwa onu na iteghari-egwu-onu n'ubi oma na n'ala Moab; emewokwam ka manya-vine kwusi n'ebe-nzocha-nkpuru-vine nile: o digh onye geji iti-nkpu nzocha-nkpuru-vine zocha nkpu-vine; iti-nkpu nzocha-nkpuru-vine agagh-abu iti-nkpu nzocha-nkpuru-vine. 34 Site n'iti-nkpu Heshbon rue Eleale, rue Jehez ka ha mere ka olu-ha da, site na Zoa rue Horonaim, rue Eglat-shelishiya: n'ihhi na obuna miri Nimrim gaghọ nani ebe toboro n'efu. 35 M'geme kwa ka o kwusiri Moab, bú onye nesure ajansure-oku n'ebe di elu, na onye nesurere chi di iche iche ya ihe-nsure-oku nesi isi utu; o bu ihe si n'onu Jehova puta. 36 N'ihhi nka obim nadara Moab uda dika oja, obim nada-kwa-ra ndi Kia-heres uda dika oja: n'ihhi nka ihe o nwebigara oké nke o nwetara alawo n'iyi. 37 N'ihhi na isi nile o bula kwochara akwocha, o bu kwa afu-onu nile o bula ka ebipuworo: n'aka nile ka obibi-mma dikwasi, n'ukwu nile ka akwa-nkpe di kwa. 38 N'elu-ulo nile nke Moab na n'ama-ya nile, n'ebe nile o bula, ka iti-aka-n'obi di: n'ihhi na etiwawom Moab dika ihe natogh utu; o bu ihe si n'onu Jehova puta. 39 Le ka esi tipia ya nke-uku! ha akwasiwo akwa ike. Le ka Moab si hakuta azu n'ihere nke-uku! Moab aghowo-kwa-ra ndi nile di ya buruburu ihe-ochi na ihe-itu-ujọ. 40 N'ihhi na otu a ka Jehova siri: Le, dika ugo ka o gefesi ike, basa nkú-ya abua rue Moab. 41 Ewerewo Keriot, anarawo kwa ebe nile ewusiri ike, obi ndi-dike Moab n'ubochi ahu gadi kwa ka obi nwayi ime neme. 42 Agekpochapu kwa Moab ka o ghara ibu otu ndi, n'ihhi na o bu imegide Jehova ka o meworo onwe-ya ka o di uku. 43 Oké egwu na olulu na ibudu

nādikwasi gi, gi onye bi na Moab; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 44 Onye ahu nke nābapu n'iru oké egwu ahu gādabà n'olùlù ahu; ọzọ, onye ahu nke nārigoputa n'olùlù ahu, agējide ya n'ibudu ahu: n'ihì na M'gēme ka arọ nleta-ha biakute ya, bú Moab; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 45 N'okpuru ndò Heshbon ka ndi nābalaga guzoworo nēnwegh ike: n'ihì na ọku esiwo na Heshbon pua, na ire-ọku site n'etiti Saihon, ọ we ripia akuku Moab, na opu-n'isi nke umu nkpotu. 46 Ahuhu diri gi, Moab! ndi Kemosh alawo n'iyi: n'ihì na achiriwo umu-gi ndikom la na ndọta-n'agha, achiriwo kwa umu-gi ndinyom la na ndọta-n'agha. 47 Ma M'gēme ka ndi Moab adọtara n'agha laghachi n'ikpe-azu nke ubochi nile; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. Rue ebe a bu ikpé Moab.

49 I Nke diri umu Amon. Otú a ka Jehova siri: Ọ digh umu-ndikom Israel nwere? ọ digh onye-nnweta ihe-ya ọ nwere? Gini mere Malkam ji nweta Gad, ndi-ya we biri n'obodo-ya nile? 2 N'ihì nka, le, ubochi nābia, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), mbe M'gēme ka anuru udà-opì agha rue Raba nke umu Amon; ọ gāghọ kwa obo ebe tọbọrọ n'efu, ọ bu kwa umu-ya ndinyom ka agēji ọku sure: Israel ewe nweta ndi nwetara ya-ri; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 3 Kwasié ákwá ike, gi Heshbon, n'ihì na apunarawo Ai ihe-ya; tienu nkpu, unu umu-ndinyom nke Raba, kenu ákwá-nkpe n'úkwù: tienu aka n'obi, bāghari-kwa-nu n'ogige nile unu; n'ihì na Malkam gāla n'etiti ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ, ya na ndi-nchu-aja-ya na ndi-isi-ya n'otù. 4 Gini mere i ji ndagwurugwu nile anya isi? ndagwurugwu-gi nērùpu dika miri, gi ada nke nādaghachi azu, nke nātukwasi obi n'ákù-ya nile, si, Onye gābiakutem? 5 Le, M'gaje ime ka oké egwu biakwasi gi, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agha, puta), site na ndi nile nọ gi buruburu; agāchupu kwa unu, onye ọ bula n'iru ya, ọ gagh-adi kwa onye nāchikọta onye ọ bula nāwaghari. 6 Ma emesia M'gēme ka

umu Amon adọtara n'agha laghachi; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

7 Nke diri Edom. Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agha siri: Amam-ihe, ọ digh kwa na Timan ọzọ? ndum-odu, ọ lanariwo ndi-nghọta n'iyi? amam-ihe-ha, àwusiwo ya? 8 Bālaganu, chigharia, biri n'ebe di omimi, unu ndi bi na Dedan; n'ihì na nhuju-anya Iso ka M'gēme ka ọ biakwasi ya, mbe M'gēleta ya. 9 Ọ buru na ndi nāghọrọ nkpuru-vine abiakute gi, hà agagh-aghọfọ nkpuru nke fọduru itutukọ? ọ buru na ndi-ori abia n'abali, hà agagh-ebibi nke gēzuru ha? 10 N'ihì na Mu onwem aḅabawo Iso ọtọ, ekpughepuwom ebe-nzuzo-ya nile, ọ pugh kwa izobe onwe-ya: apunariwo nkpuru-ya na umu-nne-ya na ndi-aḅata-obi-ya ihe-ha, ọ digh kwa ndu. 11 Rapu umu-nḅei-gi, Mu onwem gēdebe ha ndu; ka ndinyom-i di-ha nwuru tukwasim obi-ha. 12 N'ihì na otú a ka Jehova siri: Le, ndi anēkpegh ikpe inu n'iko ahu aghagh inu; na gi onwe-gi, i gābu kwa onye ahu nke anāmagh ikpe ma-ọli? I gagh-abu onye anāmagh ikpe, n'ihì na i ghagh inu. 13 N'ihì na Onwem ka M'jiri nū iyi, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), na ihe-iju-anya na ihe-ita-uta na nkponkpọ ebe na ihe-nkọcha ka Bọzra gāghọ; obodo-ya nile gāghọ kwa nkponkpọ ebe mbe ebigh-ebi. 14 Akukọ ka m'nuworo sitere na Jehova, ọ bu kwa ukọ ka ezigaworo n'etiti mba nile, si, Chikọtanu onwe-unu, bia imegide ya, bili-kwa-nu ibu agha. 15 N'ihì na, le, mba di ntà ka M'meworo gi n'etiti mba nile, bú ihe-nlelì n'etiti madu. 16 Idi-egwu-gi, nganga nke obi-gi arafuwo gi, gi onye bi na nḅawa nile nke nkume ahu di elu, onye nējide ebe di elu nke ugwu ntà: n'ihì na asi na i me akwu-gi ka ọ di elu dika nke ugo, M'gēme ka i si n'ebe ahu ridata; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 17 Edom gāghọ kwa ihe-iju-anya: o gēju onye ọ bula nke nāgabiga n'akuku ya anya, ọ gāma kwa ọsọ n'ihì ihe-otiti-ya nile. 18 Dika nkwalu nke Sọdọm na Gọmọra na aḅata nile ha, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), ọ digh onye ọ bula gēbi n'ebe ahu, nwa madu ọ bula agagh-anọ kwa dika ọbia nime ya. 19 Le, dika ọdum ka ọ nāriwo, bú nke

si na nbili-elu nke Jōdan arigo, rue ebe-ita-nri nādigide m̄be nile: ma n'otù ntabi-anya ka M'gēme ka o si n'aru-ya ̄ba ̄s̄o; ma ònye bu onye ar̄putara ar̄puta? onye-nlek̄ota-ya ka M'gēme ya: n'ihì na ònye di kam? ̄o bu kwa onye ḡakaram m̄be? ma-̄obu ònye bu kwa onye-̄oz̄ù-aturu a nke gēguzo n'irum? 20 N'ihì nka nurunu ndum-̄odu Jehova, nke ̄O duworo megide Edom; na èchichè-Ya nile, nke ̄O ch̄eworo megide ndi bi na Timan, si: N'ezie ha ḡad̄okpupu ha, bú ndi ntà nke igwè ewu na aturu; n'ezie o gēju ebe-ita-nri-ha anya bayere ha. 21 Site n'olu nke ̄odida-ha uwa mara jijiji; iti-nkpu di, n'Oké Osimiri Uhie ka anuru olu-ya. 22 Le, dika ugo ka ̄o ḡarigo, fesie ike, ̄basa nkù-ya n'elu B̄ozra: obi ndi-dike Edom n'ub̄ochi ahu ḡadi kwa ka obi nwayi ime nēme.

23 Nke diri Damask̄os. Ihere emewo Hemat na Apad; n'ihì na akuk̄o ̄ōo ka ha nuworo, ha ābazewo: n'oké osimiri ka nchēbu di; ̄o pugh in̄o jū. 24 Damask̄os agh̄owo onye-ume-ngwu, ̄o lewo anya n'azu ih̄alaga, ̄oma-jijiji ejidewo kwa ya: nk̄pà na ihe-n̄bu di iche iche ejidesiwo kwa ya ike, dika nke nwayi ime nēme. 25 Èsi ana ghara irapu obodo nke otuto, bú obodo nke obi-ut̄om? 26 N'ihì nka ka umu-okor̄obia-ya ḡada n'amá-ya nile, ̄o bu kwa ndi-agma-ya nile ka agēme ka ha dere du n'ub̄ochi ahu; ̄o bu ihe si n'̄onu Jehova puta. 27 M'gēsuye kwa ̄oku na m̄bidi Damask̄os, o gēripia kwa ulo nile di elu nke Ben-hedad.

28 Nke diri Kida, di-kwa-ra ala-eze nile nke Hezoa, nke Nebukadreza, bú eze Babilon, t̄iburu.

Otù a ka Jehova siri: Bilienu, rigorue Kida, punara umu Iru-anyanwu ihe-ha. 29 Ulo-ikwū nile ha na igwè ewu na aturu-ha ka ha ḡachiri; ákwà-nkwuba nile ha na ihe nile ha na camel nile ha ka ha gēbupuru onwe-ha: ha ḡak̄p̄o nkpu bayere ha, si, Uj̄o di buruburu. 30 ̄Balaganu, wagharia nke-uku, biri n'ebe di omimi, unu ndi bi na Hēzoa, (̄o bu ihe si n'̄onu Jehova puta); n'ihì na Nebukadreza, bú eze Babilon, aduwo ̄odu megide unu, ̄o ch̄ewo kwa èchichè

megide unu. 31 Bilienu, rigorue mba nke n̄o n'udo, nke bi na ntukwasi-obi, (̄o bu ihe si n'̄onu Jehova puta); nke nēnwegh ̄onu-uz̄o ma-̄obu ihe-ntuchi, nání ha nēbi. 32 Camel nile ha ḡagh̄o kwa ihe-nluta-n'agma, igwè anumanu-ha ḡagh̄o kwa ihe-nkwata: M'gēfesa-kwara ifufe nile ndi ak̄opuwo us̄o isi-ha; ̄o bu kwa n'ofè-ya nile ka M'gēme ka nhuju-anya-ha si bia; ̄o bu ihe si n'̄onu Jehova puta. 33 Hezoa ḡagh̄o kwa ebe-obibi nkita-̄ohia, bú ebe t̄ōb̄ōr̄o n'efu rue m̄be ebighebi: ̄o digh onye ̄o bula gēbi n'ebe ahu, nwa madu ̄o bula agagh-an̄o kwa dika ̄obia nime ya.

34 Okwu Jehova nke ruru Jeremaia, bú onye-amuma, nti bayere Ilam na m̄be mbu nke ̄obubu-eze nke Zedekaiia, bú eze Juda, si, 35 Otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Le, M'gaje ih̄aji uta Ilam, bú isi ihe nke idi-ike-ha. 36 M'gēme kwa ka ifufe an̄o si na ns̄otu an̄o nke elu-igwe biakute Ilam, M'gēfesa kwa ha nye ifufe nile ndia; ̄o gagh-adi kwa mba ̄o bula ebe ndi Ilam achugara achuga n̄agagh-abà. 37 M'gēme kwa ka Ilam tua uj̄o n'iru ndi-iro-ha na n'iru ndi n̄ach̄o ndu-ha: M'gēme kwa ka ihe ̄ōo biakwasi ha, bú iwe di ̄oku nkem, (̄o bu ihe si n'̄onu Jehova puta); M'gēziga kwa mma-agma n'azu ha, rue m̄be M'mere ka ha gwusia: 38 M'gēdo kwa oche-eze nkem n'Ilam, M'gēme kwa ka eze na ndi-isi si n'ebe ahu la n'iyi; ̄o bu ihe si n'̄onu Jehova puta. 39 Ma o gēru, n'ikpe-azu nke ub̄ochi nile, na M'gēme ka ndi Ilam ad̄otara n'agma laghachi; ̄o bu ihe si n'̄onu Jehova puta.

50 1 Okwu ahu nke Jehova kwuru bayere Babilon, bayere ala ndi Kaldea, site n'aka Jeremaia, bú onye-amuma.

2 Gosinu n'etiti mba nile, menu ka anuru ya, bulienu ̄ok̄ōt̄o; menu ka anuru ya, unu ezobela: sinu, Ewerewo Babilon, emewo ka ihere me Bel, Merodak atuwo uj̄o; emewo ka ihere me arusi-ya nile akpuru akpu, arusi-ya nile atuwo uj̄o. 3 N'ihì na otù mba esiwo n'Ugwu rigoputa imegide ya, mba ahu gēme ka ala-ya gh̄o ebe t̄ōb̄ōr̄o n'efu, ̄o digh kwa onye ganēbi nime ya: ma madu ma anumanu, ha awaghariwo, la.

4 N'ubochi ahu, na na m̄be ahu, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), umu Israel ḡabia, ha onwe-ha na umu Juda n'otù; ha gan̄jie ije n̄akwa àkwá, o bu kwa Jehova, bú Chineke-ha, ka ha ḡachọ. 5 Ha ḡaju ajuju uzọ isi je Zaion, n̄eche iru-ha n'ebe a, si, Bianu, were onwe-unu rapara n'aru Jehova n'ọbụba-ndu ebighe-ebi nke an̄agagh-echezọ echezọ.

6 Igwè ewu na aturu n̄ala n'iyi ka ndim buworo: ndi - ọzùzù - aturu -ha emewo ka ha kpafue, n'ugwu di iche iche ka ha meworo ka ha laghachi azu: site n'ugwu rue ugwu ntà ka ha jeworo, ha echezọwo ebe-nmakpu-ha. 7 Ndi nile ndi n̄achọputa ha eripiawo ha: ndi n̄akpaḅu ha siri, Ikpe amagh ayi, n'ih na ha emehiewo megide Jehova, bú ebe-obibi nke ezi omume, na olile-anya nke ndi bu nna-ha, bú Jehova. 8 Sinu n'etiti Babilon wagharia, si-kwa-nu n'ala ndi Kaldea pua, di-kwa-nu ka nkpi n'iru igwè ewu na aturu. 9 N'ih na, le, Mu onwem gaje ikpote me ka nkpokota mba uku di iche iche si n'ala Ugwu rigoputa imegide Babilon: ha gēdo kwa onwe-ha n'usoro megide ya; agēsi n'ebe ahu were ya: àkú nke usu ahu ḡadi ka nke dike nke bu ọkà-uta; o gagh-alaghachi azu n'efu. 10 Kaldea ḡaghọ kwa ihe-nkwata: afo gēju ndi nile ndi n̄akwata ya; o bu ihe si n'onu Jehova puta. 11 N'ih na unu n̄anuri ọnu, n'ih na unu n̄anuri ọnu-agma, unu ndi n̄apunara ihe-nketam ihe, n'ih na unu n̄awuli elu dika nwa-ahogho-ehi nke n̄azocha ọka, unu n̄ebe kwa dika inyinya di ike; 12 ihere gēme nne-unu nke-uku; nwayi nke muru unu gēnwe iru-ihere: le, o ḡabu ọdudù mba nile, na ọzara, na ala kpọrọ nku, na ala ihe n̄adigh. 13 Site n'uwe Jehova madu agagh-ebi nime ya, ma o ḡabusu ebe tọbọrọ n'efu: o gēju onye o bula nke n̄agabiga n'akuku Babilon anya, o ḡama ọsọ n'ih ihe-otiti-ya nile. 14 Donu onwe-unu n'usoro imegide Babilon buruburu, unu ndi nile ndi n̄azọ uta ukwu ikwe ya; banu ya, unu asọlara àkú anya: n'ih na Jehova ka o mehieworo megide. 15 Kponu nkpu-agma megide ya buruburu; o kweyewo ekweye; ihe-nkwagide-ya nile adawo, etikpọwo kwa m̄bidi-ya nile: n'ih na ibọ-ọbọ Jehova ka o bu; bọnu ya ọbọ; dika o meworo,

menu ya otú a. 16 Ripunu ọgha-nkpuru nime Babilon, ya na onye n̄ji mma-iwe-ihe-ubi na m̄be owuwe-ihe-ubi: n'iru mma-agma n̄eme ihe-ike ha gēche iru, onye o bula n'ebe ndi-ya nọ, ha ḡabalaga kwa, onye o bula n'ala-ya.

17 Aturu nke emeworo ka o wagharia ka Israel bu; ọdum di iche iche achupuwo ya: ọdum nke-mbu, bú eze Asiria, ripiara ya; ma ọdum ikpe-azu a, bú Nebukadreza eze Babilon, ahajiwo ọkpukpu-ya nile. 18 N'ih nka ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, ji si otú a: Le, M'gaje iji nmehie-ya leta eze Babilon, leta kwa ala-ya, dika M'jiworo nmehie eze Asiria leta ya. 19 M'gēme kwa ka Israel lata n'ebe-ita-nri-ya, o ḡata kwa nri na Kamel na Beshan, o bu kwa n'ugwu Efraim na nime Gilead ka afo gēju nkpuru-obi-ya. 20 N'ubochi ahu, na na m̄be ahu, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), aḡachọ afo omume Israel, ma o gagh-adi; aḡachọ kwa nmehie nile nke Juda, ma agagh-achota kwa ha: n'ih na M'ḡabaghara ndi M'n̄eme ka ha fọdu nmehie-ha.

21 Rigo megide ala Merataim, imegide ya, rigo kwa rue ndi bi na Pekod: ọue, wezuga kwa ka ebibie n'azu ha, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), me kwa dika ihe nile si di nke M'nyeworo gi n'iwu. 22 Olu agha di n'ala nka, na olu ntipia uku. 23 Le ka esiworo bipu otútù nke uwa nile, ọaji kwa ya nke-uku! le ka Babilon siworo ghọ ebe tọbọrọ n'efu nke-uku n'etiti mba nile! 24 Esiworom i ọnyà, ọzọ kwa, amawo gi n'onyà ahu, gi Babilon, ma gi onwegi amagh: achotawo gi, ọzọ kwa, ejidewo gi, n'ih na Jehova ka i lusoworo ọgù. 25 Jehova emeghewo ulo - àkú - Ya, chiputa ihe-agma nile nke oké iwe-Ya: n'ih na ozi di nke Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, n̄je n'ala ndi Kaldea. 26 Sinu na nsotu-ya biarue ya, meghenu ọba-ya nile: tulieny ya dika obo-ihe, wezuga-kwa-nu ya ka ebibie ya: ekwela ka ihe fọduru ya. 27 Ọueny oke-ehi-ya nile; ka ha rida ka ewe ọue ha: ahuhu diri ha! n'ih na ubochi-ha abiawo, bú m̄be nleta-ha. 28 Ge nti olu ndi n̄abalaga, ndi n̄abapu n'ala Babilon, igosi ibọ-ọbọ nke Jehova, bú Chineke-ayi, na Zaion, bú ibọ-ọbọ

nke ulo uku Ya. 29 Menu ka ndi-ọ̀ba-uta nuru izukọ imegide Babilon, bú ndi nile nāzọ uta ukwu ikwe ya; manu ulo-ikwū-unu imegide ya buruburu; ya ghara inwe ndi ́apuru ́apuru: kwughachinu ya ugwọ́ dika ọ́lu-ya si di; dika ihe nile si di nke ọ́ meworo, menu ya otú a: n'íhi na Jehova ka ọ́ mcworo nganga megide, megide Onye Nsọ́ nke Israel. 30 N'íhi nka ka umu-okorọ́bia-ya gáda n'amá-ya nile, agēme kwa ka ndi-agma-ya nilc dere du n'ubọ́chi ahu; ọ́ bu ihe si n'ọ́nu Jehova puta. 31 Le, Mu nēmegide gi, gi onye-nganga, (ọ́ bu ihe si n'ọ́nu Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, puta): n'íhi na ubọ́chi-gi abiawo, bú m̀be M'gēleta gi. 32 Onye-nganga gāsu kwa ngongọ́, da, ma ọ́ digh onye ganēme ka o bilie: M'gēsuye kwa ọ́ku n'obodo-ya nile, o gēripia kwa ebe nile di ya buruburu.

33 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Ndi emeḅuru emeḅu ka umu Israel na umu Juda bu n'otú: ndi nile dọ́taworo ha n'agma ejidesiwo ha ike; ha ajuwo izilaga ha. 34 Onye-nḅaputa-ha di ike; Jehova nke usu nile nke ndi-agma bu aha-Ya: Ọ́ gēkpezu ọ́nu-ha, ka Ọ́ we me ka uwa doru aru ala, me kwa ka ndi bi na Babilon me nkpatu. 35 Mma-agma di n'aru ndi Kaldea, (ọ́ bu ihe si n'ọ́nu Jehova puta), na n'ebe ndi bi na Babilon nọ́, na n'ebe ndi-isi-ya nọ́, na n'ebe ndi-ya mara ihe nọ́. 36 Mma-agma di n'ebe ndi-ekwukwu nọ́, ha gāghọ́ ndi ́agorọ́ ́agorọ́ n'uche-ha: mma-agma di n'ebe ndi-dike-ya nọ́, ha gātu kwa ujo. 37 Mma-agma di n'ebe inyinya-ya nile di, na n'ebe ubọ́-ala-ya di, na n'ebe ndi nile gwara ọ́gwa nọ́, bú ndi nọ́ n'etiti ya, ha gāghọ́ kwa ndinyom: mma-agma di n'ebe akú-ya nile di, agāluta kwa ha n'agma. 38 Okpukpo-nku di n'ebe miri-ya nile di, ha gāta kwa ata: n'íhi na ala arusi di iche iche apiri api ka ọ́ bu, ha ji kwa ihe-egwu nile ha wi ara. 39 N'íhi nka ka anu-ọ́hia di iche iche nke bi n'ala kpọ́rọ́ nku gēbi n'ebe ahu, ha na anu-ọ́hia nke nēbe ebe, enyinnunu gēbi kwa n'ebe ahu: madu agagh-ebi kwa nime ya ọ́zọ́ rue m̀be ebigh-ebi; ọ́ gagh-abu kwa ebe-obibi rue ọ́bọ́ nile. 40 Dika m̀be Chineke

kwaturu Sọ́dọ́m na Gọ́mọ́ra na ́apata nile ha, (ọ́ bu ihe si n'ọ́nu Jehova puta); otú a ọ́ digh onye ọ́ bula gēbi n'ebe ahu, nwa madu ọ́ bula agagh-anọ́ kwa dika ọ́bia nime ya. 41 Le, otú ndi nēsi n'Ugwu bia; ọ́zọ́, mba uku na ọ́tutu ndi-eze ka agākpoṭe site na nsọ́tu nile nke uwa. 42 Uta na ube ka ha nējide; mba di iré ka ha bu, ha adigh-enwe obiebere; olu-ha nēbiḅọ́ dika oké osimiri, ọ́ bu kwa inyinya ka ha nānọ́kwasi; edoro mba ahu n'usoro, dika onye nēbu agha, imegide gi, ada Babilon. 43 Eze Babilon anuwo údé-ha, aka-ya abua we kuda: ihe-nḅu ejidewo ya, ihe-nḅali dika nke nwayi ime nēme. 44 Le, dika ọ́dum ka ọ́ nārigo, bú nke si na nbili-elu nke Jọ́dan arigo, rue ebe-ita-nri nādigide m̀be nile: ma n'otú ntabi-anya ka M'gēme ka ha si n'aru ya ́a ọ́sọ́; ma ọ́nye bu onye arọ́putara arọ́puta? onye-nlekọ́ta-ya ka M'gēme ya: n'íhi na ọ́nye di kam? ọ́ bu kwa onye gākaram m̀be? ma-ọ́bu ọ́nye bu kwa onye-ọ́zùzù-aturu a nke gēguzo n'irum? 45 N'íhi nka nurunu ndum-ọ́du Jehova, nke Ọ́ duworo megide Babilon; na èchichè-Ya nile nke Ọ́ chéworo megide ala ndi Kaldea, si: N'ezie ha gādọ́kpupu ha, bú ndi ntà nke igwé ewu na aturu: n'ezie o gēju ebe-ita-nri-ha anya bayere ha. 46 Site n'olu nke owuwe Babilon uwa mara jijiji, anuwo kwa iti-nkpu n'etiti mba nile.

51 1 Otú a ka Jehova siri: Le, M'gaje ikpoṭe ifufe nke nēbibi ebibi megide Babilon, na n'ebe ndi bi na Leb-kamai nọ́. 2 M'gēziga-kwa-ra Babilon ndi ala ọ́zọ́, ndi gāfucha ya; ha gāwusi kwa ala-ya dika miri: n'íhi na ha nọ́ nēmegide ya buruburu n'ubọ́chi ihe ọ́jọ́. 3 Ka okwe-uta kwe uta-ya n'ebe onye nēkwe uta nọ́, na n'ebe onye nēweli onwe-ya elu n'uwe-agma-ya nọ́: unu enwe-kwa-la ọ́miko n'aru umu-okorọ́bia-ya; wezuganu usu-ndi-agma-ya nile ka ebibie ya. 4 Ha gáda kwa, buru ndi cḅuru eḅu, n'ala ndi Kaldea, na ndi adupuru adupú, n'èzi-ya nile. 5 N'íhi na Israel, ma-ọ́bu Juda, abugh nwayi nke di-ya, bú Chineke-ya, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, nwuru anwu; ọ́ bu ezie na ala-ha juputara n'ikpe-ọ́muma megide Onye Nsọ́ nke Israel.

6 Sinu n'etiti Babilon balaga, wepuga-kwa-nu onwe-unu n'otù n'otù; unu ekwela ka eme unu ka unu dere du n'ajọ omume-ya: n'ihì na m̀be ibò-òbò ka ọ buru Jehova; nmeso obodo ahu ka Ya onwe-ya nākwughachi ya. 7 Iko ọladedo ka Babilon buworo n'aka Jehova, nke nēme ka uwa nile nūbiga manya òkè: ufodu nime manya-vine-ya ka mba di iche iche nūworo; n'ihì nka ka mba di iche iche nāwi ara. 8 Na mberede ka Babilon daworo, ewe tipia ya: kwasierenu ya ákwá ike; werenu balm bayere ihe-ǹbu-ya, ma elegh anya agāgwota ya. 9 Ayi gāgwotawori Babilon, ma agwotagh ya: rapunu ya, ka ayi la, onye ọ bula n'ala-ya: n'ihì na ikpé-ya erutuwo elu-igwe, ebuliwo kwa ya rue mbara-igwé. 10 Jehova emewo ka ezi omume nile ayi puta: bianu, ka ayi kọ akukọ ọlu Jehova, bú Chineke-ayi, nime Zaion. 11 Muchanu ákú nile; jidesienu ọta nile ike: Jehova akpọtewo mọ nke ndi-eze Midia; n'ihì na imegide Babilon ka nzube-Ya di, ibibi ya: n'ihì na ibò-òbò Jehova ka ọ bu, bú ibò-òbò nke ulo uku Ya. 12 Bulienu ọkọlọtọ n'ebe m̀bidi nile nke Babilon di, menu ka nche sie ike, menu ka ndi-nche guzosie ike, dozienu ndi nēru nbi: n'ihì na Jehova ezubewo me kwa ihe O kwuru megide ndi bi na Babilon. 13 Gi onye bi n'elu ọtutu miri, onye nwere ọtutu ákú, ọgwugwu-gi abiawo, bú ọtùtù nke urù-gi nēzigh ezi. 14 Jehova nke usu nile nke ndi-agma ejiwo Onwe-ya nū iyi, si, N'ezie M'gēmeju gi na madu, dika igurube; ha gēti kwa nkpu megide gi, bú nkpu nke nzocha-nkpuru-vine.

15 Onye jiworo ike-Ya me uwa, Onye jiworo amam-ihe-Ya me ka elu-uwa dum madu bi guzosie ike, Onye jiworo nghota-Ya setipu elu-igwe: 16 m̀be Ọ nēme ka olu-Ya da, ụzù miri di n'elu-igwe, Ọ we me ka alulu si na nsotu uwa kwugo; Ọ meworo miri-ozuzo amùmà, Ọ nēme kwa ka ifufe si n'ulo-nkwakọba-Ya nile puta. 17 Nāni anu-ọhia ka madu ọ bula ghọworo site n'ihe-omuma-ya; emewo ka ihere me onye-nnucha-ọla ọ bula site n'arusi-ya apiri api: n'ihì na ugha ka arusi-ya awuru awu bu, nku-ume adigh kwa nime ha. 18 Ihe-efu ka ha bu, ọlu ikwa-emò: na m̀be

nleta-ha ha gāla n'iyi. 19 Ọ bugh dika ihe ndia ka òkè Jakob bu; n'ihì na onye nākpụ ihe nile ka Ọ bu; Israel bu kwa ebo nke ihe-nketa-Ya: Jehova nke usu nile nke ndi-agma bu aha-Ya.

20 Anyu-ike-agma ka i burum na ihe-agram nile: ọ bu kwa gi ka M'gēji tipia mba di iche iche; ọ bu kwa gi ka M'gēji bibie ala-eze di iche iche; 21 ọ bu kwa gi ka M'gēji tipia inyinya na onye nānọkwasi ya; ọ bu kwa gi ka M'gēji tipia uḅọ-ala na onye nānọkwasi ya; 22 ọ bu kwa gi ka M'gēji tipia nwoke na nwayi; ọ bu kwa gi ka M'gēji tipia agadinwoke na nwa-okoro; ọ bu kwa gi ka M'gēji tipia nwa-okorobia na nwa-ahogho nāmagh nwoke; 23 ọ bu kwa gi ka M'gēji tipia onye-ozuzu-aturu na igwé aturu-ya; ọ bu kwa gi ka M'gēji tipia onye-olu-ubi na ehi-ya ejikoro abua abua; ọ bu kwa gi ka M'gēji tipia ndi nāchi ala na ndi nọchiri anya eze. 24 M'gākwughachi kwa Babilon, kwughachi kwa ndi nile bi na Kaldea, ihe ọjọ nile ha nke ha meworo nime Zaion n'anya-unu; ọ bu ihe si n'onu Jehova puta.

25 Le, Mu nēmegide gi, gi ugwu nēbibi ebibi, (ọ bu ihe si n'onu Jehova puta), nke nēbibi uwa nile: M'gēseti kwa akam imegide gi, kporeda gi site na nkume-gi nile di elu, me ka i ghọ ugwu esurere esure. 26 Ha agagh-eweputa nime gi otù nkume ido na nkuku-ulo, ma-ọbu otù nkume itọ ntọ-ala; n'ihì na ebe nke tọborọ n'efu m̀be ebigh-ebi ka i gābu; ọ bu ihe si n'onu Jehova puta. 27 Bulienu ọkọlọtọ n'ala ahu, fuanu opi-ike n'etiti mba nile, donu mba di iche iche nsọ imegide ya, menu ka ala-eze, bú Ararat, na Mini, na Ashkenaz, nuru, zukọ imegide ya: menu ka otù ọchi-agma buru onye-nlekota imegide ya; menu ka inyinya rigota dika igurube di egwu. 28 Donu mba di iche iche nsọ imegide ya, donu ndi-eze Midia, na ndi nāchi ala-ya, na ndi-ya nile nọchiri anya eze, na ala nile ọ nāchi, nsọ. 29 Ala ahu we nāma jijiji, nābali kwa: n'ihì na èchichè nile nke Jehova megide Babilon eguzosiwo ike, ime ka ala Babilon ghọ ebe tọborọ n'efu, ghara inwe onye-obibi. 30 Ndi-dike Babilon arapuwo ibu agha, ha nọduru n'ebe nile ha ewusiri ike; idi-ike-ha alasiwo; ha

aghowo ndinyom: ndi-iro-ha esuyewo oku n'ebe-obibi-ya nile; etijiwo ihe-ntuchi-ya nile. 31 Otù oḅa-ḳṣo gāḅa ḳṣo izute oḅa-ḳṣo-ibe-ya, otù onyengosi gāḅa kwa ḳṣo izute onyengosi-ibe-ya, igosi eze Babilon na ewerewo obodo-ya na nsotu-ya: 32 o bu kwa ngabiga-miri nile ka ewereworo, o bu kwa oḳo-miri nile ka ha sureworo oku, ndi-agma amawo kwa jijiji.

33 N'ihì na otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke nke Israel, siri: Ada Babilon di ka ebe-nzocha-ḳka mḅe anāzocha ya; nwa mḅe fḳduru, mḅe owuwe-ihe-ubi ewe biarue ya aru. 34 Nebukadreza, bú eze Babilon, eripiwom, o kpochapuwom, o mewom ka m'gho aria nke ihe nādigh, o lowom dika ogologo anu-miri, o mejuwo afḳ-ya n'ihe-utom nile, o chupuwom. 35 Ihe-ikem na nke anu-arum di n'isi Babilon, ka nwayi nke bi na Zaion gāsi; ozo, Obaram di n'isi ndi bi na Kaldea, ka Jerusalem gāsi. 36 N'ihì nka ka Jehova jì si otù a: Le, M'gaje ikpe onu-gi, bḳ oḅo-gi; M'gēme kwa ka oké osimiri-ya tasia, me kwa ka isi-iyi-ya takoro. 37 Babilon gāgho kwa nānì obo-ihe obo-ihe, ebe-obibi nkita-ḳhia, na ihe-iju-anya, na ihe-ima-ḳṣo, ghara inwe onyebibi. 38 N'otù ka ha gāḅo uja dika umu-ḳdum; ha edekḳowo dika umu-ḳdum nānu ara. 39 N'okpom-ḳku-ha ka M'gēme oḳuḳu-manyā nile ha, me ka ha nūbiga manyā oké, ka ha we nūria oḳu-agma, raru ura ebigh-ebi, ghara iteta; o bu ihe si n'ḳnu Jehova puta. 40 M'gēme ka ha rida dika umu-aturu ka ewe bue ha, dika ebulu, ha na nkpi. 41 Le, ka esiworo were Shishak! le, ka esiworo jide otuto uwa nile! le, ka Babilon siworo ghḳ ihe-iju-anya n'etiti mba nile! 42 Oké osimiri erukpuwo Babilon: ejiwo nkḳtu nmali-miri-ya nile kpuchie ya. 43 Obodo-ya nile aghowo ihe-iju-anya, na ala kḳoro nku, na ala ihe nādigh, bú ala nke o nādigh onye o bula nēbi nime ha, nwa madu o bula adigh-agabiga kwa nime ha. 44 M'gēji kwa nmehie-ya leta Bel nime Babilon, M'gēme kwa ka ihe o loworo si n'ḳnu-ya puta; mba di iche iche agagherukuru kwa ya ozo dika miri: ozo, mḅidi Babilon gāda.

45 Sinu n'etiti ya pua, unu ndim,

wepuganu onwe-unu n'otù n'otù n'iwe di oku nke Jehova. 46 Lezi-kwa-nu anya ka obi-unu ghara ilo unu miri, ka unu ghara itu egwu n'ihì akuko ahu nke anānu n'ala ahu; n'ihì na akuko ahu gābia n'otù arḳ, emesia n'arḳ ozo akuko ahu gābia kwa, ihe-ike gādi kwa n'ala ahu, onye nāchi achi nēmegide onye nāchi achi. 47 N'ihì nka, le, ubochi nābia, mḅe M'gēji nmehie-ha leta arusi nile apiri apiri nke Babilon, ihere gēme kwa ala-ya nile; ndi-ya nile eḅuru eḅu gāda kwa n'etiti ya. 48 Elu-igwe na uwa na ihe nile nke di nime ha ewe tie nkpu oḳu bayere Babilon; n'ihì na ndi nāpunara ya ihe gēsi n'Ugwu biarue ya aru; o bu ihe si n'ḳnu Jehova puta. 49 Obunā Babilon aghagh ida, unu ndi eḅuru eḅu nke Israel, o bu kwa na Babilon ka ndi ala ahu nile eḅuru eḅu gāda. 50 Unu ndi ḅapuworo na mma-agma, jenu, unu eguzola; chetanu Jehova site n'ebe di anya, ka Jerusalem bata kwa n'obi-unu. 51 Ihere emewo ayi, n'ihì na ayi anuwo ita-uta; oḳodu-ihere etiyere ayi nime ya ekpuchiwo ayi n'iru: n'ihì na ndi ala ozo abāwo imegide ebe nsḳ nile nke ulo Jehova. 52 N'ihì nka, le, ubochi nābia, (o bu ihe si n'ḳnu Jehova puta), mḅe M'gēji nmehie-ha leta arusi-ya nile apiri api; o bu kwa n'ala-ya nile ka ndi emeruworo aru gāsu udé. 53 Asi na Babilon arigorue elu-igwe, asi kwa na o wusie ebe di elu nke ike-ya ike, ma na Mu ka ndi nāpunara ya ihe gēsi biarue ya aru; o bu ihe si n'ḳnu Jehova puta. 54 Ge nti olu iti-nkpu sitere na Babilon, na olu ntipia uku sitere n'ala ndi Kaldea! 55 n'ihì na Jehova nāpunara Babilon ihe-ya, o nēme kwa ka oké olu si nime ya la n'iyi; nmali-miri nile ha we biḳo dika otutu miri, nkḳtu nke olu-ha akḳtuwo: 56 n'ihì na onye nāpunara ya ihe-ya abiakwasiwo obodo ahu, bú Babilon, ejidewo kwa ndi-dike-ya, aḅajisiwo uta nile ha: n'ihì na Chineke nke nēmeso madu otù ha si eme ka Jehova bu, o ghagh ikwughachi. 57 M'gēme kwa ndi-isi-ya, na ndi-ya mara ihe, na ndi-ya nāchi ala, na ndi-ya nochiri anya eze, na ndi-dike-ya, ka ha nūbiga manyā oké; ha gāraru kwa ura ebigh-ebi, ghara leta; o bu ihe si n'ḳnu Eze ahu puta, Jehova nke usu nile nke ndi-agma bu aha-Ya.

58 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Mbidi nile nke Babilon nke sara mbara, agême ka ha ghò ebe dasiri adasi, ọzọ, ọnu-uzọ-ama-ya nile nke di elu, agēji ọku sure ha; ndi nile di iche iche gādọbu kwa onwe-ha n'ọlu n'efu, mba di iche iche gādọbu onwe-ha n'ọlu itiye n'ọku: ike ewe gwu ha.

59 Okwu ahu nke Jeremaia, bú onye-amuma, nyere Seraia nwa Neraia, nwa Mahseia, n'iwu, mbe o soro Zedekaia, bú eze Juda, je Babilon n'arọ nke-anọ nke ọbubu-eze-ya. Ma Seraia bu onye-isi idozi ebe-izu-ike nke eze. 60 Jeremaia we de ihe ọjọ ahu nile nke gābiaru Babilon aru n'otú akwukwọ, bú okwu ndia nile nke edeworo bayere Babilon. 61 Jeremaia we si Seraia, Mbe i bara na Babilon, gi le anya ka i gua okwu ndia nile, 62 si, Jehova, Gi onwe-gi ekwuwo okwu bayere ebe a ibipu ya, ka ihe ọ bula we ghara ibi nime ya, ma ọ bu madu ma-ọbu anumanu, n'ih i na ebe tọbọrọ n'efu mbe ebighe-ebi ka ọ gābu. 63 O gēru kwa, mbe i gubisiri akwukwọ a, na i gēkēgide ya nkume, tuba ya n'etiti Yufretis: 64 i gāsi kwa, Otú a ka Babilon gēmikpu, ghara ibili ọzọ n'ih ihe ọjọ ahu nke Mu onwem gaje ime ka ọ biakwasi ya: ike ewe gwu ha.

Rue ebe a bu okwu Jeremaia.

52 1 Zedekaia bara orú arọ na otú mbe ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze arọ iri na otú nime Jerusalem: aha nne-ya bu Hamutal nwa Jeremaia nke Libna. 2 Ọ me ihe jọrọ njọ n'anya Jehova, dika ihe nile si di nke Jehoiakim mere. 3 N'ih i na ọ bu n'ih iwe Jehova ka ọ di otú a nime Jerusalem na Juda, rue mbe O siri n'iru Ya chupu ha: Zedekaia we nupu isi n'okpuru eze Babilon. 4 O rue, n'arọ nke-iteghete nke ọ bu eze, n'ọnwa nke-iri, n'ubọchi nke-iri nke ọnwa ahu, na Nebukadreza, bú eze Babilon, biara, ya onwe-ya na usu-ndi-agma-ya nile, imegide Jerusalem, ha we ma ulo-ikwū-ha megide ya; ha we wue ulo-agma imegide ya buruburu. 5 Ewe nānọchigide obodo ahu n'agma rue arọ nke-iri-na-otú nke eze, bú Zedekaia. 6 N'ọnwa nke-anọ, n'ubọchi nke-iteghete nke ọnwa ahu, oké unwu siri ike n'obodo ahu, ọ digh kwa nri ndi

ala ahu nwere. 7 Ewe tipue obodo, ndi-agma nile we ọapu, pua n'obodo n'abali n'uzọ ọnu-uzọ-ama n'etiti mbidi-ya abua, nke di n'akuku ubi eze abara ogige; (ma ndi Kaldea nānọ imegide obodo buruburu:) ha we je n'uzọ Araba. 8 Usu-ndi-agma ndi Kaldea we chua eze n'azu, rue Zedekaia aru n'ala ihe nādigh nke Jeriko; ma usu-ndi-agma-ya nile siri n'ebe ọ nọ ọbasasia. 9 Ha we jide eze, me ka ọ rigokuru eze Babilon rue Ribla n'ala Hemat; ọ we kwue okwu ikpé n'ebe ọ nọ. 10 Eze Babilon we ọbue umu-ndikom Zedekaia n'anya-ya, ọ bu kwa ndi-isi nile nke Juda ka o ọburu na Ribla. 11 Ọ me-kwa-ra ka Zedekaia kpue isi n'anya-ya abua; eze Babilon we were ihe-ọla eji ke ukwu ke ya ahu, me ka ọ ba na Babilon, tiye ya n'ulo-ndebe rue ubọchi ọnwu-ya.

12 Ma n'ọnwa nke-ise, n'ubọchi nke-iri nke ọnwa ahu, nke ahu bu arọ nke-iri-na-iteghete nke eze, bú Nebukadreza, eze Babilon, ka Nebuzaradan, bú onye-isi ndi-ọbū, onye guzoro n'iru eze Babilon, batara na Jerusalem: 13 o sure ulo Jehova ọku, na ulo eze; ọ bu kwa ulo nile nke Jerusalem, bú ulo uku ọ bula, ka o surere n'ọku. 14 Usu-ndi-agma nile nke ndi Kaldea, ndi soro onye-isi ndi-ọbū, kwatu-kwa-ra mbidi nile nke Jerusalem buruburu. 15 Ma ufodu nime ndi Israel nēnwegh ike, na ndi Israel fọduru, bú ndi fọduru n'obodo, na ndi dapuru adapu, bú ndi dapuru jekuru eze Babilon, na ndi fọduru n'etiti igwè madu, ndia ka Nebuzaradan, bú onye-isi ndi-ọbū, mere ka ha je biri n'ala ọzọ. 16 Ma ufodu nime ndi ala ahu ndi nēnwegh ike ka Nebuzaradan, onye-isi ndi-ọbū, mere ka ha fodu ibu ndi-ọlu-ubi-vine na ibu ndi-ọlu-ubi. 17 Ma ogidi ọla nile nke di n'ulo Jehova, na ihe-ndọkwasi nile na oké osimiri ọla nke di n'ulo Jehova, ndia ka ndi Kaldea tipiara, chiri ọla-ha nile je Babilon. 18 Ite nile kwa, na oseke nile, na ihe-ikpakepu-ọku nile, na ọkwanwusa nile, na ngaji nile, na ihe ọla nile nke ha ji eje ozi, ndia ka ha chipuru. 19 Ọkwa nile kwa, na ihe-igu-ọkunile, na ọkwanwusa nile, na ite nile, na ihe-idọba-oriọna nile, na ngaji nile, na iko nile; ihe nke bu ọla-edo, n'ọla-edo, na ihe nke bu ọla-ọcha, n'ọla-ọcha, onye-isi ndi-ọbū

chipuru ha. 20 Ogidi abua ahu, na otù oké osimiri ahu, na chi iri na abua nke ọla nke di n'okpuru ihe-ndọkwasi-ya nile, nke eze, bú Solomon, mere nye ulo Jehova: ọ digh ọtútú atúru ọla ihe ndia nile. 21 Ma ogidi abua ahu, cubit iri na asatọ ka idi-elu otù ogidi di; ogho cubit iri na abua ọa-kwa-ra ya buruburu; ibidi-ya di nkpisi-aka anọ: ọ di oghere n'ime-ya. 22 Isi nke di n'elu ya bu kwa ọla; idi-elu otù isi ahu di cubit ise; ihe-ọkpukpa na pomegranate di kwa n'isi ahu buruburu, ha nile bu ọla: ihe dika ndia ka ogidi nke-abua nwe-kwa-ra, ha na pomegranate. 23 Ma pomegranate ahu di ọgu anọ na iri na isi n'akuku ọ bula; pomegranate nile di ọgu ise n'elu ihe-ọkpukpa buruburu. 24 Onye-isi ndi-ọbū we chiri Seraia, bú onye-isi-nchu-aja, na Zefanaia, bú onye-nchu-aja nke-abua, na ndi-nche atọ nke nbata-uzọ: 25 o si-kwa-ra n'obodo chiri otù onozí nke emeworo onye-nlekọta ndikom agha; na ndikom asa nime ndi nāhu iru eze, ndi achọtara n'obodo; na ode-akwukwọ, bú onye-isi usu-ndi-agma, onye nēme ka ndi ala ahu zukọta ibu agha; na ọgu ndikom atọ nime ndi ala ahu, ndi achọtaworo n'etiti obodo. 26 Nebuzaradan, bú onye-isi ndi-ọbū, we chiri ha, me ka ha jekuru eze Babilon, rue Ribla. 27 Eze Babilon we

tibue ha, me ka ha nwua na Ribla, n'ala Hemat. Ewe me ka Juda si n'ala-ya je biri n'ala ọzọ. 28 Nka bu ndi ahu nke Nebukadreza mere ka ha je biri n'ala ọzọ: n'arọ nke-asa nnú ndi-Ju asa na ọgu iri-na-otù na atọ: 29 n'arọ nke-iri-na-asatọ nke Nebukadreza ka ọ mere ka nnú madu abua na orù na iri na abua si na Jerusalem je biri n'ala ọzọ: 30 n'arọ nke-orù-na-atọ nke Nebukadreza ka Nebuzaradan, bú onye-isi ndi-ọbū, mere ka ndi-Ju ufọdu, bú nnú madu na ọgu iri-na-asa na ise, je biri n'ala ọzọ: madu nile di nnú iri na otù na ọgu iri.

31 O rue, n'arọ nke-orù-na-iri-na-asa nke emere ka Jehoiakin, bú eze Juda, je biri n'ala ọzọ, n'ọnwa nke-iri-na-abua, n'ubọchi nke-orù-na-isc nke ọnwa ahu, na Evil-merodak, bú eze Babilon, n'arọ ọ malitere ibu eze, ọ weliri isi Jehoiakin, ọu eze Juda, me ka o si n'ulo-nkpọrọ puta; 32 ọ we gwa ya okwu ọma, do oche-eze-ya elu kari oche-eze nke ndi-eze ndi ya na ha nọ na Babilon. 33 Ọ we ọanwe uwe nkporọ ya, ọ we nēri nri n'iru ya mbe nile ubọchi nile nke ndu-ya. 34 Anēnye kwa ya oké-ihe-oriri-ya, bú oké-ihe-oriri mbe nile, site n'aka eze Babilon, ihe nke ubọchi n'ubọchi-ya rue ubọchi ọnwu-ya, ubọchi nile nke ndu-ya.

ABÛ-ÁKWÁ NKE JEREMAIA

1 I Le, ka obodo ahu nke ndi-ya di ọtutu si nọdu ala nānı ya!
Le, ka o siworo gho ihe di ka nwayi di-ya nwuru!
Obodo nke riri nne n'etiti mba nile, nke bu isi n'etiti ala nile anāchi achi,
I.e, ka o siworo gho usu ndi nēfē ọfufē.
2 Ọ nākwasi ákwá ike n'abali, anyamiri-ya di kwa na nti-ya abua;
Ọ digh onye-nkasi-obi ọ nwere n'etiti ndi nile nāhu ya n'anya:
Ndi-eyi-ya nile aghọbuwo ya,
Ha aghọworo ya ndi-iro.

3 Juda ejewo ibiri n'ala ọzọ site na nweda-n'ala, na site n'iba-uba nke ọbubu-orù;
Ya onwe-ya ebiriwo n'etiti mba nile, ọ chọtagh izu-ike:
Ndi nile ndi nāchu ya chukuru ya n'ebe di nkpa.
4 Uzọ nile nke Zaión nēru újù. n'ihı na ọ digh ndi nābia na mbe akara áká;
Ọnu-uzọ-ama-ya nile tọbọro n'efu; ndi-nchu-aja-ya nēze ume:
Umu-abọghọ-ya ndi nāmagh nwoke bu ndi anēmekpa aru, ọ di-kwa-ra ya onwe-ya ilu.
5 Ndi nākpabu ya aghọwo ndi-isi, ndi-iro-ya nọ n'udo;

- N'ihí na Jehova emekpawo ya aru
n'ihí iba-uba nke njehie-ya nile:
Umu-ntakiri-ya alawo dika ndi
adotara n'agha n'iru onye-nkpaḅu.
- 6 Ima-nma-ya nile esiwo kwa n'aru ada
Zaion pua:
Ndi-isi-ya aghowo ele nke nāchotagh
ebe-ita-nri,
Ha we je ije nēnwegh ike n'iru onye
nāchu ha.
- 7 Jerusalem echetawo n'ubochi nile
nke nweda-n'ala-ya na nke
nwaghari-ya nile
Ihe nile ya anāchosi ike nke diri site
n'ubochi nile nke mḅe ochie:
Mḅe ndi-ya dabāra n'aka onye-
nkpaḅu, ma ọ digh onye nēyere
ya aka,
Ndi-nkpaḅu huru ya, ha chiri
nkwusi-ya nile ọchi.
- 8 Jerusalem emehiewo nke-uku; n'ihí
nka ka ọ ghoworo ihe ruru arú:
Ndi nile ndi nāsopuru ya-ri eleliwo
ya anya, n'ihí na ha ahuwo ọtọ-ya:
E, ya onwe-ya ezewo ume, we
chigharia azu.
- 9 Ọrurú-ya di n'ọnu-ọnu-ala nile nke
uwe-nwuda-ya; ọ chetagh ikpe-
azu-ya;
Ọ we rida n'uzọ di ebube; ọ digh
onye-nkasi-obi ọ nwere:
Jehova, le nweda-n'alam; n'ihí na
onye-iro emewo onwe-ya ka ọ
di uku.
- 10 Onye-nkpaḅu aḅasawo aka-ya n'elu
ihe-utọ nile nke Jerusalem:
N'ihí na ọ huwo na mba di iche iche
abatawo n'ebe nsọ ya,
Bù ndi I nyere iwu bayere ha na ha
agagh-abà nime nkpọkọta I nwere.
- 11 Ndi-ya nile nēze ume, ha nāchọ nri;
Ha enyewo ihe nile ha anāchosi ike
n'ọnọdu ihe - oriri iweghachi
nkpuru-obi:
Le, Jehova, legide anya; n'ihí na
aghowom ihe jọburu onwe-ya.
- 12 Ọ bugh unu ihe, unu nile ndi
nāgabiga n'uzọ?
Legidenu, hu ma ọ di ihe-nḅu dika
ihe-nḅum di, bù nke anēme mu,
Onye Jehova mekpaworo aru
n'ubochi iwe-Ya di ọku.
- 13 N'elu ka O siri zite ọku n'ọkpukpum
nile, ọ we nwe ike n'aru ha:

- Ọ ḅasaworo ukwum abua ubu, Ọ
mewo ka m'laghachi azu;
Ọ mewom ka m'ghọ ebe tọḅọrọ n'efu
na onye aru nādigh ike ogologo
ubochi nile.
- 14 Aka-Ya ekewo yoke nke njehiem nile;
Akpakowo ha n'otù, ha arigotawo
n'olum; Ọ mewo ka ikem su
ngongọ:
Onye-nwe-ayi enyewom n'aka-ha, bù
ndi m'nāpugh iguzosi ike megide.
- 15 Onye-nwe-ayi eledawo ndim nile di
ebube anya n'etitim;
Ọ kpọsawo mḅe akara akà imegidem
itipia umu-okorobiam:
Ebe-nzocha-nkpuru-vine ka Onye-
nwe-ayi zochaworo nye ada Juda
nāmagh nwoke.
- 16 N'ihí ihe ndia ka mu onwem nākwa
ākwa; anyam, anyam nērùda miri;
N'ihí na onye - nkasi - obi nke
nēweghachi nkpuru-obim di anya
n'ebe m'no:
Umum tọḅọrọ n'efu, n'ihí na onye-
iro di ike.
- 17 Zaion aḅasawo aka-ya abua; ọ digh
onye-nkasi-obi ọ nwere;
Jehova enyewo iwu bayere Jakob, na
ndi nọ ya buruburu gābu ndi
nākpābu ya:
Jerusalem aghowo ihe-isọ-nsọ n'etiti
ha.
- 18 Onye ezi omume ka Jehova bu; n'ihí
na okwu-ọnu-Ya ka m'nupuworo
isi megide:
Biko, nurunu, unu ndi nile di iche
iche, le-kwa-nu ihe-nḅum:
Umu-aḅoghom nāmagh nwoke na
umu-okorobiam alawo n'etiti ndi
adotara n'agha.
- 19 Akpọkurum ndi nāhum n'anya, ma
ha onwe-ha ghọburum:
Ndi-nchu-ajam na ndi-okenyem
kubiri ume n'obodom,
Mḅe ha nāchọrọ onwe-ha ihe-oriri
ka ha we weghachi nkpuru-obi-ha.
- 20 Le, Jehova; n'ihí na ahuhu dirim;
ngiri-afom nānum ọku;
Obim nātughari nimem; n'ihí na
anupuwom isi nke-uku:
N'ēzi mma-agma aḅabawom aka nwa,
n'ulo ihe dika ọnwu di.
- 21 Ha anuwo na onye nēze ume ka
m'bu; ọ digh onye-nkasi-obi
m'nwere;

- Ndi-irom nile anuwo ihe ojom; obi atowo ha utọ na Gi onwe-gi emewo ya:
- I gēme ka o bia, bụ ubochi I kposaworo, ha ewe di ka mu onwem.
- 22 Ka ihe ojo nile ha bia n'iru Gi; Gi me kwa ha, dika I meworom n'ih i njehiem nile: N'ih i na ize-umeni di otutu, aru adigh kwa obim ike.
- 2 I Le, ka Onye-nwe-ayi si were igwe-oji kpuchie ada Zaion n'iwe-Ya!
- O siwo n'elu-igwe tuda ima-nma nke Israel n'ala,
O chetagh kwa ihe-nbakwasi-ukwu-Ya n'ubochi iwe-Ya.
- 2 Onye-nwe-ayi elowo ebe-obibi nile nke Jakob, ghara inwe omiko n'aru ha;
O kwadawo ebe nile ewusiri ike nke ada Juda nime nrubiga-okè nke iwe-Ya;
O tidaruwo ha ala:
O mewo ala-eze na ndi-isi-ya ka ha ghara idi nsọ.
- 3 O bipuwo mpi nile o bula nke Israel n'iwe di oku;
O seghachiwo aka-nri-Ya azu site n'iru onye-iro:
O rechapuwo kwa Jakob dika oku nenwu enwu, nke nēripi buruburu.
- 4 O zowo uta-Ya ukwu ikwe ya dika onye-iro, O werewo aka-nri-Ya guzo Onwe-ya dika onye-nkpaḅu, We bue ndi nile anya nāchosi ike: N'ulo-ikwū nke ada Zaion ka O wusiwo onuma-Ya dika oku.
- 5 Onye-nwe-ayi adiwo ka onye-iro, O lodawo Israel;
O lodawo ulo-elu-ya nile, O bibiwo ebe-Ya nile ewusiri ike:
O me ka ize-ume na isu-ude ba uba n'ada Juda.
- 6 O napuwo kwa ulo-ntu-Ya n'ike, dika agāsi na o bu nke ubi aḅara ogige;
O bibiwo mḅe-Ya akara àkà: Jehova emewo ka echezọ inḅe akara àkà na ubochi-izu-ike nime Zaion,
O we ju eze na onye-nchu-aja n'onuma nke iwe-Ya.
- 7 Onye-nwe-ayi ajusiwo ebe-ichu-aja-Ya, O sowo ebe nsọ Ya oyi,
O mechibidowo mḅidi nile nke ulo-elu-ya nile nye n'aka onye-iro: Ha emewo ka olu-ha da udà n'ulo Jehova, dika n'ubochi nke mḅe akara àkà.
- 8 Jehova echèwo ibibi mḅidi ada Zaion;
O setiwo eriri, O sepugh aka-Ya n'olulo:
O we me ka èkpè na mḅidi rue ùjù; n'otù ka ha talatakoworo.
- 9 Onu-uzo-ama-ya nile emikpuwo n'ala; O mewo ka ihe-ntuchi-ya nile la n'iyi, O ḅajiwo kwa ha: Eze-ya na ndi-isi-ya nọ n'etiti mba nile ebe iwu nādigh;
Ozo, ndi-amuma-ya achotagh oḅù nke sitere na Jehova.
- 10 Ndi-okenyè nke ada Zaion nānọdu ala, dere du;
Ha ekpokwasiwo àjà n'isi-ha; ha ekewo àkwà-nkpe n'úkwù-ha: Umu-aḅoghọ Jerusalem ndi nāmagh nwoke erulatawo isi-ha n'ala.
- 11 Anyam abua adalawo n'isi site n'anya-miri, ugiri-afom anuwom oku,
Awusiwo imejum n'ala dika miri, n'ih i ntipia nke ada ndim;
N'ih i na umu-ntakiri na umu nke nānu ara nāda mbà n'amā nile nke obodo.
- 12 Ha nāsi nne-ha, Òle ebe oka na manya-vine di?
Mḅe ha nāda mbà dika onye emeruru aru n'amā nile nke obodo,
Mḅe nkpuru-obi-ha nāwusi onwe-ya dika miri n'obi ndi bu nne-ha.
- 13 Gini bu àmā M'gāḅara gi? gini ka M'gēji tuyere gi, gi ada Jerusalem? Gini ka M'gēme ka gi na ya rata, ka M'we kasie gi obi, gi ada Zaion nāmagh nwoke?
N'ih i na ihe di uku dika okè osimiri ka nḅawa-gi bu: ònye gāgwota gi?
- 14 Ndi-amuma-gi ahutaworo gi oḅù ihe-efu na ihe-nzuzu;
Ma ha ekpughegh aḅo omume-gi, ime ka ndi-gi adotara n'agha lata: Kama ha ahutaworo gi ibu di iche iche nke ihe-efu na ihe-nchupu di iche iche.

- 15 Ndi nile ndi nāgabiga n'uzọ akuwo aka megide gi;
Ha amawo ọsọ fufere ada Jerusalem isi, si:
Ọ bu nka bu obodo ahu nke anākpọ Ebe mazuru nma, Ihe-obi-utọ nke uwa nile?
- 16 Ndi-iro-gi nile asaghepuwo ọnu-ha imegide gi;
Ha amawo ọsọ, ta ikekere-ezé; ha asiwo, Ayi elodawo ya;
N'ezie nka bu ubọchi ahu nke ayi lere anya ya; ayi achọtawo, ayi zhuwo.
- 17 Jehova emewo ihe nke O zubere;
Ọ mezuwo okwu-ọnu-Ya nke Ọ nyere n'iwu site n'ubọchi nile nke mbe ochie;
Ọ kwadawo, ghara inwe ọmiko:
Ọ we me ka onye-iro nūria ọnu n'aru gi,
Ọ mewo ka mpi nke ndi nākpābu gi di elu.
- 18 Obi-ha tikuru Onye-nwe-ayi nkpu:
Gi mβidi ada Zaion, me ka anyamiri rūda dika osimiri ehie na abali;
Enyela onwe-gi izu-ike; ka nwananya-gi ghara ikwusi akwusi.
- 19 Bilie, tie nkpu n'abali, na nmalite nche di iche iche;
Wusi obi-gi dika miri na ncherita-iru Onye-nwe-ayi:
Chilie aka-gi n'ebe Ọ nọ n'ihhi ndu umu-ntakiri-gi,
Ndi nāda mbā n'agu n'isi ézi nile.
- 20 Ie, Jehova, legide onye I meworo otú a anya!
Ndinyom, hà gēri nkpuru-ha, bú umu-ntakiri anātughari n'aka?
Agēbu onye-nchu-aja na onye-amuma n'ebe nsọ nke Onye-nwe-ayi?
- 21 Nwa-okoro na agadi-nwoke edinawo ala n'ézí nile;
Umu-abọghom nāmagh nwoke na umu-okorobiam adawo site na mma-agma:
I buwohan'ubọchi iwe-Gi; I busiwo, I nwegh ọmiko.
- 22 I nākpọ, dika n'ubọchi nke mbe akara áká, ujom nile di buruburu,
Ọ digh kwa onye ọpuru aọpu ma-ọbu onye fọduru afọdu n'ubọchi nke iwe Jehova:

Umum ndi m'tughariworo n'aka zulite, onye-irom emewo ka ha gwusia.

- 3 I Mu onwem bu nwoke ahu nke huworo nweda-n'ala site na nkpan'aka nke nrubiga-ókè nke iwe-Ya.
- 2 Mu ka O duworo me ka m'jeharia n'ọchichiri ghara inwe ihè.
- 3 N'ezie, mu ka Ọ nātughari aka-Ya megide ọtutu mbe ogologo ubọchi nile.
- 4 Ọ mewo ka anu-arum na akpukpọ-arum ka nká; Ọ ọbajiwọ ọkpukpum nile.
- 5 O wuwo nsi na ike-ogwugwu dika ulo imegidem, were ya ọam buruburu.
- 6 N'ebe nile ọara ọchichiri ka Ọ meworo ka m'biri, dika ndi nwuru anwu site na mbe ebigh-ebi.
- 7 Ọ ọbachiwom ogige, m'we ghara ipu apu; Ọ mewo ka ọla eji kem ahu di arọ.
- 8 Ọzọ, mbe m'nēti nkpu, tikuru Chineke, Ọ mechibido ekperem uzọ.
- 9 Ọ werewo nkume awara awa ọachie uzom nile, okporo-uzom nile ka Ọ meworo ka ha ọagọ aọagọ.
- 10 Bear nke nēche anwu ka Ọ burum, ma-ọbu ọdum nke nọ n'ebe-nzuzo di iche iche.
- 11 Uzom nile ka Ọ wezugaworo, Ọ we ọbisiem; Ọ mewom ka m'tọbọrọ n'efu.
- 12 Ọ zọwo uta-Ya ukwu ikwe ya, O guzom dika ihe edotara ịba ákú.
- 13 Ọ mewo ka ákú nile nke ákpà-ákú-Ya ba n'akurum abua.
- 14 Aghoworom ndim nile ihe-ọchi, na abú ha nābú n'ikpọ ubọ-akwara ogologo ubọchi nile.
- 15 Ọ mewo ka ihe nile nke nēlu ilu jum afọ, Ọ mewo ka m'ńujue wormwood afọ.
- 16 Ọ were umu nkume kujie ezem nile. Ọ turawom na ntu.
- 17 I juwo nkpuru-obim ka ọ ghara inọ n'udo; echezowom ọdi-nma.

- 18 M'we si, Ikem alawo n'iyi, ya na ncherem nke sitere na Jehova.
- 19 Cheta nweda-n'alam na nwagharim, na wormwood na n̄si.
- 20 Nkpuru-obim nēcheta ha nke-oma, we ruda n'ala nimem.
- 21 Nka ka m'nēweghachi n'obim, n'ihī nka ka m'nēchere.
- 22 O sitere n'ebere nile nke Jehova na emegh ka ayi gwusia, n'ihī na obi-ebere-Ya nile agwugh.
- 23 Ha di ōhu kwa-ututu; ihe riri nne ka ikwesi-ntukwasi-obi-Gi bu.
- 24 Òkēm bu Jehova, ka nkpuru-obim siri; n'ihī nka ka m'gēchere Ya.
- 25 Jehova di nma n'ebe ndi nēle anya Ya n̄o, Ọ di nma n'ebe nkpuru-obi nke nāch̄o Ya n̄o.
- 26 Ọ di nma ka madu chere nzoputa Jehova, dere kwa du n'ichere ya.
- 27 Ọ diri nwoke nma ka o nēbu yoke na m̄be ọ di na nwata.
- 28 Ya n̄odu n̄ani ya ichē, debe ọnu-ya du, n'ihī na Ọ tukwasiwo ya n'olu-ya.
- 29 Ya tiye ọnu-ya n'aj̄a; ma elegh anya ọ di olile-anya ḡadi.
- 30 Ya were n̄ti-ya nye onye n̄eti ya ihe; ka ita-uta ju ya āf̄o.
- 31 N'ihī na Onye-nwe-ayi agagh-aju rue m̄be ebigh-ebi.
- 32 N'ihī na ọ buru na Ọ mekpa aru, ma Ọ ḡenwc obi-ebere dika iba-uba nke ebere-Ya nile si di.
- 33 N'ihī na Ọ digh-esite n'obi-Ya weda umu madu n'ala, mekpa ha aru.
- 34 Izopia ndi-nkp̄ō nile nke uwa n'okpuru ukwu,
- 35 Iwezuga ikp̄e onye ọ bula n'iru Onye kachasi ihe nile elu,
- 36 Ime ka madu ̄baḡo ābaḡo n'okwu-ikp̄e-ya: Onye-nwe-ayi elegh ihe ndia anya ọma.
- 37 Ònye bu onye ahu nke kwuworo okwu, ọ we r̄e, m̄be Onye-nwe-ayi enyegh iwu?
- 38 Ọ bugh n'ọnu Onye kachasi ihe nile ka ihe ọj̄o na ezi ihe si aputa?
- 39 Gini mere madu nke di ndu ji atamu ntamu, onye ọ bula, bayere ahuhu nmehie-ya nile?
- 40 Ka ayi gwuputa ala uz̄o nile ayi, nyochaputa ha, laghachikuru Jehova.
- 41 Ka ayi weliere Chineke Nke bi n'elū-igwe obi-ayi n'ọbu-aka-ayi abua.
- 42 Ayi onwe-ayi ejehiewo nupu kwa isi; Gi onwe-gi ābagharagh.
- 43 I werewo iwe kpuchie Onwe-gi, we chua ayi; I buwo, I nwegh ọmiko.
- 44 I werewo igwe-oji kpuchie Onwe-gi, ka ekpere-ayi we ghara igabiga.
- 45 Ihe azachapuru azachapu na ihe ajuru aju ka I n̄eme ayi n'etiti ndi nile di ichē ichē.
- 46 Ndi-iro-ayi nile asaghepuwo ọnu-ha imegide ayi.
- 47 Ok̄e egwu na ol̄l̄l̄u eruwo ayi aru, it̄ōb̄o-n'efu na ntipia.
- 48 Ọtutu iyi nke juputara na miri ka anyam n̄r̄uda, n'ihī ntipia nke ada ndim.
- 49 Anyam n̄awusi dika miri, ọ digh-eguzo kwa du, ghara ikwusi akwusi,
- 50 Rue m̄be Jehova ḡesi n'elū-igwe lepu anya, hu.
- 51 Anyam n̄eme nkpuru-obim ihe, n'ihī umu-ndinyom nile nke obodom.
- 52 Ndi bu ndi-irom n'efu achusiwo nt̄am ike dika nnunu.
- 53 Ha ekpochapuwo ndum n'ol̄l̄l̄u, we tuam nkume.
- 54 Miri rubigaram n'isi; asirim, Ebipuwom.
- 55 Esirim n'ol̄l̄l̄u dichasi ala kp̄okue aha-Gi, Jehova.
- 56 Olum ka I nuru; ezobela nti-Gi n'iku-umem, na ntikum.
- 57 I biaruru nso n'ub̄ochi m'kp̄okuru Gi: I siri, Atula egwu.
- 58 Onye-nwe-ayi, I kpezuwo ọnu nke nkpuru-obim; I ̄haputawo ndum.
- 59 Jehova, I huwo n̄baḡom; Gi kpe ikpem.
- 60 I huwo ib̄o-̄b̄o nile ha na èchichè nile ha n'arum.

- 61 I nuwo ita-uta-ha, Jehova, na èchìchè nìle ha megidem;
- 62 Ebuḅere - ọnu nke ndi nēbili imegidem, na ntughari-obi-ha megidem ogologo ubọchi nìle.
- 63 Legide inọdu-ala-ha, na nbili-ọtọ-ha; mu onwem bu abù ha nābù n'ìkpọ ubọ-akwara.
- 64 I gēnyeghachi ha nmeso-ha, Jehova, dika ọlu aka-ha si di.
- 65 I gēnye ha ihe-nkpudo obi, bụ ọbụḅa-iyi I ọbara ha.
- 66 I gāchu ha n'ìwe, kpochapu ha n'okpuru elu-igwe nke Jehova.
- 4** 1 Le, ka ọla-edo si echu echu nke-uku! le, ka ọla-edo nke makarisiri nma si aḅanwe!
Anāwusi nkume nìle nke ebe nsọ n'isi èzì nìle ọ bula.
- 2 Umu Zaion nke di oké ọnu-ahia, ndi eji turu ọla-edo anuchara anucha, I.e otú aguworo ha n'ite urọ, bụ ọlu aka ọkpụ-ite!
- 3 Ọbunà nkita-ọhia eseputawo ara, me ka umu-ha nua ara:
Ada ndim. aghọwo onye nēnwegh obi-ebere, dika enyi-nnunu n'ọzara.
- 4 Ire nke nwa nke nānu ara araparawo n'okpo - ọnu - ya site n'akpiri - ikpọ-nku:
Umu-ntakiri nāriọ nri, ma ọ digh onye nēkesara ha.
- 5 Ndi nēri nāni ihe utọ di iche iche tọḅọrọ n'efu n'èzì nìle:
Ndi azùputaworo n'uwe uhie amakuwo ebe-ikpofu-ahihia.
- 6 Ajo omume nke ada ndim we di uku kari nmehie Sọdọm,
Nke akwaturu dika n'otú ntabi-anya, ma ọ digh aka ọ bula dakwasiri ya.
- 7 Ndi-Nazirait-ya di ọcha kari snow, ha nwuru enwu kari miri-ara-ehi, Ha chara ọbara-ọbara n'aru kari ruby, dika sapphire ka udi-ha di.
- 8 Udi-aru-ha aḅawo ọchichiri kari ijiji; amatagh ha n'èzì:
Akpukpọ-ha araparawo n'okpukpuha; ọ kpọnwuwo, ọ ghọwo ihe di ka osisi.
- 9 Ndi mma-agma ọworo adiwo nma kari ndi agu gubuworo;

- N'ìhi na ndia nērupu dika miri, buru ndi adupuworo adupù, ghara inwe ihe-omume nke ubi.
- 10 Aka ndinyom ndi nwere obi-ebere esiwo umu-ha n'ite;
Ha aghọworo ha ihe-oriri na ntipia nke ada ndim.
- 11 Jehova emezuwo ọnuma-Ya, Ọ wupuwo iwe-Ya di ọku;
Ọ we suye ọku nime Zaion, ọ we ripia ntọ-ala-ya nìle.
- 12 Ndi-eze uwa ekwegh, ndi nìle bi n'elu-uwa dum madu bi ekwegh kwa,
Na onye-nkpabụ na onye-iro gābà n'ọnu-uzọ-ama nìle nke Jerusalem.
- 13 O sitere na nmehic nìle nke ndi-amuma-ya, na ajo omume nìle nke ndi-nchu-aja-ya,
Ndi nāwusi ọbara ndi ezi omume n'etiti ya.
- 14 Ha aḅaghariwo dika ndi-isi n'èzì nìle, ejiwo ọbara meru ha,
Madu we ghara inwe ike imetu uwe-ha aka.
- 15 Wezuganu onwe-unu, ka ha kpọrọ ha ọkù, Onye ruru arù! wezuganu onwe-unu, wezuganu onwe-unu, unu emetula aka:
Mḅe ha ọpuru ha naghari-kwa-ra; madu siri n'etiti mba nìle, Ha agagh-anọ kwa ọnọdu-abali ozọ n'ebe a.
- 16 Iru Jehova ekesawo ha; Ọ gagh-elegide kwa ha anya ọzọ:
Madu ahugh ndi-nchu-aja iru-oma, ha emegh ndi-okenyc amara.
- 17 Anya-ayi nādala n'isi rue ubu a n'ile anya iye-aka efu ayi:
N'iche-nche-ayi ayi echewo nche mba nke nādigh-azọputa.
- 18 Ha achuwo ntà nzọ-ukwu nìle ayi, ayi we ghara ijeghari n'amā nìle ayi:
Ọgwugwu-ayi di nso, ubọchi nìle ayi cruzuwo; n'ìhi na ọgwugwu-ayi abiawo.
- 19 Ndi nāchu ayi di garagara kari ugo nke elu-igwe:
N'elu ugwu nìle ka ha churu ayi n'ọku ọku, n'ọzara ka ha chere ayi anwu.
- 20 Ume nke oghere-imi-ayi, bụ onye Jehova etere manu, ka ejidere n'olulù-ha;

- Onye ayi siri, N'okpuru ndò-ya ka ayi gādi ndu n'etiti mba nile.
- 21 Ka obi nātọ gi utọ, n̄uria ọnu, gi ada Edom, nke bi n'ala Uz:
 Ọbunā gi ka iko gāgabigaru: i gānubiga manya okè, ẹ́baba onwe-gi ọtọ.
- 22 Ajo omume-gi agwusiwo, gi ada Zaion;
 Ọ gagh-eme kwa ọzọ ka i je biri n'ala ọzọ:
 Ọ gēleta ajo omume-gi, gi ada Edom;
 Ọ gēkpughe nmehie-gi nile.
- 5 I Jehova, cheta ihe ruworo ayi aru:
 Legide anya, hu ita-uta-ayi.
 2 Ihe-nketa-ayi aḅanwewo ihe ndi ala ọzọ,
 Ulo nile ayi aḅanwewo ihe ndi mba ọzọ.
 3 Umu-nḅei ka ayi ghọworo, bú ndi nēnwegh nna,
 Nne-ayi-hà di ka ndinyom di-ha nwuru.
 4 Miri-ayi ka ayi jiworo ego n̄ua;
 Nkú-ayi nābiara ayi n'ọnu-ahia.
 5 Ọ bu inọkwasi n'olu-ayi ka achuworo ayi:
 Ayi adọḅuwo onwe-ayi n'olu, ma ekwegh ka ayi zuru ike.
 Ijpt ka ayi kweyeworo ekweye,
 Ya na Asiria, ka nri we ju ayi afọ.
 Nna-ayi-hà emehiewo, ha adigh kwa ndu;
 Ayi onwe-ayi eburuwo ajo omume nile ha.
 8 Ndi-orù achiwo ayi:
 Ọ digh onye nānaputa ayi n'aka-ha.
 9 Ayi ji ndu-ayi n'aka weta nri-ayi
 N'ihhi mma-agma nke ọzara.
- 10 Akpukpọ-aru-ayi di ọku dika ite-ọku uku
 Site n'ifufe di ọku nke okè unwu.
 11 Ndinyom nke di na Zaion ka ha wedara n'ala,
 Ha na umu-aḅoghọ nāmagh nwoke n'obodo nile nke Juda.
 12 Ekobere ndi-isi n'aka-ha:
 Asọpugh iru ndi-okenye.
 13 Umu-okorobia buru nkume-igwenri,
 Umu-okoro su-kwa-ra ngongọ n'okpuru nkú.
 14 Ndi-okenye akwusiwo inọ n'ọnu-uzọ-ama,
 Umu-okorobia akwusiwo ikpọ ubọ-akwara-ha.
 15 Obi-utọ nke obi-ayi akwusiwo;
 Otite-egwú-ayi aḅanwewo n'ibankpe.
 16 Okpu-eze nke isi-ayi adawo n'ala:
 Ahuhu nādiri ayi n̄! n'ihhi na ayi emehiewo.
 17 N'ihhi nka ka aru nādigh obi-ayi nma;
 N'ihhi ihe ndia ka anya-ayi ẹ́aworo ọchichiri.
 18 N'ihhi ugwu Zaion, nke tọḅorọ n'efu;
 Nkita-ọhia ejeghariwo na ya.
 19 Gi onwe-gi, Jehova, ọ bu rue mḅe ebigh-ebi ka I nānọdu dika eze;
 Oche-eze-Gi nādiru ọḅọ nile.
 20 N'ihhi gini ka I nēchezọ ayi rue mḅe ebigh-ebi?
 N'ihhi gini ka I nārapu ayi rue ogologo ubọchi nile?
 21 Me ka ayi laghachikute Gi, Jehova, ayi gālata kwa;
 Me ka ubọchi nile ayi di ọhu dika na mḅe ochie.
 22 Ma-ọbugh na I jusiwo ayi,
 Wesa ayi iwe nke-uku.

AKWUKWỌ EZIKIEL

BÚ ONYE-AMUMA

1 I O rue, n'arọ nke-orù-na-iri, n'ọnwā nke-anọ, n'ubọchi nke-ise nke ọnwā ahu, mḅe mu onwem nọ n'etiti ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ

n'akuku osimiri Keba, na emeghere elu-igwe, m'we hu ọhù di iche iche nke Chincke. 2 N'ubọchi nke-ise nke ọnwā ahu, nke ahu bu arọ nke-ise nke

emere ka Jehoiakim je biri n'ala ọzọ, 3 okwu Jehova ruru Ezikiel nwa Buzi, bú onye-nchu-aja, nti n'ezie n'ala ndi Kaldea, n'akuku osimiri Keba; aka Jehova we di ya n'aru n'ebe ahu. 4 M'we hu, ma, le, oké ifufe nēsi n'Ugwu bia, oké igwe-oji, na ọku nke nānwude onwe-ya m̀be nile, onwunwu di-kwa-ra ya buruburu, ọ bu kwa n'etiti ya, bú n'etiti ọku ahu, ka ihe dika amber n'ile ya anya nēbupu. 5 Ọzọ, n'etiti ya ka oyiyi nke ihe anọ di ndu si puta. Ma nka bu ka ha si di n'ile ha anya; oyiyi madu ka ha nwere. 6 Ọzọ, iru anọ ka onye ọ bula nime ha nwere, ọ bu kwa nkù anọ ka onye ọ bula nime ha nwere. 7 Ọzọ, ukwu nile ha bu ukwu guzoziri eguzozi; ọzọ, ọbu-ukwu nke ukwu nile ha di ka ọbu - ukwu nwa - ehi: ha nebu kwa maramara dika ibu - maramara ọla akwọchara akwọcha. 8 Ha nwe-kwa-ra aka madu n'okpuru nkù-ha n'akuku anọ ha: ọzọ, iru nile ha na nkù nile ha diri ha anọ otú a; 9 ihe ejikọtara ejikọta, otù na ibe-ya, ka nkù nile ha bu; ha adigh-agma anya n'azu m̀be ha nāga; ha nāga n'iru, onye ọ bula na ncherita-iru ya. 10 Ma oyiyi iru nile ha, iru madu ka ha nwere; iru ọdum ka ha anọ nwe-kwa-ra n'aka-nri; iru ehi ka ha anọ nwe-kwa-ra n'aka-ekpe; iru ugo ka ha anọ nwe-kwa-ra. 11 Ọzọ, iru nile ha na nkù nile ha kewara ekewa site n'elu; onye ọ bula nwere nkù abua ejikọtara ejikọta, otù na ibe-ya, ma nkù abua nēkpuchi aru-ha. 12 Ọzọ, ha nāga n'iru, onye ọ bula na ncherita-iru ya: ebe ọ bula Mọ Chineke nwere ije ka ha nāga; ha adigh-agma anya n'azu m̀be ha nāga. 13 Ma oyiyi nke ihe anọ ahu di ndu, ka ha si di n'ile ha anya, ha di ka icheku ọku nēre ọku, dika ọwa n'ile ha anya; ọku ahu nāga iru na azu n'etiti ihe anọ ahu di ndu: onwunwu di-kwa-ra ọku ahu, àmùmà nēsi kwa n'ọku ahu buputa. 14 Ihe anọ ahu di ndu nāba ọsọ nālaghachi kwa dika ọbubu-àmùmà si di n'ile ya anya. 15 M'we hu ihe anọ ahu di ndu, ma, le, otù wheel di n'ala n'akuku ihe ọ bula n'ihe anọ ahu di ndu, diri iru anọ ya n'otù n'otù. 16 Ka wheel nile ahu na otú emere ha si di n'ile ha anya, ha di ka ibu-maramara nkume beryl: ọ bu kwa otù oyiyi ka ha anọ

nwere: ka ha na otú emere ha si di n'ile ha anya, ha di ka agāsi na ọ bu wheel n'etiti wheel. 17 Ọ bu n'akuku anọ ha ka ha nāga m̀be ha nāga: ha adigh-agma anya n'azu m̀be ha nāga. 18 Ma azu wheel nile ha, ha di elu, ha di kwa egwu; azu wheel nile ha juputara n'anya anya buruburu ha anọ. 19 Ma m̀be ihe anọ ahu di ndu nāga, wheel-ha nāga n'akuku ha: ọzọ, m̀be anēsi n'elu uwa buli ihe anọ ahu di ndu, anēbuli wheel-ha. 20 Ebe ọ bula Mọ Chinekenwere ije ka ha nāga; n'ebe ahu ka Mọ Chineke nwere ije: anēbuli kwa wheel-ha n'akuku ha: n'ihhi na Mọ nke ihe ahu di ndu di nime wheel-ha. 21 M̀be ihe anọ ahu nāga, wheel nāga; ọ bu kwa m̀be ihe anọ ahu nēguzo ka wheel nēguzo; ọ bu kwa m̀be anēsi n'elu uwa bulie ihe anọ ahu ka anēbuli wheel-ha n'akuku ha: n'ihhi na Mọ nke ihe ahu di ndu di nime wheel-ha. 22 Ọzọ, oyiyi nke mbara-ígwé di n'elu isi ihe ahu di ndu, dika ibu-maramara crystal di egwu si di, nke esetiri eseti n'elu isi-ha n'elu. 23 Ọzọ, n'okpuru mbara-ígwé ahu nkù nile ha guzoziri eguzozi, otù n'ebe ibe-ya di: ha nile n'otù n'otù nwere nkù abua nke nēkpuchi aru-ha n'otù akuku, ha nile n'otù n'otù nwe-kwa-ra nkù abua nke nēkpuchi aru-ha n'akuku ọzọ. 24 M̀be ha nāga m'we nu olu nkù nile ha, dika olu ọtutu miri, dika olu nke Onye puru ime ihe nile, olu nkpotu dika olu ọmuma-ulo-ikwù: m̀be ha guzoro, ha wuda nkù-ha. 25 Olu we di n'elu mbara-ígwé ahu nke di n'elu isi-ha: m̀be ha guzoro, ha wuda nkù-ha. 26 Ọzọ, n'elu mbara-ígwé ahu nke di n'elu isi-ha oyiyi nke oche-eze di, dika nkume sapphire si di n'ile ya anya: ọzọ, n'elu oyiyi oche-eze ahu otù oyiyi di, nke di ka madu si di n'ile ya anya, n'elu oche-eze ahu n'elu. 27 M'we hu ihe di ka ibu-maramara amber, ihe di ka ọku si di n'ile ya anya nke di nime ya buruburu, site n'ihe bu úkwù-ya n'ile ya anya we rigo elu; ọzọ, site n'ihe bu úkwù-ya n'ile ya anya we ridata ahurum ihe nke di ka ọku si di n'ile ya anya, onwunwu-ọku di-kwa-ra ya buruburu. 28 Dika eke-na-ogwurugwu si di n'ile ya anya, bú nke di n'igwe-oji n'ubochi nke miri-ozuzo, otú a ka onwunwu-ọku ahu si di n'ile ya anya, bú nke di ya buruburu.

Nka bu ka oyiyi nke ebube Jehova si di n'ile ya anya. M'we hu ya, da kpue irum n'ala, m'we nu olu nke otù Onye nēkwu okwu.

2 1 **Q** we sim, Nwa nke madu, guzo n'ukwu-gi abua, M'gāgwa kwa gi okwu. 2 Mọ Chineke we bata nimem mbe **Q** gwaram okwu, we me ka m'guzo n'ukwum abua; m'we nu otù Onye nāgwam okwu. 3 **Q** we sim, Nwa nke madu, Mu onwem nēziga gi jekuru umu Israel, jekuru mba di iche iche ndi nānupu isi, ndi nupuworu isi n'okpurum: ha onwe-ha na ndi bu nna-ha ejehiewo inegidem, rue n'ubochi nke ta. 4 Umu-ha bu kwa ndi nēnwegh ihere n'iru, ndi obi-ha di ike; Mu onwem nēziga gi jekuru ha: i gāsi kwa ha, Otù a ka Onye-nwe-ayi, bụ Jehova, siri. 5 Ma ha onwe-ha, ma ha gānu, ma ha gāghara, (n'ih na ulu nnupu-isi ka ha bu,) ha gāmara na onye-amuma anọwo n'etiti ha. 6 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, atula egwu ha, atu-kwa-la egwu okwu nile ha, asi na ogwu na uke di n'ebe i nọ, asi kwa na **Q** bu n'etiti akpi ka i bi: atula egwu okwu nile ha, atu-kwa-la ujo iru-ha, n'ih na ulu nnupu-isi ka ha bu. 7 I gāgwa kwa ha okwum nile, ma ha gānu, ma ha gāghara: n'ih na ndi nānupu isi nke-uku ka ha bu. 8 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, nu ihe Mu onwem nāgwa gi; abula onye nānupu isi dika ulu ahu nke nānupu isi: saghepu ọnu-gi, rie ihe ahu nke Mu onwem nēnye gi. 9 M'we hu, ma, le, otù aka nke esetipuru nyem; ma, le, nime ya ka akwukwọ-npiakọta di; 10 **Q** we basa ya n'irum; ma edere ya-ri ihe n'iru na azu: ma ihe edere ya-ri nime ya bu abù-ākwa di iche iche, na isu-udè, na ahuhu. 11 **Q** we sim, Nwa nke madu, ihe ahu nke i nāhu, rie ya; rie akwukwọ-npiakọta ahu, je, gwa ulu Israel okwu. 12 M'we saghepu ọnum, **Q** we me ka m'rie akwukwọ-npiakọta ahu. 13 **Q** we sim, Nwa nke madu, me ka afọ-gi rie, **Q** bu kwa ngiri-afọ-gi nile ka i gēmeju n'akwukwọ-npiakọta nka nke Mu onwem nēnye gi. M'we rie; **Q** we di n'ọnum dika manu-añu n'utọ.

4 **Q** we sim, Nwa nke madu, je, ba n'ulo Israel, were okwum nile gwa ha. 5 N'ih na **Q** bugh ijekuru ndi asusu-ha miri emi nke ire-ha di kwa arọ ka

ezigaworo gi onwe-gi, ma **Q** bu ijekuru ulo Israel; 6 **Q** bugh ijekuru ọtutu ndi asusu-ha miri emi nke ire-ha di kwa arọ, ndi i digh-anu okwu-ha. N'ezie, **Q** buru na **Q** bu ha ka M'zigara gi jekuru, ha onwe-ha gēge gi nti. 7 Ma ulo Israel agagh-ekwe ige gi nti; n'ih na ha adigh-ekwe igem nti: n'ih na ulo Israel nile bu ndi nwere egedege-iru siri ike, **Q** bu kwa ndi obi-ha siri ike ka ha bu. 8 Le, emewom iru-gi ka **Q** di ike megide iru-ha, **Q** bu kwa egedege-iru-gi ka M'meworo ka **Q** di ike megide egedege-iru-ha. 9 Dika nkuene adamant nle di ike kari ọmu, otù a ka M'meworo egedege-iru-gi: atula egwu ha, atu-kwala ujo iru-ha, n'ih na ulu nnupu-isi ka ha bu. 10 **Q** we sim, Nwa nke madu, okwum nile nke M'gāgwa gi, nara ha n'obi-gi, nuru kwa ha na nti-gi abua. 11 Je kwa, bakuru ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ, bakuru umu ndi-gi, gwa ha okwu, si ha, Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri; ma ha gānu, ma ha gāghara.

12 Mọ Chineke we buliem, m'we nu olu nke okè ùzù n'azum, si, Ihe agọziworu agọzi ka ebube Jehova bu site n'ọnọdu-Ya. 13 M'we nu olu nke nkù nile nke ihe anọ ahu di ndu ka ha nēmeturita ibe-ha, na olu wheel nile nke di n'akuku ha, ọbunà olu nke okè ùzù. 14 Mọ Chineke we buliem, bupum: m'we jegharia n'ihu obi, n'ọnuma nke mọm, ọzọ, aka Jehova nke di n'arum di ike. 15 M'we biakute ndi ahu emere ka ha je biri n'ala ọzọ, na Tel-abib, bụ ndi bi n'akuku osimiri Keba, m'we biarue ebe ha onwe-ha bi; m'we nọdu n'ebe ahu ubochi asa n'anya o nējum n'etiti ha.

16 O rue, n'ogwugwu ubochi asa, na okwu Jehova rurum nti, si, 17 Nwa nke madu, Onye-nche ka M'doworo gi nye ulo Israel: i gānu kwa okwu site n'ọnum, dọ ha aka na nti site nam. 18 Mbe M'nāsi onye nēmebi iwu, I ghagh inwu; ma i dọgh ya aka na nti, i kwugh kwa okwu idọ onye nēmebi iwu aka na nti ka o si n'uzọ nmebi-iwu ya puta, ime ka **Q** di ndu; onye ahu nke nēmebi iwu gānwu n'ajọ omume-ya; ma n'aka-gi ka M'gājuta ọbara-ya. 19 Ma gi onwe-gi, mbe i gādọ onye nēmebi iwu aka na nti, ma o sigh na nmebi-iwu-ya na n'uzọ

nmebi-iwu ya chigharia, onye ahu gānwu n'ajọ omume-ya; ma gi onwe-gi, nkpuru-obi-gi ka i naputaworo. 20 Ọzọ, m̀be onye ezi omume si n'ezi omume-ya chigharia, we me ajọ omume, M'we tiye ihe-isu-ngongọ n'iru ya, onye ahu gānwu; n'ih i na i dọgh ya aka na nti, ọ bu na nmehie-ya ka ọ gānwu, agagh-echeta kwa ezi omume-ya nile nke ọ meworo; ma n'aka-gi ka M'gājuta ọbara-ya. 21 Ma gi onwe-gi, m̀be i gādọ ya, bú onye ezi omume, aka na nti, ka onye ezi omume ghara imehie, onye ahu we ghara imehie, ọ ghagh idi ndu, n'ih i na adọrọ ya aka na nti; ma gi onwe-gi, nkpuru-obi-gi ka i naputaworo.

22 Aka Jehova we dim n'aru n'ebe ahu; Ọ we sim, Bilie, pua, jerue ndagwurugwu, n'ebe ahuka M'gākpayere gi uka. 23 M'we bilie, pua, jerue ndagwurugwu ahu: ma, le, n'ebe ahu ka ebube Jehova nēguzo, dika ebube nke m'huru n'akuku osimiri Keba: m'we da kpue irum n'ala. 24 Mọ Chineke we bata nimem, me ka m'guzo n'ukwum abua; Ọ we kpayerem uka, sim, Bia, mechibido onwe-gi uzọ n'etiti ulo-gi. 25 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, le, ha gātukwasi gi udọ n'aru, chiri ha ke gi ahu, i gagh-apu kwa n'ez i n'etiti ha: 26 M'gēme kwa ka ire-gi rapara n'okpo-ọnu-gi, i we ghọ ọbi, ghara iburu ha onye nādọ aka na nti: n'ih i na ulo nnupu-isi ka ha bu. 27 Ma m̀be M'nākpayere gi uka, M'gēmeghe ọnu-gi, i we si ha, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Onye nānu anu, ya nu; onye nāghara aghara, ya ghara: n'ih i na ulo nnupu-isi ka ha bu.

4 1 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, were n'onwe-gi otú brick, tọbọ ya n'iru gi, ká otú obodo n'elu ya, bú Jerusalem: 2 tiye ihe - nnọchigide - n'agha imegide ya, wue ulo-agma imegide ya, wukọta obo-ihe imegide ya; tiye ọmuma-ulo-ikwū di iche iche imegide ya, do ihe di iche iche itipú mbidi imegide ya buruburu. 3 Gi onwe-gi were kwa n'onwe-gi ite igwē ighe ihe, tiye ya ka ọ buru mbidi igwē n'etiti gi na obodo ahu: che ya iru, ewe nānọchigide ya n'agha, i gānọchigide kwa ya n'agha. Ihe-iriba-ama ka ọ gāburu ulo Israel.

4 Ọzọ, gi onwe-gi were akuku aka-ekpe gi dina ala, tukwasi ya ajọ omume

ulo Israel: ka ọnu-ọgugu ubọchi ra nke i gēwere ya dina ala, i gēbu ajọ omume-ha. 5 Ma Mu onwem, edoworom i arọ nile nke ajọ omume-ha ibu ọnu-ọgugu ubọchi, bú ọgu ubọchi iri-na-iteghete na iri: i gēbu kwa ajọ omume nke ulo Israel. 6 Ọzọ, m̀be i dinazuworo ubọchi ndia, i gēwere kwa akuku aka-nri gi dina ala, we buru ajọ omume nke ulo Juda: ọgu ubọchi abua, otú ubọchi n'ọnọdu otú arọ, ka M'nyeworo gi. 7 Ọ bu kwa n'ebe nnọchigide Jerusalem n'agha ahu di ka i gēche iru-gi, ogwe-aka-gi aḥawo kwa ọtọ; i gēbu kwa amuma megide ya. 8 Ma, le, atukwasim i udọ, i we ghara isi n'otú akuku-arug i chighari n'akuku-arug i ọzọ, rue m̀be i dinazuworo ubọchi nile nke nnọchigide-n'agha-gi. 9 Ọzọ, gi onwe-gi were n'onwe-gi ọka wheat, na ọka barley, na akidi, na lentil, na ọka millet, na spelt, tiye ha n'otú ihe, were ha mere onwe-gi achicha; ka ọnu-ọgugu ubọchi ra nke gi onwe-gi were akuku-gi dina ala, bú ọgu ubọchi iri-na-iteghete na iri, ka i gēri ya. 10 Ọzọ, ihe-oriri-gi nke i gēri, aganātú ya atú, orú shekel gādiri otú ubọchi: site n'otú m̀be rue m̀be ọzọ ka i gēri ya. 11 Ọ bu kwa miri nke anātú atú ka i gānu, otú uzọ n'uzọ iri nke otú hin: site n'otú m̀be rue m̀be ọzọ ka i gānu ya. 12 Ọzọ, dika ọbe achicha barley ka i gēri ya, achicha ahu ka i gēji kwa ns i madu nyuru sie n'anya-ha. 13 Jehova we si, Ọbuná otú a ka umu Israel gēri nri-ha ruru áru, n'etiti mba nile ebe M'gāchuga ha. 14 M'we si, Ewó, Onye-nwe-ayi Jehova! le, emerugh nkpuru-obim: erighkwam ihe nwuru n'onwe-ya, ma-ọbu ihe anu dọburu, site na m̀be m'di na nwata we rue ubu a; ọ digh kwa anu nke bu ihe-áru baworo n'ọnum. 15 Ọ we sim, Le, enyewom i ns i ehi n'ọnọdu ns i madu, i gēme kwa achicha-gi n'elu ya. 16 Ọ we sim, Nwa nke madu, le, M'gaje ibaji nkpa-n'aka, bú achicha, nime Jerusalem: ha ewe rie achicha n'otútú na nime nchebu; ha gānu kwa miri n'otútú na n'anya o nēju ha: 17 ka nri na miri we kọ ha, ka ọ we ju kwa ha anya, otú onye n'aru ibe-ya, ha ewe ta aru n'ajọ omume-ha.

5 1 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, were n'onwe-gi mma-agma di nkọ, dika aguba nke ndi nākọpu isi ka i

gēwere ya n'onwe-gi, i gēme kwa ka o gabiga n'isi-gi na n'afu-onu-gi: i gēwere kwa n'onwe-gi ihe-otutu itú atú, ke agiri-isi na afu-onu ahu. 2 Otú uzọ n'uzọ atọ ka i gēji oku sure n'etiti ebe do ahu, mbe ubochi nile nke nnochigide-n'agha ahu zuru ezu; i gēwere kwa otú uzọ n'uzọ atọ, were mma-agma ahu tie ya buruburu obodo ahu; otú uzọ n'uzọ atọ ka i gēfesara ifufe, o bu kwa mma-agma ka M'gāmiputa n'azu ha. 3 I gēweputa kwa n'ebe ahu agiri-isi di ole-na-ole n'onu-ogugu, ke ha n'onu-onu-ala nke uwe-nwuda-gi. 4 O bu kwa nime ndia ka i gēweputa kwa ufdu ozo, tuba ha n'etiti oku ahu, sure ha n'oku; nime ya ka oku gēsi pukuru ulo Israel nile.

5 Otú a ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova, siri: Nka bu Jerusalem: n'etiti mba nile ka M'doworo ya, ala di iche iche di kwa ya buruburu. 6 O we nupu isi n'okpuru ikpém nile n'imebi iwu kari mba nile, na n'okpuru ukpurum nile karia ala nile nke di ya buruburu: n'ihí na ikpém nile ka ha juworo, ma ukpurum nile, ha ejegharigh nime ha. 7 N'ihí nka ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova, ji si otú a: N'ihí na unu nātu úzú kari mba nile nke di unu buruburu, unu we ghara ijeghari n'ukpurum nile, ghara kwa ime ihe nile M'kpere n'ikpe, o bugh kwa dika ikpé nile nke mba nile nke di unu buruburu si di ka unu meworo; 8 n'ihí nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otú a: Le, Mu nēmegide gi, obuná Mu onwem; M'gēme kwa ihe nile nke ekpere n'ikpe n'etiti gi n'anya mba nile. 9 M'gēme kwa nime gi ihe ahu nke M'nēmegh na mbe gara aga, nke M'nāgagh-eme kwa ihe di ka ya ozo, n'ihí ihe-árú-gi nile. 10 N'ihí nka ka ndi bu nna gēri umu-ha n'etiti gi, umu gēri kwa ndi bu nna-ha; M'gēme kwa ihe nile ekpere n'ikpe nime gi, M'gābasa kwa ndi-gi nile fodoru nye ifufe nile. 11 N'ihí nka, Mu onwem nādi ndu, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), n'ihí na ebe nsom ka i meruworo n'ihe-gi nile nke joburu onwe-ha, na n'ihe-árú-gi nile, n'ihí ya Mu onwem aghagh kwa ibilata gi; anyam agagh-eme kwa ebere; ozo kwa, Mu onwem agagh-enwe omiko. 12 Otú uzọ n'uzọ atọ nime gi gānwu site n'ajo oria nēfe efe, o bu kwa

site n'eké unwu ka ha gāgwusi n'etiti gi; otú uzọ n'uzọ atọ gāda site na mma-agma buruburu gi; ozo, otú uzọ n'uzọ atọ ka M'gābasa nye ifufe nile, M'gāmiputa kwa mma-agma n'azu ha. 13 Ewe mezuc iwem, M'gēme kwa ka onumam zuru ike n'aru ha, ewe kasiem obi: ha gāmara kwa na Mu onwem, bú Jehova, ekwuwo okwu n'ekworom, mbe M'gēmezuwori onumam n'aru ha. 14 Ozo, M'gēme gi ka i ghọ nkponkpọ ebe na ihe-ita-uta, n'etiti mba nile nke di gi buruburu, n'anya onye o bula nke nāgabiga. 15 O gābu-kwa-ra mba nile nke di gi buruburu ihe-ita-uta, na ihe-nkwulu, na ihe-idọ-aka-na-nti, na ihe-iju-anya, mbe M'gēme ihe nile ekpere n'ikpe nime gi n'uwe, na n'onuma, na n'iba-nba nile nke onuma: Mu onwem, bú Jehova, ekwuwo: 16 mbe M'gēziga akú ojo nile nke oké unwu n'etiti ha, bú akú nke diri nbibi, nke M'gēziga ibibi unu; o bu kwa oké unwu ka M'gātukwasiri unu, M'we bajiere unu nkpa-n'aka, bú achicha; 17 M'gēzikwasi kwa unu oké unwu na ajo anu-ohia, ha gābaba kwa unu aka nwa; ajo oria nēfe efe na obara gāgabiga kwa n'etiti gi; o bu kwa mma-agma ka M'gēme ka o biakwasi gi: Mu onwem, bú Jehova, ekwuwo.

6 1 Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Nwanke madu, che iru-gi n'ugwu nile nke Israel, bu amuma megide ha, 3 si, Unu ugwu Israel, nurunu okwu Onye-nwe-ayi Jehova; Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri ugwu nile na ugwu ntá nile na ebe nile miri si erú na ndagwurugwu nile: Le, Mu onwem nēme ka mma-agma biakwasi unu, M'gēme kwa ka ha la n'iyi, bú ebe nile unu nke di elu. 4 Agēme kwa ka ebe-ichu-aja nile unu toboro n'efu, agētipia kwa arusi-anyanwu nile unu: M'gēme kwa ka ndi-unu eburu ebu da n'iru arusi nile unu. 5 M'gātobọ kwa ozu nile nke umu Israel n'iru arusi nile ha; M'gātusa kwa okpuppu-unu buruburu ebe-ichu-aja nile unu. 6 N'ebe-obibi nile unu ka agēme ka obodo nile ghọ nkponkpọ ebe, ebe nile di elu gātobọ kwa n'efu; ka ebe-ichu-aja nile unu we ghọ nkponkpọ ebe, toboro kwa n'efu, ka ewe tipia kwa arusi nile unu, ha ewe kwusi, ka ewe butu kwa arusi-anyanwu nile unu, hichapu olu nile unu. 7 Onye eburu ebu gāda kwa

n'etiti unu, unu we mara na Mu onwem bu Jehova. 8 Ma M'gēme ka madu ufodu fodu, o bu na unu gēnwe ndi ɓapuru na mma-agma n'etiti mba nile, mɓe unu gāɓasa n'ala nile. 9 Ndi-unu ɓapuru aɓapu gēcheta kwa Mu onwem n'etiti mba nile ebe adɔtara ha n'agma, mɓe M'tiwaworo obi-ha nke nākwa iko, nke siworo n'ebe M'nɔ wezuga onwe-ya, na anya-ha, nke nākwaso arusi nile ha iko: ha gāsɔ kwa onwe-ha oyi n'iru ha n'ih ihe oɔ nile nke ha meworo n'ih-ārū nile ha. 10 Ha ewe mara na Mu onwem bu Jehova: o bugh n'efu ka M'kwuworo okwu, si na M'gēme ha ihe oɔ a.

11 Otū a ka Onye-nwe-ayi, bū Jehova, siri: Kua oɓu-aka-gi, zɔ kwa ukwu-gi n'ala, si, Éwú! n'ih ihe-ārū oɔ nile nke ulo Israel: n'ih na ha gēsīte na mma-agma, site kwa n'oké unwu, site kwa n'ajɔ ɔria nke nēfe efe, da. 12 Onye nɔ n'ebe di anya gēsīte n'ajɔ ɔria nēfe efe nwua; onye nɔ nso gēsīte na mma-agma da; onye fɔduru nke anānɔchigide kwa n'agma gēsīte n'oké unwu nwua: M'we mezue ɔnumam n'aru ha. 13 Unu gāma kwa na Mu onwem bu Jehova, mɓe ndi-ha eɓuru eɓu di n'etiti arusi nile ha buruburu ebe-ichu-aja nile ha, n'ugwu ntā o bula di elu, na n'elu ugwu nile, na n'okpuru osisi ndu o bula, na n'okpuru osisi terebinth o bula ɓara ɔhia, bū ebe ha nyere arusi nile ha ihe isi utɔ. 14 M'gēsēti kwa akam n'aru ha, me ka ala-ha ghɔ ebe tɔɔɔ n'efu na ihe-iju-anya, site n'ɔzara rue Dibla, n'ebe-obibi nile ha: ha ewe mara na Mu onwem bu Jehova.

7 1 Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, otū a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri ala Israel, ɔgwugwu: ɔgwugwu abiakwasiwo nkuku anɔ nke ala-unu. 3 Uɓu a ka ɔgwugwu dikwasi gi, M'gēsēti kwa iwem n'aru gi, kpe gi ikpe dika uzɔ-gi nile si di; M'gētīyekwasi kwa gi ihe-ārū-gi nile. 4 Anyam agagh-eme-kwa-ra gi ebere, M'gagh-enwe kwa ɔmiko: kama uzɔ nile gi ka M'gētīyekwasi gi, ihe-ārū-gi nile gādi kwa n'etiti gi: unu ewe mara na Mu onwem bu Jehova.

5 Otū a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ihe oɔ, otū ihe oɔ; le, o biawo. 6 ɔgwugwu abiawo, ɔgwugwu ahu abiawo, o tetawo n'ebe i nɔ; le, o nābia.

7 Chi-ɔbubɔ abia kutewo gi, gi onye bi n'ala ahu: mɓe nke gi abiawo, ubɔchi nke gi di nso; o bu ɔbuba-agma, o bugh iti-nkpu-ɔnū, n'elu ugwu-gi nile. 8 Uɓu a na nwa mɓe ntā ka M'gāwukwasi gi ɔnumam, mezu kwa iwem imegide gi, kpe gi ikpe dika uzɔ-gi nile si di; M'gētīyekwasi kwa gi ihe-ārū-gi nile. 9 Anyam agagh-enwe kwa ebere, M'gagh-enwe kwa ɔmiko: dika uzɔ-gi nile si di ka M'gētīyekwasi gi ihe, ihe-ārū-gi nile gādi kwa n'etiti gi; unu ewe mara na Mu onwem, bū Jehova, nētīɓu. 10 Le, ubɔchi ahu, le, o nābia: chi-ɔbubɔ-gi aputawo; nkpa-n'aka aɓawawo okoko, nganga amawo ifuru. 11 Ihe-ike ebiliwo ibu nkpa-n'aka nke nmebi-iwu; o digh nke gāfodu nime ha, ma-ɔbu nime igwē madu-ha, ma-ɔbu nime ihe-ha: ɔkaka adigh kwa n'etiti ha. 12 Mɓe ahu abiawo, ubɔchi ahu eruwo nso: ka onye nāzu azu ghara inuri ɔnū, ka onye nēre ere ghara kwa iru ūjū: n'ih na iwe di ɔku diri igwē madu-ya nile. 13 N'ih na onye nēre ere agagh-alaghachikute ihe erere, o bu ezie na ndu-ha nādi kwa n'etiti ndi di ndu: n'ih na ɔhū ahu diri igwē madu-ya nile, o gagh-alaghachi; o digh kwa onye o bula gēji ajɔ omume nke ndu-ya me onwe-ya ka o di ike. 14 Ha afūwo opi-ha, dozie ihe nile; ma o digh onye nēje agha: n'ih na iwem nke di ɔku nēmegide igwē madu-ya nile. 15 Mma-agma di n'ēzi, ajɔ ɔria nke nēfe efe na oké unwu di kwa n'ulo: onye nɔ n'ɔhia gānwu na mma-agma; ɔzɔ, onye nɔ n'obodo, oké unwu na ajɔ ɔria nēfe efe gērīchapu ya. 16 Ma ndi-ha ɓapuru aɓapu gāɓapu, nɔ n'ugwu nile dika nduru nke ndagwurugwu, ha nile nēkwo ákwá, onye o bula n'ajɔ omume-ya. 17 Aka nile gākuda, ikperé nile gābu nāni miri miri. 18 Ha gēke kwa ákwá-nkpe n'úkwū-ha, oké ɔma-jijiji gēkpuchi kwa ha; o bu kwa iru nile ka ihere gēme, n'isi nile ha ka nkwocha-isi gādi kwa. 19 ɔla-ɔcha-ha ka ha gātufu n'ēzi nile, ɔla-edo-ha gāghɔ kwa ihe-isɔ-nso; ɔla-ɔcha-ha na ɔla-edo-ha agagh-enwe ike inaputa ha n'ubɔchi nrubiga-óké nke iwe Jehova; ha agagh-eme ka afɔ ju nkuru-obi-ha, ha agagh-emeiu kwa ngiri-afɔ-ha: n'ih na ihe-isu-ngongɔ nke ajɔ omume-ha ka o ouworo

20 Ma ima-nma nke ihe-ichọ-nma-ya, na nbili-elu ka o doro ya: ma onyinyo di iche iche nke ihe-ārū nile ha na nke ihe nile ha nke jọburu onwe-ha ka ha mere nime ya: n'ihí nka ka M'meworo ya ka ọ ghọrọ ha ihe-isọ-nsọ. 21 M'gēnye kwa ya n'aka ndi ala ọzọ ibu ihe-nluta-n'agha, M'gēwere kwa ya nye ndi-nmebi-iwu nke uwa ibu ihe-nkwata; ha gēmeru kwa ya. 22 M'gēsi kwa n'ebe ha nọ chigharia irum, ha gēme kwa ka ebe-nzuzom ghara idi nsọ: ndi nēme ihe-ike gābā kwa nime ya, me ka ọ ghara idi nsọ. 23 Me iyaḅa ahu: n'ihí na ala ahu juputara n'ikpé ọbara, obodo ahu juputakwa-ra n'ihe-ike. 24 M'gēme kwa ka ndi ọjọ nke mba di iche iche bia, ha ewe nweta ulo nile ha: M'gēme kwa ka npako nke ndi di ike kwusi; agēme kwa ka ebe nsọ nile ha ghara idi nsọ. 25 Nkpà abiawo; ha gāchọ kwa udo, ma ọ digh. 26 Nbibí gēsochi nbibi bia, akukọ gānọchi kwa akukọ; ha gāchọ kwa ọhù n'aka onye-amuma; ma iwu gālanari onye-nchu-aja n'iyi, ndum-ọdu gālanari kwa ndi-okenye n'iyi. 27 Eze-ha gēru kwa ụjù, onye-isi gēyiri itọbọ-n'efu dika uwe, aka nile nke ndi ala ahu gāma kwa jijiji: dika uzọ-ha si di ka M'gēme ha, M'gēji kwa ikpé nile ha kpe ha; ha ewe mara na Mu onwem bu Jehova.

8 1 O rue, n'arọ nke-isi, n'ọnwa nke-isi, n'ubọchi nke-ise nke ọnwa ahu, mḅe mu onwem nānọdu ala n'ulom, mḅe ndi-okenye Juda nānọdu kwa ala n'irum, na aka Onye-nwe-ayi Jehova dakwasirim n'ebe ahu. 2 M'we hu, ma, le, oyiyi dika ọku si di n'ile ya anya; site n'ihe bu ụkwù-Ya n'ile ya anya we ridata, ọ bu ọku: ọzọ, site n'ụkwù-Ya we rigo elu, ọ di ka onwunwu-ihè si di n'ile ya anya, dika iḅu-maramara amber. 3 Ọ we setipu udi aka madu, jideni n'agiri-isi nke isim; Mọ Chineke we buliem elu n'etiti ala na elu-igwe, me ka m'bata Jerusalem n'ọhù nke Chineke, rue oghere nke ọnu-uzọ-ama nke ogige di nime nke nēche Ugwu iru; ebe ọnọdu ihe-oyiyi nke ekworo di, bụ nke nākpasu ekworo. 4 Ma, le, n'ebe ahu ka ebube nke Chineke nke Israel di, dika ihe-ọhuhu ahu nke m'huru na ndagwurugwu. 5 Ọ we sim, Nwa nke madu, biko, welie anya-gi le n'uzọ

Ugwu. M'we welie anyam abua le n'uzọ Ugwu, ma, le, n'akuku Ugwu nke ọnu-uzọ-ama nke ebe-ichu-aja ka ihe-oyiyi a nke ekworo di nime nbata. 6 Ọ we sim, Nwa nke madu, Gi onwe-gi nāhu ihe ha onwe-ha nēme? bụ ihe-ārū nile di uku nke ulo Israel nēme n'ebe a, ka M'we si n'ebe nsọm je n'ebe di anya? ma i gāhu kwa oké ihe-ārū ọzọ di iche iche. 7 Ọ we me ka m'biarue ọnu-uzọ ogige ahu; m'we hu, ma, le, otù oghere di na mḅidi ogige. 8 Ọ we sim, Nwa nke madu, biko, gwue na mḅidi a: m'we gwue na mḅidi ahu, ma, le, otù ọnu-uzọ. 9 Ọ we sim, Ba, hu ihe-ārū ọjọ nile nke ha onwe-ha nēme n'ebe a. 10 M'we ba, hu; ma, le, udi nile ọ bula nke ihe nākpụ akpu, na anumanu nke bu ihe-ārū, na arusi nile nke ulo Israel, di, akāra na mḅidi ahu buruburu n'ebe nile. 11 Ma ọgu ndikom atọ na iri nime ndi-okenye nke ulo Israel nēguzọ n'iru ha, Jeazanaia nwa Shefan nēguzo kwa n'etiti ha, onye ọ bula ọ jide ihe-ya iji esure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'akaya; isi utọ nke igwe-oji nke ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ anēsure we rigo. 12 Ọ we sim, Nwa nke madu, i huwo ihe ndi-okenye nke ulo Israel nēme n'ọchichiri, onye ọ bula n'ime-ulo nile nke ihe ọ mere ka ha yie ihe? n'ihí na ha nāsi, Ọ digh Jehova nāhu ayi; Jehova arapuwọ ala-ayi. 13 Ọ we sim, I gāhu kwa oké ihe-ārū ọzọ di iche iche nke ha onwe-ha nēme. 14 Ọ we me ka m'biarue oghere ọnu-uzọ-ama nke ulo Jehova nke di n'akuku Ugwu; ma, le, n'ebe ahu ka ndinyom nānọdu ala nākwara Tamuz akwá. 15 Ọ we sim, I huwo, nwa nke madu? i gāhu kwa ihe-ārū ọzọ di iche iche nke di uku kari ndia. 16 Ọ we me ka m'ba niine ogige di nime nke ulo Jehova, ma, le, n'ọnu-uzọ ulo uku nke Jehova, n'etiti uzọ-nbata na ebe-ichu-aja, ka ihe ra ka orù ndikom na ise nọ, bakuta ulo uku nke Jehova azu-ha, che iru-ha n'akuku Iru-anyanwu; ndi ahu nākpọ kwa isi ala nye anyanwu che Iru-anyanwu iru. 17 Ọ we sim, I huwo, nwa nke madu? Ọ buru ulo Juda ihe di nfe ime ihe-ārū nile nke ha meworo n'ebe a? n'ihí na ha emejuwọ ala-ha n'ihe-ike, we chigharia ikpasum iwe; ma, le, ha nēsetipu alaka rue imi-ha. 18 Ma Mu onwem gēmeso

kwa ha n'ònuma: anyam agagh-enwe ebere, M'gagh-enwe kwa òmiko: ò buru kwa na ha akpò nkpu na ntim abua n'oké olu, ma M'gagh-anu olu-ha.

9 **1** Ò we kpò òkù na ntim abua n'oké olu, si, Bianu nso, unu ndi-nlekòta nke obodo, onye ò bula ya jide kwa ihe o ji bibi madu n'aka-ya. **2** Ma, le, ndikem isi nēsi n'uzò nke ònu-uzò-ama di n'elu, nke nēche iru n'Ugwu, bia, onye ò bula nējide kwa anyu-ike-aghaya n'aka-ya; otù nwoke òzò di kwa n'etiti ha nke yiri uwe òcha, mpi ink nke cde-akwukwò di kwa n'úkwù-ya. Ha we ba, guzo n'akuku ebe-ichu-aja nke òla. **3** Ma ebube nke Chineke nke Israel siri n'elu cherub ahu nke ò di n'elu ya rigorue nbata-uzò nke ulo ahu: Ò we kpò nwoke ahu nke yiri uwe òcha, nke nwere mpi ink nke cde-akwukwò n'úkwù-ya, òkù. **4** Jehova we si ya, Gabiga n'etiti obodo a, n'etiti Jerusalem, ka akàrà n'egedege-iru nke ndi ahu ndi nēze ume ndi nāsu kwa ude n'ihì ihe-àrù nile nke anēme n'etiti ya. **5** Ma nūkom isi ahu ka Ò siri na ntim abua, Sonu ya gabiga n'obodo a, tìbù kwa: anya-unu emela ebere, unu enwe-kwala òmiko: **6** òsisianu okenye na okoròbia na nwa-àbòghò nāmagh nwoke na umu-ntakiri na ndinyom: ma unu abiarula nso onye ò bula nke akàrà ahu di ya n'iru; ma n'ebe nsòm ka unu gēsi malite. Ha we malite n'etiti ndi-okenye ndi nò n'iru ulo ahu. **7** Ò we si ha, Meruanu ulo a, me ka ndi eburu ebù ju ogige-ya nile: puanu. Ha we pua, tìbue n'obodo. **8** O rue, m̀be ha nētìbù, ma nánì mu onwem fòduru, na adaram kpue irum n'ala, tie nkpu, si, Ewó, Onye-nwe-ayi Jehova! Ò bu onye-nbibì nke Israel nile ndi fòduru ka I gābu m̀be I nāwukwasi Jerusalem ònuma-Gi? **9** Ò we sim, Ajò omume nke ulo Israel na Juda di uku ri nne, ala-ha juputa-kwa-ra n'òbara, obodo a juputa-kwa-ra na nwezuga ikpé: n'ihì na ha siri, Jehova arapuwò ala nka, ò digh kwa Jehova nāhu ihe. **10** Ma Mu onwem kwa, anyam agagh-enwe ebere, M'gagh-enwe kwa òmiko, uzò-ha ka M'gētìyekwasi n'isi-ha. **11** Ma, le, nwoke ahu nke yiri uwe òcha, nke nwere mpi ink n'úkwù-ya, nēweghachì okwu, si, Emewom dika I nyerem iwu.

10 **1** M'we hu, ma, le, nime mbara-ìgwé ahu nke di n'elu isi cherubim, ihe dika nkume sapphire, dika oyiyi oche-eze si di n'ile ya anya, ka aburu n'elu ha. **2** Ò we gwa nwoke ahu nke yiri uwe òcha okwu, si, Ba n'etiti ihe ahu nākpòre, n'okpuru cherub, kpojue icheku òku nēre ere n'aka-gi abua site n'etiti cherubim, fesa ha n'elu obodo a. Ò we ba n'etiti ha n'anyam. **3** Ma cherubim ahu nēguzo n'aka-nri nke ulo ahu, m̀be nwoke ahu bàra; igwe-oji ahu juputa-kwa-ra ogige di nime. **4** Ebube Jehova we si n'elu cherub rigo, guzo n'elu nbata-uzò nke ulo ahu; ulo ahu we juputa n'igwe-oji ahu; ogige-ya juputa-kwa-ra n'onwunwu-ihè nke ebube Jehova. **5** Anu-kwa-ra olu nkù nile nke cherubim rue ogige di n'èzí, dika olu nke Chineke Nke puru ime ihe nile m̀be O nēkwu okwu. **6** O rue, m̀be Ò nyere nwoke ahu nke yiri uwe òcha iwu, si, Si n'etiti ihe nke nākpòre, si n'etiti cherubim, guputa òku, na ò bàra, guzo n'akuku wheel. **7** Cherub ahu we si n'etiti cherubim setipu aka-ya rue òku ahu nke di n'etiti cherubim, were ufòdu tiye n'aka abua nke onye ahu nke yiri uwe òcha, ò we were ya pua. **8** Ewe hu n'aru cherubim udi nke aka madu n'okpuru nkù-ha. **9** M'we hu, ma, le, wheel anò di n'akuku cherubim, otù wheel di n'akuku otù cherub, otù wheel di n'akuku otù cherub: wheel ahu n'ile ha anya di ka ìbù-maramara nkume beryl si di. **10** Ma dika ha si di n'ile ha anya, otù oyiyi ka ha anò nwere, dika agāsi na wheel di n'etiti wheel. **11** M̀be ha nāga, n'akuku anò ha ka ha nāga: ha adigh-agma anya n'azu m̀be ha nāga, kama n'ebe ahu nke isi-ha nēche iru, n'azu ya ka ha nāga; ha adigh-agma anya n'azu m̀be ha nāga. **12** Anu-arù nile ha na azu-ha na aka-ha na nkù-ha na wheel-ha juputara n'anya anya buruburu, ò bu ha anò ka wheel nile ha diri. **13** Ma wheel anò ahu, ha ka anākpò na ntim abua, Ihe nākpòre. **14** Ma iru anò diri cherub ò bula nime ha: otù iru bu iru cherub ahu, iru nke-abua bu iru madu, nke-atò bu iru òdum, nke-anò bu iru ugo. **15** Cherubim we bulie onwe-ha elu: nka bu ihe ahu nke di ndu nke m'huru n'akuku osimiri Keba. **16** Ma m̀be cherubim nāga,

wheel-ha nāga n'akuku ha: ọzọ, m̀be cherubim nāchili nkù-ha isi n'elu uwa bulie onwe-ha elu, wheel-ha adigh-esi kwa n'akuku ha chigharia. 17 M̀be cherubim nēguzo, wheel nēguzo; m̀be cherubim nēbuli onwe-ha elu, wheel soro ha buli onwe-ha elu: n'ihì na M̀ọ nke ihe ahu di ndu di nime ha. 18 Ebube Jehova we si n'elu nbata-uzọ nke ulo ahu pua, guzo n'elu cherubim. 19 Cherubim we chilie nkù-ha, si n'ala bulie onwe-ha elu n'anyam m̀be ha puru, wheel nile ha di kwa n'akuku ha: ha we guzo n'oghere nke ọnu-uzọ-ama Iru-anyanwu nke ulo Jehova; ebube nke Chineke nke Israel di n'elu ha n'elu. 20 Nka bu ihe ahu di ndu nke m'huru n'okpuru Chineke nke Israel n'akuku osimiri Keba; m'we mara na cherubim ka ha bu. 21 Iru anọ iru anọ diri cherub ọ bula, nkù anọ di-kwa-ra cherub ọ bula; oyiyi nke aka madu di kwa n'okpuru nkù-ha. 22 Ma oyiyi nke iru-ha, ha onwe-ha bu iru nke m'huru n'akuku osimiri Keba, ka ha si di n'ile ha anya na ha onwe-ha; ha nāga n'iru, onye ọ bula na ncherjita-iru ya.

11 1 M̀ọ Chineke we buliem, me ka m'biarue ọnu-uzọ-ama Iru-anyanwu nke ulo Jehova, nke nēche iru n'Iru-anyanwu: ma, le, n'oghere nke ọnu-uzọ-ama ahu ka orú ndikom na ise nọ; m'we hu n'etiti ha Jezanaia nwa Azua, na Pelataia nwa Benaia, bú ndi-isi nke ndi Israel. 2 Ọ we sim, Nwa nke madu, ndia bu ndikom ahu ndi nēchē aịọ ihe, ndi nādu kwa ọdu ọjọ n'obodo a: 3 ndi nāsi, M̀be iwu ulo adigh nso: obodo nka bu ite, ayi onwe-ayi bu kwa anu. 4 N'ihì nka bue amuma megide ha, bue amuma, nwa nke madu. 5 M̀ọ nke Jehova we dakwasim, Ọ we sim, Si, Otú a ka Jehova siri: Otú a ka unu siri, unu ulo Israel; ọbuná ihe nile nke nābata nime mọ-unu, Mu onwem mara ya. 6 Unu emewo ka ndi-unu eburu ebu n'obodo a ba uba, unu emejuwo kwa ezí nile ya na ndi eburu ebu. 7 N'ihì nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otú a: Ndi-unu eburu ebu ndi unu tọbọworo n'etiti ya, ha onwe-ha bu anu, obodo nka bu kwa ite: ma unu ka M'gēme ka unu si nime ya puta. 8 Mma-agma ka unu tuworo egwu ya; ọ bu kwa mma-agma ka M'gēme ka ọ biakwasi unu; o bu ihe si

n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 9 M'gēme kwa ka unu si n'etiti ya puta, M'gēnye kwa unu n'aka ndi ala ọzọ, me ihe nile ekpere n'ikpe n'etiti unu. 10 Site na mma-agma ka unu gāda; n'ókè-ala Israel ka M'gēkpe unu ikpe; unu ewe mara na Mu onwem bu Jehova. 11 Obodo nka agagh-aghoro unu ite, unu onwe-unu agagh-agho kwa anu n'etiti ya; n'ókè-ala Israel ka M'gekpe unu ikpe; 12 unu ewe mara na Mu onwem bu Jehova: n'ihì na n'ukpurum nile ka unu nējegharigh, ọ bu kwa ihe nile nke M'kpere n'ikpe ka unu nēmegh, kama ọ bu dika ikpé nile nke mba nile nke di unu buruburu si di ka unu meworo. 13 O rue, m̀be M'buru amuma, na Pelataia nwa Benaia nwuru. M'we da kpue irum n'ala, tie nkpu n'óké olu, si, Ewó, Onye-nwe-ayi Jehova! ọ bu ka ndi Israel fọduru gwusia ka Gi onwe-gi nēme?

14 Okwu Jehova we ruem nti, si, 15 Nwa nke madu, umu-nne-gi, ọbuná umu-nne-gi, bú ndi-nbaputa-gi, na ulo Israel nile, ha nile, ọ bu ha ka ndi bi na Jerusalem siri, Sinu n'ebe Jehova nọ je n'ebe di anya; ọ bu ayi ka enyeworo ala nka ka ọ buru ihe-nnweta: 16 n'ihì nka si, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ebe M'meworo ka ha je n'ebe di anya n'etiti mba nile, ebe M'chusawo-kwa-ra ha n'ala nile, M'gāgho-kwa-ra ha ebe nsọ nwa m̀be ntà n'ala nile ebe ha baworo. 17 N'ihì nka si, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: M'gāchikọputa unu nime ndi nile di iche iche, me kwa ka unu si n'ala nile ebe achusaworo unu zukọta, M'gēnye kwa unu ala Israel. 18 Ha gābà kwa n'ebe ahu, ha gēsi kwa na ya wezuga ihe-ya nile jọburu onwe-ha, na ihe-árú-ya nile. 19 M'gēnye kwa ha otú obi, ọ bu kwa mọ ọhu ka M'gētiye nime unu; M'gēwezuga kwa obi nkume n'anu-aruha, nye ha obi anu-aru: 20 ka ha we jegharia n'ukpurum nile, debe kwa ikpém nile, me ha: ha gābu-kwa-ram otú ndi, Mu onwem gābu-kwa-ra ha Chineke. 21 Ma ndi obi-ha nējeso obi nke ihe nile ha nke jọburu onwe-ha na ihe-árú nile ha, uzọ-ha ka M'gātukwasi n'isi ha; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 22 Cherubim ahu we chilie nkù-ha, wheel nile ha di kwa

n'akuku ha; ebube nke Chineke nke Israel di kwa n'elu ha n'elu. 23 Ebube Jehova we si n'etiti: obedo ahu rigo, guzo n'elu ugwu ahu nke di n'akuku Iru-anyanwu nke obedo ahu. 24 Ma Mọ Chineke bulirim, me ka m'bata na Kaldea biakute ndi emere ka ha je biri n'ala ozo, n'ohuhu-ihe ahu nime Mọ Chineke. Ohuhu-ihe ahu nke m'hururi we si n'ebe m'no rigo. 25 M'we gwa ndi ahu emere ka ha je biri n'ala ozo ihe nile nke Jehova mere ka m'hu.

12 1 Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Nwa nke madu, n'etiti ulo nnupu-isi ahu ka i bi, bu ndi nwere anya ihu uzo, ma ha ahugh, ndi nwere nti inu ihe, ma ha anugh; n'ih na ulo nnupu-isi ka ha bu. 3 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, mere onwe-gi ihe di iche iche nke ndi aneme ka ha je biri n'ala ozo, je biri n'ala ozo n'ehihie n'anya-ha; i gesi kwa n'onodu-gi je biri n'ebe ozo n'anya-ha: eigh anya ha gahu, n'ih na ulo nnupu-isi ka ha bu. 4 I gebuputa kwa ihe-gi nile n'ehihie n'anya-ha, dika ihe nke ndi aneme ka ha je biri n'ala ozo: gi onwe-gi gapu kwa n'anyasi n'anya-ha, dika cpupu nke ndi aneme ka ha je biri n'ala ozo. 5 Gwupuere onwe-gi mbidi n'anya-ha, si n'ebe ahu bupu ihe. 6 N'anya-ha ka i getu ya n'ubu-gi, n'ochichiri ka i gebupu ya; iru-gi ka i gekpuchi, ka i we ghara ihu ala: n'ih na ewereworo gi nye ulo Israel ka i buru ihe-ebube. 7 M'we me otu a, dika enyerem iwu: ihem nile ka m'buputara n'chihie, dika ihe nke ndi aneme ka ha je biri n'ala ozo, n'anyasi m'we ji akam gwupuere onwem mbidi; n'ochichiri ka m'bupuru ya, n'ubum ka m'buru ya n'anya-ha. 8 Okwu Jehova we ruem nti n'ututu, si, 9 Nwa nke madu, ha asigh gi, bu ulo Israel, ulo nke nnupu-isi ahu, Gini ka gi onwe-gi neme? 10 Si ha, Otu a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Onye-isi nke no na Jerusalem ka eboro ibu a, ya na ulo Israel nile nke ndi ahu no n'etiti ha. 11 Si, Mu onwem bu ihe-ebube-unu: dika m'meworo, otu a ka ageme ha: o bu n'ime ka ha je biri n'ala ozo, n'idota ha n'agha, ka ha gala. 12 Onye-isi ahu kwa nke no n'etiti ha, n'ubu-ya ka o gebu ihe n'ochichiri, we pua: mbidi ka ha gegwupu isi na ya bupu ihe: iru-ya ka o gekpuchi, n'ih na ya

onwe-ya agagh-eji anya-ya hu ala ahu. 13 M'gabasa kwa upum n'aru ya, agama kwa ya n'onyam: M'geme kwa ka o biarue Babilon, bu ala ndi Kaldea; ma ala ahu ka o nagagh-ahu, ma n'ebe ahu ka o ganwu. 14 O bu kwa ndi nile ndi di ya buruburu iyere ya aka, na usu-ndi-agma-ya nile, ka M'gefesara ifufe nile o bula; o bu kwa mma-agma ka M'gamiputa n'azu ha. 15 Ha gamara kwa na Mu onwem bu Jehova, mbe M'gachusa ha n'etiti mba nile, fesa kwa ha n'ala nile. 16 Ma M'geme ka ndikom ole-na-ole nime ha fodu pua na mma-agma, na n'oke unwu, na n'ajo oria nefe efe; ka ha we ko akuko ihe-aru nile ha n'etiti mba nile ebe ha gabiawori; ha ewe mara na Mu onwem bu Jehova.

17 Okwu Jehova we ruem nti, si, 18 Nwa nke madu, nri-gi ka i gewere ime-nkpatu rie, miri-gi ka i gewere kwa oma-jijiji na nchebu nua; 19 i gasi kwa ndi ala nka, Okwu di otu a ka Onye-nwe-ayi Jehova kwuru bayere ndi bi na Jerusalem, baye-kwa-ra ala Israel, si: Nri-ha ka ha gewere nchebu rie, miri-ha ka ha gewere kwa iju-anya nua, ka ala-ya we toboro n'efu ghara inwe ujuya, site n'ihe-ike nke ndi nile bi nime ya. 20 Ageme kwa ka obodo-ya nile ebi ebi ghokponkpo ebe, ala gabu kwa ebe toboro n'efu; unu ewe mara na Mu onwem bu Jehova.

21 Okwu Jehova we ruem nti, si, 22 Nwa nke madu, Gini bu ilu a unu nwere n'ala Israel, si, Ha di anya, bu ubochi ahu, ohu nile o bula alawo kwa n'iyi? 23 N'ih nka si ha, Otu a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: M'geme ka ilu a kwusi, ha agagh-atu kwa ya dika ilu n'Israel ozo; kama gwa ha okwu, si, Ha di nso, bu ubochi ahu, ha na okwu ohu o bula. 24 N'ih na ohu efu o bula, ma-ebu iju-ase ire-uto, agagh-adi kwa n'etiti ulo Israel. 25 N'ih na Mu onwem bu Jehova; M'gekwa okwu, okwu nke M'gekwa, ageme kwa ya; agagh-eme kwa ya ka o di anya ozo: n'ih na n'ubochi-unu, unu ulo nke nnupu-isi, ka M'gekwa okwu, me ya; o bu ihe si n'onu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

26 Okwu Jehova we ruem nti, si, 27 Nwa nke madu, le, ulo Israel nasi, Ohu ahu nke ya onwe-ya nahu diri otutu

ubochi di n'iru, o bu kwa mbe di anya ka ya onwe-ya neburu amuma. 28 N'ihini nka si ha, Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: O digh okwu o bula n'okwum nile ageme kwa ka o di anya ozò, ma okwu nke M'gèkwu, ageme kwa ya; o bu ihe si n'onu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

13 1 Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Nwa nke madu, bue amuma megide ndi-amuma Israel ndi nebu amuma, gi si ndi nebu amuma si n'obi-ha puta, Nurunu okwu Jehova; 3 Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ahuhu diri ndi-amuma nzuzu, ndi nejeso mo nke ha, na ihe nke ha nahugh! 4 Dika nkita-ohia nime nkponkpo ebe ka ndi-amuma-gi diworo, gi Israel. 5 Unu arigogh na ntipu, unu abagh kwa ogige nye ulo Israel, iguzo n'agna n'ubochi Jehova. 6 Ha ahuvo ohu efu na iju-ase ugha, bu ndi nasi, O bu ihe si n'onu Jehova puta; ma Jehova ezitegh ha: ha we le anya na ha geme ka okwu guzosie ike. 7 O bugh ohu efu ka unu huworo, o bugh kwa okwu iju-ase ugha ka unu kwuworo, mbe unu nasi, O bu ihe si n'onu Jehova puta; ma Mu onwem ekwugh okwu?

8 N'ihini nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otu a: N'ihini na unu ekwuwo okwu efu, hu ohu ugha, n'ihini nka, le, Mu nemegide unu; o bu ihe si n'onu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 9 Akam gadi kwa imegide ndi-amuma ahu ndi nahu ohu efu, ndi naju kwa ase ugha: ha agagh-adi n'izu nzuzo nke ndim, agagh-ede kwa ha n'odide-akwukwo ulo Israel, ha agagh-abà kwa n'ala Israel; unu ewe mara na Mu onwem bu Onye-nwe-unu Jehova. 10 N'ihini na, o bu n'ihini na ha ewezugawo ndim, si, Udo; ma udo adigh; ndim ahu nalu kwa mbidi nadigh ike, ma, le, ha nete ya nzu: 11 gi si ndi nete ya nzu, na o gada: okè miri-ozuzo nke nezobiga okè gèzo; unu onwe-unu kwa, okè akù-miri-igwè, gada; okè ifufe gabawa kwa ya. 12 Ma, le, mbidi ahu adawo, agagh-asi unu, Ole ebe otite ahu nke unu teworo? 13 N'ihini nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otu a; M'gewere kwa okè ifufe bawo ya n'onumam; okè miri-ozuzo nke nezobiga okè gèzo kwa n'iwem, na okè akù-miri-igwè n'onumam ime ka o gwusia. 14 M'gakwatu kwa mbidi ahu

nke unu teworo nzu, M'geme kwa ka o darue ala, ewe kpughepu nto-ala-ya: o gada kwa, ageme kwa ka unu gwusia n'etiti ya; unu ewe mara na Mu onwem bu Jehova. 15 Otù a ka M'gemezu onumam n'aru mbidi ahu na n'aru ndi teworo ya nzu; M'gasi kwa unu, Mbidi ahu adigh, ndi nete ya adigh kwa; 16 bu ndi-amuma Israel ndi nebu amuma bayere Jerusalem, ndi nahu-kwa-ra ya ohu udo, ma udo adigh; o bu ihe si n'onu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

17 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, do iru-gi imegide umu-ndinyom nke ndi-gi, ndi nebu amuma si n'obi-ha puta; gi bue amuma megide ha, 18 si, Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ahuhu diri ndinyom ndi nadukota ohiri-isi n'elu nkwonkwo-aka nile, ndi neme kwa akwanbokwasi nye isi onye o bula ka ogologo-ya ra ichu nta nkpuru-obi madu! o bu nkpuru-obi nile nke ndim ka unu gachu nta, me kwa ka nkpuru-obi unu nwere di ndu? 19 Unu we me ka M'ghara idi nsò n'etiti ndim n'ihini nju-aka oka barley na n'ihini iberibe achicha, ime ka nkpuru-obi nwua, bu ndi nekwesigh inwu anwu, na ime ka nkpuru-obi di ndu, bu ndi nekwesigh idi ndu, site n'okwu-ugha unu nagwa ndim ndi nanu okwu-ugha. 20 N'ihini nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otu a: Le, Mu nemegide ohiri-isi nile unu, nke unu onwe-unu ji achu nta nkpuru-obi madu n'ebe ahu dika anu-ufe, M'gadowapu kwa ha n'ogwe-aka-unu; M'gezilaga kwa nkpuru-obi nile, bu nkpuru-obi unu onwe-unu nachu nta dika anu-ufe. 21 M'gadowa kwa akwanbokwasi nile unu, naputa ndim n'aka-unu, ha agagh-adi kwa n'aka-unu ozò ichu nta ha; unu ewe mara na Mu onwem bu Jehova. 22 N'ihini na unu ji okwu-ugha mebie obi onye ezi omume, ma Mu onwem emegh ka o bue ya nbu; na n'ihini na unu mere ka aka abua nke onye nemebi iwu di ike, ka o we ghara isi n'uzo ojo ya lata, ime ka o di ndu: 23 n'ihini nka unu agagh-ahu kwa ohu efu ozò, unu agagh-aju kwa ase ozò: M'ganaputa kwa ndim n'aka-unu; unu ewe mara na Mu onwem bu Jehova.

14 1 Ufodu nime ndi-okenye Israeli we biakutem, nodu ala n'irum. 2 Okwu Jehova we ruem nti, si, 3 Nwa nke madu, ndikom ndia emewo ka arusi

nile ha ba n'obi-ha, o bu kwa ihe-isu-ngongò nke ajò omume-ha ka ha tiyere na ncherita-iru ha: M'gèkwe ka ha juam ase ma-òli? 4 N'ihì nka gwa ha okwu, si ha, Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Onye o bula n'ulo Israel nke nème ka arusi nile ya ba n'ebi-ya, nke nètiye kwa ihe-isu-ngongò nke ajò omume-ya na ncherita-iru ya, we biakute onye-amuma; Mu onwem, bú Jehova, gāza ya dika o si di, ya bu dika iba-uba nke arusi-ya nile si di; 5 ka M'we jide ulo Israel n'obi-ha, n'ihì na ha esiwo n'ebe M'nò ghò ndi ala ozo site n'arusi nile ha. 6 N'ihì nka si ulo Israel, Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Latanu, sinu n'arusi nile unu chigharia; si-kwa-nu n'ihe-àrù nile unu chigharia iru-unu. 7 N'ihì na onye o bula n'ulo Israel, ma-òbu onye o bula nime ndi-òbia nke nò dika òbia n'Israel, nke nèkewapu onwe-ya n'isom, we me ka arusi nile ya ba n'obi-ya, nke nètiye kwa ihe-isu-ngongò nke ajò omume-ya na ncherita-iru ya, we biakute onye-amuma iju ase bayerem n'aka ya; Mu onwem, bú Jehova, gāza ya n'Onwem: 8 M'gèdo kwa irum megide onye ahu, me ya ka o buru ihe-iju-anya, ka o ghò ihe-iriba-ama na ilu, M'gèbipu kwa ya n'etiti ndim; unu ewe mara na Mu onwem bu Jehova. 9 Ma onye-amuma ahu, mbe agārafu ya, o we kwue okwu, Mu onwem, bú Jehova, arafuwo onye-amuma ahu, M'gèsetipu kwa akam n'aru ya, kpochapu ya n'etiti ndim, bú Israel. 10 Ha gèbu kwa ajò omume-ha: dika ajò omume nke onye nāju ase, otù a ka ajò omume nke onye-amuma gādi; 11 ka ulo Israel we ghara ikpafu kwa ozo n'isom, ghara kwa iwere njehie nile ha merua onwe-ha ozo; ha ewe ghòrom otù ndi, Mu onwem gābu-kwa-ra ha Chineke; o bu ihe si n'ònu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

12 Okwu Jehova we ruem nti, si, 13 Nwa nke madu, mbe ala o bula nèmehie megidem n'imekpu ihe-nmekpu, M'we setipu akam imegide ya, bajiere ya nkpa-n'aka, bú achicha, zite oké unwu nime ya, bipu madu na anumanu nime ya; 14 asi na ndikom atò ndia, bú Noa na Daniel na Job, nò n'etiti ya, ha onwe-ha gèji ezi omume-ha naputa nāni nkpuru-obi-ha; o bu ihe

si n'ònu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 15 Asi na emem ka ajò anu-òhia gabiga n'ala ahu, ha we baba ya aka, o we ghò ebe tòborò n'efu, ghara inwe onye o bula nāgabiga ya n'ihì anu-òhia ahu; 16 asi na ndikom atò ndia nò n'etiti ya, Mu onwem nādi ndu, (o bu ihe si n'ònu Onye-nwe-ayi Jehova puta), o digh umu-ndikom o digh kwa umu-ndinyom ha gānaputa ma-òli; ha onwe-ha, nāni ha, ka agānaputa, ma ala ahu gāghò ebe tòborò n'efu. 17 Ma-òbu, asi na o bu mma-agma ka M'nème ka o biakwasi ala ahu, M'we si, Ka mma-agma gabiga n'ala nka; M'we bipu madu na anumanu nime ya; 18 asi na ndikom atò ndia nò n'etiti ya, Mu onwem nādi ndu, (o bu ihe si n'ònu Onye-nwe-ayi Jehova puta), ha agagh-anaputa umu-ndikom na umu-ndinyom, kama ha onwe-ha, nāni ha, ka agānaputa. 19 Ma-òbu asi na o bu ajò òria nèfe efe ka M'nèziga n'ala ahu, M'we wukwasi ya onumam n'òbara, ibipu madu na anumanu nime ya: 20 asi na Noa na Daniel na Job nò n'etiti ya, Mu onwem nādi ndu, (o bu ihe si n'ònu Onye-nwe-ayi Jehova puta), o digh nwa-nwoke ma-òbu nwa-nwayi ha gānaputa ma-òli; ha onwe-ha gèji ezi omume-ha naputa nāni nkpuru-obi-ha. 21 N'ihì na otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Agèsi kwa aña naputa ya ma-òli mbe o bu ikpém anò jòrò njò, bú mma-agma na oké unwu na ajò anu-òhia na ajò òria nèfe efe, ka M'zigara na Jerusalem, ibipu madu na anumanu nime ya? 22 Ma, le, ndi bapuru abapu gāfodu nime ya, ndi anème ka ha puta, bú umu-ndikom na umu-ndinyom: le, ha nāpukute unu, unu gāhu kwa uzò-ha na omume nile ha: ewe kasie unu obi bayere ihe ojo ahu nke M'meworo ha o biakwasi Jerusalem, bú ihe ahu nile nke M'meworo ka o biakwasi ya. 23 Ha gākasi kwa unu obi, mbe unu nāhu uzò-ha na omume nile ha: unu ewe mara na o bugh n'efu ka M'meworo ihe ahu nile nke M'meworo nime ya; o bu ihe si n'ònu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

15 1 Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Nwa nke madu, gini ka osisi vine bu kari osisi o bula, bú alaka vine nke diworo n'etiti osisi nile nke oké òhia? 3 Agèsi nime ya were osisi ime ihe ijò

ozi? ma-ọbu ągēsi nime ya were nkpukpọ ikokwasi ihe ọ bula n'elu ya? 4 Le, n'ọku ka atubaworo ya ibu nriya: isi-ya abua ka ọku ripiaworo, etiti-ya anujiwo kwa; ọ gābā n'ije-ozì ọ bula? 5 Le, m̀be o zuru okè, adigh-ewere ya me ihe ije ozi: ągēsi kwa aña were ya me ihe ije ozi ọzọ, m̀be ọku ripiaworo ya, ọ we nujie? 6 N'ihì nka ka Onye-nwe-ayi Jehova jì si otù a: dika osisi vine si di n'etiti osisi okè ọhia, nke M'nyeworo ọku ibu nri-ya, otù a ka M'nyeworo ndi bi na Jerusalem. 7 M'gēche kwa irum imegide ha; ọku ka ha siworo puta, ma ọku gēripia ha; unu gāma kwa na Mu onwem bu Jehova, m̀be M'doro irum imegide ha. 8 M'gēme kwa ka ala-ha ghọ ebe tọbọrọ n'efu, n'ihì na ha emekpuwo ihe-nmekpu; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

16 1 Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Nwa nke madu, me ka Jerusalem mara ihe-árù-ya nile, 3 si, Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri Jerusalem: Nputa-uwa-gi na ọmumu-gi sitere n'ala ndi Kenean; nna-gi ka onye-Amorait bu, ọ bu kwa nne-gi ka onye Het bu. 4 Ma ọmumu-gi, n'ubochi amuru gi ebigh otubo-gi, ejigh kwa miri sa gi aru isacha gi; etegh i nnù ma-ọli, ekegh kwa gi ákwá-ọkiké ma-ọli. 5 Ọ digh anya mere gi ebere, imere gi otù ihe n'ihè ndia, inwe ọmiko n'aru gi; ma atufuru gi n'ọhia, n'ihì na asọwo gi onwe-gi oyi n'ubochi amuru gi. 6 M'we gabiga n'akuku gi, hu gi ka anāzọtọ gi n'ọbara-gi, M'we si gi, Ọ bu ezie na i nọ nime ọbara-gi, di ndu; e, asirim gi, Ọ bu ezie na i nọ nime ọbara-gi, di ndu. 7 Ihe bara uba dika ihe-opupú nke ọhia ka M'meworo gi, i we ba uba, búe ibú, biarue n'ihè-ichọ-nma kachasi ihe-ichọ-nma nile; i kpuru ara, agiri-isi-gi puchi-kwa-ra epuchi; ma gi onwe-gi basiri ọtọ. 8 M'we gabiga n'akuku gi, hu gi, ma, le, m̀be-gi bu m̀be ihe-gi nātọ utọ; M'we basia ọnu-ọnu-ala uwe-nwudam n'aru gi, kpuchie ọtọ-gi, nuara gi iyi, Mu na i we ọa ndu, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta), i we ghọ onye nkem. 9 M'we sa gi miri, sachapu ọbara-gi n'aru gi, te gi manu. 10 M'we yibe gi uwe akpara nke-ọma, yibe gi akpukpọ seal n'ukwu, chiri ezi

ákwá ọcha ke gi n'úkwù, bokwasi gi nkisi. 11 M'we ke gi ihe-ichọ-nma, tiye ọla-aka n'aka-gi abua, na iyaba n'olu-gi. 12 M'we tiye n̄ba-aka n'imi-gi, na n̄ba-aka-nti na nti-gi abua, na okpu-eze mara nma n'isi-gi. 13 Ewe ke gi ihe-ichọ-nma nke ọla-edo na ọla-ọcha; uwe-oyiyi-gi bu kwa ezi ákwá ọcha na nkisi na uwe akpara nke-ọma; utu ọka flour na manu-añu na manu ka i riri: i we maḅue onwe-gi na nma, ọ we gara gi nke-ọma, i we rue ala-eze. 14 Aha i nwere we pua ba n'etiti mba nile n'ihì nma-gi; n'ihì na ihe zuru okè ka ọ bu, n'ihì ima-nmam nke M'tukwasiri gi; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

15 I we tukwasi nma-gi obi, kwa iko n'ihì aha-gi, wukwasi ikwa-iko-gi nile n'aru onye ọ bula nāgabiga; nke ya ka ọ bu. 16 I we chiri uwe-gi ufọdu, mere onwe-gi ebe di iche iche di elu nke aturu agwa, i we kwa iko n'elu ha: ihe di otù a ekwesigh ibia, ọ gagh-adi kwa ctù a. 17 I we chiri ihe-gi nile mara nma nke sitere n'ọla-edom na n'ọla-ọcham, nke M'nyere gi, i we mere onwe-gi onyinyo di iche iche nke nwoke, kwaso ha iko, 18 chiri uwe-gi nke akpara nke-ọma, kpuchie ha, ọ bu kwa manum na ihe-nsure-ọkum nēsi isi utọ ka i chere n'iru ha. 19 Nrim kwa nke M'nyere gi, bú utu ọka flour na manu na manu-añu, nke M'mere ka i rie, i che-kwa-ra ya n'iru ha ibu isi utọ, ọ we di otù a; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 20 I we chiri umu-gi ndikom na umu-gi ndinyom, ndi i muworom, i we chiri ha chuara ha aja, ka ewe ripia ha. Ọ bu ihe ntà, bú okwu ikwa-iko-gi nile, 21 na i ọworo umum, rara ha nye, n'ime ka ha gabigakuru ha n'ọku? 22 Ma n'ihè-árù-gi nile na ikwa-iko-gi nile i chetagh ubochi nile m̀be i di na nwata, m̀be i basiri ọtọ, onye anāzọtọ n'ọbara-gi ka i bu kwa. 23 O rue, m̀be ihe ọjọ gi nile gasiri, (ahuhu, ahuhu diri gi! ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta,) 24 na i wuwo onwe-gi ulo ikwa iko, me-kwa-ra onwe-gi ebe di elu n'amá nile ọ bula. 25 N'isi-uzọ nile ọ bula ka i wuwo ebe-gi di elu, i we me ka nma-gi ghọ ihe-árù, i we ghebere onyengabiga ọ bula ukwu-gi abua, me ka ikwa-iko-gi ba uba. 26 I we kwaso umu

Ijpt, bú ndi-abata-obi-gi, ndi anu-aruha di uku, iko, me ka ikwa-iko-gi ba uba, ikpasum iwe. 27 Ma, le, esetiwom akam imegide gi, M'we bilata okè nri-gi, rara gi nye n'aka oçhichò nkpuru-obi ndi nàkpò gi asi, bú umu-ndinyom ndi Filistia, ndi ihere uzò ajò nzube gi mere. 28 I we kwaso umu Asiria iko, n'ihì na afò ejugh gi; e, i kwasoro ha iko, ma afò ejugh kwa gi. 29 I we me ka ikwa-iko-gi ba uba n'ebe ala ndi-ahia di, rue Kaldea; ma oḅuná na nka ka afò nējugh gi. 30 Le, ka obi-gi si ata aru nke-uku! (ò bu ihe si n'ònu Onye-nwe-ayi Jehova puta), ò bu na i nēme ihe ndia nile, bú oḅu nwayi nàkwa iko nke nēme ka o si tọ ya; 31 ò bu na i nēwu ulò ikwa-iko-gi n'isi uzò nile ò bula, ebe-gi di elu ka i mewo-kwa-ra n'amá nile ò bula; ma i digh ka nwayi nàkwa iko n'ichì onyinye oçhì. 32 Le nwayi nàkwa iko! mḅe ò nò n'okpuru di-ya ò nēwere ndi nābugh di-ya! 33 Ndinyom nile nke nàkwa iko ka ha nēnye onyinye: ma gi onwe-gi enyewo ndikom nile nāhu gi n'anya onyinye-gi nile, i we go ha ngo, ka ha si n'ebe nile di buruburu biakute gi n'ihì ikwa-iko-gi nile. 34 Gi na ndinyom ozo we di iche n'ikwa-iko-gi nile otú a, na ò digh onye nàkwaso gi iko: na ebe i nēnye onyinye, ma ò digh onyinye enyeworo gi, i we ghò onye di iche.

35 N'ihì nka, gi nwayi nàkwa iko, nuru okwu Jehova: 36 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri, N'ihì na awusiwo oḅa-gi, na n'ihì na ekpughepuru oḅo-gi site n'ikwa-iko-gi nile i nàkwaso ndi nāhu gi n'anya; na n'ihì arusi nile nke ihe-árú-gi nile, na dika oḅara umu-gi si di, nke i nyere ha; 37 n'ihì nka, le, M'gaje ichikòta ndi nile nāhu gi n'anya, ndi ihe-gi nātò ha utò, na ndi nile i huworo n'anya, ha na ndi nile i kpòworo asi: ò bu na M'gāchikòta ha imegide gi buruburu, M'gēkpughe-kwa-ra ha oḅo-gi, ka ha we hu oḅo-gi nile. 38 M'gēkpe kwa gi ikpe nile nke ndi bu nwunye nàkwa iko, ndi nāwusi kwa oḅara; M'gēwere kwa gi nye ka i buru oḅara nke onuma na nke ekworo. 39 M'gēnyekwa gi n'aka-ha, ha ewe kwatue ulò ikwa-iko-gi, tikpò ebe-gi nile di elu, yipu uwe-gi nile n'aru-gi, chiri ihe-gi nile mara nma: ha gārapu gi i ḅarasia oḅo. 40 Ha gēme kwa ka nkpoḅòta rigota imegide gi, ha gēwere

kwa nkume tubue gi, were mma-agma-ha dupue gi. 41 Ha gēsurre kwa ulò-gi nile n'òku, meso gi ihe nile ekpere n'ikpe n'anya oḅutu ndinyom; M'gēme kwa ka i kwusi ikwa iko; ozo, i gaghenye kwa onyinye ozo. 42 M'gēme kwa ka onumam zuru ike n'aru gi, ekworom gēsi kwa n'aru gi wezuga onwe-ya, M'gānò kwa jū, ghara iwe iwe ozo. 43 N'ihì na i chetagh ubochi nile nke mḅe i di na nwata, i we mekpam aru n'ihè ndia nile; n'ihì ya, le, Mu onwem gētiyekwasi kwa uzò-gi n'isi-gi, (ò bu ihe si n'ònu Onye-nwe-ayi Jehova puta): i megh kwa ajò ihe-nzube a tukwasi n'ihè-árú-gi nile?

44 Le, onye ò bula nātu ilu gātu ilu bayere gi, si, Dika nne si di, otú a ka nwa-ya nwayi di. 45 Nwa-nwayi nke nne-gi ka i bu, nke nāsò di-ya na umu-ya oyi; ò bu kwa nwa-nne nke umu-nne-gi ndinyom ka i bu, ndi sòro di-ha na umu-ha oyi: nne-unu bu onye Het, nna-unu bu kwa onye-Amorait. 46 Nwa-nne-gi nwayi nke-okenye bu Sameria, nke bi n'aka-ekpe-gi, ya onwe-ya na umu-ya ndinyom: nwa-nne-gi nwayi nke-ntà, nke bi n'aka-nri-gi, bu Sòdom na umu-ya ndinyom. 47 Ma ò bugh n'uzò di iche iche ha ka i jeworo ije, ò bugh kwa dika ihe-árú nile ha si di ka i meworo; kama, dika agāsi na nke ahu bu nò ihe ntà, i we bibie onwe-gi kari ha n'uzò-gi nile. 48 Mu onwem nādi ndu, (ò bu ihe si n'ònu Onye-nwe-ayi Jehova puta), Sòdom, bú nwa-nne-gi nwayi, emegh, ya onwe-ya ma-oḅu umu-ya ndinyom, otú i meworo, gi onwe-gi na umu-gi ndinyom. 49 Le, nka bu ajò omume nke Sòdom, bú nwa-nne-gi nwayi; npako, na afò ojuju nri, naudonke inò-jū, òri ya na umu-ya ndinyom; ma ò megh ka aka nke onye ewedara n'ala na oḅeye di ike. 50 Ha we di elu n'obi, me ihe-árú n'irum: M'we wezuga ha mḅe M'huru ya. 51 Sameria kwa, ò bugh ka nkera nke nmehie-gi nile ra ka ò meworo; i we me ka ihe-árú-gi ba uba kari nke ha, i we gua umu-nne-gi ndinyom na ndi ezi omume site n'ihè-árú-gi nile nke i meworo. 52 Gi onwe-gi kwa, búru ihere-gi, ebe i kpeworo uche-gi bayere umu-nne-gi ndinyom; site na nmehie-gi nile nke i meworo ihe-árú na ha kari ha, ha bu ndi ezi omume

kari gi: e, gi onwe-gi kwa, ka ihere me gi, būru kwa ọ̀nọdu-ihere-gi, n'ihì na i guworo umu-nne-gi ndinyom na ndi ezi omume. 53 M'gēme kwa ka ndọta-n'agha-ha chigharia, bū ndọta-n'agha nke Sọdọm na umu-ya ndinyom, na ndọta-n'agha nke Sameria na umu-ya ndinyom, na ndọta-n'agha nke ndi-gi adọtara n'agha n'etiti ha: 54 Ka i we būru ọ̀nọdu-ihere-gi, ka ihere we me kwa gi n'ihì ihe nile nke i meworo, n'ikasi ha obi. 55 Umu-nne-gi ndinyom, bū Sọdọm na umu-ya ndinyom, gēchighata n'ọ̀nọdu mbe ochie ha, Sameria na umu-ya ndinyom gēchighata kwa n'ọ̀nọdu mbe ochie ha, gi onwe-gi na umu-gi ndinyom gēchighata kwa n'ọ̀nọdu mbe ochie unu. 56 Ma Sọdọm, bū nwa-nne-gi nwayi, abugh aha anuru n'ọ̀nu-gi n'ubọchi npako-gi; 57 tutu ekpughe ihe ọjọ gi, dika na mbe ita-uta nke umu-ndinyom Siria, na nke ndi nile nọ ya buruburu, bū umu-ndinyom nke ndi Filistia, ndi nāzọpia gi buruburu. 58 Ajo ihe-nzube-gi na ihe-ārù-gi nile ka gi onwe-gi buruworo; ọ bu ihe si n'ọ̀nu Jehova puta. 59 N'ihì na otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Emeowom i ọ̀bunà otù i meworo, gi onye ledaworo ọ̀buba-iyi anya n'imebi ọ̀buba-ndu. 60 Ma Mu onwem gēcheta ọ̀buba-ndu Mu na gi ọ̀bara n'ubọchi mbe i di na nwata, M'gēme kwa ka ọ̀buba-ndu ebigh-ebi guzosiere gi ike. 61 I gēcheta kwa uzọ-gi nile, ewe tiye gi n'ọ̀nọdu-ihere, mbe i nara umu-nne-gi ndinyom, bū umu-nne-gi ndinyom nke-okenye na umu-nne-gi ndinyom nke-ntà: M'gēwere kwa ha nye gi ibu umu-gi ndinyom, ma ọ bugh site n'ọ̀buba-ndu-gi. 62 Mu onwem gēme kwa ka ọ̀buba-ndum nke Mu na i ọ̀bara guzosie ike; i we mara na Mu onwem bu Jehova: 63 ka i we cheta, ihere ewe me gi, i we ghara isaghe kwa ọ̀nu-gi ọzọ ma - ọli, n'ihì ihere - gi; mbe M'gēkpuchiworogiri-ri ihe nile i meworo; ọ bu ihe si n'ọ̀nu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

17 1 Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Nwa nke madu, lue otù ilu, tukwa-ra ulo Israel otù ilu; 3 si, Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ugo uku nke nkù-ya abua di uku, àbùbà-ya di kwa

ogologo, nke juputara n'uruma, nke turu agwa, biaruru Lebanon, were ọ̀nu-ọ̀nu cedar: 4 ọ̀nu nke alaka-ya nile wara ọ̀hu ka o kubipuru, būru ba n'ala izuahia; n'obcdo ndi-ahia ka o doroyā. 5 Ọ we chiri ufọdu na nkpuru ala ahu, kua ya n'ubi di nma iku nkpuru; ọ kuru ya n'akuku ọtutu miri; dika osisi willow ka o tiyere ya. 6 Ọ we pue, ghọ osisi vine nāwasa awasa nke di nkpunkpu, nke alaka-ya nile chere ya iru, nkporogwu-ya nile di kwa n'okpuru ya: ọ we ghọ osisi vine, waputa ngalaba, wa alaka mara nma. 7 Ugo uku ọzọ di kwa, nke nkù-ya abua di uku, uruma-ya di kwa ọtutu: ma, le, osisi vine a rubere nkporogwu-ya nile n'ebe ọ nọ, ọ bu kwa alaka-ya nile ka ọ wara n'ebe ọ nọ site na nkpuru nile nke ebe akuru ya, ka ọ we ọ̀ba ya miri. 8 N'ubi ọma n'akuku ọtutu miri ka akuru ya, ka ọ we waputa ngalaba, mia nkpuru, ghọ osisi vine mara nma. 9 Si, Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ọ gāgara ya nke-ọma? ọ bugh nkporogwu-ya nile ka o gēropu, bipu kwa nkpuru-ya, ka ọ we kponwua; ka akwukwo ndu nile nke npute-ya we kponwua; ọ gagh-eji kwa ogwe-aka uku ma-ọbu ndi bara uba iropu ya site na nkporogwu-ya nile? 10 Ma, le, ebe akuworo ya, ihe gāgara ya nke-ọma? ọ gagh-akponwusi, mbe ifufe Iru-anyanwu nēfetu ya? nime nkpuru ebe o puru epu ka ọ gākponwu.

11 Okwu Jehova we ruem nti, si, 12 Biko, si ulo nnupu-isi ahu, Ọnu amagh ihe ihe ndia bu? si, Le, eze Babilon biaruru Jerusalem, were eze-ya, na ndi-isi-ya, me ka ha biakute ya rue Babilon; 13 ọ we were otù onye sitere na nkpuru ala-eze ahu, ya na ya we ọ̀ba ndu; ọ we me ka ọ ba n'ọ̀buba-iyi, ọ bu kwa ndi nile di ike nke ala-ya ka ọ chiri: 14 ka ala-eze ahu we di ala, ghara ibuli onwe-ya elu, kama ka ọ we debe ọ̀buba-ndu-ya we guzo. 15 Ọ we nupu isi n'okpuru ya n'iziga ndi-ozì-ya n'Ijìpt ka ha we nye ya inyinya na ndi bara uba. Ọ gāgara ya nke-ọma? ọ gēwepuga onwe-ya, bū onye nēme ihe ndia? ọ gēmebi ọ̀buba-ndu, we wepuga onwe-ya? 16 Mu onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si n'ọ̀nu Onye-nwe-ayi Jehova puta), n'ezie n'ebe eze ahu bi nke meworo ya eze, bū onye ọ ledara ọ̀buba-iyi-ya, onye

o mebi-kwa-ra o buba-ndu-ya, n'ebe o no n'etiti Babilon ka o ganwu. 17 Fero agagh-achiri kwa oké usu-ndi-agma-ya na nkpokota-madu-ya bara uba me ya ihe o bula n'agma ahu, mbe ha gawukota obo-ihe, wuc ulo-agma, ibipu otutu madu. 18 Ebe o ledara o buba-iyi n'imebi o buba-ndu, ma, le, o nyereri aka-ya n'ikweye, ma o bu ihe ndia nile ka o mere; o gagh-ewepuga onwe-ya. 19 N'ihhi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otu a: Mu onwem nadi ndu, n'ezie o buba-iyim nke o ledaworo, na o buba-ndum nke o mebiworo, M'gatakwasi kwa ya n'isi-ya. 20 M'gabasa ubum n'aru ya, agama kwa ya n'onyam, M'geme kwa ka o biarac Babilon, Mu na ya gekpe kwa ikpe n'ebe ahu bayere nmekpu-ya nke o mekpuru megidem. 21 Ma ndi-ya nile ndi balagara abalaga n'usu-ndi-agma-ya nile gada site na nma-agma, ndi foduru gabasa-kwa-ra ifufe nile o bula: unu ewe mara na Mu onwem, bu Jehova, ekwuwo.

22 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Mu onwem gewere kwa ufodu n'onu-onu osisi cedar di elu, kua ya; n'onu alaka-ya nke wara ohu ka M'gakubipu alaka di nrò, Mu onwem gaku kwa ya n'elu ugwu di elu nke atuliri elu: 23 n'ugwu nke ebe di elu nke Israel ka M'gaku ya: o gawaputa kwa ngalaba, mia nkuru, gho osisi cedar maburu onwe-ya: n'okpuru ya ka nnunu nile di iche iche gebi; na ndò alaka-ya nile ka ha gebi. 24 Osis nile nke ohia ewe mara na Mu onwem, bu Jehova, emewo ka osisi nke di elu di ala, emewom ka osisi nke di ala di elu, emewom ka osisi nke di ndu kponwua, emewom ka osisi nke kponwuru akponwu ma ifuru: Mu onwem, bu Jehova, ekwuwo me kwa ya.

18 1 Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Gini ka unu nekwa, na unu onwe-unu natu iu a bayere ala Israel, si, Nna-ayi-ha eriwo nkuru-vine nachagh acha, ezé umu-ha we neru izizi? 3 Mu onwem nadi ndu, (o bu ihe si n'onu Onye-nwe-ay Jehova puta), n'ezie o gagh-abu kwa olu-unu ozò itu ilu a n'Israel. 4 Le, nkuru-obi nile, Mu nwe ha; dika nkuru-obi nna si di, otú a ka nkuru-obi nwa-ya di kwa, Mu nwe ha; nkuru-obi ahu nke nemehie,

ya onwe-ya ganwu. 5 Ma onye o bula, mbe o bu onye ezi omume, nke neme ihe ekpere n'ikpe na ezi omume, 6 asi na o bu onye nerigh ihe n'ugwu, nke neweligh anya-ya abua le arusi nile nke ulo Israel, nke nemerugh nwunye madu-ibe-ya, nke nadigh-abia nso nwayi di na nsò; 7 nke nadigh-eme onye o bula ihe-ike, nke nenyeghachi onye-ugwo ihe-ibe-ya, nke nadigh-apunara madu ihe n'ike, nke nenyeghachi onye-agu nri-ya, nke nekpuchi onye-oto uwe; 8 nke nadigh-enye ego ka o nara uma, nke nadigh-anara omuru-nwa, nke nesi n'ajo omume seghachi aka-ya, nke neme ihe ekpere n'ezie-okwu n'etiti madu na madu, 9 nke nejeghari n'ukpurum nile, nke debeworo ikpem nile, ime ihe n'ezie-okwu; onye ezi omume ka onye ahu bu, o ghagh idi ndu; o bu ihe si n'onu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 10 Asi na o muwo nwa nke bu onye nke neme ihe-ike, onye nawusi obara, nke neme otu ihe o bula n'ihhe ndia, 11 ma ezi ihe ndia nile ka o nemegh, n'ihhi na obuna n'ugwu ka o riworo ihe, o bu kwa nwunye madu-ibe-ya ka o meruworo, 12 onye ewedara n'ala na obeye ka o meworo ihe-ike, o punarawo madu ihe n'ike, o digh-enyeghachi ihe-ibe, o bu kwa arusi nile ka o weliworo anya-ya abua le, ihe-arú ka o meworo, 13 n'uma ka o nyeworo ego, o bu kwa omuru-nwa ka o naraworo: o gadi kwa ndu? o gagh-adi ndu: ihe-arú ndia nile ka o meworo: aghagh ime ka o nwua; obara-ya gadi ya n'isi. 14 Ma, le, asi na o muwo nwa, o we hu nmehie nile nke nna-ya, nke o meworo, o we tua egwu, ghara ime ihe dika ihe ndia, 15 o righ ihe n'elu ugwu, o weligh anya-ya abua le arusi nile nke ulo Israel, o merugh nwunye madu-ibe-ya, 16 o megh onye o bula ihe-ike, o naragh ihe-ibe, o punaragh madu ihe n'ike, nri-ya ka o nyeworo onye-agu, onye-oto ka o kpuchiworo uwe, 17 o siwo n'aru onye ewedara n'ala seghachi aka-ya, uma na omuru-nwa ka o nanaragh, ikpem nile ka o meworo, n'ukpurum nile ka o jeghariworo; onye ahu agagh-anwu n'ihhi ajo omume nke nna-ya, o ghagh idi ndu. 18 Ma nna-ya, n'ihhi na o meburu nke-uku, punara nwanne-ya ihe n'ike, me ihe nke nadigh nma

n'etiti ndi-ya, le, ọ gānwu kwa n'ajọ omume-ya. 19 Ma unu asiwo, Gini mere nwa nējigh ebu ufọdu n'ajọ omume nna-ya? M̀be nwa ahu meworo ihe ekpere n'ikpe na ezi omume, debe ukpuru nile, me ha, ọ ghagh idi ndu. 20 Nkpuru-obi ahu nke nēmehie, ya onwe-ya gānwu: nwa agagh-ebu ufọdu n'ajọ omume nna-ya, nna agagh-ebu kwa ufọdu n'ajọ omume nwa-ya; ezi omume nke onye ezi omume gādi n'isi ya, nmebi-iwu nke onye nēmehie iwu gādi kwa n'isi ya. 21 Ma onye nēmehie iwu, m̀be o gēsi na nmehie-ya nile nke ọ meworo chigharia, debe ukpuru nile, me ihe ekpere n'ikpe na ezi omume, ọ ghagh idi ndu, ọ gagh-anwu. 22 Njehie-ya nile nke ọ meworo, agagh-echeta ha megide ya: n'ezi omume-ya nke ọ meworo ka ọ gādi ndu. 23 Ọ nātọm utọ ma-ọli, bú ọnwu nke onye nēmehie iwu? (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta): ọ d'gh-atọm utọ m̀be o si n'uzọ-ya chigharia, we di r du? 24 ma m̀be onye ezi omume si n'ezi omume-ya chigharia, me ajọ omume, me dika ihe-ārù nile si di nke onye nēmehie iwu meworo, ọ gādi kwa ndu? Ezi omume-ya nile nke ọ meworo, agagh-echeta ha: n'ihe-nmekpu-ya nke ọ mekpuro, na nime nmehie-ya nke ọ mehieworo, nime ha ka ọ gānwu. 25 Ma unu asiwo, Adigh-atule uzọ Onye-nwe-ayi. Biko nurunu, ulo Israel: Ọ bu uzọm ka anādigh-atule? ọ bugh uzọ nile nke unu ka anādigh-atule? 26 M̀be onye ezi omume si n'ezi omume-ya chigharia, me ajọ omume, nwua n'ihia ha, n'ajọ omume-ya nke ọ meworo ka ọ gānwu. 27 Ma m̀be onye nēmehie iwu si na nmebi-iwu-ya nke ọ meworo chigharia, me ihe ekpere n'ikpe na ezi omume, ya onwe-ya gēme ka nkpuru-obi-ya di ndu. 28 Ọ we hu, si na njehie-ya nile ọ meworo; ọ ghagh idi ndu, ọ gagh-anwu. 29 Ma ulo Israel asiwo, Adigh-atule uzọ Onye-nwe-ayi. Ọ bu uzọm ka anādigh-atule, ulo Israel? ọ bugh uzọ nile nke unu ka anādigh-atule? 30 N'ihia nka ka M'gēkpe unu ikpe, unu ulo Israel, onye ọ bula ka uzọ-ya nile si di; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta. Latanu, sinu na njehie nile unu chigharia; ajọ omume ewe ghara ighọrọ unu ihe-isu-

ngongọ. 31 Tupunu n'aru unu njehie nile unu nke unu jehieworo nime ha; mere onwe-unu obi ọhu na mọ ọhu: ọ bu kwa n'ihia gini ka unu gānwu, ulo Israel? 32 N'ihia na ọnwu nke onye nānwu anwu adigh-atọm utọ, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta): ya bu chigharianu, we di ndu.

19 1 Ma gi onwe-gi, buliere ndi-isi Israel abù-ákwá, 2 si, Gini ka nne-gi bu? Ọ bu nne-ọdum: n'etiti ọdum ka ọ makpuru, n'etiti umu-ọdum ka ọ mere ka umu-ya ba uba. 3 Ọ we zùputa otù n'umu-ya; nwa-ọdum ka ọ ghọrọ: ọ we muta idọbu anu-ndọbu, madu ka o riri. 4 Mba di iche iche we nu ihe bayere ya; n'olùlù-ha ka anwudere ya: ha ji n̄a-aka-imi me ka ọ biarue ala Ijpt. 5 Nne-ọdum ahu we hu na ọ chereri, ma na olile-anya-ya alawo n'iyi, ọ we were otù ọzọ n'umu-ya, me ya uwa-ọdum. 6 Nwa-ọdum ahu we jehgharia n'etiti ọdum, nwa-ọdum ka ọ ghọrọ: ọ we muta idọbu anu-ndọbu, madu ka o riri. 7 Ọ we mata ulo ọma nile nke ala ahu, ọ bu kwa obodo nile ha ka ọ mere nkponkpọ ebe; ala ahu na ùjú-ya we tọbọrọ n'efu, site n'olu nke nbiọ-ya. 8 Mba nile we si n'ala nile anāchi achi megide ya buruburu: ha we ̄asa ubu-ha n'aru ya; n'olùlù-ha ka anwudere ya. 9 Ha we tiye ya n'ulo-nmechibido na n̄a-aka-imi, me ka ọ biakute eze Babilon; ha nēme ka ọ ba n'ebe ewusiri ike, ka ewe ghara inu kwa olu-ya ọzọ n'ugwu nile nke Israel.

10 Nne-gi di ka osisi vine, n'ọbara-gi, n'akuku miri ka akuro ya: osisi nke nāmi nkpuru nke juputa-kwa-ra na ngalaba ka ọ bu site n'ọtutu miri. 11 Ọ we nwe nkpa-n'aka di ike ibu nkpa-n'aka-eze nke ndi nāchi achi, ogologo-ya we di elu rue n'etiti alaka ̄ara ọhia, ewe hu ya n'idi-elu-ya n'iba-uba nke alaka-ya nile. 12 Ewe ropu ya n'ọnuma, n'ala ka atudara ya, ifufe Iru-anyanwu we me ka nkpuru-ya kponwua: āajipuru nkpa-n'aka-ya nile di ike, ha we kponwua; ọku ripiara ha. 13 Ma ubu a akuro ya n'ọzara, n'ala kporọ nku nke miri nādigh. 14 Ọku we si na nkpa-n'aka nke alaka-ya nile pua, nkpuru-ya ka o ripiaworo, nkpa-n'aka ọ bula nke di ike we ghara idi nime ya ibu nkpa-n'aka-eze

ichi achi. Abù-ákwá ka nka bu, ọ we ghọ abù-ákwá.

20 1 O rue n'arọ nke-asa, n'ọnwá nke-ise, n'ubọchi nke-iri nke ọnwá ahu, na ufọdu nime ndi-okenye Israel biara iju Jehova ase, ha we nọdu ala n'irum. 2 Okwu Jehova we ruem nti, si, 3 Nwa nke madu, gwa ndi-okenye Israel okwu, si ha, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: ọ bu ijum ase ka unu onwe-unu nābia? Mu onwem nādi ndu, M'gagh-ekwe ka unu juam ase ma-ọli; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 4 Ị gēkpe ha ikpe, nwa nke madu, i gēkpe ha ikpe? me ka ha mara ihe-árú nile nke ndi bu nna-ha; 5 si ha, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: N'ubọchi M'róputara Israel, M'we weliere nkpuru ulo Jakob akam, me ka ha maram n'ala Ijpt, M'we weliere ha akam, si, Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu; 6 n'ubọchi ahu ka M'weliri akam nye ha, ime ka ha si n'ala Ijpt puta ba n'ala nke M'ledoro nye ha, nke miri-ara-ehi na manu-ańu nērú nime ya, nke bu ima-nma nke ala nile: 7 M'we si ha, Tufuenu, onye ọ bula ihe-árú nile nke anya-ya abua, unu eji-kwa-la arusi nile nke Ijpt merua onwe-unu; Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu. 8 Ha we nupu isi n'okpurum, ha ekwegh kwa igem nti; ha etufugh, onye ọ bula ihe-árú nile nke anya-ya abua, ha arapugh kwa arusi nile nke Ijpt: M'we si na M'gāwukwasi ha ọnumam, imezu iwem megide ha n'etiti ala Ijpt. 9 Ma alurum ọlu n'ihí aham, ka ewe ghara ime ya ka ọ ghara idi nsọ n'anya mba nile, ndi ha onwe-ha nọ n'etiti ha, ndi M'mere ka ha maram n'anya-ha, n'ime ka ha si n'ala Ijpt puta. 10 M'we me ka ha si n'ala Ijpt puta, M'we me ka ha ba n'ọzara. 11 M'we nye ha ukpurum nile, me ka ha mara ikpém nile, nke madu gādi kwa ndu nime ha, ma ọ me ha. 12 Ọzọ, ubọchi-izu-ikem nile ka M'nye-kwa-ra ha, ighọ ihe-iriba-ama n'etiti Mu na ha, ka ha we mara na Mu onwem bu Jehova, Nke nēdo ha nsọ. 13 Ulo Israel we nupu isi n'okpurum n'ọzara: ọ bugh n'ukpurum nile ka ha jeghariri, ikpém nile ka ha ju-kwa-ra, bú nke madu gādi kwa ndu nime ha, ma ọ me ha; ubọchi-izu-ikem nile ka ha mere ka ha ghara idi nsọ ma-ọli: M'we si na

M'gāwukwasi ha ọnumam n'ọzara, ime ka ha gwusia. 14 M'we lua ọlu n'ihí aham, ka ewe ghara ime ka ọ ghara idi nsọ n'anya mba nile, ndi M'mere ka ha si n'ala Ijpt puta n'anya-ha. 15 Ọzọ kwa, Mu onwem weliri akam nye ha n'ọzara, si, na M'gagh-eme ka ha ba n'ala ahu nke M'nyere ha, nke miri-ara-ehi na rnanu-ańu nērú nime ya, ima-nma ka ọ buru ala nile; 16 n'ihí na ikpém nile ka ha juru, ma ukpurum nile, ha ejegharigh nime ha, ubọchi-izu-ikem nile ka ha me-kwa-ra ka ha ghara idi nsọ: n'ihí na arusi nile ha ka obi-ha nējeso. 17 Anyam we mere ha ebere ka M'ghara ibibi ha, emeghkwam ka ha gwusia n'ọzara. 18 M'we si umu-ha n'ọzara, Unu ejegharila n'ukpuru nile nke nna-unu-hà, unu edebe-kwa-la ikpé nile ha, unu eji-kwa-la arusi nile ha meru onwe-unu: 19 Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu; jegharianu n'ukpurum nile, debe-kwa-nu ikpém nile, me ha: 20 donu ubọchi-izu-ikem nile nsọ; ha gāghọ kwa ihe-iriba-ama n'etiti Mu na unu, ka unu we mara na Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu. 21 Umu-ha we nupu isi n'okpurum; ha ejegh ije n'ukpurum nile, ha edebegh kwa ikpém nile ime ha, bú nke madu gādi ndu nime ha, ma ọ me ha; ubọchi-izu-ikem nile ka ha mere ka ha ghara idi nsọ: M'we si na M'gāwukwasi ha ọnumam, imezu iwem megide ha n'ọzara. 22 Ma eseghachirim akam, we lua ọlu n'ihí aham, ka ewe ghara ime ka ọ ghara idi nsọ n'anya mba nile, ndi M'mere ka ha puta n'anya-ha. 23 Mu onwem weli-kwa-ra ha akam n'ọzara, si, na M'gāchusa ha n'etiti mba nile, fesa ha n'ala nile; 24 n'ihí na ha emegh ihem nile ekpere n'ikpe, ọ bu kwa ukpurum nile ka ha juru, ubọchi-izu-ikem nile ka ha me-kwa-ra ka ha ghara idi nsọ, ọ bu kwa n'iso arusi nile nke ndi bu nna-ha ka anya-ha di. 25 Ọzọ, enye-kwa-ram ha ukpuru di iche iche nke nādigh nma, na ikpe di iche iche nke ha nāgagh-adi ndu nime ha; 26 M'we merua ha n'onnyine nile ha, n'ime ka nwa ọ bula nke nēmeghe àkpà-nwa mbu gabiga n'ọku, ka M'we me ka ha tọbọrọ n'efu, ka ha we mara ma Mu onwem bu Jehova. 27 N'ihí nka, gwa ulo Israel okwu, gi nwa nke madu, si ha, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ọ bu kwa na nka ka

nna-unu-hà kwulurum, n'imekpu emekpu megidem. 28 N'ihì na m̀be M'mere ka ha ba n'ala ahu, nke M'weliri akam elu inye ha, ha we hu ugwu ntà nile ọ bula di elu, na osisi nile ọ bula ́bara ọhia, ha we chua aja nile ha n'ebe ahu, nye nkpasu-iwè nke onyinye-ibiáru-nsò-ha n'ebe ahu, do ihe-isi-utọ nile ha n'ebe ahu, wusi ájà-ihe-ọ̀nunu nile ha n'ebe ahu. 29 M'we si ha, Gini bu ebe a di elu ebe unu onwe-unu nábà? Ewe kpọ aha-ya Bama rue ta. 30 N'ihì nka si ulo Israel, Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ọ bu n'uzọ nke nna-unu-hà ka unu onwe-unu nēmeru onwe-unu? ọ bu kwa ihe-árù nile ha ka unu nàkwaso iko? 31 ọzọ, m̀be unu nēbuli onyinye nile unu, m̀be unu nēme ka umu-unu gabiga n'ọku, ọ bu na unu onwe-unu nēmeru onwe-unu n'arusi nile unu, rue ta? ma Mu onwem, M'gèkwe ka unu juam ase, ulo Israel? Mu onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta), M'gagh-ekwe ka unu juam ase ma-ọli: 32 ma ihe ahu nke nábà nime mọ-unu, ọ gagh-adi ma-ọli; ọ bu na unu onwe-unu nāsì, Ayi gādi ka mba nile, dika aḅuru nile nke ala nile, ijere osisi na nkume ozi. 33 Mu onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta), n'ezie ọ bu aka di ike, ọ bu kwa ogwe-aka esetiri eseti, ọ bu kwa ọnuma awusiri awusi, ka M'gēji ́buru eze-unu: 34 M'gēji kwa aka di ike, ji kwa ogwe-aka esetiri eseti, ji kwa ọnuma awusiri awusi, me ka unu si na ndi nile di iche iche puta, chikọputa kwa unu n'ala nile ebe unu ́sasaworo: 35 M'gēme kwa ka unu bata n'ọzara nke ndi nile di iche iche, Mu na unu gèkpe kwa ikpe n'ebe ahu iru na iru. 36 Dika Mu na nna-unu-hà kpere ikpe n'ọzara nke ala Ijìpt, otù a ka Mu na unu gèkpe ikpe; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 37 M'gēme kwa ka unu gabiga n'okpuru nkpa-n'aka, M'gēme kwa ka unu ba n'ihe-nkegide nke ọḅuḅa-ndum; 38 M'gāsachapu kwa ndi nānupu isi na ndi nējehie megidem n'etiti unu; n'ala ebe ha nọ dika ọbia ka M'gēme ka ha si puta, ma ọ bugh n'ala Israel ka ha gābà: unu ewe mara na Mu onwem bu Jehova. 39 Ma unu onwe-unu, ulo

Israel, otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Jenu, fè, onye ọ bula arusi-ya nile, ma emesia unu aghagh igem nti: ma unu agagh-eji onyinye nile unu na arusi nile unu me ka aha nsọm ghara idi nsọ ọzọ. 40 N'ihì na n'ugwu nsọm, n'ugwu nke ebe di elu nke Israel, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta), n'ebe ahu ka ulo Israel nile, ka ọ ra, gēfēm n'ala-ha: n'ebe ahu ka ihe-ha gātọm utọ, ọ bu kwa n'ebe ahu ka M'gāchọ ájà-nbuli nile unu na nkpuru mbu nke útù nile unu, ha na ihe nsọ nile unu. 41 N'isi utọ ka ihe-unu gātọm utọ, m̀be M'mere ka unu si na ndi nile di iche iche puta, m̀be M'chikọputara unu n'ala nile nke unu ́sasaworo nime na; agēdokwam nsọ nime unu n'anya mba nile. 42 Unu gāma kwa na Mu onwem bu Jehova, m̀be M'gēme ka unu ba n'ala Israel, n'ala ahu nke M'weliri akam elu iwere ya nye nna-unu-hà. 43 Unu gēcheta kwa n'ebe ahu uzọ nile unu, na omume nile unu, nke unu meruru onwe-unu nime ha; unu gāsọ kwa onwe-unu oyi n'iru unu n'ihì ihe ọjọ nile unu nke unu meworo. 44 Unu gāma kwa na Mu onwem bu Jehova, m̀be M'mesoworo unu n'ihì aham, ọ bugh dika uzọ ọjọ nile unu si di, ọ bugh kwa dika omume nile unu nke bibiri ebibi, unu ulo Israel; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

45 Okwu Jehova we ruem nti, si, 46 Nwa nke madu, che iru-gi n'uzọ Ndida, me ka okwu-gi busa dika miri-ozuzo n'ebe Ndida di, bue amuma megide okè ọhia nke ọhia ahu di na Negeb; 47 si okè ọhia Negeb, Nuru okwu Jehova; Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, M'gaje isuye ọku nime gi, o gēripiá kwa osisi ndu nile ọ bula na osisi nile ọ bula kpọrọ nku nke di nime gi: ire-ọku-ya nēnwu enwu, ọ gagh-anyu anyu, ọ gāru kwa iru nile site na Negeb rue na Ugwu. 48 Anu-aru nile, bú madu, gāhu kwa na Mu onwem, bú Jehova, esuyewo ya: ọ gagh-anyu anyu. 49 M'we si, Ewó, Onye-nwe-ayi Jehova! ha nēkwu okwu bayerem, si, Ọ bugh onye nātu ilu ilu ka ọ bu?

21 1 Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Nwa nke madu, che iru-gi na Jerusalem, busa okwu-gi dika miri-

ozuzo n'ebe ebe nsọ ya nile di, bu kwa amuma megide ala Israel; 3 si ala Israel, Otú a ka Jehova siri: Le, Mu nēmegide gi, M'gāmiputa kwa mma-aghām n'ọbọ-ya, bipu nime gi onye ezi omume na onye nēmebi iwu. 4 Ebe M'gēbipu nime gi onye ezi omume na onye nēmebi iwu, n'ihī nka ka mma-aghām gēsi n'ọbọ-ya puta imegide anu-aru nile, bú madu, site na Ndida rue Ugwu: 5 anu-aru nile, bú madu, ewe mara na Mu onwem, bú Jehova, amiputawo mma-aghām n'ọbọ-ya; ọ gagh-alaghachi kwa ọzọ. 6 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, ze ume; na n̄baji úkwù na n'ihu obi ka i gēze ume n'anya-ha. 7 Ma o gēru, m̄be ha gāsi gi, N'ihī gini ka gi onwe-gi nēze ume? na i gāsi, Ọ bu n'ihī akukọ, n'ihī na ọ nābia: obi nile ọ bula gālọ kwa miri, aka nile gākuda, ike gāgwu mọ madu nile ọ bula, ikperè-ukwu nile gāghọ miri miri: le, ọ nābia, o ruwo kwa, ọ bu ihe si n'onu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

8 Okwu Jehova we ruem nti, si, 9 Nwa nke madu, bue amuma, si, Otú a ka Jehova siri: Si, Le, mma-agma, le, mma-agma, amuru ya amu, ọ bu kwa ihe emere ka o nēbu maramara: 10 amuru ya amu ka ọ we bue madu nke-uku; emere ya ka o nēbu maramara ka ọ we di ka àmùmà: òbi gatọ kwa ayi utọ? nkpa-n'aka nwam, ọ nāju osisi nile ọ bula. 11 Ewe were ya nye ka eme ya ka o nēbu maramara, ka ewe jide ya n'ọbu-aka: amuru nke ahu amu, bú mma-agma, eme-kwa-ra nke ahu ka o nēbu maramara, ka ewe nye ya n'aka onye nēbu ebu. 12 Tie nkpu, kwasie ákwá ike, nwa nke madu: n'ihī na nke ahu di n'aru ndim, nke ahu di n'aru ndi-isi Israel: ndi arara nye mma-agma ka ha na ndim bu: n'ihī nka tie aka n'apata-ukwu-gi. 13 N'ihī na ọnwunwa di; gini gēme kwa ma ọ buru na ọbuná nkpa-n'aka nke nāju aju ghara idi? ọ bu ihe si n'onu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 14 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, bue amuma, kukọta ọbu-aka-gi abua; ka mma-agma di okpukpu atọ, bú mma-agma nke ndi anēbu ebu: nke ahu bu mma-agma nke onye uku ahu nke anēbu ebu, nke nābachibido ha buruburu. 15 Ọ bu n'akuku ọnu-uzọ-ama nile ha ka M'tiyeworo ọnu-ọnu mma-agma, ka

obi we ọ ha miri, ka ewe me kwa ka ihe-isu-ngongọ ba uba: ewò! emewo ya ka ọ ghọ àmùmà, amuru ya amu ibu ebu. 16 Me onwe-gi ka i di otú, ga n'akannri; do onwe-gi n'usoro, ga n'aka-ekpe; ebe ọ bula akaworo iru-gi àkà iga. 17 Ọzọ, Mu onwem gākukọta kwa ọbu-akam abua, M'gēme kwa ka ọnuman zuru ike: Mu onwem, bú Jehova, ekwuwo.

18 Okwu Jehova we ruem nti, si, 19 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, mere onwe-gi uzọ abua, ka mma-agma nke eze Babilon we bia; n'otú ala ka ha abua gēsi puta: gi ka kwa akàrà yiri akà madu, ka ya n'isi uzọ obodo. 20 Uzọ ka i gēme, ka mma-agma we biarue Raba nke umu Amon, ru kwa Juda nime Jerusalem, bú ebe ewusiri ike. 21 N'ihī na eze Babilon guzoro n'apata uzọ, n'isi uzọ abua ahu, iju ase: ọ feghariri àkù-ya nile, jua ase n'aka terafim-ya, lekwasi imeju anya. 22 N'aka-nri-ya ka ihe iji ju ase bayere Jerusalem di, ido ihe di ihe ihe eji etipú m̄bidi, isaghe ọnu n'ọbubu, iweli olu n'iti nkpu agha, ido ihe di ihe ihe eji etipú m̄bidi imegide ọnu-uzọ-ama nile, iwukọta obo-ihe, iwu ulo-agma. 23 Ọ gādi-kwa-ra ha ka ọjuju-ase efu n'anya-ha, bú ndi n̄woro ha iyi di ihe ihe: ma ya onwe-ya nēme ka echeta ajọ omume, ka ewe jide ha.

24 N'ihī nka otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: N'ihī na unu emewo ka echeta ajọ omume unu, nime nkpu n̄hie nile unu, ewe hu nmehie nile unu n'omume nile unu; n'ihī na emewo ka echeta unu, ọ bu n'ọbu-aka ka agējide unu. 25 Ma gi onwe-gi, onye emeruworo aru, onye nēmebi iwu, bú onye-isi Israel, onye ubọchi-ya biaworo, na m̄be ajọ omume nke m̄be ikpe-azu; 26 otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Wezuga ákwà-nkukù-isi ahu, bupu okpu-eze ahu: nka agagh-abu kwa ihe ọ bu: me ihe nke di ala ka ọ di elu, me kwa ihe nke di elu ka ọ di ala. 27 Nkpù-iru, nkpù-iru, nkpù-iru ka M'gēkpù-ya: nka kwa, ọ gagh-adi rue m̄be ọ gābia, bú onye o ruru aka; M'gēwere kwa ya nye ya.

28 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, bue amuma, si, Okwu di otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova kwuru bayere umu

Amon, baye-kwa-ra ita-uta-ha, si; gi si kwa, Le, mma-agma, bú mma-agma nke amiputaworo, n'ihí oḅuḅu ka emere ya ka o nēḅu maramara, otú ọ gēkwe ya inagide, ka ọ we di ka àmùmà: 29 mḅe ha nāhuru gi ọhù efu, mḅe ha nājuru gi ase okwu-ugha, itiyé gi n'olu ndi nēmebi iwu ndi eḅuru eḅu, ndi ubọchi-ha abiawo, na mḅe nke ajọ omume nke mḅe ikpe-azu. 30 M'ighachi ya n'ọbọ-ya. N'ebe ekere gi, n'ala nputa-uwa-gi, ka M'gēkpe gi ikpe. 31 M'gāwukwasi gi ajọ iwem; ọku nke nrubiga-òkè nke iwem ka M'gēji fukwasi gi: M'gēnye kwa gi n'aka ndikom bu nānī anu-ọhia, ndi di nkà n'ibibi ebibi. 32 I gāghọrọ ọku nri; ọbara-gi gādi n'etiti ala-gi; agagh-echeta gi: n'ihí na Mu onwem, bú Jehova, ekwuwo.

22 1 Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, i gēkpe ikpe, i gēkpe obodo ọbara nka ikpe? i gēme kwa ka ọ mara ihe-árú nile ya. 3 I gāsi kwa, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le obodo nke nāwusi ọbara n'etiti ya, ka mḅe-ya we bia, nke nēme kwa arusi di iche iche megide onwe-ya imeru onwe-ya! 4 N'ọbara-gi, bú nke i wusiworo, ka ikpe maworo gi, ọ bu kwa n'arusi-gi nile, bú nke i meworo, ka i ruru árú; i we me ubọchi-gi ka ha biarue nso, i we biarue ọgwugwu arọ-gi nile: n'ihí nka ka M'meworo gi ka i ghọrọ mba nile ihe-ita-uta, ka i ghọ-kwa-ra ala nile ihe-ọchì. 5 Ndi di nso na ndi di anya n'ebe i nọ gāchi gi ọchì, gi obodo nke aha-gi ruru árú, nke juputara n'ọḅuḅa-aghara. 6 Le, ndi-isi Israel, onye ọ bula ka ogwe-aka-ya ra, anọwo nime gi iwusi ọbara. 7 Nna na nne ka ha leliworo nime gi; ọbia ka ha jiworo nmeḅu emeso n'etiti gi: nwa-nḅei na nwayi di-ya nwuru ka ha meworo ihe-ike nime gi. 8 Ihe nsọm nile ka i ledaworo anya, ọ bu kwa ubọchi-izu-ikem nile ka i meworo ka ha ghara idi nsọ. 9 Ndi nāḅa àmà ọjọ anọwo nime gi iwusi ọbara: ọ bu kwa n'ugwu nile ka ha riworo ihe nime gi: ajọ ihe-nzube ka ha meworo n'etiti gi. 10 Otọ nna ka ekpugheworo nime gi: nwayi nke ruru árú n'idi-nansọ-ya ka ha wedaworo n'ala nime gi. 11 Ọzọ, otú nwoke esorowo nwunye nke madu-ibe-ya me ihe-árú; nwoke ọzọ

emeruwo nwunye nwa-ya n'ajọ ihe-nzube; nwoke ọzọ ewedawo nwa-nne-ya nwayi, bú nwa nke nna-ya, n'ala nime gi. 12 Ngo ka ha riworo nime gi iwusi ọbara; uma na ọmuru-nwa ka i naraworo, i we were nmeḅu rita urú nēzigh ezi n'aka madu-ibe-gi nile, ma Mu onwem ka i chezọworọ, ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 13 Ma, le, akuwom ọbu-akam n'ebe urú-gi nēzigh ezi nke i ritaworo di, na n'ihí ọbara-gi nke diworo n'etiti gi. 14 Obi-gi, ọ gēguzo? ma-ọbu aka-gi abua, hà gādi ike n'ubọchi ndia mḅe Mu onwem nēmeso gi? Mu onwem, bú Jehova, ekwuwo, me kwa ya. 15 M'gāchusa kwa gi n'etiti mba nile, fesa kwa gi n'ala nile; M'gēme kwa ka iru-árú-gi si nime gi gwusia. 16 Agēme kwa ka i ghara idi nsọ n'onwe-gi, n'anya mba nile; i we mara na Mu onwem bu Jehova.

17 Okwu Jehova we ruem nti, si, 18 Nwa nke madu, ulo Israel aghọworom afuru-uzu: ha nile bu ọla na ḅamḅam na igwè na opù, n'etiti oké ọku; afuru-uzu nke ọla-ọcha ka ha ghọworo. 19 N'ihí nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otú a: N'ihí na unu nile aghọwo afuru-uzu, n'ihí nka, le, M'gaje ichikọta unu n'etiti Jerusalem. 20 Dika esi achikọta ọla-ọcha na ọla na igwè na opù na ḅamḅam n'etiti oké ọku, ifunwu ya ọku, iḅaze ya; otú a ka M'gāchikọta unu n'iwem na n'ọnumam, tọḅọ unu n'ebe ahu, ḅaze unu. 21 E, M'gākḅọkọta unu, were ọku nke nrubiga-òkè nke iwem fukwasi unu, unu ewe ḅaze n'etiti ya. 22 Dika esi aḅaze ọla-ọcha n'etiti oké ọku, otú a ka agāḅaze unu n'etiti ya; unu ewe mara na Mu onwem, bú Jehova, awukwasiwo unu ọnumam.

23 Okwu Jehova we ruem nti, si, 24 Nwa nke madu, si ya, Gi onwe-gi bu ala nke anēmegh ka ọ di ọcha, miri ezokwasigh ya n'ubọchi ajọ iwe. 25 Nkekọta ọjọ nke ndi-amuma-ya di n'etiti ya, dika ọdum nāḅọ uja nke nādọḅu anu-ndọḅu: nkpuru-obi madu ka ha ripiaworo; àkù na ihe di oké ọnu-ahia ka ha nēwere; ha emewo ka ndinyom-ya di-ha nwuru ba uba n'etiti ya. 26 Ndi-nchu-aja-ya emewo iwum ihe-ike, me ka ihe nsọm nile ghara idi

nsọ: ọ digh ókè ha kpaworo n'etiti ihe nsọ na ihe nādigh nsọ, ha emegh kwa ka madu mara ihe di iche n'etiti ihe ruru áru na ihe di ọcha, ọ bu kwa ubọchi-izu-ikem nile ka ha zonariworo anyaha, ewe me ka M'ghara idi nsọ n'etiti ha. 27 Ndi-isi-ya n'etiti ya di ka anu-ọhia wolf nādọbu anu-ndọbu; iwusi ọbara, ime ka nkpuru-obi madu la n'iyi, ka ha we rita urù nēzigh ezi. 28 Ọzọ, ndi-amuma-ya eteworo ha nzu, nāhu ọhù efu, nāju-kwa-ra ha ase okwu-ugha, si, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri, ma Jehova ekwugh okwu. 29 Ndi ala nka emeḅuwo emeḅu, punara madu ihe n'ike; onye ewedara n'ala na oḅeye ka ha meworo ihe-ike, ọ bu kwa ọbia ka ha meḅuworo n'ekpegh ikpe. 30 M'we chọ otù onye n'etiti ha, onye gaje iḅa ogige, guzo kwa na ntipú n'irum n'ihì ala-ya, ka M'we ghara ibibi ya: ma achọtaghm. 31 M'we wukwasi ha ajọ iwem dika miri; ọku nke nrubiga-ókè nke iwem ka M'jiworo me ka ha gwusia: uzọ-ha ka M'tiyekwasiworo n'isi-ha; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

23 1 Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Nwa nke madu, ndinyom abua diri, bú umu otù nne: 3 ha we kwa iko n'Ijpt; ọ bu mḅe ha di na nwata ka ha kwara iko: n'ebe ahu ka abiagidere araha, ọ bu kwa n'ebe ahu ka ha piri ọnu-ọnu ara-ha aka, bú nke ha nwere mḅe ha di nāmagh nwoke. 4 Ma aha-ha bu Ohola, ya bu nke-okenye, na Oholiba, bú nwa-nne-ya: ha we ghọ ndi nkem, mua umu-ndikom na umu-ndinyom. Ma aha-ha, Sameria bu Ohola, Jerusalem bu Oholiba. 5 Ohola we kwa iko mḅe ọ nọ n'okpurum; agu ndi nāhu ya n'anya we gwa ya, bú ndi Asiria ndi bu aḅata-obi-ya, 6 ndi yiri uwe anunu, ha bu ndi nāchi ala na ndi nọchiri anya eze, umu-okorobia anāchọsi ike ka ha nile bu, ha bu ndi-inyinya nānọkwasi inyinya. 7 Ọ we kwaso ha iko nke-uku, ndi arọputara arọputa nke umu Asiria ka ha nile bu: ma onye ọ bula nke agu ya guru ya, arusi nile ha ka o ji merua onwe-ya. 8 Ma ikwa-iko-ya nile nke sitere n'Ijpt ka ọ nārapugh; n'ihì na ya na ha dinara mḅe ọ di na nwata, ndi ahu pi-kwa-ra ọnu-ọnu ara-ya abua aka, bú nke ọ nwere mḅe ọ di nāmagh nwoke: ha we wukwasi

ya ikwa-iko-ha dika miri. 9 N'ihì nka ka M'nyere ya n'aka ndi nāhu ya n'anya, n'aka umu Asiria, ndi agu ha guru ya. 10 Ndi ahu kpughere ọtọ-ya: umu-ya ndikom na umu-ya ndinyom ka ha chiri, ma ya onwe-ya ka ha jiri mma-agma ḅue: ọ we ghọrọ ndinyom aha iji dọ ha aka na nti; ọ bu kwa ihe nile ekpere n'ikpe ka ha mere n'aru ya. 11 Nwa-nne-ya nwayi, bú Oholiba, we hu nka, ma o bibiri onwe-ya kari nwa-nne-ya n'agu ndikom nke guru ya, na n'ikwa-iko-ya nile nke kariri ikwa-iko nile nke nwa-nne-ya. 12 Agu umu Asiria guru ya, bú ndi nāchi ala na ndi nọchiri anya eze, ndi bu aḅata-obi-ya, ndi yiri uwe maḅuru onwe-ya, ha bu ndi-inyinya nānọkwasi inyinya, umu-okorobia anāchọsi ike ka ha nile bu. 13 M'we hu na ọ ruru áru; otù uzọ ka ha abua siri. 14 Ọ we tukwasi ihe n'ikwa-iko-ya; ọ we hu ndikom akārari na mḅidi, bú onyinyo ndi Kaldea eji ihe-otite nācha uhie uhie kà, 15 ndi ekereri ihe-ọkiké n'úkwù-ha, ndi ejiri ákwà esijiri esiji kebiga isi-ha ókè, n'ile ha anya ndi-isi-agma ka ha nile bu, dika oyiya umu Babilon nke Kaldea, bú ala amuru ha. 16 Agu ha we gua ya mḅe o nēle ha anya, ọ we zigara ha ndi-ozì rue Kaldea. 17 Umu Babilon we biakute ya n'ihe-ndina nke ikwa-iko, ha we merua ya n'ikwa-iko nile ha, ọ we rua áru site na ha, nkpuru-obi-ya we kewapu n'ebe ha nọ. 18 Ọ we kpughe ikwa-iko-ya nile, kpughe kwa ọtọ-ya: nkpuru-obim we kewapu n'aru ya, dika nkpuru-obim si ekewapu n'aru nwa-nne-ya. 19 Ọ we me ka ikwa-iko-ya nile ba uba, n'icheta ubọchi nile ọ di na nwata, mḅe ọ kwara iko n'ala Ijpt. 20 Agu ndikom-ha nākwà iko we gua ya, ndi anu-aruhā bu anu-aruhā inyinya-ibu, uré-ha bu kwa uré inyinya. 21 I we leta ajọ ihe-nzube nke mḅe i di na nwata, n'ipi ọnu-ọnu ara-gi abua nke ndi Ijpt piri n'ihì ara abua nke i nwere mḅe i di na nwata.

22 N'ihì nka, Oholiba, otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, M'gaje ikpote ndi nāhu gi n'anya imegide gi, bú ndi nkpuru-obi-gi kewapuworo n'ebe ha nọ, M'gēme kwa ka ha si n'ebe nile di buruburu biakwasi gi; 23 bú umu Babilon na Kaldea nile, na Pekod na Shoa na Koa, ha na umu Asiria nile: bú

umu-okorobia anāchosi ike, ndi nāchi ala na ndi nōchiri anya eze ka ha nile bu, ha bu ndi-isi-agma na ndi akpōrō akpō, ndi nānōkwasi n'inyinya ka ha nile bu. 24 Ha gābiakwasi kwa gi chiri ihe-agma, na ubō-ala, na wheel nākpōre akpōre, chiri kwa nkpōkōta nke ndi di iche iche; ōta uku na ōta na okpu-agma ka ha gēji do onwe-ha imegide gi buruburu: M'gēnye kwa ha ikpé n'aka, ha gēkpe kwa gi n'ikpe nile ha. 25 M'gēdo kwa ekworom imegide gi, ha gēmeso kwa gi n'ōnuma; imi-gi na nti-gi abua ka ha gēwezuga; ōzō, ndi gēsota gi n'azu gāda site na mma-agma: umu-gi ndikom na umu-gi ndinyom ka ha gāchiri; ōku gēripiā kwa ndi gēsota gi n'azu. 26 Ha gēyipu kwa uwe-gi nile n'aru-gi, chiri ihe-gi nile mara nma. 27 M'gēme kwa ka ajō ihe-nzube-gi kwusi n'aru gi, ya na ikwa-iko-gi nile sitere n'ala Ijpt: i gagh-eweli kwa anya-gi abua le ha, i gagh-echeta kwa Ijpt ōzō. 28 N'ihī na otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, M'gaje inye gi n'aka ndi i nākpō asi, n'aka ndi nkpuru-obi-gi kewapuworo n'ebe ha nō: 29 ha gēmeso kwa gi n'ikpō-asi, wepu ihe nile i dōtara n'idōbū onwe-gi n'ōlu, ha gārapu kwa gi i bārasia ōtō: agēkpughe kwa ōtō nke ikwa-iko-gi nile, ma ajō ihe-nzube-gi ma ikwa-iko-gi nile. 30 Agēme gi ihe ndia, n'ihī na i kwasoro mba di iche iche iko, n'ihī na i jiwo arusi nile ha rua arú. 31 N'uzō nwa-nne-gi nwayi ka i jeworo ije; M'gēwere kwa iko-ya nye gi n'aka. 32 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Iko nwa-nne-gi nwayi ka i gānu, bú iko nke miri emi nke sa-kwa-ra mbara: i gāghō onye anāchi ōchi na onye anākwā emò: ō nānagide ihe ri nne. 33 N'inubiga-manyā-ókē na ihe-nbū ka i gējuputa, n'iko ihe-iju-anya na itōbōrō-n'efu, n'iko nwa-nne-gi nwayi, bú Sameria. 34 I gānu kwa ya, nusia ya, ōbunā ejūjū-ya nile ka i gāracha, ara-gi abua ka i gādōwapu: n'ihī na Mu onwem ekwuwo okwu; ō bu ihe si n'ōnu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 35 N'ihī nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otú a: N'ihī na i chezōwom, tufuem n'azu-gi, n'ihī nka gi onwe-gi būru kwa ajō ihe-nzube-gi na ikwa-iko-gi nile.

36 Jehova we sim: Nwa nke madu, i

gēkpe Ohola na Oholiba ikpe? gosi kwa ha ihe-arú nile ha. 37 N'ihī na ha akwawo iko, ōbara di kwa n'aka-ha, ō bu kwa arusi nile ha ka ha kwasoworo iko; ōzō kwa, umu-ha ndikom, bú ndi ha mutaram, ka ha mere ka ha gabigara ha ōku, ka ō we ripia ha. 38 Ōzō kwa, nka ka ha meworom: ha emeruwō ebe nsōm n'ubōchi ahu, me ka ubōchi-izulikem nile ghara idi nsō. 39 N'ihī na mbe ha būru umu-ha ndikom nye arusi nile ha, ha we bata n'ebe nsōm ubōchi ahu ime ka ō ghara idi nsō; ma, le, otú a ka ha meworo n'etiti ulom. 40 Ōzō kwa, unu nēziga ikpō ndikom ndi nēsi n'ebe di anya bia: bú ndi ezigaworo onye-ozī, ma, le, ha biara; ndi i sara aru n'ihī ha, de ihe n'anya-gi abua, chiri ihe-ichō-nma chō onwe-gi nma, 41 nōkwasi n'ihē-ndina di nsōpuru, nke table edoro n'usoro di kwa n'iru ya, ō bu kwa ihe-nsure-ōkum nke nēsi isi utō na manum ka i dōbara n'elu ya. 42 Olu igwē madu ndi nō n'udo di kwa nime ya: tukwasi kwa ndikom ndi sitere n'ōra madu, emewo ka ndi nānubiga manyā ōkē si n'ōzara bia; ha we tiye ōla-aka n'aka nke ndinyom ahu, na okpu-eze mara nma n'isi-ha. 43 M'we kwue okwu bayere nwayi ahu kara nkā n'ikwa-iko-ya nile, si, Ubū a ka ha gākwa iko nile ō nākwa, ya onwe-ya gākwa kwa iko. 44 Ha we bakuru ya, dika madu si abakuru nwayi nākwa iko: otú a ka ha bakuru Ohola, bakuru kwa Oholiba, bú ndinyom ahu nēzube ajō ihe. 45 Ma ndi ezi omume, ha onwe-ha gēkpe ha ikpe nke ndinyom nākwa iko na ikpé nke ndinyom nāwusi ōbara; n'ihī na ndinyom nākwa iko ka ha bu, ōbara di kwa n'aka-ha. 46 N'ihī na otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: M'gēme ka nkpōkōta madu rigota imegide ha, M'gēwere kwa ha nye ka ha ghō ihe-ntughari na ihe-nluta-n'agma. 47 Nkpōkōta madu ahu gēwere kwa nkume tubue ha, were mma-agma-ha bue ha; umu-ha ndikom na umu-ha ndinyom ka ha gēbū, ulo nile ha ka ha gēsure n'ōku. 48 M'gēme kwa ka ajō nzube kwusi n'ala-unu, ka ewe dō ndinyom nile aka na nti, ha ewe ghara ime dika ajō nzube-unu si di. 49 Ha gētiyekwasi kwa unu ajō nzube-unu, ō bu kwa nmehie nile ike arusi nile unu

ka unu gēbu: unu ewe mara na Mu onwem bu Onye-nwe-unu Jehova.

24 1 Okwu Jehova we ruem nti n'arọ nke-iteghete, n'ọnwa nke-iri, n'ubọchi nke-iri nke ọnwa ahu, si, 2 Nwa nke madu, dere onwe-gi aha nke ubọchi a, bụ ubọchi nke ta: cze Babilon kwagidere Jerusalem n'ubọchi nke ta. 3 Tu-kwa-ra ulo nnupu-isi ahu ilu, si ha, Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri, Sikwasi ite ahu, sikwasi ya, ọzọ kwa, ọaye ya miri: 4 chikọta anu-ya abọrọ abọ nime ya, bụ ọbubọ ọ bula di nma, utaku-ukwu, na ọlu-aka; kpojue ya n'okpukpu arọputara arọputa. 5 Were aturu arọputara arọputa n'igwè ewu na aturu, tukọba kwa ọkpukpu n'okpuru ya: me ya ka ọ bọ nke-oma; ka esi kwa ọkpukpu-ya nile n'etiti ya.

6 N'ihhi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otù a: Ahuhu diri obodo ọbara ahu, bụ ite nke nchara-ya di nime ya, nke nchara-ya nāpugh nime ya! weputa ya n'ọbubọ n'ọbubọ; nza amagh ya. 7 N'ihhi na ọbara-ya adiwo n'etiti ya; n'elu nkume di elu nke ọhia nādigh ya ka ọ debere ya; ọ wusigh ya n'ala, ikpuchi ya ájà; 8 ka ọ we me ka ọnuma rigota ibọ ọbọ, ya ka M'ji tiye ọbara-ya n'elu nkume di elu nke ọhia nādigh ya, ka ewe ghara ikpuchi ya. 9 N'ihhi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otù a: Ahuhu diri obodo ọbara ahu! Mu onwem gēme kwa ka obo-ya di uku. 10 Me ka nkù ba uba, muye ọku, sizue anu ahu, me ha ofè-ya lọ alọ, ka esure kwa ọkpukpu-ya nile. 11 Guzo kwa ite ahu n'elu icheku-ọku-ya nēre ere mbe ihe nādigh ya, ka ọ we di ọku, ọla-ya ewe re ọku, iru-àrù-ya aḅaze kwa n'etiti ya, ka nchara-ya we gwusia. 12 O jiwo ndọbu nile ọ nādọbu onwe-ya n'ọlu me ka ike gwu ya: ma nchara-ya nke riri nne esigh nime ya pua; n'ọku ka nchara-ya di. 13 N'iru-àrù-gi ka aḅọ nzube di: n'ihhi na emewom ka i di ọcha ma i digh ọcha, i gagh-esi kwa n'iru-àrù-gi di ọcha ọzọ, rue mbe M'gēmewori ka ọnumam zuru ike n'aru gi. 14 Mu onwem, bụ Jehova, ekwuwo okwu: ọ gābia, M'gēme kwa ya; M'gagh-arapu, M'gagh-eme kwa ebere, M'gagh-echēghari; dika uzọ-gi nile si di, na dika omume-gi nile si di, otù a ka ha gēkpe

gi ikpe; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

15 Okwu Jehova we ruem nti, si, 16 Nwa nke madu, le, M'gaje iwere ihe-otiti napu gi onye ahu nke anya-gi nāchọsi ike: ma i gagh-eti aka n'obi, i gagh-akwa kwa ákwá, anya-miri agagh-aḅa kwa gi. 17 Ze ume, debe ọnu-gi du; i gagh-emere ndi nwuru anwu oruru-ùjù, ke ihe-ike-n'isi-gi n'onwe-gi, akpukpọ-ukwu-gi ka i gētiye kwa n'ukwu-gi abua, i gagh-ekpuchi kwa eḅḅere-ọnu-elu-gi, i gagh-eri kwa nri ndi ọzọ. 18 M'we gwa ndi Israel okwu n'ututu; nwunyem we nwua n'anyasi: m'we me n'ututu dika ihe ahu si di enyerem n'iwu. 19 Ndi Israel we sim, I gagh-egosi ayi ihe ihe ndia bu n'ebe ayi nọ, na gi onwe-gi nēme otù a? 20 M'we si ha, Okwu Jehova rurum nti, si, 21 Si ulo Israel, Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, M'gaje ime ka ebe nsọm ghara idi nsọ, bụ ihe-npako nke ike-unu, na ihe anya-unu abua nāchọsi ike, na ihe nke nkpuru-obi-unu nwere ọmiko n'aru ya; umu-unu ndikom na umu-unu ndinyom, ndi unu rapuwo, gāda kwa site na mma-agma. 22 Ma unu gēme dika m'meworo: unu agagh-ekpuchi eḅḅere-ọnu-elu-unu, unu agagh-eri kwa nri nke ndi ọzọ. 23 Ihe-ike-n'isi-unu gādi kwa unu n'isi, akpukpọ-ukwu-unu gādi kwa n'ukwu-unu: unu agagh-eti aka n'obi, unu agagh-akwa kwa ákwá; ma unu gāta aru n'ajọ omume nile unu, surita onwe-unu ude. 24 Ezikiel ewe ghọrọ unu ihe-ebube; dika ihe nile nke ọ meworo si di, otù a ka unu gēme: mbe nka gābia, unu ewe mara na Mu onwem bu Onye-nwe-unu Jehova.

25 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, ọ gagh-adi n'ubọchi mbe M'napuru ha ebe-ha siri ike, bụ ihe-obi-utọ nke imanna-ha, na ihe anya-ha abua nāchọsi ike, na ihe ha buliwo nkpuru-obi-ha nye, bụ umu-ha ndikom na umu-ha ndinyom, 26 ọ gagh-adi n'ubọchi anu na onye ọapuru aḅapu gābiakute gi, ihe ka i were nti-gi abua nu ya? 27 N'ubọchi ahu ka agāsaghe ọnu-gi n'ebe onye ọapuru aḅapu nọ, i gēkwu kwa okwu, ghara ida kwa ọbi ọzọ: i we ghọrọ ha ihe-ebube; ha ewe mara na Mu onwem bu Jehova.

25 ¹ Okwu Jehova we ruem nti, si, ² Nwa nke madu, che iru-gi n'ebe umu Amon nọ, bue amuma megide ha: ³ si umu Amon, Nurunu okwu nke Onye-nwe-ayi Jehova; Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: N'ihí na í siri, Ehe, megide ebe nsọm, m̀be emere ya ka ọ ghara idi nsọ; na imegide ala Israel, m̀be ọ tọbọrọ n'efu; na imegide ulo Juda, m̀be ha gara ije biri n'ala ọzọ: ⁴ n'ihí nka, le, M'gaje iwere gi nye umu Iru-anyanwu ibu ihe ha nwetara, ha gēdo kwa ebe-ulo-ikwū nile ha nime gi, me ebe-obibi nile ha nime gi; ndi ahu gēri nkpuru-gi, ọ bu kwa ndi ahu gānu miri-ara-ehi-gi. ⁵ M'gēme kwa ka Raba ghọ ebe-obibi nke camel, me kwa ka umu Amon ghọ ebe-nmakpu nke igwè ewu na aturu: unu ewe mara na Mu onwem bu Jehova. ⁶ N'ihí na otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: N'ihí na í kuwo aka, zọ ukwu n'ala, n̄uria ọnu na nleli-gi nile nime nkpuru-obi-gi megide ala Israel; ⁷ n'ihí nka, le, Mu onwem esetiwo akam n'aru gi, M'gēwere kwa gi nye ka í ghọrọ mba nile ihe-niuta-n'agha; M'gēbipu kwa gi n'aru ndi nile di iche iche, me ka í si n'ala nile la n'iyi: M'gēkpochapu gi: í we mara na Mu onwem bu Jehova.

⁸ Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: N'ihí na Moab na Sia n̄asi, Le, ulo Juda di ka mba nile; ⁹ n'ihí nka, le, M'gaje imeghe akuku Moab site n'obodo ahu nile, site n'obodo-ya nile nke di na nsọi-ala-ya, nke bu ima-nma nke ala ahu, bú Bet-jeshimot, na Beal-meon, na Kiriataim, ¹⁰ nye umu Iru-anyanwu, tiyere umu Amon, M'gēwere kwa ya nye ka ọ buru ihe ha nwetara, ka ewe ghara icheta umu Amon n'etiti mba nile: ¹¹ ọ bu kwa n'aru Moab ka M'gēme ihe nile ekpere n'ikpe; ha ewe mara na Mu onwem bu Jehova.

¹² Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: N'ihí na Edom emegidewo ulo Juda n'ibò ọbò, na n'ihí na ikpe amawo ha nke-uku, ha we bọrọ onwe-ha ọbọ n'aru ha; ¹³ n'ihí nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otú a, M'gēseti kwa akam n'aru Edom, bipu nime ya madu na anumanu, me ya nkponkpọ ebe site na Timan; ọbuná rue Dedan ka ha gāda na nima-agma. ¹⁴ M'gēsi kwa n'aka ndim, bú Israel, tukwasi Edom ibò-ọbòm; ha

ewe me n'Edom dika iwem si di na dika ọnumam si di: ha ewe mara ibò-ọbòm; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

¹⁵ Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: N'ihí na ndi Filistia emesowo Juda n'ibò-ọbò, bọ ọbò na nleli nke di nime nkpuru-obi-ha ibíbi ya n'iro ebigh-ebi; ¹⁶ n'ihí nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otú a, Le, M'gaje iseti akam n'aru ndi Filistia, bipu ndi Keret, me ka ndi ọnumiri oké osimiri fọduru la n'iyi. ¹⁷ M'gēji kwa iba-nba nile nke ọnuma bọ ha ọbò nile di uku; ha gāma kwa na Mu onwem bu Jehova, m̀be M'gātukwasi ha ibò-ọbòm.

26 ¹ O rue, n'arọ nke-iri-na-otú, n'ubochi mbu nke ọnwa, na okwu Jehova ruru nti, si, ² Nwa nke madu, n'ihí na Taia ekwuwo okwu megide Jerusalem, si, Ehe, etipiawo ya, bú obodo nke bu ọnu-uzọ ndi nile di iche iche; ọ chighariwo n'ebe m'no: m'gēju eju, emewo ya nkponkpọ ebe: ³ n'ihí nka la Onye-nwe-ayi Jehova ji si otú a: Le, Mu nēmegide gi, Taia, M'gēme kwa ka ọtutu mba rigota imegide gi, dika oké osimiri si eme ka nmali-miri-ya nile rigota. ⁴ Ha gēbibi kwa m̀bidi nile nke Taia, kwatue ulo - elu - ya nile: M'gākọchapu kwa ájá-ya n'aru ya, me ya ka ọ ghọ nkume di elu nke ihe nādigh ya. ⁵ Ebe ibasa uḅu ka ọ gābu n'etiti oké osimiri; n'ihí na Mu onwem ekwuwo okwu, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta): ọ gāghọ-kwa-ra mba nile ihe-nluta-n'agha. ⁶ Ma umu-ya ndinyom ndi nọ n'ohia, agēji mma-agma bue ha: ha ewe mara na Mu onwem bu Jehova. ⁷ N'ihí na otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, M'gaje ime ka Nebukadreza, bú eze Babilon, si n'Ugwu biarue Taia, ọ bu eze nke ndi-eze, ọ gāchiri inyinya, chiri kwa uḅo-ala, chiri kwa ndi-inyinya na nkpọkọta madu na ndi bara uba, bia. ⁸ Umu-gi ndinyom ndi nọ n'ohia ka ọ gēji mma-agma bu: ọ gēwu kwa ulo-agma megide gi, wukọta obo-ihe imegide gi, welie ọta uku imegide gi. ⁹ Ọzọ, ihe-ya eji akwatu m̀bidi ka ọ gādọba imegide m̀bidi-gi nile, ọ bu kwa ulo-elu-gi nile ka ọ gēji mma-agma-ya kwada. ¹⁰ Site n'igwè inyinya-ya ájá-ha gēkpuchi gi: site n'olu ndi-inyinya, na nke wheel

nākpore akpore, na nke ubo-ala, mbidi-gi nile gēme nkpatu, mbe o nābata n'onu-uzo-ama-gi nile, dika esi abata n'obodo nke abawara abawa. 11 O gēji ukwu inyinya-ya nile zoto ezi-gi nile: ndi-gi ka o gēji mma-agma bu, ogidi nile nke ike-gi garida n'ala. 12 Ha gākwata akū-gi, luta ihe-izu-ahia-gi n'agma, kwatu mbidi-gi nile, o bu kwa ulo nile nke i nāchosi ike ka ha gākwada: ozo, nkume-gi nile na osisi-gi nile awara awa na aja-gi ka ha gatobu n'etiti miri. 13 M'gēme kwa ka uzu nke abu-gi nile kwusi; agagh-anu kwa oiu nke ubo-akwara-gi nile ozo. 14 M'gēme kwa ka i gho nkume di elu nke ihe nādigh ya: ebe/ibasa ubu ka i gābu; agagh-ewu kwa gi ozo: n'ihu na Mu onwem, bu Jehova, ekwuwo okwu; o bu ihe si n'onu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

15 Otū a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri Taia: O bugh site n'olu odida-gi, mbe ndi emeruru emeru nāsu ude, mbe anebu ebu nke-uku n'etiti gi, ka agwe-etiti nile nēme nkpatu? 16 Ndi-isi nile nke oké osimiri gēsi n'ochē-eze-haridata, chizuga uwe-nwuda-ha, o bu kwa uwe nile ha akpara nke-oma ka ha gēyipu: oma-jijiji nile ka ha gēyibe dika uwe; n'ala ka ha gānođu, ma jijiji na ntabi-anya nile o bula, ihe-gi gēju kwa ha anya. 17 Ha gēbuli kwa abū-akwā bayere gi, si gi, Le, otū i laworo n'iyi, gi obodo nke madu biri nime gi, bu ndi sitere n'oké osimiri nile, gi obodo nke aneto eto, nke diri ike n'oké osimiri, ya onwe-ya na ndi bi ya, ndi mere ka ndi nile ndi bi nime ya tua ujo ha! 18 Ubu a ka agwe-etiti gāma jijiji n'ubochi odida-gi; e, ibobo gānwu agwe-etiti nile nke di n'oké osimiri n'aru n'opupu-gi. 19 N'ihu na otū a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Mbe M'gēme gi nkponkpō obodo, dika obodo nile nke madu nēbigh; mbe M'gēme ka obu - miri rigokwasi gi, mbe otutu miri gēkpuchi gi; 20 M'gēme kwa ka i rida, gi na ndi nārīda n'olulū, ijekuru ndi nke mbe ebigh-ebi gara aga, M'gēme kwa ka i bi n'ala di n'okpuru uwa, n'ebe di nkponkpō site na mbe ebigh-ebi gara aga, gi na ndi nārīda n'olulū, ka madu we ghara ibi nime gi; M'gētiye kwa ima-nma n'ala ndi di ndu: 21 ihe-ima-jijiji ka m'gēme gi ka i buru, i gagh-

adi kwa ozo: agācho kwa gi, ma agagh-achota kwa gi ozo rue mbe ebigh-ebi; o bu ihe si n'onu Jehova puta.

27 1 Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, buliere Taia abū-akwā; 3 si Taia, Gi onye bi na abata oké osimiri, onye bu onye-ahia nke ndi nile di iche iche rue otutu agwe-etiti, otū a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Taia, gi onwe-gi asiwo, Mu onwem bu ebe mazuru nma. 4 N'etiti oké osimiri ka oké-ala-gi nile di, ndi wuworo gi emewo ka ima-nma-gi zue oké. 5 Osisī fir nke si na Senia aputa ka ha jiworo mere gi ibo-ubo nile: osisi cedar nke si na Lebanon aputa ka ha wereworo imere gi akpu-ubo. 6 Osisī oak nke si na Beshan aputa ka ha jiworo me umara-gi nile; oche-umara-gi ka ha jiworo odu, ekwukoyere n'osisi box nke si n'agwe-etiti Kitim aputa, me. 7 Ezi akwā ocha nke akpara nke-oma, bu nke si n'lijipt aputa, ka akwā-ifufe-gi buworo, iburu gi okoloto; akwā anunu na akwā ododo nke si n'agwe-etiti Elaisha aputa ka akwā-ndō-gi buworo. 8 Ndi bi na Zaidon na Avad abuworo gi ndi-umara: ndi-gi ndi mara ihe, gi Taia, anowo nime gi, ha onwe-ha bu ndi-oka-ubo-gi. 9 Ndi-okenye Gebal na ndi-ya ndi mara ihe anowo nime gi buru ndi nākwuchi oghere-ubo-gi: ubo nile nke oké osimiri na ndi-ubo-ha anowo nime gi izu ahia gi. 10 Peasia na Lud na Put anowo n'usu-ndi-agma-gi, ha bu ndi-agma-gi: ota na okpu-agma ka ha kobere nime gi; ndi ahu gosiri ima-nma-gi. 11 Umu Avad na usu-ndi-agma-gi no n'elu mbidi-gi nile buruburu, Gamadim anowo kwa n'ulo-elu-gi nile: ota-ha ka ha kokwasiri na mbidi-gi nile buruburu; ndi ahu emewo ka ima-nma-gi zue oké. 12 Tashish bu onye-ahia-gi site n'iba-uba nke akū nile o bula; ota-ocha na igwē na bambam na opu ka ha jiri zu ihe-izu-ahia-gi nile. 13 Jevan, na Tubal, na Meshek, ndi ahu bu ndi-ahia-gi: madu onwe-ha na ihe di iche iche nke ota ka ha jiri zu ihe-izu-ahia-gi. 14 Ndi ulo Togama chiri inyinya na ndi-inyinya na inyinya mule zua ihe-ahia-gi nile. 15 Umu Dedan bu ndi-ahia-gi: otutu agwe-etiti bu ahia aka-gi: ezé enyi na osisi ebony ka ha butere dika utu-gi. 16 Siria bu onye-

ahia-gi site n'iba-uba nke ihe di iche iche i mere ire ere: emerald, na ákwá ododo, na ákwá akpara nke-oma, na ezi ákwá ocha, na coral, na ruby, ka ha jiri zu ihe-ahia-gi nile. 17 Juda na ala Israel, ndi ahụ bu ndi-ahia-gi: oka wheat nke Minit, na pannag, na manu-anu, na manu, na balm, ka ha jiri zu ihe-ahia-gi. 18 Damaskos bu onye-ahia-gi n'ihì iba-uba nke ihe i mere ire ere, site n'iba-uba nke ákú nile o bula; o jiri manya-vine Helbon na aji-anu di ocha zu. 19 Vedan na Jevan nēwere ogho aturu atu zua ihe-ahia-gi nile: igwé nwupuru enwupu, na cassia, na calamus, adiwo n'etiti ihe-izu-ahia-gi. 20 Dedan bu onye-ahia-gi n'ákwá sara mbara iji nkwasi inyinya. 21 Arabia na ndi-isi nile nke Kida, ndi ahụ bu ndi-ahia nke aka-gi; n'umu-aturu na ebulu na ewu, n'ihe ndia ka ha bu ndi-ahia-gi. 22 Ndi-ahia nke Sheba na Reama, ndi ahụ bu ndi-ahia-gi: ha jiri uda kachasi uda nile nma, ji kwa nkume nile nke di oké onu-ahia, na oia-edo, zua ihe-ahia-gi nile. 23 Heran na Kane na Eden, ndi-ahia Sheba, Asiria, Kilmad, ndia bu ndi-ahia-gi. 24 Ndi ahụ bu ndi-ahia-gi n'ihe di iche iche mazuru nma, n'ulo ákwá anunu na ákwá akpara nke-oma, na n'ibe juputara n'uwe turu agwa nke-oma, nke eji udò ke were kwa osisi cedar me ha, n'etiti ihe-ahia-gi. 25 Ubo nile nke Tashish bu usu-ndi-ahia-gi iweta ihe-izu-ahia-gi: i we ju eju, di na nsopuru nke-uku n'etiti oké osimiri nile. 26 O bu otutu miri ka ndi nānyā gi meworo gi ka i ba: ifufe Iru-nyanwu etiwawo gi n'etiti oké osimiri nile. 27 Ákú-gi, na ihe-ahia-gi nile, na ihe-izu-ahia-gi, na ndi-ubo-gi, na ndi-óká-ubo-gi, na ndi nākwuchi oghere-ubo-gi, na ndi nāzu ahia-gi, na ndi-agna-gi nile, ndi nọ nime gi, na nime nkpokota-madu nile nke gi nke di n'etiti gi, gādabā n'etiti oké osimiri nile n'ubochi odida-gi. 28 N'olu iti-nkpu nke ndi-óká-ubo-gi azu-obodo-gi nile gēme nkpatu. 29 Ndi nile ndi nānyā umara, na ndi-ubo, na ndi-óká-ubo nile nke oké osimiri, gēsi kwa n'ubo-ha ridata, n'elu ala ka ha gēguzo, 30 me ka anuru olu-ha n'elu gi, tie nkpu ilu, kpokwasi ájá n'isi-ha, na ntu ka ha gāturu onwe-ha: 31 ha gēme-kwa-ra

onwe-ha isi-nkwocha n'ihì gi, ke ákwá-nkpe n'úkwú, kwara gi ákwá n'idi-ilu nke nkuru-obi n'iti-aka-n'obi di ilu. 32 Ha gēbuliri gi abú-ákwá n'igo-ákwá-ha, búara gi abú-ákwá, si, Onye di ka Taia, onye di ka obodo ahụ nke emere ka o dere du n'etiti oké osimiri? 33 Mbe ihe-ahia-gi nile siri n'oké osimiri nile puta, i mere ka afo ju otutu ndi di iche iche; i jiri iba-uba nke ákú-gi na nke ihe-izu-ahia-gi nile me ndi-eze nke uwa ka ha buru ogaranya. 34 Na mbe etiwara gi site n'oké osimiri nile n'ebe miri emi nke miri, ihe-izu-ahia-gi na nkpokota-madu nile nke gi dara ada n'etiti gi. 35 I juwo ndi nile bi n'agwe-etiti nile anya, ndi-eze-ha atuwo ujo nke-uku, iru-ha abarusiwo. 36 Ndi-ahia n'etiti ndi nile di iche iche anawo gi ozo; oké egwu ka i ghoro, i gagh-adi kwa ozo rue mbe ebighebi.

28 1 Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Nwa nke madu, si onye-ndú Taia, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: N'ihì na obi-gi adiwo elu, i we si, Chi ka m'bu, n'onodu Chineke ka m'nānkwasi, n'etiti oké osimiri nile; ma gi onwe-gi bu madu, i bugh Chineke, i we do obi-gi ka obi Chineke: 3 le, onye nke mara ihe ka i bu karia Daniel; o digh ihe-nzuzo ha zonariworo gi: 4 i jiwo amam-ihe-gi, ji kwa nghota-gi, lutara onwe-gi ákú, i we luta oia-edo na oia-ocha n'ákú-gi nile: 5 i jiwo iba-uba nke amam-ihe-gi, ji kwa ozuzu-ahia-gi, me ka ákú-gi ba uba, obi-gi we di elu n'ihì ákú-gi: 6 n'ihì nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otú a: N'ihì na i doworo obi-gi ka obi Chineke, 7 n'ihì nka, le, M'gēme ka ndi ala ozo biakwasi gi, bú ndi kachasi mba nile n'ime ka madu ma jijiji: ha gāniputa kwa mma-agma-ha imegide ima-nma nke amam-ihe-gi, me ka onwunwu-ihē-gi ghara idi nsọ. 8 Rue otulú ka ha gēme ka i rida; i gānwu kwa onwu nke ndi eburu ebu, n'etiti oké osimiri nile. 9 I gāsi n'ezie, Chineke ka m'bu, n'iru onye nēbu gi? ma gi onwe-gi bu madu, i bugh Chineke, n'aka onye nēme gi ka i ghara idi nsọ. 10 Onwu nke ndi anēbigh úgwú ka i gānwu site n'aka ndi ala ozo: n'ihì na Mu onwem ekwuwo okwu; o bu ihe si n'onu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

11 Okwu Jehova we ruem nti, si, 12 Nwa nke madu, buliere eze Taia abú-ákwa, si ya, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Gi onwe-gi bu onye nākachi ọtútú-ihe akàrà, nke juputara n'amam-ihe, mazu kwa nma. 13 N'Iden, bú ubi Chineke abara ogige, ka i nọworo; nkume nile ọ bula nke di oké ọnu-ahia bu ihe-nkpuchi-gi: bú sardius, na topaz, na diamond, na beryl, na onyx, na jasper, na sapphire, na emerald, na carbuncle, na ọla-edo: ije-ozu nke egwú-otiti-gi nile na ọjá-gi nile di nime gi; n'ubochi ekere gi, mbe ahu ka edoziri ha. 14 Gi onwe-gi bu cherub ahu etere manu nke nekpuhi ekpuhi: M'we do gi, n'ugwu nsọ nke Chineke ka i nọrọ; n'etiti nkume ọku ka i jehariworo. 15 Onye zuru oké ka i bu n'uzo-gi nile site n'ubochi ekere gi, rue mbe ahuru ayo omume nime gi. 16 Ha ejiwo iba-uba nke ọzuzu-ahia-gi mejue etiti-gi n'ihe-ike, i we mehie: M'we me ka i si n'ugwu Chineke pua dika ihe nādigh nsọ; M'we me ka i la n'iyi, gi cherub nke nekpuhi ekpuhi, pua n'etiti nkume ọku. 17 Obi-gi adiwo elu n'ihia ima-nma-gi, i bibiwo amam-ihe-gi n'ihia onwunwu-ihé-gi: n'ala ka M'tudaworo gi, n'iru ndi-eze ka M'tofofoworo gi n'ala, ka ha we lekwasu gi. 18 Site n'iba-uba nke ayo omume-gi, n'ayo omume nke ọzuzu-ahia-gi, ka i meworo ebe nsọ gi ka ha ghara idi nsọ; M'we me ka ọku si n'etiti gi puta, nke ahu eripawo gi, M'we me ka i ghọ ntu n'elu ala n'anya ndi nile nāhu gi. 19 I juwo ndi nile ndi mara gi n'etiti ndi nile di iche iche anya: oké egwu ka i ghoworo, i gagh-adi kwa ọzọ rue mbe ebigh-ebi.

20 Okwu Jehova we ruem nti, si, 21 Nwa nke madu, che iru-gi n'ebe Zaidon di, bue amuma megide ya, 22 si, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, Mu nēmegide gi, Zaidon; ewe sọpurum n'etiti gi: ha gāma kwa na Mu onwem bu Jehova, mbe M'mesiri nime ya ihe nile ekpere n'ikpe, ewe dom nsọ nime ya. 23 N'ihia na Mu onwem gēzite ayo ọria nēfe efe na ọbara nime ya n'ezí-ya nile; ndi eburu ebu gāda kwa n'etiti ya mbe mma-agma di n'aru ya buruburu; ha ewe mara na Mu onwem bu Jehova. 24 Uke nke nādu adu agagh-adi-kwa-ra

ulo Israel ọzọ, ogwu nke nēbu nbu agagh-adi kwa sitere na ndi nile nọ ha buruburu, ndi nēleli ha; ha ewe mara na Mu onwem bu Onye-nwe-unu Jehova.

25 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Mbe M'gāchikọputawori ulo Israel n'etiti ndi nile di iche iche, bú ndi ha basaworo n'etiti ha, mbe agēdoworim nsọ nime ha n'anya mba nile, ha gēbi kwa n'elu ala-ha, nke M'nyere orum, bú Jakob. 26 Ha gēbi n'elu ya na ntukwasu-obi; ha gēwu kwa ulo, kua ubi-vine, biri na ntukwasu-obi; mbe M'mesiri ihe nile ekpere n'ikpe n'aru ndi nile nēleli ha n'ebe nile di ha buruburu; ha ewe mara na Mu onwem bu Onye-nwe-ha Jehova.

29 I N'arọ nke-iri, n'onwa nke-iri, n'ubochi nke-iri-na-abua nke onwa ahu, okwu Jehova rurum nti, si, 2 Nwa nke madu, che iru-gi imegide Fero, bú eze Ijpt, bue amuma megide ya, megide kwa Ijpt nile: 3 kwue okwu, si, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, Mu nēmegide gi, Fero, eze Ijpt, bú ogologo anu ahu nke nāmakpu n'etiti osimiri Nail-ya nile, nke siworo, Mu nwe Nail nkem, ọ bu kwa mu onwem mere ya n'onwem. 4 M'gētiye kwa nba-aka-imi n'aba-gi abua, me ka azu nke osimiri Nail i nile rapara n'akpirikpa-gi; M'gēme kwa ka i si n'etiti osimiri Nail i nile rigoputa, gi na azu nile nke osimiri Nail i nile nke nārapara n'akpirikpa-gi. 5 M'gātusa kwa gi n'ozara, gi na azu nile nke osimiri Nail i nile: n'ohia ka i gāda; agagh-achikọta gi, agagh-ekpokọta kwa gi: anu-ohia nke uwa na anu-ufe nke elu-igwe ka M'wereworo gi nye ka i ghọ ihe-oriri. 6 Ndi nile bi n'Ijpt gāma kwa na Mu onwem bu Jehova, n'ihia na ha aburuworo ulo Israel nkpa-n'aka nke bu nāni aml. 7 Mbe ha jidere gi n'aka, i we nyajie, dowara ha ubu nile: na mbe ha dabere gi, i we bajie, me ka úkwu nile guzoro ha. 8 N'ihia nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otú a: Le, M'gaje ime ka mma-agma biakwasu gi, M'gēbipu kwa madu na anumanu nime gi. 9 Ala Ijpt gāghọ kwa ebe tofofo n'efu na nkponkpo ebe; ha ewe mara na Mu onwem bu Jehova: n'ihia na ọ siwo, Mu nwe osimiri

Nail, ọ bu kwa mu onwem mere ya. 10 N'ihhi nka, le, Mu nēmegidegi, megide kwa osimiri Nail i nile, M'gēme kwa ka ala Ijpt ghọ nāni nkponkpọ ebe nkponkpọ ebe na ebe tọbọrọ n'efu, site na Migdol rue Sevene, ọbunā rue okè-ala Etiopia. 11 Ọ digh ukwu madu gāgabiga nime ya, ọ digh kwa ukwu anumanu gāgabiga nime ya, agagh-ebi kwa nime ya ọgu arọ abua. 12 M'gēme kwa ala Ijpt ebe tọbọrọ n'efu n'etiti ala nile tọbọrọ n'efu, ọzọ, obodo-ya nile nke di n'etiti obodo nile nke emeworo nkponkpọ ebe gābu ebe tọbọrọ n'efu ọgu arọ abua: M'gāchusa kwa ndi Ijpt n'etiti mba nile, fesa ha n'ala nile. 13 N'ihhi na otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: N'ogwugwu ọgu arọ abua ka M'gāchikọputa ndi Ijpt nime ndi nile di iche iche ebe achusara ha: 14 M'gēme kwa ka ndi Ijpt adọtara n'agha laghachi, M'gēme kwa ka ha laghachi n'ala Patros, n'ala nputa-n'uwa-ha; ha ewe nọ n'ebe ahu, buru ala-eze di ala. 15 Ọ gādi ala kari ala-eze nile; ọ gagh-ebuli kwa onwe-ya ọzọ n'elu mba nile: M'gēme kwa ka ha di ole-na-ole, ka ha ghara inwe ike n'aru mba nile. 16 Ọ gagh-abu-kwa-ra ulo Israel ihe-ntukwasi-obi nēme ka echeta ajoy omume, mbe ha nēche iru ile ha anya n'azu: ha ewe mara na Mu onwem bu Onye-nwe-ha Jehova.

17 Ọ rue, n'arọ nke-oru-na-asa, n'ọnwa mbu, n'ubochi mbu nke ọnwa ahu, na okwu Jehova rurum nti, si, 18 Nwa nke madu, Nebukadreza, bú eze Babilon, mere ka usu-ndi-agma-ya fè ọfufè uku megide Taia: isi nile ọ bula ka emere isi-nkwocha, ubu nile ọ bula ka echihara echihia: ma ọ digh ugwo-ọlu ọ natara, ọ digh kwa nke usu-ndi-agma-ya natara, n'aka Taia, n'ihhi ọfufè ahu ọ fere megide ya. 19 N'ihhi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otú a: Le, M'gaje inye Nebukadreza, bú eze Babilon, ala Ijpt; ọ gāchilaga kwa igwè ndi-ya, kwata ihe-nkwata-ya, luta ihe-nluta-ya n'agha; ọ we buru ugwo-ọlu agākwu usu-ndi-agma-ya. 20 Enyewom ya ala Ijpt ibu ihe ọ lutara n'ọlu, bú nke ọ fere ọfufè n'ihhi ya, n'ihhi na ha lurum ọiu; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

21 N'ubochi ahu ka M'gēme ka otú mpi puere ulo Israel, ọ bu kwa gi ka M'gēnye nsaghe-ọnu n'etiti ha; ha ewe mara na Mu onwem bu Jehova.

30 1 Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Nwa nke madu, bue amuma, si, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Kwasienu ákwá ike, si, Azibá ubochi ahu! 3 N'ihhi na ubochi di nso, ọ di nso, bú ubochi Jehova nwere, ọ bu ubochi igwe-ọji; mbe nke mba di iche iche ka ọ gābu. 4 Mma-agma gābiakwasi kwa n'Ijpt, ihe-nbali gādi kwa n'Etiopia, mbe ndi eburu ebu gāda n'Ijpt; ha ewe chipu igwè ndi-ya, kwatue ntọ-ala-ya nile. 5 Etiopia, na Put, na Lud, na ndi nile gwara ọgwa, na Kub, na umu nke ala nke ọbuba-ndu ahu, gēso ha da site na mma-agma.

6 Otú a ka Jehova siri: Ndi nākwagide Ijpt gāda kwa, npako nke ike-ya gārıda kwa: site na Migdol rue Sevene, ọ bu site na mma-agma ka ha gāda nime ya; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 7 Ha gātọbọrọ kwa n'efu n'etiti ala nile nke tọbọrọ n'efu, obodo-ya nile gādi kwa n'etiti obodo nile nke bu nkponkpọ. 8 Ha gāma kwa na Mu onwem bu Jehova, mbe M'tiyesiri ọku n'Ijpt, na mbe etijisiri ndi nile nēyere ya aka. 9 N'ubochi ahu ka ndi-ozí gēsi n'irum pua je n'ubọ di iche iche ime ka Etiopia ma jijiji, bú ndi nọ na ntukwasi-obi; ihe-nbali gādi kwa n'aru ha, dika n'ubochi Ijpt, n'ihhi na, le, ọ nābia.

10 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: M'gēme kwa ka igwè ndi Ijpt kwusi, n'aka Nebukadreza, bú eze Babilon. 11 Ya onwe-ya na ndi-ya so ya, bú ndi kachasi mba nile n'ime ka madu ma jijiji, agaje ime ka ha bata ibibi ala ahu; ha gāmiputa kwa mma-agma-ha imegide Ijpt, ha gēmeju kwa ala ahu na ndi eburu ebu. 12 M'gēme kwa ka osimiri Nail nile ghọ ebe kporọ nku, M'gēre kwa ala ahu n'aka ndi ọjọ, me ka ala ahu na újù-ya tọbọrọ n'efu, site n'aka ndi ala ọzọ: Mu onwem, bú Jehova, ekwuwo okwu.

13 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: M'gēme kwa ka arusi nile la n'iyi, M'gēme kwa ka ihe-efu nile kwusi na Nof; ọ digh kwa onye-isi gēsi n'ala Ijpt puta ọzọ: M'gētiye kwa egwu n'ala Ijpt. 14 M'gēme kwa ka Patros tọbọrọ

n'efu, M'gētiye kwa ọku nime Zoan, me kwa ihe nile ekpere ikpe nime No. 15 M'gāwukwasi kwa ọnumam nime Sin, bú ebe siri ike nke Ijpt; M'gēbipu igwè ndi No. 16 M'gētiye kwa ọku n'Ijpt; Sin gābali nke-uku, No ka agētipu: Nof gēnwe kwa ndi-nkpaḅu ogologo ubochi nile. 17 Umu-okorobia nke Even na Pi-beset gāda site na mma-agma: obodo ndia gāla na ndota-n'agma. 18 Ọ bu kwa na Tehafnehes ka ubochi gāba ọchichiri, mḅe M'gābaji yoke nile nke Ijpt n'ebe ahu, npako nke ike-ya gākwusi kwa nime ya: ya onwe-ya, igwe-oji gēkpuchi ya, umu-ya ndinyom gāla kwa na ndota-n'agma. 19 M'gēme kwa ihe nile ekpere n'ikpe n'Ijpt: ha ewe mara na Mu onwem bu Jehova.

20 O rue, n'arọ nke iri-na-otù, n'ọnwa mbu, n'ubochi nke-asa nke ọnwa ahu, na okwu Jehova rurum nti, si, 21 Nwa nke madu, ogwe-aka nke Fero, bú eze Ijpt, ka M'ḅajiworo; ma, le, ekegidegh ya itiyee ọgwù-ọgwugwọ di iche iche, ido ákwá-ọkiké ikegide ya, ka ọ we sie ike ijide mma-agma. 22 N'ihhi nke ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otù a: Le, Mu nēmegide Fero, bú eze Ijpt, M'gābaji kwa ogwe-aka-ya abua, ma nke siri ike, ma nke ḅajiri aḅaji; M'gēme kwa ka mma-agma-ya si n'aka-ya da. 23 M'gāchusa kwa ndi Ijpt n'etiti mba nile, fesa kwa ha n'ala nile. 24 M'gēme kwa ka ogwe-aka abua nke eze Babilon sie ike, M'gētiye kwa mma-aghām n'aka-ya: ma M'gābaji ogwe-aka abua nke Fero, ọ gāsú kwa ude nke onye emeruru aru nke-uku n'iru ya. 25 M'gēme kwa ka ogwe-aka abua nke eze Babilon sie ike, ma ogwe-aka abua nke Fero gāda; ha gāma kwa na Mu onwem bu Jehova, mḅe M'gētiye mma-aghām n'aka eze Babilon, ọ we setipu ya n'ebe ala Ijpt di. 26 M'gāchusa kwa ndi Ijpt n'etiti mba nile, fesa kwa ha n'ala nile; ha ewe mara na Mu onwem bu Jehova.

31 I O rue, n'arọ nke-iri-na-otù, n'ọnwa nke-atọ, n'ubochi mbu nke ọnwa ahu, na okwu Jehova rurum nti, si, 2 Nwa nke madu, Si Fero, bú eze Ijpt, si kwa igwè ndi-ya; Onye ka i yiri n'idi-uku-gi? 3 Le, Asiria bu osisi cedar nime Lebanon nke nwere ngalaba mara nma, na ọtutu alaka nēnye

ndò, na ogologo di elu; ọ bu kwa n'etiti alaka ḅara ọhia ka ọnu-ọnu-ya di. 4 Miri mere ya ka o bue ibù, ọbu-miri mere ya ka ọ di elu: osimiri-ya nile nāga ebe-ya akuru ihe buruburu; uzo-miri-ya nile ka o zigara osisi nile nke ọhia. 5 N'ihhi nka ka ogologo-ya di elu kari osisi nile nke ọhia; eme-kwa-ra ka ngalaba-ya ba uba, alaka-ya nile to-kwara ogologo site n'ọtutu miri, mḅe ọ waputara ha. 6 Na ngalaba-ya nile ka anu-ufe nile nke elu-igwe luru akwu, ọ bu kwa n'okpuru alaka-ya nile ka anu ọhia nile muru umu, ọ bu kwa na ndò-ya ka oké mba nile biri. 7 Ọ we ma nma n'idi-uku-ya, n'ogologo nke alaka-ya nile: n'ihhi na nkporogwu-ya adiwo n'ebe ọtutu miri di. 8 Osisi cedar nile nke di n'ubi Chineke aḅara ogige ezogh ya: osisi fir nile eyigh ngalaba-ya nile, osisi plane nile adigh kwa ka alaka-ya nile; ọ digh kwa osisi ọ bula nke di n'ubi Chineke aḅara ogige nke yiri ya n'ima-nma-ya. 9 Ihe nke mara nma ka M'mere ya ka ọ ghọ n'iba-uba nke alaka-ya: osisi nile nke Iden, nke di n'ubi Chineke nke aḅara ogige, we kwoso ya ekworo.

10 N'ihhi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otù a: N'ihhi na i di elu n'ogologo, na n'ihhi na o tiyewo ọnu-ọnu-ya n'etiti alaka ḅara ọhia, na n'ihhi na obi-ya di elu n'idi-elu-ya; 11 M'gēnye kwa ya n'aka onye di ike nke mba nile; ọ ghagh imeso ya: n'ihhi nmebi-iwu-ya ka M'chupuworo ya. 12 Ndi ala ọzọ, bú ndi kariri mba nile n'ime ka madu ma jijiji, we bipu ya, tusa ya: n'elu ugwu nile na nime ndagwurugwu nile ka alaka-ya daworo, ewe nyajie alaka-ya nile nke akwukwọ-ha kpuchiri ha n'ebe nile miri si erù nke ala-ya; ndi nile nke ala ahu esiwo kwa na ndò-ya rida, ha we tusa ya. 13 N'elu ihe-ya dara ada ka anu-ufe nile nke elu-igwe gēbi, ọ bu kwa n'alaka-ya nile ka anu ọhia nile gādi: 14 ka osisi nile nke miri we ghara idi elu n'ogologo-ha, ghara kwa itiyee ọnu-ọnu-ha rue etiti alaka ḅara ọhia, ka ndi-ha ndi di ike we ghara iguzo n'idi-elu-ha, bú ndi nile nānu miri: n'ihhi na ha nile ka ewereworo nye ọnwu, ijeru ala di n'okpuru uwa, n'etiti umu nke madu, ijekuru ndi nārída n'olulù.

15 Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova

siri: N'ubochi mbe o ridaruru n'ala-mo emerem ka erue ujú: ekpuchirim obu-miri n'ihí ya, ebochi-kwa-ram osimiri-ya nile, ewe hochibido otutu miri: emekwa-ram ka Lebanon yiere ya uwe-nkpe, osisi nile nke ohia tubo-kwa-ra atubo n'ihí ya. 16 Emerem ka mba nile me nkpatu site n'olu nke odida-ya, mbe M'mere ka o ridarue ala-mo, ya na ndi narida n'olulu: ewe kasic osisi nile nke Iden obi n'ala di n'okpuru uwa, bu osisi aropotara aroputa kachasi kwa nma na Lebanon, ndi nile nke nanu miri. 17 Ha onwe-ha so-kwa-ra ya ridarue ala-mo, jekuru ndi ejiri mma-agma bu; e, ndi bu ogwe-aka-ya, ndi biri na ndo-ya n'etiti mba nile.

18 Onye ka i yiri otu a nime nsopuru na n'idi-uku n'etiti osisi nile nke Iden? ma emewo ka i rida, gi na osisi nile nke Iden, rue ala di n'okpuru uwa: n'etiti ndi anebigh ugwu ka i gedina, gi na ndi ejiri mma-agma bu. Nka bu Fero-na igwe ndi-ya nile; o bu ihe si n'onu Onyennwe-ayi Jehova puta.

32 I O rue, n'arọ nke-iri-na-abua, n'onwa nke-iri-na-abua, n'ubochi mbu nke onwa ahu. na okwu Jehova ruru nti, si, 2 Nwa nke madu, buliere Fero, bu eze Ijpt, abu-akwa, si ya, Nwa-odum nke mba nile ka i yiworo: ma gi onwe-gi di ka ogologo anu n'oke osimiri nile; i we waputa n'osimiri-gi nile, ji ukwu-gi barua miri, zorua osimiri nile ha. 3 Otú a ka Onyennwe-ayi Jehova siri: M'gachiri nkpokota otutu ndi di iche iche basu ubum n'elu gi; ha gadogota kwa gi p'ubum. 4 M'gatusa kwa gi n'ala-gi, n'ohia ka M'getufu gi, me kwa ka anu-ufe nile nke elu-igwe bekwasí gi, M'geme kwa ka anu-ohia nke uwa nka nile riju afo site n'anuarugi. 5 M'getiyekwasí kwa anuarugi n'ugwu nile, were kwa idi-elu-gi mejue ndagwurugwu nile. 6 M'gede kwa obara-gi n'ala dika miri, bu ebe i n'gwu miri, rue ugwu nile; ebe nile miri si eru g'juputa na gi. 7 Mbe M'nemenyu gi, M'gekpuhi elu-igwe, me ka kpakpando nile ha jie nji; anyanwu ka M'gekpuhi n'igwe-oji, onwa agagh-enye kwa ihe-ya. 8 Ihe nile nke nenye ihe n'elu-igwe ka M'geme ka ha jie nji n'elu gi, M'getiyekwasí kwa ochichiri n'ala-gi; o bu ihe si n'onu Onyennwe-ayi Jehova

puta. 9 M'gakpasu kwa obi nke otutu ndi di iche iche, mbe M'geme ka ntipia-gi bia n'etiti mba nile, rue ala di iche iche nke i namagh. 10 M'geme kwa ka i ju otutu ndi anya, ndi-eze-ha gama jijiji bayere gi nke-uku, mbe M'gefeghari mma-agma n'iru ha; ha gama kwa jijiji na ntabi-anya nile o bula, onye o bula n'ihí ndu-ya, n'ubochi nke odida-gi. 11 N'ihí na otu a ka Onyennwe-ayi Jehova siri: Mma-agma nke eze Babilon gabiakwasí gi. 12 O bu site na mma-agma nile nke ndi-dike ka M'geme ka igwe ndi-gi da; ndi kariri mba nile n'ime ka madu ma jijiji ka ha nile bu: o bu kwa ihe-npako nke Ijpt ka ha gapunara ya, ewe kpochapu igwe ndi-ya nile. 13 M'geme kwa ka anumanu-ya nile si n'akuku otutu miri la n'iyi; ukwu madu agagh-abaru kwa ha ozo, ukwu anumanu agagh-abaru kwa ha. 14 Mbe ahu ka M'geme ka miri-ha do, me kwa ka osimiri nile ha rue eru dika manu; o bu ihe si n'onu Onyennwe-ayi Jehova puta. 15 Mbe M'geme ala Ijpt ebe toboro n'efu na ihe-iju-anya, ala ba aka n'ihe juru ya-ri, mbe M'getibu ndi nile bi ya, ha ewe mara na Mu onwem bu Jehova. 16 Abu-akwa ka nka bu, nke ha gabu; umu-ndinyom nke mba nile gabu ya: n'ihí Ijpt na n'ihí igwe-ya nile ka ha gabu ya; o bu ihe si n'onu Onyennwe-ayi Jehova puta.

17 O rue, n'arọ nke-iri-na-abua, n'ubochi nke-iri-na-ise nke onwa ahu, na okwu Jehova ruru nti, si, 18 Nwa nke madu, buara igwe ndi Ijpt abu-akwa, me ka ha rida, ya na umu-ndinyom nke mba di iche iche di ebube, rue ala di n'okpuru uwa, ha na ndi narida n'olulu. 19 Onye ka i tokariri n'uto? rida, ka eme kwa ka i soro ndi anebigh ugwu dina. 20 N'etiti ndi ejiri mma-agma bu ka ha gada: ewerewo ya nye mma-agma: kpupunu ya na igwe ndi-ya nile. 21 Ndi di ike nke ndi-dike gesi n'etiti ala-mo gwa ya okwu, ha na ndi neyere ya aka: ha aridawo, ha edinawo ala, bu ndi anebigh ugwu, ndi ejiri mma-agma bu. 22 N'ebe ahu ka Asiria na nkpokota ndi ya nile di; n'ebe nile di ya buruburu ka ili-ya nile di: ha nile bu ndi eburu ebu, ndi daworo site na mma-agma: 23 ndi etiyere ili nile ha na nsotu nile nke

olúlú, nkpókota ndi-ya di kwa ili-ya buruburu: ha nile bu ndi eburu ebu, ndi daworo site na mma-agma, bú ndi mere ka ujo di n'ala ndi di ndu. 24 N'ebe ahu ka Ilam na igwè ndi-ya nile ndi no ili-ya buruburu di: ha nile bu ndi eburu ebu, ndi daworo site na mma-agma, ndi ridara n'ebigh-úgwú rue ala di n'okpuru uwa, bú ndi mere ka ujo-ha di n'ala ndi di ndu, we búru ihere-ha, ha na ndi nārída n'olúlú. 25 N'etiti ndi eburu ebu ka ha nyeworo ya ihe-ndina n'etiti igwè ndi-ya nile; n'ebe nile di ya buruburu ka ili-ya nile di: ha nile bu ndi anēbigh úgwú, ndi ejiri mma-agma bu; n'ihí na emere ka ujo-ha di n'ala ndi di ndu, ha we búru ihere-ha, ha na ndi nārída n'olúlú: n'etiti ndi eburu ebu ka etiyeworo ya. 26 N'ebe ahu ka Meshek na Tubal na igwè ndi-ya nile no; n'ebe nile nke di ya buruburu ka ili-ya nile di: ha nile bu ndi anēbigh úgwú, ndi ejiri mma-agma bu; n'ihí na ha mere ka ujo-ha di n'ala ndi di ndu. 27 Ha agagh-esoro ndi-dike dina, bú ndi dara ada site na ndi anēbigh úgwú, ndi ridaworo n'alamo chiri ihe-agma-ha, ha we toboro mma-agma-ha n'okpuru isi-ha, ajo omume nile ha dikwasi n'okpukpu-ha; n'ihí na ujo ndi-dike ka ha bu n'ala ndi di ndu. 28 Ma gi onwe-gi, n'etiti ndi anēbigh úgwú ka agētipia gi, i gēso kwa ndi ejiri mma-agma bu dina. 29 N'ebe ahu ka Edom na ndi-eze-ya na ndi-isi-ya nile no, ndi atoboworo n'idi-ike-ha n'etiti ndi ejiri mma-agma bu: ndi ahu gēso ndi anēbigh úgwú, so kwa ndi nārída n'olúlú, dina. 30 N'ebe ahu ka ndi-isi Ugwu no, ha nile, na ndi Zaidon nile, ndi soro ndi eburu ebu rida; n'ujoha nke ha mere ka atua site n'idi-ike-ha ka ihere nēme ha; ha ewe soro ndi ejiri mma-agma bu dina n'ebigh-úgwú, búru ihere-ha, ha na ndi nārída n'olúlú. 31 Ndi ahu ka Fero gāhu, ewe kasie ya obi bayere igwè ndi-ya nile: ha bu ndi ejiri mma-agma bu, bú Fero na usu-ndi-agma-ya nile; o bu ihe si n'onu Onyewe-ayi Jehova puta. 32 N'ihí na emewom ka ujo-ya di n'ala ndi di ndu: agēme kwa ka o dina n'etiti ndi anēbigh úgwú, ya na ndi ejiri mma-agma bu, bú Fero na igwè ndi-ya nile; o bu ihe si n'onu Onyewe-ayi Jehova puta.

33 1 Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Nwa nke madu, gwa umu ndigi okwu, si ha, Ala o bula, mbe M'neme ka mma-agma biakwasi ya, ma ndi ala ahu eweputawo otu onye n'etiti ha, me ya ka o ghorogha onye-nche: 3 o we hu mma-agma ahu ka o nabiakwasi ala-ya, o buru na o fua opi-ike-ya, do ndi-ya aka na nti; 4 mbe ahu onye nanu ihe nke nuworo olu opi-ike ahu, ma o naragh idogha-aka-na-nti-ya, o buru na mma-agma ahu abia wepu ya, obara-ya gadi n'isi-ya. 5 Olu opi-ike ahu ka o nuru, ma o naragh idogha-aka-na-nti-ya; obara-ya gadikwasi ya: ma onye ahu, asi na o nara idogha-aka-na-nti ahu, nkpuru-obi-ya ka o gemewori ka o wepuga onwe-ya. 6 Ma onye-nche ahu, mbe o gahu mma-agma ahu ka o nabia, ma o fugh opi-ike, ewe ghara idogha ndi-ya aka na nti, mma-agma ahu abia, wepu madu o bula n'etiti ha; onye ahu, n'ihí ajo omume-ya ka ewepuworo ya, ma n'aka onye-nche ahu ka M'gajuta obara-ya. 7 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, onye-nche ka M'doworo gi nye ulo Israel; i ganu kwa okwu site n'onum, do ha aka na nti site nam. 8 Mbe M'nasi onye nemebi iwu, Gi onye nemebi iwu, i ghagh inwu, ma i kwugh kwa okwu idogha onye nemebi iwu aka na nti ka o si n'uzogha puta; onye ahu nke nemebi iwu ganwu n'ajo omume-ya; ma n'aka-gi ka M'gajuta obara-ya. 9 Ma gi onwe-gi, mbe i gado onye nemebi iwu aka na nti ka o si n'uzogha puta ka o we si nime ya chigharia, ma o sigh n'uzogha chigharia; onye ahu ganwu n'ajo omume-ya, ma gi onwe-gi, nkpuru-obi-gi ka i naputaworo.

10 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, si ulo Israel: Otú a ka unu nekwa, si, N'ezie njehie nile ayi na nmehie nile ayi di n'isi-ayi, o bu kwa nime ha ka ayi onwe-ayi nata aru; ayi gesi kwa ana di ndu? 11 Si ha, Mu onwem nadi ndu, (o bu ihe si n'onu Onyewe-ayi Jehova puta), onwu nke onye nemebi iwu adigh-atom utogha ma-oli; kama o natom utogha mbe onye nemebi iwu si n'uzogha chigharia, we di ndu: chigharianu, sinu n'uzogha ogo nile unu chigharia; o bu kwa n'ihí gini ka unu ganwu, ulo Israel? 12 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, si umu ndim, Ezi omume nke onye ezi omume agagh-anaputa ya

anaputa n'ubochi njehie-ya; ọzọ, nmebi-iwu nke onye nēmebi iwu, ọ gagh-asu ngongọ nime ya n'ubochi o si na nmebi-iwu-ya chigharia: ọzọ kwa, onye ezi omume apugh idi ndu nime ya n'ubochi ọ mehiere. 13 Mbe M'nāsi onye ezi omume, na ọ ghagh idi ndu; onye ahu ewe tukwasi obi n'ezi omume-ya, me ajọ omume, ezi omume-ya nile, agagh-echeta ha; ma n'ajọ omume-ya nke ọ meworo, nime ya ka ọ gānwu. 14 Ọzọ, mbe M'nāsi onye nēmebi iwu, I ghagh inwu; ọ we si na nmebie-ya chigharia, me ihe ekpere n'ikpe na ezi omume; 15 asi na onye nēmebi iwu enyeghachi ihe-ibe, kwughachi ihe ọ punara madu n'ike, jeharia n'ukpuru nile nke ndu, ghara ime ajọ omume; ọ ghagh idi ndu, ọ gagh-anwu. 16 Nmehie-ya nile nke ọ mehiworo agagh-echeta ha megide ya: ihe ekpere n'ikpe na ezi omume ka ọ meworo; ọ ghagh idi ndu. 17 Ma umu ndim asiwo, Adigh-atule uzọ Onye-nwe-ayi: ma ha onwe-ha, uzọ-ha ka anādigh-atule. 18 Mbe onye ezi omume si n'ezi omume-ya chigharia, me ajọ omume, ọ gānwu kwa nime ha. 19 Ma mbe onye nēmebi iwu si na nmebi-iwu-ya chigharia, me ihe ekpere n'ikpe na ezi omume, n'ih ihe ndia ka onye ahu gādi ndu. 20 Ma unu asiwo, Adigh-atule uzọ Onye-nwe-ayi. M'gēkpe unu ikpe, unu ulo Israel, onye ọ bula ka uzọ-ya nile si di.

21 O rue, n'arọ nke-iri-na-abua nke emere ka ayi je biri n'ala ọzọ, n'ọnwa nke-iri, n'ubochi nke-ise nke ọnwa ahu, na otu onye nke siri na Jerusalem ọapu biakuterem, si, Etikpwo obodo-ayi. 22 Ma aka Jehova rurunri aru n'anyasi, tutu onye ọapuru aọapu abia; Ọ we saghe ọnum, rue mbe ọ biakuterem n'ututu; ewe saghe ọnum, m'we ghara ida kwa ohi ọzọ. 23 Okwu Jehova we ruem nti, si, 24 Nwa nke madu, ndi bi na nkponkpọ ebe ndia n'ala Israel nēkwu, si, Nani otu onye ka Abraham bu, ọ we nweta ala nka: ma ayi onwe-ayi bara uba; ayi ka enyeworo ala nka ibu ihe-nweta. 25 N'ih ihe nka si ha, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Anu na ọbara-ya ka unu nēri, unu nēweli kwa anya-unu le arusi nile unu, ọbara ka unu nāwusi kwa: ọ bu kwa ala nka ka unu gēnweta? 26 Unu eguzowo n'efu

mma-agma-unu, unu emewo ihe-árú, unu emeruo, nwoke ọ bula ọ merua nwunye nke nwoke-ibe-ya: ọ bu kwa ala nka ka unu gēnweta? 27 Otú a ka i gāsi ha, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Mu onwem nādi ndu, n'ezie ndi nọ na nkponkpọ ebe nile gāda site na mma-agma, M'gēwere kwa onye nọ n'ohia nye anu-ohia ka ewe ripia ya, na ndi nọ n'ebe nile ewusiri ike na n'ọbā nile, n'ajọ ọria nēfe efe ka ha gānwu. 28 M'gēme kwa ka ala-unu ghọ ebe toborọ n'efu na ihe-iju-anya, npako nke ike-ya gākwusi kwa; ugwu nile nke Israel gātobọ kwa n'efu, ghara inwe onye nāgabiga ha. 29 Ha gāma kwa na Mu onwem bu Jehova, mbe M'mesiri ala-ha ka ọ ghọ ebe toborọ n'efu na ihe-iju-anya, n'ih ihe-árú nile ha nke ha meworo. 30 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, umu ndi-gi ndi nēkwu okwu bayere gi n'akuku mbidi nile ha, na n'ọnu-uzọ nile nke ulo nile ha, ha agwaritawo onwe-ha okwu, onye ọ bula ọ gwa nwa-nne-ya, si, Biko, bianu, nuru ihe bu okwu a nke nēsi n'ọnu Jehova puta. 31 Ha we nābiakute gi dika ọbibia nke otu ndi, nọdu ala n'iru-gi dika ndim, ha nānu kwa okwu-gi nile, ma okwu-gi ndia ka ha nēmegh: n'ih na ihu-n'anya riri nne ka ndi ahu ji ọnu-ha egosi, ma uru-ha nke nēzigh ezi ka obi-ha nējeso. 32 Ma, le, i diri ha ka abú nke ihu-n'anya riri nne, dika onye nwere olu mara nma, nke nākpọ kwa ubọ nke-oma: n'ih na ha anuwo okwu-gi nile, ma ha adigh-eme ha. 33 Ma mbe ọgēme, (le, ọ nēme,) ha gāma kwa na onye-amuma anọwori n'etiti ha.

34 1 Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Nwa nke madu, bue amuma megide ndi-ọzuzú-aturu nāzú Israel, bue amuma, si ha, bú ndi-ọzuzú-aturu ahu, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ahuhu diri ndi-ọzuzú-aturu nāzú Israel ndi nọworo nāzú onwe-ha! ọ bugh igwé cwu na aturu ka ndi-ọzuzú-aturu gāzú? 3 Abuba-ha ka unu nēri, aji-ha ka unu nēyi, anu nke mara abuba nime ha ka unu nēbu; ma igwé ewu na aturu ka unu nāzugh. 4 Unu emegh ka ndi aru-ha nādigh ike di ike, unu agwogh kwa nke nāria ọria, unu ekezigh kwa ọkpukpu ọajiri aọaji, unu eweghachigh kwa nke achufuru achufu, unu achogh kwa nke

furu efu; kama n'ike na nkpaḅu ka unu zḡdaworo ha. 5 Ha we ḅasa, n'ih na onye-ḡzḡzḡ-aturu anḡgh: ha we ghḡḡḡ anu ḡhia nile ihe-oriri, we ḅasa. 6 Igwḡ ewu na aturu nkem nākpafu n'ugwu nile, na n'elu ugwu ntā ḡ bula di elu: ḡ bu kwa n'elu uwa nile ka igwḡ ewu na aturu nkem ḅasara: ḡ digh kwa onye nāju ajuju bayere ha, ḡ digh kwa onye nāchḡ ha. 7 N'ih na nka, unu ndi-ḡzḡzḡ-aturu, nurunu okwu Jehova: 8 Mu onwem nādi ndu, (ḡ bu ihe si n'ḡnu Onye-nwe-ayi Jehova puta), n'ezie n'ih na igwḡ ewu na aturu nkem ghḡḡḡ ihe-nluta-n'agha, igwḡ ewu na aturu nkem ewe ghḡḡḡ anu ḡhia nile ihe-oriri, n'ih na onye-ḡzḡzḡ-aturu adigh, na n'ih na ndi-ḡzḡzḡ-aturum achḡgh igwḡ ewu na aturu nkem, kama ndi-ḡzḡzḡ-aturu nāzḡ onwe-ha, ma igwḡ ewu na aturu nkem ka ha nāzḡgh; 9 n'ih na nka, unu ndi-ḡzḡzḡ-aturu, nurunu okwu Jehova; 10 Otḡ a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, Mu onwem nḡmegide ndi-ḡzḡzḡ-aturu; M'gājuta kwa igwḡ ewu na aturu nkem n'aka-ha, me ka ha kwusi izḡ igwḡ ewu na aturu ahu; ndi-ḡzḡzḡ-aturu agagh-azḡ kwa onwe-ha ḡḡ; M'gānaputa kwa igwḡ ewu na aturu nkem n'ḡnu-ha, ka ha we ghara ighḡḡḡ ha ihe-oriri. 11 N'ih na otḡ a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, Mu, ḡbunā Mu onwem, M'gāchḡ kwa igwḡ ewu na aturu nkem, chḡputa ha. 12 Dika onye-ḡzḡzḡ-aturu si achḡputa igwḡ aturu-ya, n'ubḡchi ḡ nḡ n'etiti igwḡ ewu na aturu-ya nke ḅasara aḅasa, otḡ a ka M'gāchḡputa igwḡ ewu na aturu nkem; M'gānaputa kwa ha n'ebe nile ha ḅasara n'ubḡchi nke igwe-oji na okḡ ḡchichiri. 13 M'gḡme kwa ka ha si na ndi nile di iche iche puta, M'gāchikḡputa kwa ha n'ala nile, me ka ha ba n'ala-ha; M'gāzḡ kwa ha n'ugwu nile nke Israel, na n'akuku ebe nile miri si erḡ, na n'ebe-obibi nile nke ala-ha. 14 Ezi ihe-ḡzḡzḡ-aturu ka M'gḡji zḡ ha, ḡ bu kwa n'ugwu nile nke ebe di elu nke Israel ka ebe-itanri-ha gādi: n'ebe ahu ka ha gāmakpu n'ezie ebe-itanri, ḡ bu kwa ihe-ḡzḡzḡ-aturu makarisiri nma ka ha gḡji zḡ onwe-ha n'ugwu nile nke Israel. 15 Mu onwem gāzḡ igwḡ ewu na aturu nkem, Mu onwem gḡme kwa ka ha makpue amakpu; ḡ bu ihe si n'ḡnu Onye-nwe-

ayi Jehova puta. 16 Nke furu efu ka M'gāchḡ, ḡ bu kwa nke achufuru achufu ka M'gḡwelata, ḡkpukpu aḅajiri aḅaji ka M'gḡkezi kwa, nke aru-ya nādigh ike ka M'gḡme kwa ka ḡ di ike: ma nke mara abuba na nke di ike ka M'gḡkpochapu; M'gāzḡ ha n'ikpḡ ziri ezi. 17 Ma unu onwe-unu, igwḡ ewu na aturu nkem, otḡ a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, Mu nḡkpe ikpe n'etiti anu na anu, ma ebulu ma nkpi. 18 ḡ bu unu ihe ntā na unu ji ezi ihe-ḡzḡzḡ-aturu azḡ onwe-unu, ma unu gāzḡḡ ihe-ḡzḡzḡ-aturu-unu fḡdurunu n'ukwu-unu? ḡ bu kwa unu ihe ntā na ḡ bu miri doru edo ka unu nānu, ma unu gāḅaru miri fḡdurunu n'ukwu-unu? 19 Ma igwḡ ewu na aturu nkem, ḡ bu ihe ukwu-unu zḡḡḡḡ ka ha ji azḡ onwe-ha, ḡ bu kwa miri ukwu-unu ḅaruru ka ha nānu.

20 N'ih na nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otḡ a: Le, Mu, ḡbunā Mu onwem, gḡkpe kwa ikpe n'etiti anu mara abuba na anu tara aru. 21 N'ih na unu ji akuku na ubu-aka enuzuga, na n'ih na unu ji mpi-unu asḡzuga anu nile nāria ḡria, rue mḅe unu chusasiri ha n'ḡzi; 22 n'ih na nka M'gāzḡputa igwḡ ewu na aturu nkem, ha agagh-aghḡ kwa ihe-nluta-n'agha ḡḡ; M'gḡkpe kwa ikpe n'etiti anu na anu. 23 M'gḡme kwa ka otḡ onye-ḡzḡzḡ-aturu biliere ha, ḡ gāzḡ kwa ha, ḡbunā orḡm, bú Devid; ya onwe-ya gāzḡ ha, ya onwe-ya gābu-kwara ha onye-ḡzḡzḡ-aturu. 24 Mu onwem, bú Jehova, gābu-kwara ha Chineke, orḡm, bú Devid, gābu kwa onye-isi n'etiti ha; Mu onwem, bú Jehova, ekwuwo okwu. 25 Mu na ha gāḅa kwa ḡḅḅa-ndu udo, M'gḡme kwa ka aḡ anu-ḡhia kwusi n'ala-ha: ha gḡbi n'ḡzara na ntukwasi-obi, raru ura n'okḡ ḡhia. 26 M'gḡme kwa ka ha na ebe nile nke di ugwu ntām buruburu ghḡ ngḡzi; M'gḡme kwa ka okḡ miri-ozuzo zo na mḅe-ya; okḡ miri-ozuzo nke ngḡzi gādi. 27 Osisi ḡhia gāmi kwa nkpuru-ya, ala gḡme kwa ihe-ḡmume-ya, ha gāḡḡ kwa n'elu ala-ha na ntukwasi-obi; ha gāma kwa na Mu onwem bu Jehova, mḅe M'tijiworo nkḡḡḡḡ nile nke yoke-ha, naputa ha n'aka ndi mere ha ka ha fḡ ha ḡfḡfḡ. 28 Ha agagh-abu-kwara mba nile ihe-nluta-n'agha ḡḡ, anu-ḡhia nke

uwa agagh-eri kwa ha; ma ha gēbi na ntukwasi-obi, ọ digh kwa onye ganēme ka ha ma jiiiji. 29 M'gēme kwa ka ihe-ọkukú nke agāma aha-ya biliere ha, ha agagh-abu kwa ndi oké unwu kpochapuworo n'ala-ha ọzọ, ha agagh-ebu kwa ihere mba nile ọzọ. 30 Ha ewe mara na Mu onwem, bú Jehova, bú Chineke-ha, nọyere ha, ha mara kwa na ha onwe-ha bu ndim, bú ulo Israel; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 31 Ma unu onwe-unu, igwè ewu na aturu nkem, bú igwè ewu na aturu nke ebe-ita-nrim, madu ka unu bu, Mu onwem bu Chineke-unu; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

35 1 Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Nwa nke madu, che iru-gi imegide ugwu Sia, bue amuma megide ya, 3 si ya, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, Mu onwem nēmegide gi, ugwu Sia, M'gēseti kwa akam imegide gi, M'gēme kwa ka i ghọ ebe tọbọrọ n'efu na ihe-iju-anya. 4 Obodo-gi nile ka M'gēme ka ha ghọ nkponkpọ ebe, gi onwe-gi gābu kwa ebe tọbọrọ n'efu; i we mara na Mu onwem bu Jehova. 5 N'ihina i nwere iro ebigh-ebi, we rara unu Israel nye n'aka mma-agma na mbe nhuju-anya-ha, na mbe nke ajo omume nke mbe ikpe-azu: 6 n'ihina nka, Mu onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta), n'ezie nāni ọbara ka M'gēme gi ka i ghọ, ọbara ganāchu kwa gi: ọ bu ezie na i kpogh ọbara asi, ma ọbara gāchu gi. 7 M'gēme kwa ugwu Sia ka ọ ghọ ihe-iju-anya na ebe tọbọrọ n'efu; M'gēbipu kwa nime ya onye nāgabiga na onye nālaghachi. 8 M'gēmeju kwa ugwu-ya nile na ndiya eburu eburu: ugwu ntà gi nile na ndagwurugwu-gi nile na ebe-gi nile miri si erù, ndi ejiri mma-agma bu gāda nime ha. 9 Ebe nke tọbọrọ n'efu mbe ebigh-ebi ka M'gēme gi ka i ghọ, madu agagh-ebi kwa n'obodo-gi nile: unu ewe mara na Mu onwem bu Jehova. 10 N'ihina i siwọ, Mba abua ndia na ala abua ndia gābu nkem, ayi gēnweta kwa ya; ma Jehova nọrọ n'ebe ahu: 11 n'ihina nka, Mu onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta), M'gēme kwa dika iwe-gi si di, na dika ekworo-gi si di nke i kwoworo site n'asi

i kpọrọ ha; M'gēme kwa ka amara Mu onwem n'etiti ha, mbe M'gēkpe gi ikpe. 12 I gāma kwa na Mu onwem, bú Jehova, anuwo okwu-nleli-gi nile nke i kwuworo megide ugwu nile nke Israel, si, Ha bu ebe tọbọrọ n'efu, ayi ka ewereworo ha nye ka ayi we ripia ha. 13 Unu we were ọnu-unu me onwe-unu ka unu di uku imegidem, me ka okwu-unu ba uba imegidem: Mu onwem anuwo. 14 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ka ọnù nke uwa nka nile ra, otú a ka M'gēme gi ka i ghọ ebe tọbọrọ n'efu. 15 Dika i nūriri ọnù n'isi ihe-nketa nke ulo Israel, n'ihina ọ tọbọrọ n'efu, otú a ka M'gēme gi: ebe tọbọrọ n'efu ka i gābu, gi ugwu Sia, na Edom nile, ọbuná Edom nile: ha ewe mara na Mu onwem bu Jehova.

36 1 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, buere ugwu nile nke Israel amuma, si, Unu ugwu Israel, nurunu okwu Jehova. 2 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: N'ihina onye-iro asiwo megide unu, Ehe! na, Ebe di elu nile nke mbe ebigh-ebi gara aga aghoworo ayi ihe-nnweta: 3 n'ihina nka bue amuma, si, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: N'ihina, ọbuná n'ihina na ha emewo ka unu tọbọrọ n'efu, na n'ihina na ha eledawo unu buruburu, ka unu we ghọrọ mba nile fọdurunu ihe-nnweta, ewe me ka unu rigokwasi n'ebubere-ọnu nke ndi-ire, buru akuko ọjọ nke ndi-unu: 4 n'ihina nka, unu ugwu Israel, nurunu okwu nke Onye-nwe-ayi Jehova; Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri ugwu nile na ugwu ntà nile na ebe nile miri si erù na ndagwurugwu nile na nkponkpọ ebe nile nke tọbọrọ n'efu na obodo nile anapuru anapu, nke ghowo-kwa-ra mba nile fọdurunu nke di buruburu ihe-nluta-n'agma na ihe-ikwa-emò: 5 n'ihina nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ii si otú a: N'ezie n'oku nke ekworom ka M'kwuworo okwu megide mba nile fọdururu, megide kwa Edom nile, ndi wereworo alam nye onwe-ha ibu ihe-nnweta n'ọnù nke obi-ha nile, nime nleli nke nkpuru-obi-ha, ka ha we chupu ya ka ọ ghọ ihe-nluta-n'agma: 6 n'ihina nka bue amuma bayere ala Israel, si ugwu-ya nile, si kwa ugwu ntà ya nile, si ebe-ya nile miri si erù, si kwa ndagwurugwu-ya

nile, Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Lem anya, n'ekworom na n'ònumam ka M'kwuworo okwu, n'ihì na ò bu ònòdu-ihere nke mba di iche iche ka unu bũruworo: 7 n'ihì nka ka Onye-nwe-ayi Jehova jì si otù a: Mu onwem eweliwo akam elu, si, N'ezie mba nile ndi di unu buruburu, ha onwe-ha gēbu ònòdu-ihere-ha. 8 Ma unu onwe-unu, ugwu Israel, ngalaba-unu ka unu gāwaputa, miara ndim, bũ Israel, nkpuru-unu; n'ihì na ha nò nso ibia. 9 N'ihì na, le, Mu onwem diri unu, M'gēche kwa unu iru, agālu kwa unu dika ubi, gha unu ihe: 10 M'gēme kwa ka madu ba uba n'elu unu, bũ ulo Israel nile, ha nile: madu gēbi kwa n'obodo-unu nile, ò bu kwa nkponkpo ebe nile unu ka agēwu: 11 M'gēme kwa ka madu na anumanu ba uba n'elu unu; ha gāba kwa uba, mua òmùmù: M'gēme kwa ka madu bi nime unu dika ònòdu m̀be ochie unu si di, M'gēme kwa unu nma karia na m̀be mbu unu: unu ewe mara na Mu onwem bu Jehova. 12 M'gēme kwa ka madu jegharia n'elu unu, òbuná ndim, bũ Israel; ha gēnweta kwa gi, i gāghò-kwa-ra ha ihe-nketa, i gagh-aḅaba kwa ha aka umu òzò ma-ḳli. 13 Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: N'ihì na ha nāsi unu, Ala nke nēri madu ka i bu, ala nke nāḅaba mba-gi aka umu ka i buworo; 14 n'ihì nka i gagh-eri kwa madu òzò, i gagh-aḅaba kwa mba-gi aka umu òzò, (ò bu ihe si n'ònu Onye-nwe-ayi Jehova puta); 15 M'gagh-eme kwa ka i nuru ònòdu-ihere mba nile òzò, i gagh-ebu kwa ita-uta nke ndi nile di iche iche òzò, i gagh-eme kwa ka mba-gi su ngongò òzò; ò bu ihe si n'ònu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

16 Okwu Jehova we ruem nti, si, 17 Nwa nke madu, m̀be ulo Israel bi n'elu ala-ha, ha we merua ya site n'uzò-ha, site kwa n'omume nile ha: dika iru-àrù nke nwayi di na nsò, otù a ka uzò-ha diri n'irum. 18 M'we wukwasi ha ònumam n'ihì ḳbara ahu nke ha wukwasiri n'ala-ha, na n'ihì na ha jiri arusi nile ha merua ya: 19 M'we chusa ha n'etiti mba nile, ha we ḅasa n'ala nile: dika uzò-ha si di, na dika omume nile ha si di, otù a ka M'kpere ha ikpe. 20 Ha we biarue mba nile ebe ha biara, ha we me ka aha nsòm ghara idi nsò;

m̀be anēkwu okwu bayere ha, si, Ndi nke Jehova ka ndia bu, ò bu kwa n'ala-Ya ka ha siri puta. 21 Ma enwerem òmiko n'aru aha nsòm, nke ulo Israel mereri ka ò ghara idi nsò n'etiti mba nile, ebe ha biara. 22 N'ihì nka si ulo Israel, Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ò bugh n'ihì unu ka Mu onwem nālu ḳlu, unu ulo Israel, kama ò bu n'ihì aha nsòm, nke unu meworo ka ò ghara idi nsò n'etiti mba nile ebe unu biara. 23 M'gēdo kwa aha ukum nsò, nke emere ka ò ghara idi nsò n'etiti mba nile, nke unu meworo ka ò ghara idi nsò n'etiti ha; mba nile gāma kwa na Mu onwem bu Jehova, (ò bu ihe si n'ònu Onye-nwe-ayi Jehova puta), m̀be agēdom nsò nime unu n'anya-ha. 24 M'gēweputa kwa unu n'etiti mba nile, chikòputa kwa unu n'ala nile, me ka unu bata n'ala-unu. 25 M'gāwusa kwa unu miri di ḳcha, unu ewe di ḳcha: ò bu iru-àrù nile unu na arusi nile unu ka M'gēme unu ka unu si nime ha di ḳcha. 26 M'gēnye kwa unu obi ḳhu, ò bu kwa m̀ḳ ḳhu ka M'gētiye nime unu: M'gēwezuga kwa obi nkume n'anu-aru-unu, nye unu obi nke bu anu-aru. 27 M̀ḳ nkem ka M'gētiye nime unu, me ka ò buru n'ukpurum nile ka unu gējeghari, ò bu kwa ikpēm nile ka unu gēdebe, me ha. 28 Unu gēbi kwa n'ala ahu nke M'nyere nna-unu-hà; unu gābu-kwa-ram otù ndi, Mu onwem gābu - kwa - ra unu Chineke. 29 M'gāzòputa kwa unu n'iru-àrù nile unu: M'gākpo kwa ḳka, me ka ò ba uba, M'gagh-atukwasi unu okē unwu. 30 M'gēme kwa ka nkpuru osisi na ihe-òmume nke ubi ba uba, ka unu we ghara inara kwa ita-uta nke okē unwu n'etiti mba nile òzò. 31 Unu gēcheta kwa uzò ḳḳ nile unu, na omume nile unu nke nādigh nma; unu gāsò kwa onwe-unu oyi n'anya-unu n'ihì aḳò omume nile unu na n'ihì ihe-àrù nile unu. 32 Ò bugh n'ihì unu ka Mu onwem nālu ḳlu, (ò bu ihe si n'ònu Onye-nwe-ayi Jehova puta), maranu nka: ka ihere uzò nile unu me unu, ka etiye kwa unu n'ònòdu-ihere, unu ulo Israel. 33 Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: N'ubòchi M'mere ka unu si n'ajò omume nile unu di ḳcha, n'ubòchi ahu ka M'gēme ka madu bi

n'obodo nile unu, agēwu kwa ebe nile tōbōrō n'efu. 34 Ala-ubi ahu nke tōbōrō n'efu ka agālu kwa, n'ōnōdu ibu ebe tōbōrō n'efu n'anya onye ọ bula nāgabiga. 35 Ha gāsi kwa, Ala nka nke tōbōrō n'efu aghōwo ubi dika ubi Iden abara ogige; ọzọ, obodo nile nke bu nkpōnkpō, nke tōbōrō n'efu, nke akwaturu n'ala, ha aghōwo ebe ewusiri ike nke madu bi nime ha. 36 Mba nile nke fōduru n'ala di unu buruburu gāma kwa na Mu onwem, bú Jehova, ewuwo ebe nile akwaturu akwatu, ku kwa ubi nke tōbōrō n'efu: Mu onwem, bú Jehova, ekwuwo okwu, M'gēme kwa ya.

37 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ọzọ, nka ka M'gēkwe ka ulo Israel juam ase bayere ya, ka M'we mere ha ya; M'gēme ka ha ba uba na madu dika igwè ewu na aturu. 38 Dika igwè ewu na aturu di nsọ, dika igwè ewu na aturu nke Jerusalem na m̀be-ya nile akara àkà; otú a ka nkpōnkpō obodo nile gējuputa na igwè ewu na aturu nke bu madu: ha ewe mara na Mu onwem bu Jehova.

37 1 Aka Jehova we dikwasim, Ọ we me ka m'pua apu nime Mọ nke Jehova, Ọ we dọbam n'etiti ndagwurugwu ahu; ma ndagwurugwu ahu juputara n'ọkpukpu; 2 Ọ we me ka m'gabiga n'akuku ha buruburu n'akuku nile: ma, le, ha bara uba nke-uku n'elu ndagwurugwu; ma, le, ha kpōrō nku nke-uku. 3 Ọ we sim, Nwa nke madu, Ọkpukpu ndia, hà gādi ndu? M'we si, Onye-nwe-ayi Jehova, Gi onwe-gi mara. 4 Ọ we sim, Bue amuma n'elu ọkpukpu ndia, si ha, Unu ọkpukpu kpōrō nku, nurunu okwu Jehova. 5 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri ọkpukpu ndia: Le, Mu onwem gaje ime ka ume ba nime unu, unu ewe di ndu. 6 M'gētiyekwasi kwa unu akwara, me ka anu-aru rigokwasi unu, M'gēkpuchi kwa unu akpukpō-aru, tiye ume nime unu, unu ewe di ndu, we mara na Mu onwem bu Jehova. 7 M'we bue amuma dika esiri nyem iwu: otú olu we da m̀be m'nēbu amuma, ma, le, ime-nkpatu di, ọkpukpu we biarute onwe-ha nso, ọkpukpu n'ọkpukpu nke ya. 8 M'we hu, ma, le, akwara dikwasi ha, anu-aru rigota-kwara, akpukpō-aru we kpuchie ha n'elu: ma ume adigh nime ha. 9 Ọ we sim,

Buere ifufe amuma, bue amuma, nwa nke madu, si ifufe, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Si n'ifufe anọ bia, gi ume, kukwasi ndia eburu ebu ume, ka ha we di ndu. 10 M'we bue amuma dika Ọ nyerem iwu, ume we ba nime ha, ha we di ndu, guzo ọtọ n'ukwu-ha, buru oké usu-ndi-agma di uku ri nne. 11 Ọ we sim, Nwa nke madu, ọkpukpu ndia, ulo Israel nile ka ha bu: le, ha nāsi, Ọkpukpu-ayi akpōwo nku, olile-anya-ayi alawo kwa n'iyi; ebipusiwo ayi onwe-ayi. 12 N'ihì nka bue amuma, si ha, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, Mu onwem gēmeghe ìli nile unu, me ka unu si n'ìli-unu rigoputa, unu ndim; M'gēme kwa ka unu bata n'ala Israel. 13 Unu gāma kwa na Mu onwem bu Jehova, m̀be M'meghesiri ìli-unu, na m̀be M'mesiri ka unu si n'ìli - unu rigoputa, unu ndim. 14 M'gētiye kwa Mọm nime unu, unu ewe di ndu, M'gēme kwa ka unu nọdu n'ala-unu: unu ewe mara na Mu onwem, bú Jehova, ekwuwo, me ya; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

15 Okwu Jehova we ruem nti, si, 16 Ma gi onwe-gi, nwa nke inadu, were otú osisi n'onwe-gi, de n'elu ya, Nke Juda, na nke umu Israel ndi ekekọtaworo ya na ha n'otú: were kwa osisi ọzọ, de n'elu ya, Nke Josef, osisi Efraim, na nke ulo Israel nile ndi ekekọtaworo ya na ha n'otú: 17 gi jikọta kwa ha, otú na ibe-ya, nye onwe-gi, ka ha ghọ otú osisi, ka ha we ghọ otú n'aka-gi. 18 Ma m̀be umu ndi-gi gāgwa gi okwu, si, I gagh-egosi ayi ihe ihe ndia bu n'ēbe i nọ? 19 gwa ha okwu, si, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, Mu onwem gaje iwere osisi Josef nke di n'aka Efraim, na ebo nile nke Israel ndi ekekọtaworo ya na ha n'otú; M'gētiyekpọ kwa ha na ya, bú osisi Juda, me ka ha ghọ otú osisi, ha ewe ghọ otú n'akam. 20 Osisì abua ahu nke i nēde ihe n'elu ha gādi kwa n'aka-gi n'anya-ha. 21 Gwa kwa ha okwu, si, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, Mu onwem ganāchiputa umu Israel n'etiti mba nile, ebe ha jere, M'gāchikọputa kwa ha n'akuku nile, me ka ha bata n'ala-ha: 22 M'gēme kwa ha otú mba n'ala-ha, n'ugwu nile nke Israel; otú eze gābu-kwara-ha ha nile eze: ha agagh-abu kwa

mba abua ọzọ, agagh-ekera kwa ha ala-eze abua ọzọ ma-ọli: 23 ha agagh-eji kwa arusi nile ha, ma-ọbu ihe-áru nile ha, ma-ọbu njehie nile ha, meru onwe-ha ọzọ: kama M'gāzọputa ha n'ebe-obibi nile ha, ebe ha mehieworo, M'gēme kwa ka ha di ọcha: ha ewe ghorom otú ndi, Mu onwem gābu-kwara ha Chineke. 24 Orúm, bú Devid, gābu kwa eze-ha; ọ bu kwa otú onye-ozúzú-aturu ka ha nile gēnwe: ọ bu kwa n'ikpém nile ka ha gējehari, ukpurum nile ka ha gēdebe kwa, me ha. 25 Ha gēbi kwa n'ala ahu nke M'nyeworo orúm, bú Jakob, nke nna-unu-ha biri nime ya; ha gēbi kwa nime ya, ha onwe-ha, na umu-ha, na umu umu-ha, rue mbe ebigh-ebi: Devid, bú orúm, gābu-kwara ha onye-isi rue mbe ebigh-ebi. 26 Mu na ha gāba kwa ọbu-ndu udo: ọbu-ndu ebigh-ebi ka ọ gābu n'ebe ha nọ: M'gēdo kwa ha, me ka ha ba uba, M'gētiye kwa ebe nsom n'etiti ha rue mbe ebigh-ebi. 27 Ebe-obibim gādi kwa n'elu ha, M'gābu-kwara ha Chineke, ha onwe-ha gābu-kwaram otú ndi. 28 Mba nile gāma kwa na Mu onwem bu Jehova, Onye nēdo Israel nsọ, mbe ebe nsom gādi n'etiti ha rue mbe ebigh-ebi.

38 1 Okwu Jehova we ruem nti, si, 2 Nwa nke madu, che iru-gi na Gog, nke ala Megog, bú onye-isi nke Rosn na nke Meshek na nke Tubal, bue amuma megide ya, 3 si, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, Mu onwem nēmegide gi, Gog, onye-isi nke Rosh na nke Meshek na nke Tubal: 4 M'gēchighari gi, tiye nba-aka-imi n'abā-gi abua, me ka i puta, gi na usu-ndi-agma-gi nile, ma inyinya ma ndi-inyinya, ndi yiri uwe maḅuru onwe-ya, ha nile, ọ bu nkpọkọta madu bara uba chiri ọta uku na ọta, ndi nējide mma-agma, ha nile: 5 Peasia na Etiopia na Put soro ha; ha nile chiri ọta na okpu-agma: 6 Goma na usu-ndi-agma-ya nile; ulo Togama nke akuku Ugwu dikarisiri anya, na usu-ndi-agma-ya nile: ọbuná ọtutu ndi di iche iche so gi. 7 Buru onye jikere, e, jikere onwe-gi, gi onwe-gi, na nkpọkọta ndi-gi nile, ndi akpọkọtaworo n'ebe i nọ, gi buru ha ọchi-agma. 8 Mbe ọtutu ubochi gasiri

agēleta gi: n'ikpe-azu nke arọ ndia ka i gābā n'ala nke emeworo ka o si na mma-agma lata, nke achikọputaworo n'ọtutu ndi di iche iche, n'elu ugwu nile nke Israel, nke ghọworo nkpọkọ ebe mbe nile: ma emewo ala ahu ka o si n'etiti ndi di iche iche puta, ha gēbi kwa na ntukwasi-obi, ha nile. 9 I gārigo kwa, dika ikuku siri ike ka i gābia, dika igwe-oji ikpuchi ala ka i gādi, gi onwe-gi, na usu-ndi-agma-gi nile, na ọtutu ndi di iche iche so gi. 10 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: O gēru kwa n'ubochi ahu, na ihe di iche iche gābata n'obi-gi, i gēchē kwa echlchē ọjọ: 11 i gāsi kwa, M'gārigo imegide ala bu nānī obodo nēnwegh mḅidi; m'gābakwasi ndi nọ jū, ndi nọ na ntukwasi-obi, ha nile bi n'ebe nēnwegh mḅidi, ọ digh kwa ihe-ntuchi ma-ọbu ibo-ọnu-uzọ ha nwere: 12 ikwata ihe-nkwata na iluta ihe-nluta n'agma; ichighari aka-gi imegide nkpọkọ ebe nke madu bi nime ha ubu a, na imegide otú ndi nke achikọputaworo na mba di iche iche, nke lutaworo anu-ulo na ihe-ahia n'ọlu, ndi bi n'elu-ala nke uwa. 13 Sheba na Dedan na ndi-ahia Tashish na umu-ọdum-ya nile gāsi gi, Ọ bu ikwata ihe-nkwata ka gi onwe-gi nābia? ọ bu iluta ihe-nluta n'agma ka i kpọkọtaworo nkpọkọta ndi-gi? ọ bu ibupu ọla-ọcha na ọla-edo, ichipu anu-ulo na ihe-ahia, ikwata oké ihe-nkwata?

14 N'ihhi nka bue amuma, nwa nke madu, si Gog, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ọ bugh n'ubochi ahu mbe ndim, bú Israel, bi na ntukwasi-obi ka i gāmara ya? 15 I gēsi kwa n'ebe-gi, n'akuku nile nke Ugwu dikarisiri anya, bia, gi onwe-gi, na ọtutu ndi di iche iche so gi, ndi nānọkwasi inyinya ka ha nile bu, ha bu nkpọkọta madu di uku na usu-ndi-agma bara uba: 16 i gārigo kwa imegide ndim, bú Israel, dika igwe-oji ikpuchi ala; n'ikpe-azu nke ubochi ndia ka o gēru, na M'gēme ka i biakwasi alam, ka mba nile we maram, mbe agēdowomri nsọ nime gi n'anya-ha, gi Gog. 17 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ọ bu gi onwe-gi bu onye ahu nke M'kwuru okwu bayere ya na mbe ochie site n'aka ndi-orúm, bú ndi-amuma Israel, ndi nēbu amuma n'ubochi ahu ọtutu arọ, si, na M'gēme ka i

biakwasi ha? 18 O gēru kwa, n'ubōchi ahu, n'ubōchi Gog nābia imegide ala Israel, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta), na ọnuinam gārigota n'imim. 19 Ọ bu kwa n'ekworoin n'ọku nke nrubiga-òkè nke iwem ka M'kwuwo, si, N'ezie n'ubōchi ahu ime-nkpatu uku gādi n'elu ala Israel; 20 azú nile nke oké osimiri, na anu-ufe nke elu-igwe, na anu ọhia, na ihe nile nke nākpu akpu, bú nke nākpu akpu n'ala, na madu nile ndi nọ n'elu uwa, ewe me nkpatu site n'irum, agākwatu kwa ugwu nile, ebe nile di nkputankpu gāda kwa, mbidi nile ọ bula gādaru kwa ala. 21 M'gākpọ kwa mma-agma ka ọ dakwasi ya n'ugwum nile, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta): mma-agma onye ọ bula ganēmegide nwa-r-ne-ya. 22 Mu na ya gēkpe kwa ikpe n'ajọ ọria nēfe efe na n'ọbara; ọ bu kwa oké miri-ozuzo nēzobiga oké. na oké ákú-miri-igwé, na ọku, na brimstone, ka M'gēme ka ha zokwasi ya, zokwasi kwa usu nile nke ndi-agma-ya, zokwasi kwa ọtutu ndi di iche iche so ya. 23 M'gēme kwa Onwem ka M'di uku, M'gēdo kwa Onwem nsọ, me ka amara Mu onwem n'anya ọtutu mba; ha ewe mara na Mu onwem bu Jehova.

39 1 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, bue amuma megide Gog, si, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, Mu onwem nēmegide gi, Gog, onye-isi nke Rosh na nke Meshek na nke Tubal: 2 M'gēchighari kwa gi, duru gi, me ka i si n'akuku nile dikarisiri anya nke Ugwu rigota; M'gēme kwa ka i bia n'elu ugwu nile nke Israel: 3 M'gētipu kwa uta-gi n'aka-ekpe-gi, me ka ákú-gi nile dapu n'aka-nri-gi. 4 N'elu ugwu nile nke Israel ka i gāda, gi onwe-gi, na usu-ndi-agma-gi nile, na ndi di iche iche ndi nēso gi: udele nile di iche iche na anu ọhia ka M'gēwere gi nye, ka ha we rie gi. 5 N'ọhia ka i gāda: n'ihí na Mu onwem ekwuwo, ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 6 M'gēziga ọku n'aru Megog na n'aru ndi bi n'agwe-etiti nile na ntukwasi-obi: ha ewe mara na Mu onwem bu Jehova. 7 Aha nsọm ka M'gēme kwa ka amara ya n'etiti ndim, bú Israel; M'gagh-ekwe kwa ọzọ ka eme ka aha nsọm ghara idi nsọ: mba nile ewe mara na Mu onwem bu Jehova,

Onye nsọ nọ n'Israel. 8 Le, ọ nābia, ọ gēme kwa, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta); nka bu ubōchi ahu nke M'kwuwo okwu bayere ya. 9 Ndi bi n'obodo nile nke Israel gāpu kwa, chiri ihe-agma funwue ọku sure ha, ma ọta ma ọta uku, ma uta ma ákú, ina nkpa-n'aka, ma ube, ha gāchiri ha funwue ọku arọ asa: 10 ha ewe ghara ikpata nkú n'ọhia, ha agagh-ẹhutu kwa nkú n'oké ọhia; n'ihí na ha gāchiri ihe-agma funwue ọku: ha gākwata kwa ndi-nkwata-ha, luta kwa ndi-nluta-ha n'agma; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

11 O gēru kwa n'ubōchi ahu, na M'gēnye Gog otú ebe ili ozu n'Israel, bú ndagwurugwu nke ndi-ngabiga n'akuku Iru-anyanwu nke oké osimiri: ihe nēbōchibido ndi-ngabiga ka ọ gābu: ha gēli kwa n'ebe ahu Gog na igwé ndi-ya nile: ha ewe kpọ ya, Ndagwurugwu Hamon-Gog. 12 Ma ọnwa asa ka ulo Israel gānọ nēli ha, ka ha we me ka ala-ha di ọcha. 13 E, ndi nile nke ala ahu gēli ha; ọ gāghọ-kwa-ra ha aha, n'ubōchi agāsopurum; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 14 Ọ bu kwa ndi ganalu ọlu mbe nile ka ha gēkewaputa, ndi ganāgabiga n'ala-ha nēli ndi-ngabiga ahu, bú ndi fọduru n'elu ala, ime ka ọ di ọcha: n'ogwugwu ọnwa asa ka ha gāchọputa. 15 Ma ndi nāgabiga n'ala gāgabiga; mbe onye ọ bula gāhu ọkpukpu madu, o gēwu kwa ihe-iriba-ama n'akuku ya, rue mbe ndi nēli ozu gēliwo ya-ri na ndagwurugwu Hamon-Gog. 16 Ọzọ kwa, aha nke otú obodo gābu Hamona. Ha ewe me ka ala ahu di ọcha.

17 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Si nnunu nile di iche iche, si kwa anu ọhia nile ọ bula, Chikotanu onwe-unu, bia; zukọputanu n'akuku nile di buruburu. n'ihí ajām nke Mu onwem nāchuru unu, bú aja di uku M'nāchu n'elu ugwu nile nke Israel, ka unu we rie anu, na kwa ọbara. 18 Anu-aru ndi-dike ka unu gēri, ọ bu kwa ọbara ndi-isi nke uwa ka unu gānu, nke ebulu, na nke umu-aturu, na nke ewu, na nke oké-ehi, anu mara abuba nke Beshan ka ha nile bu. 19 Unu gēriju kwa abuba afọ, nūbiga ọbara oké, bú nke sitere n'ajām nke

M'churu n'ihhi unu. 20 Afọ inyinya na ubọ-ala na ndi-dike na ndi-agma nile gēju unu na table nkem; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 21 M'gēdo kwa nsọpurum n'etiti mba nile, mba nile gāhu kwa ihe M'kpere n'ikpe nke M'meworo, na akam nke M'tukwasiworo ha. 22 Ulo Israel ewe mara na Mu onwem bu Jehova, bu Chineke-ha, site n'ubọchi ahu we ga n'iru. 23 Mba nile gāma kwa na ọ bu n'ihhi ajọ omume-ha ka emere ka ulo Israel je biri n'ala ọzọ; n'ihhi na ha mekpuru emekpu megidem, M'we zonari ha irum: M'we nye ha n'aka ndi nākpabu ha, ha we da site na mma-agma, ha nile. 24 Dika iru-árú-ha si di na dika njehie nile ha si di, otú a ka M'mere ha: M'we zonari ha irum.

25 N'ihhi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otú a: Ubu a ka M'gēme ka ndi Jakob adọtara n'agma lata, M'gēnwe kwa obi-ebere n'aru ulo Israel nile; M'gēkwokwa-ra aha nsọm ekworo. 26 Ha gēbu kwa ihere-ha, na nmekpu nile ha nke ha mekpupworo megidem, mbe ha gēbi n'ala-ha na ntukwasi-obi, mbe ọ gaghadadi onye ọ bula nēme ka ha ma jijiji; 27 mbe M'gēmewori ka ha si n'etiti ndi nile di iche iche lata, mbe M'gāchikọputawo ha-ri n'ala nile nke ndi-iro-ha, ewe dom nsọ nime ha n'anya ọtutu mba. 28 Ha gāma kwa na Mu onwem bu Jehova, bu Chineke-ha, ebe M'mere ka ha je biri n'ala ọzọ n'etiti mba nile, M'we chikọba ha n'ala-ha; M'gagh-eme kwa ka onye ọ bula nime ha fọdu n'ebe ahu ọzọ; 29 M'gagh-ezonari kwa ha irum ọzọ: n'ihhi na awukwasiwom Mọm n'ulo Israel; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

40 1 N'arọ nke-orú-na-ise nke emere ka ayi je biri n'ala ọzọ, n'isimmalite arọ ahu, n'ubọchi nke-isi nke ọnwa, n'arọ nke-iri-na-anọ site na mbe etikposiri obodo-ayi, n'otú ubọchi ahu, aka Jehova dim n'aru, Ọ we me ka m'bia n'ebe ahu. 2 N'ọhú di iche iche nke Chineke ka Ọ mere ka m'bata n'ala Israel, Ọ dọbam n'ugwu di elu nkeuku, nke ihe dika obodo anēwu ewu di n'elu ya n'akuku Ndida. 3 Ọ we me

ka m'bia n'ebe ahu, ma le, otú nwoke. ma ele ya anya ọ di ka ọla si di n'ile ya anya, eriri flax di kwa n'aka-ya, ya na ami eji atú ihe; onye ahu nēguzo kwa n'ọnu-uzọ-ama. 4 Nwoke ahu we gwam okwu, si, Nwa nke madu, were anya-gi abua hu, were kwa nti-gi abua nu, tukwasi kwa obi-gi n'ihe nile Mu onwem nēme ka i hu; n'ihhi na ọ bu ime ka i hu ha ka emeworo ka i bia ebe a: gosi ulo Israel ihe nile nke gi onwe-gi nāhu.

5 Ma le, otú mbeidi di n'ēzi ulo ahu buruburu n'akuku nile, n'aka nwoke ahu ka ami eji atú ihe di kwa nke di cubit isi n'ogologo, cubit ọ bula bu otú cubit na otú ntú-ọbu-aka: ọ we túa ihidi nke mbeidi ahu anēwu ewu, otú ami; na idielu-ya, otú ami. 6 Ọ we biarue ọnu-uzọ-ama nke nēche iru n'uzọ Iru-anyanwu, ọ rigo ihe-nrigo-ya, túa nbata-uzọ nke ọnu-uzọ-ama ahu, otú ami n'obosara: ọbuná otú nbata-uzọ, otú ami n'obosara. 7 Ime-ulo ọ bula bu otú ami n'ogologo, na otú ami n'obosara; n'etiti ime-ulo abua di cubit ise; nbata-uzọ nke ọnu-uzọ-ama n'akuku uzọ-nbata nke ọnu-uzọ-ama chere iru n'ulo bu otú ami. 8 Ọ we túa uzọ-nbata nke ọnu-uzọ-ama chere iru n'ulo, otú ami. 9 Ọ we túa uzọ-nbata nke ọnu-uzọ-ama, cubit asatọ; na akuku-ọnu-uzọ-ya abua, cubit abua; uzọ-nbata nke ọnu-uzọ-ama chere iru n'ulo. 10 Ime-ulo nke ọnu-uzọ-ama n'uzọ Iru-anyanwu di atọ n'otú akuku, atọ n'akuku nke-ọzọ; otú ọtúú ka ha atọ nwere: ọ bu kwa otú ọtúú ka akuku-ọnu-uzọ abua nwere n'otú akuku na n'akuku nke-ọzọ. 11 Ọ we túa obosara nke oghere ọnu-uzọ-ama, cubit iri; na ogologo nke ọnu-uzọ-ama, cubit iri-na-atọ; 12 na ókè-ala n'iru ime-ulo nile, otú cubit n'otú akuku, na ókè-ala, otú cubit n'akuku nke-ọzọ; na ime-ulo onwe-ya, cubit isi n'otú akuku na cubit isi n'akuku nke-ọzọ. 13 Ọ we túa ọnu-uzọ-ama site n'elu-ulo nke otú ime-ulo rue elu-ulo nke ime-ulo-ibe-ya, obosara-ya di orú cubit na ise; oghere na ncherita-iru oghere. 14 Ọ we me akuku-ọnu-uzọ, ọgu cubit atọ; ọbuná rue akuku-ọnu-uzọ nke ogige, ọnu-uzọ-ama di buruburu n'akuku nile. 15 Ọzọ, site n'iru ọnu-uzọ-ama, na nbata, rue iru uzọ-nbata

nke ɔnu-uzo-ama di nime di ɔgu cubit abua na iri. 16 Ɔzo, window emechiri emechi diri ime-ulo nile, di-kwa-ra akuku-ɔnu-uzo nile ha n'ime ɔnu-uzo-ama buruburu n'akuku nile, otu a ka window di-kwa-ra ulo-nbata nile: window di kwa n'ime ulo buruburu n'akuku nile: nkwu di kwa n'akuku-ɔnu-uzo ɔ bula.

17 Ɔ we me ka m'bata n'ogige di n'ezí, ma, le, ime-ulo di iche iche na pavement di, nke emeworo nye ogige ahu buruburu n'akuku nile: oru ime-ulo na iri di na pavement ahu. 18 Pavement ahu di kwa n'akuku ɔnu-uzo-ama nile, na nso ogologo nke ɔnu-uzo-ama, bu pavement nke dikari ala. 19 Ɔ we tua obosara-ya site n'iru ɔnu-uzo-ama ahu nke dikari ala rue iru nke ogige di nime n'ezí, ɔgu cubit ise, n'akuku Iru-anyanwu na n'akuku Ugwu. 20 Ɔnu-uzo-ama ahu kwa nke neche iru n'uzo Ugwu, bu ɔnu-uzo-ama nke ogige di n'ezí, ɔ tu ru ogologo-ya na obosara-ya. 21 Ime-ulo-ya di atɔ n'otu akuku, atɔ n'akuku nke-ozo; akuku-ɔnu-uzo-ya abua na ulo-nbata-ya nile di ka otutu nke ɔnu-uzo-ama mbu: ɔgu cubit abua na iri ka ogologo-ya di, obosara-ya di kwa oru cubit na ise. 22 Window-ya nile na ulo-nbata-ya nile na nkwu-ya nile di kwa ka otutu nke ɔnu-uzo-ama ahu nke neche iru n'uzo Iru-anyanwu; ɔ bu kwa ihe-nrigo nke nwere nzo-ukwu asa ka ha ji arigo nime ya; ulo-nbata-ya nile di kwa n'iru ha. 23 Otu ɔnu-uzo-ama di-kwa-ra ogige di nime na ncherita-iru ɔnu-uzo-ama ozo, n'akuku Ugwu na n'akuku Iru-anyanwu; ɔ we tua site n'otu ɔnu-uzo-ama rue ɔnu-uzo-ama ozo, ɔgu cubit ise. 24 Ɔ we me ka m'je n'uzo Ndida, ma le, otu ɔnu-uzo-ama di n'uzo Ndida: ɔ we tua akuku-ɔnu-uzo-ya abua na ulo-nbata-ya nile dika otutu ndia si di. 25 Window di-kwa-ra ya, di-kwa-ra ulo-nbata-ya nile buruburu n'akuku nile. dika window ndia: ɔgu cubit abua na iri ka ogologo-ya di, obosara-ya di kwa oru cubit na ise. 26 Ihe-nrigo nke nwere nzo-ukwu asa di kwa iji arigo ya, ulo-nbata-ya nile di kwa n'iru ha: ɔ nwe-kwa-ra nkwu, otu n'otu akuku, otu n'akuku nke-ozo, n'akuku-ɔnu-uzo-ya abua. 27 Otu ɔnu-uzo-ama di-kwa-ra ogige di nime n'uzo Ndida: ɔ we tua

site n'otu ɔnu-uzo-ama rue ɔnu-uzo-ama ozo n'uzo Ndida, ɔgu cubit ise.

28 Ɔ we me ka m'si n'ɔnu-uzo-ama nke Ndida ba n'ogige di nime: ɔ we tua ɔnu-uzo-ama nke Ndida dika otutu ndia si di; 29 na ime-ulo-ya nile, na akuku-ɔnu-uzo-ya abua, na ulo-nbata-ya nile, dika otutu ndia si di: window di-kwa-ra ya, di-kwa-ra ulo-nbata-ya nile buruburu n'akuku nile: ɔgu cubit abua na iri ka ogologo-ya di, obosara-ya di kwa oru cubit na ise. 30 Ulo-nbata di kwa ya buruburu n'akuku nile, ogologo-ha di oru cubit na ise, obosara-ha di kwa cubit ise. 31 Ulo-nbata-ya nile chere iru n'ogige di n'ezí; nkwu di kwa n'akuku-ɔnu-uzo-ya abua: nzo-ukwu asato iji arigo ka ihe-nrigo-ya nwere. 32 Ɔ we me ka m'bata n'ogige di nime n'uzo Iru-anyanwu: ɔ we tua ɔnu-uzo-ama ahu dika otutu ndia si di: 33 na ime-ulo-ya nile, na akuku-ɔnu-uzo-ya abua, na ulo-nbata-ya nile, dika otutu ndia si di: window di-kwa-ra ya, di-kwa-ra ulo-nbata-ya nile buruburu n'akuku nile: ogologo-ya di ɔgu cubit abua na iri, obosara-ya di kwa oru cubit na ise. 34 Ulo-nbata-ya nile che-kwa-ra iru n'ogige di n'ezí; nkwu di kwa n'akuku-ɔnu-uzo-ya abua, n'otu akuku na n'akuku ozo: ɔ bu kwa nzo-ukwu asato iji arigo ka ihe-nrigo-ya nwere. 35 Ɔ we me ka m'biarue ɔnu-uzo-ama nke Ugwu, ɔ we tua ya dika otutu ndia si di; 36 ime-ulo-ya nile, na akuku-ɔnu-uzo-ya abua, na ulo-nbata-ya nile; window di-kwa-ra ya buruburu n'akuku nile: ogologo-ya di ɔgu cubit abua na iri, obosara-ya di kwa oru cubit na ise. 37 Akuku-ɔnu-uzo-ya abua chere iru n'ogige di n'ezí; nkwu di kwa n'akuku-ɔnu-uzo-ya abua, n'otu akuku, na n'akuku ozo: ɔ bu kwa nzo-ukwu asato iji arigo ka ihe-nrigo nwere.

38 Otu ime-ulo na ɔnu-uzo-ya di kwa n'akuku-ɔnu-uzo n'ɔnu-uzo-ama nile; n'ebe ahu ka ha nasacha anu aja-nsure-oku. 39 Ɔzo, n'ulo-nbata nke ɔnu-uzo-ama ka table abua di n'otu akuku, table abua di kwa n'akuku nke-ozo, ha ewe bue n'elu ha aja-nsure-oku na aja-nnehie na aja-ikpe-omuma. 40 Ɔzo, n'otu akuku n'ezí, ebe madu narigoru oghere nke ɔnu-uzo-ama n'akuku Ugwu, ka table abua di; ɔ bu kwa n'akuku ozo, nke

diri uzọ-nbata nke ọnu-uzọ-ama, ka table abua di. 41 Table anọ di n'otù akuku, table anọ di kwa n'akuku nke-ọzọ, n'akuku ọnu-uzọ-ama; ha di table asatọ nke ha nēbu ihe nchu-aja n'elu ha. 42 Table anọ di-kwa-ra aja-nsure-ọku, nke nkume awara awa, ogologo-ha di otù cubit na nkera, obosara-ha di kwa otù cubit na nkera, idi-elu-ha di kwa otù cubit: n'elu ha ka ha nādọba kwa ihe nile nke ha ji ebu anu aja-nsure-ọku na aja ọzọ. 43 Nko nke ra ka otù ntù-ọbu-aka di kwa, nke akpogidesiri ike nime ulo-nbata buruburu n'akuku nile: ọ bu kwa n'elu table nile ahu ka anu nke onyinye iji biaru nso di. 44 Ọzọ, n'ezì ọnu-uzọ-ama di nime ka ime-ulo nke ndi-abù di n'ogige di nime, nke di n'akuku ọnu-uzọ-ama nke Ugwu; iru-ha di kwa n'uzọ Ndida: otù di n'akuku ọnu-uzọ-ama nke Iru-anyanwu nke iru-ya di n'uzọ Ugwu. 45 Ọ we gwam okwu, si, Ime-ulo a, nke iru-ya di n'uzọ Ndida, diri ndi-nchu-aja ahu, ndi nēdebe ihe-ndebe nke ulo a. 46 Ma ime-ulo a nke iru-ya di n'uzọ Ugwu diri ndi-nchu-aja ahu, ndi nēdebe ihe-ndebe nke ebe-ichu-aja: ndia bu umu Zedok, ndi si n'etiti umu Livai abiakute Jehova nso ijere Ya ozi. 47 Ọ we tūa ogige ahu, ogologo-ya di ọgu cubit ise, obosara-ya di kwa ọgu cubit ise, ọ nwere akuku anọ ra nrata; ebe-ichu-aja di kwa n'iru ulo ahu.

48 Ọ we me ka m'biarue uzọ-nbata nke ulo ahu, ọ we tūa akuku-ọnu-uzọ nke uzọ-nbata ahu, cubit ise n'otù akuku, cubit ise n'akuku nke-ọzọ: obosara ọnu-uzọ-ama di kwa cubit atọ n'otù akuku, cubit atọ n'akuku nke-ọzọ. 49 Ogologo uzọ-nbata ahu di orù cubit, obosara-ya di kwa cubit iri na otù; ọbunà n'ihennrigo ahu nke ha ji arigo ya: ogidi di kwa n'akuku-ọnu-uzọ-ya abua, otù n'otù akuku, otù n'akuku ọzọ.

41 1 Ọ we me ka m'biarue ulo uku Chineke, ọ we tūa akuku-ọnu-uzọ-ya, cubit isi n'obosara n'otù akuku, na cubit isi n'obosara n'akuku nke-ọzọ, nka bu obosara ulo-ikwū ahu. 2 Obosara nke ọnu-uzọ di kwa cubit iri; akuku abua nke ọnu-uzọ ahu di kwa cubit ise n'otù akuku, na cubit ise n'akuku nke-ọzọ: Ọ we tūa ogologo-ya, ọgu cubit abua, na obosara-ya, orù cubit. 3 Ọ

we ba nime, tūa akuku-ọnu-uzọ ọ bula nke ọnu-uzọ ahu, cubit abua: na ọnu-uzọ, cubit ise; na obosara ọnu-uzọ, cubit asa. 4 Ọ we tūa ogologo-ya, orù cubit, na obosara-ya, orù cubit, n'iru ulo uku Chineke: ọ we sim, Nka bu ebe nsọ kachasi ebe nsọ nile. 5 Ọ we tūa m̀bidi ulo ahu, cubit isi; na obosara nke ulo ntà nke akuku n'otù n'otù, cubit anọ, buruburu ulo ahu n'akuku nile ọ bula. 6 Ulo ntà nke akuku di kwa otù ulo ntà nke akuku n'elu ulo ntà nke akuku ọzọ okpukpu atọ, ha di kwa orù na iri n'usoro; ha we ba nime m̀bidi ahu nke diri ulo ahu bayere ulo ntà nke akuku di ya buruburu n'akuku nile, ka ha we jide m̀bidi ahu, ghara ijide m̀bidi ulo onwe-ya. 7 Ulo ntà nke akuku ndia di obosara kari ka ha nāla elu elu n'idi ulo ahu buruburu; n'ihì na idi ulo ahu buruburu nāla elu elu buruburu ulo ahu n'akuku nile: n'ihì nka obosara nke diri ulo ahu di uku kari n'elu; otù a anēsi n'ulo ntà di ala rigourue ulo ntà kachasi elu site n'ulo ntà di n'etiti. 8 M'we hu na ulo ahu nwere ebe di elu buruburu n'akuku nile: ntọ-ala nile nke ulo ntà nke akuku bu ogologo zuru ezu nke ami ahu eji atù ihe, bú cubit uku isi. 9 Ìbidi nke m̀bidi ahu, nke diri ulo ntà nke akuku, n'ezì, di cubit ise: ma nke fọduru bu ọnọdu nke ulo ntà nke akuku nke diri ulo ahu. 10 N'etiti ime-ulo abua ọ di orù cubit n'obosara buruburu ulo ahu n'akuku nile ọ bula. 11 Ma ọnu-uzọ nke ulo ntà nke akuku chere iru n'ebe ahu fọduru, otù ọnu-uzọ n'uzọ nke Ugwu, na otù ọnu-uzọ n'akuku Ndida: obosara nke ebe ahu nke fọduru di kwa cubit ise buruburu n'akuku nile. 12 Ma ulo ahu anēwu ewu nke di n'iru ebe ekewapuru ekewapu n'akuku n'uzọ Ọdida-anyanwu, obosara-ya di ọgu cubit atọ na iri; m̀bidi nke ulo ahu anēwu ewu di kwa cubit ise n'ibidi-ya buruburu n'akuku nile, ogologo-ya di kwa ọgu cubit anọ na iri. 13 Ọ tū-kwara ulo ahu, ogologo-ya di ọgu cubit ise; na ebe ahu ekewapuru ekewapu, na ulo ahu anēwu ewu, na m̀bidi-ya nile, ogologo-ya di ọgu cubit ise; 14 na obosara nke iru ulo ahu, na nke ebe ahu ekewapuru ekewapu chere iru n'iru-anyanwu, ọgu cubit ise.

15 Ọ tū-kwa-ra ogologo nke ulo ahu anēwu ewu n'iru ebe ahu ekewapuru ekewapu nke di n'azu ya, na ulonjeghari-ya n'otū akuku na n'akuku nke-ọzọ, ọgu cubit ise; na ulo uku Chineke nke ime-ime, na uzọ-nbata nile nke ogige ahu; 16 nbata-uzọ-ya nile, na window nile emechiri emechi, na ulonjeghari-yanile buruburu n'okpukpu atọ ha, nke di na ncherita-iru nbata-uzọ ahu, nke ihe-nmachita nke osisi di ya buruburu n'akuku nile, site kwa n'ala rue window nile; ma window nile bu nke ekpuchiri ekpuchi; 17 rue elu ọnu-uzọ, ọbuná rue ulo ime-ime ya, na n'ēzi, ru kwa m̄bidi-ya nile buruburu n'akuku nile n'ime na n'ēzi, n'otūtū-ha. 18 Ọ bu kwa ihe emeworo ka o yie cherubim na nkwi; otū nkwi di n'etiti cherub na cherub, iru abua ka cherub ọ bula nwere; 19 iru madu we che iru na nkwi ahu di n'otū akuku, iru nwa-ọdum che-kwa-ra iru na nkwi ahu nke di n'akuku nke-ọzọ: otū a ka emere ya n'ulo ahu nile buruburu n'akuku nile. 20 Site n'ala rue elu ọnu-uzọ-ya ka cherubim na nkwi nke emere eme di: otū a ka m̄bidi nke ulo uku Chineke di. 21 Ma ulo uku Chineke ahu, akuku-ọnu-uzọ-ya nwere akuku anọ ra nrata; na iru ebe nsọ ya, n'ile ya anya ọ di ka ulo uku Chineke si di n'ile ya anya. 22 Ebe-ichu-aja-ya bu osisi, cubit atọ n'idi-elu-ya, ogologo-ya di kwa cubit abua: ọ nwe-kwa-ra nkuku-ya anọ; ogologo-ya na akuku-ya nile bu kwa osisi: ọ we gwam okwu, si, Nka bu table ahu nke di n'iru Jehova. 23 Ọ bu kwa ọnu-uzọ abua ka ulo uku Chineke na ebe nsọ ya nwere n'otū n'otū. 24 Ọ bu kwa ibo-ọnu-uzọ abua ka ọnu-uzọ ndia nwere n'otū n'otū, bu ibo-ọnu-uzọ abua nke nāga buruburu; ibo-ọnu-uzọ abua diri otū ọnu-uzọ, ibo-ọnu-uzọ abua di-kwa-ra ọnu-uzọ nke-ọzọ. 25 Ihe emere n'elu ha, bu n'elu ibo-ọnu-uzọ nile nke ulo uku Chineke, bu kwa cherubim na nkwi, dika nke emere n'elu m̄bidi-ya nile; nbata-uzọ nke osisi di kwa n'iru uzọ - nbata - ya n'ēzi. 26 Window emechiri emechi na nkwi di kwa n'otū akuku na n'akuku nke-ọzọ, n'akuku nile nke uzọ-nbata: otū a ka ulo ntā nke akuku nile nke ulo ahu na nbata-uzọ-ya nile di.

42 1 Ọ we me ka m'puta ba n'ogige ahu di n'ēzi, n'uzọ ahu nke di n'uzọ Ugwu: ọ we me ka m'ba n'ime-ulo ahu nke di na ncherita-iru ebe ahu ekewapuru ekewapu, nke di kwa na ncherita-iru ulo ahu anēwu ewu n'akuku Ugwu. 2 N'iru ogologo nke ọgu cubit ise ka ọnu-uzọ nke Ugwu di, obosara-ya di kwa ọgu cubit abua na iri. 3 Na ncherita-iru otū cubit ahu nke diri ogige di nime, na na ncherita-iru pavement nke diri ogige di n'ēzi, ka ulonjeghari nke nēche iru n'ulo-njeghari ọzọ di n'okpukpu atọ. 4 N'iru ime-ulo nile ka otū uzọ-njeghari di, nke di cubit iri n'obosara n'ime, ọ bu uzọ nke di otū cubit: ọnu-uzọ nile ha chere iru n'Ugwu. 5 Ma ime-ulo nke kachasi elu di nkpunkpu kari: n'ihhi na ulonjeghari nēbipu ihe na ndia, kari nke ha nēbipu n'ime-ulo di ala ma-ọbu n'ime-ulo etiti, n'ulo ahu anēwu ewu. 6 N'ihhi na okpukpu atọ ka ha di, ha enwegh kwa ogidi dika ogidi nke ogige abua ahu: n'ihhi nka emere ka ime-ulo nke kachasi elu di nkpa kari nke di ala na nke etiti site n'ala. 7 Ma m̄bidi nke di n'ēzi n'akuku ime-ulo nile, n'uzọ ogige di n'ēzi n'iru ime-ulo ahu, ogologo-ya di ọgu cubit abua na iri. 8 N'ihhi na ogologo nke ime-ulo nke diri ogige di n'ēzi di ọgu cubit abua na iri: ma, le, n'iru ulo uku Chineke ọ di ọgu cubit ise. 9 Site kwa n'okpuru ime-ulo ndia ka nbata di n'akuku Iru-anyanwu, ebe anēsi n'ogige di n'ēzi abata nime ha. 10 N'ibidi nke m̄bidi ogige n'uzọ Iru-anyanwu, n'iru ebe ahu ekewapuru ekewapu, na n'iru ulo ahu anēwu ewu, ka ime-ulo di iche iche di. 11 Uzọ nke di n'iru ha di kwa ka uzọ nke ime-ulo nke di n'uzọ Ugwu si di n'ile ha anya; dika ogologo-ha si di, otū a ka obosara-ha di: ọpupụ nile ha di ka ikpé nile ha si di, na dika ọnu-uzọ nile ha si di. 12 Ma dika ọnu-uzọ nile nke ime-ulo nile si di nke di n'uzọ Ndida, otū a ka otū ọnu-uzọ si di nke di n'isi uzọ, bu uzọ nke di n'iru m̄bidi n'uzọ Iru-anyanwu, ebe anābā nime ha. 13 Ọ we sim, Ime-ulo nile nke Ugwu na ime-ulo nile nke Ndida, nke di n'iru ebe ahu ekewapuru ekewapu, ime-ulo ahu bu ime-ulo nsọ, ebe ndi-nchu-aja ndi nọ nso Jehova gēri ihe nile nke kachasi ihe

nsọ nile nsọ: n'ebe ahu ka ha gādọba ihe nile kachasi ihe nsọ nile nsọ, na onyinye-inata-iru-oma, na aja-nmehie, na aja-ikpe-omuma; n'ihu na ebe ahu di nsọ. 14 Mbe ndi-nchu-aja nābā nime, ha agagh-esi kwa n'ebe nsọ ahu puta n'ogige di n'ezị, kama n'ebe ahu ka ha gāwusa uwe-ha nke ha ji eje ozi; n'ihu na ihe nsọ ka ha bu: ha ewe yiri uwe ozo we biarue ihe diri ndi-ha.

15 Ma mbe o tuzusiri ulo ime-ime, o we me ka m'puta n'uzo nke onu-uzo-ama ahu nke iru-ya di n'uzo Iru-anyanwu, o we tua ya buruburu n'akuku nile. 16 O were ami ahu o ji atu ihe tua akuku Iru-anyanwu nnu ami na ogu ise, o were ami ahu o ji atu ihe tua ya buruburu. 17 O were ami ahu o ji atu ihe tua akuku Ugwu buruburu, nnu ami na ogu ise. 18 Akuku Ndida ka o turu, nnu ami na ogu ise, o were ami ahu o ji atu ihe tua ya. 19 O chigharia n'akuku Odida-anyanwu, were ami o ji atu ihe tua ya, nnu ami na ogu ise. 20 N'akuku anọ ka o turu ya: o nwere mbidi buruburu n'akuku nile, ogologo-ya di nnu na ogu ise, obosara-ya di kwa nnu na ogu ise, ikpa oké n'etiti ihe di nsọ na ihe emere ka o ghara idi nsọ.

43 1 O we me ka m'jerue onu-uzo-ama ahu, bu onu-uzo-ama nke neche iru n'uzo Iru-anyanwu: 2 ma le, ebube nke Chineke nke Israel si n'uzo Iru-anyanwu bia: olu-Ya di kwa ka olu otutu miri: uwa nwu-kwa-ra enwu site n'ebube-Ya. 3 O di kwa ka ohu nke m'huru si di n'ile ya anya, dika ohu m'huru mbe m'biara ibibi obodo ahu; ohu nile di kwa ka ohu ahu nke m'huru n'akuku osimiri Keba: m'we da kpuchie irum n'ala. 4 Ebube nke Jehova we bata nime ulo-Ya n'uzo nke onu-uzo-ama nke iru-ya di n'uzo Iru-anyanwu. 5 Mo Chineke we buliem elu, me ka m'bata n'ogige di nime; ma le, ebube nke Jehova juputara n'ulo ahu. 6 M'we nu olu otu onye nāgwam okwu site n'ulo ahu; otu nwoke nēguzo kwa n'akukum. 7 O we sim, Nwa nke madu, nka bu ebe nke oche-ezem, na ebe nke obu-ukwu nke ukwum abua, ebe M'gēbi n'etiti umu Israel rue mbe ebigh-ebi: ulo Israel agagh-emeru kwa aha nsom ozo, ha onwe-ha, ma-obu ndi-eze-ha, site n'ikwa-iko-ha, na site n'ozu nile

nke ndi-eze-ha n'ebe di elu ha; 8 mbe ha netiye nbata-uzo-ha n'akuku nbata-uzo nkem, na akuku-onu-uzo-ha n'akuku akuku-onu-uzo nkem, o bu kwa nani mbidi di n'etiti mu na ha; ha emeruo kwa aha nsom site n'ihe-aru-ha nile nke ha meworo: M'we ripia ha n'iwem. 9 Ubu a ka ha wezuga ikwa-iko-ha na ozu nile nke ndi-eze-ha n'ebe di anya n'ebe M'no, M'gēbi kwa n'etiti ha rue mbe ebigh-ebi.

10 Gi onwe-gi, nwa nke madu, gosi ulo Israel ulo a, ka ihere ajo omume nile ha we me ha: ka ha tu kwa otutu-ya. 11 O buru kwa na ihere ihe nile ha meworo eme ha, gi me ka ha mara omumò ulo a, na otutu-ya, na opupu-ya nile, na nbata-ya nile, na omumò-ya nile, na ukpuru-ya nile, na omumò-ya nile, na iwu-ya nile, de kwa ha n'akwukwo n'anya-ha: ka ha we debe omumò-ya nile, na ukpuru-ya nile, me ha. 12 Nka bu iwu ulo a: n'elu ugwu-ya oké-ala-ya nile buruburu n'akuku nile di nsọ kachasi ebe nsọ nile. Le, nka bu iwu ulo a.

13 Ma ndia bu otutu ebe-ichu-aja nime cubit: (cubit ahu bu otu cubit na otu ntú-obu-aka:) ala-ya bu otu cubit, o bu kwa otu cubit ka obosara-ya di, oké-ya n'onu-onu-ya buruburu bu kwa otu ntú-aka: nka bu kwa ebe-ndokwasi ebe-ichu-aja nka. 14 Site n'ala-ya nke di n'ala rue ngwe di ala di cubit abua, obosara-ya di kwa otu cubit; ma site na ngwe dikari ntà rue ngwe dikari uku di cubit anọ, obosara-ya di kwa otu cubit. 15 Ebe-ichu-aja onwe-ya di kwa cubit anọ; site n'ebe-ichu-aja we rigo ka mpi anọ di kwa. 16 Ebe-ichu-aja di cubit iri na abua n'ogologo-ya, na cubit iri na abua n'obosara-ya, o rara nrata n'akuku anọ ya rara nrata. 17 Ngwe-ya di kwa cubit iri na anọ n'ogologo-ya, na cubit iri na anọ n'obosara-ya n'akuku anọ ya rara nrata, oké nke di ya buruburu di kwa nkera cubit; ala o nwere di kwa otu cubit buruburu; ihe-nrigo-ya neche iru n'Iru-anyanwu.

18 O we sim, Nwa nke madu, otu a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ndia bu ukpuru nke ebe-ichu-aja nkem n'ubochi ha gēme ya, isure aja-nsure-okwu n'elu ya, na iwusa obara n'elu ya. 19 I gēnye kwa ndi-nchu-aja, bu ndi Livai ndi sitere

na nkpuru Zedok, ndi dim nso, (o bu ihe si n'onu Onye-nwe-ayi Jehova puta), ijerem ozi, nwa-oke-ehi ibu aja-nmehie. 20 I gēwere kwa ufodu n'obara-ya, tiyekwasi na mpi anọ ya, na n'elu nkuku anọ nke ngwe-ya, na n'ókè-ya buruburu: i we wepu nmehie-ya, kpuchie nmehie-ya. 21 I gēwere kwa oke-ehi nke aja-nmehie ahu, o gēsure kwa ya n'ebe eleputara eleputa nke ulo a, n'èzí ebe nsọ a. 22 Ma n'ubochi nke-abua i gēweta nkpi nke zuru oké ibu aja-nmehie; ha gēwepu kwa nmehie nke ebe-ichu-aja, dika ha si were oke-ehi wepu nmehie-ya. 23 M̀be i wepusiri nmehie-ya, i gēweta nso nwa-oke-ehi nke zuru oké, na ebulu nke zuru oké site n'igwé ewu na aturu-gi. 24 I gēweta kwa ha nso n'iru Jehova, ndi-nchu-aja gātusa kwa ha nnú, sure ha oku, ibu aja-nsure-oku anēsurerere Jehova. 25 Ubochi asa ka i gēdozi otú ewu kwa-ubochi ibu aja-nmehie: o bu kwa nwa-oke-ehi, na ebulu nke sitere n'igwé ewu na aturu, bú anu zuru oké, ka ha gēdozi. 26 Ubochi asa ka ha gēkpuchi nmehie nke ebe-ichu-aja, me ka o di ocha; ha ewe mejue ya aka. 27 M̀be ha devezusiri ubochi asa ahu, o gēru kwa, n'ubochi nke-asatọ, we ga n'iru, na ndi-nchu-aja ganēme aja-nsure-oku nile unu na aja-udo nile unu n'elu ebe-ichu-aja; ihe-unu gātọkwam utọ; o bu ihe si n'onu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

44 1 O we me ka m'laghachi n'uzọ onu-uzọ-ama nke ebe nsọ ahu nke di n'èzí, nke nēche iru n'Iru-anyanwu; ma onu-uzọ-ama ahu bu nke emechiri emechi. 2 Jehova we sim, Onu-uzọ nka gābu ihe emechiri emechi, agagh-emege ya, o digh kwa onye o bula gēsi ya bata, n'ih na Jehova, bú Chineke nke Israel, esiwo ya bata; o we buru ihe emechiri emechi. 3 Ma onye-isi-unu, dika onye-isi ka ya onwe-ya gānọdu ala nime ya iri nri n'iru Jehova; o gēsi uzọ nke uzọ-nbata nke onu-uzọ-ama nka bata, si kwa uzọ-ya pua. 4 O we me ka m'bia n'uzọ nke onu-uzọ-ama nke Ugwu n'iru ulo ahu; m'we hu, ma le, ebube Jehova juputara ulo Jehova: m'we da kpuchie irum n'ala. 5 Jehova we sim, Nwa nke madu, tukwasi obi-gi, were anya-gi abua hu, were nti-gi abua nu ihe ahu nile nke Mu onwem nāgwa gi bayere ukpuru nile

nke ulo Jehova, baye-kwa-ra iwu-ya nile; tukwasi kwa obi-gi na nbata ulo a, ya na opupu nile nke ebe nsọ a. 6 I gāsi kwa ndi nānupu isi, bú ulo Israel, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: O zuwo unu, site n'ihe-árú nile unu, 7 ebe unu meworo ka ndi ala ozo bata, bú ndi anēbigh úgwú n'obi anēbigh kwa úgwú n'anu-aruru, inọ n'ebe nsom, ime ka o ghara idi nsọ, bú ulom, m̀be unu nēweta nrim nso, bú abuba na obara, ha we mebie oḅuḅa-ndum, tiyere ihe-árú nile unu. 8 Unu edebegh kwa ihe-ndebe nke ihe nsom nile: unu we do ha ndi nēdebe ihe-ndebem n'ebe nsom nye onwe-unu. 9 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri, O digh onye ala ozo, nke anēbigh úgwú n'obi nke anēbigh kwa úgwú n'anu-aruru, gābata n'ebe nsom, bú onye ala ozo o bula nke di n'etiti umu Israel. 10 Otú o di, ndi Livai ndi si n'ebe M'no je n'ebe di anya, m̀be Israel kpafuru akpafu, ndi siri n'ebe M'no kpafue so arusi nile ha; ha aghagh ibú kwa ajo omume-ha. 11 Ma ha gābu ndi nēje ozi n'ebe nsom, ndi-nlekota n'onu-uzọ-ama nile nke ulo nkem, nēje kwa ozi n'ulo ahu: ha onwe-ha gēḅuru ndim anu nke aja-nsure-oku-ha na nke aja ozo ha, ha onwe-ha gēguzo kwa n'iru ha ijere ha ozi. 12 N'ih na ha nējere ha ozi n'iru arusi nile ha, we ghoro ulo Israel ihe-isu-ngongo nke ajo omume; n'ih nka ka M'weliri akam imegide ha, (o bu ihe si n'onu Onye-nwe-ayi Jehova puta), ha gēbu kwa ajo omume-ha. 13 Ma ha agagh-abiakutem nso, iburum ndi-nchu-aja, na ibiaru ihe nsom nile nso, bú ihe nile di nsọ kachasi ihe nsọ nile: ma ha gēbu onodu-ihere-ha, na ihe-árú nile ha nke ha meworo. 14 Ma M'gēme ha ndi nēdebe ihe-ndebe nke ulo a, ife ofufe-ya nile, na ime ihe o bula nke agēme nime ya.

15 Ma ndi-nchu-aja, bú ndi Livai, umu Zedok, ndi debere ihe-ndebe nke ebe nsom m̀be umu Israel siri n'ebe M'no kpafue, ndi ahu gābiakutem nso ijerem ozi; ha gēguzo n'irum iweta nsom abuba na obara; o bu ihe si n'onu Onye-nwe-ayi Jehova puta: 16 ha onwe-ha gābata n'ebe nsom, ha onwe-ha gābiaru kwa table nkem nso, ijerem ozi, ha gēdebe kwa ihe-ndebem. 17 O gēru kwa. m̀be ha batara n'onu-uzọ-

ama nke ogige di nime, na ọ bu uwe flax ka ha gēyi; ọ digh kwa uwe aji-anu gābiakwasi n'aru ha, m̀be ha nēje ozi n'ọnu-uzọ-ama nke ogige di nime, na nime ulo. 18 Ihe-ike-n'isi nke flax gādi n'isi-ha, uwe-ukwu nke flax gādi kwa n'úkwú-ha, ha agagh-eji ihe nākpata ọsusọ ke onwe-ha n'úkwú. 19 Ma m̀be ha nāpu n'ogige di n'ēzi, bú ogige di n'ēzi ipukuru ndi Israel, ha gēyipu uwe nile ha, nke ha onwe-ha nēje ozi nime ha, ha gādọba kwa ha n'ime-ulo nsọ ndia, yiri uwe ọzọ, ka ha we ghara iji uwe-ha do ndi Israel nsọ. 20 Ha agagh-akọpu kwa isi-ha, ha agagh-eme kwa ka agiri-isi-ha to ogologo; nání nkpacha ka ha gākpacha isi-ha. 21 Ọ digh kwa manya-vine onye-nchu-aja ọ bula gānu, m̀be ha nābata n'ogige di nime. 22 Ọ digh kwa nwayi nke di-ya nwuru, ma-ọbu nwayi nke achupuru achupu, ka ha gālu na nwunye: kama umu-ạbọghọ nāmagh nwoke ndi sitere na nkpuu ulo Israel, ma-ọbu nwayi di-ya nwuru nke bu nwunye onye-nchu-aja nwuru anwu, ka ha gālu. 23 Ọ bu kwa ndim ka ha gēzi ihe di iche n'etiti ihe nsọ na ihe nādigh nsọ, ọ bu kwa ihe di iche n'etiti ihe di ọcha na ihe ruru áru ka ha gēme ka ha mara. 24 Ọzọ, n'ise-okwu ọ bula ndi ahu gēguzo ikpe ikpe; ikpém nile ka ha gēji kpe ya: ọ bu kwa iwium nile na ukpulum nile nime m̀bem nile akara áká ka ha gēdebe; ubọchi-izu-kem nile ka ha gēdo nsọ. 25 Ọ digh kwa madu nke nwuru anwu ka ha gābiaru nso imeru onwe-ha: ma otú ọ di, ha gēmeru onwe-ha n'ihí nna, na n'ihí nne, na n'ihí nwa-nwoke, na n'ihí nwa-nwayi, na n'ihí nwa-nne-nwoke, na n'ihí nwa-nne-nwayi nke nēnwegh di. 26 M̀be emesiri ka ọ di ọcha, ọ bu kwa ubọchi asa ka agāguru ya. 27 Ma n'ubọchi ọ gābata n'ebe nsọ, n'ogige di nime, ije ozi n'ebe nsọ, ọ gēweta ájà-nmehie-ya nso; ọ bu ihe si n'ọnu Onyewe-ayi Jehova putá. 28 Ọ gāghọ-kwara ha ihe-nketa; Mu onwem bu ihe-nketa-ha: ọ digh kwa ihe-onwunwe unu gēnye ha n'Israel; Mu onwem bu ihe-onwunwe-ha. 29 Onyinye-inata-iru-ọma na ájà-nmehie na ájà-ikpe-ọmuma ka ndi ahu gēri; ọzọ, ihe nile ọ bula nke ewezugara nye Chineke n'Israel, ha gēnwe ya. 30 Ọzọ, ihe mbu nke nkpuu

mbu nile nke ihe ọ bula, na ájà-nbuli ọ bula nke ihe ọ bula, site n'ájà-nbuli nile unu, ndi-nchu-aja gēnwe ya: ọ bu kwa utu ọka mbu unu ka unu gēnye onye-nchu-aja, ime ka ngọzi dakwasi n'ulo-gi. 31 Ihe ọ bula nke nwuru n'onwe-ya, na ihe adọburu adọbu, ma ọ bu anu-ufe ma-ọbu anumanu, ndi-nchu-aja agagh-eri ya.

45 1 Ma m̀be unu gēme ka ala-unu dayere onwe-unu n'ihe-nketa, unu gēbuliri Jehova ájà-nbuli, bú otú óké di nsọ nke ala ahu: ogologo-ya gādi orú nnú ami uzọ atọ na nnú abua na ọgu iri n'ogologo, obosara-ya gādi kwa orú nnú na nnú ise: ihe nsọ ka ọ gābu n'óké-ala-ya nile buruburu. 2 Site n'ala nka nnú ami na ọgu ise n'ogologo na nnú na ọgu ise n'obosara gādiri ebe nsọm, ọ gēnwe akuku anọ rara nrata buruburu; ma ọgu cubit abua na iri gāburu ya ebe-ita-nri buruburu. 3 Site n'otútú a ka i gātú kwa, ogologo nke gādi orú nnú ami uzọ atọ na nnú abua na ọgu iri, na obosara nke gādi orú nnú ami na nnú ise: ọ bu kwa nime ya ka ebe nsọ. nke bu ebe di nsọ kachasi ebe nsọ nile, gādi. 4 Óké nsọ nke ala ahu ka ọ bu; ndi-nchu-aja, bú ndi-ọje-ọzi nke ebe nsọ, gēnwe ya, bú ndi nābia nso ijere Jehova ozi; ọ gābu-kwa-ra ha ebe ulo nile ha gādi, na ebe nsọ diri ebe nsọ nkem. 5 Orú nnú ami uzọ atọ na nnú abua na ọgu iri n'ogologo, na orú nnú ami na nnú ise n'obosara, gādiri ndi Livai, bú ndi-ọje-ọzi nke ulom, ighọrọ ha ihe-onwunwe, orú ime-ulo. 6 Ihe-onwunwe nke obodo a ka unu gēnye kwa, nnú ami iri-na-abua na ọgu iri ka obosara-ya gādi, ogologo-ya gādi kwa orú nnú ami uzọ atọ na nnú abua na ọgu iri, n'akuku ájà-nbuli ahu, bú óké nsọ: ulo Israel nile gēnwe ya. 7 Ihe onye-isi-unu nwere gādi kwa n'otú akuku na n'akuku nke-ọzọ nke ájà-nbuli ahu, bú óké nsọ, na nke ihe-onwunwe nke obodo a, n'iru ájà-nbuli ahu, bú óké nsọ, na n'iru ihe-onwunwe nke obodo a, n'akuku Ọdida-anyanwu chere iru n'Ọdida-anyanwu, na n'akuku Iru-anyanwu chere iru n'Iru-anyanwu: ogologo-ya gādi kwa n'akuku otú nime óké ndia, site n'óké-ala Ọdida-anyanwu rue óké-ala Iru-anyanwu. 8 N'ala nka ọ gāburu ya ihe-onwunwe n'Israel: ndi-

isim agagh-eme kwa ndiin ihe-ike ozo; kama ala nka ka ha gēnye ulo Israel dika ebo nile ha si di.

9 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: O zuwo unu, unu ndi - isi Israel: wezuganu ime-ihe-ike na ipunara-maduihe, menu ihe ekpere n'ikpe na ezi omume; wepunu nchupu-unu nile n'aru ndim; o bu ihe si n'onu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 10 Ihe-osisi ziri ezi, na ephah ziri ezi, na bath ziri ezi, ka unu gēwe. 11 Ephah na bath gābu otú otútú, ka bath we ruta otú uzọ n'uzọ iri nke homer, ka ephah we ruta kwa otú uzọ n'uzọ iri nke homer: dika homer si di, otú a ka otútú-ya gādi. 12 Shekel gābu kwa orú gerah: orú shekel, orú shekel na ise, shekel iri na ise, ka maneh-unu gābu. 13 Nka bu ajā-nbuli nke unu gēbuli; otú uzọ n'uzọ isi nke ephah site na homer nke oka wheat, unu gēnye kwa otú uzọ n'uzọ isi nke ephah site na homer nke oka barley: 14 oké manu, bú nke bath nke manu, gābu kwa otú uzọ n'uzọ iri nke bath sitere na cor, nka bu bath iri, obuná otú homer; n'ihí na bath iri bu otú homer: 15 na otú nwa-aturu nke sitere n'igwé ewu na aturu, bú nke sitere n'ogu umu-aturu iri, site n'ebe-ita-nri nke Israel nke miri nēde nke-oma; ibu onyinye-inata-iru-oma, na ibu ajā-nsure-oku, na ibu ajā-udo, ikpuchiri ha nmehie; o bu ihe si n'onu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 16 Ndi nile nke ala nka gādi n'ajā-nbuli a diri onye-isi n'Israel. 17 Olu nke onye-isi ka o gābu kwa inye ajā-nsure-oku nile, na onyinye-inata-iru-oma, na ajā-ihe-onu, n'ememe nile, na n'onwa ohu nile, na n'ubochi-izu-ike nile, nime mbe nile akara aká nke ulo Israel: ya onwe-ya gēdozi ajā-nmehie, na onyinye-inata-iru-oma, na ajā-nsure-oku, na ajā-udo nile, ikpuchiri ulo Israel nmehie-ha.

18 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: N'onwa mbu, n'ubochi mbu nke onwa ahu, i gēwere nwa-oke-ehi nke zuru oké; i gēwepu kwa nmehie nke ebe nsom. 19 Onye-nchu-ajam gēwere ufodu n'obara ajā-nmehie ahu, tiye ya n'akuku-onu-uzọ nke ulo a, na n'ebe nkuku anọ nke ngwe diri ebe-ichu-aja nka, na n'elu akuku-onu-uzọ nke onu-uzọ-oma nke ogige di nime. 20 O bu

kwa otú a ka i gēme n'ubochi nke-asa nke onwa bayere onye o bula nēmehie n'amagh - ama, baye - kwa - ra onye nēnwegh uche: unu ewe kpuchiere ulo a nmehie-ya. 21 N'onwa mbu, n'ubochi nke-iri-na-anọ nke onwa ahu, ka unu gēwe ememe ngabiga, bú ememe nke ubochi asa; achicha ekogh-eko ka agēri. 22 Onye-isi gēdozi kwa n'ubochi ahu otú oke-ehi n'onodu onwe-ya na n'onodu ndi nile nke ala nka, ibu ajā-nmehie. 23 N'ubochi asa nke ememe ahu o ganēdozi ajā-nsure-oku ichuru Jehova, bú oke-ehi asa na ebulu asa nke zuru oké, kwa-ubochi n'ubochi asa ahu; na ajā-nmehie, bú otú nkpi, kwa-ubochi. 24 Onyinye-inata-iru-oma ka o gēdozi kwa, bú otú ephah otú oke-ehi, otú ephah otú ebulu, otú hin nke manu di-kwa-ra otú ephah. 25 N'onwa nke-asa, n'ubochi nke-iri-na-ise nke onwa ahu, n'ememe ahu, ka o ganēme dika ihe ndia si di n'ubochi asa ya; dika ajā-nmehie, na dika ajā-nsure-oku, na dika onyinye-inata-iru-oma, na dika manu.

46 1 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Onu-uzọ-ama nke ogige di nime nke nēche iru n'Iru-anyanwu gābu ihe emechiri emechi n'ubochi olu isi unu; ma n'ubochi-izu-ike ka agēmeghe ya, o bu kwa n'ubochi nke onwa ohu ka agēmeghe ya. 2 Onye-isi gēsi kwa n'uzọ uzọ-nbata nke onu-uzọ-ama n'ēzi bata, guzo n'akuku akuku-onu-uzọ nke onu-uzọ-ama, ndi-nchu-aja gēdozi kwa ajā-nsure-oku-ya, na ajā-udo-ya nile, o gākpo kwa isi ala na nbata-uzọ nke onu-uzọ-ama, we pua: ma agagh-emechi onu-uzọ-ama rue anyasi. 3 Ndi ala nka gākpo kwa isi ala n'oghere onu-uzọ-ama ahu n'iru Jehova n'ubochi-izu-ike nile, na n'onwa ohu nile. 4 Ma ajā-nsure-oku nke onye-isi gēweta nso Jehova n'ubochi-izu-ike bu umu-aturu isi zuru oké na otú ebulu zuru oké; 5 onyinye-inata-iru-oma bu kwa otú ephah bayere ebulu ahu, o gētiye kwa n'umu-aturu onyinye-inata-iru-oma, bú onyinye nke aka-ya, ya na manu, otú hin diri otú ephah. 6 Ma n'ubochi onwa ohu o gābu nwa-oke-ehi zuru oké, na umu-aturu isi, na otú ebulu, ihe zuru oké ka ha gābu: 7 o bu kwa otú ephah etiyere n'oke-ehi ahu, na otú ephah etiyere

n'ebulu ahu, na ihe etiyere n'umu-aturu ahu dika aka-ya gēru, na manu, otù, hin otù ephah, ka o gēji dozie onyinye-inata-iru-oma. 8 Ma m̀be onye-isi-unu gābata, uzọ uzọ-nbata nke ọnu-uzọ-ama ahu ka o gēsi bata, ọ bu kwa uzọ-ya ka o gēsi pua. 9 Ma m̀be ndi ala nka gābia n'iru Jehova nime m̀be di iche iche akara akā, onye nēsi uzọ nke ọnu-uzọ-ama nke Ugwu bata ikpọ isi ala gēsi uzọ nke ọnu-uzọ-ama nke Ndida pua; ma onye nēsi uzọ nke ọnu-uzọ-ama nke Ndida bata gēsi uzọ nke ọnu-uzọ-ama nke Ugwu pua: ọ gagh-esi uzọ nke ọnu-uzọ-ama nke o siri bata laghachi, kama otù iru ahu ka ọ gāpu. 10 Ma onye-isi, ọ bu n'etiti ha, m̀be ha nābata, ka o gēso bata; ọzọ, m̀be ha nāpu, ha gāpu n'otù. 11 Ọzọ, n'ememe nile na nime m̀be nile akara akā onyinye-inata-iru-oma gābu otù ephah otù oke-ehi, otù ephah otù ebulu, o gētiye kwa n'umu-aturu onyinye aka-ya, na manu, otù hin otù ephah. 12 Ma m̀be onye-isi gēdozi aja-afọ-ofufo, ma ọ bu aja-nsure-ọku ma-ọbu aja-udo, iburu Jehova onyinye-afọ-ofufo, agēmeghere ya ọnu-uzọ-ama ahu nke nēche iru n'Iru-anyanwu, o gēdozi kwa aja-nsure-ọku-ya na aja-udo-ya nile, dika o si eme n'ubochi-izu-ike: ọ gāpu kwa, ewe mechie ọnu-uzọ-ama m̀be ọ pusiri. 13 Ọzọ, otù nwa-aturu nke ọbara otù arọ nke zuru okè ka i gēdozi ibu aja-nsure-ọku anēsurere Jehova kwa-ubochi: kwa-ututu kwa-ututu ka i gēdozi ya. 14 I gēdozi-kwara ya onyinye-inata-iru-oma kwa-ututu kwa-ututu, otù uzọ n'uzọ isi nke otù ephah, na manu, otù uzọ n'uzọ atọ nke otù hin, iji gwọ utu ọka flour; ọ bu onyinye-inata-iru-oma anēnye Jehova m̀be nile n'okpuru ebig-ebi. 15 Otù a ka ha gēdozi nwa-aturu ahu, na onyinye-inata-iru-oma ahu, na manu ahu, kwa-ututu kwa-ututu, ibu aja-nsure-ọku m̀be nile.

16 Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: M̀be onye-isi gēnye onye ọ bula n'umu-ya ndikom onyinye, ihe-nketa-ya ka ọ bu, umu-ya ndikom gēnwe ya; ihe-onwunwe-ha ka ọ bu n'ihe-nketa. 17 Ma m̀be ọ gēnye otù onye nime ndi-orù-ya onyinye nke sitere n'ihe-nketa-ya, ọ gābu kwa nke ya rue arọ izilaga orù ka ọ nwere onwe-ya; onyinye ahu we

laghachikute onye-isi; nānī na ihe-nketa-ya, b̀ ihe-nketa umu-ya ndikom, nke ha ka ọ gābu. 18 Ọzọ, onye-isi agagh-ewere ihe ọ bula n'ihe-nketa nke ndim, inapu ha ihe-nketa-ha n'ike; ihe nke si n'ihe-onwunwe-ya puta ka ọ gēme ka umu-ya ndikom keta: ka ndim we ghara ibasa, onye ọ bula ọ pua n'ihe-onwunwe-ya.

19 Ọ we me ka m'si na nbata ahu nke di n'akuku ọnu-uzọ-ama ahu bata n'ime-ulo nsọ nile nke ndi-nchu-aja, nke nēche iru n'Ugwu; ma le, n'ebe ahu ka otù ebe di n'azu ya chere iru n'Ọdida-anyanwu. 20 Ọ we sim, Nka bu ebe ahu ebe ndi-nchu-aja gēsi anu aja-ikpe-omuma na anu aja-nmehie, ebe ha gēsi onyinye-inata-iru-oma; ka ha we ghara iweputa ha n'ogige di n'ezī, ido ndim nsọ. 21 Ọ we me ka m'puta ba n'ogige di n'ezī, ọ we me ka m'gabiga na nkuku anọ nke ogige ahu; ma, le, otù ogige di na nkuku ọ bula nke ogige ahu n'otù n'otù. 22 Nime nkuku anọ nke ogige ahu ka ogige di nke ejikotara ejikota, ọgu cubit abua n'ogologo, orù cubit na iri n'obosara: otù otùtù diri ha anọ nime nkuku anọ ahu. 23 Ọzọ, otù ariri ulo di buruburu nime ha, buruburu ha anọ, b̀ ulo ewuru nwere ebe-isi-ite n'okpuru ariri nile buruburu. 24 Ọ we sim, Ndia bu ulo nke ndi nēsi ite, ebe ndi-oje-ozī nke ulo a gēsi anu aja ndi Israel.

47 1 Ọ we me ka m'laghachi rue ọnu-uzọ ulo ahu; ma, le, miri nēsi n'okpuru nbata-uzọ nke ulo ahu n'akuku Iru-anyanwu puta, n'ihī na iru ulo ahu di n'Iru-anyanwu: miri ahu nēsi kwa n'okpuru rùda, site n'akuku aka-nri nke ulo ahu, site n'akuku Ndida nke ebe-ichu-aja. 2 Ọ we me ka m'si uzọ nke ọnu-uzọ-ama ahu n'akuku Ugwu puta, ọ we me ka m'ga buruburu n'uzọ di n'ezī rue ọnu-uzọ-ama di n'ezī, n'uzọ nke nēche iru n'Iru-anyanwu; ma le, miri nēsi n'akuku aka-nri rùputa nke-ntà nke-ntà. 3 M̀be nwoke ahu puru ga n'Iru-anyanwu jide eriri n'aka-ya, ọ we t̀a nnù cubit abua na ọgu iri, me ka m'gabiga miri ahu, ọ bu miri nke ruru nkwonkwo-ukwu. 4 Ọ we t̀a nnù cubit abua na ọgu iri, me ka m'gabiga miri ahu, ọ bu miri nke ruru ikperè-ukwu. Ọ we t̀a nnù cubit abua na ọgu iri, me ka m'gabiga, ọ bu miri nke ruru

ükwù. 5 O we tũa nnù cubit abua na oḡu iri; o bu osimiri nke m'nāpugh igabiga: n'ihì na miri ahu etowo eto, buru miri ogwugwu, osimiri nke anāgagh-agabiga. 6 O we sim, I huwo nka, nwa nke madu? O we me ka m'je, o we me ka m'laghachi n'usḡ osimiri ahu. 7 Mbe m'laghachiri, le, n'usḡ osimiri ahu ka otutu osisi nke bara uba nke-uku di, n'otù akuku na n'akuku nke-ozḡ. 8 O we sim, Miri ndia nāpu ga na buruburu-ala Iru-anyanwu, ha we rùda n'Araba, rùrue oké osimiri ahu; nime oké osimiri ahu ka miri ahu nke anēme ka ha puta gērùbà; ewe gwḡ miri-ya. 9 O gēru kwa, na anu nile o bula nke nwere nkpuru-obi di ndu gādi ndu, bù nke nēnuputa enuputa, n'ebe o bula osimiri abua ndia gērute; azù nke bara uba nke-uku gādi kwa: n'ihì na miri ndia eruwo n'ebe ahu, ewe gwḡ miri nke oké osimiri ahu, ihe nile o bula gādi kwa ndu n'ebe osimiri ahu gērute. 10 O gēru kwa, na ndi-òkù gēguzo n'akuku ya: site n'En-gedi we rue En-eglaim gābu ebe ihasa ubu; iche iche ka azù-na gādi, dika azù oké osimiri uku, bara uba nke-uku. 11 Ma ebe-ya nile nke bu nāni apiti, na oḡḡ-miri-ya nile, agagh-agwḡ ha; nnù ka agārara ha nye. 12 O bu kwa n'osimiri ahu, n'usḡ-ya, n'otù akuku na n'akuku nke-ozḡ, ka osisi o bula nke nāmi nkpuru oriri gēto, akwukwḡ-ya agagh-akpḡnwu, nkpuru-ya agagh-agwu kwa: kwa-onwa ka o gēme nkpuru mbu, n'ihì na miri-ya, n'ebe nsḡ Chineke ka ha si aputa: nkpuru-ya ewe buru ihe-oriri; akwukwḡ-ya gābu kwa ihe igwḡ agwḡ.

13 Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Nka gābu oké-ala, nke unu gēsi ketara onwe-unu ala nka dika ebo iri na abua nke Israel si di: Josef gēnweta oké ala di iche iche. 14 Unu gēketa kwa ya, otù onye dika nwa-nne-ya; n'ihì na ewelirim akam inye ya nna-unu-hà: ala nka gādaye n'aka-unu n'ihe-nketa. 15 Nka gābu kwa oké-ala nke ala-unu: n'akuku Ugwu, site n'oké osimiri uku, n'uzḡ Hetlon, rue nbata Zedad; 16 Hemat, Berota, Sibraim, nke di n'etiti oké-ala Damaskḡ na oké-ala Hemat; Haza-hatikon, nke di n'oké-ala Hauran. 17 Oké-ala site n'oké osimiri gābu kwa Haza-inon n'oké-ala

Damaskḡ, ma n'Ugwu n'akuku Ugwu bu oké-ala Hemat. Nka bu kwa akuku Ugwu. 18 Ma akuku Iru-anyanwu, site n'etiti Hauran na Damaskḡ na Gilead, na ala Israel, gābu Jḡdan; site n'oké-ala Ugwu rue oké osimiri nke Iru-anyanwu ka unu gātù. Nka bu kwa akuku Iru-anyanwu. 19 Ma akuku Ndida nke nēche iru na Ndida gēsite na Tema rue miri Meribot-kedesh, rue miri-iyi Ijpt, rue oké osimiri uku. Nka bu kwa akuku Ndida nēche iru na Negeb. 20 Ma akuku Qdida-anyanwu gābu oké osimiri uku, site n'oké-ala Ndida rue na ncherita-iru nbata Hemat. Nka bu akuku Qdida-anyanwu. 21 Unu ewe ketara onwe-unu ala nka dika ebo nile nke Israel si di. 22 O gēru kwa, na unu gēme ka o dayere unu n'ihe-nketa, ka o daye-kwara ndi-ḡbia ndi nḡ dika ḡbia n'etiti unu, ndi muworo umu n'etiti unu: ha gādi kwa unu dika ndi amuru n'ala n'etiti unu Israel; ha gēso unu dabà n'ihe-nketa n'etiti ebo nile nke Israel. 23 O gēru kwa na, n'ebe ahu nke ḡbia nḡ dika ḡbia nime ya, n'ebe ahu ka unu gēnye ya ihe-nketa-ya; o bu ihe si n'onu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

48 1 Ma ndia bu aha ebo nile: site na nsḡtu Ugwu, n'akuku uzḡ Hetlon rue nbata Hemat, Haza-inon n'oké-ala Damaskḡ, n'akuku Ugwu n'akuku Hemat; o gēnwe kwa akuku Iru-anyanwu na nke Qdida-anyanwu; Dan, otù oké. 2 N'akuku oké-ala Dan, site n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Qdida-anyanwu; Asha, otù oké. 3 N'akuku oké-ala Asha, site n'akuku Iru-anyanwu we rue akuku Qdida-anyanwu; Naftali, otù oké. 4 N'akuku oké-ala Naftali, site n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Qdida-anyanwu; Manase, otù oké. 5 N'akuku oké-ala Manase, site n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Qdida-anyanwu; Efraim, otù oké. 6 N'akuku oké-ala Efraim, site n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Qdida-anyanwu; Reuben, otù oké. 7 N'akuku oké-ala Reuben, site n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Qdida-anyanwu; Juda, otù oké.

8 Ma n'akuku oké-ala Juda, site n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Qdida-anyanwu, ka aja-nbuli nke unu gēbuli gādi, orù nnù ami uzḡ atḡ na nnù abua

na ọgu iri bu obosara-ya, ogologo-ya gādi kwa ka otú nime òkè ndia, site n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Qdida-anyanwu: ebe nsọ Chineke gādi kwa n'etiti ya. 9 Aja-nbuli ahu nke unu gēbuliri Jehova, ogologo-ya gādi orú nnú ami uzọ atọ na nnú abua na ọgu iri, obosara-ya gādi kwa orú nnú ami na nnú ise. 10 Ọ bu kwa ndia, bú ndi-nchu-aja, gēnwe aja-nbuli nsọ ahu; n'akuku Ugwu orú nnú ami uzọ atọ na nnú abua na ọgu iri n'ogologo, n'akuku Qdida-anyanwu obosara-ya di orú nnú na nnú ise, n'akuku Iru-anyanwu obosara-ya di orú nnú na nnú ise, n'akuku Ndida ogologo-ya di orú nnú ami uzọ atọ na nnú abua na ọgu iri: ebe nsọ nke Jehova gādi kwa n'etiti ya. 11 Ọ gādiri ndi-nchu-aja ndi edoworo nsọ site umu Zedok, ndi debeworo ihe-ndebem; ndi nākpafugh mbe umu Israel kpafuru akpafu, dika ndi Livai kpafuru. 12 Ọ gābu-kwa-ra ha aja-nbuli sitere n'aja-nbuli nke ala nka, ihe di nsọ kachasi ihe nsọ nile, n'ókè-ala ndi Livai. 13 Ma n'akuku ókè-ala ndi-nchu-aja, ka ndi Livai gēnwe orú nnú ami uzọ atọ na nnú abua na ọgu iri n'ogologo, obosara-ya gādi orú nnú na nnú ise. Ogologo nile gādi orú nnú ami uzọ atọ na nnú abua na ọgu iri, obosara gādi kwa orú nnú na nnú ise. 14 Ha agagh-erepu ihe ọ bula nime ya, ha agagh-aḅanwe kwa ya, agagh-eme kwa ka nkpuru mbu ala ahu gabiga n'ebe ọzọ: n'ihì na ihe nsọ ka ọ buru Jehova. 15 Ma nnú ami iri-na-abua na ọgu iri nke fọduru n'obosara-ya, n'iru orú nnú uzọ atọ na nnú abua na ọgu iri ahu, ihe nādigh nsọ ka ọ gābu, ọ gādiri obodo Jerusalem, ibu ebe-obibi na ibu ebe-ita-nri: obodo gādi kwa n'eti: i ya. 16 Ma ndia gābu ọtútú-ya; akuku Ugwu nnú iri-na-otú na ọgu ise, akuku Ndida nnú iri-na-otú na ọgu ise, n'akuku Iru-anyanwu nnú iri-na-otú na ọgu ise, na akuku Qdida-anyanwu nnú iri-na-otú na ọgu ise. 17 Ebe-ita-nri ka obodo ahu gēnwe kwa; n'akuku Ugwu ọgu ami iri-na-abua na iri, n'akuku Ndida ọgu iri-na-abua na iri, n'akuku Iru-anyanwu ọgu iri-na-abua na iri, n'akuku Qdida-anyanwu ọgu iri-na-abua na iri. 18 Ma nke fọduru n'ogologo-ya, n'akuku aja-nbuli ahu, bú òkè nsọ, gādi orú nnú ami na nnú ise n'akuku Iru-

anyanwu, na orú nnú na nnú ise n'akuku Qdida-anyanwu: ọ gādi kwa n'akuku aja-nbuli ahu, bú òkè nsọ; ihe-omume-ya gābu-kwa-ra ndi nēfè obodo ófufè nri. 19 Ọ bu kwa ndi nēfè obodo ófufè gālu ya ubi, bú ndi sitere n'ebo nile nke Israel. 20 Aja-nbuli ahu nile gādi orú nnú ami uzọ atọ na nnú abua na ọgu iri n'ogologo, na orú nnú ami uzọ atọ na nnú abua na ọgu iri n'obosara: ihe nke nwere akuku anọ rara nrata, otú a ka unu gēbuli aja-nbuli ahu, bú òkè nsọ, tiyere ihe-onwunwe nke obodo.

21 Ma nke fọduru gādiri onye-isi, n'otú akuku na n'akuku nke-ọzọ nke aja-nbuli ahu, bú òkè nsọ, na nke ihe-onwunwe nke obodo, n'iru orú nnú ami uzọ atọ na nnú abua na ọgu iri nke aja-nbuli ahu rue ókè-ala Iru-anyanwu, na n'akuku Qdida-anyanwu n'iru orú nnú ami uzọ atọ na nnú abua na ọgu iri ahu rue ókè-ala Qdida-anyanwu, n'akuku ókè nile, ọ gādiri onye-isi: aja-nbuli ahu, bú òkè nsọ, na ebe nsọ nke ulo Chineke gādi kwa n'etiti ya. 22 Ọzọ, site n'ihe-onwunwe nke ndi Livai, site kwa n'ihe-onwunwe nke obodo, n'etiti ala nke onye-isi nwere, n'etiti ókè-ala Juda na ókè-ala Benjamin, onye-isi gēnwe nke ahu.

23 Ma ebo nile nke fọduru: site n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Qdida-anyanwu; Benjamin, otú òkè. 24 N'akuku ókè-ala Benjamin, site n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Qdida-anyanwu; Simeon, otú òkè. 25 N'akuku ókè-ala Simeon, site n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Qdida-anyanwu; Isaka, otú òkè. 26 N'akuku ókè-ala Isaka, site n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Qdida-anyanwu; Zebulun, otú òkè. 27 N'akuku ókè-ala Zebulun, site n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Qdida-anyanwu; Gad, otú òkè. 28 Ma n'akuku ókè-ala Gad, n'akuku Ndida nke nēche iru na Ndida, ókè-ala gēsite ọbuná na Tema rue miri Meribat-kedesh, rue miri-iyi Ijipt, rue oké osimiri uku. 29 Nka bu ala ahu nke unu gēme ka ọ dayere ebo nile nke Israel n'ihe-nketa, ọ bu kwa ndia bu ókè-ha; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

30 Ma ndia bu ọpupu obodo Jerusalem nka; n'akuku Ugwu nnú ami

iri-na-otù na ọgu ise n'ọtùtù: 31 ọnu-uzọ-ama nile nke obodo gādi ka aha ebo nile nke Israel si di; ọnu-uzọ-ama atọ n'akuku Ugwu: ọnu-uzọ-ama Reuben, otù; ọnu-uzọ-ama Juda, otù; ọnu-uzọ-ama Livai, otù: 32 n'akuku Iru-anyanwu kwa nnù ami iri-na-otù na ọgu ise; na ọnu-uzọ-ama atọ: bú ọnu-uzọ-ama Josef, otù; ọnu-uzọ-ama Benjamin, otù; ọnu-uzọ-ama Dan, otù: 33 n'akuku Ndida kwa nnù ami iri-

na-otù na ọgu ise n'ọtùtù; na ọnu-uzọ-ama atọ: ọnu-uzọ-ama Simeon, otù; ọnu-uzọ-ama Isaka, otù; ọnu-uzọ-ama Zebulun, otù: 34 n'akuku Ọdida-anyanwu nnù ami iri-na-otù na ọgu ise, na ọnu-uzọ-ama atọ ha: ọnu-uzọ-ama Gad, otù; ọnu-uzọ-ama Asha, otù; ọnu-uzọ-ama Naftali, otù. 35 Buruburu-ya gādi orù nnù ami uzọ abua na nnù ise: ma aha obodo ahu site n'ubọchi ahu gābu, Jehova nọ n'ebe ahu.

AKWUKWỌ DANIEL

1 I N'arọ nke-atọ nke ọbubu-eze nke Jehoiakim, bú eze Juda, ka Nebukadneza, bú eze Babilon, biara na Jerusalem, nọchigide ya n'agha. 2 Onye-nwe-ayi we were Jehoiakim, bú eze Juda, na ihe ufọdu nke ulo Chineke, nye n'aka-ya; ọ we chiri ha bia n'ala Shaina n'ulo chi-ya: ọ bu kwa ihe ndia ka ọ chibatara n'ulo ákù nke chi-ya. 3 Eze ahu we si Ashpenaz, bú onye-isi ndi-onozi-ya, ka ọ me ka ufọdu n'umu Israel bata, bú ufọdu nime nkpuru ala-eze na nime ndi-isi; 4 bú umu-okoro nke ọ digh ọlu ọ bula di ha n'aru, ndi mara nma n'ile anya, nwe uche n'amam-ihe nile, mara ihe-ọmuma, nāghọta ihe anāma ama, ndi nwe-kwa-ra ike iguzo n'ulo uku eze; ọ si-kwa-ra ya ka ọ me ka ha muta akwukwọ na asusu nke ndi Kaldea. 5 Eze we keputara ha okè nke ubọchi ọ bula n'ubọchi-ya site n'ihe-oriri ọma nke eze, na site na manya-vine nke ọ nānu, si ka eme ka ha toputa arọ atọ, ka ha we guzo n'iru eze n'ogwugwu arọ atọ ahu. 6 Ma n'etiti ha ka umu Juda ufọdu di, bú Daniel, na Hananaia, na Mishael, na Azaraia. 7 Onye-isi ndi-onozi we gua ha aha: ọ we gua Daniel aha Belteshaza, gu kwa Hananaia aha Shedrak, gu kwa Mishael aha Mishak, gu kwa Azaraia aha Abed-nego. 8 Daniel we tiye nka n'obi-ya na ọ gagh-ewere ihe-oriri ọma eze ma-ọbu manya-vine ọ nānu me onwe-ya ka ọ ghara idi nsọ: ọ we chọ n'aka onye-isi ndi-onozi ka ọ ghara ime onwe-ya onye

nādigh nsọ. 9 Chineke we nye Daniel ka enwe ebere na obi-ebere nile n'aru ya n'iru onye-isi ndi-onozi. 10 Onye-isi ndi-onozi we si Daniel, Mu onwem nātu egwu onye-nwem, bú eze, onye keputaworo ihe-oriri-unu na ihe-ọnuunu-unu: n'ihì na ọ bu n'ihì gini ka ọ gāhu iru-unu ka ha ọaruru kari iru umu-okoro ndi-ọbọ-unu? unu ewe me ka eze nara isim na nrá. 11 Daniel we si onye-nlekọta, nke onye-isi ndi-onozi mere ka ọ buru onye-isi Daniel na Hananaia na Mishael na Azaraia: 12 Biko, nānwa ndi-orù-gi ubọchi iri; ka ha nye kwa ayi akukù ufọdu, ayi ewe rie, ka ha nye kwa ayi miri, ayi ewe nua. 13 Ka ahù kwa otù ayi di n'iru gi n'ile ayi anya, na otù umu-okoro ndi nēri ihe-oriri ọma eze di n'ile ha anya; ma dika i si hu, meso ndi-orù-gi otù a. 14 Ọ we ge ha nti n'okwu a, we nwa ha ubọchi iri. 15 N'ogwugwu ubọchi iri ewe hu na ha di nma n'ile ha anya, ha ma-kwa-ra abuba n'anu-arù, kari umu-okoro ahu nile ndi nēri ihe-oriri ọma eze. 16 Onye-nlekọta ahu we nēwepu ihe-oriri ọma ha na manya-vine ha ganānu, ọ we nēnye ha akukù. 17 Ma umu-okoro anọ ndia, Chineke nyere ha ọmuma-ihe na uche n'akwukwọ na amam-ihe nile: Daniel ghọta-kwa-ra ọhù na nrọ nile. 18 Ma n'ogwugwu ubọchi ndia nke eze siri ka eme ka ha bata, onye-isi ndi-onozi we me ka ha bata n'iru Nebukadneza. 19 Eze we kpayerere ha uka; ma ahugh n'etiti ha nile onye ọ bula di ka Daniel na Hananaia

na Mishael na Azaraia: ha we guzo n'iru eze. 20 Ma n'okwu o bula nke amam-ihe nke nghota, nke eze choro n'aka ha, o huru na ha ka ndi-ode-akwukwo di nsọ nile na ndi-dibia nile ndi nọ n'ala-cze-ya nile nma ubo iri. 21 Daniel we nọgide rue arọ mbu nke Saircs, bu cze.

21 Ma n'arọ nke-abua nke obubu-cze nke Nebukadneza, Nebukadneza roro nrọ di iche iche; mo-ya we basasia, ura-ya we gwu n'anya-ya. 2 Eze we si ka akpo ndi-ode-akwukwo di nsọ na ndi-dibia na ndi-mbasi na ndi Kaldea igosi eze nrọ-ya nile. Ha we bata guzo n'iru eze. 3 Eze we si ha, Nrọ ka m'roworo, mom we basasia imara nrọ ahu. 4 Ndi Kaldea we si eze n'asusu Siria, Eze, di ndu rue mbe ebigh-ebi: zere ndi-oru-gi nrọ ahu, isi-ya ka ayi gako kwa. 5 Eze we za, si ndi Kaldea, Okwu nke siworo n'onum puta neguzosi ike: asi na unu emegh ka m'mara nrọ a na isi-ya, agabokasi unu, o bu kwa ulo nile unu ka ageme ebe-ikpofu-ahihia. 6 Ma asi na unu akọ nrọ a na isi-ya, onyinye di iche iche na ugwo-olu na nsopuru uku ka unu ganata n'akam: n'ihii nka koronum nrọ a na isi-ya. 7 Ha zara nke ubo abua, si, Ka eze zere ndi-oru-ya nrọ a, isi-ya ka ayi gako kwa. 8 Eze zara, si, Mu onwem amasiwo na mbe a ka unu onwe-unu nazuchapu, n'ihii na unu ahuwo na o neguzosi ike site n'onum, bu okwu a: 9 na asi na unu emegh ka m'mara nrọ a, otu ka iwu enyere unu bu: n'ihii na okwu-ugha nke bibi-kwa-ra ebibi ka unu zubekegoro ikwu n'irum, rue mbe mbe a gerughari: n'ihii nka zerem nrọ a, m'we mara na unu gakorom isi-ya. 10 Ndi Kaldea zara n'iru eze, si, O digh onye o bula n'elu uwa nke puru ikọ isi okwu eze: n'ihii na o digh eze o bula, ma-obu onye-isi, ma-obu onye nwere ike n'aru madu, juworo ode-akwukwo di nsọ o bula, ma-obu dibia o bula, ma-obu onye Kaldea o bula, ajuju di otu a. 11 Ajuju a nke eze naju di ike, o digh kwa onye ozọ nke gako ya n'iru eze, ma-obugh nani chi-ayi, ndi ebe-obibi-ha nadigh n'etiti anu-aru, bu madu. 12 N'ihii nka eze were iwe, iwe-ya we di oku nke-uku, o we si ka eme ka ndi-amam-ihe nile nke Babilon la n'iyi. 13 Iwu ahu we puta;

ewe gaje ibu ndi ahu mara ihe; ha we cho Daniel na ndi-ibe-ya ka ewe buc ha. 14 Mbe ahu Daniel zaghachiri Ariok, bu onye-isi ndi-obu nke eze, nke puru ibu ndi-amam-ihe nke Babilon, okwu ndum-odu na ezi uche; 15 o zara, si Ariok, bu onye nke eze nke nwere ike n'aru madu, N'ihii gini ka iwu a di oku oku site n'iru eze? Mbe ahu Ariok mere ka Daniel mara okwu a. 16 Daniel we bata, kpere eze ka o nye ya mbe akara aka, ka o we korọ eze isi nrọ ahu.

17 Mbe ahu Daniel lara n'ulo-ya, me ka Hananaia na Mishael na Azaraia, bu ndi-ibe-ya, mara okwu ahu: 18 ka ha we rio obi-ebere nile n'aka Chineke nke elu-igwe bayere ihe-nzuzo ahu; ka Daniel na ndi-ibe-ya we ghara isoro ndi-amam-ihe Babilon foduru la n'iyi. 19 Mbe ahu Daniel ka ekpughere ihe-nzuzo ahu nye n'ohu nke abali. Mbe ahu Daniel goziri Chineke nke elu-igwe. 20 Daniel zara, si, Ka aha nke Chineke buru ihe agoziri agozi site na mbe ebigh-ebi we rue mbe ebigh-ebi: n'ihii na amam-ihe na idi-ike, nke Ya ka ha bu: 21 o bu Ya onwe-ya nananwe mbe na mbe akara aka: O newezuga ndi-eze, neme kwa ka ndi-eze bilie: O nenye ndi mara ihe amam-ihe-ha, O nenye kwa ndi mara nghota ihe-omuma: 22 Ya onwe-ya nekpuge ihe nile di omimi di kwa nzuzo: O mawo ihe di n'ochichiri, ihu nabi kwa n'ebe O no. 23 Gi, Chineke nke nnam-ha, ka mu onwem nekele, naja kwa, n'ihii na amam-ihe na idi-ike ka I nyeworom, ubu a ka I mewo-kwa-ra ka m'mara ihe ayi roro n'aka Gi: n'ihii na okwu eze ka I meworo ka ayi mara. 24 N'ihii nka Daniel bakuru Ariok, onye eze doro onye-isi ime ka ndi-amam-ihe nke Babilon la n'iyi: o jere, o bu kwa otu a ka o siri ya; Emela ka ndi-amam-ihe nke Babilon la n'iyi: me ka m'bata guzo n'iru eze, o bu kwa isi nrọ ahu ka m'gakorọ eze.

25 Mbe ahu Ariok were oso me ka Daniel bata n'iru eze, o bu kwa otu a ka o siri ya, Achopotawom otu nwoke nime umu ndi Juda emere ka ha je biri n'ala ozọ, onye geme ka eze mara isi nrọ ahu. 26 Eze zara, si Daniel, onye aha-ya bu Belteshaza, O gabu na i puru ime ka m'mara nrọ a nke m'huworo, na isi-ya? 27 Daniel zara n'iru eze, si, Ihe-nzuzo

nke eze juworo, ndi mara ihe na ndi-dibia na ndi-ode-akwukwọ di nsọ na ndi nēkè elu-igwe apugh ikorọ eze ya; 28 ma Chineke di, Onye nọ n'elu-igwe, Nke nēkpughe ihe-nzuzo nile, O mewo kwa ka eze, bú Nebukadneza, mara ihe aghagh idi n'ikpe-azu ubochi ndia. Nro-gi, na ohu nile nke isi-gi n'elu ihe-ndina-gi, nka ka o bu: 29 gi onwe-gi, eze, echiche-gi nile rigotara n'uche-gi n'elu ihe-ndina-gi, ihe aghagh idi mbe nka gasiri: Onye ahu nke nēkpughe ihe-nzuzo nile emewo kwa ka i mara ihe aghagh idi. 30 Ma mu onwem, o bugh n'ihhi amam-ihe o bula nke di nimem kari n'ihhe o bula di ndu ka ekpugheworo ihe-nzuzo a nyem, kama o bu ka ewe me ka eze mara isi-ya, o bu kwa ka i we mara echiche nke obi-gi. 31 Gi onwe-gi, eze, nọ nahu, ma le, otu onyinyo madu nke di uku. Onyinyo a, nke riri nne, nke ibu-maramara-ya kachasi ihe nile, neguzo n'iru gi; o di egwu n'ile ya anya. 32 Onyinyo ahu, isi-ya bu ezi ọla-edo, obi-ya na ogwe-aka-ya abua bu ọla-ọcha, afo-ya na apata-ukwu-ya abua bu ọla, 33 ogwe-ukwu-ya abua bu igwe, ukwu-ya abua, ufodu nime ha bu igwe ma ufodu nime ha bu uru. 34 I nọ nahu rue mbe awaputara otu nkume nke anejigh aka wa, o we tie onyinyo ahu n'ukwu-ya abua nke bu igwe na uru, tipia ha. 35 Mbe ahu ka etipara igwe ahu na uru ahu na ọla ahu na ọla-ọcha ahu na ọla-edo ahu n'otu, o we di ka ibofo-oka sitere n'ebe-nzocha-oka nke mbe okpom-oku; ifufe we fechapu ha, ewe ghara ihuru ha ebe o bula: nkume ahu nke tipara onyinyo ahu we gho oké ugwu, juputa uwa nka nile. 36 Nka bu nro ahu: isi-ya ka ayi gako kwa n'iru eze. 37 Gi onwe-gi, eze, bu eze ndi-eze, onye Chineke nke elu-igwe nyeworo ala-eze a na aku a na ike a na ebube a; 38 ozọ, n'ebe o bula umu nke madu di, anu ohia na anu-ufe nke elu-igwe ka O nyeworo n'aka-gi, me ka i nwe ike n'aru ha nile: gi onwe-gi bu isi ọla-edo ahu. 39 Ma n'onodu gi ka ala-eze ozọ gebili nke gadi ala kari gi; na ala-eze ozọ nke mere ha atọ, nke bu ọla, nke genwe ike n'aru uwa nka nile. 40 Ma ala-eze nke-anọ gadi ike ka igwe: n'ihhi na igwe netipia tida kwa ihe nile: na dika igwe nke netijisi ihe ndia nile, otu a ka o

getipia, tijisia. 41 Ma ebe i huru ukwu-ya abua na nkpsi-ukwu-ya nile, na ufodu nime ha bu uru okpu-ite, ma ufodu nime ha bu igwe, ala-eze ekewara ekewa ka o gabu; ma nguzosi-ike ufodu nke igwe ahu aghagh idi nime ya, n'ihhi na i huru igwe ahu na agwakotara ya na uru apiti. 42 Ma nkpsi-ukwu nile nke ukwu-ya abua, ufodu nime ha bu igwe, ma ufodu nime ha bu uru, otu a ufodu nime akuku ala-eze ahu gadi ike, ma ufodu nime ya gabu ihe nadigh ike ntiwa. 43 Ma ebe i huru igwe ahu na agwakotara ya na uru apiti, ha ganji nkpuru ndi ozọ gwakota onwe-ha; ma ha agagh-adi narapara n'aru ibc-ha n'otu n'otu, obuna otu igwe na uru nadigh-agwakota. 44 Ma n'ubochi-ha, bu eze ndia, ka Chineke nke elu-igwe geme ka otu ala-eze bilie, nke agagh-emebi emebi rue mbe ebigh-ebi, o bu kwa obubu-eze-ya ka anagagh-arapuru ndi ozọ; o getipia ala-eze ndia nile me ka ha gwusia, ma ya onwe-ya geguzosi ike rue mbe ebigh-ebi. 45 N'ihhi na i huru na awaputara otu nkume n'ugwu ahu nke anejigh aka wa, na o tiara igwe ahu na ọla ahu na uru ahu na ọla-ọcha ahu na ọla-edo ahu; Chineke di uku emewo ka eze mara ihe aghagh idi mbe nka gasiri: nro a neguzosi kwa ike, o bu kwa ihe kwesiri ntukwasi-obi ka akuko-isi-ya bu. 46 Mbe ahu ka eze, bú Nebukadneza, ji da kpue iru-ya n'ala, o bu kwa Daniel ka o kporo isi ala nye, si ka awusiri ya onyinye-inata-iru-oma na ihe isi utu di iche iche. 47 Eze zara Daniel, si, N'ezikwu Chineke-unu bu Chineke nke chi nile, na Onye-nwe ndi-eze, na Onye nēkpughe ihe-nzuzo nile, ebe i puru ikpughe ihe-nzuzo a. 48 Mbe ahu eze mere ka Daniel di uku, o di kwa otutu onyinye di uku ka o nyere ya, o me-kwa-ra ya ka o buru onye nachi ala ahu nile anachi achi, bú Babilon, na onye-isi ndi nochiri anya eze n'ichi ndi-amam-ihe nile nke Babilon. 49 Daniel we ruo eze, o we do Shedrak na Mishak na Abed-nego ndi-isi ọlu nke ala ahu anachi achi, bú Babilon: ma Daniel nọ n'onu-uzo-ama eze.

3 I Nebukadneza, bú eze, mere onyinyo ọla-edo, idi-elu-ya bu ogu cubit atọ, obosara-ya bu cubit isi: o guzobere ya otu na ndagwurugwu Dura

n'ala-ochichi Babilon. 2 Nebukadneza, bú eze, zi-kwa-ra ka achikọta ndi nọchiri anya eze, na ndi-isi, na ndi nāchi achi, na ndi-ikpé, na ndi-odozi-ákú, na ndi-ndum-ọdu, na ndi-odozi-okwu, na ndi nile nāchi ala anāchi achi, ibia n'irara onyinyo ahu nye, bú nke Nebukadneza, bú eze, guzobeworo ọtọ. 3 M̀be ahu ndi nọchiri anya eze, na ndi-isi, na ndi nāchi achi, na ndi-ikpe, na ndi-odozi-ákú, na ndi-ndum-ọdu, na ndi-odozi-okwu, na ndi nile nāchi ala anāchi achi, nēzukọta n'irara onyinyo ahu nye, bú nke Nebukadneza, bú eze, guzobere ọtọ; ha we nēguzo ọtọ n'iru onyinyo ahu nke Nebukadneza guzobere. 4 Onye-nkwusa nākpọsi kwa nkpu ike, si, Ọ bu unu ka anāgwa okwu, unu ndi di iche iche, na unu mba di iche iche, na unu ndi nāsu asusu di iche iche, si, 5 Na m̀be ahu m̀be unu gānu olu nke opi-ike, na nke ọjà, na nke ubọ-akwara, na nke sackbut, na nke une, na nke dulcimer, na nke ubọ na opi nile di iche iche, unu gāda n'ala, kpọ isi ala nyc onyinyo ọla-edo ahu nke Nebukadneza, bú eze, guzobeworo ọtọ: 6 ma onye ọ bula nke nāgagh-ada n'ala kpọ isi ala, n'otú m̀be ahu ka agātubá ya n'etiti oké ọku nke nēnwu ajọ onwunwu. 7 N'ihí nka, n'otú m̀be ahu, m̀be ndi nile di iche iche nuru olu nke opi-ike, na nke ọjà, na nke ubọ-akwara, na nke sackbut, na nke une, na nke ubọ na opi nile di iche iche, ha we nāda n'ala, bú ndi nile di iche iche, na mba nile di iche iche, na ndi nile nāsu asusu di iche iche, ha we nākpọ isi ala nye onyinyo ọla-edo ahu nke Nebukadneza, bú eze, guzobere ọtọ. 8 N'ihí nka ka ndi Kaldea ufọdu biaruru nso n'otú m̀be ahu, bo ndi-Ju ebubo. 9 Ha zara, si Nebukadneza, bú eze, Eze, di ndu rue m̀be ebigh-ebi. 10 Gi onwe-gi, eze, enyewo iwu, si, na onye ọ bula nke gānu olu nke opi-ike, na nke ọjà, na nke ubọ-akwara, na nke sackbut, na nke une, na nke dulcimer, na nke ubọ na opi nile di iche iche, gāda n'ala kpọ isi ala nye onyinyo ọla-edo ahu: 11 ma onye ọ bula nke nādagh n'ala kpọ isi ala, agātubá ya n'etiti oké ọku nke nēnwu ajọ onwunwu. 12 Ndi-Ju ufọdu di ndi i doworo ndi-isi ọlu nke ala ahu anāchi achi, bú

Babilon, ha bu Shedrak na Mishak na Abed-nego; ndikom ndia anugh olu-gi, eze: chi-gi nile ka ha nādigh-efè, ọ bu kwa onyinyo ọla-edo nke i guzobeworo ọtọ ka ha nādigh-akpọ isi ala nye. 13 M̀be ahu Nebukadneza n'oké iwe na ọnuma-ya siri ka eme Shedrak na Mishak na Abed-nego ka ha bia. M̀be ahu ha mere ka ndikom ndia bia n'iru eze. 14 Nebukadneza zara, si ha, Ọ bu ihe unu zubeworo, unu Shedrak, na Mishak, na Abed-nego, na chim ka unu nādigh-efè, ọ bu kwa onyinyo ọla-edo nke m'guzobeworo ọtọ ka unu nādigh-akpọ isi ala nye? 15 Ùbu a asi na unu ejikrewo na m̀be unu gānu olu nke opi-ike, na nke ọjà, na nke ubọ-akwara, na nke sackbut, na nke une, na nke dulcimer, na nke ubọ na opi nile di iche iche, unu gāda n'ala kpọ isi ala nye onyinyo ahu nke m'meworo, ọ di nma: ma asi na unu adigh-akpọ isi ala, n'otú m̀be ahu ka agātubá unu n'etiti oké ọku nēnwu ajọ onwunwu; ọnye bu kwa chi ahu nke gānaputa unu n'akam? 16 Shedrak na Mishak na Abed-nego zara, si eze, Nebukadneza, ọ digh ayi onwe-ayi nkpa izaghachi gi okwu bayere nka. 17 Asi na ọ di uzọ ọ bula Chineke ahu Onye ayi onwe-ayi nēfè puru inaputa ayi, ọ bu n'oké ọku nke nēnwu ajọ onwunwu na n'aka-gi, eze, ka Ọ gānaputa ayi. 18 Ma asi na Ọ pugh inaputa ayi, ka i mara, eze, na chi-gi nile ka ayi nāgagh-adi nēfè, ọ bu kwa onyinyo ọla-edo ahu nke i guzobeworo ọtọ ka ayi nāgagh-akpọ isi ala nye. 19 M̀be ahu Nebukadneza juputara n'ọnuma, udi iru-ya we banwe imegide Shedrak na Mishak na Abed-nego: ya mere ọ zara, si ka ha me oké ọku ahu ka ọ di ọku ubọ asa kari otú anēmeri ka ọ di ọku. 20 Ọ si-kwa-ra ndi-dike ufọdu bu dinkpa, ndi di n'usu-ndi-agma-ya, ka ha ke Shedrak na Mishak na Abed-nego ahu, tubá ha n'oké ọku nēnwu ajọ onwunwu. 21 M̀be ahu ekere ndikom ndia ahu n'uwe-ukwu-ha, na ákwá-nkukú-isi-ha, na uwe-nwuda-ha, na uwe nile ha, ewe tubá ha n'etiti oké ọku nēnwu ajọ onwunwu. 22 N'ihí nka, n'ihí na okwu eze di ọku ọku, na n'ihí na oké ọku ahu bu ihe emeworo ka ọ dikari ọku oké, ọbuná ndikom ahu ka ire ọku buru, bú ndi

meworo ka Shedrak na Mishak na Abed-nego rigota. 23 Ndikom atọ ndia, bú Shedrak na Mishak na Abed-nego, we da n'ala n'abu n'etiti oké oku nēnwu ajọ onwunwu. 24 Mbe ahu o juru Nebukadneza, bú eze, anya, o we were ọsọ bilie: o zara, si ndi-ndum-odu-ya, O bugh ndikom atọ ekere abu ayi tubara n'etiti oku ahu? Ha zara, si eze, O bu ezie, eze. 25 O zara, si, Le, mu onwem nahu ndikom anọ atọpuru abu, nējghari n'etiti oku ahu, ma emerugh ha aru; onye ahu nke mere ha anọ yiri nwa nke ndi bu chi n'ile ya anya. 26 Mbe ahu Nebukadneza biaruru nso ọnu-uzọ oké oku ahu nke nēnwu ajọ onwunwu: o zara, si, Shedrak na Mishak na Abed-nego, unu ndi-oru nke Chineke Nke kachasi ihe nile elu, putanu, bia. Mbe ahu Shedrak na Mishak na Abed-nego siri n'etiti oku ahu puta. 27 Ndi ahu ndi nọchiri anya eze, na ndi-isi ahu, na ndi ahu nāchi achi, na ndi-ndum-odu eze, ebe ha zukotaworo, ha hu-kwa-ra ndikom ndia, na oku ahu enwegh ike n'aru-ha, oku anachagh kwa agiri-isi nke isi-ha, uwe-ukwu-ha abanwegh kwa, isi oku agabigagh kwa n'aru ha. 28 Nebukadneza zara, si, Onye agoziri agoziri ka Chineke nke Shedrak na Mishak na Abed-nego bu, Onye ziteworo mo-ozu-Ya, we naputa ndi-oru-Ya ndi tukwasiri Ya obi, o bu kwa okwu eze ka ha banweworo, we rara aru-ha nye, ka ha we ghara ife ma-ọbu ikpo isi ala nye chi o bula, ma-ọbugh Chineke-ha. 29 N'ihu ya anesite n'akam nye iwu, si, na ndi o bula, ma-ọbu mba o bula, ma-ọbu asusu o bula, nke gēkwuhie megide Chineke nke Shedrak na Mishak na Abed-nego, agābokasi ya, o bu kwa ulu-ya ka ageme ebe-ikpofu-ahihia: n'ihu na o digh chi ọzọ nke puru inaputa otu a. 30 Mbe ahu eze mere ka ihe gara Shedrak na Mishak na Abed-nego nke-oma n'ala ahu anāchi achi, bú Babilon.

4 I Nebukadneza, bú eze, nēzigara ndi nile di iche iche, na mba nile, na ndi nile nāsu asusu di iche iche, ozi, bú ndi bi n'uwa nka nile; ka udo bara unu uba. 2 Ihe-iriba-ama nile na ihe-iju-anya nile nke Chineke Onye kachasi ihe nile elu meworo n'imeom, o dim nma

n'anya ikọ akukọ ha. 3 Ihe-iriba-ama-Ya nile, le ka ha si di uku ri nne! ihe-iju-anya-Ya nile kwa, le ka ha si di ike nke-uku! ala-eze-Ya bu ala-eze ebigh-ebi, ọchichi-Ya nādigide kwa n'ọbọ nile.

4 Mu onwem, bú Nebukadneza, nọ n'udo n'ulom, nọ kwa ka osisi nwezuru akwukwo ndu ya n'ulo ukum. 5 Nro ka m'huru, o we me ka m'tua egwu; echiche nile m'nēche n'elu ihe-ndinam na ohu nile nke isim we me ka m'ma jijiji. 6 N'ihu ya anesite n'akam nye iwu, si, ka eme ka ndi-amam-ihe nile nke Babilon bata n'irum, ka ha we me ka m'mara isi nro ahu. 7 Mbe ahu ndi-ode-akwukwo di nsọ na ndi-dibia na ndi Kaldea na ndi nekē elu-igwe batara: mu onwem we ze nro ahu n'iru ha; ma ha emegh ka m'mara isi-ya. 8 Ma n'ikpe-azu Daniel batara n'irum, onye aha-ya bu Belteshaza, dika aha chim si di, onye mo nke chi nsọ nile di kwa nime ya: o bu kwa n'iru ya ka m'zere nro ahu, si, 9 Belteshaza, onye-isi ndi-ode-akwukwo di nsọ, n'ihu na mu onwem mara na mo nke chi nsọ nile di nime gi, na o digh ihe-nzuzo o bula neso bu gi, korom ohu nile nke nrom nke m'huworo, na isi-ya. 10 Ma ohu nile nke isim n'elu ihe-ndinam di otu a: anom nahu, ma le, otu osisi n'etiti uwa, idi-elu-ya di kwa uku. 11 Osihi ahu bara aba, di ike, idi-elu-ya rute-kwa-ra n'elu-igwe, apuru ihu ya anya site na nsotu nke uwa nka nile. 12 Akwukwo-ya mara nma, nkuru-ya ri-kwa-ra nne, ihe-oriri izuru ihe nile di kwa ya: n'okpuru ya ka anu ohia neze ndo, o bu kwa n'alaka-ya ka nnunu nile nke elu-igwe nēbi, esite kwa na ya zu unu-aru nile, bú madu. 13 Anom ihu n'ohu nile nke isim n'elu ihe-ndinam, ma, le, otu onye namuru anya, nke bu kwa onye nsọ, nēsi n'elu-igwe rida. 14 O nakposi nkpu ike, o bu kwa otu a ka o nāsi, Butuenu osisi ahu, bukapusia alaka-ya nile, rurupu akwukwo-ya nile, kpasā nkuru-ya: ka anu-ohia si n'okpuru ya bapu, ka nnunu nile si kwa n'alaka-ya fepu. 15 Ma rapunu ogwe nkporogwu-ya nile n'ala, obuna n'abu ekere ya nke igwe na ọla, n'ahihia ndu nke ohia; ka igirigi nke elu-igwe de kwa ya, ka okē-ya di kwa n'etiti anu-ohia n'ihe-okuku nke uwa: 16 ka obi-

ya ɓanwe ghara ibu obi madu, ka enye kwa ya obi anu-ɓhia; ka oge asa gabiga kwa ya n'isi. 17 N'iwu ndi nāmu anya nyere ka okwu a siteworo, ɔ bu kwa n'okwu-ɔnu ndi nsɔ ka ihe a si puta: ka ndi di ndu we mara na Onye ahu nke kachasi ihe nile elu nāchi achi n'ala-eze nke madu, ɔ bu kwa onye ɔ bula Ɔ chɔrɔ inye ya ka Ɔ nēnye ya, ɔ bu kwa onye di ala kari maɗu nile ka ɔ nēme ka o bilie ibu onye-isi-ya. 18 Nrɔ a ka mu onwem, bụ eze, bụ Nebukadneza, huworo: ma gi onwe-gi, Belteshaza, kɔ akukɔ-isi-ya, n'ihhi na ndi-amam-ihe nile nke ala-ezem apugh ime ka m'mara isi-ya; ma gi onwe-gi puru, n'ihhi na mɔ nke chi nsɔ nile di nime gi.

19 Mɓe ahu o juru Daniel, onye aha-ya bu Belteshaza, anya nwa mɓe, èchichè-ya nile we me ka ɔ ma jijiji. Eze zara, si, Belteshaza, ekwela ka nrɔ a ma-ɔbu akukɔ-isi-ya me ka i ma jijiji. Belteshaza zara, si, Onye-nwem, ka nrɔ a diri ndi nākpɔ gi asi, ka akukɔ-isi-ya di-kwa-randi-iro-gi. 20 Osisu ahu nke i huru, nke ɓara aɓa, nke di ike, nke idi-elu-ya rutere n'elu-igwe, nke apuru ihu ya anya site na nsɔtu nke uwa nka nile; 21 nke akwukwɔ-ya mara nma, nke nkpuru-ya riri nne, nke ihe-oriri izuru ihe nile di ya; nke n'okpuru ya ka anu ɓhia nēbi, nke ɔ bu n'alaka-ya ka nnunu nile nke elu-igwe nwere ebe-obibi-ha: 22 gi onwe-gi ka ɔ bu, eze, n'ihhi na i bawo uba, di ike: idi-uku-gi abawo kwa uba, rute n'elu-igwe, ebe i nāchi erutewo kwa na nsɔtu uwa. 23 Ma ebe eze huru otù onye nāmuru anya, nke bu kwa onye nsɔ, ka o nēsi n'elu-igwe ridata, si, Ɔutuenu osisi ahu, mebie ya; ma rapunu ogwe nkporɔgwu-ya nile n'ala, ɔbuná n'áɓu ekre ya nke igwè na ɔla, n'ahihia ndu nke ɓhia; ka igirigi nke elu-igwe de kwa ya, ka òkè-ya di kwa n'etiti anu ɓhia, rue mɓe oge asa gāgabiga n'isi ya; 24 nka bu akukɔ-isi-ya, eze, iwu nke Onye ahu nke kachasi ihe nile elu ka ɔ bu kwa, nke ruteworo onye-nwem, bụ eze, aru: 25 ɔ bu kwa gi ka agāchupu n'ebe madu bi, ɔ bu kwa n'etiti anu ɓhia ka ebe-obibi-gi gādi, ɔ bu kwa ihe-ɔkukù ka agēme ka i ta dika ehi, igirigi nke elu-igwe ganēde kwa gi, oge asa gāgabiga n'isi gi; rue mɓe i gāma na Onye ahu nke kachasi ihe nile elu

nāchi achi n'ala-eze nke madu, ɔ bu kwa onye ɔ bula Ɔ nāchɔ inye ya ka Ɔ gēnye ya. 26 Ma ebe ha siri ka arapu ogwe nkporɔgwu nke osisi ahu; ala-eze-gi gēguzosiri gi ike, site na mɓe i gāma na elu-igwe nāchi achi. 27 N'ihhi nka, eze, kwe ka ndum-ɔdum di gi nma n'anya, were kwa ezi omume tijipu nmehie-gi nile, were kwa ime ndi ewedara n'ala amara tijipu ajɔ omume-gi nile; asi na ogologo mɓe gādiri udogi. 28 Ihe a nile rutere Nebukadneza, bụ eze, aru. 29 N'ogwugwu ɔnwa iri na abua, n'elu ulu uku ala-eze ahu nke Babilon ka ɔ nɔ nējehari. 30 Eze zara, si, Ɔ bugh nka bu Babilon uku a, nke mu onwem wuworo ibu ulu ala-eze, site n'ike nke àkùm na n'ihhi ebube nke ima-nmam? 31 Mɓe eze kpu okwu a n'ɔnu, otù olu siri n'elu-igwe da, si, Gi ka anāgwá okwu, Nebukadneza, bụ eze, si: Ala-eze apuwo n'aka-gi. 32 Aganēsi kwa n'ebe madu bi chupu gi, ɔ bu kwa n'etiti anu ɓhia ka ebe-obibi-gi gādi; ihe-ɔkukù ka agēme ka i ta dika ehi, oge asa gāgabiga kwa n'isi gi; rue mɓe i gāma na Onye ahu nke kachasi ihe nile elu nāchi achi n'ala-eze nke madu, ɔ bu kwa onye ɔ bula Ɔ nāchɔ ka Ɔ nēnye ya. 33 N'otù oge hour ahu ka okwu a rere n'aru Nebukadneza: ewe si n'ebe madu bi chupu ya, ɔ bu kwa ihe-ɔkukù ka ɔ nāta dika ehi, igirigi nke elu-igwe nēde kwa aru-ya, rue mɓe agiri-isi-ya toputara dika ábúbà ugo, mɓɔ-aka-ya kwa dika mɓɔ nnunu. 34 Ma n'ogwugwu ubɔchi ahu nile mu onwem, bụ Nebukadneza, weliri anyam abua lekwasi elu-igwe, ihe-ɔmumam we laghachikutem, ɔ bu kwa Onye ahu nke kachasi ihe nile elu ka m'gɔziri, ɔ bu kwa Onye ahu nke nādi ndu mɓe ebigh-ebi ka m'jara sɔpuru kwa, Onye ɔchichi-Ya bu ɔchichi ebigh-ebi, ala-eze-Ya nādigide kwa n'ɔbɔ nile: 35 ɔ bu kwa ndi nile bi n'uwa ka anāgu n'ihe-efu: ɔ bu kwa dika Ɔ si achɔ ka Ɔ nēme n'usu-ndi-agma nke elu-igwe, na n'etiti ndi bi n'uwa: ɔ digh kwa onye gēti aka-Ya ihe, si Ya, Gini ka I meworo? 36 N'otù mɓe ahu ka ihe-ɔmumam nālaghachikutem; ɔzɔ, n'ihhi ebube nke ala - ezem, ima - nmam na ibu-maramaram nālaghachikutem; ɔ bu kwa mu ka ndi-ndum-ɔdum na ndi-isim

nēkpere; ọzọ, n'elu ala-ezem ka emerem ka m'nozie, ọ bu kwa idi-uku nke kachasi ka atukwasirim. 37 Ubu a mu onwem, bu Nebukadneza, nāja, nēbuli, nāsopuru Eze nke elu-igwe; n'ihī na ọlu-Ya nile bu ezi-okwu, uzọ-Ya nile bu kwa ikpé: ọzọ, ndi nējghari na npakọ, Ọ puru ime ka ha di ala.

5 1 Belshaza, bu eze, mere oké oriri nye nnú ndi-isi-ya abua na ọgu iri, ọ bu kwa n'iru nnú abua na ọgu iri ahu ka ọ nānu manya-vine. 2 Belshaza, mbe ọ nēdetu manya-vine ahu ire, ọ siri ka achita aria ọla-edo na ọla-ọcha nke Nebukadneza, bu nna-ya, chiputarari n'ulo uku Chineke nke di na Jerusalem; ka eze na ndi-isi-ya na ndi bu nwunye-ya na ndi-iko-ya nwayi we nua manya-vine nime ha. 3 Mbe ahu ha chitara aria ọla-edo nke achiputarari n'ulo uku nke ulo Chineke nke di na Jerusalem; eze na ndi-isi-ya na ndi bu nwunye-ya na ndi-iko-ya nwayi we nua manya-vine nime ha. 4 Ha nuru manya-vine, we ja chi nile nke ọla-edo, na nke ọla-ọcha, na nke ọla, na nke igwé, na nke osisi, na nke nkume. 5 N'otú oge hour ahu ka nkpisi-aka ufodu nke aka madu putara, de ihe na ncherita-iru ihe-idoba-oriona n'elu nzu etere na mḅidi ulo uku eze: eze nāhu kwa ọbu-aka ahu nke nēde ihe. 6 Mbe ahu iḅu-maramara nke iru eze ɓanwere, échiché-ya nile nēme kwa ka ọ ma ijiji; nkwonkwo úkwú-ya nātopusi kwa, ikperé-ya abua nākukorita kwa onwe-ha. 7 Eze kpọsiri nkpu ike, si ka eme ka ndi-dibia na ndi Kaldea na ndi neké elu-igwe bata. Eze zara, si ndi-amam-ihe nke Babilon, Onye ọ bula nke gāgu ihe a edere, kọ-kwa-ram isi-ya, uwe-ododo ka o gēyi, iyaba ọla-edo gādi kwa n'olu-ya, ọ bu kwa dika otú nime ndi-eze atọ n'ala-eze a ka ọ gāchi achi. 8 Mbe ahu ndi-amam-ihe nile nke eze batara: ma ha apugh igu ihe ahu edere, ma-ọbu ime ka eze mara isi-ya. 9 Mbe ahu eze, bu Belshaza, mara jijiji nke-uku, iḅu-maramara nke iru-ya ɓanwe-kwa-ra n'aru ya, ọ nāba kwa ndi-isi-ya ghari. 10 Ma eze-nwayi were n'ihī okwu nile nke eze na ndi-isi-ya bata n'ulo oké oriri ahu: eze-nwayi zara, si, Eze, di ndu rue mbe nile ebigh-ebi; ka échiché-gi nile ghara ime ka i ma jijiji, ka iḅu-maramara nke iru-gi ghara kwa

iḅanwe: 11 otú nwoke di n'ala-eze-gi, onye mọ nke chi nsọ nile di nime ya; ọzọ, n'ubochi nna-gi ihé na uche na amam-ihe, dika amam-ihe nke chi nile, ka ahuru nime ya: ọzọ, eze ahu, bu Nebukadneza, bu nna-gi, onye-isi nke ndi-ode-akwukwọ di nsọ na ndi-dibia na ndi Kaldea na ndi neké elu-igwe ka o doro ya, bu nna-gi, eze; 12 n'ihī na mọ nke kachasi, na ihe-omuma, na uche, na ikọ isi nrọ di iche iche, na ikọ isi okwu-omimi di iche iche, na itọsi okwu nke nāba ghari, ka ahuru nime ya, bu Daniel, onye eze ahu guru aha-ya Belteshaza. Ubu a, ka akpota Daniel, ọ gākọ kwa isi ihe a edere.

13 Mbe ahu emere ka Daniel ba n'iru eze. Eze zara, si Daniel, Ọ bu gi onwe-gi bu Daniel ahu, onye bu otú nime umu ndi nke Juda emere ka ha je biri n'ala ọzọ, ndi eze ahu, bu nnam, chiputara na Juda? 14 Ọzọ, anuwom ihe bayere gi, si na mọ nke chi nile di nime gi, na ahuwo kwa ihé na uche na amam-ihe nke kachasi nime gi. 15 Ma ubu a emewo ka ndi mara ihe, bu ndi-dibia, bata n'irum, ka ha we gua ihe a edere, me ka m'mara isi-ya: ma ha apugh ikọ isi ihe a. 16 Ma mu onwem anuwo ihe bayere gi, si na i puru ikọ isi ihe nile na itọsi okwu nile nke nāba ghari: ubu a, asi na i puru igu ihe a edere, na ime ka m'mara isi-ya, uwe-ododo ka i gēyi, iyaba ọla-edo gādi kwa n'olu-gi, ọ bu kwa dika otú nime ndi-eze atọ n'ala-eze a ka i gāchi achi. 17 Daniel zara, si n'iru eze, Ka onyinye-gi diri gi onwe-gi, gi nye kwa onye ọzọ ugwo-ọlu-gi; ma m'gāguru eze ihe a edere, me ka ọ mara isi-ya. 18 Gi onwe-gi, eze, Chineke Nke kachasi ihe nile elu nyere Nebukadneza, bu nna-gi, ala-eze a na idi-uku na ebube na ima-nma: 19 ọ bu kwa n'ihī idi-uku ahu nke Ọ nyere ya ka ndi nile di iche iche na mba nile na ndi nāsu asusu nile di iche iche nọ nāma jijiji nātu egwu n'iru ya: onye ọ nāchọ iḅu o nēḅu ya, nye ọ nāchọ idebe ndu ọ nēdebe ya ndu; onye ọ nāchọ ibuli o nēbuli ya, onye ọ nāchọ ime ka ọ di ala, ọ nēme ka ọ di ala. 20 Ma mbe obi-ya di elu, mbe mọ-ya di kwa ike imei-he-nganga, emere ka o si n'ocheeze nke ala-eze-ya ridata, ọ bu kwa ebube-ya ka ewezugara n'ebe ọ nọ:

21 esi-kwa-ra n'ebe umu nke madu bi chupu ya, eme-kwa-ra obi-ya ka o di ka nke anu-ohia, o bu kwa n'etiti inyinya-ibu-ohia ka ebe-obibi-ya di; ihe-okukú ka aneme ka o ta dika ehi, igirigi nke elu-igwe nede kwa aru-ya: rue mbe o mara na Chineke Nke kachasi ihe nile elu nachi achi n'ala-eze nke madu, na o bu kwa onye o bula O nacho ido onye-isi-ya ka O nedo. 22 Ma gi onwe-gi, bu nwa-ya, Belshaza, i megh ka obi-gi di ala, o bu ezie na i mara ihe a nile; 23 ma o bu imegide Onyewe elu-igwe ka i buliwooro onwe-gi; o bu kwa aria nile nke ulo-Ya ka ha chitaworo n'iru gi, gi onwe-gi na ndi-isi-gi na ndi bu nwunye-gi na ndi-iko-gi nwayi nanu kwa manya-vine nime ha; o bu kwa chi nile nke ola-ocha, na nke ola-edo, na nke ola, na nke igwe, na nke osisi, na nke nkume, nke nadigh-ahu uzọ, nke nadigh-anu kwa ihe, nke nadigh-ama kwa ihe, ka i jaworo: ma Chineke ahu Onye ume-gi di n'aka-Ya, Onye nwe-kwa-ra uzọ-gi nile, ka i nasopurugh: 24 mbe ahu ka esiri n'iru ya zilaga obu-aka ahu; o bu kwa ihe a nke edere ka akaworori. 25 Ma nka bu ihe-odide ahu nke akarari, MENE, MENE, TEKEL, UFASIN. 26 Nka bu akuko-isi ihe ahu: MENE; Chineke agutawo ala-eze-gi onu, me ka mbe-ya ruzue. 27 TEKEL; atwo gi n'he-otutu, hu na ihe korọ nime gi. 28 PERES; ekewawo ala-eze-gi, nye ndi Midia na ndi Peasia. 29 Mbe ahu Belshaza kwuru okwu, ha we yibe Daniel uwe-ododo, yibe kwa ya iyaba ola-edo n'olu-ya, kwusa okwu bayere ya, si na o gabu onye nachi achi dika otu nime ndi-eze atọ n'ala-eze ahu. 30 N'abali ahu ka eburu Belshaza, bu eze Kaldea. 31 Ma Daraios, bu onye Midia, natara ala-eze ahu mbe o bara ihe ra ka ogu atọ na abua.

6 1 O di Daraios nma n'anya ido ogu madu isi, bu ndi nochiri anya eze, ka ha buru ndi-isi ala-eze-ya, ndi ganọ n'ala-eze ahu nile; 2 na ido ndi-isi atọ ndi-isi-ha, ndi Daniel bu otu nime ha; ka ndi ahu ndi nochiri anya eze we nakoro ha akuko ihe nile ha neme, ka o we ghara kwa idi ihe nefunari eze. 3 Mbe ahu Daniel nka ghorọ okaka n'elu ndi-isi ahu na ndi ahu ndi nochiri anya eze,

n'ihu na mo nke kachasi di nime ya; eze we zube ido ya onye-isi ala-eze-ya nile.

4 Mbe ahu ndi-isi ahu na ndi ahu ndi nochiri anya eze no nacho ichoputa ihe-ebubo iji bo Daniel bayere ala-eze; ma o digh ihe-ebubo ma-ebu omume bibiri ebibi o bula ha puru ichoputa; n'ihu na onye kwesiri ntukwasi-obi ka o bu, o digh kwa nmehie ma-ebu omume bibiri ebibi o bula achoputara n'aru ya.

5 Mbe ahu ndikom ndia nasi, Ayi agagh-achoputa ihe-ebubo iji bo Daniel nka, ma asi na ayi achoputagh ya n'aru ya n'iwu nke Chineke-ya. 6 Mbe ahu ndi-isi ndia na ndi nochiri anya eze ndia were oké nkpotu bakota n'ebe eze no, o bu kwa otu a ka ha nasi ya, Daraios, bu eze, di ndu rue mbe ebigh-ebi. 7 Ndi-isi ala-eze nile, na ndi-isi, na ndi nochiri anya eze, na ndi-ndum-odu, na ndi nachi achi, abawo izu ime ka otu ukpuru eze guzosie ike, na ime ka otu isọ-nsọ di ike, na onye o bula nke gario chi o bula ma-ebu madu o bula aririọ rue oru ubochi na iri, ma-ebugh nani gi, eze, na agatuba ya n'olulu odum. 8 Ubu a, eze, me ka isọ-nsọ a guzosie ike, kaye aha-gi n'ihe a edere n'akwukwo, ka ewe ghara ibanwe ya, dika iwu nke Midia na Peasia si di, nke nadigh-agabiga.

9 N'ihu nka ka eze, bu Daraios, kayere aha-ya n'ihe ahu edere n'akwukwo, na n'isọ-nsọ ahu. 10 Ma Daniel, mbe o mara na akayewo aha n'ihe ahu edere n'akwukwo, o we bata n'ulo-ya: (ma o nwere window ufodu ghere oghe n'ime-ulo-elu-ya chere iru na Jerusalem;) o bu kwa ubo atọ n'ubochi ka ya onwe-ya nebu ikperè-ya n'ala nekpe ekpere nekele ekele n'iru Chineke-ya, n'ihu na otu a ka o neme site na mbe gara aga. 11 Mbe ahu ndikom ndia were oké nkpotu bakota, choputa Daniel ka o nario aririọ nario kwa aririọ-amara n'iru Chineke-ya. 12 Mbe ahu ha biaruru nso, kwue okwu n'iru eze bayere isọ-nsọ eze, si: O digh isọ-nsọ i kayere aha, na onye o bula nke gario chi o bula ma-ebu madu o bula aririọ rue oru ubochi na iri, ma-ebugh nani gi, eze, na agatuba ya n'olulu odum? Eze zara, si, Ihe nke neguzosi ike ka ihe a bu, dika iwu Midia na Peasia si di, nke nadigh-agabiga. 13 Mbe ahu ha zara, si n'iru eze, Daniel, onye bu otu nime umu ndi Juda emere

ka ha je biri n'ala ọzọ, ọ nugh olu-gi, eze, ma-ọbu isọ-nso ahu nke i kayeworo aha-gi, kama ubò atọ n'ubochi ka ọ nāriọ aririọ-ya. 14 Mbe ahu eze, mbe ọ nuru okwu a, ọ jorọ njọ n'anya-ya nke-uku, ọ bu kwa Daniel ka ọ tukwasiri obi-ya idọputa ya: we rue ọdida anyanwu ka ọ nọ nējisi ike inaputa ya. 15 Mbe ahu ndikom ndia were oké nkpotu ọakọta n'ebe eze nọ, ha we si eze, Mara, gi eze, na iwu nke diri Midia na Peasia bu, na ọ digh isọ-nso ọ bula ma-ọbu ukpuru ọ bula nke eze nēme ka o guzosie ike agāhanwe. 16 Mbe ahu eze kwuru, ha we me ka Daniel bia, ha we tubà ya n'olúlú ọdum. Eze zara, si Daniel, Chineke-gi, Onye gi onwe-gi nēfē mbe nile, Ya onwe-ya gādọputa gi. 17 Ewe bute otú nkume, tukwasi ya n'ọnu olúlú ahu; eze we were nba-aka-akàrà-ya na nba-aka-akàrà ndi-isi-ya ka ya; ka ewe ghara ibanwe ihe ezubere bayere Daniel. 18 Mbe ahu eze lara n'ulo uku ya, nọ ọnọdu-abali nēbu ọnu: achibatakwagh ubọ egwú n'iru ya: ura-ya fepu-kwa-ra n'anya-ya. 19 Mbe ahu eze biliri n'isi-ututu, mbe chi ọrọ, ọ we were ọsọ garue olúlú ọdum. 20 Mbe ọ nābiaru nso olúlú ahu n'ijekuru Daniel, ọ bu olu dika nke onye ihe nēwuta ka o jiri ti nkpu: eze zara, si Daniel, Daniel, gi orú nke Chineke di ndu, Chineke-gi, Onye gi onwe-gi nēfē mbe nile, Ọ puru idọputa gi n'aka ọdum? 21 Mbe ahu Daniel gwara eze okwu, si, Eze, di ndu rue mbe ebigh-ebi. 22 Chinekem ezitewo mọ-ozí-Ya, we kpuchita ọnu ọdum ndia, ha emerughkwam aru: n'ihí na n'iru Ya ọ bu emegh-ihe-ọjọ ka ahuru nimem; ọzọ kwa, n'iru gi, eze, ọ digh ihe-imeru-aru m'meworo. 23 Mbe ahu ọ di eze nma n'anya nke-uku, ọ we si ka ha me ka Daniel rigoputa n'olúlú ahu. Ewe me ka Daniel si n'olúlú ahu rigota, ọ digh kwa imeru-aru ọ bula ahuru n'aru-ya, n'ihí na ọ tukwasiri Chineke-ya obi. 24 Eze we kwue, ha we me ka ndikom ahu bia, bú ndi borori Daniel ebubo, ọ bu kwa n'olúlú ọdum ka ha tubàra ha na umu-ha na ndi bu nwunye-ha; ha akērutegh kwa ala olúlú ahu tutu ọdum enwe ike n'aru ha, tapia ọkpukpu-ha nile.

25 Mbe ahu Daraiọs, bú eze, degara

ndi nile di iche iche, na mba nile, na ndi nāsu asusu nile di iche iche, ndi bi n'uwa nka nile, akwukwo-ozí, si; Ka udo-unu di uku. 26 Anēsite n'irum nye iwu, si, n'ebe nile ọ bula anāchi n'ala-ezem, ka madu nāma jijiji nātu egwu n'iru Chineke nke Daniel: n'ihí na Ya onwe-ya bu Chineke di ndu, O nēguzosi kwa ike rue mbe nile ebigh-ebi, ala-eze-Ya bu kwa nke anāgagh-emebi, ọchichi-Ya gādigide kwa rue ọgwugwu ihe nile: 27 Ọ bu Onye-ndọputa, na Onye-nnaputa, na Onye nēme ihe-iriba-ama di iche iche na ihe-iju-anya di iche iche n'elu-igwe na n'uwa; Onye dọputaworo Daniel n'aka ọdum. 28 Ihe ga-kwa-ra Daniel nka nke-ọma n'ọbubu-eze Daraiọs na n'ọbubu-eze Sairọs, bú onye Peasia.

7 1 N'arọ mbu nke Belshaza, bú eze Babilon, Daniel huru nrọ na ọhú di iche iche nke isi-ya n'elu ihe-ndina-ya: mbe ahu nrọ ahu ka ọ dere n'akwukwo, ọ bu isi ihe n'ihe nile ọ huru ka o kwuru. 2 Daniel zara, si, Anọm nāhu n'ọhùm n'abali, ma, le, ifufe anọ nke elu-igwe nēfekwasi oké osimiri uku si-ike. 3 Anu anọ nke di uku we nēsi n'oké osimiri rigoputa, ha di iche otú n'ibe-ya. 4 Nke-mbu di ka ọdum, ọ nwe-kwa-ra nkú abua nke ugo: anọm nēle rue mbe ekwopuru nkú-ya abua, ewe si n'ala bulie ya elu, ọ bu kwa n'ukwu abua ka eguzobere ya ọtọ dika madu, ọ bu kwa obi madu ka enyere ya. 5 Ma le, anu ọzọ, nke mere ha abua, nke yiri bear, ma n'otú akuku ka emere ya ka o bilie, ọgiriga atọ di kwa n'ọnu-ya n'etiti ezé-ya: ọ bu kwa otú a ka ha nāsi ya, Bilie, rie ọtutu anu. 6 Mbe nka gasiri, anọm nāhu, ma, le, anu ọzọ, dika agu, ma ọ nwere nkú anọ nke anu-ufe n'azu-ya; ọ bu kwa isi anọ ka anu a nwere; ančnye kwa ya ọchichi. 7 Mbe nka gasiri m'no nāhu n'ọhú nile nke abali, ma le, otú anu, nke mere ha anọ, nke di egwu, nwe ume, dikarisiri ike; ọ nwe-kwa-ra ezé di uku nke ígwè: o ripiara ihe tapia kwa, ma nke fọduru, o jiri ukwu-ya zọtọ ya: anu ahu di kwa iche n'anu nile buru ya uzọ; ọ nwe-kwa-ra mpi iri. 8 Anọm nēlegide mpi iri ahu, ma, le, otú mpi ọzọ, nke di ntà, rigotara n'etiti ha, ewe ropu mpi atọ nime mpi iri mbu n'iru ya: ma, le, anya di iche iche, dika anya madu, di na mpi

a, na otù ọnu nke nēkwu oké ihe di iche iche. 9 Anọm nāhu rue m̀be atudasiri oche-eze di iche iche, otù Onye ochie we nọdu ala: uwe-Ya di ọcha dika snow, agiri-isi nke isi-Ya di kwa ka aji-anu nwupuru enwupu; oche-eze-Ya bu ire ọku ire ọku, wheel-Ya nile bu ọku nēre ere. 10 Osimiri nke bu ọku nērúputa n'iru ya: orù nnù ndi-ozì ọgu uzọ isi na uzọ ise nējere Ya ozi, orù nnù orù nnù uzọ, na orù nnù nnù uzọ iri-na-otù, na orù nnù ọgu uzọ ise, nēguzo kwa ọtọ n'iru Ya: Onye-ikpe ahu nọduru ala, asaghe-kwa-ra akwukwọ di iche iche. 11 Anọm nāhu na m̀be ahu n'ihì olu nke oké okwu nile nke mpi nēkwu: anọm nāhu rue m̀be eburu anu ahu, la aru-ya n'iyì, rara ya nye nsure-ọku. 12 Ma anu atọ nke fọduru, emere ka ọchichi-ha gabiga: ma ogologo m̀be na ndu-ha ka enyere ha rue m̀be akara àkà na m̀be. 13 Anọm nāhu n'ọhù nile nke abali, ma, le, otù onye, nke di ka nwa nke madu, nọ nābia n'igwe-oji nke elu-igwe, ọ bu kwa Onye ochie ahu ka ọ biakutere, ha we me ka ọ biarue nso n'iru Ya. 14 Ọ bu kwa ya ka enyere ọchichi, na ebube, na ala-eze, ka ndi nile di iche iche na mba nile na ndi nile nāsu asusu di iche iche we fè Ya: ọchichi-Ya bu ọchichi ebigh-ebi, nke nāgagh-agabiga, ọ bu kwa ala-eze-Ya bu nke anāgagh-emebi.

15 Ma mu onwem, bú Daniel, o wutara mọm nime ọbọ-ya, ọhù nile nke isim nēme kwa ka m'ma jijiji. 16 Abiarurum nso otù onye nime ndi ahu nēguzo ọtọ n'ebe ahu, ọ bu kwa ihe bu ezi okwu bayere ihe a nile ka in'riọrọ n'aka ya. Ọ we gwam okwu, ọ bu kwa isi ọhù ndia ka ọ mere ka m'mara, si: 17 Anu uku ndia, nke di anọ, bu eze anọ, ndi gēsi n'ala bilie ọtọ. 18 Ma ndi nsọ nke Onye ahu nke kachasi ihe nile elu gānata ala-eze ahu, nwe ala-eze ahu rue m̀be ebigh-ebi, ọbunà rue m̀be nile ebigh-ebi. 19 M̀be ahu ka m'chọrọ ima ihe bu ezi-okwu bayere anu nke-anọ ahu nke puru iche nime ha nile, nke dikarisiri egwu, nke ezè-ya nile bu igwè, mbọ-ya nile buru ọla; nke ripiara, tapia, were ukwu-ya nile zọtọ nke fọduru; 20 achọ-kwaram ima ihe bu ezi-okwu bayere mpi iri ahu nke di n'isi-ya, na mpi ọzọ ahu nke

rigotara, nke mpi atọ da-kwa-ra n'ala n'iru ya; ọbunà mpi ahu nke nwere anya di iche iche na ọnu nke nēkwu oké ihe di iche iche, nke di uku kari ibe-ya nile n'ile ya anya. 21 Anọm nāhu, mpi ahu we nēbuso ndi nsọ agha, nwe ike imegide ha; 22 rue m̀be Onye ochie ahu biara, m̀be ọ di kwa ikpé enyere ndi nsọ nke Onye ahu nke kachasi ihe nile elu: m̀be ahu akara àkà rute-kwa-ra na ndi nsọ nwere ala-eze ahu. 23 Otù a ka ọ siri, Anu nke-anọ gābu ala-eze nke-anọ n'uwa, nke gāpu iche n'ala-eze nile, o gēripia kwa uwa nka nile, zọpia ya, tapia ya. 24 Ma mpi iri ndia, ọ bu n'ala-eze ahu ka eze iri gēsi bilie: eze ọzọ gēbili kwa n'azu ha; ma ya onwe-ya gāpu iche n'aru ndi buru ya uzọ, eze atọ ka ọ gēme kwa ka ha di ala. 25 Ọzọ, okwu di iche iche imegide Onye ahu nke kachasi ihe nile elu ka o gēkwu, ọ bu kwa ndi nsọ nke Onye ahu nke kachasi ihe nile elu ka ọ gēme ka ha ka nkà: ọ gēle kwa anya iḅanwe m̀be di iche iche akara àkà na iwu; agēnye kwa ha n'aka-ya rue otù oge na oge abua na nkera oge. 26 Ma Onye-ikpe ahu gānọdu ala, ọ bu kwa ọchichi-ya ka agēme ka ọ gabiga, ikpochapu ya na ila ya n'iyì rue ọgwugwu ihe nile. 27 Ma ala-eze ahu, na ọchichi anu, na idi-uku nke ala-eze nile n'okpuru elu-igwe nile, ka agēnye ndi ahu, bú ndi nsọ nke Onye ahu nke kachasi ihe nile elu: ala-eze-Ya bu ala-eze ebigh-ebi, ọchichi nile gēfè kwa Ya, nu olu-Ya. 28 N'ebe a ka ọgwugwu okwu a di. Ma mu onwem, bú Daniel, èchichém nile nēme ka m'ma jijiji nke-uku, iḅumaramara nke irum nāḅanwe kwa n'arum: ma okwu ahu ka m'debere n'obim.

8 1 N'arọ nke-atọ nke ọbubu-eze nke Belshaza, bú eze, emere ka m'hu ọhù, bú mu onwem Daniel, m̀be ọhù ahu nke emere ka m'hu ya n'isi-nmalite gasiri. 2 M'we hu n'ọhù ahu; ọ we rue, m̀be m'nāhu, na mu onwem nọ na Shushan, bú ulo uku eze nke di n'Ilam, bú ala anāchi achi; m'we hu n'ọhù ahu, ma le, mu onwem nọ n'akuku osimiri Ulai. 3 M'we welie anyam, hu, ma, le, otù ebulu nēguzo n'iru osimiri ahu nke nwere mpi abua: mpi abua ahu di kwa elu, ma otù di elu kari ibe-ya: ma nke

ka elu kpe azu pute. 4 Ahurum ebulu ahu ka ọ nāsọ mpi n'akuku Ọdida-anyanwu, na n'akuku Ugwu, na n'akuku Ndida; ma ọ dighi anu ọ bula nēguzo n'iru ya, ọ digh kwa onye nānaputa ihe n'aka-ya; ma ọ neme dika ọ tọrọ ya utọ, me onwe-ya uku. 5 Ma mu onwem nọ nāchighari uchem, ma, le, otu nkpi siri n'Ọdida-anyanwu bia n'elu uwa nile, ma ọ digh-emetu ala ma-ọli: nkpi ahu nwe-kwa-ra mpi juru anya n'olile n'etiti anya-ya abua. 6 Ọ we biakute ebulu ahu nke nwere mpi abua, nke m'huru ka o nēguzo n'iru osimiri ahu, ọ we ọakwasi ya ọsọ n'ọnuma nke ike-ya. 7 M'we hu ya ka ọ nābiarutu ebulu ahu nso, ọ we wesa ya iwe di ilu, tiḅue ebulu ahu, sọjie mpi-ya abua; ike adigh kwa ebulu ahu iguzo n'iru ya, ọ we tuda ya n'ala, zoda ya ukwu; ọ digh kwa onye nānaputa ebulu n'aka-ya. 8 Nkpi ahu we me onwe-ya uku ri nne: ma mḅe ọ nwere ume, aḅajiri mpi uku ya; mpi anọ nke juru anya n'olile we pute n'ọnọdu ya chere iru n'ifufe anọ nke elu-igwe. 9 Ma otu nime ha ka otu mpi ntà siri puta, ọ we dikarisiri uku, n'uzọ Ndida, na n'uzọ Ọwuwa-anyanwu, na n'uzọ ala ahu mara nma. 10 Ọ we di uku rue usu ihe nile nke elu-igwe; ọ we me ka ufọdu nime usu ihe nile nke elu-igwe na nime kpakpando da n'ala, ọ we zoda ha ukwu. 11 Ọbunà rue Onye-isi nke usu ahu ka ọ mere onwe-ya uku; ọ bu kwa n'aka-Ya ka ọ napuru aja-nsure-ọku anēsure mḅe dum, atuda-kwa-ra ọnọdu nke ebe nsọ Ya. 12 Anēnye kwa ya usu-ndi-agma imegide aja-nsure-ọku anēsure mḅe dum n'ihhi nmehie; ọ we tuda ezi-okwu n'ala, me ihe, ihe ga-kwa-ra ya. 13 M'we nu otu onye nsọ ka o nēkwu okwu, otu onye nsọ we si onye ahu nke nēkwu okwu, Rue ole mḅe ka ọhù a gādi, bú nke aja-nsure-ọku anēsure mḅe dum, na njehie ahu nke nākpata itọḅorọ-n'efu, inye ma ebe nsọ ma usu-ndi-agma ka azoda ha ukwu? 14 Ọ we sim, Rue nnù anyasi na ututu ise na ọgu iri-na-ise; ewe gua ebe nsọ n'ebe ezi omume.

15 O rue, mḅe m'huru ọhù ahu, ọbunà mu onwem, bú Daniel, na m'chorọ nghota; ma, le, ihe di ka nwoke di ike n'ile ya anya nēguzo n'irum. 16 M'we nu olu madu n'etiti Ulai, ọ we kpọ, si, Gabriel, me ka onye a gḅota

ọhù a. 17 Ọ we bia nso n'ebe m'nēguzo; ma mḅe ọ biara, m'we tua egwu nke-uku, da kpue irum n'ala: ọ we sim, Ghota, gi nwa nke madu; n'ihhi na mḅe nke ọgwugwu ihe nile ka ọhù a diri. 18 Mḅe ọ kpayerem uka, m'we di n'oké ura da kpue irum n'ala: ọ we metum aka, me ka m'guzo ọtọ n'ebe m'nēguzo. 19 Ọ we si, Le, m'gaje ime ka i mara ihe ahu nke gādi n'ikpe-azu nke oké iwe a: n'ihhi na ọ diri mḅe akara aká nke ọgwugwu ihe nile. 20 Ebulu ahu nke i huru, nke nwere mpi abua, ha bu eze nke Midia na Peasia. 21 Nkpi ahu nke nwere aji ri nne bu eze Jevan: ma mpi uku ahu nke di n'etiti anya-ya abua, nke ahu bu eze mbu. 22 Ma mpi ahu, nke ọajiri aḅaji, nke mpi anọ guzoro n'ọnọdu-ya, ala-eze anọ gēsi na mba ahu guzo, ma ọ bugh n'ike-ya. 23 Ma na mḅe ikpe-azu nke ala-eze-ha, mḅe ndi-njehie gējehiezuwori, otu eze gēguzo ọtọ, nke nwere iru di ike, ọ bu kwa onye nāghota okwu-omimi di iche iche. 24 Ike-ya gēsi kwa ike, ma ọ bugh n'ike nke aka ya; o gēbibi kwa n'uzọ di ebube, ihe gāga-kwa-ra ya nke-oma, ọ gēme kwa ihe: o gēbibi kwa ndi nwere ume na ndi ahu, bú ndi nsọ. 25 O gēsite kwa n'ezi uche-ya me ka aghughọ ga nke-oma n'aka-ya; ọ bu kwa n'obi-ya ka ọ gēme onwe-ya uku; ọ bu kwa na mḅe udo-ha ka o gēbibi ọtutu madu: ọ bu kwa imegide onye-isi nke ndi-isi ka o gēguzo; ma agāḅaji ya nējigh aka. 26 Ma ọhù ahu nke anyasi na ututu nke ekwuworo, ezi-okwu ka ọ bu: ma gi onwe-gi zobe ọhù ahu; n'ihhi na ọ diri ọtutu ubochi di n'iru. 27 Ma mu onwem, bú Daniel, ike gwurum, m'we ria ọria ubochi ufọdu; m'we bilie, je ozi eze: ọhù ahu ju-kwa-ram anya, ma ọ digh onye nāghota ya.

9 1 N'arọ mbu nke Daraios nwa Ahasueros, onye sitere na nkpuru ndi Midia, onye emere eze nke ala-eze ndi Kaldea; 2 n'arọ mbu nke ọbubu-eze-ya ka mu onwem, bú Daniel, jiri akwukwo nile ayi ghota onu-ogugu arọ ahu, nke okwu Jehova ruru Jeremaia, bú onye-amuma, nti bayere ha, imezuru nkponkpọ ebe nile nke Jerusalem, bú ọgu arọ atọ na iri. 3 M'we che Onye-nwe-ayi Chineke irum, ichọ Ya n'ekpere

na aririọ-amara di iche iche, n'obubu-
 ọnu na ákwá-nkpe na ntu. 4 M'we
 kpere Jehova, bú Chinekem, kwuputa,
 si, Biko, Onye-nwe-ayi, bú Chineke ahu
 Nke di uku di kwa egwu, Onye nēdebere
 ndi nāhu Ya n'anya, ndi nēdebe kwa
 ihe nile Ọ nyere n'iwu, ọbụba-ndu-Ya
 na ebere-Ya; 5 ayi emehiewo, me ajọ
 omume, mebie iwu, nupu isi, we si n'ihe
 nile I nyere n'iwu na n'ikpé-Gi nile
 wezuga onwe-ayi: 6 ayi egegh kwa
 nti ndi-orú-Gi, bú ndi-amuma, ndi
 gwara ndi-eze-ayi na ndi-isi-ayi na
 nna-ayi-hà, gwa kwa ndi nile nke ala-ayi,
 okwu n'aha-Gi. 7 Onye-nwe-ayi, Gi ka
 ezi omume diri, ma ayi ka ihere iru diri,
 dika o si di ta; ọ diri ndi Juda, di-kwa-ra
 ndi bi na Jerusalem, di-kwa-ra Israel
 nile, ma ndi nọ nso, ma ndi nọ n'ebe di
 anya, n'ala nile ebe I chugaworo ha,
 n'ih i nmekpu-ha nke ha mekpuru Gi.
 8 Onye-nwe-ayi, ayi ka ihere iru diri, ọ
 diri ndi-eze-ayi, di-kwa-ra ndi-isi-ayi,
 di - kwa - ra nna - ayi - hà, n'ih i na
 ayi emehiewo megide Gi. 9 Onye-
 nwe-ayi Chineke-ayi ka obi-ebere nile
 na n̄aghara nile diri; n'ih i na ayi
 anupuwo isi n'okpuru Ya; 10 ayi
 egegh kwa olu Jehova, bú Chineke-ayi,
 nti, ijeghari n'iwu-Ya nile, nke O tiyere
 n'iru ayi site n'aka ndi-orú-Ya, bú ndi-
 amuma. 11 E, Israel nile agabigawo
 iwu-Gi, we wezuga onwe-ha, ka ha we
 ghara ige olu-Gi nti: ewe wukwasi ayi
 ọbụba-iyi ahu na ọnu-iyi ahu nke
 edeworo n'akwukwọ iwu Moses, bú orú
 Chineke; n'ih i na ayi emehiewo megide
 Ya. 12 Ọ we me ka okwu-Ya nile
 guzosie ike, bú nke O kwuru megide ayi,
 megide kwa ndi-ikpe-ayi ndi kpere ayi
 ikpe, n'ime ka ihe ọjọ uku biakwasi ayi:
 n'ih i na emegh n'okpuru elu-igwe nile
 otú emeworo na Jerusalem. 13 Dika
 edeworo ya n'akwukwọ iwu Moses, ihe
 ọjọ a nile abiakwasiwo ayi: ma ayi emegh
 ka iru Jehova, bú Chineke-ayi, dajua, ka
 ayi we si n'ajọ omume nile ayi chigharia,
 nwe uche n'ez i-okwu-Gi. 14 Jehova we
 mua anya n'ebe ihe ọjọ ahu di, me ka ọ
 biakwasi ayi: n'ih i na Onye ezi omume
 ka Jehova, bú Chineke-ayi, bu bayere
 ọlu-Ya nile nke Ọ luworo, ma ayi egegh
 olu-Ya nti. 15 Ma ọbụ a, Onye-nwe-
 ayi Chineke-ayi, Onye wereworo aka di
 ike me ka ndi-Gi si n'ala Ijipt puta, I

we mere Onwe-gi aha, dika o si di ta;
 ayi emehiewo, ayi emebiwo iwu.
 16 Onye-nwe-ayi, dika ezi omume-Gi
 nile si di, biko, ka iwe-Gi na ọnuma-Gi
 si n'obodo-Gi, bú Jerusalem, bú ugwu
 nsọ Gi, laghachi: n'ih i na ọ bu n'ih i
 nmehie nile ayi, na n'ih i ajọ omume nile
 nke nna-ayi-hà, ka Jerusalem na ndi-Gi
 ghọworo ihe-ita-uta nye ndi nile di ayi
 buruburu. 17 Ma ọbụ a, Chineke-ayi,
 ge nti n'ekpere orú-Gi na n'aririọ-
 amara-ya nile, me iru-Gi ka ọ mukwasi
 ebe nsọ Gi nke tọbọrọ n'efu, n'ih i Onye-
 nwe-ayi. 18 Chinekem, tọ nti-Gi n'ala,
 nu; saghe anya-Gi abua, hu ebe nile ayi
 nke tọbọrọ n'efu, na obodo ahu nke
 akpọkwasiworo ya aha-Gi: n'ih i na ọ
 bugh n'ih i ezi omume nile ayi ka ayi
 onwe-ayi nēme ka aririọ-amara nile ayi
 da n'iru Gi, kama n'ih i ọtutu obi-ebere-
 Gi. 19 Onye-nwe-ayi, nuru: Onye-
 nwe-ayi, ọaghara: Onye-nwe-ayi, na
 nti me ihe: anọla ọdu: n'ih i Gi onwe-gi,
 Chinekem, n'ih i na aha-Gi ka
 akpọkwasiworo obodo-Gi na ndi-Gi.

20 Ma m̄be mu onwem nọ nēkwu
 okwu, nēkpe ekpere, nēkwuputa
 nmehiem na nmehie ndim, bú Israel,
 nēme ka aririọ-amaram da n'iru Jehova,
 bú Chinekem, n'ih i ugwu nsọ nke
 Chinekem; 21 e, m̄be mu onwem nọ
 nēkwu okwu n'ekpere, onye ahu, bú
 Gabriel, onye m'hururi n'ohú n'isi-
 nmalite, ebe emere ka ọ febue onwe-ya
 n'ufe, ọ we nērutum aru n'ih e dika m̄be
 onyinye-inata-iru-oma nke anyasi. 22 Ọ
 we me ka m'ghọta, kpayerem uka, si,
 Daniel, ọbụ a ka m'putaworo ime ka i
 nwe uche ighọta ihe. 23 N'isi-nmalite
 aririọ-amara-gi nile ka okwu putara, mu
 onwem abiawo kwa igosi gi; n'ih i na ihe
 anāchọsi ike nke-uku ka i bu: ya mere
 tugharia uche n'okwu a, ghọta ọhú a.
 24 Ọgu ízù atọ na iri, bú ízù ubọchi asa,
 ka ekpeworo n'ikpe bayere ndi-gi, baye-
 kwa-ra obodo nsọ gi, ime ka njehie bie,
 na ime ka nmehie gwusia, na ikpuchi ajọ
 omume, na ime ka ezi omume ebigh-ebi
 bata, na ikachita ọhú na amuma akàrà,
 na ite Onye nsọ ahu Nke kachasi ndi nsọ
 nile manu. 25 Ma mara, were kwa
 uche mata, na site na nputa okwu ahu
 iwughachi na iwuzi Jerusalem rue m̄be
 onye etere manu, bú onye-ndú, gādi
 ízù asa: na ọgu ízù atọ na abua, agēwuzi

kwa ya ọzọ, ya na amá na ékpè, ọbuná na nkpá nke m̀be ndia. 26 Ma m̀be ọgu izú atọ na abua ahu gasiri agēbipu onye etere manu, ọ digh kwa ihe ọ gēnwē: ọ bu kwa obodo ahu na ebe nsọ ahu ka ndi nke otú onye-ndú nke gaje ibia gēbibi; ma ọgwugwu-ya gādi na nrubiga-ókè dika nke miri, ọ bu kwa rue ọgwugwu m̀be ahu ka agha gādi; ihe akara ákà bu itọbọrọ-n'efu di iche iche. 27 Ọ gēme kwa ka otú ọbuba-ndu siere ọtutu madu ike otú izú: ọ bu kwa na nkera izú ahu ka ọ gēme ka ájà na onyinye-inata-iru-oma kwusi; ọ bu kwa n'elu nkú ihe-árú di iche iche ka otú onye nke nākpata itọbọrọ-n'efu gābia: ọ bu kwa rue m̀be agāwukwasi ngwusi na ihe akara ákà n'aru onye ahu nākpata itọbọrọ-n'efu.

10 I N'arọ nke-atọ nke Sairọs, bú eze Peasia, ekpughere Daniel, onye akpọrọ aha-ya Belteshaza, okwu; ọ bu kwa ezi-okwu ka okwu ahu bu, ọbuná obubu-agma uku: ọ we ghotá okwu ahu, nghota di-kwa-ra ya n'ohú ahu. 2 N'ubochi ahu mu onwem, bú Daniel, nọ nēru újú ogologo izú atọ. 3 Nri anāchọsi ike nke-uku ka m'nērigh, anu na manya-vine abagh kwa n'onum, eteghkwan onwem manu ma-phi, rue m̀be ogologo izú atọ ruzuru. 4 Ma n'ubochi nke-orú-na-anọ nke onwa mbu. m̀be mu onwem nọ n'akuku osimiri uku ahu, ya bu Hidekel, 5 m'we welie anyam abua, hu, ma, le, otú onye yiri uwe ọcha, onye ekere ihe-ọkiké ọla-edo ọma nke Ufaz n'ukwú-ya: 6 aru-ya di kwa ka beryl, iru-ya di kwa ka amúma si di n'ile ya anya, anya-ya abua di kwa ka ọwa nēnwu ọku, ogwe-aka-ya abua na ukwu-ya abua di kwa ka ibu-maramara nke ọla akwọchara akwọcha, olu okwu-ya nile di kwa ka olu igwé madu. 7 Mu onwem, bú Daniel, nānim, huru ọhú ahu: ma ndikom ahu ndi mu na ha nọ ahugh ọhú ahu; ma otú ọ di, oké ọma-jijiji dakwasiri ha, ha we ọalaga izobe onwe-ha. 8 Mu onwem we ọduru nānim, m'we hu ọhú uku a, ike we ghara ifodu nimem: n'ih na ebubem ọanwere gho ihe-nbibi n'arum, m'we ghara inagide ike ọ bula. 9 M'we nu olu okwu-ya nile: ma m̀be m'nuru olu okwu-ya nile mu onwem adawori n'oké ura kpue irum n'ala, irum we che

n'ala. 10 Ma, le, otú aka meturum, me ka m'guzo nānaghari n'elu ikperem abua na ọbu-akam abua. 11 Ọ we sim, Daniel, onye bu ihe anāchọsi ike nke-uku, ghotá okwu nile nke mu onwem nāgwa gi, gi guzo kwa ọtọ n'ebe-nguzo-gi; n'ih na ubu a ka eziworom biakute gi: m̀be ọ kpayerem uka nka, m'we guzo ọtọ nāma jijiji. 12 Ọ we sim, Atula egwu, Daniel; n'ih na site n'ubochi mbu ahu m̀be i nyere obi-gi ighota ihe na iweda onwe-gi n'ala n'iru Chineke-gi, anuru okwu-gi nile: mu onwem abiwọ kwa n'ih okwu-gi nile. 13 Ma onye-isi ala-eze Peasia nēguzo na ncherita-irum orú ubochi na otú; ma, le, Maikael, bú otú nime ndi-isi ndi bu isi, biara iyerem aka: mu onwem we ọdu n'ebe ahu n'akuku ndi-eze Peasia. 14 Ma abiwom ime ka i ghotá ihe ahu nke gādakwasi ndi-gi na m̀be ikpe-azu nke ubochi ndia: n'ih na ọhú ọduru nke diri ubochi ndia. 15 M̀be ọ kpayerem uka dika okwu ndia si di, m'we che irum n'ala, da ọbi. 16 Ma, le, otú onye nke di ka oyiya umu nke madu nēmetu ebuere-ọnum abua aka: m'we saghe ọnum, kwue okwu, si onye ahu nke nēguzo na ncherita-irum, Onyennwem, site n'ohú a aru-ufum nile dakwasirim na mberede, m'we ghara inagide ike ọ bula. 17 Ọrú nke onyennwem nka gēsi kwa aña nwe ike ikpayere onyennwem nka uka? ma mu onwem, site n'ubu a ike adigh-eguzogide kwa nimem, ume afodugh kwa nimem. 18 Otú onye nke di ka madu n'ile ya anya we metukwan aka ọzọ, me ka m'di ike. 19 Ọ we si, Atula egwu, gi onye bu ihe anāchọsi ike nke-uku: udo diri gi, di ike, e, di ike. M̀be ọ kpayerem uka, m'we me onwem ka m'di ike, si, Ka onyennwem kwue; n'ih na i mewo ka m'di ike. 20 Ọ we si, I mara ihe m'jiri biakute gi? ma ubu a m'gālaghachi ibuso onye-isi Peasia agha: ma m̀be mu onwem nāpu, le, onye-isi Jevan gābata. 21 Ma otú ọ di, m'gēgosi gi ihe akara ákà n'ih edere n'akwukwọ nke ezi-okwu: ma ọ digh otú onye nēme onwe-ya ka ọ di ike n'akukum imegide ndia, ma-ọbugh nāni Maikael, bú onye-isi-unu.

11 I Ma mu onwem, n'arọ mbu nke Daraiọs, bú onye Midia, nguzo-

otom bu ka m'ghoro ya onye nejidese ike na ebe siri ike.

2 Ma ubu a ezi-okwu ka m'gegosi gi. Le, ndi-eze atọ ọzọ ganeguzoro Peasia otọ; ma nke-anọ gābu ogaranya nwe akū uku kari ha nile: ma mbe emere ka ọ di ike site n'akū-ya, ọ gākpote ndi-ya nile imegide ala-eze Jevan. 3 Ma otu eze, onye bu dike, geguzo otọ, ọ gāchi kwa achi n'oké ọchichi, me ka o si tọ ya. 4 Ma mbe o guzoro otọ, agētipia ala-eze-ya, kesa ya na nchere-iru ifufe anọ nke elu-igwe; ma ọ gagh-adi umu-ya gānọchi ya, ọ gagh-adi kwa ka ala-ọchichi-ya nke ọ chiri si di; n'ihī na agēropu ala-eze-ya, ọ gādi-kwa-ra ndi ọzọ nābugh ndia. 5 Ma eze nke Ndida gādi ike, ya na otu nime ndi-isi-ya; ọ gādi kwa ike n'elu ya, chia achi; oké ala-ọchichi ka ala-ọchichi-ya gābu. 6 Ma n'ogwugwu arọ ufodu ha gēkekota onwe-ha; ada eze nke Ndida gābiakute kwa eze Ugwu idozi okwu n'uzọ ziri ezi: ma nwayi ahu agagh-anagide ike nke ogwe-aka-ya; nwoke ahu agagh-eguzogide kwa, ya na ogwe-aka-ya; ma agārara nwayi ahu nye, ya onwe-ya, na ndi nēme ka ọ bia, na nna muru ya, na nwoke nke nēme ka ọ di ike na mbe ahu nile. 7 Ma otu onye gēsi n'ome nke nkporogwu nwayi ahu nile guzo otọ n'onodu nwoke ahu, biakute usu-ndi-agma-ya, bata n'ebe siri ike nke eze Ugwu, megide ha, ghọ onye di ike: 8 ọzọ kwa, chi nile ha, ha na arusi nilc ha awuru awu, tiyere ihe nile ha anāchosi ike nke-uku nke ọla-ọcha na nke ọla-edo, ka ọ gādota n'agma bata n'Ijpt; ma ya onwe-ya geguzo arọ ufodu ghara imegide eze Ugwu ahu. 9 Ọ gābata kwa n'ala-eze nke cze Ndida, ma ọ gālaghachi n'ala nke aka ya. 10 Ma umu-ya ndikom gākpali onwe-ha ibu agha, ha gāchikota kwa igwè otutu usu-ndi-agma, ọ gābia abia, rubiga oké dika osimiri, gabiga: ọ gālaghachi kwa, ha gākpali kwa onwe-ha ibu agha rue ebe-ya siri ike. 11 Ma eze Ndida gēwe iwe di ilu, puta, buso ya agha, bu eze Ugwu ahu: o geguzo kwa oké igwè madu, ma agēnye igwè madu ahu n'aka-ya. 12 Agāchipu kwa igwè madu ahu, obi-ya ewe di elu: ọ gēme kwa ka nnū kwuru nnū madu da ada, ma ọ gagh-adi ike. 13 Ma eze Ugwu ahu geguzobe kwa

igwè madu ọzọ bara uba kari igwè mbu; ọ bu kwa n'ogwugwu mbe ndia, bu nke arọ ndia, ka ọ gābia abia, chiri usu-ndi-agma di uku, chi kwa otutu akū. 14 Ma na mbe ahu ka otutu madu geguzo otọ imegide eze Ndida: ọzọ, umu nke ndi nēme ihc-ike n'etiti ndi-gi gēbuli onwe-ha ime ka ọhū ahu guzo; ma ha gāsu ngongọ. 15 Eze Ugwu ahu gābia kwa, wukota obo-ihe, were otu obodo nke ewusiri ike nke-uku: ogwe-aka nile nke Ndida agagh-eguzo kwa, ha na ndi ọ roputara, ọ digh kwa ike ọ bula ha nwere iguzo. 16 Ma onye ahu nke nābiakute ya gēme ka o si tọ ya, ọ digh kwa onye ọ bula ganeguzo n'iru ya; o geguzo kwa n'ala ahu mara nma, ngwusi gādi kwa n'aka-ya. 17 O gēdo kwa iru-ya ibia abia n'ike nke ala-eze-ya nile, ndi ziri ezi gēso kwa ya; ọ gēme kwa ihe: ọ bu kwa ada ndinyom ka ọ gēnye ya, ibibi ya; ma ihe ahu agagh-eguzo, ọ bugh kwa nke ya ka ọ gābu. 18 O gēchighari kwa iru-ya le agwe-etiti nile, were otutu: ma otu ọchi-agma gēme ka ita-uta-ya kwusiri ya; e, ọ gēme kwa ka ita-uta-ya laghachikute ya. 19 O gēchighari kwa iru-ya le ebe nile siri ike nke ala nke aka ya: ma ọ gāsu ngongọ da, agagh-ahu kwa ya. 20 Ma otu onye nke nēme ka onye nke nāchi n'ihe-ike gabiga n'ima-nma ala-eze ahu geguzo otọ n'onodu-ya: ma n'ubochi ole-na-ole ka agētipia ya, ma ọ bugh n'iwe, ọ bugh kwa n'agma. 21 Ma otu onye eledara anya geguzo otọ n'onodu-ya, onye ha nātukwasigh ebube nke ala-eze: ma ọ gābata nime na mbe udo, were ire-utọ nile nata ala-eze ahu. 22 Ma ogwe-aka nile nke nrubiga-oké ahu ka agēji ruchapu ha n'iru ya, tipia ha; e, onye-ndu nke ọbuba-ndu kwa. 23 Ma site na mbe madu kekotara onwe-ha n'ebe ọ nọ ọ gālu ọlu aghughọ: o gēji kwa otu mba di ntā rigo n'elu, nwe ume. 24 Na mbe udo na imegide ebe nile di uru nke ala anāchi achi ka ọ gābia; ọ gēme kwa ihe nke nna-ya-hā na ndi bu nna nna-ya-hā nēmegh; ihe-nluta-n'agma na ihe-nkwata na akū ka ọ gēkesara ha: ọ bu kwa imegide ebe di iche iche ewusiri ike ka ọ gēchē echichē-ya nile, ọbunā rue mbe akara akā. 25 Ọ gākpote kwa ike-ya na obi-ya imegide eze Ndida chiri oké usu-ndi-agma; eze Ndida gākpali kwa onwe-ya

ibu agha chiri oké usu-ndi-agma nke di ike nke-uku: ma ọ gagh-eguzo, n'ihì na ha gēchē èchichē di iche iche imegide ya. 26 Ọzọ, ndi nēri ihe-oriri ọma ya gētipia ya, usu-ndi-agma-ya gērubiga oké dika miri: ọtutu madu gāda kwa n'ala buru ndi eburu ebu. 27 Ma eze abua ndia, obi-ha gādi n'ime ihe ọjọ, ọ bu kwa n'otù table ka ha gēkwu okwu-ugha: ma ọ gagh-aga nke-oma; n'ihì na ọgwugwu fọduru idi na mbe akara aká. 28 Ọ gālaghachi kwa n'ala-ya n'akú uku; obi-ya gābu kwa imegide ọbuḅa-ndu nsọ; ọ gēme kwa ihe, laghachi n'ala-ya. 29 Na mbe akara aká ka ọ gābiaghachi, ba na Ndida; ma ọ gagh-adi na mbe ikpe-azu otù ọ diri na mbu. 30 Ma ubọ Kitim gābia imegide ya; obi-ya ewe mebie emebi, ọ we laghachi, wesa ọbuḅa-ndu nsọ ahu oké iwe, me ihe, laghachi, tugharia uche na ndi nārapu ọbuḅa-ndu nsọ ahu. 31 Ogwe-aka ufodu gēsìte kwa n'akuku-ya guzo, me ka ebe nsọ ahu ghara idi nsọ, bú ebe ahu siri ike, ha gēwezuga kwa aja-nsure-ọku ahu anēsure mbe dum, ha gēdo kwa ihe-ārù nke nākpata itọbọrọ-n'efu. 32 Ọ bu kwa ndi nēmebi iwu megide ọbuḅa-ndu ahu ka ọ gēmeru site n'ire-utọ di iche iche: ma ndi ahu nke mara Chineke-ha gādi ike, me ihe. 33 Ọzọ, ndi nwe uche n'etiti ndi Chineke gēme ka ọra madu ghọta ihe: ma ha gāsu ngongọ site na mma-agma, site kwa n'ire-ọku, site kwa na ndọta-n'agma, site kwa na nluta-n'agma, ọtutu ubochi. 34 Ma mbe ha nāsu ngongọ agēyere ha aka nke-ntá: ma ọtutu madu gēji ire-utọ di iche iche rapara ha n'aru. 35 Ọzọ, ufodu nime ndi ahu nwe uche gāsu ngongọ, inucha ha, na ime ka ha di ọcha, na ime ka ha nwue ọcha, rue mbe ọgwugwu ihe ndia: n'ihì na ọ fọduru idi na mbe akara aká. 36 Eze ahu gēme kwa ka o si tọ ya; o gēbuli kwa onwe-ya, me onwe-ya uku n'elu chi nile ọ bula, ọ bu kwa Chineke nke chi nile ka o gēkwu oké okwu di iche iche megide: ọ gāga-kwa-ra ya nke-oma rue mbe oké iwe gāgwusi; n'ihì na ihe akara aká gēme. 37 Ma ọ gagh-atughari uche na chi nile nke nna-ya-hà, ma-ọbu n'ihe ahu ndinyom nāchọsi ike, ọ bu kwa na chi nile ọ bula ka ọ nāgagh-atughari uche: n'ihì na n'elu ihe nile ka

ọ gēme onwe-ya uku. 38 Ma ọ bu chi nke ebe nile siri ike ka ọ gāsọpuru n'ọnọdu-ya: ọ bu kwa chi nke nna-ya-hà nāmagh ka o gēji ọla-edo, ji kwa ọla-ọcha, ji kwa nkume di oké ọnu-ahia, ji kwa ihe di iche iche anāchọsi ike, sọpuru. 39 Ọ gēmeso kwa ebe nile ewusiri ike nke ebe nile siri ike site n'iyē-aka chi ala ọzọ: onye ọ matara gēme ka nsọpuru-ya ba uba; ọ gēme kwa ka ha chia ọra madu, ọ bu kwa ala ka ọ gēkè n'ọnu-ahia. 40 Ma na mbe nke ọgwugwu ihe ndia eze Ndida gāmalite isọ ya mpi: eze Ugwu ewe dakwasi ya dika oké ifufe, chiri ubọ-ala, chiri kwa ndi-inyinya, chiri kwa ọtutu ubọ; ọ gābà kwa n'ala-ya nile, rubiga oké dika miri, gabiga. 41 Ọ gābà kwa n'ala ahu mara nma, ọ di kwa ọtutu ala gāsu ngongọ: ma ndia ka agēme ka ha wepuga onwe-ha n'akaya: Edom, na Moab, na ndi-isi n'umu Amon. 42 Ọ gēsētipu kwa aka-ya imegide ala nile: ala Ijìpt agagh-aghọ kwa ndi nārapu aḅapu. 43 Ma ọ gēnwe ike n'akú nile nke ọla-edo na ọla-ọcha, na n'ihe nile anāchọsi ike nke Ijìpt: ndi Libia na ndi Etiopia gēso kwa na nzọ-ukwu-ya nile. 44 Ma ihe di iche iche anuru site n'Ọwuwa-anyanwu, site kwa n'Ugwu, gēme ka ọ ma jijiji: o gēji kwa oké ọnuma pua ikpochapu na iwezuga ọtutu madu ka ebibie ha. 45 Ọ gāma kwa ulo-ikwū nile nke ulo uku ya n'etiti oké osimiri nile na ugwu nsọ ahu mara nma; ma ọ gābiaru ọgwugwu-ya, ọ digh kwa onye ganēyere ya aka.

12 1 Ma na mbe ahu ka Maikael gēguzo ọtọ, bú onye-isi uku ahu nke nēguzo n'akuku umu ndi-gi: mbe ahuhu gādi kwa, nke mbe di otù ahu nādigh site na mbe mba ọ bula malitere idi rue mbe ahu: ma na mbe ahu ka agēme ka ndi-gi wepuga onwe-ha, bú onye ọ bula agāhu na edeworo aha-ya n'akwukwọ. 2 Ọzọ, ọtutu madu nime ndi nāraru ura n'ala, bú aja, gēteta, ufodu ibà na ndu ebigh-ebi, ufodu ibà n'ita-uta riri nne na oyi agāsọ ha nke-uku mbe ebigh-ebi. 3 Ma ndi ahu ndi nwere uche ganēnwu ọcha dika onwunwu-ọcha nke mbara-igwé; ndi nēme ọra madu ka ha ghọ ndi ezi omume ganāmu kwa dika kpakpando rue mbe nile ebigh-ebi. 4 Ma gi onwe-gi, Daniel, zobe okwu ndia, kachita kwa akwukwọ

a akàrà, rue m̀be ọgwugwu ihe ndia: ọtutu madu ganējehari, ihe-omuma gāba kwa uba.

5 M'we hu, mu onwem, b̀ Daniel, ma, le, abua ọzọ nēguzo, otù onye n'otù usọ osimiri ahu, ibe-ya n'usọ osimiri nke-ọzọ. 6 Otù nime ha we si onye ahu nke yiri uwe ọcha, nke nọ n'elu miri nke osimiri ahu, R̀e ole m̀be ka ọgwugwu oké ọlu ndia gādi? 7 M'we nu onye ahu nke yiri uwe ọcha, onye nọ n'elu miri nke osimiri ahu, ọ we welie akarnri-ya na aka-ekpe-ya n'elu-igwe, were Onye ahu Nke nādi ndu m̀be ebigh-ebi, si, na ọ gādiru otù m̀be akara àkà, na m̀be abua akara àkà, na nkera m̀be akara àkà; ma m̀be agābajisi aka nke ndi nsọ ahu, ihe nile ndia gāgwusi. 8 Mu onwem we nu, ma adighm-aghota: m'we si, Onye-nwem, Gini bu m̀be ikpe-azu

nke ihe ndia? 9 Ọ we si, La, Daniel: n'ihì na ezobewo okwu ndia, kachita kwa ha akàrà, rue m̀be ọgwugwu ihe ndia. 10 Ọtutu madu gēme onwe-ha ka ha di ọcha, ha gēme onwe-ha ka ha nwue ọcha, agānucha kwa ha; ma ndi nēmebi iwu gēmebi iwu; ndi nile nke nēmebi iwu agagh-aghota kwa ihe: ma ndi ahu ndi nwere uche gāghota. 11 Ma site na m̀be agēwezuga àjànsure-ọku ahu anēsure m̀be dum, m̀be agēdo ihe-àr̀u nke nākpaata itọbọrọ-n'efu, nǹ ubochi atọ na ọgu ubochi anọ na iri gādi. 12 Onye ihe nāgara nke-oma ka onye ahu bu nke nēchere, we biarute nǹ ubochi atọ na ọgu isi na iri na ise ahu. 13 Ma gi onwe-gi, la, rue ọgwugwu ihe ndia: i gēzu kwa ike, guzo ọtọ n'ebe ekeworo nye gi, n'ọgwugwu ubochi ndia.

HOSEA

1 1 Okwu Jehova nke ruru Hosea nwa Beerì nti n'ubochi Uzaia na Jotam na Ehaz na Hezekaià, b̀ ndi-eze Juda, na n'ubochi Jeroboam nwa Joash, b̀ eze Israel.

2 Isi-nmalite nke ikwu-okwu Jehova n'ọnu Hosea. Jehova we si Hosea, Je, luru n'onwe-gi nwunye nke nākwa iko na umu amuru n'ikwa-iko: n'ihì na ala nka nākwa iko nke-uku, ghara iso Jehova. 3 Ọ we je luru Gomea nwanwayi Diblaim; ọ we turu ime, mutara ya nwa-nwoke. 4 Jehova we si ya, Kpọ aha-ya Jezreel; n'ihì na ọ fọduru nwa m̀be ntà, M'gēwere ọbara Jezreel leta ulo Jihu, M'gēme kwa ka ala-eze ulo Israel kwusi. 5 O gēru kwa, n'ubochi ahu, na M'gābaji uta Israel nime ndagwurugwu Jezreel. 6 Ọ we turu ime ọzọ, mua nwanwayi. Jehova we si Hosea, Kpọ aha-ya Lo-ruhama: n'ihì na M'gagh-enwe kwa obi-ebere n'aru ulo Israel ọzọ, ka M'we bupuru ha nmehie-ha ma-ọli. 7 Ma n'aru ulo Juda ka M'gēnwe obi-ebere, M'gēji kwa Jehova, b̀ Chineke-ha, zọputa ha, ma M'gagh-eii uta, ma-ọbu

mma-agma, ma-ọbu agha, ma-ọbu inyinya, ma-ọbu ndi-inyinya, zọputa ha. 8 Ọ we me ka Lo-ruhama rapu ara, ọ we turu ime, mua nwa-nwoke. 9 Jehova we si, Kpọ aha-ya Lo-ami: n'ihì na unu onwe-unu abugh ndim, Mu onwem agagh-abu-kwa-ra unu Chineke.

10 Ma ọnu-ọgugu umu Israel gādi ka àjà oké osimiri, nke anāgagh-atùta, nke anāgagh-agu kwa ọnu; o gēru kwa na, n'ebe ahu nke anāsi ha, Ọ bugh ndim ka unu bu, n'ebe ahu ka agāsi ha, Umu Chineke di ndu ka unu bu. 11 Agāchikota kwa umu Juda na umu Israel, ha gēdo-kwa-ra onwe-ha otù onye-isi, si n'ala-ha rigopu, n'ihì na ihe 2 uku ka ubochi Jezreel bu. 1 Sinu umu-nne-unu ndikom, Ami; si-kwanu umu-nne-unu ndinyom, Ruhama.

2 Unu na nne-unu kpe ikpe, kpenu; n'ihì na ya onwe-ya abugh nwunye, Mu onwem abugh kwa di-ya: ya wezuga ikwa-iko-ya nile n'iru ya, ya wezuga kwa ikwa-iko nile nke nwayi nwere di ọ nākwa n'etiti ara-ya abua; 3 ka M'we ghara iyipu uwe-ya ọba ya

4 Ọ́ ọ́ bu kwa n'aru umu-ya ndikom ka M'nāgagh-enwe obi-ebere; n'ihī na umu-ndikom amuru n'ikwa-iko ka ha bu.
 5 N'ihī na nne-ha akwawo iko: nwayi nke turu ime ha emewo ihe-ihere: n'ihī na ọ́ siri, Ka m'jeso ndi nāhum n'anya, ndi nēnyem nrim na mirim na aji-anum na flax nkem na manum na ihe-ọ́nūnūm.
 6 N'ihī nka, le, M'gaje iji ogwu ọ́achi uzọ́-gi, M'gābāchibido kwa ya ogige, ọ́ we ghara ichọ́puta okporo-uzọ́-ya nile.
 7 Ọ́ gābaso kwa ndi nāhu ya n'anya, ma ọ́ gagh-eru ha aru; ọ́ gāchọ́ kwa ha, ma ọ́ gagh-achọ́ta ha: ọ́ we si, Ka m'je laghachikuru dim mbu; n'ihī na ọ́ dim nma m̀be ahu kari uḅu a. 8 Ma ya onwe-ya amagh na ọ́ bu Mu onwem nyere ya ọ́ka-ya na manya-vine ọ́hu ya, na manu ọ́hu ya, me ka ọ́la-ọ́cha na ọ́la-cdo bara ya uba, bú nke ha ji mere Beal ihe. 9 N'ihī nka ka M'gānaghachi ọ́kam na m̀be-ya, na manya-vine ọ́hum na m̀be-ya akara àkà, M'gānaputa kwa aji-anum na flax nkem nke enyere ikpuchi ọ́tọ́-ya. 10 Ma uḅu a ka M'gēkpughe ọ́tọ́-ya n'anya ndi nāhu ya n'anya, ọ́ digh kwa onye ọ́ bula gānaputa ya n'akam. 11 M'gēme kwa ka obi-utọ́ ya nile kwusi, ya na ememe-ya, na ọ́nwa ọ́hu ya, na ubọ́chi-izu-ike-ya, na m̀be-ya nile akara àkà. 12 M'gēme kwa ka osisi vine ya na osisi fig ya tọ́bọ́rọ́ n'efu, nke o siworo, Onyinye ka ndia burum, nke ndi nāhum n'anya nyeworom: M'gēme kwa ha ka ha ghọ́ okè ọ́hia, anu ọ́hia ewe rie ha. 13 M'gēji kwa ubọ́chi nile nke Bealim leta ya, bú ndi o nēsurere ihe-nsure-ọ́ku nēsi isì utọ́, chiri ǹba-aka-imi-ya na ihe-ichọ́-nma-ya ke onwe-ya, jeso ndi nāhu ya n'anya, ma Mu ka ọ́ chezọ́rọ́; ọ́ bu ihe si n'ọ́nu Jehova puta. 14 N'ihī nka, le, Mu onwem gaje iràra ya, me ka ọ́ je n'ọ́zara, M'gāgwa kwa ya okwu nke gābà ya n'obi. 15 M'gēsi kwa n'ebe ahu nye ya ubi-vine-ya nile, na ndagwurugwu Ekoia ibu ọ́nu-uzọ́ olile-anya: ọ́ gāza kwa n'ebe ahu, dika n'ubọ́chi nile ọ́ di na nwata, na dika n'ubọ́chi o siri n'ala Ijpt rigoputa. 16 O gēru kwa n'ubọ́chi ahu, (ọ́ bu ihe si n'ọ́nu Jehova puta), na i gākpọ́m Ishi; i gagh-akpọ́kwam Beali ọ́zọ́.

17 M'gēwezuga kwa aha nile nke Bealim n'ọ́nu-ya, agagh-ehota kwa ha n'aha-ha ọ́zọ́. 18 N'ubọ́chi ahu Mu na anu ọ́hia na anu-ufe nke elu-igwe na ihe nākpū akpū nke ala gābara ha ndu: ọ́ bu kwa uta na nma-agma na agha ka M'gābājipu n'ala-ha, me ka ha dina ala na ntukwasi-obi. 19 M'gēkwere kwa ilu gi n'Onwem rue m̀be ebigh-ébi; e, M'gēkwere ilu gi n'Onwem n'ezì omume, na n'ikpè, na n'ebere, na n'obi-ebere nile. 20 M'gēkwere kwa ilu gi n'Onwem n'ikwesi-ntukwasi-obi: i we mara, Jehova. 21 O gēru kwa n'ubọ́chi ahu na M'gāza, (ọ́ bu ihe si n'ọ́nu Jehova puta), M'gāza elu-igwe, ha onwe-ha gāza kwa ala; 22 ala gāza kwa ọ́ka-ya na manya-vine ọ́hu ya na manu ọ́hu ya; ha onwe-ha gāza kwa Jezreel. 23 M'gāgha-kwa-ra ya Onwem n'ala-ya dika nkpuru ọ́ghigha; M'gēnwe kwa obi-ebere n'aru Lo-ruhama; M'gāsi kwa Lo-ami, Ndim ka i bu; ndi ahu gāsi kwa, Chinekem.

3 I Jehova we sim, Je kwa, hu nwayi n'anya nke iko huworo ya n'anya, nke bu kwa nwayi aluru na nwunye nākwā iko, dika Jehova si ahu umu Israel n'anya, ọ́ bu ezìe na ha onwe-ha nēche iru na chi ọ́zọ́ di iche iche, nāhu kwa mbadamba nkpuru-vine amiri ami n'anya. 2 M'we were ego ọ́la-ọ́cha iri na ise, na otù homer ọ́ka barley, na nkera homer ọ́ka barley, gotara ya onwem: 3 m'we si ya, Ọ́tutu ubọ́chi ka i gānọ́durum; i gagh-akwa iko, i gagh-abu kwa nwayi nke nwoke ọ́ bula: Mu onwem gādi kwa otù a n'ebe i nọ́. 4 N'ihī na ọ́tutu ubọ́chi ka umu Israel gānọ́du nēnwegh eze, nēnwegh kwa onye-isi, nēnwegh kwa àjà, nēnwegh kwa ogidi, nēnwegh kwa ephod na teraphim: 5 emesia umu Israel gālata, chọ́ Jehova, bú Chineke-ha, na Devid, bú eze-ha; ha gēji kwa okè egwu biakute Jehova, biaru kwa idi-nma-Ya na m̀be ikpe-azu nke ubọ́chi ndia.

4 I Nurunu okwu Jehova, umu Israel: n'ihī na ikpè ka Jehova na ndi bi n'ala nka gēkpe, n'ihī na ọ́ digh ezi-okwu, ọ́ digh kwa ebere, ọ́ digh kwa ọ́muma Chineke, di n'ala nka. 2 Ọ́ bu nāni ọ́būḅa-iyi, na okwu-ugha, na ọ́būḅu-madu, na izu-ori, na ikwa-iko;

ha etipúwo etipú, iwusi-ọbara-madu emetuwo kwa iwusi - ọbara - madu. 3 N'ihhi nka ka ala nka gēru újú, onye ọ bula nke bi nime ya gāta kwa aru, ya na anu ọhia na anu-ufe nke elu-igwe; ọ bu kwa azú nile nke oké osimiri ka agēkpochapu. 4 Ma otú ọ di, ka onye ọ bula ghara ise okwu, ka onye ọ bula ghara kwa iba nba; n'ihhi na ndi-gi di ka ndi nēseso onye-nchu-aja okwu. 5 I gāsu kwa ngongọ n'ehihie, ọzọ, onye-amuma gēso kwa gi su ngongọ n'abali; M'gēme kwa ka nne-gi la n'iyi. 6 Emewo ka ndim la n'iyi site n'enwegh ọmuma Chineke: n'ihhi na gi onwe-gi ajuwo ọmuma ahu, M'gāju kwa gi, i we ghara iburum onye-nchu-aja: i chezọwo kwa iwu nke Chineke-gi, M'gēchezọ kwa umu-gi, ọbuná Mu onwem. 7 Dika iba-uba-ha, otú a ka ha mehieworo megidem: nsọpuru-ha ka M'gābanwe ka ọ ghọ ihere. 8 Nmehie ndim ka ha nēri, ọ bu kwa ajọ omume-ha ka ha nēbuli, onye ọ bula nkpuru-obiya, nye. 9 O gēru kwa, na ka o si diri ndi ọ bula, otú a ka ọ gādiri onye-nchu-aja: M'gēji kwa uzọ-ya nile leta ya, ọ bu kwa omume-ya nile ka M'gēnyeghachi ya. 10 Ha eriwo kwa ihe, ma afọ agagh-eju ha; ha akwawo iko, ma ha agagh-aba uba kari: n'ihhi na ha arapuwo inu olu Jehova. 11 Ikwa-iko na manya-vine na manya-vine ọhu nēwepu obi amam-ihe. 12 Ndim nāju ase n'aka osisi-ha, nkpa-n'aka-ha nēgosi kwa ha ihe: n'ihhi na mọ nke ikwa-iko nile emewo ka ha kpafue, ha we pua n'okpuru Chineke-ha kwa iko. 13 N'elu ugwu nile ka ha nāchu aja, n'elu ugwu ntá nile ka ha nēsure kwa ihe-nsure-ọku nēsi ísì utọ, n'okpuru osisi oak na osisi poplar na osisi terebinth, n'ihhi na ndò-ya di nma: n'ihhi nka ka umu-unu ndinyom nākwa iko, ọ bu kwa n'ihhi nka ka ndinyom unu luworo ọhu nākwa iko. 14 M'gagh-eji nmehie-ha leta umu-unu ndinyom m̀be ha nākwa iko, M'gāgh-eji kwa nmehie-ha leta ndinyom unu luworo ọhu m̀be ha nākwa iko; n'ihhi na ha onwe-ha nēwezuga onwe-ha so ndinyom nākwa iko, ha nēso kwa ndinyom edoro nsọ ikwa iko chua aja: ma ndi ọ bula nke nādigh-aghọta ka agāk watu n'ala. 15 Ọ bu ezie na onye nākwa iko ka i bu, Israel, ma ka ikpe ghara ima Juda; unu

abia-kwa-la na Gilgal, unu arigo-kwa-la na Bet-even, unu ahu-kwa-la iyi, si, Jehova nādi ndu. 16 N'ihhi na Israel ewezugawo onwe-ya, dika nwa-aḅoghḅehi nke nēwezuga onwe-ya: uḅu a ka Jehova gāzù ha dika nwa-aturu n'ebe sara mbara. 17 Onye ekekọtaworo n'arusi di iche iche ka Efraim bu; kwe ka ọ nọduru onwe-ya. 18 Inubigamanya-ókè-ha ewezugawo onwe-ya: ha akwachiwo iko nti; ndi bu ọta-ha ahuwo ihere n'anya nke-uku. 19 Ifufe apiakọtawo ya na nkù-ya; ihere àjà nile ha gēme kwa ha.

5 1 Nurunu nka, unu ndi-nchu-aja, nā-kwa-nu nti, unu ulo Israel, unu ulo eze, ge-kwa-nu nti, n'ihhi na unu ka ikpé a diri; n'ihhi na ihudu ka unu buworo na Mizpa, unu abuwu kwa uḅu aḅasara n'elu Teboa. 2 Ndi-njehie abamiwo n'ihu madu; ma mu onwem bu onye nādọ ha nile aka na nti. 3 Mu onwem mara Efraim, Israel ezonarighkwam: n'ihhi na uḅu a i kwawo iko, Efraim, emeruwu Israel. 4 Omume nile ha agagh-ekwe ha ichighakute Chineke-ha: n'ihhi na mọ nke ikwa-iko nile di nime ha, ọ bu kwa Jehova ka ha nāmagh. 5 Npako Israel azawo kwa okwu n'iru ya: Israel na Efraim gāsu kwa ngongọ n'ajọ omume-ha; Juda esowo kwa ha su ngongọ. 6 Ha gāchiri igwè ewu na aturu-ha na igwè ehi-ha je ichọ Jehova; ma ha agagh-achọta Ya: Ọ seputawo Onwe-ya n'aru ha. 7 Jehova ka ha ghọḅuworo; n'ihhi na umu nābugh nke Ya ka ha muworo: uḅu a ka ọnwa ọhu gēripiya ha, ha na okè nile ha.

8 Fuanu opì-ike nime Gibeá, fuanu opì nime Rema: tienu nkpu agha nime Bet-even: n'azu gi, Benjamin. 9 Efraim gāghọ ebe tọḅọrọ n'efu n'ubochi ibanba: n'etiti ebo nile nke Israel ka M'meworo ka amara ihe kwesiri ntukwasi-obi. 10 Ndi-isi Juda adiwo ka ndi nēwezuga okè-ala: n'aru ha ka M'gāwukwasi nrubiga-ókè nke iwem dika miri. 11 Onye anēmeḅu emeḅu ka Efraim bu, ọ bu onye anāzọpia n'ikpé; n'ihhi na ọ kwere ijeso ihe enyere n'iwu. 12 Ma Mu onwem, dika nla ka M'nādiri Efraim, dika ire-ure ka M'nādiri ulo Juda. 13 Efraim we hu ọria-ya, Juda hu-kwa-ra ọnyá-ya, Efraim we je Asiria, zigara eze, bú Jereb: ma onye ahu

apugh igwọ unu, ọ gagh-eme kwa ka onyá si n'aru-unu la. 14 N'ihí na Mu onwem gādírí Efraim ka ọdum, di-kwara ulo Juda ka nwa-ọdum: Mu onwem, ọbuná Mu onwem gādọka, la; M'gēbupu, ọ digh kwa onye-nnaputa di. 15 M'gāla, lata n'ọnọdum, rue m̀be ikpe gāma ha, ha we chọ irum: n'ahuhu-ha ka ha gāchọsim ike.

6 1 Bianu, ka ayi laghachikute Jehova: n'ihí na Ya onwe-ya adọkawo, Ọ gāgwọ kwa ayi; Ọ tībuwo, Ọ gēkechi kwa ayi. 2 Ọ gēme ka ayi dighachi ndu m̀be ubọchi abua gasiri: n'ubọchi nke-atọ ka Ọ gēme ka ayi bilie, ayi ewe di ndu n'iru Ya. 3 Ka ayi mara kwa, ka ayi ọsọ imara Jehova; dika chi-ọbubọ, otú a ka ọpupu-Ya guzosiworo ike: Ọ gābiakute kwa ayi dika oké miri-ozuzo, dika miri-ozuzo ikpe-azu nke nēzosa ala.

4 Gini ka M'gēme gi, Efraim? gini ka M'gēme gi, Juda? n'ihí na ebere-unu di ka igwe-oji ututu, na dika igirigi nke nāla n'isi-ututu. 5 N'ihí nka ka M'jiworo ndi-amuma ọtue ha; ejiwom okwu nile nke ọnum ọue ha: ikpé-gi nile di kwa ka ihè nke nāputa aputa. 6 N'ihí na ebere atọwom utọ, ọ bugh àjà; ọmuma Chineke atọwokwam utọ kari àjà-nsure-ọku nile. 7 Ma ndi ahu agabigawo pua n'ọbụbandum, dika Adam: n'ebe ahu ka ha ghọbuworom. 8 Gilead bu obodo nke ndi nālu ajọ ihe, nke ewereworo ọbara zọtọsia ya. 9 Ọzọ, dika usu ndi nāpunara madu ihe nēche anwu onye ọ bula, otú a ka otú ndi-nchu-aja nēbu madu n'uzọ Shekem: e, ajọ ihe-nzube ka ha meworo. 10 N'ulo Israel ka M'huworo ihe jọburu onwe-ya: n'ebe ahu ka ikwa-iko nke Efraim nākwa di, emeruwọ Israel. 12 Ọzọ, gi Juda, akaworo gi owuwe-ihe-ubi àkà, m̀be M'gēme ka ndim adọtara n'agha lata.

7 1 M̀be M'gāgwọ Israel, m̀be ahu ka ekpughere ajọ omume Efraim, na ihe ọjọ nile nke Sameria; n'ihí na ha aluwo ọlu ugha: ọzọ, onye-ori nābà n'ulo, usu ndi nāpunara madu ihe amadewo kwa n'èzí. 2 Ma ha adigh-asi n'obi-ha na ọ bu ihe ọjọ nile ha ka M'chetaworo: ọbụ a ka omume nile ha ọaworo ha buruburu; na ncherita-irum ka ha di. 3 Ha ji ihe ọjọ ha eme ka eze nūria, ji kwa okwu-ugha nile ha eme ka ndi- si nūria. 4 Ha nile bu ndi

nākwa iko; ha di ka ite-ọku uku nke osi-ite meworo ka ọ di ọku; ọ kwusiri ikpọnwu site na m̀be edoziri utu ọka flour agwọrọ agwọ rue m̀be emere ka o ko eko. 5 N'ubọchi eze-ayi ndi-isi jiri idi-ọku nke manya-vine ria ọria; o soro ndi nākwa emò setia aka-ya. 6 N'ihí na ha ebutewo obi-ha nso dika ite-ọku uku, m̀be ha nēche anwu: ogologo abali nile ka osi-ite-ha nāraru ura; n'ututu ihe ahu nēre dika ọku nēnwu enwu. 7 Ha nile di ọku ka ite-ọku uku, ha ewe ripia ndi-ikpe-ha; ndi-eze nile ha adawo n'ala: ọ digh onye nākpọkum n'etiti ha. 8 Efraim, n'etiti ndi nile di iche iche ka ya onwe-ya nāgwa onwe-ya ọgwa; Efraim aghọwo ọbe achicha nke anātugharigh atughari. 9 Ndi ala ọzọ eripiawo ike-ya, ma ya onwe-ya amagh: e, efesawo ya isi-awọ, ma ya onwe-ya amagh. 10 Npako Israel azawo kwa okwu n'iru ya: ma ha alaghachikutegh Jehova, bú Chineke-ha, ha achọtagh kwa Ya, n'ihe a nile. 11 Efraim we di ka nduru nēnwegh uche, ọ digh obi amam - ihe ọ nwere: Ijpt ka ha kpọkuworo, Asiria ka ha jekuworo. 12 M̀be ha nēje M'gābasasa ọbun n'aru ha; dika anu-ufe nke elu-igwe ka M'gēme ka ha rida: M'gādọ ha aka na nti, dika ihe nzukọ-ha nuworo. 13 Ahuhu diri ha! n'ihí na ha awafunariwom; nbibi diri ha! n'ihí na ha ejehiewo megidem: ọ bu ezie na Mu onwem nābaputa ha, ma ha onwe-ha ekwuwo okwu-ugha di iche iche megidem. 14 Ha ejigh kwa obi-ha tikuem, kama ha nākwasí ákwá ike n'elu ihe-ndina-ha: n'ihí ọka na manya-vine ọhu ka ha nāchikọta onwe-ha, ha nēwezuga onwe-ha imegidem. 15 Ọ bu ezie na Mu onwem adọwo ha aka na nti, me ka ogwe-aka-ha di ike, ma Mu ka ha nēché ihe ọjọ megide. 16 Ha nālaghachi, ma ọ bugh Onye nọ n'elu ka ha nālaghachikute; ha di ka uta nāghọ aghughọ: ndi-isi-ha gāda site na mma-agma site n'oké iwe nke ire-ha: nka bu ikwa-emò-ha n'ala Ijpt.

8 1 Tiye opì-ike n'okpo-ọnu-gi. Dika ọgo ka ọ nābia megide ulo Jehova; n'ihí na ha agabigawo pua n'ọbụbandum, ọ bu kwa iwum ka ha jehieworo megide. 2 Mu ka ha gētiku, si, Chínkem, ayi, bú Israel, mara Gi. 3 Israel aiusiwo ezi ihe: onye-iro gāchu

ya. 4 Ha onwe-ha edowo ndi-eze, ma ọ bugh site n'akam; ha edowo ndi-isi, ma amaghm: ọla-ọcha-ha na ọla-edo-ha ka ha jiworo mere onwe-ha arusi di iche iche, ka ewe bipu ha. 5 Ọ jusiwo nwa-ehi-gi, Sameria; iwem adiwo ọku megide ha: rue ole mbe ka ha naghagh-enwe ike igho ndi nemegh ihe ojo? 6 N'ihhi na Israel ka ọbuná ihe a si puta; onye-ọkà mere ya, ọ bugh kwa Chineke ka ọ bu: n'ihhi na umu-irighiri-ihe ka nwa-ehi Sameria gaghọ. 7 N'ihhi na ifufe ka ha naghha dika nkpuru-oghgha, ọ bu kwa oké ifufe ka ha gēwe dika ihe-ubi: ọ digh ọka guzoro eguzo ọ nwere; ihe-opupú agagh-eme utu ọka; ọ buru na ọ me ma elegh anya, ndi ala ọzọ gēloda ya. 8 Elodawo Israel: uhu a ha aghowo ihe dika ihe nādhgh-atọ utọ n'etiti mba nile. 9 N'ihhi na ha onwe-ha arigowo n'Asiria, dika inyinya-ibu-ohia nke nāni ya nọ iche: Efraim egowo ndi nāhu ya n'anya. 10 E, mbe ha gēgo ha n'etiti mba nile, uhu a ka M'gāchikọta ha; o gēwuta kwa ha nwa mbe ntà site n'ibu eze ndi-isi gēbo ha. 11 N'ihhi na Efraim emewo ka ebe-ichu-aja ba uba imehie, ya bu na ebe-ichu-aja nile aghoworo ya nmehie. 12 Anamedere ya orú nnú ihe na nnú ise nke iwum, ma dika ihe ala ọzọ ka aguworo ha. 13 Ajá nile nke onyinyem nile, ha nāchu anu n'aja, we rie ya; ihe-ha adigh-atọ Jehova utọ: uhu a ka Ọ gēcheta ajọ omume-ha, leta nmehie nile ha; ha onwe-ha gālaghachi n'Ijpt. 14 Israel echezowo kwa Onye ahu Nke meworo ya, ọ we wue ulo uku di iche iche; Juda emewo kwa ka obodo ewusiri ike ba uba: ma M'gēzite ọku n'obodo-ya nile, o gēripia kwa ulo-elu-ya nile.

9 I Anurila, Israel, rue otite-egwú-ọnú, dika ndi nile di iche iche; n'ihhi na i puwo n'aka Chineke-gi kwaba iko, i huwo onyinye n'anya n'ebe-nzọcha-ọka nile. 2 Ebe-nzọcha-ọka na ebe-nzọchan-kpuru-vine agagh-azú ha, manya-vine ọhu gēbilata-kwa-ra ya. 3 Ha agagh-ebi n'ala Jehova; ma Efraim gālaghachi n'Ijpt, ọ bu kwa n'Asiria ka ha gēri ihe ruru áru. 4 Ha agagh-awusiri Jehova ajá manya-vine, ajá di iche iche ha agagh-atọ kwa Ya utọ: dika nri ndi nēru újù ka nri-ha gādiri ha; ndi nile ndi nēri ya gāghọ n' ruru áru: n'ihhi na nri-ha

gādiri ọchichọ nkpuru-obi-ha; ọ gagh-abata n'ulo Jehova. 5 Gini ka unu gēme n'ubochi nke mbe akara akà, na n'ubochi ememe Jehova? 6 N'ihhi na, le, ha esiwo na nbibi la, ma Ijpt gāchikọta ha, Memfis gēli ha: ihe ọla-ọcha ha anāchosi ike, akuba gēnweta ha: ogwu gādi n'ulo-ikwú nile ha. 7 Ubochi nile nke nleta abiawo, ubochi nkwughachi abiawo; Israel gāma ya: onye ọagọọ abagọ n'uche-ya ka onye-amuma bu, onye-ara ka onye nwere Mọ Chineke bu, n'ihhi iba-uba nke ajọ omume-gi, na n'ihhi na ihe bara uba ka ikpọ-asi ahu bu. 8 Onye-nche ka Efraim bu n'aka Chinekem: ma onye-amuma, ihudu nke osi-onyà di n'uzọ-ya nile, ikpọ-asi di kwa n'ulo Chineke-ya. 9 Ha abamiwo n'ibibi onwe-ha, dika n'ubochi nke Gibea: Ọ gēcheta ajọ omume-ha, leta nmehie nile ha. 10 Dika nkpuru-vine n'ozara ka M'chotara Israel; dika nkpuru nke buru uzọ cha n'osisi fig n'oge mbu ya ka M'huru nna-unu-hà: ma ha onwe-ha biakutere Beal-peoa, kewaputa onwe-ha nye ihere ahu, ghọ ihe-áru dika ihe ahu ha huru n'anya. 11 Efraim, dika anu-ufe ka nsopuru-ha gēfepu: ọmumu-nwa na idi-ime na itu-ime ewe ghara idi. 12 E, ọ buru na ha azulite umu-ha, ma M'gābaba ha aka nwa, madu ọ bula ewe ghara idi: e, ahuhu di-kwa-ra ha mbe M'gēsi n'aru ha wezuga Onwem! 13 Efraim, dika M'leworu Taia anya, bú ihe akuworo n'ebe mara nma: ma Efraim aghagh ichiputara obu-madu umu-ya. 14 Nye ha, Jehova: gini ka I gēnye? nye ha afọ nēmebi ime na ara kpọọ nku. 15 Ihe ọjọ nile ha di nime Gilgal: n'ihhi na n'ebe ahu ka M'kpọọ ha asi: n'ihhi ihe ọjọ nke omume nile ha ka M'gāchupu ha n'ulom: M'gagh-ahu kwa ha n'anya ọzọ; ndi-isi-ha nile bu ndi nēwezuga onwe-ha. 16 Etihuwo Efraim, nkporogwu-ha akponwuwo, ha agagh-ami nkpuru: e, asi na ha amua nwa, ma M'gēme ka umu afọ-ha anāchosi ike nwua. 17 Chinekem gāju ha, n'ihhi na ha egegh Ya nti: ha gābu kwa ndi nāwaghari n'etiti mba nile.

10 I Osi vine nke nēkosa ekosa ka Israel bu, nkpuru ka ọ nāmiziri onwe-ya: ọ bu dika iba-uba nke nkpuru-ya si di ka ọ mere ka ebe-ichu-aja-ya

ba uba; o bu dika odi-nma nke diri ala-ya si di ka ha mere ka ogidi nile di nma. 2 O kesawo obi-ha; ubu a ka ikpe gama ha: Ya onwe-ya gētipia ebe-ichu-aja nile ha, bibie ogidi nile ha. 3 N'ezie ubu a ka ha gāsi, O digh eze ayi nwere: n'ihī na ayi atugh egwu Jehova; ma eze, gini ka o gēmere ayi? 4 Ha ekwuwo okwu efu di iche iche, ha nāba iyi ugha, ha nāba ndu: ikpe ewe pulite dika hemlock nime oba ubi. 5 O bu bayere umu-ehi nke Bet-even ka ndi bi na Sameria gātu ujo: n'ihī na ndi-ya gēruru ya ujú, ha na ndi-nchu-aja-ya ndi nētere ya-ri egwú onú, n'ihī nsopuru-ya, n'ihī na o siwo n'ebe o no je biri n'ala ozọ. 6 O bu kwa ihe ahu ka agēduga n'Asiria, ibu onyinye-inata-iru-oma agēnye eze, bú Jereb: ihere ka Efraim gānata, ihere ndum-odu-ya gēme kwa Israel. 7 Emewo ka Sameria la n'iyi, ya na eze-ya, dika irighiri-osisi n'elu miri. 8 Agēkpochapu kwa ebe nile di elu nke Even, bú nmehie Israel: ogwu na uke gēpulite n'ebe-ichu-aja nile ha; ha gāsi kwa ugwu nile, Kpuchienu ayi; ha gāsi kwa ugwu ntā nile, Dakwasinu ayi. 9 Site n'ubochi Gibea ka i mehieworo, gi Israel: n'ebe ahu ka ha guzoro; ka agha anēbuso umu ajo omume we ghara irute ha nime Gibea. 10 Mbe M'choro, M'gādo ha aka na nti; agāchikota kwa ndi nile di iche iche imegide ha, mbe agēke ha ahu n'ajo omume-ha abua. 11 Efraim bu kwa nwa-abogho-ehi nke emeworo ka o muta ihe, nke nāhu izocha oka n'anya; ma Mu onwem agabigawo n'elu olu-ya di nma: M'gēme ka anokwasi Efraim dika inyinya; Juda gādo ihe eji gwu ala-ubi, Jakob gētipiara ya aja. 12 Gharanu onwe-unu nkpuru n'ezī omume, wenu ihe-ubi dika ebere si di; lucharanu onwe-unu ubi: n'ihī na o bu mbe icho Jehova, rue mbe O gābia, zokwasi unu ezi omume dika miri. 13 Unu aluwo nmebi-iwu dika ubi, ajo omume ka unu weworo dika ihe-ubi; unu eriwo nkpuru okwu-ugha: n'ihī na i tukwasiri uzọ-gi obi, n'iba-uba nke ndi-dike-gi. 14 Nkpotu gēbili kwa n'etiti umu-nna-gi, o bu kwa ebe-gi nile ewusiri ike ka agēbibi, dika Shalman bibiri Bet-abel n'ubochi agha: nne n'elu umu-ya ka atupiara. 15 Otú

a ka Bet-el gēme unu n'ihī ihe ojo unu nke kachasi ihe ojo nile: na chi-obubọ ka agēme ka eze Israel lasia n'iyi.

11 1 Mbe Israel bu nwata, ahurum ya n'anya, o bu kwa site n'Ijpt ka M'kpopotara nwam. 2 Dika ha kporo ha oku, otu a ka ha puru n'iru ha neje: Bealim ka ha churu aja, surere arusi di iche iche apiri api ihe-nsure-oku nesi isi utọ. 3 Ma Mu onwem nezī Efraim ije ije; O kuru ha n'ogwe-aka-Ya abua; ma ha amatagh na emerem ka aru di ha nma. 4 Achirim udọ madu, bu ihe-nhiegide ihu-n'anya, adọ ha; M'we diri ha dika ndi nēbuli yoke n'elu aha-ha, anameseti kwa akam me ka ha rie ihe. 5 O gagh-alaghachi n'ala Ijpt; ma onye Asiria ahu gābu eze-ya, n'ihī na ha juru ilaghachi. 6 Mma-agma gēfeghari kwa n'obodo-ya nile, me ka ihe-ntuchi-ya nile gwusia, ripia ha, site na ndum-odu nile ha. 7 N'ihī na ndim nākwughari efekefe n'obi idaghachi azu site n'ebe M'no: o bu ezie na Onye nke no n'elu ka ha nākpọ ha ibiakute, ma o digh otu onye efu gēbuli onwe-ya elu. 8 M'gesi ana rara gi nye, Efraim? M'gesi ana nyebiga gi, Israel? M'gesi ana me gi ka i di ka Adma? M'gesi ana do gi ka Zeboim? obim aghariwo n'arum, obiberem nile di oku n'otu. 9 M'gagh-emczu idi-oku nke iwem, M'gagh-alaghachi ibibi Efraim: n'ihī na Chineke ka M'bu, abughm madu; n'etiti gi ka Mu, bú Onye nsọ, no: M'gagh-abata kwa n'obodo. 10 Jehova ka ha gējeso, dika oduun ka O gābo uja: n'ihī na Ya onwe-ya gābo uja, umu gesi kwa n'Odida-anyanwu bia nāma jijiji. 11 Ha gēsi n'Ijpt bia nāma jijiji dika nnunu, si kwa n'ala Asiria dika nduru: M'gēme kwa ka ha biri n'ulo nile ha: o bu ihe si n'onu Jehova puta.

12 Efraim ji okwu-ugha aham buruburu, o bu kwa aghugho ka ulu Israel ji: Juda no kwa nālupu alupu n'aka Chineke, bú n'aka Onye kachasi nsọ Nke kwesiri ntukwasi-obi.

12 1 Efraim ji ifufe azu onwe-ya, o nābaso kwa ifufe Iru-anyanwu: ogologo ubochi nile o nēme ka okwu-ugha na nbibi ba uba; ha na Asiria nāba kwa ndu, anēbuga kwa manu n'Ijpt. 2 Jehova nwe-kwa-ra ikpe Ya na Juda gēkpe, O gēji kwa nmehie Jakob leta

ya dika uzọ-ya nile si di; dika omume-ya nile si di ka Ọ gēnyeghachi ya. 3 M̀be ọ nọ n'afọ o jidere nwa-nne-ya n'ikiri-ukwu; ọ bu kwa n'ume-ya ka o jisiri ike n'ebe Chineke nọ: 4 ọ we jisie ike n'aru M̀o-ozị, we nwe ike kari: ọ kwara ákwá, riọ Ya aririọ: nime Bet-el ka Ọ chọtara ya, ọ bu kwa n'ebe ahu ka Ọ kpayerere ayi uka; 5 ọbuná Jehova, bú Chineke nke usu nile nke ndi-agma; Jehova bu aha-ncheta-Ya. 6 Ma gi onwe-gi, nime Chineke-gi ka i gálata: debe ebere na ikpé ziri ezi, le kwa anya Chineke-gi m̀be dum.

7 Kenean! n'aka-ya ka ihe-ọtùtù aghughọ di: ọ huru imebu emebu n'anya. 8 Efraim we si, N'ezie aghowom ọgaranya, achotaworom onwem ákù: ihe nile m'nádọbu onwem n'ọlu inweta agagh-achotaram ajo omume nke bu nmehie. 9 Ma Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-gi, site n'ala Ijpt; M'gēme kwa ka i biri n'ulo-ikwū ọzọ, dika n'ubochi nile nke m̀be akara áká. 10 Agwawokwam ndi-amumam okwu, ọ bu kwa Mu onwem mere ka ọhú ba uba; ọ bu kwa site n'aka ndi-amuma ka M'ji ihe ama átú. 11 Ọ buru na Gilead bu ajo ihe, nání ihe-efu ka ha ghoworo; nime Gilgal ha nāchu aja oke-ehi di ichie ichie: e, ebe-ichu-aja nile ha di ka obo-ihe obo-ihe n'ọbà ubi. 12 Jekob we balaga n'ohia Eram, Israel we fè ọfufè n'ihì nwunye, ọ bu kwa n'ihì nwunye ka ọ debere aturu. 13 Ọ bu kwa onye-amuma ka Jehova jiri me ka Israel si n'Ijpt rigoputa, ọ bu kwa onye-amuma ka ejiri debe ya. 14 Efraim akpasuwo iwe oké ilu: ọ bu kwa iwusi-ọbara-madu-ya ka Ọ gārapu n'aru ya, ọ bu kwa ita-uta-ya ka Onye-nwe-ya gēnyeghachi ya.

13 1 M̀be Efraim jiri ima-jijiji kwu okwu, ya onwe-ya buliri onwe-ya elu n'Israel: ma ikpe mara ya nime Beal, ọ we nwua. 2 Ma ubu a ha nēmechie kari, we mere onwe-ha arusi apiri api site n'ọla-ọcha-ha, bú arusi di ichie ichie dika nghota-ha si di, ọlu nke ndi-ọká ka ha nile bu: ọ bu bayere ihe ndia ka ha onwe-ha nēkwu okwu, si, Ka ndi nāchu aja madu sutue umu-ehi ọnu. 3 N'ihì nka ka ha gādi ka igwe-oji uturu, na dika igirigi nke nāla n'isi-ututu, dika ibo-ọka nke oké ifufe nēfchapu n'ebe-

nzocha-ọka, na dika anwuru-ọku si apu na window. 4 Ma Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-gi, site n'ala Ijpt; ọ digh kwa chi, ma-ọbugh náním, i gāmara, onye-nzoputa adigh kwa, ma-ọbugh náním. 5 Mu onwem mara gi n'ozara, n'ala kpọrọ oké nku. 6 Dika ọtita-nri-ha si di, otú a ka afọ juru ha; afọ juru ha, obi-ha we di elu; n'ihì nka ka ha chezoworom. 7 M'we diri ha ka ọdum: dika agu, ọ bu n'uzọ ka M'gēche anwu: 8 M'gādakwasi ha dika anu-ohia bear nke bara aka nwa, M'gādowa anu-aru bochiri obi-ha: M'gēri ha n'ebe ahu dika ọdum; anu ohia gādoka ha. 9 Ọ bu nbibi-gi, Israel, na i nēmegidem, nēmegide iye-aka-gi. 10 Ọle ebe cze-gi nọ ubu a, ka ọ we zoputa gi n'obodog-i nile? ọle ebe ndi-ikpe-gi nọ, ndi i kwuru okwu bayere ha, si, Nyem eze na ndi-isi? 11 Enyem i eze n'iwem, anapukwam ya nime nrubiga-ókè nke iwem. 12 Ihe ekechiri ekechi ka ajo omume Efraim bu; ihe ezobere ezobe ka nmehie-ya bu. 13 Ihe-nbu nile nke nwayi ime nēme gābiakute ya: ya onwe-ya bu nwa nāmagh ihe; m̀be oge eruwo ọ digh-eguzo n'ebe ibowaputa umu. 14 N'aka ala-mọ ka M'gēsi ọaputa ha; n'aka ọnwu ka M'gēme ka ha si pua nwere onwe-ha: ọle ebe ajo ọria-gi nile nke nēfe efe di, gi ọnwu? ọle ebe nbipugi di, gi ala-mọ? agēzonari anyam abua ncheghari 15 Ọ bu ezie na ya onwe-ya nāmi nkpuru n'etiti umu-nne-ya, ma ifufe Iru-anyanwu gābia, bú ifufe Jehova nke nēsi n'ozara fegota, ọmi-ya ewe ta, isi-iyi-ya gāmikọ kwa: nke ahu gāpunara ya ákù nke ihe ọ bula anāchosi ike. 16 Sameria gāhu ahuhu ikpe-omuma-ya; n'ihì na ọ nupuwo isi n'okpuru Chineke-ya: site na mma-agma ka ha gāda; agātupia umu-ntakiri-ha, agābawa kwa ndinyom-ha di ime afọ.

14 1 Israel, laghachikute Jehova, bú Chineke-gi; n'ihì na i suwo ngongọ site n'ajo omume-gi. 2 Chirinu okwu n'aka-unu laghachikute Jehova: sinu Ya, Bupu ajo omume nile ayi, nara ezi ihe: ayi ewe kwughachi ebuere-ọnu-ayi, dika oke-ehi. 3 Asiria agagh-azoputa ayi; ọ bugh n'elu inyinya ka ayi gānọkwasi: ayi agagh-asi kwa ọlu aka-ayi ọzọ, Chi-ayi ka unu bu: n'ihì na ọ bu nime Gi ka nwa-nbei nāchota obi-ebere.

4 M'gāgwọ ndaghachi-azu-ha, M'gāhu ha n'anya n'afọ-ofufo: n'ihī na iwem esiwo n'aru ya chigharia. 5 M'gādiri Israel dika igirigi, ọ gāma ifuru dika urodi, ọsa nkpọrọgwu-ya nile dika Lebanon. 6 Ome-ya nile gāwasa, imanna-ya gādi kwa ka osisi olive, isi ọma o nēsi gādi ka Lebanon. 7 Ndi bi n'okpuru ndò-ya gālata, me ka ọka di ndu, ha gāma ifuru dika osisi vine: ihe-ncheta-ya gādi ka manya-vine nke

Lebanon. 8 Efraim gāsi, Gini ka mu na arusi di iche iche nwekọrọ ọzọ? Mu onwem azawo, M'gēlegide kwa ya anya: mu onwem di ka osisi fir di ndu; esi nam chọta nkpuru-gi. 9 Ọnye bu onye-amam-ihe? ọ gāghọta kwa ihe ndia; ọnye bu onye-nghọta? ọ gāma kwa ha. N'ihī na uzọ nile nke Jehova ziri ezi, ndi ezi omume gēje kwa ije nime ha; ma ndi-njehie gāsu ngongọ nime ha.

JOEL

1 1 Okwu Jehova nke ruru Joel, nwa Petuel, nti.

2 Nurunu nka, unu ndi-okenye, na-kwa-nu nti, unu ndi nile bi n'ala nka. Nka, ọ diwo n'ubochi-unu? mà-ọbu n'ubochi nna-unu-hà? 3 Kọrọnu ya umu-unu, ka umu-unu kọ-kwa-ra umu-ha, ka umu-ha kọ-kwa-ra ọbọ ọzọ. 4 Ihe palmer-worm rifọworo ka igurube riworo; ihe igurube rifọworo ka ukpala riworo; ihe ukpala rifọworo ka ọbubu riworo. 5 Tetanu, unu ndi nānubiga manya ókè, kwanu ákwá; kwasi-kwa-nu ákwá ike, unu nile ndi nānu manya-vine, n'ihī manya utọ; n'ihī na ebipuwọ ya n'ọnu-unu. 6 N'ihī na otù mba arigokwasiwo n'alam, ọ nwere ume, nādigh kwa ọnu-ọgugu; ezé-ya nile di ka ezé ọdum, ọ nwe-kwa-ra ikiri-ezé nke nne-ọdum. 7 Ọ mewo ka osisi vine nkem ghọ ebe tọbọrọ n'efu, ọ mewo ka osisi fig nkem ghọ irighiri-osisi: ọ kpechapusiwo n̄buḅọ-ya, kpofue ya; emewo ka alaka-ya nile di ọcha. 8 Kwa ákwá dika nwa-áḅghọ nke ekeworo ákwá-nkpe n'ihī di ọ nwere na nwata. 9 Ebipuwọ onyinye-inata-iru-ọma na àjà-ihe-ọnuunu n'ulo Jehova; ndi-nchu-aja, bú ndi nējere Jehova ozi, eruwo újù. 10 Emebiwo ubi, ala eruwo újù; n'ihī na emebiwo ọka, ihere emewo manya-vine ọhu, manu ọhu atalatawo. 11 Ka ihere me unu, ndi-ubi, kwasienu ákwá ike, unu ndi-ubi-vine, bayere ọka wheat, baye-kwa-ra ọka barley; n'ihī na owuwe-

ihe-ubi alawo n'iyi. 12 Ihere emewo osisi vine, osisi fig atalatawo; osisi pomegranate, nkwa kwa, na osisi apple, osisi nile nke ọhia akpọnwuwọ akpọnwu: n'ihī na ihere emewo obi-utọ, ọ pua n'aru umu madu. 13 Kenu ákwá-nkpe n'úkwù-unu, ti-kwa-nu aka n'obi, unu ndi-nchu-aja; kwasienu ákwá ike, unu ndi-oje-ozī nke ebe-ichu-aja; bianu, nọ ọnọdu-abali n'ákwá-nkpe, unu ndi nējere Chinekem ozi: n'ihī na eḅochiwo onyinye-inata-iru-ọma na àjà-ihe-ọnuunu n'ulo Chineke-unu. 14 Donu obubunụ nsọ, kpọnu ubochi n̄bochi, chikọtanu ndi-okenye na ndi nile bi n'ala n'ulo Jehova, bú Chineke-unu, tiku-kwa-nu Jehova. 15 Ewó, ubochi ahu! n'ihī na ubochi Jehova di nso, dika nbibi nke sitere n'aka Onye puru ime ihe nile ka ọ gābia. 16 Ọ bugh na ncherita-iru anya-ayi ka ebipuworo ihe-oriri, e, ọnù na otite-egwù-ọnù n'ulo Chineke - ayi? 17 Nkpuru - ọghigha akpọnwuwọ n'okpuru ọkpurukpu-ájá-ha; emewo ka ulo nile anēdebe ihe-oriri tọbọrọ n'efu, akwatuwo ọba nile; n'ihī na ihere emewo ọka. 18 Le otù anu-ulo ezewo ume nke-uku! ọ nāḅa igwè ehi nile ghari, n'ihī na ọ digh nri-otita ha nwere; e, igwè ewu na aturu nile ahuwọ ahuhu ikpe-omuma. 19 Ọ bu Gi, Jehova, ka m'nākpọku: n'ihī na ọku erichapuwọ ebe-ita-nri nile nke ọzara, ire-ọku esuyewo kwa ọku n'osisi nile nke ọhia. 20 Ọzọ, agu Gi nāgu anu

phia nile: n'ihì na ebe nile miri si erù atasiwo, òku eripiawo kwa ebe-ita-nri nile nke òzara.

2 1 Fúanu opì-ike nime Zaion, ti-kwanu nkpu agha n'ugwu nsòm; ka ndi nile ndi bi n'ala nka ma jijiji: n'ihì na ubòchi Jehova nābia, n'ihì na ò di nso; 2 ò bu ubòchi òchichiri na oké n̄bachi, ubòchi igwe-oji na oké òchichiri, dika chi-òbubò nke b̄saworo n'elu ugwu nile; otù ndi nābia di òtutu nwe kwa ume, ihe di ka ha adigh site na m̄be ebigh-ebi gara aga, m̄be ha gasiri ihe di ka ha agagh-adi kwa òzò, rue arò nile nke òbò na òbò. 3 N'iru ha ka òku n̄ripiā ihe; ò bu kwa n'azu ha ka ire-òku n̄suye òku esuye: dika ubi ahu āpara ogige, bú Iden, ka ala di n'iru ha, n'azu ha ò bu òzara t̄b̄orò n'efu; e, ò digh kwa ihe ò bula b̄apuworo n'aka-ha. 4 Dika inyinya si di n'ile ha anya, otù a ka ha di n'ile ha anya; e, dika ndi-inyinya, otù a ka ha nāb̄a òsò. 5 Dika olu òtutu ubò-ala n'elu ugwu ka ha nāmali amali, dika olu ire-òku nke n̄ripiā ahìhia-òka, dika otù ndi nke nwere ume nke edoworo n'usoro agha. 6 N'iru ha ndi nile di iche iche nāb̄ali: iru nile achagharisiwo. 7 Dika ndi-dike ka ha nāb̄a òsò; dika ndi-agma ka ha nārigo m̄b̄idi; onye ò bula n'uzò-ya nile, otù a ka ha nāga ije, ha adigh-agwāb̄u kwa agwāb̄u n'ojije nile ha. 8 Ha adigh-enurita onwe-ha; onye ò bula n'uzò-ya atuliri atuli, otù a ka ha nāga ije: ò bu kwa n'etiti ihe-agma ka ha nāda n̄jebigh ije-ha. 9 N'obodo ka ha nāb̄aghari; n'elu m̄b̄idi ka ha nāb̄a òsò; n'ulo ka ha nārigo-bata; ha si na window nile ab̄a nime dika onye-ori. 10 N'iru ha ka ala maworo jijiji; elu-igwe emewo nkpatu: anyanwu na ònwa ejiwo nji, kpakpando achikòpuwo kwa onwunwu-ha: 11 Jehova emewo kwa ka olu-Ya da n'iru usu-ndi-agma-Ya; n'ihì na ihe bara uba nke-uku ka òmuma-ulo-ikwū-Ya bu; n'ihì na onye nwere ume ka onye n̄me ihe O kwuru bu: n'ihì na ubòchi Jehova di uku di kwa egwu nke-uku; ònye kwa gānagide ya? 12 Ma òbunā ub̄u a, (ò bu ihe si n'ònu Jehova puta), werenu obi-unu nile, were kwa obubu-ònu, were kwa ikwa-ákwā, were kwa iti-aka-n'obi, chigharikutem: 13 òwa-kwa-nu obi-unu, adòwa-kwa-la uwe-

unu, chigharikute Jehova, bú Chineke-unu: n'ihì na Onye-amara na Onye-obi ebere ka O bu, Onye nādigh-ewe iwe òsòsò, Nke nāba kwa uba n'ebere, O n̄cheghari kwa uche bayere ihe òjò ahu O ḡeweta. 14 Ònye mara? elegh anya O ḡehighari, ch̄egharia uche, me ka ngòzi fòdu n'azu Ya; bú onyinye-inata-iru-òma na ájā-ihe-ònuñu inye Jehova, bú Chineke-unu.

15 Fúanu opì-ike nime Zaion, donu obubu-ònu nsò, kpòsanu ubòchi n̄b̄ochi: 16 menu ka ndi Israel zukòta, donu nkpòkòta Israel nsò, chikòtanu ndi-okenye, menu ka umu-ntakiri na ndi nānu ara zukòta: ka onye nālu nwunye òhu si n'ime-ulo-ya puta, ka nwunye òhu si kwa n'ulo-ndina-ya puta. 17 Ka ndi-nchu-aja, bú ndi n̄jere Jehova ozi, kwa ákwā n'etiti uzò-nbata-Ya na ebe-ichu-aja-Ya, si, Jehova, mere ndi-Gi ebere, arara-kwa-la ihe-nketa-Gi nye n'ita-uta, ka mba nile òzò we ghara ichi ha: n'ihì gini ka ha gāsi n'etiti ndi nile di iche iche, Òle ebe Chineke-ha nò?

18 Jehova we kwo ekworo ala-Ya, nwe òmiko n'aru ndi-Ya. 19 Jehova we za, si ndi-Ya, Le, M'gan̄zitere unu òka-unu na manya-vine òhu unu na manu òhu unu, afò ya ewe ju unu: M'gagh-eme kwa unu ihe-ita-uta òzò n'etiti mba nile: 20 ma M'gēme ka usu-ndi-agma Ugwu ahu si n'aru-unu je n'ebe di anya, M'gāchubā kwa ya n'ala kpòrò nku na ebe t̄b̄orò n'efu, iru-ya n'oké osimiri Iru-anyanwu, na nsòtu-ya n'oké osimiri Qdida-anyanwu; isi òjò ya gārigo kwa, e, isi-ya nke jòb̄uru onwe-ya gārigo, n'ihì na ò mewo onwe-ya uku n'ime ihe. 21 Atula egwu, gi ala, te egwū òñù, ñuri kwa; n'ihì na Jehova emewo Onwe-ya uku n'ime ihe. 22 Unu atula egwu, unu anu òhia; n'ihì na ebe-ita-nri nile nke òzara n̄puputa ahìhia ndu, n'ihì na osisi nāmi nkpuru-ya, osisi fig na osisi vine nāmi nkpuru ka ike-ha ra. 23 Umu Zaion, teghari-kwa-nu egwū òñù, ñuri kwa na Jehova, bú Chineke-unu: n'ihì na O n̄nye unu miri-ozuzo mbu ka ezi omume-Ya si di, me kwa ka oké miri-ozuzo zodatara unu, bú miri-ozuzo mbu na miri-ozuzo ikpe-azu, n'ònwa mbu. 24 Ebe-nzòcha-òka nile ḡejuputa kwa n'òka wheat, ebe-inara-manyā-vine na

manu gērubiga kwa na manya-vine ọhu na manu ọhu. 25 M'gākwughachi kwa unu arọ nile nke igurube na ukpala na ọbubu na palmer-worm riworo, bú oké usu-ndi-agham nke M'zitere n'etiti unu. 26 Unu gēriju afo, afo ewe ju unu, unu ewe to aha Jehova, bú Chineke-unu, Onye mesoworo unu n'ilu oké ọlu: ihere agagh-eme kwa ndim rue mbe ebigh-ebi. 27 Unu gāma kwa na n'etiti Israel ka M'no, na Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu, na ọ digh onye ọzọ: ihere agagh-eme kwa ndim rue mbe ebigh-ebi.

28 O gēru kwa ma emesia, na M'gāwusa Mọm n'aru anu-aru nile, bú madu; umu-unu ndikom na umu-unu ndinyom gēbu kwa amuma, ndi-okenye-unu gārọ nrọ, umu-okorobia-unu gāhu ọhú: 29 e, ọbuná n'aru ndi-orú ndikom na n'aru ndinyom nēje ozi ka M'gāwusa Mọm na mbe ahu. 30 M'gēnye kwa ihe-ebube di iche iche n'elu-igwe na n'uwa: ọbara, na ọku, na ogidi nke anwuru-ọku. 31 Anyanwu gābanwe ghọ ọchichiri, ọnwa gābanwe kwa ghọ ọbara, tutu ubochi Jehova abia, bú ubochi ahu di uku di kwa egwu. 32 O gēru kwa, na onye ọ bula nke gākpọku aha Jehova, agēme ka ọ wepuga onwe-ya: n'ih na n'ugwu Zaion na nime Jerusalem ka ufodu ndi ọapuru aọapu gādi, dika Jehova siworo, na n'etiti ndi fọduru afođu ka ndi Jehova 3 nākpọ gādi. 1 N'ih na, le, na mbe ahu na n'oge ahu, mbe M'gēme ka ndi Juda na Jerusalem adotara n'agha lata, 2 M'gāchikọta mba nile, me ka ha rida na ndagwurugwu Jehoshafat; Mu na ha gēkpe kwa ikpe n'ebe ahu bayere ndim na ihe-nketam, bú Israel, ndi ha chusaworo n'etiti mba nile, ọ bu kwa alam ka ha kere. 3 Ọ bu kwa ndim ka ha fetaworo na nzà: ha we nye nwa-okoro iji ọanwe nwayi nākwā iko, nwa-mbọ ka ha re-kwa-ra n'ih manya-vine, ka ha we nua. 4 Ọzọ kwa, gini ka unu gēmēm, unu Taia na Zaidon na buruburu-ala nile nke Filistia? Ọ di nmeso M'mesoworo unu unu onwe-unu nākwughachim, ma ọ bu na ihe di unu onwe-unu nēmesom? M'gēji ngwa na ọsọ nyeghachi nmeso-unu n'isi-unu. 5 Ebe ọ bu ọla-ọcham na ọla-edom ka unu wereworo, ebe ọ bu kwa ezi ihem

nile anāchọsi ike ka unu chibaworo n'ulo uku nile unu; 6 ebe ọ bu kwa umu Juda na umu Jerusalem ka unu nēre nye umu ndi Jevan, ka unu we me ka ha si n'ókè-ala-ha je n'ebe di anya: 7 le, M'gaje isi n'ebe ahu ebe unu nērega ha-ri kpote ha, nyeghachi nmeso-unu n'isi-unu; 8 M'gēre kwa umu-unu ndikom na umu-unu ndinyom nye n'aka umu Juda, ha ewe re ha nye ndi Sheba, bú mba di anya: n'ih na Jehova ekwuwo.

9 Kpọsanu nka n'etiti mba nile; donu agha nsọ: kpọtenu ndi-dike; ka ndi-agma nile biarue nso, rigota. 10 Kpugharianu mma-ogē-unu ka ha buru mma-agma, na mma-ikwa-osisi-unu ka ha buru ube: ka onye-ume-ngwu si, Dike ka m'bu. 11 Menu ngwa, bia, unu mba nile ndi bi buruburu, chikotanu onwe-unu: Jehova, me ka ndi-dike-Gi rida n'ebe ahu. 12 Ka mba nile teta, rigota na ndagwurugwu Jehoshafat: n'ih na n'ebe ahu ka M'gānọdu ikpe mba nile bi buruburu ikpe. 13 Tiye mma-iwe-ihe-ubi, n'ih na ihe agēwe n'ubi achawo: bianu, zọcha; n'ih na ebe-nzọchankpuru-vine ejuwo, ebe-inara-manyavine nile erubigawo; n'ih na ihe ọjọ ha bara uba. 14 Ọtutu igwè madu, ọtutu igwè madu nime ndagwurugwu nkpebi-ikpe! n'ih na ubochi Jehova di nso nime ndagwurugwu nkpebi-ikpe. 15 Anyanwu na ọnwa ejiwo nji, kpakpando achikọpuwo kwa onwunwu-ha. 16 Jehova gēsi kwa na Zaion biọ, me ka olu-Ya si na Jerusalem da; elu-igwe na uwa gēme kwa nkpatu: ma Jehova gāburu ndi-Ya ebe-nbaba, Ọ gābukwa-ra umu Israel ebe siri ike. 17 Unu ewe mara na Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu, Onye bi na Zaion, bú ugwu nsom: Jerusalem ewe di nsọ, ndi ala ọzọ agagh-agabiga kwa nime ya ọzọ. 18 O gēru kwa n'ubochi ahu, na ugwu nile ganābusa manya-vine utọ, miri-ara ganērú kwa n'ugwu ntà nile, miri ganērú kwa n'ebe nile nke Juda miri si erú; isi-iyi gēsi kwa n'ulo Jehova puta, de ndagwurugwu Shitim. 19 Ijpt gāghọ ebe tohoro n'efu, Edom gāghọ kwa ọzara, bú ebe tohoro n'efu, n'ih ihe-ike emere umu Juda, n'ih na ha awusiwo ọbara nēmegh ihe ọjọ n'ala-ha. 20 Ma

Juda gābu ebe madu bi rue m̄be ebigh-ebi, Jerusalem kwa rue ọbọ na ọbọ. 21 M'gāgu kwa ọbara-ha n'ihe ikpe

nāmagh, bú nke M'nāgugh ya n'ihe ikpe nāmagh: n'ihí na Jehova nēbi nime Zaion.

EMOS

1 I Okwu Emos, onye nọ n'etiti ndi-nche-anu-ulo nke Tekoa, nke ọ huru bayere Israel n'ubochi Uzaia, bú eze Juda, na n'ubochi Jeroboam nwa Joash, bú eze Israel, arọ abua tutu ala-ọma-jijiji.

2 Ọ we si, Jehova gēsi na Zaion biọ, me ka olu-Ya si na Jerusalem da; ebe-ita-nri nile nke ndi-ọzúzú-aturu ewe ru újù, elu Kamel gākponwu kwa.

3 Otú a ka Jehova siri: N'ihí njehie atọ nke Damaskos, e, n'ihí anọ, ka M'nāgagh-eme ka ahuhu-ya laghachi azu; n'ihí na ha ewerewo igwē eji azọcha ọka zọcha Gilead: 4 ma M'gēzite ọku n'ulo Hazael, o gēripiá kwa ulu-elu nile nke Ben-hedad. 5 M'gētiji kwa nkporọ Damaskos, si na ndagwurugwu Even bipu onye bi ya, si kwa n'ulo Eden bipu onye nējide nkpa-n'aka-cze: agēme kwa ka ndi Siria je biri n'ala ọzọ, bú Kia; otú a ka Jehova siri.

6 Otú a ka Jehova siri: N'ihí njehie atọ nke Geza, e, n'ihí anọ, ka M'nāgagh-eme ka ahuhu-ya laghachi azu; n'ihí na ha mere ka otú ndi je biri n'ala ọzọ, ha nile, imechibido ha nye n'aka Edom: 7 ma M'gēzite ọku n'elu m̄bidi Geza, o gēripiá kwa ulu-elu-ya nile: 8 M'gēsi kwa n'Ashdod bipu onye bi ya, si kwa n'Ashkelon bipu onye nējide nkpa-n'aka-cze; M'gēchighari kwa akam imegide Ekron, ndi Filistia ndi fọduru gāla kwa n'iyi; otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri.

9 Otú a ka Jehova siri: N'ihí njehie atọ nke Taia, e, n'ihí anọ, ka M'nāgagh-eme ka ahuhu-ya laghachi azu; n'ihí na ha mechibidoro otú ndi emere ka ha nile je biri n'ala ọzọ nye n'aka Edom, ha echetagh kwa ọbụba-ndu nke umu-nne: 10 ma M'gēzite ọku n'elu m̄bidi Taia, o gēripiá kwa ulu-elu-ya nile.

11 Otú a ka Jehova siri: N'ihí njehie

atọ nke Edom, e, n'ihí anọ, ka M'nāgagh-eme ka ahuhu-ya laghachi azu; n'ihí na o jiri mma-agma chu nwa-nne-ya, o bibi-kwa-ra obi-ebere-ya nile, iwe-ya we nādọka rue m̄be ebigh-ebi, ma nrubiga-ókè nke iwe-Ya, ọ debewo ya m̄be ebigh-ebi: 12 ma M'gēzite ọku na Timan, o gēripiá kwa ulu-elu nile nke Bọzra.

13 Otú a ka Jehova siri: N'ihí njehie atọ nke umu Amon, e, n'ihí anọ, ka M'nāgagh-eme ka ahuhu-ya laghachi; n'ihí na ha aḅawawo ndinyom Gilead di ime afo, ka ha we me ka ókè-ala-ha sa mbara: 14 ma M'gēsuye ọku na m̄bidi Raba, o gēripiá kwa ulu-elu-ya nile, n'itinkpu agha n'ubochi agha, n'ókè ifufe n'ubochi oké ikuku: 15 eze-ha gāla kwa n'etiti ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ, ya onwe-ya na ndi-isi-ya n'otú; otú a ka Jehova siri.

2 I Otú a ka Jehova siri: N'ihí njehie atọ nke Moab, e, n'ihí anọ, ka M'nāgagh-eme ka ahuhu-ya laghachi azu; n'ihí na o surere ọkpukpu eze Edom me ka ha ghọ nzu: 2 ma M'gēzite ọku na Moab, o gēripiá kwa ulu-elu nile nke Keriot; Moab gānwu kwa anwu na nkpotu, na n'iti-nkpu agha, na n'olu opi-ike: 3 M'gēbipu kwa onye-ikpe n'etiti ya, ọwe ya na ndi-isi-ya nile; otú a ka Jehova siri.

4 Otú a ka Jehova siri: N'ihí njehie atọ nke Juda, e, n'ihí anọ, ka M'nāgagh-eme ka ahuhu-ya laghachi azu; n'ihí na ha juworo iwu Jehova, ọ bu kwa ukpuru-Ya nile ka ha nēdebegh, okwu-ugha-ha nile, nke ndi bu nna-ha jesoru, we dufue ha: 5 ma M'gēzite ọku na Juda, o gēripiá kwa ulu-elu nile nke Jerusalem.

6 Otú a ka Jehova siri: N'ihí njehie atọ nke Israel, e, n'ihí anọ, ka M'nāgagh-eme ka ahuhu-ya laghachi azu; n'ihí na ha reworo onye ezi omume n'ọla-ọcha, re kwa ọbeye n'ihí akpukpo-ukwu abua:

7 ha bu ndi nēghekposo ájá ala n'isi ndi nēnwegh ike, ọ bu kwa uzọ ndi di ume-ala n'obi ka ha nēwezuga: ọzọ, nwoke na nna-ya nējekuru otù nwa-abọghọ ahu, ka ha we me ka aha nsọm ghara idi nsọ: 8 ọ bu kwa n'elu uwe anaraworo n'ihe-ibe ka ha nēseti onwe-ha n'akuku ebe-ichu-aja nile ọ bula, ọ bu kwa manya-vine nke ndi eriworo ha nra ka ha nānu n'ulo Chineke-ha. 9 Ma Mu onwem kpochapuru ndi-Amorait n'iru ha, onye idi-elu-ya di ka idi-elu osisi cedar, onye di ike ka ọ bu kwa, dika osisi oak; ma ekpochapurum nkpuru-ya n'elu na nkporogwu-ya nile n'okpuru. 10 Ọ bu kwa Mu onwem mere ka unu si n'ala Ijpt rigoputa, M'me-kwa-ra ka unu je ije n'ozara ọgu arọ abua, ka unu we nweta ala ndi-Amorait. 11 Eme-kwaram ka ufodu nime umu-unu bilie ibu ndi-amuma, ufodu nime umu-okorobia-unu kwa, ibu ndi-Nazirait. Ọ bugh nọ ezie, bú nka, unu umu Israel? Ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 12 Unu we me ka ndi-Nazirait nua manya-vine; ọ bu kwa ndi-amuma ka unu nyere iwu, si, Unu ebula amuma. 13 Le, Mu onwem gābiada unu n'ọnọdu-unu, dika ubọ-ala nke juputara n'úkwú ọka si abiada. 14 Ebe-nbhalaga gālanari kwa onye ukwu ọsọ n'iyi, onye di ike agagh-abá kwa ike-ya ume, dike agagh-ewepuga onwe-ya: 15 onye nāchi uta agagh-eguzo kwa; onye ukwu-ya abua di nfe n'ibá ọsọ agagh-ewepuga kwa onwe-ya: onye nānọkwasi n'inyinya agagh-ewepuga kwa onwe-ya: 16 onye obi-ya nwere ume n'etiti ndi-dike gāba ọtọ balaga n'ubochi ahu; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

3 I Nurunu okwu a nke Jehova kwuworo megide unu, umu Israel, megide aburu ahu nile nke M'mere ka ha si n'ala Ijpt rigoputa, si, 2 Nāni unu ka M'maworo n'etiti aburu nile nke uwa: n'ihí nka ka M'gēji ajọ omume nile unu leta unu. 3 Mādu abua gāyikọta je ije, ma ọ buru na ha ezutegh? 4 Ọdum, ọ gābọ uja n'oké ọhia, mbe ọ digh anu ọ nādọbu? nwa-ọdum, ọ gēme ka olu-ya si n'ebe-obibi-ya da, ma ọ buru na ọ nwudegh ihe? 5 Nnunu, ọ gādabá n'ibudu di n'ala, ebe ọ nādigh ọnyá esiri ya? ibudu, ọ gēsi n'ala

kpohiepu, ma o jidegh ihe ọ bula? 6 Agāfú opi-ike n'obodo, ndi-ya aghara ima jijiji? ihe ọjọ, ọ gādi n'obodo, ma Jehova emegh ya? 7 N'ezie Onye-nwe-ayi Jehova agagh-eme ihe, ma ọ buru na O kpughegh izú nzuzo Ya nye ndi-orú-Ya, bú ndi-amuma-Ya. 8 Ọdum abọwo uja, ọ bu onye nāgagh-atu egwu? Onye-nwe-ayi Jehova ekwuwo, ọ bu onye nāgagh-ebu amuma?

9 Menu ka anuru ya n'elu ulo-elu nile n'Ashdod, na n'elu ulo-elu nile n'ala Ijpt, si, Zukotanu n'elu ugwu nile nke Sameria, hu ọbuba-aghara di ọtutu nke di n'etiti ya, na nmebu di iche iche nke di nime ya. 10 N'ihí na ha amagh ime ihe ziri ezi, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), bú ndi nākpakọba ihe-ike na ipunara-madu-ihe n'ulo-elu nile ha. 11 N'ihí nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otú a: Onye-nkpaḅu gādi, ọbuná buruburu ala-gi: ọ gēme kwa ka ike-gi danari gi, agāluta kwa ulo-elu gi nile n'agha. 12 Otú a ka Jehova siri: Dika onye-ọzú-aturu si anaputa ọlu-ukwu abua, ma-ọbu iberibe nti, n'ọnu ọdum; otú a ka agānaputa umu Israel ndi nānọdu ala nime Sameria na nkuku ihe-ndina, na n'elu nkisi ọma nke ebe anēdina. 13 Nurunu, ọbanu amá imegide ulo Jakob; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova, bú Chineke nke usu nile nke ndi-agma, puta. 14 N'ihí na n'ubochi M'gēji njehie nile nke Israel leta ya, n'ubochi ahu ka M'gēji kwa nmehie ebe-ichu-aja nke Bet-el leta ha, agēbipu kwa mpi nile nke ebe-ichu-aja ahu, ha ewe da n'ala. 15 M'gēti kwa ma ulo mbe oyi ma ulo mbe okpom-ọku ihe; ulo nile nke ejiri ọdu wu gāla kwa n'iyi, ọtutu ulo gāgwusi kwa; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

4 I Nurunu okwu a, unu nne-ehi nke Beshan, ndi nọ n'ugwu Sameria, ndi nēmebu ndi nēnwegh ike, ndi nāzọpia umu-ọbeye, ndi nāsi ndi-nwe-ha, Wetanu, ka ayi nua. 2 Onye-nwe-ayi Jehova ejiwo idi-nsọ-Ya nua iyi, si, na le, ubochi nābiakwasi unu, mbe agāchiri nkó bupu unu, chiri kwa nko azú bupu ndi-unu fọduru. 3 Ọ bu kwa ntipú-mbidi di iche iche ka unu gēsi pua, nwai ọ bula na ncherita-iru ya; unu gātubá onwe-unu na Hamon; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

4 Bianu na Bet-el, jehie; bianu na Gilgal, me ka njehie ba uba; chibata-kwa-nu ihe-àjà-unu kwa-ututu, chibata ihe nile bu otù uzọ n'uzọ iri unu kwa ubọchi atọ; 5 sure-kwa-nu àjà-ekele dika ihe-nsure-ọku nēsi ísì utọ site n'achicha ekoro eko, kpọsa-kwa-nu onyinye-afọ-ofufo di iche iche, me ka anuru ihe bayere ha: n'ihì na ihe di otù a ka unu huworo n'anya, umu Israel; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 6 Mu onwem kwa, enyewom unu ezé nwuru enwu n'obodo nile unu, na ukọ nri n'ebe nile unu: ma unu alaghachikuteghm; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 7 Ọzọ kwa, Mu onwem ebochiworo unu oké miri-ozuzo, mbe ọnwa atọ fọduru iru mbe owuwe-ihe-ubi: eme-kwa-ram ka o zokwasi otù obodo, ma adighm-eme ka o zokwasi obodo ọzọ: otù òkè ala-ubi ka o nēzokwasi, ma òkè ala-ubi ahu nke ọ nādigh-ezokwasi nākponwu akponwu. 8 Obodo abua ma-ọbu atọ ewe nagharia rue otù obodo inu miri, ma ha adigh-anuju afọ: ma unu alaghachikuteghm; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 9 Ejirim nchakpo, ji kwa omuma-ebu, tibe unu: ka ha ra, bu ubi-unu abara ogige, na ubi-vine-unu, na osisi fig unu, na osisi olive unu, palmer-worm nerichapu ha: ma unu alaghachikuteghm; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 10 Ezitewom ajo oria nefe efe n'etiti unu n'uzọ o si eme n'Ijpt: ehuwom umu-okorobia-unu na mma-aha, ha na inyinya nile unu adotara n'aha; M'we me ka isi ọjọ nke omumulo-ikwu-unu rigota obuna n'imi-unu: ma unu alaghachikuteghm; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 11 Akwatuwom ufodu n'etiti unu, dika mbe Chineke kwaturu Sodom na Gomora, unu we di ka ọlọkọ-ọku aloputara n'orire-ọku: ma unu alaghachikuteghm; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 12 N'ihì nka ka M'gēme gi otù a, gi Israel: ebe ọ bu nka ka M'gēme gi, jikere izute Chineke-gi, gi Israel. 13 N'ihì na, le, Onye nākpū ugwu nile, Nke nēkè kwa ifufe, Nke nēgosi kwa madu ihe bu ntughari-uche-ya, Onye nēme chi-qbubọ ka ọ ba oké ọchichiri, Nke nāzokwasi kwa ebe nile di elu nke uwa; Jehova, bu Chineke nke usu nile nke ndi-aha, bu aha-Ya.

5 1 Nuru okwu a nke Mu onwem nēbuli n'isi unu ka ọ buru abú-ákwá, unu ulo Israel. 2 Nwa-aboghọ Israel nke nāmagh nwoke adawo; ọ gagh-ebili ọzọ: atusawo ya n'ala-ya; ọ digh onye nēme ka o bilie. 3 N'ihì na otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Obodo ahu nke chiri nnu ndi-aha abua na ọgu iri apu gēnwe ọgu ise fọduru, nke chiri ọgu ise apu gēnwe kwa iri fọduru ulo Israel. 4 N'ihì na otù a ka Jehova siri ulo Israel, Chonum, we di ndu: 5 ma unu achọla Bet-el, unu abà-kwa-la na Gilgal, unu agabiga-kwa-la ijeru Bia-sheba: n'ihì na aghagh ime ka Gilgal je biri n'ala ọzọ, Bet-el gāghọ kwa ajo ihe. 6 Chonu Jehova, we di ndu; ka Ọ we ghara ibia ike ike dika ọku n'ulo Josef, ọ we ripia, ọ gagh-adi kwa onye nēmenyu ya nime Bet-el: 7 unu ndi nāhanwe ikpé ziri ezi ka ọ ghọ wormwood, ndi nātọbọ kwa ezi omume n'ala; 8 chonu Onye nēme Pleiades na Orion, Nke nāhanwe onyinyo onwu ka ọ ghọ ututu, Nke nēme kwa ka ehie ba ọchichiri dika abali; Onye ahu Nke nākpọ miri nke oké osimiri òkú, we wusa ha ala; Jehova bu aha-Ya; 9 Onye ahu Nke nēme ka nbibi bukwasì onye di ike dika àmumà, nbibi ewe biakwasì ebe ewusiri ike. 10 Ha nākpọ onye nāba nba n'ọnu-uzọ-ama asi, ọ bu kwa onye nēkwu okwu n'izu-okè ka ha nākpọ onye-árú. 11 N'ihì nka, ebe unu nāzọbu onye nēnwegh ike, ebe unu nānara kwa ya ọka wheat n'utù: ulo nkume awara awa ka unu wuworo, ma unu agagh-ebi nime ha; ubi-vine anāchosi ike ka unu meworo, ma unu agagh-anu manya-vine-ha. 12 N'ihì na amawom na ihe bara uba ka njehie-unu bu, na ihe di ike ka nmehie nile unu bu; unu ndi nākpabu onye ezi omume, ndi nānara ihe-nbaputa, ma ọ bu umu-ọbeye di n'ọnu-uzọ-ama-unu ka unu nēwezuga n'ikpe-ha. 13 N'ihì nka onye nwere uche gēdere du n'oge ahu; n'ihì na oge ọjọ ka ọ bu. 14 Chonu ezi ihe, achọ-kwa-la ihe ọjọ, ka unu we di ndu: Jehova, bu Chineke nke usu nile nke ndi-aha, ewe si otù a nọyere unu, otù unu siri. 15 Kponu ihe ọjọ asi, hunu ezi ihe n'anya, menu ikpé ziri ezi ka o guzosie ike n'ọnu-uzọ-ama: elegh anya Jehova, bu Chineke nke usu

nile nke ndi-agma, gēmere ndi Josef fòduru amara. 16 N'ihì nka ka Jehova, bú Chineke nke usu nile nke ndi-agma, bú Onye-nwe-ayi, jiri si otú a: N'amá nile ka otiti-aka-n'obi gādi; ọ bu kwa n'èzí nile ka ha gāsi, Éwù! éwù! ha gākpo kwa onye-ubi ibia iru-újú, kpoša-kwa-ra ndi mara igo-ákwá otiti-aka-n'obi. 17 Ọ bu kwa n'ubi-vine nile ka otiti-aka-n'obi gādi: n'ihì na M'gāgabiga n'etiti gi; otú a ka Jehova siri. 18 Ahuhu diri unu ndi nāchosi ubochi Jehova ike! urú gini ka ubochi Jehova gābara unu? ubochi ahu bu ọchichiri, ọ bugh ihè. 19 Dika agāsi na otú onye nābapu n'iru ọdum, anu-phia bear we zute ya; ọ we ba n'ulo-ya dabere aka-ya na m̄bidi, agwo we ta ya. 20 Ọ bugh ọchichiri ka ubochi Jehova gābu, nke nābugh ihè? ọ gagh-aba kwa oké ọchichiri, nke onwunwu ọ bula nādigh ya? 21 Akpōwom ememe nile unu asi, ju ha, M'gagh-anu kwa isi utọ n'ubochi-nbuchi nile unu. 22 N'ihì na ọ buru na unu esurerem aja-nsure-ọku nile na onyinye-inata-iru-oma nile unu, ha agagh-atom utọ: ọ bu kwa aja-udo nke anu mara abuba nile unu ka M'nāgagh-elegide. 23 Wezuga n'arum üzú abugi nile; ọ bu kwa ọkpukpo une-gi nile ka M'nāgagh-anu. 24 Ma ka ikpé ziri ezi nērūdasi ike dika miri, ezi omume kwa dika miri-iyi nke nērú m̄be dum. 25 Ọ di aja di iche iche na onyinye-inata-iru-oma unu wetaram n'ozara ọgu arọ abua, unu ulo Israel? 26 É-è, kama unu eburuwo ulo-ikwū nke eze-unu na Kaiun, bú onyinyo-unu, bú kpakpando nke chi-unu, nke unu mere onwe-unu. 27 M'gēme kwa ka unu je biri n'ala ọzọ n'ofè Damaskos, ka Jehova, Onye aha-Ya bu Chineke nke usu nile nke ndi-agma, siri.

6 1 Ahuhu diri ndi nọ jū na Zaion, na ndi nwere ntukwasi-obi n'ugwu Sameria, ndi akporo n'aha n'aha n'etiti isi mba nke mba nile, ndi ulo Israel biakuteworo! 2 Gabiganu rue Kalne, hu; si-kwa-nu n'ebe ahu jerue Hemat nke bara uba: rida-kwa-nu rue Gat nke ndi Filistia: hà di nma kari ala-eze ndia? ma-ọbu oké-ala-ha, ọ riri nne kari oké-ala-unu? 3 Unu ndi nāchupu ubochi ọjọ, ma unu nēme ka ọnọdu ihe-ike bia nso: 4 ndi nēdina n'elu ihe-ndina ọdú,

nēseti kwa onwe-ha n'elu ebe-ndina-ha, nēri kwa umu-aturu ọma sitere n'igwè ewu na aturu, na umu-ehi site n'etiti ulo ebe anēme ka anu ma abuba; 5 udi nābuso olu une abú efu; dika Devid ka ha zuputaworo onwe-ha ubo-abú di iche iche; 6 ndi nānu manya-vine n'okwanwusa, ọ bu kwa manu kachasi nma ka ha ji ete onwe-ha; ma ha ariagh ọria n'ihì nkpaaji akpajiri Josef. 7 N'ihì nka ubu a ka agēme ka ha je biri n'ala ọzọ buru ndi-obu-uzọ nke ndi anēme ka ha je biri n'ala ọzọ, oriri ọkwukwa-ozu nke ndi nēseti onwe-ha gēwezuga kwa onwe-ya. 8 Onye-nwe-ayi Jehova ejiwo Onwe-ya nua iyi, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova, bú Chineke nke usu nile nke ndi-agma, puta), si: Mu onwem nākpọ ipako Jakob ihe-árú, ọ bu kwa ulo-elu-ya nile ka M'kpoworo asi: M'gēmechibido kwa obodo na újú-ya nye n'aka onye-iro. 9 O gēru kwa, na ọ buru na ndikom iri fòduru n'otú ulo, na ha gānwu. 10 Ma m̄be nwa-nne nna madu, bú onyensure-ọku-ya, gēburu ya ichipu ọkpukpu n'ulo, si onye nke nọ n'ime-ime-ulo nke ulo ahu, Ọ di onye ọzọ gi na ya nọ? ọ gāsi, É-è; si kwa, Nọdu du; n'ihì na ayi agagh-ehota aha Jehova. 11 N'ihì na, le, Jehova nēnye iwu, O gētipiasi kwa ulo uku, ọ bu kwa ulo ntà ka O gētiwasi. 12 Inyinya, hà nāba ọsọ n'elu nkume di elu? ágēji ehi dọ ihe eji gwu ala-ubi n'ebe ahu? na unu abanwewo ikpé ka ọ ghọ nsí, banwe kwa nkpuru ezi omume ka ọ ghọ wormwood: 13 unu ndi nānuri n'ihe nābugh ihe, ndi nāsi, Ọ bugh ike nke aka ayi ka ayi jiworo natara onwe-ayi mpi di iche iche? 14 N'ihì na, le, M'gaje ime ka otú mba bilie imegide unu, unu ulo Israel; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova, bú Chineke nke usu nile nke ndi-agma, puta; ha gēmebu kwa unu site na nbata Hemat rue iyi Araba.

7 1 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova mere ka m'hu: ma, le, Ọ nākpú igurube n'isi-nmalite nke opupú ahìhia nke miri-ozuzo ikpe-azu; ma, le, ọ bu ahìhia nke miri-ozuzo ikpe-azu m̄be ebisiri ahìhia eze. 2 O rue, m̄be hà ripiasiri ihe-ọkukú nile nke ala, na m'siri, Onye-nwe-ayi Jehova, biko, baghara: Jakob, ọ gēsi aña guzosie ike? n'ihì na

onye ntà ka ọ bu. 3 Jehova chèghariri uche bayere nka: Ọ gagh-adi, ka Jehova siri.

4 Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova mere ka m'hu: ma, le, Jehova nākpo okù ka Ya na ndi-Ya kpe ikpe site n'oku; ọ we ripia oké obu-miri, we nēripià okè a, bú ala Israel. 5 M'we si, Onye-nwe-ayi Jehova, biko, rapu: Jakob, ò gēsi aña guzosie ike? n'ihì na onye ntà ka ọ bu. 6 Jehova chèghariri uche bayere nka: Nka agagh-adi kwa. ka Onye-nwe-ayi Jehova siri.

7 Otù a ka Ọ mere ka m'hu: ma, le, Onye-nwe-ayi nēguzo Onwe-ya n'akuku mbidi ejiri opù eji atù mbidi lua, ọ bu kwa n'aka-Ya ka opù eji atù mbidi di. 8 Jehova we sim. Gini ka gi onwe-gi nāhu. Emos? M'we si, Opù eji atù mbidi; Onye-nwe-ayi we si, Le, M'gajc idò opù eji atù mbidi n'etiti ndim, bú Israel; M'gagh-agabiga kwa nmehie-ha ọzọ: 9 ebe nile di elu nke Aisak gātọbọ kwa n'efu, ebe nsọ nile nke Israel gāghọ kwa nkponkpọ ebe; M'gēji kwa mma-agma bilie imegide ulo Jeroboam.

10 Amazaia, bú onye-nchu-aja Bet-el, we zigara Jeroboam, bú eze Israel, ozi, si, Emos ekekọtawo madu imegide gi n'etiti ulo Israel: ala apugh inagide okwu-ya nile. 11 N'ihì na otù a ka Emos siri, Site na mma-agma ka Jeroboam gānwu, aghagh ime kwa ka Israel si n'ala-ya je biri n'ala ọzọ. 12 Amazaia we si Emos, Gi onye-ọhu-uzọ, je, balaga n'ala Juda, rie nri n'ebe ahu, ọ bu kwa n'ebe ahu ka i gēbu amuma: 13 ma ebu-kwa-la amuma ọzọ nime Bet-el: n'ihì na ebe nsọ nke eze ka ọ bu; ọzọ, ulo ala-eze ka ọ bu. 14 Emos we za, si Amazaia. Ọ digh onye-amuma m'bu, ọ digh kwa nwa onye-amuma m'bu; kama onye-nche-ehi ka m'bu, ya na onye nēdozi nkpuru osisi sycomore: 15 Jehova we wepum n'iso igwè ewu na aturu, Ọ we sim, bú Jehova, Je, buere ndim, bú Israel, amuma. 16 Ma ubu a nuru okwu Jehova: Gi onwe-gi nāsi, Ebula amuma megide Israel, abusa-kwala okwu-gi dika miri-ozuzo megide ulo Aisak: 17 n'ihì nka ka Jehova siri otù a: Nwunye-gi ganākwa iko n'obodo, umu-gi ndikom na umu-gi ndinyom gāda kwa site na mma-agma, agēji kwa eriri kēsa ala-gi; gi onwe-gi gānwu kwa n'ala ruru

arù, aghagh ime kwa ka Israel si n'ala-ya je biri n'ala ọzọ.

8 1 Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova mere ka m'hu: ma le, otù nkata nkpuru-osisi nke mbe nghọkọta-nkpuru. 2 Ọ we si, Gini ka gi onwe-gi nāhu, Emos? M'we si, Otù nkata nke nkpuru-osisi nke mbe nghọkọta-nkpuru. Jehova we sim, Ogwugwu abiaruwo ndim, bú Israel, aru; M'gagh-agabiga kwa nmehie-ya ọzọ. 3 Abù nile nke ulo uku Chineke gāghọ kwa ikwasi-ākwa-ike n'ubochi ahu; (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta): ọtutu ka ozu di; n'ebe nile ọ bula ka etufuwo ha: nọdu dul 4 Nuru nka, unu ndi nēkusi ume ike ilo oḅeye, ndi nāchọ kwa ime ka ndi ala-unu ewedara n'ala kwusi, 5 si, Ọle mbe ọnwa ọhu gāgabiga, ka ayi we re ọka? na ubochi-izu-ike, ka ayi we cho ọka wheat? n'ime ka ọtùtù ephah di ntà, na ime ka ego shekel di uku, na ime ka ihe-ọtùtù aghughọ bagọrọ abagọ; 6 iḅa ndi nēnwegh ike n'ọla-ọcha, na iḅa oḅeye n'ihì akpukpo-ukwu abua, ọ bu kwa ọka wheat afuchapuru afuchapu ka ayi gēre. 7 Jehova ejiwo npako Jakob nua iyi, si, Agaghm-echezo ọlu nile ha ma-ọli rue mbe ebigh-ebi. 8 Ala, ọ gagh-ama jijji n'ihì nka? onye ọ bula nke bi nime ya, ọ gagh-eru kwa újù? e, o gērujucha dika osimiri Nail; ọ gāmaghari amaghari kwa, tacha, dika osimiri Nail nke Ijpt. 9 O gēru kwa, n'ubochi ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta), na M'gēme ka anyanwu da n'etiti-ehihie, M'gēme kwa ka uwa ḅa ọchichiri mbe chi bọchara abọcha. 10 M'gābanwe kwa ememe nile unu ka ha ghọ iru-újù, na abù nile unu, ka ha ghọ abù-ākwa; M'gēme kwa ka akwa-nkpe biakwasi n'ukwù nile, na isi-nkwọcha n'isi nile ọ bula; M'gēme kwa ya ka ọ di ka újù anēruru nwa-nwoke amuru nāni ya, M'gēme kwa ka mbe ikpe-azu ya di ka ubochi nēlu ilu. 11 Le, ubochi nābia, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta), mbe M'gēzite oké unwu n'ala, ọ bugh oké unwu nke nri, ọ bugh kwa akpiri-ikpo-nku nke miri, kama ọ bu nke inu okwu nile nke Jehova. 12 Ha gānaghari kwa site n'otù oké osimiri rue oké osimiri ọzọ, site kwa n'Ugwu we rue n'Ọwuwa-anyanwu; ha gābaghari iru na azu ichọ okwu Jehova, ma ha

agagh-achota ya. 13 N'ubochi ahu ka umu-aboghọ mara nma ndi nāmagh nwoke gāda mbà, ha na umu-okorobia, site n'akpiri-ikpo-nku. 14 Ndi ji ikpe-omuma Sameria ahu iyi, si, Chineke-gi nādi ndu, Dan; na, Uzọ Bia-sheba nādi ndu; ha gāda kwa, ghara ibili kwa ozo.

9 I Ahurum Onye-nwe-ayi, ka O nēguzo Onwe-ya n'akuku ebe-ichu-aja-Ya: O we si, Tie isi-ogidi nile, ka nbata-uzọ nile we me nkpatu: tijisie ha n'isi ha nile; ma ndi-ikpe-azu nime ha ka M'gēji mma-agma bue: onye-ha nke nābalaga ahalaga agagh-ahalaga; ozo, onye-ha nke nāhapu ahapu agaghe-ewepuga onwe-ya. 2 O buru na ha egwubā n'ala-mo, site n'ebe ahu ka akam gēwere ha; o buru kwa na ha arigorie elu-igwe, M'gēme ka ha si n'ebe ahu ridata. 3 O buru kwa na ha ezobe onwe-ha n'elu Kamel, n'ebe ahu ka M'gāchoputa ha were ha; o buru kwa na ezonari ha anyam abua n'ala oké osimiri, site n'ebe ahu ka M'gēnye agwo ahu iwu, o we ta ha. 4 O buru kwa na ha ala nime ndota-n'agma n'iru ndi-iroha, site n'ebe ahu ka M'gēnye mma-agma iwu, o we bue ha: M'gātukwasi kwa ha anyam abua ime ha ihe ozo, o bugh ime ha ezi ihe. 5 O bu kwa Onye-nwe-ayi, bu Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bu Onye nēmetu ala, o we baze, ndi nile ndi bi nime ya ewe rue újú; o gērujucha kwa dika osimiri Nail, we tacha, dika osimiri Nail nke Ijipt; 6 Onye nēwu ime-ulo-elu-Ya nile n'elu-igwe, ma mbara-igwé-Ya, n'elu uwa ka O togoro ntọ-ala-ya; Onye nākpọ miri nke oké osimiri okú, we wusa ha n'ala; Jehova bu aha-Ya. 7 O bugh ndi di ka umu ndi Etiopia ka unu burum, unu

umu Israel? o bu ihe si n'onu Jehova puta. O bugh Israel ka M'meworo ka ha si n'ala Ijipt rigoputa, na ndi Filistia site na Kaftoa, na ndi Siria site na Kia? 8 Le, anya abua nke Onye-nwe-ayi Jehova di n'aru ala-eze a nke juputara na nmehie, M'gēkpochapu kwa ya n'elu uwa; nani na M'gagh-ekpochapusi ulo Jakob; o bu ihe si n'onu Jehova puta. 9 N'ihina, le, Mu onwem gaje inye iwu, yochaghari ulo Israel iru na azu n'etiti mba nile, dika esi ayochaghari oka nime nyo, ma o digh otu nkpuru-oka gāda n'ala. 10 Site na mma-agma ka ndi-nmehie nile nke ndim gānwu, ndi nāsi, Ihe ozo ahu agagh-erute ayi aru, o gagh-abia kwa n'iru ayi n'akuku o bula.

11 N'ubochi ahu ka M'gēguzobe ulontu Devid ozo, bu nke dara ada, M'gēmechi kwa ntipu-ya nile; o bu kwa ebe-ya nile kwaturu akwatu ka M'gēguzobe ozo, wulie ya dika n'ubochi nke mbe ebigh-ebi gara aga; 12 ka ha we nweta ndi Edom foduru, na mba nile ndi akpokwasiri aham; o bu ihe si n'onu Jehova puta, bu Onye nēme nka. 13 Le, ubochi nābia, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), mbe onye-plough gēkwudo onye nēbi oka, onye-nzocha-nkpuruvine gēkwudo kwa onye nāgha nkpuru-oghiga; ugwu nile gēme ka manyavine utọ nābusa, ugwu ntā nile gābaze kwa. 14 M'gēme kwa ka ndim adotara n'agma, bu Israel, lata, ha gēwu kwa obodo nile toboro n'efu, biri nime ha; ha gaku kwa ubi-vine, nua manyaha; ha gēme kwa ubi abara ogige, rie nkpuru-ha. 15 M'gaku kwa ha n'elu ala-ha, agagh-erupu kwa ha ozo n'ala-ha nke M'nyeworo ha; otu a ka Jehova, bu Chineke-gi, siri.

OBADAIA

1 Ohu Obadaia.

Otu a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri bayere Edom: Ayi anuwo ihe-onunu sitere n'onu Jehova, ezigawo kwa ukọ n'etiti mba nile, si, Bilienu, ka ayi bilie imegide ya n'agma. 2 Le, ihe ntā n'etiti

mba nile ka M'meworo gi ka i ghọ: ihe eleliworo anya nke-uku ka i bu. 3 Nganga nke obi-gi arafuwo gi, gi onye bi na nbawa nile nke nkume di elu, ebe di elu ka ebe-obibi-ya bu; onye nāsi n'obi-ya, Onye gēme ka m'ridarue

ala? 4 Ọ buru na i felie elu dika ugo, ọ buru kwa na ọ bu n'etiti kpakpando ka edoworo akwu-gi, n'ebe ahu ka M'gēme ka i si rida; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 5 Ọ buru na ndi-ori abiakute gi, ọ buru na ndi nāpunara madu ihe abia n'abali, (le otú alaworo gi n'iyi nke-uku!) hà agagh-ezu ihe gēzuru ha n'ori? ọ buru na ndi nāghorọ nkpuru-vine abiakute gi, hà agagh-aghofọ nkpuru nke fọduru iutukọ? 6 Le otú achọputaworo ihe Isọ nke-uku! le otú anubigaworo ọku ókè n'obi inwe àkù-ya ezobere! 7 Rue ókè-ala ka ndi nile gi na ha nọ n'ọbụ́-andu zipuworọ gi: ndi gi na ha nọ n'udo arafuwo gi, nwe ike imegide gi; nri-gi ka ha nēme ka ọ buru ọnyà n'okpuru gi: ọ digh nghọta di nime ya. 8 Ọ bugh n'ubọchi ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), ka M'gēme ka ndi-amam-ihe la n'iyi pua n'Edom, me kwa ka nghọta la n'iyi pua n'ugwu Isọ? 9 Gi Timan, ndi-dike-gi gātu ujo, ka ewe bipu onye ọ bula n'ugwu Isọ site n'ọbụ́. 10 N'ih ihe-ike emere nwa-nne-gi, bú Jakob, ka ihere gēkpuchi gi, agēbipu kwa gi rue m̀be ebigh-ebi. 11 N'ubọchi i guzoro iche na ncherita-iru, n'ubọchi ndi ala ọzọ dọtara usu-ndi-agma-ya n'agma, m̀be ndi mba ọzọ bata-kwa-ra n'ọnu-uzọ-ama-ya nile, fekwasi Jerusalem nzà, ọbuná gi onwe-gi nọ ka otú nime ha. 12 Ma elekwasi ubọchi nwa-nne-gi anya n'ubọchi emere ya ka ọ ghọ onye ala ọzọ, ańu-kwa-la umu Juda n'ubọchi ila-n'iyi-ha; eme-kwa-la ka okwu-ọnu-gi di uku

n'ubọchi ahuhu. 13 Abála n'ọnu-uzọ-ama ndim n'ubọchi nhuju-anya-ha; gi onwe-gi elekwasi-kwa-la ihe ọjọ ha anya n'ubọchi nhuju-anya-ha, unu atukwasi-kwa-la aka n'akù-ha n'ubọchi nhuju-anya-ha. 14 Eguzo-kwa-la n'abu-uzọ, ibipu ndi-ya ọapuru ọapuru; emechibido-kwa-la ndi-ya fọduru nye n'aka ndi-iro-ha n'ubọchi ahuhu. 15 N'ih i na ubọchi Jehova di nso n'isi mba nile: dika i meworo, otú a ka agēme gi; nmeso-gi gālaghachi n'isi-gi. 16 N'ih i na dika unu nūworo ihe n'ugwu nsom, otú a ka mba nile gāńu ihe m̀be dum, e, ha gāńu, loda kwa, we di ka ha akādigh. 17 Ma n'ugwu Zaion ka ufodu ndi ọapuru ọapuru gādi, ọ gādi kwa nsọ; ulo Jakob gēnweta kwa ihe-nweta nile ha. 18 Ulo Jakob gābu kwa ọku, ulo Josef gāghọ kwa ire-ọku, ma ulo Isọ gāghọ ahihia-ọka, ha gēre kwa ọku n'etiti ha, ripia ha: ọ digh kwa onye fọduru afodu ulo Isọ gēnweta; n'ih i na Jehova ekwuwo okwu. 19 Ndi Negeb gēnweta kwa ugwu Isọ; ndi ebe di ala ala gēnweta ndi Filistia: ha gēnweta kwa ọhia Efraim, na ọhia Sameria: Benjamin gēnweta kwa Gilead. 20 Usu-ndi-agma nka nke umu Israel emere ka ha je biri n'ala ọzọ, bú nke nọ n'etiti ndi Kenean rue Zarefat, na ndi Jerusalem emere ka ha je biri n'ala ọzọ, bú ndi nọ na Sefarad, ha gēnweta kwa obodo nile nke Negeb. 21 Ndi-nzọputa gārigota kwa n'ugwu Zaion ikpe ugwu Isọ ikpe; ọ bu kwa Jehova gēnweta ala-eze ahu.

JONA

I 1 Okwu Jehova we rue Jona nwa Amitai nti, si, 2 Bilie, jerue Nineve, bú obodo uku ahu, kposá okwu megide ya; n'ih i na ihe ọjọ ha arigotawo n'irum. 3 Jona we bilie isi n'iru Jehova ọalaga na Tashish, ọ we rida na Jafo, chọta ubọ nke nēje Tashish: ọ we tua útú-ya, ba nime ya, iso ha biarue Tashish ipu n'iru Jehova. 4 Ma Jehova tubára ifufe di uku n'oké osimiri, oké ifufe di uku we di n'oké osimiri, ewe ché na ubọ gētiwa. 5 Ndi-ubọ we tua

egwu, we tikue, onye ọ bula chi-ya; ha we tufue ihe nile nke di n'ubọ n'oké osimiri, ime ka ọ di kari nfe n'aru ha. Ma Jona ridarari n'ime-ime-ala ubọ; ọ we dina ala, da n'oké ura. 6 Onye-isi nke ndi-ọkà-ubọ we biakute ya nso, si ya, Gini nēme gi, gi onye oké ura? bilie, kpokue Chineke-gi, elegh anya Chineke gēcheta ayi, ayi we ghara ila n'iyi. 7 Ha we sirita ibe-ha n'otú n'otú, Bianu, ka ayi fe nzà, ka ayi we mara n'ih i onye ihe ọjọ a ruworo ayi aru. Ha we fe nzà,

nzà we ma Jona. 8 Ha we si ya, Biko, gosi ayi n'ihì onye ihe oḡo a ruworo ayi aru; òle ozi i nēje? ò bu kwa ole ebe i si bia? òle ala-gi? òle ndi i siri nime ha puta? 9 Q we si ha, Onye-Hìbru ka m'bu; q bu kwa Jehova, bú Chineke nke elu-igwe, ka m'nātu egwu Ya, bú Onye mere oké osimiri na ala-akḡḡ. 10 Ndikom ahu we tua oké egwu, si ya, Gini bu ihe a i meworo? N'ihì na ndikom ahu mara na q bu n'iru Jehova ka o nēsi ḡalaga, n'ihì na o gosiri ha-ri. 11 Ha we si ya, Gini ka ayi gēme gi, ka oké osimiri we dajua ghara imakwasi ayi? n'ihì na oké osimiri nḡ nāmali onwe-ya elu. 12 Q we si ha, Bulienum, tubām n'oké osimiri; oké osimiri ewe dajua ghara imakwasi unu: n'ihì na mu onwem amawo na q bu n'ihim ka oké ifufe di uku a nēfekwasi unu. 13 Ma ndikom ahu we nyasie ike inyaghachi ubḡ n'ala; ma ha apugh: n'ihì na oké osimiri nḡ nāmali onwe-ya elu megide ha. 14 Ha we kpḡkue Jehova, si, Biko, Jehova, biko, ekwela ka ayi la n'iyi n'ihì ndu nwoke a, etiyekwasi-kwa-la n'isi ayi qbara nēmegh ihe oḡo: n'ihì na Gi onwe-gi, bú Jehova, emewo dika o si tḡ Gi. 15 Ha we bulie Jona, tubà ya n'oké osimiri: oké osimiri we guzo qḡubḡ-ya. 16 Ndikom ahu we tua egwu Jehova nke-uku, ha we chuara Jehova aja, kwe nkwa di ìche ìche. 17 Jehova we guputa otú azú uku ilo Jona; Jona we nḡ n'afḡ azú ahu ubḡchi atḡ ehìhie na abali.

2 1 Jona we si n'afḡ azú ahu kpere Jehova, bú Chineke-ya, ekpere.

2 Q we si,

Esirim n'ahuhum kpḡkue Jehova,
Q we zam;
N'afḡ ala-mḡ ka m'siri tikue Ya,
I nuru olum.

3 N'ihì na I tubāram nime miri di omimi, n'etiti oké osimiri nile, Osimiri dikwam buruburu;
Ebili-miri-Gi nile na nmali-miri-Gi nile gabigara n'isim.

4 Mu onwem we si, Achupuwom n'iru anya-Gi abua;
Otú q di, m'gēlegide kwa anya oḡo n'ebe ulo uku Gi di nsḡ di.

5 Miri ḡaram buruburu, rue nkpuru-obi;
Oḡu-miri diin buruburu;

Achara-miri kukurum n'isi.

6 Rue ala ugwu nile ka m'ridara;
Ala, ihe-ntuchi-ya nile kpachitaram rue mḡe ebigh-ebi:

Ma I mewo ka ndum si n'olulú rigoputa, Jehova, bú Chìnekem.

7 Mḡe nkpuru-obim nēnwegh ike nimem, Jehova ka m'chetara:
Ekperem we bakute Gi, ba n'ulo uku Gi di nsḡ.

8 Ndi nārìba ihe-efu di ìche ìche nke nābugh ihe ama,
Ebere-ha ka ha nārāpu.

9 Ma mu onwem gēji olu ekele chuara Gi aja;

Ihe nke m'kweworo na nkwa ka m'gākwughachi.

Nzḡputa diri Jehova.

10 Jehova we gwa azú ahu okwu, q we ḡputa Jona n'ala-akḡḡ.

3 1 Okwu Jehova we rue Jona nti nke ubḡ abua, si, 2 Bilie, jerue Nineve, bú obodo uku ahu, kpḡsara ya nkḡsa ahu nke Mu onwem nāgwa gi. 3 Jona we bilie, jerue Nineve, dika okwu Jehova si di. Ma Nineve bu obodo di uku ri nne, ije nke ubḡchi atḡ. 4 Jona we malite ibà n'obodo ije nke otú ubḡchi, q we kpḡsa, si, Q fḡduru oḡu ubḡchi abua, ewe kwatue Nineve. 5 Ndi Nineve we kwere na Chineke; ha we kpḡsa obubu-ḡnu, yiri ákwà-nkpe, site n'onye uku ha we rue onye ntà ha. 6 Okwu ahu we rute eze Nineve aru, q we si n'oche-eze-ya bilie, yipu uwe-nwuda-ya n'aru ya, kpuchie onwe-ya n'ákwà-nkpe, nḡkwasi na ntu. 7 Q we tie nkpu, kwusa nime Nineve site n'iwu eze na ndi uku ya, si, Ka madu na anumanu, ma igwè ehi ma igwè ewu na aturu, ghara idetu ihe q bula n'ḡnu: ka ha ghara izú onwe-ha, ghara kwa inu miri: 8 ma ka ha kpuchie onwe-ha n'ákwà-nkpe, ma madu ma anumanu, ka ha kpḡkusi kwa Chineke ike: ka ha chighari kwa, onye q bula ya pua n'uzḡ oḡo ya, na n'ìhe-ìke nke di n'ḡbu-aka-ha. 9 Onye mara? eleigh anya Chìneke gēchighari, chēgharia uche, si n'ìwe-Ya di ḡku chigharia, ka ayi we ghara ìla n'iyì. 10 Chìneke we hu ḡlu nile ha, na ha siri n'uzḡ oḡo ha chigharia; Chìneke we chēgharia uche bayere ihe oḡo ahu, nke O kwuru, si na Q gēme ha; Q megh

4 kwa ya. 1 O we jọ Jona ajọ njọ nke-uku, iwe-ya ewe di ọku. 2 O we kpere Jehova, si, Biko, Jehova, Nka abugh okwum, m̀be m'nanọ n'alam? N'ihl nka ka m'buru uzọ balaga na Tashish: n'ihl na amaram na Gi onwe-gi bu Chineke nke bu onye-amara, onye-obi-ebere, Onye nādigh-ewe iwe ọsọsọ, Nke nāba kwa uba n'ebere, Nke nēchēghari kwa uche bayere ihe ọjọ ahu I gēweta. 3 Ma uḅu a, Jehova, biko, wepu ndum n'arum; n'ihl na ọ kam nma inwu ọnwu kari idi ndu. 4 Jehova we si, I nēme nke-oma n'iwe iwe di ọku? 5 Jona we pua n'obodo, nọdu ala n'akuku Iru-anyanwu nke obodo, mere onwe-ya otu ulo-ntu n'ebe ahu, nọdu ala n'okpuru ya na ndo-ya, rue m̀be ọ gāhu ihe gēme n'obodo. 6 Jehova, bú Chineke, we guputa otu ogili-uḅa, me ka o tolite n'elu Jona, ka ọ we buru ndo n'elu isi-ya, inaputa ya n'ọnọdu ọjọ ya.

Jona we n̄uria ọnu nke-uku n'ihl ogili-uḅa ahu. 7 Chineke we guputa otu ikpuru m̀be chi boro n'echi-ya, ọ we ribie ogili-uḅa ahu, ọ we kponwua. 8 O rue, m̀be anyanwu wara, na Chineke guputara otu ifufe Iru-anyanwu di ọku; anyanwu we tikwasi Jona n'isi, ike we gwusia ya, ọ we riọ Chineke ndu-ya ka ọ nwua, si, O kam nma inwu ọnwu kari idi ndu. 9 Chineke we si Jona, I nēme nke-oma n'iwe iwe di ọku bayere ogili-uḅa ahu? O si, Anameme nke-oma n'iwe iwe di ọku rue ọnwu. 10 Jehova we si, Gi onwe-gi mere ogili-uḅa nka ebere, bú ihe nke i nādọbugh onwe-gi n'olu n'ihl ya, nke i nēmegh kwa ka ọ di uku; nke tolitere n'otu abali, la kwa n'iyi n'otu abali: 11 Mu onwem kwa, M'gagh-emere Nineve ebere, bú obodo uku ahu; nke ihe kari oru nnu madu uzọ iri-na-ise nọ nime ya, bú ndi nāmagh nke bu aka-nriha na aka-ekpe-ha; na ọtutu anumanu?

MAIKA

1 I Okwu Jehova nke ruru Maika, bú onye Moreshet, nti, n'ubochi Jotam na Ehaz na Hezekaia, bú ndi-eze Juda, bú okwu nke ọ huru bayere Sameria na Jerusalem.

2 Nurunu, unu ndi nile di iche iche, unu nile; na nti, gi uwa, na ujú-ya: ka Onye-nwe-ayi Jehova ghọ onye-ama n'etiti unu, bú Onye-nwe-ayi site n'ulo uku Ya di nsọ. 3 N'ihl na, le, Jehova nēsi n'ebe-Ya puta, O gāridata kwa, zokwasi ebe di elu nile nke uwa ukwu. 4 Ugwu nile gābaze kwa n'okpuru Ya, agābawa kwa ndagwurugwu nile, dika wax n'iru ọku, dika miri nke anāwuda n'ebe-nrida. 5 N'ihl njehie Jakob ka ihe a nile di, na n'ihl nmehie nile nke ulo Israel. Gini bu njehie Jakob? ọ bugh Sameria? gini bu kwa ebe di elu nile nke Juda? há abugh Jerusalem? 6 M'gēme kwa Sameria ka ọ ghọ obo-ihe nke ọhia, ka ọ ghọ kwa ebe akuru ubi-vine: M'gāwusi kwa nkume-ya nile nime ndagwurugwu, ọ bu kwa ntọ-ala-ya nile

ka M'gēkpughe. 7 O bu kwa arusi-ya nile apiri api ka agētipia, ọ bu kwa onyinye ikwa-iko ya nile ka agēsure n'ọku, ọ bu kwa arusi-ya nile ka M'gēme ebe tọbọrọ n'efu: n'ihl na o siworo n'onyinye nwayi nke nākwa iko chikọta ha, ọ bu kwa rue onyinye nwayi nākwa iko ka ha gālaghachi. 8 N'ihl uka ka m'gēti aka n'obi, kwasié ákwá ike, jeharia buru onye yipuworo uwe ba ọtọ: m'gēme ikwa-ákwá dika nkita-ọhia, na iru-ujú dika enyi-nnunu. 9 N'ihl na ihe nādigh ngwọta ka ntiputa-onyá-ya nile bu: n'ihl na ọ biaruwo Juda; o rutewo ọnu-uzọ-ama ndim, rue Jerusalem. 10 Unu egosila ya na Gat, unu akwala ákwá ma-ọli: nime Bet-le-afra ka m'turuworo onwem n'ájá. 11 Gabigara onwe-unu, gi nwayi bi na Shafia, n'otọ na ihere: nwayi bi na Zeanan aputagh; otiti-aka-n'obi nke Bet-izel gānapu unu ebe-nguzo-ya. 12 N'ihl na nwayi bi na Marot echerewo inwe ezi ihe: n'ihl na ihe ọjọ esiwo

n'ebe Jehova nọ ridarue ọnu-uzọ-ama Jerusalem. 13 Kegide ubọ-ala n'inyinya ukwu ọsọ, gi nwayi bi na Lekish: isi-nmalite nmehie ka ọ buru ada Zaion; n'ihie na ọ bu nime gi ka ahuru njehie nile nke Israel. 14 N'ihie nka ka i gēnye Moreshet-gat ihe-idu-ulo di iche iche: ulo nile nke Akzib gāghọrọ ndi-eze Israel miri-iyi nārafu arafu. 15 Ọzọ, onye-nnweta ka M'gēme ka ọ biakute gi, gi nwayi bi na Maresha: rue Adulam ka nsọpuru Israel gābia. 16 Mere onwe-gi isi-nkwọcha, kọpu isi-gi n'ihie umu nke ihe-utọ-gi nile: me ka isi-nkwọcha-gi sa mbara dika nke udele; n'ihie na emewo ka ha si n'ebe i nọ je biri n'ala ọzọ.

2 1 Ahuhu diri ndi nēchēputa ajọ ihe, nālu kwa ihe ọjọ n'elu ihe-ndina-ha! n'ihie nke ututu ka ha nēme ya, n'ihie na ọ di n'ike aka-ha. 2 Ha we tukwasi anya-uku n'ubi, nara ha n'ike; ha tukwasi anya-uku n'ulo, būru ha: ha emebuwọ kwa ma nwoke ma ulo-ya, bú onye ọ bula na ala-nketa-ya. 3 N'ihie nka ka Jehova siri otú a: Le, M'nēchē èchichē ihe ọjọ megide aburu nka, bú ihe ọjọ nke unu nāgagh-ekopu olu-unu, unu agagh-ejeghari kwa n'idi-elu; n'ihie na mbe ọjọ ka ọ bu. 4 N'ubochi ahu ka agātu ilu megide unu, gosie ákwá ike, si: Apunarisiwo ayi ihe: okè ndim ka Ọ nābanwe: le ka O si ewepurum ya nke-uku! ọ bu onye nke nādaghachi azu ka Ọ nēkèrè ubi nile ayi. 5 N'ihie nka i gagh-enwe onye nātu eriri-otútú n'ala ruru madu n'ife-nzà nime nkpọkọta ndi Jehova. 6 Unu abusala okwu dika miri, otú a ka ha nābusa okwu. Ha agagh-abusará ndia okwu: okwu-ha nke nētiye n'ọnọdu-ihere agagh-ewezuga onwe-ha. 7 Gi ulọ Jakob, ágāsi, Mọ nke Jehova, Ọ rapuru ibu onye nādigh-ewe iwe ọsọsọ? ihe ndia, hà bu omume-Ya? okwum nile, hà adigh-eme onye nējeghari n'izi-ezi nma? 8 Ma nyahuru ka ndim nēbili ọtọ ibu onye-iro: ọ bu n'uwe-nbọkwasi ka unu nēyipucha uwe-nwuda n'aru ndi nāgabiga na ntukwasi-obi, bú ndi si n'agha echighari. 9 Ndinyom nke ndim ka unu nāchupu n'ulo ihe-utọ nile ha; umu-ntakiri-ha ka unu nānapu ebubem rue mbe ebigh-ebi. 10 Bilienu, la; n'ihie na nka abugh izu-ike-unu: n'ihie iru-árú nke nemebi

emebi, ọbuná nmebi di irè. 11 Ọ buru na onye ọ bula nke nējeghari n'ifufe na okwu - ugha ekwu okwu - ugha, si, M'gābusara gi okwu dika miri bayere manya-vine, baye-kwa-ra ihe-ọnuunu nāba n'anya; ọ gābu kwa onye nābusara ndi nka okwu dika miri.

12 Gi Jakob, aghaghm ime ka ndi-gi nile zukọta; aghaghm ichikọta ndi Israel fọduru; n'otú ka M'gēdokọ ha dika igwè ewu na aturu nke Bọzra: dika igwè aturu n'etiti ebe-ita-nri-ya; ha gēme oké nkpọtu n'ihie uba madu. 13 Onye-ntipú ahu arigowo n'iru ha: ha etipúwo, we gabiga rue ọnu-uzọ-ama, pua na ya: eze-ha agabigawo kwa n'iru ha, Jehova kwa n'isi ha.

3 1 M'we si, Biko, nurunu, unu ndi-isi Jakob, na unu ndi-ikpe ulọ Israel: ọ bugh ihe diri unu, bú imara ikpé? 2 unu ndi nākpọ ezi ihe asi, ndi nāhu kwa ihe ọjọ n'anya; ndi nādowapu ha akpukpọ n'aru, na anu - aru - ha n'okpukpu nile ha; 3 ndi nēri kwa anu-aru ndim; ọ bu kwa akpukpọ-aruhā ka ha ọaworo ha, ọ bu kwa okpukpu nile ha ka ha ọajisiworo: e, ha ebugbisiwo ha dika ihe agēsi n'ite, na dika anu n'etiti ite ọla. 4 Mbe ahu ka ha gētiku Jehova nkpu, ma Ọ gagh-aza ha: O gēzonari kwa ha iru-Ya na mbe ahu, dika ha meworo ka omume nile ha ọ njo. 5 Okwu di otú a ka Jehova kwuru bayere ndi-amuma ahu ndi nēdufu ndim; ndi ji ezé-ha ata aru, we kpọ, si, Udo; ma onye ọ bula nke nādigh-etiye ihe n'ọnu-ha, ha ewe do agha nsọ megide ya; 6 N'ihie nka ka abali gādiri unu, unu ewe ghara ihu ọhú; ọchichiri gāba-kwara unu, unu ewe ghara iju ase; anyanwu gādakpute kwa ndi-amuma ahu, ubochi ewe ji nji n'elu ha. 7 Ihere gēme kwa ndi-ọhú, ndi nāju ase gēnwe kwa iru-ihere; e, ha gēkpuchi ebugbere-ọnu-eluhā, ha nile: n'ihie na ọ digh ọziza Chineke nāza. 8 Ma otú ọ di, mu onwem juputara n'ike, bú Mọ nke Jehova, na ikpé, na idi-ike, igosi Jakob njehie-ya, na igosi Israel nmehie-ya. 9 Biko, nurunu nka, unu ndi-isi ulọ Jakob, na unu ndi-ikpe ulọ Israel, ndi nākpọ ikpé ziri ezi ihe-árú, ọ bu kwa izi-ezi nile ka ha nēme ka ọ ọagọrọ abagọ. 10 Ndi ji ọbara ewu Zaion, ji kwa ajọ omume ewu Jerusalem. 11 Ndi-isi-ya nēkpe ikpe

n'ihì iri-ngo, ndi-nchu-aja-ya nēzi ihe n'ihì ugwo, ndi-amuma-ya nāju ase n'ihì ego: ma na Jehova ka ha nādabere, si, Jehova, Ọ nogh n'etiti ayi? ihe ọjọ agagh-abiakwasi ayi. 12 N'ihì nka ka agēji plough gwu Zaion dika ubi n'ihì unu, Jerusalem gāgho kwa obo-ihe obo-ihe, ugwu nke ulo ahu gādi kwa ka ebe di elu nke oké ọhia.

4 I O gēru kwa, n'ikpe-azu nke ubochi ndia, na ugwu nke ulo Jehova ganēguzosi ike n'elu ugwu nile, agēbuli kwa ugwu ahu elu kari ugwu ntà nile; ndi di iche iche gērùbà nime ya dika osimiri. 2 Ọrutu mba gēje kwa, si, Bianu, ka ayi rigorue ugwu Jehova, ru kwa ulo Chineke nke Jakob; O gēzi kwa ayi uzọ-Ya ufodu, ayi gēje kwa ije n'okporo-uzọ-Ya nile: n'ihì na Zaion ka iwu gēsi puta, okwu Jehova gēsi kwa na Jerusalem puta. 3 Ọ gēkpe kwa ikpe n'etiti ọtutu ndi di iche iche, dozi-kwara mba di iche iche nwere ume okwu-ha rue ebe di anya; ha gākpughari kwa mma-agma-ha nile ka ha buru mma-ogè, na ube-ha nile ka ha buru mma-ikwa-osisi: mba agagh-ebuli mma-agma megidemba, ha agagh-amuta kwa agha ọzọ. 4 Ma ha gēbi, onye ọ bula n'okpuru osisi vine ya na n'okpuru osisi fig ya; ọ digh kwa onye gēme ka ha ma jijiji: n'ihì na ọnu nke Jehova nke usu nile nke ndi-agma ekwuwo okwu. 5 N'ihì na ndi nile di iche iche nējeghari, onye ọ bula n'aha nke chi-ya, ayi onwe-ayi ganējeghari kwa n'aha Jehova, bú Chineke-ayi, rue mbe nile ebigh-ebi.

6 N'ubochi ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), ka M'gēme ka nwayi ahu nke nēje nsukwara-achi zukota, ọ bu kwa nwayi ahu nke achupuru achupu ka M'gāchikota, ya na nwayi nke M'meworo ihc ọjọ; 7 M'gēme kwa ka nwayi ahu nke nēje nsukwara-achi ghọ ndi fọduru afodu, M'gēme kwa ka nwayi ahu nke emere ka ọ nọ n'ebe di anya ghọ mba nwere ume: Jehova gābu kwa eze-ha n'ugwu Zaion site n'ubọ a we rue mbe ebigh-ebi. 8 Ma gi onwe-gi, ulo-elu nke igwè aturu, Ofel nke ada Zaion, gi ka ọ gābiakute; e, ọchichi anāchi mbu gābia, bú ala-eze nke diri ada Jerusalem. 9 Ubu a n'ihì gini ka i nētisi nkpu ike? Ọ bu na eze adigh na gi? onye-ndum-odu-gi, ọ lawo n'iyi, na ihe-nbali

ejidewo gi dika nke nwayi ime nēme? 10 Nābali, jisie ike imuputa nwa, gi ada Zaion, dika nwayi ime nēme: n'ihì na ubọ a ka i gāpu n'obodo, biri n'ọhia, biarue Babilon; n'ebe ahu ka agānaputa gi; n'ebe ahu ka Jehova gānaputa gi n'aka ndi-iro-gi. 11 Ma ubọ a ọtutu mba achikotawo onwe-ha imegide gi, ndi nāsi, Ka emerua ya, ka anya-ayi lekwasi kwa Zaion. 12 Ma ndi ahu amagh echichè nile nke Jehova, ha aghotagh kwa ndum-odu-Ya: n'ihì na Ọ chikotawo ha dika ukwù-ọka n'ebe-nzocha-ọka. 13 Bilie, zocha, gi ada Zaion: n'ihì na mpi-gi ka M'gēme ka ọ ghọ igwè, ọ bu kwa ukwu-gi ka M'gēme ka ha ghọ ọla: i gāzopia kwa ọtutu ndi di iche iche: M'gēwezuga kwa urù-ha nye Jehova, wezuga kwa àkù-ha nye Onye-nwe uwa 5 nka nile. I Ubu a ka i gēdo onwe-gi n'usu ndi nāpunara madu ihe, gi ada nke usu ndi nāpunara madu ihe: nnochigidé-n'agma ka ọ nochigideworo ayi: ha gēji nkpa-n'aka tie onye-ikpe Israel na òtì.

2 Ma gi onwe-gi, Bet-lehem Efrata, nke di ntà idi n'etiti usu nile nke nnù abua na ọgu iri nke Juda, nime gi ka otù onye gēsi putaram ibu onye nāchi achi n'Israel; onye ọpupu-ya nile sitere na mbe ochie, site n'ubochi nile nke mbe ebigh-ebi gara aga. 3 N'ihì nka ka Ọ gārara ha nye, rue mbe nwayi ime nēme gāmuwori nwa: umu-nne-ya ndi fọduru afodu ewe laghachikute umu Israel. 4 O gēguzo kwa, zua igwè aturu-ya n'ike nke Jehova, na nbili-elu nke aha Jehova, bú Chineke-ya: ha gēbiri kwa; n'ihì na ubọ a ka ọ gādi uku rue nsotu nile nke uwa. 5 Onye a gābu kwa udo: mbe Asiria gābata n'ala-ayi, mbe ọ gāzọ kwa ukwu n'ulo-elu nile ayi, ayi gēme kwa ka ndi-ọzùzù-aturu asa na ndi-isi madu asatọ bilie imegide ya. 6 Ha gēji kwa mma-agma buchapu ala Asiria na ala Nimrod n'ọnu-uzọ-ya nile: ọ gānaputa kwa ayi n'aka Asiria, mbe ọ gābata n'ala-ayi, mbe ọ gāzọ kwa ukwu n'ókè-ala-ayi. 7 Ndi Jakob fọduru gādi kwa n'etiti ọtutu ndi di iche iche dika igirigi sitere n'ebe Jehova nọ, dika aburubu-miri n'elu ihe-ọkukù; nke nādigh-ele anya onye ọ bula, nke nādigh-echere kwa unu madu. 8 Ndi Jakob fọduru gādi kwa n'etiti mba nile, n'etiti ọtutu ndi di iche iche, dika

odum n'etiti anumanu nke oké ohia, dika nwa-odum n'etiti igwè ewu na aturu nile: nke gābu, m̀be ọ gāgabiga, ọ gāzoda, dọkasia, ọ digh kwa onyennaputa di. 9 Ka aka-gi di elu imegide ndi nākpabu gi, ka ebipu kwa ndi-iro-gi nile.

10 O gēru kwa n'ubochi ahu, (ọ bu ihe si n'onu Jehova puta), na M'gēbipu inyinya-gi nile n'etiti gi, me ka ubo-alagi nile la n'iyi: 11 M'gēbipu kwa obodo nile nke ala-gi, kwatue ebe-gi nile ewusiri ike: 12 M'gēbipu kwa n'aka-gi m̀basi nile; i gagh-enwe kwa ndi ji igwe-oji atụ isi oma na isi ọjọ: 13 M'gēbipu kwa arusi-gi nile apiri api na ogidi-gi nile n'etiti gi; i gagh-akpo kwa isi ala nye ọlu aka-gi ọzọ. 14 M'gēropu kwa Asherim-i n'etiti gi: M'gēkpochapu kwa ndi-iro-gi nile. 15 M'gābò kwa ọbò n'iwe na n'onuma n'aru mba nile ndi nānugh olum.

6 1 Biko, nurunu ihe Jehova nāsi: Bilie, je ikpe n'iru ugwu nile, ka ugwu ntà nile nu kwa olu-gi. 2 Unu ugwu, nurunu okwu ikpe Jehova; nukwa-nu, unu ntọ-ala uwa nke nādigide m̀be nile: n'ih i na Jehova na ndi-Ya nēkperita ikpe, ọ bu kwa Israel ka Ọ gāruso uka. 3 Ndim, gini ka M'meworo gi? ọ bu kwa gini ka M'jiworo me ka ike gwu gi? ha àmà megidem. 4 N'ih i na M'mere ka i si n'ala Ijipt rigoputa, ọ bu kwa n'ulo ndi-orù ka M'haputara gi; M'we ziga Moses na Eron na Miriam iga n'iru gi. 5 Ndim, biko, cheta ihe Belak, bú eze Moab, ́bara n'izù, na ihe Belam nwa Beoa zara ya; cheta site na Shitim rue Gilgal, ka unu we mara ezi omume nile nke Jehova. 6 M'gēji gini bia n'iru Jehova, rube isi n'iru Chineke di elu? m'gābia n'iru Ya chiri ihe àjà-nsure-ọku, chiri umu-chi ́bara otù arọ? 7 Ọ gātọ Jehova utọ, bú nnù kwuru nnù ebulu ma-ọbu orù nnù kwuru orù nnù iyi manu? m'gēnye ọkparam n'ih i njehiem, nkpuru afom n'ih i nmehie nkpuru-obim? 8 Gi madu, O gosiwo gi ihe di nma; ọ bu kwa gini ka Jehova nāchọ n'aka-gi, ma-ọbugh nāni ime ihe ekpere n'ikpe, na ihu ebere n'anya, na iji obi-ume-ala soro Chineke-gi nēje ije?

9 Olu Jehova nākpọ obodo òkù, onyenzube-ihe gāhu kwa aha-Gi: nurunu

nkpa-n'aka, na Onye kaworo ya. 10 Ọ di àkù nmebi-iwu fọduru n'ulo onyennmebi-iwu, ma-ọbu ephah nērugh eru nke nākpasu Chineke oké iwe? 11 M'gādi ọcha n'obi m̀be m'nwere ihe-otùtù nmebi-iwu, m̀be m'nwe-kwa-ra akpa nkume-otùtù aghughọ? 12 N'ih i na ndi-ogaranya-ya juputara n'ihe-ike, ndi bi nime ya ekwuwo kwa okwu-ugha, ire-ha di kwa aghughọ n'onu - ha. 13 Ọzọ kwa, Mu onwem etiputawom i onyà jọburu onwe-ya; emewom i ka i toborọ n'efu n'ih i nmehie-gi nile. 14 Gi onwe-gi gēri ihe, ma afọ agagh-eju gi; afọ-aworọ-gi gādigide kwa nime gi: i gēwezuga kwa ndi-gi, ma i gagh-eme ka ha ́bapu; ma ndi i nēme ka ha ́bapu, ọ bu mma-agma ka M'gēwere ha nye. 15 Gi onwe-gi gāgha nkpuru, ma i gagh-ewe ihe-ubi: gi onwe-gi gāzocha nkpuru osisi olive, ma i gagh-ete manu n'aru gi; i gāzochapu kwa manya-vine ọhu, ma i gagh-añu manya-vine. 16 N'ih i na anēdebe ukpuru nile nke Ọmri, na ọlu nile nke ulo Ehab, unu ewe jeghari nime ndum-ọdu nile ha: ka M'we me gi ka i ghọ ebe toborọ n'efu, me kwa ndi bi nime-ya ka ha ghọ ihe-ima-ọsọ; ọ bu kwa ita-uta ndim ka unu gēbu.

7 1 Ahuhu dirim! n'ih i na adiwom ka m̀be ha ghọkọtaworo nkpuru nke m̀be nghọkọta-nkpuru, dika ntutukọ nkpuru ubi-vine fọduru nke ọghughọ-nkpuru-vine: ọ digh otù uyọkọ nkpuru-vine fọduru iri; nkpuru-osisi fig nke buru uzọ cha ka nkpuru-obim chọsiworo ike. 2 Onye-ebere alawo n'iyi pua n'uwa, ọ digh kwa onye ziri ezi n'etiti madu: ha nile nēche anwu ọbara; ha ji ubu achu ntà, onye ọ bula nwa-nne-ya. 3 Ọ bu n'elu ihe ọjọ ka ọbu-aka-ha abua di ime ya nke-oma; onye-isi nāriọ, onye-ikpe ewe jikere n'ih i ugwo; onye uku kwa, onye nēkwu ihe-ila-n'iyi nke nkpuru-obi-ya ka ọ bu: ha we tukọta ya dika udọ. 4 Onye nke ha nke kachasi nma di ka uke: onye ziri ezi jorọ njọ kari ogige ogwu: ubochi ndi-nche-gi, bú nleta-gi, abiawo; ubu a ka m̀be iba ha ghari gādi. 5 Unu ekwerela n'eyi, unu atukwasila eyi unu mara nke-oma obi: debe chubere-onu-gi ghara igwa nwayi nēdina n'obi-gi okwu. 6 N'ih i na nwanwoke nākpọ nna-ya onye-nzuzu, nwanwayi nēbili imegide nne-ya, nwunye

nwa imegide nne di-ya; ndi-iro madu bu ndi ulo-ya.

7 Ma mu onwem, nime Jehova ka m'gēche nche nke-oma; M'gēchere Chineke nke nzopotam: Chinekem gānu olum. 8 Añulam ọnu, gi onye-ironi: mbe m'dara ada, m'bilie; mbe m'nānọdu n'ọchichiri, Jehova gāburum ihè. 9 Iwe di ọku nke Jehova ka m'gēbu, n'ihì na emehiewom megide Ya; rue mbe Ọ gēkpe onum, me ihe ekpere n'ikpem, Ọ gēme ka m'puta n'ihè, m'gēlekwasì kwa ezi omume-Ya anya. 10 Nwayi-irom gāhu kwa ya, ihere ewe kpuchie ya iru; bú onye nāsìm, Ọle ebe Jehova, bú Chineke-gi, nọ? Anyam abua gēlekwasì ya; ubu a ka ọ gāghọ ihe-nzọtọ dika apiti nke èzi. 11 Ubọchi ihà ogige-gi nile gādi! n'ubọchi ahu ka okè-gi gādi n'ebe di anya. 12 N'ubọchi ahu ọ bu kwa gi ka agābiakute, site n'Asiria na obodo nile nke Ijìpt, site kwa n'Ijìpt we rue Osimiri, site kwa n'okè osimiri rue okè osimiri, site kwa n'ugwu rue ugwu. 13 Ma ala nka gāghọ ebe tọbọrọ n'efu n'ihì ndi bi nime ya, site na nkpuru nke omume nile ha.

14 Were nkpa-n'aka-Gi zua ndi-Gi,

bú igwè ewu na aturu nke ihe-nketa-Gi, ndi bi iche, n'okè ọhia n'etiti Kamel: ka ha ta nri ninie Beshan na Gilead, dika n'ubọchi nile nke mbe ebigh-ebi gara aga. 15 Dika n'ubọchi i siri n'ala Ijìpt puta, otù a ka M'gēme ka ọ hu okè ọlu di iche iche. 16 Mba di iche iche gāhu ya, ihere idi-ike-ha ewe me ha: ha gātukwasì aka n'ọnu, nti-ha gēchi. 17 Ha gāraha aja dika agwọ; dika ihe di iche iche nke nākpụ akpu nke ala, otù a ka ha gēwere ima-jijiji si n'ebenmechibido nile ha puta: Jehova, bú Chineke-ayi, ka ha gābiakute n'okè egwu, ha gātu kwa egwu gi. 18 Ọnye bu Chineke dika Gi, Nke nēbupu ajọ omume, nāgabiga kwa njehie nke diri ndi ala-nketa-Ya fọduru? O jigidegh iwe-Ya rue mbe ebigh-ebi, n'ihì na onye ebere nātọ utọ ka Ọ bu. 19 O gēehighari, nwe obi-ebere n'aru ayi; Ọ gāzọda ajọ omume nile ayi: I gātubà kwa nmehie nile ha n'ebe dikarisiri omimi nke okè osimiri. 20 I gēnye Jakob ezi-okwu, me-kwa-ra Abraham ebere, bú nke I iuworo nna-ayi-hà n'iyi site n'ubọchi nile nke mbe ochie.

NEHUM

1 1 Ibu eboro Nineve. Akwukwọ ọhù nke Nehum, bú onye Elkosh.

2 Chineke ekworo, Nke nābọ kwa ọbọ, ka Jehova bu; onye-ọbọ ka Jehova bu, Ọ bu kwa onye-nwe ọnuma; onye-ọbọ ka Jehova bu n'aru ndi nēmegide Ya, onye nēdebere ndi-iro-Ya iwe ka Ọ bu. 3 Jehova adigh-ewe iwe ọsọsọ, Ọ di kwa uku n'ike, ma ọ digh uzọ ọ bula Ọ gāgu ndi ikpe mara na ha bu ndi ikpe nāmagh: Jehova, n'okè ikuku na n'okè ifufe ka uzọ-Ya di, igwe-oji bu kwa aja ukwu-Ya abua. 4 Ọ nābasiri okè osimiri nba ike, me ka ọ ta, ọ bu kwa osimiri nile ka Ọ meworo ka ha takọrọ: Beshan nātālata, ya na Kamel, ihe-opupụ nke Lebanon nātālata kwa. 5 Ugwu nile emewo nkpatu site na Ya, ugwu ntà nile abazewo kwa; ala we

bulie onwe-ya site n'iru Ya, e, elu-uwa dum madu bi na ndi nile bi nime ya. 6 Ọnye gēguzo n'iru okè iwe-Ya? ọ bu kwa onye gēguzosi ike n'idi-ọku nke iwe-Ya? awusiwo ọnuma-Ya dika ọku, akwatuwo kwa okè nkune nile site na Ya. 7 Jehova di nma, Ọ bu ebe ewusiri ike n'ubọchi ahuhu; Ọ bu kwa onye nāma ndi nā babà nime Ya. 8 Ma O gēji miri nke nērubiga okè nke nērubiga erubiga me ka ọnọdu obodo ahu gwusia, ọ bu kwa ndi-iro-Ya ka Ọ gāchubà n'ọchichiri. 9 Gini ka unu nēchie megide Jehova? Ya onwe-ya nēme ka ọ gwusia: nkpa bu agagh-ebili nke ubọ abua. 10 N'ihì na ọ bu ezie na ha di ka ogwu tuhiri atuhi, buru kwa ndi nūbigaworo manya okè dika n'inūbiga-manyā-okè-ha, ọku gēripia ha dika

ahihia - ọka kponwusiri akponwu. 11 Nime gi ka otu onye siri puta, nke nēchē ihe ọjọ megide Jehova, nādu kwa ọdu ihe ọjọburu onwe-ya. 12 Otū a ka Jehova siri: Ọ bu ezie na ha zuru okè, ba kwa uba otū a, ọbunā otū a ka agēbutu ha, ọ gāgabiga kwa. Ọ bu ezie na ewedawom i n'ala, ma M'gagheweda kwa gi n'ala ọzọ. 13 Ma ubu a ka M'gābajipu nkporo yoke-ya n'olu-gi, ọ bu kwa abu-gi nile ka M'gētibi. 14 Jehova enyewo kwa iwu bayere gi, ka aghara igha kwa nkpuru ọ bula ọzọ nke sitere n'aha-gi: n'ulo chi-gi nile ka M'gēbipu arusi apiri api na arusi awuru awu; M'gēdo ili-gi; n'ihī na eleliwo gi anya. 15 Le, n'elu ugwu ka ukwu nke onye nēzisa ozi ọma di, bụ onye nēme ka anuru okwu udo! Me ememe-gi nile, gi Juda, kwughachi nkwa nile i kwere: n'ihī na onye ọjọburu onwe-ya agagh-agabiga kwa nime gi ọzọ; ebipusiwo ya.

2 1 Onye-nchusa arigotawo n'iru-gi: chebe ebe ewusiri ike, che uzọ nche, me ka ukwū-gi sie ike, ọa ike ume nke-uku. 2 N'ihī na Jehova neme ka nbili-elu nke Jakob lata, dika nbili-elu nke Israel: n'ihī na ndi-nwusi awusiwo ha dika miri, ọ bu kwa ngalaba-vine nile ha ka ha bibiwo. 3 Ọta ndi-dike-ya bu ihe esijiri ọbara-ọbara, ndi-dinkpā-ya yiri uwe nācha uhie uhie: igwè nēbupu ebupu ka ubo-ala-ya nwere n'ubochi ndozi-ya, emewo ka osisi fir nile me nkpatu nke-uku. 4 N'ēzi nile ka ubo-ala nile kpotuwo nkpotu nke-uku, ha nābāghari iru na azu n'amā nile: ha di ka ọwa nēnwu enwu n'ile ha anya, dika amūmā ka ha nāba ọsọ. 5 Ọ nēcheta ndi-ebube-ya: ha su ngongọ n'ojije-ha, me ngwa ijeru mbidi obodo, ma edoziwo ihe-nkpuchi ndi nānōchigide ya n'agha. 6 Emeghewo ọnu-uzo-ama nile nke osimiri nile, abazewo ulo uku ya. 7 Ekpughewo kwa Huzab, me ka ọ rigopu, ndi-orū-ya ndinyom nēkwo kwa akwā dika olu nduru, nēti obi-ha aka. 8 Ma Nineve di ka ọdọ-miri juputara na miri site n'ubochi nile ya onwe-ya di: ma ndi ahu nābalaga; Guzonu, guzonu, ka ha nāsi; ma ọ digh onye nāgha anya n'azu. 9 Lutanu ọla-ọcha n'agha lutaru ọla-edo n'agha: ọ digh kwa ọgwugwu diri akū edoziri edozi, bụ ebube nke sitere n'ihe nile anāchosi ike.

10 Ọ bu ihe toboro n'efu, na ihe awusiri dika miri, na ihe ababara ọto: obi alowo kwa miri, isu-ngongọ nke ikperè abua di kwa, nhalī di kwa n'ukwū nile, iru ha nile achagharisiwo kwa. 11 Ọle ebe ebe-obibi ọdum di? ebe-ita-nri ka ọ bu kwa-ra umu-ọdum, ebe ọdum na nne-ọdum na nwa-ọdum jeghariri, ọ digh kwa onye nēme ka ha ma jijiji. 12 Ọdum nādoḅu anu gēzuru umu-ya, ọ nātoḅuta-kwa-ra nne-ọdum-ya nile anu, we kpojue ọbā-ya nile n'anu-ndoḅu, kpoju kwa ebe-obibi-ya nile n'anu ọ doḅuwo. 13 Le, Mu nēmegide gi, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta), M'gēsure kwa ubo-ala-ya n'anwuru-ọku, ọ bu kwa umu-ọdum-i ka mma-agma gēripia: M'gēbipu kwa anu-ndoḅu-gi n'uwa, agagh-anu kwa olu ndi-ozī-gi ọzọ.

3 1 Ahuhu diri obodo ọbara! o juputasiri n'okwu-ugha na ndoka; ndoḅu-anu adigh-apu na ya. 2 Ge nti olu utari, na olu nke uzū wheel; na inyinya nāwuli awuli, na ubo-ala nāmali amali; 3 na onye-inyinya nēme ka inyinya-ya rigo, na mma-agma nēbupu ebupu, na ube nēbu amūmā; na otutu ndi eburu ebū, na oké obo ozu; ọ digh kwa ọgwugwu diri ozu-ha; ha nāsu ngongọ n'ozu-ha: 4 n'ihī iba-uba nke ikwa-iko nile nke nwayi nākwa iko onye mara nma nke-uku, bụ nwayi nwe mbasi di iche iche, nke nērc mba di iche iche site n'ikwa-iko-ya nile, na aburu di iche iche site na mbasi-ya nile. 5 Le, Mu nēmegide gi, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta), M'gēkpughe kwa ọnu-ọnu-ala nile nke uwe-nwuda-gi n'iru-gi, me ka mba nilc hu ọto-gi, na ala-eze nile ka ha hu ihere-gi. 6 M'gātukwasi kwa gi ihe-ārū di iche iche, M'gākpọ kwa gi ihe-nzuzu, do gi ka ihe ile anya. 7 O gēru kwa, na ndi nile ndi nāhu gi gābanari gi, si, Ebibiwo Nineve: ọnye gēgosi ya ebere o ji n'aru ya? Ọle ebe M'gāchopotara gi ndi-nkasi-obi? 8 I di nma kari No-amon, nke bi n'etiti osimiri Nail nile, nke miri di ya buruburu; nke ekpē-ya bu oké osimiri, oké osimiri ka mbidi-ya sitere? 9 Etiopia bu ume-ya, ya na Ijpt, ọ digh kwa ọgwugwu diri ya; Put na Lubim buri ndi-iye-aka-gi. 10 Ọbunā obodo ahu ka emere ka ọ je biri n'ala ọzọ, ọ

lara na ndota-n'agha: atupia-kwa-ra umu-ya nānu ara n'isi èzí nile: ọ bu kwa ndi di nsopuru ya ka ha fekwasiri nzà, eke-kwa-ra ndi uku ya nkporo. 11 Gi onwe-gi gānubiga kwa manya ókè, i gābu onye zoro czo; gi onwe-gi gācho kwa ebe siri ike, n'ihì onye-iro. 12 Ebe-gi nile ewusiri ike gādi ka osisi fig nwere nkporu-osisi fig buru uzọ cha: ọ buru na aruru ha aru, ha adabà n'onu onye nēri ha. 13 Le, ndi-gi bu ndinyom n'etiti gi; ndi-iro-gi ka emeghepusiworo onu-uzọ-ama nile nke ala-gi nye: ọku eripiawo ihe-ntuchi-gi nile. 14 Sere onwe-gi miri nke nnochigide-n'agha, me ka ebe-gi nile ewusiri ike sie ike: ba n'uro, zota ájá, jide ihe eji akpu brick. 15 N'ebe ahu ka ọku gēripiā gi; mma-gha gēbipu gi, o gēripiā gi dika ukpala:

me onwe-gi ka i rie nne dika ukpala, me onwe-gi ka i rie nne dika igurube. 16 I mewo ka ndi-ahia-gi ba uba kari kpakpando nke elu-igwe: ukpala enwopuwo iwere-ya, felaga. 17 Ndi-gi ekpubeworo okpu-eze di ka igurube, ndi-ochi-gha-gi di kwa ka igwè igurube, ndi nēbe n'ogige abara aba n'ubochi juru oyi, ma mbe anyanwu wara ha felaga, amagh kwa onodu-ha ebe ha no. 18 Ndi-ozuzu-aturu-gi aturwo oru-ura, gi eze Asiria: ndi-ebube-gi nwere ebe-obibi-ha n'aja: ndi-gi abasawo n'elu ugwu nile, ọ digh kwa onye-nchikota ha nwere. 19 Ọ digh nbilata nbaji abajiri gi nwere; ntiputa-onyā-gi joro njo: ndi nile ndi nānu ihe-onunu bayere gi gākukpo gi aka-ha; n'ihì na onye ka ihe ojo gi nāgabigagh n'isi-ya mbe dum?

HABAKUK

1 1 Ibu nke Habakuk, bú onye-amuma, huru.

2 Jehova, rue ole mbe ka m'ganetiku Gi, ma I digh-anu? m'netiku Gi nkpu, si, Ihe-ike! ma I digh-azoputa.

3 N'ihì gini ka I neme ka m'hu ajo ihe? n'ihì gini ka I nelegide nmebu? ma ipunara-madu-ihe ma ihe-ike di n'irum: ilu-ogu we di, esem-okwu nēbuli kwa onwe-ya. 4 N'ihì nka ka iwu nēsinwu, ikpe ziri ezi adigh-aputa kwa rue mbe ebigh-ebi: n'ihì na onye nēmebi iwu nāba onye ezi omume buruburu; n'ihì nka ka ikpé nāputa buru ihe bagoro abago. 5 Hunu n'etiti mba nile, legide-kwa-nu, ka o ju kwa unu anya nke-uku nke-uku: n'ihì na ọlu ka M'nalu n'ubochi-unu, nke unu nāgagh-ekwe, mbe agakorọ unu ya. 6 N'ihì na, le, M'gaje ime ka ndi Kaldea bilie, bú mba ahu di ilu nke neme kwa ngwa ngwa; ndi nējehari na mbara uwa, inweta ebe-obibi di iche iche nke nābugh nke ha. 7 Ndi-anātu ujo, ndi di kwa egwu, ka ha bu: n'aka ha onwe-ha ka ikpé-ha na nbuli-elu-ha si aputa. 8 Inyinya-ha nile nwere ukwu nkọ kari agu, ha di kwa nkọ kari anu-ohia wolf nke anyasi; ndi-

inyinya-ha nēsi n'ebe di anya bia; ha nēfe dika ugo nke nēfe ngwa iri ihe.

9 Ha nile nābia ime ihe-ike; edosiri iru-ha ike dika ifufe Iru-anyanwu; ha we chikota ndi adotara n'agha dika aja. 10 E, mba ahu nākwa ndi-eze emò, ndi-isi bu-kwa-ra ya ihe-ichi-ochi: mba ahu nāchi ebe ọ bula ewusiri ike ochi; n'ihì na o nēkpokoba aja, we were ya. 11 Mbe ahu ọ gēfēbiga dika ifufe, ọ we gabiga, ikpe ama ya: ike-ya nka ewe ghọ chi-ya. 12 Ọ bugh Gi onwe-gi siteworo na mbe ochie, Jehova, bú Chinekem, Onye Nsom? ayi agagh-anwu. Jehova, ọ bu ikpe ikpe ka I doworo ya; Gi Oké Nkume, ọ bu kwa iba nba ka I toworo ya ntọ-ala. 13 Gi onye anya-Gi abua di ocha kari ihu ihe ojo, Onye nāpugh i wa ilegide nmebu anya, n'ihì gini ka I nelegide ndi nāghoḅu aghoḅu? n'ihì gini ka I nāba nkiti mbe onye nēmebi iwu nēloda onye di ezi omume kari ya; 14 I we me madu ka ha di ka azu nke oké osimiri, dika ihe nākpu akpu, nke nēnwegh onye nāchi ha? 15 Ha nile ka o ji nkò-azú dokpuru, o nēkpochapu ha n'eriri-ya, chikota ha n'ubu-ya: n'ihì nka ka ọ nānuri, tegharia egwú onu. 16 N'ihì nka ka ọ nāchuru eriri-ya aja,

nēsurere uḅu-ya ihe-nsure-oku nēsi isi utọ; n'ihī na site na ha ka okè-ya nwere urù, ihe-oriri-ya ma-kwa-ra abuba. 17 Ọ gēwere n'ihī nka nāwupu eriri-ya, ghara inwe omiko n'ihū mba di iche iche mḅe dum?

2 1 N'elu ebe m'nēche ka m'gēguzo, guzo kwa onwem n'elu ebe ewusiri ike, m'gēche kwa ihu ihe O gēkwu megidem, na ihe m'gāzaghachi bayere iba-nbam. 2 Jehova we zam, si, De ọhù ahu n'elu mbadamba-ihe di iche iche, tu ya akika, ka onye nāgu ya we Һа ọsọ. 3 N'ihī na ọhù ahu nādiru mḅe akara àkà, o nēkusi-kwa-ra ọgwugwu-ya ume ike, ọ gagh-ekwu kwa okwu-ugha: ọ buru na ọ la azu, chere ya; n'ihī na ọ ghagh ibia, ọ gagh-anọ ọdù. 4 Le, nkpuru-obi-ya afuliwo onwe-ya, o zigh ezi nime ya: ma onye ezi omume gēji okwukwe-ya di ndu. 5 E, ọzọ kwa, n'ihī na manya-vine-ya bu ihe-nghọbu, nwoke di nganga ka ọ bu nke nādigh-anọ kwa n'ulo; onye meworo ka ọchichọ-nkpuru-obi-ya sa mbara dika ala-mọ, ya onwe-ya di kwa ka ọnwu, afọ adigh-eju kwa ya, ọ we me ka mba nile zukọta n'ebe ọ nọ, ọ nāchikọta kwa ndi nile di iche iche n'ebe ọ nọ. 6 Ndia, hà nile agagh-atu ilu megide ya, na okwu miri emi, ọbuná okwu omimi di iche iche, bayere ya, si, Ahuhu diri onye ahu nke nēme ka ihe nābugh nke ya ba uba! rúc ole mḅe? onye ji ihe-ibe eboḅu onwe-ya! 7 Ọ bugh n'otù ntabi-anya ka ha gēbili, bú ndi nāta gi aru, ka ha gēteta, bú ndi nēme ka i ma jijiji, i gāghọ-kwa-ra ha ihe-npunara? 8 N'ihī na i kwatawo ọtutu mba, ya ka ndi nile fọduru nime ndi nile di iche iche gākwata gi; n'ihī ọbara madu na ihe-ike emere ala, nke emere obodo na ndi nile bi nime ya.

9 Ahuhu diri onye nēritara ulo-ya urù ọjọ, ido akwu-ya n'elu, ka ewe naputa ya n'ọbu-aka ihe ọjọ! 10 I duworo ulo-gi ọdu ihere, ibipu ọtutu ndi di iche iche, i we nēmehie megide nkpuru-obi-gi. 11 N'ihī na nkume gēsi na mḅidi tie nkpu, ntuhie gēsi kwa n'osisi di n'ulo za ya.

12 Ahuhu diri onye ji ọbara ewu obodo, onye ji kwa ajọ omume me ka obodo guzosie ike! 13 Le, ọ sitegh na Jehova nke usu nile nke ndi-agma na ndi di iche iche nādọbu onwe-ha n'ọlu nye

ọku, na ike nāgwu kwa mba nile n'efu? 14 N'ihī na uwa gējuputa n'omuma ebube Jehova, dika miri si ekpuchi oké osimiri.

15 Ahuhu diri onye nēme ka madu-ibe-ya nua ihe, onye nāgwakọta ya na ọnuma-gi, ọzọ, i nēme kwa ka ọ nūbiga manya okè, ka i we legide ọtọ-ha anya! 16 Afọ ihere ejuwo i kari nsọpuru: nua, ọbuná gi onwe-gi, ghọ onye anēbigh úgwù: iko aka-nri Jehova gēchighari rue gi aru, ihere nke jọburu onwe-ya gādi kwa n'elu ebube-gi. 17 N'ihī na ihe-ike emere Lebanon gēkpuchi gi, na nbibi nke anumanu di iche iche, nke mere ka ha tua ujọ; n'ihī ọbara madu na ihe-ike emere ala, nke emere obodo na ndi nile bi nime ya.

18 Úrú gini ka arusi apiri api bara, na onye nēme ya apiwo ya? úrú gini ka arusi awuru awu na onye-ozizi okwu-ugha bara, na onye nākpui ihe-ya akpuru akpu atukwasiwo ya obi, ime arusi dara obi di iche iche? 19 Ahuhu diri onye nāsi osisi, Teta; nke nāsi nkume dara obi, Kpọte onwe-gi! Nka, ọ gēzì ihe? Le, ihe a bu ihe eji ọla-edo na ọla-ọcha machita, ọ digh kwa mọ ọ bula di nime ya. 20 Ma Jehova nọ n'ulo uku Ya di nsọ: dere du n'iru Ya, gi uwa nile.

3 1 Ekpere nke Habakuk, bú onye-amuma, n'elu Shigionoth.

2 Jehova, anuwom ihe anuru bayere

Gi, m'tua egwu:

Jehova, tute ọlu-Gi n'etiti arọ nile, N'etiti arọ nile ka I gēme ka amara ya;

N'oké iwe cheta obi-ebere.

3 Chineke si na Timan nābia, Onye Nsọ si kwa n'ugwu Peran.

[Selah

Ebube-Ya ekpuchiwo elu-igwe nile, Otuto-Ya juputa-kwa-ra uwa.

4 Onwunwu-Ya di ka ihè;

Ihè nēnwuputa n'aka-Ya:

Ọ bu kwa n'ebe ahu ka ebe-nzuzo nke ike-Ya di.

5 N'iru Ya ka ajọ ọria nke nēfe efe nāga,

Nruru-ọku si kwa n'ukwu-Ya abua nāputa.

6 O guzoro, we túa uwa;

Ọ lere anya, we me ka mba nile kuja: Ewe tipia ugwu nile di mḅe ebigh-ebi,

- Ugwu ntà ebigh-ebi nile ruru ala;
Ojije nile nke m̀be ebigh-ebi gara aga
bu nke Ya.
- 7 N'okpuru ajọ ihe ka m'huworo ulo-
ikwū nile nke Kushan:
Ákwá-nkwuba nile nke ala Midian
nāma jijiji.
- 8 Ọ bu osimiri ka Jehova were oké iwe
megide?
Ọ bu osimiri ka iwe-Gi nēmegide?
Ma ọ bu oké osimiri ka nrubiga-óké
nke iwe-Gi nēmegide?
Na I nānọkwasi n'inyinya-Gi nile,
N'ubọ-ala-Gi nile nke bu nzọputa.
- 9 Ababasiri uta-Gi ọtọ;
Iyi nile anuru ebo-Gi nile bu okwu-
onu kwesiri ntukwasi-obi. [Selah
I nēji osimiri ọawa ala.
- 10 Ugwu nile huru Gi, we nābali;
Oké miri-ozuzo gabigara:
Ọbu-miri mere ka olu-ya da,
Chilie aka-ya elu.
- 11 Anyanwu na ọnwa guzoro n'ebe-
obibi-ha;
N'ihé ákú-Gi nile m̀be ha nāga,
N'onwunwu nke ube-Gi nēbupu
ámumà.
- 12 N'oké iwe ka I nāzọ ije n'ala,
N'iwe ka I nāzọcha mba di iche iche
dika ọka.
- 13 I putawo ihé izọputa ndi-Gi,
Izọputa onye-Gi etere manu;
I mabipuwọ isi n'ulo ndi nēmebi
iwu,
Baba ntọ-ala-ya ọtọ rue olu. [Selah
- 14 I jiwo nkpa-n'aka-ya dupue ndi-
agha-ya isi:
- Bù ndi nābia dika oké ifufe ifesam:
Obi-utọ-ha di ka agāsi na ha gaje
iripia onye ewedara n'ala n'ebe-
nzuzo.
- 15 I chiriwo inyinya-Gi zọ ije n'oké
osimiri,
Bù obo nke ọtutu miri.
- 16 Anurum, afọm we ma jijiji,
N'olu ahu ebuḅere-ọnum abua
nākukọta;
Ire-ure nābà n'okpukpum nile, ọ bu
kwa n'ọnọdum ka m'nāma jijiji:
Ka m'we zue ike rue ubọchi ahuhu,
M̀be ọ nārigota imegide ndi ahu nke
nēmegide ya n'usu ndi nāpunara
madu ihe.
- 17 Asi na osisi fig adigh-ama ifuru,
Na ọ digh ihe-ọmume di n'osisi vine;
Na ihe aluputara n'osisi olive
eobilatawo,
Na ubi nile emegh ihe-oriri;
Na ebipuwọ igwè ewu na aturu
n'ogige ewu na aturu,
Na ọ digh igwè ehi di n'ulo ehi:
- 18 Ma mu onwem gānuri ọnu nime
Jehova,
M'gēteghari egwū ọnu nime Chineke
nke nzọputam.
- 19 Jehova, bù Onye-nwe-ayi, bu ikera,
Ọ nēme kwa ukwum abua ka ha di
ka ukwu ele,
Ọ bu kwa n'ebem nile di elu ka Ọ
gēme ka M'zọ ije.
- Ọ diri Onye-isi Abù, n'ubọ-akwaram nile.

ZEFANAIA

1 I Okwu Jehova nke ruru Zefanaia
nwa Kushi, nwa Gedalaia, nwa
Amaraiia, nwa Hezekaia, nti, n'ubọchi
Josaia nwa Emon, bù eze Juda.

2 M'gēkpochapusi ihe nile n'elu uwa;
ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
3 M'gēkpochapu madu na anumanu;
M'gēkpochapu anu-ufe nke elu-igwe, na
azù nke oké osimiri, na ihe-isu-ngongó
nile, ha na ndi nēmebi iwu; M'gēbipu
kwa madu n'elu uwa; ọ bu ihe si n'ọnu

Jehova puta. 4 M'gēseti kwa akam
imegide Juda, na imegide ndi nile bi na
Jerusalem; M'gēbipu kwa ndi Beal
fọduru n'ebe a, na aha ndi-nchu-aja
arusi, ha na ndi-nchu-aja nile; 5 na
ndi nākpọ isi ala nye usu ihe nile di
n'elu-igwe n'elu-ulo nile; na ndi nākpọ
isi ala, ndi nānuru Jehova iyi, ndi ji kwa
Malkam anu iyi; 6 na ndi si n'iso
Jehova laghachi azu; na ndi nāchogh
Jehova, nājugh kwa ase Ya.

7 Dere du n'iru Onye-nwe-ayi Jehova: n'ihhi na ubochi Jehova di nso: n'ihhi na Jehova edoziwo aja, O dowo ndi O kporo oriri nso. 8 O geru kwa, n'ubochi aja Jehova, na M'geji nmehie ndi-isi, ji kwa nmehie umu eze, ji kwa nmehie ndi nile neyi uwe ala ozo, leta ha. 9 M'geji kwa nmehie onye o bula nke namabiga nbata-uzo leta ya n'ubochi ahu, bu ndi nemeju ulo ndi-nwe-ha n'ihe-ike na aghugho. 10 O geru kwa, n'ubochi ahu, (o bu ihe si nonu Jehova puta), na olu iti-nkpu gesi nonu-uzo-ama azu da, ya na ikwasi-akwa-ike site n'obodo nke-abua, na oké ntiwa site n'ugwu ntá nile. 11 Kwasienu akwa ike, unu ndi bi na Maktesh, n'ihhi na ndi Kenean nile alawo n'iyi: ebipuwu ndi nile eboro oia-ocha. 12 O geru kwa, na mbe ahu, na M'gachiri oriona chosie ike nime Jerusalem; M'geji kwa nmehie ndikom ahu ndi raruru araru n'idi ka manya-vine doro edo leta ha, ndi nasi n'obi-ha, Jehova agagh-eme ezi ihe, O gagh-eme kwa ihe oio. 13 Aku-ha gagh o kwa ihe apunaraworo ha, ulo nile ha gagh o kwa ebe tobororo n'efu: e, ha gewu ulo, ma ha agagh-ebi nime ha; ha gaku kwa ubi-vine, ma ha agagh-anu manya-vine-ha. 14 Oké ubochi Jehova di nso, o di nso, o neme kwa ngwa nke-uku: ge nti olu ubochi Jehova; dike neti nkpu di ilu n'ebe ahu. 15 Ubochi nrubiga-oké nke iwe ka ubochi ahu bu, ubochi ahuhu na nkpa, ubochi nke ime nkponkpo-cbe na itoboro n'efu, ubochi ochichiri na oké nbachi, ubochi igwe-oji na oké ochichiri, 16 ubochi opi-ike na iti-nkpu agha, imegide obodo nile ewusiri ike, na imegide ulo-nkuku nile di elu. 17 M'geme kwa ka nkpa kpa madu, ha ewe jeharia dika ndi-isi, n'ihhi na o bu Jehova ka ha mehieworo megide: agawusi kwa obara-ha dika aja, wusi kwa anu-aruh dika nsi. 18 Oia-ocha-ha ma-obu oia-edo-ha agagh-enwe ike inaputa ha anaputa n'ubochi nrubiga-oké nke iwe Jehova; ma ageji oku nke ekworo-Ya ripia ala-ha nile: n'ihhi na ngwusi, nke bu nani obi-olulo-miri, ka O geme ka ndi nile bi n'ala nka gwusia.

21 Chikotanu onwe-unu, e, chikota dika ahia-oka, unu mba nke nenwegh ihere; 2 tutu ukpuru amuputa

nwa, (ubochi agabigawo dika ibobo-oka), mbe onuma nke iwe Jehova akabiakwasigh unu, mbe ubochi iwe Jehova akabiakwasigh unu. 3 Chonu Jehova, unu nile ndi di ume-ala n'obi bi n'uwa, ndi luworo ihe O kpere n'ikpe; chonu ezi omume, chonu ume-ala-n'obi: eigh anya agezobe unu n'ubochi iwe Jehova. 4 N'ihhi na Geza gabu ebe arapuru arapu, Ashkelon gagh o kwa ebe tobororo n'efu: Ashdod, n'etiti-ehhie ka agachupu ya, agerupu kwa Ekron. 5 Ahuhu diri ndi bi n'akuku oké osimiri, bu mba ndi Keret! Okwu Jehova nemegide unu, Kenean, ala ndi Filistia; M'geme kwa ka i la n'iyi ghara inwe onye-obibi. 6 Akuku oké osimiri gabu kwa ebe-obibi ebe-obibi, bu ulo ntá nke ndi-ozuzu-aturu na ogige igwe ewu na aturu. 7 Akuku oké osimiri gabu-kwara ndi ulo Juda foduru; n'elu ha ka ha gazu igwe ewu na aturu-ha: n'ulo nile nke Ashkelon ka ha gamakpu amakpu n'anyasi; n'ihhi na Jehova, bu Chineke-ha, geteta ha, me ka ndi-ha adotara n'agha lata. 8 Anuwom ita-uta Moab, na nkwalu nile nke umu Amon, nke ha jiworo ta ndim uta, me onwe-ha uku megide oké-ala-ha. 9 N'ihhi nka, Mu onwem nadi ndu, (o bu ihe si nonu Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bu Chineke nke Israel, puta), n'ezie Moab gadi ka Sodom, umu Amon gadi kwa ka Gomora, ihe-onwunwe nke akuba, na olulu-nnu, na ebe tobororo n'efu rue mbe ebigh-ebi: ndim foduru galuta ihe-ha n'agma, ndi mbam foduru geketa kwa ha. 10 Nka ka ha genwe n'ihhi npako-ha, n'ihhi na ha atawo ndi Jehova nke usu nile nke ndi-agma uta, me onwe-ha uku imegide ha. 11 Onye di egwu ka Jehova gabu n'imegide ha: n'ihhi na O geme ka chi nile nke uwa ta aru; madu gakpo kwa isi ala nye Ya, onye o bula site nonodu-ya, bu agwe-etiti nile nke mba nile. 12 Unu onwe-unu kwa, bu ndi Etiopia, ndi mma-agham buru ebu ka ha bu. 13 O geseti kwa aka-Ya imegide Ugwu, me ka Asiria la n'iyi; O geme kwa ka Nineve gh o ebe tobororo n'efu, ala kporo nku dika ozara. 14 Igwe anumanu di iche iche gamakpu amakpu n'etiti ya, anu-ohia nile nke mba nile: ma okwolo ma ebinta gan o nodu-abali n'isi-ogidi-ya nile: ge nti olu-ha

nābù abù nime window; ime-nkpõnkpõ gādi na nbata-uzõ: n'ihì na ebe eji osisi cedar wu ka Ọ ọ́abaworo ọ́tõ. 15 Nka bu obodo ahu nke nānuri ọ́nu-agma, nke nānõ na ntukwasi-obi, nke nāsi n'obi-ya, Mu onwem nõ, ọ́ digh kwa otù efu ọ́zõ di ma ewezuga nāni mu onwem: le otù ọ́ ghõworo ebe tõbõrõ n'efu, ebe-nmakpu diri anu-ọ́hia! onye ọ́ bula nke nāgabiga n'akuku ya gāma ọ́sõ, fegharia aka-ya.

3 1 Ahuhu diri obodo nke nānupu isi, nke ruwo-kwa-ra arù, obodo ahu nke nēme ihe-ike! 2 Ọ́ gegh nti olu Chineke; ọ́ naragh idõ-aka-na-nti; Jehova ka ọ́ nātukwasigh obi; Chineke-ya ka ọ́ nābiakutegh nso. 3 Ndi-isi-ya n'etiti ya bu ọ́dum nābõ uja; ndi-ikpe-ya bu anu-ọ́hia wolf nke anyasi; ha ekpechagh ọ́kpukpu n'ututu. 4 Ndi-amuma-ya bu ndi obi-ha nādigh n'otù ebe, ndi-nghõbu: ndi-nchu-aja-ya emewo ka ihe nsõ ghara idi nsõ, ha emewo iwu ihe-ike. 5 Jehova bu onye ezi omume n'etiti ya; Ọ́ digh-eme ajõ omume; kwa-ututu ka Ọ́ nēme ka ikpè-Ya puta ihè, ọ́ digh mbe Ọ́ nādigh; ma onye ajõ omume adigh-ama ihere. 6 Ebipuwom mba di iche iche, ulõnkuku nile ha tõbõrõ n'efu; emewom ka èzi nile ha buru nkpõnkpõ-ebe, onye-ngabiga we ghara idi: emebisiwo obodo nile ha, onye ọ́ bula we ghara idi, ha we ghara inwe onye-obibi. 7 Asirim, N'ezie i gātu egwum, i gānara idõ-aka-na-nti; ewe ghara ibipu ebe-obibi-ya, dika ihe nile si di nke M'jiworo leta ya: ma otù ọ́ di, ha biliri n'isi-ututu, bibie omume nile ha. 8 N'ihì nka cherenum, (ọ́ bu ihe si n'õnu Jehova puta), cherenu ubõchi mbe M'gēbili ọ́tõ ikwata ihe: n'ihì na ikpēm bu ime ka mba nile zukõta, ka M'we chikõta ala-eze nile, iwusa ha oké iwem, bù ọ́numa nile nke iwem; n'ihì na agēji ọ́ku nke ekworom ripia uwa nka nile. 9 N'ihì na mbe ahu ka M'gābanwere ndi nile di iche iche ebuḅere-õnu di ọ́cha, ka ha nile we kpoḅue aha Jehova, ifè Ya n'otù ubù.

10 Site n'ofè osimiri nile nke Etiopia ka ndi-aririõm, bù ada ndim achusara achusa, gēduru onyinye-inata-iru-õmam. 11 N'ubõchi ahu ka ihere omume-gi nile nāgagh-eme gi, bù nke i jiworo jehie megidem: n'ihì na mbe ahu ka M'gēwezuga n'etiti gi ndi-gi nānuri ọ́nu-agma nime npakõ, i gagh-adi kwa npako ọ́zõ n'ugwu nsõm. 12 M'gēme kwa ka otù ndi ewedara n'ala nke nēnwegh kwa ike fõdu n'etiti gi, ha gāḅabà kwa n'aha Jehova. 13 Ndi Israel fõduru agagh-eme ajõ omume, ha agagh-ekwu kwa ọ́kwu-agma; agagh-ahu kwa ire aghughõ n'õnu-ha: n'ihì na ndi ahu gāzù ọ́nwe-ha makpu kwa amakpu dika aturu, ọ́ digh kwa onye ganēme ka ha ma jijji. 14 Tie nkpu ọ́nù, gi ada Zaion; tie nkpu, gi Israel; nūria, were obi nile nūria ọ́nu-agma, gi ada Jerusalem. 15 Jehova ewezugawo ikpè-gi nile, Ọ́ chughachiwo onye-iro-gi: Eze Israel, bù Jehova, nõ n'etiti gi: i gagh-atu egwu ihe ọ́jõ ọ́zõ. 16 N'ubõchi ahu ka agāsi Jerusalem, Atula egwu: gi Zaion, ekwela ka aka-gi abua kuda. 17 Jehova, bù Chineke-gi, nõ n'etiti gi, Ọ́ bu dike nke nāzõputa: O gēji ọ́nù nwe obi-utõ n'aru gi, O gedere du n'ihu-n'anya-Ya, O gēji iti-nkpu-ọ́nù teghari egwu ọ́nù n'aru gi. 18 Ndi o nēwuta n'ihì mbe akara akà ka M'gēme ka ha zukõta, bù ndi sitere na gi: bù obodo nke ibu eboro ya bu ita-uta. 19 Le, M'ganēmeso ndi ahu nile, bù ndi nēweda gi n'ala, na mbe ahu: M'gāzõputa kwa nwayi ahu nke nēje nsukwara-achi, ọ́ bu kwa nwayi nke achupuru achupu ka M'gāchikõta; M'gēme kwa ka ha ghõ otuto, ghõ kwa aha, bù ndi ihere-ha di n'uwa nka nile. 20 Na mbe ahu ka M'gēme ka unu bata, ọ́ bu kwa na mbe ahu ka M'gāchikõta unu: n'ihì na M'gēme ka unu ghõ aha, ghõ kwa otuto n'etiti ndi nile di iche iche nke uwa, mbe M'gēme ka ndi-unu adõtara n'agma lata n'anya-unu, ka Jehova siri.

HAGAI

1 1 N'arọ nke-abua nke Daraiqs, bú eze, n'ọnwa nke-isi, n'ubochi mbu n'ọnwa, ka okwu Jehova si n'aka Hagai, bú onye-amuma, rue Zerubabel nwa Shealtiel, bú onye nāchi ala Juda, ru kwa Joshua nwa Jehozadak, bú onye-isi-nchu-aja, nti, si, 2 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma kwuru, si, Ndi nka siri, Oge ibia erugh, bú oge iwu ulo Jehova. 3 Okwu Jehova we si n'aka Hagai, bú onye-amuma, bia, si, 4 Ọ bu oge unu nwere, unu onwe-unu, ibi n'ulo-unu amachitara osisi, mbe ulo a bu nkponkpo ebe? 5 Ma ubu a, otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Tukwasinu obi-unu n'uzo nile unu. 6 Unu aghawo otutu nkpuru, ma nke-nta ka unu webatara; unu neri ihe, ma o digh afo juworo unu; unu nānu ilie-onu, ma o digh nūju-afọ unu nūjuworo; unu yiri uwe, ma o digh okpom-oku nekpo madu; ozo, onye nāluta ugwo-olu nāluta ugwo-olu itiyē n'akpa puru epu. 7 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Tukwasinu obi-unu n'uzo nile unu. 8 Rigonu n'ugwu, bute osisi, wue ulo a, o gatokwam utọ, agasopu-kwa-ram, ka Jehova siri. 9 Unu lere anya ihe bara uba, ma, le, o ghorọ ihe nta; mbe unu bulatara ya ulo, M'we fúsasia ya. N'ihigini? (o bu ihe si n'onu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta). N'ih

om, nke bu nkponkpo ebe; ma unu onwe-unu nāba osọ, onye o bula o bakuru ulo nke aka ya. 10 N'ih

nka ka elu-igwe nke di n'elu unu bochiworo igirigi, ala bochiwo kwa ihe-omume-ya. 11 M'we kpo oge okpukpo-nku ka o dakwasi ala nka na ugwu-ya nile na oka-ya na manyavine ohu ya na manu ohu ya na ihe nile nke ala nepuputa na madu na anumanu na ihe nile unu doburu onwe-unu n'olu inweta.

12 Zerubabel nwa Shealtiel, na Joshua nwa Jehozadak, bú onye-isi-nchu-aja, na ndi Israel nile foduru, we ge nti olu Jehova, bú Chineke-ha, ge kwa nti okwu nile nke Hagai, bú onye-amuma, dika Jehova, bú Chineke-ha, zitere ya; ndi Israel we tua egwu n'iru

Jehova. 13 Hagai, bú onye-ozu Jehova, we gwa ndi Israel okwu n'ozu Jehova, si, Mu onwem noyere unu; o bu ihe si n'onu Jehova puta. 14 Jehova we kpoze mo Zerubabel nwa Shealtiel, bú onye nāchi ala Juda, na mo Joshua nwa Jehozadak, bú onye-isi-nchu-aja, na mo nke ndi Israel nile foduru; ha we bia je ozi n'ulo Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Chineke-ha, 15 n'ubochi nke-oru-na-anọ nke onwa ahu, n'ọnwa nke-isi, n'arọ nke-abua nke Daraiqs, bú eze.

2 1 N'ọnwa nke-asa, n'ubochi nke-oru-na-otu nke onwa ahu, okwu Jehova we si n'aka Hagai, bú onye-amuma, bia, si, 2 Biko, gwa Zerubabel nwa Shealtiel okwu, bú onye nāchi ala Juda, gwa kwa Joshua nwa Jehozadak, bú onye-isi-nchu-aja, gwa kwa ndi Israel foduru, si, 3 Onye foduru n'etiti unu nke huru ulo a n'ebube mbu ya? o di kwa ana n'anya-unu onwe-unu ubu a? o digh nani ka ihe-efu n'anya-unu? 4 Ma ubu a, di ike, Zerubabel, (o bu ihe si n'onu Jehova puta); di ike, Joshua, nwa Jehozadak, bú onye-isi-nchu-aja; di ike, unu ndi nile nke ala nka, (o bu ihe si n'onu Jehova puta), luanu olu: n'ih

na Mu onwem noyere unu, (o bu ihe si n'onu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta), 5 dika okwu ahu si di nke Mu na unu bara n'obuba-ndu mbe unu siri n'Ijpt puta, Mom neguzo kwa n'etiti unu: unu atula egwu. 6 N'ih

na otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: O foduru otú ubo, nwa mbe nta ka o bu, Mu onwem gaje ime ka elu-igwe na uwa na oké osimiri na ala kporo nku me nkpatu; 7 M'geme kwa ka mba nile me nkpatu, ihe anachosi ike nke mba nile gabia kwa, M'gemeju kwa ulo a n'ebube, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri. 8 Mu nwe oia-ocha nile, o bu kwa Mu nwe oia-edo nile; o bu ihe si n'onu Jehova puta. 9 Ebube ikpezazu nke ulo a gadi uku kari ebube mbu, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: o bu kwa n'ebe a ka M'genye udo; o bu ihe si n'onu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta.

10 N'ubochi nke-oru-na-anọ nke

onwa nke-iteghete, n'arọ nke-abua nke Daraios, okwu Jehova we si n'aka Hagai bú onye-amuma, bia, si, 11 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Biko, jua ndi-nchu-aja ajuju iwu, si, 12 Le, ọ buru na onye ọ bula eburu anu nso n'ọnu-ọnu-ala nke uwe-ya, were kwa ọnu-ọnu-ala nke uwe-ya metu achicha, ma-ọbu ofé, ma-ọbu manyavine, ma-ọbu manu, ma-ọbu ihe-oriri ọ bula, ọ gādi nso? Ndi-nchu-aja we za, si. É-é. 13 Hagai we si, Ọ buru na onye ruru áru site na madu nwuru anwu emetu ihe ọ bula n'ile ndia, ọ gāru áru? Ndi-nchu-aja we za, si, Ọ gāru áru. 14 Hagai we za, si, Otú a ka ndi nka di, ọ bu kwa otú a ka nba nka di n'irum; (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta); ọ bu kwa otú a ka ọlu ọ bula nke aka-ha di; ọzọ, ihe ha nēweta nso n'ebe ahu, ihe ruru áru ka ọ bu. 15 Ma ubu a, biko, tukwasinu obi-unu na mbe a site n'ubochi ta laghachi azu, site na mbe akatukwasigh nkume n'elu nkume n'ulo uku Jehova: 16 na mbe ahu nile, mbe madu biara n'obo-ihe di orú otútú, ha di nani iri; mbe madu biara n'ebe-inaranyavine ikupu ọgu ite abua na iri, nani orú di. 17 Ejirim nchakpo, ji kwa ọmuma-ebú, ji kwa ákú-miri-igwé, tibe unu n'ọlu nile nke aka-unu; na ọ digh

nchighari unu chigharikuterem; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 18 Biko, tukwasinu obi-unu na mbe a, site n'ubochi ta laghachi azu, site n'ubochi nke-orú-na-anọ nke onwa nke-iteghete, site n'ubochi ahu mbe atoro ntọ-ala ulu uku Jehova, tukwasinu obi-unu na ya. 19 Nkpuru-oghgha, ọ di n'oba rue ubu a? ọzọ kwa, osisi vine na osisi fig na osisi pomegranate na osisi olive amigh nkpuru; site n'ubochi ta ka M'ganāgozi unu.

20 Okwu Jehova we rue Hagai nti nke ubo abua n'ubochi nke-orú-na-anọ nke onwa ahu, si, 21 Gwa Zerubabel, bú onye nāchi ala Juda, okwu, si, Mu onwem gaje ime ka elu-igwe na uwa me nkpatu: 22 M'gākwatu kwa oche-eze nke ala-eze nile, M'gēkpochapu kwa ike nke ala-eze nile nke mba nile; M'gākwatu kwa ubo-ala, na ndi nānkwasi ha; inyinya na ndi nānkwasi ha gārida kwa, onye ọ bula site na mma-agma nwa-nneya. 23 N'ubochi ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta), ka M'gēwere gi, Zerubabel nwa Shealtiel, bú orum, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), me gi ka i di ka nba-akakara: n'ihu na gi ka M'roputaworo; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta.

ZEKARAIA

1 N'onwa nke-asato, n'arọ nke-abua nke Daraios, ka okwu Jehova ruru Zekaraia nwa Berekaia, nwa Ido, bú onye-amuma, nti, si, 2 Jehova ewesawo nna-unu-ha oké iwe. 3 I gāsi kwa lia, Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Laghachikutenum, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta), M'gālaghachikute kwa unu, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri. 4 Unu adila ka nna-unu-ha, ndi ndiamuma mbu kporo okú, si, Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri, Biko, sinu n'uzo ọjọ nile unu, na n'omume ọjọ nile unu, lata: ma ha anugh, ha anaghkwam nti; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 5 Nna-unu-ha, ole

ebe ha no? ndi-anuma kwa, ọ bu rue mbe ebigh-ebi ka ha nādi ndu? 6 Ma otú ọ di, okwum nile na ukpurum nile nke M'nyere ndi-orum, bú ndi-amuma, n'iwu, ha erugh nna-unu-ha aru? ha we chigharia, si, Dika Jehova nke usu nile nke ndi-agma zubere ime ayi, dika uzọ nile ayi si di, na dika omume nile ayi si di, otú a ka Ọ mesoworo ayi.

7 N'ubochi nke-orú-na-anọ nke onwa nke-iri-na-otú, nke ahu bu onwa Shebat, n'arọ nke-abua nke Daraios, okwu Jehova we rue Zekaraia nwa Berekaia, nwa Ido, bú onye-amuma, nti, si, 8 Ahuruni n'abali, ma, le otú onye nke nānkwasi inyinya nācha uhie uhie, onye ahu nēguzo kwa n'etiti osisi myrtle nke di

n'ebe miri emi; n'azu ya ka inyinya di iche iche guzoro, nke nācha uhie uhie, na nke nācha dika manu, na nke nācha ocha. 9 M'we si, Ndia bu gini, onyewem? Mọ-ozí ahu nke nāgwam okwu sirim, Mu onwem gēme ka i hu ihe ndia bu. 10 Onye ahu nke nēguzo n'etiti osisi myrtle we za, si, Ndia bu ndi Jehova ziteworo ijeghari n'uwa. 11 Ha we za mọ-ozí nke Jehova nke nēguzo n'etiti osisi myrtle, si, Ayi ejeghariwo n'uwa, ma, le, uwa nka nile nānọdu du, di jū. 12 Mọ-ozí nke Jehova we za, si, Jehova nke usu nile nke ndi-agma, rúe ole mbe ka Gi onwe-gi nāgagh-emere Jerusalem na obodo Juda nile ebere, bú nke I wesaworo oké iwe oḡu arọ atọ na iri ndia? 13 Jehova we za mọ-ozí nke nāgwam okwu okwu oḡma di iche iche, bú okwu nkasi - obi. 14 Mọ - ozí nke nāgwam okwu we sim, Kpọsa, si, Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Ekwoworom Jerusalem na Zaion oké ekworo. 15 O bu kwa iwe uku ka Mu onwem nēwesa mba nile ndi nọ jū: n'ihí na Mu onwem were iwe nke-ntá, ma ha onwe-ha yere aka ime ha ihe oḡo. 16 N'ihí nka ka Jehova siri otú a: Ejiwom obi-ebere nile laghachikute Jerusalem; agēwu ulom nime ya, (o bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta), agēseti kwa eriri-ọtútú n'elu Jerusalem. 17 Kpọsa oḡo, si, Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Obodom nile gēsíte n'ezí ihe ọasa oḡo; Jehova gākasi kwa Zaion obi oḡo, ọputa Jerusalem oḡo.

18 M'we welie anyam abua, hu, ma le, mpi anọ. 19 M'we si mọ-ozí nke nāgwam okwu, Ihe ndia bu gini? O we zam, Ndia bu mpi ahu nke sọsaworo Juda na Israel na Jerusalem. 20 Jehova we me ka m'hu ndi-ọkà anọ. 21 M'we si, Gini ka ndia nābia ime? O kwue, si, Ndia bu mpi ndi sọsara Juda, onye o bula we ghara iweli isi-ya: ma ndia abiawo ime ka ha ma jijiji, ituda mpi nile nke mba nile, ndi buliri mpi-ha imegide ala Juda isọsa ya.

2 I M'we welie anyam, hu, ma le, otú onye nke eriri-ọtútú di n'aka-ya. 2 M'we si, Ole ebe gi onwe-gi nēje? O sim, Itú Jerusalem, ihu ka obosara-ya ra, na ka ogologo-ya ra. 3 Ma, le, mọ-ozí nke nāgwam okwu nāpu, mọ-ozí oḡo

nāpu kwa izute ya, 4 si ya, Ba oḡo, gwa nwa-okorobia nka okwu, si, N'obedo di iche iche nēnwegh mḡidi ka Jerusalem gēbi, site n'iba-uba madu na anumanu di nime ya. 5 N'ihí na Mu onwem gāburu ya mḡidi oḡu buruburu, (o bu ihe si n'ọnu Jehova puta), o bu kwa ebube ka M'gāgho n'etiti ya. 6 Éwú, éwú, sinu n'ala Ugwu ọalaga, (o bu ihe si n'ọnu Jehova puta): n'ihí na dika ifufe anọ nke elu-igwe ka M'chusaworo unu; o bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 7 Éwú, gi Zaion, wepuga onwe-gi, gi nwayi nke gi na ada Babilon nēbi. 8 N'ihí na otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: O bu mbe nsọpuru gasiri ka O ziworom jekuru mba nile ndi nākwata unu: n'ihí na onye nēmetu unu aka nēmetu nwa-anya-Ya. 9 N'ihí na, le, M'gaje ifeghari akam n'aru ha, ha gābukwa-ra ndi nēfē ha ihe-nkwata: unu ewe mara na Jehova nke usu nile nke ndi-agma ezitewom. 10 Tie nkpu ọnū, nūria, gi ada Zaion: n'ihí na, le, Mu nābia, M'gēbi kwa n'etiti gi; o bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 11 Otutu mba gārapa-kwa-ra na Jehova n'ubochi ahu, ghọ-kwa-ram otú ndi: M'gēbi kwa n'etiti gi, i we mara na Jehova nke usu nile nke ndi-agma eziwom biakute gi. 12 Jehova gēketa kwa Juda n'oké-Ya n'elu ala nsọ a, ọputa kwa Jerusalem oḡo. 13 Dere du, unu anu-aru nile, n'iru Jehova: n'ihí na O siwo n'ebē-obi-Ya di nsọ teta.

3 I O we me ka m'hu Joshua, bú onye-isi-nchu-aja, ka o nēguzo n'iru mọ-ozí nke Jehova, na Setan, ka o nēguzo n'aka-iri-ya imegide ya. 2 Jehova we si Setan, Jehova basiere gi nba ike, Setan; e, Jehova Nke ọputaworo Jerusalem basiere gi nba ike: onye a, o bugh ọlọkọ-ọkọ alọputara n'ọku? 3 Ma Joshua nēyi uwe rusiri inyi, guzo n'iru mọ-ozí ahu. 4 O we za, gwa ndi nēguzo n'iru ya okwu, si, Chizuga uwe rusiri inyi n'aru ya. O we si ya, Le, emewom ka aḡo omumegi si n'aru gi gabiga, M'gēyibe kwa gi uwe ememe. 5 M'we si, Ka ha kukúa ákwá-nkukú-isi nwuru enwu n'isi-ya. Ha we kukúa akwa-nkukú-isi nwuru enwu n'isi-ya, yibe ya uwe; mọ-ozí Jehova nēguzo kwa n'ebe ahu. 6 Mọ-ozí nke Jehova we ọara Joshua

àmà nke-uku, si, 7 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: **Q** buru na i je ije n'uzom nile, **q** buru kwa na i debe ihe-ndebem, **q** gābu kwa na gi onwe-gi gēkpe ulom ikpe, **qzq**, i gēdebe kwa ogigem nile, M'gēnye kwa gi ebe-njehari di iche iche n'etiti ndia nēguzo n'ebe a. 8 Biko, nuru, gi Joshua, bú onye-isi-nchu-aja, gi onwe-gi na ndi-ibe-gi ndi nānōdu ala n'iru gi; n'ih na ndi bu ihe-ebube ka ha bu: n'ih na, le, M'gaje ime ka orum, bú Ihe-opupú ahu, puta ihè. 9 N'ih na, le, nkume ahu nke M'riyeworo n'iru Joshua; n'elu otù nkume ka anya asa di: le, M'gēbu ebu-bu-ya, (**q** bu ihe si n'onu Jehova puta), M'gēbupu kwa ajọ omume ala ahu n'otù ubochi. 10 N'ubochi ahu, (**q** bu ihe si n'onu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta), ka unu gākpobata, onye **q** bula **q** kpobata madu-ibe-ya, n'okpuru osisi vine na n'okpuru osisi fig.

4 1 Mọ-ozu ahu nke nāgwam okwu we biaghachi, kpotem, dika onye anākpote n'ura-ya. 2 **Q** we sim, Gini ka gi onwe-gi nāhu? M'we si, Ahuwom, ma, le, ihe-idoba-oriona, nke bu nāni ọla-edo ọla-edo, ya na ọkwa-ya n'isi-ya, na oriona asa n'elu ya: ihe asa eji aḅaye manu diri oriona nile n'otù n'otù, bú nke di n'isi-ya: 3 osisi olive abua di kwa n'akuku ya, otù n'aka-nri ọkwa ahu, na otù n'aka-ekpe-ya. 4 M'we za, gwa mọ-ozu ahu nke nāgwam okwu, si, Ndia bu gini, onye-nwem? 5 Mọ-ozu ahu nke nāgwam okwu we za, sim, I magh ihe ndia bu? M'we si, É-è, onye-nwem. 6 **Q** we za, gwam okwu, si, Nka bu okwu Jehova nke **Q** gwara Zerubabel, si, **Q** bugh site n'usu-ndi-agma, **q** bugh kwa site n'ike, kama **q** bu site na Mọm, ka Jehova nke usu-ndi-agma siri. 7 Onye ka i bu, gi oké ugwu? n'iru Zerubabel i gāghọ ebe di lari: **q** gēweputa kwa nkume nke-elu n'itiri ya oké nkpu, si, Amara, amara. 8 Okwu Jehova we ruem nti, si, 9 Aka abua nke Zerubabel atowo ntọ-ala nke ulo a, aka-ya abua gēwubi kwa ya; i we mara na Jehova nke usu nile nke ndi-agma eziwom biakute unu. 10 N'ih na ònye ledaworo ubochi ihe ntà anya? n'ih na ha gānuri ọnu, hu nkume eji atù mḅidi n'aka Zerubabel, bú asa ndia, ndi bu anya Jehova; ndi ahu nējehari n'uwa nile.

11 M'we za, si ya, Gini bu osisi olive abua ndia nke di n'aka-nri ebe-idoba-oriona nka na n'aka-ekpe-ya? 12 M'we za nke uḅò abua, si ya, Gini bu ngalaba abua nke osisi olive ndia nke nēsi n'ihe ọla-edo abua eji aḅapu manu ḅapu manu ọla-edo n'onwe-ha? 13 **Q** we gwam okwu, si, I magh ihe ndia bu? M'we si, É-è, onye-nwem. 14 **Q** si, Ndia bu umu-ndikom abua nke manu ọhu, ndi nēguzo n'akuku Onye-nwe uwa nka nile.

5 1 M'we welie anyam abua ọzọ, hu, ma le, akwukwọ-npiakota nke nēfe efe. 2 **Q** we sim, Gini ka gi onwe-gi nāhu? M'we za, Mu onwem nāhu akwukwọ-npiakota nēfe efe; ogologo-ya di orú cubit, obosara-ya di kwa cubit iri. 3 **Q** we sim, Nka bu ọḅuḅa-iyi nke nāpuru iru ala nka nile: n'ih na onye **q** bula nke nēzu ori ka agēkpochapu n'ebe a dika o si di; **q** bu kwa onye **q** bula nke nānu iyi ka agēkpochapu n'ebe a dika o si di. 4 Emewom ka **q** pura, (**q** bu ihe si n'onu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta), **q** gābà kwa n'ulo onye-ori na n'ulo onye ji aham ahu iyi ugha: **q** gānọ kwa ọnọdu-abali n'etiti ulo-ya, me ka **q** gwusia, ya na osisi-ya na nkume-ya nile.

5 Mọ-ozu ahu nke nāgwam okwu we puta, sim, Biko, welie anya-gi abua, hu ihe **q** bu, bú ihe a nke nāpu apu. 6 M'we si, Gini ka **q** bu? **Q** si, Nka bu ihe-otutù ephah nke nāpu apu. **Q** we si, Nka bu oyiyi-ha n'ala nka nile: 7 (ma le, otù buruburu opù anēbuli ebuli:) nka bu kwa otù nwayi nke nānọdu n'etiti ephah ahu. 8 **Q** we si, Nka bu Nmebi-iwu; **q** we tubà ya n'etiti ephah ahu: **q** we tukwasi nkume opù ahu n'onu-ya. 9 M'we welie anyam abua, hu, ma le, ndinyom abua nāputa, ifufe di kwa na nkù-ha; n'ih na ha nwere nkù abua dika nkù uḅala: ha we bulie ephah ahu n'etiti ala na elu-igwe. 10 M'we si mọ-ozu ahu nke nāgwam okwu, Òle ebe ka ndia nēbuga ephah ahu? 11 **Q** we sim, Iwuru ya ulo n'ala Shaina: mḅe edozisiri ya, agādọba ya n'ebe ahu n'ihe-ndokwasi-ya.

6 1 M'we welie anyam abua ọzọ, hu, ma le, uḅọ-ala anọ nēsi n'etiti ugwu abua puta; ugwu ahu bu ugwu ọla. 2 N'ubọ-ala mbu ka inyinya nācha uhie uhie di; n'ubọ-ala nke-abua ka inyinya

nēji nji di; 3 n'ubọ-ala nke-atọ ka inyinya nācha ọcha di; n'ubọ-ala nke-anọ ka inyinya turu agwa nwe-kwa-ra ume di. 4 M'we za, si mọ-ozí ahu nke nāgwam okwu, Gini bu ndia, onyewem? 5 Mọ-ozí ahu we za, sim, Ndia bu ifufe anọ nke elu-igwe, ndi nēsi n'iguzo onwe-ha n'iru Onye-nwe uwa nka nile pua. 6 Ubọ-ala ahu nke inyinya nēji nji di nime ya nāpuru ala Ugwu; nke nācha ọcha puso-kwa-ra ha; nke turu agwa puru-kwa-ra ala Ndida. 7 Inyinya nwere ume pu-kwa-ra, chọ ije ka ha we jehharia n'uwa: ọ we si, J nu, jehharia n'uwa. Ha we jehharia n'uwa. 8 Ọ we kpọsiem okù ike gwam okwu, si, Le, Ndi ahu nke nāpu rue ala Ugwu emewo ka Mọm zue ike n'ala Ugwu.

9 Okwu Jehova we ruem nti, si, 10 Nara ihe n'aka ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ, bú n'aka Heldai, na n'aka Tobaija, na n'aka Jedaia; gi onwe-gi bia kwa n'ubọchi ahu, bata n'ulo Josaiia nwa Zefanaia, bú nke ha biaruworo site na Babilon; 11 e, nara ọla-ọcha na ọladedo, kpua (kpueze, kpube n'isi Joshua nwa Jehozaak, bú onye-isi-nchu-aja; 12 gwa ya okwu, si, Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma kwuru, si, Le, otú onye nke Ihe-opupú bu aha-ya; ọ bu kwa n'ọndu-ya ka o gēsi pú, o gēwu kwa ulo uku Jehova: 13 ọbuná ya onwe-ya gēwu ulo uku Jehova; ọ bu kwa ya onwe-ya gēburu ebube nile, nọdu rāchi n'ọche-eze-ya; otú onye-nchu-aja gādi kwa n'ọche-eze-ya: ndum-ọdu udo gādi kwa n'etiti ha abua. 14 Okpueze ahu gādiri Hilem, di-kwa-ra Tobaija, di-kwa-ra Jedaia, di-kwa-ra Hen nwa Zefanaia, ibu ihe-ncheta n'ulo uku Jehova. 15 Ndi nọ n'ebe di anya gābia kwa, wue n'ulo uku Jehova, unu ewe mara na Jehova nke usu nile nke ndi-agma eziwom biakute unu. Ọ gēme kwa, ọ ruu na unu ege olu Jehova, bú Chineke -unu, ti nke-oma.

7 1 O rue, n'arọ nke-anọ nke Daraios, bú eze, na okwu Jehova ruru Zekaraia nti, n'ubọchi nke-a ọ nke ọnwá nke-iteghete, n'ọwá Kislev. 2 Ma ndi Bet-el zigarari Shar za na Regem-melek na ndi-ha ime ka iru Jehova dajua, 3 na igwa ndi-nchu-aja ndi diri ulo Jehova nke usu nile nke

ndi-agma okwu, ha na ndi-amuma, si, M'gākwa ákwá n'ọnwá nke-ise, nēkewaputa onwem, di a m'meworo otutu aro ra ka ndia? 4 Okwu Jehova nke usu nile nke ndi-agma we ruem nti, si, 5 Gwa ndi nile nke ala nka, gwa kwa ndi-nchu-aja, okwu, si, Mbe unu buru ọnu, mbe unu tiri aka n'obi n'ọnwá nke-ise, na n'ọnwá nke-asa, ọbuná ọgu arọ atọ na iri ndia, ọ bu obubu-ọnu unu buru ma-ọli nye Mu onwem? 6 Ọzọ, mbe unu nēri ihe, ma-ọbu mbe unu nānu ihe-ọnuú, ọ bugh unu onwe-unu bu ndi nēri ihe? ọ bugh kwa unu onwe-unu bu ndi nānu ihe-ọnuú? 7 Unu agagh-anu okwu nile nke Jehova kpọsaworo site n'aka ndi-amuma mbu, mbe Jerusalem bu ebe madu bi, mbe ọ n'kwa n'udo, mbe madu bi kwa n'obodo-ya nile di ya buruburu na nime Negeb na n'ebe di ala ala?

8 Okwu Jehova we rue Zekaraia nti, si, 9 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma kwuru, si, Kpenu ikpe ezi-okwu, nwe-kwa-nu ebere na obi-ebere nile, onye ọ bula n'aru nwa-nne-ya: 10 unu emebugwa-la nwayi di-ya nwuru, na nwa-nbei, na ọbia, na onye ewedara n'ala; unu echè-kwa-la ihe ọjọ n'obi-unu, onye ọ bula megide nwa-nne-ya. 11 Ha we ju ina nti, wezuga ubu-ha, me ka nti-ha di arọ, ka ha we ghara inu ihe. 12 Ọ bu kwa obi-ha ka ha mere ka ha ghọ nkume adamant, ka ha we ghara inuru iwu Chineke, na okwu nile nke Jehova nke usu nile nke ndi-agma zitere site na Mọ-Ya site n'aka ndi-amuma mbu: oké iwe we site na Jehova nke usu nile nke ndi-agma bia. 13 O rue na, di a Ọ kpọrọ okù, ma ha anugh; otú a ka ha gākpọ okù, ma M'gagh-anu; otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri; 14 ma M'gēfesa ha dika oké itufe n'etiti mba nile ndi ha nāmagh. Ala nka we tọbọrọ n'efu n'azu ha, ghara inwe onye-ngābiga ma-ọbu onye nālata: n'hi na ha mere ala anāchọsi ike ka ọ ghọ ebe tọbọrọ n'efu.

8 1 Okwu Jehova nke usu nile nke ndi-agma we bia, si, 2 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Ekwoworom Zaion oké ekworo, ejiwokwam oké ọnuma kworo ya ekworo. 3 Otú a ka Jehova siri: Alaghachiwom na Zaion, M'gēbi kwa

n'etiti Jerusalem: agākpọ kwa Jerusalem Obodo ezi-okwu; agākpọ kwa ugwu nke Jehova nke usu nile nke ndi-agna Ugwu nsọ. 4 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Agadi ndikom na agadi ndinyom gānọdu kwa ala ọzọ 'amá nile nke Jerusalem, onye ọ bula ọ ji e nkpa-n'aka-ya n'aka-ya site n'iba-uba nke ubọchi ndu-ya. 5 Amá nile nke obodo ahu gējuputa kwa n'umu-ntakiri ndikom na umu-ntakiri ndinyom nēgwuri egwú n'amá-ya nile. 6 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Asi na ọ dikari ike ime n'anya ndi nka fọduru n'ubọchi ahu, ọ bu kwa n'anyam ka ọ gādi kari ike ime? (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta). 7 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Le, M'gaje izọputa ndim n'ala Ọwuwa-anyanwu, na n'ala Ọdida-anyanwu: 8 M'gēme kwa ka ha bia, ha gēbi kwa n'etiti Jerusalem: ha gābu-kwa-ram otú ndi, Mu onwem gābu-kwa-ra ha Chineke, n'ezi-okwu na n'ezi omume. 9 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Ka aka-unu di ike, unu di nānu n'ubọchi ndia okwu ndia n'ọnu ndi-amuma ahu, ndi nọ n'ubọchi m̀be atọrọ ntọ-ala ulo Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú ulo uku Ya, ka ewe wue ya. 10 N'ihl na tutu ubọchi nile ahu ugwo-ọlu madu adigh, ugwo-ọlu anumanu adigh kwa; ọ digh kwa udo diri onye nāpu apu ma-ọbu onye nābata abata site n'onye-nkpabu: eziga-kwa-ram madu nile, onye ọ bula imegide ibe-ya. 11 Ma ubu a ọ bugh dika n'ubọchi mbu nile ka Mu onwem gādiri ndi nka fọduru; (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta). 12 N'ihl na nkpuru udo gādi; osisi vine gāmi nkpuru-ya, ala ēme kwa ihe-omume-ya, elu-igwe gēnye kwa igirigihā; M'gēme kwa ka ndi nka fọduru keta ihe ndia nile. 13 O gēru kwa na, dika unu buri nkọcha 'etiti mba nile, unu ulo Juda na ulo Israel, otú a ka M'gāzọputa unu, unu aburu ngọzi: unu atula egwu, kama ka aka-unu di ike. 14 N'ihl a otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Dika M'zubere ime unu ihe ọjọ, m̀be nna-unu-hà kpasurum iwe, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta), ma

echègharighm uche: 15 otú a ka M'zubewo-kwa-ra ọzọ n'ubọchi ndia ime Jerusalem, ime kwa ulo Juda, nma: unu atula egwu. 16 Ndia bu ihe unu gēme; Kwuenu, onye ọ bula ọ gwa ibe-ya, ezi-okwu; kpenu ikpe ezi-okwu na ikpe udo n'ọnu-uzọ-ama nile unu: 17 unu echè-kwa-la ihe (jọ n'obi-unu, onye ọ bula megide ibe-ya; unu ahu-kwa-la ọbuba-iyi ugha n'anya: n'ihl na ihe ndia nile bu ihe nke M'k ọworo asi; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

18 Okwu Jehova nke usu nile nke ndi-agma we ruem nti, si, 19 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Obubu-ọnu nke ọnwa nke-anọ, na obubu-ọnu nke ọnwa nke-ise, na obubu-ọnu nke ọnwa nke-asa, na obubu-ọnu nke ọnwa nke-iri, gāghọrọ ulo Juda obitọ na ọnù, na m̀be akara àkà di nma; hu-kwa-nu ezi-okwu na udo n'anya. 20 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: O gēru kwa ọzọ na ndi di iche iche na ndi bi n'ọtutu obodo gābia: 21 ndi bi n'otú obodo gējekuru kwa obodo ọzọ, si, Ka ayi jisie ike je ime ka iru Jehova dajua, na ichọ Jehova nke usu nile nke ndi-agma: m'gēje, ọbuná mu onwem. 22 E, ọtutu ndi di iche iche na mba di iche iche di ike gābia ichọ Jehova nke usu nile nke ndi-agma nime Jerusalem, na ime ka iru Jehova dajua. 23 Otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: Na m̀be ahu ka ndikom iri gēsi n'asusu nile nke mba nile jide, ọbuná ijide ọnu-ọnu-ala uwe nwoke bu onye-Ju, si, Ayi na unu gāyikọ je, n'ihl na ayi anuwo na Chineke nọyere unu.

9 1 Ibu okwu Jehova nke eboro ala Hadrak, Damaskos gābu kwa ebe-izu-ike-ya: n'ihl na n'ebe Jehova nọ ka anya madu na nke bo nile nke Israel di: 2 na Hemat nke nwe-kwa-ra okè-ala-ya n'akuku-ya: Taia na Zaidon, n'ihl na ọ mara ihe nke-uku. 3 Taia we wuere onwe-ya ebe ewusiri ike, tukọba ọla-ọcha dika ájá, na ọla-edo ọma dika apiti nke amá. 4 Le, Onye-nwe-ayi gānapu ya ala-ya, ti ue ike-ya n'oké osimiri, ọ bu kwa ya o we-ya ka ọku gēripia. 5 Ashkelon gāhu ya, tua egwu; Geza kwa, ọ gābali kwa nke-uku; Ekron kwa, n'ihl na ihere gēme ntukwasi-obi-ya: eze gālanari kwa Geza n'iyi, madu

agagh-ebi kwa n'Ashkelon. 6 Nwa iko gēbi kwa n'Ashdod, M'gēbipu kwa npako ndi Filistia. 7 M'gēwezuga kwa qbara ile ya n'onu-ya, wezuga kwa ihe-ārū-ya nile n'etiti ezé-ya; q gāfodu-kwara Chineke-ayi, q̄bunā ya onwe-ya: q gādi kwa ka otú onye-isi nke nnú madu abua na ōgu iri nime Juda, Ekron gādi kwa ka onye Jebus. 8 M'gāma-kwara ulom ulo-ikwū, dika ebe-nguzo-ndi-agma, n'ihī onye-ngabiga na n'ihī onye nālata: ka onye nāchi n'ihē-ike we ghara igabiga kwa n'akuku ha ōz̄o: n'ihī na ubu a ka M'jiworo anyam abua hu.

9 Tegharia egwū q̄nū nke-uku, gi ada Zaion; tie nkpu, gi ada Jerusalem: le, eze-gi nābiakute gi: onye ezi-omume nā onye nwere nz̄ōputa ka q̄ bu; onye ewedara n'ala, nke nān̄okwasi kwa n'inyinya-ibu, q̄bunā na nwa-inyinya, bū nwa-inyinya-ibu. 10 M'gēbipu kwa ub̄o-ala n'Efraim, bipu kwa inyinya na Jerusalem, agēbipu kwa uta agha; Q̄ gāgwa kwa mba nile okwu udo: Q̄ gāchi kwa achi site n'otú oké osimiri rue c̄k̄e osimiri ōz̄o, site kwa n'Osimiri rue ns̄otu nile nke uwa. 11 Gi onwe-gi kwa, n'ihī q̄bara q̄bū̄a-ndu-gi ka M'zipuworō ndi-nkp̄ōr̄o-gi n'olulū nke miri nādigh nime ya. 12 Laghachinu n'ebe ewusiri ike, unu ndi-nkp̄ōr̄o rke olile-anyā ahu: q̄bunā ta ka M'nēgosi na q̄ bu okpukpu abua ka M'gēnyeghachi gi. 13 N'ihī na az̄oworom Onwem Juda ukwu ikwe ya dika uta, uta ahu ka M'mejuworo n'Efraim dika akū; M'gāk̄: q̄te kwa umu- i, Zaion, imegide umu-gi, Jevan, M'gēme kwa gi ka i di ka mma-agma dika. 14 Q̄ bu kwa Jehova ka agāhu n'elu ha, akū-Ya gāpu kwa dika am̄umā: Onye-nwe-ayi Jehova gāfū kwa opi-ike, je ije n'oké ifufe di iche iche nke Ndida. 15 Jehova nke usu nile ke ndi-agma gēbochi ha; ha gēripiā kwa, z̄oda nkume eb̄e nile; ha gānu kwa ihe-ōnuū, me nk̄p̄ōtu dika site na manya-vine: ha gējuputa kwa dika okwa-nwusa, dika nkuku nile nke ebe-ichu-aja. 16 Jehova, bū Chineke-ha, gāz̄ōputa kwa ha n'ub̄ochi ahu dika igwē ewu na aturu ahu, bū ndi-Ya: n'ihī na nkume di oké q̄nu-ahia nke okpu-eze ka ha gābu, ndi eweliworo elu dika ok̄ōl̄ōt̄o n'elu ala-Ya. 17 N'ihī na le ka idi-nma-Ya si di uku! le kwa ka ima-nma-Ya si di uku! q̄ka

gēme a umu-okor̄obia tozue oké nke-ōma, manya-vine q̄hu kwa umu-āb̄ōḡiā nke nāmāgh nwoke.

10 1 Riōnu Jehova miri-ozuzo n'oge miri-ozuzo nke-ikpe-azu, q̄bunā Jehova Nke nēme am̄umā; q̄ bu kwa oké miri-ozuzo ka Q̄ gēnye ha, nye onye q̄ bula ihe-ōkukū n'ubi-ya. 2 N'ihī na teraphim ekwuwo aj̄o ihe, nēi nāju ase a uwo q̄hū ugha; q̄ bu kwa nr̄o ugha ka ha nēze, n'efu ka ha nākasi madu obi: n'ihī nka ka ha buliworo ije dika igwē ewu na aturu, anēweda ha n'ala, n'ihī na q̄ digh onye-ōz̄uzū-aturu ha nwere. 3 N'aru ndi-ōz̄uzū-aturu ka iwem di q̄ku, q̄ bu kwa nkpi nile ka M'gēji nmehie-ha leta: n'ihī na Jehova nke usu nile nke ndi-agma eletawo igwē ewu na aturu-Ya, bū ulō Juda, Q̄ gēme kwa ha ka ha di ka inyinya-Ya di ebube n'agma. 4 N'aka-Ya ka nkume nkuku gēsi puta, n'aka-Ya ka itū gēsi puta, n'aka-Ya ka uta agha gēsi puta, n'aka-Ya ka onye q̄ bula nāchi n'ihē-ike gēsi puta n'otū. 5 Ha gādi kwa ka ndi-dike, nāz̄oda ndi-iro-ha n'apiti ézi nile n'agma; ha gēbu kwa agha, n'ihī na Jehova n̄oyere ha: ihere gēme kwa ndi nān̄okwasi inyinya. 6 M'gēme kwa ka ulō Juda di ike, M'gāz̄ōputa kwa ulō Josef, me ka ha lata, n'ihī na enwerem obi-ebere n'aru ha: ha gādi kwa ka agāsi na achupughm ha-ri: n'ihī na Mu onwem bu Jehova, bū Chineke-ha, M'gāza kwa ha. 7 Ndi Efraim gādi kwa ka dike, obi-ha gānuri kwa q̄nū dika site na manya-vine: e, umu-ha gāhu ya, we n̄uria; obi-ha gēteghari egwū q̄nū nime Jehova. 8 M'gāk̄p̄ok̄ota kwa ha okū, chik̄ota ha; n'ihī na āb̄aputawom ha: ha gāba kwa uba otú ha baworo uba. 9 M'gāgha kwa ha dika nk̄puru n'etiti ndi nile di iche iche; q̄ bu kwa n'ebe nile di anya ka ha gēchetam: ha gādi kwa ndu, ha na umu-ha, we lata. 10 M'gēme kwa ka ha si n'ala Ij̄ipt lata, q̄ bu kwa n'Asiria ka M'gāchik̄ōputa ha; q̄ bu kwa ala Gilead na Lebanon ka M'gēme ka ha tata; agagh-ahu-kwara ha on̄odu. 11 Q̄ gāgabiga kwa n'oké csimiri nke nk̄p̄ābu, tie oké osimiri nke q̄tutu nmali-miri, ebe di omimi nile nke Nail gātak̄ōr̄o kwa: agēbuda kwa npako Asiria n'ala, nk̄p̄a- n'aka Ij̄ipt gēwezuga kwa onwe-ya. 12 M'gēme kwa ka ha di ike nime

Jehova; ọ bu kwa n'aha-Ya ka ha ganējehhari; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

11 ¹ Meghe uzọ-gi nile, gi Lebanon, ka ọku we ripia osisi cedar gi nile. ² Kwasiē ākwā ike, gi osisi fir, n'ihī na osisi cedar adawo, n'ihī na emebiwo osisi nke maḅuru onwe-ha: kwasienu ākwā ike, unu osisi oak nke Beshan, n'ihī na okē ọhia alūgh-ulū adawo. ³ Ge nti, ọ bu olu nke ikwasi-ākwā-ike nke ndi-ọzüzü-aturu! n'ihī na emebiwo ebube-ha: ge nti, ọ bu olu iḅọ-ujā nke umu-ọdum! n'ihī na emebiwo nbili-elu nke Jọdan. ⁴ Otū a ka Jehova, bụ Chinekem, siri: Nāzū igwē ewu na aturu agēḅu eḅu; ⁵ nke ndi nāzū ha nēḅu ha, ma ikpe adigh-ama ha; ọzọ, ndi nēre ha nāsi, Onye agọziri agọzi ka Jehova bu, n'ihī na abum ọgaranya: ndi-ọzüzü-ha adigh-enwe ọmiko n'aru ha. ⁶ N'ihī na M'gagh-enwe kwa ọmiko ọzọ n'aru ndi bi n'ala nka, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta): ma, le, Mu onwem gaje irara madu ndia nye, onye ọ bula n'aka ibe-ya na n'aka eze-ya: ha gētīḅu kwa ala nka, M'gagh-anaputa kwa ha n'aka-ha. ⁷ M'we zūa igwē ewu na aturu agēḅu eḅu, n'ezie ọ bu ndi ewedara n'ala nke igwē ewu na aturu ahu. M'we chiri n'onwem nkpa-n'aka abua; otū ka m'kpọrọ Idi-utọ, nke-ọzọ ka m'kpọrọ Ndi-ọtū-udọ, m'we zūa igwē ewu na aturu. ⁸ M'we bipu ndi-ọzüzü-aturu atọ ahu n'otū ọnwa; nkpuru-obim enwegh kwa ntachi-obi n'aru ha, ọzọ, nkpuru-obi-ha asọwokwam oyi. ⁹ M'we si, M'gagh-azū unu: nke nānwu anwu, ya nwua; nke anēbipu ebipu, ka ebipu ya; ka ndi fọduru rie, aturu ọ bula anu-aru ibe-ya. ¹⁰ M'we were nkpa-n'akam, bụ Idi-utọ, bujira ya abua, imebi ọḅubāndum nke Mu na ndi nile di iche iche ḅara. ¹¹ Ewe nyajie ya n'ubọchi ahu: otū a ndi ewedara n'ala nke igwē ewu na aturu ahu, bụ ndi nāribam ama, we mara na okwu Jehova ka ọ bu. ¹² M'we si ha, Ọ buru na ọ di nma n'anya-unu, nyenum ugwo-ọlum; ma ọ digh, gharanu. Ha we tūa ugwo-ọlum, bụ orū ego ọla-ọcha na iri. ¹³ Jehova we sim, Tufue ya nye ọkpu-ite, bụ ọnu-ahia maḅuru onwe-ya nke ha rūrūm. M'we chiri orū ego ọla-ọcha na iri ahu, tufue ha nye ọkpu-ite. n'ulo Jehova. ¹⁴ M'we

bujira nkpa-n'akam nke-abua, bụ Ndi-ọtū-udọ, imebi nwa-nne Juda na Israel bu.

¹⁵ Jehova we sim, Were kwa n'onwegi ọzọ ihe nke onye-ọzüzü-aturu nke ḅagorọ aḅagọ n'uche-ya. ¹⁶ N'ihī na, le, Mu onwem gaje ime ka otū onye-ọzüzü-aturu bilie n'ala nka, ọ gagh-elekọta ndi ebipuru ebipu, ọ gagh-achọ nke achusara achusa, ọ gagh-agwo nke aḅajiri ukwu na aka; ọ gagh-azū nke nēguzo eguzo, ma anū nke aturu mara abuba ka o gēri, ukwu nile ha ka ọ gānyajisi. ¹⁷ Ahuhu diri onye-ọzüzü-aturu efu nke nārapu igwē ewu na aturu! mma-agma gādakwasi n'ogwe-aka-ya na n'anya-ya nke aka-nri: ogwe-aka-ya gākposi nku, anya aka-nri ya gāhu kwa inyogh-inyogh nke-uku.

12 ¹ Ibu okwu Jehova eboro Israel. Ihe si n'ọnu Jehova puta, bụ Onye nēseti elu-igwe, nātọ kwa ntọ-ala uwa, nākpu kwa mọ madu nime ya: ² Le, Mu onwem gaje ime Jerusalem ka ọ ghọrọ ndi nile di iche iche ndi di ya buruburu ọkwa nnaghari, ọ bu kwa n'aru Juda ka ọ gādi nime nnọchigide-n'agha ahu agānọchigide Jerusalem. ³ O gēru kwa, n'ubọchi ahu, na M'gēme Jerusalem ka ọ ghọrọ ndi nile di iche iche nkume obubo; ndi nile ndi ji ya ebo onwe-ha gākọwaputa onwe-ha ọnyā nke-uku; mba nile nke uwa gāchikọta kwa onwe-ha imegide ya. ⁴ N'ubọchi ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), M'gēji ibobo tīḅue inyinya ọ bula, ji kwa ara-ọwiwi tīḅue onye nānọkwasi ya: ọ bu kwa ulo Juda ka M'gāsaghe anyam abua lekwasị, ọ bu inyinya nile ọ bula nke ndi nile di iche iche ka M'gēji ikpu-isi tīḅue. ⁵ Ndi-isi nke usu nile nke nnū madu abua na ọgu iri nke Juda gāsi kwa n'obi-ha, Ume m'nwere ka ndi bi na Jerusalem gābu nime Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bụ Chineke-ha. ⁶ N'ubọchi ahu ka M'gēme ka ndi-isi nke usu nile nke nnū madu abua na ọgu iri nke Juda di ka ihe igu ọku n'etiti nkū, na dika ọwa nēnwu ọku n'etiti ukwū-ọka; ha gēripia kwa ndi nile di iche iche di ha buruburu n'aka-nri na n'aka-ekpe: Jerusalem gēbi kwa ọzọ n'onodu-va, obunā nime Jerusalem. ⁷ Jehova gēbu kwa uzọ zọputa ulo-ikwū

nile nke Juda, ka ima-nina nke ulo Devid na ima-nma nke ndi bi na Jerusalem we ghara idi aku n'elu Juda. 8 N'ubochi ahu ka Jehova gēbochi ndi bi na Jerusalem; onye nāsu ngongō n'etiti ha n'ubochi ahu gādi kwa ka Devid; ulo Devid gādi kwa ka Chincke, dika mọ-ozī nke Jehova n'iru ha. 9 O gēru kwa, n'ubochi ahu, na M'gāchọ ikpochapu mba nile ndi nābia imegide Jerusalem. 10 M'gāwukwasi kwa n'ulo Devid na n'aru onye bi na Jerusalem, mọ nke amara na ariri-amarā nile; ha gēlegidekwam anya, bú Onye ha mapúworo anapú: ha gēti-kwa-ra ya aka n'obi, dika madu si eti-kwa-ra nwa-nwoke amuru nání ya aka n'obi, obi-ha gēlu kwa ilu bayere ya, dika onye obi-ya nēlu ilu bayere nwa o buru uzọ mu. 11 N'ubochi ahu oké otiti-aka-n'obi gādi na Jerusalem. dika otiti-aka-n'obi nke Hedad-rimon nime ndagwurugwu Megidon. 12 Ala nka gēti kwa aka n'obi, aḅuru ọ bula iche; aḅuru ulo Devid iche, na ndinyom-ha iche; aḅuru ulo Netan iche, na ndinyom-ha iche; 13 aḅuru ulo Livai iche, na ndinyom-ha iche; aḅuru ndi Shimai iche, na ndinyom-ha iche; 14 aḅuru nile ndi fọduru, aḅuru ọ bula iche, na ndinyom-ha iche.

13 1 N'ubochi ahu isi-iyi gādi nke ghere oghe nyc ulo Devid, nye kwa ndi bi na Jerusalem, bayere nmehie baye-kwa-ra ọrurú. 2 O gēru kwa n'ubochi ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta), na M'gēbipu aha nile nke arusi nile n'ala nka, agagh-echeta kwa ha ọzọ: ọzọ kwa, M'gēme ka ndi-amuma na mọ nke iru-árú si n'ala nka gabiga. 3 O gēru kwa, mḅc onye ọ bula gēbu kwa amuma ọzọ, na nna-ya na nne-ya ndi muru ya gāsi ya, I gagh-adi ndu; n'ihī na okwu-ugha ka i kwuworo n'aha Jehova: nna-ya na nne-ya ndi muru ya gāmapú ya mḅc o nḅbu amuma. 4 O gēru kwa, n'ubochi ahu, na ihere gēme ndi-amuma, onye ọ bula n'ohú-ya, mḅc o nēbu amuma; ha agagh-eyiri kwa uwe-nwuda nke aji-anu ka ha we ghọ aghughọ: 5 ma ọ gāsi, O digh onye-amuma m'bu, onye-olu-ubi ka m'bu; n'ihī na madu merc ka aḅatam site na mḅc m'di na nwata. 6 Agāsi kwa ya, Gini bu ntiputa-onyá ndia

n'etiti aka-gi abua? Ọ gāsi kwa, Ha bu onyá ctiputaram n'ulo ndi nāhum n'anya.

7 Teta, gi mma-agma, imegide Onye-ozuzú-aturum, na imegide nwoke ahu nke bu ibem, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta): tḅue Onye-ozuzú-aturu ahu, agāḅasa kwa igwé ewu na aturu; M'gēchighari kwa akam imegide ndi ntá. 8 O gēru kwa, n'ala nka nile, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), na uzọ abua nime ya ka agēbipu, ha kubie umc; ma uzọ nke-atọ gāfodu nime ya. 9 M'gēme kwa ka uzọ nke-atọ ba n'ọku, M'gānucha kwa ha dika esi anucha ọla-ọcha, nwa ha dika esi anwa ọla-edo: ndi ahu gākpọku aham, Mu onwem gāza kwa ha: M'gāsi, Ndi nkem ka ọ bu; ndi ahu gāsi kwa, Jehova bu Chinekem.

14 1 Le, otú ubochi nābiara Jehova, mḅc agēkca ihc-nkwata-gi n'etiti gi. 2 M'gāchikọta kwa mba nile ibuso Jerusalem agha; agēwere kwa obodo a, punara ya ulo-ya nile, merua ndinyom-ya: nkera obodo a gāpu buru ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ, ma agagh-ebipu ndi nka fọduru n'obodo a. 3 Jehova gāpu kwa, buso mba ahu nile agha, dika n'ubochi O buru agha n'ubochi ilu-ọgú. 4 Ukwu-Ya abua gēguzo kwa n'ubochi ahu n'clu ugwu Olive, uke di n'iru Jerusalem n'Iru-anyanwu, ugwu Olive gāḅawa kwa n'etiti abua ya n'akuku Ọwuwa-anyanwu na n'akuku Ọdida-anyanwu, oké ndagwurugwu di uku cwe di; nkera ugwu ahu gāpuzuga n'akuku Ugwu, nkera-ya n'akuku Ndida. 5 Unu gēsi kwa na ndagwurugwu ugwu nile ḅalaga; n'ihī na ndagwurugwu ugwu ahu gēru Ezel: e, unu gāḅalaga, dika unu siri n'iru ala-oma-jijiji ḅalaga n'ubochi Uzaia, bú eze Juda: Jehova, bú Chinekem, gābia kwa, ndi nsọ nile gēso ro Gi. 6 O gēru kwa, n'ubochi ahu, na ihē agagh-adi, ihē nēnwu enwu gāḅachi: 7 ma ọ gābu otú ubochi nke Jehova mara: ọ bugh elihie, ọ bugh kwa abali: ma o gēru, na ihē gādi na mḅc anyasi. 8 O gēru kwa, n'ubochi ahu, na miri nēnye ndu gēsi na Jerusalem rúputa; nkera-ha gēruga n'oké osimiri Iru-anyanwu, nkera-ha gēruga kwa n'oké osimiri Ọdida-anyanwu: na mḅc okpom-ọku na na mḅc oyi ka ọ gādi.

9 Jehova gāgho kwa eze elu-uwa nile: n'ubochi ahu ka Jehova gādi otù, aha-Ya gādi kwa otù. 10 Ala nka nile gāgho ihe di ka Araba, site na Geba rue Rimon na Ndida Jerusalem: agēbuli kwa ya elu, o gēbi kwa n'òṅṅdu-ya, site n'òṅṅu-uzo-ama Benjamin rue ebe oṅṅu-uzo-ama mbu, rue oṅṅu-uzo-ama nke nkuku, site kwa n'ulo-elu Hananel rue ebe-nzocha-nkpuru-vine nile nke eze. 11 Agēbi kwa nime ya, nwezuga ka ebibie agagh-adi kwa ozo; Jerusalem gēbi kwa na ntukwasi-obi. 12 Nka gābu kwa ihe-otiti nke Jehova gēji ti ndi nile di iche iche ndi busoworo Jerusalem agha: anu-aru-ha nile n'otù n'otù gātasi ata mbe ha onwe-ha nēguzo n'ukwu-ha, anya-ha gātasi kwa ata n'oghere-ha, ire-ha gātasi kwa ata n'òṅṅu-ha. 13 O gēru kwa, n'ubochi ahu, na oké oḅuḅa-aghara nke Jehova gādi n'etiti ha; ha gējide kwa, onye o bula o jide ibe-ya aka, aka-ya gēbili kwa imegide aka madu-ibe-ya. 14 Ozo, Juda gēbuso kwa Jerusalem agha; agēkpokota kwa àkù mba nile di buruburu, bú oḷa-edo na oḷa-oḷa na uwe bara uba nke-uku. 15 Otù a ka ihe-otiti nke inyinya na inyinya mule na camel na inyinya-ibu na anumanu o

bula nke gādi n'ulo-ikwū ndia gādi, dika ihe-otiti a. 16 O gēru kwa, na onye o bula nke fodoru n'etiti mba nile ndi nābia imegide Jerusalem gārigo kwa-aro ikpo isi ala nye Eze, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, na ime ememe ulo-ntu. 17 O gēru kwa, na aḅuru o bula n'etiti aḅuru nile nke uwa nke nādigh-arigota na Jerusalem ikpo isi ala nye Eze, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, miri agagh-ezokwasi ha. 18 O buru kwa na aḅuru Ijpt adigh-arigobata, o gagh-adi n'aru ha, bú ihe-otiti, nke Jehova gēji ti mba nile ndi nādigh-arigo ime ememe ulo-ntu? 19 Nka gābu ahuhu-nmehie nke Ijpt, na ahuhu-nmehie nke mba nile ndi nādigh-arigo ime ememe ulo-ntu. 20 N'ubochi ahu ka IHE NSO JEHOVA NWERE gādi n'elu ata nile nke inyinya; ite nile n'ulo Jehova gādi kwa ka okwa-nwusa di n'iru ebe-ichu-aja. 21 E, ite o bula nke di na Jerusalem, ma-oḅu nke di na Juda, gābu ihe nsò Jehova nke usu nile nke ndi-agma nwere: ndi nile ndi nāchu aja gābia kwa chiri ufodu nime ha, sie ihe nime ha: o digh kwa onye Kenean gādi ozo n'ulo Jehova nke usu nile nke ndi-agma n'ubochi ahu.

MALAKAI

1 1 Ibu okwu Jehova eboro Israel site n'aka Malakai.

2 Ahuwom unu n'anya, ka Jehova siri. Ma unu nāsi, Nime gini ka I huworo ayi n'anya? Iso, o bugh nwanne Jakob? (o bu ihe si n'òṅṅu Jehova puta): otù o di, anamaḅu Jakob n'anya; 3 ma Iso ka M'kpoworo asi, me ugwu-ya nile ka ha ghò ebe toḅoro n'efu, M'were ihe-nketa-ya nye nkita-ohia nile nke ozara. 4 O bu ezie na Edom nāsi, Etituwo ayi, ma ayi gēwughachi nkpokpo ebe nile; otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri, Ndi ahu gēwu, m. Mu onwem gākwatu: agākpò kwa ha Okè-ala nmebi-iwu, na Ndi ahu nke Jehova wesaworo oké iwe rue mbe ebigh-ebi. 5 Anya-unu gāhu kwa, unu

onwe-unu gāsi kwa, Jehova di uku rue ofè okè-ala Israel.

6 Nwa nāsoḅuru nna-ya, orù nāsoḅuru kwa onye-nwe-ya: o buru kwa na nna ka M'bu, òle ebe nsò: arum di? o buru kwa na onye-nwe-madu ka M'bu, òle ebe egwum di? ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri unu, unu ndi-nchu-aja, ndi nēleli aham. Ma unu asiwo, Nime gini ka ayi leliworo aha-Gi? 7 Unu nēweta nso achicha emere ka o ghara idi nsò n'elu ebe-ichu-ajam. Ma unu nāsi, Nime gini ka ayi meworo Gi ka I ghara idi nsò? N'isi, Table nke Jehova, ihe nleli ka o bu. 8 Ozo, mbe unu nēweta anu kpuru isi nso, ihe oḷo adigh ya! mbe unu nēweta nso nke gworo ngwurò na nke nāria oḷa, ihe oḷo

adigh ya! Biko, weta ya nso onye nāchi ala-gi; ihe-gi gāto ya utọ? ma-ọbu ọ gāhu gi iru-oma? otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri. 9 Ma ọbu a, biko, menu ka iru Chineke dajua, ka Ọ we mere ayi amara: ọ bu site n'aka-unu ka nka diworo: Ọ gāhu onye ọ bula nime unu iru-oma? ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: 10 Ọ gādim nọ nma ma asi na otù onye di n'etiti unu nke nēmechi uzọ, ka unu we ghara ifunwu ọku nke ebe-ichu-ajam n'efu! ọ digh ihe-unu nātọm utọ, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri, M'gagh-anara kwa onyinye-inata-iru-oma n'aka-unu nke-oma. 11 N'ihii na site n'ọwuwa anyanwu we rue ọdida-ya aham di uku n'etiti mba nile; ọ bu kwa n'ebe nile ọ bula ka anēweta nso aham ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ na onyinye-inata-iru-oma di ọcha: n'ihii na aham di uku n'etiti mba nile, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri. 12 Ma unu onwe-unu nēme ka ọ ghara idi nsọ, n'isi, Table nke Jehova, ihe emere ka ọ ghara idi nsọ ka ọ bu, nkpuru-ya, bú ihe-oriri-Ya, bu kwa ihe-nleli. 13 Unu asiwo kwa, Le, ka o si buru oké ike-ogwugwu! unu afúwo kwa ya na nleli, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri; unu ewebatawo kwa ihe anapuru n'ike, na ihe gwọrọ ngwurọ, na ihe nāria ọria; otù a ka unu webataworo onyinye-inata-iru-oma: M'gānara nka nke-oma n'aka-unu? ka Jehova siri. 14 Ma onye anābu ọnu ka onye-nghọbu ahu bu, nke oké di n'igwé aturu-ya, ma ọ nēkwe nkwa, we chuara Onye-nwe-ayi aja ihe bibiri ebibi: n'ihii na eze uku ka M'bu, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri, aham di kwa egwu n'etiti mba nile.

2 1 Ma ọbu a, unu ka ihe a enyere n'iwu diri, unu ndi-nchu-aja. 2 Ọ buru na unu agagh-anu, ọ buru kwa na unu agagh-etiye ya n'obi-unu, inyc aham nsọpuru, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri, M'gēzite kwa ọbubu-ọnu ahu n'aru unu, bua ngọzi nile unu ọnu: e, abuwokwam ha ọnu, n'ihii na unu adigh-etiye ya n'obi. 3 Le, M'gaje ibasiri nkpuru-oghigha nba ike n'ihii unu, fesa unu nsi-anu n'iru, bú nsi-anunke anu ememe nile unu; agēbupu unu je n'ebe ọ di. 4 Unu ewe mara na eziteworom unu ihe a enyere n'iwu, ka ọbuba-ndum

we diyere Livai, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri. 5 Ọbuba-ndum diyere ya, bú ndu na udo; M'we nye ya ha dika ihe-egwu, ọ we tua egwum, ọ bu kwa aham ka ya onwe-ya turu ujọ ya. 6 Iwu nke ezi-okwu di n'ọnu-ya, ahugh kwa ajọ omume n'ẹbubere-ọnu-ya: n'udo na n'izi-ezi ka o sorom je ije, ọ di kwa ọtutu madu ọ mere ka ha si n'ajọ omume chigharia. 7 N'ihii na ẹbubere-ọnu abua nke onye-nchu-aja gēdebe ihe-omuma, ọ bu kwa iwu ka ha gāchọ n'ọnu-ya: n'ihii na onye-ozii nke Jehova nke usu nile nke ndi-agma ka ọ bu. 8 Ma unu onwe-unu ewezugawo onwe-unu n'uzọ Chineke; unu emewo ka ọtutu madu su ngongọ n'iwu; unu ebibiwo ọbuba-ndu Livai, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri. 9 Ma Mu onwem emewo kwa ka unu buru ndi anēleli na ndi di ala n'iru ndim nile, dika unu nādigh-esi edebe uzọm nile, kama unu nāhu madu iru-oma n'iwu.

10 Ọ bugh otù Nna ka ayi nile nwere? ọ bugh otù Chineke keworo ayi? gini mere ayi nāghọbu, onye ọ bula ọ ghọbu ibe-ya, nēme ka ọbuba-ndu nna-ayi-ha ghara idi nsọ? 11 Juda aghọbuwo nghọbu, ọ bu kwa ihe-ārú ka emeworo n'Israel na nime Jerusalem; n'ihii na Juda emewo ka idi-nsọ Jehova nke Ọ huworo n'anya ghara idi nsọ, ọ luwo kwa nwa-nwayi nke chi ala ọzọ. 12 Jehova gēbipuru onye ahu nke nēme nka onye nēteta eteta na onye nāza aza, n'ulo-ikwū nile nke Jakob, ya na onye nēwetara Jehova nke usu nile nke ndi-agma nso onyinye-inata-iru-oma. 13 Ọ bu kwa nka nke mere ya abua ka unu nēme: unu ji anya-miri na ikwa-ákwá na isu-udé ekpuchi ebe-ichu-aja Jehova, Ọ we ghara iche kwa onyinye-inata-iru-oma ọzọ, ọ togh kwa Ya utọ inara ya n'aka-unu. 14 Ma unu asiwo, N'ihii gini? N'ihii na Jehova aburuwo onye-ámá n'etiti gi na nwunye i lutara n'okorobia, onye gi onwe-gi ghọbuworo, ọ bu ezie na ya onwe-ya bu nwayi ejikọtara gi na ya, na nwunye ọbuba-ndu-gi. 15 Ọ bugh kwa nāni otù ka Ọ mere, ọ bu ezie na Ọ nwere mọ fọduru? Ọ bu kwa n'ihii gini ka Ọ mere nāni otù? Ọ nāchọ nkpuru nke Chineke. N'ihii nka lezienu anya nime mọ-unu, ka nwoke ghara kwa ighọbu nwunye ọ

lutara n'okorobia. 16 N'ihina na Ọ kpowo nchupu-nwunye asi, otu a ka Jehova, bu Chineke nke Israel, siri, ya na onye ji ihe-ike ekpuchi uwe-ya, otu a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri: n'ihina nka lezienu anya nime mo-unu, ka unu we ghara igho bu agho bu.

17 Unu ejowo okwu nile unu me ka ike gwu Jehova. Ma unu nasi, Nime gini ka ayi meworo ka ike gwu Ya? N'isi, Onye o bula nke neme ihe ogo di nma n'anya Jehova, o bu kwa ihe-ha nato Ya onwe-ya utu; ma-obo ole ebe Chineke nke ikpe no? 1 Le, Mu neziga onye-ozim, o gedozi kwa uzọ n'irum: Onye-nwe-unu ahu unu onwe-unu nacho gabiaru ulo uku Ya na mberede; obuna Onye-ozim obo bu-ndu ahu, Onye ihe-Ya nato unu utu, le, O nabia, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri. 2 Ma onye ganagide ubochi obibia-Ya? o bu kwa onye ganeguzogide mbe anahu Ya anya? n'ihina na Ya onwe-ya di ka oku onyenucha-ihe na dika ncha nke osu-akwa: 3 O ganodu kwa ala dika onyenucha olo-ocha nke neme ka o di ocha, O geme kwa ka umu Livai di ocha, sicha kwa ha dika olo-edo na olo-ocha; ha ganeweta nso Jehova onyinye-inata-iru-oma n'ezimome. 4 Onyinye-inata-iru-oma nke Juda na Jerusalem gato kwa Jehova utu, dika n'ubochi mbe ebighe-ebi gara aga, na dika n'arọ nile gara aga. 5 M'gabiakute unu nso ikpe ikpe; M'gabun kwa onye-amam di ngwa megide ndi-mbasim, na imegide ndi nakwa iko, na imegide ndi namu iyi ugha, na imegide ndi neme bu onye egoro olo n'ugwo-olu-ya na nwayi di-ya nwuru na nwa-nbei, ndi newezuga kwa obia n'ihe-ya, ndi nadigh-atu egwum, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri. 6 N'ihina na Mu onwem, bu Jehova, abanwegh; ya bu na emegh ka unu onwe-unu gwusia, umu Jakob.

7 Site n'ubochi nile nke nna-unu-ha ka unu wezugaworo onwe-unu n'ukpurum nile, unu edebegh kwa ha. Laghachikutenum, Mu onwem galaghachikute kwa unu, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri. Ma unu nasi, Nime gini ka ayi galaghachi? 8 Madu, o gapunara Chineke ihe? ma unu napunaram ihe. Ma unu nasi, Nime gini ka ayi punaraworo Gi ihe? N'otu

uzo n'uzo iri nile na aja-nbuli nile. 9 Obubu-onu ka eji abu unu onwe-unu; o bu kwa Mu ka unu onwe-unu napunara ihe, bu mba nka nile. 10 Webatanu otu uzo n'uzo iri nile n'ulo-aku nkem, ka ihe-oriri we di n'ulom, biko, nwanum na nka, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri, ma M'gagh-emeghere unu window nile nke elu-igwe, wusara unu ngozi, rue mbe onodu agagh-ezu inagide ya. 11 M'gabasi-kwa-ra ihe neri pia eripia nba ike n'ihina unu, o gagh-ebibi-kwa-ra unu nkpuru ala-ubi-unu; osisi vine unu agagh-atupu nkpuru-ya n'ubi tutu oge-ya eru, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri. 12 O bu kwa Ndi ihe nagara nke-oma ka mba nile gako unu: n'ihina na unu onwe-unu gabu ala nke nato utu, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri.

13 Okwu nile unu adiwo ike imegidem, ka Jehova siri. Ma unu nasi, Gini ka ayi kwuritaworo megide Gi? 14 Unu asiwo, O bu ihe-efu ife Chineke ofufe: o bu kwa uru gini ka o bara ayi na ayi edebewo ihe-ndebe-Ya, na ayi ejeghariwo kwa n'uwe-iba-nkpe n'iru Jehova nke usu nile nke ndi-agma? 15 Ma ubu a ayi onwe-ayi nakpo ndi-nganga ndi ihe nagara nke-oma; e, anewu ndi neme ihe-nmebi-iwu dika ulo; e, ha anwawo Chineke, ewe me ka ha wepuga onwe-ha. 16 Mbe ahu ndi natu egwu Jehova nekwarita okwu, otu onye na ibe-ya: Jehova we na nti, nu, ewe dere ndi natu egwu Jehova, ndi nechekwa echekha aha-Ya, akwukwo ncheta n'iru Ya. 17 Ha gabu kwa nkem, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri, n'ubochi ahu mbe Mu onwem ganeme ihe, bu ihe nke akam; M'genwe kwam omiko n'aru ha, dika madu si enwe omiko n'aru nwa-ya nke nefek ya. 18 Unu galaghachi kwa hu ihe di ihe n'etiti onye ezi omume na onye nemebi iwu, n'etiti onye nefek Chineke na onye nadigh-efek Ya. 1 N'ihina na, le, ubochi ahu nabia, o nere dika iteku uku; ndi-nganga nile na onye o bula nke neme ihe-nmebi-iwu gabu kwa ahilia-oka: ubochi ahu nke nabia gerechapu ha, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri, o gagh-arapu-kwa-ra ha nkporogwu ma-obo alaka. 2 Ma unu ndi natu egwu aham ka anyanwu

nke ezi omume gāwara, ọgwugwo di kwa na nkù-ya; unu gāpu kwa, wulie elu dika umu-ehi nke ulo ebe anēme ka anu ma abuba. 3 Unu gāzoda kwa ndi nēmebi iwu; n'ihì na ha gābu ntu n'okpuru obu-ukwu-unu n'ubochi ahu mbe M'gēme ihe, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri.

4 Chetanu iwu Moses, bú orùm, nke M'nyere ya n'iwu na Horeb inye Israel

nile, bú ukpuru di iche iche na ikpé di iche iche. 5 Le, Mu onwem nēzitere unu Elaija, bú onye-amuma, tutu oké ubochi ahu di egwu nke Jehova abia. 6 O gēme kwa ka obi ndi bu nna chigharikute umu-ha, ka obi umu chigharikute kwa ndi bu nna-ha; ka M'we ghara ibia were iwezuga-ka-ebibie-ya tìbue uwa.

OZI ỌMA DIKA MATIU

DERE YA N'AKWUKWỌ

1 1 Akwukwọ osuso-omumu Jisus Kraist, Nwa Devid, nwa Abraham.

2 Abraham muru Aisak; Aisak we mua Jakob; Jakob we mua Juda na umu-nna-ya; 3 Juda we mua Perez na Zera site na Tema; Perez we mua Hezron; Hezron we mua Ram; 4 Ram we mua Aminadab; Aminadab we mua Nahshon; Nahshon we mua Salmon; 5 Salmon we mua Boaz site na Rehab; Boaz we mua Obed site na Rut; Obed we mua Jesi; 6 Jesi we mua Devid, bú eze.

Devid we mua Solomon site na nwunye nke Uraia; 7 Solomon we mua Rehoboam; Rehoboam we mua Abaija; Abaija we mua Esa; 8 Esa we mua Jehoshafat; Jehoshafat we mua Joram; Joram we mua Uzaia; 9 Uzaia we mua Jotam; Jotam we mua Ehaz; Ehaz we mua Hezekaia; 10 Hezekaia we mua Manase; Manase we mua Emon; Emon we mua Josaia; 11 Josaia we mua Jekonaia na umu-nne-ya, na m̀be emere ka ha je biri na Babilon.

12 M̀be emesiri ka ha je biri na Babilon, Jekonaia we mua Shealtiel; Shealtiel we mua Zerubabel; 13 Zerubabel we mua Abaiud; Abaiud we mua Elaiakim; Elaiakim we mua Ezoa; 14 Ezoa we mua Sedok; Sedok we mua Akim; Akim we mua Elaiud; 15 Elaiud we mua Eleeza; Eleeza we mua Matan; Matan we mua Jakob; 16 Jakob we mua Josef di Meri, nwayi nke muru Jisus, Onye aǹkpọ Kraist.

17 Ya mere ọ̀bọ nile site n'Abraham rue Devid di ọ̀bọ iri na anọ; site na Devid rue m̀be emere ka ha je biri na Babilon di kwa ọ̀bọ iri na anọ; site na m̀be emere ka ha je biri na Babilon rue Kraist di kwa ọ̀bọ iri na anọ.

18 Ma omumu Jisus Kraist di otú a: M̀be ekwereri na Josef gálu nne-Ya Meri, m̀be ha akēdinakotagh ahuru na ọ di ime site na Mọ Nsọ. 19 Ma Josef di-ya, ebe ọ bu onye ezi onume, ma ọ chọgh igosi ya n'iru ọra, o zubere irapu

ya na nzuzo. 20 Ma m̀be ihe ndia di ya n'obi, le, mọ-ozí nke Chineke were onwe-ya gosi ya na nrọ, si, Josef, nwa Devid, atula egwu ikuru nwunye-gi Meri: n'íhi na Ihe Nke ọ di ime Ya sitere n'aka Mọ Nsọ. 21 Ọ gámuputa kwa Nwa-nwoke; i gákpọ kwa aha-Ya Jisus; n'íhi na Ya onwe-ya gázoputa ndi nke Ya na nmehie nile ha. 22 Ma ihe a dum emewo, ka okwu Onye-nwe-ayi kwuru site n'ọnu onye-amuma-Ya we mezu, si,

23 Le, nwa-ọ̀bọghọ ahu nāmagh nwoke gádi ime, ọ gámuta kwa Nwa-nwoke,

Ha gákpọ kwa aha-Ya Immanuel; nke bu, ma asugharia ya, Chineke nọyere ayi. 24 Josef we si n'ura-ya bilie, me dika mọ-ozí nke Onye-nwe-ayi nyere ya iwu, we kuru nwunye-ya; 25 ọ magh kwa ya rue m̀be ọ muputara Nwa-nwoke: ọ we kpọ aha-Ya Jisus.

2 1 Ma m̀be amuru Jisus na Betlehem nke Judia n'ubochi Herod, bú eze, le, ufodu ndi mara ihe, ndi sitere n'Ọwuwa-anyanwu, biaruru Jerusalem, 2 si, Ọle ebe Ọ nọ, bú Onye amuru ibu Eze ndi-Ju? n'íhi na ayi huru kpakpando-Ya n'Ọwuwa-anyanwu, ayi we bia ikpọ isi ala nye Ya. 3 Ma m̀be Herod, bú eze, nuru, obi lorọ ya miri, ya na Jerusalem nile. 4 Ọ we me ka ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ nile nke ndi-Ju zukọ, ọ we jua n'ọnu-ha ebe agámu Kraist nke ha. 5 Ha we si ya, Na Betlehem nke Judia: n'íhi na otú a ka edeworo ya n'akwukwọ site n'aka onye-amuma, si,

6 Gi Betlehem kwa, ala Juda,
I digh nke-ntá kachasia n'etiti ndi-isi
Juda ma-ọli:

N'íhi na n'etiti gi ka Onye-isi gáputa,
Onye gázú ndi nkem Israel dika
aturu.

7 M̀be ahu Herod kpọrọ ha na nzuzo, bú ndi ahu mara ihe, ọ we juta nke-oma n'ọnu-ha oge kpakpando ahu nke nāputa

ihè. 8 O we zie ha je Betlehem, si, Ganu chọputa nke-oma okwu bayere Nwatakiri ahu; ma m̀be o bula unu gāchọta Ya, bia kọrọm, ka mu onwem we je kwa kpọ isi ala nye Ya. 9 M̀be ha nuru okwu eze ahu, ha we ga; ma le, kpakpando ahu, nke ha huru n'Ọwuwanyanwu, o nāga n'iru ha, rue m̀be o biara guzo n'elu ebe Nwatakiri ahu nọ. 10 M̀be ha huru kpakpando ahu ha we n̄uria oké ọn̄u nke-uku. 11 Ha we ba nime ulo, hu Nwatakiri ahu, Ya na Meri nne-Ya; ha we da n'ala kpọ isi ala nye Ya; ha we kpughe iḅe ak̄u ha, che onyinye n'iru Ya, ọla-edo na frankincense na myrrh. 12 Ebe Chineke duru ha ọdú na nrọ ka ha ghara ilaghachi jekuru Herod, ha we wezuga onwe-ha ga ala-ha site n'uzọ ọzọ.

13 Ma m̀be ha wezugasiri onwe-ha, le, mọ-ozí nke Onye-nwe-ayi were onwe-ya gosi Josef na nrọ, si, Bilie, kuru Nwatakiri ahu na nne-Ya ɓalaga n'Ijpt, nọ n'ebe ahu rue m̀be o bula m'gāgwa gi: n'ihí na Herod gaje ichọ Nwatakiri ahu ka o la Ya n'iyi. 14 O we bilie, kuru Nwatakiri ahu na nne-Ya n'abali, wezuga onwe-ya ga Ijpt; 15 o we nọ n'ebe ahu rue ọnwu Herod: ka okwu Onye-nwe-ayi kwuru site n'ọnu onye-amuma-Ya we mezu, si, Site n'Ijpt ka M'kpọputara Nwam. 16 M̀be ahu Herod, m̀be o huru na ndi ahu nke mara ihe mere ya ihe-ọchi, ọnuma di ya n'obi nke-uku, o we ziga, ɓuchasia umuakandikom nile di na Betlehem, na n'ókè-ala-ya nile, site na ndi ɓara arọ abua we rida, dika oge ahu nke o jutara nke-oma n'ọnu ndi ahu mara ihe. 17 M̀be ahu ka emezuru okwu ekwuru site n'ọnu Jeremaia onye-amuma, si,

18 Anuru olu na Rema,
Ikwa-akwá na iru-újú uku,
Rechel nākwara umu-ya akwá;
O chọgh kwa ka akasie ya obi, n'ihí na ha adigh.

19 Ma m̀be Herod nwusiri, le, mọ-ozí nke Onye-nwe-ayi were onwe-ya gosi Josef na nrọ n'Ijpt, 20 si, Bilie, kuru Nwatakiri ahu na nne-Ya, ga ala Israel: n'ihí na ndi nāchọ ndu Nwatakiri ahu anwuwo. 21 O we bilie, kuru Nwatakiri ahu na nne-Ya, je ala Israel. 22 Ma m̀be o nuru na Akeleḅs bu eze Judia n'ọnọdu nna-ya Herod, o turu egwu ije

ebe ahu; ma ebe Chineke duru ya ọdú na nrọ, o wezugara onwe-ya ga n'akuku Galili, 23 we bia biri n'obedo anākpọ Nazaret: ka okwu ekwuru site n'ọnu ndi-amuma we mezu, na agākpọ Ya Onye Nazaret.

3 1 Ma na m̀be ahu Jọn Baptist biara, 3 nēkwusa n'ohia nke Judia, 2 si, Chègharianu; n'ihí na ala-eze elu-igwe di nso. 3 N'ihí na nwoke a bu onye ekwuru okwu bayere ya site n'ọnu Aisaia onye-amuma, si,

Olu otú onye nēti nkpu n'ohia, si,
Dozienu uzọ Onye-nwe-ayi,
Menu okporo-uzọ-Ya ka ha guzozie.

4 Ma Jọn onwe-ya nwere uwe-oyiyi-ya nke aji camel, nēke kwa akpukpọ-ọkiké n'úkwú-ya; nri-ya bu kwa igurube na manu-añu nke ohia. 5 M̀be ahu Jerusalem, na Judia nile, na ala nile di Jodan buruburu, nāpukuru ya; 6 o nēme kwa ha baptism n'osimiri Jodan, ha nēkwuputa nmehie nile ha. 7 Ma m̀be o huru ọtutu madu nime ndi-Farisi na ndi-Sadusi ka ha nābia baptism-ya, o siri ha, Unu umu nke aju-ala, ọnye gosiri unu ka unu ɓanari iwe gaje ibia? 8 Ya mere, mianu nkpuru kwesiri nchèghari-unu; 9 unu echè-kwa-la ikwu nime onwe-unu, si, Ayi nwere Abraham na nna: n'ihí na asim unu, na Chineke puru ime ka umu tolitere Abraham site na nkume ndia. 10 Ma ọbuná uḅu a anātukwasi anyu-ike na nkporọgwu osisi nile: ya mere anēḅutu osisi o bula nke nāmigh nkpuru ọma, tubá kwa ya nime ọku. 11 Mu onwem nēji miri me unu baptism n'ezie ka unu we chègharia: ma Onye nke nābia n'azum kam ike, Onye m'nērugh ichi akpukpọ-ukwu-Ya: Onye ahu gēji Mọ Nsọ na ọku me unu baptism: 12 Onye ihe-ifucha-ọka-Ya di n'aka-Ya, O gāfuchapu kwa ebe-nzọcha-ọka-Ya nke-oma, O gēkpokọta kwa ọka-Ya n'ọba-Ya, ma O gēji ọku anāpugh imenyu emenyu rechapu iḅoḅo.

13 M̀be ahu Jisus siri na Galili bia rue Jodan jekuru Jọn ahu, ka o we me Ya baptism. 14 Ma Jọn nēḅochi Ya, si, O di mu onwem nkpa ka I mem baptism, Gi onwe-gi nābiakutekwam? 15 Ma Jisus zara, si ya, Kwerem uḅu a: n'ihí na otú a ka o kwesiri ayi imezu ezi omume nile. M̀be ahu o kwere Ya.

16 Ma m̀be emere Jisus baptism, ngwa ngwa O si na miri rigota: ma le, emeghere elu-igwe nye Ya, O we hu M̀o nke Chineke ka O ǹefeda dika nd̀ur̀, ǹebekwasi kwa Ya; 17 ma le, olu sitere n'elu-igwe, si, Onye a bu Òkparam M'huru n'anya, Onye ihe-Ya dim ezi nma.

4 1 M̀be ahu M̀o Ns̀o duru Jisus rigo n'ohia ka ekwensu we nwa Ya. 2 M̀be O busiri ̀onu ̀ogu ubochi abua chihie na abali, emesia agu guru Ya. 3 Onye-̀onwunwa we biakute Ya, si Ya, O buru na I bu Òkpara Chineke, kwue ka nkume ndia gh̀o òbe achicha. 4 Ma O zara, si, Edewo ya n'akwukẁo ns̀o, si, O bugh nani achicha ka madu g̀eji di ndu, kama ̀o bu okwu nile ̀o bula nke ǹesi n'onu Chineke puta. 5 M̀be ahu ekwensu kuru Ya b̀a n'obodo ns̀o; ̀o we guzo Ya n'elu akuku ulo uku Chineke, 6 si Ya, O buru na I bu Òkpara Chineke, tud̀a Onwe-gi n'ala: n'ihhi na edewo ya n'akwukẁo ns̀o, si,

Ndi-m̀o-ozhi-Ya ka O g̀enye iwu bayere gi:

O bu kwa n'elu aka-ha ka ha g̀eburu gi,

Ka i ghara ikp̀obi ukwu-gi na nkume ma elegh anya.

7 Jisus siri ya, Ozo kwa edewo ya n'akwukẁo ns̀o, si, Anwala Onye-nwe-ayi Chineke-gi. 8 Ozo kwa, ekwensu kuru Ya ga ugwu di ǹo ok̀e elu, we gosi Ya ala-eze nile nke uwa, na ebube-ha; 9 ̀o we si Ya, Ihe ndia nile ka m'g̀enye Gi, ̀o buru na I g̀ad̀a n'ala kp̀o isi ala nyem. 10 M̀be ahu Jisus siri ya, Laba, Setan: n'ihhi na edewo ya n'akwukẁo ns̀o, si, Onye-nwe-ayi Chineke-gi ka i g̀akp̀o isi ala nye, ̀o bu kwa nani Ya ka i g̀ekpere. 11 M̀be ahu ekwensu rapu Ya; ma le, ndi-m̀o-ozhi biakutere Ya ǹejere Ya ozi.

12 Ma m̀be O nuru na arara J̀on nye, O wezugara Onwe-ya je Galili; 13 O we rapu Nazaret, bia biri na Kapanau, nke di n'us̀o osimiri, n'ok̀e-ala Zebulun na Naftali: 14 ka okwu ekwuru site n'onu Aisaia onye-amuma we mezu, si, 15 Ala Zebulun na ala Naftali, N'uzo ok̀e osimiri, n'of̀e J̀odan, Galili nke ndi-mba oz̀o, 16 Ndi ahu nke ǹanodu n'ochichiri Huru ok̀e ih̀e,

Ndi ǹanodu kwa n'ala na onyinyo ̀onwu,

Ndia ka ih̀e walitere.

17 Site na m̀be ahu Jisus malitere ikwusa, na isi, Ch̀egharianu; n'ihhi na ala-eze elu-igwe di nso.

18 Ma m̀be O ǹejeghari n'us̀o oke osimiri Galili, O huru umu-nne abua, Saimon nke aǹakp̀o Pita, na Andru nwanne-ya, ka ha ǹawuye ubu n'ok̀e osimiri; n'ihhi na ha bu ndi-ok̀u. 19 O we si ha, Bianu som n'azu, M'g̀eme unu ndi-ok̀u ǹakuta madu. 20 Ngwa ngwa ha we rapu ihe nile ha ji ebu azu, so Ya. 21 O we si n'ebe ahu ga, hu umu-nne abua oz̀o, Jemes nwa Zebedi, na J̀on nwanne-ya, nime ubo-ha, ha na nna-ha Zebedi, ǹekezi ihe ha ji ebu azu; O we kp̀o ha. 22 Ngwa ngwa ha we rapu ubo ahu na nna-ha, so Ya.

23 Jisus we ǹejeghari na Galili dum, ǹezi ihe n'ulo-nzuk̀o nile ha, ǹekwusa kwa ozi oma nke ala-eze ahu, ǹagẁo kwa ̀oria nile di iche iche na nriaria nile di iche iche n'etiti ndi ahu. 24 Akuko Ya we jezue na Siria dum: ha we kutara Ya madu nile aru ǹadigh nma, ndi ̀oria di iche iche na nmekpa-arua di iche iche ǹejisi ike, ndi m̀o ̀ojo ji, ha na ndi ̀onwa ǹeme ka anya ghara idi ha nma, na ndi akuku-arua-ha nwuru anwu; O we me ka aru di ha ike. 25 Otutu igẁe madu we si na Galili na Dekapolis na Jerusalem na Judia na n'of̀e J̀odan so Ya.

5 1 Ma m̀be O huru igẁe madu ahu, O rigoro n'ugwu ahu: m̀be O noduru ala, ndi ǹeso uzo-Ya we biakute Ya: 2 O we saghe ̀onu-Ya, zi ha ihe, si,

3 Ngozhi ǹadiri ndi bu òbeye nime m̀o-ha: n'ihhi na ala-eze nke elu-igwe bu nke ndi ahu.

4 Ngozhi ǹadiri ndi ǹeru ̀uju: n'ihhi na ndi ahu ka ag̀akasl obi.

5 Ngozhi ǹadiri ndi di nwayo n'obi: n'ihhi na ndi ahu g̀eketa uwa.

6 Ngozhi ǹadiri ndi agu ezi omume ǹagu, ndi akpiri ǹakp̀o kwa nku na ya: n'ihhi na ndi ahu ka af̀o g̀eju.

7 Ngozhi ǹadiri ndi-ebere: n'ihhi na ndi ahu ka ag̀emere ebere.

8 Ngozhi ǹadiri ndi di ̀ocha n'obi: n'ihhi na ndi ahu g̀ahu Chineke.

9 Ngozhi ǹadiri ndi ǹeme ka madu na ibe-ha di n'udo: n'ihhi na ndi ahu ka ag̀akp̀o umu Chineke.

10 Ngozi nādiri ndi esobuworo n'ihī ezi omume: n'ihī na ala-eze elu-igwe bu nke ndi ahu. 11 Ngozi nādiri unu mbe o bula ha nāta unu uta, nēsobu kwa unu, nekwa kwa ajo ihe nile di iche iche megide unu n'okwu-ugha, n'ihim. 12 Nurianu onu, ka obi to kwa unu utō nke-uku: n'ihī na ugwo-olu-unu di uku n'elu-igwe: n'ihī na otū a ka ha soburu ndi-amuma ndi buru unu uzō.

13 Unu onwe-unu bu nnū nke uwa: ma o buru na nnū etufuwo utō-ya, agēji gini me ya ka o ghō ezi nnū? o digh kwa irē iji me ihe o bula ozo, ma-ōbugh ka etuue ya n'ēzi, madu azō ya ukwu. 14 Unu onwe-unu bu ihē nke uwa. Apugh izo obodo nke ewuworo n'elu ugwu. 15 Ma ha adigh-amuye oriōna, dōba ya n'okpuru mbe, kama n'elu ihe-idōba-oriōna; o nēnwu-kwa-ra madu nile nō n'ulo ahu. 16 Otū a menu ka ihē-unu nēnwu n'iru madu, ka ha we hu olu oma nile unu, we to Nna-unu Nke bi n'elu-igwe.

17 Unu echēla na abiarām imebi iwu Chineke ma-ōbu ndi-amuma-Ya: abiaghm imebi, kama imezu ya. 18 N'ihī na n'ezie asim unu, Rue mbe elu-igwe na ala gāgabiga, o digh otū ihe o bula dikarisiri ntā gāgabiga n'iwu ma-ōli, rue mbe ihe nile gēme. 19 Ya mere onye o bula nke gēmebi otū nime ihe ndia dikarisiri ntā nke enyere n'iwu, nke gēzi kwa madu otū ahu, agākpō ya onye dikarisiri ntā n'ala-eze elu-igwe: ma onye o bula nke gēme ha, zi kwa ha, onye ahu ka agākpō onye uku n'ala-eze elu-igwe. 20 N'ihī na asim unu, na o buru na ezi omume-unu adigh-akari ezi omume ndi-ode-akwukwō na ndi-Parisi nke-uku, unu agagh-abā n'ala-eze elu-igwe ma-ōli.

21 Unu nuru na agwara ndi-ochie, si, Ebula madu; ma onye o bula nke buru madu gēnye onwe-ya n'aka ikpē: 22 ma Mu onwem si unu, na onye o bula nke nēwe iwe megide nwa-nne-ya gēnye onwe-ya n'aka ikpē; onye o bula nke gāsi kwa nwa-nne-ya, Raka, gēnye onwe-ya n'aka nnokō-ikpē; onye o bula nke gāsi kwa, Onye-nzuzū, gēnye onwe-ya n'aka oku ala-mō. 23 Ya mere o buru na i nēche onyinye-gi n'iru Chineke n'ebe-ichu-aja, i we cheta n'ebe ahu na nwa-nne-gi nwere ihe megide gi,

24 rapu onyinye-gi n'ebe ahu n'iru ebe-ichu-aja, laba, buru uzō me ka gi na nwa-nne-gi di n'udo, mbe ahu bia kwa che onyinye-gi. 25 Me ka gi na onye nekuru gi ga ikpē me eyi ososō, mbe gi na ya nō n'uzō; ka onye ahu nekuru gi ga ikpe we ghara irara gi nye n'aka onye-ikpe ma elegh anya, onye-ikpe arara kwa gi nye n'aka onye nēje ozi, ewe tubā gi n'ulo-nkpōrō. 26 N'ezie asim i, I gagh-aputa n'ebe ahu ma-ōli, rue mbe i gākwughachi farthing ikpe-azu.

27 Unu nuru na ekwuru, si, Akwala iko: 28 ma Mu onwem si unu, na nwoke o bula nke nēle nwayi anya ka agu ya we gua ya, o kwasiwo ya iko n'obi-ya ubu a. 29 Ma o buru na anya akari gi eme gi ka i ma n'onyā, ghupu ya, tupu kwa ya n'aru-gi: n'ihī na o bara gi urū ka otū nime ihe di gi n'aru la n'iyi, ka aghara kwa itubā aru-gi dum n'oku ala-mō. 30 Ma o buru na akari-gi eme gi ka i ma n'onyā, bipu ya, tupu kwa ya n'aru-gi: n'ihī na o bara gi urū ka otū nime ihe di gi n'aru la n'iyi, ka aru-gi dum ghara kwa ije n'oku ala-mō. 31 Ekwu-kwa-ra, si, Nwoke o bula nke gārapu nwunye-ya, ya nye ya akwukwō nkewa: 32 ma Mu onwem si unu, na nwoke o buia nke nārapu nwunye-ya, ma-ōbugh n'ihī ikwa-iko, o nēme nwayi ahu ka o nō n'onodu onye akwara iko megide: onye o bula nke gālu kwa ya mbe arapusiri ya, o nākwa iko.

33 Ozō kwa, unu nuru na agwara ndi-ochie, si, Anula iyi ugha, kama nyeghachi Onye-nwe-ayi ihe nile i nuru n'iyi: 34 ma Mu onwem si unu, Anula iyi ma-ōli; ejila elu-igwe nū, n'ihī na o bu oche-eze Chineke; 35 eji-kwa-la ala, n'ihī na o bu ihe-nbākwasi-ukwu nke ukwu-Ya; anu-kwa-ka iyi n'ebe Jerusalem di, n'ihī na o bu obodo nke Eze uku ahu. 36 Eji-kwa-la isi-gi nū iyi, n'ihī na i pugh ime otū agiri-isi ka o di ocha ma-ōbu ka o di oji. 37 Ma ka okwu-unu buru, E, e; E-ē, ē-ē: ma ihe o bula kariri ndia nēsīte n'ajo onye ahu.

38 Unu nuru na ekwuru, si, Anya lara anya, ezé lara ezé: 39 ma Mu onwem si unu, Eguzogidela onye bu ajo onye: kama onye o bula nākpū gi ura na nti aka-nri, tughari-kwa-ra ya nti ozō. 40 Ma o buru na onye o bula nāchō ka gi na ya je ikpē, ka o we nara gi uwe-ime-gi,

rapu-kwa-ra ya oké uwe-gi. 41 Onye ọ bula nke gējide gi ije otú mile, so ya je mile abua. 42 Nye onye nāriọ gi, aḅakuta-kwa-la ya azú, bú onye nāchọ ka i binye ya ihe.

43 Unu nuru na ekwuru, si, Hu madu-ibe-gi n'anya, kpọ kwa onye-iro-gi asi: 44 ma Mu onwem si unu, Nāhunu ndi-iro-unu n'anya, nēkpe kwa ekpere nye ndi nēsọbu unu; 45 ka unu we buru umu nke Nna-unu Nke bi n'elu-igwe: n'ihí na Ọ nēme ka anyanwu-Ya nāwakwasi ajọ madu na ezi madu, Ọ nēme kwa ka miri zokwasi ndi ezi omume na ndi ajọ omume. 46 N'ihí na unu nwere ugwo-ọlu gini, ma ọ buru na unu huru ndi ahu n'anya, bú ndi nāhu unu n'anya? ọbuná ndi-ọna-utu, hà adigh-eme otú ihe ahu? 47 Ọ buru kwa na unu nēkele nání umunne-unu, gini ka unu nēme kari ndi ọzọ? ọbuná ndi mba ọzọ, hà adigh-eme otú ihe ahu? 48 Ya mere unu onwe-unu gēzu oké, dika Nna-unu nke elu-igwe 6 zuru oké. 1 Lezienu anya ka unu ghara ime ezi omume-unu n'iru madu, ka ha we kiri unu: ma unu emegh otú a unu enwegh ugwo-ọlu n'ebe Nna-unu Nke bi n'elu-igwe nọ.

2 Ya mere, mḅe ọ bula i nālu ọlu ebere, afúla opi n'iru gi, ọbuná dika ndi-iru-abua nēme n'ulo-nzukọ-unu na n'uzọ-unu, ka ha we nara otuto n'aka madu. N'ezie asim unu, Ha nēnwezu ugwo-ọlu-ha. 3 Ma mḅe i nālu ọlu ebere, ka aka-ekpe-gi ghara ima ihe aka-nri-gi nēme: 4 ka ọlu ebere gi we di na nzuzo: Nna-gi Nke nāhu ihe na nzuzo gēnyeghachi kwa gi.

5 Mḅe ọ bula unu nēkpe kwa ekpere, unu agagh-adi ka ndi-iru-abua ahu: n'ihí na ọ nātọ ha utọ iguzo n'ulo-nzukọ-unu na nkuku amá-unu ikpe ekpere, ka ha we were onwe-ha gosi madu. N'ezie asim unu, Ha nēnwezu ugwo-ọlu-ha. 6 Ma gi onwe-gi, mḅe ọ bula i nēkpe ekpere, bá n'ime-ulo ntá gi, mḅe i mechisi-kwara uzọ-gi, kpere Nna-gi Nke di na nzuzo, Nna-gi Nke nāhu ihe na nzuzo gēnyeghachi kwa gi. 7 Ma mḅe unu nēkpe ekpere, unu ekwula okwu-nkwukwasi efú, dika ndi mba ọzọ nēme: n'ihí na ha nēchē na agānu olu-ha n'ọtutu okwu ha nēkwu. 8 Ya mere, unu eyila ha: n'ihí na Nna-unu matara

ihe nile di unu nkpà, mḅe unu akāriọgh Ya. 9 Ya mere, kpenu ekpere otú a: Nna-ayi Nke bi n'elu-igwe, Ka edo aha-Gi nsọ. 10 Ka ala-eze-Gi bia. Ka eme ihe I nāchọ, dika esi eme ya n'elu-igwe, ka eme kwa otú ahu n'uwa. 11 Nye ayi nri ta nke gēzuru ayi n'ubọchi ta. 12 Baghara kwa ayi ugwo nile ayi ji, dika ayi onwe-ayi bagharawo-kwa-ra ndi ji ayi ugwo. 13 Ewebála ayi nime ọnwunwa, kama dọputa ayi n'aka ajọ onye ahu. 14 N'ihí na ọ buru na unu aḅaghara madu ndahie nile ha, Nna-unu gābaghara kwa unu. 15 Ma ọ buru na unu aḅagharagh madu ndahie nile ha, Nna-unu agagh-aḅaghara unu ndahie-unu.

16 Ọzọ, mḅe ọ bula unu nēbu ọnu, unu aghọla ndi nābaru iru, dika ndi-iru-abua: n'ihí na ha nēmebi iru-ha, ka ha were onwe-ha gosi madu na ha nēbu ọnu. N'ezie asim unu, Ha nēnwezu ugwo-ọlu-ha. 17 Ma gi onwe-gi, mḅe i nēbu ọnu, were manu te n'isi-gi, sa kwa iru-gi; 18 ka i ghara igosi madu onwe-gi na i nēbu ọnu, kama gosi Nna-gi Nke di na nzuzo: Nna-gi, Nke nāhu ihe na nzuzo, gēnyeghachi kwa gi.

19 Unu akpadola ákú n'uwa nye onwe-unu, ebe nla na nchala nērichapu, ebe ndi-ori nēgwupú kwa nēzu kwa ori: 20 kama kpadonu ákú n'elu-igwe nye onwe-unu, ebe nla ma-ọbu nchala nādigh-erichapu, ebe ndi-ori nādigh-egwupú kwa, ha adigh-ezu kwa ori: 21 n'ihí na ebe ákú-gi di, n'ebe ahu ka obi-gi gādi kwa. 22 Oriọna nke aru bu anya: ya mere ọ buru na anya-gi ele otú ebe, aru-gi dum gējuputa n'ihé. 23 Ma ọ buru na anya-gi jọrọ njọ, aru-gi dum gējuputa n'ọchichiri. Ya mere, ọ buru na ihé nke di nime gi bu ọchichiri, le ka ọchichiri ahu si di oké ibú! 24 Ọ digh onye ọ bula puru ibu orú nke nna abua: n'ihí na ọ gākpọ otú onye nime ha asi, hu ibe-ya n'anya; ma ọ bugh otú a o gējide otú, lella ibe-ya anya. Unu apugh ibu orú Chineke na ákú. 25 N'ihí nka ka M'ji si unu, Unu echeḅula onwe-unu nye ndu-unu, ihe unu gēri, ma-ọbu ihe unu gānu; echeḅu-kwa-la onwe-unu nye aru-unu, ihe unu gēyi. Ọ bugh ndu kariri ihe eji azú ya, ọ bugh kwa aru kariri uwe-oyiyi-ya? 26 Lenu anu-ufe nke elu-igwe, na ha adigh-agma nkpuru, ha adigh-ewè kwa ihe-ubi, ha adigh-

28 O rue, m̀be Jisus kwublri okwu ndia, ibobo ozizi-Ya nwuru igwè madu nile n'aru: 29, n'ihì na O nēzi ha ihe dika Q nwere ike q bugh kwa dika ndi-ode-akwukwọ-ha.

8 I Ma ka O siri n'ugwu ahu ridata, Oké igwè madu soro Ya. 2 Ma le, onye-ekpenta biakutere Ya. nākpọ isi ala nye Ya, si, Onye-nwe-ayi, q buru na I nāchọ, I puru ime ka m'di qcha. 3 Q we setipu aka-Ya, metu ya, si, Anamachọ; ka eme ka i di qcha. Ngwa ngwa ewe me ka q di qcha n'ekpenta-ya. 4 Jisus we si ya, Lezi anya ka i ghara igwa onye q bula okwu; ma laba, were onwe-gi gosi onye-nchu-aja, che kwa n'iru Chineke onyinye ahu Moses nyere n'iwu, ka q buru ha àmà.

5 M̀be Q batara na Kapanauum, otù qchi-agma nāchi qgu ndi-agma ise biakutere Ya, nāriq Ya, 6 si, Onye-nwe-ayi, onye nējerem ozi tọbọrọ n'ulom, akuku-arua-ya nwuru anwu, anēmekpa ya aru gabiga okè. 7 Q we si ya, Mu onwem gābia me ka aru di ya ike. 8 Ma qchi-agma ahu nāchi qgu ndi-agma ise zara, si, Onye-nwe-ayi, erughm ka I ba n'okpuru ulom: kama were nānì okwu-ọnu kwue, agēme kwa ka aru onye nējerem ozi di ike. 9 N'ihì na mu onwem bu kwa onye nọ n'okpuru ike, nēnwe ndi-agma n'okpuru mu onwem: m'we si onye a, Ga, q ga; m'si kwa onye qzọ, Bia, q bia; m'si kwa orùm, Me nka, q me ya. 10 Ma m̀be Jisus nuru nka, o juru Ya anya, Q we si ndi nēso n'azu, N'ezie asim unu, Q digh m̀be M'huru oké okwukwe di otú a n'aru onyc q bula n'Israel. 11 Ma asim unu, na qtutu madu gēsi n'Qwuwa-anyanwu na Qdida-anyanwu bia, so kwa Abraham, na Aisak, na Jakob, nānọdu n'ala-eze elu-igwe: 12 ma agāchupu umu ala-eze ahu bà n'qchichiri nke èzi: n'ebe ahu ka ikwa-ákwá na ita-ikekere-ezé ahu gādi. 13 Jisus we si qchi-agma ahu nāchi qgu ndi-agma ise, Laba; dika i kwere, ka emere gi. Ewe me ka aru onye nējere ya ozi di ike n'oge hour ahu.

14 M̀be Jisus batasiri n'ulo Pita, Q we hu nne nwunye-ya ka q tọbọrọ n'aru-ọku. 15 Q we metu aka-ya, aru-ọku ahu we rapu ya; q we bilie, nēje-kwa-ra Ya ozi. 16 Ma m̀be o ruru anyasi, ha kutara Ya qtutu madu ndi mọ qjọ ji: Q we were

okwu-ọnu chupu ndi-mọ ahu, me kwa ndi nile aru nādigh nma ka aru-ha di ike: 17 ka okwu ekwuru site n'ọnu Aisaia onye-amuma we mezu, si, Ya onwe-ya nara nriaria nile ayi, būru kwa qria nile ayi.

18 Ma m̀be Jisus huru na qtutu igwè madu di Ya buruburu, O kwuru ka ha gabiga n'ofè qzọ. 19 Otù ode-akwukwọ we biakute Ya, si Ya, Onye-ozizi, m'gēso Gi ebe q bula I nēje. 20 Jisus we si ya, Nkita-qhia nwere ọnu ha nēdina, anu-ufe nke elu-igwe nwe-kwa-ra ebe ha nāraru ura; ma Nwa nke madu enwegh ebe itọbọ isi-Ya. 21 Onye qzọ n'etiti ndi nēso uzọ-Ya we si Ya, Onye-nwe-ayi, kwe ka m'buru uzọ je lie nnam. 22 Ma Jisus si ya, Som; rapu kwa ndi nwuru anwu ka ha lie ndi nke ha ndi nwuru anwu.

23 M̀be Q batara n'ubọ, ndi nēso uzọ-Ya we so Ya. 24 Ma le, oké ajọ ifufe febe n'oké osimiri, ya mere ebili-miri nēkpuchi ubọ-ha: ma Ya onwe-ya nāraru ura. 25 Ha we biakute Ya, kpote Ya, si, Onye-nwe-ayi, zoputa ayi; ayi nāla n'iyi. 26 Q we si ha, Gini mere unu nātu ujọ, unu ndi okwukwe ntà? M̀be ahu O biliri, bara ifufe na oké osimiri ahu nba; oké ndaju we di. 27 Ibobo we nwua ndi ahu n'aru, ha si, Àha madu giri ka Onye a bu, na qbuná ifufe na oké osimiri nāna Ya nti?

28 M̀be Q gabigasiri n'ofè qzọ n'ala ndi Gadara, ndikom abua ndi mọ qjọ ji wc zute Ya, ndi nēsi n'ebe anēli ozu puta, ndi anya-ha di oké egwu, ya mere q digh onye q bula nwere ike igabiga uzọ ahu. 29 Ma le, ha tiri nkpu, si, Gini ka ayi na Gi nwekọrọ, Gi Qkpara Chineke? I biara ebe a imekpa ayi aru m̀be oge-ayi akērugh? 30 Ma igwè nke qtutu czi di n'ebe di anya n'ebe ha nọ, nāta nri. 31 Ndi-mọ qjọ ahu we riq Ya, si, Q buru na I chupuru ayi, ziga ayi nime igwè czi ahu. 32 Q we si ha, Labanu. Ha we puta, je ba n'igwè ezi ahu: ma le, igwè ezi ahu nile nudara n'ebe ahu di nkputankpu dabà n'oké osimiri, nwua nime miri. 33 Ndi nāzù ha we balaga, we je ba n'obodo ahu, kọsa ihe nile, ya na ihe mere ndi ahu ndi-mọ qjọ ii. 34 Ma le, obodo ahu nile putara izute Jisus: ma m̀be ha huru Ya, ha riqọrọ Ya ka Q pua n'okè-ala-ha.

9 1 O we ba nime ubo, gabiga n'ofe ozo, bia n'obodo nke aka Ya. 2 Ma le, ha butere Ya onye akuku-aruya nwuru anwu, toboro n'ihe-ndina: mbe Jisus huru okwukwe-ha O si onye ahu akuku-aruya nwuru anwu, Nwa, nwe obi-ike; anabaghara gi nmehie-gi nile. 3 Ma le, ufodu n'etiti ndi-ode-akwukwo kwuru nime onwe-ha, si, Nwoke a nekwulu Chineke. 4 Ma Jisus, ebe o mara ihe nile di ha n'obi, O si, Gini mere unu neche ajo ihe n'obi-unu? 5 N'ih na, ole nke ka nfe, isi, Anabaghara gi nmehie-gi nile; ma-obo isi, Bilie, jehhari kwa? 6 Ma ka unu we mata na Nwa nke madu nwere ike n'elu uwa ibaghara nmehie (mbe ahu O siri onye ahu ukwu-ya nwuru anwu), Bilie, chiri ihe-ndina-gi, la n'ulo-gi. 7 O we bilie, la n'ulo-ya. 8 Ma mbe igwe madu nile huru ya, ha turu egwu, we nye Chineke otuto, Onye nyere madu ike di otu a.

9 Mbe Jisus nesi n'ebe ahu naga, O huru otu nwoke, anakpo Matiu, ka o noduru n'ulo-utu: O si ya, Som. O we bilie, so Ya.

10 O rue, mbe O noduru na nri n'ulo-ya, le, otutu ndi-ona-utu na ndi-nmehie biara so Jisus na ndi neso uzọ-Ya nodu na nri. 11 Mbe ndi-Farisi huru ya, ha we si ndi neso uzọ-Ya, N'ih gini ka Onye-ozizi-unu neso ndi-ona-utu na ndi-nmehie ndia eri ihe? 12 Ma mbe O nuru ya, O si, Nkpa dibia akpagh ndi di ike, kama o nakpa ndi aru nadigh nma. 13 Ma ganu muta ihe okwu a bu, Anamacho ebere, o bugh aja: n'ih na abiaghm ikpo ndi ezi omume, kama o bu ndi-nmehie.

14 Mbe ahu ndi neso uzọ Jon biakutere Ya, si, N'ih gini ka ayi onwe-ayi na ndi-Farisi nebu onu otutu mbe, ma ndi neso uzọ-Gi adigh-ebu onu? 15 Jisus we si ha, Umu-ndikom nke ulo analu nwunye ohu, o gabu na ha puru iru uju ka oge ahu ra, bu mbe ha na Onye nalu nwunye ohu nano? ma ubochi gabia, mbe aganapu ha Onye nalu nwunye ohu, mbe ahu ka ha gebu kwa onu. 16 O digh kwa onye o bula newere iberibe akwa oboha ohu tukwasi n'uwe ochie; n'ih na nke kwesiri imechi ya nadokapu ihe n'aru uwe ahu, ndoka jokariri njo aputa. 17 Ha adigh-abaye

kwa manya-vine ohu na karama-akpukpo ochie: eme otu a, karama-akpukpo ahu abawa, manya-vine ahu we wusi, karama-akpukpo ahu ala kwa n'iyi: ma ha nabaye manya-vine ohu na karama-akpukpo ohu, anedebc ha abua nke-oma.

18 Mbe O nagma ha okwu ndia, le, otu onye-isi biara, we kpo isi ala nye Ya, si, Nwam nwayi anwuruwo obuna ubu a: otu o di, bia bikwasi ya aka-Gi, na o gadi ndu. 19 Jisus we bilie, so ya je, ndi neso uzọ-Ya so-kwa-ra. 20 Ma le, otu nwayi, nke nwere oruru-obara aru iri na abua, biara n'azu Ya, we metu onu-onu uwe-Ya aka: 21 n'ih na o nasi n'onwe-ya, O buru na emetum nani uwe-Ya aka, agazopotam. 22 Ma Jisus chighariri, we hu ya, si, Nwam nwayi, nwe obi-ike; okwukwe-gi azopotawo gi. Ewe site n'oge hour ahu zoputa nwayi ahu. 23 Mbe Jisus biara n'ulo onye-isi ahu, hu ndi-okwa-aja, na igwe madu ka ha natu uzu, 24 O si, Wezuganu onwe-unu; n'ih na nwa-aboghọ nta ahu anwugh anwu, kama o nararu ura. Ha we chia Ya ochi. 25 Ma mbe achupuru igwe madu ahu, O ba nime, jide ya n'aka; nwa-aboghọ nta ahu we bilie. 26 Ude a we pua gazue n'ala ahu dum.

27 Mbe Jisus nesi n'ebe ahu naga, ndi-isi abua we so Ya, neta nkpu, si, Mere ayi ebere, Nwa Devid. 28 Ma mbe O batasiri n'ulo, ndi-isi ahu biakutere Ya: Jisus we si ha, Unu kwere na apurum ime ihe a? Ha si Ya, E, Onye-nwe-ayi. 29 Mbe ahu O meturu anya-ha aka, si, Dika okwukwe-unu si di ka emere unu. 30 Ewe saghe anya-ha. Jisus we do ha aka na nti nke-uku, si, Lezienu anya ka onye o bula ghara ima ya. 31 Ma ha puru, hasa ude-Ya n'ala ahu dum.

32 Mbe ha napu, le, ekutara Ya onye-ochi nke mo ojo ji. 33 Mbe achupusiri mo ojo ahu, onye-ochi ahu we kwue okwu: ibobo we nwua igwe madu nile n'aru, ha si, O digh mbe o bula egosiri ya otu a n'Israel. 34 Ma ndi-Farisi nasi, N'ike onye-isi ndi-mo ojo ka O nachupu ndi-mo ojo.

35 Jisus we nejehhari n'obodo na obodo nta ha nile, nezi ihe n'ulo-nzukọ nile ha, nekwusa kwa ozi oma nke ala-

eze ahu, nāgwọ kwa ọria nile di iche iche na nriaria nile di iche iche. 36 Ma mbe Ọ huru igwè madu nile, Ọ nwere ọmiko n'aru ha, n'ihì na anēsọbu ha, nāchusa kwa ha, dika aturu nēnwegh onye nāzù ha. 37 Mbe ahu Ọ si ndi nēso uzọ-Ya, Owuwe-ihe-ubi riri nne n'ezie, ma ndi-ọlu di ole-na-ole. 38 Ya mere, nāriọnu Onye-nwe owuwe-ihe-ubi ahu, ka Ọ zipu ndi-ọlu bā n'owuwe-ihe-ubi-
10 Ya. 1 Ọ we kpọ ndikom iri na abua ahu ndi nēso uzọ-Ya ka ha biakute Ya, Ọ nye ha ike n'ebe ndi-mọ nādigh ọcha nọ, ichupu ha, na igwọ ọria nile di iche iche na nriaria nile di iche iche.

2 Ma aha ndi-ozì iri na abua ahu bu ndia: Onye mbu, Saimon, onye anākpọ Pita, na Andru nwa-nne-ya; na Jemes nwa Zebedi, na Jọn nwa-nne-ya; 3 Filip, na Batolomiu; Tomas, na Matiu onye-ọna-utu; Jemes nwa Alfiọs, na Tadiọs; 4 Saimon Kananiọs, na Judas Iskariot, onye ra-kwa-ra Ya nye. 5 Ndikom iri na abua ahu ka Jisus zipuru, Ọ we nye ha iwu, si,

Unu ejela n'uzọ ndi mba ọzọ, unu abā-kwa-la n'obodo ndi Sameria: 6 kama jekurunu aturu furu efu nke ulo Israel. 7 Mbe unu nāga, nēkwusanu, si, Ala-eze elu-igwe di nso. 8 Menu ndi aru-ha nādigh ike ka aru di ha ike, menu ndi nwuru anwu ka ha si n'ọnwu bilie, menu ndi-ekpenta ka ha di ọcha, chupunu ndi-mọ ọjọ: n'efu ka unu natara, nyenu n'efu. 9 Unu anatala ọla-edo, ma-ọbu ọla-ọcha, ma-ọbu ọla itiyè n'ihè-ọkiké-unu; 10 unu anatala ākpà iwere ga ije-unu, ma-ọbu uwe-ime abua, ma-ọbu akpukpọ-ukwu, ma-ọbu nkpa-n'aka: n'ihì na onye-ọlu kwesiri ihe eji azù ya. 11 Ma obodo ọ bula ma-ọbu obodo ntà ọ bula unu gābā nime ya, chọputanu onye kwesiri nime ya; nọgidenu n'ebe ahu rue mbe unu putara. 12 Mbe unu nābā n'ulo ahu, kelenu ya. 13 Ọ buru kwa na ulo ahu kwesiri, ka udo-unu biakwasi ya: ma ọ buru na ọ kwesigh, ka udo-unu laghachikute unu ọzọ. 14 Ma onye ọ bula nke nānaragh unu nke-ọma, nke nānugh kwa okwu nile unu, mbe unu nāpu n'ulo ahu ma-ọbu n'obodo ahu, tichapu ájá ukwu-unu. 15 N'ezie asim unu, Ala Sọdọm na Gọmọra

gānagide okwu n'ubochi ikpé kari obodo ahu.

16 Le, Mu onwem nēzipu unu dika aturu n'etiti agu: ya mere, burunu ndi nwere uche dika agwọ, ndi nādigh kwa aghughọ dika nduru. 17 Ma nēzenu madu: N'ihì na ha gārara unu nye n'aka nnọkọ-ikpé di iche iche, n'ulo-nzuko nile ha ka ha gāpia kwa unu ihe; 18 e, n'iru ndi-isi na ndi-eze ka agēkuru kwa unu je n'ihim, iburu ha na ndi mba ọzọ àmā. 19 Ma mbe ọ bula ha gārara unu nye, unu echebula onwe-unu otù unu gēkwu ma-ọbu okwu unu gēkwu: n'ihì na agēnye unu n'oge hour ahu okwu unu gēkwu. 20 N'ihì na ọ bugh unu onwe-unu nēkwu, kama ọ bu Mọ nke Nna-unu Nke nēkwu nime unu. 21 Nwa-nne gārara kwa nwa-nne-ya nye n'ọnwu, nna gārara kwa nwa-ya nye: umu gēbili kwa megide ndi muru ha, me ka ha nwua anwu. 22 Madu nile gākpọ kwa unu asi n'ihì aham: ma onye were ntachi-obi nọgide rue ọgwugwu ihe nile, onye ahu ka agāzọputa. 23 Ma mbe ọ bula ha soburu unu n'obodo a, balaga n'obodo di iche: n'ihì na n'ezie asim unu, Unu agagh-agazù obodo nile nke Israel ma-ọli, rue mbe Nwa nke madu gābia.

24 Onye nēso uzọ onye-ozizì adigh-aka onye-ozizì-ya, orù adigh-aka kwa onye-nwe-ya. 25 O zuworo onye nēso uzọ onye-ozizì ka ọ di ka onye-ozizì-ya, na orù ahu ka ọ di ka onye-nwe-ya. Ọ buru na ha kpọrọ Nna-nwe-ulo Beelzebul, hà gēsi ana ghara ikpọ ndi ezì-na-ulo-Ya kari nke-uku? 26 Ya mere, unu atula egwu ha: n'ihì na ọ digh ihe ọ bula ekpuchiworò ekpuchi, nke anāgagh-ekpughe; ọ digh kwa inè ezoro ezo, nke anāgagh-ama. 27 Okwu M'nāgwa unu n'ọchichiri, kwuenu ya n'ihè: ihe unu nānu kwa na nti, kwusanu ya n'elu ulo. 28 Unu atu-kwa-la egwu ndi nēbu aru, ma ha apugh ihe nkpuru-obi: kama nātunu egwu Onye ahu Nke puru ila nkpuru-obi na aru n'iyi n'ọku ala-mọ. 29 Adigh-ere egwele abua n'otù penny? ma otù nime ha agagh-adā n'ala ma Nna-unu ekwegh: 30 ma ọbuná agiri-isi nile nke isi-unu ka aguworo. 31 Ya mere, unu atula egwu; ọnu-ahia unu onwe-unu kariri nke

otutu egwele. 32 Ya mere, onye o bula nke gēkwuputam n'iru madu, ya ka Mu onwem gēkwuputa kwa n'iru Nnam Nke bi n'elu-igwe. 33 Ma onye o bula nke gāgōnarim n'iru madu, ya ka Mu onwem gāgōnari kwa n'iru Nnam Nke bi n'elu-igwe.

34 Unu echèla na abiararam itubà udó n'elu uwa: abiaghm itubà udó, kama o bu mma-agma. 35 N'ihì na abiararam ikewa nwoke megide nna-ya, na nwanwayi megide nne-ya, na nwunye nwa megide nne di-ya: 36 o bu kwa ndi èzì-na-ulo madu gābu ndi-iro-ya. 37 Onye nāhu nna-ya ma-ōbu nne-ya n'anya kari Mu adigh-ekwesim; onye nāhu kwa nwa-ya nwoke ma-ōbu nwa-ya nwayi n'anya kari Mu adigh-ekwesim. 38 Onye nānaragh kwa obe-ya sokwam n'azu, adigh-ekwesim. 39 Onye chōtara ndu-ya gētufu ya; onye tufu-kwa-ra ndu-ya n'ihim gāchōta ya.

40 Onye nānara unu nke-oma, o bu Mu ka o nānara nke-oma, onye nānara kwa Mu onwem nke-oma nānara Onye ziterem nke-oma. 41 Onye nānara onye-amuma nke-oma n'aha onye-amuma gānara ugwo-ōlu onye-amuma; onye nānara kwa onye ezi omume nke-oma n'aha onye ezi omume gānara ugwo-ōlu onye ezi omume. 42 Onye o bula nke gēkuru nānì iko miri oyi nye otù onye nime ndi ntà ndia nua n'aha onye nēso uzom, n'ezie asim unu, o gagh-etufu ugwo-ōlu-ya ma-ōli.

11 I O rue, mbe Jisus nyebiri ndikom iri na abua ahu ndi nēso uzō-Ya iwu, O si n'ebe ahu pua izi ihe na ikwusa n'obodo nile ha.

2 Ma mbe Jōn nuru n'ulo-nkpōrō olu nile nke Kraist ahu, o ziga ozi site n'aka ndi nēso uzō-ya, 3 si Ya, Gi onwe-gi bu Onye nābia, ma-ōbu na ayi nēle anya onye di iche? 4 Jisus we za, si ha, Ganu, kōrō Jōn ihe nile unu nānu na nke unu nāhu: 5 ndi-ìsì nāhu uzō, ndingwurō nēje ije, anēme ndi-ekpenta ka ha di ocha, ndi nti chiri nānu ihe, anēme ndi nwuru anwu ka ha si n'ōnwu bilie, anēzì ndi-ōbeyē ozi oma. 6 Ngōzi nādi-kwa-ra onye ahu, bú onye o bula nke nāgagh-ama n'ōnyà n'arum. 7 Ma mbe ndia nāla, Jisus malitere igwa igwè madu nile okwu bayere Jōn, si, O bu gini ka unu puru je n'ohia ka unu kiri? àmì nkè

nēme nkpatu site n'ifufe? 8 Ma o bu gini ka unu puru ka unu hu? nwoke eyikwasiworo uwe di biali-biali? Le, ndi nēyi uwe di biali-biali nō n'ulo ndize. 9 Ma gini mere unu ji pua? ihu onye-amuma? E, asim unu, onye kari kwa onye-amuma nke-uku. 10 Nwoke a bu onye edeworo ihe n'akwukwō nsō bayere ya, si,

Le, Mu onwem nēziga onye-ozim n'iru Gi,

Onye gēmezi uzō-Gi n'iru Gi.

11 N'ezie asim unu, N'etiti ndi ndinyom muru o digh onye biliworo nke ka Jōn Baptist uku: ma onye dikariri ntà n'ala-eze elu-igwe ka ya uku. 12 Site n'ubōchi Jōn Baptist rue ubu a anēme kwa ala-eze elu-igwe ihe-ike, ndi nēme ihe-ike nāpunara ya. 13 N'ihì na ndi-amuma nile na iwu Chineke buru amuma rue ubōchi Jōn. 14 O buru kwa na unu nāchō inara ya nke-oma, nwoke ahu bu Elaija, nke gaje ibia. 15 Onye nwere nti inu ihe, ya nu. 16 Ma M'gēji obo a tuyere gini? O yiri umu-ntakiri ndi nānōdu n'ōmahia, ndi nākpō ibe-ha òkù, 17 si, Ayi buru unu ojà, ma unu etegh egwù; ayi kwara ákwá, ma unu etigh aka n'obi. 18 N'ihì na Jōn biara nērich ihe-oriri nānugh kwa ihe-ōnuū, ha we si, O nwere mō ojo. 19 Nwa nke madu biara nēri ihe-oriri nānu kwa ihe-ōnuū, ha we si, Le, onye-ori-nke-uku, na onye-oké-ōnu-manyā, eyi ndi-ōna-utu na ndi-nmehie! Agu-kwa-ra amam-ihe n'onye ezi omume site n'olu-ya nile.

20 Mbe ahu ka O malitere ita obodo ahu uta, bú nke O lukariri olu-Ya di ike nime ha, n'ihì na ha echēgharigh. 21 Ahuhu gādiri gi, Korazin; ahuhu gādiri gi, Betsaida; n'ihì na asi na alururi olu nile di ike na Taia na Saidon nke aluru nime unu, ha gēchēghariwori n'oge di anya gara aga n'ákwà-nkpe na ntu. 22 Otú o di, asim unu, Taia na Saidon gānagide okwu n'ubōchi ikpé, kari unu. 23 Gi onwe-gi kwa, Kapanaum, ágēweli gi rue elu-igwe? i gārìda rue Hedis: n'ihì na asi na alururi olu nile di ike na Sōdōm nke aluru nime gi, o gānōgidewori rue ta. 24 Otú o di, asim unu, na ala Sōdōm gānagide okwu n'ubōchi ikpé kari gi.

25 N'oge ahu Jisus zara, si, Ekelem I,

Nna, Onye-nwe elu-igwe na uwa, na I zonariri ndi-amam-ihe na ndi nwere nghota ihe ndia, I were kwa ha kpughere umu ohu: 26 e, Nna, ekelem I na o di ezi nma otu a n'iru Gi. 27 Nnam rara ihe nile nyem n'aka: o digh kwa onye o bula mazuru Okpara ahu, ma-obugh Nna-Ya; o digh kwa onye mazuru Nna ahu, ma-obugh Okpara-Ya, na onye o bula Okpara nezube ikpughe Ya nye ya. 28 Biakutenum, unu nile ndi nadohu onwe-unu n'olu, ndi ebowo-kwa-ra ibu di aru, Mu onwem geme kwa ka unu zuru ike. 29 Nyaranu yoke nkem n'olu-unu, muta-kwa-nu ihe n'onum; n'ih na abum Onye nwayo na Onye wedatara Onwe-ya ala n'obi: unu gahu kwa izu-ike nye nkuru-obi-unu. 30 N'ih na yoke nkem adigh-ebu nhu, ibum di kwa nfe.

12 1 N'oge ahu Jisus gara n'etiti ubi oka n'ubochi-izu-ike; ma agu nagu ndi neso uzọ-Ya, ha we malite igho oko oka, na ita ya. 2 Ma ndi-Farisi, mbe ha huru ya, ha si Ya, Le, ndi neso uzọ-Gi neme ihe nezigh ezi n'iwu ime n'ubochi-izu-ike. 3 Ma O siri ha, Unu agugh ihe Devid mere, mbe agu guru ya, na ndi soro ya; 4 otu o batara n'ulo Chineke, rie obe achicha aneche n'iru Chineke, nke nezigh ezi n'iwu ka o rie, ma-obu ndi so ya, kama o bu nani ndin-chu-aja ka o ziri ezi? 5 Ma-obu unu agugh n'iwu, na ndi-nchu-aja nemeru ubochi-izu-ike n'ulo uku Chineke n'ubochi-izu-ike, ma adigh-ata ha uta? 6 Ma asim unu, na Onye di uku kari ulu Chineke no n'ebe a. 7 Ma o buru na unu marari ihe okwu a bu, Anamachọ ebere, o bugh aja, unu agagh-ekpebu ndi adigh-ata ha uta. 8 N'ih na Nwa nke madu bu Onye-nwe ubochi-izu-ike.

9 O we si n'ebe ahu pua, ba n'ulo-nzukọ-ha: 10 ma le, otu nwoke nke nwere aka kponwuru akponwu. Ha we jua Ya, si, O ziri ezi n'iwu ime ka aru madu di ike n'ubochi-izu-ike? ka ha we bo Ya ebubo. 11 Ma O siri ha, Ole madu gadi n'etiti unu, nke genwe otu aturu, ma o buru na aturu ahu adaba nime olulu n'ubochi-izu-ike, o gagh-ejide ya, dogoputa ya? 12 Ole kwa ka o ra, bu otu onu-ahia madu kariri nke aturu oké onu! Ya mere o ziri ezi n'iwu ime ihe oma n'ubochi-izu-ike. 13 Mbe

ahu O si nwoke ahu, Setipu aka-gi. O we setipu ya; ewe me ka aka-ya di nma, dika nke-ozo. 14 Ndi-Farisi we pua, ba izu imegide Ya, ka ha gesi la Ya n'iyi. 15 Ma ebe Jisus mara ya, O si n'ebe ahu wezuga Onwe-ya: otutu madu we so Ya; O we me ka aru di ha nile ike, 16 O we do ha aka na nti ka ha ghara ime ka O puta ihe: 17 ka okwu ekwuru site n'onu Aisaia onye-amuma we mezu, si,

18 Lc, Onye nejerem ozi Onye M'roputara;

Onye M'huru n'anya, Onye ihe-Ya di nkuru-obim ezi nma:

M'gatakwasị Ya Mo nkem,

O gako-kwa-ra mba nile akuko ikpe.

19 O gagh-alu ogu, O gagh-etisi kwa nkpu ike;

O digh kwa onye o bula ganu olu-Ya n'ama.

20 O gagh-akpaji ami apiara apia,

O gagh-emenyu kwa ogbo-oriona nakwu anwuru-oku,

Rue mbe O gatupu ikpe-Ya rue na nmeri.

21 O bu kwa n'aha-Ya ka mba nile gatakwasị obi.

22 Mbe ahu ekutara Ya otu onye mo ojo ji, bu onye kpuru isi nke da-kwa-ra obi: O we me ka aru-ya di ike, ya mere onye-obi ahu kwuru okwu hu kwa uzọ.

23 Ibobo we nwua igwe madu ahu nile n'aru, ha we si, Nwoke a, O gabu nwa Devid? 24 Ma mbe ndi-Farisi nuru ya, ha si, Nwoke a adigh-achupu ndi-mo ojo, ma-obugh n'ike Beelzebul onye-isi ndi-mo ojo ahu.

25 Ma ebe O matara ihe di ha n'obi O si ha, Ala-eze o bula nke kewara megide onwe-ya, aneme ya ka o toboro n'efu; obodo ma-obu ezina-ulo o bula nke kewa-kwa-ra megide onwe-ya agagh-eguzo: 26 O buru kwa na Setan achupu Setan, o kewara megide onwe-ya; ala-eze-ya gesi kwa ana guzo? 27 O buru kwa na Mu onwem achupu ndi-mo ojo n'ike Beelzebul, n'ike onye ka umu-unu ndikom nachupu ha? n'ih nka ha gabu ndi-ikpe-unu. 28 Ma o buru na Mu onwem achupu ndi-mo ojo n'ike Mo nke Chineke, ya mere ala-eze Chineke ruru unu aru. 29 Ma-obu madu gesi ana pu iba n'ulo onye di ike, na ipunara ya ihe-ya nile, ma o buru na o bugh uzọ ke onye ahu di ike abu? mbe ahu o

gāpunara kwa ya ihe di n'ulo-ya. 30 Onye nādigh n'akukum nēmegidem; onye nādigh-esokwam ikpokta ihe nāchusa achusa. 31 N'ihī nka ka M'ji si unu, Agābaghara madu nmehie na nkwulu ọ bula; ma agagh-abaghara nkwulu ekwulu Mọ Nsọ. 32 Ọzọ, onye ọ bula nke gēkwu okwu megide Nwa nke madu, agābaghara ya; ma onye ọ bula nke gēkwu megide Mọ Nsọ, agagh-abaghara ya, ọ bugh n'oge a, ọ bugh kwa n'oge nke gaje ibia. 33 Menu osisi ka ọ di nma, menu nkpuru-ya ka ọ di kwa nma; ma-ọbu menu osisi ka ọ buru osisi nābagh n'ihe, menu nkpuru-ya ka ọ buru kwa nkpuru nābagh n'ihe: n'ihī na amara osisi site na nkpuru-ya. 34 Umu nke aju-ala, unu gēsi aña pu ikwu ezi ihe, ebe unu bu ajoy madu? n'ihī na ọnu site n'ihe nkobi nwebigara okè nēkwu okwu. 35 Ezi madu nēsi n'ezi akū-ya atuputa ezi ihe: ajoy madu nēsi kwa n'ajoy akū-ya atuputa ajoy ihe. 36 Ma asim unu, na okwu ọ bula madu gēkwu nke nābagh n'ihe, ha gāza ajuju bayere ya n'ubochi ikpé. 37 N'ihī na agēsite n'okwu-ọnu-gi nile gu gi n'onye ezi omume, agēsite kwa n'okwu-ọnu-gi nile kpebu gi.

38 Mbe ahu ufodu n'etiti ndi-ode-akwukwo na ndi-Farisi zara Ya, si, Onye-ozizi, ayi nāchọ ihu ihe-iriba-ama site n'aka-Gi. 39 Ma Ọ zara, si ha, Ajoy ọbọ nke nākwa kwa iko nāchọ ihe-iriba-ama; agagh-enye kwa ya ihe-iriba-ama ma-ọbugh ihe-iriba-ama nke Jona onye-amuma: 40 n'ihī na dika Jona nọrọ ubochi atọ chihie na abali n'afọ oké anu miri; otú a Nwa nke madu gānọ n'obi nke ala ubochi atọ chihie na abali. 41 Ndikom Nineve gēso ọbọ a bilie n'ikpé ahu, ha gāma kwa ya ikpé: n'ihī na ha chēghariri na nkwusa nke Jona; ma le, Onye ka Jona nọ n'ebe a. 42 Agēme ka eze-nwayi nke Ndida so ọbọ a bilie n'ikpé ahu, ọ gāma kwa ya ikpé: n'ihī na o siri n'ebe uwa sọruru bia inu amam-ihe Solomon; ma le, Onye ka Solomon nọ n'ebe a. 43 Ma mbe ọ bula mọ nādigh ọcha siri n'aru madu pua, ọ nāgabiga n'ebe miri nādigh, nāchọ izu-ike, ma ọ digh-achọta ya. 44 Mbe ahu ọ si, M'gālaghachi n'ulom ebe m'siri puta; mbe ọ biara, ọ we hu ya ka ọ tọbọrọ n'efu, azachasia ya, dozisia ya.

45 Mbe ahu ọ ga, chiri mọ-ibe-ya a a nke jọkari ya onwe-ya njoy tiyere onwe-ya, ha we bā biri n'ebe ahu: ọnọdu ikpe-azu nke madu ahu bia jọkari nke-mbu. Otú a ka ọ gādi-kwa-ra ajoy ọbọ a.

46 Mbe Ọ nọ nāgwa igwé madu nile okwu, le, nne-Ya na umu-nne-Ya guzoro n'ezí, nāchọ igwa Ya okwu. 47 Otú onye we si Ya, Le, nne-Gi na umu-nne-Gi nēguzo n'ezí, nāchọ igwa Gi okwu. 48 Ma Ọ zara, si onye gwara Ya, Onye bu nnem? ọle ndi bu kwa umu-nnem? 49 Ọ we setipu aka-Ya n'ebe ndi nēso uzọ-Ya nọ, si, Le, nnem na umu-nnem! 50 N'ihī na onye ọ bula nke gēme ihe Nnam Nke bi n'elu-igwe nāchọ, onye ahu bu nwa-nnem nwoke, na nwa-nnem nwayi, na nnem.

13 1 N'ubochi ahu Jisus puru n'ulo, we nọdu n'usọ oké osimiri. 2 Oké igwé madu we zukọ n'ebe Ọ nọ, ya merc Ọ batara n'ubọ, nọdu ala; igwé madu ahu nile guzo-kwa-ra n'otú. 3 Ọ we gwa ha ọtutu okwu n'ilu di iche iche, si, Le, ọgha-nkpuru puru ka ọ gha nkpuru; 4 mbe ọ nāgha, ufodu we da n'akuku uzọ, anu-ufe we bia tüturie ha: 5 nkpuru ọzọ we da n'ebe nkume, ebe ha nēnwegh ájá ri nne: ngwa ngwa ha we púlite, n'ihī na ha enwegh ájá di omimi: 6 ma mbe anyanwu wara, ha chanwua; ha we kponwua, n'ihī na ha enwegh nkporogwu. 7 Nkpuru ọzọ we da n'elu ogwu; ogwu ahu we tolite, kpaue ha. 8 Nkpuru ọzọ we da n'ala di nma, ha we nāmi nkpuru, otú ọgu ise, ọzọ ọgu atọ, ọzọ orú na iri. 9 Onye nwere nti, ya nu.

10 Ndi nēso uzọ-Ya we biakute Ya, si Ya, N'ihī gini ka I nāgwa ha okwu n'ilu? 11 Ọ we za, si ha, Ọ bu unu ka enyeworo imara ihe-omimi ala-cze elu-igwe, ma enyegh ndi ahu. 12 N'ihī na onye ọ bula nke nwere, onye ahu ka agēnye, ọ gēnwebiga kwa oké: ma onye ọ bula nke nēnwegh, ọbuná ihe ọ nwere ka agānapu ya. 13 N'ihī nka ka M'nāgwa ha okwu n'ilu; n'ihī na ha adigh-ahu n'ọhuhu, ha adigh-anu kwa n'ọnunu, ha adigh-anuta kwa. 14 Ma anēmezuru ha amuma nke Aisaia, nke si,

N'ọnunu unu gānu, ma unu agagh-anuta ma-ọli;

N'ọhuhu unu gāhu kwa, ma unu agagh-ahuta ma-ọli:

15 N'ihì na obi ndi nka mara abuba,
Nti-ha kpochi-kwa-ra,
Ha kpuchi-kwa-ra anya-ha;
Ka ha ghara iwere anya-ha hu uzọ
ma elegh anya,
Ghara kwa iwere nti-ha nu ihe,
Ghara kwa iwere obi-ha ghotà,
Ghara kwa ichighari,
Ka M'ghara kwa ime ka aru di ha
ike.

16 Ma ngozi nādiri anya-unu, n'ihì na
ha nāhu uzọ; na nti-unu, n'ihì na ha
nānu ihe. 17 N'ihì na n'ezie asim unu,
na agu guru otutu ndi-amuma na ndi ezi
omume ihu ihe unu nāhu, ma ha ahugh
ha; na inu ihe unu nānu, ma ha anugh
ha. 18 Ya mere, unu onwe-unu nu ilu
nke ogha-nkpuru ahu. 19 M̀be onye ọ
bula nuru okwu ala-eze elu-igwe, ma ọ
ghotagh ya, aịọ onye ahu abia, punara
ihe aghaworo n'obi-ya. Onye a bu nke
aghara n'akuku uzọ. 20 Onye agha-
kwa-ra n'ebe nkume ahu, madu a bu
onye nānu okwu ahu, ngwa ngwa ọ were
onũ jide ya; 21 ma ọ nwegh nkpọrọgwu
nime onwe-ya, kama ọ nānọ nwa oge;
ma m̀be nkpabụ ma-ọbu nsobụ putara
n'ihì okwu ahu, ngwa ngwa ọ ma n'onyà.
22 Onye agha-kwa-ra n'etiti ogwu ahu,
madu a bu onye nānu okwu ahu; ma
nchebụ nke oge a na ahughọ nke àkù
nākpabụ okwu ahu, ọ we ghọ ihe nāmigh
nkpuru. 23 Onye agha-kwa-ra n'ala
ahu di nma, madu a bu onye nānu okwu
ahu, we ghota ya; onye nāmi nkpuru
n'ezie, miputa, otù ọgu ise, ọzọ ọgu
atọ, ọzọ orù na iri.

24 Ọ were ilu ọzọ che n'iru ha, si,
Ejiri ala-eze elu-igwe tuyere madu m̀be
ọ ghara nkpuru ọma n'ubi-ya: 25 ma
m̀be madu nāraru ura, onye-iro-ya biara
we gha kwa ata n'etiti ọka, we la. 26 Ma
m̀be npute puru, we mia nkpuru, m̀be
ahu ata ahu puta-kwa-ra ihè. 27 Ndi-
orù nna-nwe-ulo ahu we biakute ya, si
ya, Onye-nwe-ayi, i ghagh nkpuru ọma
n'ubi-gi? ọle ebe kwa ka o si nwe ata?
28 Ọ si ha, Madu nke bu onye-iro mere
nka. Ndi-orù-ya we si ya, I nāchọ kwa
ka ayi ie chikọputa ha? 29 Ma ọ si,
È-è; ka unu we ghara iropu ha na ọka
ma elegh anya, m̀be unu nāchikọputa
ata. 30 Rapunu ha abua ka ha nābakọta
uba rue owuwe-ihe-ubi: ma n'oge
owuwe-ihe-ubi m'gāsì ndi nēwe ihe-

ubi, Burunu uzọ chikọta ata ahu, ke kwa
ha n'ùkwù ka unu rechapu ha ọku: ma
kpokotanu ọka ahu n'ọba nkem.

31 Ọ were ilu ọzọ che n'iru ha, si, Ala-
eze elu-igwe yiri nkpuru mustard, nke
madu were, gha n'ubi-ya: 32 nke ọ bu
ezie na ọ di ntà kari nkpuru nile; ma
m̀be ọ bara uba, o bükari ihe nile anāku
n'ubi, we ghọ osisi, nke mere ka anu-ufe
nke elu-igwe bia nānọ n'alaka-ya.

33 Ọ turu ha ilu ọzọ, si, Ala-eze elu-
igwe yiri ihe nēko achicha, nke nwayi
were, zobe na m̀be utu ọka atọ, rue m̀be
utu ọka ahu dum kosiri.

34 Okwu nile ndia ka Jisus gwara igwè
madu nile n'ilu; ma O jigh ilu O digh-
agwa ha okwu ọ bula: 35 ka okwu
ekwuru site n'ọnu onye-amuma we
mezu, si,

M'gāsaghe ọnum n'itu ilu;

M'gēkwuwa ihe ezoworo ezo site na
ntọ-ala uwa.

36 M̀be ahu Ọ rapuru igwè madu
nile, we bá n'ulo-ha: ndi nēso uzọ-Ya
we biakute Ya, si, Kọrọ ayi isi ilu ata di
n'ubi ahu. 37 Ọ we za, si, Onye nāgha
nkpuru ọma ahu bu Nwa nke madu;
38 ubi ahu bu uwa; nkpuru ọma ahu,
ndi ahu bu umu ala-eze elu-igwe; ata
ahu bu umu aịọ onye ahu; 39 onye-
iro ahu nke ghara ha bu ekwensu:
owuwe-ihe-ubi bu ọgwugwu oge a; ndi
ahu nēwe ihe-ubi bu ndi-mọ-ozì.
40 Ya mere dika anāchikọputa ata
rechapu kwa ha n'ọku; otù a ka ọ gādi
n'ọgwugwu oge a. 41 Nwa nke madu
gēzipu ndi-mọ-ozì-Ya, ha gāchikọputa
n'ala-eze-Ya ihe nile nēme ka ama
n'onyà, na ndi nēme ihe nēmebi iwu,
42 ha gātubà kwa ha n'oké ọku ahu:
n'ebe ahu ka ikwa-ákwá na ita-ikekere-
ezé ahu gādi. 43 M̀be ahu ka ndi ezi
omume gēnwupu dika anyanwu n'ala-
eze nke Nna-ha. Onye nwere nti, ya nu.

44 Ala-eze elu-igwe yiri àkù ezoworo
n'ubi; nke madu huru, zobe kwa; n'onũ-
ya ọ we la, re ihe nile ọ nwere, ka ha ra,
we zuta ubi ahu.

45 Ọzọ kwa, ala-eze elu-igwe yiri
onye-ahia nāchọ pearl ọma: 46 ma
m̀be ọ huru otù pearl di oké ọnu-ahia, ọ
je, re ihe nile ọ nwere, ka ha ra, we
zuta ya.

47 Ọzọ kwa, ala-eze elu-igwe yiri oké
ùbù awuyere nime oké osimiri, nke

kpokota-kwa-ra ufodu n'aha azu nile di iche iche: 48 nke, mbe o juru, ha dogotara ya n'otu; ha we nodu, chikota azu di nma tiye nime ihe, ma ha tufuru nke nadigh nma. 49 Otu a ka o gadi n'ogwugwu oge a: ndi-mo-ozu gaputa, kewaputa ndi bu ajo madu n'etiti ndi ezi omume, 50 ha gatuba kwa ha n'oke oku ahu: n'ebe ahu ka ikwa-akwa na ita-ikekere-eze ahu gadi.

51 Unu aghotawo ihe ndia nile? Ha si Ya, E. 52 O we si ha, N'ih i nka ode-akwukwo o bula nke emere ka o buru onye neso uzọ ala-eze elu-igwe, o yiri madu nke bu nna-nwe-ulo, onye nesi n'aku-ya atuputa ihe ohu na ihe ochie.

53 O rue, mbe Jisus tubiri ilu ndia, O si n'ebe ahu zolie. 54 O we bia n'ala nke aka Ya, nazi ha ihe n'ulo-nzukoha, nke mere ka ibobo nwua ha n'aru, ha we si, Ole ebe ka Nwoke a nwere amam-ihe a na olu ndia di ike? 55 Nwoke a, O bugh Nwa onye-oka-ayi? adigh-akpo nne-Ya Meri? na umu-nne-Ya ndikom, Jemes, na Josef, na Saimon, na Judas? 56 Na umu-nne-Ya ndinyom, ha nile anogh n'etiti ayi? Ole ebe kwa Nwoke a nwere ihe ndia nile? 57 Ewe me ka ha ma n'onya n'aru Ya. Ma Jisus siri ha, Onye-amuma abugh onye anadigh-asopuru, ma-obugh n'ala nke aka ya, na n'ulo nke aka ya. 58 O lugh kwa otutu olu di ike n'ebe ahu n'ih i ekwegh-ekweha.

14 1 N'oge ahu Herod, bu tetrarch, nuru akuko Jisus, 2 o we si ndi nehere ya ozi, Nwoke a bu Jon Baptist; o siwo na ndi nwuru anwu bilie; n'ih i nka ka ike ndia nalusi olu ike na Ya. 3 N'ih i na Herod jidereri Jon, we ke ya abu, tiye ya n'ulo-nkporo n'ih i Herodias. nwunye Filip nwa-nna-ya. 4 N'ih i na Jon nasi ya, O zigh gi ezi n'iwu inwe ya dika nwunye. 5 O bu ezie na o choro ibu kwa ya, ma o turu egwu ora ndi-Ju, n'ih i na ha guru ya n'onye-amuma. 6 Ma mbe ncheta omumu Herod ruru, nwa-nwayi Herodias tere egwu n'etiti, o we to Herod utu. 7 N'ih i ya o were inu-iyi kwe nkwa inye ya ihe o bula o gario. 8 Ma ebe nne-ya kwaliri ya, o si, Nyem isi Jon Baptist n'okwa n'ebe a. 9 O we wuta eze ahu n'obi: ma n'ih i inu-iyi-ya nile, na n'ih i ndi ya na ha noduru na nri, o nyere iwu ka ewere ya

nye ya; 10 o we ziga, bipu isi Jon n'ulo-nkporo. 11 Ewe bute isi-ya n'okwa, nye ya nwa-aboghọ nta ahu: o we buru ya nye nne-ya. 12 Ndi neso uzọ-ya we bia, buru ozu-ya, li kwa ya; ha we je koro Jisus.

13 Ma mbe Jisus nuru ya, O si n'ebe ahu wezuga Onwe-ya n'ubu, je ihe rue ebe bu oha: mbe igwe madu nile nuru ya, ha we si n'obodo ahu nile so Ya n'ukwu ala. 14 O we puta, hu oké igwe madu, O we nwe omiko n'aru ha, me ndi-nriaria-ha ka aru-ha di ike. 15 Ma mbe o ruru anyasi, ndi neso uzọ-Ya biakutere Ya, si, Ebe a bu oha, oge agawo kwa ubu a; zilaga igwe madu ndia, ka ha we je n'obodo nta nile buruburu, zuru onweha ihe-oriri. 16 Ma Jisus siri ha, O digh ha nkpa ka ha la; unu onwe-unu nye ha ihe ka ha rie. 17 Ha we si Ya, Ayi enwegh n'ebe a ma-obugh ope achicha ise na azu abua. 18 O we si, Chita ha n'ebe a nyem. 19 O we gwa igwe madu nile ka ha nodu n'elu ahia; O we nara ope achicha ise na azu abua ahu, le anya n'elu-igwe, gozie ha, nyawa, we nenye ndi neso uzọ-Ya ope achicha ahu, ndi neso uzọ-Ya nenye kwa igwe madu nile. 20 Ha nile we rie, afo ju-kwa-ra ha: ha we tutuko nke foduru nime iberibe ahu, nkata iri na abua juru. 21 Ma ndi riri ra ka nu ndikom iri na nu abua na ogo iri, nagugh ndinyom na umu-ntakiri.

22 Ngwa ngwa O we rugide ndi neso uzọ-Ya ka ha ba n'ubu-ha, buru Ya uzọ gabiga n'ofe ozo, rue mbe Ya onwe-ya gezilaga igwe madu nile. 23 Mbe O zilagasiri igwe madu nile, O rigoro n'elu ugwu ahu ihe ikpe ekpere: ma mbe o ruru anyasi, nani Ya no n'ebe ahu. 24 Ma ubu ahu di n'etiti oké osimiri ubu a, ebili-miri nemekpa kwa ya aru; n'ih i na ifufe nefegide ya. 25 Ma na nche nke-anọ n'abali O biakutere ha, neje ije n'elu oké osimiri. 26 Mbe ndi neso uzọ-Ya huru Ya ka O neje ije n'elu oké osimiri, obi we lo ha miri, ha si, O bu mo; ha we tie nkpu site n'egwu. 27 Ma ngwa ngwa Jisus gwara ha okwu, si, Nwenu obi-ike; o bu Mu: unu atula egwu. 28 Pita we za Ya, si, Onye-nwe-ayi, o buru na o bu Gi onwe-gi, sim biakute Gi n'elu miri. 29 O si, Bia. Pita we si n'ubu rida, je ije n'elu miri ahu, ijekuru Jisus. 30 Ma mbe o huru

ifufe, o tua egwu; ebe o malitere imikpu, o ti kwa nkpu, si, Onye-nwe-ayi, zopotam. 31 Ngwa ngwa Jisus setiri aka-Ya, jide ya, si ya, Onye okwukwe ntà, n'ihì gini ka i jì nwe obi abua? 32 Mbe ha rigoro n'ubò, ifufe we febie. 33 Ma ndi nò n'ubò ahu kporò isi ala nye Ya, si, I bu Okpara Chineke n'ezie.

34 Mbe ha gabigasiri, ha bia rue ala, rue Genesaret. 35 Mbe ndikom ebe ahu mazuru Ya, ha we ziga n'ala ahu dum di buruburu, kutara Ya madu nile aru nādigh nma; 36 ha nāriò kwa Ya ka ha metu onu-onu uwe-Ya aka, nānì ya: ewe zoputa ha, ka ha ra, bú ndi meturu Ya aka.

15 1 Mbe ahu ndi-Farisi na ndi-ode-akwukwò siri na Jerusalem biakute Jisus, si, 2 N'ihì gini ka ndi nēso uzò-Gi nējehie n'ozizì ndi-okenye nyere ayi n'aka idebe? n'ihì na ha adigli-akwò aka mbe o bula ha nēri nri. 3 Ma O zara, si ha, N'ihì gini ka unu onwe-unu nējehie kwa n'ihe Chineke nyere n'iwu n'ihì ozizì enyere unu n'aka? 4 N'ihì na Chineke siri, Sòpuru nna-gi na nne-gi: na, Onye kwujorò nna maòbu nne, ya nwua onwu ahu. 5 Ma unu onwe-unu nāsi, Onye o bula nke gāsi nna-ya ma-òbu nne-ya, Ihe o bula i gēritari n'akam bu ihe enyere Chineke; 6 o gaghasopuru nna-ya ma-òbu nne-ya ma-òli. Unu nēme kwa okwu Chineke ka o buru ihe-efu n'ihì ozizì enyere unu n'aka idebe. 7 Ndi-iru-abua, Aisaia buru amuma nke-oma bayere unu, si,

8 Ndi nka nāsopurum n'ebubere-onu-ha;

Ma obi-ha di anya n'ebe M'nò.

9 Ma ha nēbirim isi ala n'efu,

Nēzì ihe madu nyere n'iwu ka ha buru ozizì-ia.

10 O we kpò igwè madu ahu biakute Ya, O si ha, Nurunu, ghotà-kwa-nu: 11 O bugh ihe nābà n'ònu nēmeru madu; kama ihe si n'ònu puta, o bu nke ahu nēmeru madu. 12 Mbe ahu ndi nēso uzò-Ya biakutere Ya, si Ya, I matawo na emere ka ndi-Farisi ma n'onyà, mbe ha nuru okwu ahu? 13 Ma O zara, si, Agēropu ihe-òkukú o bula nke Nnam nke elu-igwe nākugh. 14 Rapunu ha: ha bu ndi-ndú kpuru isi. Ma o buru na onye-isi edu onye-isi, ha abua gādabà n'olulù. 15 Pita we za, si Ya, Kporò ayi

isi ilu a. 16 O we si, Unu onwe-unu di kwa nēnwegh nghota we rue ubu a? 17 Unu atugharigh uche-unu na ihe o bula nke nābà n'ònu nāga n'afò, ewe nyupu ya n'ulo-nsì? 18 Ma ihe nke si n'ònu puta nēsi nime obi aputa; ihe ndia nēmeru kwa madu. 19 N'ihì na n'obi ka ajò èchichè nile, ibu-madu nile, ikwa-iko nile nke ndikom nwere nwunye na ndinyom nwere di, ikwa-iko nile, ori nile, amà ugha nile, nkwalù nile, si aputa: 20 ndia bu ihe nēmeru madu: ina iwere aka anākwogh akwò iri ihe adigh-emeru madu.

21 Jisus we si n'ebe ahu pua, wezuga Onwe-ya ga n'akuku Taia na Saidon. 22 Ma le, otù nwayi Kenean siri n'ókè-ala ahu puta, tie nkpu, si, Merem ebere, Onye-nwe-ayi, Nwa Devid; mọ oio nējisì nwam nwayi ike. 23 Ma O zagha ya okwu o bula. Ndi nēso uzò-Ya we biakute Ya, nēkpere Ya, si, Zilaga ya; n'ihì na o nētiso ayi nkpu. 24 Ma O zara, si, Eziteghm ma-òbugh ijekuru aturu furu efu nke ulo Israel. 25 Ma nwayi ahu biara nākpò isi ala nye Ya, si, Onye-nwe-ayi, yerem aka. 26 Ma O zara, si, O digh nma inara nri umu tupuru umu-nkita. 27 Ma o siri, E, Onye-nwe-ayi: n'ihì na obuná umu-nkita nēri ufodu nime irighiri nke nādaputa na table nke ndi-nwe-ha. 28 Mbe ahu Jisus zara, si ya, Nwayi, okwukwe-gi di uku: ka emere gi dika i nāchò. Ewe me ka aru di nwa-ya nwayi ike site n'oge hour ahu.

29 Jisus we si n'ebe ahu pua bia n'usò osimiri Galili; O we rigo n'ugwu ahu, we nodu n'ebe ahu. 30 Otutu igwè madu we biakute Ya, chiri ndi-ngwurò, ndi-isi, ndi-òbi, ndi-òlusi, na otutu ndi-òria di iche, tiyere onwe-ha, ha we tobo ha n'ala n'ukwu-Ya; O we me ka aru-ha di ike: 31 ya mere na o juru igwè madu ahu anya, mbe ha huru ndi-òbi ka ha nēkwu okwu, na ndi-òlusi ka aru-ha di nma, na ndi-ngwurò ka ha nēje ije, na ndi-isi ka ha nāhu uzò: ha we to Chineke nke Israel.

32 Jisus we kpò ndi nēso uzò-Ya ka ha biakute Ya, O si, Enwerem omiko n'aru igwè madu a, n'ihì na Mu na ha nògidere ubochi atò ubu a, ha enwegh kwa ihe ha gēri: ma achoghgm izilaga ha n'ònu efu, ka ha ghara ida mbà n'uzò ma

elegn anya. 33 Ndi nēso uzọ-Ya we si Ya, Ole ebe ka ayi gēsi nwe ọtutu oḅe achicha ra otú a n'ohia, inyeju oké igwé madu di otú a afọ? 34 Jisus we si ha, Unu nwere oḅe achicha ole? Ha we si, Asa, na azú ntá ole-na-ole. 35 Ọ we gwa igwé madu ahu ka ha nọdu ala; 36 Ọ we nara oḅe achicha asa ahu na azú ahu; mḅe Ọ kelesiri ekele, Ọ nyawa ha, we nēnye ndi nēso uzọ-Ya, ndi nēso uzọ-Ya nēnye kwa igwé madu nile. 37 Ha nile we rie, afọ ju kwa ha: ha we tutukọ nke fọduru nime iberibe ahu, abọ asa juru. 38 Ma ndi riri bu nnú ndikom iri, nāgugh ndinyom na umuaka. 39 Mḅe O zilagasiri igwé madu nile, Ọ ba n'ubọ ahu, bia n'óké-ala Magadan.

16 I Ndi-Farisi na ndi-Sadusi we biakute Ya, jua Ya ka O gosi ha ihe-iriba-ama site n'elu-igwe, nānwa Ya. 2 Ma Ọ zara, si ha, Mḅe o ruru anyasi, unu nāsi, Iru elu-igwe gādi nma: n'ihí na elu-igwe nāchna uhie uhie. 3 N'ututu unu nāsi kwa, Iru eiu-igwe gājọ njọ ta: n'ihí na elu-igwe nācha uhie uhie, baru kwa. Unu mara itule iru elu-igwe, ma unu apugh itule ihe-iriba-ama nke ogc ndia. 4 Ajọ oḅọ nke nākwa kwa iko nāchọ ihe-iriba-ama; ma agagh-enye ya ihe-iriba-ama, ma-ḅugh ihe-iriba-ama nke Jona. Ọ we rapu ha, pua.

5 Ndi nēso uzọ-Ya we bia n'ofé ọzọ, chezọ kwa iji oḅe achicha. 6 Jisus we si ha, Nēlenu anya, nēze kwa ihe ndi-Farisi na ndi-Sadusi, bú ihe nēko achicha. 7 Ha we nēkwurita n'etiti onwe-ha, si, Ayi ejigh oḅe achicha. 8 Ma ebe Jisus mara ya Ọ si, Ndi okwukwe ntá, gini mere unu nēkwurita n'etiti onwe-unu, n'ihí na unu enwegh oḅe achicha? 9 Unu akātugharigh uche, unu echetagh kwa oḅe achicha ise nke nnú ndikom iri na nnú abua na ọgu iri ahu, na nkata ole unu nara? 10 Unu echetagh kwa oḅe achicha asa nke nnú ndikom iri ahu, na abọ ole unu nara? 11 Unu si aña ghara itughari uche na agwaghm unu okwu bayere oḅe achicha? Ma nēzenu ihe ndi-Farisi na ndi-Sadusi, bú ihe nēko achicha. 12 Mḅe ahu ka ha ghọtara na Ọ sigh ha nēze ihe nēko oḅe achicha, kuma ka ha nēze ozizi ndi-Farisi na ndi-Sadusi.

13 Ma mḅe Jisus biara n'akuku Sisaria Filipi, Ọ jua ndi nēso uzọ-Ya, si,

Onye ka madu nāsi na Nwa nke madu bu? 14 Ha we si, Ufọdu si, Jọn Baptist; ma ndi ọzọ si, Elaija: ma ibe-ha si, Jeremaia, ma-ḅbu otú nime ndi-amuma. 15 Ọ si ha, Ma ọ bu onye ka unu onwe-unu si na Mu bu? 16 Saimon Pita we za, si, Gi onwe-gi bu Kraist ahu, Ọkpara Chineke di ndu. 17 Jisus we za, si ya, Ngozi nādiri gi, Saimon Bā-Jona: n'ihí na anu-aru na obara ekpughegh ya nye gi, kama ọ bu Nnam Nke bi n'elu-igwe. 18 Ma Mu onwem si kwa gi, na gi onwe-gi bu Pita, ọ bu kwa n'elu oké nkume a ka M'gēwu nzukom dika ulo; ọnu-uzọ nile Hedis agagh-aka kwa ya n'ike. 19 M'gēnye gi nkpisi-ugodi nke ala-eze elu-igwe: ihe ọ bula i gēke kwa aḅu n'elu uwa, agēke ya n'elu-igwe: ihe ọ bula i gātọpu kwa aḅu n'elu uwa, agātọpu ya n'elu-igwe. 20 Mḅe ahu Ọ dọrọ ndi nēso uzọ-Ya aka na nti ka ha ghara igwa onye ọ bula na Ya onwe-ya bu Kraist ahu.

21 Site na mḅe ahu Jisus Kraist malitere igosi ndi nēso uzọ-Ya, na Ọ ghagh ijc Jerusalem, na ihu ọtutu ahuhu n'aka ndi-okenye na ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ, na aghagh ihu Ya, me kwa ka O si n'ọnwu bilie n'ubochi nke-atọ. 22 Pita we kuru Ya nye n'aru, malite ibara Ya nba, si, Chineke mere Gi ebere, Onye-nwe-ayi: ihe a agagh-adiri Gi ma-ọli. 23 Ma O chighariri, si Pita, Ga n'azum, Setan: i bu ihe nēme ka M'ma n'onyá: n'ihí na i digh-atukwasi uche-gi n'ihe Chineke, kama ọ bu n'ihe madu. 24 Mḅe ahu Jisus siri ndi nēso uzọ-Ya, Ọ buru na onye ọ bula achọ ka o som n'azu, ya ju onwe-ya, buli kwa obe-ya, nēsokwam. 25 N'ihí na onye ọ bula nke nāchọ izọputa ndu-ya, o gētufu ya: ma onye ọ bula nke gētufu ndu-ya n'ihim, ọ gāhu ya. 26 N'ihí na urú gini ka ọ gābara madu, ma ọ buru na o gērita uwa dum n'urú, ewe napu ya ndu-ya? ma-ḅbu ihe-nḅanwe gini ka madu gēji ḅanwe ndu-ya? 27 N'ihí na Nwa nke madu gaje ibia n'ebube nke Nna-Ya, Ya na ndi-mọ-ozí-Ya; mḅe ahu ka Ọ gēnyeghachi kwa onye ọ bula dika omume-ya si di. 28 N'ezie asim unu, Ufọdu di n'etiti ndi guzoro n'ēbe a, ndi nāgagh-edetu ọnwu ire ma-ọli rue mḅe

ha gāhu Nwa nke madu ka Ọ nābia n'ala-eze-Ya.

17 1 Mbe ubochi isi gasiri Jisus chiri Pita, na Jemes, na Jọn nwa-nne-ya, tiyere Onwe-ya, O kuru ha rigo n'ugwu di elu we pua iche: 2 Ọ we nwogha n'iru ha: iru-Ya we nēnwupu dika anyanwu, uwe-Ya nile we nācha ucha dika ihè. 3 Ma le, eme ka ha hu Moses na Elaija ka ha na Ya nēkwurita okwu. 4 Pita we za, si Jisus, Onye-nwe-ayi, ọ di nma ka ayi nọ n'ebe a: ọ buru na I nāchọ, m'gāma ulo-ikwū atọ n'ebe a; ka otú diri Gi, ka otú di-kwa-ra Moses, ka otú di-kwa-ra Elaija. 5 Mbe ọ kpu okwu n'ọnu, le, igwe-oji nke nēnwu enwu kpuchiri ha: le kwa, olu si n'igwe-oji ahu puta, si, Onye a bu Okparam M'huru n'anya, Onye ihe-Ya dim ezi nma; nurunu okwu-Ya. 6 Mbe ndi nēso uzọ-Ya nuru ya, ha we da kpuchie iru-ha n'ala, tu kwa egwu ri nne. 7 Jisus we biakute ha, metu ha aka, si, Bilienu, unu atu-kwa-la egwu. 8 Ma mbe ha weliri anya-ha elu, ha ahugh onye ọ bula, ma-ọbugh nānị Jisus.

9 Mbe ha si n'ugwu ahu nārida, Jisus we nye ha iwu, si, Unu agwala onye ọ bula ihe unu huru, rue mbe Nwa nke madu gēsi na ndi nwuru anwu bilie. 10 Ndi nēso uzọ-Ya we jua Ya, si, Gini mere ndi-ode-akwukwọ ji si kwa na Elaija aghagh ibu uzọ bia? 11 Ọ we za, si, Ọ bu ezie na Elaija nābia, Ọ gēme kwa ka ihe nile di ka ha di na mbu: 12 ma asim unu, na Elaija abiaworì ubu a, ha amazugh kwa ya, kama ha mere n'aruya ka ihe ha chọrọ ra. Ọbuná otú a ka ha gaje ime kwa ka Nwa nke madu hu ahuhu. 13 Mbe ahu ndi nēso uzọ-Ya għptara na Ọ gwara ha okwu bayere Jọn Baptist.

14 Mbe ha biakutere igwè madu ahu, otú nwoke we biakute Ya, nēburu Ya ikperè, nāsi kwa, 15 Onye-nwe-ayi, mere nwam nwoke ebere: n'ihì na ọ bu onye ọnwā nēme ka anya ghara idi ya nna, ọ nāhu kwa ahuhu nke-uku: n'ihì na ọtutu mbe ọ nādabā n'ọku, ọtutu mbe ọ nādabā kwa na miri. 16 M'we kuru ya biakute ndi nēso uzọ-Gi, ma ha apugh ime ka aru-ya di ike. 17 Jisus we za, si, Unu ọbọ nēnwegh okwukwe, nke nwe-kwa-ra anya-ùhie, rue ole mbe ka Mu na unu gānọ? rue ole mbe ka

M'gānagide unu? unu kutaram ya n'ebe a. 18 Jisus we bara ya nba; mọ ọjọ ahu we si nime ya puta: ewe me ka aru nwa-okoro ahu di ike site n'oge hour ahu. 19 Mbe ahu ndi nēso uzọ-Ya biakutere Jisus iche, si, N'ihì gini ka ayi onwe-ayi nāpugh ichupu ya? 20 Ọ we si ha, N'ihì okwukwe ntà unu: n'ihì na n'ezie asim unu, Ọ buru na unu nwere okwukwe dika nkpuru mustard, unu gāsi ugwu a, Si n'ebe a gabiga n'ebe ahu; ọ gāgabiga kwa; ihe ọ bula agagh-adi kwa nke unu nāpugh ime. 21 Ma otú ọ di mọ di otú a apugh iputa ma-ọbugh site n'ekpere na ibu-ọnu.

22 Ma mbe ha bi na Galili, Jisus siri ha, Agaje irara Nwa nke madu nye n'aka madu; 23 ha gēbu kwa Ya, ewe me ka O si n'ọnwu bilie n'ubochi nke-atọ. Ọ we wuta ha ri nne.

24 Ma mbe ha biara na Kapanau, ndi nānara ego útú biakutere Pita, si, Onye-ozizi-unu adigh-atu ego útú? 25 Ọ si, E. Mbe ọ batara n'ulo, Jisus we buru uzọ gwa ya okwu, si, Gini bu uche-gi, Saimon? ndi-eze uwa, site n'aka ole ndi ka hanānara útú-ahia ma-ọbu útú n'isi madu? n'aka umu-ha, ma-ọbu n'aka ndi-ọbia? 26 Ma mbe ọ siri, N'aka ndi-ọbia, Jisus si ya, Ya mere umu-ha puru nime ya. 27 Ma, ka ayi we ghara ime ka ha ma n'onyà, ga rue oké osimiri, tubā nko-azú, were azú nke buru uzọ puta; mbe i saghesiri ọnu-ya, i gāhu kwa otú shekel: were nke ahu, nye ha ka ọ buru nke Mu na gi.

18 1 N'oge hour ahu ndi nēso uzọ-Ya biakutere Jisus, si, Onye kwa dikariri uku n'ala-eze elu-igwe? 2 Ọ we kpọ otú nwatakiri biakute Ya, Ọ debe ya n'etiti ha, 3 si, N'ezie asim unu, Ọ buru na unu echigharigh, bia di ka umu-ntakiri, unu agagh-abā n'ala-eze elu-igwe ma-ọli. 4 Ya mere, onye ọ bula nke gēweda onwe-ya dika nwatakiri a, onye ahu dikariri uku n'ala-eze elu-igwe. 5 Ọzọ, onye ọ bula nke gānara otú nwatakiri di otú a nke-ọma n'aham, ọ bu Mu onwem ka ọ nānara nke-ọma: 6 ma onye ọ bula nke gēme otú nime ndi ntà ndia ndi kwerę na Mu ka ọ ma n'onyà, ihe gābara ya urú bu ka ewere nkume - igwe - nri nke inyinya - ibu nādọkpughari kwuba ya n'olu, ka o mikpu kwa n'ọbu oké osimiri. 7 Ahuhu

gādiri uwa site n'ihe di iche iche nēme ka madu ma n'onyā; n'ihī na ọ di nkpa na ihe ahu nēme ka madu ma n'onyā gābia; ma ahuhu gādiri madu ahu onye ihe ahu nēme ka madu ma n'onyā nēsīte n'aka-ya bia. 8 Ma ọ buru na aka-gi ma-ọbu ukwu-gi eme gi ka i ma n'onyā, bipu ya, tupu kwa ya n'aru-gi: ọ di gi nma ibā na ndu n'ọlusi ma-ọbu na ngwuro, kari inwe aka abua ma-ọbu ukwu abua atubā i n'ọku ebigh-ebi. 9 Ọ buru kwa na anya-gi eme gi ka i ma n'onyā, wepu ya, tupu kwa ya n'aru-gi: ọ di gi nma ibā na ndu nēnwe otū anya, kari inwe anya abua atubā gi n'ọku alamọ. 10 Lezienu anya ka unu ghara ileli otū nime ndi ntā ndia anya; n'ihī na asim unu, na mbe nile ndi-mọ-ozī-ha n'elu-igwe nēlegide iru Nnam Nke bi n'elu-igwe. 11 N'ihī na Nwa nke madu biara izọputa ndi nile furu efu. 12 Gini bu uche-unu? ọ buru na onye ọ bula nwere ọgu aturu ise, ma otū nime ha hie uzọ, ọ digh-agma ọgu anọ na iri na iteghete ahu, ga ugwu, nāchọ nke ahu hierie uzọ? 13 Ma ọ buru na ọ nwere ka o si chọta ya, n'ezie asim unu, ọ nāhūri n'isi ya kari n'isi ọgu anọ na iri na iteghete ahu nēhiegh uzọ. 14 Otū a ọ bugh ihe achọrọ n'iru Nna-unu Nke bi n'elu-igwe, ka otū nime ndi ntā ndia la n'iyi.

15 Ọzọ, ọ buru na nwa-nna-gi emehie megide gi, je, tua ya nmehie-ya n'anya n'etiti nānī gi na ya abua: ọ buru na ọ nuru olu-gi, i ritara nwa-nna-gi n'urū. 16 Ma ọ buru na ọ nugh, kuru otū madu ma-ọbu madu abua ọzọ tiyere onwe-gi, ka ewe me okwu ọ bula ekwuru ka o guzo n'ọnu ndi-āmā abua ma-ọbu atọ. 17 Ma ọ buru na ọ nagh ha nti, gwa nzukom: ma ọ buru na ọ nagh kwa nzukom nti, ka ọ diri gi ka onye mba ọzọ na onye-ona-utu. 18 N'ezie asim unu, Ka ha ra, bú ihe unu gēke ahu n'elu uwa, agēke ha n'elu-igwe: ka ha ra kwa, bú ihe unu gātọpu n'elu uwa, agātọpu ha n'elu-igwe. 19 Ọzọ, asim unu, na ọ buru na madu abua n'etiti unu gēnwe otū olu n'elu uwa bayere ihe ọ bula ha gāriọ, agēme ya nye ha site na Nnam Nke bi n'elu-igwe. 20 N'ihī na ebe madu abua ma-ọbu atọ zukoworo n'aham, n'ebe ahu ka M'no n'etiti ha.

21 Mbe ahu Pita biakutere Ya, si Ya,

Onye-nwe-ayi, ubo ole ka nwa-nnam gēmehie megidem, ewem baghara ya? rue ubo asa? 22 Jisus si ya, Asighm i, Rue ubo asa; kama, Rue ọgu ubo atọ na iri uzọ asa. 23 N'ihī nka ewere alaze elu-igwe tuyere otū eze, onye choro ka ya na ndi-oru-ya piazie. 24 Ma mbe ọ malitere ipiazi, ewe kutara ya otū onye, nke ji ya oru nnu talent na nnu ise. 25 Ma ebe ọ nwegh ihe o gēji kwughachi, onye-nwe-ya siri ka ere ya, na nwunye-ya, na umu-ya, na ihe nile ọ nwere, ka ha ra, ka akwughachi kwa ugwo. 26 Ya mere oru ahu dara n'ala nākpọ isi ala nye ya, si, Onye-nwe-ayi, nwe ogologo-ntachi-obi n'arum, na m'gākwughachi gi ihe nile. 27 Ma ebe onye-nwe oru ahu nwere omiko n'aru ya, ọ rapu ya, baghara kwa ya ihe ahu o binyere ya-ri. 28 Ma oru ahu puru, hu otū nime ndi-oru-ibe-ya, nke ji ya ọgu shilling ise: ọ we jidesie ya aka ike, ri ya aka n'akpiri, si, Kwughachim ihe i ji. 29 Ya mere oru-ibe-ya dara n'ala, riọ ya, si, Nwe ogologo-ntachi-obi n'arum, na m'gākwughachi gi. 30 Ma ọ chọgh: kama ọ jere tuba ya n'ulo-nkpọrọ, rue mbe ọ gākwughachi ihe o ji. 31 Ya mere mbe ndi-oru-ibe-ya huru ihe emere, o wuta ha ri nne n'obi, ha we bia korọ onye-nwe-ha ihe nile mere. 32 Mbe ahu onye-nwe-ya kpọrọ ya biakute ya, si ya, Ajo oru, abagharam i ugwo ahu nile, n'ihī na i riọrom: 33 ọ kwesigh kwa gi imere oru-ibe-gi ebere ọbunā dika mu onwem mere gi ebere? 34 Onye-nwe-ya were iwe, we rara ya nye n'aka ndi-nmekpa-aru, rue mbe ọ gākwughachi ugwo nile o ji. 35 Otū a ka Nnam nke elu-igwe gēme kwa unu, ọ buru na unu abagharragh, onye ọ bula nmehie nwa-nne-ya, site n'obi-unu.

19 1 O rue, mbe Jisus kwubiri okwu ndia, O si na Galili zolie, bia n'okè-ala Judia n'ofè Jodan; 2 oké igwè madu we so Ya; Ọ we me ka aru-ha di ike n'ebe ahu.

3 Ndi-Farisi we biakute Ya, nānwa Ya, si, Ọ ziri ezi n'iwu ka nwoke rapu nwunye-ya n'ihī ihe nile ọ bula? 4 Ọ we za, si, Unu agugh na Onye kere ha site na nmalite mere ha nwoke na nwayi, 5 we si, N'ihī nka ka nwoke garapu nna-ya na nne-ya, rapara n'aru nwunye-ya; ha abua ewe ghọ otū anu-aru? 6 Ya

mere ha abugh kwa madu abua ọzọ, kama ọ bu otú anu-aru. Ya mere, ihe Chineke kekọtara, madu atọsala. 7 Ha si Ya, Gini kwa ka Moses ji nye iwu inye akwukwọ nkewa, na irapu ya? 8 Ọ si ha, Ọ bu n'ihì obi-etili-unu ka Moses kwere ka unu rapu nwunye-unu: ma site na nmalite adigh-eme otú a. 9 Ma asim unu, Onye ọ bula nke gārapu nwunye-ya, ma-ọbugh n'ihì ikwa-iko, luru kwa nwunye ọzọ, ọ nākwa iko: onye nke gālu nwayi ahu m̀be arapuworo ya nākwa kwa iko. 10 Ndi nēso uzọ-Ya si Ya, Ọ buru na okwu di otú a n'etiti nwoke na nwunye-ya, ọ bagh urú ilu nwunye. 11 Ma Ọ siri ha, Ọ bugh madu nile nānagide okwu a, kama ọ bu ndi enyeworo ya. 12 N'ihì na ndi-onozi di, ndi amuru otú a site n'afọ nne-ha: ndi-onozi di kwa, ndi emere onozì site n'aka madu: ndi-onozi di kwa, ndi mere onwe-ha onozì n'ihì ala-eze elu-igwe. Onye puru inagide ya, ya nagide.

13 M̀be ahu ekutara Ya umu-ntakiri, ka Ọ we bikwasi ha aka-Ya abua, kpe kwa ekpere: ma ndi nēso uzọ-Ya bara ha nba. 14 Ma Jisus siri, Kwenu ka umu-ntakiri biakutem, unu èochi-kwala ha: n'ihì na ala-eze elu-igwe bu nke ndi di otú a. 15 Ọ we bikwasi ha aka-Ya abua, si n'ebe ahu pua.

16 Ma le, otú onye biakutere Ya, si, Onye-ozizi, ọ bu ezi ihe gini ka m'gēme, ka m'we nwe ndu ebigh-ebi? 17 Ma Ọ siri ya, Gini mere i nājum ajuju bayere nke bu ezi ihe? Otú Onye di Nke bu ezi Onye: ma ọ buru na i nāchọ ibà nime ndu ahu, debe ihe nile enyere n'iwu. 18 Ọ si Ya, Ọle? Jisus we si, Èbula madu, Akwala iko, Ezula ori, Àbala àmà ugha, 19 Sọpuru nna-gi na nne-gi: na, Hu onye-àbata-obi-gi n'anya dika onwe-gi. 20 Nwa-okorobia ahu si Ya, Ihe ndia nile ka m'ribara ama: gini fọdurum ọzọ ime? 21 Jisus siri ya, Ọ buru na i nāchọ ka i zue okè, laba, re ihe nile i nwere, nye ndi-òbeye, i gēnwe kwa àkú n'elu-igwe: bia kwa, som. 22 Ma m̀be nwa-okorobia ahu nuru okwu a, ọ lara na nwuta: n'ihì na ọ bu onye nwere ihe ri nne.

23 Jisus we si ndi nēso uzọ-Ya, N'ezie asim unu, Ọ diri ọgaranya ike ibà n'ala-eze elu-igwe. 24 Ọzọ kwa, asim unu,

Ọ dikarari camel nfè igabiga n'anya àgigà, kari ọgaranya ibà n'ala-eze Chineke. 25 Ma m̀be ndi nēso uzọ-Ya nuru ya, ibobo nwuru ha n'aru ri nne, ha si, Onye kwa ka apuru izọputa? 26 Ma Jisus lere ha anya, si ha, N'ebe madu nọ nka bu ihe anāpugh ime; ma apuru ime ihe nile n'ebe Chineke nọ. 27 M̀be ahu Pita zara, si Ya, Le, ayi onwe-ayi rapuru ihe nile, we so Gi; gini kwa ka ayi gēnwe? 28 Jisus we si ha, N'ezie asim unu, na unu onwe-unu ndi sorom, n'imu-ọzọ ahu, m̀be ọ bula Nwa nke madu gānọkwasi n'òche-eze nke ebube-Ya, unu onwe-unu gānọkwasi kwa n'òche-eze iri na abua, nēkpe ebo iri na abua nke Israel ikpè. 29 Ọzọ, onye ọ bula nke rapuru ulo, ma-ọbu umu-nne ndikom, ma-ọbu umu-nne ndinyom, ma-ọbu nna, ma-ọbu nne, ma-ọbu umu, ma-ọbu ubi, n'ihì aham, ọ gānata ọgu ise ọgu ise, keta kwa ndu ebigh-ebi. 30 Ma ọtutu ndi bu uzọ gābu ndi-ikpe-azu; ndi ikpe-azu gābu

20 kwa ndi bu uzọ. 1 N'ihì na ala-eze elu-igwe yiri nwoke nke bu nna-nwe-ulo, onye puru n'isi-ututu igota ndi-ọlu ije n'ubi-vine-ya. 2 Ma m̀be ya na ndi-ọlu ahu nwere otú olu ka ọ nye ha otú shilling kwa-ubochi, o zigara ha n'ubi-vine-ya. 3 Ọ we pua dika oge hour nke-atọ, hu ndi ọzọ ka ha nēguzo n'oma-ahia nālugh ọlu; 4 ọ we si ndi ahu, Unu onwe-unu ga kwa n'ubi-vine nkem, ihe ọ bula ziri ezi ka m'gēnye unu. Ha we je. 5 Ọ we pu kwa ọzọ dika oge hour nke-isi na nke-iteghete, me kwa otú ahu. 6 Ọ we pua dika oge hour nke-iri-na-otú, hu ndi ọzọ ka ha nēguzo; ọ si ha, Gini mere unu guzoro n'ebe a ubochi dum nālugh ọlu? 7 Ha si ya, N'ihì na ọ digh onye ọ bula goro ayi ilu ọlu. Ọ si ha, Unu onwe-unu ga kwa n'ubi-vine nkem. 8 Ma m̀be o ruru anyasi, onye-nwe ubi-vine ahu si onye o tiyere ihe-ya n'aka, Kpọ ndi-ọlu ahu, kwua ha ugwọ-ọlu-ha, malite site na ndi-ikpe-azu rue ndi bu uzọ. 9 M̀be ndi egoro n'oge hour nke-iri-na-otú biara, ha we nata otú onye otú shilling. 10 Ma m̀be ndi bu uzọ biara, ha chere na ha gānata nke ka; ma ha onwe-ha nata-kwa-ra otú onye otú shilling. 11 Ma m̀be ha natara ya, ha tamube megide nna-nwe-ulo ahu, 12 si, Ndi-

ikpe-azu a luru otù hour, i we me ka ayi na ha ra, ayi ndi būru ibu arọ nke ubọchi ta, ya na ifufe di ọku. 13 Ma ọ zara otù onye nime ha, si, Eyim, emejogh m i: mù na gi enwegh otù olu ka m'nye gi otù shilling? 14 Welie nke bu nke gi, la; anamachọ ka m'nye onye-ikpe-azu a dika m'nye-kwa-ra gi. 15 Ọ zigh ezi n'iwu ka m'were ihe nile nkem me ihe m'nāchọ? ma-ọbu ànya-gi jọrọ njọ, n'ih i na mu onwem bu ezi madu? 16 Otù a ndi-ikpe-azu gēbu uzọ, ndi bu uzọ gābu kwa ndi-ikpe-azu.

17 M̀be Jisus nārigoro Jerusalem, Ọ we kuru ndi-oz i iri na abua ahu iche, bú ndi nēso uzọ-Ya, tiyere Onwe-ya, Ọ we si ha n'uzọ, 18 Le, ayi nārigoro Jerusalem; agārara kwa Nwa nke madu nye n'aka ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ; ha gāma kwa Ya ikpé ọnwu, 19 rara Ya nye n'aka ndi mba ọzọ ka ha me Ya ihe-ọchi, pia Ya ihe, kpogide Ya n'obe: agēme kwa ka O si n'ọnwu bilie n'ubọchi nke-atọ.

20 M̀be ahu nne umu Zebedi biakutere Ya, ya na umu-ya ndikom, nākpọ isi ala nye Ya, nāriọ kwa Ya ihe n'aka. 21 Ọ we si ya, Gini ka i nāchọ? Ọ si Ya, Kwue ka umum ndikom abua ndia nọdu, otù n'aka-nri-Gi, otù n'aka-ekpe-Gi, n'ala-eze-Gi. 22 Ma Jisus zara, si, Unu amatagh ihc unu nāriọ. Unu puru ihu iko ahu nke Mu onwem gaje ihu? Ha si Ya, Ayi puru. 23 Ọ si ha, Ikom ka unu gānu n'ezie: ma inọdu n'aka-nrim, na n'aka-ekpem, abugh nkem inye, kama ọ diri ndi Nnam doziworo ya. 24 Ma m̀be ndi-oz i iri fọduru nuru ya, iwe were ha nke-uku n'ih i umu-nne abua ahu. 25 Ma Jisus kpọrọ ha biakute Ya, si, Unu amatawo na ndi bu isi nke mba nile ọzọ nēme ha dika ndi nwe ha: ndi uku ha nāchi kwa ha. 26 Ọ bugh otù a ka ọ gādi n'etiri unu: kama onye ọ bula nke nāchọ ka eme ya onye uku n'etiti unu, ọ gābu onye nējere unu ozi; 27 ọzọ, onye ọ bula nke nāchọ ka ọ buru onye-isi n'etiti unu, ọ gābu orù-unu: 28 dika Nwa nke madu abiagh ka ejere Ya ozi, kama ka Ọ je ozi, ka Ọ were kwa ndu-Ya nye ka ọ buru ihe-nhaputa n'ọnọdu ọtutu madu.

29 M̀be ha nāputa na Jeriko, oké igwè madu we so Ya. 30 Ma le, ndi-isi abua

ndi nānọdu n'akuku uzọ, m̀be ha nuru na Jisus nāgabiga, ha tie nkpu, si, Onye-nwe-ayi, mere ayi ebere, Nwa Devid. 31 Igwè madu ahu we bara ha nba, ka ha kpuchie ọnu-ha: ma ha tikariri nkpu, si, Onye-nwe-ayi, mere ayi ebere, Nwa Devid. 32 Jisus we guzo, kpọ ha, we si, Gini ka unu nāchọ ka M'mere unu? 33 Ha si Ya, Onye-nwe-ayi, ka ewe meghe anya-ayi. 34 Ma Jisus, ebe Ọ nwere ọmiko n'aru-ha, Ọ we metu anyaha aka: ngwa ngwa ewe me ka ha hu uzọ, ha we so Ya.

21 1 Ma m̀be ha biaruru Jerusalem nso, bia kwa na Betfagi, rue ugwu Olive, m̀be ahu Jisus zigara madu abua nēso uzọ-Ya, 2 si ha, Ganu n'obodo ntà nke di na ncherita-iru unu, ngwa ngwa unu gāhu inyinya-ibu elibeworo, ya na nwa-inyinya-ibu: tọpunu ha, sekputaram ha. 3 Ọ buru kwa na onye ọ bula si unu ihe ọ bula, unu gāsi. Ha di Onye-nwe-ayi nkpa; ngwa ngwa o gēzite ha. 4 Ma emewo nka, ka okwu ekwuru site n'ọnu onye-amuma we mezu, si,

5 Sinu ada Zaion,

Le, Eze-gi nābiakute gi,

Ọ di nwayọ, Ọ nānọkwasi kwa n'inyinya-ibu,

Na n'elu nwa-inyinya-ibu, bú nwa anu nēbu ibu.

6 Ndi ahu ndi nēso uzọ-Ya we ga, me dika Jisus nyere ha iwu, 7 ha we sekputa inyinya-ibu ahu, na nwa-inyinya-ibu ahu, wukwasi ha uwe-ha; Ọ we nọkwasi ha. 8 Ndi kariri n'igwè madu ahu we tusa uwe-ha n'uzọ; ndi ọzọ ọbitara alaka n'osisi, tusa kwa ha n'uzọ. 9 Igwè madu nile ndi nāga n'iru Ya, ndi nēso kwa, nēti nkpu, si, Hosanna diri Nwa Devid: Onye agọziri agọzi ka Onyeha bu Nkenābia n'aha Onye-nwe-ayi; Hosanna n'ebe kachasi ihe nile elu. 10 M̀be Ọ batara na Jerusalem, obodo ahu nile we ma jijiji, si, Onye bu Nwoke a? 11 Igwè madu ahu we nāsi, Nwoke a bu Onye-amuma ahu, Jisus, Nke si na Nazaret nke Galili bia.

12 Jisus we ba n'ulo uku Chineke, chupu ndi nile nēre nāzu kwa n'ulo uku Chineke, Ọ we kpùe table nile nke ndi nāhanwe ego iru, na oche nile nke ndi nēre nduru; 13 Ọ si ha, Edewo ya n'akwukwọ nso, si, Agākpọ ulom ulo

ekpere: ma unu onwe-unu nēme ya ọ̀bà ndi nāpunara madu ihe. 14 Ndi-isi na ndi-ngwurọ we biakute Ya n'ulo uku Chineke: Ọ we me ka aru-ha di ike. 15 Ma m̀be ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ huru ọ̀lu-ebube nile Ọ luru, na umuaka ndi nēti nkpu n'ulo uku Chineke, si, Hosanna diri Nwa Devid; iwe were ha nke-uku, 16 ha si Ya, Ị nānu okwu umu ndia nēkwu? Jisus we si ha, E: Ọ digh m̀be ọ bula unu guru, I si n'ọnu umu ọhu na umu nānu ara me ka ọjija zue okè? 17 Ọ we rapu ha, si n'obodo ahu pua je Betani, nọ ọnọdu-abali n'ebe ahu.

18 Ma n'ututu m̀be Ọ nālaghachi n'obodo ahu, agu guru Ya. 19 M̀be Ọ huru otù osisi fig n'uzọ, Ọ biarue ya aru, ma Ọ hugh ihe ọ bula n'elu ya, ma-ọbugh nāni akwukwọ ndu; Ọ we si ya, Ka nkpuru ghara iputa n'elu gi ọzọ ebighebi. Osisifig ahu we kponwua n'otù m̀be ahu. 20 M̀be ndi nēso uzọ-Ya huru ya, o ju ha anya, ha si, Osisifig ahu si aña kponwua n'otù m̀be a? 21 Jisus we za, si ha, N'ezie asim unu, Ọ buru na unu nwere okwukwe, ghara inwe obi abua, ọ bugh nāni ihe emere osisi fig nka ka unu gēme, ma ọ buru na unu gāsi ọbuná ugwu a, Ka ewelie gi, tubá gi nime oké osimiri, agēme ihe ahu. 22 Ihe nile, ka ha ra, bú nke unu gāriọ n'ekpere, ma asi na unu kwere, unu gānata kwa ha.

23 M̀be Ọ batara n'ulo uku Chineke, ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye nke ndi-Ju we biakute Ya m̀be Ọ nēzi ihe, si, Ọ bu n'aha ike gini ka I nēme ihe ndia? ọnye nye-kwa-ra Gi ike a? 24 Ma Jisus zara, si ha, Mu onwem gāju kwa unu otù okwu, ọ buru na unu agwam ya, Mu onwem gāgwa kwa unu aha ike M'ji eme ihe ndia. 25 Baptism nke Jọn, ọle ebe o si puta? ọ sitere n'elu-igwe, ma-ọbu na o sitere n'aka madu? Ha we kwurita n'etiti onwe-ha, si, Ọ buru na ayi asi, Ọ sitere n'elu-igwe; Ọ gāsi ayi, N'ihigini kwa ka unu nējigh kwe ya? 26 Ma ọ buru na ayi asi, Ọ sitere n'aka madu; ayi nā'u egwu igwè madu a; n'ihina madu nile nāgu Jọn dika onye-amuma. 27 Ha we za Jisus, si, Ayi amatagh. Ọ si-kwa-ra ha, Mu onwem agagh-agwa kwa unu aha ike M'ji eme ihe ndia. 28 Ma gini bu uche-unu? Otù nwoke

nwere umu abua; ọ we biakute nke-mbu, si, Nwa, je lua ọ̀lu ta n'ubi-vine nkem. 29 Ma ọ zara, si, Achọghm ije: ma emesia ọ kwa uta, we je. 30 Ọ we biakute nke-abua, kwue otù ahu. Ọ we za, si, Mu onwem gēje, Onye-nwe-ayi: ma ọ jegh. 31 Ọnye nime ha abua mere ihe nna-ya chọrọ? Ha si, Onye mbu. Jisus si ha, N'ezie asim unu, na ndi-ona-utu na ndinyom nke nākwa iko nēbu unu uzọ abá n'ala-eze Chineke. 32 N'ihina Jọn biakutere unu n'uzọ ezi omume, ma unu ekwegh ya: ma ndi-ona-utu na ndinyom nke nākwa iko kwere ya: ma m̀be unu huru ya, unu onwe-unu akwagh uta ọbuná emesia, ka unu we kwere ya.

33 Nurunu ilu ọzọ: Otù nwoke di, bú nna-nwe-ulo, onye kuru ubi-vine, ba ya ogige buruburu, gwu kwa ebe-nzọcha-nkpuru-vine nime ya, wu kwa ulo-elu, were kwa ya tiyere n'aka ndi-ọlu-ubi, we je ala ọzọ. 34 Ma m̀be oge nkpuru ruru nso, o zigara ndi-orù-ya jekuru ndi-ọlu-ubi ahu, inata nkpuru-ya. 35 Ndi-ọlu-ubi ahu we jide ndi-orù-ya, pia otù onye ihe, bu kwa nke-ọzọ, tu kwa nke-ọzọ nkume. 36 Ọzọ, o zigara ndi-orù ọzọ di ọtutu kari ndi mbu: ha we me kwa ha otù ahu. 37 Ma emesia o zigara ha ọkpara-ya, si, Ha gāsọpuru ọkparam. 38 Ma ndi-ọlu-ubi ahu, m̀be ha huru ọkpara ahu, ha sirita onwe-ha, Nka bu onye-nketa; bianu, ka ayi bue ya, nwere kwa ihe-nketa-ya. 39 Ha we jide ya, tupu ya n'azu ubi-vine ahu, bue ya. 40 Ya mere, m̀be ọ bula onye-nwe ubi-vine ahu gābia, gini ka ọ gēme ndi-ọlu-ubi ahu? 41 Ha si ya, Ọ gāla ndi ọjọ ahu n'iyi n'uzọ iorọ njọ, ọ gēwere kwa ubi-vine-ya tiye n'aka ndi-ọlu-ubi ọzọ, ndi gēnyeghachi ya nkpuru-ya n'oge-ha. 42 Jisus si ha, Ọ digh m̀be ọ bula unu guru n'ihe edeworo n'akwukwọ nso,

Nkume nke ndi nēwu ulo juru,

Nke ahu ka emere isi nkuku ulo:

Ọ bu n'aka Onye-nwe-ayi ka nka sitere,

Ọ bu kwa oké ọ̀lu n'anya-ayi?

43 N'ihina nka ka M'ji si unu, Agānara unu ala-eze Chineke, we nye mba ọzọ nke nāmi nkpuru-ya. 44 Agētiwasi kwa onye dakwasiri nkume a: ma onye ọ bula ọ gādakwasi, ọ gēfesa ya dika ájá.

45 Mbe ndi-isi-nchu-aja na ndi-Farisi nuru ilu-Ya nile, ha we mara na O nekwa okwu bayere ha. 46 Mbe ha nacho ijide Ya, ha we tua egwu igwe madu nile, ebe ha guru Ya n'onye-amuma.

22 1 Jisus we za, gwa ha okwu ozo n'ilu, si, 2 Eji ala-eze Chineke tuyere otu nwoke bu eze, nke siri oriri olulu-nwunye nye nwa-ya nwoke, 3 zipu kwa ndi-oru-ya ikpo ndi akporo ibia n'oriri olulu-nwunye ahu: ma ha achogh ibia. 4 Ozo, o zipuru ndi-oru ozo, si, Gwa ndi akporo, si, Le, edozisiwom oririm: ebusiwo oke-ehim nile na anum nile azuru azu, edozisiwo ihe nile: bianu n'oriri olulu-nwunye nkem. 5 Ma ha lefuru ya anya, je ebe nke ha, otu onye n'ubi nke aka ya, nke-ozo n'ihe-ahia-ya: 6 ma ndi foduru jidere ndi-oru-ya, me ha ihe-ihere, bu kwa ha. 7 Ma eze ahu were iwe; o we ziga usu-ndi-agma-ya nile, la ndi-ogu-madu ahu n'iyi, rechapu kwa obodo-ha oku. 8 Mbe ahu o si ndi-oru-ya, Edozisiwo olulu-nwunye nkem, ma ndi akporo ekwesigh. 9 Ya mere, ganu n'abata uzọ nile, ka ha ra kwa, bu ndi unu gahu, kpo ha bia n'oriri olulu-nwunye nkem. 10 Ndi-oru ahu we pua ga n'uzo nile, me ka madu nile ha huru zuko, ka ha ra, ma ajo madu ma ezi madu: ulo analu nwunye we juputa na ndi noduru na nri. 11 Ma mbe eze ahu batara ikiri ndi noduru na nri, o hu n'ebe ahu otu nwoke nke neyigh uwe olulu-nwunye: 12 o we si ya, Eyim, i si ana bata n'ebe a neyigh uwe olulu-nwunye? Ma o kpuchiri onu. 13 Mbe ahu eze ahu siri ndi nejere ya ozi, Kenu ya ukwu na aka, tupu ya n'ochichiri nke ezi; n'ebe ahu ka ikwa-akwa na ita-ikekere-eze ahu gadi. 14 N'ihhi na ndi akporo di otutu, ma ndi aroputaworo di ole-na-ole.

15 Mbe ahu ndi-Farisi gara, we ha izu otu ha geme ka O ma n'onye n'okwu. 16 Ha we zigara Ya ndi nesu uzọ-ha, ha na ndi Herod, si, Onye-ozizi, ayi amatawo na I bu onye ezi-okwu, na I nezi kwa uzọ Chineke n'ezi-okwu, na I digh-aso kwa onye o bula anya: n'ihhi na I digh-ele madu anya n'iru. 17 Ya mere, gwa ayi, Gini bu uche-Gi? O ziri ezi n'iwu itu utu nye Sisa, ma-ogu

na o zigh ezi? 18 Ma Jisus mara ajo ihe-ha, O si, Gini mere unu nanwam, ndi-iru-abua? 19 Gosinum ego nke utu. Ha we wetara Ya otu shilling. 20 O si ha, Onye nwe onyinyo a na ihe a edekwasiri ya? 21 Ha si Ya, Sisa nwe. Mbe ahu O si ha, Ya mere, nyeghachinu Sisa ihe nke Sisa, nyeghachi-kwa-nu Chineke ihe nke Chinke. 22 Mbe ha nuru ya, o we ju ha anya, ha we rapu Ya, je nke ha.

23 N'ubochi ahu ndi-Sadusi biakutere Ya nasi na nbilite-n'onwu adigh: ha we jua Ya, 24 si, Onye-ozizi, Moses siri, O buru na nwoke anwua, nenwegh umu, nwa-nne-ya nwoke galu olu kwesiri nwa-nne di n'ebe nwunye-ya no, me ka nkuru toputara nwa-nne-ya. 25 Ma umu-nne-ndikom asa di n'etiti ayi: nke-mbu luru nwunye, we nwua, ma ebe o nenwegh nkuru o rapuru nwunye-ya nye nwa-nne-ya; 26 otu a ka nke-abua me-kwa-ra, nke-atọ kwa, rue nke-asa. 27 Mbe ha nile nwusiri nwayi ahu nwu-kwa-ra. 28 Ya mere, na nbilite-n'onwu nwunye onye n'etiti ha asa ka o gabu? n'ihhi na ha nile nwere ya na nwunye. 29 Ma Jisus zara, si ha, Unu nehie uzọ, ebe unu amatagh ihe edeworo n'akwukwo nso, ma-ogu ike Chineke. 30 N'ihhi na nime nbilite-n'onwu ha alugh nwunye, enyegh kwa ha n'olulu-di, kama ha di ka ndi-mo-ozu di n'elu-igwe. 31 Ma n'okwu bayere nbilite-n'onwu nke ndi nwuru anwu, unu agugh okwu Chineke gwara unu, si, 32 Mu onwem bu Chineke nke Abraham, na Chineke nke Aisak, na Chineke nke Jakob? Chineke abugh Chineke nke ndi nwuru anwu, kama O bu nke ndi di ndu. 33 Ma mbe igwe madu nile nuru ya, ibobo ozizi-Ya nwuru ha n'aru.

34 Ma ndi-Farisi, mbe ha nuru na O mereri ka ndi-Sadusi kpuchie onu-ha, ha zuko n'otu ebe. 35 Otu onye n'etiti ha, bu onye-iwu, we jua Ya ajuju, nanwa Ya, 36 si, Onye-ozizi, ole ihe di uku nke enyere n'iwu nime iwu-ayi? 37 O si ya, I gewere obi-gi dum, were kwa nkuru-obi-gi dum, were kwa uche-gi dum, hu Onye-nwe-ayi Chineke-gi n'anya. 38 Nka bu ihe uku na ihe mbu enyere n'iwu. 39 Ihe nke-abua nke yiri ya bu nka, I gahu onye-

abata-obi-gi n'anya dika onwe-gi.
40 Iwu dum, na ndi-amuma Chineke, nēkokwasi n'ihe abua ndia enyere n'iwu.

41 Ma m̀be ndi-Farisi zukosiri, Jisus juru ha, 42 si, Gini bu uche-unu bayere Kraist ahu? Nwà onye ka Ọ bu? Ha si Ya, Nwa Devid. 43 Ọ si ha, Dèvid si kwa aña kpọ Ya Onye-nwe-ya nime Mọ Nsọ, si,

44 Onye-nwe-ayi siri Onye-nwem,
Nọdu ala n'aka-nrim,
Rue m̀be M'gētiye ndi-iro-Gi
n'okpuru ukwu-Gi abua?

45 Ya mere, ọ buru na Devid akpọ Ya Onye-nwe-ya, Ọ si aña buru Nwa-ya?

46 Ma ọ digh onye ọ bula puru iza Ya okwu, ọ digh kwa onye nwere anya-ike site n'ubochi ahu iju Ya ajuju ọzọ.

23 1 M̀be ahu Jisus gwara igwè madu nile na ndi nēso uzọ-Ya okwu, 2 si, N'oché Moses ka ndi-ode-akwukwọ na ndi-Farisi nọduru: 3 ya mere, ihe nile, ka ha ra, bú nke ha gāsi unu me, menu ihe ndia, debe kwa ha: ma unu emela dika ọlu nile ha si di; n'ih na ha nēkwu, ma ha adigh-eme. 4 Ma ha nēke ibu di arọ di kwa ike obubu, tukwasi ha n'ubu madu; ma ha onwe-ha achogh iji otú nkpisi-aka-ha wezuga ha. 5 Ma ọlu-ha nile ka ha nālu ka madu we kiri ha: n'ih na ha nēme ka phylactery nile ha di obosara, me kwa ka ọnu-ọnu uwe-ha di uku, 6 ha nāhu kwa isi ọnọdu nile n'oriri nile unu n'anya, na isi oché nile n'ulo-nzukọ-unu, 7 na ekele n'oma-ahia nile unu, na ka madu nākpọ ha, Rabai. 8 Ma ka aghara ikpọ unu onwe-unu, Rabai: n'ih na otú Onye bu Onye-ozizi-unu, ma unu onwe-unu nile bu umu-nna. 9 Unu akpọ-kwa-la onye ọ bula nna-unu n'elu uwa: n'ih na otú Onye bu Nna-unu, Ya bu Onye nke elu-igwe. 10 Ka aghara kwa ikpọ unu ndi-ndú, n'ih na otú Onye bu Onye-ndú-unu, Ya bu Kraist ahu. 11 Ma onye dikariri uku n'etiti unu gābu onye nējere unu ozi. 12 Ma onye ọ bula nke gēweli onwe-ya elu, agēweda ya; onye ọ bula nke gēweda kwa onwe-ya, agēweli ya elu.

13 Ma ahuhu gādiri unu, ndi-ode-akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua; n'ih na unu nēmechi uzọ ala-eze elu-igwe n'iru madu: n'ih na unu onwe-

unu abatagh, unu adigh-ekwe kwa ndi nābata ka ha bata.

14 Ahuhu gādiri unu, ndi-ode-akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua; n'ih na unu nēripiā ulo ndinyom di-ha nwuru, nēkpe kwa ogologo ekpere ka madu we hu unu: unu gēnwe ezi ọmuma-ikpe gabigara oké kari ndi ọzọ.

15 Ahuhu gādiri unu, ndi-ode-akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua; n'ih na unu nējeghari n'oké osimiri na ala kpọrọ nku buruburu ka unu me otú onye ka o so uzọ-unu; ma m̀be ọ ghọrọ otú ahu, unu nēme ya okpukpu abua nwa ọku ala-mọ kari onwe-unu.

16 Ahuhu gādiri unu, ndi-ndú isi, ndi si, Onye ọ bula nke gēji ulo nsọ Chineke nū iyí, ọ bugh ihe; ma onye ọ bula nke gēji ọla-edo nke ulo nsọ ahu nū iyí, o ji ugwọ. 17 Ndi-nzuzu na ndi-isi: n'ih na ọle nke dikariri uku, ọla-edo ahu, ma-ọbu ulo nsọ nke dorọ ọla-edo ahu nsọ?

18 Unu si kwa, Onye ọ bula nke gēji ebe-ichu-aja nū iyí, ọ bugh ihe; ma onye ọ bula nke gēji ihe-onyinye di n'elu ya nū iyí, o ji ugwọ. 19 Ndi-isi: n'ih na ọle nke ka uku, ihe-onyinye, ma-ọbu ebe-ichu-aja nke nēdo ihe-onyinye ahu nsọ? 20 Ya mere, onye ji ebe-ichu-aja ahu nū iyí, o ji ya, na ihe nile di n'elu ya, nū iyí. 21 Onye ji kwa ulo nsọ ahu nū iyí, o ji ya, na Onye bi nime ya, nū iyí. 22 Onye ji kwa elu-igwe nū iyí, o ji oché-eze Chineke, na Onye nọduru n'elu ya, nū iyí.

23 Ahuhu gādiri unu, ndi-ode-akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua; n'ih na unu nēnye otú uzọ n'uzọ iri nke nkpa-akwukwọ nēsi isi utọ na anise na cummin, unu arapuwo kwa ihe ka arọ n'iwu, bú ikpé, na ebere, na okwukwe: ma ọ di nkpa ka unu me ihe ndia, ka unu ghara kwa irapu ihe ahu. 24 Ndi-ndú isi, ndi nāzapu anwu ntá, ma unu nēloda camel.

25 Ahuhu gādiri unu, ndi-ode-akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua; n'ih na unu nēme ka azu iko na afere di ọcha, ma n'ime ha juputara site n'ipunara madu ihe na ejidegh-onwe-unu. 26 Gi Farisi kpuru isi, buru uzọ me ka ime iko na afere di ọcha, ka azu-ha we ghọ kwa ọcha.

27 Ahuhu gādiri unu, ndi-ode-akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua;

n'ihì na unu yiri ìlì eteworo nzu, nke nēgosi onwe-ha dika ihe ọma n'ihè, ma n'ime ha juputara n'okpukpu nke ndi nwuru anwu, na adigh-ọcha nile. 28 Otù a unu onwe-unu nēgosi kwa onwe-unu nye madu n'ihè dika ndi ezi omume, ma n'ime unu juputara n'iru-abua na ihe nēmebi iwu.

29 Ahuhu gādiri unu, ndi - ode - akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua; n'ihì na unu nēwu ìlì ndi-amuma, nēdozi kwa ebe anèlì ndi ezi omume, 30 unu nāsi kwa, Ọ buru na ayi nọri n'ubọchi nna-ayi-hà, ayi agagh-eso ha n'inwekọ ọbara ndi-amuma. 31 Ya mere unu nāba àmà megide onwe-unu, na unu bu umu nke ndi buru ndi-amuma. 32 Unu onwe-unu mezu kwa ihe-ọtùtù nke nna-unu-hà. 33 Unu agwọ, unu aju-ala, unu gēsi ànà ọbani ikpè nke ọku ala-mọ? 34 N'ihì nka, le, Mu onwem nēzitere unu ndi-amuma, na ndi-amam-ihe, na ndi-ode-akwukwọ: ufọdu nime ha ka unu gēbu, kpogide kwa ha n'obe; ufọdu nime ha ka unu gāpia kwa ihe n'ulo-nzukọ-unu, si kwa n'otù obodo nēsobu ha ga obodo ọzọ: 35 ka ọbara ndi ezi omume nile awusiworo n'elu uwa we biakwasi unu, site n'ọbara Ebel onye ezi omume ahu rue ọbara Zakaraia nwa Barakaia, onye unu buru n'abata ulo nsọ na ebe-ichu-aja-unu. 36 N'ezie asim unu, Ihe ndia nile gābiakwasi ọbọ a.

37 Jerusalem, Jerusalem, nke nēbu ndi-amuma, nke nēwere kwa nkume atu ndi eziteworo ya! ọtutu m̀be ole ka M'chorọ ichikọ umu-gi, ọbunà dika nneku-okuku nāchikọ umu-ya n'okpuru nkù-ya abua, ma unu achoggh! 38 I.e, anārapuru unu ulo-unu ka ọ tọbọrọ n'efu. 39 N'ihì na asim unu, Unu agagh-ahum ọzọ site n'ubu a ma-oli, rue m̀be unu gāsi, Onye agoziri agozi ka Onye ahu bu Nke nābia n'aha Onye-nwe-ayi.

24 1 Jisus we si n'ulo uku Chineke pua, we nāga n'uzọ-Ya; ndi nēso uzọ-Ya we biakute Ya igosi Ya owuwu-ulo nile nke ulo ukù Chineke. 2 Ma Ọ zara, si ha, Unu ahugh ihe ndia nile? n'ezie asim unu, Agagh-arapu otù nkume ma-oli n'ebe a n'elu nkume-ibe-ya, nke anāgagh-akwatu n'ala.

3 M̀be Ọ nānọdu n'elu ugwu Olive,

ndi nēso uzọ-Ya we biakute Ya iche, si, Gwa ayi, òle m̀be ihe ndia gābu? gini gābu kwa ihe-iriba-ama nke ọbibia-Gi, na nke ọgwugwu oge a? 4 Jisus we za, si ha, Lezieni anya ka onye ọ bula ghara iduhie unu. 5 N'ihì na ọtutu madu gābia n'aham, si, Mu onwem bu Kraist ahu; ha gēduhie kwa ọtutu madu. 6 Unu gāje inu okwu agha di iche iche na akukọ agha di iche iche: lenu ka unu ghara itu ujọ: n'ihì na ihe ndia aghagh iputa; ma ọgwugwu ihe nile akērugh. 7 N'ihì na mba gēbili imegide mba ọzọ, ala-eze gēbili kwa imegide ala-eze ọzọ: oké unwu na ala-ọma-jijiji gādi kwa n'ebe di iche iche. 8 Ma ihe ndia nile bu nmalite ihe-nbu. 9 M̀be ahu ka ha gārara unu nye na nkpaḅu, ha gēbu kwa unu: mba nile gākpo kwa unu asi n'ihì aham. 10 M̀be ahu ka ọtutu madu gāma kwa n'onyà, rara kwa ibe-ha nye, kpọ kwa ibe-ha asi. 11 Ọtutu ndi-amuma ugha gēbili kwa, duhie kwa ọtutu madu. 12 N'ihì na ihe nēmebi iwu gāba uba, ihu-n'anya nke ndi ka n'etiti madu gāju kwa oyi. 13 Ma onye were ntachi-obi nọgide rue ọgwugwu ihe nile, onye ahu ka agāzọputa. 14 Agēkwusa kwa ozi ọma nka nke ala-eze elu-igwe n'elu-uwa dum madu bi, ka ọ buru àmà nye mba nile; m̀be ahu ka ọgwugwu ihe nile gēru kwa.

15 Ya mere, m̀be ọ bula unu gāhu ihe-àrú nke nākpata itọbọrọ-n'efu, nke ekwuru site n'ọnu Daniel onye-amuma, ka o nēguzo n'ebe nsọ unu (onye nāgu, ya tugharia uche), 16 m̀be ahu ndi nọ na Judia, ka ha ọalaga n'ugwu: 17 onye nọ n'elu ulo, ya ghara iridata ikwapu ihe di n'ulo-ya: 18 onye nọ kwa n'ubi, ya ghara ilaghachi ichiri uwe uku ya. 19 Ma ahuhu gādiri ndi di ime na ndi nēnye nwa ara na m̀be ahu. 20 Ma kpenu ekpere ka nḅapu-unu ghara idi na m̀be oyi, ma-ọbu n'ubọchi-izu-ike: 21 n'ihì na m̀be ahu ka nkpaḅu uku gādi, nke ihe dika ya akādigh site na nmalite uwa rue m̀be a, é-é, ọ gagh-adi kwa ma-oli. 22 Ọ buru kwa na emegh ubọchi ahu ka ha di nkpirikpi, agagh-azọputa madu ọ bula: ma n'ihì ndi arọputara agēme ka ubọchi ahu di nkpirikpi. 23 M̀be ahu ọ buru na onye ọ bula gāsi unu, Le, Kraist nọ n'ebe a, ma-ọbu, N'ebe a; unu ekwela. 24 N'ihì

na Kraist ugha di iche iche na ndi-amuma ugha gēbili, gosi kwa ihe-iriba-ama uku di iche iche na ọlu-ebube uku di iche iche; iduhie ọbunà ndi arọputara, ma ọ buru na ọ gēkwe me. 25 Le, agwawom unu m̀be akēmegh ya. 26 Ya mere, ọ buru na ha gāsì unu, Le, Ọ nọ n'ohia; unu apula: Le. Ọ nọ n'ime-ulo; unu ekwela. 27 N'ihì na dika àmùmà si n'Ọwuwa-anyanwu puta, gosi kwa onwe-ya rue Ọdida-anyanwu; otù a ka ọbibia Nwa nke madu gādi. 28 Ebe ọ bula ozu di, n'ebe ahu ka udelc gēzukọ.

29 Ma ngwa ngwa, m̀be ukpaḅu m̀be ahu gasiri, anyanwu gāḅa ọchichiri, ọnwa agagh-enye kwa ihè-ya, kpakpando nile gāda kwa site n'elu-igwe, agēme kwa ka ike nile nke elu-igwe me nkpatu: 30 m̀be ahu ka ihe-iriba-ama nke Nwa nke madu gāputa kwa ihè n'elu-igwe: m̀be ahu ka cbo nile nke uwa gēti kwa aka n'obi, ha gāhu lwa Nwa nke madu ka Ọ nābia n'elu igwe-oji nile nke elu-igwe n'ike na okè ebube. 31 Ọ gēwere kwa opi uku zipu ndi-mọ-ozì-Ya, ha gēme kwa ka ndi nke Ya arọputara si n'ifufe anọ zukọ, site n'otù nsọtu elu-igwe rue nsọtu-ya ọzọ.

32 Ma site n'aru osisi fig mutanu ilu-ya: m̀be ọ bula alaka-ya dibara nrò ubu a, pute kwa akwukwo-ndu-ya, unu mara na m̀be okpom-ọku di nso; 33 otù a unu onwe-unu kwa, m̀be ọ bula unu gāhu ihe ndia nile, maranu na Ọ nọ nso, n'ọnu-uzọ. 34 N'ezie asim unu, Ọḅọ a agagh-agabiga ma-ọli, rue m̀be ihe ndia nile gēme. 35 Elu-igwe na uwa gāgabiga, ma okwu nile nkein agagh-agabiga ma-ọli. 36 Ma ọ digh onye ọ bula matara ihe bayere ubọchi na oge hour ahu, ọbunà ndi-mọ-ozì nke elu-igwe amatagh, Ọkpara ahu amatagh kwa, kama ọ bu nāni Nnam matara. 37 Ọ bu kwa dika ubọchi Noa diri, otù a ka ọbibia Nwa nke madu gādi. 38 N'ihì na dika ha nọ na m̀be ahu nke bũ okè iju-niri ahu uzọ nēri ihe nānu kwa ihe-ọnu, nālu nwunye, nēnye kwa n'ọlulu-di, rue ubọchi Noa batara n'ubọ-ya, 39 ha amagh kwa rue m̀be okè iju-miri ahu biara, kpopu ha nile; otù a ka ọbibia Nwa nke madu gādi. 40 M̀be ahu madu abua gānọ n'ubi; ewere otù, rapu kwa otù: 41 ndinyom abua ganēgwe nri na nkume-igwe-nri; ewere otù, rapu kwa

otù. 42 Ya mere, nēchenu nche: n'ihì na unu amatagh ubọchi Onye-nwe-unu gābia. 43 Ma unu mara nka, na ọ buru na nna-nwe-ulo matarari oge nche onye-ori gābia, ọ ganēche nche, ọ gagh-ekwe kwa ka egwupù ulo-ya. 44 N'ihì nka unu onwe-unu buru kwa ndi edoziworo: n'ihì na n'oge hour nke unu nēchēgì ka Nwa nke madu gābia. 45 Onye kwa bu orù ahu kwesiri ka atukwasi ya obi, nke nwe-kwa-ra uche, nke onye-nwe-ya mere onye-isi èzi-na-ulo-ya, inye ha ihe eji azù ha n'oge-ya? 46 Ngọzi nādiri orù ahu, onye, m̀be onye-nwe-ya gābia, ọ gāhu ya ka ọ nēme otù a. 47 N'ezie asim unu, na ọ gēme ya onye-isi ihe nile ọ nwere. 48 Ma ọ buru na orù ọjọ ahu gāsì n'obi-ya, Onye-nwem nānọ ọdù di anya; 49 ọ buru kwa na ọ gāmalite iti ndi-orù-ibe-ya aka, so kwa ndi nānubiga manya okè nēri nānu kwa; 50 onye-nwe orù ahu gābia n'ubọchi ọ nēlegh anya ya, na n'oge hour ọ nāmagh, 51 ọ gēbubi kwa ya nkpirikpi abua, kè okè nye ya n'etiti ndi-iru-abua: n'ebe ahu ka ikwa-ākwa na ita-ikekere-ezè ahu gādi.

25 1 M̀be ahu agēji ala-eze elu-igwe tuyere umu-abọghọ iri, ndi chiri ọwa-ha, pua izute onye nālu nwunye ọhu. 2 Ma ise nime ha bu ndi-nzuzu, ise bu kwa ndi nwere uche. 3 N'ihì na ndi-nzuzu ahu, m̀be ha chiri ọwa-ha, ha ejigh manu n'aka-ha: 4 ma ndi ahu nwere uche ji manu n'aria-ha tiyere ọwa-ha. 5 Ma m̀be onye nālu nwunye ọhu nānọ ọdù di anya, ha nile rubere ura we raru. 6 Ma n'etiti abali iti-nkpu dara, Le, onye nālu nwunye ọhu! Putanu izute ya. 7 M̀be ahu umu-abọghọ ahu nile biliri, we dozie ọwa-ha. 8 Ndi-nzuzu we si ndi nwere uche, Nye ayi ufodu na manu-unu; n'ihì na ọwa-ayi nānyu anyu. 9 Ma ndi nwere uche zara, si, È-è, elegh anya ọ gagh-ezuru ayi na unu: kama jekurunu ndi nēre, zuru nye onwe-unu. 10 Ma m̀be ha nēje izù, onye nālu nwunye ọhu biara; ndi edoziworo we so ya ba n'oriri ọlulu - nwunye: ewe mechie uzọ. 11 Emesia umu-abọghọ foduru bia kwa, nāsi, Onye-nwe-ayi, Onye-nwe-ayi, meghere ayi uzọ. 12 Ma ọ zara, si, N'ezie asim unu, amataghm unu. 13 Ya mere, nēchenu nche, n'ihì na unu

amatagh ubochi ahu ma-ọbu oge hour ahu.

14 N'ihhi na ọ di ka mbe madu, mbe ọ gaje inodu n'ala ndi ọzọ, ọ kpọrọ ndi-oru nke aka ya, rara ihe nile ọ nwere nye n'aka-ha. 15 Otu ka ọ nyere talent ise, nke-ọzọ talent abua, nke-ọzọ otu talent; ọ nye onye ọ bula dika ike nke aka ya ra; ọ we je inodu n'ala ndi ọzọ. 16 Ngwa ngwa onye nara talent ise ahu gara were ha zua ahia, we rita uru talent ise ọzọ. 17 Otú ahu onye nara talent abua ahu rita-kwa-ra talent abua ọzọ. 18 Ma onye nara otu talent ahu jere gwu ala, zobe ego onye-nwe-ya. 19 Ma mbe ogologo oge gasiri onye-nwe ndi-oru ahu bia, ya na ha we piazi. 20 Onye ahu nke nara talent ise we biakute ya weta talent ise ọzọ, si, Onye-nwe-ayi, i rara talent ise nyem n'aka: le, eritaram talent ise ọzọ n'uru. 21 Onye-nwe-ya siri ya, I mere nke-oma, ezi oru nke kwesiri ka atukwasi gi obi: i kwesiri ka atukwasi gi obi n'umu ihe ole-na-ole, m'geme gi onye-isi otutu ihe: ba n'onu nke onye-nwe-gi. 22 Onye nara talent abua ahu we biakute kwa ya, si, Onye-nwe-ayi, i rara talent abua nyem n'aka: le, eritaram talent abua ọzọ n'uru. 23 Onye-nwe-ya siri ya, I mere nke-oma, ezi oru nke kwesiri ka atukwasi gi obi; i kwesiri ka atukwasi gi obi n'umu ihe ole-na-ole, m'geme gi onye-isi otutu ihe: ba n'onu nke onye-nwe-gi. 24 Onye narari otu talent ahu we biakute kwa ya, si, Onye-nwe-ayi, amaram i na i bu madu aka ike, newe ihe ubi n'ebe i naghagh nkpuru, nachikoputa kwa n'ebe i nafuchagh: 25 m'we tua egwu, we je zobe talent nke gi n'ala: le, i nwere nke gi. 26 Ma onye-nwe-ya zara, si ya, Ajọ oru nke di ume-ngwu, i matara na anamewe ihe ubi n'ebe m'naghagh nkpuru, nachikoputa kwa n'ebe m'nafuchagh; 27 ya mere, ọ di gi nkpá iwere egom tiye n'aka ndi nabanwe ego, mbe m'biara mu onwem ganaghachi kwa nkem, ya na uma. 28 Ya mere, napunu ya talent ahu, were kwa ya nye onye ahu nke nwere talent iri ahu. 29 N'ihhi na onye ọ bula nke nwere ka agēnye, ọ gēnwēbiga kwa oké: ma site n'aka onye nēnwēgh, ọbuná ihe ọ nwere ka agānapu ya. 30 Tupu-kwa-nu oru a nabagh n'ihhe n'ochichiri nke ézi: n'ebe

ahu ka ikwa-ákwá na ita-ikekere-ezé ahu gādi.

31 Ma mbe ọ bula Nwa nke madu gābia n'ebube-Ya, Ya na ndi-mo-ozini nile, mbe ahu ka Ọ gānokwasi n'ochc-eze nke ebube-Ya: 32 ma n'iru Ya ka agēme ka mba nile zukọ: Ọ gēkewaputa kwa ha, otu n'aru ibe-ya, dika onye nāzú aturu nēkewaputa aturu n'umu-ewu: 33 Ọ gēdebe kwa aturu n'aka-nri-Ya, ma umu-ewu n'aka-ekpe. 34 Mbe ahu Eze ahu gāsi ndi nọ n'aka-nri-Ya, Bianu, ndi agoziri agozini nke Nnam, ketanu alaeze edoziworo unu site na ntọ-ala nke uwa: 35 n'ihhi na agu gurum, unu we nyem ihe M'gēri: akpiri kpọrọm nku, unu we kuru miri nyem: abum ọbia, unu we kpọbatam; 36 aḅaram ọtọ, unu we ọkwasim ákwá: aru adighm ike, unu we letam: anọm n'ulo-nkpọrọ, unu we biakutem. 37 Mbe ahu ndi ezi omume ahu gāza Ya, si, Onye-nwe-ayi, ole mbe ayi huru Gi ka agu nāgu Gi, ayi we zua Gi? ma-ọbu ka akpiri nākpọ Gi nku, ayi we kuru miri nye Gi? 38 Ole mbe ayi hu-kwa-ra Gi ka I bu ọbia, ayi we kpọbata Gi? ma-ọbu ka I nāḅa ọtọ, ayi we ọkwasini Gi ákwá? 39 Ole mbe ayi hu-kwa-ra Gi ka aru nādigh ike, ma-ọbu n'ulo-nkpọrọ, ayi we biakute Gi? 40 Eze ahu gāza kwa, si ha, N'ezie asim unu, Ka ọ ra, bú otú unu si me ya nye otú onye nime umu-nnam ndia, bú ndi dikarisiri ntá, Mu ka unu mere ya nye. 41 Mbe ahu Ọ gāsi kwa ndi nọ n'aka-ekpe-Ya, Puanu n'irum, ndi anābu ọnu, ga n'ọku ebigh-ebi ahu nke edoziworo nye ekwensu na ndi-mo-ozini-ya: 42 n'ihhi na agu gurum, ma unu enyeghm ihe M'gēri: akpiri kpọrọm nku, ma unu ekugh miri nyem: 43 abum ọbia, ma unu akpọbataghm; aḅaram ọtọ, ma unu eḅokwasighm ákwá; aru adighm ike, anọkwam n'ulo-nkpọrọ, ma unu eletaghm. 44 Mbe ahu ndi ahu gāza kwa, si, Onye-nwe-ayi, ole mbe ayi huru Gi ka agu nāgu Gi, ma-ọbu ka akpiri nākpọ Gi nku, ma-ọbu ka I bu ọbia, ma-ọbu ka I nāḅa ọtọ, ma-ọbu ka aru nādigh Gi ike, ma-ọbu ka I nọ n'ulo-nkpọrọ, ma ayi ejeregh Gi ozi? 45 Mbe ahu Ọ gāza ha, si, N'ezie asim unu, Ka ọ ra, bú otú unu nēmēgh ya nye otú onye nime ndia dikarisiri ntá, Mu ka unu nēmēgh ya nye. 46 Ndia gāpu je

ba n'ahuhu-nmehie ebigh-ebi: ma ndi ezi omume gābā na ndu ebigh-ebi.

26 1 O rue, m̀be Jisus kwubiri okwu ndia nile, ̀Q si ndi nēso uzọ-Ya, 2 Unu matara na m̀be ubọchi abua gasiri ememe ngabiga nābia, arara kwa Nwa nke madu nye ka akpogide Ya n'obe. 3 M̀be ahu ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye nke ndi-Ju zukorọ n'obi onye-isi-nchu-aja. onye anākpọ Kaiafas; 4 ha we ̀hakọ izu ka ha we were aghughọ jide Jisus, ̀bue Ya. 5 Ma ha siri, ̀Q bugh n'ememe a, ka ̀uzu we gnara iputa n'etiti ndi-Ju.

6 Ma m̀be Jisus nọ na Betani, n'ulo Saimon onye-ekpenta, 7 otu nwayi biakutere Ya nke nēji ite alabaster, nke manu-otite di oké ọnu-ahia nke-uku di ya, ọ we wusa manu-otite ahu n'isi-Ya, m̀be ̀Q nọduru na nri. 8 Ma m̀be ndi nēso uzọ-Ya huru ya, iwe were ha nke-uku, ha si, ̀Eji ila-n'iyi nka me gini? 9 N'ih i na apuru ire manu-otite a oké ọnu-ahia. we nye ndi-ọbeye. 10 Ma m̀be Jisus mara ya, ̀Q si ha, Gini mere unu nēso ̀bu nwayi a? n'ih i na ọ luru ọlu ọma n'arum. 11 N'ih i na unu nwere ndi-ọbeye n'etiti unu m̀be nile; ma unu enwegh Mu onwem m̀be nile. 12 N'ih i na n'iwusi manu-otite a n'arum, ọ mere ya ka ọ we doziem n'olili. 13 N'ezie asim unu, Ebe ọ bula agēkwusa ozi ọma nka n'owa dum, agēkwuta kwa ihe nke nwayi a mere, ka ọ buru ihe-ncheta-ya.

14 M̀be ahu otu onye nime ndi-oz i iri na abua ahu, onye anākpọ Judas Iskariot, jekuru ndi-isi-nchu-aja, 15 si, Gini ka unu nāchọ inyem, mu onwem gārara kwa Ya nye n'aka-unu? Ha we tu oru ego ọla-ọcha na iri nye ya. 16 Site na m̀be ahu ọ we chọ oghere irara Ya nye.

17 Ma n'ubochi mbu nke achicha ekogh-eko ndi nēso uzọ-Ya biakutere Jisus, si, ̀Ole ebe I nāchọ ka ayi doziere Gi ka I we rie oriri ngabiga? 18 ̀Q we si, Jenu n'obodo a jekuru onye di otu a, si ya, Onye-ozizi si, Ogem di nso; Mu na ndi nēso uzọm nēme ememe ngabiga n'ulo-gi. 19 Ndi nēso uzọ-Ya we me dika Jisus nyere ha iwu; ha we dozie ememe ngabiga. 20 Ma m̀be o ruru anyasi, Ya na ndikom iri na abua ahu ndi nēso uzọ-Ya nọduru na nri; 21 m̀be ha nēri ihe, ̀Q si, N'ezie asim

unu, na otu onye si n'etiti unu puta gāraram nye. 22 ̀Q we wuta ha ri nne, ha nile n'otu n'otu we malite isi Ya, ̀Q bu mu, Onye-nwe-ayi? 23 Ma ̀Q zara, si, Onye nke Mu na ya sukoro aka n'afere, onye ahu gāraram nye. 24 Nwa nke madu nāla, dika edeworo ya n'akwukwo nsọ bayere Ya: ma ahuhu gādiri nwoke ahu onye anēsite n'aka-ya rara Nwa nke madu nye. ̀Q buru na amugh nwoke ahu ọ gādi ya nma. 25 Judas, onye nārara ya nye, we za, si, ̀Q bu mu, Rabai? ̀Q si ya, Gi onwe-gi kwuru. 26 M̀be ha nēri ihe, Jisus we nara ọbe achicha, gọzie ya, nyawa ya; ̀Q we nye ndi nēso uzọ-Ya, si, Naranu, rie; nka bu arum. 27 ̀Q we nara iko, kele kwa, we nye ha, si, Unu nile nua nime ya; 28 n'ih i na nka bu ọbaram nke ọbuba-ndu, nke anāwusiri ọtutu madu ka ewe ̀baghara nmehie. 29 Ma asim unu, M'gagh-añu ma-ọli site n'ubu a n'ih e a si n'osisi vine puta, rue ubochi ahu m̀be Mu na unu gānu ya ọhu n'ala-eze Nnam.

30 M̀be ha būsiri abu, ha pua je ugwu Olive.

31 M̀be ahu Jisus si ha, Agēme ka unu onwe-unu nile ma n'onyā n'arum abali ta: n'ih i na edewo ya n'akwukwo nsọ, si, M'gētibu Onye-ozuzu-aturu, agābasa kwa aturu nke igwē aturu-ya. 32 Ma m̀be emere ka M'si n'onwu bilie, M'gēburu unu uzọ ga Galili. 33 Ma Pita zara, si Ya, ̀Q buru na agēme madu nile ka ha ma n'onyā n'aru Gi, agagh-eme ka mu onwem ma n'onyā m̀be ọ bula. 34 Jisus si ya, N'ezie asim i, na n'abali a, m̀be oke-okuku akākwagh akwā, i gāgonarim ubo atọ. 35 Pita si Ya, O buru na ọ di nkpa ọbunā ka m'so Gi nwua, agaghm-agonari Gi ma-ọli. ̀Q bu kwa otu a ka ndi ahu nile ndi nēso uzọ-Ya kwuru.

36 M̀be ahu Jisus na ha biarue ogige anākpọ Getsemane; ̀Q we si ndi nēso uzọ-Ya, Nọdunu n'ebe a, rue m̀be M'gēje n'ebe ahu kpe ekpere. 37 ̀Q we kuru Pita na umu Zebedi abua tiyere Onwe-ya, ọ we malite iwuta Ya n'obi, obi malite-kwa-ra ilo Ya miri. 38 M̀be ahu ̀Q si ha, O nēwuta nkpuru-obim nke-uku, rue onwu: nọgidenu n'ebe a, som nēche nche. 39 ̀Q we ga n'iru nke-ntā, da kpuchie iru-Ya n'ala, we

kpe ekpere, si, Nnam, o buru na o gēkwe me, ka iko a gabigam: ma o bugh dika Mu onwem nāchọ, kama dika Gi onwe-gi nāchọ. 40 O we biakute ndi nēso uzọ-Ya, O hu ha ka ha nāraru ura, O we si Pita, Unu di otú a nēnwegh ike isom che nche otú oge hour? 41 Nēchenu nche, nēkpe - kwa - nu ekpere, ka unu we ghara ibà n'ónwunwa: mọ nke madu di oku n'ezie, ma anu-aru adigh ike. 42 O we rapu ha je kwa ozo nke ubo abua, kpe ekpere, si, Nnam, o buru na nka apugh igabiga, ma o buru na anughm ya, ka eme ihe I nāchọ. 43 O we bia kwa ozo, hu ha ka ha nāraru ura, n'ihí na anya-ha di arọ. 44 O we rapu ha ozo, je, kpe ekpere nke ubo atọ, nēkwu otú okwu ahu ozo. 45 Mbe ahu O biakute ndi nēso uzọ-Ya, si ha, Nāraranu ura site n'ubu a, nēzu-kwanu ike: le, oge hour nkem di nso, anārara Nwa nke madu nye n'aka ndimchie. 46 Bilienu, ka ayi je: le, onye nāraram nye no nso.

47 Mbe O kpu okwu n'onu, le, Judas, otú onye n'etiti ndi-ozí iri na abua ahu, we bia, ya na oké igwè madu ndi chiri mma-agma na osisi, site n'ebe ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye nke ndi-Ju no. 48 Ma onye nārara Ya nye nyere ha ihc-iriba-ama, si, Onye o bula m'gēsutu onu, Onye ahu bu Ya: jidnu Ya. 49 Ngwa ngwa o biakutere Jisus, si, Ekele, Rabai; o we sutu Ya onu nke-uku. 50 Jisus we si ya, Eyin, me ihe i biara ime. Mbe ahu ha biakutere Ya, we tukwasi Jisus aka, jide Ya. 51 Ma le, otú onye nime ndi ha na Jisus no setiri aka-ya, miputa mma-agma-ya, bu orú onye-isi-nchu-aja mma, bipu nti-ya. 52 Mbe ahu Jisus si ya, Mighachi mma-agma-gi n'onodu-ya: n'ihí na madu nile ndi were mma-agma gála n'iyi site na mma-agma. 53 Ma-ọbu i nēchē na apughm iri o Nnam, O gēzite-kwa-ram ọbuná ubu a kari legion iri na abua nime ndi-mo-ozí? 54 Ihe edeworo n'akwukwo nsọ gēsi kwa aha mezu, na o ghagh ime otú a? 55 N'oge hour ahu Jisus siri igwè madu ahu, Unu putara chiri mma-agma na osisi ijidem, dika imegide onye nāpunara madu ihe? Kwa-ubochi M'noduru n'ulo uku Chineke nēzi ihe, ma unu ejideghm. 56 Ma emewo ihe a dum, ka ihe nile ndi-amuma dere n'akwukwo

we mezu. Mbe ahu ndi nile nēso uzọ-Ya rapuru Ya, balaga.

57 Ma ndi jidere Jisus si n'ebe ahu duru Ya je rue ulo Kaiafas onye-isi-nchu-aja, ebe ndi-ode-akwukwo na ndi-okenye zukoro. 58 Ma Pita soro Ya n'ebe di anya, rue obi onye-isi-nchu-aja, o we ba nime, nodu n'etiti ndi nēje ozi, ka o hu ogwugwu-ya. 59 Ma ndi-isi-nchu-aja na nnokọ-ikpé dum nāchọ amá ugha imegide Jisus, ka ha we me ka O nwua; 60 ma ha achotagh, o bu ezie na otutu ndi-amá ugha biara. Ma emesia abua biara, 61 si, Nwoke a siri, Apurum ikwatu ulo nsọ a nke Chineke, wu kwa ya n'ubochi atọ. 62 Onye-isi-nchu-aja we bilie, si Ya, I zagh ihe o bula? gini bu amá madu ndia nābagide Gi? 63 Ma Jisus kpuchiri onu. Onye-isi-nchu-aja we si Ya, Ewerem Chineke di ndu ba Gi iyí, ka I gwa ayi ma Gi onwe-gi bu Kraist ahu, Okpara Chineke. 64 Jisus si ya, Gi onwe-gi kwuru: otú o di, asim unu, Site n'ubu a unu gáhu Nwa nke madu ka O nānodu n'aka-nri nke ike, nābia kwa n'elu igwe-oji nile nke elu-igwe. 65 Mbe ahu onye-isi-nchu-aja dọwara uwe-ya nile, si, O kwuluru Chineke: o bu nkpa ndi-amá gini nākpa ayi ozo? le, ubu a ka unu nuru nkwalu ahu: 66 gini bu uche-unu? Ha we za, si, O kwesiri inwu onwu. 67 Mbe ahu ha busara Ya onu-miri n'iru, ti kwa Ya aka: ufodu we pia Ya ihe, 68 si, Buru ayi amuma, Kraist: onye bu onye ahu nke tiri Gi aka?

69 Ma Pita noduru n'ēzi n'obi: otú nwa-aboghọ we biakute ya, si, Gi onwe-gi na Jisus Onye Galili no-kwa-ra. 70 Ma o gorọ n'iru ha nile, si, Amataghm ihe i nēkwu. 71 Ma mbe o puru je n'uzọ-nbata, nwa-aboghọ ozo huru ya, o si ndi no n'ebe ahu, Nwoke a na Jisus Onye Nazaret no-kwa-ra. 72 O were inu-iyi go kwa ozo, si, Amataghm Nwoke a. 73 Ma mbe nwa oge gasiri ndi guzoro nso biakutere Pita, si ya, N'ezie gi onwe-gi bu kwa otú onye nime ha; n'ihí na okwu-onu-gi nēweputa gi n'ihé. 74 Mbe ahu o malitere idu ikwu na inu iyi, si, Amataghm Nwoke a. Ngwa ngwa oke-okuku we kwa akwá. 75 Pita we cheta okwu Jisus kwururi, si, Mbe oke-okuku akakwagh, i gāgonarim ubo atọ. O we pua, kwa akwá nke-uku.

27 1 Ma m̀be o ruru ututu, ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye nile nke ndi-Ju ̀bara izu megide Jisus ime ka Q nwua: 2 ha we ke Ya àbu, dupu Ya, rara Ya nye n'aka Pailat onye-isi.

3 M̀be ahu Judas, onye rara Ya nye, m̀be o huru na amara Ya ikpé, o kwa uta, chighachi oru ego ̀la-ocha na iri ahu nye ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye, 4 si, Emehierem n'irara ̀bara Onye ikpé nāmagh nye. Ma ha siri, Oke nke diri ayi nime ya? gi onwe-gi le nke ahu. 5 O we tuba ego ̀la-ocha ahu nile n'ulo nsq, wezuga onwe-ya; o we je, kwubu onwe-ya. 6 Ndi-isi-nchu-aja we nara ego ̀la-ocha nile, si, O zigh ezi n'iwu ituba ha n'ebe anēdebe ihe enyere Chineke, ebe o bu ̀nu-ahia ̀bara. 7 Ha we ̀ba izu, chiri ha zuta ubi ̀kpu-ite, ili ndi-̀bia. 8 N'ih i nka ka akporo ubi ahu, Ubi ̀bara, rue ta. 9 M̀be ahu okwu ekwuru site n'onu Jeremaia onye-amuma mezuru, si, Ha we chiri oru ego ̀la-ocha na iri ahu, bu ̀nu-ahia nke Onye aruru ̀nu-ahia-Ya, Onye ufodu site na umu Israel ruru ̀nu-ahia-Ya; 10 ha we nye ha iji zuru ubi ̀kpu-ite, dika Onye-nwe-ayi nyerem iwu.

11 Ma Jisus guzoro n'iru onye-isi: onye-isi ahu we jua Ya, si, Gi onwe-gi bu Eze ndi-Ju? Jisus we si ya, Gi onwe-gi kwuru. 12 Ma m̀be ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye nēbo Ya ebubo, O zagh ihe o bula. 13 M̀be ahu Pailat si Ya, I nugh ka otutu ihe ha nā̀ba ama megide Gi ra? 14 Ma O zagh ya, ̀bunā rue otu okwu: ya mere na o juru onye-isi ahu anya nke-uku. 15 Ma n'ememe onye-isi nārapuru ora ndi-Ju otu ony-nkporo, onye ha nāchq. 16 Ma m̀be ahu ha nwere onye-nkporo onye ora madu mara, anākpq Barabas. 17 Ya mere, m̀be ha zukoro, Pailat si ha, Onye ka unu nāchq ka m'rapuru unu? Barabas, ma-qb u Jisus Onye anākpq Kraist? 18 N'ini na o matara na ha rara Ya-ri nye n'ih i ekworo. 19 M̀be o nokwasiri n'och e - ikpé, nwunye - ya zigara ya, si, Aka-gi adila n'okwu Onye ezi omume ahu: n'ih i na ahujurum otutu ihe anya na nrq ta n'ih i Ya. 20 Ma ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye rafuru igwé madu nile ka ha riq ya Barabas, ma la Jisus n'iyi. 21 Ma onye-isi ahu zara, si ha, Onye nime

madu abua ahu ka unu nāchq ka m'rapuru unu? Ha we si, Barabas. 22 Pailat si ha, O bu gini ka m'gēme kwa Jisus Onye anākpq Kraist? Ha nile si, Ka akpogide Ya n'obe. 23 O we si, E-é, n'ih i na O mere ihe ojq gini? Ma ha tibigara nkpu oké, si, Ka akpogide Ya n'obe. 24 Ma m̀be Pailat huru na okwu-ya abagh n'ih e o bula, kama na izu nāputa, o were miri, kwq aka-ya abua n'iru igwé madu ahu, si, Ikpé ̀bara Onye ezi omume a amaghm: unu onwe-unu le nke ahu. 25 Ndi-Ju nile we za, si, ̀bara-Ya di ayi n'isi, di kwa n'isi umu-ayi. 26 M̀be ahu o rapuru ha Barabas: ma o rara Jisus nye, m̀be o piasiri Ya ihe, ka ewe kpogide Ya n'obe.

27 M̀be ahu ndi-agma nke onye-isi kuru Jisus tiyere onwe-ha ba na Pritorium, ha we me ka otu-ha dum zukq n'ebe O nq. 28 Ha we yipu uwe-Ya, yikwasi Ya uwe uhie. 29 M̀be ha kpasiri okpu-eze nke eji ogwu me, ha were ya kpube Ya n'isi, nye kwa Ya ami n'aka-nri-Ya; ha we ̀ue ikperé n'iru Ya, me Ya ihe-och i, si, Ekele, Eze ndi-Ju! 30 Ha busa-kwa-ra Ya ̀nu-miri, were kwa ami ahu nēti Ya n'isi. 31 M̀be ha mesiri Ya ihc-och i, ha we yipu Ya uwe ahu, yikwasi Ya uwe-Ya nile, dupuga Ya ikpogide Ya n'obe.

32 Ma m̀be ha nāputa, ha huru otu nwoke onye Sairini, aha-ya bu Saimon: onye ahu ka ha jidere ka o so ha, ka o we buru obe-Ya. 33 M̀be ha biara n'ebe anākpq Golgota, nke bu, Ebe okpokoro-isi, 34 ha we nye Ya manya-vine nke agwara olulu ka O nua: ma m̀be O deturu ya ire, O chogh ka O nua. 35 M̀be ha kpogidesiri Ya n'obe, ha kere uwe-Ya n'etiti ha, nēfe nzā: 36 ha we nodu nēche Ya n'ebe ahu. 37 Ha debe-kwa-ra n'elu isi-Ya ihe eboro Ya nke edeworo n'akwukwo, si, ONYE A BU JISUS EZE NDI-JU 38 M̀be ahu akpogidere ndikom abua tiyere Ya, bu ndi nāpunara madu ihe, otu onye n'aka-nri-Ya, na otu onye n'aka-ekpe. 39 Ndi nāgabiga nēkwulu kwa Ya, nēfufe isi-ha, 40 nāsi kwa, Gi Onye nākwatu ulo nsq ayi, Onye nēwu kwa ya n'uboch i atq, zqputa Onwe-gi: o buru na I bu Okpara Chineke, si n'elu obe ridata. 41 Otu ahu ka ndi-isi-nchu-aja nēkwu kwa, ebe ha na ndi-ode-

akwukwọ na ndi-okenye nēme Ya ihe-
 ọchi, si, 42 Ọ zọputara ndi ọzọ; Ọ
 pugh izọputa Onwe-ya. Ọ bu Eze
 Israel; ka O si n'elu obe ridata ụbu a,
 ayi gēkwe kwa na Ya. 43 Ọ nātukwasi
 obi-Ya na Chineke; ka Ọ dọputa Ya ụbu
 a, ọ buru na Ọ nāchọ Ya: n'ihl na Ọ
 siri, Abum Ọkpara Chineke. 44 Ndi
 ahu nāpunara madu ihe, ndi akpogidere
 Ya na ha n'obe, nāta kwa Ya uta otú aka
 ahu.

45 Ma site n'oge hour nke-isi ọchichiri
 bara n'ala ahu nile rue oge hour nke-
 iteghete. 46 Ma dika oge hour nke-
 iteghete Jisus were oké olu tie nkpu, si,
 Eli, Eli, lama sabaktani? nke bu,
 Chinekem, Chinekem, ọ bu n'ihl gini ka
 I rapuru nāni Mu? 47 Ufodu n'etiti ndi
 guzoro n'ebe ahu, mbe ha nuru ya, ha
 we si, Elaija ka Nwoke a nākpọ.
 48 Ngwa ngwa otú onye nime ha we ọ
 ọsọ, were sponge, ọaju ya na manya-
 vine ọara uka, tukwasi ya n'ami, nye
 Ya ka Ọ nua. 49 Ndi ọduru we si,
 Rapu; ka ayi hu ma Elaija nābia izọputa
 Ya. 50 Ma Jisus were oké olu ti nkpu
 ọzọ, we ra mọ-Ya nye Chineke. 51 Ma
 le, akwā-nbuchi nke ulo nsọ Chineke
 ọawara iberibe abua site n'elu rue ala;
 ala ma-kwa-ra jijiji; oké nkume ọawa-
 kwa-ra; 52 ihl meghe-kwa-ra; ewe me
 ka aru ọtutu ndi di nsọ ndi raruri ura si
 n'ọnwu bilie; 53 ha we si n'ebe anēli
 ozu puta mbe nbilite-n'ọnwu-Ya gasiri,
 we ba n'obodo nsọ, were onwe-ha gosi
 ọtutu madu. 54 Ma ọchi-agma nāchi
 ọgu ndi-agma ise, na ndi ha na ya nọ
 nēche Jisus, mbe ha huru ala-agma-jijiji
 ahu, na ihe nile emere, ha tua egwu ri
 nne, si, N'ezie Nwoke a bu Ọkpara
 Chineke. 55 Ọtutu ndinyom nọ kwa
 n'ebe ahu ndi nọ n'ebe di anya nēkiri,
 ndi si na Galili soro Jisus, nējere Ya ozi:
 56 n'etiti ha ka Meri Magdalini, na
 Meri nne Jemes na Joses, na nne umu
 Zebedi, nọ.

57 Ma mbe o ruru anyasi, otú
 ọgaranya, aha-ya bu Josef, onye ya onwe-
 ya bu kwa onye nēso uzọ Jisus, si
 n'Arimatia bia: 58 nwoke a jekuru
 Pailat, riọ aru Jisus. Mbe ahu Pailat
 nyere iwu ka ewere ya nye n'aka-ya.
 59 Josef we būru aru ahu, ke ya n'ezl
 akwā ọcha nēnwu enwu, 60 tọbọ ya
 n'ihl ọhu nke aka ya, nke o gwuwarari

n'oké nkume: ọ we kpọre otú nkume
 uku kwachie ọnu-uzọ ihl ahu, we la.
 61 Ma Meri Magdalini na Meri ọzọ nọ
 n'ebe ahu, nānọdu na ncherita-iru ihl
 ahu.

62 Ma n'echi-ya, nke bu ubọchi so
 ubọchi Nkwadebe, ndi-isi-nchu-aja na
 ndi-Farisi zukọrọ jekuru Pailat, 63 si,
 Onye-nwe-ayi, ayi chetara na Onye-
 nduhie ahu siri, mbe Ọ nọ na ndu, Mbe
 ubọchi atọ gasiri M'gēsi n'ọnwu bilie.
 64 Ya mere, nye iwu ka emechie ihl ahu
 si-ike rue ubọchi nke-atọ, ka ndi nēso
 uzọ-Ya ghara ibia zuru Ya la ma elegn
 anya, we si ndi-Ju, Emere ka O si na
 ndi nwuru anwu bilie: njehie ikpe-azu a
 gājọ kwa njọ kari nke-mbu. 65 Pailat
 siri ha, Unu nwere otú ndi-nche: labanu,
 mechienu ya si-ike, dika unu matara.
 66 Ha we ga, mechie ihl ahu si-ike, n'ika
 akārā na nkume ahu, ha na otú ndi-nche
 ahu yikọrọ.

28 I Ma mbe ubọchi-izu-ike nāgwu,
 mbe chi ubọchi mbu n'izú ubọchi
 asa nābọ, Meri Magdalini na Meri ọzọ
 biara ihl ihl ahu. 2 Ma le, ala-agma-jijiji
 uku dara; n'ihl na mọ-ozl nke Onye-
 nwe-ayi si n'elu-igwe ridata, bia rue,
 kpọrepu nkume ahu, we nọkwasi ya.
 3 Oyiya-ya di ka amūmā, uwe-ya nācha
 kwa ucha dika snow: 4 site n'egwu ya
 ndi-nche mara jijiji, bia di ka ndi nwuru
 anwu. 5 Ma mọ-ozl ahu zara, si
 ndinyom ahu, Unu onwe-unu arula
 egwu: n'ihl na amatawom na unu nāchọ
 Jisus, Onye akpogideworo n'obe. 6 Ọ
 nọgh n'ebe a; n'ihl na emere ka O si
 n'ọnwu bilie, dika O kwuru. Bianu, le
 ebe Ọ tọbọrọ. 7 Ga-kwa-nu ọsọsọ, si
 ndi nēso uzọ-Ya, Emere ka O si na
 ndi nwuru anwu bilie; ma le, O buru
 unu uzọ ga Galili; n'ebe ahu ka unu
 gāhu Ya: le, agwawom unu. 8 Ha we
 were egwu na oké ọnù la ọsọsọ site n'ihl
 ahu, ọa kwa ọsọ ikọrọ ndi nēso uzọ-Ya
 akukọ a. 9 Ma le, Jisus zutere ha,
 si, Nurianu ọnu. Ha we bia jide ukwu-
 Ya abua, kpọ isi ala nye Ya. 10 Mbe
 ahu Jisus si ha, Unu atula egwu: jeru
 kọrọ umu-nnam ka ha je Galili, n'ebe
 ahu ka ha gāhukwam.

11 Ma mbe ha nāga, le, ufodu nime
 otú ndi-nche batara n'obodo ahu, kọrọ
 ndi-isi-nchu-aja ihe nile mere. 12 Mbe
 ha na ndi-okenye zukọrọ, ọa kwa izú,

ha we nye ndi-agma ahu ego riri nne, 13 si, Sinu, Ndi nēso uzọ-Ya biara n'abali, zuru Ya n'ori mbe ayi nāraru ura. 14 O buru kwa na nka ruru nti onye-isi, ayi onwe-ayi gārafu ya, me ka unu ghara ichebu onwe-unu. 15 Ha we nara ego ahu, me dika eziri ha: ewe hasa okwu a n'etiti ndi-Ju, rue ta.

16 Ma ndikom iri na otu ahu ndi nēso uzọ-Ya gara Galili, rue ugwu ebe Jisus gwara ha. 17 Mbe ha huru Ya, ha we

kpọ isi ala nye Ya: ma ufodu nwere obi abua. 18 Jisus we biakute ha, gwa ha okwu, si, Ewcrewu ike nile di n'elu-igwe na n'elu uwa nyem. 19 Ya mere, ganu, me mba nile ka ha buru ndi nēso uzom, nēme ha baptism há n'aha nke Nna, na nke Okpara, na nke Mọ Nso: 20 nēzi ha ka ha debe ihe nile, ka ha ra, bú nke M'nyere unu n'iwu: ma le, Mu onwem nọyere unu ubochi nile, rue ogwugwu oge a.

OZI OMA DIKA MAK

DERE YA N'AKWUKWỌ

1 1 Nmalite ozi oma Jisus Kraist, 1 Okpara Chineke.

2 Dika cdeworo ya n'akwukwọ Aisaia onye-amuma, si,

Le, Mu onwem nēzipu onye-ozim ka o ga n'iru gi,

Onye gēmezi uzọ-gi;

3 Olu otu onye nēti nkpu n'ohia, si, Dozienu uzọ Onye-nwe-ayi,

Me okporo-uzọ-Ya ka ha guzozic;

4 Jon putara ihe, onye nēme baptism n'ohia, nēkwusa kwa baptism nchēghari inwe n̄aghara nmehie. 5 Ala Judia nile na ndi Jerusalem nile nāpukuru ya; o nēme kwa ha baptism n'osimiri Jodan, ha nēkwuputa nmehie nile ha. 6 Jon nēyi aji camel, nēke kwa akpukpọ-ọkiké n'úkwu-ya, nēri kwa igurube na manu-añu nke ohia. 7 O nēkwusa kwa, si, Onye kam ike nābia n'azum, Onye m'nērugh iruru ala itopu eriri akpukpọ-ukwu-Ya abua. 8 Mu onwem jiri miri me unu baptism; ma Onye ahu gēji Mọ Nso me unu baptism.

9 O rue na mbe ahu, Jisus siri na Nazaret nke Galili bia, Jon we me Ya baptism nime Jodan. 10 Ngwa ngwa mbe O si na miri nārigo, O huru elu-igwe ka ha nādowa, O hu-kwa-ra Mọ Nso dika nduru ka O nēfedakwasi Ya: 11 olu we si n'elu-igwe ahu da, si, Gi onwe-gi bu Okparam M'huru n'anya, ihe-Gi dim ezi nma.

12 Ngwa ngwa Mọ Nso we chua Ya ba n'ohia. 13 O we nọ n'ohia ogu

ubochi abua, Setan nānwa Ya; Ya na anu ohia nile nọ kwa; ndi-mọ-ozim nējē-kwa-ra Ya ozi.

14 Ma mbe arasiri Jon nye, Jisus biara na Galili, nēkwusa ozi oma Chineke, 15 si, Oge ezuwo, ala-eze Chineke di kwa nso: chēgharianu, kwekwa-nu n'ozim oma.

16 Mbe O nāga n'usọ oké osimiri Galili, O we hu Saimon na Andru nwa-nne Saimon ka ha nāwuye úbú n'oké osimiri: n'ihhi na ha bu ndi-okú. 17 Jisus we si ha, Bianu som n'azu, M'gēme kwa ka unu buru ndi-okú nākuta madu. 18 Ngwa ngwa ha we rapu ihe nile ha ji ebu azú, so Ya. 19 Mbe O gara n'iru nke-ntà, O we hu Jemes nwa Zebedi, na Jon nwa-nne-ya, ndi nọ kwa n'ubọ, nēkezi ihe ha ji ebu azú. 20 Ngwa ngwa O we kpọ ha: ha we rapu nna-ha Zebedi n'ubọ, ya na ndi-olu egoro ego, ha je so Ya n'azu.

21 Ha we ga ba na Kapanaum; ngwa ngwa O we ba n'ulo-nzukọ-ha n'ubochi-izu-ike we nēzi ihe. 22 Ibobo ozizi-Ya we nwua ha n'aru: n'ihhi na O nēzi ha ihe dika O nwere ike, o bugh kwa dika ndi - ode - akwukwọ. 23 Ngwa ngwa nwoke nke di n'aka mọ nādigh ocha we nọ n'ulo-nzukọ-ha; o we tisie nkpu ike, 24 si, Gini ka ayi na Gi nwekorọ, Jisus Onye Nazaret? I biara ila ayi n'iyi? Amataram I Onye I bu, Onye Nso ahu nke Chineke. 25 Jisus we bara ya nba, si, Kpuchie onu-gi, si kwa nime ya puta.

26 Mọ ahu nādigh ọcha we se ya, were kwa oké olu kpọ nkpu, we si nime ya puta. 27 Ibobo we nwua ha nile n'aru, nke mere ka ha jurita onwe-ha, si, Gini bu nka? ozizi ọhu! ọ bu n'ike ka Ọ nēnye ọbuná ndi-mọ nādigh ọcha iwu, ha nāna kwa Ya nti. 28 Ngwa ngwa ewe kọsa akukọ-Ya ebe nile n'ala dum di Galili buruburu.

29 Ngwa ngwa, mbe ha putasiri n'ulo-nzukọ ahu, ha we ba n'ulo Saimon na Andru, ha na Jemes na Jon. 30 Ma nne nwunye Saimon nēdina n'aru-ọku; ngwa ngwa ha we gwa Ya okwu bayere nwayi ahu: 31 Ọ we jekuru ya, jide ya n'aka, palie ya; aru-ọku ahu we rapu ya, ọ nējere ha ozi.

32 Ma mbe o ruru anyasi, mbe anyanwu dara, ha nēkutara Ya ndi aru nādigh nma, na ndi mọ ọjọ ji. 33 Obodo ahu dum we zukọ n'ọnu-uzọ. 34 Ọ we me ka aru ọtutu madu di ike, bú ndi ara nādigh nma n'ọria di iche iche, Ọ chupu kwa ọtutu ndi-mọ ọjọ; Ọ kwegh kwa ndi-mọ ọjọ kwue okwu, n'ihí na ha matara Ya.

35 Ọ we bilie n'isi-ututu, n'ezi abali, pua, je n'ebe bu ọhia, nọ nēkpe ekpere n'ebe ahu. 36 Saimon na ndi ya na ha nọ we baso Ya; 37 ha we chọta Ya, si Ya, Madu nile nāchọ Gi. 38 Ọ we si ha, Ka ayi ga ebe ọzọ n'obodo nile so nka, ka M'kwusa kwa n'ebe ahu; n'ihí na ọ bu ime nka ka M'putara. 39 Ọ we ba n'ulo-nzukọ nile ha gazue na Galili dum, nēkwusa ozi ọma nāchupu kwa ndi-mọ ọjọ.

40 Onye-ekpenta we biakute Ya, nāriọ Ya, nēbu-kwa-ra Ya ikperé, nāsi kwa Ya, Ọ buru na I nāchọ, I puru ime ka m'di ọcha. 41 Ọ we nwe ọmiko, setipu aka-Ya, metu ya, si ya, Anamachọ; ka eme ka i di ọcha. 42 Ngwa ngwa ekpenta ahu we rapu ya, eme kwa ka ọ di ọcha. 43 Ọ we dọ ya aka na nti nke-uku, we chupu ya ngwa ngwa, 44 si ya, Lezi anya ka i ghara igwa onye ọ bula okwu ọ bula: ma laba, were onwe-gi gosi onyechu-aja, che kwa n'iru Chineke ihe bayere ime gi ka i di ọcha nke Moses nyere n'iwu, ka ọ buru ha amá. 45 Ma ọ puru, malite ikwisazu ya, na ifesa okwu ahu, nke mere na Ọ nwegh ike ọzọ ibá nime obodo n'iru ọra, kama Ọ nọ

n'azu obodo n'ebe bu ọhia: ha we si n'ebe nile nābiakute Ya.

2 1 Mbe Ọ batara ọzọ na Kapanaum mbe ubochi ufodu gasiri, ewe nu na Ọ nọ nime ulo. 2 Otutu madu we zukọ, nke mere na uzọ adigh ọzọ, é-é, ọbuná n'ọnu-uzọ: Ọ nāgwa kwa ha okwu Chineke. 3 Ha we bia, kutara Ya otú onye akuku-aruya nwuru anwu, nke madu anọ nēbu. 4 Mbe ha apugh ikuru ya biakute Ya n'ihí igwè madu, ha we kpupu elu ulo ebe Ọ nọ: mbe ha gwupusiri ya, ha we buda ute nke onye akuku-aruya nwuru anwu nēdina. 5 Mbe Jisus huru okwukwe-ha Ọ si onye ahu akuku-aruya nwuru anwu, Nwa, anābaghara gi nmehie-gi nile. 6 Ma ufodu n'etiti ndi-ode-akwukwọ nānọdu ala n'ebe ahu, nātule kwa okwu n'obi-ha, 7 si, Gini mere Nwoke a nēkwu okwu otú a? Ọ nēkwulu Chineke: ọnye puru ibaghara nmehie, ma-ọbugh otú Onye, bú Chineke? 8 Ngwa ngwa ebe Jisus mazuru nime mọ-Ya na ha nātule okwu nime onwe-ha otú a, Ọ si ha, Gini mere unu nātule ihe ndia n'obi-unu? 9 Ọle nke ka nfe, isi onye akuku-aruya nwuru anwu, Anābaghara gi nmehie-gi nile; ma-ọbu isi, Bilie, chíri ute-gi, jeghari kwa? 10 Ma ka unu we mata na Nwa nke madu nwere ike n'elu uwa ibaghara nmehie, (Ọ si onye ahu akuku-aruya nwuru anwu), 11 M'si gi, Bilie, chíri ute-gi, la n'ulo-gi. 12 Ọ we bilie, chíri ute-ya ngwa ngwa, pua n'iru ha nile; nke mere ka ibobo nwua ha nile n'aru, ha we to Chineke, si, Ọ digh mbe ọ bula ayi huru ya otú a.

13 Ọ we pua ọzọ ga n'usọ oké osimiri; igwè madu ahu nile we nābiakute Ya, Ọ nēzi kwa ha ihe. 14 Mbe Ọ nāga, Ọ hu Livai nwa Alfiọs, ka ọ nọduru n'ulo-utú, Ọ si ya, Soni. Ọ we bilie, so Ya. 15 Ọ rue, na Ọ nọduru na nri n'ulo-ya, ọtutu ndi ọna-utu na ndi-nmehie sokwa-ra Jisus na ndi nēso uzọ-Ya nọdu na nri: n'ihí na ha di ọtutu, ha nēso kwa Ya. 16 Mbe ndi-ode-akwukwọ di n'etiti ndi-Farisi huru na Ọ nēso ndi-nmehie na ndi-ọna-utu ahu eri ihe, ha we si ndi nēso uzọ-Ya, Gini mere Ọ nēso ndi-ọna-utu na ndi-nmehie ahu eri ihe? 17 Mbe Jisus nuru ya, Ọ si ha, Nkpá dibia akpagh ndi di ike, kama Ọ

nākpa ndi aru nādigh nma: abiaghm ikpọ ndi ezi omume, kama ọ bu ndi-nmehie.

18 Ndi nēso uzọ Jọn na ndi-Farisi nēbu kwa ọnu: ha we bia, si Ya, N'ihini gini ka ndi nēso uzọ Jọn na ndi nēso uzọ ndi-Farisi nēbu ọnu, ma ndi nēso uzọ-Gi adigh-ebu ọnu? 19 Jisus we si ha, Umu-ndikom nke ulo anālu nwunye ọhu, ọ gābu na ha puru ibū ọnu mbe ha na Onye nālu nwunye ọhu nānọ? ka oge ra ha na Onye nālu nwunye ọhu nānọ ha apugh ibū ọnu. 20 Ma ubọchi gābia, mbe agānapu ha Onye nālu nwunye ọhu, mbe ahu ka ha gēbu kwa ọnu n'ubọchi ahu. 21 Ọ digh onye ọ bula nēwere iberibe ákwà ọbuba ọhu dukọta n'uwe ochie: eme otú a, nke kwesiri imechi ya nādọkapu ihe n'aru-ya, nke-ọhu nādọkapu n'aru nke-ochie, ndọka jọkariri njọ aputa. 22 Ọ digh kwa onye ọ bula nābāye manya-vine ọhu na karama-akpukpọ ochie: eme otú a, manya-vine gābawa karama-akpukpọ ahu, manya-vine na karama-akpukpọ ala kwa n'iyi: ma anābāye manya-vine ọhu na karama-akpukpọ ọhu.

23 O rue, na Ọ nāga n'etiti ubi ọka n'ubọchi-izu-ike; ndi nēso uzọ-Ya we malite ighọ oko ọka mbe ha nāga. 24 Ndi-Farisi we si Ya, Le, gini mere ha nēme n'ubọchi-izu-ike ihe nēzigh ezi n'iwu? 25 Ọ we si ha, Ọ digh mbe ọ bula unu guru ihe Devid mere, mbe ọ nọ na nkpa, mbe agu gu-kwa-ra ya, ya onwe-ya, na ndi soro ya? 26 Otú ọ batara n'ulo Chineke mbe Abaiata bu onye-isi-nchu-aja, rie obe achicha anēche n'iru Chineke, nke nēzigh ezi n'iwu ka erie, kama ọ bu nāni ndi-nchu-aja ka o ziri ezi, ọ we nye kwa ndi ya na ha yikọ? 27 Ọ we si ha, Emere ubọchi-izu-ike n'ihini madu, emegh madu n'ihini ubọchi-izu-ike: 28 ya mere Nwa nke madu ji buru kwa Onye-nwe ubọchi-izu-ike.

3 1 Ọ bà-kwa-ra ọzọ n'ulo-nzukọ-ha; otú nwoke nọ kwa n'ebe ahu nke aka-ya kponwuru akponwu. 2 Ha we nēche Ya, ma Ọ gēme ka aru-ya di ike n'ubọchi-izu-ike; ka ha we bo Ya ebubo. 3 Ọ we si nwoke ahu aka-ya kponwuru akponwu, Bilie, puta n'etiti. 4 Ọ we si ha, O ziri ezi n'iwu ime ezi ihe, ma-ọbu ime ihe ọjọ, n'ubọchi-izu-ike? izọputa

ndu, ma-ọbu ipe epe? Ma ha kpuchiri ọnu-ha. 5 Mbe Ọ lesiri ha anya buruburu n'iwe, ebe o nēwuta Ya nke-uku, bú na anēme ka obi-ha me etili, Ọ we si nwoke ahu, Setipu aka-gi. Ọ we setipu ya: ewe me ka aka-ya di ka ọ di mbu. 6 Ndi-Farisi we pua, ngwa ngwa ha na ndi Herod we ba izu megide Ya, ka ha gēsi la Ya n'iyi.

7 Jisus we wezuga Onwe-ya, Ya na ndi nēso uzọ-Ya, je oké osimiri: oké ọtutu madu si na Galili soro: oké ọtutu madu si kwa na Judia, 8 si kwa na Jerusalem, si kwa n'Aidumia, na ofe Jodan, na buruburu Taia na Saidon, biakute Ya, mbe ha nuru ihe Nile Ọ nēme, ka ha ra. 9 Ọ we gwa ndi nēso uzọ-Ya okwu, ka otú ubọ ntà di nēche Ya n'ihini igwè madu ahu, ka ha ghara ikpabu Ya: 10 n'ihini na Ọ mereri ka aru ọtutu madu di ike; ya mere na ha dagidere Ya ka ha metu Ya aka, ka ha ra, bú ndi ajọ ọria di iche iche di n'aru. 11 Ọzọ, mbe ọ bula ndi-mọ nādigh ọcha lere Ya anya, ha nāda n'ala n'iru Ya, nēti nkpu, si, Gi onwe-gi bu Ọkpara Chineke. 12 Ọ nābasi-kwa-ra ha nba ike, ka ha ghara ime ka Ọ puta ihè.

13 Ọ we rigo n'ugwu ahu, kpọ ha biakute Ya, bú ndi Ya onwe-ya chọrọ: ha we jekuru Ya. 14 Ọ we me ndikom iri na abua, ka Ya na ha we biri, ka Ọ we nēzipu kwa ha ikwusa ozi ọma, 15 na inwe ike ichupu ndi-mọ ọjọ: 16 Saimon ka Ọ nyekwasiri aha Pita; 17 na Jemes nwa Zebedi, na Jọn nwanne Jemes; ha ka Ọ nyekwasiri aha Boanajis, nke bu, Umu ebè-elu-igwe: 18 na Andru, na Filip, na Batolomiu, na Matiu, na Tomas, na Jemes nwa Alfios, na Tadios, na Saimon Kananaios, 19 na Judas Iskariot, onye ra-kwa-ra Ya nye.

Ọ we ba n'ulo. 20 Igwè madu we bakọ ọzọ, ya mere na ha apugh ọbuná iri nri. 21 Mbe ndi-ikwu-Ya nturu ya, ha we pua ijide Ya: n'ihini na ha nāsi, Anya adigh Ya nma. 22 Ndi-ode-akwukwọ ndi si na Jerusalem ridata we si, Ọ nwere Beelzebul; ha si kwa, N'ike onye-isi ndi-mọ ọjọ ka Ọ nāchupu ndi-mọ ọjọ. 23 Ọ we kpọ ha biakute Ya, si ha n'ilu di iche iche, Setan si aña pu ichupu Setan? 24 Ọzọ, ọ buru na ala-

eze ekewa megide onwe-ya, ala-eze ahu apugh iguzo. 25 O buru kwa na ezina-ulo ekewa megide onwe-ya, ezina-ulo ahu agagh-apu iguzo. 26 O buru kwa na Setan ebiliwo megide onwe-ya, we kewa, o pugh iguzo, kama o nwere ogwugwu. 27 Ma o digh onye o bula puru iba n'ulo onye di ike, na ipuzara ya ihe-ya nile, ma o buru na o bugh uzọ ke onye ahu di ike abu; mbe ahu o gapunara kwa ya ihe di n'ulo-ya. 28 N'ezie asim unu, Na agabaghara umu madu nmehie-ha nile, na nkwalu-ha, ka ha ra, bu nke ha gēji kwulu: 29 ma onye o bula nke gēkwulu Mọ Nsọ enwegh nbaghara rue mbe ebigh-ebi, ma nmehie ebigh-ebi natuhi ya: 30 n'ihia na ha nāsi, O nwere mọ nādigh ocha.

31 Nne-Ya na umu-nne-Ya abia kwa; ha we guzo n'ezia, zigara Ya ozi, nākpọ Ya. 32 Igwē madu nānọ kwa Ya buruburu; ha we si Ya, Le, nne-Gi na umu-nne-Gi nọ n'ezia nāchọ Gi. 33 O we za ha, si, Onye bu nnem na umu-nnem? 34 Mbe O lesiri ha anya buruburu, bu ndi nọ Ya buruburu, O si, Le, nnem na umu-nnem! 35 N'ihia na onye o bula nke gēme ihe Chineke nāchọ, onye ahu bu nwa-nnem nwoke, na nwa-nnem nwayi, na nnem.

4 I O we malite ozo izi ihe n'uso oké osimiri. Oké igwē madu uku we zukọ n'ebe O nọ, ya mere O batara n'ubọ, we nọdu ala n'osimiri; igwē madu ahu nile we nọ n'uso oké osimiri n'elu ala. 2 O we zi ha otutu ihe n'ilu di iche iche, si ha n'ozizi-Ya, 3 Nuru: Le, ogha-nkpuru puru ka o gha nkpuru: 4 o rue, mbe o nāgha, ufodu dara n'akuku uzọ, anu-ufe we bia tuturie ha. 5 Nkpuru ozo we da n'ala nkume, ebe ha nēnwegh aja ri nne; ngwa ngwa ha we pulite, n'ihia na ha enwegh aja di omimi: 6 ma mbe anyanwu wara, ha chanwua; ha we kponwua, n'ihia na ha enwegh nkporogwu. 7 Nkpuru ozo we da n'etiti ogwu, ogwu ahu we tolite, kpaue ha, ha amigh kwa nkpuru. 8 Nkpuru ozo we da n'ala di nma, ha we nāmi nkpuru, nētó nāba kwa uba; ha we mia, otu oru na iri, ozo ogu atọ, ozo ogu ise. 9 O we si, Onye nwere nti inu ihe, ya nu.

10 Mbe nani Ya nọ, ndi nọ Ya

buruburu na ndikom iri na abua ahu we jua Ya ilu ahu. 11 O we si ha, O bu unu ka enyeworo ihe-omimi ala-eze Chineke: ma anemere ndi nọ n'ezia ihe nile n'ilu: 12 ka ha we hu n'ohuhu, ghara ihuta; ka ha we nu kwa n'onunu, ghara inuta; ka ha ghara ichighari mbe o bula, ewe baghara ha. 13 O we si ha, Unu amatagh ilu a? unu gēsi kwa ana mara ilum nile? 14 Ogha-nkpuru nāgha okwu Chineke. 15 Ma ndia bu ndi nọ n'akuku uzọ ahu, ebe anāgha okwu ahu; ma mbe o bula ha nuru, ngwa ngwa Setan abia, we napu okwu nke aghaworo nime ha. 16 Otú ahu, ndia bu kwa ndi anāgha n'ebe nkume ahu, ndi, mbe o bula ha nuru okwu ahu, ngwa ngwa ha were onu jide ya; 17 ma ha enwegh nkporogwu nime onwe-ha, kama ha nānọ nwa oge; emesia, mbe nkpaue ma-ọbu nsobu putara n'ihia okwu ahu, ngwa ngwa ha ma n'onya. 18 Ndi ozo bu kwa ndi anāgha n'etiti ogwu ahu; ndia bu ndi nuru okwu ahu, 19 ma nchebu nile nke oge a, na aghughọ nke akú, na nbata nke agu ihe di iche iche ozo, nākpau okwu ahu, o we ghọ ihe nāmigh nkpuru. 20 Ndi ahu bu kwa ndi aghara n'ala ahu di nma; ndi o bula ndi nānu okwu ahu, we nara ya, we mia nkpuru, otu oru na iri, ozo ogu atọ, ozo ogu ise.

21 O we si ha, Anēbute oriṅna ka adọba ya n'okpuru mbe, ma-ọbu n'okpuru ihe-ndina? o bugh ka adọba ya n'elu ihe-idọba-oriṅna? 22 N'ihia na o digh ihe ezoro ezo, ma-ọbugh ka ewe me ka o puta ihé; o digh kwa ihe emere ka o buru ihe ezoro ezo, kama o bu ka o we puta ihé. 23 O buru na onwe o bula nwere nti inu ihe, ya nu. 24 O we si ha, Lezieni anya ihe unu nānu: ihe unu ii tu ihe ka agēji turu unu: agēnye kari kwa unu. 25 N'ihia na onye nwere, onye ahu ka agēnye: onye nēnwegh kwa, obuna ihe o nwere ka agānapu ya.

26 O we si, O bu otu a ka ala-eze Chineke di, o di ka mbe madu tupuru nkpuru n'ala; 27 we raru ura teta kwa abali na ehie, nkpuru ahu we pue to kwa, onye ahu amagh ka o si me. 28 Ala nāmi nkpuru site n'onwe-ya; mbu npute, emesia oko, emesia oka kara aka n'oko.

29 Ma mbe o bula nkpuru chara, ngwa

ngwa ọ were mma-iwe-ihe-ubi webe, n'ihhi na m̀be owuwe-ihe-ubi abiawo.

30 Ọ we si, Ayi gēsi aña tuyere alaeze Chineke? ma-ọbu n'ihu gini ka ayi gātu ya? 31 Ọ di ka nkpuru mustard, nke, m̀be ọ bula aghara ya n'ala, ọ bu ezie na ọ di ntà kari nkpuru nile di n'ala, 32 ma m̀be ọ bula aghara ya, o tó, ghọ ihe bükari ihe nile anāku n'ubi, ọ we waputa oké alaka; nke mere ka anu-ufe nile nke elu-igwe pu inọ n'okpuru ndó-ya.

33 Ọ nēji kwa ọtutu ilu di otú a gwa ha okwu Chineke, dika ha puru inu ya: 34 ma asi na Ọ iigh ilu Ọ digh-agwa ha okwu: ma m̀be Ya na ha nọ iche Ọ nākọrọ ndi nke Ya nēso uzọ-Ya ihe nile.

35 N'ubochi ahu, m̀be o ruru anyasi, Ọ we si ha, Ka ayi gabiga n'ofè ọzọ. 36 Ha we rapu igwè madu ahu, we kuru Ya, otú Ọ di, tiyere onwe-ha n'ubọ ahu. Ubọ ufodu ọzọ di kwa nke nēso Ya. 37 Oké ajọ ifufe we fe, ebili-miri we nāwubā n'ubọ ahu, ya mere na miri nēju n'ubọ ubu a. 38 Ma Ya onwe-ya nọ n'isi ubọ, nāraru ura n'elu ohiri-isi: ha we kpote Ya, si Ya, Onye-ozizi, Ọ metugh Gi n'obi na ayi nāla n'iyi? 39 Ọ we teta, bara ifufe nba, si kwa oké osimiri, Di jū, kpuchie ọnu-gi. Ifufe we febie, oké ndaju we di. 40 Ọ we si ha, Gini mere unu nātu ujọ? unu akēnwegh okwukwe? 41 Ha we tua oké egwu, sirita onwe-ha, Onye bu kwa onye a, na ọbuná ifufe na oké osimiri nāna Ya nti?

5 1 Ha we bia rue ofè ọzọ nke oké osimiri ahu, n'ala ndi Gerasa. 2 M̀be Ọ putasiri n'ubọ, ngwa ngwa nwoke nke di n'aka mọ nādigh ọcha we si n'ebe anēli ozu zute Ya, 3 nwoke ahu nwere ebe-obibi-ya n'ebe ahu anēli ozu: ọ digh kwa onye ọ bula puru ike ya aḅu ọzọ, ọbuná ma ewere nkporọ; 4 n'ihhi na ewereri nkporọ-ukwu na nkporọ ke ya ọtutu m̀be, ọ we nyajipusia nkporọ nile, kuisia nkporọ-ukwu nile: ọ digh kwa onye ọ bula di ike imeju ya anya. 5 M̀be nile, abali na ehie, o nēti kwa nkpu, were kwa nkume nēyikasi onwe-ya, n'ebe anēli ozu na n'ugwu. 6 M̀be ọ huru Jisus n'ebe di anya, ọ we ọa ọsọ kpọ isi ala nye Ya; 7 m̀be o tisiri nkpu n'oké olu, ọ we si, Gini ka mu na

Gi nwekọrọ, Jisus, Ọkpara Chineke Nke kachasi ihe nile elu? Ewerem Chineke ọa Gi iyi, emekpalam aru. 8 N'ihhi na Ọ nāsi ya, Si nime nwoke a puta, gi mọ nādigh ọcha. 9 Ọ we jua ya, Ọle ahagi? Ọ si Ya, Aham bu Legion; n'ihhi na ayi di ọtutu. 10 Ọ we riọsie Ya ike ka Ọ ghara izipu ha n'ala ahu. 11 Ma oké igwè ezi di n'ebe ahu na nso ugwu ahu nāta nri. 12 Ha we riọ Ya, si, Ziga ayi nime igwè ezi ahu, ka ayi we ba nime ha. 13 Ọ we kwere ha. Ndi-mọ ahu nādigh ọcha we puta, je ba n'igwè ezi ahu: igwè ezi we nudā n'ebe ahu di nkputankpu dabā n'oké osimiri, ha ruru dika nnú ise; miri we ọaḅue ha. 14 Ndi nāzú ha we ọalaga, kọsa ya n'obodo ahu na n'ubi. Ha we bia ihu ihe ọ bu, bú nke emereri. 15 Ha we biakute Jisus, le onye ahu ndi-mọ ọjọ ji ka ọ nọduru ala, yiri uwe, uche-ya zu-kwara oké, bú onye nwere legion ahu: ha we tua egwu. 16 Ndi huru ya we kọrọ ha otú emere onye ahu ndi-mọ ọjọ ji, na okwu igwè ezi ahu. 17 Ha we malite iriọ Ya ka Ọ pua n'oké-ala-ha. 18 M̀be Ọ nābā nime ubọ, onye ahu ndi-mọ ọjọ jiri na mbu we riọ Ya ka ya na Ya biri. 19 Ma Ọ kwegh ya, kama Ọ si ya, La n'ulo-gi, lakuru ndi nke gi, kọrọ ha ihe nile, ka ha ra, bú nke Onye-nwe-ayi meworo gi, na otú Ọ mere gi ebere. 20 Ọ we je, malite ikwusa na Dekapolis ihe Jisus mere ya, ka ha ra: ọ we ju madu nile anya.

21 M̀be Jisus gasiri ọzọ n'ubọ ahu n'ofè ọzọ, oké igwè madu we zukọ n'ebe Ọ nọ: Ọ we nọ n'usọ oké osimiri. 22 Otú nime ndi-isi ulo-nzukọ, aha-ya bu Jeairọs, we bia; m̀be ọ huru Ya, ọ we da n'ala n'ukwu-Ya, 23 we riọsie Ya ike, si, Nwam nwayi ntà nānwunyu anya: ariom I ka I bia bikwasi ya aka-Gi abua, ka ewe zọputa ya, ọ we di ndu. 24 Ọ we so ya je; oké igwè madu we nēso Ya, ha nākpaḅu kwa Ya.

25 Otú nwayi, nke nwere orurú-ọbara arọ iri na abua, 26 nke hu-kwa-rari ọtutu ahuhu n'aka ọtutu dibia, mefusia ihe nile ọ nwere, ma ọ bagh ya urú ọ bula, kama ọ jọkaria ya njọ, 27 ebe ọ nuru ihe nile bayere Jisus, ọ we bia n'azu Ya n'etiti igwè madu ahu, we metu uwe-Ya aka. 28 N'ihhi na ọ nāsi, Ọ buru na emetum nāni uwe-Ya aka,

agāzopotam. 29 Ngwa ngwa isi ọbara-ya ọsịa; ọ we mara n'aru-ya na emere ya ka aru di ya ike n'ajọ ọria ahu. 30 Ngwa ngwa, ebe Jisus mazuru na ike nke nēsi nime Ya puta apuwori, Ọ chigharia n'igwē madu ahu, we si, Ọnye meturu uwem aka? 31 Ndi nēso uzọ-Ya we si Ya, I huwo igwē madu a ka ha nākpaḅu Gi, I nāsi kwa, Ọnye meturum aka? 32 Ọ we le anya buruburu ka Ọ hu nwayi nke mere ihe a. 33 Ma nwayi ahu, ebe ọ matara ihe emere ya-ri, ọ tua egwu, ma kwa jijiji, bia da n'iru Ya, gwa Ya ezi-okwu nile. 34 Ma Ọ siri ya, Nwam nwayi, okwukwe-gi azopotawo gi; la n'udo, si n'ajọ ọria-gi nwe aru di ike.

35 Mḅe Ọ kpu okwu n'ọnu, ha si n'ulo onye-isi ulo-nzukọ ahu bia, si, Nwa-gi nwayi anwuruwo: gini mere i nēsoḅu Onye-ozizi a ọzọ kwa? 36 Ma Jisus anagh nti n'okwu anēkwu, Ọ si onye-isi ulo-nzukọ ahu, Atula egwu, kwere nāni. 37 Ọ kwegh kwa onye ọ buia so Ya je, ma-ọbugh Pita, na Jemes, na Jọn nwa-nne Jemes. 38 Ha we bia ulo onye-isi ulo-nzukọ ahu; Ọ we hu ụzụ, na ọtutu madu ka ha nākwa ákwá nēti kwa nkpu nke-uku. 39 Mḅe Ọ batasiri, Ọ we si ha, Gini mere unu nātu ụzụ, nākwa kwa ákwá? nwatakiri ahu anwugh anwu, kama ọ nāraru ura. 40 Ha we chia Ya ọchì. Ma mḅe Ọ chupusiri ha nile, Ọ kuru nna nwatakiri ahu na nne-ya na ndi Ya na ha yikọ, we ba n'ebe nwatakiri ahu di. 41 Ọ we jide nwatakiri ahu n'aka, si ya, Talita kumi; nke bu, ma asugharia ya, Nwa-aboghọ ntá, asim i, Bilie. 42 Ngwa ngwa nwa-aboghọ ntá ahu we bilie, jeghari kwa; n'ihì na ọ ọara arọ iri na abua. Ngwa ngwa ibobo we nwubiga ha nile ókè n'aru. 43 Ọ we gwasiè ha ike ka onye ọ bula ghara imara nka: Ọ we si ka enye ya ihe-oriri

6 1 Ọ we si n'ebe ahu pua; Ọ we bia n'ala nke aka Ya; ndi nēso uzọ-Ya so kwa Ya. 2 Mḅe ubochi-izu-ike ruru, Ọ we malite izi ihe n'ulo-nzukọ-ha: mḅe ha nuru Ya ibobo we nwua ọra madu n'aru, ha si, Ọle ebe ka Nwoke a nwere ihe ndia? ha si kwa, Gini bu amam-ihe enyere Nwoke a? ọle isi ọlu ike di otú a aluru n'aka-Ya? 3 Nwoke a, Ọ bugh onye-ọkà ahu, nwa Meri, na nwa-nne

Jemes, na Joses, na Judas, na Saimon? umu-nne-Ya ndinyom, hà anogh kwa n'ebe a n'etiti ayi? Ewe me ka ha ma n'onyà n'aru Ya. 4 Jisus we si ha, Onye-amuma abugh onye adigh-asopuru, ma-ọbugh n'ala nke aka ya, na n'etiti ikwu-ya. na n'ulo-ya. 5 Ọ pugh kwa ilu ọlu di ike ọ bula n'ebe ahu, ma-ọbugh na Ọ bikwasiri ndi-nriaria ole-na-ole aka-Ya abua, we me ka aru di ha ike. 6 Ekwegh-ekwe-ha we ju Ya anya.

Ọ nējeghari kwa obodo ntà nile ha buruburu nēzi ihe.

7 Ọ we kpọ ndi-ozì iri na abua ahu biakute Ya, Ọ we malite izipu ha abua abua; Ọ nye-kwa-ra ha ike n'ebe ndi-mọ nādigh ọcha nọ; 8 Ọ we nye ha iwu ka ha ghara iwere ihe ọ bula n'ije-ha, ma-ọbugh nāni nkpa-n'aka; ka ha ghara iwere ọbe achicha, ma-ọbu àkpà, ma-ọbu ego n'ihe-ọkiké-ha; 9 ma ka ha je nēyi akpukpọ-ukwu sandal: Ọ si ha, Unu eyi-kwa-la uwe-ime abua. 10 Ọ we si ha, Ebe ọ bula unu gābà n'ulo, nọgide n'ulo ahu rue mḅe unu putara n'ebe ahu. 11 Ma ebe ọ bula nke nānaragh unu nke-ọma, ebe ha anugh kwa okwu-unu, mḅe unu nāpu n'ebe ahu, tichapu ájá di n'okpuru ukwu-unu ka ọ buru ha ámá. 12 Ha we pua, kwusa ka madu chēgharia. 13 Ha nāchupu kwa ọtutu mọ ọjọ, were kwa manu olive te ọtutu ndi-nriaria, we me ka aru di ha ike.

14 Herod, bú eze, we nu; n'ihì na aha-Ya putara ihè: ọ we si, Jọn onye nēme baptism, emewo ka ọ si na ndi nwuru anwu bilie, n'ihì nka ka ike ndia nālusi ọlu ike na Ya. 15 Ma ndi ọzọ si, Ọ bu Elaija. Ndi ọzọ si kwa, Ọ bu onye-amuma, dika otú nime ndi-amuma. 16 Ma mḅe Herod nuru ya, ọ si, Jọn, onye mu onwem bipuru isi-ya, emere onye ahu ka ọ si n'ọnwu bilie. 17 N'ihì na Herod onwe-ya zipururì jide Jọn, we ke ya aḅu n'ulo-nkpọrọ n'ihì Herodias, nwunye Filip nwa-nna-ya: n'ihì na ọ luru ya na nwunye. 18 N'ihì na Jọn nāsi Herod, Ọ zigh gi ezi n'iwu inwe nwunye nwa-nna-gi. 19 Ma Herodias debere ya iwe n'obi, ọ chọ-kwa-ra iḅu ya; ma ọ pugh; 20 n'ihì na Herod nātu egwu Jọn, ebe ọ matara na ọ bu nwoke nke bu onye ezi omume na onye di nsọ, ọ nēdebe kwa ya nke-ọma. Ọzọ, mḅe

o nuru okwu-ya, o nēchē uche nke-uku; o were kwa obi-utọ nānu ya. 21 Ma mbe ubochi di oghere ruru, mbe Herod siri nri-anyasi na ncheta-omumu-ya nye ndi-amadi-ya, na ndi-ochi-agma, na ndi-isi nke Galili; 22 mbe nwa-nwayi Herodias onwe-ya bata-kwa-ra, te egwu, o we to ha utọ, bu Herod na ndi ya na ha nanodu na nri; eze we si nwa-aboghọ ntà ahu, Riom ihe o bula i nāchọ, na m'gēnye gi ya. 23 O we nuara ya iyi, si, Ihe o bula i gāriom, m'gēnye gi ya, rue nkera nke ala-czem. 24 O we pua, si nne-ya, Gini ka m'gārioro onwem? O we si, Isi Jon onye neme baptism. 25 O were osọ bata ngwa ngwa n'ebe eze ahu nọ, we rio, si, Anamachọ ka i nyem isi Jon Baptist n'okwa ubu a. 26 O we wuta eze ahu n'obi nke-uku; ma n'ih i nu-iyi-ya nile, na n'ih i ndi noduru na nri, o chogh iju ya. 27 Ngwa ngwa eze we zipu onyegha nēche nche, nye ya iwu ibute isi-ya: o we je bipu isi-ya n'ulo-nkporo, 28 we bute isi-ya n'okwa, nye ya nwa-aboghọ ntà ahu; nwa-aboghọ ntà ahu we nye ya nne-ya. 29 Mbe ndi neso uzọ-ya nuru ya, ha we bia būru ozu-ya, tobo ya n'ili.

30 Ndi-oz i Jisus we zukọ n'ebe Jisus nọ; ha we korọ Ya ihe nile, ka ihe ha mere ra, ka ihe ha ziri ra kwa. 31 O we si ha, Unu onwe-unu bia ihe n'ebe bu oha, ka unu zuru ike nke-ntà. N'ih i na otutu madu nābia nāla kwa, oghere adigh kwa ha obunà iri ihe. 32 Ha we je n'ubọ-ha ihe rue ebe bu oha. 33 Ma otutu madu huru ha mbe ha nēje, ha mata-kwa-ra ha, we si n'obodo ahu nile bakota n'ebe ahu n'ukwu ala, buru ha uzọ. 34 O we puta, hu oké igwè madu, O we nwe omiko n'aru ha, n'ih i na ha di ka aturu nēnwegh onye nāzū ha: O we malite izi ha otutu ihe. 35 Mbe chi nēji ubu a, ndi neso uzọ-Ya we biakute Ya, si, Ebe a bu oha, chi nēji kwa ubu a: 36 zilaga ha, ka ha we je n'ubi na obodo ntà nile buruburu, zuru onwe-ha ihe ha gēri. 37 Ma O zara, si ha, Unu onwe-unu nye ha ihe ka ha rie. Ha we si Ya, Ayi gēie izuta obe achicha nke ogu shilling iri, nye ha ka ha rie? 38 O si ha, Obe achicha ole ka unu nwere? jenu, le. Mbe ha mara, ha si, Ise, na azu abua. 39 O we gwa ha ka madu nile

nodu ala n'otū di ihe ihe n'elu ahilia ndu. 40 Ha we nodu ala n'ahiri di ihe ihe, ogu ise ogu ise, na ogu abua na iri ogu abua na iri. 41 O we nara obe achicha ise na azu abua ahu, le anya n'elu-igwe, gozie ha, nyawa obe achicha ahu; O we nēnye ndi neso uzọ-Ya ka ha debe ha n'iru ndi ahu; O we kere ha nile azu abua ahu. 42 Ha nile we rie, afo ju-kwa-ra ha. 43 Ha we tutuko iberibe nile, njuputa nkata iri na abua, na nke azu abua ahu. 44 Ma ndi riri obe achicha ise ahu bu nu ndikom iri na nu abua na ogu iri.

45 Ngwa ngwa O we rugide ndi neso uzọ-Ya ka ha ba n'ubọ-ha, buru Ya uzọ gabiga n'ofe ozọ na Betsaida, mbe Ya onwe-ya nēzilaga igwè madu ahu. 46 Mbe O kelesiri ha, O jere n'ugwu ahu ikpe ekpere. 47 Mbe o ruru anyasi, ubọ ahu we di n'etiti oké osimiri, nani Ya onwe-ya nọ kwa n'ala. 48 Mbe O huru ha ka ha nādobu onwe-ha n'onyinnya-ubọ-ha, n'ih i na ifufe nēfegide ha, O we biakute ha dika nche nke-anọ n'abali, nēje ije n'elu oké osimiri; O we cho igabiga ha: 49 ma mbe ha huru Ya ka O nēje ije n'elu oké osimiri, o di ha ka O bu mọ, ha we tisie nkpu ike: 50 n'ih i na ha nile huru Ya, obi we lo ha miri. Ma O kpayera ha uka ngwa ngwa, si ha, Nwenu obi-ike: o bu Mu; unu atula egwu. 51 O we rigokuru ha n'ubọ; ifufe we febie: ibobo we nwubiga ha oké n'aru ri nne n'onwe-ha; 52 n'ih i na ha aghoragh olu ebube nke obe achicha ise, kama emereri ka obi-ha me etili.

53 Mbe ha gabigasiri, ha bia rue ala rue Genesaret, tiye ubọ-ha n'ala. 54 Mbe ha putara n'ubọ, ngwa ngwa ora we mazu Ya, 55 we baghari n'ala ahu dum, malite ibughari ndi aru nādigh nma n'ute-ha, n'ebe ha nuru na O nọ. 56 Ebe o bula O batara, n'obodo ntà, ma-obu n'obodo, ma-obu n'ubi, ha we nātoho ndi aru-ha nādigh ike n'oma-ahia, ha nārio kwa Ya ka ha metu obunà onu-onu uwe-Ya aka: ewe zoputa ha, ka ha ra, bu ndi meturu Ya aka.

7 1 Ha we zukọ n'ebe O nọ, bu ndi Farisi, na ufodu nime ndi-cde-akwukwo, ndi siri na Jerusalem bia, 2 ndi hu-kwa-ra na ufodu nime ndi neso uzọ-Ya neri nri-ha n'aka ruru aru, nke ahu bu, aka anākwogh akwo.

3 N'ihì na ndi-Farisi, na ndi-Ju nile, ọ buru na ha akwọchagh aka-ha, ha adigh-eri ihe, n'ihì na ha nējide ozizi nke ndi-ekenye nyere ha n'aka idebe: 4 ọzọ, mbe ha si n'ahia lata, ọ buru na ha efesagh onwe-ha miri, ha adigh-eri ihe: ọtutu ihe ọzọ di kwa, nke ha natara ijide, dika ime iko, na ite, na ihe ọla, baptism. 5 Ndi-Farisi na ndi-ode-akwukwọ we jua Ya, si, N'ihì gini ka ndi nēso uzọ-Gi nējegh ije dika ozizi ndi-okenye nyere ayi n'aka idebe, ma ha nēri nri-ha n'aka ruru aru? 6 Ma Ọ siri ha, Aisaia buru amuma nke-oma n'isi unu ndi-iru-abua, dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si,

Ndi nka nāsopurum n'ebubere-ọnu-ha,

Ma obi-ha di anya n'ebe M'no.

7 Ma ha nēbirim isi ala n'efu,

Nēzì ihe madu nyere n'iwu ka ha buru ozizi-ha.

8 Unu nārapu ihe Chineke nyere n'iwu, jide kwa ozizi madu nyere n'aka-unu idebe. 9 Ọ we si ha, Unu nāju ihe Chineke nyere n'iwu nke-oma, ka unu we debe ozizi nke enyere n'aka-unu idebe. 10 N'ihì na Moses siri, Sọpuru nna-gi na nne-gi; na, Onye kwujorọ nna ma-ọbu nne, ya nwua ọnwu ahu: 11 ma unu onwe-unu nāsi, Ọ buru na madu si nna-ya ma-ọbu nne-ya, Ihe ọ bula i gēritari n'akam bu Kọban, isi-ya bu, Ihe enyere Chineke; 12 unu ekwegh ya ọzọ ka ọ mere nna-ya ma-ọbu nne-ya ihe ọ bula: 13 nēme okwu Chineke ka ọ buru ihe-efu site n'ozizi enyere unu n'aka idebe, nke unu nyere madu n'aka idebe: ọtutu ihe di otú a ka unu nēme kwa. 14 Ọ we kpọ igwè madu ahu ọzọ biakute Ya, Ọ si ha, Nuru okwum, unu nile, ghọta-kwanu: 15 ọ digh ihe ọ bula di madu n'ihè nke puru imeru ya, ma ọ buru na ọ ba nime ya: kama ihe si nime madu puta bu ihe nēmeru madu. 16 Ọ buru na onye ọ bula nwere nti inu ihe, ya nu. 17 Mbe Ọ ghara igwè madu ahu ba n'ulo, ndi nēso uzọ-Ya we jua Ya isi ilu ahu. 18 Ọ we si ha, Unu onwe-unu di kwa otú a ka ndi nēnwegh nghọta? Unu atugharigh uche-unu, na ihe ọ bula nke si n'ihè ba nime madu, na ọ pugh imeru ya, 19 n'ihì na ọ bāgh n'obi-ya, kama n'afọ-va, ọ we pua n'ulo-nsi? Ọ

kwuru nka, ka Ọ me ka ihe-oriri nile di ọcha. 20 Ọ we si, Ihe nke si nime madu puta, nke ahu nēmeru madu. 21 N'ihì na n'ime, bú n'obi madu, ka èchichè nile jorọ njọ si aputa, ikwa-iko nile, ori nile, ibu-madu nile, 22 ikwa-iko nile nke ndikom nwere nwunye na ndinyom nwere di, anya-uku nile, ajoy ihe nile, aghughọ, agu ikwa-iko, ajoy anya, nkwulu, npakọ, enwegh-uche: 23 ajoy ihe ndia nile nēsi nime madu aputa, ha nēmeru madu.

24 Ọ we si n'ebe ahu bilie, je n'ókè-ala Taia na Saidon. Ọ we ba n'ulo, Ọ chọgh kwa ka onye ọ bula mara: ma apugh izota Ya. 25 Ma ngwa ngwa otú nwayi, nke nwa-ya nwayi nke-ntà nwere mọ nādigh ọcha, ebe ọ nuru údé-Ya, ọ bia da n'ala n'ukwu-Ya. 26 Ma nwayi ahu bu onye-Grik, buru onye Sairo-Finisia n'omumu-ya. Ọ we kpere Ya ka Ọ chupu mọ ọjọ ahu n'aru nwa-ya nwayi. 27 Ọ we si ya, Kwe ka afọ buru uzọ ju umu: n'ihì na ọ digh nma inara nri umu tupuru umu-nkita. 28 Ma ọ zara, si Ya, E, Onye-nwe-ayi: ọbuná umu-nkita n'okpuru table nēri irighiri ufodu na nri umu ntà. 29 Ọ we si ya, N'ihì okwu a laba; mọ ọjọ ahu apuwo n'aru nwa-gi nwayi. 30 Ọ we la n'ulo-ya, hu nwatakiri-ya na atọborọ ya n'elu ihe-ndina-ya, hu kwa na mọ ọjọ ahu apuwo.

31 Ọ si-kwa-ra n'ókè-ala Taia pua ọzọ, we gabiga n'etiti Saidon, si n'etiti okè-ala Dekapolis, rue oké osimiri Galili. 32 Ha we kutara Ya otú onye nti chiri, nke nāsu kwa nsu; ha we riọ Ya ka Ọ bikwasi ya aka-Ya. 33 Ọ we si n'igwè madu ahu kupu ya iche, we tiye nkpsi-aka-Ya na nti-ya abua, bu kwa ọnu-miri, metu ire-ya; 34 Ọ we le anya n'elu-igwe, sua udé, si ya, Efata, nke isi-ya bu, Ghere oghe. 35 Nti-ya abua we ghere oghe, ekike ire-ya tọpu kwa, ọ we kwuzi okwu. 36 Ọ we gwasie ha ike ka ha ghara igwa onye ọ bula: ma ka ọ ra, bú otú Ya onwe-ya gwasiri ha ike, otú a ka ha nēkwusa kari ya nke-uku. 37 Ibobo nwubiga-kwara ha oké n'aru, ha si, Ọ mewo ihe nile nke-oma: Ọ nēme ọbuná ndi nti chiri ka ha nu ihe, me kwa ndi nāpugh ikwu okwu ka ha kwue.

8 1 Na m̀be ahu, m̀be oké igwè madu di kwa ọ̀zọ, m̀be ha nēnwegh kwa ihe ha gēri, Ọ kpọ̀rọ ndi nēso uzọ-Ya ka ha biakute Ya, si ha, 2 Enwerem ọ̀miko n'aru igwè madu a, n'ihì na Mu na ha nọgidere ubọchi atọ ubu a, ha enwegh kwa ihe ha gēri: 3 ọ buru kwa na ezilagam ha n'ulo-ha n'ọnu efu, ha gāda mbà n'uzọ; ufọdu nime ha si kwa n'ebe di anya bia. 4 Ndi nēso uzọ-Ya we za Ya, si, Ọle ebe ka madu gēsi pu inwe ọ̀be achicha inyeju ndia afọ nime ọ̀hia ebe a? 5 Ọ we jua ha, si, Ọnu nwere ọ̀be achicha ole? Ha we si, Asa. 6 Ọ we gwa igwè madu ahu ka ha nọdu ala: Ọ we nara ọ̀be achicha asa ahu; m̀be Ọ kelesiri ekele, Ọ nyawa ha, we nēnye ndi nēso uzọ-Ya, ka ha debe n'iru ha; ha we debe ha n'iru igwè madu ahu. 7 Ha nwekwa-ra azu ntà ole-na-ole: Ọ we gọzie ha, si ka edebe kwa ndia n'iru ha. 8 Ha we rie, afọ ju kwa ha: ha we tutukọ iberibe fọduru, abọ asa. 9 Ma ndi ahu ra ka nnu iri: Ọ we zilaga ha. 10 Ngwa ngwa Ya na ndi nēso uzọ-Ya we ba n'ubọ-ha, bia n'akuku Dalmanuta.

11 Ndi-Farisi we puta, malite iju Ya ajulu, nāchọ ihe-iriba-ama n'aka-Ya site n'elu-igwe, n'inwa Ya. 12 Ọ we sua udé nke-uku na mọ-Ya, si, Gini mere ọ̀bọ a nāchọ ihe-iriba-ama? n'ezie asim unu, Agagh-enye ọ̀bọ a ihe-iriba-ama. 13 Ọ we rapu ha, ba kwa n'ubọ ọ̀zọ, we gabiga n'ofé ọ̀zọ.

14 Ha we chezọ iwere ọ̀be achicha; ha enwegh kwa n'aka-ha nime ubọ ihe kariri otu ọ̀be achicha. 15 Ọ we gwasié ha ike, si, Nēlenu anya, lezienu anya ihe ndi-Farisi, bú ihe nēko achicha, na ihe Herod, bú ihe nēko achicha. 16 Ha we nēkwurita n'etiti onwe-ha, si, Ọ bu n'ihì na ayi enwegh ọ̀be achicha. 17 Ebe Jisus mara ya Ọ si ha, Gini mere unu nēkwurita n'onwe-unu, n'ihì na unu enwegh ọ̀be achicha? unu akātugharigh uche, unu akāghotagh kwa? emere obi-unu etili? 18 Unu ahugh uzọ m̀be unu nwere anya? unu anugh kwa ihe m̀be unu nwere nti? unu echetagh kwa? 19 M̀be M'nyawara ọ̀be achicha ise nye nnu madu iri na nnu abua na ọ̀gu iri, nkata ole juputara n'iberibe ka unu bulitere? Ha si Ya, Iri na abua. 20 M̀be M'nyawara asa nye nnu madu iri, iberibe juputara abọ ole ka unu

tutukọrọ? Ha we si Ya, Asa. 21 Ọ we si ha, Ọnu akāghotagh?

22 Ha we bia na Betsaida. Ha we kutara Ya onye-isi, riọ Ya ka Ọ metu ya aka. 23 Ọ we jide onye-isi ahu n'aka, duputa ya n'obodo ntà ahu; m̀be Ọ busara ya ọ̀nu-miri n'anya, bikwasi kwa ya aka-Ya abua, Ọ we jua ya, si, Ọ di ihe i huru? 24 Ọ we le anya n'elu, si, Ahurum madu; n'ihì na ahurum ha dika osisi, ha nējeghari. 25 M̀be ahu Ọ bikwasiri aka-Ya abua n'anya-ya ọ̀zọ; ọ we legide anya, eme kwa ka anya-ya di ka ha di na mbu, ọ we hucha ihe nile. 26 Ọ we zilaga ya n'ulo-ya, si, Abala ọ̀buná n'obodo ntà nka.

27 Jisus we pua, Ya na ndi nēso uzọ-Ya, ba n'obodo ntà nile nke Sisaria Filipi: m̀be ha nọ n'uzọ Ọ we jua ndi nēso uzọ-Ya, si ha, Onye ka madu nāsi na Mu onwem bu? 28 Ha we gwa Ya, si, Jọn Baptist: ndi ọ̀zọ si kwa, Elaija; ma ndi ọ̀zọ si, Otú nime ndi-amuma. 29 Ya onwe-ya we jua ha, si, Ma ọ bu onye ka unu onwe-unu si na Mu bu? Pita we za, si Ya, Gi onwe-gi bu Kraist ahu. 30 Ọ we dọ ha aka na nti ka ha ghara igwa onye ọ bula okwu bayere Ya. 31 Ọ we malite izi ha, na Nwa nke madu aghagh ihu ọ̀tutu ahuhu, na ndi-okenye na ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ aghagh kwa iju Ya, na aghagh ihu Ya, na Ọ ghagh kwa isi n'ọnwu bilie m̀be ubọchi atọ gasiri. 32 Ọ nēkwuwa kwa okwu ahu. Pita we kuru Ya nye n'aru, malite ibara Ya nba. 33 Ma m̀be Ọ chighariri, hu ndi nēso uzọ-Ya, Ọ bara Pita nba, si, Ga n'azum, Setan: n'ihì na i digh-atukwasi uche-gi n'ihe Chineke, kama ọ bu n'ihe madu. 34 Ọ we kpọ igwè madu ahu, ha na ndi nēso uzọ-Ya, ka ha biakute Ya, Ọ si ha, Ọ buru na onye ọ bula achọ ka o som n'azu, ya ju onwe-ya, buli kwa obe-ya, nēsokwam. 35 N'ihì na onye ọ bula nke nāchọ izọputa ndu-ya, o gētufu ya; ma onye ọ bula nke gētufu ndu-ya n'ihim na n'ihì ozi ọma nkem, ọ gāzọputa ya. 36 N'ihì na uru gini ka ọ bara madu, irita elu-uwa dum n'uru, ewe napu ya ndu-ya? 37 N'ihì na ihe-nbanwe gini ka madu gēji banwe ndu-ya? 38 N'ihì na onye ọ bula ihere Mu onwem na okwum nile gēme n'ọ̀bọ a nke nākwa iko, nke nēmehie kwa, ihere

onye ahu gēme kwa Nwa nke madu, m̄be Ọ gābia n'ebube nke Nna-Ya, Ya 9 na ndi m̄o-ozī-Ya di ns̄o. 1 Ọ we si ha, N'ezie asim unu, Na n'etiti ndi guzoro nso uf̄odu di n'ebe a, ndi nāgagh-edetu ọnwu ire ma-ọli, rue m̄be ha gāhu ala-eze Chineke ka ọ biaworo n'ike.

2 M̄be ub̄ochi isi gasiri Jisus chiri Pita na Jemes na J̄on tiyere Onweya, Ọ kuru ha rigo n'ugwu di elu we pua iche, nāni ha: Ọ we nwogha n'iru ha: 3 uwe-Ya nile we n̄nwupu, nācha oké ucha; dika onye ọ bula nke nēme ka ákwà di ocha n'uwa nāpugh ime ka ha di ọcha. 4 Ewe me ka ha hu Elaija na Moses: ha na Jisus n̄kwurita kwa okwu. 5 Pita we za, si Jisus, Rabai, ọ di nma ka ayi n̄o n'ebe a: ka ayi ma kwa ulo-ikwū at̄o; ka ot̄u diri Gi, ka ot̄u di-kwa-ra Moses, ka ot̄u di-kwa-ra Elaija. 6 N'ihī na ọ magh ihe ọ gāza; n'ihī na ha nātu oké egwu. 7 Igwe-oji we bia kpuchie ha: olu we si n'igwe-oji ahu puta, si, Onye a bu Ọkparam M'huru n'anya: nurunu okwu-Ya. 8 Na mberede, m̄be ha lere anya buruburu, ha ahugh onye ọ bula ọz̄o, ma-ọbugh nāni Jisus, Ya na ha.

9 M̄be ha si n'ugwu ahu nārīda, Ọ we gwasiē ha ike ka ha ghara ik̄oṛo onye ọ bula ihe ha hururi, ma-ọbugh m̄be Nwa nke madu gēsiwori na ndi nwuru anwu bilie. 10 Ha we jide okwu ahu, nājurita onwe-ha ihe isi-na-ndi-nwuru-nawu-bilie bu. 11 Ha we jua Ya, si, Ndi-ode-akwukw̄o si aña kwu na Elaija aghagh ibu uz̄o bia? 12 Ọ we si ha, Ọ bu ezie na Elaija bu uz̄o bia, nēme kwa ka ihe nile di ka ha di na mbu: ̄esiwo kwa aña ede okwu a bayere Nwa nke madu n'akwukw̄o ns̄o, na Ọ gāhu ọtutu ahuhu, eme kwa Ya ihe-efu? 13 Ma asim unu, na Elaija abiawo, ha me-kwa-ra ya ka ihe ha ch̄oṛo ra, dika edeworo okwu bayere ya n'akwukw̄o ns̄o.

14 M̄be ha biakutere ndi n̄eso uz̄o-Ya, ha we hu oké igwè madu ka ha n̄o ha buruburu, ha hu kwa ndi-ode-akwukw̄o ka ha nāju ha ajuju. 15 Ngwa ngwa ibobo we nwua igwè madu ahu nile si-ike n'aru, m̄be ha huru Ya, ha we bakuru Ya, kele Ya. 16 Ọ we jua ha, si, Ajuju gini ka unu nāju ha? 17 Ot̄u nwoke we si n'igwè madu ahu za Ya, si,

Onye-ozizi, ekutaram I nwam nwoke, nke nwere m̄o nādigh-ekwu okwu; 18 ebe ọ bula o jidere ya, ọ we tie ya n'ala: ọ nāsu kwa ufufu n'onu, nāta kwa ikekere-ezē, nāta kwa aru: m'we gwa ndi n̄eso uz̄o-Gi ka ha chupu ya; ma ha enwegh ike. 19 Ọ we za ha, si, Unu ọb̄o n̄nwegh okwukwe, rue ole m̄be ka Mu na unu gān̄o? rue ole m̄be ka M'gānagide unu? unu kutaram ya. 20 Ha we kuru ya biakute Ya: m̄be ọ huru Ya, ngwa ngwa m̄o ahu we sesie ya ike; ọ we da n'ala, nāturu, nāsu kwa ufufu. 21 Ọ we jua nna-ya, si, Ọ ruru ole m̄be ihe a meworo ya? Ọ we si, Site na nwata. 22 Ọtutu m̄be ọ tubā-kwa-ra ya n'oku na nime miri, ila ya n'iyi: ma ọ buru na I puru ime ihe, nwe ọmiko n'aru ayi, yere ayi aka. 23 Ma Jisus siri ya, Ọ buru na I puru! Onye nke kwere puru ime ihe nile. 24 Ngwa ngwa nna nwatakiri ahu tiri nkpu, si, Ekwem; yere ekwegh-ckwem aka. 25 Ma m̄be Jisus huru na igwè madu nābak̄ota, Ọ bara m̄o ahu nādigh ọcha nba, si ya, Gi m̄o nādigh-ekwu okwu na nke nti chiri, Mu onwem n̄enye gi iwu, si nime ya puta, abā-kwa-la nime ya ọz̄o. 26 M̄be ọ tisiri nkpu, sesi kwa ya ike, ọ we puta: nwa ahu we di ka ozu; ya mere ndi ka nime ha si, Ọ nwuruwo. 27 Ma Jisus jidere ya n'aka, palie ya elu; ọ we bilie. 28 M̄be Ọ batara n'ulo-ha, ndi n̄eso uz̄o-Ya we jua Ya iche, si, Gini mere ayi onwe-ayi apugh ichupu m̄o ahu? 29 Ọ we si ha, Aha m̄o nka apugh iputa site n'ihe ọ bula, ma-ọbugh site n'ekpere.

30 Ha we si n'ebe ahu pua, gabiga n'etiti Galili; Ọ ch̄ogh kwa ka onye ọ bula mara. 31 N'ihī na Ọ n̄ezi ndi n̄eso uz̄o-Ya ihe, si ha, Anārara Nwa nke madu nye n'aka madu, ha gēbu kwa Ya; m̄be ebusiri Ya, Ọ gēsi n'onu bilie m̄be ub̄ochi at̄o gasiri. 32 Ma ha agh̄otagh okwu ahu, ha nātu kwa egwu iju Ya.

33 Ha we bia rue Kapanaum: m̄be Ọ n̄o n'ulo-ha Ọ we jua ha, si, Gini ka unu n̄kwurita n'uz̄o? 34 Ma ha kpuchiri ọnu-ha: n'ihī na ha nārurita uka n'uz̄o, onye ka ibe-ya n'etiti ha. 35 Ọ we n̄odu ala, kp̄o ndi-ozī iri na abua ahu; Ọ we si ha, Ọ buru na onye ọ bula nāch̄o ka ọ buru onye-isi, ọ gābu onye-ikpe-azu n'etiti unu nile, na onye n̄ejere unu nile ozi. 36 Ọ we kuru nwatakiri.

debe ya n'ctiti ha: m̀be O kusiri ya n'aka-Ya, O si ha, 37 Onye o bula nke g̃nara otu nime umu-ntakiri di otu a n'aham nke-oma, o bu Mu onwem ka O nanara nke-oma: onye o bula nke nanara kwa Mu nke-oma, o bugh Mu ka o nanara nke-oma, kama o bu Onye ziterem.

38 Jon siri Ya, Onye-ozizi, ayi huru otu onye ka o nachupu ndi-mo ojo n'aha-Gi: ayi we bochie ya, n'ih na o digh-eso ayi. 39 Ma Jisus siri, Unu ebochila ya: n'ih na o digh onye o bula nke galu olu di ike n'aham, nke gapu kwa ikwujom ososo. 40 N'ih na onye nadigh-emegide ayi diri ayi. 41 N'ih na onye o bula nke gekuru otu iko miri nye unu nua, n'ih na unu bu ndi nke Kraist, n'ezie asim unu, na o gagh-etufu ugwo-olu-ya ma-oli. 42 Ozọ, onye o bula nke geme otu nime ndi nta ndia ndi kwerenu ka o ma n'onya, o gaka ya nma ma ewere nkume-igwe-nri nke inyinya-ibu nadokpughari kwuba ya n'olu, tuba ya n'oke osimiri. 43 Ozọ, o buru na aka-gi eme gi ka i ma n'onya, bipu ya: o di gi nma iba na ndu n'olusi, kari inwe aka-gi abua ba n'oku ala-mo, n'oku anyugh-anyu; 44 ebe ikpuru-ha nadigh-anwu, oku-ha adigh-anyu kwa anyu. 45 O buru kwa na ukwu-gi eme gi ka i ma n'onya, bipu ya: o di gi nma iba na ndu na ngwuro, kari inwe ukwu-gi abua atuba gi n'oku ala-mo; 46 ebe ikpuru-ha nadigh-anwu, oku-ha adigh-anyu kwa anyu. 47 O buru kwa na anya-gi eme gi ka i ma n'onya, tupu ya: o di gi nma iba n'ala-eze Chineke nenwe otu anya, kari inwe anya abua atuba gi n'oku ala-mo; 48 ebe ikpuru nke neri ha nadigh-anwu, oku anyugh kwa anyu. 49 N'ih na ageji oku ba onye o bula nu. 50 Nu di nma: ma o buru na nu etufuwo utọ-ya, gini ka unu geji me ya ka o di utọ? Nwenu nu nime unu, unu na ibe-unu di kwa n'udo.

10 I O we si n'ebe ahu bilie, bia n'oke-ala Judia, ya na ofe ozọ nke Jordan: igwe madu nile we zukọ ozọ n'ebe O no; ka O siri eme, O we nez na ihe ozọ. 2 Ndi-Farisi we biakute Ya, jua Ya, si, O ziri ezi n'iwu ka nwoke rapu nwunye-ya? nanwa Ya. 3 O we za, si ha, Gini ka Moses nyere unu n'iwu? 4 Ha we si, Moses kwere ka ede

akwukwo nkewa, ka arapu kwa ya. 5 Ma Jisus siri ha, N'ih obi-etili-unu ka o dere unu iwu a n'akwukwo. 6 Ma site na nmalite okike uwa, Nwoke na nwayi ka O mere ha. 7 N'ih nka ka nwoke geji rapu nna-ya na nne-ya, rapara n'aru nwunye-ya; 8 ha abua ewe gho otu anu-aruru: ya mere ha abugh kwa madu abua ozọ, kama o bu otu anu-aruru. 9 Ya mere, ihe Chineke kekotara, madu atosala. 10 N'ulo ndi nesozọ-Ya we jua Ya ajuju okwu a ozọ. 11 O we si ha, Onye o bula nke garapu nwunye-ya, luru kwa nwunye ozọ, o nakwa iko megide ya: 12 o buru kwa na nwayi onwe-ya arapu di-ya, luru kwa di ozọ, o nakwa iko.

13 Ha we kutara Ya umu-ntakiri, ka O we metu ha aka: ma ndi nesozọ-Ya bara ha nba. 14 Ma m̀be Jisus huru ya, iwe were Ya nke-uku, O si ha, Kwenu ka umu-ntakiri biakutem; unu ebochila ha: n'ih na ala-eze Chineke bu nke ndi di otu a. 15 N'ezie asim unu, Onye o bula nke nagagh-anara ala-eze Chineke dika nwatakiri, o gagh-abā nime ya ma-oli. 16 O we kuru ha n'aka-Ya, bikwasi ha aka-Ya abua, we gozie ha nke-oma.

17 M̀be O napu n'uzo, otu onye we bakuru Ya, buru Ya ikperè, jua Ya, si, Ezi Onye-ozizi, gini ka m'geme ka m'we keta ndu ebigh-ebi? 18 Ma Jisus siri ya, Gini mere i nakpom ezi onye? o digh onye o bula bu ezi onye ma-ogh otu Onye, bu Chineke. 19 I matawo ihe nile enyere n'iwu, Ebulu madu, Akwala iko, Ezula ori, Abala amha ugha, Emebula madu, Sopuru nna-gi na nne-gi. 20 Ma o siri Ya, Onye-ozizi, ihe ndia nile ka m'ribara ama site n'okorobia. 21 Ma m̀be Jisus lere ya anya O hu ya n'anya, si ya, Otu ihe foduru gi ime: laba, re ka ihe i nwere ra, nye ndi-obeje, i genwe kwa aku n'elugwe: bia kwa, som. 22 Ma iru-ya baruru n'okwu a, o we la na nwuta: n'ih na o bu onye nwere ihe ri nne.

23 Jisus we le anya buruburu, si ndi nesozọ-Ya, Le otu o diri ndi nwere aku ike iba n'ala-eze Chineke! 24 Ma ibobo okwu-Ya nile nwuru ndi nesozọ-Ya n'aru. Ma Jisus za-kwa-ra ozọ, si ha, Unum, le otu o diri ha ike iba n'ala-eze Chineke, bu ndi wereworo obi-ha tukwasi n'aku! 25 O dikariri camel nfe

igabiga n'anya àgigá, kari ogaranya ibà n'ala-eze Chineke. 26 Ma ibobo nwubigara ha ókè n'aru, ha sirita onweha, Onye kwa ka apuru izọputa? 27 Jisus lere ha anya, si, N'ebe madu nọ o bu ihe anāpugh ime, ma o bugh n'ebe Chineke nọ: n'ihì na apuru ime ihe nile n'ebe Chineke nọ. 28 Pita malitere isi Ya, Le, ayi onwe-ayi rapuru ihe nile, ayi esowo kwa Gi. 29 Jisus siri, N'ezie asim unu, O digh onye o bula nke rapuru ulo, ma-ọbu umu-nāe-ndikom, ma-ọbu umu-nne-ndinyom, ma-ọbu nne, ma-ọbu nna, ma-ọbu umu, ma-ọbu ubi, n'ihim, na n'ihì ozi o ma nkem, 30 ma-ọbugh na o gānata ogu ise ogu ise ubu a n'oge a, ulo, na umu-nne-ndikom, na umu-nne-ndinyom, na nne, na umu, na ubi, ha na nsobu; o gānata kwa ndu ebigh-ebi n'oge nke nābia. 31 Ma otutu ndi bu uzọ gābu ndi-ikpe-azu; ndi-ikpe-azu gābu kwa ndi bu uzọ.

32 Ma ha nọ n'uzọ, nārigoro Jerusalem; Jisus we nāga n'iru ha: ibobo nwu-kwa-ra ha n'aru; ma ndi nēso Ya nātu egwu. O we kuru ndi-ozi iri na abua ahu tiyere Onwe-ya ozo, malite igwa ha ihe nile gaje ime Ya, 33 si, Le, ayi nārigoro Jerusalem; agārara kwa Nwa nke madu nye n'aka ndi-isi-nchujaja na ndi-ode-akwukwo; ha gāma kwa Ya ikpe onwu, rara Ya nye n'aka ndi mba ozo: 34 ha gēme kwa Ya ihe-ochi, busa Ya onu-miri, pia Ya ihe, bue Ya: O gēsi kwa n'onwu bilie mbe ubochi atọ gasiri.

35 Jemes na Jon, bú umu Zebedi, we biakute Ya, si Ya, Onye-ozizi, ayi nācho ka I mere ayi ihe o bula ayi gāriọ Gi. 36 O we si ha, Gini ka unu nācho ka M'mere unu? 37 Ha we si Ya, Me ayi ka ayi nọdu, otu n'aka-nri-Gi, otu n'aka-ekpe, n'ebube-Gi. 38 Ma Jisus siri ha, Unu amatagh ihe unu nāriọ. Unu puru ihe iko ahu nke Mu onwem nānu? ma-ọbu ka eme unu baptism ahu nke anēme Mu onwem? 39 Ha we si Ya, Ayi puru. Jisus we si ha, Iko Mu onwem nānu ka unu gānu; baptism nke anēme Mu onwem ka agēme kwa unu: 40 ma inọdu n'aka-nrim ma-ọbu n'aka-ekpem abugh nkem inye: kama o diri ndi edoziworo ya. 41 Mbe ndi-ozi iri fọduru nuru ya, iwe we malite iwe ha nke-uku n'ihì Jemes na Jon. 42 Jisus

we kpọ ha biakute Ya, si ha, Unu amatawo na ndi aguru ibu ndi-isi nke mba nile ozo nēme ha dika ndi nwe ha; ndi uku ha nāchi kwa ha. 43 Ma o digh otu a n'etiti unu: kama onye o bula nke nācho ka eme ya onye uku n'etiti unu, o gābu onye nējere unu ozi: 44 ozo, onye o bula nke nācho ka o buru onye-isi n'etiti unu, o gābu oru unu nile. 45 N'ihì na Nwa nke madu Onwe-ya abiagh ka ejere Ya ozi, kama ka O je ozi, ka O were kwa ndu-Ya nye ka o buru ihe-nbaputa n'onodu otutu madu.

46 Ha we bia rue Jeriko: mbe O nāputa na Jeriko, Ya na ndi nēso uzọ-Ya na oké igwè madu, nwa-nwoke Timios, bú Bātios, onye-aririọ kpuru isi, nānọdu n'akuku uzọ. 47 Mbe o nuru na o bu Jisus Onye Nazaret, o we malite iti nkpu, na isi, Nwa Devid, Jisus, merem ebere. 48 Otutu madu we bara ya nba, ka o kpuchie onu-ya: ma o tika iri nkpu nke-uku, si, Nwa Devid, merem ebere. 49 Jisus we guzo, si, Kponu ya. Ha we kpọ onye-isi ahu, si ya, Nwe obi ike: bilie, O nākpọ gi. 50 O we chifu uwe-ya, zolie, biakute Jisus. 51 Jisus we za ya, si, Gini ka i nācho ka M'mere gi? Onye-isi ahu we si ya, Rabonai, ka eme ka m'hu uzọ. 52 Jisus we si ya, Laba; okwukwegi azọputawo gi. Ngwa ngwa ewe me ka o hu uzọ, o we nēso Ya n'uzọ.

11 1 Mbe ha nābiaru Jerusalem nso, rue Betfagi na Betani nso, n'uzọ ugwu Olive, O we ziga madu abua n'etiti ndi nēso uzọ-Ya, 2 si ha, Jenu n'obodo ntà nke di na ncherita-iru unu: ngwa ngwa mbe unu nābà nime ya, unu gāhu nwa-inyinya-ibu elibeworo, nke madu o bula akānọkwasigh; topunu ya, sekputa ya. 3 O buru kwa na onye o bula si unu, Gini mere unu nēme nka? sinu, O di Onye-nwe-ayi nkpa; ngwa ngwa O gēzighachi ya n'ebe a ozo. 4 Ha we je, hu nwa-inyinya-ibu elibere n'onu-uzọ n'ezì n'amá; ha we topu ya. 5 Ufodu nime ndi guzoro n'ebe ahu we si ha, Unu nēme gini, nātopu nwa-inyinya-ibu ahu? 6 Ha we gwa ha okwu dika Jisus kwuru: ha we rapu ha. 7 Ha we sekputara Jisus nwa-inyinya-ibu ahu, wukwasi ya uwe-ha; O we nọkwasi ya. 8 Otutu madu we tusa uwe-ha n'uzọ; ndi ozo akwukwo osisi,

nke ha ɓubitara n'ubi. 9 Ndi nāga n'iru, na ndi nēso, nēti nkpu, si, Hosanna; Onye agoziri agozu ka Onye ahu bu Nke nābia n'aha Onye-nwe-ayi: 10 Ihe agoziri agozu ka ala-eze bu nke nābia, ala-eze nke nna-ayi Devid: Hosanna n'ebe kachasi ihe nile elu.

11 Ọ we ba na Jerusalem, n'ulo uku Chineke; mɓe Ọ lesiri ihe nile anya buruburu, ebe ọ bu mɓe anyasi uɓu a, Ọ we pua je Betani, Ya na ndi-ozu iri na abua ahu.

12 N'echi-ya, mɓe ha putara na Betani, agu guru Ya. 13 Mɓe Ọ huru osisi fig n'ebe di anya nke nwere akwukwo ndu, Ọ bia, ma ebe ọ di otu a Ọ gāhu ihe n'elu ya: ma mɓe Ọ biaruru ya aru, Ọ hugh ihe ọ bula ma-ɓugh akwukwo ndu: n'ihu na ọ bugh oge nkuru fig. 14 Ọ we za, si ya, Onye ọ bula eri-kwa-la nkuru ọzọ si n'elu gi puta ebigh-ebi. Ndi nēso uzọ Ya we nu ya.

15 Ha we bia rue Jerusalem: Ọ we ba n'ulo uku Chineke, malite ichupu ndi nēre na ndi nāzu n'ulo uku Chineke, Ọ we kpue table nile nke ndi nāpanwe ego iru, na oche nile nke ndi nēre nduru; 16 Ọ kwegh kwa ka onye ọ bula būru ihe gabiga n'etiti ulu uku Chineke. 17 Ọ we zi ihe, si ha, Edegh ya n'akwukwo nsọ, si, Agākpọ ulom ulu ekpere mba nile? ma unu onwe-unu emewo ya ɓɓa ndi nāpunara madu ihe. 18 Ndi - isi - nchu - aja na ndi - ode - akwukwo we nu ya, ha we nāchọ uzọ ha gēsi la Ya n'iyi: n'ihu na ha nātu egwu Ya, n'ihu na ibobo ozizi-Ya nwuru igwē madu nile n'aru.

19 Mɓe ọ bula o ruru anyasi O nēsi n'obodo apu.

20 Mɓe ha nāga n'ututu, ha we hu osisi fig ahu na ọ kpɔnwururi site na nkɔrɔgwu. 21 Pita we cheta, si Ya, Rabai, le, osisi fig nke I buru ɔnu akpɔnwuwo. 22 Jisus we za, si ha, Nwenu okwukwe Chineke. 23 N'ezie asim unu, Onye ọ bula nke gāsi ugwu a, Ka ewelie gi, tuba gi nime oké osimiri; nke nāgagh-enwe obi abua, kama ọ kwere na ihe o nēkwu nēme; ọ gādiri ya. 24 Ya mere M'ji si unu, Ihe nile, ka ha ra, bu nke unu nēkpe n'ekpere riọ kwa, kwenu na unu anatawo ha, ha gādiri unu. 25 Ọzọ, mɓe ọ bula unu

guzoro nēkpe ekpere, ɓagharanu, ma ọ buru na unu nwere ihe ọ bula megide onye ọ bula; ka Nna-unu Nke bi n'elu-igwe we ɓaghara kwa unu ndahie nile unu. 26 Ma ọ buru na unu onwe-unu aɓagharagh, Nna-unu Nke bi n'elu-igwe agagh-aɓaghara unu ndahie nile unu.

27 Ha we bia rue Jerusalem ọzọ: mɓe Ọ nējehari n'ulo uku Chineke, ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwo na ndi-okenye we biakute Ya; 28 ha we si Ya, Ọ bu n'aha ike gini ka I nēme ihe ndia? ma-ɓbu ɔnye nyere Gi ike a ka I we me ihe ndia? 29 Ma Jisus siri ha, M'gāju unu otu okwu, unu zakwam, emesia M'gāgwa unu aha ike M'ji eme ihe ndia. 30 Baptism nke Jɔn, ɔ sitere n'elu-igwe, ma-ɓbu na ɔ sitere n'aka madu? zanam. 31 Ha we kwurita n'etiti onwe-ha, si, Ọ buru na ayi asi, Ọ sitere n'elu-igwe; Ọ gasi, N'ihu gini kwa ka unu nējigh kwe ya? 32 Ma ayi gāsi kwa, Ọ sitere n'aka madu?—ha nātu egwu ndi-Ju: n'ihu na madu nile guru Jɔn na ọ bu onye-amuma n'ezie. 33 Ha we za Jisus, si, Ayi amatagh. Jisus we si ha, Mu onwem agagh-agwa kwa unu aha ike M'ji eme ihe ndia.

12 1 Ọ we malite igwa ha okwu n'ilu. Otú onye kuru ubi-vine, ọ ɓa ya ogige buruburu, gwu kwa ebe inara manya agāzochapu na nkuru-vine, o wu-kwa-ra ulu-elu, were kwa ya tiye n'aka ndi-ɔlu-ubi, we je ala ọzọ. 2 Ọ we zigara ndi-ɔlu-ubi ahu otu oru n'oge igho nkuru, ka ọ nata n'aka ndi-ɔlu-ubi nkuru ufodu n'ubi-vine-ya. 3 Ha we jide ya, pia ya ihe, zilaga ya n'aka efu. 4 Ọzọ kwa ọ we zigara ha oru ọzọ; ha we tiwa isi onye ahu, me ya ihe-ihere. 5 Ọ we ziga onye ọzọ; ha we ɓue onye ahu: na ɔtutu ndi ọzọ; ha nāpia ufodu ihe, nēɓu kwa ufodu. 6 Ọ nwere otu onye fɔduru, bu ɔkpara ọ huru n'anya: o zigara ya ikpe-azu jekuru ha, si, Ha gāɔpuru ɔkparam. 7 Ma ndi-ɔlu-ubi ahu siritara onwe-ha, Nka bu onye-nketa; bianu, ka ayi ɓue ya, ihe-nketa-ya gābu kwa nke ayi. 8 Ha we jide ya, ɓue ya, tupu ya n'azu ubi-vine ahu. 9 Gini kwa ka onye-nwe ubi-vine ahu gēme? ọ gābia, la ndi-ɔlu-ubi ahu n'iyi, were kwa ubi-vine ahu nye ndi ọzọ. 10 Unu agugh ɓbuná ihe a edeworo n'akwukwo nsọ;

Nkume nke ndi nēwu ulo juru,
Nke ahu ka emere isi nkuku ulo:

11 **Q** bu n'aka Onye-nwe-ayi ka nka sitere,

Q bu kwa oké ọlu n'anya-ayi?

12 Ha we chọ uzọ ijide Ya; ma ha turu egwu igwè madu ahu; n'ihì na ha mara na **Q** turu ilu a imegide ha; ha we rapu Ya, la.

13 Ha we zigara Ya ufọdu nime ndi-Farisi na ndi Herod, ka ha we nwude Ya n'okwu. 14 Ha we bia, si Ya, Onye-ozizi, ayi amatawo na I bu onye ezi-okwu, na I digh-asọ kwa onye ọ bula anya: n'ihì na I dign-ele madu anya n'iru, kama I nēzì uzọ Chineke n'ezio-kwu: ọ ziri ezi n'iwu itu útú nye Sisa, ma-ọbu na ọ zigh ezi? 15 Ayi gāru, ma-ọbu na ayi agagh-atu? Ma ebe **Q** matara iru-abua-ha, **Q** si ha, Gini mere unu nānwam? wetaram otú shilling, ka M'hu ya. 16 Ha we weta ya. **Q** si ha, Onye nwe onyinyo a na ihe a edekwasiri ya? Ha si Ya, Sisa nwe. 17 Jisus we si ha, Nyeghachinu Sisa ihe nke Sisa, nyeghachi-kwa-nu Chineke ihe nke Chineke. **Q** we ju ha nile anya nke-uku bayere Ya.

18 Ndi-Sadusi, ndi si na nbilite-n'ọnwu adigh, we biakute Ya; ha we jua Ya, si, 19 Onye-ozizi, Moses dere akwukwọ nye ayi, si, **Q** buru na nwa-nne-nwoke onye ọ bula anwua, rapu nwunye n'azu, ma ọ rapugh nwa, ka nwa-nne-ya nwoke kuru nwunye-ya, me ka nkpuru toputara nwa-nne-ya. 20 Umu-nne-ndikom asa di: nke-mbu luru nwunye, we nwua nārapugh nkpuru; 21 nke-abua we kuru ya, nwu kwa, ọ rapugh kwa nkpuru n'azu; nke-atọ otú ahu kwa: 22 ndikom asa ahu arapugh nkpuru. N'ikpe-azu ha nile nwayi ahu nwu-kwa-ra. 23 Na nbilite-n'ọnwu, nwunye onye n'etiti ha ka ọ gābu? n'ihì na ha asa nwere ya na nwunye. 24 Jisus siri ha, **Q** bugh n'ihì nka ka unu ji hie uzọ, na unu amatagh ihe edeworo n'akwukwọ nsọ, ma-ọbu ike Chineke? 25 N'ihì na m̀be ha gēsi na ndi nwuru anwu bilie, ha alugh nwunye, enyegh kwa ha n'ọlulu-di; kama ha di ka ndi-mọ-ozì di n'elu-igwe. 26 Ma n'okwu bayere ndi nwuru anwu, na anēme ka ha si n'ọnwu bilie; unu agugh n'akwukwọ Moses, n'ebe edere okwu

bayere Osi nta, otú Chineke gwara ya, si, Mu onwem bu Chineke nke Abraham. na Chineke nke Aisak, na Chineke nke Jakob? 27 **Q** bugh Chineke nke ndi nwuru anwu, kama **Q** bu nke ndi di ndu: unu onwe-unu nēhie uzọ nke-uku.

28 Otú onye nime ndi-ode-akwukwọ bia-kwa-ra, we nu ka ha nājurita onwe-ha ajuju, ma ebe ọ matara na **Q** zarari ha nke-oma, ọ jua Ya, si, Ọle nke bu nke-mbu n'ihè nile enyere n'iwu? 29 Jisus zara, si, Nke-mbu bu, Nuru, Israel; Onye-nwe-ayi, bú Chineke-ayi, Onye-nwe-ayi bu otú: 30 i gāhu kwa Onye-nwe-ayi, bú Chineke-gi, n'anya, site n'obi-gi dum, site kwa na nkpuru-obi-gi dum, site kwa n'uche-gi dum, site kwa n'ike-gi dum. 31 Nke-abua bu nka, I gāhu onye-abata-obi-gi n'anya dika onwe-gi. **Q** digh ihe ọzọ enyere n'iwu nke dikariri ndia. 32 Ode-akwukwọ ahu we si Ya, Onye-ozizi, n'ezie I kwuru nke-oma na **Q** bu otú; ọ digh kwa chi ọzọ di ma-ọbugh Ya: 33 na ihu Ya n'anya site n'obi-gi dum, site kwa na nghota-gi dum, site kwa n'ike-gi dum, na ihu onye-abata-obi-gi n'anya dika onwe-gi, ọ kachasi aja-nsuresi-oku nile na aja ọzọ nile nke-uku. 34 M̀be Jisus huru na ọ zara dika onye nwere uche, **Q** si ya, I nogh ebe di anya n'ala-eze Chineke. Ma ọ digh onye nwere anya-ike site na m̀be ahu iju Ya ajuju.

35 Jisus we za, m̀be **O** nēzi ihe n'ulo uku Chineke, si, Ndi-ode-akwukwọ si ana kwu na Kraist ahu bu nwa Devid?

36 Devid onwe-ya siri nime Mọ Nsọ,

Onye-nwe-ayi siri Onye-nwem,

Nọdu ala n'aka-nrim,

Rue m̀be M'gēdo ndi-iro-Gi ka ihe-nhākwasi-ukwu nke ukwu-Gi abua.

37 Devid onwe-ya nākpọ Ya Onye-nwe-ya; ọle ebe **O** si buru kwa Nwa-ya? Oké igwè madu ahu we were obi-utọ nu okwu-Ya.

38 N'ozizi-Ya **Q** si kwa, Lezienu anya ndi-ode-akwukwọ, ndi nāchọ ijeghari n'uwe-nwuda, na inara ekele n'oma-ahia nile unu, 39 na isi oche nile n'ulo-nzukọ-unu, na isi ọnọdu nile n'oriri nile unu: 40 ndi nēripiā ulo ndinyom di-ha nwuru, nēkpe kwa ogologo ekpere ka madu we hu ha anya; ndia gēnwe ezi ọmunia-ikpe gabigara ọkè kari ndi ọzọ.

41 **Q** we nọdu n'uto uku Chineke na

ncherita-iru ebe anēdebe útú anātu, Ọ we nēle otú igwē madu nātubá ego n'ebe útú ahu: ọtutu ndi bu ọgaranya nātubá kwa ri nne. 42 Otú nwayi, bú ọbeye, nke di-ya nwuru, we bia, tubá ego ntá abua, nke mere otú farthing. 43 Ọ we kpọ ndi nēso uzọ-Ya ka ha biakute Ya, Ọ si ha, N'ezie asim unu, Nwayi a, bú ọbeye, nke di-ya nwuru, ọ tubára kari ndi nile nātubá nime ebe útú ahu: 44 n'ihí na ha nile sitere n'inwebiga-ákú-óké-ha tubá; ma nwayi ahu sitere n'ukọ-ya tubá ka ihe nile nke ọ nwere ra, bú ihe dum o ji biri.

13 1 M̀be Ọ nāputa n'ulo uku Chineke, otú onye n'etiti ndi nēso uzọ-Ya we si Ya, Onye-ozizi, le aha nkume na aha owuwu-ulo ndia bul 2 Jisus we si Ya, Ị huru oké owuwu-ulo ndia? Agagh-arapu otú nkume ma-ọli n'ebe a n'elu nkume-ibe-ya, nke anāgagh-akwatu n'ala.

3 M̀be Ọ nānọdu n'elu ugwu Olive na ncherita-iru ulu uku Chineke, Pita na Jemes na Jọn nā Andru we jua Ya iche, si, 4 Gwa ayi, ọle m̀be ihe ndia gābu? gini gābu kwa ihe-iriba-ama m̀be ọ bula agaje imezu ihe ndia nile? 5 Ma Jisus malitere isi ha, Lezienu anya ka onye ọ bula ghara iduhie unu. 6 Ọtutu madu gābia n'aham, si, Mu onwem bu Ya; ha gēduhie kwa ọtutu madu. 7 Ma m̀be ọ bula unu gānu okwu agha di iche iche na akukọ agha di iche iche, unu atula ujọ: ihe ndia aghagh iputa; ma ọgwugwu ihe nile akērugh. 8 N'ihí na mba gēbili imegide mba ọzọ, ala-eze gēbili kwa imegide ala-eze ọzọ: ala-ọma-jijiji gādi n'ebe di iche iche; oké unwu di iche iche gādi: ihe ndia bu nmalite ihe-n̄bu.

9 Ma unu onwe-unu lezie anya n'onwe-unu: n'ihí na ha gārara unu nye n'aka nnọkọ-ikpé di iche iche; n'ulo-nzukọ di iche iche ka agāpia kwa unu ihe; n'iru ndi-isi na ndi-eze ka unu gēguzo kwa n'ihim, iburu ha amā. 10 Aghagh kwa ibu uzọ kwusa ozi ọma nkem n'iru mba nile. 11 Ma m̀be ọ bula ha duru unu je ikpé, rara kwa unu nye, unu ebula uzọ nēchebu onwe-unu okwu unu gēkwu: kama okwu ọ bula agēnye unu n'oge hour ahu, kwuenu nke ahu: n'ihí na ọ bugh unu onwe-unu nēkwu, kama ọ bu Mọ Nsọ. 12 Nwa-nne gārara kwa nwa-nne-ya nye n'aka

onwu, nna gārara kwa nwa-ya nye; umu gēbili kwa imegide ndi muru ha, me kwa ka ha nwua onwu. 13 Madu nile gākpo kwa unu asl n'ihí aham: ma onye were ntachi-obi nọgide rue ọgwugwu ihe nile, onye ahu ka agāzoputa.

14 Ma m̀be ọ bula unu gāhu ihe-ārú nke nākpata itọbọrọ n'efu, ka o nēguzo n'ebe ọ nēkwesigh (onye nāgu, ya tugharia uche), m̀be ahu ndi nọ na Judia, ka ha balaga n'ugwu: 15 onye nọ kwa n'elu ulu, ya ghara iridata, ma-ọbu ibā nime, ikwapu ihe ọ bula n'ulo-ya: 16 onye nọ kwa n'ubi, ya ghara ilaghachi ichiri uwe-ya. 17 Ma ahuhu gādiri ndi di ime na ndi nēnye nwa ara na m̀be ahu. 18 Ma kpenu ekpere ka ọ ghara idi na m̀be oyi. 19 N'ihí na m̀be ahu gābu nkpaḅu, nke aha nkpaḅu di otú a akādigh site na nmalite ọkikè-uwa nke Chineke kere rue m̀be a, ọ gagh-adi kwa ma-ọli. 20 Ọ buru kwa na Onye-nwe-ayi emegh ubochi ahu ka ha di nkpirikpi, agagh-azoputa madu ọ bula: ma n'ihí ndi arọputara, ndi Ọ rọputara, Ọ mere ka ubochi ahu di nkpirikpi. 21 M̀be ahu ọ buru na onye ọ bula gāsi unu, Le, Kraist nọ n'ebe a; ma-ọbu, Le, n'ebe ahu; unu ekwela: 22 n'ihí na Kraist ugha di iche iche na ndi-amuma ugha gēbili, gosi kwa ihe-iriba-ama di iche iche na ọlu-ebube di iche iche, ka ha we duhie ndi arọputara, ma ọ buru na ọ gēkwe me. 23 Ma unu onwe-unu lezie anya: le, agwawom unu ihe nile m̀be akēmegh ha.

24 Ma na m̀be ahu, m̀be nkpaḅu ahu gasiri, anyanwu gāḅa ọchichiri, ọnwa agagh-enye kwa ihè-ya, 25 kpakpando nile ganāda kwa site n'elu-igwe, agēme kwa ka ike nile nke di n'elu-igwe me nkpatu. 26 M̀be ahu ha gāhu kwa Nwa nke madu ka Ọ nābia n'igwe-oi nile n'oké ike na ebube. 27 M̀be ahu Ọ gēzipu kwa ndi-mọ-ozí-Ya, me ka ndi nke Ya arọputara si n'ifufe anọ zukọ, site na nsọtu uwa rue nsọtu elu-igwe.

28 Ma site n'aru osisi fig mutanu ilu-ya: m̀be ọ bula alaka-ya dibara nrò uḅu a, pute kwa akwukwo-ndu-ya, unu mara na m̀be okpom-ọku di nso; 29 otú a unu onwe-unu kwa, m̀be ọ bula unu gāhu ihe ndia ka ha nāputa, maranu na Ọ nọ nso, n'ọnu-uzọ. 30 N'ezie asim unu, Ọḅọ a agagh-agabiga ma-ọli, rue

m̀be ihe ndia nile gēme. 31 Elu-igwe na uwa gāgabiga: ma okwu nile nkem agagh-agabiga ma-qli. 32 Ma ọ digh onye ọ bula matara ihe bayere ubochi ahu ma-ọbu oge hour ahu, ọbuná ndimọ-ozí nke elu-igwe ama'agh, Ọkpara ahu amatagh kwa, kama ọ bu nání Nriam matara. 33 Lezienu anya, murunu anya, nēkpe-kwa-nu ekpere: n'ihí na unu amatagh m̀be oge ahu bu. 34 Ọ di ka m̀be madu, onye jere inọdu n'ala ndi ọzọ, ebe ọ rapuru ulo-ya, nye kwa ndi-orù-ya ọlu ichi-isi, nye onye ọ bula nime ha ọlu-ya, ọ nye-kwa-ra onye-ọnu-uzọ iwu ka ọ che nche. 35 Ya mere, nēchenu nche: n'ihí na unu amatagh m̀be Onye-nwe ulo gābia, ma ọ bu n'anyasi, ma-ọbu n'etiti abali, ma-ọbu m̀be oke-ọkuku kwara, ma-ọbu n'ututu; 36 ka Ọ we ghara ihu unu ka unu nāraru ura, ma ọ buru na Ọ bia na mberede. 37 Ma okwu M'nāgwa unu ka M'nāgwa madu nile, Nēchenu nche.

14 I Ma ememe ngabiga na achicha ekogh-eko gādi m̀be ubochi abua gasiri: ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ we nāchọ uzọ ha gēsi jide Ya n'aghughọ, ọue Ya: 2 n'ihí na ha nāsi, Ọ bugh n'ememe a, ka ụzù ndi-Ju we ghara idi ma elegh anya.

3 M̀be Ọ nọ na Betani n'ulo Saimon onye-ekpenta, m̀be Ọ nānọdu na nri, otù nwayi we bia nke nēji ite alabaster, nke manu-otite ezi nard di oké ọnu-ahia nke-uku di ya; ọ kuwara ite ahu, we wusa manu-otite ahu n'isi-ya. 4 Ma ufọdu di ndi iwe nēwe nke-uku n'etiti ha, ha si, Alawo manu-otite a n'iyi otù a iji me gini? 5 N'ihí na apuru ire manu-otite a kari ọgu shilling iri-na-ise, we nye ndi-ọbeye. Ha we tamu ntamu megide nwayi ahu. 6 Ma Jisus siri, Rapunu ya; gini mere unu nēsọbu ya? ọ luru ọlu ọma n'arum. 7 N'ihí na unu nwere ndi-ọbeye n'etiti unu m̀be nile, m̀be ọ bula unu chọrọ unu puru ime kwa ha ihe ọma: ma unu enwegh Mu onwem m̀be nile. 8 Ọ mere ihe ọ nwere ike ime: o buru uzọ te arum manu-otite ka ewe doziem n'olili. 9 Ma n'ezie asim unu, Ebe ọ bula agēkwusa ozi ọma nka n'uwa dum, agēkwuta kwa ihe nke nwayi a mere, ka ọ buru ihe-ncheta-ya.

10 Judas Iskariot, onye nke bu otù nime ndi-ozí iri na abua ahu, we jekuru

ndi-isi-nchu-aja, ka ọ we rara Ya nye n'aka-ha. 11 Ma m̀be ha nuru ya ha n̄uria ọnu, we kwe nkwa inye ya ego. Ọ we nāchọ oghere o gēsi rara Ya nye.

12 N'ubochi mbu nke achicha ekogh-eko, m̀be ha nāchu aja ngabiga, ndi nēsọ uzọ-Ya we si Ya, Ọle ebe I nāchọ ka ayi je dozie ka I we rie oriri ngabiga? 13 Ọ we zipu madu abua n'etiti ndi nēsọ uzọ-Ya, si ha, Jenu n'obodo a, otù nwoke nke b̄u ite miri gēzute kwa unu: sonu ya; 14 ebe ọ bula ọ gābà kwa, sinu nna-nwe ulo, Onye-ozizi si, Ọle ebe ulo-ọbia edeberem di, ebe Mu na ndi nēsọ uzọm gēri oriri ngabiga? 15 Ya onwe-ya gēgosi kwa unu ime-ulo uku di n'elu ulo akwadebeworo dozi kwa: n'ebe ahu dozienu ihe nye ayi. 16 Ndi ahu nēsọ uzọ-Ya we pua ba n'obodo, hu dika Ọ gwara ha-ri: ha we dozie ememe ngabiga.

17 M̀be o ruru anyasi Ya na ndi-ozí iri na abua ahu we bia. 18 M̀be ha nānọdu na nri nēri kwa ihe, Jisus we si, N'ezie asim unu, Otù onye si n'etiti unu puta gāraram nye, bú onye Mu na ya nēri ihe. 19 Ọ malitere iwuta ha, ha malite-kwara isi Ya n'otù, Ọ bu mu? 20 Ma Ọ siri ha, Ọ bu otù onye nime unu iri na abua, onye nke Mu na ya nēsukọ nri n'afere. 21 N'ihí na Nwa nke madu nāla, dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ bayere Ya: ma ahuhu gādiri nwoke ahu onye anēsite n'aka-ya rara Nwa nke madu nye Ọ buru na amugh nwoke ahu ọ gādi ya nma.

22 M̀be ha nēri ihe, Ọ we nara ọbe achicha, gọzie ya, nyawa ya, nye ha, si, Naranu: nka bu arum. 23 Ọ we nara iko, kele kwa, we nye ha: ha nile we nua nime ya. 24 Ọ we si ha, Nka bu ọbaram nke ọbụba-ndu, nke anāwusi n'ihí ọtutu madu. 25 N'ezie asim unu, M'gagh-añu kwa ma-qli n'ihe si n'osisi vine puta, rue ubochi ahu m̀be M'gāñu ya ọhu n'ala-eze Chineke.

26 M̀be ha b̄siri abù, ha pua je ugwu Olive.

27 Jisus we si ha, Agēme ka unu nile ma n'onyà: n'ihí na edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si, M'gētibu Onye-ọzùzù-aturu, agābasa kwa aturu-Ya. 28 Ma m̀be emere ka M'si n'ọnwu bilie, M'gēburu unu uzọ ga Galili. 29 Ma Pita siri Ya, Ọ buru na agēme ọbuná

madu nile ka ha ma n'onyà, ma agagh-eme mu onwem. 30 Jisus we si ya, N'ezie asim i, na ta, bù n'abali a, m̀be oke-òkuku akàkwagh àkwà ùbò abua, i gāgōnarim ùbò atọ. 31 Ma o nēkwusi ike nke-uku, si, Ọ buru na ọ di nkpa ka m'so Gi nwua, m'gagh-agōnari Gi ma-ọli. Ọ bu kwa otù a ka ha nile kwuru.

32 Ha we biarue ogige nke aha-ya bu Getsemane: Ọ we si ndi nēso uzọ-Ya, Nọdunu n'ebe a, rue m̀be M'nēkpe ekpere. 33 Ọ we kuru Pita na Jemes na Jōn tiyete Onwe-ya, ibobo we malite inwu Ya n'aru nke-uku, obi malite-kwara ilọ Ya miri. 34 Ọ we si ha, O nēwuta nkpuru-obim nke-uku, rue ọnwu: nọgidenu n'ebe a, nēche-kwa-nu nche. 35 Ọ we ga n'iru nke-ntà, da n'ala, we kpe ekpere ka oge hour ahu we gabiga Ya, ma ọ buru na ọ gēkwe me. 36 Ọ we si, Aba, Nna, I puru ime ihe nile; naram iko a: ma ọ bugh ihe Mu onwem nāchọ, kama ihe Gi onwe-gi nāchọ. 37 Ọ we bia, hu ha ka ha nāraru ura, Ọ we si Pita, Saimon, i nāraru ura? i nwegh ike iche nche otù oge hour? 38 Nēchenu nche, nēkpe-kwa-nu ekpere, ka unu we ghara ibà n'ọnwunwa: mọ nke madu di ọku n'ezie, ma anu-aru adigh ike. 39 Ọ we rapu ha je kwa ọzọ, kpe ekpere, nēkwu otù okwu ahu. 40 Ọ we bia kwa ọzọ, hu ha ka ha nāraru ura, n'ihì na anya-ha di oké arọ; ha amatagh kwa ihe ha gāza Ya. 41 Ọ we bia ọbibia nke-atọ, si ha, Nāraranu ura site n'ubu a, nēzu-kwa-nu ike: o zuwo: oge hour nkem eruwo; le, anārara Nwa nke madu nye n'aka ndi-nmehie. 42 Bilienu, ka ayi je: le, onye nāraram nye nọ nso.

43 Ngwa ngwa, m̀be Ọ kpu okwu n'ọnu, Judas, otù onye n'etiti ndi-ozì iri na abua ahu, biara, ya na igwè madu ndi chiri mma-agma na osisi, site n'ebe ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ na ndi-okenye nọ. 44 Ma onye nārara Ya nye nyere ha-ri ihe-iriba-ama, si, Onye ọ bula m'gēsutu ọnu, Onye ahu bu Ya; jidenu Ya, lezienu anya duru Ya je. 45 M̀be ọ biara, ngwa ngwa ọ biakutere Ya, si, Rabai; ọ we sutu Ya ọnu nke-uku. 46 Ha we tukwasi Ya aka, jide Ya. 47 Ma otù onye n'etiti ndi guzoro nso miputara mma-agma-ya, bu orù onye-isi-nchu-aja mma, bipu nti-ya.

48 Jisus we za, si ha, Unu putara chiri mma-agma na osisi ijidem, dika imegide onye nāpunara madu ihe? 49 Kwa-ubochi Mu na unu nọ n'ulo uku Chineke ebe M'nēzi ihe, ma unu ejideghm: ma emere nka ka ihe nile edeworo n'akwukwọ nsọ we mezu. 50 Ha nile we rapu Ya, balaga.

51 Ma otù okorobia soyere Ya, onye ọkwasiri ezi àkwà ọcha n'aru ọtọ ya: ha we jide ya: 52 ma ọ rapuru ezi àkwà ọcha ahu, bara ọtọ balaga.

53 Ha we si n'ebe ahu duru Jisus jekuru onye-isi-nchu-aja: ha nile, bù ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye na ndi-ode-akwukwọ, we bakọ n'ebe ọ nọ. 54 Pita soro kwa Ya-ri n'ebe di anya, rue nime ulo, nime obi onye-isi-nchu-aja; ọ nānọdu kwa n'etiti ndi nēje ozi, ọ nānya ọku n'ihè ọku. 55 Ma ndi-isi-nchu-aja na nnọkọ-ikpé dum nāchọ àmà imegide Jisus ime ka Ọ nwua; ma ha achotagh. 56 N'ihì na ọtutu madu nāha àmà ugha imegide Ya, ànsà-ha abugh kwa otù. 57 Ufọdu we bilie, ba àmà ugha megide Ya, si, 58 Ayi onwe-ayi nuru ka Ọ nāsì, Mu onwem gākwa ulo nsọ a nke ejiri aka me, n'ubochi atọ M'gēwu kwa ulo ọzọ nke anējigh aka me. 59 Ọbunà otù a àmà-ha abugh kwa otù. 60 Onye-isi-nchu-aja we bilie n'etiti, jua Jisus, si, I zagh ihe ọ bula? gini bu àmà madu ndia nābagide Gi? 61 Ma O kpuchiri ọnu, ọ digh kwa ihe ọ bula Ọ zara. Onye-isi-nchu-aja juba-kwa-ra Ya ọzọ, si Ya, Gi onwe-gi bu Kraist ahu, Ọkpara nke Onye ahu agọziri agọzi? 62 Jisus we si, Mu onwem bu Ya: unu gāhu kwa Nwa nke madu ka Ọ nānọdu n'aka-nri nke ike, nābia kwa, Ya na igwe-oji nile nke elu-igwe. 63 Onye-isi-nchu-aja we dọwa uwe-ya nile, si, Ọ bu nkpa ndi-àrà gini nākpa ayi ọzọ? 64 Unu nuru nkwalu ahu: gini bu uche-umu? Ha nile we ma Ya ikpé, si na Ọ kwesiri inwu ọnwu. 65 Ufọdu we malite ibusa Ya ọnu-miri, na ikechi iru-Ya, na iti Ya aka, na isi Ya, Bu amuma: ndi nēje ozi we nara Ya n'ipia Ya ihe.

66 M̀be Pita nọ n'okpuru n'obí, otù nime umu-aboghọ ndi nējere onye-isi-nchu-aja ozi we bia: 67 m̀be ọ huru Pita ka ọ nānya ọku, ọ we le ya anya, si, Gi onwe-gi na Onye Nazaret ahu, bù

Jisus, nọ-kwa-ra. 68 Ma ọ ọ ọ ọ, si, Amataghm, aghotaghm kwa ihe gi onwe-gi nēkwu: ọ we pua je n'uzo-nbata. 69 Nwa-abogho ahu we hu ya, malite kwa ọzọ isi ndi guzoro nso, Nwoke a bu otu onye nime ha. 70 Ma ọ ọ ọ ọ. Mbe nwa oge gasiri ndi guzoro nso we si kwa Pita ọzọ, N'ezie i bu otu onye nime ha; n'ih na i bu kwa onye Galili. 71 Ma ọ malitere idu ikwu, na inu iyi, si, Amataghm Nwoke a Onye unu nēkwu. 72 Ngwa ngwa oke-okuku we kwa akwa nke ubo abua. Pita we cheta okwu ahu, otu Jisus siri ya, Mbe oke-okuku akakwagh ubo abua, i gagonarim ubo ato. Mbe ọ tulere okwu a n'obi ọ we kwa akwa.

15 I Ngwa ngwa n'ututu ndi-isi-nchu-aja, ha na ndi-okenye na ndi-ode-akwukwo, na nnok-ikpe dum, bara izu, we ke Jisus abu, kupu Ya je, rara Ya nye n'aka Pailat. 2 Pailat we jua Ya, si, Gi onwe-gi bu Eze ndi-Ju? Ọ we za ya, si. Gi onwe-gi kwuru. 3 Ndi-isi-nchu-aja we nēbo Ya otutu ebubo. 4 Pailat we iu kwa Ya ọzọ, si, I zagh ihe ọ bula? ie ka otutu ihe ha nēbo Gi ra. 5 Ma Jisus azagh ihe ọ bula ọzọ; ya mere na o juru Pailat anya.

6 Ma n'ememe ọ narapuru ha otu onye-nkporo, onye ha nari ọ n'aka-ya. 7 Ma ọ ọ onye di anakpo Barabas, onye ekereri abu, ya na ndi biliri imegide ndi-isi, madu ndi bu-kwa-ra madu na nbili ahu. 8 Igwe madu ahu we rigo, malite iri ọ ya ka ọ me dika ọ nēmere ha. 9 Pailat we za ha, si, Unu nācho ka m'rapuru unu Eze ndi-Ju? 10 N'ih na ọ mara na ndi-isi-nchu-aja rara Ya-ri nye n'ih ekworo. 11 Ma ndi-isi-nchu-aja kwaliri igwe madu ahu, ka ọ rapuru-ha Barabas kari Jisus. 12 Ma Pailat za kwa-ra ọzọ, si ha, Ọ bu gini ka m'gēme kwa Onye ahu unu nākpọ Eze ndi-Ju? 13 Ma ha ti-kwa-ra nkpu ọzọ, si, Kpogide Ya n'obe. 14 Pailat we si ha, E-ē, n'ih na Ọ mere ihe ọzọ gini? Ma ha tibigara nkpu okē, si, Kpogide Ya n'obe. 15 Ma Pailat, ebe o nēzube ime ihe gatọ igwe madu ahu utọ n'obi, ọ rapuru ha Barabas, ọ we rara Jisus nye, mbe ọ piasiri Ya ihe, ka ewe kpogide Ya n'obe.

16 Ndi-agma we dupu Ya ga ba n'obi, nke bu Pritoriom; ha we kpokọ otu-

ha dum. 17 Ha we yikwasi Ya uwe ododo; mbe ha kpasiri okpu-nmeri nke eji ogwu me, ha were ya kpube Ya n'isi; 18 ha we malite ikele Ya, si, Ekele, Eze ndi-Ju! 19 Ha were kwa ami nēti Ya n'isi, ha nābusa kwa Ya onu-miri, ha we bue ikperē nākpọ isi ala nye Ya. 20 Mbe ha mesiri Ya ihe-ochi, ha we yipu Ya uwe ododo ahu, we yikwasi Ya uwe-Ya nile. Ha we dupu Ya ka ha kpogide Ya n'obe.

21 Ha we jide otu onye nke nāgabiga ka o so ha, ka ọ we būru obe-Ya, bu Saimon onye Sairini, nna Aleksanda na Rufos, nke si n'azu obodo ahu bia. 22 Ha we kuru Ya bia n'ebe anakpo Gologota, nke bu, ma asugharia ya, Ebe okpokoro-isi. 23 Ha we che n'iru Ya manya-vine nke agwara myrrh: ma Ọ naragh ya. 24 Ha we kpogide Ya n'obe, kē kwa uwe-Ya n'etiti ha, nēfe nza n'elu ha, nke onye ọ bula gēwe. 25 Ma ọ bu oge hour nke-ato, ha we kpogide Ya n'obe. 26 Edekwasi-kwa-ra ndekwasi nke ihe eboro Ya, EZE NDI-JU. 27 Ha kpogide-kwa-ra ndikom abua tiyere Ya ndi nāpunara madu ihe; otu onye n'aka-nri-Ya, na otu onye n'aka-ekpe-Ya. 28 Ewe mezue ihe edere n'akwukwo nsọ, nke si, Ọ bu kwa na ndi nēmebi iwu ka aguru Ya. 29 Ndi nāgabiga nēkwulu kwa Ya, nēfufe isih, nāsi kwa, Ehe! Gi Onye nākwatu ulo nsọ ayi, Onye nēwu kwa ya n'ubochi ato, 30 zoputa Onwe-gi, si n'elu obe ridata. 31 Otú ahu ka ndi-isi-nchu-aja nēkwu kwa, ebe ha na ndi-ode-akwukwo nēme Ya ihe-ochi n'etiti onwe-ha, si, Ọ zoputara ndi ọzọ; Ọ pugh izoputa Onwe-ya. 32 Ka Kraist, Eze Israel, si n'elu obe ridata ubu a, ka ayi we hu kwere kwa. Ndi akpogidere Ya na ha n'obe nāta kwa Ya uta.

33 Mbe o ruru oge hour nke-isi, ochichiri we ba n'ala ahu dum rue oge hour nke-iteghete. 34 N'oge hour nke-iteghete Jisus we were okē olu tie nkpu, si, Eloi, Eloi, lama sabaktani? nke bu, ma asugharia ya, Chinekem, Chinekem, gini mere I ji rapu nani Mu? 35 Ufodu n'etiti ndi guzoro nso, mbe ha nuru ya, ha we si, Le, Ọ nākpọ Elaija. 36 Otú onye we ba ọsọ, were manya-vine para uka baju sponge, tukwasi ya n'aml, nye Ya ka Ọ nua, si,

Rapun; ka ayi hu ma Elaija nābia iwedata Ya n'obe. 37 Ma Jisus mere ka olu-Ya dasie ike, O we kubie ume. 38 Akwā-nḡochi nke ulo nsḡ Chineke we ḡawa iberibe abua site n'elu rue ala. 39 Ma mḡe ḡchi-agma nāchi ḡgu ndi-agma ise, nke guzoro nso na ncheritari Ya, huru na O kubiri ume otū a, ḡ si, N'ezie Nwoke a bu Okpara Chineke. 40 Ndinyom di kwa ndi nḡ n'ebe di anya nēkiri: n'etiti ha ka Meri Magdalini, na Meri nne Jemes nke-ntā na Joses, na Salomi, nḡ; 41 ndi nēso Ya mḡe O nḡ na Galili, nēje-kwa-ra Ya ozi; na ḡtutu ndinyom ḡzḡ ndi soro Ya rigoro Jerusalem.

42 Mḡe o ruru anyasi ubu a, ebe ḡ bu Nkwadebe, nke bu ubḡchi buru ubḡchi-izu-ike uzḡ, 43 Josef nke Arimatia we bia, onye bu onye-nḡḡḡ-ikpē onye anāsḡpuru, onye ya onwe-ya nēche kwa ala-eze Chineke; ḡ were anya-ike bakuru Pailat, riḡ aru Jisus. 44 O we ju Pailat anya ma ḡ buru na O nwuruwori: ḡ we kpḡ ḡchi-agma ahu nāchi ḡgu ndi-agma ise biakute ya, ḡ jua ya ma ḡ di anya mḡe O nwuru. 45 Mḡe ḡ matara site n'ḡnu ḡchi-agma ahu nāchi ḡgu ndi-agma ise, ḡ we rara ozu Jisus nye Josef n'efu. 46 O we zuta ezi akwā ḡcha; mḡe o budatasiri Ya, ḡ we ke Ya n'ezi akwā ḡcha ahu, tḡḡ Ya n'ili nke egwuwarari n'okē nkume; ḡ we kpḡre otū nkume kwachie ḡnu-uzḡ ill ahu. 47 Ma Meri Magdalini na Meri nne Joses huru ebe atḡḡḡ Ya.

16 1 Mḡe ubḡchi-izu-ike gasiri, Meri Magdalini, na Meri nne Jemes, na Salomi, we zuta uda utḡ di iche iche, ka ha we bia te Ya manu. 2 N'isi-ututu n'ubḡchi mbu nke izu ubḡchi asa, ha we bia rue ill-Ya mḡe anyanwu wara. 3 Ha we sirita onwe-ha, Onye gākpḡrepuru ayi nkume ahu n'ḡnu-uzḡ ili? 4 Mḡe ha lere anya n'elu, ha we hu na akpḡreghachiwo nkume ahu: n'ihī na o riri nne nke-uku. 5 Ha we ba n'ili, hu nwa-okorḡbia ka ḡ nḡduru n'akanri, ḡokwasi kwa uwe-nwuda ḡcha; ibobo we nwua ha n'aru nke-uku. 6 Ma ḡ si ha, Ka ibobo ghara inwu unu n'aru nke-uku: unu nāchḡ Jisus, Onye

Nazaret, Onye akpḡgideworo n'obe: emere ka O si n'ḡnwu bilie; O nḡgh n'ebe a: le, ebe ha tḡḡḡ Ya! 7 Kama labanu, si ndi nēso uzḡ-Ya na Pita, O buru unu uzḡ ga Galili: n'ebe ahu ka unu gāhu Ya, dika O gwara unu. 8 Ha we pua, si n'ili ahu ḡalaga; n'ihī na ḡmajiji na njubiga-anya-ōkē nānwu ha n'aru: ha agwagh kwa onye ḡ bula ihe ḡ bula; n'ihī na ha nātu egwu.

9 Ma mḡe O siri n'ḡnwu bilie n'ututu n'ubḡchi mbu nke izu ubḡchi asa, O buru uzḡ were Onwe-ya gosi Meri Magdalini, onye O chupururi mḡ ḡiḡ asa nime ya. 10 Nwayi ahu we ga kḡḡ ndi Ya na ha nḡri, mḡe ha nēru ūjū nākwa kwa akwā. 11 Ma mḡe ndi ahu nuru na O di ndu, na ya onwe-ya hu-kwa-ra Yari, ha ekwegh.

12 Ma mḡe ihe ndia gasiri emere ka O puta ihē nye madu abua nime ha n'udi di iche, mḡe ha nēje ije, nāga n'azu obodo. 13 Ndi ahu we je kḡḡ ndi fḡduru: ha ekwegh kwa okwu-ha.

14 Emesia emere ka O puta ihē nye ndi-ozī iri na otū onwe-ha mḡe ha nḡduru na nri; O we ta ekwegh-ekwe-ha na obi-etili-ha uta, n'ihī na ha ekwegh okwu ndi huru Ya mḡe emesiri ka O si n'ḡnwu bilie. 15 O we si ha, Ganu n'uwa nile, kwusara ihe nile ekēre ekē ozi ḡma nkem. 16 Onye nke kwere, nke eme-kwa-ra ya baptism, agāzḡputa ya; ma agāma onye nke nēkwegh ikpē. 17 Ihe-iriba-ama ndia gēso kwa ndi kwere: n'aham ka ha gāchupu ndi-mḡ ḡiḡ; ha gēkwu okwu n'asusu ḡhu di iche iche; 18 ha gāchilite agwḡ, ḡ buru kwa na ha añua ihe ḡ bula nēbute ḡnwu, ḡ gagh emeru ha aru ma-ḡli; ha gēbikwasi ndi-nriaria aka, agēme kwa ka aru-ha di ike.

19 Ya mere, otū a, mḡe O gwasiri ha okwu, ewe kuru Onye-nwe-ayi Jisus rigo n'elu-igwe, O we nḡdu n'aka-nri nke Chineke. 20 Ndi ahu we pua, kwusa ebe nile, Onye-nwe-ayi nēso kwa ha n'ilu ḡlu, nēme okwu-ha ka o guzosie ike site n'ihē-iriba-ama di iche iche nke nēso. Amen.

OZI ỌMA DIKA LUK

DERE YA N'AKWUKWỌ

1 I Ebe ọtutu madu tiyere aka-ha ide akwukwọ bayere ihe ahu nke emezuworo n'etiti ayi, 2 dika ha nyere ha n'aka-ayi idebe, bú ndi sitere na nmalite ji anya-ha hu ha, buru kwa ndi ji okwu Chineke eje ozi, 3 ọ di-kwararam nma, ebe m'soro ihe nile nke-ọma site na mbu, ka m'degara gi n'usoro, Teofilos di oké ebube; 4 ka i we mazu na ihe nile ejiworo okwu ọnu zí gi bu ihe kwesiri itukwasi obi.

5 N'ubochi Herod, eze Judia, otú onyechu-aja di, aha-ya bu Zakaraias, nke si n'otú-ubochi Abaija puta: ọ nwe-kwara nwunye nke si n'etiti umu-nwayi Eron puta; aha nwayi ahu bu Elizabet. 6 Ha abua bu ndi ezi omume n'iru Chineke, nāga n'ihe nile Onye-nwe-ayi nyere n'iwu na n'ihe nile Ọ guru n'ihe ziri ezi nādigh ita uta. 7 Ha ejigh kwa nwa, n'ih na Elizabet bu nwayi-āgā, ha abua aghowo kwa agadi.

8 Ma o rue, mbe ọ nālu ọlu nchu-aja n'iru Chineke n'usoro nke otú-ubochiya, 9 dika omume ọlu nchu-aja nādi, ọlu ibā n'ulo nsọ nke Onye-nwe-ayi na isure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ ruru ya site n'ife nzā. 10 Ọra ndi-Ju nile nēkpe kwa ekpere n'ezí n'oge hour isure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ. 11 Ewe me ka ọ hu mọ-ozí Onye-nwe-ayi ka o guzoro n'aka-nri ebe-ichu-aja ebe anēsure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ. 12 Mbe Zakaraias huru ya obi we lọ ya miri, ọ tu-kwa-ra egwu. 13 Ma mọ-ozí ahu siri ya, Atula egwu, Zakaraias: n'ih na anuru ariri-ọ-gi, nwunye-gi Elizabet gāmu-kwa-ra gi nwa-nwoke, i gākpọ kwa aha-ya Jón. 14 I gēnwe kwa ọnú na obi-utọ; ọtutu madu gānuri kwa ọnu n'omumu-ya. 15 N'ih na ọ gābu onye uku n'anya Onye-nwe-ayi, ọ gagh-añu kwa manya-vinc na ihe-ọñuñu nābā n'anya ma-ọli; agēme kwa ka o juputa na Mọ Nsọ, ọbunā site n'afọ nne-ya. 16 Ọtutu madu nime umu Israel ka ọ gēme kwa ka ha chigharikute Onye-nwe-ayi Chineke-ha. 17 Ya onwe-ya gāga

kwa n'iru Ya nime mọ na ike Elaija, ime ka obi ndi bu nna chigharikute umu-ha, ime kwa ka ndi nānugh ihe chigharia iga n'uche ndi ezi omume; idozi nye Onye-nwe-ayi otú ndi nke akwadebeworo Ya. 18 Zakaraias we si mọ-ozí ahu, Ọle ihe m'gēji mara nka? n'ih na mu onwem bu agadi, nwunyem aghowo kwa agadi. 19 Mọ-ozí ahu we za, si ya, Mu onwem bu Gebriel, onye nēguzo n'iru Chineke; ezite-kwa-ram igwa gi okwu, na izi gi ozi ọma ndia. 20 Le kwa, i gēkpuchi ọnu, i gagh-apu kwa ikwu okwu, rue ubochi ahu mbe ihe ndia gēme, n'ih na i kwegh okwum ndia, nke gēmezu n'ogeha. 21 Ndi-Ju we nēle anya Zakaraias, o ju-kwa-ra ha anya n'ebe ọ nānọ ọdú n'ulo nsọ. 22 Ma mbe ọ putara, ọ pugh igwa ha okwu: ha we mazu na ọ hururi ọhú n'ulo nsọ: ya onwe-ya we nēfere ha aka, nānọgide kwa n'ọb. 23 Ọ we rue, mbe ubochi ife-ọfufe-ya zuru, na ọ lara n'ulo-ya.

24 Ma mbe ubochi ndia gasiri Elizabet nwunye-ya turu ime; ọ we zobe onwe-ya ọnwa ise, si, 25 Otú a ka Onye-nwe-ayi meworo nyem n'ubochi O ji lem anya, iwepu ita-utam n'etiti madu.

26 Ma n'ọnwa nke-isi ezigara mọ-ozí ahu, bú Gebriel, site n'ebe Chineke nọ je obodo nke Galili, anākpọ aha-ya Nazaret, 27 jekuru nwa-aḅoghọ nāmagh nwoke, onye ekwere na otú nwoke si n'ulo Devid puta, onye aha-ya bu Josef, gālu ya; aha nwa-aḅoghọ ahu bu Meri. 28 Ọ we bata n'ebe ọ nọ, si, Ekele, gi onye Chineke meworo ka i nara amara, Onye-nwe-ayi nọyere gi. 29 Ma obi lọrọ ya miri nke-uku n'okwu-ya, ọ we nātule n'uche-ya aha ekele okwu a gābu. 30 Mọ-ozí ahu we si ya, Atula egwu, Meri: n'ih na Chineke mere gi amara. 31 Le kwa, i gāturu ime, muta Nwa-nwoke, kpọ aha-ya Jisus. 32 Nwa-nwoke ahu gābu onye uku, agākpọ kwa Ya Ọkpara nke Onye kachasi ihe nile elu: Onye-nwe-ayi Chineke gēnye kwa Ya oche-cze nna-Ya

Devid: 33 Ọ gābu kwa eze ulo Jakob rue m̄be nile ebigh-ebi; ala-eze-Ya agagh-agwu kwa agwu. 34 Meri we si m̄o-ozì zhu, Ìhe a gēsi aña me, ebe ọ digh nwoke m'mara? 35 M̄o-ozì ahu we za, si ya, M̄o Ns̄o gābiakwasi gi, ike nke Onye kachasi ìhe nile elu gēkpuchi kwa gi: n'ìhi nka Ìhe di ns̄o nke i di ime Ya, agākp̄o Ya Ọkpara Chineke. 36 Le kwa, Elizabet onye-ikwu-gi, ya onwe-ya aturuwo kwa ime nwa-nwoke n'agadi-ya: nka bu kwa ọnwa nke-isi ya, bú onye anākp̄o nwayi-àgà. 37 N'ìhi na ọ digh okwu ọ bula si Chineke n'ọnu puta nke nāgagh-adi irè. 38 Meri we si, Le, abum orù-nwayi nke Onye-nwe-ayi; ya dirim ka okwu-gi si di. M̄o-ozì ahu we pua n'ebe ọ n̄o.

39 Ma Meri biliri na m̄be ahu, ga elu-ala ọs̄o, b̄a n'otù obodo nke Juda; 40 we ba n'ulo Zakaraias, kele kwa Elizabet. 41 Ọ we rue, m̄be Elizabet nuru ekele Meri, nwa-ya wuliri n'af̄o-ya; Elizabet we juputa na M̄o Ns̄o; 42 ọ we welie olu-ya tisie nkpu ike, si, Gi onwe-gi bu onye aḡoziri aḡozì n'etiti ndinyom, ọ bu kwa onye aḡoziri aḡozì ka nkpuru nke af̄o-gi di. 43 Òle ebe ka nka si kwa rum, na nne Onye-nwem gābiakutem? 44 N'ìhi na le, m̄be olu ekele-gi ruru na ntim, nwam wuliri n'af̄om n'obi-ut̄o. 45 Nḡozì nādi-kwara nwayi ahu nke kwere na ìhe ndia gēmezu, bú nke agwaworo ya site n'ọnu Onye-nwe-ayi. 46 Meri we si,

Nkpuru-obim nēme ka Onye-nwe-ayi di uku,

47 Ọ nāt̄o kwa m̄om ut̄o nke-uku na Chineke, bú Onye-nz̄oputam.

48 N'ìhi na Ọ lere ọn̄odu di ala nke orù-Ya nwayi anya:

N'ìhi na le, site n'ub̄u a ọb̄o nile gākp̄om onye nḡozì diri.

49 N'ìhi na Onye di ike emewom ìhe uku di ìche ìche;

Aha-Ya di kwa ns̄o.

50 Ebere-Ya di-kwa-ra ndi nātu egwu Ya

Rue ọb̄o na ọb̄o.

51 Ọ werewo ogwe-aka-Ya gosi ike; Ọ chusawo ndi-npako n'èchìchè nke obi-ha.

52 Ọ wedawo ndi di ike pua n'ochè-eze-ha,

Weli kwa elu ndi ọn̄odu-ha di ala.

53 Ọ werewo ezi ìhe nile nyeju ndi agu nāgu af̄o;

Zipu kwa ndi-ọgaranya n'aka et̄u.

54 Ọ yeworo Israel nwa-Ya aka, Ka Ọ we cheta ebere

55 (Dika Ọ gwara nna-ayi-hà)

N'ebe Abraham na nkpuru-ya n̄o rue m̄be ebigh-ebi.

56 Meri we n̄oyere ya ìhe dika ọnwa at̄o, we laghachi n'ulo-ya.

57 Ma oge Elizabet zuru ka ọ gāmuta nwa; ọ we mua nwa-nwoke. 58 Ndi-apa:a-obi-ya na ndi-ikwu-ya we nu na Onye-nwe-ayi mere ka ebere-Ya di uku n'ebe ọ n̄o; ha we so ya n̄uri ọnu. 59 Ọ we rue n'ub̄ochi nke-asat̄o, na ha biara ibi nwatakiri ahu úgwù; ha we kp̄ob̄a ya Zakaraias, n'aha nna-ya. 60 Nne-ya we za, si, È-è; kama agākp̄o ya J̄on. 61 Ha we si ya, Ọ digh onye ọ bula n'etiti ndi-ikwu-gi nke anākp̄o aha nka. 62 Ha we fere nna-ya aka, ìhe ọ ch̄or̄o ka akp̄o ya.

63 Ọ we rīo ha ka ha nye ya ìhe eji ede akwukw̄o, ọ we de, si, Aha-ya bu J̄on. Ọ we ju ha nile anya. 64 Ngwa ngwa ọnu-ya we saghe, ìre-ya t̄opu kwa, ọ we nēkwu okwu, nāḡozì Chineke. 65 Ndi nile bi ha buruburu we tua egwu: ewe kwusa okwu ndia nile n'elu-ala Judia dum.

66 Ndi nile nke nuru ha we debe ha n'obi-ha, si, Aha madu gini kwa ka nwatakiri a gābu? N'ìhi na aka Onye-nwe-ayi diyere ya.

67 Nna-ya Zakaraias we juputa na M̄o Ns̄o, ọ we bu amuma, si,

68 Onye aḡoziri aḡozì ka Ọ bu, bú Onye-nwe-ayi, Chineke nke Israel;

N'ìhi na Ọ letawo ndi-Ya, lu-kwa-ra ha ọlu n̄aputa,

69 Ọ weliwo-kwa-ra ayi mpi nke nz̄oputa

N'ulo onye nējere Ya ozi, bú Devid

70 (Dika Ọ kwuru site n'ọnu ndi-amuma-Ya di ns̄o site n'oge mbu),

71 Nz̄oputa n'aka ndi-iro-ayi, na n'aka ndi nile nākp̄o ayi asì;

72 Imere nna-ayi-hà ebere, Na ìcheta ọb̄u-ndu ns̄o Ya;

73 Iyi Ọ n̄uru Abraham nna-ayi,

74 Ìkweye ayi, ebe ad̄oputaworo ayi n'aka ndi-iro-ayi,

Ka ayi nēkpere Ya nātugh egwu,

75 N'obi ọcha na ezi omume n'iru Ya ub̄ochi-ayi nile.

76 Ọzọ kwa, gi onwe-gi, nwatakiri, agākpọ gi onye-amuma nke Onye kachasi ihe nile elu:

N'ihì na i gāga n'iru Onye-nwe-ayi idozi uzọ-Ya nile;

77 Ime ndi nke Ya ka ha mara nzọputa Nime n̄baghara n̄mehie nile ha,

78 N'ihì obi ebere nke Chineke-ayi, Nke ọwuwa-anyanwu nke sitere n'elu gēleta ayi nime ya,

79 Imukwasi ndi nọ n'ọchichiri na onyinyo ọnwu ihè;

Iduzi ukwu-ayi ba n'uzọ udo.

80 Nwatakiri ahu we nētò, nēsi kwa ike na mọ-ya, ọ we nọ n'ọhia rue ubọchi ewere ya gosi Israel.

2 I Ma o rue na m̄be ahu, iwu si n'cbe Sisa Ọgustọs nọ puta na agēde aha madu nile bi n'elu-uwa dum madu bi n'akwukwọ. 2 Nka bu odide-aha mbu edere m̄be Kwirinios bu onye nāchi Siria. 3 Madu nile we ga ka ede aha-ha n'akwukwọ, onye ọ bula ọ ga obodo nke aka ya. 4 Josef we si kwa na Galili, site n'obodo Nazaret, rigo na Judia, ba n'obodo Devid nke anākpọ Betlehem, n'ihì na o si n'ulo na eriri Devid puta; 5 ka ọ we me ka cde aha ya na Meri n'akwukwọ, bú nwayi ekwere na ọ gālu, onye di kwa ime. 6 Ọ we rue, m̄be ha nọ n'ebe ahu, ubọchi-ya zuru ka ọ gāmuta nwa. 7 Ọ we muta Nwa-nwoke mbu ya; ọ we ke Ya n'akwā ọkiké, nyibe Ya n'ihe anētiye nri anu-ulo, n'ihì na uzọ adigh nye ha n'ulo ndi-ije.

8 Ndi-ọzụzụ-aturu di n'otù ala ahu nānọ n'ọhia, nēche kwa igwè aturu-ha n'abali. 9 Mọ-ozì nke Onye-nwe-ayi we guzo ha nso, ebube nke Onye-nwe-ayi muba-kwa-ra ha buruburu: ha we tua egwu nke-uku. 10 Mọ-ozì ahu we si ha, Unu atula egwu; n'ihì na le, anamezi unu ozi ọma nke oké ọnù nke gādiri ndi Israel nile: 11 n'ihì na ta n'obodo Devid ka amuru nye unu Onye-nzọputa, Nke bu Kraist Onye-nwe-ayi. 12 Nka gābu-kwa-ra unu ihe-iriba-ama-Ya; Unu gāhu Nwa ọhu ekere n'akwā ọkiké, nēdina kwa n'ihe anētiye nri anu-ulo. 13 Na mberede igwè usu ndi-mọ-ozì nke elu-igwe we nọyere mọ-ozì ahu, nētò Chineke, si,

14 Otuto diri Chineke n'ebe kachasi ihe nile elu,

Udo di kwa n'elu uwa n'etiti madu ndi ihe-ha di Ya ezi nma.

15 Ọ we rue, m̄be ndi-mọ-ozì puru n'ebe ha nọ la n'elu-igwe, ndi-ọzụzụ-aturu we sirità onwe-ha, Ka ayi je rue Betlehem ubu a, hu ihe a ekwuru nke emeworo, nke Onye-nwe-ayi mere ka ayi mara. 16 Ha we were ọsọ bia, hu Meri na Josef, na Nwa ọhu ahu ka O dinara n'ihe ahu anētiye nri anu-ulo. 17 Ma m̄be ha huru ya, ha me ka amara okwu agwara ha-ri bayere Nwatakiri ahu. 18 Okwu ndi-ọzụzụ-aturu gwara ha we ju ndi nile nuru ha anya. 19 Ma Meri debere ihe ndia nile ekwuru, nātughari ha n'obi-ya. 20 Ndi-ọzụzụ-aturu we laghachi, nēnye Chineke otuto, nētò kwa Ya n'ihì ihe nile ha nuru na nke ha huru, dika agwara ha.

21 M̄be ubọchi asatọ zuru ibi Ya úgwù, ewe kpọ aha-Ya JISUS, nke mọ-ozì kpọrọ ya m̄be akātugh ime Ya.

22 M̄be ubọchi nile nke ime ha ka ha di ọcha dika iwu nke Moses si di zuru, ha we kuru Ya rigoro Jerusalem, iche Ya n'iru Onye-nwe-ayi. 23 (dika edeworo ya n'iwu Onye-nwe-ayi, Nwa mbu ọ bula nke bu oke nke gughere akpà-nwa, agākpọ ya ihe nsọ nye Onye-nwe-ayi), 24 na inye ihe-ichu-aja dika okwu ekwuworo n'iwu Onye-nwe-ayi si di, Nduru abua, ma-ọbu umu-kpalakwukwu abua. 25 Ma le, otù nwoke nọ na Jerusalem, onye aha-ya bu Simeon; nwoke a bu kwa onye ezi omume na onye nātu egwu Chineke, nēche nkasi-obi nke Israel: Mọ Nsọ di kwa n'aru ya. 26 Mọ Nsọ duru ya-ri ọdu, na ọ gagh-ahu ọnwu, rue m̄be ọ gāhu Kraist nke Onye-nwe-ayi. 27 Ọ we bia na Mọ ahu nime ulo uku Chineke: m̄be ndi muru Ya kubatara Nwatakiri ahu, bú Jisus, ka ha we mere Ya dika omume iwu Chineke si di, 28 ya onwe-ya we nara Ya nke-ọma, kuru Ya n'aka-ya, gozi kwa Chineke, si,

29 Onye-nwem, ubu a ka I nārapu orù-Gi ka ọ la

N'udo, dika okwu-Gi si di;

30 N'ihì na anyam ahuwo nzọputa-Gi,

31 Nke I doziri n'iru ndi nile;

32 Ihè agēkpughere mba nile ọzọ,

Na ebube ndi-Gi, bú Israel.

33 Ihe ekwuru bayere Ya we nēju kwa nna-Ya na nne-Ya anya; 34 Simeon we

gòzie ha, si kwa Meri nne-Ya, Le, edowo Nwa nka ka Q buru òdida na nbili nke òtutu madu n'Israel; ka Q buru kwa ihe-iriba-ama anèkwu okwu megide; 35 ma mma-agma gāduwa kwa nkpuru-obi gi onwe-gi; ka ewe kpughe èchìchè nke si n'òtutu obi puta. 36 Otù onye anàkpò Ana di kwa, bú onye-amuma-nwayi, nwa-nwayi Fanuel, nke si n'èbo Asha puta (nwayi a aghòwo ezi agadi, ebe ya na di-ya biri arò asa site na nwa-abòghò-ya, 37 ò we nòdu n'òndu nwayi di-ya nwuru rue ògu arò anò na anò), onye nāpugh n'ulo Chineke, ma ò were obubu-ònu na aririò nēkpere Chineke abali na ehie. 38 Q we bia rue ebe ahu n'otù oge hour ahu, we kele Chineke, gwa kwa ndi nile nēche n̄aputa nke Jerusalem okwu bayere Ya. 39 M̄be ha mezuru ihe nile nke di ka iwu Onye-nwe-ayi si di, ha we laghachi na Galili, rue obodo nke aka ha, bú Nazaret.

40 Nwatakiri ahu we nētó, nēsi kwa ike, nējuputa n'amam-ihe: amara Chineke di kwa n'aru Ya.

41 Ndi muru Ya nēje Jerusalem kwa-arò n'ememe ngabiga. 42 M̄be Q ̄ara arò iri na abua, ha we rigo dika omume nke ememe ahu si di; 43 m̄be ha nòzuru ubòchi nile, m̄be ha nālaghachi, Nwa-okoro ahu, bú Jisus, we nòdu n'azu na Jerusalem; ndi muru Ya amagh kwa ya; 44 ma ebe ha chère na Q di n'usu-ha, ha jere ije otù ubòchi; ha nāchò kwa Ya n'etiti ndi-ikwu-ha na ndi ha mara: 45 m̄be ha nāchòtagh Ya, ha we laghachi na Jerusalem, nāchò Ya. 46 Q we rue, m̄be ubòchi atò gasiri, ha hu Ya n'ulo Chineke, ka Q nòduru n'etiti ndi-òzizi, nānu okwu-ha, nāju kwa ha ajuju: 47 ibobo nghòta-Ya na òziza nile Ya we nwua ndi nile nuru okwu-Ya n'aru. 48 M̄be ha huru Ya, ibobo we nwua ha n'aru: nne-Ya we si Ya, Nwam, Gini mere I meso ayi otù a? le, nna-Gi na mu onwem nāchò Gi n'obi ufu. 49 Q we si ha, Gini mere unu nāchòm? ùnu amatagh na aghaghm idi n'ihe nke Nnam? 50 Ma ha onwe-ha aghòtagh okwu Q gwara ha. 51 Q we so ha rida, bia rue Nazaret; Q we nòdu n'òkpuru ha: nne-Ya we nēdebe ihe nile ekwuru n'obi-ya.

52 Jisus we nāga n'iru n'amam-ihe na

ogologo, nāga kwa n'amara n'èbe Chineke na madu nò.

3 I Ma n'arò nke-iri-na-ise n'òchichi nke Taibriòs Sisa, m̄be Pòntiòs Pailat bu onye nāchi Judia, m̄be Herod bu kwa tetrarch nke Galili, m̄be nwanne-ya Filip bu kwa tetrarch nke ala Ituria na Trakonaitis, m̄be Lisantias bu kwa tetrarch nke Abiini, 2 m̄be Anas na Kaiafas bu ndi-isi-nchu-aja, okwu Chineke biakutere Jòn nwa Zakaraias n'òhia. 3 Q we bia n'ala nile di Jòdan buruburu, nēkwusa baptism nke nchèghari ka ewe ̄aghara nmehie; 4 dika edeworo ya n'akwukwò okwu Aisaiya onye-amuma, si,

Olu otù onye nēti nkpu n'òhia, si,

Dozienu uzò Onye-nwe-ayi,

Menu okporo-uzò-Ya ka ha guzozie.

5 Agēkpoju ndagwurugwu ò bula,

Agēme kwa ka ugwu ò bula na ugwu ntà ò bula di ala;

Ebe di n̄bagò gāghò kwa ebe guzoziri eguzozì,

Ebe nile di nkputankpu gābu kwa uzò di lari;

6 Madu nile gāhu kwa n̄òputa Chineke.

7 Ya mere ò si igwè madu ahu ndi puru ka ò me ha baptism, Unu umu nke aju-ala, ònye gosiri unu ka unu ̄anari iwe gaje ibia? 8 Ya mere mianu nkpuru kwesiri nchèghari-unu, unu amalite-kwa-la ikwu nime onwe-unu, si, Ayi nwere Abraham na nna: n'ihì na asim unu, na Chineke puru ime ka umu tolitere Abraham site na nkume ndia. 9 Ma òbuná ubu a anātukwasi kwa anyu-ike na nkporògwu osisi nile; ya mere anēbutu osisi ò bula nke nāmigh nkpuru òma, tubà kwa ya nime òku. 10 Igwè madu ahu we jua ya, si, Q bu kwa gini kwesiri ka ayi me? 11 Q we za, si ha, Onye nwere uwe-ime abua, ya me onye nēnwegh ka ò keta; onye nwe-kwa-ra nri, ya me otù ahu. 12 Ndi-òna-utu bia-kwa-ra ka eme ha baptism, ha we si ya, Onye-òzizi, gini kwesiri ka ayi me? 13 Q si ha, Unu apunara!a madu kari ihe akaworo unu. 14 Ndi-agma nēje ozi ju-kwa-ra ya, si, Ayi onwe-ayi kwa, gini kwesiri ka ayi me? Q si ha, Unu ejidela onye ò bula aka ike, ebe-kwa-la onye ò bula cbubo

ugha; ka afọ ju kwa unu n'ego-ọlu-unu.

15 Mbe ndi-Ju nọ nēle anya, mbe madu nile nātughari kwa n'obi-ha ihe bayere Jọn, ma elegh anya ya onwe-ya bu Kraist ahu, 16 Jọn zara, si ha nile, Mu onwem nēji miri me unu baptism n'ezie; ma Onye kam ike nābia, Onye m'nērugh itọpu eriri akpukpọ-ukwu-Ya: Onye ahu gēji Mọ Nsọ na ọku me unu baptism: 17 Onye ihe-ifucha-ọka-Ya di n'aka-Ya, ifuchapu ebe-nzocha-ọka-Ya nke-ọma, na ikpokọta ọka-Ya n'ọba-Ya; ma O gēji ọku anāpugh imenyu emenyu rechapu iḅoḅo.

18 Ya mere o ji ọtutu idu-ọdu di iche iche zi ndi-Ju ozi ọma; 19 ma Herod, bú tetrarch, ebe Jọn turu ya nmehie-ya n'anya, bú ihe bayere Herodias nwunye nwa-nna-ya, na ihe bayere ajọ ihe nile Herod mere, 20 ọ tukwasi-kwa-ra nka n'elu ihe nile, na ọ mechibidoro Jọn n'ulo-nkpọrọ.

21 Ma mbe emere ndi-Ju nile baptism, o rue, mbe emesi-kwa-ra Jisus baptism, mbe O nēkpe kwa ekpere, na emeghere elu-igwe, 22 Mọ Nsọ we fedakwasi Ya n'oyiyi aru, dika nduru, olu we site n'elu-igwe, si, Gi onwe-gi bu Ọkparam M'huru n'anya; ihe-Gi dim ezi nma.

23 Ma Jisus onwe-ya, mbe O malitere izi ihe, O ọbara ihe dika orú arọ na iri, buru Nwa Josef (dika echere), nwa Hili, 24 nwa Matat, nwa Livai, nwa Melkai, nwa Janai, nwa Josef, 25 nwa Matataias, nwa Emos, nwa Nehum, nwa Esli, nwa Nagai, 26 nwa Meat, nwa Matataias, nwa Semein, nwa Josek, nwa Joda, 27 nwa Joanan, nwa Risa, nwa Zerubabel, nwa Shealtiel, nwa Nirai, 28 nwa Melkai, nwa Adai, nwa Kosam, nwa Elmadam, nwa Ia, 29 nwa Jisus, nwa Elieza, nwa Jorim, nwa Matat, nwa Livai, 30 nwa Simeon, nwa Judas, nwa Josef, nwa Jonam, nwa Elaiakim, 31 nwa Melea, nwa Mena, nwa Matata, nwa Netan, nwa Devid, 32 nwa Jesi, nwa Obed, nwa Boaz, nwa Salmon, nwa Nahshon, 33 nwa Aminadab, nwa Admin, nwa Anai, nwa Hezron, nwa Perez, nwa Juda, 34 nwa Jekob, nwa Aisak, nwa Abraham, nwa Tira, nwa Nehoa, 35 nwa Serug, nwa Reu, nwa Peleg, nwa Iba, nwa Shela, 36 nwa

Kainan, nwa Afaksad, nwa Shem, nwa Noa, nwa Lemek, 37 nwa Metusela, nwa Inok, nwa Jered, nwa Mahalaleel, nwa Kenan, 38 nwa Enos, nwa Set, nwa Adam, nwa Chineke.

4 1 Ma ebe Jisus juputara na Mọ Nsọ, 4 O si na Jọdan laghachi, Mọ ahu we duru Ya nāgaghari n'ọhia, 2 ekwensu nānwā kwa Ya ọgu ubọchi abua. O righ kwa ihe ọ bula n'ubọchi ahu: mbe ha zuru, agu we gua Ya. 3 Ekwensu we si Ya, O buru na I bu Ọkpara Chineke, gwa nkume a ka ọ ghọ oḅe achicha. 4 Jisus we za ya, si, Edewo ya n'akwukwọ nsọ, si, O bugh nání achicha ka madu gēji di ndu. 5 O we duru Ya rigo, we gosi Ya ala-eze nile nke elu-uwa dum madu bi na nkpirikpi cge. 6 Ekwensu we si Ya, Gi ka m'gēnye ike a nile, na ebube-ha: n'ihí na ararawo ya nye n'akam; onye ọ bula m'chọ-kwara inye ya m'nye ya. 7 Ya mere ọ buru na Gi onwe-gi gākpọ isi ala n'irum, ihe a nile gābu nke Gi. 8 Jisus we za, si ya, Edewo ya n'akwukwọ nsọ, si, Onye-nwe-ayi Chineke-gi ka i gākpọ isi ala nye, ọ bu kwa nání Ya ka i gēkpere. 9 O we duru Ya ga Jerusalem, guzo Ya n'elu akuku ulo uku Chineke, si Ya, O buru na I bu Ọkpara Chineke, si n'ebe a tuda Onwe-gi n'ala: 10 n'ihí na edewo ya n'akwukwọ nsọ, si,

Ndi-mọ-ozí-Ya ka O gēnye iwu bayere gi, iche gi:

11 Ọzọ,

O bu kwa n'elu aka-ha kaha gēburugi, Ka i ghara ikpọbi ukwu-gi na nkume ma elegh anya.

12 Jisus we za, si ya, Ekwuwo, si, Anwala Onye-nwe-ayi Chineke-gi.

13 Mbe ekwensu nwasiri ọnwunwa nile, ọ we si n'ebe O nọ pua rue mbe ọzọ.

14 Jisus we laghachi na Galili n'ike Mọ Nsọ: ụdé-Ya we pua jesa n'ala dum di buruburu. 15 Ya onwe-ya we nēzi ihe n'ulo-nzukọ nile ha, madu nile nēnye kwa Ya otuio.

16 O we bia rue Nazaret, ebe azuputara Ya-ri, O we ba n'ulo-nzukọ-ha n'ubọchi-izu-ike, dika O nēme mbe dum, O we bilie igu akwukwọ. 17 Ewe nye Ya akwukwọ Aisaia onye-amuma n'aka. O we meghe akwukwọ ahu, chọta ebe edeworo ya, si,

18 Mọ nke Onye-nwe-ayi di n'arum. N'ihina na Ọ terem manu izi ndi-ọbeye ozi ọma:

Ọ ziteworom ikwusa ọrira gwa ndi adọtara n'agha,

Na ikwusa ihu-uzọ gwa ndi-isi, Izipu ndi etihaworo aru ka ha la,

19 Ikwusa arọ mbe Onye-nwe-ayi nānara madu nke-ọma.

20 Ọ we kpuchie akwukwọ ahu, were ya nyeghachi onye nējere ha ozi, we nọdu ala: ndi nile nọ n'ulo-nzukọ ahu we nēlegide Ya anya.

21 Ọ we malite isi ha, Ta ka emezuworo ihe a edeworo n'akwukwọ nsọ na nti-unu. 22 Ha nile we buru ndi-āmā-Ya, okwu nile nke amara nke si n'ọnu-Ya puta nēju kwa ha nile anya: ha we si, Onye a, Ọ bugh Nwa Josef?

23 Ọ we si ha, N'ezie unu gaturum ilu a, Dibia, me ka aru Gi onwe-gi di ike: ka ihe ayi nuru na emere ha na Kapanauum ra, me kwa otú a n'ebe a n'obodo nke aka Gi.

24 Ọ we si, N'ezie asim unu, Ọ digh onye-amuma ọ bula nke anara nke-ọma n'obodo nke aka ya.

25 Ma n'ezie ka M'nāsi unu, Ọtutu ndinyom di-ha nwuru di n'ala Israel n'ubochi Elaija, mbe emechiri elu-igwe arọ atọ na ọnwā isi, mbe oké unwu dara n'ala ahu nile;

26 ma ọ digh onye ọ bula nime ha ka ezigara Elaija, kama nānī Zarefat, n'ala Saidon, jekuru nwayi di-ya nwuru.

27 Ọtutu ndi-ekpenta di kwa n'Israel na mbe Elaisha onye-amuma; ma ọ digh onye ọ bula nime ha emere ka ọ di ọcha, kama nānī Neaman onye Siria.

28 Onuma we juputa ha nile n'ulo-nzukọ ahu, mbe ha nuru okwu ndia; 29 ha we bilie, chupu Ya n'obodo ahu, duru Ya ga rue mpempe ugwu nke ewuru obodo-ha n'elu ya, ka ha we kwada Ya n'ala.

30 Ma Ya onwe-ya gabigara n'etiti ha la.

31 Ọ we ridata na Kapanauum, otú obodo nke Galili, Ọ we nēzī ha ihe n'ubochi-izu-ike:

32 ibobo ozizī-Ya we nwua ha n'aru; n'ihina na okwu-Ya di n'ike. 33 Otú nwọke nọ kwa n'ulo-nzukọ-ha, nke nwere mọ nke mọ ọjọ nādigh ọcha; ọ we were oké olu tisie nkpu ike, si,

34 Rapu! ginl ka ayi na Gi nwekọrọ, Jisus Onye Nazaret? I biara ila ayi n'iyi? amataram I, Onye I bu, Onye Nsọ ahu nke Chineke.

35 Jisus we bara ya nba, si, Kpuchie ọnu-gi, si

kwa nime ya puta. Mbe mọ ọjọ ahu tudasiri ya n'ala n'etiti ha, ọ we si nime ya puta, nēmerugh ya aru. 36 Ibobo we nwua ha nile n'aru, ha we kwurita n'etiti onwe-ha, si, Gini bu okwu a? n'ihina na O ji ichi-isi na ike nye ndi-mọ nādigh ọcha iwu, ha we puta.

37 Uzú-Ya we tua gazue n'ebe nile nke ala di obodo ahu buruburu.

38 Ọ we si n'ulo-nzukọ ahu bilie, ba n'ulo Saimon. Ma oké aru-ọku jisiri nne nwunye Saimon ike; ha we kpere Ya ekpere bayere ya.

39 Ọ we guzo n'akuku ya, bara aru-ọku ahu nba; aru-ọku ahu we rapu ya: ngwa ngwa ọ we bilie nēje-kwa-ra ha ozi.

40 Ma mbe anyanwu nāda, ndi nile, ka ha ra, bú ndi nwere madu aru nādigh nma n'oria di iche iche, kuru ha biakute Ya; Ọ we bikwasi ha nile n'otú n'otú aka-Ya abua, me kwa ka aru di ha ike.

41 Ndi-mọ ọjọ puta-kwa-ra n'otutu madu, nēti nkpu, si, Gi onwe-gi bu Ọkpara Chineke. Ma Ọ nābara ha nba, Ọ kwegh kwa ka ha kwue okwu, n'ihina ha matara na Ya bu Kraist.

42 Ma mbe chi bọrọ, Ọ pua ga n'ebe bu ọhia: igwé madu nile we nāchọ Ya, we biakute Ya, malite kwa ibochi Ya, ka Ọ ghara isi na nke ha ga ebe ọzọ.

43 Ma Ọ siri ha, Aghaghm izi kwa obodo n'le ọzọ ozi ọma ala-eze Chineke: n'ihina eziterem ime nka.

44 Ọ nēkwusa kwa okwu Chineke n'ulo-nzukọ nile nke Galili.

5 I Ma o rue, mbe igwé madu nādagide Ya nānu kwa okwu Chineke, na Ya onwe-ya nēguzo n'usọ ọdọ-miri Genesaret;

2 Ọ we hu uḅọ abua ka ha guzoro n'usọ ọdọ-miri ahu: ma ndi-ọkú esiwori nime ha pua, ha nāsa kwa ihe ha ji eḅu azú.

3 Ọ we ba n'otú nime uḅọ abua ahu, nke bu nke Saimon, we kpere ya ka o si n'ala nupu nke-nitá. Ọ we nọdu, si n'uḅọ nēzī igwé madu nile ihe.

4 Ma mbe Ọ kwubiri okwu, Ọ si Saimon, Nupu n'ọḅu-miri, wuyenu ihe unu ji eḅu azú ka unu ḅue azú.

5 Saimon we za, si, Nna-ayi, ayi dọburu onwe-ayi n'ọlu ogologo abali a dum, ma ayi eḅutagh ihe ọ bula: ma n'okwu-Gi m'gāwuye ihe eji eḅu azú.

6 Mbe ha mesiri nka, ha we nwuta oké igwé azú; ihe-ha eji eḅu azú we nādọka;

7 ha we fere ndi-nketa-ibe-ha aka, bú

ndi nọ n'ubọ-ha ọzọ, ka ha bia yere ha aka. Ha we bia, bujue ubọ abua ahu, ya mere ha malitere imikpu. 8 Ma mbe Saimon Pita huru ya, ọ we da n'ala n'ikperé Jisus, si, Si n'ebe m'nọ pua; n'ihí na abum onye-nmehie, Onye-nwe-ayi. 9 N'ihí na ibobo obubu azù ha buru nwuru ya na ndi nile ya na ha nọ n'aru; 10 otú ahu ka ibobo nwu-kwa-ra Jemes na Jón, umu Zebedi, n'aru, ndi ha na Saimon bu ndi-nnwekọ. Jisus we si Saimon, Atula egwu; site n'ubu a i ganānwuta madu na ndu. 11 Mbe ha iyere ubọ-ha n'ala, ha we rapu ihe nile, so Ya.

12 O rue. mbe Ọ nọ n'otú nime obodo ahu, le, otú nwoke nke ekpenta juputara n'aru: ma mbe ọ huru Jisus o da kpuchie iru-ya n'ala, riọ Ya, si, Onye-nwe-ayi, ọ buru na I nāchọ, I puru ime ka m'di ọcha. 13 Ọ we setipu aka-Ya, metu ya, si, Anamachọ; ka eme ka i di ọcha. Ngwa ngwa ekpenta ahu we rapu ya. 14 Ya onwe-ya we nye ya iwu ka ọ ghara igwa onye ọ bula: Ọ si kwa ya, Kama laba, were onwe-gi gosi onye-nchu-aja, che kwa n'iru Chineke ihe bayere ime gi ka i di ọcha, dika Moses nyere n'iwu, ka ọ buru ha àmà. 15 Ma okwu bayere Ya fesakariri nke-uku: oké igwè madu we nābakọ inu okwu-Ya, ka ewe me kwa aru-ha nke nādigh nma ka ọ di ike. 16 Ma Ya onwe-ya nēwezuga Onwe-ya n'ebe bu ọhia, nēkpe kwa ekpere.

17 O rue n'otú nime ubochi ahu, na Ya onwe-ya nēzi ihe; ndi-Farisi na ndi-ozizi iwu Moses nānọ kwa Ya nso, ndi siri n'ooodo ntà nile nke Galili na Judia na Jerusalem puta: ike nke Onye-nwe-ayi diyé-kwa-ra Ya ime ka aru di madu ike. 18 Ma le, ndikom butere otú nwoke akuku-aru-ya nwuru anwu n'elu ihe-ndina: ha we nāchọ uzọ ibubata ya, na itọbọ ya n'iru Ya. 19 Ebe ha nāhugh uzọ ha gēsi bubata ya n'ihí igwè madu ahu, ha we rigo n'elu ulo, we si n'okpukpu ulo buda ya na ute-ya n'etiti n'iru Jisus. 20 Mbe Ọ huru okwukweha, Ọ si, Nwoke, abagharawo gi nmehie-gi nile. 21 Ndi-ode-akwukwọ na ndi-Farisi we malite itule n'obi-ha, si, Onye bu Nwoke a Nke nēkwu okwu nkwulu? Onye puru ibaghara nmehie, ma-ọbugh nāni Chineke? 22 Ma ebe Jisus

mazuru ihe ha nātule n'obi-ha, Ọ za, si ha, Gini mere unu nātule ihe n'obi-unu? 23 Ọle nke ka nfé, isi, Abagharawo gi nmehie-gi nile; ma-ọbu isi, Bilie, jeghari kwa? 24 Ma ka unu we mata na Nwa nke madu nwere ike n'elu uwa ibaghara nmehie (Ọ si onye ahu ukwu-ya nwuru anwu), M'si gi, Bilie, chiri ute-gi, ga ulo-gi. 25 Ngwa ngwa ọ we bilie n'iru ha, chiri ihe o ji dina, je uloya, nēto Chineke. 26 Ibobo we nwua ha nile n'aru, ha we to Chineke; egwu juputa-kwa-ra n'obi, ha si, Ayi ahuwo ihe-ebube ta.

27 Mbe ihe ndia gasiri Ọ pua, hu onye-ona-utu, nke anākpọ aha-ya Livai, ka ọ nọduru n'ulo-ütü, Ọ si ya, Som. 28 Ọ we rapu ihe nile, bilie, so Ya. 29 Livai we siere Ya nri uku n'ulo-ya iji nara Ya nke-oma: oké igwè ndi-ona-utu na ndi ọzọ di kwa ndi soro ha nọdu na nri. 30 Ndi-Farisi na ndi-ode-akwukwọ-ha we tamube imegide ndi nēso uzọ-Ya, si, N'ihí gini ka unu nēso ndi-ona-utu na ndi-nmehie ndia nēri ihe? 31 Jisus we za, si ha, Nkpà dibia akpagh ndi aru di nma; kama ọ nākpa ndi aru nādigh nma. 32 Abiaghm ikpọ ndi ezi omume kama ọ bu ndi-nmehie ka ha chēgharia. 33 Ha we si Ya, Ndi nēso uzọ Jón nēbu ọnu ọtutu mbe, nāriọ kwa aririọ; otú ahu ka ndi nēso uzọ ndi-Farisi nēme kwa; ma ndi nke Gi nēri nānu kwa. 34 Ma Jisus siri ha, Ọ gābu na unu puru ime ka umu-ndikom nke ulo anālu nwunye ọhu bue ọnu, mbe ha na Onye nālu nwunye ọhu nānọ? 35 Ma ubochi gābia; mbe agānapu kwa ha Onye nālu nwunye ọhu, mbe ahu ka ha gēbu ọnu n'ubochi ahu. 36 Ọ we tu-kwa-ra ha ilu, si, Ọ digh onye ọ bula nādokapu iberibe ákwà ọbuba n'uwe ọhu tukwasi ya n'uwe ochie; eme otú a, ọ gādọka nke-ọhu, ọzọ kwa, iberibe ákwà ọbuba si n'uwe ọhu ahu puta agagh-adabà na nke-ochie. 37 Ọ digh kwa onye ọ bula nābaye manya-vine ọhu na karama-akpukpọ ochie; eme otú a, manya-vine ọhu gābawa karama-akpukpọ, manya onwe-ya gāwusi, karama-akpukpọ ahu gāla kwa n'iyi. 38 Ma aghagh ibaye manya-vine ọhu na karama-akpukpọ ọhu. 39 Ọzọ kwa, ọ digh onye ọ bula, mbe ọ nūworo manya-

vine ochie, nāchọ nke-ọhu: n'ihl na ọ si, Nke-ochie di nma.

6 1 O rue na O nāga n'etiti ubi ọka n'ubọchi-izu-ike; ndi nēso uzọ-Ya we nāghọ oko ọka, nāta, nāmazu ha n'aka-ha. 2 Ma ufọdu nime ndi-Farisi siri, Gini mere unu nēme ihe nēzigh ezi n'iwu ime n'ubọchi-izu-ike? 3 Jisus we za ha, si, Ọnu agugh ọbunā ihe a, nke Devid mere, mbe agu guru ya, ya onwe-ya na ndi soro ya; 4 otu ọ batara n'ulo Chineke, were kwa ope achicha anēche n'iru Chineke rie ya, ọ we nye kwa ndi ya na ha yikọ; nke nēzigh ezi n'iwu ka erie, ma ọ bu nāni ndi-nchu-aja ka o ziri ezi? 5 O we si ha, Nwa nke madu bu Onye-nwe ubọchi-izu-ike.

6 O we rue n'ubọchi-izu-ike di ichie, na O batara n'ulo-nzukọ-ha, we nēzi ihe: otu nwoke nọ kwa n'ebe ahu, aka-nri-ya kponwu-kwa-ra akponwu. 7 Ma ndi-ode-akwukwọ na ndi-Farisi nēche Ya, ma O gēme ka aru-ya di ike n'ubọchi-izu-ike; ka ha we hu ihe ha gēji bo Ya ebubo. 8 Ma Ya onwe-ya matara ihe ha nātule n'obi; O we si nwoke ahu aka-ya kponwuru akponwu, Bilie, guzo n'etiti. O we bilie, guzo kwa. 9 Jisus we si ha, Anamaju unu, O ziri ezi n'iwu ime ezi ihe, ma-ọbu ime ihe ọjọ, n'ubọchi-izu-ike? izọputa ndu, ma-ọbu ila ya n'iyi? 10 Mbe O lesiri ha nile anya buruburu, O we si ya, Setipu aka-gi. O we me ya: ewe me ka aka-ya di ka ọ di mbu. 11 Ma ndi ahu juputara n'enwegh-uche; ha we nēkwurita n'etiti onwe-ha ihe ha gēme Jisus.

12 O rue n'ubọchi ndia, na O puru rigo n'ugwu ahu ikpe ekpere; O we nọgide n'ogologo abali ahu nile n'ikpe ekpere nye Chineke. 13 Mbe chi boro, O kpọ ndi nēso uzọ-Ya biakute Ya: O we roputa nime ha madu iri na abua, ndi O kpọ-kwa-ra aha-ha ndi-ozl; 14 Saimon, onye O kpọ-kwa-ra aha-ya Pita, na Andru nwa-nne-ya, na Jemes na Jon, na Filip na Batolomiu, 15 na Matiu na Tomas, na Jemes nwa Alfios, na Saimon onye anākpọ Zilotis, 16 na Judas nwa Jemes, na Judas Iskariot, onye ghoro onye rara ya nye; 17 O we so ha rida, guzo n'ebe di lari, Ya na oké igwé ndi nēso uzọ-Ya, na oké otutu ndi-Ju ndi si na Judia nile na Jerusalem, na usọ oké osimiri nke Taia na Saidon,

puta, ndi biara inu okwu-Ya, na ka ewe me ka aru-ha di ike n'oria-ha nile; 18 eme-kwa-ra ka aru-ha di ike, bu ndi mọ nādigh ọcha nēsohu. 19 Igwé madu ahu nile we chọ imetu Ya aka: n'ihl na ike nēsi n'aru-Ya puta, nēme kwa ka aru di ha nile ike.

20 Ya onwe-ya we welie anya-Ya elu le ndi nēso uzọ-Ya, si, Ngozi nādiri unu, bu ndi-opeye: n'ihl na ala-eze Chineke bu nke unu. 21 Ngozi nādiri unu ndi agu nāgu ubu a: n'ihl na afọ gēju unu. Ngozi nādiri unu ndi nākwa ákwá ubu a: n'ihl na unu gāchì ọchì. 22 Ngozi nādiri unu, mbe ọ bula madu gākpọ unu asi, mbe ọ bula ha gēkewapu kwa unu, ta kwa unu uta, tufu kwa aha-unu dika ajọ ihe, n'ihl Nwa nke madu. 23 Nurianu ọnu n'ubọchi ahu, wuli-kwa-nu elu n'ihl ọnu: n'ihl na le, ugwo-ọlu-unu di uku n'elu-igwe: n'ihl na otu ahu ka ndi bu nna-ha mere ndi-amuma. 24 Ma ahuhu gādiri unu ndi-ogaranya: n'ihl na unu nēnwezu nkasi-obi-unu. 25 Ahuhu gādiri unu, ndi afọ juworo ubu a: n'ihl na agu gāgu unu. Ahuhu gādiri unu, ndi nāchì ọchì ubu a: n'ihl na unu gēru ọjọ kwa kwa ákwá. 26 Ahuhu gādiri unu, mbe ọ bula madu nile gēkwu okwu ọma bayere unu: n'ihl na otu ahu ka ndi bu nna-ha mere ndi-amuma ugha.

27 Ma asim unu ndi nānu okwum, Nāhunu ndi-iro-unu n'anya, nēmenu ihe ọma nye ndi nākpọ unu asi, 28 nāgọzinu ndi nābu unu ọnu, nēkpe ekpere nye ndi nākpali unu. 29 Onye ọ bula nke nēti gi aka n'otu nti, chekwa-ra ya nke-ozọ; onye nānapu kwa oké uwe-gi, ebochila ya inara kwa uwe-ime-gi. 30 Nēnye onye ọ bula nāriọ gi; onye nānapu gi ihe-gi, ariọ-kwa-la ha n'aka-ya ozọ. 31 Dika unu nāchọ kwa ka madu mere unu, unu onwe-unu nēme kwa ha otu ahu. 32 O buru kwa na unu ahụ ndi ahu n'anya, bu ndi nāhu unu n'anya, aha ekele gini diri unu? n'ihl na ọbunā ndi-nmehie nāhu ndi ahu n'anya, bu ndi nāhu ha n'anya. 33 O buru kwa na unu eme ezi ihe nye ndi nēme ezi ihe nye unu, aha ekele gini diri unu? n'ihl na ọbunā ndi-nmehie nēme otu ihe ahu. 34 O buru kwa na unu ewere ihe binye-ha, bu ndi unu nēle anya na unu gānata n'aka-ha, aha ekele gini diri unu? ọbunā ndi-nmehie nēwere ihe binye ndi-

nmehie, ka ha we nara kwa nke ra ka ya. 35 Ma nāhunu ndi-iro-unu n'anya, nēme-kwa-nu ezi ihe nye ha, nēbinye kwa ihe, ghara iwepu itukwasi-obi; ugwo-olu-unu gādi kwa uku, unu gābu kwa umu nke Onye kachasi ihe nile elu: n'ihhi na Ya onwe-ya nwere iru-oma n'ebe ndi nēnwegh ekele na ndi bu ajo madu no. 36 Nwenu obi-ebere, dika Nna-unu nwere obi-ebere. 37 Ozọ, unu ekpela ikpé, agagh-ekpe kwa unu ikpé ma-qli: unu ama-kwa-la ikpé, agagh-ama kwa unu ikpé ma-qli: rapunu, agārapu kwa unu: 38 nēnyenu, agēnye kwa unu; otütü oma, nke abiadaworo ala, yokota, nke nējubiga kwa oké, ka ha gēnye n'obi-unu. N'ihhi na ihe unu ji tü ihe ka agēji tü-kwa-ra unu ozọ.

39 O we tu-kwa-ra ha ilu, si, Onye-isi puru idu onye-isi? ha abua agagh-adaba n'olulü? 40 Onye nēso uzọ onye-ozizi adigh-aka onye-ozizi-ya: ma onye o bula mbe emere ya ka o zue oké gādi ka onye-ozizi-ya. 41 Ma gini mere i ji le irighiri ahilia nke di n'anya nwa-nna-gi, ma i tugharigh uche na ntuhie nke di n'anya ike gi? 42 Ma-öbu i si ana pu isi nwa-nna-gi, Nwa-nnam, kwe ka m'tupu righiri ahilia ahu nke di n'anya-gi, mbe gi onwe-gi nāhugh ntuhie nke di n'anya nke gi? Onye-iru-abua, buru uzọ tupu ntuhie ahu n'anya nke gi, mbe ahu ka i gēlegide anya itupu irighiri ahilia ahu nke di n'anya nwa-nna-gi. 43 N'ihhi na o digh osisi oma o bula nke nāmi nkpuru nābagh n'ihhe; ozọ kwa, o digh osisi o bula nābagh n'ihhe nke nāmi nkpuru oma. 44 N'ihhi na amara osisi o bula site na nkpuru nke aka ya. N'ihhi na madu adigh-ekpokota nkpuru fig site n'ogwu, ha adigh-aghota kwa nkpuru-vine site n'obi-ogwu. 45 Ezi madu site n'ezii akü nke obi-ya nēweputa ezi ihe; ajo madu site kwa n'ajo akü nke obi-ya nēweputa ajo ihe: n'ihhi na onu-ya nēkwu okwu site n'ihhe nke obi nwebigara oké.

46 Ma gini mere unu nākpom, Onye-nwe-ayi, Onye-nwe-ayi, ma unu emegh ihe nile M'kwuru? 47 Onye o bula nke nābiakutem, nke nānu kwa okwum nile, nke nēme kwa ha, M'gēgosi unu onye o yiri: 48 o yiri madu nke nēwu ulu, onye gwuru gwumi kwa, we to ntọ-ala n'elu oké nkume: mbe miri juru, osimiri we tikwasi ulu ahu, ma o nwegh ike ime

ya ka o me nkpatu: n'ihhi na ewuru ya nke-oma. 49 Ma onye nānu, ma o megh ha, yiri madu nke nēwu ulu n'elu ala nēnwegh ntọ-ala; nke osimiri tikwasiri, ngwa ngwa o we dakasi; nbibi nke ulu ahu di kwa uku.

7 1 Mbe O kwubiri okwu-Ya nile na nti ndi-Ju, O we ba na Kapanauum.

2 Ma aru adigh orü otü ochi-agma nāchi ogu ndi-agma ise nma, onye di ya oké onu-ahia, o no n'onu onwu. 3 Mbe o nuru ihe bayere Jisus, o we zigara Ya ndi-okenye nke ndi-Ju, nārio Ya ka O bia zoputa orü-ya. 4 Ma mbe ha biakutere Jisus, ha riosie Ya ike, si, O bu onye kwesiri ka I mere ya ihe a: 5 n'ihhi na o nāhu mba-ayi n'anya, ya onwe-ya wu-kwa-ra ulu-nzukọ-ayi nye ayi. 6 Jisus we so ha ga. Ma mbe O nādigh n'ebe di anya n'ulo-ya uhu a, ochi-agma ahu nāchi ogu ndi-agma ise we zigara Ya ufodu ndi-eyi-ya, si Ya, Onye-nwe-ayi, esobula Onwe-gi: n'ihhi na erughm ka I ba n'okpuru ulom: 7 n'ihhi nka agughm onwem onye kwesiri ibiakute Gi: kama were okwu-onu kwue, agēme kwa ka aru onye nējerem ozi di ike. 8 N'ihhi na mu onwem bu kwa onye edoro n'okpuru ike, nēnwe ndi-agma n'okpuru mu onwem: m'we si onye a, Ga, o ga; m'si kwa onye ozọ, Bia, o bia; m'si kwa orüm, Me nka, o me ya. 9 Ma mbe Jisus nuru ihe ndia, o juru Ya anya n'ihhi ya, o we chigharia, si igwē madu nke nēso Ya, Asim unu, o digh mbe M'huru oké okwukwe di otü a, obunā n'Israel. 10 Ndi ezitere we lagnachi n'ulo-ya, hu ka aru di orü ahu nma.

11 O rue, mbe nwa oge gasiri, na O garuru obodo anākpọ Nain; ndi nēso uzọ-Ya we so Ya ga, ha na oké igwē madu. 12 Ma mbe O biaruru nso onu-uzọ-ama obodo ahu, le, anēbupu otü onye nwuru anwu, bú nwa-nwoke nke nne-ya muru nāni ya, nwayi ahu bu kwa onye di-ya nwuru: oké igwē nke ndi obodo ahu soro kwa ya. 13 Mbe Onye-nwe-ayi huru ya, O we nwe omiko n'aru ya, si ya, Akwala akwā. 14 O we biaru nso, metu ihe ozu ahu aka: ndi nēbu ya we guzo. O we si, Nwa-okorobia, gi ka M'nāsi, Bilie. 15 Onye ahu nke nwuru anwu we nolie, malite ikwu okwu. O we were ya nye nne-ya. 16 Madu nile we tua egwu: ha we nye Chineke otuto,

si, Onye-amuma uku ebiliwo n'etiti ayi: ha si kwa, Chineke eletawo ndi-Ya. 17 Okwu a bayere Ya we pua gazue na Judia dum, na ala nile di ya buruburu.

18 Ndi nēso uzọ Jōn we kọrọ ya akukọ bayere ihe ndia nile. 19 Jōn we kpọ madu abua biakute ya nime ndi nēso uzọ-ya, zigara Onye-nwe-ayi, si, Gi onwe-gi bu Onye nābia, ma-ọbu na ayi nēle anya onye ọzọ? 20 Ma m̀be ndikom ahu biakutere Ya, ha si, Jōn Baptist ezīwo ayi biakute Gi, si, Gi onwe-gi bu Onye nābia, ma-ọbu na ayi nēle anya onye ọzọ? 21 N'oge hour ahu Ọ mere ka aru ọtutu madu di ike site n'oria na ajoy ọria di iche iche na ndi ajoy mọ; Ọ were kwa amara me ka ọtutu ndi-isi hu uzọ. 22 Ọ we za, si ha, Ganu, kọrọ Jōn ihe nile unu huru na nke unu nuru; ndi-isi nāhu uzọ, ndi-ngwurọ nēje ije, anēme ndi-ekpenta ka ha di ọcha, ndi nti chiri nānu ihe, anēme ndi nwuru anwu ka ha si n'ọnwu bilie, anēzi ndi-ọbeye ozi ọma. 23 Ngọzi nādi-kwa-ra onye ahu, bu onye ọ bula nke nāgagh-ama n'onyā n'arum.

24 Ma m̀be ndi-ozī Jōn lasiri, Ọ malitere igwa igwè madu nile okwu bayere Jōn, si, Ọ bu gini ka unu puru je n'ohia ka unu kiri? àmì nke nēme nkpatu site n'ifufe? 25 Ma ọ bu gini ka unu puru ka unu hu? nwòke eyikwasiworo uwe di biali-biali? Le, ndi nēyi ezi uwe kachasi nma, ndi bi kwa n'oké oriri na oké ọnuunu, nọ n'ulo ndi-eze. 26 Ma ọ bu gini ka unu puru ka unu hu? ọnye-amuma? E, asim unu, onye kari kwa onye-amuma nke-uku. 27 Nwoke a bu onye edeworo ihe n'akwukwọ nsọ bayere ya, si,

Le, Mu onwem nēziga onye-ozim n'iru Gi,

Onye gēmezi uzọ-Gi n'iru Gi.

28 Asim unu, N'etiti ndi ndinyom muru ọ digh onye ka Jōn uku: ma onye dikariri ntà n'ala-eze Chineke ka ya uku. 29 M̀be ndi-Ju nile nuru Ya, ha na ndi-ona-utu, ha we gua Chineke n'onye ezi omume, ebe ejiri baptism nke Jōn me ha baptism. 30 Ma ndi-Farisi na ndi-iwu juru n'onwe-ha izù Chineke, ebe ọ nēmegh ha baptism. 31 Gini kwa ka M'gēji madu nke ọbọ a tuyere, gini kwa ka ha yiri? 32 Ha yiri umu-

ntakiri ndi nānọdu n'oma-ahia, nākpọ kwa ibe-ha ọkù; ndi nāsi, Ayi ọburu unu ọjā, ma unu etegh egwù; ayi kwara ákwá, ma unu etigh nkpu ákwá. 33 N'ihī na Jōn Baptist abīawo nērigh achicha nānugh kwa manya-vine; unu we si, Ọ nwere mọ ọjọ. 34 Nwa nke madu abīawo nēri ihe-oriri nānu kwa ihe-ọnuunu; unu we si, Le, onye-ori-nke-uku, na onye-oké-ọnu-manya, eyi ridi-ona-utu na ndi-nmehie! 35 Agu-kwara amam-ihe n'onye ezi omume site n'umu-ya nile.

36 Otù onye n'etiti ndi-Farisi we kpere Ya ka Ọ so ya rie ihe. Ọ we ba n'ulo onye-Farisi ahu, we nọdu na nri. 37 Ma le, otù nwayi nke nọ n'obodo ahu, bú onye-nmehie; m̀be ọ mara nke-oma na Ọ nọduru na nri n'ulo onye-Farisi ahu, ọwe weta ite alabaster nke manu-otite di ya nime, 38 we guzo n'azu n'ukwu-Ya, nākwá ákwá, we malite iwere anya-miri-ya desa ukwu-Ya abua, ọ were kwa agiri-isi-ya hicha ha, ọ we sutu ukwu-Ya ọnu nke-uku, were manu-otite ahu te ha. 39 Ma m̀be onye-Farisi nke kọrọ Ya huru ya, o kwue n'onwe-ya, si, Nwoke a, asi na Ọ bu onye-amuma, Ọ gāmara onye nwayi a bu nke nēmetu Ya aka, na aha madu ọ bu, na ọ bu onye-nmehie. 40 Jisus we za, si Ya, Saimon, enwerem okwu M'gāgwa gi. Ọ we si, Onye-ozizi, kwue. 41 Otù onye nke nēbinye madu ihe nwere madu abua ji ya ugwo: otù onye ji ya nnù shilling na ọgu ise, ibe-ya ji kwa ya ọgu abua na iri. 42 Ebe ha nēnwegh ihe ha gēji kwughachi ya ugwo, ọ were amara ọaghara ha abua. Ọnye kwa n'etiti ha abua gāhu kari ya n'anya? 43 Saimon we za, si, Ọ dim ka onye ọ were amara ọaghara kari. Ọ we si ya, I kpeziri. 44 M̀be Ọ chigharisiri n'ebe nwayi ahu nọ, Ọ si Saimon, I huru nwayi a? Abataram n'ulo-gi, i nyeghm miri jji sa ukwu: ma nwayi a were anya-miri-ya desa ukwum, were kwa agiri-isi-ya hicha ha. 45 I sutughm ọnu: ma nwayi a, site na m̀be M'batara, ọ rapugh isutu ukwum ọnu nke-uku. 46 I wegh manu tem n'isi: ma nwayi a were manu-otite tem n'ukwu. 47 N'ihī nka asim i, Aọgharaworo ya nmehie-ya, nke di ọtutu; n'ihī na ọ hurum n'anya nke-uku: ma onye aọghara ihe ntà, onye ahu

nāhu n'anya nke-ntà. 48 O we si nwayi ahu, Aḅagharaworo gi nmehie nile gi. 49 Ndi ha na Ya nḅoduru na nri we malite isirita onwe-ha, Onye bu Onye a, Nke nāḅaghara kwa nmehie? 50 O we si nwayi ahu, Okwukwe-gi azḅputawo gi; la n'udo.

1 O we rue mḅe nwa oge gasiri, na O Ya onwe-ya nāgaghari n'obodo na obodo ntà di iche iche, nēkwusa nēzi kwa ozi ḅma ala-eze Chineke, Ya na ndi-ozi iri na abua ahu, 2 na ndinyom ufḅdu ndi emereri ka aru-ha di ike site n'ichupu ndi-mḅ ḅḅ na igwḅ nriaria, Meri nke akḅḅ Magdalini, onye mḅ ḅḅ asa siwori nime ya puta, 3 na Joana nwunye Kuza onye Herod tiyere ihe-ya n'aka, na Susana, na ḅtutu ndi ḅḅ, ndi nēweputa ihe ha nwere emezi ha.

4 Ma mḅe oké igwé madu nēzuko, mḅe ndi si n'obodo nile nābiakute kwa Ya, O we kwue okwu site n'ilu: 5 Ogha-nkpuru puru ka ḅ gha nkpuru-ya: mḅe ḅ nāgha, ufḅdu we da n'akuku uzḅ; ewe zḅkwasi ha ukwu, anu-ufe nke elu-igwe we tuturie ha. 6 Nkpuru ḅḅ we da n'elu oké nkume; mḅe ha puru ome, ha we kḅḅnwua, n'ih i na ha enwegh ala miri. 7 Nkpuru ḅḅ we da n'etiti ogwu; ogwu ahu we so ha pue, kḅḅue ha. 8 Nkpuru ḅḅ we da n'ezi ala, ha we pue, we mia nkpuru ḅḅ ise ḅḅ ise. Mḅe O nēkwu okwu ndia, O tie nkpu, si, Onye nwere nti inu ihe, ya nu.

9 Ndi nēso uzḅ-Ya we jua Ya ihe ilu a gābu. 10 O we si, O bu unu ka enyeworo imara ihe-omimi ala-eze Chineke: ma ndi fḅduru ka anāgwa okwu n'ilu; ka ha ghara ihu n'ḅhuhu, ghara kwa inuta n'ḅnunu. 11 Ma ilu ahu bu nka: Nkpuru ahu bu okwu Chineke. 12 Ndi nḅ n'akuku uzḅ ahu bu ndi nuru; mḅe ahu ekwensu bia, we napu okwu ahu n'obi-ha, ka ha ghara ikwere, ewe zḅputa ha. 13 Ndi nḅ kwa n'oké nkume ahu bu ndi were ḅḅ nara okwu ahu mḅe ḅ bula ha nuru ya; ma ndia enwegh nkḅḅḅgwu, ndi kwere na nwa oge, ma n'oge ḅnwunwa ha wezuga onwe-ha. 14 Nkpuru nke dara n'etiti ogwu ahu, ndia bu ndi nuru, ma mḅe ha nāga n'uzḅ-ha ncheḅu na ākū na ihe-utḅ nke ndu a nākḅḅu ha, ha amigh ezi nkpuru. 15 Nkpuru nke di n'ala ḅma ahu, ndia bu ndi were ezi obi di nma jisie okwu

ahu ike, mḅe ha nuru ya, ha were kwa ntachi-obi mia nkpuru.

16 Ma ḅ digh onye ḅ bula, mḅe ḅ muyere oriḅna, nēkpuchi ya n'ihe, ma-ḅbu dḅba ya n'okpuru ihe-ndina; kama ḅ nādḅba ya n'elu ihe-idḅba-oriḅna, ka ndi nke nābā nime we hu ihē-ya. 17 N'ih i na ḅ digh ihe ezoro ezo, nke anāgagh-eme ka ḅ puta ihē; ḅ digh kwa ihe di nzuzo, nke anāgagh-ama me kwa ka ḅ puta ihē. 18 Ya mere, lezienu anya otḅ unu si anu: n'ih i na onye ḅ bula nke nwere, onye ahu ka agēnye; onye ḅ bula nēnwegh kwa, ḅbunā ihe ḅ nēché na ḅ nwere ka agānapu ya.

19 Ma nne-Ya na umu-nne-Ya biakutere Ya, ma ha apugh ibiaru Ya nso n'ih i igwé madu ahu. 20 Ewe si Ya, Nne-gi na umu-nne-gi nēguzo n'ēzi, nāchḅ ihu Gi anya. 21 Ma O zara, si ha, Nnem na umu-nnem bu ndia ndi nānu okwu Chineke, nēme kwa ya.

22 O rue n'otḅ nime ubḅchi ahu, na O batara n'ubḅ, Ya onwe-ya na ndi nēso uzḅ-Ya; O we si ha, Ka ayi gabiga n'ofé ḅḅ-miri a ḅḅ: ha we nupu. 23 Ma mḅe ha nēje O da n'ura: oké aḅ ifufe we da n'ḅḅ-miri ahu; miri nēju kwa n'ubḅ-ha, ha we nḅdu n'ḅnu ḅnwu. 24 Ha we biakute Ya, kḅḅe Ya, si, Nna-ayi, Nna-ayi, ayi nāla n'iyi. O we teta, bara ifufe na ebili-miri nba: ha we me ju, ndaju we di. 25 O we si ha, O le ebe ka okwukwe-unu di? Ha we tua egwu, o ju ha anya, ha sirita onwe-ha, Onye bu kwa Onye a, na O nēnye ḅbunā ifufe na miri iwu, ha nāna kwa Ya nti?

26 Ha we rue ala ndi Gerasa, nke di na ncherita-iru Galili. 27 Ma mḅe O siri n'ubḅ puta rigo n'ala, otḅ nwoke nke si n'obodo ahu puta zutere ya, bu onye nwere ndi-mḅ ḅḅ; ma na mḅe di anya ḅ digh uwe o yiri, o bigh kwa n'ulo, kama n'ebe anēli ozu. 28 Ma mḅe ḅ huru Jisus, o tisie nkpu ike, da kwa n'ala n'iru Ya, were oké olu si, Gini ka mu na Gi nwekḅḅ, Jisus, Oḅpara Chineke Nke kachasi ihe nile elu? ariḅm Gi, emekpalam aru. 29 N'ih i na O nyere mḅ ahu nādigh ḅcha iwu ka o si nime nwoke ahu puta. N'ih i na ḅtutu mḅe ka o nējisi ya ike: anēche kwa ya nche, ewere kwa nkḅḅḅ na nkḅḅḅ-ukwu ke

ya; ọ we nyajipu ihe eji ke ya, mọ ọjọ ahu we churu ya ba n'ohia. 30 Jisus we jua ya, si, Ole aha-gi? Ọ si, Legion; n'ihl na ọtutu ndi-mọ ọjọ bāra nime ya. 31 Ha we riọ Ya ka ọ ghara inye ha iwu ka ha je ba n'abyss. 32 Ma igwè ọtutu ezi di n'ebe ahu nāta nri n'ugwu: ha we riọ Ya ka Ọ kwere ha ka ha ba nime ha. Ọ we kwere ha. 33 Ndi-mọ ọjọ ahu we si nime nwoke ahu puta, ba nime igwè ezi ahu: igwè ezi ahu we nuda n'ebe ahu di nkputankpu dabā n'ọdọmiri, miri we babue ha. 34 Ma mbe ndi nāzū ha huru ihe emereri, ha balaga, kosa ya n'obodo ahu na n'ubi. 35 Ha we pua ihu ihe emereri; ha we biakute Jisus, we hu nwoke ahu, nke ndi-mọ ọjọ siri nime ya puta, ka ọ nọduru ala n'ukwu Jisus, yiri uwe, uche-ya zu-kwara okè: ha we tua egwu. 36 Ndi huru ya we kọrọ ha otú azọputara onye ahu ndi-mọ ọjọ ji. 37 Ọra nile nke ala ndi Gcrasa di ya buruburu we kpere Ya ka O si n'ebe ha nọ la; n'ihl na ha nātu okè egwu: Ọ we ba nime ubọ, laghachi. 38 Ma nwoke nke ndi-mọ ọjọ siri nime ya puta nāriọ Ya ka ya na Ya biri: ma O zilagara ya, si, 39 Laghachi n'ulo-gi, kọrọ ha ihe nile, ka ha ra, bú nke Chineke meworo gi. Ọ we je, nēkwusa n'obodo ahu dum ihe Jisus mere ya, ka ha ra.

40 Ma mbe Jisus laghachiri, igwè madu ahu nara Ya nke-oma; n'ihl na ha nile nēle anya Ya. 41 Ma le, otú nwoke, aha-ya bu Jeairọs, biara, ya onwe-ya bu kwa onye-isi ulo-nzukọ: ọ we da n'ala n'ukwu Jisus, we riọ Ya ka Ọ bia n'ulo-ya; 42 n'ihl na ọ nwere nwa-nwayi ọ muru nāni ya, nke bara ihe ra ka arọ iri na abua, nwata ahu nānwu kwa anwu. Ma mbe Ọ nēje igwè madu nile nākpabu Ya.

43 Otú nwayi nke nwere orürü-ọbara arọ iri na abua, nke mefusiri ihe dum o ji biri n'aru ndi-dibia, ma ọ digh onye ọ bula nwere ike ime ka aru-ya di ike, 44 nwayi ahu we bia n'azu Ya, we metu ọnu-ọnu uwe-Ya aka: ngwa ngwa orürü-ọbara-ya we guzo. 45 Jisus we si, Onye bu onye ahu nke meturum aka? Ma mbe madu nile di nāgọ, Pita na ndi ya na ha yikọ si, Nna-ayi, igwè madu ndia nādagide Gi nākpabu kwa Gi. 46 Ma Jisus siri, Madu meturum aka: n'ihl na

Mu onwem mara na ike esiwori n'arum puta. 47 Ma mbe nwayi ahu huru na o zogh ezo, ọ were ima-arujijiji bia, we da n'iru Ya, kọ n'iru ndi-Ju ahu nile ihe mere o ji metu Ya aka, na otú esi me ka aru di ya ike ngwa ngwa. 48 Ma Ọ siri ya, Nwam nwayi, okwukwe-gi azọputawo gi; la n'udo.

49 Mbe Ọ kpu okwu n'ọnu, otú onye si n'ulo onye-isi ulo-nzukọ ahu bia, si, Nwa-gi nwayi anwuruwo; esobu-kwa-la Onye-ozizi a ọzọ. 50 Ma mbe Jisus nuru ya, Ọ za ya, si, Atula egwu: kwere nāni, agāzọputa kwa ya. 51 Ma mbe Ọ biaruru ulo ahu, Ọ kwegh onye ọ bula so Ya ba, ma-ọbugh Pita, na Jọn, na Jemes, na nna nwata-nwayi ahu na nne-ya. 52 Ma madu nile nākwa akwā, nēti kwa aka n'obi n'ihl ya: ma Ọ siri, Unu akwala akwā; n'ihl na ọ nwugh anwu, kama ọ nāraru ura. 53 Ha we chia Ya ọchi, ebe ha matara na ọ nwuru anwu. 54 Ma Ya onwe-ya jidere ya n'aka, we kpo, si, Nwata-nwayi, bilie. 55 Mọ-ya we lata, ọ we bilie ngwa ngwa: Ọ we si ka enye ya ihc-oriri. 56 Ibobo we nwubiga ndi muru ya okè n'aru: ma Ọ nyere ha iwu ka ha ghara igwa onye ọ bula ihe emereri.

9 1 Ọ we kpọkọta ndi-oziri na abua ahu, nye ha ike na ichi-isi n'ebe ndi-mọ ọjọ nile nọ, na igwọ ọria di ichi ichi. 2 Ọ we zipu ha ikwusa ala-eze Chineke, na ime ka aru di ndi-nriaria ike. 3 Ọ we si ha, Unu ewela ihe ọ bula n'ije-unu, unu ewela nkpa-n'aka, ma-ọbu akpā, ma-ọbu ohe achicha, ma-ọbu ego; unu enwekwa-la uwe-ime abua. 4 Ulo ọ bula unu gābā, nọgidenu n'ebe ahu, si kwa n'ebe ahu pua. 5 Ka ha ra kwa, bú ndi nānaragh unu nke-oma, mbe unu nāpu n'obodo ahu tichapu aja di n'ukwu-unu ka ọ buru ha amā. 6 Ha we pua, we nējezu obodo ntā ahu nile, nēzisa ozi ọma Ya, nēme kwa ka aru madu di ike n'ebe nile.

7 Ma Herod, bú tetrarch, nuru ihe nile emere: ọ we nēchebu onwe-ya, n'ihl na ufọdu siri, na Jọn esiwori na ndi nwuru anwu bilie; 8 ufọdu si-kwa-ra, na Elaija aputawori ihè; ndi ọzọ si-kwara na otú onye nime ndi-amuma ochie esiwori n'ọnwu bilie ọzọ. 9 Ma Herod siri, Mu onwem bipuru isi Jọn: ma onye

bu Onye a, Nke m'nānu ihe bayere Ya di otú a? O we nāchọ uzọ ihu Ya anya.

10 M̀be ndi-ozí Jísus látara, ha we kọrọ Ya íhe nílẹ́ ha mere, ka ha ra. O we chíri ha tíyere Onwe-ya, wezuga Onwe-ya íche rue obodo anākpọ́ Betsaida. 11 Ma m̀be igwè madu nílẹ́ mara ya, ha soro Ya: O we nara ha nke-oma, we gwa ha okwu bayere ala-eze Chineke, neme kwa ka aru di ha ike, bú ndi o di nkpa ka eme ka aru-ha di ike. 12 Ma chí malitere íjì; ndi-ozí iri na abua ahu we biakute Ya, si Ya, Zilaga igwè madu a, ka ha we ga n'obodo ntà nílẹ́ na ubi nílẹ́ di buruburu, nọ ọ̀nọdu-abali, chọta kwa íhe ha gèrì; n'íhì na ayi nọ n'ebe a nime ọ́hia. 13 Ma O siri ha, Unu onwe-unu nye ha íhe ka ha rie. Ha we si, Ayi enwegh kari obe achicha íse na azú abua; ma-ọ́bugh na ayi onwe-ayi gāga zuta nri nye ndi nka nílẹ́. 14 N'íhì na ha ra ka nnú ndikom iri na nnú abua na ọ́gu iri. O we si ndi neso uzọ-Ya, Menu ka ha nọdu ala n'otú di íche íche, íhe díka ọ́gu madu abua na iri n'otú otú. 15 Ha we me otú ahu, me ka ha nílẹ́ nọdu ala. 16 O we nara obe achicha íse na azú abua ahu, le anya n'elu-igwe, gọzie ha, nyawa; O we nēnye ndi neso uzọ-Ya ka ha debe ha n'iru igwè madu ahu. 17 Ha we rie, afọ́ ju-kwa-ra ha nílẹ́: ewe tutukọ́ iberibe fọ́duru ha, nkata iri na abua.

18 O rue, m̀be nání Ya nọ nēkpe ekpere, ndi neso uzọ-Ya nọyere Ya: O we jua ha, si, Onye ka ọ́ra madu nāsì na Mu onwem bu? 19 Ha we za, si, Jón Baptist; ma ndi ọ́zọ́ si, Elaija: ma ndi ọ́zọ́ si, na otú onye nime ndi-amuma ochie esiwo n'ọ́nwu bilie ọ́zọ́. 20 O we si ha, Ma o bu onye ka unu onwe-unu si na Mu bu? Pita we za, si, Kraist nke Chineke. 21 Ma O dọ́rọ́ ha aka na nti, nye kwa ha iwu ka ha ghara igwa onye o bula íhe a; 22 si, Nwa nke madu aghagh ihu ọ́tutu ahuhu, ndi-okenye na ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ́ aghagh kwa íju Ya, aghagh íbu kwa Ya, na ime kwa ka O si n'ọ́nwu bilie n'ubọ́chì nke-atọ́. 23 O we si ha nílẹ́, O buru na onye o bula achọ́ ka o som n'azu, ya ju onwe-ya, buli kwa obe-ya kwa-ubọ́chì, nēsokwam. 24 N'íhì na onye o bula nke nāchọ́ izọ́puta ndu-ya, o gètufu ya; ma onye o bula nke gètufu

ndu-ya n'íhì, onye ahu gāzọ́puta ya. 25 N'íhì na urú gini ka o nābara madu, ma o buru na o rita uwa dum n'urú, o we tufue ma-ọ́bu anapu ya onwe-ya? 26 N'íhì na onye o bula íhere Mu onwem na okwum nílẹ́ gēme, íhere onye ahu gēme Nwa nke madu, m̀be O gābia n'ebube nke aka Ya, na ebube nke Nna-Ya, na ebube nke ndi-mọ́-ozí-Ya di nsọ́. 27 Ma asim unu n'ezie, Ufọ́du di n'etiti ndi guzoro n'ebe a, ndi nāgagh-edetu ọ́nwu ire ma-ọ́lì, rue m̀be ha gāhu ala-eze Chineke.

28 O we rue m̀be ubọ́chì asatọ́ gasiri m̀be O kwusiri okwu ndia, na O chíri Pita na Jón na Jemes tíyere Onwe-ya, rigo n'ugwu ahu ikpe ekpere. 29 M̀be O nēkpe ekpere, oyiyi iru-Ya we di íche, uwe-Ya we nācha ucha nēbu kwa díka amúma. 30 Ma le, Ya na ndikom abua nēkwurita okwu, ndi bu Moses na Elaija; 31 ndi emere ka ahu ha anya n'ebube, ndi nēkwu kwa okwu bayere ọ́lilà-Ya, nke O gaje imezu na Jerusalem. 32 Ma ura jururi Pita na ndi ya na ha nọ n'anya: ma m̀be ha tetara nke-oma, ha hu ebube-Ya, na ndikom abua ahu Ya na ha guzoro. 33 O we rue, m̀be ha si n'ebe O nọ nēkewapu, Pita si Jísus, Nna-ayi, o di nma ka ayi nọ n'ebe a: ka ayi ma kwa ulo-ikwú atọ́; ka otú diri Gí, ka otú di-kwa-ra Moses, ka otú di-kwa-ra Elaija: n'íhì na o matagh íhe o nēkwu. 34 M̀be o nēkwu okwu ndia, igwe-ojí we bia, kpuchie ha: ha we tua egwu m̀be ha nābà n'igwe-ojí ahu. 35 Olu we si n'igwe-ojí ahu puta, si, Onye a bu Okparam, Onye M'róputara: nurunu okwu-Ya. 36 M̀be olu ahu putasiri, ahuru nání Jísus. Ndi ahu we kpuchie ọ́nu-ha, ha akọgh kwa akukọ́ íhe o bula ha hururi nye onye o bula na m̀be ahu.

37 O rue, n'ubọ́chì so ya, m̀be ha siri n'ugwu ahu rida, na oké igwè madu zutere Ya. 38 Ma le, otú nwoke si n'igwè madu ahu tí nkpu, si, Onye-ozízí, ariom Gí ka I le nwam nwoke anya; n'íhì na o bu nwam m'muru nání ya: 39 le kwa, ajọ́ mọ́ nējide ya, o we nēti nkpu na mberede; ajọ́ mọ́ ahu nēse kwa ya, me ka o nāsú ufufu n'ọ́nu, o jí kwa ike arapu ya, nēchihia ya aru nke-uku. 40 M'we riọ́ ndi neso uzọ́-Gí ka ha chupu ya; ma ha apugh. 41 Jísus we za, si, Unu ọ́bọ́ nēnwegh okwukwe, nke nwe-kwa-ra

anya-úhie, rúe ole m̀be ka Mu na unu gānọ, ewem nagide kwa unu? kuta nwa-gi n'ebe a. 42 M̀be ọ nọ nābiakute Ya, mọ ọjọ ahu we tuda ya n'ala, sesie ya ike. Ma Jisus bara mọ ahu nādigh ọcha nba, we me ka aru nwa-okoro ahu di ike, Ọ we kuru ya nyeghachi nna-ya. 43 Ma ibobo idi-uku nke Chineke nwuru ha nile n'aru.

Ma m̀be ihe nile Ọ nēme nēju madu nile anya, Ọ si ndi nēso uzọ-Ya, 44 Unu onwe-unu debe okwu ndia na nti-unu: n'ihhi na agaje irara Nwa nke madu nye n'aka madu. 45 Ma ha aghotagh okwu a, ọ bu kwa ihe ezonariwori ha, ka ha ghara inuta ya: ha nātu kwa egwu iju Ya ajuju bayere okwu a.

46 Iru-uka we da n'etiti ha, onye gāka ibe-ya uku n'etiti ha. 47 Ma m̀be Jisus huru iru-uka nke di n'obi-ha, O jide nwatakiri n'aka, debe ya n'akuku Ya, 48 we si ha, Onye ọ bula nke gānara nwatakiri a nke-ọma n'aham, ọ bu Mu onwem ka ọ nānara nke-ọma: onye ọ bula nke nānara kwa Mu nke-ọma nānara Onye ziputaram nke-ọma: n'ihhi na onye dikari ntā n'etiti unu nile, onye ahu bu onye uku.

49 Jọn we za, si, Nna-ayi, ayi huru otú onye ka ọ nāchupu ndi-mọ ọjọ n'aha-Gi; ayi we bochie ya, n'ihhi na ọ digh-eso ayi. 50 Ma Jisus siri ya, Unu ebochila ya: n'ihhi na onye nādigh-emegide unu diri unu.

51 O rue, m̀be ubochi nēzu oké m̀be agānara Ya n'elu, na Ya onwe-ya che iru-Ya si-ike iga Jerusalem, 52 Ọ we zipu ndi-ozí n'iru Ya: ha we ga, ba n'otú obodo ntā nke ndi Sameria, ka ha doziere Ya. 53 Ma ha anaragh Ya nke-ọma, n'ihhi na iru-Ya di ka Ọ nāga Jerusalem. 54 Ma m̀be ndi nēso uzọ-Ya, bú Jemes na Jọn, huru nka, ha si, Onye-nwe-ayi, I nāchọ ka ayi si ọku site n'elu-igwe da, rechapu ha? 55 Ọ we chigharia, bara ha nba, si, Unu amatagh aha mọ di nime unu. 56 N'ihhi na Nwa nke madu abiagh ila ndu madu n'iyi, kama ka ọ we zọputa ha. Ha we pua ga n'obodo ntā ọzọ.

57 M̀be ha nāga n'uzọ, otú onye we si Ya, M'gēso Gi ebe ọ bula I nēje. 58 Jisus we si ya, Nkita-phia nwere ọnu ha nēdina, anu-ufe nke elu-igwe nwe-kwa-ra ebe ha nāraru ura; ma Nwa nke

madu enwegh ebe itọbọ isi-Ya. 59 Ọ we si onye ọzọ, Som. Ma ọ siri, Onye-nwe-ayi, kwe ka m'buru uzọ je lie nnam. 60 Ma Ọ siri ya, Rapu ndi nwuru anwu ka ha lie ndi nke ha ndi nwuru anwu; ma gi onwe-gi je zisa ozi ala-eze Chineke. 61 Onye ọzọ we si kwa, M'gēso Gi, Onye-nwe-ayi; ma kwe ka m'buru uzọ kele ndi nọ n'ulom ekefe ikpe-azu. 62 Ma Jisus siri ya, Ọ digh onye ọ bula nke nēle anya n'azu, m̀be o tiyesiri aka - ya n'ọgú anu - ulo nādọkpughari, kwesiri ala-eze Chineke.

10 1 Ma m̀be ihe ndia gasiri Onye-nwe-ayi guputara ọgu ndikom atọ na iri di iche, we zipu ha abua abua ka ha ga n'iru Ya ba n'obodo na ebe ọ bula, ebe Ya onwe-ya gaje ibia. 2 Ọ we si ha, Owuwe-ihe-ubi riri nne n'ezie, ma ndi-ọlu di ole-na-ole: ya mere, nāriọnu Onye-nwe owuwe-ihe-ubi ahu, ka O zipu ndi-ọlu ba n'owuwe-ihe-ubi-Ya. 3 Jenu: le, Mu onwem nēzipu unu dika umu-atutu n'etiti agu. 4 Unu ewela akpá-ego, ma-ọbu akpá-ije, ma-ọbu akpukpọ-ukwu: unu ekele-kwa-la onye ọ bula n'uzọ. 5 Ma ulo ọ bula unu gābá nime ya, burunu uzọ si, Udo diri ulo a. 6 Ọ buru kwa na onye-udo nọ n'ebe ahu, udo-unu gānọkwasi ya: ma ọ buru na onye-udo anọgh ya, udo-unu gālaghachiri unu ọzọ. 7 Nọgide-kwanu n'ulo ahu, nēri nānu kwa ihe ha nēnye: n'ihhi na onye-ọlu kwesiri ugwo-ọlu-ya. Unu esila n'otú ulo ba n'ulo ọzọ. 8 Nime obodo ọ bula unu gābá kwa, ha we nara unu nke-ọma, rienu ihe edebere n'iru unu: 9 me-kwa-nu ndi aru-ha nādigh ike nọ n'ebe ahu ka aru-ha di ike, si-kwa-nu ha, Ala-eze Chineke di unu nso. 10 Ma nime obodo ọ bula unu gābá, ma ha anaragh unu nke-ọma, puanu n'amá-ya, si, 11 Ọbuná ájá si n'obodo-unu, nke rakuru n'ukwu-ayi, ka ayi nēhichapu imegide unu: otú ọ di, maranu nka, na ala-eze Chineke di nso. 12 Asim unu, Ala Sọdọm gānagide okwu n'ubochi ahu kari obodo ahu. 13 Ahuhu gādiri gi, Korazin; ahuhu gādiri gi, Betsaida; n'ihhi na asi na alururi ọlu nile di ike na Taia na Saidon, nke aluru nime unu, ha gēchēghariwori n'oge di anya gara aga, nānọdu n'akwá-nkpe na ntu. 14 Otú ọ di, Taia na Saidon gānagide okwu n'ikpé ahu kari unu.

15 Gi onwe-gi kwa, Kapanaum, ágēweli gi rue elu-igwe? agēweda gi rue Hedis. 16 Onye nānu okwu-unu nānu okwu Mu onwem; onye nāju kwa unu nāju Mu onwem; ma onye nāju Mu onwem nāju Onye ziterem.

17 Ogu ndikom atọ na iri ahu were oñú lata, si, Onye-nwe-ayi, obuná ndimọ ojo ka anēdo n'okpuru ayi n'aha-Gi. 18 O we si ha, Ahurum Setan ka o darari dika amúma pua n'elu-igwe. 19 Le, enyewom unu ike izokwasi agwo na akpi ukwu, na imegide ike onye-iro-unu nile: o digh kwa ihe o bula gēmeru unu aru ma-oi. 20 Otú o di, unu anurila oñu na nka, na anēdo ndi ajo ino n'okpuru unu; ma nriuanu oñu na edewo aha-unu n'akwukwo n'elu-igwe.

21 N'oge hour ahu obi toro Ya utọ nke-uku nime Mo Nso, O we si, Ekelem Gi, Nna, Onye-nwe elu-igwe na uwa, na I zonariri ndi-amam-ihe na ndi nwere nghota ihe ndia, I were kwa ha kpughere umu ohu: e, Nna; ekelem Gi na o di ezi nma otú a n'iru Gi. 22 Nnam rara ihe nile nyem n'aka: o digh kwa onye o bula mara Onye Okpara ahu bu, ma-obugh Nna-Ya; na Onye Nna ahu bu, ma-obugh Okpara-Ya, na onye o bula Okpara nezube ikpughe Ya nye ya. 23 Mbe O chigharisiri n'ebe ndi nesozọ-Ya no, O we si n'iche, Ngozi nadiiri anya nahu ihe unu nahu: 24 n'ih na asim unu, na otutu ndi-amuma na ndi-eze chorọ ihu ihe unu onwe-unu nahu, ma ha ahugh ha; na inu ihe unu nānu, ma ha anugh ha.

25 Ma le, otú onye-iwu biliri, we nwa Ya, si, Onye-ozizi, o bu gini ka m'gēme ka m'we keta ndu ebigh-ebi? 26 O we si ya, Gini ka edeworo n'akwukwo iwu? i si ana agu ya? 27 O we za, si, Hu Onye-nwe-ayi Chineke-gi n'anya site n'obi-gi dum, were kwa nkuru-obi-gi dum, na ike-gi dum, na uche-gi dum; hu kwa onye-abata-obi-gi n'anya dika onwe-gi. 28 O we si ya, I zara nke-oma: me nka, i gadi kwa ndu. 29 Ma ebe o nachoigu onwe-ya n'onye ezi omume, o si Jisus, Onye bu kwa onye-abata-obim? 30 Jisus zara ya, si, Otú nwoke si na Jerusalem narida iga Jeriko; o we dabá n'etiti ndi napunara madu ihe, ndi bara ya otọ ti kwa ya ihe-otiti, we la, rapu ya nwuye olu. 31 Ma n'otú mbe ahu otú

onye-nchu-aja narida n'uzo ahu: mbe o huru ya, o we si n'akuku uzo ozo gabiga. 32 Otú ahu onye Livai, mbe o biaruru ebe ahu, hu kwa ya, o we si kwa n'akuku uzo ozo gabiga. 33 Ma otú onye Sameria, mbe o no n'ije, o bia rue n'ebe o no: mbe o huru ya, o we nwe omiko n'aru ya, 34 o we biakute ya, ke oiyá nile ya, wukwasi ha manu na manyavine; o we tukwasi ya n'anu-ulo nke aka ya, dubata ya n'ulo ndi-obia, we le ya anya nke-oma. 35 N'echi-ya o we tuputa shilling abua, nye onye-nwe ulo ndi-obia ahu, si, Le ya anya nke-oma; ihe o bula i mefu-kwa-ra kari, mu onwem, mbe m'latara, m'gakwughachi gi. 36 O bu onye nime madu atọ a, ka i chere, gosiri onwe-ya ka onye-abata-obi nke onye ahu dabara n'etiti ndi ahu napunara madu ihe? 37 O si, Onye ahu nke mere ya ebere. Jisus we si ya, Ga, gi onwe-gi me kwa otú ahu.

38 Ma mbe ha naga, Ya onwe-ya batara n'otú obodo ntá: otú nwayi, aha-ya bu Mata, we kpobata Ya n'ulo-ya. 39 O nwe-kwa-ra nwa-nne-nwayi anakpo Meri, onye nanodu kwa ala n'ukwu ala Onye-nwe-ayi, we nu okwu-Ya. 40 Ma uche Mata nabasasi n'ie-ozizi nke-uku; o we biakute Ya ososo, si, Onye-nwe-ayi, o metugh Gi n'obi na nwa-nnem nwayi narapum ka nani mu neje ozi? ya mere, gwa ya ka o yere aka. 41 Ma Onye-nwe-ayi zara, si ya, Mata, Mata, i nechebu onwe-gi nesobu kwa onwe-gi n'ih otutu ihe: 42 ma otu ihe bu ihe di nkpa: n'ih na Meri roputara ezi oké ahu, nke anagagh-anapu ya.

11 I O rue, mbe O nekpe ekpere n'otú ebe, mbe O kpebiri, na otú onye nime ndi nesozọ-Ya si Ya, Onye-nwe-ayi, zi ayi ikpe ekpere, dika Jon zikwa-ra ndi nesozọ-ya. 2 O we si ha, Mbe o bula unu nekpe ekpere, sinu, Nna, Ka edo aha-Gi nsọ. Ka ala-eze-Gi bia. 3 Nēnye ayi nri kwa-ubochi nke gēzuru ayi n'ubochi ta. 4 Baghara kwa ayi nmehie nile ayi; n'ih na ayi onwe-ayi nabaghara kwa onye o bula nke ji ayi ugwo. Eweba-kwa-la ayi nime onwunwa.

5 O we si ha, Onye nime unu gēnwe eyi, gējeku kwa ya n'etiti abali, si ya, Eyim, binyem ope achicha atọ; 6 n'ih

na otù eyim esiwo n'ije biakutem, ma enweghm ihe ọ bula m'gēdebe n'iru ya; 7 ma onye ahu gēsi nime ulo za, si, Esobulam: emechiwo uzọ uḅu a, mu na umu-ntakirim nēdina kwa n'ihe-ndina-ayi; apughm ibili inye gi? 8 Asim unu, Ọ buru kwa na ọ gagh-ebili inye ya n'ihina ọ bu eyi-ya, ma n'ihina ariri-ya nēnwegh ihere o gēbili nye ya ka ihe di ya nkpa ra. 9 Mu onwem si kwa unu, Riḅnu, agēnye kwa unu; chḅnḅ, unu gāchḅta kwa; kuanu, agēmeghe-kwa-ra unu. 10 N'ihina na onye ọ bula nke nāriḅ nāriḅta; onye nāchḅ kwa nāchḅta; onye nāku kwa ka agēmeghere. 11 Ma ọnye n'etiti unu, bú nna, ka nwa-ya gāriḅ ọḅe achicha, ọ nye ya nkume? ma-ḅbu azù, ọ nye ya agwḅ n'ḅḅdu azù? 12 Ma-ḅbu asi na ọ gāriḅ àkwà ọkuku, ọ gēnye ya akpi? 13 Ya mere, ọ buru na unu onwe-unu, ọ bu ezie na unu jḅḅ nḅ, ma unu nāmata inye umu-unu ezi onyinye, Nnà-unu nke elu-igwe gēsi aña ghara iwere kari Mḅ Nsḅ nke-nku nye ndi nāriḅ Ya?

14 Ọ nāchupu kwa mḅ ọḅ nke dara ọḅi. Ọ we rue, mḅ mḅ ọḅ ahu putasiri, na onye-ọḅi ahu kwuru okwu; Ọ we ju igwè madu nile anya. 15 Ma ufḅdu nime ha siri, N'ike Beelzebul onye-isi ndi-mḅ ọḅ ka Ọ nāchupu ndi-mḅ ọḅ. 16 Ndi ọzḅ nāchḅ ihe-iriba-ama n'aka-Ya site n'elu-igwe, n'ihina ha nānwa Ya. 17 Ma ebe Ya onwe-ya matara èchìchè-uche nile ha, Ọ si ha, Ala-eze ọ bula nke kewara megide onwe-ya, anēme ya ka ọ tḅḅḅ n'efu; ulo nke kewa-kwa-ra megide ulo nāda. 18 Ma ọ buru kwa na Setan kewara megide onwe-ya, àla-eze-ya gēsi aña guzo? n'ihina na unu nāsi na anamachupu ndi-mḅ ọḅ n'ike Beelzebul. 19 Ma ọ buru na Mu onwem achupu ndi-mḅ ọḅ n'ike Beelzebul, n'ike onye ka umu-unu ndikom nāchupu ha? n'ihina nka ha gābu ndi-ikpé-unu. 20 Ma ọ buru na Mu onwem achupu ndi-mḅ ọḅ n'ike nkpsi-aka Chineke, ya mere ala-eze Chineke ruru unu aru. 21 Mḅ ọ bula onye di ike nke kezuru ihe-agma-ya nēche ọḅi nke aka ya, ihe ọ nwere adi n'udo: 22 ma mḅ ọ bula onye ka ya ike gābia imegide ya, meri kwa ya, ọ nara ya ihe-agma-ya dum nke ọ tukwasiriri ọḅi-ya, keri kwa ihe ọ nara ya. 23 Onye nādigh n'akukum nēmegidem; onye

nādigh-esokwam ikpḅḅta ihe nāchusa achusa. 24 Mḅ ọ bula mḅ nādigh ọcha siri n'aru madu pua, ọ nāgabiga n'ebe miri nādigh nāchḅ izu-ike: ma ebe ọ digh-achḅta ya, ọ si, M'gālaghachi n'ulom ebe m'siri puta. 25 Mḅ ọ biara, ọ we hu ya ka azachasiri ya dozisina ya. 26 Mḅ ahu ọ ga, chiri mḅ-ibe-ya asa nke jḅkari ya onwe-ya nḅ tiyere onwe-ya; ha we ba biri n'ebe ahu: ḅḅḅdu ikpe-azu nke madu ahu bia jḅkari nke-mbu.

27 Ọ we rue, mḅ O nēkwu okwu ndia, na otù nwayi si n'etiti igwè madu ahu weli olu-ya, si Ya, Ngḅzi nādiri afḅ nke buru Gi, na ara nke I miri. 28 Ma Ya onwe-ya siri, Nke bu ezi-okwu kari bu, ngḅzi nādiri ndi nuru okwu Chineke, debe kwa ya.

29 Ma mḅ igwè madu nēzukḅ n'ebe Ọ nḅ, Ọ malitere isi, Ọḅ a bu aḅ ọḅ: ọ nāchḅ ihe-iriba-ama; agagh-enye kwa ya ihe-iriba-ama ma-ḅbugh ihe-iriba-ama nke Jona. 30 N'ihina na dika Jona ghḅḅ ndi Nineve ihe-iriba-ama, otù a ka Nwa nke madu gādi-kwa-ra ọḅ a. 31 Agēme ka eze-nwayi nke Ndida so ndikom nke ọḅ a bilie n'ikpé ahu, ọ gāma kwa ha ikpé: n'ihina na o siri n'ebe uwa sḅturu bia inu amam-ihe Solomon; ma le, Onye ka Solomon nḅ n'ebe a. 32 Ndikom Nineve gēso ọḅ a bilie n'ikpé ahu, ha gāma kwa ya ikpé: n'ihina na ha chēghariri na nkwsa nke Jona; ma le, Onye ka Jona nḅ n'ebe a.

33 Ọ digh onye ọ bula, mḅ ọ muyere oriḅna, nādḅba ya n'ebe di nzuzo, ma-ḅbu n'okpuru mḅ, kama n'elu ihe-idḅba-oriḅna, ka ndi nābà nime ulo we hu ihè-ya. 34 Oriḅna nke aru-gi bu anya-gi: mḅ ọ bula anya-gi nēle otù ebe, aru-gi dum juputa-kwa-ra n'ihè; ma mḅ ọ bula ọ jḅḅ nḅ, aru-gi juputa-kwa-ra n'ḅchichiri. 35 Ya mere, le anya ma ihè di nime gi abugh ḅchichiri. 36 Ya mere, ọ buru na aru-gi dum ejuputa n'ihè, ghara inwe akuku ọ bula ḅara ḅchichiri, aru ahu dum gējuputa n'ihè, dika mḅ oriḅna, site n'ihè-ya nēnwu, nēnye gi ihè.

37 Ma mḅ O nēkwu okwu, onye-Farisi kḅḅḅ Ya ka O so ya rie nri-ututu: Ọ we ba, nḅdu na nri. 38 Ma mḅ onye-Farisi ahu huru ihe Ọ nēme, o ju

ya anya na O bugh uzọ sa aru-Ya m̀be O gaje iri nri-ututu. 39 Ma Onye-nwe-ayi siri ya, Ubu a ka unu onwe-unu, bu ndi-Farisi, neme ka azu iko na afere di ocha; ma ime-unu juputara n'ipunaramadu-ihe na ajo ihe. 40 Unu ndi nenwegh uche, Onye ahu Nke mere azu iko, o bugh Ya me-kwa-ra ime-ya? 41 Otu o di, werenu ihe di nime lua olu ebere; le, ihe nile di kwa ocha n'ebe unu no.

42 Ma ahuhu gadi unu ndi-Farisi; n'ihu na unu nenyete otu uzọ n'uzọ iri nke nkpa-akwukwo nesi isi utọ na rue na nkpa-akwukwo nile, ma unu nagabiga ikpe na ihu-n'anya Chineke: ma o di nkpa ka unu me ihe ndia, ka unu ghara kwa irapu ihe ahu. 43 Ahuhu gadi unu ndi-Farisi; n'ihu na unu nahu isi oche nile n'ulo-nzukọ nile, na ckele n'oma-ahia nile, n'anya. 44 Ahuhu gadi unu; n'ihu na unu di ka ili nke napatagh ihē, nke madu ndi ncjeghari n'elu ha namatagh ya.

45 Ma otu onye nime ndi-iwu zara, si Ya, Onye-ozizi, n'ikwu okwu a I neme kwa ayi ihe-ihere. 46 O we si, Ahuhu gadi-kwa-ra unu ndi-iwu; n'ihu na unu nebo madu ibu di ike obubu, ma unu onwe-unu ejigh otu nime nkpisi-aka-unu kpatu ibu ahu. 47 Ahuhu gadi unu; n'ihu na unu newu ebe aneli ndi-amuma, ma nna-unu-ha buru ha. 48 Ya mere unu bu ndi-ama, olu nna-unu-ha di kwa unu ezi nma: n'ihu na ha onwe-ha buru ha, ma unu onwe-unu newu ebe aneli ha. 49 N'ihu nka amam-ihe Chineke kwu-kwa-ra, si, M'gezigara ha ndi-amuma na ndi-ozizi; ufodu nime ha ka ha gebu kwa sobu kwa; 50 ka ewe choputa obara ndi-amuma nile, nke awusiworo site na ntọ-ala uwa, n'aka obo a; 51 site n'obara Ebel rue obara Zakaraia, onye lara n'iyi n'abata ebe-ichu-aja na ulo nsọ unu: e, asim unu, agachoputa ya n'aka obo a. 52 Ahuhu gadi unu ndi-iwu; n'ihu na unu wepuru nkpisi-ugodi nke omuma-ihe: unu onwe-unu abatagh, unu bochi-kwa-ra ndi nabata.

53 Mbe O siri n'ebe ahu puta, ndi-ode-akwukwo na ndi-Farisi we malite inogide Ya si-ike, na ikpasu Ya ikwu okwu bayere otutu ihe; 54 neche Ya anwu, inwude ihe nkegesi n'onu-Ya puta.

12 I N'oge ahu, mbe oké otutu igwe madu anadigh-aguta aguta zukoro, nke mere ka ha nazokwasi ibe-ha ukwu, O buru uzọ malite isi ndi neso uzọ-Ya, Nzenu ihe ndi-Farisi, bu ihe noko achicha, nke bu iru-abua. 2 Ma o digh ihe o bula ekpuchiworo ekpuchi, nke anagagh-ekpughe: o digh kwa ihe ezoro ezo, nke anagagh-ama. 3 Ya mere ihe o bula unu kwuru n'ochichiri, aganu ya n'ihē; ihe unu kwu-kwa-ra na nti n'ime-ulo ntā, agckwusa ya n'elu ulo. 4 Ma asim unu ndi-eyim, Unu atula egwu ndi nebu aru, ma emesia ha enwegh ihe ozọ kari nke ahu ha geme. 5 Ma M'gegosi unu Onye unu gatu egwu: tuanu egwu Onye ahu, Nke nwere ike ituba n'oku ala-mo mbe O busiri; e, asim unu, Tuanu egwu Onye ahu. 6 Adigh-ere egwele ise na penny abua? ma adighechezọ otu nime ha n'iru Chineke. 7 Ma obuna agiri-isi nile nke isi-unu ka aguworo. Unu atula egwu: onu-ahia-unu kariri nke otutu egwele. 8 Ma asim unu, Onye o bula nke gekwuputam n'iru madu, ya ka Nwa nke madu gekwuputa kwa n'iru ndi-mo-ozizi nke Chineke: 9 ma onye gagonarim n'iru madu, agagonari ya n'iru ndi-mo-ozizi nke Chineke. 10 Ozọ, onye o bula nke gekwu okwu megide Nwa nke madu, agabaghara ya: ma agagh-abaghara onye gekwulu Mo Nso. 11 Ma mbe o bula ha kuru unu bia n'iru ulo-nzukọ, na ndi-isi, na ndi nachi isi, unu ehebula onwe-unu otu unu gogopu onwe-unu ma-obu ihe unu geji gopu onwe-unu, ma-obu ihe unu gekwu: 12 n'ihu na Mo Nso gezi unu n'oge hour ahu ihe unu naghagh ikwu.

13 Ma otu onye sitere n'igwe madu ahu si Ya, Onye-ozizi, gwa nwa-nnem nwoke ka o kere ihe-nketa-ayi nyem. 14 Ma O siri Ya, Nwoke, onye merem ka M'buru onye-ikpe ma-obu onye-okike n'ebe unu no? 15 O we si ha, Lezieni anya, debe-kwa-nu onwe-unu ka unu ghara inwe anya-uku o bula: n'ihu na o bugh n'ihe o nwebigara oké ka ndu madu di, o sigh n'ihe o nwere puta. 16 O we turu ha ilu, si, Ala otu ogaranya miri nkpuru ri nne: 17 o we tugharia n'obi-ya, si, Gini ka m'geme, n'ihu na enweghm ebe ikpokota nkpurum? 18 O we si, Nka ka m'geme: m'geweda obam,

wu kwa nke ka uku; n'ebe ahu ka m'gēkpokṓta ṓkam nile na ezi ihem nile. 19 M'gāsi kwa nkpuru-obim, Nkpuru-obi, i nwere ṓtutu ezi ihe edebere nye gi rue ṓtutu arṓ; nēzu ike, nēri ihe, nānu ihe-ṓnuṓnu, ka obi nātṓ gi utṓ. 20 Ma Chineke siri ya, Onye nēnwegh uche, n'abali a ka anāchṓ nkpuru-obi-gi n'aka-gi; ma ihe i doziri, ṓnye gēnwe ha? 21 Otṓ a ka ṓ di, bú onye nākpadoro onwe-ya ākú, ma ṓ bugh ṓgaranya n'ebe Chineke nṓ.

22 Ṗ we si ndi nēso uzṓ-Ya, N'ihī nka ka M'ji si unu, Unu echeḅula onwe-unu nye ndu-unu, ihe unu gēri; echeḅu-kwala onwe-unu nye aru-unu, ihe unu gēyi. 23 N'ihī na ndu kariri ihe eji azú ya, aru kari-kwa-ra uwe-oyiyi-ya. 24 Tugharinu uche n'ugolo-ṓma, na ha adigh-agma nkpuru, ha adigh-ewe kwa ihe ubi; nke nēnwegh ime-ulo ntā ma-ṓbu ṓba; ma Chineke nāzú ha: unu onwe-unu abugh ihe oké ṓnu-ahia kari anu-ufe nke-uku? 25 Ma ṓnye n'etiti unu puru itukwasi otṓ cubit n'ogologo-ya site n'icheḅu onwe-ya? 26 Ya mere ṓ buru na unu apugh ime ṓbunā nke dikarisiri ntā, gini mere unu nēcheḅu onwe-unu n'ihē fṓduru? 27 Tugharinu uche n'urodi, otṓ ha nētó etó: ha adṓbugh onwe-ha n'ṓlu, ha atugh kwa ogḥo; ma asim unu, Ṗbunā Solomon n'ebube-ya nile, ebokwasigh ya ākwā dika otṓ nime ndia. 28 Ma ṓ buru na Chineke eyikwasi ahihia di n'ubi uwe otṓ a, nke di ta, echi atubā ya n'ite ṓku; Ṗ gagh-eyikwasi kari unu uwe nke-uku, unu ndi okwukwe ntā? 29 Unu onwe-unu achṓ-kwala ihe unu gēri, na ihe unu gānu, unu enwe-kwala obi abua. 30 N'ihī na ihe ndia nile ka mba nile nke uwa nāchṓ: ma Nna-unu nāmata na ihe ndia di unu nkṓ. 31 Otṓ ṓ di, chṓnu ala-eze-Ya, agātukwasi-kwa-ra unu ihe ndia. 32 Atula egwu, igwé aturu ntā; n'ihī na ṓ di Nna-unu ezi nma inye unu ala-eze-Ya. 33 Renu ihe unu nwere, were ha lua ṓlu ebere; merenu onwe-unu ākpā-ego nke nādigh-aka nkā, ākú nādigh-agwu agwu n'elu-igwe, ebe onye-ori nādigh-abia nso, ebe nla nādigh-emebi kwa ihe. 34 N'ihī na ebe ākú-unu di, n'ebe ahu ka obi-unu gādi kwa.

35 Ka eke unu ihe-ṓkiké n'úkwú, ka

oriṓna-unu nēnwu kwa; 36 unu onwe-unu, yi-kwa-nu ndi nēche onye-nwe-ha, mḅe o gēsi n'oriri ṓlulu-nwunye laghachi; ka, mḅe ṓ gābia ku aka n'ṓnu-uzṓ, ka ha we meghere ya ngwa ngwa. 37 Ngṓzi nādiri ndi-orú ahu, ndi, mḅe onye-nwe-ha gābia, ṓ gāhu ka ha nēche nche: n'ezie asim unu, na ṓ gēke onwe-ya ihe-ṓkiké n'úkwú, me ka ha nṓdu na nri, ṓ gābia kwa jere ha ozi. 38 Ṗ buru kwa na ṓ gābia na nche nke-abua, ṓ buru kwa na nke-atṓ, hu kwa ha otṓ a, ngṓzi nādiri ndi-orú ahu. 39 Ma unu mara nka, na ṓ buru na nna-nwe-ulo matarari oge hour onye-ori gābia, ṓ ganēche nche, ṓ gagh-arapu kwa ulo-ya ka egwupú ya. 40 Unu onwe-unu buru kwa ndi edoziworo: n'ihī na n'oge hour nke unu nēchēgh ka Nwa nke madu gābia.

41 Pita we si, Onye-nwe-ayi, Ṗ bu ayi ka I nāturu ilu a, ma-ṓbu madu nile kwa? 42 Onye-nwe-ayi we si, Onye kwa bu onye ahu nāchi ézi-na-ulo, onye kwesiri ka atukwasi ya obi, nke nwe-kwa-ra uche, nke onye-nwe-ya gēme onye-isi ézi-na-ulo-ya, inye ha oké nri ha n'oge-ya? 43 Ngṓzi nādiri orú ahu, onye, mḅe onye-nwe-ya gābia, ṓ gāhu ya ka ṓ nēme otṓ a. 44 N'ezie asim unu, na ṓ gēme ya onye-isi ihe nile ṓ nwere. 45 Ma ṓ buru na orú ahu gāsi n'obi-ya, Onye-nwem nānṓ ṓdú di anya ibia; ṓ buru kwa na ṓ gāmalite iti ndikom na ndinyom nēje ozi aka, na iri ihe-oriri na inu ihe-ṓnuṓnu, na inubiga manya oké; 46 onye-nwe orú ahu gābia n'ubṓchi ṓ nēlegh anya ya, na n'oge hour ṓ nāmagh, o gēḅubi kwa ya nkpirikpi abua, ke oké nye ya n'etiti ndi nēkwesigh ka atukwasi ha obi. 47 Ṗzṓ, orú ahu, nke mara ihe onye-nwe-ya chṓrṓ, ma o dozigh, ṓ megh kwa dika ṓ chṓrṓ, agāpia ya ṓtutu utari; 48 ma onye nāmagh, me kwa ihe kwesiri ihe-otiti, agāpia ya utari ole-na-ole. Ṗzṓ, onye ṓ bula enyere ihe uku, n'aka-ya ka agāchṓ kwa ihe uku: onye ha nye-kwa-ra ihe uku n'aka idebe, n'aka-ya ka ha gāju ihe nke ka.

49 Abiaram itusa ṓku n'elu uwa; ma gini ka M'nāchṓ, ṓ buru na afunwuwo ya-ri ubu a? 50 Ma enwerem baptism agēji mem baptism; o nēḅukwam nḅu n'obi nke-uku rue mḅe agēmezu ya. 51 Unu nēché na abiaram inye udo n'uwa? asim unu, É-é; kama nkewa:

52 n'ihhi na site n'ubu a madu ise ndi kewaworo ekewa gadi n'otu ulo, madu atọ megide madu abua, madu abua megide kwa madu atọ. 53 Agəkewa ha, nna megide nwa-ya nwoke, nwa-nwoke megide kwa nna-ya; nne megide nwa-ya nwayi, nwa-nwayi megide kwa nne-ya; nne di megide nwunye nwa-ya, nwunye nwa megide kwa nne di-ya.

54 O we si kwa igwe madu nile, Mbe o bula unu huru igwe-oji ka o si n'Odida-anyanwu narigo, ngwa ngwa unu nasi, Nshansha-miri nabia; o we me otu a. 55 Mbe o bula unu hu-kwa-ra ifufe Ndida ka o nefe, unu nasi, Ifufe di oku gadi; o we me. 56 Ndi-iru-abua, unu matara itule iru ala na elu-igwe; ma ole ka o si di na unu amatagh itule oge a? 57 Ma gini mere unu adigh-ekpe n'onwe-unu ihe ziri ezi? 58 N'ihhi na mbe gi na onye nekuru gi ga ikpe naga n'iru onye-isi, mesie ike ipu n'aka-ya n'uzo; ka o ghara idokpuru gi nye onye-ikpe ma elegh anya, onye-ikpe garara kwa gi nye n'aka onye nenye ndinmehie ahuhu, onye ahu nenye ndinmehie ahuhu gatuba kwa gi n'ulonkpuru. 59 Asim i, I gagh-aputa n'ebe ahu ma-qli, rue mbe i gawkughachi obuna ego nta ikpe-azu.

13 I Ma ufodu no n'ebe ahu n'oge ahu ndi korọ Ya akuko bayere ndi Galili ahu, ndi Pailat were obara-ha gwakota n'aja-ha. 2 O we za, si ha, Unu nechē na ndi Galili ndia bu ndinmehie kari ndi Galili nile, n'ihhi na ha ahuvo ahuhu ndia? 3 Asim unu, E-e: kama, o buru na unu echegarigh, unu nile gala n'iyi otu ahu. 4 Ma-ebu madu iri na asato ahu, ndi ulo-elu di na Sailoam dakwasiri ha, we hwe ha, unu nechē na ndi ahu bu ndi ji ugwo kari madu nile ndi bi na Jerusalem? 5 Asim unu, E-e; kama, o buru na unu echegarigh, unu nile gala n'iyi otu a.

6 O we tua ilu a; Otu onye nwere osisi fig akuru n'ubi-vine-ya; o we bia nacho nkuru n'elu ya, ma o hugh. 7 O we si onye-qlu-vine-ya, Le, site n'arọ atọ rue ubu a ka m'nabia nacho nkuru n'osisi fig a, ma ahughm: hutue ya; gini mere o neme kwa ka ala la n'iyi? 8 O we za, si ya, Onye-nwe-ayi, rapu kwa ya arọ a, rue mbe m'gegwu ala-ya buruburu, wusa kwa ya nsi-anu: 9 o buru kwa na o mia

nkuru site n'ubu a, o di nma; ma o buru na o migh, i gebutu ya.

10 O we nezi ihe n'otu nime ulonzu-ko-ha n'ubochi-izu-ike. 11 Ma le, otu nwayi nke nwere mo nke neme ka aru-ya ghara idi ike arọ iri na asato; o ruda-kwa-ra ala, o pugh kwa iweli onweya elu ma-qli. 12 Ma mbe Jisus huru nwayi ahu, O kpo ya, si ya, Nwayi, emewo gi ka i pua na nriaria-gi. 13 O we tukwasi nwayi ahu aka-Ya abua: ngwa ngwa ewe me ka o guzozie otọ, o we nye Chineke otuto. 14 Ma onye-isi ulonzu-ko ahu, ebe iwe were ya nke-uku n'ihhi na Jisus mere ka aru madu di ike n'ubochi-izu-ike, o zara, si igwe madu ahu, Ubochi isi di nke madu aghagh ilu qlu nime ha: ya mere, bianu nime ha ka eme ka aru-unu di ike, unu abia-kwa-la n'ubochi-izu-ike. 15 Ma Onye-nwe-ayi zara ya, si, Ndi-iru-abua; onye o bula nime unu, o digh-atopu ehi-ya ma-ebu inyinya-ibu-ya n'ulo anu-ulo n'ubochi-izu-ike, duru ya ga ime ka o nua miri? 16 Ma nwayi a, ebe o bu nwa Abraham, onye Setan kere abu, le, arọ iri na asato, o kwesigh ka atopu ya n'abu a n'ubochi-izu-ike? 17 Mbe O nekuru ihe ndia, ewe me ka ihere me ndi nile nemegide Ya: igwe madu ahu nile nanuri kwa onu n'ihhi ihe-ebube nile O neme.

18 Ya mere O kwuru, si, Gini ka ala-eze Chineke yiri? gini ka M'geji kwa tuye ya? 19 O yiri nkuru mustard, nke madu were, tuba n'ubi nke aka ya abara ogige; o we ba uba, ghọ osisi; anu-ufe nke elu-igwe we no n'alaka-ya. 20 Ozọ kwa O siri, Gini ka M'geji tuyere ala-eze Chineke? 21 O yiri ihe noko achicha, nke nwayi were, zobe na mbe utu oka atọ, rue mbe utu oka ahu dum kosiri.

22 O we naga n'obodo na obodo nta di iche iche, nezi ihe, naga kwa ije-Ya iru Jerusalem. 23 Otu onye we si Ya, Onye-nwe-ayi, Ndi anazoputa di madu ole-na-ole? O we si ha, 24 Jisienu ike isi n'onu-uzo di warara ba: n'ihhi na otutu madu, ka M'si unu, gacho iba nime ya, ma ha agagh-enwe ike. 25 Mbe Nnanwe-ulo gebiliwori, mechika kwa uzo-Ya, unu we malite iguzo n'ezika, na iku aka n'onu-uzo ahu, si, Onye-nwe-ayi, meghere ayi uzo; ma O gaza, si unu, Amataghm unu, ebe unu si bia; 26 mbe ahu ka unu gamalite isi, Ayi riri ihe nu

kwa ihe-ọ̀nuiwu n'iru Gi, I zí-kwa-ra ihe n'amá-ayi; 27 ma Ọ gāsi, Asim unu, amataghm ebe unu si bia; puanu n'irum, ndi nile nālu ọlu ajo omume. 28 N'ebe ahu ka ikwa-ákwá na ita-ikekere-ezé ahu gādi, m̀be unu gāhu Abraham, na Aisak, na Jekob, na ndi-amuma nile, n'ala-eze Chineke, ma unu onwe-unu aburu ndi achapuru n'èzí. 29 Hā gēsi kwa n'Ọwuwa-anyanwu na Ọdida-anyanwu, si kwa n'Ugwu na Ndida, bia, nọdu kwa n'ala-eze Chineke. 30 Ma le, ndi-ikpe-azu di ndi gēbu uzọ, ndi bu uzọ di kwa ndi gābu ndi-ikpe-azu.

31 N'oge hour ahu ndi-Farisi ufọdu biakutere Ya, si Ya, Pua, si n'ebe a la: n'ihhi na Herod nāchọ ihu Gi. 32 Ọ we si ha, Gauu, si nkita-ọhia ahu, Le, anamachupu ndi-mọ ọjọ, nāluzu kwa ọlu ime ka aru di madu ike ta na echi, n'ubochi nke-atọ emekwam ka M'zu okè. 33 Otú ọ di, aghaghm iga ta na echi na ubochi so ya: n'ihhi na apugh ikwe ka onye-amuma la n'iyi n'ebe nābugh Jerusalem. 34 Jerusalem, Jerusalem, nke nēbu ndi-amuma, nke nēwere kwa nkume atu ndi eziteworo ya! ọtutu m̀be ole ka M'chorọ ichikọ umu-gi, ọbuná dika nneku-ọkuku nāchikọ umu nke aka ya n'okpuru nkù-ya abua, ma unu achogh! 35 Le, anārapuru unu ulo-unu: ma asim unu, Unu agagh-ahum ma-ọli, rue m̀be unu gāsi, Onye agoziri agozi ka Onye ahu bu Nke nābia n'aha Onye-nwe-ayi.

14 I Ọ rue, m̀be Ọ batara n'ulo otú onye nime ndi-isi nke ndi-Farisi iri nri n'ubochi-izu-ike, na ndi ahu nēche Ya nche. 2 Ma le, otú nwoke nọ n'iru Ya nke nwere ọria aru-miri. 3 Jisus we za, gwa ndi-iwu na ndi-Farisi okwu, si, Ọ ziri ezi n'iwu ime ka aru madu di ike n'ubochi-izu-ike, ma-ọbu na o zigh ezi? 4 Ma ha kpuchiri ọnu. Ọ we jide ya aka, me ka aru di ya ike, we rapu ya ka ọ la. 5 Ọ we si ha, Ọ bu nwa-nwoke ma-ọbu ehi nke onye n'etiti unu gādabà n'olulú-miri, ma onye ahu agagh-adọkpulite ya elu ngwa ngwa n'ubochi-izu-ike? 6 Ma ha enwegh ike iza okwu ndia ọzọ.

7 Ọ we turu ndi akporọ ilu, m̀be Ọ ribara ama otú ha nārọrọ isi ọnọdu; nāsi ha, 8 M̀be ọ bula madu gākpọ gi n'oriri ọlulu-nwunye, anọdula n'isi

ọnọdu; ma elegh anya ọ kpọwori otú onye ka gi na nsọpuru, 9 onye kpọrọ gi na ya we bia si gi, Nye nwoke a ọnọdu; m̀be ahu i gāmalite iji ihere were ọnọdu ikpe-azu. 10 Ma m̀be ọ bula agākpọ gi, ga nọdu n'ọnọdu ikpe-azu; ka, m̀be onye kpọworo gi gābia, ka ọ we si gi, Eyim, rigo n'ọnọdu ka elu: m̀be ahu i gēnwe otuto n'iru ndi nile gi na ha nānọdu na nri. 11 N'ihhi na onye ọ bula nke nēweli onwe-ya elu, agēweda ya; ọzọ, onye nēweda onwe-ya, agēweli ya elu.

12 Ọ we si kwa onye kpọrọ Ya-ri, M̀be ọ bula i siri nri-ututu ma-ọbu nri-anyasi, akpọla ndi-eyi-gi, ma-ọbu umu-une-gi, ma-ọbu ndi-ikwu-gi, ma-ọbu ndi-abata-obi-gi, bú ndi-ọgaranya; ka ha onwe-ha we ghara ikpoghachi kwa gi ma elegh anya, ewe nyeghachi gi ihe. 13 Kama m̀be ọ bula i siri nri uku, kpọ ndi-ọbeye, ndi-ọlusi, ndi-ngwurọ, ndi-isi: 14 onye-ngọzi ka i gābu; n'ihhi na ha enwegh ihe inyeghachi gi: n'ihhi na agēnyeghachi gi na nbilite-n'ọnwu nke ndi ezi omume.

15 Ma m̀be otú onye nime ndi soro Ya nọdu na nri nuru ihe ndia, ọ si Ya, Ngọzi nādiri onye gēri nri n'ala-eze Chineke. 16 Ma Ọ siri ya, Otú nwoke siri nri-anyasi uku; we kpọ ọtutu madu: 17 ọ we zipu orù-ya n'oge hour nke nri-anyasi ahu isi ndi akpọwori, Bianu; n'ihhi na edoziwo ihe nile ubu a. 18 Ma ha nile were otú olu malite iriọ ka arapu ha. Onye mbu siri ya, Azutaram ubi, ọ dikwam nkpà ipu gēle ya: ariom gi guam n'onye riorọ ka arapu ya. 19 Onye ọzọ si-kwa-ra, Azutaram ehi ọlu iri ejikọrọ abua abua, anamaga kwa inwa ha: ariom gi guam n'onye riorọ ka arapu ya. 20 Onye ọzọ si-kwa-ra, Alurum nwunye, n'ihhi nka apughm ibia. 21 Orù ahu we bia, kọrọ onye-nwe-ya ihe ndia. M̀be ahu nna-nwe-ulo ahu, cbe iwe were ya, ọ si orù-ya, Pua ọsọsọ ga n'amá nile na uzọ ntà nile nke obodo, kubata n'ebe a ndi-ọbeye na ndi-ọlusi na ndi-isi na ndi-ngwurọ. 22 Orù ahu we si, Onye-nwe-ayi, emewo ihe i nyere n'iwu, ọnọdu fọdu-kwa-ra. 23 Onye-nwe-ulo ahu we si orù-ya, Pua ga n'uzọ nile naogige nile, rugide kwa madu ka ha bata, ka ulom we juputa. 24 N'ihhi na asim unu, na ọ digh otú onye nime

ndikom ahu ndi akpɔworo gēdetu nri-
anyasim ire.

25 Ma okè igwè madu nēso Ya je:
O we chigharia, si ha, 26 O buru na
onye o bula abiakutem, ma o kpɔgh nna
nke ya asi, ya na nne nke ya, na nwunye
nke ya, na umu nke ya, na umu-nne-
ndikom nke ya, na umu-nne-ndinyom
nke ya, e, ndu nke aka ya kwa, o pugh
ibu onye nēso uzom. 27 Onye o bula
nke nēbugh obe nke aka ya, sokwam
n'azu, o pugh ibu onye nēso uzom.
28 N'ihhi na ònye nime unu, nke nāchɔ
iwu ulo-elu, nēbugh uzɔ nɔdu ala gu ego
o gēwe, ma o nwere ego o gēji luzu ya?
29 Ka ndi nile ndi nāhu ya we ghara
imalite ime ya ihe-ochi ma elegh anya,
mbe o tɔsiri ntɔ-ala-ya, ma o nwegh ike
iwuzu ya, 30 si, Nwoke a malitere iwu
ulo, ma o nwegh ike ihuzu ya. 31 Ma-ɔbu
òle eze, mbe o nāga ibu agha megide eze-
ibe-ya, nāgagh-ebu uzɔ nɔdu ala ha izu
ma o puru ichi oru nnu ndi-agma na nnu
ise zute onye chiri ɔgu nnu ndi-agma
abua na nnu iri bia imegide ya? 32 Ma
o buru na o pugh, mbe onye ahu nɔ
n'ebe di anya ubu a, o ziga ndi-ozu, ri
ihe gēweta udɔ. 33 Ya mere otu a,
onye o bula nime unu nke nābakutagh
ihe nile o nwere azu, o pugh ibu onye
nēso uzom. 34 Ya mere, nnu di nma:
ma asi na ɔbuna nnu etufuwo utɔ-ya,
agēji gini me ya ka o di utɔ? 35 O
kwesigh ala ma-ɔbu ebe anēkpofu nsi-
anu: ha nātupu ya n'ēzi. Onye nwere
nti inu ihe, ya nu.

15 1 Ma ndi-ɔna-utu na ndi-nmehie
nile nābiaru Ya nso inu okwu-Ya.
2 Ndi-Farisi na ndi-ode-akwukwɔ we
nātamu, si, Nwoke a nānara ndi-nmehie
nke-ɔma, nēso kwa ha eri ihe.

3 O we turu ha ilu a, si, 4 Òle madu
di n'etiti unu, nke nwere ɔgu aturu ise,
ma otu nime ha funariri ya, nke
nārapugh ɔgu anɔ na iri na iteghete ahu
n'ɔhia, ga so nke furu efu, rue mbe o
gāchɔputa ya? 5 Mbe o chɔputaworo
ya, o we tukwasi ya n'ubu-ya abua,
nānuri. 6 Mbe o biaworo n'ulo, o we
kpɔkɔta ndi-eyi-ya na ndi-abata-obi-
ya, si ha, Sonum nuri ɔnu, n'ihhi na
achɔputawom aturum furu efu. 7 Asim
unu, na otu a ɔnu gādi n'elu-igwe n'isi
otu onye-nmehie nke nēchēghari, kari

n'isi ɔgu ndi ezi omume anɔ na iri na
iteghete, ndi nchēghari nādigh nkpà.

8 Ma-ɔbu òle nwayi nke nwere
shilling iri, o buru na otu shilling
efunari ya, nāmuyegh oriɔna, za ulo-ya,
chosi ike rue mbe o gāchɔputa ya?
9 Mbe o chɔputaworo ya, o we
kpɔkɔta ndi-eyi-ya na ndi-abata-obi-ya,
si, Sonum nuri ɔnu, n'ihhi na
achɔputawom shilling nke funariworom-
ri. 10 Asim unu, na otu a ɔnu di n'iru
ndi-mɔ-ozu Chineke n'isi otu onye-
nmehie nke nēchēghari.

11 O we si, Otú nwoke ji umu-
ndikom abua: 12 nke bu nwata nime
ha we si nna-ya, Nna, nyem okè nke ihe
i nwere nke rurum. O we kewara ha
ihe nile o ji biri. 13 Mbe otutu ubochi
agabigagh nwa-ya nke-nwata ahu we
kporo ihe nile, je ala ɔzɔ di anya; n'ebe
ahu ka o mefuru ihe o nwere n'idu
nke ila-n'iyi. 14 Ma mbe o mefusiri
ihe nile, okè unwu siri ike dara n'ala ahu;
ya onwe-ya we malite inɔ na nkpà.
15 O we ga were onwe-ya rapara n'otu
onye nime ndi amuru n'ala ahu; o we
ziga ya n'ubi-ya izu ezi. 16 O we nāgu
ya iwere mɔbɔ nke ezi nāta riju afo-ya:
ma o digh onye o bula nēnye ya. 17 Ma
mbe o mara onwe-ya o si, Otutu ndi
egoro ɔlu ole nke nnam nwebigara oɔe
achicha okè, ma mu onwem nāla n'iyi
n'okè agu n'ebe a! 18 M'gēbili jekuru
nnam, m'gāsi kwa ya, Nna, emehiewom
megide elu-igwe, na n'iru gi:
19 ekwesighm ka akpɔkwam nwa-gi
ɔzɔ: mem ka m'di ka otu onye nime
ndi nke gi egoro ɔlu. 20 O we bilie,
biakute nna-ya. Ma mbe o nɔ n'ebe di
anya ubu a, nna-ya huru ya, o we nwe
ɔmiko n'aru-ya, ha ɔsɔ, makua ya n'olu,
sutu kwa ya ɔnu nke-uku. 21 Nwa-ya
we si ya, Nna, emehiewom megide elu-
igwe, na n'iru gi: ekwesighm ka
akpɔkwam nwa-gi ɔzɔ. 22 Ma nna-ya
siri ndi-oru-ya, Chiputa uwe-nwuda nke
kachasi nma ɔsɔsɔ, were ya yikwasi ya;
tiye kwa nba-aka n'aka-ya, na akpukpɔ-
ukwu n'ukwu-ya: 23 sekputa kwa
nwa-ehi azuru azu, bue ya, ka ayi ri
kwa, ka obi tɔ kwa ayi utɔ: 24 n'ihhi
na nwam nka nwururi anwu, o we di
ndu ɔzɔ; o fururi efu, ewe hu ya. Ha
we malite ime ka obi tɔ ha utɔ. 25 Ma
nwa-ya nke-okenye nɔ n'ubi: mbe o

nābia ru ulo nso, ọ we nu olu abù na ite-egwú. 26 Ọ we kpọ otù onye nime ndi nēje ozi ka ọ biakute ya, we jua ya ihe ha bu, bú ihe ndia. 27 Ọ we si ya, Nwa-nne-gi abiawo; nna-gi ebuwo kwa nwa-ehi azúru azú, n'ihí na ọ nara ya n'aru-ike. 28 Ma ọ were iwe, ọ chọgh kwa ibà n'ulo: nna-ya we puta, riọ ya. 29 Ma ọ zara, si nna-ya, Le, ọtutu arọ ndia ka m'bu orú-gi, ọ digh kwa mbe ọ bula m'rapuru ihe i nyere n'iwu: ma ọ digh mbe ọ bula i nyerem nwa-ewu, ka obi we tọ mu na ndi-eyim utọ: 30 ma mbe nwa-gi nka biara, nke ya na ndinyom ndi nākwa iko ripiara ihe nile i ji biri, i buru nwa-chi azúru azú nye ya. 31 Ọ we si ya, Nwam, mu na gi nọ mbe nile, ihem nile bu kwa nke gi. 32 Ma ayi aghagh ime ka obi tọ ayi utọ na inuri ọnu: n'ihí na nwa-nne-gi nka nwururi anwu, ọ we di ndu ọzọ; o fu-kwa-ra efu, ewe hu ya.

16 1 Ọ we si kwa ndi nēso uzọ-Ya, Otú ọgaranya di, nke nwere onye nāchi ézí-na-ulo-ya; onye a ka eboro n'iru ya na ọ nēmfu ihe ọ nwere. 2 Ọ we kpọ ya, si ya, Ọ bu gini bu nka nke m'nānu bayere gi? kọrọm akukọ nke ọchichi-ézi-na-ulo-gi; n'ihí na i pugh ichi ézí-na-ulo ọzọ. 3 Onye ahu nke nāchi ézí-na-ulo we kwue n'onwe-ya, si, Gini ka m'gēme, n'ihí na onye-nwem nānapum ọchichi - ézi - na - ulo a? Enweghm ike igwu ala; ihere iriọ aririọ nēmēm. 4 Amaram ihe m'gēme, ka, mbe ọ bula agēwepum n'ọchichi-ézi-na-ulo a, ka ha we kpọbatam n'ulo nke aka ha. 5 Ọ we kpọ ndi nile ji onye-nwe-ya ugwo n'otú n'otú, si onye mbu, Ugwo olc ka i ji onye-nwem? 6 Ọ si, Ọgu mbe manu ise. Ọ si ya, Were akwukwo-gi, nọdu ọsọsọ, de ọgu abua na iri. 7 Mbe ahu ọ siri onye ọzọ, Ugwo ole ka gi onwe-gi ji kwa? Ọ si, Ọgu mbe ọka ise. Ọ si ya, Were akwukwo-gi, de ọgu anọ. 8 Onye-nwe-ya we to onye ahu nāchi ézí-na-ulo nke nēme ajọ omumc, n'ihí na ọ mere dika onye nwere uche: n'ihí na umu nke oge a nwere uche n'ebc ọbọ nke aka ha nọ kari umu nke ihé. 9 Mu onwem nāsí kwa unu, Menu ndi-eyi nye onwe-unu site n'akú nke ajọ omume; ka, mbe ọ bula ọ gāgwu, ka ha we kpọbata unu n'ulo-ikwú ebigh-cbi. 10 Onye kwesiri ka atukwasi ya obi

n'ihe dikarisiri ntà kwesi-kwa-ra ka atukwasi ya obi n'oké ihe: onye bu kwa onye ajọ omume n'ihe dikarisiri ntà bu kwa onye ajọ omume n'oké ihe. 11 Ya mere, ọ buru na unu abugh ndi kwesiri ka atukwasi unu obi n'akú ajọ omume, ọnye gēnye ezi akú n'aka-unu na ntukwasi-obi idebe? 12 Ọ buru kwa na unu abugh ndi kwesiri ka atukwasi unu obi n'ihe onye ọzọ nwere, ọnye gēnye unu ihe nke aka unu? 13 Ọ digh onye ọ bula nke nēje ozi nke puru ibu orú nke nna abua: n'ihí na ọ gākpo otú onye nime ha asi, hu ibe-ya n'anya; ma ọ bugh otú a o gējide otú, lelia ibe-ya anya. Unu apugh ibu orú Chineke na akú.

14 Ma ndi-Farisi, ndi nāhu ego n'anya, nuru ihe ndia nile: ha we me Ya ihe-ọchi. 15 Ọ we si ha, Unu onwe-unu bu ndi nāgu onwe-unu na ndi ezi omume n'anya madu; ma Chineke mara obi-unu: n'ihí na ihe di elu n'etiti madu bu ihe-árú n'anya Chineke. 16 Iwu Chineke na ndi-amuma-Ya di rue oge Jón: site n'oge ahu anēzisa ozi ọma ala-eze Chineke, madu nile n'otú n'otú were ihe-ike nābā nime ya. 17 Ma ọ ka nfé ka elu-igwe na ala gabiga, kari na otú ihe dikarisiri ntà n'iwu ahu gāda. 18 Nwoke ọ bula nke nārapu nwunye-ya, nke luru kwa nwayi ọzọ, ọ nākwa iko: onye nālu nwayi nke di-ya rapuwo nākwa kwa iko.

19 Ma otú ọgaranya di, o nēyi kwa uwe ododo na ezi akwá ọcha, ọ nēme kwa ka obi nātọ ya utọ nke-ọma kwa-ubochi: 20 ma atọbọrọri otú ọbeye n'ọnu-uzọ-amá-ya, aha-ya bu Lazaros, nke ọnyá juru ya n'aru, 21 onye ọ nāgu kwa ka ewere irighiri nri nke si na table nke ọgaranya ahu dapu me ka afọ ju ya; e, ọbuná nkita nābia racha ọnyá-ya. 22 Ọ we rue na ọbeye ahu nwuru, ndi-mọ-ozí we bupu ya ga n'ebe ọ dabere n'obi Abraham: ọgaranya ahu nwu-kwa-ra, ewe lie ya. 23 Nime Hedis ọ we welie anya-ya elu, ebe ọ nọ na nmekpa-arú, ọ hu Abraham n'ebe di anya, na Lazaros ka ọ dabere n'obi-ya. 24 Ọgaranya ahu we kpọ ọkú, si, Nna, Abraham, merem ebere, zite Lazaros, ka ọ dctu ọnu-ọnu nkpisi-aka-ya na miri, we mejua irem; n'ihí na anọm n'aru-ufu nime ire-ọku a. 25 Ma Abraham siri, Nwam, cheta na i nara ezi

ihe-gi na ndu-gi, otú ahu Lazaros nara-kwa-ra ajọ ihe-ya: ma uşu a anākasi ya obi n'ebe a, ma gi onwe-gi nọ n'aru-ufu. 26 Ma n'ihe ndia nile, emewo ka oké olúlù disie ike n'abata ayi na unu, ka ndi nāchọ isi n'ebe a gabiga ijekuru unu we ghara inwe ike, ka onye ọ bula ghara kwa isi n'ebe ahu gabiga biakute ayi. 27 Ọ we si, Ya mere ariom gi, nna, ka i ziga ya n'ulo nnam; 28 n'ihhi na enwerem umu-nnc ise; ka ọ we dọ ha aka na nti, ka ha onwe-ha ghara ibia kwa n'ebe nmekpa-aru a. 29 Ma Abraham siri, Ha nwere Moses na ndiamuma; ka ha nuru olu-ha. 30 Ọ we si, É-é, nna Abraham: kama ọ buru na otú onye esite na ndi nwuru anwu jekuru ha, ha gēchēghari. 31 Ọ we si ya, Ọ buru na ha anugh olu Moses na ndiamuma, agagh-emc kwa ka ha kweye, asi na otú onye esi na ndi nwuru anwu bilie.

17 1 Ọ we si ndi nēso uzọ-Ya, Ọ bu ihe nāghagh ime na ihe di iche iche nēme ka madu ma n'onyà gābia: ma ahuhu gādiri onye ahu, nke ha nēsite n'aka-ya bia. 2 Ọ gābara ya-ri urú ma akwuba ya nkume-igwe-nri n'olu, tubà kwa ya n'oké osimiri, kari na ọ gēme ka otú onye nime ndi ntà ndia ma n'onyà. 3 Nēzenu onwe-unu: ọ buru na nwan-na-gi emehie, bara ya nba; ọ buru kwa na ọ chēgharia, ọaghara ya. 4 Ọ buru kwa na ọ mehie megide gi ubò asa n'otú ubochi, we chigharia ọzọ n'ebe i nọ ubò asa, si, Echēgharim; i gābaghara ya.

5 Ndi-ozii-Ya we si Onye-nwe-ayi, Tukwasiri ayi okwukwe. 6 Onye-nwe-ayi we si, Ọ buru na unu nwere okwukwe dika nkuru mustard, unu gāsi osisi sycamine nka, Ka eropu gi, ku kwa gi n'oké osimiri; ọ gāna kwa unu nti. 7 Ma ọnye n'etiti unu, asi na ọ nwere orú nke nālu ọlu ubi ma-ọbu nke nāzú aturu, gāsi ya, mbe o si n'ubi bata n'ulo, Bia ngwa ngwa nọdu na nri; 8 nke nāgagh-asi kwa ya kama nke ahu, Dozie ihe m'gēri na nri-anyasi, ke kwa ihe-ọkiké n'ukwu-gi, nējerem ozi, rue mbe m'risiri nū kwa; ma emesia gi onwe-gi gēri nū kwa? 9 Ọ nwere ekele n'ebe orú ahu nọ n'ihhi na ọ mere ihe akaworo aká? 10 Otú a unu onwe-unu kwa, mbe ọ bula unu gēmesi ihe nile akaworo aká

nye unu, sinu, Ayi bu orú ndi nābagh n'ihe; ayi emewo ihe ayi ji ugwo ime.

11 O rue, mbe ha nāga Jerusalem, na Ya onwe-ya nāgabiga n'etiti Sameria na Galili. 12 Mbe Ọ nābā n'otú obodo ntà, ndikom iri, bú ndi-ekpenta, we zute Ya, ndi guzoro n'ebe di anya: 13 ha we welie olu-ha elu, si, Jisus, Nna-ayi, mere ayi ebere. 14 Mbe Ọ huru ha, Ọ we si ha, Ganu, were onwe-unu gosi ndin-chu-aja. Ọ we rue, mbe ha nāga, na emere ka aru-ha di ọcha. 15 Ma otú onye n'etiti ha, mbe ọ huru na emere ka aru di ya ike, ọ laghachi, were oké olu nēnye Chineke otuto; 16 ọ we da kpuchie iru-ya n'ala n'ukwu-Ya, nēkele Ya: onye ahu bu kwa onye Sameria. 17 Ma Jisus zara, si, Émegh ka aru ndikom iri ahu di ọcha? ma ọle ebe iteghete fọduru nọ? 18 Ahugh ndi laghachiri inye Chineke otuto, ma-ọbugh onye ala ọzọ a? 19 Ọ we si ya, Bilie, ga nke gi: okwukwe-gi azọputawo gi.

20 Ma mbe ndi-Farisi juru Ya mbe ala-eze Chineke gābia, Ọ zara ha, si, Ala-eze Chineke adigh-abia mbe madu nēche nche: 21 ha agagh-asi kwa, Le, n'ebe a! ma-ọbu, N'ebe ahu! n'ihhi na le, ala-eze Chineke di n'etiti unu.

22 Ọ we si ndi nēso uzọ-Ya, Ubochi gābi, mbe agu ihu otú nime ubochi Nwa nke madu gāgu unu, ma unu agagh-ahu ya. 23 Ha gāsi kwa unu, Le, n'ebe ahu! Le, n'ebe a! unu ejela, unu eso-kwa-la ha: 24 n'ihhi na dika àmùmá, mbe o nēbu àmùmá site n'otú akuku n'okpuru elu-igwe, o nēnwu rue akuku ọzọ n'okpuru elu-igwe; otú a ka Nwa nke madu gādi n'ubochi-Ya. 25 Ma Ọ ghagh ibu uzọ hu ọtutu ahuhu, aghagh kwa iju Ya site n'ọbọ a. 26 Ma dika emere n'ubochi Noa, otú a ka ọ gādi kwa n'ubochi Nwa nke madu. 27 Ha nēri ihe, ha nānu ihe-ọnuńu, ha nālu nwunye, anēnye ha n'ọlulu-di, rue ubochi Noa batara n'ubọ-ya, oké iju-miri ahu we bia, la ha nile n'iyi. 28 Otú ahu dika emere n'ubochi Lot; ha nēri ihe, ha nānu ihe-ọnuńu, ha nāzú, ha nēre, ha nāku ihe n'ubi, ha nēwu ulo; 29 ma n'ubochi Lot siri na Sọdọm puta ọku na brimstone si n'elu-igwe zò, we la ha nile n'iyi: 30 n'otú aka ahu ka ọ gādi n'ubochi agēkpughe Nwa

nke madu. 31 N'ubochi ahu, onye gānọ n'elu ulo, ma ihe-ya di nime ulo, ya ghara iridata ikwapu ha: otú ahu onye nọ kwa n'ubi, ya ghara ilaghachi. 32 Chetanu nwunye Lot. 33 Onye ọ bula nke gāchọ uzọ izutara onwe-ya ndu-ya, o gētufu ya: ma onye ọ bula nke gētufu ndu-ya gēme ya ka ọ di ndu. 34 Asim unu, N'abali ahu madu abua gādi n'elu otú ihe-ndina; agēwere otú nime ha, rapu ibe-ya. 35 Ndinyom abua ganēgwekọ nri n'otú ebe; agēwere otú nime ha, ma agārapu ibe-ya. 36 Madu abua gānọ kwa n'ubi; agēwere otú rapu kwa ibe-ya. 37 Ha we za, si Ya, Òle ebe, Onye-nwe-ayi? Ọ si ha, Ebe ozu di, n'ebe ahu ka udele gēzuko kwa.

18 I Ọ we turu ha ilu izi ha na ha aghagh ikpe ekpere m̀be nile, na ighara ikwe ka ike gwu ha; 2 si, Otú onye-ikpé nọ n'otú obodo, onye nādigh-atu egwu Chineke, nke nādigh-asọpuru kwa madu: 3 otú nwayi nke di-ya nwuru nọ kwa n'obodo ahu; nwayi ahu we nābiakute ya, nāsi, Kpeputam n'aka onye-irom. 4 Ma na mbu ọ chọgh ime ya: ma emesia ọ siri n'onwe-ya, Ọ bu ezie na adighm-atu egwu Chineke, adighm-asọpuru kwa madu; 5 ma n'ih na nwayi a di-ya nwuru nēsoh̄um, m'gēkpeputa ya, ka ọ ghara ime ka ike gwusiam site n'ọbibia ọ nābia m̀be nile. 6 Onye-nwe-ayi we si, Nurunu ihe onye-ikpé nke nēme ajọ omume kwuru. 7 Ma Chineke, Ọ gagh-ekpeputa ndi nke Ya arọputara, ndi nākpọku Ya ehie na abali, Ọ nwe-kwa-ra ogologo ntachi-obi n'ebe ha nọ? 8 Asim unu, na Ọ gēkpeputa ha ọsọsọ. Otú ọ di, m̀be Nwa nke madu gābia, Ọ gāhu okwukwe n'elu uwa?

9 Ọ we tu kwa ilu a nye ufodu ndi tukwasiri obi n'onwe-ha na ha bu ndi ezi omume, ndi kpọ-kwa-ra ndi nile fọduru ihe-efu: 10 Ndikom abua rigoro n'ulo uku Chineke ikpe ekpere; otú nime ha bu onye-Farisi, ibe-ya bu onye-ona-utu. 11 Onye-Farisi guzoro nēkpe ekpere nye onwe-ya otú a, si, Chineke, ekelem Gi, na adighm ka ndi fọduru n'etiti madu, ndi nāpunara madu ihe, ndi ajọ omume, ndi nākwa iko, ma-ọbu dika ọbuná onye-ona-utu a. 12 Anamebu ọnu ubò abua n'izu

ubochi asa; anamenye otú uzọ n'uzọ iri n'ihe nile, ka ha ra, bú nke m'natará. 13 Ma onye-ona-utu ahu guzoro n'ebe di anya, ọ chọgh kwa iweli ọbuná anya-ya le elu-igwe, kama o nēti aka n'obi-ya, si, Chineke, ka obi-Gi juru n'ebe mu, bú onye-nmehie, nọ. 14 Asim unu, Nwoke a ridara n'ulo-ya buru onye aguworo n'onye ezi omume kari ibe-ya: n'ih na onye ọ bula nke nēweli onwe-ya elu, agēweda ya; ma onye nēweda onwe-ya, agēweli ya elu.

15 Ha we kuta-kwa-ra Ya umu ọhu ha, ka Ọ we metu ha aka: ma m̀be ndi nēso uzọ-Ya huru ya, ha bara ha nba. 16 Ma Jisus kpọrọ ha biakute Ya, si, Kwenu ka umu-ntakiri biakutem, unu ebochi-kwa-la ha: n'ih na ala-eze Chineke bu nke ndi di otú a. 17 N'ezie asim unu, Onye ọ bula nke nāgagh-anara ala-eze Chineke dika nwatakiri, ọ gagh-abá nime ya ma-ọli.

18 Otú onye-isi we jua Ya, si, Ezi Onye-ozizi, gini ka m'gēme ka m'we keta ndu ebigh-ebi? 19 Ma Jisus siri ya, Gini mere i nākpọm ezi onye? ọ digh onye ọ bula bu ezi onye, ma-ọbugh otú Onye, bú Chineke. 20 I matawo ihe nile enyere n'iwu, Akwala iko, Ebulá madu, Ezula ori, Ahalá amá ugha, Sọpuru nna-gi na nne-gi. 21 Ma ọ siri, Ihe ndia nile ka m'ribara ama site n'okorobia. 22 Ma m̀be Jisus nuru ya, Ọ si ya, Otú ihe fọdu-kwa-ra gi ime: re ihe nile, ka ha ra, bú nke i nwere, kenye ndi-ọbeye, i gēnwe kwa ákú n'elu-igwe: bia kwa, som. 23 Ma m̀be ọ nuru ihe ndia, o wutara ya nke-uku; n'ih na ọ bu oké ọgaranya. 24 Ma ebe Jisus huru ya, Ọ si, Le otú ọ diri ndi nwere ákú ike ibá n'ala-eze Chineke! 25 N'ih na ọ dikariri camel nfé isite n'anya ágigá ba nime, kari ọgaranya ibá n'ala-eze Chineke. 26 Ma ndi nuru ya siri, Ònye kwa ka apuru izọputa? 27 Ma Ọ siri, Ihe anāpugh ime n'ebe madu nọ bu ihe apuru ime n'ebe Chineke nọ. 28 Pita we si, Le, ayi onwe-ayi rapuru ihe nile nke aka ayi, we so Gi. 29 Ọ we si ha, N'ezie asim unu, Ọ digh onye ọ bula nke rapuru ulo, ma-ọbu nwunye, ma-ọbu umu-nne, ma-ọbu ndi muru ya, ma-ọbu umu, n'ih ala-eze Chineke, 30 nke nāgagh-anata kari ọtutu ihe n'oge

a, nata kwa ndu ebigb-ebi n'oge nke nābia.

31 O we kuru ndi-oziri na abua ahu tiyere Onwe-ya, si ha, Le, ayi nārigoro Jerusalem, ihe nile edeworo n'akwukwọ nsọ site n'aka ndi-amuma gēmezu n'ebe Nwa nke madu nọ. 32 N'ihina agārara Ya nye n'aka ndi mba ọzọ, me kwa Ya ihe-ọchị, me kwa Ya ihe-ihere, busa kwa Ya ọnu-miri: 33 ha gāpia kwa Ya ihe, ọue Ya: n'ubochi nke-atọ O gēsi kwa n'ọnwu bilie. 34 Ma ndi ahu aghotagh ihe ọ bula n'ihe ndia; ezonari-kwa-ra ha okwu a, ha amagh kwa ihe anēkwu.

35 O rue, mbe O nābiaru Jeriko nso, otu onye-isi nānọdu n'akuku uzọ nāriọ aririọ: 36 ma ebe ọ nuru ụzụ igwè madu ka ha nāgabiga, ọ jua isi ihe a. 37 Ha wekọrọ ya, na Jisus Onye Nazaret nāgabiga. 38 O we tie nkpu, si, Jisus, Nwa Devid, merem ebere. 39 Ndi bu uzọ ga we bara ya nba, ka o kpuchie ọnu-ya: ma onye ahu tikariri nkpu nke-uku, si, Nwa Devid, merem ebere. 40 Jisus we guzo, si ka eduru ya biakute Ya: ma mbe ọ biara nso, O jua ya, si, 41 Gini ka i nāchọ ka M'mere gi? O si, Onye-nwe-ayi, ka eme ka m'hu uzọ. 42 Jisus we si ya, Ka eme ka i hu uzọ: okwukwe-gi azọputawo gi. 43 Ngwa ngwa ewe me ka ọ hu uzọ, ọ we nēso Ya, nēnye Chineke otuto: ndi-Ju nile, mbe ha huru ya, ha we to Chineke.

19 1 O we ba na Jeriko nāgabiga kwa n'etiti ya. 2 Ma le, otu nwoke anākpọ aha-ya Zakiọs; onye ahu bu kwa onye-isi-ọna-utu, onye ahu bu kwa ọgaranya. 3 O we chọ uzọ ihu Jisus imata onye O bu; ma ọ pugh n'ihina igwè madu, n'ihina o togh ogologo. 4 O we ọa ọsọ ga n'iru, we rigo n'osisi sycamore ka ọ hu Ya anya: n'ihina O gaje igabiga n'uzọ ahu. 5 Mbe Jisus biaruru ebe ahu, O we le anya n'elu, si ya, Zakiọs, me ngwa, ridata; n'ihina aghaghm inọdu n'ulo-gi ta. 6 O we me ngwa, ridata, were kwa ọnụ kpọbata Ya. 7 Mbe ha huru ya, ha nile we nātamu, si, O bāra inọ ọnọdu-abali n'ulo nwoke bu onye-nmehie. 8 Zakiọs we guzọ, si Onye-nwe-ayi, Le, Onye-nwe-ayi, nkera ihe m'nwere ka m'gēnye ndi-ọbeye; ọ buru kwa na anaram onye ọ bula ihe site n'ebubo ugha, m'gēnyeghachi anọ anọ.

9 Jisus we si ya, Ta ka nzọputa biaruru ulo a, ebe ya onwe-ya bu kwa nwa Abraham. 10 N'ihina Nwa nke madu biara ichọ na izọputa ihe nke furu efu.

11 Ma mbe ha nānu ihe ndia, O tukwasi tu ilu, n'ihina O nọ Jerusalem nso, na n'ihina ha nēchē na ala-eze Chineke gaje iputa ihè ngwa ngwa. 12 Ya mere O siri, Otú nwoke amazuru aha-ya gara ala di anya, inara ala-eze nye onwe-ya, na ilaghachi. 13 O we kpọ madu iri nime ndi-orù-ya, nye ha ọgu pound abua na iri, si ha, Zuanu ahia rue mbe m'gābia. 14 Ma ndi-obodo-ya kpọrọ ya asì, ha we zìe ndi-oziri ga n'azu ya, si, Ayi achọgh ka nwoke a buru eze-ayi. 15 O we rue, mbe ọ laghachiri ọzọ, mbe ọ natasiri ala-eze-ya, na ọ siri ka akpọ ndi-orù ahu, ndi ọ nyereri ego ahu, ka ha biakute ya, ka ọ we mara ihe ha zutarari n'ahia. 16 Onye mbu we bia n'iru ya, si, Onye-nwe-ayi, pound ise nke gi abawo urù ọgu pound abua na iri. 17 O we si ya, I mere nke-ọma, ezi orù: n'ihina ahuru na i kwesiri ka atukwasi gi obi n'ihe dikarisiri ntà, gi buru onye nāchi obodo iri. 18 Nke-abua we bia, si, Onye-nwe-ayi, pound ise nke gi abawo urù orù pound na ise. 19 O we si kwa nwoke a, Gi onwe-gi buru kwa onye-isi nke obodo ise. 20 Orù nke di iche we bia, si, Onye-nwe-ayi, le pound ise nke gi, nke m'debere n'akwà: 21 n'ihina aturum gi egwu, n'ihina i bu onye aka ike: i nēweli ihe i nātọbọghri, i nēwe kwa ihe i nāghaghri. 22 O si ya, M'gēsite n'ọnu nke gi kpe gi ikpé, ajọ orù. I mara na mu onwem bu onye aka ike, nēweli ihe m'nātọbọghri, nēwe kwa ihe m'nāghaghri; 23 n'ihina gini kwa ka i nējigh were egom nye ndi nābanwe ego, mu onwem gānara kwa ya na uma mbe m'biara? 24 O we si ndi guzoro nso, Napunu ya pound ise ahu, were ha nye onye nwere ọgu pound abua na iri ahu. 25 Ha we si ya, Onye-nwe-ayi, ọ nwere ọgu pound abua na iri. 26 Asim unu, na onye ọ bula nke nwere ka agēnye; ma onye nēnwegh, ọbuná ihe ọ nwere ka agānapu ya. 27 Otú ọ di, ndi-irrom ndia, ndi nāchọgh ka m'buru eze-ha, kuta ha n'ebe a, ọue ha n'irum.

28 Mbe O kwusiri okwu ndia, O we nāga n'iru, nārigoro Jerusalem.

29 O rue, mbe O biaruru Betfagi na

Betani nso, n'uzo ugwu anakpo ugwu Olive, na O zigara madu abua n'etiti ndi neso uzo-Ya, 30 si, Jenu n'obodo nta nke di na ncherita-iru unu; mbe unu nabà, unu gahu nime ya nwa-inyinya-ibu elibeworo, nke madu o bula akanokwasigh: topunu ya, sekputa ya. 31 O buru kwa na onye o bula ajua unu, si, N'ihì gini ka unu natopu ya? unu gasi otu a, O di Onye-nwe-ayi nkpà. 32 Ndi ezigara we je, hu dika O gwara ha. 33 Ma mbe ha natopu nwa-inyinya-iou ahu, ndi-nwe-ya we si ha, Gini mere unu natopu nwa-inyinya-ibu ahu? 34 Ha we si, O di Onye-nwe-ayi nkpà. 35 Ha we sekputa ya nye Jisus: ha we wukwasi uwe-ha na nwa-inyinya-ibu ahu, we tukwasi Jisus na ya. 36 Mbe O naga, ha we tusa uwe-ha n'uzo. 37 Ma mbe O nabiaru Jerusalem nso ubu a, n'uzo nrida nke ugwu Olive, ora ndi nile neso uzo-Ya malitere iñuri onu na iwere oké olu to Chineke n'ihì olu nile di ike nke ha hururi; 38 si, Onye agoziri agozi ka Eze Nke nabia n'aha Onye-nwe-ayi bu: udo di n'elu-igwe, otuto di kwa n'ebe kachasi ihe nile elu. 39 Ufodu n'etiti ndi-Farisi we si n'igwe madu ahu si Ya, Onye-ozizi, bara ndi neso uzo-Gi nba. 40 O we za, si, Asim unu na, o buru na ndia ekpuchi onu-ha, nkume geti nkpu.

41 Mbe O biaruru Jerusalem nso, O we hu obodo ahu we kwara ya akwa, 42 si, O buru na i mara n'ubochi a, obuna gi onwe-gi, ihe geweta udo! ma ubu a ezonariri ha n'anya-gi. 43 N'ihì na ubochi gabiakwasi gi, mbe ndi-iro-gi gegwu ekpe na igà imegide gi, nogide kwa gi buruburu, jigide kwa gi n'akuku nile, 44 tuda kwa gi n'ala, na umu-gi bi nime gi; ha agagh-arapu kwa nime gi otu nkume n'elu nkume-ibe-ya; n'ihì na i magh oge nleta-gi.

45 O we ba n'ulo uku Chineke, malite ichupu ndi nere, 46 nasi ha, Edewo ya n'akwukwo nsò, si, Ulom gabu kwa ulo ekpere: ma unu onwe-unu mere ya oha ndi napunara madu ihe.

47 O we nezì ihe kwa-ubochi n'ulo uku Chineke. Ma ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwo na ndi-isi nke ndi-Ju nacho uzo ila Ya n'iyi: 48 ha ahugh kwa ihe ha geme; n'ihì na ndi-Ju nile no

Ya nso buruburu, nanu okwu-Ya. 20 I O we rue, n'otu nime ubochi ahu, mbe O nezi ndi-Ju ihe n'ulo uku Chineke, nezi kwa ozi oma, na ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwo, ha na ndi-okenye, we guzo Ya nso; 2 ha we kwue, si Ya, Gwa ayi: O bu n'aha ike gini ka I neme ihe ndia? ma-ebu onye ka o bu, bu onye nyere Gi ike a? 3 Ma O zara, si ha, Mu onwem gaju kwa unu otu okwu; unu gwakwam: 4 Baptism nke Jon, o sitere n'elu-igwe, ma-ebu na o sitere n'aka madu? 5 Ha we kwurita n'etiti onwe-ha, si, O buru na ayi asi, O sitere n'elu-igwe; O gasi, N'ihì gini ka unu nejigh kwe ya? 6 Ma o buru na ayi asi, O sitere n'aka madu; ndi-Ju nile geji nkume tubu ayi: n'ihì na emewo ka ha kweye na Jon bu onye-amuma. 7 Ha we za, si na ha amatagh ebe o sitere. 8 Jisus we si ha, Mu onwem agagh-agwa kwa unu aha ike M'ji eme ihe ndia.

9 O we malite ituru ndi-Ju ilu a: Otu onye kuru ubi-vine, were kwa ya tiye n'aka ndi-olu-ubi, we je ala ozo nodu oge di anya. 10 N'oge igho nkpuru o we zigara ndi-olu-ubi ahu otu oru, ka ha we nye ya nkpuru ufodu nke ubi-vine ahu: ma ndi-olu-ubi ahu piara ya ihe, zilaga ya n'aka efu. 11 O we zikwasi oru ozo: ha we pia kwa ya ihe, me ya ihe-ihere, zilaga ya n'aka efu. 12 O we zikwasi oru nke-atò: ha we meru kwa onye ahu aru, we tupu ya. 13 Onye-nwe ubi-vine ahu we si, Gini ka m'geme? m'geziga okparam m'huru n'anya: elegh anya ha gasopuru nwam nka. 14 Ma mbe ndi-olu-ubi ahu huru ya, ha kwurita n'etiti onwe-ha, si, Nka bu onye-nketa: ka ayi bue ya, ka ihe-nketa-ya we buru nke ayi. 15 Ha we tupu ya n'azu ubi-vine ahu, bue ya. Gini kwa ka onye-nwe ubi-vine ahu geme ha? 16 O gabia, la ndi-olu-ubi ahu n'iyi, were kwa ubi-vine ahu nye ndi ozo. Ma mbe ha nuru ya, ha si, Chineke ekwela. 17 Ma O lere ha anya, si, Gini kwa bu ihe a nke edeworo n'akwukwo nsò,

Nkume nke ndi newu ulo juru,

Nke ahu ka emere isi nkuku ulo?

18 Agetiwasi onye o bula nke dakwasiri nkume ahu; ma onye o bula o gadakwasi ya, o gefesa ya ka uzuzu.

19 Ndi-ode-akwukwo na ndi-isi-

nchu-aja we chọ uzọ itukwasi Ya aka n'otù oge hour ahu; ma ha turu egwu ndi-Ju: n'ihì na ha mara na Ọ turu ilu a imegide ha. 20 Ha we che Ya nche, we zipu ndi-nledo, ndi mere onwe-ha dika ndi ezi omume, ka ha we jide Ya n'okwu-ọnu-Ya, irara Ya nye n'aka ọchichi na ike nke onye-isi. 21 Ha we jua Ya, si, Onye-ozizi, ayi amatawo na I nēkwu nēzi kwa ihe ziri ezi, na I digh-ele kwa madu anya n'iru, kama I nēzi uzọ Chineke n'ezì-okwu: 22 Ọ ziri ezi n'iwu ka ayi tu útú nye Sisa, ma-ọbu na ọ zigh ezi? 23 Ma Ọ matara aghughọ-ha, we si ha, 24 Gosinum otù shilling. Onyinyo na ihe-ndekwasi nke onye ka ọ nwere? Ha si, Nke Sisa. 25 Ọ we si ha, Ya mere, nyeghachinu Sisa ihe nke Sisa, nyeghachi-kwa-nu Chineke ihe nke Chineke. 26 Ha enwegh kwa ike ijide okwu-Ya n'iru ndi-Ju: ọziza-Ya we ju ha anya, ha we kpuchie ọnu-ha.

27 Ufọdu n'etiti ndi-Sadusi, ndi si na nbilite-n'ọnwu adigh, we biakute Ya; ha we jua Ya, 28 si, Onye-ozizi, Moses dere akwukwọ nye ayi, si, na ọ buru na nwa-nne-nwoke onye ọ bula anwua, m̀be ọ nwere nwunye, ma onye ahu enwegh nwa, ka nwa-nne-ya nwoke kuru nwunye-ya, me ka nkpuru toputara nwa-nne-ya. 29 Ya mere, umu-nne-ndikom asa di: nke-mbu luru nwunye, we nwua nēnwegh nwa; 30 nke-abua kwa; 31 nke-atọ we kuru ya; otú ahu ha asa arapugh umu, we nwua. 32 M̀be ha nile nwusiri nwayi ahu nwu-kwa-ra. 33 Ya mere, na nbilite-n'ọnwu nwunye onye n'etiti ha ka ọ gābu? n'ihì na ha asa nwere ya na nwunye. 34 Jisus we si ha, Umu nke oge a nālu nwunye, anēnye kwa ha n'ọlulu-di: 35 ma ndi aguru na ha kwesiri iru oge ahu, na iru nbilite-n'ọnwu ahu, bú isi na ndi nwuru anwu bilie, ha alugh nwunye, enyegh kwa ha n'ọlulu-di: 36 n'ihì na ha apugh kwa inwu ọzọ: n'ihì na ha na ndi-mọ-ozira; ha bu kwa umu Chineke, ebe ha bu umu nbilite-n'ọnwu ahu. 37 Ma ọbuná Moses gosiri na anēme ka ndi nwuru anwu si n'ọnwu bilie, nēkwu nime ebe edere okwu bayere Osisì ntà, m̀be ọ nākpọ Onye-nwe-ayi Chineke nke Abraham, na Chineke nke Aisak, na Chineke nke Jakob. 38 Ma Ọ bugh

Chineke nke ndi nwuru anwu, kama Ọ bu nke ndi di ndu: n'ihì na ọ bu n'ebe Ọ nọ ka madu nile di ndu. 39 Ufọdu n'etiti ndi-ode-akwukwọ we za, si, Onye-ozizi, I kwuru nke-ọma. 40 N'ihì na ha enwegh anya-ike ọzọ iju Ya ajuju ọ bula.

41 Ọ we si ha, Hà si aña kwu na Kraist ahu bu nwa Devid? 42 N'ihì na Devid onwe-ya nēkwu n'akwukwọ Abú ọma, si,

Onye-nwe-ayi siri Onye-nwem,
Nọdu ala n'aka-nrim,

43 Rue m̀be M'gēdo ndi-iro-Gi ka ihe-nbakwasi-ukwu nke ukwu-Gi abua.

44 Ya mere, Devid nākpọ Ya Onye-nwe-ya, Ọ si kwa aña buru Nwa-ya?

45 Ma m̀be ndi-Ju nile nānu okwu-Ya Ọ si ndi nēso uzọ-Ya, 46 Nēzenu ndi-ode-akwukwọ, ndi nāchọ ijeghari n'uwe-nwuda, ndi nāhu kwa ekele n'ọma-ahia nile unu n'anya, na isi oche nile n'ulo-nzukọ nile unu, na isi ọnọdu n'oriri nile unu; 47 ndi nēripia ulo ndinyom di-ha nwuru, ndi nēkpe kwa ogologo ekpere ka madu we hu ha anya: ndia gēnwe czi ọmuma-ikpé gabigara ókè kari ndi ọzọ.

21 1 Ọ we le anya n'elu, hu ndi-ọgaranya ka ha nātubà onyinye-ha n'ebe anēdebe útú anātu. 2 Ọ we hu otù nwayi, bú ọbeye, nke di-ya nwuru, ka ọ nātubà n'ebe ahu ego ntà abua. 3 Ọ we si, N'ezie asim unu, Nwayi a, bú ọbeye, nke di-ya nwuru, ọ tubàra kari ha nile: 4 n'ihì na ndia nile sitere n'inwebiga-ákù-ókè-ha tubà n'onyinye: ma nwayi ahu sitere n'ukọ-ya tubà ihe nile ọ nwere nke o ji biri.

5 M̀be ufọdu nēkwu okwu bayere ulo uku Chineke, na ewereri nkume ọma na ihe enyere Chineke dozie ya, Ọ we si, 6 Ihe ndia nke unu nēkiri, ubọchi gābia, nke anāgagh-arapu otù nkume n'ebe a n'elu nkume-ibe-ya, nke anāgagh-akwatu n'ala. 7 Ha we jua Ya, si, Onye-ozizi, ọle m̀be ihe ndia gābu kwa? gini gābu kwa ihe-iriba-ama m̀be ọ bula ihe ndia gaje ime? 8 Ọ we si, Lezienu anya ka aghara iduhie unu: n'ihì na ọtutu madu gābia n'aham, si, Mu onwem bu Ya; na, Oge ahu di nso: unu esola ha n'azu. 9 Ma m̀be ọ bula unu gānu okwu agha di iche iche na aghara di iche iche, unu

atula ujo: n'ihl na ihe ndia aghagh ibu uzọ puta; ma ogwugwu ihe nile adigheru ngwa ngwa.

10 Mbe ahu O siri ha, Mba gebili imegide mba ozọ, ala-eze gebili kwa imegide ala-eze ozọ: 11 oké ala-oma-jijiji gadi kwa, oké unwu na ajo oria nefe efe gadi kwa n'ebe di iche iche; ihe di egwu na ihe-iriba-ama uku gadi kwa site n'elu-igwe. 12 Ma mbe ihe ndia nile akemegh, ha gatukwasi unu aka-ha, sobu kwa unu, narara unu nye n'aka ulonzuko na ulo-nkporo, n'ebe anaduputa unu ga n'iru ndi-eze na ndi-isi n'ihl aham. 13 O gaghoro unu ama. 14 Ya mere, zubenu n'obi-unu, na unu agaghebu uzọ tughari uche otu unu gagopu onwe-unu: 15 n'ihl na Mu onwem ganye unu onu na amam-ihe, nke ndi nile nemegide unu nagagh-apu iguzogide ma-ebu ikwugide okwu. 16 Ma obuna ndi muru unu, na umu-nne-unu, na ndi-ikwu-unu, na ndi-cyi-unu, garara unu nye; ha geme kwa ka ufodu nime unu nwua onwu. 17 Madu nile gako kwa unu asi n'ihl aham. 18 Ma otu agiri-isi agagh-esi n'isi-unu la n'iyi ma-qli. 19 Na ntachi-obi-unu unu ganata nkpuru-obi-unu.

20 Ma mbe o bula unu gahu Jerusalem ka achi usu-ndi-agma nogide ya buruburu, mbe ahu maranu na itoboro-n'efu-ya di nso. 21 Mbe ahu ndi no na Judia, ka ha balaga n'ugwu; ndi no kwa n'etiti ya, ka ha si nime ya wezuga onwe-ha; ndi no kwa n'ala ozọ, ka ha ghara iba nime ya. 22 N'ihl na ndia bu ubochi nkpeputa, ka ihe nile edeworo n'akwukwo nso we mezu. 23 Ahuhu gadi ndi di ime na ndi nanye nwa ara na mbe ahu; n'ihl na oké nkpa gadi n'ala nka, iwe gadi-kwa-ra ndi-Ju. 24 Ha gada kwa site n'onu mma-agma, agadota kwa ha n'agma ga na mba nile: ndi mba ozọ gazoda Jerusalem n'ala, rue mbe oge nke mba ozọ gemezu. 25 Ihe-iriba-ama di iche iche gadi kwa n'anyanwu na onwa na kpakpando; n'elu uwa ka nkpa nke mba di iche iche gadi kwa, ndi no n'obi abua n'ihl nbibo nke oké osimiri na ebili-miri; 26 madu natubo site n'egwu, site kwa na ile-anya ihe nabiakwasi n'elu-uwa dum madu bi: n'ihl na ageme ka ike nile nke elu-igwe me nkpatu. 27 Mbe ahu

ha gahu kwa Nwa nke madu ka O nabia n'igwe-oji, Ya na ike na oké ebube. 28 Ma mbe ihe ndia malitere ime, lenu anya n'elu, weli-kwa-nu isi-unu; n'ihl na nhaputa-unu neru nso.

29 O we turu ha ilu: Lenu osisi fig, na osisi nile: 30 mbe o bula ha puru epu ubu a, unu huru ya mara kwa n'onwe-unu na mbe okpom-okwu di nso ubu a. 31 Otú a unu onwe-unu kwa, mbe o bula unu gahu ihe ndia ka ha nputa, maranu na ala-eze Chineke di nso. 32 N'ezie asim unu, Obo a agagh-agabiga ma-qli, rue mbe ihe nile geme. 33 Elu-igwe na uwa gababiga: ma okwu nile nkem agagh-agabiga ma-qli.

34 Ma nzeno onwe-unu, ka aghara iwere imebige-ajo-ihe-oké, na inubigamanya-oké, na nchebu nke ndu a, sobu obi-unu ma elegh anya, ubochi ahu we biakwasi unu na mberede dika onya: 35 n'ihl na otú a ka o gabiakwasi ndi nile bi n'elu uwa nile. 36 Ma murunu anya n'oge o bula, nario aririo, ka unu we ka n'ike ibanari ihe nile ndia nke gaje ime, na iguzo n'iru Nwa nke madu.

37 Kwa-ubochi O nezí ihe n'ulo uku Chineke; kwa-abali O napu, nanononodu-abali n'ugwu anakpo ugwu Olive. 38 Ndi-Ju nile nabiakute kwa Ya n'isitututu n'ulo uku Chineke, inu okwu-Ya.

22 1 Ma ememe achicha ekogh-eko, nke anakpo Ngabiga, neru nso. 2 Ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwo we nacho uzọ ha gesi bu Ya; n'ihl na ha natu egwu ndi-Ju.

3 Setan we ba nime Judas onye anakpo Iskariot, onye di n'onu-ogugu ndi-ozí iri na abua ahu. 4 O we je, ya na ndi-isi-nchu-aja na ndi-ochi-agma we kparia, otú o gesi rara Ya nye n'aka-ha. 5 Ha we nuria onu, we kweko inye ya ego. 6 O we kwere, we nacho oghere irara Ya nye n'aka-ha mbe igwe madu nanogh.

7 Ma ubochi achicha ekogh-eko biara, nke anaghagh ichu aja ngabiga. 8 O we zipu Pita na Jon, si, Ganu, doziere ayi oriri ngabiga, ka ayi we rie. 9 Ha we si Ya, Ole ebe I nacho ka ayi dozie? 10 O si ha, Le, mbe unu batasiri nime obodo a, otú nwoke nke bu ite miri gezute unu; sonu ya ba n'ulo nke o nabà nime ya. 11 Unu gasi kwa nna-nwe ulo ahu, Onye-ozizi si gi, Ole ebe ulo-obia di, ebe

Mu na ndi nēso uzọm gēri oriri ngabiga? 12 Onye ahu gēgosi kwa unu ime-ulo uku di n'elu ulo akwadeworo: dozienu n'ebe ahu. 13 Ha we je, hu dika Q gwara ha-ri: ha we dozie ememe ngabiga.

14 M̄be oge hour ahu ruru, Q we nọdu na nri, Ya na ndi-ozu-Ya. 15 Q we si ha, Agu gusirim ike iso unu ri oriri ngabiga nka m̄be Mu akāhugh ahuhu: 16 n'ih i na asim unu, M'gagh-eri ya ma-qli, rue m̄be ọ gēmezu n'ala-eze Chineke. 17 Q we nara iko, kele kwa, we si, Naranu nka, kē kwa ya n'etiti onwe-unu: 18 n'ih i na asim unu, M'gagh-añu ihe si n'osisi vine puta ma-qli site n'uñu a, rue m̄be ala-eze Chineke gābia. 19 Q we nara oñe achicha, kele kwa, we nyawa ya, nye ha, si, Nka bu arum nke anēnye n'ih i unu: nēmenu nka ka unu we nēchetam. 20 M̄be ha risiri nri-anyasi Q nara kwa iko otú ahu, si, Iko a bu ọñuñu-ndu ọhu nime ọbaram, bú nke anāwusi n'ih i unu. 21 Ma le, aka onye nāraram nye diyerem n'elu table. 22 N'ih i na Nwa nke madu nāga n'ezie, dika akaworo ya: ma ahuhu gādiri nwoke ahu onye anēsite n'aka-ya rara Ya nye. 23 Ha we malite ijurita onwe-ha, onye ọ bu n'etiti ha gēme ihe a.

24 Esem-okwu we da kwa n'etiti ha, onye nime ha ka anāgu na ọ ka ibe-ya uku. 25 Q we si ha, Ndi-eze nke mba ọzọ nēme ha dika ndi nwe ha; ndi nāchi kwa ha ka anākpọ ndi nālu ọlu ọma. 26 Ma unu onwe-unu agagh-adi otú a: kama onye ka ibe-ya uku n'etiti unu, ya di ka onye bu nwata; onye bu kwa onye-isi, ya di ka onye nēje ozi. 27 N'ih i na ònye ka ibe-ya uku, onye nānọdu na nri, ma-ọbu onye nēje ozi? ọ bugh onye nānọdu na nri? ma Mu onwem di n'etiti unu ka onye nēje ozi. 28 Ma unu onwe-unu bu ndi soworom n'ọnwunwam nile; 29 Mu onwem nāña kwa ndu inye unu ala-eze, dika Nnam ọbara ndu inyem, 30 ka unu we rie ñu kwa na table nkem n'ala-ezem; unu gānọkwasi kwa n'ocheeze nēkpe ebo iri na abua nke Israel ikpé. 31 Saimon, Saimon, le, Setan riqtara unu, ka ọ yocha unu dika ọka: 32 ma Mu onwem riqtara aririqt bayere gi, ka okwukwe-gi ghara igwu agwu: gi onwe-gi, m̄be i gēchighariwori, gi me kwa ka umu-nna-gi guzosie ike. 33 Q we si Ya,

Onye-nwe-ayi, abum onye edoziworo iso Gi ga rue ulo-nkpọrọ ru kwa ọnwu. 34 Q we si, Asim i, Pita, oke-ọkuku agagh-akwā ta, rue m̄be i gāgọ ubò atọ, si na i matagham.

35 Q we si ha, M̄be M'zipuru unu nējigh akpā-ego, na akpā-ije, na akpukpọ-ukwu, ọ di ihe kọrọ unu? Ha si, Q digh ihe kọrọ ayi. 36 Q we si ha, Ma uñu a, onye nwere akpā-ego, ya were ya, onye nwere akpā-ije, ya were kwa ya: ma onye nēnwegh, ya re uwe-ya; zuta mma-agma. 37 N'ih i na asim unu, na ihe a edeworo n'akwukwọ nsọ aghagh imezu n'arum, Q bu kwa na ndi nēmebi iwu ka aguru Ya: n'ih i na ihe dirim nwere ọgwugwu. 38 Ha we si, Onye-nwe-ayi, le, mma-agma abua di n'ebe a. Q we si ha, O zuwo.

39 Q we puta, ga ugwu Olive, dika Q nēme m̄be dum; ndi nēso uzọ-Ya soro kwa Ya. 40 Ma m̄be O ruru n'ebe ahu, Q siri ha, Nēkpenu ekpere ka unu ghara ibā n'ọnwunwa. 41 Ewe weputa Ya onwe-ya n'etiti ha dika ebe agāturu nkume; Q we ọue ikperé n'ala we nēkpe ekpere, 42 si, Nna, ọ buru na ọ di Gi nma, naram iko a: otú ọ di, ka eme ihe Gi onwe-gi nāchọ, ọ bugh ihe Mu onwem nāchọ. 43 Ewe me ka Q hu mọ-ozu nke si n'elu-igwe bia, nēnye Ya ike. 44 Ma ebe o nēñu Ya nñu n'obi ri nne Q kpe ekpere si-ike karia: ọsusọ-Ya we ghọ ihe dika oké ọkpurukpu ọbara nāda n'ala. 45 M̄be O biliri n'ekpere-Ya, Q we biakute ndi nēso uzọ-Ya, Q hu ha ka ha nāraru ura site n'ihe-nwuta, 46 Q we si ha, Gini mere unu nāraru ura? bilienu nēkpe kwa ekpere, ka unu we ghara ibā n'ọnwunwa.

47 M̄be Q kpu okwu n'ọnu, le, igwé madu biara; onye ahu anākpọ Judas, bú otú onye n'etiti ndi-ozu iri na abua ahu, buru kwa ha uzọ nābia; ọ we bia rue Jisus nso isutu Ya ọnu. 48 Ma Jisus siri ya, Judas, i ji isutu-ọnu nārara Nwa nke madu nye? 49 Ma m̄be ndi nọ Ya buruburu huru ihe gādi, ha si, Onye-nwe-ayi, ayi gēwere mma-agma ọue? 50 Otú onye nime ha we ọue orú onye-isi-nchu-aja mma, bipu nti aka-nri ya. 51 Ma Jisus zara, si, Kwenu ya rue nka. Q we metu nti-ya aka, me ka aru di ya ike. 52 Jisus we si ndi-isi-nchu-aja, na ndi-ọchi-agma nke ulo uku Chineke, na

ndi-okenye, ndi biara imegide Ya, Unu putara chiri mma-agma na osisi, dika imegide onye nāpunara madu ihe? 53 M̄be Mu na unu n̄o kwa-ub̄ochi n'ulo uku Chineke, unu esetigh aka-unu imegidem: ma nka bu oge hour unu, na ike nke ̄ochichiri.

54 Ha we jide Ya, duru Ya je, dubā kwa Ya n'ulo onye-isi-nchu-aja. Ma Pita n̄eso n'ebe di anya. 55 Ma m̄be ha funwuru ̄oku n'etiti obi, we n̄odu ala n'otū, Pita we n̄odu n'etiti ha. 56 Ma otū nwa-ab̄ogh̄o huru ya ka ̄o n̄oduru n'ih̄e ̄oku ahu, ̄o we legide ya anya, si, Nwoke a na Ya n̄o-kwa-ra. 57 Ma ̄o ̄ōr̄o, si, Nwayi, amatagh̄m Ya. 58 M̄be nwa oge gasiri onye ̄ōz̄o we hu ya, si, Gi onwe-gi bu kwa otū onye nime ha. Ma Pita siri, Nwoke, abugh̄m. 59 Ma m̄be ihe dika otū oge hour gasiri onye ̄ōz̄o kwusibere ike, si, N'ezie nwoke a na Ya n̄o-kwa-ra: n'ih̄i na ̄o bu kwa onye Galili. 60 Ma Pita siri, Nwoke, amatagh̄m ihe i n̄ekwu. Ngwa ngwa, m̄be ̄o kpu okwu n'̄onu, oke-̄okuku we kwa ákwá. 61 Onye-nwe-ayi we chigharia, le Pita anya. Pita we cheta okwu Onye-nwe-ayi, otū ̄o siri ya, M̄be oke-̄okuku akāk̄wagh̄ ta, i gā̄ḡonarim ub̄ò at̄o. 62 ̄o we pua, kwa ákwá nke-uku.

63 Ndikom ndi jidere Jisus we me Ya ihe-̄ochi, pia kwa Ya ihe. 64 Ha we kechi iru-Ya, jua Ya, si, Bu amuma: ̄onye bu onye ahu nke tiri Gi aka? 65 Otutu ihe ̄ōz̄o ka ha kwuru megide Ya, n̄ekwulu Ya.

66 M̄be chi b̄ōr̄o, n̄b̄ak̄o ndi-okenye nke ndi-Ju zuk̄ōr̄o, ma ndi-isi-nchu-aja ma ndi-ode-akwukw̄o; ha we duru Ya ga ba na n̄n̄ok̄o-ikp̄e-ha, si, 67 ̄o buru na Gi onwe-gi bu Kraist, gwa ayi. Ma ̄o siri ha, ̄o buru na Mu agwa unu, unu agagh-ekwe ma-̄oli: 68 ma ̄o buru na Mu aju unu ajuju, unu agagh-aza ma-̄oli. 69 Ma site n'ub̄u a ka Nwa nke madu gā̄n̄odu n'aka-nri nke ike Chineke. 70 Ha nile si, Gi onwe-gi bu kwa ̄Okpara Chineke? ̄o si ha, Unu onwe-unu si na Mu onwem bu Ya. 71 Ha we si, ̄o bu nkp̄á àm̄a gini nākp̄a ayi ̄ōz̄o? n'ih̄i na ayi onwe-ayi nuru site n'̄onu-Ya.

23 1 Ora ndi ahu nile we bilie, duru Ya je n'iru Pailat. 2 Ha we malite

ibo Ya ebubo, si, Ayi huru Onye a, ka O n̄eduhie mba-ayi, n̄ē̄ochi ha itu útú nye Sisa, nāsi kwa na Ya onwe-ya bu Kraist, buru kwa Eze. 3 Pailat we jua Ya, si, Gi onwe-gi bu eze ndi-Ju? ̄o we za ya, si, Gi onwe-gi kwuru. 4 Pailat we si ndi-isi-nchu-aja na igw̄e madu nile, Ahugh̄m ihe kwesiri ahuhu-nmehie n'aru Nwoke a. 5 Ma ha kwusiri ike kari, si, ̄o nākwali ndi-Ju, n̄ē̄zi ihe n'ebe nile di na Judia dum, nām̄alite kwa site na Galili rue ebe a. 6 Ma m̄be Pailat nuru ya, ̄o jua ma Nwoke a bu onye Galili. 7 M̄be ̄o mazuru na O si n'ebe Herod nāchi bia, ̄o we ziga Ya jekuru Herod, onye ya onwe-ya n̄o kwa na Jerusalem na m̄be ahu.

8 Ma m̄be Herod huru Jisus, ̄o n̄uria ̄onu nke-uku: n'ih̄i na ̄o nāch̄o ihu Ya anya n'oge di anya gara aga, n'ih̄i na ̄o nuru ihe bayere Ya; ̄o we n̄ele anya ihu ihe-iriba-ana di aña ̄o ḡeme. 9 ̄o we jua Ya ajuju n'otutu okwu; ma Ya onwe-ya azagh ya ihe ̄o bula. 10 Ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukw̄o we guzo, n̄ē̄bo Ya ebubo si-ike. 11 Herod, ya na ndi-agma-ya, we me Ya ka ̄o buru ihe-efu, ̄o me-kwa-ra Ya ihe-̄ochi, we b̄okwasi Ya uwe mara nma nke-uku we zighachi Ya jekuru Pailat. 12 Herod na Pailat we me eyi n'etiti onwe-ha n'ub̄ochi ahu: n'ih̄i na n'oge gara aga ha bu ndi-iro.

13 Pailat we kp̄ok̄o ndi-isi-nchu-aja na ndi-isi na ndi-Ju, 14 si ha, Unu kutaram Nwoke a, dika onye n̄eduhie ndi-Ju: ma le, mu onwem kpere Ya ikp̄e n'iru unu, ma ahugh̄m ihe ̄o bula n'aru Nwoke a kwesiri ahuhu-nmehie n'ih̄e nile unu ji bo Ya ebubo: 15 é-è, ̄obun̄a Herod ahugh: n'ih̄i na o zighachiri Ya nye ayi; le kwa, ̄o digh ihe ̄o bula kwesiri ̄onwu ka ̄o meworo. 16 Ya mere, m'gād̄o Ya aka na nti, we rapu Ya. 17 Ma ̄o di ya nkp̄á irapuru ha otū onye-nkp̄ōr̄o n'ememe. 18 Ma ha nile tiri nkpu n'otū, si, Wepu Nwoke a, ma rapuru ayi Barabas: 19 onye atubāra n'ulo-nkp̄ōr̄o n'ih̄i otū nbili imegide ndi-isi ebiliri nime obodo ahu, ya na ih̄u-madu. 20 Pailat we gwa ha okwu ̄ōz̄o, ebe ̄o nāch̄o irapu Jisus; 21 ma ha tiri nkpu, si, Kp̄ogide Ya n'obe, kp̄ogide Ya n'obe. 22 ̄o we si ha nke ub̄ò at̄o, É-è, n'ih̄i na

Onye a mere ihe ojọ gini? Ahughm ihe kwesiri inwu anwu n'aru Ya: ya mere m'gādo Ya aka na nti, we rapu Ya. 23 Ma ha were oké olu rugide, nāriọ ka akpogide Ya n'obe. Olu-ha we kari ya ike. 24 Pailat we kpebi ka eme ihe ha riọrọ. 25 O we rapuru ha onye ahu atubārari n'ulo-nkpọrọ n'ihhi nbili imegide ndi-isi na iḅu-madu, onye ha riọrọ n'aka-ya; ma o rara Jisus nye ka eme Ya ihe ha chọrọ.

26 Mḅe ha nēdupu Ya, ha we jide otu onye, bu Saimon, onye Sairini, nke si n'azu obodo ahu bia, ha we bokwasi ya obe-Ya, ka o buru ya so Jisus.

27 Oké igwè ndi-Ju nēso kwa Ya, ya na igwè ndinyom ndi nēti aka n'obi nākwa-kwa-ra Ya ákwá. 28 Ma Jisus chighariri n'ebe ha nọ, si, Umu-nwayi Jerusalem, unu akwalaram ákwá, kama nākwaranu onwe-unu na umu-unu. 29 N'ihhi na le, ubochi nābia, mḅe ha gāsi, Ngọzi nādiri ndinyom ágá, na afọ nke nāmugh nwa, na ara nke nāzugh nwa. 30 Mḅe ahu ka ha gāmalite isi ugwu, Dakwasinu ayi; na isi ugwu ntà, Kpuchienu ayi. 31 N'ihhi na asi na ha nēme ihe ndia mḅe osisi di ndu, gini ka agēme mḅe o kpọrọ nku?

32 Ma ndikom abua ozo, ndi nālu olu ojo, ka edu-kwa-ra, Ya na ha, ka ebue ha.

33 Ma mḅe ha biara n'ebe anākpọ Okpokoro-isi, n'ebe ahu ka ha kpogidere Ya na ndi ahu nālu olu ojo n'obe, otu onye n'aka-nri-Ya na onye ozo n'aka-ekpe-Ya. 34 Ma Jisus siri, Nna, ḅaghara ha; n'ihhi na ha amatagh ihe ha nēme. Mḅe ha nēkè kwa uwe-Ya n'etiti onwe-ha ha fere nzà. 35 Ndi-Ju nēguzo kwa, nēkiri. Ndi-isi we me kwa Ya ihe-ochi, si, O zoputara ndi ozo; Ya zoputa Onwe-ya, o buru na Onye a bu Kraist nke Chineke, Onye O roputara. 36 Ndi-agma we me kwa Ya ihe-ochi, nābiakute Ya, nēche kwa n'iru Ya manya-vine ḅara uka, 37 si, O buru na Gi onwe-gi bu Eze ndi-Ju, zoputa Onwe-gi. 38 Ma ihe-ndekwasi di kwa n'elu isi-Ya, ONYE A BU EZE NDI-JU.

39 Otú nime ndi ahu nālu olu ojo ndi akwubara nēkwulu kwa Ya, si, Gi onwe-gi abugh Kraist ahu? zoputa Onwe-gi na ayi. 40 Ma ibe-ya zara, we bara ya nba, si, Gi onwe-gi adigh-atu egwu

obuná Chineke, ebe i nọ n'omuma-ikpé ahu? 41 N'ezí-okwu ama-kwa-ra ayi ikpé ziri ezi; n'ihhi na ayi nānata ihe kwesiri ihe ayi mere: ma o digh ihe o bula Onye a mehiera. 42 O we si, Jisus, chetam mḅe o bula I gābia n'ala-eze-Gi. 43 O we si ya, N'ezie asim i, Ta ka Mu na gi gānọ na Paradais.

44 Ma uḅu a o di ka oge hour nke-isi, oḅhichiri we ḅa n'ala ahu dum rue oge hour nke-iteghete, 45 n'ihhi na anyanwu nāḅa itiri: ákwá-nḅochi nke ulu nsọ Chineke we ḅawa n'etiti. 46 Mḅe Jisus tisiri nkpu n'oké olu, O si, Nna, n'aka-Gi ka M'nēnye mọm idebe: mḅe O kwusiri nka, O we kubie ume. 47 Ma mḅe oḅhi-agma nāchi oḅu ndi-agma ise huru ihe mere, o tobe Chineke, si, N'ezí-okwu Nwoke a bu onye ezi omume. 48 Igwè madu nile ndi zukoro n'ihhe-nkiri a, mḅe ha kirisiri ihe nile mere, ha we laghachi nēti aka n'obi-ha. 49 Ndi nile ndi mara Ya nke-oma, na ndinyom ndi soro Ya site na Galili, guzo-kwa-ra n'ebe di anya, nēle ihe ndia.

50 Ma le, otú nwoke, aha-ya bu Josef, onye bu onye-nnọkọ-ikpé, o bu ezi nwoke buru kwa onye ezi omume, 51 (onye ahu ekweyegh izu-ha na omume-ha), onye sitere n'Arimatia, otú obodo ndi-Ju, onye nēche ala-eze Chineke: 52 onye ahu jekuru Pailat, riọ aru Jisus. 53 O we budata ya, ke ya n'ezí ákwá ocha, we toḅo Ya n'ili nke egwuwara ya-ri na nkume, nke akatọḅogh onye o bula nime ya. 54 Ma o bu ubochi Nkwadebe, ubochi-izu-ike nēru kwa nso. 55 Ndinyom, ndi si na Galili soro Ya bia, we so n'azu, le ill ahu, na otú atọḅoro aru-Ya. 56 Ha we laghachi, dozie uda utọ di iche iche na manu-otite.

N'ubochi-izu-ike ha we nọdu nwayo dika ihe enyere n'iwu si kwu. 1 Ma 24 n'ubochi mbu nke izu ubochi asa, nēbute uda utọ di iche iche nke ha doziri. 2 Ha we hu nkume ahu na akporepuwo ya n'ili. 3 Ha we ba nime, ma ha ahugh aru nke Onye-nwe-ayi Jisus. 4 O we rue, mḅe ha nọ n'obi abua n'ihhi nka, le, ndikom abua guzoro ha nso n'uwe nēḅu amuma: 5 ma mḅe ha nātu egwu, nērube kwa iru-ha n'ala, ha si ha, Gini mere unu nāchọ Onye di ndu n'etiti ndi

nwuru anwu? 6 O nogh n'ebe a, kama emere ka O si n'onwu bilie: chetanu otu O gwara unu okwu mbe O no kwa na Galili, 7 si, na aghagh irara Nwa nke madu nye n'aka ndikom n'emehie emehie, na aghagh kwa ikpogide Ya n'obe, na O ghagh kwa isi n'onwu bilie n'ubochi nke-atọ. 8 Ha we cheta okwu-Ya, 9 we si n'ili ahu laghachi, korọ ndi-oziri na otu, na ndi nile foduru, ihe ndia nile. 10 Ma ha bu Meri Magdalini, na Joana, na Meri nne Jemes: ndinyom foduru ndi soro ha we gwa ndi-ozii-Ya ihe ndia. 11 Okwu ndia we di ka okwu efu n'anya-ha; ha ekwegh kwa ha. 12 Ma Pita biliri, ha osọ jerue ill; o we ruru ala, nyo nime ya, we hueziakwa-ozu ahu ka ha toborọ nani ha; o we la n'ulo-ya, ihe nke meworo neju kwa ya anya.

13 Ma le, ubochi ahu ndikom abua nime ha naga otu obodo nta, aha-ya bu Emeus, nke di ogu furlong atọ site na Jerusalem. 14 Ndi ahu nakparita kwa n'etiti onwe-ha uka bayere ihe ndia nile mereri. 15 O we rue, mbe ha nakparita uka najurita kwa onwe-ha ajuju, Jisus onwe-ya we biarue nso, so kwa ha ga. 16 Ma epochiri ha anya ka ha ghara ima Ya. 17 O we si ha, Gini bu okwu ndia unu nagwarita onwe-unu, ka unu naga ije? Ha we guzo naboru iru. 18 Otu onye nime ha, aha-ya bu Kleopas, we za, si Ya, O bu nani Gi onwe-gi no dika obla na Jerusalem namagh ihe mere nime ya n'ubochi ndia? 19 O si ha, Ihe gini? Ha si Ya, Ihe bayere Jisus Onye Nazaret, Onye bu onye-amuma di ike n'olu na okwu n'iru Chineke na ndi-Ju nile: 20 ya na otu ndi-isi-nchu-aja na ndi-isi-ayi rara Ya nye ka ama Ya ikpe onwu, we kpogide Ya n'obe. 21 Ma ayi onwe-ayi lere anya na Ya onwe-ya bu onye gaje ipaputa Israel. E, tukwasi kwa ihe ndia nile, ta bu ubochi nke-atọ site na mbe ihe ndia mere. 22 Ma ndinyom ufodu n'etiti ayi me-kwa-ra ka ibobo nwua ayi n'aru, n'ihii na ha jere ill-Ya n'isi-ututu; 23 mbe ha nahugh aru-Ya, ha we bia, si, na ha hu-kwa-rari ohu, bu ndi-mo-ozii, ndi siri na O di ndu. 24 Ufodu n'etiti ndi soro ayi we je illi ahu, hu kwa ya obuna otu ndinyom ahu kwuru: ma Ya onwe-ya ka ha nahugh. 25 Ya

onwe-ya we si ha, Unu ndi nenwegh uche, ndi di kwa ure n'obi ikwere n'ihe nile ndi-amuma kwuru! 26 O bugh na Kraist aghagh ihu ahuhu ndia, na iba n'ebube-Ya? 27 O we malite isi n'akwukwo Moses, si kwa n'akwukwo ndi-amuma nile, me ka ha mata isi okwu bayere Onwe-ya n'ihe nile edeworo n'akwukwo nsọ. 28 Ha we biarue obodo nta ahu nso, ebe ha naga: ma Ya onwe-ya mere dika O naga n'iru. 29 Ha we rugide Ya, si, Noyere ayi: n'ihii na o rubewo anyasi, ubochi agamiwo kwa uhu a. O we ba n'ulo inoyere ha. 30 O we rue, mbe Ya na ha nodusiri na nri, na O were obe achicha, gozie ya, nyawa ya, we nenyeha. 31 Ewe saghe anya-ha, ha we mara Ya; Ya onwe-ya we funari n'anya-ha. 32 Ha we siritu onwe-ha, Obi-ayi ekpogh oku nime ayi, mbe O nagwa ayi okwu n'uzo, mbe O nemeghere ayi ihe edeworo n'akwukwo nsọ? 33 Ha we bilie n'oge hour ahu, laghachi na Jerusalem, we hu ndi-ozii iri na otu ahu, na ndi ha na ha no, ka ha zukoro, 34 nasi, N'ezio-oku Onye-nwe-ayi esiwo n'onwu bilie, were kwa Onwe-ya gosi Saimon. 35 Ha onwe-ha we ko ihe mere n'uzo, na otu ha mara Ya n'inyawa obe achicha ahu.

36 Ma mbe ha nekwi ihe ndia, Ya onwe-ya guzoro n'etiti ha, si ha, Udo diri unu. 37 Ma ha turu ujo, tu kwa egwu, ha we che na ha huru mo. 38 O we si ha, Gini mere obi nalo unu miri? n'ihii gini ka iru-uka nebili kwa n'obi-unu? 39 Lenu aka na ukwum, na o bu Mu onwem: datunum aka, le-kwanu; n'ihii na mo enwegh anu-aru na okpukpu, otu unu huru na Mu onwem nwere. 40 Mbe O kwusiri nka, O we gosi ha aka-Ya na ukwu-Ya. 41 Ma mbe ha no nekwegh ekwe n'ihii onu, mbe o neju kwa ha anya, O si ha, Unu nwere ihe-oriri o bula n'ebe a? 42 Ha we nye Ya oko nime azu aruru aru. 43 O we nara ya, rie n'iru ha.

44 O we si ha, Ndia bu okwum nke M'gwara unu, mbe Mu na unu no-kwara, na ihe nile aghagh imezu, bu nke edeworo n'akwukwo iwu Moses, na ndi-amuma, na abu oma baycrem. 45 Mbe ahu ka O meghere uche-ha, ka ha we ghota ihe edeworo n'akwukwo nsọ;

46 Ọ we si ha, Otú a ka edeworo ya n'akwukwọ nsọ, na Kraist ahu gāhu ahuhu, si kwa na ndi nwuru anwu bilie n'ubochi nke-atọ; 47 na agēkwusa kwa nchèghari na n̄aghara nmehie n'aha-Ya gwa mba nile, nāmālite site na Jerusalem. 48 Unu onwe-unu bu r. di-àmà nke ihe ndia. 49 Le kwa, Mu onwem nēziputa nkwa nke Nnam n'isi-unu: ma nọdunu

n'obodo a, rue m̄be agēwere ike nke si n'elu yikwasi unu.

50 Ọ we dupu ha rue n'uzọ Betani: Ọ we chilie aka-Ya elu, gozie ha. 51 Ọ we rue, m̄be Ọ nāgozi ha, na Ọ kewapuru n'ebe ha nọ, ewe welie Ya la n'elu-igwe. 52 Ndi ahu we kpọ isi ala nye Ya, we ji oké on̄u laghachi na Jerusalem: 53 ha we nānọ n'ulo uku Chineke m̄be nile, nāgozi Chineke.

OZI ỌMA DIKA JON'

DERE YA N'AKWUKWỌ

1 Na mbu ka Okwu ahu diri, Okwu ahu na Chineke di-kwa-ra, Okwu ahu buru kwa Chineke. 2 Onye ahu na Chineke diri na mbu. 3 Ekere ihe nile site n'aka-Ya; ekègh kwa otù ihe ọ bula nke ekeworo ma Ọ nọgh ya. 4 Nime Ya ka ndu diri; ndu ahu buru kwa Ìhè nke madu. 5 Ìhè ahu we nāmu n'ochichiri; ochichiri ahu ejidegh kwa ya. 6 Otù nwoke putara, onye ezitere site n'ebe Chineke nọ, aha-ya bu Jon. 7 Onye ahu biara ība àmà, ka ọ we ̄bara Ìhè ahu àmà, ka madu nile we site n'aka-ya kwere. 8 Ya onwè-ya abugh Ìhè ahu, kama ọ biara ka ọ we ̄bara Ìhè ahu àmà. 9 Ezi Ìhè ahu diri, Nke nēnye madu ọ bula nke nābia nime uwa ihè. 10 Ọ n̄ri n'uwa, ekè-kwa-ra uwa site n'aka-Ya, uwa amagh kwa Ya. 11 Ọ biakutere ihe nke aka Ya, ma ndi nke aka Ya akpobatagh Ya. 12 Ma ka ha ra, bú ndi nara Ya, ha ka Ọ nyere ike ighọ umu Chineke, bú ndi kwere n'aha-Ya: 13 ndi amuru, ọ bugh site n'ọbara, ọ bugh kwa site n'ochichọ anu-aru, ọ bugh kwa site n'ochichọ nwoke, kama site na Chineke. 14 Okwu ahu we ghọ anu-aru, bú madu, Ọ we biri n'etiti ayi, (ayi kiri-kwa-ra otuto-Ya, bú otuto dika otù nwa-nwoke amuru nānī ya nānata n'aka nna-ya), Ọ juputara n'amara na ezi-okwu. 15 Jon nā̄bara Ya àmà, nēti kwa nkpu, si, Onye a bu Onye m'kwuru okwu bayere Ya, si, Onye ahu Nke nābia n'azum aghowo Onye burum uzọ: n'ihī na Ọ buri Onye mbu n'ebe m'nọ. 16 N'ihī na site na

njuputa-Ya ka ayi onwe-ayi nile natara, ọbuná amara nēsochi amara. 17 N'ihī na esitere n'aka Moses nye iwu Chineke; amara na ezi-okwu sitere n'aka Jisus Kraist bia. 18 Ọ digh onye ọ bula huworo Chineke m̄be ọ bula; Chineke, bú Ọkpara amuru nānī Ya, Onye nādabere n'obi Nna-Ya, Onye ahu kọrọ Ya nye madu.

19 Nka bu kwa àmà Jon, m̄be ndi-Ju siri na Jerusalem zigara ya ndi-nchu-aja na ndi Livai ka ha jua ya, si, Gi onwe-gi bu onye? 20 Ọ we kwuputa, ọ gogh kwa agọ; ma o kwuputara, si, Mu onwem abugh Kraist ahu. 21 Ha we jua ya, si, Ì bu gini kwa? Gi onwe-gi bu Elaija? Ọ si, Abughm. Gi onwe-gi bu onye-amuma ahu? Ọ we za, si, È-è. 22 Ya mere ha siri ya, Ì bu onye? ka ayi we nye ndi zitere ayi ihe-oziza. Ì si gini bayere onwe-gi? 23 Ọ siri, Mu onwem bu olu otù onye nēti nkpu n'ohia, si, Menu uzọ Onye-nwe-ayi ka o guzozie, dika Aisaia onye-amuma kwuru. 24 Ma ufodu nime ha ka ezitereri site n'etiti ndi-Farisi. 25 Ha we jua ya, si ya, Ọ bu kwa gini mere i nēme baptism, ma ọ buru na gi onwe-gi abugh Kraist ahu, ma bugh Elaija, ma i bugh onye-amuma ahu? 26 Jon zara ha, si, Mu onwem nēji miri me baptism: n'etiti unu ka otù Onye nēguzo Nke unu onwe-unu nāmātagh, 27 bú Onye ahu Nke nābia n'azum, Onye mu onwem nēkwesigh itopu eriri akpukpọ-ukwu-

Ya. 28 Emere ihe ndia na Betani n'ofè Jòdan, ebe Jòn nème baptism.

29 N'echi-ya ọ hu Jisus ka Ọ nābiakute ya, ọ we si, Le, Nwa-aturu Chineke, Nke nēbupu nmehie nke uwa! 30 Onye a bu Onye mu onwem kwuru okwu bayere Ya, si, Otù Nwoke nābia n'azum Onye ghọworo Onye burum uzọ: n'ihì na Ọ buri Onye mbu n'ebe m'nọ. 31 Mu onwem amagh kwa Ya; ma ka eme Ya ka Ọ puta ihè nye Israel, n'ihì nka ka mu onwem biara nēji miri eme baptism. 32 Jòn we ọ, àmà, si, Ekiriwom Mọ Nsọ ka O si n'elu-igwe nēfeda ka nduru; Ọ we nọgide n'aru Ya. 33 Mu onwem amagh kwa Ya: ma Onye ziterem ka m'were miri me baptism, Onye ahu sirim, Onye ọ bula i gāhu Mọ Nsọ ka O nēfedakwasi Ya, nānọgide kwa n'aru Ya, Onye ahu bu Onye nēji Mọ Nsọ eme baptism. 34 Mu onwem ahuwo kwa, ọ kwa àmà na Onye a bu Ọkpara Chineke.

35 Ọzọ n'echi-ya Jòn guzoro, ya na madu abua nime ndi nēso uzọ-ya; 36 ọ we le Jisus anya ka Ọ nējeghari, ọ si, Le, Nwa-aturu Chineke! 37 Madu abua ahu ndi nēso uzọ-ya we nu ka o nēkwu, ha we so Jisus. 38 Jisus we chigharia, kiri ha ka ha nēso Ya, Ọ si ha, Gini ka unu nāchọ? Ha we si Ya, Rabai (nke isi-ya bu, ma asugharia ya, Onye-ozizi), òle ebe I bi? 39 Ọ si ha, Bianu, unu gāhu kwa. Ya mere ha biara hu ebe O biri; ha na Ya we nọgide ubọchi ahu; ọ di ka oge hour nke-iri. 40 Otù nime madu abua ahu ndi nuru okwu si n'ọnu Jòn puta, ndi so-kwara Ya, bu Andru, nwa-nne Saimon. 41 Onye ahu buru uzọ chọta nwa-nne nke aka ya, bú Saimon, si ya, Ayi ahuwo Mesaia-ayi (nke bu, ma asugharia ya, Kraist). 42 O duru ya biakute Jisus. Jisus lere ya anya, si, Gi onwe-gi bu Saimon nwa Jòn: agākpọ gi onwe-gi Kifas (nke bu Pita, ma asugharia ya).

43 N'echi-ya Ọ chọrọ ipu ga Galili, Ọ we hu Filip: Jisus we si ya, Som. 44 Ma Filip bu onye Betsaida, onye si n'obodo Andru na Pita puta. 45 Filip we chọta Nataniel, si ya, Ayi ahuwo Onye Moses dere ihe bayere Ya n'akwukwọ iwu, Onye ndi-amuma de-kwa-ra ihe bayere Ya, Jisus Onye Nazaret, Nwa Josef. 46 Nataniel we si

ya, Ọ di ezi ihe ọ bula puru isi na Nazaret puta? Filip si ya, Bia le. 47 Jisus huru Nataniel ka ọ nābiakute Ya, Ọ we kwue okwu bayere ya, si, Le, onye Israel n'ezie, onye aghughọ nādigh ya n'aru! 48 Nataniel si Ya, Òle ebe I maram? Jisus zara, si ya, Mbe Filip akākpọgh gi, mbe i nọ n'okpuru osisi fig, ahurum i. 49 Nataniel zara Ya, si, Rabai, Gi onwe-gi bu Ọkpara Chineke; Gi onwe-gi bu Eze Israel. 50 Jisus zara, si ya, N'ihì na M'siri gi, Ahurum i n'okpuru osisi fig, i kwere ekwe? i gāhu ihe kariri ihe ndia uku. 51 Ọ si kwa ya, N'ezie, n'ezie, asim unu, Unu gāhu elu-igwe ka emegheworo ya, hu kwa ndi-mọ-ozì nke Chineke ka ha nārigo nārìda kwa n'aru Nwa nke madu.

2 I N'ubọchi nke-atọ ọlulu-nwunye di na Kena nke Galili; nne Jisus nọ kwa n'ebe ahu: 2 ewe kpọ kwa Jisus, Ya na ndi nēso uzọ-Ya, bia n'ọlulu-nwunye ahu. 3 Mbe manya-vine kọrọ, nne Jisus we si Ya, Ha enwegh manya-vine. 4 Jisus we si ya, Nwayi, gini ka Mu na gi nwekọrọ? oge hour nkem akābiarugh. 5 Nne-Ya si ndi nēje ozi, Ihe ọ bula Ọ si unu me, menu ya. 6 Ma adọbara n'ebe ahu ite nkume miri isi, dika ime-ọcha nke ndi-Ju si di, nānagide firkin abua ma-ọbu atọ n'otù n'otù. 7 Jisus si ha, Were miri ọjue ite-miri ndia. Ha we ọjupu ha n'ọnu. 8 Ọ we si ha, Kuputanu ọbu a, bugara onye-isi oriri. Ha we būru ya. 9 Ma mbe onye-isi oriri ahu deturu miri ahu ọnu nke ghọrọri manya-vine, ma ọ matagh ebe o si puta (ma ndi nēje ozi ndi kuputarari miri ahu mara), onye-isi oriri ahu we kpọ onye nālu nwunye ọhu, 10 si ya, Onye ọ bula nēbu uzọ adọba manya-vine ọma; mbe ọ bula madu nūbigasiri manya okè ọ we dọba nke jọkariri njọ: gi onwe-gi edebewo manya-vine ọma rue ọbu a. 11 Jisus mere nmalite ihe-iriba-ama-Ya nile nka na Kena nke Galili, we me ka ebube-Ya puta ihè; ndi nēso uzọ-Ya we kwere na Ya.

12 Mbe ihe a gasiri Ọ ridara na Kapanaum, Ya onwe-ya, na nne-Ya, na umu-nne-Ya, na ndi nēso uzọ-Ya: ha we nọgide n'ebe ahu ọ bugh ọtutu ubọchi.

13 Ememe ngabiga nke ndi-Ju we di

nso, Jisus we rigoro Jerusalem. 14 O we hu n'ulo uku Chineke ndi nēre ehi na aturu na nduru, na ndi nābanwe ego ka ha nōduru ala: 15 O we chiri udò me utari, we chupu ha nile n'ulo uku Chineke, ma aturu ma ehi ahu; O wusi ego udi nābanwe ego, kpú kwa table-ha iru; 16 O si ndi nēre nduru, Chipunu ihe ndia n'ebe a; unu emela ulo Nnam ka o buru ulo ahia. 17 Ndi nēso uzọ-Ya chetara na edere ya-ri n'akwukwọ nsọ, si, Ekworo ulo-Gi gēripjam. 18 Ya mere ndi-Ju zara, si Ya, O bu ihe-iriba-ama gini ka I nēgosi ayi, ebe I nēme ihe ndia? 19 Jisus zara, si ha, Kwatunu ulo nsọ a, n'ubochi atọ M'gēweli kwa ya elu. 20 Ya mere ndi-Ju siri, Ogu arọ abua na isi ka eji wu ulo nsọ a, Gi onwe-gi gēweli kwa ya n'ubochi atọ? 21 Ma Ya onwe-ya nēkwu okwu bayere ulo nsọ nke bu aru-Ya. 22 Ya mere mbe emere ka O si na ndi nwuru anwu bilie, ndi nēso uzọ-Ya chetara na O kwuru okwu a; ha we kwere ihe edeworo n'akwukwọ nsọ, ya na okwu Jisus kwuru.

23 Ma mbe O nọ na Jerusalem n'ememe ngabiga, n'ememe ahu, otutu madu kwere n'aha-Ya, n'ihl na ha nāhu ihe-iriba-ama-Ya nile nke O nēme. 24 Ma Jisus onwe-ya araragh Onwe-ya nye n'aka-ha na ntukwasi-obi, n'ihl na O mara madu nile, 25 ya na n'ihl na o digh Ya nkpá ka onye o bula para madu amà; n'ihl na Ya onwe-ya mara ihe di nime madu.

3 1 Ma otú nwoke nime ndi-Farisi di aha-ya bu Nikodimos, otú onye-isi nke ndi-Ju: 2 Onye ahu biakutere Ya n'abali, si Ya, Rabai, ayi matara na I bu onye-ozizi Nke siworo n'ebe Chineke nọ bia: n'ihl na o digh onye o bula puru ime ihe-iriba-ama ndia nke Gi onwe-gi nēme, ma o buru na Chineke anoyegh ya. 3 Jisus zara, si ya, N'ezie, n'ezie, asim i, O buru na amugh madu ozo, o pugh ihu ala-eze Chineke anya. 4 Nikodimos si ya, Esi ana pu imu madu mbe o kara nká? o puru iba n'afọ nne-ya nke ubo abua, ewe mua ya? 5 Jisus zara, N'ezie, n'ezie, asim i, O buru na amugh madu site na miri na Mọ Nso, o pugh iba n'ala-eze Chineke. 6 Nke amuworo site n'anu-arú bu anu-arú; nke amuwo-kwa-ra site na Mọ Nso bu mọ. 7 Ka o ghara iju gi anya na

M'siri gi, Aghagh imu unu ozo. 8 Ifufe nēfe ebe o nāchọ, i nānu kwa olu-ya, ma i niatagh ebe o si bia, na ebe o nāga: otú a ka onye o bula amuworo site na Mọ Nso di. 9 Nikodimos zara, si Ya, Ihe ndia si ana pu ime? 10 Jisus zara, si ya, Gi onwe-gi bu onye-ozizi Israel, ma i magh ihe ndia? 11 N'ezie, n'ezie, asim i, Ayi nēkwu ihe ayi matara, ayi nāba kwa amà ihe ayi huru; ma unu anaragh amà-ayi. 12 O buru na agwarani unu ihe nke uwa, ma unu ekwegh, unu gēsi ana kwere, ma o buru na agwam unu ihe nke elu-igwe? 13 O digh kwa onye o bula rigoworo n'elu-igwe, ma-ough Onye siri n'elu-igwe ridata, bú Nwa nke madu. 14 Ma dika Moses weliri agwo n'ohia, obuná otú a aghagh iweli Nwa nke madu elu: 15 ka onye o bula nke kwere we nwe ndu ebigh-ebi na Ya.

16 N'ihl na Chineke huru uwa n'anya otú a, na O nyere obuná Okpara O muru nani Ya, ka onye o bula nke kwere na Ya we ghara ila n'iyi, kama ka o nwe ndu ebigh-ebi. 17 N'ihl na Chineke ezitegh Okpara-Ya n'uwa ka O kpe uwa ikpe; kama ka ewe site n'aka-Ya zoputa uwa. 18 Ekpegh onye kwere na Ya ikpe: ekpewo onye nēkwegh na Ya ikpe ubu a, n'ihl na o kwegh n'aha nke Okpara Chineke muru nani Ya. 19 Ma nka bu ikpe ahu, na Ihe ahu abiawo n'uwa, ma madu huru ochichiri n'anya kama Ihe ahu; n'ihl na olu-ha joro njọ. 20 N'ihl na onye o bula nke nēme ihe nādigh nma nākpọ Ihe ahu asi, o digh-abiakute kwa Ihe ahu, ka aghara itu ya olu-ya nile n'anya. 21 Ma onye nēme ihe bu ezi-okwu nābiakute Ihe ahu, ka ewe me ka olu-ya puta ihe, na aluworo ha na Chineke.

22 Mbe ihe ndia gasiri Jisus na ndi nēso uzọ-Ya biara n'ala Judia; n'ebe ahu ka Ya na ha nānogide, O nēme kwa baptism. 23 Jon nēme kwa baptism n'Inon nke di Selem nso, n'ihl na miri riri nne n'ebe ahu: ha we nābia, anēme kwa ha baptism. 24 N'ihl na akatubagh Jon n'ulo-nkpọrọ. 25 Ya mere iju-ajuju putara n'etiti ndi nēso uzọ Jon na onye-Ju bayere ime-ochá. 26 Ha we biakute Jon, si ya, Rabai, Onye gi na Ya nọ n'ofé Jodan, Onye gi onwe-gi paworo amà nye Ya, le, Onye ahu nēme

baptism, madu nile nābiakute kwa Ya. 27 Jon zara, si, Madu apugh inata ihe o bula, o buru na ewegh ya nye ya site n'elu-igwe. 28 Unu onwe-unu nābaram àmà, na m'siri, Mu onwem abugh Kraist ahu, kama, na ezitewom n'iru Ya. 29 Onye nwere nwunye ohu bu onye nālu nwunye ohu: ma eyi nke onye nālu nwunye ohu, onye nēguzo nānu kwa okwu-ya, o nānuri oñu nke-uku n'ihhi olu onye ahu nālu nwunye ohu: ya mere emezuwo oñum a. 30 Ya onwe-ya aghagh idi nāba uba, ma aghaghm idi nāla alà.

31 Onye si n'elu bia ka ihe nile elu: onye si n'ala puta nāputa n'ala, si kwa n'ala nēkwu okwu: Onye si n'elu-igwe bia ka ihe nile elu. 32 Ihe nke o huworo na nke O nuru, nka ka O nāba àmà; ma o digh onye o bula nānara àmà-Ya. 33 Onye nara àmà-Ya kara akàrà-ya na nka, na Chineke bu Onye ezi-okwu. 34 N'ihhi na Onye ahu Chineke zitere nēkwu okwu Chineke: n'ihhi na O sitegh n'otùtù enye Mọ Nso. 35 Nna nāhu Okpara-Ya n'anya, O nyewo kwa Ya ihe nile n'aka. 36 Onye kwere n'Okpara ahu nwere ndu ebigh-ebi; ma onye nēkweyegh Okpara ahu agagh-ahu ndu, kama iwe Chineke nānōgide n'aru-ya.

4 I Ya mere mbe Onye-nwe-ayi mara na ndi-Farisi nururi na Jisus nēme madu ka ha buru ndi nēso uzọ-Ya, na O nēme kwa ha baptism, kari Jon, 2 (o bu ezie na Jisus onwe-ya emegh baptism, kama o bu ndi nēso uzọ-Ya), 3 O rapuru Judia, we je Galili ozo. 4 Ma O ghagh igabiga n'etiti Sameria. 5 Ya mere O bia rue otù obodo nke Sameria, anākpọ Saika, na nso iberibe ala ahu nke Jakob nyere nwa-ya Josef: 6 ma isi-iyi Jakob di n'ebe ahu. Ya mere Jisus, ebe ike gwuru Ya n'ije-Ya, O nōduru ala otù a n'usọ isi-iyi ahu. O ra ka oge hour nke-isi. 7 Otù nwayi, bú onye Sameria, bia isere miri: Jisus si ya, Nyem miri ka M'nua. 8 N'ihhi na ndi nēso uzọ-Ya jereri n'obodo izu nri. 9 Ya mere nwayi Sameria ahu si Ya, Gi onwe-gi si aña ariọ miri n'akam ka I nua, ebe I bu Onye-Ju, ma mu bu nwayi Sameria? (N'ihhi na ndi-Ju na ndi Sameria adigh-emekọ ihe.) 10 Jisus zara, si ya, O buru na i matara onyinye Chineke, na Onye O bu Nke nāsi gi, Nyem miri ka M'nua; gi

onwe-gi gāriọ Ya-ri, O gēnye kwa gi miri di ndu. 11 Nwayi ahu si Ya, Onye-nwe-ayi, I nwegh ihe isere miri, ma olùlù-miri a di omimi: òle ebe kwa ka I nwere miri ahu di ndu? 12 O gābu na Gi onwe-gi ka nna-ayi Jakob uku, onye nyere ayi olùlù-miri a; ya onwe-ya, na umu-ya, na anu-ulo-ya, ñu-kwa-ra nime ya? 13 Jisus zara, si ya, Onye o bula nke nānu miri a, akpiri gākpọ ya nku ozo: 14 ma onye o bula nke gānu miri ahu nke Mu onwem gēnye ya, akpiri agagh-akpọ ya nku ma-oli rue mbe ebigh-ebi; kama miri ahunke Mu onwem gēnye ya gāghọ nime ya isi-iyi miri nāsuputa ri nne rue ndu ebigh-ebi. 15 Nwayi ahu si Ya, Onye-nwe-ayi, nyem miri a, ka akpiri we ghara ikpọm nku, ka m'ghara kwa isi n'ogologo uzọ a nile bia ebe a isere miri. 16 Jisus si ya, Laba, kpọ di-gi, bia kwa n'ebe a. 17 Nwayi ahu zara, si Ya, Enweghm di. Jisus si ya, I kwuru nke-oma, si, Enweghm di: 18 n'ihhi na i nwewo di ise; ma onye i nwere ubu a abugh di-gi: nka ka i kwuwo n'ezie. 19 Nwayi ahu si Ya, Onye-nwe-ayi, ahurum na Gi onwe-gi bu onye-amuma. 20 Nna-ayi-hà nile kpọọ isi ala nye Chineke n'ugwu a; ma unu onwe-unu si, na ebe madu aghagh ikpọ isi ala nye Chineke di nime Jerusalem. 21 Jisus si ya, Nwayi, kwerem, oge hour nābia, mbe unu nāgagh-akpọ isi ala nye Nnam, ma o bu n'ugwu a, ma-ọbu na Jerusalem. 22 Unu onwe-unu nākpọ isi ala nye ihe unu nāmatagh: ayi onwe-ayi nākpọ isi ala nye ihe ayi matara: n'ihhi na nzọputa si n'etiti ndi-Ju puta. 23 Ma oge hour nābia, ubu a ka o di kwa, mbe ndi nākpọ isi ala n'ezie gākpọ isi ala nye Nnam nime mọ na ezi-okwu: n'ihhi na ndi di otù ahu ka Nnam nāchọ kwa ka ha buru ndi nākpọ isi ala nye Ya. 24 Chineke bu Mọ: ndi nākpọ kwa isi ala nye Ya aghagh ikpọ isi ala nime mọ na ezi-okwu. 25 Nwayi ahu si Ya, Amataram na Mesaia nābia (Onye anākpọ Kraist): mbe o bula Onye ahu gābia, O gākọọ ayi ihe nile. 26 Jisus si ya, Mu onwem Nke nāgwa gi okwu bu Ya.

27 Mbe O nēkwu nka ndi nēso uzọ-Ya biara; o we ju ha anya na Ya na nwayi nēkwurita okwu: otù o di, o nwegh onye o bula siri, Gini ka I nāchọ? ma-ọbu,

Gini mere Gi na ya nēkwurita okwu? 28 Ya mere nwayi ahu rapuru ite-miri-ya, we je ba nime obodo, si ndi ahu, 29 Bianu, le otù Nwoke, Onye gwaram the Nile m'mere: Onye a gābu Kraist ahu? 30 Ha siri n'obodo-ha puta, nābiakute kwa Ya. 31 M̄be ihe ndia nēme ndi nēso uzọ-Ya nāriọ Ya, si, Rabai, rie ihe. 32 Ma Ọ siri ha, Mu onwem nwere ihe-oriri iri nke unu onwe-unu nāmatagh. 33 Ya mere ndi nēso uzọ-Ya sirita onwe-ha, Ọ di onye wetara Ya ihe O gēri? 34 Jisus si ha, Ihe-oririm bu ka M'nēme ihe Onye ziterem nāchọ, ka M'luzu kwa ọlu-Ya. 35 Ụnu onwe-unu asigh, Ọnwa anọ fọduru, owuwe-ihe-ubi ewe bia? le, asim unu, Welienụ anya-unu elu, kiri ubi, na ha chara acha ụbụ a ka ewere ihe di nime ha. 36 Onye nēwere ihe ubi nānara ugwo-ọlu-ya, nāchikọta kwa nkpuru nye na ndu ebigh-ebi; ka onye nāgha nkpuru na onye nēwere ihe ubi we nūria ọnu n'otù. 37 N'ihì na nime nka ka okwu a bu ezie, Otù onye nāgha nkpuru, ma onye ọzọ nēwere ihe ubi. 38 Mu onwem zigara unu iwere ihe ubi nke ọ digh m̄be unu onwe-unu dọbụworo onwe-unu n'ìlu ya: ndi ọzọ adọbụwo onwe-ha n'ọlu, unu onwe-unu abáwo kwa na ndọbụ-ha.

39 Ma ọtutu ndi Sameria si n'obodo ahu kwere na Ya n'ihì okwu nwayi ahu, onye ọara amà, si, Ọ gwaram ihe Nile m'mere. 40 Ya mere m̄be ndi Sameria biakutere Ya, ha riọ Ya ka Ọ nọyere ha: Ọ we nọgide n'ebe ahu ubochi abua. 41 Ma ndi kwere n'ihì okwu-Ya kariri ri nne; 42 ha we si nwayi ahu, Ọ bugh n'ihì ihe i kwuru ka ayi nēkwe ụbụ a: n'ihì na ayi onwe-ayi anuwo, mata kwa na Onye a bu Onye-nzọputa nke uwa n'ezie.

43 Ma m̄be ubochi abua ahu gasiri, O si n'ebe ahu pua ba na Galili. 44 N'ihì na Jisus onwe-ya ọara amà, na adigh-asọpuru onye-amuma n'ala nke aka ya. 45 Ya mere m̄be Ọ biara na Galili, ndi Galili nara Ya nke-ọma, ebe ha hururi ka ihe Ọ mere na Jerusalem ra n'ememe: n'ihì na ha onwe-ha je-kwa-ra ememe abụ.

46 Ya mere Ọ biaruru Kena nke Galili ọzọ, ebe Ọ mere miri ká ọ ghọ manyavine. Ma otù nwoke nke nējere eze

ozì di, nke aru nādigh nwa-ya nwoke ike na Kapanau. 47 M̄be onye ahu nuru na Jisus esiwo na Judia puta ba na Galili, ọ jekuru Ya, riọ Ya ka Ọ ridata, me ka aru di nwa-ya ike; n'ihì na ọ nọ n'ọnu ọnwu. 48 Ya mere Jisus siri ya, Ọ buru na unu ahugh ihe-iriba-ama na ọlu-ebube, unu agagh-ekwe ma-ọli. 49 Nwoke ahu nke nējere eze ozì si Ya, Onye-nwe-ayi, ridata m̄be nwatakirim akānwugh. 50 Jisus si ya, Ga nke gi; nwa-gi nwoke di ndu. Nwoke ahu kwere okwu Jisus gwara ya, ọ we ga nke ya. 51 Ma m̄be ọ nọ nārìda ụbụ a, ndi-orù-ya zutere ya, si, na nwa-ya di ndu. 52 Ya mere ọ juru ha oge hour nke aru-ya malitere idi ya nma. Ya mere ha siri ya, Nyahuru n'oge hour nke-asa ka aru-ọku rapuru ya. 53 Ya mere nna-ya mara na ọ bu n'oge hour ahu m̄be Jisus siri ya, Nwa-gi nwoke di ndu: ya onwe-ya we kwere, na ẹzi-na-ulo-ya dum. 54 Nka bu ihe-iriba-ama ọzọ nke mere ha abua nke Jisus mere, m̄be O siri na Judia puta ba na Galili.

5 1 M̄be ihe ndia gasiri otù ememe nke ndi-Ju di; Jisus we rigoro Jerusalem.

2 Ma ọdọ-miri ntà di na Jerusalem n'akuku ọnu-uzọ-ama nke aturu, nke anākpọ n'asusu Hibru Beterda, nke nwere ulo-ibà ise. 3 Nime ndia ka igwè madu ndi aru-ha nādigh ike nēdina, ndi-isi, ndi-ngwurọ, ndi akuku-aruhā kponwuru akponwu, [nēche unarà nke miri ahu. 4 N'ihì na mọ-ozì nke Onye-nwe-ayi nārìdata n'ọdọ-miri ntà ahu n'oge ufọdu, we kpasue miri ahu: ya mere onye buru uzọ ba nime ya m̄be akpasusiri miri ahu, eme ka aru di ya nma, n'ọria ọ bula jidere ya.] 5 Ma otù nwoke nọ n'ebe ahu, onye nọri orù arọ na iri na asatọ na nriaria-ya. 6 M̄be Jisus huru onye a ka o nēdina, ebe Ọ makwa-ra na ọ nọri ogologo oge n'ọnọdu ahu, Ọ si ya, Ì nāchọ ka eme ka aru di gi nma? 7 Onye ahu aru nādigh ike zara Ya, si, Onye-nwe-ayi, enweghm madu, ka ọ tubām n'ọdọ-miri ntà nka, m̄be ọ bula akpasuru miri: ma m̄be mu onwem nọ nābia, onye ọzọ eburum uzọ rida. 8 Jisus si ya, Bilie, chiri ute-gi, nējeghari. 9 Ngwa ngwa ewe me ka aru di nwoke ahu nma, ọ we chiri ute-ya, we nējeghari.

Ma ọ bu ubochi-izu-ike n'ubochi ahu.

10 Ya mere ndi-Ju nāsi onye ahu emere ka aru-ya di ike, O bu ubochi-izu-ike, o zigh kwa ezi n'iwu ka i chiri ute-gi. 11 Ma o zara ha, si, Onye mere ka aru dim nma, onye ahu sirim, Chiri ute-gi, nējeghari. 12 Ha juru ya, si, Onye bu Madu ahu Nke siri gi, Chiri u e-gi, nējeghari? 13 Ma onye ahu emere ka aru di ya ike amatagh Onye o bu: n'ih na Jisus wezugarari Onwe-ya, n'ih na igwè madu di n'ebe ahu. 14 Mbe ihe ndia gasiri Jisus chọputara ya n'ulo uku Chineke, si ya, Le, emewo ka aru di gi nma: emehiela ozo, ka ihe jokariri njo ghara ime gi. 15 Nwoke ahu iere, gwa ndi-Ju na o bu Jisus mereri ka aru di ya nma. 16 N'ih nka ka ndi-Ju nēsobu kwa Jisus, n'ih na O nēme ihe ndia n'ubochi-izu-ike. 17 Ma Jisus zara ha, si, Nnam nālu olu rue ubu a, Mu onwem nālu kwa olu. 18 Ya mere n'ih nka ka ndi-Ju nāchọ kari uzọ ibu Ya, n'ih na o bugh nān na O nēmebi ubochi-izu-ike, kama O nākpọ kwa Chineke Nna nke aka Ya, nēme ka Ya onwe-ya na Chineke ra.

19 Ya mere Jisus zara, si ha,

N'ezie, n'ezie, asim unu, Okpara apugh ime ihe o bula n'Onwe-ya, ma-
o bugh ihe O huru na Nna-Ya nēme: n'ih na ihe o bula Ya onwe-ya nēme, ndia ka Okpara-Ya nēme kwa otu ahu. 20 N'ih na Nnam nāhu Okpara-Ya n'anya, nēgosi kwa Ya ihe nile Ya onwe-ya nēme: oké olu kari ndia ka O gēgosi kwa Ya, ka o we ju unu onwe-unu anya. 21 N'ih na dika Nnam nēme ndi nwuru anwu ka ha si n'onwu bilie, dika O nēme kwa ka ha di ndu, otu a ka Okpara-Ya nēme kwa ka ndi O nāchọ di ndu. 22 N'ih na Nnam adigh-ekpe kwa madu o bula ikpé, kama O werewo ikpé nile nye Okpara-Ya; 23 ka madu nile we sọpuru Okpara ahu, dika ha nāsopuru Nna-Ya. Onye nādigh- asopuru Okpara adigh-asopuru Nna Nke zitere Ya. 24 N'ezie, n'ezie, asim unu, Onye nānu okwum, nke nēkwere kwa Onye ziterem, o nwere ndu ebigh-ebi, o biagh kwa n'ikpé, kama o sitewo n'onwu ba na ndu. 25 N'ezie, n'ezie, asim unu, Oge hour nābia, ubu a ka o di kwa, mbe ndi nwuru anwu gānu olu Okpara Chineke; ndi nuru gādi kwa ndu. 26 N'ih na dika Nnam nwere ndu nime Onwe-ya, otu a

ka O nye-kwa-ra Okpara-Ya inwe ndu nime Onwe-ya: 27 O nye-kwa-ra Ya ike ilu olu ikpé, n'ih na O bu Nwa nke madu. 28 Ka ihe a ghara iju unu anya: n'ih na oge hour nābia mbe ndi nile di n'ili gānu olu-Ya, 29 ha gāputa kwa; ndi mere ezi ihe gābā na nbilite-n'onwu nke ndu; ma ndi mere ihe nādigh nma gābā na nbilite-n'onwu nke ikpé.

30 Mu onwem apugh ime ihe o bula n'Onwem: dika M'nānu M'nēkpe: ikpem zi-kwa-ra ezi; n'ih na etughm ihe Mu onwem nāchọ, kama ihe Onye ziterem nāchọ. 31 O buru na Mu onwem abara Onwem amā, amām abugh ezie. 32 O bu onye ozo nābaram amā; amata-kwa-ram na amā nke O nābaram bu ezie. 33 Unu onwe-unu ezigaworo Jon, o bawo-kwa-ra ezi-okwu ahu amā. 34 Ma amā nke Mu onwem nānara esigh n'onu madu puta: otu o di, ihe ndia ka M'nēkwu, ka ewe zoputa unu. 35 Onye ahu bu oriōna ahu nke nēre ere nāmu kwa: unu onwe-unu chọ-kwa-ra ka obi to unu utọ nke-uku n'ihē-ya nwa oge. 36 Ma amā nke Mu onwem ji ka nke Jon uku: n'ih na olu nke Nnam nyeworom ka M'luzue ha, olu ahu onwe-ha nke M'nālu, nābaram amā, na Nnam ziteworom. 37 Nna nke ziterem, Ya onwe-ya abawo-kwa-ram amā. O digh mbe o bula unu nuworo olu-Ya, o digh kwa mbe o bula unu huworo oyiyi-Ya. 38 Unu enwegh kwa okwu-Ya ka o nōgide nime unu: n'ih na Onye Ya onwe-ya zitere, Onye ahu ka unu onwe-unu nēkwegh. 39 Unu nēnyocha ihe edeworo n'akwukwo nsọ, n'ih na unu onwe-unu nēchè na unu nēnwe ndu ebigh-ebi nime ha; ha onwe-ha bu kwa ihe nābaram amā; 40 unu achogh kwa ibiakutem, ka unu we nwe ndu. 41 Anaraghm otu o n'aka madu. 42 Ma amaram unu, na unu enwegh ihu-n'anya Chineke nime onwe-unu. 43 Mu onwem abiawo n'aha Nnam, ma unu anaraghm: o buru na onye ozo gābia n'aha nke aka ya, onye ahu ka unu gānara. 44 Unu onwe-unu si aha pu ikwe, ebe unu nānara otuto n'aka ibe-unu, ma otuto nke si n'aka Onye ahu Nke nāni Ya bu Chineke bia unu achogh? 45 Unu echela na Mu onwem gēbo unu ebubo n'iru Nnam: otu onye di nēbo unu ebubo, bu Moses, onye unu

onwe-unu tukwasiworo obi-unu na ya. 46 N'ihhi na ọ buru na unu kwere Moses, unu gēkwem; n'ihhi na ya onwe-ya dere ihe bayerem n'akwukwọ. 47 Ma ọ buru na unu ekwegh ihe onye ahu dere n'akwukwọ, unu gēsi aña kwere okwu nkem?

6 1 M̀be ihe ndia gasiri Jisus jere n'ofè ọzọ nke oké osimiri Galili, nke bu osimiri Taibirias. 2 Oké igwè madu we so Ya, n'ihhi na ha huru ihe-iriba-ama di iche iche nke Ọ nēme n'aru ndi aru-ha nādigh ike. 3 Jisus we rigo n'ugwu ahu, n'ebe ahu ka Ya na ndi nēso uzọ-Ya nọdu-kwa-ra ala. 4 Ma ngabiga, bú ememe ndi-Ju, di nso. 5 Ya mere Jisus, m̀be Ọ weliri anya-Ya elu, hu na oké igwè madu nābiakute Ya, Ọ si Filip, Ọle ebe ayi gāzuta ọbe achicha, ka ndia we rie ihe? 6 Ma nka ka Ọ kwuru inwa ya: n'ihhi na Ya onwe-ya matara ihe Ọ gāje ime. 7 Filip zara Ya, Ọbe achicha ọgu shilling iri agagh-ezu ha, ka madu nile n'otù n'otù we were nke-ntà nke-ntà. 8 Otù nime ndi nēso uzọ-Ya, bú Andru nwa-nne Saimon Pita, si Ya, 9 Otù nwa-okoro ntà nọ n'ebe a, onye ji ọbe achicha barley ise, na azù abua: ma ndia bu gini n'etiti ọtutu madu di otù a? 10 Jisus siri, Menu ka madu ndia nọdu ala. Ma ahihia riri nne n'ebe ahu. Ya mere ndikom ahu we nọdu ala, n'onu-ogugu ra ka nnù iri na nnù abua na ọgu iri. 11 Ya mere Jisus nara ọbe achicha ise ahu, we kele, we kèsa ha nye ndi nānọdu ala; otù ahu Ọ were azù ahu kèsa nye ha ka azù ha chọrọ ra. 12 Ma m̀be afọ juru ha, Ọ si ndi nēso uzọ-Ya, Chikọtanu iberibe fọduru, ka ihe ọ bula ghara ila n'iyi. 13 Ya mere ha chikọtara ha, we kpoju nkata iri na abua n'iberibe sitere n'ọbe achicha barley ise ahu, nke fọduru ndi riworori. 14 Ya mere m̀be ndi ahu huru ihe-iriba-ama Ọ mere, ha siri, N'ezie Onye a bu onye-amuma ahu nke nābia n'uwa.

15 Ya mere m̀be Jisus huru na ha gaje ibia idọkpuru Ya n'ike, ka ha we me Ya eze, Ọ wezugara Onwe-ya ọzọ n'ugwu nānı Ya onwe-ya.

16 Ma m̀be ọ ruru anyasi, ndi nēso uzọ-Ya ridara n'oké osimiri; 17 ha we ba n'ubọ, we nāgabiga ofè oké osimiri ọzọ iga ru Kapanaum. Ọchichiri abawo-kwa-ri ubu a, Jisus akābiakutegh kwa ha.

18 Oké osimiri nēbili kwa, n'ihhi na oké ifufe nēfe. 19 Ya mere m̀be ha nyasiri ihe dika orú furlong na ise ma-ọbu orú na iri, ha hu Jisus ka Ọ nēje ije n'elu oké osimiri, nābiaru kwa ubọ-ha nso: ha we tua egwu. 20 Ma Ọ siri ha, Ọ bu Mu onwem; unu atula egwu. 21 Ya mere ha chọrọ iwebata Ya nime ubọ-ha: ngwa ngwa ubọ-ha we rue ala ebe ha nāga.

22 N'echi-ya, igwè madu ndi guzoro n'ofè ọzọ nke oké osimiri ahu huru na ubọ ntà ọzọ adigh n'ebe ahu, ma-ọbugh otù, hu kwa na Jisus esogh ndi nēso uzọ-Ya ba n'ubọ-ha, kama na nānı ndi nēso uzọ-Ya jere; 23 (otù ọ di, ubọ ntà di iche iche sitere na Taibirias bia rue ebe ahu nso ebe ha riri achicha ahu m̀be Onye-nwe-ayi kelesiri ekele): 24 ya mere m̀be igwè madu ahu huru na Jisus anọgh n'ebe ahu, na ndi nēso uzọ-Ya anọgh kwa, ha onwe-ha bàra n'ubọ ntà, we bia Kapanaum, nāchọ Jisus. 25 M̀be ha chọputara Ya n'ofè oké osimiri ọzọ, ha si Ya, Rabai, ọle m̀be I biara n'ebe a? 26 Jisus zara ha, si, N'ezie, n'ezie, asim unu, Unu nāchom, ọ bugh n'ihhi na unu huru ihe-iriba-ama, kama ọ bu n'ihhi na unu riri ufodu nime ọbe achicha ahu, afọ ju kwa unu. 27 Unu alula ọlu inata ihe-oriri nke nāla n'iyi, kama inata ihe-oriri nke nānọgide rue ndu ebigh-ebi, nke Nwa nke madu gēnye unu: n'ihhi na Onye ahu ka Nna, bú Chineke, kara akàrà. 28 Ya mere ha siri Ya, Gini kwesiri ka ayi me, ka ayi we lua ọlu Chineke nile? 29 Jisus zara, si ha, Nka bu ọlu Chineke, ka unu kwere n'Onye ahu Ya onwe-ya zitere. 30 Ya mere ha siri Ya, Gini kwa ka Gi onwe-gi nēme ka ọ buru ihe-iriba-ama, ka ayi we hu, kwere kwa Gi? gini ka I nālu? 31 Nna-ayi-hà riri manna n'ohia; dika edeworo n'akwukwọ nsọ, si, Nri nke sitere n'elu-igwe ka Ọ nyere ha ka ha rie. 32 Ya mere Jisus siri ha, N'ezie, n'ezie, asim unu, Ọ bugh Moses nyere unu nri ahu nke sitere n'elu-igwe; kama ọ bu Nnam nēnye unu ezi nri ahu nke sitere n'elu-igwe. 33 N'ihhi na nri nke Chineke bu nke ahu nke nēsi n'elu-igwe aridata, nke nēnye kwa uwa ndu. 34 Ye mere ha siri Ya, Onye-nwe-ayi, nye ayi nri a m̀be nile. 35 Jisus siri ha, Mu onwem bu nri nēnye ndu: onye nābiakutem, agu agagh-agu ya ma-ọli,

onye nēkwere kwa na Mu akpiri agagh-akpọ ya nku ma-ọli mbe ọ bula. 36 Ma asirim unu, na unu ahuwom, ma unu ekwegh. 37 Ihe nile nke Nnam nēnyem gābiakutem; onye nābiakutekwanu M'gagh-achupu ya ma-ọli. 38 N'ihhi na esiwom n'elu-igwe ridata, ọ bugh ka M'nēme ihe Mu onwem nāchọ, kama ka M'nēme ihe Onye ziterem nāchọ. 39 Ma nka bu ihe Onye ziterem nāchọ, ka M'ghara itufu ihe ọ bula nime ihe nile Ọ nyeworom, kama ka M'me ka o si n'ọnwu bilie n'ubochi ikpe-azu. 40 N'ihhi na nka bu ihe Nnam nāchọ, ka onye ọ bula nke nēle Ọkpara-Ya anya, nke nēkwere kwa na Ya, we nwe ndu ebigh-ebi; Mu onwem gēme kwa ka o si n'ọnwu bilie n'ubochi ikpe-azu.

41 Ya mere ndi-Ju nātamu ntamu megide Ya, n'ihhi na Ọ siri, Mu onwem bu nri nke siri n'elu-igwe ridata. 42 Ha we si, Onye a, Ọ bugh Jisus, Nwa Josef, Onye ayi onwe-ayi mara nna-Ya na nne-Ya? Ọ si aña kwue ubu a, Esiwom n'elu-igwe ridata? 43 Jisus zara, si ha, Unu atamula n'etiti onwe-unu. 44 Ọ digh onye ọ bula puru ibiakutem, ọ buru na Nna Nke ziterem adogh ya: Mu onwem gēme kwa ka o si n'ọnwu bilie n'ubochi ikpe-azu. 45 Edewo ya n'akwukwo ndi-amuma, si, Ha nile gābu kwa ndi Chineke ziworo ihe. Onye ọ bula nke nuworo site n'ọnu Nnam, nke mutawo-kwa-ra ihe, ọ nābiakutem. 46 Ọ bugh na madu ọ bula ahawo Nnam, ma-ọbugh Onye ahu Nke si n'ebe Chineke nọ puta, Onye ahu ahawo Nnam. 47 N'ezie, n'ezie, asim unu, Onye nēkwere nēnwe ndu ebigh-ebi. 48 Mu onwem bu nri nke nēnye ndu. 49 Nna-unu-hà riri manna ahu n'ohia, ha we nwua. 50 Nka bu nri nke si n'elu-igwe ridata, ka madu we rie ufodu nime ya, ghara kwa inwu anwu. 51 Mu onwem bu nri di ndu nke siri n'elu-igwe ridata: ọ buru na inadu erie ufodu nime nri a, ọ gādi ndu rue mbe ebigh-ebi; ma nri nke Mu onwem gēnye kwa bu anu-arum, n'ihhi ndu nke uwa.

52 Ya mere ndi-Ju nālurita ọgù n'etiti onwe-ha, si, Onye a, Ọ si aña pu inye ayi anu-aru-Ya ka ayi rie? 53 Ya mere Jisus siri ha, N'ezie, n'ezie, asim unu, Ọ buru na unu erigh anu-aru nke Nwa nke madu, ọ buru kwa na unu aughli

ọbara-Ya, unu enwegh ndu ninie onwe-unu. 54 Onye nēri anu-arum, nke nānu kwa ọbaram, ọ nwere ndu ebigh-ebi; Mu onwem gēme kwa ka o si n'ọnwu bilie n'ubochi ikpe-azu. 55 N'ihhi na anu-arum bu ihe-oriri n'ezie, ọbaram bu kwa ihe-ọnuunu n'ezie. 56 Onye nēri anu-arum, nke nānu kwa ọbaram, ọ nānogide nimem, Mu onwem kwa nime ya. 57 Dika Nna Nke di ndu ziterem, dika Mu onwem di kwa ndu n'ihhi Nnam; otu a onye nērim, onye ahu gādi kwa ndu n'ihim. 58 Nka bu nri ahu nke siri n'elu-igwe ridata: ọ bugh dika nna-unu-hà riri, we nwua: onye nēri nri a gādi ndu rue mbe ebigh-ebi. 59 Ihe ndia ka Ọ kwuru n'ulo-nzukọ, mbe Ọ nēzi ihe na Kapanau.

60 Ya mere ọtutu ninie ndi nēso uzọ-Ya, mbe ha nuru okwu ahu, ha siri, Okwu a di ike; ọnye puru inu ya? 61 Ma ebe Jisus mara n'Onwe-ya na ndi nēso uzọ-Ya nātamu ntamu n'ihhi nka, Ọ siri ha, Ọ bu nka nēme ka unu ma n'onyà? 62 Ọnu agagh-amakari kwa n'onyà ma ọ buru na unu ahu Nwa nke madu ka Ọ nāriogo n'ebe Ọ nōri mbu? 63 Ọ bu Mọ nēme ka madu di ndu; anu-aru abagh uru ọ bula: okwu nke Mu onwem gwaworo unu, ha bu mọ, buru kwa ndu. 64 Ma ufodu ndi nēkwegh di n'etiti unu. N'ihhi na Jisus mara site na mbu ndi ha bu ndi nēkwegh, na onye ọ bu nke gārara Ya nye. 65 Ọ we si, Ọ bu n'ihhi nka ka M'siworo unu, na ọ digh onye ọ bula puru ibiakutem, ọ buru na enyegh ya site n'aka Nnam.

66 Site na nka ọtutu nime ndi nēso uzọ-Ya we laghachi azu, ha esogh kwa Ya ejeghari ọzọ. 67 Ya mere Jisus siri ndi-ozu iri na abua ahu, Ọnu onwe-unu nāchọ kwa ila? 68 Saimon Pita zara Ya, si, Onye-nwe-ayi, Ọnye ka ayi gējekuru? I nwere okwu nke ndu ebigh-ebi. 69 Ọzọ, ayi onwe-ayi ekwerewo mara kwa na Gi onwe-gi bu Onye Nso ahu nke Chineke. 70 Jisus zara ha, si, Ọ bugh Mu onwem roputara unu, bú ndi-ozu iri na abua, ma otu onye nime unu bu nwa ekwensu? 71 Ma Ọ nēkwu ihe bayere Judas nwa Saimon Iskariot, n'ihhi na onye ahu gaje irara Ya nye, buru otu onye nime ndi-ozu iri na abua ahu.

7 I Mbe ihe ndia gasiri Jisus we nējeghari na Galili: n'ihì na **Q** chogh ijeghari na Judia, n'ihì na ndi-Ju nāchọ uzọ ibu Ya. **2** Ma ememe ahu nke ndi-Ju, bú ememe ulo-ikwū, di nso. **3** Ya mere umu-nne-Ya siri Ya, Si n'ebe a pua, je na Judia, ka ndi nēso uzọ-Gi we hu kwa ọlu-Gi nile nke I nālu. **4** N'ihì na ọ digh onye ọ bula nēme ihe ọ bula na nzuzo, ma asi na ya onwe-ya nāchọ ka ọra madu mara ya. **Q** buru na I nēme ihe ndia, me Onwe-gi ka I puta ihè nye uwa. **5** N'ihì na ọbunà umu-nne-Ya ekwegh na Ya. **6** Ya mere Jisus si ha, Oge nkem akērugh; ma oge nke unu bu ihe edoziworo mbe nile. **7** Uwa apugh ikpọ unu asi; ma ọ nākpọ Mu onwem asi, n'ihì na Mu onwem nābara ya àmà, na ọlu-ya nile jorọ njọ. **8** Rigonu onwe-unu n'ememe a: Mu onwem agagh-arigoro ememe a ubu a; n'ihì na oge nkem akēzugh. **9** Ma mbe **Q** gwasiri ha okwu ndia, **Q** nānọgide na Galili.

10 Ma mbe umu-nne-Ya rigosiri ememe ahu, inbe ahu Ya onwe-ya rigo-kwa-ra, ọ bugh n'iru ọra madu, kama dika ọ bu na nzuzo. **11** Ya mere ndi-Ju nāchọ Ya n'ememe, nāsi, Òle ebe Onye ahu nọ? **12** Oké ntamu di kwa n'etiti igwè madu nile bayere Ya: ufodu nāsi, **Q** bu ezi madu; ndi ọzọ nāsi, É-è, kama Ò nēduhie igwè madu a. **13** Otú ọ di, ọ digh onye ọ bula nēkwuwa okwu bayere Ya n'ihì egwu ndi-Ju.

14 Ma mbe o ruru n'etiti ememe ahu ubu a Jisus rigoro n'ulo uku Chineke, we nēzi ihe. **15** Ya mere o nēju ndi-Ju anya, ha si, Onye a, Ò si aña mata akwukwọ ri nne, n'ebe ọ digh mbe **Q** muworo akwukwọ? **16** Ya mere Jisus zara ha, si, Ozizim abugh nkem, kama ọ bu nke Onye ziterem. **17** **Q** buru na onye ọ bula achọ ime ihe **Q** nāchọ, ọ gāmara ihe ozizi a bu, ma o sitere n'aka Chineke, ma-ọbu na Mu onwem nēkwu site n'Onwem. **18** Onye nēkwu site n'onwe-ya nāchọ otuto nke aka ya: ma onye nāchọ otuto nke onye zitere ya, onye ahu bu onye ezi-okwu, ajọ omume adigh kwa nime ya. **19** **Q** bugh Moses nyere unu iwu-unu, ma ọ digh onye ọ bula nime unu nēme iwu ahu? Gini mere unu nāchọ uzọ ibum? **20** Igwè madu ahu zara, si, I nwere mọ

ọjọ: ọnye nāchọ uzọ ibu Gi? **21** Jisus zara, si ha, Otú ọlu ka M'luru, ọ we nēju unu nile anya. **22** **Q** bu n'ihì nka ka Moses nyere unu ibi-úgwù (ọ bugh na o sitere n'aka Moses, kama o sitere n'aka nna-ayi-hà); n'ubochi-izu-ike unu nēbi kwa madu úgwù. **23** **Q** buru na ebi madu úgwù n'ubochi-izu-ike, ka ewe ghara imebi iwu Moses; unu nwere òlùlù ọjọ n'arum, n'ihì na emerem ka aru dichasia otú madu nma n'ubochi-izu-ike? **24** Unu elela iru kpe ikpé, kama nēkpenu ikpé ziri ezi.

25 Ya mere ufodu nime ndi Jerusalem siri, Onye a, **Q** bugh Onye ha nāchọ uzọ ibu? **26** Ma le, Ò nēkwuwa okwu, ma ha agwagh Ya okwu ọ bula. **Q** gābu na ndi-isi mara n'ezie na Onye a bu Kraist-ayi? **27** Otú ọ di, ayi matara Onye a ebe Ò si puta: ma mbe ọ bula Kraist-ayi gābia, ọ digh onye ọ bula mara ebe Ò si puta. **28** Ya mere Jisus tiri nkpu n'ulo uku Chineke, nēzi ihe, nāsi kwa, Unu mataram, mata kwa ebe M'si puta; ọ bugh kwa n'Onwem ka M'biaworo, kama Onye ziterem bu ezi Onye, Nke unu onwe-unu nāmatagi. **29** Mu onwem matara Ya; n'ihì na esim n'ebe **Q** nọ bia, Ya onwe-ya zite-kwaram. **30** Ya mere ha chọrọ uzọ ijide Ya: ọ digh kwa onye ọ bula tukwasiri Ya aka, n'ihì na oge hour Ya akābiagh. **31** Ma n'etiti igwè madu ahu ọtutu kwere na Ya; ha nāsi kwa, Mbe ọ bula Kraist-ayi gābia, **Q** gēine ihe-iriba-ama kari nke Onye a mere? **32** Ndi-Farisi nuru igwè madu ahu ka ha nātamu ntamu ndia bayere Ya; ndi-isi-nchu-aja na ndi-Farisi we ziga ndi nējere ha ozi ka ha jide Ya. **33** Ya mere Jisus siri, **Q** fọduru nwa oge Mu na unu gānọ, M'we lakuru Onye ziterem. **34** Unu gāchọm, ma unu agagh-achọtam: ebe Mu onwem nọ kwa, unu onwe-unu apugh ibia. **35** Ya mere ndi-Ju siritara onwe-ha, Òle ebe Onye a gaje iga na ayi onwe-ayi agagh-achọta Ya? **Q** gaje igakuru ndi basara n'etiti ndi-Grik na izi ndi-Grik ihe? **36** Gini bu okwu a nke Ò kwuru, si, Unu gāchọm, ma unu agagh-achọtam: ebe Mu onwem nọ kwa, unu onwe-unu apugh ibia?

37 Ma n'ubochi ikpe-azu, bú oké ubochi nke ememe ahu, Jisus guzoro, we tie nkpu, si, **Q** buru na akpiri kpọrọ

madu ọ bula nku, ya biakutem, nua miri. 38 Onye nēkwere na Mu, dika ihe edeworo n'akwukwọ nsọ kwuru, n'afọ-ya ka osimiri nke miri di ndu gēsi nērūputa. 39 Ma nka ka O kwuru bayere Mọ Nsọ, Nke ndi kwere na Ya gaje inara: n'ihhi na akēnyegh Mọ Nsọ; n'ihhi na akēnyegh Jisus otuto. 40 Ya mere ufọdu nime igwè madu ahu, m̀be ha nuru okwu ndia, ha si, N'ezie Onye a bu onye-amuma ahu. 41 Ndi ọzọ nāsi, Onye a bu Kraist-ayi. Ma ufọdu nāsi, Gini, ọ gābu na Galili ka Kraist-ayi si bia? 42 Akwukwọ nsọ ekwugh na Kraist-ayi nēsi na nkpuru Devid bia, site kwa na Betlehem, bú obodo ntà ebe Devid nọri? 43 Ya mere nkewa putara n'etiti igwè madu ahu n'ihhi Ya. 44 Ma ufọdu nime ha chọrọ ijide Ya; ma ọ digh onye ọ bula tukwasiri Ya aka.

45 Ya mere ndi ahu ndi nēje ozi biakutere ndi-isi-nchu-aja na ndi-Farisi; ndi ahu we si ha, N'ihhi gini ka unu nēkutagh Ya? 46 Ndi ahu ndi nēje ozi zara, si, Ọ digh m̀be ọ bula madu kwuru okwu di otù a. 47 Ya mere ndi-Farisi zara ha, si, Eđuhiewo kwa unu onwe-unu? 48 Ọ di onye ọ bula n'etiti ndi-isi, ma-ọbu n'etiti ndi-Farisi, kwere na Ya? 49 Ma igwè madu a nke nāmagh iwu - ayi bu ndi anābu ọnu. 50 Nkọdimọs si ha (onye biakutere Ya na mbu, ebe ọ bu otù onye nime ha), 51 Iwu-ayi nēkpe madu ikpé, ọ buru na o bugh uzọ nu n'ọnu-ya, we mara ihe ọ nēme? 52 Ha zara, si ya, Gi onwe-gi si kwa na Galili puta? Nyocha n'akwukwọ nsọ, le kwa na ọ digh onye-amuma si na Galili bilie.

53 [Ha nile we la, onye ọ bula n'ulo Ọ nke aka ya: 1 ma Jisus gara ugwu Ọ Olive. 2 Ọ we bia kwa ọzọ n'isi-ututu n'ulo uku Chineke, ndi-Ju nile we biakute Ya; Ọ we nọdu ala, we nēzi ha ihe. 3 Ndi-ode-akwukwọ na ndi-Farisi we kuta otù nwayi nke ejidereri n'ikwa-iko; m̀be ha guzosiri ya n'etiti, 4 ha we si Ya, Onye-ozizi, ejidewo nwayi a n'ikwa-iko, m̀be ọ nēme ihe ahu. 5 Ma n'iwu-ayi Moses nyere ayi iwu itu ndinyom di otù a nkume: gini kwa ka Gi onwe-gi nēkwu bayere ya? 6 Ma nka ka ha nēkwu inwa Ya, ka ha

we nwe ihe ha gēji bo Ya ebubo. Ma Jisus ruru ala, were nkpisi-aka-Ya nēde ihe n'ala. 7 Ma m̀be ha nọgidere nāju Ya, Ọ welie Onwe-ya elu, si ha, Onye akēmehiegh n'etiti unu, ya buru uzọ tu ya nkume. 8 Ọ we ruru kwa ala ọzọ, were nkpisi-aka-Ya nēde ihe n'ala. 9 Ma m̀be ha nuru ya ha pua n'otù n'otù, malite na ndi bu okenye, ruc ndi-ikpe-azu: ewe rapu nāni Jisus, Ya na nwayi ahu, ebe o guzoro, n'etiti. 10 Jisus we welie Onwe-ya elu, si ya, Nwayi, ọle ebe ha nọ? ọ digh onye ọ bula mara gi ikpé? 11 Ọ we si, Ọ digh onye ọ bula, Onye-nwe-ayi. Jisus we si, Mu onwem amagh kwa gi ikpé: ga nke gi; site n'ubu a adila nēmehie ọzọ.]

12 Ya mere Jisus gwara ha okwu ọzọ, si, Mu onwem bu Ihe nke uwa: onye nēsom agagh-ejeghari n'ochichiri, kama ọ gēnwe Ihe nke ndu. 13 Ya mere ndi-Farisi siri Ya, Gi onwe-gi nābara Onwe-gi àmà; àmà nke Gi abugh ezie. 14 Jisus zara, si ha, Asi kwa na Mu onwem bara Onwem àmà, àmà nkem bu ezie; n'ihhi na amataram ebe M'siri bia, na ebe M'nāla; ma unu onwe-unu amatagh ebe M'si bia, ma-ọbu ebe M'nāla. 15 Unu onwe-unu nēkpe dika anu-aru si di; Mu onwem ekpegh onye ọ bula. 16 Ma ọ buru na mu onwem ekpe kwa ikpé, ikpém bu ezie; n'ihhi na ọ bugh nāni Mu nọ, kama ọ bu Mu onwem na Nna Nke ziterem. 17 Ma edewo kwa n'akwukwọ iwu-unu, na àmà nke madu abua bu ezie. 18 Mu onwem bu onye nābara Onwem àmà, Nna Nke ziterem nāba-kwa-ram àmà. 19 Ya mere ha si Ya, Ọle ebe Nna-Gi di? Jisus zara, si, Unu amataghm, unu amatagh kwa Nnam: ọ buru na unu mataram, unu gāmata-kwari Nnam. 20 Okwu ndia ka O kwuru n'ebe anēdēbe útù anātu, m̀be Ọ nēzi ihe n'ulo uku Chineke: ọ digh kwa onye ọ bula jidere Ya; n'ihhi na oge hour Ya akābiarugh.

21 Ya mere Ọ siri ha ọzọ, Mu onwem nāla, unu gāchokwam, unu gānwu kwa na nmehie-unu: ebe Mu onwem nāla, unu onwe-unu apugh ibia. 22 Ya mere ndi-Ju nāsi, Ọ gēbu Onwe-ya, na Ọ nāsi, Ebe Mu onwem nāla, unu onwe-unu apugh ibia? 23 Ọ we si ha, Unu onwe-

unu si n'ebe di ala puta; Mu onwem si n'ebe di elu puta: unu onwe-unu si n'uwa nka puta; Mu onwem esigh n'uwa nka puta. 24 Ya mere M'siri unu, na unu gānwu na nmehie nile unu: n'ih na o buru na unu ekwegh na Mu onwem bu Ya, unu gānwu na nmehie nile unu. 25 Ya mere ha nāsi Ya, Gi onwe-gi bu onye? Jisus siri ha, Obunā ihe M'nāgwa kwa unu site na mbu. 26 Enwerem otutu ihe M'gēkwu nke M'gēkpe kwa bayere unu: ma Onye ziterem bu ezie; ihe Mu onwem nu-kwa-ra n'ōnu-Ya, ihe ndia ka M'nāgwa uwa. 27 Ha amagh na O nāgwa ha okwu bayere Nna-Ya. 28 Ya mere Jisus siri, Mbe o bula unu gēweliwori Nwa nke madu elu, mbe ahu ka unu gāmara na Mu onwem bu Ya, na o digh kwa ihe M'nēme n'Onwem, kama dika Nnam zirim, otu a ka m'nekwu ihe ndia. 29 Mu na Onye ziterem no kwa; O rapugh nani Mu; n'ih na Mu onwem nēme ihe nātō Ya utō mbe nile. 30 Mbe O nekwu okwu ndia, otutu madu kwere na Ya.

31 Ya mere Jisus nāsi ndi-Ju ndi kwere okwu-Ya-ri, O buru na unu onwe-unu anogide n'okwum, unu bu ndi nēso uzom n'ezie; 32 unu gāmara kwa ezi-okwu, ezi-okwu ahu gēme kwa ka unu pua n'orū. 33 Ha zara Ya, si, Ayi bu nkpuru Abraham, o kādigh kwa mbe o bula ayi bu orū onye o bula: Gi onwe-gi si aha kwu, Agēme ka unu pua n'orū? 34 Jisus zara ha, si, N'ezie, n'ezie, asim unu, Onye o bula nke nēmehie bu orū nmehie. 35 Ma orū adigh-anogide n'ulo rue mbe ebigh-ebi: nwa nānogide ebigh-ebi. 36 Ya mere o buru na Okpara gēme ka unu pua n'orū, unu gābu ndi puworo n'orū n'ezie. 37 Amataram na unu bu nkpuru Abraham; ma unu nāchō uzō ibum, n'ih na okwum enwegh onodu nime unu. 38 Anamekwu ihe Mu onwem huworo n'ebe Nnam no: ya mere unu onwe-unu nēme kwa ihe unu nuru n'ōnu nna-unu. 39 Ha zara, si Ya, Nna-ayi bu Abraham. Jisus si ha, O buru na unu bu umu Abraham, unu gālu olu Abraham. 40 Ma uhu a unu nāchō uzō ibum, bu Madu Nke gwaworo unu ezi-okwu, nke M'nuru n'ōnu Chineke: nka ka Abraham nēmegh. 41 Unu onwe-unu nālu olu nna-unu. Ha siri Ya, Amugh

ayi onwe-ayi site n'ikwa-iko; otu Nna ka ayi nwere, bu Chineke. 42 Jisus siri ha, O buru na Chineke bu Nna-unu, unu gāhum n'anya: n'ih na Mu onwem siri n'ebe Chineke no puta we bia; n'ih na abiaghm n'Onwem, kama Ya onwe-ya ziterem. 43 N'ih gini ka unu nāmagh ihe M'nekwu? O bu n'ih na unu apugh inu okwum. 44 Unu onwe-unu sitere na nna-unu, bu ckwensu, o bu kwa ihe nāgu nna-unu ka unu nāchō ime. Onye ahu bu obu-madu site na mbu, o guzogh kwa n'ezie-okwu, n'ih na ezi-okwu adigh nime ya. Mbe o bula o nekwu okwu-ugha, o nekwu ihe si n'ih nke aka ya puta: n'ih na o bu onye-ugha, buru kwa nna-ya. 45 Ma n'ih na Mu onwem nekwu ezi-okwu, unu ekweghm. 46 Onye nime unu turum nmehie n'anya? O buru na M'nekwu ezi-okwu, n'ih gini ka unu onwe-unu nekweghm? 47 Onye sitere na Chineke nānu okwu Chineke: n'ih nka ka unu onwe-unu nānugh ha, n'ih na unu esitegh na Chineke. 48 Ndi-Ju zara, si Ya, Ayi onwe-ayi ekwugh nke-oma, si na Gi onwe-Gi bu Onye Sameria, I nwe-kwa-ra mo ojo? 49 Jisus zara, si, Mu onwem enwegh mo ojo; kama anamasopuru Nnam, unu onwe-unu nēmekwam ihe-ihere. 50 Ma Mu onwem achogh otuto nkem: otu Onye di Nke nāchō nekpe kwa ikpe. 51 N'ezie, n'ezie, asim unu, O buru na onye o bula edebe okwum, o gagh-ahu onwu ma-oli rue mbe ebigh-ebi. 52 Ndi-Ju siri Ya, Uhu a ka ayi mara na I nwere mo ojo. Abraham nwuru, na ndi-amuma; ma Gi onwe-gi nāsi, O buru na onye o bula edebe okwum, o gagh-edetu onwu ire ma-oli rue mbe ebigh-ebi. 53 O gābu na Gi onwe-gi ka nna-ayi Abraham uku, onye nwuru anwu? ndi-amuma nwu-kwa-ra: onye ka I nēme Onwe-gi? 54 Jisus zara, si, O buru na Mu onwem enye Onwem otuto, otuto nkem bu ihe-efu: Nnam bu Onye nēnyem otuto; Onye unu onwe-unu nāsi, na O bu Chineke-unu; 55 unu amagh kwa Ya; ma Mu onwem matara Ya; o buru kwa na agamasi, Amataghm Ya, M'gēyi unu, buru onye-ugha: ma amataram Ya, nēdebe kwa okwu-Ya. 56 Obi toro nna-unu Abraham utō nke-uku ihu ubochim; o we hu ya, nuri kwa

onu. 57 Ya mere ndi-ju siri Ya, I k̄ābāgh oḡu arḡ abua na iri, I huwo kwa Abraham? 58 Jisus siri ha, N'ezie, n'ezie, asim unu, M̄be akāmugh Abraham Mu onwem di. 59 Ya mere ha tuturu nkume itu Ya: ma Jisus zobere Onwe-ya, we si n'ulo uku Chineke pua.

9 1 M̄be O nāgabiga, O hu otū nwoke nke kpuru isi site n'omumu-ya. 2 Ndi nēso uzḡ-Ya we jua Ya, si, Rabai, onye mehiera, onye a, ma-ḡbu ndi muru ya, nke mere ka amua ya n'isi? 3 Jisus zara, si, Onye a emehiegh, ndi muru ya emehiegh kwa: kama ka ḡlu Chineke we p̄uta ih̄e n'aru ya. 4 Ayi aghagh ilu ḡlu Onye ziterem, m̄be ubḡchi fḡduru: abali nābia, m̄be ḡ digh onye ḡ bula puru ilu ḡlu. 5 M̄be ḡ bula M'no n'uwa, abum Ih̄e nke uwa. 6 M̄be O kwusiri ihe ndia, O bua onu-miri n'ala, were onu-miri ahu gwḡ aj̄a, were aj̄a ahu te n'anya-ya abua, 7 si ya, Je sa miri n'ḡḡ-miri nt̄a nke Sailoam (nke bu, ma asugharia ya, Onye eziteworo). Ya mere O jere, sa miri, bia kwa nāhu uzḡ. 8 Ya mere ndi-aḡata-obi-ya, na ndi nāhu ya-ri n'oge gara aga, na ḡ bu onye-aririḡ, ha nāsi, Onye a, ḡ bugh onye nānḡ ala nāriḡ kwa aririḡ? 9 Ndi ḡzḡ nāsi, O bu ya; ndi ḡzḡ nāsi, Ē-ē, kama o yiri ya. Ya onwe-ya siri, Mu onwem bu ya. 10 Ya mere ha nāsi ya, Ēsi kwa aña meghe anya-gi? 11 Onye ahu zara, si, Nwoke ahu anākpḡ Jisus gwḡḡ aj̄a, te kwa ya n'anyam abua, sim, Je Sailoam, sa miri: ya mere ejerem, sa miri, ewe me ka M'hu uzḡ. 12 Ha si ya, Ōle ebe Onye ahu nḡ? O si, Amataghm.

13 Ha kutara ndi-Farisi onye ahu nke kpuru isi n'oge gara aga. 14 Ma ḡ bu ubḡchi-izu-ike n'ubḡchi Jisus gwḡḡ aj̄a, we meghe anya-ya. 15 Ya mere ndi-Farisi ju-kwa-ra ya ḡzḡ otū emere ka ḡ hu uzḡ. O si ha, O tukwasiri aj̄a n'anyam abua, m'we sa miri, nāhu kwa uzḡ. 16 Ya mere ufḡdu n'etiti ndi-Farisi nāsi, Nwoke a esitegh n'ebe Chineke nḡ, n'ih̄i na O digh-edebe ubḡchi-izu-ike. Ma ndi ḡzḡ nāsi, Nwōke bu onye-nmehie si aña pu ime ihe-iriba-ama di otū a? Nkewa we di n'etiti ha. 17 Ya mere ha si onye-isi ahu ḡzḡ, Gini ka gi onwe-gi nēkwu bayere Ya, n'ih̄i na O meghe anya-gi? O si, O bu onye-amuma. 18 Ya mere

ndi-Ju ekwegh okwu bayere ya, na o kpururi isi, na eme-kwa-ra ya ka ḡ hu uzḡ, rue m̄be ha kpḡḡ ndi muru onye ahu emere ka ḡ hu uzḡ, 19 we jua ha, si, Onye a, ḡ bu nwa-unu, onye unu nāsi na amuru ya n'isi? ḡ si kwa aña hu uzḡ ubu a? 20 Ndi muru ya zara, si, Ayi matara na onye a bu nwa-ayi, na amukwa-ra ya n'isi: 21 ma otū ḡ nāhu uzḡ ubu a, ayi amatagh; ma-ḡbu onye meghe anya-ya, ayi onwe-ayi amatagh: juanu ya; o ruwo dinkp̄a; ya onwe-ya gēkwuru onwe-ya. 22 Ih̄e ndia ka ndi muru ya kwuru, n'ih̄i na ha nātu egwu ndi-Ju: n'ih̄i na ndi-Ju kwekḡḡri n'etiti onwe-ha ubu a, ka esi n'ulo-nzukḡ chupu onye ḡ bula, ma ḡ buru na o gēkwuputa na O bu Kraist. 23 N'ih̄i nka ndi muru ya siri, O ruwo dinkp̄a; juanu ya. 24 Ya mere ha kpḡḡ onye ahu nke ubḡ abua, bu onye kpururi isi, we si ya, Nye Chineke otuto: ayi onwe-ayi matara na Nwoke a bu onye-nmehie. 25 Ya mere onye ahu zara, si, Ma O bu onye-nmehie, amataghm: otū ihe ka m'matara, na, ebe m'kpururi isi, ubu a anamahu uzḡ. 26 Ya mere ha siri ya, Gini ka O mere gi? O si aña meghe anya-gi? 27 O zara ha, si, Agwaram unu ḡbun̄a ubu a, ma unu anugh: gini mere unu nāchḡ inu ya ḡzḡ? unu onwe-unu nāchḡ kwa ighḡ ndi nēso uzḡ-Ya? 28 Ha we kwutḡ ya, si, Gi onwe-gi bu onye nēso uzḡ Onye ahu; ma ayi onwe-ayi bu ndi nēso uzḡ Moses. 29 Ayi onwe-ayi matara na Chineke agwawo Moses okwu: ma Onye a, ayi amatagh ebe O si p̄uta. 30 Nwoke ahu zara, si ha, Ekwula, n'ih̄i na ihe-ebube di na nka, na unu onwe-unu amatagh ebe O si p̄uta, ma O meghe anyam. 31 Ayi matara na Chineke adigh-anu olu ndi-nmehie: kama ḡ buru na onye ḡ bula bu onye nēbi isi ala nye Chineke, nēme kwa ihe O nāchḡ, onye ahu ka O nānu. 32 Site na nmalite oge a ḡ digh m̄be anuru na onye ḡ bula meghe anya onye amuru n'isi. 33 O buru na Onye a esitegh n'ebe Chineke nḡ, O pugh ime ihe ḡ bula. 34 Ha zara, si ya, Amuru nḡ gi onwe-gi nime nmehie, ḡ bu gi onwe-gi nēzi kwa ayi ihe? Ha we chupu ya n'ēzi.

35 Jisus nuru na ha chupuru ya-ri n'ēzi; O we chḡta ya, si, Gi onwe-gi kwere n'Okpara Chineke? 36 Onye

ahu zara, si, Ọ bu kwa onye, Onye-nwe-ayi, ka m'we kwere na Ya? 37 Jisus siri ya, I huwo Ya, Onye gi na Ya nēkwu okwu bu kwa Onye ahu. 38 Ọ we si, Onye-nwe-ayi, ekwem. Ọ we kpọ isi ala nye Ya. 39 Jisus we si, Ọ bu ikpe ikpé ka Mu onwem ji bia n'uwa nka, ka ndi nāhugh uzọ we hu; ka ndi huru uzọ we ghọ kwa ndi-isi. 40 Ndi di n'etiti ndi-Farisi ndi ha na Ya nọ nuru ihe ndia, ha we si Ya, Àyi onwe-ayi kpu-kwa-ra isi? 41 Jisus siri ha, Ọ buru na unu kpuru isi, unu agagh-enwe nmehie: ma uḅu a unu nāsi, Ayi nāhu uzọ: nmehie-unu nānọgide.

10 I N'ezie, n'ezie, asim unu, Onye nēsitegh n'ọnu-uzọ ba n'ogige aturu, kama o si n'ebe ọzọ nārigo ibà, onye ahu bu onye-ori na onye nāpunara madu ihe. 2 Ma onye si n'ọnu-uzọ ba bu onye nāzú aturu. 3 Onye ahu ka onye-ọnu-uzọ nēmeghere uzọ; aturu nānu kwa olu-ya: ọ nākpọ kwa aturu nke aka ya n'aha, nēdupu kwa ha. 4 Mḅe ọ bula ọ chupuru aturu nke aka ya nile, ọ nāga n'iru ha, aturu ahu nēso kwa ya: n'ih na ha matara olu-ya. 5 Ma ha agagh-eso ọbia ma-ọli, kama ha gābanari ya: n'ih na ha amatagh olu ndi-ọbia. 6 Ilu a ka Jisus turu ha: ma ha amagh ihe ha bu, bú okwu Ọ nāgwa ha.

7 Ya mere Jisus siri ha ọzọ, N'ezie, n'ezie, asim unu, Mu onwem bu ọnu-uzọ nke aturu. 8 Ka ha ra, bú ndi nile burum uzọ bia, ha bu ndi-ori na ndi nāpunara madu ihe: ma aturu ahu anugh olu-ha. 9 Mu onwem bu ọnu-uzọ ahu: ọ buru na onye ọ bula esi na Mu ba, agāzọputa ya, ọ ganābata kwa nāpu kwa, nāhu kwa nri ọ gāta. 10 Onye-ori adigh-abia, ma-ọbugh ka ọ we zue ori, ọ bu kwa, la kwa ihe n'iyi: Mu onwem biara ka ha we nwe ndu, ka ha nwebiga kwa ya ókè. 11 Mu onwem bu onye-ọzú-zú-aturu ọma: onye-ọzú-zú-aturu ọma nātọbọ ndu-ya n'ih aturu-ya. 12 Onye-ọlu egoro ego, nke nābugh kwa onye-ọzú-zú-aturu, onye aturu nābugh nke aka ya, ọ nāhu agu ka ọ nābia, ọ we rapu aturu, ọbalaga, agu we nwude ha, chusa kwa ha: 13 n'ih na ọ bu onye-ọlu egoro ego, ọ kpọgh kwa aturu ahu ihe. 14 Mu onwem bu onye-ọzú-zú-aturu ọma; ama-kwa-ram aturu nkem,

aturu nkem ma-kwa-ram, 15 dika Nnam maram, dika Mu onwem ma-kwa-ra Nnam; anamatọbọ kwa ndum n'ih aturum. 16 Aturu ọzọ ka M'nwe-kwa-ra, ndi nēsitegh n'ogige-aturu nka: aghaghm iduta kwa ndi ahu, ha gānu kwa olum; otú lgwè-aturu gādi kwa, otú Onye-ọzú-zú-aturu. 17 N'ih nka ka Nnam nāhum n'anya, n'ih na Mu onwem nātọbọ ndum, ka M'we nara ya ọzọ. 18 Ọ digh onye ọ bula nānapum ya, kama Mu onwem nātọbọ ya n'Onwem. Enwerem ike itọbọ ya, enwe-kwa-ram ike inara ya ọzọ. Ihe a enyere n'iwu ka M'natarara n'aka Nnam.

19 Nkewa putara ọzọ n'etiti ndi-Ju n'ih okwu ndia. 20 Ọtutu nime ha we si, Ọ nwere mọ ọjọ, anya adigh kwa Ya nma; gini mere unu nānu olu-Ya? 21 Ndi ọzọ nāsi, Ndia abugh okwu onye mọ ọjọ ji. Mọ ọjọ puru imeghe anya ndi kpuru isi?

22 Ma ememe icheta owuwu ulo uku Chineke ọhu ruru na Jerusalem: ọ bu mḅe oyi; 23 Jisus we nējeghari n'ulo uku Chineke n'ibà Solomon. 24 Ya mere ndi-Ju nọgidere Ya buruburu, we si Ya, I nākwuba nkpuru-obi-ayi n'elu rue ole mḅe? Ọ buru na Gi onwe-gi bu Kraist-ayi, gwawa ayi. 25 Jisus zara ha, si, Agwaram unu, ma unu adigh-ekwe: ọlu nke Mu onwem nālu n'aha Nnam, ndia nābaram àmà. 26 Ma unu onwe-unu adigh-ekwe, n'ih na unu adigh nime aturu nkem. 27 Aturu nkem nānu olum, Mu onwem ma-kwa-ra ha, ha nēsokwam: 28 Mu onwem nēnye kwa ha ndu ebigh-cbi; ha agagh-ala kwa n'iyi ma-ọli rue mḅe ebigh-cbi, ọ digh kwa onye ọ bula gānapu ha n'akam. 29 Nnam, Nke nyeworom ha, bu Onye uku kachasi ihe nile; ọ digh kwa onye ọ bula puru inapu ihe n'aka Nnam. 30 Mu onwem na Nnam bu otú. 31 Ndi-Ju tuturu nkume ọzọ ka ha tua Ya. 32 Jisus zara ha, si, Ọtutu ọlu ọma ka M'gosiri unu site na Nnam; n'ih aha ọlu gini nime ndia ka unu nātum nkume? 33 Ndi-Ju zara Ya, si, Ọ bugh n'ih ọlu ọma ka ayi nātu Gi nkume, kama ọ bu n'ih nkwalu; n'ih kwa na Gi onwe-gi, ebe I bu madu, I nēme Onwe-gi Chineke. 34 Jisus zara ha, si, Èdegh ya n'iwu-unu, si, Mu onwem siri, Chi ka unu bu? 35 Ọ buru

na O kpọọ ndi ahu chi, ndi okwu Chineke biaruru (apugh kwa imcibi ihe edere n'akwukwọ nsọ), 36 unu onwe-unu nēkwu okwu bayere Onye ahu Nnam doro nsọ zite kwa n'uwa, si, I nēkwulu Chineke; n'ihhi na asim, Abum Okpara Chineke? 37 O buru na alughm ọlu Nnam, unu ekwelam. 38 Ma o buru na aluam ha, ọbunà ma asi na unu ekwegh Mu onwem, nēkwercnu ọlun: ka unu we mara nāmagide kwa na Nnam di nime, na Mu onwem di kwa nime Nnam. 39 Ha we chọ kwa uzọ ọzọ ijide Ya: O we pua n'aka-ha.

40 O we je ọzọ gabiga n'ofè Jọdan ruc ebe Jọn nēme baptism na mbu; O we nọgide n'ebe ahu. 41 Otutu madu we biakute Ya; ha nāsi kwa, N'ezie o digh ihe-iriba-ama Jọn mere: ma ka ha ra, bú ihe nile Jọn kwuru bayere Onye a, bu ezi-okwu. 42 Otutu madu we kwere na Ya n'ebe ahu.

11 1 Ma aru otù nwoke adigh ike, bú Lazaros onye Betani, onye sitere n'obodo ntà Meri na Mata nwa-nne-ya nwayi. 2 Ma o bu Meri ahu nke were manu-otite te Onye-nwe-ayi, were kwa agiri-isi-ya hicha ukwu-Ya abua, onye aru nwa-nne-ya nweke, bú Lazaros, nādigh ike. 3 Ya mere umu-nne-ya nwayi zigara Ya, si, Onye-nwe-ayi, le, aru nke onye ahu I huru n'anya adigh ike. 4 Ma mbe Jisus nuru ya, O si, Nriaria nka abugh nke ọnwu, kama o bu n'ihhi otuto Chineke, ka ewe nye Okpara Chineke otuto site na ya. 5 Ma Jisus huru Mata, na nwa-nne-ya nwayi, na Lazaros, n'anya. 6 Ya mere mbe O nuru na aru-ya adigh ike, mbe ahu O nọgidere ubochi abua n'ebe O nọ. 7 Mbe ahu mbe nka gasiri O si ndi nēso uzọ-Ya, Ka ayi je Judia ọzọ. 8 Ndi nēso uzọ-Ya si Ya, Rabai, ubu a ka ndi-Ju nāchọ uzọ itu Gi nkume; I nēje kwa ebe ahu ọzọ? 9 Jisus zara, si, O bugh oge hour iri na abua di n'ehihie? O buru na onye o bula ejeghari n'ehihie, o digh-asu ngongọ, n'ihhi na o nāhu ihè nke uwa nka. 10 Ma o buru na onye o bula ejeghari n'abalị, o nāsu ngongọ, n'ihhi na ihè adigh nime ya. 11 Ihe ndia ka O kwuru: mbe nka gasiri O si ha, Eyi-ayi Lazaros adawo n'ura; ma anamaga, ka M'we kpote ya n'ura. 12 Ya mere ndi nēso uzọ-Ya siri Ya, Onye-nwe-ayi,

o buru na o dawo n'ura, agāzọputa ya. 13 Ma Jisus kwururi okwu bayere ọnwu-ya: ma ndi ahu chere na O nēkwu okwu bayere ida n'ura efu. 14 Ya mere Jisus gwawara ha okwu mbe ahu, si, Lazaros nwuru anwu. 15 Anamañuri kwa ọnu n'ihhi unu na adighm n'ebe ahu, ka unu we kwere; otù o di, ka ayi jekuru ya. 16 Ya mere Tomas, onye anākpọ Didimọs, siri ibe-ya ndi nēso uzọ Jisus, Ka ayi onwe-ayi je kwa, ka ayi we so Ya nwua.

17 Ya mere mbe Jisus biara, O huru na o diwori n'ili ubochi anọ ubu a. 18 Ma Betani di Jerusalem nso, ihe dika furlong iri na ise n'idi-anya; 19 ma otutu n'ctiti ndi-Ju biakutereri Mata na Meri, ka ha we kasie ha obi n'ihhi nwanne-ha. 20 Ya mere mbe Mata nuru na Jisus nābia, o je zute Ya: ma Meri nānọdu n'ulo. 21 Ya mere Mata siri Jisus, Onye-nwe-ayi, o buru na I nọri n'ebe a, nwannein nwoke agagh-anwuwori. 22 Ma ọbunà ubu a amataram na, ka ihe I gāriọ n'aka Chineke ra, Chineke gēnye Gi. 23 Jisus si ya, Nwa-nne-gi nwoke gēsi n'ọnwu bilie. 24 Mata si Ya, Amataram na o gēsi n'ọnwu bilie na nbilite-n'ọnwu n'ubochi ikpe-azu. 25 Jisus siri ya, Mu onwem bu nbilite-n'ọnwu na ndu: onye nēkwere na Mu, ọbunà ma asi na o nwuru anwu, o gādi ndu ọzọ: 26 ọzọ, onye o bula nke nādi ndu, nke nēkwere kwa na Mu, o gagh-anwu ma-ọli ruc mbe ebigh-cbi. I kwere nka? 27 O si Ya, E, Onye-nwe-ayi: Mu onwem ekwercwo na Gi onwegi bu Kraist-ayi, Okpara Chineke, Onye nābia n'uwa. 28 Mbe o kwusiri nka, o we je, kpọ Meri nwa-nne-ya nwayi na rzuzo, si, Onye-ozizi nọ n'ebe a, O nākpọ kwa gi. 29 Ma nwayi ahu, mbe o nuru ya, o bilie ọsọsọ, we biakute Ya. 30 (Ma Jisus akābiarugh nime obodo ntà ahu, kama O nānọ n'ebe Mata zutere Ya.) 31 Ya mere ndi-Ju ndi ha na ya di n'ulo, ndi nākasi kwa ya obi, mbe ha huru Meri, na o biliri ọsọsọ we pua, ha soro ya, nēchè na o nējeru ili ka o we kwa akwà n'ebe ahu. 32 Ya mere Meri, mbe o biara n'ebe Jisus nọ, mbe o huru Ya, o da n'ala n'ukwu-Ya, nāsi Ya, Onye-nwe-ayi, o buru na I nọri n'ebe a, nwannein nwoke agagh-anwuwori. 33 Ya mere mbe Jisus huru ya ka o nākwa

ákwá, na ndi-Ju ndi soro ya bia ka ha nākwa kwa ákwá, Q̄ su udé nime mọ-Ya, me kwa ka obi lọ Ya miri, 34 Q̄ we si, Òle ebe unu tọ̀bọ̀woro ya? Ha si Ya, Onye-nwe-ayi, Bia, le kwa. 35 Anya-miri puru n'anya Jisus. 36 Ya mere ndi-Ju nāsi, Le otú Q̄ huru ya n'anya! 37 Ma ufọdu nime ha siri, Onye a, Nke meghere anya onye ahu kpuru isi, Q̄ pugh ime kwa ka nwoke a ghara inwu anwu? 38 Ya mere Jisus nābiaru ili ahu nāsu udé ọzọ nime Onwe-ya. Ma ọ bu ọbá, otú nkume nātọ̀bọ̀ kwa n'ọnu-ya. 39 Jisus si, Wepunu nkume ahu. Mata, nwa-nne-nwayi nke onye ahu nwuruwori, si Ya, Onye-nwe-ayi, o nēsi isi ubu a: n'ihí na nka mere ya ubọchi anọ ọ nwuru. 40 Jisus si ya, Asighm i na, ọ buru na i kwere, i gāhu ebube Chineke? 41 Ya mere ha wepuru nkume ahu. Ma Jisus weliri anya-Ya elu, si, Nna, ekelem I na I nuru olum. 42 Ma Mu onwem matara na I nānu olum m̀be nile: ma n'ihí igwè madu a nke guzoro buruburu ka M'kwuru ya, ka ha we kwere na ọ bu Gi onwe-gi ziterem. 43 Ma m̀be O kwusiri ihe ndia, Q̄ were oké olu ti nkpu, si, Lazaros, puta n'èzi. 44 Onye nwururi anwu putara, ewerewori ákwá-ozu ke ya ukwu na aka; were kwa ichafọ kechie ya iru. Jisus si ha, Tọ̀punu ya, ghara kwa ya ka ọ la.

45 Ya mere ọtutu n'etiti ndi-Ju, ndi biakutere Meri, ndi le-kwa-ra ihe Q̄ mere, ha kwere na Ya. 46 Ma ufọdu n'etiti ha jekuru ndi-Farisi, kọrọ ha ihe Jisus mere.

47 Ya mere ndi-isi-nchu-aja na ndi-Farisi kporọ nnọkọ-ikpé ka ha zukọ, si. Gini ka ayi nēme? n'ihí na Nwoke a nēme ọtutu ihe-iriba-ama. 48 Q̄ buru na ayi arapu Ya otú a, madu nile gēkwere na Ya: ndi Rom gābia kwa napu ebe nke ayi na mba nke ayi. 49 Ma otú onye n'etiti ha, bú Kaiafas, ebe ọ bu onye-isi-nchu-aja n'arọ ahu, si ha, Unu onwe-unu amatagh ihe ọ bula, 50 unu atulegh kwa uche na ọ bara unu urú ka otú onye nwua n'ọnọdu ndi-Ju, ka mba-ayi dum ghara ila kwa n'iyi. 51 Ma o kwugh nka site n'onwe-ya: kama ebe ọ bu onye-isi-nchu-aja n'arọ ahu, o buru amuma na Jisus gaje inwu anwu n'ọnọdu mba ahu; 52 ọ bugh kwa nání n'ọnọdu

mba ahu, kama ka Q̄ we nie kwa ka umu Chineke ndi basaworo zukọ n'otú. 53 Ya mere site n'ubọchi ahu ha bara izú ka ha we ọue Ya.

54 Ya mere Jisus adigh-ejeghari n'iru ọra madu n'etiti ndi-Ju ọzọ, kama O si n'ebe ahu je ba n'ala nke di ọhia nso, ba n'obodo anākpọ Iffraim; Q̄ we nọgide n'ebe ahu, Ya na ndi nēso uzọ-Ya. 55 Ma ememe ngabiga nke ndi-Ju di nso: ọtutu madu we si n'ala ndi-Ju rigoro Jerusalem m̀be ememe ngabiga ahu akērugh, ime onwe-ha ka ha di ọcha. 56 Ya mere ha nāchọ Jisus, we nēkwurita n'etiti onwe-ha, m̀be ha guzoro n'ulo uku Chineke, si, Gini ka unu nēchè? Nā Q̄ gagh-abia n'ememe a ma-ọli? 57 Ma ndi-isi-nchu-aja na ndi-Farisi nyereri iwu ka, ọ buru na onye ọ bula mara ebe Q̄ nọ, ka o gosi ya, ka ha we jide Ya.

12 1 Ya mere m̀be ubọchi isi fọdurú ka ememe ngabiga rue, Jisus biaruru Betani, ebe Lazaros nọ, onye Jisus mere ka o si na ndi nwuru anwu bilie. 2 Ya mere ha siri Ya nri-anyasi n'ebe ahu: Mata nēje kwa ozi; ma Lazaros bu otú onye n'etiti ndi Ya na ha nọdurú na nri. 3 Ya mere Meri were manu-otite ezi nard, di oké ọnu-ahia nke-uku, nke ọtútú-ya ruru otú pound, te ukwu Jisus abua, were kwa agiri-isi-ya hicha ukwu-Ya: isi manu-otite ahu we juputa ulo ahu. 4 Ma Judas Iskariot, otú onye nime ndi nēso uzọ-Ya, nke gaje irara Ya nye, si, 5 N'ihí gini ka anēregħ manu-otite a ọgu shilling iri na ise, were ya nye ndi-ọbeye? 6 Ma nka ka o kwuru, ọ bugh n'ihí na ọ kporọndi-ọbeye ihe; kama n'ihí na ọ bu onye-ori, na ebe o ji ákpá-ego, ọ nēwepu ihe anētiye nime ya. 7 Ya mere Jisus siri, Rapu nwayi a ka ọ we debe ya rue ubọchi olilim. 8 N'ihí na unu nwere ndi-ọbeye n'etiti unu m̀be nile; ma unu enwegħ Mu onwem m̀be nile.

9 Ya mere ọra madu n'etiti ndi-Ju inara na Q̄ nọ n'ebe ahu: ha we bia, ọ bugh n'ihí nání Jisus, kama ka ha we le kwa Lazaros, onye Q̄ mereri ka o si na ndi nwuru anwu bilie. 10 Ma ndi-isi-nchu-aja bara izú ka ha we ọu kwa Lazaros; 11 n'ihí na ọ bu n'ihí ya ka ọtutu nime ndi-Ju nāpu, nēkwere kwa na Jisus.

12 N'echi-ya oké igwè madu nke

biara ememe ahu, mbe ha nuru na Jisus nābia Jerusalem, 13 ha chiri igu nkwu, pua izute Ya, we nēti nkpu, si, Hosanna: Onye agoziri agozi ka Onye ahu bu Nke nābia n'aha Onye-nwe-ayi, bu Eze nke Israel. 14 Ma mbe Jisus chotasiri otu nwa-inyinya-ibu, O nokwasi ya; dika edeworo ya n'akwukwo nsọ, si, 15 Atula egwu, ada Zaion: le, Eze-gi nābia, nānokwasi nwa inyinya-ibu. 16 Ihe ndia ndi nēso uzọ-Ya amagh na mbu: kama mbe enyereri Jisus otuto, mbe ahu ka ha chetara na edereri ihe ndia bayere Ya n'akwukwo nsọ, na ha mekwa-ra Ya-ri ihe ndia. 17 Ya mere igwè madu ahu ndi ha na Ya nọ mbe O siri n'ili kpoputa Lazaros, me kwa ka o si na ndi nwuru anwu bilie, ha nāba àmà. 18 O bu kwa n'ihì nka ka igwè madu ahu puru izute Ya, n'ihì na ha nuru na O mereri ihe-iriba-ama nka. 19 Ya mere ndi-Farisi siritara onwe-ha, Lenu na okwu-unu abagh n'ihe: le, uwa ejesowo Ya n'azu.

20 Ma ndi-Grik ufodu di n'etiti ndi nārigo ka ha kpo isi ala nye Chineke n'ememe ahu: 21 ya mere madu ndia biakutere Filip, nke bu onye Betsaida nke Galili, ha we kpere ya, si, Onye-nwe-ayi, ayi nāchọ ihu Jisus. 22 Filip bia gwa Andru: Andru we bia, ya na Filip, ha we gwa Jisus. 23 Jisus we za ha, si, Oge hour abiawo, ka ewe nye Nwa nke madu otuto. 24 N'ezie, n'ezie, asim unu, O buru na nkpuru oka adagh n'ala we nwua, nāni ya onwe-ya nānoghide; ma o buru na o nwuru, o mia otutu nkpuru. 25 Onye nāhu ndu-ya n'anya nētufu ya; onye nākpọ kwa ndu-ya asì n'uwa nka gēdebe ya rue ndu ebigh-ebi. 26 O buru na onye o bula nējerem ozi, ya som; ebe Mu onwem nọ kwa, n'ebe ahu ka onye nējerem ozi gānọ kwa: o buru na onye o bula nējerem ozi, ya ka Nnam gāsopuru. 27 Ubu a ka nkpuru-obim nālọ miri; gini ka M'gēkwu kwa? Nna, zopotam n'oge hour nka. Ma n'ihì nka ka M'biaruru oge hour nka. 28 Nna, nye aha-Gi otuto. Ya mere otu olu sitere n'elu-igwe da, si, Enyerem ya otuto, M'gēnye kwa Ya otuto ozo. 29 Ya mere igwè madu ahu, ndi guzoro nso, ndi nu-kwa-ra ya, siri na ebè-elu-igwe dara: ndi ozo siri, Mọ-ozì agwawo Ya okwu. 30 Jisus zara, si, O bugh

n'ihim ka olu a daworo, kama o bu n'ihì unu. 31 Ubu a ka ikpé uwa nka di: ubu a ka agachupu onye-isi uwa nka. 32 Mu onwem, o buru na eweliem elu site n'ala, M'gādorọ kwa madu nile nye Onwem. 33 Ma nka ka O kwuru, nēgosi aha onwu O gaje inwu. 34 Ya mere igwè madu ahu zara Ya, si, Ayi onwe-ayi nuru site n'iwu-ayi na Kraist-ayi nānoghide rue mbe ebigh-ebi: Gi onwe-gi si kwa aña si, Aghagh iweli Nwa nke madu elu? Onye bu Nwa nke madu a? 35 Ya mere Jisus siri ha, Nwa oge foduru ka Ihè ahu gādi n'etiti unu. Nējeharinu mbe unu nēnwe Ihè ahu, ka o chichiri ghara ijide unu: onye nējehari n'ochichiri adigh-amata ebe o nēje. 36 Mbe unu nēnwe Ihè ahu, kwerenu n'Ihè ahu, ka unu we gho umu Ihè.

Ihe ndia ka Jisus kwuru, O we je zonari ha Onwe-ya. 37 Ma o bu ezie na O mereri otutu ihe-iriba-ama di otu a n'iru ha, ma ha ekwegh na Ya: 38 ka okwu Aisaia onye-amuma we mezu, nke o kwuru, si,

Onye-nwe-ayi, ònye kwere ihe ayi nuworo?

Ogwe-aka Onye-nwe-ayi kwa, n'aru orye ka ekpugheworo ya?

39 N'ihì nka ha apugh ikwere, n'ihì na Aisaia siri ozo,

40 O mēwo ka anya-ha kpue isi, O mekwa-ra ka obi-ha me etili;

Ka ha ghara iwere anya-ha hu uzọ, ghara kwa iwere obi-ha ghotà,

Ghara kwa ichighari,

Ka M'ghara kwa ime ka aru di ha ike.

41 Ihe ndia ka Aisaia kwuru, n'ihì na o huru ebube-Ya; o kwu-kwa-ra okwu bayere Ya. 42 Otù o di, obuná site n'etiti ndi-isi otutu kwere na Ya; ma n'ihì ndi-Farisi ha ekwuputagh ya, ka aghara ichupu ha n'ulo-nzukọ: 43 n'ihì na ha huru otuto madu n'anya kari otuto Chineke.

44 Jisus we tie nkpu, si, Onye kwere na Mu, o bugh na Mu ka o kwere, kama o bu n'Onye ziterem. 45 Onye nāhum nāhu kwa Onye ziterem. 46 Mu onwem abiawo n'uwa ibu ihè, ka onye o bula nke kwere na Mu we ghara inoghide n'ochichiri. 47 O buru kwa na onye o bula anu okwum, ghara idebe ha, Mu onwem agagh-ekpe ya ikpé: n'ihì na

abiaghm ka M'kpe uwa ikpé, kama ka M'zoputa uwa. 48 Onye nájum, nke nādigh-anara kwa okwum, ọ nwere onye nēkpe ya ikpé: okwu nke M'kwuru, okwu ahu gēkpe ya ikpé n'ubochi ikpe-azu. 49 N'ihí na Mu onwem ekwugh site n'Onwem; kama Nna Nke ziterem, Ya onwe-ya enyewom iwu, ihe M'gēkwu, na otú M'gēkwu ya. 50 Amata-kwa-ram na ihe Ọ nyere n'iwu bu ndu ehigh-ebi: ya mere ihe Mu onwem nēkwu, dika Nnam gwaworom okwu, otú a ka M'nēkwu.

13 I Ma m̀be ememe ngabiga akērugh, ebe Jisus matara na oge hour Ya abiawo ka O si n'úwa nka lakuru Nna-Ya, ebe Ọ huru ndi nke aka Ya nọ n'úwa n'anya, Ọ huru ha n'anya rue ọgwugwu ihe. 2 M̀be ha nēri nri-anyasi, m̀be ekwensu tiyeci ubu a n'obi Judas Iskariot, nwa Saimon, ka ọ rara Ya nye, 3 Jisus, ebe Ọ matara na Nna-Ya nyere Ya-ri ihe nile n'aka, na O si-kwa-ra n'ebe Chineke nọ puta, nālakuru kwa Chinke, 4 O bilie na nri-anyasi, wusa uwe-Ya, we chiri ákwá anēji hicha aru, we ke Onwe-ya n'úkwú. 5 M̀be ahu O tiye miri n'ihe anēji sa aru, we malite isa ukwu ndi nēso uzọ-Ya, na iji ákwá anēji hicha aru nke Ọ kereri n'úkwú hicha ukwu-ha. 6 Ya mere Ọ biakute Saimon Pita. Ọ si Ya, Onye-nwe-ayi, Gi onwe-gi nāsa ukwum? 7 Jisus zara, si Ya, Ihe Mu onwem nēme, gi onwe-gi amatagh ya ubu a; ma i gāmara m̀be ihe ndia gasiri. 8 Pita si Ya, I gagh-asa ukwum ma-qlí rue m̀be ehigh-ebi. Jisus zara ya, si, Ọ buru na asaghm i, Mu na gi enwegh oké ọ bula. 9 Saimon Pita si Ya, Onye-nwe-ayi, ọ bugh nani ukwum, kama akam abua kwa na isim. 10 Jisus si ya, Onye asaworo aru, nkpa isa aru ọzọ adirigh ya ma-qbugh isa ukwu-ya, kama aru-ya dum di ọcha: unu onwe-unu di kwa ọcha, ma ọ bugh unu nile. 11 N'ihí na Ọ matara onye gaje irara Ya nye; n'ihí nka ka Ọ siri, Ọ bugh unu nile di ọcha.

12 Ya mere m̀be Ọ sasiri ukwu-ha, chiri kwa uwe-Ya, nọdu kwa ala ọzọ, Ọ si ha, Unu mara ihe M'meworo unu? 13 Unu onwe-unu nākpom, Onye-ozizi, na, Onye-nwe-ayi: unu nēkwu kwa nke-oma; n'ihí na ọ bu otú M'di. 14 Ya

mere, ọ buru na Mu onwem, bú Onye-nwe-unu na Onye-ozizi-unu, sara ukwu-unu, unu onwe-unu nēji kwa ugwo isarita ukwu ibe-unu. 15 N'ihí na enyewom unu ihe-nnómi, ka unu onwe-unu we nēme kwa dika Mu onwem mere unu. 16 N'ezie, n'ezie, asim unu, Orú adigh-aka onye-nwe-ya uku; onye-ozí adigh-aka kwa onye zitere ya uku. 17 Ọ buru na unu matara ihe ndia, ngọzi nādiri unu ma asi na unu nēme ha. 18 Ekwughm okwu bayere unu nile: Mu onwem matara ndi M'roputara: kama ọ bu ka emezu ihe edeworo n'akwukwo nsọ, Onye nēri nrim buliri ikiri-ukwu-ya imegidem. 19 Site n'ubu a anamagwa unu m̀be o kērugh, ka unu we kwere na Mu onwem bu Ya m̀be ọ bula o gēru. 20 N'ezie, n'ezie, asim unu, Onye nānara onye ọ bula M'gēzite, Mu ka ọ nānara; onye nānaram nānara kwa Onye ziterem.

21 M̀be Jisus kwusiri okwu ndia, obi lọrọ Ya miri nime mọ-Ya, Ọ we ọ́a amá, si, N'ezie, n'ezie, asim unu, na otú onye n'etiti unu gāraram nye. 22 Ndi nēso uzọ-Ya nēlerita onwe-ha anya, nēnwe obi abua onye O nēkwu okwu bayere ya. 23 Otú onye n'etiti ndi nēso uzọ-Ya nānọdu na nri nādabere n'obi Jisus, onye Jisus huru n'anya. 24 Ya mere Saimon Pita fere onye ahu isi, we si ya, Gwa ayi onye O nēkwu okwu bayere ya. 25 Onye ahu dabere, otú ọ di, n'obi Jisus, we si Ya, Onye-nwe-ayi, onye ka ọ bu? 26 Ya mere Jisus za, si, Ọ bu onye ahu, nke Mu onwem gēsuru iberibe achicha n'ofé, nye ya. Ya mere, m̀be O susiri iberibe achicha ahu, Ọ were ya nye Judas, nwa Saimon Iskariot. 27 M̀be enyeci ya iberibe achicha ahu, m̀be ahu Setan batara nime onye ahu. Ya mere Jisus si ya, Ihe i nēme, me ya ọsọsọ. 28 Ma ọ digh onye ọ bula nime ndi nọduru na nri mara ihe O ji gwa ya okwu a. 29 N'ihí na ufodu nēchē, ebe Judas ji ákpá-ego, na Jisus siri ya, Zuta ihe di ayi nkpa n'ememe; ma-ọbu, ka ọ nye ndi-ọbeye ihe. 30 Ya mere m̀be ọ narasiri iberibe achicha ahu ọ pua ngwa ngwa: ma ọ bu abali.

31 Ya mere m̀be ọ pururi, Jisus si, Ubu a ka enyere Nwa nke madu otuto, enye-kwá-ra Chineke otuto nime Ya; 32 Chineke gēnye kwa Ya otuto nime

Onwe-ya, ngwa ngwa ka Ọ gēnye kwa Ya otuto. 33 Umu-ntakiri, ọ fọduru nwa oge Mu na unu gānọ. Unu gāchọm: dika M'gwa-kwa-ra ndi-Ju, si, Ebe Mu onwem nāla, unu onwe-unu apugh ibia; otú ahu ka M'nāsi unu uḅu a. 34 Iwu ọhu ka M'nēnye unu, ka unu hurita ibe-unu n'anya; dika M'huru unu n'anya, ka unu onwe-unu hurita kwa ibe-unu n'anya. 35 Madu nile gēji nka mara na unu bu ndi nēso uzọm, ọ buru na unu enwerita ihu-n'anya n'ebe ibe-unu nọ.

36 Saimon Pita si Ya, Onye-nwe-ayi, Ọle ebe I nāla? Jisus zara, si, Ebe M'nāla, i pugh isom uḅu a; ma i gēsom ma emesia. 37 Pita si Ya, Onye-nwe-ayi, n'ihhi gini ka m'nāpugh iso Gi ọbuná uḅu a? m'gātọḅọ ndum n'ihhi Gi. 38 Jisus zara, si, Ị gātọḅọ ndu-gi n'ihhim? N'ezie, n'ezie, asim i, Oke-ọkuku agagh-akwa, rue mḅe i gāḡonarim uḅọ atọ.

14 1 Ka obi-unu ghara ilọ miri: kwerenu na Chineke, kwere-kwanu na Mu. 2 N'ulo Nnam ọtutu ebe-obibi di; ọ buru na ọ bugh otú a, M'gāgwawori unu; n'ihhi na anamaga idoziri unu ebe. 3 Ọ buru kwa na Mu aga idoziri unu ebe, agajem ibia ọzọ, M'gānara kwa unu nye Onwem; ka unu onwe-unu we nọ kwa ebe Mu onwem nọ. 4 Ebe Mu onwem nāla, unu mata-kwa-ra uzọ-ya. 5 Tomas si Ya, Onye-nwe-ayi, ayi amatagh ebe I nāla; àyi si aña mata uzọ-ya? 6 Jisus si ya, Mu onwem bu uzọ, na ezi-okwu, na ndu: ọ digh onye ọ bula nābiakute Nnam, ma-ọbugh site na Mu. 7 Ọ buru na unu maramri, unu gāmatawo-kwa-ri Nnam: site n'uḅu a unu mara Ya, unu ahuwo kwa Ya. 8 Filip si Ya, Onye-nwe-ayi, gosi ayi Nna ahu, o gēzu-kwa-ra ayi. 9 Jisus si ya, Ogologo oge di otú a ka Mu na gi nọ, ma i mataghm, Filip? onye huworom anya ahuwo Nnam anya; gi onwe-gi si aña si, Gosi ayi Nna ahu? 10 Ị kwegh na Mu onwem nọ nime Nnam, Nnam nọ kwa nimem? okwu Mu onwem nāgwa unu ekwughm n'Onwem: ma Nnam Nke nēbi nimem nālu ọlu-Ya. 11 Kwerenum na Mu onwem nọ nime Nnam, Nnam nọ kwa nimem: ma ọ bugh, kwerenum n'ihhi ọlum onwe-ha. 12 N'ezie, n'ezie, asim unu, Onye nēkwere na Mu, ọlu Mu onwem nālu ka onye ahu gālu kwa; ọlu

ka ndia uku ka ọ gālu kwa; n'ihhi na Mu onwem nāgakuru Nnam. 13 Ihe ọ bula unu gāriọ kwa n'aham, ihe ahu ka M'gēme, ka ewe nye Nnam otuto nime Ọkpara-Ya. 14 Ọ buru na unu gāriọm ihe ọ bula n'aham, nke ahu ka M'gēme. 15 Ọ buru na unu nāhum n'anya, unu gēdebe ihe nile M'nyere n'iwu. 16 Mu onwem gēkpe-kwa-ra Nnam, Ọ gēnye kwa unu Onye-nkasi-obi ọzọ, ka Ọ nọyere unu rue mḅe ebigh-ebi, 17 bú Mọ nke ezi-okwu: Onye uwa nāpugh inara; n'ihhi na ọ digh-ahu ya, ọ digh-ama kwa Ya: unu onwe-unu mara Ya; n'ihhi na Ya na unu nānọgide, Ọ gānọ kwa nime unu. 18 M'gagh-arapu unu ka umu-nḅei: agajem ibiakute unu. 19 Ọ fọduru nwa oge, uwa ahukwaghm ọzọ; ma unu onwe-unu nāhum: unu onwe-unu gādi kwa ndu, n'ihhi na Mu onwem nādi ndu. 20 N'ubọchi ahu unu onwe-unu gāmara na Mu onwem nọ nime Nnam, na unu onwe-unu nọ kwa nimem, na Mu onwem nọ kwa nime unu. 21 Onye nwere ihe M'nyere n'iwu, nke nēdebe kwa ha, ọ bu onye ahu nāhum n'anya: onye nāhum n'anya, Nnam gāhu kwa ya n'anya, Mu onwem gāhu kwa ya n'anya, were kwa Onwem gosi ya. 22 Judas (ọ bugh Iskariot) si Ya, Onye-nwe-ayi, Gini putaworo na I gaje iwere Onwe-gi gosi ayi, ma ọ bugh uwa? 23 Jisus zara, si ya, Ọ buru na madu ahum n'anya, ọ gēdebe okwum: Nnam gāhu kwa ya n'anya, Ayi gābiakute kwa ya, nēme kwa ebe-obibi-Ayi n'ebe ọ nọ. 24 Onye nādigh-ahum n'anya adigh-edebe okwum nile: okwu nke unu nānu abugh kwa nkem, kama ọ bu nke Nna Onye ziterem.

25 Okwu ndia ka M'gwaworo unu, mḅe Mu na unu nānọgide. 26 Ma Onye-nkasi-obi ahu, bú Mọ Nsọ, Onye Nnam gēzite n'aham, Onye ahu gēzi unu ihe nile, me kwa ka unu cheta okwu nile Mu onwem gwara unu. 27 Udo ka M'rapuru unu; udo nkem ka M'nēnye unu: ọ bugh dika uwa nēnye ka Mu onwem nēnye unu. Ka obi-unu ghara ilọ miri, ka ọ ghara kwa itu ujọ. 28 Unu nuru na Mu onwem siri unu, Anamala, biakute kwa unu. Ọ buru na unu hurum n'anya, unu gānuwori ọnu, n'ihhi na anamagakuru Nnam: n'ihhi na Nnam ka Mu onwem uku. 29 Uḅu a

agwawokwam unu m̀be o k̀erugh, ka unu we kwere m̀be ɔ bula o g̃eru. 30 Ɔ digh ɔtutu okwu Mu na unu g̃ekwu ɔzɔ site n'ubu a, n'ihì na onye-isi nke uwa nka n̄abia: ɔ digh kwa ihe ɔ bula ɔ nwere nimem; 31 ma ka uwa we mara na anamahu Nnam n'anya, ka ɔ mara kwa na dika Nnam nyerem iwu, otú ahu ka M'n̄eme. Bilienu, ka ayi si n'ebe a pua.

15 1 Mu onwem bu ezi osisi vine, 2 Alaka ɔ bula nimem nke n̄adigh-ami nkpuru, Ɔ wepu ya: alaka ɔ bula nke n̄ami nkpuru, Ɔ n̄eme kwa ya ka ɔ di ɔcha, ka ɔ we mia nkpuru kari. 3 Ubu a unu onwe-unu di ɔcha n'ihì okwu nke M'gwaworo unu. 4 N̄ogidenu nimem, Mu onwem kwa nime unu. Dika alaka n̄apugh imi nkpuru n'onwe-ya, ɔ buru na ɔ n̄ogidegh n'osisi vine; otú a ka unu onwe-unu n̄apugh, ɔ buru na unu an̄ogidegh nimem. 5 Mu onwem bu osisi vine ahu, unu onwe-unu bu aiaka nkem: Onye n̄an̄ogide nimem, Mu onwem kwa nime ya, onye ahu n̄ami nkpuru ri nne: n'ihì na unu apugh ime ihe ɔ bula ma Mu an̄ogh ya. 6 Ɔ buru na onye ɔ bula an̄ogidegh nimem, atupu ya n'èzì dika alaka, ɔ kp̄onwu kwa; ha we chik̄ota ha, tubà ha n'oku, ewe rechapu ha oku. 7 Ɔ buru na unu n̄an̄ogide nimem, ɔ buru kwa na okwum n̄an̄ogide nime unu, riɔnu ihe o bula unu n̄ach̄o, ag̃eme-kwa-ra unu ya. 8 Nime nka ka an̄enye Nnam otuto, ka unu n̄ami nkpuru ri nne; unu g̃abu kwa ndi n̄eso uzom. 9 Dika Nnam hurum n'anya, Mu onwem hu-kwa-ra unu n'anya: n̄ogidenu nime ihu-n'anyam. 10 Ɔ buru na unu edebe ihe nile M'nyere n'iwu, unu g̃an̄ogide n'ihu-n'anyam; dika Mu onwem debeworo ihe nile Nnam nyere n'iwu, n̄ogide kwa n'ihu-n'anya-Ya. 11 Ihe ndia ka M'gwaworo unu, ka ɔn̄um we di nime unu, ka ɔn̄u-unu we zu kwa. 12 Nka bu ihe M'nyere n'iwu, ka unu hurita ibe-unu n'anya, dika M'huru unu n'anya. 13 Ɔ digh onye ɔ bula nwere ihu-n'anya kari nka uku, ka madu t̄ɔb̄o ndu-ya n'ihì ndi-eyi-ya. 14 Unu onwe-unu bu ndi-eyim, ma ɔ buru na unu eme ihe Mu onwem n̄enye unu n'iwu. 15 Akp̄okwaghm unu ndi-orù ɔzɔ site n'ubu a; n'ihì na orù

adigh-amata ihe onye-nwe-ya n̄eme: ma akp̄owom unu ndi-eyi; n'ihì na ihe nile M'nuru site n'onu Nnam ka M'mere ka unu mara. 16 Ɔ bugh unu onwe-unu r̄opotaram, kama ɔ bu Mu onwem r̄opotara unu, weputa kwa unu iche, ka unu onwe-unu we je mia nkpuru, ka nkpuru-unu we n̄ogide kwa: ka ihe ɔ bula unu g̃ariɔ Nnam n'aham, ka Ɔ we nye unu ya. 17 Ihe ndia ka M'n̄enye unu n'iwu, ka unu we hurita ibe-unu n'anya. 18 Ɔ buru na uwa akp̄o unu asi, unu mara na ɔ kp̄owo Mu onwem asi m̀be ɔ k̄akp̄ogh unu asi. 19 Ɔ buru na unu sitere n'uwa, uwa g̃ahu ihe nke aka ya n'anya: ma n'ihì na unu esitegh n'uwa, kama Mu onwem r̄opotara unu nime uwa, n'ihì nka uwa n̄akp̄o unu asi. 20 Chetanu okwu Mu onwem gwara unu, Orù adigh-aka onye-nwe-ya uku. Ɔ buru na ha soburum, ha g̃es̄oɔbu kwa unu; ɔ buru na ha debere okwum, ha g̃ebebe kwa nke unu. 21 Ma ihe ndia nile ka ha g̃eme unu n'ihì aham, n'ihì na ha amatagh Onye ziterem. 22 Ɔ buru na abiaghm, ɔ buru kwa na agwaghm ha okwu, ha agagh-enwewori nmehie: ma ubu a ha enwegh ihe-aguḡo bayere nmehie-ha. 23 Onye n̄akp̄om asi n̄akp̄o kwa Nnam asi. 24 Ɔ buru na alughm ɔlu n'etiti ha nke onye ɔzɔ n̄alugh, ha agagh-enwewori nmehie: ma ubu a ha ahuwo kp̄o kwa Mu na Nnam asi. 25 Ma nka mere, ka okwu edeworo n'iwu-ha we mezu, Ha kp̄orom asi n'efu. 26 Ma m̀be ɔ bula Onye-nkasi-obi ahu g̃abia, Onye Mu onwem g̃esi n'ebe Nnam n̄o zitere unu, bú M̄o nke ezi-okwu, Onye si na Nnam puta, Onye ahu g̃abaram àmà: 27 unu onwe-unu n̄aba kwa àmà, n'ihì na Mu na unu n̄o site na mbu.

16 1 Okwu ndia ka M'gwaworo unu, ka ewe ghara ime ka unu ma n'onyà. 2 Ha g̃achupu unu nime ulon-zuk̄o: e, oge hour n̄abia, ka ɔ g̃abu na onye ɔ bula nke g̃ebu unu g̃ech̄e na ɔ n̄ejere Chineke ozi. 3 Ihe ndia ka ha g̃eme kwa, n'ihì na ha amagh Nnam, ha amagh kwa Mu. 4 Ma okwu ndia ka M'gwaworo unu, ka, m̀be ɔ bula oge hour ha g̃abia, ka unu we cheta ha, na Mu onwem gwara unu. Ma agwaghm unu okwu ndia site na mbu, n'ihì na Mu na unu n̄ori. 5 Ma ubu a anamalakuru

Onye ziterent; ọ digh kwa onye ọ bula nime unu nājum, Ọle ebe I nāla? 6 Kama n'ihī nā M'gwawo unu okwu ndia, ihe-nwuta ejuputawo obi-unu. 7 Otú ọ di, Mu onwem nāgwa unu ezi-okwu; Ọ bu ihe bara unu urù ka Mu onwem la: n'ihī na asi na alagħm, Onye-nkasi-obi ahu agagh-abiakute unu; ma ọ buru na alam, M'gēzite Ya nye unu. 8 Onye ahu, m̀be Ọ gābia, Ọ gātu kwa uwa nmehie, na ezi omume, na ikpé, n'anya: 9 nmehie, n'ihī na ha ekwegh na Mu; 10 ezi omume, n'ihī na anamalakuru Nnam, unu adigh-ahukwam ọzọ site n'ubū a; 11 ikpé, n'ihī na ekpewo onye-isi uwa nka ikpé. 12 Enwerem ọtutu ihe ọzọ igwa unu, ma unu apugh ibūru ha ubū a. 13 Ma m̀be ọ bula Onye ahu gābia, bú Mọ nke ezi-okwu, Ọ gēdubà unu n'ezī-okwu nile: n'ihī na Ọ gagh-ekwu n'Onwe-ya; kama ka ihe Ọ nānu ra, ihe ndia ka Ọ gēkwu: Ọ gākọ-kwa-ra unu ihe nile nke nābia. 14 Onye ahu gēto Mu onwem: n'ihī na Ọ gēwere n'ihē nkem, kọ-kwa-ra unu ya. 15 Ka ha ra, bú ihe nile Nnam nēnwe, bu nkem: n'ihī nka ka M'siri, na Ọ nēwere n'ihē nkem, gākọ-kwa-ra unu ya. 16 Ọ fọduru nwa oge, unu adigh-ahukwam ọzọ; ọzọ kwa, ọ fọduru nwa oge, unu gāhukwam. 17 Ya mere ufọdu nime ndi nēso uzọ-Ya siritara ibe-ha, Gini bu okwu a nke Ọ nāgwa ayi, si, Ọ fọduru nwa oge, unu adigh-ahukwam ọzọ; ọzọ kwa, ọ fọduru nwa oge, unu gāhukwam: na, N'ihī na anamalakuru Nnam? 18 Ya mere ha nāsi, Gini bu okwu a nke Ọ nēkwu, Ọ fọduru nwa oge? Ayi amatagh ihe Ọ nēkwu. 19 Jisus mara na ha nāchọ iju Ya, Ọ we si ha, Ọnu nājurita onwe-unu ihe bayere nka, na M'siri, Ọ fọduru nwa oge, unu adigh-ahukwam ọzọ; ọzọ kwa, ọ fọduru nwa oge, unu gāhukwam? 20 N'ezie, n'ezie, asim unu, na unu onwe-unu gēti nkpu ákwá, kwa kwa ákwá, ma uwa gānuri ọnu: ọ gēwuta unu onwe-unu, ma nwuta-unu gāghọ ọnu. 21 Nwayi, m̀be ọ bula ime nēme ya, ọ nwere ihe-nwuta, n'ihī na oge liour ya abiawo: ma m̀be ọ bula ọ muputara nwa, ọ chetagh ahuliu-ya ọzọ, n'ihī ọnu-ya na anuputara niadu n'uwa. 22 Ya mere unu onwe-unu nēnwe kwa ihe-nwuta ubū a: ma M'gāhu unu ọzọ, obi-unu

gānuri kwa ọnu, ọ digh kwa onye ọ bula gānara unu ọnu-unu. 23 N'ubochi ahu ọ digh ihe ọ bula unu gājum. N'ezie, n'ezie, asim unu, Ọ buru na unu gāriọ Nnam ihe ọ bula, Ọ gēnye unu ya n'aham. 24 Rue ubū a unu akāriọgh ihe ọ bula n'aham: riọnu, unu gāriọta kwa, ka ọnu-unu we zue.

25 Agwawom unu ihe ndia n'ilu: oge liour nābia, m̀be M'nāgagh-agwa unu okwu n'ilu ọzọ, kama M'gāgwawa unu okwu bayere Nnam. 26 N'ubochi ahu unu gāriọ n'aham: ma asigħm unu, na Mu onwem gēkpere Nnam n'ihī unu; 27 n'ihī na Nnam onwe-ya nāhu unu n'anya, n'ihī na unu onwe-unu huworom n'anya, kwere kwa na Mu onwem siri n'ebe Nnam nọ puta. 28 Esirim na Nnam puta, abiawokwam n'uwa: ọzọ, anamarapu uwa, nāgakuru kwa Nnam. 29 Ndi nēso uzọ-Ya si, Le, ubū a I nēkwuwa okwu, I digh-atu kwa ilu. 30 Ubū a ayi nāmata na I matara ihe nile, na ọ digh kwa Gi nkpa ka onye ọ bula jua Gi: nka ka ayi ji kwere na I siri n'ebe Chineke nọ puta. 31 Jisus zara ha, si, Ọ bu ubū a ka unu kwere? 32 Le, oge hour nābia, ọ biawo kwa, ka unu gābasa, onye ọ bula ọ la na nke ya, unu gārapu kwa nāni Mu: otú ọ di, nāni Mu anọgh, n'ihī na Mu na Nnam nọ. 33 Okwu ndia ka M'gwaworo unu, ka unu we nwe udo nimem. N'niwa unu nēnwe nkpaḅu: ma nwenu obi-ike; Mu onwem emeriwu uwa.

17 1 Okwu ndia ka Jisus kwuru; Ọ we welie anya-Ya le elu-igwe, si, Nna, oge hour abiawo; nye Ọkpara-Gi otuto, ka Ọkpara-Gi we nye Gi otuto: 2 dika I nyere Ya ike n'ebe madu nile nọ, ka ihe ọ bula I nyeworo Ya, ka Ọ we nye ha ndu ebigh-ebi. 3 Ma nka bu ndu ebigh-ebi ahu, ka ha mara Gi, Nke nāni Gi bu ezi Chineke, mara kwa Onye I ziere, bú Jisus Kraist. 4 Mu onwem nyere Gi otuto n'elu uwa, ebe M'luzuru ọlu I nyeworom ka M'lua. 5 Nna, Gi onwe-gi were kwa otuto nke M'nwere n'ebe I nọ m̀be uwa akādigh nyem otuto ubū a nēbe Gi onwe-Gi nọ. 6 Emerem ka aha-Gi puta ihè nye ndi I nyerem site 'uwa: Gi onwe-gi nwere ha, I were kwa ha nyem; lia edebewo kwa okwu-Gi. 7 Ha mara ubū a na ihe nile, ka lia ra, bú nke I nyeworom, si

n'ebe I nọ puta: 8 n'ihí na okwu I nyerem ka M'nyeworo ha; ha onwe-ha we nára ha, mara kwa n'ezie na esim n'ebe I nọ puta, ha kwere kwa na Gi onwe-gi ziterem. 9 Mu onwem nēkpe ekpere bayere ha: ọ bugh uwa ka M'nēkpe ekpere bayere ya, kama anamekpe ekpere bayere ndi I nyeworom; n'ihí na ha bu nke Gi: 10 ihe nile nke bu nkem bu kwa nke Gi, nke Gi bu kwa nkem: enyewokwam otuto nime ha. 11 Anọkwaghm n'uwa ọzọ, ma ndia nọ n'uwa, Mu onwem nābiakute kwa Gi. Nna di nsọ, nēdebe ha n'aha-Gi nke I nyeworom, ka ha we buru otù, dika Ayi onwe-ayi bu. 12 Mbe Mu na ha nọri, Mu onwem nēdebe ha n'aha-Gi nke I nyeworom: eche-kwa-ram ha, ọ digh kwa onye ọ bula nime ha lara n'iyì, ma-ọbugh nwa nke ila-n'iyì ahu; ka ihe edeworo n'akwukwọ nsọ we mezu. 13 Ma anamabiakute Gi ọbụ a; okwu ndia ka M'nēkwu kwa n'uwa, ka ha we nwe ọnụm ka o zuworo nime onwe-ha. 14 Mu onwem enyewo ha okwu-Gi; uwa kpọ-kwa-ra ha asì, n'ihí na ha esitegh n'uwa, dika Mu onwem nēsítegh n'uwa. 15 Ekpeghm ekpere ka I wepu ha n'uwa, kama ka I debe ha ka ha pua n'aka ajọ onye ahu. 16 Ha esitegh n'uwa, dika Mu onwem nēsítegh n'uwa. 17 Were ezi-okwu do ha nsọ: okwu-Gi bu ezi-okwu. 18 Dika I zigaram nime uwa, Mu onwem ziga-kwa-ra ha nime uwa. 19 N'ihí ha ka Mu onwem nēdo kwa Onwem nsọ, ka ewe do kwa ha onwe-ha nsọ n'ezí-okwu. 20 Ọ bugh kwa nání ndia ka M'nēkpe ekpere bayere ha, kama anamekpe kwa ekpere bayere ndi kwere na Mu site n'okwu-ha; 21 ka ha nile we buru otù; dika Gi onwe-gi di nimem, dika Mu onwem di kwa nime Gi, Nna, ka ha onwe-ha we di kwa nime Ayi: ka uwa we kwere na Gi onwe-gi ziterem. 22 Otuto nke I nyeworom ka Mu onwem nyewo-kwa-ra ha; ka ha we buru otù, dika Ayi onwe-ayi bu otù; 23 Mu onwem nime ha, Gi onwe-gi kwa nimem, ka ewe me ka ha buru ndi zuworo okè ibu otù; ka uwa we mara na Gi onwe-gi ziterem, na I hu-kwa-ra ha n'anya, dika I hurum n'anya. 24 Nna, ihe I nyeworom, anamachọ ka, ebe Mu onwem nọ, ka Mu

na ndi ahu nọ kwa; ka ha we hu otutom, nke I nyeworom: n'ihí na I hurum n'anya nbe akátogh ntọ-ala uwa. 25 Nna Nke bu Onye ezi omume, uwa anagh Gi, ma Mu onwem mara Gi; ndia ma-kwa-ra na Gi onwe-gi ziterem; 26 eme-kwa-ram ka ha mara aha-Gi, M'gēme kwa ka ha mara ya; ka ihu-n'anya I ji hum we di nime ha, Mu onwem kwa nime ha.

18 1 Mbe Jisus kwusiri okwu ndia, Ọ pua, Ya na ndi nēso uzọ-Ya, gabiga n'ofè iyi Kedron, ebe ubi abara ogige di, nke Ọ bàra nime ya, Ya onwe-ya na ndi nēso uzọ-Ya. 2 Ma Judas, onye nārara Ya nye, mata-kwa-ra ebe ahu: n'ihí na Jisus na ndi nēso uzọ-Ya zukọrọ n'ebe ahu ọtutu oge. 3 Ya mere Judas, ebe ọ natara otù ndi-agma, na ndi nēje ozi site n'aka ndi-isi-nchu-aja na ndi-Farisi, ọ chiri oriọna na ọwa na ihe-agma bia n'ebe ahu. 4 Ya mere Jisus, ebe Ọ matara ihe nile nābiakwasi Ya, Ọ pua, si ha, Ọnye ka unu nāchọ? 5 Hazara Ya, si, Jisus Onye Nazaret. Jisus siri ha, Mu onwem bu Ya. Ma Judas, onye nārara Ya nye, nēguzo kwa n'etiti ha. 6 Ya mere mbe Ọ siri ha, Mu onwem bu Ya, ha la azu, we da n'ala. 7 Ya mere Ọ juru ha ọzọ, si, Ọnye ka unu nāchọ? Ha si, Jisus Onye Nazaret. 8 Jisus zara, si, Agwaram unu na Mu onwem bu Ya: ya mere ọ buru na unu nāchọm, ka ndia la: 9 ka okwu Ọ kwuru we mezu, si, N'etiti ndi I nyeworom ọ digh onye ọ bula M'tufuru. 10 Ya mere Saimon Pita, ebe o ji mma-agma, ọ miputa ya, ọue orù onye-isi-nchu-aja mma, bipu nti aka-nri ya. Ma aha orù ahu bu Malkos. 11 Ya mere Jisus siri Pita, Miye mma-agma-gi n'ọbọ-ya: iko nke Nnam nyeworom, M'gagh-añu ya?

12 Ya mere otù ndi-agma ahu na ọchi-agma, na ndi nējere ndi-Ju ozi, jidere Jisus ke kwa Ya ahu, 13 we buru uzọ duru Ya jekuru Anas; n'ihí na ya bu nna nwunye Kaiafas, onye bu onye-isi-nchu-aja arọ ahu. 14 Ma Kaiafas bu onye ahu nke dururi ndi-Ju ọdú, na ọ bara urù ka otù onye nwua n'ọnọdu ndi-Ju.

15 Saimon Pita we so Jisus, ya na onye ọzọ nke nēso uzọ Jisus. Ma onye

ahu nke nēso uzọ Jisus bu onye onye-isi-nchu-aja mara, ọ we so Jisus ba n'obi onye-isi-nchu-aja; 16 ma Pita nēguzo n'ezí n'ọnu-uzọ. Ya mere onye ọzọ ahu nke nēso uzọ Jisus, onye onye-isi-nchu-aja mara, we pua gwa nwayi nke nēche ọnu-uzọ okwu, we dubata Pita. 17 Ya mere nwa-abọghọ ahu nke nēche ọnu-uzọ si Pita, Ọ gābu na gi onwe-gi bu kwa otú onye n'etiti ndi nēso uzọ Nwoke a? Pita si, Abughm. 18 Ma ndi-orú na ndi nēje ozi guzoro n'ebe ahu, ebe ha funwusiri ọku icheku; n'ihí na oyi nātu; ha nānya kwa ọku: Pita nọ kwa n'etiti ha, nēguzo nānya kwa ọku.

19 Ya mere onye-isi-nchu-aja juru Jisus ajuju bayere ndi nēso uzọ-Ya, na ajuju bayere ozizi-Ya. 20 Jisus zara ya, si, Mu onwem agwawawo uwa okwu; Mu onwem ziri ihe mbe nile n'ulo-uzukọ, na n'ulo uku Chineke, ebe ndi-Ju nile nābakọ; ekwukwaghm ihe ọ bula na nzuzo. 21 Gini mere i nāju Mu onwem? jua ndi nuworo okwum, ihe M'gwara ha: le, ndia matara ihe nile Mu onwem kwuru. 22 Ma mbe O kwusiri okwu ndia, otú onye nime ndi nēje ozi nke nēguzo nso we pia Jisus ihe, si, I nāza onye-isi-nchu-aja otú a? 23 Jisus zara ya, si, Ọ buru na M'kwuru nke-ọjọ, ọbara ihe ọjọ ahu amā: ma ọ buru nke-ọma, gini mere i nētím aka? 24 Ya mere Anas zigara Ya n'abu jekuru Kaiafas onye-isi-nchu-aja.

25 Ma Saimon Pita nēguzo nānya kwa ọku. Ya mere ha siri ya, Ọ gābu na gi onwe-gi bu kwa otú onye nime ndi nēso uzọ-Ya? Onye ahu ọrọ, si, Abughm. 26 Otú onye nime ndi-orú onye-isi-nchu-aja, buru onye-ikwu nke onye ahu Pita bipuru nti-ya, si, Mú onwem ahugh gi na Ya n'ubi ahu ọbara ogige? 27 Ya mere Pita ọ-kwa-ra ọzọ: ngwa ngwa oke-ọkuku we kwa.

28 Ya mere ha si na nke Kaiafas duru Jisus ba na Pritoriom: ọ bu kwa n'isi-ututu; ma ha onwe-ha abagh nime Pritoriom ahu, ka aghara imeru ha, kama ka ha we rie oriri ngabiga. 29 Ya mere Pailat pukuru ha n'ezí, si, Ọ bu ebubo gini ka unu nēbo Nwoke a? 30 Ha zara, si ya, Ọ buru na Onye a abugh onye nēme ihe ọjọ, ayi agagh-ararawori Ya nye n'aka-gi. 31 Ya mere Pailat siri ha, Unu onwe-unu were Ya, kpe-

kwa-nu Ya ikpé dika iwu-unu si di. Ndi-Ju siri ya, O zigh ayi ezi n'iwu ibu onye ọ bula: 32 ka okwu Jisus we mezu, nke O kwuru, nēgosi aha ọnuw Ọ gaje inwu.

33 Ya mere Pailat bà-kwa-ra ọzọ nime Pritoriom, we kpọ Jisus, si Ya, Gi onwe-gi bu Eze ndi-Ju? 34 Jisus zara, si, Gi onwe-gi nēkwu nka n'onwe-gi, ma-ọbu na ndi ọzọ gwara gi okwu bayerem? 35 Pailat zara, si, Mú onwem bu onye-Ju? Mba nke Gi na ndi-isi-nchu-aja rara Gi nye n'akam: gini ka I mere? 36 Jisus zara, si, Ala-ezem esitegh n'uwa nka: ọ buru na ala-ezem sitere n'uwa nka, ndi nējerem ozi gālu ọgú, ka aghara iraram nye n'aka ndi-Ju: ma ọbu a ala-ezem esigh n'ebe a puta. 37 Ya mere Pailat siri Ya, Gi onwe-gi bu kwa eze? Jisus zara, si, Gi onwe-gi nāsi na Mu onwem bu eze. Amuwo Mu onwem ime ihe a, abiwokwam nime uwa ime ihe a, ka M'we ọbara ezi-okwu amā. Onye ọ bula nke sitere n'ezio-ku ahu nānu olum. 38 Pailat si Ya, Gini bu ezi-okwu?

Mbe o kwusiri nka, ọ we pukuru ndi-Ju ọzọ, si ha, Mu onwem ahugh ihe kwesiri ahuhu-nmehie nime Ya. 39 Ma unu nwere ọme-n'ala, ka m'rapuru unu otú onye n'ememe ngabiga: unu nēzube kwa ka M'rapuru unu Eze ndi-Ju? 40 Ya mere ha tiri nkpu ọzọ, si, Ọ bugh Onye a, kama ọ bu Barabas. Ma Barabas bu onye nāpunara madu ihe.

19 1 Ya mere mbe ahu Pailat were Jisus, pia Ya ihe. 2 Ndi-agma we kpa okpu-eze nke eji ogwu me, ha were ya kpube Ya n'isi, were kwa uwe ododo ọokwasi Ya; 3 ha we nābiakute Ya, nāsi, Ekele, Eze ndi-Ju! ha nāpia kwa Ya ihe. 4 Pailat we pu kwa ọzọ n'ezí, si ha, Le, anamekuputa Ya n'ezí nye unu, ka unu we mara na ahughm ihe kwesiri ahuhu-nmehie nime Ya. 5 Ya mere Jisus putara n'ezí, nēkpu okpu-eze ahu nke eji ogwu me, nēyi kwa uwe ododo ahu. Pailat we si ha, Le, Nwoke ahu! 6 Ya mere mbe ndi-isi-nchu-aja na ndi nēje ozi huru Ya, ha tie nkpu, si, Kpogide Ya n'obe, kpogide Ya n'obe. Pailat si ha, Unu onwe-unu were Ya, kpogide kwa Ya n'obe: n'ihí na mu onwem ahugh ihe kwesiri ahuhu-nmehie nime Ya. 7 Ndi-Ju zara ya, si,

Ayi onwe-ayi nwere iwu, ma dika iwu ahu si di O kwesiri inwu onwu, n'ih na O mere Onwe-ya Okpara Chineke. 8 Ya mere mbe Pailat nuru okwu a, o tukariri egwu; 9 o we ba nime Pritoriom ozọ, we si Jisus, Olee ebe Gi onwe-gi si bia? ma o digh oziza Jisus zara ya. 10 Ya mere Pailat si Ya, I digh-agwam okwu? I matagh na m'nwere ike irapu Gi, m'nwe-kwa-ra ike ikpogide Gi n'obe? 11 Jisus zara ya, si, I gagh-enwe ike o bula imegidem, o buru na esigh n'elu nye gi ya-ri: n'ih nka onye raram nye n'aka-gi nwere nmehie kari. 12 Site na nka Pailat nacho uzọ irapu Ya: ma ndi-Ju tiri nkpu, si, O buru na i rapu Onye a, i bugh eyi Sisa: onye o bula nke neme onwe-ya eze nekwa okwu imegide Sisa. 13 Ya mere mbe Pailat nuru okwu ndia, o duputa Jisus n'ezí, we nokwasi ochekpe n'ebe anakpo Pavement, ma n'asusu Hibru, Gabata. 14 Ma o bu ubochi Nkwadebe nke ememe ngabiga: o di ka oge hour nke-isi. O we si ndi-Ju, Le, Eze-unu! 15 Ya mere ndi ahu tiri nkpu, si, Wepu Ya, wepu Ya, kpogide Ya n'obe. Pailat si ha, M'gakpogide Eze-unu n'obe? Ndi-isi-nchu-aja zara, si, Ayi enwegh eze ma-obugh Sisa. 16 Ya mere mbe ahu o rara Ya nye n'aka-ha, ka ewe kpogide Ya n'obe.

17 Ya mere ha kuru Jisus tiyere onwe-ha: O we pua, nebu obe-Ya n'Onwe-ya, ga rue ebe anakpo Ebe okpokoro-isi, nke anakpo n'asusu Hibru Golgota: 18 ebe ha kpogidere Ya n'obe, Ya na ndikom abua ozọ, otu n'akuku a otu n'akuku ozọ, Jisus no kwa n'etiti ha. 19 Pailat we de kwa ihe-ndekwasi, debe ya n'elu obe-Ya. Ma ihe edeworo bu, JISUS ONYE NAZARET EZE NDI-JU. 20 Ya mere otutu n'etiti ndi-Ju guru ihe-ndekwasi ahu: n'ih na ebe akpogidere Jisus n'obe di obodo Jerusalem nso: ede-kwa-ra ya n'asusu Hibru, n'asusu Latin, n'asusu Grik. 21 Ya mere ndi-isi-nchu-aja nke ndi-Ju si Pailat, Edela, Eze ndi-Ju; kama, na Onye ahu siri, Abum Eze ndi-Ju. 22 Pailat zara, si, Ihe m'deworo, edewom ya.

23 Ya mere ndi-agma, mbe ha kpogidesiri Jisus n'obe, ha chiri uwe-Ya, ke ha okè anọ, otu onye otu okè otu onye otu okè; ha chi-kwe-ra uwe-ime-

Ya: ma uwe-ime ahu enwegh obuga, akpara ya site n'elu we gazu n'aru uwe-ime ahu dum. 24 Ya mere ha siritara onwe-ha, Ka ayi ghara idowa ya, kama ka ayi fere ya nza, onye o gabu nke ya: ka ihe edeworo n'akwukwo nsọ we mezue, nke si,

Ha kere uwem nye onwe-ha,

N'elu ihe m'neyi n'aru ka ha fe-kwara nza.

Ya mere ndi-agma ahu mere ihe ndia. 25 Ma nne-Ya, na nwa-nne nne-Ya nke nwayi, Meri nwunye Klopas, na Meri Magdalini, neguzo obe Jisus nso. 26 Ya mere mbe Jisus huru nne-Ya, na onye ahu nke neso uzọ-Ya, onye O huru n'anya, ka o neguzo nso, O si nne-Ya, Nwayi, le, nwa-gi nwoke! 27 Mbe ahu O si onye ahu nke neso uzọ-Ya, Le, nne-gi! Site n'oge hour ahu onye ahu nke neso uzọ-Ya wekuruya la n'ulonke akaya.

28 Mbe ihe a gasiri, Jisus, ebe O matara na ihe nile agwuwo ubu a, ka ihe edeworo n'akwukwo nsọ we mezu, O si, Akpiri nakpom nku. 29 Adobara n'ebe ahu ite nke manya-vine bara uka juru: ya mere ha were sponge nke manya-vine ahu bara uka juru tukwasi n'elu osisi hyssop, che Ya n'onu. 30 Ya mere mbe Jisus narasiri manya-vine ahu nke bara uka, O siri, O gwuwo: O we rube isi, rara mo-Ya nye.

31 Ya mere ndi-Ju, ebe o bu ubochi Nkwadebe, ka aru-ha we ghara idigide n'elu obe n'ubochi-izu-ike (n'ih na ubochi-izu-ike nke izu ahu bu okè ubochi), ha kpere Pailat ka etijie ogwe-ukwu-ha, ka ebupu kwa ha. 32 Ya mere ndi-agma biara, tijie ogwe-ukwu nke onye mbu, na nke onye ozọ, nke akpogidere Ya na ya n'obe: 33 ma mbe ha biaruru Jisus, hu kwa na O nwuwori ubu a, ha etijigh ogwe-ukwu-Ya: 34 otu o di, otu onye n'etiti ndi-agma were ube ma Ya n'akuku, ngwa ngwa obara na miri we puta. 35 Onye huworo ya abawo kwa ama, ama-ya bu kwa ezie: onye ahu namata kwa na o nekwa ezi-okwu, ka unu onwe-unu we kwere kwa. 36 N'ih na ihe ndia mere, ka ihe edeworo n'akwukwo nsọ we mezu, Agagh-etiji otu okpukpu-Ya. 37 Ozọ kwa, ihe ozọ di ihe edeworo n'akwukwo nsọ si, Ha gelegide Onye ahu Nke ha mapuru amapu.

38 Ma m̀be ihe ndia gasiri, Josef nke Arimatia, ebe o n̄eso uzọ Jisus, ma na nzuzo n'ihì egwu ndi-Ju, ọ kpere Pailat ka o bupu aru Jisus: Pailat we kwere ya. Ya mere ọ biara, bupu aru-Ya. 39 Nikòdimòs, onye biakutere Ya n'abalì na mbu, bia-kwa-ra, n̄eweta myrrh na aloes agwara agwa, ihe ra ka ọgu pound ise n'ọtùtù. 40 Ya mere ha were aru Jisus, ke ya n'ezì ákwà-ozu, ya na udá utọ ndia, dika ndi-Ju n̄eme n'ìlì ozu. 41 Ma n'ebe akpògidere Ya n'obe otù ubi àbara ogige di; nime ubi àbara ogige ahu ìlì ọhu di kwa nke akàtòbògh madu ọ bula nime ya. 42 Ya mere n'ebe ahu, n'ihì ubòchi Nkwadebe nke ndi-Ju, (n'ihì na ìlì ahu di nso), ka ha tọbọrọ Jisus.

20 I Ma n'ubòchi mbu nke izù ubòchi asa n'isi-ututu, m̀be chi akābògh, Meri Magdalini biaruru ìlì ahu, we hu nkume-ya na ewepuwo ya n'ìlì. 2 Ya mere ọ ̀ba ọsọ, biakute Saimon Pita, biakute kwa onye ọzọ ahu n̄eso uzọ Jisus, onye Jisus huru n'anya, si ha, Ha ebupuwo Onye-nwe-ayi n'ìlì, ayi amatagh kwa ebe ha tọbọrọ Ya. 3 Ya mere Pita puru, ya na onye ọzọ ahu nke n̄eso uzọ Jisus, ha we n̄je iru ìlì ahu. 4 Ha abua we ̀ba ọsọ n'otù: onye ọzọ ahu nke n̄eso uzọ Jisus we ̀ba kari Pita, buru uzọ biarue ìlì ahu; 5 ọ we ruru ala nyo nime ya, hu ezi ákwà-ozu ahu ka ha tọbọrọ; otù ọ di, ọ b̀agh nime. 6 Ya mere Saimon Pita bia kwa n̄eso ya, ọ we ba nime ìlì ahu; ọ we hu ezi ákwà-ozu ahu ka ha tọbọrọ, 7 ichafọ kwa, nke diri n'isi-Ya, ya na ezi ákwà-ozu ahu atòbògh n'otù ebe, kama aturuworo ya debe n'otù ebe di iche. 8 Ya mere m̀be ahu onye ọzọ ahu nke n̄eso uzọ Jisus, onye buru uzọ biarue ìlì, bà-kwa-ra nime, ọ we hu, kwere kwa. 9 N'ihì na ha akāmatagh ihe edeworo n'akwukwọ nsọ, na Ọ ghagh isi na ndi nwuru anwu bilie. 10 Ya mere ndi ahu ndi n̄eso uzọ Jisus laghachiri ọzọ n'ulo nke aka ha.

11 Ma Meri n̄eguzo n'èzi na nso ìlì ahu nākwa ákwá: ya mere, ka ọ nākwa, o ruru ala nyo nime ìlì; 12 ọ we hu ndimọ-ozì abua n̄eyi uwe ọcha ka ha nọduru ala, otù n'isi, otù kwa n'ukwu, n'ebe atòbòrọri aru Jisus. 13 Ndi ahu we si ya, Nwayi, gini mere i nākwa ákwá? Ọ

si ha, N'ihì na ha bupuru Onye-nwem, amatakwaghm ebe ha tọbọrọ Ya. 14 M̀be o kwusiri okwu ndia, o chigharia, we hu Jisus ka O guzoro, ma ọ matagh na ọ bu Jisus. 15 Jisus si ya, Nwayi, gini mere i nākwa ákwá? ònye ka i nāchọ? Nwayi ahu, ebe ọ n̄chè na Ọ bu onye-nche ubi ahu àbara ogige, ọ si Ya, Onye-nwe-ayi, ọ buru na Gi onwe-gi bupuru Ya, gwam ebe I tọbọrọ Ya, mu onwem ḡbupu kwa ya. 16 Jisus si ya, Meri. Nwayi ahu chigharia, si Ya n'asusu Hìbru, Rabonai; nke bu, Onye-ozizi. 17 Jisus si ya, Emetulam aka; n'ihì na akārigoghm lakuru Nnam: ma gakuru umu-nnam, si ha, Anamarigo lakuru Nnam na Nna-unu, na Chìnekem na Chìneke-unu. 18 Meri Magdalini bia kọrọ ndi n̄eso uzọ-Ya, si, Ahuwom Onye-nwe-ayi; ọ kọ-kwa-ra ha otù Ọ gwara ya-ri ihe ndia.

19 Ya mere m̀be o ruru anyasi, n'ubòchi ahu, bú ubòchi mbu n'izù, m̀be emechi-kwa-ra uzọ nile ebe ndi n̄eso uzọ-Ya nọ, n'ihì egwu ndi-Ju, Jisus biara guzo n'etiti, si ha, Udo diri unu. 20 M̀be O kwusiri nka, O gosi ha aka-Ya abua na akuku-Ya. Ya mere ndi n̄eso uzọ-Ya n̄uriri ọnu, m̀be ha huru Onye-nwe-ayi. 21 Ya mere Jisus siri ha ọzọ, Udo diri unu: dika Nnam ziteworom, otù a ka Mu onwem n̄zìga kwa unu. 22 M̀be O kwusiri nka, O kusa ha ume, si ha, Naranu Mọ Nsọ: 23 ndi nile ọ bula unu nā̀baghara nmehie-ha, àbàgharawo ha nye ha; ndi nile ọ bula unu n̄jide nmehie-ha, ejidewo nmehie-ha.

24 Ma Tomas, nke anākpo Didimòs, otù onye nime ndi-ozì iri na abua ahu, anògh n'etiti ha m̀be Jisus biara. 25 Ya mere ndi ọzọ n̄eso uzọ Jisus si ya, Ayi ahuwo Onye-nwe-ayi. Ma ọ siri ha, Ọ buru na ahughm n'aka-Ya abua apa ntù, tiye kwa nkpisi-akam n'apa ntù ahu, tiye kwa akam n'akuku-Ya, m'gagh-ekwe ma-ọlì.

26 M̀be ubòchi asatọ ọzọ gasiri ndi n̄eso uzọ Jisus we nọ nime ulo, Tomas nọ kwa n'etiti ha. Jisus bia, m̀be emechiri uzọ nile, O guzo n'etiti ha, si, Udo diri unu. 27 M̀be ahu Ọ si Tomas, Setipu nkpisi-aka-gi n'ebe a, le akam abua; setipu kwa aka-gi, tiye nime akukum: aghọ-kwa-la onye n̄ekwegh,

kama ghọ onye nēkwere. 28 Tomas zara, si Ya, Onye-nwem na Chinekem. 29 Jisus si ya, N'ihì na i huwom, i kwerewo? ngọzi nādiri ndi akāhugh, ma ha kwere.

30 Ya mere ọtutu ihe-iriba-ama ọzọ ka Jisus mere n'iru ndi nēso uzọ-Ya, nke anēdegh n'akwukwọ a: 31 ma edewo ihe ndia n'akwukwọ, ka unu we kwere na Jisus bu Kraist ahu, Okpara Chineke; ka unu we nwe kwa ndu n'aha-Ya n'ihì na unu kwere.

21 ¹ M̀be ihe ndia gasiri Jisus mere Onwe-ya ka Ọ puta ihè ọzọ nye ndi nēso uzọ-Ya n'oké osimiri Taibirias; ma Ọ mere Onwe-ya ka Ọ puta ihè otú a. ² Saimon Pita, na Tomas anākpọ Didimọs, na Nataniel, bú onye Kena nke Galili, na umu nke Zebedi, na madu abua ọzọ nime ndi nēso uzọ-Ya, nọkọrọ n'otú ebe. ³ Saimon Pita si ha, Anamaga ihu azú. Ha si ya, Ayi onwe-ayi gēso kwa gi je. Ha puru, ba n'ubọha; ma n'abali ahu ha ebugh ihe. ⁴ Ma m̀be chi nābọ ubu a, Jisus guzoro n'otú: otú ọ di, ndi nēso uzọ-Ya amatagh na ọ bu Jisus. ⁵ Ya mere Jisus si ha, Umuntakiri, unu ji ihe-oriri ọ bula? Ha zara Ya, si, É-é. ⁶ Ọ we si ha, Wuyenu ihe unu ji ebu azú n'akuku aka-nri nke ubọ, unu gāhu kwa. Ya mere ha wuyere ya ma ubu a ha enwegh ike idọ ya n'ihì ọtutu azú di ya. ⁷ Ya mere onye ahu nke nēso uzọ-Ya onye Jisus huru n'anya siri Pita, Ọ bu Onye-nwe-ayi. Ya mere m̀be Saimon Pita nuru na ọ bu Onye-nwe-ayi, o ọkwasi uwe uku ya (n'ihì na ọ bara ọtọ), we tubá onwe-ya nime oké osimiri. ⁸ Ma ndi ọzọ ndi nēso uzọ Jisus biara n'ubọ ntá ha (n'ihì na ha anọgh n'ebe di anya n'ala, kama ihe ra ka ọgu cubit iri), nāđọ ihe ha ji ebu azú nke azú juru nime ya. ⁹ Ya mere m̀be ha ridara n'ala, ha hu ọku icheku n'ebe ahu, na azú atukwasiri ya, na obe achicha. ¹⁰ Jisus si ha, Wetanu ufọdu nime azú unu buru ubu a. ¹¹ Ya mere Saimon Pita rigoro, dọrọ ihe ha ji ebu azú bia n'ala, nke oké azú juru nime ya, ọgu azú asa na iri na atọ: ma ọ bu ezie na azú di ọtutu otú a, ma ihe ha ji ebu azú adọkagh. ¹² Jisus si ha, Bianu, rie nri-ututu. Ma ọ digh onye ọ bula nime ndi nēso uzọ-Ya nwere anya-ike iju Ya, si, Gi onwe-gi bu onye? n'ihì na ha matara

na ọ bu Onye-nwe-ayi. ¹³ Jisus bia, were achicha ahu, nye ha, azú ahu kwa otú ahu. ¹⁴ Nka mere ya ubọ atọ emere ka Jisus puta ihè nye ndi nēso uzọ-Ya, m̀be emesiri ka Ọ si na ndi nwuru anwu bilie.

¹⁵ Ya mere m̀be ha risiri nri-ututu-ha, Jisus si Saimon Pita, Saimon, nwa Jón, i hurum n'anya kari ndia? Ọ si Ya, E, Onye-nwe-ayi; Gi onwe-gi matara na I bu eyim. Ọ si ya, Nēnye umu-aturum nri. ¹⁶ Ọ si ya ọzọ nke ubọ abua, Saimon, nwa Jón, i hurum n'anya? Ọ si Ya, E, Onye-nwe-ayi; Gi onwe-gi matara na I bu eyim. Ọ si ya, Nāzú aturum. ¹⁷ Ọ si ya nke ubọ atọ, Saimon, nwa Jón, abum eyi-gi? Ọ wutara Pita na Ọ siri ya nke ubọ atọ, Abum eyi-gi? Ọ we si Ya, Onye-nwe-ayi, Gi onwe-gi matara ihe nile; Gi onwe-gi mara na I bu eyim. Jisus si ya, Nēnye aturum nri. ¹⁸ N'ezie, n'ezie, asim i, M̀be i di n'okorobia, i nēke onwe-gi ihe-ọkiké n'úkwú, nējeghari kwa ebe i nāchọ: ma m̀be i gēme agadi, i gēseti aka-gi abua, onye ọzọ gēke gi ihe-ọkiké n'úkwú, būru kwa gi ga ebe i nāchọgh. ¹⁹ Ma nka ka Ọ kwuru, nēgosi aha ọnwu o gēji nye Chineke otuto. M̀be Ọ kwusiri nka, Ọ si ya, Som. ²⁰ Pita we chigharia, hu onye ahu nke nēso uzọ-Ya, onye Jisus huru n'anya, ka o nēso; onye nādabere kwa n'obi-Ya na nri-anyasi ahu, si, Onye-nwe-ayi, ọnye bu onye ahu nke nārara Gi nye? ²¹ Ya mere Pita, m̀be ọ huru ya, ọ si Jisus, Onye-nwe-ayi, ma onye a, gini gēme ya? ²² Jisus si ya, Ọ buru na anamachọ ka ọ nọgide rue m̀be M'gābia, ọ bu gini n'ebe i nọ? gi onwe-gi som. ²³ Ya mere okwu a putara n'etiti umu-nna nime Kraist, na onye ahu nke nēso uzọ-Ya agagh-anwu: ma Jisus asigh ya, na ọ gagh-anwu; kama, Ọ buru na anamachọ ka ọ nọgide rue m̀be M'gābia, ọ bu gini n'ebe i nọ?

²⁴ Nka bu onye ahu nēso uzọ Jisus nke nābara ihe ndia amā, nke de-kwa-ra ihe ndia n'akwukwọ: ayi mata-kwa-ra na amā-ya bu ezie.

²⁵ Ma ọtutu ihe ọzọ nke Jisus mere di kwa, nke, ma ọ buru na edere lia n'akwukwọ n'otú n'otú, ọ dim ka ọbuná uwa onwe-ya agagh-anagide akwukwọ agēde.

OLU NDI-OZI

1 I Ederem akwukwọ mbu, Teofilos, bayere ihe nile Jisus malitere ime na izi, **2** rue ubochi anara Ya n'elu, mbe O sitere na Mo Nso nyesia ndi-ozii-Ya ndi O roputarari iwu: **3** ndi O ji kwa otutu uzọ nādigh igọ agọ che Onwe-ya n'iru ha na ndu mbe O husiri ahuhu, ebe O mere ka ha nāhu Ya anya n'ogologo oḡu ubochi abua, O nēkwu kwa ihe nile bayere ala-eze Chineke: **4** mbe Ya na ha zukoro O we nye ha iwu ka ha ghara isi na Jerusalem pua, kama ka ha chere nkwa nke Nna-Ya, nke unu nuru n'onum, ka O kwuru: **5** n'ihii na Jon jiri miri me baptism n'ezie; ma agēji Mo Nso me unu baptism mbe otutu ubochi nāgagh-agabiga site n'ubu a.

6 Ya mere mbe ha bakoro, ha jua Ya, si, Onye-nwe-ayi, o bu n'oge a ka I nēnyeghachi Israel ala-eze? **7** O we si ha, O bugh ihe diri unu ima oge ma-ḡbu ubochi, nke Nnam debere n'ike nke aka Ya. **8** Ma unu gānata ike, mbe Mo Nso gābiakwasiwori unu: unu gābu kwa ndi-āmām nime Jerusalem, na nime Judia na Sameria nile, ru kwa ebe uwa soturu. **9** Mbe O kwusiri okwu ndia, mbe ha nēle anya, ewe welie Ya elu; igwe-oji we nara Ya, O pua n'anya-ha. **10** Mbe ha nēlegide anya n'elu-igwe ka O nāga n'elu, le, ndikom abua we guzo ha nso yiri uwe ocha; **11** ndi si-kwa-ra, Ndikom nke Galili, gini mere unu nēguzo nēle anya n'elu-igwe? Jisus nka, Onye anapuru n'ebe unu nọ rigo n'elu-igwe, gābia n'otū aka ahu dika unu kiriri Ya ka O nāga n'elu-igwe.

12 Mbe ahu ha siri n'ugwu anākpọ Olivet, nke di Jerusalem nso, ije nke otū ubochi-izu-ike, laghachi na Jerusalem. **13** Mbe ha batara n'obodo, ha we rigo n'ime-ulo di n'elu ulo, ebe ha nānọ; Pita na Jon na Jemes na Andru, Filip na Tomas, Batolomiu na Matiu, Jemes nwa Alfios, na Saimon Zilotis, na Judas nwa Jemes. **14** Ndia nile ji otū obi nōgidesi ike n'ekpere, ha na ndinyom ufodu, na Meri nne Jisus, na umu-nne-Ya.

15 Na mbe ahu Pita we bilie n'etiti

umu-nna nime Kraist, si, (igwè madu ndi nọkoro n'otū di kwa, ra ka oḡu madu isi), **16** Umu-nnam, ihe edeworo n'akwukwọ nsọ aghagh imezu, nke Mo Nso kwuru n'oge gara aga site n'onu Devid bayere Judas, onye mesiri buru onye-ndū ndi jidere Jisus. **17** N'ihii na aguru ya-ri n'etiti ayi, o we keta okè-ya n'ije-ozii a. **18** (Ya mere onye a sitere n'ugwo-olu nke ajọ omume-ya nata otū iberibe ala; o we da su isi n'ala, tipue afọ-ya, ngiri-afọ-ya nile we nuputa. **19** O we buru ihe ndi nile bi na Jerusalem mara; ya mere eji akpọ iberibe ala ahu Akeldama n'asusu-ha, nke ahu bu, Iberibe ala obara.) **20** N'ihii na edewo ya n'akwukwọ Abū oḡma, si,

Ka ebe-ulo-ikwū-ya ghọ ebe toboro n'efu,

Ka onye o bula ghara kwa ibi na ya: na,

Ka onye di iche nara ya oḡu-nlekota-ya.

21 Ya mere otū onye nime ndikom ndi soro ayi n'oge nile Onye-nwe-ayi Jisus bāra nime pu kwa n'ēzi n'etiti ayi, **22** nāmālite na baptism nke Jon, rue ubochi anapuru Ya n'ebe ayi nọ rigo n'elu-igwe, otū onye nime ndia aghagh iso ayi buru onye-āmā nke nbilite-n'onwu-Ya. **23** Ha we guzo madu abua, Josef anākpọ Basabas, onye akpọ-kwa-ra Justos, na Mataias. **24** Ha we kpe ekpere, si, Gi onwe-gi, Onye-nwe-ayi, Onye mara obi madu nile, gosi ayi onye ahu I roputara nime madu abua ndia, **25** inara onodu n'ije-ozii na oḡu onye-ozii a, nke Judas jehiere nime ya, ka o we ga n'ebe nke aka ya. **26** Ha we fere ha nzà; nzà ahu we ma Mataias; ewe gua ya nime ndi-ozii iri na otū ahu.

2 I Mbe ubochi Pentikost nēzu okè, ha nile we nọkoro n'otū ebe. **2** Na mberede uzū, dika nke okè ifufe nke nēfesi ike, we site n'elu-igwe, o we juputa ulo ahu dum ebe ha nānọdu ala. **3** Ewe me ka ha hu ire, dika nke oḡu, nēkesa onwe-ha; o we nọkwasi ha nile n'otū n'otū. **4** Ha nile we juputa na Mo Nso, ha we malite ikwu okwu n'asusu di iche, dika Mo ahu nēnye ha ike ikwuwa okwu.

5 Ma ndi-Ju ufodu bi na Jerusalem, ndi nātu egwu Chineke, ndi si na mba nile di n'okpuru elu-igwe bia. 6 Ma mbe uzū ahu putara, ora madu bakoro, o we ba ha ghari, n'ihī na onye o bula n'etiti ha nānu ka ha nēkwu okwu n'asusu nke aka ya. 7 Ibobo we nwua ha nile n'aru, o ju-kwa-ra ha anya, ha si, Le, ndia nile ndi nēkwu okwu, ha abugh ndi Galili? 8 Ayi onwe-ayi si kwa aña nu n'otū n'otū n'asusu nke aka ayi, nke amuru ayi nime ya? 9 Ndi Patia na ndi Midia na ndi Ilam, na ndi bi na Mesopotemia, ndi bi kwa nime Judia na Kapadōsia, nime Pōntos na Esia, 10 nime Frijia na Pamfilia, nime Ijipt na akuku Libia di Sairini nso, na ndi-obia si na Rom bia, ma ndi-Ju ma ndi nēso uzō ndi-Ju, 11 ndi Krit na ndi Arabia, ayi nānu ka ha nēkwu okwu n'asusu-ayi bayere oké olu nile nke Chineke. 12 Ibobo we nwua ha nile n'aru, ha nwe-kwa-ra obi abua, nāsirita ibe-ha, Isi ihe a bu gini? 13 Ma ndi ozō nēme ha ihe-ochi, si, Ha nūjuworo manya-vine ohu afō.

14 Ma Pita guzoro, ya na ndi-ozī iri na otū ahu, we welie olu-ya elu, gwawa ha okwu, si, Ndikom nke Judia, na unu nile ndi bi na Jerusalem, maranu nka, ge-kwa-nu nti n'okwum. 15 N'ihī na manya abagh ndia n'anya, dika unu onwe-unu nēchē; ebe o bu oge hour nke-atō n'ututu; 16 kama nka bu nke ekwuworo site n'onu Joel onye-amuma, si,

17 O gēru kwa na mbe ikpe-azu, ka Chineke kwuru,
M'gāwusa ufodu nime Mōm n'aru anu-aru nile, bú madu:
Umu-unu ndikom na umu-unu ndinyom gēbu kwa amuma,
Umu-okorobia-unu gāhu kwa ohu,
Ndi-okenye-unu gārō kwa nrō:
18 E, n'aru ndi-orūm ndikom na n'aru ndi-orūm ndinyom
Ka M'gāwusa ufodu nime Mō nkem na mbe ahu; ha gēbu kwa amuma.
19 M'gēnye kwa olu-ebube n'elu-igwe di n'elu,
Na ihe-iriba-ama n'elu ala di n'okpuru ya;
Obara, na oku, na alulu anwuru-oku:

20 Anyanwu gābanwe ghō ochichiri,
Onwa gābanwe kwa ghō obara,
Tutu ubochi Onye-nwe-ayi abia,
Bú oké ubochi ahu nke nāputa ihē:

21 O gēru kwa, na onye o bula nke gākpoḱu aha Onye-nwe-ayi, agāzoputa ya.

22 Ndikom nke Israel, nurunu okwu ndia: Jisus Onye Nazaret, bú Nwoke Nke Chineke gosiworo unu site n'olu di ike na olu-ebube na ihe-iriba-ama, nke Chineke mere site n'aka-Ya n'etiti unu, dika unu onwe-unu matara: 23 Onye a, ebe ewere Ya nye site n'izū akara akā nke Chineke na omuma-ihe Chineke buru uzō mara, Onye a ka unu kpogidere n'obe bu kwa site n'aka ndi nāmagh iwu-ayi: 24 Onye Chineke mere ka O si n'onwu bilie, mbe O topusiri ihe-nbu nke onwu: n'ihī na onwu apugh ijide Ya. 25 N'ihī na Devid nēkwu okwu bayere Ya, si,

Anamahuri Onye-nwe-ayi n'irum mbe nile;

N'ihī na O nō n'aka-nrim, ka aghara ime ka M'me nkpatu:

26 N'ihī nka o torō obim utō, obi nātō kwa irem utō nke-uku;

Ozō kwa, anu-arum gēbi kwa n'olile-anya:

27 N'ihī na I gagh-arapu nkpuru-obim nime Hedis,

I gagh-enye kwa Onye nke Gi di ocha n'obi ka O hu ire-urē.

28 I mere ka M'mara uzō ndu;

I gēji iru-Gi me ka M'juputa n'onū.

29 Umu-nnam, o ziri ezi iwere nkwwa-okwu gwa unu okwu bayere nna uku ayi Devid, na o nwuru, eli kwa ya, ili-ya di kwa n'etiti ayi rue ubochi ta.

30 Ya mere ebe o bu onye-amuma, mata kwa na Chineke nuru ya-ri iyi, na O gēwere otū Onye nime ndi bu nkpuru si ya n'afō puta me ka O nōkwasi oche-eze-ya; 31 ebe o buru uzō hu nka o kwuru okwu bayere nbilite-n'onwu nke Kraist ahu, na arapugh Ya nime Hedis,

anu-aru-Ya ahugh kwa ire-urē. 32 Jisus nka ka Chineke mere ka O si n'onwu bilie, nke ayi onwe-ayi nile bu ndi-āmā-ya. 33 Ya mere, ebe eweliri Ya elu site n'aka-nri Chineke, ebe O nata-kwa-ra n'aka Nna-Ya nkwa ahu, bú Mō Nso, O wusara nka, nke unu onwe-unu nāhu

nānu kwa. 34 N'ihī na Devid arigogh n'elu-igwe: ma ya onwe-ya si,

Onye - nwe - ayi siri Onye - nwem,
Nọdu ala n'aka-nrim,

35 Rue mbe M'gēdo ndi-iro-Gi ka ihe-
nḅakwasi nke ukwu-Gi abua.

36 Ya mere ka ulo Israel nile mazue,
na Chineke mere Ya ka Ọ buru Onye-
nwe-ayi na Kraist-ayi, bụ Jisus ahu
Onye unu onwe-unu kpogidere n'obe.

37 Ma mbe ha nuru nka, ewe dua ha
nime obi-ha, ha we si Pita na ndi-ozī
foduru, Umu-nna-ayi, gini ka ayi gēme?

38 Pita we si ha, Chēgharianu, ka eme
kwa unu nile baptism n'otū n'otū n'aha
Jisus Kraist ka ewe baghara nmehie nile
unu; unu gānata kwa onyinye a, bụ
Mọ Nsọ. 39 N'ihī na unu ka nkwa nka
diri, na umu-unu, na ndi nile nọ n'ebe
di anya, ka ha ra, bụ ndi Onye-nwe-ayi
Chineke-ayi gākpotara Onwe-ya. 40 O
ji kwa otutu okwu ozo kwusie okwu
ike, nariọ kwa ha, si, Zopotanu onwe-
unu n'obọ a di nḅago. 41 Ya mere ndi
nara okwu-ya nke-oma, emere ha
baptism: n'ubochi ahu ewe tukwasiri ha
ihe ra ka nnū madu asa na oḡu iri.

42 Ha we nānogidesi ike n'ozizi ndi-ozī
na nnweko, n'inyawa-achicha-ha na
ekpere-ha.

43 Madu nile we tua egwu n'otū
n'otū: eme-kwa-ra otutu olu-ebube na
ihe-iriba-ama site n'aka ndi-ozī. 44 Ndi
nile ndi kwere na Kraist noko-kwa-ra, ha
nweko-kwa-ra ihe nile; 45 ha we re ihe
nile ha natara na ihe nile ha nwere, we
kesa ha nye madu nile, dika nkpa diri
onye o bula. 46 Ha ji kwa otū obi
nānogidesi ike n'ulo uku Chineke kwa-
ubochi, ha nānyawa kwa achicha n'ulo-
ha, we nara ihe-oriri-ha n'obi utọ na obi
nke aghughọ nādigh ya, 47 ha nēto
Chineke, ihe-ha nātọ kwa ndi-Ju dum
utọ. Onye-nwe-ayi nātukwasi-kwa-ra
ha kwa-ubochi ndi anāzoputa.

3 1 Ma Pita na Jōn nāriḡo n'ulo uku
Chineke n'oge hour ekpere, bụ oge
hour nke-iteghete. 2 Anēbute kwa otū
nwoke nke dara ngwuro site n'afọ nne-
ya, onye ha nātobọ kwa-ubochi na nso
onu-uzọ ahu nke ulo uku Chineke nke
anākpọ Onu-uzọ Oma, iriọ onyinye-
ebere n'aka ndi nābā nime ulo uku
Chineke; 3 onye, mbe o huru Pita na
Jōn ka ha gaje ibā n'ulo uku Chineke, o

kpe ekpere inata onyinye-ebere. 4 Ma
Pita, ka ya na Jōn nēlegide ya anya, o
si, Le ayi anya. 5 O we riba ha ama,
nēle anya inata ihe n'aka-ha. 6 Ma
Pita siri, O digh oḷa-oḷa na oḷa-edo
m'nwere; ma ihe m'nwere, nke ahu ka
m'nēnye gi. N'aha Jisus Kraist Onye
Nazaret, je ije. 7 O we jide ya n'aka-
nri, palie ya: ngwa ngwa ukwu-ya
abua na nkwonkwo-ukwu-ya we nwe
ume. 8 O we wulie elu, guzo, je kwa
ije; o we so ha ba n'ulo uku Chineke,
nēje ije, nāwuli kwa, nēto kwa Chineke.
9 Ndi-Ju nile we hu ya ka o nēje ije nēto
kwa Chineke; 10 ha we mata ya, na o
bu onye ahu nke nọduru n'Onu-uzọ-
ama Oma nke ulo uku Chineke inata
onyinye-ebere: o we ha ha ghari nke-
uku, ibobo nwubiga-kwa-ra ha okē
n'aru, n'ihī ihe emeworo ya-ri.

11 Ma mbe o nējide Pita na Jōn aka,
ndi-Ju nile ḅakoro n'ebe ha nọ n'ibā
nke anākpọ ibā Solomon, ibobo nwuru
ha n'aru nke-uku. 12 Ma mbe Pita
huru ya, o zara ndi-Ju, si, Ndikom nke
Israel, gini mere ihe a nēju unu anya?
ma-obu gini mere unu nēlegide ayi anya,
dika o bu site n'ike nke aka ayi ma-obu
dika ayi onwe-ayi nāsoḡuru Chineke ka
ayi meworo ya ka o je ije? 13 Chineke
nke Abraham, na nke Aisak, na nke
Jakob, Chineke nke nna-ayi-hā, nyere
Onye ahu nējere Ya ozi otuto, bụ Jisus;
Onye unu onwe-unu rara nye, ḡonari
kwa n'iru Pailat, mbe o kpereri ikpé
irapu Ya. 14 Ma unu onwe-unu
ḡonariri Onye Nsọ na Onye Ezi Omume
ahu, we riọ ka ewere amara nye unu obu-
madu, 15 unu we hūe Onye ahu nke
nēdubā madu na ndu; Onye Chineke
mere ka O si na ndi nwuru anwu bilie;
Onye ayi onwe-ayi bu ndi-āmā-Ya.
16 Site kwa n'okwukwe ekwere n'aha-
Ya ka aha-Ya nyere nwoke a ume, onye
unu nēle anya mata kwa: e, okwukwe
ahu nke sitere n'aka-Ya mere ka aru-ya
dizu nma n'iru unu nile. 17 Ma ubu a,
umu-nnam, amataram na unu mere ya
n'amagh-ihe, dika ndi-isi-unu me-kwa-
ra. 18 Ma ihe nile Chineke buru uzọ
kwusa site n'onu ndi-amuma-Ya nile, na
Kraist-Ya gāhu ahuhu, O mezuru ha
otū a. 19 Ya mere chēgharianu,
chighari-kwa-nu, ka ewe hiehapu nmehie
nile unu, ka oge inwe ume ndu we si

n'iru Onye-nwe-ayi bia otú a; 20 ka Ọ we zite kwa Kraist ahu Onye eburu uzọ rọputara unu, bú Jisus: 21 Onye elu-igwe aghagh inara nke-oma rue oge agēme ka ihe nile di ka ha di na mbu, bú oge nke Chineke kwuru okwu bayere ha site n'ọnu ndi-amuma-Ya di nsọ ndi sitere na nmalite oge a. 22 Moses kwuru n'ezie, si, Onye-nwe-ayi Chineke gēme ka Onye-amuma, Nke di ka mu onwem, biliere unu site n'etiti umu-nne-unu; Onye ahu ka unu gēge nti n'ihe nile, ka ha ra, bú nke Ọ gāgwa unu. 23 Ma o gēru, na madu ọ bula, nke nāgagh-ege nti Onye-amuma ahu, agēkpochapu ya n'etiti ndim. 24 E, ndi-amuma nile site na Samuel na ndi soro ya n'azu, ka ha ra, bú ndi kwuru, ha kwusa-kwa-ra okwu bayere ubọchi ndia. 25 Unu onwe-unu bu umu ndi-amuma, na umu ọbụba-ndu ahu nke Chineke na nna-unu-hà ọara, m̀be Ọ siri Abraham, Ọ bu kwa na Nkpuru-gi ka agāgọzi aburu nile nke uwa. 26 Unu bu ndi Chineke buru uzọ were Ya zitere, m̀be Ọ mere ka O bilie, bú Onye ahu nējere Ya ozi, igọzi unu, n'ichighari unu nile n'otù n'otù ka unu rapu ajọ ihe-unu.

4 1 Ma m̀be ha nāgwa ndi-Ju okwu, ndi-nchu-aja na ọchi-agma nke ulo uku Chineke nandi-Sadusi biakwasiri ha, 2 ebe ike gwuru ha nọ n'ihì na ha nēzi ndi-Ju ihe, nēkwusa kwa nime Jisus nбилite site na ndi nwuru anwu. 3 Ha we tukwasi ha aka, tiye ha n'ulo-nkpọrọ rue echi-ya: n'ihì na ọ bu anyasi ubu a. 4 Ma ọtutu n'etiti ndi nuru okwu-ha kwere; ọnu-ọgugu ndikom ahu we ruc ihe ra ka nnù iri na nnù abua na ọgu iri.

5 Ọ we rue n'echi-ya, na ndi-isi-ha na ndi-okenye-ha na ndi-ode-akwukwọ-ha zukọrọ na Jerusalem; 6 Anas onye-isi-nchu-aja nọ kwa n'ebe ahu, na Kaiafas, na Jọn, na Aleksanda, na ka ha ra, bú ndi sitere n'ikwu nke onye-isi-nchu-aja. 7 M̀be ha guzosiri ha n'etiti, ha jua ha, si, N'aha ike gini, ma-ọbu n'aha gini, ka unu onwe-unu mere nka? 8 M̀be ahu Pita, ebe o juputara na Mọ Nsọ, ọ si ha, Ndi-isi ndi-Ju, na ndi-okenye, 9 ọ buru na ekpe ayi onwe-ayi ta ikpé bayere ọlu ọma aluru n'aru onye aru nādigh ya ike, ihe eji zọputa onye a; 10 ka eme ka unu nile na ndi Israel nile mara, na

ọ bu n'aha Jisus Kraist Onye Nazaret, Onye unu onwe-unu kpọgidere n'obe, Onye Chineke mere ka O si na ndi nwuru anwu bilie, ọ bu n'aha nka ka onye a ji aru di nma guzo n'iru unu n'ebe a. 11 Onye ahu bu nkume nke unu, bú ndi nēwu ulo, kpọrọ ihe-efu, nke ghọrọ isi nkuku ulo. 12 Nzọputa adigh kwa n'onye ọ bula ọzọ: n'ihì na aha ọzọ di iche adigh kwa n'okpuru elu-igwe, nke enyeworo n'etiti madu, nke anāghagh izọputa ayi nime ya.

13 Ma m̀be ha huru nkwa-okwu nke Pita na Jọn, m̀be ha ghọta-kwa-ra na ha bu ndi nāmagh ihe na ndi nāmutagh akwukwọ ri nne, o ju ha anya; ha we mata ha, na ha na Jisus anọwori. 14 Ebe ha hu-kwa-ra nwoke ahu nke emereri ka aru di ya ike ka ya na ha nēguzo, ha enwegh ihe ikwugide ya. 15 Ma m̀be ha gwasiri ha ka ha si na nnọkọ-ikpé-ha pua n'ezí, ha ọ izù n'etiti onwe-ha, 16 si, Gini ka ayi gēme madu ndia? n'ihì na ọ putara ihè nye ndi nile bi na Jerusalem, na ọ bu ezie na emewo ihe-iriba-ama amara nke-oma site n'aka-ha; ayi apugh kwa igọ ya. 17 Ma ka ọ we ghara ọbasa kari n'etiti ndi-Ju, ka ayi bara ha nba, ka ha ghara igwa madu ọ bula okwu n'aha nka site n'ubu a. 18 Ha we kpọ ha, nye ha iwu ka ha ghara ikwu okwu ma-ọli ma-ọbu izi ihe n'aha Jisus. 19 Ma Pita na Jọn zara, si ha, Kpenu ma ọ bu ihe ziri ezi n'anya Chineke inu olu-unu kari olu Chineke: 20 n'ihì na ayi onwe-ayi apugh ighara ikwu ihe nile ayi huru nu kwa. 21 Ma m̀be ha basiri ha nba ọzọ, ha rapu ha ka ha la, ebe ha nāhugh uzọ ha gēsi me ka ha hu ahuhu-nmehie, n'ihì ndi-Ju; n'ihì na madu nile nēnye Chineke otuto bayere ihe emeworo. 22 N'ihì na nwoke a ọara kari ọgu arọ abua, bú onye emereri ihe-iriba-ama nka n'aru-ya, bú ime ka aru-ya di ike.

23 Ma m̀be arapusiri ha, ha biakutere ndi nke aka ha, we kọrọ ha ihe nile, ka ha ra, bú nke ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye siri ha-ri. 24 Ma m̀be ha nuru ya, ha were otù obi welie olu-ha kpọkue Chineke, si, Onye-nwe-ayi, Gi onwe-gi bu Onye kère elu-igwe na ala na oké osimiri, na ihe nile di ha nime: 25 Onye sitere n'aka Mọ Nsọ, site

n'onu nna-ayi Devid onye nējere Gi ozi, si,

N'ihī gini ka mba nile mere oké nkpọtụ,

Ndi nile di n'uwa nātughari kwa ihe-efu uche?

26 Ndi-eze uwa guzoro onwe-ha n'otù, Ndi-isi zuko-kwa-ra,

Imegide Onye-nwe-ayi, na imegide Kraist-Ya:

27 n'ihī na ọ bu ezie na nime obodo a Herod na Pōntiōs Pailat, ha na ndi mba ọzọ na ndi Israel nile, zuko imegide Onye Nso ahu nējere Gi ozi, bú Jisus, onye I tere manu n'isi, 28 ka ha me ihe nile, ka ha ra, bú nke aka-Gi na izu-Gi buru uzọ ka aka ka ha pura. 29 Ubu a, Onye-nwe-ayi, le kwa iba-nba-ha anya: nye kwa ndi-oru-Gi ike ka ha were nkwa-okuw nile kwue okwu-Gi, 30 n'iseti aka-Gi ime ka aru madu di ike; ka ewe me kwa ihe-iriba-ama na ọlu-ebube site n'aha Onye Nso ahu nējere Gi ozi, bú Jisus. 31 Mbe ha riosiri atiri, ewe me ka ebe ha no na nzuko me nkpatu; ha nile we juputa na Mo Nso, we were nkwa-okuw nekwa okwu Chineke.

32 Ma ọra ndi kwere na Kraist nwere otu obi na otu nkpuru-obi: ọ digh kwa otu onye n'etiti ha nasi na ihe ọ bula nime ihe nile ọ nwere bu nke aka ya; kama ha nweko ihe nile. 33 Ọ bu kwa ike uku ka ndi-ozī ji aba ama-ha bayere nbilite-n'onwu nke Onye-nwe-ayi Jisus: oké amara dikwasi-kwa-ra ha nile. 34 N'ihī na ọ digh kwa onye ọ bula n'etiti ha nkpá nkpá: n'ihī na ka ha ra, bú ndi nwere ala ma-ọbu ulo, ha nre ha, weta onu-ahia nile nke ihe nile erere, 35 tobo ha n'ukwu ndi-ozī: ewe neké oké enye ha nile n'otu n'otu, dika ọ di onye ọ bula nkpá.

36 Ma Josef, onye ndi-ozī kpo-kwa-ra Banabas, (nke bu, ma asugharia ya, Nwa nke nkasi-obi), bú onye Livai, onye Saipros n'omumu-ya, 37 ebe ọ nwere ubi, ọ re ya, weta ego-ya, tobo n'ukwu ndi-ozī.

5 I Ma otu nwoke nke anakpo aha-ya Ananias, ya na Safaira nwunye-ya, rere otu ihe ọ nwere, 2 we debere onwe-ya ufodu nime onu-ahia-ya, nwunye-ya ma-kwa-ra, ọ we weta otu oké, tobo ya n'ukwu ndi-ozī. 3 Ma

Pita siri, Ananias, n'ihī gini ka Setan inejuru obi-gi igwa Mo Nso okwu-ugha, na idebere onwe-gi ufodu nime onu-ahia nke iberibe ala gi? 4 Mbe ọ nanọ, ọ nogidegh n'aka-gi? mbe eresiri ya, ọ digh kwa n'ike-gi? Gini mere i ji tiye ihe a n'obi-gi? Ọ bugh madu ka i gwara okwu-ugha, kama ọ bu Chineke. 5 Ma mbe Ananias nuru okwu ndia ọ da n'ala, kubie ume: ndi nile nke nuru ya we tua oké egwu. 6 Ndi bu umu-okorobia nime ha we bilie, ke ya akwa, ha we bupu ya lie ya.

7 Ma ihe ra ka oge hour atọ gasiri, mbe nwunye-ya batara nime, namatagh ihe emereri. 8 Pita we za ya, si, Gwam, ọ bu ihe ra otu a ka unu rere iberibe ala unu? Ọ si, E, ihe ra otu a. 9 Ma Pita siri ya, Gini mere unu nwere otu olu inwa Mo nke Onye-nwe-ayi? le, ukwu nke ndi liri di-gi di n'onu-uzo, ha gbupu kwa gi. 10 Ọ we da n'ala ngwa ngwa n'ukwu-ya, kubie ume: umu-okorobia ahu we bata, hu ya ka ọ nwuru, ha we bupu ya, lie ya n'akuku di-ya. 11 Nzuko Kraist dum we tua oké egwu, ha na ndi nile ndi nuru ihe ndia.

12 Ma emere otutu ihe-iriba-ama na ọlu-ebube n'etiti ndi-Ju site n'aka ndi-ozī; ha nile were kwa otu obi no n'iba Solomon. 13 Ma nime ndi foduru ọ digh onye ọ bula nwere anya-ike iwere onwe-ya rapara ha n'aru: otu ọ di, ndi-Ju neme ka ha di uku; 14 ewe tukwasi kari nye Onye-nwe-ayi ndi kwere na Ya, igwe madu ma ndikom ma ndinyom; 15 nke mere ka ha nekupu obuna ndi aru nadigh ike, nedebe ha n'ama, tobo ha n'ihe-ndina na ute, ka, mbe Pita naga, ka obuna nani onyinyo-ya we kpuchie otu onye nime ha. 16 Ora madu nke obodo nile di Jerusalem buruburu we nabako kwa, nekuta ndi aru nadigh ike, na ndi ndi-mo nadigh ọcha nesobu: ewe me ka aru-ha nile n'otu n'otu di ike.

17 Ma onye-isi-nchu-aja biliri, ya na ndi nile soro ya (nke bu iru-otu ndi-Sadusi), ha juputa-kwa-ra n'ekworo, 18 ha we tukwasi aka-ha n'aru ndi-ozī, tuba ha n'ulo-nkporo ọra madu. 19 Ma mo-ozī nke Onye-nwe-ayi meghere onu-uzo nile nke ulo-nkporo ahu n'abali, we duputa ha, si, 20 Ganu, guzo, gwa kwa ndi-Ju n'ulo uku Chineke okwu nile

nke Ndu a. 21 Ma m̀be ha nuru nka, ha ba n'ulo uku Chineke m̀be chi nāb̀, we nēzi ihe. Ma onye-isi-nchu-aja biara, ya na ndi soro ya, we kp̀k̀k̀ nǹk̀k̀-ikp̀-aha, na nzuk̀ ndi-okenye umu Israel nile, we ziga n'ulo-nkp̀r̀r̀ ka ekuta ha. 22 Ma ndi nēje ozi ndi biara ahugh ha n'ulo-nkp̀r̀r̀; ha we laghachi, k̀r̀r̀ ha, 23 si, Ayi huru ulo-nkp̀r̀r̀ ka emechisiri ya ike nke-oma, ayi hu-kwa-ra ndi-nche ka ha nēguzo n'onu-uz̀: ma m̀be ayi meghere, ̀ digh onye ̀ bula ayi huru nime ya. 24 Ma m̀be ̀chi-agma nke ulo Chineke na ndi-isi-nchu-aja nuru okwu ndia, ha nwere obi abua nke-uku bayere ha ebe nka gērusi. 25 Ma ot̀ onye biara k̀r̀r̀ ha, si, Le, ndikom ahu unu tub̀ra n'ulo-nkp̀r̀r̀ ǹ n'ulo uku Chineke nēguzo nēzi kwa ndi-Ju ihe. 26 M̀be ahu ̀chi-agma ahu na ndi nēje ozi jere, kuta ha, ma ha ejigh ihe-ike; n'ih i na ha nātu egwu ndi-Ju, ka aghara itu ha nkume. 27 Ma m̀be ha kutasiri ha, ha guzoro ha n'etiti nǹk̀k̀-ikp̀. Onye-isi-nchu-aja we jua ha, 28 si, Ayi nyesiri unu iwu ike ka unu ghara izi ihe n'aha nka: ma le, unu ewerewo ozizi-unu meju Jerusalem, unu nēzube kwa iweta ̀bara Nwoke a tukwasi ayi n'isi. 29 Ma Pita na ndi-oz i zara, si, Ayi aghagh ikweyere Chineke kari madu. 30 Chineke nke nna-ayi-h̀ mere ka Jisus si n'onwu bilie, Onye unu onwe-unu ̀uru, nākwuba Ya n'elu osisi. 31 Onye ahu ka Chineke were aka-nri-Ya welie elu ibu Onye-nd̀ na Onye-nz̀puta, inye Israel nchēghari na ǹaghara nmehie. 32 Ayi onwe-ayi bu kwa ndi-ama nke ihe ndia; M̀ Ns̀ bu kwa onye-ama, Onye Chineke nyere ndi nēkweyere Ya.

33 Ma m̀be ha nuru nka, amapue ha n'obi-ha, ha we zube ihu ha. 34 Ma ot̀ onye biliri na nǹk̀k̀-ikp̀ ahu, b̀ onye-Farisi, aha-ya bu Gameliel, onye nēzi iwu Moses, onye ndi-Ju nile nās̀puru, ̀ we kwue ka akp̀pu madu ahu n'ēzi nwa oge. 35 ̀ we si ha, Ndikom nke Israel, nēzenu onwe-unu n'ihe bayere madu ndia, ihe unu gaje ime. 36 N'ih i na m̀be ub̀chi ndia akērough Teudas biliri, nākp̀ onwe-ya ihe; onye ̀nu-ogugu ndikom, ra ka nǹ madu, dayere ya: onye ̀buru; ndi nile, ka ha ra,

b̀ ndi kweyere ya, we ̀asa, ha we gh̀ ihe-efu. 37 M̀be onye ahu gasiri Judas onye Galili biliri n'ub̀chi odide-aha, me kwa ka uf̀du n'etiti ndi-Ju so ya n'azu: onye ahu la-kwa-ra n'iyi; ewe chusa ndi nile, ka ha ra, b̀ ndi kweyere ya. 38 M'si kwa unu ub̀ a, Wepunu aka n'aru madu ndia, rapu-kwa-nu ha: n'ih i na ̀ buru na iz̀ a ma-̀bu ̀lu a sitere n'aka madu, agākwatu ya n'ala: 39 ma ̀ buru na o sitere n'aka Chineke, unu agagh-apu ikwatu ha n'ala; ka aghara ihu unu dika ndi nālu kwa ̀g̀ megide Chineke ma elegh anya. 40 Ha we kweyere ya: m̀be ha kp̀siri ndi-oz i biakute ha, ha pia ha ihe, nye ha iwu ka ha ghara ikwu okwu n'aha Jisus, ha we rapu ha ka ha la. 41 Ya mere ha siri n'iru nǹk̀k̀-ikp̀ ahu la, nānuri na aguru ha na ndi kwesiri ka eme ha ihe-ihare n'ih i Aha ahu. 42 Ma kwa-ub̀chi, n'ulo uku Chineke na n'ulo nke aka ha, ha adigh-arapu izi ihe na izisa ozi oma Jisus, na ̀ bu Kraist.

6 1 Ma na m̀be ahu, m̀be ndi nēso uz̀ Jisus nāba uba, ndi-Ju nāsu asusu Grik malitere itamu megide ndi-Hibru, n'ih i na elefuru ndinyom-ha ndi di-ha nwuru anya n'ije-oz i, b̀ ikere ndi Kraist ̀k̀, kwa-ub̀chi. 2 Ndi-oz i iri na abua ahu we kp̀ ̀ra ndi nēso uz̀ Jisus biakute ha, si, ̀ digh ut̀ ka ayi rapu okwu Chineke, jere table ozi. 3 Kama, umu-nna-ayi, ch̀putanu n'etiti unu ndikom asa ndi àbara ha ezi amā, ndi juputara na M̀ Ns̀ na amam-ihe, ndi ayi gēme ndi-isi n'̀lu a di nkpā. 4 Ma ayi onwe-ayi gāǹgidesi ike n'ekpere-ayi, na n'ije ozi okwu Chineke. 5 Okwu ahu we t̀ ̀ra ha nile ut̀: ha we r̀puta Stifen, b̀ nwoke nke juputara n'okwukwe na M̀ Ns̀, ya na Filip, na Pr̀k̀r̀s, na Naikanoa, na Taimon, na Pamenas, na Nikolas, b̀ onye Antiok nke nēso uz̀ ndi-Ju: 6 ndi ha guzoro n'iru ndi-oz i: m̀be ha kpesiri ekpere, ha we bikwasi ha aka n'isi.

7 Okwu Chineke we nāga n'iru; ̀nu-ogugu nke ndi nēso uz̀ Jisus nāba kwa uba na Jerusalem ri nne; ok̀ igwē ndi-nchu-aja nāna kwa okwukwe ahu nti.

8 Ma Stifen, ebe o juputara n'amara na ike, ̀ nālu ok̀ ̀lu-ebube na ihe-iriba-ama di iche iche n'etiti ndi-Ju. 9 Ma uf̀du biliri n'etiti ndi sitere

n'ulo-nzukọ nke anākpọ ulo-nzukọ nke ndi-Libatin, na nke ndi Sairini, na nke ndi Aleksandria, na nke ndi sitere na Silisia na Esia, ha na Stifen nājurita onwe-ha ajuju. 10 Ha enwegh kwa ike iguzogide amam-ihe na Mọ Nsọ o ji ekwu okwu. 11 Mbe ahu ha jiri aghughọ we rọputa ndikom, ndi siri, Ayi anuwo ya ka o nēkwu okwu nēkwulu Moses na Chineke. 12 Ha we kpalie ndi-Ju, na ndi-okenye, na ndi-ode-akwukwọ, we biakwasi ya, jide ya, kubata ya na nnọkọ-ikpé, 13 we guzo ndi-āmá ugha, ndi si, Nwoke a arapugh ikwu okwu megide ebe nsọ a, na iwu-ayi: 14 n'ihì na ayi anuwo ya ka ọ nāsì, na Jisus nka, bú Onye Nazaret, gākwatu ebe a, nwo kwa ọme-n'ala nile nke Moses rara nye ayi n'aka. 15 Ndi nile ndi nọduru na nnọkọ-ikpé ahu, mbe ha legidere ya anya, ha we hu iru-ya dika ọ bu iru mọ-ozì.

7 1 Onye-isi-nchu-aja we si, Ìhe ndia di otú a? 2 Ọ we si,

Umu-nnam na ndi bu nnam, nurunu. Chineke nke ebube mere ka nna-ayi Abraham hu Ya anya, mbe ọ nọ na Mesopotemia, mbe o kēbigh na Heran, 3 Ọ we si ya, Si n'ala-gi na n'etiti ikwugi pua, bia n'ala ahu nke M'gēgosi gi. 4 Mbe ahu o siri n'ala ndi Kaldea puta, we biri na Heran: mbe nna-ya nwuru, Chineke we me ka o site n'ebe ahu bia biri n'ala nka, nke unu onwe-unu bi nime ya ubu a: 5 ma Ọ nyegh ya alanketa nime ya, é-è, Ọ nyegh ya ebe izokwasi ukwu-ya: Ọ we kwe nkwa na Ọ gēwere ya nye ya, na nkpuru-ya soro ya n'azu, ka ọ buru ihe ha nwere, mbe ọ kādigh nwa ọ muru. 6 Ma Chineke kwuru okwu otú a, na nkpuru-ya gānọ dika ndi-obia n'ala nābugh nke aka ha, na ndi ala ahu gēme kwa ha ka ha buru ndi-orù, me kwa ha ihe ọjọ, nnù arọ. 7 Mba ahu nke ha gābu orù-ha ka Mu onwem gēkpe kwa ikpé, ka Chineke kwuru: mbe ihe ndia gasiri ha gāputa kwa, kpe-kwa-ram n'ebe a. 8 Ọ we nye ya ọbuba-ndu nke obibi-úgwù: otú a Abraham we mua Aisak, we bì ya úgwù n'ubochi nke-asatọ; Aisak we mua Jakob, Jakob we mua nna uku ayi iri na abua. 9 Nna uku ahu, ebe ha nēkwu Josef ekworo, ha we re ya ga n'Ijìpt: ma Chineke nọyere ya, 10 weputa kwa ya

na nkpaḅu-ya nile, nye kwa ya amara na amam-ihe n'iru Fero eze Ijìpt; ọ we me ya onye-isi Ijìpt na ulo-ya dum. 11 Oké unwu we dikwasi Ijìpt na Kenean dum, ya na oké nkpaḅu: nna-ayi-hà ahugh ihe gēju ha afọ. 12 Ma mbe Jakob nuru na ọka di n'Ijìpt, ọ we zipu nna-ayi-hà na mbu. 13 Na nke mere ya ubọ abua ewe me ka umu-nne Josef mara Josef; ewe me ka ndi-arụ Josef puta ihè nye Fero. 14 Josef we ziga, kpọ Jakob, bú nna-ya, na ikwu-ya nile, ka ha biakute ya, ọgu madu atọ na iri na ise. 15 Jakob we ridata n'Ijìpt; ọ we nwua, ya onwe-ya, na nna-ayi-hà; 16 ewe būru ha gabiga n'ofè rue Shekem, tọḅọ ha n'ìlì ahu nke Abraham were ọnu-ahia n'ọla-ọcha go n'aka umu Hemoa nime Shekem. 17 Ma mbe oge nkwa ahu nēru nso, nke Chineke kwere Abraham, ndi-Ju gara n'iru ba kwa uba n'Ijìpt, 18 rue mbe eze di iche biliri ibu eze Ijìpt, onye nāmatagh Josef. 19 Onye ahu were aghughọ meso ndi-arụ-ayi, me kwa nna-ayi-hà ihe ọjọ, ka ha we tufue umu ọhu ha ka aghara ime ka ha di ndu. 20 N'oge ahu ka amuru Moses, ọ we ma nma nke-uku; ewe zua ya ọnwa atọ n'ulo nna-ya: 21 ma mbe etufuru ya, nwa-nwayi Fero paliri ya, zua ya ka ọ buru nwa ya onwe-ya nwere. 22 Ewe zì Moses ihe n'amam-ihe nile nke ndi Ijìpt; ọ we di ike n'okwu-ya na ọlu-ya nile. 23 Ma mbe o rubere ọgu arọ abua, ileta umu-nne-ya, bú umu Israel, batara n'obi-ya. 24 Ma mbe ọ hiuru otú onye nime ha ka anēmejọ, ọ lubara ya ọgù, we kpeputa onye anēmeḅu, ebe o tìḅuru onye Ijìpt: 25 ma ọ chère na umu-nne-ya ghotara na Chineke nēsi n'aka-ya enye ha nzọputa; ma ha aghotagh. 26 N'ubochi soni ọ we me ka ha hu ya anya mbe ha nālu ọgù, ọ we mebe ka ha dirita n'udo, si, Ndikom, unu bu umu-nne; gini mere unu nēmejorita onwe-unu? 27 Ma onye nēmejọ ibe-ya nupuru ya, si, Onye mere gi ka i buru onye-isi na onye-ikpé n'ebe ayi nọ? 28 Ọ bu ibum ka gi onwe-gi nāchọ, dika i buru onye Ijìpt nyahuru? 29 Moses we ọalaga n'okwu a, we nọ dika ọbia n'ala Midian, ebe ọ muru umu-ndikom abua. 30 Mbe ọgu arọ abua zuru, ewe me ka ọ hu mọ-ozì n'ọhia nke ugwu Sainai, n'ire ọku nime

osisi ntà. 31 Ma m̀be Moses huru ya, ihe ọ́ huru juru ya anya: ma m̀be ọ́ nābiaru nso ikiri ya, olu nke Onye-nwe-ayi dara, 32 si, Mu onwem bu Chineke nke nna-gi-hà, Chineke nke Abraham, na nke Aisak, na nke Jekob. Aru we ma Moses jijiji, ọ́ nwegh kwa anya-ike ikiri. 33 Onye-nwe-ayi we si ya, Tọ́pu akpukpọ́-ukwu n'ukwu-gi abua: n'ih na ebe i nēguzo bu ala nsọ́. 34 N'ezie ahuwom ihe ọ́ọ́ anēme ndim nke di n'Ijpt, anuwokwam isu-udò-ha, M'we ridata iweputa ha: ubu a bia kwa, M'gēziga gi n'Ijpt. 35 Moses nka, onye ha juru aju, si, Onye mere gi ka i buru onye-isi na onye-ikpé? onye a ka Chineke ziteworo ibu onye-isi, ibu kwa onye-ǹhaputa, ya na aka m̀ọ́-ozu ahu nke emere ka ọ́ hu ya n'osisi ntà ahu. 36 Nwoke a duputara ha, m̀be ọ́ lusiri ọ́lu-ebube di iche iche na ihe-iriba-ama di iche iche n'Ijpt, na nime Oké Osimiri Uhie, na nime ọ́hia ọ́gu arọ́ abua. 37 Onye a bu Moses ahu, onye siri umu Israel, Chineke gēme ka Onye-amuma, Nke di ka mu onwem, biliere unu site n'etiti umu-nne-unu. 38 Nwoke a bu onye nānọ́ri nime nzukọ́ n'ọ́hia, ya na m̀ọ́-ozu ahu nke gwara ya okwu n'ugwu Sainai, na nna-ayi-hà: onye nara okwu di ndu nke si n'ọ́nu Chineke puta inye ayi: 39 onye nna-ayi-hà nāchọgh ina nti, kama ha nupuru ya n'ebe ha nọ́, we laghachi azu n'Ijpt n'obi-ha, 40 nāsi Eron, Mere ayi chí ndi ganēje n'iru ayi: n'ih na Moses a, onye duputara ayi n'ala Ijpt, ayi amatagh ihe mere ya. 41 Ha we kpua nwa-ehi n'ubọ́chi ahu, we butere arusi ahu ihe ichu aja. we n̄uria n'ọ́lu aka-ha. 42 Ma Chineke chighariri, we rara ha nye ikpere usu ihe di n'elu-igwe; dika edeworo ya n'akwukwọ́ ndi-amuma, si,

Ọ́ di anu eburu ebu na aja unu wetaram

Ọ́gu arọ́ abua n'ọ́hia, unu ulu Israel?

43 Unu we palie ulu-ikwū nke Mọ́lọ́k, Na kpakpando nke chí ahu, bú Refan,

Ihe-atù unu mere ikpọ́ isi ala nye ha:

M'gēme kwa ka unu je biri n'ofè Babilon.

44 Nna-ayi-hà nwere ulu-ikwū nke àmà

n'ọ́hia, dika Ọ́ kara àkà, bú Onye gwara Moses, ka ọ́ me ya ka ọ́ di ka ihe-atù nke ọ́ hururi. 45 Nke, m̀be o ruru ha aka, nna-ayi-hà na Joshua bubatara, m̀be ha natara ala nke mba nile ahu, ndi Chineke nupuru n'iru nna-ayi-hà, rue ubọ́chi Devid; 46 onye huru amara n'iru Chineke, we riọ́ ichotara Chineke nke Jekob ebe-obibi. 47 Ma Solomon wuru Ya ulu. 48 Otú ọ́ di, Onye kachasi ihe nile elu adigh-ebe n'ulo eji aka wu; dika onye-amuma siri,

49 Elu-igwe bu oche-ezem,

Uwa bu kwa ihe-ǹhakwasi-ukwu nke ukwum abua:

Aha ulu gini ka unu gēwurum? ka Onye-nwe-ayi kwuru:

Ma-ọ́bu gini bu ebe izu-ikem?

50 Ọ́ bugh akam mere ihe ndia nile?

51 Ndi kwesiri olu ike na ndi anēbigh úgwù n'obi na nti, unu onwe-unu nālu ọ́gù megide Mọ́ Nsọ́ m̀be nile: dika nna-unu-hà mere, otú ahu ka unu onwe-unu nēme. 52 Onye nime ndi-amuma ka nna-unu-hà nēsobugh? ha we ọ́ue ndi buru uzọ́ kwusa okwu bayere ọ́bibia nke Onye czi omume ahu; Onye unu onwe-unu ghọ́rọ́ ubu a ndi rara Ya nye na ndi buru Ya: 53 unu ndi natara iwu ahu dika enyere ya site n'aka ndi-m̀ọ́-ozu, ma unu edebegh ya.

54 Ma m̀be ha nuru ihe ndia, ewe mapue ha n'obi-ha, ha we takwasi ya ikekere ezé-ha. 55 Ma, ebe o juputara na Mọ́ Nsọ́, ọ́ legide anya n'elu-igwe, we hu ebube Chineke, na Jisus ka Ọ́ nēguzo n'aka-nri Chineke, 56 ọ́ we si, Le, anamahu elu-igwe ka emegheworo ha, na Nwa nke madu ka Ọ́ nēguzo n'aka-nri Chineke. 57 Ma ha were oké olu ti nkpu, kpuchi kwa aka na nti-ha, were otú obi nukwasi ya; 58 ha we tupu ya n'obodo, tu kwa ya nkume: ndi-àmà we wusa uwe-ha n'ukwu otú nwa-okorọ́bia anákpọ́ Sọ́l. 59 Ha we tua Stifen nkume, ka ọ́ nākpọ́ku Onye-nwe-ayi, nāsi, Onye-nwe-ayi Jisus, nara m̀m nke-ọ́ma. 60 Ọ́ we ọ́u ikperè n'ala, were kwa oké olu ti nkpu, si, Onye-nwe-ayi, atukwasila nmehie a n'isi-ha. M̀be o kwusiri okwu a, o we da n'ura.

8 I Ma ọ́bubu-ya di Sọ́l ezi nma.

Oké nsọ́bu we puta n'ubọ́chi ahu megide nzukọ́ Kraist di na Jerusalem;

ha nile we ɓasasia n'ala Judia na Sameria dum, ma-ɔbugh ndi-ozì. 2 Ndikom ufodu ndi nātu egwu Chineke we lie Stifen, kwa-kwa-ra ya oké ákwá. 3 Ma Sọl nēsòbu nzukọ Kraist nke-uku, nābà n'ulo nile n'otù n'otù, ọ nādọkpụ kwa ndikom na ndinyom we rara ha nye ka atubà ha n'ulo-nkpọrọ.

4 Ya mere ndi ɓasara jeghariri nēzisa ozi ọma, bú okwu Chineke. 5 Filip we rida n'obodo Sameria, kwusara ha Kraist-ayi. 6 Ígwè madu nile we were otù obi nāna nti ihe nile Filip nēkwu, mɓe ha nuru, hu kwa ihe-iriba-ama ọ nēme. 7 N'ihì na site n'aru ọtutu ndi nwere ndi-mọ nādigh ọcha ka mọ ahu putara, nēwere oké olu ti nkpu: eme-kwa-ra ka aru ọtutu madu di ike, bú ndi akuku-aruhā nwuru anwu, na ndi dara ngwurọ. 8 Oké ọnù we di n'obodo ahu.

9 Ma otù nwoke di, Saimon bu aha-ya, onye n'oge gara aga nēme mɓasi n'obodo ahu, nēme kwa ka ibobo nwua mba Sameria n'aru, nāsi na ya onwe-ya bu onye uku: 10 onye ha nile, site n'onye ntà rue onye uku nāna nti, si, Onye a bu ike ahu nke Chineke nke anākpọ Ike Uku. 11 Ha we nāna ya nti, n'ihì na ọ wereri mɓasi-ya nile me ka ibobo nwua ha n'aru n'oge di anya. 12 Ma mɓe ha kwere Filip ka o nēzisa ozi ọma bayere ala-eze Chineke na aha Jisus Kraist, ewe me ha baptism, ma ndikom ma ndinyom. 13 Saimon onwe-ya we kwere kwa: mɓe emesiri ya baptism, ọ we nọgidesi ike n'ebe Filip nọ; mɓe ọ nāhu na anēme ihe-iriba-ama na oké ọlu di ike di iche iche, ibobo we nwua ya n'aru.

14 Ma mɓe ndi-ozì ndi nọ na Jerusalem nuru na Sameria anarawori okwu Chineke nke-ọma, ha zigara ha Pita na Jọn: 15 ndi, mɓe ha ridatara, ha kpere ekpere bayere ha, ka ha we nara Mọ Nsọ: 16 n'ihì na ọ kādakwasigh n'isi onye ọ bula n'etiti ha: ọ bu nání na emere ha-ri baptism ibà n'aha Onye-nwe-ayi Jisus. 17 Mɓe ahu ha bikwasiri ha aka-ha n'isi, ha we nara Mọ Nsọ. 18 Ma mɓe Saimon huru na anēnye Mọ Nsọ site n'ibikwasi aka nke ndi-ozì, ọ chere ego n'iru ha, 19 si, Nye-kwa-num ike a, ka, onye ọ

bula m'gēbikwasi akam abua n'isi, ka ọ we nara Mọ Nsọ. 20 Ma Pita siri ya, Ka ọla-ọcha-gi so gi la n'iyì, n'ihì na i chère na i gānata onyinye Chineke site n'ego. 21 I nwegh òkè ma-ọbu ihenketa n'okwu a: n'ihì na obi-gi ezigh ezi n'iru Chineke. 22 Ya mere chēgharia n'obi ọjọ gi a, riọ Onye-nwe-ayi, ma elegh anya agāɓaghara gi èchìchè obi-gi. 23 N'ihì na ahurum na i nọ n'òlùlù ilu na aɓu nke ajo omume. 24 Saimon we za, si, Unu onwe-unu riọrọm Onye-nwe-ayi, ka ihe ọ bula nime ihe unu kwuworo ghara ibiakwasim.

25 Ya mere, mɓe ha dusiri ọdu kwu kwa okwu Onye-nwe-ayi, ha laghachiri na Jerusalem, nēzisa kwa ozi ọma nye ọtutu obodo ntà ndi Sameria.

26 Ma mọ-ozì nke Onye-nwe-ayi gwara Filip okwu, si, Bilie, nāga n'akuku Ndida rue uzọ nke si na Jerusalem arida rue na Geza: uzọ ahu bu ọhia. 27 Ọ we bilie ga: ma le, otù nwoke nke Etiopia, bú onozì nke di ike nke-uku n'okpuru Kandesi, eze-nwayi ndi Etiopia, onye emere onye-isi àkù-ya nile, onye biarari na Jerusalem ikpọ isi ala nye Chineke; 28 ọ we nālaghachi, nānọdu kwa n'ubọ-ala-ya, nāgu kwa akwukwọ Aisaia onye-amuma. 29 Mọ Nsọ we si Filip, Jekuru ubọ-ala ahu, nọnyaba kwa ya nso. 30 Filip we ɓakuru ya, we nu ya ka ọ nāgu akwukwọ Aisaia onye-amuma, ọ we si, Í nāmata ihe i nāgu? 31 Ọ si, É-è, n'ihì na m'gēsi aña pu imata, ma ọ buru na ọ digh onye gēdum? Ọ we riọ Filip ka ọ rigota, ka ya na ya nọdu. 32 Ma ibe ihe edeworo n'akwukwọ nsọ nke ọ nāgu bu nka,

Esekpuru Ya, dika aturu, je ọbubu;
Dika nwa-aturu da-kwa-ra ọbì n'iru
onye nākpacha ya aji,

Otú a ka Ọ nādigh-asaghe ọnu-Ya:

33 Ewepuru ikpé-Ya nime ọnọdu-Ya di ala:

Ọnye gākọ ọbọ-Ya?

N'ihì na anēwepu ndu-Ya n'uwa.

34 Onozì ahu we za Filip, si, Ariọm i, ọnye ka onye-amuma nka nēkwu okwu a bayere? ọ bu ya onwe-ya ma-ọbu onye ọzọ di iche? 35 Filip we saghe ọnu-ya, zì ya ozi ọma Jisus, nāmālite site n'ihe a edeworo n'akwukwọ nsọ. 36 Ma mɓe ha nāga n'uzọ, ha biaruru otù miri;

onozi ahu we si, Le, miri; gini nānapu imem baptism? 37 Filip we si ya, Q buru na i ji obi-gi dum we kwere, agēme gi. Q we za, si, Ekwerem na Jisus Kraist bu Okpara Chineke. 38 Q we kwue ka ubo-ala-ya guzo: ha abua we rida na miri, ma Filip ma onozu ahu; q we me ya baptism. 39 Ma mbe ha siri na miri rigota, Mo nke Onye-nwe-ayi wepuru Filip; onozu ahu ahugh kwa ya ozu, n'ihu na q naga n'uzo-ya nanuri onu. 40 Ma ahuru Filip n'Azotus: mbe q nāgabiga o nēzisa kwa ozi qma gwa ndi obodo ahu nile, rue mbe q biaruru Sisaria.

9 1 Ma Sol, ebe q nēwere iba-nba na oḅuḅu ku ume megide ndi nēso uzō Onye-nwe-ayi rue ubu a, q jekuru onye-isi-nchu-aja, 2 riō akwukwo-ozu n'aka-ya igaru Damaskos inye ndi ulo-nzukō, ka q gābu, ma asi na q chotara ndi q bula di n'Uzo a, ma-ḅbu ndikom ma-ḅbu ndinyom, ka q we dokpuru ha n'abu bia Jerusalem. 3 Ma mbe q nāga, o rue na q nābiaru Damaskos nso: na mberede ihe si n'elu-igwe buru ya amuma buruburu: 4 q we da n'ala, nu otu olu ka q nāsi ya, Sol, Sol, gini mere i nēsoḅum? 5 Q we si, I bu Onye, Onye-nwe-ayi? Q si, Mu onwem bu Jisus, Onye gi onwe-gi nēsoḅu: 6 ma bilie, ba nime obodo, agāgwa gi ihe i nāghagh ime. 7 Ndikom ndi soro ya n'ije we guzo apugh ikwu okwu, ebe ha nānu olu ahu, ma ha ahugh onye q bula. 8 Sol we si n'ala bilie; ma mbe anya-ya saghere, q hugh ihe q bula; ha we jide ya n'aka duru ya, we dubata ya na Damaskos. 9 Q hugh kwa uzō ubochi atō, q digh kwa ihe o nēri ma-ḅbu nke q nānu.

10 Ma otu onye nke nēso uzō Jisus nō na Damaskos, aha-ya bu Ananias; Onye-nwe-ayi we si ya n'ohu, Ananias. Q we si, Le, mu onwem, Onye-nwe-ayi. 11 Onye-nwe-ayi we si ya, Bilie, ga rue amā nke anākpō Amā Eguzoziri, chō kwa n'ulo Judas otu onye aha-ya bu Sol, onye Tasos: n'ihu na le, q nēkpe ekpere; 12 q hu-kwa-ra otu nwoke, aha-ya bu Ananias, ka q nābata, nēbikwasi kwa ya aka-ya aḅua n'isi, ka ewe me ka q hu uzō. 13 Ma Ananias zara, si, Onye-nwe-ayi, anurum n'onu otutu madu ihe bayere nwoke a, ka ha ra, bu aḅo ihe q mere ndi

nsō Gi na Jerusalem: 14 n'ebe a ka q nwe-kwa-ra ike site n'ebe ndi-isi-nchu-aja nō ike ndi nile nākpōku aha-Gi abu. 15 Ma Onye-nwe-ayi siri ya, Ga: n'ihu na onye ahu bu ihe-olu arōputara nyem, ka o buru aham che n'iru mba ozō na ndi-eze, na umu Israel: 16 n'ihu na Mu onwem gēgosi ya ka ha ra, bu ahuhu nile q nāghagh ihu n'ihu aham. 17 Ananias we je, ba n'ulo ahu; q we bikwasi ya aka-ya abua n'isi, si, Sol, nwa-nnam, Onye-nwe-ayi, bu Jisus, Onye mere ka i hu Ya n'uzō i si bia, ezitewom, ka ewe me ka i hu uzō, ka i we juputa kwa na Mo Nso. 18 Ngwa ngwa ihe dika akpirikpa we si n'anya-ya dapu, emekwa-ra ka q hu uzō; q we bilie, eme ya baptism; 19 q we nara nri, ewe me ka q nwe ume.

Ya na ndi nēso uzō Jisus na Damaskos we nō ubochi ufodu. 20 Ngwa ngwa n'ulo-nzukō-ha nile q we nēkwusa Jisus, na Ya onwe-ya bu Okpara Chineke. 21 Ibobo we nwua ndi nile nuru ya n'aru, ha nāsi, Q bugh onye a bu onye mebiri nime Jerusalem ndi nākpōku aha nka? q bia-kwa-rari n'ebe a ime ihe a, bu, ka q we dokpuru ha n'abu je n'iru ndi-isi-nchu-aja. 22 Ma emere Sol ka q nwe kari ike, o nēkwu kwa okwu nke bara ndi-Ju bi na Damaskos ghari, ebe o nēgosi nke-oma na Onye a bu Kraist-ha.

23 Ma mbe otutu ubochi zuru, ndi-Ju bara izu iḅu ya: 24 ma emere ka Sol mara aḅo izu-ha. Ha we nēche kwa onu-uzō-ama nile ehie na abali ka ha we bue ya: 25 ma ndi nēso uzō-ya kuru ya n'abali, weda ya n'ala site na mbidi nke obodo, nārada ya n'abō.

26 Ma mbe q biaruru Jerusalem, q nwara iwere onwe-ya rapara n'aru ndi nēso uzō Jisus: ma ha nile nātu egwu ya, ebe ha nēkwegh na q bu onye nēso uzō Jisus. 27 Ma Banabas jidere ya n'aka, we duru ya jekuru ndi-ozu, koro ha otu q hururi Onye-nwe-ayi n'uzō, ko-kwa-ra ha, si, na Q gwara ya-ri okwu, ya na otu o kwuwarari okwu na Damaskos n'aha Jisus. 28 Ya na ha we nō, q nābata nāpu kwa na Jerusalem, 29 nēkwuwa okwu n'aha Onye-nwe-ayi: q we nāgwa ndi-Ju nāsu asusu Grik okwu, ya na ha nājurita kwa onwe-ha ajuju; ma ha tiyere aka-ha iḅu ya. 30 Ma mbe umu-

nna nime Kraist mazuru ya, ha dudara ya rue Sisaria, we zipu ya igaru Tasos.

31 Ya mere nzukọ Kraist nime Judia na Galili na Sameria dum nwere udo, ebe anēwuli ya elu dika ulo; ọ nāba kwa uba, ebe ọ nāga n'egwu Onye-nwe-ayi na nkasi-obi nke Mọ Nsọ.

32 O rue, m̀be Pita nējezu n'ebe nile, ọ ridakuru kwa ndi nsọ ndi bi na Lida. 33 Ọ we hu n'ebe ahu otù nwoke, aha-ya bu Ineas, onye tọbọrọ arọ asatọ n'ute-ya; n'ihì na akuku-aru-ya nwuru anwu. 34 Pita we si ya, Ineas, Jisus Kraist nēme gi ka aru di gi ike: bilie, dozi kwa ute nke gi. Ngwa ngwa ọ we bilie. 35 Ndi nile bi na Lida na Sheron we hu ya, ndi ahu we chigharikute Onye-nwe-ayi.

36 Ma otù nwayi nke nēso uzọ Jisus nọ na Jọpa, aha-ya bu Tabita, nke anākpọ Dọkas, ma asugharia ya: nwayi a juputara n'ezì ọlu na ọlu ebere nke ọ nēme. 37 Ma ọ ruru n'ubọchi ahu, na aru-ya adigh ike, ọ we nwua: m̀be ha sasiri ya aru, ha tọbọ ya n'ime-ulo di n'elu ulo. 38 Ma ebe Lida di Jọpa nso, ndi nēso uzọ Jisus, ebe ha nuru na Pita nọ n'ebe ahu, ha zigara ya ndikom abua, nāriọ ya, si, Alala azu ibiakute ayi. 39 Pita we bilie so ha je. Ma m̀be ọ biaruru, ha duru ya rigo n'ime-ulo ahu di n'elu ulo: ndinyom nile ndi di-ha nwuru guzo-kwa-ra ya nso nākwa ákwá, nēgosi kwa uwe-ime na uwe ọzọ, ka ha ra, bú nke Dọkas nēme m̀be ya na ha nọ. 40 Ma Pita chupuru ha nile n'ezì, we ̀bue ikperè n'ala, kpe ekpere; ọ we chigharia n'ebe ozu ahu di, si, Tabita, bilie. Nwayi ahu we saghe anya-ya; m̀be ọ huru Pita, ọ we nọlie. 41 Ọ we nye ya aka-ya, palie ya elu; m̀be ọ kpọsiri ndi nsọ na ndinyom ndi di-ha nwuru, ọ che ya na ndu n'iru ha. 42 Ewe mara ya na Jọpa dum: ọtutu madu we kwere n'Onye-nwe-ayi. 43 Ọ we rue, na ọ nọgidere ọtutu ubọchi na Jọpa n'ulo otù onye, bú Saimon, onye nēdozi akpukpọ anu.

10 I Ma otù nwoke nọ na Sisaria, aha-ya bu Kọniliọs, ọchi-agma nāchi ọgu ndi-agma ise nke otù ndi-agma ahu anākpọ otù Itali, 2 onye nāsọpuru Chineke, onye ya na ezì-na-ulo-ya nile nātu kwa egwu Chineke, onye nālu ọtutu ọlu ebere nye ndi-Ju, nēkpe-kwa-ra

Chineke ekpere m̀be nile. 3 Ọ huwara n'ọhù, n'ihe ra ka oge hour nke-iteghete n'ehihie, mọ-ozì nke Chineke, ka ọ nābiakute ya, nāsi kwa ya, Kọniliọs. 4 Ọ we legide ya anya, tu kwa egwu, si, Ọ bu gini, Onye-nwe-ayi? Ọ si ya, Ekpere-gi nile na ọlu ebere gi nile rigoro ibu ihe-ncheta n'iru Chineke. 5 Ubu a ziga kwa ndikom na Jọpa, kpọta otù onye, bú Saimon, onye anākpọ kwa Pita: 6 onye ahu nānọ dika ọbia n'ulo otù onye, bú Saimon, onye nēdozi akpukpọ anu, onye ulo-ya di n'usọ oké osimiri. 7 Ma m̀be mọ-ozì ahu nke gwara ya okwu lasiri, ọ kpọ madu abua nime ndi nējere ya ozi, na otù onye-agma nke nāsọpuru Chineke nime ndi nānọgide ya nso m̀be nile; 8 m̀be ọ kpọsiri ha ihe nile, ọ we ziga ha na Jọpa.

9 Ma n'echi-ya, m̀be ndi ahu nọ n'ije-ha, nābiaru kwa obodo ahu nso, Pita rigoro n'elu ulo ikpe ekpere, n'ihe ra ka oge hour nke-isi: 10 agu we gua ya, ọ we chọ idetu ihe ọnu: ma m̀be ha nēdozi ihe, ihe di ka inyogh biara ya n'anya; 11 ọ we hu elu-igwe ka emeghere ya-ri, ya na otù ihe ka ọ nārida, dika oké ákwá ọcha, anēsi na nkuku anọ eweda ya n'ala: 12 nke anu ukwu anọ na ihe nākpụ akpụ nke ala na anu-ufe nke elu-igwe nile di iche iche di nime ya. 13 Otù olu we bia rue ya nti, si, Pita, bilie; ̀bue, ri kwa. 14 Ma Pita siri, M'gagh-eri ma-ọli, Onye-nwe-ayi; n'ihì na ọ digh m̀be ọ bula m'riri ihe ọ bula nke ruru áru nke nādigh kwa ọcha. 15 Otù olu we bia rue ya nti ọzọ nke ubọ abua, si, Ihe Chineke mere ka ha di ọcha, gi onwe-gi emela ha ihe ruru áru. 16 Ewe me ihe a ubọ atọ: ngwa ngwa ewe nara ákwá ahu rigo n'elu-igwe.

17 Ma m̀be Pita nēnwe obi abua nime onwe-ya ihe ọ gābu, bú ọhù ọ hururi, le, ndikom ahu ndi Kọniliọs zitereri, ebe ha jusiri ajuju ulo Saimon, ha guzoro n'ọnu-uzọ-ama, 18 we kpọ jua ma Saimon, onye anākpọ kwa Pita, nānọ dika ọbia n'ebe ahu. 19 Ma m̀be ọhù ahu nādi n'obi Pita, Mọ Nsọ siri ya, Le, ndikom atọ nāchọ gi. 20 Ma bilie, rida, so ha ga, enwegh uche abua: n'ihì na Mu onwem ezitewo ha. 21 Pita we ridakuru ndikom ahu, si, Le, mu onwem bu onye unu nāchọ: gini bu ihe unu biaworo n'ihì ya? 22 Ha we si,

Koniliọs ọchi-agma nāchi ọgu ndi-agma ise, nwoke bu onye ezi omume nke nātu kwa egwu Chineke, onye mba ndi-Ju dum nāba-kwa-ra ya ezi àmà, ya ka mọ-ozì nke di nsọ duru ọdú site na Chineke, ikpọta gi n'ulo-ya, na inu okwu ufọdu si gi n'ọnu puta. 23 Ya mere ọ kpọbatara ha, le ha ọbia.

Ma n'echi-ya o bilie so ha pua, ufọdu nime umu-nna nime Kraist, bú ndi Jọpa, so-kwa-ra ya je. 24 N'echi-ya ha ba nime Sisaria. Ma Koniliọs nēle anya ha, ọ kpọkọ-kwa-rari ndi-ikwu-ya na ndi-eyi-ya ọ huru n'anya. 25 Ma mbe o ruru na Pita batara, Koniliọs zutere ya, da n'ala n'ukwu-ya, kpọ isi ala nye ya. 26 Ma Pita weliri ya elu, si, Bilie; mu onwem bu kwa madu. 27 Ka ya na ya nākparita uka, ọ ba nime, hu ọtutu madu ndi ọkọrọri: 28 ọ we si ha, Unu onwe-unu mara otú ọ bu ihe nēzigh ezi n'iwu ka nwoke nke bu onye-Ju were onwe-ya rapara n'aru onye mba ọzọ ma-ọbu ijekuru ya; otú ọ di, mu onwem ka Chineke gosiri ka m'ghara ikpọ madu ọ bula ihe ruru áru ma-ọbu ihe nādigh ọcha: 29 n'ihì nka ka m'bia-kwa-ra nārugharigh uka, mbe eji kpọtam. Ya mere anamaju, Okwu gini mere unu ji kpọtam? 30 Koniliọs we si, Ubọchi anọ gara aga, rue oge hour nka, m'nēkpe ekpere n'oge hour nke-iteghete n'ulom; ma le, otú nwoke guzoro n'irum n'uwe nēnwu enwu, 31 si, Koniliọs, anuru ekpere-gi, echeta-kwa-ra ọlu ebere gi nile n'iru Chineke. 32 Ya mere ziga na Jọpa, kpọtara onwe-gi Saimon, onye anākppọ kwa Pita; onye ahu nānọ dika ọbia n'ulo Saimon, bú onye nēdozi akpukppọ anu n'usọ oké osimiri. 33 Ya mere n'otú oge ahu ka m'zigara gi; gi onwe-gi me-kwa-ra nke-ọma na i biawo. Ya mere ubu a ayi onwe-ayi nile nọ n'ebe a n'iru Chineke, inu ihe nile nke Onye-nwe-ayi nyeworo gi n'iwu. 34 Pita we saghe ọnu-ya, si,

N'ezie anamaghọta na Chineke abugh onye nēle madu anya n'iru: 35 kama nime mba ọ bula onye nātu egwu Ya, onye nālu kwa ọlu ezi omume, bu onye Ọ nānara nke-ọma. 36 Okwu nke Ọ zitere umu Israel, nēzisa ozi ọma nke udo site n'ọnu Jisus Kraist (Onye ahu bu Onye-nwe madu nile)—37 akukọ ahu unu onwe-unu matara, nke putara ihè na

Judia dum, nāmálite site na Galili, mbe baptism nke Jọn kwusara gasiri; 38 bú Jisus Nke si na Nazaret puta, otú Chineke were Mọ Nsọ na ike te Ya dika manu-otite: Onye jeghariri nālu ọlu ọma, nēme kwa ka aru di ha ike, bú ndi nile ekwensu mere ha dika onye-nwe-ha; n'ihì na Chineke soro Ya. 39 Ayi onwe-ayi bu kwa ndi-àmà nke ihe nile Ọ mere n'ala ndi-Ju, na nime Jerusalem; Onye ha bu-kwa-ra, nākwuba Ya n'elu osisi. 40 Onye ahu ka Chineke mere ka Ọ si n'ọnwu bilie n'ubọchi nke-atọ, Ọ were kwa Ya nye ka egosi Ya n'ihè. 41 Ọ bugh ndi-Ju nile ka egosiri Ya, kama ọ bu ndi-àmà Chineke buru uzọ rọputa, bú ayi onwe-ayi, ndi soro Ya nēri nānu kwa mbe Ọ siri na ndi nwuru anwu bilie. 42 Ọ we nye ayi iwu ka ayi kwusara ndi-Ju, ka ayi kwusi kwa ike na Onye a bu Onye Chineke kaworo ibu Onye-ikpé nke ndi di ndu na ndi nwuru anwu. 43 Onye ahu ka ndi-amuma nile nābara àmà, na site n'aha-Ya onye ọ bula nke kwere na Ya gānata nbaghara nmehie.

44 Mbe Pita kpu akukọ ndia n'ọnu, Mọ Nsọ dakwasiri ndi nile nuru okwu ahu. 45 Ibobo we nwua ha n'aru, bú ndi kwere na Jisus ndi sitere na ndi obibi-úgwù, ka ha ra, bú ndi soro Pita bia, n'ihì na awusawo-kwa-ra onyinye nke bu Mọ Nsọ n'isi ndi mba ọzọ. 46 N'ihì na ha nānu ka ha nēkwu okwu n'asusu ọzọ di iche iche, nēme kwa ka Chineke di uku. Mbe ahu Pita zara, si, 47 Ọ di onye puru inapu miri, ka aghara ime ndia baptism, ndi natara Mọ Nsọ dika ayi onwe-ayi? 48 Ọ we kwue ka eme ha baptism n'aha Jisus Kraist. Mbe ahu ha riọrọ ya ka ọ nọgide ubọchi ufọdu.

11 1 Ma ndi-ozì na umu-nna nime Kraist ndi nọ na Judia dum nuru na ndi mba ọzọ nara-kwa-ri okwu Chineke nke-ọma. 2 Mbe Pita rigotara Jerusalem, ndi sitere na ndi obibi-úgwù we kwugide ya okwu, 3 si, I bakuru ndikom ndi anēbigh úgwù, so ha rie ihe. 4 Ma Pita malitere, we kọrọ ha okwu ahu n'usoro, si, 5 Mu onwem nọ n'obodo Jọpa nēkpe ekpere: m'we hu ọhù nime inyogh, otú ihe ka ọ nārida, dika oké ákwà ọcha nke anēsi n'elu-igwe were nkuku anọ eweda n'ala; ọ we bia

rue ọbunà n'ebe m'no: 6 mbe m'legidere ya anya, m'we tugharia uche, hu anu ukwu anọ di n'uwa na anu-phia na ihe nākpụ akpu na anu-ufe nke elu-igwe nile di iche iche. 7 M'we nu kwa otù olu ka ọ nāsīm, Pita, bilie; ọue, ri kwa. 8 Ma asirim, M'gagh-eri ma-ọli, Onye-nwe-ayi: n'ihī na ọ digh mbe ọ bula ihe ọ bula nke ruru árú ma-ọbu nke nādigh ọcha bára n'ọnum. 9 Ma otù olu zara nke ubò abua site n'elu-igwe, si, Ihe Chineke mere ka ha di ọcha, gi onwe-gi emela ha ihe ruru árú. 10 Ewe me nka ubò atọ: ewe dọlie ha nile ọzọ n'elu-igwe. 11 Ma le, n'otù oge ahu ndikom atọ guzoro n'iru ulo nke ayi nọ nime ya, ebe esiri na Sisaria ziterem ha. 12 Mọ Nsọ we gwam ka m'so ha, ghara ime onwem di iche. Umu-nna-ayi isi ndia we sokwam; ayi we ba n'ulo nwoke ahu: 13 ọ we kọrọ ayi otù ọ hururi mọ-ozī ka ọ guzoro n'ulo-ya, nāsi kwa, Ziga na Jọpa, kpọta Saimon, onye anākpọ kwa Pita; 14 onye gāgwa gi okwu ufọdu, nke agēji zọputa gi, gi onwe-gi na ẹzi-na-ulo-gi nile. 15 Ma mbe m'malitere ikwu okwu, Mọ Nsọ dakwasiri ha, dika ọ dakwasi-kwa-ra ayi na mbu. 16 M'we cheta okwu Onye-nwe-ayi, otù Ọ siri, N'ezie Jọn jiri miri me baptism; ma agēji Mọ Nsọ me unu onwe-unu baptism. 17 Ya mere ọ buru na Chineke nyere ha onyinye ra ka nke Ọ nye-kwa-ra ayi, mbeayi kwere n'Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, Mù onwem bu onye ipu ibochi Chineke? 18 Ma mbe ha nuru ihe ndia, ha kpuchiri ọnu-ha, we nye Chineke otuto, si, Ya mere ọ bu kwa ndi mba ọzọ ka Chineke nyere nchēghari nke nēdubà na ndu.

19 Ya mere ndi ọsara site na nkpa ọbu nke putara n'ihī Stifen jeruru Finisia, na Saipros, na Antiok, ha adigh-agwa onye ọ bula okwu Chineke ma-ọbugh nāni ndi-Ju. 20 Ma ufọdu di n'etiti ha, ndikom nke Saipros na Sairini, ndi, mbe ha biaruru Antiok, ha gwa kwa ndi-Grik okwu ahu, nēzisa ozi ọma nke Onye-nwe-ayi Jisus. 21 Aka Onye-nwe-ayi we so ha: oké igwè ndi kwere we chigharikute Onye-nwe-ayi. 22 Akukọ bayere ha we ba na nti nzukọ Kraist di na Jerusalem: ha we zipu Banabas ije rue Antiok: 23 onye, mbe ọ biaruru, mbe ọ hu-kwa-ra amara Chineke, ọ

nuria; ọ we riọ ha nile, ka ha zube n'obi-ha inogide n'ebe Onye-nwe-ayi nọ: 24 n'ihī na ọ bu ezi nwoke, juputa kwa na Mọ Nsọ na okwukwe: ewe tukwasi oké igwè madu nye Onye-nwe-ayi. 25 Ọ we pua je Tasos ichọ Sol: 26 mbe ọ chọtara ya, ọ we kuru ya bia Antiok. Ọ we rue, na ọbunà ogologo otù arọ ha zukorọ na nzukọ Kraist, zi kwa oké igwè madu ihe; na ọ bu kwa n'Antiok ka eburu uzọ kpọ ndi nēso uzọ Jisus ndi-Kristian.

27 Ma na mbe ahu ndi-amuma ufọdu siri na Jerusalem ridata n'Antiok. 28 Ma otù onye nime ha, aha-ya bu Agabos, biliri, we gosi site na Mọ Nsọ na oké unwu gaje ida n'elu-uwa dum madu bi: nke putara n'oge Klodios. 29 Ndi nēso uzọ Jisus, onye ọ bula ka ihe ọ nwere ra, we zube izigara umu-nna nime Kraist ndi bi na Judia ihe iyere ha aka: 30 nke ha me-kwa-ra, nēzigara ndi-okenye site n'aka Banabas na Sol.

12 1 Ma dika n'oge ahu Herod, bu eze, tukwasiri aka-ya n'aru madu ufọdu nime nzukọ Kraist ime ha ihe ọjọ. 2 Ọ we were mma-agma ọue Jemes nwanne Jọn. 3 Ma mbe ọ huru na ọ di ndi-Ju utọ, ọ we jidekwasi Pita. Ubochi ahu bu ubochi achicha ekogh-eko. 4 Mbe ọ jidesiri ya, ọ tubà ya n'ulo-nkpọrọ, we rara ya nye n'aka ndi-agma iri na isi iche ya anọ anọ; nēzube ikuputa ya nye ndi-Ju mbe ememe ngabiga gasiri. 5 Ya mere edebere Pita n'ulo-nkpọrọ: ma nzukọ Kraist nēkpegidesi ekpere ike nye Chineke n'ihī ya. 6 Ma mbe Herod gaje ikuputa ya, n'otù abali ahu Pita nāraru ura n'etiti ndi-agma abua, eji nkpọrọ abua ke ya a ọbu: ndi-nche ndi nọ n'iru ọnu-uzọ nēchebe ulo-nkpọrọ. 7 Ma le, mọ-ozī nke Onye-nwe-ayi guzoro ya nso, ihè nwu-kwa-ra n'ime-ulo nke ulo-nkpọrọ: ọ we tie Pita aka n'akuku, kpote ya, si, Bilie ọsọsọ. Nkpọrọ-ya abua we dapu n'aka-ya abua. 8 Mọ-ozī ahu we si ya, Ke ihe-ọkiké n'ukwú-gi, yiri kwa akpukpọ-ukwu sandal gi. Ọ we me otù ahu. Ọ we si ya, Bokwasi uwe uku gi n'aru-gi, sokwam. 9 Ọ we pua, so ya; ma ọ matagh na ọ bu ezie, bú ihe emere site n'aka mọ-ozī, kama ọ nēchè na ọ nāhu ọhù. 10 Ma mbe ha gasiri ndi-nche mbu na ndi-nche nke-abua, ha biaruru

onu-uzo-ama igwè ahu nke esi abà nime obodo; nke meghere onwe-ya nye ha: ha we pua, gabiga n'otù uzò ntà; ngwa ngwa mọ-ozì ahu we pua n'ebe ọ nọ. 11 Mbe Pita mara onwe-ya, ọ si, Ubu a ka m'matara n'ezie, na Onye-nwe-ayi ziputara mọ-ozì-Ya, weputam n'aka Herod, ya na ile-anya nile nke ndi-Ju. 12 Mbe ọ ghotasiri ihe ahu, ọ bia rue ulo Meri nne Jon onye akpo-kwa-ra Mak; ebe otutu madu zukorori nekpe kwa ekpere. 13 Ma mbe ọ kuru aka n'onu-uzo nke onu-uzo-ama, otù nwa-aboghò, aha-ya bu Roda, biara ina nti. 14 Ma mbe ọ matara olu Pita, ọ meghegh onu-uzo-ama n'ihì onù, ma ọ babara nime ulo, korò ha na Pita guzoro n'iru onu-uzo-ama. 15 Ma ha siri ya, Anya adigh gi nma. Ma o nekwasì ike na ọ bu otù a. Ha we si, Ọ bu mọ-ozì-ya. 16 Ma Pita nakugide aka n'onu-uzo: mbe ha megheghe, ha hu ya, ibobo we nwua ha n'aru. 17 Ma mbe o kpukpusiri ha aka ikpuchi onu-ha, ọ korò ha otù Onye-nwe-ayi duputara ya-ri n'ulo-nkpòrò. Ọ si, Korò Jemes na umu-nna-ayi ihe ndia. Ọ we pua, ga ebe di ichè. 18 Ma mbe chi borò, ọ bugh nkpasu ntà putara n'etiti ndi-agma, ihe mere Pita. 19 Mbe Herod chosiri ya, ma ọ chotagh ya, ọ kpe ndi-nche-ya ikpè, nye iwu ka ewe dupu ha ibu ha. Ọ we si na Judia ridata na Sisaria, we nógide n'ebe ahu.

20 Ma Herod nēbu agha nke-uku megide Taia na Saidon n'obi-ya: ha we were otù obi biakute ya; mbe ha mesiri Blastos eyi-ha, nke bu onye nēle ime-ulo-ndina nke eze anya, ha we riọ ka udo di n'etiti ha, n'ihì na esi n'ala nke eze ahu azù ala-ha. 21 N'ubochi akara aka Herod we yikwasi uwe nke eze, nokwasi n'ochè-ikpè, gwa ha okwu. 22 Ora madu we tie nkpu, si, Ọ bu olu chi, ọ bugh kwa olu nke madu. 23 Ngwa ngwa mọ-ozì nke Onye-nwe-ayi we tie ya ihe, n'ihì na ọ nyegh Chineke otuto ahu: ikpuru we tabue ya, ọ we kubie ume.

24 Ma okwu Chineke nāga n'iru, nāba kwa uba.

25 Banabas na Sol we si na Jerusalem laghachi, mbe ha jezuru ozi-ha, nekuru Jon nke akpo-kwa-ra Mak ka ya na ha yikò je.

13 1 Ma ndi-amuma na ndi-ozizi di n'Antiok, nime nzuko Kraist di n'ebe ahu, bu Banabas, na Simeon onye anakpo Naiga, na Lusios onye Sairini, na Manaen onye azukoro ya na Herod, bu tetrarch, na Sol. 2 Ma mbe ha nefe Onye-nwe-ayi ofufe, nebu kwa onu, Mo Nso siri, Kewaputaram Banabas na Sol ilu qlu nke M'kpoworo ha ka ha lua. 3 Mbe ahu, mbe ha busiri onu kpe kwa ekpere bikwasi kwa ha aka n'isi, ha we zipu ha.

4 Ya mere ndi ahu, ebe Mo Nso zipuru ha, ha ridata na Selcucia; ha we site n'ebe ahu ba n'ubo je Saipros. 5 Mbe ha ruru Salamis, ha we kwusa okwu Chineke n'ulo-nzuko nile nke ndi-Ju: ha nwe-kwa-ra Jon dika onye nejere ha ozi. 6 Mbe ha gabigasiri n'agwe-etiti ahu dum rue Pafos, ha hu otù nwoke nke bu onye-mbasi, onye-amuma ugha, onye-Ju, aha-ya bu Bajisus; 7 onye ya na onye-isi no, bu Saios Polos, nwoke nwere nghota. Onye ahu kpotara onwe-ya Banabas na Sol, we cho inu okwu Chineke. 8 Ma Elimas, bu onye-mbasi ahu, (n'ihì na otù a ka aha-ya di ma asugharia ya), neguzogide ha, nacho uzo iduhie onye-isi ahu n'okwukwe-ayi. 9 Ma Sol, onye anakpo kwa Pol, ebe o juputara na Mo Nso, ọ legidere ya anya. 10 si, Gi onye juputara n'aghughò nile na ihe nile joburu onwe-ya, gi nwa ckwensu, gi onye-iro ezi omume nile, i gagh-arapu ikwahie uzo nile eguzoziri nke Onye-nwe-ayi? 11 Ubu a, le, aka Onye-nwe-ayi di kwa n'aru gi, i gekpu kwa isi, nahugh anyanwu nwa oge. Ngwa ngwa alulu na ochichiri dakwasiri ya; ọ we nejeghari nacho ndi gejide ya n'aka idu ya. 12 Mbe ahu onye-isi ahu, mbe ọ huru ihe meworo, ọ kwere, ebe ibobo ozizi nke Onye-nwe-ayi nwuru ya n'aru.

13 Pol-ha we si na Pafos nupu ubo, bia rue Paga di na Pamfilia: Jon we rapu ha, laghachi na Jerusalem. 14 Ma ha onwe-ha sitere na Paga gabiga, bia rue Antiok di na Pisidia; ha we ba nime ulo-nzuko-ha n'ubochi-izu-ike, we nodu aia. 15 Ma mbe agusiri akwukwo iwu na ndi-amuma, ndi-isi ulo-nzuko ahu zigara ha ozi, si, Umu-nnc-ayi, ọ buru na unu uwere okwu nkasi-obi igwa ndi-

ayi, kwuenu. 16 Pọl we bilie, kpukpu kwa aka, si,

Ndikom nke Israel, na ndi nātu egwu Chineke, nurunu. 17 Chineke nke ndi nka, bụ Israel, rọputara nna-ayi-hà, we welie ndi Israel elu m̀be ha nọ dika ọbia n'ala Ijipt, Ọ were kwa ogwe-aka di elu duputa ha nime ya. 18 Oge ra ka ọgu arọ abua Ọ we nānagide omume-ha n'ọhia. 19 M̀be Ọ wedasiri mba asa n'ala Kenean, Ọ me ka ha keta ala-ha, ihe ra ka nnù arọ na ọgu arọ abua na iri: 20 m̀be ihe ndia gasiri Ọ nye ha ndi-ikpè rue oge Samuel, bụ onye-amuma. 21 Emesia ha riọ ka enye ha eze: Chineke we nye ha Sọl nwa Kish, nwoke nke sitere n'ebo Benjamin, onye chiri eze ọgu arọ abua. 22 M̀be Ọ wepusiri ya, Ọ welie Devid ibu eze-ha; onye Ọ ọa-kwa-ra àmà, si, Achọtawom Devid nwa Jesi, nwoke nke di ka obim si achọ, onye gēme ihe nile M'nāchọ. 23 Site na nkpuru nwoke a ka Chineke wetara Israel Onye-nzọputa, bụ Jisus, dika nkwa-Ya si di; 24 m̀be Jọn buru uzọ kwusa baptism nke nchēghari nye ndi Israel nile, m̀be Ọ kābatagh. 25 Ma m̀be Jọn nābazu ọsọ-ya, ọ si, Gini ka unu nēchè na abum? Mu onwem abugh Ya. Kama, le, otù Onye nābia n'azum, Onye m'nēkwesigh itọpu akpukpọ-ukwu nke ukwu-Ya. 26 Umu-nnem, umu eriri Abraham, na ndi di n'etiti unu nātu egwu Chineke, ọ bu ayi onwe-ayi ka eziputara okwu nke nzọputa nka. 27 N'ihì na ndi bi na Jerusalem, na ndi-isi-ha, ebe ha nāmatagh Ya, na olu ndi-amuma nke anāgu n'ubọchi-izu-ike nile, ha mezuru ha n'ima Ya ikpè. 28 Ọ bu ezie na ha ahugh ihe ọ bula kwesiri ọnwu n'aru Ya, ma ha riọrọ Pailat ka ebue Ya. 29 M̀be ha mezuru ihe nile edeworo n'akwukwọ nsọ bayere Ya, ha si n'osisi ahu wedata Ya, tọbọ Ya n'ili. 30 Ma Chineke mere ka Ọ si na ndi nwuru anwu bilie: 31 ewe me ka ha hu Ya ọtutu ubọchi, bụ ndi soro Ya si na Galili rigoro Jerusalem, ndi buru ndi-Ju ndi-àrà-Ya ubu a. 32 Ayi onwe-ayi nēzi kwa unu ozi ọma nke nkwa ahu ekwere nna-ayi-hà, 33 na Chineke emezuwo nka n'ebe umu-ayi nọ, ebe Ọ mere ka Jisus bilie; dika edewo-kwa-ra ya n'abù ọma nke-abua, si, Ọkparam ka Gi onwe-gi bu, Mu onwem amuwo Gi ta. 34 Ma

na Ọ mere ka Ọ si na ndi nwuru anwu bilie, ọ digh na Ọ gaje ilaghachi n'ire-urè ọzọ, Ọ kwuwo otù a, si, M'gēnye unu ihe nile di ọcha nke kwesiri ntukwasi-obi nke ekwere Devid na nkwa. 35 N'ihì na Ọ nāsi kwa n'abù ọma di ichè, I gaghenye Onye nke Gi di ọcha n'obi ka Ọ hu ire-urè. 36 N'ihì na Devid, m̀be ọ jesiri ọbọ-ya ozi, o sitere n'izù Chineke da n'ura ọnwu, ewe tọbọ ya n'ebe nna-ya-hà nọ, ọ we hu ire-urè: 37 ma Onye ahu Chineke mere ka Ọ bilie ahugh ire-urè. 38 Ya mere maranu nka, umu-nnem, na anēsite n'ọnu Onye a kwusa ǹbaghara nmehie nile nye unu: 39 ọ bu kwa nime Onye a ka anāgu onye ọ bula nke kwere na Ya n'onye ezi omume n'ihè nile, nke anāpugh igu unu na ndi ezi omume na ha nime iwu Moses. 40 Ya mere lezienu anya, ka ihe ahu ghara ibiakwasi unu, nke ekwuwo n'akwukwọ ndi-amuma, si,

41 Lenu, ndi-nlèl-anya, ka o ju kwa unu anya, ka ekpochapu kwa unu; N'ihì na ọlu ka Mu Onwem nālu n'ubọchi-unu,

Ọlu unu nāgagh-ekwe ma-ọli ọ buru na onye ọ bula kọrọ unu akukọ-ya.

42 M̀be ha nāpu, ha we riọ ka agwa ha okwu ndia n'ubọchi-izu-ike soni. 43 Ma m̀be nzukọ ahu lasasiri, ọtutu madu n'etiti ndi-Ju, na n'etiti ndi nēso uzọ ndi-Ju ndi nātu egwu Chineke, soro Pọl na Banabas: ndi nāgwa ha okwu, nēme kwa ha ka ha kweye inọgide n'amara nke Chineke.

44 Ma n'ubọchi-izu-ike soni ọ fọduru ihe ntà ka obodo ahu nile zukọ inu okwu Chineke. 45 Ma m̀be ndi-Ju huru igwè madu ahu, ha juputara n'ekworo, we nēkwugide ihe nile Pọl nēkwu, ha nēkwulu kwa ha. 46 Pọl na Banabas we kwuwa okwu, si, Ọ di nkpa ka eburu uzọ gwa unu okwu Chineke. Ebe unu nēnupu ya n'aru-unu, nēkpe kwa onwe-unu ndi nēkwesigh ndu ebigh-ebi, le, ayi gaje ichighari gwa ndi mba ọzọ okwu. 47 N'ihì na otù a ka Onye-nwe-ayi nyeworo ayi iwu, si,

Edebewom I ka I buru ihè nke mba nile,

Ka I we di inye nzọputa rue nsọtu uwa.

48 Ma m̀be ndi mba ọzọ nuru nka, ha nūria, nye kwa okwu Chineke otuto: ha

we kwere na Jisus, ka ha ra, bú ndi edoro inata ndu ebighe-ebi. 49 Ewe nēbu okwu Onye-nwe-ayi jezu ala ahu dum. 50 Ma ndi-Ju kwaliri ndinyom nātu egwu Chineke, bú ndi anāsopuru, na ndi-isi obodo ahu, ha we kpalie nsoḅu megide Pól na Banabas, we chupu ha n'ókè-ala-ha. 51 Ma ha rupuru ájá nke ukwu-ha megide ha, we bia rue Aikoniom. 52 Ndi nēso uzọ Jisus we juputa n'òntù na Mọ Nsọ.

14 I Ọ we rue n'Aikoniom, na ha abua bákọrọ n'ulo-nzukọ nke ndi-Ju, we kwue okwu n'uzọ nke mere ka oké igwè madu, ma ndi-Ju ma ndi-Grik, kwere na Jisus. 2 Ma ndi-Ju ndi nēkweyegh kpaliri nkpuru-obi ndi mba ọzọ, me ka ha jọ njọ n'ebe umu-nna nime Kraist nọ. 3 Ya mere ha nọgidere n'ebe ahu oge di anya, nēkwuwa okwu nime Onye-nwe-ayi, Onye nābara okwu amara-Ya àmà, ebe Ọ nēnye ka eme ihe-iriba-ama na ọlu-ebube di iche iche site n'aka-ha. 4 Ma ọra obodo ahu kewara: ufodu we nọ n'akuku ndi-Ju, ufodu nọ kwa n'akuku ndi-ozì Jisus. 5 M̀be ndi mba ọzọ, na ndi-Ju kwa, ha na ndi-isi-ha, nukọtara ime ha ihe-ihere, na itu ha nkume, 6 ha we mata, ́alaga n'obodo nke Laikaonia, bú Listra na Dabe, na ala di ha buruburu: 7 n'ebe ahu ka ha nēzisa kwa ozi ọma.

8 Ma na Listra otù nwoke nānọdu ala, nke ukwu-ya abua nēnwegh ike, bú onye-ngwurọ site n'afọ nne-ya, onye ọ digh m̀be ọ bula ọ jereri ije. 9 Onye a nuru Pól ka o nēkwu okwu: onye, ebe ọ legidere ya anya, ebe ọ hu-kwa-ra na ọ nwere okwukwe agēji zọputa ya, 10 ọ were oké olu si, Bilie, guzo ọtọ n'ukwugi abua. Ọ we wulie je kwa ije. 11 M̀be igwè madu nile huru ihe Pól mere, ha welie olu-ha, nāsi n'asusu Laikaonia, Chi-ayi ridatakuru ayi n'oyiyi madu. 12 Ha we kpọ Banabas, Jupita; kpọ kwa Pól, Makuri, ebe ya onwe-ya bu onye-isi nēkwu okwu. 13 Onye-nchu-aja nke Jupita, nke ulo nsọ ya di n'iru obodo ahu, we sekputa ehi weta kwa okoko-osisi n'ọnu-uzọ-ama obodo, ya na igwè madu ahu we chọ ichu aja. 14 Ma m̀be ndi-ozì ahu, bú Banabas na Pól, nuru ya, ha dọwa uwe-ha, we pua ́abà n'etiti igwè madu ahu, nēti nkpu, 15 nāsi, Ndikom, gini mere unu nēme ihe ndia? Ayi

onwe-ayi bu kwa madu yiri unu n'aru-ayi, ayi nēzi kwa unu ozi ọma, ka unu si n'ihe-efu ndia chigharikute Chineke Nke di ndu, Onye kère elu-igwe na ala na oké osimiri, na ihe nile di ha nime: 16 Onye n'ọbọ nile gara aga kwere ka mba nile nāga n'uzọ nile nke aka ha. 17 Otú ọ di, Ọ rapugh Onwe-ya nēnwegh ihe-àmà, ebe Ọ nēme ezi ihe, nēnye kwa unu miri-ozuzo na oge nkpuru site n'elu-igwe, nēmeju obi-unu n'ihe-ọzüzü na ọntù. 18 Ma n'ikwu okwu ndia ọ di ha ike ibochi igwè madu nile ka ha ghara ichu aja nye ha.

19 Ma ndi-Ju siri n'Antiok na Aikoniom bia rue ebe ahu: m̀be ha rafusiri igwè madu nile, ha tua Pól nkume, dọkpupu ya n'azu obodo, nēché na ọ nwuru anwu. 20 Ma m̀be ndi nēso uzọ Jisus guzoro ya buruburu, o bilie, ba nime obodo: n'echi-ya ya na Banabas we pua ga Dabe. 21 M̀be ha zisasiri ozi ọma gwa ndi obodo ahu, me kwa ọtutu madu ka ha buru ndi nēso uzọ Jisus, ha laghachi na Listra, na Aikoniom, na Antiok, 22 nēme ka nkpuru-obi ndi nēso uzọ Jisus guzosie ike, nāriọ ha ka ha nọgide n'okwukwe-ayi, nēgosi kwa na ayi aghagh isite n'otutu nkpaḅu ba n'ala-eze Chineke. 23 M̀be ha rọputasiri ndi-okenye nime nzukọ Kraist nile n'otù n'otù nye ha, were kwa obubu-ọnu kpe ekpere, ha we rara ha nye n'aka Onye-nwe-ayi, bú Onye ha kwcereri na Ya. 24 Ha we gabiga n'etiti Pisidia, bia rue Pamfilia. 25 M̀be ha kwusiri okwu Chineke na Paga, ha ridata n'Atalala; 26 ha we si n'ebe ahu ba n'ubọ je Antiok, nke esitereri na ya rara ha nye n'amara nke Chineke ilu ọlu nke ha luzuru. 27 M̀be ha ruru, me kwa ka nzukọ Kraist zukọta, ha we kọrọ ha ihe nile, ka ha ra, bú nke Chineke soro ha me, kọ-kwa-ra ha na Ọ meghereri ọnu-uzọ okwukwe nye ndi mba ọzọ. 28 Ha na ndi nēso uzọ Jisus we nọgide ọ bugh nwa oge.

15 I Madu ufodu we si na Judia ridata we zì umu-nna nime Kraist ihe, si, Ọ buru na ebighe unu úgwù dika ọme-n'ala nke Moses nyere si di, apugh izọputa unu. 2 Ma m̀be nkewa na ajuju nādigh ntà diri Pól na Banabas imegide ha, ndi Kraist we dozie ka Pól na Banabas, na ufodu ndi ọzọ n'etiti ha,

rigoro Jerusalem jekuru ndi-ozì na ndi-okenye bayere ajuju a. 3 Ya mere, m̀be nzukọ Kraist dupusiri ha n'ije-ha, ha gabigara n'etiti Finisia, gabiga kwa n'etiti Sameria, nākọ akukọ nchighari nke ndi mba ọzọ: ha nēme kwa ka oké ọ̀nù diri umu-nna nime Kraist nile. 4 M̀be ha ruru Jerusalem, nzukọ Kraist na ndi-ozì na ndi-okenye we nara ha nke-oma, ha we kọrọ ha ihe nile, ka ha ra, bú nke Chineke soro ha me. 5 Ma ufọdu nime irọ-otù ndi-Farisi ndi kwere na Jisus biliri, si, Aghagh ibi ha úgwù, na inye ha iwu ka ha debe iwu Moses.

6 Ndi-ozì na ndi-okenye we zukọ ile okwu a. 7 M̀be ha juritarari onwe-ha ọtutu ajuju, Pita we bilie, si ha,

Umu-nnam, unu onwe-unu mara na site n'ubochi mbu Chineke roputara n'etiti unu, ka ndi mba ọzọ we site n'ọnum nu okwu nke ozi oma ahu, kwere kwa. 8 Chineke, Onye mara obi madu, we bara ha amà, ebe Ọ nyere ha Mọ Nsọ, dika Ọ nye-kwa-ra ayi onwe-ayi; 9 ọ digh kwa oké Ọ kpara n'abata ayi na ha, ebe Ọ mere ka obi-ha di ọcha site n'okwukwe. 10 Ya mere, ubu a, gini mere unu nānwa Chineke, n'ikoye yoke n'olu ndi nēso uzọ Jisus, nke ma nna-ayi-hà ma ayi onwe-ayi nēnwegh ike ibūru? 11 Kama ayi kwere na agāzọputa ayi site n'amara Onye-nwe-ayi Jisus, n'otù aka ahu dika ha onwe-ha.

12 Ora ha nile we kpuchie ọnu-ha; ha we nuru okwu Banabas na Pọl ka ha nakọ akukọ ihe-iriba-ama na ọlu-ebube nile, ka ha ra, bú nke Chineke mere n'etiti ndi mba ọzọ site n'aka-ha. 13 M̀be ha kpuchiri ọnu-ha, Jemes we za, si,

Umu-nnam, nurunu olum: 14 Simeon kọrọ otù Chineke buru uzọ leta ndi mba ọzọ, isi n'etiti ha weputara aha-Ya otù ndi. 15 Nka na okwu ndi-amuma nwe-kwa-ra otù olu; dika edeworo n'akwukwọ nsọ, si,

16 M̀be ihe ndia gasiri M'gālaghachi, M'gāma kwa ulo-ikwū nke Devid ọzọ, nke daworo ada; Ọ bu kwa ebe-ya nile akwaturu akwatu ka M'gēwu ọzọ, M'gēme kwa ka o guzozie ọzọ:

17 Ka ndi fọduru n'etiti madu we chọ Onye-nwe-ayi, Ha na mba nile, ndi aguru aham,

18 Ka Onye-nwe-ayi kwuru, Onye nēme ka amara ihe ndia site na nmalite oge a.

19 N'ihì nka uche nke mu onwem bu, ka ayi ghara isoḅu ndi si n'etiti ndi mba ọzọ chigharikute Chineke; 20 kama ka ayi zigara ha akwukwọ-ozì, ka ha rapu ihe ruru árú nke arusi nile, na ikwa-iko, na anu anyaburu anyabụ, na ọbara. 21 N'ihì na Moses site n'ọḅọ mbu nile nwere n'obodo dum ndi nēkwusa ya, ebe anāgu ya n'ulo-nzukọ nile ubochi-izuike dum.

22 M̀be ahu ọ di ndi-ozì na ndi-okenye nma, ha na nzukọ Kraist dum, irọputa ndikom ufọdu nime ha, na iziga ha n'Antiok, ha na Pọl na Banabas; bú Judas anākpọ Basabas, na Sailas, ndikom bu ndi-isi n'etiti umu-nna nime Kraist: 23 ha site-kwa-ra n'aka-ha de akwukwọ, si, Ndi-ozì na umu-nna-unu, bú ndi-okenye. nēdegara umu - nna - ayi akwukwọ, bú ndi sitere na ndi mba ọzọ, ndi bi n'Antiok na Siria na Silisia, ayi nēkele unu: 24 Ebe ayi nuru na ufọdu ndi siri n'etiti ayi pua were okwu me ka obi lọ unu miri, nēmebi nkpuru-obi-unu; bú ndi ayi nēnyegh ihe ọ bulan'iwu; 25 ọ di ayi nma, ebe ayi biaworo nwe otù obi, irọputa ndikom na iwere ha zigara unu, ha na Banabas na Pọl, ndi ayi huru n'anya, 26 ndi raraworo ndu-ha nye n'ihì aha Onye-nwe-ayi Jisus Kraist. 27 Ya mere ayi ezitewo Judas na Sailas, ndi ha onwe-ha gākọ-kwa-ra unu otù ihe ndia n'okwu ọnu. 28 N'ihì na ọ di Mọ Nsọ nma, di kwa ayi onwe-ayi nma, ka ayi ghara ibo unu ibu arọ kari ihe ndia di nkpa: 29 ka unu rapu ihe nile achuru n'aja nye arusi, na ọbara, na anu anyaburu anyabụ, na ikwa-iko; ọ buru na unu edebe onwe-unu ghara imetu ihe ndia aka, ọ gādiri unu nma. Jisienu ike.

30 Ya mere, m̀be ezipusiri ha, ha ridatara n'Antiok; m̀be ha mesiri ka ọra madu zukọ, ha nye ha akwukwọ-ozì ahu. 31 M̀be ha gusiri ya, ha nūria n'ihì nkasi-obi di ya. 32 Judas na Sailas, ebe ha onwe-ha bu kwa ndi-amuma, ha we were ọtutu okwu kasie umu-nna ahu obi, me kwa ka obi-ha guzosie ike. 33 M̀be ha nọdusiri n'ebe ahu oge ufọdu, ewe si n'ebe umu-nna ahu nọ zilaga ha n'udo lakuru ndi ziputara ha-

ri. 34 Ma otù ọ di, ọ di Sailas nma ka ọ nọgide n'ebe ahu. 35 Ma Pọl na Banabas nọgidere n'Antiok, nēzi nēzisa kwa ozi ọma, bú okwu nke Onye-nwe-ayi, ha na ọtutu ndi ọzọ kwa.

36 Mbe ubochi ufodu gasiri Pọl we si Banabas, Ka ayi jeghachi ubu a leta umu-nna-ayi n'obodo nile n'otù n'otù ebe ayi kwusara okwu Onye-nwe-ayi, ka ayi we le otù ha nēme. 37 Banabas we zube ikuru kwa Jọn, onye anākpọ Mak, ka ya na ha yikọ je. 38 Ma ọ digh Pọl nma ka ha kuru onye ahu ka ya na ha yikọ je, bú onye si na Pamfilia rapu ha laghachi, ghara iso kwa ha je ọlu-ha. 39 Oké iwe we puta n'etiti ha, nke mere ka ha kewa otù onye n'ebe ibe-ya nọ, Banabas we kuru Mak nye onwe-ya, we ba n'ubọ je Saiprọs; 40 ma Pọl rọputara Sailas, we pua, mbe umu-nna nime Kraist rarasiri ya nye n'amara Onye-nwe-ayi. 41 Ọ we gabiga nime Siria na Silisia, nēme ka nzukọ Kraist guzosie ike.

16 1 Ọ we biaru kwa Dabe na Listra: ma le, otù onye nke nēso uzọ Jisus nọ n'ebe ahu, aha-ya bu Timoti, nwa nke otù nwayi Ju onye kwere na Jisus; ma nna-ya bu onye-Grik. 2 Umu-nna nime Kraist ndi bi na Listra na Aikoniom bara onye ahu ezi àmà. 3 Nwoke a ka Pọl chọrọ ka o so ya pua; ọ we were ya bi ya úgwù n'ihì ndi-Ju ndi nọ n'ebe ahu: n'ihì na ha nile matara na nna-ya bu onye-Grik. 4 Mbe ha nāgabiga n'obodo nile, ha we nēnye n'aka-ha iwu ahu idebe, bú nke ndi-ozì na ndi-okenye nọ na Jerusalem nyererì. 5 Ya mere anēnye nzukọ Kraist ike n'okwukwe-ayi, ọnu-ọgugu-ha nābabiga kwa uba ókè kwa-ubochi.

6 Ha we nāgabiga n'ala Frijia na Galetia, ebe Mọ Nsọ bochiri ha ikwu okwu Chineke n'Esia; 7 mbe ha biara na ncherita-iru Misia, ha we nwa iga na Bitinia; ma Mọ nke Jisus ekwegh ha; 8 ha we gabiga akuku Misia, we ridata na Troas. 9 Ewe me ka Pọl hu ọhù n'abali; Otù nwoke, bú onye Masedonia, nēguzo, nāriọ ya, si, Gabita na Masedonia, yere ayi aka. 10 Mbe ọ husiri ọhù ahu, ngwa ngwa ayi we chọ uzọ ipu ka ayi ba na Masedonia, ebe ayi sikwutara n'obi-ayi na Chineke kpọrọ ayi-ri izi ha ozi ọma.

11 Ya mere ayi siri na Troas nupu ubọ, we ga otù iru rue Samotresi, n'echiya ayi we rue Neapolis; 12 ayi we site n'ebe ahu ga rue Filipai, nke bu otù obodo nke Masedonia, obodo mbu nke akuku ahu, buru kwa colony nke Rom: ayi we nānọgide n'obodo ahu ubochi ufodu. 13 N'ubochi-izu-ike ayi we pua n'ọnu-uzọ-ama obodo ga n'usọ otù osimiri, ebe ayi chere na ebe ekpere di; ayi we nọdu ala, we gwa ndinyom ndi bakorọ okwu. 14 Otù nwayi we nu okwu-ayi, aha-ya bu Lidia, onye nēre ihe eji esiji ákwà ododo, onye obodo Tayataira, onye nātu egwu Chineke: Onye-nwe-ayi we meghe obi-ya, ina nti n'ihe nile Pọl nēkwu. 15 Mbe emere ya na èzi-na-ulo-ya baptism, ọ riọ ayi, si, Ọ buru na unu atulewo na abum onye kwere n'Onye-nwe-ayi, batanu n'ulom, nọgide n'ebe ahu. Ọ we rugide ayi.

16 Ọ we rue, mbe ayi nāga ebe ekpere, na otù nwa-abọghọ onye nwere mọ nke anākpọ Paiton zutere ayi, onye nēwetara ndi-nwe-ya ọtutu urù site n'ibu amuma ugha. 17 Nwayi a nēso ayi na Pọl, nēti nkpu, si, Madu ndia bu ndi-orù Chineke Onye kachasi ihe nile elu, ndi nēkwusara unu uzọ nzọputa. 18 Ma nka ka ọ nēme ọtutu ubochi. Ma Pọl, ebe ike gwuru ya nọ, o chighariri, si mọ ahu, Anamenye gi iwu n'aha Jisus Kraist ka i si nime ya puta. Ọ we puta n'otù oge hour ahu.

19 Ma mbe ndi-nwe-ya huru na olile-anya nke urù-ha alawo, ha jidere Pọl na Sailas, we dọkpuru ha ba n'ọma-ahia n'iru ndi-isi, 20 mbe ha kutasiri ha n'iru ndi-ikpé, ha si, Ndikom ndia, ebe ha bu ndi-Ju, ha nēme ka obi lọ ndi obodo-ayi miri nke-uku, 21 ha nēkwusa kwa ọme-n'ala nke nēzigh ezi n'iwu ka ayi nara, ma-ọbu ime, ebe ayi bu ndi Rom. 22 Igwè ndi ahu we guzo ọtọ n'otù imegide ha: ndi-ikpé we dọwapu uwe-ha, nye kwa iwu ka apia ha utari. 23 Mbe ha tisiri ha ọtutu ihe-otiti, ha tubà ha n'ulo-nkpọrọ, nēnye onye-nche ulo-nkpọrọ iwu ka ọ debe ha nke-ọma: 24 onye, ebe enyere ya-ri iwu di otù a, ọ tubàra ha nime ulo-nkpọrọ di nime, kpọsie ha ọtọsi ike n'ukwu. 25 Ma dika n'etiti abali Pọl na Sailas nēkpe ekpere nābuku kwa Chineke abù, ndi-nkpọrọ we nēge

nti n'olu-ha; 26 na mberede oké ala-oma-jijiji di, nke mere ka nt̄-ala ulo-nkp̄r̄o ma jijiji: ngwa ngwa ̄nu-uz̄o nile we meghe; ābu ndi-nkp̄r̄o nile t̄pu-kwa-ra. 27 Onye-nche ulo-nkp̄r̄o, ebe emere ka ̄ teta n'ura, ebe ̄ hu-kwara ̄nu-uz̄o ulo-nkp̄r̄o ka ha meghegoro, ̄ we miputa mma-agma-ya, gaje ību onwe-ya, ebe ̄ nēchē na ndi-nkp̄r̄o āp̄ap̄uori. 28 Ma P̄l were oké olu ti nkpu, si, Emerula onwe-gi aru: n'ih na ayi nile n̄ n'ebe a. 29 ̄ we rīo ka eweta ̄ku, ̄ we mabà nime, da n'iru P̄l na Sailas, ka aru nāma ya jijiji, 30 ̄ we kuputa ha, si, Ndi-nwe-ayi, gini di nkpa ka m'me ka ewe z̄oputam? 31 Ha we si, Kwere n'Onye-nwe-ayi Jisus, agāz̄oputa kwa gi, gi onwe-gi na ez̄i-na-ulo-gi. 32 Ha we gwa ya okwu Onye-nwe-ayi, ya na ndi nile n̄ n'ulo-ya. 33 ̄ we kuru ha n'ot̄u oge hour nke abali ahu, sa ̄nyā ihe-otiti-ha; ngwa ngwa ewe me ya baptism, ya onwe-ya na ndi-ya nile. 34 ̄ we kugo ha n'ulo-ya, d̄ba ihe-oriri n'iru ha, obi nāt̄o kwa ya ut̄o nke-uku, ya na ez̄i-na-ulo-ya nile, ebe ̄ kwere Chineke.

35 Ma m̄be chi b̄r̄o, ndi-ikp̄e zitere ndi-̄chi-utari-ha, si, Rapu ndikom ahu ka ha la. 36 Onye-nche ulo-nkp̄r̄o ahu we k̄r̄o P̄l okwu ndia, si, Ndi-ikp̄e ezitewo ka arapu unu la: ya mere putanu ūbu a, la kwa n'udo. 37 Ma P̄l siri ha, Ha piara ayi ihe n'iru ̄ra madu, nāmagh ayi ikp̄e, ̄ bu ezie na ayi bu ndi Rom, ha we tubà ayi n'ulo-nkp̄r̄o; hà nāchupu kwa ayi ūbu a na nzuzo? ha agagh-eme ya ma-̄li; kama ka ha onwe-ha bia duputa ayi. 38 Ndi-̄chi-utari ahu we k̄r̄o ndi-ikp̄e okwu ndia: ha we tua egwu, m̄be ha nuru na ha bu ndi Rom; 39 ha we bia rīo ha; m̄be ha duputasiri ha, ha we kpere ha ka ha si n'obodo-ha pua. 40 Ha we si n'ulo-nkp̄r̄o-ahu puta, ba n'ulo Lidia: m̄be ha husiri umu-nna nime Kraist, ha kasie ha obi, we pua.

17 I Ma m̄be ha gabigasiri n'Amfipolis na Apolonia, ha biaruru Tesalonaika, ebe ulo-nzuk̄o ndi-Ju di: 2 P̄l, dika ̄ nēme m̄be dum, we bakuru ha, ogologo ub̄ochi-izu-ike at̄o ̄ nāgwa kwa ha okwu site n'ihe edeworo n'akwukw̄o ns̄o, 3 nēmeghe ha, nēche kwa n'iru ndi ahu, na Kraist-

ha aghagh ihu ahuhu, na isi na ndi nwuru anwu bilie; nēgosi kwa na Jisus nka, Onye mu onwem nēkwusara unu, ka o kwuru, bu Kraist ahu. 4 Ewe me ka uf̄odu nime ha kweye, ha we dayere P̄l na Sailas; ha na oké igwē madu n'etiti ndi-Grik ndi nāt̄u egwu Chineke, ̄ digh kwa ndinyom ole-na-ole nime ndinyom ndi bu ndi-isi dayere ha. 5 Ma ndi-Ju, ebe ha nēkwo ekworo, ha kuru aj̄o ndikom uf̄odu nime ndi nēguzo n'efu n'oma-ahia ka ha so ha, ha we kp̄k̄ota igwē madu, me ka obodo ahu tua ūz̄u; ha we biakwasi ulo Jeson, ch̄o uz̄o ikuputa ha n'iru ̄ra madu. 6 Ma m̄be ha nāch̄otagh ha, ha d̄kpuru Jeson na umu-nna nime Kraist uf̄odu ga n'iru ndi-isi obodo, nēti nkpu, si, Ndia, bú ndi kp̄uru elu-uwa dum madu bi iru, ha eruwo kwa n'ebe a; 7 ndi Jeson kp̄bataworo: ndia nile nēmegide kwa iwu nile nke Sisa, ebe ha nāsi na Eze di iche di, bú Jisus. 8 Ha we me ka obi l̄o igwē madu ahu na ndi-isi obodo miri, m̄be ha nuru ihe ndia. 9 M̄be ha mesiri ka Jeson na ndi f̄oduru n̄ n'aka-mbe, ha we rapu ha ka ha la.

10 Ngwa ngwa umu-nna nime Kraist we zipu P̄l na Sailas n'abali igaru Beria: m̄be ha ruru ebe ahu, ha ba nime ulo-nzuk̄o nke ndi-Ju. 11 Ma ndia ka ndi bi na Tesalonaika nma n'obi, ebe ha were obi di ̄ku nile nara okwu ahu nke-oma, nēnyocha ihe nile edeworo n'akwukw̄o ns̄o kwa-ub̄ochi, ma ihe ndia di ot̄u a. 12 Ya mere ̄tutu madu nime ha kwere na Jisus; ̄ digh kwa ole-na-ole kwere n'etiti ndinyom Grik ndi anās̄opuru, na n'etiti ndikom. 13 Ma m̄be ndi-Ju nke Tesalonaika mara na P̄l nēkwusa kwa okwu Chineke na Beria, ha bia-kwa-ra ebe ahu, nākpali igwē madu nile, nēme kwa ka obi l̄o ha miri. 14 M̄be ahu umu-nna nime Kraist we zipu P̄l ngwa ngwa iga rue oké osimiri: ma Sailas na Tim̄oti n̄gidere n'ebe ahu. 15 Ma ndi duru P̄l kuru ya rue Atens: m̄be ha natasiri iwu inye Sailas na Tim̄oti ka ha biakute ya ̄s̄s̄o ka ike-ha ra, ha we la.

16 Ma m̄be P̄l nēche ha n'Atens, oké iwe nēwe m̄o-ya nime ya, m̄be ̄ huru ka obodo ahu juputara n'arusi. 17 Ya mere ̄ nāgwa ndi-Ju na ndi nāt̄u egwu Chineke okwu n'ulo-nzuk̄o, ̄ nāgwa

kwa ndi o nēzute n'oma-ahia okwu kwa-ubochi. 18 Ufodu kwa nime ndi-Epikurean na ndi-Stoik, bú ndi nāhu amam-ihe n'anya, we zute ya. Ufodu we si, Gini ka onye-ekwukwu a nāchọ ikwu? ndi ọzọ nāsi kwa, Ọ di ka onye nēkwusa ndi-mọ nke ala ọzọ: n'ihì na o nēzisa ozi ọma nke Jisus na nbilite-n'ọnwu-Ya. 19 Ha we jide ya, kuru ya je n'iru Areopagos, si, Ayi puru ima ihe ozizi ọhu nka bu, nke i nēkwu? 20 N'ihì na i nēweta na nti-ayi ihe ufodu nke ala ọzọ: ya mere ayi nēzube ima isi ihe ndia. 21 (Ma ndi Atens nile na ndi ala ọzọ ndi nọ dika ọbia n'ebe ahu enwegh oghere ime ihe ọzọ di iche, ma-ọbugh ikwu ma-ọbu inu ihe dikariri ọhu.) 22 Pọl we guzo n'etiti Areopagos, si,

Ndikom nke Atens, n'ihe nile ahuwom na unu nāsopuru ndi-mọ-unu nke-uku. 23 N'ihì na m̀be m'nāgabiga, nēkiri kwa ihe di iche iche unu nāsopuru, m'we hu otù ebe-ichu-aja nke edekwasiri ihe a n'elū ya, ENYERE CHI NKE ANĀMAGH AMA. Ya mere ihe unu nāsopuru nāmagh ama, nka ka mu onwem nēkwusara unu. 24 Chineke Onye kere uwa na ihe nile di nime ya, ebe Ọ bu Onye-nwe elu-igwe na ala, Ya onwe-ya adigh-ebi n'ulo nsọ eji aka wu; 25 ejigh kwa aka madu jere ya ozi, dika ọ nwere ihe ọ bula di Ya nkpà, ebe Ya onwe-ya nēnye madu nile ndu, na ume, na ihe nile; 26 Ọ we site n'otù onye kè mba nile n'otù n'otù nke madu, ka ha biri n'elu uwa nile, m̀be Ọ debesiri oge-ha akaworo àkà na ókè nile nke ebe-obibi-ha; 27 ka ha we chọ Chineke, ma elegh anya ha gāsọ isi, we chọta Ya, ọ bu ezie na Ọ nọgh n'ebe di anya n'aru onye ọ bula nime ayi: 28 n'ihì na ọ bu nime Ya onwe-ya ka ayi nādi ndu, nējeghari kwa, nādi kwa; dika ufodu ọbuná nime ndi nke unu ndi nēme abù kwuoro, si, N'ihì na ayi bu kwa ndi Ọ muru. 29 Ya mere ebe ayi bu ndi Chineke muru, ọ kwesigh ka ayi nēchè na Ihe akporọ Chineke yiri ọla-edo, ma-ọbu ọla-ọcha, ma-ọbu nkume, ihe apiri api site na ñkà na ihe di n'obi madu. 30 Ya mere Chineke lefuru oge nile nke amagh-ihe anya; ma ọbu a Ọ nāgwa madu ka ha nile chēgharia n'ebe nile: 31 ebe Ọ debeworo otù ubochi, nke Ọ gēkpe elu-uwa dum madu bi ikpé n'ezì omume

nime ya site n'aka otù Nwoke Ọ kara àkà; Ọ nye-kwa-ra madu nile ihe ha gēji kwere nka, ebe Ọ mere ka O si na ndi nwuru anwu bilie.

32 Ma m̀be ha nuru okwu bayere nbilite-n'ọnwu nke ndi nwuru anwu, ufodu were ya me ihe-ọchì; ma ndi ọzọ siri, Ayi gānu kwa olu-gi bayere nka ọzọ. 33 Otù a ka Pọl siri n'etiti ha pua. 34 Ma ndikom ufodu rapara n'aru-ya, we kwere na Jisus: n'etiti ha Daionisiyos onye Areopagos di kwa, na otù nwayi, aha-ya bu Damaris, ha na ndi ọzọ.

18 I M̀be ihe ndia gasiri o si n'Atens pua, bia rue Kọrint. 2 Ọ we hu otù onye-Ju, aha-ya bu Akwila, onye Pọntos n'omumu-ya, onye siworori n'Itali bia ọhu, ya na nwunye-ya Prisila, n'ihì na Klōdiyos nyereri iwu ka ndi-Ju nile si na Rom pua: ọ we biakute ha; 3 n'ihì na ya na ha nālu otù ọlun-àkà ahu, ya na ha we nọgide, nālu kwa ọlu; n'ihì na ọlun-àkà-ha bu ikpa ákwà ulo-ikwū. 4 O nēkwu kwa okwu n'ulo-nzukọ ubochi-izu-ike nile n'otù n'otù, we nēme ka ndi-Ju na ndi-Grik kweye.

5 Ma m̀be Sailas na Timoti si na Masedonia ridata, okwu Chineke nēbu Pọl n̄bu n'obi, ọ nāgwasi ndi-Ju ike na Jisus bu Kraist-ha. 6 Ma m̀be ha nēdo onwe-ha n'usoro imegide ya, nēkwulu kwa ya, ọ fecha uwe-ya, si ha, Ọbara-unu di n'isi-unu; mu onwem di ọcha: site n'ubu a m'gagakuru ndi mba ọzọ. 7 Ọ we si n'ebe ahu pua, ba n'ulo otù onye, aha-ya bu Taitos Justos, onye nāsopuru Chineke, onye ulo-ya di ulo-nzukọ ahu ezi nso. 8 Krispos, onye-isi ulo-nzukọ, we kwere n'Onye-nwe-ayi, ya na ezì-na-ulo-ya dum; ọtutu madu n'etiti ndi Kọrint we kwere m̀be ha nuru, ewe me ha baptism. 9 Onye-nwe-ayi we site n'ọhù gwa Pọl okwu n'abali, si, Atula egwu, kama nēkwu, ekpuchi-kwa-la ọnu-gi: 10 n'ihì na Mu onwem nọyere gi, ọ digh kwa onye ọ bula gādakwasi gi ime gi ihe ọjọ: n'ihì na enwerem ọtutu madu n'obodo a. 11 Ọ we nọdu n'ebe ahu otù arọ na ọnwa isi, nēzì okwu Chineke n'etiti ha.

12 Ma m̀be Galio bu onye-isi nke Akaia, ndi-Ju were otù obi guzo imegide Pọl, we kuta ya n'iru oche-ikpé, 13 si, Onye a nārafu madu ka ha sọpuru Chineke n'uzọ megidere iwu-ayi. 14 Ma

mbe Pól gaje isaghe ọnu-ya, Galio siri ndi-Ju, Asi na ọ bu okwu nmejọ ma-ọbu ajoy ihe jọburu onwe-ya, unu ndi-Ju, ọ gēkwesi ka m'ngide unu: 15 ma ọ buru na ha bu ajuju bayere okwu-ọnu di iche iche na aha di iche iche na iwu nke aka unu, unu onwe-unu le ha anya; mu onwem ezubegh ibu onye-ikpé okwu ndia. 16 Ọ we chupu ha n'iru oche-ikpé-ya. 17 Ha nile we jide Sostenis, bú onye-isi ulo-nzukọ, tie ya ihe n'iru oche-ikpé ahu. Ọ digh kwa ihe ọ bula n'ihe ndia meturu Galio n'obi.

18 Mbe Pól nọgidesiri ọtutu ubọchi ọzọ, ọ kele umu-nna nime Kraist ekele ikpe-azu, we si n'ebe ahu ba n'ubọ ije Siria, Prisila na Akwila soro kwa ya; mbe ọ kpachasiri agiri-isi-ya na Kenkrei: n'ih na ọ kwere Chineke nkwa. 19 Ha we rue Efesọs, ọ we rapu ha n'ebe ahu: ma ya onwe-ya batara n'ulo-nzukọ-ha, we gwa ndi-Ju okwu. 20 Ma mbe ha kpere ya ka ọ nọgide oge dikariri anya, ọ kwegh; 21 ma mbe ọ kelesiri ha ekele ikpe-azu, si kwa, M'gālaghachikute unu ọzọ, ma Chineke kwe, o si n'Efesọs nupu ubọ. 22 Mbe ọ puru n'ubọ na Sisaria, ọ rigo kele nzukọ Kraist, we ridata n'Antiok. 23 Mbe ọ nọsiri n'ebe ahu oge ufọdu, ọ pua, we nāgabiga nime ala Galetia na Frijia n'usoro, nēme ka ndi nile ndi nēso uzọ Jisus guzosie ike.

24 Ma otù onye-Ju, aha-ya bu Apłos, onye Aleksandria n'omumu, nke bu onye-ọkà-okwu, biaruru Efesọs; ọ di kwa ike n'ihe nile edeworo n'akwukwọ nsọ. 25 Ejiri okwu-ọnu zí nwoke a uzọ Onye-nwe-ayi; ebe ọ di ọku na mọ-ya, ọ we nēkwu nēzị kwa nke-ọma ihe nile bayere Jisus, ọ bu ezie na ọ mara nání baptism nke Jón: 26 onye ahu we malite ikwuwa okwu n'ulo-nzukọ. Ma mbe Prisila na Akwila nuru okwu-ya, ha kutara ya n'ebe ha nọ, we kọrọ ya uzọ Chineke nke-ọma kari. 27 Mbe o zubere igabiga n'ofè ka ọ ba n'Akaia, umu-nna nime Kraist we me ka obi di ya ike, we degara ndi nēso uzọ Jisus akwukwọ inara ya nke-ọma: mbe o ruru, ọ yere ha aka nke-uku, bú ndi kwere site n'amara: 28 n'ih na o ji ike kwukpa ndi-Ju ọnu nke-uku, n'iru ọra madu, ebe o nēgosi na Jisus bu Kraist-ha site n'ihe edeworo n'akwukwọ nsọ.

19 1 Ọ we rue mbe Apłos nọ na Kọrint, na Pól, mbe ọ gabigasiri nime elu ala, ọ biaruru Efesọs, hu madu ufọdu ndi nēso uzọ Jisus: 2 ọ we si ha, Unu natara Mọ Nsọ mbe unu kwere? Ha si ya, É-è, kama ayi anugh ọbuná ma enyere Mọ Nsọ. 3 Ọ we si, Ọ bu ibà nime gini kwa ka emere unu baptism? Ha we si, Ibà nime baptism nke Jón. 4 Pól we si, Jón ji baptism nke nchēghari eme baptism, nāsi ndi-Ju ka ha kwere n'Onye ahu Nke gaje ibia n'azu ya, nke ahu bu, na Jisus. 5 Mbe ha nuru nka, ewe me ha baptism ibà n'aha Onye-nwe-ayi Jisus. 6 Mbe Pól bikwasisiri ha aka-ya abua n'isi, Mọ Nsọ we biakwasi ha; ha we kwue okwu n'asusu di iche iche ọzọ, bu kwa amuma. 7 Ha nile ra ka ndikom iri na abua.

8 Ọ we ba n'ulo-nzukọ-ha, we nēkwuwa okwu ogologo ọnwa atọ, nāgwa ha okwu n'ihe nile bayere ala-eze Chineke, nēme kwa ka ha kweye ha. 9 Ma mbe obi madu ufọdu mere etili, mbe ha ghara kwa ikweye, nēkwu ihe ọjọ bayere Uzọ Jisus n'iru ọra madu, ọ we si n'ebe ha nọ pua, kewapu ndi nēso uzọ Jisus, nēkwu okwu kwa-ubọchi n'ulo-akwukwọ Tiranọs. 10 Ewe nēme nka ogologo arọ abua; ya mere ndi nile ndi bi n'Esia nuru okwu Onye-nwe-ayi, ma ndi-Ju ma ndi-Grik. 11 Chineke nālu kwa ọlu di ike site n'aka Pól dika anāhugh mbe ọ bula: 12 ya mere anēsi n'aru-ya wetara ndi aru-ha nādigh ike ichafọ ma-ọbu ákwà apron, ọria-ha we la n'aru-ha, ajoy mọ nile aputa kwa. 13 Ma ufọdu nime ndi-Ju ndi nējēghari, bú ndi si na ha nāchupu ndi ajoy mọ, tiye-kwa-ra aka-ha ikpọkwasi aha Onye-nwe-ayi Jisus n'isi ndi nwere ajoy mọ ahu, nāsi, Ewerem Jisus Onye Pól nēkwusa ọa unu iyi. 14 Umu-ndikom asa nke otù onye-Ju, anākpọ Skiva, bú onye-isi-nchu-aja, di, ndi mere nka. 15 Ajoy mọ ahu we za, si ha, Jisus ka m'matara, ama-kwa-ram Pól; ma unu onwe-unu bu ole ndi? 16 Nwoke ahu onye ajoy mọ di nime ya we wukwasi ha, karia ha abua, ọ nwe-kwa-ra ike n'aru-ha, ya mere ha si n'ulo ahu ọapu, ọara ọtọ, emeru kwa ha aru. 17 Ewe me ka ndi nile ndi bi n'Efesọs, ma ndi-Ju ma ndi-Grik, mara nka; ha nile we tua egwu, eme-kwa-ra aha Onye-nwe-ayi

Jisus ka ọ di uku. 18 Ọtutu madu n'etiti ndi kwereri na Jisus bia-kwa-ra, nēkwuputa, nākọ kwa ihe nile ha nēme. 19 Ọ digh kwa madu ole-na-ole n'etiti ndi nēme m̄basi kpokotara akwukwọ-ha, rechapu ha ọku n'iru ọra madu: ha we gua ọnu-ahia-ha, we hu na ọ bu ọgu nnù ego ọla-ọcha isi na nnù ise. 20 Otú a ka okwu Onye-nwe-ayi were ike nāga n'iru n'iru nādi kwa irè.

21 Ma m̄be ihe ndia mezuru, Pọl zubere na m̄-ya iga Jerusalem, m̄be ọ gāgabigasi nime Masedonia na Akaiia, si, M̄be m'rusiri ebe ahu, aghaghm ihu kwa Rom. 22 M̄be o zigasiri na Masedonia madu abua nime ndi nējere ya ozi, bú Timoti na Erastos, ya onwe-ya we nọdu n'Esia nwa oge.

23 Ma ihe di ka oge ahu ọ bugh nkpasu ntà putara bayere Uzọ Jisus. 24 N'ihina otù nwoke, aha-ya bu Dimitrios, bú uzú ọla-ọcha, onye nākpu ulo nsọ ntà nke ọla-ọcha nke Daiana, ọ bugh ọlu ntà ka onye ahu nēwetara ndi-òkà; 25 ndi ọ kpokorọ, ha na ndi nālu ọlu di otú ahu, we si, Ndikom, unu mara na ayi nwere àkù-ayi site n'ọlu a. 26 Ma unu nāhu nānu kwa, na ọ bugh nání n'Efesos, kama ọ fọduru ihe ntà ka ọ buru n'Esia nile, ka Pọl nka rafuru oké igwè madu wepu kwa ha n'ezi uzọ, ebe ọ nāsi na ihe eji aka me abugh chi: 27 ọ bugh kwa nání na ihe-ize-ndu di na agēlèl ọlu-ayi nka; kama na agāgu kwa ulo nke oké chi-nwayi ahu, bú Daiana, n'ihe-efu, na agaje kwa isi n'idi-uku-ya weda ya n'ala, onye Esia dum na elu-uwa dum madu bi nāsopuru. 28 M̄be ha nuru nka, ha we juputa n'ọnuma, tí kwa nkpu, si, Daiana nke ndi Efesos di uku. 29 Obodo ahu we juputa n'aghara ahu: ha we were otù obi nubà nime ebe anēkiri ihe, m̄be ha jidesiri Gaios na Aristakos, ndi Masedonia, ndi nēso Pọl n'ije. 30 Ma m̄be Pọl zubere ibakuru ọra madu ahu, ndi nēso uzọ Jisus ekwegh ya. 31 Ufọdu kwa n'etiti ndi-isi Esia, ebe ha bu ndi-eyi-ya, ha zigara ya ozi, we riọ ya ka ọ ghara inuye onwe-ya nime ebe ahu anēkiri ihe. 32 Ya mere ufọdu nēti nkpu otù ihe, ufọdu nēti kwa ihe ọzọ: n'ihina na nzukọ ahu nāba aghara; ndi kariri n'ọnu-ogugu n'etiti ha amatagh kwa ihe ha jiri zukọ. 33 Ha we si n'etiti igwè madu ahu nupu Aleksanda,

ebe ndi-Ju nēnu ya ka o buru uzọ. Aleksanda we kpukpue ha aka, nāchọ ka ọ gopuru ọra madu onwe-ya. 34 Ma m̄be ha mazuru na ọ bu onye-Ju, ha nile were otù olu nēti nkpu ihe ra ka oge hour abua, si, Daiana nke ndi Efesos di uku. 35 Ma m̄be ode-akwukwọ-ha mesiri ka igwè madu ahu jurú, ọ si, Ndikom Efesos, Onye di n'etiti madu nke nāmagh na obodo ndi Efesos bu odozi-ulo-nsọ oké Daiana ahu, na nke arusi nke si n'elu-igwe da? 36 Ya mere ebe anāpugh irughari ihe ndia uka, unu aghagh ijurú, na ighara ime ihe nēchègh echè. 37 N'ihina na unu kutara ndikom ndia n'ebe a, ndi nābugh ndi nēzu ihe ulo chi n'ori ma-ọbu ndi nēkwulu chinwayi nke ayi. 38 Ya mere ọ buru na Dimitrios, na ndi-òkà ndi soro ya, nwere okwu megide onye ọ bula, anēdebe ubochi ikpé, ndi-isi nọ kwa: ka ha borita onwe-ha ebubo. 39 Ma ọ buru na unu nāchọ ihe ọ bula bayere okwu di iche, agēdozi ya na nzukọ ahu nke ziri ezi n'iwu. 40 N'ihina na ayi nọ n'ihe-ize-ndu na agēji ihe mere ta bo ayi ebubo na ayi biliri megide ndi-isi, ebe ọ nādigh ihe wetara ya: n'ihina ya ayi agagh-apu kwa iza ajuju bayere n̄bakọ a. 41 M̄be o kwusiri okwu ndia, ọ we zilaga nzukọ ahu.

20 1 Ma m̄be ùzù ahu tubiri, m̄be Pọl kpọtasiri ndi nēso uzọ Jisus, kasi kwa ha obi, ọ kele ha ekele ikpe-azu, we pua iga ba na Masedonia. 2 M̄be ọ gabigasiri n'akuku ahu nile, were kwa ọtutu okwu kasie ha obi, ọ bia na Gris. 3 M̄be ọ nọsiri ọnwa atọ n'ebe ahu, m̄be ndi-Ju ba-kwa-ra ajo izù megide ya, m̄be ọ gaje inupu ubọ ije Siria, o zubere isi uzọ Masedonia laghachi. 4 Sopata, nwa Piros, onye Beria, we so ya; ya na Aristakos na Sekundos, nime ndi Tesalonaika; na Gaios nke Dabe, na Timoti; na Tikikos na Trofimios, bú ndi Esia. 5 Ma ndia bururi uzọ je, we nēche ayi na Troas. 6 Ayi onwe-ayi we si na Filipai ba n'ubọ je, m̄be ubochi achicha ekogh-eko gasiri, ayi we biakute ha na Troas ka o ruru ubochi ise; ebe ayi nọgidere ubochi asa.

7 N'ubochi mbu n'izù ubochi asa, m̄be ayi zukorọ inyawa achicha, Pọl we gwa ha okwu, ebe ọ gaje ila echi-ya; ọ we kwugide okwu rue etiti abali.

8 Otutu oku-owa di kwa n'ime-ulo nke di n'elu ulo, ebe ayi zukoror. 9 Ma otu okorobia, aha-ya bu Yutikos, nanodu na window, onye oké ura nakwada; mbe Pol nekwa okwu rue oge dikari anya, ebe ura-ya kwadara ya o we si n'ulo elu nke-atq di n'ulo ahu da n'ala, o mewe ozu mbe ha buliri ya. 10 Ma Pol ridara, dakwasi ya, makua ya, si, Unu atula uzú; n'ihí na ndu-ya di nime ya. 11 Mbe o rigosiri, nyawa achicha, ri kwa, mbe ya na ha kparitasi-kwa-ra ogologo oge, obuna rue chi-obubq, o we pua otú a. 12 Ha we kuta nwa-okoro ahu na ndu, o bugh kwa nkasi-obi ntà akasiri ha.

13 Ma ayi onwe-ayi, ebe ayi buru uzq je ubq, ayi nupuru ubq ahu ije Asos, n'ihí na ayi zubere iwere Pol n'ubq n'ebe ahu: n'ihí na otú a ka o karari, ebe o zubere na ya onwe-ya gaga n'ukwu-ala. 14 Mbe o zutere ayi n'Asos, ayi were ya n'ubq, we bia rue Mitilini. 15 Ayi we si n'ebe ahu ga, we rue na ncherita-iru Kaios n'ubochi soni; ubochi so ya ayi we rue ala na Samos, we chere oge ufodu na Trogilium; ubochi soni ayi we bia rue Militos. 16 N'ihí na Pol zubereri igabiga Efesos n'ubq, ka aghara ime ya ka o nogide ogologo oge n'Esia; n'ihí na o neme ngwa iru Jerusalem mbe ubochi Pentikost akérugh, ma o buru na o puru ime ya.

17 O we si na Militos ziga n'Efesos, kpq ndi-okenye nke nzuko Kraist ka ha biakute ya. 18 Mbe ha biakutere ya, o si ha,

Unu onwe-unu mara, site n'ubochi mbu m'zorq ukwu n'Esia, otú m'no n'etiti unu oge ahu nile, 19 otú m'buru orú Onye-nwe-ayi n'obi di ume-ala nile, na anya-miri, na onwunwa di iche iche nke dakwasirim n'ajq izú nile nke ndi-Ju: 20 otú egwu nemeghm ka m'ghara ikorq unu otú ihe n'ihe nile bara unu urú, na izí unu ihe n'iru ora madu, n'ulo nke aka unu kwa n'otú n'otú, 21 nágwasi unu ike, ma ndi-Ju ma ndi-Grik, okwu nchéghari n'ebe Chineke nq, na okwukwe n'ebe Onye-nwe-ayi Jisus nq. 22 Ma ubu a, le, mu onwem naga Jerusalem n'abu nime mq nkem, namatagh ihe o bula

gabiakwasim n'ebe ahu: 23 o bu nani na Mo Nsq nágwasim ike n'obodo nile n'otú n'otú, nasi na abu na nkpa bu nādigide nēchem. 24 Ma akpoghm ndum ihe, dika ihe oké onu-ahia n'ebe mu onwem nq, ka m'we bazue osom, jezu kwa ozi nke m'natará n'aka Onye-nwe-ayi Jisus, ikwusi ozi oma ahu ike, bú nke amara nke Chineke. 25 Ma ubu a, le, mu onwem matara na unu onwe-unu nile, ndi m'jeghariri n'etiti unu nekwsa ala-eze Chineke, na unu agagh-ahu irum ozq. 26 N'ihí ya agwasim unu ike ubochi ta, na adim ocha n'ebe obara madu nile di. 27 N'ihí na egwu emeghm ka m'ghara ikorq unu izú nile nke Chineke. 28 Nēzenu onwe-unu na igwè aturu ntà nile, nke Mo Nsq mere unu ndi nēlekota ya anya n'etiti ya, ka unu nāzú nzuko Chineke dika aturu, nke O ji obara nke Ya onwe-ya zutara Onwe-ya. 29 Mu onwem matara na mbe m'lasiri agu joburu onwe-ha gābā n'etiti unu, ghara imere igwè aturu ebere; 30 ndikom gēsizē kwa n'etiti unu onwe-unu bilie, nekwa ihe di iche iche nēduhie madu uzq, ka ha dopu ndi nēso uzq Jisus iso ha n'azu. 31 N'ihí ya nēchenu nche, ebe unu chetara na ogologo arq atq arapughm iwere anya-miri nādu madu nile n'otú n'otú odú abali na chihie. 32 Ubu a ararakwam unu nye n'aka Chineke na aka okwu amara-Ya, nke puru iwuli unu elu dika ulo, na inye unu ihe-nketa ahu n'etiti ndi nile edoworo nsq. 33 Agu oia-ocha ma-qbū oia-edo ma-qbū uwe nke onye o bula agughm. 34 Unu onwe-unu mara na akam ndia nālutara mu onwem na ndi mu na ha nq ihe nākpā mu na ha. 35 N'ihe nile egosirim unu, na unu aghagh idqbu onwe-unu n'qlu otú a, na iyere ndi nādigh ike aka, na icheta okwu Onye-nwe-ayi Jisus, na Ya onwe-ya siri, O di ngozi inye ihe kari inara ihe.

36 Mbe o kwusiri ihe ndia, o bue ikperè n'ala, ya na ha nile kperc Chineke. 37 Ha nile we kwa ákwá nke-uku, dakwasi Pol n'olu, sutu kwa ya onu, 38 ihe nēbu ha nbu kari ihe nile bu okwu nke o kwururi, na ha agagh-ahu iru-ya ozq. Ha we dupu ya n'ije-ya rue mbe o batara n'ubq.

21 1 Ma m̀be o ruru na ayi d̀opusiri onwe-ayi n'ebe ha ǹo, nupu kwa ub̀o, ayi gara ot̀u iru je Kos, ub̀ochi so ya ayi we rue Rodes, we si n'ebe ahu je rue Patara: 2 ebe ayi huru ub̀o nke ǹagabiga of̀e Finisia, ayi we ba nime ya, we nupu. 3 M̀be ayi hugasiri Saipr̀os anya, rapu kwa ya n'aka-ekpe, ayi we ga Siria, we pua n'ub̀o na Taia: n'ih_i na ebe ahu ka ub̀o gaje ikwapu ihe di ya. 4 M̀be ayi ch̀otasiri ndi ǹeso uz̀o Jisus, ayi we ǹogide n'ebe ahu ub̀ochi asa: ndi ahu we gwa P̀ol site na M̀o Ns̀o, ka o ghara izòb̀a ukwu na Jerusalem. 5 Ma m̀be o ruru na ayi nozuru ub̀ochi ahu, ayi pua ga ije; ha nile, ha na nwunye-ha, na umu-ha, we dupu ayi n'ije-ayi, rue azu obodo-ha: ayi we h̀ue ikper̀e n'ala n'ot̀u, kpere Chineke, 6 we kelerita ibe-ayi ekele ikpe-azu; ayi we ba n'ub̀o, ma ndi ahu laghachiri n'ulo-ha.

7 M̀be ayi onwe-ayi jedebesiri ije-ayi n'ub̀o site na Taia, ayi we rue T̀olemais; ayi we kele umu-nna nime Kraist, ayi na ha we ǹogide ot̀u ub̀ochi. 8 Echi-ya ayi we pua, je rue Sisaria: ayi we ba n'ulo Filip onye ǹezisa ozi oma, nke bu ot̀u nime ndikom asa ahu, ayi na ya we ǹogide. 9 Ma onye a nwere umu-nwayi aǹo, ndi ǹamagh nwoke, ndi ǹebu amuma. 10 M̀be ayi ǹanogide n'ebe ahu otutu ub̀ochi, ot̀u onye-amuma, aha-ya bu Agab̀os, we si na Judia ridata. 11 O we biakute ayi, chiri ihe-okik̀e P̀ol, ke onwe-ya ukẁu na aka, si, Okwu ndia ka M̀o Ns̀o kwuru, si, Ot̀u a ka ndi-Ju ndi ǹo na Jerusalem g̀eke nwoke nwe ihe-okik̀e a, ha g̀arara kwa ya nye n'aka ndi mba ozo. 12 M̀be ayi nuru ihe ndia, ayi we ri_o ya, ma ayi onwe-ayi ma ndi ebe ahu, ka o ghara irigoro Jerusalem. 13 M̀be ahu P̀ol zara, si, Gini ka unu ǹeme, ebe unu ǹakwa akẁa ǹetiwa kwa obim? n'ih_i na edoziwo mu onwem o bugh ǹani ka ewe kem ahu, kama inwu kwa onwu na Jerusalem n'ih_i aha Onye-nwe-ayi Jisus. 14 M̀be o juru ikweye, ayi we kpuchie onu, si, Ka eme ihe Onye-nwe-ayi ǹach_o.

15 M̀be ub̀ochi ndia gasiri, ayi we kwak_o ihe-ayi, rigoro Jerusalem. 16 Ufodu nime ndi ǹeso uz̀o Jisus si na Sisaria so kwa ayi je, ǹekuru ot̀u Neson onye Saipr̀os, onye sitere na mbu

ǹeso uz̀o Jisus, onye ayi g̀an_o n'ulo-ya dika ndi-obia.

17 M̀be ayi ruru Jerusalem, umu-nna-ayi nime Kraist we were oǹu nara ayi nke-oma. 18 N'ub̀ochi soni P̀ol soro ayi bakuru Jemes; ndi-okenye nile ǹo kwa n'ebe ahu. 19 M̀be o kelesiri ha, o we k_o akuk_o ihe nile n'ot̀u n'ot̀u nke Chineke lururi n'etiti ndi mba ozo site n'ije-oz_i-ya. 20 M̀be ha nuru ya, ha we nye Chineke otuto, ha we si ya, Nwa-nna-ayi, i huwo ka ha ra, bu otutu madu riri nne n'etiti ndi-Ju ndi kweworo na Jisus; obi ha nile ǹanu kwa oku nye iwu-ayi: 21 eji-kwa-ra okwu-onu z_i ha ihe bayere gi, na i ǹez_i ndi-Ju nile ndi ǹo n'etiti ndi mba ozo irapu Moses, ebe i ǹagwa ha ka ha ghara ibi umu-ha ugẁu, ka ha ghara kwa ijeso ome-n'ala nile nke iwu-ayi. 22 O bu gini kwa? ha aghagh inu na i biawo. 23 Ya mere, me nka nke ayi ǹasi gi: Ayi nwere ndikom an_o ndi nkwa ha kwere Chineke di n'isi-ha; 24 kuru ndia tiyere onwe-gi, me ka gi na ha di ocha, kwu-kwa-ra ha ugw_o ihe ha ji chu aja, ka ha we kopu isi: madu nile g̀amara kwa na ezi-okwu adigh n'ihe ejiwo okwu-onu z_i ha bayere gi; kama na gi onwe-gi ǹagazi kwa, ǹedebe iwu-ayi. 25 Ma ayi onwe-ayi ziri akwukwo-oz_i bayere ndi mba ozo ndi kweworo, ǹenye iwu ka ha debe onwe-ha ghara imetu ihe achuru n'aja nye arusi aka, ha na obara, na anu anyaburu anyabu, na ikwa-iko. 26 M̀be ahu P̀ol kuru ndikom ahu tiyere onwe-ya, n'ub̀ochi so ya o we me ka ya na ha di ocha, we ba n'ulo uku Chineke, ǹegosi nmezu ub̀ochi nile nke aǹeme ka ha di ocha, rue m̀be echere n'iru Chineke onyinye ahu n'ih_i madu nile n'ot̀u n'ot̀u nime ha.

27 Ma m̀be ub̀ochi asa ahu gaje izu, ndi-Ju ndi si n'Esia bia, m̀be ha huru ya n'ulo uku Chineke, ha me ka igẁe madu ahu nile ha aghara, ha we dakwasi ya aka, 28 ǹeti nkpu, si, Ndikom Israel, yere ayi aka: Nka bu nwoke ahu, onye ǹez_i madu nile n'ebe nile ihe megide ndi-Ju, na iwu-ayi, na ebe nka: tukwasi ya o dubata-kwa-ra ndi-Grik n'ulo uku Chineke, o meruwo kwa ebe ns_o a. 29 N'ih_i na ha buri uz_o hu ya na Trofim̀os onye Efes̀os n'obodo, onye ha ǹech_e na P̀ol dubatarari n'ulo uku

Chineke. 30 Obodo ahu dum we me unara, ndi-Ju we bakota: ha we jide Pól, dokpupu ya n'ulo uku Chineke: ngwa ngwa ewe mechie onu-uzo nile. 31 Mbe ha nacho uzo ibu ya, akuko we rigo rue nti onye-isi-ochi-agma nke otu ndi-agma, na Jerusalem dum nabaaghara. 32 Ngwa ngwa o we chiri ndi-agma na ndi-ochi-agma nachi ogo ndi-agma ise, we badakwasi ha: mbe ha huru onye-isi-ochi-agma na ndi-agma, ha we rapu iti Pól ihe. 33 Mbe ahu onye-isi-ochi-agma biaruru nso, jide ya, si ka ewere nkporo abua ke ya; o ju-kwa-ra onye o bu, na ihe o mereri. 34 Ufodu nime igwe madu ahu we ti nkpu otu ihe, ndi ozu ti kwa ihe ozu: ma mbe o napugh imata okwu di itukwasi obi n'ihu uzu ahu, o si ka ekuru ya ba n'ulo ndi-agma. 35 Mbe o ruru n'elu ihe eji arigo, o rue na ndi-agma buru ya n'ihu ihe-ike nke igwe madu ahu; 36 n'ihu na ora ndi-Ju nesu n'azu, neti nkpu, si, Wepu ya.

37 Mbe agaje ikuba Pól nime ulo ndi-agma, o si onye-isi-ochi-agma, I gkwe ka m'gwa gi okwu? O we si, I mara asusu Grik? 38 Gi onwe-gi abugh kwa onye Ijpt ahu, onye mbe ubochi ndia akerugh kpaliri nnu ndikom iri ahu n'etiti Ndi-ogu-madu, dupu kwa ha ba nime ohia? 39 Ma Pól siri, Mu onwem bu onye-Ju, nke Tasos nime Silisia, onye amuru n'obodo amara aha-ya: ariokwam i, kwe ka m'gwa ndi-Ju okwu. 40 Mbe o kwere ya, Pól, ka o guzoro n'elu ihe eji arigo, o we kpukpue ndi-Ju aka; mbe emere ka ha nile kpuchie no onu nke-uku, o we gwa ha okwu n'asusu Hibru, si,

22 I Umu-nnem na ndi bu nnam, nurunu ngopum n'ebe unu no ubu a.

2 Mbe ha nuru na o nagma ha okwu n'asusu Hibru, ha we kpuchie onu kari: o we si,

3 Mu onwem bu onye-Ju, nke amuru na Tasos nke Silisia, ma azuputaram n'obodo a, n'ukwu Gameliel, eziwo mu ihe, dika esi edebezu iwu nke nna-ayi-ha, obim nanu oku nye Chineke, dika unu onwe-unu nile di ta: 4 esobu-kwa-ram Uzọ a rue onwu, neke ma ndikom ma ndinyom abu narara kwa ha nye n'ulo-nkporo di iche iche. 5 Dika onye-isi-nchu-aja naba-kwa-ram ama, ya na

nbaکو ndi-okenye nile: ndi m'nata-kwara akwukwo-ozu n'aka-ha inye umu-nne-ayi, m'we ga Damaskos, idokputa kwa ndi no n'ebe ahu n'abu bia na Jerusalem, ka ewe me ka ha hu ahuhunmehie. 6 O we rue, mbe m'naga, nabiaru kwa Damaskos nso, n'oge di ka etiti-chihie, na mberede oké ihé si n'elugwe burum amuma buruburu. 7 M'we da n'ala, nu otu olu ka o nasim, Sol, Sol, gini mere i nesobum? 8 Mu onwem we za, si, I bu onye, Onye-nwe-ayi? O we sim, Mu onwem bu Jisus Onye Nazaret, Onye gi onwe-gi nesobu. 9 Ma ndi mu na ha no kiliri ihé ahu n'ezie, ma ha anugh olu Onye ahu nagram okwu. 10 M'we si, Gini ka m'geme, Onye-nwe-ayi? Onye-nwe-ayi we sim, Bilie, ga ba na Damaskos; n'ebe ahu ka agagwa kwa gi okwu bayere ihe nile nke akaworo gi ka i me. 11 Mbe m'nahugh uzo site n'ebube ihé ahu, ndi mu na ha no we jidem n'aka durum, m'we ba na Damaskos. 12 Otú onye, bú Ananias, nwoke nke natu egwu Chineke dika iwu-ayi si di, onye ndi-Ju nile bi n'ebe ahu bara ezi ama, 13 o we biakutem, guzo n'akukum, sim, Sol, nwa-nnam, ka eme ka i hu uzo. N'otu oge hour ahu ewe me ka mu onwem hu uzo, m'we le ya anya. 14 O we si, Chineke nke nna-ayi-ha roputara gi imara ihe O nacho, na ihu Onye Ezi Omume ahu, na inu olu si n'onu-Ya puta. 15 N'ihu na i gaburu Ya onye-ama n'ebe madu nile no nke ihe nile i huworo nu kwa. 16 Ubu a kwa gini mere i nala azu? bilie, ka eme gi baptism, sachapu kwa nmehie-gi nile, nakpoku aha-Ya. 17 O we rue, mbe m'laghachisiri na Jerusalem, mbe m'nekpe kwa ekpere n'ulo uku Chineke, na ihe di ka inyogh biaram n'anya, 18 m'we hu Ya ka O nasim, Me ngwa, si na Jerusalem pua ososo: n'ihu na ha agagh-anara ama bayerem n'aka-gi. 19 Mu onwem we si, Onye-nwe-ayi, ha onwe-ha mara na mu onwem natuba ndi kwere na Gi n'ulo-nkporo, neti kwa ha ihe n'ulo-nzukọ nile n'otu n'otu: 20 mbe anawusi obara Stifen onye-ama-Gi, mu onwem guzo-kwa-ra nso, o we dim ezi nma, anamedebe kwa uwe nke ndi nebu ya. 21 O we sim, Ga ije-gi:

n'ihì na Mu onwem gēsi n'ebe a zipu gi jekuru ndi mba ọzọ n'ebe di anya.

22 Ha nānu kwa olu-ya rue okwu a; ha we welie olu-ha elu, si, Wepu onye di otú a n'úwa: n'ihì na ọ kwesigh ka ọ di ndu. 23 M̀be ha nēti nkpu, nēyipu kwa uwe-ha, nēkpoli kwa ájà elu, 24 onye-isi-ọchi-agma we si ka ekuru ya bata n'ulo ndi-agma, ọ gwa ha ka ewere ipia-ihē chọputa isi okwu n'ọnu-ya, ka ọ we mazu ihē mere ha ji ti nkpu megide ya otú a. 25 Ma m̀be ha chiri udò-akpukpọ kesia ya, Pọl siri ọchi-agma nāchi ọgu ndi-agma ise nke guzoro n'ebe ahu, Ọ ziri ezi n'iwu ka unu pia madu bu onye Rom ihē, nke bu kwa onye anāmagh ikpé? 26 Ma m̀be ọchi-agma nāchi ọgu ndi-agma ise nuru ya, ọ jekuru onye-isi-ọchi-agma, kọrọ ya, si, Gini ka i gaje ime? n'ihì na nwoke a bu onye Rom. 27 Onye-isi-ọchi-agma ahu we biakute ya, si ya, Gwam, gi onwe-gi bu onye Rom? Ọ si, E. 28 Onye-isi-ọchi-agma we za, si, Oké ego ka mu onwem ji zuta ọnọdu onye amuru n'obodo Rom. Pọl we si, Ma amuru mu onwem onye Rom. 29 Ya mere ndi gaje ichọputa isi okwu n'ọnu-ya si n'ebe ọ nọ pua ngwa ngwa: onye-isi-ọchi-agma we tu kwa egwu, m̀be ọ matara na ọ bu onye Rom, na n'ihì na ọ kere ya-ri ahu.

30 Ma n'echi-ya, ebe o nēzube imara isi okwu, ihē mere ndi-Ju nēbo ya ebubo, ọ tọpuru ya, we gwa ndi-isi-nchu-aja na nnọkọ-ikpé nile ka ha ́akọ, ọ we kudata Pọl, guzo ya n'iru ha.

23 1 Pọl we legide nnọkọ-ikpé ahu anya, si, Umu-nnam, mu onwem ewerewo ezi akọ-na-uche nile biri n'iru Chineke dika onye-Ju rue ubọchi ta. 2 Onye-isi-nchu-aja, bú Ananias, we gwa ndi guzoro ya nso ka ha tie ya aka n'ọnu. 3 M̀be ahu Pọl siri ya, Chineke gaje iti gi aka, gi m̀bidi etere nzu: gi onwe-gi nānọdu kwa ala ikpem ikpé dika iwu-ayi si di, i we kwue ka etiem aka n'uzọ megidere iwu ahu? 4 Ndi guzoro nso we si, I nēkwutọ onye-isi-nchu-aja nke Chineke? 5 Pọl we si, Amataghm, umu-nnem, na ọ bu onye-isi-nchu-aja: n'ihì na edewo ya n'akwukwọ nsọ, si, Ekwula okwu ọjọ megide onye-isi ọ bula nke ndi nke gi. 6 Ma m̀be Pọl matara na otú uzọ nime ha bu ndi-Sadusi, ma uzọ nke-ọzọ bu

ndi-Farisi, o tiri nkpu nime nnọkọ-ikpé ahu, si, Umu-nnem, mu onwem bu onye-Farisi, nwa ndi-Farisi: anēkpe mu onwem ikpé bayere olile-anya na nbilite-n'ọnwu nke ndi nwuru anwu. 7 M̀be o kwusiri okwu a, esem-okwu we puta n'etiti ndi-Farisi na ndi-Sadusi: ọra ndi ahu we kewa. 8 N'ihì na ndi-Sadusi nāsi na nbilite-n'ọnwu, ma-ọbu mọ-ozì, ma-ọbu mọ, adigh: ma ndi-Farisi nēkwuputa ha abua. 9 Oké iti-nkpu we puta: ufọdu n'etiti ndi-ode-akwukwọ ndi di n'akuku ndi-Farisi we guzo ọtọ, lu kwa ọgù, si, Ayi ahugh ihē ọjọ n'aru nwoke a: ma gini kwa ma ọ buru na mọ ma-ọbu mọ-ozì gwara ya okwu? 10 M̀be oké esem-okwu putara, onye-isi-ọchi-agma, ebe ọ nātu egwu na ha gādọkasi Pọl ma elegh anya, ọ we gwa ndi-agma ka ha rida napu ya n'ike n'etiti ha, kuta ya n'ulo ndi-agma.

11 Ma n'abali soni Onye-nwe-ayi guzoro n'akuku ya, si, Nwe obi-ike: n'ihì na dika i kwuru okwu bayerem si-ike na Jerusalem, i ghagh iha kwa àmà otú a na Rom.

12 M̀be chi-ya bọrọ, ndi-Ju ufọdu we kekọta onwe-ha n'otù, me kwa onwe-ha ka ha buru anathema, si na ha agagheri ihē ma-ọbu iñu ihē rue m̀be ha gēbuwori Pọl. 13 Ndi nùkọrọ iyi a kariri ọgu ndikom abua. 14 Ndi ahu we biakute ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye, si, Ayi ji anathema me onwe-ayi ka ayi buru anathema, na ayi agagh-edetu ihē ọ bula ọnu rue m̀be ayi gēbuwori Pọl. 15 Ya mere uhu a unu onwe-unu na nnọkọ-ikpé-ayi gosi onye-isi-ọchi-agma ka o kuda ya biakute unu, dika unu gaje itule ihē bayere ya nke-ọma kari: ma ayi onwe-ayi bu ndi edoziworo ihu ya m̀be ọ kābiarugh unu nso. 16 Ma nwa nke nwa-nne-nwayi Pọl nuru na ha nēche inwude ya, ọ we bia ba n'ulo ndi-agma ahu, kọrọ Pọl. 17 Pọl we kpọtara onwe-ya otù onye nime ndi-ọchi-agma nāchi ọgu ndi-agma ise, si, Duru nwa-okorobia nka jekuru onye-isi-ọchi-agma: n'ihì na ọ nwere ihē ikọrọ ya. 18 Ya mere o kuru ya, duru ya jekuru onye-isi-ọchi-agma, si, Pọl onye-nkpọrọ kpọrọm jekuru ya, we kperem ka m'dutara gi okorobia nka, ebe ọ nwere okwu igwa gi. 19 Onye-isi-ọchi-agma we jide ya n'aka, wezuga onwe-ya we

jua ya iche, si, Gini bu ihe i nwere ikporom? 20 O si, Ndi-Ju kwekoror onu ikpere gi ka i kuda Pol echi jekuru nnokor-ikpe-ha, dika i gaje ijuta ihe bayere ya nke-oma kari. 21 Ya mere, gi onwe-gi ekweyela ha: n'ih i na ndikom kariri ogu madu abua n'etiti ha neche inwude ya, ndi mere onwe-ha ka ha buru anathema, si na ha agagh-eri ihe ma-ogu inu ihe rue mbe ha gebuwor i ya: ubu a ha edoziwo kwa onwe-ha, neche nkwa i gekwe ha. 22 Ya mere onye-isi-ochi-agma zilagara nwa-okorobia ahu, nenye ya iwu, si, Agwala onye o bula na i gosirim ihe ndia. 23 O we kpotara onwe-ya madu abua nime ndi-ochi-agma nachi ogu ndi-agma isc, si, Dozienu ogu ndi-agma iri ka ha ga rue Sisaria, na ogu ndi-inyinya ator na iri, na ogu ndi-agma iri nachi ube, n'oge hour nke-ator n'abali: 24 o gwa-kwa-ra ha ka ha chita anulo, ka ha we dokwasi Pol n'elu ha, debe kwa ya nke-oma rue mbe ha gabiakute Filiks, bu onye-isi. 25 O we de akwukwo-oz i nke yiri nka:

26 Klodios Lisias nedegara Filiks, bu onye-isi di oké ebube, akwukwo, nekele ya. 27 Ndi-Ju jidere nwoke a, ha gaje kwa ibu ya, mbe mu na ndi-agma biakwasiri ha, weputa ya n'aka-ha, ebe m'nutasiri na o bu onye Rom. 28 Ebe m'zubere imazu ihe mere ha ji bo ya ebubo, m'we kudata ya na nnokor-ikpe-ha: 29 onye m'huru na anebo ya ebubo bayere ajuju di iche iche nke iwu-ha, ma o nwegh ihe eboro ya kwesiri onwu ma-ogu abu. 30 Ma mbe egosirim na agaba ajor izu megide nwoke a, ngwa ngwa m'we zitere gi ya, nye kwa ndi nebo ya iwu ka ha kwugide ya okwu n'iru gi.

31 Ya mere ndi-agma, dika akara ha aka, were Pol, kuru ya ruc Antipatris n'abali. 32 Ma n'echi-ya ha rapuru ndi-inyinya ka ha so ya je, ha we laghachi n'ulo ndi-agma: 33 mbe ndi ahu biaruru Sisaria, nye kwa onye-isi akwukwo-oz i ahu, ha we che kwa Pol n'iru ya. 34 Mbe o gusiri ya, o jua ajuju ala o si puta; mbe o jutara na o bu onye Silisia, 35 o si, M'ganuzu okwugi mbe o bula ndi boro gi ebubo geru kwa ebe a: o we nye iwu ka edebe ya na Pritoriom nke Herod.

24 1 Mbe ubochi ise gasiri onye-isi-nchu-aja, bu Ananias, we ridata, ya na ndi-okenye ufodu, na otu onye-okor-oku, aha-ya bu Tatlos; ndi ahu we koror onye-isi akukor megide Pol. 2 Mbe akporor ya, Tatlos we malite ibo ya ebubo, si,

Ebe ayi sitere n'aka-gi nwe udo ri nne, ebe esite-kwa-ra n'ez i uche, nke i ji buru uzor zube ihe, nemeziri mba nka ihe di iche iche, 3 ayi nanara ya nke-oma n'uzor nile na n'ebe nile, Filiks onye di oké ebube, ayi ji ekele nile. 4 Ma, ka m'ghara ime ka ike gwu gi kari, ariom i ka i were obi-oma-gi nuru okwu ole-na-ole n'onu-ayi. 5 N'ih i na ayi huru nwoke a ka o nabu onye neme ka ihe ogor ba uba, onye nakpali kwa madu n'etiti ndi-Ju nile n'elu-uwa dum madu bi ka ha bilie megide ndi-isi, buru kwa otu onye-isi nime iror-otutu ndi Nazaret: 6 onye nwa-kwa-ra imeru ulo uku Chineke: onye ayi jide-kwa-ra: 7 Ma onye-isi-ochi-agma, bu Lisias, biakwasiri ayi, we were aka ike naputa ya n'aka-ayi: 8 onye i gapu imazu n'onu-ya okwu bayere ihe nile ndia, nke ayi onwe-ayi nebo ya ebubo, mbe gi onwe-gi gekpe ya ikpe. 9 Ndi-Ju we so kwa ya n'ebubo ahu, nasi na ihe ndia di otu a.

10 Mbe onye-isi ahu fesiri ya aka ikwu okwu, Pol we za, si,

Ebe m'mara na i bu onye-ikpe nye mba nka otutu aror gara aga, ewerem obitor nagopu onwem: 11 ebe i puru imazu na o karigh ubochi iri na abua site na mbe m'rigoro ikpor isi ala nye Chineke na Jerusalem: 12 ha ahughm kwa ka m'nagwa madu o bula okwu ma-ogu ikpaliri igwe madu nime ulo uku Chineke, ma-ogu nime ulo-nzukor, ma-ogu nime obodo. 13 Ha apugh kwa igosi gi ihe ha nebom ebubo ubu a. 14 Ma nka ka m'kwuputara gi, na dika Uzor ahu si di nke ha nakpor iror-otutu, o bu otu a ka m'nekpere Chineke nke nna-ayi-ha, ebe m'kwere ihe nile nke di ka iwu-ayi si di, nke edewo-kwa-ra n'akwukwo ndi-amuma: 15 n'ih i na enwerem olile-anya n'ebe Chineke no, nke ndia onwe-ha neche kwa, na nbilite-n'onwu nke ndi ezi omume na nke ndi ajor omume kwa gaje idi. 16 Nime nka ka m'narughari kwa arum uka inwe akona-uche nadigh-asu ngongor n'ebe

Chineke na madu nọ m̀be ọ bula. 17 Ma m̀be ọtutu arọ gasiri abiarurum iluru mba nkem ọlu ebere, na iche onyinye di iche iche n'iru Chineke: 18 m̀be m'neme ihe ndia ha hurum n'ulo uku Chineke m̀be m'mesiri onwem ka m'di ọcha, mu na igwè madu ma-ọbu itu-ùzù adigh: ma ndi-Ju ufodu ndi si n'Esia bia—19 ndi aghagh inọ n'ebe a n'iru gi, na ibom ebubo, ọ buru na ha nwere ihe ọ bula imegidem. 20 Ma-ọbu ka ndia onwe-ha kwue ajọ omume ọ bula ha huru, m̀be m'guzoro n'iru nnọkọ-ikpé-ha, 21 ma-ọbugh n'ihì otù nkpu a, nke m'tiri m̀be m'guzoro n'etiti ha, si, Ọ bu ikpé bayere nбилite-n'ọnwu nke ndi nwuru anwu ka anekpe mu onwem n'iru unu ta.

22 Ma ebe Filiks matara ihe bayere Uzọ Jisus nke-oma kari, ọ gwa ha ka ha chere, si, M̀be ọ bula onye-isi-ọchi-agma, bú Lisias, gāridata, m'gātule okwu-unu. 23 Ọ we nye ọchi-agma nāchi ọgu ndi-agma ise iwu ka edebe ya, ka eme kwa ka ihe diri ya nfè; ka aghara kwa iḅochi onye ọ bula nime ndi nke aka ya ijere ya ozi.

24 Ma m̀be ubochi ufodu gasiri Filiks biaruru, ya na Drusila, nwunye nke aka ya, onye bu nwayi Ju, ọ we kpọta Pọl, we nu okwu-ya bayere okwukwe nime Kraist Jisus. 25 M̀be o nēkwu okwu bayere ezi omume, na imerū ihe okè, na ikpé ahu nke gaje ibia, Filiks we tua egwu, ọ we za, si, Ga nke gi n'oge a; m̀be m'nwere oge m'gākpọ kwa gi. 26 Ọ nēle kwa anya na Pọl gēnye ya ego: n'ihì ya ọ nākpọta kwa ya ọtutu m̀be, ya na ya nākpārita kwa uka. 27 Ma m̀be arọ abua ɓazuru, Pọsiọs Festọs nọchiri ọnọdu Filiks; ebe ọ nāchọ inwe iru-oma n'ebe ndi-Ju nọ, Filiks we rapu Pọl n'abu.

25 1 Ya mere Festọs, m̀be ala ahu batasiri n'aka-ya, m̀be ubochi atọ gasiri o si na Sisaria rigoro Jerusalem. 2 Ndi-isi-nchu-aja na ndi-isi n'etiti ndi-Ju we kọrọ ya akukọ megide Pọl; ha riọkwa-ra ya, 3 nāchọ amara imegide ya, ka ọ l: pọta ya na Jerusalem; ebe ha nēche anwu iḅu ya n'uzọ. 4 Otù ọ di, Festọs zara, si na anēdebe Pọl na Sisaria, si kwa na ya onwe-ya gaje ilaghachi ọsọsọ. 5 Ọ si, Ya mere, ka ndi ji ike n'etiti unu som rida, ọ buru kwa na ọ di ihe ọ

bula nwoke ahu mehiere, ka ha bo ya ebubo.

6 M̀be ọ nọsiri n'etiti ha ihe nākagh ubochi asatọ ma-ọbu ubochi iri, ọ ridata na Sisaria; echi-ya ọ we nọdu n'ọche-ikpé-ya, we si ka ekuta Pọl. 7 M̀be ọ biaruru, ndi-Ju ndi siworo na Jerusalem ridata we guzo ya buruburu, nēbo ya ọtutu ebubo di arọ, nke ha nēnwegh ike igosi; 8 Pọl nāgọpu kwa onwe-ya, si, Emehieghm ma-ọli megide iwu ndi-Ju, ma-ọbu imegide ulo uku Chineke, ma-ọbu imegide Sisa. 9 Ma Festọs, ebe ọ nāchọ inwe iru-oma n'ebe ndi-Ju nọ, ọ zara Pọl, si, I nāchọ irigoro Jerusalem, ka ekpe gi ikpé bayere ihe ndia n'irum n'ebe ahu? 10 Ma Pọl siri, Anameguzo n'iru ọche-ikpé nke Sisa, ebe aghagh ikpem: emegideghm ndi-Ju ajọ omume ọ bula, dika gi onwe-gi mazukwa-ra nke-oma. 11 Ya mere ọ buru na emewom ihe kwesiri ọnwu, ariọghm iḅanari ọnwu: ma ọ buru na ọ digh ihe bu ezi-okwu n'ebubo ndikom ndia nēbom, ọ digh onye ọ bula puru iwerem nye ha n'amara. Ọ bu Sisa ka m'nākpọku. 12 M̀be ahu Festọs, m̀be ya na nnọkọ-ikpé-ya ɓasiri izù, ọ zara, si, I kpọkuwo Sisa: ọ bu Sisa ka i gāgakuru.

13 Ma m̀be ubochi ufodu gasiri, Agripa, bú eze, na Banaisi ruru Sisaria, kele kwa Festọs. 14 M̀be ha nānọgide n'ebe ahu ọtutu ubochi, Festọs we debe okwu bayere Pọl n'iru eze ahu, si, Otù nwoke di onye Filiks rapuworo n'ulo-nkpọrọ: 15 m̀be m'nọ na Jerusalem, ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye nke ndi-Ju we gwam okwu bayere ya, nāriọ ka ama ya ikpé. 16 M'we za ha, si, na ọ bugh ọme-n'ala nke ndi Rom iwere amara rara madu ọ bula nye, ma ọ buru na onye anēbo ebubo ebugh uzọ nwe ndi nēbo ya n'iru ya, hu kwa uzọ igọpu onwe-ya n'ihe eboro ya. 17 Ya mere m̀be ha biakọrọ n'otù n'ebe a, alaghm azu, ma ubochi so ya m'nọduru n'ọche-ikpé, si ka ekuta nwoke ahu. 18 Ma m̀be ndi nēbo ya ebubo guzoro ọtọ, ha ejigh ihe ọ bula nime ihe ọjọ mu onwem chere we bo ya; 19 ma ha ji ajuju ufodu megide ya bayere nsọpuru-chi nke aka ha, na ajuju bayere otù Jisus, Onye nwururi anwu, Onye Pọl nāsi na Ọ di ndu. 20 Ebe mu

onwem nwere obi abua otú m'gāju ajuju bayere ihe ndia, m'we jua ma o choro iga Jerusalem, ka ekpe kwa ya ikpe bayere ihe ndia n'ebe ahu. 21 Ma mbe Pol kporo ka edebe ya nye ntule Ogustos, m'we si ka edebe ya rue mbe m'geziga ya jekuru Sisa. 22 Agripa we si Festos, O gadim nma ka mu onwem nuru kwa nwoke ahu. O si, Echi ka i ganu ya.

23 Ya mere echi-ya, mbe Agripa biara, ya na Banaisi, n'oke ebube, bata kwa n'ulo onunu-okwu, ha na ndi-isi-ochi-agma, na ndikom amara aha-ha n'obodo ahu, mbe Festos kwuru ewe kuta Pol. 24 Festos we si, Eze Agripa, na ndikom nile ayi na unu no n'ebe a, unu ahwo onye a, onye ora ndi-Ju nile riorom aririo bayere ya, ma na Jerusalem ma n'ebe a, neti nkpu na o di nkpá ka o ghara idi ndu ozo. 25 Ma mu onwem huru na o megh ihe o bula kwesiri onwu: ma mbe ya onwe-ya kporo Ogustos, m'we kpebie iziga ya. 26 Ma enweghm okwu di itukwasi obi bayere ya idegara onye-nwem. N'ihia ya ekuputaram ya n'iru unu, ma nke ka n'iru gi onwe-gi, Eze Agripa, ka, mbe ekpesiri ya ikpe, ka m'we nwe ihe m'gede n'akwukwo. 27 N'ihia na o dim ka o bu ihe uche nadigh ya, n'iziga onye-nkporo, ka m'ghara igosi kwa ihe eboro ya.

26 I Agripa we si Pol, Ekwere ka i kwere onwe-gi okwu. Mbe ahu Pol setiri aka-ya, we gopu onwe-ya, si:

2 Eze Agripa, agurum onwem n'onye ngozi diri, na agajem igopu onwem n'iru gi ta n'ebubo nile ndi-Ju nebom: 3 nke ka ebe i mazuru ome-n'ala nile na ajuju nile di n'etiti ndi-Ju: n'ihia ya ariom i ka i were ogologo-ntachi-obi nurum. 4 Ya mere, ndi-Ju nile matara ibi-obim site na nwata, nke sitere na mbu di n'etiti mba nke akam, na nime Jerusalem; 5 ebe ha buru uzo maram site na mbu, o buru na ha choro iba ama, na adim ndu ka onye-Farisi dika irorotu ahu si di nke nedebezu iwu kari n'uzo ikpere Chineke ayi. 6 Eguzo-kwa-ram n'ebe a ubu a, ebe anekpem ikpe bayere olile-anya nkwa ahu nke Chineke kwere nna-ayi-ha; 7 bu nkwa nke ebo-ayi iri na abua nele anya na ha geru, site n'ikpere Chineke si-ike abali na ehie. O bu kwa olile-anya nka ka

ndi-Ju nebom ebubo bayere ya, eze! 8 Gini mere anatule ya n'ihe anaghekwe n'etiti unu, ma o buru na Chineke neme ka ndi nwuru anwu si n'onwu bilie? 9 N'ezie mu onwem chere n'obim, na aghaghm ime otutu ihe megide aha Jisus onye Nazaret. 10 Nke m'me-kwa-ra na Jerusalem: mu onwem mechibido-kwa-ra otutu ndi nsor n'ulonkporo, ebe m'natará ike site n'aka ndi-isi-nchu-aja, mbe eburu ha m'we kweye imegide ha. 11 Esite-kwa-ram n'ime ka ha hu ahuhu-nmehie otutu mbe n'ulonkporo nile cho uzo ime ka ha kwulu Chineke; ebe anya nadighm nma gabiga oké megide ha, m'we nesobu ha we rue obodo di iche iche di n'azu ala-ayi. 12 N'ime ihe ndia mbe m'naga Damaskos, ebe m'natará ike na nkweye n'aka ndi-isi-nchu-aja, 13 n'etiti ehie, eze, ahurum n'uzo ihe sitere n'elu-igwe, kariri onwunwu anyanwu, ka o nenwu mu na ndi sorom n'ije buruburu. 14 Mbe ayi nile dasiri n'ala, m'we nu otu olu ka o nasim n'asusu Hibru, Sol, Sol, gini mere i nesobum? o di ike ka i ba ndudu eji achu ehi ukwu. 15 Mu onwem we si, I bu onye, Onye-nwe-ayi? Onye-nwe-ayi we si, Mu onwem bu Jisus, Onye gi onwe-gi nesobu. 16 Ma bilie, guzo kwa n'ukwu-gi: n'ihia na emere ka i hum anya ka M'we me ihe a, irorota gi ka i buru onye neje ozi na onye-ama nke ihe i hurum nime ha, na nke ihe M'geme ka i hum anya nime ha; 17 neweputa gi n'aka ndi-Ju, na n'aka ndi mba ozo, ndi Mu onwem neziga gi jekuru ha, 18 isaghe anya-ha, ka ha we si n'ochichiri chigharia ba n'ihie, si kwa n'ike Setan chigharikute Chineke, ka ha we nara n'aghara nmehie nile na ihe-nketa n'etiti ndi edoworo nsor site n'ikwere na Mu. 19 Site n'ihe ndia, eze Agripa, abughm onye nadigh-ekweye ohu ahu nke elu-igwe: 20 kama eburum uzo koro ndi bi na Damaskos akuko, ko kwa na Jerusalem, na nime ala Judia nile, ko-kwa-ra ndi mba ozo, ka ha chigharia chigharikute kwa Chineke, nalu olu kwesiri n'ehghari. 21 O bu n'ihia ihe ndia ka ndi-Ju jiderem n'ulo uku Chineke, we nwa ihum. 22 Ya mere ebe m'natará iye-aka ahu nke si n'ebe Chineke no puta, eguzowom rue

ubochi ta, nāgwasi madu nile ike, ma onye ntà ma onye uku, nēkwugh ihe ọ bula kari ihe ndi-amuma na Moses kwuru na ha gaje ime; 23 na Kraist-ayi aghagh ihu ahuhu, na Ọ gaje kwa iburu uzọ kwusara ma ndi-Ju ma ndi mba ọzọ ihè, site na nbilite-n'ọnwu nke ndi nwuru anwu.

24 Mbe ọ nāgọpu onwe-ya otú a, Festos were oké olu si, Pọl, anya adigh gi nma; oké nmuta-akwukwọ-gi nēme gi ka i ghọ onye anya nādigh nma. 25 Ma Pọl siri, Abughin onye anya nādigh nma, Festos onye di oké ebube; anamekwuwa okwu nke ezi-okwu na nke anya-udo. 26 N'ihì na eze mara ihe bayere ihe ndia, onye m'nāgwawa kwa okwu: n'ihì na emere ka m'kweye na ọ digh ihe ọ bula n'ihè ndia ezonariri ya; n'ihì na emegh ihe a na nkuku. 27 Eze Agripa, i kwere ndi-amuma? amataram na i kwere. 28 Agripa we si Pọl, I nēji okwu ntà eme ka m'kweye ibu Kristian. 29 Pọl we si, Anamekpere Chineke ka, ma ọ bu n'iji okwu ntà ma-ọbu n'iji okwu uku, ọ bugh nánì gi onwe-gi, kama ọ bu kwa ndi nile nānu olum ta, gāghọ aha madu mu onwem bu kwa, ma-ọbugh ahu ndia.

30 Eze we bilie, ya na onye-isi, na Banaisi, na ndi ha na ha nọduru: 31 mbe ha wezugasiri onwe-ha, ha we kwurita n'etiti onwe-ha, si. Nwoke a emegh ihe ọ bula kwesiri ọnwu ma-ọbu ahu. 32 Agripa we si Festos, Apuru irapu nwoke a ka ọ la, ma ọ buru na ọ kpọkugh Sisa.

27 Mbe ekpebiri na ayi gābà n'ubọ je Itali, ha we rara Pọl na ufodu ndi-nkpọrọ ọzọ nye n'aka ọchi-agma nāchi ọgu ndi-agma ise, aha-ya bu Julios, nke otú ndi-agma Ọgustos. 2 Ayi we ba n'ubọ Adramitiom, nke gaje iga ebe di n'usọ oké osimiri nke Esia, we nupu, Aristakos, onye Masedonia nke Tesalonaika, soro kwa ayi. 3 Ubochi soni ayi we rue ala na Saidon: Julios we were obi-oma mezie Pọl, kwere ka ọ jekuru ndi-eyi-ya ka ewe le ya anya nke-oma. 4 Ayi we si n'ebe ahu nupu ubọ, we nāga ala Saipros nso, n'ihì na ifufe nēfegide ayi. 5 Mbe ayi gabigasiri oké osimiri nke di n'akuku Silisia na Pamfilia, ayi we rue Maira, obedo nke Lisia. 6 N'ebe ahu ka ọchi-agma ahu nāchi ọgu ndi-agma ise huru ubọ

Aleksandria nke nēje Itali; ọ we me ka ayi ba nime ya. 7 Mbe ayi gasiri nwayọ ọtutu ubochi, mbe ọ di kwa ayi ike iru na ncherita-iru Naidos, ebe ifufe nēkwegh ka ayi ga n'iru ọzọ, ayi we nāga ala Krit nso, na ncherita-iru Salmoni; 8 ọ we di ayi ike iga n'akuku ya, ayi we rue otú ebe anākpọ Ọnu-miri Ọma; nke obodo Lasia di ya nso.

9 Ma mbe o ruru ọtutu oge, mbe ije-ubọ di kwa egwu ubu a, n'ihì na ubu a ka oge Obubu-ọnu gasiri, Pọl we dọ ha aka na nti, 10 si ha, Ndikom, ahuwom na nbibi na oké iyi gaje idi n'ije-ubọ a, ọ bugh nánì nke ihe ubọ nēbu na ubọ onwe-ya, ma nke ndu-ayi kwa. 11 Ma ọchi-agma ahu nāchi ọgu ndi-agma ise kweyere onye-isi ubọ na onye nwe ubọ, kari okwu Pọl kwuru. 12 Ebe ọnu-miri ahu nādigh n'ebe di nma inogide na mbe oyi, ndi ka n'ọnu-ọgugu nime ha we du ọdú ka enupu ubọ n'ebe ahu, ma elegh anya ha gēru Finiks, we nọgide n'ebe ahu na mbe oyi; nke bu otú ọnu-miri nke Krit, nke nēche iru n'Ọwuwa-anyanwu n'akuku Ugwu na akuku Ndida. 13 Mbe ifufe nēfe nwayọ, ebe ha chere na ihe ha nēzube eruwo ha aka, ha we pua nāga n'akuku Krit. 14 Ma mbe ogologo oge akāgagh, oké ifufe jọburu onwe-ya, nke anākpọ Yurakwilo, we si n'ebe ahu fedata: 15 mbe ifufe ahu napuru ayi ubọ, mbe ubọ apugh kwa ichegide ifufe ahu, ayi we rapu aka, ewe nēfeghari ayi. 16 Ma ebe ayi bara ọsọ rue agwe-etiti ntà nso anākpọ Kloda, ayi we nwe ike ijide ubọ ntà ayi, ma ọ di ayi ike: 17 mbe ha dọlitesiri ya elu, ha we chiri udọ ime ka ubọ-ayi sie ike, nēkebiga ya n'okpuru: ebe ha nātu egwu na agātubà ha na Satis ma elegh anya, ha we dọda akwā-ifufe, ewe nēfeghari ha otú a. 18 Mbe ifufe nēfegidesi ayi ike, ubochi soni ha we tufube ihe ubọ nēbu; 19 n'ubochi nke-atọ ha we were aka-ha kpofue ihe ubọ. 20 Ma mbe ọ nādigh anyanwu ma-ọbu kpakpando nāmukwasi ayi ọtutu ubochi, mbe ọ digh kwa oké ifufe ntà nēfekwasi ayi, ewe wepu olile-anya nile na agāzọputa ayi site n'ubu a. 21 Mbe ha nọdusiri rue oge di anya nērigh ihe, mbe ahu Pọl-we guzo n'etiti ha, si, Ndikom, ọ kwesiri ka unu kweyerem, ghara kwa inupu ubọ na Krit, na inwe nbibi a na

iyi a. 22 Ubu a adokwam unu aka na nti ka unu nwere obi-utọ: n'ihì na ọ digh ntufu ndu gādi n'etiti unu, kama ọ bu ntufu nke ubọ. 23 N'ihì na mọ-ozì nke Chineke ahu Onye nwem, Onye m'nēkpe-kwa-ra guzorom nso n'abali a, 24 si, Atula egwu, Pọl; i ghagh iguzo n'iru Sisa: le kwa, Chineke ewerewo amara nye gi ndi nile gi na ha nānọ n'ubọ. 25 N'ihì nka, ndikom, nwenu obi-utọ: n'ihì na ekwerem Chineke, na ọ gādi otú a ọbuná dika agwaworom. 26 Otú ọ di aghaghi itupu ayi n'elu otú agwe-etiti.

27 Ma mbe o ruru abali nke-iri-na-anọ, mbe ayi nērughari n'osimiri Adria, dika etiti abali ndi-ubọ chere na ha nābiaru otú ala nso; 28 ha we tú oké osimiri, hu na ọ bu orú mbudu: mbe oge ntà gasiri, ha we tú ọzọ, hu mbudu iri na ise. 29 Ebe ha nātu egwu ma elegh anya miri gātupu ayi n'ala nkume, lia we rada arilika anọ n'isi ubọ, we kpe ekpere ka chi we bọ. 30 Mbe ndi-ubọ nāchọ uzọ isi n'ubọ bapu, mbe ha wedasi-kwa-ra ubọ ntà n'oké osimiri, nēme dika ha gaje iseti arilika n'ọnu-ubọ, 31 Pọl we si ọchi-agma ahu nāchi ọgu ndi-agma ise na ndi-agma, Ọ buru na ndia anogidegh n'ubọ, apugh izọputa unu onwe-unu. 32 Mbe ahu ndi-agma bipuru udọ ubọ ntà ahu, we rapu ya ka ọ dapu. 33 Mbe chi gaje ibọ, Pọl we riọ ha nile ka ha rie nri, si, Ta mere ya ubochi nke-iri-na-anọ unu nēle anya, nọgide kwa n'ibū ọnu, ebe unu nērigh ihe. 34 N'ihì ya ariom unu ka unu rie nri: n'ihì na nka diri nzọputa-unu: n'ihì na ọ digh otú agiri-isi gēsi n'isi onye ọ bula n'etiti unu la n'iyi. 35 Mbe o kwusiri ihe ndia, nara kwa achicha, ọ kele Chineke n'iru madu nile: we nyawa ya, malite kwa iri ya. 36 Ha nile we nwe obi-utọ, ha onwe-ha we ri kwa nri. 37 Ayi nile ndi nọ n'ubọ di ọgu madu iri-na-atọ na madu iri na isi. 38 Mbe ha rijusiri afo, ha me ka ubọ di nfé, site n'itufu ọka n'oké osimiri. 39 Ma mbe chi boro, ha amatagh ala ahu: ma ha huru otú ọnu-miri nke nwere otú, ha we ọa izú ma ha puru ime ka miri nubà ubọ n'ala. 40 Mbe ha tupusiri arilika nile, rapu kwa ha n'oké osimiri, ha we topu udọ umara isi-ubọ n'otú oge ahu; ha we dolie ákwà-ifufe nke ọnu-ubọ nye

ifufe, we jebe n'otú. 41 Ma ebe ha dabara n'otú ebe di n'abata oké osimiri abua, ha we tiye ubọ n'ala; ọnu-ubọ we siri n'ala digide kwa nēnwegh ike ka eropu ya, ma ike ebili-miri nyajibere isi-ubọ. 42 Ma ọdú ndi-agma duru bu ka ha bue ndi-nkpọrọ, ka onye ọ bula nime ha ghara isi n'ubọ gwu miri, we balaga. 43 Ma ọchi-agma ahu nāchi ọgu ndi-agma ise, ebe o nēzube izọputa Pọl, o ọochiri ha n'izú-ha; we si ka ndi puru igwu miri si n'ubọ tubà onwe-ha na miri, buru uzọ rue ala: 44 ka ndi fọduru ru kwa, ufodu n'elu ibo, ndi ọzọ n'elu ihe di iche iche si n'ubọ puta. Otú a ọ we rue, na azọputara madu nile, ha we rue ala.

28 1 Mbe azọputasiri ayi, mbe ahu ayi matara na anākpọ agwe-etiti ahu Melita. 2 Ndi bi n'ebe ahu, bú ndi nāsu asusu ọzọ, we were obi-oma mezie ayi n'uzọ anāhugh mbe ọ bula: n'ihì na ha funwuru ọku, kpobata ayi nile, n'ihì miri nke nēzo n'oge ahu, na n'ihì oyi. 3 Ma mbe Pọl chikotasiri úkwù nkú, tukwasi ha n'ọku, aju-ala we si n'okpom-ọku ahu puta, ta ya alu kokwasi kwa ya n'aka. 4 Mbe ndi ahu ndi nāsu asusu ọzọ huru anu-phia ahu ka o kokwasiri ya n'aka, ha we sirita ibe-ha, N'ezie nwoke a bu obu-madu, onye ọ bu ezie na azọputara ya n'oké osimiri, ma Ikpé ziri ezi ekwegh ka ọ di ndu. 5 Otú ọ di, ọ febàra anu-phia ahu nime ọku, ma ọ digh ihe ọjọ meruru ya aru. 6 Ma ha nēle anya na ọ gaje iza, ma-ọbu ida n'ala nwua na mberede: ma mbe ha nēle anya ogologo oge, ma ha ahugh ihe ọ bula joro njọ mere ya, ha we chēgharia uche-ha, si na ọ bu chi.

7 Ma n'ala di abata ebe ahu onye-isi agwe-etiti ahu, aha-ya bu Pọblios, nwere iberibe ala ufodu; onye nara ayi nke-oma, were kwa obi-oma le ayi ọbia ubochi atọ. 8 Ọ we rue, na nna Pọblios nēdina, aru-ọku na ọnyunyu-ọbara jidesiri ya ike: onye Pọl bakutere, we kpe ekpere, bikwasi ya aka abua me ka aru di ya ike. 9 Mbe emere nka, ndi fọduru n'agwe-etiti ahu ndi uāria nriaria we biakute ya, ewe me ka aru-ha di ike: 10 ha we were kwa ọtutu nsọpuru sọpuru ayi; mbe ayi nupuru ubọ, ha we tiye n'ubọ ihe nile di ayi nkpà.

11 Mbe ọnwa atọ gasiri ayi we ba

n'ubọ Aleksandria nupu, bú ubọ nke nọgidereri n'agwe-etiti ahu na mbe oyi, nke ihe-iriba-ama-ya bu, Umu-nne-ndikom abua amuru n'otú mbe. 12 Ayi we rue ala na Sairakus, we nọgide n'ebe ahu ubọchi atọ. 13 Ayi we site n'ebe ahu ga buruburu, we rue Rijiom: mbe otú ubọchi gasiri ifufe Ndida we febe, n'ubọchi nke-abua ayi we bia rue Pọtiọli: 14 ebe ayi huru umu-nna nime Kraist, ewe riọ ayi ka ayi na ha nọgide ubọchi asa: otú a ayi we bia rue Rom. 15 Umu-nna-ayi nime Kraist, mbe ha nuru ihe bayere ayi, ha we bia izute ayi rue Ahia Apiqs, na Ulo-ndi-ije Atọ: mbe Pọl huru ha, ọ kele Chineke, nwe kwa obi-ike.

16 Mbe ayi batara nime Rom, ewe kwe ka Pọl nọgide iche, ya na onye-agma nke nēche ya.

17 O rue, na mbe ubọchi atọ gasiri ọ kpọkọrọ ndi bu ndi-isi n'etiti ndi-Ju: mbe ha biakọrọ n'otú, ọ si ha, Umu-nnem, mu onwem, ọ bu ezie na emeghm ihe ọ bula megide ndi-Ju, ma-ọbu ọme-n'ala nke nna-ayi-ha, ma esi na Jerusalem raram nye n'aka ndi Rom ka m'buru onye-nkpọrọ: 18 ma ndi ahu, mbe ha kpesirim ikpé, ha zubere irapum ka m'la, n'ih na ọ digh ihe kwesiri onwu dim n'aru. 19 Ma mbe ndi-Ju kwugidere ya, erugiderem ka m'kpọkue Sisa; ọ bugh na enwerem ihe ibo mba nkem ebubo. 20 Ya mere n'ih ihe nka ka m'riọrọ unu ka m'hu unu anya gwa kwa unu okwu: n'ih na ọ bu n'ih oliic-anya nke Israel ka ekerem nkpọrọ a 21 Ha we si ya, Ayi onwe-ayi anatagh akwukwọ-ozii site na Judia bayere gi, ọ digh kwa onye ọ bula n'etiti umu-nne-ayi ruru ebe a, we kọ akukọ ma-ọbu kwue ajọ ihe ọ bula bayere gi. 22 Ma ọ di ayi nma inu n'ọnu-gi ihe i tukwasiri

uche-gi na ha: n'ih na ihe bayere irọ-otú a, ayi mazuru na anēkwugide ya ebe nile.

23 Mbe ha kasiri ya otú ubọchi akà, ọtutu madu kariri we biakute ya n'ebe ọ nọ dika ọbia; ndi ọ kọrọ akukọ, nēkwusi okwu ala-eze Chineke ike, nēme kwa ka ha kweye n'ih bayere Jisus, site n'iwu Moses, site kwa na ndi-amuma, si n'ututu rue anyasi. 24 Ufọdu we kwere ihe nile ekwuru, ma ufọdu ekwegh. 25 Mbe ha nēwegh otú olu n'etiti onwe-ha, ha we la, mbe Pọl kwusiri otú okwu, si, Mọ Nsọ we site n'ọnu Aisaia onye-amuma gwa nna-unu-ha okwu nke-oma, 26 si,

Jekuru ndi nka, si,

N'ọnunu unu gānu, ma unu agagh-anuta ma-ọli;

N'ọhuhu unu gāhu, ma unu agagh-ahuta ma-ọli:

27 N'ih na obi ndi nka mara abuba,

Nti-ha kpọchi-kwa-ra,

Ha kpuchi-kwa-ra anya-ha;

Ka ha ghara iwere anya-ha hu uzo ma elegh anya,

Ghara kwa iwere nti-ha nu ihe,

Ghara kwa iwere obi-ha ghọta,

Ghara kwa ichighari,

Ka M'ghara kwa ime ka aru di ha ike.

28 Ya mere maranu, na nzọputa nka, bú nke Chineke, ka ezigara ndi mba ọzọ: ndi ahu gānu kwa. 29 Mgbe o kwusiri okwu ndia, ndi-Ju we pua, rurita uka nke-uku n'etiti onwe-ha.

30 Ọ we nọgide arọ abua dum n'ulo nke aka ya o goro ego, nānara kwa ndi nile bakutere ya, 31 nēkwusa ala-eze Chineke, nēwere kwa nkwuwa-okwu nile zi ihe nile bayere Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, ọ digh onye nēbọchi ya.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

NDI ROM

1 I Pọl, orú nke Jisus Kraist, onye akpọrọ ibu onye-ozii, onye kewapuru nye ozi ọma Chineke,

2 nke O buru uzọ kwere na nkwa site n'ọnu ndi-amuma-Ya n'ih nile edeworo n'akwukwọ nsọ, 3 bayere Okpara-Ya,

Onye amuru site na nkpuru Devid dika anu-aru si di, 4 Onye akaworo ibu Okpara Chineke n'ike, dika Mọ nke idinsọ si di, site na nbilite-n'onwu nke ndi nwuru anwu; bú Jisus Kraist Onye-nwe-ayi, 5 Onye ayi sitere n'aka-Ya nata amara na ọlu onye-ozu, rue ina-nti nke okwukwe n'etiti mba nile, n'ihia aha-Ya; 6 ndi unu onwe-unu nọ kwa n'etiti ha, ndi akporo ibu ndi nke Jisus Kraist: 7 Pọl nka nēdegara ndi nile nọ na Rom akwukwo, bú ndi Chineke huru n'anya, ndi akporo ibu ndi nsọ: Amara diri unu na udo nke si n'aka Chineke Nna-ayi na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist bia.

8 Mbu, anamekele Chinekem ekele site na Jisus Kraist bayere unu nile, na anekwusa okwukwe-unu n'uwa dum. 9 N'ihia na Chineke, Onye m'nekpere nime mom n'ozu oma nke Okpara-Ya, bu Onye-amam, otu m'narapugh aka n'ihota unu, 10 nariọ aririọ mbe nile n'ekperem nile, o buru na, ma elegh anya, ubu a n'oge a ezi uzọ gadirim ibiakute unu, n'ihe Chineke nacho. 11 N'ihia na ihu unu anya nagusim ike, ka m'we me ka unu keta onyinye-amara ufodu nke Mọ Nso, ka ewe me ka unu guzosie ike; 12 nke ahu bu, ka ewe kasie mu na unu obi n'etiti unu, site n'okwukwe ayi kwckoro, ma nke unu ma nke mu onwem. 13 Ma achoghm ka unu ghara imara, umu-nnam, na otutu mbe m'zubere ibiakute unu (ebochi-kwa-ram ibia rue ubu a), ka m'we nwe kwa nkpuru ufodu n'etiti unu, dika o di kwa n'etiti ndi mba ozọ foduru. 14 Ejim madu nile ugwo, ma ndi-Grik ma ndi nasu asusu ozọ, ma ndi mara ihe ma ndi nenwegh uche. 15 Otu a, ka ihe bayere mu onwem ra, o dim oku n'obi izi kwa unu ndi bi na Rom ozi oma. 16 N'ihia na ihere ozi oma ahu adighi-emem: n'ihia na o bu ike nke Chineke rue nzoputa nye onye o bula nke kwere; onye-Ju na mbu, na onye-Grik kwa. 17 N'ihia na anekpughe ezi omume Chineke nime va, site n'okwukwe rue okwukwe: dika edeworo ya n'akwukwo nsọ, si, Ma onye ezi omume gbsite n'okwukwe di ndu.

18 N'ihia na esi n'elu-igwe kpughe iwe Chineke imegide asopurugh-Chineke na ajo omume nile nke madu, ndi nebuchi ezi-okwu n'ajo omume; 19 n'ihia na ihe

apuru imata bayere Chineke nāputa ihè nime ha; n'ihia na Chineke mere ka o putara ha ihè. 20 N'ihia na ihe-Ya anya nāhugh site n'okikè uwa ka anāhu nke-oma, ebe anāghota ha site n'ihe nile ekere ekè, bú ike ebigh-ebi Ya na udi-Chineke-Ya; ka ha ghara inwe ngọpu: 21 n'ihia na, o bu ezie na ha mara Chineke, ma ha enyegh Ya otuto dika Chineke, ha ekelegh kwa Ya; kama emere ha ihe-efu n'ihe nile ha natule n'obi-ha, obi-ha nke nenwegh nghota ba-kwa-ra ochichiri. 22 Mbe ha nekwo na ha bu ndi mara ihe, ha we gho ndinzuzu, 23 we were ebube nke Chineke anapugh imebi banwere oyiya nke onyinyo madu apuru imebi, na nke anu-ufe na anu ukwu anọ na ihe nakpu akpu di iche iche.

24 N'ihia ya Chineke rara ha nye n'aka adigh-ocha n'ihe oyo nile nāgu obi-ha, ka ewe me aru-ha ihe-ihere n'etiti ha: 25 ebe ha were ezi-okwu nke Chineke banwere ugha-ha, ha we sọpuru nekpe-kwa-ra ihe ekere ekè kama Onye kere ekè, Onye agoziworo ebigh-ebi. Amen.

26 N'ihia nka Chineke rara ha nye n'aka agu ihe-ihere: n'ihia na ndinyom-ha were nwayi ha bu site n'omumu banwere ihe nemegide ka esi mu ha: 27 otu a ndikom rapu-kwa-ra otu aneme nwayi site ka esi mu ya, we re oku n'agu-ha n'aru ndikom-ibe-ha, ndikom naluputa ihe nadigh nma n'anya n'aru ndikom, nanara kwa nime onwe-ha ugwo-olu ahu nke niehie-ha nke ha naghagh inara.

28 Dika ha juru inogide n'imazu Chineke, Chineke ra-kwa-ra ha nye n'aka uche ajuru aju, ime ihe ahu nile nekwesigh; 29 ebe ha juputara n'ajo omume nile, ajo ọlu, anya-uku, obi oyo; juputa kwa n'ekworo, obu-madu, esem-okwu, aghugho, uche oyo; ndi-ntakwu, 30 ndi nekwo madu, ndi nakpo Chineke asi, ndi neme madu ihe-ihere, ndi-npako, ndi nanya isi, ndi nachoputa ihe oyo, ndi nekweyegh ndi muru ha, 31 ndi nenwegh nghota, ndi nemebi obu-ndu, ndi ihe madu-ibe-ha nadigh-atọ utọ, ndi nenwegh obi-ebere: 32 madu ndi, o bu ezie na ha mazuru ihc Chineke guru n'ihe ziri ezi, na ndi neme ihe di otu a kwesiri onwu,

ma ọ bugh nāni na ha nēme ha, kama ndi nēme ha di kwa ha ezi nma.

2 1 N'ihī ya i nwegh ngọpu, gi madu, onye ọ bula nēkpe ikpé: n'ihī na i nāma onwe-gi ikpe n'ihē i nēkpe madu-ibe-gi; n'ihī na gi onye nēkpe ikpe nēme otú ihē ahu. 2 Ayi ma-kwa-ra na ikpé Chineke di ka ezi-okwu si di imegide ndi nēme ihē di otú a. 3 Ma i nāgu nka, gi madu, nke nēkpe ndi nēme ihē di otú a, ma i nēme kwa ha, na gi onwe-gi gāhanari ikpé Chineke? 4 Ma-ọbu i nēlell àkú nke obi-ọma-Ya na nke nnagide-Ya na nke ogologo-ntachi-obi-Ya, ebe i nāmagh na ọlu obi-ọma Chineke nēdubá gi na nchèghari? 5 ma dika obi-etili-gi na obi-gi nēchègharigh si di i nākpado iwe nye onwe-gi n'ubọchi iwe na nkpuḡhe nke ikpé ziri ezi nke Chineke; 6 Onye gēnyeghachi onye ọ bula dika ọlu-ya nile si di: 7 ndi site na ntachi-obi n'ezī ọlu nāchọ otuto na nsọpuru na apugh-imebi ka Ọ gēnye ndu ebigh-ebi: 8 ma ndi di n'akuku nke ikpa - iche - iche, ndi nēkweyegh kwa ezi-okwu, kama ha nēkweye aḡ omume, iwe na ọnuma, 9 nkpaḡu na oké nkpa, gādiri ha, n'elu nkpuru-obi ọ bula nke madu onye nāluputa ihē ọḡ, nke onye-Ju na mbu, na nke onye-Grik kwa; 10 ma otuto na nsọpuru na udo gādiri onye ọ bula nke nālu ezi ọlu, onye-Ju na mbu, na onye-Grik kwa: 11 n'ihī na ile-madu-anya-n'iru adigh n'ebe Chineke nọ. 12 N'ihī na ka ha ra, bú ndi mehīere nēnwegh iwu, ha gāla kwa n'iyi nēnwegh iwu: ka ha ra kwa, bú ndi mehīere n'okpuru iwu, agēsīte n'iwu kpe ha ikpé; 13 n'ihī na ọ bugh ndi nānu iwu bu ndi ezi omume n'ebe Chineke nọ, kama ọ bu ndi nēdebe iwu ka agāgu na ndi ezi omume: 14 n'ihī na mḡe ọ bula ndi mba ọzọ ndi nēnwegh iwu nēme ihē nile di n'iwu site ka esi mu ha, ndi ahu, ọ bu ezīe na ha enwegh iwu, ma ha onwe-ha bu iwu enyere onwe-ha; 15 n'ihī na ha nēgosi ọlu iwu na edewo ya n'obi-ha, akọ-na-uche-ha nēso kwa ya nāḡa amá, ihē ha nātule n'obi-ha n'etiti onwe-ha nēbo kwa ha ebubo ma-ọbu ma elegh anya nāḡopu ha; 16 n'ubọchi ahu mḡe Chineke gēkpe ihē-nzuzo nile nke madu nile, dika ozi ọmam si di, site n'aka Jisus Kraist.

17 Ma ọ buru na akpọrọ gi onwe-gi aha onye-Ju, ọ buru kwa na i nēzu ike n'elu iwu, nānya kwa isi na Chineke, 18 nāma kwa ihē Ọ nāchọ, nānwa kwa ihē ha na ibe-ha di iche, ebe anēwere okwu-ọnu zi gi ihē site n'iwu-gi, 19 ọ buru kwa na eme ka i kweye na gi onwe-gi bu onye-ndū nke ndi-isi, ihē nke ndi nọ n'ọchichiri, 20 onye nāzūputa ndi nēnwegh uche, onye-ozizi nke umu ọhu, ebe i nēnwe udi nke ihē-ọmuma na nke ezi-okwu n'iwu ahu; 21 ya mere gi onye nēzi madu-ibe-gi ihē, i digh-ezi onwe-gi? gi onye nēkwusa ka madu ghara izu ori, i nēzu ori? 22 gi onye nāsi ka madu ghara ikwa iko, i nākwa iko? gi onye nākpọ arusi ihē-ārú, i nēzu ihē ulo chí ori? 23 gi onye nānya isi n'iwu, i nēme Chineke ihē-ihere site na njehie-gi n'iwu ahu? 24 N'ihī na anēkwulu aha Chineke n'etiti ndi mba ọzọ n'ihī unu, dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ. 25 N'ihī na obibi-úgwú nāba urú ezīe, ma ọ buru na i nēdebe iwu: ma ọ buru na i bu onye-njehie n'iwu, obibi-úgwú-gi aghọwo ebigh-úgwú. 26 Ya mere ọ buru na onye ebigh-úgwú nēdebe ihē nile iwu-gi guru n'ihē ziri ezi, agagh-agu ebigh-úgwú-ya n'obibi-úgwú? 27 onye ebigh-úgwú ka esi mu ya, ma ọ buru na ọ debezu iwu, ọ gagh-ekpe kwa gi ikpé, onye sitere n'ihē edeworo n'akwukwọ na obibi-úgwú bu onye-njehie n'iwu? 28 N'ihī na onye nke bu onye-Ju n'anya madu abugh onye-Ju; obibi-úgwú ahu nke madu nāhu anya, nke di n'anū-arū, abugh kwa obibi-úgwú: 29 kama onye nke bu onye-Ju n'ihē zoro ezo, onye ahu bu onye-Ju; obibi-úgwú bu kwa nke nkpuru-obi, nime mọ, ọ bugh n'ihē edeworo n'akwukwọ; nke otuto-ya nēsītegh n'aka madu, kama o sitere n'aka Chineke.

3 1 Gini kwa ka onye-Ju nwebigara oké? ma-ọbu urú gini ka ibi-úgwú bara? 2 Ọ bara urú ri nne n'uzọ nile: mbu, na ewere okwu si n'ọnu Chineke puta nye ha n'aka na ntukwasi-obi. 3 N'ihī na asi na ufọdu ekwegh, gini kwa? ekwegh-ekwe-ha gēme ka ikwesī-ntukwasi-obi nke Chineke ghara idi iré? 4 Chineke ekwela: kama ka ọ puta ihē na Chineke bu Onye ezi-okwu, ma madu

nile n'otù n'otù bu ndi-ugha; dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si,

Ka ewe gua Gi n'onye ezi omume n'okwu-Gi nile,

Ka I we kpebu kwa mbe anekpe Gi ikpe.

5 Ma o buru na ajo omume-ayi eme ka ezi omume Chineke puta ihè, gini ka ayi gekwu? Chineke, Onye neme ka iwe-Ya dakwasi ayi, O bu onye ajo omume? (Anamekwu dika madu.) 6 Chineke ekwela: n'ihì na Chineke gesi kwa ana kpe uwa ikpe? 7 Ma o buru na ezi-okwu nke Chineke babigara uba okè n'iwetara Ya ebube site n'okwu-ugha nkem, gini mere anekpe kwa mu onwem ikpe ozọ dika onye-nmehie? 8 gini mekwa-ra ayi asigh, Ka ayi me ihe ojo, ka ezi ihe we puta? (dika anekwulu ayi, dika ufodu nekwa kwa na ayi nasi), ndi ikpe-ha ziri ezi.

9 Gini kwa? ayi ka ha nma? E-e, ayi akagh ha nma ma-oli: n'ihì na ayi buru uzọ bo ndi-Ju bo kwa ndi-Grik ebubo, na ha nile no n'okpuru nmehie; 10 dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si,

O digh onye bu onye ezi omume, o digh otu onye ma-oli;

11 O digh onye naghota,

O digh onye nacho Chineke;

12 Ha nile ewezugawo onwe-ha, ha nile abagh n'ihè n'otu;

O digh onye neme ihe oma, o digh obuna otu onye:

13 Ili ghere oghe ka akpiri-ha bu;

Ha jiri ire-ha ghọ aghugho;

Edide aju-ala di n'okpuru ebugere-onu-ha:

14 Ndi onu-ha juru n'obu-ayi na ihe-ilu:

15 Ukwu-ha di ngwa iwusi obara;

16 Nbibì na ihuju-anya di n'uzo nile ha;

17 Uzọ udo ka ha namagh kwa:

18 Egwu Chineke adigh n'anya-ha.

19 Ma ayi matara na ka ha ra, bu ihe iwu Chineke nekwa, o nagna ndi no n'okpuru iwu ahu; ka ewe kpuchita onu nile n'otu n'otu, ka ewe hu kwa na ikpe mara uwa nile n'ebe Chineke no: 20 n'ihì na site n'olu nile nke iwu o digh madu o bula agagu n'onye ezi omume n'iru Ya: n'ihì na o bu n'aka iwu ka nmazu nke nmehie sitere. 21 Ma ubu a emewo ka ezi omume Chineke puta ihè nke neguzo iche n'ebe iwu di, nke

iwu ahu na ndi-amuma naba ya ama; 22 ma o bu ezi omume Chineke, site n'okwukwe ekwere na Jisus Kraist, nke diri ndi nile kwere; n'ihì na o digh ihe di iche; 23 n'ihì na madu nile emehiewo, ha adigh-eru kwa otuto Chineke; 24 anewere kwa amara-Ya nagu ha na ndi ezi omume n'onyinye efu site na nbaputa ahu nke di nime Kraist Jisus: 25 Onye Chineke chere n'iru ora madu ka O buru ihe ijuru Ya obi, site n'okwukwe ekwere n'obara-Ya, igosi ezi omume-Ya, n'ihì nbaghara nmehie nile emehiereri n'oge gara aga, n'oge nnagide nke Chineke; 26 ka O we gosi ezi omume-Ya n'oge di ubu a, ka m'kwuru: ka Ya onwe-ya we buru onye ezi omume, buru kwa onye nagu onye ahu n'onye ezi omume, bu onye no n'okwukwe ekwere na Jisus. 27 Ole ebe inya-isi-ayi di kwa? Emechibidowo ya nezì. Site n'aha iwu gini? o bu nke olu? E-e: kama o bu site n'iwu nke okwukwe. 28 Ya mere ayi guru na anagu madu n'onye ezi omume site n'okwukwe, mbe o kalugh olu iwu. 29 Ma-ebu Chineke, O bu Chineke nke nani ndi-Ju? O bugh kwa Chineke nke ndi mba ozọ? E, o bu kwa nke ndi mba ozọ: 30 asi na o bu ezie na Chineke bu otu, Onye gagu ndi obibi-ugwu na ndi ezi omume site n'okwukwe, were kwa okwukwe ahu gua ndi ebigh-ugwu na ndi ezi omume. 31 Ayi nesite kwa n'okwukwe-ayi me ka iwu ghara idi ire? Chineke ekwela: kama ayi neme ka iwu guzo.

4 1 Gini kwa ka ayi gekwu na Abraham huworo, bu nna-ayi ochie dika anu-aru si di? 2 N'ihì na asi na aguru Abraham n'onye ezi omume site n'olu, o nwere ihe inya isi; ma o bugh n'ebe Chineke no. 3 N'ihì na o bu gini ka ihe edeworo n'akwukwọ nsọ nekwa? Abraham we kwere Chineke, ewe gua nke ahu nye ya dika ezi omume. 4 Ma onye nalu olu, agugh ugwo-olu-ya nye ya dika amara, kama dika ugwo. 5 Ma onye nalugh olu, kama o kwere n'Onye ahu Nke nagu onye nasopugh Chineke n'onye ezi omume, anagu okwukwe-ya nye ya dika ezi omume. 6 Obuna dika Devid nasi kwa na madu ahu bu onye ngozi diri, bu onye Chineke nagu ezi omume nye ya mbe o kalugh olu, 7 si,

Ngọzi nādiri ndi aḅaghara nmebi-
iwu nile ha,

Ndi ekpuchi-kwa-ra nmelue nile ha.

8 N'gọzi nādiri nwoke ahu onye Onye-
nwe-ayi nāgagh-agu nmehie nye
ya.

9 Ọ bu kwa ndi obibi-úgwù ka anākpọ
ndi ngọzi a diri, ma-ọbu kwa ndi ebigh-
úgwù? n'ihì na ayi nāsi, Aguru okwukwe
Abraham nye ya dika ezi omume.
10 Èsi kwa ana gu ya? aguru ya nye ya
mḅe ọ nọ n'obibi-úgwù, ma-ọbu mḅe ọ
nọ n'ebigh-úgwù? Ọ bugh n'obibi-
úgwù, kama ọ bu n'ebigh-úgwù: 11 ọ
we nara ihe-iriba-ama nke bu obibi-
úgwù, bú akara nke ezi omume nke
okwukwe ahu nke di n'ebigh-úgwù-ya:
ka ọ we buru nna nke ndi nile kwere, ọ
bu ezie na ha nọ n'ebigh-úgwù, ka ewe
gua ezi omume nye ha; 12 ka ọ we
buru kwa nna nke obibi-úgwù n'ebe ndi
ahu nọ, bú ndi nābugh nāni ndi sitere
n'obibi-úgwù, kama ha nēsozi kwa ije-
ukwu nke okwukwe ahu nke nna-ayi
Abraham, nke ọ nwere n'ebigh-úgwù.
13 N'ihì na esitegh n'iwu kwere
Abraham ma-ọbu nkpuru-ya nkwa, na
ọ gābu onye-nketa nke uwa, kama o
sitere n'ezi omume nke okwukwe.
14 N'ihì na asi na ndi ahu ndi sitere
n'iwu bu ndi-nketa, emewo okwukwe
ka ọ buru ihe-efu, me kwa nkwa ahu
ka ọ ghara idi irè: 15 n'ihì na iwu ahu
nāluta iwe; ma ebe iwu nādigh, njehie
adigh kwa. 16 N'ihì nka o sitere
n'okwukwe, ka ọ we di ka amara si di; ka
nkwa ahu we guzosie ike n'ebe nkpuru
ahu nile nọ; ọ bugh nāni ndi sitere n'iwu
ahu, kama ọ bu kwa ndi sitere
n'okwukwe Abraham, onye bu nna
nke ayi nile, 17 (dika edeworo ya
n'akwukwọ nsọ, si, Nna nke ọtutu mba
ka M'meworo gi,) n'iru Onye ọ kwere,
bú Chineke, Onye nēme ndi nwuru
anwu ka ha di ndu, Onye nākpọ kwa
ihe nādigh, dika asi na ha di. 18 Onye
kwere mḅe ọ gasiri oge olile-anya, ebe
ọ dabere n'olile-anya, ka ọ we ghọ nna
ọtutu mba, dika ihe kwururi si di, Otù
a ka nkpuru-gi gādi. 19 Ọ we tugharia
uche n'aru nke onwe-ya nke nwuwori,
(ebe ọ ḅara ihe di ka ọgu arọ ise),
tughari kwa uche n'akpá-nwa Sera na ọ
bu ihe nwuru anwu, ma emegh ya ka ọ
ghara idi ike n'okwukwe-ya: 20 o jigh

kwa ekwegh-ekwe nwe obi abua n'ebe
nkwa Chineke di, kama ejiri okwukwe-
ya me ka ọ nwe ike, ọ nēnye kwa
Chineke otuto, 21 nēkwezu kwa na ihe
Ọ kwere na nkwa, Ọ puru ime kwa.
22 N'ihì ya agu-kwa-ra ya nye ya dika
ezi omume. 23 Ma ọ bugh n'ihì nāni
ya ka edeworo ya n'akwukwọ nsọ, na
aguru ya nye ya; 24 kama ọ bu kwa
n'ihì ayi, ndi agaje igu ya nye ayi, ndi
kwere n'Onye ahu Nke mere ka Jisus
Onye-nwe-ayi si na ndi nwuru anwu
bilie, 25 Onye arara Ya nye n'ihì
ndahie-ayi nile, ewe me ka O si n'ọnwu
bilie n'ihì igu ayi na ndi ezi omume.

5 I Ya mere ebe aguru ayi na ndi ezi
omume site n'okwukwe, ayi na
Chineke di n'udo site n'aka Onye-nwe-
ayi Jisus Kraist; 2 Onye ayi sitewo-
kwa-ra n'aka-Ya nwe nkḅobata-ayi
n'okwukwe-ayi nime amara nka ayi
nēguzo nime ya; ayi nānya kwa isi,
nādabere n'olile-anya nke otuto Chineke.
3 Ma ọ bugh nāni nka, kama ayi nānya
kwa isi nime nkpaḅu-ayi nile: ebe ayi
matara na nkpaḅu nāluta ntachi-obi;
4 ntachi-obi ahu nāluta kwa ọnwunwa;
ọnwunwa ahu nāluta kwa olile-anya:
5 olile-anya ahu emegh kwa ka ihere me
ayi; n'ihì na awusaworo ihu-n'anya nke
Chineke n'obi-ayi site n'aka Mọ Nsọ
Nke enyere ayi. 6 N'ihì na mḅe ayi
nọ nādigh ike, mḅe oge-Ya ruru Kraist
nwuru n'ihì ndi nādigh-asọpuru
Chineke. 7 N'ihì na ọ di ike na otù
onye gānwu n'ihì onye ezi omume: n'ihì
na ma elegh anya otù onye gēnwe anya-
ike ọbuná inwu n'ihì ezi madu. 8 Ma
Chineke nēme ka ihu-n'anya nke aka
Ya n'ebe ayi nọ puta ihè, n'ilù na, mḅe
ayi nọ nābu ndi-nmehie, Kraist nwuru
n'ihì ayi. 9 Ya mere nke kariri ri nne,
ebe agusiri ayi na ndi ezi omume uḅu a
nime ọbara-Ya, agāzọputa ayi n'iwe
Chineke site n'aka-Ya. 10 N'ihì na asi
na, mḅe ayi bu ndi-iro, esitere n'ọnwu
Ọkpara-Ya me ka ayi na Chineke di
n'otù: nke kariri ri nne bu, ebe emesiri
ka ayi na Chineke di n'otù, na agāzọputa
ayi nime ndu-Ya; 11 ma ọ bugh nāni
nka, kama ayi nānya kwa isi na Chineke
site n'aka Onye-nwe-ayi Jisus Kraist,
Onye ayi siworo n'aka-Ya nata ime-ka-
adi-n'otù a uḅu a.

12 N'ihì nka, dika nmehie si n'aka otù

madu ba n'owa, dika onwu si n'aka nmehie ba kwa; onwu we si otu a gabiga rue madu nile, n'ih na madu nile mehiera:—13 n'ih na rue mbe iwu biara nmehie di n'owa: ma adigh-agu nmehie mbe iwu nadih. 14 Otú o di, onwu si n'oge Adam buru eze rue oge Moses, obuna ichiri ndi nemehiegh n'oyiyi nke njehie Adam, onye bu ihe-atu nke Onye ahu gaie ibia. 15 Ma dika ndahie ahu si di, o bugh otu a ka onyinye-amara si di kwa. N'ih na asi na ora madu nwuru site na ndahie nke otu onye ahu, amara Chineke, na onyinye ahu nke di nime amara nke otu Madu ahu, Jisus Kraist, babigara oké kari ri nne rue ora madu. 16 Onyinye ahu abugh kwa dika o sitere n'aka otu onye nke mehiera: n'ih na ikpe sitere n'otu onye bia weta amam-ikpe, ma onyinye-amara ahu sitere n'otutu ndahie bia weta olu igu madu na ndi ezi omume. 17 N'ih na asi na onwu si n'aka otu onye ahu buru eze, site na ndahie nke otu onye ahu; ndi nanata nbabiga-oké nke amara ahu na nke onyinye ahu, bu ezi omume, gabu kari eze ri nne na ndu site n'aka otu Onye ahu, bu Jisus Kraist. 18 Ya mere otu a, dika ikpe ahu sitere n'otu ndahie bia rue madu nile iwetara ha amam-ikpe; obuna otu a ka onyinye-amara ahu sitere n'otu olu ezi omume bia rue madu nile igu ha na ndi ezi omume ka ha nata ndu. 19 N'ih na dika edoro ora madu na ndi-nmehie site n'angh-nti nke otu madu ahu, obuna otu a ka agedo ora madu na ndi ezi omume site n'ina-nti nke otu Onye ahu. 20 Iwu we bebá, ka ndahie ahu we rie nne; ma n'ebe nmehie riri nne, n'ebe ahu ka amara babigara oké nke-uku kari: 21 ka, dika nmehie si buru eze n'onwu, ka amara we buru kwa eze otu a site n'ezi omume rue ndu ebigh-ebi site n'aka Jisus Kraist Onye-nwe-ayi.

6 1 Gini ka ayi gekwu kwa? Ayi ganogide na nmehie, ka amara we rie nne? 2 Chineke ekwela. Ayi onwe-ayi, bu ndi nwuru n'ebe nmehie di, ayi gesi ana nadi ndu ozó nime ya? 3 Ma obu unu amagh na ka ayi ra, bu ndi emere baptism iba nime Kraist Jisus, emere ayi baptism iba n'onwu-Ya? 4 Ya mere esitere na baptism-ayi liko ayi na Ya iba n'onwu ahu: ka, dika esitere

n'ebube nke Nna-Ya me ka Kraist si na ndi nwuru anwu bilie, ka ayi onwe-ayi we jehari kwa na ndu ohu otu a. 5 N'ih na asi na eiri oyiyi onwu-Ya me ka ayi na Ya toko buru otu ihe, ageji kwa oyiyi nke nbilite-n'onwu-Ya me ka ayi na Ya toko buru otu ihe; 6 ebe ayi mara nka, na akpogidekoró Ya na madu ochie ayi n'obe, ka ewe me ka aru-ayi nke nmehie nwezu ghara idi ire, ka ayi we ghara idi nabu oru nke nmehie ozó; 7 n'ih na onye nwuru anwu, aguwo ya n'onye ezi omume pua na nmehie-ya. 8 Ma o buru na ayi na Kraist nwukoro, ayi kwere na ayi na Ya gadiko kwa ndu ozó; 9 n'ih na ayi matara na ebe emere ka Kraist si na ndi nwuru anwu bilie O gagh-anwu ozó; onwu abugh kwa onye nenwe Ya ozó. 10 N'ih na onwu O nwuru, O nwuru nani otu onwu n'ebe nmehie di: ma ndu O nadi, O nadi n'ebe Chineke no. 11 Otú a unu onwe-unu, nagu-kwa-nu na unu onwe-unu bu ndi nwuru anwu n'ebe nmehie di, ma na unu nadi ndu nime Kraist Jisus n'ebe Chineke no.

12 Ya mere, ka nmehie ghara idi nabu eze n'aru-unu nke puru inwu anwu, ime unu ka unu na agu-ya nile nti: 13 unu adi-kwa-la neche ihe di unu n'aru n'iru nmehie ka ha buru ihe-agma ayo omume; kama chenu onwe-unu n'iru Chineke, dika ndi sitere na ndi nwuru anwu di ndu, che-kwa-nu ihe di unu n'aru n'iru Chineke ka ha buru ihe-agma ezi omume. 14 N'ih na nmehie agagh-abu onyennwe-unu: n'ih na unu anogh n'okpuru iwu, kama n'okpuru amara.

15 Gini kwa? o bu na ayi gemehie, n'ih na ayi anogh n'okpuru iwu, kama n'okpuru amara? Chineke ekwela. 16 Unu amatagh na onye unu neche onwe-unu n'iru ya ka unu buru ndi-oru ina ya nti, unu bu ndi-oru nke onye ahu unu nana nti ya; ma-obu nke nmehie neweta onwu, ma-obu nke ina-nti neweta ezi omume? 17 Ma ekele diri Chineke, na unu buri ndi-oru nke nmehie, ma unu sitere n'obi-unu na nti ihe-atu nke ozizi ahu nke arara unu nye n'aka-ya; 18 ebe eme-kwa-ra ka unu pua na nmehie nwere onwe-unu, unu ghoró ndi-oru nke ezi omume. 19 Anamekwu dika madu n'ih adighike nke anu-arununu: n'ih na dika unu

chere ihe nile di unu n'aru n'iru adigh-
 ocha na n'iru imebi-iwu nēdubà n'imebi-
 iwu ka unu buru ndi-orù-ha, otù a chenu
 ihe nile di unu n'aru n'iru ezi omume
 uḅu a, bù nke nēdubà n'ido-nsọ, ka unu
 buru ndi-orù-ya. 20 N'ihì na mḅe unu
 bu ndi-orù nke nmehie, unu nwere
 onwe-unu n'ebe ezi omume di. 21 Ọ
 bu nkpuru gini kwa ka unu nwere n'oge
 ahu n'ihe nile ahu nke ihere ha nēme
 unu uḅu a? n'ihì na ọgwugwu ihe nile
 ahu bu ọnwu. 22 Ma uḅu a ebe unu
 pusiri na nmehie nwere onwe-unu, ghọ
 kwa ndi-orù nke Chineke, unu nwere
 nkpuru-unu nēweta ido-nsọ, unu nwe-
 kwa-ra ndu ebighe-ebi dika ọgwugwu-ya.
 23 N'ihì na ugwo-ọlu nke nmehie bu
 ọnwu; ma onyinye-amara nke Chineke
 bu ndu ebighe-ebi nime Kraist Jisus
 Onye-nwe-ayi.

7 I Ma-ọbu unu amagh, umu-nnam
 (n'ihì na anamagwa ndi mara iwu
 okwu), na iwu bu onye-nwe madu ka
 oge ra ọ nādi ndu? 2 N'ihì na iwu
 kekọrọ nwayi nke nwere di n'aru di-ya
 mḅe di-ya nọ na ndu; ma ọ buru na di-
 ya nwuru, atọpuwo ya n'iwu nke di-ya.
 3 Ya mere otù a, agākpọ ya nwayi
 nākwa iko, ma ọ buru na ọ lakuru nwoke
 di iche mḅe di-ya nọ na ndu: ma ọ buru
 na di-ya nwuru, ọ puwo n'iwu nwere
 onwe-ya, nke nēme ya ka ọ ghara ibu
 nwayi nākwa iko, ma ọ buru na ọ lakuru
 nwoke di iche. 4 Ya mere, umu-nnam,
 esite-kwa-ra n'aru Kraist me ka unu
 onwe-unu nwua n'ebe iwu di; ka unu we
 lakuru di di iche, bù Onye emere ka O si
 na ndi nwuru anwu bilie, ka ayi we
 miara Chineke nkpuru. 5 N'ihì na mḅe
 ayi nọ n'anu-arụ, ọchichọ ọjọ nile nke
 diri nmehie nile ayi, nke sitere n'aka iwu
 ahu, nālusi ọlu ike n'ihe nile di ayi n'aru
 imiri ọnwu nkpuru. 6 Ma uḅu a
 atọpuwo ayi n'iwu ahu, ebe ayi nwuru
 n'ebe ihe ahu di nke ejidesiri ayi ike
 nime ya; ya mere ayi nābu orù n'idi-ọhu
 nke Mọ Nsọ, ọ bugh kwa n'idi-ochie nke
 ihe edeworo n'akwukwo.

7 Gini ka ayi gēkwu kwa? Iwu ahu
 bu nmehie? Chineke ekwela. Kama,
 m'gagh-amawori nmehie, ma ọ buru na
 esiteghm n'aka iwu mara ya: n'ihì na
 m'gagh-amatawori agu ihe ọjọ, ma ọ
 buru na iwu ahu asigh, Agu ihe ọjọ
 agula gi: 8 ma nmehie, ebe ọ natara ihe

o gēji megidem, ọ were ihe enyere n'iwu
 luta agu ihe ọjọ nile n'otù n'otù nimem:
 n'ihì na nmehie bu ihe nwuru anwu ma
 iwu adigh ya. 9 Ma mu onwem nādi
 ndu otù mḅe n'oge iwu nādigh: ma mḅe
 ihe enyere n'iwu biara, nmehie ahu we
 di ndu ọzọ, mu onwem we nwua;
 10 ihe ahu enyere n'iwu, nke nēdubà na
 ndu, nka ka m'huru na ọ bu ihe nēdubà
 n'ọnwu: 11 n'ihì na nmehie, ebe ọ
 natara ihe o gēji megidem, o sitere n'ihe
 enyere n'iwu ghọḅuem, site kwa na ya
 ḅuem. 12 Ya mere iwu ahu di nsọ
 n'ezie, ihe enyere n'iwu di kwa nsọ, zi
 kwa ezi, buru kwa ezi ihe. 13 Ya mere,
 èzi ihe ahu ghọrọ ọnwu n'ebe m'nọ?
 Chineke ekwela. Kama ọ bu nmehie,
 ka ọ we puta ihè na ọ bu nmehie, site
 n'iwere ezi ihe ahu lutaram ọnwu;—ka
 nmehie we site n'ihe ahu enyere n'iwu
 ghọ ihe nēmehie nke-uku ri nne.
 14 N'ihì na ayi matara na iwu ahu bu
 ihe nke Mọ: ma mu onwem bu ihe nke
 anu-arụ, erewokwam inọ n'okpuru
 nmehie. 15 N'ihì na ihe m'nāluta ka
 m'nāmagh: n'ihì na ihe m'nāchọ, ọ
 bugh ihe ahu ka m'nēme; kama ihe
 m'nākpọ asi, ihe ahu ka m'nēme.
 16 Ma ọ buru na ihe m'nāchogh, ihe
 ahu ka m'nēme, anamekweye iwu ahu
 na ọ bu ihe ọma. 17 Ma uḅu a ọ bugh
 mu onwem nāluta kwa ya ọzọ, kama ọ
 bu ihe ahu nke nēbi nimem, bù nmehie.
 18 N'ihì na amataram na ezi ihe adigh-
 ebi nimem, nke ahu bu, n'anu-arum:
 n'ihì na ichọ ihe ọma di nso n'ebe akam
 gēru, ma iluta ihe ọma adigh nso n'ebe
 akam gēru. 19 N'ihì na ezi ihe nke
 m'nāchọ ka m'nēmegh: kama ihe ọjọ
 nke m'nāchogh, ihe ahu ka m'nēme.
 20 Ma ọ buru na ihe m'nachogh, ihe
 ahu ka m'nēme, ọ bugh mu onwem
 nāluta kwa ya ọzọ, kama ọ bu ihe ahu
 nke nēbi nimem, bù nmehie. 21 Ya
 mere ahurum iwu a, na ihe ọjọ dim nso
 n'ebe akam gēru, mu, bù onye nāchọ
 ime ihe ọma. 22 N'ihì na mu na iwu
 Chineke nēnwekọ obi-utọ dika madu
 imem si di: 23 ma anamahu iwu di
 iche n'ihe nile dim n'aru, nēbu agha
 megide iwu nke uchem, nādọtakwam
 n'agha nye iwu nke nmehie nke di
 n'ihe nile dim n'aru. 24 Madu nke
 hujuru anya ka mu onwem bu! ònye
 gādọputam n'aru nke ọnwu a? 25 Ma

ekele diri Chineke na ndọputa sitere n'aka Jisus Kraist Onye-nwe-ayi. Ya mere otù a mu onwem ji uchem buru orù nke iwu Chineke; ma ejim anu-arum buru orù nke iwu nmehie.

8 I Ya mere uḅu a ọ digh amam-ikpe ọ bula diri ndi nọ nime Kraist Jisus. 2 N'ihì na iwu nke Mọ nke ndu nime Kraist Jisus mere ka m'pua n'aka iwu nke nmehie na nke ọnwu, nwere onwem. 3 N'ihì na ihe iwu ahu nāpugh ime, nke ọ nādigh ike nime ya site n'anu-arụ, Chineke mere, n'ihì na Ọ mara nmehie ikpé n'anu-arụ, mḅe O zitere Ọkpara nke aka Ya n'oyiyi nke anu-arụ nmehie na dika àjà achuru n'ihì nmehie: 4 ka ihe iwu ahu guru n'ihè ziri ezi we mezu nime ayi, bù ndi nādigh-eje dika anu-arụ si chọ, kama dika Mọ Nsọ si chọ. 5 N'ihì na ndi di ka anu-arụ si chọ nātukwasi uche n'ihè nke anu-arụ; ma ndi di ka Mọ Nsọ si chọ nātukwasi uche n'ihè nke Mọ Nsọ. 6 N'ihì na itukwasi uche n'anu-arụ bu ọnwu; ma itukwasi uche na Mọ Nsọ bu ndu na udo: 7 n'ihì na itukwasi uche n'anu-arụ, ya na Chineke di n'iro; n'ihì na edogh ya n'okpuru iwu Chineke, n'ihì na apugh kwa ido ya n'okpuru ya: 8 ndi nke nọ n'anu-arụ apugh kwa itọ Chineke utọ. 9 Ma unu onwe-unu anogh n'anu-arụ, kama unu nọ nime Mọ Nsọ, ma ọ buru na ọ bu ezie na Mọ nke Chineke nēbi nime unu. Ma ọ buru na onye ọ bula enwegh Mọ nke Kraist, onye ahu abugh nke Ya. 10 Ma ọ buru na Kraist nọ nime unu, aru-unu bu ihe nwuru anwu n'ihì nmehie n'ezie; ma Mọ Nsọ bu ndu n'ihì ezi omume. 11 Ma ọ buru na Mọ nke Onye ahu Nke mere ka Jisus si na ndi nwuru anwu bilie nēbi nime unu, Onye ahu Nke mere ka Kraist Jisus si na ndi nwuru anwu bilie gēsìte kwa n'aka Mọ-Ya Nke nēbi nime unu me ka aru-unu nke puru inwu anwu di ndu.

12 Ya mere otù a, umu-nnam, ayi bu ndi ji ugwọ, ọ bugh anu-arụ ka ayi ji, idi ndu dika anu-arụ si chọ: 13 n'ihì na asi na unu nādi ndu dika anu-arụ si chọ, unu gaje inwu; ma ọ buru na unu nēwere Mọ Nsọ me ka omume aru nwua, unu gādi ndu. 14 N'ihì na ka ha ra, bù ndi Mọ Chineke nēdù, ndi ahu bu umu-ndikom Chineke. 15 N'ihì na unu anatagh mọ nke ibu-orù ilaghachi

n'egwù ọzọ; kama unu natara Mọ nke ido-ka-nwa-nwoke, Nke ayi nēti nkpu nime Ya, si, Aba, Nna. 16 Mọ Nsọ onwe-ya soro mọ-ayi nāḅa àmà, na ayi bu umu Chineke: 17 ma ọ buru na ayi bu umu, ayi bu kwa ndi-nketa; ndi-nketa nke Chineke, na ndi ha na Kraist nēkekọ; ma ọ buru na ọ bu ezie na ayi na Ya nāhukọ ahuhu, ka ewe nyekọ kwa ayi na Ya otuto.

18 N'ihì na anamagu na ahuhu nile nke oge di uḅu a ekwesigh ka ekwuta ha ma ele ebube ahu anya, bù nke agaje ikpughe n'ebe ayi nọ. 19 N'ihì na olile-anya siri ike nke ihe nile ekèrè èkè nēchesi nkpu nke umu-ndikom Chineke ike. 20 N'ihì na edoro ihe ahu ekèrè èkè n'okpuru ihe-efu, ọ bugh na ọ chọrọ ya, kama n'ihì Onye ahu Nke doro ya n'okpuru ya n'olile-anya; 21 n'ihì na agēme ka ihe ekèrè èkè onwe-ya pu kwa n'ibu-orù nmebi ba n'ọnọdu inwe-onwe-ya nke ebube nke umu Chineke. 22 N'ihì na ayi matara na ihe ekèrè èkè nile nāsukọ udè, ime nēmekọ kwa ha, rue uḅu a. 23 Ma ọ bugh nāni nka, kama ayi onwe-ayi, ndi nwere nkpu mbu nke Mọ Nsọ, ọbunà ayi onwe-ayi nāsù kwa udè nime onwe-ayi, mḅe ayi nēchesi ido-ka-nwa-nwoke ahu ike, bù nḅaputa nke aru-ayi. 24 N'ihì na ọ bu n'olile-anya ka azọputara ayi: ma olile-anya nke anāhu anya abugh olile-anya: n'ihì na ihe madu nāhu anya, gini mere o ji nēle anya ya? 25 Ma ọ buru na ayi nēle anya ihe ayi nāhugh anya, ayi ji ntachi-obi nēchesi ya ike.

26 Otù ahu Mọ Nsọ nēye-kwa-rà adigh-ike-ayi aka: n'ihì na ayi amatagh ihe ayi gēkpe n'ekpere dika ayi nāghagh ikpe; kama ọ bu Mọ Nsọ onwe-ya were isu-udè anāpugh ikwu nāriọrọ ayi aririọ; 27 ma Onye ahu Nke nēnyocha obi-ayi matara ihe Mọ Nsọ nātukwasi uche na ya, n'ihì na Ọ nāriọrọ ndi nsọ aririọ dika Chineke si chọ. 28 Ma ayi matara na ihe nile nālukọ ọlu iwetara ndi huru Chineke n'anya ezi ihe, bù ndi akpọrọ dika ihe O nēzube si di. 29 N'ihì na ndi O buru uzọ mara, O bu-kwa-ra uzọ ka ha àkà, ka ha na onyinyo nke Ọkpara-Ya nwekọ otù udi, ka Ọ we buru onye ebu uzọ mu n'etiti ọtutu umu-nna: 30 ma ndi O buru uzọ ka àkà, ndia ka Ọ kpọ-

kwa-ra: ma ndi Ọ kpọrọ, ndia ka Ọ gukwa-ra na ndi ezi omume: ma ndi Ọ guru na ndi ezi omume, ndia ka Ọ nyekwa-ra otuto.

31 Gini kwa ka ayi gēkwu n'ile ihe ndia anya? Ọ buru na Chineke diri ayi, ọnye nēmegide ayi? 32 Onye ahu Nke nāzodogh Ọkpara nke aka Ya, kama Ọ rara Ya nye n'ihu ayi nile, Ọ gēsi ana ghara inye kwa ayi ihe nile n'amara ebe Ọ weresiri Onye ahu nye ayi? 33 Ọnye gēbo ndi Chineke rọputara ebubo? Ọ bu Chineke Onye nāgu ha na ndi ezi omume? 34 Ọnye bu onye ahu nke gāma ikpé? Ọ bu Kraist Jisus Onye nwuru, ma nke kariri, emere Ya ka Ọ si na ndi nwuru anwu bilie, Onye nọ n'aka-nri Chineke, Onye nāriọ-kwa-ra ayi aririọ? 35 Ọnye gēkewapu ayi n'ihu-n'anya nke Kraist? Ọ bu nkpa, ma-ọbu oké nkpa, ma-ọbu nso, ma-ọbu oké unwu, ma-ọbu iha-otọ, ma-ọbu ize-ndu, ma-ọbu mma-agma? 36 Dika edeworo ya n'akwukwo nsọ, si,

N'ihu Gi ka anēme ka ayi nwua ogologo ubochi dum;

Aguru ayi dika aturu obubu.

37 E-é, kama n'ihe ndia nile ayi nēmeribiga oké site n'aka Onye ahu Nke huru ayi n'anya. 38 N'ihu na emewo ka m'kweye, na onwu, ma-ọbu ndu, ma-ọbu ndi-mọ-ozu, ma-ọbu ibu-isi di iche iche, ma-ọbu ihe di ubu a, ma-ọbu ihe gaje idi, ma-ọbu ike di iche iche, 39 ma-ọbu ihe di elu, ma-ọbu ihe di omimi, ma-ọbu ihe ọ bula ọzọ ekere ekere, agagh-apu ikewapu ayi n'ihu-n'anya Chineke, nke di nime Kraist Jisus Onye-nwe-ayi.

9 1 Anamekwu ezi-okwu nime Kraist, ekwughm okwu-ugha, akọ-na-uchem nēsokwam ha amā nime Mọ Nsọ, 2 na enwerem oké ihe-nwuta na ihe-nbu nādigh - agwu n'obim. 3 N'ihu na anamekperi ekpere, ka mu onwem buru anathema pua n'ebe Kraist nọ n'ihu umu-nnem, ndi-ikwum dika anu-aru si di: 4 ebe ha bu ndi Israel; ndi nwe ido-ka-nwa-nwoke ahu, na ebube ahu, na ọbuba-ndu nile, na inye-iwu ahu, na ikpe ekpere ahu n'ulo uku Chineke, na nkwa nile; 5 ndi nwe nna-ayi-ha, ndi Kraist-ayi si kwa n'etiti ha puta dika anu-aru si di, Onye bu Onye-isi ihe nile, bu kwa Chineke, Nke agoziworo

rue mbe nile ebigh-ebi. Amen. 6 Ma ọ bugh dika agāsi na okwu Chineke adawo n'ala. N'ihu na ndi si n'Israel pura, ọ bugh ndi ahu nile bu Israel: 7 ọ bugh kwa ha nile bu umu, n'ihu na ha bu nkuru Abraham: kama, Nime Aisak ka agākpọ nkuru-gi aha. 8 Nke ahu bu, umu nke anu-aru-ya, ọ bugh ndia bu umu Chineke; kama umu nke nkwa ahu ka anāgu na nkuru. 9 N'ihu na nka bu okwu nke nkwa, Dika oge a si di M'gābia, Sera gēnwe kwa nwanwoke. 10 Ma ọ bugh nānī nka; kama Rebeka kwa, mbe ọ tusiri ime site n'otú onye, bú Aisak nna-ayi—11 n'ihu na mbe akāmugh umu ahu, mbe ha akēmegh kwa ihe ọ bula, ma ọ bu ezi ihe ma-ọbu ihe nādigh nma, ka ihe Chineke zubere dika nroputa si di we digide, o sitegh n'olu, kama o sitere n'Onye nākpọ, 12 asiri ya, Nke-okenye gēfē nke - ntā. 13 Dika edeworo ya n'akwukwo nsọ, si, Jakob ka M'huru n'anya, ma Iso ka M'kpọrọ asi.

14 Gini ka ayi gēkwu kwa? Ọ gābu na ayo omume di n'ebe Chineke nọ? Chineke ekwela. 15 N'ihu na Ọ si Moses, M'gēmere onye ọ bula ebere, bú onye M'nēmere ebere, M'gēnwe kwa obi-ebere n'aru onye ọ bula, bú onye M'gēnwe obi-ebere n'aru-ya. 16 Ya mere otú a ọ bugh nke onye nāchọ, ọ bugh kwa nke onye nāba ọsọ, kama ọ bu nke Onye ahu Nke nēme ebere, bú Chineke. 17 N'ihu na ihe edeworo n'akwukwo nsọ nāsi Fero, Ọ bu n'ihu otú ihe a ka M'mere ka i bilie, ka M'we gosi ikem nime gi, ka ewe kwusa kwa aham n'uwa nile. 18 Ya mere otú a ọ bu onye Ọ nāchọ ka Ọ nēmere ebere, ọ bu kwa onye Ọ nāchọ ka Ọ nēme ka ọ nwe obi-etili.

19 Ya mere i gāsīm, Gini mere Ọ nọ nāta uta? N'ihu na ọ bu onye nēguzogide ihe Ọ zubere? 20 Ajuju kwesikariri iju, gi madu, bu, Gi onwegi bu onye, nke nāza Chineke okwu imegide Ya? Ọ gābu na ihe akpuworo gāsi onye kpuru ya, Gini mere i kpurum otú a? 21 Ma-ọbu ọkpui-ite, ọ nwegh ike n'ebe urọ di, isite n'otú ọkpukpu-urọ ahu o doziri me nka ka ọ buru ihe gānara nsopuru, me kwa nke-ọzọ ka ọ buru ihe agēme ihe-ihere? 22 Gini kwa, ma ọ buru na Chineke, ọ bu ezie

na Ɔ nāchọ igosi iwe-Ya, na ime ka amara ike-Ya, ma Ɔ were ogologontachi-obi ri nne nagide ihe iwe edoziworo ka ha bà n'ila-n'iyi: 23 ka Ɔ we me kwa ka amara àkù nke ebube-Ya n'aru ihe diri ebere, nke Ɔ buru uzọ dozie ka ha ba n'ebube, 24 bú ayi onwe-ayi, ndi Ɔ kpọ-kwa-ra, ọ bugh site na nání ndi-Ju, kama site kwa na ndi mba ọzọ? 25 Dika Ɔ nēkwu kwa n'akwukwọ Hosea, si,

M'gākpo ndi ahu ndim, nke nābugh ndim;

M'gākpo kwa nwayi ahu onye ahuru n'anya, nke anāhugh n'anya.

26 Ɔ gēru kwa, na n'ebe ahu nke asiri ha, Ɔ bugh ndim ka unu bu,

N'ebe ahu ka agākpo ha umundikom nke Chineke di ndu.

27 Ma Aisaia nēti nkpu bayere Israel, si, Ɔ buru na ọnu-ọgugu umu Israel di ka ájá nke oké osimiri, ọ bu nke ọduru ka agāzọputa: 28 n'ihí na Onye-nwe-ayi gēme ihe Ɔ kwuru n'elu uwa, nēmezu ya nēme kwa ya ka o bie. 29 Ɔzọ, dika Aisaia buru uzọ kwue,

Ɔ buru na Onye-nwe usu nile nke ndi-agma arapugh ayi otù nkpuru, Ayi gādiworí ka Sọdóm, agēmeworí ayi ka ayi yie Gómọra.

30 Gini ka ayi gēkwu kwa? Na ndi mba ọzọ, ọ bu ezie na ha abasogh ezi omume, ma ha ruru ezi omume, ma ọ bu ezi omume ahu nke si n'okwukwe puta: 31 ma Israel, ọ bu ezie na ha nābaso iwu ezi omume, ma ha ekwudogh iwu ahu. 32 N'ihí gini? N'ihí na ha esitegh n'okwukwe chọ ya, kama dika agāsi na ha sitere n'ọlu chọ ya. Ha suru ngongọ na nkume nke isu-ngongọ-ha; 33 dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si,

Le, anamatọbọ nime Zaion nkume nke isu-ngongọ, na oké nkume nke ima-n'onyà:

Onye kwe-kwa-ra na Ya, agagh-eme ka ihere me ya n'iru.

10 I Umu-nnam, ihe di obim ezi nma na aririọ m'nāriọ Chineke n'ihí ha bu, ka azọputa ha. 2 N'ihí na anamabara ha àmà na ha nānu ọku n'obi n'ebe Chineke nọ, ma ọ bugh dika nmazu si di. 3 N'ihí na, ebe ha nāmagh ezi omume Chineke, nāchọ kwa uzọ ime ka ezi omume nke aka ha guzo, ha edogh onwe-ha n'okpuru ezi omume

Chineke. 4 N'ihí na Kraist bu nsọtu iwu iwetara onye ọ bula nke kwere ezi omume. 5 N'ihí na Moses edewo n'akwukwọ na madu nke nēme ezi omume nke sitere n'iwu gādi ndu nime ya. 6 Ma ezi omume ahu nke sitere n'okwukwe nēkwu otú a, si, Asila n'obi-gi, Ɔnye gārigo n'elu-igwe? (nke ahu bu, ikudata Kraist:) 7 ma-ọbu, Ɔnye gārída n'abyss ahu? (nke ahu bu, isi na ndi nwuru anwu kugota Kraist.) 8 Kama ọ bu gini ka o nēkwu? Okwu ahu di gi nso, n'ọnu-gi, na n'obi-gi: nke ahu bu, okwu okwukwe, nke ayi nēkwusa: 9 na ọ buru na i gēwere ọnu-gi kwuputa Jisus na Ɔ bu Onye-nwe-ayi, ọ buru kwa na i gēwere obi-gi kwere na Chineke mere ka Ɔ si na ndi nwuru anwu bilie, agāzọputa gi: 10 n'ihí na anēji obi kwere rue ezi omume; anēji kwa ọnu kwuputa rue nzọputa. 11 N'ihí na ihe edeworo n'akwukwọ nsọ nāsi, Onye ọ bula nke kwere na Ya, agagh-eme ka ihere me ya. 12 N'ihí na ọ digh ihe di iche n'etiti onye-Ju na onye-Grik: n'ihí na otù Onye-nwe-ayi ahu bu Onye-nwe ọra madu, buru kwa Onye nwere àkù ri nne inye ndi nile nākpọku Ya: 13 n'ihí na, Onye ọ bula nke gākpo aha Onye-nwe-ayi, agāzọputa ya. 14 Hà gēsi kwa aña kpọku Onye ahu ha akēkwegh na Ya? ma hà gēsi aña kwere n'Onye ahu ha akānugh okwu-Ya? ma hà gēsi aña nu ma onye nēkwusa anogh? 15 ma hà gēsi aña kwusa, ma ọ buru na ezigagh ha? dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si, Le, ka ha si ma nma nke-uku, bú ukwu ndi nēzisa ozi ọma nke ezi ihe!

16 Ma ọ bugh ha nile nara ozi ọma ahu nti. N'ihí na Aisaia nāsi, Onye-nwe-ayi, ọnye kwere ihe ayi nuworo? 17 Ya mere, okwukwe si n'ọnununu puta, ma ọnununu ahu sitere n'okwu Kraist. 18 Ma asim, Ɔ gābu na ha anugh? Ha nuru ezie,

N'uwa nile ka olu-ha puru jezue,
Na nsọtu nile nke elu-uwa dum
madu bi ka okwu-ha puwo-kwa-
ra jezue.

19 Ma asim, Ɔ gābu na Israel amagh? Moses buru uzọ si,

Mu onwem gēwere mba nābugh mba
kpasue unu ekworo,

Mba nēnwegh nghọta ka M'gēwere kpasue unu iwe.

20 Ma Aisaia nwere anya-ike nke-uku, we si,

Ndi nāchogh̄m chọtaram;

Ewerem gosi ndi nājugh ajuju n'akam.

21 Ma O nēkwu okwu bayere Israel, si, Ogologo ubọchi dum ka M'basara akam nye ndi nādigh-ekweye, ndi nēkwugidekwam.

11 I Ya mere asim, Ọ gābu na Chineke nupuru ndi nke Ya? Chineke ekwela. N'ih̄i na mu onwem bu kwa onye Israel, si na nkpuru Abraham puta, si kwa n'ebo Benjamin puta. 2 Chineke enupugh ndi-Ya nke O buru uzọ mara. Ma-ọbu ọnu amatagh ihe o nēkwu, bú ihe edeworo n'akwukwọ nsọ, n'ebe edeworo okwu bayere Elaija? otú ọ nāriọ Chineke aririọ megide Israel, si, 3 Onye-nwe-ayi, ha ọburu ndi-amuma-Gi, ha gwudara ebe-ichu-aja-Gi nile: nání mu onwem fọdu-kwa-ra, ha nāchọ kwa ndum. 4 Ma gini ka ndum-ọdu Chineke nāgwā Ya? Arapurum nye Onwem nnú ndikom iri-na-asa na ọgu iri, madu ndi ọ digh m̄be ha ọburu ikperè nye Beal. 5 Ya mere otú a n'oge di ūbu a ndi fọduru aputawo kwa dika nrọputa nke amara si di. 6 Ma ọ buru na ọ di n'amara, o sitegh kwa ọzọ n'ọlu: ebe ahuru na amara abugh amara ọzọ, ma asi na ọ digh otú a. 7 Gini kwa? Ihe Israel nāchọ, nke ahu ka ọ nāhugh; ma nrọputa ahu huru ya, ma emere ka obi ndi fọduru me etili: 8 dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si, Chineke nyere ha mọ nke oké ura, anya ighara ihu uzọ, na nti ighara inu ihe, rue ubọchi ta. 9 Devid nāsi kwa,

Ka table-ha ghọ ībudu, na ihe eji achu ha ntá,

Na ọnyá, na ihe-nnyeghachi n'ebe ha nọ:

10 Ka anya-ha ọba ọchichiri, ka ha we ghara ihu uzọ,

Gi me kwa ka azú-ha ruru m̄be nile.

11 Ya mere m'nāsi, Ọ gābu na ha suru ngongọ ka ha we da? Chineke ekwela: kama nzọputa sitere na ndahie-ha ru ndi mba ọzọ aka, ka ewe kpasue ha ekworo.

12 Ma ọ buru na ndahie-ha bu àkù nke

uwa, ọ buru kwa na ila-ala-ha bu àkù nke ndi mba ọzọ; ọzuzù-ha gēsi aña ghara ibu kari àkù-ha nke-uku?

13 Ma ọ bu unu ndi mba ọzọ ka m'nāgwā okwu, (n'ezie, ka ọ ra, bú onye-ozì nke ndi mba ọzọ mu onwem bu, anamenye ije-ozim otuto): 14 ma ọ buru na agamakpasu ndi-arum ekworo n'uzọ ọ bula, we zọputa ufọdu n'etiti ha. 15 N'ih̄i na asi na nchupu-ha bu ime ka uwa na Chineke di n'otú, gini ka nkpọbata-ha gābu, ma-ọbugh ndu sitere na ndi nwuru anwu? 16 Ma ọ buru na nkpuru mbu di nsọ, ọbe utu ọka agwọrọ agwọ di kwa nsọ: ọ buru kwa na nkporọgwu di nsọ, alaka di kwa nsọ. 17 Ma ọ buru na anyakapuru alaka ufọdu, ma gi onwe-gi, ọ bu ezie na i bu osisi olive nke ọhia, ma anyakudoro gi n'etiti ha, ighọ-kwa-ra onye gi na ha nēnwekọ nkporọgwu nke umi nke olive ahu; 18 anyalara alaka ahu isi: ma ọ buru na i nānyara ha isi, ọ bugh gi onwe-gi nēbu nkporọgwu, kama ọ bu nkporọgwu nēbu gi. 19 Ya mere i gāsi, Anyakapuru alaka ufọdu ka ewe nyakudo mu onwem. 20 Ọ di nma; n'ekwegh-ekwe-ha ka anyakapuru ha, ma gi onwe-gi nēguzo n'okwukwe-gi. Atukwasila uche-gi n'ihe di elu, kama nātu egwu: 21 n'ih̄i na asi na Chineke emegh alaka ahu osisi olive ji puta uwa ebere, Ọ gagh-eme kwa gi ebere. 22 Ya mere le obi-ọma na aka-ike nke Chineke: n'aru ndi dara ada ka aka-ike-Ya dakwasiri; ma n'aru gi ka obi-ọma Chineke nādikwasi, ma ọ buru na i gānọgide n'obi-ọma-Ya: ebe agēbipu kwa gi onwe-gi ma ọ buru na i nọgidegh otú a. 23 Ndi ahu kwa, ma ọ buru na ha anọgidegh n'ekwegh - ekwe - ha, agānyakudo ha: n'ih̄i na Chineke puru inyakudo ha ọzọ. 24 N'ih̄i na asi na ebipuru gi onwe-gi n'osisi olive nke bu nke ọhia ka o si puta uwa, ewe nyakudo gi n'osisi olive ọma n'uzọ nke nēmegide ka o si puta uwa: agēsi aña ghara inyakudo kari ndi ahu nke-uku, bú alaka osisi olive ji puta uwa, n'osisi olive nke aka ha?

25 N'ih̄i na achogh̄m ka unu ghara ima ihe-omimi a, umu-nnam, ka unu ghara inwe uche n'anya onwe-unu, na emewo Israel obi-etili ufọdu, rue m̄be ozuzù ndi mba ọzọ gābata; 26 otú a

agāzọputa kwa Israel nile: dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si,

Onye-ndọputa ahu gēsi na Zaion puta;

O gēchighari asọpurugh-Chineke nile ka ọ pua na Jekob:

27 Nka bu kwa ọbụba-ndu gādiri ha site n'ebe M'nọ,

Mbe ọ bula M'gēwepu nmehie nile ha.

28 N'akuku ozi ọma, ha bu ndi-iro n'ihhi unu: ma n'akuku nrọputa, ha bu ndi ahuru n'anya n'ihhi nna-ayi-hā. 29 N'ihhi na nchēghari adigh n'onyinye-amara nile na ọkpukpọ nke Chineke. 30 N'ihhi na dika unu onwe-unu nēkweyegh Chineke n'oge gara aga, ma ọbụ a emere unu ebere n'ekweyegh-ekweye nke ha, 31 otu a ka ndia nēkweyegh kwa ọbụ a, ka ewe were ebere emere unu mere ha onwe-ha ebere ọbụ a. 32 N'ihhi na Chineke mechibidoro ha nile nime ekweyegh-ekweye, ka Ọ we mere ha nile ebere.

33 A! omimi nke akū nke amam-ihe na nke ihe-omuma kwa nke Chineke! le otu anēnwegh ike ichọputa ikpé-Ya nile, otu anēnwegh kwa ike ituputa uzọ-Ya nile! 34 N'ihhi na ọnye mara uche Onye-nwe-ayi? ma-ọbu ọnye putara ibu onye Ya na ya nāba izu? 35 ma-ọbu ọnye buru uzọ nye Ya, agēnyeghachi kwa ya ọzọ? 36 N'ihhi na ihe nile sitere nime Ya, site kwa n'aka-Ya, di-kwa-ra Ya. Ọ bu Ya ka otuto diri rue mbe nile ebigh-ebi. Amen.

12 1 Ya mere, umu-nnam, ejim obi-ebere nile nke Chineke nāriọ unu, ka unu che aru-unu n'iru Chineke, dika aja di ndu, di nsọ, nke di Chineke ezi utọ, nke bu ikpe-ekpere-unu dika uche si di. 2 Unu ekwe-kwa-la ka eme ka unu yie ajọ oge a: kama ka enwogha unu site n'ime ka uche-unu buru ihe ọhu, ka unu we nwaputa ihe bu ihe Chineke nāchọ, bu ezi ihe nke di kwa Ya ezi utọ nke zu-kwa-ra okè.

3 N'ihhi na esiterem n'amara nke enyerem si onye ọ bula nọ n'etiti unu, ka ọ ghara itukwasi uche n'onwe-ya kari nke ọ kwesiri itukwasi uche; kama itukwasi uche n'inwe uche zuru okè, dika Chineke kere ọtutu nke okwukwe nye madu nile n'otu n'otu. 4 N'ihhi na ọbuná dika ayi nwere ọtutu ihe n'otu

aru, ma ihe ahu nile di n'aru enwegh otu ọlu: 5 otu a ayi, ndi di ọtutu, bu otu aru nime Kraist, buru kwa n'otu n'otu ihe di n'aru ibe-ayi. 6 Ma ebe ayi nwere onyinye-amara di iche iche dika amara nke enyere ayi si di, ma ayi nwere ibu-amuma, ka ayi nēbu amuma ka okwukwe-ayi ra; 7 ma-ọbu ije-ozu, ka ayi nānọ n'ije-ozu-ayi; ma-ọbu onye nēzi ihe. ya nọ n'ozizi-ya; 8 ma-ọbu onye nākasi obi, ya nọ na nkasi-obi-ya: onye nēme ka ndi ọzọ keta ihe ọ nwere, ya were afọ-ofufo me ya; onye bu onye-isi, ya were obi nānu ọku nābu isi; onye nēme ebere, ya were obi-utọ me ya. 9 Ka ihu-n'anya buru ihe nke iru-abua nādigh nime ya. Nākpọnu ajọ ihe asi; nārafa ezi ihe n'aru. 10 N'akuku ihu-n'anya-unu n'ebe umu-nna-unu nọ, ka ihe madu-ibe-unu nātọrita unu utọ nke-uku; n'akuku nsọpuru-unu, nācharanu ibe-unu uzọ; 11 n'akuku inu-ọku nke obi-unu, nāgharanu idi ọbọ; n'akuku mọ-unu, nādinu ọku; n'akuku Onye-nwe-ayi, nābunu oru; 12 n'akuku olile-anya-unu, nānurinu ọnu; n'akuku nkpa-unu, nēnwenu ntachi-obi; n'akuku ekpere-unu, nānọgidesinu ike; 13 n'akuku ihe nākpá ndi nsọ, nēnwekọnu ihe; nābasonu ọlu ile ndi-ọbia anya nke-oma. 14 Nāgọzinu ndi nēsọbu unu; nāgọzinu, abu-kwa-la ha ọnu. 15 Nēsonu ndi nānuri n'inuri ọnu; nēsonu ndi nākwa akwá n'ikwa akwá. 16 Nātukwasinu uche n'otu ihe ahu n'ebe ibe-unu nọ. Unu arukwasila uche n'ihe di elu, kama ka ndi ọnọdu-ha di ala nādọrọ unu iso ha. Unu enwela uche n'anya onwe-unu. 17 Unu enyeghachila onye ọ bula ihe ọjọ n'ọnọdu ihe ọjọ. Burunu uzọ nēché ihe ọma n'iru madu nile. 18 Asi na ọ bu ihe gēkwe unu, ka ihe nke diri unu onwe-unu ra, unu na madu nile nādi n'udo. 19 Ndi m'huru n'anya, unu abọlara onwe-unu ọbọ, kama charanu iwe ahu uzọ: n'ihhi na edewo ya n'akwukwọ nsọ, si, Mu nwe ọbọ; Mu onwem gēnyeghachi, ka Onye-nwe-ayi kwuru. 20 Ma ọ buru na agu nāgu onye-iro-gi, nāzú ya; ọ buru na akpiri nākpọ ya nku, gi me ka ọ nua miri: n'ihhi na n'ime nka i gāgukwasi icheku nēre ọku n'isi-ya. 21 Ekwela ihe ọjọ meri gi, kama were ezi ihe meri ihe ọjọ.

13 ¹ Ka nkpuru-obi ọ bula do onwe-ya n'okpuru ndi nāchi isi n'elu ya: n'ini na ọ digh onye ọ bula nāchi isi ma ọ buru na Chineke edogh ya; ndi nāchi isi bu kwa ndi Chineke doworo. ² Ya mere onye nēdo onwe-ya megide onye ahu nāchi isi, o nēguzogide iwu Chineke nyere: ma ndi nēguzogide gānata ikpé nye onwe-ha. ³ N'ihì na ndi-isi abugh ihe-egwu n'ebe ezi ọlu di, kama n'ebe ọlu ọjọ di. Ma ì chọgh ka i tua egwu onye ahu nāchi isi? nēme ezi ihe, i gēnwe kwa otuto site n'aka ya: ⁴ n'ihì na ọ bu onye nējere Chineke ozi n'ebe i nọ iwetara gi ezi ihe. Ma ọ buru na i nēme ihe ọjọ, tua egwu; n'ihì na ọ bugh n'efu ka o nēbu mma-agma: n'ihì na ọ bu onye nējere Chineke ozi, onye-ọbọ iwetara onye nēme ihe ọjọ iwe. ⁵ N'ihì ya ọ di nkpa ido onwe-unu n'okpuru ya, ọ bugh nānì n'ihì iwe ahu, kama ọ bu kwa n'ihì akọ-na-uche. ⁶ N'ihì na ọ bu n'ihì nka ka unu nātu kwa útú; n'ihì na ha bu ndi nēfè Chineke ọfufè, nānọgidesi ike n'ọlu-ha ime otù ihe a. ⁷ Nākwughachinu madu nile ihe nile unu ji ha n'ugwọ: tunu útú nye onye unu ji ugwọ útú; tunu útú-ahia nye onye unu ji ugwọ útú-ahia; tuanu egwu onye unu ji ugwọ egwu; sọpurunu onye unu ji ugwọ nsọpuru.

⁸ Unu ejila onye ọ bula ugwọ ọ bula, ma-ọbugh ihurita onwe-unu n'anya: n'ihì na onye nāhu madu-ibe-ya n'anya edebezuwo iwu. ⁹ N'ihì na okwu a, Akwala iko, Efula madu, Ezula ori, Agu ihe ọjọ agula gi, ọ buru kwa na ihe ọ bula ọzọ di enyere n'iwu, achikọtara ya n'okwu a, bu, Hu onye-aḅata-obi-gi n'anya dika onwe-gi. ¹⁰ Ihu-n'anya adigh-alu ọlu ọjọ n'ebe onye-aḅata-obi-ya nọ: ya mere ihu-n'anya bu idebezu iwu.

¹¹ Nke ahu kwa, ebe unu matara oge a, na oge hour eruwo uḅu a ka unu teta n'ura: n'ihì na uḅu a nzọputa-ayi di nso kari mḅe ayi kwere na mbu. ¹² Chi ejimiwo, chi-ọbubọ di kwa nso: ya mere ka ayi yipu ọlu nile nke ọchichiri, ma ka ayi yikwasi ihe-agma nke ihè. ¹³ Ka ayi nējeghari dika ọ kwesiri ayi, dika n'ehihie; ọ bugh n'ite-egwu na inubigamanya-òkè, ọ bugh n'ikwa-iko na agu ikwa-iko, ọ bugh n'esem-okwu na ekworo. ¹⁴ Kama yikwasinu Onye-

nwe-ayi Jisus Kraist, unu ebu-kwa-la uzọ nēchere aru, ime ihe ọjọ nāgu ya.

14 ¹ Ma kpọbatanu onye nādigh ike n'okwukwe-ya, ọ bugh ikpa òkè n'ihe ọ nātule n'obi. ² Otù onye nwere okwukwe iri ihe nile: ma onye nādigh ike nēri nānì ihe anāku n'ubi. ³ Ka onye nēri ihe ghara ikpọ onye nādigh-eri ihe-efu; ka onye nādigh-eri ghara kwa ikpe onye nēri ikpé: n'ihì na Chineke kpọbatara ya. ⁴ Gi onwe-gi nke nēkpe onye nējere onye ọzọ ozi, i bu onye? ọ bu n'ebe Onye-nwe ya onwe-ya nọ ka o nēguzo ma-ọbu nāda. Ma agēme ya ka o guzo; n'ihì na Onye-nwe-ayi puru ime ya ka o guzo. ⁵ Otù onye nārọputa otù ubọchi kari ubọchi ọzọ: ma onye ọzọ nārọputa ubọchi dum. Ka onye ọ bula nēkwezu nime uche nke aka ya. ⁶ Onye nātukwasi uche n'ubọchi, nātukwasi uche na ya n'ebe Onye-nwe-ayi nọ: onye nēri kwa, nēri n'ebe Onye-nwe-ayi nọ, n'ihì na ọ nēkele Chineke: onye nādigh-eri kwa, n'ebe Onye-nwe-ayi nọ ka ọ nādigh-eri, ọ nēkele kwa Chineke. ⁷ N'ihì na ọ digh onye ọ bula n'etiti ayi nke di ndu n'ebe ya onwe-ya nọ, ọ digh kwa onye ọ bula nwuru anwu n'ebe ya onwe-ya nọ. ⁸ N'ihì na asi na ayi di ndu, ọ bu n'ebe Onye-nwe-ayi nọ ka ayi di ndu; ma asi na ayi nwuru, ọ bu n'ebe Onye-nwe-ayi nọ ka ayi nwuru: ya mere, ma ayi di ndu, ma ayi nwuru anwu, ayi bu ndi nke Onye-nwe-ayi. ⁹ N'ihì na ihe Kraist ji nwua, di kwa ndu ọzọ, bu nka, ka Ọ we buru Onye-nwe ma ndi nwuru anwu ma ndi di ndu. ¹⁰ Ma gi onwe-gi, gini mere i nēkpe nwa-nna-gi ikpé? ma-ọbu gi onwe-gi kwa, gini mere i nākpọ nwa-nna-gi ihe-efu? n'ihì na ayi nile gēguzo n'iru oche-ikpé Chineke. ¹¹ N'ihì na edewo ya n'akwukwọ nsọ, si,

Dika Mu onwem nādi ndu, ka Onye-nwe-ayi kwuru, ọ bu Mu onwem ka ikperè nile ọ bula gēburu, Ire nile ọ bula gēkwuputa kwa Chineke.

¹² Ya mere otù a onye ọ bula n'etiti ayi gāza ajuju bayere onwe-ya nye Chineke.

¹³ Ya mere ka ayi ghara ikperita ibe-ayi ikpé ọzọ: ma kama ya kpenu ikpé a, ka onye ọ bula ghara idebe ihe-isu-ngongọ, ma-ọbu ọnyà, n'uzọ nwa-nna-ya. ¹⁴ Amataram. eme-kwa-ra ka

m'kweye nime Onye-nwe-ayi Jisus, na ọ digh ihe ruru áru site n'onwe-ya: ọ bu nání n'ebe ọ nọ, bú onye nāgu ihe ọ bula na ọ ruru áru, n'ebe onye ahu nọ ka ọ ruru áru. 15 N'ihí na asi na n'ihí ihe-oriri o nēwuta nwa-nna-gi, i digh-ejehari ọzọ dika ihu-n'anya si di. Ewela ihe-oriri-gi la onye ahu n'iyí, bú onye Kraist nwuru n'ihí ya. 16 Ya mere unu ekwela ka ekwulu ezi ihe-unu: 17 n'ihí na ala-eze Chuncke abugh oriri na ọnuńu, kama ọ bu ezi omume na udo na ọnù nime Mọ Nsọ. 18 N'ihí na onye nābu orù Kraist n'uzọ nka, ọ di Chineke ezi utọ, buru kwa onye anwaputara n'iru madu. 19 Ya mere otú a, ka ayi nābaso ihe nile diri udo, na ihe nile diri iwulirita onwe-ayi elu dika ulo. 20 Akwatula ọlu Chineke n'ihí ihe-oriri. Ihe nile di ọcha n'ezie; ma ihe ọ bula buru madu ahu ihe ọjọ, onye were ihe-isu-ngongọ nēri ya. 21 Ọ di nma ka i ghara iri anu, ma-ọbu inu manya-vine, ma-ọbu ime ihe ọ bula nke nwa-nna-gi gāsú ngongọ nime ya. 22 Okwukwe ahu nke gi onwe-gi nwere, nwe ya n'onwe-gi n'iru Chineke. Ngọzi diri onye nēkpegh onwe-ya ikpé n'ihe ọ nānwaputa. 23 Ma onye nwere obi abua, amawo ya ikpé ma o rie, n'ihí na o sitegh n'okwukwe rie; ma ihe ọ bula nke nēsitegh n'okwukwe bu nmehie.

15 1 Ma ayi onwe-ayi, bú ndi nwere ike, ayi aghagh ibū adigh-ike nile nke ndi nēnwegh ike, na ighara ime ihe nātọ onwe-ayi utọ. 2 Onye ọ bula n'etiti ayi, ya me ihe gātọ onye-abatabi-ya utọ iwetara ya ezi ihe, ka ọ we wulie ya elu dika ulo. 3 N'ihí na Kraist-ayi emegh kwa ihe tọrọ Onwe-ya utọ; kama, dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, Ita-uta nile nke ndi nāta Gi uta dakwasirim. 4 N'ihí na ka ha ra, bú ihe edere n'akwukwọ nsọ n'oge gara aga, edere ha izí ayi ihe, ka ayi we were ntachi-obi na nkasi-obi nke ihe nile edeworo n'akwukwọ nsọ nwe ọlile-anya. 5 Ma ka Chineke nke ntachi-obi na nke nkasi-obi nye unu ka unu tukwasi uche n'otù ihe ahu n'etiti onwe-unu dika Kraist Jisus si chọ: 6 ka unu we ji otù obi ji kwa otù olu nēnye Chineke na Nna nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist otuto. 7 N'ihí ya nākpọbatanu ibe-unu, dika Kraist-ayi

kpọbata-kwa-ra unu, ka ewe nye Chineke otuto. 8 N'ihí na asim na emewo Kraist ka Ọ buru onye nējere obibi-úgwù ozi n'ihí ezi-okwu Chineke, ka Ọ we me ka nkwa nile ekwere nna-ayi-hà guzosie ike, 9 ka ndi mba ọzọ we nye kwa Chineke otuto n'ihí ebere-Ya; dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si, N'ihí nka ka M'gēkwuputa Gi n'etiti mba nile,

Aha-Gi ka m'gābùku kwa abù ọma.

10 Ọzọ kwa Ọ si,

Unu mba ọzọ, soronu ndi-Ya nwe obi-utọ.

11 Ọzọ kwa,

Tonu Onye-nwe-ayi, unu mba nile;

Ka ndi nile di iche iche nāja kwa Ya.

12 Ọzọ kwa, Aisaia si,

Nkpọrọgwu ahu nke Jesi gādi,

Na Onye ahu Nke nēbili ibu onye-isi mba nile;

Onye ahu ka ndi mba ọzọ gēle anya Ya.

13 Ma Chineke nke olile-anya ahu mejue unu n'ọnù nile na udo nile n'ikwe-ekwe, ka unu we nwebiga olile-anya ahu ókè, n'ike Mọ Nsọ.

14 Ma emewom ka m'kweye, umunnam, ọbuná mu onwem, ihe bayere unu, na unu onwe-unu juputara n'idi-nma, na emejuwo kwa unu n'ihe-omuma nile, na unu pu-kwa-ra idurita onwe-unu ọdú. 15 Ma ejikaririm anyaike degara unu akwukwọ n'otù akuku, dika ọ bu ichetara unu ọzọ, n'ihí amara nke Chineke nyerem, 16 ka m'we buru onye nēfè Kraist Jisus ọfùfè ijekuru ndi mba ọzọ, nālu kwa ọlu onye-nchu-aja nke ozi ọma Chineke, ka ewe me ka iche-ndi-mba-ọzọ-n'iru-Chineke buru ihe agānara nke-ọma, ebe edoro ya nsọ nime Mọ Nsọ. 17 Ya mere enwerem inya-isim nime Kraist Jisus n'ihe nile diri Chineke. 18 N'ihí na m'gagh-enwe anyaike ikwu ihe ọ bula ma-ọbugh n'ihe nile Kraist lutara site n'akam, ime ka ndi mba ọzọ na nti, n'okwu na ọlu, 19 n'ike nke ihe-iriba-ama na ọlu-ebube di iche iche, n'ike nke Mọ Nsọ; ya mere site na Jerusalem, na ala nke di ya buruburu rue Ilirikom, ezizuwom ozi ọma Kraist; 20 ma nka ka m'mere nējisi ike izisa ozi ọma ahu otú a, ọ bugh ebe akpọrọri aha Kraist, ka m'ghara iwu ulo n'elu ntọ-ala

onye ọzọ; 21 kama, dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ,

Ha gāhu, bú ndi akākọgh akukọ Ya mbe ọ bula,

Ndi akānugh kwa gāghọta.

22 N'ihí nka ebochi-kwa-ram ọtutu oge ndia ibiakute unu: 23 ma uhu a, ebe m'nēnwegh ebe ọ bula n'akuku ndia ọzọ, ebe ibiakute unu nāgusikwam ike ọtutu arọ ndia gara aga, 24 mbe ọ bula m'gāga Spain (n'ihí na anamele anya na m'gēkiri unu mbe m'nāgabiga, anamele kwa anya na unu gēdupum n'ijem iga ebe ahu, ma ọ buru na afọ gēburu uzọ jum n'aru unu n'akuku ufọdu)—25 ma uhu a, ka m'kwuru, agam Jerusalem, ebe m'nējere ndi nsọ ozi. 26 N'ihí na ọ di Mascdonia na Akaiia ezi nma inye ndi-obe ye n'etiti ndi nsọ nọ na Jerusalem ihe ufọdu ha gēnwekọ. 27 N'ihí na ọ di ha ezi nma; ha bu kwa ndi ji ndi ahu ugwo. N'ihí na asi na ndi mba ọzọ nwekoro ihe Mọ Nsọ nke ha, ha ji kwa ha ugwo ife ha ofufe r'ihē nke anu-aru. 28 Ya mere mbe m'mezusiri nka, ka-kwa-ra ha nkpuru a akara, m'gēsi na nke unu je Spain. 29 Ma amataram na, mbe m'biakutere unu, ọ bu nime ozuzú ngọzi nke Kraist ka m'gābia.

30 Ma, umu-nnam, ewerem Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, were kwa ihu-n'anya Mọ Nsọ, nāriọ unu, ka unu som nābasi nba ike n'ekpere unu nēkperere Chineke n'ihim; 31 ka ewe dọputam n'aka ndi nēkweyegh ekweye ndi nọ na Judia, ka ije-ozim nke m'ji je Jerusalem we buru kwa ihe ndi nsọ gānara nke-oma; 32 ka m'we biakute unu n'ọnụ site n'ọchichọ Chineke, ka mu na unu we zukọ kwa ike. 33 Ma ka Chineke nke udo nọyere unu nile. Amen.

16 1 Ma anameme ka unu mara Fibi nwa-nna-ayi nwayi, onye nējere nzukọ Kraist nke di na Kenkrii ozi: 2 ka unu we nara ya nke-oma nime Onye-nwe-ayi, dika ọ kwesiri ndi nsọ, ka unu nēguzo kwa ya nso iyere ya aka n'okwu ọ bula nkpa unu gākpa ya: n'ihí na ya onwe-ya aburuwo kwa onye nēguzoro ọtutu madu izọ ha, mu onwem kwa.

3 Kelenu Priska na Akwila ndi mu na ha nālukọ ọlu nime Kraist Jisus, 4 madu ndi tọborọ olu nke aka ha n'ihí ndum; ndi ọ bugh nānī mu onwem nēkele, kama

nzukọ Kraist nile nke ndi mba ọzọ kwa: 5 kele-kwa-nu nzukọ Kraist nke di n'ulo-ha. Kelenu Epinetos onye m'huru n'anya, onye bu nkpuru mbu nke Esia nye Kraist. 6 Kelenu Meri, n'ihí na ọ dọburu onwe-ya n'ọlu n'otutu ihe nye unu. 7 Kelenu Andronaikos na Junias, ndi-ikwum, ndi adọkọ-kwa-ra mu na ha n'agha, madu ndi amara aha-ha n'etiti ndi-ozí, ndi bu-kwa-ram uzọ bia nọ nime Kraist. 8 Kelenu Amplietos, onye m'huru n'anya nime Onye-nwe-ayi. 9 Kelenu Uabenos, onye ayi na ya nālukọ ọlu nime Kraist, na Stakis onye m'huru n'anya. 10 Kelenu Apelis onye anwaputaworo nime Kraist. Kelenu ndi sitere n'ezina-ulo nke Aristobulos. 11 Kelenu Hirsdion onye-ikwum. Kelenu ndi sitere n'ezina-ulo nke Nasisos, ndi nọ nime Onye-nwe-ayi. 12 Kelenu Traifina na Traifosa ndi nādọbu onwe-ha n'ọlu nime Onye-nwe-ayi. Kelenu Pasis onye ahuru n'anya, n'ihí na ọ dọburu onwe-ya n'ọlu n'otutu ihe nime Onye-nwe-ayi. 13 Kelenu Rufos onye arọputara nime Onye-nwe-ayi, na nneya nke bu kwa nncm. 14 Kelenu Asinkritos, Flegon, Hamis, Patrosas, Hamas, na umu-nna ndi ha na ha nọ. 15 Kelenu Filolagos na Julia, Nireos na nwa-nne-ya nwayi, na Olimpias, na ndi nsọ nile ndi ha na ha nọ. 16 Werenu isutu-ọnu di nsọ kelerita onwe-unu. Nzukọ Kraist nile nēkele unu.

17 Ma anamariọ unu, unu-nnam, ka unu le ha anya, bú ndi nēweta nkewa di iche iche ahu na ọnyá di iche iche ahu, nēmegide ozizí nke unu onwe-unu mutara: ka unu nēze kwa ha. 18 N'ihí na ndi di otú a abugh orú nke Onye-nwe-ayi Kraist, kama orú nke afọ nke ha; ha were kwa okwu utọ ha na okwu oma ha nāghọbu obi ndi nāmagh ihe ọjọ. 19 N'ihí na ina-nti-unu eruzuwo na nti madu nile. Ya mere anamañuri ọnu n'isi unu: ma anamachọ ka unu buru ndi-amam-ihe n'ebe ezi ihe di, ma ndi arugh-árú n'ebe ihe ọjọ di. 20 Ma Chineke nke udo gāzopia Setan n'okpuru ukwu-unu ọsọsọ.

Amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist diyere unu.

21 Timoti onye mu na ya nālukọ ọlu nēkele unu; na Lusios na Jeson na

Sosipata, ndi-ikwum. 22 Mu onwem, bú Tatiqs, onye nēde akwukwọ-ozí a, nēkele unu nime Onye-nwe-ayi. 23 Gaiqs, onye nēlem na nzukọ Kraist dum ọbla, nēkele unu. Erastqs onye nāchi ihe obodo nēkele unu, na Kwotqs nwa-nna-ayi. 24 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist diyere unu nile. Amen.

25 Ma Onye ahu Nke puru ime ka unu guzosie ike dika ozi ọmam na nkwusa

nke Jisus Kraist si di, dika nkpuḡhe nke ihe-omimi ahu si di nke emeworo ka o kpuchie ọnu n'oge ebigh-ebi, 26 ma uḡu a ka emere ka ọ puta ihè, esite kwa n'ihe ndi-amuma deworo n'akwukwọ me ka mba nile mara ya, dika ihe Chineke ebigh-ebi nyere n'iwu si di, rue ina-nti nke okwukwe; 27 Chineke Nke nání Ya bu Onye-amam-ihe, site n'aka Jisus Kraist, Onye otuto diri rue mḡe nile ebigh-ebi. Amen.

AKWUKWỌ-OZÍ MBU NKE PỌL ONYE-OZÍ DEGARA

NDI KỌRINT

1 1 Pọl, onye akpọrọ ibu onye-ozí nke Jisus Kraist site n'ọchichọ nke Chineke, na Sostenis nwa-nna-ayi, 2 nēdegara nzukọ Chineke nke di na Kọrint akwukwọ, bú ndi edoworo nsọ nime Kraist Jisus, ndi akpọrọ ibu ndi nsọ, ha na ndi nile nākpọku aha Onye-nwe-ayi Jisus Kraist n'ebe nile, bú Onye-nwe-ayi na ha: 3 Amara diri unu na udo nke si n'aka Chineke, bú Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist puta.

4 Anamekelere unu Chínkem mḡe nile, n'ihí amara nke Chineke nke enyere unu nime Kraist Jisus; 5 na n'ihe nile ọ bula emere unu ndi-ọgaranya nime Ya, n'okwu nile na ọmuma nile; 6 dika emere ka áma nke Kraist guzosie ike nime unu: 7 nke mere na ọ digh onyinye - amara fọduru nke unu nēnwegh; unu nēche kwa nkpuḡhe Onye-nwe-ayi Jisus Kraist; 8 Onye gēme kwa ka unu guzosie ike rue ọgwugwu ihe nile, buru ndi anāpugh ibo ebubo n'ubochi Onye-nwe-ayi Jisus Kraist. 9 Chineke kwesiri ntukwasi-obi, Onye esitere n'aka Ya kpọbata unu na nnwekọ nke Ọkpara-Ya Jisus Kraist Onye-nwe-ayi.

10 Ma, umu-nnam, esiterem n'aha Onye-nwe-ayi Jisus Kraist riọ unu, ka unu nile nēkwu otú ihe, ka nkewa ghara kwa idi n'etiti unu; kama ka eme unu ka unu zue okè n'otú uche ahu na n'otú izú ahu. 11 N'ihí na ndi ézí-na-ulo

Kloi gosirim ihe bayere unu, umu-nnam, na esem-okwu di n'etiti unu. 12 Ihe m'nēkwu bu nka, na unu nile n'otú n'otú nāsi, Mu onwem bu nke Pọl; mu onwem bu kwa nke Apọlos; mu onwem bu kwa nke Kifas; mu onwem bu kwa nke Kraist. 13 Ékèwo Kraist ékè? ọ gābu na akpọgidere Pọl n'obe n'ihí unu? má-ọbu na emere unu baptism ibà n'aha Pọl? 14 Anamekele Chineke na ọ digh onye ọ bula n'etiti unu m'mere baptism, ma-ọbugh Krispqs na Gaiqs; 15 ka onye ọ bula ghara isi na emere unu baptism ibà n'aha nkem. 16 Ma eme - kwa - ram ézí - na - ulo Stefanas baptism: ma ewepu ndia, amataghm ma emerem onye ọ bula ọzọ baptism. 17 N'ihí na Kraist eziteghm ime baptism, kama izisa ozi ọma: ọ bugh n'amam-ihe nke okwu, ka aghara ime ka obe Kraist buru ihe-efu.

18 N'ihí na okwu nke obe buru ndi nāla n'iyi ihe-nzuzu; ma ọ buru ayi, bú ndi anāzọputa, ike nke Chineke. 19 N'ihí na edewo ya n'akwukwọ nsọ, si,

M'gāla amam-ihe nke ndi mara ihe n'iyi,

M'gāju kwa nghọta nke ndi nwere nghọta.

20 Ọle ebe onye mara ihe nọ? ọle ebe ode-akwukwọ nọ? ọle ebe onye oge a, onye ya na ibe-ya nājurita ajuju, nọ? Chineke emegh ka amam-ihe uwa buru

ihe-nzuzu? 21 N'ihí na ebe uwa n'amam-ihe nke Chineke nējigh amam-ihe-ya mara Chineke, ọ di Chineke ezi nma iji ihe-nzuzu nke ihe ahu anēkwusa izoputa ndi kwere. 22 Ebe ndi-Ju nāriọ ihe-iriba-ama di iche iche, ndi-Grik nāchọ kwa amam-ihe: 23 ma ayi onwe-ayi nēkwusa Kraist, na akpogidere Ya n'obe, Onye buru udi-Ju ọnyà, buru kwa ndi mba ọzọ ihe-nzuzu; 24 ma Ọ buru ndi akpọrọ, ma ndi-Ju ma ndi-Grik, Kraist, bú ike nke Chineke, na amam-ihe nke Chineke. 25 N'ihí na ihe-nzuzu nke Chineke kariri madu nile n'amam-ihe; adigh-ike nke Chineke kariri kwa madu nile n'ike.

26 N'ihí na lenu ọkpukpọ-unu, umu-nnam, na ọ digh ọtutu ndi mara ihe dika anu-aru si mara ihe, ọ digh ọtutu ndi-ike, ọ digh ọtutu ndi amazuru aha-ha, ka akpọrọ: 27 kama ọ bu ihe-nzuzu nke uwa ka Chineke ọputara, ka Ọ we me ka ihere me ndi mara ihe; ọ bu kwa ihe nādigh ike nke uwa ka Chineke ọputara, ka Ọ we me ka ihere me ihe di ike; 28 ọ bu kwa ihe di ala nke uwa, na ihe akpọrọ ihe-efu, ka Chineke ọputara, bú ihe nke nādigh, ka Ọ we me ka ihe nke nādi ghara idi irè: 29 ka anu-aru nile, bú madu, we ghara inya isi n'iru Chineke. 30 Ma unu onwe-unu sitere na Ya di nime Kraist Jisus, Onye ghọrọ amam-ihe nye ayi site na Chineke, bú ezi omume, na ido-nsọ kwa, na nhaputa: 31 ka, dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, Onye nānya isi, ya nya n'Onye-nwe-ayi.

2 I Mu onwem kwa, umu-nnam, mbe m'biakutere unu, abiaghm n'ọkà okwu ma-ọbu n'ọkà amam-ihe, nēkwusara unu amà nke Chineke. 2 N'ihí na ezuberem ka m'ghara imata ihe ọ bula n'etiti unu, ma-ọbugh Jisus Kraist, ka m'mata kwa Onye ahu ka onye akpogideworo n'obe. 3 Mu onwem nọ kwa n'etiti unu n'adigh-ike, na n'egwu, na n'oké ima-jijiji. 4 Okwum na ihe m'kwusara abugh kwa n'okwu amam-ihe, ime ka madu kweye, kama ha bu na ngoši nke Mọ Nsọ na nke ike: 5 ka okwukwe-unu we ghara idi n'amam-ihe madu, kama n'ike nke Chineke.

6 Otú ọ di, amam-ihe bu ihe ayi nēkwu n'etiti ndi tozuru oké: ma ọ bu

amam-ihe nke nābugh nke oge a, ọ bugh kwa nke ndi-isi oge a, ndi anēme ka ha ghara idi irè: 7 kama ihe ayi nēkwu bu amam-ihe Chineke n'ihe-omimi, bú amam-ihe nke ezobeworo, nke Chineke buru uzọ ka ákà mbe oge ndia akērugh, iwetara ayi otuto: 8 nke ọ digh onye ọ bula n'etiti ndi-isi oge a mara: n'ihí na asi na ha mara ya-ri, ha agagh-akpogidewori Onye-nwe ebube n'obe: 9 kama dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si,

Ihe anya nāhugh, nke nti nānugh kwa,

Nke nābāgh kwa n'obi madu,

Ka ha ra, bú ihe Chineke doziri ndi huru Ya n'anya.

10 Ma ọ bu ayi onwe-ayi ka Chineke kpughere ha site n'aka Mọ Nsọ: n'ihí na Mọ Nsọ nēnyocha ihe nile, ọbuná ihe nile di ominii nke Chineke. 11 N'ihí na ònye n'etiti madu matara ihe nile nke madu, ma-ọbugh mọ nke madu ahu, nke di nime ya? ọbuná otú a ọ digh onye mara ihe nke Chineke, ma-ọbugh Mọ nke Chineke. 12 Ma ayi onwe-ayi anatagh mọ nke uwa, kama ọ bu Mọ Nke sitere na Chineke; ka ayi we mata ihe nile Chineke were amara nye ayi. 13 Ọ bu kwa ihe ndia ka ayi nēkwu, ọ bugh n'okwu nke amam-ihe madu nēzi, kama n'okwu nke Mọ Nsọ nēzi; ayi nēwere kwa ihe nke Mọ Nsọ tule ihe nke Mọ Nsọ. 14 Ma madu nke nkpuru-obi onwe-ya nāchi adigh-anata ihe nke Mọ nke Chineke: n'ihí na ha bu ihe-nzuzu n'anya-ya; ọ pugh kwa imara ha, n'ihí na ewere Mọ Nsọ sikwuputa ha. 15 Ma onye Mọ Nsọ nāchi nēsikwuputa ihe nile, ma ọ digh onye ọ bula nēsikwuputa ya onwe-ya. 16 N'ihí na ònye mara uche Onye-nwe-ayi, ka ọ zí Ya ihe? Ma ayi onwe-ayi nwere uche nke Kraist.

3 I Mu onwem kwa, umu-nnam, apughm igwa unu okwu dika ndi Mọ Nsọ nāchi, kama dika ndi bu nání anu-arú, dika umu ọhu nime Kraist. 3 Ejirim ara zú unu, ọ bugh ihe-oriri; n'ihí na unu akāpugh inagide ya; é-è, ọbuná ubu a unu apugh; 3 n'ihí na unu bu ndi anu-arú nāchi rue ubu a: n'ihí na ebe ekworo na esem-okwu di n'etiti unu, unu abugh ndi anu-arú nāchi, ndi nējeghari kwa dika madu? 4 N'ihí na

m̀be ọ bula otù onye nāsi, Mu onwem bu nke Pọl; m̀be ibe-ya nāsi kwa, Mu onwem bu nke Apọlos; unu abugh madu efu? 5 Gini kwa bu Apọlos? gini bu kwa Pọl? Ndi nēje ozi, ndi unu si n'aka-ha kwere; dika Onye-nwe-ayi nye-kwa-ra ha abua n'otù n'otù. 6 Mu onwem kuru osisi, Apọlos kwọsara ya miri; ma o bu Chineke nēme ka ọ nāba uba. 7 Ya mere onye nāku abugh ihe ọ bula, onye nākwọsa miri abugh kwa ihe ọ bula; kama Chineke, Onye nēme ka ọ nāba uba, bu ihe nile. 8 Ma onye nāku na onye nākwọsa miri bu otù: ma ha abua n'otù n'otù gānata ugwo-ọlu nke aka ha, onye ọ bula dika ndọbu ọ nādọbu onwe-ya n'ọlu si di. 9 N'ih na ayi bu ndi ha na Chineke nālukọ ọlu: unu bu ubi Chineke, buru kwa ulo Chineke nēwu.

10 Dika amara Chineke nke enyerem si di, dika onye-isi-ọkà nke mara ihe, atọrọm ntọ-ala; onye ọzọ nēwu: kwa ulo n'elu ya. Ma ka onye ọ bula lezi anya otù o nēwu ulo n'elu ya. 11 N'ih na ọ digh onye ọ bula puru itọ ntọ-ala ọzọ ma-ọbugh Nke atọworo, Nke bu Jisus Kraist. 12 Ma ọ buru na onye ọ bula ewukwasi ọla-edo, ọla-ọcha, nkume di oké ọnu, osisi, ahilia, okporo-ọka, n'elu ntọ-ala ahu; 13 agēme ka ọlu nke madu nile n'otù n'otù puta ihè: n'ih na ubochi ahu gēgosi ya, n'ih na agaje ikpughe ya n'ọku; ọku onwe-ya gānwa kwa ọlu madu nile n'otù n'otù, aha ọlu ọ bu. 14 Ọ buru na ọlu onye ọ bula gādigide nke o wukwasiri ya, ọ gānata ugwo-ọlu. 15 Ọ buru na agērechapu ọlu onye ọ bula n'ọku, o gēyi iyi: ma agāzọputa ya onwe-ya; ma ọ bu dika onye azọputara n'ọku.

16 Unu amatagh na unu bu ulo nsọ Chineke, Mọ nke Chineke bi kwa nime unu? 17 Ọ buru na onye ọ bula emebi ulo nsọ Chineke, onye ahu ka Chineke gēmebi; n'ih na ulo nsọ Chineke di nsọ, otù a ka unu di kwa.

18 Ka onye ọ bula ghara ighọbu onwe-ya. Ọ buru na onye ọ bula nēchè na ya bu onye mara ihe n'etiti unu n'oge a, ya ghọ onye-nzuzu, ka ọ we ghọ onye mara ihe. 19 N'ih na amam-ihe nke uwa nka bu ihe-nzuzu n'ebe Chineke nọ. N'ih na edewo ya n'akwukwọ nsọ, si, Onye nējide ndi mara ihe n'aghughọ-

ha: 20 ọzọ kwa, Onye-nwe-ayi mara ihe ndi mara ihe nātule n'obi-ha, na ha bu ihe-efu. 21 Ya mere onye ọ bula anyala isi na madu. N'ih na ihe nile bu nke unu; 22 ma ọ bu Pọl, ma-ọbu Apọlos, ma-ọbu Kifas, ma-ọbu uwa, ma-ọbu ndu, ma-ọbu ọnwu, ma-ọbu ihe di uhu a, ma-ọbu ihe gaje idi; ihe nile bu nke unu; 23 ma unu onwe-unu bu ndi nke Kraist; ma Kraist bu nke Chineke.

4 1 Ka madu nāgu ayi otù a, dika ndi nējere Kraist ozi, ndi bu kwa ndi nāchi èzi-na-ulo n'ihe-omimi nke Chineke. 2 N'ebe a ihe anāchọ kwa n'aka ndi nāchi èzi-na-ulo bu, ka ahu onye ọ bula na ọ kwesiri ntukwasi-obi. 3 Ma ọ burum ihe dikarisiri ntà ka unu, ma-ọbu ubochi ikpè nke madu, kpem ikpè: è-è, ekpeghm ọbunà onwem ikpè. 4 N'ih na ọ digh ihe ọ bula m'mara megide onwem; ma ọ bugh na nka ka aguworom n'onye ezi omume: kama Onye nēkpem ikpè bu Onye-nwe-ayi. 5 Ya mere, unu ekpela ihe ọ bula ikpè m̀be oge ahu akērugh, rue m̀be ọ bula Onye-nwe-ayi gābia, Onye gēweputa kwa ihe nile ezoro ezo nke ọchichiri n'ihè, me kwa ka izù nile nke obi nile puta ihè; m̀be ahu ka madu nile n'otù n'otù gēnwe kwa otuto-ha site n'aka Chineke.

6 Ma ihe ndia, umu-nnam, ka m'mere ka ha ghọ mu onwem na Apọlos n'oyiyi n'ih unu; ka unu we muta nime ayi ozizi a, Unu agabigala ihe edeworo n'akwukwọ, ka unu we ghara ifuli onwe-unu elu, otù onye n'ih otù onye megide madu-ibe-ya. 7 N'ih na Onye nākpà oké n'etiti gi na madu-ibe-gi? ọ bu gini kwa ka i nwere nke i nānatagh? ma ọ buru na i natara ya, gini mere i nānya isi, dika agāsi na i natagh ya? 8 Ọbunà uhu a unu erijuwo afọ, ọbunà uhu a unu ghọrọ ọgaranya, unu buru eze m̀be ayi onwe-ayi nānọgh ya: e, ọ gādīm nọ nma, ma asi na unu buru eze n'ezie, ka ayi onwe-ayi we so kwa unu buru eze. 9 N'ih na anamechè na Chineke were ayi, bu ndi-ozì, gosi, dika ndi-ikpe-azu, dika ndi amara ikpè ọnwu: n'ih na emere ayi ihe-nkiri nye uwa na ndi-mọ-ozì na madu. 10 Ayi onwe-ayi bu ndi-nzuzu n'ih Kraist, ma unu onwe-unu bu ndi nwere uche nime Kraist; ayi onwe-ayi adigh ike, ma unu

onwe-unu di ike; anēnye unu onwe-unu otuto, ma anēme ayi onwe-ayi ihe-ihere. 11 We rue oge hour di ubu a agu nāgu ayi, akpiri nākpọ kwa ayi nku, ayi nāba kwa ọtọ, anēti kwa ayi aka, ayi enwegh kwa ebe-obibi; 12 ayi nādọbu kwa onwe-ayi n'ọlu, were aka-ayi nālu ọlu: mbe anēkwutọ ayi, ayi nāgozi: mbe anēsobu ayi, ayi nānagide: 13 mbe anēkwulu ayi, ayi nāriọ aririọ; emere ka ayi buru dika ihe asachapuru n'uwa, ihe ehichapuru n'ihe nile, rue ubu a.

14 Edeghm ihe ndia n'akwukwọ dika anameme unu ihe-ihere n'iru, kama dika anamadu unu ọdụ, dika umum m'huru n'anya. 15 N'ihii na asi na unu nwere oru nnu ndi-ozizi na nnu ndi-ozizi ise nime Kraist, ma unu enwegh ọtutu nna: n'ihii na mu onwem nime Kraist Jisus were ozi ọma mu unu. 16 Ya mere ariom unu, burunu ndi nēnomim. 17 N'ihii nka ka m'zitere unu Timoti, onye bu nwam nime Onye-nwe-ayi, buru kwa onye m'huru n'anya, onye kwesiri ntukwasi-obi, ọ gēchetara unu uzom nile nke di nime Kraist, dika m'nēzi n'ebe nile na nzukọ Kraist nile ọ bula. 18 Ma ufodu fuliri onwe-ha elu, dika agāsi na m'gagh-abiakute unu. 19 Ma m'gābiakute unu ọsọsọ, ma ọ buru na Onye-nwe-ayi choro; m'gāmara kwa, ọ bugh okwu nke ndi fuliworo onwe-ha, kama ike-ha. 20 N'ihii na ala-eze Chineke adigh n'okwu-onu, kama n'ike. 21 Gini ka unu nāchọ? ọ bu utari ka m'gēwere biakute unu, ma-ọbu ihu-n'anya na mọ nke idi-nwayọ?

5 1 Anānu nọ na ikwa-iko di n'etiti unu, aha ikwa-iko nke nādigh kwa ọbunā n'etiti ndi mba ọzọ, nke mere na otu onye n'etiti unu nwere nwunye nna-ya. 2 Unu onwe-unu afuliwo kwa onwe-unu elu, unu erugh kwa ujū kama nke ahu, ka ewe wepu onye ahu n'etiti unu, bu onye luru ọlu a. 3 N'ihii na mu onwem n'ezie, ebe m'nānogh n'etiti unu n'arum, ma anom n'etiti unu na mọm, ekpewom onye ahu nke lutara nka otu a ikpe ọbunā ubu a, dika agāsi na anom, 4 n'aha nke Onye-nwe-ayi Jisus, mbe unu zukoro, mọm nēso kwa unu, ya na ike nke Onye-nwe-ayi Jisus, 5 irara onye di otu a nye n'aka Setan ibibi anu-arua-ya, ka ewe zoputa mọ-ya n'ubochi Onye-nwe-ayi

Jisus. 6 Ihe-inya-isi-unu adigh nma. Unu amatagh na ihe-iko-achicha di ntā nēko ohe utu ọka agworo agwo dum? 7 Sachapunu ihe-iko-achicha ochie, ka unu we buru ohe utu ọka agworo agwo ọhu, dika unu bu achicha ekogh-eko. N'ihii na achu-kwa-ra aja-ngabiga-ayi, bu Kraist: 8 ya mere, ka ayi nēme ememe ahu, ọ bugh n'ihe-iko-achicha ochie, ọ bugh kwa n'ihe-iko-achicha nke bu obi ọjọ na ajoy ọlu, kama n'achicha ekogh-eko nke bu idi-ọcha na ezi-okwu.

9 Edegaram unu n'akwukwọ-ozim ka unu na ndi nākwa iko ghara imeko ihe; 10 ọ bugh ndi nke uwa nka ndi nākwa iko ma-ọli, ma-ọbu ndi-anya-uku-ya na ndi-ya nāpunara madu ihe, ma-ọbu ndi-ya nēkpere arusi: ebe ọ gādi unu nkpā isi n'uwa pua ma asi na unu eme otu a: 11 ma otu ọ di, edegaram unu ka unu na onye ọ bula nke anākpọ ya aha na ọ bu nwa-nna ghara imeko ihe, ma ọ buru na onye ahu bu onye nākwa iko, ma-ọbu onye-anya-uku, ma-ọbu onye nēkpere arusi, ma-ọbu onye-nkwutọ, ma-ọbu onye nānubiga manya okē, ma-ọbu onye nāpunara madu ihe; ka unu na onye di otu a ghara ọbunā iriko ihe. 12 N'ihii na ole ihe bu nkem ikpe ndi nọ n'ezie ikpe? Ọ bugh ndi nọ n'ime ka unu onwe-unu nēkpe? 13 ma Chineke nēkpe ndi nọ n'ezie ikpe. Wepunu ajoy onye ahu n'etiti onwe-unu.

6 1 Ọ di onye ọ bula n'etiti unu, ma asi na ọ nwere okwu megide ibe-ya, nwere anya-ike ije ikpe n'iru ndi ajoy omume, ma ọ bugh n'iru ndi nsọ? 2 Ma-ọbu unu amatagh na ndi nsọ gēkpe uwa ikpe? ọ buru kwa na agaje ikpe uwa n'iru unu, unu ekwesigh ino dika ndi-ikpe n'ulo-ikpe dikarisiri ntā? 3 Unu amatagh na ayi gēkpe ndi-mọ-ozie ikpe? ayi gēsi aha ghara inwe ike ikpe ihe nke ndu a? 4 Ya mere asi na unu nwere ulo-ikpe diri ndu a n'ezie, menu ka ndi ahu nọdu dika ndi-ikpe, bu ndi anākpọ ihe - efu n'etiti nzukọ Kraist. 5 Anamekwu nka ka m'me unu ihe-ihere n'iru. Ọ di otu a, na ọ digh otu onye mara ihe nọ n'etiti unu, onye gāpu ikpe ikpe n'etiti nwa-nna-ya na ibe-ya, 6 kama nwa-nna nēwere nwa-nna-ya je ikpe, nka bu kwa n'iru ndi nēkwegh ekwe? 7 Ezie ọ bu nọ ila-ala n'ebe unu nọ ọbunā ubu a, na unu nwere okwu ikpe

n'etiti onwe-unu. Kari nke ahu, n'ihigini unu adigh-ekwe ka emegide unu ajomume? kari nke ahu, n'ihigini unu adigh-ekwe ka emebue unu? 8 E-e, kama unu onwe-unu neme ajomume, nemebu kwa, nka ka unu neme kwa umu-nna-unu. 9 Ma-ebu unu amatagh na ndi ajomunie agagh-eketa ala-eze Chineke? Unu ekwela ka eduhie unu: ndi nakwa iko, ma-ebu ndi nekperearusi, ma-ebu ndikom nakwa iko, bu ndi nwere nwunye, ma-ebu ndikom neme dika ndinyom, ma-ebu ndikom nemeru onwe-ha n'aru ndikom, 10 ma-ebu ndi-ori, ma-ebu ndi-anya-uku, ma-ebu ndi nanubiga manya okè, ma-ebu ndi-nkwuto, ma-ebu ndi napunaramadu ihe, ha agagh-eketa ala-eze Chineke. 11 Otù a ka ufodu n'etiti unu di-kwa-ri: ma unu sachara onwe-unu, ma edoro unu nsò, ma aguru unu na ndi ezi omume n'aha Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, ya na nime Mò nke Chineke-ayi.

12 Ihe nile zirim ezi n'iwu; ma ò bugh ihe nile nabaram urù. Ihe nile zirim ezi n'iwu; ma ò digh ihe ò bula gachi mu onwem. 13 Ihe-oriri nile diri afò, afò di-kwa-ra ihe-oriri nile: ma Chineke gème ka ya na ha ghara idi irè. Ma aru-ayi adirigh ikwa-iko, kama ò diri Onye-nwe-ayi; Onwe-nwe-ayi di-kwa-ra aru-ayi: 14 ma Chineke mere ka Onye-nwe-ayi si n'onwu bilie, Ò gèsite kwa n'ike-Ya me ka ayi onwe-ayi si n'onwu bilie. 15 Unu amatagh na aru-unu bu ihe di n'aru Kraist? n'gèwepu kwa ihe di n'aru Kraist, me ha ka ha buru ihe di n'aru nwayi nakwa iko? Chineke ekwela. 16 Ma-ebu unu amatagh na onye narapara n'aru nwayi nke nakwa iko, ya na ya bu otù aru? n'ihina, Ha abua ka Ò kwuru, gaghò otù anu-aru. 17 Ma onye narapara n'aru Onye-nwe-ayi, ya na Ya bu otù mò. 18 Banarinu ikwa-iko. Nmehie nile ò bula nke madu neme di n'elu aru; ma onye nakwa iko nemehie megide aru nke onwe-ya. 19 Ma-ebu unu amatagh na aru-unu bu ulò nsò nke Mò Nsò, Onye bi nime unu, Onye unu nwere site na Chineke? ò bugh kwa unu onwe-unu nwe onwe-unu; 20 n'ihina ewere onu-ahia bara unu: ya mere nyenu Chineke otuto n'aru-unu.

7 1 Ma okwu bayere ihe unu dere akwukwo bayere ha: Ò di nma ka nwoke ghara imetu nwayi aka. 2 Ma, n'ihii ikwa-iko nile, ka nwoke ò bula nwe nwunye nke aka ya, ka nwayi ò bula nwe kwa di nke aka ya. 3 Ka di kwughachi nwunye-ya ugwo ò ji ya: otù a kwa ka nwunye kwughachi kwa di-ya ugwo ò ji ya. 4 Ò bugh nwunye nachi aru nke onwe-ya, kama ò bu di-ya: otù a kwa ò bugh di nachi kwa aru nke onwe-ya, kama ò bu nwunye-ya. 5 Unu emebula onwe-unu, ma-ebugh ma eleg anyanunu gèsite n'inwe otù olu me ya na nwa oge, ka unu we nwe oghere ikpe ekpere, we noko kwa ozo, ka Setan we ghara inwa unu n'ihina unu apugh ijide onwe-unu. 6 Ma anamekwu nka n'uzo nkweye, ò bugh n'uzo ihe enyere n'iwu. 7 Ma anamacho ka madu nile di ka mu onwem di kwa. Otù ò di, madu nile n'otù n'otù nwere onyinye-amara nke aka ha site na Chineke, otù onye otù a, onye ozo otù a kwa.

8 Ma asim ndi nanogh n'onodu di na nwunye na ndi di-ha nwuru, Ò diri ha nma ma asi na ha nanogide dika mu onwem no kwa. 9 Ma ò buru na ha apugh ijide onwe-ha, ka ha luru: n'ihina ilu di na nwunye ka ire oku n'agu aru nma. 10 Ma enyem ndi no n'onodu di na nwunye iwu, ò bugh mu onwem, kama ò bu Onye-nwe-ayi, Ka nwunye ghara ikewapu onwe-ya n'aru di-ya 11 (ma asi na ò bu ezie na ò kewapuru onwe-ya, ya nogide nenwegh di; ma ò meghe otù a, ka eme ka ya na di-ya di n'otù); ka di ghara kwa irapu nwunye-ya. 12 Ma ò bu mu onwem, ò bugh Onye-nwe-ayi, nasi ndi foduru: Ò buru na nwa-nna ò bula nwere nwunye nekwegh ekwe, ò buru kwa na ò di nwayi ahu ezi nma ka ya na ya biri, ka di-ya ghara irapu ya. 13 Ozo, nwayi nke nwe di nekwegh ekwe, ò buru kwa na ò di nwoke ahu ezi nma ka ya na ya biri, ka ò ghara irapu di-ya. 14 N'ihina edowo di nekwegh ekwe nsò nime nwunye-ya, edowo kwa nwunye nekwegh ekwe nsò nime nwa-nna-ayi nwoke: n'ihina, ma ò digh otù a, umu-unu gabu umu nadigh ocha; ma otù ò di, ha di nsò. 15 Ma ò buru na onye ahu nke nekwegh ekwe ekewapu onwe-ya, ya kewapu onwe-ya: emegh ka nwa-nna-ayi nwoke

ma-ọbu nwa-nna-ayi nwayi buru orú n'okwu di otú a: ma Chineke akpọwo ayi n'udo. 16 N'ihí na i si aña mara, nwunye, ma i gāzọputa di-gi? ma-ọbu i si aña mara, di, ma i gāzọputa nwunye-gi. 17 Ọ bu nání, dika Onye-nwe-ayi kéworo nye onye ọ bula, dika Chineke kpọworo onye ọ bula, ya jehharia otú a. Otú a ka m'nāka kwa aká nime nzukọ Kraist nile. 18 Akpọrọ onye ọ bula mbe ebisiri ya úgwú? ya ghara ighọ onye anēbigh úgwú. Akpọworo onye ọ bula n'ebigh-úgwú? ya ghara ikwe ka ebi ya úgwú. 19 Obibi-úgwú abugh ihe, ebigh-úgwú abugh kwa ihe; kama ọ bu idebe ihe nile Chineke nyere n'iwu. 20 Onye ọ bula, nime ọkpukpọ ahu eji kpọ ya, ya nọgide n'ọkpukpọ ahu. 21 Akpọrọ gi mbe i bu orú? ya ebula gi nbu n'obi: ma ọ buru kwa na i puru inwe onwe-gi, kari nke ahu were ya me ihe. 22 N'ihí na onye akpọrọ nime Onye-nwe-ayi, mbe ọ bu orú, ọ bu onye Onye-nwe-ayi mere ka ọ nwere onwe-ya: otú a onye akpọrọ, mbe ọ nwere onwe-ya, ọ bu orú Kraist. 23 Ewere ọnu-ahia bara unu; unu aghọla ndi-orú madu. 24 Umu-nnam, onye ọ bula, nime ọnọdu nke akpọrọ ya, ya nọgide n'ọnọdu ahu n'ebe Chineke nọ.

25 Ma enweghm ihe Onye-nwe-ayi nyere n'iwu bayere umu-abọghọ nāmagh nwoke: ma enyem izum, dika onye Onye-nwe-ayi meworo ebere ka m'buru onye kwesiri ntukwasi-obi. 26 Ya mere, anameché na nka di nma n'ihí nkpa di ubu a, bú, na ọ di nma ka madu di otú ọ di. 27 Ekekọwo gi na nwunye? achọla ntọpu. Atọpuwo gi n'aru nwunye? achọla nwunye. 28 Ma asi kwa na ọ bu ezie na i luru nwunye, i mehieghe; asi kwa na nwa-abọghọ nāmagh nwoke lakuru di, ọ mehieghe. Otú ọ di, ndi di otú a gēnwe nkpa bu n'anu-aru-ha: ma mu onwem nēmere unu ebere. 29 Ma nka ka m'nēkwu, umu-nnam, emewo ka oge a di nkpunkpu, ka ndi nwere nwunye we di ka ha enwegh site n'ubu a; 30 ka ndi nākwá akwá we di ka ha akwagh; ka ndi nānuri ọnu we di ka ha anurigh; ka ndi nāzu ahia we di ka ha enwegh ihe; 31 ka ndi nēji uwa me ihe we di ka ha ejibigagh ya oké: n'ihí na uwa nka ka esi ahu ya anya nāgabiga agabiga. 32 Ma

anamachọ ka unu buru ndi nādigh-echebu onwe-unu. Onye nēnwegh nwunye nēchebu onwe-ya n'ihe nke Onye-nwe-ayi, otú ọ gēme ihe gātọ Onye-nwe-ayi utọ: 33 ma onye nwere nwunye nēchebu onwe-ya n'ihe uwa, otú ọ gēme ihe gātọ nwunye-ya utọ. 34 Akpawo kwa oké n'etiti nwunye na nwa-abọghọ nāmagh nwoke. Nwayi nke nēnwegh di nēchebu onwe-ya n'ihe nke Onye-nwe-ayi, ka ọ we di nsọ n'aru-ya na mọ-ya kwa: ma nwayi nke nwere di nēchebu onwe-ya n'ihe nke uwa, otú ọ gēme ihe gātọ di-ya utọ. 35 Ma nka ka m'nēkwu ka ọ bara unu onwe-unu urú; ọ bugh ka m'fekwasi ihe-ntuhi n'aru-unu, kama ka eme ihe kwesiri, ya na ka unu we nọdu n'iru Onye-nwe-ayi ghara inwe uche-nbasasi. 36 Ma ọ buru na onye ọ bula nēché na ọ nēmeso nwa-ya, bú nwa-abọghọ nāmagh nwoke, ihe nādigh nma n'anya, ma asi na ọ gabigawo oge inwe di, asi kwa na ọ di nkpa ime otú a, ya me ihe ọ nāchọ; ọ mehieghe; ka ha lua di na nwunye. 37 Ma onye nēguzosi ike n'obi-ya, ebe nkpa nākpagh ya, kama ọ nwere ikc ime ihe ya onwe-ya nāchọ, ọ zubewo kwa nka n'obi nke onwe-ya, idebe nwa-ya, bú nwa-abọghọ nāmagh nwoke, ọ gēme nke-ọma. 38 Ya mere onye nēnye nwa-ya n'ọlulu-di, bú nwa-abọghọ nāmagh nwoke, nēme nke-ọma; onye nēnyegh ya n'ọlulu-di gēme kwa nke-ọma kari. 39 Ekewo nwunye n'aru di-ya ka oge di-ya nọ na ndu ra; ma asi na di-ya adawo n'ura ọnwu, ọ nwere onwe-ya ilu di ọ nāchọ; ma ọ bu nání nime Onye-nwe-ayi. 40 Ma ngọzi dikariri ya ma asi na ọ nọgidere otú ọ di, dika izum si di: ma anameché na mu onwem nwe-kwa-ra Mọ Chineke.

Ọ 1 Ma okwu bayere ihe achuru n'aja nye arusi: Ayi matara na ayi nile nwere ọmuma-ihe. Ọmuma-ihe nāfuli elu, ma ihu-n'anya nēwuli elu dika ulo. 2 Ọ buru na onye ọ bula nēché na ya mara ihe ọ bula, ọ kāmagh dika ọ nāghagh ima; 3 ma ọ buru na onye ọ bula nāhu Chineke n'anya, onye ahu ka Chineke mara. 4 Ya mere okwu bayere iri ihe achuru n'aja nye arusi, ayi matara na ọ digh arusi ọ bula bu ihe n'uwa, ayi mata-kwa-ra na ọ digh Chineke ọzọ ma-ọbugh otú. 5 N'ihí na asi na ọ bu kwa

ezie na ndi anākpọ chī di, ma ọ bu n'elu-igwe ma-ọbu n'elu uwa; dika ọtutu chi na ọtutu ndi-nwe-madu di; 6 ma n'ebe ayi nọ otù Chineke di, bụ Nna, Onye ihe nile sitere na Ya, Onye ayi onwe-ayi di-kwa-ra Ya; otù Onye-nwe-ayi di kwa, bụ Jisus Kraist, Onye ihe nile sitere n'aka-Ya, ayi onwe-ayi site-kwa-ra n'aka-Ya. 7 Otù ọ di ọ bugh nime madu nile ka ọmuma-ihe ahu di: kama ufodu, ebe arusi bu ihe anēme n'ala-ha rue uhu a, ha nēri ihe ahu dika ihe achuru n'aja nye arusi; anēmeru kwa akọ-na-uche-ha, ebe ọ nādigh ike. 8 Ma ihe-oriri agagh-eche ayi n'iru Chineke: ma asi na ayi erigh, ọ digh ihe fọduru ayi inwe; ma asi kwa na ayi nēri, ayi ababigagh okè. 9 Ma lezienu anya ka ike-unu nka ghara isi n'uzọ ọ bula ghọ ihe gēme ka ndi nādigh ike su ngongọ. 10 N'ihī na asi na onye ọ bula ahū gi, bụ onye nwere ihe-ọmuma, ka i nānọdu na nri nime ulo arusi, akọ-na-uche-ya, ma ọ buru na ọ digh ike, agagh-ewuli ya elu dika ulo iri ihe achuru n'aja nye arusi? 11 N'ihī na site n'ihe-ọmuma-gi onye ahu nke nādigh ike nāla n'iyi, bụ nwan-na-gi nke Kraist nwuru n'ihī ya. 12 Ma otù a, mbe unu nēmehie megide umunna-unu, nētihu kwa akọ-na-uche-ha mbe ọ nādigh ike, unu nēmehie megide Kraist. 13 N'ihī nka, ma ọ buru na ihe-oriri eme ka nwa-nnam ma n'onyā, m'gagh-eri anu ma-ọli rue mbe ebigh-ebi, ka m'ghara ime ka nwa-nnam ma n'onyā.

9 I Enweghm onwem? abughm onye-ozī? ahughm Jisus Onye-nwe-ayi? unu onwe-unu abugh ọlum nime Onye-nwe-ayi? 2 Ọ buru na abughm onye-ozī n'ebe ndi ọzọ nọ, ma otù ọ di, abum onye-ozī n'ebe unu nọ: n'ihī na akārā nke ọlu onye-ozī nkem ka unu onwe-unu bu nime Onye-nwe-ayi. 3 Ngopum n'iru ndi nēkpem ikpè bu nka. 4 Ọ gābu na ayi enwegh ike iri ihe na ihu ihe? 5 Ọ gābu na ayi enwegh ike ikuru nwunye, bụ nwa-nna-nwayi nime Kraist, jeghari, dika ndi-ozī fọduru nēme kwa, ha na umu-nne Onye-nwe-ayi, na Kifas? 6 Ma-ọbu nāni mu onwem na Banabas, ayi enwegh ike ighara ilu ọlu? 7 Ọle onye-agma nēwere ego-ọlu nke aka ya lua ọlu onye-agma mbe ọ bula? ọnye nāku ubi-vine,

nādigh-eri kwa nkpuru-ya? ma-ọbu ọnye nāzū igwè aturu, nādigh-eri kwa ihe putara na miri-ara igwè aturu ahu? 8 Ọ gabu na anamekwu ihe ndia dika madu si ekwu? ma-ọbu iwu Chineke adigh-ekwu kwa ihe ndia? 9 N'ihī na edewo ya n'iwu Moses, si, Ekechila ọnu ehi mbe ọ nāzocha ọka. Ọ gābu na ehi bu ihe nēmetu Chineke n'obi? 10 ma-ọbu Ọ nēkwu ya nọ n'ihī ayi onwe-ayi? E, n'ihī ayi ka edere ya n'akwukwọ nsọ: n'ihī na onye nālu ọlu ubi kwesiri ilu ọlu ubi n'olile-anya, onye nāzocha ọka kwesiri kwa izocha n'olile-anya na ọ gēketa. 11 Ọ buru na ayi onwe-ayi ghara ihe nke Mọ Nsọ dika nkpuru nye unu, ọ bu ihe uku ma ọ buru na ayi onwe-ayi gēwere ihe nke anu-aru unu dika ihe-ubi? 12 Ọ buru na ndi ọzọ eketa ike a n'ebe unu nọ, ayi onwe-ayi adigh-eketa kari? Otù ọ di, ayi ejigh ike a nara ihe; kama ayi nānagide ihe nile, ka ayi we ghara iḅochi ozi ọma Kraist n'uzọ ọ bula. 13 Unu amatagh na ndi nālu ọlu n'ulo uku Chineke nēri ihe si n'ulo uku Chineke puta, na ndi nānọ kwa n'iru ebe-ichu-aja nēso ebe ichu-aja ahu nēkekọ ihe? 14 Ọbunā otù a ka Onye-nwe-ayi kara akā ka ndi nēkwusa ozi ọma Ya si n'ozī ọma ahu di ndu. 15 Ma mu onwem, ejighm ihe ọ bula n'ihe ndia nara ihe: edeghm kwa ihe ndia n'akwukwọ ka ewe me otù a n'ebe m'nọ: n'ihī na ọ kam nma ka m'nwua, kari ka onye ọ bula me ka ihe-inya-isim buru ihe-efu. 16 N'ihī na asi na anamezisa ozi ọma, enweghm ihe inya isi; n'ihī na nkpa nākpam; n'ihī na ahuhu dirim, asi na ezisaghm ozi ọma. 17 N'ihī na asi na emem ihe a ebe m'nāchọ ime ya, enwerem ugwo-ọlu: ma ọ buru na emem ya mbe m'nāchogh ime ya, ewerewo ntukwasi-obi nye ọchichi-ēzi-na-ulo n'akam. 18 Gini kwa bu ugwo-ọlum? Mbe m'nēzisa ozi ọma, ka m'we me ka ozi ọma ahu buru ihe ego nādigh nime ya, ka m'ghara ijizu ike nkem inara ihe n'ozī ọma ahu. 19 N'ihī na ọ bu ezie na enwerem onwem n'ebe madu nile nọ, ma emerem onwem ka m'buru orū madu nile, ka m'we rita ọtutu madu n'urū kari. 20 N'ebe ndi-Ju nọ m'we di ka onye-Ju, ka m'we rita ndi-Ju n'urū; n'ebe ndi nọ n'okpuru iwu di m'we di ka onye nọ n'okpuru iwu, ọ bugh na mu

onwem nọ n'okpuru iwu, ka m'we rita ndi nọ n'okpuru iwu n'urù; 21 n'ebe ndi nēnwegh iwu nọ m'we di ka onye nēnwegh iwu, ọ bugh na enweghm iwu n'ebe Chineke nọ, kama anọm n'okpuru iwu n'ebe Kraist nọ, ka m'we rita ndi nēnwegh iwu n'urù. 22 N'ebe ndi nādigh ike nọ m'ghọrọ onye nādigh ike, ka m'we rita ndi nādigh ike n'urù: aghọwom ihe nile n'ebe madu nile nọ, ka m'we si n'uzọ ọ bula zọputa ufọdu. 23 Ma anameme ihe nile n'ihì ozi ọma, ka m'we ghọ onye nēnwekọ ya. 24 Unu amatagh na ndi nāba ọsọ n'ebe ọsọ, ha nile nāba ọsọ, ma ọ bu otù onye nābata ihe ọsọ? Nābanu otù a, ka unu we ọata. 25 Madu ọ bula nke nābasi nba ike ika ibe-ya n'egwù-unu nējide kwa onwe-ya n'ihe nile. Ya mere, ndi ahu nēme ya inata okpu-nmeri nke puru ire uré; ma ayi onwe-ayi nēme ya inata okpu-nmeri nke nāpugh ire uré. 26 Ya mere mu onwem nāba ọsọ otù a, dika onye nādigh-aba nēlegh anya ihe; otù a ka m'nēsu ọkpọ, dika onye nādigh-apia ifufe: 27 ma anametiputa arum ọnyá, me kwa ya ka ọ buru orùm: ka mu onwem ghara ighọ onye ajuru aju n'uzọ ọ bula, mbe m'kwusasiri okwu Chineke nye ndi ọzọ.

10 1 N'ihì na achọghm, umu-nnam, ka unu ghara imara, na nna-ayi-hà nile nọri n'okpuru igwe-ọjì ahu, ha nile gabiga-kwa-ra oké osimiri ahu; 2 einekwa-ra ha nile baptism ibà nime Moses nime igwe-ọjì ahu na nime oké osimiri ahu; 3 ha nile ri-kwa-ra otù ihe-oriri ahu nke mọ; 4 ha nile ñu-kwa-ra otù ihe-ọriunú ahu nke mọ: n'ihì na ha nānu miri nke si na nkume nke mọ nke soro ha: nkume ahu bu kwa Kraist. 5 Ma ihe ndi kari n'etiti ha adigh Chineke ezi nma: n'ihì na akwaturu ha n'ọhia. 6 Ma ihe ndia ghọrọ ihe-atù nye ayi, ka ayi we ghara ibu ndi agu ihe ọjọ nāgu, dika agu ihe ọjọ gu-kwa-ra ndi ahu. 7 Unu aghọ-kwa-la ndi nēkpere arusi, dika ufọdu n'etiti ha ghọrọ; dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si, Ndi Israel nọduru ala iri ihe na inu ihe, ha we bilie igwu egwù. 8 Ka ayi ghara kwa ikwa iko, dika ufọdu n'etiti ha kwara, we da nwua n'otù ubọchi, ọgu nnù madu abua na nnù iri na asa na

ọgu iri. 9 Ka ayi ghara kwa inwa Onye-nwe-ayi, dika ufọdu n'etiti ha nwara, agwọ we la ha n'iyi. 10 Unu atamu-kwa-la, dika ufọdu n'etiti ha tamuru, onye-nbibi ahu we la ha n'iyi. 11 Ma ihe ndia nēmeri ndi ahu n'uzọ ihe-atù; ewe de ha n'akwukwọ nsọ ka ha we buru ihe idu ayi ọdú, ndi ọgwugwu oge ndia ruteworo. 12 Ya mere, onye nēchè na o ñēguzo, ya lezi anya ka ọ ghara ida. 13 Ọ digh ọnwunwa ọ bula nwaworo unu ma-ọbugh nke madu nānagide: ma Chineke kwesiri ntukwasi-obi, Onye nāgagh-ekwe ka anwa unu kari nke unu puru inagide; kama n'oge ọnwunwa ahu Ọ gēme kwa uzọ nọapu, ka unu we nwe ike inagide ya.

14 N'ihì nka, ndi m'huru n'anya, banarinu ikpere-arusi. 15 Anamekwu dika anamagwa ndi nwere uche; unu onwe-unu tule ihe m'nēkwu. 16 Iko nke ngọzi ahu nke ayi nāgọzi, ọ bugh nnwekọ ọbara Kraist? Achicha ahu nke ayi nānyawa, ọ bugh nnwekọ aru Kraist? 17 n'ihì na otù achicha di, ayi, ọ bu ezic na ayi di ọtutu, ma ayi bu otù aru: n'ihì na ayi nile nēketa òkè n'otù achicha ahu. 18 Lenu Israel dika anu-aru si di: ndi nēri àjà, hà na ebe-ichu-aja adigh-enwekọ? 19 Gini kwa ka m'nēkwu? nà ihe achuru n'aja nye arusi bu ihe ọ bula, ma-ọbu na arusi bu ihe ọ bula? 20 Kama okwu m'nēkwu bu, na ihe ndi mba ọzọ nāchu n'aja, ha nāchuru ndi-mọ ọjọ, ọ bugh kwa Chineke ka ha nāchuru: ma achọghm ka unu ghọ udi unu na ndi-mọ ọjọ nēnwekọ. 21 Unu apugh inu iko Onye-nwe-ayi na iko ndi-mọ ọjọ: unu apugh iketa table Onye-nwe-ayi na table ndi-mọ ọjọ. 22 Ma-ọbu àyi nākpasu Onye-nwe-ayi ekworo? àyi ka Ya ike?

23 Ihe nile ziri ezi n'iwu; ma ọ bugh ihe nile bara urù. Ihe nile ziri ezi n'iwu; ma ọ bugh ihe nile nēwuli madu elu dika ulo. 24 Ka onye ọ bula ghara ichọ ọdi-nma nke aka ya, kama ọdi-nma nke madu-ibe-ya. 25 Ihe nile ọ bula anēre n'ahia anu, rienu ya, ghara iju ajuju n'ihì akọ-na-uche; 26 n'ihì na uwa bu nke Onye-nwe-ayi, na ùjú-ya. 27 Ọ buru na onye ọ bula n'etiti ndi nēkwegh akpọ unu n'oriri, ọ buru kwa na unu achọ ije; ihe ọ bula anēdebe n'iru

unu, rienu ya, ghara iju ajuju n'ihı akօ-na-uche. 28 Ma օ buru na onye օ bula asi unu, Achuru ihe a n'aja, unu erila, n'ihı onye ahu nke gosiri ya, na n'ihı akօ-na-uche: 29 akօ-na-uche, ka m'kwuru, օ bugh nke aka gi, kama akօ-na-uche nke madu-ibe-gi; n'ihı na gini mere akօ-na-uche օzօ nօkpe inwe-onwem ikpօ? 30 ֊ buru na mu onwem ji ekele keta, gini mere anօkwulum n'ihı ihe ahu nke mu onwem nօkelere ekele? 31 Ya mere ma unu nօri ihe, ma unu nօnu ihe, ma unu nօme ihe օ bula, nօmenu ihe nile ka ewe nye Chineke otuto. 32 Unu aghօla ndi nօme ndi-Ju, ma-օbu ndi-Grik, ma-օbu nzukօ Chineke, ka ha su ngօngօ: 33 dika mu onwem nօme kwa ihe nօtօ madu nile n'ihı nile, nօchօgh uru nke akam, kama uru nke madu nile, ka ewe zօputa ha.

11 I Ghօnu ndi nօnomim, dika mu onwem bu kwa onye nօnomi Kraist.

2 Ma anamaja unu na unu nօchetam n'ihı nile, jisi kwa ozizi ahu enyere n'aka-unu idebe ike, dika m'nyere ha n'aka-unu idebe. 3 Ma anamachօ ka unu mata na Kraist bu isi nke nwoke օ bula; nwoke bu kwa isi nke nwayi; Chineke bu kwa isi nke Kraist. 4 Nwoke օ bula, mօpe օ nօkpe ekpere ma-օbu mօpe օ nօbu amuma, օ buru na օ kpu ihe-nkpudo n'isi-ya, օ nօme ka ihere me isi-ya. 5 Ma nwayi օ bula, mօpe օ digh-ekpudo ihe n'isi-ya n'ikpe ekpere ma-օbu n'ibu amuma, օ nօme ka ihere me isi-ya: n'ihı na ya na nwayi nke akօpuworo isi-ya bu otu ihe ahu. 6 N'ihı na asi na nwayi ekpudogh onwe-ya ihe n'isi, ka akpacha kwa agiri-isi-ya: ma asi na օ buru nwayi ihe-ihere ka akpacha agiri-isi-ya ma-օbu ka akօpu isi-ya, ka ekpudo ya ihe n'isi. 7 N'ihı na nwoke ekwesigh n'ezie ka ekpudo ya ihe n'isi, ebe օ bu onyinyo na otuto nke Chineke: ma nwayi bu otuto nke nwoke. 8 N'ihı na nwoke esigh na nwayi puta; kama nwayi siri na nwoke puta: 9 n'ihı na ekօgh kwa nwoke n'ihı nwayi; kama ekօre nwayi n'ihı nwoke: 10 n'ihı nka ka nwayi kwesiri ikpu ihe-iriba-ama nke ike n'isi-ya, n'ihı ndi-mօ-ozı. 11 Otu օ di, nwayi adigh ma nwoke anօgh ya, nwoke adigh kwa ma nwayi anօgh ya, nime Onye-nwe-ayi. 12 N'ihı na dika

nwayi siri na nwoke puta, otu a ka nwoke site-kwa-ra n'aka nwayi; ma ihe nile si na Chineke puta. 13 Tulenu nime onwe-unu: օ kwesiri ka nwayi kpere Chineke ma ekpudogh ya ihe n'isi? 14 ֊bunօ uzօ ekօre madu, ya onwe-ya adigh-ezi unu, na, asi na nwoke nwere ogologo agiri-isi, na օ buru ya ihe-ihere? 15 Ma օ buru na nwayi nwere ogologo agiri-isi, օ buru ya ihe otuto: n'ihı na enyewo ya agiri-isi-ya n'օnօdu ihe ihօkwasi n'aru. 16 Ma օ buru na unu nօchօ na onye օ bula bu onye nօse okwu, ayi onwe-ayi, ma-օbu nzukօ Chineke, enwegh օme-n'ala di otu a.

17 Ma n'inye unu iwu a, etoghm unu, na unu adigh-abiakօ n'otu ebe ka unu we dikari nma, kama ka unu we jօkari njօ. 18 N'ihı na ihe mbu, mօpe unu biakօrօ na nzukօ, anurum na nkewa di iche iche nօdi n'etiti unu; ekwe-kwa-ram ya ufօdu. 19 N'ihı na irօ-օtu di iche iche aghagh idi kwa n'etiti unu, ka ndi anwaputaworo we ghօ ndi putara ihօ n'etiti unu. 20 Ya mere mօpe unu biakօrօ n'otu ebe, օ bugh iri nri-anyasi nke Onye-nwe-ayi: 21 n'ihı na madu nile n'otu n'otu, mօpe unu nօri, nօburu ndi օzօ uzօ rie nri-anyasi nke aka ha; agu we nօgu otu onye, onye օzօ nօnubiga kwa manya օkօ. 22 ֊ gօbu na unu enwegh nօ ulu iri ihe na inu ihe-օnu nu nime ha? ma-օbu unu nօleli nzukօ Chineke, me kwa ndi nօnwegh ihe ka ihere me ha? ֊ bu gini ka m'gօsi unu? m'gօto unu? Etoghm unu na nka. 23 N'ihı na mu onwem natara n'aka Onye-nwe-ayi ihe m'nye-kwa-ra unu n'aka idebe, na Onye-nwe-ayi Jisus n'abali ahu nke arara Ya nye n'aka madu, ֊ nara օpe achicha, 24 kele kwa, we nyawa ha, si, Nka bu arum, nke anօnye n'ihı unu: nօmenu nka ka unu we nօchetam. 25 Mօpe ha risiri nri-anyasi, ֊ nara kwa iko otu ahu, si, Iko a bu օbuօa-ndu օhu nime օbaram: nօmenu nka, mօpe օ bula unu gօnu ya, ka unu we nօchetam. 26 N'ihı na mօpe օ bula unu nօri achicha nka, nօnu kwa iko ahu, unu nօkwusa օnwu Onye-nwe-ayi rue mօpe ֊ gօbia. 27 Ya mere onye օ bula nke gօri achicha ahu ma-օbu nu iko ahu nke Onye-nwe-ayi mօpe օ nօkwesigh, ikpօ aru na օbara nke Onye-nwe-ayi gօma ya. 28 Ma ka madu nwaputa

onwe-ya, otù a ka o ri kwa nime achicha ahu, ñu kwa nime iko ahu. 29 N'ihì na onye nēri nāñu kwa, o nēri nāñu kwa ikpé nye onwe-ya, ma օ buru na օ tulegh aru ahu. 30 N'ihì nka օtutu madu n'etiti unu adigh ike nāria kwa nrìaria, ndi dawo-kwa-ra n'ura nke օnwu abugh madu ole-na-ole. 31 Ma օ buru na ayi atule onwe-ayi, agagh-ekpe ayi ikpé. 32 Ma m̀be anēkpe ayi ikpé, Onye-nwe-ayi nēzi ayi ihe, site n'inye ayi ahuhu, ka ewe ghara imakօ ayi na uwa ikpé. 33 Ya mere, umu-nnam, m̀be unu biakօrօ n'otù ebe iri ihe, cherenu ibe-unu. 34 օ buru na agu nāgu onye օ bula, ya rie ihe n'ulo-ya; ka unu ghara ibiakօ n'uzօ gēweta ikpé. Ihe nile օduru ka m'gēdozi m̀be օ bula m'gābia.

12 1 Ma okwu bayere onyinye nke Mօ Nsօ, umu-nnam, achօghm ka unu ghara imara. 2 Unu matara na m̀be unu buri ndi mba օzօ, anēdufu unu iso arusi ahu dara օbì, n'uzօ օ bula anēdu unu. 3 N'ihì nka emem ka unu mara na օ digh onye օ bula nke nēkwu okwu nime Mօ nke Chineke nāsi, Jisus bu anathema; օ digh kwa onye օ bula puru isi, Jisus bu Onye-nwe-ayi, ma-օbugh nime Mօ Nsօ.

4 Ma օkikè nke onyinye-amara di, ma օ bu otù Mօ Nsօ ahu. 5 օkikè nke ije-ozì di kwa, otù Onye-nwe-ayi ahu di kwa. 6 օkikè ihe alutaworo n'օlu di kwa, ma օ bu otù Chineke ahu, Onye nālusi ihe nile ike nime ayi nile. 7 Ma anēnye madu nile n'otù n'otù n'etiti ayi ngosi nke Mօ Nsօ ka օ we ba urù. 8 N'ihì na anēsite n'aka Mօ Nsօ nye otù onye okwu amam-ihe; anēnye kwa onye օzօ okwu օmuma, di ka Mօ ahu nāchօ: 9 nye kwa ibe-ya okwukwe, nime otù Mօ ahu; nye kwa onye օzօ onyinye-amara nile ime ka aru madu di ike, nime otù Mօ nka; 10 nye kwa onye օzօ nìluputa nke օlu di ike; nye kwa onye օzօ obubu-amuma; nye kwa onye օzօ itule mօ di iche iche. nye kwa ibe-ya aha asusu di iche iche; nye kwa onye օzօ isughari asusu: 11 ma ihe ndia nile ka otù Mօ ahu nālusi ike, nāni Ya, nēkèrè madu nile n'otù n'otù, ebe onye օ bula nօ օ kèrè ya dika օ nāchօ.

12 N'ihì na dika aru-ayi bu otù, nwe kwa օtutu ihe di ya nime, ma ihe nile

nke di n'aru, օ bu ezìe na ha di օtutu, ma ha bu otù aru; otù a ka Kraist di kwa. 13 N'ihì na nime otù Mօ Nsօ ka emere ayi onwe-ayi nile baptism ibà n'otù aru, ma ayi bu ndi-Ju ma-օbu ndi-Grik, ma ayi bu ndi-orù ma-օbu ndi nwere onwe-ha; eme-kwa-ra ka ayi nile ñua nime otù Mօ Nsօ. 14 N'ihì na aru-ayi abugh nāni otù ihe nke di ya nime, kama օ bu օtutu ihe. 15 օ buru na ukwu gāsi, N'ihì na abughm aka, abughm nke aru; օ bugh ihe nābugh nke aru n'ihì nka. 16 օ buru kwa na nti gāsi, N'ihì na abughm anya, abughm nke aru; օ bugh ihe nābugh nke aru n'ihì nka. 17 օ buru na aru dum bu anya, օle ebe ka ihe-օnunu di? օ buru na aru dum bu ihe-օnunu, օle ebe ka ihe inu isisi di? 18 Ma otù օ di, Chineke debere ihe di n'aru, ha nile n'otù n'otù, nime aru, dika օ chօrօ. 19 Ma asi na ha nile bu otù ihe di n'aru, օle ebe ka aru di? 20 Ma otù օ di, ha di օtutu ihe di n'aru, ma ha bu otù aru. 21 օzօ, anya apugh isi aka, Nkpà gi akpaghm: օzօ kwa, isi apugh isi ukwu, Nkpà unu akpaghm. 22 Kama օ bu ihe ahu di n'aru nke anēchè na ha adigh ike kari bu ihe di nkpà kari nke-uku: 23 akuku ahu nke aru, nke ayi nēchè na adigh-asօpuru ha dika akuku օzօ, akuku ndia ka ayi nēnyebiga kwa nsօpuru օkè kari; akuku aru nke ayi nke nādigh kwa nma n'anya bu nke mabigara օkè kari; 24 ma nkpà akpagh akuku aru nke ayi nke mara nma: kama Chineke tigwara aru n'otù, akuku aru ahu nke nsօpuru օduru ya inwe ka օ nēnyebiga nsօpuru օkè kari; 25 ka nkewa we ghara idi n'aru; kama ka ihe di n'aru we nēchebù onwe-ha nye ibe-ha n'otù uzօ ahu. 26 օ buru kwa na otù ihe nke di n'aru nāhu ahuhu, ihe nile di n'aru ahu soro ya nāhukօ ahuhu; օ buru kwa na anēnye otù ihe di n'aru otuto, ihe nile di n'aru ahu soro ya ñurikօ օñu. 27 Ma unu onwe-unu bu aru nke Kraist, buru kwa ihe di n'aru, onye օ bula n'akuku nke ya. 28 Chineke debe-kwa-ra ufօdu nime nzukօ-Ya, nke-mbu ndi-ozì, nke-abua ndi-amuma, nke-atօ ndi-ozìzi, nke so ha օlu di ike, nke so ha onyinye-amara di iche iche ime ka aru madu di ike, iye-aka, ichi-isi, aha asusu di iche iche. 29 օ gābu na ha

nile bu ndi-ozì? ò gābu na ha nile bu ndi-amuma? ò gābu na ha nile bu ndi-ozìzi? ò gābu na ha nile bu ndi nālu ọlu di ike? 30 ò gābu na ha nile nwere onyinye-amara ime ka madu di ike? ò gābu na ha nile ji asusu di iche iche nēkwu okwu? ò gābu na ha nile nāsughari asusu? 31 Ma werenu obi nānu ọku chọ onyinye-amara ndia nke kari uku. Tukwasi ihe ndia anamegosi kwa unu uzọ nke kachasi nma.

13 1 Asi na ejim asusu di iche iche nke madu na nke ndi-mọ-ozì nēkwu okwu, ma enweghm ihu-n'anya, aghọwom ọla nāra ara, ma-ọbu ájà ọla nāda udà. 2 Asi kwa na enwerem onyinye ibu-amuma, mata kwa ihe-omimi nile na ihe-omuma nile; asi kwa na enwerem okwukwe nile, nke mere m'gēnwe ike ibubiga ugwu, ma enweghm ihu-n'anya, abughm ihe ọ bula. 3 Asi kwa na ewerem ihe nile m'nwere zùà ndi-ọbeye, asi kwa na araram arum nye ka ewe rem ọku, ma enweghm ihu-n'anya, ọ baghm urù ọ bula. 4 Ihu-n'anya nwere ogologo-ntachi-obi, ọ nwe-kwa-ra obi-oma; ihu-n'anya adigh-ekwo ekworo; ihu-n'anya adigh-anya isi, ọ digh-afuli onwe-ya elu, 5 ọ digh-eme ihe nādigh nma n'anya, ọ digh-achọ ihe nke aka ya, oké iwe adigh-ewe ya, ọ digh-agu ihe ọjọ emere ya; 6 ọ digh-añuri ọnu nime ajọ omume, ma o nēso ezi-okwu ñurikọ ọnu; 7 ọ nānagide ihe nile, nēkwere ihe nile, nēle anya ihe nile, nēnwe ntachi-obi n'ihe nile. 8 Ihu-n'anya adigh-ada mbe ọ bula: ma ọ buru na ibu-amuma di, agēme ka ha ghara idi irè; ọ buru kwa na asusu di iche iche di, ha gāgwu; ọ buru kwa na ihe-omuma di, agēme ka ọ ghara idi irè. 9 N'ihì na ayi mara na nkpirikpi, ayi nēbu kwa amuma na nkpirikpi: 10 ma mbe ọ bula ihe nke zuru okè gābia, agēme ihe nke di na nkpirikpi ka ọ ghara idi irè. 11 Mbe m'buri nwa ọnu, anamekwu dika nwa ọnu, anamatukwasi uche n'ihe dika nwa ọnu, anamagu ihe dika nwa ọnu: ubu a mbe m'ghọworo okenye, emewom ka omume nwa ọnu ghara idi irè. 12 N'ihì na ubu a ayi ji enyo hu ihe, nime ilu; ma mbe ahu ayi gāhu iru na iru: ubu a m'mara na nkpirikpi; ma mbe ahu m'gāmazu dika amazu-kwa-ram. 13 Ma

ubu a ka okwukwe, olile-anya, ihu-n'anya, ihe atọ ndia, nānọgide; ma nke kachasi n'ihe ndia bu ihu-n'anya.

14 1 Nābasonu ihu-n'anya; otú ọ di, werenu obi nānu ọku chọ onyinye-amara nile nke Mọ Nsọ, ma nāchọkarinu ka unu bū amuma. 2 N'ihì na onye ji asusu di iche nēkwu okwu, ọ digh-agwa madu okwu, kama ọ nāgwa Chineke; n'ihì na ọ digh onye ọ bula nānu ihe o nēkwu; ma o ji mọ-ya nēkwu ihe-omimi. 3 Ma onye nēbu amuma nāgwa madu okwu nke iwulielu dika ulu, na nke nkasi-obi, na nke ngugu-obi. 4 Onye ji asusu di iche nēkwu okwu nēwuli onwe-ya elu dika ulu; ma onye nēbu amuma nēwuli nzukọ Kraist elu dika ulu. 5 Otú ọ di, anamachọ ka unu nile ji asusu di iche iche nēkwu okwu, ma achọkaririm ka unu nēbu amuma: onye nēbu amuma ka kwa onye ji asusu di iche iche nēkwu okwu, ma-ọbugh na ọ nāsughari ya, ka ewe wuli nzukọ Kraist elu dika ulu. 6 Ma otú ọ di, umu-nnam, asi na agamabiakute unu were asusu di iche iche nēkwu okwu, urù gini ka m'gābara unu, asi na agwaghm unu okwu n'uzọ nkpuḡhe, ma-ọbu n'uzọ ihe-omuma, ma-ọbu n'uzọ ibu-amuma, ma-ọbu n'uzọ ozìzi? 7 Ọbuná ihe nējigh ndu, mbe olu-ha nāda udà, ma ọ bu ọjà ma-ọbu ubọ-akwara, ọ buru na ọ digh ihe di iche n'olu-ha, àgēsi ana mara ihe anāfù ma-ọbu nke anākpọ? 8 N'ihì na asi kwa na opì nāda nke anāmagh isi-ya, ọnye gākwadebe onwe-ya ije agha? 9 Otú a unu onwe-unu kwa, ma ọ buru na unu ejigh ire kwu okwu di nfe igh nta, àgēsi ana mara ihe anēkwu? n'ihì na unu ganēkwu okwu nye ifufe. 10 Agāsi na ọtutu aha olu di iche iche di n'uwa, ọ digh kwa ihe ọ bula nke nēnwegh olu. 11 Ya mere asi na amataghm isi olu ahu, m'gābu onye nāsu asusu ọzọ n'anya onye ahu nēkwu okwu, onye ahu nēkwu okwu gābu kwa onye nāsu asusu ọzọ n'anyam. 12 Otú a unu onwe-unu kwa, ebe unu bu ndi nēwere obi nānu ọku chọ onyinye nile nke Mọ Nsọ, nāchọnu ka unu we babiga okè nime ha, ka ewe wuli nzukọ Kraist elu dika ulu. 13 N'ihì nka onye ji asusu di iche nēkwu okwu, ya kpere Chineke ka ọ we sugharia. 14 N'ihì na asi na ejim asusu di iche

nēkpe ekpere, mọm nēkpe ekpere, ma uchem amigh nkpuru. 15 Ọ bu gini kwa? m'gēji mọm kpe ekpere, ma m'gēji kwa uchem kpe ekpere: m'gēji mọm bù abù ọma, ma m'gēji kwa uchem bù abù ọma. 16 Ma emegh otù a, onye nọ n'ọnọdu onye nāmutagh akwukwọ gēsi aña si Amen ahu m̀be i nēkele ekele, ma ọ buru na i ji mọ-gi nāgọzi, ebe ọ nāmatagh ihe ọ bula i nēkwu? 17 N'ihì na ọ bu ezìe na gi onwe-gi nēkele nke-ọma, ma ewuligh ibe-gi elu dika ulo. 18 Ekelem Chineke, na ejim asusu di iche iche nēkwu okwu kari unu nile: 19 otù ọ di, nime nzukọ Kraist anamachọ ka m'ji uchem kwu nkpuru okwu ise, ka m'were okwu-ọnum zi kwa ndi ọzọ ihe, kari ikwu orù nnù okwu na nnù ise n'asusu di iche.

20 Umu-nnam, unu abula umuntakiri n'uche-unu: kama burunu umu ọhu n'obi ọjọ, ma n'uche-unu burunu ndi tozuru okè. 21 Nime iwu Chineke ka edeworo ya, si, M'gēji madu ndi nāsu asusu di iche, ji kwa ebugere-ọnu nke ndi di iche, gwa ndi nka okwu; ma ọbunà otù a ha agagh-anu olum, ka Onye-nwe-ayi kwuru. 22 Ya mere asusu di iche iche ndia, emere ka ha buru ihe-iriba-ama, ọ bugh nye ndi kwere ekwe, kama nye ndi nēkwegh ekwe: ma emere ibu-amuma ka ọ buru ihe-iriba-ama, ọ bugh nye ndi nēkwegh ekwe, kama nye ndi kwere ekwe. 23 Ya mere asi na nzukọ Kraist dum biakọrọ n'otù ebe, asi kwa na ha nile ji asusu di iche iche nēkwu okwu, ma ọ buru na ndi nāmutagh akwukwọ ma-ọbu ndi nēkwegh ekwe gābata, hà agagh-asi na anya adigh unu nma? 24 Ma asi na ha nile ebu amuma, ma ọ buru na onye nēkwegh ekwe ma-ọbu onye nāmutagh akwukwọ gābata, ha nile nātu ya nmehie-ya n'anya, ha nile nēkpe kwa ya ikpé; 25 ihe-nzuzo nile nke obi-ya aputa ihè; ọ gēsi otù a da kpuchie iru-ya n'ala kpọ kwa isi ala nye Chineke, nēkwuputa na ọ bu ezìe na Chineke nọ n'etiti unu.

26 Ọ bu gini kwa, umu-nnam? m̀be ọ bula unu biakọrọ n'otù ebe, unu nile n'otù n'otù ji abù ọma, ji ihe-ozizi, ji ihe-nkpughe, ji asusu di iche, ji isughari-asusu. Ka eme ihe nile ka ewe wuli madu nile elu dika ulo. 27 Ọ buru na onye ọ bula eji asusu di iche nēkwu

okwu, ka ọ buru ihe ra ka madu abua gēkwu, ma ka ha ghara ika madu atọ, ka ha kwu kwa n'usoro; ka otù onye sughari kwa: 28 ma asi na ọ digh onye nāsughari asusu nọ n'etiti unu, ya kpuchie ọnu-ya nime nzukọ Kraist; ya gwa onwe-ya na Chineke okwu. 29 Ka ndi-amuma kwu kwa okwu, madu abua ma-ọbu madu atọ, ka ndi ọzọ tule kwa. 30 Ma asi na ekpughere onye ọzọ nke nọdu n'akuku ya ihe, ka onye mbu kpuchie ọnu-ya. 31 N'ihì na unu nile puru ibu amuma n'otù n'otù, ka madu nile we muta ihe, ka ewe kasi kwa madu nile obi; 32 anèdo kwa mọ nile nke ndi-amuma n'okpuru ndi-amuma; 33 n'ihì na Chineke abugh Chineke nke aghara, kama Ọ bu Chineke nke udo; otù ọ di nime nzukọ nile nke ndi nsọ.

34 Ka ndinyom-unu kpuchie ọnu-ha nime nzukọ-unu: n'ihì na ekwegh ha ka ha kwue okwu; kama ka ha do onwe-ha n'okpuru ike, dika iwu Chineke nēkwu kwa. 35 Ọ buru kwa na ha nāchọ imuta ihe ọ bula, ka ha jua di nke aka ha n'ulo: n'ihì na ọ bu ihe-ihere ka nwayi kwue okwu nime nzukọ Kraist. 36 Ọ gābu na okwu Chineke si n'ebe unu nọ puta? ma-ọbu ò ruru nāni unu?

37 Ọ buru na onye ọ bula nēchè na ya bu onye-amuma, ma-ọbu onye nwere onyinye Mọ Nsọ, ya mazu ihe m'nēdegara unu n'akwukwọ, na ha bu ihe Onye-nwe-ayi nyere n'iwu. 38 Ma ọ buru na onye ọ bula amagh ihe ndia, ọ bu onye anāmagh ama.

39 Ya mere, umu-nnam, werenu obi nānu ọku chọ ka unu bu amuma, unu ebochi-kwa-la iji asusu di iche iche nēkwu okwu. 40 Ma ka eme ihe nile n'uzọ di nma n'anya, na n'usoro.

15 I Ma emem ka unu mara, umu-nnam, ozi ọma ahu nke m'zìri unu, nke unu nata-kwa-ra, nke unu nēguzo kwa nime ya, 2 nke esite-kwa-ra zọputa unu, ma ọ buru na unu jidesie ya ike, bù aha okwu m'ji zi unu ozi ọma ahu, ma asi na ọ bugh na unu kwere n'efu. 3 N'ihì na enyerem n'aka-unu na mbu ihe m'nata-kwa-ra idebe, na Kraist nwuru n'ihì nmehie-ayi nile, dika ihe edeworo n'akwukwọ nsọ si di; 4 na eli-kwa-ra Ya; na emewo-kwa-ra ka O si n'ọnwu bilie n'ubochi nke-atọ, dika ihe edeworo n'akwukwọ nsọ si di; 5 na Ọ

me-kwa-ra ka Kifas hu Ya anya; emesia Ọ mere ka ndi-oziri na abua ahu hu Ya anya; 6 emesia Ọ mere ka ndi kari nnu madu na ọgu ise n'etiti umu-nna-ayi hu Ya anya n'otu mbe, ndi ka n'onu-ogugu n'etiti ndi ahu nanogide rue ubu a, ma ufodu adawo n'ura onwu; 7 emesia Ọ mere ka James hu Ya anya; emesia Ọ mere ka ndi-oziri nile hu Ya anya; 8 ma n'ikpe-azu ha nile, dika nwa amukworo amukwo, Ọ mere ka mu onwem hu kwa Ya anya. 9 N'ihina na mu onwem dikarisiri nta n'etiti ndi-oziri, ebe m'nerugh ka akpom onye-oziri, n'ihina na esoburum nzuko Chineke. 10 Ma site n'amara Chineke abum ihe m'bu: ahukwa-ra na amara-Ya nke enyerem abugh ihe-efu; kama adobubigaram onwem oko n'olu kari ha nile: ma o bugh mu onwem, kama amara Chineke nke sorom. 11 Ya mere ma o buru mu onwem, ma obu ndi ahu, otu a ka ayi nekwsa, otu a ka unu kwe-kwa-ra.

12 Ma o buru na anekwsa na emewo ka Kraist si na ndi nwuru anwu bilie, ufodu n'etiti unu si ana nekwsa na nbilite-n'onwu nke ndi nwuru anwu adigh? 13 Ma o buru na nbilite-n'onwu nke ndi nwuru anwu adigh, emegh kwa ka Kraist si n'onwu bilie: 14 ma o buru na emegh ka Kraist si n'onwu bilie, ya mere ihe ayi nekwsa bu ihe-efu, okwukwe-unu bu kwa ihe-efu. 15 Ozọ kwa, anahu na ayi bu ndi ama ugha nke Chineke; n'ihina na ayi bara ama megide Chineke na Ọ mere ka Kraist ahu si n'onwu bilie; bu Onye Ọ nemegh ka Ọ si n'onwu bilie, ma o buru na o bu ezie na emegh ka ndi nwuru anwu si n'onwu bilie. 16 N'ihina na asi na emegh ka ndi nwuru anwu si n'onwu bilie, emegh kwa ka Kraist si n'onwu bilie: 17 ma o buru na emegh ka Kraist si n'onwu bilie, okwukwe-unu bu ihe-efu; unu nanọ na nmehie nile unu ubu a. 18 Ya mere ndi da-kwa-ra n'ura onwu nime Kraist lara n'iyi. 19 Asi na o bu nani na ndu a ka ayi nweworo olile-anya-ayi nime Kraist, ayi bu ndi kwesiri ebere kari madu nile.

20 Ma otu o di, emewo ka Kraist si na ndi nwuru anwu bilie, nkpuru mbu nke ndi daworo n'ura onwu. 21 N'ihina na ebe onwu sitere n'aka madu, nbilite-n'onwu nke ndi nwuru anwu site-kwa-

ra n'aka madu. 22 N'ihina na dika onwu diri madu nile nime Adam, o bu kwa otu a ka ageme ka madu nile di ndu nime Kraist ahu. 23 Ma madu nile n'otu n'otu n'usoro nke aka ha: Kraist, dika nkpuru mbu; emesia ndi nke Kraist, n'obibia-Ya. 24 Emesia ogwugwu ihe nile gabia, mbe o bula Ọ garara ala-eze-Ya nye n'aka Chineke, Onye bu kwa Nna; mbe o bula Ọ gemewori ka obubuisi nile na ichi-isi nile na ike nile ghara idi ire. 25 N'ihina na Ọ ghagh ibu eze, rue mbe Ọ gedebewori ndi-iro-Ya nile n'okpuru ukwu-Ya. 26 Dika onye-iro ikpe-azu, agaje ime ka onwu ghara idi ire. 27 N'ihina na, Ihe nile ka Ọ doron'okpuru ukwu-Ya abua. Ma mbe o bula Ọ gekwuwori, si, Edowo ihe nile n'okpuru Ya, o putara ihe na Ọ noh ya, bu Onye doron'okpuru Ya. 28 Ma mbe o bula agedowori ihe nile n'okpuru Ya, mbe ahu ka agedo Okpara ahu Onwe-ya n'okpuru Onye ahu Nke doron'okpuru Ya, ka Chineke we buru ihe nile nime ihe nile.

29 N'ihina na asi na o digh otu a, gini ka ha geme, bu ndi aneme baptism n'onodu ndi nwuru anwu? Ọ buru na emegh ka ndi nwuru anwu si n'onwu bilie ma-oli, o bu kwa gini mere aneme ha baptism n'onodu ha? 30 Gini me-kwa-ra ayi onwe-ayi nanọ n'ize-ndu oge hour nile o bula? 31 Ejim inya-isi ahu n'arununu, umu-nnam, nke m'nanya nime Kraist Jisus Onye-nwe-ayi, we kwusie ike na anamanwu kwa-ubochi. 32 Ọ buru na abumri onye nalu ogu megide anu-phia n'Efesos dika madu si eme, uru gini baram? Ọ buru na emegh ka ndi nwuru anwu si n'onwu bilie, ka ayi rie nu kwa, n'ihina na echi ka ayi ganwu. 33 Unu ekwela ka eduhie unu: Nkparita nile ogo nemebi omume oma. 34 Sinu n'ura manya teta n'uzo ezi omume, unu emehie-kwa-la; n'ihina na ufodu nenwe amagh-ihe bayere Chineke: anamekwu nka ka m'eme unu ihere n'iru.

35 Ma otu onye gasi, Esi ana eme ka ndi nwuru anwu si n'onwu bilie? o bu kwa aha aru gini ka ha ji bia? 36 Onye nenwegh uche, adigh-eme ka nkpuru gi onwe-gi nagma di ndu, ma o buru na o nwugh anwu: 37 ihe i nagma kwa, o bugh aru gputa ka i nagma, kama o bu nkpuru efu, ma elegh anya o gabu oka,

ma-ọbu nkpuru ọ bula nime nkpuru fọduru; 38 ma Chineke nēnye ya aru dika Ọ chọrọ, nēnye kwa nkpuru ọ bula nime nkpuru nile aru nke aka ya. 39 Anu-aruru nile abugh otù anu-aruru: kama otù anu-aruru nke madu di, anu-aruru ọzọ nke anumanu di kwa, anu-aruru ọzọ nke nnunu di kwa, anu-aruru ọzọ nke azù di kwa. 40 Aru nke elu-igwe na aru nke uwa di kwa: ma ebube nke aru nke elu-igwe bu otù, ebube nke aru nke uwa di kwa iche. 41 Otù ebube nke anyanwu di, ebube ọzọ nke ọnwá di kwa, ebube ọzọ nke kpakpando di kwa; n'ihí na otù kpakpando di iche n'aru kpakpando ọzọ n'ebube. 42 Otù a ka nbilite-n'ọnwu nke ndi nwuru anwu di kwa. Anāgha ya n'ire-uré; anēme ka o si n'ọnwu bilie n'eregh-uré: 43 anāgha ya n'ihe-ihere; anēme ka o si n'ọnwu bilie n'ebube: anāgha ya n'adigh-ike; anēme ka o si n'ọnwu bilie n'ike: 44 anāgha ya aru nke nkpuru-obi nāchi; anēme ka o si n'ọnwu bilie aru nke Mọ di nime ya nāchi. Ọ buru na aru nke nkpuru-obi nāchi di, aru nke Mọ nāchi di kwa. 45 Otù a ka edewo-kwa-ra ya n'akwukwọ, si, Madu mbu, bú Adam, ghọrọ nkpuru-obi di ndu. Adam ikpe-azu ghọrọ mọ nke nēnye ndu. 46 Otù ọ di, nke Mọ nāchi ebugh uzọ, kama ọ bu nke nkpuru-obi nāchi; emesia nke Mọ nāchi soro. 47 Madu mbu sitere n'ala, eji-kwa-ra ájà kpu ya: Madu nke-abua sitere n'elu-igwe. 48 Aha madu onye ahu ejiri ájà kpu di, madu di otù a ka ndi eji ájà kpu di kwa: ọzọ, aha madu Onye elu-igwe ahu di, madu di otù a ka ndi elu-igwe di kwa. 49 Dika ayi yiri kwa onyinyo nke onye ahu eji ájà kpu, ayi gēyiri kwa onyinyo nke Onye elu-igwe ahu.

50 Ma nka ka m'nēkwu, umu-nnam, na anu-aruru na ọbara apugh iketa ala-eze Chineke; ihe nēre uré eketagh kwa eregh-uré. 51 Le, agwam unu ihe-omimi: Ọ bugh ayi nile gāda n'ura ọnwu, ma agēnwó ayi nile, 52 n'oge dikarisiri ntà, n'otù ntabi-anyá, m̀be agāfù opì ikpe-azu: n'ihí na agāfù opì, agēme kwa ka ndi nwuru anwu si n'ọnwu bilie nāpugh ire uré, agēnwó kwa ayi onwe-ayi. 53 N'ihí na aru a nke puru ire uré aghagh iyikwasi eregh-uré, aru a nke puru inwu anwu aghagh iyikwasi

anwugh-anwu. 54 Ma m̀be ọ bula aru a nke puru ire uré gēyikwasiwori eregh-uré, m̀be aru a nke puru inwu anwu gēyikwasiwori anwugh-anwu kwa, m̀be ahu okwu ahu edeworo n'akwukwọ nsọ gēme, bú, Eloro ọnwu rue nmeri. 55 Ọnwu, òle ebe nmeri-gi di? Ọnwu, òle ebe ihe-ọ̀bùbà-gi di? 56 Ihe-ọ̀bùbà nke ọnwu bu nmehie; ike nke nmehie bu kwa iwu: 57 ina ekele diri Chineke, Onye nēnye ayi nmeri site n'aka Onye-nwe-ayi Jisus Kraist. 58 Ya mere, umu-nnam m'huru n'anya, guzosienú ike, burunu ndi anāpugh iropu eropu, ndi nālubiga ọlu Onye-nwe-ayi òkè m̀be nile, ebe unu matara na ndọ̀bù unu nādọ̀bù onwe-unu n'ọlu abugh ihe-efu nime Onye-nwe-ayi.

16 I Ma okwu bayere útù anāturu ndi nsọ, dika m'nyere nzukọ Kraist di na Galetia iwu, unu onwe-unu me kwa otù a. 2 Kwa ubọchi mbu n'izù ubọchi asa ka unu nile n'otù n'otù debe ihe n'ulo nākpado ya, otù ihe nāgara onye ọ bula nke-ọma, ka aghara inara útù m̀be ọ bula m'gābia. 3 Ma m̀be ọ bula m'biaruru, ndi ọ bula unu gānwaputa, m'gēwere akwukwọ-ozí ziga ndi ahu ibūru ihe-amara-unu je Jerusalem: 4 ma asi na ọ kwesiri ka mu onwem je kwa, ha gēsom je. 5 Ma m'gābiakute unu, m̀be ọ bula m'gāgābigasi nime Masedonia; n'ihí na agajem igabiga nime Masedonia; 6 ma elegh anya na nke unu ka m'gānọgide, ma-ọbu nọbiga kwa na m̀be oyi, ka unu we dupum n'ijem ebe ọ bula m'nāga. 7 N'ihí na achọghm ihu unu ùbù a n'uzọ ijem; n'ihí na anamele anya na m'gānọgide na nke unu oge ufọdu, ma asi na Onye-nwe-ayi gēkwe. 8 Ma m'gānọgide n'Efesos rue oge Pentikost; 9 n'ihí na emegheworom ọnu-uzọ di uku nke agēji kwa lusi ọlu ike, ọzọ, ọtutu ndi nēmegidem.

10 Ma asi na Timoti abia, lezienu anya ka ọ nọgide na nke unu nātugh egwu; n'ihí na ọ nālu ọlu Onye-nwe-ayi, dika mu onwem nālu kwa: 11 ya mere, ka onye ọ bula ghara ikpọ ya ihe-efu. Kama dupunu ya n'ije-ya n'udo, ka ọ we biakutem: n'ihí na anamele anya na o gēso umu-nna-ayi bia. 12 Ma okwu bayere Apolos nwa-nna-ayi, ariọrọm ya ọtutu aririọ ka o so umu-nna-ayi biakute

unu: ma ihe ọ chọrọ abugh ka ọ bia ụbu a ma-ọli; ma ọ gābia m̀be ọ bula ọ nwere oghere.

13 Nēchenu nche, nēguzosinu ike n'okwukwe - unu, burunu ndikom, nādinu ike. 14 Ka eme ihe-unu nile n'ihu-n'anya.

15 Ma ariom unu, umu-nnam, (unu matara èzi-na-ulo Stefanas, na ọ bu nkpuru mbu nke Akaiā, na ha do-kwa-ra onwe-ha ijere ndi nsọ ozi), 16 ka unu onwe-unu do kwa onwe-unu n'okpuru madu di otu a, na n'okpuru onye ọ bula nke soro ayi nālukọ ọiu, onye nādọbu kwa onwe-ya n'olu. 17 Anamañuri kwa ọnu n'obibia nke Stefanas na Fọtunetọs na Akaikọs: n'ihhi na ndi ahu mezuru

ihe fọduru unu imerem. 18 N'ihhi na ha mcre ka mọ nkem na nke unu zuru ike: ya mere mazunu madu di otu a.

19 Nzukọ Kraist nile nke di n'Esia nēkele unu. Akwila na Priska nēkele unu ọtutu ekele nime Onye-nwe-ayi, ha na nzukọ Kraist nke di n'ulo-ha. 20 Umu-nna-ayi nile nēkele unu. Werenu isutu-ọnu di nsọ kelerita ibe-unu.

21 Ekele nke mu Pọl, nke n'ji aka nkem de. 22 Ọ buru na onye ọ bula adigh-ahu Onye-nwe-ayi n'anya, ka ọ buru anathema. Onye-nwe-ayi nābia. 23 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist diyere unu. 24 Ihu-n'anya nkem diyere unu nile nime Kraist Jisus. Amen.

AKWUKWỌ-OZI NKE-ABUA NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

NDI KỌRINT

1 Pọl, onye-ozii nke Kraist Jisus site n'ochichọ Chineke, na Timọti nwan-na-ayi, nēdegara nzukọ Chineke nke di na Kọrint akwukwọ, ha na ndi nsọ nile ndi nọ n'Akaia dum: 2 Amara diri unu na udo nke si n'aka Chineke, bu Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist puta.

3 Onye agoziri agozi ka Ọ bu, bu Chineke na Nna nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, bu Nna nke obi-ebere nile na Chineke nke nkasi-obi nile; 4 Onye nākasi ayi obi na nkpaḅu-ayi nile, ka ayi we pu isite na nkasi-obi nke Chinke ji kasi ayi onwe-ayi obi kasie ndi ahu obi ndi nọ na nkpaḅu ọ bula. 5 N'ihhi na dika ahuhu nile Kraist huru nābabiga okè n'ebe ayi nọ, otu a ka nkasi-obi-ayi nābabiga kwa okè site n'aka Kraist. 6 Ma ọ buru na anākpāḅu ayi, ọ bu n'ihhi nkasi-obi-unu na nzọputa-unu; ọ buru kwa na anākasi ayi obi, ọ bu n'ihhi nkasi-obi-unu, nke nālusi ọlu ike n'itachi obi n'otu ahuhu ahu nke ayi onwe-ayi nāhu kwa: 7 olile-anya-ayi bayere unu nēguzosi kwa ike; ebe ayi matara na, dika unu bu ndi nēnwekọ ahuhu nile. otu a ka unu nēnwekọ kwa nkasi-obi ahu. 8 N'ihhi na, umu-nnam,

ayi achọgh ka unu ghara imara ihe bayere nkpaḅu-ayi nke akpaḅuru ayi n'Esia, na eboḅuru ayi nke-uku ri nne, kari ike-ayi, ya mere ayi nwebigara obi abua okè ma ayi gādi kwa ndu: 9 e, ayi onwe-ayi enwewo ọziza azara nime onwe-ayi na ọ bu ọnwu, ka ayi we ghara itukwasi obi n'onwe-ayi, kama ọ bu na Chineke Onye nēme ka ndi nwuru anwu si n'ọnwu bilie: 10 Onye dọputara ayi n'okè ọnwu di otu a, Ọ gādọputa kwa ayi: Onye ayi leworo anya Ya na Ọ ganādọputa kwa ayi ọzọ; 11 ebe unu nēyekọ kwa aka n'ihhi ayi n'aririọ-unu; ka ọtutu madu we kele ekele n'ihhi ayi bayere onyinye-amara enyeworo ayi site n'aka ọtutu madu.

12 N'ihhi na inya-isi-ayi bu nka, àmà nke akọ-na-uche-ayi, na ọ bu n'idi-nsọ na idi-ọcha nke Chineke, ọ bugh n'amam-ihe nke anu-aru, kama ọ bu n'amara Chineke, ka ayi biri obi n'uwa, ma ọ bu n'ebe unu nọ ka ayi bikariri obi-ayi nke-uku. 13 N'ihhi na ayi edegaragh unu ihe ọzọ n'akwukwọ, ma-ọbugh ihe unu nāghọta ma-ọbu nke unu nāmazu kwa, anamele kwa anya na unu gāmazu ha rue ọgwugwu ihe nile:

14 dika unu mazu-kwa-ra ayi n'otù akuku, na ayi bu ihe-inya-isi-unu, ọbuná dika unu onwe-unu bu kwa ihe-inya-isi nke ayi, n'ubọchi Onye-nwe-ayi Jisus.

15 Nime ntukwasi-obi a ka m'zube-kwa-ra na mbu ibiakute unu, ka unu we nwe amara nke-abua; 16 ka m'we site kwa n'iye-aka-unu je rue Masedonia, si kwa na Masedonia biakute unu ọzọ, ka unu we dupukwam n'ijem iga Judia. 17 Ya mere m'be m'zubere nka, ọ gābu na ejim uche nāgha agha zube? ma-ọbu ihe m'nēzuputa, ànamezuputa ha dika anu-aru nāgwam, ka e e na é-è é-è we di n'ọnum n'otù oge? 18 Ma dika Chineke kwesiri ntukwasi-obi, okwu-ayi nke ayi gwara unu abugh e na é-è. 19 N'ihì na Ọkpara Chineke, Jisus Kraist, Onye ekwusara n'etiti unu site n'ọnu-ayi, bú site n'ọnu nkem na nke Silvenos na nke Timoti, emegh Ya ka Ọ buru e na é-è, kama emewo ka e di nime Ya. 20 N'ihì na ka ha ra, bú nkwa nke Chineke, ọ bu nime Ya ka e di: n'ihì nka ka Amen site-kwa-ra n'aka-Ya, ka ewe site n'aka-ayi nye Chineke otuto. 21 Ma Onye ahu Nke nēme ka ayi na unu guzosie ike nime Kraist, Onye te-kwa-ra-ayi manu n'isi, bu Chineke; 22 Onye ka-kwa-ra ayi akàrà, nye kwa ayi Mọ Nsọ n'obi-ayi, bú ihe ayi ji mara na ayi gēnwezu nkwa ahu nile.

23 Ma mu onwem nākpọku Chineke ka Ọ buru onye-àmà megide nkpuru-obim, na ọ bu n'imere unu ebere ka m'nējigh bia Kọrint rue ubu a. 24 Ọ bugh na ayi bu ndi-nwe okwukwe-unu, kama ayi bu ndi soro unu nāluta ọnù-unu: n'ihì na unu ji okwukwe-unu guzo.

2 I Ma ezuputaram onwem nka, na m'gagh-abiakute unu ọzọ n'ihē-nwuta. 2 N'ihì na asi na mu onwem eme ka o wuta unu, ọnye bu kwa onye gēme ka obi tọm utọ, ma-ọbugh onye ahu nke anēme ka o wuta ya site na mu onwem? 3 Ede-kwa-ram otù ihe nka n'akwukwọ, ka n'we ghara inwe ihe-nwuta m'be m'biara n'aka ndi ọ kwesiri ka m'nuria ọnu n'aru ha; ebe m'tukwasiworo obi n'ebe unu nile nọ, na ọnùm bu ọnù nke unu nile. 4 N'ihì na m'sitere na nkpaḅu na ihe-nbu nke obi riri nne were ọtutu anya-miri degara

unu akwukwọ; ọ bugh ka eme ka o wuta unu, kama ka unu we mara ihu-n'anya nke m'hubigara unu ọkè kari.

5 Ma ọ buru na onye ọ bula emewo ka o wuta ayi, ọ bugh mu onwem, kama, n'otù akuku (ka m'ghara iboḅu unu nke-uku) ọ bu unu nile ka ọ meworo ka o wuta. 6 O zuworo madu di otù a, bú nba nka nke ndi ka n'ọnu-ọgugu nime unu bara ya; 7 ya mere, kama ibara ya nba ọzọ anamachọ ka unu were amara ọghara ya kasi kwa ya obi, ka aghara iji ihe-nwuta nke nēwutabiga ya ọkè loda madu di otù a n'uzọ ọ bula. 8 N'ihì nka ariom unu ka unu me ka ihu-n'anya unu huru ya buru ihe di itukwasi obi. 9 N'ihì na ihe mere m'degara unu akwukwọ bu kwa nka, ka m'we mara nnwaputa unu, ma unu bu ndi nāna nti rue ihe nile. 10 Ma onye ọ bula unu were amara ọghara ya ihe ọ bula, mu onwem were kwa amara ọghara ya: n'ihì na ihe mu onwem werewo-kwa-ra amara ọghara, ma ọ buru na ewerewom amara ọghara ihe ọ bula, ọ bu n'ihì unu ka m'meworo ya n'iru Kraist; 11 ka Setan we ghara iriḅu ayi: n'ihì na ayi abugh ndi nāmagh ihe nile ọ nēchēputa.

12 Ma m'be m'biaruru Troas izisa ozi ọma Kraist, m'be emeghereri kwa ọnu-uzọ nime Onye-nwe-ayi nyem, 13 mọm adigh nfé ma-ọli, n'ihì na ahughm Taitos nwa-nnam: kama ekelerem ha ekele ikpe-azu, we pua je Masedonia. 14 Ma ekele diri Chineke, Onye nēdughari ayi n'ọnù-agma nime Kraist m'be nile, nēsite kwa n'aka-ayi egosi isisi nke ọmuma-Ya n'ebe nile. 15 N'ihì na ayi bu isisi utọ nke Kraist n'ebe Chineke nọ, n'etiti ndi anāzọputa, na n'etiti ndi nāla n'iyi; 16 n'ebe ndia nọ ọ bu isisi nke sitere n'ọnwu we dubà n'ọnwu; n'ebe ndi ahu anāzọputa nọ ọ bu isisi nke sitere na ndu we dubà na ndu. Ma ọnye ruru ime ihe ndia? 17 N'ihì na ayi adigh ka ọra madu, ndi were ihe nādigh nma nētigwa n'okwu Chineke: kama dika ndi sitere n'idi-ọcha, kama dika ndi sitere na Chineke, ọ bu n'iru Chineke, nime Kraist ka ayi nēkwu.

3 I Ayi nāmalite ọzọ ime ka madu mara ayi? ma-ọbu nkpà akwukwọ-ozì ime ka madu mara ayi nākpà ayi inye

unu ma-ọbu inara unu, dika ọ nākpā ufọdu? 2 Unu onwe-unu bu akwukwọ-ozī-ayi, nke edeworo nime obi-ayi, nke madu nile mara nāgu kwa; 3 ebe emere ka unu puta ihè na unu bu akwukwọ-ozī Kraist, nke ayi jere ozi ya, nke anējigh ink de, kama ọ bu Mọ Nsọ nke Chineke di ndu ka eji de ya; ọ bugh n'elu mbadamba nkume, kama ọ bu n'elu mbadamba ihe di iche, bú obi nke anu-aru. 4 Ntukwasi-obi di otú a ka ayi nwe-kwa-ra site n'aka Kraist n'ebe Chineke nọ: 5 ọ bugh na ayi ruru n'onwe-ayi, igu ihe ọ bula dika o sitere n'onwe-ayi; kama iru-eru-ayi sitere na Chineke; 6 Onye me-kwa-ra ayi ka ayi rue ibu ndi nēje ozi ọbụba-ndu ọhu; ọ bugh nke ihe edeworo n'akwukwọ, kama ọ bu nke Mọ Nsọ: n'ihī na ihe ahu edeworo n'akwukwọ nēbu ebu, ma Mọ ahu nēnye ndu. 7 Ma ọ buru na ije-ozī nke ọnwu, nke edeworo n'akwukwọ, nke atuworo n'elu nkume, biara n'ebube, nke mere umu Israel apugh ilegide iru. Moses anya n'ihī ebube nke iru-ya; ebube nke anēme ka ọ ghara idi irè: 8 ije-ozī nke Mọ Nsọ gēsi aña ghara idi kari n'ebube? 9 N'ihī na asi na ije-ozī nke ọmuma-ikpé bu ebube, ije-ozī nke ezi omume gēnwebiga ebube ókè kari nke-uku. 10 N'ihī na ihe emeworo ka ọ di ebube, emegh ya ka ọ di ebube n'akuku a n'ezie, n'ihī ebube ahu nke kariri nke-uku. 11 N'ihī na asi na ihe anēme ka ọ ghara idi irè ji ebube bia, ihe nādigide dikariri n'ebube nke-uku.

12 Ya mere ebe ayi nwere olile-anya di otú a, ayi nēkwuwa okwu nke-uku, 13 ayi adigh kwa ka Moses, onye nēkpudo ihe-nkpudo n'iru-ya, ka umu Israel we ghara ilegide anya rue ọgwugwu ihe ahu anēme ka ọ ghara idi irè: 14 ma emere ka uche-ha me etili: n'ihī na rue ubọchi ta n'ogugu ọbụba-ndu ochie otú ihe-nkpudo ahu nādigide, ebe anēkpughegh na anēme ya ka ọ ghara idi irè nime Kraist. 15 Ma rue ubọchi ta, mbe ọ bula anāgu akwukwọ Moses, ihe-nkpudo nādigide n'obi-ha. 16 Ma mbe ọ bula o gēchigharikute Onye-nwe-ayi, ewepu ihe-nkpudo ahu. 17 Ma Onye-nwe-ayi bu Mọ ahu: ma ebe Mọ nke Onye-nwe-ayi nọ, n'ebe ahu ka madu nwere onwe-ha. 18 Ma ayi onwe-ayi nile ebe ayi were iru nke

ekpupuworo ihe-nkpudo nēgosi ebube nke Onye-nwe-ayi dika enyo, anēnwogha ayi rue n'otú onyinyo ahu site n'ebube rue ebube, ọbuná dika anēnye ya site n'Onye-nwe-ayi, bú Mọ Nsọ.

4 1 N'ihī nka, ebe ayi nwere ije-ozī a, dika emere ayi ebere, ike agwugh ayi n'obi: 2 kama ayi juru ihe-nzuzo nile nke nēweta ihere, ayi adigh-ejehari n'aghughọ, ayi adigh-emeso kwa okwu Chineke n'uzọ itu-ntu; kama ayi ji ngosi nke ezi-okwu nēme ka akọ-na-uche nke madu nile n'otú n'otú mara ayi n'iru Chineke. 3 Ma asi kwa na ekpudoworo ozi ọma ayi ihe, ọ bu n'etiti ndi nāla n'iyi ka ekpudoworo ya: 4 ndi chi nke oge a mere ka anya nke uche nke ndi nēkwegh ekwe kpu isi n'etiti ha, ka inye-ihè nke ozi ọma nke ebube Kraist, Onye bu onyinyo Chineke, we ghara iwakwasi ha. 5 N'ihī na ọ bugh ayi onwe-ayi ka ayi nēkwusa, kama ọ bu Kraist Jisus, na Ọ bu Onye-nwe-ayi, ayi nāsi kwa na ayi onwe-ayi bu ndi-ọrú-unu n'ihī Jisus. 6 N'ihī na ọ bu Chineke, Onye siri, Ihè gēsi nime ọchichiri nwuputa, bu Onye nwubàra nime obi-ayi, iweta inye-ihè nke ọmuma nke ebube nke Chineke n'iru nke Jisus Kraist.

7 Ma ayi nwere àkú a n'ite ájá, ka ọkika nke ike ahu we buru nke Chineke, ghara kwa isite n'ayi onwe-ayi; 8 anākpabụ ayi n'akuku nile, ma adigh-akpabubiga ayi ókè; ayi nwere obi abua, ma ayi adigh-enwebiga obi abua ókè; 9 anēsobu ayi, ma adigh-arapu nání ayi; anātuda ayi n'ala, ma adigh-ala ayi n'iyi; 10 ayi nēbughari n'aru-ayi mbe nile ọbụbu nke Jisus, ka ewe me kwa ka ndu nke Jisus puta ihè n'aru-ayi. 11 N'ihī na arara ayi onwe-ayi, bú ndi di ndu, nye n'aka ọnwu mbe nile n'ihī Jisus, ka ewe me kwa ka ndu nke Jisus puta ihè n'anuaru-ayi nke puru inwu anwu. 12 Ya mere ọnwu nālusi ọlu ike nime ayi, ma ndu nālusi ọlu ike nime unu. 13 Ma ebe ayi nwere otú mọ nke okwukwe ahu, dika ihe edeworo n'akwukwọ nsọ si di, Ekwerem, n'ihī ya ka m'kwuru; ayi onwe-ayi kwere kwa, ọ bu kwa n'ihī ya ka ayi nēkwu; 14 ebe ayi matara na Onye ahu Nke mere ka Onye-nwe-ayi Jisus si n'ọnwu bilie, na Ọ gēme kwa ka

ayi so Jisus si n'ɔnwu bilie, Ọ gēche kwa ayi na unu n'iru Onwe-ya. 15 N'ihhi na ihe nile di n'ihhi unu, ka amara, ebe o riri nne site n'aka ndi ka n'ɔnu-ɔgugu, ka ọ we me ka ikele-ekete babiga ókè rue ebube nke Chineke.

16 N'ihhi nka ike agwugh ayi n'obi; kama asi na ọ bu ezie na madu elu-aru ayi nēre uré, ma anēme ka madu inē ayi buru ihe ọhu kwa-ubochi. 17 N'ihhi na nkpaḅu-ayi nke di nfé, nke di na nwa oge a, nāluputara ayi ebube nke-uku ri nne kachasi ihe nile, bú ebube nke di arọ di kwa ebigh-ebi; 18 ebe ayi nādigh-ele ihe anāhu anya, kama ihe anādigh-ahu anya: n'ihhi na ihe anāhu anya nādiru nwa oge; ma ihe anādigh-ahu anya di ebigh-ebi.

5 1 N'ihhi na ayi matara na asi na akwaturu ulo nke uwa, bú ulo-ikwū-ayi, ayi nwere ulo ewuru nke sitere na Chineke, ulo anējigh aka wu, di ebigh-ebi, n'elu-igwe. 2 N'ihhi na ayi nāsu udè nime ulo nka ezie, ebe ọ nāgusi ayi ike ka ewere ebe-obibi-ayi nke sitere n'elu-igwe yikwasi ayi n'elu ya: 3 ebe ọ bu na agāhu ayi ndi eyiworo ihe, ndi nābāgh ọtọ. 4 N'ihhi na ayi, bú ndi nọ n'ulo-ikwū a, ayi nāsu udè ezie, ebe ọ nānyibụ ayi; n'ihhi na ayi achogh ka eyipu ayi ya, kama ka eyikwasi ayi ihe n'elu ya, ka ndu we loda ihe puru inwu anwu. 5 Ma Onye luputara ayi ka ewe me otù ihe a bu Chineke, Onye nyere ayi Mọ Nso, bú ihe ayi ji mara na agēmezuru ayi ya. 6 Ya mere ayi nēnwe obi-ike mḅe nile, mata kwa na mḅe ayi nọ n'ulo n'aru-ayi, ayi anogh n'ulo n'ebe Onye-nwe-ayi nọ: 7 (n'ihhi na ayi sitere n'okwukwe nējeghari, ọ bugh n'ohuhu-uzọ); 8 ayi nēnwe obi-ike, ka m'kwuru, ọ di kwa ayi ezi nma kari ka ayi ghara inọ n'ulo n'aru-ayi, ka ayi nọ kwa n'ulo n'ebe Onye-nwe-ayi nọ. 9 N'ihhi nka ayi nējisi kwa ike ka ayi we buru ndi di Ya ezi utọ, ma ayi nọ n'ulo ma-ọbu na ayi anogh n'ulo. 10 N'ihhi na aghagh ime ka ayi nile puta ihè n'iru oche-ikpé Kraist; ka ayi nile n'otù n'otù we nāghachi ihe esitere n'aru me, dika ihe onye ọ bula mere si di, ma ọ bu ezi ihe ma-ọbu ihe nādigh nma.

11 Ya mere ebe ayi matara egwu Onye-nwe-ayi, ayi nēme ka madu kweye, ma emewo ka ayi puta ihè

nye Chineke; anamatukwasi kwa obi na emewo ka ayi puta kwa ihè nime akọ-na-uche-unu. 12 Ayi adigh-eme ọzọ ka unu mara ayi, kama ayi nēkwu dika ndi nēnye unu oghere inya isi n'ihhi ayi, ka unu we nwe ihe iza ndi nānya isi n'ihhe anāhu anya, ọ bugh kwa n'obi. 13 N'ihhi na asi na ayi buru ndi anya nādigh nma, ọ bu n'ebe Chineke nọ; asi kwa na ayi nwere uche zuru okè, ọ bu n'ebe unu nọ. 14 N'ihhi na ihu-n'anya Kraist nērugide ayi; ebe ayi nātule nka, na otù Onye nwuru n'ɔnọdu madu nile, ya mere madu nile nwuru; 15 Ọ nwu-kwa-ra n'ɔnọdu madu nile, ka ndi di ndu we ghara idiri onwe-ha ndu ọzọ, kama ka ha diri Onye ahu ndu, bú Onye nwuru n'ɔnọdu ha, eme kwa ka O si n'ɔnwu bilie. 16 Ya mere ayi onwe-ayi amatagh onye ọ bula site n'ụbụ a dika anu-aru nāmata: ọbuná asi na ayi amawo Kraist dika anu-aru mara, ma ụbụ a ayi amagh Ya ọzọ otù a. 17 Ya mere ọ buru na onye ọ bula di nime Kraist, ọ bu onye ekere ọhu: ihe ochie agasiwo; le, ha aghowo ihe ọhu. 18 Ma ihe nile sitere na Chineke, Onye sitere n'aka Kraist me ka ayi na Ya onwe-ya di n'otù, Ọ we nye ayi ije-ozí nke ime-ka-adi-n'otù ahu; 19 nke bu na Chineke nọri nime Kraist nēme ka Ya onwe-ya na uwa di n'otù, nāgugh ndahie nile ha megide ha, Ọ debe-kwa-ra nime ayi okwu nke ime-ka-adi-n'otù ahu.

20 Ya mere ayi bu ndi-ukọ n'ɔnọdu Kraist, dika agási na Chineke nāriọ aririọ site n'aka-ayi: ayi nọ n'ɔnọdu Kraist nāriọ unu, menu ka unu na Chineke di n'otù. 21 Onye ahu Nke nāmagh nmehie ka Ọ mere ka Ọ buru nmehie n'ɔnọdu ayi; ka ayi onwe-ayi we ghọ ezi omume Chineke nime Ya.

6 1 Ma, dika ndi ayi na Ya nāluko ọlu, 6 ayi nāriọ kwa unu ka unu ghara inara amara Chineke n'efu, 2 (n'ihhi na Ọ nāsi,

N'oge anānara madu nke-oma ka M'nuru olu-gi,

Ọ bu kwa n'ubochi nzọputa ka M'yere gi aka:

le, ụbụ a bu oge anānara madu nke-oma; le, ụbụ a bu ubochi nzọputa): 3 ayi adigh-eme ihe-isu-ngongọ ọ bula n'ihhe ọ bula, ka aghara ita ije-ozí-ayi uta; 4 kama n'ihhe nile ayi nēme ka

madu mara ayi, dika ndi nējere Chineke ozi, nime oké ntachi-obi, nime nkpaḅu, nime nkpa, nime oké nkpa, 5 nime ihe-otiti, nime ulo-nkpọrọ, nime aghara, nime idọḅu onwe-ayi n'ọlu, nime imuru-anya, nime obubu-ọnu; 6 nime idi-ọcha, nime ihe-ọmuma, nime ogologo ntachi-obi, nime obi-ọma, nime Mọ Nsọ, nime ihu-n'anya nke iru-abua nādigh ya, 7 nime okwu nke ezi-okwu, nime ike nke Chineke; site n'ihe-agma nke ezi omume n'aka-nri na aka-ekpe, 8 site n'otuto na ihe-ihere, site na nhota ọjọ na nhota ọma; dika ndi-nduhie, ma ayi bu ndi ezi-okwu; 9 dika ndi anāmagh aha-ha, ma amazuru ayi; dika ndi nānwu anwu, ma le, ayi di ndu; dika ndi anēme ka ha muta ihe site n'ahuhu, ma adigh-eme ka ayi nwua; 10 dika ndi ihe nēwuta, ma ayi nānuri ọnu mḅe nile; dika ndi-ọḅeye, ma ayi nēme ka ọtutu madu buru ọgaranya; dika ndi nēnwegh ihe, ma ayi nēnwezu ihe nile.

11 Ndi Kọrint, ọnu-ayi ghere oghe igwawa unu okwu, emewo ka obi-ayi di obodobo. 12 Adigh-eme ka unu nọ n'ọnọdu di oké nkpa nime ayi, ma anēme ka unu nọ n'ọnọdu di oké nkpa n'obi nke unu. 13 Ma dika ugwo-ọlu n'otù uzọ ahu (anamekwu dika anāgwa umum), ka eme kwa ka unu onwe-unu di obodobo n'obi-unu.

14 Unu na ndi nēkwegh ekwe ekekọtala onwe-unu, n'ihhi na unu na ha di iche: n'ihhi na ọle nkekọ ezi omume na imebi-iwu nēkekọ? ma-ọbu ọle nnwekọ ihè na ọchichiri nēnwekọ? 15 Ọzọ, ọle nnwekọ-otù-olu Kraist na Belial nēnwekọ? ma-ọbu ọle ọkè onye kwere ekwe na onye nēkwegh ekwe nēkerita? 16 Ọzọ, ọle nkwekọ ulo nsọ nke Chineke na arusi nēkwekọ? n'ihhi na ayi onwe-ayi bu ulo nsọ nke Chineke di ndu; dika Chineke kwuru, si, M'gēbi nime ha, nējeghari kwa nime ha; M'gābu kwa Chineke nke ha, ha onwe-ha gābu kwa ndi nkem. 17 N'ihhi nka

Sinu n'etiti ha puta, guzo-kwa-nu iche,

ka Onye-nwe-ayi kwuru,

Unu emetu-kwa-la ihe nādigh ọcha aka;

Mu onwem gākpọbata kwa unu,

18 Buru kwa unu Nna,

Unu onwe-unu gābu-kwa-ram umu-ndikom na umu-ndinyom, ka Onye-nwe-ayi kwuru, Nke puru ime 7 ihe nile. 1 Ya mere ndi m'huru n'anya, ebe ayi nwere nkwa ndia, ka ayi sachapu n'onwe-ayi nmeru nile nke aru na nke mọ, nēmezu idi-nsọ n'egwu Chineke.

2 Nyenu ayi uzọ n'obi-unu; ayi emegh onye ọ bula ajọ omume, ayi emebigh onye ọ bula, ayi eribugh onye ọ bula. 3 Ọ bugh ima unu ikpé ka m'nēkwu ya: n'ihhi na ekwuwom ya na mbu, na unu di ayi n'obi inwukọ ọnwu na idikọ ndu. 4 Nkwuwa-okwum di uku, bú nke m'ji agwa unu okwu, inya-isim n'ihhi unu di uku: nkasi-obi ezuzo ezu nimem, anamañuribiga ọkè kari na nkpaḅu-ayi nile.

5 N'ihhi na mḅe ayi bia-kwa-ra na Masedonia, anu-arua-ayi adigh nfé ma-ọli, kama anākpāḅu ayi n'akuku nile; ilu-ọgù di n'ezí, egwu di nime. 6 Otù ọ di, Onye ahu Nke nākasi ndi di ala obi, bú Chineke, were ọbibia Taitos kasi ayi obi; 7 ọ bugh kwa nání ọbibia-ya, kama Ọ were kwa nkasi-obi nke ejiri kasi ya obi n'aru unu we kasi ayi obi, mḅe ọ nākọrọ ayi ọgugu m'gusiri unu ike, iru-újú-unu, ekworo unu kworom; ya mere m'ñuriri ọnu kari. 8 N'ihhi na asi na ọ bu ezie na ejim akwukwo-ozim me ka o wuta unu, akwaghm uta, asi na ọ bu ezie na anamakwari uta; n'ihhi na anamahu na akwukwo-ozí ahu mere ka o wuta unu, ma asi na ọ bu ezie na ọ bu nání otù oge hour ka o wutara unu. 9 Uḅu a anamañuri ọnu, ọ bugh na emere ka ihe wuta unu, kama na emere ka o wuta unu rue nchèghari: n'ihhi na emere ka o wuta unu dika Chineke chọrọ, ka unu we ghara isite n'ayi yi iyí n'ihe ọ bula. 10 N'ihhi na nwuta dika Chineke chọrọ nālu ọlu nchèghari rue nzọputa, bú nchèghari nke anāpugh ikwa uta bayere ya: ma nwuta nke uwa nāluputa ọnwu. 11 N'ihhi na le, otù ihe a, na emere ka ihe wuta unu dika Chineke chọrọ, le ka ọ ra, bú inu-ọku-n'obi ọ luputara nime unu, e, le ka ngọpu ra, e, le ka iwe uku ra, e, le ka egwu ra, e, le ka ọgugu m'gusiri unu ike ra, e, le ka ekworo ra, e, le ka nkpeputa ra! N'ihhe nile

o bula unu mere ka amara unu na unu di ocha n'okwu ahu. 12 Ya mere asi na o bu ezie na edegaram unu akwukwo, o bugh n'ihhi onye ahu mere ajo omume ka m'dere ya, o bugh kwa n'ihhi onye ahu emere ajo omume megide ya, kama ka ewe me ka inu-okwu-n'obi unu nanu n'ihhi ayi putara unu ihè n'iru Chineke. 13 N'ihhi nka akasiwo ayi obi: ma na nkasi-obi-ayi ayi nuribigara okè nke-uku kari n'ihhi onu Taitos, n'ihhi na emewo ka mo-ya zuru ike site n'ebe unu nile no. 14 N'ihhi na asi na o di ihe m'nyaworo ya isi bayere unu, emegh ka ihere mem; kama dika ayi gwara unu ihe nile n'ezie-okwu, otu a ka esi hu kwa na inya-isi-ayi, nke m'nyara n'iru Taitos, bu ezie-okwu. 15 Obi-ya dibigara okè n'ebe unu no, mbe o netcheta ina-nti nke unu nile, otu unu were egwu na ima-jijiji nara ya nke-oma. 16 Anamanuri onu na enwerem obi-ike n'ihhe nile n'aru unu.

8 1 Ozò, umu-nnam, ayi neme ka unu mara amara Chineke nke enyeworo nime nzuko Kraist nile nke Masedonia; 2 na nime otutu nwaputa nke nkpa, n babiga-okè nke onu-ha na obeye-onu-ntu ha bu babigara okè rue akù nke afò-ufufo-ha. 3 N'ihhi na ka ike-ha ra, dika m'naba ama, e, kari kwa ike-ha, ka ha nyere dika ha zuputara n'onwe-ha, 4 ha were otutu aririò nariò ayi ka ayi nye ha amara nka na nnweko ije-ozie anejere ndi nsò: 5 ha me-kwa-ra nka, o bugh dika ayi lere anya, kama ha buru uzò were onwe-ha nye Onye-nwe-ayi, nye kwa ayi site n'ochichò Chineke. 6 Ya mere ayi riorò Taitos, ka, dika o malitereri na mbu, ka o luzu kwa n'etiti unu amara nka otu a kwa. 7 Ma dika unu babigara okè n'ihhe nile, bu okwukwe, na okwu, na ihe-omuma, na inu-okwu-n'obi nile, na ihu-n'anya unu huru ayi, lezienu anya ka unu babiga kwa okè n'amara nka. 8 Ekwughm n'uzò inye iwu, kama n'iwere inu-okwu-n'obi nke ndi ozò nwaputa kwa ihu-n'anya-unu na o bu ezie ihu-n'anya. 9 N'ihhi na unu mara amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, na, o bu ezie na o bu ogaranya, ma o ghoro obeye n'ihhi unu, ka unu onwe-unu we were obeye-Ya gho ndi-ogaranya. 10 Na nka ka m'nenye kwa izum: n'ihhi

na nka nābara unu urù, madu ndi buru uzò malite n'arò gara aga, o bugh nani ime eme, kama ichò kwa achò. 11 Ma ubu a mezu-kwa-nu omume ahu; ka, dika obi di oku ichò achò diri unu, ka ewe site n'ihhe unu nwere mezu kwa ya otu a. 12 N'ihhi na asi na obi di oku di ya, o bu ihe aganara nke-oma dika ihe o bula madu nwere si di, o bugh dika ihe o nenwegh. 13 N'ihhi na ekwughm nka, ka o we di ndi ozò nfe, ka nkpa we di-kwa-ra unu: 14 kama anamekwu n'uzò nrata; ebe ihe unu nwebigara okè mejuru ihe foduru ha inwe n'oge di ubu a, ka ihe ndi ahu nwebigara okè we meju kwa ihe foduru unu inwe; ka nrata we di: 15 dika edeworo ya n'akwukwo nsò, si, Onye chikotara ri nne enwegh kari nke gezuru ya; onye chikota-kwa-ra nta, o digh ihe foduru ya inwe.

16 Ma ekele diri Chineke, Onye netiye otu inu-okwu ahu n'ihhi unu n'obi Taitos. 17 N'ihhi na o nara aririò-ayi nke-oma n'ezie; ma ebe o nanu oku n'obi kari ihe m'chere, o siri n'ebe a pua jekuru unu dika o zuputara n'onwe-ya. 18 Ayi ezikowo kwa ya na nwa-nna-ayi ahu onye otuto-ya n'ozie oma ayi ruzuru nzuko Kraist nile; 19 ma o bugh nani otu a, kama nzuko Kraist nile roputakwa-ra ya ka o nesò ayi n'ije ije n'amara nka, nke ayi neje ozi ya inye Onye-nwe-ayi otuto, na igosi obi di oku nke ayi: 20 ma ayi neze nka, ka onye o bula ghara ita ayi uta n'oke onyinye-amara nka nke ayi neje ozi ya: 21 n'ihhi na ayi buru uzò netchè ihe oma, o bugh nani n'iru Onye-nwe-ayi, kama n'iru madu kwa. 22 Ayi ezikowo kwa ha na nwa-nna-ayi, onye ayi nwaputara otutu mbe na o nanu oku n'obi n'otutu ihe, ma ubu a o nanu kari oku n'obi nke-uku, site n'oke ntukwasi-obi nke o natukwasi n'aru unu. 23 Ma o buru na onye o bula aju aju bayere Taitos, o bu onye nu na ya nenweko ihe, buru kwa onye nu na ya nalukoro unu olu; ma-ebu umu-nna-ayi, ha bu ndi-ozie nke nzuko Kraist, ha bu otuto nke Kraist. 24 Ya mere negosinu ha n'iru nzuko Kraist nile ihe gegosi ihu-n'anya-unu na inya-isi-ayi bayere unu.

9 1 N'ihhi na o digh nkpa ka m'degara unu akwukwo bayere ijere ndi nsò

ozi: 2 n'ihhi na amataram obi di oku unu, nke m'nanyara ndi Masedonia isi bayere unu, na Akaia akwadebewo n'arogara aga; inu-oku-unu kwali-kwa-ra obi ndi ka n'onu-ogugu nime ha. 3 Ma ezitewom umu-nna-ayi, ka ewe ghara ime inya-isi ayi nanya bayere unu ka o buru ihe-efu n'akuku a; ka unu we buru ndi no na nkwaadebe, dika m'nekwuri: 4 ka ewe ghara ime ka ihere me ayi onwe-ayi n'uzo o bula (ka ayi ghara isi, unu onwe-unu) n'ihe a nke ayi dabere, ma asi na ndi Masedonia gesom bia, we hu na unu akakwadebegh. 5 Ya mere agurum na o di nkpá irio umu-nna-ayi, ka ha buru uzo jekuru unu, buru kwa uzo me ka ihe-ngozu ahu nke unu buru uzo kwe na nkwa zu oké, ka ihe ahu we buru ihe edoziri, dika ihe-ngozu, o bugh kwa dika ihe-nrihu.

6 Ma nka ka m'kwuru, Onye were aka-ntagide nāgha nkuru gēwere kwa aka-ntagide nēwe ihe-ubi; onye were kwa ngozu nāgha nkuru gēwere kwa ngozu nēwe ihe-ubi. 7 Ka onye o bula n'etiti unu nye dika o buru uzo roputa n'obi-ya; o bugh site na nwuta, ma-ebu site na nkpá: n'ihhi na Chineke huru onye were obi-uto nēnye n'anya. 8 Ma Chineke puru ime ka amara nile babigara unu oké; ka unu we babiga oké ilu ezi olu nile o bula, ebe unu nwezuru ihe nile nakpa unu n'uzo o bula mbe nile: 9 dika edeworo ya n'akwukwo nsq, si,

O ghasara akú-ya, o nyere ndi-obe ye ihe;

Ezi omume-ya nanogide rue mbe ebigh-ebi.

10 Ma Onye ahu Nke nwere inyezu onye nāgha nkuru nkuru-ya, Onye nwe-kwa-ra inyezu madu nri ka o rie, Onye ahu gēnyezu unu nkuru-oghgha-unu, me kwa ka ha ba uba, O gēme kwa ka nkuru ezi omume-unu rie nne kari: 11 ebe anēme ka unu buru ogaranya n'ihe nile o bula rue afogufu nile, nke sitere n'aka-ayi naluputa ekele anēkele Chineke. 12 N'ihhi na ije-ozu nke ife-ófufe a abugh naní ihe nēmezu ihe foduru ndi nsq inwe, kama o site-kwa-ra n'otutu ekele anēkele Chineke we babiga oké; 13 ebe ha ji nnwaputa nke ije-ozu a nēnye Chineke otuto n'ihhi na edoro nkwaputa-

unu n'okpuru ozi oma Kraist, ya na n'ihhi afogufu nke nnweko unu nēme ka ha na madu nile so unu nēnweko; 14 ha onwe-ha kwa, n'aririo-ha n'ihhi unu, nāgusi unu ike n'ihhi amara Chineke di nime unu nke kariri nke-uku. 15 Ekele diri Chineke n'ihhi onyinye-Ya nke anāpugh ikog akuko ya.

10 1 Ma mu onwem Pol ji idinwayo na obi-oma nke Kraist nārio unu, mu onye nādi ala n'iru unu mbe m'no n'etiti unu, ma mbe m'nāno gh enwem obi-ike n'ebe unu no: 2 ma ariom unu, ka m'ghara inwe obi-ike mbe m'no n'etiti unu na ntukwasi-obi ahu nke m'nāgu na m'gēji nwe anya-ike imegide ufodu, ndi nāgu ayi dika ndi nējehari dika anu-aru-ayi si cho. 3 N'ihhi na o bu ezie na ayi nējehari n'anu-aru, ma ayi adigh-ebu agha dika anu-aru si ebu: 4 (n'ihhi na ihe-agma nke ibu-agma-ayi abugh nke anu-aru, kama ha sitere na Chineke bu ihe puru ikwada ebe ewusiri ike); 5 ebe ayi nēweda ihe anātule n'obi, na ihe nile o bula di elu nke eweliri elu imegide omuma Chineke, ayi nādoṭa kwa ihe nile o bula anēchēputa n'agma ina nti Kraist; 6 ayi nāno kwa dika ndi edoziworo ikpeputa anāgh-nti nile n'ihē, mbe o bula agēmezu ina-nti-unu. 7 Unu nēle ihe di n'iru unu anya. O buru na onye o bula atukwasiwo obi n'onwe-ya na ya bu onye Kraist, ya gua nka ozog n'onwe-ya, na, dika ya onwe-ya bu onye Kraist, otu a ka ayi onwe-ayi bu kwa. 8 N'ihhi na asi na o bu ezie na m'gānyabiga isi oké kari bayere ike-ayi (nke Onye-nwe-ayi nyere iwuli unu elu dika ulu, o bugh kwa iweda unu), agagh-eme ka ihere mem: 9 ka m'we ghara idi unu ka agāsi na ejim akwukwo-ozim nile me ka unu tua oké egwu. 10 N'ihhi na ha nāsi, Akwukwo-ozu-ya di arog di kwa ike; ma onunog nke aru-ya n'etiti ayi adigh ike, okwu-ya bu kwa ihe akporog ihe-efu. 11 Ka madu di otu a gua nka, na aha madu ayi ji akwukwo-ozu buru n'okwu mbe ayi nāno gh n'etiti unu, madu di otu a ka ayi bu kwa n'olu mbe ayi no n'etiti unu. 12 N'ihhi na ayi enwegh anya-ike igu onwe-ayi n'etiti ufodu, ma-ebu iwere onwe-ayi tule ha, bú ufodu ndi ahu ndi ha onwe-ha nēme ka amara ha: ma ebe ha

nēwere onwe-ha tū onwe-ha, were kwa onwe-ha tule onwe-ha, ha onwe-ha aghotagh ihe. 13 Ma ayi onwe-ayi agagh-anya isi rue ihe anāpugh itū atū, kama dika Ɔtūtū nke ihe-Ɔtūtū ahu si di, bū nke Chineke keputara ayi, dika Ɔtūtū, ibiaru Ɔbunā n'ebe unu nƆ. 14 N'ihī na ayi esetibigagh onwe-ayi Ɔkē, dika agāsi na ayi adigh-eru unu: n'ihī na ayi bu ndi buru uzƆ biakute unu nime ozi Ɔma Kraist: 15 ayi adigh-anya isi rue ihe anāpugh itū atū, nke ahu bu, na ndƆbu ndi ƆzƆ dƆburu onwe-ha n'Ɔlu; ma ayi nēle anya na, mƆe okwukwe-unu nāba uba kari, agēme ka ayi di uku n'etiti unu dika ihe-Ɔtūtū-ayi si di rue ibabiga-Ɔkē, 16 ka ayi we zisa ozi Ɔma rue ebe nile di n'ofē unu, ghara kwa inya isi bayere ihe edoziri ayi n'ihē-Ɔtūtū onye ƆzƆ. 17 Ma onye nānya isi, ya nya n'Onye-nwe-ayi. 18 N'ihī na onye ya onwe-ya nēme ka amara ya, Ɔ bugh onye ahu ka anwaputaworo, kama Ɔ bu onye Onye-nwe-ayi nēme ka amara ya.

11 1 Ɔ gādīm nƆ nma ma Ɔ buru na unu gānagidem n'okwu ntā nke sitere n'enwegh-uche: ma unu nānagidem n'ezie. 2 N'ihī na ejim ekworo Chineke nēkworo unu: n'ihī na ejikƆrƆm unu na otū di, ka m'we che unu n'iru Kraist dika nwa-abƆghƆ nāmagh nwoke, bū nke anēmerugh. 3 Ma anamatu egwu, ma Ɔ nwere uzƆ Ɔ bula agēmebi uche-unu ka unu pua n'afƆ-ofuiƆ na idi-Ɔcha nke di n'ebe Kraist nƆ, dika agwƆ ahu were aghughƆ-ya ghƆbue Iv. 4 N'ihī na asi na onye ahu nke nābia nēkwusa Jisus ƆzƆ, onye ayi nēkwusagh, ma-Ɔbu asi na unu nānara mƆ di iche, nke unu nānaragh, ma-Ɔbu ozi Ɔma di iche, nke unu nānaragh nke-Ɔma, unu nānagide ya nke-Ɔma. 5 N'ihī na anamagu na Ɔ digh uzƆ Ɔ bula m'nērugh ndi kachasi elu n'etiti ndi-ozī. 6 Ma asi na Ɔ bu ezie na abum onye nāmutagh akwukwƆ n'uzƆ ikwu okwu, ma abughm otū a n'uzƆ ihc-Ɔmuma; kama ayi mere ka Ɔ puta ihē nye unu n'ihē nile Ɔ bula n'etiti madu nile. 7 Ma-Ɔbu Ɔ bu nmehie ka m'mehiere, mƆe m'wedara onwem n'ala ka ewe welie unu onwe-unu elu, n'ihī na ezirim unu ozi Ɔma nke Chincke n'onyinye-efu? 8 Anapurum

ihe n'aka nzukƆ Kraist ƆzƆ, nānara ha ego-Ɔlu ka m'we jere unu ozi; 9 mƆe m'nƆ-kwa-ra n'etiti unu, nƆ kwa na nkpā, abughm onye Ɔ bula ibu arƆ; n'ihī na umu-nna-ayi, mƆe ha si na Masedonia bia, ha mezuru ihe nke Ɔdurum inwe; edebe-kwa-ram onwem n'uzƆ nile Ɔ bula ka m'ghara inyibu unu, otū a ka m'gēdebe kwa onwem. 10 Dika ezi-okwu nke Kraist di nimem, agagh-eƆochi inya-isi a nimem n'akuku nile nke Akaia. 11 N'ihī gini? Ɔ bu n'ihī na ahughm unu n'anya? Chineke matara. 12 Ma ihe m'nēme ka m'gēme kwa, ka m'we bipuru ndi nāchƆ ihe ha gēji megidem ihe ahu ha ji megidem; ha ewe hu na ha di kwa ka ayi onwe-ayi n'ihē ha nānya isi. 13 N'ihī na madu di otū a bu ndi-ozī ugha, ndi-Ɔlu nātu ntu, ndi nēme onwe-ha ka ha yie ndi-ozī Kraist. 14 Ɔ bugh kwa ihe iju anya; n'ihī na Setan onwe-ya nēme onwe-ya ka o yie mƆ-ozī nke ihē. 15 Ya mere Ɔ bugh ihe uku ma asi na ndi nējere ya ozi nēme kwa onwe-ha ka ha yie ndi nēje ozi ezi omume; ndi Ɔgwugwu-ha gādi ka Ɔlu-ha si di.

16 Asim ƆzƆ, Ka madu Ɔ bula ghara ichē na abum onye nēnwegh uche: ma Ɔ buru na unu emegh otū a, otū Ɔ di naranum nke-Ɔma dika onye nēnwegh uche, ka mu onwem we nya kwa isi nke-ntā. 17 Ihe m'nēkwu, ekwughm dika Onye-nwe-ayi gēkwu, kama Ɔ bu dika n'enwegh-uche, n'ihē m'dabere we nānya isi. 18 Ebe Ɔtutu madu nānya isi n'uzƆ anu-arū, mu onwem gānya kwa isi. 19 N'ihī na unu were obi-utƆ nānagide ndi nēnwegh uche, ebe unu nwere uche. 20 N'ihī na unu nānagide ya, ma Ɔ buru na onye Ɔ bula eme ka unu buru orū, Ɔ buru na onye Ɔ bula eripia unu, Ɔ buru na onye Ɔ bula ejide unu, Ɔ buru na onye Ɔ bula eweli onwe-ya elu, Ɔ buru na onye Ɔ bula apia unu ihe n'iru. 21 Anamekwu okwu bayere ebubo ihere eboro ayi, dika nka, na ayi onwe-ayi bu ndi nādigh ike. Ma n'uzƆ Ɔ bula onye Ɔ bula nwere anya-ike (Ɔ bu n'enwegh-uche ka m'nēkwu), mu onwem nwe-kwa-ra anya-ike. 22 Hā bu ndi-Hibru? mu onwem bu kwa. Hā bu ndi Israel? mu onwem bu kwa. Hā bu nkpuru Abraham? mu onwem bu kwa. 23 Hā bu ndi nējere Kraist ozi? (anamekwu

dika onye anya nādigh nma) mu onwem nēje kari; anamadōbubiga onwem ókè n'òlu kari, anamanōbiga ókè n'ulo-nkpòrò kari, anāpiam utari nke-uku ri nne, anòm n'ònu ònwu òtutu m̀be. 24 Ùbò ise ka ndi-Ju piaram otù adigh n'ògu ube-utari abua. 25 Ùbò atò ka apiaram utari, otù ùbò ka aturum nkume, ùbò atò ka ùbò m'̀nò nime ya kpùru, otù ubòchi abali na ehie ka m'̀nòworo nime òbu-miri; 26 n'ije òtutu m̀be, n'ize-ndu site n'osimiri, n'ize-ndu site na ndi nāpunara madu ihe, n'ize-ndu site na ndi mba nkem, n'ize-ndu site na ndi mba òzò, n'ize-ndu nime obodo, n'ize-ndu nime òhia, n'ize-ndu nime oké osimiri, n'ize-ndu n'etiti umu-nna ugha; 27 n'idòbu onwem n'òlu na ihuju-anya, n'imu-anya òtutu m̀be, n'oké agu na akpìri-ikpò-nku, n'obubu-ònu òtutu m̀be, n'oyi na ìba-òtò. 28 Nāgugh ihe di n'ezí, ihe ahu di nke nānyibum kwa-ubòchi, bú nchebu m'̀nēchebu onwem bayere nzukò Kraist nile. 29 Onye nādigh ike, nke mu onwem nēsogh ya n'adigh-ike? ònye ka anēme ka ò ma n'ònyà, nke mu onwem nēregh òku n'ihí ya? 30 Ò buru na aghaghm inya isi, m'̀gānya isi n'ihe nke diri adigh-ikem. 31 Chineke na Nna nke Onye-nwe-ayi Jisus, Onye bu onye agòziri agòzi rue m̀be nile ebighe-ebi, Ò matara na ekwughm okwu-ugha. 32 Nime Damaskòs onye-isi ala nke nò n'okpuru Aretas, bú eze, nēche obodo ndi Damaskòs nche, ijidem: 33 site kwa na window ka esi na m̀bidi radam n'ihe akpara akpa, m'̀we hapu n'aka-ya.

12 1 Aghaghm inya isi, ò bu ezie na ò bagh urù; ma m'̀gēche iru n'òhù na ihe-nkpughe nke Onye-nwe-ayi. 2 Amataram otù madu nime Kraist, arò iri na anò gara aga (ma ò bu nime aru, amataghm; ma-òbu na ò bugh nime aru, amataghm; Chineke matara), na eweliri madu di otù a na mberede rue elu-igwe nke-atò. 3 Amata-kwa-ram madu di otù a (ma ò bu nime aru, ma-òbu na aru anògh ya, amataghm; Chineke matara), 4 na eweliri ya rigo na Paradais na mberede, ò we nu okwu nke anāpugh ikwu, nke o nēzigh ezi n'iwu ka madu kwue ha. 5 M'̀ganānya isi bayere onye di otù a: ma m'̀gagh-anya isi bayere mu onwem, ma-òbugh

n'adigh-ikem nile. 6 N'ihí na asi na agamachò inya isi, m'̀gagh-abu onye nēnwegh uche; n'ihí na m'̀gēkwu ezi-okwu: ma esepurum aka, ka onye ò bula we ghara igu ihe bayerem kari ihe ò huru na abum, ma-òbu nke ò nuru n'ònum. 7 N'ihí òkika nke nkpughe ndia—n'ihí ya, ka ewe ghara iwelibigam ókè, enyerem ogwu n'anu-arum, bú m̀o-zi nke Setan, ka ò we tiem aka, ka ewe ghara iwelibigam ókè. 8 Ùbò atò ka m'̀riòrò Onye-nwe-ayi aririò bayere ihe a, ka ò pua n'arum. 9 Ò siwokwam, Amaram ezuworo gi: n'ihí na emewo ka ikem zu oké n'adigh-ike. Ya mere kama ihe òzò m'̀gēwere obi-utò nile nya isi n'adigh-ikem nile, ka ike nke Kraist we ridakwasim, biri kwa nimem. 10 N'ihí nka adigh-ike nile na imem ihe-ihere nile na nkpà nile na nsòbu nile na oké nkpà nile n'ihí Kraist òim ezi nma: n'ihí na m̀be ò bula m'̀nādigh ike, m̀be ahu ka m'̀nādi ike.

11 Aghòwom onye nēnwegh uche: unu onwe-unu rugiderem; n'ihí na ugwo unu ji mu onwem bu ime ka amaram: n'ihí na ò digh uzò ò bula m'̀nērugh ndi kachasi elu n'etiti ndi-òzi, asi na ò bu ezie na abughm ihe ò bula. 12 Ewere ihe-iriba-ama di iche iche na òlu-ebube na òlu di ike di iche iche luputa ihe-iriba-ama nile nke onye-òzi n'etiti unu ezie na ntachi-obi nile. 13 N'ihí na gini bu ihe ahu nke emere ka unu la ala nime ya kari nzukò Kraist fòduru, ma-òbugh na mu onwem abugh unu ibu arò? ògharanum ajò omume a.

14 Le, nka bu ùbò nke-atò m'̀nò dika onye edoziworo ibiakute unu; m'̀gagh-abu kwa ibu arò: n'ihí na achòghm ihe-unu, kama ò bu unu onwe-unu: n'ihí na ò bugh òlu umu ikpadoro ndi muru ha ihe, kama ò bu òlu ndi muru umu ikpadoro umu-ha. 15 Ma mu onwem gēwere obi-utò nile mefu ihe m'̀nwere kwe kwa ka emefusia mu onwem n'ihí nkpuru-obi-unu. Ò buru na anamahubiga unu n'anya ókè kari, anāhum n'anya nke-ntà kari? 16 Ma ka ò di otù a, mu onwem ebogh unu ibu arò; kama, ebe m'̀bu onye-aghughò, ejim itu-ntu nwude unu. 17 Ò gābu na esim n'aka onye ò bula n'etiti ndi m'̀ziteworo unu riòbu unu? 18 Ariòròm Taitòs, ziga kwa nwa-nna-ayi ahu ka o

so ya. Ọ gābu na Taitos riburu unu n'uzo ọ bula? ayi ewegh otu Mo ahu jeghari? ay esogh n'otu ije-ukwu ahu?

19 Unu nēchè oge nile a na ayi nāgọpu onwe-ayi nye unu. Ọ bu n'iru Chineke nime Kraist ka ayi nēkwu. Ma ihe nile bu n'ihī iwulī unu elu dika ulo, ndi m'huru n'anya. 20 N'ihī na ananiatu egwu, ma ọ nwere uzọ ọ bula, mbe m'gābia, m'gāhu unu ka unu nābugh aha madu ahu m'nāchọ, unu ahú kwa mu onwem ka m'nābu aha madu unu nāchogh; ma ọ nwere uzọ ọ bula esem-okwu, ekworo, onuma, ikpa-iche-iche, nkwtọ, ntakwu, nfuli-elu, aghara, gādi; 21 ma ọ nwere uzọ ọ bula, mbe m'gābia ọzọ, Chinekem gēwedam n'ala n'iru umu, m'ru-kwa-ra otutu madu újú n'ētiti ndi mehieworo n'oge gara aga, ha echēgharigh kwa n'adigh-ọcha na ikwa-iko na agu ikwa-iko nke ha mere.

13 1 Nka bu uho nke - atọ m'nābiakute unu. N'onu ndi-ama abua ma-ọbu atọ ka agēme ka okwu nile ọ bula guzo. 2 Agwawom ha n'oge gara aga, anamebu kwa uzọ gwa ha, bú ndi mehieworo n'oge gara aga, na ndi nile fọduru, dika mbe m'nọ n'etiti unu uho nke-abua, uhu a kwa, mbe m'nānogh n'etiti unu, si, na, ọ buru na abiam ọzọ, m'gagh-eme ebere; 3 ebe unu nāchọ ihe inwaputa Kraist Onye nēkwu okwu nimem; Onye nābugh onye nādigh ike n'ebe unu nọ, kama Ọ di ike nime unu: 4 n'ihī na esitere n'adigh-ike kpogide Ya n'obe, ma O sitere n'ike Chineke nādi ndu. N'ihī na ayi onwe-ayi bu kwa ndi

nādigh ike nime Ya, ma ayi gēsite n'ike Chineke n'ebe unu nọ so Ya di ndu. 5 Nānwanu onwe-unu, ma unu di n'okwukwe-ayi; nānwaputānu onwe-unu. Ma-ọbu unu amazugh onwe-unu, na Jisus Kraist nọ nime unu? ma-ọbugh na ọ bu ezie na unu bu ndi ajuru aju. 6 Ma anamele anya na unu gāmara na ayi onwe-ayi abugh ndi ajuru aju. 7 Ma ayi nēkpere Chineke ka unu ghara ime ihe ọjọ ọ bula; ọ bugh ka ayi onwe-ayi we puta ihè, na ayi bu ndi anwaputara, kama ka unu onwe-unu we nēme ihe oma, ka ayi onwe-ayi we di kwa ka ndi ajuru aju. 8 N'ihī na ayi apugh ime ihe ọ bula megide ezi-okwu, kama ayi nēmere ezi-okwu ihe nile. 9 N'ihī na ayi nānuri onu, mbe ọ bula ayi onwe-ayi nādigh ike, ma unu onwe-unu di ike: nka ka ayi nēkpe-kwa-ra Chineke, bú ka eme ka unu zu okè. 10 N'ihī nka ka m'nēde ihe ndia n'akwukwo mbe m'nānogh n'etiti unu, ka m'we ghara iwere ihe-ike meso unu mbe m'nọ n'etiti unu, dika ike nke Onye-nwe-ayi nyerem si di, iwuli elu dika ulo. ọ bugh kwa ikwada akwada.

11 Nke fọduru, umu-nnam, nānurinu onu. Ka anēme unu ka unu zu okè; ka anākasi unu obi; nātukwasinu uche-unu nile n'otu ihe; nādinu n'udo: Chineke nke ihu-n'anya na udo gānye-kwa-ra unu. 12 Werenu isutu-onu di nsọ kelerita ibe-unu.

13 Ndi nsọ nēkele uru.

14 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, na ihu-n'anya nke Chineke, na nnwekọ nke Mọ Nsọ, diyere unu nile.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL DEGARA

NDI GALETIA

1 1 Pọl, onye-ozī (ọ bugh site na madu, o sitegh kwa n'aka madu, kama o sitere n'aka Jisus Kraist, site kwa n'aka Chineke, bú Nna, Onye mere ka O si na ndi nwuru anwu bilie), 2 na umu-nna-ayi nile ndi mu na ha nọ, ayi

nēdegara nzukọ Kraist nile nke Galetia akwukwo: 3 Amara diri unu na udo nke si n'aka Chineke, bú Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist puta, 4 Onye nyere Onwe-ya n'ihī nmehie nile ayi, ka Ọ we weputa ayi n'aiọ oge

nke di ubu a, dika ochichọ nke Chineke, bu Nna-ayi, si di: 5 Onye otuto diri rue mbe nile ebigh-ebi. Amen.

6 O nejum anya na unu nesi n'aka Onye kpọrọ unu n'amara Kraist ̄abiga ọsọsọ otu a n'ozị ọma di iche; 7 nke nābugh ozi ọma ọzọ: ọ bu nani na ufodu di ndi neme ka obi lo unu miri, ndi nāchọ kwa itughari ozi ọma Kraist. 8 Ma asi kwa na ayi onwe-ayi, ma-ọbu mọ-ozị nke sitere n'elu-igwe, gēzi unu ozi ọma ọzọ tukwasi ozi ọma nke ayi ziri unu, ya buru anathema. 9 Dika ayi kwuworo n'oge gara aga, anamekwu kwa ya ubu a ọzọ, Ọ buru na onye ọ bula nēzi unu ozi ọma ọzọ tukwasi nke unu natara, ya buru anathema. 10 N'ihị na ọ bu madu ka m'neme ka ha kweye ubu a, ma-ọbu Chineke? ma-ọbu anamachọ uzọ ime ihe gātọ madu utọ? ọ buru na anọm neme ihe gātọ madu utọ, m'gagh-abuwori oru nke Kraist.

11 N'ihị na enem ka unu mara, umu-nnam, na ozi ọma m'zisara, na ọ digh ka madu cheputara. 12 N'ihị na mu onwem anatagh kwa ya site na madu, ọ digh kwa onye zirim ya, kama o rurum site na nkpuḡhe nke Jisus Kraist. 13 N'ihị na unu nuru ihe bayere ibi-obim n'oge gara aga n'uzọ ndi-Ju, na anamesoḡu nzukọ Chineke nke-uku ri nne, mebi kwa ya: 14 anamaga-kwa-ri n'iru n'uzọ ndi-Ju kari otutu ndi-ọḡom n'etiti mba nkem, ebe obim nānubigara ozizi ahu ọku okè kari, bu nke nnam-ha nyere ayi n'aka idebe. 15 Ma mbe ọ di Chineke ezi nma, bu Onye sitere n'oge m'no n'afọ nnem kewaputam, site kwa n'amara-Ya kpom, 16 mbe ọ di Ya ezi nma ikpuḡhe Ọkpara-Ya nimem, ka m'we zisa ozi ọma Ya n'etiti ndi mba ọzọ; ngwa ngwa mu na anu-aru na ọbara aḡagh izu: 17 arigoghḡm kwa na Jerusalem jekuru ndi burum uzọ buru ndi-ozị: kama ejerem Arabia; we laghachi na Damaskos ọzọ.

18 Mbe ahu mbe arọ atọ gasiri arigorom na Jerusalem ileta Kifas, mu na ya we nḡgide ubochi iri na ise. 19 Ma ahughḡm onye ọzọ n'etiti ndi-ozị, ma ọ bu nani Jemes nwa-nne Onye-nwe-avi. 20 Ma ihe ndia nke m'nēdegara unu, le, n'iru Chineke, na ekwughḡm okwu-ugha. 21 Mbe ahu abiarurum akuku nile Siria na Silisia.

22 Ma nzukọ nile nke Judia nke di nime Kraist nọ nāmagh irum: 23 ma ọ bu nani na ha nānu, si, Onye ahu nke nēsobu ayi n'oge gara aga, o nēzi ozi ọma ubu a nke okwukwe ahu nke ọ nēmebi n'oge gara aga; 24 ha we nēnye Chineke otuto n'ihe ha huru n'arum.

2 1 Mbe ahu mbe arọ iri na anọ gasiri arigorom na Jerusalem ọzọ, mu na Banabas, m'kuru kwa Taitos ka mu na ya yikọ je. 2 Ma arigorom n'uzọ nkpuḡhe; m'we debe n'iru ha ozi ọma ahu nke m'nēkwusa n'etiti ndi mba ọzọ, ma edeberem ya n'iru ndi akpọrọ ihe mbe ha nọ iche, ka m'ghara ibu onye nāba ọsọ ma-ọbu onye ̄arari ọsọ n'efu n'uzọ ọ bula. 3 Ma ọbunā Taitos, onye mu na ya nọ, ebe ọ bu onye-Grik, erugideḡh ya ka ebi ya uḡwū: 4 ma n'ihị umu-nna ugha ndi ekubatarari na nzuzo, madu ndi ̄ebatarara ka ha ledo inwe-onwe-ayi nke ayi nwere nime Kraist Jisus, ka ha we me ka ayi buru oru: 5 ndi ayi nēnyegh uzọ n'uzọ ido onwe-ayi n'okpuru ha, e-e, ọ bugh otu oge hour; ka ezi-okwu nke ozi ọma we nḡgide n'etiti unu. 6 Ma site n'onu ndi akpọrọ ihe (aha madu ha buri n'oge gara aga, ọ meḡh ihe di iche n'anyam: Chineke adigh-ele madu anya n'iru)—asim, na ndi ahu akpọrọ ihe enyeghm izu ọ bula: 7 kama n'akuku ọzọ, mbe ha huru na enyereri ozi ọma nke ndi ebigh-ugwū n'akam na ntukwasi-obi idebe, dika enyereri Pita ozi ọma nke ndi obibi-ugwū n'aka idebe 8 (n'ihị na Onye lusiri Pita ọlu ike ka ọ we lua ọlu onye-ozị nke ndi obibi-ugwū, Onye ahu lusi-kwa-ram ọlu ike ka m'we jekuru ndi mba ọzọ); 9 mbe ha hu-kwa-ra amara enyerem, Jemes na Kifas na Jon, bu ndi akpọrọ ide, nara mu na Banabas aka-nri nke nnwekọ, ka ayi onwe-ayi we jekuru ndi mba ọzọ. ka ha onwe-ha we jekuru kwa ndi obibi-ugwū; 10 ọ bu nani na ha chọrọ ka ayi cheta ndi-obeje; nke m'nuru ọku n'obi ime otu ihe ahu.

11 Ma mbe Kifas biaruru Antiok, eguzogiderem ya n'iru, n'ihị na ọ nọ n'omuma-ikpe. 12 N'ihị na mbe madu ufodu akēsigh n'ebe Jemes nọ bia, ya na ndi mba ọzọ nērikọ ihe: ma mbe ha biara, ọ wezugabara we kewapu onwe-ya, ebe ọ nātu egwu ndi obibi-ugwū. 13 Ndi-Ju fọduru we so ya

n'inwe kwa iru-abua; nke mere ka iru-abua-ha doro Banabas onwe-ya iso ha. 14 Ma mbe m'huru na ha agazigh dika ezi-okwu nke ozi oma si di. asirim Kifas n'iru ha nile, O buru na gi onwe-gi adi ndu dika ndi mba ozọ, ma o bugh dika ndi-Ju, o bu ezie na i bu onye-Ju, i si ana erugide ndi mba ozọ ka ha so uzọ ndi-Ju? 15 Ayi onwe-ayi, o bu ezie na ayi bu ndi-Ju dika esi mu ayi, buru kwa ndi nabugh ndi-nmehie ndi sitere na ndi mba ozọ, 16 ma ebe ayi matara na agugh madu n'onye ezi omume site n'olu di iche iche nke iwu, ma o bu nani okwukwe ekwere na Jisus Kraist ka eji gu madu n'onye ezi omume, obuna ayi onwe-ayi kwere na Kraist Jisus, ka ewe gua ayi na ndi ezi omume site n'okwukwe ayi kwere na Kraist, o bugh kwa site n'olu di iche iche nke iwu: n'ihhi na site n'olu di iche iche nke iwu o digh anu-arụ o bula, bu madu, agagu n'onye ezi omume. 17 Ma o buru na ahuru na ayi onwe-ayi bu kwa ndi-nmehie, mbe ayi nache uzọ agesi gu ayi na ndi ezi omume nime Kraist, o bu na Kraist bu onye nje ozi nmehie? Chineke ekwela. 18 N'ihhi na asi na ihe m'kwaturu, ihe ndia ka m'newuli elu ozọ dika ulo, anameme ka madu mara na abum onye-njehie. 19 N'ihhi na mu onwem sitere n'aka iwu nwua n'ebe iwu di, ka m'we di ndu n'ebe Chineke no. 20 Akpogidekwo mu na Kraist n'obe; o bugh kwa mu onwem nadi ndu ozọ, kama o bu Kraist nadi ndu nime: ma ndu ahu m'nadi n'anu-aru ubu a, anamadi ya n'okwukwe, bu nke m'kwere n'Okpara Chineke, Onye hurum n'anya, rara kwa Onwe-ya nye n'ihim. 21 Ajughm amara nke Chineke: n'ihhi na asi na ezi omume abia site n'aka iwu, ya mere Kraist nwuru n'efu.

3 1 A ndi Galetia nenwegh uche, onye riri obi-unu, ndi ewere Jisus Kraist gosi ora madu n'anya-unu, dika Onye akpogidereri n'obe? 2 Nani nka ka m'nachọ imata n'onu-unu, Unu sitere n'olu di iche iche nke iwu nata Mọ Nso, ma-ọbu na unu sitere n'onunu nke okwukwe nata Ya? 3 Unu bu ndi nenwegh uche otu a? ebe unu malitere na Mọ Nso, o bu n'anu-aru ka aneme ka unu zue oké ubu a? 4 Unu huru otutu ahuhu di otu a n'efu? ma asi na

o bu ezie na unu huru ha n'efu. 5 Ya mere Onye ahu Nke nwe inyezu unu Mọ Nso, Nke naluputa kwa olu di ike nime unu, O sitere n'olu di iche iche nke iwu ma-ọbu na o sitere n'onunu nke okwukwe nime ya? 6 Dika Abraham kwere Chineke, ewe gua nke ahu nye ya n'ezi omume. 7 Ya mere maranu na ndi sitere n'okwukwe, ndi ahu bu umu Abraham. 8 Ma ihe edeworo n'akwukwo nsọ, ebe o buru uzọ hu na Chineke nesite n'okwukwe gu ndi mba ozọ na ndi ezi omume, o buru uzọ zic Abraham ozi oma, si, Agagozi mba nile nime gi. 9 Ya mere ndi sitere n'okwukwe, ndia ka anagozi, ha na onye okwukwe ahu, bu Abraham. 10 N'ihhi na ka ha ra, bu ndi sitere n'olu nke iwu, ha no n'okpuru obubu-onu: n'ihhi na edewo ya n'akwukwo nsọ, si. Onye anabu onu ka o bu, bu onye o bula nke nanogidegh n'ihhi nile edeworo n'akwukwo iwu, ime ha. 11 Ma o putara ihe na o digh onye o bula anagu n'onye ezi omume n'iwu n'iru Chineke: n'ihhi na, Onye ezi omume gesite n'okwukwe di ndu; 12 ma iwu ahu esitegh n'okwukwe; kama, Onye nime ihe ndia gadi ndu nime ha. 13 Kraist baputara ayi n'obubu-onu nke iwu ahu, ebe O ghoro obubu-onu n'onodu-ayi: n'ihhi na edewo ya n'akwukwo nsọ, si, Onye anabu onu ka o bu, bu onye o bula nke anakwuba n'elu osisi: 14 ka ngozi nke Abraham we rue ndi mba ozọ nime Kraist Jisus; ka ayi we site n'okwukwe ahu nara nkwa Nke bu Mọ Nso.

15 Umu - nnam, anamekwu dika madu: Asi na o bu nani obu-ndu madu, mbe edozisiri ya nke-oma, o digh onye o bula newezuga ya, ma-ọbu netiye ihe ozọ nime ya. 16 Ma o bu Abraham ka ekwere nkwa ndia, ya na Nkpuru-ya. O sigh, Na nkpuru, dika O nekwa okwu bayere otutu; kama dika O nekwa okwu bayere otu Onye, O si, Na Nkpuru-gi, Nke bu Kraist. 17 Ma nka bu ihe m'nekwa; Obu-ndu nke Chineke buruoro uzọ dozie nke-oma. iwu ahu, nke putara mbe nu arọ na oru arọ na iri gasiri, ewezugagh obu-ndu ahu, ime nkwa ahu ka o ghara idi ire. 18 N'ihhi na asi na ihe-nketa ahu sitere n'iwu, o sitegh kwa na nkwa ozọ: ma

Chineke esitewo na nkwa nye Abraham ihe-nketa ahu n'amara. 19 Gini kwa bu iwu ahu? Atukwasiri ya n'ihì njehie, rue m̀be Nkpuru ahu g̃abia, bú Onye ekweworo nkwa; esite-kwa-ra n'aka ndi-m̀o-ozì nye iwu ahu site n'aka onye-obùbo. 20 Ma onye-obùbo abugh nke otù onye; ma Chineke bu otù onye. 21 Ya mere, iwu ahu n̄megide nkwa Chineke? Chineke ekwela: n'ihì na asi na enyereri iwu nke puru ime ka adi ndu, n'ezie ezi omume g̃esitewori n'iwu. 22 Otù ọ di, ihe edeworo n'akwukwọ nsọ mechibidoro ihe nile n'okpuru nmehie, ka ewe were nkwa ahu nke sitere n'okwukwe ekwere na Jisus Kraist nye ndi kwere ekwe.

23 Ma m̀be okwukwe ak̃abiagh, an̄che ayi nche n'okpuru iwu, ebe an̄mechibido ayi rue okwukwe ahu nke agaje ikpughe. 24 Ya mere iwu ahu aghowo onye-ozizì-ayi ikuru ayi biakute Kraist, ka ewe site n'okwukwe gu ayi na ndi ezi omume. 25 Ma ebe okwukwe ahu biaworo, ayi anogh ọzọ n'okpuru onye-ozizì. 26 N'ihì na unu nile bu umu Chineke, site n'okwukwe, nime Kraist Jisus. 27 N'ihì na ka unu ra, bú ndi emere baptism ibà nime Kraist, unu yikwasiri Kraist. 28 Onye-Ju ma-ọbu onye-Grik apugh idi, orù ma-ọbu onye nwe onwe-ya apugh idi, nwoke na nwayi apugh idi: n'ihì na unu onwe-unu nile bu otù onye nime Kraist Jisus. 29 Ma ọ buru na unu onwe-unu bu ihe di n'aru nke Kraist, ya mere unu bu nkpuru Abraham, buru ndi-nketa dika nkwa si di.

4 1 Ma asim na ka oge ra onye-nketa ahu nọ ka nwa ọhu, ọ digh iche n'ihe ọ bula n'ebe orù nọ, ọ bu ezie na ọ bu onye-nwe ihe nile; 2 kama ọ nọ n'okpuru ndi etiyere ya n'aka-ha na ndi n̄chi èzì-na-ulo-ya rue oge nna-ya buru uzọ ka àka. 3 Otù a ayi onwe-ayi kwa, m̀be ayi bu umu ọhu, ọ bu n'okpuru ihe-ozizì mbu nke uwa ka ejidere ayi dika orù: 4 ma m̀be oge ahu zuru, Chineke ziputara Ọkpara-Ya, Onye amuru site na nwayi, Onye amuru n'okpuru iwu, 5 ka Ọ we ọputa ndi nọ n'okpuru iwu, ka ayi we nata ido-ka-umu-ndikom ahu. 6 Ma n'ihì na unu bu umu-ndikom, Chineke ziputara Mọ nke Ọkpara-Ya ba nime obi-ayi, n̄ti

nkpuru, si, Aba, Nna. 7 Ya mere i bugh orù ọzọ, kama i bu nwa-nwoke; ma ọ buru na i bu nwa-nwoke, i bu kwa onye-nketa site n'aka Chineke.

8 Otù ọ di, m̀be ahu, ebe unu n̄amatagh Chineke, unu bu orù nke ndi n̄abugh chi dika ha si puta n'uwa: 9 ma ubu a, m̀be unu maworo Chineke, ma-ọbu, nke bu ezi-okwu kari, unu bu ndi Chineke maworo, unu si an̄a chighari ọzọ n'ihe-ozizì mbu n̄adigh ike n̄nwegh kwa ihe ọ bula, nke unu n̄achọ ibu orù-ha ọzọ ọhu? 10 Unu n̄lezi anya idebe ubochi, na ọnwa, na oge, na arọ. 11 Anamatu egwu unu, ma ọ nwere uzọ ọ bula m'dọbuworo onwem n'ọlu n'aru unu n'efu.

12 Umu-nnam, ariom unu, menu onwe-unu ka unu di ka mu onwem, n'ihì na mu onwem me-kwa-ra onwem ka m'di ka unu onwe-unu. Unu emeghm ajoy omume ọ bula: 13 ma unu matara na ọ bu n'ihì adigh-ike nke anu-aru ka m'ziri unu ozi ọma na mbu: 14 unu akpogh kwa ihe di n'anu-arum nke bu ọnwunwa n'ebe unu nọ ihe-efu, ọ sogh kwa unu oyi; kama unu naram nke-ọma dika m̀o-ozì nke Chineke, dika Kraist Jisus. 15 Ọle ebe ọ di kwa, bú ọkpukpọ unu n̄akpọ onwe-unu ndi ngọzi diri? n'ihì na āaram unu àmà, na, ọ buru na ọ bu ihe unu puru ime, unu g̃aghuputawori anya-unu nyem. 16 Ya mere aghowom onye-iro-unu, n'ihì na anamagwa unu ezi-okwu? 17 Ha were obi n̄anu ọku chọ unu n'uzọ n̄adigh nma; ma ha n̄achọ imechibido unu uzọ n'èzì, ka unu we were obi n̄anu ọku chọ ha. 18 Ma ọ di nma ka ewere obi n̄anu ọku chọ unu n'ihe ọma m̀be nile, ọ bugh kwa n̄aní m̀be m'nọ n'etiti unu. 19 Umu-ntakirim, unu ndi ime unu n̄mem ọzọ rue m̀be ag̃eme ka udi Kraist di nime unu, 20 ọ g̃adimnọ nma ma asi na apurum inọ n'etiti unu ubu a, na ihanwe olum; n'ihì na enwerem obi abua n'ebe unu nọ.

21 Gwanum, unu ndi n̄achọ inọ n'okpuru iwu, unu adigh-anu iwu ahu? 22 N'ihì na edewo ya n'akwukwọ nsọ, na Abraham nwere umu-ndikom abua, otù site n'orù-nwayi ahu, otù site kwa na nwayi ahu nke nwere onwe-ya. 23 Ma ọ bu n'uzọ anu-aru ka amuworo nwa nke sitere n'orù-nwayi ahu; ma

esitewo na nkwa mu nwa nke sitere na nwayi ahu nwere onwe-ya. 24 Ma ewere ihe ndia ma atù: n'ihì na ndinyom abua ndia bu oḅuḅa-ndu abua; otù si n'ugwu Sainai puta, nāmu umu nye n'orù, nwayi ahu bu Hega. 25 N'ihì na Sainai nka bu ugwu di n'Arebia, ya na Jerusalem nke di uḅu a kwu kwa: n'ihì na o nḡ n'orù, ya na umu-ya. 26 Ma Jerusalem nke di n'elu nwere onwe-ya, ya onwe-ya bu kwa nne-ayi. 27 N'ihì na edewo ya n'akwukwḡ nsḡ, si,

Ka obi nātḡ gi utḡ, nwayi-àgà nke nādigh-amu nwa;

Tiwa nkpu oñù, ti kwa nkpu, gi onye ime nādigh-eme:

N'ihì na umu nke nwayi arapuru nánì ya di oḡtutu kari umu nke nwayi ahu nwere di.

28 Ma ayi onwe-ayi, umu-nnam, bu umu nke nkwa, dika Aisak. 29 Ma dika onye amuru n'uzḡ anu-aru soḅuru onye amuru n'uzḡ Mḡ Nsḡ mḅe ahu, oḅuná otù a ka o di uḅu a. 30 Otù o di, gini ka ihe edeworo n'akwukwḡ nsḡ nēkwu? Chupu orù-nwayi a na nwa-ya nwoke: n'ihì na nwa-nwoke orù-nwayi agagh-eso nwa nke nwayi ahu nke nwere onwe-ya keta ihe. 31 N'ihì nka, umu-nnam, ayi abugh umu nke orù-nwayi, kama ayi bu umu nke nwayi ahu nwere onwe-ya.

5 1 Kraist mere ka ayi pua n'orù ka ayi we nwe onwe-ayi: ya mere nēguzosinu ike, unu ekwela ka ewere yoke nke bu ibu-orù tuhi unu oḡḡ.

2 Le, mu onwem Pḡl si unu, na, asi na unu ekwe ka ebì unu úgwù, Kraist agagh-abara unu urù o bula. 3 Ma agwasim onye o bula ike, bú onye kwere ka ebì ya úgwù, na o bu onye ji ugwo idebe iwu ahu dum. 4 Atḡpuru unu n'aru Kraist, unu ndi nāchḡ ka ewere iwu gua unu na ndi ezi omume; unu siri n'amara dapu. 5 N'ihì na ayi onwe-ayi ji Mḡ Nsḡ nēchesi ihe anēle anya ike, bú ezi omume, site n'okwukwe. 6 N'ihì na nime Kraist Jisus o digh ike o bula obibì-úgwù ma-oḅu ebigh-úgwù nwere; kama nke nwere ike bu okwukwe nke sitere n'aka ihu-n'anya alusi oḡlu ike. 7 Unu nāḅarì oḡḡ nke-oḡma; ònye ḅochiri unu, ka unu ghara ikweyere ezi-okwu ahu? 8 Nkweye ahu emere ka unu kweye esitegh n'Onye ahu Nke nākpḡ

unu. 9 Ihe-iko-achicha di ntà nēko oḅe utu oḡka agwoḡḡ agwoḡ dum. 10 Mu onwem atukwasiwo obim n'ebe unu nḡ nime Onye-nwe-ayi, na unu agagh-atukwasi uche n'ihe o bula oḡḡ: ma onye nēme ka obi lo unu miri gēbu ikpé-ya, onye o bula. 11 Ma mu onwem, umu-nnam, o buru na anḡm nēkwusa ibi-úgwù, gini mere anḡ nēsobum? m'kwusa otù a, emewo ka oḡnyà nka, bú obe, ghara idi irè. 12 O gādìm nḡ nma ma asi na ndi nēkpù unu iru gēme onwe-ha onozì.

13 N'ihì na unu onwe-unu, umu-nnam, ka akpḡḡ ka unu nwe onwe-unu; nánì unu ewerela inwe-onwe-unu ahu nye ka o buru ihe anu-aru-unu gēji me ihe, kama werenu ihu-n'anya burita orù ibe-unu. 14 N'ihì na edebezuwo iwu nile n'otù okwu, bú nka; Hu onye-aḅata-obi-gi n'anya dika onwe-gi. 15 Ma o buru na unu atarita ibe-unu aru, ripia kwa ibe-unu, lezienu anya ka unu ghara ikpochapurita onwe-unu.

16 Ma asim, Nējeharinu site na Mḡ Nsḡ, unu agagh-emezu kwa agu nke anu-aru ma-ḡli. 17 N'ihì na agu nāgu anu-aru megide Mḡ Nsḡ, agu nāgu kwa Mḡ Nsḡ megide anu-aru; n'ihì na ndia nēmegide onwe-ha; ka unu we ghara ime ihe ndia o bula unu nāchḡ ime. 18 Ma o buru na Mḡ Nsḡ nēdu unu, unu anḡgh n'okpuru iwu. 19 Ma oḡlu nile nke anu-aru putara ihè, nke di ka ndia, ikwa-iko, adigh-oḡcha, agu ikwa-iko, 20 ikperekarusi, igwo-nsì, ibu-iro, esem-okwu, ekworo, oḡnuma, ikpa-iche-iche, nkewa, irḡ-òtù, 21 ikpḡ-asi, inubiga-manya-òkè, ite-egwù, na ihe yiri ihe ndia: nke m'buru uzḡ gwa unu, dika m'buru uzḡ gwa unu n'oge gara aga, na ndi nēme ihe di otù a agagh-eketa ala-eze Chineke. 22 Ma nkpuru nke Mḡ Nsḡ bu ihu-n'anya, oñù, udo, ogologo-ntachi-obi, obi-oḡma, idi-nma, ikwesi-ntukwasi-obi, 23 idi-nwayḡ, imerū-ihe-n'òkè: o digh iwu nēmegide ihe nile di otù a. 24 Ma ndi nke Kraist-ayi Jisus kpḡgidere anu-aru-ha n'obe, ya na oḡchichḡ oḡḡ nile na agu ihe oḡḡ nile di ya.

25 O buru na ayi di ndu site na Mḡ Nsḡ, ka ayi nāgazi kwa site na Mḡ Nsḡ. 26 Ka ayi ghara ighḡ ndi nāchḡ otuto efu, nāchḡrita ibe-ayi okwu, nākpḡrita ibe-ayi asi.

6 1 Umu-nnam, asi na ọ bu ezie na anwude madu m̀be ọ nọ na ndahie ọ bula, unu onwe-unu, bú ndi Mọ Nsọ nāchi, menu ka madu di otú a guzozie nime mọ nke idi-nwayọ; nēlezi onwe-gi anya, ka aghara inwa kwa gi onwe-gi. 2 Nēburitanu ibu nānyi ibe - unu, nēdebezu-kwa-nu iwu Kraist n'uzọ di otú a. 3 N'ihí na asi na madu nēchè na ya bu ihe, m̀be ọ nābugh ihe ọ bula, ọ nāghọ onwe-ya aghughọ n'obi. 4 Ma ka onye ọ bula nwaputa ọlu nke aka ya, m̀be ahu ka ọ gēnwe kwa ihe ọ gānyara isi n'ebe nānı́ ya onwe-ya nọ, ọ bugh kwa n'ebe ibe-ya nọ. 5 N'ihí na madu nile n'otù n'otù gēbu ibu nke aka ha.

6 Ma onye ewere okwu ọnu nēzı́ okwu Chineke, ya me ka onye nēwere okwu ọnu nēzı́ ya so ya nēnwekọ ezi ihe nile. 7 Unu ekwela ka eduhie unu; Chineke abugh onye anēlelı́: n'ihí na nkpuru ọ bula madu nāgha, nke ahu ka ọ gēweta kwa n'ubi. 8 N'ihí na onye nāgha nkpuru nye anu-aruru onwe-ya gēsıte n'anuru ahu weta nmebi dika ihe-ubi; ma onye nāgha nkpuru nye Mọ Nsọ gēsıte na Mọ Nsọ weta ndu ebigh-ebi dika ihe-ubi. 9 Ma ike agwula ayi n'obi n'ime ihe ọma: n'ihí na ayi gēweta ihe-ubi m̀be oge-ya ruru, ma ayi adagh mbà.

10 Ya mere otú a, otú ayi nwere oge, ka ayi nālu ezi ihe n'ebe madu nile nọ, ma ka ayi nālu ezi ihe karisia n'ebe ndi ezina-ulo nke okwukwe-ayi nọ.

11 Lenu otú nkpuru-akwukwọ m'ji aka nkem degara unu di okpotokpo. 12 Ka ha ra, bú ndi nāchọ ka ha ma nma n'anuru n'iru madu, ndi ahu nērugide unu ka ebi unu úgwù; ihe ha ji me ya bu nānı́ ka ewe ghara isobu ha n'ihí obe Kraist. 13 N'ihí na ndi kwere ka ebi ha úgwù, ọbuná ha onwe-ha adigh-edebe iwu; kama ha nāchọ ka ebi unu úgwù, ka ha we nya isi n'anuru unu onwe-unu. 14 Ma Chineke ekwela ka m'nya isi, ma-ọbugh n'obe Onyenwe-ayi Jisus Kraist, nke esiteworo na ya kpogide uwa n'ebe m'nọ, kpogide kwa mu onwem n'ebe uwa di. 15 N'ihí na obibi-úgwù abugh ihe, ebigh-úgwù abugh kwa ihe, kama ọ bu òkikè ọhu. 16 Ka ha ra kwa, bú ndi gāgazi dika ihe-otùtù a si di, udo dikwasi ha, ya na ebere, dikwasi kwa Israel nke Chineke.

17 Site n'uhu a ka onye ọ bula ghara isobum: n'ihí na mu onwem nēbu n'arum apa di iche iche nēgosi na abum onye Jisus.

18 Ka amara nke Onyenwe-ayi Jisus Kraist diyere mọ-unu, umu - nnam. Amen.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

NDI EFESQS

1 1 Pọl, onye-ozı nke Kraist Jisus site n'ochichọ nke Chineke, nēdegara ndi nsọ ndi nọ n'Efesqs, na ndi kwere na Kraist Jisus, akwukwọ: 2 Amara diri unu na udo nke si n'aka Chineke, bú Nna-ayi, na Onyenwe-ayi Jisus Kraist puta.

3 Onye agoziri agozi ka Ọ bu, bú Chineke na Nna nke Onyenwe-ayi Jisus Kraist, Onye were ngozi nile ọ bula nke Mọ Nsọ gozie ayi n'ebe di n'elu-igwe nime Kraist: 4 dika Ọ roputara ayi nime Ya m̀be akātogh ntọ-ala uwa, ka ayi we di nsọ buru kwa ndi anāpugh ita

uta n'iru Ya n'ihu-n'anya: 5 ebe Ọ buru uzọ ka ayi àkà ka ewe site n'aka Jisus Kraist do ayi ka umu-Ya ndikom, dika ọ di Ya ezi nma n'ochichọ-Ya, 6 ka ewe to ebube nke amara-Ya, bú nke Ọ were amara me ka ayi nara n'aka-Ya nime Onye ahu Ọ huru n'anya: 7 Onye ayi sitere n'ọbara-Ya nwe n̄aputa-ayi nime Ya, bú n̄aghara nke ndahie nile ayi, dika àkù nke amara-Ya si di, 8 nke Ọ mere ka ọ babigara ayi ókè n'amam-ihe na uche nile, 9 m̀be Ọ mesiri ka ayi mara ihe-omimi nke ihe Ọ chọrọ, dika ọ di Ya ezi nma, bú

ihe O zubere nime Ya, 10 rue ọchichi-
 ẹzị-na-ulo nke ozuzụ oge akara àkà,
 ichikọta ihe nile nime Kraist-ayi dika
 Isi, bú ihe nile di n'elu-igwe, na ihe nile
 di n'elu uwa; nime Ya, ka m'kwuru,
 11 Nke eme-kwa-ra ayi ka ayi buru
 ihe-nketa nime Ya, ebe eburu uzọ ka
 ayi àkà dika Onye ahu zubere, Onye
 nālusi ihe nile ike dika izụ nke ọchichọ-
 Ya si di; 12 ka ayi we buru ihe agēji
 to ebube-Ya, ayi ndi leworo anya Kraist
 na mbu: 13 Onye unu onwe-unu nọ
 kwa nime Ya, m̀be unu nuru okwu nke
 ezi-okwu ahu, bú ozi ọma nke nzọputa-
 unu, ọ bu kwa nime Ya, m̀be unu kwe-
 kwa-ra na Ya, ka eji Mọ Nsọ nke nkwa
 ahu ka unu akàrà, 14 bú Mọ Nsọ,
 Onye bu ihe ayi ji mara na ayi gēketazu
 ihe-nketa-ayi, rue ǹaputa nke ihe
 Chineke nwetara, ka ewe to ebube-Ya.

15 N'ihì nka mu onwem kwa, ebe
 m'nuru okwu bayere okwukwe di nime
 unu nke unu kwere n'Onye-nwe-ayi
 Jisus, na ihu-n'anya unu ji hu ndi nsọ
 nile, 16 ewepughm aka n'ikele ekele
 bayere unu, nēhota kwa unu n'ekperem;
 17 ka Chineke nke Onye-nwe-ayi Jisus
 Kraist, bú Nna nke ebube, we nye unu
 Mọ nke amam-ihe na nkpuḡhe nime
 nmazu-Ya; 18 ebe emeworo ka anya
 obi-unu nara ihè, ka unu we mata ihe
 bu olile-anya nke ọkpukpọ-Ya, mata
 kwa ihe bu àkù nke ebube nke ihe-nketa-
 Ya n'etiti ndi nsọ Ya, 19 mata kwa
 otù ike-Ya di uku ri nne n'ebe ayi nọ, bú
 ndi kwere, dika ilusi-ọlu-ike nke idi-ike
 nke ike-Ya si di, 20 nke Ọ lusiri ike
 nime Kraist, m̀be Ọ mere ka Ọ si na
 ndi nwuru anwu bilie, me kwa ka Ọ
 nọdu n'aka-nri-Ya n'ebe di n'elu-igwe,
 21 kachasi ha nile elu, bú ibu-onye-isi,
 na ichi-isi, na ike, na ibu-onye-nwe-
 madu, na aha ọ bula anākpọ ya aha,
 ọ bugh nánì n'oge a, kama ọ bu kwa
 n'oge nke gaje ibia: 22 Ọ do-kwa-ra ihe
 nile n'okpuru ukwu-Ya abua, ọ bu kwa
 Ya onwe-ya ka Ọ mere ka Ọ buru isi
 n'elu ihe nile n'ebe nzukọ-Ya nọ,
 23 nke bu aru-Ya, ozuzụ nke Onye ahu
 Nke nāluzu ihe nile nime madu nile.

2 1 Unu onwe-unu ka Ọ me-kwa-ra ka
 unu di ndu, m̀be unu nọ n'ọnwu site
 na ndahie nile unu na nmehie nile unu,
 2 nke unu jeghariri nime ha n'oge gara
 aga n'uzọ oge nke uwa nka, dika onye-isi

nke ike nke mbara-elu-igwe si chọ, bú
 mọ ahu nke nālusi ọlu ike nime umu nke
 ekweyegh-ekweye uḡu a; 3 ndi ayi
 onwe-ayi nile bi-kwa-ra obi n'etiti ha
 n'oge gara aga nime agu ihe ọjọ nke
 anu-aru-ayi, nēme ihe nile anu-aru-ayi
 na èchichè-uche-ayi chọrọ, buru kwa
 umu nke iwe dika esi mu ayi, dika ndi
 fọduru bu kwa:—4 ma Chineke, ebe Ọ
 bu ọgaranya n'ebere, n'ihì oké ihu-
 n'anya-Ya Ọ huru ayi, 5 ọbuná m̀be
 ayi nọ n'ọnwu site na ndahie nile ayi, Ọ
 mere ka ayi so Kraist dikọ ndu (ejiwo
 amara zọputa unu), 6 me kwa ka ayi
 so Ya si n'ọnwu bilikọ, me kwa ka ayi
 so Ya nọdukọ n'ebe di n'elu-igwe, nime
 Kraist Jisus: 7 ka Ọ we gosi ihe a
 n'oge nile gaje ibia, bú àkù nke amara-
 Ya di uku ri nne, n'obi-ọma n'ebe ayi
 nọ nime Kraist Jisus: 8 n'ihì na ọ bu
 amara ka ejiworo zọputa unu, site
 n'okwukwe; nka esitegh kwa n'onwe-
 unu: ọ bu onyinye Chineke: 9 ọ sitegh
 n'ọlu, ka onye ọ bula we ghara inya isi.
 10 N'ihì na ayi bu ihe Ọ mere, ndi ekere
 èkè nime Kraist Jisus ilu ezi ọlu, nke
 Chineke buru uzọ dozie ka ayi we
 jegharia nime ha.

11 N'ihì nka chetanu, na n'oge gara
 aga unu onwe-unu, bú ndi mba ọzọ
 n'anu-aru, ndi ha nākpọ aha Èbigh-
 úgwù, bú ndi anākpọ aha Obìbì-úgwù,
 n'anu-aru, nke eji aka me; 12 na unu
 guzoro iche n'ebe Kraist nọ n'oge ahu,
 ndi emereri ka unu buru ndi ala ọzọ
 n'ebe ọnọdu ndi amuru ndi Israel di,
 unu bu kwa ndi-ọbia n'ebe ọbụ̀a-ndu
 nile nke nkwa ahu di, ndi nēnwegh olile-
 anya, ndi nāmagh kwa Chineke n'uwa.
 13 Ma uḡu a nime Kraist Jisus unu
 onwe-unu, bú ndi nọ n'ebe di anya
 n'oge gara aga, unu ka emere ka unu
 nọ nso nime ọbara Kraist. 14 N'ihì
 na Ya onwe-ya bu udo-ayi, Onye mere
 ihe abua ahu ka ha buru otù ihe, Onye
 kwada-kwa-ra m̀bidi etiti nke ngige,
 15 ebe ọ bu nime anu-aru-Ya ka Ọ mere
 ka iro ahu ghara idi irè, bú iwu nke bu
 ihe di iche iche enyere n'iwu; ka Ọ we
 were madu abua ahu kè otù madu ọhu
 nime onwe-ya, nēme ka udo di; 16 ka
 Ọ we were kwa obe-Ya me ka ha abua na
 Chineke di n'otù nime otù aru, ebe Ọ
 ̀busiri iro ahu nime ya: 17 Ọ we bia zi
 unu ndi nọ n'ebe di anya ozi ọma nke

udo, zi kwa ndi nọ nso ozi ọma nke udo: 18 n'ihl na ayi abua sitere n'aka-Ya nwe nkpoḅata-ayi n'ebe Nna nọ nime otu Mọ Nso. 19 Ya mere otu a unu abugh ndi-obia na ndi nanọ dika obia ọzọ site n'ubu a, kama unu soro ndi nsọ buru ndi amuru n'ala, unu bu kwa ndi ezl-na-ulo Chineke, 20 ewu-kwa-ra unu dika ulu n'elu ntọ-ala nke bu ndi-ozl na ndi-amuma, nke isi nkume nime nkuku ntọ-ala ahu bu Kraist Jisus onwe-ya; 21 ọ bu kwa nime Ya ka ulu nile ọ bula anewu n'ulo ahu, ebe anejiko ha nke-oma, naba uba we buru ulu nsọ nime Onye-nwe-ayi; 22 Onye anewuko kwa unu onwe-unu nime Ya ka unu we buru ebe-obibi nke Chineke nime Mọ Nso.

3 1 N'ihl nka mu onwem Pọl, onye-nkpọrọ nke Kraist Jisus n'ihl unu ndi mba ọzọ,—2 asi na ọ bu ezle na unu nuru okwu bayere ọchichi-ezl-na-ulo nke amara Chineke ahu nke enyerem n'ebe unu nọ; 3 na emere ka m'mara ihe-omimi ahu n'uzọ nkpuḅe, dika m'deworo n'akwukwo a na mbu n'okwu ole-na-ole, 4 nke unu gęji pu ihuta nghotam n'ihe-omimi nke Kraist, mbe unu guru ya; 5 nke anemegh ka umu madu mara ya n'obọ ọzọ, dika ekpuḅere ya ubu a nye ndi-ozl-Ya na ndi-amuma-Ya di nsọ nime Mọ Nso; 6 bu, na ndi mba ọzọ bu ndi soro ayi ketakọ ihe, na idiko n'otu aru, na ikeko nkwa ahu nime Kraist Jisus site n'ozl ọma, 7 nke emerem ka m'buru onye neje ozi ya, dika onyinye nke amara ahu nke Chineke si di nke enyerem dika ilusi-olu-ike nke ike-Ya si di. 8 Ọ bu mu onwem, bu onye di nta kari onye dikarisiri nta n'etiti ndi nsọ nile, ka enyere amara nka, izisara ndi mba ọzọ ozi ọma nke aku nke Kraist nke anenwegh ike ituputa ya; 9 na inye ha nile ihe ihu ihe bu ọchichi-ezl-na-ulo nke ihe-omimi ahu nke ezoworo nime Chineke site n'oge nile, Onye kere ihe nile; 10 ka ewe me ubu a ka ibu-isi nile na ike nile nke di n'ebe di n'elu-igwe mara otutu okpuḅu amam-ihe Chineke di iche iche site n'aka nzuko-Ya, 11 dika izu nke mbe nile ebigh-ebi si di nke O zubere nime Kraist-ayi, bu Jisus Onye-nwe-ayi: 12 ọ bu kwa nime Ya ka ayi sitere n'okwukwe nke ayi kwere na Ya nwe nkwa-oku na nkpoḅata

nime ntukwasi-obi. 13 N'ihl nka ariom aririọ ka ike ghara igwu unu n'obi nime nkpaḅum nile n'ihl unu, nke bu otuto-unu.

14 Ọ bu n'ihl nka ka m'ji bue ikperem abua n'ala nye Nna-ayi, 15 Onye esitere na Ya gu eriri-nna nile ọ bula n'elu-igwe na n'elu uwa aha, 16 ka Ọ we nye unu, dika aku nke ebube-Ya si di, ka ewere ike me ka unu di ike site n'aka Mọ-Ya nabata nime madu ime unu; 17 ka Kraist we site n'okwukwe-unu bigide nime obi-unu; ka unu, ebe unu bagideworo nkporogwu nime ihu-n'anya buru kwa ndi atoworo ntọ-ala nime ya, 18 ka unu we nara ike ighota, unu na ndi nsọ nile, ihe bu obodobo na ogologo na idi-elu na omimi, 19 na imara ihu-n'anya Kraist nke kariti omuma nke-uku ri nne, ka ewe me ka unu zue ezu rue ozuzu nile nke Chineke.

20 Ma otuto diri Onye ahu Onye puru imebiga oko nke-uku ri nne kari ihe nile nke ayi nariọ ma-ọbu nke ayi natughari uche, dika ike nke nalu si ike nime ayi si di, 21 otuto diri Ya nime nzuko-Ya na nime Kraist Jisus rue ọbọ nile nke mbe nile ebigh-ebi. Amen.

4 1 Ya mere mu onwem, bu onye-nkpọrọ nime Onye-nwe-ayi, nariọ unu ka unu jeharia dika ọ kwesiri okpuḅu nke akporọ unu, 2 n'ooi di ume-ala na idi-nwayọ nile, n'ogologo-ntachi-obi, nanagiderita ibe-unu nime ihu-n'anya; 3 nanu oku n'obi idebe idi-n'otu nke Mọ Nso nime ihe-okike nke bu udo. 4 Otu aru di, otu Mọ di kwa, dika akpo-kwa-ra unu nime otu olile-anya nke okpuḅu-unu; 5 otu Onye-nwe-ayi di, otu okwukwe di, otu baptism di, 6 otu Chineke na Nna nke ayi nile di, Onye bu isi ayi nile, Onye site-kwa-ra n'aka ayi nile nalu olu, Onye nanọ kwa nime ayi nile. 7 Ma ọ bu ayi nile n'otu n'otu ka enyere amara ahu dika otutu nke onyinye Kraist si di. 8 N'ihl nka Ọ si,

Mbe Ọ rigoro n'elu, Ọ dotara usu ndi adotara n'agha n'agha,

Nye kwa madu onyinye di iche iche. 9 (Ma okwu nka, Ọ rigoro, gini ka ọ bu ma-obugh na Ọ rida-kwa-ra nime akuku uwa dikariri ala? 10 Onye ridara bu kwa Onye ahu Nke rigoro n'ebe kachasi elu-igwe nile elu nke-uku, ka Ọ we mezu

ihe nile.) 11 Ya onwe-ya nye-kwa-ra ufodu ka ha buru ndi-ozizi; nye kwa ufodu ka ha buru ndi-amuma; nye kwa ufodu ka ha buru ndi nēzisa ozi oma; nye kwa ufodu ka ha buru ndi nāzū aturu Chineke na ndi-ozizi; 12 ime ka ndi nsọ zu okè ilu ọlu nke ije-ozizi, iwuli aru nke Kraist elu dika ulo: 13 rue m̄be ayi nile ḡeru idi-n'otù nke okwukwe na nke nmazu nke Okpara Chineke, ru ibu nwoke tozuru okè, ru ọtùtù nke ogologo nke ozuzù nke Kraist: 14 ka ayi we ghara ibu umu ọhu ọzọ, ndi ifufe nile ọ bula nke ozizi nēfeghari nēbughari kwa, nime itu-ntu nke madu, nime aghughọ, nke ha ji ezuputa nduhie; 15 kama ka ayi we nēso ezi-okwu nime ihu-n'anya, we tó etó rue nime Ya n'ihe nile, Onye bu isi-ayi, bú Kraist; 16 Onye aru nile, ebe anēwere nkwonkwo nile ọ bula nke nnyezu kwukọ ya nke-oma iikọ kwa ya, dika ilusi-ọlu-ike nke akuku nile ọ bula n'otù n'otù n'otùtù-ha si di, aru nile ahu nēsite na Ya nēme ka aru ba uba iwuli onwe-ya elu dika ulo nime ihu-n'anya.

17 Ya mere nka ka m'nēkwu, kwusi kwa ike nime Onye-nwe-ayi, ka unu ghara ijeghari ọzọ dika ndi mba ọzọ nējeghari kwa, n'ihe-efu nke uche-ha, 18 n'ihia na emewo ka ha ọchichiri n'echichie-uche-ha, eme kwa ka ha buru ndi ala ọzọ n'ebe ndu nke Chineke di n'ihia amagh-ihe di nime ha, n'ihia na anēme ka obi-ha me etili; 19 madu ndi, ebe nmehie-ha nādigh-ewuta ha ọzọ, ha rara onwe-ha nye n'aka agu ikwa-iko, iluputa adigh-ọcha nile nime anya-uku. 20 Ma unu onwe-unu amutagh Kraist-ayi otù a; 21 asi na ọ bu ezie na ọ bu Ya onwe-ya ka unu nuru, asi kwa na ọ bu nime Ya ka eziri unu ihe, dika ezi-okwu di nime Jisus: 22 ka unu tupu madu ochie unu, nke nēmebi emebi n'uzọ agu nke aghughọ, dika ibi-obi-unu na mbu si di; 23 ka eme kwa ka unu di ọhu na mọ nke uche-unu, 24 ka unu yikwasi kwa madu ọhu unu, nke ekere dika Chineke chọrọ nime ezi omume na idi-ọcha nke ezi-okwu ahu.

25 N'ihia nka, ebe unu tupuru okwu-ugha, nēkwunu ezi-okwu onye ọ bula n'ebe onye-ahata-obi-ya nọ: n'ihia na ayi nāburita ihe di n'aru ibe-ayi. 26 Unu

emehiela m̄be unu nēwe iwe: ekwela anyanwu da na nkpasu-iwe-unu: 27 enye-kwa-la ekwensu uzọ. 28 Ka onye nēzu ori ghara izu kwa ori ọzọ: kama ka ọ dọbu onwe-ya n'ọlu, nēji akaya abua lu ezi ihe, ka ọ we nwe ihe ya na onye nọ na nkpa gēketa. 29 Ka okwu ọ bula nke nēre uré ghara isi n'ọnu-unu puta, kama ihe bu ezi ihe, iwuli madu elu dika ulo, dika nkpa si di, ka ọ we nye ndi nānu ya amara. 30 Unu eme-kwa-la ihe gēwuta Mọ Nsọ nke Chineke, Onye akara unu akara nime Ya rue ubochi n̄aputa. 31 Ka ewepu ihe-ilu na ọnuma na iwe na iti-nkpu na nkwalu nile, ha na obi ọjọ nile, n'etiti unu: 32 nweritanu obi-oma n'aru ibe-unu, nwenu obi omiko, were-kwa-nu amara ọghara onwe-unu, dika Chineke were - kwa - ra amara ọghara unu nime Kraist.

5 1 Ya mere burunu ndi nēnōmi Chineke, dika umu ahuru n'anya; 2 nējeghari-kwa-nu n'ihu-n'anya, dika Kraist-ayi hu-kwa-ra unu n'anya, rara kwa Onwe-ya nye n'ihia ayi, dika ihe echere n'iru Chineke na aja achuru nye Ya ka ọ buru isisi nke ihe isi utọ. 3 Ma ikwa-iko, na adigh-ọcha nile, ma-ọbu anya-uku, ka aghara ikpọ ọbuná aha-ya n'etiti unu, dika ọ kwesiri ndi nsọ; 4 ma-ọbu ihe-ihere, ma-ọbu ikwu-okwu-nzuzu, ma-ọbu okwu nābagh n'ihe, nke nēkwesigh: ma kama nke ahu ikele-ekele. 5 N'ihia na nka ka unu matara nke-oma, na ọ digh onye ọ bula nke bu onye nākwa iko, ma-ọbu onye nādigh ọcha, ma-ọbu onye-anya-uku, nke isi-ya bu onye nēkpere arusi, nwere ihe-nketa n'ala-eze nke Kraist na Chineke. 6 Unu ekwela ka onye ọ bula were okwu efu rafue unu: n'ihia na ọ bu n'ihia ihe ndia ka iwe Chineke nābiakwasi umu nke ekweyegh-ekweye. 7 Ya mere, unu esola ha kekọ ihe; 8 n'ihia na unu buri ọchichiri n'oge gara aga, ma unu bu ihe ubu a nime Onye-nwe-ayi: nējegharinu dika umu nke ihe 9 (n'ihia na nkpuru nke ihe ahu di n'idi-nma na ezi omume na ezi-okwu nile), 10 nānwaputa ihe di Onye-nwe-ayi ezi nma; 11 unu esola ọlu nke ọchichiri nke nāmigh nkpuru nēnwekọ ihe, ma kama nke ahu nātu-kwa-nu ha nmehie-ha n'anya; 12 n'ihia

na ọ bu ihe-ihere ọbuná ikwu okwu bayere ihe nile ha nēme na nzuzo. 13 Ma ihè nēme ka ihe nile puta ihè m̀be anātu ha nmehie-ha n'anya: n'ihì na ihe ọ bula anēme ka ọ puta ihè bu ihè. 14 N'ihì nka Ọ si, Teta, gi onye nāraru ura, si kwa ịa ndi nwuru anwu bilie, Kraist ahu gāmukwasi kwa gi.

15 Ya mere lezienu anya nke-oma otú unu nējeghari, ọ digh ka ndi ịamagh ihe, kama dika ndi mara ihe; 16 nāzuchapuru onwe-unu oge a nile, n'ihì na ubochi ndia jorọ njọ. 17 N'ihì nka unu aghọla ndi nēnwegh uche, kama ghotanu ihe bu ihe Onye-nwe-ayi nāchọ. 18 Unu ańubiga-kwa-la manya okè, nke ndu ıla-n'iyi di nime ya, kama juputanu na Mọ Nsọ; 19 nēwere abù oma na ukwe na abù nke Mọ Nsọ gwarita onwe-unu okwu, nēwere obi-unu b̀ abù kpọ kwa ubọ nye Onye-nwe-ayi; 20 nēkele kwa Chineke, bú Nna, ekele m̀be nile n'ihì ihe nile n'aha Onye-nwe-ayi Jisus Kraist; 21 nēdorita onwe-unu n'okpuru ibe-unu nime egwu Kraist.

22 Ndi bu nwunye, nēdonu onwe-unu n'okpuru di nke aka unu, dika n'okpuru Onye-nwe-ayi. 23 N'ihì ịa di bu isi nke nwunye, dika Kraist-ayi bu kwa isi nzukọ-Ya, ebe Ya onwe-ya bu Onye-nzọputa nke aru. 24 Ma dika ančdo nzukọ ahu n'okpuru Kraist-ayi, otú a ka ndi bu nwunye do kwa onwe-ha n'okpuru di-ha n'ihè nile ọ bula. 25 Ndi bu di, hunu nwunye-unu n'anya, dika Kraist-ayi hu-kwa-ra nzukọ-Ya n'anya, rara kwa Onwe-ya nye n'ihì ya; 26 ka Ọ we do ya nsọ, m̀be Ọ mesiri ka ọ di ọcha site n'osisa miri n'okwu Chineke, 27 ka Ya onwe-ya we che nzukọ ahu n'iru Onwe-ya dika ihe di ebube, nēnwegh ntupọ ma-ọbu iru-ndọli ma-ọbu ihe ọ bula n'ihè di otú a; kama ka ọ we di nsọ buru kwa ihe anāpugh ita uta. 28 Otú a ndi bu di ji kwa ugwo ihu nwunye nke aka ha n'anya dika ha huru aru nke onwe-ha n'anya. Onye nāhu nwunye nke aka ya n'anya nāhu onwe-ya n'anya: 29 n'ihì na ọ digh onye ọ bula kpọrọ aru onwe-ya asì m̀be ọ bula; kama ọ nāzù ya nēlezi kwa ya anya nke-oma, dika Kraist nēme kwa nzukọ-Ya; 30 n'ihì na ayi bu ihe di n'aru-Ya. 31 N'ihì nka ka nwoke gārapu nna-ya

na nne-ya, rapara n'aru nwunye-ya; ha abua ewe ghọ otú anu-aru. 32 Ihe-omimi a di uku: ma mu onwem nēkwu okwu bayere Kraist baye-kwa-ra nzukọ-Ya. 33 Otú ọ di, unu onwe-unu n'otú n'otú hu kwa nwunye-unu n'anya, onye ọ bula ya hu nwunye nke aka ya n'anya, dika ọ nāhu onwe-ya n'anya; ka nwunye lezi kwa anya ka ọ nātu egwu di-ya.

6 1 Umu, nāianu nti okwu ndi muru unu nime Onye-nwe-ayi: n'ihì na nka bu ihe ziri ezi. 2 Sọpuru nna-gi na nne-gi (nke bu ihe mbu enyere n'iwu nke nkwa diri ya), 3 ka ihe we nāgara gi nke-oma, ka i we di kwa ogologo ndu n'elu uwa. 4 Ndi bu nna, akpasu-kwala umu-unu iwe: kama nāzùputa ha n'ọzùzù na idu-ọdu nke Onye-nwe-ayi.

5 Ndi-orù, werenu egwu na ima-jijiji nāna nti okwu ndi bu ndi-nwe-unu n'uzọ anu-aru, nime afo-ofufo nke obi-unu, dika unu nēmere Kraist; 6 ọ bugh n'uzọ ibu-orù-n'anya, dika ndi nēme otú ọ gātọ madu utọ; kama dika ndi-orù Kraist, nēme ihe Chineke nāchọ site na nkpuru-obi-unu; 7 were-kwa-nu obi-oma nābu orù, dika ọ bu Onye-nwe-ayi ka unu bu orù-Ya, ọ bugh kwa madu: 8 ebe unu matara na ezi ihe ọ bula onye ọ bula nēme, nka ka ọ gānaghachi n'aka Onye-nwe-ayi, ma ọ bu orù ma-ọbu onye nwe onwe-ya. 9 Ndi-nwe madu, nēme-kwa-ranu ha otú ihe ahu, nārapu iba-nba-unu: ebe unu matara na Onye-nwe ma ha ma unu nọ n'elu-igwe, ile-madu-anya-n'iru adigli kwa n'ebe Ọ nọ.

10 Nke fọduru, menu onwe-unu ka unu di ike nime Onye-nwe-ayi, ya na nime idi-ike nke ike-Ya. 11 Yikwasinu ihe-agma nile nke Chineke, ka unu we pu iguzogide ihe nile ekwensu nēzuputa. 12 N'ihì na ịba-nba-ayi abugh imegide anu-aru na ọbara, kama ọ bu imegide ibu-ndi-isi nile, imegide ichi-isi nile, imegide ndi-onwe-uwa nke ọchichiri a, imegide ndi-agma mọ nke ajọ ihe n'ebe di n'elu-igwe. 13 N'ihì nka chilienu ihe-agma nile nke Chineke, ka unu we pu iguzogide ndi-iro-unu n'ajọ ubochi, na iguzo, ebe unu luputaworo ihe nile. 14 Ya mere guzonu, m̀be unu weresiri ezi-okwu ke úkwù-unu, were kwa ihe-agma nke nēbuchi obi yikwasi, bú ezi omume, 15 were kwa nkwa nke

bu ozi ọma nke udo yikwasi n'ukwu-unu; 16 tukwasi ihe nile ndia welienu ọta nke bu okwukwe, nke unu gāpu imenyu akú-uta nile nēnwu ọku nke ajo onye ahu nime ya. 17 Nara-kwanu okpu-agma nke bu nzọputa, ya na mma-agma nke Mọ Nsọ, nke bu okwu Chineke: 18 site-kwa-nu n'ekpere na aririọ nile nēkpe ekpere n'oge nile nime Mọ Nsọ, were kwa inọgidesi-ike na iririọ aririọ nile bayere ndi nsọ nile nāmu anya ime nka, 19 nēkpe kwa ekpere n'ihim, ka ewe nyem okwu n'isaghe ọnum, iwere nkwwa-okwu me ka madu mara ihe-omimi nke ozi ọma, 20 nke m'bu ukọ nime nkporọ n'ihí ya; ka m'we

kwuwa okwu nime ya, dika m'nāghagh ikwu.

21 Ma ka unu onwe-unu we mata kwa ihe nile bayerem, otú m'nēme, Tikikọs, onye bu nwa-nna-ayi ahu ahuru n'anya, bu kwa onye kwesiri ntukwasi-obi n'ije-ozí nime Onye-nwe-ayi, ọ gēme ka unu mara ihe nile: 22 onye m'nēzigara unu ime otú ihe a, ka unu we mara otú ihe nāgara ayi, ka ọ we kasi kwa obi-unu.

23 Udo diri umu-nna-ayi, ya na ihu-n'anya nke ya na okwukwe yikọ, site na Chineke, bú Nna, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist. 24 Ka amara diyere ndi nile huru Onye-nwe-ayi Jisus Kraist n'anya n'emebigh-emebi.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA NDI FILIPAI

1 I Pọl na Timọti, ndi-orú nke Kraist Jisus, nēdegara ndi nsọ nile nime Kraist Jisus ndi nọ na Filipai akwukwọ, ha na ndi nēlekọta unu anya na ndi nējere unu ozi: 2 Amara diri unu na udo nke si n'aka Chineke, bú Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist puta.

3 Anamekele Chínkem na ncheta nile m'nēcheta unu, 4 mbe nile n'aririọ nile m'nāriọrọ unu nile nāriọ aririọ ahu nime ọnú, 5 n'ihí nnwekọ unu nwekọrọ n'izisa ozi ọma site n'ubọchi mbu rue ubu a; 6 ebe m'tukwasiworo obim n'otú ihe nka, na Onye malitere ilu ezi ọlu nime unu gāluzu ya rue ubọchi Jisus Kraist: 7 dika o ziri ezi ka m'tukwasi uchem n'ihe a bayere unu nile, n'ihí na enwerem unu n'obim, ebe unu nile bu ndi nēsom n'inwekọ amara, ma nime abum ma nime ngọpu nke ozi ọma na ime ka o guzosie ike. 8 N'ihí na Chineke bu onye-àmá nkem, otú agu unu nile nāgusim ike n'obi-ebere nke Kraist Jisus. 9 Nka ka m'nēkpe kwa ekpere, ka ihu-n'anya-unu we nābabiga kwa ókè kari nke-uku nime nmazu na nghọta nile; 10 ka unu we nwa ihe ha na ibe-ha di iche; ka unu we di ọcha n'obi ghara kwa isu ngongọ rue ubọchi nke Kraist; 11 ebe unu gābu ndi

juputaworo na nkpuru nke ezi omume, nke sitere n'aka Jisus Kraist, ka Chineke we nwe ebube na otuto.

12 Ma anamezube ka unu mara, umu-nnam, na, kama ihe ọzọ, ọnọdum emewo ka ozi ọma ga n'iru; 13 ya mere abum putara ihè nime Kraist na Pritoriom dum, ya na n'ebe ndi nile fọduru nọ; 14 ọ me kwa ka ndi ka n'ọnu-ogugu n'etiti umu-nna nime Onye-nwe-ayi nwebiga anya-ike ókè ikwu okwu Chineke nātugh egwu, ebe ha tukwasiworo obi site n'abum. 15 Ọ bu ezie na ufodu nēkwusa Kraist-ayi ọbuná n'ihí ekworo na esem-okwu; ma ufodu nēkwusa kwa Ya n'ihí na ọ di ha ezi nma: 16 ndia nēme ya site n'ihu-n'anya, ebe ha matara na edorom ka m'we gọpu ozi ọma: 17 ma ndi ahu nēkwusa Kraist-ayi site n'ikpa-iche-iche, ọ bugh n'idi-ọcha-n'obi, ebe ha nēchè na ha gēwelirim nkpabu n'abum. 18 Gini kwa? ọ bu nānị na n'uzọ ọ bula, ma ọ bu n'aghughọ ma-ọbu n'ezio-oku, anēkwusa Kraist; nime nka ka m'nānuri kwa ọnu, e, m'gānuri kwa ọnu nime ya. 19 N'ihí na amataram na nka gēme ka m'nwe nzọputa, site n'aririọ-unu na nnyezu nke Mọ nke Jisus Kraist, 20 dika olile-anya siri ike

na ntukwasi-obi nkem si di, na n'ihe ọ bula ọ digh ihere gēmēm, kama na agēmē kwa ka Kraist di uku n'arum ubu a, otú ọ di m̄be nile, ma ọ bu site na ndu, ma-ọbu site n'ọnwu, nime nkwuwa-okwu nile. 21 N'ihì na n'ebe m'no idi ndu bu Kraist, inwu anwu bu kwa uru. 22 Ma ọ buru na idi ndu n'anu-aru bu okēm, nka bu nkpuru nke ọlum: ihe m'gārọputa kwa amaghm. 23 Ma anọm n'ebe di nkpa n'etiti ihe abua ndia, ebe agu ila na inọ n'ebe Kraist no nāgum; n'ihì na ọ kachasi nma nke-uku: 24 ma inogide n'anu-aru dikariri nkpa n'ihì unu. 25 Ebe m'tukwasiwo-kwa-ra obim n'ihe a, amataram na m'gānọgide, nọgide kwa n'etiti unu nile, ime ka unu ga n'iru nu kwa ọnù nke okwukwe; 26 ka inya-isi-unu we babiga okè nime Kraist Jisus n'arum site n'ọbibia m'gābiakute unu ọzọ. 27 Nānì nēbinu obi dika ndi ala elu-igwe n'uzọ kwesiri ozi ọma nke Kraist: ka ọ gābu, ma m'bia hu unu ma-ọbu na anọghm, ka m'we nu ihe bayere ọnọdu-unu, na unu nēguzosi ike n'otù Mọ Nsọ, nēwere kwa otù nkpuru-obi lukoro okwukwe nke ozi ọma ahu ọgù si-ike; 28 ghara ikwe ka ndi nēmegide unu me ka unu tua ujo n'ihe ọ bula: ebe nke ahu bu ihe nēme ka ila-n'iyi putara ha ihè, ma ọ nēme ka nzọputa-unu puta ihè, nka site-kwa-ra na Chineke; 29 n'ihì na unu ka enyeworo ya n'amara n'ihì Kraist, ọ bugh nānì ikwere na Ya, kama ihu kwa ahuhu n'ihì Ya: 30 ebe unu nwere otù n̄ha ahu nke unu huru n'arum, ubu a ka unu nānu kwa na ọ di n'arum.

2 1 Ya mere ọ buru na nkasi-obi ọ bula di nime Kraist, ọ buru na ngugu-obi ọ bula nke ihu-n'anya di, ọ buru na nnweko ọ bula nke Mọ Nsọ di, ọ buru na obi-ebere na ime-ebere ọ bula di, 2 menu ka ọnūm juputa, ka unu we tukwasi uche-unu n'otù ihe ahu, nwe kwa otù ihu-n'anya ahu, nēnweko otù nkpuru-obi, nēnwe otù uche; 3 unu emela ihe ọ bula n'uzọ ikpa-iche-iche ma-ọbu n'uzọ ichọ otuto efu, kama n'obi di ume-ala nāguritanu ibe-unu na ndi ka unu onwe-unu nma; 4 unu nile n'otù n'otù elela ihe nke aka unu anya, kama unu nile n'otù n'otù le kwa ihe nke madu-ibe-unu anya. 5 Nwenu uche a

nime onwe-unu, nke di kwa nime Kraist Jisus: 6 Onye, ọ bu ezie na Ọ diri n'udi nke Chinke na mbu, ma Ọ gugh ya n'ihe Ọ gējidesi ike, bú ira ka Chineke, 7 kama Ọ mere Onwe-ya ihe-efu, n'inara udi nke orù, ewe me Ya n'oyiyi nke madu; 8 ebe ahuru Ya ka Ọ di ka madu n'oyiyi-Ya, Ọ weda-kwa-ra Onwe-ya, we buru Onye nāna nti rue ọnwu, bú ọnwu nke obe. 9 N'ihì nka Chineke weli-kwa-ra Ya elu nke-uku, were kwa amara nye Ya aha ahu nke kariri aha nile ọ bula elu; 10 ka ọ gābu n'aha Jisus ka ikperè nile we ọue n'ala, nke ihe nile di n'elu-igwe na ihe nile di n'elu uwa na ihe nile di n'okpuru ala, 11 ka ire nile ọ bula we kwuputa kwa na Jisus Kraist bu Onye-nwe-ayi, ka ewe nye Chineke, bú Nna, otuto.

12 Ya mere, ndi m'huru n'anya, dika unu nara nti m̄be nile, ọ bugh nānì m̄be m'no n'etiti unu, kama ubu a m̄be m'nānọgh, werenu egwu na ima-jijiji luputa kari nzọputa nke onwe-unu nke-uku; 13 n'ihì na ọ bu Chineke Onye nālusi ọlu ike nime unu ichọ-achọ-unu na ilusi-ọlu-ike-unu, n'ihì na ọ di Ya ezi nma. 14 Menu ihe nile nējigh ntamu na iru-uka ọ bula; 15 ka unu we gho ndi nādigh ita uta ndi nāghogh kwa aghughọ, umu Chineke ndi anāpugh ita uta n'etiti ọbọ ọagoro ọagoro nke nēnwe kwa anya-uhie, ndi anāhu unu n'etiti ha dika ndi nēnye ihè n'uwa, 16 nēche okwu nke ndu n'iru madu; ka m'we nwe ihe inya isi nye n'ubochi nke Kraist, na abaghm ọsọ n'efu, na adọbughwam onwem n'ọlu n'efu. 17 E, ọ buru kwa na anāwusim: dika aja-ihe-ọnu unu n'elu aja na ifè-ọfufè nke okwukwe-unu, anamañuri ọnu, se kwa unu nile nāñuri ọnu: 18 n'otù uzọ ahu unu onwe-unu, nuri-kwa-nu ọnu, sokwam nāñuri ọnu.

19 Ma anamele anya nime Onye-nwe-ayi Jisus na m'gēzigara unu Timoti ọsọsọ, ka mu onwem we nwe kwa obi-utọ, m̄be m'mara ọnọdu-unu. 20 N'ihì na enweghm onye ọ bula nke nkpuru-obi-ya yiri nke ya, bú onye gēchebu onwe-ya bayere ọnọdu-unu n'ezie. 21 N'ihì na ha nile nāchọ ihe nke aka ha, ọ bugh ihe nke Jisus Kraist. 22 A unu mara ọnwunwa-ya, na, dika nwa nēso nna-ya, otú a ka ọ sorom buru orù n'izisa ozi ọma. 23 Ya mere, onye a ka

m'nēle anya na m'gēziga ya n'otù oge ahu, m̀be ọ bula m'gāhu otù ọ gādirim: 24 ma anamatukwasi obim nime Onye-nwe-ayi na mu onwem gābia kwa ọsọsọ. 25 Ma anamagu ya ihe di nkpa izigara unu Epafrodaitos, bu nwa-nnam na onye mu na ya nālukọ ọlu, onye mu na ya nēbukọ kwa agha, onye buru kwa onye-ozu-unu na onye nēfē ọfufē iḅo nkpa; 26 ebe agu unu nile nāgusi ya ike, obi lọ-kwa-ra ya miri, n'ihhi na unu nuru na aru-ya adigh ike: 27 n'ihhi na aru-ya adigh ike n'ezie, ọ nọ kwa nso ọnwu: ma Chineke mere ya ebere; ma ọ bugh nāni ya onwe-ya, kama mu onwem kwa, ka m'we ghara inwe ihe-nwuta n'elu ihe-nwuta. 28 Ya mere ọ nānukarim ọku n'obi iziga ya, ka ọ gābu, m̀be unu huru ya ọzọ, ka unu we nūria ọnu, ka mu onwem we nwe kwa ihe-nwuta nke dikariri ntà. 29 Ya mere werenu ọnu nile nara ya nke-oma nime Onye-nwe-ayi; nāsọpuru-kwa-nu ndi di otù a: 30 n'ihhi na ọ bu n'ihhi ọlu Kraist ka ọ biaruru ọnwu nso, nēkwere itufu ndu-ya, ka ọ we mezu ihe fọduru unu ime n'ife-ọfufē-unu n'ebe m'nọ

3 1 Nke fọduru, umu-nnam, nānūrinu ọnu nime Onye-nwe-ayi. Idegara unu otù ihe ndia n'akwukwọ, n'ezie ọ bugh ihe-nsoḅu n'ebe m'nọ, ma n'ebe unu nọ ọ bu ihe-ntukwasi-obi. 2 Lezienu nkita ahu nile anya, lezienu ndi-ọlu ọjọ ahu anya, lezienu obibi-aruru ahu anya: 3 n'ihhi na ayi onwe-ayi bu ndi obibi-ugwū, ndi ii Mọ nke Chineke nēkpe ekpere, ndi nānya kwa isi nime Kraist Jisus, ndi nātukwasigh kwa obi n'anū-aruru-ayi: 4 ọ bu ezie na mu onwem puru itukwasi obi ọbunā n'anū-aruru: ọ buru na onye ọ bula ọzọ nēchè na ya puru itukwasi obi n'anū-aruru, mu onwem puru itukwasi obi n'anū-aruru kari: 5 ebirim ugwū n'ubochi nke-asatọ, esiterem n'umu Israel, site kwa n'ebo Benjamin, abum onye-Hibru nke sitere na ndi-Hibru; n'akuku iwu, abumri onye-Farisi; 6 n'akuku inu-ọku-n'obi, anamesoḅuri nzukọ Kraist; n'akuku ezi omume nke di nime iwu, ahuru na adighm ita uta. 7 Otù ọ di, ihe ọ bula nke baram uru, ihe ndia ka m'guru n'ihhi-iyi n'ihhi Kraist-ayi. 8 E, tukwasi kwa, anamagu kwa ihe nile n'ihhi-iyi n'ihhi ọkika nke ọmuma Kraist

Jisus, bu Onye-nwem: Onye m'yiri iyi ihe nile nkem n'ihhi Ya, anamagu kwa ha n'ihhi-nkpofu, ka m'we rita Kraist n'uru, 9 ewe hum nime Ya, nēnwegh ezi omume ọ bula nke akam, bu nke sitere n'iwu, kama nēnwe ezi omume ahu nke okwukwe ekwere na Kraist nēweta, bu ezi omume ahu nke sitere na Chineke n'elu okwukwe: 10 ka m'we mara Ya, na ike nke nbilite-n'ọnwu-Ya, na nnwekọ nke ahuhu-Ya nile, n'ihhi na anēme ka mu na Ya nwekọ otù udi n'ọnwu-Ya; 11 ọ buru na uzọ ọ bula di m'gēsi ru isi na ndi nwuru anwu bilite. 12 Ọ bugh na anataram ya-ri, ma-ọbu na emewom ka m'zue okè uḅu a: ma anamaḅaso, ka m'we jide, ma ọ buru na ọ gēkwem, ihe ahu nke Kraist Jisus jide-kwa-ram n'ihhi ya. 13 Umu-nnam, mu onwem agugh onwem na ejidewom rue uḅu a: ma otù ihe ka m'nēme, ebe m'nēchezọ ihe nile di n'azu, nēsetipu kwa aka n'ebe ihe nile di n'iru di, 14 anamaḅakuru okè iḅa-ọsọ ka m'we nata ihe anāḅata n'ọsọ nke ọkpukpọ di elu nke Chineke nime Kraist Jisus. 15 Ya mere, ka ayi ra, bu ndi tozuru okè, ka ayi tukwasi uche na nka: ọ buru kwa na unu tukwasi uche n'ihhi ọ bula n'uzọ di iche, ọbunā nka ka Chineke gēkpughere unu: 16 nāni nka, n'ihhi ahu ayi ḅaruru, ka ayi nāgazi dika ihe ahu si di.

17 Umu-nnam, dinu n'otù n'ihhiomim, nēle-kwa-nu ndi nējehari otù a, otù unu nwere ayi dika ihe-atù. 18 N'ihhi na ọtutu nējehari, ndi m'nāgwari unu okwu bayere ha ọtutu oge, ma uḅu a ọ bu kwa n'akwā ka m'nāgwa unu, na ha bu ndi-iro obe nke Kraist: 19 ndi ọgwugwu-ha bu ila-n'iyi, ndi chi-ha bu afọ-ha, ndi otuto-ha di kwa n'ihhere-ha, ndi nātukwasi uche n'ihhi uwa. 20 N'ihhi na ala-ayi di n'elu-igwe uḅu a; site n'ebe ayi nēchesi kwa Onye-nzọputa ike, bu Onye-nwe-ayi Jisus Kraist: 21 Onye gēme aru nke ọnọdu-ayi di ala ka ọ nwe oiyi ọhu, ka ya na aru nke ebube-Ya we nwekọ otù udi, dika ilusi-ọlu-ike ahu si di nke O ji pu ọbunā ido ihe nile n'okpuru Onwe-ya.

4 1 Ya mere, umu-nnam m'huru n'anya ndi agu unu nāgusikwam ike, ọnūm na okpu-ezem, guzosienu ike otù a

nime Onye-nwe-ayi, ndi m'huru n'anya.

2 Ariom Yuodia, ariokwam Sintiki, ka ha tukwasi uche n'otù ihe ahu nime Onye-nwe-ayi. 3 E, ariokwam gi, onye ekekọtaworo mu na gi n'ezie n'ọlu Chineke, yere ndinyom ahu aka, n'ih na mu na ha bakosiri nba ike n'ozi oma, gi na Klement, na ndi fọduru mu na ha nālukọ ọlu, ndi aha-ha di n'akwukwo nke ndu.

4 Nānurunu ọnu n'Onye-nwe-ayi mbe nile: m'gāsi ozo, Nānurunu ọnu. 5 Menu ka madu nile mara obi-oma-unu. Onye-nwe-ayi no nso. 6 Unu echebuła onwe-unu n'ihe o bula; kama n'ihe nile o bula site n'ekpere na ariri, ya na ekele, menu ka Chineke mara ihe nile unu nāri. 7 Udo nke Chineke, nke kachasi uche nile, gēche kwa obi-unu na echichē-uche-unu nche nime Kraist Jisus.

8 Nke fọduru, umu-nnam, ka ihe bu ezi-okwu ra, ka ha ra, bú ihe kwesiri nsopuru, ka ha ra, bú ihe ziri ezi, ka ha ra, bú ihe di ocha, ka ha ra, bú ihe kwesiri ihu-n'anya, ka ha ra, bú ihe ekwuru nke-oma; o buru na idi-nma o bula di, o buru kwa na otuto o bula di, nāgukonu ihe ndia. 9 Ihe unu matara, nke unu nata-kwa-ra, nke unu nu-kwa-ra, nke unu hu-kwa-ra n'arum, nēmenu ihe ndia: Chineke nke udo gānyere kwa unu.

10 Ma anuririm ọnu nke-uku nime Onye-nwe-ayi, na uhu a n'oge a unu malitere ohu itukwasi uche n'ihe bayerem; nke unu nātukwasiri uche-unu nime ya n'ezie, ma unu enwegh oghere. 11 O bugh na anamekwu okwu

bayere nkpā: n'ih na mu onwem mutara, n'ọnodu o bula m'no, inwezu nime ya ihe nile nākpam nkpā. 12 Amataram uzọ iweda onwem, amata-kwa-ram uzọ ibabiga okē: n'ihe o bula na n'ihe nile eziwo mu ihe-omimi a, bú ino n'afọ-ojuju na ino kwa n'agu, ibabiga okē na ino kwa na nkpā. 13 Enwerem ike n'ihe nile nime Onye ahu Nke nēmem ka m'di ike. 14 Otú o di, unu mere nke-oma, n'isom nweko nkpabum. 15 Ma unu onwe-unu ma-kwa-ra, ndi Filipai, na nime nmalite nke ozi oma, mbe m'siri na Masedonia puta, o digh nzuko Kraist o bula nke mu na ya nwekorọ ihe n'okwu bayere onyinye na onina, ma-obugh nani unu onwe-unu; 16 n'ih na obuna na Tesalonaika unu zigara otú mbe ziga kwa mbe ozo ibom nkpā. 17 O bugh na anamachọ onyinye ahu; kama anamachọ nkpuru ahu nke nāba uba iguyere unu. 18 Ma enwezuwom ihe nile, anamababiga kwa okē: emewo ka m'zue ezú, ebe m'natarā n'aka Epafrodaitos ihe nile si n'aka-unu bia, isisi nke ihe isi utọ, aja nke ananara nke-oma, nke natọ Chineke ezi utọ. 19 Ma Chinekem gēnyezu unu ihe nile o bula nākpā unu dika akú-Ya n'ebube si di, nime Kraist Jisus. 20 Ma otuto diri Chineke-ayi, bú Nna-ayi, rue mbe nile ebigh-ebi. Amen.

21 Kelenu onye nsọ o bula nime Kraist Jisus. Umu-nna-ayi ndi mu na ha no nēkele unu. 22 Ndi nsọ nile nēkele unu, ma ndi nke ezina-ulo Sisa kachasi n'ikele unu.

23 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist diyere mo-unu.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

NDI KỌLỌSI

1 I Pọl, onye-ozu nke Kraist Jisus site n'ochichọ Chineke, na Timoti nwan-na-ayi, 2 nēdegara ndi no na Kọlọsi akwukwo, bú umu-nna-ayi nime Kraist ndi di nsọ kwe-kwa-ra ekwe: Amara

diri unu na udo nke si n'aka Chineke, bú Nna-ayi, puta.

3 Ayi nēkele Chineke, bú Nna nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, nēkpe ekpere bayere unu mbe nile, 4 ebe ayi nuru

okwu bayere okwukwe nke unu kwere na Kraist Jisus, na ihu-n'anya unu ji hu ndi nsọ nile, 5 n'ihì olile-anya ahu nke edebeworo unu n'elu-igwe, nke unu nuru ihe bayere ya na mbu n'okwu nke ezi-okwu nke ozi ọma, 6 nke biaruru unu; dika ọ nāmiju kwa nkpuru n'uwa nile, nāba kwa uba, dika ọ nēme kwa n'etiti unu, site n'ubọchi unu nuru mazu kwa amara Chineke n'ezi-okwu; 7 dika unu mutara n'ọnu Epafras orù-ibe-ayi onye ayi huru n'anya, onye bu onye kwesiri ntukwasi-obi n'ijere Kraist ozi n'ọnọdu ayi, 8 onye gosi-kwa-ra ayi ihu-n'anya-unu nime Mọ Nsọ.

9 N'ihì nka ayi onwe-ayi kwa, site n'ubọchi ayi nuru ya, ayi ewepugh aka n'ikpe ekpere na iriọ aririọ n'ihì unu, ka ewe me ka unu juputa na nmazu nke ihe Ọ nāchọ nime amam-ihe na nghọta nile nke Mọ Nsọ, 10 ka unu jehgharia n'uzọ kwesiri Onye-nwe-ayi ime otú ọ gātọ Ya utọ n'uzọ nile, nāmi nkpuru n'ezi ọlu nile ọ bula, nāba kwa uba nime nmazu nke Chineke; 11 ebe anēme ka unu di ike nime ike nile, dika ike nke ebube-Ya si di, rue ntachi-obi na ogologo-ntachi-obi nile, ya na ọnù; 12 nēkele Nna-ayi, Onye mere ka ayi rue iketa òkè-ayi n'ihe-nketa ndi nsọ n'ihè; 13 Onye dọputara ayi n'ike nke ọchichiri, we webiga ayi n'ala-eze nke Ọkpara nke ihu-n'anya-Ya; 14 Onye ayi nwere n̄aputa-ayi nime Ya, bú n̄aghara nmehie nile ayi: 15 Onye bu onyinyo nke Chineke ahu Nke anāpugh ihu anya, buru kwa onye eburu uzọ mu n'ihe nile ekèrè èkè; 16 n'ihì na nime Ya ka ekèrè ihe nile, nke di nime elu-igwe na nke di n'elu uwa, ihe apuru ihu anya na ihe anāpugh ihu anya, ma ọ bu oche-eze, ma-ọbu ibu-ndi-nwe-madu, ma-ọbu ibu-ndi-isi, ma-ọbu ichi-isi; esitewo n'aka-Ya kè ihe nile, ekèwo-kwa-ra Ya ihe nile; 17 Ya onwe-ya bū kwa ihe nile uzọ, ọ bu kwa nime Ya ka ihe nile nēguzokọ n'otù. 18 Ya onwe-ya bu kwa isi aru, nke bu nzukọ-Ya: ebe Ọ bu Onye-nmalite, Onye eburu uzọ mu site na ndi nwuru anwu; ka ewe me ka Ya onwe-ya buru onye mbu n'ihe nile. 19 N'ihì na ọ buri ihe di Nna-Ya ezi nma ka ozuzù nile bigide nime Ya; 20 ka Ọ we site kwa n'aka-Ya

me ka Ya onwe-ya na ihe nile di n'otù, ebe O sitesiri n'ọbara nke obe-Ya me ka Ya onwe-ya na madu di n'udo; site n'aka-Ya, ka m'kwuru, ma ọ bu ihe di n'elu uwa, ma-ọbu ihe di n'elu-igwe. 21 Unu onwe-unu kwa, ọ bu ezie na emereri unu ka unu buru ndi ala ọzọ n'oge gara aga, buru kwa ndi-iro n'èchichè-uche-unu nime ajọ ọlu nile unu, ma ubu a ka Ọ mere ka unu na Ya di n'otù 22 nime aru nke anu-arua-Ya, site n'ọnwu-Ya, iche unu n'iru Ya dika ndi di nsọ, ndi anāpugh kwa ita uta, ndi anāpugh kwa ibo ebubo: 23 ma asi na ọ bu ezie na unu anogide n'okwukwe-unu, ndi atọworo ntọ-ala, ndi nēguzosi kwa ike, ndi anādigh-ewepu kwa n'olile-anya nke ozi ọma ahu nke unu nuru, nke ekwusara n'etiti ihe nile ekèrè èkè nke di n'okpuru elu-igwe; nke emere mu onwem, bú Pọl, onye nēje ozi ya.

24 Ubu a anamañuri ọnu n'ahuhu m'nāhu n'ihì unu, anamemezu kwa n'akuku nkem ihe fọduru na nkpaḅu nile nke Kraist-ayi n'anua-arum n'ihì aru-Ya, nke bu nzukọ-Ya; 25 nke emere mu onwem onye nējere ya ozi, dika ọlu ọchichi-èzi-na-ulo nke Chineke si di nke enyerem n'ebe unu nọ, ikwuzu okwu Chineke, 26 bú ihe-omimi nke ezoworo ezo site n'oge nile site kwa n'ọbọ nile: ma ubu a ka emere ya ka ọ puta ihè nye ndi nsọ Ya, 27 ndi Chineke chọrọ ime ka ha mara ihe bu àkù nke ebube nke ihe-omimi a n'etiti ndi mba ọzọ, nke bu Kraist nime unu, bú olile-anya nke ebube ahu: 28 Onye ayi nēkwusa, nādu madu nile ọ bula ọdú, nēzi kwa madu nile ọ bula n'amam-ihe nile, ka ayi we che madu nile ọ bula n'iru Onye-nwe-ayi dika ndi zuru okè nime Kraist; 29 anamadọbu kwa onwem n'ọlu ime ihe a, nābasi n̄a ike dika ilusi-ọlu-ike nke Ya si di, nke nālusi ike nimem n'ike.

21 N'ihì na anamachọ ka unu mata otú m'nābasi n̄a ike nke-uku n'ihì unu na ndi bi na Leqdisia na ka ha ra, bú ndi akāhugh irum n'anua-arua; 2 ka ewe kasie obi-ha, ebe ejikọ-kwa-ra ha n'ihu-n'anya, ka ha we ru kwa àkù nile nke nkwezu ahu nke nghọta nēkwezu, ka ha we mazu ihe-omimi nke Chineke, bú Kraist, 3 Onye àkù nile nke amam-ihe na ihe-omuma di nime Ya, bú ihe zoro

ezo nime Ya. 4 Nka ka m'nēkwu, ka onye ọ bula we ghara iwere ire-uto rafue unu. 5 N'ih na ọ bu ezie na anoghm n'etiti unu n'anu-arum, ma anom n'etiti unu na mom, nanuri, nele kwa usoro-unu, na otu okwukwe unu kwere na Kraist di ike.

6 Ya mere dika unu nara Kraist-ayi, bu Jisus Onye-nwe-ayi, nejegharinu nime Ya, 7 buru kwa ndi bagideworo nkpogwu nime Ya, ndi anewuli kwa elu dika ulo nime Ya, ndi anewere kwa okwukwe-unu me ka unu guzosie ike, dika eziri unu, nekelebiga oko.

8 Lezieni anya ka onye ọ bula ghara iwere ihu-amam-ihe-n'anya na aghugho efu nke ya buru onye nezu unu n'ori, ihu-amam-ihc-n'anya nke di ka ihe-ozizi madu nyere idcbe, dika ozizi mbu nke uwa, ma ọ digh ka Kraist si di: 9 n'ih na nime Ya ka ozuzu nile nke ihe Chinke bu nebigide newere aru madu, 10 nime Ya ka emezuwo-kwa-ra unu emezu, Onye bu isi nke ibu-onye-isi na ichi-isi nile ọ bula: 11 ọ bu kwa nime Ya ka ejiri obibi-ugwu anejigh aka me bi unu ugwu, n'yipuchasi aru nile nke bu anu-aru, n'obibi-ugwu nke Kraist; 12 ebe elikoro unu na Ya nime baptism-unu, ọ bu kwa nime ya ka esitere n'aka okwukwe-unu me ka unu so Ya biliko, bu okwukwe unu kwere n'ilusi-olu-ike nke Chineke, Onye mere ka O si na ndi nwuru anwu bilic. 13 Unu onwe-unu kwa, mbe unu no n'onwu site na ndahie nile unu na ebigh-ugwu nke anu-aru-unu, obuna unu ka O mere ka unu so Ya dikọ ndu, mbe O weresiri amara baghara ayi ndahie-ayi nile; 14 mbe O hichapusi-kwa-ra ihe ayi ji aka-ayi de n'akwukwo ike onwe-ayi abu, nke megidere ayi, bu ihe edere n'iwu nke enyere ayi, nke neguzogide ayi: O wepuwo kwa ya n'etiti ayi na Ya, nakpogide ya n'obe-Ya; 15 mbe O yipuchasiri n'aru ibu-ndi-isi nile na ichi-isi nile ihe-agma-ha nye Onwe-ya, O were nkwuwa-okwu gosi ha n'iru ora, nedughari ha n'onu-agma n'elu obe-Ya.

16 Ya mere, unu ekwela ka onye ọ bula kpe unu n'oriri, ma-ebu n'onu, ma-ebu n'okwu ubochi ememe ma-ebu nke onwa ohu ma-ebu nke ubochi-izu-ike: 17 nke bu onyinyo nke ihe gaje

ibia; ma aru bu nke Kraist. 18 Unu ekwela ka onye ọ bula me ihe ọ nacho n'ipunara unu ihe unu nabata n'oso, site n'obi di ume-ala na ikpere ndi-mo-ozu, neguzo n'ih ọ huworo, onye uche nke anu-aru-ya nfuli elu n'efu, 19 ọ digh- ejidesi kwa Isi-ayi ike, Onye aru nile, ebe esitere na nkwonkwo-ya na akwara-ya nile nyezu ya ihe jiko kwa ya n'otu, o sitere na Ya naba uba nke Chineke.

20 O buru na unu na Kraist nwukoro anwu pua n'ih-ozizi mbu nke uwa, gini mere, dika agasi na unu nadi ndu n'uwa, unu nedo onwe-unu n'okpuru iwu di iche iche enyere, 21 Ejidela, edetu-kwa-la ire, emetu-kwa-la aka 22 (bu ihe agemebi ha nile emebi n'iji ha me ihe), dika ihe enyere n'iwu na ozizi madu si di? 23 O bu ezie na ihe di otu a nwere nke anakpo amam-ihe n'ikpe ekpere dika madu choro, n'inwe kwa obi di ume-ala, n'ime kwa ka aru hu ahuhu; ma ha abugh ihe di oko onu-ahia ma-oli megide ime ihe ojo nke geju anu-aru afo.

3 1 Ya mere, ọ buru na unu soro Kraist-ayi biliko, nachonu ihe di n'elu, ebe Kraist-ayi no, nanodu n'akanri Chineke. 2 Tukwasinu uche n'ih di n'elu, ọ bugh n'ih di n'elu uwa. 3 N'ih na unu nwuru anwu, czowo kwa ndu-unu n'ebe Kraist-ayi no nime Chineke. 4 Mbe ọ bula ageme ka Kraist-ayi puta ihe, Onye bu ndu-ayi, mbe ahu ka ageme kwa ka unu onwe-unu so Ya puta ihe n'ebube.

5 Ya mere, menu ka ihe nile di unu n'aru nke di n'elu uwa nwua; ikwa-iko, adigh-ocha, ochicho ojo, agu ihe ojo, na anya-uku ahu, n'ih na nka bu ikpere arusi; 6 ọ bu kwa n'ih ihe ndia ka iwe Chineke nabiakwasi umu nke ekweyeghekweye; 7 nke unu onwe-unu jeghariri nime ha n'oge gara aga, mbe unu nadi ndu nime ihe ndia. 8 Ma uhu a unu onwe-unu, tupu-kwa-nu ihe ndia nile; bu iwe, onuma, obi ojo, nkwalu, ikwu okwu ihere nesi n'onu-unu puta: 9 unu ekwela okwu-ugha gwarita ibe-unu; ebe unu yipuchasiworo madu ochie ahu, ya na omume-ya nile, 10 yikwasi kwa madu ohu ahu, nke aneme ya ka ọ di ohu rue na nmazu dika onyinyo nke Onye kere ya si di: 11 ebe onye-Grik na onye-Ju, obibi-ugwu na

ebìgh-ùgwù, onye nāsu asusu ọzọ, onye Sitia, orù, onye nwere onwe-ya, nāpugh idi: ma Kraist bu ihe nile, di kwa nime madu nile.

12 Ya mere dika ndi Chineke ọputara, ndi di nsọ ndi ahuwo-kwa-ra n'anya, yikwasinu obi ebere, obi-oma, obi di ume-ala, idi-nwayọ, ogologo-ntachi-obi; 13 nānagideritanu ibe-unu, were-kwa-nu amara ọaghara onwe-unu, asi na onye ọ bula nwere ihe ita onye ọ bula uta; ọbunā dika Onye-nwe-ayi were amara ọaghara unu, unu onwe-unu me kwa otù a: 14 ma n'elu ihe ndia nile yikwasinu ihu-n'anya, nke bu ihe-nkekọ nke izu-okè. 15 Ka udo nke Kraist nēkpezi kwa okwu n'obi-unu, nke akpọbata-kwa-ra unu nime ya n'otù aru; buru-kwa-nu ndi nēkele ekele. 16 Kwenu ka okwu Kraist were àkù-ya nile biri nime unu n'amam-ihe nile; werenu abù oma na ukwe na abù nke Mọ Nsọ nēzirita onwe-unu ihe, nādurita kwa onwe-unu ọdu, nime amara enyere unu nābunu abù nime obi-unu nye Chineke. 17 Ihe nile ọ bula unu nēme kwa, n'okwu ma-ọbu n'ọlu, nēmenu ha nile n'aha Onye-nwe-ayi Jisus, nēkele Chineke, bú Nna-ayi, site n'aka-Ya.

18 Ndi bu nwunye, nēdonu onwe-unu n'okpuru di-unu, dika ọ nēkwesi unu nime Onye-nwe-ayi. 19 Ndi bu di, hunu nwunye-unu n'anya, unu enwe-kwa-la obi ilu n'ebe ha nọ. 20 Umu, nānanu nti okwu ndi muru unu n'ihe nile, n'ihì na nka bu ihe nātọ ezi utọ nime Onye-nwe-ayi. 21 Ndi bu nna, akpasula umu-unu iwe, ka obi ghara ifù ha. 22 Ndi-orù, nānanu nti okwu ndi bu ndi-nwe-unu n'uzọ anu-aru n'ihe nile; ghara iwere ibu-orù-n'anya nāna, dika ndi nēme otù ọ gātọ madu utọ, kama n'afọ-ofufo, nātu egwu Onye-nwe-ayi: 23 ihe ọ bula unu nēme, nālunu ọlu site na nkpuru-obi-unu, dika unu nāluru Onye-nwe-ayi ọlu, ọ bugh kwa madu; 24 ebe unu matara na ọ bu n'aka Onye-nwe-ayi ka unu gānata ihe-nyeghachi-unu, bú ihe-nketa ahu: unu bu orù nke Onye-nwe-ayi Kraist. 25 N'ihì na onye nēme ajọ omume gānaghachi ajọ omume ahu ọ mere: ile-
4 madu-anya-n'iru adigh kwa. 1 Ndi-nwe madu, nēnye-kwa-nu ndi-orù-unu ihe ziri ezi na nke ra nrata; ebe

unu matara na unu onwe-unu nwe-kwara otù Onye Nke bu Onye-nwe-unu n'elu-igwe.

2 Nānọgidesinu ike n'ekpere-unu, nāmu-kwa-nu anya nime ya n'ikele-ekere; 3 nēkpe-kwa-nu ekpere n'ihì ayi n'otù oge ahu, ka Chineke we meghere ayi ọnu-uzọ ikwusa okwu-Ya, ka ayi kwue ihe-omimi nke Kraist, nke m'nọ kwa n'abu n'ihì ya; 4 ka m'we me ka ọ puta ihè, dika m'nāghagh ikwu ya. 5 Nējegharinu n'amam-ihe n'ebe ndi nọ n'èzi nọ, nāzuchapuru onwe-unu oge a nile. 6 Ka okwu-unu di n'amara mbe nile, ihe eji nnù me ka ọ di utọ, ka unu we mata otù unu nāghagh iza madu nile ọ bula.

7 Madu nke gēme ka unu mara ihe nile bayere mu onwem bu Tikikọs, onye bu nwa-nna-ayi ahu ahuru n'anya, buru kwa onye kwesiri ntukwasi-obi n'ije-ozì, buru kwa orù-ibem nime Onye-nwe-ayi: 8 onye m'nēzitere unu ime ihe a, ka unu we mara otù ihe nāgara ayi, ka ọ we kasi kwa obi-unu. 9 Anamezite kwa Ọnisimọs, bú nwa-nna-ayi ahu kwesiri ntukwasi-obi, onye ahu-kwa-ra n'anya, onye bu otù onye n'etiti unu. Ha gēme ka unu mara ihe nile nke anēme n'ebe a.

10 Aristakọs onye adọkọrọ mu na ya n'agha nēkele unu, ya na Mak nwa-nne Banabas (onye unu natara ihe ufọdu enyere n'iwu bayere ya; asi na ọ biakute unu, naranu ya nke-oma), 11 Jisus kwa, onye anākpọ Justọs, madu atọ ndia sitere n'obibì-ùgwù: nāni ndia bu ndi sorom nālukọ ọlu n'ikwusa ala-eze Chineke, madu ndi emere ka ha burum ndi-ngugù-obi. 12 Epafra, onye bu otù onye n'etiti unu, orù nke Kraist Jisus, nēkele unu, nābasi nba ike n'ihì unu n'ekpere-ya nile mbe nile, ka unu we guzo dika ndi zuru okè ndi kwezuwo-kwa-ra ihe nile Chineke nāchọ. 13 N'ihì na anamabara ya àmà, na ọ nādọbu onwe-ya n'ọlu nke-uku nye unu na ndi nọ na Leodisia na ndi nọ na Hierapọlis. 14 Luk, bú dibia nke ahuru n'anya, nēkele unu, ya na Dimas. 15 Kelenu umu-nna-ayi ndi nọ na Leodisia, na Nimfas, na nzukọ Kraist nke di n'ulo-ha. 16 Ma mbe ọ bula agāgusi akwukwọ-ozì a n'etiti unu, menu ka agu kwa ya na nzukọ

Kraist nke ndi Leḡdisia; lezi-kwa-nu anya ka unu onwe-unu gu kwa akwukwọ-ozì ahu si na Leḡdisia bia. 17 Ọzọ, sinu Akipọs, Lezie ije-ozì nke i natara

nime Onye-nwe-ayi anya, ka i jezu ya. 18 Ekele nke mu Pọl, nke m'ji aka nkem de. Chetanu aḡum. Ka amara diyere unu.

AKWUKWỌ-OZÌ MBU NKE PỌL ONYE-OZÌ DEGARA

NDI TESALÒNAIKA

1 I Pọl na Silvenọs na Timọti nēdegara nzukọ nke ndi Tesalònaika nime Chineke, bú Nna, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, akwukwọ: Amara diri unu, ya na udo.

2 Ayi nēkele Chineke ekele mḡe nile bayere unu nile, nēhota unu mḡe ayi nēkpe ekpere; 3 ebe ayi nēcheta nēwepugh aka ọlu nke okwukwe unu na ndọbu-n'ọlu nke ihu-n'anya unu na ntachi-obi nke olile-anya unu ji ele anya Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, n'iru Chineke-ayi, bú Nna-ayi; 4 ebe ayi matara, umu-nna-ayi ndi Chineke huru n'anya, nrọputa-unu, 5 na ọ bugh nání n'okwu-ọnu ka ozi ọma ayi biaruru unu, kama ọ bia-kwa-ra n'ike, na nime Mọ Nsọ na ọtutu nkwezu; dika unu matara aha madu ahuru na ayi bu n'ebe unu nọ n'ihì unu. 6 Unu onwe-unu ghọ-kwa-ra ndi nēnōmi ayi na Onye-nwe-ayi, ebe unu were ọnù nke Mọ Nsọ nara okwu ahu nke-ọma nime ọtutu nkpaḡu; 7 ya mere unu ghọrọ ihe-atù n'ebe ha nile nọ, bú ndi kwere ekwe nime Masedonia na nime Akaiia. 8 N'ihì na okwu nke Onye-nwe-ayi esiwo n'aru-unu daputa udà, ọ bugh nání na Masedonia na Akaiia, kama n'ebe nile ọ bula okwukwe-unu n'ebe Chineke nọ aputawo ihè; ya mere ọ digh ayi nkpa ikwu okwu ọ bula. 9 N'ihì na ha onwe-ha nākọ akukọ bayere ayi aha nbata ayi batara n'ebe unu nọ; ya na otú unu siri n'arusi chigharikute Chineke, ibu orù Chineke Nke di ndu Nke bu kwa onye-ezi-okwu, 10 na ichere Ọkpara-Ya Onye gēsi n'elu-igwe bia, Onye Ọ mere ka O si na ndi nwuru anwu bilie, bú Jisus, Onye nādọputa ayi n'iwe nke nābia.

2 I N'ihì na unu onwe-unu matara, umu-nna-ayi, nbata ayi batara n'ebe unu nọ, na ahuru na ọ bugh ihe-efu: 2 kama ọ bu ezie na ayi huru ahuru na mbu, eme kwa ayi ihe-ihere, dika unu matara, na Filipai, ma ayi kwuwara okwu nime Chineke-ayi igwa unu ozi ọma Chineke n'oké nḡa. 3 N'ihì na aririọ ayi nāriọ unu esigh na njehie puta, o sigh kwa n'adigh-ọcha, ọ bugh kwa n'aghughọ: 4 kama dika Chineke nwaputaworo ayi ka enye ozi ọma Ya n'aka-ayi na ntukwasi-obi idebe, otú a ka ayi nēkwu; ọ bugh dika ndi nēme ihe gātọ madu utọ, kama dika ndi nēme ihe gātọ Chineke utọ, bú Onye nānwa obi-ayi. 5 N'ihì na ọ digh mḡe ọ bula ahuru ayi n'ikwu okwu nrafu, dika unu matara, ma-ọbu n'iwere aghughọ ḡachita anya-uku, Chineke bu onye-àmà; 6 ma-ọbu n'ichọ otuto site na madu, ma-ọbu n'aka-unu, ma-ọbu n'aka ndi ọzọ, mḡe ayi puru idi ka ibu arọ, dika ndi-ozì Kraist. 7 Kama ayi ghọrọ ndi di nwayọ n'etiti unu, dika mḡe nwayi nke nāzù nwa nēlezi umu nke aka ya anya nke-ọma: 8 otú a, ebe unu di ayi n'obi nke-uku, ọ diri ayi ezi nma ime ka unu keta, ọ bugh nání ozi ọma nke Chineke, kama ọ bu kwa nkpuru-obi nke aka ayi, n'ihì na emere ka unu buru ndi ayi huru n'anya. 9 N'ihì na unu nēcheta, umu-nna-ayi, ndọbu ayi nādọbu onwe-ayi n'ọlu na ihuju-anya-ayi: n'ihì na ayi nālu ọlu abali na ehie, ka ayi we ghara iboḡu onye ọ bula nime unu, ayi we kwusara unu ozi ọma nke Chineke. 10 Unu onwe-unu bu ndi-àmà, Chineke bu kwa onye-àmà, otú ahuru ayi na ayi bu ndi di ọcha n'obi na ndi ezi omume na ndi nādigh ita uta n'ebe unu nọ, bú ndi

kwere ekwe: 11 Ọbuná dika unu matara otú ayi mere madu nile ọ bula nime unu, dika nna si emere umu nke aka ya, nāriọ unu, nākasi kwa unu obi, nāgwasi kwa unu okwu ike, 12 ka unu we nējeghari dika ọ kwesiri Chineke, Onye nākpọbata unu n'ala-eze na ebube nke aka Ya.

13 Ọ bu kwa n'ihl nka ka ayi onwe-ayi nēkele kwa Chineke nēwepugh aka, na, mbe unu natara okwu nke unu nuru n'onu-ayi, bú okwu nke Chineke, ọ bugh okwu madu ka unu nara nke-oma, kama, otú ọ di n'ezl-okwu, ọ bu okwu Chineke, nke nālusi kwa ọlu ike nime unu ndi kwere ekwe. 14 N'ihl na unu onwe-unu, umu-nna-ayi, ghorọ ndi nēnomi nzukọ nile nke Chineke nke di na Judia nime Kraist Jisus: n'ihl na unu onwe-unu hu-kwa-ra otú ahuhu ahu n'aka ndi unu na ha bu otú ala, ọbuná dika ndi ahu huru ahuhu n'aka ndi-Ju; 15 ndi buru Onye-nwe-ayi Jisus na ndi-amuma, chupu kwa ayi, ha bu kwa ndi ihe ha nēme nātogh Chineke utọ, ha nēmegide kwa madu nile; 16 nēbochi ayi igwa ndi mba ọzọ okwu ka ewe zoputa ha; imezu nmehie nile ha mbe nile: ma iwe Chineke abiakwasiwo ha rue ọgwugwu-ha.

17 Ma ayi onwe-ayi, umu-nna-ayi, ebe ekwapuru ayi n'aru-unu nwa oge ntà, n'iru, ọ bugh n'obi, ayi were oké agu nubiga ọku oké n'obi kari ihu iru-unu: 18 n'ihl na ayi chorọ ibiakute unu, mu onwem, bú Pọl, otú mbe na mbe ọzọ; Setan bochi-kwa-ra ayi. 19 N'ihl na gini bu olile-anya-ayi, ma-ọbu ọnù-ayi, ma-ọbu okpu-eze nke inya-isi ayi? Ọ bugh kwa unu onwe-unu, n'iru Onye-nwe-ayi Jisus n'ọbibia-Ya? 20 N'ihl na unu onwe-unu bu otuto-ayi na ọnù-ayi.

3 1 N'ihl nka mbe ayi nāpugh inagide ọzọ, ọ di ayi ezi nma ka arapu nani ayi n'azu n'Atens; 2 ayi we ziga Timoti, nwa-nna-ayi na onye nējere Chineke ozi n'ozl ọma nke Kraist, ka ọ we me ka unu guzosie ike, ka ọ we kasi kwa unu obi n'ihl okwukwe-unu; 3 ka ewe ghara ikwaghari onye ọ bula nime nkpađu ndia; n'ihl na unu onwe-unu matara na ọ bu n'ihl nka ka edoro ayi. 4 N'ihl na n'ezie, mbe ayi nọ n'etiti unu, ayi buru uzọ nāgwa unu na agaje ikpađu ayi; ọbuná dika ọ mere, dika unu mata-kwara. 5 N'ihl nka mu onwem kwa, mbe

m'nāpugh idi nānagide ya ọzọ, eziterem ka m'mara okwukwe-unu, ma ọ nwere uzọ ọ bula onye-ọnwunwa ahu nwarari unu, ndọbu ayi dọburu onwe-ayi n'ọlu we ghọ ihe-efu. 6 Ma mbe Timoti siri n'ebe unu nọ biakute ayi ọbuná ubu a, we zle ayi ozi ọma bayere okwukwe na ihu-n'anya unu, si kwa na unu nēcheta ayi ezi ncheta mbe nile, na agu ihu ayi anya nāgusi kwa unu ike, ọbuná dika ọ nāgu kwa ayi onwe-ayi ihu unu; 7 n'ihl nka, umu-nna-ayi, akasiri ayi obi n'ihl unu nime nkpa-ayi nile na nkpađu-ayi nile site n'okwukwe-unu: 8 n'ihl na ayi di ndu ubu a, ọ buru na unu onwe-unu nēguzosi ike nime Onye-nwe-ayi. 9 N'ihl na ekele gini ka ayi puru inyeghachi Chineke bayere unu, n'ọnù nile ayi ji nuria n'ihl unu n'iru Chineke-ayi; 10 abali na ehie nāriọbiga aririọ oké nke-uku ri nne ka ayi we hu iru-unu, dochi kwa ihe fọduru n'okwukwe-unu?

11 Ma ka Ya onwe-ya, bú Chineke-ayi na Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus, duzi uzọ-ayi rue ebe unu nọ: 12 ka Onye-nwe-ayi me kwa ka unu rie nne babiga kwa oké n'ihu-n'anya n'ebe ibe-unu nọ, na n'ebe madu nile nọ, ọbuná dika ayi onwe-ayi di n'ebe unu nọ; 13 ka Ọ we me ka obi-unu guzosie ike nādigh ita uta n'idi-nsọ n'iru Chineke-ayi, bú Nna-ayi, n'ọbibia nke Onye-nwe-ayi Jisus, Ya na ndi nsọ Ya nile.

4 1 Ya mere nke fọduru, umu-nna-ayi, ayi nēkpere unu, nāriọ kwa unu nime Onye-nwe-ayi Jisus, ka, dika unu natara n'aka-ayi otú unu nāghagh ijeghari na ime ihe gātọ Chineke utọ, ọbuná dika unu nējeghari,—ka unu nābabiga oké nke-uku kari. 2 N'ihl na unu matara iwu nile ayi nyere unu site n'aka Onye-nwe-ayi Jisus. 3 N'ihl na nka bu ihe Chineke nāchọ, bú ka edo unu nsọ, ka unu ghara ikwa iko; 4 ka onye ọ bula nime unu mata otú ọ gēnwe nwunye nke aka ya n'odido-nsọ na nsọpuru, 5 ọ bugh n'ochichọ ọjọ nke agu ihe ọjọ, ọbuná dika ndi mba ọzọ ndi nāmatagh Chineke; 6 ka onye ọ bula ghara ighọbu na iriđu nwa-nna-ya n'ihl a: n'ihl na Onye-nwe-ayi bu onye nābọ ọbọ bayere ihe ndia nile, dika ayi bu-kwa-ra uzọ gwa unu gwasi kwa unu ike. 7 N'ihl na Chineke akpogh ayi ka ayi

buru ndi nādighi ọcha, kama n'odido-nsọ. 8 Ya mere onye nāju, ọ bughi madu ka ọ nāju, kama ọ bu Chineke, Onye nēnye Mọ Nsọ Ya ka Ọ ba nime unu.

9 Ma ọ digh unu nkpà ka madu degara unu akwukwọ bayere ihu-n'anya n'ebe umu-nna-unu nọ: n'ihhi na unu onwe-unu bu ndi Chineke ziworo ihurita ibe-unu n'anya; 10 n'ihhi na unu nēme ya n'ezie n'ebe umu-nna-ayi nile ndi bi na Masedonia dum nọ. Ma ayi nāriọ unu, umu-ina-ayi, ka unu nābabiga okè nke-uku kari; 11 ka unu nējisi kwa ike inọdu nwayọ, na ime ihe nile nke aka unu, na iji aka-unu lu ọlu, dika ayi nyere unu iwu; 12 ka unu we nējeghari dika ọ kwesiri unu n'ebe ha nọ, bụ ndi nọ n'ēzi, ka ihe ọ bula ghara kwa ikpa unu

13 Ma ayi achọgh ka unu ghara imara ihe bayere ndi nāda n'ura ọnwu, umu-nna-ayi; ka ọ we ghara iwuta unu, ọbunā dika o nēwuta ndi ọduru, ndi nēnwegh olile-anya. 14 N'ihhi na asi na ayi kwere na Jisus nwuru si kwa n'ọnwu bilie, otù a ndi emere ka ha da n'ura ọnwu site n'aka Jisus, ọ bu kwa ndia ka Chineke gēkuru ka ha so Ya bia. 15 N'ihhi na nka ka ayi nāgwa unu n'okwu Onye-nwe-ayi, na ayi onwe-ayi, bụ ndi nọ na ndu, ndi anārapu rue ọbibia nke Onye-nwe-ayi, na ayi agagh-eburu ndi dara n'ura ọnwu uzọ ma-ọli. 16 N'ihhi na Onye-nwe-ayi onwe-ya gēwere okè ikpọ-òkù, were olu isi-mọ-ozì, were kwa opì nke Chineke, si n'elu-igwe ridata: ndi nwuru nime Kraist gēbu kwa uzọ si n'ọnwu bilie: 17 m̀be ahu ayi onwe-ayi, bụ ndi nọ na ndu, ndi anārapu, ayi na ha ka agēwelikọ n'igwe-oji, izute Onye-nwe-ayi nime mbara-elu-igwe: otù a ka ayi na Onye-nwe-ayi gānọ kwa m̀be nile. 18 Ya mere werenu okwu ndia nākasirita ibe-unu obi.

5 1 Ma ọ digh unu nkpà, umu-nna-ayi, ka edegara unu akwukwọ bayere oge ahu nile na ubọchi ahu nile. 2 N'ihhi na unu onwe-unu matara nke-ọma na dika onye-ori nābia n'abali, otù a ka ubọchi nke Onye-nwe-ayi nābia. 3 Mbe ha nāsi, Udo na ntukwasi-obi di, m̀be ahu na mberede ka nbibi nābiakwasi ha, dika ime nēme nwayi nke di ime; ha agagh-aḅanari kwa ya ma-ọli. 4 Ma

unu onwe-unu, umu-nna-ayi, anọgh n'ọchichiri, ka ubọchi ahu we jide unu na mberede dika onye-ori: 5 n'ihhi na unu onwe-unu nile bu umu nke ihè, na umu nke ehie: ayi abugh ndi nke abali, ma-ọbu nke ọchichiri; 6 ya mere otù a, ka ayi ghara iraru ura, dika ndi ọduru, kama ka ayi nēche nche nwe kwa anya-udo. 7 N'ihhi na ndi nāraru ura nāraru ura n'abali; ndi nānubiga kwa manya okè nānubiga n'abali. 8 Ma ayi onwe-ayi, ebe ayi bu ndi nke ehie, ka ayi nwe anya-udo, yikwasisia ihe-agma ịbọchi obi, bụ okwukwe na ihu-n'anya; ya na okpu-agma, bụ ile-anya nzọputa. 9 N'ihhi na Chineke edebegh ayi inata iwe, kama inweta nzọputa site n'aka Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, 10 Onye nwuru n'ihhi ayi, ka ọ gābu, ma ayi nēche nche ma ayi nāraru ura, ka ayi we so Ya dikọ ndu. 11 N'ihhi nka nākasiritanu ibe-unu obi, wulirita kwa ibe-unu elu dika ulo, dika unu nēme kwa.

12 Ma ayi nēkpere unu, umu-nna-ayi, ka unu mata ndi nādọbu onwe-ha n'ọlu n'etiti unu, ndi bu kwa ndi-isi-unu nime Onye-nwe-ayi, ndi nādu kwa unu ọdù; 13 ka unu were kwa ihu-n'anya sọpuru ha gabiga okè nke-uku ri nne n'ihhi ọlu-ha. Diritanu n'udo n'etiti onwe-unu. 14 Ma ayi nāriọ unu, umu-nna-ayi, nādunu ndi nādigh-agazi ije ọdù, nāgugunu ndi dara mbà n'obi, nēyerenu ndi nādigh ike aka, nwenu ogologo-ntachi-obi n'ebe madu nile nọ. 15 Lenu ka onye ọ bula ghara inyeghachi onye ọ bula ihe ọjọ n'ọnọdu ihe ọjọ; kama nāḅasonu ezi ihe m̀be nile, n'ebe ibe-unu nọ, na n'ebe madu nile nọ. 16 Nānurunu ọnu m̀be nile; 17 nēkpenu ekpere nēwepugh aka; 18 nēkelenu ekele n'ihe nile ọ bula: n'ihhi na nka bu ihe Chineke nāchọ nime Kraist Jisus n'ebe unu nọ. 19 Unu emenyula Mọ Nsọ; 20 unu akpọla ibu-amuma ihe-efu; 21 nānwanu ihe nile; jidesienu ihe ọma ike; 22 unu etiyela aka n'aha ajoy ihe ọ bula.

23 Chineke nke udo, Ya Onwe-ya dozu kwa unu nsọ n'uzọ dum; ka edebezu kwa mọ-unu na nkpuru-obi-unu na aru-unu dum, nādigh ita uta n'ọbibia nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist.

24 Ọ kwesiri ntukwasi-obi, bú Onye ahu nākpọ unu, Onwe gēme kwa ya.

25 Umu-nna-ayi, nēkpenu ekpere bayere ayi.

26 Werenu isutu-ọnu di nsọ kele

umu-nna-ayi nile. 27 Ewerem Onye-nwe-ayi ọa unu iyi ka aguara umu-nna-ayi nile akwukwọ-ozì a.

28 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist diyere unu.

AKWUKWỌ-OZÌ NKE-ABUA NKE PỌL ONYE-OZÌ DEGARA

NDI TESALONAİKA

1 1 Pọl na Silvenọs na Timọti nēdegara nzukọ nke ndi Tesalonaika nime Chineke, bú Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, akwukwọ: 2 Amara diri unu na udo nke si n'aka Chineke, bú Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist puta.

3 Ayi ji ugwo ikele Chineke ekele mbe nile bayere unu, umu-nna-ayi, dika o kwesiri, n'ihì na okwukwe-unu naba uba nke-uku, ihu-n'anya ahu unu nile n'otu n'otu nahurita ibe-unu neri kwa nne; 4 ya mere ayi onwe-ayi nanya isi n'aru unu n'etiti nzukọ Chineke nile n'ihì ntachi-obi-unu na okwukwe-unu nime nsobu-unu nile na nime nkpa bu nile unu nanagide; 5 nke bu ihe neme ka ikpe ziri ezi nke Chineke puta ihe; ka ewe gua unu na ndi kwesiri ala-eze Chineke, nke unu nahu kwa ahuhu n'ihì ya: 6 asi na o bu ezie na o ziri ezi n'ebe Chineke no inyeghachi ndi nakpa bu unu nkpa bu, 7 na inyeghachi unu, bu ndi anakpa bu, aru-efe, ayi na unu, nime nkpu ghe nke Onye-nwe-ayi Jisus site n'elu-igwe, Ya na ndi-mo-ozì nke ike-Ya, 8 nime oku nere ere, nabọ obọ n'aru ndi namatagh Chineke, ha na ndi nanagh nti ozì oma nke Onye-nwe-ayi Jisus: 9 bu madu ndi gahu ahuhunmehie nke omuma-ikpe ziri ezi, bu nbibi ebigh-ebi nke sitere n'iru Onye-nwe-ayi, site kwa n'ebube nke ike-Ya, 10 mbe o bula O gabia ka ewe nye Ya otuto nime ndi nsọ Ya, ka ibobo-Ya we nwu kwa ihe nile n'aru nime ndi kwereri ekwe (n'ihì na ekwere ama ayi bara unu) n'ubochi ahu. 11 O bu kwa nka ka ayi ji nekpe kwa ekpere bayere unu mbe

nile, ka Chineke-ayi we gua unu na ndi kwesiri okpukpo akporo unu, ka O were kwa ike mezu ihe nile o bula nke diri idi-nma ezi nma na o lu nile o bula nke okwukwe; 12 ka ewe nye aha Onye-nwe-ayi Jisus otuto nime unu, nye kwa unu onwe-unu otuto nime Ya, dika amara nke Chineke-ayi na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist si di.

2 1 Ma ayi nari o unu, umu-nna-ayi, n'ihì obibia nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, na nzukọ ayi gezuko n'ebe O no; 2 ka ewe ghara isite n'aka mo, ma-obu okwu, ma-obu akwukwọ-ozì di ka o sitere n'aka-ayi, me ka unu me nkpatu pua n'uche-unu ososo, ma-obu ka unu tua ujo, dika agasi na ubochi Onye-nwe-ayi di ubu a: 3 unu ekwela ka onye o bula ghobue unu n'uzo o bula: n'ihì na o gagh-adi, ma o buru na nwezuga ahu ebugh uzo bia, ewe kpughe onye ahu nemebi iwu, bu nwa nke ila-n'iyi, 4 onye nemegide neweli kwa onwe-ya elu imegide ihe nile anakpo Chineke ma-obu nke bu ihe anasopuru dika Chineke; ya mere o nanodu n'ulo nsọ nke Chineke, negosi onwe-ya si na ya bu Chineke. 5 Unu echetagh, na, mbe m'nanọ n'etiti unu n'oge gara aga, o bu ihe ndia ka m'nagwa unu? 6 Ubu a unu mata-kwa-ra ihe nebochi, ka ewe kpughe ya n'oge nke aka ya. 7 N'ihì na ihe-omimi nke nemebi-iwu nalusi o lu ike ubu a: nani rue mbe agewepu onye ahu n'etiti, bu onye nebochi ubu a. 8 Mbe ahu ka agekpughe kwa onye ahu nemebi iwu, onye Onye-nwe-ayi Jisus gewere iku-ume nke si n'onu-Ya puta bue, were kwa ngosi nke obibia-Ya me

ka ọ ghara idi irè; 9 bú onye ahu, nke ọbibia-ya di ka ilusi-ọlu-ike nke Setan n'ike nile ọ bula na ihe-iriba-ama di iche iche na ọlu-ebube di iche iche nke ugha, 10 n'aghughọ nile kwa nke ajọ omume n'ebe ndi nāla n'iyi nọ; n'ihii na ha anaragh ihu-n'anya nke ezi-okwu nke-oma, ka ewe zọputa ha. 11 N'ihii nka Chineke nēzite-kwa-ra ha ilusi-ọlu-ike nke njehie, ka ha kwere ugha ahu: 12 ka ewe kpe ha nile ikpé, bú ndi nēkwegh ezi-okwu, kama ajọ omume diri ha ezi nma.

13 Ma ayi onwe-ayi ji ugwo ikele Chineke ekele mbe nile bayere unu, umu-nna-ayi ndi Onye-nwe-ayi huru n'anya, n'ihii na Chineke rọputara unu site na mbu ka unu we nwe nzọputa nime ido-nsọ nke Mọ Nsọ nēdo na ikwere ezi-okwu: 14 nke O sitere n'aka ozi oma ayi kpọbata unu nime ya, ka unu we nweta ebube nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist. 15 Ya mere otú a, umu-nna-ayi, nēguzosinu ike, jide-kwa-nu ozizi nile enyere n'aka idebe nke eziri unu, ma-ọbu site n'okwu-ọnu-ayi, ma-ọbu site n'akwukwo-ozii-ayi.

16 Ma ka Ya onwe-ya, bú Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, na Chineke, bú Nna-ayi, Onye huru ayi n'anya nye kwa ayi nkasi-obi ebigh-ebi na ezi olile-anya nime amara, 17 ka Ọ kasie obi-unu, me kwa ka ha guzosie ike n'ezii ọlu na ezi okwu nile ọ bula.

3 1 Nke fọduru, umu - nna - ayi, nēkpenu ekpere bayere ayi, ka okwu Onye-nwe-ayi we ọa ọsọ, ka ewe nye kwa ya otuto, otú ọ di kwa n'etiti unu; 2 ka ewe dọputa kwa ayi n'aka ajọ madu ndi nēmehie kwa; n'ihii na ọ bugh madu nile nwere okwukwe. 3 Ma Onye-nwe-ayi bu onye kwesiri ntukwasi-obi, Onye gēme ka unu guzosie ike, che kwa unu ka unu ghara idabà n'aka ajọ onye ahu. 4 Ma ayi atukwasiwo obi n'aru unu nime Onye-nwe-ayi, na unu nēme, gēme

kwa, ihe nile ayi nēnye n'iwu. 5 Ma Onye-nwe-ayi duzie obi-unu bà n'ihu-n'anya nke Chineke, bà kwa na ntachi-obi nke Kraist-ayi.

6 Ma ayi nēnye unu iwu, umu-nna-ayi, n'aha nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, ka unu nēze nwa-nna ọ bula nādigh-agazi ije, ọ digh-eje kwa dika ozizi ahu enyere n'aka-ha idebe nke ha natara n'aka-ayi. 7 N'ihii na unu onwe-unu matara otú unu nāghagh inomi ayi: n'ihii na ayi abugh ndi nādigh-agazi ije n'etiti unu; 8 ayi erigh kwa nri n'aka onye ọ bula n'efu, kama n'idọbu onwe-ayi n'ọlu na ihuju-anya, nālu ọlu abali na ehie, ka ayi we ghara iboju onye ọ bula nime unu: 9 ọ bugh na ayi enwegh ike, ma ọ bu ka ayi we were onwe-ayi mere unu ihe-atú, ka unu we nōmi ayi. 10 N'ihii na mbe ayi nọ n'etiti unu, ọ bu kwa nka ka ayi nēnye unu n'iwu, si, Ọ buru na onye ọ bula achogh ilu ọlu, ya ghara kwa iri ihe. 11 N'ihii na ayi nuru okwu bayere ufodu ndi nādigh-agazi ije n'etiti unu, ndi nādigh-alu ọlu ọ bula, kama ha nētiye aka n'ọlu nke nābugh nke aka ha. 12 Ma ndi di otú a ka ayi nēnye iwu nāriọ kwa aririọ nime Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, ka ha were nwayọ nālu ọlu, ri kwa nri nke aka ha. 13 Ma unu onwe-unu, umu-nna-ayi, ike agwula unu n'obi n'ime ihe oma. 14 Ma ọ buru na onye ọ bula aghagh nti okwu ayi ji akwukwo-ozii a kwu, ribanu onye ahu ama, ka unu ghara iso ya mekọ ihe, ka ewe me ya ihe-ihere n'iru. 15 Unu agu-kwa-la ya n'onye-iro, kama nādunu ya ọdú dika nwa-nna.

16 Ma Ya onwe-ya, bú Onye-nwe-udo, Ya nye unu udo mbe nile n'uzọ nile. Ka Onye-nwe-ayi nọyere unu.

17 Ekele nke mu Pọl nke m'ji aka nkem de, nke bu ihe - iriba - ama n'akwukwo-ozii nile ọ bula: otú a ka m'nēde. 18 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist diyere unu nile.

AKWUKWŌ-OZI MBU NKE PŌL ONYE-OZI DEGARA TIMŌTI

1 1 PŌl, onye-ozī nke Kraist Jisus dika ihe ahu sī dī, nke Chineke, bŭ Onye-nzŏputa-ayi, na Kraist Jisus, bŭ Onye ayi nēle anya Ya, nyere n'iwu; 2 anamedegara Timŏti akwukwŏ, bŭ ezi nwam n'okwukwe: Amara na ebere na udo diri gi nke sī n'aka Chineke, bŭ Nna-ayi, na Kraist Jisus Onye-nwe-ayi puta.

3 Dika m'riŏrŏ gi ka i nŏgide n'Efesŏs, mŏe m'gaje iga nime Masedŏnia, ka i we nye madu ufŏdu iwu ka ha ghara izi ihe dī iche, 4 ka ha ghara kwa ina nti akukŏ-irŏ dī iche iche na akukŏ osuso-ŏmumu dī iche iche nādigh-agwu agwu, nke bu ihe nākpaata ajuju, kari ikpaata ŏchichi-èzi-na-ulo nke Chineke nke dī nime okwukwe: otŭ a ka m'nēme uŏu a. 5 Ma ihe ezubere iweta n'iwu ahu bu ihu-n'anya sitere n'obi ŏcha na ezi akŏ-na-uche na okwukwe nke iru-abua nādigh ya: 6 nke madu ufŏdu, ebe ha hiere ha, ha siri nime ha jehie we kwue okwu efu; 7 chŏ kwa ibu ndi-ozizi nke iwu, ŏ bu ezie na ha aghŏtagh ihe ha nēkwu, ha aghŏtagh kwa ihe ahu ha nēkwusi ike bayere ha. 8 Ma ayi matara na iwu ahu dī nma, ma ŏ buru na onye ŏ bula ewere ya me ihe n'uzŏ kwesiri iwu, 9 ebe ŏ matara nka, na adigh-enye onye ezi omume iwu, kama anēnye ndi nēmebi iwu, ndi nēkwegh kwa idi n'ŏkpuru iwu, nye ndi nāsŏpurugh Chineke, ndi bu kwa ndi-nmehie, nye ndi nādigh ŏcha n'obi, ndi emeru-kwa-ra emeru, nye ndi nēŏu nna-ha na ndi nēŏu nne-ha, nye ndi nēŏu madu, 10 nye ndi nākwa iko, nye ndikom nēmeru onwe-ha n'aru ndikom, nye ndi nēzu madu n'ori, nye ndi-ugha, nye ndi nānu iyi ugha, ma ŏ buru kwa na ihe ŏ bula ŏzŏ dī iche dī nēmegide ozizi ahu nke nēnye ezi ndu; 11 dika ozi ŏma nke ebube nke Chineke dī ngŏzi sī dī, nke enyere mu onwem n'aka na ntukwasi-obi idebe.

12 Anamekele Onye ahu Nke merem ka m'di ike, bŭ Kraist Jisus Onye-nwe-ayi, n'ihī na Ő gurum n'onye kwesiri

ntukwasi-obi, ebe Ő deberem ijere Ya ozi; 13 ŏ bu ezie na abum onye nēkwulu Chineke na mbu, buru kwa onye-nsoŏu, na onye nēme madu ihe-ihere: otŭ ŏ dī, Ő merem ebere, n'ihī na emerem ya nāmagh ama nime ekwegh-ekwe; 14 ma amara nke Onye-nwe-ayi, ya na okwukwe na ihu-n'anya nke dī nime Kraist Jisus, riri nne nke-uku. 15 Okwu a kwesiri ntukwasi-obi, kwesi kwa ka anara ya nke-ŏma n'uzŏ nile ŏ bula, na Kraist Jisus biara n'uwa izŏputa ndi-nmehie; ndi mu onwem bu onye-isi-ha: 16 otŭ ŏ dī, ŏ bu n'ihī nka ka emerem ebere, ka ŏ we buru nime mu onwem, bŭ onye-isi, ka Jisus Kraist gēgosi ogologo-ntachi-obi-Ya nile, ka m'buru ihe ilere anya n'etiti ndi gaje ikwere na Ya ka ha nata ndu ebigh-ebi. 17 Ma Eze nke mŏe nile, Nke anāpugh imebi emebi, Nke anāpugh ihu anya, Onye nāni Ya bu Chineke, nsŏpuru na otuto diri Ya rue mŏe nile ebigh-ebi. Amen.

18 Iwu a ka m'nēnye n'aka-gi idebe, nwam Timŏti, dika amuma nile sī dī nke eburu uzŏ bu bayere gi, ka i we were ha bu agha ŏma nka; 19 nēnwe okwukwe na ezi akŏ-na-uche; nke ufŏdu nupuru n'ebe ha nŏ. uŏŏ-ha we kpŭe n'ebe okwukwe-ayi dī: 20 ndi Haimenios na Aleksanda nŏ n'etiti ha; ndi m'rara nye n'aka Setan, ka ewe site n'ahuhu zi ha ka ha ghara ikwulu Chineke.

2 1 Ya mere ihe mbu m'nādusi ŏdu ike bu, ka anāriŏ aririŏ, kpe kwa ekpere, riŏ kwa aririŏ anāriŏrŏ ndi ŏzŏ, kele kwa ekele, n'ihī madu nile; 2 n'ihī ndi-eze na ndi nile nŏ n'ŏnŏdu dī elu; ka ayi we biri obi udo na nke dī nwayŏ nime nsŏpuru-Chineke nile na ikwesi-nsŏpuru nile. 3 Nka dī nma buru kwa ihe agānara nke-ŏma n'iru Onye-nzŏputa-ayi, bŭ Chineke; 4 Onye nāchŏ ka azŏputa madu nile, ka ha biaru kwa nmazu nke ezi-okwu. 5 N'ihī na otŭ Chineke dī, otŭ Onye-ŏbŏŏ dī kwa n'abata Chineke na madu, Onye Ya onwe-ya bu madu, bŭ Kraist Jisus,

6 Onye nyere Onwe-ya ka Ọ buru ihe-nhaputa n'ihl madu nile; nke agāba àmà-ya n'oge nke aka ya; 7 nke edebere mu onwem ka m'buru onye-nkwusa na onye-ozl ka m'we Ọ àmà ahu (anamekwu ezi-okwu, ekwughm okwu-ugha), ibu kwa onye-ozl nke ndi mba ọzọ nime okwukwe na ezi-okwu.

8 Ya mere ezuberem ka ndikom nēkpe ekpere n'ebe nile ọ bula, nāchili aka di ọcha elu, nēwegh iwe, nārugh kwa uka. 9 Otù ahu, ezuberem ka ndinyom were ihe-ichọ-nma kwesiri ekwesi chọ onwe-ha nma, ya na nsọpuru na uche zuru okè; ọ bugh isi akpara akpa, na ọla-edo ma-ọbu pearl ma-ọbu uwe di okè ọnu-ahia; 10 kama (nke kwesiri ndinyom nēkwuputa egwu Chineke) ka ha sitere n'ezl ọlu chọ onwe-ha nma. 11 Ka nwayi were nwayọ muta n'ido onwe-ya n'okpuru n'uzọ nile. 12 Ma ekweghm nwayi ka o zi ihe, ma-ọbu ka ọ buru onye-isi n'ebe nwoke nọ, kama ka ọ nọ n'ọnọdu nwayọ. 13 N'ihl na Adam ka eburu uzọ kpu, mbe ahu ewe kpu Iv; 14 ọ bugh kwa Adam ka aghọrọ aghughọ, ma ebe aghọburu nwayi ọ bu nwayi ahu ka ahuworo na ọ nọ nime njehie: 15 ma agēsite n'omumu-nwaya zọputa ya, ma ọ buru na ha anọgide nime okwukwe na ihu-n'anya na odido-nsọ, ya na uche zuru okè.

3 1 Okwu a kwesiri ntukwasi-obi, Ọ buru na onye ọ bula nābaso ọnọdu onye nēlekọta nzukọ Kraist anya, agu ọlu ọma nāgu ya. 2 Ya mere onye nēlekọta nzukọ Kraist anya aghagh ibu onye anādigh-akalu, di nke otù nwunye, onye-anya-udo, onye uche-ya zuru okè, onye omume-ya kwesiri ekwesi, onye nēle ndi-ọbia anya nke-ọma, onye nwere ike izi ihe; 3 onye nādigh-ese okwu site n'inubiga manya okè, onye nādigh-eti madu aka; kama onye nwere obi-ọma, onye nādigh-alu ọgù, onye nādigh-ahu ego n'anya; 4 onye nāchi èzi-na-ulo nke aka ya nke-ọma, nēnwe kwa umu-ya n'okpuru ya n'ikwesi-nsọpuru nile; 5 (ma ọ buru na onye ọ bula amatagh otù ọ gāchi èzi-na-ulo nke aka ya, ọ gēsi aña le nzukọ Chineke anya nke-ọma?) 6 onye nābugh onye ọhu, ka aghara ifuli ya elu, ọ we dabà n'omuma-ikpé ekwensu. 7 Ma ọ ghagh kwa inwe àmà di nma site n'ọnu ndi nọ n'èzi;

ka ọ ghara idabà n'ita-uta, ya na ima n'onyà ekwensu. 8 Otù ahu ndi nējere nzukọ Kraist ozi aghagh ibu ndi kwesiri nsọpuru, ndi nēnwegh ire abua, ndi nādigh-añubiga manya okè, ndi akpiri urù nke nēweta ihere nādigh-akpọ ha nku; 9 ndi nēnwe ihe-omimi nke okwukwe-ayi nime akọ-na-uche di ọcha. 10 Ma ka eburu uzọ nwa kwa ndia; mbe ahu ka ha jebe ozi, ma ọ buru na ha bu ndi anāpugh ibo ebubo. 11 Otù ahu ndinyom aghagh ibu ndi kwesiri nsọpuru, ndi nādigh-ebo madu ebubo ugha, ndi nwere anya-udo, ndi kwesiri ntukwasi-obi n'ihel nile. 12 Ka ndi nējere nzukọ Kraist ozi buru di nke otù nwayi, nāchi umu-ha na èzi-na-ulo nke aka ha nke-ọma. 13 N'ihl na ndi jeworo ozi nke-ọma nēnwetara onwe-ha ọnọdu ọma, na okè nkwwa-okwu nime okwukwe nke ekwere na Kraist Jisus.

14 Ihe ndia ka m'nēdegara gi n'akwukwọ, ọ bu ezle na anamele anya ibiakute gi na mbe ntà; 15 ma ọ buru na m'nānọ ọdù, ka i we mata otù anāghagh ibi obi n'èzi-na-ulo Chineke, ebe ọ bu nzukọ nke Chineke di ndu, bú ide na ntọ-ala nke ezi-okwu. 16 Ọ bu kwa ihe anēkwuputa na ọ di vku, bú ihe-omimi nke nsọpuru-Chineke; Onye ahu Nke emere ka Ọ puta ihè n' iru-aru, Nke aguru Ya n'onye ezi omu le nime mọ, Nke emere ka ndi-mọ-ozl hu Ya anya, Nke ekwusara Ya n'etiti ndi mba ọzọ, Nke ekwere na Ya nime uwa, Nke anara Ya n'elu nime ebube.

4 1 Ma Mọ Nsọ nēkwuwa okwu, si, na n'oge ikpe-azu ufọdu gēwezuga onwe-ha n'ebe okwukwe-ayi di, nāña nti ndi-mọ nēduhie eduhie na ozizi nke ndi-mọ ọjọ, 2 site n'iru-abua nke ndi nēkwu okwu-ugha, ndi eji igwè ọku da ha n'akọ-na-uche nke aka ha; 3 ndi nēbuchi madu ilu di na nwunye, ndi si kwa madu erila ihe-oriri di iche iche, nke Chineke kère ka ndi kwere ekwe, ndi mazu-kwa-ra ezi-okwu, ka ndi ahu were ekele nara. 4 N'ihl na ihe nile ọ bula Chineke kère di nma, ọ digh kwa ihe ọ bula agāju, ma ọ buru na ewere ekele nara ya: 5 n'ihl na esitere n'okwu Chineke na ekpere do ya nsọ.

6 Ọ buru na i me ka umu-nna-ay, nēchè uche n'ihel ndia, i gābu onye nējere Kraist Jisus ozi nke-ọma, ebe

anāzùputa gi n'okwu nile nke okwukwe-ayi, na nke ozizi ọma ahu nke i soworo n'ukwu n'ukwu: 7 ma ju akukọ-irò nile emeruru emeru nke di-kwa-ra agadi-ndinyom. Ma nānwa onwe-gi ka i we rue nsọpuru-Chineke: 8 n'ihì na ọnwunwa nke aru bara urù nye ihe ntà; ma nsọpuru-Chineke bara urù nye ihe nile, ebe ọ nwere nkwa nke ndu, ma nke ndu uḅu a, ma nke gaje ibia. 9 Okwu a kwesiri ntukwasi-obi, kwesi kwa ka anara ya nke-ọma n'uzọ nile ọ bula. 10 N'ihì na ọ bu iru nka ka ayi nādoḅu onwe-ayi n'ọlu, nābasi kwa nḅa ike, n'ihì na ayi elewo anya Chineke di ndu, Onye bu Onye-nzọputa madu nile, ma nke kachasinu Onye nzọputa nke ndi kwere ekwe. 11 Nēnye ihe ndia n'iwu, nēzì kwa ha. 12 Ekwela ka onye ọ bula lelia nwata i bu anya; kama me onwe-gi ka i buru ndi kwere ekwe ihe-atù, n'okwu, n'ibi - obi, n'ihu - n'anya, n'okwukwe, n'idi-ọcha. 13 Rue mḅe m'gābia, nāna nti ọgugu-akwukwo-gi na idu-ọdu-gi na ozizì-gi. 14 Elefula onyinye-amara ahu nke di nime gi anya, nke esitere n'ibu-amuma, ya na ibikwasi-aka-n'isi nke ndi bu okenye, nye gi. 15 Nējisi ike n'ihe ndia; nānọsi ike nime ha; ka iga-n'iru-gi we puta ihè n'ebe madu nile nọ. 16 Riba onwe-gi na ozizì-gi ama. Nānọgide n'ihe ndia; n'ihì na n'ime nka i gāzọputa onwe-gi zọputa kwa ndi nānu olu-gi.

5 I Abarala okenye oké nba, kama nāriọ ya aririọ dika nna; nēmeso kwa umu-okorobia dika umu-nne: 2 ndinyom, ndi bu okenye, dika ndi bu nne; umu-ahogho dika umu-nne-nwayi, n'idi-ọcha nile. 3 Nāsọpuru ndinyom di-ha nwuru, bú ndi nọ n'ezie n'ọnọdu ndinyom di-ha nwuru. 4 Ma ọ buru na nwayi ọ bula di-ya nwuru nwere umu ma-ọbu umu umu, ka ha buru uzọ muta isọpuru Chineke n'aru ndi èzì-na-ulo nke aka ha, na inyeghachi ndi muru ha ihe: n'ihì na nka bu ihe anānara nke-ọma n'iru Chineke. 5 Ma nwayi nke bu onye di-ya nwuru n'ezie, nke arapukwa-ra nání ya, ọ tukwasiwo obi-ya na Chineke, nānọgide kwa n'aririọ-ya na ekpere-ya abali na ehie. 6 Ma nwayi nke nādi ndu ọjọ dika ọ nātọ aru-ya utọ, ọ nwuruwo mḅe ọ nọ na ndu. 7 Nēnye kwa ihe ndia n'iwu, ka ha we

buru ndi anādigh-akalu akalu. 8 Ma ọ buru na onye ọ bula ebugh uzọ chère ndi nke aka ya ihe nākpa ha, ma nke kachasi ndi èzì-na-ulo nke aka ya, ọ gọnariwo okwukwe-ayi, jọkari kwa onye nēkwegh ekwe na njo. 9 Ka aghara ide aha nwayi ọ bula n'akwukwo dika nwayi di-ya nwuru nke akābāgh ọgu arọ atọ, onye buworo nwunye nke otù di, 10 onye anābara ya ezi àmà n'ọlu ọma; ọ buru na ọ zùputawo umu, ọ buru na ọ lewo ndi-ọbla anya nke-ọma, ọ buru na ọ sawo ukwu ndi nsọ, ọ buru na o ọowo nkpà ndi anākpābu, ọ buru na o sosiwo ezi ọlu nile ọ bula ike. 11 Ma ju umu-ahogho di-ha nwuru: n'ihì na mḅe ọ bula ha nupuru isi n'okpuru Kraist-ayi, ha nāchọ ilu di; 12 ewe ma ha ikpé, n'ihì na ha juru okwukwe mbu ha. 13 Ma tukwasi ihe ndia ha nāmuta kwa ibu ndi nādigh-alu ọlu, nēje n'ulo di iche iche; ma ọ bugh nání na ha bu ndi nādigh-alu ọlu, kama ha bu kwa ndi nēkwu okwu nzuzu, buru kwa ndi nētiye aka n'ọlu nābugh nke aka ha, nēkwu okwu nēkwesigh ka ha kwu. 14 Ya mere anamezube ka umu-ahogho ndi di-ha nwuru luru di, mu kwa umu, nāchi kwa èzì-na-ulo-ha, ghara kwa inye onye nēmegide ayi ihe o gēji kwutọ: 15 n'ihì na ufọdu ejehiewo uzọ so Setan uḅu a. 16 Ọ buru na nwayi ọ bula nke kwere ekwe nwere ndinyom di-ha nwuru, ya ọ ha nkpà, ka aghara kwa iboḅu nzukọ Kraist; ka ọ we ọ ndi ahu nkpà, bú ndi nọ n'ezie n'ọnọdu ndinyom di-ha nwuru.

17 Ka agua ndi-okenye na ndi kwesiri nsọpuru okpukpu abua, bú ndi nāchi isi nke-ọma, ma nke kachasinu ndi nādoḅu onwe-ha n'ọlu nime okwu Chineke na ozizì. 18 N'ihì na ihe edewo n'akwukwo nsọ nāsi, Ekechila ọnu ehi mḅe ọ nāzọcha ọka. Na, Onye-ọlu kwesiri ugwo-ọlu-ya. 19 Anarala ebubo anēbo okenye, ma-ọbugh n'ọnu ndi-àmà abua ma-ọbu atọ. 20 Nātu ndi nēmiehe nmehie-ha n'anya n'iru madu nile, ka ndi fọduru we tu kwa egwu. 21 Anamagwasi gi ike n'iru Chineke, na n'iru Kraist Jisus, na n'iru ndi-mọzi arọputara, ka i debe iwu ndia, ghara ima ikpé mḅe i kánugh, ghara kwa ime ihe ọ bula n'uzọ isọ-anya. 22 Ebikwasila onye ọ bula aka n'isi ọsọsọ, eso-kwa-la

ndi ọzọ nwekọ nmehie-ha: debe onwe-gi ọcha. 23 Abu-kwa-la onye nānu nání miri ọzọ, kama nānu nwantinti manya-vine n'ihu afọ-gi na nriaria nke nāria gi ọtutu mbe. 24 Nmehie madu ufodu nāputa ihè, n'ihì na ha buru ha uzọ nāga ikpé; ma nmehie madu ufodu nēso kwa ha n'azu. 25 Otú ahu, ọlu nile nke di nma nāputa kwa ihè; apugh kwa izobe ọlu nke di iche.

6 1 Ka ha ra, bú ndi-orù nke nọ n'okpuru yoke, ha gua ndi-nwe-ha na ndi kwesiri nsọpuru nile, ka ewe ghara ikwulu aha Chineke na ozizí-ayi. 2 Ma ndi nwere ndi kwere ekwe dika ndi-nwe-ha, ka ha ghara ilelì ha anya, n'ihì na ha bu umu-nna-ha; kama ka ha buru orù-ha kari, n'ihì na ndi soro ha ke òkè n'ọlu ọma ha bu ndi kwere ekwe na ndi ahuru n'anya. Nēzì ihè ndia nādu kwa madu ọdú bayere ha.

3 Ọ buru na onye ọ bula nēzì ihè di iche, nēkweyegh kwa n'okwu nēnye ezi ndu, bú okwu nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, na ozizí ahu nke di ka nsọpuru-Chineke si di; 4 afuliwo ya elu, ọ digh ihè ọ mara, kama ọria bayere ajuju na esem-okwu n'ihì okwu efu nāria ya, nke ekworo, esem - okwu, nkwulu, ajọ èchìchè, nēsi nime ha nāputa, 5 bú iru-uka nke madu ndi mebiworo n'uche, ndi apunarawo-kwa-ra ha ezi-okwu, ebe ha nāgu na nsọpuru-Chineke bu uzọ irita urù. 6 Ma nsọpuru-Chineke, ya na inwezu ihè nile di nkpa, bu uzọ irita urù nke-uku; 7 n'ihì na ayi ewetagh ihè ọ bula n'uwa, ọ bu kwa n'ihì na ayi apugh iwere ihè ọ bula pua nime ya; 8 ma ebe ayi nwere ihè-oriri na ihè ìbokwasi n'aru, afọ gēju ayi n'ihè ndia. 9 Ma ndi nēzube ibu ọgaranya nādabà n'ọnwunwa na ọnyà na ọtutu agu ihè ọjọ nke uche nādigh nime ha, nke nēmeru kwa aru, bú ihè nēme ka madu mikpù emikpù nime nbibi na ila-n'iyi. 10 N'ihì na ihu ego n'anya bu nkporogwu nke ihè ọjọ nile di iche iche: nke ufodu nābasosi ike, ewe duhie ha n'okwukwe-ayi, ha were kwa ọtutu ihè-nbụ dupue onwe-ha.

11 Ma gi onwe-gi, onye nke Chineke, nābanari ihè ndia; ma nābaso ezi omume, nsọpuru-Chineke, okwukwe, ihu-n'anya, ntachi-obi, idi-nwayọ. 12 Nābaso nba ọma nke okwukwe ike, jide ndu ebigh-ebi aka, nke akporọ gi ka i nata ya, i kwuputa-kwa-ra nkwuputa ọma ahu n'iru ọtutu ndi-àmà. 13 Anamenye gi iwu n'iru Chineke, Onye nēme ka ihè nile di ndu, ya na n'iru Kraist Jisus, Onye bara àmà nkwuputa ọma ahu n'iru Pōntios Pailat; 14 ka gi onwe-gi debe ihè ahu enyere n'iwu, nēnwegh ntupọ, onye anādigh-akalu akalu, rue ngosi nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist: 15 nke O gēgosi n'oge nke aka Ya, Onye nání Ya bu Onye di ike, Onye bu kwa onye di ngọzi, bú Eze kachasi ndi bu eze, Onye bu kwa Onye-nwenu kachasi ndi nāchi ka ndi-nwe madu; 16 Onye nání Ya nwere anwugh-anwu, nēbi nime ihè nke anāpugh ibiaru nso; Onye ọ digh madu ọ bula huworo Ya anya, ma-ọbu pu ihu Ya anya: Onye nsọpuru na ike ebigh-ebi diri. Amen.

17 Nēnye ndi bu ọgaranya n'oge di ubu a iwu, ka ha ghara itukwasi uche-ha n'ihè di elu, ghara kwa itukwasi obi n'ihè ahu anējigh aka, bú àkù, kama ka ha tukwasi obi na Chineke, Onye nēwere àkù-Ya nye ayi ihè nile ka ha buru ihè gātọ ayi utọ; 18 ka ha nēme ezi ihè, ka ha buru ọgaranya n'ọlu ọma nile, ka ha buru ndi kwadebeworo ime ka ndi ọzọ keta ihè ha nwere, ka ha buru ndi kwere ka ndi ọzọ so ha nwekọ ihè; 19 ka ha kpadoro onwe-ha ntọ-ala ọma nye oge gaje ibia, ka ha we jide ndu ahu nke bu ndu n'ezie.

20 Biko Timoti, nēche ihè ahu enyere gi n'aka idebe, nēze okwu efu nile nke emeruru emeru nke ihè ahu anākpọ ihè-ọmuma n'uzọ ugha, ha na nguzogideya nile; 21 bú ihè-ọmuma nke ufodu kwuputara we hie n'ihè bayere okwukwe-ayi.

Ka amara diyere unu.

AKWUKWỌ-OZI NKE-ABUA NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

TIMỌTI

1 I Pọl, onye-ozì nke Kraist Jìsus site n'òchichọ nke Chineke, dika nkwa nke ndu ahu nke di nime Kraist Jìsus si di, **2** nēdegara Timọti akwukwọ, bú nwam nke m'huru n'anya: Amara na ebere na udo diri gi, nke si n'aka Chineke, bú Nna-ayi, na Kraist Jìsus Onye-nwe-ayi puta.

3 Anamekele Chineke, Onye m'nēkpere site na nnam ochie-hà n'akọ-na-uche di ọcha, otú nchetam bayere gi n'aririom nile di n'ewepugh aka, **4** n'ihì na agu ihu gi nāgusim ike abali na ehie, ebe m'nēcheta anya-miri-gi nile, ka m'we juputa n'òhù; **5** ebe emerem ka m'cheta okwukwe iru-abua nādigh ya nke di nime gi; bú okwukwe nke buru uzọ biri nime nne-gi ochie Lois na nne-gi Yunaisi; ma emerem ka m'kweye na o bi kwa nime gi. **6** Ọ bu kwa n'ihì ihe a ka m'nēchetara gi ka i me ka onyinye-amara nke Chineke nwuru ọku, bú nke di nime gi site n'ibikwasi aka abua nkem n'isi-gi. **7** N'ihì na Chineke enyegh ayi mọ nke ujo; kama ọ bu nke ike na ihu-n'anya na ime ka uche zu okè. **8** Ya mere ka ihere àmà nke Onye-nwe-ayi, ma-ọbu ihere nke mu onye-nkpọrọ-Ya, ghara ime gi: kama so ozi ọma Ya hujukọ anya dika ike nke Chineke si di; **9** Onye zọputara ayi, were kwa ọkpukpọ di nsọ kpọ ayi, ọ bugh dika ọlu-ayi si di, kama dika ihe Ya onwe-ya zubere, ya na amara-Ya, si di, nke enyere ayi nime Kraist Jìsus m̀be oge ebigh-ebi akērugh, **10** ma emere ka ọ puta ihè ùbu a site na ngosi nke Onye-nzọputa-ayi Kraist Jìsus, Onye mere ka ọnwu ghara idi irè, site kwa n'ozì ọma Ya weputa ndu na emebigh-emebi n'ihè, **11** bú ozi ọma nke edoro mu onwem ka m'buru onye-nkwusa, na onye-ozì, na onye-ozizi, izisa ya. **12** Ọ bu kwa n'ihì ihe a ka m'nāhu kwa ahuhu ndia: ma ihere adigh-emem; n'ihì na amataram Onye m'kweworo okwu-Ya, eme-kwa-ra ka m'kweye na Ọ puru iche ihe m'nyere n'aka-Ya idebe nche rue ubochi ahu. **13** Jide ihe ilere anya

nke okwu nēnye ezi ndu nke i nuru n'ònum, nime okwukwe na ihu-n'anya nke di nime Kraist Jìsus. **14** Ihe ọma ahu nke enyere n'aka-gi idebe, were Mọ Nsọ Nke bi nime ayi nēche ya.

15 I matara nka, na ndi nile di n'Esia bakutaram azu; ndi Faigelos na Hamogenesis di n'etiti ha. **16** Ka Onye-nwe-ayi mere èzi-na-ulo Ọnisiforos ebere: n'ihì na ọ mere ka m'nwe ume ndu ọtutu m̀be, ihere nkpọrọm emegh kwa ya; **17** kama, m̀be ọ biaruru Rom, ọ were inu-ọku-n'obi chọbam, we chọtam **18** (ka Onye-nwe-ayi nye ya ka ọ chọta ebere n'aka Onye-nwe-ayi n'ubochi ahu); ka ha ra kwa, bú ihe o ji jeremri ozi n'Efesos, gi onwe-gi mara kari.

2 I Ya mere, gi onwe-gi, nwam, ka eme ka i di ike n'amara nke di nime Kraist Jìsus. **2** Ihe nile i nu-kwa-ra n'ònum site n'etiti ọtutu ndi-àmà, nye ihe ndia n'aka madu ndi kwesiri ntukwasi-obi idebe, bú madu ndi ọ gēkwe kwa izi madu-ibe-ha ihe ndia. **3** Som hujukọ anya, dika onye-agma ọma nke Kraist Jìsus. **4** Ọ digh onye-agma ọ bula nātuhì onwe-ya n'ihè nke ibi-obi a m̀be o nēbu agha; ka ọ we me ihe gātọ onye dere aha-ya n'akwukwọ dika onye-agma. **5** Ma ọ buru kwa na onye ọ bula nā̀ba ǹba, ekpugh ya okpunmeri, ma ọ buru na ọ bāgh ǹba otú ọ di n'iwu. **6** Onye-ọlu-ubi nke nādọbu onwe-ya n'ọlu aghagh ibu uzọ kèrè okè na nkpuru-ya. **7** Nātughari uche n'ihè m'nēkwu; n'ihì na Onye-nwe-ayi gēnye gi nghọta n'ihè nile. **8** Nēcheta Jìsus Kraist, dika Onye emeworo ka O si na ndi nwuru anwu bilie, Onye si na nkpuru Devid puta, dika ozi ọmam si di: **9** nke m'nāhuju anya nime ya rue àbu, dika onye nālu ọlu ọjọ; ma ekegh okwu Chineke àbu. **10** N'ihì nka ka m'nwere ntachi-obi n'ihè nile n'ihì ndi arọputara, ka ha onwe-ha we ru kwa nzọputa nke di nime Kraist Jìsus, ya na ebube ebigh-ebi. **11** Okwu a kwesiri ntukwasi-obi: N'ihì na asi na ayi soro

Ya nwukọ ọnwu, ayi gēso kwa Ya dikọ ndu: 12 asi na ayi nēnwe ntachi-obi, ayi gēso kwa Ya bukọ eze: asi na ayi gāgọnari Ya, Ya onwe-ya gāgọnari kwa ayi: 13 asi na ayi ekwegh ekwe, Ya onwe-ya nānọgide n'ikwesi ntukwasi-obi; n'ihī na Ọ pugh igọnari Onwe-ya.

14 Nēchetara ha ihe ndia, nāgwasi ha ike n'iru Onye-nwe-ayi, ka ha ghara ise okwu bayere okwu efu, bụ ihe nābagh n'ihe, nēkpū ndi nānu anu iru. 15 Nānu ọku n'obi iche onwe-gi n'iru madu dika onye Chineke nwaputaworo, onye-ọlu nke ihere nāpugh ime ya, onye nēkwuzi okwu nke ezi-okwu ahu. 16 Ma nēze okwu efu nile emeruru emeru: n'ihī na ha gāga kari n'iru n'asọpugh-Chineke, 17 okwu-ha gābu kwa ọnyā nāba aba dika gangrene: ndi Haimeniọs na Filitos di n'etiti ha; 18 bụ madu ndi hiere n'ihe bayere ezi-okwu ahu, nāsi na nbilite-n'ọnwu agabigawo ụbụ a, ha nēkpū kwa okwukwe madu ufodu iru. 19 Otū ọ di, ntọ-ala di ike nke Chineke nēguzo, ebe ọ nwere akārā nka, Onye-nwe-ayi mara ndi bu nke Ya: na, Ka onye ọ bula nke nākpọ aha Onye-nwe-ayi si n'ajọ omume wezuga onwe-ya. 20 Ma nime ulu uku ọ bugh nāni ihe ọla-edo na ihe ọla-ọcha di, kama ihe osisi na ihe aja di kwa; eme-kwa-ra ufodu ka ha buru ihe-nsọpuru, me kwa ufodu ka ha buru ihe-ihere. 21 Ya mere ọ buru na onye ọ bula asacha onwe-ya pua n'ihe ndia, ọ gābu ihe emere ka ọ buru ihe-nsọpuru, ihe edoworo nsọ, ihe bara n'ihe ka Onye-nwe-ya were ya me ihe, ihe edoziworo iji lu ezi ọlu nile ọ bula. 22 Ma nābanari agu ihe ọjọ nāgu nwa-okorobia, nābaso kwa ezi omume, okwukwe, ihu-n'anya, udo, gi na ndi nākpọku Onye-nwe-ayi site n'obi di ọcha. 23 Ma nāju iju-ajuju nzuzu na nke amagh-ihe, ebe i matara na ha nāmuputa ilu-ọgụ. 24 Ma orū nke Onye-nwe-ayi aghagh ibu onye nādigh-alu ọgụ, kama ọ ghagh idi nwayọ n'ebe madu nile nọ, ọ ghagh kwa ibu onye nwere ike izi ihe, onye nānagide ihe ọjọ, 25 n'idi-nwayọ nādọ ndi nēdo onwe-ha imegide ya aka na nti; ma asi na ọ bu ezie ma elegh anya na Chineke gēnye ha nchēghari ka ha we mazu ezi-okwu, 26 we teta n'ura manya pua n'onyā ekwensu, ebe orū Onye-nwe-ayi

nwudeworo ha na ndu ka ha me ihe Chineke nāchọ.

3 1 Ma mara nka, na oge di oké egwu gābia na mbe ikpe-azu. 2 N'ihī na madu gābu ndi nāhu nāni onwe-ha n'anya, ndi nāhu ego n'anya, ndi nānya isi, ndi-npako, ndi-nkwulu, ndi nēkweyegh ndi muru ha, ndi nēnwegh ekele, ndi nādigh ọcha n'obi, 3 ndi ihe madu-ibe-ha nādigh-atọ utọ, ndi nādigh-aba ndu, ndi nēbo ebubo ugha, ndi nādigh-ejide onwe-ha, ndi di ka anu-phia, ndi nādigh-ahu ezi ihe n'anya, 4 ndi nārara madu nye n'aka ndi-iro-ha, ndi-isi-ike, ndi afuliworo elu, ndi nāhu ihe-utọ n'anya kama ihu Chineke n'anya; 5 ndi nēnwe udi nke nsọpuru-Chineke, ma ha agowo ike-ya: gi bakuta kwa ndia azu. 6 N'ihī na ha sitere na ndia, bụ ndi nēbēbā nime ulu di iche iche, nādọta kwa ndinyom nēnwegh uche n'agha, bụ ndi ekpokwasiworo ha nmehie, ndi agu ihe ọjọ di iche iche dufuworo, 7 ndi nāmu ihe mbe nile, ma ha apugh ibiaru imazu ezi-okwu mbe ọ bula. 8 Ma otū uzọ ahu Janis na Jambris guzogidere Moses, otū a ka ndia nēguzogide kwa ezi-okwu ahu; bụ madu ndi mebiworo n'uche, ndi ajuruaju n'ihe bayere okwukwe-ayi. 9 Ma ha agagh-aga n'iru kari: n'ihī na enwegh-uche-ha gāputasi ihē nye madu nile, dika enwegh-uche nke ndi ahu puta-kwa-ra. 10 Ma gi onwe-gi soro ozizim, omumem, ihe m'zubere, okwukwem, ogologo-ntachi-obim, ihu - n'anyam, ntachi-obim, 11 nsọbum nile, ahuhum nile; aha ihe dakwasirim n'Antiok, n'Aikoniom, na Listra; aha nsọbu m'nagidere: Onye-nwe-ayi dọputa-kwa-ram nime ha nile. 12 E, agēsọbu kwa ndi nile ndi nāchọ idi ndu n'uzọ isọpuru Chineke nime Kraist Jisus. 13 Ma ajọ madu nile na ndi-aghughọ gānaga n'iru n'ijokari njọ, nēduhie ndi ọzọ, anēduhie kwa ha. 14 Ma gi onwe-gi, nọgide nime ihe nile i mutara, nke eme-kwa-ra ka i kwere ha, ebe i matara madu ndi i mutara ha n'onu-ha; 15 ebe i ma-kwa-ra na i sitere n'oge i di na nwa ọhu mata ihe di nsọ nile edeworo n'akwukwọ nsọ nke puru ime ka i buru onye-amam-ihe inata nzọputa site n'okwukwe nke i kwere na Kraist Jisus. 16 Ihe ọ bula edeworo n'akwukwọ nsọ bu ihe si n'obi Chineke

puta, ọ ba-kwa-ra urù iji zi ihe, na iji tu madu nmehie-ha n'anya, na iji me ka uche madu guzozie, na iji zùputa nzùputa nke di n'ezì omume: 17 ka onye nke Chineke we zue okè, onye emeworo ka o zue okè ilu ezi ọlu nile ọ bula.

4 1 Anamagwasi gi ike n'iru Chineke na Kraist Jisus, Onye gaje ikpe ndi di ndu na ndi nwuru anwu ikpè, ewerekwam ngosi-Ya na ala-eze-Ya si gi; z kwusa okwu-Ya; tukwasi uche n'ọlu-gi n'oge kwesiri, ma-ọbu n'oge nēkwesigh; tu madu nmehie-ha n'anya, ba nba, riọ aririọ, n'ogologo-ntachi-obi nile na ozizi nile. 3 N'ihì na oge gādi mbe ha agagh-anagide ozizi ahu nke nēnye ezi ndu; kama, ebe ha nwere nti nākọ ọkọ, ha gēkpokwasi ndi-ozizi nye onwe-ha dika agu ihe ọjọ nke aka ha si di; 4 ha gēchighari kwa nti-ha ka ha ghara inu ezi-okwu, ma ha gējehie ña nti akukọ-irò. 5 Ma gi onwe-gi, nēnwe anya-udo n'ihe nile, huju anya, lua ọlu nke onye nēzisa ozi ọma, jezu ozi-gi. 6 N'ihì na anāwusim ubu a dika aja-ihe-ọnuu, oge ulam eruwo kwa. 7 Aḅasiwom nḅa ọma ahu, aḅasiwom ọsọ ahu, edebesiwom okwukwe ahu: 8 nke fọduru bu na edebeworom okpu-eze nke ezi omume ahu, nke Onye-nwe-ayi, bụ Onye ezi omume n'ikpe ikpè, gēnyeghachim n'ubochi ahu: ma ọ bugh nāni mu onwem, kama Ọ gēnyeghachi kwa ndi nile huworo ngosi-Ya n'anya.

9 Were inu - ọku - n'obi biakutem

ọsọsọ: 10 n'ihì na Dimas rapuru nānim, ebe ọ huru oge di ubu a n'anya, ọ we ga Tesalonaika; Kresens gara Galetia, Taitos gara Dalmetia. 11 Nāni Luk nọyerem. Kuru Mak, duru ya ka o so gi onwe-gi bia: n'ihì na ọ bu onye baram n'ihe ijerem ozi. 12 Ma ezigaram Tikikos n'Efesos. 13 Uwe nāchu oyi nke m'rapuru na Troas n'aka Kapos, weta ya mbe i gābia, ya na akwukwọ nile, ma nke kachasinu, weta akwukwọ parchment nile. 14 Aleksanda onye nākpu ọlā merem ọtutu ihe ọjọ: Onye-nwe-ayi gēnyeghachi ya ihe dika ọlu-ya nile si di: 15 gi onwe-gi nēche kwa onye ahu nche; n'ihì na o guzogidere okwu-ayi nke-uku. 16 Na ngọpum mbu ọ digh onye ọ bula nọ n'akukum, kama madu nile rapuru nānim: ka aghara igu ya n'isi-ha. 17 Ma Onye-nwe-ayi guzorom nso, we me ka m'di ike; ka ewe were ọnum kwusazue nkwusa ahu, ka ndi mba ọzọ nile we nu kwa: ewe dọputam n'ọnu ọdum. 18 Onye-nwe-ayi gādọputam n'ajọ ọlu nile ọ bula, Ọ gāzọputakwam ka m'bata n'ala-eze-Ya di n'elu-igwe: Onye otuto diri rue mbe nile ebigh-ebi. Amen.

19 Kele Priska na Akwila, na ézi-naulo Ọnisiforos. 20 Erastos nọgidere na Korint: ma arapurum Trofimos nime Militos, aru adigh ya ike. 21 Were inu-ọku-n'obi bia tutu mbe oyi erue. Yubulos nēkele gi, ya na Pudins, na Lainos, na Klodia, na umu-nna-ayi nile.

22 Ka Onye-nwe-ayi nọyere mọ nke gi. Ka amara diyere unu.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL DEGARA

TAITŌS

1 1 Pọl, orù nke Chineke, na onye-ozì nke Jisus Kraist, dika okwukwe ndi Chineke rọputara si di, ya na nmazu nke ezi-okwu ahu nke di n'uzọ nsọpuru-Chineke, z n'olile-anya nke r. du ebigh-ebi, nke Chineke, Onye nāpugh ikwu okwu-ugha, kwere nkwa ya tutu mbe ebigh-ebi erue; 3 ma Ọ mere ka okwu-Ya puta ihè n'oge nke aka Ya nime

nkwusa, nke enyere n'aka mu onwem na ntukwasi-obi idebe dika ihe nke Onye-nzọputa-ayi Chineke nyere n'iwu si di; 4 Pọl nka nēdegara Taitos akwukwọ, bụ ezi nwa nkem dika okwukwe ayi kwekoro si di: Amara na udo diri gi nke si n'aka Chineke, bụ Nna-ayi, na Kraist Jisus Onye-nzọputa-ayi puta.

5 N'ihì nka ka m'rapuru ga na Krit,

ka i we dozie ike fɔduru, do kwa madu ndi-okenye n'obodo nile ɔ bula, dika mu onwem nyere gi iwu; 6 ɔ buru na onye ɔ bula bu onye anāpugh ibo ebubo, di nke otù nwunye, nēnwe umu kwere ekwe, bŭ ndi anēbogh ebubo na ha nādi ndu ila-n'iyi, ndi nābugh kwa ndi nēkwegh idi n'okpuru iwu. 7 N'ihī na onye ahu nke nēlekɔta nzukɔ Kraist anya aghagh ibu onye anāpugh ibo ebubo, dika onye nāchi ēzi-na-ulo Chineke; onye nābugh onye nwere isi-ike, nābugh onye nēwe iwe ɔsɔsɔ, nābugh onye nēse okwu site n'inubiga manya ókè, nābugh onye nēti madu aka, nābugh onye akpīri urù nēweta ihere nākpɔ nku; 8 kama ɔ ghagh ibu onye nēle ndi-ɔbia nke-ɔma, onye nāhu ezi ihe n'anya, onye uche-ya zuru okè, onye ezi omume, onye di ɔcha n'obi, onye nējidesi onwe-ya ike; 9 nējide okwu ahu nke kwesiri ntukwasi-obi nke di ka ozizi-ayi si di, ka ɔ we pu idusi ɔdu ike nime ozizi nke nēnye ezi ndu, na itu kwa ndi nēkwugide ekwugide nmehie-ha n'anya.

10 N'ihī na ɔtutu madu di ndi nēkwegh idi n'okpuru iwu, ndi nēkwu okwu efu, ndi nāghoɔbu kwa obi madu, ma nke kachasinu ndi si n'etiri ndi obibi-úgwù puta, 11 ndi anāghagh imechi ɔnu-ha; ha bu madu ndi nēkpù madu dum di n'ēzi-na-ulo iru, nēzi ihe nke nēkwesigh ka ha zi, n'ihī urù nēweta ihere. 12 Otù onye n'etiti ha, bŭ onye-amuma nke aka ha, siri, Ndi Krit bu ndi-ugha mɛe dum, anu-ɔhia jɔrɔ njo, ndi afɔ-nri nādigh-alu ɔlu. 13 Amà nka bu ezi-okwu. N'ihī ihe a were kwa aka ike tu ha nmehie-ha n'anya, ka ha we nwe ezi ndu nime okwukwe-ayi, 14 ka ha ghara ina nti akukɔ-irò ihe di iche iche nke ndi-Ju, na ihe di iche iche nke madu nyere n'iwu, bŭ ndi nēchighari rapu ezi-okwu ahu. 15 Ihe nile di ɔcha n'ebe ndi di ɔcha nɔ: ma n'ebe ndi emeruworo ndi nēkwegh kwa ekwe nɔ ɔ digh ihe ɔ bula di ɔcha; kama, emeruvo ma uche-ha ma akɔ-na-uche-ha. 16 Ha nēkwuputa na ha matara Chineke; ma ɔlu nile ha ka ha ji ɔnari Ya, ebe ha bu ihe-árù, ndi nādigh-ekweye kwa, buru kwa ndi ajuru aju n'ebe ezi ɔlu nile ɔ bula di.

2 1 Ma gi onwe-gi, nēkwu ihe nile kwesiri ozizi ahu nke nēnye ezi ndu: 2 si ka agadi-ndikom nwe anya-udo, kwesiri nsɔpuru, nwe uche zuru okè, nwe ezi ndu nime okwukwe-ayi, nime ihu-n'anya, nime ntachi-obi: 3 otù ahu ka agadi-ndinyom di nsɔ n'omume-ha, ghara ibu ndi nēbo ebubo ugha, ghara kwa ibu orù nke inubiga manya ókè, ka ha buru ndi nēzi ihe ɔma; 4 ka ha we me ka ndi bu umu-aɔoghɔ nwe uche zuru okè ibu ndi nāhu di-ha n'anya, ndi nāhu umu-ha n'anya, 5 ndi uche-ha zuru okè, ndi di ɔcha, ndi nālu ɔlu n'ulo, ezi madu, ndi nēdo onwe-ha n'okpuru di nke aka ha, ka ewe ghara ikwulu okwu Chineke: 6 otù ahu nāriɔ umu-okorɔbia ka ha nwe uche zuru okè: 7 n'ihē nile nēme onwe-gi ihe-atù nke ɔlu ɔma; nime ozizi-gi nēgosi emebigh - emebi, ikwesi - nsɔpuru, 8 okwu nke nēnye ezi ndu, nke anāpugh ima ikpe; ka ewe me onye nɔ n'akuku ndi nēmegide emegide ihe-ihere n'iru, ebe ɔ nēnwegh ihe nādigh nma ikwu bayere ayi. 9 Nāriɔ ndi-orù ka ha nēdo onwe-ha n'okpuru ndi-nwe-ha, ka ha buru ndi nēme ihe gāto ha ezi utɔ n'ihē nile; ghara ikwu okwu imegide ha; 10 ghara itutu aka, kama ka ha nēgosi eziɔ ikwesi-ntukwasi-obi nile; ka ha we chɔ ozizi nke Onye-nzɔputa-ayi Chineke nma n'ihē nile. 11 N'ihī na egosiri amara nke Chineke, nēwetara madu nile nzɔputa, 12 nādo ayi aka na nti ka ayi we ju asɔpugh-Chineke na agu ihe ɔjɔ di n'uwa, we di ndu uche zuru okè na nke ezi omume na nke isɔpuru - Chineke n'oge di uɔu a; 13 nēche olile-anya ahu di ngozi na ngosi nke ebube nke Chineke uku ahu, Nke bu kwa Onye-nzɔputa-ayi, Jisus Kraist; 14 Onye nyere Onwe-ya n'ihī ayi, ka ɔ we ɔputa ayi n'imebi-iwu nile, sacha-kwa-ra Onwe-ya otù ndi nke gābu ndi nke aka Ya, ndi obi-ha nānuru ɔlu ɔma ɔku.

15 Nēkwu ihe ndia, were kwa ha nādusi ɔdu ike, were kwa ha nātu madu nmehie-ha n'anya, n'inye iwu nile. Ka madu ɔ bula ghara ileli gi anya.

3 1 Nēchetara ha ka ha nēdo onwe-ha n'okpuru ndi-isi, n'okpuru ndi nwere ike, ka ha nēkweye ekweye, ka ha buru

ndi edoziworo ilu ezi ọlu nile ọ bula, 2 ka ha ghara ikwulu onye ọ bula, ghara ibu ndi nālu ọgù, ka ha nwe obi-oma, nēgosi idi-nwayọ nile n'ebe madu nile nọ. 3 N'ihì na ayi onwe-ayi buru kwa ndi nēnwegh uche n'oge gara aga, ndi nēkweyegh, ndi anēduhie, ndi bu orù agu ihe ọjọ na ihe-utọ di iche iche, nēbi n'obi ọjọ na ekworo, ndi-árú, nākpọrita ibe-ayi asì. 4 Ma m̀be egosiri obi-oma nke Onye-nzọputa-ayi Chineke, ya na ihu-n'anya-Ya n'ebe madu nọ, 5 O sitegh n'ọlu di iche iche aluru n'ezì omume, nke ayi onwe-ayi luru, zọputa ayi, kama dika ebere-Ya si di, site n'ọsisa nke imu-ọzọ na nke ime ọhu nke Mọ Nsọ nēme, 6 Onye Ọ wusara ayi nime àkù-Ya nile, site n'aka Jisus Kraist Onye-nzọputa-ayi; 7 ka, ebe ewere amara-Ya gua ayi na ndi ezi omume, ka ayi we ghọ ndi-nketa dika olile-anya nke ndu ebigh-ebi si di. 8 Okwu a kwesiri ntukwasi-obi, anamezube kwa ka i kwusie okwu bayere ihe ndia ike, ka ndi kweworo okwu Chineke we tukwasi

uche n'ibu ndi-isi n'ọlu oma. Ihe ndia di nma buru kwa ihe bara madu urù: 9 ma nēze ajuju nzuzu nile, na osuso-omumu nile, na esem-okwu nile, na ilu-ọgù nile bayere iwu; n'ihì na ha bu ihe nābagh urù na ihe-efu. 10 Ju madu nke nārọ otù, m̀be i dusiri ya ọdu nke-mbu na nke-abua; 11 ebe i matara na atughariwo obi madu di otù a, ọ nēmehie kwa, ebe ọ bu onye mara onwe-ya ikpè.

12 M̀be ọ bula m'gēzitere gi Atemas, ma-ọbu Tikikọs, were inu-ọku-n'obi biakutem rue Naikọpọlis: n'ihì na n'ebe ahu ka m'zubeworo inọgide na m̀be oyi. 13 Were inu-ọku-n'obi dupu Zinas onye-iwu na Apọlos n'ije-ha, ka ihe ọ bula ghara ifọdu nke ha nēnwegh. 14 Ka ndi-ayi muta kwa ibu ndi-isi n'ọlu oma iḅo nkpa nākpa umu-nna-ayi, ka ha ghara ibu ndi nāmigh nkpuru.

15 Ndi nile mu na ha nọ nēkele gi. Kele ndi huru ayi n'anya n'okwukwe.

Ka amara diyere unu nile.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL DEGARA

FAILIMON

1 Pọl, onye-nkpọrọ nke Kraist Jisus, na Timọti nwa-nna-ayi nēdegara Failimon akwukwọ, bú onye ayi huru n'anya, onye ayi na ya nālukọ kwa ọlu, 2 nēdega-kwa-ra Apfia nwa-nna-ayi nwayi, na Akipọs onye ayi na ya nēbukọ agha, na nzukọ Kraist di n'ulo-gi: 3 Amara diri unu na udo nke si n'aka Chineke, bú Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist puta.

4 Anamekele Chinekem m̀be nile m̀be m'nēhota gi n'ekperem nile, 5 ebe m'nānu okwu bayere ihu-n'anya-gi na okwukwe-gi, bú okwukwe i kwere n'Onye-nwe-ayi Jisus, na ihu-n'anya i huru ndi nsọ nile; 6 ekpere m'nēkpe bu ka nnwekọ nke okwukwe-gi we ghọ ihe nālusi ọlu ike, nime nmazu nke ezi ihe nile ọ bula nke di nime ayi, rue na Kraist. 7 N'ihì na enwerem ọtutu ọnù na nkasi-obi n'ihì ihu-n'anya-gi, n'ihì

na obi ndi nsọ ezuwo ike site n'aka-gi, nwa-nnam.

8 N'ihì nka, ọ bu ezìe na enwerem oké nkwwuwa-okwu nime Kraist iwere ihe nke kwesiri nye gi n'iwu, 9 ma n'ihì ihu-n'anya ahu ọ kam nma iriọ aririọ, ebe m'bu nānì aha madu dika Pọl, bú agadi, buru kwa onye-nkpọrọ nke Kraist Jisus uḅu a: 10 ariom gi aririọ bayere nwa nkem, onye m'muru nime aḅum, bú Ọnisimọs, 11 onye buri onye nābagh n'ihè n'ebe i nọ n'oge gara aga, ma uḅu a ọ bara gi n'ihè, ba-kwar-ram n'ihè: 12 onye m'nēzighachiri gi, ya onwe-ya, nke ahu bu, obi nkem: 13 onye mu onwem nēzuberi ijide ka mu na ya nọdu, ka ọ we nējerem ozi n'ahù nke ozi oma n'ọnọdu gi: 14 ma achọghm ime ihe ọ bula m̀be i kēkweyegh; ka idi-nma-gi we ghara idi ka agāsì na ọ di n'uzọ nkpa, kama ka ọ

we di n'uzo ọchicho-obi-gi. 15 N'ih na elegh anya o bu n'ih nka ka ekewapuru ya n'ebe i no nwa oge nta, ka i we nwe ya ebigh-ebi; 16 o digh kwa ka oru ozo, kama o kariri oru, o di ka nwa-nna ahuru n'anya, nke kachasinu n'ebe m'no, ma nke kariri nke ahu nke-uku n'ebe i no, nime anu-aru na nime Onye-nwe-ayi kwa. 17 Ya mere o buru na i gurum n'onye-nnweko, nara ya nke-oma dika mu onwem. 18 Ma o buru na o mejoro gi n'uzo o bula, ma-ebu na o ji gi ugwo o bula, gua ya n'ugwo m'ji gi; 19 Mu onwem, bu Pol, were aka nkem de ya n'akwukwo a, mu onwem gawkughachi ya: ka m'ghara igwa gi na o bu kwa onwe-gi ka i jim n'ugwo tukwasi ihe ozo.

20 E, nwa-nnam, kwe ka mu onwem nwe obi-uto n'aru gi nime Onye-nwe-ayi: me ka obim zuru ike nime Kraist. 21 Ebe m'tukwasiworo obi n'ina-nti-gi anamedegara gi akwukwo, n'ih na amataram na i geme obuna kari ihe m'nekwu. 22 Ma ozo kwa, dozi-kwar-ram ebe m'gano dika obia: n'ih na anamele anya na agewerem nye unu n'amara site n'ekpere-unu.

23 Epafras, onye adokoro mu na ya n'agha nime Kraist Jisus, nekele gi; 24 o bu kwa otu a Mak na Aristakos na Dimas na Luk, bu ndi mu na ha naluko olu, nekele unu.

25 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist diyere mo-unu. Amen.

AKWUKWO-OZI NKE POL ONYE-OZI DEGARA

NDI-HIBRU

1 I Chineke, mbe O gwarari nna-ayi-ha okwu n'oge ochie nime ndi-amuma n'iberibe-akwukwo di iche iche na uzo di iche iche, z O gwara ayi okwu n'ogwugwu ubochi ndia nime Okpara, Onye O doro onye-nketa nke ihe nile, Onye O site-kwa-ra n'aka-Ya me uwa nile; 3 Onye, ebe O bu nnwupu nke ebube-Ya na onyinyo nke udi-Ya, ebe O nebu kwa ihe nile site n'okwu nke ike-Ya, mbe O sachasiri nmehie nile ayi, O we nodu n'aka-nri nke Idi-uku ahu di n'elu; 4 ebe emere Ya-ri ka O ka ndi-mo-ozu nma n'uzo ra otu O ketaworo aha nke ka ha nma. 5 N'ih na o bu onye n'etiti ndi-mo-ozu ka O siri mbe o bula,

Okparam ka Gi onwe-gi bu,
Mu onwem amuwo Gi ta?
ozo kwa,
Mu onwem gaburu Ya Nna,
Ya onwe-ya gabu-kwa-ram Okpara?
6 Ma ozo kwa, mbe o bula O gakpobatawori Okpara ahu n'elu-uwa ebe madu bi, O si, Ka ndi-mo-ozu nile nke Chineke kpọ kwa isi ala nye Ya.
7 O nekwu kwa ihe bayere ndi-mo-ozu, si,

Onye neme ndi-mo-ozu-Ya ka ha buru ifufe,

Neme kwa ndi nejere Ya ozu ka ha buru oku nenwu enwu:

8 ma O nekwu ihe bayere Okpara ahu, si, Oche-eze-gi, Chineke, nadiru mbe nile ebigh-ebi;

Nkpa-n'aka-eze nke izi-ezi ka nkpa-n'aka nke ala-eze-Gi bu kwa.

9 I huru ezi omume n'anya, we kpo nmebi-iwu asi;

N'ih nka Chineke, bu Chineke-Gi, tere Gi

Manu obi-uto n'isi kari ndi-nketa-ibe-Gi.

10 Ozo kwa,
Gi onwe-gi, Onye-nwe-ayi, na mbu

ka I toro nto-ala nke uwa,
Olu aka-Gi ka elu-igwe bu kwa:

11 Ha onwe-ha gala n'iyi; ma Gi onwe-gi nanogide:

Ha nile gaka kwa nka dika uwe;

12 Dika akwa-nbokwasi ka I gapiakota kwa ha,

Dika uwe, agabanwe kwa ha:

Ma Gi onwe-gi bu Onye ahu Nke nadi mbe nile,

Arọ-Gi nile agagh-agwu kwa agwu.

13 Ma ọ bu onye n'etiti ndi-mọ-ozu ka O kwuworo okwu bayere ya m̀be ọ bula, si,

Nọdu ala n'aka-nrim,

Rue m̀be M'gēdo ndi-iro-Gi ka ihe-
ǹbakwasi ukwu-Gi abua?

14 Hā nile abugh ndi-mọ nēfē ọfufē, ndi eziputara ije ozi n'ihī ndi gaje iketa nzọputa?

2 I N'ihī nka ayi aghagh inabiga nti ọkē kari n'ihe anuru, ka aghara ibupu ayi n'ebe ha di ma elegh anya, dika miri nēbupu uḅọ. 2 N'ihī na asi na emere okwu ekwuru site n'ọnu ndi-mọ-ozu ka o guzosie ike, asi kwa na njehie nile ọ bula na anagh-nti nile ọ bula natara nnyeghachi nke ugwo-ọlu ziri ezi; 3 ayi onwe-ayi gēsi ana banari, ma ọ buru na ayi lefuru okē nzọputa di otú a anya? bú nzọputa nke eburu uzọ kwu site n'ọnu Onye-nwe-ayi, ndi nuru ya we me ka o guzosie ike rue ebe ayi nọ; 4 Chineke nēso kwa ha nābakọ ọmā, site n'ihe-iriba-ama na ọlu-ebube di iche iche, site kwa n'ọlu ike di iche iche, site kwa n'okikē nke Mọ Nsọ, dika ọchichọ nke aka Ya si di.

5 N'ihī na ọ bugh n'okpuru ndi-mọ-ozu ka O doro elu-uwa dum madu bi nke gaje ibia, bú nke ayi nēkwu okwu bayere ya. 6 Ma otú onye kwusiri ike n'otú ebe, si,

Gini ka madu bu, na I nēcheta ya?

Ma-ọbu nwa nke madu, na I nēleta ya?

7 I mere ya ka ọ di kari ndi-mọ-ozu ala nke-ntā;

I ji ebube na nsọpuru kpube ya n'isi dika okpu-eze,

I do-kwa-ra ya onye-isi ọlu nile nke aka-Gi abua:

8 Ihe nile ka I doro n'okpuru ukwu-ya abua.

N'ihī na n'ido ihe nile ahu n'okpuru ya, ọ digh ihe ọ bula Ọ rapuru nke anēdogh n'okpuru ya. Ma uḅu a ayi akāhugh ihe nile ahu na edowo ha n'okpuru ya. 9 Ma Onye ahu Nke emere Ya ka ọ di kari ndi-mọ-ozu ala nke-ntā, bú Jisus, Ya ka ayi nēle anya, na ejiwo ebube na nsọpuru kpube Ya n'isi dika okpu-eze n'ihī ahuhu nke ọnwu, ka Ọ we site n'amara Chineke detu ọnwu ire n'ihī madu nile ọ bula. 10 N'ihī na ọ kwesiri Ya, bú Onye ihe

nile di n'ihī Ya, Onye ihe nile site-kwara n'aka-Ya di, ebe O kubatarari ọturu umu-ndikom n'ebube, ka O site n'ahuhu me ka Onye nēdubā ha na nzọputa-ha zu okē. 11 N'ihī na ma Onye nēdo ha nsọ ma ndi anēdo nsọ, ha nile sitere n'otú Nna: ọ bu kwa n'ihī ihe a ka ihere ikpọ ha umu-nna-Ya adigh-eme Ya, 12 Ọ si,

Agamakọrọ umu-nnem aha-Gi,

N'etiti nzukọ-Gi ka m'gābū abū nye Gi.

13 Ọzọ kwa, Mu onwem ganātukwasi obim na Ya. Ọzọ kwa, Le, Mu onwem na umu-ntakiri Chineke nyerem. 14 Ya mere ebe umu-ntakiri ahu bu ndi nēnwekọ anu-aru na ọbara, Ya onwe-ya n'otú uzọ ahu keta-kwa-ra ihe ndia; ka Ọ we site n'ọnwu me ka onye ahu ghara idi irē, bú onye nwere ike nke ọnwu, ya bu ekwensu; 15 ka Ọ we site kwa n'ọnwu naputa ndi ahu, ka ha ra, bú ndi ewere egwu ọnwu ruhi n'ibu-orú n'ogologo ndú-ha nile. 16 N'ihī na ọ bu ihe amara nke-ọma na ọ bugh ndi-mọ-ozu ka O nējide aka, kama O nējide nkpuru Abraham aka. 17 O sitere na ya ji ugwo ka eme ka O yie umu-nna-Ya n'ihe nile, ka Ọ we ghọ onye-isi-nchujaja di ebere, Onye kwesi-kwa-ra ntukwasi-obi, n'ihe nile diri Chineke, ka Ọ we me ka obi Chineke juru n'ebe nmehie nile nke ndi nke Ya di. 18 N'ihī na ebe Ya onwe-ya huworo ahuhu site n'ọnwunwa anwara Ya, Ọ puru iyere ndi anānwa aka.

3 I Ya mere, umu-nnam di nsọ, ndi-
nketa nke ọkpukpọ nke elu-igwe, tugharinu uche n'Onye-ozu na Onye-isi-nchujaja nke nkwuputa-ayi, bú Jisus; 2 na Ọ bu onye kwesiri ntukwasi-obi n'ebe Onye ahu nọ, bú Onye mere Ya ka Ọ buru Onye-ozu na Onye-isi-nchujaja, dika Moses di kwa n'ezu-na-ulo-Ya dum. 3 N'ihī na aguwo Onye a n'Onye kwesiri otuto kari Moses, n'uzọ ra otú ahu onye luru ezu-na-ulo nwere nsọpuru kari ezu-na-ulo-ya. 4 N'ihī na ezu-na-ulo ọ bula nwere onye luru ya; ma Onye luru ihe nile bu Chineke. 5 Ọ bu kwa ezie na Moses kwesiri ntukwasi-obi n'ezu-na-ulo-Ya dum dika onye nēje ozi, ka ọ buru ihe-ọmā nke ihe nile agaje ikwu; 6 ma Kraist kwesiri ntukwasi-obi dika Ọkpara, Nke

bu onye-isi n'èzi-na-ulo-Ya; Onye ayi onwe-ayi bu èzi-na-ulo-Ya, ma ọ buru na ayi jidesie nkwuwa-okwu-ayi na inya-isi nke olile-anya-ayi ike rue ọgwugwu ihe nile. 7 N'ihì nka, dika Mọ Nsọ nāsi,

Ta, ọ buru na unu gānu olu-Ya,

8 Unu emela ka obi-unu sie ike, dika n'ikpasu-obi-ilu ahu,

Dika emere n'ubochi ọnwunwa ahu n'ohia,

9 Ebe nna - unu - há nwaram na nnwaputa nkem,

Hu kwa ọlum ọgu arọ abua.

10 N'ihì nka ọnuma dim n'obi megide ọbọ a,

M'we si, Ha nējehie mbe nile n'obi-ha:

Ma ndi ahu amagh uzom nile;

11 Dika M'nuru iyi n'iwem,

Ha agagh-abá n'izu-ikem ma-ọli.

12 Lezienu anya, umu-nnam, ka ajo obi nke ekwegh-ekwe ghara idi nime onye ọ bula n'etiti unu ma elegh anya, n'iwesuga onwe-ya n'ebe Chineke di ndu nọ: 13 kama nāriọritanu ibe-unu aririọ kwa-ubochi, n'ogologo oge a anākpo ya Ta; ka obi onye ọ bula n'etiti unu ghara ime etili site n'aghughọ nke nmehie: 14 n'ihì na ayi aghowo ndinketa nke Kraist, ma ọ buru na ọ bu ezie na ayi jidesiri nmalite nke ndabere-ayi ike rue ọgwugwu ihe nile: 15 n'oge anēkwu, si,

Ta, ọ buru na unu gānu olu-Ya,

Unu emela ka obi-unu sie ike, dika n'ikpasu-obi-ilu ahu.

16 N'ihì na ọle ndi, mbe ha nuru, kpasuru obi-ilu? ọ bugh kwa ndi nile ndi siri n'Ijìpt puta site n'aka Moses? 17 Ma ọle ndi ka ọnuma di Ya n'obi megide ọgu arọ abua? ọ bugh ndi mehiera, ndi ozu-ha dara nime ohia? 18 Ma ọle ndi ka Ọ nuru iyi na ha agagh-abá n'izu-ike-Ya, ma ọ bugh ndi nēkweyegh? 19 Ayi riba-kwa-ra ama na ha apugh ibá nime n'ihì ekwegh-ekwe.

4 I Ya mere ka ayi tua egwu ma, ebe nkwa ibá n'izu-ike-Ya fọduru, ọ di onye ọ bula n'etiti unu ọ gādi ka ọ rugh ya ma elegh anya. 2 N'ihì na ezìwo kwa ayi ozi ọma, ọbuná dika ezi-kwa-ra ha: ma okwu nke ha nuru abaragh ha urú, n'ihì na ejìgh okwukwe tigwa

ha na ndi nuru n'ezie. 3 N'ihì na ayi, bú ndi kwere ekwe, nābá n'izu-ike ahu; dika O kwuwo, si,

Dika M'nuru iyi n'iwem,

Ha agagh-abá n'izu-ikem ma-ọli:

ọ bu ezie na alusiri ọlu nile site na ntọ-ala nke uwa. 4 N'ihì na O kwuwo n'otú ebe okwu bayere ubochi nke-asa otú a, si, Chineke we zuru ike n'ubochi nke-asa n'ọlu-Ya nile; 5 ọzọ, Ọ si kwa n'ebe a,

Ha agagh-abá n'izu-ikem ma-ọli.

6 Ya mere ebe ọ fọduru ka ufodu ba nime ya, ndi eburu uzọ zie ozi ọma abagh kwa nime ya n'ihì ekweyegh-ekweye, 7 Ọ we ká otú ubochi ọzọ, nēkwu nime Devid, mbe ogologo oge di otú a gasiri, si, Ta, dika ebuwo uzọ kwu, si,

Ta, ọ buru na unu gānu olu-Ya,

Unu emela ka obi-unu sie ike.

8 N'ihì na asi na Joshua mereri ka ha zuru ike, Ọ gagh-adi nēkwu okwu bayere ubochi ọzọ mbe ihe ndia gasiri. 9 Ya mere idebe-ubochi-izu-ike fọduru ndi nke Chineke. 10 N'ihì na onye batawo n'izu-ike-ya, ya onwe-ya ezuwo kwa ike n'ọlu-ya nile, dika Chineke zuru ike n'ọlu nke aka Ya. 11 Ya mere ka ayi nānu ọku n'obi ibá n'izu-ike ahu, ka onye ọ bula ghara ida n'otú ihe-nnōmi ahu nke ekweyegh-ekweye. 12 N'ihì na okwu Chineke di ndu, nālusì kwa ọlu ike, di kwa nkọ kari mma-agma ọ bula nke nwere iru abua, nādu kwa rue n'ikewa nkpuru-obi na mọ, ma nkwonkwo ma umi, buru kwa ihe nwere ike ituputa échiché na izú nile nke obi. 13 Ọ digh kwa ihe ekere ekere nke nāputagh ihé n'iru Ya: kama ihe nile ọa ọtọ buru kwa ihe emegheworo n'anya-Ya, bú Onye ayi gākoro akuko bayere omume-ayi.

14 Ya mere ebe ayi nwere Onye-isi-nchu-aja di uku, Onye gabigaworo elu-igwe nile, bú Jisus Okpara Chineke, ka ayi jidesie nkwuputa-ayi ike. 15 N'ihì na ayi enwegh onye-isi-nchu-aja onye nāpugh iji obi so ayi hukọ ahuhu n'adigh-ike-ayi; kama ayi nwere Onye anwaworo n'ihé nile n'otú uzọ ahu anānwa ayi, ma Ọ mehieggh. 16 Ya mere ka ayi were nkwuwa-okwu biarue oche-eze amara, ka ewe mere ayi ebere, ka ayi we hu kwa amara iyere ayi aka n'oge nkpa.

5 1 N'ihí na onye-isi-nchu-aja ọ bula, ebe esi n'etiti madu weputa ya, ọ bu n'ihí madu ka anēdo ya onye-isi-nchu-aja n'ihe diri Chineke, ka ọ we nēche onyinye na àjà di iche iche n'ihí nmehie n'iru Chineke: 2 ọ bu kwa onye puru iwere nwayọ nēmeso ndi nāmagh ihe ndi nējehie kwa ejehie, n'ihí na adigh-ike di kwa ya onwe-ya buruburu; 3 n'ihí nka o ji kwa ugwo iche àjà n'iru Chineke n'ihí nmehie, dika ọ nēchere ndi Israel, otú ahu ọ nēche-kwa-ra onwe-ya. 4 Ọ digh kwa onye ọ bula nānara nsọpuru a n'onwe-ya, kama m̀be Chineke nākpọ ya, ọbuná dika Ọ kpọ-kwa-ra Eron. 5 Otú a Kraist enyegh kwa Onwe-ya otuto ka ewe me Ya onye-isi-nchu-aja, kama ọ bu Onye siri Ya,

Okparam ka Gi onwe-gi bu,

Mu onwem amuwo Gi ta:

6 dika O si kwu kwa n'ebe di iche, si,

Gi onwe-gi bu onye-nchu-aja rue m̀be ebigh-ebi

Dika usoro Melkizedek si di.

7 Onye n'ubochi nke anu-aru-Ya, m̀be Ọ weresiri ikwa-ákwá siri ike na anyamiri che ekpere na aririọ n'iru Onye ahu puru izọputa Ya n'ónwu, m̀be anusi-kwa-ra olu-Ya n'ihí na Ọ turu egwu Chineke, 8 ọ bu ezie na Ọ bu Ọkpara, ma Ọ mutara ina-nti-Ya site n'ahuhu nile Ọ huru; 9 ebe emesiri Ya ka O zuc okè, Ọ we ghọrọ ndi nile nāna Ya nti Onye nēwetara ha nzọputa ebigh-ebi; 10 Onye Chineke tūru aha onye-isi-nchu-aja dika usoro Melkizedek si di.

11 Onye okwu ayi nwere ikwu bayere ya di uku, di kwa ike isughari asusu, ebe unu ghọworo ndi nwere nti ike.

12 N'ihí na m̀be unu kwesiri ibu ndi-ozizi n'ihí oge, ọ di unu nkpa ọzọ ka madu zi unu ihe bu ihe-ozizi mbu nke nmalite okwu si n'ónu Chineke puta; unu aghowo kwa ndi miri-ara di nkpa, ọ bugh nri siri ike. 13 N'ihí na onye ọ bula nke nēketa miri-ara bu onye akānwagh ya n'okwu ezi omume; n'ihí na ọ bu nwa ọhu. 14 Ma nri siri ike bu nke ndi tozuru okè, ndi anwaworo nghota-ha n'ihí omume ha nēme m̀be dum itule ihe ọma na ihe ọjọ.

6 1 N'ihí nka ka ayi rapu okwu nke nmalite nke Kraist, ka anēburu kwa ayi rue n'itozu-okè; ka ayi ghara itọ ntọala ọzọ nke bu nchēghari eji pua n'ọlu

nile nwuru anwu, na okwukwe ekwere na Chineke, 2 ozizi nke ime-baptism, na nke ibikwasi-aka-n'isi, na nke nbilite-n'ónwu nke ndi nwuru anwu, na nke ikpé ebigh-ebi. 3 Nka ka ayi gēme kwa, ma ọ buru na Chineke kwe. 4 N'ihí na ndi enyere ihé otú m̀be, ndi detu-kwa-ra onyinye elu-igwe ahu ire, ndi eme-kwa-ra ka ha keta Mọ Nsọ, 5 ndi detu-kwa-ra okwu Chineke ire na ọ di nma, detu kwa ike nile nke oge gaje ibia ire, 6 ha we dahie, ọ bu ihe anāpugh ime bu ime ka ha buru ndi ọhu ọzọ ichēghari echēghari; ebe ha nākpogidere onwe-ha Ọkpara Chineke obe ọzọ, debe kwa Ya n'ónodu-ihere n'iru ọra madu. 7 N'ihí na ala nke nūworo miri-ozuzo nke nēzokwasi ya ọtutu m̀be, nke nēpuputa kwa nkpa-akwukwo kwesiri ndi ahu, bú ndi anālu kwa ya ọlu n'ihí ha, ala ahu nēkèrè ngọzi si n'aka Chineke bia: 8 ma ọ buru na ọ nēweputa ogwu na uke, ọ bu ihe ajuru aju, di kwa ọbubu-ọnu nso; nke ọgwugwu-ya bu ire ya ọku.

9 Ma, ndi m'huru n'anya, emewo ka ayi kweye ihe ka nma bayere unu, bú ihe nke ha na nzọputa yikọ kwa, ọ bu ezie na ayi nēkwu otú a: 10 n'ihí na Chineke abugh onye ajọ omume ichezọ ọlu-unu na ihu-n'anya ahu unu gosiri n'ebe aha-Ya di, ebe unu jere ndi nsọ ozi, nēje-kwa-ra ha ozi. 11 Ma ọ nāgu ayi agu ka unu nile n'otú n'otú we nēgosi otú inu-ọku-n'obi ahu ka unu we nwezue olile-anya-ayi rue ọgwugwu ihe nile: 12 ka unu we ghara ighọ ndi ume-ngwu, kama ka unu we buru ndi nēnōmi ndi ahu ndi ji okwukwe na ogologo-ntachi-obi nēketa nkwa ahu.

13 N'ihí na m̀be Chineke kwere Abraham nkwa, ebe Ọ nēnwegh onye ọ bula ka Ya uku iji nū iyi, O ji Onwe-ya nū iyi, 14 si, Me-elu-me-ala n'igọzi M'gāgọzi gi, n'ime ka aba uba M'gēme ka i ba uba. 15 Otú a ọ we nwe ogologo-ntachi-obi, we nata kwa nkwa ahu. 16 N'ihí na madu ji onye ka ha uku anu iyi: inu-iyi bu-kwa-ra ha nkwbui-okwu nke okwu ọ bula, ime ka o guzosie ike. 17 N'otú uzọ ahu Chineke, ebe O nēzube igosibiga ndi-nketa nke nkwa-Ya okè kari na izu-Ya bu ihe nādigh-agma agha, Ọ were inu-iyi ọo okwu: 18 ka ayi we were ihe abua nādigh-agma agha, nke Chineke.

nāpugh ikwu okwu-ugha nime ha, nwe nkasi-obi siri ike, ayi, bụ ndi ̄abāra ijidesi olile-anya ahu ike, bụ nke edebere n'iru ayi; 19 bụ olile-anya nke ayi nwere dika arilika nke nkpuru-obi, nke bu ihe-ntukwasi-obi na ihe nēguzosi ike, nke nābā kwa nime ebe ahu nke di nime ākwā-n̄bochi; 20 n'ebe Jisus batara n'ihī ayi dika onye nēbu uzọ ̄a ̄ōo, ebe emere Ya ka ̄ buru onye-isi-nchu-aja rue m̄be ebigh-ebi dika usoro nke Melkizedek si di.

7 1 N'ihī na Melkizedek nka, eze Selem, onye-nchu-aja nke Chineke Onye kachasi ihe nile elu, onye zutere Abraham m̄be o si n'ọbụbụ ndi-eze ahu laghachi, we ḡozie ya, 2 onye Abraham kē-kwa-ra otù uzọ n'uzọ iri n'ihē nile nye, (ebe ̄ bu mbu, ma asugharia aha-ya, Eze nke ezi omume, buru kwa ma emesia Eze nke Selem, nke bu, Eze nke udo; 3 enwegh nna, enwegh nne, enwegh akukọ osuso-̄mumu, enwegh nmalite ubōchi ma-̄bu ̄gwugwu ndu, ma emewo ya ka o yie ̄kpara Chineke), ̄ nān̄ogide onye-nchu-aja m̄be nile.

4 Ma lenu otù onye a di uku, onye Abraham, bụ nna-ayi mbu, nyere otù uzọ n'uzọ iri n'isi ihe alutara n'agha. 5 ̄ bu kwa ezie na ndi ahu ndi si n'etiti umu Livai puta ndi nānara ̄lu onye-nchu-aja nwere ihe enyere n'iwu inara ndi Israel otù uzọ n'uzọ iri dika iwu-ha si di, nke ahu bu, inara umu-nne-ha, ̄ bu ezie na ha esiwo n'afọ Abraham puta: 6 ma onye ahu nke anēsitegh na ha gu akukọ osuso-̄mumu-ya anarawo Abraham otù uzọ n'uzọ iri, ḡozī kwa onye nwere nkwa ndia. 7 Ma apugh ikwugide nka okwu ̄ bula na onye ka nma nāḡozī onye dikariri ntā. 8 ̄zọ, n'ebe a madu ndi nānwu anwu nānata otù uzọ n'uzọ iri; ma n'ebe ahu otù onye nānata ha, nke anā̄bara ya àmā na ̄ di ndu. 9 Agēkwu otù a, na ̄bunā Livai, onye nānata otù uzọ n'uzọ iri, na o site-kwa-ra n'aka Abraham nye otù uzọ n'uzọ iri; 10 n'ihī na ̄ nān̄o n'afọ nna-ya n'oge ahu, m̄be Melkizedek zutere ya.

11 Ya mere ̄ buru na ewere ̄n̄du ndi-nchu-aja ndi Livai me ka madu zue okè (n'ihī na ndi Israel anatawo iwu n'okpuru ya), nkpā gini ̄zọ di ka onye-nchu-aja di iche bilie dika usoro Melkizedek si di, ka aghara kwa igu

ya dika usoro Eron si di? 12 N'ihī na ebe aghaworo ̄n̄du ndi-nchu-aja ahu, ̄ di nkpā ka ̄ghugha nke iwu puta kwa. 13 N'ihī na Onye ahu anēkwu ihe ndia bayere Ya eketawo okè n'ebo di iche, nke ̄ digh onye ̄ bula yeworo aka n'ebe-ichu-aja site na ya. 14 N'ihī na ̄ putawo ihē na Onye-nwe-ayi esiwo na Juda puputa; bụ ebo nke Moses nēkwugh ihe ̄ bula bayere ndi-nchu-aja nye ya. 15 Ihe ayi nēkwu aputabigawo kwa ihē okè nke-uku kari, ma ̄ buru na Onye-nchu-aja di iche ebili dika oyiya Melkizedek si di, 16 Onye emeworo Ya ka ̄ buru onye-nchu-aja, ̄ bugh dika iwu nke ihe enyere n'iwu nye anu-aru si di, kama dika ike nke ndu nādigh-agwu agwu si di: 17 n'ihī na anā̄bara Ya àmā, si,

Gi onwe-gi bu onye-nchu-aja rue m̄be ebigh-ebi

Dika usoro Melkizedek si di.

18 N'ihī na emere ka ihe eburu uzọ nye n'iwu ghara idi irē n'ihī adigh-ike-ya na abagh-urū-ya, 19 (n'ihī na iwu ahu emegh ihe ̄ bula ka o zue okè), ewe webata olile-anya ka nma, nke ayi ji biaru Chineke nso. 20 Otù ̄ digh kwa ma ejigh inu-iyi, 21 (n'ihī na ̄ bu ezie na emewo ha ka ha buru ndi-nchu-aja nānugh iyi; ma emewo Ya onwe-ya n'inu iyi site n'aka Onye ahu Nke nēkwu okwu bayere Ya, si,

Onye-nwe-ayi nuru iyi, ̄ gagh-echēghari kwa uche-Ya,

Gi onwe-gi bu onye-nchu-aja rue m̄be ebigh-ebi);

22 ̄ bu kwa n'uzọ ra otù a ka emeworo Jisus ka ̄ buru onye-mbe nke ̄būbā-ndu ka nma. 23 ̄ bu kwa ezie na emewo ndi ahu ka ha buru ndi-nchu-aja riri nne, n'ihī na ̄nwu nēbochi ha in̄ogide: 24 ma Ya onwe-ya, n'ihī na ̄ nān̄ogide rue m̄be ebigh-ebi, ̄ nwere ̄n̄du - onye - nchu - aja - Ya nādigh - agabiga onye ̄zọ. 25 ̄ site-kwa-ra na nka pu izopotachasi ndi nēsīte n'aka Ya abiakute Chineke, ebe ̄ nādi ndu m̄be nile iri ̄ ariri ̄ n'ihī ha.

26 N'ihī na onye-isi-nchu-aja di otù a kwesiri ayi, Onye di ̄cha n'obi, Onye nēnwegh obi ̄zọ, Onye anēmerugh emeru, Onye ekewapuworo n'etiti ndi-nmehie, me kwa Ya ka ̄ di elu kari elu-igwe nile; 27 Onye ̄ nādigh Ya nkpā

kwa-ubochi, dika ndi-isi-nchu-aja ahu, ichu aja di iche iche, mbu n'ihhi nmehie nile nke aka ya, emesia n'ihhi nmehie nile nke ndi Israel: n'ihhi na nka ka Ọ mere nani otu mbe, mbe Ọ churu Onwe-ya dika aja. 28 N'ihhi na iwu nedo madu ndi-isi-nchu-aja, ndi nadigh ike; ma okwu nke inu-iyi ahu, nke soro iwu ahu n'azu, nedo Ọkpara, Onye emeworo Ya ka Ọ zue okè rue mbe ebigh-ebi.

8 1 Ma isi ihe n'ihhe nile ayi nekwa bu nka: Ayi nwere onye-isi-nchu-aja di otu a, Onye nduru ala n'aka-nri nke oche-eze nke Idi-uku ahu di nime elu-igwe, 2 Onye nefè ofufè n'ebe nsọ ahu, na n'ezì ulo-ikwū ahu, nke Onye-nwe-ayi mara, ọ bugh madu. 3 N'ihhi na anedo onye-isi-nchu-aja ọ bula iche onyinye na aja di iche iche n'iru Chineke: o sitere na nka di nkpa ka Onye-isi-nchu-aja nka nwe kwa ihe iche n'iru Chineke. 4 Ya mere ọ buru na Ọ nọ n'uwa, Ọ gagh-abu onye-nchu-aja ma-qli, ebe ndi neche onyinye ahu nile n'iru Chineke dika iwu si di nọ: 5 ndi-nchu-aja ndi nekpe ekpere nime ihe-nnomi na onyinyo nke ebe di n'elu-igwe, dika Chineke duworo Moses ọdu mbe ọ gaje imazu ulo-ikwū ahu: n'ihhi na Ọ nāsi, Le anya ka i me ihe nile dika ihe-atu ahu si di nke egosiri gi n'ugwu. 6 Ma otu ọ di, O ruwo n'ife-ofufè nke ka nma, n'uzọ ra otu Ọ bu kwa onye-ọbuba nke ọbuba-ndu ka nma, bu ọbuba-ndu nke enyeworo n'iwu n'elu nkwa ufodu ka nma. 7 N'ihhi na asi na ọbuba-ndu mbu ahu adigh ita uta, agagh-achowori ebe nye ọbuba-ndu nke-abua. 8 N'ihhi na mbe Ọ nāta ha uta, Ọ si,

Le, ubochi nābia, ka Onye-nwe-ayi kwuru,

Mbe Mu na ulo Israel na ulo Juda gaba ọbuba-ndu ọhu;

9 Ọ bugh dika ọbuba-ndu ahu si di nke Mu na ndi bu nna-ha bara

N'ubochi M'jidere ha n'aka isi n'ala Ijpt duputa ha;

N'ihhi na ha onwe-ha anogidegh n'ọbuba-ndum,

Mu onwem lefu-kwa-ra ha anya, ka Onye-nwe-ayi kwuru.

10 N'ihhi na nka bu ọbuba-ndu nke Mu na ulo Israel gaba

Mbe ubochi nile ahu gasiri, ka Onye-nwe-ayi kwuru;

M'getiye iwum n'uche-ha,

Ọ bu kwa n'obi-ha ka M'gedekwasi ha dika n'akwukwo:

M'gabu-kwa-ra ha Chineke,

Ha onwe-ha gabu-kwa-ram otu ndi:

11 Ha agagh-ezirita onwe-ha ma-qli, onye ọ bula o nēzi onye obodo-ya,

Onye ọ bula o nēzi kwa nwa-nne-ya, si, Mara Onye-nwe-ayi:

N'ihhi na ha nile gamatam,

Site n'onye dikarisiri ntā rue onye dikarisiri uku nime ha.

12 N'ihhi na M'gemere ajo omume nile ha ebere,

M'gagh-echeta kwa nmehie nile ha ọzo ma-qli.

13 Mbe Ọ nāsi, Ọbuba-ndu ọhu, Ọ mewo nke-mbu ka ọ buru ihe ochie. Ma ihe neme ochie, nke nāka kwa nkā, di ipu-n'anya nso.

9 1 Ya mere, ọbuna ọbuba-ndu mbu nwere ihe di iche iche aguru n'ihhe ziri ezi n'ikpere Chineke, nwe kwa ebe nsọ ya, bu ebe nsọ nke uwa nka. 2 N'ihhi na edoziri ulo-ikwū, ulo mbu, nke ihe-idoba-oriona ahu, na table ahu, na ope achicha ahu aneche n'iru Chineke di nime ya; nke anakpo Ebe Nso. 3 Ma mbe agabigasiri akwanbochi nke-abua, ulo-ikwū nke anakpo Ebe Nso kachasi ebe nsọ nile di; 4 nke nwere ebe-ichu-aja ọla-edo isure ihe-nsure-oku nesi isi utọ, na ihe nke ọbuba-ndu ahu nke amachitara ọla-edo buruburu n'akuku nile, nke ite ọla-edo nke nwere manna di nime ya, ya na nkpa-n'aka ahu nke Eron nke mara ifuru, na mbadamba nkume abua nke ọbuba-ndu ahu; 5 ma n'elu ya cherubim nke ebube di nēnye ebe aneme ka obi Chineke juru ndo; nke ayi nenwegh ike ikwu okwu bayere ha n'otu n'otu uhu a. 6 Ma ebe edoziworo ihe ndia otu a, ndi-nchu-aja nabā n'ulo-ikwū mbu mbe nile, nekpezu ekpere nile ha; 7 ma nani onye-isi-nchu-aja nabā n'ulo-ikwū nke-abua, nani otu mbe n'arọ, nabagh aka ọbara, nke ọ neche n'iru Chineke n'ihhi onwe-ya, na n'ihhi amagh-ama nile nke ndi Israel: 8 n'ihhi na Mọ Nso negosi nka, na akemegh ka uzọ ibā n'ebe nsọ ahu puta ihè, mbe ulo-ikwū mbu ahu neguzogide

uḅu a: 9 bú ulo-ikwū nke bu ilu aturu oge nke di uḅu a; anēche kwa ma onyinye ma àjà n'iru Chineke dika ulo-ikwū ahu si di, bú ihe nāpugh ime onye nēkpe ekpere ka o zu okè n'akuku akọ-na-uche, 10 ebe ha bu nāni (ha na ihe-oriri na ihe-ọñuñu na ime-baptism di iche iche) ihe di iche iche nke anu-aru aguru n'ihe ziri ezi, enyere n'iwu rue oge imezi ihe.

11 Ma Kraist, ebe Ọ biara ka Ọ buru onye-isi-nchu-aja nke ezi ihe nile gaje ibia, Ọ sitere n'ulo-ikwū ahu nke ka uku na nke zuru okè kari, ọ bugh nke eji aka me, nke isi-ya bu, ọ bugh nke òkikè a, 12 Ọ sitegh kwa n'ọbara nke ewu na nke umu-ehi, kama Ọ sitere n'ọbara nke Ya onwe-ya, ba n'ebe nsọ nāni otù mḅe, ebe Ọ chọputara nḅaputa ebigh-ebi. 13 N'ihì na asi na ọbara nke ewu na nke oke-ehi, na ntu nke nwa-aḅoghọ-ehi, mḅe ọ nēfesa ndi emeruworo emeru, nēdo madu nsọ ime ka anu-aruhā di ọcha: 14 ọbara Kraist, Onye sitere n'aka Mọ ebigh-ebi che Onwe-ya nātagh uta n'iru Chineke, gēsi aña ghara ime akọ-na-uche-ayi ka ọ di kari ọcha nke-uku ri nne pua n'ọlu nile nwuru anwu ikpere Chineke di ndu? 15 Ọ bu kwa n'ihì nka ka Ọ bu onye-ọḅuḅo nke ọḅuḅa-ndu ọhu, ka ọ gābu, ebe otù Onye nwuru iḅaputa madu n'aka njehie nile nke di n'okpuru ọḅuḅa-ndu mbu ahu, ka ndi akpọworo we nata nkwa nke nketa ebigh-ebi ahu. 16 N'ihì na ebe ọḅuḅa-ndu di, ọ di nkpa ka ọnwu nke onye ọbara ya di ya. 17 N'ihì na ọḅuḅa-ndu nēguzosi ike n'elu ndi nwuru anwu: n'ihì na ọ nwere uzọ ọ gābu ihe di ike mḅe ọ bula onye ọbara ya di ndu? 18 Ya mere emegh ọbunā ọḅuḅa-ndu mbu ahu ọhu nējigh ọbara. 19 N'ihì na mḅe Moses gwarari ndi Israel nile ihe nile ọ bula enyere n'iwu dika iwu ahu si di, ọ nara ọbara n e umu-ehi na ewu nile, ya na miri na aji-anu uhie na hyssop, we fesa akwukwo ahu onwe-ya, na ndi Israel nile, 20 si, Nka bu ọbara nke ọḅuḅa-ndu ahu nke Chineke nyere unu n'iwu. 21 Ọ we were ọbara ahu fesa kwa ulo-ikwū ahu na ihe nile nke ifè-òfufè-ya otù ahu. 22 Ọ fọduru ihe ntà ka m'si na eji kwa ọbara eme ihe nile ka ha di ọcha, dika iwu-ayi si di, ọ buru

kwa na nwusi ọbara adigh nḅaghara nmehie adigh.

23 Ya mere ọ di nkpa ka ewere ihe ndia me ka ihe-nnōmi nile nke ihe nile di n'elu-igwe di ọcha; ma ọ di nkpa ka ewere àjà ka ndia nma me ihe ahu onwe-ha nke di n'elu-igwe ka ha di ọcha. 24 N'ihì na Kraist abagh n'ebe nsọ eji aka me, bú ihe-atù yiri ebe nke bu ebe nsọ n'ezie; kama Ọ bāra n'elu-igwe onwe-ya, igosi Onwe-ya n'iru Chineke n'ihì ayi uḅu a: 25 ọ bugh kwa ka Ọ we nēche Onwe-ya n'iru Chineke ọtutu mḅe; dika onye-isi-nchu-aja nēwere ọbara nābugh nke ya nābā n'ebe nsọ kwa-arọ; 26 n'ihì na asi na ọ di otù a Ọ ghagh ihu ahuhu ọtutu mḅe site na ntọ-ala nke uwa: ma otù ọ di, ọ bu nāni otù mḅe nime nruzuru nke oge ndia ka emeworo ka Ọ puta ihè, ka Ọ we site n'ichu Onwe-ya dika àjà me ka nmehie ghara idi irè. 27 Dika ọ bu kwa ihe edebeworo madu ka ha nwua anwu nāni otù mḅe, ma mḅe nka gasiri ikpè eso ya; 28 n'uzọ ra otù a Kraist, ebe echere Ya n'iru Chineke nāni otù mḅe iburu nmehie nile nke ọtutu madu, Ọ gēme kwa ka ndi nēche Ya hu Ya anya nke uḅò abua, ma nmehie adigh ya, ka ewe zọputa ha.

10 1 N'ihì na iwu ahu, ebe ọ nwere nāni onyinyo nke ezi ihe ahu nile gaje ibia, ọ bugh ezi oyiya onwe-ya nke ihe ndia, ha apugh ime ka ndi nābiaru ha nso zue okè mḅe ọ bula, site n'otù àjà ndia nke ha nēche n'iru Chineke kwa-arọ mḅe nile. 2 N'ihì na ma ọ digh otù a, àgagh-echebiwori ha n'iru Chineke, n'ihì na ndi nēkpe ekpere, ebe emeworo ha ka ha di ọcha otù mḅe, ha agagh-enwe akọ-na-uche ọ bula nke nmehie di iche iche ọzọ? 3 Ma nime àjà ndia ncheta nke nmehie di kwa-arọ. 4 N'ihì na ọbara nke oke-ehi na nke ewu apugh iwepu nmehie.

5 N'ihì nka mḅe Ọ nābia n'uwa, Ọ si, Àjà na ihe echere n'iru Gi, I chogh ha, Ma aru ka I kwadebere nyem;

6 Àjà-nsuresi-ọku na àjà achuru bayere nmehie, ha abugh ihe di Gi ezi nma:

7 Mḅe ahu ka M'siri, Le, abia wom (N'akwukwo-npiakota ka edeworo ihe bayerem)

Ime ihe I nāchọ, Chineke.

8 M̀be O buru uzọ kwu, si, ̀Ajá na ihe echere n'iru Gi na ̀ajá-nsuresi-ọku na ̀ajá achuru bayere nmehie, I chọgh ha, ha abugh kwa ihe di Gi ezi nma (bú ihe anēche n'iru Chineke dika iwu si di), 9 m̀be ahu ka ̀Q siworo, Le, abiaiwom ime ihe I nāchọ. ̀Q nēwepu nke-mbu, ka O we me ka nke-abua guzo. 10 ̀Q bu kwa n'ọchichọ a ka edoworo ayi nsọ site n'iche aru Jisus Kraist n'iru Chineke dika ̀ajá nání otú m̀be. 11 Onye-nchu-aja ọ bula nēguzo kwa kwa-ubọchi nēfē ọfufē nēche kwa otú ̀ajá ndia n'iru Chineke ọtutu m̀be, bú ̀ajá nke nāpugh ichipu nmehie m̀be ọ bula: 12 ma Onye ahu, m̀be ̀Q chereri otú ̀ajá n'iru Chineke n'ihí nmehie, ̀Q we nchdu n'aka-nri Chineke m̀be nile; 13 nēle anya n'oge fchduru rue m̀be agēdo ndi-iro-Ya dika ihe-nb́akwasi-ukwu nke ukwu-Ya abua. 14 N'ihí na O sitewo n'iche Onwe-ya n'iru Chineke dika ̀ajá otú m̀be me ka ndi anēdo nsọ zue oké m̀be nile. 15 Mọ Nsọ nāb́a-kwa-ra ayi ̀amá: n'ihí na m̀be O kwusiri, si, 16 Nka bu ọb́uḅa-ndu nke Mu na ha gāḅa
M̀be ubọchi ahu gasiri, ka Onye-nwe-ayi kwuru;
M'gētiye iwum n'obi-ha,
̀Q bu kwa n'uche-ha ka M'gēdekwasi ha dika n'akwukwọ;
m̀be ahu ̀Q si,
17 M'gagh-echeta kwa nmehie nile ha na nmebi-iwu nile ha ọzọ ma-ọli.
18 Ma ebe nḅaghara ihe ndia di, iche ̀ajá n'iru Chineke bayere nmehie adigh ọzọ.
19 Ya mere, umu-nnam, ebe ayi nwere nkwwuwa-okwu ibá n'ebe nsọ ahu site n'ọbara Jisus, 20 bú uzọ ̀Q mere ọhu nye ayi, nke di ọhu di kwa ndu, site n'ákwa-nḅochi, nke ahu bu, anu-aru-Ya; 21 ebe ayi nwe-kwa-ra Onye-nchu-aja uku edoro onye-isi ̀ezí-na-ulo Chineke; 22 ka ayi were obi ezi-okwu biarue nso nime nkwezu nke okwukwe, buru kwa ndi efesaworo ọbara n'obi-ayi pua n'ajọ akọ-na-uche, rdi asachawo-kwa-ra aru-ayi na miri di ọcha: 23 ka ayi jidesie nkwwputa nke olile-anya-ayi ike ka ọ ghara iruda n'ala; n'ihí na Onye ahu Nke kwere nkwa kwesiri ntukwasi-

obi: 24 ka ayi nātugharita kwa uche n'aru ibe-ayi ikpasu ihu-n'anya na ọlu ọma di iche iche; 25 ka ayi ghara kwa irapu nzukọ nke onwe-ayi, dika ufchdu nēme, kama ka ayi nādusi ndi ọzọ ọdu ike; ka ayi me kari kwa otú a, n'uzọ ra otú unu nēle ubọchi ahu anya ka ọ nābiaru nso.

26 N'ihí na asi na ayi were ọchichọ-obi nānọ na nmehie m̀be ayi nataworo nmazu nke ezi-okwu, ̀ajá agāchu bayere nmehie di iche iche atchdugh ọzọ, 27 kama nke fchduru bu oké olile-anya di egwu nke ikpé, ya na ọku nēre ike ike nke gaje iripia rdi nēguzogide Chineke. 28 Onye ọ bula nke juworo iwu Moses gānwu anwu nēmegh ya ebere n'okwu rdi-ámá abua ma-ọbu atọ: 29 ma ahuhu ahu jọkariri njọ ra añá, bú nke agāgu na onye ahu kwesiri ka enye ya, ka unu chere, bú onye nke zoworo ̀Okpara Chineke ukwu, onye guwo-kwa-ra ọbara nke ọb́uḅa-ndu ahu, bú nke eji do ya nsọ, n'ihe emeruru emeru, onye mewo-kwa-ra Mọ nke amara ihe-ihere? 30 N'ihí na ayi marara Onye ahu Nke siri, Mu nwe ọb́ọ, Mu onwem gēnyeghachi. Ọzọ kwa, Onye-nwe-ayi gēkpe rdi-Ya ikpé. 31 ̀Q bu ihe di egwu idabá n'aka Chineke di ndu.

32 Ma nēchetanu ubọchi mbu ahu, nke ọ bu nime ha, m̀be enyesiri unu ihé, ka unu tachiri obi n'oké iḅa-nḅa nke ahuhu di iche iche; 33 n'otú akuku, ebe ewere ita-uta na nkpaḅu di iche iche me unu ka unu buru ihe-nkiri; n'akuku ọzọ, ebe unu ghorọ ndi nēso ndi nēbi obi otú a nwekọ ahuhu. 34 N'ihí na unu ji obi so ndi nọ n'ahụ hukọ ahuhu, unu were kwa ọnú nara npunara ahu nke-ọma, bú nke apunara unu ihe nile unu nwere, ebe unu mara na unu nwere onwe-unu dika ihe unu nwere, bú ihe ka nma nke nādigide kwa. 35 Ya mere unu etufula nkwwuwa-okwu-unu, bú ihe nke nwere oké nnyeghachi nke ugwo-ọlu. 36 N'ihí na ntachi-obi di unu nkpa, ka ọ gābu, m̀be unu meworo ihe Chineke nāchọ, ka unu we nata nkwa ahu.

37 N'ihí na le ka nwa oge ntá fchduru ra,

Onye ahu Nke nābia gābia, ̀Q gagh-anọ kwa ọdú.

38 Ma onye ezi omume nkem gēsite n'okwukwe di ndu:

Ọ buru kwa na ọ gēwezuga onwe-ya, ihe-ya adigh nkpuru-obim ezi nma.

39 Ma ayi onwe-ayi adigh n'etiti ndi wezugara onwe-ha ila n'iyì; kama ayi di n'etiti ndi kwere ekwe inweta nkpuru-obi-ha.

11 I Ma okwukwe bu ndabere nke ihe anēle anya, buru kwa nnwaputa nke ihe anāhugh anya. 2 N'ihì na nime okwukwe ahu ka aḅara n okenye àmà. 3 Okwukwe ka ayi jì ghọta na ewerewo okwu Chineke dozie uwa nile, ya mere esitegh n'ihe putaworo ihè kpu ihe ahu anāhu anya. 4 Okwukwe ka Ebel jì che àjà n'iru Chineke nke ka àjà Kain chere nma, nke esitere na ya ḅara ya àmà na ọ bu onye ezi omume, ebe Chineke ḅara àmà bayere onyinye-ya nile: o site kwa na nke ahu nēkwu okwu uḅu a, ọ bu ezie na ọ nwuru anwu. 5 Okwukwe ka eji būbiga Inok ka ọ ghara ihu ọnwu; ahugh kwa ya, n'ihì na Chineke bubigara ya-ri: n'ihì na mḅe akēbubigagh ya aḅaworo ya àmà na ihe ọ nēmeri nātọ Chineke ezi utọ: 6 ma asi na okwukwe adigh ọ bu ihe anāpugh ime, bú ime ihe gātọ Chineke ezi utọ: n'ihì na onye nābiakute Chineke aghagh ikwe na Ọ di, na O nēgosi kwa Onwe-ya Onye nēnyeghachi ndi nāchọ Ya ugwo-ọlu. 7 Noa, mḅe Chineke dusiri ya ọdu bayere ihe akāhugh anya rue oge ahu, ebe ọ turu egwu Chineke, ọ bu okwukwe ka o jì dozie uḅọ izọputa èzi-na-ulo-Ya; o site-kwa-ra na nka ma uwa ikpé, we ghọ onye-nketa nke ezi omume ahu nke di n'uzọ okwukwe. 8 Mḅe akpọrọ Abraham, okwukwe ka o jì nà nti ipu je ebe nke ọ gaje inara ka ọ buru ihe-nketa; ọ we pua, nāmagh ebe ọ nēje. 9 Okwukwe ka o jì biri dika ọbia n'ala nke ekwere ya-ri na nkwa, dika ala nābugh nke aka ya, ebe o biri n'ulo-ikwū, ya na Aisak na Jakob, ndi soro ya nēketakọ otù nkwa ahu: 10 n'ihì na ọ nēle anya obodo ahu nke nwere ntọ-ala ahu, nke Chineke bu onye-ọkà-ya na onye luru ya. 11 Okwukwe ka Sera jì nara ike ọbunà imu nwa, ya onwe-ya, mḅe ọ gasiri imu nwa, ebe ọ guru Ya n'Onye kwesiri ntukwasi-obi, bú Onye kwereri nkwa: 12 ọ bu kwa n'ihì nka ka esitere n'otù nwoke mu umu, mḅe

ọ di kwa ka onye nwuru anwu, bú umu bara uba dika kpakpando nke elu-igwe, di kwa ka àjà, nke di n'usọ oké osimiri, nke anāpugh iguta ọnu ya.

13 Ndia nile nwuru n'uzọ okwukwe, ebe ha anatagh nkwa ahu, kama ha huru ha-ri, si kwa n'ebe di anya kele ha, we kwuputa na ha bu ndi-ọbia na ndi nọ dika ọbia n'elu uwa. 14 N'ihì na ndi nēkwu ihe di otù a nēgosi na ha nāchọ ala nke gābu nke aka ha. 15 Ọ buru kwa na ọ bu ezie na ha nēcheta ala ahu nke ha si nime ya puta, ha gēnwewori oghere ilaghachi. 16 Ma otù ọ di uḅu a ha nāḅaso ala ka nma, nke ahu bu, ala di n'elu-igwe: n'ihì nka ihere ha adigh-eme Chineke, ka akpọ Ya Chineke-ha: n'ihì na O doziworo ha otù obodo.

17 Mḅe anānwa Abraham, ọ bu okwukwe ka o jì che Aisak n'iru Chineke dika àjà: e, onye ahu nke narari nkwa ahu nke-ọma nēche nwa-nwoke ọ muru nāni ya n'iru Chineke dika àjà: 18 bú onye ekwuru okwu bayere ya, si, Nime Aisak ka agākpọ nkpuru-gi: 19 ebe ọ nāgu na Chineke puru ime ka o si ọbunà na ndi nwuru anwu bilie; nke ọ naghachi-kwa-ra ya site n'ebe ahu nime ilu. 20 Okwukwe ka Aisak jì gọzie Jakob na Isọ, ọbunà ngọzi bayere ihe gaje ibia. 21 Mḅe Jakob nānwu anwu, ọ bu okwukwe ka o jì gọzie umundikom Josef n'otù n'otù; kpọ kwa isi ala nye Chineke, nādabere n'isi nkpa-n'aka-ya. 22 Mḅe ndu Josef nāgwu, ọ bu okwukwe ka o jì hota ihe bayere ọpupu nke umu Israel; nye kwa iwu bayere ọkpukpu-ya. 23 Mḅe amuru Moses, ọ bu okwukwe ka ndi muru ya jì zobe ya ọnwa atọ, n'ihì na ha huru na nwatakiri ahu mara nma; ha atugh kwa egwu ihe eze ala ahu nyere n'iwu. 24 Mḅe Moses toruru madu, ọ bu okwukwe ka o jì ju ka akpọ ya nwa-nwoke nke nwa-nwayi Fero; 25 n'ihì na ọ rọrọ ka emejọkọ ya na ndi nke Chineke, kama inwe ihe-utọ nke nmehie na nwa oge; 26 ebe ọ guru ita-uta nke Kraist-ayi n'akù dikariri akù nile nke Ijipt uku: n'ihì na ọ wepuru anya-ya le nnyeghachi nke ugwo-ọlu ahu. 27 Okwukwe ka o jì rapu Ijipt, n'ihì na ọ tugh egwu ọnuma nke eze ahu: n'ihì na ọ nọgidesiri ike, dika ọ

nāhu Onye ahu Nke anāpugh ihu Ya anya. 28 Okwukwe ka o ji me ememe ngabiga ahu, ya na nwusa ọbara ahu, ka onye ahu nēbibī umu eburu uzọ mu we ghara imetu ha aka. 29 Okwukwe ka ha ji gabiga n'etiti oké osimiri Uhie dika ọ bu ala kpọrọ nku: ma elomiri ndi Ijpt m̄be ha nwara igabiga ya. 30 Okwukwe ka m̄bidi nke Jeriko ji da, m̄be agasiri ha buruburu ubochi asa. 31 Okwukwe ka Rehab, bú nwayi nākwa iko, ji ghara iso ndi nēkweyegh ekweye lakọ n'iyi, ebe ọ were udo nata ndi ledoro obodo ahu anya. 32 Gini ka m'gēkwu kwa ọzọ? n'ihī na oge gāgwunarim ma ọ buru na akom akukọ bayere Gideon, Berak, Samson, Jefta; ha na Devid na Samuel na ndi-amuma: 33 ndi sitere n'okwukwe luḅu ala-eze, lu ọlu ezi omume, nata nkwa di iche iche, kpuchita ọnu ọdum, 34 menyu ike ọku, ọanari iru mma-agma, ndi esitere n'okwukwe me ka ha di ike site n'adigh-ike, me ka ha di ike n'agma, ndi sitere n'okwukwe chulaga usu - ndi - agha nke ndi ala ọzọ. 35 Ndinyom natara ndi-ha ndi nwuru anwu site na nbilite-n'ọnwu: ma etiḅuru ndi ọzọ, ebe ha juru inata nḅaputa-ha; ka ha we nata nbilite-n'ọnwu ka nma: 36 ma ndi ọzọ ka anwara ọnwunwa nke ihe-ọchi na utari, e, tukwasi ihe ndia, nke aḅu na ulonkpọrọ: 37 aturu ha nkume, akwọwara ha, anwara ha, ewere iru mma-agma ọue ha: ha jere akpukpọ aturu na akpukpọ ewu nējeghari; ebe ha nọ na nkpa, anākpāḅu ha, anēmeiọ ha 38 (ndi uwa nēkwesigh), nāwaghari n'ohia na ugwu na ọḅa na ọnu nke ala. 39 Ndia nile, ọ bu ezie na aḅara ha amā site n'okwukwe-ha, ma ha anatagh nkwa ahu, 40 n'ihī na Chineke buru uzọ leputa ihe ka nma bayere ayi, ka aghara im. ka ha zue oké ma asi na ayi anogh ya.

12 1 Ya mere ka ayi onwe-ayi, ebe ayi nwere oké igwé ndi-amā di otú a ndi ọbara ayi buruburu dika igwe-oji, ka ayi tupu kwa ibu nile ọ bula, ya na nmehie ahu nke nārapara ayi n'aru nke-uku, ka ayi were kwa ntachi-obi ọa ọsọ ahu edebere ayi n'iru, 2 nēlegide Jisus anya, bú onye-ndú na onye-nmezu nke okwukwe-ayi, Onye n'ihī ọnú edebere n'iru Ya nātachi obi n'obe-Ya, nēleli

ihere anya, Ọ we nọdu n'aka-nri nke oche-eze Chineke. 3 N'ihī na, tugharianu uche n'Onye ahu Nke tachiworo obi na nkwegide di otú a, bú nke ndi-nmehie nēkwugide onwe-ha, ka ike ghara igwu unu, unu we da mbá na nkpuru-obi-unu. 4 Unu akēguzogidegh rue ọbara, n'ihā nḅa megide nmehie: 5 unu echezọsiwo kwa okwu nkasi-obi ahu, nke nāgwa unu okwu dika anāgwa umu-ndikom, si,

Nwam, agula ya n'ihe ntá, bú ozizi Onye-nwe-ayi nēzi gi site n'inye gi ahuhu,

Ada-kwa-la mbá m̄be Ọ nātu gi nmehie-gi n'anya;

6 N'ihī na onye Onye-nwe-ayi huru n'anya ka O nēzi ihe site n'inye ya ahuhu,

Ọ nāpia kwa nwa ọ bula Ọ nānata utari.

7 Nātachinu obi ka ewe zi unu ihe site n'inye unu ahuhu; n'ihī na Chineke nēmeso unu dika umu; n'ihī na ọnye bu nwa ahu nna-ya nādigh-ezi ya ihe site n'inye ya ahuhu? 8 Ma ọ buru na adigh-ezi unu ihe site n'inye unu ahuhu, nke emeworo umu nile ka ha buru ndi-nketa, ya mere unu bu umu iko, unu abugh kwa umu n'ezie. 9 Ọzọ kwa, ayi nwere ndi bu nna nke anu-aru-ayi izi ayi ihe site n'inye ayi ahuhu, ayi we sọpuru ha: ayi agagh-edo kari onwe-ayi nke-uku n'okpuru Nna nke mọ-ayi, we di ndu? 10 N'ihī na ndi ahu nezi ayi ihe site n'inye ayi ahuhu n'ezie ubochi ole-na-ole otú ọ di ha nma; ma Ya onwe-ya nēzi ayi ihe site n'inye ayi ahuhu ka ọ we bara ayi urú, ka ayi we keta idi-nsọ-Ya. 11 Ozizi nile site n'inye ahuhu nādi ka ihe nādigh-eweta ọnú n'oge di uḅu a, kama nwuta: ma emesia ọ nēnyeghachi ndi ahu ewereworo ya nwaputa ha nkpuru nke di n'udo, bú nkpuru nke ezi omume. 12 N'ihī nka menu aka nēruda eruda na ikperé nwuworo anwu ka ha guzozie; 13 kwa-kwa-ranu ukwu-unu uzọ nke nēguzozị ọtọ, ka ewe ghara ime ka ukwu nke di ngwurọ kwopu, kama ka ewe me ka ọ di ike.

14 Nāḅasonu udo n'ebe madu nile nọ, ya na ido-nsọ ahu, nke onye ọ bula agagh-ahu Onye-nwe-ayi anya ma ọ nwegh ya: 15 nēle-kwa-nu anya nke-oma, ma ọ di onye ọ bula nke nērugh

amara Chineke; ka nkporogwu ilu o bula we ghara ipuputa we sobue unu, ewe were nkporogwu ahu meru ora madu; 16 ma o di onye o bula nke nakwa iko, ma-obu nke emeruru emeru, dika Iso, onye rere di-okpara ya onwe-ya bu n'onodu otu oriri. 17 N'ih na unu matara na obuna mbe o chorok iketa ngozi ahu mbe emesiri, ajuru ya (n'ih na o hugh onodu nke ncheghari), o bu ezie na o were anya-miri chosie ya ike.

18 N'ih na unu abiarugh oku nke apuru idatu ya aka na nke afunwuworo, na itiri, na ochichiri, na oké ifuse, 19 na udà opi, na olu okwu; nke ndi nuru ya rioro ka aghara itukwasiri ha okwu o bula ozok: 20 n'ih na ha ananagidegh ihe enyere n'iwu, bu, Asi na obuna anulo emetu ugwu ahu, agewere nkume tubue ya; 21 ka ihe ahu anekiri si di kwa egwu nke-uku, Moses siri, Anamatu oké egwu, aru ma-kwa-ram jijiji: 22 kama unu abiaruwo ugwu Zaion, na obodo nke Chineke di ndu, bu Jerusalem nke di n'elu-igwe, na otutu ndi anapugh iguta onu, 23 bu nbakoro ora ndi-mok-ozie nile, na nzuko nke ndi eburu uzok muputa ndi edeworo aha-ha n'akwukwo n'elu-igwe, na Chineke, bu Onye-ikpe ora madu, na mok nke ndi ezi omume emeworo ka ha zue oké, 24 na Jisus, bu onye-obubo nke obuba-ndu ohu, na obara nke nlesa nke nekwo nke-oma kari nke obara Ebel kwuru. 25 Lezienu anya ka unu ghara iju Onye ahu nekwo okwu. N'ih na asi na ndi ahu abanarigh Ya, mbe ha juru Onye ahu Nke nadi ha odú n'elu uwa, ayi onwe-ayi agagh-abanar: Ya kari nke-uku, bu ndi nabakuta Onye ahu azu Nke nadi odú site n'elu-igwe: 26 Onye olu-Ya mere uwa ka o me nkpatu mbe ahu: ma ubu a ka O kweworo nkwa, si, Nani otu mbe ozok foduru nke Mu onwem geni me ka o bugh nani uwa ma jijiji, kama elu-igwe kwa. 27 Ma okwu nka, Nani otu mbe ozok foduru, negosi nbubiga nke ihe ahu nke aneme ka ha me nkpatu, dika nke ihe emeworo, ka ihe ahu nke anemegh ka ha me nkpatu we digide. 28 N'ih nka, ebe ayi nanata ala-eze nke anapugh ime ka o me nkpatu, ka ayi nwe amara, ka ayi we site na ya were egwu Chineke na ujo kpe ekpere n'uzok nke gatok Chineke utok:

29 n'ih na Chineke-ayi bu oku nerechapu.

13 1 Ka ihu-n'anya-unu n'ebe umu-nna-unu nok nadigide. 2 Unu echezola ile ndi-obia nke-oma: n'ih na ufodu esitewo na nka le ndi-mok-ozie obia namagh ama. 3 Nechetanu ndi nok n'abu, dika ndi ekekoworo unu na ha n'abu; nechetanu ndi anemejok, dika ndi unu onwe-unu nok kwa n'aru. 4 Ka ilu-di-na-nwunye buru ihe anasopuru n'etiti unu nile, ka ihe-ndina-unu buru kwa ihe adigh-emeru emeru: n'ih na Chineke gekpe ndi nakwa iko ikpe, ha na ndi nakwa iko, bu ndikom nwere nwunye na ndinyom nwere di. 5 Ka ochichok-obi-unu ghara idi n'ihu-n'anya ego; ka afok ju unu n'ihe unu nwere ubu a: n'ih na Ya onwe-ya ekwuwo, si, M'gagh-ara gi aka ma-oli, M'gagh-arapu kwa gi ma-oli. 6 Ya mere ayi were obi-ike si,

Onye-nwe-ayi bu onye neyerem aka; m'gagh-atu egwu:

Gini ka madu gemem?

7 Nechetanu ndi-isi-unu, bu madu ndi gwara unu okwu Chineke; nekiri-kwa-nu opupu nke ibi-obi-ha, nenomikwa-nu okwukwe-ha. 8 Jisus Kraist di otu aka ahu nyahuru na ta, e, ru kwa mbe nile ebigh-ebi. 9 Unu ekwela ka ewere ozizi di iche iche nke si kwa n'ebe ozok puta buhie unu: n'ih na o di nma ka ewere amara me ka obi-unu guzosie ike; ka aghara iwere ihe-oriri, nke o digh mbe ha bara ndi jeghariri nime ha uru. 10 Ayi nwere ebe-ichu-aja, nke ndi nekpe ekpere n'ulo-ikwu Chineke nenwegh ike iri ihe si nime ya puta. 11 N'ih na ozu anu nile nke anewebata obara-ha n'ebe nsok site n'aka onye-isi-nchu-aja dika aja achuru bayere nmehie, anerechapu ozu ahu oku n'azu omumaulo-ikwu. 12 N'ih nka Jisus, ka O we site n'obara nke Ya onwe-ya do ndi nke Ya nsok, O hu-kwa-ra ahuhu n'azu onu-uzok-ama nke obodo. 13 Ya mere, ka ayi pukuru Ya n'azu omumaulo-ikwu, nebu ita-uta-Ya. 14 N'ih na ayi enwegh obodo n'ebe a nke nadigide, kama ayi nachok obodo ahu nke gaje ibia. 15 Ya mere, ka ayi site n'aka-Ya nachu aja, bu otuto, nye Chineke mbe nile, nke ahu bu, nkpuru ebumere-onu nke nekwoputa nye aha-Ya. 16 Ma unu

echezọla ime ihe di nma na ime ka unu na ndi ọzọ nwekọ ihe-unu: n'ihí na aja di otú a nātọ Chineke ezi utọ. 17 Nēkweyenu ndi-isi-unu, nēdo-kwanu onwe-unu n'okpuru ha: n'ihí na ndi ahu nāmu anya n'ihí nkpuru-obi-unu, dika ndi gāza ajuju bayere unu; ka ha we were ọñú me nka, ghara isu udè: n'ihí na nka gābu ihe nābagh unu urú.

18 Nēkpenu ekpere bayere ayi: n'ihí na emere ka ayi kweye na ayi nwere akọ-na-uche ọma, ebe ayi nāchọ ibi obi nke-ọma n'ihé nile. 19 Ma anamariọbiga unu ókè kari ime nka, ka ewe werem nyeghachi unu ọsọsọ kari.

20 Ma Chineke nke udo, Onye were ọbara nke ọbụba-ndu ebigh-ebi ahu si

na ndi nwuru anwu kughachi oké Onye-ọzú-aturu nke aturu-Ya, bú Onye-nwe-ayi Jisus, 21 Ya me ka unu zue okè n'ezí ihe nile ọ bula ime ihe Ọ nāchọ, nēme nime ayi ihe nātọ ezi utọ n'iru Ya, site n'aka Jisus Kraist; Onye otuto nile diri rue m̀be nile ebigh-ebi. Amen.

22 Ma ariom unu, umu - nnam, nānagidenu okwu aririọ a: n'ihí na anamewere okwu ole-na-ole degara unu akwukwọ-ozí. 23 Maranu na arapuwo nwa-nna-ayi Timọti ka ọ la; ọ buru kwa na ọ gābia na m̀be ntá, mu na Ya gāhu unu anya.

24 Kelenu ndi-isi-unu nile na ndi nsọ nile. Ndi Itali nēkele unu.

25 Ka amara diyere unu nile. Amen.

AKWUKWỌ-OZI NKE

JEMES

DEGARA NDI KRAIST NILE

1 1 Jemes, orú nke Chineke na nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, nēdegara unu akwukwọ, bú ebo-ayi iri na abua ndi nọ na Ǹbasa ahu, nēkele unu.

2 Guanu ya n'ọñú nile, umu-nnam, m̀be ọ bula unu dabára n'ọnwunwa di iche iche; 3 ebe unu mara na nnwaputa nke okwukwe-unu nāluputa ntachi-obi.

4 Ma ka ntachi-obi luzue ọlu-ya, ka unu we tozue oké dizu kwa nma, buru ndi ọ digh ihe ọ bula fọdurú nke unu nēnwegh.

5 Ma ọ buru na amam-ihe fọdurú onye ọ bula nime unu inwe, ya riọ n'aka Chineke, Onye nēnye madu nile n'afọ-otufọ, nātagh kwa ura; agēwere kwa ya nye ya. 6 Ma ya riọ n'okwukwe, ghara inwe obi abua: n'ihí na onye nwere obi abua yiri ebili-miri nke oké osimiri m̀be ifufe nēfeghari ya, anātuli kwa ya elu.

7 N'ihí na, ka madu ahu ghara ichè na ọ gānata ihe ọ bula n'aka Onye-nwe-ayi; 8 ọ bu nwoke nwere uche abua, onye nādigh-eguzo n'otú ebe n'uzọ-ya nile.

9 Ma ka nwa-nna nke nọ n'ọnọdu di ala nya isi n'ọnọdu-ya di elu: 10 ma ka ọgaranya nya isi na emere ya ka ọ

la ala: n'ihí na dika uzari ahihia ọ gāgabiga. 11 N'ihí na anyanwu nāwalita, ifufe di ọku eso ya, ọ we kpọnwua ahihia; uzari-ya we dapu, nmá nke iru-ya we la n'iyi: otú a ka ọgaranya gātálata kwa n'íe-ya nile.

12 Ngozi nādiri nwoke onye nātachi obi n'ọnwunwa: n'ihí na m̀be anwaputaworo ya, ọ gānata okpu-eze ahu, bú ndu, nke Onye-nwe-ayi kwere nkwa inye ndi huru Ya n'anya. 13 Ka onye ọ bula ghara isi, m̀be anānwa ya, Anēsítè n'aka Chineke anwam: n'ihí na Chineke bu Onye anāpugh iwere ihe ọjọ nwa Ya, Ya onwe-ya adigh-anwa kwa onye ọ bula: 14 kama anānwa onye ọ bula m̀be agu ihe ọjọ nke aka ya nādọkpufu ya, ewe rafue ya. 15 M̀be ahu agu ihe ọjọ ahu, m̀be ọ tuworo ime, ọ we muputa nmehie: nmehie ahu, m̀be o tozuru oké, ọ we muputa ọnwu. 16 Unu ekwela ka eduhie unu, umu-nnam ndi m'huru n'anya. 17 Ezi onyinye ọ bula na ihe ọ bula zuru oké nke enyere enye si n'elu bia ebe o si n'aka Nna nke ihè ridata, Onye ọghugha ọ bula nāpugh idi n'ebe Ọ nọ, ma-ọbu

onyinyo nke nchighari nēweta. 18 N'ihī na O zubere ya O were okwu nke ezi-okwu muputa ayi, ka ayi we buru otú aha nkpurú mbu nke ihe O kéré ékè.

19 Unu matara nka, umu-nnam ndi m'huru n'anya. Ma ka madu o bula buru onye nānu ihe oşoşo, onye nādigh ngwa ikwu okwu, nādigh kwa ngwa iwe iwe: 20 n'ihī na iwe madu adigh-alu olu ezi omume Chineke. 21 N'ihī nka tupunu inyi nile na njubiga-ókè nile nke ihe ojo, were-kwa-nu nwayo nara okwu ahu nke akuworo nime unu dika n'ubi, nke puru izoputa nkpuru-obi-unu. 22 Ma għonu ndi nēme okwu ahu, unu abu-kwa-la ndi nānu nání, ndi nārafu onwe-unu. 23 N'ihī na asi na onye o bula bu onye nānu okwu ahu, ma o bugh onye nēme ya, onye ahu yiri nwoke nke nēkiri iru-ya n'enyō, bú iru o nwere mbe amuputara ya: 24 n'ihī na o kiriri onwe-ya, o puwo kwa, ngwa ngwa o we chezo aha madu o bu. 25 Ma onye nyochaworo nime iwu zuru okè, bú iwu nke inwe-onwe-ya, nke nānoğide kwa otú a, ghara igho onye nānu anu nke nēchezō, kama o bu onye nēme eme nke nālu olu, onye a gābu onye-ngōzi n'omume-ya. 26 O buru na onye o bula nēchè na ya bu onye nēkperè Chineke, mbe o digh-akwa ire nke ya nga, kama o nāgho obi-ya aghugho, okpukpe-Chineke nke onye a bu ihe-efu. 27 Okpukpe-Chineke nke di ocha nke anēmerugh kwa emeru n'iru Chineke-ayi, bú Nna-ayi, bu nka, ileta umu-nbei na ndinyom di-ha nwuru nime nkpaşu-ha, na idebe onwe-ya nēnwegh ntupō site n'uwa.

2 I Umu-nnam, unu enwela okwukwe nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, bú Onye-nwe ebube, n'ile-madu-anya-n'iru. 2 N'ihī na asi na otú nwoke nke yiri nba-aka oia-edo na uwe mara nma nke-uku bata na nzuko-unu, ma asi na otú oşeyè nke yiri uwe ruru inyi bata kwa; 3 o buru kwa na unu ele onye ahu nke nēyi uwe mara nma nke-uku anya, si, Gi onwe-gi nōdu ala n'ebe a nke-oma; unu we si oşeyè ahu, Gi onwe-gi guzo n'ebe a, ma-ōbu nōdu ala n'okpuru ihe-nbakwasi-ukwum; 4 unu enwegh obi abua nime onwe-unu, unu aghogh kwa ndi-ikpé nēchè échichè ojo? 5 Nurunu, umu-nnam ndi m'huru

n'anya; Chineke aropotagh ndi bu oşeyè n'ihè nke uwa ka ha buru ndi-ogaranya n'okwukwe, buru kwa ndi-nketa nke ala-eze ahu nke O kwere nkwa inye ndi huru Ya n'anya? 6 Ma unu onwe-unu mere oşeyè ahu ihe-ihere. Ndi-ogaranya adigh-emeso unu dika ha bu ndi-nwe-unu? o bugh kwa ha onwe-ha nādokpuru unu ga ulo ikpé? 7 O bugh ha onwe-ha nēkwulu aha oma ahu nke aguru unu? 8 Otú o di, o buru na unu edebezu iwu nke Eze-ayi, dika ihe edeworo n'akwukwo nsō si kwu, Hu onye-aşata-obi-gi n'anya dika onwe-gi, unu nēme nke-oma: 9 ma o buru na unu ele madu anya n'iru, o bu nmehie ka unu nēme, n'ihī na iwu ahu nātu unu nmehie-unu n'anya dika ndi-nchie. 10 N'ihī na onye o bula nke gēdebe iwu ahu dum, ma o su ngongō n'otú ihe, emewo ya ka o buru onye ikpé iwu ahu nile mara. 11 N'ihī na Onye ahu Nke siri, Akwala iko, O si-kwa-ra, Eşula madu. Ma o buru na i kwagh iko, ma i nēşu madu, i għowo onye-nchie iwu. 12 Nēkwunu otú a, nēme-kwa-nu otú a, dika ndi agaje iwere iwu nke inwe-onwe-onye kpe unu ikpé. 13 N'ihī na o bu ikpé nke ebere nādigh ya ka agēkpe onye nēmegh ebere: ebere nānyara ikpé isi.

14 Ūrú gini ka o bara, umu-nnam, ma o buru na onye o bula asi na o nwere okwukwe, ma o nwegh olu? okwukwe ahu puru izoputa ya? 15 O buru na nwa-nna-nwoke ma-ōbu nwa-nna-nwayi ba oto, nēnwegh kwa ihe-oriri gēzuru ya kwa-ubochi, 16 ma otú onye n'etiti unu si ha, Labanu n'udo, nyanu oku, riju-kwa-nu afo; ma unu enyegh ha ihe nākpa aru-ha; ūrú gini ka o bara? 17 Obuná otú a okwukwe, ma o buru na o nwegh olu, o bu ihe nwuru anwu n'onwe-ya. 18 Ma otú onye gāsi, Gi onwe-gi nwere okwukwe, mu onwem nwe-kwa-ra olu: gosim okwukwe-gi ma olu-gi adigh ya, mu onwem gēsite kwa n'olum gosi gi okwukwem. 19 Gi onwe-gi kwere na Chineke bu otú; i nēme nke-oma: ndi-mo ojo kwe-kwa-ra, we kuja. 20 Ma i nācho ka i mara, gi madu efu, na okwukwe bu ihe nādigh-aluputa ihe ma olu adigh ya? 21 Eşitegh n'olu gu Abraham nna-ayi n'onye ezi omume, mbe o churu Aisak nwa-ya

nwoke n'elu ebe-ichu-aja? 22 I huwo na okwukwe-ya soro ọlu-ya lukọ ọlu, esite-kwa-ra n'ọlu ahu me ka okwukwe ahu zue okè; 23 ewe mezu ihe edeworo n'akwukwọ nsọ nke nāsi, Abraham we kwere okwu Chineke, ewe gua ya nye ya n'ezi omume; ewe kpọ ya eyi nke Chineke. 24 Unu ahuwo na anēsite n'ọlu gu madu n'onye ezi omume, adigh-esite kwa nāni n'okwukwe. 25 Ma n'uzọ di otù a èsitegh kwa n'ọlu gu Rehab, bú nwayi nākwa iko, n'onye ezi omume, m̀be ọ kpọbatara ndi-ozì ahu, we zipu ha n'uzọ di iche? 26 N'ìhi na dika aru bu ihe nwuru anwu ma mọ adigh ya, ọbuná otù a okwukwe bu ihe nwuru anwu ma ọlu adigh ya.

3 1 Unu aghọla ọtutu ndi-ozizi, umu-nnam, ebe unu matara na ayi gānata ikpé ka uku. 2 N'ìhi na ayi nile nāsu ngongọ n'ọtutu ihe. Ọ buru na onye ọ bula asugh ngongọ n'okwu, onye ahu bu nwoke tozuru okè, buru kwa onye puru ikwa aru-ya dum nga. 3 Ma ọ buru na ayi etiye bridle inyinya-ayi n'ọnu-ha, ka ha we kweyere ayi, ayi nēchighari kwa aru-ha dum. 4 Le, uḅọ kwa, ọ bu ezic na ha di uku otù a, oké ifufe nēfeghari kwa ha, ma umara isi-uḅọ dikarisiri ntà nēchighari ha, ebe ọ bula uche onye-isi uḅọ nāchọ. 5 Otù a ire bu kwa ihe ntà di n'aru, ọ nānya kwa isi oké ihe. Le, otù oké ọhia ra uku, bú nke ọku dikarisiri ntà nēme ka o nwuru ọku! 6 Ire bu kwa ọku, bú uwa ahu nke ajọ omume: ire nēguzo n'etiti ihe nile di ayi n'aru dika ihe nēnye aru dum ntupọ, nke nāfunwu kwa ihe nāga dika amuru ya ọku, ọku ala-mọ bu kwa ihe nāfunwu ire ahu ọku. 7 N'ìhi na aha nile ọ bula nke anu na anu-ufe, nke ihe nākpu akpu na ihe di n'oké osimiri, ha nile ka ihe akporọ madu nēmeju anya, ọ mejuwo kwa ha anya: 8 ma ọ digh onye ọ bula n'etiti madu puru imeju ire anya; ọ bu ihe ọjọ nke nādigh-eguzo n'otù ebe, ọ bu ihe juputara na irè-agwọ nēweta ọnwu. 9 Ọ bu nka ka ayi ji nāgozi Onye-nwe-ayi, bú Nna-ayi; nka ka ayi ji kwa nābu madu ọnu, ndi ekèworo dika oyiyi Chineke si di: 10 n'otù ọnu ahu ka ngozi na ọbubu-ọnu si puta. Umu-nnam, ọ kwesigh ka ihe ndia di otù a. 11 Ìsi-iyi nēsi n'otù ọnu ahu suputa miri nātọ utọ na miri

nēlu ilu? 12 Umu-nnam, ọ gābu na osisi fig puru imi olive, ma-ọbu na osisi vine puru imi fig? miri nnù apugh kwa isuputa miri nātọ utọ.

13 Ònye bu onye-amam-ihe nke nāghọta kwa ihe n'etiti unu? ya site n'ìbi-obi ọma ya gosi ọlu-ya nile nime idi-nwayọ nke amam-ihe. 14 Ma ọ buru na unu nwere ekworo di ilu na ikpa-iche-iche n'obi-unu, unu anyala isi, unu ekwu-kwa-la okwu-ugha megide czi-okwu. 15 Amam-ihe a abugh amam-ihe nke nēsi n'elu ridata, kama ọ bu nke uwa, buru kwa nke nkpuru-obi madu nāchi, buru kwa ihe ndi-mọ ọjọ nēzi. 16 N'ìhi na ebe ekworo na ikpa-iche-iche di, n'ebe ahu ka iḅa-aghara na omume nile ọ bula nke nādigh nma di. 17 Ma amam-ihe ahu nke si n'elu bia buru uzọ di ọcha, emesia ọ di udo, nwe obi-ọma, nēkweye okwu nke-ọma, juputa n'ebere na ezi nkpuru, nēnwegh obi-abua, nēnwegh iru-abua. 18 Ma ọ bu nkpuru nke ezi omume ka ndi nēme udo nāgha n'udo.

4 1 Òle ebe ibu-agma si bia, òle ebe kwa ilu-ọgù si bia, bú nke di n'etiti unu? ọ bugh n'ebe ahu, bú ihe-utọ nile unu nke nēbu agha n'ìhe nile di unu n'aru, ka ha si bia? 2 Agu nāgu unu, ma unu enwegh: unu nēḅu madu, nēkwu kwa ekworo, unu apugh kwa ihu ihe unu chọrọ: unu nālu ọgù, nēbu kwa agha; unu enwegh, n'ìhi na unu ariọgh. 3 Unu nāriọ aririọ, ma unu adigh-anata ihe, n'ìhi na unu nāriọ n'obi ọjọ, ka unu we mefu ya n'ìhe-utọ nile unu. 4 Unu ndi nākwa iko, unu amatagh na ibu eyi nke uwa bu ibu onye-iro nke Chineke? Ya mere onye ọ bula nke zubere ibu eyi nke uwa nēdo onwe-ya onye-iro nke Chineke. 5 Ma-ọbu unu nēchè na ihe edeworo n'akwukwọ nsọ nēkwu okwu n'efu? Agu ayi nāgusi Mọ ahu ike n'uzọ ekworo, bú Mọ Nke Ọ mere ka O biri nime ayi? 6 Ma Ọ nēnye kari amara. N'ìhi nka ihe edeworo n'akwukwọ nsọ si, Chineke nēdo Onwe-ya imegide ndi-npako, ma Ọ nēnye ndi di ume-ala n'obi amara. 7 Ya mere donu onwe-unu n'okpuru Chineke; ma guzigidenu ekwensu, ọ gāḅapu kwa n'ebe unu nọ. 8 Biarunu Chineke nso, Ọ gābiaru kwa unu nso. Menu ka aka-unu di ọcha, unu ndi-

nmehie; me-kwa-nu ka obi-unu di ọcha, unu ndi nwere uche abua. 9 Hujunu anya, ru-kwa-nu ụjụ, kwa-kwa-nu ákwá: ka ọchì-unu ghọ iru-ụjụ, ka ọnù-unu ghọ kwa n̄baru-iru. 10 Wedanu onwe-unu n'iru Onye-nwe-ayi, Ọ gēweli kwa unu elu.

11 Umu-nnam, unu ekwutọritala ibe-unu. Onye nēkwutọ nwa-nna-ya, ma-ọbu nēkpe nwa-nna-ya ikpé, o nēkwutọ iwu, nēkpe kwa iwu ikpé: ma ọ buru na i nēkpe iwu ikpé, i bugh onye nēdebe iwu, kama i bu onye-ikpé-ya. 12 Nāni otù Onye bu onye nēnye iwu, buru kwa onye-ikpé, bú Onye ahu Nke puru izọputa na ila ihe n'iyi: ma gi onwe-gi bu onye, gi onye nēkpe onye-àbata-obi-gi ikpé?

13 Genu nti, unu ndi nāsi, Ta ma-ọbu echi ka ayi gāga obodo a, nọ kwa n'ebe ahu otù arọ, zu kwa ahia, rita kwa urù: 14 ma unu bu ndi nāmatagh ihe gēme echi. Ndu-unu bu gini? N'ihì na unu bu alulu, nke nāputa ihè nwa oge, emesia ọ we pua n'anya. 15 Ma nke kwesiri unu ka unu kwue bu, Asi na Onye-nwe-ayi chọrọ, ayi gādi ndu, me kwa ihe a ma-ọbu ihe ahu. 16 Ma otù ọ di, unu nānya isi n'oké okwu-unu: inya-isi nile di otù a bu ajọ ihe. 17 Ya mere onye matara ime ihe ọma, ma ọ megh ya, ọ buru onye ahu nmehie.

5 1 Genu nti, unu ndi-ọgaranya, kwa ákwá, ti-kwa-nu nkpu n'ihì ihuju-anya nile unu nke nābiakwasi unu. 2 Ákù-unu erewo uré, uwe nile unu aghọwo kwa ihe nla ripiaworo. 3 Ọla-edo-unu na ọla-ọcha-unu àbawo nchara; nchara-ha gāburu kwa unu ihe-àmà, o gēripia kwa anu-arununu dika ọku. Unu kpadoro àkù-unu na m̄be ikpe-azu. 4 Le, ugwo-ọlu nke ndi-ọlu ndi bìri ọka n'ubi-unu, nke unu jidere na nmebu, nēti nkpu: iti-nkpu nke ndi ahu ndi were ihe-ubi-unu abāwo na nti Onye-nwe usu nile nke ndi-agma. 5 Unu biri n'oké oriri na ọnunu n'elu uwa, di kwa ndu ọjọ dika ọ nātọ aru-unu utọ; unu zùru obi-unu n'ubochi ọbụbu. 6 Unu mara ikpé, unu buru onye ezi omume ahu; ọ digh-edo onwe-ya imegide unu.

7 Ya mere, umu-nnam, nātachinu ogologo-ntachi-obi rue ọbibia nke Onye-nwe-ayi. Le, onye-ọlu-ubi nēche

nkpuru di oké ọnu-ahia nke ala, nātachi ogologo-ntachi-obi n'ebe ọ di, rue m̄be ọ gānata miri-ozuzo mbu na miri-ozuzo ikpe-azu. 8 Unu onwe-unu, nātachi-kwa-nu ogologo-ntachi-obi; menu ka obi-unu guzosie ike: n'ihì na ọbibia nke Onye-nwe-ayi di nso. 9 Umu-nnam, unu atamuritala megide onwe-unu, ka ewe ghara ikpe unu: le, Onye-ikpé-ayi nēguzo n'iru ọnu-uzọ. 10 Umu-nnam, natanu ndi-amuma ahu, bú ndi kwuru okwu n'aha Onye-nwe-ayi, dika ihe-ilere-anya nke ihuju-anya na nke ogologo-ntachi-obi. 11 Le, ayi nākpọ ha ndi ngọzi diri, bú ndi tachiri obi: unu nuru ihe bayere ntachi-obi nke Job, hu kwa ihe Onye-nwe-ayi zubere, na Onye-nwe-ayi bu onye nwere ọmiko ri nne, nwe kwa obi ebere.

12 Ma nke kachasi ihe nile, umu-nnam, unu anula iyi, unu ejila elu-igwe, ma-ọbu ala, ma-ọbu ihe inu-iyi ọ bula ọzọ, n̄u iyi: kama ka e-unu buru e, ka è-è-unu buru kwa è-è; ka unu we ghara idabà n'okpuru ikpé.

13 Ọ di onye ọ bula n'etiti unu nāhuru anya? ya kpe ekpere. Ọ di onye ọ bula nwere obi-utọ? ya b̄a abù ọma. 14 Ọ di onye ọ bula n'etiti unu nke aru-ya nādigh ike? ya kpọ ndi-okenye nke nzukọ Kraist ka ha biakute ya; ka ha kpe kwa ekpere n'isi-ya, nēte ya manu olive n'aha Onye-nwe-ayi: 15 ekpere nke okwukwe ahu gāzọputa kwa onye ahu aru nādigh ike, Onye-nwe-ayi gēme kwa ka o bilie; ọ buru kwa na ọ mehieworo, agābāghara ya nmehie ahu. 16 Ya mere, nēkwuputunu nmehie nile unu gwarita ibe-unu, nēkpe kwa ekpere n'ihì ibe-unu, ka ewe me ka aru di unu ike. Aririọ nke onye ezi omume di ike nke-uku n'ilusi-ọlu-ike-ya. 17 Elaija bu madu yiri ayi n'aru-ya, ọ we kpesie ekpere ike ka miri ghara izo; miri ezogh kwa n'ala arọ atọ na ọnwa isi. 18 Ọ we kpe ekpere ọzọ; elu-igwe we nye miri-ozuzo, ala we mia nkpuru-ya.

19 Umu-nnam, asi na onye ọ bula n'etiti unu si n'ezì-okwu jehie, ma otù onye we me ka o chigharia; 20 ka ọ mara na onye meworo ka onye-nmehie si na njehie nke uzọ-ya chigharia gazọputa nkpuru-obi n'ọnwu, o gēkpuchi kwa ọtutu nmehie.

AKWUKWỌ-OZI MBU NKE

PITA

DEGARA NDI KRAIST NILE

1 I Pita, onye-ozì nke Jìsus Kraist, nēdegara unu akwukwọ, bú ndi arọputaworo ndi bi dika ọbìà n'etiti Nḡasa ahu nime Pọntos, Galetia, Kapadōsia, Esia, na Bitinia, 2 ndi arọputaworo dika ọmuma-ihe Chineke buru uzọ mara si di, nime ido-nsọ nke Mọ Nsọ, ka unu we ña Jìsus Kraist nti, ka ewe fesa kwa unu ọbara-Ya: Ka eme ka amara bara unu uba, ya na udo.

3 Onye agọziri agọzi ka Ọ bu, bú Chineke na Nna nke Onye-nwe-ayi Jìsus Kraist, Onye muru ayi ọzọ, dika oké ebere-Ya si di, ka ayi we nwe olile-anya di ndu, site na nbilite ahu nke Jìsus Kraist si na ndi nwuru anwu bilite, 4 ka ayi we keta nketa nke anāpugh imebi, nke anādigh-emeru kwa emeru, nke nādigh-atalata kwa, nke edebeworo n'elu-igwe nye unu, 5 ndi ewere ike nke Chineke nēche nche site n'okwukwe rue nzọputa nke edoziworo ikpughe n'oge ikpe-azu. 6 Nke obi nātọ unu utọ nke-uku nime ya, ọ bu ezìe na emere ka o wuta unu n'ọnwunwa di iche iche nwa oge uḡu a, ma asi na ọ di nkpà, 7 ka nnwaputa nke okwukwe-unu, ebe ọ dikariri ọla-edo oké ọnu-ahia nke-uku, bú ọla-edo nke nāla n'iyi, ọ bu ezìe na anēji ọku nnwaputa ya, ka ewe hu nnwaputa ahu na ọ nēweta otuto na ebube na nsọpuru nime nkpuḡhe nke Jìsus Kraist: 8 Onye unu huru n'anya, ọ bu ezìe na unu ahugh Ya anya; Onye unu kwere na Ya, ọ bu ezìe na unu adigh-ahu Ya anya uḡu a, obi we nātọ unu utọ nke-uku n'ọnù nke anāpugh ikwu okwu nke enyewo-kwa-ra ya otuto: 9 ebe unu nānata ihe okwukwe-unu gēweta, bú nzọputa nke nkpuḡhe-obi-unu. 10 Ọ bu kwa nzọputa nka ka ndi-amuma chọrọ, nyocha kwa ihe bayere ya, bú ndi buru amuma bayere amara ahu nke gēru unu: 11 nēnyocha oge ọ bu ma-ọbu aha oge ọ bu, bú nke Mọ nke Kraist Nke di nime ha nēgosi, mḡe

O buru uzọ nāḡa àmà bayere ahuhu nke Kraist, na ebube nile nke gēso ha. 12 Ndi ekpuḡhere nye, na ọ bugh onweha, kama ọ bu unu, ka ha ji ihe ndia jere ozi, bú ihe nke akọrọ unu uḡu a site n'ọnu ndi ahu ndi ziri unu ozi ọma nka nime Mọ Nsọ ezìputara n'elu-igwe; ihe ọ nāḡu ndi-mọ-ozì inyocha ha.

13 N'ìhi nka kenu ihe-ọkiké a n'úkwù nke uche-unu, nwe-kwe-nu anya-udo, lezu-kwa-nu anya oké n'amara nke anēwetara unu nime nkpuḡhe nke Jìsus Kraist; 14 dika umu nke ìnà-nti, unu eme-kwa-la onwe-unu ka unu di ka agu ihe ọjọ ahu si di, bú nke guru unu na mbu n'amagh-ihe-unu: 15 kama dika Onye kpọrọ unu di nsọ, unu onwe-unu, ghọ-kwa-nu ndi di nsọ n'ìbi-obi nile di iche iche; 16 n'ìhi na edewo ya n'akwukwọ nsọ, si, Unu gādi nsọ; n'ìhi na nsọ ka Mu onwem di. 17 Ọ buru kwa na unu akpọku Ya dika Nna, bú Onye nēkpe ikpé dika ọlu madu nile n'otù n'otù si di nēlegh madu anya n'iru, nēbinu obi n'egwu n'oge unu bi dika ọbìà: 18 ebe unu matara na ejigh ihe apuru imebi, bú ọla-ọcha ma-ọbu ọla-edo, ḡaputa unu n'ìbi-obi efu unu nke nna-unu-hà nyere unu n'aka ibi; 19 kama eji ọbara di oké ọnu-ahia, dika nke nwa-aturu nke ọlu ma-ọbu ntupọ nādigh ya n'aru, bú ọbara nke Kraist: 20 Onye eburu uzọ mara n'ezìe mḡe akātọgh ntọ-ala nke uwa, ma emere ka Ọ puta ihé n'ọḡwugwu oge ndia n'ìhi unu, 21 ndi sitere n'aka-Ya buru ndi kwere na Chineke, Onye mere ka O si na ndi nwuru anwu bilie, we nye Ya ebube; ka okwukwe-unu na olile-anya-unu we di n'ebe Chineke nọ. 22 Ebe unu meworo nkpuḡhe-obi-unu ka ha di ọcha n'ìnà-nti nke unu ñara ezi-okwu, iwere ihu-n'anya nke iru-abua nādigh ya hu umu-nna-unu n'anya, sitenu n'obi-unu hurita onwe-unu n'anya si-ike: 23 ebe amuworo unu ọzọ, esitegh na nkpuḡhe apuru imebi, kama esitere na

nke anāpugh imebi, site n'okwu Chineke, nke di ndu, nke nādigide kwa, mu unu ozo. 24 N'ihia na,

Anu-arū nile di ka ahihia,

Ebube-ya nile di kwa ka uzari ahihia.

Ahihia akpōnwuwo, uzari - ya adapuwo kwa:

25 Ma okwu Onye-nwe-ayi nādigide rue mbe ebigh-ebi.

Nka bu kwa okwu nke ozi oma ahu ezisara unu.

2 I Ya mere, tupunu ihe ozo nile, na aghugho nile, na iru-abua, na ekworo, na nkwtoto nile di iche iche, 2 dika umu amuru oho, ka agu miriara nke okwu Chineke, nke aghugho nādigh ya, nāgusi unu ike, ka unu were ya nētó etó rue nzoputa; 3 o buru na unu deturu n'ire na Onye-nwe-ayi bu onye nwere obi-oma: 4 Onye unu nābiakute, bú nkume di ndu, Nke madu juru n'ezie, ma n'ebe Chineke no O bu ihe aropotara, buru kwa ihe anāspuru, 5 ewe were kwa unu onwe-unu, dika nkume di ndu, wu, ka unu buru ulo nke Mō Nso, ka unu we buru otu ndi nchu-aja di nso, ichu aja nke di ka Mō Nso si cho, nke di Chineke ezi nma site na Jisus Kraist. 6 N'ihia na ekwuru n'ihie edeworo n'akwukwo nso, si,

Le, anamatoto na Zaion otu isi nkume nime nkuku ntō-ala, nke bu ihe aropotara, buru kwa ihe anāspuru:

Onye kwe-kwa-ra na Ya, agaghe-eme ka ihere me ya ma-oli.

7 Ya mere o bu unu, bú ndi kwere ekwe, ka nsopuru ahu diri: ma n'ebe ndi nādigh-ekwe no,

Nkume nke ndi newu ulo juru,
Nke ahu ka emere isi nkuku ulo;

8 na,

Nkume isu-ngongō, na oké nkume nke ima-n'onya;

n'ihia na ha nāsu ngongō n'okwu ahu, ebe ha nekweyegh ekweye: edo-kwara ha ka ha me ihe a. 9 Ma unu onwe-unu bu oho ndi aropotaworo, otu ndi nchu-aja ndi bu kwa eze, mba di nso, ndi nke Chineke nwetara, ka unu we kwusa idi-nma nile nke Onye ahu Onye kpoputara unu n'ochichiri ahu ba n'ihè-Ya di ebube: 10 ndi nābugh ndi n'oge gara aga, ma ubu a unu bu ndi

nke Chineke: ndi anēmereghri ebere, ma ubu a unu bu ndi emeworo ebere.

11 Ndi m'huru n'anya, ariom unu dika ndi-obia na ndi no dika obia, ka unu ghara ime ihe ozo di iche iche nāgu anu-aru, nke bu ihe nēbu agha imegide nkpuru-obi; 12 nēbinu obi-unu nke-oma n'etiti ndi mba ozo; ka ha we site n'olu oma nile unu, nke ha nēle anya, nye Chineke otuto n'ubochi nleta ahu nime ihe ahu ha nekwtoto unu nime ya dika ndi nēme ihe ozo.

13 Donu onwe-unu n'okpuru ibu-isi o bula madu debere n'ihia Onye-nwe-ayi; ma o bu eze, dika onye no n'ike n'elu unu; 14 ma-obo ndi-isi, dika ndi anēzite site n'aka-ya ka na bō obō n'aru ndi nēme ihe ozo, ka ha to kwa ndi nēme ezi ihe. 15 N'ihia na otu a ka ochicho nke Chineke si di, ka unu site n'ime ezi ihe me ka amagh-ihe nke ndi nēnwegh uche kpuchie onu: 16 dika ndi nwere onwe-ha, ma unu enwegh inwe-onwe-unu ahu dika ihe-nkpuchi nke ihe ozo, kama dika ndi-oru nke Chineke. 17 Sopoturuunū madu nile. Hunu otu ndi bu umu-nna n'anya. Nātunu egwu Chineke. Nāspuruunū eze-unu.

18 Ndi nēje ozi, nēdonu onwe-unu n'okpuru ndi-nwe-unu n'egwu nile; o bugh nāni n'okpuru ndi bu ezi madu ndi nwe-kwa-ra obi-oma, kama o bu kwa n'okpuru ndi bagoro abago. 19 N'ihia na nka bu ihe-ekele, ma o buru na onye o bula nātachi obi n'ihie-nwuta di iche iche n'ihia akō-na-uche n'ebe Chineke no, nāhu ahuhu nke nēzigh ezi. 20 N'ihia na āha otuto gini di ya, ma o buru na, mbe unu nēmehie, mbe eti kwa unu aka, unu atachi obi na ya? ma o buru na, mbe unu nēme ezi ihe, hu kwa ahuhu, unu atachi obi na ya, nka bu ihe-ekele n'ebe Chineke no. 21 N'ihia na akporo unu ime nka: n'ihia na Kraist hu-kwa-ra ahuhu n'ihia unu, nārapuru unu ihe ilere anya, ka unu we so ije-ukwu-Ya nile: 22 Onye o digh nmehie o bula O mere, ahugh kwa aghugho n'onu-Ya: 23 Onye, mbe anēkwuto Ya, O digh-ekwtotoghachi ozo; mbe O nāhu ahuhu, O digh-aba nba; kama O rara Onwe-ya nye n'aka Onye ahu Nke nekpe ikpé ziri ezi: 24 Onye Ya onwe-ya, dika aja achuru, būru nmehie nile ayi n'aru-Ya n'elu osisi ahu, ka ayi, ebe ayi nwuworo n'ebe

nmehie nile di, ka ayi we di ndu n'ebe ezi omume di; Onye eji onyá-utari-Ya me ka unu nwe ezi ndu. 25 N'ihí na unu nēhieri dika aturu; ma ubu a unu chigharikutere Onye ahu Onye nāzú nkpuru-obi-unu dika anāzú aturu, Onye nēlekota kwa ha anya.

3 1 Otú ahu, ndi bu nwunye, nēdonu onwe-unu n'okpuru di nke aka unu; ka, obuná asi na ufodu ekweyegh okwu Chineke, ka ewe site n'ibi-obi nwunye - ha rita ha n'urú n'ebe anēkwugh okwu; 2 mbe ha nēle ibi-obi-unu di ocha, ya na egwu. 3 Ndi icho-nma-ha ka o ghara ibu icho-nma ahu nke aru nke bu ikpa isi, na iyikwasi ihe oia-edo, ma-obu iyikwasi otutu uwe; 4 kama ka o buru madu zoro ezo nke nkpuru-obi, n'uwe anāpugh imebi nke bu mo di nwayo di kwa udo, nke di oké onu-ahia n'anya Chineke. 5 N'ihí na otú a ka ndinyom ahu ndi di nsq, ndi nēle anya Chineke, nācho kwa onwe-ha nma n'oge gara aga, nēdo onwe-ha n'okpuru di nke aka ha: 6 dika Sera nara Abraham nti, nākpọ ya onye-nweya: onye emere unu ka unu buru umu-ya, ma o buru na unu eme ezi ihe, ghara kwa itu egwu site n'ujọ o bula.

7 Ndi bu di, otú ahu, sonu nwunye-unu bikọ n'uzọ ihe-omuma, nēkeye ihe bu nwayi nsopuru, dika onye nādigh ike kari, dika unu na ha bu kwa ndi nēketakọ amara nke bu ndu; ka ewe ghara ibochi ekpere-unu.

8 Ma n'ikpe-azu, nwekonu otú uche, unu nile, werenu obi sorita onwe-unu hukọ ahuhu, burunu ndi nāhu umu-nna-unu n'anya, ndi nwere obi omiko, ndi nwere uche di ume-ala: 9 ndi nādigh-ewere ihe oio nyeghachi n'onodu ihe oio, ma-obu nkwutọ n'onodu nkwutọ; ma kama nke ahu burunu ndi nāgozi; n'ihí na ihe eji kpọ unu bu nka, ka unu we keta ngọzi. 10 N'ihí na,

Onye ahu nke nācho ihu ndu n'anya,
Na ihu ezi ubochi,

Ya me ka ire-ya ghara ikwu ihe oio,
Me kwa ka ebuere-onu-ya ghara
ikwu okwu aghugho:

11 Ya si kwa n'ihé oio wezuga onwe-ya,
me ezi ihe;

Ya cho udo, baso kwa ya.

12 N'ihí na anya abua nke Onye-nwe-ayi di n'aru ndi ezi omume,
Nti-Ya abua di kwa n'ebe ariri-oha
di:

Ma iru nke Onye-nwe-ayi digidere
ndi nēme ihe oio.

13 Onye bu kwa onye ahu nke gēmeio unu, ma o buru na unu ghorọ ndi nānu oku n'obi n'iso ezi ihe? 14 Ma o buru kwa na unu ahu ahuhu n'ihí ezi omume. ngọzi nādiri unu: ma unu atula egwu ahu ha nākpata, obi afo-kwa-la unu miri; 15 kama donu Kraist-ayi nsq nime obi-unu dika Onye-nwe-unu: buru-kwa-nu ndi edoziworo mbe dum igopuru onye o bula nke nāju unu ajuju bayere olile-anya ahu nke di nime unu. ma ka unu were nwayo na egwu gopu: 16 ebe unu nwere ezi akọ-na-uche; ka ewe me ka ihere me ha, bú ndi nākpali ibi-obi oma unu nime Kraist, nime ihe ahu nke anēkwutọ unu nime ya. 17 N'ihí na o ka nma, ma o buru na oichio Chineke choio ya, ka unu hu ahuhu n'ihí na unu nēme ezi ihe kama n'ihí na unu nēme ihe oio. 18 N'ihí na Kraist hu-kwa-ra ahuhu bayere nmehie, nání otú mbe, Onye ezi omume n'ihí ndi ajo omume, ka O we kuru ayi biakute Chineke; n'ihí na emere ka O nwua anwu n'anu-aru-Ya, ma emere ka O di ndu na mo-Ya; 19 nke o bu kwa nime ya ka O gara we kwusara ndi-mo no n'ulo-nkpọ okwu, 20 ndi nēkweyegh n'oge gara aga, mbe ogologo-ntachi-obi Chineke nēchesi ike n'ubochi Noa, mbe anēdozi ubo, nke ewere miri zoputa madu ole-na-ole, ya bu madu asato, nime ya: 21 bú miri nke nāzoputa kwa unu ubu a n'uzo yiri ihe-atu a, ya bu baptism, o bugh itupu inyi nke aru, kama o bu ajuju nke ezi akọ-na-uche n'ebe Chineke no, site na nbilite-n'onwu nke Jisus Kraist; 22 Onye no n'aka-nri nke Chineke, ebe O gara ba n'elu-igwe; edowo kwa ndi-mo-ozí na ndi nāchi isi na ndi di ike n'okpuru Ya.

4 1 Ya mere, ebe Kraist huru ahuhu n'anu-aru, unu onwe-unu were kwa otú izu ahu ke dika ekike-agma; n'ihí na onye huworo ahuhu n'anu-aru agharawo nmehie; 2 ka unu we ghara ibi ozo n'oge foduru unu n'anu-aru-unu ime ihe oio di iche iche nāgu madu,

kama ime ihe Chineke nāchọ. 3 N'ihī na oge nke gasiworo ezuwo iluputa ihe ndi mba ọzọ nēzube, na ijeghari nime agu ikwa-iko, agu ihe ọjọ nile, manya-ọbubu nile, ite-egwú nile, inubiga-manya-ókè nile, na ikpere-arusi nile iọburu onwe-ha: 4 nke ha nēchè na ọ bu ihe madu nāhugh mbe ọ bula na unu adigh-eso ha n'omume ahu ọbà n'otú njubiga-ókè ahu nke ndu ıla-n'iyi, ha nēkwulu unu: 5 ndi gāza ajuju bayere onwe-ha nye Onye ahu Nke doziworo Onwe-ya ikpe ndi di ndu na ndi nwuru anwu ikpé. 6 N'ihī na ihe eji zisara ọbuná ndi nwuru anwu ozi ọma bu nka, ka ewe kpe ha ikpé dika esi ekpe madu n'anu-aru, ma ka ha we di ndu dika Chineke si di na mọ.

7 Ma ọgwugwu ihe nile di nso: ya mere nwenu uche zuru okè, nwe-kwa-nu anya-udo ka unu we kpe ekpere: 8 nke bu isi ihe nile menu ka ihu-n'anya ahu unu nāhurita onwe-unu di ike; n'ihī na ihu-n'anya nēkpuchi ọtutu nmehie: 9 nēlerita onwe-unu ọbia nke-ọma nātamugh ntamu: 10 dika unu nile n'otú n'otú natara onyinye-amara, werenu ihe ahu nējerita onwe-unu ozi, dika ndi nāchi ézi-na-ulo nke-ọma n'amara Chineke nke di n'uzọ di iche iche; 11 ọ buru na onye ọ bula nēkwu okwu, ya kwue dika okwu nke si Chineke n'ọnu puta; ọ buru na onye ọ bula nēie ozi, ya ie dika o sitere n'ike ahu Chineke nēnyezu: ka ewe nye Chineke otuto n'ihe nile site n'aka Jisus Kraist, Onye nwe ebube nile na ike nile rue mbe nile ebigh-ebi. Amen.

12 Ndi m'huru n'anya, unu echèla èchichè bayere ọnwunwa ọku ahu nke di n'etiti unu, nke nābiakwasi unu inwa unu, na ọ bu ihe anāhugh mbe ọ bula, dika agāsi na ọ bu ihe anāhugh mbe ọ bula nādakwasi unu: 13 kama ebe unu nwekọrọ ahuhu nke Kraist, nānurinu ọnu; ka unu we were kwa obi nātọ utọ nke-uku nūria nime nkpuhe nke ebube-Ya. 14 Ọ buru na anāta unu uta n'aha Kraist, ngọzi nādiri unu; n'ihī na Mọ nke ebube na Mọ nke Chineke nānọgide n'aru unu. 15 N'ihī na, ka onye ọ bula n'etiti unu ghara ihu ahuhu dika ọbu-madu, ma-ọbu onye-ori, ma-ọbu onye nēme ihe ọjọ, ma-ọbu dika onye nēle ihe nābugh nke aka ya anya:

16 ma ọ buru na onye ọ bula nāhu ahuhu dika Kristian, ka ihere ghara ime ya; ma ka ọ nye Chineke otuto n'aha nka. 17 N'ihī na oge ahu eruwo ka esite n'ulo Chineke malite ikpe ikpé: ma ọ buru na o buru uzọ site n'aru ayi malite, gini gābu ọgwugwu nke ndi nēkweyegh ozi ọma nke Chineke? 18 Ọ buru kwa na ọ di ike izọputa onye ezi omume, ọle ebe agēgosi onye nādigh-asọpuru Chineke na onyennemie? 19 Ya mere ka ndi nāhu ahuhu dika ọchichọ Chineke si di were kwa nkpuru-obi-ha n'ime ezi ihe nye n'aka Onye-ókikè kwesiri ntukwasi-obi idebe.

5 1 Ya mere, ariom ndi-okenye nọ n'etiti unu, onye mu onwem bu okenye-ibe-unu, ya na onye-ama nke ahuhu nile nke Kraist, abukwam onyennwekọ nke ebube ahu nke agaje ikpughe: 2 Nāzunu igwè aturu ntà Chineke nke di n'etiti unu, nēlekọta ha anya, ọ bugh n'ihī na nkpa nāka unu, kama site n'ọchichọ obi, dika Chineke chọrọ; ọ bugh kwa n'ihī uru nēweta ihere, kama n'ihī na unu di ọku n'obi; 3 ọ bugh kwa dika agāsi na unu nēme ndi bu ihe-nketa dika unu bu ndi-nweha, kama nēme onwe-unu ihe-atu igwè aturu ntà ahu gēnomi. 4 Mbe agēme kwa ka Onye-isi-ozuzú-aturu puta ihè, unu gānata okpu-eze nke ebube ahu, nke nādigh-atalata. 5 Otú ahu, unu ndi bu nwata, donu onwe-unu n'okpuru ndi-okenye. Ma unu nile were obi di ume-ala ke onwe-unu dika ákwá, ijerita ibe-unu ozi: n'ihī na Chineke nēdo Onwe-ya imegide ndi-npako, ma Ọ nēnye ndi di ume-ala n'obi amara. 6 Ya mere wedanu onwe-unu n'okpuru aka di ike nke Chineke, ka Ọ we welie unu elu n'oge nke Ya; 7 nātukwasinu Ya nchebu nile unu nēchebu onwe-unu, n'ihī na ihe nile bayere unu nēmetu Ya n'obi. 8 Nwenu anya-udo, nēchenu nche: onye ahu nke nēkuru unu ga ikpé, bu ekwensu, dika ọdum nābọ uja, ọ nējeghari, nāchọ onye o gēlomi: 9 ma nēguzogidenu ya, n'ihī na unu di ike n'okwukwe-unu, ebe unu matara na anēmezu otú ahuhu ahu n'aru ndi bu otú umu-nna-unu ndi nọ n'uwa. 10 Ma Chineke nke amara nile, Onye kpọbatara unu n'ebube ebigh-ebi Ya nime Kraist,

m̀be unu huworo ahuhu nwa oge, Ya onwe-ya gēme ka unu zue okè, me kwa ka unu guzosie ike, me kwa ka unu di ike, tọ kwa unu ntọ-ala. 11 Ọ bu Ya nwe ike nile rue m̀be nile ebigh-ebi. Amen.

12 Site n'aka Silvenqs, nwa-nna-ayi kwesiri ntukwasi-obi, dika m'nāgu ya, ka m'nēdegara unu akwukwọ n'okwu

ole-na-ole, nāriọ unu, nā̀ba kwa àmà na nka bu amara Chineke n'ezie: nēguzosinu ike nime ya. 13 Nwayi ahu nke nọ na Babilon, nke soro unu buru onye arọputaworo, nēkele unu; nwam, bú Mak, nēkele kwa unu. 14 Werenu isutu-ọnu nke ihu-n'anya nēkelerita onwe-unu.

Udo diri unu nile ndi nọ nime Kraist.

AKWUKWỌ-OZI NKE-ABUA NKE

PITA

DEGARA NDI KRAIST NILE

1 1 Saimon Pita, orù na onye-ozì nke Jisus Kraist, nēdegara unu akwukwọ, bú ndi ketaworo okwukwe di oké ọnu-ahia ra ka nke ayi ketaworo n'ezì omume Onye ahu, bú Chineke-ayi na Onye-nzọputa-ayi, Jisus Kraist: 2 Ka eme ka amara bara unu uba, ya na udo, nime nmazu nke Chineke na nke Jisus Onye-nwe-ayi; 3 dika ike O ji buru Chineke nyeworo n'aka-ayi ihe nile diri ndu na nsọpuru-Chineke n'efu, site na nmazu nke Onye ahu Onye ji ebube na idi-nma nke aka Ya kpọ ayi; 4 bú nke O siteworo nye n'aka-ayi nkwa nile ahu di oké ọnu-ahia di kwa uku ri nne; ka unu we site n'ihe ndia ghọ ndi nēnwekọ ihe O ji buru Chineke, ebe unu ̀banariworo nmebi nke di n'uwa site n'agu ihe ọjọ. 5 Ma n'ihì otù ihe a n'akuku-unu tukwasinu inu-ọku-n'obi nile, nyezu-kwa-nu idi-nma n'okwukwe-unu; nyezu kwa ihe-ọmuma n'idi-nma-unu; 6 nyezu kwa ijisi-onwe-unu-ike n'ihe-ọmuma-unu; nyezu kwa ntachi-obi n'ijisi-onwe-unu-ike; nyezu kwa nsọpuru-Chineke nime ntachi-obi-unu; 7 nyezu kwa ihu-n'anya umu-nna nime nsọpuru-Chineke-unu; nyezu kwa ihu-n'anya nime ihu-n'anya-umu-nna-unu. 8 N'ihì na asi na unu nwere ihe ndia, asi kwa na unu nwere ha ri nne, ha nēdo unu ndi nābugh ndi nādigh-alu ọlu ma-ọbu ndi nādigh-ami nkpuru rue imazu Onye-nwe-ayi Jisus Kraist. 9 N'ihì na onye ahu ihe ndia nādigh ya nso bu onye

kpuru isi, onye nāhu inyogh-inyogh, ebe ọ chezọrọ nsachapu nke nmehie ochie ya nile. 10 N'ihì nka, umu-nnam, nānunu ọku n'obi kari ime ka ọkpukpọ-unu na nrọputa-unu buru ihe nēguzosi ike: n'ihì na asi na unu eme ihe ndia, unu agagh-asu ngongọ m̀be ọ bula ma-ọli: 11 n'ihì na otù a ka agēnyezu unu n'akù nbata ahu unu gābata nime ala-eze ebigh-ebi nke Onye-nwe-ayi, bú Onye-nzọputa-ayi, Jisus Kraist.

12 N'ihì nka m̀be dum agajem ichetara unu ihe ndia, ọ bu ezie na unu matara ha, emewo kwa ka unu guzosie ike n'ezì-okwu ahu nke diyere unu. 13 Ma anamagu ya n'ihe ziri ezi, ka oge ra m'nọ n'ulo-ikwū a, ikpali unu n'ichetara unu; 14 ebe m'matara na ntupu nke ulo-ikwūm nka nābia ọsọsọ, ọbuná dika Onye-nwe-ayi Jisus Kraist gosirim. 15 E, m'gānu ọku n'obi ka unu we nwe ike icheta ihe ndia n'oge nile ọ bula m̀be m'lasiri. 16 N'ihì na ayi esogh akukọ-irò nke eji amam-ihe kọ, m̀be ayi mere ka unu mara ike na ọbibia nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, ma emere ayi ka ayi buru ndi huru idi-uku nke Onye ahu. 17 N'ihì na Ọ natara nsọpuru na ebube n'aka Chineke, bú Nna, m̀be Ebube ahu nke kwesiri idi-uku mere ka olu di otù a dara Ya, si, Onye a bu Ọkparam M'huru n'anya, Onye ihe-Ya di Mu onwem ezi nma: 18 olu a ka ayi onye-ayi nu-kwa-ra ka o nēsi n'elu-igwe da, m̀be ayi na Ya nọ

n'ugwu ahu di nsọ. 19 Eme-kwa-ra ka okwu amuma ahu guzosiere ayi ike kari; nke unu nēme nke-oma n'ina nti ya, dika oriṅa m̄be o nēnwu n'ebe ̄bara ̄chichiri, rue m̄be chi gāb̄, kpakpando chi-̄bub̄ we tibe n'obi-unu: 20 ebe unu buru uzọ mara nka, na ̄ digh amuma ̄ bula n'ihe edeworo n'akwukwọ nsọ nke madu puru ikọ isi-ya site na nani uche nke aka ya. 21 N'ih i na ̄ digh amuma ̄ bula nke eji ̄chichọ madu bu m̄be ̄ bula: kama madu sitere na Chineke kwu okwu, m̄be Mọ Nsọ nēme ka ha kwue.

2 I Ma ndi-amuma ugha puta-kwa-ra ihè n'etiti ndi Israel, dika ndi-ozizi ugha gādi kwa n'etiti unu, b̄u madu ndi gēwere nzuzo webata irọ-òtù di iche iche nke ila-n'iyi, nāḡonari ̄bunā Onye-nwe-ha Onye ̄bara ha, ndi nēweta ila-n'iyi di ngwa tukwasi onwe-ha n'isi. 2 Ọtutu madu gēso kwa uzọ agu-ikwa-iko-ha; ndi agēkwulu uzọ nke ezi-okwu n'ih i ha. 3 Nime anya-uku ka ha gēji kwa okwu nrafu di iche iche were unu zua ahia: ndi ̄muma-ikpe-ha nābugh ihe nādigh-alu ̄lu site n'oge ochie, ila-n'iyi-ha adigh-eru kwa ura. 4 N'ih i na asi na Chineke emeregh ndi-mọ-oz i ebere m̄be ha mehiera, kama Ọ tubāra ha n'ime-ime ̄ku ala-mọ, we rara ha nye n'olùlù nke ̄chichiri, ka ewe debe ha ikpe ikpé; 5 asi kwa na Ọ meregh uwa ochie ebere, kama ̄ bu Noa, onye mere ha asatọ, b̄u onye nēkwusa ezi omume, ka Ọ chere, m̄be Ọ mere ka iju-miri biakwasi uwa nke ndi nādigh-asọpuru Chineke; 6 Ọ we me ka obodo Sọdọm na Gọmọra ghọ ntu, were kwa ikp̄u-iru ma ha ikpé, ebe Ọ mere ha-ri ka ha buru ihe-ilere-anya nye ndi gaje ibu ndi nādigh-asọpuru Chineke; 7 Ọ we dọputa Lot, b̄u onye ezi omume, m̄be ibi-obi n'agu ikwa-iko nke ndi ahu ndi nēmebi iwu nēwuta ya nke-uku 8 (n'ih i na onye ezi omume ahu, ebe o nēbi n'etiti ha, ̄ were ̄lu-ha nke nēmebi iwu mekpa nkpuru-obi ezi omume ya aru kwa-ubochi, n'ile ihe na inu ihe): 9 Onye-nwe-ayi matara idọputa ha n'̄nwunwa, b̄u ndi nāsọpuru Chineke, na idebe ndi ajọ omume n'ahuhu-nmehie rue ubochi ikpé; 10 ma nke kachasi ndi nējeso anu-ar u n'agu ihe emeruru emer u, ndi nēleli kwa

ibu-onye-nwe-madu anya. Ndi nwere anya-ike, ndi nwere isi-ike, ha amagh aru jijiji ikwulu ndi nọ n'ebube: 11 ebe ndi-mọ-oz i, ̄ bu ezie na ha ka ha n'ume na ike, ma ha ekpegidegh ha ikpé nk wulu n'iru Onye-nwe-ayi. 12 Ma ndia, dika anu nēnwegh uche, ndi bu anu efu site n'̄mumu-ha inwude na imebi, nēkwulu Chineke n'ihe ha nāmagh, agēmebi kwa ndia na nmebi-ha, 13 ndi anēmejọ ha dika ugwo-̄lu nke ajọ omume; madu ndi nāgu ya n'ihe-utọ, b̄u ibi n'oké oriri na oké ̄nuñu n'ehihie, ndi bu ntupọ na ihe-ita-uta, nānọ n'oké oriri na oké ̄nuñu n'oriri ihu-n'anya ha m̄be ha nēso unu rikọ ihe; 14 ha bu ndi nwere anya nke juputara n'aru nwayi nākwa iko, anya nke nāpugh kwa ighara imehie; ha bu kwa ndi nārafu nkpuru-obi ndi nādigh-eguzosi ike; ha nwe-kwa-ra obi anwaputaworo n'anya-uku; buru kwa umu nke ̄bubu-̄nu; 15 ha rapuru uzọ guzoziri eguzo, we jehie, ebe ha soro uzọ Belam nwa nke Beoa, onye huru ugwo-̄lu nke ajọ omume n'anya; 16 ma aturu ya nmegide-iwu nke aka ya n'anya: inyinya-ibu nke dara ōbi were olu madu kwu okwu we ̄ochie anya-adigh-nma nke onye-amuma ahu. 17 Ndia bu isi-iyi nke miri nādigh, buru kwa alulu nke oké ifufe nēfepu; ndi edebeworo ha itiri nke ̄chichiri. 18 N'ih i na, ebe ha nēkwu oké okwu nāfuli afuli nke ihe-efu, ha were agu ikwa-iko di iche iche nārafu ndi ahu nime agu ihe ̄jọ nke anu-ar u, b̄u ndi nābanari n'oge ubu a ndi nēbi obi na njehie; 19 ha nēkwe kwa ha nkwa na ha gēnwe onwe-ha, ̄ bu ezie na ha onwe-ha bu orù nke nmebi; n'ih i na ihe meriwo ro madu, ihe a ka emewo-kwa-ra ka onye ahu buru orù-ya. 20 N'ih i na asi na, m̄be ha banariwo ro ihe nile emeruru emer u nke uwa site na nmazu nke Onye-nwe-ayi, b̄u Onye-nzọputa-ayi, Jisus Kraist, ewe tuhi ha ̄zọ nime ihe ndia, meri kwa ha, ̄n̄du ikpe-azu ha abiawo jọkari ̄n̄du mbu njọ. 21 N'ih i na ̄ gākawori nma ma ̄ buru na ha akāmazugh uzọ ezi omume, kari imazu ya, we si n'ihe di nsọ ahu enyere n'iwu, nke enyere ha n'aka idebe, laghachi. 22 Okwu nke e i ilu ahu adakwasiwo ha, Ọ bu nkita nke chighariri ̄zọ n'ihe ̄ ̄rọ, buru kwa

nne-ezi nke chighariri ozo n'ituru n'apiti mbe o sachasiri onwe-ya.

3 I Ndi m'huru n'anya, nka bu akwukwo - ozi nke - abua nke m'nedegara unu ubu a; ma nime ha abua ka m'nakpali uche-unu di ocha n'ichetara unu; 2 ka unu we cheta okwu nke ndi-amuma di nsq buru uzq kwu, cheta kwa ihe ahu Onye-nwe-ayi, bu Onye-nzoputa-ayi, nyere n'iwu site n'onu ndi-ozi-unu: 3 ebe unu buru uzq mara nka, na ndi-ochi gēji ichi-ochi bia na mbe ikpe-azu, nāga dika agu ihe ojo nke aka ha si di, 4 nāsi kwa, Ōle ebe nkwa nke obibia-Ya di? n'ih na site n'ubochi nna-ayi-ha dara n'ura onwu, ihe nile nādigide dika ha diworo site na nmalite nke okikē. 5 N'ih na nka mere ha nchefu n'ih na ha nācho ya, na elu-igwe di site na mbe ochie, ha na ala nke esitere na miri were kwa miri me ka o guzokq n'otū, site n'okwu Chineke; 6 nke esitere n'aka-ha me ka uwa nke di n'oge ahu la n'iyi, n'ih na iju-miri bara ya: 7 ma elu-igwe nke di ubu a, ha na uwa, ka akpadoworo nye oku site n'otū okwu ahu, ebe anēdebe ha nye ubochi nke ikpe na ila-n'iyi nke ndi nādigh-asopuru Chineke.

8 Ma unu ekwela ka otū ihe a me unu nchefu, ndi m'huru n'anya, na otū ubochi di ka nnū arq abua na ogu iri n'anya Onye-nwe-ayi, nnū arq abua na ogu iri di kwa ka otū ubochi. 9 Onye-nwe-ayi anogh odū n'ime nkwa-Ya, dika ufodu nāgu ya na o bu inq-odū; kama O nātachiri unu ogologo-ntachi-obi, n'ih na O zubegh ka ndi o bula la n'iyi, kama ka madu nile bia rue nchēghari. 10 Ma ubochi Onye-nwe-ayi gābia dika onye-

ori; nke o bu nime ya ka elu-igwe gēji okē uzū gabiga, ihe nile di n'elu-igwe gāba kwa oku we la n'iyi, uwa na olu nile aluru nime ya gērechapu kwa. 11 Ebe anēme ka ihe ndia nile la n'iyi otū a, o bu aha madu gini ka unu nāghagh ibu n'ibi-obi nsq nile na nsopuru-Chineke nile, 12 nēle anya obibia nke ubochi ahu nke Chineke, nēme kwa ka o bia ngwa ngwa, nke elu-igwe gēre oku we la n'iyi n'ih ya, ihe nile di n'elu-igwe gāba kwa oku we baze? 13 Ma dika nkwa-Ya si di, ayi nēle anya elu-igwe ohu na uwa ohu, nke ezi omume bi nime ha.

14 N'ih nka, ndi m'huru n'anya, ebe unu nēle anya ihe ndia, nānunu oku n'obi ka ewe hu unu n'udo, ndi nēnwegh ntupq, ndi anāpugh kwa ita uta n'iru Ya. 15 Nāgu-kwa-nu ogologo-ntachi-obi Onye-nwe-ayi na o bu nzoputa; dika nwa-nna-ayi ayi huru n'anya, bu Pol, dega-kwa-ra unu n'akwukwo, dika amam-ihe enyere ya si di; 16 dika o de-kwa-ra n'akwukwo-ozi-ya nile, nēkwu okwu bayere ihe ndia nime ha; nke ihe ufodu nke di ike ighota di nime ha, nke ndi anēzigh ihe na ndi nādigh-eguzosi ike nāchighari, dika ha nēme kwa ihe foduru nke edeworo n'akwukwo nsq, ila onwe-ha n'iyi. 17 Ya mere, unu onwe-unu, ndi m'huru n'anya, ebe unu buru uzq mara ihe ndia, nēchenu onwe-unu nche, ka aghara iwere njehie nke ndi nēmebi iwu bupu unu, unu we si na nguzosi-ike nke aka unu dapu. 18 Ma nābanu uba n'amara na omuma nke Onye-nwe-ayi, bu Onye-nzoputa-ayi, Jisus Kraist. O bu Ya ka otuto diri ma ubu a ma rue ubochi nke mbe ebigh-ebi. Amen.

AKWUKWQ-OZI MBU NKE

JON

DEGARA NDI KRAIST NILE

1 I Ihe nke diri site na mbu, ihe ayi nuworo, ihe ayi jiworo anya-ayi hu, ihe ayi kiriri, nke aka-ayi datu-kwa-ra, bayere Okwu nke ndu ahu, 2 (eme-

kwa-ra ka ndu ahu puta ihē, ayi ahuwo kwa ya, nāba kwa amā, kq-kwa-ra unu ndu ahu, ndu ebigh-ebi ahu, bu ndu nke diri n'ebe Nna-ayi nq, ewe me ka o

putara ayi ihè); 3 ọ bu ihe ayi huworo, nu kwa, ka ayi nāko-kwa-ra unu, ka unu onwe-unu we so kwa ayi nweko ya: ma nnweko-ayi bu kwa nke ayi soro Nna-ayi, so kwa Okpara-Ya Jisus Kraist, nēnweko: 4 ihe ndia ka ayi onwe-ayi nēde kwa n'akwukwo, ka ewe mezue ọnū-ayi.

5 Nka bu kwa ozi ahu nke ayi nuworo n'onu-Ya, nāko-kwa-ra unu, na Chineke bu ihè, ọ digh kwa ọchichiri ọ bula di nime Ya. 6 Ọ buru na ayi asi na ayi nēso Ya nweko ihe, ma ayi nējeghari n'ọchichiri, ayi nēkwu okwu-ugha, ayi adigh-eme kwa ezi-okwu: 7 ma ọ buru na ayi ejeghari n'ihè ahu, dika Ya onweya nọ n'ihè ahu, ayi nēnwekorita ihe n'etiti onwe-ayi, ọbara Jisus, bú Okpara-Ya, nāsachapu kwa ayi nmehie nile. 8 Ọ buru na ayi asi na ayi enwegh nmehie, ayi nēduhie onwe-ayi, ezi-okwu ahu adigh kwa nime ayi. 9 Ọ buru na ayi ekwuputa nmehie-ayi, Ọ bu Onye kwesiri ntukwasi-obi, buru kwa Onye ezi omume, ka Ọ we ọghara ayi nmehie-ayi, sachapu kwa ayi ajo omume nile. 10 Ọ buru na ayi asi na ọ digh mbe ọ bula ayi mehiere, ayi nēme Ya onye-ugha, okwu-Ya adigh kwa nime ayi.

2 1 Umu-ntakirim, ihe ndia ka m'nēdegara unu n'akwukwo, ka unu we ghara imehie. Ọ buru kwa na onye ọ bula emehie, ayi nwere otu Onye nēkwu ọnu ayi n'ebe Nna-ayi nọ, Ya bu Jisus Kraist, bú Onye ezi omume: 2 Ya onwe-ya bu kwa ihe ijuru Chineke obi bayere nmehie nile ayi; ma Ọ bugh ihe ijuru Ya obi bayere nani nmehie nke ayi onwe-ayi, kama Ọ bu kwa ihe ijuru Ya obi bayere nmehie nke uwa dum; 3 nime nka ka ayi ma-kwa-ra na ayi amawo Ya, ma ọ buru na ayi edebe ihe nile Ọ nyere n'iwu. 4 Onye nāsi, Amawom Ya, ma ọ digh-edebe ihe nile Ọ nyere n'iwu, ọ bu onye-ugha, ezi-okwu adigh kwa nime onye ahu: 5 ma onye ọ bula nke nēdebe okwu-Ya, ọ bu nime onye ahu ka emeworo ka ihu-n'anya Chineke zue okè n'ezie. Nime nka ka ayi mara na ayi nọ nime Ya: 6 onye nāsi na ọ nānọgide nime Ya, o ji ugwo ka ya onwe-ya nēieghari kwa dika Ya onwe-ya jeghariri.

7 Ndi m'huru n'anya, ọ digh ihe ọhu

enyere n'iwu ka m'nēdegara unu, kama ihe ochie enyere n'iwu nke unu nwere site na mbu: ihe ochie ahu enyere n'iwu bu okwu ahu nke unu nuru. 8 Ọzọ, ihe ọhu enyere n'iwu ka m'nēdegara unu, ya bu ihe nke bu ezi-okwu nime Ya na nime unu; n'ihì na ọchichiri ahu nāgabiga, ezi ihè ahu nāmu kwa ubu a. 9 Onye nāsi na ya nọ n'ihè ahu, ma ọ nākpọ nwa-nna-ya asi, ọ nānọ n'ọchichiri ahu rue ubu a. 10 Onye nāhu nwa-nna-ya n'anya nānọgide n'ihè ahu, ọ digh ihe nēme ka madu ma n'onyà di nime ya. 11 Ma onye nākpọ nwa-nna-ya asi nọ n'ọchichiri ahu, nējeghari kwa nime ọchichiri ahu, ọ matagh kwa ebe ọ nāga, n'ihì na ọchichiri ahu mere ka anya-ya kpue isi.

12 Umu-ntakirim, anamedegara unu akwukwo, n'ihì na agharaworo unu nmehie-unu n'ihì aha-Ya. 13 Ndi bu nna, anamedegara unu akwukwo, n'ihì na unu amawo Onye ahu Nke di site na mbu. Umu-okorobia, anamedegara unu akwukwo, n'ihì na unu emeribo ajo onye ahu. Umu-ntakirim, edegaram unu akwukwo, n'ihì na unu amawo Nna-ayi. 14 Ndi bu nna, edegaram unu akwukwo, n'ihì na unu amawo Onye ahu nke di site na mbu. Umu-okorobia, edegaram unu akwukwo, n'ihì na unu di ike, okwu Chineke nānọgide kwa nime unu, unu emeribo kwa ajo onye ahu. 15 Unu ahula uwa, ma-ọbu ihe nke di n'uwa, n'anya. Ọ buru na onye ọ bula ahù uwa n'anya, ihu-n'anya nke Nna-ayi adigh nime ya. 16 N'ihì na ihe nile nke di n'uwa, bú agu ihe ọjọ nke anu-arù, na agu ihe ọjọ nke anya, na oké-okwu nke ibi-obi, esitegh na Nna-ayi, kama o sitere n'uwa. 17 Uwa nāgabiga kwa, ya na agu ihe ọjọ ya: ma onye nēme ihe Chineke nāchọ nānọgide rue mbe ebigh-ebi.

18 Umu-ntakirim, ọ bu oge hour ikpe-azu: dika unu nu-kwa-ra na otu onye nke nēmegide Kraist nābia, ọbunà ubu a ọtutu ndi nēmegide Kraist aputawo; nke ayi sitere na ya mara na ọ bu oge hour ikpe-azu. 19 Ha siri n'etiti ayi pua, ma ha abugh ndi nke ayi; n'ihì na asi na ha bu ndi nke ayi, ha gānọgidewori n'etiti ayi: ma ha puru, ka ewe me ka ha puta ihè na ha nile bu ndi nābugh ndi nke ayi. 20 Unu

onwe-unu nwe-kwa-ra otite-manu site n'Onye Nso ahu, unu mata-kwa-ra ihe nile. 21 O bugh n'ihì na unu amatagh ezi okwu ahu ka m'degara unu akwukwo, kama o bu n'ihì na unu matara ya, o bu kwa n'ihì na o digh ugha o bula si n'ezì-okwu ahu puta. 22 Onye bu onye-ugha ahu ma-obugh onye nago si na Jisus abugh Kraist ahu? Onye nagonari Nna-ayi na Okpara-Ya, onye a bu onye ahu nemegide Kraist. 23 Onye o bula nke nagonari Okpara ahu, o nwegh kwa Nna ahu: onye nkwuputa Okpara ahu, o nwe-kwa-ra Nna ahu. 24 Ma unu onwe-unu, ka ihe ahu unu nuru site na mbu digide nime unu. O buru na ihe ahu unu nuru site na mbu adigide nime unu, unu onwe-unu ganogide kwa nime Okpara ahu, nogide kwa nime Nna-Ya. 25 Nka bu kwa nkwa ahu nke Ya onwe-ya kwere ayi, bu ndu ahu, nke bu ndu ebigh-ebi. 26 Ihe ndia ka m'degara unu n'akwukwo bayere ndi neduhie unu. 27 Unu onwe-unu kwa, otite-manu ahu ake unu natara n'aka-Ya nadigide nime unu, o digh kwa unu nkpa ka onye o bula zi unu ihe; kama dika otite-manu-Ya nezì unu ihe bayere ihe nile, dika o bu kwa ezie, nabugh kwa okwu-ugha, dika O zi-kwa-ra unu, nanogidenu nime Ya. 28 Umu-ntakirim, nanogide-kwa-nu nime Ya ubu a; ka o gabu, ma o buru na ageme ka O puta ihè, ka ayi we nwe nkwiwa-okwu, ghara kwa iwere ihere pua n'iru Ya n'obibia-Ya. 29 O buru na unu matara na O bu onye ezi omume, unu mara na onye o bula nke neme ezi omume bu kwa onye amuwo site na Ya.

3 I Lenu aha ihu-n'anya nka bu nke Nna-ayi nyeworo ayi, ka ewe kpò ayi umu Chineke: ayi bu kwa umu-Ya. N'ihì nka uwa amagh ayi, n'ihì na o magh Ya. 2 Ndi m'huru n'anya, ubu a ka ayi bu umu Chineke, akemegh kwa ka o puta ihè ihe ayi gabu. Ayi matara na, o buru na ageme ka O puta ihè, ayi gabu ndi yiri Ya; n'ihì na ayi gahu Ya otu O di. 3 Onye o bula nke nwere olile-anya nka n'ebe O no, o neme kwa onwe-ya ka o di ocha, dika Ya onwe-ya di ocha. 4 Onye o bula nke neme nmehie, o neme kwa ihe nemebi iwu: nmehie bu kwa nemebi-iwu. 5 Unu mata-kwa-ra na emere ka Ya onwe-ya

puta ihè ka O we chipu nmehie; nmehie adigh kwa nime Ya. 6 Onye o bula nke nanogide nime Ya adigh-emehie: onye o bula nke nemehie ahugh Ya anya mbe o bula, o magh kwa Ya. 7 Umu-ntakirim, unu ekwela ka onye o bula duhie unu: onye neme ezi omume bu onye ezi omume, dika Ya onwe-ya bu onye ezi omume: 8 onye neme nmehie si n'ekwensu puta; n'ihì na ekwensu nemehie site na mbu. Ihe eji me ka Okpara Chineke puta ihè bu nka, ka O we la olu nile nke ekwensu n'iyi. 9 Onye o bula nke amuwo site na Chineke adigh-eme nmehie, n'ihì na nkpuru-Ya nadigide nime ya: o pugh kwa imehie, n'ihì na amuwo ya site na Chineke. 10 Nime nka ka umu Chineke bu ndi emeworo ka ha puta ihè, ha na umu ekwensu: onye o bula nke nadigh-eme ezi omume esigh na Chineke puta, onye nke nadigh-ahu nwa-nna-ya n'anya esigh kwa na Ya puta. 11 N'ihì na nka bu ozi ahu unu nuru site na mbu, ka ayi hurita onwe-ayi n'anya: 12 o bugh dika Ken si buru onye si n'ajo onye ahu puta, we bu nwa-nne-ya. O bu kwa n'ihì gini ka o buru ya? N'ihì na olu-ya joro njò, ma olu nke nwa-nne-ya ziri ezi.

13 Umu-nnam, ka o ghara iju unu anya ma o buru na uwa akpo unu asi. 14 Ayi onwe-ayi matara na ayi esitewo n'onwu ba na ndu, n'ihì na ayi nahu umu-nna-ayi n'anya. Onye nadigh-ahu n'anya nanogide n'onwu. 15 Onye o bula nke nakpo nwa-nna-ya asi bu obu-madu: unu mata-kwa-ra na o digh obu-madu o bula nwere ndu ebigh-ebi nadigide nime ya. 16 Nime nka ka ayi maworo ihu-n'anya, n'ihì na Ya onwe-ya toboro ndu-Ya n'ihì ayi: ayi onwe-ayi ji kwa ugwo itobo ndu-ayi n'ihì umu-nna-ayi. 17 Ma onye o bula nke nwere ihe uwa nka o ji biri, nke hu-kwa-ra nwa-nna-ya ka o no na nkpa, o we mechigide ya obi ebere ya, ihu-n'anya Chineke si ana digide nime ya? 18 Umu-ntakirim, ka ayi ghara ihu n'anya n'okwu, ma-obu n'ire; kama ka ayi nahu n'anya n'olu na ezi-okwu. 19 Nime nka ka ayi gamara na ayi bu ndi nke ezi-okwu ahu, me kwa ka obi-ayi kweye ekweye n'iru Ya, 20 n'ihè o bula nke obi-ayi nama ayi ikpe nime ya; n'ihì na Chineke ka obi-ayi uku, O ma-kwa-ra ihe nile.

21 Ndi m'huru n'anya, ọ buru na obi-ayi amagh ayi ikpé, ayi nwere nkwuwa-okwu n'ebe Chineke nọ; 22 ihe ọ bula ayi nāriọ kwa, ayi nānata ya n'aka-Ya, n'ihì na ayi nēdebe ihe nile Ọ nyere n'iwu, ayi nēme kwa ihe nile nātọ utọ n'iru Ya. 23 Nka bu kwa ihe Ọ nyere n'iwu, ka ayi kwere n'aha nke Ọkpara-Ya Jisus Kraist, hurita kwa onwe-ayi n'anya, dika Ọ nyere ayi iwu. 24 Onye nēdebe kwa ihe nile Ọ nyere n'iwu nānọgide nime Ya, Ya onwe-ya nānọgide kwa nime ya. Nime nka ka ayi ma-kwara na Ọ nānọgide nime ayi, site na Mọ Nsọ ahu Nke Ọ nyere ayi.

4 1 Ndi m'huru n'anya, unu ekwela okwu mọ nile, kama nwaputanu ndi-mọ ahu, ma ha bu ndi siri na Chineke puta: n'ihì na ọtutu ndi-amuma ugha apuwo ba n'uwa. 2 Nime nka ka unu mara Mọ nke Chineke: mọ ọ bula nke nēkwuputa na Jisus Kraist abiawo n'anu-aru bu mọ nke siri na Chineke puta: 3 ma mọ ọ bula nke nādigh-ekwuputa Jisus, o sigh na Chineke puta: nka bu kwa mọ nke onye ahu nēmegide Kraist, nke unu nuworo na ọ nābia; ọ bu kwa n'oge di uḅu a ka ọ nọ n'uwa. 4 Umu-ntakirim, unu onwe-unu bu ndi siri na Chineke puta, unu emeriwo kwa ha: n'ihì na Onye ahu Nke nọ nime unu ka onye ahu nke nọ n'uwa uku. 5 Ndi ahu bu ndi nke uwa: n'ihì nka ha nēkwu okwu nke si n'uwa puta, uwa nānu kwa olu-ha. 6 Ayi onwe-ayi bu ndi siri na Chineke puta: onye mara Chineke nānu olu-ayi; onye nēsigh na Chineke puta adigh-anu olu-ayi. Ayi sitere na nka mara mọ ezi-okwu ahu, na mọ njehie ahu.

7 Ndi m'huru n'anya, ka ayi hurita onwe-ayi n'anya: n'ihì na ihu-n'anya bu ihe si na Chineke puta; onye ọ bula nke nāhu n'anya bu kwa onye amuworo site na Chineke, ọ ma-kwara Chineke. 8 Onye nādigh-ahu n'anya amagh Chineke; n'ihì na Chineke bu ihu-n'anya. 9 Nime nka ka emere ka ihu-n'anya Chineke puta ihè nime ayi, na Chineke ewerewo Ọkpara Ọ muru nāni Ya zite n'uwa, ka ayi we di ndu site n'aka-Ya. 10 Nime nka ka ihu-n'anya di, ọ bugh na ayi onwe-ayi huru Chineke n'anya, kama ọ bu na Ya onwe-ya huru ayi n'anya, we zite Ọkpara-Ya

ka Ọ buru ihe ijuru Ya obi bayere nmehie-ayi. 11 Ndi m'huru n'anya, ọ buru na Chineke huru ayi n'anya otú a, ayi onwe-ayi ji kwa ugwo ihurita onwe-ayi n'anya. 12 Ọ digh onye ọ bula kiriworo Chineke mḅe ọ bula: ọ buru na ayi ahurita onwe-ayi n'anya, Chineke nānọgide nime ayi, emewo kwa ka ihu-n'anya-Ya zue okè nime ayi: 13 nime nka ka ayi mara na ayi nānọgide nime Ya, na Ya onwe-ya nānọgide kwa nime ayi, n'ihì na Ọ nyewo ayi ufọdu nime Mọ nke Ya. 14 Ayi onwe-ayi ekiriwo kwa, ayi nāḅa kwa àmà, na Nna-ayi ezitewo Ọkpara-Ya ka Ọ buru Onye-nzọputa nke uwa. 15 Onye ọ bula nke gēkwuputa na Jisus bu Ọkpara Chineke, Chineke nānọgide nime ya, ya onwe-ya nānọgide kwa nime Chineke. 16 Ayi onwe-ayi amawo kwa ihu-n'anya ahu, ayi ekwerewo kwa na ya, bú nke Chineke nwere n'ebe ayi nọ. Chineke bu ihu-n'anya; onye nānọgide kwa n'ihu-n'anya, nime Chineke ka ọ nānọgide, Chineke nānọgide kwa nime ya. 17 Nime nka ka emeworo ka ihu-n'anya zu okè n'akuku ayi, ka ayi we nwe nkwuwa-okwu n'ubochi ikpé ahu; n'ihì na dika Ya onwe-ya di, ayi onwe-ayi di kwa otú a n'uwa nka. 18 Egwu adigh n'ihu-n'anya: kama ihu-n'anya nke zuru okè nāchupu egwu n'èzi, n'ihì na egwu nwere ahuhu-nmehie agēnye ya; ma onye nātu egwu, akēmegh ya ka o zue okè nime ihu-n'anya-ya. 19 Ayi onwe-ayi nāhu n'anya, n'ihì na Ya onwe-ya buru uzọ hu ayi n'anya. 20 Ọ buru na onye ọ bula gāsì, Anamahu Chineke n'anya, ma ọ nākpọ nwa-nne-ya asi, ọ bu onye-ugha: n'ihì na onye nādigh-ahu nwa-nna-ya n'anya, bú onye ọ huworo, ọ pugh ihu Chineke n'anya, bú Onye ọ nāhugh mḅe ọ bula. 21 Ihe a enyere n'iwu ka ayi nwe-kwara site n'ebe Ọ nọ, ka onye nāhu Chineke n'anya, ka ọ hu kwa nwa-nna-ya n'anya.

5 1 Onye ọ bula nke kwere na Jisus bu Kraist ahu, amuwo ya site na Chineke: ọzọ onye ọ bula nke nāhu Onye ahu Nke muru n'anya, ọ nāhu kwa onye ahu nke amuworo site na Ya n'anya. 2 Nime nka ka ayi mara na ayi nāhu umu Chineke n'anya, mḅe ọ bula ayi nāhu Chineke n'anya, me kwa ihe nile Ọ nyere n'iwu. 3 N'ihì na nka bu ihu-

n'anya Chineke, ka ayi debe ihe nile Q nyere n'iwu: ihe Q nyere n'iwu adigh kwa arọ. 4 N'ihì na ihe q bula nke amuworo site na Chineke nēmeri uwa: nka bu kwa nmeri nke meriworo uwa, bú okwukwe-ayi. 5 Ma ònye bu onye nēmeri uwa, ma-òbugh onye ahu nke kwere na Jisus bu Okpara Chineke? 6 Nka bu Onye ahu Nke were miri na qbara bia, bú Jisus Kraist; q bugh nāni nime miri ahu, kama q bu nime miri ahu na nime qbara ahu. 7 Q bu kwa Mọ Nsọ bu Onye nāba àmà, n'ihì na Mọ ahu bu ezi-okwu. 8 N'ihì na ndi ahu ndi nāba àmà di atọ, bú Mọ ahu, na miri ahu, na qbara ahu: ha atọ diri ime otú ihe ahu. 9 Q buru na ayi anata àmà nke madu, àmà nke Chineke ka ya uku: n'ihì na àmà nke Chineke bu nka, na Q ɓawo àmà bayere Okpara-Ya. 10 Onye kwere n'Okpara Chineke nwere àmà ahu nime ya: onye nēkwegh okwu Chineke emewo Ya onye-ugha; n'ihì na q kwegh n'àmà ahu nke Chineke ɓaworo bayere Okpara-Ya. 11 Àmà ahu bu nka, na Chineke nyere ayi ndu ebigh-ebi, ndu ahu di nime Okpara-Ya. 12 Onye nwere Okpara ahu nwere ndu ahu; onye nēnwegh Okpara Chineke enwegh ndu ahu.

13 Ihe ndia ka m'degara unu n'akwukwọ, bú ndi kwere n'aha Okpara

Chineke, ka unu we mata na unu nwere ndu ebigh-ebi. 14 Nkwuwa-okwu ahu nke ayi nwere n'ebe Q nọ bu nka, na q buru na ayi ariọ ihe q bula dika qchichọ-Ya si di, Q nānu olu-ayi: 15 q buru kwa na ayi matara na Q nānu olu-ayi n'ihe q bula ayi nāriọ, ayi matara na ayi nwere ihe-aririọ ahu ayi riqworọ n'aka-Ya. 16 Q buru na onye q bula ahú nwa-nna-ya ka q nēmehie nmehie nke nādigh-eweta qnwu, q gāriọ aririọ, Chineke gēnye kwa ya ndu inye ndi nēmehie nmehie ahu nke nādigh-eweta qnwu. Nmehie di nke nēweta qnwu: q bugh ekpere bayere nka ka m'nāgwa ya ka q kpe. 17 Aqọ omume nile bu nmehie: nmehie di kwa nke nādigh-eweta qnwu.

18 Ayi matara na onye q bula nke amuworo site na Chineke adigh-emehie; kama Onye ahu Nke amuru Ya site na Chineke nēdebe ya, aqọ onye ahu adigh-emetu kwa ya aka. 19 Ayi matara na ayi bu ndi si na Chineke puta, uwa dum nātọqọ kwa n'aka aqọ onye ahu. 20 Ma ayi matara na Okpara Chineke abiawo, nye kwa ayi uche, ka ayi we mara Onye-ezi-okwu ahu, ayi nọ kwa nime Onye-ezi-okwu ahu, nime Okpara-Ya, bú Jisus Kraist. Nka bu ezi Chineke, na ndu ebigh-ebi. 21 Umutakirim, chenu onwe-unu nche ka unu ghara ikpere arusi.

AKWUKWỌ-OZI NKE-ABUA NKE

JON

1 Okenye nēdegara nwayi-nwe-madu, bú onye arọputaworo, akwukwọ, ya na umu-ya, ndi mu onwem nāhu n'anya n'ezi-okwu; q bugh kwa nāni mu onwem, kama q bu kwa ndi nile ndi maworo ezi-okwu ahu; 2 n'ihì ezi-okwu ahu nke nānqgide nime ayi, q gādiye-kwa-ra ayi rue mɓe ebigh-ebi: 3 Amara, ebere, udo gādiyere ayi site n'ebe Chineke, bú Nna-ayi, nọ, site kwa n'ebe Jisus Kraist nọ, bú Okpara nke Nna-ayi, nime ezi-okwu na ihu-n'anya.

4 Anamañuri qnu nke-uku na ahuwom ufodu n'etiti umu-gi ka ha nējeghari nime ezi-okwu, dika ayi natara ihe enyere n'iwu n'aka Nna-ayi. 5 Anamariọ kwa gi ubu a, nwayi-nwe-madu, q bugh dika agāsi na anamedegara gi ihe qhu enyere n'iwu n'akwukwọ, kama q bu nke ayi nwere site na mbu, ka ayi hurita onwe-ayi n'anya. 6 Ihu-n'anya ahu bu kwa nka, ka ayi nējeghari dika ihe nile Q nyere n'iwu si di. Ihe ahu enyere n'iwu bu nka, dika unu nuru

site na mbu, ka unu nējehari nime ya. 7 N'ihí na ọtutu ndi-nduhie apuwo ba nime uwa, bú ndi nādigh-ekwuputa na Jisus Kraist nābia n'anu-arú. Nka bu onye-nduhie ahu na onye ahu nēmegide Kraist. 8 Lezienu onwe-unu anya, ka unu we ghara ila ọlu ayi luru n'iyi, kama ka unu we nata ugwo-ọlu zuru ezù. 9 Onye ọ bula nke nāga n'iru, nke nādigh-anogide kwa nime ozizi nke Kraist-ayi, ọ nwegh Chineke: onye nānogide nime ozizi ahu, onye ahu nwere Nna ahu, Ya na Ọkpara-Ya. 10 Ọ buru

na onye ọ bula abiakute unu, ma ọ wetagh ozizi a, unu akpobatala ya n'ulo, unu asi-kwa-la ya biri nke-oma: 11 n'ihí na onye nāsi ya biri nke-oma nēso ya n'inweko ọlu-ya nile, nke bu ajo ọlu.

12 Ebe m'nwere ọtutu ihe idegara unu n'akwukwo, ezubeghm iwere akwukwo na ink de ha: kama anamele anya na m'gābiaru unu aru, were kwa onu gwa unu okwu, ka ewe mezu onu-unu. 13 Umu nwa-nna-gi nwayi, bú onye aropotaworo, nēkele gi.

AKWUKWỌ-OZI NKE-ATỌ NKE

JON

1 Okenye nēdegara Gaios akwukwo, bú onye ahuru n'anya, onye mu onwem nāhu n'anya n'ezí-okwu.

2 Onye m'huru n'anya, anamekpere Chineke ka ihe nile nāgara gi nke-oma, ka i nwe kwa ezi ndu, dika ọ nāgara nkpuru-obi-gi nke-oma. 3 N'ihí na anuririm onu nke-uku, mbe umu-nna-ayi ufodu biara we ba amà ezi-okwu-gi, dika gi onwe-gi nējehari n'ezí-okwu. 4 Enweghm onu nke ka ihe ndia uku, bú inu ka umu nke akam nējehari n'ezí-okwu ahu.

5 Onye m'huru n'anya, i nēme ihe kwesiri ntukwasi-obi n'olu ọ bula i luru n'ebe ndi bu umu-nna-ayi, ndi bu kwa ndi-obia, no; 6 ndi bara amà ihu-n'anya-gi n'iru nzuko Kraist: ndi i gēme nke-oma idupu ha n'ije-ha dika ọ kwesiri imere Chineke: 7 n'ihí na ọ bu n'ihí Aha ahu ka ha puru, nānaragh ihe ọ bula n'aka ndi mba ozọ. 8 Ya mere ayi onwe-ayi ji ugwo ikpobata madu di otú a, ka ayi we buru kwa ndi soro ezi-okwu ahu nāluko ọlu.

9 Edegaram nzuko - unu ihe n'akwukwo: ma Diotrefis, onye ọ nāto utọ ibi onye-isi n'etiti ha, anaragh ayi nke-oma. 10 N'ihí nka, ọ buru na abiam, m'gēme ka echeta ọlu-ya nile nke ọ nālu, n'iwere ajo okwu nēkwugide ayi ihe-nzuzu: afo ejugh kwa ya n'ihe ahu, ma ya onwe-ya adigh-anara umu-nna-ayi nke-oma, o nēbochi kwa ndi nēzube inara ha, ọ nāchupu kwa ha na nzuko Kraist. 11 Onye m'huru n'anya, enomila ihe ojo, kama nēnomi ezi ihe. Onye nēme ezi ihe bu onye siri na Chineke puta: onye nēme ihe ojo ahugh Chineke mbe ọ bula. 12 Madu nile, ha na ezi-okwu onwe-ya, abaworo Dimitrios amà: e, ayi onwe-ayi nāba kwa amà; i mata-kwa-ra na amà-ayi bu ezie.

13 Enwerem ọtutu ihe idegara gi n'akwukwo, ma achoghm iwere ink na pen degara gi: 14 ma anamele anya ihu gi ngwa ngwa, ayi gēwere kwa onu kwurita okwu. Ka udo diri gi. Ndi-eyi-ayi nēkele gi. Nēkele ndi-eyi-ayi n'aha n'aha.

AKWUKWỌ-OZI NKE

JUD

DEGARA NDI KRAIST NILE

1 Judas, orù nke Jisus Kraist, na nwanne Jemes, nēdegara unu akwukwọ, bú ndi akpọworo, ndi ahuru n'anya nime Chineke, bú Nna-ayi, ndi edebewo-kwara Jisus Kraist: 2 Ka eme ka ebere na udo na ihu-n'anya bara unu uba.

3 Ndi m'huru n'anya, ebe m'nānu ọku nile n'obi idegara unu akwukwọ bayere nzọputa ahu azọputakọrọ ayi, ọ dim nkpa idegara unu akwukwọ nāriọ unu ka unu nābasi n̄ha ike n'ihì okwukwe ahu nke enyere ndi nsọ n'aka nānì otù m̄be idebe. 4 N'ihì na madu ufodu b̄bàra, bú ndi ewereworo ha gosi ọra madu m̄be ochie ka ewe ma ha ikpé a, ndi nādigh-asọpuru Chineke, ndi nāgha amara Chineke-ayi ka ọ buru agu ikwa-iko, ndi nāgọnari kwa Onye nānì Ya bu Nna-nwe-ọra, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist.

5 Ma anamezube ichetara unu, ọ bu ezie na unu matara ihe nile nānì otù m̄be, na Onye-nwe-ayi, m̄be Ọ zọputarari otù ndi n'ala Ijipt, emesia Ọ we la ndi nēkwegh ekwe n'iyi. 6 Ndi-mọ-ozì ndi nēdebegh ibu-isi nke aka ha, kama ha rapuru ebe-obibi nke aka ha, Ọ debewo kwa ha n'abu ebigh-ebi n'okpuru ọchichiri nye ikpé nke oké ubọchi ahu. 7 Dika Sọdọm na Gọmọra, na obodo di ha buruburu, ebe ha rara onwe-ha nye n'ikwa-iko n'uzọ di otù ndia mere, we pua so anu-arù di iche, edebewo ha n'iru ọra madu dika ihe-ngosi, nāhu ahuhu-nmehie nke ọmuma-ikpé ziri ezi, nke bu ọku ebigh-ebi. 8 Ma otù ahu madu ndia nēmeru kwa anu-arù-ha n'irọ-nrọ-ha, ju kwa ibu-onye-nwe-madu, kwulu kwa ndi nọ n'ebube. 9 Ma Maikael onye-isi-mọ-ozì, m̄be ya na ekwensu nārurita uka bayere aru Moses, ka o nēkwugide ya, ọ nwegh anya-ike ikpe ya ikpé nkwalu, kama ọ siri, Ka Onye-nwe-ayi bara gi nba. 10 Ma ndia nēkwulu ihe nile, ka ha ra, bú ihe ha nāmatagh: ma ka ha ra, bú ihe ha nāghọta site n'ọmumu, dika

anu nēnwegh uche, nime ihe ndia ka anēmebi ha. 11 Ahuhu gādiri ha, n'ihì na ha gara n'uzọ Ken, wusi kwa onwe-ha dika miri na njehie nke Belam n'ihì ugwo-ọlu, we la n'iyi na nkwugide nke Kora. 12 Ndia bu ndi nke bu nkume zoro ezo n'oriri ihu-n'anya unu m̄be ha nēso unu rikọ ihe nātugh egwu, ndi nāzù onwe-ha dika aturu; ha bu igwe-oji nke miri nādigh, nke ifufe nēfeghari; buru kwa osisi nāmigh nkpuru n'oge nkpuru, nke nwuru anwu ūbò abua, nke eropuru eropu; 13 buru kwa ebili-miri di egwu nke oké osimiri, nāsoputa ihere nke aka ha dika ufufu; umu-kpakpando nējehie ejehie, ndi edebeworo itiri nke ọchichiri rue m̄be ebigh-ebi. 14 Ọ bu kwa ndia ka Inok, bú onye-asa site n'Adam, buru amuma, si, Le, Onye-nwe-ayi biara, Ya na ndi nsọ Ya anāpugh iguta ọnu, 15 ikpe madu nile ikpé, na itu ndi nile ndi nāsopugh Chineke ihe n'anya, bú ọlu nile nke asopugh-Chineke ha nke ha luru n'asopugh-Chineke, ha na okwu di ike nile nke ndi-nmehie ndi nāsopugh Chineke kwugidere Ya. 16 Ndia bu ndi-ntamu, ndi nāta Chineke uta, nējeso agu ihe ọjọ nile ha (ọnu-ha nēkwu kwa oké okwu nāfuli afuli), ndi nāja iru madu n'ihì urù.

17 Ma unu onwe-unu, ndi m'huru n'anya, chetanu okwu nile nke ndi-ozì Onye-nwe-ayi Jisus Kraist buru uzọ kwu; 18 na ha siri unu, N'oge ikpe-azu ndi-ọchì gādi, nāga dika agu ihe ọjọ nile nke aka ha nke asopugh-Chineke si di. 19 Ndia bu ndi nākpata nkewa, ndi nkpuru-obi madu nāchi, ndi nēnwegh Mọ Nsọ. 20 Ma unu onwe-unu, ndi m'huru n'anya, n'iwuli onwe-unu elu dika ulo n'elu okwukwe-unu dikarisiri nsọ, n'ikpe kwa ekpere nime Mọ Nsọ, 21 debe onwe-unu n'ihu-n'anya Chineke, nēche ebere Onye-nwe-ayi Jisus Kraist rue ndu ebigh-ebi. 22 Nēme-kwa-ranu ufodu ebere, bú ndi

nwere obi abua; 23 nāzọputa-kwanu ufodu, nāguputa ha n'oku; ma werenu egwu mere ufodu ebere; nākpọ ọbuná uwe anu-aru nyeworc ntupọ asi.

24 Ma Onye ahu nke puru iche unu nche ka unu ghara isu ngongọ, na iguzo unu n'iru ebube-Ya nādigh ita uta n'oké

obi-utọ, 25 Onye nání Ya bu Chineke, buru kwa Onye-nzọputa-ayi, ka ha site n'aka Jisus Kraist, bú Onye-nwe-ayi, diri Ya, bú otuto na idi-uku na ike na ichi-isi, m̀be oge a nile akērugh, ùbu a kwa, we ru kwa m̀be nile ebigh-ebi. Amen.

NKPUGHE

EKPUGHERE JỌN ONYE-ÒKÀ N'IHE CHINEKE

1 I Nkpughe nke Jisus Kraist, nke Chineke nyere Ya igosi ndi-orù-Ya, bú ihe nāghagh iputa n'isi nso: Ọ we site n'aka mọ-ozí-Ya ziga we gosi Jọn orù-Ya; 2 onye ọbara àmà nke okwu Chineke, na nke àmà Jisus Kraist, ka ha ra, bú ihe ọ huru. 3 Ngọzi nādiri onye nāgu, na ndi nānu okwu nile nke amuma nka, ndi nēdebe kwa ihe nile edeworo nime ya: n'ihí na oge ahu di nso.

4 Jọn nēdegara nzukọ Kraist asa nke di n'Esia akwukwọ: Amara diri unu, ya na udo, nke si n'aka Onye ahu puta, bú Onye nādi adi, Onye di-kwa-ri, Onye nābia kwa; nke si kwa n'aka Mọ asa ahu puta, bú ndi nọ n'iru oche-eze-Ya; 5 nke si kwa n'aka Jisus Kraist puta, Onye bu onye-àmà kwesiri ntukwasi-obi, onye eburu uzọ mu n'etiti ndi nwuru anwu, buru kwa onye-isi nke ndi-eze uwa. Onye ahu Nke nāhu ayi n'anya, Onye ọpụ-kwa-ra ayi na nmehie nile ayi nime ọbara-Ya; 6 Ọ we me ka ayi buru ala-eze, ndi-nchu-aja nye Chineke na Nna nke Ya; ọ bu Ya ka otuto nile na ike nile diri rue m̀be nile ebigh-ebi. Amen.

7 Le, Ọ nābia, Ya na igwe-oji; anya nile ọ bula gāhuzu kwa Ya, ndi ahu gāhu kwa Ya, bú ndi mara Ya ube; ebo nile nke uwa gēti-kwa-ra ya aka n'obi. E, Amen.

8 Mu onwem bu Alfa ahu na Omega ahu, ka Onye-nwe-ayi Chineke kwuru, bú Onye nādi adi, Onye di-kwa-ri, Onye nābia kwa, Onye puru ime ihe nile.

9 Mu onwem, bú Jọn, nwa-nna-unu na onye nēso unu nwekọ nkpaụ na ala-

eze na ntachi-obi nke di nime Jisus, emere ka m'no n'agwe-etiti ahu nke anākpọ Patmọs, n'ihí okwu Chineke na àmà Jisus. 10 Emere ka m'no nime Mọ Nsọ n'ubochi Onye-nwe-ayi, m'we nu otù oké olu n'azum, dika nke opì, 11 ka ọ nāsi, Ihe i nēle anya, de ya n'akwukwọ, ziga-kwa-ra nzukọ Kraist asa ndia; zigara Efesọs, ziga-kwa-ra Smuana, ziga-kwa-ra Pagamom, ziga-kwa-ra Taiataira, ziga-kwa-ra Sadis, ziga-kwa-ra Filadelfia, ziga-kwa-ra Leodisia. 12 M'we chigharia ile olu ahu nke nākpayerem uka. M̀be m'chigharisiri m'we hu ihe-idọba-oriona asa nke eji ọla-edo me; 13 n'etiti ihe-idọba-oriona asa ahu ahu-kwa-ram otù Onye yiri nwa nke madu, Onye nēyi uwe nke ruru n'ukwu ala, ewerewo kwa ihe-ọkiké nke ọla-edo ke n'obi-Ya buruburu. 14 Isi-Ya na agiri-isi-Ya di kwa ọcha dika aji-anu ọcha, dika snow; anya-Ya abua di kwa ka ire ọku; 15 ukwu-Ya abua di kwa ka ọla akwọchapuru ka o ọpụ, dika agāsi na erere ya-ri n'oké ọku; olu-Ya di kwa ka olu ọtutu miri. 16 Ọ nwe-kwa-ra kpakpando asa n'aka-nri-Ya: mma-agma di nkọ nke nwere iru abua nēsi kwa n'onu-Ya puta: iru-Ya di kwa ka anyanwu nāmu n'ike-ya. 17 M̀be m'huru Ya, m'we da n'ala n'ukwu-Ya dika onye nwuru anwu. Ọ we bikwasim aka-nri-Ya, si, Atula egwu; Mu onwem bu onye mbu na onye ikpe-azu, 18 buru kwa Onye ahu nādi ndu; aghọ-kwa-ram onye nwuru anwu, ma le, anamadi ndu rue m̀be nile ebigh-ebi, enwe-kwa-ram nkpisi-ugodi nile nke ọnwu na nke

Hedis 19 Ya mere, de ihe nile i huru n'akwukwọ, ha na ihe nke nādi adi, na ihe nile nke gaje iputa mbe ihe ndia gasiri; 20 ihe-omimi nke kpakpando asa ahu nke i huru n'aka-nrim, na ihe-idoba-oriona asa ahu nke eji ọla-edo me. Kpakpando asa ahu bu ndi-mọ-ozii nke nzukọ Kraist asa ahu: ihe-idoba-oriona asa ahu bu kwa nzukọ Kraist asa.

2 1 Degara mọ-ozii nke nzukọ Kraist di n'Efesos akwukwọ, si,

Ihe ndia ka O nēkwu, bú Onye nēji kpakpando asa ahu n'aka-nri-Ya, Onye nējehari n'etiti ihe-idoba-oriona asa ahu nke eji ọla-edo me: 2 Amataram ọlu-gi nile, na ndọbu i nādọbu onwe-gi n'ọlu, na ntachi-obi-gi, mata kwa na i pugh inagide ndi ọjọ, i nwa-kwa-ra ndi nākpọ onwe-ha ndi-ozii, ma ha abugh, i we hu na ha bu ndi-ugha; 3 i nwe-kwa-ra ntachi-obi, i bū-kwa-ra ibu n'ihii aham, ike akāgwugh kwa gi. 4 Ma enwerem nka imegide gi, na i rapuru ihu-n'anya ahu i nwere na mbu. 5 Ya mere cheta ebe i siworo dapu, gi chēghari kwa, lu kwa ọlu mbu; ma asi na i megh otù a anamabiakute gi, M'gēwepu kwa ihe-idoba - oriona - gi n'ọnọdu-ya, ma asi na i chēgharigh. 6 Otù ọ di, nka ka i nwere, na i nākpọ ọlu nile nke ndi-Nikolaitan asi, bú nke Mu onwem nākpọ kwa asi. 7 Onye nwere nti, ya nu ihe Mọ Nsọ nāgwa nzukọ Kraist. Onye nēmeri emerii, ya ka M'gēkweye ka o rie nkpuru si n'osisi nke ndu ahu puta, bú nke di na Paradais nke Chineke.

8 Dega-kwa-ra mọ-ozii nke nzukọ Kraist di na Smuana akwukwọ, si,

Ihe ndia ka O nēkwu, bú Onye ahu nke bu onye mbu na onye ikpe-azu, Onye ghọrọ onye nwuru anwu, we diba ndu: 9 Amataram nkpaḅu-gi, na oḅeye i bu (ma i bu ọgaranya), na nkwalu Chineke nke ndi nāsi na ha bu ndi-Ju, ma ha abugh, kama ha bu ulo-nzukọ Setan. 10 Atula ahuhu nile i gaje ihu egwu: le, ekwensu gaje itubà ufodu n'etiti unu nime ulo-nkpọrọ, ka ewe nwa unu; unu gēnwe kwa nkpaḅu ubochi iri. Gosi onwe-gi onye kwesiri ntukwasi-obi rue ọnwu, M'gēnye kwa gi okpu-eze ahu, bú ndu. 11 Onye nwere nti, ya nu ihe Mọ Nsọ nāgwa nzukọ Kraist. Onye nēmeri emerii,

agagh-emejọ ya site n'ọnwu nke-abua ahu.

12 Dega-kwa-ra mọ-ozii nke nzukọ Kraist di na Pagamom akwukwọ, si,

Ihe ndia ka O nēkwu, bú Onye ahu Nke nwere mma-agma di nkọ ahu nke nwere iru abua: 13 Amataram ebe i bi, bú ebe oche-eze Setan di: i nējidesi kwa aham ike, i gonarigh kwa okwukwem, ọbuná n'ubochi Antipas onye-āmám, onye nkem kwesiri ntukwasi-obi, onye eburu n'etiti unu, ebe Setan bi. 14 Ma enwerem ihe ole-na-ole imegide gi, n'ihii na i nwere n'ebe ahu ufodu ndi nējidesi ozizi Belam ike, bú onye nēzi Belak itọḅọ n'iru umu Israel ihe-ima-n'onyà, ka ha rie ihe achuru n'ajà nye arusi, ka ha kwa kwa iko. 15 Otù a, gi onwe-gi nwe-kwa-ra ufodu ndi nējidesi ozizi ndi-Nikolaitan ike otù ahu. 16 Ya mere, chēgharia; ma asi na i megh otù a anamabiakute gi ọsọsọ, M'gēwere kwa mma-agma nke ọnum bu agha megide ha. 17 Onye nwere nti, ya nu ihe Mọ Nsọ nāgwa nzukọ Kraist. Onye nēmeri emerii, ya ka M'gēnye ufodu nime manna ahu nke ezobeworo, M'gēnye kwa ya nkume ọcha, n'elu nkume ahu ka edewo-kwa-ra aha ọhu, nke ọ nādigh onye ọ bula matara ma-ọbugh onye nānata ya.

18 Dega-kwa-ra mọ-ozii nke nzukọ Kraist di na Taiataira akwukwọ, si,

Ihe ndia ka Ọkpara Chineke nēkwu, Onye anya-Ya abua di ka ire ọku, ukwu-Ya abua di kwa ka ọla akwọchapuru ka o ọpu: 19 Amataram ọlu-gi nile, na ihu-n'anya-gi na okwukwe-gi na ije-ozii-gi na ntachi-obi-gi, mata kwa na ọlu ikpe-azu gi kariri nke-mbu. 20 Ma enwerem nka imegide gi, na i kwere nwayi ahu, bú Jezebel, onye nākpọ onwe-ya onye-amuma-nwayi; o nēzi kwa ndi-orum ihe, nēduhie kwa ha, ka ha kwa iko, ri kwa ihe achuru n'ajà nye arusi. 21 Enye-kwa-ram ya oge, ka ọ we chēgharia; ma ọ chọgh ichēghari n'ikwa-iko-ya. 22 Le, anamatubà ya n'ihe-ndina, tubà kwa ndi soro ya kwa iko nime oké nkpaḅu, ma asi na ha echēgharigh n'ọlu-ya. 23 M'gēwere kwa ọnwu ọue umu-ya; nzukọ Kraist nile gāmara kwa na Mu onwem bu onye nēnyocha akuru na obi nile: M'gēnye kwa unu n'otù n'otù dika ọlu nile unu si

di. 24 Ma unu ka m'nāgwa, bú ndi fòduru na Taiataira, ka unu ra, bú ndi nēnwegh ozizi a, madu ndi nāmagh ihe nile di omimi nke Setan, dika ha nēkwu; ebokwasighm unu ibu arò ọzọ. 25 Otú ọ di, ihe unu nwere, jidesienu ya ike rue mbe M'gābia. 26 Onye nēmeri emer, na onye nēdebe ọlum nile rue ọgwugwu ihe nile, ya ka M'gēnye kwa ike ichi mba nile: 27 ọ gewere kwa nkpa-n'aka ígwè zúa ha dika aturu, dika anākujisi ite nke ọkpu-ite; dika Mu onwem natawo-kwa-ra n'aka Nnam: 28 M'gēnye kwa ya kpakpando ututu. 29 Onye nwere nti, ya nu ihe Mọ Nsọ nāgwa nzukọ Kraist.

3 1 Dega-kwa-ra mọ-ozí nke nzukọ Kraist di na Sadis akwukwọ, si, Ihe ndia ka O nēkwu, bú Onye nwere Mọ asa ahu nke Chineke, na kpakpando asa ahu: Amataram ọlu-gi nile, na i nwere aha na i di ndu, ma i bu onye nwuru anwu. 2 Ghọ onye nēche nche, me kwa ka ihe fòduru guzosie ike, bú nke gaje inwu anwu: n'ihí na ọ digh ọlu-gi M'huworo nke zuworo ezù n'iru Chinekem. 3 Ya mere, nēcheta otú i nataworo, ya na otú i nuru; nēdebe kwa ya, chēghari kwa. Ya mere, asi na i chegh nche, M'gābia dika onye-ori, i gagh-amara kwa oge hour M'gābiakwasi gi ma-ọli. 4 Ma i nwere aha ole-na-ole na Sadis ndi nēmerugh uwe-ha: ha gēsokwam nējehari nime uwe ọcha; n'ihí na ha bu ndi kwesiri. 5 Onye nēmeri emer, ka agēbókwasí uwe ọcha otú a; M'gagh-ehichapu kwa aha-ya nime akwukwọ nke ndu nkem ma-ọli, M'gēkwuputa kwa aha-ya n'iru Nna n, na n'iru ndi-mọ-ozí-Ya. 6 Onye nwere nti, ya nu ihe Mọ Nsọ nāgwa nzukọ Kraist.

7 Dega-kwa-ra mọ-ozí nke nzukọ Kraist di na Filadelfia akwukwọ, si, Ihe ndia ka O nēkwu, bú Onye di Nsọ, Onye-ezi-okwu, Onye nwere nkpisi-ugodi nke Devid, Onye nēmeghe, ọ digh kwa onye ọ bula gēmechi, Onye nēmechi kwa, ọ digh kwa onye ọ bula nēmeghe: 8 Amataram ọlu-gi nile (le, enyewom gi ọnu-uzọ nke emegheworo n'iru gi, nke onye ọ bula nāpugh imechi), na i nwere ike ntà, i debe-kwa-ra okwum, i gonarigh kwa aham. 9 Le, anamenye ufodu nime ulo-nzukọ ahu nke Setan,

nime ndi si na ha bu ndi-Ju, ma ha abugh, kama ha nēkwu okwu-ugha; le, M'gēme ka ha bia kpọ isi ala n'iru ukwugi, ka ha mara kwa na Mu onwem huru gi n'anya. 10 N'ihí na i debere okwu nke ntachi-obim, Mu onwem gēdebe kwa gi ka i ghara ibà n'oge hour nke ọnwunwa ahu, bú oge hour nke gaje ibiakwasi elu-uwa dum madu bi, inwa ndi bi n'elu uwa. 11 Anamabia ọsọsọ: jidesie ihe i nwere ike, ka onye ọ bula ghara inara okpu-eze-gi. 12 Onye nēmeri emer, ya ka M'gēme ka ọ buru ide n'ulo nsọ nke Chinekem, ọ gagh-esi kwa n'ebe ahu pua ọzọ ma-ọli: M'gēdekwasí kwa ya aha Chinekem, na aha obodo Chinekem, bú Jerusalem ọhu, nke si n'elu-igwe ridata site n'ebe Chinekem nọ, M'gēdekwasí kwa ya aha ọhu nkem. 13 Onye nwere nti, ya nu ihe Mọ Nsọ nāgwa nzukọ Kraist.

14 Dega-kwa-ra mọ-ozí nke nzukọ Kraist di na Leodisia akwukwọ, si,

Ihe ndia ka Amen ahu nēkwu, bú Onye-àmà ahu Nke kwesiri ntukwasi-obi, Nke bu kwa Onye-ezi-okwu, Isi nke ihe nile Chineke kere: 15 Amataram ọlu-gi nile, na i jugh oyi i kpogh kwa ọku: ọ gādim nọ nma ma i nāju oyi ma-ọbu na i nēkpo ọku. 16 Otú a, n'ihí na i di narañara, i kpogh kwa ọku i jugh kwa oyi, M'gābọpu gi n'ọnum. 17 N'ihí na i nāsi, Abum ọgaranya, emewo ka m'buru ọgaranya, ọ digh kwa ihe ọ bula nākpam; i matagh kwa na gi onwe-gi bu onye ahu nāhuju anya na onye kwesiri ebere na onye dara ọbeye na onye kpuru isi na onye nāba ọtọ: 18 aduam gi ọdú ka i zuru n'akam ọla-edo nke erechaworo n'ọku, ka i we ghọ ọgaranya; ka i zuru kwa uwe ọcha, ka i we bokwasi onwe-gi, ka ewe ghara ime ka ihere nke iha-ọtọ-gi puta ihè; ka i zuru kwa ọgwu-anya ite n'anya-gi, ka i we nāhu uzọ. 19 Ka ha ra, bú ndi Mu onwem huru n'anya, anamatu ha nmehie ha n'anya, zi kwa ha ihe site n'inye ha ahuhu: ya mere, nānu ọku n'obi, chēghari kwa. 20 Le, anameguzo n'ọnu-uzọ, nāku kwa aka: ọ buru na onye ọ bula anu olum, meghe kwa uzọ, M'gābakute ya, so kwa ya ri nri-anyasi, ya onwe-ya gēsokwam rie. 21 Onye nēmeri emer, ya ka M'gēkweye ka o som nēdu ala n'ochē-ezem, dika Mu onwem meri-kwa-ra, we so Nnam nọdu

ala n'oché-eze-Ya. 22 Onye nwere nti, ya nu ihe Mọ Nsọ nāgwa nzukọ Kraist.

4 1 M̀be ihe ndia gasiri m'we hu, ma le, ọnu-uzọ ka ọ gheworo oghe n'elu-igwe, olu mbu m'nu-kwa-ra, olu dika nke opì nākpayerem uka, otù onye nāsi, Rigota n'ebe a, M'gēgosi kwa gi ihe nile nke nāghagh iputa m̀be ihe ndia gasiri. 2 Ngwa ngwa emerem ka m'nọ nime Mọ Nsọ: ma le, edebere oché-eze n'elu-igwe, otù Onye nānọkwasi kwa n'oché-eze ahu; 3 Onye ahu Nke nānọdu ala yiri nkume jasper na sardius ma ọ buru na anēle Ya anya: eke-na-ogwurugwu di kwa oché-eze ahu buruburu, yiri emerald ma ọ buru na anēle ya anya. 4 Orú oché-eze na anọ di kwa oché-eze ahu buruburu: m'we hu orú ndi-okenye na anọ ka ha nānọkwasi n'oché-eze ndia, ndi eḅokwasiworo uwe ọcha; ahu-kwar-ram okpu-eze nke ọla-edo n'isi-ha. 5 Amùmà na olu na eḅè-elu-igwe nēsi kwa n'oché-eze ahu puta. Ọwa nke ọku asa nēnwu n'iru oché-eze ahu, nke bu Mọ asa ahu nke Chineke; 6 ihe di kwa n'iru oché-eze ahu dika oké osimiri eji enyo me yiri crystal; ihe anọ nke di ndu nọ kwa n'etiti oché-eze ahu, nọ kwa oché-eze ahu buruburu, ndi juputara n'anya anya n'iru na azu. 7 Ihe mbu ahu nke di ndu yiri ọdum, ihe nke-abua ahu nke di ndu yi-kwa-ra nwa-ehi, ihe nke-atọ ahu nke di ndu nwe-kwa-ra iru dika nke madu, ihe nke-anọ ahu nke di ndu yi-kwa-ra ugo nēfe efe. 8 Ihe anọ ahu nke di ndu nwe-kwa-ra nkù isi n'otù n'otù, ha juputa-kwa-ra n'anya anya buruburu, ya na nime: ha adigh-ezu ike ehie na abali, nāsi, Nsọ, nsọ, nsọ, ka Onye ahu di, bú Onye-nwe-ayi Chineke, Onye puru ime ihe nile, Onye diri, Onye nādi kwa adi, Onye nābia kwa. 9 M̀be ọ bula ihe anọ ahu nke di ndu gēnye Onye ahu Nke nānọkwasi n'oché-eze ahu otuto na nsọpuru na ekele, bú Onye nādi ndu rue m̀be nile ebigh-ebi, 10 orú ndi-okenye na anọ ahu gāda n'ala n'iru Onye ahu Nke nānọkwasi n'oché-eze ahu, ha gākpọ kwa isi ala nye Ya, bú Onye ahu Nke nādi ndu rue m̀be nile ebigh-ebi, ha gātudà kwa okpu-eze-ha n'iru oché-eze ahu, nāsi, 11 Gi, Onye-nwe-ayi na Chineke-ayi, I kwesiri inara otuto nile na nsọpuru nile na ike nile: n'ihì na Gi

onwe-gi kèrè ihe nile, ọ bu kwa n'ihì ọchichọ-Gi ka ha diri, ka ekè-kwa-ra ha èkè.

5 1 M'we hu akwukwọ nke edere ya-ri ihe n'ime na azu, nke eji-kwa-rari akàrà asa kasie ya ike, ka ọ di n'aka-nri Onye ahu Nke nānọkwasi n'oché-eze ahu. 2 M'we hu mọ-ozì di ike, ka ọ nēwere oké olu nēkwusa, si, Ọnye kwesiri isaghe akwukwọ ahu, na inyawapu akàrà-ya? 3 Ọ digh kwa onye ọ bula di n'elu-igwe, ma-ọbu n'elu uwa, ma-ọbu n'okpuru uwa, puru isaghe akwukwọ ahu, ma-ọbu ile ya anya. 4 M'we kwa ákwá nke-uku, n'ihì na ahugh onye ọ bula kwesiri isaghe akwukwọ ahu, ma-ọbu ile ya anya: 5 otù onye n'etiti ndi-okenye ahu we sim, Akwala ákwá: le, Ọdum ahu Nke si n'ebọ Juda puta, Onye bu Nkpọrọgwu nke Devid, Ọ meriri, isaghe akwukwọ ahu na akàrà-ya asa. 6 M'we hu Nwa-aturu ka O nēguzo n'etiti oché-eze ahu na ihe anọ ahu nke di ndu, guzo kwa n'etiti ndi-okenye ahu, dika agāsi na eḅuru Ya-ri, Ọ nwe-kwa-ra mpi asa, na anya asa, nke bu Mọ asa ahu nke Chineke, bú nke ezigaworo ha n'uwa nile. 7 Ọ we bia, Ọ narawo kwa akwukwọ ahu n'aka-nri Onye ahu Nke nānọkwasi n'oché-eze ahu. 8 M̀be Ọ natara akwukwọ ahu, ihe anọ ahu nke di ndu na orú ndi-okenye na anọ ahu we da n'ala n'iru Nwa-aturu ahu, ha nile n'otù n'otù nwere ubọ-akwara, na ọkwa nke eji ọla-edo me nke juputara n'ihé-nsure-ọku nēsi isì utọ, nke bu ekpere ndi nsọ. 9 Ha nābù kwa abù ọhu, si, I kwesiri inata akwukwọ ahu, na isaghe akàrà-ya: n'ihì na eḅuru Gi eḅu, I were kwa ọbara-Gi ọtara Chineke madu si n'ebọ nile ọ bula, na asusu nile ọ bula, na ndi nile ọ bula, na mba nile ọ bula, puta, 10 I we me ha ka ha buru ala-eze na ndi-nchu-aja nye Chineke-ayi; ha bu kwa eze n'elu uwa. 11 M'we hu, nu kwa olu ọtutu ndi-mọ-ozì ndi nọ oché-eze ahu na ihe anọ ahu nke di ndu na ndi-okenye ahu buruburu; ọnu-ọgugu-ha riri oké nne nke-uku, nke anāpugh iguta ha; 12 anurum ka ha were oké olu nāsi, Ọ kwesiri, bú Nwa-aturu ahu Nke eḅuworo eḅu, inata ike nile, na àkù, na amam-ihe, na ume, na nsọpuru, na otuto, na ngọzi. 13 M'we

nu ihe nile ọ bula ekèrè èkè nke di n'elu-igwe, na n'elu uwa, na n'okpuru uwa, na n'elu oké osimiri, ha na ihe nile di ha nime, ka ha nāsi, Ọ bu Onye ahu Nke nānọkwasi n'ochè-eze ahu, Ya na Nwa-aturu ahu, ka ngozi nile na nsọpuru nile na otuto nile na ike nile diri rue m̀be nile ebigh-ebi. 14 Ihe anọ ahu nke di ndu we si, Amen. Ndi-okenye ahu we da n'ala we kpọ isi ala.

6 I M'we hu m̀be Nwa-aturu ahu saghere otù nime akàrà asa ahu, m'we nu otù nime ihe anọ ahu nke di ndu, ka ọ nāsi, dika agāsi na o ji olu èbè-elu-igwe nēkwu, si, Bia. 2 M'we hu, ma le, inyinya ọcha, Onye nānọkwasi ya nwe-kwa-ra uta; ewe nye Ya okpu-eze: Ọ we puta nēmeri, ya na ka Ọ we meri.

3 M̀be Ọ saghe-kwa-ra akàrà nke-abua, m'we nu ihe nke-abua ahu nke di ndu, ka ọ nāsi, Bia. 4 Inyinya ọzọ we puta, bú inyinya nke nācha ọku ọku: ewe nye onye nānọkwasi ya ike inapu udo n'uwa, ya na ka ha we ọurita onwe-ha: ewe nye ya oké mma-agma.

5 M̀be Ọ saghe-kwa-ra akàrà nke-atọ, m'we nu ihe nke-atọ ahu nke di ndu, ka ọ nāsi, Bia. M'we hu, ma le, inyinya oji; onye nānọkwasi ya nwe-kwa-ra ihe-ọtùtù n'aka-ya. 6 M'we nu dika agāsi na ọ bu olu n'etiti ihe anọ ahu nke di ndu, ka ọ nāsi, Otù ọtùtù ntà nke ọkà bu otù shilling, ọtùtù ntà atọ nke barley bu otù shilling; emejọ-kwa-la manu na manya-vine.

7 M̀be Ọ saghe-kwa-ra akàrà nke-anọ, m'we nu olu nke ihe nke-anọ ahu nke di ndu, ka ọ nāsi, Bia. 8 M'we hu, ma le, inyinya nke aru-ya yiri ozu: onye nānọkwasi kwa ya, aha-ya bu Ọnwu; Hedis we so ya ga. Ewe nye ha ike ichi otù uzọ n'uzọ anọ nke uwa, iji mma-agma, na iji oké unwu, na iji ọnwu, nēbu, iwere kwa anu-ọhia nke uwa nēbu.

9 M̀be Ọ saghe-kwa-ra akàrà nke-ise, m'we hu n'okpuru ebe-ichu-aja ahu nkpuru-obi nke ndi ebururi n'ihì okwu Chineke, na n'ihì àmà ahu nke ha nwere: 10 ha we were oké olu tie nkpu, si, Rue ole m̀be, Onye-nwe-ayi, Onye di nsọ, buru kwa Onye-ezi-okwu, ka I nēkpegh ikpé bọ kwa ọbọ ọbara-ayi n'isi ndi bi n'elu uwa? 11 Ewe nye ha n'otù n'otù uwe-nwuda di ọcha; ewe si ha, ka ha zuru ike nwa oge ọzọ, rue

m̀be ndi-orù-ibe-ha na umu-nna-ha gēzu kwa ezù, bú ndi agaje iḅu dika eḅu-kwa-ra ha onwe-ha.

12 M'we hu m̀be Ọ saghere akàrà nke-isi, oké ala-ọma-jijiii we da; anyanwu we ghọ oji dika ákwà-nkpe nēji nji nke eji aji anu kpa, ewe me ọnwaka ọ dizue ka ọbara: 13 kpakpando nile nke elu-igwe we da rue ala, dika osisi fig nātupu nkpuru-ya nāchagh acha, m̀be oké ifufe nēfeghari ya. 14 Ewe kewapu elu-igwe dika akwukwo-odide m̀be anāpiakọta ya; ewe wepu ugwu nile na agwe-etiti nile ọ bula n'ọnọdu-ha. 15 Ndi-eze nke uwa, na ndi-amadi, na ndi-isi-ọchi-agma, na ndi-ọgaranya, na ndi di ike, na orù ọ bula, na onye ọ bula nwere onwe-ya, we zobe onwe-ha nime ọbà na nime oké nkume nke ugwu; 16 ha nāsi kwa ugwu na oké nkume ahu, Dakwasinu ayi, zopu ayi n'iru Onye ahu Nke nānọkwasi n'ochè-eze ahu, zopu kwa ayi n'iwe nke Nwa-aturu ahu: 17 n'ihì na oké ubọchi nke iwe-ha abiawo; ọnye pu-kwa-ra iguzo?

7 I M̀be nka gasiri m'we hu ndi-mọ-ozì anọ ka ha nēguzo n'elu nkuku anọ nke uwa, nējidesi ifufe anọ nke uwa ike, ka ifufe ọ bula we ghara ife n'elu uwa, ma-ọbu n'elu oké osimiri, ma-ọbu n'elu osisi ọ bula. 2 M'we hu mọ-ozì ọzọ ka o nēsi n'ọwuwa-anyanwu rigo, nēnwe akàrà nke Chineke di ndu: ọ we were oké olu tiere ndi-mọ-ozì anọ ahu nkpu, bú ndi enyere ha ike imejọ uwa na oké osimiri, 3 si, Emejọla uwa, ma-ọbu oké osimiri, ma-ọbu osisi, rue m̀be ayi gākasiwo ndi-orù Chineke-ayi akàrà n'egedege-iru-ha. 4 M'we nu ọnu-ọgugu ndi akarari, ọgu nnù iri na ọgu nnù asatọ, ndi akarari akàrà site n'ebo nile ọ bula nke umu Israel.

5 Akarari akàrà site n'ebo Juda orú nnù na nnù iri:

Site n'ebo Reuben orú nnù na nnù iri:

Site n'ebo Gad orú nnù na nnù iri:

6 Site n'ebo Asha orú nnù na nnù iri:
Site n'ebo Naftali orú nnù na nnù iri:

Site n'ebo Manase orú nnù na nnù iri:

7 Site n'ebo Simeon orú nnù na nnù iri:

Site n'ebo Livai orú nnù na nnù iri:

Site n'ebo Isaka orú nnù na nnù iri:

8 Site n'ebo Zebulun orú nnù na nnù iri:

Site n'ebo Josef orú nnù na nnù iri;
Site n'ebo Benjamin orú nnù na nnù iri:

9 M̀be ihe ndia gasiri m'we hu, ma le, oké igwè madu, nke onye ọ bula nāpugh iguta ọnu, ndi si na mba nile ọ bula, na ebo nile, na ndi nile, na asusu nile, puta, nēguzo n'iru oche-eze ahu na n'iru Nwa-aturu ahu, eḅokwasiworo ha uwe-nwuda di ọcha, igu-nkwu di kwa n'aka-ha; 10 ha we were oké olu tie nkpu, si, Nzọputa diri Chineke-ayi, Onye nānọkwasi n'ochē-eze ahu, di-kwara Nwa-aturu ahu. 11 Ndi-mọ-ozī nile nēguzo kwa oche-eze ahu na ndi-okenye ahu na ihe anọ ahu nke di ndu buruburu; ha we da kpuchie iru-ha n'ala n'iru oche-eze ahu, we kpọ isi ala nye Chineke, 12 si, Amen: Ngọzi nile, na otuto nile, na amam-ihe nile, na ekele nile, na nsọpuru nile, na ike nile, na ume nile, diri Chineke-ayi rue m̀be nile ebigh-ebi. Amen. 13 Otù n'etiti ndi-okenye ahu we za, sim, Ndia ndi eḅokwasiworo uwe-nwuda ahu di ọcha, hà bu ole ndi, òle ebe ha si bia kwa? 14 M'we si ya, Onye-nwem, gi onwe-gi matara. Ọ we sim, Ndia bu ndi nēsi n'oké nkpaḅu ahu puta, ha sa-kwa-ra uwe-nwuda-ha, me kwa ka ha di ọcha nime ọbara Nwa-aturu ahu. 15 N'ihī nka ka ha nọ n'iru oche-eze Chineke; ha nēfè kwa Ya òfùfè ehīhie na abali n'ulo nsọ Ya: Onye ahu Nke nānọkwasi n'ochē-eze ahu gāḅasa kwa ulo-ikwū-Ya n'isi-ha. 16 Agu agagh-agu ha ọzọ, akpiri agagh-akpọ kwa ha nku ọzọ; anyanwu agagh-acha kwa ha ọzọ, ma-ọbu okpom-ọku ọ bula: 17 n'ihī na Nwa-aturu ahu Nke nọ n'etiti oche-eze ahu gāzù ha dika aturu, O gēduru kwa ha ga n'isi-iyi nke miri nke ndu: Chineke gēhichapu kwa anyamiri nile ọ bula n'anya-ha.

8 1 M̀be Ọ saghe-kwa-ra akàrà nke-asa, ewe dere ji n'elu-igwe oge ra ka nkera nke otù hour. 2 M'we hu ndi-mọ-ozī asa ahu ndi nēguzo n'iru Chineke; ewe nye ha opī asa.

3 Mọ-ozī ọzọ we bia guzo n'elu ebe-ichu-aja ahu, nēnwe ihe nke ọla-edo eji esure ihe-nsure-ọku nēsi isī utọ; ewe nye ya ọtutu ihe-nsure-ọku nēsi isī utọ,

ka ọ we tukwasi ha n'ekpere ndi nsọ nile nke di n'elu ebe-ichu-aja ahu nke ọla-edo nke di n'iru oche-eze ahu. 4 Anwuru-ọku nke ihe-nsure-ọku nēsi isī utọ ahu soro ekpere ndi nsọ site n'aka mọ-ozī ahu rigo n'iru Chineke. 5 Mọ-ozī ahu we were ihe ahu eji esure ihe-nsure-ọku nēsi isī utọ; ọ we kpọjue ya n'ọku nke sitere n'ọku nke ebe-ichu-aja ahu, we tubà ya n'uwa: éḅè-elu-igwe, na olu, na àmùmà, na ala-ọma-jijiji we so.

6 Ndi-mọ-ozī asa ahu ndi nwere opī asa ahu doziri onwe-ha ifù opī.

7 Onye mbu we fùa opī, akú-miri-igwè na ọku we so, nke agwarari ọbara, ewe tubà ha n'uwa: ọku we ḅachasia otù uzọ n'uzọ atọ nke uwa, ọku ḅachasi-kwa-ra otù uzọ n'uzọ atọ nke osisi, ọku ḅachasi-kwa-ra ahīhia ndu nile.

8 Mọ-ozī nke-abua we fùa opī, ewe tubà ihe dika oké ugwu nke nēre ọku nime oké osimiri: otù uzọ n'uzọ atọ nke oké osimiri we ghọ ọbara; 9 otù uzọ n'uzọ atọ nke ihe nile ekèrè ekè nke di n'oké osimiri we nwua, bú ihe nwere ndu; emebi-kwa-ra otù uzọ n'uzọ atọ nke ubọ nile.

10 Mọ-ozī nke-atọ we fùa opī, oké kpakpando we site n'elu-igwe da, nke nēre ọku dika ọwa, ọ we da n'elu otù uzọ n'uzọ atọ nke osimiri nile, da kwa n'elu isi-iyi miri nile; 11 aha anākpọ kwa kpakpando ahu bu Wormwood: otù uzọ n'uzọ atọ nke miri nile we ghọ wormwood; ọtutu madu we site n'ihu miri ahu nwua, n'ihī na emere ka ha nēlu ilu.

12 Mọ-ozī nke-anọ we fùa opī, ewe tie otù uzọ n'uzọ atọ nke anyanwu ihe, ya na otù uzọ n'uzọ atọ nke ọnwa, na otù uzọ n'uzọ atọ nke kpakpando nile; ka otù uzọ n'uzọ atọ nime ha we ḅa ọchichiri, ka ehīhie we ghara kwa iputa ihè n'otù uzọ n'uzọ atọ nime ya, ka ọchichiri we me kwa otù a.

13 M'we hu, nu kwa otù ugo, ka ọ nēfè n'etiti elu-igwe, were kwa oké olu si, Ahuhu, ahuhu, ahuhu, ka ha gāhu, bú ndi bi n'elu uwa, site n'olu fọduru nke opī ndi-mọ-ozī atọ ahu, ndi gaje ifù opī.

9 1 Mọ-ozī nke-ise we fùa opī, m'we hu kpakpando nke sitereri n'elu-igwe da n'uwa: ewe nye ya nkpisi-ugodi nke olùlù nke abyss ahu. 2 Ọ we meghe

olùlù nke abyss ahu; anwuru-òku we si n'olùlù ahu kwugo, dika anwuru-òku nke oké òku; anyanwu na mbara-elu-igwe we site n'anwuru-òku nke olùlù ahu ̀̀a òchichiri. 3 Igurube we si n'anwuru-òku ahu puta je n'uwa; ewe nye ha ike, dika akpi nke uwa nwere ike. 4 Ewe gwa ha ka ha ghara imejò ahìhia nke uwa, ma-òbu ihe ò bula nwere akwukwò ndu, ma-òbu osisi ò bula, ma ka ha mejò nání madu, bú ndi ahu nēnwegh akàrà nke Chineke n'egedege-iru-ha. 5 Ewe nye ha ike ka ha ghara ì̀u ha, kama ka ewe mekpa ha aru ònwa ise: nmekpa-aruhà di ka nmekpa-aruhà nke akpi, m̀̀e ò bula ò nā̀̀a madu. 6 N'ubòchì ahu madu gā̀̀chò kwa ònwu, ha agagh-ahuhà kwa ya ma-òlì; aguhà inwu ònwu gā̀̀gu kwa ha, ònwu we ̀̀anari ha. 7 Oyiya igurube ahu yiri inyinya edoziworo ije agha; n'isi-ha ka ha nēkpu ihe dika okpu-eze yiri òla-edo, iruhà di kwa ka iruhà madu. 8 Ha nwe-kwara agiri-isi dika agiri-isi ndinyom, ezé-ha di kwa ka ezé òdum. 9 Ha nwe-kwara ihe-agma ì̀ochi obi, dika ihe-agma ì̀ochi obi nke ígwè; nkpatu nkù-ha di kwa ka nkpatu nke ubò-ala, nke òtutu inyinya nā̀̀a òsò ije agha. 10 Ha nwe-kwara òdudù yiri òdudù akpi, nwe kwa ihe-ò̀̀bubà; nime òdudù-ha ka ike-ha di imejò madu ònwa ise. 11 Ha nwere m̀̀o-òzi ahu nke abyss ahu dika eze-ha: aha-ya n'asusu Hìbru bu Abadon, n'asusu Grik ò nwe-kwara aha Apòlion.

12 Ahuhu mbu agabigawo: le, ahuhu abua òzò fòduru ibia, m̀̀e ihe ndia gasiri.

13 M̀̀o-òzi nke-isi we fùà opì, m'we nu otù olu nke si na mpi nke ebe-ichu-aja ahu eji òla-edo me puta, bú nke di n'iru Chineke, 14 M'we nu otù onye, ka ò nā̀̀gwa m̀̀o-òzi nke-isi ahu okwu, bú onye nwere opì ahu, si, Tòpu ndi-m̀̀o-òzi anò ahu ndi ekeworo à̀u n'osimiri uku Yufretis. 15 Ewe tòpu ndi-m̀̀o-òzi anò ahu, ndi edoziriri nye oge hour na ubòchì na ònwa na arò ahu, ka ha we ̀̀ue otù uzò n'uzò atò nke madu. 16 Ònu-ògugu usu-ndi-agma ahu, nke bu ndi-inyinya, di ògu million iri: anurum ònu-ògugu-ha. 17 Otù a ka m'hu-kwara inyinya ahu n'òhù ahu, ha na ndi nā̀̀nòkwasi ha, nēnwe ihe-agma ì̀ochi

obi nke yiri òku na hyacinth na brimstone: isi inyinya ahu di kwa ka isi òdum; òku na anwuru-òku na brimstone nēsi kwa n'ònu-ha puta. 18 Esitere n'ihe-otiti atò ndia ̀̀u otù uzò n'uzò atò nke madu nile, ya bu site n'òku ahu na anwuru-òku ahu na brimstone ahu, nke nēsi n'ònu-ha puta. 19 N'ihi na ike inyinya ahu di n'ònu-ha, di kwa n'òdudù-ha: n'ihi na òdudù-ha yiri agwò, nwe kwa isi; ha were kwa ha nēmejò. 20 Ma ndi fòduru n'etiti madu, ndi anḕ̀ugh n'ihe-otiti ndia, echègharigh isi n'òlu nile nke aka-ha puta, ka ha we ghara ikpò isi ala nye ndi-m̀̀o òjò, ha na arusi-ha nke òla-edo, na nke òla-òcha, na nke òla, na nke nkume, na nke osisi; nke nā̀̀pugh ile ihe anya, ma-òbu inu ihe, ma-òbu ije ije: 21 ha echègharigh kwa isi n'ì̀u-maduhà, ma-òbu n'igwò-nsi-ha, ma-òbu n'ikwa-iko-ha, ma-òbu n'izu-ori-ha, puta.

10 1 M'we hu m̀̀o-òzi òzò di ike, ka ò nēsi n'elu-igwe ridata, nke è̀okwasiworo ya igwe-òjì dika uwe; eke-na-ogwurugwu ahu di kwa n'isi-ya, iru-ya di kwa ka anyanwu, ukwu-ya abua di kwa ka ide òku; 2 ò nējide kwa nwa akwukwò ntà n'aka-ya, nke asaghegoro: ò we tukwasi ukwu aka-nri ya n'elu oké osimiri, tukwasi kwa ukwu aka-ekpe ya n'elu ala; 3 ò we were oké olu ti nkpu, dika òdum nā̀̀ò uja: m̀̀e ò tiri nkpu, é̀̀è-elu-igwe asa ahu we kwue olu-ha. 4 Ma m̀̀e é̀̀è-elu-igwe asa ahu kwuru okwu, agagem ide akwukwò: m'we nu olu si n'elu-igwe da, si. Kà ihe é̀̀è-elu-igwe asa ahu kwuru akàrà, ede-kwala ha n'akwukwò. 5 M̀̀o-òzi ahu, nke m'huru ka ò nēguzo n'elu oké osimiri na n'elu ala, we welie aka-nri-ya zó n'elu-igwe, 6 we were Onye ahu Nke nā̀̀di ndu rue m̀̀e nile ebigh-ebi, bú Onye kère elu-igwe na ihe nile di ya nime, na uwa na ihe nile di ya nime, na oké osimiri na ihe nile di ya nime, nù iyi na oge agagh-adi kwa òzò: 7 ma n'ubòchì nke olu m̀̀o-òzi nke-asa ahu, m̀̀e ò gaje ifù opì, agēme kwa ka ihe-omimi nke Chineke zu okè, dika O ziri òzi òma nye ndi-orù-Ya, bú ndi amuma-Ya. 8 Olu ahu nke m'nuru ka ò nēsi n'elu-igwe da, anu-kwaram ya òzò ka ò nā̀̀kpayerem uka, si, Je, nara akwukwò

ahu nke asagheworo, bù nke di n'aka mọ-ozì ahu onye nēguzo n'elu oké osimiri na n'elu ala. 9 M'we jekuru mọ-ozì ahu, si ya ka ọ nyem nwa akwukwọ ntà ahu. Ọ we sim, Nara ya, ripia kwa ya; ọ gēme kwa ka afọ-gi lue ilu, ma n'ọnu-gi ọ gātọ utọ dika manu-añu. 10 M'we nara nwa akwukwọ ntà ahu n'aka mọ-ozì ahu, we ripia ya; ọ we tọ utọ n'ọnum dika manu-añu: m̀be m'ripiasiri ya, ewe me ka afom lue ilu. 11 Ha nāsikwam, I ghagh ibu amumà ọzọ bayere ọtutu ndi na ọtutu mba na ọtutu asusu na ọtutu eze.

11 1 Ewe nyem amì yiri nkpa-n'aka: otù onye we si, Bilie, tù kwa ulo nsọ nke Chineke, na ebe-ichu-ajaya, na ndi nākpọ isi ala nime ya. 2 Ma obi nke di n'èzi ulo nsọ ahu, rapu ya n'èzi, atù-kwa-la ya; n'ìhi na ewerewo ya nye ndi mba ọzọ: ha gāzoda kwa obodo nsọ ahu ọgu ọnwa abua na abua. 3 M'gēnye kwa ndi-àmàm abua ike, ha gēbu kwa amuma nnù ubochi atọ na ọgu atọ, èbokwasiwo kwa ha àkwà-nkpe. 4 Ndia bu osisi olive abua ahu na ihe-idọba-oriona abua ahu, ndi nēguzo n'iru Onye-nwe uwa. 5 Ọ buru kwa na onye ọ bula chọrọ imejọ ha, ọku nēsi n'ọnu-ha puta, nēripiā kwa ndi-iro-ha; ọ buru kwa na onye ọ bula gāchọ imejọ ha, aghagh ìbù ya otù a. 6 Ndia nwere ike imechi elu-igwe, ka miri we ghara izo n'ubochi nile nke amuma-ha: ha nwe-kwa-ra ike n'ebe miri nile di, ime ka ha òanwè ọbara, na iwere ihe-otiti nile ọ bula tie uwa, ka m̀be ha gāchọ ra. 7 Ma m̀be ọ bula ha gābazuwo àmà-ha, anu-phia ahu nke nēsi n'abyss ahu rigoputa gēbu agha megide ha, meri kwa ha, òu kwa ha. 8 Ozu-ha we di n'amà nke obodo uku ahu, bù nke anākpọ Sọdọm na Ijpt n'uzọ nke Mọ Nsọ, ebe akpogide-kwa-ra Onye-nwe-ha n'obe. 9 Madu we si n'etiti ndi nile na ebo nile na asusu nile na mba nile puta nēle ozu-ha ubochi atọ na nkera otù ubochi, ha ekwegh kwa ka atọbọ ozu-ha n'ili. 10 Ndi bi n'elu uwa nānuri kwa ọnu n'isi ha, obi nātọ kwa ha utọ; ha gēzigarita kwa onwe-ha onyinye; n'ìhi na ndi-amuma abua ndia mekpara ndi bi n'elu uwa aru. 11 M̀be ubochi atọ na nkera otù ubochi ahu gasiri Mọ nke ndu nke si na Chineke puta we bata nime

ha, ha we guzo n'ukwu-ha; oké egwu we dakwasi ndi nēkiri ha. 12 Ha we nu oké olu nke si n'elu-igwe da, ka ọ nāsi ha, Rigotanu n'ebe a. Ha we rigo rue n'elu-igwe nime igwe-ọjì ahu; ndi-iro-ha kiri-kwa-ra ha. 13 N'otù oge hour ahu oké ala-oma-jijiji we da, otù uzọ n'uzọ iri nke obodo ahu we da ru ala; ewe òue nnù madu iri na nnù asa na ọgu iri nime ala-oma-jijiji ahu, bù ndi nwere aha: ndi fọduru we tua egwu, ha we nye Chineke nke elu-igwe otuto.

14 Ahuhu nke-abua agabigaworo: le, Ahuhu nke-atọ nābia ọsọsọ.

15 Mọ-ozì nke-asa we fùā opì; oké olu we da n'elu-igwe, ha we si, Ala-eze nke uwa aghọwo ala-eze nke Onye-nwe-ayi, na nke Kraist-Ya: Ọ gābu kwa eze rue m̀be nile ebigh-ebi. 16 Orù ndi-okenye na anọ ahu, ndi nānọdu n'iru Chineke n'elu oche-eze-ha, we da kpuchie iru ha n'ala, we kpọ isi ala nye Chineke, 17 si, Ayi nēkele Gi, Onye-nwe-ayi Chineke, Onye puru ime ihe nile, Onye nādi adi, Onye di-kwa-ri; n'ìhi na I werewo oké ike-Gi, I bu-kwara eze. 18 Mba nile we we iwe, iwe-Gi we bia, ya na oge ikpe ndi nwuru anwu ikpé, na inye ndi-orù-Gi, bù ndi-amuma, na ndi nsọ, na ndi nātu egwu aha-Gi, ndi ntà na ndi uku, ugwo-ọlu-ha; na imebi ndi ahu nēmebi uwa.

19 Ewe meghe ulo nsọ nke Chineke nke di n'elu-igwe; ewe hu ìbe nke ọbùba-ndu-Ya n'ulo nsọ Ya; àmùmà, na olu, na èbè-elu-igwe, na ala-oma-jijiji, na oké àkù-miri-igwè we so.

12 1 Ewe hu oké ihe-iriba-ama n'elu-igwe; nwayi nke èbokwasiworo ya anyanwu dika uwe, ọnwa di kwa n'okpuru ukwu-ya abua, o nēkpù kwa okpu-eze nke kpakpando iri na abua n'isi-ya; 2 ọ di kwa ime: ọ we tie nkpu, ebe ime nēme ya, anēmekpa kwa ya aru imuputa nwa. 3 Ewe hu ihe-iriba-ama ọzọ n'elu-igwe; ma le, oké dragon nke nācha ọku ọku, nke nwere isi asa na mpi iri, nēkpù kwa okpu-eze asa n'isi-ya. 4 Ọdudù-ya nādọrọ kwa otù uzọ n'uzọ atọ nke kpakpando nke elu-igwe, ọ we tudà ha n'ala: dragon ahu we guzo n'iru nwayi ahu onye gaje imuputa nwa, ka ọ we ripia Nwa-ya m̀be ọ bula ọ gāmuputa Ya. 5 Ọ we muputa Ọkpara, bù Nwa-nwoke, Onye gējì nkpa-n'aka

ígwè zù mba nile dika aturu: ewe punara ya Nwa-ya ahu la n'ebe Chineke nọ, na n'ebe oche-eze-Ya di. 6 Nwayi ahu we ɓalaga nime ɓhia, ebe ɓ nwere ɓnɓdu edoziworo site n'aka Chineke, ka ha we zúa ya n'ebe ahu nnù ubɓchi atɓ ɓn ɓgu atɓ.

7 Agha we ɓuta n'elu-igwe: Maikael na ndi-mɓ-ozí-ya buru agha megide dragon ahu; dragon ahu na ndi-mɓ-ozí-ya we bue agha; 8 ha enwegh kwa íke, ahugh kwa ɓnɓdu-ha ɓzɓ n'elu-igwe. 9 Ewe chudá dragon uku ahu, bú agwɓ ochie ahu, onye anákpɓ Ekwensu na Setan, onye nēduhie uwa nile madu bi; achudara ya n'uwa, chudá kwa ndi-mɓ-ozí-ya, ha na ya. 10 M'we nu oké olu ka ɓ nādá n'elu-igwe, si, Uɓu a ka ɓ biaworo, bú nzɓputa ahu, na íke ahu, na ala-eze Chineke-ayi, na ichi-isi nke Kraist-Ya: n'íhi na achudara onye ahu nke nēbo umu-anna-ayi ebubo, onye nēbo ha ebubo n'iru Chineke-ayi ehíhie na abali. 11 Ndi ahu we merie ya n'íhi ɓbara Nwa-aturu ahu, na n'íhi okwu àmá-ha; ha ahugh kwa ndu-ha n'anya rue ɓnwu. 12 N'íhi nka, ka obi nātɓ unu utɓ, unu elu-igwe nile, na unu ndi bi nime ha. Ahuhu gādiri uwa na oké osimiri: n'íhi na ekwensu aridakuruwo unu, nēnwe oké ɓnuma, ebe ɓ matara na ɓ nwere nání nwa oge.

13 Mɓe dragon ahu huru na achudara ya-ri n'uwa, ɓ we sɓbue nwayi ahu, bú nwayi nke muputara Nwa-nwoke ahu. 14 Ewe nye nwayi ahu nkù abua ahu nke oké ugo ahu, ka ɓ we febá n'ɓhia la n'ɓnɓdu-ya, ebe anázù ya otù oge, na oge abua, na nkera otù oge, ka ɓ pua n'iru agwɓ ahu. 15 Agwɓ ahu we ɓputa miri n'ɓnu-ya n'azu nwayi ahu dika osimiri, ka ɓ we me ka osimiri ahu bupu ya. 16 Ala we yere nwayi ahu aka, ala we saghe ɓnu-ya, loda osimiri ahu, nke dragon ahu ɓputara n'ɓnu-ya. 17 Dragon ahu we wesa nwayi ahu iwe, we pua ibu agha megide nkɓuru-ya fɓduru, bú ndi nēdebe íhe nile Chineke nyere n'iwu, ndi nēnwe kwa àmá nke

13 Jisus: 1 ɓ we guzo n'ájá oké osimiri.

M'we hu anu-ɓhia ka o nēsi n'oké osimiri rigɓputa, nēnwe mpi iri na isi asa, nēkpɓ kwa okɓu-eze iri n'elu mpi-ya, nēnwe kwa aha ufɓdu nke nkɓulu

Chineke n'elu isi-ya. 2 Anu-ɓhia nke m'huru yi-kwa-ra agu, ukwu-ya di kwa ka ukwu bear, ɓnu-ya di kwa ka ɓnu ɓdum: dragon ahu we nye ya íke-ya, na oche-eze-ya, na oké ichi-isi. 3 M'we hu otù n'etiti isi asa ya, dika agási na etiɓuru ya-ri ka ɓ nwua; ewe me ka íhe-otiti-ya ahu nke nēweta ɓnwu la: ɓ we ju uwa dum anya, ha we so anu-ɓhia ahu n'azu; 4 ha we kpɓ isi ala nye dragon ahu, n'íhi na ɓ nyere anu-ɓhia ahu ichi-isi-ya; ha kpɓ-kwa-ra isi ala nye anu-ɓhia ahu, si, Ọnye yiri anu-ɓhia ahu? ọnye pu-kwa-ra ibu agha megide ya? 5 ewe nye ya ɓnu nke nēkwu oké íhe na nkɓulu Chineke; ewe nye ya íke ime omume-ya ɓgu ɓnwa abua na abua. 6 Ọ we saghe ɓnu-ya ikɓulu Chineke, ikɓulu aha-Ya, na ulo-ikwū-Ya, bú ndi bi n'elu-igwe. 7 Ewe nye ya íke ibu agha megide ndi nsɓ ahu, na imeri ha: enye-kwa-ra ya íke ichi ebo nile ɓ bula na ndi nile ɓ bula na asusu nile ɓ bula na mba nile' ɓ bula isi. 8 Ndi nile ndi bi n'elu uwa gākpɓ kwa isi ala nye ya, onye ɓ bula anēdegh aha-ya n'akwukwɓ nke ndu nke Nwa-aturu ahu Ọnye eɓuworo site n'oge itɓ ntɓ-ala nke uwa. 9 Ọ buru na onye ɓ bula nwere nti, ya nu. 10 Ọ buru na ɓ diri onye ɓ bula ka adɓta ya n'agha, ɓ bu n'agha ka agādɓta ya: ɓ buru na onye ɓ bula gēji mma-agma ɓu madu, aghagh íji mma-agma ɓu ya. N'ebe a ka ntachi-obi na okwukwe nke ndi nsɓ di.

11 M'we hu anu-ɓhia ɓzɓ ka o nēsi n'ala rigɓputa; ɓ nwe-kwa-ra mpi abua yiri nke Nwa-aturu ahu, ma o nēkwu okwu dika dragon ahu. 12 Ọ we nāchi isi nile nke anu-ɓhia mbu ahu n'iru ya. Ọ nēme kwa uwa na ndi bi nime ya ka ha kpɓ isi ala nye anu-ɓhia mbu ahu, nke emere ka íhe-otiti-ya nke nēweta ɓnwu la. 13 Ọ nēme kwa oké íhe-iriba-ama di íche íche, ka ɓ we me ɓbuná ɓku ka o si n'elu-igwe ridata n'uwa n'iru madu nile. 14 Ọ we nēduhie ndi bi n'elu uwa n'íhi íhe-iriba-ama nile nke enyere ya íke ime n'iru anu-ɓhia ahu; nāsi ndi bi n'elu uwa, ka ha kɓuara anu-ɓhia ahu íhe-oyiyi, bú nke nwere ɓɓuɓu-mma-agma ahu, we di ndu. 15 Ewe nye ya íke inye yaume, bú íhe-oyiyi nke anu-ɓhia ahu, ka íhe-oyiyi nke anu-ɓhia ahu we kwue okwu, me kwa ka eɓue ha, ka ha

ra, bú ndi ọ bula nākpogh isi ala nye ihe-oyiyi nke anu-ohia ahu. 16 Ọ nēme kwa madu nile, ndi ntà na ndi uku, na ndi-ogaranya na ndi-ohēye, na ndi nwere onwe-ha na ndi-orù, ka akà ha akàrà n'aka-nri-ha, ma-ọbu n'egedege-iru-ha; 17 ka onye ọ bula ghara kwa ipu izuta ahia ma-ọbu ire ihe, ma-ọbugh onye nwere akàrà ahu, bú aha nke anu-ohia ahu ma-ọbu ọnu-ogugu aha-ya. 18 N'ebe a ka amam-ihe di. Onye nwere uche, ya gua ọnu-ogugu nke anu-ohia ahu; n'ihì na ọ bu ọnu-ogugu madu: ọnu-ogugu-ya bu kwa nnù na ọgu iri na ọgu atọ na isi.

14 1 M'we hu, ma le, Nwa-aturu ahu ka O nēguzo n'ugwu Zaion, Ya na ọgu nnù iri na ọgu nnù asatọ, bú ndi edeworo aha-Ya na aha Nna-Ya n'egedege-iru-ha. 2 M'we nu olu ka o nēsi n'elu-igwe dà, dika olu ọtutu miri, di kwa ka olu oke ébè-elu-igwe: olu ahu m'nuru di kwa ka olu ndi nākpọ ubọ-akwara mbe ha nēwere ubọ-akwara-ha nākpọ: 3 ha we nābù dika agāsi na ọ bu abù ọhu n'iru oche-eze ahu, na n'iru ihe anọ ahu nke di ndu na ndi-okenye ahu: ọ digh kwa onye ọ bula puru imuta abù ahu ma-ọbugh ọgu nnù iri na ọgu nnù asatọ ahu, bú r.di ahatarari n'uwa. 4 Ndia bu ndi nēmerugh onwe-ha n'aru ndinyom; n'ihì na ha di ọcha ka umu-abọghọ nāmagh nwoke. Ndia bu ndi nēso Nwa-aturu ahu ebe ọ bula Ọ nēje. Ndia ka ahatara n'etiti madu, iburu Chineke na Nwa-aturu ahu nkpuru mbu. 5 Ọ digh kwa ugha ọ bula ahuru n'ọnu-ha: ha bu ndi anātagh uta.

6 M'we hu mọ-ozì ọzọ ka ọ nēfe n'etiti elu-igwe, nēnwe ozi ọma ebigh-ebi izisara ndi nānọdu n'elu uwa, bú mba nile ọ bula na ebo nile ọ bula na asusu nile ọ bula na ndi nile ọ bula; 7 ọ nēwere kwa oké olu si, Tuanu egwu Chineke, nye kwa Ya otuto; n'ihì na oge hour nke ikpé-Ya abiawo: kpọ-kwa-nu isi ala nye Ya, bú Onye kere elu-igwe na ala na oké osimiri na isi-iyi nile nke miri nile.

8 Mọ-ozì ọzọ, bú nke-abua, we so, si, Ọ dawo, ọ dawo, bú Babilon uku ahu, nke meworo ka mba nile nua nime manya nke ọnuma nke ikwa-iko-ya.

9 Mọ-ozì ọzọ, bú nke-atọ, we so ha,

were oké olu si, Ọ buru na onye ọ bula nākpọ isi ala nye anu-ohia ahu na ihe-oyiyi-ya, nānata kwa akàrà-ya n'egedege-iru-ya, ma-ọbu n'aka-ya, 10 ya onwe-ya gānu kwa nime manya nke ọnuma Chineke, nke edoziworo nāgwagh-agwa nime iko nke iwe-Ya; agēji kwa ọku na brimstone mekpa ya aru n'iru ndi-mọ-ozì di nsọ, na n'iru Nwa-aturu ahu: 11 anwuru-ọku nke nmekpa-arua-ha nārigo rue mbe nile ebigh-ebi; ha adigh-ezu kwa ike ehie na abali, bú ndi nākpọ isi ala nye anu-ohia ahu na ihe-oyiyi-ya, ma ọ buru kwa na onye ọ bula anata akàrà nke aha-ya. 12 N'ebe a ka ntachi-obi ndi nsọ di, bú ndi nēdebe ihe Chineke nyere n'iwu, na okwukwe Jisus.

13 M'we nu olu ka o nēsi n'elu-igwe da, si, De akwukwo, Ngozi nādiri ndi nwuru anwu, bú ndi gānwu anwu nime Onye-nwe-ayi site n'ubu a: e, ka Mọ Nsọ nēkwu, ka ha we si na ndọbu nile ha dọburu onwe-ha n'olu zuru ike; n'ihì na ọlu nile ha nēso ha ga.

14 M'we hu, ma le, ígwé ọcha; n'elu ígwé ọcha ahu ka m'huru otù Onye yiri nwa nke madu ka Ọ nānọdu ala, nēkpu okpu-eze nke ọla-edo n'isi-Ya, mma-iwe-ihe-ubi di nkọ di kwa n'aka-Ya. 15 Mọ-ozì ọzọ we si n'ulo nsọ ahu puta, nēwere oké olu tiere Onye ahu Nke nānọkwasi n'ígwé ọcha ahu nkpu, si, Tiye mma-iwe-ihe-ubi-Gi, we kwa ihe-ubi: n'ihì na oge hour iwe ihe-ubi abiaruwo; n'ihì na ihe agēwe n'ubi nke uwa achabigawo oké. 16 Onye ahu Nke nānọkwasi n'ígwé ọcha ahu we tudà mma-iwe-ihe-ubi-Ya n'elu uwa; ewe were uwa dika ihe-ubi.

17 Mọ-ozì ọzọ we si n'ulo nsọ ahu nke di n'elu-igwe puta, ya onwe-ya nwe-kwa-ra mma-iwe-ihe-ubi di nkọ. 18 Mọ-ozì ọzọ we si n'ebe-ichu-aja ahu puta, bú onye nwere ike n'ebe ọku ahu di; ọ we were oké olu tiere onye ahu nke nwere mma-iwe-ihe-ubi di nkọ nkpu, si, Tiye mma-iwe-ihe-ubi-gi di nkọ, bipu uyọkọ nile nke vine nke uwa; n'ihì na nkpuru-vine-ya achazuwo. 19 Mọ-ozì ahu we tubà mma-iwe-ihe-ubi-ya n'uwa, we bipu nkpuru-vine nke uwa, tubà ya nime ebe-nzọcha-nkpuru-vine ahu, nke di uku, bú nke ọnuma Chineke. 20 Ewe zọcha ebe - nzọcha - nkpuru - vine ahu

n'azu obodo ahu, ọbara we si n'eben-
nzocha-nkpuru-vine ahu puta, rue bridle
inyinya, ru kwa ihe ra ka nnu furlong
anọ.

15 I M'we hu ihe-iriba-ama ọzọ
n'elu-igwe, nke di uku di kwa
ebube, ndi-mọ-ozị asa ndi nwere ihe-
otiti asa, nke bu nke-ikpe-azu, n'ihị na
nime ha ka ọnuma Chineke gwuru.

2 M'we hu dika agasi na ọ bu oké
osimiri eji enyo me nke agwakworo ya
na ọku; ahu-kwa-ram ndi nāputa n'aka
anu-ọhia ahu na nmeri, ya na n'aka ihe-
oyiyi-ya, na n'aka ọnu-ọgugu aha-ya,
ka ha nēguzo n'usọ oké osimiri ahu eji
enyo me, nēnwe ubọ-akwara nke
Chineke. 3 Ha nābū kwa abū nke
Moses, bú orū nke Chineke, na abū nke
Nwa-aturu Chineke, si, Ọlu-Gi nile
di uku di kwa ebube, Onye-nwe-ayi
Chineke, Onye puru ime ihe nile; uzọ-
Gi nile ziri ezi, buru kwa ezi-okwu, Gi
Eze nke mba nile. 4 Ọnye nāgagh-atu
egwu, Onye-nwe-ayi, to kwa aha-Gi?
n'ihị na nānī Gi di ọcha n'obi; n'ihị na
mba nile gābia kpọ kwa isi ala n'iru Gi;
n'ihị na emere ka ezi omume-Gi nile
puta ihé.

5 Mbe ihe ndia gasiri m'we hu,
emeghe-kwa-ra ulo nsọ nke ulo-ikwū
nke amā ahu n'elu-igwe: 6 ndi-mọ-ozị
asa ahu ndi nwere ihe-otiti asa ahu we
si n'ulo nsọ ahu puta, ebokwasiworo ha
linen, nke di ọcha nēnwu kwa enwu,
ekewo kwa ha ihe-ọkiké ọla-edo n'obi
buruburu. 7 Otū nime ihe anọ ahu nke
di ndu we nye ndi-mọ-ozị asa ahu ọkwa
ọla-edo asa juputara n'ọnuma Chineke,
Onye nādi ndu rue mbe nile ebigh-ebi.
8 Ulo nsọ ahu we juputa n'anwuru-ọku
nke si n'ebube Chineke puta, si kwa
n'ike-Ya puta; ọ digh kwa onye ọ bula
puru ibā nime ulo nsọ ahu, rue mbe ihe-
otiti asa ahu nke ndi-mọ-ozị asa ahu
gāgwu.

16 I M'we nu oké olu ka o nēsi n'ulo
nsọ ahu dà, nāsi ndi-mọ-ozị asa
ahu, Jenu, wusi ọkwa asa ahu nke
ọnuma Chineke nime uwa.

2 Mọ-ozị mbu we je, wusi ọkwa-ya
nime uwa; ajọ ọnyá jọburu onwe-ya
we puta n'aru madu nile ndi nwere
akarā anu-ọhia ahu, ndi nākpọ kwa isi
ala nye ihe-oyiyi-ya.

3 Mọ-ozị nke-abua we wusi ọkwa-ya

nime oké osimiri; ọ we ghọ ọbara dika
nke madu nwuru anwu; nkpuru-obi nile
ọ bula nke di ndu we nwua, bú ihe di
n'oké osimiri.

4 Mọ-ozị nke-atọ we wusi ọkwa-ya
nime osimiri nile na isi-iyi nile nke miri
nile; miri ahu we ghọ ọbara. 5 M'we
nu mọ-ozị miri nile ka ọ nāsi, Onye ezi
omume ka I bu, Gi Onye nādi adi,
Onye di-kwa-ri, Onye di ọcha n'obi,
n'ihị na I kpere ikpé ndia: 6 n'ihị na ha
wusiri ọbara ndi nsọ na ndi-amuma,
ọbara ka I nyewo-kwa-ra ha ka ha nua:
ha bu ndi kwesiri ekwesi. 7 M'we nu
ebe-ichu-aja ahu ka ọ nāsi, E, Onye-
nwe-ayi Chineke, Onye puru ime ihe
nile, ikpé-Gi nile bu ezi-okwu na ikpé
ziri ezi.

8 Mọ-ozị nke-anọ we wusi ọkwa-ya
n'elu anyanwu; ewe nye ya ike iji ọku
chaḅu madu. 9 Ewe were oké okpom-
ọku chaḅue madu: ha we kwulu aha
Chineke ahu Onye nwere ike ichi ihe-
otiti ndia isi; ha echégharigh kwa inye
Ya otuto.

10 Mọ-ozị nke-ise we wusi ọkwa-ya
n'elu oche-eze nke anu-ọhia ahu; ewe
me ka ala-eze-ya ḅa ọchichiri; ha we
tabie ire-ha site n'aru-ufu, 11 ha we
kwulu Chineke nke elu-igwe site n'aru-
ufu nile ha na ọnyá nile ha; ha
echégharigh kwa isi n'ọlu nile ha puta.

12 Mọ-ozị nke-isi we wusi ọkwa-ya
n'elu osimiri uku ahu, bú Yufretis;
miri-ya we tasia, ka ewe dozie uzọ ndi-
eze ahu ndi si n'ọwuwa-anyanwu bia.
13 M'we hu ndi-mọ atọ nādigh ọcha,
dika awọ, ka ha nēsi n'ọnu dragon ahu,
si kwa n'ọnu anu-ọhia ahu, si kwa n'ọnu
onye-amuma ugha ahu, puta: 14 n'ihị
na ha bu mọ nke ndi-mọ ọjọ, nēme ihe-
iriba-ama di iche iche; ndi nāpukuru
ndi-eze nke elu-uwa dum madu bi, ime
ka ha zukọ ibu agha nke oké ubọchi ahu
nke Chineke, Onye puru ime ihe nile.
15 (Le, anamabia dika onye-ori. Ngọzi
nādiri onye nēche nche, nēdebe kwa
uwe-ya, ka ọ ghara ijeghari n'otọ, ha we
hu ihere-ya.) 16 Ha we me ka ha zukọ
n'ebe ahu nke anākpọ n'asusu Hibru
Ha-Magedon.

17 Mọ-ozị nke-asa we wusi ọkwa-ya
n'elu mbara-elu-igwe; oké olu we si
n'ulo nsọ ahu daputa, si n'ebe oche-eze
ahu di, nāsi, Emewo ya: 18 ʾmumá, na

olu, na èbè-elu-igwe, we so; oké ala-oma-jijiji so-kwa-ra, nke ala-oma-jijiji di otù a adagh m̀be ọ bula site na m̀be madu putara n'elu uwa, ala-oma-jijiji di uku otù a, oké ala-oma-jijiji di otù a. 19 Ewe kewa obodo uku ahu uzọ atọ, obodo nile nke mba nile we da: ewe cheta Babilon uku ahu n'iru Chineke, inye ya iko nke manya nke ọnuma nke iwe-Ya. 20 Agwe-etiti nile ọ bula we ̀alaga, ahugh kwa ugwu nile ọzọ. 21 Oké ákú-miri-ígwé, nke ra ka talent n'arọ n'otù n'otù, nēsi kwa n'elu-igwe ridata n'aru madu: madu we kwulu Chineke site n'ihe-otiti nke ákú-miri-ígwé ahu; n'ihì na ihe-otiti-ya di uku ri nne.

17 1 Otù mọ-ozì n'etiti ndi-mọ-ozì asa ahu ndi nwere ọkwa asa ahu we bia, we kpayerem uka, si, Biari, m'gēgosi gi ikpé nke oké nwayi ahu nākwa iko onye nānọkwasi n'ọtutu miri; 2 onye ya na ndi-eze uwa kwara iko, eme-kwa-ra ka manya ikwa-iko-ya bà ndi bi n'uwa n'anya. 3 Ọ we bupum ba n'ohia nime Mọ Nsọ: m'we hu nwayi ka ọ nānọkwasi n'anuhia nācha uhie uhie, nke nwere aha di iche iche juputara na nkwalu Chineke, nwe kwa isi asa na mpi iri. 4 Èbọkwasiwo kwa nwayi ahu ákwà ododo na ákwà uhie, ewerewo kwa ọla-edo na nkume di oké ọnu na pearl chọ ya nma, ọ nwe-kwa-ra iko ọla-edo n'aka-ya nke juputara n'ihé-árú, bú ihe nile nādigh ọcha nke ikwa-iko-ya. 5 edekwasi - kwa - rari aha n'egedege - iru - ya, bú IHE - OMIMI, BABILON UKU AHU, NNE NKE NDI NAKWA IKO NA NKE IHE-ÁRÚ NILE NKE UWA. 6 M'we hu nwayi ahu ka ọbara ndi nsọ na ọbara ndi-àmà Jisus nābà ya n'anya dika manya. M̀be m'huru ya ọ we jum anya nke-uku. 7 Mọ-ozì ahu we sim, N'ihì gini ka o juru gi anya? mu onwem gāgwa gi ihe-omimi nke nwayi ahu, na nke anuhia ahu nke nēburu ya, nke nwere isi asa ahu na mpi iri ahu. 8 Anuhia ahu nke i huru diri, ọ digh kwa ubu a; ọ gaje kwa isi n'abyss ahu rigoputa, na ila n'iyi. O gēju kwa ndi bi n'elu uwa anya, bú ndi anēdeghe aha n'akwukwọ nke ndu ahu site n'oge itọ ntọ-ala uwa, m̀be ha nēle anuhia ahu anya, na ọ diri, ọ digh kwa ubu a, ọ gābia kwa. 9 N'ebe a ka uche

nke nwere amam - ihe di. Isi asa ahu bu ugwu asa, nke nwayi ahu nānọdu n'elu ha: 10 ndi-eze asa di kwa; ise nime ha adawo, otù nime ha nādi adi, onye fọduru akābiagh; m̀be ọ gābia ọ ghagh kwa inọgide nwa oge. 11 Anuhia ahu nke diri, nke nādigh kwa ubu a, ya onwe-ya bu kwa nke-asatọ, o si kwa n'asa ahu puta; ọ nāla kwa n'iyi. 12 Mpi iri ahu nke i hukwa-ra bu eze iri, madu ndi akānatagh ala-eze ọ bula; ma ha nānata ike dika ndi-eze, ha na anuhia ahu, otù oge hour. 13 Ndia nwere otù alò, ha nēwere kwa ike-ha na ichi-isi-ha nye anuhia ahu. 14 Ndia gēbu agha megide Nwa-aturu ahu, Nwa-aturu ahu gēmeri kwa ha, n'ihì na Ọ bu Onyewenu kachasi ndi-nwenu nile, na Èze kachasi ndi-eze nile; ndi soro Ya gēmeri kwa, bú ndi akpọworo, ndi arọputawo-kwa-ra, ndi kwesi-kwa-rantukwasi-obi. 15 Ọ we sim, Miri nile i huru, ebe nwayi ahu onye nākwa iko nānọdu, bu ndi di iche iche, na igwè madu, na mba di iche iche, na asusu di iche iche. 16 Mpi iri ahu i huru, ha na anuhia ahu, ndia gākpọ nwayi ahu nākwa iko asi, ha gēme kwa ya ka ọ buru onye tọbọrọ n'efu buru kwa onye ̀ba ọtọ, ha gēri kwa anu-aru-ya, rechapu kwa ya n'ọku. 17 N'ihì na Chineke tiyere n'obi-ha ime izù-Ya, na ibata otù izù, na iwere ala-eze-ha nye anuhia ahu, rue m̀be agēmezu okwu nile nke Chineke. 18 Ma nwayi ahu i huru bu obodo uku ahu, nke nwere ala-eze nāchi ndi-eze uwa.

18 1 M̀be ihe ndia gasiri m'we hu mọ-ozì ọzọ ka o nēsi n'elu-igwe ridata, nēnwe ike uku; ewe site n'ebube-ya nye uwa ihè. 2 Ọ we were olu ike tie nkpu, si, Ọ dawo, ọ dawo, bú Babilon uku ahu, ọ ghọwo kwa ebe-obibi nke ndi-mọ ọjọ, na ulo-nkpọrọ nke mọ nile ọ bula nādigh ọcha, na ulo-nkpọrọ nke nnunu nile ọ bula nke nādigh ọcha nke akpọwo-kwa-ra asi. 3 N'ihì na mba nile adawo site na manya nke ọnuma nke ikwa-iko-ya; ndi-eze uwa so-kwa-ra ya kwa iko, ndi-ahia nke uwa buru ọgaranya site n'ike nke inupu-isi-ya.

4 M'we nu olu ọzọ ka o nēsi n'elu-igwe dà, si, Ndi nkem, sinu nime ya

puta, ka unu we ghara iso ya nweko nmehie-ya nile, ghara kwa inata ufodu nime ihe-otiti-ya nile: 5 n'ihì na nmehie-ya nile rapakoro n'otù rue elu-igwe, Chineke cheta-kwa-ra ajo omume-ya nile. 6 Nyeghachinu ya obuná dika ya onwe-ya nyeghachiri madu, nye-kwanu ya okpukpu abua dika olu-ya nile di: nime iko ahu o gwara agwa, gwaranu ya okpukpu abua. 7 Ka ha ra, bú otuto o nyere onwe-ya, na inupu-isi o nupuru, nyenu ya nmekpa-arú na iru-úju ra otù ahu: n'ihì na o nāsi n'obi-ya, Anamanç du dika eze-nwayi, abughkwam nwayi di-ya nwuru, o digh kwa iru-úju m'gāhu ma-qli. 8 N'ihì nka o bu n'otù ubochi ka ihe-otiti-ya nile gābia, bú onwu, na iru-úju, na unwu; agerechapu kwa ya n'oku; n'ihì na O di ike, bú Onyenwe-ayi Chineke, Onye kpere ya ikpé. 9 Ndi-eze uwa, ndi soro ya kwa iko nupu kwa isi, ha gākwa-kwa-ra ya ákwá, ti-kwa-ra ya aka n'obi, m̀be ha gēle anwuru-oku nke orire-oku-ya anya, 10 ka ha nēguzo n'ebe di anya n'ihì egwu nke nmekpa-arú-ya, nāsi, Ahuhu, ahuhu, obodo uku ahu, Babilon, bú obodo ahu di ike! n'ihì na n'otù oge hour ka ikpé-gi biara. 11 Ndi-ahia nke uwa nākwa-kwa-ra ya ákwá, nēru-kwa-ra ya úju, n'ihì na o digh onye o bula nāzu ihe-ahia-ha ozo, bú nke ha nēweta n'uboha; 12 ihe-ahia o-la-edo, na o-la-ocha, na nkume di oké onu-ahia, na pearl, na ezi ákwá ocha, na ákwá ododo, na nkisi, na ákwá uhie; na osisi nile o bula nēsi isi utó, na ihe nile o bula eji odu me, na ihe nile o bula eji osisi dikarisiri oké onu-ahia, ma-óbu o-la, ma-óbu igwè, ma-óbu marble, me; 13 na cinnamon, na amomum, na ihe-nsure-oku nēsi isi utó, na manu-otite, na frankincense, na manya-vine, na manu, na utu oká, na oka, na anu-ulo, na aturu; na ihe-ahia nke bu inyinya na ubo-ala na aru madu; na nkpuru-obi madu. 14 Nkpuru-osisi nile nke nāgu nkpuru-obi-gi apuwo n'ebe i no, ihe nile nātó utó nke makwa-ra nma apuwo kwa n'aka-gi la n'iyi, madu agagh-ahu kwa ha ozo ma-qli. 15 Ndi-ahia ndi nāzu ihe ndia, ndi bururu ogaranya site na ya, ha gēguzo n'ebe di anya n'ihì egwu nke nmekpa-arú-ya, nākwa ákwá, nēru kwa úju; 16 nāsi, Ahuhu, ahuhu, obodo uku ahu,

nke ebokwasiworo ya ezi ákwá ocha na ákwá nācha obara-obara na ákwá uhie, nke ewerewo-kwa-ra o-la-edo na nkume di oké onu-ahia na pearl ke ya! 17 n'ihì na n'otù oge hour emere ka oké ákú di otù a tobo n'efu. Ndi-isi-ubó nile n'otù n'otù, na onye o bula nke nēje n'ebe o bula n'ubó, na ndi-ubó, ka ha ra kwa, bú ndi nālu olu nime oké osimiri, ha guzo-kwa-ra n'ebe di anya, 18 ti kwa nkpu m̀be ha nēle anwuru-oku nke orire-oku-ya anya, si, Obodo gini yiri obodo uku a? 19 Ha we kpokwasi ajá n'isi-ha, ti kwa nkpu, nākwa ákwá, nēru kwa úju, si, Ahuhu, ahuhu, obodo uku ahu, nke ndi nile ndi nwere ubo-ha n'oké osimiri buru ogaranya nime ya site n'ibi-obi-ya di oké onu-ahia! n'ihì na n'otù oge hour ka emere ka o tobo n'efu. 20 Ka obi nātó gi utó n'isi ya, gi elu-igwe, na unu ndi nsó, na unu ndi-ozì, na unu ndi-amuma; n'ihì na Chineke kpere ikpé-unu n'aru ya.

21 Otù mo-ozì nke di ike we būru nkume, dika oké nkume-igwe-nri, we tubá ya nime oké osimiri, si, Otù a ka agātuda Babilon, bú obodo uku ahu, n'oké odida, agagh-ahu kwa ya ozo ma-qli. 22 Agagh-anu kwa olu ndi nākpó ubo-akwara na ndi nākpó ubo ozo na ndi nēbu oja na ndi nāfù opi nime gi ozo ma-qli; agagh-ahu kwa onye-òkà o bula, nke nēme nkà o bula, nime gi ozo ma-qli; agagh-anu kwa olu nke nkume-igwe-nri nime gi ozo ma-qli; 23 ihè nke oriçna agagh-enwu kwa nime gi ozo ma-qli; agagh-anu kwa olu nke onye nālu nwunye ohu na nke nwayi anālu ohu nime gi ozo ma-qli: n'ihì na ndi-ahia-gi buri ndi-amadi nke uwa; n'ihì na ewere igwo-nsi-gi duhie mba nile. 24 O bu kwa nime ya ka ahuru obara nke ndi-amuma na nke ndi nsó, na nke ndi nile ebuworo n'elu uwa.

19 1 M̀be ihe ndia gasiri m'we nu ihe dika oké olu nke oké igwè ndi no n'elu-igwe, nāsi, Haleluya; Nzoputa nile na otuto nile na ike nile nādiri Chineke-ayi: 2 n'ihì na ikpé-Ya nile bu ezi-okwu buru kwa ikpé ziri ezi; n'ihì na O kpere oké nwayi ahu nākwa iko ikpé, bú nwayi nke were ikwa-iko-ya mebie uwa, O bo-kwa-ra obó obara ndi-orù-Ya n'isi-ya. 3 Nke mere ya abua ha

we si, Haleluya. Anwuru-ọku-ya nārigo elu rue m̀be nile ebigh-ebi. 4 Orú ndi-okenye na anọ ahu na ihe anọ ahu nke di ndu we da n'ala, kpọ isi ala nye Chineke, bú Onye nānọkwasi n'ọche-eze ahu, si, Amen; Haleluya. 5 Otù olu we site n'ọche-eze ahu da, si, Nētonu Chineke-ayi, unu ndi-orù-Ya nile, ndi nātu egwu Ya, ndi ntà na ndi uku. 6 M'we nu ihe dika olu nke oké igwè ndi, di kwa ka olu ọtutu miri, di kwa ka olu ébè-elu-igwe di ike, nāsi, Haleluya: n'ihì na Onye-nwe-ayi Chineke-ayi, Onye puru ime ihe nile, nābu eze. 7 Ka ayi nūria ọnu, ka obi nātọ kwa ayi utọ nke-uku, ka ayi were kwa otuto nile nye Ya: n'ihì na ọlulu-nwunye nke Nwa-aturu ahu abiawo, nwunye-Ya edoziwo kwa onwe-ya. 8 Ewe kweyere ya ka o ọkwasi onwe-ya ezi ákwà ọcha nēnwu enwu, nke di kwa ọcha: n'ihì na ezi ákwà ọcha ahu bu ezi omume nile nke ndi nsọ. 9 Ọ we sim, De akwukwọ, Ngọzi nādiri ndi akpọworo ibia na nri-anyasi ọlulu-nwunye nke Nwa-aturu ahu. Ọ we sim, Ndia bu okwu nke Chineke kwuru n'ezie. 10 M'we da n'ala n'iru ukwu-ya ikpọ isi ala nye ya. Ọ we sim, Lezi anya ka i ghara ime ya: abum orù-ibe-gi, buru kwa orù-ibe nke umu-nna-gi nke nwere àmà nke Jisus: kpọ isi ala nye Chineke: n'ihì na àmà nke Jisus bu mọ nke amuma.

11 M'we hu elu-igwe ka ọ gheworo oghe; ma le, inyinya ọcha di, na Onye nānọkwasi ya, bú Onye anākpọ Onye kwesiri ntukwasi-obi na Onye-ezi-okwu; ọ bu kwa n'ezi omume ka Ọ nēkpe ikpé, nēbu kwa agha. 12 Anya-Ya abua buru kwa ire ọku, O nēkpu kwa ọtutu okpu-eze n'isi-Ya; Ọ nwe-kwa-ra aha edeworo, nke ọ nādigh onye ọ bula matara, ma-ọbugh Ya onwe-ya. 13 Ebọkwasiwo kwa Ya uwe nke efesaworo ọbara: akpọwo kwa aha-Ya Okwu Chineke. 14 Usu nile nke ndi-agma ndi di n'elu-igwe we so Ya n'elu inyinya ọcha, nēyi ezi ákwà ọcha, nke di ọcha nēnwu kwa enwu. 15 Mma-agma di nkọ nēsi kwa n'ọnu-Ya puta, ka Ọ we were ya tịbue mba nile: Ya onwe-ya gēwere kwa nkpa-n'aka nke ígwè zùà ha dika aturu: Ya onwe-ya nāzọ kwa ebe-nzọcha-nkpuru-vine nke manya nke ọnuma nke iwe Chineke Onye puru ime ihe nile. 16 Ọ

nwe-kwa-ra aha edekwasiworo n'elu uwe-Ya na n'elu apata-ukwu-Ya, EZE kachasi NDI-EZE nile, NA ONYE-NWENU kachasi NDI-NWENU nile.

17 M'we hu otù mọ-ozì ka o nēguzo nime anyanwu; ọ we were oké olu tie nkpu, nāsi nnunu nile nke nēfe n'etiti elu-igwe, Bianu, zukọ iri oké nri-anyasi nke Chineke; 18 ka unu we rie anu-arù ndi-eze, na anu-arù ndi-ọchi-agma, na anu-arù ndi di ike, na anu-arù inyinya na nke ndi nānọkwasi ha, na anu-arù madu nile, ma ndi nwere onwe-ha ma ndi-orù, ma ndi ntà ma ndi uku.

19 M'we hu anu-ọhia ahu, na ndi-eze uwa, na usu nile nke ndi-agma-ha, ka ha zukọrọri ibu agha megide Onye ahu Nke nānọkwasi inyinya ahu, megide kwa usu-ndi-agma-Ya. 20 Ewe jide anu-ọhia ahu, ya na onye-amuma ugha ahu nke nēme ihe-iriba-ama ahu n'iru ya, bú nke o ji duhie ndi natarari akàrà nke anu-ọhia ahu, na ndi nākpọ isi ala nye ihe-oyiyi-ya: ewe tubà ha abua na ndu nime ọdọ ọku ahu nke ji brimstone nēre: 21 ewe were mma-agma nke Onye ahu nānọkwasi n'inyinya ahu, bú mma-agma ahu nke si n'ọnu-Ya puta, ọwe ndi fọduru: nnunu nile we rijuru afọ site n'anu-arù-ha.

20 1 M'we hu mọ-ozì ka o nēsi n'elu-igwe ridata, nēji nkpisi-ugodi nke abyss ahu n'aka-ya, ya na oké nkporọ. 2 Ọ we jide dragon ahu, bú agwọ ochie ahu, onye bu Ekwensu na Setan, ọ we ke ya ahu nnù arọ abua na ọgu iri, 3 we tubà ya nime abyss ahu, mechie ya, kà kwa ya akàrà n'elu ya, ka ọ we ghara iduhie mba nile ọzọ, rue m̀be nnù arọ abua na ọgu iri ahu gāgwusì: m̀be arọ ndia gasiri aghagh itọpu ya nwa oge.

4 M'we hu oche-eze, ha we nọkwasi ha, ewe nye ha ikpé: m'we hu nkpuru-obi nke ndi ebipururi isi n'ihì àmà Jisus, na n'ihì okwu Chineke, ndi ahu nọ kwa, bú ndi nākpọgh isi ala nye anu-ọhia ahu, ma-ọbu ihe-oyiyi-ya, ndi nānatagh kwa akàrà-ya n'egedege-iru-ha na n'aka-ha; ha we di ndu, so kwa Kraist buru eze nnù arọ abua na ọgu iri. 5 Ndi fọduru n'etiti ndi nwuru anwu adigh ndu rue m̀be nnù arọ abua na ọgu iri ahu gāgwusì. Nka bu nbilite-n'ọnwu mbu. 6 Ngọzi nādiri ya, ọ di kwa nsọ, bú onye nwere òkè nime nbilite-n'ọnwu

mbu ahu: ɔnwu nke-abua ahu enwegh ike n'ebe ndia nɔ; kama ha gābu ndin-chu-aja nke Chineke na nke Kraist, ha gēso kwa Ya buru eze nnū arɔ abua na ɔgu iri ahu.

7 Ma m̄be nnū arɔ abua na ɔgu iri ahu gāgwusi, agātopu Setan n'ulo-nkpɔrɔ-ya, 8 ɔ gāputa kwa iduhie mba nile ndi di na nkuku anɔ nke uwa, bú Gog na Megog, ime ka ha zukɔ ibu agha ahu: ndi ɔnu-ɔgugu-ha ra ka ájá nke oké osimiri. 9 Ha we rigo n'obodobo uwa, nɔgide ɔmuma-ulo-ikwū ndi nsɔ buruburu, ya na obodo ahu nke ahuworo n'anya: ɔku we si n'elu-igwe ridata, ripia ha. 10 Ekwensu ahu nke nēduhie ha, atubāra ya nime ɔdɔ ɔku na brimstone, ebe anu-ɔhia ahu na onye-amuma ugha ahu nɔ kwa; agēmekpa kwa ha aru ehie na abali rue m̄be nile ebigh-ebi.

11 M'we hu oké oche-eze di ɔcha, na Onye nānɔkwasi ya, Onye uwa na elu-igwe ɔpuru n'iru Ya; ahugh kwa ebe ɔ bula nye ha. 12 M'we hu ndi nwuru anwu nile, ndi uku na ndi ntà, ka ha nēguzo n'iru oche-eze ahu; ewe saghe akwukwɔ di iche iche: asaghe-kwa-ra akwukwɔ ɔzɔ, nke bu akwukwɔ nke ndu: ewe kpe ndi nwuru anwu ikpé site n'ihe nile edereri n'akwukwɔ ahu di iche iche, dika ɔlu nile ha si di. 13 Oké osimiri we nyeghachi ndi nwuru anwu di nime ya; ɔnwu na Hedis nyeghachi-kwa-ra ndi nwuru anwu di nime ha: ewe kpe ha ikpé n'otú n'otú dika ɔlu nile ha si di. 14 Ewe tubá ɔnwu na Hedis nime ɔdɔ ɔku ahu. Nka bu ɔnwu nke-abua ahu, bú ɔdɔ ɔku ahu. 15 ɔ buru kwa na ahugh onye ɔ bula ka edereri aha-ya n'akwukwɔ nke ndu ahu, ewe tubá ya n'ɔdɔ ɔku ahu.

21 1 M'we hu elu-igwe ɔhu na uwa ɔhu: n'ihí na elu-igwe mbu ahu na uwa mbu ahu gabigarari; oké osimiri adigh kwa ɔzɔ. 2 M'we hu obodo nsɔ ahu, bú Jerusalem ɔhu, ka o nēsi n'elu-igwe ridata, site n'ebe Chineke nɔ, edoziwo ya dika nwayi anālu ɔhu nke achɔworo ya nma nye di-ya. 3 M'we nu oké olu ka o nēsi n'oche-eze ahu dá, si, Le, ulo-ikwū nke Chineke diyere madu, O gēbiye-kwa-ra ha, ha onwe-ha gābu kwa ndi nke Ya, Chineke Onwe-ya gānye-kwa-ra ha, buru kwa Chineke-

ha: 4 O gēhichapu kwa anya-miri nile ɔ bula n'anya-ha; ɔnwu agagh-adi kwa ɔzɔ; iru-újú ma-ɔbu ikwa-ákwá ma-ɔbu aru-ufu agagh-adi kwa ɔzɔ: ihe mbu nile agabigawo. 5 Onye ahu Nke nānɔkwasi n'oche-eze ahu we si, Le, anameme ihe nile ka ha di ɔhu. ɔ we si, De akwukwɔ: n'ihí na okwu ndia kwesiri ntukwasi-obi, buru kwa ezi-okwu. 6 ɔ we sim, Emewo ha. Mu onwem bu Alfa ahu na Omega ahu, nmalite na ɔgwugwu. Mu onwem gēnye onye akpiri nākpɔ nku miri site n'isi-iyi miri nke ndu ahu n'efu. 7 Onye nēmeri gēketa ihe ndia; M'gābu-kwa-ra ya Chineke, ya onwe-ya gābu-kwa-ram nwa. 8 Ma ndi nātu ujɔ, na ndi nēkwegh ekwe, na ndi-árú, na ndi-ɔbu-madu, na ndi nākwa iko, na ndi nāgwɔ nsí, na ndi nēkpere arusi, na ndi-ugha nile, oké-ha gābu nime ɔdɔ ahu nke ji ɔku na brimstone nēre; nke bu ɔnwu nke-abua ahu.

9 Otú nime ndi-mɔ-ozí asa ahu ndi nwere ɔkwa asa ahu, ndi eboro ibu ihe-otiti asa ikpe-azu, we bia; ɔ we kpayerem uka, si, Biari, M'gēgosi gi nwayi ahu anālu ɔhu, bú nwunye Nwa-aturu ahu. 10 ɔ we bupum nime Mɔ Nsɔ ga rue oké ugwu di elu, we gosim obodo nsɔ ahu, bú Jerusalem, ka o nēsi n'elu-igwe ridata, site n'ebe Chineke nɔ, 11 nēnwe ebube Chineke: ihé ɔ nēnye yiri nkume dikarisiri oké ɔnu-ahia, dika nkume jasper, dika crystal: 12 ɔ nwe-kwa-ra oké m̄bidi di elu; nwe kwa ɔnu-uzɔ-ama iri na abua, nwe kwa ndi-mɔ-ozí iri na abua n'ɔnu-uzɔ-ama ahu; nwe kwa aha edekwasiworo ha, nke bu aha nke ebo iri na abua nke umu Israel: 13 n'akuku ɔwuwa-anyanwu ɔnu-uzɔ-ama atɔ di; n'akuku Ugwu ɔnu-uzɔ-ama atɔ di kwa; n'akuku Ndida ɔnu-uzɔ-ama atɔ di kwa; n'akuku ɔdida-anyanwu ɔnu-uzɔ-ama atɔ di kwa. 14 M̄bidi obodo ahu nwe-kwa-ra ntɔ-ala iri na abua, n'elu ha ka edereri aha iri na abua nke ndi-ozí iri na abua ahu nke Nwa-aturu ahu. 15 Onye ahu nke nākpayerem uka nwe-kwa-ra ihe-ɔtútú, bú ami nke ɔla-edo, ka ɔ we túa obodo ahu, na ɔnu-uzɔ-ama-ya nile, na m̄bidi-ya. 16 Obodo ahu nwe-kwa-ra nkuku anɔ ra nrata, ogologo-ya ra kwa ka obodobo-ya: ɔ we were ami ahu túa

obodo ahu, orù nnù furlong na nnù iri: ogologo-ya na obodobo-ya na elu-ya ra. 17 **Q** we tù m̀bidi-ya, ọ́gu cubit asa na anọ́, dika ọ́tùtù madu si di, ya bu, nke mọ́-ozí. 18 Ihe eji lu m̀bidi ahu bu jasper: obodo ahu bu kwa ọ́la-edo anuchara anucha, dika enyo nēnwu enwu. 19 Ewerewo nkume nile ọ́ bula di oké ọ́nu-ahia chọ́ ntọ́-ala nke m̀bidi obodo ahu nma. Ntọ́-ala mbu bu jasper; nke-abua bu sapphire; nke-atọ́ bu chalcedony; nke-anọ́ bu emerald; 20 nke-ise bu sardonyx; nke-isi bu sardius; nke-asa bu chrysolite; nke-asatọ́ bu beryl; nke-iteghete bu topaz; nke-iri bu chrysoprase; nke-iri-na-otù bu jacinth; nke-iri-na-abua bu amethyst. 21 Onu-uzọ́-ama iri na abua ahu bu pearl iri na abua; eji otù pearl me ọ́nu-uzọ́-ama ọ́ bula nime ọ́nu-uzọ́-ama ahu nile: amá obodo ahu bu ọ́la-edo anuchara anucha, dika enyo nāhu uzọ́. 22 **Q** digh kwa ulo nsọ́ ọ́ bula m'huru nime ya: n'ihí na Onye-nwe-ayi Chineke, Onye puru ime ihe nile, Ya na Nwa-aturu ahu, bu ulo nsọ́ ya. 23 Anyanwu ma-ọ́bu ọ́nwa adigh kwa obodo ahu nkpa, ka ha mukwasi ya: n'ihí na ebube Chineke nyere ya ihè, oriọ́na-ya bu kwa Nwa-aturu ahu. 24 Mba nile gēwere kwa ihè-ya jehharia: ndi-eze nke uwa nēwebata kwa ebube-ha nime ya. 25 Agagh-emechi kwa ọ́nu-uzọ́-ama-ya n'ehihie ma-ọ́li (n'ihí na abali agagh-adi n'ebe ahu): 26 ha gēwebata kwa ebube na nsọ́puru nke mba nile nime ya: 27 ọ́ digh kwa ihe ọ́ bula emeruru emeru, ma-ọ́bu onye nēme ihe-àrù na ugha, gābà nime ya ma-ọ́li: kama ọ́ bu nānì ndi edeworo aha-ha n'akwukwọ́ nke ndu Nwa-aturu ahu. **22** **I** **Q** we gosim osimiri nke miri nke ndu, nēnwu dika crystal, ka o nēsi n'oché-eze Chineke na nke Nwa-aturu ahu puta, 2 n'etiti amá-ya. N'akuku a na n'akuku nke-ọ́zọ́ nke osimiri ahu ka osisi nke ndu di kwa, nāmi uzọ́ nkpuru iri na abua, nēnye nkpuru-ya n'ọ́nwa n'ọ́nwa: akwukwọ́ osisi ahu bu ihe ime ka aru di mba nile ike. 3 **Q**ububu-ọ́nu ọ́ bula agagh-adi ọ́zọ́: oché-eze Chineke na nke Nwa-aturu ahu gādi kwa nime ya: ndi-orù-Ya gēfè kwa Ya ọ́fùfè: 4 ha gāhu kwa iru-Ya; aha-Ya gādi kwa n'egedege-iru-ha. 5 Abali agagh-adi

kwa ọ́zọ́; ihè oriọ́na na ihè anyanwu adigh kwa ha nkpa; n'ihí na Onye-nwe-ayi Chineke gēnye ha ihè: ha ganābu kwa eze rue m̀be nile ebigh-ebi.

6 **Q** we sim, Okwu ndia kwesiri ntukwasi-obi, buru kwa ezi-okwu: Onye-nwe-ayi, bú Chineke nke ndi-mọ́ nke ndi-amuma, zite-kwa-ra mọ́-ozí-Ya igosi ndi-orù-Ya ihe nile nāghagh iputa na m̀be ntà. 7 Le kwa, anamabia ọ́sọ́sọ́. Ngozi nādiri onye nēdebe okwu nile nke amuma nke akwukwọ́ a.

8 Mu onwem Jón bu kwa onye nānu nāhu kwa ihe ndia. M̀be m'nuru, hu kwa, m'we da n'ala ikpọ́ isi ala n'iru ukwu mọ́-ozí ahu onye nēgosim ihe ndia. 9 **Q** we sim, Lezi anya ka i ghara ime ya: abum orù-ibe-gi, buru kwa orù-ibe nke umu-nna-gi, bú ndi-amuma, ha na ndi nēdebe okwu nile nke akwukwọ́ a: kpọ́ isi ala nye Chineke.

10 **Q** we sim, Akala okwu nile nke amuma nke akwukwọ́ a akàrà; n'ihí na oge ahu di nso. 11 Onye nēme ajọ́ omume, ya me ajọ́ omume ga n'iru: onye ru-kwa-ra inyi, ka eme ka o ru inyi ga n'iru: onye ezi omume, ya me ezi omume ga n'iru: onye di kwa nsọ́, ka edo ya nsọ́ ga n'iru. 12 Le, anamabia ọ́sọ́sọ́; ugwo-ọ́lum di kwa n'akam, inyeghachi onye ọ́ bula dika ọ́lu-ya si di. 13 Mu onwem bu Alfa ahu na Omega ahu, onye mbu na onye ikpe-azu, nmalite na ọ́gwugwu. 14 Ngozi nādiri ndi nāsa uwe-nwuda-ha, ka ha we nwe ike n'ebe osisi nke ndu ahu di, si kwa n'ọ́nu-uzọ́-ama ahu ba nime obodo ahu. 15 N'azu obodo ka ha di, bú nkita nile, na ndi nile nāgwọ́ nsi, na ndi nile nākwa iko, na ndi-ọ́bu-madu nile, na ndi nile nēkpere arusi, na onye ọ́ bula nke nāhu ugha n'anya nēme kwa ya.

16 Mu onwem, bú Jisus, zitere mọ́-ozim iwere ihe ndia ọ́ara unu amá nye nzukom nile. Mu onwem bu nkporogwu David, buru kwa nwa ọ́ muru, kpakpando nēnwu enwu, nke bu kwa kpakpando ututu ahu.

17 Mọ́ Nsọ́ na nwayi ahu anālu ọ́hu nāsi kwa, Bia. Onye nānu, ya si kwa, Bia. Onye akpiri nākpo kwa nku, ya bia: onye nāchọ́, ya nara miri nke ndu ahu n'efù.

18 Mu onwem nābara onye ọ́ bula amá, bú onye nānu okwu nile nke

amuma nke akwukwọ a, si, Ọ buru na onye ọ bula gātukwasiri ha okwu, Chineke gātukwasiri ya ihe-otiti nile nke edeworo n'akwukwọ a: 19 ọ buru kwa na onye ọ bula gēwepu okwu nime okwu nile nke akwukwọ nke amuma nka, Chineke gēwepu òkè-ya n'osisi nke ndu

ahu, wepu kwa òkè-ya n'obodo nsọ ahu, bú ihe edeworo n'akwukwọ a.

20 Onye ahu Nke nā̀ba àmà ndia nā̀si, E: anamabia ọsọsọ. Amen: bia, Onye-nwe-ayi Jisus.

21 Ka amara Onye-nwe-ayi Jisus diyere ndi nsọ nile. Amen.